﴿ فهرست الجلد الثانى من ترجمة المستطرف ﴾

************ الجلد الثاني من ترجمة المستطرف ************

مبسملا ومحمدلا ومصليا

اهل دانش وديدنزدنده بالبداهه پديد اولدیغی اوزره حكمت عمليه فننك فوائد واصول * وابواب وفصولنی * سراپا متضمن وناطق * یعنی تدابیر نفسیه ومنزلیه وملكیه مسائل شرعیه وعقلیه سنه مأخذ اولدیغی مسلم ارباب دقایق اولوب ﴿المستطرف فی كل فن مستظرف﴾ اسمیله مسمی قراء شرقیهٔ مصردن ابشیه نام قریه یه منسوب سكزیوز حدودی علماسندن * مصقع خطباء منابر علوم * ومجمع نهرین جوامع منطوق ومفهوم * الشیخ محمد بن احمد الخطیب * جوزی بغفران الرب المجیب * جنابلرینك قلم دقایق رقملری انتقادیله جمع وترتیب * وسكسن درت ابواب اوزره تبویب * اولنمش كتاب فاخر جامع النوادرك اشبو مجلد اول دیباجهٔ مصححه سی نام متصدی ترجمه سنی اشعار ایدن ترجمهٔ سابقه سنده استعیذ بالله (لوكان من عند غیر الله لوجدوا فیه اختلافا كثیرا) نص اعجاز فصی اشارتنجه حسب البشریه وقوع یافته اولان تحریرات عجایب سمات * وتعبیرات غفلات اشارات تسویه سنه * بو نهی دست رأس المال بازار اندیشه وشاكرد ابجد خوان معار خندان تحقیق پیشه * یعنی عتبهٔ علیهٔ بلند مرتبهٔ پادشاه قدر آگاهده * عبد داعی وشكران مراعی * شیخزادهٔ سید محمد اسعد فقیرك بوندن اقدم باارادهٔ احسان افادهٔ ظلبتپناه * داعیهٔ حسن ظن * والجاء اطف ومن ایله * بادست فریم استعجال سپردهٔ عهدهٔ عجزعده سی بیورلمشیدی (فاماهرچند شوخدمت دشوار ابتفا * وبومأموریت مشكل الاجرا * براعه بی براعه سیا كرینك الندن كلمز * واودرنا سفته یی سوزن شكسته فكر كتز دلمز * ایسه ده توفیق اقدار رب قدیر * تاب بخش استخراج وترجمه وتحریر *

وتوجه

وتوجه اكسیره تأثیر ظل یزدان دخی سابقا ولاحقا یاور وظهیر اوله رق (ماضرنی ان لم اكن متقدما فالسبق یعرف آخر المضمار * ولئن غدا ربع المعارف دارسا * فلرب كنز فی اساس جدار * تشكر یله اللی التی ابوابی مشتمل اولان مجلد اولنك آخرنده محرر كیفیت مرموزه اوزره (فحمدا ثم حمدا ثم حمدا) ربیع بدیع عهد شوكتی ﴿تضمین فقیر﴾ اوقونسون اشبوموسمده دیومعنی بو بیتیله * سنوحی اوزره باقی قیلدی تزیین سطردیوانی * متاع معرفت كلدی رواجن بولدیغی دملر * مزین ایلسون بلبللر اوراق كلستانی * زمزمه سن عامهٔ سامعهٔ مستعدانه حالا وقالا ندا * وزمان انتظام نشان سعد اقتران سلطنتی * بهار عالم لطفش دل وجان تازه می دارد * برنك اصحاب صورت را ببوی ارباب معنی را * جلیهٔ جیله سن صماخ قلب قوابل دورانه انبا * ورشحات ابر بارندهٔ عنایاتی * مانوال الغمام وقت ربیع * كنوال الملیك یوم سخاء * فنوال الملیك بدرة عین * ونوال الغمام قطرة ماء * زلالیله دلتشكان حاجتمندانی اروا * وتدابیر حكمت تخمیر جهانداوریلری * ارباب سیف وعلم * واصحاب علم وقلم * واصناف تهیهٔ سازان اقوات ونعمه * رونق آور وآسایش كستر * اوله رق هركند وشهر اقالیم محروسه لرینی مدینهٔ فاضله تعریف حكمبسنه مظهریتله یكی باشدن آبادان واحیا ایدن حالا بالارث والاستحقاق * سریر آرای سلطنت تأیید اشراق * پادشاه مؤید عالم پناه * وشهنشاه دقایق اكتناه محاسن دستگاه * شبچراغ دوران فروز ظلبت * یكانه كوهر تاج وهاج خلافت * مروج قوانین رأفت رهین شریعت * ومؤسس دار التعلم جنس علم ومعرفت * دستگیر زیردستان * وراحت بخش سكان بلدان * مظهر توفیقات سبحانیه * ومستجمع كافهٔ كمالات انسانیه * شهریار ممدوح الشیم * وجهاندار داد فرمای منصور العلم * السلطان ابن السلطان ابن السلطان السلطان عبد المجید خان ابن السلطان الغازی محمود خان ابن السلطان الغازی عبد الحمید خان ابن السلطان الغازی احمد خان * دام فی اریكة الشوكة ما ازهرت حدایق الكتاب * بفیوض اقلام الكتاب * حضرتلرینك * عصر باهر النصر ملكدارانه لرنده تسویه وطبع وتمثیلی خدمتلرینی بقدر الطاقه ادایه بودر بوزه كرصلهٔ عفو واحسان خدا مظهر * واشبو مجلد ثانی بی مدانیسنی دخی * اوسرور رعیت پرور * وپاور شرع اطهر وانور * اتعب الله الفلك فی راحته * وسلم زمام كیت الاجلال براحته * دعای واجب الایفالرنده * اعان الله تعالی سلطاننا علی ما استرعاه * والهمه شكر ما اعطاه * وتولاه فیما ولاه * وولاه جزیل ما اولاه * واید بالهیبة سلطانه * واید بالبقاء اركانه * وحرسه من الغیر زمانه * وعن الكدر اوانه * مناجاتنی زیور ناطقهٔ تكرار * ومروتمندان نصفت نشاندن دخی * یاناظرا فیما عمدت لثبته * اعذر فان اخا العشیرة یعذر * واعلم بان المرأ لو بلغ المدی * فی العمر لاقی الموت وهو مقصر * فاذا ظفرت بزلة فافتح لها * باب التجاوز فالتجاوز اجدر * ومن المحال بان تری احدا حوی * كنه الكمال وذاهو المتعذر * فالنقص فی كنه الطبیعة كامن * فبنوا الطبیعة نقصهم لاینكر * معذرتنی عرض وتقدیم بر له بو فقیر عویز رب عزیزی (من صنف فقد استهدف) فقرهٔ وسوسه فرماسی سرپنجه سندن دستگیریٔ (من انصف فقد استظرف) ایله قورتاروب * والله یحب المحسنین * نظم كریمی تفكر * ونص عظیم * فمن عفی واصلح فاجره علی الله * دلالتنی تذكر بر له بروجه توقع ومسؤل تصحیح مرحمت صریح سهو وخطاسنه همت (ونحار یراسلاف عظام * كم من كتاب قد تصفحته * وقلت فی نفسی صححته * حتی اذا طالعته ثانیا *

* وجدت تصحيفا فاصلحته * نظمنی پیرایهٔ فاتحهٔ نسخ حقایق اشعار * وطراز خاتمهٔ آثار دقایق
شعار قلمشلر ایکن * بو صفر الید نقد معارفك تحریراتی من المبدا الی المنتهی * نسیان وسقطات
آمیخته اولمق درکار وهویدا اولمغله * ان کثر وان قل جای محو واثباتنه اطفا وعطفا وضع خامهٔ
مکانت جامهٔ اصلاح ایلیدن مکرمت * بیورمق نیازینی من صمیم البال برمنوال مشروح اظهار
ایدرك * جامع المستطرف مرحومك تفسیر وشرحلرینه دائر اقوالی ترك واهمال * ومطالعه
ایدنلری معنی مأخذینه حواله ایله مطالب ابوابی استدلال ایلدیکی * آی اعجاز آیات * واحادیث
ابحاثینك مآل اجمال اشتمال جامعلری * وکذلك ابیات حکم علامات * وکلمات بلاغت وعبرت
ماهیاتك * نور نبراس ترجمهٔ جمهٔ لامعلری * تفاسیر وشروح ولغات وکتب معتبرهٔ محاضراتدن
فتیلهٔ تاب وطاقت مقدارنجه نورمعلومات اقتباس * وانارهٔ روی سطور قرطاس قیلنمق عزمیله *
الآن بین الناس متداول * سبك مأنوس ومستعمل * وعبارهٔ قریب المأخذ جهان پسند
اسهل اوزره نقشبند حریر تحریر واملا ایتمك خدمتنده قلم پریشان رقم فقیر بسمله نویس اوله رق
سالك شارع مستقیم مسطر اولمشدر * اللهم ارزقنی زمانا اوسع من زمانی * ولسانا افصح
من لسانی * وبنانا اجری من بنانی * وحولا لبیان المعانی * والعیش الاخضر * والفیض
الاوفر * والسلامة فی الدارین من کل خطر * والامن من کید اهل الحقد
والغیظ والشر * آمین ثم آمین * والحمد لله رب العالمین * وصلی الله تعالی علیه
وسلم علی سیدنا محمد وعلی سائر الانبیاء والمرسلین * وعلی آل کل وصحبهم اجمعین

﴿ الباب السابع والخمسون ﴾

اشبو اللی یدنجی باب عسرده نصکره یسر وشدت ومصیبتدن نصکره فرج وسرور حاصل
اولمه سنده وارده اولان آیات قرآنیهٔ کریمه واحادیث نبویهٔ شریفه وآثار سلف وبو بابه
لایق ومناسب شیلر بیاننده در قوله سبحانه وتعالی ﴿ سیجعل الله بعد عسر یسرا ﴾
مفسرین مآلی جناب حق قریبا دشواری وتنکدستی وفقردن نصکره آسانلق وتوانکرلك خلق
ایدر دیمکدر دیمشلردر که بونده مؤمن معسرك قلبنی تفریح واردر وقوله تعالی ﴿ وهو الذی
ینزل الغیث من بعد ما قنطوا وینشر رحمته وهو الولی الحمید ﴾ بیورمشدر که مفسرین
مآلی الله تعالی اول ذات مقدس رحیم درکه خلق انقطاع باراندن مبتلای جدب وغلا
وتزولندن مأیوس اولدقلرندنصکره مطر نافعی یاغدیرر ورحمت واحسانی سهل وجبل
ونبات وحیوانه نشر ایدر واول ذات مقدس عبادینه احسانیله تولیه ایدر واحسانی
اوزرینه حمده مستحقدر یعنی حمد انجق اکا منحصردر دیمکدر دیمشلردر (وقوله
تعالی ﴿ حتی اذا استیأس الرسل وظنوا انهم قد کذبوا جاءهم نصرنا فنجی من نشاء ﴾
بیورمشدر که مفسرین مآلی حبیب اکرم محمد المصطفایه خطابا صلی الله تعالی علیه وسلم وعلی
سائر الانبیاء والمرسلین مشرکین عرب حقلرنده نازل اولان وعیدانك وقوعی کجکدیکی وایاملرینك
امتدادی انلری مغرور ایلسون زیرا که انلردن اول اولان کافرلر لحکمة امهال اولنوب
شول غایتده که رسل سابقین کفرهٔ بی رفاه متمادیه وکفرلرنده انهماکده کورب دنیاده
کفره یه غلبه دن وایماندن نلرندن مأیوس اولوب وکفرهٔ سابقه دخی رسلك بزوبزه تابع مؤمنین
نصرتله مبشر دیدکلرینی خلاف واقع ظن ایتمشلر ایدی آخر نصرت الهیه کلوب واراده

الهیه مز اوزره مؤمنین فیضیاب نجات وکفره قرین قهر وعذاب اولدیلر دیمکدر
دیمشلردر (ابن مسعود رضی الله تعالی عنه دن (لو کان العسر فی جحر لدخل علیه الیسر
حتی یخرجه) حدیث شریفی روایت اولنمشدر که مآل شریفی اکر عسر جحره ومحاط برده
اولسیدی یسر اول عسری اخراج ایچون او جحره یه کیرر ایدی یعنی عسری یسر تعقیب
ایدر وورای عسر یسر در دیمکدر (جحر حانك ضمی وجیمك فتحی ایله جحره نك جمعدر
وحانك وجیمك فتحه لریله طاش معناسنه در فتأمل (علی المرتضی کرم الله وجهه ورضی الله
عنه * عند تناهی الشدة تکون الفرجة وعند تضایق البلاء یکون الرخاء * یعنی شدت
ومصیبت غایته رسیده یعنی زیاده اولدقده فرح وسرور حاصل وبلا تضایق ایلدیکی وقتده
یعنی انسانی بلیه ومکدره صقشدردقده وسعت حال تحدث ایلر دیمشلردر (وامام مشار الیه
رضی الله تعالی عنهدن (افضل اعمال امتی انتظار فرج الله) حدیث شریفی روایت اولنمشدر که
مآلی امت اجابتمك افضل اعمالی الله تعالی طرفندن فضلا ظهور ایده جك فرج وفرحه
شدت وقتنده بلکه مطلقا انتظار وترقبدر دیمکدر (قلت) مطالعه اولنسه هر حالده عبد
مؤمن مخلص بو انتظاردن خالی دکلدر که فرج الله عمل مقابلی دنیوی واخروی اجر وثوابه
شامل ومقام شهود وحضوری مشتملدر فتدبر (مسند فردوسده انس رضی الله تعالی عنهدن
مرویا (افضل العبادة انتظار الفرج) عبارهٔ سنده مضبوطدر انتهی (حسن بصری
حضرتلری دیمشکه فان مع العسر یسرا آیت کریمه سی نازل اولدقده رسول اکرم
صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز (ابشروا لن یغلب عسر یسرین) بیورمشدر (قلت)
با لاده اشارتی کچدیکی اوزره سورهٔ شریفهٔ الم نشرحده عسر معرف ویسر منکر اوله رق
ایکیشر کره ذکر اولنوب واصول قاعده سنجه برشیء معرفا اعاده اولندقده اولك عینی ومنکرا
اعاده اولنسه اولك غیری اولمغله اشبو حدیث شریف منطوقنجه بر عسره ایکی یسر مقابل
اولمغله برایکی یه غلبه ایده میه جکی ظاهر اولور انتهی * ان بقیت لن یبق الهم * اقوال
حکمادندر که بعض نسخه ده بقیت بقادن مشتق اوله رق بو یلجه یازلمش وبعضیده صیغهٔ
تفعل ایله تیقندن اوله رق تیقنت کورلمش وبعضنده فنادن اوله رق فنیت بولنمشدر نسخهٔ
اولایه کوره معناسی سن باقی قالور ایسك یعنی یشار ایسك مبتلا اولدیغك هم وغم باقی قالمز
یعنی بکر وفرجه بولورسون بوش یره مضطرب اولمه دیمك ونسخهٔ ثانیه یه کوره معناسی اکر سن
تیقن ایدر ایسك یعنی ارباب عرفان ویقیندن ایسك کافهٔ شؤنات جناب خدانك اراده سیله
حاصله ومقدر کائندر تعبشده ظهورانه ارتق کدر وهم ایتمزسن دیمکدر ونسخهٔ ثالثه یه کوره
معناسی سن فنا بولدیغکده هم باقی قالمز یعنی مادامکه مرد حیاتده در همدن قورتولمز همدن
قورتولمق موت وفنا ایله اولور دیمکدر ویاخود معناسی لسان اهل حال اوزره فنا فی الله دیمك
اوله فتأمل (وقال ابو حاتم الشاعر) اذا اشتملت علی الیأس القلوب * وضاق بما به الصدر
الرحیب * ووطنت المکاره واطمأنت * وارست فی اماکنها الخطوب * ولم تر لانکشاف
الضر وجها * ولا اغنی بحیلته الاریب * اتاك علی قنوط منك غوث * یمن به اللطیف
المستجیب * وکل الحادثات وان تناهت * فموصول بها الفرج القریب * مآلی قلوب
یأسی مشتمله وصدر واسع یأسله ضیق ومکاره وشدائد نفوسده توطین وقلوبده مطمئنه اولدیغی
وقتده وامور عظیمه وهائله لر قلوبك مکمننده یعنی ایچلرنده اولدیغی اول شدت وضررك
انکشاف وازاله سنه بر طریق کورمیوب یعنی بوله میوب وعاجز اولوب وعاقل ودانا دخی اوشدائدك

دفعنه چاره وتدبير بولماديغى وقتده بوحال ايله يأس اوزره ايكن سكا اعانه وياردم كلور يعنى اعانه ايله مستجيب دعا اولان بارى لطيف ذوالجلال احسان ايدر زيرا هرحوادث ونوائب ومصائب نهايت بولدقده يعنى شدت كسب ايندكده فرج قريب اول حوادثه موصول ايدر يعنى شدتك دعقبى يسر وسرور در ديمكدر ﴿ ابو الحسين مؤيد الدين حسين

ابن على بن محمد العميد الطغرايى نك ارسال مثلى شامل نظم بى نظيريدر

* فصبرا امين الملك ان عن حادث * فعاقبة الصبر الجميل جميل *

* ولا تيأسن من صنع ربك انني * ضمين بان الله ليس يزيل *

* الم تر ان الليل بعد ظلامه * عليه لاسفار الصباح دليل *

* وان هلال النضو يقمر بعدما * بداوهو سحب الجانبين ضئيل *

* ولاتحسبن الدوح يقطع كلما * تمر به نفح الصبا فيميل *

* وقد يعطف الدهر الابى عنانه * فيشفى العليل اويبل غليل *

* ولاتحسبن السيف يقصف كلما * تعاوده بعد المضاء كليل *

ويرتاش مقصوص الجناحين بعدما * تساقط ريش واستطار نسيل *

* ويستأنف الغصن الصليب نضارة * فيورق مالم يعتريه ذبول *

* وللنجم من بعد النجوم استقامة * وللحظ من بعد الذهاب قفول *

(قلت) اشبو نظم تسليت جزم قلم فقيرايله درج اولندى (طغرايى طره يه منسوب اولديغى بعض اعلام يازمشدر وطغرى حالا اوامر عليه بالاسنه نام نامى سلطانيدن عبارت اوله رق كشيده قلنان علامت شريفه در ودول قديمهٔ اسلاميه ده دخى معتاد اولوب حتى ناظم مشار اليه سلجوقيه دولتنده طغرايى يعنى نشانجى اولديغندن نسبت اولنمشدر ومشاراليه نظم ونثرده فائق عصرى ايدى لاميهٔ عجم ديو مشهور اولان قصيده جملهٔ نظمندندر سلطان مسعود سلجوقى طرفندن موصلده والى ايكن بشيوز اون سكز ده فوت اولمشدر * ولاغروان اهديت من فيض بره * اليه قليلا ليس يعتده نزرا * فان رأيت الغيم يحمل ماءه * من البحر غمرا ثم يهدى له قطرا * شعرندندر كه * ايتمز ملوكانه مالكن صرف ايدر ضرر * يردن سپهر شبنم الور سه مطرو يرر * بو معنايى كوزل افاده قيلمشدر رحمهم الله تعالى رحمة واسعة (وقال آخر) عسى الهم الذى امسيت فيه * يكون وراءه فرج قريب * فيأمن خائف ويفك عان * ويأتى اهله النائى الغريب * اى مكدر ومحزون وناشاد واى مبتلاى كيدوغدر بى داد ايچنده كيجه لديكك هم وغمك وراسنده فرج قريب حاصل اوله جغى دركاردر مطمئن اول زيرا لطف حق ايله عدودن قورقان قورتيلوب امين واسيرك قيدى چوزيلوب قرين خلاص اولور وغريب الديار اولان عيالنه كلوب قاوشوب انشراح بولور حال دنيا بويله ايكن شمديكى حالكه كدر ايدوب نفسكى تلف ايتمه ديمكدر (لابراهيم ابن العباس) ولرب نازلة يضيق بها الفتى * ذرعا وعند الله عنها المخرج * ضاقت فلما استحكمت حلقاتها * فرجت وكان يظنها لاتفرج * مآلى چوق بليه واردركه فتى يعنى يكت وجودينى طار زره كبى احاطه ايدن او بليه ايله صيقيلور اشته اول بليه دن عندالله جاى خروج واردر يعنى جناب حق انى خلاص ايدر شويله كه اوفتى اوزره زره كبى بارمضايقه اولان بليه نك حلقه لرى صيقيشوب استحكام بولدقده مبتلاسى اولان بيچاره فتى آچلمز واوزرمدن كتمز كمان ايتمشيكن بعنايته سبحانه آچيلور وقورتيلور ديمكدر (وقال آخر) لئن صدع البين المشتت شملنا * فللبين حكم فى الجموع صدوع * وللنجم من بعد الرجوع استقامة * وللشمس من بعد الغروب طلوع * وان نعمة زالت عن الحر وانقضت * فان لها بعد الزوال رجوع * فكن واثقا بالله واصبر لحكمه * فان زوال الشر عنك سريع

مآلى پريشان ايديجى اولان فراق جمعيتمزى شق وقطع ايتديسه كه فراق ايچون خلقده حكم واردر يعنى خلقك اندن قورتولمشى يوقدر لكن غم چكلمز كه بنه وصال واردر زيرا كورلمزميكه اهل نجومك يانيجه كوكبك رجعتدنصكره استقامتى وبديهى اولديغى اوزره شمسك بعد الغروب طلوعى واردر مرددن نعمت وصال احباب وسائر نعم زائل اولوب منقضيه اولسه ده بنه بعناية الله تعالى عودت ايدر همان سن جناب حقه اعتماد ايديجى اول وحكمنه صبرايله سندن زوال شر صبرك سببيله چابكدر ديمكدر (قلت) وللنجم الخ مصراعنى طغرايى برقصيدهٔ تسليتنده تضمين ايدوب بويله ديمشدر * وللنجم من بعد الرجوع استقامة * وللحظ من بعد الذهاب قفول * انتهى (عسى الهم الخ قطعه سندن بورايه قدر اولان اشعار بودفعه نقل اولندى ﴿ فرج بعد الشده اخبارندن نبذه لردركه ذكر اولنور ﴾ از جمله مرويدركه مروانيه دن وليد بن عبد الملك مدينهٔ منوره ده حبس ايتديركى حسن بن حسن بن على رضى الله تعالى عنهم مدينه ده عامل ووالبسى اولان صالح بن عبد الله مه محبوس مشاراليهى حبسدن اخراج ومسجد رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلمده بشيوز دكنك اوروب اوزره امر تحريرايدر صالح دخى امر نجه حبسدن اخراج ايله مسجده كتوردى وناس دخى جمع اولدى صالح بن عبد الله وليدك كاغدينى ملأ ناسده قرائت وبعده ضرب ايله امرايتك وزره منبره چقديغى خلالده حسنك عم زاده سى على بن حسين حضرتلرى كلدى وناس تعظيما يول آچديلر حسن حضرتلرينك يانته واروب اى عم زادهم كرب وشدت دعاسيله نيچون دعا ايتمزسن كه الله تعالى سكا خلاص ونجات احسان ايليه ديدى حسن بن حسن حضرتلرى اى عم زادهم دعاى مذكور ندر ديدكده على بن حسين حضرتلرى * لا اله الا الله الحكيم الكريم لا اله الا الله العلى العظيم سبحان رب السموات السبع ورب العرش العظيم الحمد لله رب العالمين * دعاسنى قرائت ايله دعاى اجابت آراى مذكور بودر ديوب عودت ايلديلر حسن حضرتلرى دخى عم زاده سنك تعليمى وجه اوزره دعاى مذكورى تكرار قرائته مشغول اولدى وقتاكه صالح كاغدى منبرده قرائت ايتدنصكره نزول ايدوب امر وليدى اجرا ايده جك محلده صالح بوذاتك سجنده حبسنى بغير حق اولمش كورديرم يعنى مظلومدر ضربنى تأخير ايدك بن بونك ايچون امير المؤمنينه يعنى وليده مراجعت ورجا ايدرم ديوب ترك ضرب ايلدى وبونك اوزرينه چوق وقت كچمدن قرين اطلاق ونيل فرح ايله مظهر احسان جناب رب خلاق اولدى (وفرج اخبارندن برى دخى بودركه بعض ثقات مهدى خليفه دن حكايت ايتمشدر شويله كه خليفهٔ مشاراليه بركيجه نومدن فزع وخوف حاليله اويانوب صاحب شرطه سنى فى الحال احضار وزندانه واروب محبوس اولان برشريف حسينى يى فى الحال اخراج واشبو بيك التونى تسليم دنصكره مكرما يابوراده قالمه سى وياخود ديلرسه خاطرى مطيب اوله جق املنك اجراسيله بلده سنه كتمسى بينده تخيير ايله ديو امر وزندانه تسيير ايدر صاحب شرطه دخى زندانه واروب اوشريف حسينى كه زندانده شن بالى يعنى قوريمش وچوريمش كهنه قربه يه دونمش اندن اخراج وبيك التونى اعطا وخليفه نك افاده سنى اعلام ايلدكده شريف بلده سنه كتمك طرفنى ترجيح واختيار ايدر صاحب شرطه دخى دابه آماده ايدوب شريف دابه نك اوزرينه بنه جكى خلالده اى شريف خليفه حضرتلرينك سنى اطلاقنه سبب نه اولديغنى بيلورميسن ديو صاحب شرطه استفسار ايتدكده شريف اى والله يعنى يمين ايدرمكه بوكيجه منامده رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزى كوردم وبكاى اوغلجغم سكا ظلم ايلديلرمى بيوردقلرنده نعم يارسول الله ديديكمده رسول الله اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم قالق ايكى ركعت نماز قيل ونمازدنصكره (ياسابق الفوت وياسامع الصوت وياكاسى العظام بعد الموت صل على محمد وعلى آل محمد

واجعل لی من امری فرجا و مخرجا انك انت تعلم ولا اعلم وتقدر ولا اقدر وانت علام الغيوب
یاارحم الراحمين) دعاسیله دعا قیل یوردیلر بندخی فرمان نبی آخرالزمان صلی الله تعالی علیه
وسلمه فی الحال امتثال ایله نمازی ادا و دعایی تکرار اثناسنده سن کلوب بنی چاغردك دیدی
صاحب شرطه دیمشدرکه اداء خدمت ایدوب مهدی خلیفه‌یه عودت وشریفك نقلی حکایه
قیلدیغمده ٭ خلیفه سن سوز که ٭ صادقسن زیرا بن اویور ایدم منامده کوردمکه یدینه تیمور
طوپوز المش بر زنجی دیواندام ظهور واوزریمه هجوم ایدوب تیز شریف حسنیئی اطلاق ایله
والاسنی قتل ایده‌رم دیدکده درآن دهشتله اویانوب اویقویه عودته جسارت ایده مدم تاکه
سنی بروجه محرر مأمور ایدوب اطلاقی خبرینی کتورمنجه دیدی (اشبو شریف حسنی
ماجراسنی صاحب المستطرف مصباح الکلام فی المستغیثین بخیرالانام نام کتابدن نقل ایتمشدر
(ومن الفرج) ربیع حکایه ایلمشدرکه ینه مهدی خلیفه موسی بن جعفری رضی الله تعالی عنهما
حبس ایلدکده منامنده حضرت علی رضی الله تعالی عنه کرم وجهه مهدی یه اسمیله خطاب ایله
(یامحمد) ﴿فهل عسیتم ان تولیتم ان تفسدوا فی الارض وتقطعوا ارحامکم﴾ آیت کریمه سنی
قرائت ایلدیکی حالده کوروب بیدار اولور ناقل ربیع دیمشدرکه مهدی اویاندیغی کبی کیجه
وقتی بنی احضار ایتدی آیانه اوله دیودهشتله حضورینه واردیغمده آیت شریفهٔ مذکوره یی
حسن الصوت اولمغله قرائت ایدر بولدم بنی کوریجك رؤیای مذکوره یی بیاندنصکره وارموسی
ابن جعفری تعظیمله کتوردیدی واروب کتوردیکمده همان قیام ایدوب ومعانقه برله یانینه
اوطورتدی واکراما کنیه‌سیله موسایه ای ابوالحسن امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب رضی الله تعالی
عنهی کوردم بکا آیت مذکوره یی اوقودی سندخی بنم واولادمدن برینك اوزرینه خروج
ایتمامکه تعهد ایله دیدکده ٭ موسی خروج بنم شانم دکلدر دیدی مهدی دخی تصدیق بعده
بکا یعنی ربیعه بوذاته اوچ بیك التون اعطا ومدینهٔ منوره‌ده اولان خانه‌لرینه ایصال ایله دیو
امر ایلدی بندخی اسباب سفریه سنی کیجه ایچره تدارك واسرا ایتمه‌له صباحه بولده داخل
اولدیلر (قلت) ربیع مهدینك حاجبیدر (ومأل آیت کریمه امور ناسی تولیه ایلدیککز
وانلره آمر وحاکم اولدیغکز وقتده یاخود اسلامدن اعراض ایلدیکزده یر یوزنده افسادیکز
وارحامکزی قطع ایلمکزسزدن توقع اولنمزمی دیمکدر وبو آیت منافقین حقنده نازل اولمشدرکه
مفسادی انلرك دیندء ضعفلرینی ودنیا اوزرینه حرصلرینی بیلنلرانلره مفهوم آیت شریفه یی
سویلردیمکدرفتأمل انتهی (قال اسمعیل بن بشار ٭ وکل حزن وان طالت بلیته ٭ یوما تفرج غماه
وتنکشف ٭ مألی هرحزنك بلیه سی اوزارسه ده یعنی بلیه شدت بولدقده برکون یعنی شدتنك
انجامنده غم حزین ومبتلا تفرج ایدر وابرکدر آچیلور کیدر دیمکدر (ومن الفرج) مسلم بن الولید
سرکذشتی اوله رق نقل ایلمشکه برکون خانه‌مك قارشوسنده کائن درزی دکاننده اوطورر کن
احبابمدن بری کلدی قیام ایدوب اکرام واطعام قصدیله دعوت برله برابر خانه‌مه کلدم حالبوکه
بردرهمه مالك اولمیوب فقط برجفت جدید مستم بولندی جاریه‌مه ویروب وار بونی فلان
دوستمه کتور وصات دیدم جاریه کتوروب طقوز درهمه صاتمش واصمارلدیغم خبر ولحمی
الوب خانه‌مه کلدیکی خلالده قپو چالندی شق وشکاف بابدن باقوب کوردمکه برکیمسه طوروب
فلانك منزلی بومیدر دیو بنی صوردقپویی آچوب چقدم مسلم بن الولید سنمیسن دیدی بنم دیوب
ودرزیدن صوردیو استشهاد ایتدم همان قویندن برمکتوب چیقاروب بو کاغد سکا امراء
دولت عباسیه دن امیر یزید بن مزید دندر دیدی آچوب کوردمکه ایچنده سکا اون بیك درهم
کوندردم بدی بیکنی خانه کده بولنانلرك حوایجی واوچ بیکی طرفمزه قدومك امرینه اقتضا ایدن

اسباب سفریه یه صرف ایچون همان جانبمه کله سن دیو یازلمش فی الحال موصل مکتوبی
تکریم واعزاز ایله خانه‌مه ادخال ونقدینهٔ مسرت وتاب آوردن اطعمهٔ نفیسه وفواکه لذیذه وسکر
وعسل آماده ایدوب کوله‌رك وطرب ایده‌رك یدك وایچدك وکسب صفای بال ایلدم واولکی
مسافریمه هدیه بخش اولوب همان ادوات راهی تدارك برله امیر یزیدك آدمیسیله باب امیره توجه
ایلدك ورفقه یه داخل اولدیغمزکون امیرجنابلری سراینده حمامه صو بولنمشلرایمش وقتاکه
حمامدن چیقدقده لدی الاستیذان کلسون دیمکله حضورینه داخل اولدم کوردمکه برسریرده
اوطوروب شانه ایله لحیه سنی طرار ایدی تعظیم ایله سلام وبردم وجه حسن ایله سلامی الوب
التفات ٭ وما الذی قعدبك عنا ٭ یعنی بزه کلمامکه سبب ندر دیو عتاب محبت اظهار ایلدی بندخی
٭ قلة ذات الید ٭ یعنی تهی دستلك مانع حرکت اولدی دیو اعتذار ایلدم وبرقصیدهٔ مدحیه انشاد
ایلدم بعده سنی نیچون احضار ایلدم بیلورمیسن دیدی خیر دیدیکمده چند شب مقدم خلیفهٔ
عصر هارون الرشید حضرتلری حضورعالیلرنده ایدم صحبت خلالی بکا ای یزیدسنك مدحکده
٭ سل الخلیفة سیفا من بنی مطر ٭ یمضی فیخترق الاجسام والهاما ٭ کالدهر لاینثنی عما یهم به ٭
٭ قد اوسع الناس انعاما وارغاما ٭ شعرینك ناظمی کیمدر بیلورمیسن دیدی بندخی حق تعالی
بیلورکه‌ای امیرالمؤمنین قائل نظمی بیلم دیدیکمده خلیفه حضرتلری سبحان الله سنك مدحکده
بونك کبی نظم لطیف سویلنه‌ده سن ناظمنی بیلیه سن دیو استغراب ایتدی بندخی کمال حجاب ایله
قائلنی سؤال ایلدیکمده مسلم بن الولیددر دیو ذاتکزی تعریف بیوردقده فی الحال احضاریکزه
مباشر دعوت کوندردم ایدی فالفکز رومال درکاه خلیفه ایده لم دیدی وبرابر عزیمت ایلدك
ودخولمزه استیذان اولندقده رخصت بیورلمغله حضورلرینه کیردك بندخی رسم تعظیمی اجرا
وسلام تحیهٔ عربی ایفا ایلدم خلیفه حضرتلری التفات بیوردی وفی الحال حقنده نظم ایتدیکم
اشعاری انشاد ایلدیکمده ایکیوز بیك درهمك خزانهٔ بی بهانه سندن اعطاسنی فرمان وامیر
یزیدخی ٭ ماینبغی ان اساوی امیرالمؤمنین فی العطاء ٭ یعنی کرم خلیفه‌یه مساواتم لایق دکلدر
دیوب اون بیك درهم نقصانیله یوزطقسان بیك درهم احسان ایلدی دیمشدر انتهی (صاحب
المستطرف اشبو حکایه عقبنده ٭ فانظر الی هذا الیسر الجسیم بعد العسر العظیم ٭ دیمشدرکه
فی الحقیقه شدت فقردنصکره غنایه وصول اولمغله تسلیت بوله جق وحفك الطاف خفیه سی
درکار اولدیغی جزمی تأکید ایده جك برقصه در (مأل نظم مذکور خلیفهٔ زمان مطرکه
یزید مذکورك جدیدر انك اولادندن برسیف سل ایلدی یعنی شجیع وبهادر وکریم اولان یزیدی
انتخاب واستخدام ایتدی اویله سیف که کچر یعنی اصابت ایلدیکی کسرده اجسام وقفالر
یاریلور وبچیلور واول سیف دهر وفلك کیدرکه مراد ایتدیکی کاردن کف ید ایتیوب اجرا
ایدر یعنی غالبدر وناسه انعام وارغام یعنی مستحقنه اطنی ومستحقنه قهری توسیع ایدر
برسماحت وحماست معتبره ایله متصف خاندانددر دیمکدر (فرج بعد الشده ده دینیلان اشعارك
احسنلرندندر ٭ الامن والخوف ایام مداولة ٭ بین الانام وبعد الضیق متسع ٭ مألی بین الانام امن
وخوف وکدر وفرح ایام مداوله در یعنی دنیانك حالی کاه عسر وکاه یسردر لکن مضایقه‌نك
صوکی جای وسعتدر یعنی کدری صفا تعقیب ایدر دیمکدر (ومن الفرج) امویه دن سلیمان
ابن عبدالملك محمد بن یزیدی والی عراق ومحبوسنی اطلاق واموال بیت المال عراقی مستحقینه تقسیم
ایله امر ایدوب کوندردکده محمد والی سلفی یزید بن ابی مسلمی طلب ماله تضییق ایتمشیدی یزیدك
حبسی خلالی وقتا که برادر سلیمان یزید بن عبدالملکه بیعت اولندقده مدت مدیده محبوس اولان یزید
ابن ابی مسلمی والیء عراق ایلدی ویزیدی حبس ایدن سلفی محمد خلقی خوفندن غیبوبت ایتمشیدی

محمدك دردست اولمسيچون يزيد تشديد ايدوب مأمورلر ومحتسبلر دقتله تحريده اولەرق طوتيلوروشهر
رمضانده اخشام اذانی وقتی قربنده حضور يزيد بن ابي مسلمه محمد كتوربلور كه يزيدك النده برصالقم
اوزم وارايدى كتوردكده اى محمد بن يزيد چوقدندركه سكا غلبه مى حق تعالادن نياز ايدرايدم
هله مراديمه ايردم ديدى محمد دخى مقام رجاده بندخى سنك بنى جواريكه الملكى يعنى سنكله
بكا نجات ويرمكى نيازده ايدرم ديدكده يزيد والله كه سنى جوار يمه الميوم وعفوايتم ملك الموت سنك روحكى
قبضده بنله مسابقت ايلسه يعنى يارشسه بن اني سبقت ايدرم كلام بارد خطا احتواسيله عدم عفوده
مبالغه كوستروب بيوك سو يلدى وسنى قتل ايتمينجه شو اوزمى يمم ديويمين وقتليله امر ايلدى
سياست موكللرى محمد بن يزيدك قوللرينى باغليوب مقتله اوطورتديلر وسياف وجلاد دخى باشى
اوجنده طوردى اواثناده اذان مغرب اوقونغله يزيد اوزومى الندن براغوب نمازه شروع ايلدى
واهل بلده دخى سيرايچون اجتماع ايتديلر وقتا كه يزيد بن ابى مسلم سجده يه واروب باشنى سجده دن
قالدرديغى انده بررجل باشنه برصوپه ايله ضرب واهلاك ايلدى بوحالى كورن اهل عبرتدن
برى محمد بن يزيده * اذهب حيث شئت فسبحان من قتل الامير واحيى الاسير * ديدى و بووجهله
محمد قورتلدى (قلت) ذكر اولنان سليمان دولت امويه نك يدنجيسيدر هجرتك طقسان التيسنده
بيعت اولنوب اوتوز سكز ياشنده ايكن تخمه دن طقسان سكز صفرى عاشرنده مرج وابقده
وفات ايلدى خيار امويه دن ومستشارى عمر بن عبد العزيز حضرتلرى اولمغله رعايايه رفق اوزره
ايدى وسالف الذكر يزيد بن عبد الملك اول سلسله نك طقوزنجيسى مشار اليه عمر حضرتلرينك
خلافتندنصكره كندويه يوزبرده بيعت اولنوب اوتوزدرت ياشنده اربد وعلى قول سواداردنده
سلدن يوز بش شعبانك يكرمى بشنده فوت اولدى انتهى (ومن الفرج بعد الشدة) على
رضى الله تعالى عنه نسلندن طباطبا ايله ملقب ذاتك سلسله سندن مصرده مقيم ذات شريفك
عزيز بالله ايله اولان قصه سيدر (منقولدركه عزيز بالله ولى عهدينه يعنى اوغلى حاكم بامر الله
بقيۀ اموالى عمالندن تحصيل واستخراجى امر ايتمشدى شريف مشار اليهك عهده سنده
اموال مذكوره دن اوچ بيك درهم كورنمكله طلب ايلدى مشار اليه اداسنه قدرتم يوقدر ديو
اعتذار ايتمشيكن قبول ايتميوب مسجد مهره ده اعتقال يعنى مقيدا حبس وموكل تعيين
ايلدى حبسى كيجه سى شريف مشار اليه رؤياسنده فخر كائنات عليه الصلوات والتسليمات
افنديمز حضرتلرينى مشاهده وخاكپاى سعادتلرينه يوزسوروب يارسول الله بكا حلول ايدن
بليه يى كورمديكزمى امان ديو شكايت واسترحام ايلدى حضرت رسول اكرم صلى الله
تعالى عليه وسلم بلى كوردم و بيلدم سكا عزيزك ولى عهدى موكل تعيين ايتمش بيورديلر بعده
شريف نعم يارسول الله مبتلاى دست موكلم ديدكده حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم
سن حقك نصرتندن سنى محجوب ومحروم ايتمين وسندن بليه يى تفريج وكشف ايدن بش نسنه دن
نيچون متجاوزسن يعنى او بش شى ايله نه دن مناجات ايتمزسن مألنده اولان خطابله تنبيه واحسان
بيوردقلرنده شريف يارسول الله اول مبارك بش نسنه ندر ديو استفسار ايتدكده حضرت نبى مختار
صلى الله تعالى عليه وسلم قوله تعالى ﴿و بشر الصابرين الذين اذا اصابتهم مصيبة قالوا انا لله وانا اليه
راجعون اولئك عليهم صلوات من ربهم ورحمة واولئك هم المهتدون﴾ ودخى قوله تعالى ﴿الذين
قال لهم الناس ان الناس قد جمعوا لكم فاخشوهم فزادهم ايمانا وقالوا حسبنا الله ونعم الوكيل
فانقلبوا بنعمة من الله وفضل لم يمسسهم سوء واتبعوا رضوان الله والله ذو فضل عظيم﴾ ودخى
قوله تعالى ﴿وايوب اذ نادى ربه انى مسنى الضر وانت ارحم الراحمين فاستجبنا له فكشفنا ما به من ضر
وآتيناه اهله ومثلهم معهم رحمة من عندنا وذكرى للعابدين﴾ ودخى قوله تعالى ﴿وذا النون

اذ ذهب مغاضبا فظن ان لن نقدر عليه فنادى فى الظلمات ان لا اله الا انت سبحانك انى كنت من
الظالمين فاستجبنا له ونجيناه من الغم وكذلك ننجى المؤمنين * ودخى قوله تعالى ﴿فستذكرون
ما اقول لكم وافوض امرى الى الله ان الله بصير بالعباد * فوقيه الله سيئات ما مكروا وحاق بآل
فرعون سوء العذاب﴾ آيات كريمه لريد ر بيورديلر شريف مشار اليه ديركه اشبو مبشرۀ
شريفه يى مشاهده دنصكره اوياندم وحفظ ايتمكله صباحه قدر قرائتيله مشغول اولدم وقتا كه
صبح اولدقده قپو آچيلوب يانمه بيلديكم برطاقم ناس كيروب و بنى عزيز بالله ولى عهدى يانينه
كتورديلر بنى ولى عهد كوردكده ترحيب وتعظيم ايدوب بكا جدك رسول اكرم صلى الله تعالى
عليه وسلمه بنى شكايتمى قيلدك ديدى شكايت ايلدم ديديكمده بلى شكايت ايلمش سن زيرا بكا
رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم سو يلديلر ديدى يعنى كنديسنه رؤياده تنبيه نبيه نبوى
اولديغنى بيان ايلدى پس دفتر ذمماتى كتوردوب اسممى اندن محو وترقين ايدوب معونت وتعيشم
ايچون بيك التون دخى اعطاو بنى اطلاق ايلدى بيلدمكه بولطف وفرج وسرور رسول اكرم
صلى الله تعالى عليه وسلمك بركتيله وتلاوت ايلديكم آيت كريمه نك بركتيله حاصل اولدى
ديمشدر و بوتقريبله خزانه دن جدى سايه سنده شرفياب تعيش اولمشدر والله اعلم اشبو نقل
دخى ذكر اولنان مصباح الظلامده محرردر (قلت) ذكر اولنان عزيز بالله مغرب ومصروشامده
حكم ايدن فاطميه دولتى ملوكنك بشنجيسى ابو المنصور احمد نزاردركه هجرتك اوچيوز سكسان
التى رمضاننده قيصره غزا نيتيله كيدركن فرق ايكى ياشنده فوت اولوب احوال غريبه سى
تواريخده طوپ طلو اولان حاكم بامر الله جانشينى اولمشدر (وآل طباطبا دخى التى نفر ذات
اولەرق كوفه ده يوزقرق سنه حكومت ايتمشلردر طباطبا ابراهيم بن اسمعيل بن ابراهيم بن حسن
ابن على ابن ابى طالبك رضى الله تعالى عنه اقبيدر الثغ اولوب حرف قافى طا اوقورايدى بركون
غلامنه اثواب كتور ديوب لكن غلام اكليوب زرهنى كتوردكده مرادى قبا اولد يغنى تأكيدا
* لا طباطبا * ديمكله لفظ مذكور لقبى اولوب انكله شهرت بولدى وسالف الذكر ابراهيم برمنوال
اشارت اوچ واسطه ايله امير المؤمنين على المرتضى رضى الله تعالى عنهه منتهيدر ابراهيمك قاسم ومحمد
نام ايكى اوغلى اولوب محمد يوز طقسان طقوزده ظهور ايلدى (شريف مار الذكرك عزيز بالله
اوغليله وقوع بولان ما جرانك اولى مستطرفده * ذكر ان العزيز بالله امر ولى عهده ان يستخرج
بقية امواله من عماله بمصر فوجد على الشريف ابن طبا طبا ثلثة الاف درهم فانفذ اليه فقال له
مالى قدرة على شئ منها الى آخره * عباره سنده ايكن ترجمۀ معلومه ده حكايه اولنمشكه عباسيه دن
عزيز بالله خليفه عبدنى مصر جانبنه اعمال مصردن بقاياى اموالى جمع وتحصيل ايچون ارسال
ايلدكده سيد الشريف بن طباطبا عهده سنده اوچ بيك التون ظهور ايدوب طلب ايلدكلرنده
اعتذار الحالة هذه قدرتم يوقدر ديه رك امهالنى رجا ونياز ايلدكده الخ صورتنده * ابن لفظى
بين العلمين اثبات اولندقده بعض متون صرف آخرنده يازيلان املا مطلبنده كه كوستلديكى
اوزره جده مضاف اولدقده الفى اثبات اولنمق وابه مضاف اولورايسه يازلمامق يعنى اب ايله جدك
فرقى حذف واثبات الفله اوله جغى معلوم ايكن اندن قطع نظر اولنه رق وتاريخ وانسابه كما لى
اوزره عدم وقوفله وسائر كيفياتله عجيب وغريب ترجمه اولنمشدر ارتق بو عاجز مأمور فقيره
نيچون شويله بويله ايتدى ديو اعتراض بيورلميوب همان بنم سقطاتمى اصلاح الطف عظيمدر
(ومن الفرج) اسحق بن ابراهيم المصعبى ديركه بركيجه رؤيامده مشاهدۀ رسول الله اكرم
صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز ايله شرفياب اولدم و بكا (اطلق القاتل) يعنى محبوسى
اطلاق ايله ديو فرمان بيورديلر قورقيله اويانوب فى الحال مومرى ياقك ديو خدامى چاغروب

ورسم اوزره بهر روز زنداندن كلان يوصله يه باقوب كوردمكه برشخصك ! وزرينه قتل دعوى اولنوب اولدخى اقرار ايتمكله اولوجهله حبس اولنمش اول ساعت شخص مرقومى احضار ايلدم دترميه رك يانمه كلدى طوغرى سويلرايسك سنى اطلاق ايده رم ديدم اودخى على الرأس ديوب بنم كبى فسق وفجوره منهمك يارانم اولان برطاقم هوادارلر برقاچ كيجه مقدم قواده مز اولان عجوز اجراى مذاقمز ايچون بزه برزن حسنا كتوردى مرئنه مز بوره ايچمزه دوشدكده الله الله الله ذكريله صيحه وفريادة باشليوب وبكا * انشدك الله فى امرى * بو عجوزقارى بنى الداتدى وبوخانه ده صالحاتدن براز نساء واردر زيارت برله دعالرينى آلديو بنى بو ورطه يه اوغراتدى بن شريفه يم وجدم رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمدر ووالده م فاطمة الزهراء وبابام حسن بن على در انلرك ناموسى بنده حفظ ايله ديدكده دامن عصمتى چاك اولمامسى غيرتنى ووقايه يى عزم ايتدم ايچمزده اولان برخبيث بدمست شركير اولوب سوء قصده قالقدى اوكنيزك پاك دامن شريفه نك دست فساد خبيث مرقومدن تخليصنه چاره خبيث مرقومى قتلدن غيرى نسنه ايله بوله ميوب ناچار كبرتدم وشريفه مومى اليهادخى * سترك الله كما سترتنى * ديو سلامتمه دعا ايلدى وغوغا وصيحه مزى قومشولر ايشيدوب خانهٔ ادبار آشيانه مزى باصديلر وهنوز دم مردارى اقان مقتولى والمده قاتلى بچاغى كوردكلرنده بنى طوتوب وسنك حضور يكه كتورديلر اشته كيفيتك طوغريسى بودر ديدى پس اسحق اى مرد پاك سنى الله تعالى ورسول مجتباسنه باغلدم ديدكده اومرد دخى هبه ايلديكك ذاتلر حقيچون من بعد بندخى معصيت بارى يه عودت ايتمم ديو تائب ومستغفر اولمشدر (قلت) اشبو قصهٔ شريفه نسخه مزدن نقل اولنمشدر (ومن الفرج) حجاج بركون زنداندن بركيمسه نك اخراجنه امر ايتدى كتوردكلرنده بوبنى اورلسون ديدى اوكيمسه اى امير بارى بنه قدر تأخيرمده سندن استرحام ايدرم ديدى حجاج اى رجل بركون تأخيرده سكا نه فرج واردر ديوب ينه زندانه كتورك ديو امر ايلدى رجل زندانه كيدركن * عسى فرج يأتى به الله ان * له كل يوم فى خليقته امر * بيتنى اوقوديغن حجاج ايشتدكده فى الحال بو معنا بى الله تعالايه قسم ايدرمكه اشبو رجل انجق ﴿ كل يوم هو فى شأن ﴾ نظم جليلندن اخذ ايلدى ديو اطلاق ايلدى (ومن الفرج) معتمد بالله خليفه نك بعض ندما وجلساسى ديمشدركه بركيجه خليفهٔ مشار اليه حضرتلرينك حضورنده ايدك اويوقلمغه باشلديلر وبرساعتجك سز كتميك بيورديلر براز اويودقدنصكره بيدار اولوب شمدى زندانه وارك منصور آدنده اولان دوه جى يى حضوريمه كتورك ديو امر بيورديلر ودوه جى حضورينه كتورلدكده نه قدر وقتدر محبوسسن ديو سؤال ايلدى محبوس بر بچق سنه در ديدى سببى ندر ديديجه منصور بنده كز دوه جى ايدم بلده مده تعيش ايده مديكمدن دوه مى آلوب تعيش ايچون ديكر بلده يه كيدركن يولده كوردمكه يول كسجيلرى تجسس واخذه مأمور جند موصلدن مستقيم الحال اولميان اون نفر جماعت قطع طريق تهمتيله براز اشخاصى طوتوب كتوررلر اشخاص مرقومه دن برى مأمورلره برطيل ورشوت ويرمكله انى صالويروب وبنى انك يرينه طوتديلر ودوه مى دخى ضبط ايتديلر * فناشدتهم الله * يعنى مأمورلره الله ايچون بنى صالويرك ديو رجا ونياز ايلدم دكله مديلر اشخاص مرقومه ايله كلوب زندانه وضع اولندم انلرك بعضيسى اطلاق اولندى وبعضيسى اولدى يالكز بن قالدم واشبو كيجه كوز يمك ياشلرينى روان ايدرك حضرت رسول اكرم وشفيع روز ندم صلى الله تعالى عليه وسلم وبارك وكرم افنديمزه * يا رسول الله انا مستغيث بك * نيازيله استغاثه واسترحامه مشغول ايكن مأمورلر كلوب بنى حضور دولتكزه كتورديلر ديدكده فى الحال خليفه * صدقت * يعنى سوزك طوغريدر ديوب منصوره بشيوز

التون احسان وبهرشهر اوتوز التون معاش تعيين وخاصه دوه لرينه سربان باشى نصب بيوردى وبوفعلك سببى نه اولديغنى بيلورميسكز ديدى ندما بيلمز لطف بيانكرى نياز ايده رز ديديكلرنده شمدى اويقوده ايكن فيضياب رؤيت رسول خدا اولدم صلى الله تعالى عليه وسلم وبكا سعادتله منصور جمالى حبسدن اطلاق وانكا احسان ايله بيورديلر ديدى انتهى (ومعناى فرج بعد الشده ده برشاعر * اذا تضايق امر فانتظر فرجا * فاضيق الامر ادناه الى الفرج * بيتنى نظم ايتمشدر مآلى برفعل وحال كوچلشدكده وصقشدقده وسعته منتظر اول كه پك صقمش شى كشايى فرج ووسعته يقلاشدير ديمكدر (وشاعر آخر دخى) فلا تجزعى ان اظلم الدهر مرة * فان اعتكار الليل يؤذن بالفجر * ديمشدر ومآلى اى نفس دنيا سكا بركره قرانلق يعنى كدر كوستردكده صاقن جزع ايتمه كه كيجه نك اعتكارى وظلمتى قارشمسى يعنى زياده سوادى طلوع فجرى اخبار ايدركه ليل فجره قريب زياده قرارر ديمكدر (قلت) شعراى عرب وعجم وروم اشعارلرنده نفسه ودله وكوكله خطاب ايتمك شاهراهلرى اولمغله ناظم بيت مرقوم دخى نفسنه خطاب ايتمش ونفس مؤنث سماعى اولمغله مؤنث صيغه سى اولان اجزعى يى كتورمشيكن ترجمهٔ معلومه صاحبى صيغهٔ مؤنثى كورمكله بيتك ترجمه سنده اى امرأه ديمشدر مكرشاعرك برخاتونه تسليه نظم ايتمش اولديغنه واقف اوله فتبصر انتهى (وبرشاعر دخى) لعمرك ماطول التعطل ضائر * ولا كل شغل فيه للمرء منفعه * اذا كانت الارزاق فى القرب والنوى * عليك سواء فاغتنم لذة الدعه * وان ضقت فاصبر يفرج الله ماترى * الارب ضيق فى عواقبه سعه * قطعه سن ديمشدر اشبو قطعه نسخه مزدن نقل اولندى ومآلى دخى عمريكه قسم ايدرمكه طول مدت وقت عزل وايشده قوالانلمامق كشى يه ضرر ويريجى دكلدر وهر برجاه وايشده دخى مرده منفعت يوقدر حقك تقدير ايلديكى شى قرب وبعدده سكا مساوى يعنى نرده ايسه سكا واصل اوله جغى محقق اولدقده حضورا وزره يان كلوب اوطورمق لذتنى اغتنام ايله ومضايقه يه دوش اولديغكده صبرايله كه حق تعالى فرج ويردكوره مزميسن وآكاه اول كه چوق كره مضايقه لرك انجامى وسعتدر ديمكدر لكن صورتا اسبابه تشبث ينه مقتضاى حكمت الهيه در فتدبر (رباشى ديمشدركه بنى هم وغم قاپلديغى هنكامده ابو العتاهيه نك * هى الايام والعبر * فامر الله ينتظر * اتيئس ان ترى فرجا * فاين الله والقدر * قطعه سن انشاد وقرائت ايدوب فرحناب ومسرور اولور وبادفرجى تنسم ايدوب كل فؤادم كشايش بولور ديمشدر (مآل قطعه اشبو دنيا ايام متداوله يعنى احوالى متغيره عبرت اله جق نسنه در وامر الهى منتظردر يعنى كائنات كافة ارادهٔ حق تعالايه پيوسته دركه اصلا تخلف ايتمز ومراد بارى اولور بركدره اوغراديغكده فرج كورمه دن يعنى خلاص اولمقدن مأيوسمى اولورسن خدا نه ره ده در يعنى خدانك رحمتى غضبنه سابقدر قوللرينه فرحله احسان ايدر وقدر نه ره ده در يعنى حال قدرى بيلمزميسن كدردن خلاص تحت قدرت الهيه ده در بركره فكر ايله وكدر وصفا جمله سى شيوهٔ قدردر كدرى حق سبحانه وتعالادن بيلوب صبرايله ومتسلى اول ديمكدر (قلت) ذكر اولنان ابو العتاهيه ابو اسحق ايله مكنى اسمعيل بن قاسم بن سويد بن كيسان عنزيدر هجرتك يوز اوتوزنده حجازده طوغمش وساكن اولديغى بغداده ايكيوز اون برسالى جمادى الاخره سنك يكرمى ايكنجى اثنين كونى وفاتله نهر عيسى قربنه دفن اولنمش بشار وابونواس كبى مولدينك مقدملرندن برشاعر بليغدر رحمهم الله تعالى انتهى (ومن الفرج) واخذ الطاعون اهل بيت فسد بابه ففضل فيه طفل ترضع لم يشعر به ففتح الباب بعد شهر فوجدوا الطفل قد عطف الله عليه كلبة ترضعه مع جروانها فسبحان القادر على كل شىء لا اله غيره ولا معبود سواه * يعنى نمود

نعوذبالله تعالى برخانه اصحابنی طاعون اخذ واستيلا ايتمكله قپوسنی سد ايدوب باغلمشلر مكر ايچنده
هنوز سود امر برصبی قالمش ايمش وقالديغنی براحد بيلزايمش برآيدنصكره خانه نك قپوسی آچلدقده
كيرنلر اوصبی يی بولورلر كه حق سبحانه عز وجل او معصومه مرحمت وبر ديشی كلب
باوررلريله بارابرامزرمكله احيايورمشد روماذلك على الله بعزيز (ومن الفرج) حكايه اولنمشكه
عهد قديمده صقليه ده ملوك اسلامدن بولنان سلطانك بركيجه اويقوسی قاچوب وجامه
خوابندن قالقوب فی الحال دارالصناعه يعنی ترسانه سی مديرينی احضار ايدوب شمدی سفينه
چيقار افريقيه جانبنه كيدوب اوطرفدن بزه اخبار و حوادث كتورسون ديو امر وفرمان ايدر
قائد البحر يعنی مدير دريا دخی درعقب كيجه ايچره سفينه يی كوندرر صباح اولدقده سفينه يی
ينه ترسانه ده كوردكلرنده سلطان مديری چاغروب امريمی تنفيذ ايتمدكی كه سفينه يرنده طورر
ديدكده مدير امريكزه امتثال ايدوب كيجه ايله چيقاردم ايدی لكن بر ساعتدنصكره عودت
ايتديلر رخصتكز اولورسه سفينه نك رئيسی حضوره كلسون وما جرايی تقرير ايتسون ديدی
وامر سلطان ايله رئيس يانبه برآدمی الوب حضوره كلدی سلطان رئيسه امريمه امتثال ايدوب
كتمدك ديو عتابه شروع ايلدكده رئيس مرقوم رخصت بيوريلورسه نقل ماجرا ايده يم ديدی
سلطان رخصت ويرمكله رئيس مرقوم وقتا كه امريكز وارد اولدقده سفينه يی قالديروب
جوف ليلده دريادن يا الله يا الله يا غياث المستغيثين ديو مكررا صدا وفرياد ايشتدك ولبيك لبيك
ديونده ايدوب سفينه يی صدا جانبنه يورتدك وبو كيسه يی حياتدن برمق قالمش اولديغی حالده
غريق بولوب سفينه يه چيقاردق وكيفيتندن سؤال ايلديكمزده اهل افريقيه دن برجماعتله
سفينه يه بنوب صوب مقصوديمزه كلور ايكن بقضاء الله تعالى سفينه مز چند ايام مقدم غرق
اولوب بن مشرف هلاك ايكن حق سبحانه وتعالادن استغاثه و استعانه ده ايدم برده جناب
رحيم متعال عز شانه نك اعانه سی سزك جهتكزدن ظهور ايدوب بنی تخليص ايلديكز ديو برابر
كتورديكی رجل مذكورك تصديقيله ماوقعی سلطانه بيان ايلدی صاحب المستطرف بو حكايه
غريبه عقبنده * فسبحان من اسهر سلطانا وارقه فی قصره لغريق فی البحر * يعنی بن اول
ذات اجل واعلايی جميع نقايصدن تنزيه ايتمكلك ايله تنزيه ايدرمكه بحرده برمغروق ايچون
سلطانك او يقوسنی قصرنده مستريح ايكن قاچردی * حتی استخرج من تلك الظلمات الثلاث
ظلمة الليل وظلمة البحر وظلمة الوحشة لااله غيره ولامعبود سواه * تاكه اوغريقی اشبو اوچ ظلماتلركه
كيجه نك ودريانك ووحشتك ظلمتلريدر انلردن چيقاردی وخلاص ايتدی اندن غيری اله يوقدر
وغيری عبادته مستحق دكلدر ديو تمجيد باری ايتمشدر (حكايه اولنمشكه آل حمداندن
ملك ناصر الدوله قولنج مرضنه مبتلا اولوب موجود اولان مجموع اطبا دواسندن وعلاجندن
عاجز اولمشلر ايمش بو خلالده خصماسی طرفندن دسيسه اولنوب قتليچون برفدايی كوندرلمش
ايمش بر كون ملك ناصر قصرينك بعض دهاليزنده طورر ايكن فدايی فرصت دوشوروب
وصچرايوب خنجر ايله ضرب ايدر وضربه سی بوش بوكرينك اسفلينه راست كلور وقولنج علتی
اولان بغرسغه طوقونوب دلمكله ايچنده اولان خلطی اخراج ايدر بو تقريبله جناب حق تعالی
ملك ناصره عافيت احسان ايدوب مزاجی اولكندن احسن اولوب علت قولنجدن خلاص اولور
سبحان القادر على كل شئ (وفی نقيض هذا ما حكاه سيدی ابو بكر الطرطوشی يعنی بو حكايه نك
نقيضی اوله رق يعنی جناب حق اهلاكنی مراد ايلديكی كيمسه نك دخی اندن خلاص بولمقده عاجز
اولديغنی مشعر مولانا ابو بكر الطرطوشينك نقل ايلديكی اشبو حكايه آتيده يی بيان ايدوب ديركه بكا
قاضی ابو مروان الدانی طرطوشه ده نقل ايلديكه برقافله دانيه قصبه سنه مضاف برقريه يه نزول

ايدرلر هوا ياغشلی وروزكارلی اولمغله برخراب داره صوقولورلر وآتش ياقوب طبخ طعاما كوللانلر يله
مشغول اولورلر وخانه مذكوره ده يقلمغه مائل برديوار اولمغله ايچلرندن بريسی سائرلرينه صاقنك
بوراده طورميك زيرا ديوار سقوط ايتك اوزره در ديو اخطار وكندوسی يتوندن اباايدوب خارج
دارده وسائرلری ايچنده ياتورلر وقتا كه صباح اولدقده ايچنده ياتانلر چيقوب دابه لرينه تحميل اشيا ايله
مشغول ايكن اوطشره ده ياتان كيمسه قضاء حاجت داعيه سيله داره كيررو كيرديكی كبی ديوار اوزرينه
يقلوب فی الحال وفات ايدر وسائرلری سلامت بولور (وفرج بعد الشده دن اوله رق طرطوشی ديركه بكا
ابو الوليد الباجی ابو ذر نام ذاتدن روايتله نقل ايلدی ابو ذر ديمشكه بن بغداده بركل ياغچينك
دكاننده شيخ ابو حفص عمر بن احمد بن شاهيدن حديث شريف قرائت واخذ ايدر ايدم
بركون شيخ ايله دكان مذكورده اوطورركن زقاق ومحلاتده كل ياغی كز ديروب صاتيجی صورتنده
بركيمسه كلوب وصاحب دكانه جنسنی تعيين ايدرك بكا شو مقوله اون درهملك عطريات وير
ديوب درهملری اعطا وعطرياتی اخذ ايدوب وشيشه لرينی برطبقه قويوب صاتمغه كيدركن
همان طبق دوشوب شيشه لر شكست وعطريات تلف اولمغله او كيمسه بكا ايدرك زمين جزع
وفزعده پست اولدی وبزلر دخی آچيدق شيخ مشاراليه صاحب دكانه بو بيچاره يه اعانه ايتمكی
مأمول ايدرم ديمكله صاحب دكان سمعا وطاعة ديوب دكاندن صچرايوب دوكيلان ياغلردن
ممكن مرتبه ده برازينی پنبه ايله جمع وديكر شيشه لره وضع ونقصاننی دخی بروجه حسبی طولديروب
او كيمسه يه ويردی بعده شيخ خد متلری صاقن جزع ايتمه وصبر ايله الله تعالی كريم وامر
دنيا قولايدر مكافات الهيه اولور ديو تسليت ويردی واو كيمسه دخی ای حضرت شيخ بنم جزع
وفريادم ضايعات ايچون دكلدر زيرا حق تعالی داناندر كه بن بكلرده فلان قافله ايله بو رايه
كلوركن برهكبه م ضايع اولدی ايچنده درت بيك التونم ايله اوفيتنده جوهرلرم وار ايدی انك
ضياعنه جزع ايتمدم فكيفكه اون درهملك عطره جزع ايده يم لكن بنم سوز وكداز وفرياد
وآوازم بو كيجه برمولودم طوغدی لوخسه زه الزم اولان اشيانك تداركنه مجبور اولدم
وموجودم دخی انجق اون درهم ايدی دوشندمكه بو درهملری انك حوايجنه صرف ايتسم رأس
مالم وكيسه دخی قدرتم قالمز همان بونلرله عطر اشترا ايدوب صدر نهارده يعنی كونك اولنده
محلات ارالرنده صاته يم ولطف حقله برشئ قازه نورسم اوكاری سدرمق اهلم ايده يم ودراهم
بنه رأس مالم اولورديوب ياغلری الدم ايدی اقتضای تقديرايله قرلديغی كبی اشته سرمايه م بتدی
ارتق بكا زوجه مي علی حالها تركله فراردن غيری مخلص قالمادی لكن بيچاره خاتونك حالی
نيجه اولور فكری بحسب البشريه بكا جزع ايراث ايتمكله جزعم انك ايچون اولمشيدی
ديدی (راوی ابو ذر ديركه اواثناده دكانك قارشوسنده منزلی اولان بر عسكری قپوسنك اوكنده
اوطورر واو كيمسه نك ماجراسنی دكلر ايدی ماجراسنی بتورديكی آنده جندی حضرت شيخه
يا سيدی سزك بو كيمسه ايله شمدی منزل فقيره تشريفكزی رجا ايدرم ديو دعوت ايلدی
وارديغمزده جندی او كيمسه يه سنك قصه ك بكا عجب ويردی بر دخی نقل ايله ديدكده قصه يی
اعاده ايلدی بعده جندی رجله فی الحقيقه سن او قافله ده بولندكمی وتجاردن كيملر وار ايدی
وهكبه نره ده ضايع اولدی وعلامتی ندر ديو صوردقده رجل مكاننی وعلامتنی وتجاری خبر ويردكده
عسكری رجلك نفس الامره موافق خبرندن صدق قولنی بيلمكله ای رجل هكبه يی كورسك
بيلورميسن ديدی بيلورم ديدكده درحال برهكبه كتوروب اوكنه قودی ورجل كوردكده اشته ضايع
اولان هميانم بودر وايچنده كی فصوص يعنی يوزك جوهرلری شودر وبودر ديمجك آچوب تقريرينه
موافق بولديلر بعده جندی الله مبارك ايلسون المالك ديو اعطا ايلدی پس رجل بو فصوصك

قيمتي التونلرقد ر بلكه اكثر در التونلري آل طيب خاطر ايله سكا حلال ايلدم ديجك جندي
بن امانتدن مال الجمى دكلم ديوامتناع ايدوب المادى اشته كرم حق ايله رجل مرقوم فقرادن اوله رق
جنديك اوينه كيروب اغنيادن اوله رق جقمشد ر * اللهم اغن فقرنا ويسر امرنا برحمتك يا ارحم
الراحمين آمين (قلت) اشبو دعاء صاحب المستطرف كندوسنك فقراى صابريندن اولديغنى
اشراب ايدر فتأمل (وينه طرطوشي نقل ايدر كه موصلده ابو القاسم بن حنيس بكا نقل ايدوب
ديديكه بن بو دياره كلديكمده اهاليسندن برى بو خانه ده برقصهٔ غريبه اولدى ديو بكا برمنزل
كوستردى قصه ندر ديديكمده بو منزلده كوفه يه ايبك وخز تجارتيله آمد شد ايدر بر بازركان
ساكن ايدى بردفعه نه قدر خزه مالك ايسه برخرجه طولدروب وحارينه يوكلدوب قافله
وكاربان ايله كوفه يه كيدركن كاروان تناول طعام ايجون برمحله نزول ايدرلر بودخى خرجنى
حاردن ايندرمكه مشغول اولديغى اثناده اوراده غربادن پياده بررجل بولنغله بازركان
اندن استعانه واوغريب دخى خرجنى انزالده بازركان مذكوره اعانه ايدر بازركان نوالنى چيقاروب
واوغريبى دخى چاغروب برابر طعام ايدر وغريبه مالنى سؤال ايتدكده غريب مرقوم بن كوفه
شهرنده اوتورم اقتضاى كردش جور مدار فلك اوزره طوره ميوب بلازاد وراحلة ماشيا يوله
چيقدم ديدكده بازركان حالنه آجيوب سفرده سن بنم رفيق ومونسم ومعينم اول نفقه ومؤنتك
اوزريمه اولسون ديدكده اودخى ممنون اولوب واحسن وجهله بازركانك خدمتنى كوره رك روان
اولورلر وخلال راهده تكريت نام شهركارينه كاروانله برابر قونرلر وبوجيلر بعض حوايج
رؤيتيچون شهره كيررلر بازركان دخى آجيوب رفيق ايتديكى غريب الديار مرقومه سن اشيامى
كوزت بندخى شهره كيدوب محتاج اولديغمز شيلرى الهيم ديوب داخل شهر اولور وحوايجنى
كوروب دونر وكورركه كاروان وغريب الديار مرقوم دخى قالقوب كتمشلر بازركان
دخى ماشيا كاروان يولنه دوزه لوب هزار مشقتله كاروانه اوله شوب ورفيق واشياسنى
بوله ميوب بوجيلره صوردقده سن تكريت شهرينه عزيمت ايلدكدنصكره رفيقك مركبه يوكلى
يوكلدوب اردك صره قالقوب كتدى بزرسن تنبيه ايلمش سن ظن ايتمشيدك ديدكلرنده بازركان
حيرت آلود اولوب تكريته عودت وغبريدن سؤال وتحرى ايلدى لكن خبر آله ميه رق مأيوس
اولدقده مسلوب الحال اولديغى حالده ناچار بلده سى اولان موصله مسلوب المال اوله رق دوندى
ونهارا آج وفقير وعريان اوله رق واصل اولدقده نعوذ بالله تعالى شماتت اعدا وحزن احبا خوف
وحياسندن كوندز كيره ميوب كنار شهرده بريرده كيجه يه دك اختفا وقرانلق اولدقده واروب
خانه سنك قپوسنى دق ايدر ايجرودن اهل وعيالى كيمسن ديو سؤال ايلدكلرنده بنم ديو كنديني
بيلدردكده فرح ايده رك قپويى آچوب الحمد لله اضطرابمز كالده ايكن كلوب يتشديكز زيرا جمله
موجوديكزى ماله بوزوب كتديكز وسفرى اوزاتديكز والحالة هذه دنيايه بو كيجه براوغلكز كلدى
لوخسيه يه لازم شيلردن برنسنه آله مدق همان شمدى دقيق وشووبو وعلى الخصوص قرانلقده
قالدق قنديلره دهن تدارك ايديكز ديد كلرنده بو حالى وقالى كوروب وايشتدكده تاجرك غمى
مزداد اولوب سكنهٔ بيتى محزون اولورلر ديو حالندن دخى خبر ويرميوب قابلر كتورك الهلم ديدى
وآلوب منزلنك قارشوسنده اخذ واعطا ايتديكى بقالك دكانى اولمغله واردى وكورديكه بقال
مومنى سونديروب ودكانى قپايوب اويقويه وارمش بقاله چاغروب واو ياتدير ر بقال دخى سسندن
بيلوب الحمد لله سلامتله عودت ايلديكز دعاسيله قالقوب وشمعنى ياقوب قپويى اچار بازركان
مطلوب اولان شيلرى شمدى وير زيرا دنيايه ولدم كلمكله لازم اولمش ديدكده بقال سمعا وطاعة
ديو طار طوب قابلره بوشالتديغى حينده بازركانك كوزى رفيق خائن مذكورك قاپوب قاچديغى

خرجنه دكانك بودرومنده راست كلدكده شعورى كيدوب ونفسنى ضبط ايده ميوب همان
بقالك اوزرينه آتيلوب واياغنك التنه آلوب اى حقك عدوسى نيرسويله مالم نره ده درديجك بقال
اى بازركان نه بوحال الله بيلوركه بن سكا وساژ احده بيله رك تعدى وجنايت ايتدم بوسنك سوزك
وحركتك ندرديدكده اشته بو بنم خرجدر من جمله يانمه آلوب خدمتكار ايلديكم شخص
آلوب حارم وساژيانمده موجود كافهٔ مالم ايله قاچمشيدى ديدى بقال دخى والله بونى بيلم وعلم
وخبرم يوقدر لكن بعد العشا بيلديكم برشخص دكانمه كلوب وبندن تعشى ايجون طعام آلدى
وبوخرجله حارسنده امانت طورسون بن غريب الديار يولجى يم على الصباح كلور آلورم ديو
بودرومه براقدى وحارى معرفتله قومشومك خانه سنه باغلدى وكندو محله مسجدينه ياتمغه
كندى ديدكده بازركان بوخرجى يوكلن هانده برابر مسجده كيده لم ديمكله بقال اوموزينه آلوب
مسجده واررلر وكوررلركه خائن مرقوم اويور همان بازركان ديمه سيله اوردقده قورقيله
نه استرسن ديو اوياندى بازركان بره خائن قنى بنم مالم وحارم ديجك اشته خرجكده در ذره سنه
ياپشمدم وحار ايله اشياك بقاله اشارتله بوكيسه نك يانده در ديدكده بازركان كرم حق تعالى ايله
مالنى بولديغنه شكرا شخص مرقومى حاكمه خبر ويرميوب عفووسبيلنى تخليه ايدوب مسرورا
برحبه سى ضايع اولميه رق مالنى آلوب خانه سنه واردى قصه يى سراپا سكنهٔ بيتنه خبر ويردكده
سرور وفرحلرى مزداد اولوب ومولودى تبرك ايدوب ومسعود اولديغنه بوندن استدلال ايتديلر
* فسبحان من لا يضيع من ذكره ﴿ اشبو مطلب صاحب المستطرفك باب مذكوره الحاقنى
تسبب ايتديكى تهنيه وتبشيره دائر اقوال الدر ﴾ بعض بلغا قرنداشنه خبر مسرتك جوابنده * سمعت
منك خبرا سارا * بن سندن مسرور ايديجى برخبر ايشتدم يعنى بكا مسرت ويريجى برخبرك كلدى
* كتب فى الالواح وامتزج بالارواح * اويله خبر لطيف كه الواح يعنى مجموعه يه يازلمش وقيد اولنمش
وارواح ايله امتزاج ايتمش يعنى روحه صفا ويرمشدر * وعد فى جملة البشائر العظام * وجرى
فى العروق ويمشى فى العظام * واويله خبركه بيوك بشارتلر جمله سندن عد اولنمش وعروقه
جريان ايدر وكمكلرده يورر يعنى بكا عظيم تأثير ايدوب حيات وتاب ويرمشدر ديمشدر (روايت
اولنمشكه خالد بن عبد الله القسرى امويه دن هشام بن عبد الملك رضاعا قرنداشى ايدى ومقدما
هشامه بن سنده آثار خلافت مشاهده ايديورم خليفه اولمادقجه وفات ايلمزسكز ديدكده هشام
دخى خلافت ايله بكام اولورسم سنى عراقه والى وحاكم نصب ايدرم ديو وعد ايتمشيدى وقتا كه خليفه
اولدقده خالد كلوب وبين السماطين يعنى وسط پيشكاهنده طوروب * يا امير المؤمنين اعزك الله
بعزته * حق تعالى سنى عزتيله تعزيز ايلسون * وايدك بملائكته * وسنى ملائكه سيله يعنى عونيله
والهاميله تأييد ايلسون * وبارك لك فيما ولاك * وسكا توليه ايلديكى شيئى يعنى خلافتى مبارك ايلسون
* ورعاك فيما استرعاك * وسنى حق تعالى رعايادن استخدام ايلديكى شيده يعنى امارتنده رعايت يعنى اعانه
ايلسون * وجعل ولايتك على اهل الاسلام نعمة * وحق تعالى ولايت يعنى خلافتكى اسلام اوزرينه
نعمت * وعلى اهل الشرك نقمة * وكفره ومشركين اوزرينه نقمت يعنى سنى عادل وصاحب
قوت وشوكت ومجاهد ايلسون * لقد كانت الخلافة اشوق منك اليها * تحقيق خلافت سكا
سندن زياده شوقلى ايدى * وانت لها ازين منها لك * سن خلافته سكا خلافت زينت ويرديكندن
زياده زينت ويريجى اولديغك حالده يعنى خلافت سنكله زينت بولدى سن انكله دكل *
وما مثلك ومثلها الا كما قال الاحوص * سنكله خلافتك مثلى انجق احوص نام شاعرك ديديكى
كبيدركه شاعر مذكور * واذا الدر زان حسن وجوه * كان للدر حسن وجهك زينا * وتزيدين
اطيب الطيب طيبا * ان تمسيه اين مثلك اينا * ديمشدر ديدى مآل قطعه انجو يوزلرك حسننه

طا قيامله اكرچه زينت ويرلكن سنك حسن وجهك د ره زينتد ر وسن اطيب طيبك طيبنى
مس ايتكله زياده ايد رسن سنكله اطيب طيبك بيننده نسبت يوقدر يعنى سن جمله طيبدن اطيب
واعلاسن ديمكدر انتهى (قلت) اشبو حكايه خلالنده واقع * انى لارى فيك اثر الخلافة ولا تموت
حتى تليها * عبارهسى ترجمهٔ معلومه ده سنك ناصيهٔ حالكدن اثر خلافت مشاهده ايده يورم خليفه
اولدقدنصكره وفات ايلرسكز ديو ترجمه اولنمش ودخى * ومامثلك ومثلها الاكاقال الاحوص *
كلامى ترجمه سى دخى كم ومطوى اوله رق خلافت جنابكزه سزدن زياده احب واشوق وسزكله
تشرف وتزينه اوفق اولادى ديوب شو قطعه يى نشيده ايلدى * واذا الدر الخ * قالبه
صوقلمشدر انتهى (ودخل على المهدى اعرابى فقال يم جئت * يعنى منقولدر كه مهدى خليفه
پيشگاهنه براعرابى مثول ايتكله خليفه اعرابى يه نه ايله كلدك يعنى حاجتك ندر ديدكده اعرابى
* اتيتك برسالة * سكا عريضه ايله كلدم ديدى خليفه * هاتها * كتور كوره يم ديجك
اعرابى * اتانى آت فى منامى فقال ائت اميرالمؤمنين فابلغه هذه الابيات * بكا اويقومده برى
كلوب اميرالمؤمنينه كيت وبو اياتى اكا ايصال ايت ديوب * لكم ارث الخلافة من قريش * تزف
اليكم ابدا عروسا * الى هرون تهدى بعد موسى * تميس ومالها ان لا تميسا * قطعهسنى اوقودقده
فى الحال مهدى بندهٔ خاصندن برينه برجواهر صندوقى كتور ديو امر ايدوب صندوق
كتورلدكده كف كافى كرملرى ايله انواع جواهردن آلوب اعرابينك دهاننى اولقدر طولدرديكه
طوداقلرى ياريله يازدى بعده اشبو اياتى يازوب صبيانمزك كردنبندلرينه وضع ايدك ديديلر
نور الله تعالى قبره (مأل قطعه) ميراث خلافت قبيلهٔ شريفهٔ قريشدن يعنى سلسلة الذهب
نسب نبوتدن سزه منحصردر وشاياندر وخلافت سزه يعنى آل عباسه الى الابد عروس اولدبغى
حالده زنافلنور يعنى سزك نسلكزدن انك كفوى واريد راشته خلافت موسادنصكره هرونه اهدا
اولندى وسن خلافت مسندينه خرام ايدرك يعنى صالنه رق تبختر ايله يورر وصعود ايدرسن اكا
نوادى يعنى بعيد ميدركه سكا دخى خلافت خرام ايله كليه يعنى سن دخى مقام خلافته
مستحقسن ديمك كبيدر (قلت) هرنه قدر مفاد قطعه ذكر اولنان صورت اوزره عاجزانه
مطالعه اولنمش ايسه ده قطعهٔ مذكوره من جهة الجزاله والاعراب جاى تأملدر مكر عرض
اولنان مهدى اولميوب بلكه يا محمدامين بن هرون الرشيد بن موسى الهادى ابن المهدى وياخود
محمد امينك دادرى مأمون خليفه اوله فتأمل (هرون رشيدك سرمسند خلافته جلوسى تهنيه سنده
اساتذهٔ علم موسيقيدن و بلغا وندمادن ابراهيم موصلى * الم تران الشمس كانت مريضة * فلما اتى
هارون اشرق نورها * تلبست الدنيا جمالا بملكه * فهارون واليها ويحيى وزيرها * قطعه سن
نظم وخارج سراپرده ده انكله تغنى ايتدكده هارون يوزبيك احسان ووزيرى يحياى برمكى دخى
اللى بيك اعطاسيله ابراهيمى پك شادان ايتمشلردر (قلت) نسخه لرده عددلر دينار ودرهمدن
برى ايله تميز اولنميوب مطلق ذكر اولنمشدر دينار ايسه كرمك اكلى ودرهم ايسه كايدر مأل قطعه
اى شايان خطاب اولان كيمسه سن كورمدكيكه آفتاب عالمتاب مقدما خسته ايدى يعنى عالمك
اسايش وراحتى اولميوب ظلمت آباد آزار ايدى وقتا كه هرون كلدى يعنى خليفهٔ روى زمين اولدى
نور وضياى آفتاب اشراق ايتدى يعنى عالم رأفتى واهليتى سببيله رونق وراحت بولدى وعروس
دنيا اثواب جمال ورونق انك خليفه اولمسى ايله تلبس ايتدى زيرا هرون آمر ومتصرف عالم
ويحياى برمكى ايسه دنيانك وزيرى ومدبريدر ديمكدر (بلغادن عطاء بن صيفيكه برنظمده تهنيه
ايله مرثيه يى جمع ايدن شعرانك اولیدر امويه دن باباسى فوتنده يزيده بچنك حضورينه كيروب
* رزيت خليفة الله * خليفة الهك فوتيله مصاب اولدك * واعطيت خلافة الله * وخلافة الله

سكا اعطا اولنمش اولدى يعنى خليفه اولدك * قضى فلان نحبه * فلان يعنى پدرك مدتنى بتوردى
* فغفر الله ذنبه * حق تعالى صوچنى يارلغه سون * ووليت الرياسة * سن رياستى توليه ايتدك
يعنى خليفه اولدك * وكنت احق بالسياسة * سياست وتدبير ملكه اهل اولدبغك حالده
* فاحتسب عند الله اعظم الرزية * واشكر الله على اعظم العطية * ارتق عند الله اعظم
مصيبتى يعنى رعايايه تعدى اولنيورمى كوزت يعنى ظلم ايدنلرى منع وزجر ايدوب بووجهله عدل
ايت واعظم عطيه اولان خلافت ورياست اوزره حق تعالايه قولا وفعلا وقلبا شكر ايله ديو
تهنيه وتعزيه ايدوب بعده * صبرا امير فقد فارقت ذامقة * فاشكر حباء الذى بالملك اصفاكا *
* لارزء اعظم فى الاقوام قد علموا * كما رزئت ولاعقبى كعقباكا * اصبحت راعى اهل الارض
كلهم * فانت ترعاهم والله يرعاكا * قطعهسنى نظم ايلدى مألى اى جالس سرمسند امارت
اولان ذات عظيم سن سكا زياده محبت ايدندن مفارقت ايتدك بومفارقته صبر ايتمكله صبر ايله
وسنى ملك ايله صفاياب ايدن بارى تعالايه شكر ايله تا كه (انا جليس من ذكرنى) فيضنه وسرينه
مظهر اوله سن وجهله نك معلومى اولدبغى اوزره قوم ايچنده سنك مصيبتك كبى عظيم
مصيبت يوقدر وسنك عقبلبوب وارث اولدبغك وراثت ودولتك كبى دولت دخى يوقدر زيرا
اهل ارضك جملهسنه راعى ونگهبان اولدك انلره اولان ظلم وعدوانى آخرتده سندن صور بلورسن
انلره رأفت و شفقت ايتملسنكه حق تعالى دخى سكا عاجلا وآجلا احسان ايده ديمكدر
(منقولدركه عمر بن هبيره رقه ده محبوس ايدى قورتلدقدنصكره كيجه وقتى دائره سنه كيدركن
بنى سليم قبيله سندن برخاتون خانه سنك سطحنده جاريه سيله صحبت ايتمكده اولوب بالمناسبه
جاريه سنه خطابا اى جاريه اونسنه سنك ديديككبى دكلدر عمر بن هبيره يى سجندن اطلاق
ايلمسنى دركاهندن نياز ايلديكم خدا حقيچون ديديكنى ابن هبيره ايشيدوب وفى الحال قوينندن
يوزالتون موضوع برچيق چيقاروب اشته خداى تعالى ابن هبيره يى تخليص ايلدى خاطرك
مطيب اولسون ديو خاتونه اتمشدر (قلت) ترجمهٔ معلومه صاحبى اشبو حكايه ده واقع
* وهى تقول لا والذى اسأله ان يخلص عمر بن هبيرة مما هو فيه وماكان كذا عبارهسنى يارب
عمر بن هبيره يى سجندن اطلاق ايله ده بنم قلبمى مسرور ايله ديو ترجمه ايتمشدر فانصف

الباب الثامن والخمسون

اشبو اللى سكزنجى باب عبيد يعنى قوللر واماء يعنى جاريهلر وخدمتكارلره دائر اولوب او دخى ايكى
فصلى مشتملدر (قلت) عبيد فعيل وزننده عبد جمعلرندن برجمع سماعيدر واماء الفك كسريله
امة نك جمعيدر فليحفظ

فصل اول

عبيد وجوارينك مدحلرى وخبر ايله
توصيه وتربيهلرى بيانندهدر (عن على رضى الله تعالى عنه قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم
(اول من يدخل الجنة شهيد وعبد احسن عبادة ربه ونصح لسيده) مألى جنته داخل اولانلرك
اولى شهداء وربب وخالقنك عبادتنى كوزل ايدوب وسيدينه يعنى مالكنه وصاحبنه
ارادهٔ خير ايدن قوللر وامهلر يعنى جاريهلردر ديمكدر (وعن ابن عمر رضى الله تعالى عنهما
رفعه (العبد اذا نصح لسيده واحسن عبادة ربه كان له اجره مرتين (قلت) اواكى
اثر جامع صغيرده اولميوب لكن بو حديث شريف مضبوطدر ومألى دخى عبد يعنى قن كه
قول جنسى ديمكدر افندينسنك مصالحنده قيام وامرينه امتثال ونهيندن اجتناب
بوخلل سيدينى اصلاح ايده وربب وخالقنك عبادتنى شروط وواجباتيله وسيدينك حقنى
اقامه ايتمهجك مندوباتيله ايفا ايده اشتغال خدمتله نفسنى استحقارى وحق ايفاده انكارى

ايچون اوعبدك اجرى ايكى قات اولور (و بومقامده سيد كه مخلوقدر اكا طاعت حقدن معدود دركه بو دخى برعلده ايكى طاعتك اتحادى تحققيله اولور بناء عليه اجرى تضعيف اولنمشدر اما جهتلرى مختلف اولان عملده اجرك تضعيفى عبده مختص اولميوب حره دخى شاملدر كذا قاله المناوى (نصح لفظى بنفسه تعدى ايدر (لسيده) لفظنه لامك دخولنده مبالغه قصد اولنمشدر و (انصح لكم) نظم كريمنده دخى لام ايله در و على قول لام ايله استعمالى افصحدر رفتدبر انتهى (زيدبن حارثه رضى الله تعالى عنه حضرت خديجه رضى الله تعالى عنهانك قولى اولوب انلره سوق عكاظده اشترى اولنمشيدى الوب حضرت سيد الكائنات عليه افضل الصلوات والتسليمات افنديمزه هبه ايلدى پدرى حارثه كلوب اشتراسنى مراد ايلدكده رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم (ان رضى بذلك فعلت) يعنى زيد راضى اولورسه بن دخى صتارم ديو خلوص زيدى امتحان بيورديلر پدرى زيده سؤال ايلدكده ٭ زيد ٭ ذل الرق مع مصاحبته احب الى من عز الحرية مع مفارقته ٭ يعنى بكا معيت و خدمت رسالتپناهده بولنمغله بيله رقيت مذلتى خدمتلرندن مفارقتله اوله جق حريت عزندن احبدر يعنى ٭ اشيكنده قول اولمق دهره سلطان اولمدن يكدر ٭ ديوب راضى اولمادى پس حضرت سلطان الانبياء عليه الصلاة والسلام افنديمز (اذا اختارنا اخترناه) يعنى بزى اختيار ايلمكله بزدخى انى اختيار ايدوب راضى اولدق بيوروب فى الحال اعتاق واولا ام ايمنى تزويج ايله چراغ باهر الاشراق بيورديلر (حضرت على رضى الله تعالى عنه بيورمشلردركه رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك دار بقايه ارتحاللرنده آخر كلاملرى صلاتله توصيه دنصكره (اتقوا الله فيما ملكت ايمانكم) تنبيهلرى اولمشدركه مراد سعادتلرى حقوق قنى ازهر جهت رعايتدر (وعن عطاء رفعه الابدال من الموالى) يعنى ابدال ايله موصوف اولان رجال اوليا قوللردندر يعنى قول جنسندن اولور مألنده اولان اشبو اثرى مرفوعا عطا روايت ايلمشدر (ابو هريره رضى الله تعالى عنهك روايتى اوزره فخر الانام عليه الصلاة و السلام افنديمز (لا تقولن احدكم عبدى و امتى كلكم عبيدالله وكل نسائكم اماء الله ولكن ليقل غلامى وجاريتى وفتاى وفتاتى) بيورمشدركه سزلر ملك يمين ايله ذكور واناثدن مالك اولديغكز انسانه قولم وامه م ديونداايتميكز جمله كز حقك قوللرى وهر نساكز حقك اماسيدر ولكن غلامم وجاريه م وفتام وفتاتم ديو چاغرك ديمكدركه مفادى مخلوقيتده حرورق يكسان اولمغله آداب عبوديت وروش تواضعى ييانددر (قلت) غلام لغتده كرك حر اولسون وكرك رق بيقلرى ترلين كنجه وجاريه كنج زنه ديرلر وفتى وفتيه كذلك اشبو معنالرده در لكن حالا لازم اصطلاحزده غلام قوله وجاريه امه يه دينور وفرشته اوغلو لغتنده قول غلام ديو واقع قوله اعتراض اولنمشدر فتدبر (ابو مسعود الانصارى رضى الله تعالى عنهدن مرويدر ديمشدركه بركون كوله مى ضرب ايدر ايكن ارقامدن (اعلم يا ابا مسعود الله اقدر عليك منك عليه) يعنى مملوكك اولسونكه الله تعالانك قهر وضربده سنك اوزريكه قدرتى سنك كوله يه اولان قدرتكدن زياده دركلاميله برصدا ايشتدم صدا جانبنه دونديكمده كوردمكه سعادتله ندا ايورن نبى اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمدر همان يارسول الله مضروب اولان قول لوجه الله تعالى حردر ديدم يعنى ازاد ايلدم حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم (الا اولم تفعل للفحتك النار) يعنى آكاه اولكه اكر بو فعلى يعنى اعتاقى ايشلمسك ايدى نار جهنم سنى حرارتيله يقاردى يعنى عذاب الله و جزايه مستحق اولوردك بيورديلر (بررجل جاريه سنى صاتمق مراد ايتدكده جاريه بكايه باشلر افنديسى سبب

بكاسنى صوردقده جاريه اكر سن بنم ملكم اولايدك يدمدن چيقارمزدم يعنى مروت ايدوب صاتمز بلكه اعتاق ايدر ايدم ديدكده اعتاق ايدوب كندويه تزويج ايلمش (ابو اليقظاندن منقولدركه قريش اوائل حاللرنده امهات اولاده يعنى تسرى يه رغبت واعتبار ايلمز ايمش تاكه اهل زمانلرينك خيرلبسى اولان اوچ عدد اولاد اخياركه جواريدن دنيايه كلدى اوتاريخدنصكره ميل ورغبت ايلديلر وذكر اولنان اخيار حضرت حسين رضى الله تعالى عنهك نجل نجيبلرى على رضى الله تعالى عنه ومحمدبن ابى بكر الصديق رضى الله تعالى عنهمانك فرزندى قاسم رضى الله تعالى عنه وعبدالله بن عمر رضى الله تعالى عنهمانك ولد مكرمى سالم رضى الله تعالى عنه در شويله كه حضرت عمر رضى الله تعالى عنهك زمان خلافتلرنده دولتيله استيصال ايلديكى ملك عجم يزدجردك اوچ عدد قزلرى سبى واسترقاق اولنوب مدينهٔ منوره يه كتورلدكده امير المؤمنين حضرت فاروق رضى الله تعالى عنه فروخت ايدوب آثمانلرينك بيت الماله اخذينى مراد واستشاره ايلدكده حضرت على رضى الله عنه يا امير المؤمنين بنات ملوك اولملريله آخره صاتلملرينى رأى ايتمم لكن قيمتلرى تقدير وتقويم اولنسون ديوب بعد التقويم ثمنلرينى اعطاريله برينى فرزند نجيبلرى حسينه و برينى محمدبن ابى بكره و برينى عبدالله بن عمره رضى الله تعالى عنهم هبه ايتمشيدى انلردن اخيار مشار اليهم حضراتى پرتو بخش مهد دنيا اولديلر (حكايه اولنمشكه عبد الملك امويننك اوغللرى مسابقه يعنى يارش ايلدكلرنده ايچلرندن ابن امه اولان مسلمه يى ساترلرى كچدكلرنده پدرلرى عبد الملك مسلمه يه تعريض قصديله عمر العندينك ٭ نهيتكم ان تحملوا هجناءكم ٭ ٭ على خيلكم يوم الرهان فتدركوا ٭ فتفتر كاه و يسقط سوطه ٭ وتخدر ساقاه فما يتحرك ٭ ٭ وهل يستوى المرآن هذا ابن حرة ٭ وهذا ابن اخرى ظهرها متشرك ٭ قطعه سيله تمثل ايلدى پس مسلمه دخى ٭ ليغفر الله لك يا امير المؤمنين وليس هذا مثلى ولكن قال ابن المعتز ٭ يعنى بارى تعالى حضرتلرى اى امير المؤمنين سكا مغفرت ايده قطعه ده موصوف ابن امه بنم كبى دكلدر ولكن بن ابن المعتزك ٭ فما انكحونا طايعين بناتهم ٭ ولكن خطبناها بارماحنا قسرا ٭ فما زادها فينا الاسار مذلة ٭ ولا كلفت خبزا ولا طبخت قدرا ٭ وكاين ترى فينا من ابن سبية ٭ اذا لقى الابطال بطعنهم شزرا ٭ و يأخذ رايات الطعان بكفه ٭ فيوردها بيضا و يصدرها حمرا ٭ قولنده اولان ابن امه كبى يم ديدكده همان عبد الملك مسلمه نك سرينى وكوزلرينى تقبيل ايدوب و ٭ احسنت يا بنى ذاك والله انت ٭ يعنى اى بنم اوغلجغم كوزل ديدك تحقيق سن ابن المعتزك ستايش ايتديكى ابن امه سن ديوب ذكر اولنان قوشوده اوكدل اولوب سابقك الديغى مقدارده مسلمه يه دخى يوز بيك درهم اعطا ايلدى مأل نظم عمر العندى اى بكنلر بن سزى قوشوكونى نسبى مضبوط صوى آتلرى ترك ايله انه سى الحق جنسندن اولان فرسلره بنمكزى نهى ايتدمكه تا كيم نشانه اول يتشه سكز زيرا اوالحق صوبلو فرسه راكب اولانك آوجلرينه اوفرسلرك باشى مقصود وجهله قوللنماديغندن فتور كلور وقامجى چالمدن بندفتوراپله قامجى دوشر ويپاقلرك اكره چاربمدن دريلرى صيربلور ده حركته مجالى قالمز آيا ايكى كيمسه برميدركه برى حردن وديكرى امه دن طوغه اشته فرس دخى بويله در يعنى انده دخى صويه اعتبار واردر ديمكدر (قلت) لغتده هجين لئيمه ودخى امه دن طوغان عربى يه ودخى باباسى اناسندن خيرلو اولنه دينوركه بونك جمعى شعر مذكورده اولديغى كبى هجائن صمى وجيك قتحى و نونك فتح ومديله هجناء دخى كلور وكتاب وزنده هجان خيراونسنه يه و بياض رنكلو دوه يه دخى دينور و بونك جمعى هجائن دربو بويله ايكن خلاف معقول اوله رق ترجمهٔ معلومه ده نظم مذكور (بن سزى نهى ومنع ايلدمكه مسابقه كوننده فرسلر بكزك ارقه سى

اوزره دوه لر یکری یوکلتمیك که فرسلره یتشورلرده فرسلرك اللری ضعیف اولوب وقوللری ساقط
اولور ودیزلری حذر ایدرده بوندنصکره سیر وحرکت ایده مزلر ایکی کیمسه مسا و یمیدرکه بری
امرأهٔ حره ولدی اوله و بریسی ارقه سنك ککلری بر برینه یاغلنمش جاریه فرزندی اوله البته
ولدحره ولدجاریه یه مساوی دکلدر الخ دیو ترجه اولنمشدر (مآل قول ابن المعتز بزم کبی مرد دلیره
کفو دکلدر دیو زعم وحقیر عد ایدوب رضالریله قزلرینی انکاح وتزویج ایتمدیلرولکن بزاوقزلری
مرزاقلریمزله قسرا وقهرا خطبه ایلدك یعنی لدی الحرب اسیر و استفراش ایلدك و بزاویله
حرلرزکه سریه لرك بزم ایچمزده مذلتی زیاده اولماز ومعززه اولور و بزانلری اتمك خمیری یوغورمق
وطبخره یعنی یمك پشورمك ایله مکلف و مجبور قیلدق بلکه مستریح فراش مواصلت ایدوب
انلردن ابنلر یمز اولدی اویله ابن که سن ایچمزده اولان اولادامده کوردسنکه انلردلیران ایله خلال
قتالده ملاقی اولدقلرنده اسلحهٔ متنوعه لریله خشم ایله نظر ایلدکلری حالده طعن وضرب ایدرلر
و بیاض اولان علم حربی اوجلریله الوب وطوتوب حربه طالرلر وقرمزی اولدیغی حالده یعنی
دم اعدا ایله آلوده ایدرك چیقاریرلر وغالبانه عودت ایدرلر دیمکدر ﴿الفصل الثانی﴾ ایکنجی فصل
عبید وخدمه نك ذمنده در یعنی مستحق ذم اولانلرینه دائر کلام بیاننده در رسول اکرم صلی الله
تعالی علیه وسلمدن (بئس المال فی آخر الزمان المالیك) اثری روایت اولنمشدرکه مآلی آخر زمانده
ممالیك نه قبیح مال اولدی دیمکدر امام مجاهد رحمه الله تعالی *اذا کثرت الخدم کثرت الشیاطین*
دیمشدر (لقمان حضرتلری وصیة ونصحا * لا تأمنن امرأة علی سر ولا تطأن خادمة تریدها
للخدمة * یعنی امرأه یه سرده قطعا امین اولمه یعنی سرکی افشا ایله واستخدام ایلدیکك
جاریه یی وطئ ایله دیمشدر (بعض ظرفا تنبل کوله سنی ذم وقدحده * یأکل فارها و یعمل
کارها ویبغض قوما و یحب نوما * دیمشکه مآلی بول بول یر وزورایله ایشلر وکلان مسافری
سومز وایقو یی سور دیمکدر (برکیمسه یه غلامك وارمی دینلدکده * ومالی غلام فادعو به *
سوی من ابوه اخو عمتی * بیتنی نظم ایتمشدرکه (قلت) مفهومی بنم غلام یوقدرکه انی چاغروب
ایشی کوردیریم شول کیمسه دن ماعدا که انك باباسی عمه مك قرنداشیدر یعنی اندن غیری غلام یوقدر
دیمکدرکه بین الادبا متداول اولان *هو ابن اخت خالتك* کلامی نکته سنی شاملدرکه اصلا غلامی
اولمادیغنی بیاندر فافهم (قال اکثم) الحر حر وان مسه الضر والعبد عبد وان مشی علی الدر *
یعنی حر هر نه قدر کندو یی ضرر وفاقه مس ایتمش ایسه ده ینه اصلزاده لك نشانی وجلیلتی
اظهار ایدر وعبد هر چند انجولر اوزره یوریسه یعنی مستغرق جاه ومال اولسه ینه اصل
وسرشتنی کوستررر دیمکدر فتفکر (اهل کوفه دن برکیمسه خانه سنه احبابنی دعوت ایدر اهل
بیتی حره اولمامغله تمات طعامده قصور ایتمکله صاحب خانه محجوب اولوب اعتذار معرضنده
اشبو قطعه یی نظم ایتمشدر * اذا لم یکن فی منزل المرء حرة * رأی خللا فیما توالی الولاید*
فلا یتخذ منهن حر قعیدة * فهن لعمر الله بئس القعاید * مآلی برکشینك خانه سنده امرأهٔ
حرهٔ مدبرهٔ اصیله اولمادیغی وقتده اول کیمسه جواری یه تو الی ایلدیکی شیده خلل و ضرر
کورر بوتقدیرجه حر اولان کیمسه امادن برینی خانه سنده قعیده یعنی زن اتخاذ ایلمسون بقاء الله هر
قسم ایدرمکه جواری قعیدهٔ قبیحه لردر دیمکدر (حکایه اولنمشکه برکیمسه نك غایت تنبل برکوله سی
اولوب برکون مرقومی اخشام طعامی لوازمی اشترا ایچون چارسو یه کوندرر شولقدر بکلیکورکه
افندیسنك صبری بنار نه دنصکره کلشیکن ینه اصمرلدیغی شیلردن بریسنی الامق ایله قصور ایدر
اغاسی غضبه کلمکله مرقومی ضرب و بهی اشك مستعد اولانه بالکز برنسنه بیله سپارش اولنسه
ایکی ایشی کورر دیو توبیخ ایدر براززماندنصکره اوکیمسه خسته اولوب مرقوم کوله یی طبیب

اتیانه ارسال ایدر غلام واروب هم طبیبی وهم بر دیکر رجلی برابر الوب کلور اغاسی بو رجل
کیمدر دیو صوردقده غلام افندم سن بی برایش رؤیته کیدن کیمسه ایکی ایش کورمك لابقدر
دیو ضرب ایله تنبیه ایتمدکی ایدی اشته اویله جه ایتدم بری طبیبدرکه اکر تدبیر و معالجه سیله
شفایاب اولورایسك فبها والا بو رجل مزار قازیجیدر قبریکی قازر دیو جواب ویرمشدر (اشراف
اهل سند وآل مهلب بن ابی الصفره دن اولان برکیمسه نك برسیاه کوله سی اولوب تربیه سنه همت
بر له ولد صبی برینه قویوب التفات وحرمت ایدرایمش وقتا که ایریلشوب شهوتی کرما کرم
اولدقده مولاتنه یعنی اغاسنك حرمنه ایلشوب مراوده یعنی وصالنی تمنی ایلدی اوملعونه نك نفسی
دخی صورت زشت غلامدن اغماض عین ایله همان اقصای مرام نسا اولان مادهٔ معلومهٔ خبیثه
طیانه میوب راضیه اولدی و بینلرنده معاملهٔ مطلوبهٔ نسا شب و روز درکار ایکن برکون اغاسی
علی غفلة زن فاجره نك اوطه سنه کیروب کوردیکه غلام قره قیا کبی صدر فاحشه یه چوکوب ایشلر
بو حالی مشاهده ایتدکده سکین ایله غلامك ذکرینی قطع ودمه مستغرق اولدیغی حالده غلامی
ترك ایله اوطه دن چیقدقدنصکره رقت غلبه ایدوب ایتدیکی فعله نادم وتبرالدن جراح کتوروب
معالجه سنه مقدم اولدی وغلام دخی هلاکدن قورتیلوب صاغلندی لکن اخذ ثار قصدیله
انك تدبیرینی فکر اوزره اولدی وانتقامه شو جنایتی عزم ایلدی یعنی اغاسنك بری طفل ودیکری
یافع یعنی مراهق ایکی ولدی وار ایدی که حسن و بهاده آفتاب وماه نظیر ایدیلر برکون اغاسی
خانه سنده یوغیکن معصوملری آلوب و تفرج ایده یم دیو الدادوب قرب خانه ده واقع صعب
الصعود برقیا تپه سنه چیقارر ویمش ولعب ایله چوجقلری اویالرتا که اغاسی کلوب ومعصوملری
ذروهٔ صخرهٔ بالاده کوردکده عقلی باشندن صچرایوب *و یلك عرضت ابنای علی الموت * یعنی
ای غلام سکا نولدیکه اوغللریمی موت وهلاکه عرض ایلدك دیوندا ایتدکده غلام *اجل والله
الذی لا یحلف العبد اعظم منه لئن لم تجب ذکرك کما جبتنی لارمین بهما * یعنی اکر بنی مجبوب
ایتدیکك کبی کندیکی مجبوب ایتمز یعنی آلت تناسلکی کسمز ایسك چوجوقلری والله آته رم دیجك
بیچاره پدری حیرت آلوب * الله الله یا ولدی فی تربیتی فیك * یعنی اللهدن قورق اللهدن قورق که
سنك تربیه کده اولدم اوغلم دیو یلواردی لکن غلام اصلا اصغا ایتمیوب * دع عنك هذا فوالله ما هی
الا نفسی وانی لاسمح بها من شرب ماء * یعنی بوسوزدن وسوداذن وازکچکه بن واللهکه جانمی
برایچیم صو منزله سنده فدا ایتدم یعنی اولورم وسوزمدن دونمم البته شرط مذکوری برینه کتورملیسن
والا چوجوقلری اترم دیدی هر چند اغاسی تکرار بتکرار تضرع ونیازایتدیسه ده غلام قبول
ایتمدی و پدر نه ایشلیه جکنی بیله میوب چوجوقلری قورتارمه داعیه سیله قیایه صعودی قصد
ایدیجك غلام چوجوقلری طوتوب واشاغی آتمق اوزره باش اشاغی ایتدکده پدر امان صبر ایله
وارهیم اوستره کتوره یم دیوب خانه یه سکرتدی وکتوروب غلام کوره رك آلت تناسلنی ناچار قطع ایلدی
وقتا که غلام قطعنی کوردکده چوجوقلری صالی و یرمك مشروط ایکن اتمیوب ینه آتوب
معصوملر پاره پاره اولدیلر ودونوب اغاسنه سنك قطع عضوك بنم نفسمك ثاری ایدی آلدی
واولادیکك قتلی اخذ ثارك زیاده سی اولمغله انی دخی ایتدم دیدی (قلت) کاشکی تفنك اوآنده
ایجاد اولنه ایدی واستعمالنی دخی اوخائن زنجی بیلیه ایدی چوجوقلری خلاصه بوندن غیری
برنسنه توهم اولنماز وقتا که اشبو حادثهٔ فاجعه طیولدقده غلام مرقوم طوتولوب وزندانه
قونوب کیفیت او تاریخده سند والیسی بولنان عمرو الجمی طرفندن آل عباسدن موسی الهادی
خلیفه جانبنه عرض اولندی وآلی خلیفهٔ مشار الیهك معلومی اولدقده * ماسمعت
بمثل هذا قط * یعنی بونك کبی برجنایت عظیمهٔ فاجعهٔ قبیحه اصلا مسموعم اولمادی دیوب غلام

ملعون مرقومك قتلنه وملكنده نه قدر عبد اسود وارایسه طرد ینه فرمان ایلدی (قلت)
صاحب المستطرف ذم عبده بو حکایه لری ودخی ترجمه اولنمیان بعض مقالاتی جمع ایتمش
ایسه ده حکمت عملیه آثارنده وسائرنده بیان اولندیغی اوزره مدار اعتبار اولان اخلاق حسنه
ومدار نفرت اولان اخلاق قبیحه اولوب چوق اصلزاده واردرکه صوینه چکمیوب بأس
الخلاف اولور وقتی چوق رق وعبید واردرکه * مکارم یجعلن الفتی فی ارومة * یفاع و بعض
الوالدین رقیق * وقبیحه مستحق اعتبار اولور همان جناب حق انسانه حسن خلق احسان
ایلسون آمین انتهی (بدخوی حقنده نظم اولنان اشعارك * اذا انت اکرمت الکریم ملکته *
وان انت اکرمت اللئیم تمردا * بیتی احسنیدر و مألی کریمه یعنی اخلاق حسنه اصحابنه اکرام
ایلدیکك وقتده مالکی اولورسن یعنی حر ایسه ده سکا قول اولور وکرمنك شکرینی یرینه
کتورر یوق اکر لئیم یعنی بدخویه اکرام ایدرایسك تمرد ایدر یعنی شکر ایتمیوب وکافر نعمت اولوب
سکا خیانت ایدر بو صورتده نااهله کرم ظلمدر دیمکدر والسلام نعوذ بالله من شره

الباب التاسع والخمسون

اشبو اللی طقوزنجی باب هنکام جاهلیتده یعنی بعثت نبویه علی صاحبها افضل الصلاة والتحیه دن اول
اولان اوقات فترتده بولنان عربك اخباری واوبد یعنی بعض سوء حاللری وغرائب عائده
ومنافعلری وعجایب زعم واکاذیبی بیاننده در (معلوم اوله که عرب بیننده عهد جهالتده براز
عادات ومعاملات قبیحه وارایدیکه ذکرلری آتی آیات کریمه دلالت ایتدیکی اوزره انلری فضیلت
یعنی شریعت زعم ایدرلر ایدی لکن جناب باری مقدس انلرك اوعادات باطله ده فضیلت ادعالرینی
نصوص فرقانیه ایله تکذیب بیورمشدرکه اول نصوصدن بری قوله تعالی ﴿ ماجعل الله من
بحیرة ولا سائبة ولا وصیلة ولا حام ولکن الذین کفروا یفترون علی الله الکذب واکثرهم لا یعقلون ﴾
مکرمه سیدر (قلت) لغتده بحیره قاموسده تحریر اولندیغی اوزره شول ناقه یعنی دیشی دوه یاخود
شاة یعنی قیوندرکه اون بطن طغوردقده عرب انك قولاغنی اون بطن طغوردیغنه علامت ایچون بحر
یعنی شق ایدرلر ومرعایه ازاد ایدوب صالیویررلر ایدی وخود بخود سربست کزر وهالك اولدقده
اتی نسایه حرامدر ذکوره حلالدر زعم ایدرلر ایدی وعلی قول بحیره چوبانسز مرعایه صالیویریلان
حیواندر وعلی لغة شول ناقه وشاتدرکه بش بطننده بش دانه ولد کتوره واول بشنجی یاوریسی
ارکك اولورایسه اول ارکك یاورویی بوغازلیوب نسا ورجالی یرلر ایدی یوق بشنجیسی دیشی
یاورو اولورایسه قولاغنی بحر ایدوب لحمی ولبنی ورکوبی حرامدر زعم ایدوب اولدکده لحمی انجق
نسایه حلالدر زعم ایدرلر ایدی وعلی لغة بحیره سائبه نك دیشی یاوروسیدر بو دیشی یاورونك بین
العرب الجاهلیه حکمی اناسنك حکمی کبی ایدی وعلی قول بحیره بش بطننده انتاج ایدن قیونه
مخصوصدر وبو قیونه عزیزه دیرلر ایدی وصاحب المستطرف بحیره یی شول دوه درکه بش بطننده
طوغوروب وبشنجی ولدی ارکك اوله اول ناقه نك قولاغنی شق ایدرلر ورکوبندن امتناع ایدوب
ماء ومرعادن منع ایتمزلر یعنی سربست کزدیررلر ایدی دیوب انجق بو معنایی ذکر ایتمشدر انتهی
وسائبه دخی ینه قاموس تصریحنجه ترك اولنان حیواندر ودخی اغاسیله بیننده ولا ومیراث اولمامق
اوزره اعتاق اولنان قولدر ودخی ولدینی کورن بعیردرکه او بعیر زمان جاهلیتده ترك اولنوب
بینلز ایدی ودخی شول ناقه درکه زمان مذکورده نذردن ونذر مقوله سی نسنه دن اوتری تسیب
اولنور یعنی شو مرضدن خلاص اولورسم یاخود شویله اولورسه دیوب وصول مراد ایله ایفای
نذر اقتضا ایلدکده کندی کندویه مرعاده کزمسی ایچون انتفاعلرندن تحریم ایدرلر وبانه

صالیویررلر ایدی یاخود شول هر بری دیشی اوله رق اون بطن طوغرن دوه درکه ام بحیره در یاخود شول
دابه ایدیکه بر مشقتدن یاخود حربدن راکبی وصاحبی نجات بولمغله بو دابه سائبه اولسون دیردی ویاخود
ارقه سندن بر فقره یاخود کمك نزع اولنمش دابه درکه بونلر مرصودن واوتدن منع اولنماز و بنلمز ایدی
(وصحاحده یازلدیغی اوزره سائبه نك سودینی ولدندن غیریسی ایچمز ایدی لکن مهمان اولان کیمسه لر
ایچمك بینلرنده مجوز ایدی وهلاك کنده اتی رجال ونسا یرلر ایدی (صاحب المستطرف معانی
مذکوره دن انجق بروجه محرر اعتاق اولنان قول معناسنی ذکر ایتمشدر (واما وصیله فیروز
ابادی تصریحنجه ناقه دن اون بطن طوغورن وکیدن ایکز اوله رق یدی بطن ارکك
طوغورندر اکر یدنجی بطندن ینه ایکز طوغوروب بری دیشی اولورسه قرنداشنه واصل اولدی
دیوب اناسنك لبنی انجق ذکور ایچوب بینلرنده سائبه مجراسنه جاری اولور ایدی (وعلی قول وصیله
غنمه مختصدرکه قیون بطن مذکورده دیشی طوغورسه بزمدر دیوب ارکك طوغورسه آلهه
باطله لرینه مال قیلارلر واکر ارکك ودیشی ظهور ایدرسه قز قرنداشنه واصل اولدی دیوب
ارککی آلهه باطله ایچون ذبح ایتمزلر (ویاخود وصیله بر قیوندرکه ارکك طوغوروب بعده
دیشی طوغوره ودیشی قرنداشنه واصل اوله ارکك قرنداشنی دیشی ایچون ذبح ایتمزلر بوقاکر
ینه ارکك طوغوررسه بو آلهه مزك قربانیدر دیرلر یعنی بتلر ایچون قربان ایدرلر ایدی (وصاحب
المستطرف واما الوصیلة فی الغنم کانت الشاة اذا ولدت انثی فهی لهم وان ولدت ذکرا جعلوه
لآلهتهم فان ولدت ذکرا وانثی قالوا وصلت اخاه فلا یذبحوا الذکر لآلهتهم * دیوب عدد
بطنی ذکر ایتمامش ایسه ده بطن مذکوری بیانکرده اهل لغتدر فتدبر انتهی (واما حامی که
صاحب المستطرف تحریرنجه صلبندن اون بطن انتاج ایدن ارکك دوه درکه قد حمی ظهره
یعنی ارقه سنی حمایه ایتدی دیوب اوزرینه عدم تحمیل ایله مادن ومرعادن منع ایتمزلر یعنی
خود بخود اوتلامغه قویویررلر ایدی (قلت) آیت کریمه ده اولان حام لفظنك اصلی حامی اولوب
حالت جرنده تنویندن ناشی یا اسقاط اولنمشدر کما لا یخفی (وسجستانی قولنجه ولدینك ولدی اون
اولان دوه یه ده دینور اشته باری تعالی وتقدس اهل جاهلیتك ذکر اولنان ایین باطلرینی آیت
شریفه مذکوره ایله تکذیب ونهی بیورمشدر (مفهوم شریفی اهل تفسیر تبیانجه الله تعالی
اهل جاهلیتك اختراع ایتدکلری بحیره وسائبه ووصیله وحامی یی شریعت ووضع قیلمادی دیمکدر
فتبصر (ونصوص مذکوره دن بری دخی ﴿ یا ایها الذین آمنوا انما الخمر والمیسر والانصاب
والازلام رجس من عمل الشیطان فاجتنبوه ﴾ نظم جلیلیدر (صاحب المستطرف عقب
آیت مذکوره ده * فالخمر ما خامر العقل ومنه سمیت الخمر * دیمشدر یعنی خمر عقلی تخمیر
وستر ایدن نسنه یه دیرلر بناء علیه اول آب خبیثه دخی خمر تسمیه اولنمشدر (قلت) فیروز
آبادی وجوهری بیانجه اول ماء مرداره خمر دیندیکی شیره ترك اولنوب شراب اولدقده رائحه سی
متخمر اولدیغیچوندرکه تخمیر تغییره دیرلر (وعلی قول عقله اختلاط واختلال ویردیکیچوندر
(وکاه اولورکه خمر ایله شر معناسنی دیلرلر * ما عنده خل ولا خمر * دیمك ماعنده خیر ولا شر
دیمکدر وخمره تا ایله خمرة اوزم شیره سندن سکرویرن نسنه در (ویاخود اوزمه مخصوص
اولمیوب مطلقا سکرویرن نسنه درحتی صاحب القاموس استدلال ایدوب عموم اولادر زیرا خمر
مدینهٔ منوره ده حرام اولدی والحال که مدینه ده خمر عنب اولمیوب انلرك خمری قوری ویاش
خرمادن یاپیلور ایدی دیمشدر (واصطلاح فقه شریفده خمر نونك کسری ویانك تشدیدیله
نی درکه اوزم شیره سی فشقروب ومشتد یعنی سکر ویرر اولوب کوپکنی آتدیغی وقتده
اولور (امام ابو یوسف ومحمد کوپکنك آتمسنی شرط ایتمدیلر اما ائمهٔ ثلاثه شرط ایتدیلر

وابوحفص الکبیردخی شرط ایتدی ومنظومه شارحی شرنبلالی اظهراولاندخی بودر دیمشدر
وصاحب الدرالمختار خمرحقیقة ماء عنبدن حاصل اولنه اطلاق اولنوب غیرندن حاصل اولنه
مجازا اطلاق اولنور دیمشدر (ومسکردخی عند الشرع درت نوع اولوب بری خمر (وایکنجیسی
طالك کسریله طلاکه بشیریلوب ثلثاندن اقلی کتمش ومسکر اولان اوزم (واوچنجیسی سینك
وکافك فتحه لریله سکرکه تازه خرماشیره سندن حاصل اولان(ودردنجیسی قوری اوزم صویندن
حاصل اولان شرابدرکه بونلرك جمله سنده قشقیروب وکوپکنی آتمق شرطدر وبویله اولدیغی
تقدیرجه اشبودرت نوع حرامدر انتهی (میسر قماردر (قلت) جوهری تحریرنجه میسر قمار
عربدرکه ذکری آتی ازلام ایله عمل ایدرلرایدی (وفیروز آبادی دخی قداح یعنی ازلام ایله اویون
وقماردر دیمشدرکه قولایلقله کسب مال اولدیغیچون میسر دینمش وعلی قول قمارایچون
ذبح ایتدکلری دوه یه دینوروصورتی ینه فیروز آبادی قاموسده بویله یازرکه قمارمراد ایتدکلرنده
ویرسی یه بردوه الوب ذبح وبعده اتنی یکرمی سکزیاخود اون پای ایدوب بعده اول پایلرك بعضیسنه
نشان ایدرلر پس بر بر اخراج ایدرلر علامتلی چقانلر فائزاولوب بوش چقانلر مظهر غرامت
اولورایمش (وبصائرنده فیروزآبادی قمار ضمننده اولان هرماده یه میسر دینلوب چوجوقلرك
جوزایله لعبلرینه دخی قماردیرلر وحضرت علی ابن طالب رضی الله تعالی عنهك * الشطرنج میسر
العجم * بیوردقلرندن مرادی قمار در دیمشدر (حسین واعظ کاشفی تفسیرنده میسر قماردرکه
نردیعنی طوله دن وزار ویمورطه وسائرندن اعمدر دیمشدر انتهی (وانصاب صاحب المستطرف
تحریرنجه حجاره دراهل جاهلت اکاعبادت ایدرلرایدیکه اوثاندر یعنی بتلردن عبارتدر (بیضاوی
حضرتلری نصب انصابك مفردیدر وبونلربیت مکرمك اطرافنده دیکیلی طاشلرایدیکه اهل
جاهلیت قرب وثواب زعمیله انلره قربان کسرلر ایدی وعلی قول انصاب اصنام یعنی بتلردر
(حسین واعظ ذکراولنان دیکیلی طاشلرك اوچیوز التمش عدد اولدیغنی تحریر ایتمشدر (ونصب
نونك وصادك ضمه لریله درو صادك سکونیله دخی لغتدر (وازلام یلکسز وتمرنسز سهام که مفردی
زالك ولامك فتحه لریله وعلی لغة زالك ضمیله زلمدرکه قافك کسریله قدح دخی دیرلر وبالخصوص
قدح قماراوقنه دیرلر وبونك صورتی دخی بویله درکه وقت جاهلیتده برینك برمهمی وقصدی
دوشدکده پیکانسز اوچ تیرالوب بوغجه وطوبره کبی برنسنه نك ایچنه وضع ایله هبل دیدکلری بتك
نکهبانه هدیه ایله کتوررتیرك برنده * امرنی ربی * ودیکرنده * نهانی ربی * یازلمش وآخرتیرکه
اندهیازواولیوب منیح دیرلرایدی نکهبان مرسوم طوبره یه الینی صوقوب اکر امرنی ربی یازیلو
اولان تیر چیقرسه اومهمه شروع ایدر یوق نهانی ربی تیری چقرسه ترك ایدر واکر منیح چقرسه
ینه طوبره یه رجوع ایدوب امرونهیدن قنغیسی چقارایسه انکله عامل اولنور ایدی (رجس قذر
یعنی پیس ومردارونجس معناسنه درکه فارسیده پلید دینور بیضاوی شافعی حضرتلری قذر
یعاف عنه العقول دیو رجسی تفسیرایتمشدرکه عقول سلیمك قبول ایتمیوب استکراه ایتدیکی اشیادن
عبارتدر (جوهری رجسی نجاست وقذر معناسنه اولدیغنی بعدالتحریرفرادن ناقلا * ویجعل
الرجس علی الذین لایعقلون * آیتنده عقاب وعذاب معناسنه در دیو رجزه مشابهدر
وشویله ظن ایدرمکه رجس سینی زایه تبدیل اولنمش رجزدن لغت دراسده ازد دیدکلری کبی
دیمشدر (سجستانی لغات قرآنده رجس مردار ورایحهء کریهه معناسنه اولمغله * فزادتهم
رجسا الی رجسهم * کریمه سنی نتنا الی نتنهم ایله تفسیر ایدوب نتندن مراد کفر ویاخود
تجدد کفرلرندن ناشی عذابلری زیاده اولدیغی ورجس ورجز عذابه سبب اولدیغیچون بونلره اطلاق
اولندیغی مذکوردر (فیروز آبادی رجس قذر وکناه وهر براعمالدن استقذار اولنان نسنه

(وعذابه)

وعذابه مؤدی اولان عمل وشك وعقاب وغضب معنالرینه کلدیکنی قاموسده یازمشدر ورجسده
رانك کسری وجیمك سکونی وجیمك دخی کسری ورانك فتحی وجیمك کسریله اوچ لغت واردر
(مفهوم ایت کریمه اهل تفسیرتبیانجه ای زمرهء مؤمنین خمر ومیسر وانصاب وازلام
مرداروکاهدر بونلره تعاطی شیطانك ایشندندر یعنی شیطانك تسویل وتزیین ووسوسه سی
سیبندن مسببدر بناء علیه او رجس اولان اشیاء مذکوره تعاطیسندن قاچنك که او اجتناب
سببیله فلاح ونجاته داخل وواصل اوله سکز دیمکدر (بیضاوی حضرتلری اعلم ایله تصدیر
ایدوب دیرکه حق تعالی عزوجل اشبو آیت کریمه ده خمر ومیسرك تحریمنی جملهء ادات قصردن
انماالفظیله تصدیر وانصاب وازلامه قرین وبونلره رجس تسمیه وانلرله اشتغال شرمحض ویاشر
غالب اولمسنه تنبیها عمل شیطاندن قیلق وبونلردن اجتناب ایله امر واواجتنابی نجاته سبب
قیلق برله تأکید ایدوب بعده بوتأکیدی انلرده اولوب تحریمی مقتضی اولان مفاسد دنیویه ودینیه یی
بیان ایله تقریر ایدوب * انما یرید الشیطان ان یوقع بینکم العداوة والبغضاء فی الخمر والمیسر
ویصدکم عن ذکر الله وعن الصلوة فهل انتم منتهون * بیورمشدرکه مآلی شیطان خمری
ایچمکده وقماری اویناممقده انجق سزك میانکزه عداوت وخصومت ایقاع والقاسنی وذکرالله
وصلاتدن الیقومغی مراد ایدر سز بونلردن رجوع ایدیجیلر اولمادیکزمی یعنی رجوع ایدیکز
وبونلرده اولان منع وتحذیرکرکی کبی تبین ایتمشدر بوندنصکره اعذاره یربوقدر بیورمشدر
وبو آیتده آیت اولاده اولان خمری ومیسری اعاده وبالذات شرح بونلرك بیانی مقصود
اولدیغنه تنبیه ایچون اولوب انصاب وازلامی انجق ماقبلنده اولان آیت مذکوره ده ذکر بونلرك
حرمت وشرارده خمر ومیسرکبی اولدقلرینه دلالت ایچوندرکه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
شارب الخمر کعابد الوثن) بیورمشدر ومؤمن بهدن اولان صلات بالافراد ذکر ایله تخصیص اولندیغی
یاتعظیم ویاخود صلات عمادالدین اولدیغی حیثیتدن ناشی ایماندن دونمك کبی اولدیغی
اشعارنکته سیچوندر فتدبر (تفسیر کاشفیده یازرکه اخبارده وارد اولمشدرکه اشبو آیت کریمه
نازل اولدقده حضرت عمر رضی الله تعالی عنه * انتهینا یارب * دیو بیورمشدر یعنی یارب نهیکه
انقیاد ایتدك دیو اظهار رضای صمیمی ایتمشدر وینه کاشفیده یازرکه تیسیرده کتورلمشدرکه حرمت
خمره بوآیتده اون دلیل واردر (اولکیسی خمرك حرام اولان قماره مقارن اولمسیدرکه حرامك قرینی
دخی حرام اولور (وایکنجیسی خمر بوت پرستلك ایله برسلکه کشیده اولندی اوایسه شرعا حرامدر
پس خمردخی حرام اولور (واوچنجیسی خمره رجس ومردار دینلدی وهرشیکه مرداراوله حرامدر
(ودردنجیسی عمل شیطاندر دینلدی وهرکارکه شیطانی اوله حرامدر (بشنجیسی باری تعالی خمردن
اجتنابه امر بیوردی وهرشیکه اجتنابه امراولنه یعنی منهی اوله اوشی حرامدر (التنجیسی سلامت ونجات
اندن اجتنابه تعلیق اولندی وهرشیکه نجات اندن اجتنابده اوله اولشی حرامدر (ویدنجیسی
خمر سبب عداوت وخصومت اولدیغی بیان بیورلدی هرشیکه اهل اسلام اورطه سنده سبب
عداوت اوله حرامدر (وسکزنجیسی خمر ذکراللهدن مؤمنی الیقور وهرشیکه قولی ذکرخدادن
الیقویه حرامدر (وطقوزنجیسی سبب منع نماز در پس بی شك حرامدر (واونجیسی اندن
وازکچلمسی یعنی ترکی امراولندی وهرشیکه انی ترك فرض اوله اوشی حرام اولور انتهی مانقله
اسعد الفقیر (اهل جاهلیتك سوء حاللرندن بری دخی وأد البنات یعنی طوغان قزلرینی دیری
دیری قبره کومه لری ایدیکه انلردن بری ولداتی ایله مرزوق اولدقده اوصبیهء معصومه یی حیه
ایکن کومر وسنك قزك طوغدی دیو خبر ویرادکده صدری طارلشوب ووجهی قرارر ایدی
یعنی قومی میانده حیادن مکدراولوب بوفعل کریه ظالمانه یی اجرا ایدردی جناب روزی دهنده

وخلاق بونی ذم ومنعد ﴿ واذا بشر احدهم بالانثى ظل وجهه مسودا وهو كظيم ﴾
وقوله تعالى ﴿ ولا تقتلوا اولادكم خشية املاق نحن نرزقهم واياكم ﴾ بيورمشدركه (مآل
آيت اولى) اهل تفسير تبيانجه ولادت دختر اهل جاهليتدن برينه يعنى جمله سنه خبر ويرلدكده
كدردن وناسدن حيادن نهارك كلبسنده وجهى قرارردى يعنى مغموم اولوردى والحال
زوجه سنده دخى نيجون قز طوغوردى ديو غيظ ايله طولر ايدى يعنى شدت اوزره غيظ ايدر ايدى
ديمكدر (ومآل آيت ثانيه) اولاديكزى فقر خوفندن قتل ايتمك بر عظيم الشان اولاديكزى
وسزى ارزاق ايدرز ديمكدر (قلت) بيضاوى حضرتلرى اهل جاهليتك قتل اولادى
وأد البنات دركه جناب حق بوندن نهى ايدوب وقتل اولادى موجب عدايتدكلرى فقرى وخشيت
فقرى منع واحتجاج ايله ﴿ نحن نرزقهم واياكم ان قتلهم كان خطأ كبيرا ﴾ بيورمشدر ديو
تفسير وخطأ وزنا ومعنى اثم يعنى كناه معناسنه اولديغنى دخى تحرير ايتمشدر فتدبر انتهى (صاحب
المستطرف ديركه بعضيلرى اهل جاهليتك بناتلرينى قتللرينى خوف وعاردن اوتوريدر ديمشدر
(منقولدركه مكۀ مكرمه ده ابودلامه ديرلر بر رجل اولمغله قريش عهد مذكورده بناتنى اوجبله
دفن ايدرلر ايمش يعنى بناته مخصوص ايمش (وينه منقولدركه صعصعه كه شاعر مشهور فرزدقك
جديدر اهل جاهليتك قتل ايده جكى بناتى اشترا ايدوب هر قز باشنه ناقتين عشرآوآن يعنى
ايكى كبه دووه ويراسرك دوه فدا ايدر ايدى وبركون فرزدق بو حكايه يه مبنى بر رجله انا ابن محيى
الموتى ديو مفاخره ايتدكده رجل ظاهرينه بناء بو سوزى انكار ورد ايديجك فرزدق مقصودينى
بيان معرضنده * الله تعالى عز وجل ﴿ ومن احياها فكأنما احيى الناس جميعا ﴾ بيوردى
ديو رجل مذكوره جواب ويرمشدر (قلت) اشبو آيت كريمه نك اولندن بعضيسى ﴿ من
قتل نفسا بغير نفس او فساد فى الارض فكأنما قتل الناس جميعا ومن احياها الاية ﴾ دركه مآلى
اهل تفسير تبيانجه قنغى كيمسه بغير حق ارضده شرك وقطع طريق كبى فسادى اولميان بر انسانى
قتل ايده كويا جميع ناسى قتل ايتمش اولور زيرا حرمت دمى هتك ايتمش وقتلى عادت قيلوب ناسى
اكا جرا ايتمشدر وياخود غضب الله وعذاب عظيمى استجلابده بر ايله جميع مساويدر وبر نفسى
يعنى انسانى احيا يعنى بقاء حياتنه عفو وياقتلدن منع وياخود اسباب هلاكدن وقايه ايده جميع
ناس حقنده بو فعلى اجرا ايتمش كبيدر ديمكدركه بوندن مقصود قتل نفسى اعظام وقلوبده
احيا وتعرضدن ترهيب وحمايه سنه ترغيبدر فتدبر (وصعصعه زلزله وزننده تفريق وفرق
وتحريك ورأسى ياغ ايله ترويه وقوقلنور براوت معنالرينه اولديغى وصعصعة بن معاويه هوازندن
بر قبيله نك جدى اولديغى قاموسده محرردر انتهى (واما الرفادة فى الحج فكانت خرجا يخرجه
قريش فى كل موسم من اموالها الى قصى فيصنع به طعاما للحاج فيأكله من لم يكن له سعة ولا زاد
وذلك ان قصى فرضه على قريش فقال لهم حين امرهم به يا معشر قريش انكم جيران الله
واهل بيته واهل الحرم فان الحاج ضيوف الله وزوار اهل بيته وهم احق الضيف بالكرامة فاجعلوا
لهم طعاما وشرابا ايام الحج حتى آصدروا عنكم ففعلوا وكانوا يخرجون ذلك كل عام من اموالهم
فيدفعونه اليه * يعنى عربك عادتلرندن برى دخى رفادۀ حجدر ورفاده هر موسم حجده حجاج وزوارك
بى قدرت وبى زاد اولنلرى اكل وتناول ايلسون ديو قبيلۀ مقبولۀ قريش مالللرندن خصوص
مذكوره خرج وصرف اولنه جق مبلغى جمع ايدوب رئيس قبيلۀ مرقومه اجداد بركزيدۀ
كائنات عليه افضل الصلوات والتسليماتدن قصى جنابلرينه كتورورلر ايدى او طعام مذكورى تصنع
ايدر ايدى اشته اشبو فعله رفاده ديديلر وبو خصوصى ايجاد وقريشه مبلغ تقدير ايدن قصى اولوب
اعيان قبيلۀ قريشى جمع ايله اى قريش سز خدانك جارى يعنى مجاور كعبه سز وبيت مكرمنك

وحرمنك سكنه سى سز وحجاج دخى الله تعالى نك قونوغيدر وبيتنك زوارى واكرامه
احق ضيف ومسافرلردر انلره عودتلرينه دكين ايام حجده يديرجك وايچه جك آماده ايدك ديدكده
امتثال ايدوب وبعد ذا بينلرنده قانون اوله رق هر سال موسم مذكورده اموالللرندن مبالغ مقتضيه
اخراج برله قصى يه خرج مذكود ايچون ويررلر ايدى (بعضيلر رفاده يى اولا اقامه وايجاد
ايدن عبد المطلب ايدى ديديلر ومومى اليه عبد المطلب بئر زمزم طولمش وكم اولمشيكن حفر ايدوب
اندن در وجوهر ايله محلى ومزين ايكى التوندن مصنوع كيك ايله سار حلى وييدى عدد سيف وبش
ارشين سوابغ يعنى تام زره چيقاروب سيفلردن كعبه يه باب وكيكلردن بر ينى كعبۀ مكرمه يه صفحه لر
بيان وديكر ينى كعبه درونه وضع ايدن ذاتدر (قلت) بوكا دار كلام بوقاروارده كذران
ايتمشدر (غريبه) ترجمۀ معلومه ده اشبو رفاده ماده سى طائفۀ عربك عادتلرندن برى دخى
رفاده فى الحجدر رفاده شول شيدركه ديرلر كه قبيلۀ قريش هر موسم حجده اموالللرندن بعضيسنى
قصى ديدكلرى محله اخراج ايدرلردى حاج ايچون اطعمه تدارك ايدرلر وسعتى اولميان فقراء
اكل ايدرلر بونك سببى قصى ديدكلرى عرب قريشه امر ايلديكى وقتده ديمشكه اى قريش
سزلر ايام حجده طعام وشراب احضار ايليكده ضيوف الله زوار بيت الله اولان حجاجى اطعام
واسقا ايليك زيرا اكرامه احق اولان ضيف الله بونلردر قريش طائفه سيده بهرسنه فضلۀ
اموالللرندن موسمده اخراج ايدرلردى فقراء حجاجه دفع ايدرلر ديو بر برينه نايزن باقشلو الفاظ
وغرابت استفاده وافاده واملا ايله قصى كاه برمحلك وكاه برعربك آدى ديديله رك وصورت
ايجازده كوستريله رك رنكين ترجمه اولنمشدر فليحفظ ﴿ بو مطلب هنكام جاهليتده
عربك اديانه دائردر ﴾ نصرانيت ربيعه وغسان قبيله لريله قضاعه قبيله سنك بعض
شعبه سنده ايمش (ويهوديت بنى حمير وكنانه وبنى الحارث بن كعب وكندى قبيله لرنده ايمش
(ومجوسيت بنى تميم قبيله سنده اولوب زرارة بن عدس واوغلو على انلردن يعنى مجوسى اولوب
حتى قزينى تزوج ايدوب بعده نادم اولمش ايمش اوقبيله دن اولان اقرع بن حابس دخى
مجوسى ايمش (وزندقه دخى قريشده ايمش واول مذهب باطلى جزيره اولكاسى اهاليسندن
اخذ ايتمشلر ايمش (بنو حنيفه قبيله سى خرما وياغ وكشك بر برينه خلط اولنمغله اعمال اولنوب
آدينه حبس ديدكلرى طعامدن بر بت اتخاذ ايتمشلر اول بته مدت مديده عبادت ايتدكلرندنصكره
كندولرينه قحط اصابت ايتمكله اول بتى دخى اكل ايتمشلر ايمش (منقولدركه عربده ملت
حنيفۀ ابراهيم عليه السلامى ابتدا تغيير ايدن ابو خزاعه نك قرنداشى عمرو بن لحى ايمش مرسوم
شامه كيدوب اوراده عماليقك بته طابدقلرين كوروب وزعمنجه استحسان ايدوب بو عبادت
ايتديكمز هيكللرنه دردبو صوردقده عمالقه دخى بونلر بتلردركه بز انلردن ياغمور طلب ايلديكمزده
ياغديررلر وياردم طلب ايلديكمزده ياردم ايدرلر ديدكلرنده انلردن برينى بكاويرك وارض عربه
كتوره يم كه اكا عرب دخى عبادت ايتسون ديو بر بت استيجك هبل آدنده اولان بتى ويرديلر ومكه يه
كتوروب نصب وعبادت وتعظيمله ناسه امر ايلدى (منقولدركه عربده ابتدا احجاره عبادت
ايتمك اسمعيل عليه السلامك ابناسى نسلنده وقوعه كلدى وسببى دخى شويله دركه نسل اسمعيل
عليه السلامه مكۀ مكرمه ده قعوده اعدا تسلطيله مضايقه كلدكده حرمه تعظيما هر برى
احجار حرمدن بر حجر الوب بلاده متفرق اولديلر وبريره قوندقلرنده اول حجرى وضع ايدوب
كعبه يى طواف ايتدكلرى كبى طواف ايدرلر ايدى وبو فعل كيدرك هر بكندكلرى طاشه عبادتى
مفضى اولدى ومرور ازمنه ايله دين اسمعيل عليه السلامى كليا اونودوب همان عبادت
اوثان واصنامه منهمك اولوب اول كبى اهل ضلالتله همحال اولديلر (منقولدركه قبيلۀ قريش

مارالذكر هبل اسميله مسمى اولان صنمى درون كعبه ده واقع برئ اوزره واساف ونائله اسملريله
مسماة ايكى صنمى موضع زمزمه وضع ايدوب انلرك يانلرنده نحر وذبح قربان واطعام ايدرلر ايمش
ومارالبيان اساف برجل ونائله برامرأه اولوب كعبهٔ مكرمه درونده حاشا زنا ايتملريله جناب حق
عزشانه ايكيسنى مسخ يعنى حجر ايلديكى منقولدر والحاصل هركس منزلنده برصنم اتخاذيله
اكا عبادت ايدرلر ايمش (وبريسى برجانبه سفر مراد ايتدكده جميع حوايجنى كوروب مطيه
ودابه‌سنه بنه‌جكى حينده اول بتى مسح ايدر بعده بنزايمش يعنى سفره توجهده آخر فعلى مسح
صنم اولورايمش وسفردن عودتده اولاد وعيالنه سلام ويرمدن اول اول بته كلوب مسح ايدرايمش
اشته بويله جه بت‌پرستلكه منهمك اولمشلرايمش (وعزى دينيلان صنم قريش ايله بنى كنانه‌نك
ايمش وحجاب وخدمه‌سى بنوشيبان قبيله سى ايمش واوعهدده طائفده كائن لات دينيلان صنم
ثقيف قبيله سنك اولوب حجابى قبيلهٔ مذكوره دن برشعبه اولان بنوامغيث ايمش (ومنات
دينيلان بت اوس وخزرج وبونلرك دينيله تدين ايدن قبائلك بتلرى ايمش (منقولدركه يغوث
ويعوق ونسردينيلان اوچ اسكى صنم حضرت آدم عليه السلام اولادلرندن اتقياء عباد اوچ
نفرذواتك اسملرى ايمش بونلردن بريسى دارآخرته انتقال ايلدكده ناس بكا وحزن شديدايله حزن
وفزع ايلدكلرنده ابليس برتلبيس وفات ايدن ذاتك صورتنى تصوير ومسجديكزك محرابى طرفنه
وضع ايدوب كورديككزده تذكرايدرسكز ديو بوفعل قبيحى تحسين ايله تعليم ايتدكده محرابه
وضعى كريه كوردكلرندن محرابه وضع ايتميوب مسجدك اشاغى طرفنه وضع ايدك ديواغوا ايتمش
وبويله ايدوب ديكرلرى دخى وفات ايتدكجه صورتلرينى مؤخر مسجده وضع ايتمشلر وذوات
مرقومه‌دنصكره شكل وهيكل عباد عباده بويله تعظيم ايدرك دينى ترك ايتملريله معبود بالحق
عزوجلك غيرى شيلره عبادتى شيطان ضلالت بيان جهلهٔ ناسه ايچلرندن تزيين وتحسين ايتمكله
اول مفسد ومضله بزلكبه عبادت ايده لم ديدكلرنده تصوير اولنوب مصلاكزه وضع ايتديككز
آلهه‌كزه عبادت ايدك ديو اضلال واهل ضلالت دخى نوح عليه السلامك بعثت شريفلرينه قدر
تصاويره عبادت اوزره اولديلر وقتاكه حضرت نوح عليه السلام مبعوث اولدقده اصنامه عبادتدن
انلرى نهى بيورمشلر ايكن ﴿ لا تذرن الهتكم ولا تذرن ودا ولا سواعا ﴾ نص جليلنده
حق سبحانه وتعالى بيان بيورديغى اوزره بربرلرينه آلهه‌لريكزى صاقنك ترك ايلمك وود وسواع
ديدكلرى بتلرى دخى زنهار ترك ايلمك ديه‌رك ترويج ايله ضلال واضلال وشركدن دونمديلر
ووقتاكه طوفان ظهور ايدوب جميع اقطار ارضه عام وشامل اولدقده اصنامى زمين كوموب وكم
ايدوب چوق زمان اوزرلرينه تراب يغلوب فالمشيكن مشركين عربه شيطان اخراج ايتمكله عبادت
ايدراولديلر (واحدى بسيطنده ذكراولنان اسملر آدم ايله نوح عليهما السلامك بينلرنده اولان
زمانده صلحادن اولان كيمسه‌لرك اسملرى ايدى وفاتلرندنصكره شيطان قوملرينه بونلرك شكللرينى
تصوير ايدك تا كه اول تصاويرى كوردكجه عبادتكزه مشوق اولور ديو تسويل ايتمكله انلر
دخى تصوير ايدوب نظر ايدرلر ايدى پس قوم مرقومك انقراضندن صكره احوال دين وقواعدنى
جاهل اولان قوم نشئت ايتدكده اول قوم جهاله شيطان بونلره سزدن اول كچن قوم عبادت ايدر
ايدى ديو اول صالحانك اسملرينى تسميه ايلدكلرى تصاويره عبادتى تحسين وتزيين ايلدى ديمشدر
(واقدى رحمه الله تعالى ود ديدكلرى صنم رجل وصواع مرئه ويعوق فرس ونسرديدكلرى نسر
ويغوث اسد صورتلرنده ايدى ديمشدر والله تعالى اعلم (قلت) وانقوليده سبنك ضميله سواع برصنمك
آديدر نوح عليه السلامك قومندنصكره هذيل طائفه سنك اولدى مكهٔ مكرمه‌يه اوچ قوناق برده
اولان رهاط نام موضعده ايدى زمان جاهليده عبادت قصدينه اكا حج ايدرلر ايدى ديو مسطوردر

(واهل)

(واهل جاهليتك عادتلرندن برى دخى رتمدر (قلت) صاحب مختار صحاح رازى الرتمة
بفتحتين ضرب من الشجر والجمع رتم وكان الرجل اذا اراد سفرا عمد الى شجرة فشد غصنين
منهافان رجع ووجدها على حالهما قال ان اهله لم تخنه والا فقد خانته * يعنى رتمه رانك وخانك
فتحه‌لريله برنوع اغاج آديدر وجمعى بنه فتحتين ايله رتم كلور وعهد جاهليتده عربدن برى بريره
سفر مراد ايتدكده برشجره كلوب ايكى دالنى بربرينه باغلر سفردن عودت ايتدكده باغلو بولورسه
اهل بيتى كندويه خيانت ايتمامش يعنى زانيه اولمامش دير والا يعنى چوزلمش بولورسه خيانت
ايتمش دير ايدى ديمشدر لكن وانى افندى صحاح ترجمه سنده ورتم شول اغاج بوداغنه دخى ديرلركه
عرب طائفه سى سفره كيدر اولدقده انى بربرينه باغلرا كرسفردن عودت ايتدكده انى باغلنمش
بولورايسه اهل بيتى خيانت ايتمامشدر اعتقاد ايدر ديمشدر (واما قاموسده وكان من اراد سفرا
يعمد الى شجرة فيعقد غصنين منها فان رجع وكانا على حالهما قال ان اهله لم تخنه والا فقد خانته
وذلك الرتم والرتيمة ديوب شجر مطلقا براغاج اولوب ورتم ايله رتيمه عمل مذكورك اسمى اولديغنى
بيان واشارت ايتمشدر (ولغتده سبعهٔ ابحرده الى شجرة برنده الى رتمة واقع اولمشدر فتدبر (واما
كورديككز نسخ مستطرفده قافله الرقم شجر معروف كانت العرب اذا اخرج احدهم الى سفر عمد
الى هذا الشجر فيعقد غصنا منه فاذا عاد من سفر ووجده قدانحل قال خانتنى امرأتى وان وجد
على حاله قال لم تخنى *عباره سنده محرر اولمغله ترجمهٔ معلومه ده عادت باطله لرندن برى شجر
الرقم ايمش شجر الرقم بين العرب مشهور براغاج ايمشكه عربدن برى سفر قصد ايلدكده اول
اغاجك دالندن برينى باغلرايمشده صكره سفره عزيمت ايدر ايمش سفردن عودت ايلدكده اول
باغ منحل اولمش ايسه امرأه وحليله م بكا خيانت ايلمش زعم ايدرايمشده امرأه سنه جزا وعقاب
ايدرايمش يوق اكرچه اول باغ چوزلمامش ايسه امرأه م خيانت ايتمامش دير ايمش ديو قلم تنزيكه
ربط اولنمشدر فتدبر (صاحب الصحاحك وصاحب قاموسك خانتنى ديميوب خانته تعبيرى غايت
الطفدر فتفطن انتهى (وعادت جاهليتدن برى دخى وتم ايمش واودخى شو صورتده ايمشكه
عربدن برى فوت اولدقده قبرندن فالقدقده بنزعمله دوه سنى قبرينك يانده عقل يعنى كوستكلوب
باغلرلرايمش وبيچاره حيوان هلاكنه دكين اوراده قالورايمش (وتعميد وتقفيه دخى عادتلرندن ايمش
شويله كه عربدن برينك دوه‌لرى بيك رأسه بالغ اولدقده اصابت عينى دوه لردن دفع ايدرديو
ايچلرندن براركك دوه‌نك بركوزينى واكربيكى تجاوز ايدرسه ديكركوزينى چيقاررلرايمش (قلت)
مستطرفده *التعمية والتقفئة *يازلمش وتعميه اعمى قيلق وتقفئه فقأ العين يعنى كوزى چيقارمق
ديمك ايكن ترجمهٔ معلومه ده وعادت باطله لرندن برى معميه ومنقبه در شول شينه ديرلركه طائفهٔ
عربدن برينك دوه‌لرى بيك عدده بالغ اولدقده اركك دوه سنك كوزينى اخراج ايدر ايمشده
اصابت عيندن خلاص اولدى زعم ايدر وبيك عددى تجاوز ايدرسه بركوزينى دخى اخراج
ايدرايمش ديو ترجمه اولنديغى خط مترجمدن بعينها وبنقاطها نقل اولندى بيك دوه نك على
زعمهم بردوه كوزينى اخراجله اصابت عيندن وقايه سى ديمك اولديغى ظاهر عبارهٔ مستطرفدن
كورينور ايكن بردوه نك وقايه سنده اودوه نك كوزينى چيقارمق معناسى نه دن چيقار وصكره
دونوب بيكى تجاوز ايتدكده ديكر كوزينى چيقارر ديمك نه‌سوز واعمااوتقفيه صابق نه مناسبتله در
فقير بيله‌مدم اكروجهى وارايسه حاشيه مطالعه ايدنلردن همت نيازاولنور * العسرداء يصيب
الابل شبه الجرب كانوا يكوون السليم ويزعمون ان ذلك يبرئ العسر* يعنى عادتلرندن برى دخى
عسر علتيچون صاغ وسالم دوه يى داغلدقلريدر وعسردوه‌يه اصابت ايدر اوبوزلغه بكزر
برعلتدر (قلت) ترجمهٔ معلومه ده عباره مسطورهٔ مستطرف عسرجربه شبيه برعلتكه سليم

اولان دوهیی جربله داغلرایمشده علت عسردن خلاص اولدی زعم ایدرلر دیو ترجمه اولنمشدر
لکن جربله داغلردیمك نه‌در بیلم آیانو ایجاد اولان چیچك آشیسیمی خاطریمه کلمشدر تأمل اولنه
وعادت باطله‌لرندن بری دخی * ضرب الثورعن النفر * در یعنی ثور که اوکوزدر نفر برشیدن اورکوب
قاچمقدروقتا که اوکوز شرب آبدن امتناع ایلدکده اوکوزه جن طائفه سی بنمکله انی صودن سد
ومنع ایدر زعم ایدوب اوکوزی ضرب ایتملرندن عبارتدر (وعادت باطله لرندن بری دخی
اعتقاد هامه در وزعملری شویله درکه برانسان قتل اولنوبده قاتلندن اخذثار یعنی انتقام اولنمز
ایسه اول مقتولك باشندن برقوش چیقوب انتقامنه دکین * اسقونی اسقونی * یعنی بنی صوارك صوارك
دیو صیحه ایدر ایمش اشته اول قوشه هامه دیرلر (قلت) ذکر اولنان قوش روح مقتول زعم
اولندیغی شرح مشکاتده مذکوردر اصول معتمده ونسخ مصححه‌ده هامه میمك تخفیفیله مذکور
ومضبوطدروعلی قول میمك تشدیدیله‌در فارسیده کوف وبوم دیرلر که ترکیده بایقوش اوله جقدر
(وجوهری علی زعمهم بعد اخذ الثار اوچار دیمشدر (وهنگام جاهلیتده بین العرب نفس
انسانیده مذاهب اولوب کیفیتنده نزاع ایتدیلر بعضیلری نفسك دم اولمسنی وروح باطن جسم
انسانده برهوا اولوب تنفس اندن حاصل اولمسنی زعم ایتدیلر واستدلالده میتده قان اولیوب قان
حرارت ورطوبتیله حال حیاتده اولور زیراهر برجیده حرارت ورطوبت بولنوب فوت اولدقده
حرارتی کیدوب برینه بیوستله برودت حلول ایدر دیدیلر (وبعضیلری نفس برمرغ اولوب یعنی
انسان فوت ویاخود مقتول اولدقده اول مرغ جسمندن چیقوب وصورت طائره ده متصور
اولمقدن خالی اولیوب قبری اوزرنده صاحبنه شوقا دائما فریاد ایدر زعم ایتدیلر (وبوزعمده
بعضیلری * سلط الموت والمنون علیهم * فلهم فی صدی المقابرهام * بیتنی نظم ایتمشدر که مآلی
انسان اوزرینه موت ومزعجات دهرتسلیط اولنمشدر وانسان ایچون قبرلرده اولان جسدلرنده
هامه دینیلان کیجه قوشلری واردرکه تأسفا فریاد ایدرلر دیمکدر (پس طوائف عرب اشبو عادت
واقواللرینك صحیحه اولدقلرینی اعتقاد ایلدکلری حالده نور اسلام جهانی پرضیا یعنی مهر
منیر بعثت احمدیه طلوع ایتدکده نبی آخرالزمان صلی الله تعالی علیه وسلم (لاعدوی ولاصفر
ولاهامة) قولیله سرایت وصفروهامه‌یی یعنی اعتقاد مذکوری نفی ونهی بیوردی (صاحب
المستطرف دیرکه اهل جاهلیتك زعمی اوزره مارالذکر هامه کوچك کوده لی اولوب صکره بوم
یعنی بو هو دیدکلری قوش قدر بیور واونوعندر وتوحش وفریاد ایدر وخراب یرلرده ومقتوللر
یرلرنده بولنور (قلت مناوی شرح کبیر جامع صغیرده بومی کوندز کورمز وکیجه کورر وصوت
ایدر صدا دیدکلری کبیر قوشدر دیو تعریف ایتمشدر وینه زعملری اوزره هامه دائمابتك ولدی
یانده بولنوب ولدك حالنی اوکرنوب میته خبرویرر (وصفرزعملری اوزره انسانك بطننده اولوب
آجقدقده یعنی بطن بوشالدقده شرسوقی یعنی ایاککلرینك قارن اوزرینه حواله اولان
طرفلرینی اصیرر (وعادتلرندن بری دخی تثنیة الضربه‌در یعنی زعملری اوزره حید ابتداکی ضربده
هلاك اولور اکرتثنیه اولنوریعنی بردخی اوریلورایسه دیریلور دیرلر (وعادت واعتقادلرندن بری
دخی غیلان وتوغلدر (قلت) غینك ضمیله غول هلکه یعنی سبب هلاك اولان نسنه وآفت
وداهیه وتنها یابانده بعض شکل ایله انسانه کورینوب راهنی اضلال وتلاعب ایدن ترکجه قره
قونجلوز دیدکلری برجنس جن طائفه سی معنالرینه اولوب بونلرك جمعی اغوال وغینك کسریله
غیلان کلدیکی وجادو تعبیر اولنان جن طائفه سنك ساحره سنه واواومه دینوب وبرموضعك
آدی اولدیغی وانسانی اکل ایدر برجنس شیطان اولوب وعلی قول برجانوردرکه بعض عرب
بادیه‌ده انی کورب ویلوب حتی تأبط شرا ایله ملقب شاعرعرب انی قتل ایلدیکی وغول جندن

(وسحره)

وسحره زدن الوان مختلفه ایله متلون اولنلره وعلی قول مطلقا عقلی ازاله ایدن شیئه دینديکی
وبومعناده غینك فتحی دخی جائز اولدیغی قاموسده محرردر شارح قاموس شیخ مرتضی قدس
سره نهایة ابن الاثیردن ناقلا دیرکه زعم عرب اوزره بروجه محرر یابانده متلون اولان غولك
وجودینی فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلم (لاغول) قول شریفیله یوقدر دیو نفی بیوردی
وبعضیلرمنفی اولان عین غول اولیوب بلکه صور مختلفه ایله متشکلا انسانه تسلطنی نفیدر دیدیکه
بونی (اذاتغولت الغیلان فبادروا بالاذان) و (لاغول ولکن السعالی) حدیث شریفلری تأیید
ایدر وغول سمادن دوشن شهابلردن محترق اولان جن اولمق اوزره مشهوردر دیدی (مترجم قاموس
عاصم افندی رحمه الله تعالی دیرکه قالدیکه واقعا برآدم کیجه لرده برتنها محلده یاخود یولده
بولنوب وهم ووحشت پیدا ایلسه کوزینه اشکال مهوله ایله متشکل صورت غریبه تخیل ایدر
حقیقتی واهمه نك فعلیدر وکرچه جن طائفه سنك وجودی شرعا ثابتدر لکن قول تحقیق
اوزره تسلط واضراردن ممنوعلردر وروم ایلی اولکا سنك بعض قطرنده جادو تعبیر ایتدکلری
شخص نقللرینه کوره غول نوعندندر ابن کمال وابو السعود وسعدالدین حسنجانی فتوالری اوزره
ارواح خبیثه کندولرایله مناسبتی اولان اجساد خبیثه یه دخول وتصرف ایدوب کندیلرکبی
مردارزه اضرار ایدرلر لکن اهل ایمانه مسلط اوله مزلر انتهی (قلت) کلیات ابو البقاده جن
ماده سنده ذکر اولندیغی اوزره جنك وجودینه وحقیقتنه کتب منزلهٔ الهیه واخبار انبیا علیهم
السلام دلالت ایدوب ومصدقین انبیا علیهم السلام اولان جمهور اهل ملل وقدماء فلاسفه دن
جمع عظیم وجودجنه معترفلردر وبرکیمسه نك که عجایب مقدوراته وسماواته وارض ایله ارالرنده
اولان غرایب صنع الهی به معرفتی محیط وشامل اوله یعنی کوره جنك خلقی بنفسه محال اولیوب
خلقندن قدرت ازلیه قاصر اولمادیغنی درك ایدر وخلق جنده قواعد عقلیه‌دن برقاعده‌نك ابطالی
لازم کلمز خلاصه جنك وجودی محال ومستبعد دکلدر وبرنسنه که بذاته محال وممتنع اولمیه اکا
دائر اولان ادلهٔ سمعیه‌نك ظاهریله بلاتأویل عمل ومقتضاسیله حکم ایتمك لازم کلور غایة مافی الباب
بیلمزده بزه کورنمزلر از اشخاص دیمك اولور انلرك بزه کورنمه‌سی وجودلرینك امتناعنی اقتضا
ایتمز اکرمرئی اولمیان شیء موجود اولمامق لازم کلیدی ملائکه وحفظهٔ کاتبین کرامك امتناع
وجودلری لازم کلوردی انلرك علم وجودی ایسه مسلمون وارباب شرایعك خلاف مذهبلریدر ایمدی
حسك نتیجه سی اولان وهمك برشیء حوصله سنه صغمادیغی وقتده یعنی عند الوهم برشی غیر
مجوز کورندکده دلیلی قائم اوله رق ثابت ومتحقق اولان شیئك محال اولمسنی موجب اولماز اشته
هرنه قدر کورمزایسك دخی بدنده روح وعقل اولدیغنه ووجود ملائکه وجنه دلیل ایله ثابت
اولدقلرندن علمز محیطدر نعوذ بالله تعالی برکس که وهمه اتباع ایده اکا جوهر وجسم وعرض
اولیوب بزده وجهاتدن برجهتده قائم دکلدر ونه بزه اتصالی ونه بزم اندن انفصالمز واردر دیو توصیف
اولنان صانع عالم عزشانه‌یی حاشا انکار ایتمك لازم کلور والحال که ثبوت صانعه دلیله اتباعا اقرار ایدن
یعنی هرنه قدر وهمده تقرر ایتمز ایسه ده دلیلدن اقامه ایلدیکمز شیئه اتباعا اقرار صانع لازم کلور وهمده
تصور ایتمز ایسه دخی والحاصل طور وهمده اولان شیء طور عقله اویمازو وهمه اتباع منتج ضلالدر
(واشبوجن خصوصنده بعض تحقیقات دخی واردر سورهٔ شریفهٔ جنده اولان تفسیر بیضاوی
ایله حاشیهٔ شیخ زاده ده یازر مراجعت بیوریله (صاحب المستطرف دیرکه اهل جاهلیت میاننده
غیلان ایچون اخبار واقاویل واردر زعم ایلدیلرکه غول کندولرینه تنهایرلرده انواع صور ایله تغول
وتلون ایدوب کورینور وبونلر انلره وانلر بونلره مخاطبه یعنی صحبت ایدرلر واهل جاهلیتدن
برطائفه زعم ایتدیلرکه غول انسان وبهیمه‌یه شبیه برحیوان اولوب استیناس ایتمه‌رلناوتی وصویی

اولمیان یوللرده یالکز چیقوب کزر وتنهالق وقتده وکیجه ده بعض یولجیلره کورینور اولدیغی
وسیدنا عمر رضی الله تعالی عنه شامه سفرنده کوروب سیف ایله ضرب ایلدیکی محکیدر (وجاحظ
دیمشدرکه قافله و کاروان و یولجیلره تعرض ایدن یعنی اوکنه کچن هرشیئه غول دینور و بو
غول انواع صور وثیاب ایله تلون ایدرودخی بوغولده خلاف واقوال واردر دیشلی وارککلی اولور
دیمشلردر لکن اکثر کلاملری دیشی اولمسنه در (یقول الفقیر اسعد صاحب المستطرفك آنفا
ذکر ایلدیکی (لاعدوی ولاصفر ولاهامة) حدیث شریفی جامع صغیرده ابن عباس رضی الله
تعالی عنهمادن مرویا مضبوطدر ومشکاة مصابیحك باب الفال والطیره سنده ابوهریره رضی الله
تعالی عنهمادن مرویا احادیث صحاحدن اوله رق (لاطیرة وخیرها الفال قالوا وما الفال قال
الکلمة الصالحة یسمعها احدکم) و (لاعدوی ولاطیرة ولاهامة ولاصفر وفر من المجذوم کما
تفر من الاسد) و (لاعدوی ولاطیرة ولاهامة ولاصفر فقال اعرابی یارسول الله فما بال
الابل تکون فی الرمل لکأنها الظباء فیخالطها البعیر الاجرب فیجربها فقال رسول الله صلی الله
تعالی علیه وسلم فمن اعدی الاول) و (لاعدوی ولاهامة ولانوء ولاصفر) و جابر رضی الله
تعالی عنهدن مرویا (قال سمعت النبی علیه السلام یقول لاعدوی ولاصفر ولاغول) وعمرو بن
الشریدك پدرندن رضی الله تعالی عنه مرویا (قال کان فی وفد ثقیف رجل مجذوم فارسل
الیه النبی صلی الله تعالی علیه وسلم انا قد بایعناك فارجع) و احادیث حساندن اوله رق ابن
عباس رضی الله تعالی عنهمادن مرویا (قال کان رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم یتفأل
ولایتطیر وکان یحب الاسم الحسن) وقطن بن قبیصه نك پدرندن رضی الله تعالی عنه مرویا
(العیافة والطرق والطیرة من الجبت) وعبد الله بن مسعود رضی الله تعالی عنهدن مرویا
(الطیرة شرك قاله ثلثا ومامنا الا ولکن الله یذهبه بالتوکل قیل ومامنا قول ابن مسعود) و جابر
رضی الله تعالی عنهدن مرویا (ان رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم اخذ ید مجذوم فوضعها
معه فی القصعة وقال کل ثقة بالله وتوکلا علیه) و سعد بن مالك رضی الله تعالی عنهدن
مرویا (لاهامة ولاطیرة وان تکن الطیرة فی شیء ففی الدار والفرس والمرأة) وانس رضی الله تعالی
عنهدن مرویا (ان النبی صلی الله تعالی علیه وسلم کان یعجبه اذا خرج لحاجة ان یسمع یاراشد
ویانجیح) و ابن بریده رضی الله تعالی عنهدن مرویا (ان النبی علیه الصلاة والسلام کان
لایتطیر من شیء فاذا بعث عاملا سأل عن اسمه فاذا اعجبه اسمه فرح به ورئی بشر ذلك فی وجهه
وان کره اسمه رئی کراهیة ذلك فی وجهه) وانس رضی الله تعالی عنهدن مرویا (قال قال رجل
رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم انا کنا فی دار کثیر فیها عددنا و اموالنا فتحولنا الی دار
قل فیها عددنا واموالنا فقال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم ذروها ذمیمة) وفروة
ابن مسیك رضی الله تعالی عنهدن مرویا (انه قال یارسول الله ارض عندنا هی ارض ریفنا ومیرتنا
وان وباءها شدید فقال دعها عنك فان من القرف التلف) احادیث شریفه سی محرردر حدیث
اولی متفقا کتب سته اصحابی وثانی وثالثی بخاری ورابع وخامس وسادسی مسلم وسابعی شرح
السنه صاحبی بغوی وثامنی ابوداود وتاسعی ابوداود وترمذی وعاشری ابن ماجه واون برنجیسی
ابوداود واون ایکنجیسی ترمذی واون اوچنجی واون دردنجی واون بشنجی احادیثی ابوداود
روایت وتخریج ایتمشلردر روح الله تعالی روحهم اشبو احادیث شریفه شرح وتأویل وتوفیقنده بین
الاعلام تحقیقات اولوب بیانی اخوان مؤمنینه عین فائده اولمغله مصابیحك مفاتیح نام ایکی شرحلری
ایله علی قارینك جمیع شروح مشکات مصابیحی واحادیثی مطالعه ایله یازدیغی مفصل شرحنه
وسائر آثار اعلامه بالمراجعه اشبو محله دخی انسب اولدیغندن عاجزانه نقل اولنمشدر قصوری

تصحیح بیورلمق متضرعدر (معلوم اوله که ذکر اولنان احادیثك حسب الظاهر مألی ومفادی
بیانلری آتی عدوی وطیره وصفر وسالف الذکر غول وهامه ده اولان اعتقاد اهل جاهلیتی منع
اولوب وتفأل ومجذومدن وذکری آتی قرقدن قاچمق وصاقنمق وخانه وآت وزوجه ده تشأم
اموری پیوسته اسباب اولنلره کوره جائز اولوب و بونلردن ارباب توکل تام قاچمق جائز اولمادیغی
بیاندن عبارتدر (عدوی فتوی وزننده فساد معناسنه اولدیغی قاموسده مذکوردر واعلامدن
ازهری وتورپشتی اشبو حدیثده اولان عدوی علتك خستهدن صاغه مجاوزت وسرایتی درکه
اعدی فلان فلانا من خلیته وخلقته اومن علة به دینور واشبو سرایت یدی مرضکه جذام یعنی
مسکینلك دیدکلری واو یوزلق وچیچك وقزهمق واغزقوقوسی وکوزاغریسی وامراض و بائیه در
انلرده اولان اهل طبك ذاهب اولدقلری قول اوزره دراشته حدیث مذکور بونلرده اولان سرایتی
(لاعدوی) ایله منع ایلمشدرکه بونفی ﴿ لاریب فیه ﴾ نصنده اولدیغی کبی معنای
نهیده در (و اوچنجی حدیث مذکورکه مفهومی حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه
وسلم عدوی وطیره وهامه وصفره ده اولان تأثیری نهی بیوردقلرنده اعرابی استماع ایدوب
یارسول الله صحراده کوزل کیك کبی کزن صاغ وسالم دوهیه نولدیکه او یوز بعیر ایله اختلاط ایتمکله
او یوز اولور دیدکده حضرت نبی محترم علیه الصلاة والسلام (فمن اعدی الاول) یعنی
ابتدا او یوز دوه یه کیم سرایت ایتدردی دیو الزام ایلدکلری (ودخی اونجی حدیث مذکورده
بیان اولندیغی اوزره حضرت فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلم بر مجذومك یدندن طوتوب وطعام
قابنه وضع ایدوب حق تعالایه اعتمادا وتوکلا یی دیوب برابر تناول طعام ایلدکاری نهی مذکوری
تأیید ایدر لکن ایکنجی حدیث مذکورده تصریح بیورلدیغی اوزره مجذومدن ارسلاندن قاچدیغکز
کبی قاچك بیوردقلری والتنجی حدیث مذکورده مبین اولدیغی اوزره ثقیف قبیله سندن رسالتپناه
بیعته کلان ذواتك ایچنده بولنان مجذومه بز سکا بیعت ایلدك یعنی بیعتکی قبول ایلدك وطنکه
عودت ایله امریله بر ذات کوندروب طرفلرینه کتورمدکاری وعلی الخصوص شرح علی
القاریده مصرح (لایوردن ذوعاهة علی مصح) ومفاتیح شیرازیده مقید طاعونك حکمنده اولان
(اذا وقع بارض قوم فلا تقدموا علیه) حدیثلری سرایتی اشعار ایتمکله بو وجهله احادیث بینلرنده
منافات نمایان اولمشدر واشبو منافاتی توفیقده اعلام ایکی وجهله جواب ویروب بعضیلری
ظاهر حدیثده طیره وهامه وسائر قرائنی دلالتیله نهیدن مراد اصلا ووصفا ابطالدر دیوب ونهی
حدیثلرنده قوت بولدیلر و (فر الخ) و (لایوردن ذوعاهة الخ) حدیثلرندن مراد تأثیرینی بیان
اولمیوب بلکه عدم احترازنده نفسنه یاخود مالنه بر علت وعاهت اصابت ایلدکده بالطبع سرایت
حق ایمش دیو اعتقاد ایدراشته او اعتقادده بولنمالرینه شفقة واردا ولمشدر دیو تأویل ایتدیلر و بونی
عسقلانی دخی نخبه شرحنده اختیار ایتمشدر لکن بو تأویله رسول اکرم صلی الله علیه وسلم مجذومدن
عند المبایعه بر وجه محرر اجتناب بیوردیلر مع انه رتبه نبوت اویله اعتقاددن بعیددر وتجنب واحتراز ایله
امر ایسه علتده بالطبع تأثیر اولدیغنی اقتضا ایتمیوب سبب تأثیر اولدیغنی اقتضا ایدر بو ایسه
تحقیق آتی اوزره جائزدر دیمکله رد اولنمشدر فتدبر (واعلامك بعضیلری نهیدن مراد سرایت
وتأثیری نفی دکلدرکه (فر من المجذوم) حدیثی بونی تبیین ایدر بلکه مراد طبیعیونك اعتقادینی نفی
درکه انلر علت معدیه البته مؤثره در اعتقادنده در اشته باعث ایجاد عالم صلی الله تعالی علیه وسلم
امتنه (لاعدوی) قولیله نفس الامر طبیعیونك توهمی اوزره دکلدر بلکه سرایت مثبت باری
تعالایه متعلق اولوب حق تعالی دیلرسه اولور ودیله مزسه اولماز اولدیغی اعلام بیورمشدرکه
بو معنایه (فمن اعدی الاول) قول شریفی اشارت ایدرکه مفادی اکر سز صاغ دوهنك او یوزلغنه

اویوزدوه نك او یوزلغی سرایتی سببدر واندن غیریسی سبب دکلدر اعتقاد ایدرسکز ابتدا
اویوز اولان دوه یه کیم سرایت ایتدردی یعنی اکا سرایت ایتدیرن خالقنك اراده سیدر دیمکدر
وحضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم ذکر اولنان احتراز و توقی وتحفظ حدیثلریله دخی
امراض معدیهٔ مذکوره اصحابنه یقین اولمق اسباب علتدن اولدیغنی بیان وانلردن یقلمغه مستعد
دیوارالتندن چکمکدن وچورك سفینه یه بنمکدن احتراز کبی احتراز ایتمکی تنبیه بیورمشلردر
(وشیخ نور پشتی دیرکه قول ثانی احادیث بینلرینی توفیق ایتمکله تأویلینك اولاسیدر وقول
اول ایسه اصول طبیه نك تعطیلنی ایجاب ایدر تعطیل اصول مذکوره ده ایسه برحکم شرعی
اولمادیغندن ماعدا اثباتنه ووجه مذکور اوزره اعتباریله جواز شرعی وارد اولمشدر وقول اول
اصحابنك یعنی عدوایی اصلا ووصفا ابطاله ذاهب اولنلرك مقام استدلالده (حدیثده منفی اولان
عدوانك قرائن منسوقه سی یعنی معطوفلری که طیره وسائر ذکر اولنانلردر اصلا ووصفا منفیدر
عدوانك دخی کذلك اصلا ووصفا منفی اولمسی لازم کلور دیدکلرینك جوابنده لزوم مذکوری
انکار ایله شویله استدلال اولنور که بعض نصوص شرعیه یی بولورزکه نهیده حرام ومکروه
و برمقصود ومعنی ومعانی کثیره ضمنلرنده اولان شیلری جمع ایدر یعنی بربرینه عطف ایله ذکر
ایدر حدیث شریف مذکورده اولان عدوی کبی که بالذات تأثیر اعتقادی ومنافیء توکل تام اولدیغی
ایچون منهیدر مع ذلك اصلا ووصفا منهی اولان شبهه مقارن اولمشدر و (فرمن المجذوم الخ)
حدیثیله اونجی حدیث شریفکه حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بر مجذومك الندن
طوتوب وفاتك فتحیله قصعه یه یعنی ظرفنه وضع ایدوب حق تعالایه اعتماد وتوکل ایله یی دیو برابر
تناول ایلدکلری حدیثدر اشبو ذکر ایتدیککمز قوله دلالت ایدر و بوایکی حدیثك بینلرینی توفیقه
وجه مذکوردن باشقه طریق یوقدرکه اولکیسیله اسباب تلفدن توقی وایکنجی حدیثدن متارکهٔ
اسبابده جناب حقه توکل ایتمکی تبیین ایدر و بوصورتده اولکیسیله اسبابه تعرض وتشبثك سنت
اولدیغی وایکنجیسیله ترك اسبابك حالت اولدیغی ثابت اولور انتهی (قلت) بو راده حالت
کرامت دیمکدر کما لایخفی ومعنی و اقسام توکلی محقق طاشکبری زاده مرحوم رسالة الشفاء
فی ادواء الوباء نام اثر مبارکنده مفصلا و توکل تام یعنی اسبابدن بالکلیه انقطاع کبار اولیا الله
کرامك حالی اولدیغنی تحریر ایتمشدر مطالعه بیوریله (ومنهی اولان شیلردن طیره طانك کسری
ویانك فتحیله تفعل بابندن مصدرکه تطیر الرجل طیرة دینور خیرة تخیرك مصدری اولدیغی کبی
ومصادردن وزن مذکور اوزره کلان انجق بونلره منحصردر واسمادن دخی وزن مذکور اوزره
شجر نوعندن او لان تولة وشیء طیب معناسنه طیبه کلمشدر کذا فی مفاتیح الشیرازی (واما
قاموس وصحاحده تطیر مصدر وطیرة اندن اسم اولدیغی محرردر فلیوفق (وطیره فال ردیدن
کندیله تشأم اولنان نسنه در وفال مهموز العیندر ومحقق سجاقلی زاده مرحوم سلماسینك
فال کوزل وکوتو شیلر و طیره انجق کوتو نسنه ده اولور دیدیکنی نقلدنصکره فال خیرو شره
علامت قیلنان نسنه لردن اعم وطیره شره علامت عد اولنان نسنه یه مخصوصه در دیو ایضاح
ایتمش و بالجمله فال وطیره بهایم وطیور وکلمات وغیریلرندن تفأل وتطیر اولنان نسنه لرك اسمی
اولوب ظاهر اولان فال هر نه قدر اصل لغت حسبیله اعم ایسه ده خیره علامت قلنان نسنه
معناسنده غلبه ایتمشد ردیمشدر (قلت) و (لاطیرة وخیرها الفال قالوا وما الفال قال الکلمة
الصالحة یسمعها احدکم) حدیث اول مذکوریکه مفهومی ومآلی طیره جائز اولمیوب محض شردر
وفال جائز اولوب محض خیردر بیودقلرنده تشأم وتفأله شامل اولان عموم طیره معناده مخاطبینك
توسلرنده حاصل اولمدیغندن فال ندر دیو سؤال ایلدکلرنده حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی

علیه وسلم فال حسن اخذینه صالحه اولان کلمهٔ طیبه درکه اوکلمه یی سزدن بریکز تفأل قصدیله
ایشیدرسکز دیمکدرکه فالك خیرده غلبه سنه دلالت ایدر واستماع اولنان کلمه دخی مثلا برشیئنی
ضایع ایدوب ارامق قصد ایدنك یاواجد وتاجرك یارازق ویولجینك یاسالم وبرایش
تسویه سنه خروج ایدنك یانجیح وغازینك یامنصور وحاجینك یامبرور وزائرك یامقبول وامثالی
کبی کلماتی اشتدکده ختام مقصدینه تفأل ایدر (وطیبی بیانجه طیره نك شومه مختص اولدیغنه ﴿ انا
تطیرنا بکم ﴾ نصیکه تشأمنا ﴿ و ﴿ قالوا طائرکم معکم ﴾ نصیکه سبب شومکم ایله مفسرلردر
دلالت ایدر وحدیث مذکورده اولان خیر اسم تفضیل معناسنده اولمیوب العسل احلی من الخل ایله
﴿ اصحاب الجنة یومئذ خیر مستقرا ﴾ قبیلندندرکه مفهومنده بومعنایه اشارت اولنمشدر (و یدنجی
حدیث مذکورده تصریح اولندیغی اوزره حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم تفأل
بیوروب تطیر بیورمدیلر وکوزل اسمی سوب تطیری نهی بیوردیلر تطیرکه لغتده برمنوال مشروح
شرده وتفأل که خیرده مثلا برنسنه یی تسویه قصدی ایله خانه سندن چیقوب کیدرکن قولاغنه
لا یصیر کبی برکلام کیردکده عدم حصول مطلبه اماره دردیو اوکلامی کریه کورمك وحصل
کبی برکلام اشتدکده مطلوبنك حصولنه علامت عدی ایله اوکلامی سومك نفسه اضطراری واقع
اولور نسنه اولدیغندن انسان فاله بالطبع میل ایتدیکی کبی تطیردن دخی نفرت ایدرحتی مصابیحك
باب کهانه سنده معاذبن حکمدن رضی الله تعالی عنه مروی (قال قلت یارسول الله کنا نتطیر
قال ذلك شیء یجده احدکم فی نفسه فلا یصدنکم) حدیث شریفکه تطیرك امور غیر اختیاریه دن
اولدیغی مبیندر انده ایسه کاه بوقدر بوصورتده تطیردن نهی نیجه اولور (طقوزنجی حدیثکه
مفهومی حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم اوچ کره طیره شرکدر بیورمشدر دیمکدر
نوجهله شرك اولوردیو سؤال اولنسه شویله جواب ویرلمشدرکه فی الحقیقه نفسده اضطراری
واقع اولان نسنه ده کاه اولمیوب کاه امور اختیاریه ده در وتطیرده امر اختیاری دخی تطیر ایلدیکی
نسنه وقوعنده مقصد مباحنی رؤیت ایچون عزیمتی ترکدن عبارتدر بو صورتده (فلا یصدنکم)
قول شریفنك معناسی سزی تطیردن نفسکزده بولدیغکز نسنه قصد ایلدیککز فعل مباحه عزیمتدن
منع ایلمسون یعنی ترك عزیمت ایلیك دیمکدر یوقسه نبی اکرم علیه الصلوة والسلامك مرادلری تطیر
خطور ایلمسون دیمك دکلدر زیرا اشبو خاطره امر اضطراری اولمغله انده منع ونهی اولمیوب
معفودر وطیره نك شرك اولمسی دخی اهل جاهلیتك اعتقادی اوزره اعتقاد ایتمکدرکه انلر تشأم
ایتدکلری شیئك حصول مکروه ومضرتده تأثیرینی اعتقاد ایدرلرایدی ایشته بوتأثیر اعتقادی
شرکدر یوقسه توهم ضرر شرك دکلدر خلاصه توهم ضرر طیره عندنده مؤثردر اعتقادیله
اولورسه شرك واعتقاد مذکورك دوننده اولورسه لابأسدر (واما تطیر عندنده توهم ضرردن
ناشی اعتقاد تأثیر اولمیه رق ترك عزیمت منهی اولوب کفر دکلدر اشبو توهم وقوعنده حقه توکل ایله
مصلحت مباحه سی رؤیتده بالخلوص عزیمت اولنسه باری تعالی و تقدس توهم اولنان ضرری
بلطفه سبحانه خلق ایتمز زیرا توهم مذکور اماره اوله رق بر علامتدرکه اندن مدلولك تخلفی
جائزدر یوقسه دلیل قطعی دکلدر حتی ذکر اولنان (الطیرة شرك حدیثنك آخرنده واقع علی قول
قول راوی حدیث ابن مسعود رضی الله تعالی عنه اولوب ظاهر وراجح اولدیغی اوزره قول نبی
اکرم علیه الصلاة والسلام اولان (وما منا الا ولکن الله یذهب بالتوکل) کلامی که مآلی بزدن
براحد یوقدرکه طیره قبلندن اکا وهم عارض اولمیه لکن الله تعالایه توکل سببیله توهم ضرردن
ناشی حاصل اولان خوفی حق تعالی کیدررر دیمکدرکه تقریر اولنان جوابی تأیید ایدر (ودخی
اون برنجی واون ایکنجی حدیثین مذکورینکه فخر انام علیه الصلاة والسلام بر مصلحت ضمننده

خانهٔ سعادتلرندن خروجلرنده یاراشد یانجیح صداسنی استماعلرنده ودخی برمحله عامل ووالی تعیین
بیوردقلرنده اسمنی سؤال بیوررلرایدی اکر اسمنك معناسندن استحسان بیوردقلرنده یعنی کوزل
معنایی اشراب ایدرسه مسرور اولوب وجه شریفلرنده آثار بشارت کوربلور واسمندن استکراه
ایلدکلرنده وجه وجبهلرنده آثار غیر بشارت مشاهده اولنورایدی وکذلك بربلده ومحله دخوللرنده
اسم محلدن سؤال بیوروب برمنوال محرر یا مسرت و یا عکسی حاللری دیدار شریفلرنده نمایان
اولورایدیکه تفأل وتطیرك امرجیلی اولوب فالده عدم ترك مصلحت احب اولدیغی کبی تطیرده
دخی متوکلا علیه تعالی ترك عزیمت اولنمامق احسن اولدیغنی افاده ایدر (ودخی اون ایکنجی
حدیث مذکورکه مفهومی هامه وعدوی وطیره بوقدر اکراشیاده طیره صحیح وواقع اولدیغی
فرض اولنسه خانه وآت ومرئه ده اولور دیمکدرکه بوندن مقصود شراح حدیث بیانجه صحت
طیره یی مبالغه طریقیله نفیدر ومفادی اکر اشیاده شوم اولسه دار وفرس ومرئه ده تشأم
اولورایدی لکن بونلرده تشأم یوقدر فکیفکه اشیاء سائره ده اوله دیمکدرکه (لوکان شئ سابق
القدر لسبقته العین) حدیثی قبیلندندر فتبصر (وعلی قول حدیث مذکور استثنا منزله سنده درکه
طیره انجق اشبو اوچ شیده اولور دیو انلرده غالب وقوعنی اخبار در بوایسه نهیه منافی دکلدر
کالا یخفی (وعلی قول اشیاء ثلاثهٔ مذکوره ده اولان شوم شرعا وطبعا اولان کراهیت اولوب
تشأم منهی عنه دکلدر مثلا صیغبشلماز صورتده خانه طار وقومشولری سوء حال اوزره اولمق
ومسجددن بعید اولوب جماعت کندوبی فوت ایتمك ومرأه بدخوی و بدزبان اولمق وآت اوزره غز
اولنیوب تکبر ایتمك وحرون اولمق کبی بوصورتده حدیث مذکورك مفادی شرح سنه ده بیان
اولدیغی اوزره شوم شرعی وطبعی اوزره سزدن بریکزك خانه وفرس وزوجه سی اولسه اباحتلرینه
بناء دآردن انتقال ومرأه یی تطلیق وفرسی بیع ایله مفارقت ایدك دیمکدر و بومعنایی اون دردنجی
حدیث شریف تأیید ایدرکه مآلی رسول اکرم علیه الصلاة والسلام افندیمزه برذات
یارسول الله بز برخانه ده ساکن ایدك که انده عددیمز واموالمز کثیر ایدی واندن بردیکر خانه یه تحول
ونقل ایلدك انده عدد واموالمز قلیل اولدی دیدکده (ذروها ذمیمة) یعنی او نقل ایلدیککز
خانه یی مذمومه اولدیغی حالده ترك ایدك بیوردیلر دیمکدر والحاصل اشیاء ثلاثهٔ موصوفهٔ
مذکوره یی تغییر منهی اولان تطیر قسمندن اولمیوب هرنه قدر تطیره مشابه ایسه ده جائزدر (اما
اون بشنجی حدیث مذکورکه مآلی راوی حدیث فروه وصیغهٔ تصغیر ایله ابن مسیك یارسول الله
عندیمزده برارض واردرکه اکا ابین دیرلر واوارضده بزه اثمار و نبات زیاده حاصل اولور واوارضك
وباسی شدیددر یعنی کثافت هواسندن ناشی طاعونی قوی وچوقدر نیجه ایده لم دیو سؤال
ایلدکده (دعها عنك فان من القرف التلف) یعنی اوارضه دخولکی ووارو بکلمکی ترك ایتکه
اودار و بلد طاعون منزله سنده در وقرف یعنی کندنده و بااولان ارضه دخول مداناة ومقارنت
مرض قبیلندن اولمغله اندن هلاك حاصل اولور دیمکدر (ابین احمر وزننده عدنه عدن ابین
دیو نسبت اولنور یمن طرفنك جانب بحرنده کائن قریه درکامر (وقرف نهایه ده یازلدیغی اوزره
علته ملابسه ومداناة مرض دیمکدر (مفاتیح شیرازیده اشبو قرف یعنی مقارنت صاحب مرض
عدوی بابندن اولمیوب بلکه باب طبدندر زیرا عندالاطباء هوانك الطف وصالحی صحت ابدانه
اعون دوادن وفساد هوا اسقام وعلل بدنه اسرع واضر اشیادن اولوب هر بری دخی حق تعالانك
اذن ومشیتیله در لاشریك له ولاحول ولا قوة الا بالله العلی العظیم دیو تأویل اولنمشدر
(و بعضلری حدیث شریف مذکورده اولان و بادن شوم مراد در دیمشدرکه حدیث مذکورك
اشبو تشأم وتطیر بابنده ایرادینه سبب معنای مذکور اولدیغی مظنوندر فتدبر (قلت) محقق

علماء روم مولانا ابن کمال مرحومك یازوسیله اولوب بوفقیرك اعزکتبی اولان مجموعهٔ فقهیهٔ
منتخبه سنده عنواننه اعتبارا مطلب لفظنی تحریر ایله بزازیه دن نقل ایلدیکی * وقالوا الوحله الی
مکان یکثر فیه الحمی اوالوباء بان کان المکان مخصوصا بذلك یضمن ایضا لابسبب العدوی لان
القول به باطل بل لان الهواء بخلق الله تعالی یؤثر فی بنی آدم وغیره کالهوام * مسئله سی شیرازینك
قولنی تأیید ایدر (وذوالجناحین علوم ظاهره وباطنه سلطان بایزید خان ولی وسلطان سلیم
خان اول طاب ثراهما عهدلری اعلاممندن ادریس بدلیسی مرحومك طاعون وو بادن تحفظه
دائر الزامی واقناعی ادلهٔ سمعیه وعقلیه یی مشتمل کتابی واول خصوصده تألیف اولنان ارسال
المبشرات نام اثر مطالعه اولنوب کوستردکلری راه صواب نه ایسه اکا سلوك اولنه والسلام
(واحادیث سالفه ده نفی ونهی اولنان صفر که زعم اهل جاهلیت اوزره یا انسانك بطننده حاصل
بر حیه درکه حین جوعده بطنی اصیرر دیو صاحب المستطرف بیان ایتمشدر و بعضلری حین جوعده
انسانك دو بدیغی اذا انك لدغندر (و بنه زعملری اوزره کیفیت مزبوره او بوزلقدن زیاده
ساریدر دیو ذکر ایتمشدر (قلت) بوصورتده کیفیت مزبوره علی زعمهم بعض انسانده حاصله در
وصفر مذکور علی قول شهور عربیه دن بعد المحرم کلان شهر معلومك آدیدرکه اهل جاهلیت
اوشهری شوم عد ایتمشدر و یاخود محرمی صفره تأخیر در یعنی اهل جاهلیت رجب وذی القعده
وذی الحجه ومحرم آیلرنده تحریم قتالی اعتقاد ایتلری ایله بینلرنده حرب محرمده حدوث ایلدکده
بز محرمی شهر تحریم ایتمیوب تحریمی اعدامز ایله محاربه ایچون صفره نقل ایتدك حرمتی محرمدن
بدلا صفره ترك ایدرز دیرلرکه صفر بومعامله زندن عبارتدر لکن بونلرك جمله سنی نبی آخر الزمان
علیه الصلاة والسلام ابطال بیورمشدر (اما سکزنجی حدیثکه مآلی عیافه وطرق وطیره
جبتندر دیمکدر انده اولان عیافت طائرك زجری یعنی طائرك صوت واحوالندن طولایی کهانت
وممرنده واسمنده تفأل واعتباردر مثلا عقابده عقاب وغرابده غریب وهدهدده هدی کبی تفأل
وتطیر دیمکدرکه طیره دن خاصدر زیرا طیره طیور وطیورك غیری شیلرده اولان تشأمده دخی
استعمال اولنور (وطرق طانك فتحی وراننك سکونیله اوفاق طاشلرکه فال آچمق معناسنه اولدیغی
لغت فائقده بالانحصار مذکور ولبیدك رضی الله تعالی عنه * لعمرك ماندری الطوارق بالحصی *
* ولازاجرات الطیر ما الله صانع * قولیله اشهاد اولنمشدر خلاصه بودخی کهانتدن برنوعدر
وفائقده اولدیغی اوزره سحر وکهانت معناسنه در وعلی قول حقدن ماعدا مشرکینك عبادت
ایتدکلری هر برشیدر و برقولده ساحر معناسنه در واظهر اولان شیطان معناسنه اولمقدر
بوکا کوره مفاد حدیث عیافه وطرق وطیره شیطانك عملندندر دیمکدر انتهی ما نقله اسعد الفقیر
(واما قطربکه اهل جاهلیتك زعمی اوزره اشخاص واشباح یعنی شیطان جنسندن اوزاقدن
کوریلور برقرالتیدرکه بواسم ایله معروفدر اکناف یمن ونهایت صعید مصرده ظهور ایدرایمش
وعلی زعمهم بعضا انسانه لاحق اولوب بالتصرف دو برنده قورد حاصل اولمغله اولدو دباعث فوتی
اولور ایمش (وکاهیجه انسانه کورینور وطوتار یعنی کتورر ایمش واول طرفلرك خلقی قطربی
کورنلره منکوحی یعنی مفعولمیدر یاخود مذعوری یعنی قورقودلمشمیدر دیو صوررلر ایمش مفعول ایسه
مأیوس اولور ایمش یعنی اوکیمسه هلاك اولور ایمش اکر یالکز کوروب قورقمش ایسه قورتیلور ایمش
وانسان انی کوردکده فی الحال دهشتندن بایلور ایمش وعربدن بعضلری ثبات قلب وشهامته
بناء قورقیوب طورر وسیر ایدرایمش ﴿ ذکر الهواتف ﴾ قلت) هتاف غراب وزننده قاموسده
یازلدیغی اوزره کوکرجنك صوتیدر (وازهری تحریرنجه سمعت هاتفا یهتف یعنی برهاتفی اشتدم
صوت ایدرکلامی براحد کورلمیه رك برصوت استماع اولندقده دینلورکه مآلی او یله صوت

صاحبنه هاتف دینور دیمكدر انتهی (صاحب المستطرف دیر كه اشبو هواتف هنكام جاهلیتده كثرت اوزره اولوب ایام ولادت باسعادت رسالتپناه علیه صلوات الله وسلامه ده اكثرایدی صوت مسموع وجسم غیرمرئی ایله حیرت كلك حكم هواتفدندر یعنی بویله برسس ایشدلكدر كه انسانه حیرت وهیجان بوحالده لازم كلور (وامی هواتفده اولان حكایات عجیبه دن بریسی عمرو بن العلانك نقل ایلدیكی اشبو حكایه در كه دیمشدر وطمنزاولان بصره دن باقصد حج براز رفقا ایله چقمش ایدك رفقامزدن بررجل خلال راهده كاهیجه * لیت شعری هل بغت علی * یعنی زوجه سی كندی اوزرینه بغی یعنی زنا ایتدیمی دیو سویلنور وفكر ایدرایدی مكهٔ مكرمه دن عودتده ینه رجل مرقوم بولده قول مذكوری كیجه وقتی تكرار ایتدكده درآن درون ظلامدن برصوت بلی بلی قزل بوزلوطقناز وقفاسنده كسك نشانی اولان عجیبه نام شخص باجكی دوزدی دیو جواب ویردكده رجل مذكور سكوت ایدوب زمل اندوه وغمه طالدی وقتا كه بصره یه واروب برقاج كوندن صكره رجل مرقومه هاتفدن ایشتدیكمز جوابدن خبر صوردیغمز ده رجل مذكور خانه سنه واردیغنده قومشولری خوش آمدی یه كلشلر وایچلرنده هاتفك تعریف ایلدیكی شكلده برمرد مردار كورمش عودتلرنده اهل بیتنه شو قیافتده اولان شخص كیمدر دیو سؤال ایلدیكنده بو ذات جیرانمزك الطفیدر الله تعالی خیر ایله جزالندرسون دیو ثنا ودعا ایلمش واسمنی دخی مذكوره یه صوردیغنده عجیبه دردیدیكی كبی * الحق باهلك * دیوب تطلیق ایلدیكنی خبر ویرمشدر دیدی (واهل جاهلیتك عادتلرندن بری دخی * بكاء المقتولدر * یعنی نسالری مقتوله اخذ ثار اولنیجه قدر بكا ایتمزلر ایمش وقتا كه اخذ ثار اولنه اوزمان آغلرلر (وعادتلرندن بری دخی * رمی السن ایمش * یعنی صبی دیشنی دكشدردكده چیقن دیشنی سبابه وابهام یعنی صلوات وباش پارمقلری ایله طوتوب بوندن احسنه تبدیل ایله دیه رك شمسك شعاعنه فرلادرلر ایمشكه علی زعمهم بویله ایدنجه دیشلری عوج وفلجدن امین اولور یعنی طوغری چیقار وآغریدن سالم اولورایمش (وعادتلرندن بری دخی * خضاب النحر * دیدكلریدر شویله كه صید وشكاره آت صالدقلرنده ایچلرندن سبقت ایله صیده ابریشن اسبك سینه سنی اول صیدك دمیله علامت ایچون بویارلر ایمش ودخی (نصب الرایه) یعنی بیلملری ایچون بیتلرینك قپولرینه بیراق دیكدكاری عادتلرندن ایمش (وجزالنواصی) یعنی اهل جاهلیت لدی المحاربه خصملری طرفندن بررجلی اسیر ایدوب اكا من واحسان مراد ایلدكلرنده اواسیرك الننی جیزوب اولوجهله اطلاق ایتمك دخی عادتلرندن ایمش (والنفات) دخی عادتلرندن ایمش شویله كه ایچلرندن بری بوله چقدقده خانه سندن چقاركن دونوب آردینه باقمز ایمش اكر بقارسه سفری تمام اولماز یعنی عودت ایتمز زعم ایدوب باقه سنده تطیر ایدرلر ایمش (ودخی ارنب كعبی یعنی طوشانك طوپوق كمكی بركیمسه یه تعلیق اولنسه اكا چشم بد یعنی نظر دكز وسحر اصابت ایتمز دیرلر وطوشان نسا كبی حیض كوردیكنه بناء اندن جن فرار ایتدیكندن جنك مطیه سی اولمادیغی یعنی جن طوشانه بنمدیكی حیضی سبب عد ایدرلر ایمش (ودخی بررجل برقریه ومكانه واروب اول مكانده وباالمغله خوف ایدرسه قبل الدخول اول برك مدخلی وقپوسی اشیكی اوزره طوروب نهق ایدر یعنی اشك كبی آكررسه اكاو باء اصابت ایتمز دیمك (ودخی برزن برمرده محبت وعلاقه ومرد دخی اكا تعلق ایدوب بینلرنده معاشقه پیدا اولوبده اكر مردك رداسی یعنی ثوبی زنك اوزرنده وزنك برقع وپچه سی یعنی یاشمق وفراجه برنده اولان ثوبی تی برابرلرنده طوتیلوب شق اولنمزایسه محبت فناپذیر اولور یعنی برودت حاصله اولور دیمك (ودخی حالك وفافك ضمی ورانك سكونیله حرقوصكه پیره اسلوبنده كاهیجه قنادی بتوب اوچان بوجكدر فرج بكره كیردكده بوز بلور دیمك (ودخی دوه اوركدكده اناسنك

ادی ذكر اولنورایسه یعنی ای دوه نك اناسی دیوندا اولندقده نفرتی ساكن اولوب انقیاد ایدر دیمك اهل جاهلیتك سوزلرندن واجراسی عادتلرندن ایمش (ودخی اهل جاهلیتده برنوع بوجق اولوب عشقه مبتلا اولنلرانی صویه قازیوب اول صویی ایچسه شدت علت عشقده صبر وتحمله قدرتیاب اولور ایمش واول خرزه یعنی بوجق سلوان ایله مسماندر (قلت) قاموسده غفران وعلی لغة عطشان وزنلرنده اولد یغی محرردر وعادت فاحشهٔ اهل جاهلیتدن بری دخی نكاح المقتدر وبو دخی بری فوت اولدقده بیوك اوغلی اولان شخص باباسنك قاریسی یعنی اوكی اناسی اوزرینه ثوبنی القا اشارتیله نكاحنه یعنی تزوجنه وارث اولدیغنی زعم ایدر ایمش اكر حاجتی بوغبسه ورضاسیله تزوجنی استمزایسه دیلدیكی قرنداشنه اوحق صاندیغی فعل باطلی ترك ایدوب مهر جدید ایله نكاح ایدر ایمشكه مال كبی نكاح مرئه پدری تورث ایدرلر ایمش (قلت) نهایهٔ ابن الاثیر وقاموسده دخی بو نكاح المقت مادهٔ باطله وعادت عاطله سی یعنی برشخص هالك اولدقده یاخود برشخص قاریسنی بوشادقده مرئهٔ متروكه یاخود مطلقه یی اوغلی تزوج ایتمك مذكوردر كه بومعاملهٔ فاحشه یی دخی اسلام حرام ایتمشدر انتهی (ودخی اهل جاهلیتك ذكر اولنان احوال وافعاللرندن باشقه حكایات عجیبه وامور غریبه لری اولوب مذكورات ایله اكتفا اولندی دیو صاحب المستطرف بو بابی بتوروب باب آتی یه قلم نقادینی ادخال ایتمشدر والله اعلم بالصواب

الباب الستون

اشبو التمشنجی باب كهانت وقیافت وزجر وعرافت وفال وطیره وفراست ونوم ورؤیا وبونلره شبیه شیلر ذكرنده در (قلت) ذكر اولنان شیلردن كهانت ارواح بشریه نك ارواح مجرده دن اولان جن وشیاطین ایله مناسبتی وانلردن امور مستقبله ده عالم كون وفساده جاریه اوله جق احوال جزئیه یی استعلامدر وبونك جنس بشرده امكانی ابن خلدون مقدمه سنده بیان وتفصیل ایتمشدر وسائرلرینك تعریف واقسامی محللرنده كله جكدر انتهی (صاحب المستطرف زمان جاهلیه ده كهانت فاشیه وشایعه ایدی تا كه رسول اكرم ونبی محترم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز رسالت ایله مبعوث اولدقده بركاهن اشیدلمادی وكاهنك میان عربده اولمسی امارات وآیات نبوتدندر (قلت) بونك امارات نبوتدن اولمسی دائما حضرت نبی آخر الزمان صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك ظهورایده جكنی واتباع وانقیادلرینك فضائلنی ذكر ایله خلقی تحریض ایلملریدر انتهی (وبو بابده انلردن اخبار عجیبه وارد راز جمله بین العرب مشهور اولان سطیح كاهنه حالت نزعده ایكن دهاة عربدن عبد المسیح الغسانی مأموریتله كلوب شویله خبر ویردیكه موبد رؤیاسنده برآلای تند وسركش دوه لر بربولك عرب اتلرینی دجله نهرندن كچروب بلاد عجمه متفرق ایدكلرینی كوروب علی الصباح كسرای عجمه رؤیای مذكوری یادردكده كسری تبصر ایدوب عدم كتمنی رأیدنصكره تاج سلطنتی كیوب وتختنه اوطوروب موبدان ووزراسنی جمع ایله دیوان ایدوب رؤیایی خبر ویردی وبو اثناده آتشكده نك ناكاه سیوندیكی خبردخی ورود ایلدكده غمی مزداد اولوب ملك عرب نعمان بن المنذره طرفكرزده عالم ودرایتكار هركیم ایسه بعض شی سؤالی اقتضا ایلدی ارسال ایله دیو برقاصد كوندرلمسنه قرار ویرلدی نعمان موی الیه عبد المسیحی كوندردی كسری عبد المسیحه سؤال ایده جكم شیئه علمك یعنی حل اشكاله اقتدارك وارمیدر دیدكده بن بیلورسم سویلرم بیلمزسم بیلنه دلالت ایدرم دیمكله رؤیایی واخماد نیرانی وذكری آتی وقوعاتی خبرویردكده عبد المسیح بونلرك دلالتی شامك شرق جانبنده ساكن سطیح دیرلر بركاهن واردر اویبلوردیجك كسری یاكندینی بورایه كتور

صورەلم و ياخود كازايسه جوابنى سن كتور ديو عبد المسيحى شامه تسيار ايلدى عبد المسيح
واردقده سطيحى بروجه محرر حالت نزعده بولوب سبب مجيئنى بيان ايتميه رك فقط ملك عجم
طرفندن رسالتله كلديكنى انشاد شعر ايله اشارت ايديجك سطيح وساده دن باشنى قالديروب
* عبد المسيح على جمل مشيح الى سطيح بعثك ملك بنى ساسان لارتجاس الايوان وخمود النيران
ورؤيا الموبذان رأى ابلا صعابا تقود خيلا عرابا قدقطعت دجلة وانتشرت فى بلادها ياعبد المسيح
اذا كثرت التلاوة وفاض وادى سماوة وغاضت بحيرة ساوة وخمدت نار فارس فليس الشام لسطيح
شاما يرتفع امر العرب واظن ولادة امر محمد قداقترب * يعنى عبد المسيح جمل ايله سطيحه اقبال
ايلدى يعنى كلدى وسنى ال ساساندن اولان ملك كوندردى ايوانك تزلزل واضطرابى ونيرانك
سبونمسى ورؤياى موبدانك تعبيرين تحقيق ايچونكه خيول عربى شتران اقويانك دجله دن
يدوب بلاد كسرايه تفريق ايتدكلرينى كورمشيدى اى مسيح تلاوت چوغالوب سماوه واديسى
فيضان وساوه كولى كم اولديغى ونار فارس سبونديكى وقتده سطيحه شام شام اولماز يعنى فوت اولور
وعربك شانى وفعلى ارتفاع بولور وظن ايدرمكه محمدك عليه الصلاة والسلام ولادتى تحقيق
ياقلشمشدر ديوب سطيح نحبنى قضا يعنى ارتحال دار بقا ايندى وعبد المسيح دخى راحله سيله
دونوب خبر سطيحى كسرايه تقرير ايلدى (قلت) موبذ موقد وزننده موبد فارسى اولوب دال
مهمله ايله موبد دن معربدر وجمعلرى موبذان كلور كذا فى معربات الانطالى عالم فرس
وحاكم مجوس ديمكدر (لكن ويسى مرحوم سير شريفنده اول مجلسده موبد موبدانكه قاضى
القضاة مجوسدر ديو تعبير ايتمك ايله اشبو عبارهٔ موبدان جمع اولمسنى اشارت ايدر وكسراى
مرقومك انوشروان اولديغى وايوان وطاق كسرانك شب ولادت باسعادت نبويده اون درت
كنكرەسى يقيلوب واصطخرده بيك يلدن برو فروزان اولان آتشكدهٔ مجوس ناكاه سبونديكى
وسائر مذكورات ويسى رنكين بيان سيرنده مذكوردر (وعبد المسيح سطيحك همشيرەزادەسيدر
وسطيح كاهن بنى ذئبدندر واسمى ربيع بن ربيعة بن مسعوددر سطيح لقبدر وسطيحك
وجودنده كمك اولميوب چهره سى سينه سنده اولوب حركت لازم كاسه شلته كبى دوشر بلوب
دابه يه تحميل اولنور ايديكى وحوادث آتيه دن خبر ويرمه ده وتسجيع كلامده نظيرى اولماديغى
وواقعهٔ سيل عرمده تولد ايدوب آفتاب عالمتاب رسالت صلى الله تعالى عليه وسلم طوغديغى
كون منوارئ حفرهٔ ممات وبشيوز يل معمر اولديغى تواريخده مصرحدر والله اعلم (حكايه
اولنمشدركه ربيعة بن نصر لخمى برقورقولى دوش كوروب وتفسير وتعبيرينى مراد ايدوب معبر
صوردى اركان دولتى اورؤياى تعبيره اهل سطيح مرقوم ايله ينه عربده كاهن مشهور شقدر ديو خبر
ويردكلرنده انلرى احضار وسطيحه بن بر دوش كوردم بكا دهشت ويردى اكر رؤيامك نيدوكنى
بيلورايسك تعبيرينه اصابت ايدرسن ديو كشفنى اراده ايلدى سطيح دخى * رأيت حممة *
برفرس جرى كوردك كه * خرجت من ظلمة * مغرب طرفندن چيقدى * ووقعت بارض نعمة *
ونعمت يرينه دوشدى يعنى بركتلى يره يعنى يمن وجزيرة العربه كلدى * فاكلت منها
كل ذات جمجمة * وهمان جمجمه لوشيلرى يبوب بتوردى ديدكده ملك * ماأخطأت شيئا
فاتفسيره * برشيده خطا ايتميوب رؤيامك عينى سويلدك ارتق تعبيرى ندر ديدى سطيح دخى *
ليهبطن ارضكم الحبش ولتملكن ما بين ابين وجرش * بونك تعبيرى سزك اولكا كزه حبش
قومى هجوم ايدوب ابين وجرش ايله محدود مماللكزه مالك اولورلر ديدى (قلت) قاموسده
اولديغى اوزره جيمك ورانك فتحه لريله جرش اقليم شامده واقع الفك ودالك ضمه لريله اردن
ناحيه سنده بربلده وابين احمرو زننده معجم البلدانده وقاموسك ع دن ماده سنده يازلديغى اوزره

اقليم يمنده جبل عدنده برموضعك آديدر كما مر انتهى (بعده ملك * ان هذا لغائظ
فنى هوكائن اى زمانى ام بعده * يعنى بوديديكك برامر شديد وكائن دهشت بديد اولوب آيا زمان
سلطنتمده مى اولور ياخود اندنصكره مى وقوع بولور ديو سطيح * بل بعده بحين اكثر من ستين
اوسبعين تمضى من السنين ثم يقتلون بها اجمعين ويخرجون منها هاربين * زمان سلطنتكزدن
صكره اولوب قوم مذكور بوندن التمش ياخود يتمشدن اكزسنه زمرورى بعدنده كلورلر وبعد زمان
انده كافهٔ مقاتله وقوعيله قاچه رق اندن خروج ايدرلر ديدى بعده ملك * ومن ذاالذى يملك
بعدهم * انلرك خروجندنصكره اقليم يمنه كيم مالك اولور ديدكده سطيح * ارم ذى يزن
يخرج عليهم من عدن فلايترك منهم احدا باليمن * ارم ذى يزن نام ملك عدن طرفندن ظهور
ايله حبش اوزرينه جبش ايله خروج وانلردن براحدى يمنده براقمز ديدى پس ملك يمنده ملك
وسلطنت قالورمى وياخود منقطع اولورمى ديجك سطيح منقطع اولور ديدى بعده ملكك
* ومن يقطعه * يعنى عرق سلطنتى كيم قطع ايدر سؤالنه سطيح * نبى زكى يأتيه الوحى من
قبل العلى * كندويه بارى عزوعلا جانبندن وحى كلان نبى مزكى صلى الله تعالى عليه وسلم
قطع ايدر ديدى پس ملك * ومن يكون هذا النبى * اونبى ذيشان قنغى نسلدندر ديدكده
سطيح عدنان سلسلهٔ نفيسه سندندر وآخر الزمانه قدر ملك كندى قوم وامتنده اولور ديدى
پس ملك دهرو زمانك آخرو غايتى وآرميدر ديدكده سطيح * نعم يوم يجمع فيه الاولون والآخرون
ويسعد فيه المحسنون ويشقى فيه المسيئون * يعنى هاى هاى دهرك آخرى بركوندر يعنى قيامتدركه
انده مخلوقات حق جمع وحشر اولوب دنياده محسن ومطيع اولنلر انده سعادت ونجاته نائل ومسئ
وكناهكار اولنلر شقاوته وعذابه واصل اولور ديدى بعده ملك * اوحق ماتخبر * يعنى بوخبر
ويرديكك سوزو قيامت حقميدر ديدكده سطيح * والشفق والقمر اذا اتسق انما انبأتك به لحق *
شفق وحال انكشاف قمره قسم ايدرمكه تحقيق سكا خبر ويرديكم كلام حق وصادقدر ديدى
پس ملك سطيحك اشبو تعبيرينى بعد الاستماع ذكر اولنان شق نام كاهنى دخى چاغروب استنطاق
ايتدكده او دخى سطيحك ديديكى كبى رؤياسنى تعبير ايلدى (حكايهٔ كهانتدن برى دخى شول
نقلدركه اميه بن عبد شمس ايله هاشم بن عبد مناف عادتلرى اوزره شرف بيت ونفسده مفاخره يه
قيام وبومدعاده قنغيمز سبقت ايدر ايسك مكهٔ مكرمه ده چشملرى سياه اللى عدد دوه لر نحريله
فقرايى اطعام ايلمك اوزره مقاوله ايدوب بوعهده اميه دخى راضى اولوب وينلرنده كاهن خزاعى يى
حكم ايدوب لكن خزاعى كاهندن اشبو مفاخره وعهدى كتم واخفا ايدهلم ديوب وبانلرينه هر برى
طرفلرندن برازكسان الوب وكاهن مزبوره واروب بز برخصوصى بينلر يمزده سويلشوب لكن
سندن كتم ايتمك شرطيله كلدك اكر اوامر مكتومى بيلور وكشف ايدر ايسك سنى والا ديكرى حكم نصب
ايده جكز ديدكلرنده كاهن مرقوم مقاولهٔ مكتومه لرينى شويله وبويله ايتمش سكز ديو بروجه محرر
على وقوعها اظهار وانبا ايديجك اميه تصديق ايدوب بناءً عليه بوندن يعنى هاشم بن عبد منافدن خاندانى
وذاتى اشرف كيمدر ديدكده كاهن مزبور * والقمر الباهر والكوكب الزاهر والغمام الماطر وما بالجو من
طائر وما اهتدى بعلم مسافر لقد سبق هاشم امية الى المآثر اولا منه وآخر * يعنى قمر باهر ونجم زاهر
وابر باران زيره وطيور جنسنه ويولجيلرى مراحله دلالت ايدن علامتلره يعنى بونلرك خالقنه يمين
ايدرمكه مآثر ومكارمده اول وآخر هاشم بن عبد مناف امية بن عبد شمسى ميدان شرفده سبقت
ايلمشدر ديمكله معهود دوه لرى هاشم بن عبد مناف الوب مكهٔ مكرمه ده ذبح وفقرايى اطعام
وامية بن عبد شمس انفعال واغبرارندن شامه كيدوب اورايى اون سنه مقام ايلدى بنى هاشم
قبيله سيله بنى اميه قبيله سنك بينلرنده واقعه اولان عداوته سبب اول بوقضيه اولديغى منقولدر

(وبنه حكايه اولنمشدر كه عتبه بن ربيعه نك قزى هند كه فاكه بن مغيره نك تحت نكاحنده ايدى
اشبو فاكه اغنياء فتيان قريشدن اولوب خلق ايچون بيوتندن مفرز بر ضيافت دائره سى ايجاد
ايتمكله ناس بلا استيذان دائما آمادهٔ اولان طعامنى كيررلر و ييرلر ايدى بر كون دائرهٔ مذكوره مسافردن
خاليه بولنمغله فاكه وزوجه سى هند واروب اوطورورلر ايكن قضاى حاجت ايچون فاكه طشره
چيقديغى خلالده بر رجل اكل طعام قصديله ايچرو كيرر وهندى بالكز كوردكده فى الحال هاربا
چيقار ايكن فاكه طشره دن دونر و رجلك چيقديغنى كورر وهند ياتمش بولنمغله اياغيله دپوب او ياندير ر
وعقبله بو چيقن شخص كيمدر ديو صورر هند كيمسه يى كورمدم وسنك دپمك ايله اويانديم ديو جواب
ويرمش ايسه ده فاكه سوء ظن ايدوب * ارجعى الى بيت ابيك * يعنى وار باباكك اوينه كيت
تعبيرى ايله تطليق ايدر وبين الناس هند حقنده كفت وكو تكون ايتمكله باباسى يعنى عتبه هنده * يابنية
ان الناس قد اكثروا فيك فان يكن الرجل صادقا دسست عليه من يقتله لينقطع كلام الناس وان
يكن كاذبا حاكمته الى بعض كهان اليمن * يعنى اى قزجغزم ناس سنك حقكده سوزى واراجيق
چوغالتدى اكر رجل يعنى فاكه ايلديكى ظنده صادق ايسه قتلنى بر تقريب ايله يجيره جك بر فدايى
بولهيم تا كه قيل وقال بته يوق اكر كاذب ايسه يمن كاهنلرندن برينى كيدوب حكم ايده لم كه برائت
ذمتك ميدانه چيقوب لحوق عاردن رهاياب اوله لم ديدى هند والله كه فاكه سوزنده راست دكلدر
ديدكده عتبه اى فاكه * قد رميت ابنتى بامر عظيم * يعنى قزيمى بر بيوك قباحتله متهمه ايتدك
يمن كاهنلرندن مشهور بينى حكم نصب ايده لم ديدكده راضى اولوب فاكه منسوب اولديغى بنى
مخزوم قبيله سندن عتبه دخى بنى عبد منافدن بر جماعت الوب وهندى دخى بر طاقم نسوان ايله
استصحاب ايدوب يعنى برابر الوب يمن بولنه روان اولديلر وقتا كه بلاد يمنه داخل اولدقلرنده عتبه
هنده اثنا صباح كاهنى كوره جكز ديجك هندك حالنه تغير كلدى يعنى بوزلدى وعتبه بو تغيرى
كوردكده * انى ارى حالك قد تغير و ما هذا الا لمكروه عندك * يعنى اى قزم بن سنك حالكى
شمدى متغير مشاهده ايده رم بو تغير انجق سنك عندكده اولان امر مكروهه يعنى قباحته دلالت
ايدر ديدكده هند * لا والله ولكنى اعرف انكم تأتون بشرا يخطى ويصيب ولا آمنه بان يسمنى
ميسما يكون على سبة * حق بيلور كه تغيرم قباحتدن ناشى اولميوب الكن بيلورمكه سز كاهنه
وارەجقسكز كه كاهن ايسه خطا وصواب شانندن اولان بشردر اندن امين اولمكه بكا بر داندن
بشارت كوستره يعنى بحسب البشريه خطا وياخود كهانتده كالى شايع ايسه ده شهرت كاذبه
اوله رق لغرض اختيار كذب ايدوب مسرتمى موجب برائت ذممه دائر نفس الامره مطابق قاطع
رشته اراجيف اوله جق بر سوز سويليه ديجه عتبه * لا تخشى فسوف اختبره * اى قزم قورقمه
اول امرده بن كاهنى امتحان ايده رم ديوب * فصفر فرسه حتى ادلى ثم ادخل فى احليله حبة
حنطة و ربطه * يعنى فى الحال فرسنه القاء فضله ايدنجيه دك اصلق چالدى وچيقن فضلاتدن
بر دانه ارپه الوب وفرسك ذكرينه ادخال ايدوب باغلدى ووقتا كه صباح اولدقده كاهنه
طرفين طاقيله بيله واردبلر كاهن بونلره دوه نحريله اكرام ايلدى و بعد تناول الطعام عتبه كاهنه
بز سكا بر مهم تحقيقنه كلدك وسندن بن درونمده بر ماده صاقلدم كشف ايله ديدى كاهن * خبأتم
ثمرة فى كمرة * يعنى سز بر ثمره يى كمره يه يعنى ذكره قويوب بونى بندن كزلديكز ديدى عتبه * انى
اريد ابين من هذا * بو امر مكتومى قول مذكوردكه اچق تعبير ايله بيان ايلكى استرم ديدكده كاهن
* حبة براد خلتها فى احليل مهر * يعنى بغداى دانه سنى فرسك قامشنه ادخال ايتديكز ديو تصريح
ايديجك همان عتبه شو نسوانك امرينه نظر و دقت ايله ديدى كاهن دخى يانلرينه واروب هر برينك
كتفلرينه اليله ضرب ايدرك وكلك كلك ديه رك نوبت هنده كلدكده بنه اوروب * انهضى غير

رسحاء ولا زانيه وستلدين ملكا اسمه معاوية * يعنى سن دخى قبيحه وزانيه اولماديغك حالده
حركت ايت كه كيت يقينده بر ملك طوغوره جقسك كه اسمى معاويه در ديدى پس زنادن
برى اولديغى خبر كاهن ايله كوروندكده فاكه الندن طوتدى يعنى بنه هنده رجوع ايلدى لكن هند
راضيه اولميوب الندن اليني چكدى * واليك عنى فوالله لاحرص ان يكون ذلك من غيرك * يعنى
بندن بعد از بن دور اول و بو يعنى تولد ملك سنك غيركدن اولمسنه صميمى مائلم سكا وارمم ديدى
و بعده هندى ابو سفيان تزوج ايدوب اندن معاويه طوغدى (القيافه) اشبو بابده بيان
اولنه جق شيلردن برى دخى علم قيافتدر (قلت) قاموسده عينك كسرى و يانك فتح ومديله
عيافت * عفت الطير وعيفها عيافة زجرتها وهوان يعتبر باسمائها ومساقطها واتوائها فتسعد
اوتتشأم والعائف المتكهن * ديو فصل العين فى القاده مضبوط ومفسر ايكن صاحب المستطرف
قاف ايله قيافت يازديغى غلط اولميوب بعض موضوعاتده يازيلان علم القيافه ويسمى علم العيافه
عباره سنجه بو معناده قيافته عيافت مرادف اولمغله بريسنك ذكر بله اكتفا قيلندن اولديغى كلور
كورينورفقدير انتهى (وبو علم ايكى نوع اولوب برينه علم عيافة البشر وآخرينه علم قيافة الاثر
ديرلر وقيافت بشر اعضانك اوصاف واحوالى ايله انسانه يعنى هيئات اعضا ايله انسان بينلرنده
اولان نسبت وولادت كيفيتلرينه وسائر اخلاق واحواله استدلالدر وبو علم عربدن بنو مدلج
قبيله سنه مختص اولوب يكرمى نفر كيمسه نك ميانه يكى طوغمش بر چوجق وضعيله قبيلهٔ مذكوره دن
برينه عرض اولندقده استدلال مذكور ايله ايچلرندن باباسنى تعيين ايدر ايدى حتى بعض تجار
زادكان عربدن محكيدر كه تاجرزادهٔ راوى بعض سير وسفرنده دوه سنه بنوب و دوه سنى سياه كوله سى
چكوب كيدر ايكن ذكر اولنان قبيله نك ايچنه اوغرامش ايچلرندن برى تاجرزاده يه باقوب شو دوه يى بدن
راكبنه عجب بكزه يور ديديكنى استماع ايدر و بو سوزدن تاجرزاده نك قلبنه خاطره ووسوسه دوشر
وقتا كه وطنه عودت ايتدكده اناسنه بو قصه يى نقل ايدر اناسى دخى اى اوغلم سنك پدرك بر مالدار
پير اولوب ولد ونسلى يوغيدى مالى بزى فوت ايتسندن خوف ايدوب اشبو غلام اسوده نفسمى
تمكين ايله عضو مستوريمى تسليم واندن سكا حامل اولدم اكر بو سر نهفته يى دار آخرتده
بيلك اولسيدى دنياده سكا بيلدرمز وكتم ايدر ايدم ديمشدر (اما عيافت اثر يوللرده ظاهر اولان
انسان وحيوان اياقلرى وحيوان طرنقلرى اثرى يعنى ايزى ايله صاحبنك حالنه استدلالدر ديو
علم عربدن يرلى قوملو بر قومه مخصوصدر كه ايچلرندن برى قاچسه و بر قاچغين وخرسز كلسه
ايزينى بولوب وار ايوب طوتر لر ايدى وغرائبدندر كه ايزدن كنج ايله قوجه يى وقارى ايله ارككى
وغريب الديار ايله يرلو يى بيلورلر ايدى وقطنيا و برلس نام يرلرده اشبوفنى بيلور طائفه اولديغى
دخى منقولدر وتفصيلى كتب سيرشريفده محرر اولديغى اوزره هجرت نبويه ده عليه الصلاة
والسلام افنديمز ايله معيت سعادتلرنده ابو بكر الصديق رضى الله تعالى عنهك جاموره وترابى
اولميوب كندنده اياق ايزى ظاهر اوليه جق قتى قبالو دپه لر وصلابتلو طاشلر اوزره حركت بيوره رق
غاره دخوللرينى قريشك كتوردكلرى مشهور قائف يعنى فن مذكورك بر ماهرى * الى ههنا
انتهت الاقدام * يعنى اياق ايزلرى اشبو غارده طيانوب نهايت بولمشدر ديو يانده بولنان دهاة
قريشدن بر جماعت مواجهه سنده طانيبوب خبر ويرمش ايكن حق تعالى عز وجل در غارده
اولان اوريجك آغى ايله نبى ذى شانى انلردن مستور بيوروب قائفى وسائرينى مستغرق قلزم حيرت
ايتمشدر كه بو فنك حقيقتنه دالدر (ودخى صاحب المستطرف ابن الخطيب الشافعى دير كه اكر
بو فنك حقيقتى ونطافتى اولماسه حق تعالى ناس ميانده بو فن لطيفى بر طائفه يه مختص قلمز ايدى
ديمشدر فتأمل (منقولدر كه علم قيافة اثرى ذكر اولنان بنى مدلج بيلدكلرى كبى قبائل مضر دخى

سائرندن بالامتیاز بیلورلر ایمش حتی اشبو ایکی قبیله دن ایکی رجل بر دوه نك اثرقدمنده اختلاف
ایدوب بری ارکك ودیكری دیشیدر دیمشدر واثرقدمنه اتباع برله اثرك منتهی اولدیغی بنی عامر
قبیله سندن برشعبه نك بولندیغی محله واروب واند ه بر دوه کوروب احدهما آخره ایرن
ارادیغمز دوه بومیدردیوب اودوه نك صاحب اثرقدم اولدیغنده بعد التصادف دوه نی خنثی
بولوب بووجهله ایکیسی دخی استدلاللرنده اصابت ایتمشلردر (منقولدرکه اوقبیله لردن بعضیلری
رماللرك نقطه دوکدکلری کبی ارضه چزك چیزوب واول چزکیلره باقوب اندن احکام استخراج
ایدوب کله جك وقوعاتدن خبرویررلر ایمش (بر رجلدن منقولدرشویله دیمشکه دوه م قاچمش
ایدی فن مذکوری بیلورخراش نام کیمسه یه واروب بولورمی یم دیوصوردیغمده قرینه بنم ایچون
زمینه چزك چزمکی امرایلدی قرهمان جزوب عملنی بتوردکدنصکره اباغه قالقـدی وخراش
خنده ایدوب و بکاقز یمك قیامی نیچون اولدیغنی بیلدکمی دیدی لادیدیکمده دوه کی بوله جغکی
بیلوب وکندینی دخی سن تزوج ایده جککی وضع ایلدیکی خطوطدن استخراج ایتمکله حیاایدوب
قالقدی دیدی پس قالقوب کتدم وچوق کچمدن بولدم وبنت خراشی تزوج ایتدم دیمشدر
(و ینه منقولدرکه عربدن عمرو بن عبدالله بن معمرایله مالك بن خراش الخزاعی بالمرافقه قتال
قصدیله چقمشلر ایدی یولده ذکراولنان خط ارض ایله استخراج وقوعات آتیه ایتمك فننی بیلور
برمرتبه یه اوغرایو دوشرلر مالك قارینك اشبو وضعنه وعملنه کولوب استهزا ایدر همان مرتبه
مزبوره مالکه چین جبین ایله باقوب سنك ایچون چیقدیغك یره عودت یوقدر یعنی غربنده اولورسون
و زوجه کی اشبو رفیقك اولان عمرو تزوج ایدر دیمش واویله جه واقع اولمش ایمش (قلت)
طاشکبری زاده مرحوم موضوعات العلومنده * قیافة الاثری * یعنی مطلقا اقدام آثاریله اصحاب
اقدامك احوالنی استدلال قوهٔ باصره وخیال وحافظه ایله اولور * وقیافة البشری * دخی
تعلمی یعنی اکتسابی ممکن اولمیان مناسبت طبیعیه ایله حاصل اولور برفهمـدر و بعض حکما
قولنجه جناب حکیم مطلق عزشانه اشبو فهمی عربه تخصیص ایلدی تا که نسبلرینی خبیث
وتخملرینی فساددن وقایه ایده لر و بودخی نسبت نبویه یی صیانت ایچوندر که بونده حبیبنه صلی الله
تعالی علیه وسلم شرف دیگر حاصلدر خلاصه اشبو علم حدس وتخمین ایله حاصل اولوب
استدلال و یقین ایله دکلدر دیمش واشبو حکایهٔ آتیه یی دخی ذکر ایتمشدر (یعنی امام محمد بن حسن ایله
امام شافعی حضراتی مار یندن بر رجل کوروب امام محمد بو کیمسه نجار یعنی دولکرو امام شافعی حداد
یعنی تیمورجیدر دیوب صنعت رجلدن چاغروب صورمشلر مقدما نجار وحالا حدادم دیمش رضی الله
تعالی عنهما (و ینه موضوعاتده یازرکه اشبو علمه قیافة البشر وقیافة الاثر تسمیه لری اربابی
انسانك بشرات ودریلری کیفیاتنی و بونلرتابع اعضانك هیئاتی خصوصا اقدامنی تتبع ایتدکلری
ایچوندر (و بو علمك مبانیسی ایله ابو بنی بینلرنده اولان مناسبت و مشابهت بولندیغنه دائر مباحث
طبیه ده یعنی تشریحده مذکور وثابت اولان کیفیت وصفدرکه البته ولد ایله والدینی بینلرنده مناسبت
و اکثر اعضاده مشابهت اولدیغی مشهوردر و بومناسبت کاهیجه هرکسك ادراك ایده جکی
حیثیده امور ظاهره ده اولور و بعضا امور خفیـه ده اولور که انی انجق ارباب کمال ادراك ایدر
و بومشابهتی ادراك بروجه محرر قوهٔ باصره وقوهٔ حافظه اعانه سیله حاصل اولور بنابرین بو علمده
احوال کمال وضعف جهتلریله مختلف اولوب حتی قوتین مذکورتینده کمال سببیله بعضیلرینه
برشی مشتبه اولماز و بو علم عربده موجود اولوب غیر یسنـده نادردر زیرا تحصیل وکسب
وتعلمی ممکن اولمیوب بلکه عربدن اعراق مخصوصه میـانده متوارث برعلم وادراکدر
ولهذا بو علمده ازوچوق تصنیف واقع اولمامشدر (قلت) لکن اصول قدیمه سندن استنباط ایله

صکره دن بعض دیارده تصنیف کتب اولندیغی مسموعدر انتهی (و ینه موضوعات مذکوره ده
یازارکه بو علمك اصحابنه انسابده تعویل واعتمادی بعض اکابر فقهارأی واجتهاد ایتدیکی دخی
منقولدر (حتی امام شافعی حضرتلری بویله اجتهاد واشبو منقول اولان روایت ایله استشهاد
ایتمشدرکه حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم اسامة بن زید ایله برقطیفه ایچنده نائم ایدیلر
حضرتنك قدمین شریفینی ایله اسامه نك قدمینی آچلمش ایدی اول خلالده برقائف کلوب اشبو قدملرك
بعضیسی بعضیسندندر یعنی برسلسله دندر دیدکده حضرت رسالتپناه علیه الصلاة والسلام
قائفك بوکلامندن اظهار مسرت بیوردیلر زیرا مشرکین نسب پاك حضرتنه طعن جرأتنی
ایتمشلر ایدی امام شافعی اکر اشبو قول قائف حجت اولماسه حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی
علیـه وسلم اظهار مسرت بیورمزلر ایدی دیدی (اما امام اعظم حضرتلری اظهار سرور
بیوردقلری مشرکین طاعنینك کنـدو زعملرنده حجت اولان فن ایله الزام اولندقلری ایچوندر
یوقسه نه آنکه نفس الامرده قول قائف حجت قاطعه اولدیغیچون اوله دیمشلردر فتدبر رضی الله
تعالی عنهما انتهی نقل الموضوعات * الزجر والعرافة * قلت) لغتده زجر منع معناسنه
اولدیغی کبی کهانت معناسنه دخی کلور اشبو عرافت معناسنه اولان زجر موضوعاتده بعض
حوادث ووقوعات حالیه ایله حوادث آتیه یه بینلرنده اولان مناسبت ومشابهت خفیه وارتباط
سببیله استـدلالدر دیو معرفت وارتباط دخی یا حالیه وآتیه امر واحدك یعنی علت واحده نك
معلوللری یاخود حالیه اولان کیفیت آتیه ده کی کیفیتك علتی اولوب وارتباط مذکورك هرکس
اکلیه مز مرتبه ده خفی اولمسی شرط اولدیغی واکا مطلع اولان افراد رجال دخی یا امثالنده
مشاهده قیلدقلری تجربه لر و یاخود طالعلری اوزره سهم الغیب غالب اولور حیثیتله عند الفطرة
والخلقة نفوسلرنده مودعه برحالت سببیله درکه اومقوله ذاته نبی ذیشان صلی الله تعالی علیه وسلم
محدث تعبیر بیورمشدر و بو محدث ذات ظننده وفراستنده اصابتندن عبارتدر دیو محرردر و بونك
ذکری فراست مطلبنده دخی کله جکدر انتهی (وعرافت مذکوره ده واقع وقوعاتك احسنی شول
روایتدرکه رسول اکرم ونبی محترم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز مبعوث اولدقلرنده کسری
ابرویز یعنی ملك فرس پرویز بر زاجرایله برمصوری سفارتله کوندروب مصوره اول حضرتك
صورتنی نقش ایله کتور وزاجره دخی بواده و بانلرنده کوردکاریکه نظرایله دیو امر ایدر بعد العوده
مصور صورت همایونلرینی کسرایه اعطا ایتدکده وساده سنك اوزرینه وضع ایدر زاجره دخی
نه کوردك دیو سؤال ایتدکده زاجر بو آنه دك استدلال ایده جك برنسنه کورمدم لکن سنك اوزریکه
غلبـه لرینی بوندنصکره عالم کورر زیرا اوذات محترمك صورتنی وساده ك اوزرینه وضع ایلدك
دیمشدر (ینه مرویدرکه رسول الله صلی الله تعـالی علیه وسلم افندیمزه ملك قیصر برسفیر یعنی
ایلچی کوندروب سفیره اوذاتك کتف سعادتلرنده اولان خاتم نبوت اولان خال شریفلرینی مردمك
دیدهٔ شهودك قبل دیو امرایلدی وقتا که سفیر مرقوم کلوب حضرت رسول الله صلی الله تعالی
علیـه وسلم افندیمزی برنشز عالی یعنی برمرتفع محلده مبارك قدم شریفلری صوده وجانب یمین
ایمنلرنده علی رضی الله تعـالی عنه وکرم وجهه اولدیغی حالده رومال ایدر نبی ذیشان علیه
الصلاة والسلام سفیر قیصر متحول ایله کل مأمور اولدیغك شیئه یعنی خاتم نبوت اولان خاله نظر ایله
بیوردقلرنده سفیر مرقوم خاتم ایله خاله نظر واتمام سفارتله قیصر رومه عودت ایدوب مشاهداتنی
اخبار ایدنجه قیصر تفأل یعنی عرافت طریقیله البته شانی عالی و بنم تختم تحت قدمنده اوله
یعنی اولکامه مالك اولوب دست تصرفنده اولور دیوب غلبهٔ نبویه یه نشز مرتفعده اولمرندن

وحيـاته قدملری صوده اولمقدن تفأل يعنی عرافت طريقيله استدلال ايتمشدر (مداينی ديمشكه
عبدالعزيز بن مروان اموی مصرده والی ايكن طاعون واقع اولوب ايامی ممند ونار دهشتی مشتد
اولدقده عبدالعزيز مصردن فراروصعيد ايچنده برقريه يه نزول ايدر واوخلالده شامده سرير
نشين اولان عبد الملك بن مروان اموی طرفندن برخصوص ايچون برمباشر كلور عبد العزيز
مباشره اسمك ندر ديو سؤال واودخی طالب بن مدركدر ديدكده والی عبدالعزيز ايواه فسطاطه
يعنی مصره رجوع وعودتمی ظن وكان ايده م ديوب كان وكان تطيری هدف رسيدهٔ قدر
يعنی بولده فوت اولوب مصره رجوع ايدهمدی (قلت) عبد العزيز چونكه موتدن خوف اوزره
ايدی بواضطرابنده طالب ومدرك لفظلريكه استيجی و ينشيجی ديمكدر بونلردن اجله استدلال
ايلدی (غريبه) عبارهٔ مستطرفده اولان فقال للرسول مااسمك قال طالب بن مدرك فقال
اواه مااظننی ارجع الی فسطاط فمات فی الطريق * كلامی ترجمهٔ معلومه ده (والی عبدالعزيز
ای واه ظن ايدرمكه مملكتك اولان فسطاسه واصل اوله مزسن دينجه واقعا سفيراثنای راهده وفات
ايدوب مملكتنه رجوع ايده مدی ديو ترجمه اولنمشدر طوغروسی تأسف اولنه جق برغفلتدر
حفظنا الله تعالی عن الغفلات فی كل الامور آمين انتهی (منقولدر كه نائله بنت عمار الكلبی نام زن
معاويه نك رضی الله تعـالی عنه تحت نكاحنده ايمش حضرت معاويه اهل عرافه دن فاختهٔ بنت
قرظه نام خاتونه وار نائله يه نظر عرافتله باق ديو امرايلمش او دخی نائله يه بعدالنظر زوجه كلك
نائله اولديغی حسن صوری ومعنوينك مثلی نايابدر لكن كوبكی التنده برخال كوردم البته زوجنك
سری نائله نك دائره سنده وضع اولنور ديدكده حضرت معاويه درحال نائله يی تطليق ايدر بعده
نائله يی حبيب بن مسلمه و بعده نعمان بن بشيرتزوج ايليوب واقعا انلردن بری مقتول اولوب سری
نائله نك دائره سنده وضع اولنمشدر (مروان بن محمد بركون ايوان ديوانده اوطوروب امور رؤيت ايدرايكن
ايوانك جاملرندن بری ايريلوب شكافندن مروانك اوموزينه ظل شمس دوشدی اومحلده برعراف
حاضرايدی همان قالقوب كندی مروانك غلاملرندن ثوبان نام ذات ظريف عرافك بوحركتنده
برنكته وارد رديوب اردينه دوشدی وسؤال ايلدی عراف دخی * صدع الزجاج صدع السلطان
* سنذهب الشمس عن ملك مروان * بقوم من الترك اوخراسان * وذلك عندی واضح البرهان يعنی
شيشه نك انشقاقی سلطنتك انشقاق واضمحلاليدر قريبا اندن آفتاب حكم يا تركدن يا خراساندن
برقوم وخاندانه كيدر زيرا انشقاق مذكورمدعامه بنم عندمده واضح البرهان يعنی مرتبهٔ بداهتده
بردليلدر ديدی وايكی آی بچمـدن مروانك مهر دولتی زوالنی بولدی (قلت) اشبو مروان
با آلاده دخی مناسبتله ذكری بچن آخر امويه اولان مرواندر انتهی (وينه مداينی حكايه ايلمشكه
حضرت علی رضی الله تعالی عنه صفين وقعه سنده معقل بن يساری اون بيك قدر عسكرايله
رقه ده اقامت ايتمك اوزره ارسال ايلمشيدی معقل دخی حركت وخلال راهده حديبيه يه نزول ايد وب
برقاچ كون ارام ائناسنـد ه مرحلهٔ مذكوره ده كورركه ايكی قوچ بربريله مناطحـه يعنی
طوقوشور ودوكوشورلر ايكن ايكی رجل كلوب هر بری بربنی آيروب كتوردیلر اوردوسنده بولنان
شداد بن ابی ربيعة الخثعمی كه زاجر وعراف ايدی معقله كلوب سز توجه ايلديككز محلدن غالب
ومغلوب اوليه رق عودت ورجعت ايدرسكز زيرا كورمديكزميكه قوچلر بربرلريله دوكوشوب
احدهما آخره غالب اولمدن آيرديلر ديدی (ينه بومطلبده حكايه اولنمشكه اسكندر بعض بلادی
ضبط ايدوب درونته داخل اولدقـده برخاتونی برظفوركورر وخاتون اسكنـدری كوردكده
ای ملك سكا طول وعرض صاحبی برملك اعطـا اولندی ديو تبشير ايدر بعدذا ينه اوخاتونه
دستكاهنده تصادفنده خاتون مرقومه سن ملك وسلطنتدن قريبا منعزل اولنورسن ديدكده

غضب ايدر وخاتون دخی غضب ايتمه كه نفوس بعض علامات ايله اموری قبل الوقوع مشاهده
ايدر زيرا مقدما كورديككده بن بزك طول وعرضنی تدبير ومقدار ينی حساب وتقدير اوزره ايدم
اما بو دفعه بكا بزك طوقمسنی بتوروب قطعنه مباشرتم خلالنده مرور ايلدك ديدی و فی الواقع
خاتونك ديديكی كبی اولدی (قلت) بعض نسخهٔ مستطرفده مقدما خاتون مز بوره تصادف
ايدن اسكندر ايكنجی دفعه ده تصادف ايدن اولكای مذكورك ملك اولی اولوب اسكندره مغلوب
اولان ملك آخر اولمق اوزره مسطوردر و بو نسخه ده جزالت دركاردر فتأمل (حكايه اولنمشدر كه
سيف بن ذی يزن اولكاسی اولان يمنی ضبط واستيلا ايدن حبش ملكيكه اسمی مسروق بن
ابرهه در سيف مسروقی اولكاسندن اخراج قصد وملك فرس كسرادن استمداد ايدوب
كسری طرفندن جيش كثير كوندرلدكده قوت كلمكله هجوم ايلدی ملك حبشه دخی يوزبيك
نفر مقداری عسكر ايله سيف اوزره خروج ايلدی والحال كه ملك حبشه نك ايكی چشمی
ميانه التون وخرده زنجير ايله صارقيدلمش علوكبی ضيادار بر قزل ياقوت اعلی اولوب برفيل جسيم
اوزرينه بنمش ايدی وسيفك اردوسنده زهير آدنده برزاجر وار ايدی ملك حبشه نك طوربنی تأمل
ايدوب وسيفه كلوب صبر ايله ملك حبشه نك فعل وحالنه باقه لم ديو تبصرايلدی وملك حبشه
او خلالده فيلندن اينوب دوه يه بعده دوه دن اينوب اته واندن دخی اينوب اشكه بندی واشكه
ركوبندن مقصودی سنی استصغار وتحقير ايدی وقتا كه زاجر مرقوم ملك حبشه نك اعلادن
ادنايه انتقالندن زوالنی تفرس ايدوب سيفه هجوم ومقاتله قيل حبشه نك بوراده سلطنتی كندی
زيرا كبيراتدن اينوب صغير اشكه بندی ديدی وسيف دخی اوزرلرينه هجمه صالوب ومنهزم
ايدوب ملك حبشی قتل ايلدی (قلت) حبشه نك يمنی استيلالری فی الجمله با آلاده دخی بچمشيدی
وذكر اولنان ابی مره ايله مكنی سيف بن ذی يزن حميری تبابعه تعبير اولنان ملك يمنك اللنجبسيدر
و يمن اقليمنه حبشه نك استيلاسی يتمش سنه يه وارمش وسيف دخی اجدادندن منتقل غمدان نام
محلده واقع قصر ودائره سنده تحت تبعيت ملك حبشه ده اوله رق حاليله مشغول اولوب مترصد
فرصت ايدی اولا بحرا قيصره واروب استمداد ايتدی مساعده كورمدكده كسرای عجم نوشيروانه
روانه اولدی نوشيروان رجاسنی قبول ايدوب بنم سنك بلادیكه احتياجم يوقدر فقط زندانده
قتل ايچون محبوس برازكسان واردر انلری سنكله برابر كوندريرم ديدی وانلر سكز يوز اشخاص
ايدی بری قوسنی صلا بتندن ناشی قورمق كيمسه نك الندن كلميان كانكش وهرز بن اصبهد الديلمی
اولمغله انی سيفه ويرديكی عسكره رئيس ايلدی سيف عسكر كسری ايله سكز قطعه سفينه يه
بنوب ساحل عدنه چيقدی لكن ايكی سفينه غرق اولمشيدی و بروجه محرر مارالبيـان مسروق
ايله كه يمنه مالك اوله لی اوج ييل اولمشيدی قتال ومنهزم ايلدی مسروق وهرز الندن اوق ايله
اوروب قتل ايتمشدر سيف اقليم يمنه كالاول مالك ووهرز دخی كسری جانبندن عامل يمن اولدی
وسيف فوتندنصكره يمنی وهرز ضبط ايدوب كسرانك تحت تصرفنده اولدی سيفـدنصكره
آل سبانك يمندن ملك وسلطنتی منقطع اولمشدر (اخبار دولده ذكر اولنان استمدادی واخذيمنی
سيف فوت اولدقدنصكره اوغلی معديكرب اجرا ايلديكی مسطوردر (وسيف مومی اليه
وصف ونعت نبی ذيشانی عليه الصلاة والسلام جدی عبدالمطلبه * انی لاجد فی الكتاب المكنون
فی العلم المخزون * بن علم غيب مخزونی حاوی كتاب مكنون سماويده بوليجی يمكه * اذا ولد غلام
بتهامة * فحان ارض تهامه ده برمولود توليد اولور * بين كتفيه شامة وكانت له الامانة * ايكی مبارك
كوركلری وسطنده برخال لحمی اولوب وانك ايچون امانت كامله واردر يعنی من كل الوجوه اميندر
* وهو وليد يموت ابوه وامه * واوذات پاك طوغدقدنصكره پدر ومادری انتقال ايدر يعنی دركبی

يتيم اولور * ويكفله جده وعمه *وجدى بعده عمى هجرتر يدلرينه الوب خدمتنى ضامن اولورلر
*والله باعثه جهارا * والله تعالى وتقدس انى آشكارا بعث ايدر يعنى نبوتى واضح البرهان
اولور * وجاعل له منا انصارا * و بزلردن اكا ياردمجيلر سوق ايدر * يخمد النيران * آتش شركك
و دين باطل مجوسى سيوندرر * ويعبد الرحمن * و رحمن اولان پروردكاره عبادت
ايدرديو بيان ايدن ذاتدر خدا راضى باشدا انتهى (وينه حكايات عرافاتندر بغداد ده چارسوده
كزوب سؤال ايدنلره ويرديكى جوابده اصابت ايدن برعراف وار ايدى بركيمسه برشخص محبوسدن
بجبا اطلاق اولنور مى ديو صوردقده اولور وخلعت دخى كيديريلور ديدى نه ايله بيلدك ديدكده
سن سؤال ايلديككده يمين ويسار يمه باقدم وارقه سنه صوطواوقربه المش بر رجل كوردم
و رجل مرقوم همان صويى بوشالدوب بوش قربه يى اوموزينه آلدى صويى محبوس ايله
وبوشا لتماسنى اطلاق واوموزينه وضعنى خلعتله تأويل ايتدم وتأويلى اوزره وقوعبولدى
(واما الفال) فقد روى ان النبى صلى الله تعالى عليه وسلم كان يحب الفال الصالح والاسم
الحسن وروى انه صلى الله تعالى عليه وسلم لما نزل المدينة على كلثوم دعا غلامين له يا بشار
يا سالم فقال صلى الله تعالى عليه وسلم (لابى بكر سلمت لنا الدار) يعنى مرويدركه حضرت پيغمبر
آخر الزمان عليه الصلاة والسلام افنديمز فال خيرى ومعناسى كوزل اسمى سوريعنى حضورلرينه
يوز سوروب اسمنى سؤال ايلديكى ذاتك مثلا نامى حسن اولسه انكله تفأل بالخير بيوررلر ايدى
(مرويدركه مدينهٔ منوره يى انوار هجرتلريله تنوير وكلثوم جنابلرينك خانه سنه نزول شرفيله
مشار اليهك چشم افتخارينى قرير بيوردقلرنده كلثومك بشار وسالم آدلرنده ايكى غلامى اولمغله
اجراى واجبهٔ خدمت رسالتپناهيچون انلرى يا بشار و يا سالم ديو چاغردقده حضرت بركزيدهٔ
كائنات عليه وعلى آله واصحابه افضل الصلوات والتسليمات فيضياب معيت سعادتلرى اولان
ابو بكر الصديق رضى الله تعالى عنهه بزه بوراسى جاى سلامت اولدى ديو اسملرك بشارت
وسلامت معنالرندن تفأل بيورديلر (قلت) روضة الاحبابده محرر اولديغى اوزره رسول اكرم
صلى الله تعالى عليه وسلم مدينهٔ منوره يى تشريفلرنده اولا مدينه نك قبله جانبنده كائن محله
يعنى قبايه مطيه لرينك عنانى عطف بيوروب بنى عمرو بن عوف قومندن صاحب المستطرفك
ذكر ايلديكى كلثوم بن الهدمك خانه سنه و بر روايتده سعد بن خيثمه نك منزلنه نزول بيورديلر
واشبو ايكى روايتى جمع نزول همايونلرى خانهٔ كلثومده اولوب سعدك خانه سنى خاكپاى
رسالتپناهيلرينه كلان زواره مجلس صحبتلرى بيورديلر ديمكله اولور ديمشدر انتهى (اصمعى
ديديكه ابن عونه فالك كيفيتندن سؤال ايلديكمده خسته يا سالم وصاحب امل وحاجت حين
سعيده يا واجد صوتلرينى ايشتمك و دخى بونلرك شبيهى شيلر ايله اولور ديدى (واما الطيرة)
فقد كان صلى الله تعالى عليه وسلم يحب الفال ويكره الطيرة (وقيل ذكرت الطيرة عند رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم فقال من عرضت له من هذه الطيرة شئ فليقل اللهم لا طير الا طيرك
ولا خير الا خيرك ولا اله غيرك ولا قوة الا بالله) يعنى رسول اكرم عليه الصلاة والسلام افنديمز فالى
سور وطيره يى كريه كورر وسومزلر ايدى (و بعض روايتدن مرويدركه حضور سعادت نبويده
طيره ذكر اولندقده نبى اكرم عليه الصلاة والسلام بركيمسه يه اشبو طيره دن بر وهم عارض
اولسه (اللهم لا طير الخ) دعاسنى اوقوسون يعنى اودعا ايله حفظ بارى تعالى يه التجا ايلسون
بيورديلر كه ذات طيره دن اوركولميوب متوكلا على الله تعالى كار مباحه شروع اولنمق لازم اولديغنى
بياندر فتأمل انتهى (وعنه صلى الله عليه وسلم ليس منا من تطير ولا من تطير له او تكهن او تكهن له
او تسحر او تسحر له (قلت) اشبو حديث شريف عمران بن حصيندن مروى جامع صغيرده

مضبوطدر ومآلى دخى الله تعالى اعلم بالذات تطير ايدن ياخود كندى ايچون تطير ايتدير و بالذات
كهانت ايدوب ياخود ايتدير و ياسحر ايدوب ياخود ايتديرن يعنى شونلرك هر برينى اجرا ايدن
بزدن دكل يعنى سنت وطريقتمزدن خارجدر زيرا بونلر جاهليت فعليدر ديمكدر بوقسه
حقيقة ديندن اخراج دكلدر ديمشدر (قلت) مكر بيانى محرر اولديغى اوزره غيبه بنفسه
اطلاع اعتقاد ايده انتهى (وعن ابن عباس رضى الله تعالى عنهما رفعه من اقتبس علما من النجوم
اقتبس شعبة من السحر (قلت) اشبو حديث شريف دخى جامع صغيرده مضبوطدر وآخرنده
دخى (زاد مازاد) جملهٔ مستأنفه سى واردر ومفادى دخى شراح بيانجه بركيمسه كه
نجومك تأثيرندن برعلم وقاعده تعلم ايده حرام اولان سحردن برقطعه تعلم ايتمش اولور وهر باركه
علم نجومدن برعلم ومسئله زياده اوله او متعلمه كاهندن ساحرك كاهى مثلى زياده اولور ديمكدر
و بالطبع تأثيرينى اعتقاد كاه وكواكب مدبراتدر اعتقادى ايسه كفردر نجومدن اثم وكناه اولان
تأثيرينه دائر قاعده يى تعلمدر لكن تسييرات كواكبى تعلم اثم اولماديغندن باشقه اوقات صلوات
وامساكى بيلمك ايچون فرض كفايه ايدوكى بى ارتيابدر و على الخصوص حديث مذكورده
تعلمندن نهى اولنان علم نجومدن مراد علم تأثيرى اولديغنه ينه جامع مذكورده مسطور
(تعلموا علم النجوم ما ترشدون به فى ظلمات البر والبحر ثم انتهوا) حديث شريفى دلالت ايدركه
مآلى علم نجوم يعنى تسييراتى قره ودكز ظلماتنده يعنى كيجه انجامنى وكلجكنى بيلمك كه هركسه
سيما يولجيلره امور ضروريه دندر اكا استدلال مقدارينى بيلوب بو استدلاله الويره جك
قدردن زياده سى اولان قاعده ارينه نظرى ترك ايدك ديمكدر زيرا زياده سى منهى اولان كهانته
طيانور وتعلمى مأذون اولان علم تسييردر يوقسه تأثير دكلدر ديمكدر واكر مراد تسيير اولمسيدى
اشبو ايكى حديث بينلرنده منافات تحقق ايدر ايدى (شارح الجامع الصغير المولى المناوى شرح كبيرنده
بعض عارفيندن نقل ايله ديركه صنف حكما جلب نفع ودفع ضررى قصد وطلب ايلدكلرنده
تدبيرينى شئ مطلوبك طبع جهتيله مجانسيله ايتيوب بلكه رتبه سنك فوقنده اولوب عالم افلاك
رتبه سنده طبايع رتبه سندن عالى وطبايعه مستولى نسنه ايله تدبير ايدوب قصد ايتدكلرى شئ
طلسملر وعندلرنده كواكبه منسوب اولان روحانياتى استنزال كبى ظاهر ملكدن اعلى شيلر ايله
تدبير ايدرلر اشته اشبو عالم طبع اوزره روحانيونك فلكى وكوكبى اولان استيلاسى علم سيميا ايله مسمى
اولان علمدر وسحردن برنوعدر زيرا شرع شريفك تحقيق وتصديق ايتديكى برنسنه در
واشبو استيلا ذكر اسم حق ايله مشروع اولمسه غيبان عندنده مشروبك اضمحلالى كبى مضمحل
اولور اشته خبر نبوى مذكور بو مقوله علمه اشارت ايتمشدر (قنيه) ومار البيان استخراج احكام آتيه ده
دخى قيود واردركه ثقاة فقهاء كرامدن تنوير الابصار صاحبى تمرتاشى مرحومك فتاواسنده بو بابده
يازديغى فتوى تصريحنجه بركيمسه رمال وياخود منجمه واروب حال غائب ياخود مريضدن
صوروب انلرك شويله بويله ديو استخراجلرينى اعتقاد جازم ايله اعتقاد ايدر ايسه كافر اولور
يوق ظنده قالور ايسه كافر اولماز كه خدانك عزشانه حرام قلديغى نسنه يى على وجه الظن
حلال ديمك كفر دكلدر خلاصه معتبرات كتب فقهيه دن صاحب الهدايه حضرتلرينك
مختارات النوازل نام كتابنك استحسانده بو خصوصلره دائر يازيلان مسائل نفيسه خدمة للاخوان
المؤمنين بالترجمه نقل اولندى (برساحركه اعمال سحر ايدوب نفسندن خلق وايجاد ادعا ايده
كافر اولوب مرتد اولديغيچون قتل اولنور (و برساحركه ينه سحرى اجرا ايدوب لكن خلقنى
ادعا ايتميوب منكر اوله ضرر ناسى دفع ايچون سحرى ثابت وشرعا متحقق اولدقده توبه سى قبول
اولنور (و برساحر تجربهٔ سحر ايدوب انكله اعتقاد ايتمه اكفار اولنماز (واشبو ساحرلردن

مراد فقهاء كرام دخی مستعوذ وطلسم صاحبی واسلامی اعتقاد ایدن كسانك غیریسی اولان
اشخاصدر (ودخی سحر نفسده امر كائن یعنی بحكمته تعالی سحرده تأثیر واردر لكن خلقه شر
وضرردن غیری یه یارامز و برنسنه كه شره وسیله وسبب اوله مذمومدر (واما علم نجوم فی حد
ذاته حسن وغیر مذموم در زیرا علم مذكور ایكی قسم اولوب بری حسابیدر كه بوحقدر وانكله
كتاب الله ﴿ والشمس والقمر بحسبان ﴾ نص جلیلیله ناطقدر كه حسبان آفتاب وماهك
سیر وحركتلری حسابیدر دیو مفسردر وعلمده راسخ اولان ذوات عظام شمس وقمر وسائر نجومك
وافلاكك سیر وحركت وعلم مذكورده مبین اوضاع واشكالی ایله قضا وقدر الهی یله وقایع
وحوادث آتیه ومستقبله یه استدلال طبیبك نبض وسائر علاماتی ایله صحت ومرضه استدلالی كبی
جائزدر (اكر قضا وقدری اعتقاد ایتمز یاخود علم غیبی نفسی ایچون ادعا ایدر ایسه كافردر (ودخی
علم نجومدن اوقات صلواتی وقبله یی بیلمكه كافی اولان مقداری تعلمده بأس یوقدر دیدیلر انتهی
(وعن ابی هریره رضی الله تعالی عنه رفعه من اتی كاهنا فصدقه بما یقول او اتی حائضا او اتی
امرأة فی دبرها فقد برئ مما انزل علی محمد (قلت) اشبو حدیث شریفی دخی جامع صغیر مشتملدر
ومأل ومفادی شراح حدیث بیانلرینجه بر كیمسه كاهنه كلوب صوردیغی امور آتیه وغیبیه ده
قولنه ایناننسه وكاهنی تصدیق ایتسه وحائضه یه كرك زوجه اولسون كرك اجنبیه حال حیضنده
اوكندن و یاخود مطلقا مرأه یه وراسندن وارسه حضرت محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم
افندیمزه من قبل الله تعالی انزال اولنان كتاب اللهدن بری اولور دیمكدر لكن زوجهٔ منكوحه ایله
اجنبیه یه حال حیضلرنده جماع حرامدر اگر حلال اعتقاد ایدر ایسه كفردر بو صورتده كتاب اللهدن
بریدر دیمكدن مراد حلالدر اعتقادی اوزره كفر حقیقی ایله كافر اولور دیمكدر واما زوجه یه وراسندن
وارمقده حلال اعتقادی كفر اولمیوب وحد دخی واجب اولمیوب فقط تعزیری واجب اولور
اگر كفر حقیقی اولیدی تجدید ایمان ایله دخی امر اولنوردی بو صورتده براءت مذكوره دن زجر
وتنفیر مراددر خلاصه برمنوال مشروح حلال اعتقادی الویرمیه جك یرلرده براءتدن مقصود كفر
حقیقیدر والا منع وتنفیردر واما كاهنك غیبه اطلاعی دعواسنی تصدیق ایتمك كفردر اگر تصدیق
ایتمیوب صدقنی ظن وكمان ایدر ایسه كفر حقیقی دكلدر كفران نعمتدر بو صورتده بنه براءت مذكوره
زجر وتنفیر دیمك اولور (شرح كبیر مناویدن محرر اولدیغی وجهله امام نووی شافعی كاهن ایله
عراف فرقده كاهن حوادث مستقبله یی اخبار اوزره تعاهد ایله اسراره معرفت زعم ایدن وعراف
سرقت اولنان شیئی وضایع اولان شیئك مكانی وسائر بو مقوله اموری عرفان تعاطیسنده اولان
كیمسه دردیمشدر (وبعض كهنه دخی كندوسنه اخباری جنی القا ایلدیكنی زعم ایدر (وبعضیسی
دخی كندوسنه معنوی اعطا اولنمش فهم ایله وامارات ایله كه انلرله غیبی ادراك ادعا ایدر ایدی
(ابن حجر تعریف كاهنده كاهن امور مغیبه ده خبره تعاطی ایدن اولوب بونلر زمان جاهلیتده
كثیر ایدیلر ویوكلری كندویه تابع اولان جنه اعتماد ایدر ایدی (وبعضیلری كندویه سؤال امور
غیبیه ایدن كیمسه نك كلامندن مواقعی اوزره استدلال اولنه جق اسباب مقدماتیله مغیبات
مسئوله یی بیلورم ادعاسنی ایدر واشبو شخص اخیر عراف تسمیه اولنور دیمشدر (وازهار
نام شرح جامع صغیرده زمان جاهلیتده طبیبه دخی كاهن وكاه عراف دینور ایدی لكن اویله
دكلدر یعنی اوتسمیه طبیبه اطلاق اولنماز زیرا فخر الانام علیه الصلاة والسلام علم طبی اثبات
وعلاجی مباح ایلدیلر (وضمیری تعریف كاهنده كاهن بطون امهاتده اولان جنینك ذكر واثی
اولدیغی ویولجینك وطنه دونوب ودونمامسنی بیلور زعم ایدن شخصدر (وعراف كاهندن
اگرچه برنوع اولوب جندن اخذ ایتدیكی واوكرندیكی دوا ایله واوضاع سائره ایله مرض علاجنه

مختصدر دیمشدر (وبعضیلری كاهن نجوم ودخی اكاذیب جندن كتبه یازلمش اشیا ایله مستقبلده
اوله جق شیلردن خبر ویرن شخصدر كه بعثت نبویه علی صاحبها افضل الصلاة والتحیه دن
اول سمایه صعود ایدوب ملائكهٔ كرامك احوال ناسه دائر اولان اقوالنی ایشیدوب برصدقه یوز
كذب قاته رق القا ایدرلر وكهنه اوسوزلری كتبه یازمشلر ایدی وكتب مزبوره دخی وقت بعثته
قدر ید كهنه ده قالمش ایدی دیمشدر انتهی (قلت) صاحب المستطرف روح الله تعالی
روحه اشبو باب ستون باكلسنده تعداد ایلدیكی مطالبدن فال وطیره یه دائر آثاردن ذكر اولنان
مقدار ایله اكتفا ایتمش ایسه ده بو فقیر اللی طقوزنجی بابده كتب احادیثدن نقل ایله بو بابده
ومطلبده اولان آثارك توفیقنه وتعریفنه وانلره مناسب مباحثه دائر خیلی سطور درج ایتمش
وحمد الله تعالی ظاهرا اكثیر سواد كورینور ایسه ده بحوله سبحانه اخوان مؤمنینه حسب الطاقه خدمت
نیتیله راه اطناب غیر مخله كتمشدر مطالعه ایدن ذوات كرامدن خیر ایله یاد وسهو وخطاره تصادف
اولنور ایسه اصلاحله اطف مرداد بیورملری متمنا ومتضرعدر انتهی (وانشد المبرد) لا یعلم
المرء لیلا ما یصبحه * الا كواذب ما یجری به الفال * والفال والزجر والكهان كلهم * مضللون
ودون الغیب اقفال * اشبو قطعه شاعر مفلق مشهور مبردك فال وزجر وكهانت امارات
مقوله سندن اولوب یقینی موجب دكلدر مألنده برنظمیدر ومفادی كشی كیجه یی صباحلدن
شیئی یعنی اخشامدن صباحه قدر امور غیبیهٔ آتیه دن استخراج واستعلامنه چالشدیغی شیلری
بیلمز الا ایله جكی فالك جریان ایلدیكی مطلبده كذبلری بیلور یعنی فال ایله امور مستقبله بیلنمز
عبث یره خوابنی ترك ایلمسون فال وعرافت وكهانت سراپا كشی یی ضلالته صالقلردر ابواب امور
غیبیه وآتیه ده كلیدلر واردر یعنی غیبی حق تعالی بیلور دیمكدر (وقال لبید) لعمری ما تدری
الطوارق بالحصی * ولا زاجرات الطیر ما الله صانع * اشبو بیت مالجلیلی تزییفده لبید
حضرتلرینك نظمی اولوب سطور مندرجهٔ مذكوره فقیرده دخی ذكری كچمشدر ومألی عمریمك
خالقنه اند ایچرمكه یعنی محققدر كه اوفاق طاش وصوت وطیور ایله فال اچان ناقصات العقل حق
تعالانك ایجاد ایده جكی صنعتی یعنی امور مستقبله وقدری نه بیلور دیمكدر (وقال آخر) تعلم انه
لا طیر الا * علی متطیر وهو الثبور * بلی شیٔ یوافق بعض شیٔ * احایینا وباطله كثیر * مألی
بیلمز میسن یعنی آشكاردر كه برنسنه دن تطیر ایدنلر اكثریا هالك اولورلر یعنی تطیرینه اوغرار ای
بزم احبابمز هرنه قدر بعض شی بعض شیئه موافق اولور یعنی استخراج امور آتیه یه دائر فندن
قواعد ایله ظهوراته برامارهٔ جك بولنورسه چوغی باطلدر یعنی اكثریا تخلف ایدر اگر دلالتی قطعیه
اولیدی هپسی ظهور ایدر ایدی بو صورتده غیبی انجق حق تعالی بیلور ودیلدیكی قوانه بیلدیرر
وجمله شئونات پیوستهٔ رشتهٔ شیوهٔ قدر ردر دیمكدر (وعربك تطیر ایتدكلری شیلر كثیر اولوب انلردن
بری دخی عاطوس نامنده اولان دابه در كه انی كریه كوروب تطیر ایدرلر (وبری دخی عزیمته
حركت مراد ایتدكلرنده غلس یعنی كیجه آخرنده واقع قرانلق وقتی چیقوب اگر مرغان اشجار اوزره
یووه لرنده ایسه بوندن تطیر ایدرلر واما طیور یووه لرندن قالقوب جانب یمینه اوچارلر ایسه یولجیلر
اول جهته وقوشلر صولی طوتارلر ایسه اوسمته كیدرلر ایمش كه بو معنایی امرئ القیس اسب ستایشنده
اولان اشبو قولنده كوسترمشدر * وقد اغتدی والطیر فی اوكارها * بمنجرد قید الاوابد هیكل *
* مكر مفر مقبل مدبر معا * كجلمود صخر حطه السیل من علی * وعربك تطیر ایلدكلری
اشیانك اعظمی غراب اولوب بونده اولان تطیر مجزوملرینه شاهدار انورسه اقوال كثیره لری
واردر وغرابه زعملرنده فراق ایله حكم وقطع ایتدیكیچون حاء مهمله ایله قاطع معناسنه اولان
حاتم تسمیه ایدر ایمشلر وغرابك هرنه دكلو بصری اصح ایسه ده جهت تطیرینه بناء اعور دخی

تسمیه ایدرلر ایمش و بو معناده بلغادن بری اشبو قطعه یی نظم ایتمشدر * اذاما غراب البین
صاح فقل له * ترفق رماك الله یاطیر بالبعد * لانت علی العشاق افجع منظرا * و ابشع فی
الابصار من رؤیة اللحد * تصیح ببین ثم تعثرماشیا * وتبرز فی ثوب من الحزن مسود * متی صیحك
صح البین وانقطع الرجا * كانك من یوم الفراق علی وعد * مآل قطعه ای دل اوقرغهٔ بین
بین و فرقت اولان قرغه صیحه ایتدیكی هنكامده اكا دیكه ای مرغ تطیر نشان باری
تعالی حضرتلری سنی بزدن تبعید ایلسون بعدوفرقت یارانده رفق ایله یعنی صیحه ایتمه زیراسن
عشاقه افجع منظرده مشاهد سن یعنی صیحه ك تجربه ده فراقه دلالت ایدر ولحدوقبری كورمكدن
زیاده بشیع و كریه سن فراقله صیحه ایدرسن بعده یورودیكك حالده سورچروزلت ایدرسن
وحزندن برسیاه ثوبده وجامه ده بروز ایدرسن یعنی هم فراق سویلروهم دوزحزن وماتم اظهار
ایدرسن نه زمانكه صیحه ایدرسن فراق تحقق ایدر وامید كسیلور شویله كه كأن سن فراق كونی
خبر ویرمك اوزره مستعمل برطیرسن دیمك كبیدر (وعربك بعضیلری غرابك تطیرندن اعراض
اید و ب یعنی تطیر غراب یوقدر یاران مفارقت دمنده بندكلریچون دوه دن تطیر ایدرایمش
و بونده دخی بعض فصحا * زعموا بان مطیهم سبب النوی * فالمؤذیات بفرقة الاحباب *
بیتنی نظم ایتمشدركه مآلی بعض ذوات یارانك بنكاری بنوب استدیكمز واسدكلری بره یعنی وطنه
كلورده مواصلته سبب اولورلر زعمیله مطیه‌زی ثنا ایتمشلر ایسه‌ده انلر فرقت احبابه سبب اولمریله
برطاقم مطیهٔ موذیه‌در دیمكدر (قلت) مطیه لغتده مطلقا بنیلان حیوان ایسه‌ده بیت مذكورك
سباق وسیاقی اوله رق ناظمك مرادی دوه اولدیغنه صاحب المستطرفك معنای تطیرده شاهد
اوله رق كتورمسی دلالت ایتدیكندن باشقه مطیهٔ عرب غالبا واكثریا دوه در انتهی * من
تطیر من شیٔ وقع فیه * قولی مشهوردركه مآلی فنغی كیمسه كه برنسنه دن تطیر وتشأم ایده
ظن ایتدیكی برشره دوشر دیمكدر (قلت) بوصورتده برنسنه دن تشأم ایتمیوب جناب حقه
حسن ظن ایله توسل ایتمك خلوص دیانت وكاردرایتدر انتهی (سلسلهٔ عباسیه دن ابراهیم بن
مهدیدن محكیدر دیمشدركه هنكام صبقده بركیجه مأمونك لاب برادری محمدامین بن زبیده وار
عمه سویله بو كیجه قتورم وار در وكندینه مشتاقم شمدی كلسونلر دیو بربنی بكا كوندرمشیدی
بنده سرایته واردم سطح اوزری دوشنوب اوطورمش وحضورنده سلیمان بن جعفر ایله ضعف
نامنده اولان جاریهٔ سازنده سی طورمش ایدی اوطوردیغمده جاریه یه بزم ایچون برفصل نغمانه
آغاز ایلهز یرا عمك كلسیله مسرور اولدم دیدی جاریه دخی همان * هم قتلوا كی یكونوا مكانه *
* كما فعلت یوما بكسری ما زبه * بنی هاشم كیف التوصل بیننا * وعند اخیه سیفه ونجائبه *
قطعه سیله آغازه ایلدی قطعه نك مآلی عجم شاهنه یعنی پرویزه داهیه لر یعنی اقاربی ایتدكلری
كبی بنم صدیقمی اعداسی قتل ایتدیلر كاشكی اعداصدیقمك یرنده اوله لر یعنی اوله لر ایدی ای
بنی هاشم بوندنصكره بیتمزده مواصلت نیجه اوله بیلوركه اول هاشمینك سیفی ایله بندیكی دوه
قرنداشی یانده یعنی قرنداشی انی قتل ومال وملكنی ضبط ایده جكدر دیمك اولمغله فی الحال غضبه
كلوب ای بلاسنی بوله جق ناقصهٔ العقل اشبو كیجه‌ده اولان قصمك وكفته ك ندرطور و بكاسرور
ویره جك نظم ایله تغنی ایتمك اوزره نارسازكی بوردیدكده جاریه * كلیب لعمری اكثر ناصرا *
وایسرجرما منك ضرج بالدم * بیتیله ترنم ایتدكده بونك دخی كلیب نامنده اولان كیمسه نك یار
یاردمجیلری وعسكری وحزم واحتیاطی دخی سندن چوق ایكن بنه قزلقان ایله بویاندی یعنی قتل
اولندی دیمك اولدیغندن بنه تشأم وغضب ایدوب بهی كدره اوغرایه جق بو كیجه اشبو چالمه
وچاغرمه ندر بوندن باشقه سیله چال دیجك جاریه * مازال یعدو علیهم ریب دهرهم *

* حتی تفانوا وریب الدهر عداء * ابكی فراقهم عینی فارقها * ان التفرق للمشتاق بكاء *
* قطعه سیله دمساز اولدقده كه مآل قطعه بنده فراق ومصیبت دهردن عبارت اولمغله محمدامین
كمال غضبله جاریه یی قوغیجق جاریه ای افندم خدایه قسم كه لسانمه بونلردن باشقه
ابیات جاریه اولمیوب بلاشعور مجبور اوله رق اوقویه دوشدم ومحظوظ اولورسكز ظن ایدرایدم
دیو اعتذار وكیدرایكن امینك پدری هارون رشیدك طاب ثراهما سودیكی وكندینك تبرك ایدوب
كوزندن دور ایتمدیكی نجف كاسه‌سی انی ایلشوب منكسر اولدی وهمان امین بكا باقوب ای عم پدر
نظیرم بن بونلری آخر وقتمه اماره كمان ایدرم دیدكده بندخی ای امیرالمؤمنین بویله كمان ایتمك باری
تعالی وتقدس عمروسرور یكزی مزداد ایلسون دیو تسلیت ویردیكمك عقبنده جانب دجلهٔ
بغداددن برهاتف ﴿ قضی الامر الذی فیه تستفتیان ﴾ آیت جلیله سیله ندا ایده دوشدی
و بوندایی امین دخی ایشتمش اولمغله بكاشویله برندا ظهور ایلدی ایشتدكی دیدكده برای تسلیت
خاطر نولدی دیو تصمیم ایلدیكمده یا ن ایلدی بن بو بر توهمدر دیمش ایسمده صوت مذكور
بلند اوله رق تكرر ایتدی بعده بكا ایله بكا ای عم وارخانه كه عودت ایله بوندنصكره سنكله
اجتماع محالدر دیدی و بندخی خانه مه كیدوب فی الواقع من بعد ملاقات ایده مدك انتهی
(قلت) با لاده بالمناسبه ذكری بچمشدر كه امینك دادری مأمون ایله بینلرنده معركه واقع
اولمغله مأمون غلبه ایدوب امینك كاری تمام اولمشدر تجاوز الله تعالی عن سیئاتنا آمین (منقولدركه
ابو الشمقمق ایله مكنی اولان بلیغ امرای عربدن خالد بن یزید بن مزید موصل والیسی اولدقده
برابر كتمش ایدی موصله واصل اولوب قپوسندن كیرر ایكن پیش الاینده چكیلان لواسی
اول درب بابده مندق اولدقده یعنی صیر یغنك غالبا طولندن قائما كیرمیوب قرلدقده خالد
تطیر ایتمكله ابو الشمقمق ابلغ * ما كان مندق اللواء لریبة * تخشی ولا امر یكون مبدلا * لكن
هذا الرمح ضعف متنه * صغر الولایة فاستقل الموصلا * قطعهٔ غراسن انشا ایله تسلیت
و یرمشدركه مآلی لأی تلأ ای لوانك درب بابده اندقاقیله قرلمسی سنك قورقه جغك وقوع
ادباره دائر برامر وحادثه ایچون اولمیوب لكن بو رانك والیلكی سنك ذات عالی درجانكه نسبتله
صغیر اولدیغیچون لواك طاقیلان اشبو رمحك سكا اضافتله قدری وكبری مضاعف و با لاده اولدیغندن
موصل سنجاغنی آزنسه یوب و بكنمیوب قرلمشدر دیمكدر (وقتا كه خالد قدر داننی بو قطعه‌دن
مسرور ومعناسی تسلیت فرمای خاطر اوله رق بادیٔ حضور اولدقده ابو الشمقمق مرحومه
اون بیك درهم سكهٔ سیمین دافعهٔ الهم احسان وكرم ایلدیكه الآن بین الناس والمعامله اوتوز
بیك غروش قرارنده در رحم الله تعالی المحسن والناظم وهو لا یضیع اجر المحسنین (ومحكیدركه
عهد امویه ده والی مرخص عراق اولوب سفاكلكی كبی بلاغتی دخی مشهور آفاق اولان حجاج
ابن یوسف الثقفی قرنداشی محمدی یرینه قائمقام ایدوب امور عمومیهٔ ولایتدن طولایی برایش
ضمننده مقر عبد الملك اموی اولان دمشق الشامه كیدر كن كوفه یه ا وغرایوب عادت عهد
وعصری اوزره عزیمتی تبیین ایچون اهالیسنی جامعه جمع براه منبره چقدقده طوردیغی قدمه
فی الحال قیریلور موقعی بولنان تخته نك انكسارندن ناسك تطیر ایلدكلرینی حجاج تفرس ایله
همان جدلهدن اول مآلی بوزلر یكز قبیح اولوب هلاك وخسرانده اولك وغضب حق تعالایه
وصول بولك دیمك اولان * شاهت الوجوه وتبت الایدی و بؤتم بغضب من الله * بد دعاسندن
صكره * ان انكسر عود جزوع ضعیف تحت قدم اسد شدید تفألتم بالشؤم وانی علی اعداء الله
لانكد من الغراب الابقع واشأم من یوم نحس مستمر فای ـ ركن اشد من الله تعالی اوما علمتم ما انا علیه
من التوجه الی امیرالمؤمنین فقد ولیت علیكم اخی محمد بن یوسف وقدامرته ان یسیٔ الی محسنكم

وان لايتجاوز عن مسيئكم وانا اعلم انكم تقولون بعدى لااحسن الله له الصحابة وانا معجل لكم
الجواب لااحسن الله عليكم الخلافة اقول قولى هذا واستغفر الله لى ولكم * كلام تهديد انجام
آخر نظام وتجبر ارتسامى ديدكدنصكره منبردن ايندى مفاد كلام مرقوم بودركه خرمادالندن
اولان اغاج وقدمه شيردليرك يعنى بنم كبى والى مهيبك پاى زيرنده قيرلدقده اوقبريلشى
حقيمده فال بدكمان ايتديكز لكن بكا اويله تطير تأثير ايتمز بلكه بن على التحقيق حق تعالانك
دشمنلرى اوزرينه القاى قهرده بر ركن اشدم و اواعدايه اشعار وايراث نكد وكدرده شأمتـله
معروف اولان الاجه قرغه دن اشدم ويوم نحس مستمردن زياده شوم يعنى سزه مسلط بربلايم
سزبندن خوف ايلك بنم امير المؤمنين دركاهنه توجهده مقصودم نيدوكنى بيلزميسكز
يعنى حالكزى افاده ايله اوزريكزه بنه شدايد ايله كلورم اشته عودتمه قدر قرنداشم محمدى اوزريكزه
والى نصب ايتدم و اكا محسنكزه اسائت ايتمك ومسيئكرى عفو ايتمامك اوزره امر ايلدم زيرا
بن بيلورمكه جمله كز كنديكمدنصكره بنم ايچون حق تعالى اكا مصاحبتى احسان ايلمسون ديو
انكار ايدر وبغيه مائللرسكز بن سزه جوابده معجلم يعنى طرف امير المؤمنيندن سزه قريبا
جواب تهديد نصاب كتوريرم حق تعالى سزه خلافتى احسان ايلمسون اشته بوكلامى سزه
ديرم وحق سبحانه وتعالادن بنم وسزك ايچون طلب مغفرت ايدرم انتهى (قلت) يوم نحس
مستمر هود عليه السلامك مبعوث اولدقلرى عاد قومنك ريح بارد شديد ايله هلاك اولدقلرى آيك
صوك چهارشنبه سى دوشن كوندر (وصادك فتحيله صحابه اصحاب معناسنه اولديغى كبى صحبت
معناسنه دخى اولور وخطبهٔ حجاجده اولان صحابه صحبت معناسنه در بوصورتده ونفس الامرده
ذكراولنان * لااحسن الله له الصحابه * فقره سنك محصولى حجاج ايله بردخى مصاحبتمز يعنى باعزلى
وياخوفى ايله ملاقاتمز ميسرا ولمسون ديمك اولور وحجاجك دخى * لااحسن الله عليكم الخلافة *
فقره سيله چونكه عراق طاقمى هرنه قدر وفادار دكللرايسه ده اولاد كرام على المرتضى وفاطمة
الزهراء رضى الله تعالى عنهمايه مائللر و امويه دن روكردان اولدقلرندن خلافت اهل بيت كرام
هاشميهٔ مرتضويه ده اولمسنى طلب وادعا ايله امويه اوزرينه كاه كاه خروجدن خالى دكللر ايدى
بناء على ذلك خلافت سزده اولمسون ديو بد دعا ايلمش اولديغى معناسى ملاحظه اولندى
فعل ماضى يه * لابارك الله تعالى عبارهٔ بليغهٔ مشهوره سنده اولديغى كبى لاى نافيه نك دخولى
وجهى بوقارولرده برمحلده قلم اسعد فقير ايله بيان اولنمشدر واشبو كلام حجاجده * يوم نحس مستمر
ايله * فاى ركن الخ * عباره سى ودخى * اخى محمد بن يوسف ايله * وقد امرته * بينلرنده اهل
صلاحك تفوهنى قطعا تجويز ايتمدكلرى بر فقره واردر هرچند مستطرفده يازيله
دوشمش ايسه ده تأويللرى نهايتده تكلفلى اولوب ايهام قبيحلرى اولديغندن * خذما صفا دع ما
كدر * بولندن طى ايله عدم ذكرى بلاغت عد اولنمشدر وغالبا حجاجك استغفارى دخى
طى اولنمسى تصويب اولنان فقره لر اولملق كركدر (اماترجمهٔ معلومه ده حجاجك * وانااعلم انكم
تقولون بعدى لااحسن الله له الصحابة وانا اعجل لكم الجواب لا احسن الله عليكم الخلافة اقول
قولى هذا واستغفر الله لى ولكم * عبارهٔ بلاغت وفصاحت اشارهسى (معلومدركه بلده دن
چقديغمده انكار ايدهرك الله تعالى حجاجه ومصاحبلرينه احسان وايلك ايلمسون دعاسنى تكرار
ايدرسكز جوابنده تعجيل ايدوب امير المؤمنين حجاجى الله تعالى سزلرك اوزرينه احسان ايديجى
ايلمسون دعاسنه مداومت ايدهرم بوتقديرجه سزلر بكا ونفسكزه استغفاره مداومت ايليك
ديوب خطبه سنى تمام ايلمش ديو ترجمه اولنمشدر (قلت) هكذا فرزدى خذوا ما شئتموا *
منقولدركه ملوكك فرسدن برى قصد صيد ايله سحرى صحرايه چيقار ابتداى امرده كوزى

براعوره يعنى يك چشم بركمسه يه راست كلور وتشأم ايتمكله اواعورى ضرب ايتدرديكندن
صكره حبسيله امر ايدر وينه دونميوب شكارينه كيدر وخيلى حيوان يقاليوب صفاى بال ايله
سرايته عودت واعور مرقومى بغير وجه معقول ضرب وحبس اولنمغله آجيوب قصد استحلال
وترضيه ايله احضار واعطاى اموال امر يله عنايت ايدر اما اواعور بر مرد ظريف وروزكار
ديدهٔ درايت اليف اولمغله شفقت ومرحمت شاهانه يى روى ملكده كوروب وكرمندن دخى
مساعده يى جزم ايدوب * لاحاجة لى به ولكن ائذن لى فى الكلام * اى پادشاهم او مال اخص
آمالم دكل و اكا احتياجم يوقدر لكن ذات همايونك ايله تكلم امنيه مدر رخصت بيور ديو
استيذان وشاه عجم دخى اذن تكلم ايله احسان ايلدكده اعور سخنور * ايها الملك انك تلقيتنى
فضربتنى وحبستنى وتلقيتك فصدت وسلمت فايناا شأم صباحا على صاحبه * اى ملك خاورزمين
ذاتكز بكا ملاقات بيوردقده بنى دوكوب وحبس ايلديكز وبن وجود شاهانه كزه ملاقات
ايتديكمده دلخواه ومقصوديكز اوزره صيد ايدوب سلامت وسرور ايله سراى دلكشاى والاكزه
عودت بيورديكز بويله على الصباح بربرينه ملاقاتده اشأم اولان قنغيمزدر انصافله بيان بيور
ديجك شاه مراحم دستكاه وملك دقايق وكمال اكتناه اشبو كلام لطافت التزام اعور ابلغدن
حظ ايله بسيار خنده واعورك عينى تكرار عطيهٔ كثيره ايله قرير وكرم وافر ايله اوفقيرى شرمنده
ايتمشدر (منقولدركه مشاهير عظمادن نور الدين محمود ايله قرنداشى همام الدين بربيرام كونى
بتوب تفرج كنان صحرايه روان اولمشلر ايدى بر برلريله سرور اوزره صحبت خلالى محمود
جنابلرى اشبو روز فيروزك مثلنه قدر تعيش ايده جكمزى كيمان ايدرميسن ديدكده همام الدين
سنه نه در وچوقدر عجبا اشبو ايچنده اولديغمز شهرك خندقنده بر حيات اوله بيلورميز ديه
دوشدى سبحان الله العظيم جناب حق عز وجل لطفى اوزره ازلده مقدر اولانى قضا بيوروب
برى آى بتمدن و ديكرى ييل توكنمدن وفات ايتمشلردر (قلت) فى الحقيقه هر كائنه مقتضاى
قضا وقدر اولديغنده اشتباه يوقدر لكن * كرسخن جان نبود مرده چرا خاموش است * نكته سنجه
نطقده برسر الهى واردر وقضانك مبرم ايله معلقه منقسم اولديغى علم كلامده اكرچه مبيندر
لكن مقدرات الهيه دن كائنه قسمين مذكورين دن قنغيسى اولديغى ارادهٔ بارى تعالى اولمادقجه
انسان بيله مديكندن قضاى معلقك نطقده پيوسته اولمسى دخى جائز اولمغله بوصورتده كار
عقل امور دنيويه واخرويه ده دائما دائرهٔ حجاله ده دائر مقالى تفوه ايدوب جلاله راجع كلماتى
نه كندى ونه آخر حقنده ديميوب مثلا دهليزدن اشاغى باشنى صارقتمش صبى يه اوغلم صارقمه
دوشه جكسن ديوب دوشرسن ديمامك بولنده تبصر ايله تعيش ايتمك اولديغى بديدار وبو يول
حسن ظن بارى وتقدس مقتضياتندن ايدوكى آشكاردر (اما الفراسة) صاحب المستطرف
اشبو بابك باكلاسنده ذكرايده جكى فنوندن اوله رق تعداد ايلديكى مطلبك برى دخى فراست
اولمغله اول مطلبه دائر بعض اقوالى بروجه آتى مستقلا بيان ايدر (قلت) فراستى تعريف
وتقسيمده ونفعنى بياننده مولانا طاشكپرى زاده مرحومك موضوعاتنده يازديغى تحقيقك
خلاصه سى بودركه اشبو فراست الوان واعضا واشكالك احوال وكيفيات ظاهره لرندن
بالاستدلال انلر ايله انسانك اخلاق وخويلرى بيلنور بر علمدر خلاصه سى خلق ظاهر ايله خلق
باطنه استدلالدر واشبو فن چونكه انسان مدنى بالطبع اولوب نافعى وضارى بيلمكه
محتاج اولمغله باى وكدايه و وزير وفقيره لازمليدر (وبو علمك شرفى واصلى
﴿ان فى ذلك لآيات للمتوسمين﴾ و ﴿تعرفهم بسيماهم﴾ نص جليللرندن ظاهر
و(اتقوا فراسة المؤمن فانه ينظر بنور الله) و(كان قبلكم من الامم المحدثون وانه لوكان فى امتى لكان عمر)

حديث شريفلرى لطفنه دليل باهردر (ودخى فراست ايكى قسم اولوب اولكيسى تجربه ايله حاصل
اولاندركه حكمانك حكمت طبيعيه دن عدايتدكلريدر (وايكنجيسى فراست شرعيه دركه
بوفراست شريفه نفسى بالجمله كوتوخويلردن پاك ايدوب اعمال حسنهٔ شرعيه وزياضت بدنيه
وقلبيه ايله تزيين ايتمك سببيله حاصل اولان نورعرفان ويقين واعتقاد صحيح ديندن مستفاد
اولور وبوحال نور شهود معنوى خدا وفيض مكمل بارى الورى عزشانه وتعالى مؤمنك قلب
وفؤادندن دوراولمديغى حالده انكله نظر حاصل اولوب ومعناسنه وقوف توجه روشندلان ايله
اكتساب اولنه جق حال ومقامه موقوف اولان ذكرى آتى حديث متشابه قدسينك اشارت
ايلديكى سرمرتبه سنه واردركه حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك اولكى
(اتقوا الخ) حديث شريفلرى بومرتبه به وايكنجى (كان قبلكم الخ) حديث لطيفلرى فراست
طبيعيه يه اشارتدركه كافهٔ حيوان وجمادن عقل وقوت ناطقه ايله ممتاز اولان هر انسانك نفس
وروحى من قبل الله تعالى اول صفت اوزره مفطوره ومجبوله اوله رق خلق اولنمش ولكن اوم آت
فراست اكثرمزاج فاسده مصقلهٔ تربيه يه محتاج اولدقلرى حالده زنك تعلقات فانيه ايله بى جلا
بولنمشدر والحاصل فراست شرعيهٔ مذكوره مستور سراپردهٔ غيوب وبطون وكهف ضماير
وقلوبدهٔ مكنون اولان امورى درون مؤمنك بارادته سبحانه وتعالى ظاهر اولان انوار فيوضات
ربانيه ايله معاينه سيدركه سابق الذكر (ينظر بنور الله) قول نبويسى ايله على قائله الصلاة والسلام
معناى مذكورده ثوبان رضى الله تعالى عنهدن مروى (احذروا دعوة المسلم وفراسته فانه
ينظر بنور الله) حديث صحت تحديثى بيان واظهار ايدر (وبعض مفسرين ﴿اومن كان ميتا
فاحييناه﴾ نص كريمنده اولان احيادن مقصود نور فراستدر ديمشدر ولهذا هرعبد احوال
وانفاسنه مراقب وصغائر وكبائر ذنوبدن مجتنب يعنى سالك راه حقيقت ومداوم سنت وعزيمت
اوله رق اخلاق رديه دن دور واخلاق سنيهٔ محمديه كسبيله آلودهٔ نور اوله وتصديق جنانى برله
امنت بالقدر خيره وشره من الله تعالى ديه وصكارى عاجز مخلوقه سبب نامدر زعميله عرض حاجات
ايله البته تسويه ايدر ديو اعتقاد وطرفة العين غيره يعنى ما سواى حق تعالايه وثوق واعتماد
ايتميه نور فراستى مانند پرتو آفتاب جهانتاب ساطع وباهر وهرنطقى صادق وهرقولى حقه ونفس
الامره مطابق اولوب صحت خبرده ايراد اولنان * وعند جهينة الخبر اليقين * مثل مشهور عرب
عرباسنه مظهر اولور انتهى مانقله النقيب اسعد الفقير من الموضوعات مترجما ومشروحا وملخصا
(فقلت) حديث ثانئ مذكور جامع صغيرده عايشهٔ صديقه رضى الله تعالى عنهادن مرويا
(قد كان فيما مضى قبلكم من الامم محدثون فان يكن فى امتى منهم احد فانه عمر بن الخطاب)
عبارهٔ شريفه سنده مضبوطدر وبرروايتده (فان يكن فى امتى منهم) يرنده (وان يك فى امتى من
احد) وارد اولديغى ومحدثون تفعيل بابندن دال مشددهٔ مفتوحه ايله محدثك جمعى اولوب محدث
ملهم ياخود صادق الظن كه ملاء اعلادن مكاشفه والهام وجهيله كنديسنه معنى وعرفان
القا اولنان ذاتدن عبارت ايدوككى وياخود امر صواب لسانندن بلاقصد جريان وياخود
ملائكهٔ كرام بلانبوة كنديسى ايله تكلم ايدن ذاتدركه بر رأيى رأى وبرظنى ظن ايتدكده كأن قلبنه اول
نسنه عالم ملكوتدن تلقين وتحديث اولنوب واول نسنه وارستهٔ وسوسهٔ نسناس اوله رق الهام
اولنديغى ووجدانى كبى ظاهر اوله اشته مفعول صيغه سيله محدث بومرتبه لرده اولان ذوات
پاكيزه صفات اولديغى محقق مناوى ذكر ايتمشدر (مآل الحديث ومفاده امم ماضيه ايچره
محدثون وملهمون وارايدى امتمدن اشبو حال وشانده براحد وار ايسه اول ذات عمر بن الخطابدر يعنى
عمر الفاروق رضى الله تعالى عنه محدثون امت مرحومه دندر ديمك اولديغى مشوق اقلام شراحدر

بروجه اشارت طاشكپريلى زاده مرحوم موضوعاتنده * حتى يكون الله سبحانه وتعالى بصره
الذى يبصر به وسمعه الذى يسمع به ان الله لا يخفى عليه شئ فى الارض ولا فى السماء) ديو تلميح
والماع ايلديكى حديث جليل قدسيكه (لايزال العبد يتقرب الى بالنوافل حتى احبه فاذا احببته
كنت سمعه الذى يسمع به وبصره الذى يبصر به ويده الذى يبطش بها) كلام مقدسيدر بونده معانى
واسرارى ابو الفضل السعودى خدمتلرى امام ابو البقا حضرتلرينك تخجيل من حرف الانجيل
نام كتاب جليلندن مأخوذ اثر معتبرنده * وسائر كبار مشايخ صوفيه حضراتى تأليفلرنده وسيما
حجة الاسلام غزالى قدس سره كوزل بيان ايدرلر تفصيلنه اطلاع مراد ايدن ذوات آثارمذكوره يه
وعلى الخصوص موضوعات العلوم مذكورك ترجمه سى مفتاح السعاده يه مراجعت بيوره لر
وترجمهٔ مسطوره مصنفك نجلى عصر احمد خان طاب ثراه حضرتلرينك صدور علماسندن كمال
الدين افندى مرحومك اثر نفيسيدر (قلت) شهود حضرت حق بهر برهان * باشقه زباندر
بورى يول ترجمان * وفقنجه دهان مقاله صغماز وسوز ايله بيان اولنماز زبان حال ايله مرشد
كاملك دائرهٔ درس معنويه تسليكنده تعلم اولنه جق برعرفان وادراك وحقايقدن برحقيقت
تابناكدر اللهم يسرلنا بجاه حبيبك المصطفى ورسولك المجتبى عليه وعلى سائر الانبياء والمرسلين
وعلى آل كل واصحابهم اجمعين والحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين هم اهل اليقين (وحكمت
طبيعيه فروعندن اولان نوع فراست فننده مستقلا ابن سينا وسائر حكماء متقدمين ومتأخرينك
رساله لرى واردر خصوصا اعلامدن محمد بن ابى طالب الدمشقينك اشكال والوان بدن واعضا
وخطوط انف وكف ومقدار اصابع وساعد ايله اخلاق وتفأل وتشأم واعماره استدلال اولنور
برسالهٔ مؤخره سى اولوب انده ادلهٔ نقليهٔ مذكوره بى سرد دنصكره جهت عقليه سنده دخى
دلائل مقبوله ايراد ايلمشدر فليراجع انتهى (صاحب المستطرفك دخى فراستك اصلى اولديغنه
استدلالده زيب روى بيان قيلديغى ﴿ان فى ذلك لايات للمتوسمين﴾ نص جليلكه سورهٔ شريفهٔ
لوط عليه السلامك قصهٔ جليله سى خلالنده واقعدر بيضاوى حضرتلرى (للمتوسمين)
لفظ شريفنى * للمتفكرين المتفرسين الذين يتثبتون فى نظرهم حتى عرفوا حقيقة الشئ بسمته *
يعنى اشبو عذاب قوم مرقومده شيئك حقيقتنى بعناية الله سبحانه علامتيله نظر لرنده تثبت
ودقت ايده رك عارف وواقف اولان اصحاب تفكر وتفرسه علامتلر حاصلدر ديو تفسير ايتمشدر
(قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم اتقوا فراسة المؤمن فانه ينظر بنور الله (قلت)
فراستك فتحيله اولوب كسرى دخى جائزدر وصاحب المستطرفك دخى ذكر ايلديكى
اشبو حديث جامع صغيرده ابو سعيد الخدرى رضى الله تعالى عنهدن مرويا مضبوط اولوب
(بنور الله) دنصكره (عز وجل) ثناى شريفى دخى مندرجدر ومحقق مناوى شرح صغيرنده مآلنى
بيانده مؤمنك قلبنه اشراق ايدن سواطع انوار سببيله ضمائرده اولان سرائره اطلاع ووقوفندن
صاقنك يعنى اعتنا واعتماد ايدك كه او سواطع ايله باب حقايق اكا فتح اولنمشدر وپرتو نور حق
عز وجل ايله باعين قلب كورر وآكاه اولور ديمشدر انتهى * ما اضمر احد شيئا الا ظهر فى فلتات
لسانه وصفحات وجهه * كلمات عليهٔ جناب كرار دندر رضى الله تعالى عنه كرم الرب تعالى وجهه
مآلى بركيمسه قلبنده برنسنه بى صاقلمز وكزلمز الا انك لسانى فلته لرندن يعنى بالارتجال وناكاه
وبلا تأمل جريان وظهور ايدن كلاملرنده وروى لوحه لرنده هر آينه والبته ظاهر اولور
يعنى سوزك ويوزك تعبيرات وتغيراتى احوالندن بالفراسه استدلال اولنور ديمكدركه خلاصه سى
حواس ودخى احوال ظاهرهٔ بشره وجوارح وبدن حواس باطنه واخلاق كامنه يه علامت
اولور واهل دقت اشبو ظاهردن باطنى طانور ديمكدر (منقولدركه على المرتضى ابن عباس

رضی الله تعالی عنهما ایله طرفینی مباح اولان برخصوصده مشورت ایدوب ابن عباسك رضی الله
تعالی عنه شونی بویله اجرا کزا اولادردیوب برطرفی مرجح وجانب آخری مرجوح طوتمش ایدی
لکن علی المرتضی رضی الله تعالی عنه رأی ابن عباس رضی الله تعالی عنهما ایله عامل اولمیوب
صورت ندامت ظاهر اولدقده * رحم الله ابن عباس کانما ینظر الی الغیب من ستر رقیق * یعنی
حق تعالی ابن عباسه رحمت ایلسونکه کویا جانب غیبه ستر رقیق یعنی انجه پرده وراسندن نظر
ایدر دیو فراستنی تحسین وحقنده دعاء بالخیر بیورمشدر که ایشان میانده دخی فراست مسلمه
اولدیغنه اشارتدر (ابو سعید خراز قدس سره حکایه قیلمشدر که بیت مکرم خدای اکبرده برفقیره
راست کلدم اوزرنده ستر عورت مغلظه ایده جك لباس مقدارندن زیاده ثوب اولمیوب یعنی
عریان ایدی نفسم اندن بو حالته بناء اعراض ایتدی فقیر مشار الیه فی الحال بنم بو اعراض
بالمدن آکاه اولوب وتفرس ایدوب ﴿ واعلموا ان الله یعلم ما فی انفسکم فاحذروه ﴾ مکرمه سنی
تلاوت ایلدی بندخی او فقیر روشن ضمیره نفسمك ایتدیکی تعییب واعتراض سببنه سنه ندامتله
بنه قلبا استغفار ایلدیکمده بو حال باطنمی دخی تفرس ایدوب ﴿ وهو الذی یقبل التوبة عن
عباده ﴾ آیت کریمه سنی اوقودی دیدی (قلت) اشبو کشف ضمیر فقیر فراست طبیعیه نك
فوقنده اولان کرامت اولمق دخی محتملدر فتأمل (صاحب المستطرف امام شافعی وامام محمد
حضراتنك ذات نجارده اولان سالف الذکر تفرسلرینی بوراده دخی ذکر ایتمشدر (محکیدر که
حفاظ قرآن کریمدن برکیمسه علمادن برذات شریف راوی حکایه حاضر بالمجلس
ایکن بر مسئله سؤالنه کلور واوذات شریف اوکیمسه یه اوتورسکا جوابنی ویریم لکن
سنك سوزکدن نعوذ بالله تعالی شرك شم ایده یورم دیمش ایدی بعد زمان سائل مر قوم بوله
چقوب و برمشرك بلده سنه واروب العیاذ بالله تعالی دین اسلامی ترك ایلمش وراوی حکایه
دخی بر یره کیدرکن بولی بلدهٔ مزبوره یه اوغرایوب شخص مرسومی خسته اوله رق بردکان
پیکه سندن الده بربلبازه اولوب انکله تسکین تاب مرض ایدر اولدیغی حالده کوروب یاننه
وارر وسلام ویررو بعد المصاحبه شرکنه واقف اولوب قرآن کریم حفظکده باقیمدر دیو
صوردقده انجق استعیذ بالله ﴿ ربما یود الذین کفروا لو کانوا مسلمین ﴾ آیت واحده سندن
ماعداسی صحیفهٔ حفظندن سلندیکنی خبر ویردکده هرنه قدر راوی اسلامه عودتنه وآخرتی
سلامته ترغیب ایلدم ایسه ده حقه رجوع ایتامکله حالنه بکا ایله علی حاله ترك ایله یوله کتدم
دیمشدر (قلت) اکثر آثار کبار علما وعرفاده خصوصا وفیات ابن خلکان وحیاة الحیوان دمیریده
محرر اولدیغی اوزره صاحب المستطرف اشبو حکایهٔ کرامت نما وعبرت احتواده اهل عرفاندن
برذات دیو یازدقلری کبار مشایخ سلسلهٔ صدیقیه یعنی طریقت علیهٔ نقشبندیه دن سر حلقهٔ
خواجکان عبد الخالق الغجدوانی قدس سره نك مرشد کاملی صاحب المقامات والکرامات
وجامع الاحوال الباهرات یوسف بن ایوب بن زهرة الهمدانی قدس سره در وشخص ضال
مرسوم دخی قاریٔ قرآن وتلاوتی کوزل فقیه دیمکله مشتهر ابن السقا در که شیخ مشار
الیهه منکر اولدیغی حالده الزام قصدیله واروب مشار الیه دخی بر وجه محرر اخطارا توبیخ
وانذار مذکوری طریقهٔ کشف ایله اجرا بیورمشلر (دمیری حکایهٔ مذکوره یی ذکردنصکره
نعوذ بالله تعالی من سخطه وخذلانه دیو استعاذه دعاسنی تمهید ایله دیر که ای برادر دین صادق
مشایخ عارفین وعلماء عاملین ومؤمنین صالحینه طعن ایتمه زیرا تعصبا ترك اعتقاد ایدنلر اشته
نه کیفیتله هلاك اولدی وخذلانه بولدی نسأل الله السلامة (وامام العارفین وعلامة العلماء العاملین
رئیس الصدیقین فی وقته الشیخ محیی الدین عبد القادر الکیلانی قدس سره نك ماجرای استرشادلری

قصهٔ مشهوره سنه نظر قیل که مکهٔ مکرمه ده کائن غوث وقتك زیارتنه اوچ رفیق ایله
عزیمت ایدوب وبن قدم زیارت وتبرك اوزره کیدرم دیوب انجاملرنده * قدمی هذه
علی رقبة کل ولی لله * سرینه وتوفیقنه مظهر اولدی ورفیقنك بری دنیای بی وفایی طلب
ایتمکله متحمل اولوب ترك خدمت ولی ایلدی وآخری دخی انکار ورطه سنه دوشمکله نعوذ بالله
ابن سقا کبی کفر وضلالت مطموره سنه دوشدی نسأل الله التوفیق والهدایة والامانة علی
الایمان به وبرسوله والاعتقاد الحسن فی اولیائه واصفیائه بمحمد وآله انتهی (محکیدر که
عهد اولده بنی سلیم عتقاسی اولادندن احرز یعنی برنسنه یی اورانلیوب تقدیرده ماهر حسن
ابن السقا نام برکیمسه وارایدیکه سفینه نك یوکنی ومثلا حنطه ولحم وبیضه کبی کیله وترازو
وتعداد ایله مقداری بیلنور مکیلات وموزونات ومعدوداتك مقدار وعددینی وانار میوه سنك دانه لری
کیلندن خبر ویرر وخطا ایتمزواشبو انارك حبه لری شو قدردیوب دالك عدد اوراقی برنظرده شودر
دیو تعیین ایدر ایدی باقوب واوچوب وطارتوب وصایدقلرنده دیدیکی کبی چیقوب خطا ایتمزایدی
(اهل تجربه وفراست کلامندندر که برکیمسه نك صباح وقتی خانه سندن ﴿ ماعند الله خیر
وابقی ﴾ آیت مکرمه سنی تلاوتله چیقدیغنی کورر ایسك بیلکه او کیمسه نك قومشوسنده اختتام
ولیمه واقع اولمشیکن دعوت اولنمامشدر وبرازکسانك محکمه دن ﴿ وماشهدنا الا بما علمنا ﴾
قول کریمنی قرائتله خروجلرینی کورر ایسك بیلکه انلرك شهادتلری طوتلمامشدر ومتأهله زفافنك
ایرته سی کونی کیفك نیجه در دیو خوشنودلغندن سؤال اولندقده * الصلاح خیر من کل شیء *
دیو جواب ویرر سه بیلکه قاریسی قبیحة المنظر ایمش * واذا رأیت انسانا یمشی ویلتفت فاعلم انه برید
ان یحدث * یعنی برکیمسه یی یولده صاغ وصولنه واردینه اوصره یه بوصره یه صفحه صفحه باقه رق
یوررکورر ایسك بیلکه مرادی حدث ایتمکدر (ترجمهٔ معلومه ده اشبو * اذا رأیت الخ * عباره سی
برآدم یورر کن برطرفه نظر ایلدکده کلام سویلیه جکی معلوم اولور دیو ترجمه اولنمش ومصنفی
هرنه قدر جزالت بوغبسه ده حدث فعلنی کتاب المنیه رحله زیب ایکن تفعیلدن صانمش
فتدبر انتهی وبرکیمسه یی ضابط قپوسندن ﴿ ید الله فوق ایدیهم ﴾ نظم جلیلنی قرائتله
چیقار کورر ایسك بیلکه طوقاتله تعزیر اولنمشدر (صاحب المستطرف اشکال واعضادن قیافت
فنجه دلالت ایدر شیلردن بعضیسنی ذکر ایدوب دیرکه * عین المرء عنوان قلبه * دینور دیمشدر که
معناسی کشینك کوزی قلبنك عنوانیدر دیمکدر که مفادی انسانك وصف وحال چشمندن
اخلاق ومقاصد ونیاتی استدلال اولنور دیمکدر (والنك قالنلغی ابلهلکه واینلیلکی قلت عقله
وکوچکلکی لطافت حرکته وقاشك کوز اوزره دوشمسی حسده ورشکه وجمده متوسط کوز
فطنته وحسن خلقه ومروته وکوزك تحدیق یعنی برنسنه یه زیاده طالوب باقمسی حمقه (وکوزك طرفی
کثیر اولمق یعنی قپاقلرینی تیز تیز آچوب قپامق طیشه یعنی خفت مزاجه (وقولاق اوزره
قیل چوق اولمق کوزل ایشتمکه یعنی قوت سامعه نك زیاده لکنه وصارقیق بیوك قولاق حمق
وهذیانه دلالت ایدر دیمشلردر (قلت) تفصیلی بالاده مذکور رساله لردن تحری اولنه ﴿ واما
النوم والسهر وماجاء بهما ﴾ یعنی اشبو مطلب بالای متونده اشارت اولنان نومده دائر وسهر
یعنی کیجه اویومیه متدائر اخبار واشعار در ابن عباس رضی الله تعالی عنهما (اشراف امتی
حملة القرآن واصحاب اللیل) حدیث شریفنی تحدیثی فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلمدن
روایت ایلمشدر که (قلت) مآل بشارت اشتمالی شارح الجامع الصغیر مناوی مرحوم امت
اجابت پیغمبر آخر الزمانك صلی الله تعالی علیه وسلم اشرفلری قرآن کریمك تلاوتنه مداوم
واحکامیله عامل حفاظ قرآن واصحاب قیام اللیل یعنی کیجه یی تهجد وامثالی کبی فضائل

اعمال ایله احیا ایدنلردر و بوصورتده قرآنی حفظ و قرائتله کیجه عبادته قیام ایدنلر اشراف
ویاالکز فضیلتین مذکورتینك بریله آکتفاایدن شرافتده جمع ایدنلرك دونده اولور یعنی شریف
وعزیز اولسه دخی جمع ایدنلرك شرافتی مقداری اولمازدیو بیان ایلمشدر (مر و یدرکه والدۂ
محترمۂ سلیمان نبی علیه السلام ا و نبی ذی شانه شفقة مقام نصحده دوامنی قصد ایله * یابنی
لاتکثرالنوم فان صاحب النوم یجئ یوم القیمة مفلسا * یعنی ای اوغلم اویقویی چوغالتمه که انی چوغالدنلر
روز قیامتده ثوابسز کلور همان کیجه وقتی دخی فضائل اعمال ایله مشغول اول دیمشدر (قلت)
او نبی مکرمه اولان اشبو نصحدن مادر معظمه لرینك مقصودی دوام قلت نوملریدر فتأمل
جناب زمعة بن صالح لیالی طویله ده دخی سراپا صلات وعبادتله مشغول اولوب وقت سحر
کلدکده اولاد وعیالنی * یاایها الرکب المعرسونا * اکل هذا اللیل ترقدونا * رجزی نداسیله
جامۂ خوابلرندن قالدرر ایدی انلردخی شوق درون وبکای نیاز ودعای افزون ایله صحراشوب
وبالسرعه وضولرینی آلوب جمله سی عبادته مشغول اولورلر ایدی و بوحال فیض مآل ایله
صباحلدقلرنده اوصالح بن صالح تبشیرا وتحسینا * عندالصباح یحمد القوم السری * ضرب
مثلی ایله ندا ایدر ایدی و بوابیات دخی اوعابدك قولیدر * ایها الراقدکم ترقد * قم یاحبیبی قددنا
الموعد * وخذ من اللیل وساعاته * حظا اذا ماهجع الراقد * من نام حتی ینقضی لیله * لم یبلغ المنزل
او یجهد * قل لذوی الالباب اهل التقی * قنطرة الحشر لکم موعد * مآل ابیات ای خواب آلود
نیجه یه دك اویورسن آنیم دوستم قالق که موعود اولان هنکام یعنی زمان فناورحلت تحقیق یاقلشدی
همان قالق و کیجه نك ساعتلرندن غافلر خواب غفلته طالدقده سن عاقلانه طاورانوب برحصه آل
یعنی عبادتله زخر آخرت تدارك کنه باق کیجه تمامنه دك اویو یانلروسعی وجهد ایتمینلر منزل ومطلبنه
واصل اوله مزای دوست مشفقم سن بیدار وعبادتله مشغول اولدیغك کبی سائر تقوایه مائل اولان
ذوی العقول دوستلریکی عبادته دلالت بابنده حشر جسری سزه موعد راندن لامحاله بکرسز
یعنی حشر واردر انده اعمالکزدن مسؤل اولور سکز دنیاده کاریکز خیر ایسه خیر ونعیم ایله
دکل ایسه جحیم وعقاب ایله جزا یکزی کورورسکز همان فرصت الده ایکن خیره چالشك دیو
نصحیه مسارعت خیر ایله دیمکدر (قلت) ضرب مثل منظوم مذکورك مآلی کیجه هنکامی سیر
وحرکت ایدن یولجیلر صباحلین محل مقصدینه واصل وراحت حاصل اولدقده مشقت سیر
شبی اونودوب مدح اولنورلر دیمکدر امل وراحت امیدی ایله ابتداء مشقتی تحمل ایدن کیمسه
حقنده ایراد اولنور وقائل اولی یعنی ناظمی امثال میدانیده حکایه سبیله محرر اولدیغی اوزره
خالدبن ولیددر که اوج بیتده اولان قطعه سنك بشنجی مصراعیدر وآخری دخی * وبنجلی عنهم
غیابات الکری * مصراعیدر انتهی (ورجز مذکورده اولان رکب رانك فتحی وکافك سکونی ایله
دوه اوزره یوله کیدن اون نفر ودخی زیاده اولان کیمسه لردر (وتعریس تکریم وزننده یولجیلرك
بتون کیجه یوریوب آخر لیلده استراحت ایچون قونوب بعده ینه یوریمك معناسنه در مفهوم
ومقصود رجز دخی ای تعریس ایله متصف اولان یولجیلر یعنی مسافۂ عمری قطعله آخرته
واریجی انسان اخشامدن تا بصبح یاتوب یول آلمامکز یعنی سراپا تمتعات زائله یه طالمکز سزه
مناسبمیدر بلکه سزلکشانکز تعریس ایدوب یعنی امور ضروریه مقداری ایله اکتفاایله یولکزه
روان اولمقدر یعنی عبادت حقه دوامدر دیمکدر (ضحی هنکامی اویومق رایحۂ فمی تغییر یعنی
آغزده بد بوی وعلت فلج ایراث ایدر دیمشلر درضحی ارتفاع نهار فویقنده یعنی پك قربنده
اولان وقتدرکه قبا قوشلق دیدکلریدر و بومعنالرده اشبو قطعه یی اهل تجربه انشاد ایدیلر
* الاان نومات الضحی تورث الفتی * خبالا ونومات العصر جنون * الاان بین الظهر والعصر نومة

* لها عند ارباب العقول فنون * مآلی آکاه اولك که ضحی اویقولری العیاذ بالله تعالی فلج
و بعد العصر اویقو جنون ودیوانکی ایراث ایدوب لکن ظهر ایله عصر مابیننده اولان
اویقوایچون ارباب عقولك تجربه لری عندنده فنون فوائدبدیعه واردر یعنی حاصلدر دیمکدر
(قلت) شعر مذکور قدمای عرب عربادن ذوالرمه نك اولدیغی اساس البلاغه ده محرر
وکوریلان نسخه ده انجق بیت اولی مسطردر لکن * نام نومة طیبة وهو ینام نومة الضحی * عباره سی
دخی ینه اساسده مقیددر فتدبر انتهی (نبی ذی شان صلی الله تعالی علیه وسلم عمازی عباس
ابن عبدالمطلب رضی الله تعالی عنهمادن مرویدرکه ضحی وقتنده اوغلنك یاننه کلوب اویقوده
بولدقده ایاقلریله توبیخا باصوب * قم لا انام الله عینیك اتنام فی ساعة یقسم الله فیها الرزق بین
عباده اوماسمعت ماقالت العرب انها الکسلة مهزلة منسئة للحاجة * یعنی قالق الله تعالانك قوللری
بیننده رزقلرینی تقسیم ایلدیکی وقتده اویورمیسن عربك دیدکلری قولی ایشتمدکیکه انلر
نومۂ ضحاییی ذمده حاجت واملی اغرلشدرمق وهیچه چیقارمق واونوتدرمق صفاتیله متصفدر
دیرلردیدی (لاانام الخ کوزیکه اویقو کیرمسون مآلنده مقام توبیخده دینیلان کلاملردندر واشبو
قول عرب دخی کلام عربی عین حکمت اولدیغنه بردلیل عظیمدر (ویقال کسله الشبع والشبع مکسلة
من اساس البلاغه ترجمۂ معلومه ده (انها مکسلة الخ قولی وطائفۂ عرب وقت مزبورده نائمات
اولان نسوانلرینه ای کسلان صاحبه لری وحاجات ومقصودلرینی یتورنلر دیه رك توبیخلرینی
اشتمدکی دیه رك تعزیر وعتاب ایلمش دیو تحریر مترجمدر فلیحفظ (وفصحا هنکام ضحاده اولان
خوابه (نومة الخرق) وقیلوله یه یعنی اویله وقتنده کی اویقویه (نومة الخلق) و بعد العصر
اولان خوابه (نومة الحمق) دیدیلر وقیلوله جواز کردۂ پیغمبری صلی الله تعالی علیه وسلم اولدیغنی
استدلالده صاحب المستطرف (اقیلوا فان الشیطان لایقیل) اثرینی یازمشدر ونومۂ حمق دخی
اوهنکامده انجق سرخوش ومجنون اویور دیو تزییف ایتمشدر (خرق خانك فتحی ورانك سکونیله برتمق
معناسنه در (طاوس حضرتلری لان یختلف السیاط ظهری احب الی من ان انام یوم الجمعة والامام
یخطب * یعنی جمعه کونی امام خطبه خوان ایکن اویومقلغمدن ظهرم اوزره ضرب قامچیلرینك
چوغالمسی بکا زیاده سوکیلیدر دیمشدر (نوم عبود) ضرب مثلدر وسببی بویله درکه عبود چوق
اویور برعبد اسود ایمش حتی برهفته مدت ایچنده اویودیغی مرویدر وعلی قول اول اسود
اهل وعیالنه بن تماوت ایده یم یعنی اولوکبی اوله یم مونایه اولان ندبه ووآیلا وفریادکبی بکا ندبه
ایدیکز تاکه ندبه نه کیفیتله اولور بیله یم دیوب اوزانور یاتور وندبه دخی ایدرلر برده کوررلرکه
حقیقة فوت اولمش بناء علیه اویقوسی ضرب مثل اولوب کران خواب حقلرنده ایراد اولندی
﴿ واما الرؤیا ﴾ اشبو مطلب بالای باب مزبورده مذکور رؤیایه دائر آثار واقوالدر صاحب
المستطرف دیرکه رؤیایی تعریفده براز اقوال وارددیدیلرکه نوم دیمك جکرده بخارك اجتماعندن
حاصل اولان حالتدر و بعضه کوره نفسك سکونی وروحك هدویدر ایمدی اشبو نوم حالتنده
زعم اطبایه کوره رؤیا یعنی انسانك اویقوده ایکن بولدیغی خواطر اطعمه واغذیه وطبایعدن ناشیدر
(وجمهور اطبانك ذهابنه کوره احتلام یعنی دوش اخلاط اربعه دندر و بودخی اخلاط مذکوره نك
مزاجی وقوتی مقدارنجه اولوب پس انسانك صفراسی غالب ایسه بحار وعیون وانهار کثیره
وکندوینی یوزر وبالق صید ایدر کورر ومزاجنه سودا غلبه ایدر ایسه اویقوسنده قبرلر وکفنلو
اموات و بکا یعنی آغلمق وسائر مفزعه ومکدره ودم غالب ایسه باده وشکوفه وانواع ملاهی
ورنکلو قماشلر کورر (وعندالتحقیق رؤیای صالحه خبرده وارد اولدیغی اوزره نبوتك یمش جزئندن
برجزئیدر رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمه وحی الهی رؤیای صادقه ایله بدأ ایلدی

(ودخی رؤیا ایکی نوع اوزره‌در برنوعی شول رؤیادرکه نه صورتده واقع اولدی ایسه بعینه ظهور
ایدوب زیاده ونقصان بولمازنوع دیکری ظهورانه مثال اولوب تأویله متوقف اولور فخر الانام
علیه الصلاة والسلامدن مروی اولان رؤیای آتی البیان نوع دیکردندرکه اول حضرت علیه
الصلوات والتسلیمات رؤیای صدق احوالرنده جنتده برازغرف وقصور مشاهده بیوروب
اشبو محل کیمك ایچوندر دیو سؤال بیوردیلر ابو جهلکدر دینلدکده ابو جهل ایله جنتك مناسبتی
ندرکه ابدا ابو جهل جنته کیرمز دیوب قسم بیوردیلر ورؤیای مذکوره نك اوزرینه ابو جهلك
اوغلی عکرمه رضی الله تعالی عنه مسلما حضور سعادتلرینه یوزسوردکده اشته غرف مذکوره
جنت بونك ایچوندردیو تأویل بیوردیلر (وکذلك سبط اکرم حسین بن علی رضی الله تعالی عنهما
حقنده اولان رؤیای نبویه که سبط مشارالیهك برالاجه کلب دم شریفنی ولغ ایلمشیدی شهادتیله
تأویل بیوردیلر ایدی واللی سال مرورنده وقوع بولدی وکذلك اشبو رؤیای حضرت رسول
اکرم علیه الصلاة والسلام افندیمز که ابو بکر الصدیق رضی الله تعالی عنهه منامده بن وسن
برزدبانه صعود ایدرایدك سنی ایکی بچق درجه سبقت ایلدیکمی مشاهده ایتدم بیوردقلرنده
ابوبکر الصدیق رضی الله تعالی عنه یارسول الله بن ذات رسالت پناهکزدن ایکی بچق سنه
مرورندنصکره ارتحال دار بقا ایدرم دیو تأویل ایلمکله تأویلی کبی وقوع بولدی (وکذلك
نوع دیکرمذکوردندرکه عایشه صدیقه رضی الله تعالی عنها اوج عدد ماه حجره شریفه لرینه
ساقط اولد یغنی کورر وپدرلری ابو بکر الصدیقه رضی الله تعالی عنه حکایه ایلدکده ذات
پیغمبرینك صلی الله تعالی علیه وسلم روضه انوری وکندولری وعمر الفاروق رضی الله تعالی
عنهمالك مرقد منورلری اول حجره شریفه اولمق اوزره تأویل ایتمکله اواوجهله واقع اولمشدر
(محکیدرکه امام شافعینك والده لری حامل ایکن مشتری کوکبنك بطندن طلوع ایدوب
مصره منقض وانده متفرق اولوب هر بلده وقریه بر قطعه سی دوشدیکنی مشاهده ایدر
موی الیهادن برعالم تولد ایدوب علمی اکثر بلاده منتشر اولمق اوزره تأویل اولنمش ایدی
وبقدرة الله تعالی تأویلی کبی واقع اولمشدر (وکذلك عمر رضی الله تعالی عنهك عاملرندن
بری خلیفه مشارالیهك حضوره بنه کلوب یا امیرالمؤمنین بن شمس وقمرك بربریله قتال ایلدکلرینی
خوابده کوردم دیدکده حضرت فاروق سن قنغیسنك طرفنده بولندك دیدی اول عامل قمرطرفنده
ایدم دیمجك سن آیت وعلامت محوه جانبنده بولنمش سن من بعد سن بکا عامل اولمه دیوب
عزل ایلدی بعد زمان خلیفه بالحق حضرت علی رضی الله تعالی عنه خلافتنده صفین
وقعه سی وقوعنده اول عامل شاملیلر طرفنده بولنمشیدی (قلت) کلیات ابی البقاده نوم دماغه
صعود ایدن بخارك رطوبتندن اعصاب دماغده حاصل اولان رخاوتدن ناشی حواس ظاهره
بالکلیه ادراکدن قالور حیثیتله مطلقا حیوانه عارض اولان برحالتدر دیو تعریف اولنمش (وبعض
فلاسفه دن نوم ادراکك ضدی اولمغله انده اولان رؤیا اصلی اولمیان خیالاتدر دیو نقل اولنان
قول باطل کتاب وسنتك شهادت ایلدکلری حقیقت رؤیانك خلافی وخرق اجماعدر مکر
فلسفینك مرادی نائمك بصرله ادراك ایلدیکی حقیقت اوزره مرئی وسمعله ادراك حقیقت
اوزره سمع دکلدر دیمك اوله ومراد بو اولدیغی صورتده اشبواراده بعض اشیایه رؤیا اماره اولمق
معناسی فلاسفه نك عندلرنده مسلم اولمغله حقیقت رؤیایی انکار ایدمزلر دیو تحریر اولنمشدر (وتأنیث
علته بناء غیر منصرف اولان رؤیا رؤیت معناسنه اولوب لکن فرق ایچون رؤیا اویقو حالنده
اولنه مختصدر قربت ظاهریه یه وقربی معنویه یه مختص اولدیغی کبی ورؤیا دخی افق متخیله دن منحدره
اولان صورتك حس مشترکه انطباعیدر دیو تعریف اولنمشدر انتهی (وبعض اعلام کرام

حکمت نومده زیب سطر فوائدی قلنمشدرکه روح انسانی علوی اشبو جسم سفلیده اصلاح
نفس وجلب منفعت ودفع مضرت امورنده مشغول اولدیغندن مادامکه یقظان وبیداردر اول
حالتده محبس جسمده محبوسدر وقتاکه اویودقده محبس شغلدن اطلاق اولنوب مسکن اصلیسی
اولان عالم ارواحه کیدر وانده ارواحه ملاقات ومعانی وغیوبی معرفت واسطه سیله استراحت
ایدر وعالم شهادتده مشاهده ایده جکی احوالی اوعالم بالاده امثله سیله مشاهده ایدرکه اشته تعبیر
رؤیاده سر بودر ایمدی اکر سالك مجاهد ذکر اولنان نوم واستراحتدن هجرت ایدرسه ارکان
اربعه که ترابیت ومائیت وناریت وهوائیتدر بونلر محو اولملریله قلب حجابلردن عاری اولوب
بوحینده عالم ملکوته عین قلبیله نظر ایدوب رب مقدسه مشتاق اولور ومنه التوفیق (اشبو مطلبك
بعض تفصیلی یعنی فی الجمله ایضاحی عوارف ومصباح الهدایه وبعض آثار سعد بن محققین وابن ملك
عاجزانه مطالعه اولندرق شویله تحریر اولنورکه (نفس ناطقه حواس ظاهره نك کندویه کوردیکی
یعنی آلات ادراکی اولان حواس واسطه سیله ادراك ایلدیکی مبصرات ومسموعات وملموسات
ومذوقات ومشموماتدن اولان معلوماتنی تفکر ایله مولعه ومائله اولدیغندن جواهر روحانیه یه
اتصاله مستعد بولنوب وقتاکه قوه حسی حامل اولان روحك نوم حالیله انحناسی سببیله حواسه
رکود کلدکده نفس انسانی جواهر روحانیه مذکوره یه متصل اولور وجواهر مذکوره یه نفسده
صور اشیا ومثال معلوماتدن وخصوصا نفسه احوالندن وکندویه قریب بولنان اهل وولد ومال
وبلد احوالندن ملایم ولایق اولانلر منطبع ومنتقش اولور وصور مذکوره دخی کاه نفس الامرده
جزئی وکاه کلی اولوب متخیله انی جزئیه صورتنده محاکات ایدر یعنی جزئیی کلی یه بکزه ور بعده
صور مذکوره منطبع اولوب خیالدن دخی حس مشترکه منتقل اولوب مشاهده یه صیرورت
ایدر ایمدی اکر مشاهده اولنان صورده تفاوت فقط جزئیه وکلیه اولمقده اوله رق علی حالها باقیه
اولورسه رؤیا تعبیردن مستغنیه در والا یعنی مشاهده علی حالها باقیه اولمیوب کندوسنده وقوف
واطلاعی ممکن برمناسبت موجوده اولورسه مثلا حس مشترك معناینی لازمی ویاخود ضدی ایله
تصور ایتمك کبی بوصورتده اومشاهده اولنان رؤیا تعبیره یعنی تأویله محتاج اولور وتعبیرك معناسی
دخی فعل تخیلی یعنی قوه متخیله نك ابراز ایلدیکی صورتی تا نفس ناطقه نك عالم غیبه اتصالنده
مشاهده ایلدیکی شیئه منتهی اولنجیه دك عکسنه تخیل ایلمکدر وعکسنه تخیل دخی مقتضای
تعبیردر زیرا قوه متخیله ده محاکات وانتقال طبیعیدر یعنی اولا اخذ ایلدیکی صورتی ترك ایدوب
اول صورتك شبهی ویاضدی ویامناسبی ایله ایراد وارائه ایدر وبو وجهله مناسب وضد وشبهنه انتقالی
حین یقظه حالنه دك کیدر ایمدی معبر دخی مشاهده اولنان رؤیاده ذکر اولنان احواله دقت ونظر
ایله تعبیر ایدر فاما مشاهده مذکوره یه ممکن الوقوف مناسبت موجوده اولماز ایسه رؤیای مذکوره
اضغاث احلامدن یعنی تعبیری ممکن اولمیان قاریشق واقعه لردن عد اولنور (وکاهیجه رؤیا
اسباب آخردن واقع اولور مثلا یقظه ده کوریلان محسوسك صورتی خیالده قالوب نومده حس
مشترکه انتقال ایتمك وقوه مفکره نك حال یقظه ده تصور وتألیف ایلدیکی صورت عند النوم
خیالده وخیالدن حس مشترکه منتقل اولمق قوت متخیله یی حامل اولان روحك مزاجی تغیر
ایتمکله حسب التغیر المذکور احوالنه دخی تغیر کلمك کبی که مزاجنه صفرا غلبه ایدن کیمسه نك
قوت متخیله سی عند النوم صاری رنکلو شیلری ودمی غلبه ایتمش ایسه سرخ وسوداسی غالب
ایسه سیاه وبلغمی غالب ایسه بیاض رنکلو شیلری محاکات ایدر واشبو شق اخیری صاحب
المستطرف دخی ذکر ایتمشدر (وصوفیه حضراتی کشف وواقعه اهل سلوك وادراکات
منامیه یی یعنی رؤیایی شویله بیان وتفریق بیورمشلردر که اهل سلوکه ذکر واستغراقده

برحال واقع اولور که محسوساتدن غائب اولوب امور غیبیه دن انلره بعض حقایق منکشف
اولور حالت نومده نائمه واقع اولدیغی کبی که اصطلاحات صوفیه ده اول حالته واقعه دیرلر
و بو واقعه اکثر احوالده نومه مشابه ومناسبدر که بعض منامات صادق و بعضیسی غیرصادق
اولدیغی کبی واقعه نك دخی صادق وغیرصادق واردر (واما مکاشفه دائماصادقه اولور زیرا که
مکاشفه حالی روحك غواشی و تعلقات بدندن تجرد حالنده مغیباتی مطالعه ومشاهده سندن
عبارتدر واکثریا وقایع ومناماتده نفس روحه مشارك ایسه ده بعضا مستقل وصدق روحك
وکذب نفسك صفتلری اولمغله کافهٔ مکاشفات صادقه و واقعات ومناماتك بعضیسی صادق
و بعضیسی کاذب اولمق لازم کلور (و اشبو کلامك ایضاحی بودر که چونکه واقعه ومنامك
هر بری براز اقسامه منقسمدر (برقسمی کشف مجرددر واودخی شویله درکه انسان خیالدن مجرد
اولان روح دیده سیله هنوز حجاب عالم غیبده اولان برصورتی یاواقعهٔ و یاخود خوابده مطالعه
ومشاهده ایدرو بعدذا اول صورت عالم شهادتده برمتهاوعینها واقع اولور مثلا برکیمسه خوابده
برمحلده جنس وصفت ومقداری هرنه ایسه اویله جه بردفینه مشاهده ایدوب بیدار اولدقده
دفینهٔ مذکوره یی مشاهده ایلدیکی کیت و کیفیت اوزره بولسی کبی و بوقسمه کشف مجرد
دیدکلری مشاهدهٔ مذکوره ده قوهٔ متخیله تصرف ایدوب اکا لباس خیالی الباس ایتدیکیچوندر
و آنفا اشارت اولندیغی و آتیده دخی کله جکی وجه اوزره حکمانك مشاهدهٔ جزئیه دیدکلری
بودر و اشبو کشف مجرد روحك بصیرتندندر و بعضا دخی مصباح الهدایه ده محرر وروایت
آتیه لردن ظاهر اوله جغی اوزره کشف مذکور هاتفك اسماعی وسمعه و کوشه القا ایله اولور که
اول سمعی و مسموعی ادراکه واسطه ینه روحدر (وروایت مذکوره لر بودر مرویدر که
بغدادده راه سؤال وطلبی سد وطریق توکله سالك بردرویش اولوب لکن برکون لقمه یه احتیاجی
غایته رسیده اولمغله فتح باب نیت سؤال ایتمش ایکن پشیمان اولور وکندو کندو یه حق سبحانه
و تعالی حضرتلرینه بونجه وقتدر که توکل ایله عبودیتده ایدم اول حالی نقض ایتم دیوب
صبر یعنی خلقدن سؤال نیتنی ترك ایدر وخوابه وارر واویقوده هاتفدن فلان یرده برصاری بز
پارچه سنده شوقدر قراضهٔ زر واردر الوب حوایجکه صرف ایله نداسنی ایشیدوب اویانور واول
یرده واروب بزی صفت مذکوره اوزره بولور (وکذلك مجاورین مکهٔ مکرمه دن بردرویش
بغدادده ساکن برد وستنك فوتنی ایشیدر ذکر ایله مشغول ایکن واقعه استغراقنده اول دوستنی
بغدادده سوق ایجره استرسوار اوله رق کورر و بعد الصحو صورت واقعه یی کونیله وساعتیله یارانه
اخبار ایدوب حتی بغدادده آهنکرلرك چکچلری آوازینی دخی ایشتدیکنی سویلر وقصه بعد
التجسس البلیغ درویشك خبرویردیکنه مطابق اولدیغی تحقق ایدر (و بومشاهده لره
اشته رؤیای صادقه دینور که نبوتدن جزء اولان رؤیا بودر که عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنهادن
مروی اولوب بالاده اشارت اولنان (اول ما بدا رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم من
الوحی الرؤیا الصادقة فی النوم فکان لایری رؤیا الاجائت مثل فلق الصبح) حدیث شریفی
منطوقنجه حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمك مبادی وحی ده هرکوردکلری
رؤیا بعینها واقع اولوردی و بوقسم واقعه ورؤیا قطعا صورت بند کذب اولماز زیرا اشبو کشفده
روح منفرد واندن کذب متنفیدر وبو مقوله کشف ومشاهده یه شواهد اخبار نبویه دلالت
ایلدیکندن باشقه ارواحك اجساددن مفارقتندنصکره عالم حس ده اولان مبصرات ومسموعات
وسائر محسوسات جزئیاتنه شعوری اولدیغی یعنی یالکز روح بلاواسطهٔ حواس جزئیاتی ادراکنی
عقل دخی تسلیم ایدرز یراکه درویش متوکل وکرك درویش مجاورك کلی مقابلی اولان جزئیده رؤیا

وواقعهٔ مذکوره لری حس ظاهر وحس باطندن بریسیله دکلدر مجرد روحله در و بو بابده
حس باطن یانی بکدیکی وکله جکی اوزره قوهٔ متخیله نك معانی مرئیه وصورت مشاهده یی خواب
وواقعه ده تعبیره محتاج اولان خیال مجرد کسوه سنده کوسترمسیدر (خلاصه شرح مقاصدده
یازلدیغی اوزره هرنه قدر فلاسفه چونکه نفسك یعنی روحك جزئیاته ادراکنه آلاتی یعنی
حواس ظاهره و باطنه یی شرط قیلوب بدندن روحك مفارقتنده جزئیاتی ادراك ایتمز دیمشلر ایسه ده
قواعد اسلام دلالتنجه نفس ایچون بعد المفارقه ادراکات متجددهٔ جزئیه واردر ولهذا زیارت
قبورده انتفاع واستنزال خیرات واستدفاع ملمات ضمننده نفوس اموات اخیاردن استعانه حاصلدر
وعند اهل الحق روحك جزئیاتی ادراکی مطلقا حواسه موقوف دکلدر بلکه روحه استعمال
حواس ایله برهیئت مکتسبه اولمشدر که بدندن تجردی حالنده اول هیئت مکتسبه سنی کندوسنده
بولور مثلا حس بصر وحس سمع وسائر یله کسب ایلدیکی مبصرات ومسموعات وسائر محسوسات
کندوسنده مرتسمه اولوب بعد المفارقه ینه مشاهده ایدر (واما اقسام نوم وواقعه دن برقسمیکه
کشف مخیل ایله بنامدر اودخی شو وجهله درکه انسانك روحی نوم و یاخود واقعهٔ مذکوره ده
مغیباتدن بعض معانی وصور مشاهده ایدرو نفس دخی روحه تعلق جهتیله اول مشاهده وادراکه
مشارکت ایدوب اشارتی بکدیکی اوزره قوهٔ متخیله دن اول صورت ومشاهدهٔ غیبیه یه محسوساتدن
برمناسب صورت کسوه سنی الباس ایتمکله معنای مشهودی روح کسوهٔ مذکوره ده مشاهده
ایتدیکندن معبرو یاخود مرشد سالك اول رؤیا و یاواقعه نك تعبیر وتفسیرنده صورت خیالیه دن
وجه مناسبنه مرور ایدرك روحك عالم غیبدن مشاهده ایلدیکی صورت حقیقیه یی بولوب بیان
ایدر (ابن سیرین حضرتلرینك اشبو تعبیری کبی که برمؤذن شهر رمضانده حضورینه کلوب خوابده
ناسك آلت تناسلنی مهرلیوب قربان حلالدن کندولرینی منع ایدرم کوردم دیدکده مشار الیه سن
مؤذن اولمق کرك سن واساك نداسنی وقتی دخولندن اول ایتمك کرك سنکه اول سببدن ناسی
امر مباح جاعدن منع ایتدکده سن دیو تعبیر ایلدیکه مؤذنك قوهٔ متخیله سی روحك ادراك منع
مباشرت امر مباحی صورت خیالده ختم عضو معهود کسوه سنه قویمشدر زیرا عالم شهادت
ودنیاده صورت ختمی منع تصرف ایچون استعمال ایلدکلرینی کورمش اولدیغندن بوصورت
خزانهٔ خیالده باقی اولور ومرید مجاهده لك واقعه ده سباع و بهایم وجانورو یلانلروعقربلرو یا اهل
شرك وملحدلر ایله جنك وجدال ایلدیکنی مشاهده سی دخی بونك کبیدر که مرشد مریدك
بو واقعه سندن نفس ایله مجاهده ده اولدیغنی بیلورکه اول مرید کاه صفات نفسانیه دن حسد
وغضبی سباع و بهایم وعداوت وخباثتی حیات وعقارب وتمرد وانکاری اهل شرك وملاحده
صورتلرنده کورمشدر (ودخی مرید چول و یابانی قطع و یاخود انهار و بحاری مرور و یاهوایه
صعود و یا آتشه مجاورت ایدرکورسه مرشد بیلورکه مرید سیر وسلوکده اولوب منازل صفاتی
قطع ایتمکده اولمغله اکا واقعه ده اصول جسم وبدن اولان عناصر اربعه صورتلریله کورنمشدر مثلا
لازم عنصر تراب اولان امساك وکسل وجهالت وقساوت وظلمت وکدورتدن مرید بکچمش اولسه
قوهٔ متخیله صفات مذکورهٔ متروکه یی دیدهٔ مرید صاحب واقعه یه قطع مفاوز وفلوات خیالی
لباسنده کوسترمشدر ولازم عنصر ما اولان نفوس شریره ایله اختلاط وامتزاج وانلرك مقارنتندن
قبول تلون ومأثر ونسیان وخوابه میل کبی صفاتدن بکدکده بونلری چایلر ودریالری بکچر خیالی
لباسنده کوسترمشدر ولازم عنصر هوادن شهوات وکثرت ملال و برحالدن برحاله سرعت تغیر
کبی صفاتدن بکرسه هوایه صعود لباسنده کوسترمشدر وغضب وکبر واستعلا وطلب جاه ورفعت
کبی لازم عنصر نار اولان صفاتدن بکلدکده انلری متخیله آتشدن مرور ومجاوزت خیالی لباسنده
کوسترمشدر وصفات نفس منازلندن منزل آخر اشبو بکیلان لازم عنصر نار اولان صفاتدر که

بومعناجه ایشان آخرمایخرج من رؤس الصدیقین حب الجاه * دیمشلردر ودخی مریده حقیقت روح منکشف اولسه انی صورت شمسده وحقیقت قلبی کشفنده صورت قمرده واکاصفات قلب متجلی اولسه صورت کواکبده مطالعه ومشاهده ایدر وعلی هذا هرحقیقت مریده منکشف اولدقجه انی برمناسب خیال کسوه سنده مشاهده ایدر واشته جهات مذکوره یه بناء بوقسمه کشف مخیل دیمشلردر و بوقسمه کذبك دخولی یعنی قارشمسی ممکن ایسه ده محض کذب اولماز زیرا بوقسم ادراك روحدن خالی دکلدر پس اکر روحك ادراکی حالنده خواطر نفسانیه مدرکات روحانیه یه منضم اولماسه ومتخیله مدرکات روحه خیال لباسنی پوشیده قیلسه اول واقعه یاخود رؤیا تماما صادق اولور لکن مختلط اولدقده اول مشاهده خیال جهتندن صدق وکذب نقابیله کورندیکندن معبر ومأول قوت علم تعبیر وتأویل ایله حقایق مدرکات روحانی یی شوائب خواطر نفسانیه دن منقح وخالص ایدوب اواوجهله تعبیر وتأویل ایدر (واما اقسام مذکوره دن برقسمی دخی خیال مجرددر واودخی فی الجمله اشارتی سبق ایلدیکی اوزره عندالصوفیة الکرام شویله معرفدرکه خواطر نفسانی قلبه غلبه ایدرسه اول غلبه سببیله روح مشاهدهٔ غیبدن محجوب قالوب نوم ویاخود واقعه حالنده اول خواطر زیاده قوت بولوب متخیله هربرخاطره بی برخیال کسوه سنده کوسترر ویاخود اول خواطر بی تصرف متخیله بعینها کوریئور مثلا قلبده دفینه بولمق خاطره سنده خوابده دفینه کورمك کبی ویاخود ریاضت کش اولان کیمسه نك قلبنده خلق کندوبی قبول ایتمك خاطره سی پیدا اولدقده واقعه ده کندویه خلق سجده ایتمسنی کورمك کبیکه بونده معبر ومرشد بیلورکه اشبو مشاهده نتیجهٔ آرزوی نفس اولوب رائی یه اول آرزو مصور اولمشدر لاجرم اول مشاهده یه اعتبار ایتیوب خیالدر دیو حکم ایدر وبو مشاهده اکر خوابده واقع اولورسه اکا اضغاث احلام دیرلر واکر واقعه ده ایسه واقعهٔ کاذبه دیرلر و بوقسمده وقوع صدق اصلا صورت بند اولماز زیرا بونده نفس مستقل اولوب روحك مدخلی یوقدر وصدق ایسه صفات نفس مجردن دوردر وشرط واقعات ایسه ایکی نسنه درکه بری ذکرده استغراق ایله محسوساتدن غیبت ودیکری قلب مریده اخلاصك بولنمسی وسرینك ملاحظهٔ اغیاردن تجرد وخاوی در اشبو شرطلر اولورسه مشاهده سی قابل تأویلدر والا اعتباردن ساقطدر لکن ممکندرکه خیال مجرد حق مخلصده استغراق ذکرسببیله کشف اید وبده صورت درست وقابل تأویل اوله اشته واقعه جمله احوالده نومه مشابه ومماثلدر فقط صورت واقعه ده اولان خیال مجرد خوابده تحقق ایتیوب واقعه ده تحققی ممکندر پس بوتقریردن معلوم اولورکه واقعه ورؤیادن هم صدق وهم کذب واقع اولور لکن مکاشفه ده صدقدن غیری برشی وقوع بولمز والحاصل کرك بو احوال مریدی تفریق وکرك اشارت اولنان مکاشفه نك اقسام واحوال ومراتبی کتب قومده قدس الله تعالی اسرارهم اکرچه مسطوردر لکن اطلاعی حاله موقوف واودخی دست ارشاد مرشد کامله معطوف اولدیغندن همان باری تعالی وتقدس جمله اخوان مؤمنینی مرشد کامله موفق ایده دعاسیله بومقدار ایله اکتفا وعاجزانه صاحب مستطرفك متن مجمل نقلنه کویا شرح مفصل املا اولنمشدر (ودخی رؤیای صادقه ده بخاریده مضبوط وانس رضی الله تعالی عنهدن مروی (الرؤیا الحسنة من الرجل الصالح جزء من ستة واربعین جزء من النبوة) ایله ینه بخاریده ابوسعید الخدری رضی الله تعالی عنهدن مروی (الرؤیا الصالحة جزء من ستة واربعین جزء من النبوة) حدیث شریفلرینه شراح حدیث مضاف تقدیریله (یعنی من اجزاء حکم النبوة دیو شرح ایلمشلردر واستدلالده دخی چونکه رؤیا غیبدن خبر ویرمه ده نبوت حیثیتنده اولوب ختم نبوتدنصکره صلی الله علیه وسلم نبوت بوقیسه ده نبوتك علمی یعنی علامتی باقیه در وبومعنایی رسول اکرم علیه الصلاة والسلام

(افندیمزك)

افندیمزك (ذهبت النبوة وبقیت المبشرات) قول شریفی مؤیددر دیمشلردر (وعلی قول نبوت مرقومه دن مراد تعبیر رؤیادر یوسف نبی علیه السلامه اعطا اولندیغی کبی (وابن ملك رحمه الله امانبوتك قرق التی اجزا ایله تحدیدینی حقیقتی هرنه ایسه تلقی بالقبول ایدوب استعلام کیفیتندن توقف اولنملی دیو متشابهات حدیثدن اولدیغنی اشعار ایلمشدر (وصحیح مسلمده عدد روایاتی مختلفه در روایاتدن مشهور اولان قرق التی روایتیدر وبر روایتده یتمش واقع اولمشدر وسائر کتب حدیثده ابن عباسدن رضی الله عنهما قرق روایتی وابن عمر رضی الله عنهمادن یکرمی التی روایتی مرویدر (قاضی طبری اشبو اختلاف رائینك حالی اختلافنه راجعدر پس رؤیای صحیحهٔ فاسق یتمشدن ورؤیای صالحهٔ صالح قرق التی دن اولور وهکذا تفاوت مراتب صلاح اوزره دردیو تأویل وتوفیق ایلمشدر (وقرق التی روایتی بعضیلری رؤیای نبویه دن اخبار در زیرا علیه الصلاة والسلام ابتداء نبوت شریفلری التی ماه قدر رؤیا ایله انباء احکام بیوردیلر وزمان انوار اعلان نبوت دخی یکرمی اوچ سنه ایدی که بوصورتده وحیك جمیع زمانه نسبتله زمان رؤیا قرق التی جزءدن برجزء اولور دیو تأویل ایلمش ایسه ده ابن ملك بیاننجه اشبو تأویل زمان رؤیا التی ماه مدت اولدیغنه نقل مساعد دکلدر دیو امام نوریشتی تضعیف ایتمشدر (خلاصه مناوی بیاننجه رؤیانك جزء نبوت اولمسی مجاز اولوب حقیقت دکلدر زیرا ارتحال حضرت رسول اکرم علیه الصلاة والسلام ایله وحی ونبوت منقطع اولمشدر ودخی جزء نبوت نبوت اولماز وبوراده مناوی مرحوم رؤیا نبوتدن بروجه محرر جزء اولدقده رؤیادن کافرك نصیبی نیجه ممکن اولور دیو سؤال وارد اولورسه جوابنده رؤیا هرنه قدر نبوتدن جزء ایسه ده بانفرادها نبوت اولمادیغندن مؤمن فاسق کبی کافرك دخی رؤیا کورمسنده امتناع یوقدر دینور دیمشدر فتدبر (وحجة الاسلام غزالی قدس سره رؤیا انکشافدن عبارت اولمغله انجق قلبدن غشا وه قسوتك انکشاف وزوالیله حاصل اولور ولهذا رجل صالحك رؤیاسنه وثوق واعتماد اولنوب کذبی کثیر اولنلرك رؤیالری تصدیق اولنماز و برشخصك که فساد وعصیانی چوق اوله قلبی اظلم اولمغله کوردیکی اضغاث احلامدر وشرعك نوم وقتنده وضو ایله امری ظاهرا او یونسون ایچوندر و بو دخی طهارت باطنه اشارتدر وطهارت باطن اصل وطهارت ظاهر تتمه سیدر دیدیکنی دخی شرح کبیر جامع صغیرده مناوی تحریر ایتمشدر فلیحفظ (وواقف علوم شرعیه وعقلیه ابن خلدون مقدمه سنده جنس کشفی وسیما رؤیایی ادلهٔ شرعیه وعقلیه ایله کوزل تحقیق ایدوب اواخر مطلب مذکورده (وفی الصحیح ان النبی صلی الله تعالی علیه وسلم قال الرؤیا ثلاث رؤیا من الله ورؤیا من الملك ورؤیا من الشیطان) وهذا التفصیل مطابق لما ذکرنا فالجلی من الله والمحاکاة الداعیة الی التعبیر من الملك واضغاث الاحلام من الشیطان لانها کلها باطل والشیطان ینبوع الباطل هذه حقیقة الرؤیا ومایشبهها ویشبهها من النوم وهی خواص للنفس الانسانیة موجودة فی البشر علی العموم لایخلو عنها احد منهم بل کل واحد من الاناسی فقد رأی فی نومه ماصدق له فی یقظته مرارا غیر واحدة وحصل له علی القطع ان النفس مدرکة للغیب فی النوم ولابد واذا جاز ذلك فی عالم النوم فلا یمتنع فی غیره من الاحوال لان الذات المدرکة واحدة وخواصها عامة فی کل حال والله الهادی الی الحق * دیو فذلکهٔ تدقیقات ایلمشدر انتهی نقل النقیب اسعد الفقیر المترجم (صاحب المستطرف تعبیر رؤیاده ماهر اولان ابن سیرین حضرتلرینك فضیلتنی بیانده اشبو آتی تعبیرلرینی ذکرایله دیرکه حضورینه برکیمسه کلوب بن خوابمده زیتون اغاجنی زیت ایله صوارر کوردم دیدکده همان ابن سیرین حضرتلری طوغری بلوب تحت نکاحکده اولان کیمدر دیو صورر اول کیمسه دخی شراء مالك

اولدیغم فرنکیة الاصل جاریهٔ موطوئه مدر دیدکده قورقارمکه اول جاریه والده‌ك اوله دیو
تعبیر ایدر فی الحقیقه تجسس ایتدکده اناسی چیقار (وینه مشارالیهه الده برطوبره اولدیغی
حالده بر رجل کلوب بن کندیمی زقاقی سد شدید ایله سد ایدر کوردم دیدکده ابن سیرین
حضرتلری اول رجله بو رؤیایی سنمی کوردك دیو سؤال ایدوب نعم بن کوردم دیجك
حضورنده بولنان دیکر کیمه‌لره بو رجل صبیانی خنق ایدر برشخص اولمق وطوبره سنده
آلت خنق بولنمق کرکدر باقك دیو اشعار ایلدکده طوتوب طوبره‌یی یوقلدقلرنده ایپلر
وحلقومی صقه‌جق حلقه‌لر ظهور ایتمکله ضابطه تسلیم ایدرلر (قلت) سبب خنق یازلمامش
ایسه ده یاحلی صبیان وصبیانه طمعا وباخود عهد سعادت نبویده علیه الصلاة والسلام
وقوعبولدیغی اوزره شخص مرسوم یهودا واوب اولاد اهل اسلامه اهانة اول فعل شنیعه جسارت
ایتمك کرکدر انتهی (وینه مشار الیهه قوشلق طعامی تناول ایلدکاری حالده برخاتون کلوب
بن نومده قمرك ثریایه دخولنی و بوحینده ارقدن برمنادی ابن سیرینه واروب بومشاهده ایلدیککك
کیفیتی خبرویر دیو ندا ایلدیکنی کوردم دیدکده مشارالیهك دستی طعامدن چکلوب نه‌صورتده
کوردك دیو خاتونه رؤیایی اعاده ایتدیرر و یانلرنده بولنان قزقرنداشنه بوخاتون یدی کوندنصکره
وفات ایده‌جکمی زعم ایدر دیو تعبیر ایدوب وفی الحال یدیکی قلبی اوزره قیوب توجع ایدرك یعنی
خسته‌لنه‌رق قیام وفراشنه دوشوب یدی کوندنصکره ارتحال دارالسلام ایلدیلر (صاحب
المستطرف سابق الذکر مؤذن رؤیاسی تعبیرینی ایدن ابن سیرین حضرتلری اولدیغنی بومحلده
ایراد ایلمشدر (وینه رؤیاده برطه‌یی صویوب بیاضنی اکل وصار یـنی القایدن شخصه
اکرمنامك صحیح ایسه سن نباش سن یعنی کفن صویجیسك دیو تعبیر ایدوب فی الحقیقه
شخص مرقومك نباش اولدیغی بیلنمشدر (ومشارالیه کندو رؤیاسنده جوزا ثریایه تقدم ایلدیکنی
مشاهده ایتدکده حسن بصری حضرتلریکه بندن اشرفدر انك وفاتندنصکره بندخی فوت
اولورم دیو تعبیر ایتمکله حسن بصری حضرتلرینك انتقالندن یوزکون مرورنده مشارالیه
دخی ارتحال ایلمشدر (قلت مشارالیه ابن سیرین انس رضی الله تعالی عنهك عتیقیدر واسمی
محمد در و برکنیه‌سی دخی ابوبکردر لکن ابن سیرین کنیه‌سیله مشتهر اولمشدر وتابعینك فاضلی
واورعیدر تعبیر وتأویلده آیة من آیات الله ایدی صحابیدن اوتوز ذات شریفه ملاقات ایتمشدر
ووفاتی هجرتك یوزاونجی سالنده واقع اولمشدر رضی الله تعالی عنهم (محکیدرکه برکیمسه منامنده
حضرت عیسی علیه السلامی ویانبی الله صلب اولندیغك حقمیدر دیو صوردقده نعم دیدیکنی کورر
وبیدار اولدقده رؤیایی مشارالیهه عرض ایلدکده بورؤیاکی واجب تعالی لاتك ﴿وماقتلوه
وماصلبوه﴾ قول کریمی تکذیب ایدر ولکن صلب سکا عائددر دیو تعبیر ایتمکله بعد زمان
رآئی مذکور مصلوب اولور (قلت) اشته بورؤیا دخی اضغاث احلام قبیلندن اولمیوب بلکه
رؤیای تعبیردر زیرا عیسی علیه السلامی نبی اولمریله کورمك صحیحدر یعنی شیطان رؤیاده
نبی‌یه تمثل ایده‌مز لکن صلبنی تصدیق محتاج تأویل اولمغله معبر رآئینك صلبیله کوزل تأویل
ایتمشدر (واسعد فقیر ابوالعباس القوصی قدس سره‌نك وحید نام کتاب فاخرنده کوروب
بوقطعه‌ده نظم ایلدیکی تعبیر دقت مشیر بایزید بسطامی قدس سره بورایه مناسب اولمغله
تحریر ایلمشدر * دیمش براهب باطل جناب پیر بسطامه * سنی خوابمده کوردم صورت
خوك اوزره اول آگاه * دیمش رؤیاك کرچکدر که مرآت وجودم بن * ایچنده کندیکی
کورمشسن ای خودبین اولان کمراه * مرویدرکه کبار تابعیندن سعید بن المسیب حضرتلرینك
حضورینه بررجل واروب بن مقامك یعنی مکهٔ مکرمه ده کائن مقام ابراهیمك علیه السلام

ارقه‌سی سمتنه منامده کندومی درت کره بول ایدرکوردم دیرسعید حضرتلری دخی یلان
سویلدك بورؤیانك صاحبی سن دکلسن دیدکده رجل مرقوم انکاره مجال بوله میوب صاحب
رؤیا امویه دن عبدالملك اولدیغنی سویلینجه صلب عبدالملکدن درت نفر کیمسه مسند نشین
سلطنت امویه اولور دیو تعبیر ایلمشلردر (امام شافعی حضرتلری نقل ایلمشلرکه بن منامده
علی رضی الله تعالی عنه حضرتلرینی کوردم بکا *ناولنی کتبك * یعنی تألیف ایلدیکك کتابلری
بکا صون بیوردیلر بندخی صوندیغمده همان آلوب تبدید یعنی تفریق وپریشان ایلدیلر بیدار
اولوب اخ کائبه اولدیغم حالده صباحلدم یعنی تفریق کتبدن عدم قبولیدر مطالعه سیله
صباحه قدر حزن وانکساره مقارن اولدم وارکندن جناب جعده واروب رؤیایی خبرویردیکمده
الله سبحانه وتعالی شانکی مرتفع وعلمکی آفاقه منتشر ایده جك دیو تعبیراتکله متسلی ومتشکر
اولدم دیدیلر (ابن مسعود رضی الله تعالی عنهدن من رآنی فی منامه فقد رآنی حقافان الشیطان
لایتمثل بی) حدیث شریفی روایت اولنمشدر (قلت) اشبو حدیث جامع صغیرده مسلم وابی
داود وترمذی ونسائی تخریجلری اوزره ابوسعید الخدری رضی الله تعالی عنهدن مرویدر
ومفهوم شریف ومآلی مناوی بیانیجه برکیمسه که بنی نومنده مشاهده ایده تحقیق بنم کمال اوزره
اولان حقیقتمی کورر زیرا شیطان بکا تمثل ایده‌مز یعنی نومده تمثل ایدوبده لسان نبوت اوزره
کذب ایده‌مز دیمکدر وبخاریده حدیث رؤیای نبی ابو سعید وابوقتاده دن رضی الله تعالی عنهما
مرویا (من رآنی فقد رأی الحق) ومسند امام احمدده ابو قتاده دن رضی الله تعالی عنه مرویا
(من رآنی فقد رأی الحق فان الشیطان لایتزایابی) وبخاری ومسلم وابوداودده ابوهریره دن
رضی الله تعالی عنه مرویا (من رآنی فی المنام فسیرانی فی الیقظة) او یعنی شك راوی اوزره
(فسیرانی) یرنده (فکانمایرانی) (ولایتمثل الشیطان بی) الفاظ شریفه‌لرنده وارد اولمش وینه
بالاتفاق بخاری ومسلم تخریجلرنده ابوهریره دن رضی الله تعالی عنه مرویا (من رآنی فی المنام
فان الشیطان لایتمثل بی) وبخاری منفردا (لایتمثل الشیطان فی صورتی) روایتنی دخی تخریج
ایلمشدرکه جمله سنك مفادی منامده مشاهدهٔ نبی آخرالزمان وسائرانبیاء ومرسلین علیه وعلیهم
الصلاة والسلام کرکسه صفت اصلیه وحلیهٔ شریفه‌لری اوزره مشاهده اولنسون وکرکسه مثلا
حضرت رسول اکرم علیه الصلاة والسلامی ابیض اللحیه مشاهده ایلمك کبی غیرصفتلری
اوزره مشاهده اولنسون رؤیای صادقه اولوب شیطانك انکله لعب ایلدیکی رؤیا دکلدر یعنی
خیال رائی ده شیطانك تخیلاتندن دیلدیکی لعبه اوزره تمثلی قبیلندن دکلدر زیرا حق باطله
مشتبه اولمامق ایچون کافهٔ انبیا ومرسلین علیهم الصلاة والسلام نومده ویقظه ده شیطان
صور شریفه‌لرنده ظاهر اولمقدن معصوملردر دیمکدر انتهی (مرویدرکه بررجل رسول
اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمه کلوب یارسول الله منامده کوردمکه سرم مقطوع اولمش
والحال که ینه کوزمله سریمه نظر ایدر ایدم رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم ضحك
بیوروب اکاقنغی کوزکله رأسکه نظر ایدر ایدك مآلنده کلام ملاحظه ارتسامیله خطاب بیوردیلر
وبو رؤیادنصکره رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری چوق کچمیوب عالم مقدس بالایه
انتقال ایلدی رأسی سرآمد صف انبیا علیه الصلوات والتحایا ونظری سنت سنیه‌لرینه اتباع ایتمسی
اوزره تأویل قیلنمشلرایدی (بررجل الینه بول ایلدیکنی کوروب علی بن الحسین رضی الله تعالی
عنهمایه تعبیر ایچون کلوب رؤیاسنی سویلدکده نکاحکده اولان محرمکدر دیو تعبیر ایلدیلر تفتیش
اولندقده رجلك منکوحه‌سی سود قزقرنداشی اولدیغی ظهور ایلدی (وعن النبی صلی الله علیه
وسلم (الرؤیا بشارة للمؤمن بماله عندالله تعالی من الکرامة فی الدنیا والآخرة) مفاد خبرمذکور

رؤیای صادقه الله تعالانك عند معنویسند • اولا ن کرم وفضل وعنایتندن مؤمن قولند دنیا وآخرتده احساتی تبشیر دردیمکدر (ابن عمر رضی الله تعالی عنهمادن منقولدر برسنهٔ کامله ربه نیاز وتضرعده • اولدمکه پدریمی منامده بکا کوستره حق سبحانه و تعالی دعامی قبول ایدوب بکا کوستردیکه عرق جبینی سیلر ایدی و بکا اوغلوم اکر رحمت الهیه اولسیدی پدرك هلاك اولوردی زیرا حق سبحانه وتعالی بیت مال المسلمین دوه‌لرندن بردوه‌نك عقالنی یعنی اپاغی کوستکی دخی بندن سؤال یعنی حسابنی مطلوب ایلدی دیدیلر (عادل امویه عمر بن عبد العزیزه اشبو رؤیای ابن عمر رضی الله تعالی عنهم نقل اولندقده صحیح ایدوب واللر بنی باشنه اوروب نقی طاهر اولان حضرت عمر رضی الله تعالی عنهه بو وجهله معامله اولندقده ابن المترف اولان عمر بن عبد العزیزك حالی نیجه اولوردیو فریاد ایلدیلر رضوان الله تعالی علیهم اجمعین فلیتنبه

الباب الحادی والستون

اشبو التمش برنجی باب حیل و خدعه‌لر یعنی بلاغدر حسن تدبیر واوتدبیرلر ایله مقاصد وآمال حسنه‌یه وصول وتیقظ وآکاهی و اموردہ تبصر بیاننده در (قلت) چشم مطالعه یه آشکار اولدیغی اوزره اصل کتاب مستطرفك اوتوزطقوزنجی بابنده حیل مقبوله یه دائر وافر اقوالی بالمناسبه جامعی ابن الخطیب مرحوم یازمش وقلم عجز رقم اسعد فقیر دخی حیلك لغهٔ واصطلاحا معناسنه و حسنته متدائر تصحیحی ارباب مروتدن نیاز اولنه‌رق براز کلمات رکیکه ضمیله کیاه سطور ازمش اولمغله بو راسنی حین مطالعه ده • اوراسی ملتفت اوله (صاحب المستطرف * الحیلة من فوائد الآراء المحکمة وهی حسنة مالم یستباح محظور * یعنی حیله امور ده تدبیر محکمه ومتیقنه اولان رأیلر فوائدندن یعنی حسن تدبیر دیمك اولوب بوقسه ذهن ناسه اول امرده تبادر ایدن تلبیس وتزویر دیمك دکلدر مادامکه محظور وحرام ومنهی اولان شیلر بلاضرورة مباح قلمق ایچون سوق وشروع اولنموب بلکه بضرورة بولنیله جق حرامدن وقایه ایچون اجرا اولنه او حالده برفعل حسن وامر مستحسن‌دردیمشدر (بعض فقهاء کرامه فقه شریفده مسائل حیل وارمیدر یعنی شرعا جائزمیدر دیو سؤال اولندقده جناب حق قوللرینه رحمة تعلیم بیوردی زیرا قران کریمده ﴿وخذ بیدك ضغثا فاضرب به ولاتحنث﴾ بیورمشدر دیو جوازیله جواب ویرمشدر (قلت) کبار فقهاء حنفیه‌دن سعید بن علی السمرقندی حیل ومخارجده تألیف ایلدیکی اسمی آتی کتابنده شویله تحریر ایدرکه بن حیل ومخارجی کتاب وسنت واجماع امت اوزره استدلالا جائز کوردم (اما کتاب قصهٔ ایوب علی نبینا وعلیه الصلاة والسلامده اولان ﴿وخذ بیدك ضغثا فاضرب به ولاتحنث﴾ نصیدر (واما سنت که بر رجل بر صاع خرمایی ایکی صاع خرمایه اشترا ایلدکده رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم اول رجله (ارءیت هل لابعت تمرك بسلعة ثم ابتعت بسلعتك تمرا) حدیث مرویسیدر ودخی (ان الله تعالی یحب ان یؤتی برخصته کما یحب ان یؤتی بعزائمه) حدیثی مرویدر (واما اجماع که عهد سعادتدن الی یومنا هذا تأکید وثائق واحکامده وربا وحرامدن هرب واحترازده • ودفع ضرر وظلمده • وحرجده • وقوعدن احترازده احتیال اوزره عادت جریان ایتمشدر وخلف سلفدن بلانزاع وانکار تلقی قیلمشدر که اشبو تلقی اجماع محلنه حلول ایتمشدر لکن ائمهٔ ماضیه که ابو حنیفه وابو یوسف ومحمد وحسن بن زیاد رضی الله تعالی عنهم مسائل مخارجی کتابلرینه نشر ایدوب مستقلا بر کتابه درجله معنون قیلمامشلردر ولهذا ابو بکر الاسکاف اسقاط شفعهٔ شریك مسئله سندن ماعدا کافهٔ مسائل حیل مبسوطده بروجه محرر موجوددر وامام محمده نسبت اولنان کتاب الحیل اقوال محمددن منحول ومأخوذ اولوب

امامك کندو تألیفی دکلدر دیمشدر (وبن عبادات ومعاملاتده اولان مسائل حیل ورخصی متقدمین ائمهٔ دینك کتابلرندن التقاط وعلماء متأخرین وفقهاء مسلمینك فتاوارندن استخراج ایدوب جنة الاحکام وجنة الخصام تسمیه ایلدیکم اشبو کتابده • باب باب مأخذینی اشارتله بیان ایلدم دیمشدر انتهی (قصهٔ ایوب علیه السلام یاآلاده تفصیل اوزره قلم اسعد فقیرایله یازلمشدر وبیضاوی شافعی حضرتلری آیت کریمه ده ضادك کسری وغینك سکونیله اولان ضغث اوتلق وغیریدن برحزمهٔ صغیره دریعنی برباغدریعنی برباغ دمتدرکه زوجهٔ ایوب علیه السلام لیا بنت یعقوب وعلی قول رحمة بنت افرائیم بن یوسف علیه السلام ایوب علیه السلام مبتلای جراح ایکن برایش روٴیتیچون بانلرندن کیدوب کچکدکده بره بولدقده یوزکره ضرب ایلمك اوزره یمین ایلمش ایدی بعد البرء یوزچوپی دسته لیوب اول دسته ایله برکره ضربله یمینی باری تعالی حل ایتمکله حانث اولمادیلر واشبو وضع حدودده رخصت باقیه اولدی دیمشدر انتهی (ورسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز حضرتلری غزا وجهاد مراد بیوردقلرنده • توجه بیوره جقلری سمتی کتم واصحاب کزینه اومحلی توریه طریقیله بیان وجامع الکلم اولان احادیث شریفه‌دن (الحرب خدعة) حدیثنی تکلم بیورورلر ایدی (مرویدرکه عمر الفاروق رضی الله تعالی عنه هرمزانی قتل مراد ایلدکلرنده هرمزان ایچمك ایچون صو استدی کتوردکلرنده کاسه‌یی النده طوتوب اضطرابه واردی فاروق رضی الله تعالی عنه * لابأس علیك انی غیر قاتلك حتی تشربه * یعنی هرمزانه قورقمه بن صویی ایچنجیه دك سنك قاتلك دکلم دیدیکی کبی هرمزان صویی ایچمدن کاسه‌یی الندن یره براغوب * الوفاء یا امیر المؤمنین نور ابلج * یعنی عهده وفا ای امیر المؤمنین بر نور باهردر دیمشکن بنه فاروق حضرتلری قتلیله امر ایلدی هرمزان سن بکا امان ویرمش ایکن قتل ایله امر اولنورمی دیجك حضرت عمرنه کیفیتله سکا امان ویردم سویله بیوردقده * لابأس علیك حتی تشربه * کلامکده لابأس قولی اماندر وغایت قلدیغکز شرب بندن واقع اولمادی دیدی بعده فاروق حضرتلری * قاتلك الله اخذت امانا ولم اشعر * یعنی الله لایقکی ویرسون بن بیلدیکم حالده بندن امان الدك بیوردیلر (قلت) دیار عجمده اولان فتوحات عمریه‌دن اهواز قلعه‌سی فتحی که هجرتك اون یدنجی سنه سنده واقع اولمش ایدی وذکر اولنان هرمزان نام بهادرکه سرکردکان عجمدن وقلعهٔ مذکوره‌نك محافظی ایدی عسکر اسلام محاصره ایلدکلرنده حکم خلیفه نه صورتده قرار بولورسه اکا راضی اولمق اوزره مصالحه اولنوب هرمزانی وفدیعنی ایلچی ومکالم اوله‌رق مدینهٔ منوره‌یه ارسال ایلدیلر وقتا که مدینهٔ منوره‌یه واصل اولدقلرنده • هرمزانك آبا عی هرمزانك دیبادن اولان کسوه‌سنی وقلنسوهٔ مزینه‌سنی کیدردیلرتا که علی زعمهم دیدهٔ عمریده مهیب کورینه سرای خلیفه‌یی صوردیلر مسجد نبویده در دیدکلرنده مسجده کلدیلر خلیفه حضرتلری نائم ایدی یشکاهنه اوطوردیلر هرمزان تعجبا قنی خلیفه‌نك بواب وخدمی دیو صوردی خلیفه‌نك اویله تکلفاتی یوقدر دیدکلرنده نیجه ارتوب طوررایکن حضرت عمر رضی الله تعالی عنه بیدار اولوب هرمزانی ووفد اهوازی کوردکده * الحمد لله الذی اذل بالاسلام هرمزا واشباهه * دیوب هرمزانك اوزرنده اولان اثواب زینتی نزع ایله امر بیورمغله ثوب خفیف کیدردیلر وبینلرنده خیلی مکالمه جریان ایلدکدنصکره ذکر اولنان طلب ماء وامان مذکور واقع اولدی بعده • هرمزان قبول اسلام ایتمکله عمر رضی الله تعالی عنه ایکی بیك نفر عسکر اسلامك ریاستنی هرمزانه تفویض ایله استخدام بیوردیلر انتهی * الحاجة تفتح الحیل * ضرب وبندر مفادی حیله قبولی بنی ضرورت اجار دیمکدر * ینبغی للعاقل الذی یحتال للامور ان یخرج منها ان لایقع فیها * کلام مشهوردرکه

غالبا مآلی حیله یه انجق لاجل الضرورة المذکورة شروع اولنور دیمك کیبدر (محکیدرکه ضحاك ابن مزاحم برنصرانی یه اسلامه کلسك سلامته رسیده اولورسن دیو ترغیب ایلدکده نصرانی بن دائما اسلامه محبتم وارلکن اندن بنی خمره محبتم منع ایدر دیجك ضحاك حکمت ادراك حضرتلری ❊ اسلم فاشربها ❊ یعنی مسلم اول ینه نوش شراب ایت دیو صورت تسهیل کوسترمکله نصرانی شرفیاب دین محمدی اولور وقتا که اول مهتدی پاك طینت عرض اسلام ایلدکده ضحاك حضرتلری اشته توفیق حق ایله مسلم مسلم اولدك من بعد شرب خمر ایدرایسك سکا شرعا حد اورز یوق نعوذ به تعالی ارتداد ایدرایسك سنی قتل ایدرز ارتق دیلدیککی ایت وسمت معقول ترسی ایسه اورایه کیت بیوردلر اولدخی کافة شعائریله اسلامی اختیار ایدوب داخل دائرهٔ اخیار اولوراشته مجوز ومقبول اولان حیلهٔ شرعیه بودرکه انی ضحاك اجرا ایله برذاتی شرکدن قورتارمشدر (قلت) اشبو ضحاك بنی عبد مناف بن عامر بن صعصعه دندر هجرتك التمش سالنده تولد ایلدی ومعلم ایدی خراسانه واروب انده اقامت و یوز اوتوز ایکیده وفات ایلدی مشاهیر تابعیندندر (روایت اولنمشدرکه حضرت داود علیه السلام عصرعالیلرنده بیت مقدسده صخرة الله عندنده سمادن اصلی برزنجیر وار ایدی ناس بربرلریله مرافعه اولدقلرنده اول زنجیر یانه کلورلر وطرفیندن هر بری اللرینی زنجیره اوزادرلر ایدی هر کیم قولنده صادق ایسه زنجیر الینه کلور وهر کیم کاذب ایسه چکلور ایدی حال منوال محرر اوزره ایکن وقتا که ذکری آتی خدیعه ظهورنده سلسلهٔ شریفهٔ مذکوره سمایه مرتفع وغائب اولدی خدیعهٔ مذکوره شویله درکه بررجل برآدمی یه امانت اوله رق برجوهر ویرمش ایدی شخص مودع اول جوهری برمجوف عصا ایچره یراشدیروب صاقلدی بعدزمان صاحبی کلوب امانتنی طلب ایلدکده مودع سکا ویردم اودخی المادم دیوب نزاع وقوعیله زنجیرعدلك یانته تحاکمه کلدیلر مدعی یعنی جوهرصاحبی یارب قولمده صادق ایسه م زنجیری بکاقریب ایله دعاسیله النی مد ایلدکده الی مس ایلدی بعده مودع منکر عصای مذکوری شو عصایی طوت دیو مدعی یه ویروب یارب بیلورسنکه بن جوهری صاحبنه ویردم بوقولمده صادق ایسه م زنجیره الم ایرسون دعاسیله مدید تزویر ایلدکده کذلك زنجیر چکلیوب مس ایلدی ناس بوحالی مشاهده ایلدکلرنده حیفا که سلسله حق وباطلی مساوی ایتدی یعنی راست ودروغ بیلنیوب حق ضایع اولدی دیدیلر وفی الحال بوخدیعه نك شآمتی سببیله سلسله چکلوب مستور وسلسله نك علم ازلیده اولان حکم موقتی وداود علیه السلامه بعده ذابین الناس بینه ویمین ایله حکم ایتمك اوزره وحی الهی اولوب الی یوم الساعه شاهد ویمین اوزماندنبرو مشروع اولمشدر سلسلهٔ مزبوره نك ارتفاعی بروجه اشارت علم ازلیده موقت اولان حکمی نهایت بولمسندن عبارتدر فلیحفظ (وصحابیدن معاویه وعمرو بن العاص ومغیرة بن شعبه وسائب بن اقرع دهاة عرب دیو مشهوردر وایشان طائفده تولد ایتمشلردر رضی الله تعالی عنهم (مرویدرکه قبائل عربدن دهاة العرب دیو ذکاوتلری مشهور اولان ثقیف قبیله سندن ودهاتدن اولان مختار بن عبید الثقفی ابراهیم بن الاشتری باشبوغ ایدوب عبید الله بن زیاد ایله محاربه ومقاتله یه بعد التعیین والارسال خواص قرناسندن برینه براز بیاض کوکرجین ویروب ابراهیمك اردوسنه کیت وبونلری سن ایت اکر عسکریمزده هزیمت کورر ایسك اول حینده کزلوجه کوکرجینلری برهوا ایدوب عقبنده عسکره بن بطون کتبده کوردم عسکر منصوره یه کوکرجین صورتنده ملائکه امداده کلوردیو ندا وصیحه قیل دیو تنبیه وتعلیم ایلدی اولدخی واروب خلال قتالده مغلوبیت عسکر ابراهیمی کوردکده بروجه تنبیه عمل ایدر وقتا که عسکر کوکرجینلری کوردکده کندولرینه قوت قلب کلوب اشته ملائکه امداد اشته ملائکهٔ امداد دیو

صیحه یه باشلیوب تکبیر ایله حمله ایدوب ابن زیادك عسکرینی وکندینی قتل وپریشان ایلدیلر (قلت) ذکاء ذالك فتحی والف ممدوده ایله حدت قلب وتیز فهملك معناسنه اولمغله فعیل وزننده اولان ذکی تیزفهم واعقل دیمك اولور واما زای ایله ینه فعیل وزننده زکی پاك وممدوح دیمکدر بوصورتده ایکیسی دخی معنای مذکورلرنجه لقب ومخلص اولور یعنی نه ذکی ونه زکی غلط اوله بیلور فقط مراد اعقل اوله رق زکی وپاك اوله رق ذکی یازمق ودیمك غلطدر فلیحفظ (وذکر اولنان مختار ظاهرا اخذ ثار حضرت حسین رضی الله تعالی عنه ایچون کوفه ده خروج ایدوب شام طرفندن اولان ابن زیادی ابراهیم نخعیٔ مذکوری ارسال ایله قتل ایلدی بعده نصیبین وموصل وسنجاری مروانیه یدندن اخذ ایلدی لکن نصرت اهل بیت نیتنی دکشدیروب وتسلطنه قالقشمغله مکه ده اول حینده بالاستقلال امارت ایدن ابن الزبیر حضرتلری قرنداشی مصعبی تعیین ایدوب کوفه ده مختار ایله قتال شدید دنصکره مصعب غالب کلوب مختاری التمش یدی سنهٔ هجریه سی رمضاننده قتل ایلمشدر (ذهبی تاریخنده مختار کذاب اولوب جبریل علیه السلام بکا نزول ایدر دیو تقول ایدر ایدی دیمشدر (محکیدرکه حضرت سلیمان علیه السلامه بررجل کلوب یانبی الله بنم قازیمی قومشولرمدن بری المش کیم اولدیغنی بیلمم دیو اشتکا ایلدکده ناس جامعه جمع اولسونلر تنبیه نبوی واردر دیوندا ایتدیرلر خلق کلدکلرنده منبره صعود بیوروب ایچکزدن بریکز قومشوسنك قازینی آلوب توبی باشنه یاپشمش اولدیغی حالده جامعه کیرمشمی بیوردقلرنده قازی الان شخص میان خلقده الیله باشنی یوقلادیغنی سلیمان علیه السلامك اوضاع نامه ناظر اولان دیدهٔ ربینه راست کلدیکی کبی شو شخصی طوتك بیوردلر وفی الحقیقه قازك آخذی شخص مرقوم اولدیغی تبین ایتمشدر (قلت) بو مقوله اسرائیلیاتدن اولان حکایات مادامکه پیوستهٔ حدیث وآثار اولمیه یه معتبر دکلدر وانبیاء عظام علیهم الصلاة والسلامك اشبو قازحکایه سنده اولان تدبیرکبی اظهار حق وابطال باطل ضمننده اولان اوضاعلری علی تقدیر صحتنه محضا امتلرندن حکومتله مأمور اولنلره تعلیم تدبیر ایچون اولدیغی احتمالی لایح خاطر فقیر اولمشدر فتدبر انتهی (وعن ابی هریرة رضی الله تعالی عنه عن رسول الله صلی الله علیه وسلم انه قال خرجت امرأتان ومعهما صبیان فعدا الذئب علی احدهما فاختصما فی الصبی الثانی الی داود علیه السلام فقال کیف امرکما فقصتا علیه القصة فحکم به للکبری منهما فاختصما الی سلیمان علیه السلام فقال ائتونی بسکین اشق الغلام نصفین لکل منهما نصف فقالت الصغری انشقه یانبی الله قال نعم قالت لاتفعل ونصیبی فیه لها فقال لها خذیه فهو ابنك وقضی به لها (قلت) اسرائیلیاتدن اولان اشبو خبر ابی هریره رضی الله تعالی عنه سورهٔ شریفهٔ انبیاده اولوب عاجزانه کیفیت معلومه اوزره خدمت نقلنه مأمور اولدیغمز مستطر فده ذکری ایلرولرنده سبق ایدن ❊ وداود وسلیمان اذ یحکمان فی الحرث ❊ کریمه سنك حاکی اولدیغی حرث وغنم قصهٔ شریفه سی بیانی خلالنده ترجمهٔ تفسیر تبیان صاحبینك کوزل شرح وتحریر ایتمکله بوراده عینیله نقلی اولی واحسن مطالعه اولندی (قال المولی المومی الیه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمدن مرویدر دیمشکه ایکی مرأه نك یله زنجه بر طفل ابنلری وار ایدی برذئب کلوب اول ایکی طفلك برینی قودقلری یردن آلوب کوتوردی اول ایکی مرأه نك هر بری صاحبه سنه یعنی دیکرینه ذئبك کتوردیکی سنك طفلك ایدی دیو داود علیه السلامه تحاکم ایتدیلر داود علیه السلام اول حاضر اولان طفلی مرأهٔ کبرایه حکم ایتدی اندن چیقوب سلیمان علیه السلامه واردیلر ونزاعلرینی اکا خبر ویردیلر سلیمان علیه السلام دیدیکه بکا بربچاق کتورك طفلی ایکی شق ایدوب هر بریکزه برشقنی ویره یم مرأهٔ صغری دیدیکه یانبی الله حق تعالی سکا رحمت ایده انی اکه طفل انکدر اویله اولدی ایسه

اندن اول قولك صدوری شفقت ولادتدن ایدیكنه استدلال ایدوب طفلی اول صغیرك ایدیكنه
حكم ایتدی انتهی بروجه محرر مدار حكم سلیمان علیه السلام شفقت مادری اولوب یعنی صبی
موجود سنا كوچك اولان خاتونك صحیحا صدری اوغلیدر زیرا متصف اولدیغی شفقت مادری
ولدم وفلذ كبدم تك تلف اولمسونده آخرك اولسون قولنی دیدیرر و بونده مجبوره در دیو سلیمان
علیه السلام چوجوغی كوچك خاتونه حكم ایتمشدر واشبو حال دخی اكرچه مدار حكم مذكور
اولمشدر لكن سنا بیوك اولان خاتونه موجود ومنازع فیه اولان طفلك تلف اولمسندن برفائده
حاصله اولمیه جغندن باشقه برمعصوم پاكك و برنسمهٔ بیكناهك تلف اولمسنه وقطاسنه اول
بیوك خاتونك رضاسی منافیٔ شفقت انسانیت دكلیدر توجهله راضیه اولدی واشبو شفقته نظرا
طفل مرقوم كندینك صدری اوغلی اولوبده تلفندن وقایهٔ كوچك خاتونه ترك ایتمسی دخی جائزدر
وجواز مذكوره بناء طفل مذكورك بیوك خاتونك اولمسی دخی محتملدر واشبو احتمال ایله كوچك
خاتونك اولمسنه نیجه حكم اولنمشدر دیو وارد اولان خاطره یه فحول معاصرینمدن براز ذوات
اصحاب التدقیق والعرفان قوردك قاپوب اكل ایتدیكی صبی كبیرهٔ مزبوره نك ولدی اولمغله
افتراقنك دردوسوزشی صغیرهٔ مذكوره نك ولدی صاغ قالدی دیو كانون رشك وحسدینی
شعله لندیروب بنم ولدم تلف اولدی صغیره خاتونك ولدی دخی تلف اولسون غرض فاسدی
چوقوربنه حسد بدی دوشوروب شفقت انسانیه سنه غلبه ایتمش واما كوچك خاتونه بالكز
شفقت خالصهٔ مادری شق قالمش اولمغله اشته اول شفقت خالصانه مدار حكم حكم قرار
سلیمان علیه السلام اولمشدر دیو محققانه جواب ویرمش وخاطره یی اذهاندن اذهاب ایدوب
یعنی خارخار وهمی ازاله قصدی ایله كلزار خاطردن دیرمش و بوبابده سانح مضمر فقیری تأیید
ایلمشدر (كرك اشبو صبی حكمنده وكرك حرث وغنم حكمنده داود وسلیمان علیهما السلامك واقع
اولان اختلاف اوزره تحقیقا للمقام وارد اوله جق سؤاله ذكر اولنان ﴿ وداود وسلیمان ﴾ قول
كریمی ولی ایدن آیت شریفهٔ آتیه تفسیرنده تبیان سالف الذكرده زیب سطر بیان اولان اقواله
جواب وحل اشكال اولمغله اودخی بعینها نقل اولندی ﴿ ففهمناها سلیمان ﴾ براول حكومت وفتوایی
سلیمانه تفهیم وتعلیم ایتدك ﴿ وكلا آتینا حكما وعلما ﴾ داود وسلیماندن هر برینه برحكم وعلم ویردك
(حسن رحمه الله ایدر بو آیت اولماسه حكامی هالكین كوررد لك اكن الله تعالی بربنی صوابه اصابتله
وبربنی اجتهادایله ثنا ایلدی علما اختلاف ایتدیلر كه داود علیه السلامك حكمی اجتهادایله
و بانصله میدی سلیمان علیه السلامك حكمی دخی كذلك بعضیلر دیدیكه ایكیسنك دخی حكمی
اجتهاد ایله ایدی اویله اولدی ایسه انبیایه اجتهادی تجویز ایتدیلرتا كه اجتهاد ثوابنه نائل
اوله لر لكن داود علیه السلام خطاء وسلیمان علیه السلام اصابت ایتدی دیدیلر كه انبیایه اجتهادده
خطا جائزدر لكن انلك اوزره قرار ایتمزلر (قلت) یعنی متلو وغیر متلودن بریسی اولمقسزین
رأی انبیاء علیهم السلام برخصوصه تعلق ایدوب وخصوص مذكور نفس الامره مطابق
دكل ایسه فی الحال ایقاظ الهی ایله اندن جانب نفس الامره توجه ایدرلر دیمكدر والله تعالی اعلم
(قال النبی علیه الصلاة والسلام اذا حكم الحاكم فاجتهد واصاب فله اجران واذا حكم فاجتهد
واخطأ فله اجر) یعنی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم فرمان بر حاكم اجتهاد ایله ایتدیكی حكمده
اصابت ایده انكیچون ایكی اجر اولور واكرانده خطا ایدرسه انكیچون بر اجر اولور بیوردی (قلت)
هر حاكم مجتهد اوله مز اجتهاد ایله حكم ایدن حاكم علم اصولده بیان اولندیغی اوزره كتاب
وسنتدن شروط محرره سی اوزره استنباط احكامه قادر اولان ذات دیمكدر ائمهٔ كرام حضراتی
كبی وصدر اولده اولان حكام اهل استنباط ایدیلر وحدیث شریفده اولان حاكمده اول

حیثیت مقصوددر (وبرقوم دیدیلر كه داود وسلیماندن هر برینك حكمی وحی ایله ایدی الابو كه
سلیمانك حكمی داودك حكمنی نسخ ایتدی ایمدی بو قائل انبیایه اجتهادایله حكمی تجویز ایتمز
زیرا كه انلر وحیك وجودی ایله اجتهاددن مستغنیلردر وانبیایه خطایی تجویز ایتمزلر انلر كه
هر مجتهد مصیبدر دیدیلر آیتك ظاهریله احتجاج ایتدیلر وحدیث مذكور ایله حكم مجتهد
ایچون خطاسی اوزره ثواب وعد اولندیكه اول ائمهٔ حنفیه قولیدر و برجماعت دیدیلر كه
هر مجتهد مصیب دكلدر بلكه حقّ هان برحادثه ده مجتهدینك اجتهادلری مختلف اولسه حق
بلا تعیین اولوراكرانلرك هر بری مصیب اولسه تقسیمك وجهی اولمازایدی (پیغمبریمز صلی الله
تعالی علیه وسلمك مجتهد اجتهادنده خطا ایدرسه انكیچون اجر اولور دیمسیله مراد خطاسی
اوزره مأجور اولور دیمك دكلدر بلكه مرادی حق طلبنده اجتهادی اوزره مأجور اولور دیمكدر زیرا كه
اجتهادی عبادتدر واجتهادده كی خطاده اثم مرفوعدر چونكه جهدنده تقصیر ایتمدیلر انتهی
(اشبو نقلی خامهٔ فقیر تسوید وتحریر ایدنجكره تحفه ناظمی سنبلزاده وهبی مرحومك لغت عربیه دن
نخبهٔ منظومه سنه ضروب ومصطلحات عربدن درج ایلدیكی ابیاتدن (هم اودر حكم سلیمان
كیم اكا * وجه اصوبله اوله حكم وقضا * بیتی درخاطر اولوب منظومهٔ مذكوره یی بو اثناده
شرح ایدن شارح تحفهٔ مرقومه فحول موالیدن البستانی حیاتی افندینك نجل فاضلی السید
شرف خلیل افندینك تقریض وامضا التماسیله فقیره ارائه ایلدیكی شرح جدید نفیسنه باقیلوب
كار بیت مذكوره علی القارینك مشكاة المصابیح شرحندن نقل ایلدیكی حاشیه ما نحن فیهه
مدار ایضاح اولمغله اجمالی ترجمه اولنوب بو محلده درج اولندی (قال المولی علی القاری
داود علیه السلامك مرأهٔ كبرایه ولد موجودی حكمی یا مقتضای شریعت محمدیه یه مطابقا یدنده
بولنمق یعنی ذی الید خارجدن اولی اولمق ویاخود ولد مذكور كنند ویه بكزر بولنمق احتماللرندن
برینه مبنیدر واحتمال ثانیكه علم قیافهٔ الاثردر امام شافعی عندنده معتبردر (وشارح مشكاة یعنی
طیبی داود وسلیمان علیهما السلامك بوقضیه ده واقع حكملرندن هر بری حقدر زیرا بونده
اجتهاد ایله عمل ایلمشلردر و بوقضیه ده اولان حكم وقضالرینه مستند قرینه در لكن سلیمان
علیه السلامك كندو سیله قضا ایلدیكی قرینه من حیث الظاهر قرینهٔ داود علیه السلامدن
اقوادر (وعلی قول شرع داود وسلیمان علیهما السلامده احوال یدینه منزله سنده اولمق دخی
محتملدر هرنه طرفیندن بری ذات الید اولسه دخی والله اعلم دیمشدر (نووی مسلم شرحنده
دخی یازر كه علما دیدیلر كه داود علیه السلامك ولدی مرأهٔ كبرایه حكمنه سبب ولد موجود ایله
كبری بینلرنده اولان مشابهتدر ویاخود كبرانك ولد موجود یدنده بولنمسیدر واما سلیمان علیه
السلام باطن قضیه یی معرفته تدبیر وملاطفه طریقیله توصل ایلدی اشبو شق ولد تدبیرندن
مرادی اول امرده كبری ایله مرأهٔ صغرانك شفقت اومیلری تمیز ایتمسی اختبار وامتحان ایدی
بوقسه حقیقة قطع وشق دكل ایدی وشفقت مذكوره تمیز ایلدكدنصكره كبری ولد موجود
صغرانك اولدیغنی اقرار ایتمكله اقرار مذكوره بناء صغرایه حكم ایلدی یوقسه مجرد شفقتله حكم
دكلدر انتهی (مولی علی القاری بوراده یعنی خبر مذكورده اقراره دلالت ایدرنه عباره ونه
اشاره واردر دیمشدر یعنی فی الحقیقه اقرار خصوصی اشكالاتی اكرچه برطرف ایدر لكن عبارهٔ
خبر ناطق دكلدر دیو رد ایتمشدر (وینه نووی دیركه علما بو مقوله تدبیری حكام حقیقت حال وتحقیق
صواب ایچون ایدرلر یعنی مجرد مدار احكام دكلدر دیدیلر (ینه علی القاری دیركه اشبو مبحثی
ابن القیم الجوزی كتاب الفراسة فی السیاسه ده تحقیق ایتمشدر یعنی اطلاع مراد ایدنلر كتاب
مذكوره باقسونلر دیمكله اشارت ایدر (قلت) قول اخیر نووی آنفا یازیلان قاز حكایه سی

ذيلنده يازيلان مطالعهٔ عاجزانه مى فى الجمله تأييد ايلديكى كوريلوب تواريخده اولندى عاشر آل عثمان
سلطان سليمان روح الله تعالى روحه نك برندبير غريبنى تواريخده اطلاع تامى اولان برثقه دن اسعد فقير
استماع ايتشيدى وسيلهٔ ذكر بالخير اولمق اوزره بورايه درج اولندى شويله كه عصر باهر النصرنده
ادرنه اهالسندن وخدمهٔ دولتدن برمتمول كيسه زوجه سنى وهمشيره سنى تركله وفات ايدرلكن
زوجه سى اول كيسه نك حين مرض موتنده حمل اظهار ايدوب بعد وفاته شكمنه صورت كبر و برورك
كو يازمانى كلدى ديو اطماع ودسايس ايله برفقيره خاتونك اوهنكامده هنوز تولد ايتمش صبى سنى نهانى
آلديروب طوغوردم شايعه سنى ويره رك تركه دن همشيرهٔ مزبورهٔ متوفاى مرقومى محرومه ايدرلكن
همشيرهٔ مزبوره فلان قولكزمأمول ايكن زوجه سى صنعتله اوغليدر ديو ميدانه برچوجق چقاردى
احقاق حق بيورلسون ديو ركاب خداوند كار مشار اليهه رفع رقعهٔ اشتكا ايدر پادشاه جنتمكان
مشار اليه دخى بنم خدمهٔ سلطنتمدن اولان كيسه نك نسبنه اجنبى قارشمق جائز دكلدر ايمدى اوغليدر
ديو اسناد اولنان چوجوق كوند ه رولسون وحضورمده احراق اولنسون مألنده ٭ تسطير اولنان
فرمان عالى ايله مباشر ارسال بيورر لر مباشر فرمان مذكورى اعلان ايله همشيره اول قوندقده كى
صبى يى انه سى اوله جق زوجهٔ مزبوره ايله آلوب درسعادته كتورر وداعيهٔ شفقت مادرى ايله
چوجوغك والدهٔ حقيقيه سى اولان فقيره خاتون دخى نهانى درعليه يه جان آتوب انجام كاره
ناظره اولور وقتا كه خداوند كار مشار اليه اول تاريخده آت ميدانته ناظر اولان قصر همايونه تشريف
بيورر لر وناس دخى شهرت بولان اشبو قضيه يه تعجبا ميدان مذكوره قات قات جمع اولوب
سر بزانوى حيرت طورر لر و بو اثناده امر پادشاهى ايله ميدانه حطب كتوروب اشعال ايدرلر
واول صبى يى بشكى ايله ناره القا اولنمق اوزره خلقى ياره رق كتورر لر ايكن ميانهٔ ناسده حاضره
وناظره اولان والدهٔ صحيحه سنك رشتهٔ اطماع ايله ديكلى اولان دهانى ناچار چوزيلوب وز بانهٔ
با آلاروناري كورديكى كبى ديكلى طاش كبى كورينوب امان پادشاهم وادعه فيمه چوجوق بندر
ضرورت فقرايله زوجهٔ مزبوره يه ويرمشيدم ديو فرياده باشلدقده ناس سر فرمان شاهانه يى
اكليوب يكزبان عليك عون الله دعاسنى قبهٔ آسمانه ايرشدكورر لر خاتونلر چوجوق ايله
حضور همايونلرينه احضار اولندقده زوجه نك دخى انكاره مجالى قالميوب والدهٔ صحيحه سنك
قولنى تصديق وچوجوق كندونك اولمادينى اعتراف ايدراشته بو تدبير حكمت نشان ايله
٭ الملوك ملهمون ٭ قضيه سى نيدوكن بيان بيورمشدر و پادشاهان على الخصوص سلاطين كزين
آل عثمان بو مقوله الهاماتدن خالى دكللردر همان ربمز تعالى و تقدس كافهٔ سوء دن آب روى آل
عثمان وشهنشاه عصر واوان ظل يزدان السلطان عبد المجيد خان حضرتلرينى محفوظ والى آخر
الزمان سرير سلطنتلرنده بردوام ومظهر عدل واحسان ايدرك انواع نصرتلر ايله محفوظ ايليه
آمين انتهى (محكيدر كه مغيرة بن شعبه رضى الله تعالى عنه ايله عربدن برتوانامر دبرزن حسنايى
خطبه ايدوب يعنى ازدواجنى طالب اولوب هر برى خبر كوندرردى لكن مرد عرب شاب جميل ايدى
خاتون دخى خانه مه ايكيسيده كلسونلر كوره يم ديو جواب كوندردكده وارديلر و خاتون وراى
پرده دن بونلره ناظر اولوب كلاملرينى استماع ايدر اولدى وقتا كه مغيره شابى كوروب وحسنى
معاينه ايلدكده هر آينه شو حسن خاتونك هوش وعقلنى الور ديوب حسن تدبيره آغاز ايله ٭ لقد
اوتيت جمالا فهل عندك غير هذا ٭ يعنى احسان حق تعالى اولان جمالكه سوز يوق لكن بوندن
باشقه كه مالك وارميدر ديو سؤال ايلدكده ٭ اخلاق حسنه سندن براز صفاتى تعداد ايدوب
سكوت ايلدى بعده مغيره ٭ كيف حسابك ٭ يعنى اخذ واعطا وصرفده دقتك وعلم حسابده
بهره ك نه كيفيتده در ديدكده ٭ ما يخفى على منه شئ ٭ حسابدن بكا برشى خفى اولماز ٭ وانى

استدرك منه ادق من الخردلة ٭ بن اول خصوصده خرده خردل دانه سندن ادقنى ادراك ايده رم
ديدى بعده مغيره ٭ لكنى اضع البدرة فى بيتى فينفقها اهلى على ما يريدون فما اعلم بنفادها
حتى تسألونى غيرها ٭ لكن بن حساب بيلميوب بدره وطوربهٔ نقدى اوطه مه شويله جه براغرم
اهل بيتم استدكلرى شيئه اندن صرف ايدوب دوكندى ديكربنى براق ديمدكلرنجه نقدك
بتديكنى بيلم ديدكده ٭ فقالت المرأة والله لهذا الشيخ الذى لا يحاسبنى احب الى من هذا
الذى يحصى على مثقال خردلة ٭ حسناء مزبوره قسم بالله ايله تحقيق اشبو بنله محاسبه كورميه جك
پير اشبو خردله مقدارى اوزره مصارفى صايه جق مردن بكا سوكيلودر ديو مغيره يه وارمشدر
(محكيدر كه عضد الدوله يه اكراد طائفه سندن برزمره نك قطع طريق ايله ابناء سبيل وتجارك
اموالنى غصب و يغما ايدوب صعب الوصول برجبلك بالاسنده تحصن ايتمكده اولدقلرى اخبار
اولندقده قهر لرى بابنده ٭ شو وجهله حسن تدبير ايلديكه تجاردن بعضيلرينى كتوروب اوانى
سيم وزر ايچره مسموم حلويات طولديروب برقاطره تحميل ايلديكى يوكى نهانى و يروب وقصد يى
تفهيم و بو يوكى بعض امرا نساسنك هديه سيدر كلامنى اشاعه برله كاربان ايله الوب كيدك ديو
تنبيه ايدر تاجر مرقوم دخى كيدر ايكن اوحراميلر كاربانى اوروب نهب وغارات و ايچلرندن
برى ذكر اولنان قاطرى يكانه قطار ايوب واچوب وآوانىٔ لطيفه ايچره حلوياتى كورب سائرلرينه
ويرمامك قيدينه دوشدكده جمله سى هجوم ايله آج اولدقلرى حالده تابكلو زهرلنور لر وچوق
بچمدن عن آخرهم يعنى جمله سى بردن مرده اولملريله هركس اموالنى الوب قند مكرر دعاى عضد
الدوله يى قوت دهان جان ايلديلر (قلت) عضد الدوله آل بويه نك بعنى د يالمه ملوكنك
دردنجيسيدر (بعض ولاتك حضورينه سرقت تهمتيله ايكى رجل كتورر لر اول والىٔ عاقل
مرقومان حضورنده طورر ايكن كندويه صو استركاسه يى الينه ويردكلرنده والى كاسه يى غضبله
همان يره چالديغى كبى مرقوماندن برى اضطرابله صيچرايوب ديكرى الديرميوب بلا حركة
برنده طورر والى مضطرب اولانه ٭ اذهب الى حال سبيلك ٭ ديو اطلاق ايدوب ديكر بنه مالى الان
سنسن سويله ديو تهديد ايتدكده اقرار ايدر والىٔ مشار اليهه اشبو تفرسكزه سبب ندر ديو صورلدقده
خرسز قوى القلب اولور واندن برى اولان غفلت اوزره طورر ايكن سرچه نك حركتندن دخى
قورقار وصيچرار وجزع ايدر ديمشدر (محكيدر كه بر كيسه حج شريفه نيت ايدوب براز اموالنى
برشخص صالح صورته بلا اشهاد وديعه ايدر بعد الحج اموالنى طلب ايتدكده اول شخص ممنوع
انكار ايدر قضيه قاضى اياس حضرتلرينك عهد حكومتنده اولمغله بيچاره حاجى مشار اليهه
شكايت ايلدكده مشار اليه دخى بكا كلديككى كيمسه طويديى ديو صورر شاكى نهانى كلدم ديدكده
وار مزلكده ايكى كون اوطور وقضيه كى كيمسه يه ديمه ديو تنبيه ايدر بعده شخص مرقومى
بالتلطيف احضار وتكريم ايدنصكره مال ايتام و اوقاف وودايع ناسدن حفظمده اموال كثيره
وار در بكا بو كونلرده براوزاق يولجيلق اقتضا ايلدى سنك ديانت وعفت وامانتكى ايشتدم
وارخانه كده برمحل آماده ايدوب اوچ كوندنصكره حماللر ايله كل صندوقلرى قالدر ديدكده شخص
مرقوم مرائى على الرأس ديو كيدر وصاحب مال تنبيهى كونى كلدكده مشار اليه شخص مرقومه
شمدى كيت ومالمى ويرمزايسك سنى قاضى يه شكايت ايدرم ديو تعليم ايدر وارديغى كبى شخص مرقوم
اى برادرم ادم سكا لطيفه ايدى ال مالكى ديو تماما ويرر صاحب مال مشار اليهه كلوب تشكر ايله
الديغنى خبر ويرر بره يوم موعودده شخص مرائى حماللر ايله كلدكده مشار اليه حاجى مالنى
الدقدنصكره بنده سفرى ترك ايلدم هايده ايشكه كيت بارى تعالى سنك كيبيلرى ناس ميانندن
دور ايتسون ديو طرد ايدر (اشبو حكايهٔ قاضى اياس نسخه مزده بولنمغله درج اولندى (محكيدر كه

ملك شيرويه پدری پرویزك اعدامنی قصد ايله مباشر كوندرر پرويز شخص مأموره سنك مقدما
بكا خدمتك واردر اوغلومه قالمسون فلان صندوقی سن آل ثروتكه سبب اولور ديو ب دلالت
ايدر جلاد ايشنی بتروب ومأمور دخی صندوقی الوب شيرويه‌يه واروب قضيهٔ صندوقی خبر ويرر
صندوق اجدقلرنده ایچندن بر حقه چقر وحقه نك ایچنده بر حب ايله بر پوصله چقر وپوصله‌ده
هر كيم بو حبی يوتارسه صره سيله اون بكارت ازاله سنه قادر اولور ديو محرر اولغله شيرويه قربانه
حريص اولديغندن حبی يوتدقده فی الحال مرد اولور واهل تاريخ پرويزك قاتلندن اخذ ثار ايدن
اول مقتولدر ديمشلردر (قلت) اشبو پرويز شيرينی تزوج ايدن ونامهٔ همايون دعوت اسلاميه‌يی
تمزيقه جرئت ايتمكله حقنده ملك وسلطنتی تمزيق وپريشان اولمسيله بد دعای نبوی
صادر اولان ساسانيهٔ عجم ملوكنك يكرمی ايكنجيسی اولان ملك مشرك آتش پرستدر ونوشروانك
طورونيدر كه فی الحقيقه كندوسی بروجه محرر اوغلی بديله هلاك ودولت مذكوره دخی چوق
كچمدن يعنی سنين هجريه‌نك اون دردنجی سالی پريشان ومضمحل اولوب اقليملری دار اسلام
ومعجزهٔ نبويه كونش كبی بونده دخی مشهود انام اولدی انتهی (محكيدر كه هرون رشيد اوچ نفر
اولادينی ولی عهد ايدوب اهل حل وعقدی بو خصوصه بيعت ايتديروب اشهاد ايلدكده
اركاندن بر معروف ذات بيعت مذكوره‌دن تخلف ايدر هرون خليفه احضار ايدوب سبب
تخلفندن سؤال ايلدكده بر مانع وعائقم ظهور يله مجلس عهده بولنه مدم ديو اعتذار ايدر
خليفه كتورك عهد نامه‌يی واوقويك ايشتسون بيورر اوقوندقده اول ذات * يا امير المؤمنين
هذه البيعة فی عنقی الی قيام الساعة * يعنی ای امير المؤمنين اشبو بيعت قيام ساعته قدر كردنمده
اولسون كلاميله رضا كوستر خليفه قول مذكورده توريه اولديغنی فهم ايده ميوب قيام ساعتدن
مرادی يوم حشر اولديغنی ظن ايدر اول ذاتك مرادی ايسه مجلس خليفه‌دن قيام وحركتی
ايمش (محكيدر كه مغيرة بن شعبه‌يی حارث بن كعب قبيله سندن بر كنج اوشاقدن غيری بر احد
الداده مامشدر شويله كه غلام مذكوره قبيله سندن تزوجنی مراد ايلديكم بر مرئه‌يی صورديغمده
يا امير اول خانونده سنك ايچون خير يوقدر ديدی ندن ديديكمده يا اول مرئه‌يی بر رجل اوپركن
كوردم ديجك اعراض ايتدم وفی الحال غلام مذكور واروب تزوج ايتدی چاغروب خلقك
تقبيل ايلديكی قاری‌يی نيچون الدك ديولوم ايديكمده بلی مرئه‌يی صغير ايكن باباسی تقبيل ايدركوردم
ديو بنی مبهوت ايتدی ديمشدر انتهی (محكيدر كه بر رجل سيد بنی تميم اولان احنفه كلوب
بر سله اوردقده احنف رجله بو فضاحته نه وجهله جرائت ايلدك ديدكده بر كيمسه بكا سيد
بنی تميمه بر لطمه اورر ايسك سكا شو مقدار اقچه ويرهم ديو جعل قطشيدی ديدكده احنف رجله
خطا ايلدك بن سيد بنی تميم دكلم انلرك اولوسی حارثة بن قدامه دركمكله اول رجل موعود
اولان اقچه‌يی قاپمق حرصيله واروب حارثه‌يه تو قادی چالديغی كبی حارث طوتديروب اللرينی
كسديردی (قلت) احنف كه مناقبی اشبو كتابده كرارا مرور ايدن كريم وحليم مشهور در
هر نه قدر رجل طماع مذكوره حلم ايتمش ايسه‌ده حسن تدبيرايله حقندن اكلدی اشته حليم اولنلرك
بويله شيوه سندن وكاهيجه شدت غضبندن اثر مقتضاسيجه قورقولور فتدبر انتهی (وقال
الشعبی وجهنی عبد الملك الی ملك الروم فلما رأی ما جمع الله سبحانه فی من الفضائل وخلی بی يوما
فقال لی امن اهل بيت الخلافة انت قلت لا ولكنی رجل من العرب فكتب الی عبد الملك رقعة
ودفعها الی وقال ادفعها الملككم فلما قرأها عبد الملك قال لی اتدری ما فيها قلت لا قال فيها العجب لقوم
فيهم مثل هذا كيف ولوا امورهم غيره ثم قال اتدری ما اراد بهذا قلت لا قال حسدنی عليك
فاراد ان اقتلك فقلت انما كبرنی عنده يا امير المؤمنين لانه لم يرك فبلغ ذلك ملك الروم وقال لله ابوه

لم يغد بما فی نفسی انتهی (قلت) اشبو نقلك مآلی شعبی روح الله تعالی روحه ديمشكه بنی عبد الملك
ابن مروان اموی لمصلحة قيصر طرفنه كوندرمشيدی اطف حقله بنده مجتمع فضائلی قيصر
كوردكده تعظيم قصديله بر كون بنمله خلوت ايدوب صحبت خلالی بكا سن خليفه‌نك
اقرباسندنمیسن ديو صوردی بن دخی تسلم عربيدر لكن خليفه‌نك نسبنه پيوسته دكلم ديدم
وبرشقهٔ مخصوصه دخی يازوب ختمله بونی ملككه ويرديدی بن دخی ختام مصلحتله دونوب
اول شقه‌يی عبد الملكه ويردم آچوب واوقيوب ای شعبی بو رقعه‌ده اولانی بيلور ميسن ديدی
خير ديديكمده ایچنده بر قومه تعجب اولنور كه ایچلرنده بونك يعنی شعبی كبی كيمسه وار ايكن امورلرينی
بونك غيرينه توليه ايده‌لر يعنی سن خليفه اولمليدك قولی واردر وبوندن مراد قيصر بكا
سنك ايچون حسد ايتمكله سنی بو سوزدن ناشی بندن صوغودوب قتل ايتمی استر ديدكده
بن دخی ای امير المؤمنين بنی قيصر عندنده بيوتديكی سنی كورمديكی ایچوندر يعنی سنی كورسيدی
بنی تحقير وتقصير ايدردی ديدم وبنم بو جوابم قيصره واصل اولدقده عبد الملكه اولان كلام
وجوابمی بكنوب ضميرمده اولان شیء ايله صباحله مامش يعنی كندينی حسن بيانيله قتلدن
قورتارمش ديمشدر انتهی (قلت) اشته نيت قيصر كه دولت امويه‌دن شعبی كبی مستشار
سلطنت اولان ذاتك عبد الملكی غيرته دوشوره‌رك ازاله سنی غنيمت بيلوب اشبو خديعهٔ
خطا پيه سيله اكا دوشن تدبيرده قصور ايلامش وعبد الملكه دخی الله تعالی رحمت ايده كه
دسيسه اولديغنی بيلمكله شعبی‌يه قيوب تدبير قيصری تأمل ايله ابطاله موفق اولمش وشعبيدن
دخی خدا راضی اوله كه عبد الملكك غضب مأمولنی ذكر اولنان كلام بلاغت ارتساميله تسكين
ايتمش والله تعالی اعلم * بعض نسخه‌ده (لله ابوه لم يغد بما فی نفسی * يرنده * لله ابوه لم يعد ما فی
نفسی * واقع اولمشدر كه مآلی عبد الملكه تحسين كه نفسمده اولان قصده تعدی ايلمدی ديمك
كبيدر (عبارهٔ حكايهٔ مذكوره‌نك مآل ومفاد وفحواسی عاجزانه اسعد فقيرك يازديغی كورينور ايكن
ترجمهٔ معلومه‌ده روايت اولنمشكه عقلاء ودهاتدن شعبی‌يی امير المؤمنين عبد الملك بن مروان
ملك قيصره سفارتله كوندروب قيصر شعبينك عقل ودرايت وشجاعتنی تفرس ايلدكده شعبيدن
بيت خلافتدن ميسك ديو استفسار ايتدكده شعبی دخی عربدن مجهول النسب بر كيمسه‌يم ديوب
اداء سفارت وقيصرك نامه‌سنی آلوب عبد الملكه ايصال ايلدكده عبد الملك دخی قيصرك
نامه‌سنی قرائت ايلدكده ضحك ايده‌رك شعبی‌يه نه تحرير ايلديكنی بيلور ميسن ديجه شعبی دخی
معلومم دكلدر ديدكده عبد الملك ای شعبی ملك روم درايت وشجاعتكی تفرس ايدوب ملك
ودولتمده تأييدك حسبيله حيله وخدعه ايله سنی اعدام ايتدرمك مراد ايدر ديدكده شعبی ای امير
المؤمنين قيصرك حوصله‌سی شجاعت ودرايتمه تحمل ايده مدی ديوب عبد الملك خلافيله
معامله وافر اموال ورتبه ايله شعبی‌يه مجامله ايلدكده قيصر درونمی كشف وغرضمی فهم ايلديلر
ديو تحسر ايلدی ديو ترجمه ايلمشدر فاختر ماشئت (قلت) مشار اليه ابو عمرو بن عاصم بن شرحبيل
الشعبی مشاهير تابعين كرامدندر عهد خلافت ذی النورينده رضی الله تعالی عنه التی سنه مرورنده
تولد ايتمشدر والده‌سی عهد عمريده رضی الله عنه فارسه مضافه جلولا قريه‌سندن سبی اولنان
جواريدندر ابن عباس رضی الله عنهمايه ملازمت وصحبت ايدوب مشار اليه وسائر صحابيدن
دخی روايت حديث ايتمشدر يوز بش سنه‌سنده وفات ايلدی انتهی (محكيدر كه مشار اليه
عبد الملك قرنداشی بشری كوفه‌يه والی نصب ايدوب لكن شاب شوخ طبع ودلشيفتهٔ هوا
وتغزل بر طروب مزاج نبع اولمغله متورع وپير اولان روح بن زنباعی حسب البشريه بشر
يولنی ازدرمسون ديو ناصح اوله‌رق برابر كوندردی روحك نظارتی بشره ثقيل كلمكله اعاده‌سی

امرنده بشر ندماسیله مشورته باشلدی ندماسندن برفنان بن ابی اخبار یله بورادن طولودیزکین
شامه قاچریرم دیو تعهد برله کیجه وقتی روحك دائره سنه کیزلوجه کیروب اوطوردیغی
بره مجلسنه قریب اولان دیوارك اوزرینه * یا روح من لبنیات وارمله * اذا بغاك اهل
المغرب الناعی * ان ابن مروان قدحانت منیته * فاحتل لنفسك یاروح بن ذنباعی * قطعه سنی
برکیسه طویمدن یازوب صاووشوروقتا که روح قطعه یی کوردکده خوف واضطرابه دوشوب
کوفه‌دن خروج وشامه کلوب سبب قفولی اولان قولی خبرویردکده عبدالملك اشبو دسیسه
جوشنه کلمکله شدت ضحکندن ارقه سی اوزره یاتوب روحه * ثقلت علی بشر واصحابه
فاحتالوا لك * ای روح بشره و قرناسنه سن کران کلدیککدن بوحیله یی دوزمشلر دیدی
مآل قطعه‌ای روح اهل مغرب بغی ایلدکلرینی خبرویریجی اولان سکا کلدکده یعنی شامده فتنه
قوپدی چوجوق وجواوغکی کیم کوزه در تحقیق ابن مروان موته یاقلشدی نه طورر وکوفه‌ده
نه اوطوررسن نفسکی خلاصه برچاره بول دیمکدر (لکن ترجمهٔ معلومه ده بوبله سنه ترجمه
اولنمشدر (ترجمه سی ای روح حلیله و اولادلری قنغی کیسه درعهده ایدر اهل مغربدن
موتله خبرویردیکی وقتده که ابن مروانك موتی تقرب ایلدی بو تقدیرجه نفسك محتل اولدی
ای روح بن ذنباعی اشبو ترجمه‌نك بوقاروزندن قطع نظرله * فاحتل لنفسك * عباره سی
نفسك محتل اولدی دیو ترجمه اولنورمی بلم (اشبو روایت صحیحهٔ آتیه دخی دفع ضرر ضمننده
اولان تدابیر حسنه‌دندر که وقتا که رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم وبارك وکرم افندیمزه
خیبری فتح بیوروب مسلمون فرحیاب شوکت اسلام اولدقلری اوانده عرض اسلام ایدن حجاج
ابن علابط السلمی حضور سعادته کلوب یارسول الله بنم مکه ده همشیرم ام شیبه عندنده ودخی
تجار مکه‌ده متفرق اموالم واردر خبراسلامم انلره واصل اولمازدن اول مکه‌یه عودت ایده‌یم قورقارم مکه
اسلاممی طویارلرسه مکه‌ده اولان کافهٔ مالم کیدردیو بعدالاستیذان (یارسول الله انی احتاج الی ان اقول
یعنی یارسول الله بن سوزسویلمکه محتاج دیدیکه بوندن مرادی برآی مصلحه اسلامنی اضماریله اقتضا
ایدرایسه رنك اعداده کوربنور شان اسلامك علیهنه سویابه جکنی بووجهله دخی استرخاص
ایلدکده رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز (قل وانت فی حل) بیوروب
بو بابده اقتضا ایدن کلامی سویلمك حلال وجائز اولدیغنی بعدالبیان والرخصة حجاج رضی الله تعالی
عنه چیقوب مکهٔ مکرمه جوارنده اولان ثنیة البیضا نام محله واردقده اوراده قریشدن براز
کسانی بولدیکه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك خیبره سیر وسفر همایونلری مکه‌یه
منعکس اولدیغندن استماع اخبار ایچون قریش طرفندن چیقمشلرایدی حجاج رضی الله تعالی عنه
دیرکه اول کسان بنی کوردکلرنده اشته بونده قسم ایدرزکه خبر واردر یاحجاج خیبره سفر
اولدیغنی طویدق معلوماتکی سویله دیدیلر (قلت) انه سار الیها وعندی من الخبر مایسرکم *
بندخی اول یعنی محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم خیبره سیروسفر ایلدی و بنده خبردن
سزه سرور ویره جك شی واردر دیدم * فالتبطوا جنبی ناقتی یقولون ایه یاحجاج * فی الحال
تفصیل خبر طلبیله دوه‌مك ایکی جانبنه دوکلدیلر یعنی باشمه برکدیلر وهمان خبرینی سویله ای
حجاج دیدیلر * فقلت لهم هزم هزیمة لم تسمعوا بمثلها قط واسر محمد وقالوا لانقتله حتی نبعث
به الی مکة فیقتلونه بین اظهرهم بمن کان اصیب من رجالهم * بعده بن انلره مثلنی ایشتمدیککز
برهزیمتله منهزم اولدیلر ومحمد اسیر اولدی و بوراده قتل ایتمیوب مکه‌یه کوندره‌لم اوراده اهل
مکه بینلرنده انلرک رجالندن طوتولنلری قتل ایلسونلر دیدیلر دیدم بونی ایشتدکلری کبی مکه جانبنه
طوغری اشته سزه خبرکلدی همان محمد کله جك و بنم دیدیکم کبی شو یله بویله اوله جق دیو

صیحه‌وندا ایلدیلر بعده بن خلق اوزرلرنده اولان مالمی جمعه اعانت ایدك زیرا بن تجار اطرافدن
مقدم خیبره واره‌یم ونفل ومال محمد واصحابندن اشترا ایله تجارت ایده‌یم املنده‌یم دیدم بتله برابر
قالقوب استدیکمدن زیاده سهولتله کوزلجه جمع ایلدیلر وقتا که اشبوقاره خبرمکه ده شایع اولوب
عباس بن عبدالمطلب رضی الله تعالی عنه دخی استماع ایتمکله بن تجار خیامدن برخیمه ده بولندیغم
حالده یانمه کلوب ای حجاج اشبو کتوردیکك خبرندر دیو صوردقده برتفریبله سنده ایداع
ایده جکم سری حفظه قادرمیسن دیدیکمده قسم ایله قادرم دیدی بعده شمدی اولماز مکان
خالیده ملاقات ایده لم زیرا حالا کوررسنکه مالمی جمعده یم دیدیکمده صاوشدی بعد جمع المال
خروجم خلالی تنهاده عباس بن عبدالمطلب رضی الله تعالی عنه ایله ملاقات ایدوب ای اباالفضل
سوزیمی حفظ وکتم قیل زیرا قورقارمکه اعدا آردیمه دوشرلر لکن اوچ کونا وزادیغمدنصکره
استه دیکی سویله دیدم او یله اولسون دیدی بعده والله که قرنداشك اوغلی خیبرك ملکی
قری اولوب صفوت اسلام ایله منوره اولان صفیه یی سراپردهٔ زفافلریله شرفیاب ایتمکله عروس
اولدقلری حالده منصور ومظفر کوروب کلدم خیبری فتح ومالنی غنیمت ایدوب اول اولکایه پیغمبر
واصحابی مالك اولدیلر دیدیکمده کمال سرورندن نه سویلرسن ای حجاج دیدی اشته الله تعالی
بیلورکه حال بویله در وبن مسلم اولوب بورایه مسلما کلدم وظاهرده مسموع ومشهودك اولان
قول وفعلم رخصت همایون نبویه ایله مالمی تحصیل خوفندن اوتوری ایدی زیرا بویله ایتمسم
مالم تلف اولوردی لکن بنم عودتمدن اوچ کون کچدکدنصکره امریکی اظهار ایله والحاصل
پیغمبر حق علیه الصلاة و السلام افندیمز والله که استدیکك حال اوزره دردیوب یوله روان
اولدم دیدی بعده حجاج بن علابط رضی الله عنه دیرکه پس اوچ کون مرورندنصکره حضرت
عباس که رضی الله عنه هنوز مدینهٔ منوره یه هجرت ایتمیوب مکهٔ مکرمه‌ده اولورلرایدی منکرانه
ومسرورانه اثواب تجملنی کیوب وتراش اولوب ودستنه عصاسنی الوب وخانه سندن مسرتله
خروج ایدوب وکعبهٔ معظمه یه واروب طوافه باشلدی مشرکین حضرت عباس رضی الله عنهی
بوحالده کوردکلرنده یااباالفضل اشبو وضعك حرارت مصیبتی سنی داعیه سیله برتجلدر دیدیلر
اولدخی کلا مصیبت زده بلکه صفا وسروردهیم که محمد علیه الصلاة والسلام افندیمز خیبری
فتح وملکنك قزینی الوب زفاف اولمش واموال خیبری اصحابیله غنیمت ایلمش دیجك بو خبرله
سکا کیم کلدی دیدیلر اولدخی سزه کتوردیکی خبرله کلان ایله کلدی دیدکده بلیدك حجاجی
شویله بویله ایدرلك دیو لوم وتأسفه باشلدیلر وچوق کچمدن حقیقت فتح رایکان اولادی انتهی
(اشته حجاج بن علابط اشبو تیقظ و احتیالیله مالنی تحصیله مخلص بولمشدر رضی الله تعالی
عنه (قلت) فتح خیبر هجرتك یدنجی سالی وقایعندندر انتهی (ترجمهٔ معلومه ده * قال
الحجاج فخرجت فلما انتهیت الی ثنیة البیضاء وجدت بها رجالا من قریش یتسمعون الاخبار وقد
بلغهم ان رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم سار الی خیبر فلما ابصرونی قالوا لعمرالله عنده
الخبر یاحجاج فقد بلغنا ان القاطع یعنون محمدا (صلی الله تعالی علیه وسلم) قدسار الی خیبر قال قلت
انه سار الیها وعندی من الخبر مایسرکم فالتبطوا جنبی ناقتی یقولون ایه یاحجاج * عباره سی (حجاج
یوله روان اولوب ثنیة البیضا دیدکلری محله واصل اولدقده کفار مکه دن برطائفه رسول الله علیه
الصلاة والسلام افندیمزك غزوهٔ خیبره خروجنی استماعلری سببیله احواللرندن استخبار وعیاذا
بالله هزیمتلری خبریله کفار مکه‌یه تبشیر ایتملری زعم باطللریله مترقبلر ایکن حجاجه مصادفه ایله
ترحیب وخبرسنده دربزلری تفریح ایله دیدکلرندن حجاج سزلره فرح وسرور ویرن خبر
بنده‌در لکن دوه‌می و بنی سرعتله مکه‌یه ایصال ایلمه سعی ایلیك دینجه انلردخی حجاجی توقیر ایله

اسرا ايتد ردكلرنده الخ ديو ترجمه اولنمشد ر فتأملوا رضى الله تعالى عنا عنكم انتهى (صاحب
المستطرف اشبو حجاج بن علابط روايتى عقبنده اسعد فقيرك اوتوز طقوزنجى بابده بالمناسبة
التامة تفصيلا د رج ايلديكى نعيم بن مسعود رضى الله تعالى عنهك اذن رسول الله صلى الله
تعالى عليه وسلم افنديمز ايله خندق غراسنده اجرا ايدوب اعدانك پريشا ن اولمسنه بادى اولان
روايتى اتيا ن ايلمشد ر فليراجع ﴿ ومما قيل فى التيقظ والتبصر فى الامو ر ﴾ اشبو اقوال آتيه
امور و مصالحده تيقظ وتبصر اوزره حركتك فوائدينه دائرد ر * من ايقظ نفسه والبسها
لباس التحفظ آيس عدوه من كيده له و قطع عنه طمع الماكر بن به * اقوال حكمادندر كه مآلى
بركيمسه كه نفسنى آكاه ايدوب اكا تحفظ ووقايه لباسنى كيديره دشمنى اكا ايده جكى كيددن ناامبد
اولوب واندن مكر ايديجيلرك رشتهٔ طمع غدرى كسيلور ديمكد ر (ودخى حكما) اليقظة حارس
لاينام وحافظ لايسأم وحاكم لايرتشى فمن تدرع بها امن من الاحتيا ل والضياع والجور والمكر *
ديمشلردركه مفادى كافهٔ اموردە غفلت ايتمامك او يومز و كيجه وكوندز قائم برحارس وقراولدر
واوصانمز برحافظ ونكهباندر ورشوت الماز برحاكمد ر يعنى رشوت ايله كرك طرف خصم بى حقه
ميل برله ظلم ايد ر وكرك رشوتسز اظهار واحقاق ايتمز حاكم دكلد ر قنغى ذاتكه يقظه يعنى عدم
غفلتى كندو يه ز ر ه وسپر ايده صولهٔ اعدادن وضايع اولمد ن وجوردشمن ومكرندن امين اولور
ديمكدر كه بر كتابلق كلامدر (قلت) همان كافهٔ امور دنيويه واخرويه ده تيقظ ندر اخلاق
وتدبير مملكت كتابلرينه باقوب كسب قوت وجلب محبت وغلبهٔ بدخواه واهل عداوتنه ايله حاصل
اولور اوقويو ب ودرسى اربابيله مذاكره ايدوب تفصيلاتنه اطلاع اولنمليدركه سلامت دارين بولنه
و كلام مذكورك فهرسى * اول الفكرة آخر العمل * قول عرب العر باسيله * اول انديش
وانكهى كفتا ر * كاراولده كشى عاقبت انديش كرك * مصراع حكمت اسما علر يد ر فتدبر
(منقولدر كه كسراى عجم نوشروان خفاياى امور واسرار صدور تبعه ومأمور ينه اطلاع وتفحص
وتجريده زياده دقت اوزره اولوب حقايق احوال وغوامض قضايايه وقوف واطلاع ايچون
دائما رعايا وبلاده عين وجاسوسلر يعنى تبديل اميلر نشر و ارسال ايدوب مفسد ى طويدقده
تأديب ايله مقابله ومصلحى بيلدكده احسان ايله مجازات ايتمكده اولوب ملوكه بو خصوصده
دقت و اهتمام واجب اولوب اكر بوندن اهمال ايدرسه قلوب خلقدن مهابتى ساقطه اولور
دير ايمش (قلت) تجسس احوال مأمورين بلدان ورعايا ايچون دائما و مستترا نهانى مجرب
الاطوار وامين كيمسه لر ارسال ايتمك واول ارسال اولنانلردن كزلو ارسال اولنانلرك احوالنى دخى
تجسس ايچون بنه مأمور وانلره دخى و هم جرا بش اون درجه مأمورلر سوق سلاطين كزين
مشهورينك دأبى اولديغى متتبع تواريخ اولنلرك معلوملريد ركه بونده فوائد بسيار دركار درحق
بو خصوصده فقهاى كرامدن برذاتك مستقل بر كتابى بوفقيرك منظورى اولمشدر انتهى (انس
ابن مالك رضى الله تعالى عنهدن روايت اولنمشد ركه امير المؤمنين عمر بن الخطاب رضى الله
تعالى عنه احوال مسلمينى تفقد ايچون كيجه لر دن بركيجه ده چيقوب كزرايكن اولكى كون كندنده
خيمه اولميان محلده كيجه د ن قورلمش بربيت يعنى چركه كوروب اطلا ع ايچو ن چركه يه قريب
اولدقده ايچنده بولنان خاتونك انيننى استماع وچركه نك خارجنده اوطورر برآدمى كوروب و يانته
واروب سن كيمسن ديو سؤال ايلدكده اول آدمى باديه دن بركيمسه يم اميرالمومنينك فضل واحساندن
حصه ياب اولمق امليله قدوم ايلدم ديدى يابو انين ندر ديو صوردقلرنده وضع حمل اغريسى طوتمش
زوجه مد ر ديدى اول خاتونك يانند ه براحد وارمى يوردى يوقد ر ديمجك همان حضرت عمر
رضى الله تعالى عنه اوكيمسه خليفه اولدقلرينى بيلديكى حالده عجله ايله خانهٔ سعادتلرينه كلوب

حليلهٔ محترمه لرى ام كلثوم كه حضرت على كرم الله وجهه ورضى الله تعالى عنهك كريمه لريد ر
حق سبحانه وتعالانك سوق ايلديكى اجر ده سكا نصيب وارميد ر ديدى انلر دخى اول اجرندر
ديدكده شونده يانند ه براحد يوق اغريسى طوتمش برخاتون واردر مراد ايدرايسك لوجه يه
لازم اولان شيلرى ال و بكا براز شحم وحبوبات ايله برطنجره ويربتشه لم بيوررلر واول اشيايى الوب
چركه يه وارد قلرنده امرلريله ام كلثوم رضى الله تعالى عنها چركه يه كيروب وخليفه حضرتلرى
رجل مذكوره آتش ياقديروب مبارك لحيه لرى خلالندن دخان نارخروج ايدرك آتش اوفليوب
طعامى طبخ ايدرلر وخاتون دخى طوغورر ام كلثوم رضى الله تعالى عنها * ياامير المؤمنين بشر صاحبك
بغلام * يعنى اى امير المؤمنين دوستكى اركك چوجوقله تبشير ايله ديو خبر ويرد رجل مرقوم
وصف امير المؤمنينى ايشديجك دتره يوب واوتانوب * واخجلتاه منك ياامير المؤمنين اهكذا تفعل
بنفسك * ايواه اى امير المؤمنين ذاتكزدن شرمسار اولد م بالذات بو يله مى اجرا بيورملى ايدى
يعنى آخره امر بيورميوب بوفقير وغريبه بالذات اشبو تواضع ومرحمتكزدن مستغرق دريای
حجاب اولد م ديو سوزوكدازه باشلدقده حضرت عمر رضى الله تعالى عنه * ياأخا العرب من ولى
شيئا من امور المسلمين ينبغى ان يتطلع على صغير امورهم وكبيرها فانه عنها مسؤل ومتى غفل
عنها خسر الدنيا والآخرة * بيورديلر كه مآلى والى اولان ذات داخل ولايتنده خلقك صغير
و كبير كافهٔ امورلرينه مطلع اولمق كركدر كه روز فرداده جمله سندن صور بلورنه زمانكه
اول ذات اول اطلاعدن غفلت اوزره اوله دنيا وآخرتده اسايش وثوابدن محروم اولور ديمكدر
(وحضرت فاروق رضى الله تعالى عنهك تعرف واطلاع احوال رعايا و برايا واهاليه واقامهٔ
قسطاس و ميزان وازاحه وازالهٔ اسباب فساد واصلاح حال امته شدت حرص وميللرينه بناء
بالنفس دخى بروجه محرر اكثريا ليلده چيقوب سرا امور رعيتى تجسس وتفتيش دأب شريفلرى
ايدى (ومعاويه دخى بو بابده مسلك عمر بن الخطابه رضى الله تعالى عنهما سلوك ايلمش ايدى
واركان دولت امويه دن زياد ابن ابى دخى اول مسلكده ايدى حتى اندن منقولدر كه بر كيمسه برحاجت
عرضيله زياده كندو يى بيلرظنيله فلانم ديمكه باشلدقده زياده زياده تبسم كلوب اى رجل سن كنديكى
بكا تعريف ايتمكمى استرسن والله بن سنى و باباكى وجديكى وجده كى سندن زياده بيلديكمدن باشقه
اوزركده اولان برده فلانكدر واول فلانك باباسى سكا عاريت ويردى ديو كندى نسلى وحالى كبى
تقريره باشلدقده رجل مرقوم حيرتندن ارتعاد ايدوب بايلمق مرتبه سنه وارمشد ر انتهى (پس
ايشاندن صكره ثانىٔ آل عبا س منصور خليفه يه قدر امر تحرى وتجسس مذكور ده آثار ايشانه
امويه دن انجق عبد الملك بن مروان ولانلرندن حجاج اقتفا ايتمشدر اما منصور بو خصوصه كركى كبى
اهتمام ايدوب هر بلده ونواحى ده نهانى برجاسوس اقامه ايلمش ايديكه كندوسندن باشقه براحد
انلرى بيلمزايدى و بو تقريبله زماننده خروج ايده جكلرينى طويوب وبيلوب تدبير نهانى ايله كيف مايشاء
تسكين غوغا ايلمشلردر كه تفاصيلى كتب تواريخده مسطوردر انتهى الباب الحادى والستون

﴿ الباب الثانى والستون ﴾

اشبو التمش ايكنجى باب حروف هجا اوزره مرتب اولديغى حالده دواب ووحوش وطير وهوام
وحشرات و بونلره شبيه شيلر بيانندە در (قلت) صاحب المستطرف برد الله تعالى مضجعه
اشبو بابده اتيان ايلديكى حيوانات مصر قاهره ده قاضى القضاة ومدرس مدرسهٔ مؤيديه ايكن
سكز يوز يكرمى يدى سالى ارتحال دار بقا ايدن المولى شمس الدين محمد بن المقدسى الدميرى الشافعى
مرحومك بيكدن افزون حيوانات بريه وبحريه نك كافهٔ احوالنى حاوى و بالمناسبه اكثر فنوندن

نيجه نيجه فوائدى محتوى اولوب حقا كه همت شاهانه ايله ترجه وطبعله نشر بلدان اولنمغه شايان
حياة الحيوان اسميله مسمى اولان كتاب فاخرنده اولنلردن دوه ده قولاق ايجازطر يقيله بعض
مشهورلر يدر اسعد فقير عاجز مشار اليهك اثرينه اقتفا ايله تكثير سواد وتجيز اخوان لطافت نهاددن
قاچش ايسده فقط كرك حياة الحيوانده مسطور وكرك على القارى الحنفينك بهجة الانسان
فى مهجة الحيوان نام مختصرى ايله اوائل عهد سليم خان ثالث طاب ثراه حضرتلرى علماسندن
مدنى افندى ديمكله مشهور فقيه وورع طربزونى الشيخ محمد افندى الحنفى مرحومك تحفة الاخوان
فى الحرام والحلال من الحيوان نام مختصرينى عاجزانه بالمطالعه حيوانات محرمه نك حل وحرمتلرنده
اولان اقوالى ومهما امكن اسماء فارسيه وتركيه لرينى درج وضم ايتمشدر (ع) ربنا انطق لساننا
بالحق (تبصره) اسعد فقيردير كه صاحب المستطرفك اشبو حيوان احوالى بابنده نقل ايلديكى
اقوال علما وحكماده اخلاق حيواناته دائر اولان مقالاتده بشرك غيرى بولنان ذى روحده عقل
اولديغى توهم اولنمسونكه الشيخ ولى الدين عبد الرحمن بن خلدون مقدمهٔ مشهورهٔ مقبوله سنده
على وجه التفصيل تحقيق قيلديغى مطلبك خلاصه سى اوزره مدنى بالطبع اولان انسان
عاقلك تعيشى وبقاى نوعى دائرهٔ انتظامدن خارج بولنه مزيعنى بربرينه مترتب وبربرينى
مستلزم اموراسباب متفاوتة المرتبه يه پيوسته در واشبو امور مترتبه ومنتظمه يى تحصيل دخى كرك
ذات انسانده وكرك خارجنده اولان اشيا ومعلومات تصوريه وتصديقيه يى انسانك مباديدن
مقاصده انتقال ذهندن عبارت اولان فكر وترتيبه متوقفدر مثلا بركيمسه ذهننده برسقف وطوان
بناسى اراده ايلدكده ذهنيله سقفى طوته جق ديواره بعده ديوارى بنديره جكى اساسه انتقال
ايدركه اساس مذكور فكرينك آخريدر واشبو آخر فكر اولان اساسدن عمله ابتدا ايدوب
بعده ديوارى وديواردنصكره سقفى انشا ايدركه انشاى سقف آخر عمل انسان واول حركت
فكريدر واشته عربك * اول العمل آخر الفكر وآخر الفكر اول العمل * ديدكلرى كلام بليغ حكمت
تبليغلرينك معناسى ذكر اولنان ترتيبدر وبونده انسانك بربرلرندن تفاوتلرى دخى واردر زيرا ترتيب
فكر ايكى واوچ ودرت ودخى زياده اولان اسباب مترتبه ده حركته توقف ايدر وهر عقل انى ادراك
ايده ميوب غيره محتاج اولور (قلت) اشته مشورتك اقتضاسى وسببى دخى بودر وبعض امور دخى
واردركه انى عقل انسان ادراك ايده ميوب بيان نواميس الهيه يه لامحاله محتاجدر يعنى كتاب
منزل ورسول رب اجل خبرينه موقوفدر فليحفظ * واما بشرك غيريسى اولان هر حيوانده
انسانكبى فاعلك فعلنده اولان ترتيبى اوزرينه كندوسيله مرور حركت ايده جك شيئك يعنى
فكرك بولنمديغنه بناء افعالنده انتظام يوقدر زيرا حيواناتك ادراك حسيسى يعنى مدركات
ومتعلقاتى ربطدن خالى اولوب فكر وترتيبه محتاج اولميان حواس ظاهره واسطه سيله در وبقاى
نوعلرينه سبب اولان جلب منفعت ودفع مضرتلرنده اولان آلاتلرى دخى خلقى وطبيعى
اولديغنك اوزرينه سر خلافت انسانيه اقتضاسنجه حيوانات قيد تسخير انسان ايله مقيد
اولملريله دائرهٔ انتظامه دخولله توقف ايدن امورلرى وافعال قبيحه ومضره لرى دست
تدبير انسان ايله حصول بولوب وبرطرف اولديغندن بشركبى افعاللرنده آلت عقله محتاج
دكللردر ايمدى اشبو تمهيددن ظاهر اولديغى اوزره برمخلوق كه كندولرنده عقل اولميه صفات
حسنه يى اكتساب ايده مزكه مدح اولنه وعكسنى دخى كسب ايده مزلر يعنى كسبى دكلدركه بو حيثيتله
ذم وتعييب اولنه بو بويله ايكن اهل حكمت واهل فن فراستك حيواناته اخلاق حميده ورديه
اسنادلرنده وذكرنده مقصودنه دردبو سؤال وارد اولور ايسه جوابنده ديرزكه فى الحقيقه حيوانانده
اولان صفات انحاء عناصر مختلفه وخلقتلرى اوزره امور طبيعه دن اولوب چكونكى صفات

بدنلرنده اولان صور وعلامات واشكاللريله افعال واحواللرندن بداهة وتجربة بيلنوب اخذ
اولنمشدر وبودخى انجق انسانده اولان احوالى معرفته استعانه ايچوندركه آدمى قنغى حيوانه
مشابه اولديغى بيلنه واندن بالاده سبق ايدن فراست مطلبنده ذكر اولنان منفعت حاصل
اوله انتهى (اسد) فارسيسى ياى مجهول ايله شير وتركيسى ارسلاندر سباعدن يعنى يرتجى
حيواناتدندر اركگنه اسد وديشيسنه اسده اطلاق ايدرلر وارسلانك لغت عربيه ده اسماء
كثيره سى اولوب اسامه وحارث وقسوره وغضنفر وحيدره وليث وضرغام اشهرلرندندر وابو الابطال
وابو اشبال وابو العباس دخى كنيه لرندندركه اشبو كنيه لر قرق طقوزيچى بابده قلم اسعد فقيرايله
بالمناسبه تسطير اولنمشدر (وارسلانك انواعى اولوب برنوعنك وجهى انسان وجهى وجسدى
بقركبى وبر قارش مقدارى سياه بوينوزلرى اولور ايمش وبرنوعى دخى عناب اوننده احمر ايمش
وسائرلرنده دخى اولور ايمش وارسلانى اناسى اولا برقطعهٔ لحم اوله رق طوغوروب اوچ كون
محارسه دنصكره باباسى كلوب اول قطعهٔ لحمى اوفوردكده اعضاسى چيقوب صورتى تشكل
ايدر ايمش بعده اناسى امزرمكه باشلر وكوزلرينك قپاغى دخى يدى كوندنصكره آچيلور ايمش
والتى آى باباسيله اناسى تربيه لرنده اولوب بعده كندوينى اداره ايدر ومستغنى اعانه لرى اولور
ايمش وجوع وعطشه زياده سيله تحمل وصبر ايدن ارسلاندر (قلت) سخى صبور خدوع
متخدع جرى غضوب بعد الحكم عظيم النفس ذكر الافعال اولديغى اخلاق طيبه سندن
ايدوكى رساله ابى طالب دمشيده محرردر وافراط اوزره عالى الجناب وعلو نفس صاحبى
برحيوان اولديغندن صيد وشكار ايدوب بعد الاكل والشبع ترك ايتديكى بقيه يى هرنه قدر
آچ اولور ايسه ده كلوب يمز وسائرينك بقيه سندن دخى اكل ايتمز وكلبك ايچديكى صولردن
ايچمز ايمش حتى اشبو معنى بعض بلغانك * سارك حبها من غير بغض * ولكن كثرة الشركاء
فيه * اذا وقع الذباب على طعام * رفعت يدى ونفسى تشتهيه * وتجتنب الاسود ورود ماء *
اذا كان الكلاب يلغن فيه * قطعه سنده ارسال مثل اولنمشدركه مآلى محبوبه مك شهرتى ارتوب
عاشقلرى چوغالمغه باشلمغله بنم اكا جهت آخرادن بغضم اولميه رق فقط شركا چوغالديغندن
حبنى ترك ايلدم زيرا برطعامك اوزرينه سنك دوشدكده المى اول طعامدن نفسم اشتها ايلديكى
حالده چكرم زيرا ارسلانلر كلبك والغ ايلديكى يعنى دلى ايچمك ايچون صوقديغى صودن
اجتناب ايدرلر يعنى ايچمزلر بندخى برعاشق شيرمزاج بلند طبعمكه شاهد بازاره رغبت ايتمم ديمكدر
(قلت) اشبو قطعه مجلد اولده بالمناسبه مرور ايتمشدر (ودخى ارسلانك حقنده * وهو ينهش
ولا يأكل * ديو يازمشلردر نهش يلان اصرمسنه ودخى اوك ديشلر ايله برنسنه يى اصرمق
معناسنه دركه بوصورتده عبارهٔ مذكوره نك مفادى ارسلان اكل ايچون افتراس ايتميوب
بلكه طبعا وشجاعة افتراس ايدوب اويله جه براغوروآچ بولنور ايسه ييردمك كبيدر ولكن اشبو
عباره ترجمهٔ معلومه ده ارسلان اكل ايلدكده تأنى ايله اكل ايدر ايمش ديو ترجمه اولنمشدر فتأمل
(ودخى ارسلانك ربق يعنى اغزى يارى غايت ازايمش ولهذا بخرايله يعنى بوى بد دهان ايله
متصف ايمش ودخى ارسلانك شجاعت وجبانت وكرى عظيم يعنى افراط اوزره اولوب شويله كه
هيچ وظهير سز يكانه اموره واضع اقدام اقدام وخروس وصبينى صوتيله سنور يعنى كدى دن
هراسان وآتشى كوردكده حيران اولوب وكرمندن ناشى عجزهٔ نسوانهٔ خصوصا مرئهٔ حايضه
التفات ايتمز ايمش (ونمر يعنى قپلان وسنور وافعى كبى ارسلانك چشمى دخى كيجه ايچره
اضائه ايدر (مرويدركه حضرت سيد الكائنات عليه الصلاة والتسليمات افنديمز سورهٔ شريفهٔ
نجم نازل اولوب ﴿ والنجم اذا هوى ﴾ آيتنى تلاوت بيوردقلرنده باباسى كبى اشقى اولان عتبه بن

ابی لهب کفرت برب النجم کلام باطلی ایله ذات رب العالمینی انکار ایتدکده رسول اکرم صلی الله تعالی
علیه و سلم (سلط الله علیك کلبا من کلابه) کلام اعجاز انتظام محقق الوقوعیله بددعا بیوردیلر
چوق کچمدن اول ملعون ابن ملعون براز رفقابرله برکاروان ایله شام طرفنه یعلوب کندی زرقاء
نام مرحله یه واروب قوندقلری آنده دوردن بر آرسلان صیحه سنی اشتدیلر اول ملعونك زیرا اسد یعنی
اول شیرك کونبور تولوسندن وجودی دترمکه باشلدقده رفقاسی * من ای شیء ترعد فرائصك فوالله
مانحن وانت سواء * یعنی بزلر قورقوب دتره ممش ایکن ندن سنك اتلرك یعنی تنك دترردیدکلرنده اول
شر بن شر اشر * ان محمدا دعا علی - والله مااظلت السماء من ذی لهجة اصدق من محمد * یعنی
نیچون قورقوب دترهمیکه محمد علیه الصلاة والسلام اوزریمه تسلط کلب ایله بددعا ایلدی وآسمان
اهل نطق ولسان یعنی انسان اوزره سایه انداز اولهلیدن برو والله که محمددن اصدق براحد یوقدر یعنی
دیدیکی کلور چیقردیدی وآماده ایتدکلری اخشام یمکنه کدرندن ال وارمدی او یغولری
کلدکده اول ملعونی اورطه لرینه الوب وامتعه لرینی اوزرینه چکوب یاتدیلر بردن کوندزکو یاوقتکه
حاضر اول وادیسندن سس و برن اول اسد کیجه کلوب ورفقاسنی برر برر قوقلایوب اول ملعون
پیل اندامی بوادقده بر ضغمه یعنی برایصرمه ایله خرد ایدوب ایشنی بتوردکدنصکره دونوب
کندی و اول ایتی * سلط الکلب علی الخنزیر * مثلنه مظهر ایتدی رفقاسی ملعونك
شیر کندوبی اصرمقده ایکن * الم اقل لکم ان محمدا اصدق الناس * دیدیکنی ایشتدیلر یعنی
ای رفقا بن سزه محمد علیه الصلاة والسلام کافهٔ ناسك اصدقی اولدیغنی دیمدمی اشته کلامی
روح بولدی دیوب صادق القول اولدیغنی تصدیق برله نعوذ من سخط الله تعالی کفر عنادی ایله
باباسی ابولهب و ابوجهله جهنمده رفیق اولدی (فائده) حسب المسافره بروادئ مسبع
یعنی ارسلان یتاغی اولان محلده قیلوله یعنی اویقویه واریلور و جلسه اولنور وکچیلورسه
* اعوذ بدانیال والجب من شر الاسد * دعاسی اوقنمق خواصندندر که ضرر اسددن سالم
اولور و سینده دخی شویله روایت اولنمشدر که بخت نصر منامنده هلاکی برمولودیدنده اولدیغنی
کوروب اطفالی قتل ایدهلردیو اطراف و اکنافه امرلر کوندردکده والدهٔ دانیال علیه السلام
خوفندن او نبی علیه السلامی بر بئره القا ایلدکلرنده حق سبحانه وتعالی بر ارسلان ارسال بیوروب
ارسلان بقدرته تعالی محارسه سنده اولدی (و بعض روایتده دخی بخت نصر ملکنك زوالی
دانیال علیه السلامدن توهم ایتمکله هنوز شیرخوار ایکن ایکی رأس ارسلانی بر بئره ایندیروب بعده
اول بئره القا ایلدی ارسلانلر بحفظه تعالی موینه طقونمغه قدرت یاب اولمادقلرینك اوزرینه
اطرافنده تبصبص ایدرك قیام و حرکته وطعامه اشتهایه قدر خدمتده اولدیلر اشبو قیامی حالنده
حضرت حق عزوجل شامده شرف انداز اقامت ایدن ارمیا علیه السلامه فلان مکانده شو صورتده
اولان قیوده بولنان قرنداشك دانیاله کیت دیو وحی بیورمغله واروب بالای بئردن ندا ایلدکده
بیلوب سنی کیم ارسال ایلدی دیو صوردقده ارمیا علیه السلام ربك تعالی شانه سکا بنی یبه جك
ایله ارسال بیوردی دیجك دانیال علیه السلام * الحمد لله الذی لاینسی من ذکره * حق تعالایه
حمد اولسونکه کندوبی ذکر ایدهنی اونوتماز یعنی نصرت ایدر * والحمد لله الذی لایخیب من
قصده * والله تعالایه حمد اولسونکه ذاتنی قصد ایلینی خائب وخاسر ایتمز * والحمد لله الذی
یجزی بالاحسان احسانا وبالصبر نجاة وغفرانا * والله تعالایه حمد اولسونکه احسان وخیر
اعمال مقابله سنده فضلا وکرما احسان وصبره نجاة وغفران ایله جزاء خیر ویرر * و الحمد لله
الذی یکشف ضرنا بعد کربنا * والله تعالایه حمد اولسونکه ضریمزی بعد الشدة کشف وازاله
ایدر * والحمد لله الذی هو رجاؤنا حین تنقطع الحیل عنا * والله تعالایه حمد اولسونکه دفع

شدائده بزدن تدبیر منقطع اولدقده یعنی ناچار قالدیغمزده مرجعمز درکاه الوهیتیدر رحمدله زبله
شکر حق سبحانه وتعالایی ایفا ایلدی بعده ارمیا دانیالی علیهما السلام قیودن یوقارو چیقاروب
برازمدت یانده اقامتدنصکره مفارقت وشامه مراجعت ایلدی (حکایه اولنمشدر که یحیی بن زکریا
علیهما السلام دانیال علیه السلامك قبرشریفلرندن مرور ایدر ایکن قبردن * سبحان من تفرد
بالقدرة وقهر العباد بالموت * صوت تمجید وتنزیه ناطقنی استماع ایلمشدر بعض صالحین قولنجه
اشبو کلماتله بر کیمسه تضرع ومناجات ایلسه هر برشی او کیمسه یه استغفار ایدر یعنی جناب حقدن
انك ایچون مغفرت رجا ایدر (قلت) بعض نسخه ده (تفرد) یرنده تعزز واقع اولمشدر
(محکیدر که ابراهیم بن ادهم قدس سره براز رفیق ایله یولجی اولمشلر اثنای راهده اوکلرینه
بر ارسلان چیقروفی الحال مشار الیه رفقاسنه * اللهم احرسنا بعینك التی لاتنام واحفظنا برکنك
الذی لایرام وارحمنا بقدرتك علینا لانهلك انت رجاؤنا یاالله یاالله یاالله * دعاسیله جناب حقه
تضرع ایدك دیدکده اوقودقلرنده اسد کیرو دونوب قاچمشدر * روایت اولنمشدر که نوح علیه
السلام سفینه لرینه هر حیواندن بر جفت تحمیل بیوردقلرنده سفینه ده اولان اصحابی ای نبی الله
ایچمزده ارسلان وار ایکن ضررندن نه کیفیتله امین اوله لم دیدکلرنده حق سبحانه وتعالی ارسلانه حمی
علتنی تسلیط ایلدی وابتدا روی ارضه نزول ایدن یعنی وقوع بولان حمی اول حمادر بعده راکب
سفینه فضلات حیواناتدن شکایت ایلدکلرنده بر اقتضای حکمت خنزیر اقصروب بورنندن
فاره لر چیقدی و فاره لر چوغالوب ضرری ارتدقده شکایت ایتملریله باذن الله تعالی اسد دخی
عطسه ایتدکده هره یعنی کدی چقوب فاره لری کزلندی (الحکم) مسئله ارسلانك لحمی حرامدر
زیرا رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم سباعدن هر بر ذی نابك وطیردن هر بر ذی مخلبك
اکلنی نهی بیوردیلر (قلت) ناب آزی دیشدر که اوك دیشلرك آردنده اولوب ثمانیه وزننده
رباعیه دنیلان دیشلرك اردنده اولاندر (سباع یرتیجی جانورلردر (مخلب میمك کسری وخانك
سکونیله یرتیجی قوشلرده اولان چنکال کبی طرنقدر ونهی مذکور صحیح مسلمده اولان (کل
ذی ناب من السباع فاکله حرام) حدیث شریفیدر که راویسی ابوهریره رضی الله تعالی عنهدر
ومناوی شرح الجامع الصغیرنده سباعی یصول بنابه ایله توصیف ایتمشدر که بوصورتده حرام
اولمه ده صوله ایتمسی یعنی صالدرمق شرطدر حتی چلاك نابی وار ایسه ده صوله ایلمدیکندن
لحمی حلالدر دیمشدر (واسدك حرمت لحمنده حنفیه وشافعیه وحنبلیه وداود وجمهور متفقلردر
لکن امام مالك استعیذ بالله تعالی ﴿قل لااجد فیما اوحی الی محرما علی طاعم یطعمه الا ان
یکون میتة اودما مسفوحا او لحم خنزیر﴾ نصیله بالاستدلال حرام اولمیوب مکروهدر
دیدی لکن جمهور حدیث شریف مذکور ایله حرمتنه استدلال ایدوب نص مرقوم وقت مذکورده
آیتده ذکر اولنانلردن ماعداسی حرام اولمادیغنی اخبار اولوب بعده سباعدن هر بر ذی نابك
تحریمنده وحی غیر متلو واقع اولمشدر که اول وحی یعنی حدیث شریف مذکوری قبول وموجبیله
عمل واجب اولور دیدیلر انتهی (خواص) اسدك سمی تمساحلری اهلاك ایدر وشحمی یعنی
کرك ایچ یاغی وکرك اتنده حاصل یاغی کیمکه بدننه سوره اکا سباع تقرب ایدهمز وارککنك مراره سی
یعنی اودی باغلوبی چوندکه عمل اجراسینه ایسه اول کار ایله الت تناسلده حاصل اولان حالت
سستیدر انی ازاله ایدر واو دخی ازاله ایدر رواتی فلج علتنه نافعدر واکر ارسلاندریسندن
برپارچه سی اشباصندوغنه وضع اولنسه کووه وارضه وسائر قوردتقرب ایدهمز واکر ماز سباعك
جلدینه وضع اولنسه توبی دوکر (واسدك علی ماقیل عمری بیك سنه یه وارر ایمش ودیشلرینك
دوکلمسی کبر سننه علامتدر (ترجمهٔ معلومه ده * وشحمه من طلی به بدنه الخ * عبارهسی

يانسخه سنده اولان بدنه لفظنك نقـا طى نابجا وياخود بى نقاط بولنمغله ارسلانك ايچ ياغنى بركيمسه اللرينه طلا ايلمسه الخ) ديو ترجمه اولنمشدر ولابأس به انتهى (ابل) دوه كه فارسيسى اشتردر جناب حق وفياض مطلق عزشانه دواب ايچره دوه دن خيراو حيوان خلق ايلمدى ديمشدر كه * ان حملت اثقلت * اكر يوكلندرلسه اغرلشدير يلور يعنى اغر يولك كتورر يعنى طاشير * وان سارت ابعدت * ويوررسه اوزار يعنى بلافتور مسافهٔ بعيده يه كيدر * وان حلبت اروت * وصاغيلور ايسه اروا ايدر يعنى سودى چوقدر * وان نحرت اشبعت * وبوغازلنور ايسه طو يورر يعنى اتى چوقدر وحديث شريفده دخى (الابل عز لاهلها والغنم بركة والخيل معقود بنواصيها الخير الى يوم القيمة) ديو ثنا بيورلمشدر (قلت) اشبو حديث شريف جامع صغيرده (والخيل معقود) يرنده (والخير معقود بنواصى الخيل الى يوم القيمة) عبارهسنده مسطوردر مناوى مرحوم ابل مالكنه وصاحبنه عزدر وغنم لفظى ضأن ومعز يعنى قيون وكچى يه شاملدر و (الخير معقود بنواصى الخيل) خيرات جنسنه منوط وملازمدر كه كويا جهاده اعانه سيچون خير خيلك ناصيه لرنده باغلنمشدر ودابه دن آنك غيريسى كروفرده انك يرينه قائم اولماز ديو شرح ايتمشدر انتهى (وحقا كه دوه نك هر نه قدر ناسه كثرت مخالطه سندن ناشى عجيب خلقتى خاطره كلز وكوزه كورنمز ايسه ده عجيب الخلقه بر مبارك حيواندر وجناب حق تعالى وتبارك دوه يى آدميا ن وغيريسنه مطيع قيلمشدر حتى برقطار دوه نك برابنه باغ طوقنمش اولوب اول باغلى ايپى فاره ياقه ليوب جذب ايلدكده اول قطارك فاره ايله برابر كتديكى منقولدر و دخى دوه مراكب وسفاين بردندر يعنى كمى كبى كندويه شئ كثير تحميل اولنور ولهذا واجب الوجود تعالى شانه قرأن كريمده سفينه يه مقارن قيلوب ﴿ وعليها وعلى الفلك تحملون ﴾ بيورمشدر وقتا كه دوه مراكب بردن اولوب وبرك دخى بعضنده صو قليل و بعضنده ماء كثير اولوب يعنى صولو وصوسز يربولنديغندن حق تعالى وتقدس دوه يى صوسزلغـه طيا نور خلق بيورمشدر كه اون كون عطش وحرارته طيانديغى منقولدر (صاحب المستطرف حياة الحيواندن بالتلخيص ناقلا ديركه (ودخى ابل حقنده ابن سيده (لاتسبوا الابل فانها من نفس الله) حديثنى نقل ايدوب (اى مما يوسع الله به على الناس) ديو تأويل ايتمشدر لكن بيلديكمز (لاتسبوا الريح فانها من نفس الرحمن) در انتهى (قلت) دميرينك عقب قول ابن سيده ده كتورديكى اشبو (لاتسبوا الريح الخ) روايتندن مرادى نه اولديغى تأمله وكتب حديثه مراجعته موقوفدر انتهى وتأويل مذكورك مفادى ايله سب ايتمك كه حق تعالانك دوه جلب رزق وسائر امور لازمده استعمال اولنه رق كثير النفع اولمغله ناسه انكله وسعت حال حاصل اولان نعمتلرندندر ديمكدر (قال اصحاب الكلام فى طبايع الحيوان يعنى طبايع حيوانده اقوالى اولان حكما ديديلر كه عند الهيجان يعنى چفتلشمك وقتنده دوه نك سوء خلقى واغزندن كوپك وآواز ظهورى سائر حيوانده اولماز حتى قزديغى وقتده حمل معتادينك اوچ مثلى تحميل اولنسه تحمل ايدر واكلى آز اولور وآوازى هنكامنده اغزندن طلاغه شبيه شقشقه ديدكلرى شى ظهور ايدر كه اجزاسندن نه اولديغى بيلنمامشدر ودخى دوه احرار حيوانلرندندر يعنى اناسنه وهمشيره سنه آشماز حتى منقولدر كه براعرابى قزمش ديشى دوه نك اوغلنى برثوب ايله اورتوب ولدينى بنا شدردقده اناسى بيلوب وولدينك ذكرينى فى الحال قاپوب وقوپاروب آتمش وصاحبى اولان اول اعرابى يه حقد وكين ايدوب بعد زمان فرصت دوشوروب اوزرينه چوكمكله هلاك ايتمشدر ودوه نك اودى اولماديغندن صبر وشكيبى كثيردر وجكرينك اوزرنده اودقابنه شبيه اولان رقيق نسنه سورمه يا پيلوب كوزه چكلمك علت اعشايه نافع اولديغى منقولدر ودوه نك معده سى غايت قوى اولمغله دكنى بيله هضم ايدر وطاتلى طاتلى بر

(حكم) ويحل اكله بالنص والاجماع واما تحريم يعقوب عليه السلام اكلهما فباجتهاد منه وذلك انه يسكن البوادى فاشتكى عرق النساء فلم يجد مايلايمه الا ترك لحومها فلذلك حرمه * عبارهٔ مستطرف بويله در لكن مأخذ صاحب المستطرف اولان حياة الحيوان ايله مختصرلرينك عبارهسى (واما تحريم اسرائيل وهو يعقوب عليه السلام اكل لحومها و البانها على نفسه فكان باجتهاد منه على الصحيح والسبب فى ذلك انه كان يسكن البدو فاشتكى عرق النساء فلم يجد شيئا يلايمه الا لحومها والبانها فلذلك حرمه * صورتنده در واشبو عبارهنك مفادى اسرائيل يعنى يعقوب عليه السلام قول صحيح اوزره اجتهادلريله دوه نك لحمنى وسودينى كندو ذاتلرينه حرام قيلديلر وسببى دخى بودر كه باديه وصحراده ساكن اولدقلرندن عرق النسا ديدكلرى علت ظهور ايدوب اول علته ملايم يعنى باعث برئى بوله ميوب انجق لحم ابل ولبنى بولملريله انلرى نفسنه حرام قيلوب اكل وشربنى اجتهادلريله ترك ايلديلر ديمكدر (قلت) اشبو اما تحريم يعقوب عليه السلام الخ كلامنك ايضاحى بودر كه ﴿ كل الطعام كان حلا لبنى اسرائيل الا ما حرم اسرائيل على نفسه من قبل ان تنزل التوراة ﴾ نص شريفى دلالتنجه شريعت ابراهيميه ده دخى دوه قبل نزول التوراة حلال ايدى وحضرت يعقوبك تسانامنده اولان طمرلرنده وجع اولمغله اكر اول وجعدن شفاياب اولور ايسه كندولرينه زياده سوكيلى اولان طعامى اكل ايتامك اوزره نذر ايلمدى ولحم ابل دخى كندولرينه احب ايدى شفا بولمغله اكل ايلمدى وعلى قول اطبارأى ايدوب واجتهادلرينه دخى موافق كلمكله ترك ايلمشدر كه انبيا عليهم السلامه اجتهادى تجويز ايدنلر اشبو نص ايله احتجاج ايلديلر وتجويز ايتميلر يعقوب عليه السلامك نفسنه حرام قيلديغى وحى غير متلو ايله در ديديلر (لكن موسى عليه السلامه نازل اولان توراتده قوله تعالى ﴿ فبظلم من الذين هادوا حرمنا عليهم ﴾ و قوله تعالى ﴿ وعلى الذين هادوا حرمنا كل ذى ظفر ﴾ نصلرى شحملر وثربلر يعنى ايچ ياغلرى واشكنبه و بغرسقلرى احاطه ايدن رقيق ياغلر ولحوم ابل وسبت كونى صيد سمك وعمل حرام اولمشدر بعده شريعت ختم نبوت صلى الله عليه وسلم اول حكمى بحكمته تعالى نسخ ايلدى انتهى (غريبه) ترجمهٔ معلومه ده * واما تحريم يعقوب عليه السلام الخ * عبارهسى و (على نفسه) ايله (انه كان يسكن البوادى) طورركن تفسير وتدريس اولنوركن (يعقوب عليه السلامك امتنه تحريم ايلمسى ياوحيله وياخود اجتهاد انبيا عليهم السلامى تجويز ايدنلره كوره اجتهادلرينه بناء واقع وسببنى حكايه ايتمشلردر كه اهل باديه عرق النساء علتنه مبتلا اولوب يعقوب عليه السلام اول وقتده دواسنى لحوم ابلى ترك ايلملرينى اجتهاد ايلمشلر بو اجلدن نهى ايلمشلر ديو ترجمه اولنمشدر فافهم (لاسعد الفقير) ديلر ايسه ايدر دانادلى قلبى كبى نادان * اكراسترسه نادانى جهانه كوستردانا * قودى حيرتده يكسر هوش وحكمت آشنايانى * ندر شهرتده بوتزويراوضاع سپهر آسا (قلت) دوه اتى اكلى ابدستى بوزمق خصوصنده اختلاف واقع اولوب اكثر اعلام بو زمامنده ذاهب اولوب اصحاب كزيندن خلفاء راشدين اربعه وابن مسعود وتصغيرايله ابى وابن عباس وابوالدرداء وابوطلحه وعامر بن ربيعه وابوامامه رضى الله عنهم ايله جماهير تابعين وابن مالك وابو حنيفه واصحابى وشافعى بو زماز طرفنده در واحمد واسحق ويحيى بن يحيى وابن المنذر وابن خزيمه ايشانه مخالفت ايتمش يعنى بوزر ديمش وبو زمغى بيهقى اختيار ايتمش وقول اول شافعى دخى بوزار جانبى ايمش روح الله تعالى روحهم (قلت) طرفينك دليللرى جزور ذكرنده بنه تعالى كلور دوه معاطنى ومبارك كنده يعنى صويه يقين يرده اولان ياتاغيله مطلقا چوكديكى يرلرده نماز قيلق مكروهدر انتهى (خواص) ابن زهير وغيريسى قولنجه دوه لحمى باهى وانعاظى يعنى جماعده نصكره ينه حرص جماعى زياده ايدر وبول ابل سرخوشلغى كيدرر ودوه نك يوكى يعنى پشمى احراق اولنوب كولى قان اقان محله اكلسه دم سائلى قطع ايدر

وقراد ابل يعني دوه يه يابشانكنه ديدكلرى حيوان عاشقك كوملكى يكنه ربط اولنسه
عشقني زائل ايدر (ارضه الفك فتحي ورانك سكونيله تمره وزننده اغاج قوردى ديديلان
دوييه دركه اغاج ويبراق يير وفعلي يرده اولديغندن ارضه مضاف قيلنمشدر (قزويني
قولنجه اول قوردك اوزرندن برسنه كچدكده ايكي اوزون قنادى بتمكله طيران ايدر وسليمان
عليه السلامك ارتحالنه دلالت ايدن دويبه اول قورد اولديغى منقولدر (قلت) اشبو ارتحال
قضيه سنى سورهٔ سبأ ده اولان ﴿ فلما قضينا عليه الموت مادلهم على موته الا دابة الارض
تأكل منسأته ﴾ نص جليلى حاكيدر واجمال قصهٔ شريفه دخى شويله دركه داود عليه
السلام يعقوب عليه السلامك فسطاطى موضعنه بيت مقدسك بنيانني تأسيس ييوروب لكن
تمامندن اول ارتحاللرى باوحى معلوملرى اولدقده ولد اكرمى سليمان عليه السلامه اتمامنى
وصيت بيورملريله برموجب وصيت بناده جن وشياطيني بالاستعمال مباشرت اولنوب آكن سليمان
عليه السلامه دخى قبل التكميل اجل ارتحال قريب اولديغى باوحى الهى معلوم اولدقده دركاه
الله دن موت صوريسى جن وشياطيندن بنادن فراغلرينه قدر مستور اولوب بوتقريبله جن
وشياطينك غيبي بيلورز دعوالرى باطل اولمسنى نياز ايلدكلرنده مستجاب اولدقده طائفهٔ مذكوره لره
بابى اولميه رق شيشه دن شفاف برقصر بناسنه امر ايدوب قصر ياپلدقده درونده عصاء
شريفلرينه متكئا صلاته قيام بيوردقلرى عقبنده الله تعالى روح مقدسلريني عصايه متكى
اولدقلرى حالده قبض بيوروب سليمان عليه السلامده قيامده قائم وطائفهٔ مذكوره لر دخى مأمور
اولدقلرى عمل بناده باقى اولديلر تا كه ذكر اولنان قورد عصالريني ايچندن اكله باشليه رق
نهايتنه واروب قوت عصا قالماديغى زمانده بناى بيت مقدس تمام اولديغى حالده جسد شريف
سليمان عليه السلام زمينه نزوليله عالم بالايه نشر بفلرى بيلندى وهر قنغى يرده نمازده اولسه
شياطين محرابى اطرافنده جمع اولسه لرده اول حضرت صلاتده ايكن ابليس احتراق
خوفندن سمتنه يناشمزايدى لكن سقوطلرى كرنى يناشوب وارتحاللرينى طويوب خبر ويردكده
قصرى آچديلر برده كورديلركه عصايى اول قورد اكل ايتمش ووقت ارتحاللرينى بيلمك مراد ايدوب
عصانك اوزرينه برقورد قويوب وبركون وبركيجه مقدارى مكث ايتديروب مدت مذكوره ده
اكل ايلديكى بريك مقدارينى عصايه نسبت ايله حساب ايلدكلرنده ارتحاللرندن برسنهٔ كامله
كچمش اولديغنى بولديلر وحضرت سليمان عليه السلامك عمر شريفلرى اللى اوج سنه ايمش
وملك كندولرينه اون اوج ياشنده ايكن اعطا اولنمش وبيت مقدسك عمارتنه بدئى كندولرينه
ملك اعطا اولنديغنك دردنجى سنه سنده در (ونص جليل قوم شياطينك غيبي بيلمدكلرينه
دلالت ايدر زيرا سليمان عليه السلامك ارتحالى برسنه كچمشيكن بيله مديلر (ودخى ارضه كندويه
خرده وهموار ويكمقدار چوپلردن خانهٔ عنكبوت كبي منتظم اسفلندن اعلاسنه قدر مخرطا
مصنع بربيت وجهاندن برينه دخى مربع برباب تصنيع ايدر ايمش وبيت مذكور كندوسنه
قبر اولور ايمش * ومنه تعلم الاوائل وضع النواويس لموتاهم * يعني قوم عهد قديم موتالرينه
نواويس وضع وتصنيعني بيت مذكور ارضه دن تعلم ايتمشلردير صاحب المستطرف نقل ايدر
(قلت) مصباح منيرفيومىده * الناووس ناعول مقبرة للنصارى * ديو تعريف اولنمشدر كه
نواويس مذكور ناووسك جمعى اولوب وناووس دخى نوسدن اوله رق فاعول وزننده
نصارانك مقبره سنه مخصوص اسم اولديغى مستفاد در (ودخى قارنجه ارضه نك دشمنى اولوب
جثه ده اندن اصغر اولمغله وجاها يناشوب غلبه ايده مديكندن وراسندن كلوب وطوتوب
يووه سنه كتورر ايمش (حكم) ارضه نك استقذارندن ناشى اكلى حرامدر (ارنب) عناقه

يعني كچى ياوروسى ديشيسنه شبيه حيوان اولوب لكن اللرى قصير وآياقلرى طويلدر زمينه
قوائمنك مؤخريله بصر (قلت) ولهذا يوقوشه طوغرى زياده چابك ولسان تركيده طوشان
وفارسيده خركوش ديرلر كال شهوتندن ناشى كه ايكن چفتلشورلر ايمش وغرائبندندر كه برسنه
اركك وبرسنه ديشى اولوب وكوزلرى آچق اولديغى حالده اويور حتى صياد كلوب اويانق ظن
ايدر ايمش (فائده) ابن اثير كامل نام تاريخنده احباسندن بريسى برارنب طوتوب ارنب مذكورك
هم ذكرى وهم فرجى اولديغنى ذكر ايتمشدر (منقولدر كه يعني همايون نامه حكاياتى
مقوله سندن برروايتدركه برارنب بردانه خرما التقاط ايدوب هنوز اكل ايتمدين دلكو قاپوب بير
ارنب مشاجره بريله بالاخره ضبك يعني كلرك حضورينه مرافعه يه كيدرلر ارنب كلره تعظيما
كنيه سيله خطابا ياابا حسل * اتيناك لنختصم * اى ابو حسل حضوريكه دلكو ايله اختصامه كلدك
ديدكده كلر * عادلا حكيما * يعني عادل وحكيم حضورينه كلديكز ديربعده ارنب * فاخرج
الينا * بزه چيق وكوزوك ديدكده كلر دخى * في بيته يؤتى الحكم * يعني حاكملرك اولرينه
واريلور يوقسه حاكملر دعواجيلرك اياغنه وارمزلر دعواكى سويله عدل اوزره حكم ايدرم ديوكويا
اوطورر ايكن خروجنى طلبنده ارنبى تحميق ايلدى ياخود مجرد كندوينى ثنادر پس ارنب * انى
وجدت تمرة * بن بردانه خرما بولدم ديدكده كلر * حلوة فكليها * طاتليدربى ديدى پس
ارنب * قد اختلسها الثعلب * دلكو اول خرمايى قاپدى ديدكده كلر * لنفسه بغى الخير *
دلكو خيرى كندويه طلب ايتدى يعني خيراوشى اولديغندن يمش ديدى پس ارنب * فلطمته *
يعني دلكو قاپديغى كبي بنده اكا برتوقات اوردم ديدكده كلر * بحقك اخذت * استيفاى حق
ايتمش سن ديدى بعده ارنب * فلطمنى * دلكو دخى بكا توقات چالدى ديدكده كلر * قد اقتص *
دلكو قصاص ايتمش ديدى پس ارنب * فاقض بيننا * اى كلر بيننزده قضا ايت ديدكده
* قد قضيت * قضا ايتدم ديدى وكلرك اشبو اقوالى ضروب امثال اولمشدر (قلت) غالبا
قاضى نادان حقنده قوللنيلوركان اولنور (ومن ذلك يعني ذكر آتى قاضى شريحك لطيفه طريقيله
حكايه سى اشبو قضاى ضبه شبيهدر كه بركون عدى بن ارطاة قاضى شريح حضرتلرينك
محفل حكمنه كلوب * اين انت * سن نه مكانده سن ديدكده شريح * بينك وبين الحائط *
سنكله ديوارك بينده ديجك عدى * فاسمع منى * بندن ايشت ديدكده شريح * للاستماع
جلست * انجق استماع كلام ناس ايچون بوراده اوطوردم ديدى بعده عدى * انى تزوجت
امرأة * بن برخاتون تزوج ايتدم ديدكده قاضى * بالرفاء والبنين * يعني امتزاج ايدوب
دوللوود وشلو اوله سن معناسنه دعا وتبريك ايلدى بعده عدى * وشرط اهلها ان لااخرجها
من بينهم * اول خاتونك اقرباسى يانلرندن چيقارمامى شرط ايتديلر ديدكده شريح * اوف
لهم بالشرط * شرطلرينى ايفا ايله ديدى پس عدى * فانا اريد الخروج * لكن بن خروج
مراد ايدرم ديدكده شريح * في حفظ الله * سلامت اوله مألنده دعا ايله سن بيلورسن شيوه سنى
كوستردى بعده عدى * فاقض بيننا * اى شريح دعوامزى فصل ايله ديدكده شريح
* قد فعلت * بن ايشلدم يعني حكم وقضا ايلدم ديدى پس عدى * فعلى من * كيمك
اوزرينه حكم ايلدك ديدكده شريح * على ابن امك * سنك انا ككك اوغلنه حكم
ايلدم ديدى بعده عدى تعجبا * بشهادة من * كيمك شهادتيله ديدكده شريح * بشهادة
ابن اخت خالك * سنك طايكك قز قرنداشى اوغلى شهادتيله ديدى (قلت) ابن امك وابن
اخت خالك تعبير قديم بلفاسى مخاطبك نفسندن عبارتدر كه بوراده عدى ديمكدر يعني سنك
شهادتكله حكم ايتدم ديمكدر وفقيره قالسه اشبو حكايه عدى ضب حكومتى قبيلندن اولمادق كركدر

يعنى مزاج د كلدر فتبصر انتهى (خواص) جاحظ طوشان طوپوغنى بر كيمسه اوزرينه تعليق ايلسه كندينه بدنظر وسحر ضرر ويرمز ودماغنى اكل ارتعاش علتنى دفع ايدر واركگنك انفحه سنى يعنى قورصاغنى كبه اولان خاتون ايچرسه اركك طوغورور وديشينك انفحه سنى ايچرسه قز طوغورور وترسى طشيان عورت كبه قالماز ديمشدر انتهى (صاحب المستطرف دكز طوشانى سمومدن اولمغله اكلى حلال اولماز ديوب ارنب برينك حكمنى كتورمامشدر (حكم) كافهٔ علما عندنده اكلى حلال اولوب فقط عبد الله بن عمرو ابن ابى ليلى مكروهدر ديمشدر وجمهورك دليلى ذكر اولنان نجه وتحفه ده محرر اولوب بعد التفصيل بعض خبرلر اقتضا سنجه استقذار ايله اكلى جائزدر ديمشلردر (قلت) شيعه طائفه طوپدن اكلى حرامدر ديرلر نه بيرلر ايسه يسونلر ونه ديرلر ايسه ديسونلر بزه لازم اولان اهل سنت اقواليدر (اسقنقور) سقنقور ديديكمز قربغه شكلنده برحيواندر ملح ايله برمثقال مقدارى اكل اولندقده باهه قوت وير اهل هند ينده بربرلرينه هديه ايدرلر اشياء نفيسه دندر النون سكين ايله ذبح ايدوب ومصر طوزى ايله طوزلوب برمثقال مقدارى لحمه ياخود يمورطه يه وضع اولندقده نفع عظيمى اولور ايمش (قلت) صاحب التحفه دير كه حياة الحيوان وقاموس وسائر لغاتده سقنقورك حركات حروفنه دائر برضبط كوره بوب فقط الف الحاقنى دميرى تجويز ايتمشدر لكن فانك ولامك فتحه لرى ونونك سكونى وحرف بانك ضميله فلنبوص اسمنه قياس اولنسه وجه وجيهدر واشبو حيوان ايكى نوع اولوب برى هندى وديكرى مصريدر و بحر قلزمده تولد ايدن دخى مصريدر و بلاد حبشه ده دخى تولد ايدر (وتيمى ذكر نجه ديشيسى يكرمى يمورطه يمورطليوب قومه كومر وانده چيقار وضب كبى انثاسنك ايكى فرجى وذكرينك دخى ايكى ذكرى واردر (وعجايبدندر كه سقنقور بركيمسه يى اصيرديغنده اول كيمسه سقنقوردن اول صويه كلوب اغتسال ايلسه سقنقور هلاك اولوب واما سقنقور صويه سبقت ايدر ايسه اول كيمسه فوت اولور ايمش بو حيوان ايله حيه بينلرنده عداوت اولوب احدهما آخره ظفرده اهلاك ايدر واشبو سقنقوره شبيه ورل نامنده برحيوان دخى واردر كه فرقلرى سقنقورك بوروسى قرب ماده ياخود ماده وانلك كى برارى وصحرالرده دروظهر سقنقور صاريله سياه بنكلى وجلدى جلدورلدن الين اولماق ايله در (مفردات طب صاحبى عصر يمزده سقنقور ديار مصريه ده انجق بلاد فيومدن كلور وبردك اشتدادنده صودن قره يه چقمغله قبش كونلرى طوتيلور وسقنقور هندينك طولى ايكى ذراع وعرضى نصف ذراع قدر اولور ديمشدر (حكم) اشبو نوع سقنقور سمك اولديغندن حلالدر لكن بونده وجه حرمت كلسى دخى محتملدر زيرا برده سقنقوره شبيه ايكى حيوان واردر كه برى حرام اولان ورل وديكرى حلال اولان ضبدر بو صورتده تغليبا للتحريم حرام اولور واما دميرى شافعينك تمساحدن تولد ايدر ديدكنه بناء اصلى كبى حرام اولور ومذهبمز اولان حنفيه نك قواعدى اقتضا سنجه سقنقور مصرينك اكلى حلال اولماز زيرا سمك دكلدر اكر سمك اولسه ايدى قره ده يشامز ايدى والحال كه سقنقور يشار وسقنقور هندى يه اكر لغت وعرفده سمك اطلاق اولنور ايسه اكلى حلالدر والا فلا (تنوير الابصار ايله شرحى اولان درده متفرقات بحثده يازر كه خنافس يعنى بجسى بوو ارلق ايدن بوجكلر وقنفذلر وعقربلر وقور بغه وكلركبى هوام ارضك بيع وشراسى جائز دكلدر وكذلك بنكج كبى هوام بحرك ودخى سمكدن ماعدا حيوان بحرك بيعى جائزدكلدر (وقنيه ده كندواچون ثمن اولان سقنقور وجلود خز وجمل بحرى كبى اولان حيوان بحراولمش اولمادقلرى يعنى ديرى طوتلديغى حالده بيعى جائزدر ديمشدر (وحسن بصرى مطلقا حيوان بحرى بيعى جائزدر ديمشدر (وابو الليث حيه لرك ادويه ده انتفاعى اولور ايسه بيعى جائزدر والا لا يعنى انتفاع اولماز ايسه جائز دكلدر ديمشدر (لكن بدايعده قول ابى الليث سديد دكلدر زيرا شرعا

حرام اولان نسنه ايله تداوى ايچون انتفاع خمر ايله انتفاع كبى جائز دكلدر بو صورتده حرام اولديغندن بيع وشراسى مشروعيتنه حاجت قالماز ديو رد اولنمشدر انتهى ترجمهٔ مافى التحفة (قلت) حرام اولان شى ايله تدويه نك عدم جواز وجوازينه دائر احكامك عبد الغنى النابلسى وخادمينك قدس سرهما طريقت محمديه شرحلرنده تفصيلى واردر مراجعت اولنه (افعى) حيه لرك ديشيسنه دينور واركگنه همزه نك وعينك ضمه لريله افعوان ديرلر وافعى حياة الحيوانك ترجمهٔ فارسيه سنده مار بزرك سرك وتاه چشم يعنى بيوك باشلو وكوچك كوزلو اولان يلاندر ديو تفسير اولنمشدر وحيه نك عمرى يعنى عمر طبيعيسى بيك سنه اولور ايمش ونوعنك اشرى اولان حيه يه شجاع اسود ديرلر وسجستان اولكاسنك حيه لرى اشر افاعيدر حتى بر كيمسه يى لدغ ايلدكده يعنى صوقدقده شدت تأثيرندن فى الحال الى شق ويا اوروسنى امزرر ايكن بردوه يى نهش ايتدكده انسندن اول ياورو تلف اولديغى محكيدر (منقولدر كه شبيب بن شبه نام بليغ منصور عباسى خليفه نك حضورينه دخولنده خليفهٔ مشار اليه * ياشبيب ادخلت سجستان فانه بلغنى انها كثيرة الحيات قال نعم قال صف لى افاعيها * يعنى اى شبيب سجستان سمتنه كيرديكه اورانك حيه لرى چوق اولديغنى ايشتدم ديو صوروب اودخى اوت كيردم ديدكده خليفه بزه يلانلرينى بيان ايله ديو امر شبيب دخى * يا امير المؤمنين هن دقاق العينان صغار الاذناب مغلطة الرؤس برقش برش كانما كسين باعلام الحبرات كبارهن حتوف وصغارهن سيوف * اى امير المؤمنين سجستان حيه لرينك كوزلرى اوفاق وقويرقلرى كوچك و باشلرى قالين و بيوك بدنلرى الوان مختلفه ده بنكلر وسبسلر ايله منقش وكويارنك كونا كونله اولان علملردن كسوه لنمش بيوكلرى عين موت وهلاك وخرده لرى سيف قاطع بلالردر ديو بيان ايتمشدر (منقولدر كه حيه هنكام شتاده درت ماه زمينه كوملوب بعده كوزى كورمز اولديغى حالده چيقوب الهام رب علام عز شانه ايله شجر اخضر راز يانج يعنى راز يانه اغاجنه واروب كوزلرينى سوردكده قوت بصرى يرينه كلور ايمش (زمخشرى دير كه يلان بيك سنه يه واصل اولدقده كوزلرى كور اولور والهام ايله بستانه واروب وشجر مذكور ايله وجودينى قاشيوب برى اولور (حيه نك قويروغى قطع اولندقده كما كان عودت ايتديكى وديشلرى سوكيلورسه اوچ كوندنصكره ينه بتديكى منقولدر لكن صاحب المستطرف حيه نك قويروغى كسلدكده اكر ذردن يعنى خرده قرنجه دن قويروغنى قورتره بيلورسه يشار ايمش ديمشدر (بعضيلر بيوك بو ينوزلى قوچى يوتمش بر يلان كوردمكه بو ينوزلرى يوطه مديغندن بو ينوزلرى صاغنده وصولنده اولان طاشلره حركتيله چار پوب قردقدنصكره تماميله بلع ايلدى ديمشدر (قلت) اشبو حكايه ده اولان * قال بعضهم رأيت حية قد ابتلعت كبشا عظيم القرنين فلم يقدر على ابتلاع القرنين فجعلت تضرب به الحجارة يمنة ويسرة حتى كسرت القرنين وابتلعها * عبارهسى ترجمهٔ معلومه ده (بعضيلر ديمشلر كه عظيم الجثه بر حيه بيوك بو ينوزلى بر كبش يوتمق قصد ايلدكده بو ينوزلرى بلعنه مانع اولنجه برطاشه الوب بردفعه صاغ بو ينوزينه وصول بو ينوزينه اوروب بو ينوزلرينى كسر ايلدكده دفعهٔ كبشى بلع ايلديكنى مشاهده ايلدم ديو ترجمه اولنمشدر عبارهٔ حكايهٔ مذكورهٔ مستطرف طبقهٔ اعجاز ودرجهٔ علياده اولماديغنه يعنى تعبير و بيان وقرائت و ترجمه وتفسيرنده تحريف وتغييرى مستوجب وعيدات ولحن وخطاسى مستدعى سيئات كلامدن اولماديغنه بناء ترجمه سنده خطا بوانسه خطاء شرعى اولميه رق اكرچه معفو اوله جغى باهر واوزرينه قلم سيئه يجغى ظاهردر لكن كبشى بلع قصد ايدن حيه نك عظيمة الجثه اولمسى لازم كله رك تعبير عظم الوبر رايسه ده طاشى قنغى جارحه سيله الدى و بردفعه ده صاغ بو ينوزه وصول بو ينوزه نه وجهله اوردى وقيردى بوراسى هله بركره عبارهده يوقدر اصلده اولميان وخلاف معقول سوز

خاطره نه صورتله خطور ایلدی بیلمزشیدر ارتق بو مقامده ابو یلان بو یلان الخ مثلنی ایراد دن
باشقه برشی دیه مم ترجمه سی برنده ایسه ونه دینه جك ایسه کاره اشارت بیوریله والسلام انتهی
(وحبش دیارنده قنادلی حیه لر اولوب اوچار اولدیغی وحبه ییلده برکره دریسنی دکشدردیکی
منقولدر (لکن بعضیلری دکشدردیکی جلدی اولمیوب بلکه جلدینك فوقنده اولان غلاف
وزاریدر دکشدیرردیدیلر (وسنده بردفعه اضلاعی مقدارنجه یعنی اوتوز عدد یورطه چیقارر ایمش
لکن بقدرة الله تعالی یورطه لرینه قرنجه لر اوشوب تلف ایدرلر ایمش ایچلرندن فقط برقاچی نادرا
حیه اولور ایمش * ومن غریب امرها انها لاترد الماء ولاتریده * یعنی کردار غریبیدر که صویه
یعنی نهر وعین کبی جای آبه سائر حیوان کبی وارمز واسته مز ایمش لکن رائحهٔ خمری شم ایلدکده
صبری قالمیوب شرب ایدر ایمش وسکران اولوب یاتور قالور و بو تقریبله کندوسن قتل وهلاکه
عرض ایدر ایمش (قلت) حیه نك باده اوجندن هلاکه رسیده اولدیغی طوغریسی جای عبرتدر
نعوذ به تعالی من شرها ومن شر سکرها (وحیه نك ارککی بر محلده اقامت ایلیوب کشت وکذار
ایدر ایمش لکن دیشیسی یاورولدقده فراخی قونلنجیه دك دلکنده اقامت ایدوب طوراندقلرنده
محلندن چیقوب قنغی ارالغی بولور ایسه ایچنده اولان حشراتی اخراج ایدوب انده اقامت
وچیقارلدینه عودت ایدر ایمش وکوزلری دوران ایتمز وقلع اولنسه ینه عودت ایدر ایمش (وامر
غریبندن بری دخی عریان اولان آدمیدن فرار ایتمیدر وآتشی کورنجه فرحیاب اولوب تقرب
ایدر ایمش وسودی زیاده سیله سورو برلکه صوقلدقده اقوای ناس اخراجنه قادر اوله میوب قوپسه
دخی چیقارلمز ایمش ایاقلری وطرنقلری اولمیوب لکن ضلعلری کثیر اولدیغندن انجق ارقه سیله
قونلنور ایمش (شریف النسب عمرو بن یحیی حکایت ایلمشدر که براز رفقا ایله مکهٔ مکرمه یه
کیدر ایکن ایچمزدن بری علت استسقایه مبتلا اولمش ایدی خلال راهده طائفهٔ عربان کاربانندن
برقطاردوه سرقت ایلدیلر مکر مستسقیٔ مرقوم دوه نك بریسی اوزرنده بولنمغله ناپدید اولدی و بعد
زمان اول کیمسه ایله صحت وعافیت بولمش اولدیغی حالده کوفه ده ملاقات مقدر اولوب حالندن
سؤال ایلدیکمزده وقتاکه عربان دوه لری الدقده بنی کتوروب چرکه لرینك کنارینه براقدیلر
اشتداد علت تقریبی موته تمنی ایدر ایدم برکون عربلر براز حیه لر طوتوب باشلرین وقویروقلرین
قطع وکباب ایدوب اکل ایلدیلر و بنم خاطریمه کلدیکه حیه لر انلره اکله اعتیاد ایتملریله ضرر
ویرمز لکن بن بیرسم طلم اوزره فوت اولور واستراحت بولورم دیوب عربلردن استطعام یعنی کباب مار
طلب ایلدم و بکا حیه نك کبابن ویردیلر یدم وقتاکه معدمده استقرار ایلدکده بنی برخواب
کران یاقدلدی ومیت کبی دوشوب یاتدم و براز زماندنصکره غرق عرق اولدیغم حالده اویاندم
و بونك اوزرینه بندن یوزکره مقداری دفع طبیعیلر دخی واقع اولوب وقتاکه صباحه داخل
اولدیغمده بطنم هیئت اولاسنه کیروب الم منقطع اولدی وطعامه اشتهای تام کلدی مأکولات
استدم ویردیلر یدم ویاتلرنده براز ایام اقامتدنصکره تعیمده حرکته قدرت حس ایتمله
ایچلرندن بعضیلرینك دلالتیله جاده یی طوتوب کوفه یه کلدم دیدی (قلت) احبای فقیردن
برفاضل حکمت شناس ایله دواء روحانی وجسمانی یه دائر حسبحال خلالی زمانه ده درده مداوات
دشوار اولدی صباوتمز هنکامنده اق قاشی دیده لرینی اورتمش زنده وصاحب شعور پیران قتی چوق
مشهودیمز اولوب لکن معالجهٔ بدن موسملرنده دخی یعنی مایش آینده دکاکین اطبا ومنازلده
انکرك مطبوخی طبعی اکثر کورر ایدك دیدیکی استشفای استسقا حکایه سنی تحریر ایدر ایکن
خاطره کلمکله اخطار اولندی فتدبر (فائده) ریحان فارسی یعنی فسلکن نوشروان ن اول
موجود اولمیوب انك زماننده ظهور ایتمش وسببی دخی شویله مرویدر که نوشران برکون بعض

مفترحاننده یعنی ترهنکاعده اوطورر ایکن برحیه کلوب پیشکاهنده دهاندن صالیه لر روان ایدرك
کویا برکیمه دن اشتکا ایدر یوللو یوارلنمغه باشلدی بعض خدمه قتلنی استیوب لکن چاره بوله مدقلرنده
یعنی کندوبی قورتدیغندن نوشران شوحیوانده بردرد اولملیدر حالنه دقت ایدلك دیمجك صانکه
حیه کلام نوشروانی درك ایدر یوللو وضع ایدوب حضورندن سورلکه باشلر وامر ملك ایله
اردینه براز خدم دوشرلر حیه برقیو باشنه واروب ایچنه نظر ایدر مأمورلر دخی نظر
ایتدکلرنده ایچنده اوزرینه برسیاه عقرب یاپشمش برحیهٔ عظیمه کوردکلرنده مزراق اوجیله
عقربی اهلاك ایدوب دونرلر و ملکه قضیه یی خبر ویررلر فرداسی حیهٔ مذکوره اغزنده
برمقدار تخم اوله رق ملکك حضورینه کلوب وتخملری براغوب دونر نوشروان بزه
غالبا مکافات ایتمك مراد ایدر شو تخمی اکك کورلم نه بتردیدی تخم مذکوری اکدیلر
فسلکن بتدی ونوشروان شم ایلدکده کندوسنده اولان زکام قدیم مندفع اولدی (عجیبه)
وقتاکه عماد الدوله شیرازه مالك اولدقده ارکان وجنودینه ویریله جك معاش وشهریه
ایچون مستصحب اولان خزینه سنده تیزالدن نقد بولنمیوب بوجهتدن مغموم اوله رق شیراز
ملکلرینك سراینده ارقه سی اوزره متفکرا اویقویه یاتدقده برده برحیهٔ عظیمه یاتدیغی
اوطه نك سقفنده کائن برد لکندن چیقوب دیکر دلیکه کیردیکنی کوردکده نردبان طلب
ایدر وچیقوب دلکدن نظر ایتدکده ایچروسنده مخصوص نهانی یاپلمش برمکان کورور
وآچدیروب کیردکده درونده بشیوز بیك دینار طولدورلمش برصندوق بولوب انی عسکرینه
فی الحال تقسیم ایتمشدر (وبنه ملك مشار الیهه اوخلالده کیفما اتفق واقع اولان کیفیتدر که
مشار الیه کندوبه اثواب کسدیره جك اولوب خیاط طلب ایتمکله شیرازده ملوکك اثوابنی دیکر
برصاغر خیاط اولمغله حضورینه کتوروب دیکرلرمکر خیاط مذکورده ملك سابقك کیزلوجه
اون ایکی صندوق امانتی وار ایمش عماد الدوله به صندوقلر غمز اولنمش توهمیله خیاط حضور
عماد الدوله یه کیردیکی کبی افندم بنده ملك سابقك والله که ایچنده نه اولدیغنی بیلمدیکم حالده
مهرلو انجق اون ایکی عدد صندوقی واردر دیدکده احضاری ایله امر ایتدیلر وایچلرنده
اولان اشیا ایله کندوسنده وسعت حال کلوب جندینی تمامیله استعباد ایدوب بو ایکی ماده قوت
اقبالنه دال اولمشدر (قلت) اشبو عماد الدوله علی بن بویهٔ دیالمه ملوکنك اولکیسیدر شیرازی
سال هجریه علی صاحبها افضل الصلاة والتحیه نك اوچیوزیکرمی ایکیسنده استیلا ایدوب
دار الاماره ایتمشدر واوچیوز اوتوز سکزك جمادی الاخره سنده فوت اولمشدر انتهی (صاحب
المستطرف الشافعی تحریر ایدر که نبی اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم انذار دنصکره قتل
حیات ایله امر بیوردیلر یعنی حیات صحراده و یولده کورلدکده اولاسس وسائر شیئله اورکودیله اکر
صاوشمز ایسه اولدیریله دیمکدر وانذار حیات دخی یا اوچ دفعه و یاخود اوچ کون دیمکله اولوردیو
روایتلر واردر واما سکان بیت یعنی او ییلانلرینی انذار متعیندر یعنی البته انذار ایتملیدر ودخی
حدیث شریفده (من قتل حیة فکانما قتل مشرکا ومن لبس خفا فلینفضه ومن آوی الی فراشه
فلینفضه) وارد اولمشدر که حیه یی قتل ایله واباق قابی کیملزدن و یتاغه یاتمزدن اول سلکمکله
امر دراپچلرنده حیه بولنمق احتماله بناء (حکم) تحفه ده دمیریدن ناقلا دیرکه اکل حیه مضرتنه
بناء حرامدر بیهقی دیرکه ابن سیرین اکلی مکروهدر دیدی وامام شافعی دخی مکروه کوره کله
لحم حیاتدن معمول تریاق اکلی جائز دکلدر مکر اکل میته کبی حال ضرورتده اوله دیدی نبی اکرم
صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك قتل حیات ایله امری وجوب ایچون اولمیوب بلکه ندب
ایچوندر وحیه نك انسانه عداوتی مستغنی بیاندر وقرآن کریمده ﴿اهبطوا بعضکم لبعض عدو﴾

نص شریفده ارضه جندن نزولی ایله مخاطب اولان آدم وحوا علیهما السلام ایله ابلیس
وحیه اولدیغی جمهور علما بیان ایلشلردر (وابن عمر رضی الله تعالی عنهمادن من ترکهن
فلیس منا) وعایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنهادن من قتل حیة خشیة فی ثارها فعلیه لعنة الله
والملائکة والناس اجمعین) ومسند امام احمدده ابن مسعود رضی الله تعالی عنهدن (من قتل
حیة فکانما قتل مشرکا ومن ترك حیة مخافة عاقبتها فلیس منا) روایت اولنمش اولدیغی وابن عباس
رضی الله تعالی عنهك بنی اسرائیلدن بعضیلری مایمونه مسخ اولندیغی کبی جندن بعضیلری
دخی حیاته مسخ اولنمشدر دیدیکنی طبرانی وابن حبان روایت ایلشلردر (واما بیوتده اولان حیه
اوچ کون انذار اولنمدقجه قتل اولنماز زیرا حضرت فخر الانام علیه الصلاة والسلام افندیمز
(ان بالمدینة جنا قد اسلموا فاذا رأیتم منها شیئا فآذنوه ثلثة ایام فان بدا لکم بعد ذلك فاقتلوه فانه
شیطان) بیورمشدر که مآل شریفی مدینهٔ منوره ده مسلم اولمش جن اولمغله حیاتدن بعضیسی
کورلدکده اوچ کونه قدر تأذین یعنی بر وجه آتی تنبیه ایدك اکر بعد التأذین ظاهر اولورسه قتل ایدك
زیرا اول حیه شیطاندر دیمکدر (مشکاة شرحنده علی القاری رحمه الله تعالی (فانما هو شیطان
قول نبوی سی بیانده یعنی اول کوریلان یلان جن مسلم اولیوب بلکه جنی کافردر یاخود اولاد
ابلیسدندر وشیطان تسمیه سی تمردندن وایذاندن عدم ذهابندندر زیرا جن وانس
ودابه دن هر متمرده شیطان تسمیه اولنور (ونووی رحمه الله تعالی مسلم شرحنده علما حیه انذار ایله
کتدیکی وقتده نه هوام بیوتدن ونه مسلم اولان جندندر بلکه شیطاندر بو صورتده کندو
ایچون حرمت ورعایت اولمادیغندن قتل ایدلك حق تعالی سزلك ایچون انلردن اضراره سبیل
براقمامشدر دیدی دیمشدر انتهی (بعض علما بو خصوصی بالکز مدینهٔ منوره یه تخصیص ایتدیلر
لکن صحیح اولان هر بلده وهر قریه یه عامدر وبعضیلری حدیث شریف مذکورده اولان ثلثة
ایامدن مراد اوچ کره دیمکدر دیمش ایسه ده جمهور علما ظاهری اوزره اوچ کون مراددر دیمشلردر
وتأذینك کیفیتی دخی شویله در که حیه مشاهده اولندقده * انشدکن بالعهد الذی اخذ علیکن
نوح وسلیمان علیهما السلام ان لاتبدوا لنا ولاتؤذونا * دینیله (اسد الغابة نام کتابده مذکوردر که
عبد الرحمن بن ابی لیلی رضی الله تعالی عنه روایت ایلمشدر که رسول اکرم علیه الصلاة والسلام
(اذا ظهرت الحیة فی المسکن فقولوا لها انا نسألك بعهد نوح وعهد سلیمان علیهما السلام ان
لاتؤذینا فان عادت فاقتلوها) بیورمشدر (وحنفیه بیاض حیه نك جن اولدیغیچون قتلی لایق دکلدر
دیمشلردر لکن حنفیه دن طحاوی رحمه الله تعالی مجموعنك یعنی کرك سیاه اولسون وکرك اولمسون قتلی
لابأسدر لکن اولی اولان قبل القتل انذاردر دیمشدر انتهی کلام التحفه (خواص) حیه نك دمی
چشمه جلا ویرر وقلبی انسانه تعلیق اولنسه سحر تأثیر ایتمز وصاغ جانبنده کی دیشی اغریان صاغ
طرفده کی دیشه وصولی صول دیشه تعلیق اولنسه یعنی باشدن بر خیط ایله اول جانبه آصلسه وجع
سنی تسکین ایدر (وبقراط حکیم هر کیمکه لحم حیه یی اکل ایلسه امراض صعبه دن امین اولور دیمشدر
(اوز) سباحی یعنی یوزمکی سور بر طیردر یاوروسی یمرطه دن چیقدیغی کبی یوزر (قلت) وانقولیده
اوزه همزه نك کسری وواوك فتحی وزایك تشدیله طیور قسمندن اولان قازدر وبعضیلر اوردکدر
دیدی مرغ آبی معناسنه واوز حرکات مذکوره ایله همزه سز اول معنایه در دیمشدر یعنی
اسم جنس اولمغله مفردی تا ایله اوزه در (وترجمهٔ حیاة الحیوانده مرغ آبی خانکی و بزکی اوردکی
کویندیمشدر انتهی (خواص) جوفنده کی خرده طاشلر مبطونه نافعدر و یاغی ذات الجنب
وداء الثعلبه نافعدر سورلدکده بره حاصل اولور ودلی قطرات بوله نافعدر وغداسی جدا ایسه ده
بطئ الهضمدر (قلت) ترجمهٔ حیاة الحیوانده تفصیل ایدوب اوز اتی افراط اوزره حار ورطبدر

وبقراط قولنجه آتی سائر طیوردن اجود وارطبدر ولهذا مولد بلغمدر وحار المزاج اولنلره
موافقدر وطبخندن اول اوزرینه روغن زیت وبهارات سورلسه اصلاح ایدوب غلظتنی کیدررر
سریع الهضم ویاخود بطئ الهضم معده یه موافق دکلدر که مؤدی حمی اولور وبعضیلر
قولنجه خصیه سی بریان اولنوب بعد الاکل قربان اولنسه همسری حامل اولور ویمورطه سی
معتدل الحراره در لکن غلیظدر نیم برشته یعنی رفدان اولمق اولادر قولنج یاخود بادکرمی اولنلر
سعتر ایله اکل ایتسه لر ضرر ویرمز واوزك ودوه قوشنك یمورطه سی غلیظ ودیر هضم اولمغله صاریسی
اکل اولادر وهر بیضه نك صاریسی بیاضندن اعلادر وبیاضنده رطوبت بسیاردر دیمشدر
انتهی (حکم) بالاجماع اکلی حلالدر (ایل) الفك فتحی ویای مکسوره نك کسر وتشدیدیله یبان
کچیسنك ارککیدر وفارسیده کوزن دیرلر (قلت) وانقولیده الفك دخی کسری ویینه تشدید
یا ایله یبان کچیسی ویبان صغری معناسنه در دیمشدر انتهی (وحیوان مذکور یبان صغرینه
شبیهدر وصیاددن خوف ایتدکده کندوبی طاغ باشندن القا ایدر وبر ضرر اصابت ایتزایمش
واکل حیه یه مولع وحریص ایمش وحیه کندوبی صوقدقده بحره کلوب ینکجی بیر وشفا
بولور ایمش وسمك ایله حیوان مذکور ینلرنده برلر بنی رؤیته میل امر جبلی اولدیغندن اکثریا
دریا کنارلرنده کذر ایمش حتی بالق آوجیلری بو حالی بیلدکلرندن یبان صغرینك جلدینی قوردقلری
دامه سمك کلسون دیو کیدیررلر ایمش وکاهیجه کندوبی حیه صوقدقده کوزلری یشاروب واشکی
کوزلرینك چقورلرینه کثرت اوزره سیلان برله اوراده تجمد ایدوب موم کبی اولمغله اخذ ایدرلر که
پادزهر حیوانی دیدکاری بودر که لسان ترکیده پازهر دیو سویلرلر سمه علاج ودوادر واعلاسی
اصفریدر وبو پادزهر بلاد هند وسند وفارسده اکثرا اولور ایمش وپادزهر کاوی حیه لدغ ایلدیکی
کیمسه اغزینه السه منتفع اولور وبو حیوانك بوینوزلری طوغدوغندن ایکی سنه مرورندنصکره
بتروایتدا مستقیم اوله رق ظهور ایدوب بعده شجر کبی شعبه لری حاصل اولور التی سنه یه قدر
تزاید ایدوب بعده هر سنه ده بر دفعه القا ایدر ویینه نابت اولور (ارسطو دیمشدر که بو نوع حیوان
اصلق واغازه یعنی اصوات مطربه ایله صید اولندیغندن صیادلر ساز واواز ایله وراسی جانبندن
کلورلر وحیوان مذکوری تأثیر اغازه دن ناشی قولاقلرینی صارقتمش حیران اولدیغی حالده
کوردکلرنده اوزرینه صیچرایوب بلا تکلف طوتارلر وبو بوینوزی طولو در یعنی مجوف دکلدر
واحلیلی یعنی ذکری سکردن اولوب لحم وعظمی بو قدر وسمنی تزاید ایدن حیواندندر حتی
حرکت سریعه سنه مانع سمن کلدکده صیاددن خوفا مکانندن فرار ایدر یعنی کیزلونك یرلرده
کزر (حکم) مستطابانندن اولمغله اکلی حلال اولدیغی آمدی ذکر ایتمشدر لکن صاحب التحفه
حلنده نظر واردر زیرا حیاتی اکل ایتمکله اکلنده خطر واردر دیمشلردر دیر (خواص) برخانه
بو بوینوزیله تبخیر اولنسه انده اولان هوامی طرد ایدر واحراق اولنوب کولیله دیشلری صرارن
کیمسه استیاك ایلسه یعنی دیشلرینه سورسه صرارمسی زائل اولور وبر کیمسه بو بوینوزندن
بر پارچه سنی کندویه تعلیق ایلسه نومی زائل اولور ودمی ایچلسه مثانه ده اولان طاشی ازاله
ایدر ﴿ باب الباء الموحدة ﴾ الباز طوغان دینیلان طیر معروفدر وکنیه سی ابو الاشعثدر (قلت)
بونده برازلغت واردر یعنی یاء مخففه ایله بازی ومشدده ایله بازی وبلایاء بازدر لکن لغت فصیحی یاء
مخففه ایله در وجمعی کماة وغزاة وزننده بزاة کلور واشتقاقی صیچرامق معناسنه اولان بزدندر
وفارسیده دخی ینه قازوزننده باز دیرلر وچغتایده قارچغای در انتهی غایت متکبر وتنك خو
بر حیواندر قزوینی قولنجه باز دیشیدر وارککی چیلاق وشاهین جنسندن اولوب ولهذا الوان باز
مختلف اولور ومعرب باشه اولان باشق ایله بندق وصقر یعنی بلبان وچاقر دخی بازك اصنافندندر

واشبو باز زياده حار المزاج اولمغله صوسزلغه صبرايده مز بنابرين صودن وانهاردن واوراقى كثير اولان اشجار وسائر سايه لردن مفارقت ايده مز وقنادلرى خفيف و پروازوطيرانى سريع حيوان اولمغله كثرت طيراندن چوق كره مرضنه مبتلا اولور زيرا طيران ايتدكجه لحمى منحط اولوب كندويه هزال عارض اولور و بازنوعنك احسن ومقبولى ريشى قليل وچشملرى قرمزى وحدتلى اولان ايمش وكوزلرى ازرق واحمر اولان واصفرى دخى بوندن دوندر و بوينى اوزن وصدرى عريض واموزارالرى واسع وجو سمادن انحطاط وتنزلى سريع وشديد وقوللرى قصير وغليظ اولمق صفات ممدوحه سندندر (حكايۀ غريبه) محكيدر كه هارون رشيد خليفه صيد قصديله بركون صحرايه چيقوب برطوغان صالر طوغان جوسمايه صعود و كوزدن مختفى اولوب چوق چكمدن اغزنده برسمك ايله نزول ايدر خليفه سمادن سمك اتياننه تعجب بركه علماء كرامى حضورينه جلب ايله خصوص سمك مذكوردن سؤال ايلدكده ايچلرندن مقاتل رحمه الله تعالى * ياامير المؤمنين روينا عن جدك ابن عباس رضى الله تعالى عنهما انه قال ان الجو معمور بامم مختلفة الخلق وفيه دواب تبيض و تفرخ على هيئة السمك لها اجنحة ليست بذوات ريش) يعنى اى امير المؤمنين جد اعلاكز ابن عباس رضى الله تعالى عنهمادن بز يعنى اهل حديث روايت ايدرز ديمشدركه جوسما امم مختلفه ومخلوقات متنوعه ايله معمور يعنى مملودر وجملۀ مخلوقاتدن بر نوع دواب يمورطلر وهيئت سمكده شعرى اولميان قنادلو ياورولر چقرر ديمشدر ديدكده خليفه محظوظ اولوب مقاتل حضرتلرينه وافر نقدينه ايله اكرام ايلدى (قلت) جوسماده دائم الطيران حيوان خلق ويراسه نك اولديغى كبى تويسز قنادلو اولديغى يمورطله ديغى كبى ياورروز قبوغندن چقوب طيران ايتمسى محال اولميوب قدرت ازليۀ الهيه نك متعلقاتندندر و بريمكنده كه نص كتاب وياخود سنت اولماكى كيفما نطق اهل اصول وكلامك تحقيقلرنجه قبول وتصديقدن غيرى عقله طريق يوقدر والسلام (سبحان الله تعالى بورادە عبارۀ مستطرف بروجه محرر روينا عن جدك ابن عباس ايكن ومقاتل معاصر خليفۀ مشار اليه اولوب ابن عباس ايله بينلرنده ايكى يوزسنه يه قريب وقت كچمش ايكن ترجمۀ معلومه ده (مقاتل اى امير المؤمنين جديكز ابن عباسدن استماع ايلدمكه ديو ترجمه اولنمش قابل تأويلميدر واكرقرينۀ حالية زمان ايله سمعت منه بوسائط الرواة تكلفيله تأويل اولنه بيلور ديلورايسه دلالت صريحۀ حقيقيۀ عباره طوررايكن بوكريوۀ غيرنافذه صاپلمغه ضرورت ندر بيلم انتهى (حكم) بهجه ونفحه ده شويله يازاركه بازك جميع انواعيله اكلى حرامدر زيرا سلطان انبياء عظام عليه الصلاة والسلام سباعدن ذى ناب وطيوردن ذى مخلبك اكلنى نهى ايلديلركه اشبو نهيى امام مسلم ميموندن اودخى مهراندن اودخى ابن عباسدن رضى الله تعالى عنهم روايت ايلديلر و بوروايته بناء اكثر اهل علم حرمتنه قائلدر (لكن امام مالك وابو الليث واوزاعى ويحيى بن سعيد طيردن بريسنى حرام قيليوب آيت مبيحه نك عموميله احتجاج ايلديلر (ترمذى عدى بن حاتم رضى الله تعالى عنهدن روايت ايدركه عدى صيد بازيدن سؤال ايلدكده رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم (ماامسك عليك فكل) بيورديلر ديمشدر انتهى (باله) برسمك عظيمدر وقزوينى قولنجه طولى بشيوز ذراعدر وعلى قول بعضيلر اللى ذراع و بوسمكه عنبردخى ديرلر بعض احيانده اهل سفاينه كورينور ايمش قنادلرى كوپرى كبى كبير وبلند اولمغله كشاد ايتدكده حاصل اوله جق امواج جبال مثالدن غرق دركاراولديغنه بناء كورنديكى كبى ضرب اشياء مصوته ايله اوركودرلر ايمش وحيوانات بحريه يه تعدى وشرى زائد ايتدكده بحكمته وقدرته سبحانه برذراع مقدارنده اولان برنوع سمك مسلط اولوب من بعد خلاص بولامق اوزره قولاغنه لصوق ايلدكده اندن قعر دريايه طالوب زير بحرده اولان يره باشى

هلاكنه دكين اوروب تلف اولور و بعد الهلاك صويك اوزرينه چقوب ريح كناره آتدقده اهل ساحل قارننى شق ايدوب ايچندن عنبر چقررلر ايمش (ببغا) قلت ايكى باء مفتوحه ايله زبانزدو بعض بلغا نظم وقوانده دخى بووجهله مقيدايسه ده دميرى اوج با ايله اولوب اولكى واوچنجى بالر مفتوحه و ايكنجى با ساكندر وتشديد را ايله دره دخى ديرلر و مفتوح وساكن ايكى با ايله اولمسى دخى قولدر (وفارسيده طوطى ولساننزده ناس پاپاغان وطوطى قوشى ديرلر (واشبو قوشك انواع كثيره سى واردركه يشل وكول رنكلسى و بياضى انلردندر حسن اونى و نطق حاكيسنه بناء رغبتكردۀ ملوك واغنيادر (معز الدوله يه اياقلرى ومنقارى سياه بردۀ بيضا اهدا اولنديغى محكيدر (قلت) اشبو معز الدوله ديالمه ملوكنك اوچنجيسيدر (خواص) اكل لسانى زبانه فصاحت و يرر قانى قوريدلوب ايكى دوست ميانده قبلمنسه يعنى هر برينه تعليق اولنسه ارالرنده خصومت پيدا اولور ايمش و فضلاتى يعنى زبلى خصرم يعنى قورق صويله قارشديريلوب اكتحال اولنسه رمده وظلمت چشمه نافعدر (قلت) مطلقا معالجات كتابلرنده كورلديكى كبى همان اجرا اولنميوب قبل الاستعمال طبيب مجرب له مذاكره يه موقوفدر انتهى (حكم) صاحب التحفه ودميرى شافعيدن ناقلا ديركه اكلى رافعيدن نقل اولنديغى اوزره قول اصحه بناء حرامدركه خبث لحميله تعليل ايتمشدر (و على قول حلالدركه طيبات اكل ايدر ودخى نه ذوات سمومدن ونه ذوات مخلبدندر بونلردن باشقه نه قتلنده امر ونه نهى شرع واقع اولمشدر (وصوتيله استيناس اولنديغيچون مالكدن استيجارى جوازينه شافعيه دن متولى نام ذات جزم ايتمشدر بغوى دخى عندليب كبى هر برصوتيله استيناس اولنان حيوانك استيجارينى تجويز ايتمشدر انتهى كلام الدميرى (اكن مذهبمز اولان حنفيه قواعدنجه حل طرفى ايله قول بعيد دكلدر فتاواى واوالجيه دن دخى ظاهر اولديغى اوزره عقعق وانك شبيهى اولان مخلبسز طيرك اكلنده بأس يوقدر انتهى ما فى التحفه (بجع) صاحب المستطرف ابيض اللون وصفرته مائل منقارى طويل بطنى كبير اككرا اكلى سمك برطيردر ديو اجمال ايتمشدر لكن دميرى حياة الحيوانده بجع حوصل ديدكارى طيردر كه باب حاده كلورديوب و باب مذكوره دخى حوصل حوصلۀ عظيمه صاحبى بركبير طيردر جمعى حواصل كلور وحوصله سندن يعنى بطنى طرفى دريسندن فروه اعمال اولنور و ابن بيطار قولنجه اشبو طير مصرده چوق بولنور و بجع و جمل الماء ديو معروفدر وكى دخى ديرلر وايكى صنف اولوب برصنفى بياض و برصنفى سياهدركه اشبو سياهى كريه الرائحه اولمغله چندان استعمال اولنمازوطيرده حوصله يعنى قورساق انسانده اولان معده منزله سنده در (قلت) غالبا بوطير هنكام شتاده بعضا خليج قسطنطينيه ده قازدن پك بيوك و بوينى كبير كوريلان سقا قوشى ديدكلرى قوش اولمق كركدر هله ترجمۀ معلومه ده يازلديغى كبى مارطى دكلدر (حكم) دميرى اكلى حلالدر و رافعى وغيريلرى عمومى حلنى جزم ايدوب صاحب البهجه والتحفه دخى بو يله جه نقل ايتمشلردر (براق) صاحب التاج والمعراج صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك ليلۀ اسراده ركوبلريله مشرف اولان دابه در روجثه سى بغلدن كوجك و حماردن بيوك ابيض اللون در (قلت) دميرى سائر انبياء عليهم السلام دخى راكب اولديلر و براق غميده لمعان ايدن برقدن مشتقدر ديمشدر (برذون) بانك كسرى و رانك سكونى وذالك فتحى وواوك سكونيله اولوب جمعى براذين كلور اشبو حيوان فرس عربينك دونده برنوع خيلدر حتى رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك وعمر رضى الله تعالى عنهك ركوب بيوردقلرى روايت اولنمشدر عمر رضى الله تعالى عنه راكب اولدقده تخلخل يعنى حركات غير مستقيمه ايتمكه باشلايوب اول برذونه بنمشلر ايدى بعده دخى راكب اولمادىلر (صاحب المستطرف برذونك طول

اذیجون یعنی قولاقلری اوزون اولدیغندن بین العرب ابو الاخطل ایله مکنی اولدی دیمشدر
(قلت) لکن دمیری ذوالکنیة ابو الاخطل کنی به لخطل اذنیه وهو استرخائهما * یعنی خطل
لغتده قولاق دوشك اولمق معناسنه اولوب برذونك دخی قولاقلری دوشك اولدیغندن کنیه سی
ابو الاخطل اولدی دیمشدر (وبرا ذین ذمنده سراج وراق * لصاحب الاجیاش برذونه
* بعیدة العهد عن القرط * اذا رأت حبلا علی مربط * تقول سبحانك یا معطی * تمشی
الی خلف اذا امامشت * کانما تکتب بالقبطی * قطعه سن نظم ایتمشدر که مآلی سرلشکرك
بر برذونه سی واردر که قولاغی کویه طاقلمقدن دوردر یعنی قولاغنه سوزکیرمز یعنی حروندر
و قازقده کوسنك کورسه یعنی باغلندقده چونکه کنندنه سکون اولدیغندن تشکرا تنزیهه
باشلر واوزرینه بنلدکده کیروسنه کیدرکویا که خط قبطی یعنی خط اسلامك خلافنه
اوله رق صولدن اولان یازوکبی یازریعنی ترسنه کیدر دیمکدر اشبو قطعه نسخه مزدن بو دفعه
نقل اولندی (حکم) بمنه تعالی قریباخیل بحثنده حکمی کلور (خواص) دمنی شرب ایدن
فاری ابدی * کوره مز حامله اولوب ولدی * چیقرز فشقبسن ایچرایسه زن * میت اولمش
جنینی بطنندن * وقوربدوب غبار قلنه رق اول غبار انف راعفه یعنی * قانی آقوب کسلیان
بورنه * چکلنجه بچاق کبیجه کسر * وکذلك جریحه لر قانی * کسیلور قونسه اوسنه دیدیلر *
(برغوث) بانك فتحیله وضمیله نسخه لردر (دمیری ضمی کسرندن اشهر دردیمشدر ترکیسی
پره وفارسیسی کاف عربیه نك فتحی و یانك سکونیله کیك در (وعربیده احدب دخی دیرلر و بونك
کنیه سی دخی بوفاروده کنی بابنده قلم فقیر ایله درج اولدیغی اوزره ابوظافر وابوعدی
وابو وثابدر لکن ارقه طرفنه طوغری وثب ایدر یعنی صچرار و پره یه دخی قرنجه کبی طیران
عارض اولدیغی محکیدر یعنی قنادلنور ایمش و پره نك چفتلشمسی سورکلی اولور ایمش حتی برابر
صچرادقلری مشاهددر و یمورطه وضع ایدوب اندن یاوروری اولور واصل اولی اولان ترابدن
ولاسیما قرانلق یرلردن دخی تکون ایدر وقوت وکثرتی اول فصل ربیع وآخر وقت خریفده در
و پره فیل هیئت وصورتنده درواناب وخرطومی وار درخرده بین ایله نظرده ظاهر اولور
(اهل مجاهده کبارندن برذات برکون ثوبنی قلی یعنی پره لنورکن براغیثی دوشیروب کهله یی
برنده ثابت قیلارلر یعنی ترك ایدرلر ایمش اتراب واقراننذن بری کوروب قلی دوشرمدیککزه سبب
ندردیو صورقده * ابدأنا بالفرسان ثم اعکر علی الرجالة * یعنی قلی و پره لیمکی مقاتله یه تشبیه ایله
قتاده سوار یلردن باشلدق انلربتدکدنصکره نوبت پیاده لرده یعنی بتلره کلمکله اوزرلرینه میل
ایدر ودونرقیررم دیو استظراف ایلشدر اشبو حکایهٔ لطیفه ده اولان * انه یقلی ثوبه فیلتقط
البراغیث ویدع القمل * عبارهسی ترجمهٔ معلومه ده (ثوبلرینی حاشلیوب پره لری ارضه القا
وکهله لری ترك ایلدکلرنده دیو ترجمه اولنمسی طبعه خنده فرما ومضحکه در رحمه الله تعالی (صاحب
المستطرف بعضیلر پره نك تحتمده مثبی بکا اصرمسندن اشد در دیمش ایسه ده پره برخبیث
حیوان اولمغله ارقه سی اوزره کلوب ایاقلرینی دیکرواویلجه حرکت ایدر اشبو حالنی بیلین انی تحت
جنبنده یوررطن ایدر دیمشدر (پره حقنده بر بلیغ عرب * لیل البراغیث عنانی وانصبنی * لا بارك الله
فی لیل البراغیث * کأنهن وجلدی اذخلون به * ایتام سوء اغاروا فی المواریث * قطعه سن نظم
ایتمشدر که مفادی پره سی چوق اولان کیجه بنی بلایه اوغرادوب بنی دیکه قودی یعنی اویوتمادی الله
تعالی او یله پره یی وکیجه یی مبارك ایلمسون یعنی دورایتسون و بن او یله کیجه یه نه دن بددعا ایتمیم که
جلدم یعنی بن او پره لرله برابر ایه کلدکده جلدم مال موروثه و پره لر ایتام سوء یعنی هواسنه تابع
یاخود حریص میراث یدیلره بکرزکه مالی غارت ایدرلر اشته پره لر دخی بنم جلدیمی غارت ایتدیلر

دیمکدر (حکم) اکلی حلال دکلدر ومحرم وغیر محرمه قتلی مستحبدر لکن پره یه سب اولنماز
امام احمد و بزار و بخاری باب ادبده وطبرانی باب دعوانده انس رضی الله تعالی عنهدن روایت
ایتمشلردر که رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم پره یه بررجلك سب ایلدیکنی استماع
ایلدکلرنده (لاتسبه فانه ایقظ نبیا لصلاة الفجر) بیوردیلر ومستغفری کتاب الدعواتده یازرکه
ابو ذر رضی الله عنه روایت ایلدیکه رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم (اذا اذاك البرغوث
فخذ قدحا من ماء واقرأ علیه سبع مرات ﴿ومالنا ان لانتوکل علی الله وقد هدانا سبلنا﴾ الایة
ثم تقول ان کنتم مؤمنین فکفوا عنا اذاکم وشرکم ثم ترشه حول فراشك فانك تبیت آمنا من شرها)
بیوردیلر که مفهوم شریفی اوزره برکاسه صو اوزرینه یدی کره ﴿ومالنا ان لانتوکل﴾ آیتنی
تمامنه دکین اوقیوب بعده * ان کنتم مؤمنین فکفوا عنا اذاکم وشرکم * دینیلوب جامه خوابك
اطرافنه اول صوصاچلسه شر برغوثدن امین اوله رق یتوتت اولنور (فائده) امام مالك
رحمه الله تعالی یه برغوثك روحنی ملك الموت قبض ایدرمی دیو سؤال ایلدکلرنده امام مشار الیه
استفهام تقریری ایله برغوثك نفسی وارمیدر دیدی های های وار دردیدکلرنده ملك الموت
بامر الله تعالی قبض ایدر دیوب ﴿الله یتوفی الانفس حین موتها﴾ آیت کریمه سنی تلاوت ایلدی
(محکیدر که عامل یعنی والئ افریقیه اعدل امویه عمر بن عبدالعزیزه اذای هوامدن اشتکایی
متضمن تحریرات ارسال ایلدکده عمر حضرتلری جامه خوابکزه دخولکزده ﴿ومالنا ان لانتوکل
علی الله وقد هدانا سبلنا ولنصبرن علی ما آذیتمونا وعلی الله فلیتوکل المتوکلون﴾ آیت کریمه سنی
قرائت ایلمسون دیو یازدیلر (جبیر بن اسحاق دفع برغوثده حیله وتدبیر اوطه یی کبریت ایله
تونسولمکدر زیرا اوتوتسودن پره قاچر دیمشدر (ودخی سذاب که سدابك معربیدر یعنی عربیده
حیدر قیجن وترکیده تحریف ایله سدف دیدکلری نباتدر انك صویی خانه یه صاچلسه ودخی
مشاق مراکب غالبا سفینه ایچی وکهنه کمی اغاجی اغاج قاونی قبوغیله احراق اولنوب کولی
صوایله صاچلسه قاچر دیمشلردر (فائده) پره قولاغه کیردکده اکر صاغده ایسه صول خصیه
وصولده ایسه بالعکس صاغ خصیه امساك اولنسه سریعا چیقار دیمشلر (بعوض) سوری سنك در
وفارسیسی پشه در واشبو حیوانك خلقتی دخی خلقت فیل اوزره در لکن اعضاسی فیلدن زیاده در
زیرا فیلك ایاقلری درتدر انك ایاقلری ایسه التیدر وفیلده جناح یوقدر انده ایسه درت جناح
واردر وخرطومی مجوف ونافذ در جسد انسانی صوقدقده دمنی چکوب جوفنه خرطومیله
اترایمش وخرطومی کندویه بلعوم وحلقوم کبیدر (قلت) صورتا ضعیف واین اولوب سیرتا
شرانداز اولان شخص ذمنده برشاعر بلیغ * مثل البعوض دائما طنینها * رکب فی خرطومها
سکینها * بیتنی نظم ایتمشدر که مآلی اینجه ونازك طنین و اوازی دائما اولمه ده اریلر کبیدر
لکن بچاغی خرطومنده ترکیب وتعبیه اولنمش برموذیدر دیمکدر (ابیات مرقومه بالاسنده کلامه
مربط دوشیریله رك ترجمهٔ معلومه ده وخرطومی سائر حیوانده حلقوم منزله سنده حتی شاعر
شو بیتی نشید ایلمش * مثل البعوض الخ * معنای بیت سوری سنك کبی طنین وانینی دائم
و بچاغی خرطومنده ترکیب وایجاد اولنمش یعنی دائم الاوقات اغلروا کلر ومخلوقاتی اضرار
ایدردن کنایه در دیو ترجمه اولنمشدر (بلیغ مشهور فوجه جاحظ صنع عجیب باری فاطر عز شانه یی
وقدرت وعظمت والطف الهامنی بیانده * من علم البعوضة ان وراء جلد الجاموس دما وان ذلك
غذاء لها وانها اذا طعنت فی ذلك الجلد الغلیظ نفذ فیه خرطومها مع ضعفه * آیاپشهٔ ذره
خلقته جاموسك جلدی داخلنده خون اولوب واول خون کندوسنه غذا اولدیغنی وجلد غلیظ
مذکوره طعن ایتدیکنده خرطومنك ضعفیله یله دلوب یکه جکنی کیم تعلیم ایلدی * ولوالك

طعنت فيه بسلاح شديدة رقيقة الحد لانكسرت * والحال كه سن اكر ارقه سى قالك واغرى
اينجه وكسكين سلاحى جلد مذكوره طعن ايتسك قير باور * فسبحان من رزقها على ضعفها
بقوته وقدرته لااله غيره ولامعبود سواه * يعنى اول ذات واجب الوجودى كافهٔ نقايصدن تنزيه
ايدرمكه پشه نك ضعفى اوزرينه بو وجهله قوتنى وجلد جاموسى دلمكده قدرتنى اوحيوان
ضعيفه و يرمشدر لااله غيره ولامعبود سواه ديمشدر پشه يه جملهٔ الهامات بارى تعالادندركه
اعضاء انساندن برعضوه قوندقده مسام عرق يعنى ترچيقن يرى تتبع ايدركه
اوراسى قان اخراجنده ارق واسرعدر وشره وحرصى اولمرتبه دركه قانى چاتلاينجيه دك
ياخودهلاك كندك ياخود طيراندن قالنجيه دك اموب بووجهلر سبب هلاكى اولور و برامر غريبى
دخى بودركه كاهيجه بعيركبى ذوات اربع يعنى چار پادن بعض حيوان طعندن هلاك اولور وصحراده
قلان ميته سندن سباع وجيفه اكلنه مألوف وطيوردن قنغيسى ييرسه فى الحال هلاك اولوراعش
(قلت) غالبا بوسوزه كوره بعوضه طعنيله هلاك اولان لاشه ده حيوانه مؤثرسم خاصه سى اولمق
كركدر و بورادهٔ عبارهٔ اكثر مستطرف * ومن عجيب امرها انه ربما قتل البعير وغيره من ذوات
الاربع فيبقى طريحا * مقدارنده اولوب ترجمه اومه صاحبنك نسخه سى دخى بويله اولديغندن
ترجمه سنده امر عجيبدن ايمشكه حمار و بعيروفرسى يالكز بولورايسه هجوم ايدرلر ايمش ديو
تحرير ايتمشدر لكن اولا ترجمه ظنمه كوره مذكوره يه چندان مطابق اولمديغندن باشقه
جاى تعجب بومقداردن زياده ده اتم اولديغى ذهنه تبادر ايدرك مأخذ مستطرف اولان حياة
الحيوانه باقمق لازم ايدى فقير باهر التقصير بتوفقه تعالى مراجعت ايدوب بروجه محرر تكميل
ايلدم ظن ايدرم والله تعالى اعلم (جناب واجب الوجودك عزشانه قدرتنه بعوضهٔ صغيره ده
ابداع ايلديكى حاسهٔ لمس و بصر وشم ومنفذ غدا وجوف وايلك وطمرلر وككلر بر برهان
عظيمدر فسبحان من قدر وهدى ولم يترك شيئا من المخلوقات سدى و بومعنايى زمخشرى كشافده
سورهٔ شريفهٔ بقره طرفنده * يامن يرى مد البعوض جناحها * فى ظلمة الليل البهيم الاليل * ويرى
مناط عروقها فى جوفها * والمخ فى تلك العظام النحل * امنن على بتوبة تمحو بها * ما كان منى
فى الزمان الاول * ابياتنى نظم ايله تحرير ايلمشدر (قلت) امنن على بتوبة الخ) بيتى يرنده (اغفر
لعبد تاب من فرطاته ما * قد كان منه فى الزمان الاول * بيتى دخى روايت اولنمشدر (ومأل ابيات
ليلهٔ مظلمهٔ بى ضياده پشه نك خرده قنادلرينك اوزانديغنى وانجم ككلرينك ايچنده اولان
ايلكلرى ذات مقدسنه مختص اولان صفت قديمهٔ بصرايله كورن اى بارى تعالى وتقدس بندن
زمن اولده صدورايدن كناهلرى يعنى بندن صادر اولان جمله آثامى كندوسيله محو اولور تو به يه
توفيق ايله بكا احسان ايله ديمكدر ترجمة القطعة المذكورة لاسعد الفقير * شب تاريك ايچنده
پشه نك مدايتديكى بالى * دخى مغزرك باريكنى رؤيت ايدن الله * عنايت ايله توفيق ندامت چاكر زاره
كناهى قالمسون تااولمسون بى مايه وكرا ه (حكم) پشه نك استقذارينه بناء اكلى حرامدر
(قلت) غدا اولهجق شى دكل ايكن فقهاء كرام حكم اكلن نيچون يازمشلر ديمك توهم محضدر
كالايخفى (بغل) معروف قاتردركه فارسيسى استردر عربده كنيه سى كثيره در ابوحج
وابو قوص وابو الحرون جملهٔ كاسندندر كامر فرسله حماردن مركب يعنى ايكى نوع حيوانك
نتيجه سى برحيوان اولمغله كندوسنده صلابت حمار ايله عظم فرس مجتمع اولمشدر ونسلى ظهور
ايتز يعنى عقيمدر ابن عساكر تاريخ دمشقده حضرت على رضى الله تعالى عنه وكرم الله
وجهه دن روايهٔ حضرت ابراهيم عليه السلامك زمانلرينه قدر تناسل ايدرايدى ابراهيم عليه
السلام نار منجنيقه حطب نقلنده سرعت ايتديكندن بد دعا ايلمرله نسلى منقطع اولدى ديمشدر

و بغلك طبيعتى اعراق متضاده واخلاق متباينه وعناصر متباعده دن متجاذبه اولديغندن طباعك
اشريدر باباسى حمار اولورايسه حماره زياده شبيه اولور وعجيبدركه بغلك قنغى عضوينى ملاحظه
ايلسك فرس وحمار بيننده بولورسن (قلت) دميرى اخلاقيده اعضاسى كبى اولوب كندوسنده
تماماذكاى فرس ونه بلادت حماروار در وصوتى دخى صهيل فرس ايله نهيق حماردن مولده در ديمشدر
(خواص) قره قاطرك طرناغى ياقيلوب خانه يه تبخير اولنسه فاره لر فرار ايدرلر وقاطرك طرناغى ياقيلوب
بعده سحق اولنوب غبار مسحوق مذكور آس ومدرد ديدكلرى اغاجك ياغيله قارشدير يلوب
رأس اقرعه يعنى باشنده قيل بتمين كله سورلسه بترر ترجمهٔ معلومه ده دهن آس (قورد ياغى)
ديو ترجمه اولنمشدر لكن قورد ياغى نه اوله جق بيلنه مدى وترجمهٔ فارسى حياة الحيوانده روغن كل
ديو ترجمه اولنمشدر واشبو روغن كل تركى يه چورلسه كل ياغى اولمغله بوى لطافتى بورادهٔ استمام
ايدرو حياة الحيوانده فاره وساثر هوامى قاچرن اركك قاطرك طرناغى بخورى وقاره قاطرك يالكز طرناغى
ياخود قانى خانه نك قپوسى اشكنه دفن اولندقده فاره لر اوخانه يه يناشه مز ديو مقيددر ومزكوم
يعنى زكامى اولان كيمسه زبلنى شم ايلسه زكامى زائل اولور (بقر) اوكوزكه فارسيسى كاودر
(قلت) بقر مذكر ومؤنثه اطلاق اولنور يعنى اسم جنسدر مفردى تا ايله بقرة وجمعى تاسز
بقردر وبو بقر اهليدر انتهى قوتى شديد برحيواندركه جناب خلاق عز شانه فضلا
وكرما بديهى اولديغى اوزره منفعت عظيمهٔ انسان ايچون خلق ايلمشدر ونواعى واردر
مانده ديديكمز جاموس دخى بقر نوعندندر وبونك لبنى سائر انواعندن زياده در وهر حيوانك
ديشيسى اركك سندن اينجه ايكن بقرده عكسنه در سنه ده بردفعه اركك
ديشيسنه آشر وشهوتى اشتداد بولدقده سباعه دونوب اضرارى دركار اولديغندن اهل
رعيت يعنى اكن اصحابى على حالها براغوب ياندن صاوشورلر واركك آشدقده ذكرنده صلابت
شديده اولديغندن ديشيسى التذه التوا ايدر يعنى بوريلوب ايكى بوكلم اولور (عجيبه) امام غزالى
روح الله تعالى روحه احياء علومده حكايت ايلمشدر كه برسودجى شخصك بر بقره سى اولوب سودينه
صو خلط ايدوب خالص سود ديو صاتارايمش بركون وادیده رعى ايدر ايكن يغمور ياغوب وسيل
كلوب بقره يى بوغوب كتورر صاحبى ندبه وفرياده باشلدقده قرزندن بريسى باباجغم بيچه وفرياد
ايتمه بيچاره بقره يى لبنه خلط ايلديكمز صولر بريكوب آلدى كتوردى كلام حكمت ارتسام
ايله باباسنى آكاه ايتمشدر (قلت) اشته ﴿يخرج الحى من الميت﴾ سرى بو حكايه ده ظاهردر
مسعودى ريده بر بقر كوردم دوه كبى اوزرينه يوك قورلر ودوه كبى چوكر وقالقار ايدى ديمشدر
(خواص) اوكوزك اج ياغى زرنيخ احمر ايله قارشديريلوب عقرب اولان محلره سورلسه عقربلرى
قاچرر برچناغه سورلسه پيره لر اوچناغه طوپلنور وايلى آلت تناسله قوت ويرر و بويوزى سحق
اولنوب محموم اولانك طعامنه وضع اولنسه يعنى ايچرلسه حماسى وستمه سى زائل اولور وعلت
باسوره مبتلا اولان مراره سنى يعنى اوديني پوراصه صويى ايله قارشديروب طلا ايلسه نفع ويرر
و بدن انسانده ظهور ايدن سياه لكه يه طلا اولنسه ازاله ايدر * وخصية العجل تجفف وتسحق
وتجعل فى عسل وتؤكل فانها تزيد فى الباه * يعنى بوزاغينك خايه سى قورودلوب ودوكيلوب وباله
قاتيلوب اكل اولنسه باهى زياده ايدرديدلر (قلت) اما اشبو عباره ترجمهٔ معلومه ده * و بوزاغونك
خصيه لرى يشاردقده طلا ايلسه لر تجفيف ايدر ايمش وينه بو يوزى سحق اولنوب برمقدار
عسل ايله خلط اولنسه باهه قوت ويرر ايمش ديو ترجمه قيلنمشدر فاما بو ترجمه ده بوزاغينك
خايه سى يشارمه سنه علت ندر وعلت ميدر ومابه الصلاته اوله جقدر و بو يوزى عباره نك
نره سندن چقدى جهالتده قالمش بركيفيدر * و بقره نك قبلى احراق اولنوب كولى

اغریيان دیشه سورلسه وجعی دفع ایدر و سر کنجبینه فارشدر بلوب شرب اولنسه طحاله یعنی
اق جکره فائده ایدر والله اعلم (حکم) اکلی وشرب لبنی بالاجماع حلالدر (بومه) بایقوش
دیدکاری قوشدر ارککنه و دیشی سنه ده اطلاق اولنور یعنی اسم جنسدر وفارسیده جغد وکنکر
دیرلر وترکستانده صاروقوش دیرلر ایمش وکنیه سی کامی ام الخراب وام الصبیاندرو بالطبع هرطبورك
یووه‌لرینه داخل اولوب یاوروسنی ییر وقوشلرك دخی بو بومه‌یه عداوت طبیعیه‌لری اولدیغندن یعنی
کوردکلرنده اوزرینه هجوم ایلدکلرندن صیادلر دخی طیورکاسون دیوشبکه‌لرینه بایقوش باغلیوب
و بووجهله دام‌تزویر قوروب قوشی قوش ایله شکار ایدرلر (قلت) ترجمهٔ فارسیهٔ حیاة الحیواتده
بایقوشه عربیده غراب اللیل دخی دیرلر زیرا کیجه قوشیدر دیمشدر * ونقل المسعود عن الجاحظ ان
البومة لاتخرج بالنهار خوفا من العین لانها تظن انها حسناء وهی اصناف کلها تحب الخلوة بانفسها
* یعنی تاریخ صاحبی مسعود جاحظدن نقل ایله بایقوش کندوبی کوزل ظنیله اصابت عیندن خوف
ایدوب کوندز یووه سندن طشره چقمز وانواعی اولوب هر بری بانفسها خلوتی یعنی جای خالی یی
سورایمش دیمشدر (قلت) عبارهٔ مذکورهٔ جاحظك مفهومی بودر لکن حیوانك افعالی بالای بابده
کچن تبصرهٔ فقیرده کوسترلدیکی اوزره بحکمته تعالی انسانه مسخر اولدیغندن خلقیه وطبیعیه‌در
بو بوله ایکن اصحاب عقل اولان انسانده اولدیغی کبی مبادیدن مقاصده انتقاله آلات اولان
حواس باطنه‌نك تصرفات وترتیباتی یوقدرکه بومه اصابت عیندن احتراز ایده اما جاحظ دخی
بلغادن اولمغله بوندن یا تشبیه و یاخود آخر وجهله برمقصودی اوللیدر هله بی معنی برکلام دکلدر
تأمل اولنه (خواص) جملهٔ خواصندن بری طیر مزبور برکوزینی قپاردیکر کوزی آجق اولدیغی
حالده اویور ایمش آجق اولان کوزی یوزك طاشنك زیرینه قونوب هرکیم اول یوزیکی
پارماغنه طاقسه مادام یدنده اوله او بومازایمش وقپادیغی کوز یوزك عکسنه اولوب یعنی پارماغنده
اولان او یقودن باش قالدیرمزایمش اکر قپالو وآجق کوزلرینك تمیزنده اشتباه واقع اولورایسه
صوده بللو اولورایمش که دیبنه چوکنی نوم وباطمیانی یقظه کوزی ایمش (قلت) تمیز مذکورده
آیا تجربه الویرمزمی لدی التجربه تأثیری کیفیتی دخی بللو اولمازمی فتبصر (هرمسدن منقولدرکه
بایقوشك قلبی آلنوب فتنهٔ نائمه‌نك یعنی اویورقارینك صول الینه قونلسه کوندزنه اشلدیسه جمیعن
اویورایکن * بربرحکایت ایلرایمش فتح ایدوب دهن (حکم) جمیع انواعنك اکلی حرامدر
وشافعیه‌دن حلال اولدیغنه برقول واردرکه دمیری ذکر ایتمشدر (وینه دمیری دیرکه رافعی
ابوعاصم العبادیدن نقلا بوم رخم وضوع کبی حرامدر دیمشدر واشبو نقله کوره ضوع بومك
غیری اولمق اقتضا ایدر لکن صحاح جوهریده ضوع هام جنسندن برطیرایلدر دیو یازر وفضل
دیرکه ضوع بومك ارککیدر وفضلك بوکلامنه کوره ضوعك اوزرینه اجرا اولنان حکم بومك
اوزرینه دخی اجرا اولنمق لازم کلور زیرا برجنس واحددن اولان ارکك ودیشی حل یاخود
حرمتده مختلف اولمازلر انتهی کلام الرافعی (و دخی روضه ده دیرکه اشهر اولان ضوع هام
جنسندن اولمغله تحریمیله حکم اولنور انتهی کلام الدمیری (عتابیدن ناقلا قهستانیده بوم مأکول
اولدیغی محرردر وفتاوای هندیه‌ده من غیر اشعار خلاف * والبوم یؤکل * دیو مصرحدر
مراجعت اولنه (ابن السنی حسن بن علی بن ابی طالبدن رضی الله تعالی عنهم مرویا
(من ولدله مولود فأذن فی اذنه الیمنی واقام فی اذنه الیسری لم یضره ام الصبیان) حدیث شریفنی
روایت ایتمشدر (وعمر بن عبدالعزیز حضرتلری اشبو حدیث شریفی تعلیم ایدر یعنی اولادیکز
دنیایه کلدکده صاغ قولاغنه اذان اوقویك وصول قولاغنه اقامت ایدك تاکه ام صبیان مولوده
ضرر ایتمیه دیرلر ایدی ام صبیانه بعضیلری بومه و بعضیلری جندن تابعه‌در دیمشدر هکذا فی تحفة

الاخوان (قلت) هام طیرلیلدرکه ذکری مرور ایلدیکی اوزره زعم جاهلیت اوزره مقتولك
رأسندن چقان صدی دیدکلری یدرکه صحرا ایمش وضوع ضادك ضمی وواوك فتحیله وعلی
لغة ضادك کسریله کیجه قوشیدر یاخود کروان یعنی اغاج دلن قوشی و یاخود بایقوشك ارککیدر
و یاخود غراب کبی اسود وطیب اللحم برقوشدر دیو قاموسده مفسردر (ووانقولیده ضوع کیجه
اوچان قوشلردندر بیقوش جنسندن (وفضل ایندی بیقوشك ارککیدر عبارسنده مسطوردر
(ورنجه اسم جنس اوله‌رق طائر معلوم دیو قاموسده محرردر ووانقولیده شول قوشدرکه ابلقدر
خلقتده کرکسه شبیهدر واکا انوق دخی دیرلر دیو یازر (ومهذبده کرکسه دیو یازر وذکر اولنان
زعم جاهلیت شویله‌درکه برمقتولك قاتلندن انتقام اولنمسه انك روحی بایقوش شکلنه تمثل ایدوب
قبری اوزرنده دائما اسقونی اسقونی دیو یعنی بنی صواروب عطشم ساکن قیلك دیو صدا ویرر وشول
وقت‌که انتقام اولنه طیران ایدر ایمش لکن بوزعمی شریعت مطهره نهی ایتمشدر واشبو ماده
بالاده زعم جاهلیته دائر افوالده مفصلا کذران ایتمشدر (بوقیر) قزوینی قولنجه برابیض
طیراولوب سنه ده بر دفعه وقت معلومنده رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك
نجل مکرمی ابراهیم حضرتینك والدهٔ معظمه‌لری ماریه‌نك رضی الله تعالی عنهما صعید مصرده
کائن بلده‌لری قربنده جبل طیرنام برطاغه طیر مزبور قومك رازی کلوب قونارلر ایمش وجبل مذکورده
بردلك اولمغله هربری اول کوه‌یه باشنی صوقار براز طوردقدنصکره چقرر وکندینی بله القا
ایدر و بعده چقوب کلدیکی طرفه کیدرلر ایمش و بوحالده اول دلکه باشنی صوقانلردن بربینی دلکده
برنسنه طوتار ایمش اولدخی مضطر با تلف اولنجیه‌دك اصیلورقالورو بعد مدة مدیدة دوشر ایمش
اشته بووجهله بریسی طوتلدیغی کبی دیکرلری دلکه کیرمك سوداسندن کچوب کیدرلر وسنهٔ آتیه‌ده
کله‌جك موسملرینه قدر طیرمذکوردن بریسی جبل مزبورده کورلمز ایمش ابو بکر الموصلی دیمشدرکه
بن بلدهٔ مذکوره‌نك بعض وجوهندن ایشتدمکه اکرحصب یعنی بوللق سنه سی اولورایسه ذکر
اولنان دلکده ایکی طیرومتوسطا ولورایسه برطیرطوتیلوب وجدب یعنی قتلق اولورایسه برطیردخی
طوتولمازایمش ﴿باب التاء﴾ تمساح قلت فارسیده نهنك وترکستانده اوت ولسانمزده بالعه اضافتله
تمساح بالغی دیرلر وتمساح لغتده حیوان مذکوره دینلدیکی کبی رجل کذابه دخی تمساح دینور یعنی
اسم مشترکدر (واشبو حیوان ضب یعنی سوسمار وکلرصورتنده‌در وصو حیوانانك اعجبیدرکه فم واسعی
واوست چکه سنده التمش والنده قرق دیشی وعلی قول بالاده وزیرده قرقردن سکسان دیشی واردر
وهر ایکی دیشی میانده بردر بعض صغیری اولوب اغزینی قپادقده بربری اچنه کیرر ایمش ولسانی
طویل وارقه سی قاپلو بغه صرتی کبی اولمغله اوزرینه حدید کار ایتمز واپاقلری درت وقویرغی
اوزوندر والت چکه سنك ککی صدرینه متصل اولدیغندن تحریکه قادر اوله‌مز (قلت) یعنی
اهل منطقك * کل حیوان یحرك فکه الاسفل الاالتمساح * مثاللرندن ظاهر اولدیغی اوزره انجق
اوست چکه سنی تحریك ایدر و بوحیوان نیل مصره مخصوصدر بعض سیاه جهانکر بحرهنده
دخی بولندیغنی سویلرلر وطولی اکثری التیدن اون ذراعه قدردر وعرضی ایکی یاخود
برذراعدرو هنکام شتاده درت ماه مدت تحت بحرده اقامت ایدوب ظاهر اولمازو بحرده شدید البطشدر
اهلاکی انجق قولتغو التندن اولور (وغرائبندندر فرج وذکری اولوب لکن مخرج فضلاتی
اولمادیغندن فندن چیقارر واغزنده قوردلر تکون ایتمکله متأذی اولدقده بالالهام برچیقوب
اغزینی آچر وقطقاط اسمنده اولان طیرصغیر ینه الهاما کیروب اغزنده اولان شیلری وقوردلری
دوشیروب بووجهله طیره مأکل وتمساحه راحت حاصل اولور لکن حصول راحتده طیری
بوتمق قصدی ایله اغزینی قاپه دقده صنع ازلی ایله طیرمذکورك باشنده وعلی قول قنادلرنده

نیشترفصاد شکل وتأثیرنده ایکی ریشه اولمغله اول ریشه لرایله خم تمساحه ضرب ایتدکده ینه اچاروطبردخی اول ارالقده چقار فسبحان الحکیم الخبیر ولهذا * جازاه مجازاة التمساح* ضرب مثل اولمشدرکه ایلکه کلك ایدنلرحقنده ایراد اولنور (قلت) بوموقعده * اظلم من تمساح* دخی ایراداولنور وذکراولنان طیره تورم وطیر التمساح دخی دیرلرکه کوکرجین شکلنده درطباع حیواندن بحث ایدنلرك بعضیلری زعم ایتمشلردرکه تمساح دیشیسنه التمش کره آشروالتمش بیضه یمورطلر و برده یاورولرینی التمش کونده چقارر وعمرطبیعیسی التمش سنه در و یاوورلری چقدقده ایچلرندن جبله صعود ایدنی ورل یعنی کلره سنبیه حیوان اولور و بحره نزول ایدن تمساح اولور وآشمق مراد ایتدکده دیشیسنی قارهیه چیقاروب ارقه سی اوزره چویرد وشهوتنی قضادنصکره ینه دوندیرر اکردوندرمسه ظهرینك صلابتندن ناشی خود بخود چور یله میوب هلاك کنه قدراویله چه قالور (قلت ذکری تحفه ده بجدیکی اوزره جبله صعود ایدن سقنقور اولو رایمش وحق سبحانه وتعالی ذکرمخلوقنك اضعفی اولان کلب مائی اواقوایه مسلط ایتمشدر منقولدرکه کلب مزبور تمساحی اغفال طبیعی ایله اغفال ایدوب یعنی چاموره کرکی کبی بولانوب اول باشله کندوینی تمساحك آغزینه آتارایمش اودخی چامورجنبشیله یوشاق کوردیکندن جوف طمعنه یوتارایمش وکلب ایسه جوفه واردیغی کبی سخونت بطن کابی چاموردن پاك ایتکله فی الحال امعا ومراق شکمنی قطع ایله قتل وخروج ایدر ایمش (خواص) چشم تمساح معاذ الله تعالی رمدویعنی کوز اغریسند مبتلانك عینه باغلنسه تسکین ایدر اکن وجع یمینده ایسه صاغ کوزینی وشمالنده ایسه صول کوزینی شدایدملروشحمی قولاغنده صممی اولانك قولاغنه تقطیر اولنسه صممی زائل اولور(حکم) حیاة الحیوان وبهجه وتحفه ده تمساح نابی یعنی ازی دیشیله تعدی ایتدیکیچون حرامدر دیو مسطوردر (قلت) حیاة الحیوانده بحنادیرکه شافعیه دن برجماعت حرمتنی نابیله عدو یچون تعلیل ایتمشلرایسه ده تعلیل مذکور مسلم دکلدر محب الدین طبری شرح تنبیهده نابی اولوب انکله افتراس ایدن قرش دیدکلری بالغك حلال اولدیغنی تصریح ایتمشدر وحیوان بحری حیوان بری یه حکمده مخالف اولدیغی شکسزدر بوصورتده تمساحك حرمتی رافعینك شرحده بیانی اوزره خبثی ضررندن ایچوندر انتهی (تنین) سکین وزننده برنوع حیه درکه بوینی نخله سحوق یعنی طویل خرما اغاجی وکوده سی تل یعنی دپه کبی وکوزلری قرمزی و براق واغزی وجوفی واسع وچوق حیوان آلور و یوتار بربلای بالادرکه اژدرها اوله جقدر ابتدای امرده برده اولور برحیه متمرده اولوب بعده طغیان برله حیوانه مسلط اولدقده مباشرت ملك ایله بحره واندهده دخی طغیان ایتدکده کذلك یأجوج ومأجوج سمتنه القا اولنور (قلت) تحت امکانده در اشبواقوال* انی ایجاد دکل امر محال

باب الثاء

ثعلب (قلت) یعنی تلکی دیدیکمز که فارسیده روباه در و دیشیسنه تا ایله ثعلبة دینور وثعلبك جمعی ثعالب وثوال وزننده ثعال دخی کلور بعضیلر ثعلب دیشیسنه و ثا ئك ولا مك ضمیله ثعلبان ارککنه دینور دیمشدر لکن بوقوله صاحب قاموس غلطدر دیمشدر حیوان مرقوم زیاده قورناق ومکروحیله صاحبی اولوب حتی مکارلغنه بناء اسد کبی اقویای سباعله الفت ایدوب برابرکیدر دیو حیاة الحیوانده مذکوردر وتحصیل غداسی خصوصنده قوردیغی دام حیله سندندرکه توامت ایدوب یعنی اولوطن اولنسون دیو قارننی شیشروب وایاقلرینی دیکوب وارقه سی اوزره یاتوب وقتاکه یاننه حیوان بناشدقده صچراروطوناروحتی کلب صیدی دخی اکثر یابودامه اوغرادرایمش (وجملهٔ حیلندن بری دخی چونکه ترسی حباری یعنی طوی دیدکلری طیرك ترسندن انك وبدبوی اوله رق حیوانات قورقوسندن قاچمغله بوسیدن کندی وسنده ترسی سلاح اولدیغندن اوزری دیکندن عبارت اولوب

طوتلسی دلکویه دشوار اولان کرپی یی صید مراد ایتدکده اوزرینه سرکین انداز اولوب و بول ایدرایمش بیچاره کرپی دخی بوی بد غائط و بولندن بایلدیغی کبی کشاده اولان بیچاره شکمندن یاقه لیوب اکل ایدرایمش (و پره لری دفعه دخی شو غریب وضعی ایدرایمش یعنی کندی اوزرندن برازتوی یولوب واغزینه الوب و برصوکنارینه کلوب آهسته آهسته صویه کیررایمش و پره لر صودن قاچه رق ویوروه رك دلکونك باشنه بریکوب اندن دخی آغزنده کی تویه صارلدقلرنده تویی صویه براغوب بوطریقله پره دن بری اولورایمش و بیان صوغانی قوقوسندن قوردنفرت اوزره اولدیغندن بوه سنك اغزینه اوصوغانك یاپراقلرینی وضع ایدوب بووجهله یاورولرینی قوردن قوررایمش *وفروه ادفی الفرا وفیه الابیض والرمادی وغیر ذلك* یعنی دلکونك کورکی سائر حیوانك کورکندن ادفی یعنی اسیجقدر وفروه سنده بیاض وکول رنکنده وسائر رنکلرده کورك واردر یعنی رنکامیز اولان پوستنده ذکراولنان رنکلرده اولان محللر جنس جنس دیکیله رك بررنکده طلوم وکورك یاپیلور سائر حیوان پوستنده بوقدر تنوع یوقدر دیمکدر لکن ترجمهٔ معلومدده *وفروه ادفی الفرا* عباره سی فروثعلبه سائر حیواناتك فروندن ادفی ایمش دیو ترجمه اولنمشدر (عجایب مخلوقاتده ذکراولنمشدرکه منصور سامانی یه ریشدن ایکی قنادلو بردلکو اهدا اولنمشکه انسان کندویه قریب اولدقده قنادلرینی آچوب بعید اولدقده الصاق ایدرایمش (قلت) مستطرفده منصور سامانی دیو یازیلان سامان بن حثمان بن جماث بن نوشرذبن بن بهرام چوبینه منسوب اولان منصورکه ماوراء النهر و بخاراده یوز سنه دن متجاوز نسللری ممتد اولوب اوچیوز طقسان برسالی هجریه سنده منقرض اولان دولت سامانیه نك التنجی ملکیدر بو قسه ترجمهٔ معلومه صاحبنك ظنی کبی منصور خلیفه دکلدرکه علی الاطلاق منصور خلیفه آل عباسده اولان منصور دوانیقی به مصروفدر فقدبر (حیوة الحیوانده روباه ذی جناح ذکراولنان منصورك اوغلی ویدنجی ملك نوح بن منصور بن نوحه اهدا اولندیغی مصرحدر اکن اکثر مستطرفده منصوردر انتهی (حکایهٔ تشبیهیه) ابن الجوزی کتاب الاذکیا نام اثرینك آخرنده وابونعیم دخی تألیفنده شعبی دن نقل ایله یازارلرکه سرسباع اولان ارسلان خسته اولدقده سباع سائره ووحوش عیادت وزیارتنه کاورلر لکن دلکو تخلف ایدر دلکونك کلدیکنی قورد فرصت دوشوروب جمله مزلك اوزرینه عیادتکزه کلمك لازم ایکن دلکو بوآنه دك کلمدی دیو تماملق ایتدکده ارسلان طاریلوب کلدیکی وقتده بنی اخطار ایت دیو قورده تنبیه ایدر وقتاکه دلکو کلوب وقورد اخطار ایتدکده ارسلان تلکویه کنیه سیله یا اباالفوارس سن نره ده قالدك دیو انفعالانه خطاب ایتدیکی کبی سعی غمازی تفرس ایدوب ذاتکزه دواندارکیله مشغول بواندیغمدن کلمدم دیدی ارسلان نه بولدك دیدکده ابوجعده نك یعنی قوردك قربنده یعنی ایاقلری سکرلرنده اولان بونجق دیدکده فی الحال ساق ذئبه پنجه صالوب خصیه زین قوپاردی قورددخی همان قانی روان اوله رق چقدقده دلکودخی سرعتله قوردی تعقیب ایدوب برطریقهٔ سخریه ورانسدن ای قرمزی یعنی کین یکیت کبراحضورنده بولندیککده مجالس امانات اوزره اولدیغندن اغزکدن چقنه نظرایدوب بوش بوغازلق ایتمه دیو ندای پندامیز ایتمشدر (قلت) دمیری اشبو حکایهٔ مصنوعه نك عقبنده ذکرایدرکه ابونعیم شعبی حضرتلری اشبوتصنیع ایتدیکی مثلدن انجق عقلایه تعلیم وناسه تنبیه وحفظ لسان وتهذیب اخلاق وهروادیده تأدیبه پندی تأکید ایتمشدر دیمشدر وفی الحقیقه محاکاتده وغیرناطق زباندن افادهده نفوسه تأثیر واستماعنده وحفظنده رغبت زیاده اولورکه مرزبان نامه ونوادرسهیلی وهمایوننامه وفواکه الخلفا بوروشده تألیف اولنمش برقاعدهٔ تدبیرنفس ومنزل وممکلتی جاری حکمت عملیه دن بر کتاب فاخردرحتی مرحوم ومغفورله رئیس الکتاب اسبق فاضل یکدانی عالی مناقب ابوبکرراتب افندی محققانه

یازدیغی سفارت نامۀ مفصلنده بالمناسبه همایون نامه وامثالنك فن حکمت عملیه و بولتیقه یعنی
تدبیر امورده اعلام آسیانك حکیمانه تألیفنه همت ایلدکلری کبدن اولدیغنی بیان وحکم شناسان
اوروپانك تسلیم ایلدکلرینی ذکر ایلمشدر رحمة الله تعالی علیه رحمة واسعة انتهی (وینه منقولدر که
ارسلان وقورد ودلکو بالاتفاق قصد صید ایدوب برحار وحشی و برکلر و برکیك شکار برله اقتسام
ایچون اوطوروب ارسلان تقسیمی قورده حواله ایدر اودخی بیان اشکی بکا کیك ابوالحارثه یعنی
اسده وکلر دلکویه دیردیمز شیر پنجۀ غضوبانه سیله سرکرکی خرد وخمیر ایتدیکی آنده دلکوبن
قولکز تقسیم ایده یم حار وحشی ابوالحارثه صباح طعامی وغزال ینه ابوالحارثه اخشام وکلر
ینه ابوالحارثه بین الطعامین چرزاوالسون دیدی ارسلان دخی معمراول اشبو تقسیمده اولان حذاقتکه
ندیملی و بو حسابی سکا کیم اوکرتدی دیجك افندم بوفنده استادم اشبوقوردك باشیدر دیدی (وینه
محکیدر که بر دلکو علی السحر برشجر یانندن کچرایکن اوزرنده برخروس کورر که اوزخروسی دامه
کتورمك غرضیله ایغز ببسنکه صلات صبحی برابرجه ادا ایدەلم دیدی خروس بصیرت مأنوس دخی
امام محله اغاجك اردنده اویقوده درقالدرید کده دلکودخی یاقوب اوراده کلب صیدی او یور کوریجك
ضرطه یم چکه رك دونوب پیش خروسدن قاچرایکن خروس نمازه کلزمیسن دیوندا ایتدکده دلکو
ابدستم بوزلدی صبرایله تجدید وضو ایدوب کلورم دیو طبانی قالدیرمش (قسمت رزقده امر عجیبدر که
قورد دلکویی اودخی کرپی یی اودخی افعایی اودخی سرچه یی اوده چکرکه یی اوده زنبوری اوده نحله یی
اوده ذبابه یعنی قره سنکی اوده سوری سنکی اودخی قرنجه یی صید ایدروقرنجه دخی صغیر و کبیردن
هربولدیغنی اکل ایدرلر فتبارك الله اتقن ما صنع (قلت اشبوکلام جاحظ کدر انتهی (خواص) رأس
دلکوکوکرجنلك اولان محله وضع اولنسه فرار ایدرلروصبی اوزرینه دیشی تعلیق اولنسه خلق وطبیعتی
کوزل اولور واودی صرعه لی اولان کیمسه نك بورننه قونسه خلاص بولور ولحمی علت لقوه نفع
و برر وخایه سی صبی یه تعلیق اولنسه دیشلری ثابت اولور ودمی بلوغ دونده اولان اقرعه یعنی
کله طلا اولنسه صاچی بتر وطحالی طلاق وجعنه مبتلا اولان کشی یه بغلنسه بری اولور (حکم)
ابوحنیفه ومالك حضرتلری دلکواتی اکلنی مکروه قلدیلر واحمد حضرتلرندن اکثر روایات تحریم
اوزره در زیراسباعدندر اما شافعی حضرتلری حلالدر دیدی وابن الصلاح حلنه دائر حدیث شریف
روایت اولنمامشدر وتحریمنه ایکی حدیث اکرچه مروی اولوب لکن انلرك دخی اسنادی ضعیفدر
دیدی وشافعی حلنه حکم ده عربك اکلنه اعتیادلرینه اعتمادیعنی احتجاج ایتمشدرکه بو صورتده
﴿ قل احل لکم الطیبات ﴾ الایه نصنك عمومنه مندرج اولور انتهی (ثعبان) هوالکبیر من الحیات
ذکراکان اوانثی وهوعجیب فی هلاك بنی آدم یلتوی علی ساق الانسان فیکسرها (ثعبان مار بزرکه یعنی
یلانلرا ییوکنه دینور استرسه ارکك یلان اولسون استرسه دیشی بنی آدمی اهلاکده کیفیتی عجیبدرکه
انسانك بجاغنه صاریلوب قیرر ایمش (ترجمۀ معلومه ده عبارۀ مذکوره کبیرحیه در ارککی ودیشیسی
انسانه تصادف ایلدکده انجکلرینه صاریلوب قیرارایمش دیو محرردر واشبو ترجمه ایاصوفیۀ کبیر
جامعنده تقریبا اوتوز سال مقدم حلبی صغیر تدریس ایدن بردلبر ذاتك حلقۀ درسی یانندن کچرایکن
استماع کردۀ فقیر اولان تصرف غریب وتقریر تنشیط پذیری قبیلندندرکه دلبر جسور مومی الیه شرح
منیه ده واقع وان قطرت ای الدم فانه یذکرو یؤنث انتقض وضوءه للسیلان عبارەسنه قان کرکسه
ارککدن اقسون وکرکسه دیشیدن ایدستی بوزر دیو بلند آوازایله معنی و یرمش ایدی والحال که
شارح منیۀ المصلی حلبی مرحومك دم اسمی تذکیروتأنیث اولنور دیو شرحندن مرادی دمك مؤنث
سماعی اولدیغندن فعلی سال کبی مذکر صیغه سیله یاخود قطرت کبی مؤنث صیغه سیله کلسی جوازینه
بناء نسخۀ منیه ده مذکرا ومؤنثا سال وقطرت وقوعنك وجهنی یاندرلکن دلبر مار البیان بووجهدن

بصر و بصیرتنی کلیا قطع برله معنای مذکور غریبی ودخی خیلی زمان جوامع ومجالسده نیجه
نیجه معانی مسائل فنون بدیعه یی بیان دیو بی معنی تقریرلری کور کور سویلدی کندی
(غریبه) مومی الیه کبی ذواتك حلقۀ درسنه اوطورمش طلبۀ کرام ذوی الافهامدن بر ازفحول
یتشدیکه هربری مشارالیه بالبناندر و بوکیفیت دخی مستعدانه معلم وکتاب سبب عادی اولوب
علم موهبۀ الهیه اولدیغنه بردلیل اولدیغی مستغنی بیاندرو السلام (وثعبانه حیوانات ایچره
تمسدن غیری عدو یوقدر اکر تمس اولماسه اهلی مصری ثعبانلر اکل ایدرلر ایدی (تمس تونك
کسری ومیمك سکونیله مصرولایتنده اولور برباصسی جانوردرکه قطعۀ قدید مثالنده دردشمن اژدر
دیو وانقولیده مذکوردر (حکایۀ رنکین) مشاهیر عربدن عبدالله بن جدعان اوائل حالنده
یول کسیجی برشریر وجری کیمسه اولوب بولدیغنی باصدیر روقتل ایدرایمش و بووجهله جنایتدن
خالی اولمامغله پدر ومادری وقومی خسارات عاقله لری وتعدیسی غرامتلرینه اوغرامزیله کندوسندن
نفرت برله طرد ایتمشلر ایدی اودخی منفور ناس اولمغله اولومنی تمنی برله حیران اطراف مکۀ مکرمه ده
سرسری سیر بوادی ایکن طاغك برنده برشکاف کوروب وبونده حیه اولمق محتملدرایچنه
صوقولوردم وصوقولوب اراديغم اولومی بولوردم دیوب کیردیکی کبی کوزلری موم آسا نار برثعبان
کورمکله اوزرینه حمله ایدرثعبان دخی کیرولیوب ارقه سنه طوغروسوزیلور ابن جدعان ینه اوزرینه
واردقده ثعبان سهم کبی کذلك سوزلمه صورتنی کوستر خلاصه ابن جدعان ثعبانك دقتله
مصنوع ومطلسم اولدیغنی اکلیوب و یانندیاقلشوب کورر که وجودی زردن وکوزلری یاقوتدن
دوزلمش برشی نفیسدر کوزلرینی چیقارر والور و بعده ایچنده التون وکمش سریرلر اوزره قدید
اولمش جثه لر اوله رق براوطه وجثه لرك باشلری اوزرنده اول جثه لر رجال جرهمدن اولدقلرینی
وتاریخلرینی مبین یازولی برلوحه واوطه نك ایچنده زبرجد و یاقوت وذهب ولؤلؤ وفضه دن بریوك
یغن کوروب وانلردن یوکلندیکی قدرالوب واول محله برعلامت قویوب قومنه رجوعله جمله سنی
غنی ایدرو ینه اول محله دوندی ایسه ده وضع ایتدیکی علامتی بوله میوب تهی عودت ایدر (قلت)
صاحب المستطرف اشبوحکایه نك عقبنده (قال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم لقد کنت
استظل بجفنة عبدالله بن جدعان من الهجیر قالت عایشة یارسول الله هل ینفعه ذلك شیئا
قال لا لانه لم یقل رب اغفرلی خطیئتی یوم الدین) والله اعلم دیو بر روایت ذکر ایلمش ایسه ده
ایضاح روایت مذکوره مأخذی اولان حیاة الحیوانده مصرح کلامك نقلنه موقوف اولدیغندن
مفادی بورایه بو دفعه درج اولندی یعنی وقتاکه ابن جدعان مال مکنوز مذکوردن برشی
الوب باباسنه وعشیرتنه اعطا ایله استعطاف ایدوب وکندودخی ناسی اطعامه وخلقه احسانه شویله
مألوف اولدیکه جفنه سندن یعنی طعامنك قابندن قائم دوه اوزره راکب اولان اوزرنده ایکن یناشوب
اکل ایدرایدی یعنی کبیرایدی حتی بردفعه ایچینه برصبی دوشوب غرق اولمشیدی اشته حضرت رسول
اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز آفتابك حرارتی زیاده اولان وقت ظهرده اول جفنه دن
استظلاللری کبرجفنه یی اقتضا ایدر وچونکه ذکر اولنان عبدالله بن جدعان تیمی که ابوزهیرایله
مکنا در عایشۀ صدیقه رضی الله تعالی عنهانك ابن عمی اولدیغندن داعیۀ میل قرابتله رسول
مجتبی صلی الله تعالی علیه وسلمه یارسول الله ابن جدعان اطعام طعام وقونوغه ضیافت و ناسه
احسان ایدرایدی اشبو فعلی یوم قیامتده کندویه نفع و یررمی دیو سؤال ایلدکده (لا لانه لم یقل
یومارب اغفرلی خطیئتی یوم الدین) یعنی نفع و یرمز زیرا او یعنی ابن جدعان برکون یعنی اصلا
یارب بنی قیامت کوننده یارلغه دیمدی بیوردیلر (قلت) مخفی اولمیه که بوندن مستفاد اولان
وقت جهالتده اولان اشبو ابن جدعان موجد صانع عالم دکل ایمش الله تعالی اعلم فتأمل

احمد ابن عمارك ري العاطش وانس الواحش نام كتابنده محرر دركه ابن جدعان شرب خمره منهمك
ايكن هنكام جهالتنده كندو به باده بى حرام يعنى ترك ايدنلردن بريدر وسبب تركى دخى شوا ولمشكه
بركيجه مست ايكن بدنى مدايله پرتو قرى طوتمغه چبه لدقده يارانى كولمشلر وبو حالنى وقت صحونده
خبر ويردكلرنده من بعد ايچمامكه اند ايچمش ﴿ باب الجيم ﴾ (جراد) چكركه در
فارسيسى ملخ در چكركه نك جهت مخصوصه سى اولميوب دائما هاربا وهايما سيران ايلر يمورطه
وضع ايلمك مراد ايلدكده صحرا لره كيدوب قوير وغيله ارضه ضرب ايلكله يرده انفراج پيدا اولور
واول يار يغه يمورطه لر بى دوكر وچكركه نك التى عدد اياغى اولوب اياقلرى اوچلرينك ايكى طرفى
بيچقى كبيدر والوان مختلفه اوزره در وچكركه ده جبابره يعنى اقويا ى حيواناتدن اون حيوانك
بر عضوى نظيرى واردر وجهى وجه فرس وچشمى چشم فيل و بو ينوا وكوز بوينى وصدرى
ارسلان صدرى و بطنى عقرب وجناحى جناح نسر وفخذى فخذ جمل كبى واياقلرى دوه قوشى
اياغى وقو يروغى حيه خلقتلرنده در و بودخى عسكرك سر عسكره انقيادى كبى رئيسلرينه بالطبع
انقياد ايدر حيواندن اولوب باشلرى ظعن ايتدكده جمله سى وراسندن اكا اتباع ايدرلر (روايت
اولنمشكه برجراده رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك حضور سعادتلرينه دوشدى
برده قنادلرى اوزره عبرانى خط ايله * نحن جند الله الاكبر ولنا تسعة وتسعون بيضة ولو تمت
لنا المائة لاكلنا الدنيا وما فيها * مألنده عباره يازلمش ايديكه مفهومى بزلر اكبر اولان الله تعالانك
عسكرى يز وهر برميزك طقسان طقوز يمورطه سى اولور اكر يمورطه مز يوزه واروب بو وجهله تمام
اولايدى دنياده اولان اشيانى اكل ايدرايدك ديمكدر پس رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم
افنديمز (اللهم اهلك الجراد واقتل كبارها وامت صغارها وافسد بيضها وسد افواهها عن
مزارع المسلمين ومعايشهم انك سميع الدعاء) ديو جرادك هلاكنه ويمورطه لرينك فسادينه وسلامت
مزارع مسلمينه دعا بيورديلر وعقب دعاده جبريل عليه السلام نازل اولوب حكمت الهيه اقتضاسنجه
دعانك بعضيسى قرين قبول اولديغنى خبر ويردى (ترجمهٔ معلومه ده * نحن جند الله الاكبر *
عبارهسى يعنى بزالله تعالانك بيوك عسكرى يز ديو اكبرى جنده صفت دوشوره رك
ترجمه اولنمشدر ديه لم كه على رواية ضعيفة صفتله موصوفك ميانته مضاف اليه حيلولتى جائز اوله
لكن مطابقت معلومه وجزالت معنى بولنورمى بيلم وحياة الحيوان مترجمى ترجمهٔ فقيركبى * يعنى
ما لشكر خداوند اكبريم) ديمشدر فتدبر (قلت) دميريده (لا تقتلوا الجراد فانه جند الله
الاعظم) حديث شريف اولمق اوزره محرر دركه جرادك اعدامى ممنوعدر لكن دميرى اشبو
روايتك حديث اولديغى تسليم اولنسه دخى جراد مزروعات وغيريسنى افساد ايتمديكى
تقديرجه در اكر زرعه تعرض ايدر ايسه قتل وغيرى صورتله دفعى شرعا جائزدر ديمشدر
(ودخى الله تعالى بيك عدد امت وجماعت خلق ايلديكه التيوزى بحرده ودرتيوزى برده در
وبو امتلردن ابتدا هلاك اوله جق جراد اولوب جراد هلاك اولدقده سائر امم هلاكده اكا تابع
ايدرلر ديرلمش حبه لرك ايپلكى قطع اولندقده دوكلدكده بربرينه تتابع ايتدكلرى كبى مألنده خبر
وارد اولديغنى صاحب المستطرف تحرير ايدر (بعضيلر ديمشكه يحيى بن زكريا عليهما السلامك
طعامى جراد ايله اغاجلر اوزى اولوب اشبو طعامنه ممنون اوله رق كندولرينه خطابا يا يحيى
سندن زياده متنعم وارميدر ديو صميمى تشكر بيورورلر ايدى (قلت) انبياء عظام عليهما
السلامك اشبو اقتصاد وقناعتلرى انجق امتلرينى تعليم در فليحفظ (حكم) اباحت اكلنه
مسلمون اجماع ايتديلر يعنى حرمت وكراهتنه دائر بر قول يوقدر وائمهٔ اربعه حضراتى كركسه
كندو كندويه اولسون وكركسه ذبح اولنسون كركسه مسلم ومشرك ومجوسى صيد ايتسون

وكركسه جرادن برشى قطع اولنسون ياخود اولنمسون اكلى حلالدر ديديلر و امام احمد
حضرتلرندن اكر بردن هلاك واورايسه اكل اولنماز روايتى دخى واردر وامام مالك حضرتلرى
دخى رأسى قطع اولنور ايسه حلال والا لا ديمشدر وعموم حلنه (احلت لنا ميتتان ودمان الكبد
والطحال و السمك و الجراد) حديثى دليلدركه شافعى و احمد ودارقطنى و بيهقى مرفوعا
روايت ايتمشلردر (و جراد صيد برى وياخود بحرى حكمنده ميدر ديو اختلاف اولندى وثمرهٔ خلاف
دخى بحرى ايسه محرمه صيدى حلال اولمق و برى ايسه حرام اولمق خصوصلريدر (بعضيلرى
بريدر ديديلركه عمر وعثمان وابن عمر وابن عباس ايشاندندر رضى الله تعالى عنهم وصحيح اولان
قول بو دركه محرم اتلاف جراد ايلسه مذهب حنفيده جنايت ايتمش اولمغله كفارتى لازمدر
و بعضيلرى بحريدر صيديله محرم اوزرينه جزا لازم دكلدر ديديلر ابو سعيد الخدرى رضى الله
تعالى عنه دخى بونلردندر هكذا فى حياة الحيوان والبهجة والتحفة (خواص) چكركه ايله تبخير
عسر بوله نافع ايمش (قلت) حياة الحيوانده ابن سينادن منقولا اون ايكى عدد چكركه نك
باشلرى واطرافلرى قوپاريلوب آس يابسدن مقدار قليل ايله معا نوش اولنسه صاحب استسقايه
نافع اولديغى واوزون بوينلى چكركه بى حماى ربعه مبتلا كيمسه اوزرينه تعليق ايلدكده نفعى
اولديغى و بيضهٔ جراد كافه سورلسه ابرا ايده جكى محرردر انتهى (جرو) جيمك كسرى
وعلى لغة فتحى وعلى لغة ضمى ايله كوبك وسائر سباع ياورولرينه ديرلر (قلت) على قول جرو
هر شيئك حتى قارپوز و صوغان ورمان كبى نباتاتك دخى كوچكلرينه دينور (صاحب المستطرف
بوراده كلبك بعض احكامنه دائر اثر ذكر ايتمش ايسه ده هم ايجاز مخل صورتنده اولوب وهم
مأخذى اولان حياة الحيوانده احكام مذكوره تفصيلى باب الكافده يادايده جكن موافق دميرى
مرحوم ايله صاحب المستطرف جروده ذكر ايتدكلرندن اقتضا ايده جك اقوال كافهٔ كافه
براغيلوب بوراده ايجاز مذكوردخى ترجمه اولنمدى انتهى (عجيبه) حكايت اولنمشدركه
عهد قديم يعنى بنى اسرائيل زماننده برشخص عقيم اولوب لكن اولاده حريصى اولديغندن كمال
حسدندن ناسك اولادندن برتقريب اخذ ايلديكى معصوملرى خانه سنه صوقوب بغير حق قتل ايله
مخصوصا پايديغى چقوره طولدرر ايمش وشخص مرقومك زوجه سى منصفه اولمغله مرقومى
اشبو فعل اقبحدن نهى ايدوب حق تعالانك سكا اوله جق قهرندن قورقرم ديو پند ايتمكده
اولمش ايسه ده اصغا ايتميوب اكر حق تعالى مؤاخذه ايلسه ايدى بو كاره باشلديغم كونده ايدر ايدى
بونجه زماندر قتل اطفال ايتمكده يم برشى ظهور ايتمدى ديدكده مرأهٔ صالحه موى اليها * ان
صاعك لم يمتلئ ولو امتلأ لاخذك * اوچلچك وكاسه ك هنوز طولمامش اكر طولمش اوليدى اخذ
ايدر ايدى يعنى هلاككك وقت مقدرى كلدكده البته مؤاخذه اولنورسن ديدى (قلت) لسانمزده
دخى مثل اولان كاسه سى طولمامش تعبيريكه وقت زوالى كلمامش ديمكدن كنايه در مكر بودخى اسكى
عربى لساندن مأخوذ اولديغى بو حكايه دن مستفاد اولور (راوى حكايه دير كه خاتونك اشبو كلام
حكمت ارتسامى اوزرينه چوق وقت كچمدن شخص مرقوم ينه قصد صيد صبيان فساديله
خانه سندن بدر اولوب كزر ايكن برمحلده بربريله ملاعبه ايدر ايكى صبى معصوم كوردى و يانلرنده
دخى برجرو يعنى سك بچه وار ايدى خدعه ايله انلرى خانه سنه صوقوب وفى الحال قتل ايدوب جرولرينى
طرد ايلدى وقتا كه معصوملرك بابالرى فلذ كبدلرينى بوله ميوب اول عهده بولنان نبى عليه
السلامه رومال اولوب ولدلرى كم اولديغنى خبر ويردكلرنده اول نبى عليه السلام چوجقلرك
اوينادقلرى براكلنجه لرى وارمى ايدى ديو سؤال بيورديلر جروى سويلدكلرنده اتيانيله امر
ايلدى جروى كتوردكلرنده خاتم شريفنى جروك ايكى كوزى اراسنه بند ايدوب صالبو يردى

ووراى جروه دوشك قنغى خانه يه كيرر ايسه معصوملرانده در يوردیلر جرو محلات وزقاقلرى طولاشه رق شخص قاتل مرقومك خانهٔ ادبار آشيانه سنه كيرن ناس دخى جروك اردندن كيردكارنده كرك اول ايكى صبى يى وكرك سائر صبيانى قازديغى چقورنده مقتول بولوب شخص مرقومى اول نبى مكرم عليه الصلاة والسلامك حضورينه احضار ايلدكارنده صلبيله امر ايدر دارا غاجى آماده ايدوب اصه جقلرى حينده زوجهٔ صالحهٔ مومى اليهاسى دخى اوراية حاضره اولوب اشته كاسه لك طولمش وعدل الهى يرينى بولمش ديمشدر * ظالمى صائمك كه برخوردار اولور * ياكسيلور باشى ياپردارا اولور * قلت) اشبو عجيبه يى بيهقى شعبنك قرق يدنجى بابى اواخرنده معاذ بن جبل رضى الله تعالى عنهدن دخى روايت ايتمشدر كذا فى حياة الحيوان (حكم) بمنه تعالى حرف كافده بودخى بيان اولنور (جعل) جيمك ضمى وعينك فتحيله نجاست بوارلين بوجكدر كه جمعى جيمك كسرى وعينك سكونيله جعلان كلور وجعرى يعنى برنجى جانورك يابس نجاستنى جمع وادخار ايتديكيچون ابو جعران دينور وزعقوق دخى ديرلر وفارسيسى جلانك وسركين كردانك درو حيوان مذكور خنفسادن اكبردر وبهايمى فروجلرندن اصرمغله اندن فرار ايدرلر وز ياده سياه اولوب بطنده لون حمرت واردر واركككك ايكى قرنى واردر اكثريا بقر وجاموس مراحنده يعنى طامنده بولنور واحشاء حيوان مذكورلردن تولد وتكون ايتديكى دخى منقولدر و بروجه محرر نجاستى جمع وادخار طبيعتيدر وعجيبدر كه كل وسائر معطرات بوييندن هلاك اولوب فشقى يه اعاده اولندقده تعيش ايدر (قلت) متنبى نك (ع) كما تضرر رياح الورد بالجعل * مصراعى اشبو معنايى اشعار ايدر ودو يبهٔ مزبوره نك ايكى قنادى اولوب طيران وقتنده كورينور والتى اياغى واورنجى دخى واردر وقهقرى يورر وغائطه كال شهوتندن او بقوده اولانى بكليوب نائم قالقوب غائطه كيتدكده رجيع ونجاستندن اكل قصديله ارقه سنه دوشمك دخى طبيعتندندر (حكم) استقذار ينه بناء اكلى حرامدر ❊ باب الحاء المهملة ❊ (حجل) حانك وجيمك فتحه لريله اركك كككلكدر واسم جنسدر مفردى تا ايله حجله در وقبج دخى ديرلر كه اركك ودیشيسنه شاملدر بونك مفردى تا ايله قبجه در ودجاج البر دخى ديرلر فارسيسى كبك در وطير مذكور جثه ده كوكرجينك فوقنده در وبورنى واياقلرى قرمزيدر وايكى صنف اولوب عربده برصنفنه نجدى وصنف آخرينه تهامى ديرلر نجدى غبار رنكنده وتهامى بياض اولور وطير مذكور شدتله طيران ايدر وشدت غيرتى اولديغندن اركك كككلكار بربريله جنك ايدر ودیشيسى غالب اولان اركككه اتباع ايدر وشهوتى غالبدر وياورسى يمورطه دن كاسيه يعنى تو بلنمش اولديغى حالده جقر وعمر طبيعيسى يكرمى سنه درو آخرينه غالب اولدقده يمورطه ز بنى اخذ ايله اوزرينه اوطوررلكن اسرار الهيه دندركه غصبا اوطورديغى يمورطه دن ظهور ايدن ياورولر طوراندیغى كبى اصل اناسنى بولوب اتباع ايدر مقتضاى طبيعتى اوزره ضحك ايدر كبى اولان صوتيله امثالى الدادر ولذا صيادلر شبكه لرينه كككلك وضع ايدوب طيورى صيد وشكار ايدرلر ايمش (غريبه) منقولدركه ابو نصر محمد بن مروان الجعدى بعض سركردهٔ اكراد ايله طعام ايدرلر ايكن ايكى كككلك كبابى مائده يه وضع اولندقده سركردهٔ مرقوم ضحك ايدر سبب ضحكك ندر ديو صوردقده بن آوان شبابمده قطع طريق ايدر ايدم يعنى كسيجى وحرامى ايدم بركون برتاجره مصادف اولوب ويدنده اولان مالنى اخذ ايدوب كنديسنى قتل مراد ايلديكمده هرنه قدر تضرع ونيازايلدى ايسه ده قبول ايلدم تاجر حياتندن مأيوس اوله رق ايكى جانبنه نظر ايدوب بزه قريب محلده ايكى كككلك كوروب اى كككلكار بو آدم بنى ظلما قتل ايدر شاهد اولك ديو طيرلرى اشهاد ايلمشيدى شمدى اشبو كككلك كبابلرينى كورديكمده اول تاجر مرقومك استشهادنده اولان حماقتنى تذكر ايتديكمدن

كولدم ديجك همان ابو نصر رحمه الله تعالى سركردهٔ كشتنى مرقومه خطابا خدايه قسم ايدرمكه سكا اول تاجرمرحومك قصاصنى اجرا ايده جك كيمسه عندنده اشبو كككلكار شهادت ايلدى ديوب فى الحال جبسيله امر وبعده نصاب شرعه تطبيقله بوينى اوردردى (قلت) ترجمهٔ معلومه صاحبنك خود بخود بوراده خليفه نصر بن مروان ديديكى عبدالملك بن مروان امو ينك ولايتدن جزيره ايالتى والبسى اولان محمد بن مروان الجعديدر يوخسه امويه اخر باسندن دكلدر زيرا هر ابن مروان نه خليفه در ونه امويدر (وجعده دخى عربده برقبيله نك جدى اسميدر او دخى جعدة بن كعب ابن ربيعة بن صعصعه در وابن مروان موى اليه اشبو قبيله يه منسوبدر رقتدبر (خواص) لحم حجل زياده جيد وهضمى معتدلدر ومراره سى يعنى اودى كوز پرده سنه نافعدر وهر آى باشنده انسانك بورننه چكلسه ذهنى حدتلى ونسيانى قليل وبصرى قوتلى اولور (قلت) اول مترجم مراره يى بورك صانوب بوركى چشمده پرده اولانه نافع ايمش وبوركنى تجفيف ايدوب هرماهده انفنه صعود ايلسه ذهننه جودت ونسيانه قلت وبصرنه قوت ايراث ايدر ايمش ديمشدر والحال كه مستطرفك * ومرارتها تنفع الغشاوة واذا سعط بها انسان فى كل شهر حاد ذهنه الخ * ديو واقع اولان عبارهٔ سنده بها ضميرى مراره يه راجعدر ارتق بوركله تجفيف زه دن چيقدى وسعوط نه دن صعود اولديني بيلمه ديكى قتدير (حكم) بالاتفاق اكلى حلالدر (حدائة) حانك كسريله ودالك وهمزه نك فتحى وآخرده تا ايله دركه چايلاقدر جمعى حدا كلور وحركات مذكوره اوزره عربيده شوحه دخى ديرلر وفارسيسى حنكلاهى وزغندر وموشكير دخى ديرلر وشيرازده كوكوره ديرلر طير مذكور طيورك اخسيدر وايكى عدد يمورطه وضع ايدر وكاهيجه اوج دخى يمورطلر ويمورطه سنده يكرمى كون اوطورر واوتى كول رنكى وسياه اولور وصيد وشكارى بحره ميوب فقط قوش ياورولرينى قاپار ايمش لكن بالطبع حسن مجاورتى يعنى قومشو حقنه رعايتى اولمغله همجوارى اولان طيوره رعايت ايدوب هرنه قدر آج دخى اولوب هلاك مرتبه سنده اولسه قومشوسى ياورولرينى اكل ايتمز ايمش (قلت) بوراسى * الكذوب قد يصدق * مثلنى اكديرر (وطير مذكور صاغر اولور ديدكلرى دخى ممنوع اولمشدر * وفى طبعها انها لا تخطف من الجهة اليمنى لانها عسرى * يعنى چايلاق بالطبع صولاق اولمغله صول پنجه سيله قپار ايمش عسرى اعسرك مؤنثيدر واعسر صولاقدر (اما ترجمهٔ معلومه ده اشبو عباره دخى (وطيرى اخذ ايلدكده كنديسى عسرتلو اولديغندن جانب يميندن كليوب شمال جانبندن كلور ايمش ديو ترجمه اولنمشدر آيا على قوله طيره شمالندن كلمه سنده سهولت نره دن كلور ديو صورلسه نه جواب ويره ايدى بيلم (وبو دخى طوشان كبى برسنه اركك وبرسنه ديشى اولور ايمش ديمشلردر (عجيبه) حافظ ذهبى فضائل اعمالنده روايت ايدركه ائمهٔ قرائتدن الشيخ عاصم بن ابى النجود ديمشكه برزمان بكا خصاصه يعنى فقر وضيق حال اصابت ايدوب مروت اميد ايتديكم بردوستمه واروب عرض حاجت ايلدم لكن لونده تغير وجبيننده چين يعنى صورت انقباض واستثقال كورديكم كبى منزلندن چيقوب طوغرى برجانبه يعنى صحرايه واردم وابدست الوب برقاج ركعت نماز قلدقدنصكره وجهمى سجده يه وضع ايدوب * يا مسبب الاسباب ويا فاتح الابواب ويا سامع الاصوات ويا مجيب الدعوات ويا قاضى الحاجات اكفنى بحلالك عن حرامك واغننى بفضلك عمن سواك * دعا ومناجاتنه خلوص اوزره مشغول اولدم قسم ايدرمكه باشمى سجده دن قالديرمه دن قربمه برنسنه دوشديكنى ايشيدوب باشمى قالديرديغمده برچايلاق برقرمزى كيسه براقديغنى كوردم الوب وآچوب آچدم وايچنده سكسان آلتون وپنبه يه صارلمش برجوهر كرانبها بولدم واول سرمايه ايله اتجار ايدوب واقعوب صاحب عقار

اوادم وتزوج ايلادم ديمشدر (قلت) بوروايتى ذكرعقبنده تحفة الاخوان صاحبى ظنم بودركه عاصم
حضرتلرى كاب لقطه ده فقهاء كرامك يازدقلرى شرطى اجرا وياخود صاحبنه ضمانى نيت
ايتدكدنصكره تصرف ايتمشدر ديمشدر وفى الحقيقه بو يله اولملىدر (خواص) مرارتها اذا تجفف فى
الظل وتنقع فى اناء زجاج فمن لسع قطر منها فى ذلك الموضع وا كتحل مخالفا لجهة اللسع ثلثة
اميال ابرأته * يعنى اودى كولكه ده قوريدلدقدنصكره شيشه ده نقع اولنوب يعنى صو ايله
اصلادیلوب وكيجه لدوب اول صودن عقربك ياخود حيه نك صوقديغى محله طاملدلسه
وصوقلان محله خلافنده اولان كوزه يعنى صوقلمش براننانك صاغ طرفنده ايسه صول كوزه
وصولده ايسه صاغ كوزه ميل سرمه ايله اوچ كره اول صو چكلسه بره كلور ديديلر (اشبو
عبارهنك كحل ماده سى ترك اولنه رق ماعداسى (يورى كولكه ده تجفيف اولندقدنصكره زجاج
اناده صو ايله اصلادیلوب عقرب وحيه لدغ ايلديكى موضعه طلا اولنسه شفا ويردايمش املاسنده
ترجمه اولنمشدر زجاج اناده نقع يعنى او صو ايله اصلادیلوب عقرب وحيه لدغ ايلديكى موضعه
بر قطره سى طاملدلسه بره ويرر (ودمى مسك وكل صويله قارشدريلوب على الريق شرب اولنسه
ضيق صدره مبتلا اولانه نافعدر وبرخانه يه تعليق اولنسه حيه وعقرب داخل اولماز (حكم)
چيلاق قتليله امر اولنان فواسقدن اولمغله اكلى حرامدر خطابى جنابلرى رسول اكرم
صلى الله تعالى عليه وسلمك چيلاغك فسقندن تحريمنى مراد بيوردى ديمشدر وبخارى ومسلم ابن
عمر وعايشه وحفصه رضى الله تعالى عنهمدن ان النبى صلى الله تعالى عليه وسلم قال خمس
فواسق يقتلن فى الحل والحرام) حديثنى روايت ايتمشلرو برروايتده (ليس على المحرم فى قتلهن
جناح الحداة والغراب الابقع والعقرب والفارة والكلب العقور) وارد اولمشدر غراب ابقع
الهجه قرغه ديو لغاتده يازلمشدر وكلب عقور يرتيجى كوپكدر خلاصه اشبو بش نوع حيوانك
قتلى محرم وغير محرمه جائزدر (شراح حديث اشبو بشك جواز قتلنى رسول اكرم صلى الله
تعالى عليه وسلم ذكرايله هر برمضرك جواز قتلنه تنبيه بيوردى ديديلر (صاحب التحفه ديركه
محرمه فهد ونمر ودب وصقر وشاهين وباشق وزنبور وبرغوث وبق وبعوض ووزغ وذباب
ونمل اذا ايتدكلرى صورتده قتللرى جائزدر ديمشدر (ورافعى دخى حيه وذئب واسد ونمر ونسر
وعقاب اشبو ذكر اولنان بش فواسقك معناسنده اولوب قتللرى محرم وغيريسنه مستحبدر
ديمشدر لكن ينه رافعى باب اطعمه ده مستحب ديموب قتلى على سبيل الوجوبدر ديمشدر
هكذا قاله الدميرى انتهى ما فى التحفة (قلت) فهد پارس ونمر پلنك يعنى قپلان ودب آيى
وصقر طوغان وبلبان وچاقر وابو حاتم قوتيجه عقاب ونسردن ماعدا هر برصيد ايدن طير
وباشق قاموس ضبطى اوزره شينك فتحيله باشه معربى اولان آتجه دركه عربيده سرنوف
دخى ديرلر ومعربات اوزان عربيدن جيقمازديلره كوره باشق دانق وزننده دريعنى شينك
كسريله در (قلت) ابن قتيبه مشكل القرآن والحديث نام اثرلطيفنده يازركه ذكر اولنان
اشبو بش حيوانه فاسق اسنادى كتب الهيه اقتضاسنجه دركه قرآن كريمده ﴿ مالى لا ارى
الهدهد ﴾ الآيه نصنده هدهد تعذيب ايله مظهر وعيد سليمان عليه السلام اولمشدركه
معصيتنى مستلزمدر زيرا عذاب عاصى يه اولور وعاصى يه فاسق تسميه سى صحيحدر توراتده دخى
مذكوردركه نوح عليه السلام سفينه يه ركوب ايتدكدنصكره باقداره تعالى والهامه غرابى
آبك وارضك احوالنى تجسس ايچون ارسال ايلدكده كيدوب صوردن چكلمينجه دونمدى
لكن كوكرجينى دخى دفعاتله ارسال ايلمشيدى هركيديشنده اخشام اوزرى سفينه يه دونر
ايدى آخر منقارنده زيتون ورقى اولديغى حالده دونمكله انددن بر يوزنده صو قليل قالديغنه

استدلال اولنمغله حمامه يه دعا ايتمكله مبارك اولدى وغرابه عدم عودتيله عصيان ايتديكندن
بددعا ايتمكله مشئوم اولدى ونوح عليه السلامدن بينونت وفرقت ايتديكندن غراب البين
تسميه اولندى (ومكلف اولميان حيوانه كتب الهيه ده اسناد اولنان عصيانك معناسنى ادراكدن
عاجز اولسق دخى اتباعا اسناد ايدرز وبوندن باشقه فسق لغتده طريقدن خروج ونانسه ازدرا
معناسنه دركه خرماقابى يارلوب چقدقده فسقت الرطبة ديرلر وبرشيدن خروج ايدن هرشيئه
فاسق دينور وفى الحقيقه حيه بجرندن چيقار وخلقى صوقر وطعامه زهرينى القايدر وفارهنك
فسادى ايسه مستغنى بياندر وقارغه دخى يعيرك ارقه سنده اولان يارهسنى كوردكده فرصت
بولنجه هلاك اولنجيه دكين تقر وجيرك يعنى يتاب بنالك كوزينى نزع ايدر وناسك اطعمه سنى
قپار وكلب خروج ايدر وخلقى طلار وكذلك تعدى ايدن سائر سباع دخى بويله در بوصورتده
ذكر اولنان حيوانلره خروجلرى ومضرتلرى سببيله لغة فواسق تسميه سى جائزدر انتهى (قول
ابن قتيبه نك قلم عاجز اسعد ايله بورايه اجمالى يازلدى بوخصوصده تفصيله وخصوصا حيه نك
جنسنده حضرت حوانك اكل شجره منهيه ده اغفالى قصه سنه اطلاع مراد ايدنلر اصلنه
مراجعت بيوره لر (حرباء) حانك كسرى والفك مديله سمك هيئتنده وباشى اينك بوزاغيسى
شكلنده بردويبه صغيره در جمعى حراب كلور مؤنثنه حربانه ديرلر وفارسيسى آفتاب پرستدر
وانقولده برنوع كرتنكله دركه بوز طوتوب كونش نه جانبه دور ايدرسه اولدخى اول جانبه
توجه ايدر ديمشدر (حيوان مز بورانسانى كوردكده اتيلور وقبارر وشيشير ودرت اياغى
واوريجى واردر حيلى كنيه لرى اولوب ابو الزنديق اول كنيه لردندر وا كا جمل اليهود دخى
ديرلر وبروجه محرر داعما شمسى طلب ايدر ووجهيله شمسه استقبال ايدوب يا ايدر وزوكسب معاشنه
كونش باندقدنصكره شروع ايدر ولهذا بوحيوانه مجوسيه دخى ديرلر ولسانى برذراع قدر اولوب
حلقنده دوشرلمش طورر وذبابى برذراع يردن دايله طوتار وبوطار ايمش ديشيسنك كنيه سى
تصغيرايله ام حبين در (قلت) وعلى قول ام حبين حربانك غيريدر (منقولدركه صيادلر حين
صيدنده * ام حبين انشرى برديك ان الامير ناظر اليك وضارب بسوطه جنبيك * يعنى اى ام
حبين ايكى قناديكى آج امير ووالى سكا ناظر وقامچيسيله ايكى طرفكه اوريجيدر كلاميله ندا
ايتدكلرنده طورديغى يرده اياقلرى اوزره قالقار ورنك آميز قنادلرى اولمغله اچار وتكرار ندا
ايلدكلرنده آچديغى قنادلرينك تحتنده انلردن احسن ومتلون اولان ديكر قنادلرينى دخى
آچار وقالورايمش (قلت) صيادلر بوكلاميله ندا ايلدكلرنده كيفيت مذكورهسى وطوروب
طوتلمسى معناى كلام مذكوردن متأثر اولماديغى ظاهردر لكن حيوانك انسانه بحكمته تعالى
مسخريتى اوزره مطلقا انسان نداسنك تأثيرى اولمق جائزدر ونداى مجرد يرنده كلام مذكورى
صيادلك برى كيفما اتفق ديه دوشوب بعده صيادلر مياننده معتاد اولمسى دخى محتملدر وحيوان
مذكور بورركن باشنى اكروالوان مختلفه ايله تلون ايدرايمش ولهذا متلون المزاج كيمسه يه مشبه به
اولوب * يتلون كالحرباء * يعنى فلان حربا كبى تلون ايدر ديئيلور (حمار اهلى) يلديكمز اشكدر
اهلى قيدى كيك نوعندن اولان حمار وحشيدن امتياز ايچوندر وفارسيسى دخى خردركه مشهوردر
وديشيسنه حماره دخى ديرلر ايمش جنس حيوانده جنسنك غيريسنى نزو ووطئ ايدن حمار ايله
فرسدن غيرى يوقدر وطوغديغندن اوتوز آى مرورنده همان ديشى يه آشر وكنيه سى ابو تواب
وابو جحش ودخى سائريدر كامر وحمارك طبعنده تفاوت واردر بعضيسى سريع الحركه ولين
وجول وبعض آخرى ضديله موصوفدر بركيديكى يولو بللر ويوللرى بولور وحدت سامعه ايله
متصفدر (ومدح وذمنده بحسب الاغراض اقوال متباينه واردر ومداحندن برى ابو صفوان دركه

جمله ثناسندن بری * ویمتنی ان اکون جبارا فی الارض * فقره‌سیدرکه مآلی بنی بر بوزنده
جبارلق صفتندن منع ایدر یعنی راکب اولان انسانک کبرینی قیرر وقامت بالای جبروتنی پالای
اوسنده اکر وپست پایه ایدر دیمکدر وزمخشری وبلیغ ومنشیء مشهور عبدالحمید الوزیر
ذمنده نظما ونثرا برازعبث سوزلر دیمشلردرکه اسعد فقیر بلاریا تصلبا طبنی وعدم ذکرینی
مثوبادن عدایتمشدر (نادره) بادیه نشین اولان کیمسه‌لردن برینک برخروس وبرخرو برکلبی اولوب
خروس نمازه قالدیرر وکلب شب وروز محارسه ایدر وخر دخی آخریه نقل وحرکتده خیمه
واثاثنی یوکلنوب بو وجهله اشبو حیوانلر لوازم تعیشندن ایکن یوما من الایام خروسی دلکو یبوب
ومتعاقبا خر وکلب دخی اولورلر اکن اول مرد متوکل هر بری تلف اولدقجه خیر بونده در * ولاحول
ولاقوة الابالله العلی العظیم * دیوب وصبر اوزره اولوب اصلا دهان شکوای فزع اچمایی باز
ایتمامش بو اثناده اعدالری قبیله‌سی خیامنی باصوب اموال وحیوانات اهل خیامی غارت ایدرلر
ومرد موی الیه صابرک خیمه سنده صیت وصدا اولمادیغندن تعرض ایتمزلر برده علی الصباح
قومنک خیامنی خالی وپریشان بولوب بقرایکن یانه برآدمی کلوب اشته سنک قومنک خیامی
یغماسنه حیوانلرینک اصواتی سبب اولمشدر وسنک حقکده مقدمادیک وحمار وکلبیک هلاکلری
خیر ولطف خفی وحکمت حق تعالایی بیلنلر سنک کبی فعل باری تبارک وتعالایه راضی اولوب
بویله وارستهٔ تعدی ویغما اولیه رق کارلی چیقار دیو توکل وصبرینی تحسین ایتمشدر (قلت)
بو مقامده بهجة الانسانده بر روایت اولوب حقا که اهل بصیرتک ارادقلری نکاة لطیفه دن
اولمغله تزئینک ایله هرنه قدر تعبیر رکیک ایسه ده یاراندن عفو قصور نیازی برله بو ارایه قلم
شکسته رقم فقیر ایله ضم اولندی (یعنی ثابتدن مرویدرکه عیسی علیه السلامه یا نبی الله لدی
الاحتیاج رکوب ایچون کاشکی برمرکب واشک اتخاذ بیورسه‌کز ولازمی دیو اخطار ایلدکلرنده
بن ذات مقدس حضرت حق تعالادن بنی اشغال ایدن شیدن اولمقدن دورا وله رق عندالله
اکرم یعنی ماسواسندن ازاده اولدیغم حالده عندالله مکرم دیمشدر انتهی (صاحب البهجه
دیرکه اشبو جواب عیسی علیه السلامدن مستفاد اولان ذاتلری مقام جمعده اولمسیدر واما خاتم
الانبیاء والمرسلین محمد المصطفی علیه وعلیهم صلوات الرب المعین وسلامه الی یوم الدین مرتبهٔ
جمع الجمعده اولدقلرندن ذاتلرینی برشی شهود معنوی ذات باری تعالادن مشغول قیلمدیغنه
مبنی حق تعالانک کندویه احسان بیوردیغی نعم کثیره ایله عملا جمله وخیله وبغله یه وحماره
رکوب ایدرلر ایدی فتبصر (حکم) اکثر اهل علم لحم حمارک اکلی حرام اولدیغی اوزره بنادر
وسودنده سلف اختلاف ایتدیلر اکثر علما تحریم ایلدی وعطا وطاوس وزهری ترخیص ایلدی
لکن تحفه صاحبی دمیریدن ناقلا سودینک تحریمی اصحدر دیدی (حمام) حاء مهمله نک
ومیمک فتحیله کوکرجندر وبوطیرک انواع کثیره سی واردر وکلامز اورده الفت ایدن کوکرجنه
دائردر (قلت) حمام اسم جنسدر واحدی تا ایله حمامه‌در وواحده دخی حمام اطلاق اولنور واعنده
حمام مطلقا بوینده طوق یعنی توی ندن رنک دیکرده حلقه‌سی اولان قوشه دیرلر وکبک وقری
وبوغرتلق یعنی اسفرود ویبان کوکرجنی کبی لکن عامه قتنده حمام دواجنه یعنی اورده
بسلنوب مأنوس اولنه دیرلر کما اشار الیه ابن الخطیب آنفا وفارسی مشهوری کبوتردر (صاحب
المستطرف دیرکه حمام ایکی قسمدر برینسی بری درکه قریه‌لرده بولنور وقسم دیکری اهلی درکه
انواع اشکال اوزره در رواغب براعبش شداد مضروب قلوب منسوب دیدکلری انواعندندر
وطیر مرقومک وکرینه یعنی یووه سنه میلی وصید اولنمسیله یاخود آخر وجهله یرندن دور
اولدیغندن واراون سنه دخی بچسه ینه اونوتمیوب فرصت بولدیغی کبی کلوب یووه سنی بولمسی

(طبیعتند)

طبیعتندر حتی قنادینه مکتوب ربطیله وطن جانبنه انکله خبر ارسال ایلدکلری منقولدر
وبرنیجی قوشلر کوکرجنه سائر طیوردن زیاده خواهشکرلر در شاهیندن خوفی سائر شکارکر
طیوردن اولان خوفندن برتردر وطیراننده شاهیندن اسرع ایسه ده اشک شیری وقیون
قوردی وفاره هره یی کوردکلرنده بالطبع معتری ومغشی علیه اولدقلری کبی بو دخی شاهینی
کورنجه قورقوسندن شاشرمغله پنجهٔ شکارینه ناچار کرفتار اولور ومادامکه ارککی صاغ اوله
ویاخود غائب اولمیه آخرار ککله چفتلشمامک طبیعت کبوتردر اشبله ملاعبه یه وابوشمکه مجبولدر
یمورطه‌دن چیقدیغی التی ماهه بالغ اولدقده چفتلشور واون درت کون مرورنده بحکمته تعالی
ایکی بیضه وضع ایدر ویحضبندن یعنی یمورطه‌یه وطوردیغندن یکرمی کون کچدکده یمورطه‌لرک
برندن ارکک ودیکرندن دیشی چیقار ومادامکه کوکرجنی سطوحه یعنی عربستان بنالرنده
کورلان طامه چیقاروب اورادن اوچورمق وطاقله ایتدرمک کبی تلهی اولمیه خانه‌ده بسلمکده
بأس یوقدر اکن تطیری وداغما انکله اشتغال جائز دکلدر زیرا رسول اکرم صلی الله تعالی علیه
وسلم افندیمز حمامه‌یه اتباع ایدر برجلی کوردکلرنده (شیطان یتبع شیطانة) بیوردقلری حدیث
شریفی اهل علم ذکر اولنسان تلهی وتطیر واشتغال دائمه حمل ایلدیلر اعدی اکر ذکر اولنان
شیلر حاصل اولمازایسه اتخاذ مجردده بأس یوقدر زیرا علی المرتضی رضی الله تعالی عنه وحدتنده
توحشدن یعنی انقباض قلبیدن نبی اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمه شکایت ایلدکده
(اتخذ زوج حمام یذکرک هدیره ویونسک غدیره ویونسک للصلاة) بیوردیلر (وقال علیه
الصلاة والسلام (اتخذوا الحمام فی بیوتکم فانها تلهی الجن عن صبیانکم واللعب بها من عمل
قوم لوط) (قلت) تحفة الاخوان صاحبی بو اجمالی تفصیلده دیرکه حدیث شریف مذکور
ابو داود وابن ماجه وطبرانی وابن حبان سنن ومسندلرنده اسناد جید ایله ابوهریره‌دن رضی الله
تعالی عنه مرویدرکه برکیمسه‌یی حمامه‌یه اتباع ایدر یعنی کوکرجن ایله تلهی ایدر کوردکلرنده ذکر
اولنان حدیث شریفی بیوردیلر (یتبع شیطانة) یرنده (یتبع شیطانا) روایتی دخی واردر (بیهقی دیدیکه
اشبو ذم ونهی اهل علم کوکرجن اوچورمسنی ادمانه وبو اطاره‌یه اشتغال وادمان ایسه واجب اولان
امورک ترکنه سبب اولمسنه وبالای خانه‌یه بلاضرورة چقوب قومشولرک مقرنسوانته وحرملرینه
نظره حمل ایلدیلر انتهی ولهذا ابوحنیفه ومالک حضراتلری مجرد کوکرجن ایله لعب ایدن
کیمسه‌نک شهادتنی رد ایتمشلردر واکرلعبنه قمار ضم اولورسه بالاجماع شهادتی مقبوله دکلدر
(وبنده بیهقی عمر بن عبدالعزیز حضرتلری طیران ایدن حمامک ذبحیله مقصصاتنک ترکنه
امر ایلدیکنی اسامة بن زیددن روایت ایلدی مقصصات اوچمسون دیو قنادلرینک توپلری
اوجلری کسلمش کوکرجنلردر وبو معناجه مقاصیص دخی مقصوصه‌نک جمعیدر (وابن السنی نک
عمل الیوم واللیلة کتابنده محرردرکه خالد بن معدان معاذ بن جبلدن رضی الله تعالی عنه
روایت ایتمشدرکه حضرت علی رضی الله تعالی عنه نبی اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمه
وحشتدن شکایت یعنی برکره ضد انبساطنی عرض ایلدکده ذکر اولنان اتخذ حمامه حدیث
شریفنی بیوردیلرکه انلرک هدیری یعنی اوتمه‌لری ذکر الهی تذکیر فضیلتنی مستلزمدر وبو حدیثی
ابن عساکر دخی روایت ایدوب لکن سندنده ضعف واردر دیمشدر (وکامل ابن عدیده
علی رضی الله تعالی عنه وحشتندن رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمه شکایت ایلدکده
اتخذ زوجا من حمام تونسک وتصبب من فراخها وتوقظک تغریدها وتخذ دیکا یونسک ویوقظک
للصلاة) بیوردقلری مرویدر (ابن عباس رضی الله تعالی عنهمادن دخی رسول اکرم صلی الله تعالی
علیه وسلمک (اتخذوا الحمام المقاصیص فی بیوتکم فانها تلهی الجن عن صبیانکم) حدیث

شرلیق مرویدر انتهی (قلت) مناوی مرحوم جامع صغیر شرحنده (تلهی الجن عن صبیا نکم) عبارهٔ شریفه سنی خانه‌لرده اتخاذ اولنان قنادلری مقاصلنمش كوكرجن جنی صبیان جانبنه اولان عبث وازدرلرندن منع ایدر دیو شرح ایتمش وعلی قول بوخصوصده کبوتر احمرك مزید خصوصیتی واردر دیوب بعده خطیب وغیریسی اشبو اثری روایتنده عثمان بن مطر واردر دیو تضعیف ایتدیکده عثمان مرقوم حقنده ذهبی موضوعات روایت ایدر ایدی دیمشدر انتهی (وطبرانی عبادبن الصامتدن رضی الله تعالی عنه روایت ایدر که بررجل رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمه وحشتدن شکایت ایتدکده (اتخذ زوجا من حمام) بیورمشدر لکن طبرانی بوحدیث شریفك روایتنده حالی معروف اولمیان صلت بن الجراح وارد ر و بقیهٔ رواتی رجال صحیحدر دیمشدر (حمام ایله لعب عمل قوم لوط اولدیغی سفیان ثوریدن وحمام طیاره ایله لعب ایدن الم فقری طاتمدقجه اولمز یعنی ابراث فقرایلدیکی نخعی دن مرویلرد ر (قلت) بوروایتلر لعب مجردك ذمنی اشعار ایلدیکی ظاهر در انتهی (مسندبزارده مرویدر که هجرت نبویه علی صاحبها افضل الصلاة والتحیه ده الهام باری تعالی ایله باب غاره عنکبوت آغ قوردی و برجفت بری كوكرجن یووه طوتدیلر مشرکین دن تعقیب ایدنلر غاره کلشلر ایکن عنکبوت وكوكرجنلری کوردكلرنده بورایه کیرمامشلر دیو دوندیلر وحالا حرم کعبهٔ مکرمه كوكرجنلری اول كوكرجنلر نسلندندر (وابن وهب روایت ایلدیکه یوم فتح مکه‌ده حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندیمزی حمام مکهٔ مکرمه اظلال ایلدیلر یعنی اول مهر سپهر رسالت علیه الصلاة والسلامی قنادلرینی آچوب کونشدن حفظ ایلدیلر واول برگزیدهٔ کائنات علیه الصلوات والتسلیمات دخی انلره برکتله دعا بیوردیلر (امام احمد رحمه الله تعالی باب زهدده یزید بن میسره دن روایت ایتمشدر که مسیح علیه السلام اصحاب وحواریٔ کرامنه اگر باری تعالانك عند معنو بسنده حمام کبی ابله اولمغه قدر تیاب اوله بیلو رسه کز همان ایشلیك یعنی صنوت بالده اولك که كوكرجندن ابله شی یوقدر دینور زیرا که تحت حضانه سنده اولوب هنوز اوجورمدیغی یاوروسنی آلوب بوغازله‌سك ینه اول محلده بیضه وضعیله یاورو چقارر انتهی (صاحب تحفه دیرکه اشبو قول عیسی علیه السلامده (اکثر اهل الجنة البله) حدیث شریفنه اشارت واردر لکن کاملرك صفتی اولمادیغندن رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم امته (احترسوا من الناس بسوء الظن) و (لایلدغ المؤمن من جحر مرتین) حدیث شریفلری ایله امته حذاقتله امر بیوردیلر انتهی (قلت) احترسوا الخ حدیثی مناوی شر اولان نامك شرلرندن سوء ظن ایله کندوکزی حفظ ایدك که سزه بووضع اسلمدر دیو شرح ایتمشدر (لکن بوندن مقصود بودرکه مزاجی تجربه اولنمیان برکیمسه یه برخصوص حواله وتفویض اولنمق مراد اولندقده اول کیمسه نك اولا اخلاق ذمیمه ایله اتصافی واردر قبیلقلی نظر اولنه واو نظرله حالنه باقیله یوقسه حالی اوکرنمدن خوی بدایله متصفدر دیو ظن وسیما اعتقاد اولنمیه اگر قبل الامتحان بعض امارات ایله بویله کمان واعتقاد اولنمق کاهدر واشبو نظر ایله تجربه اولنه تجربه ده وذمائم ایله اتصافی تبین ایتمزایسه حواله اولنان خصوصده سلامت درکاردر والا مصلحت محوله دور ایدر مطمئن بالبال اوورایسك دیمكدر (خلاصه اشبو وضع صدق وکذب وصداقت وخیانت ناس تبین ایتمکه برطریق حکمت رفیقدر که ❊ سوء الظن من اقوی الفطن ❊ کلام مشهوری دخی بو معنایه دالدر (جاحظ مشهور جامعه یه مفاخره بوندن هادی دیدکلری نوعنك بردانه سی نشیوز دیناره صاتیلوب بغدادو بصره ده كوكرجن تجارتیله قوشجیلر چفتلك وعقاره مالك اولدقلری کافیدر دیمشدرکه اوعصرده رغبت کبار طیر طرب طیران مذکوره اولدیغنی اشعار ایدر که هر عصر وزمانده بومقوله بعض اشیایه رغبت اولنه کلور (خواص) كوكرجن قانی چشمه عارض جراحتلره و پرده سند

ودم راعفه یعنی بورون قانی قطعنه نفع و یرر وروغن زیت ایله قارشدیریلوب آتش یاقدیغی عضو ومحله سورلسه بره کلور ❊ وزبله الاحمر ینفع للسع العقرب اذا وضع علیه ❊ یعنی كوكرجن ترسنك قرمزی رنکنده کی عقرب صوقدیغی محله وضع اولنسه نفعی واردر اما ترجمهٔ معلومه ده بو عباره دخی وقرمزی كوكرجنك فشقیسی عقرب لدغ ایلدیکی محله طلا اولنسه صداعنی قطع ومضرتنی دفع ایدر دیو ترجمه اولنمشدر فیه مافیه کاتری همان جناب شافی ارحم عرشانه ترجمه‌مز کورده صاغلق و یریلان معالجه یه براحدی محتاج ایلمیوب عفو وعافیت احسان ایلیه آمین ذکر اولنان زبل احمرك ایکی درهمی اوج درهم دارصینی یعنی دارچین ایله قارشدیریلوب ایچلمك مثانه طاشی ازاله سنه دوادر (حکم) كوكرجن طبیاندن اولمغله جمیع انواعی حلالدر

﴿ باب الخاء المعجمة ﴾

(خطاف) ضم خا وفتح وتشدید طا ایله در (قلت) جمعی خطاطیفدر وانقولیده قرلنغوج دیدکلری قوشدر دیمشدر که حالا شهریمزده قرلنغج دینوب طوغریسی سلاست بولدیغی کوزل اولمشدر فارسیده پرستودر و ترجمهٔ فارسیهٔ حیاة الحیوانده پرستوك ایله تفسیر ایدوب ترکیده لانقوج دیرلر دیمشدر آذربایجان یاخود ترکستان قدیم ترکچه سیدر و بوطیره زوار الهند دخی دیرلر وقواطع طیوردندر زیرا ناسه بلاد بعیده یی قطع ایدر کاور صاحب المستطرف دیرکه بوطیرك انواعی اولوب بری سرچه دن اصغر وکول رنکنده در سواحل بحرده مسکن طوتار ودیگری یشل در که اهل مصر اکا خضاری دیرلر ونوع آخرینك قنادلری رقیق واوزندر که جبالده ساکن اولور و برنوعی دخی جناحلری طویل اولاندن اصغر اولوب مساجد ایله مألوفدر و بونوعه ناس صنونو تسمیه ایدرلر واشبو مألوف بالمساجدی بعضیلر ابابیل زعم ایتدیلر (قلت) بیضاوی ابابیل لفظنی طیردن برجماعات یعنی قوش جتسندن بر از سوریلر دیو تفسیر ایتمشدر ولفظ مذکور بیوك امت وقوجاق معناسنه اولان ابالة اسمنك جمعی اولوب صقلقده طیر سوریسی دمنه بکزر دیمشدر وعلی قول ابابیل عبادید وشماطیط کبی کندوسندن مشتق مفردی اولمیان اسم جمعدر دیمشدر (منقولدر که آدم صفی الله صلوات الله وسلامه علی نبینا وعلیه بحکمته سبحانه ارضه هبوط ایلدکلرنده کندولرنده وحشت حصول بولمغله صوتیله موانست ایچون اشبو طیر خلق اولندی بنا برین بناو یوتلردن مفارقت ایتمزویتك باکلارنده وال یتشمز یرلرنده کند و و یاوروری صغه جق قدر یووه یپار و یووه سنی صمان چوبلری وقیللر وتطیین ایله احکام ایدر اگر چامور بوله مزایسه لب بحر ونهره کیدوب و بین الماء والتراب تمرغ ایدوب یعنی یوارلنوب یووه سنه چامورلر حالیله کلوب اوچاموری قوللنور و بوطیر مبارك یاوورلرنك زبلنی یووه سنه براقیوب منقاری ایله خارجه اتار و یاوروری طوراندقده بوالقایی انلره تعلیم ایدر و بوطیرده ورع واردر یعنی صورت زهدده در که مأبنك اقواتنه وذخایرینه شریك اولماز والتماس دخی ایتمز یعنی سائر حیوان کبی نه آلور ونه صوت ووضع طلب وتملق ایله مأکل استر و بوسببدن ناس دخی انی سورلر و بعض بلغا اشبو حالنی وصفده یعنی ارسال مثل اوله‌رق ❊ کن زاهدا فیما حوته ید الورى ❊ تضحی الی کل الانام حبیبا ❊ ماتنظر الخطاف حرم زاد هم ❊ اضحی مقیما فی البیوت ربیبا ❊ قطعه سن کوزل نظم ایتمشدر که کلك اشکستهٔ اسعد فقیره تأثیر ایتمکله بالارتجال بو ترجمه منظومه یی حمد اوله عاجزانه یازمشدر ❊ کیم که استغنا ایدوب جرأتیمیه ❊ ناس نزدنده اولور الحق حبیب ❊ ❊ قیل پرستویه نظر کیم اولمده ❊ قوت بیته یاقلادیغندن ربیب ❊ دمیری اشبو طیر ناس عندنده ❊ عصفور الجنة ❊ دینمکله معروفدر یعنی جنت سرچه سی دیرلر که زباعزده جنت قوشی دینور دیوب ذکر اولنان زهدینی وقطعهٔ مذکوره یی وقوتی بعوض وذباب اولدیغنی بعد التحریر (ابن ماجه وسائر اهل حدیثك تخریج ایلدیکی (ازهد فی الدنیا یحبك الله ازهد فیما ایدی الناس

يحبك الناس) حديث شريفی ذكر ايدوب دنيادن زهد طاعت ومحبت دنيا معصيت اولوب جناب
حق عزشانه عن قلب دنيادن زهد واعراض ايدن مطيعی سور وراضی اولور واما ايدی اهل دنياده
بولنان دنيا الغه ناس مفتون اولمريله معشوقلرينه مزاحم اولنلری سوميوب اكا تعرض ايتيلری سورلر
ديو وجهنی بيان ايلمشدر انتهی (وطير مذكورك يووه سنی تجديد ايدوب اسكی يووه سنه التفات
ايتماسی طبيعتندندر * واصحاب اليرقان يلطخون افراخه بالزعفران فيذهب ويأتی بحجر
اليرقان ويلقيه فی عشه لتوهمه ان اليرقان حصل لاولاده وهو حجر صغير فيه خطوط يعرفه
غالب الناس فعند ذلك يأخذه من به يرقان ويحكه ويستعمله (قلت) يعنی يرقانه كه صاريلقدر نعوذ به
تعالی مبتلا اولنلر قرلنغجك يووه سنه چيقوب وياوروليی زعفران صويله بويايوب ينه يووه سنه
قورلر كلوب ياوروليی اصفر كوردكده اولادی يرقانه اوغراديغنی توهم ايله فی الحال كيدر
وحجمی صغير واوزرنده خطوطی وجزكيلری اولوب اكثر ناسك معلوملری اولان حجر يرقان
ديدكلری خرده طاشی قانده ايسه آلوب كتورد ويووه سنه القا ايدر (دميری حجر مذكور بدنه تعليق
وياخود حك اولنمق يعنی مقدار قليل صويه قازيوب اوصويی ايچمك ديو ايضاح ايتمشدر لكن
كيفيت استعمالی اطبادن صوريله ومار الذكر توهم ومعالجه دخی اوحيوانه الهامدر (عباره مرقومه
دوا يرقان دخی ترجمه معلومده قولنده آفت ومرض اولانلر يوروليی اخذ وزعفران ايله صبغ
ايدوب اوزرنده خطوطی اولان حجر يرقان ديمكله معروف حجری اخذ ويوروی مصبوغ ايله برابر
آشيانه يه وضع چند روز مرورنده حجری اخذ وحك واستعمال ايدوب اول مرضدن سالم اولور
يوروی صبغ ايله مرادی علت معهوده يوروه سرايت ايلمسنی توهمدر ديو ترجمه يه خيلی امك
صرف اولنمشدر هذا والسلام (عجايب احوال طير مذكوردندر كه صوت رعد يعنی كوك كورلديسندن
هلاك يا قلشور حيثيله قورقار وكندويه عمی طريان ايتدكده عين شمس نامنده اولان شجره يه يوزينی
سوررو كوزلری آچيلور (دميری شجره مذكوره يی اكل ايدر واشبوندويه طبيعيه وخاصه شجره
مزبوره ارسطونك كتاب نعوت خطاطيفندن منقولدر ديمشدر (حكايات مطايباتندندر كه برقرلنغج
قبه سليمان نبی عليه السلام يعنی يا باركاه ويا قصر كنبدی كنارنده بر خطافه ايله يعنی چفتيله مواقعه
مراد ايدرلكن انثی امتناع ايتمكله همان خطاف بكار آم اولمغی امتناعمی ايدرسن اكر بن قصد ايدرسم
اشبو قبه كردون بنيانی تقليب وزير زبر ايدرم ديو ديوانه هيبت انداز اولان عتاب واندازينی يعنی*
اساس قصر چرخی هدم ايدردم تا زمينتدن * انك سرمايه سی برآهدر اما تلاشم وار * مآل عاشقانه
سنی واقف منطق طيور اولان سليمان عليه السلام استماع بيورر واحضار يله سنی بو كوچك جثه ايله
اويوك سوز جرأتنه بادی ندر ديو خطاب بيوردقده * يانبی الله العشاق لايؤاخذون باقوالهم *
يعنی ای نبی خدا عشاق ومحبان بومقوله قضيه شعريه دن عبارت سوزلری ايله مأخوذ ومستحق
تعزير اولمازلر ديوب ديوانه راقم نيست معنا سنی اشراب ايله اعتذار واستعفا ايلمشدر (دميری
بو حكايه رساله قشيريده قدس سره آخر باب محبتده يازيلودر ديمشدر اشبو حكايه ده واقع حياة
الحيوان تحريرنجه * فسمعه سليمان عليه السلام ومستطرف تعبيرنجه فسمع ذلك سليمان عليه
السلام * عباره سی ترجمه معلومه ده محل تكلم خطافين كوسترلميه رك روزكار بو كلامی
سليمان عليه السلامه ايصال ايلدی ديو ترجمه اولنمشدر هرچند مفاد حكايه يی تعبير مرقومی
بوزمز ايسه ده مترجم عنهه مطابق دكلدر مقصودی روزكارك مسخريتنی بيان ايسه طوغريجه
ترجمه ايدوب تسخير مذكوری برمناسبتله خارج عباره دن كتورديكنی ايما ايله وصفا يازسه
ولازم عباره اولان عرفان نطق طيوری كتورسه اولمازمی ايدی بيلم (خواص) مراره خطاف
قيلی قراردر وصداعی تسكين ايدر ولحمی سهر ايراث ايدر وقورودلمش قلبی باهی تهييج ايدر
(دميری بونلری ايضاح ايدوب تهييج باه ايچون قلبی تخفيفدنصكره سحق اولنوب مسحوق

صو ايله ايچيله ودمی تضميد ايله اخلاطدن حادث صداعی تسكين ومراره سی شرب اولندقده
اغارمش قيلی قراردر لكن ايچيلوركن ديشلره كوزه ديله زيرا اسنانيده قراردر ديوب مذكوراتده
وعينده سائر خواص دخی يازمشدر كرك حياة الحيوانه وكرك اطبايه مراجعت اولنه
(حكم) اكل لحم خطاطيف حلال وقتلی منهيدر (قلت) فليتأمل امام محمد رحمه الله تعالی
اكثريا حلال ايله نعوت ايتديكيچون حلالدر ديمشدر هكذا فی بهجة الانسان انتهی (الخفاش)
(قلت) ضم خا وفتح وتشديد فا ايله يراسه دركه فارسيده شبره وعربيده يوكنه وطواط
وكوچكنه خفاش دينور ايمش وبوقوش بحكمته تعالی خلقی اولان ضعف بصرندن ناشی
اماكن مظلمه ده بولنوب نه كوندز ونه ضياء قمرده كوزلری كورممكله قبيل غروب آفتابدن قبيل
عشايه دك كورر واوچاره قوتی وقت خروج مذكورنده طلب رزق ايچون خروج ايدن سوری
سنكدركه حكمت بالغه صمدانيه اقتضا سنجه طالب رزق طالب رزق آخر اوزرينه مسلط
اولنمشدر ويراسه نك طيرانی شديد اولوب حتی ايكی فرسخ ری نصفنده قطعی منقولدر وبوطيرك
قولاقلری وديشلری وخايه لری ومنقاری واردر نسا كبی ديشيسی حيض كورر وانسان
كبی كولر وچارپا كبی بول ايدر وياوروسنی امزيرر يعنی ممه سی واردر وتويلری وككاری يوقدر
ولهذا يعنی خلقتی سائر طيوره مخالف اولديغيچون اكل لحم معتادی اولوب واولميان كافه طيور
كندويه بغض اوزره اولوب قتل ايدرلر وولدينه زياده شفقت اوزره مجبول اولمغله اوچاركن
دخی برابر آلوب امزيرر ايمش (قلت) اشبو ضديت وعداوت حيوان حكمته دائر امور خلقيه دن
اولديغی طبايع حيوانات يازيلان كتابلرده مفصلدر (خواص) صاحب المستطرف برشی يازمامشدر
لكن مأخذنده يعنی حياة الحيوانده يراسه نك رأسی باقر ياخود حديد طنجره ده زنبق ياغيله
كوزلجه طبخ اولنوب كيجه لدكدنصكره اودهن مصفايی نعوذ به تعالی نقريس وفالج قديم وارتعاش
وتورم جسد مبتلالری سورنسه لر نفع عظيمی اولديغی مجربدر وقلبی هيجان هنكامنده تعليق
اولنسه باهی تهييج وعنقی تعليق ايدن عقاربدن امين اولور واودی محل خروج ولده سورلسه
سهولتله تولد ايدر ويراسه قينادلوب كيجه ليه رك طوريلان صويی عضو مستوره سورلسه
تقاطر بولی قطع ايدرودمی مقدار نخجه اولان لبن ايله مزج اولنوب قولتغه تويلری يولندقدنصكره
سورلسه وقبل البلوغ صبيانك اوسترهلق يرينه كذلك سورلسه قيل بترمز ديو محرردر (حكم)
حلنده اختلاف اولندی بعضيسی قتلندن نهيه دائر وارد اولان روايته كوره اكلی حرامدر
ديدی شافعيه ده دخی اختلاف واردر هدايه شرحی نهايه نك بعض مواضعنده جواز اكلی
وبعض محلنده عدم جواز اكلی محرردر صاحب تحفه ديركه قهستانيده محيطدن منقولا اكل
خفاشده بر روايتده بأس يوقدر ديو يازلمشدر انتهی اشبو اقواله كوره احوط اولان شويله جه
يمامك ايدوكی ظاهردر (خنزير) اسكی تركجه سی طوكز واستعمال شايعده طموز وفارسيده
خوك ديدكلری مشهور جانوردر وجمعی خنازير كلور (دميری خنزير بری بی بحريسندن تمييز ايچون
بری ايله توصيف ايتمشدر برقولده خنزير لفظی رباعيدر وبرقولده كوز اوجيله باقق معناسنه
اولان خزر ثلاثيسندن مأخوذدر كه خوك دخی اويله بقر وخنازير سراجه علته دخی ديرلر
* وله كنی كثيرة منها ابوجهم وابو زرعة وابودلف وهو مشترك بين البهيمة والسبع لانه يأكل
الجيف وله ظلف ويأكل العشب والعلف وهو كثير الشبق حتی قيل انه يجامع الانثی وهی سايرة
فيری فی مشيها ستة ارجل فيتوهم انه حيوان بستة ارجل وليس كذلك الخ * يعنی خنزيرك
كنيه لری چوقدر ابوجهم وابوزرعه وابودلف جمله كنيه لرندندر واوحيوان يعنی خنزير بهيميت
ايله سبعيت بينلرنده مشتركدر يعنی بونلرك مزاجنی جمع ايتمشدر زيرا خنزير سبع كبی ات وجيفه لر

اكل ايدر و بهيمه كبي طرناقلو اولوب اوت وصمان يير وشهوتي غالبدر حتى ديشيسنه آشوب
او حالده برابر اشير ودوردن الثى اياقلى برحيوان كبان اولنور والحال كه اويله اولميوب برچقدر
عبارهٔ مذكوره ابودلفدنصكره اولان (وهو) ضميرى خنزيره راجع اولديغنه قرينهٔ معنويه
ظاهر وابودلفك كنيهٔ عربيه اولديغى يباندن باشقه بركيفيتى واستعمالى اولمديغى لغات وسيما
قاموسك دلف ماده سنده (وابودلف كزفرمن كاهم معدول من دالف * تعبيرندن باهر ولفظ
واحد مشترك اصول فقه شريف ومعانى ونحو كتابلرنده محرر اولديغى اوزره من كل الوجوه
نه ايدوكى معلوم اهل علم و بصائر ايكن ترجمهٔ معلومه ده عبارهٔ مذكورهٔ مستطرف مأخذنده
واقع هو ضميرينى انجق قربنده اولان ابودلف كنيه سنه خودبخود ارجاعله و بهيت وسبعيت
لفظلرينى بهيم وسبع لفظلرينه تبديل ايله كنيهٔ كثيره سى وارد ر ابو جهم و ابو نزعه
وابو دلف لكن كنيهٔ ابو دلف بهيمه ايله سبع بيننده مشتركدر خنزير جيفه واوت وصمان
اكل ايدر كثير الشهوه برحيوان اولمغله ديشيسى يورر ايكن دخى مجامعت ايدر
الثى اياقلى كبى كورنديكندن بعضيلرى اياقلرى الثى توهم ايلدى ديو ترجمه اولنمشدر في الحقيقه
* عيب او دركيم كسند و عين قور الك عينن ارار * برمسلم بنددر لكن تعليمات
وتفهيمات ناسه مثابه سندن عبارت اولان متون وشروحده وحاشيه وترجمه لرده بو اسلوب خفى
اولميان نيت وقصده مبنى شاهراه دين اولديغندن باشقه اشبو امر امام المسلمين ايله عاجزانه
مبادرت ايلديكم تحريراتده نقلنده دخى خطامظنون اولميان بعض اقوال سابقهٔ معلومه يى جابجا
اخطارم علم وعرفان والهام ملوكانه يى بلا ريا بيان شكران صريحى واتباع وادئ سهو وطعن
نابجيلى وبالندن صيانت اذهان بعض اخوان اهل ايمان غرض صحيحى مصلحت واعتذار ينه
پيوسته درهماندا تمانيازم اولديغى اوزره بوفقيرك دخى عذرينى قبول وخطاسنى اصلاح بيورمق
اخوان مؤمنيندن اعظم مسؤل واقصاى مأمولدر والسلام (خنزيرك ارككى فرديغى هنكامنده
ديكر ارككلرينى طرد ومقاتله ايدر غالب كلان اناسنه اشمه ده مستقل اولور زمان هيجاننده
قويروغنى متصلا تحريك ايدر و باشنى اشاغى اكروسى متغير اولور برز وند يعنى صحرا يوب
آشمه سنده ديشيسى حامل اولوب الثى آيدنصكره طوغورر و يكرمى وادى اولور * ويبرز والذكر
اذا بلغ سنة اشهر وقبل اربعة اشهر باختلاف البلاد وقبل ثمانية الخ * يعنى اركك خنزير طوغديغندن
الثى ويادرت وياخود سكزاى مرورنده ديشيسنه آشر ديو اختلاف اولديغى بلادك هواسنه
تابعدر (اشبو عباره دخى ترجمهٔ مذكوره ده وديشيسنه ترندهٔ اختلاف اولندى بعضيلر
الثى ماهده بردفعه و بعضيلر درت شهرده بردفعه و بعضيلر سكز ماهده بردفعه درديدى ديو تعبير تغيير
پذيرنده ترجمه اولنمشدر هله مسائل ميانده كزن لفظ اختلافك بو ماده وعبارهيه كرفتار اولديغنه
بك آجيدم (حيوان جنسنك انسلى وماده جاعده اقواسى خوكدر يعنى زياده طوغورن
وباهى زياده خوك جنسيدر وآزولى اولان چارپاده خوكك نابى وآزوسى قوتنده ناب نايابدر حتى
ناب مذكور سيف ورمحى ملاقاتده قيرر وآزولرى اوزايوب برپرينه التقا اينسه اكلنه مانع اولمغله
هلاك اولور حياتى سمى تأثير ايلديكى حالده اكلى وكلبى اصردقده تويلك دوكولسى وخسته لندقده
پنكج يدرمكله افاقت بولمسى وخصوصا برجارك ارقه سنه ربط اولندقده اوزرنده ايكن حمار
بول ايدبجك هلاك اولمسى عجيبه لردر منقول اولديغى اوزره دريسى سائر حيوان دريسى كبى
صبولميوب سلخنده اتيله برابر قوپاراىمش (خنفسا) قلت) وانقوليده خانك ضمى وسكون نون وفتح فا
وسين ومد الغله طكوزلن بوجكى ومؤنثى خنفساءه ديو يازر سكز يوز اوتوز برسال هجريسنده
مؤلف لسان قديم تركى ايله اولان ترجمهٔ حياة الحيوانده دخى طوكزلن فردر ديو بو ايله يازلمش

وترجمهٔ فارسيه سنده فارسيسى سركين كردان در وتركيده دوزان قوردى دينور دينمشدر كه
ذكرى مستهجن ايسه ده مثل آتى اشرابنجه دخى اوصورغان بوجكى اوله جقدر (دميرينك نونى
زائده در جعل ديدكلرى بوجكدن كوچك ارقه سى اوزون سياه رنك عفونت ارضدن تكون ايدر
بر بوجكدر بونكله عقرب بيننده برصداقت اولوب حتى مدينهٔ منوره اهاليسى جارية العقرب تسميه
قلمشلردر وكنيه لرى اولوب اشهرى (ام فسو) در دويبهٔ مزبوره دخى كثرت فسوه مخصوص
اولوب حتى عربك * الخنفساء اذا تحركت فسا * مثللرندندر (جعل) و (حمارقبان) و (بنات وردان)
و (حنطب) خنفسانك انواعيدر لكن حنطب خنفسانك ارككنه دينور دينمشدر فسو ورادن يل
خروجنه ديرلر (صاحب المستطرفك يازديغى اوزره حيوان مذكورك كيمكه دسننى اوزرينه قويه
رايحهٔ كريهه شم ايدر (فائده) منقولدر كه بر رجل برخنفسا كوروب حاشا خلق فائده سزدر زعميله
* ما ذا يصنع الله تعالى بهذه * خاطرهٔ فاسده سى قلبنه كلور ونفوهه دخى جرأت ايدر
وعقبنده بر يارهيه مبتلا اولور كه حذاق اطبا دواء كران بهاء ودشوار تدارك ايله مدة مديده تدويه
دنصكره عجزلرينى بيان ايدرلر رجل مذكور بسترنشين حيرت ومترقب حلول اجل و رحلت
اولديغى حالده اسواق و بازار ومحلاتده درده دوا ديوندا ايدن وكزن برطبيب طرقى منزلى پيشكاهندن
چاغروب بچه دوشر مريض مأيوس مرقوم شو طبيبى كتورك ديو يانده بولنانلره سويله دكده
عجز حذاق دركار ايكن بو طبيب جاهل ايله اشكز نه در ديمشلر ايسه ده ابرام ايتمكله كتوررلر
يارهيى كورديكى كبى بكا شمدى برخنفسا بولوب كتورك ديجك حضار استهزا كنان اكرچه
كتورلر لكن خسته دردمشكل تدبيرينك حكمتنى ودواسنى اكليوب يعنى خاطرهٔ فاسدهٔ مذكوره يى
تذكر ايتمكله اشبو طبيب فننده بصيرت اوزره داود ضريرماندى برحكيم ايمش هرنه استرايسه
في الحال كتورك ديو مطلوب طبيبى تأكيد ايدر كتوردكلرنده خنفسايى احراق ايدوب وخاكسترينى
يارهسنه اكدكده باذنه وقدرته عزوجل ظاهرا و باطنا شفاياب ورو استغفار ينى ماليدهٔ دركاه
رب الارباب ايدوب يانده بولنانلره * ان الله تعالى اراد ان يعرفنى ان اخس المخلوقات اعز
الادوية * يعنى اى ياران و خو يشان احسن الخالقين اولان بارى وفاطر عزشانه نك بنى بو درده
ابتلادن حكمتى مخلوقاتك نظر عبادده اخس كورينن مخلوق كثرنفس الامرده اعزادويه بردواء
جوهر بها اولديغنى بو بيهوش قولنه بيلدرمك وتصديق ايتدرمكدر ديو خاطرهٔ مذكوره سنى
نقل ايلمشدر (للفقير) قيلسه ده برزشت سيامانى استاد رسم * مرد دقت بين بنه اول صورتى
تحسين ايدر * خلق شرظاهرى ايجره دخى واردر بوحسن * آيت خير اشبو معنايى كوزل
تبيين ايدر * ذكر اولنان رجل هرنه قدر محبوس محبس حس اولوب ساده ضمير دانش
وعرفان ايسه ده برمرد موفق مخلص اولمغله اشبو برهان احسانه تو بهايله وسلامت معاد سعادتنه
مظهر اولمشدر لكن معاذالله تعالى خلقتنه كنديلك اصلامدخلى وعدم رحلته يعنى بقاسنه
چارهسى اولميوب عقلم ديديكى رشتهٔ قاصرايله مثلا قعر دريا ومقعر سماده فرض اولنان دره ودرى
حقايق اشيايى خارجه چيقاردم وتزديمه ايندردم زعم ايدنلردن بويله برارشاد و برهانه راست
كليان وتقليد جازم ايله مذهب صحيحده بولنميانلر الهيات و نبواتده حرف انداز اولورلر ايسه
كندولرينى بى اشتباه اهل شقاوتدن عدايدوب عقللرينى باشلرينه طو پليوب ايتدكلرى اعتراض
سبئه لرينه آغليه لروسبئه لرينى آتش ندامتله داغليه لر زيرا نيك و بد و وباى وكدا وشريف ووضيع
بو عالم فانيده دوام ابدى كورميوب ومدت بقاى مقدرده دخى تندرستى وفراخ دستى ايله برابر
يشامدقلرى بديهيدر والبته بوندن باشقه برنشئهٔ اخرى دخى واردر كه كتب منزله وانبيا و مرسلينك
عليهم الصلاة والسلام خبر ويردكلرى آخرندر وكوستردكلرى شاهراهده كيدوب اورانك سلامتنه

ایرمك انسانیدر تناسخك بطلانی ایسه براهین عدیده ایله شریعت وحکمت کتابلرنده یازیلودر
اکر نشئهٔ اخری اولسه مثلا افلاطون ایله برقیونك فرقی اولمامق لازم کلورحال بوکه فرقی وامتیازی
بدیهیدر و بقای نیك نامك دخی نشئهٔ اخری اولسه هیچ فائده سی یوقدر * اونودرلرسنی بیچاره
همان اولیی کور * اللهم احفظنا من شرور انفسنا ومن سیئات اعمالنا آمین (خواص)
سر مقطوع خنفسا کوکرجنلکه قونسه اوراده کوکرجن چوغالور جوفندن چیقان رطوبتله
یعنی صوایله اکتحال اولنسه بصره حدت وجلا ویرر ویرده سنی صیبرد ودلب یعنی چنار اغاجیله
توتسولنان یردن خنافس یعنی خنفسالر قاچارلر انتهی (دمیری دخی زیاده ایدوب حکایهٔ سابقه ده
اولدیغی کبی رمادی یاره یه نافعدر و برخنفسا سمسم عصیریله یعنی شیروغن ایله دوکیلوب وسوز یلوب
اول یاغ قولاغه طاملدلسه انواع اوجاع اذنه نافعدر وخنفساد وکیلوب عقرب صوقدیغی یره وضع
اولنسه یره ویرر دیوب آخر خاصه سنی دخی یازمشدر (حکم) استخبا ایچون اکلی حرامدر
(الخیل) جماعة الافراس (قلت) لفظ خیل خانك فتحی و یانك سکونیله آتلر دیمکدرکه اسم
جنسدر و آتلو لر یعنی فرسان معناسنه ده کلور علی قول رهط وقوم ونفر کبی کندو لفظندن
مفردی یوقدر ومؤنث سماعیدر وعلی قول مفردی خایل اولوب خیل جمع وخیول جمع الجمعیدر
(سبب تسمیه دخی مشی و حرکتنده اختیالی یعنی متکبرانه یورو یشی ایچوندر و اشبو مبارك
حیوانه شرف یوتندن حق تعالانك قسمی کافیدر (قلت) قسم مذکور ﴿ و العادیات
ضبحا ﴾ نص جلیلیدر * وهی خیل الغزاة التی تعدو وتضبح * دیو تفسیر اولنمشدر عدو
سکرتمك وضبح سکردر ایکن جوفندن چیقن صوت یعنی نفسی آواز و یرمك دیمکدر (ورسول
اکرم صلی الله تعالی علیه و سلم دخی (الخیر معقود بنواصی الخیل الی یوم القیمة) و علی
روایة یوم القیمة لفظندن صکره (الاجر والغنیمة) دخی واردر و (علیکم باناث الخیل فان ظهورها
عز و بطونها کنز) دیوب آتی وقسراغی ثنا بیوردیلر (قلت) دمیری دیرکه خطابی واعلامدن
سائرلری قوللرنجه خیراتلرك ناصیه لرینده باغلنمش اولدیغی خیراتلرملازمدرکان ناصیه لرنده باغلودر
دیمکدر وناصیه آتك الننده مسترسل اولان صاچدر وناصیه مجموع فرسدن کنایه درعربك * فلان
مبارك الناصیة ومیمون الغرة * دیدکلری قوللرنده اولدیغی کبی که مقصود ذاتی مبارك ومیمون
دیمکدر (صاحب المستطرف حیاة الحیواندن ناقلا بوراده خیلك ریحدن خلق اولندیغنه دائر
اسرائیلیاتدن برقاچ نقل ذکر ایتمشدرکه بنه حیوان مذکورك مبروك اولدیغی ناطقدر (ودخی
خیل اوچ اولوب بری رحمانه منسوبدرکه جهادده استعمال اولنانلردر و بری انسانك کندو
نفعنه مخصوصدرکه انکله ادمان حرکت حربیه نیتیله قوشدیریلان خیل اوله جقدر و بری دخی
شیطانه مضاف آتدرکه تکبرایچون رکوب اولنان حیواندرماآلنده براثر دخی تحریر ایدر (وینه
صاحب المستطرف (ان الملائکة لاتحضر شیئا من اللهو الا فی مسابقة الخیل وملاعبة الرجل
اهله) اثرینی دخی ذکر ایدرمفادی ملائکهٔ کرام لهو وطرب اولان یرلره وارمزلر لکن آت یارشدرمق
ومؤمنك همسریله ملاعبه ایتمك محلنه حاضر اولورلرکه بونلرصورت لهوده ایسه ده جائزدر
دیمکدر (ورسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم خیل اوزرنده مسابقه بیوردقلرینی تحریر
ایتمشدر (قلت) ذکر اولنان مسابقه ده وملاعبهٔ زوجانده اولان جوازك اسبابنده واوکدیلك
اخذی جوازی وسائر مسابقه جائز اولان برازشیلرده فقهاء کرام شروط وقیود تحریر ایتمشلردرکه
انلری بیلك ورعایت ایتمك لازم اولمغله مختار وسائر کتب فقهیه ده استحسان مطلبنه مراجعت اولنه
واهل دانشدن صوریله (ینه صاحب المستطرف دیرکه آت قسراقدن اقوی اولدیغی منقولدر
(قلت) اشبو مجمل نقلك وجهی مأخذی اولان حیاة الحیوان تحریرنجه چونکه خیلك اعظم

(مصلحی)

مصلحی جهادده استعمال ایدر قسراق هرنه قدر اقوی ایسه ده کاهیجه کبه و یاطایی بولنورسه راکبنه
بار اولوب اقوی اولسه ده ضعیف قالور دیمکدر فتأمل (علی قول خیل فی الاصل سائر وحوش
کبی وحشیه ایکن وحی وتسخیر الهی ایله بناء کعبهٔ مکرمه دنصکره اسمعیل علیه السلام
زمام انس واطاعته کتوروب راکب اولمشلردر وعربده ابتدا اسب سوار اولان اسمعیل علیه
السلامدر ولهذا اسبه عراب تسمیه اولنمشدر و بونی (ارکبوا الخیل فانها میراث ابیکم اسمعیل)
خبری تأیید ایدر دیمشلردر و بو حیوان ممتازك نفسیله تعظیم وسرور وصاحبنه میل ومحبت
وعلو نفسندن غیر بسنك بقیهٔ علفنی ییمامك وقسراغك شهوتی بول اولمغله جنسنك غیری یه قرباننده
بوینونی آکك اخلاق طبیعیه سندندر جاحظ قولنجه قسراق کاهیجه حیض کوررایمش وانجق
قرقنه قدر آت قسراغه آشر وعمر طبیعی فرس طقسان سنه در وخیلك انسان کبی رؤیا کوردیکی دخی
منقولدر وفرسك حدت بصری وارد ر واکر قوردك ایزینه باصسه ایاقلری دتره مکه باشلیوب
عدم حرکته باقلشور وجلدند ن دخان چقار وفرسك سرعتنه طلاغی اولمدیغی سبب اولدیغی
جوهری یازار وآت طوری صویه میل ایتیوب آب صاف بوالسه دخی بولاندیروب ایچمسی طبیعتندندر
بعضیلری آب صافی آینه کبی کندینی کوستردیکندن دیدهٔ تکبر خلقیسنه حیرت کلمکله بوجهتدن
مانع شربی اوله رق آب صفوتمآبی سومز دیو وجه ویرمشدر لکن قضایای شعریه قبیلندندر
فقط بو معنایی روشندلاندن اهل قسوتك نفرتنه ارسال مثل ایلمك پك انسب اولمغله ضایع ایدمجك
مضمون دکلدر بعض اهل تجربه دن استماع کردهٔ فقیر اولدیغی اوزره حمار دخی برصویه ایاغی
کیردکده کرك ایچسون وکرك ایچمسون فی الحال تبول ایتمسی طبیعتندن ایمش ایشه یوب صکره
ایچمسنه اشکالکدن غیری بروجه موجه یوقدر (خواص) صاحب المستطرف خیلك کرك خواص
وکرك حکم مطلبلرینی فرس ذکرینه براغوب انده دخی تفصیل ایتامشدر انشاء الله تعالی بونلر
اورا ده تفصیل اولنور ﴿ الدال المهملة ﴾ دابة (قلت) بو اسم دببدن مشتقدر ودبیب
دخی لغتده باب ثانیدن اوله رق یرده یورومکدر یری یورودکده دب علی الارض یدب دبیبا دیرلر
قاموسده مشی علی هینته دیو تأنی ورزانت اوزره اولدیغی کوسترمشدرفقدبر (ودابه اسم لکل
مادب * و مادب من الحیوان کله * عباره لریله معرفدرکه یرده یورر هرنسنه دیمکدر لکن
استعمالی مرکوب یعنی اوزرینه بنلك شانندن اولان شیئه مخصوص اولمق اوزره اولدیغی
شهرت بولمشدر یعنی بو معنی غلبه ایتمشدر (دمیری دیرکه بعضیلری طیره دابه اطلاقنه ﴿ وکاین
من دابة لاتحمل رزقها ﴾ آیت مکرمه سی دلالت ایدر زیرا کاهیجه طیر دخی ایاقلری ایله یوررکه
شانندندر حتی فصحای عرب عربادن اعشانك اطلاق مذکوره ثنای زبان حسانده * بنات
کغصن البان ترح ان مشت * دبیب قطا البطحاء فی کل منهل * دیو نظم ایتدیکی بیتی شاهد در
دیمشدر (قطا) باغرتلق قوشی (بطحا) یولك دره (منهل) مرعالرده اولان قیوو یکارلردیو
وانقولیده یازار مآل بیت بنم دل ویردیکم بالاقد اولان باندرخته شبیه قزلر هر صولر باشلرنده
یعنی مسیره لرده دره لرده اولان قطانك دبیب ومشیی کبی مشی ایلدکلرنده دلشاد وخنده زبان
اولان کوزل وشوخ وشن قزلردر دیمکدر (قلت) بهجة الانسانده مولی علی قاری بعضیلری مایدب
علی الارض معناسندن طیر خارجدر زیرا ﴿ ما من دابة فی الارض ولا طائر یطیر بجناحیه ﴾
نصی خارج اولدیغنه اشارت ایدر یعنی طائر طیران ایله وصف اولنه رق دابه یه عطف اولنمشدر
دیمش ایسه ده بروجه محرر آیت سابقه ایله ﴿ وما من دابة فی الارض الا علی الله رزقها ﴾
آیت کریمه سی طیر دابه یه داخل اولدیغنی ناطقدر دیو بعض مذکورك ذهابی رد اولنور دیمشدر
بو صورتده (ولاطائر) کلمه سی عطفنده اولان نکته یه وقوف ایچون تفاسیره مراجعت اقتضا
ایدر خلاصه آیت ثانیه آیت اولی ایله مؤولدر فتأمل وسورهٔ سبأده اولان ﴿ الا دابة الارض ﴾

ذكری سبق ايدن ارضه نامنده بنا آلاده قلم فقیر ايله مآل قصه سی محرر سليمان عليه السلامك منكاسنی
اكل ايدن خرده اغاج قورديدر (واما محل خروج وكيفيت خلقتنده اختلاف اقوال اولوب
اشراط ساعت وقيامتدن اولان (دابة الارض) على اختلاف الاقوال درت اياقلی والتمش ذراع
طولنده والوان مختلفه ايله متصف اولان دابه دركه ياصفا وياطائف وياخود حجر كعبه دن
كيجه هنكامی على قول برجمعه كيجه سی ناس مناده مجتمعين ياخود منايه سايرين يعنی كيدرلر ايكن
خروج ايدر لكن صفادن خروجی قولی قويدر دابهٔ مذكوره نك يانده عصای موسی ايله
خاتم سليمان عليهما السلام واردر * لايدركها طالب ولا يعجزها هارب * اكا براحد يتشه مز
وقچان دخی انی عاجز قيله مز يعنی نه طوتيلور ونه كندوسندن قاچيلور اويله برسريع
الحركة والسير مخلوقدر مؤمنه لاحق اولدقده اوعصا ايله اورر وروينده مؤمن اسمی محرر
اولور وبی دينه يتشدكده اوخاتم ايله وسمه ايدر ويوزنده كافر يازيلور (قلت) بو روايت حاكمك
اواخر مستدركنده محرردر واشبو دابه نك امر معروف ونهی منكر منقطع اولديغی وخبر قلت
بولديغی وقتده خروجی مرويدر (حكم) تحفة الاخوانده اولان اجمال منطوقنجه بر حيوانكه
ذكر اولنديغی اوزره كندوسنده مضرت متمحضه اوله قتلی محرم وغيرينه مستحبدر
فواسق سابقه وقورد وارسلان وقپلان وچيلاق وپره وبت وتختهبتی ومايمون وامثالی كبی واما
كندوسنده منفعت ومضرت اوله فهد وكلب معلم وعقاب وبازی وصقر ودخی بونلر كبيلردر
صيد كبی كندولرنده منفعت اولديغی جهتدن قتلی مستحب اولمازلكن ضرری جهتی ملاحظه سيله
قتلی مكروه دكلدر لكن برحيوانكه كندوسنده نه ضرر ونه منفعت اوله خنافس ودوده وجعلان
وسرطان وبغاثه ورخمه وخطاف وذباب وبونلره بكزه ينلرك قتلی مكروه اولوب لكن
جمهور علمانك جزم وقطعنه بناء حرام دخی دكلدر (واما مدن حشراتدن ماعدا طيوری قتل
بلا احتياج عبث اولديغنه بناءً شاذ اولهرق قتلری حرام اولمق اوزره بروجه دخی حكايت اولنمشدر
(ودابه اوزرنده بلا احتياج وقوف ايله اندن نزولی ترك مكروهدركه سنن ابی داود ايله
غيرينده ابوهريره دن رضی الله تعالی عنه (اياكم ان تتخذوا ظهور دوابكم منابر فان الله
تعالی عزوجل انما سخرها لكم لتبلغكم الی بلد لم تكونوا بالغيه الا بشق الانفس وجعل لكم الارض
مستقرا فاقضوا عليها حاجاتكم) حديثی مرويدر ولدی الحاجه دابه اوزره وقوف جائز
اولديغنه مسلم وابوداود ونسائينك تخريج ايلدكلری ام الحصين الاحمسيه نك رضی الله تعالی عنها
روايت ايلديكی (قالت حججت مع رسول الله) صلی الله تعالی عليه وسلم (حجة الوداع فرأيت
اسامة وبلال) رضی الله تعالی عنهما (احدهما اخذ بخطام ناقة النبی) صلی الله تعالی عليه وسلم
(والاخر رافع ثوبه يستره من الحر حتی رمی جمرة العقبة) حديث شريفی دلالت ايدر وبو حديثی
امام احمد وحاكم دخی تخريج وتصحيح ايلمشلردر (عزالدين ابن عبدالسلام جنابلرينك موصليه نام
فتاواسنده يازديغی اوزره دابه طوررايكن اوزرينه ركوبدن نهی غرض صحيح ضمننده اولميه رق
اولان ركوبه محمولدر اما اغراض صحيحه ضمننده اوزرينه ركوب طويل ايله ركوب منهی دكل
بلكه كاه مندوب اولور عرفه ده اولان وقوف كبی وكاه واجب اولور واجب اولان قتال صفوفنده
وحراست جهاد ده اولان وقوف واعدانك شجعونی خوفنده وقوف كبی انتهی (داجن)
دميری خانه ومنازلده بسلنن مطلقا حيواندر قيون وكوكرجن وناقه وطاوق وسائری كبی داجنه
مؤنثيدر وجمعی دواجن كلور واهل لغت دواجن البيوت طير وشاة وغيريلردن منازل ايله
الفت ايدن يعنی اليشان حيوانه ديرلر ودجن فی بيته ديمك خانه يه ملازم اولدی ديمكدر ديمشدر
صاحب القاموس * دجن بالمكان اقام والحمام والشاة وغيرهما الفت البيوت وهی داجن

جمعه دواجن * ديوب ومؤنثنه دخی داجن اطلاقنه وهی ايله اشارت ايدوب داجنه بی
يازمامشدر فتأمل (وينه دميری بيوتله الفت واستيناس ايدن حيوانه داجن كبی راجن وعربدن
بعضی هاجن ديدكلری وها ايله هاجن ديندكده شاة يعنی قيون وكلاب صيد دواجن ايچند
كيرميه جكی ابن السكيتدن منقولدر ديمشدر (دب) جمله نك بيلديكی ترنجی جانوردركه زبانزد
اولان تركبسی آيی واملای قديمی ايو وفارسيسی خرسدر وكنيه سی ابو جهل وابوجهينه
وسائرلر بدر ودبی كثير اولان يره (ارض مدبة) ديرلر وتنهانشين اولمق طبيعتندندر حتی شتا كلدكده
هرآينه براينه كيروب هوايه لطافت كلمينجه چقماز واينده ايكن آچلغی جار پارلر بنی باله مقله
دفعدن باشقه وقت ربيعده غايت سمنله چيقار (قلت) اشته بو دفع جوع سبب عادی اولان
طعامله اولميوب اراده وقدرت حق تعالی ايله اولديغی مسئلهٔ كلاميه سنه دليل واضحدر
(ودب برمحلده اوطوروب كند ويه سمن كلدكده چقوب اون درت كون مرور ايتمدكجه حركت
ايده ميوب بعده تدريجله حركته باشلر ايمش وسفادی هنكامنده يعنی قزدقلرنده ديشيسنه
كيزلو يرده ارقه سی اوستنه ياتديغی حالده اشرايمش وياوروری جوارح واعضاری بللو
اولمدقلری حالده برقطعهٔ لحم اوله رق طوغرلر اوزرلرينه مادهٔ اتلافلری اولان قرنجه هجومی
خوفندن انالری اورادن بورايه طاشرايمش وبو حالده ينه اعضالری تميز وتبين ايدنجيه دك
ياله مدن وهوايه رفعدن خالی اولمازايمش وحين وضعنده صعوبت چكوب كاهيجه هلاك بيله
اولور ايمش حتی بعضيلر آغزندن طوغورديغی وبروجه محرر خلقتی غيرمستبين ياورولر توليديتی
اركككنه شوقاً وسفاده حرصاً اوادايغی زعم ايتمشلردر لكن شهوتنده شدت اولوب حتی وطننده
آدمی بی دخی لسان حالله دعوت ايدر وبعض ذكری دردينه دوشمش خرمشربان وخصوصا
اكثريا مريلری اولان قبطيان دوزمه سنه رغبت وجسارت ايدرلر اولديغی منقولدر وياورولرينه
ضرر خوفنده اشجاره چيقاروب بو وجهله محارسه ايدرايمش وطبعنده قبول تربيه ده فطنت
اولوب لكن معلم ومربيسنه ضرب شديد وعنف اولمدقجه اطاعت ايتزايمش وياورولر بنی جوز
اغاجی التنه كتورر وكندی صعود ايدوب انلره با آلادن دانهٔ جوز آتوب بو وجهله بسلر ايمش
وجهدوجد وآلات حديد ايله قطع اولنه جق سنكين اغاجلردن جريدشكانده جبق قوپاروب
فارسلره وصيادلره آتروكاهيجه برآتشده تلف دخی ايدرايمش (خواص) آيی آزوسی مرضعهٔ
صبينك لبننه وضمله صبی يه ايچرلسه ديشلری سهولتله بتر وشحمی برصه سورلسه ازاله ايدر
وصاغ كوزی برنسنه يه صارلوب انسان بازوسنه باغلنسه سباع اضرار ايتمز وحمای داغهسی
اولان يعنی علی الدوام سيتمه طوتن اوزرنده طاشنسه برؤ كلور واودی بال ورازيانه صو بيله
كوزه چكلسه ظلمت بصری كيدرر وينه بونلر ايله اولان اودی داء ثعلبه سورلسه قيلی بتزر وقانی
ينه بال ورازيانه صو بيله كوزده نعوذ بالله تعالی من كل المرض قبل بتمش ايسه قوپار يلوب
اكتحال اولنسه بتمز وحفظ صحت معناسنه اكتحالی دخی مانع نبت شعر عيندر وشحمی
اوغوشديره لق ولدنو ميلادده سورلسه اوصغيره هر برسوءدن محجوب ومستور اولور وموضع باسوره
سورلسه نفعی كوريلوردر يسندن برپارچه سی صبی يه تعليق اولنسه يكازلغی كيدرر وصول كوزی
قوريديلوب طفله تعليق اولنسه اويقوسنده اولان فزعنی كسر (حكم) نابيله تعدی ايديكندن اكلی
حرام اولديغی ولكن امام احمد بن حنبل اكرنابی اولميه ايدی لابأس ايدی زيرا اشياده اصل اولان
اباحتدر وبو حيوانده سائر محرماتك وجودی تحقق ايتمامشدر ديديكنی دميری يازر وتحفة الاخوان صاحبی
دخی والوالجيه وهنديه فتاوالرنده حرمت اكلی تصريح اولنمشدر ديمشدر كه حنفيه ده حرامدر ديمكدر
(دجاج) طاوق وفارسيسی ماكيانددر ابن معن دمشقی وابن مالك وغيريلری قوللرينجه داللذ .

حركات ثلثه جائزدر يعنى دالك فتح وضم وكسر يله لغتلردر واسم جنسدركه اركك وديشيسنه
دينور مفردى بطة وحمامة كبى تا ايله درودجاجه بربنه قريب آهسته مشى ياخود كلوب ودونمك
معناسنه اولان دجدن مشتقدركه عرب مشى رويدايله تقاربده ياخود اقبال وادبارده دج القوم
يدجون دجا ودجيجا ديرلر (اصمعى قولنجه فتح دال ايله دجاج طاوق وكسريله كيكدن برسورى
وعلى قول فتحله اولان دخى هم طاوغه وهم اول سورى يه اطلاق اولنور وكنيه سى ام الوليد
وام احدى وعشرين وام قوت دروسائر كنيه لرى دخى واردر وطاوغه هرم كلدكده يعنى
قوجه دقده يمورطه سنده مح يعنى مادهٔ تولد اولمديغندن بليج حاصل اولمز ايمش (ابن آويدن
باشقه سائر سباعدن خوف ايتميوب لكن آندن خوفى شويله ايمشكه كوردبكى كبى شاشروب
كندوينى سطح وجدار وشجره دن اوزرينه آتر ايمش (قلت) ابن آوى چقال ديديكمز
جانوردرهرنه قدر دميرى طاوق انجق چقالدن قورقار ديمش ايسه ده ديارمزده سكساردن
دخى ديديكى صورتده خوفى مشهودمزدر مكركه مصرده وعربستانده سكسار اولميه وياخود
شهرلرده وقريه لرده مكان طوتميه نومى قوتده ايكن انتباهى سريع يعنى نوم واستيقاظى
مقدار خروج ورجوع نفس واحدده اولور بتروكنديه كافى اولور ايمش وبوانتباه حالى
شدت جبانتندن ايدوكى منقولدر ويرده ياتميوب رف وديوار ودال اوزرلرنده وسائر بومقوله يرلرده
نومى حيل تحفظلندر وغروب آفتابده همان اويله يرلره وآلشديغى كومسه دخوله مبادرت
ايدر وپلیجلر بيضه دن تويلنوب ظريف ومطبوع وسريع الحركه اولدقلرى حالده وصوت
معهودوالى طقردامق ايله چاغرلسه اجابت ايدرلكن اوزرلرندن ايام مرور ايندكده حمق ونقص
حس وكبس وقبحى ترقيه باشليوب نهايت ذبح واخذبيض وفروخ اكرخروس ايسه صباحدن
غيرى محاسنى قالماز (قلت) جمله نك بيلديكى بعض احوال مذكوره يى صاحب حياة الحيوان
دميرى كبى علماى ظرفادن بر ذاتك تحريرى ظاهرا حشو كوربنوب حتى صاحب المستطرف
جبانتى كيفيتندن زياده سنى نقل ايتامشدرلكن عالمده هرنه قدر حيوان مذكورى بيلميلر
وارايسه انلره تعريف مقصوديدر احتمالى جواب اوله بيلورسه ده اشبو ذكردن برمقصود لطيف
ديكرى واردر واودخى اصحاب طباع سليمك تفرس ايده جكى برمعناى تمثيل مدار شيريندر
فتأمل (وينه دميرى ديركه دجاج مشترك الطبيعه دركه طيرجوارح وصياد كبى لحم وذباب يير
وبهايم وطيور آسا خبز وحبوبى اكل والتقاط ايدر يمورطه نك اوزونجه اولمسى طاوغه ومدور
وعريضى خروسه مخرج اولملرينه علامت ايمش وپلیج طاوغك حضننده يعنى كيفيت معلومه ايله
التنده وزبل وانك كبى مسخن شيئه دفن اولنمغله خروج ايدر (وبركونده ايكى يمورطليان طاوق
اولورايمش (صاحب المستطرف اشبو حال اسباب موتندندر ديمشدر ومدت سالده ايام شتاده
ايكى ماهدن ماعدا الرنده يمورطلر وخلقت بيضه بطننده اون كونده تمام اولور وحين خروجنده
بيضه نك قابوغى نرم اولوب هوا اصابت ايتدكجه قاتيلشر ويمورطه يى احاطه ايدوب ميدانده
اولان صلابتلى قشرى كبى صاريسنى محيط يعنى صاريسيله بياضى ميانده برانجه زار واردر
وبياضى لزوجتلى متساوية الاجزا رطوبت غليظه دركه انسانك منيسى منزله سندهدر وصاريسى
طوكش دمه شبيه رطوبت سليسه نامه در پلیجه كو بكندن مادهٔ تغدى اولان دخى صاريسيدر
وبياض مذكوردن اولا پلیجك كوزلرى بعده دماغى وبعده جملهٔ رأسى تكون ايدوب بعده
كافهٔ بياض برلفافهٔ واحده كه پلیجك دريسيدر وبياض ايله قشر صلب مذكورك ميانده
كائندر اشته اول لفافه ده يعنى اوانجه زار ايچنده جمع اولور وصاريسى دخى ذكر اولنان
كندوينى محيط زاره جمع اولوب واول زار دخى پلیجك كو بكى اولوب جنين انسانه كو بكى

واسطه سيله دم رحم غدا اولديغى كبى اول صاريدن كو بكى ايله بروجه اشارت تغدى ايدر
فتبارك الله احسن الخالقين (وبعض بيضه ده ايكى مح اصفر يعنى ايكى تخم اولمغله اندن ايكى
پلیج چيقاركه بويله بريمورطه دن ايكى پلیج خروجى مشاهده اولنمقده در الطف واغد بيضه
صاريسى زياده اولانيدر واقل غدا خروسى اولميان طاوقلرك يمورطه لريدركه بونوع يمورطه دن
بحكمته تعالى پلیج دخى اولماز وكذلك على الاكثر نقصان نورقرده ظهور ايدن يمورطه دن
حيوان خروج ايتميوب بلكه هلالدن بدره قدر ماه امتلاده يعنى نورى چوغالمقده اولمغله
اول ايامده چيقان يمورطه تكونه صالح وبدردن محاقه يعنى آخرماهده اولان اوج كيجه يه دكين
ظهور ايدن يمورطه لر بونك ضدينه ملابسدر وپلیج بورندن طوتيلوب آصلدقده تحرك ايدرسه
خروس وسكون اوزره طورورسه طاوق اولديغنه علامت ايمش (قلت) فتأمل وتدبر (خواص)
طاوق اتى معتدل الحراره در وتازه سى عقلى زياده ايدر واونه صفوت وباهه قوت ومنى يه كثرت
ويرر لكن مداومتى نقرس وباسور ايراث ايدر ديمشلردر (قلت) نقرس نونك كسريله نعوذ به
تعالى طوپوقلر ومفاصلنده واياقلر پارمقلرنده برالم ووجعدر يا ايله نقريس دخى لغتدر يعنى غلط
دكلدر (دميرى ديركه طاوق اتنك عقل ومنى ولونه بروجه محرر فائده سى وار ايسه ده اهل رياضته
ضررى واردر ومضرتنى دخى بال شربتى دفع ايدر (قلت) غالبا اهل رياضتدن ضررقرينه سيله
مرادى علت سببيله پرهيز ايدنلر ديمكدر وبوحيوانك اتى امزجهٔ معتدله اصحابنه وتازه ديش
اربابنه يعنى كنجه هنكام بهارده غداى معتدل توليد ايدر (ومعلوم اولسونكه دجاج معتدلة
الغدا اولوب نه صفرايه استحاله ايدن حار ونه بلغمى مولد اولان باردر بوبويله ايكن عوام
ناس ايله تجربه سى ناقص اطبانك نعوذ به تعالى علت نقريس مبتلاسنه مضر وعلت مزبوره يى
مورثدر ديو ايلدكلرى اجاعلرينه سبب نه اولديغنى بيلمم والحال كه طاوغك ولاسيما پلیجك
ذكر اولنان مزاج وخاصه سنه بالجمله اطبا متفق ومعتضدلردر اكن بيضه سى برودت ويبوسته
مائل حاردر وبيادوق نام طبيب بياضى باردرطب وصاريسى حاردر وجبدى تازه سى يعنى
بياتلميانيدر ويمورطه باهى زياده ايدرلكن اكلنك ادمانى بوزده اولان كلفى يعنى صوسام دانه سى كبى
اولان لكه يى توليد ايدر وبطئ الهضمدر وضررينك دفعى اكلى صاريسنه قصر دركه كوزل
خلط توليد ايدر ديمشدر (ودخى معلوم اوله كه انسانه بيضه لرك اجودى معتدل النضج اولان
تازه طاوق يمورطه سى بعده دراج يعنى تراج قوشى ديدكلرى طيرك يمورطه سيدر
لكن بياتى يا تخمه وياسمه ايراث ايدر (قلت) قاموس ترجمه سنده تحريفله تراج ديدكلرى دراج
ككلك جثه سنده خوشمنظر سوكلونك غيرى اتى نازك قوشدر ديمشدر وصاحب القاموس فقط
* كرمان طائر * عبارهسنه حصر ايتمشدر ودخى فى الحقيقه يمورطه معده ده چوق طورر وهضم
اولديغى وقتده غدائيتى چوق سورر وتيمرشت بيضه يعنى نيم پشمش رافه دان ديديكمز
يمورطه نك غدائيتى چوقدر ومسلوقى يعنى حاضراوب طبعده نه حال وار ايسه اكا منحل اولوب
طبعى اوحالده ربط ودائم ايدر وسازجى يعنى چيك يمورطه حرارت معده ومثانه يه نفع وبرد
وصوتى تصفيه ايدر وحاضرلوپك انفعى زياده قينار صويه صوقيلوب وطالديريلوب فى الحال
چيقاريلانيدر (ابن وحشيه حيه نك صوغديغى يره طاوق يينى قونلسه برؤ و يرمك خاصه سيدر
ديمشدر (وقزوينى ديمشدركه برطاوق اون عدد بياض صوغان وبرآوج قابوقلى صوسام ايله
كركى كبى پيشيريلوب اكل اولنسه باهى وشهوتى زياده ايدر وبعضيلر مداومت اكلى بواسير
ونقرس ايراث ايدر ديمشلر ايسه ده جاهل طب سوزيدر عمل اولنماز وخاصهٔ معنويه اوله رق
طاوغك قورساغنده بولنان طاش نعوذ بالله تعالى صرعه يه مبتلا يه باغلنسه قورتيلور وبركيمسه

اوزرینه تعلیق ایلسه باهنه قوت کلوب وبد نظر کندوسندن مندفع اولور وصبینك باشی
التنه قونسه اویقو سنده فزع ایتمز وبرآدمی قره طاوق بینی آلت تنا سلنه سوروب دیلدیکیله
مجامعت ایدرسه من بعد اول مفعوله آخر آدمی نائل اوله مز ایمش وقره طاوق باشی قار یسیله
مخاصمه اوزره اولان کیمسه لرك فراشی تحتنه نهانی دفن اولنسه یاخود قونسه فی الحال بار یشیرلر
ایمش (قلت) مجامعت ماده سی یعنی خاصه سی کرچه خواصك تأثیرنده اولان چندان بیلنه مز
لکن پك غریبدر وخصوص تألیف زوجین دخی بیاغیجه افسونکارلق دیمك ایسه ده لکن
اصلاح ذات البینه دائر اولمغله بوماده ده حتی دروغ دخی درجهٔ مساغده بولندیغندن تأثیرنده
جزم ممکن اولمیان رسم اعمالنده بأس یوقدر وزمانه ده رواجلی بر تدبیر درفتدبر (واشبو اصلاح ذات
البینده تجویز اولنان کذب صریح مسئله سی برشیده ایکی مفسدت جمع اولسه او مفسدتلردن
اخفنی ارتکاب جائز اولمق قاعده سنه راجعدر یوقسه کذب ذاتنده حرامدر کذا فی الاشباه
انتهی (وبنه قره طاوغك باغندن درت درهم مقداری برقوطی ایچره طاشلنسه باهی تهییج
ایدر ایمش وسیاهی غایت شدید قره طاوغك ایکی کوزیله بنه سیم سیاه کدینك کوزلرینی
قوریدوب وسحق ایله غبار ایدوب اول غبار سرمه کبی کوزه چکلسه روحانیلر کورینوب انلردن
استخبار اولنور ایمش (قلت) نعوذ به تعالی ونسئل منه التوفیق والعفو والعافیة بومقوله شی
استعمال ایتدیکمز کارلردن دکلدر لکن دمیری یازمغله ترجمه اولندی وبونلردن باشقه بعض
خواص دخی یازمشدر استیلر مراجعت ایده لر انتهی (حکم) اکل دجاج طیبانده اولمغله
حلالدر لکن جلاله نك یعنی نجس تناول ایدن حیوانك سودندن ولحمندن وبیضندن نهی وارد
اولمشدر ودجاجه بی اکل مراد نبوی علیه الصلاة والسلام اولدقده برازایام بر محلده
طوتیلوب حبس اولندقدنصکره ذبح ایله تناول وقوعی مرویدر (قلت) درمختارده یازلدیغی
اوزره عذره یعنی نجس اکل ایدن حیوان جلالك مطلقا اکلی ایچون لحمی بیتمز
اولیوب بلکه اکلنك اوزرینه تغیر ایدوب کندوسنده کوتو قوقو بولندیغی وقتده حبس اولنوب
اول قوقو کندوسندن زائل اولمدیجه ییتمز دیمکدر زیرا برقوزی به نجس اولان خنزیر سودی
ایچرلمکله اول قوزی حرام اولماز که مجرد شربیله قوزینك لحمی تغیر ایتمز وتغذی ایتدیکی
لبن مذکور یاخود سائر نجس مستهلك اولوب اثری باقی قالمز (وجلاله اولان طاوغك مدت
حبسی قول اظهر اوزره اوچ کون وقیونك درت کون ودوه نك وبقرك اون کون تقدیر اولنمشدر
ودجاجهٔ حبشیه هرنه قدر کاهیجه بیوتده بسلنور والفت ایدر ایسه ده وحشیه اولمغله محرمه
صیدی عندالشافعیه حرامدر (وشافعیه دن قاضی حسین فتاواسنده اشبو دجاجهٔ حبشیه
(دراجه مشابهدر وعراقده دجاجهٔ سریه دیرلر وبوحیوان بیابان طاوغیدر شکلده واونده
طاوغه قریبدر اکثریا سواحل بحرده ساکن اولور وبلاد مغربده چوق اولوب اوزاق یرلرده
مأوی طوتار وبمورطلر دیمشلر (خود بخود اولمش طاوغك ایچندن چیقان یمورطه ده ائمه دن
اوچ قول واردر (قول اول اکر قاتیلشمش اولدیغی حالده ظهور ایدرسه طاهردر والا نجسدر
(وقول ثانی مطلقا یعنی کرکسه قاتیلشسون وکرکسه یومشاق اولسون طاهر اولمقدر وبوحکم
امام اعظم ابو حنیفه حضرتلرینك حکمیدر (وقول ثالث بونك عکسنه در یعنی مطلقا نجسدر
هکذا فی الحیاة والتحفة والبهجة (الدخ) صاحب المستطرف اعبر یعنی کثیر الطیران
وکثیرا اسکندریه قربنده اولان ساحل بحرده اولور بربیوك طیردر ناس طوتوب
برلر دیمشدر (لکن دمیری ابن سیده دن منقولا حد یمامده اولور طیورما دن سمین وطیب اللحم
اسکندریه ده چوق بولنور بر کوچك قوشدر دیمشدر فلیوفق (دود) ترکجه بوجك وقورد

وفارسیده کرم دیدکلری حیواندر دمیری دیرکه دود دوده نك جمعیدر یعنی اسم جنسدر ودودك
یعنی قوردك جمله نك معلومی اولدیغی اوزره انواع کثیره سی واردرکه میوه لرده وسرکه ده
وزبلده واغاجلرده وجوف انسانده تکون ایدر (وامادود القز یعنی ایپك بوجکی وقوردیکه
عزیده دودهٔ هندیه دخی دیرلر اعجب مخلوقاتدر شویله که اولا انجیر چکردکی قدر براوفاق بزر
وتخم اولوب اول بزردن استقبال وقت بهارده او بوجك چیقار وحین خروجنده اینجه
وخرده قرنجه دن اصغردر واول تخمی برچیق یه صررلر اکر براسیجق یرده بولنورسه حضنه
محتاج اولمیه رق خروج ایدر وبعضا خروجی تأخر ایتدکده فساد پذیر اولمسون دیو قولتق آلتنده
تحضین اولنور یعنی ذکر اولنان چیق قولتق آلتنه وضع اولندقده سخونت محل اولمغله اوراده
ظهور ایدر وخروجندن تاهر بری پارمق قدر اولنجه دك ورنك سیاهدن بیاضنه انتقالنه دکین
آق توت یپراغیله بسلنور واشبو کبر وانتقالی اکثریا التمش کون مدتده اولور وبعده کندو
اوزرینه اغزندن چیقان شبئله اوشی بتنجیه دکین نسجه باشلر ونسجی جوز کبی بریوارلق
نسنه اولوب کندیسی انك ایچنده محبوسا اون کونه قریب وقتده قالور بعده اول جوزه یی دلوب
بیاض وایکی قنادلی پروانه اوله رق ظهور ایدر وقنادلری ساکن اولمیوب دائما حرکت اوزره
اولور وبوهیئت ایله ظهور ایتدکده دیشیسیله سفاده وجمه تهییج اوزره اولوب قویرقلریله
بربرینه التصاق وبرازمدت التحام واتصالله طوررلر بعده ایریلورلر وافتراقلرنده دیشی ذکر
اولنان بزر وخرده تخمی آلتنه یایلان بیاض بزه دوکر بوندنصکره هلاك اولورلر واشبو حال
طبیعیلری اوزره ترك اولنملری تخم مذکوری اخذ ایچوندر (اما ایپك مراد اولندقده نسج
مذکوردن فارغ اولدقده اون یاخود اون بجق کون ضوء شمسده ترك اولنور واشبو مدتده
جوزهٔ مذکوره ایچنده هلاك اولور وبوحیوانك کوك کورلسندن ولکن وباقر وهاون صوتندن
ودخاندن وحائض وجنب لمسندن هلاکی اسرار طبیعتندندر وفاره وسرچه وقرنجه ووزغ
دخی دشمنلریدر حرارت وبرودت دخی تلف ایدر (مثال بی نظیر) بعض ذات تألیفنده کتورمشدرکه
بعض حکما بنی آدمی ایپکی الان دود القزه تمثیل ایتمش شویله که دود مذکور جهلنه بناء
نفسی اوزره نسج ایدوب لکن اول نسج کندویه هلاکدن مخلص اولمیه رق نفسی انده هلاك اولور
وتصنیعنه سعی ایلدیکی ایپك غیر یسنك اولور وکاهیجه نسجندن بعد الفراغ اهلاك ایدرلر
یعنی ایپك اوزرینه صارلمش اولمغله اندن خروجی قصد ایدر وخود بخود خروج ایدرسه ایپکی
قطع ایدوب ومقطوع اولدقده ایشه برامیه جغنه بناء کونشه قویوب وکاه آل ایله ازوب
اراوجهله چیقمسون دیو تلف ایدرلرتاکه ایپك صحیح وسالم اوله اشته بوحال مالی
کندویی اهلاك ایدوب شقاوت ایتدیکی شیده یعنی اول مال متروکده ورثه سی تنعم ایدن مرد
مکتسب جاهلك صورتیدرکه اکر ورثه سی اول مال موروث ایله اطاعت ایدرلر یعنی شرع
وعقله مطابق ومواقق امورده صرف ایدرلر ایسه اجری ورثه نك اولور وبار حسابی مورثلرینك
اوزرینه یوکلنور اما او مخلفاتی وارثلر معصیته خرج ایدرلر ایسه مورثلری دخی معصیتلرنده انلره
شریك اولور زیرا انلری او مادهٔ معصیته مالك ایدن مورثدر ایدی اشبو ایکی حسرتدن که
بری غیری ایچون عمری اذهاب ودیکری مالنی میزان غیریده مشاهده ایله اضطرابدر قنغیسی
اعظمدر تمییز اولنه دیمشدر انتهی (واشبو معنایی ابو الفتح البستی * الم تران المرء طول حیاته *
معنی بامر لایزال یعالجه * کدود کدود القز ینسج دائما * ویهلك غما وسط ماهو ناسجه *
قطعه سنده کوزل افاده ایلمشدر (اسعد فقیرك ترجمهٔ مرتجله سیدر * کورکه انسان نقد عمرین
مطلب دنیا ایچون * صرف ایدوب تحصیلنه تدبیرکونا کون بولور * دود قز آسا

كدود نسج جمع اولمش ایکن * اورته سنده غم ایله منسوجك اما کم اولور * اصدقای قدیم فقیردن
حاجی دستا ن بك مرحومك نجل نجیبی خواجکا ن دیوان مشید الارکاندن و خلفای قلم کمال
آرای مکتوبی صدر سامیکاندن جوانطبع و پیر عرفان شاعر ومنشیٔ سه لسان رضا بك
افندی اوغلمز حقوق پدر مانده یه رعایهٔ بالذات استفسار خاطر مثوبه سنه رغبت معرضنده
خانهٔ درویشانه یه کلدکلری کلك اشکسته رقم فقیرك اشبو محلی تسویدایله مشغولیتی هنکامنه
تصادف ایدوب اصل وترجمهٔ ترکیهٔ رکیکهٔ فقیری کوردیکنده ترجمهٔ فارسیه سنی دخی التماس
فقیر ایله عزم برله بالبداهه عربیده دو بیت تعبیر اولنان * آنانکه بنقد عمر دنیا طلبند * ازحرص
وهوا همیشه اندر تعبند * چون دود قزی که می تند پیله بخود * بادیٔ هلاك خویش رامیطلبند *
رباعیسی ایله * حیف ازآز کثیر جمع مال * موجب شغل دل مردم شود * همچو دودقز نهایت
هر حریص * درمیان نسج جمعش کم شود * قطعه سن نظم ایلمرله سایهٔ همت بلندمرتبت
شاهانده میرمومی الیه نال مایتمناه کبی قلمنده وسائر اقلام همایونده اشبو استعداد وکمالده ذوات
کرام بحمده سبحانه وتعالی یتشوب و یتشمکده اوله رق دیوان عرفان عنوان دولت
علیهٔ ابد بقا انسا ساز شهرت عهد حسین بیقرا اولدیغی تبیانا وعنایت ترغیب علم وهنر
شهنشاهانه یی اعلانا ترجمهٔ نفیسهٔ فارسیهٔ میرمومی الیه دخی بورایه درجله توشیح سطور و بو
تقریبله تحدیث احسان موفور قلندی (قلت) بستبنك قطعه سنده اولان اواکی کدود فعول
وزننده کددن مشتق صفت مشبهه درکه کسبنده زحمت کش دیمکدر وایکنجی کدود حرف
تشبیه اولان کاف ایله دود دن مرکبدر که دودکبی دیمك اولدیغی معلومدر وایکیسی
بیننده بولنان جناس مرکبدر لطافتی اهل دانشه ظاهردر (وآنفا ذکر اولنان تمثیل حکمیده
معصبت ورثه یه مورثك شریك اولمسی شقنه وارد اوله جق سؤاله بعض مطالعه یه کوره جمع
مال مورث جهت شرعیه وعقلیه دن خارج واکتساب ذخر ذاخر آخرت وتصفیهٔ باطنه
مانع اولمق ومورث جمع مذ کورنده آزادهٔ نیت خیریه اولمق حیثیتلریله مقیددر یاخود ترهیبات
وتنفیرات قبیلندندر دیو جواب ویریله بیلور لکن ینه جای تأملدر (سبنك سکونیله اولان
وسط ایله سینك حرکه سیله اولان وسط اکرچه اورطه معنالری اورطه لرنده کز ر لکن ینلرنده
ازهر ینك بیانجه فرق وارد ر شویله که اکر برشیئك جزئی جزئندن مبین اولورسه انك میانه
سکون سینله وسط دیرلر حلقهٔ توحید وند ربس وسبحه نك اورطه سی کبی واکرخانه وآوج
و بقعه کبی شی مصمت یعنی جزء ترکیبیسی بربرندن سبحه حبه لری کبی مبین وممتاز دکل ایسه اول
شیئك میانه حرکهٔ سینله وسط دیرلر وعلی قول سینك سکونیله وسط شیئك موضع ومکانه
وسینك حرکه سیله وسط هرشیئك ایکی طرفی ماییننك اسمیدر (وصاحب القاموسك بو مقامده
اولان تعبیری جای نظر وتأملدر کما لایخفی علی المتتبع (اعدی قطعهٔ بستنده اقتضای وزنله
دخی سکون سینله واقع اولان وسط ضرورت وزنله میدر یاخود الجای لغت میدر تأمل بیوریله
(دیك) دالك کسریله ذکرالدجاج یعنی ترکیجه وفارسیجه طاوغك ارککی اولان خروسدر
جمعی دالك ضمیله دیوك وادیاك وقردهٔ وزننده دیکه کلدیکی وکاهیجه طاوغه دخی عربك
* وزفت الدیك بصوت زقا * قولی شهادتیجه اطلاق اولندیغی قاموسده محرردر (دمیری
دیرکه اسم تصغیری واوایله دویك در وبراز کنیه لری اواوب ابوحسان وابو یقظان جمله سندندر
انیس وموانس ایله دخی ملقبدر و پلجلرك طاوق کبی بسلمه سی قیدینه دوشمك وزوجهٔ واحده ایله
قناعت ایتمك شانندندر و بالطبع ابلهدر که حائط دارندن دوشوب وکومسنی یتورسه خودبخود
بوله مز لکن دجاجه لری حسن تربیه وبرینی دیکرینه ترجیح واختیار ایتمیدرك ومشاجرلرینه

بربرافیه رق تسویه سی خصال حمیدهٔ طبیعیه سندندر ونادرا ایچلرندن بعض دجاجه یه
زیادهٔ میلی درکاردر (قلت) برده حبه وسائر مأکولات بولدقدهٔ طاوقلری صوت مخصوصیله
دعوت ایدوب اطعامی وصیاد قوشلردن بری هواده کوزینه ایلشدیکی کبی اندن دخی برنوع
صیحه سیله دجاجك توقیلرینه تنبیه ایتدکده چبل یاوروسی کبی کزلنملرینه بادی اولدیغی دخی
مشهوددر (اهل دقتدن بری برخروس قصد جمله برطاوغی قوغه لدی لکن رام اولمیوب وقاچوب
بریره کزلندی پس خروس حبه بولمش شکلنده برخرده طاشی منقارینه آلوب و براغوب
بو وضعله صوت معهود اطعامه باشلیه رق کزلندیکی یردن ناز ایدن طاوغی دانهٔ دام تزویری
یانه کتوردیکی کبی علی غفله اوزرینه صیچرایوب مرامنه نائل اولدیغنی کوردم دیو فقیره
حکایه ایتمشدر بونك کیفما اتفق وقوعبولمسی معقولدر لکن مطابیه مقوله سندن اولمغله درج
اولندی (وجنس خروسك معرفت اوقات لیله سی عجایبدندر شویله که کرك لیالی طویله
اولسون کرکسه اولمسون نصف وثلث وامسالی کبی اولان اوقاتلری اعلانده صوتنی برصورتده
تعدیل ایدرکه برآنی بیله کم اولماز وصیحه سنی قبل الفجر وبعده ولی ایتدیرر * فسبحان من هداه
بذلك * ولهذا شافعیه دن قاضی حسین ومتولی ورافعی اوقات صلواتده دیك مجربه اعتمادك
جوازینه افتا ایتمشلردر (اذا سمعتم صیاح الدیك فاذکروا الله تعالی فانه یصیح بصیاح دیك العرش)
حدیث شریفنك صحیح بخاری ومسلمده مضبوط اولدیغنی صاحب المستطرف یازمشدر (ودمیری
دخی کتب سته دن سنن ابن ماجه دن ماعدا الرنده ابوهریره دن رضی الله تعالی عنه مروی (اذا سمعتم
صیاح الدیکة فاسئلوا الله من فضله فانها رأت ملکا واذا سمعتم نهاق الحمیر فتعوذوا بالله من
الشیطان فانها رأت شیطانا) حدیثی محرردر دیمشدر مفادلری حدیث اول منطوقنجه خروسلرك
عرش اعظمده کائن ملکدن عبارت اولان دیك مبارکك صیحه سیله واقع صوت معلوملری استماع
اولندقده ذکر اللهه وثانی مدلولنجه ملك کوردیکلرك صیاحی ایشیدلدکده فضل واحسان
حق تعالایی سؤال وطلب ایدك وحمارلرك شیطانی کوردکلرنده تخدیش اذن ایدن نهیق ونهاق دینیلان
انکر اصوات معلومه لری ایشیدلدکده الله تعالایه شیطاندن استعاذه یه تنبیه نبویدر علیه
الصلاة والسلام (ینه دمیری بعض ائمه دن نقلله سبب دعاء مذکور ملائکهٔ کرامك دعایه آمین
دیملری وداعی یه استغفارلری واخلاص وتضرع وابتهالنه شهادتلریدر و بو حدیث شریفده
صلحا حضورنده دعانك وانلر ایله تبرکك استحبابنه دلالت واردر ونهیق حمیر عندنده تعوذ ایله
مأموریتمزه سبب دخی بودرکه شیطانك ظهورنده شرندن قورقولمغله بوصورتده اندن تعوذ
لازمدر (حجهٔ الاسلام غزالی قدس سره میمون بن مهراندن ناقلادرکه * بلغنی ان الله تعالی ملکا
تحت العرش علی صورة الدیك فاذا مضی ثلث اللیل الاول ضرب بجناحیه فقال * یعنی الله تعالانك
عرش تحتنده صورت دیکده برملکی واردر یعنی خلق ایلمشدرکه ثلث اول لیل کچدکده ایکی
قنادینی بربرینه ضرب ایدوب * لیقم المصلون * نمازقیله جقلر قالقسونلر دیر * فاذا مضی الثلث
الثانی ضرب بجناحیه وقال لیقم الغافلون وعلیهم اوزارهم * یعنی ثلث ثانیسی کچدکده ینه ضرب
جناحین ایله غافللر قالقسونلر کناهلری اوزرلرینه اولسون دیر یعنی اولکی نداسیله نائملری
ایکنجی نداسیله قالقمیان اهل غفلتی ایقاظ وقدا عذرمن انذر معناسنجه انذار ایدر انتهی (قلت)
دمیری اشبو نقلی وصف ملك مشار الیهده براز الفاظ دخی اولدیغی حالده ذکر ایدوب
(ضرب بجناحیه) عباره لرندنصکره (وزقا) لفظنی دخی کتورمش و (زقا) یی صاح ایله
تفسیر ایلمشلردر (وصاحب المستطرف بوراده ینه ذکر اولنان دیك صورتنده اولان ملکك
خلقتنه وزینتنه دائر براثر کتورمش ودمیری هم اثر مذکوری وهم اول خصوصده دائره آثار

سائره دخی ذکر ایتمشدر وجمله سی تحت قدرت باریده اولان ممکناتدندر تفصیلنه اطلاع مراد
ایدنلر مراجعت ایده لر (وروی الثعلبي عن النبي صلى الله تعالى عليه وسلم (ثلثة اصوات يحبها
الله تعالى صوت الديك وصوت قارئ القرأن وصوت المستغفرين في الاسحار) منادی بانك
خروس تسبیح وایقاظ اولمغله صوت تالی قرأن وسحر وقتلرنده قلب حزن آلودایله غافر الذنوبدن
طلب مغفرت ایدن عباد عابدك صوتیله همرنك وعند معنوی حق تعالی وتبارکه ده برمبارك
صوت اولدیغنی بیاندر (وفي الحديث لاتسبوا الديك فانه يوقظ للصلوة) اشبو حدیث شریف
خروس نماز ایچون مؤمنینی ایقاظ ایدر برمبارك مخطر بر وخیرحیوان اولدیغندن سب ودشنامی
جائز اولمادیغنی ناطقدر (قلت) دمیری اشبو حدیثی امام احمد وابو داود وابن ماجه زید
ابن خالد الجهنیدن رضی الله تعالی عنه روایت ایتدیلر واسنادی جیددر وبرروایتده (فانه
يدعو الى الصلاة) افظنده دردیوب وامام حلیمی شافعیدن نافلا اشبو حدیثده هربرکندوسندن
خیر استفاده اولنان شیئه سب واهانت لایق اولیوب بلکه اکرام وتشکر وتلقی بالاحسان حق
اولدیغنه دلیل واردر ودیکك صلاته دعوتی مجرد صیحه سی حقیقة صلاته دعوت ایچون اولمق
یاخود صبر یاحة نماز یاقلشدی حاضر اولك دیمك اولمیوب بلکه معناسی جونکه اشبو حیوانك
بحکمته تعالی مفطور اولدیغی فطرت وطبیعتی اوزره طلوع فجر وزوال وقتلرنده صرخات
متتابعه ایله صراخ ایلدیکی عادتی اولدیغندن بووجهله ناسی تذکیر ایدر یعنی سسیله
مؤذن آسا مسلمینك نماز وقتی دخولنی بیللرینه سبب اولور دیمکدر لکن مصلینك بالکز بانك
خروسله اندن باشقه شی دخی دلالت ایتمدکجه نماز قیلهلری جائز دکلدر مکر اشارت اولدیغی
اوزره قطعا تخلف ایتمدیکی تجربه اولنان دیك اوله او بله اولدیغی صورتده او بله وایکندی
وسائر صلاتك وقتی دخولنه اشارت وعلامت اولور والله اعلم انتهی (قلت) لکن بوقول
مذهبمز اولان مذهب مهذب حنفیده یوقدر تتبع وتیقظ اولنه (صاحب المستطرف بومحلده
لطیفه عنوانیله برخروس حکایه سی یازمشدر لکن دائره ترجمه سنه قدم قلم قاصر فقیر کیره میوب
میدان * اقدم رجلا واؤخر اخرى * ده قالمشدر فتدبر (خواص) خروس اتی حار
یابس اولمغله اکلی کوزل غدا تولید ایدر ومسئلره نافعدر وزمان شتایه مناسبدر وقارط خروس
اتی مفاصل ورعشه وعتیق سعمیه وباش دونمه سنه سبب که طوزی چوق اوله فائده لودر واما
اوتمکدیکی باشلمش دیك ودخی هنوز یورطله مش دجاجه اتی جمیع امزجه یه موافقدر ودائما
اکلی طبالایقدر ودم ودماغ دیك هوامك صوقدیغی یره سورلسه برؤ ویرر ودم دیك ایله
اکتحال نعوذبه تعالی کوزه کلان اق دافعدر وعرف الدیك یعنی خروس ایبکی احراق اولنوب
وکولی صوایله قارشدیریلوب کیجه او یقوده تبول ایدن اندن ایچسه اوعلت زائله اولور ودیك
دجاجه یه بنوب سفاد ایدر ایکن قوبریغنده اولان اوزون تویلر یولنوب حمامه وکرمابه یه
جریان ایدن صو مجراسنه قونسه اول صودن اغتسال ایدن مردمده کرمی شهوت وقوت
میان پیدا اولور وقناداری اوجلرنده اولان ایکی دانه کك حمای ربعی اولان کمسه یه تعلیق اولنسه
خلاص اولور وخایه لری کباب اولنوب کبه اولمیان خاتون حیضی حالنده یاکلمنسه اوج کون
قاله رق اکل ایدوب بعد الطهر زوجیله جماع ایتسه کبه قالور وبوعضوی جمع وقربان فراوان
اراده ایدن کس برکاغده صاروب صول بازوسنه باغلسه بلافتور مراد ومرامنه ایرر یعنی توقانی
دائمی اولور وچونزر ایسه ساکن اولور وقرمزی ویاخود بیاض خروسك ایبکی ایله مجنون
توتسولنسه نفع عظیمی واردر واودی طانه مرقنه یعنی طانه اتی پیشیریلوب صوینه قارشدیریلوب
آچ قارننه اکل اولنسه اوتوتغانلغی کیدرر واونوتدیغنی تذکیر ایدر ودم دیك باله قاتیلوب برازآتشه

کوسترلدکدنصکره ذکره طلا اولنسه قوی ایدوب وباهه قوت ویرر انتهی اشبو خواص
سرا پا حیاة الحيوانذن نقل اولندی (حکم) صاحب المستطرف کرك دجاجده وکرك اشبو
دیکده حکمنه دائر برشی نقل ایتمشدر لکن دمیری وسائر مأخذ فقیردن حکم دجاج یازلمشیدی
دیکك دخی دجاجده یازیلان وجهه بناء اکلی حلالدر (وکاملده ابن عمر رضی الله تعالی عنهمدن
مروی روایت اوزره دیك وغنم وخیلی اخصادن نهی نبوی علیه الصلاة والسلام واقع اولمشدر
اخصا خایه یی اخراجدر (قلت) لکن دمیری ذکرنجه نهی انجق خیله در قولی دخی واردر
بونده دخی کتب حنفیه یه مراجعت اقتضا ایدر وخروس دوکشدرمك حرامدر هکذا في التحفة
(دمیری دیرکه بروجه حدیث سابق الذکر سب دیك مکروهدر وینه آنفا اشارت اولندیغی اوزره
شافعیه دن بعض ائمه قولنه کوره دیك مجربه اوقات صلواتده اعتماد جائزدر سعید بن جبیر حضرتلرینك
بردیکی اولوب صیحه سیله کیجه لرده نمازه قالقارلر ایدی حیوان مذکور برکیجه اوتمدیکندن
سعید حضرتلری اویانه میوب صباحلدی ونماز کندویی فوت ایلدیکندن کوجنه کیدوب
ومکدر اولوب خروسه * قطع الله تعالى صوته * دیو بد دعا قیلمغله من بعد دیك مذکورك
صوتی ایشیدلمدیکنی اصبع بن زید الواسطی روایت ایلمشدر (قلت) تأمل ففي هذه القصة
حصة (اشبو حیوان دوکشور حکمی ان شاء الله تعالی بودفعه قلم فقیر ایله حیاة الحيوانذن
نقلی منوی اولان کبشده دمیری وغیریلرینك تفصیلی ذکر اولنور

﴿ ذال معجمه ﴾

(ذباب) ذالك ضمیله سنکدر وانقولیده اسودقیدیله قره سنکدر واحدی یعنی مفردی ینه ذالك
ضمیله وتاایله ذبابة در یعنی ذباب اسم جنس اولمغله مفردی تا ایله کلور دیمکی مراد ایدر وینه
وانقولیده مفرد مذکورده ذالك کسریله ذبابة دینلمسون یعنی کتابة وزننده اوقونمسون دیوب
صحاح جوهری ایله مختارنده بوخصوصده واقع بعض تعبیر وقوله دخل واعتراض ایدر مراجعت
ومطالعه اولنه (فارسیده ذبابه تعبیر یمزده واقع نکس لفظی وزننجه مکس دیرلر (قاموسده
ذباب معلومدر ونحلك واحدیها ایله ذبابة دیوب حقا که اجرای بلاغت ایلمشدر تأمل (دمیری
فاضلك ایضاح وشرحیله معانیسی عاجزانه ترجمه اولنان بیان بدیعی اوزره دخی غراب وزننده
اولان ذبابك مفردی ذالك ضمیله ذبابة در ذالك کسری ایله دکلدر یعنی کتابة وزننجه دینلمز وجمع
قلتی اغربه وزننده بالادغام اذبة در وجمع کثرتی ذالك کسری وحرف بانك فتحی وتشدیدی
وآخرنده نون ایله ذبان کلوب ذبابات کلمز واما راجز عربك * و يقضي الله ذبابات الديون *
قولنده اولان ذبابات اکرچه جمعدر لکن دیونه مضافدر یعنی قاموس ایله محیط وسائر لغاتدن
مستفاد اولدیغی اوزره تمامه وزننده اولان ذبابه دیون وسائر شیئك بقیه لرینه دخی اطلاق اولنمغله
اشبو رجز مذکور فصیحده بولنان ذبابات اول معناجه اولان ذبابه نك جمعیدر یوقسه مفرد اسم
جنس اولوب سنك دیمك اولان ذبابه نك جمعی دکلدر (قلت) وفيه محل تأمل (وسنك
کثرت اوزره اولان یره (ارض مذبة) دیرلر میمك وذالك فتحه لریله و (ارض مذبوبة) دخی دینور
وحوشی چوق یره ارض (موحوشة) دینلدیکی کبی وذباب تسمیه سی دخی حرکت واضطرابنك
کثرتیچوندر یعنی ذبابك مشتق منهی اولان ذب وذبب برمکانده مستقر اولمیوب اختلاف ایتمکدر
وبو حال ایسه ذبابده واردر وسنكك ابو الحكيم کنیه لرندندر وبو حیوان اجهل خلقدر که نفسنی
تهلکه یه القا ایدر وطیور جنسنده ذبابدن باشقه ولوغ ایدن یعنی برنسنه یی کلب وهره کبی دیلینك
اطرافیله ایچن اولمدیغنی جوهری ذکر ایتمشدر وبو ماده یی صاحب المستطرف ذکر ایتمامش
ایسه ده عنکبوت ذکرنده ان شاء الله تعالی بیان اولنور (افلاطوندن ذباب احرص اشیا یعنی
مخلوقاتك احرصی ایدوکی واجفان یعنی مژکان وکرپکلر بحکمته تعالی مرآت حدقه چشمی

غباردن تصقيل ايچون مخلوق اولوب لكن ذبابك حدقه سى كوچك اولمغله اللرينى جناب حكيم
بى علت علت حكمته اجفانه عوض قيلمشدركه انلر ايله حدقه سنى تصقيل ايدر ديديكى
منقولدر وفى الحقيقه ذباب دائما اللريله كوزلرينى مسح ايدر كوريلور (فقيردر مكه خارجا وداخلا
جسد وجبات حيوانه نه لازم ايسه اوازم كافه سنى جامع اولوب غباردن خرده بونجه دويبه
محسوسه ومنظوره ايكن ذبابك صغر حدقه سى اجفانى متحمل اولمامغله اللرى مركانه عوض
اولمشدر قولى حكمت ادل اوله مرمطالعه اولنوب بنه ذبابك اجفانى اولمامسنك حكمتنى علم مقدس
ازلى الهى محيطدر دينسه افلاطون دخى بوسوزه قائل اولور والسلام وضع بارى تعالاده اولان
حكمت حوصلهٔ قاصرهٔ بشريه بيه صغماز كه انى تعريف و بيان مقدور حكما اولمكر انبياء ومرسلين
وصديقين قوللرينه بيلدرمه سيله بيلهلر حتى ائمهٔ مفسرينك مقاتل حضرتلرى بروجه آتى اعتراف
وندامتدن مستفاد اولديغى اوزره اعجاب ايله ٭ سلونى عمادون العرش ٭ يعنى بكا عرشدن ماعدا
كافهٔ احوال كائناتدن صورك جوابى حاضردر ديه دوشدكده ذره ونملهنك امعاسى يعنى بغرسقلرى
ميانك يوقاروسنده ميدر يوقسه اشاغيسنده ميدر ديو برى سؤال ايلدكده نه ديه جكنى بيله ميوب
نفسم بنى حيفا عجبه دوشرمشيدى اشبو سؤال عفو بتيله معاقبه اولندم ديو عجز بشريتى
اقرار ايتمشدر (وينه افلاطوندن ذبابك اصناف كثيره سى واردر وعفونتدن متولده دركلامى
منقولدر (جاحظ قولنجه لفظ ذباب عرب عندنده يعنى لغتده زنبورلر ونحل يعنى بال اريسنه
وانواع بعوضدن اولان بق يعنى تخته بثنه وپره يه وبثه وناموس يعنى سورى سنكه وفراشه ونمل
يعنى قرنجه يه وسائره حمل واطلاق اولنور (اما عند الاطلاق العرفى معروف اولان ذباب كه
نعره وقمع وخاز بازوشعراء وكلاب وباغچه لر وجابرلر سنكاريله انسانه مخالط اولان سنكدن
عبارتدر وبونلر سفاد يعنى ازدواجدن وكاه اجسامدن خلق اولنورلر (نعره نونك ضمى وعينك
فتحى ايله قوريغى جانبنده اولان ايكنه سيله طرناغى بتون طوارى صوقان وكاه مركبك بورننه
كيرمكله مركبى برنسنه دوندره مديكى حالده باشن الوب كتمسنه باعث اولان ايرى وبشل وكوزى
كوك سنكدركه غالبا بوكهلك ديدكلرى اوله جقدر (وقمع زياده اسيجق هواده دوه نك وآهونك
اوزرينه قونار سنكدر (وخاز باز برنوع سنكدر ولفظ مذكور خاز ايله باز دن مركب زايلرك
كسره اوزره بنالريله بركلمه قلنمشدر واعراب ثلثه ده كسره لرينه تغير كلز (اما اصمعى خاز باز
فى الاصل حكايهٔ صوت ذباب اولوب بعض موضعده سنك معناسنه دخى كلور ديمشدر فليحفظ
(وشعراء شينك فتحى وعينك سكونى والفك مديله واحدى وجمعى برابر اوله رق اكنه سى اولان
سنكدر وشفتالوميوه سنه دخى شعراء ديرلر (وفراش پروانه ديمك اولان فراشه نك جمعيدر
(ومنقولدركه بقله بريرده زياده طورسه جمله سى سنكه استحاله ايدوب واول يرده بولنان دلكدن
اوچوب قابو قلردن غيرى برنسنه قالماز انتهى (جالينوس ذباب كونا كون اولوب يعنى مثلا بالك
ذبابى باشقه وبقرك ذبابى باشقه در واصللرى اشبو چارپالرك بدنلرندن اوناق قورد اولدقلرى
حالده چيقوب بعده ذباب اولور وانسانك ذبابى زبلدن تولد ايدر وريح جنوبك هيجاننده
تكثر ايدوب واول وقتده خلق اولنوب ريح شمال هبوبنده خفيف اولور وتلاش ايدر وذبابك
دخى بعوض كبى خرطومى واردر ديمشدر انتهى (سنكك بياض شى اوزرينه فضله سنى
وراسندن سياه اولديغى وسياه نسنه اوزرينه بياض اولديغى حالده براقديغى عجيبه در وشجر
يقطين يعنى قباق نباتنه قونماز ولهذا يونس عليه السلام بطن حوتدن بره خروجلرى آنده
اوزرلرينه جناب حكيم لم يزل شجر يقطينى انبات بيوردى زيرابدن ايمن يونس عليه السلام
اول حينده ذبابك وقوعيله دخى متألم اولوردى جسم شريفنه صلابت كلنجه يه دكين وقوع

ذبابدن مصون اولدى (بوراده دميرى درتيوز قرق طقوزده فوت اولان مشهور ابو العلاء
المعرينك ذباب ذكرى مناسبتيله اشبو ٭ ياطالب الرزق الهنى بقوة ٭ هيهات انت بباطل
مشغوف ٭ رغت الاسود بقوة جيف الفلا ٭ ورعى الذباب الشهد وهوضعيف ٭ قطعه سنى
حياة الحيوانه درج ايتمشدر اسعد فقير دخى حين تحريرده مرتجلا وعجلا وخجلا ٭ ذاتكه مغرور
اولوب اولمه ترفه سن سن اول ٭ رزق مقسوم خدايى بوزمز اصلاذات وتاب ٭ شيرى سيرايت
كيم مفاوزده كززيرلاشه يى ٭ كتراولمشكن مكس اولدى الوف شهدناب ٭ نظم ركيكيله ترتيبكنه
يعنى تركى يه چويرمه سنه قالقشمشدر معذور اوله (بخارى وابو داود ونسائى وابن ماجه وابن
حزيمة وابن حبان (اذا وقع الذباب فى اناء احدكم فليمقله فان فى احد جناحيه داء وفى الاخر دواء
وانه يتقى بجناحه الذى فيه داء) حديث شريفنى روايت ايتمشلردر وروايت نسائى وابن ماجه ده
(ان احدى جناحى الذباب سم وفى الاخر شفاء فاذا وقع فى الطعام فامقلوه فانه يقدم السم و يؤخر
الشفاء) واقع اولمشدر كه مألرى شراح بيانجه سنك قنادلرينك برنده كندوبى انكله وقايه
ايديجى داء يعنى سم وديكرنده دواء وشفا اولوب ذباب ايسه سمى قنادينى القادهء تقديم وشفالوسنى
تأخيرايتكله در وقتاكه برطعام بولنان قابه قوندقده تماميله طالديرك تاكه خارجده قلان شفالو قنادى
او طعامه كيرمكله سمنى وضرربنى باذن الله تعالى دفع وازاله ايدن تنبيه طيب طيبسنى ناطقدر
(قلت) جامع صغيرده ينه بخاريدن (اذا وقع الذباب فى شراب احدكم فليغمسه ثم لينزعه
فان فى احدى جناحيه داء وفى الاخرى شفاء) لفظ شريفنده مضبوطدر وشراح شرابى ٭ ماء
او غيره من المايعات ٭ ديو شرح ايلمشلردر (دميرى اشبو حديث شريفه خلاقى اولمايان
اعتقاده مجبسى بولنميان اشخاصدن بعضيلرى اشبو حال نيجه اوله بيلور وسنكك قنادلرنده داء ايله
شفاء نه كيفيتله اجتماع ايدر وذباب نفسنده بو كيفيتى نيجه بيلور حتى جناح دائى وقوعنده تقديم
وجناح شفايى تأخير ايده وبو فعلنه سبب ندر ديو ايلديكى اعتراضه خطابى (اشبو سؤال
يا جاهل وياخود متجاهلدن صدور ايدر زيرا دانا وعاقل كندو نفسنده وسائر حيوانات نفسلرنده
بولور وكوركه ذات حيوانده بربرينه ضد اولوب ملاقات ايتدكلرنده تفاسد ايده جك حرارت
وبرودت ورطوبت ويبوست جمع اولمشدر وبونلرك بينلرنده تفاسد ايسه دركار ايكن حق تعالى
حضرتلرينك اشبو اشياء متضاده نك بينلرينى تأليف واجتماع واتفاقلرى اوزرينه حكمنى وبو
امزجهٔ متضاده نك ائتلاف واجتماعلرندن حيوانك بقا وصلاحنى مستدعى اولان قوانك خلقنى
دخى كورر وتصديق ايدر وبو بويله ايكن بر حيوانك ايكى جزء وعضونده داء ايله شفانك اجتماعنى
جزم وتصديق لايق شان عاقل اولديغى وارستهٔ دليل ديكردر زنبوره مسدس الشكل خانه لردن
بيت عجيب اتخاذينى وانده عسل پيدا ايتمسنى وذره وقرنجلره اكتساب قوتله ادخار ينى الهام ايدن
جناب خالق وفاطر عزشانه وبهر برهانه اشبو مضمار تكليف ومدرجهٔ تعبد وامتحان اولان عالم
دنياده ابتلا حكمتنه بناء داء جناحنك تقديمنى مخلوق اولان ذبابه الهامه قادردر وبو خلق
والهام خصوصى قطعا اعتراض اولنماز ديو جواب صواب نصاب ويرمش وهر برشيده حق
تعالانك حكمت ومصلحتى واردر ديوب ﴿ وما يذكر الا اولوا الالباب ﴾ مكرمه سيله
جوابنى مسكى الختام قيلمش ديدكدنصكره دميرى شافعى بندخى ذبابى كوروب تأمل ايلديكمده
صول قنادينى قونديغى طعامه القا ايدر يعنى صاغنى صوقمز بولدم صاغ دوايه مناسب اولديغى كبى
صول دخى دائه مناسبدر ديرم واشبو حديث شريفدن ذباب صولو شيئه دوشوب هلاك اولدقده
اول شيئى تنجيس ايتميه جكى مستفاد اولور كه ذبابده نفس سائله يعنى اقيجى قان يوقدر واشبو عدم
تنجيس دخى قول مشهوردر وبرقواده ساترمبته لركبى ذباب دخى تنجيس ايدر وبوندن ذباب

و بعوض کبی عموم وکثرت وقوعی اولان حیوان تنجس ایتموب خنفسا وعقرب کبی وقوعنده
عموم اولمیان حیوان تنجس ایده جکی استنباط اولنور لکن منازع فیها اولان میتهٔ اجنبیه ده در
امادودالقز وفواکه و پینروسر که قوردی کبی نشئت ایتدیکی شیده هلاک اولسه لر بعض عظمای
شافعیه نک یانلری اوزره اول شیئی تنجس ایتمزلر * وحکی الدارمی فی المسئلة ثلاثة اوجه ثالثها
الفرق بین القلیل والکثیر ومحل ذلک مالم یتغیر به لکثرته فان کثر وتغیر به فالاصح انه ینجسه ومحله
ایضا اذا وقع فیه بنفسه فان طرح فیه ضر * یعنی دارمی بو مسئله ده اوچ وجه نقل ایلدیکه وجه
ثالث قلیل ایله کثیرک بینلرینی فرقدر و بونک محلی یعنی تصویر مسئله سی اکر ذباب کثیر
اولوب ایسه تنجس ایدر کرک دوشدکاری شیئی تغییر اینسونلر کرکسه ایتمسونلر واما تغییر ایدرلر
ایسه قول اصحده تنجس ایدرلر لکن بو دخی ذبابلر اول شیئه بنفسه دوشوب هلاک اولدقلری
وقتده در واما ذبابلر القوب اول شیئه اتیلور ایسه ضرر وبرر دیمکدر لکن عبارهٔ مذکوره نک مفادی
بومیدر یاخود تصویر مسئله سی تعبیر آخر ایله میدر فقیره جای اشکالدر بناء علیه عین عباره
تحریر اولندی معناسی هرنه ایسه مطالعه واستخراج بیوریله و بوندن باشقه کتب حنفیه یه
دخی مراجعت بیوریله والله تعالی اعلم (فرع) جاحظ وغیریدن سبقت ایدن نقل اوزره
ذباب لغتده زنبور وفراش ونحل وسائرلرینه اطلاق اولندیغی درکار و ذبابدن اولان نحل ناره
داخل اولماز مأنده اولان خبر ایله حضرت علی رضی الله تعالی عنهک عسل وصفنده * انه
مذقه ذبابة * کلامنده آری ذباب جنسندن قلندیغی آشکار ایکن ذکر اولنان (اذا وقع الذباب فی اناء
احدکم الخ) قول نبویسنده اولان علی قائله الصلاة والسلام غمس یعنی بروجه محرر طعامه تمامیله
طالدرمق اوزره امر که یا امر ارشادی ویاخود امر ندبیدر حیوانات مذکوره نک داخل اولمسی ظاهر اولوب
فقط بال آریسی استثنا اولنور که غمس دلیل دیکر ایله قتلی حرام اولان اول آرینک هلاکنی
مؤدیدر انتهی مانقله اسعد الفقیر من حیاة الحیوان (قلت) بعض شروح جامع صغیر هامشنده
شفا اولان جناح ذباب یعنی وسم اولان یساری اولدیغی طحاوی ذکر ایلمشدر عباره سی و بعض
شروحنده دخی بعض حذاق اطبا ذبابه ده اصردقده حاصل اولان قاشنمه ایله قیارمه دلالت
ایتدیکی اوزره قوهٔ سمیه واردر اول قوت ذبابه سلاح منزله سنده اولوب کندویه اذا و بریجی
شیئه سقوط ایتدکده سلاح مذکور ایله تلقی ایدر بنابرین حضرت شارع علیه الصلاة والسلام
سمیت مزبوره یه جناح آخرده بادی جناب رب حکیم عزوجلک ایداع ایلدیکی شفا ایله
مقابله یی امر ایتمشدر تا که باذنه تعالی ضرری ازاله ایده تحقیقی دخی اسعد فقیر کوره که بوراده
درج ایلمشدر وآنفا اشارت اولنان نحل ناره داخل اولماز خبری مسند ابو یعلی ده اولان (عمر الذباب
اربعون لیلة والذباب کله فی النار الا النحل) حدیث شریفیدر که تحفه ده یازلدیغی اوزره
ذبابک ناره دخولی ذبابه عذاب اوله رق اولمیوب انجق اهل نار اوزرلرینه تعذیبا قونملری ایچوندر
یعنی سمندر آسا ذباب ذوقیاب عذاب اولمیوب آلت عذاب اولورلر دیمکدر (صاحب المستطرف
اشبو ذباب مطلبنی حیاة الحیواندن غایت اختصار اوزره معنی بها اقوالی آنفا تحریر اولنان
کیفیت اوزره اسئلهٔ مقدره یه جواب اوله رق اخذ ایدوب یعنی انجق (الذباب وکنیته ابو جعفر
وهو اصناف کثیرة تتولد من العفونات قد جمع الله فیه بین اشیاء متضادة وهی الحرارة والبرودة
والرطوبة والیبوسة وان الذی الهم النحلة ان تتخذ البیت العجیب الصنعة وان تعمل فیه والهم
الذرة ان تکسب قوتها وتدخره لاوان حاجتها الیه هو الذی خلق الذبابة وجعل لها الهدایة
والف بین هذه الاشیاء المتضادة فله فی کل شیء حکمة وما یذکر الا اولو الالباب (ومن عجیب امره
انه یلقی رجیعه علی الابیض اسود وعلی الاسود ابیض ولا یقعد علی شجرة الدباء وفی الحدیث

(اذا وقع فی اناء احدکم الذباب فلیمقله فان احد جناحیه داء وفی الاخر دواء وان من طبعه ان یلقی
نفسه بالجناح الذی فیه الداء) عباره سیله اکتفا ایتمشدر لکن ومن العجایب المختلطة قبیلندن
اوله رق عبارهٔ مذکوره ومن عجیب امره دن الی اخره واقع اولان اقوال ترجمهٔ معلومه ده حیوان
مذکورک غریب امرندن اوله رق رجیعی بیاض شی اوزرینه وضع والقا ایدرسه سیاه وسیاه اوزرینه
القا ایدرسه بیاض اولور ایمش و بری دخی قباق یپراقلری اوزرینه قونماز ایمش وسنک
اطعمه واشربه دن برینه سقوط ایدر ایسه مجموعنی اوشیئه ادخال ایدوب اخراج وطرح
ایتمکدر بنابرینکه اثرده وارد اولدیکه سزلردن برینک قابنه سنک واقع اولدقده سنکی دالدیروب
صکره اخراج ایلیک زیرا جناحلرینک بری علت وداء ودیکری علاج ودوادر وطبیعتندندر که
برشیئه نفسنی براقدقده ابتدا داء وعلت اولان قنادنی وضع ایدر کلماتیله ترجمه اولنمشدر
والسلام (باعث ایجاد کائنات علیه افضل الصلوات والتسلیمات افندیمزک محض نور اولان
وجود همایونلرندن ذباب دور اولدیغی یعنی اصلا قونمدیغی خصایص نبویلرندن اولدیغنی
ابن الخطیب زیب سطور مستطرف ایتمشدر وثیاب شریفه لرینه قونمدیغی تحفه ده مضبوطدر
(خواص) جاحظ دیر که سود کندس یعنی ترکیده قوندز تعبیر اولنان نبات ایله چالقنوب اوطه وخانه یه
اول سود نضح اولنسه یعنی صاچلسه سنک داخل اولمازوسنکک باشی قوپاریلوب سائر بدنیله اریسنک
صوقدیغی براوغوشدیرلسه المنی تسکین ایدر سنک احراق ومحق اولندقدن صکره بال ایله قارشدیریلوب
داء ثعلبه سورلسه توی بتزر وذبابک بونلردن باشقه خواصی واردر مأخذ اولان حیاة الحیوانه باقیله
(قلت) موسم حجده منی ده خلقک کثرتی وحلویاتک وفرتی واحیا واموات دن حیوانات واوساخک
زیاده لکی وشدتی وار ایکن سنکک آز بولندیغی غریبه سی صاحب التحفه یازمشدر (اهل عرفان
وحکمت رزقدن حبوب کفافه راضی اولمیوب بو باغچهٔ خزان انجام عالم کوزینی مافوق شکوفه های
رنکارنک تمنا ته دیکنلری شجر وریاحین خدایی نابته راضی اولمیوب کوش فیلدن خروج ایدن آبه
نیل تمناسیله بلا اذن قولاغنه بلکه دام هلاکنه قوندقده ضرب اذن فیل ایله هلاکه رسیدا ولان ذبابه
بکزتمشلردر بعض بلغا هجوم ذبابدن متأذی اولدقده * هو ذباب السیف لاذباب الصیف * دیمشدر
(قلت) فتأمل معناه اللطیف فانه کالطیف (صاحب المستطرف حیاة دمیریدن اخذا * ان الذباب
اذا مات والقی علیه برادة الحدید (وعلی نسخة الدمیری فنثر علیه خبث الحدید عاش * دیمشدر که
مألی سنک اولدکده اوزرینه تیمورک کیفیت معلومه ایله حاصل اولان فضلات مسماسی دوکولدکده
حیات بولور دیمک اوله جق ایسه ده فقیر تفهم ایده مدم آیا سنک اولمش کبی حس وحرکتدن
قالدقده دیمکمیدر بیلم زیرا بی روح اولدقده مادهٔ آهن نتیجه دیرلده بیلورم باذن الله تعالی سر بله
احیاء موتی اکرچه واقعدر ومعتقدیمزدر لکن معجزه اوله رق مستثنادر (حکم) دمیریٔ شافعی
دیر که هر نوع ذباب اکلی حرامدر لکن بونده حلال اولان وجه دخی اولدیغنی رافعی شافعی حکایه
ایتمشدر امام ماوردی فقهاء کرامدن بعضیلری حبوبات کبی مأکولاتدن تولد ایدن ذبابک اباحه سنی
نقل ایتمشدر وظن ایدرمکه اشبو قولی قائل اولان ذاتک مرادی فواکه دن متولد ذبابک اباحه سی
دیمکدر صاحب التحفة الحنفی دخی هر نوعنک اکلی حرامدر زیراقهستانی وفتاوای هندیه ده
ذکر اولندیغی اوزره ذباب حشراتدندر (وامداد فتا حده کل طعام وشراب وقعت فیه دابة
لیس لها دم فماتت فیه فهو حلال اکله وشربه ووضوئه) حدیث شریفی مذکور دردیمشدر (ذئب
بهمز ولا یهمز یعنی اشبو حیوانک فارسیده آدی کرک اولوب قورد دیدیکمز جانورک اسم عربیسی
اولان لفظ مذکورک دمیری بیاننجه عین الفعلی هم همزه وهم یا ایله اوقنور لکن اصلی مهموز
العیندر مؤنثی ذئبه در وجمع قلتی افعل وزننده اذؤب وجمع کثرتی کرام وعربان وزننده ذئاب وذؤبان کلور

وبوجانور حاطف سيد مرحان ذوالشر علس سلق دخى تسميه اولنمشدر وديشبسنه
سلقه وسمسام دخى ديرلر وكنيهٔ شهيره سى ابوجعده در جعده قيونه ودخى وقت بهاره ده
آچيلور وچابك صولر كوزل قوقولى بر نباتدر بو صورتده كركه بو كنيه ضد ايله تسميه قبيلندندر
زنجبيه منوره آدينى قومق كبى وكول رنكنده اولان رنكك آدى اولان عبش ايله دخى توصيف
اولنوب ذئب اعبش وذئبهٔ عبشان دخى ديرلر آچلغه ارسلان ايله قوردن زياده صبر وتحمل
ايدر حيوان يوقدر لكن اسدك اكلده حرصى اشدايكن براز ايام آچ اولهرق طورمغه تحمل ايدر
وقردك مأواسى مأكلدن تهى وكدى اكثر ايكن برشى بولهمدقده نسيم ايله اكتفا ايدوب يعنى
روزكارى قوت ايدر وخرما چكردكى قوردك معده سنده ار يموب عينى ايله دبردن چيقار ايكن
كمكى اريدر وحيواناته دبشبسنه اشدقده برمدت چاتشوب قالور قورد وكلب ودب دن
ماعدا يوقدر حتى ذئب ايله چاتشدقلرنده اوزرلرينه برى هجوم ايدوب قتل ايتسه دخى ابريلوب
حمله وياخود فرار ايده مزلر لكن بو حالمرنده بولنمرى نادرجه اولور زيرا اشمق موسملرنده
تفسلرينى كيفيت مذكوره دن خوفا انسان اياغى باصمامش يره چكلوب آنده دركار اولورلر
والتحام حيننده محجزلرى كيفيتى جاحظ احمد بن مثاذن شويله نقل ايتمشدركه احمد مذكور
صحراده برقرمش قورد تصادف وهجوم ايدر مخلص بولهميوب هلاكنه متيقن ايكن بنه قرمش
برديشى قورد اوخلالده ظهور ايتمكله بونى براغوب اكه چتار والتحام ايدر احمد دخى اجلى
كلبوب مظهر مددغيبى اولمغله اجلرى كلمش قوردلرى سيفيله قتل ايدوب خلاص بولور
(وذئب ذئبيه مضجعا على الارض سفاد ايدر يعنى آينك آيني كبى دبشبسنه ارقه سى اوزره ياتمش
اولديغى حالده آشوب كوپك كبى ايتمز وقورد يالكزلغى سورونعدى قصد ايتدكده ايزقولليوب حيوان
وانسانه اردندن صحرايوب يافملروا كل ايلديكى شبدن ارتوب برآقديغنى من بعد عودت ايدوب بيز
وقورد تيقظ ايله كندوبى احتراس ونومله استراحت ايچون بركوزينى يوموب وديكر كوزينى
آچوب وبعده قپالوسنى آچوب وآچيغنى قپايوب بو وجهله بركوزه اكتفا ايله او يوديغى عجايبات
طبيعيه دندر وحيوان مذكور باشى بوش كزركن عوعوى زياده ايكن طوتلدقده عصا دكل
بچاغله پاره پاره ايتسه لر قطعاسسنى چيقارمز وقوهٔ شامه سى شول شدته ايمشكه برفرسخ يردن
قوقويى الور ايمش وقيون سوريسنه كلب محارسك رواحدن صباحه دكين تيقظ وقور يمقله
تمام اويقوسى وفتورى كلوب اويويه جغى هنكام اولان وقت صبحده صوله ايدر وقورد
بوسنى قيون پوستى ايله جمع اولسه جلد شاة تمعط ايدر يعنى قيوندريسنك تويلرى دوكولسى
وقوردك ورق عنصله يعنى ياباني صوغانك يپراغنه بصديغى آنده هلاكى خاصهٔ عجيبه در
وزياده سيله آجقدقده اولومغه باشلر وصوتنى ايشيدن قوردلر باشنه بريكوب برلرينه نظر
ايدرك طورورلر وبوانثاده ايچلرندن بريسى دونديكى كبى باقيلرى اوزرينه صحرايوب تماميله
يبرلر واوآج قورده شريك اولورلر وبرانسانه تصادف ايدوب مغلوبى اوله جغنى حس ايتدكده
جنسندن استعانه اوزره آجى آجى عوعوه باشلر قوردلر ايشيدوب اوانسانه جمله سى بردن قصد
اتلاف ايله هجوم ايدرلر لكن اول آدمى طورانوب بريسنى ادماء ايدريعنى اوانسان برينك قاننى
چيقره بيلورسه انسانى براغوب او مجروح قوردى پاره لرلر وبوفرجه ده انسان قوردلردن قورتيله
بيلور كرك كرك آدمى وكرك حيوانده قان رايحه سى شم ايتدكده اوآدمى ناسك قلب يوندن
اشدى واسدى وسلاح جهتدن اكثر وادمى اواسه دخى ناب اهلاكندن قورتيله مز ديمشلردر
(قلت) اكن بوسوز غالبا باروت ظهورندن مقدم اولمق كركدر كرك ترده قالدى شيرى برصبى
دخى الينه تفنك ويريلوب جاقدرلدقده انيده طوب بولنه كيده رزذئبك كندوسندن خوف ايدنه

هجوم وجسوردن خوف ايلمك دأب طبيعيسيدر (عرب العرب ذئبك اوصاف مختلفه سيله ضرب
مثل ايدوب ذئبه نسبتله (فلان اغدر من ذئب واحيل من ذئب) و (اخبث) و (اخون) و (اعتى) و
اغوى) و (اظلم) و (اجرى) و (اكسب) و (اجوع) و (انشط) و (اوقح) و (اجسر) و (ايقظ
و (اعسق) و (الأم من ذئب) ديرلركه صره سيله فلان كس قوردن زياده غدر ايديجى وحيله كار
وخبيث وخائن وازغون وظالم وچابق وقازنيجى وآج ونشاطلى وجفتلشيجى وجسور واو يانق
ولئيم دردبمكدر ودخى (فلان اخف رأسا من الذئب) ديرلركه قورددن باشى خفيفدر ديمكدر كه
اشارتى كچديكى اوزره قوردك يعنى چابق او يانوردن كنايه اوله جقدر (قلت) بالاده امثال
بابنده ذكر اولنديغى اوزره * من استرعى الذئب الغنم فقد ظلم * دخى امثالندندر كه مفادى
قوردى قيونه چوبان ايدن تحقيق ظالمدر ديمكدر اكن بونده ظلمى قيونه ايتمش اولور معناسى
ظاهر ايسه ده رعى غنم شاننده اولميان قورده ظلم ايتمش اولور معناسنى دخى عبارهٔ مذكور
محتملدر زيرا مفعول محذوفدر فتأمل انتهى قاله الدميرى والاشبيهى (خواص) دميرى ديركه
قورد باشى كوكرجين كومسنه آصلسه كدى وسائر مؤذيات بناشه مز وخايه سى دوشق قيلنوب
وسعترله قار يشق ملح ايله طوزلنوب بعده برمثقال جرجير يعنى كرفس صوينه صوقيلوب اول صوبى
وجع خاصره سى اولان ايچسه شفاياب اولور وكيفيت مذكوره طوزلنان عضو مذكور اسيجق
صو وبال ايله اصلانسه يعنى اسيجق بال شربتنه قونوب ايچلسه ذات الجنبه نافعدر وقانى
جوزياغنه قاتيلوب قولاغنه طامله دلسه صممى دفع ايدر وقوردك دماغى سداب وروغن زيت ايله
اذابه اولنوب جسده سورلسه يردن ظاهر وباطن بدنده حاصل هر علته نافعدر (حكم) اكل
ذئب نابيله تقوت ايتديكيچون حرامدر كذا فى الحياة وتحفه ده كلب حكمنده جميع انواع كلابك
اكلى حرامدر ديو يازار وقورد دخى كلب نوعندندر * را مهمله * (رخ) رانك
ضمى وآخرنده خاء معجمه ايله برطائر عظيمدر صين جزايرنده يعنى چين جانبنده اولور ايمش
جاحظ ذكر نجه هر جناحى بيكر قولاج طولنده ايمش (حكايه) طير مذكور ياور وسنك قنادى
تو يلرندن اولمق اوزره برقربه صوايچنه صغار برتويى كندوسنده اواوب عجيبه اوله رق ناسه كوسترن
اهل مغربدن برتاجر نقل ايتمشدر ديو ابو حامد الاندلسى شويله حكايت ايدركه تاجر مذكور
بن جزاير چينه لاجل التجاره برسفينه ايله كيدر ايكن فورتنه وقوع بولوب باد شديد مخالف
بزى برجزيرهٔ كبيره سمتنه كتوردى واخذ آب وحطب وآرام ايچون اول اطه يه چيقدق وجزيره ده
اوزاقدن يوز ذراع يوكسكلكده باهر اللمعان وبراق برقبهٔ عظيمه كوردك نجبا تقرب ايلديكمزده
بيضهٔ طير رخ اولديغنى بيلوب طاش وسائر سنكين شيلر ايله كسر ايتديكمزده ايچندن تويلنوب
چقمسى يافلتمش ذى روح طاغ پارچه سى قدر بر رخ بلچى ظهور ايتدى ذبح ايدوب وقنادلرينك
ريشه لرندن سوروكليوب كاره كتوردك ولحمندن برمقدار جزيرهٔ مذكوره ده نابت اشجاردن
قطعه له طبخ واكل ايلدك واول كيجه اوراده بيتوتت ايتدك اكلده آق صقاللو بولنانلر صباحده
قره صقاللو اوله رق داخل اولديلر يعنى صقاللرى قراردى وطعام مذكوردن تناول ايدن قره
صقاللى وكنج اولانلرمن بعد شيبه كورمديلر يعنى صقاللرى اغارمدى واوطعامى پشورديكمز
حطب عود شجر نشابدر ديديلر (قلت) قاموس اشارتنجه ياى تصنيع اولنور برنوع شجر ايمش
تاجرحاكى ديركه وقتاكه آفتاب طلوع ايتدكده صو وحطب آلوب سفينه يه كيردك وريح موافق
دخى هبوب ايدوب فلك لنكر اقامت ايتمك اوزره ايكن برده سياه وكبير بلوت كبى طير رخ اياغنه
سفينه دن اكبر برصخرهٔ عظيمه آلوب هوادن اوزريمزه طوغرى كلدى ومركبه محاذى
اولدقده سرعتله سنك اكبر مذكورى براقدى لكن بفضله ولطفه تعالى سفينه يه راست كلميوب

بحره دوشمكله نجات بولوب وتيور آقوب صاوشدق اشته طيرمذ كورك هنوز يورطه دن چيقميان
وكوكى يند ه فلان جناحى ريشه لرندن بريدردبوب ريشهٔ مذكوره يى كوستردى ديمشدر
(قلت) سباحلرك حالى معلومدركه حبه يى قبه ايلدكلرى ضرب مثلدر لكن بومقوله
حيوان كورلمش شى دكلسه ده تحت قدرت الهيه ده اولان ممكناتدندر ﴿ وهو على كل شئٔ
قدير ﴾ (رخمة) رانك وخانك فتحه لرى ايله خلقنده نسره يعنى كركسه شبيه طيرابقع يعنى الاجه
برقوشدر وجمعى ينه فتحتيله رخمدر (قلت) يعنى رخم اسم جنس اولوب مفردى تا ايله در
ديمكدر كما صرح به الدميرى و بعض لغتده رخمه قرتال ديو محرردر (ام جعران) (ام رساله)
(ام عجيبه) (ام قبس) (ام كبير) كنيه لريدر و بوطيره (انوق) و (ذات الاسمين) دخى ديرلر (طير
مذكورك وحشت آباد اولان كوه وصخورده ودشمنندن دور يرلرده يووه اتخاذى طبيعتندندر ولهذا
عربده شئٔ ممتنعده * اعزمن بيض الانوق * ضرب مثل اولمشدركه مثلا شوشى انوق يورطه سندن
نادردر يعنى بولنمز ديو شئٔ نايابده ونادرده استعمال اولنور (دميرى انوق ذكر ايلديكى حرف
الف بابنده انوق رخمه نك ديشيسنه اطلاق اولديغنى مبرد كاملنده يازمش ايسه ده ائمهٔ عربيه دن
خليل عروضى اركگنه اطلاق اولنور زيرا عربك محالده اولان مثل مذكورى معناسنه انسب
اولان اشبو اطلاقدر كه اركك يورطه مز و بيضهٔ ذكرى اراده محالدر ديمشدر (وقالى اما البسنده
انوق اركگنه وديشيسنه اطلاق اولنور ديدى ديمش وانوق اسوددر وعرف خروس كبى
عرفى واردر وياخود اصلع الرأس اولوب منقارى صارى اولديغنى باب مذكورده ذكر ايتمشدر
و بوطيرك ديشيسى اركگندن باشقه سيله چفتلشمز واكثريا بر يمورطه يمورطليوب او يمورطه دن
ايكز چقر و بوم وغراب كبى لئام طيوردندر يعنى طيوردن شأمت توهم اولنان اشبو اوچ
قوشدر حتى عربك ينه ضرب مثل اوله رق استعمال ايلدكلرى فلان كيمسه رخمه دن احمقدر
مفهومنده اولان * احمق من رخمة * قوللرنده حمق رخمه يه تخصيصلرى لئامت مذكوره يه
ونجس تناول ايلديكنه مبنيدر ديمشلردر (خواص) رخمه نك تويله بر محل تو تسولنسه هوامنى
قاچرر و زبلى شراب سركه سيله ازيلوب برصه سورلسه اولكه يى بدندن ازاله ايدر وچكرى
كركى كبى كباب اولدقدنصكره سحق اولنوب وغبارى صويه قارشديريلوب على التوالى اوچ
كون اوچر نوبت مجنونه ايچرلسه شفا بولور و باشى وضع حمله زحمت اوزره اولان خاتونه
تعليق اولنسه سريعا وضع ايدر وقانصه سنده يعنى بغرسغى مثابه سنده اولان شيئك اوزرنده
بولنان صارى درى قوروديلوب وسحق اولندقدنصكره بال شربتيله نوش اولنسه هرسمه نفعى
واردر و باشنده اولان كنب باشه تعليق اولنسه وجع رأسه نافعدر (حكم) اكلى حرام اولديغنى
دميرى بورادهوانوقده ذكر ايتمشدر

﴿ حرف الزاى ﴾

(زامور) توحيدى بيانجه
برظريف ولطيف ومبارك سمك صغيردر بالطبع اصوات ناسه الوف ومائل واستماع صوت
بشر ايله مونس اولمغله سفينه لرك اطرافندن سكاننك اصواتندن متلذذا آيرلماز وسفينه نك
كسرينه سوء قصد ايدن حوت اعظمى كوردكده فى الحال صچرايوب وقولاغنه كيروب تزميرده
مستمر اولور واونهنك كيرشول صورتده واردكه خلاصه چاره بوله ميوب كنديني كناره آتروب برقيا
بولوب قوجه قفاسنى زامورى اخراج دغدغه سيله هلاك اولنجيه دكين چاربمه باشلر و بووجهله
كبرركيدر ولهذا ركاب سفن اول نمك بحرام اولميان سمك مباركه حوت كيبردن سلامت
مصلحتى ايچون القاى لحومات ايله اكرام وحرمت واظهار محبت ايدرلر و بوتقريبله اطراف سفاينه
ملازمت ايتديرلر وماهىٔ مكرم اولديغيچون آغلرده چقدقده صيادلر درآن دريايه صاليويررلر
(قلت) فى الحقيقه بر مبارك حيوان ايمشكه خصلت مذكوره سنك اشبو حكايه سى تحريرى

بادئ نشاط اسعد فقير اولمغله * اى امور خلقده مأمور استراديسك راحتى * ايله هر بر امر حق
حكم تدبيره اساس * اصدقايه اطف واحسان اهل شره قيل عقاب * تاكه زامور مبارك كبى
اول محبوب ناس * قطعه سن بديهة نظم ايتمشدر (صاحب المستطرف سمك مذكور زامورك رزا
طن فيها دن ماعدا صراحة كرك اشتقاقنه وكرك قنغى بحرده اولورا كا دائر ومادهٔ اذاسنه متدائر
غالبا عربستانده معروف ومعلوم اولديغنه بناء خصلت موانست محرره سندن باشقه برنسنه
يازميوب فقط سمك كبيرك كوشنه كير يشنى بيانده * دخل فى اذنه ولصق بها وطن فيها الخ *
عباره سنى يازوب ومأخذى اولان حياة الحيوان دميريده دخى * وثب الزامور ودخل اذنه ولايزال
زامرا فيها الخ * ديو تحرير ايدوب لكن يوك بالغك زامور صغيرك يالكز قولاغنه كيرمك وسلمك
شغلرى ايله متأذى اولمسى واوسبيلردن اولسى ظاهرا معقول كورلميه رك تتبع اولندقده قاموسده
* زمير كسكين نوع من السمك * عباره سنده كوريلوب بوندن غيرى بر حال يازلمامش ايسه ده
شارح قاموس الشيخ السيد مرتضى قدس سره سمك مذكورك صورتنده بر يومرى ديكنى اولور
وصيد اولندقده سلنور ديوب وجه تسميه يى وآلت اذايى كوسترمشدر (استانبول خليجنده
جمله نك معلومى اولديغى اوزره لوفر بالغنه شبيه قولاقلرنده بر سمبنلى ديكن اولوب صيد اولنوب
اله الندقده چاربوب نعوذ بالله تعالى لسع عقرب كبى تأثير ايدر تيراقونيه آدنده بر سمك ايله ينه
قنا ربالغجه سى اطرافى كبى صيغ وقومسال سواحلده اولور ديكنلى وآرسا ن ادلو برخرده
بالق اولوب كرك بو بالقلرك وكرك بحار عالمده زامورده يازيلان كيفيت اوزره قولاغنه چقان بالق
اولديغى اطرافيله بلنلر وار ايسه شقه به تحرير ايله كتاره الصاق برله ايضاح مطلب ايلملرى
كوزل اثردر (زرافة) قاموس قولنجه سحابه وزننده بردابه نك اسمى وجماعت ناس وعلى لغة
ناسدن اون نفر معنالرينه وفاء الفعلى يعنى رأسى على لغة مضمومدر لكن مشهوره دكلدر
وزرافة ايكى معناى مذكورلرده دخى زاينك ضمى جائزدر و بومضمومه ايله اولان زرافه نك
جمعى زرافى كلور وذكر اولنان دابه يه فارسيده (اشتركاوپلنك) ديرلر بعير و بقر ونمره
مشابه اولديغيچون وعنق طويل اولديغندن زرافه تسميه اولنمشدر زيرا كلامى زياده وتطويل
ايدنه زرف فى الكلام ديرلر انتهى (دميرى زرافه نك كنيه سى ام عيسى اولديغنى تحرير ايدنصكره ديركه
غزالى قدس سره عجايب المخلوقاتنده يازديغى اوزره دابهٔ مذكوره حسنة الخلق اللرى يعنى
اوك اياقلرندن اوزون واياقلرى يعنى اردلرى قيصه ومجموع چار پاسى اون ذراعه قريب و باشى
دوه شى و بوينوزلرى اوكوز بوينوزى ودريسى نمر يعنى قپلان دريسى وطرناقلرى اوكوز
طرناغى وقويروغى كيك قويروغى كبى اولوب طوبقلرى انجق اردآياقلرنده در و يورودكده
صاغ اليله صاغ اياغندن باشلركه سائر چارپار بونك خلافنه اوله رق يورودكلرنده ابتدا صوللر ينى
آترلر و بالطبع تودد وموانست وتبختر يعنى علو جناب اوزره در وقوت ورزقى اوراق اشجار اولديغندن
جناب حكيم ذى الكبرياء عز شانه رعيه استغانه مصلحتى ايچون اللرينى اياقلرندن اطول خلق ايتمشدر
(تاريخ ابن خلكانده شاعر مشهور محمد بن عبدالله العتبى البصرى الاخبارى ترجمه سنده يازركه عتبئ
مومى اليه (زرافه فتح وضم زاى ايله بلاد حبشه ده اولور حيوان معروفدركه ناقهٔ وحشيه و بقره
وضبعان يعنى صرتلان ينلرنده تولد ايدرشويله كه اكرارككه ضبعان ناقه يه يعنى ديشى دوه يه آشرسه
ناقه ايله ضبع بينده برحيوان ظهور ايدر واو ظهور ايدن ولدار ككه اولوب بقره يه آشرسه زرافه
تولد ايدر بنا برين يعنى جماعتدن تولد ايتديكيچون جماعت معناسنه اولان زرافه ايله تسميه اولنمشدر
و بوسيبدن عجم (اشتركاوپلنك) ديمشلركه فارسيده اشتر جمل وكاو بقر و پلنك ضبع ديمكدر
لكن برازذوات زرافه حيوانات مختلفه دن متولده دروسيبى دخى حيوانات مختلفه فرزندلرى هنكامده .

صو باشلرینه بربکورلر وارككلری كوزقرقنلغیله جنسنه وغیرجنسنه اشارلركبه قالملری ممكن اولنلر
بوكلنورلر وممكن اولمیانلری همان بلا حل زبرجنبش ذكرده قالور وكاه اولوركه حیواناتدن
بردیشی یه براز ذكور مختلفه آشر واول دیشیدن مختلف الصور والاشكال حیوان تولد ایدر
دیمشلر ایسه ده (جاحظ بوقوله راضی اولمیوب بوسوزجهل شدید اولوب انجق عندنده بضاعه
اولمیان ناداندن ظهور ایدرمألنده كلام ایله تزییفدنصكره حضرت خلاق جل شانه مراد
ایلدیكنی خلق ایدر و بو حیوان قیام خیل وحمیر كبی بنفسه قائمدر یعنی حیواندن برنوعدر
ذكری انثاسنه آشغله تولد ایدر آتك واشكك تولدی كبی كه زرافه نك بویله جه تولدی
مشهور ومعلومدر دیمشدر (قلت) جاحظ بلیغك زرافه نك بنفسه حیواناتدن برنوع اولدیغنی
بیانده * وهونوع من الحیوان قائم بنفسه كقیام الخیل والحمیر * دیو كتنور دیكی خیل وحمیر
تشبیهنده مطالعهٔ عاجزی اوزره برنكته سی اولملیدر تأمل بیوریله (خواص)
بوخصوصده دمیری خواصندن بری لحمی غلیظدر وسوداوی الكیموسدر دیوب باشقه شی ذكر
ایتامشدر (قلت) لكن اشبوخاصه سندن اهل طب ایله مذاكره ده خیلی احكام طبیه استخراج اولنور
(حكم) زرافه نك مذهب شافعیده حل وحرمتنه دائر دمیری مرحوم اكرچه تفصیل ایدوب
لكن بزه لازم اولان اقوال حنفیهٔ كرام اولمغله صاحب التحفه مرحوم بومسئله یی كوزل تلخیص
و بیان ایلمكله مألی نقل اولنور (مولانای مومی الیه دیركه نووی شافعی مهذب شرحنده زرافه
بلاخلاف حرامدر و حنابله دن ابوالخطاب دخی حرمتنه قائلدر دیمش ایسه ده شافعیه دن
ابن الرفعه حلالدر دیمشدر وحلنی بغوی دخی افتا ایتمشدر وقواعد حنفیه دخی حل جانبنی
آبی اولمیوب بلكه مقتضیدر وقواعد مذكوره دن بری اشباه ونظائرده یازلدیغی اوزره اشیاده
اصل اولان اباحت اولوب حرمتنه دلیل قائم اولمدقجه برشیئك اصلی اوزره قالوب حرمتنه حكم
اولنمز وحرمت حكمی صكره دن قائم اولان دلیل شرعی ایله در و بوقاعده یی ابوحنیفه حضرتلرینه
شافعی حضرتلری دخی نسبت ایلمشدر وكتب حنفیه دن بدایعده امر شرعدن اول
افعال عباده حرمته دائر برحكم یوقدر دیو یازلمش واصول حنفیه دن منار صاحبنك شرحنده
بعض حنفیه عندنده اشیاده اصل اولان اباحتدر واول بعضدن بری دخی كرخی در دیو تحریر
ایلمشدر و هدایه ده دخی مسئلهٔ زرافه بوقاعده یه ارجاع اولنمشدر و مذهب شافعیه ده دخی
مختار اولان زرافه نك حلیدر وحنفیه نك قواعدی كبی مالكیه نك قواعدی دخی حلنه دائردر
(اما مغرب اللغه ده واقع اولوب مألی زرافه فتح وضم ایله سباعدندر وفارسیده اكا اشتركاو
پلنك دیرلر دیمك اولان * والزرافة بالفتح والضم من السباع یقال له بالفارسی اشتركا و پلنك *
قولی حرمتنه دلالت ایدر یعنی سباعدندر دیمشدر لكن صاحب مستطرف بحر رایقده وحیاة الحیوانده
یازیلان كیفیت تولد وخلقتنی یازدقدنصكره اصح اولان سائر حیوانات كبی ذكر وانثاسی اوله رق
برنوع حیوان اولوب بالذات تولد وتناسل ایدر دینوب وحموینك اشباه حاشیه سنده بعضلری
ضبع ایله ناقه دن تولد ایدر دیمشلر ایسه ده جاحظ كتاب الحیوانده بوقولی رد ایدر دیو محرردر

حرف السین

(سعلاة) صاحب المستطرف متشیطنه دن برنوعدر وسهیلینك نقلی
اوزره كوندزلرده ناسه تشكل ایدوب كورینان برحیواندر وكیجه لرده كورینان غولدر واكثریا غیاض
یعنی بیشه زارلرده بولنور واكر یالكزجه برانسانی بولورسه طوتوب كدینك قاره ایله اویناديغی
كبی بیچاره آدمی ایله اوینار وكاهیجه كندینی قوردصید ایدرو ببر و پنجهٔ شكاركه دوشدیكی
حینده انسان آسا امان بشك بنی قورد قاپدی دیوفریاد ایدروكاه اولوركه بنی هركیم قورتاررسه
بیك دینارو بریرم دیو اطماع ایدرلكن بواندیغی برلك سكانی بطلرله فریادینه ووعدینه قولاق

اصمزلرانتهی (وقزوینی بروجه محرر متشیطنه نوعندندر غوله مغایردر دیمشدر (دمیری مرحوم
* السعلاة اخبث الغیلان ولذلك تمد وتقصر والجمع السعالی واستسعلت المرأة ای صارت
صخابة بذیة * یعنی سعلاة غوللرك اخبثیدر ولذلك مد وقصر اولنوب جمعی سینك فتحی وعینك
فتح ومدیله سعالی كلور واستفعال بابندن اوله رق برقاریك سسی شدتلی اولوب وفحشیات سو یلكه
باشلسه استسعلت المرأة دیرلر دیمشدر (قلت) قاموسده سینك كسری و قصری ایله
سعلاة وینه كسر ومد ایله سعلاء غول ویاخود ساحرهٔ جندر دیو تفسیر اولنمشدر ودمیریٔ فاضلك
ظاهر كلامندن معلوم ومستبان اولدیغی اوزره سعلاة اخبث غیلاندن اولدیغی ایچون مد وقصر
اولنور كلامنده مطالعهٔ فقیرانه م اوزره برتوریهٔ لطیفه سی اولملق كركدر تأمل بیوریله اكره طالعهٔ
كتزانه م خلیا وهمه چیقرسه مسئله یه دائر اولمدیغندن قورقه جق نسنه دكلدر والاحدا لله تعالی
ساباش خرده بیانه مظهریتله كار افتخار دركاردر * وان خیف فیه من تعلق طرف الاعتراض *
(وفاضل مشارالیه بومطلبده جاحظدن منقول اولمق اوزره عمرو بن یربوعك سعلاندن متولد
اولمسنه وجرهمك نتاج ملائكه دن اولدیغنه دائر ومحققین اهل تفسیردن مروی اولمیان بعض
اسرائیلیات غیرمأثوره فی الحقیقه نصله ذاتلری متحقق وثابت اولان بلقیس وهاروت وماروت
وخضر وذوالقرنینك بعض قصهٔ غیرمتحققه لرینه متدائر اقوالی هم تفصیل ایلمش وهم روایات
صحیحه لرینی قبول وموهومه لرینی ادله لریله ردایدوب هله بالخصوص ابن عباس رضی الله تعالی
عنهمك روایت صحیحه سی اولدیغی اوزره هاروت وماروت ملكین اولمیوب بلكه اولاد آدم علیه
السلامدن اولدقلرینی تحقیق قیلمشدر تفصیلنه اطلاع مراد ایدنلر كرك حیاة الحیوانه و كرك
ذوالجنا حین علوم ظاهره وباطنه واقف اسرار معارف بارزه وكامنه الشیخ عبدالغنی النابلسی
الحنفی النقشبندی القادری قدس سره نك تحقیق هاروت وماروتده یعنی ملك جنسندن
اولمیوب بشر اولدقلرینه متعلق قصدلرینی مبین وناطق اولان نص قرآندن قواعد عربیه واصول
شرعیه یه تطبیق ایله بالاستخراج مستقلا تألیف ایلدكلری رسالهٔ نفیسه یه مراجعت بیوروب
ریان آب حیات تدقیق اوله لر و بورادهٔ صاحب المستطرف مرحوم ایسه اسرائیلیات
مزبوره یی بالكلیه طی ایله طوغریسی بلاغته رغبت ورعایت ایلمشدر (سمندل) سینك ومیمك
فتحه لری ونونك سكونی ودالك فتحی وآخرنده لام ایله اولدیغی مضبوط لغاتدر (دمیری ابن
سیده سمندل بردابه در دیمش دیوب بوندن باشقه برنسنه یازمامشدر (وصاحب المستطرف
برازجق تفصیل ایله ارض صین یعنی چین زمیننده بولنور برحیوان اولوب عجایب امرندندر كه آتشده
یمورطلیوب وانده یاوروچقرر وو بردن یعنی بوكندن الیمبسی طوقنور واو یعنی كیرلندكده آتشه
آتلنجه كیرینی آتش یوب یاقمدیغی حالده پاك اوله رق چقر واندن طوقنمش برمندیل روغن
زیت ایله اصلادیلوب وناره قونیلوب براززمان ایقاد قلندقدنصكره یانمدیغی محكیدر دیمشدر
(لكن قاموسده هندجابنده اولورنارده یانمز برقوشدر دیو تعریف اولنمشدر فالیوقق (سنجاب)
فاره هیئتنده اندن اكبرجه بریوع یعنی عرب طوشانی دیدكاری جاتور قدر برحیواندر وتركستان
قدیمده چوق بولنور و بالطبع حیله كار ومتكبردر وانسانی كوردكده قاچر ودرخت بالایه چقوب
وانده یوه طوتوب اشجاردن تناول ایدرو تویی قاره تویی رنكنده غایت ناعم و یومشاقدرو پوستندن
كورك یاپیلور وطبعی هرفصلده تلبسه موافقدر اعلا واحسنی ازرقیدر (اشبورنك ازرق سنجاب وبرد
مناسبتنی ومعناسنی مطالعه ایله مبردپسند اوله رق اشبو * كما ازرق جلدی من البر * د تخلیت
انه سنجاب * كلامنی شاعرعرب بلكه بلیغ با ادب كوزل دیمشدر كه مألی صغوقدن جلدیمك رنكی
كوكردكجه انی سنجاب تخیل ایدرم دیوب هرنه قدر بارد المعنی كورینور ایسه ده كو یا برده بوخلیابی

برده وسنزه تسليت ايدرم ديه جكدر (ترجمهٔ فقير) تنم شناده برودت ايله كوكردكجه * نوله تخيل سنجاب ايله اصنسم بن * بعض نسخه ده كلام مذكور شطرين ميانه فاصله و ياخود سرخله علامت نظم اولميه رق * كما ازرق لون جلدى من البرد تخلت انه سنجاب * عباره سنده كورلمش ومنثور اولمسى مطالعهٔ عاجزانه مى تأييد ايلمشدر اكر بو عباره نسخه لر ايله بحور مستعملهٔ عربيه نك ضروب وزحافاتندن برينه تطبيقا وزنه كلور ايسه همت بيور يله (خواص) لحمى مجنونه يديرلسه جنونى زائل اولور وامراض سوديه يه نفعى واردر ومفرداتده اسحاق سنجاب قليل الحراره در زيرا پوست حيوانك مزاجنه تابعدر و بو حيوانك ايسه فواكه تناول ايتديكندن رطوبتنده كثرت واردر وكثرت رطوبت مستدعى قلت حرارتدر بناء عليه يعنى قلت حرارتيچون پوستنك تلبسى محرورلر ايله شبابه صالح اولور ديمشدر (حكم) دميرى تحريرنجه اكل لحم سنجاب طيباتدن اولمغله حلالدر حنابله دن بعض ذوات حيه لرى نهش واكل ايتديكيچون حرمتيله قائل اولمشدر وجمهور شافعيه حلالدر ديوب (امام شافعينك اكلى حلالدر ديديكى بر بوعد يعنى قيرفاره سنه سنجاب شبيه دراعدى برشيده حل وحرمت تردد ايتسه يعنى ايكيسنه دخى دلالت ايدر دليل متساوى بولنسه جانب حل غلبه ايتمك قاعدهٔ شافعيه در ديو حلنه استدلال ايلديلر (لكن امام اعظم سنجاب حشراتدن اولمغله حلال اولماز ديديلر ومذهب شافعيده اكر سنجاب شرع شريفك بيانى اوزره بوغازلنوب وجلدى دباغت اولنسه اول جلدى كورك ايتمك جائزدر لكن بوغمق ايله اهلاك اولنوب دباغت اولنسه دخى قول اصح شافعى اوزره سائر ميته جلودينك شعرى كبى قيللر طاهر اولماز زيرا دباغتك قيله تأثيرى يوقدر وعلى قول بنه مذهب شافعيده جلده تبعيتله قيل دخى طاهر اولور واشبو قولى شافعيه علماسندن برطائفه تصحيح ايدوب سبكى وامثالى اختيار و عمر فاروق رضى الله تعالى عنه عهدنده او زمانده اهالبسى مجوس آيينده اولان ديار عجمدن اغتنام اولنان كوركلرى اصحاب كرام اقتسام ايلديلر ديو عمل اصحاب رضى الله تعالى عنهم ايله استدلال ايلديلر (صاحب التحفه اشبو عمل صحابه مذهبمز اولان حنفيه قولن تأييد ايدركه مذهبمزده دباغتله طاهر اولان جلد ميته نك قيللرى دخى طاهردر ديوب قهستانى وولوالجيه وفتاواى هنديه ده عدم حل لحم سنجاب مصرحدر ديو تحرير ايتمشدر (قلت) تنوير الابصار شرحى درمختارك مياه بابنده دخى ديار اجنبيه دن چقان سنجاب پوستى اكر طاهر شى ايله دباغت اولنديغى بيلنور ايسه طاهر در واكر نجس ايله دباغت اولنديغى بيلنور ايسه نجسدر واماشك اولنور ايسه افضل اولان آب پاك ايله يقمقدر وقول صحيح اوزره خنزيردن ماعدا حيوان ميته نك قيللرى وككلرى وقول مشهور اوزره سكرلرى وطرنقلرى وياغدن يعنى چر ويشدن خالى اولان بوينوزلرى وكذلك قول راجح اوزره قورسق ولبن كبى كندولره حيات و روح حلول ايتمين اعضالرى طاهر در ديو مصرحدر (سنور) سينك كسرى وفتح نون مشدده ايله كدى وصبيان لسانجه پسى در وفارسيده كربه ديرلر وجمعى سنانير كلور (صاحب المستطرفك اختصارنجه متواضع والوف برحيوان اولوب جناب حق سبحانه وتعالى انى قوللرينه فضلا فاره وسائر حشرات دفعى مصلحتيچون خلق ايلمشدر و بو حيوانك چوق كنيه واسمى واردر (حتى محكيدركه اعرابيلردن برى برسنور صيد ايلمش اعرابى ديكر كورد كده * ماتصنع بهذا الجنيدع * يعنى بو جنيدع ايله نه ايشليه جكسن ديو آدى جنيدع دخى اولديغنى بيلدرمش و آخرى دخى كورنجه * ماتصنع بهذا الخيطل * ديوب خيطل دينلديكنى دخى اكلتمش واردنجه براعرابى كوروب هراسيله * ماتصنع بهذا الهر * ديوب وآخرى دخى نام ديكرى اولان قط ايله * ماتصنع بهذا القط * ديو صوردقده سائل اخيره صاتمه جغم ديو جواب ويرد

سائل مزبور فاجعه ويره جكسن ديرصياد يوز درهمه اولور ديجك سائل بو حيوان اوزارى طوتماز بونك قيمتى يارم درهمه مساويدر ديديكى كبى صياده غضب كلوب * قاتله الله تعالى ما اكثر اسماؤه واقل قيمته * بو بلامتى بوله جق حيوانك اسمى چوق وقيمتى از ه جق ديو تعجب ايتمشدر (وحيوان مذكورك دوشهر فصل شتاده شهوتى تهييج ايدوب شول صورتده وارركه اوقرديغى هنكامده روزوشب خواهش جمع وسفاد ايله دبشيسى واركى طاملرده كزوب فريادها باشلرلر بو حركت شهوانيه لرينى كورن نيجه حره بى خجل وشرمسار وسست اندامرى نائل مرام امرحل ايدرك قرين مسار و بونيجه عزب وبيكارلرى مشتمل نشبب وفراز اولان سبيل دشوار مرور ومشتهى ومشتهاتهٔ دوچار وكيرايمش سرايل تطهيرا وچندن لبالئ تعطيلى مادهٔ استغراق خدمت صابون ايله همرنك نهار ايدرلر * وفوه السنور كطيب فم الكلب فى النكهة والفتيان يقبلن السنانير ويخبرن عن طيب افواههن وزعموا ان السكينة التى كانت فى تابوت موسى عليه السلام رأس هرة * قلت) بنه صاحب المستطرف ظاهرا سنورك اغزى رايحه ده فم كلبك بوى خوبى كبيدر كنج كسان كديلر اغزلرين اوپوب طيب افواه سنورلرى خبر ويررلر وبراز ذوات تابوت موسى عليه السلامده اولان سكينه يى رأس هره زعم ايلمشلردر مفهومنده اولان عبارهٔ مذكوره يى اترجه كتورمشدر لكن مأخذى اولان حياة الحيوانده بو عباره اصلا بولنماديغندن باشقه بوى طيب فم مشبه ده يعنى دهان هره ده ومشبه به يعنى دهن سك ده محال كورنديكندن ماعدى تجربه سى واوچه سى تره ده قالدى قبله لفظى كلب ذكرند نصكره تفوه اولنمق بيله طبع سليمك استكراه ايتديكى شيدر وعلى الخصوص ان شاء الله تعالى كلب مطلبنده بيان اولنه جغى اوزره ملائكهٔ كرامك كلب اولان محلره دخوللرينه مانع اولان رايحهٔ كريهه كلبدر بو صورتده صاحب المستطرفك مرادى بعض قرينهٔ مسامحه سى قرين نسوانك زعم باطلنى بياندر ديمكدن غيرى تأويل بولنه مدى ديكر تأويلى ومحملى وار ايسه مطالعه ايدنلركاره اشارتنه همت ايده لر لكن سكينه خصوصنى تحرير علوم مأنوس يعنى صاحب القاموس سفينه وزننده وعلى لغة سينك كسرى وكافك تشديديله اولان سكينه طمأنينت معناسنه اولديغنى ذكردنصكره اشبو ايكى ضبط اوزره قرائتى مرويه اولان ﴿ فيه سكينة من ربكم ﴾ نص شريفنده واقع سكينه يى * ماتسكنون به اذا اتاكم اوهى شئ كان لها رأس كرأس الهرة من زبرجد وياقوت وجناحان واصبحوا مسكنين اى ذوى مسكنة وماكان مسكينا * ديو تفسير ايدوب تابوت مشار اليهك ايچنده بنو اسرائيلك طمأنينتلرينى مقتضى برشى اولوب وعلى رواية شئ مذكورك زبرجد وياقوتله ترصيع اولنمش كدى باشنه بكزر باشى وقنادلرى اولوب انى كوردكلرنده مسكنتلو اولدقلرى حالده صباحلرلر ايدى ديوب روايت مذكوره نك درجهٔ ثانيه ده ذكريله ضعفنى اشارت ايتمش ايسه ده زعم مجرد اولديغنى اشارت وافهام ايلمشدر (قلت) نص شريف مذكورى شامل اولان ﴿ اذ قال لهم نبيهم ان آية ملكه ان يأتيكم التابوت فيه سكينة من ربكم ﴾ آيتى ترجمهٔ تفسير تبيانده اطرافيله تفسير اولنمغله مآلى بورايه تحرير اولنمق تنسيب اولندى (وقتاكه بنو اسرائيل اعداء ايله قتال مصلحتى ايچون على قول نبيلرى بولنان اشمويل عليه السلامه معجزه اوله رق كندولرينه برملك وسلطان تعيينى استديلر اشمويل عليه السلام دخى حق تعالادن نيازايلدكده طالوتى امر حق ايله تفسيرده محرر علامته موافق اوله رق ملك تعيين ايلدى لكن بنى اسرائيل طالوت سبط ملوك اولان يهودا ابن يعقوب عليه السلامدن اولمغله اعتراض ايدوب من قبل الله تعالى ملك اولديغنه آيت وعلامت استديلر بناء على ذلك اشمويل عليه السلام حضرت آدم صلوات الله على نبينا وعليه السلامدن برو پيغمبران ذيشان عليهم السلام حفظلرنده اولوب موسى عليه السلامدنصكره

آسمانه رفع اولنان شمشاددن مصنوع اولان تابوت موصوفی طالوت سزه حجت اوله رق کتورر
و اول تابوتك یعنی صندوقك ایچنده ر بکزجل شانه دن سکینه واردر یعنی انك اتیانی سزه سکون
وطمانینت اولوردیدی وملکلر آشکاره سمادن ایندیروب طالوته ایصال ایلدیلر (سکینهٔ مذکوره یی
قلبه سکون ویریجی تورات ویاخود زبرجد ویاقوتدن باشی هره باشی وقویروغی وقنادلری اولان
برصورت وعلی قول جنتدن چیقارلمش برالتون لکن وعلی قول بر روح ایله تفسیر ایتمشلردر تورات
تفسیرنجه حین قتالده بنواسرائیل اول صندوقی تقدیم ایتمکله نفوسلری سکونت ایدوب فرار
ایتمزلر ایدی وصورت تفسیرنجه اندن صوت ایشتسه لر نصرتی تیقن ایدوب وحین قتالده تابوت
یوررایسه یوررلر وروح تفسیرنجه برشیده اختلاف ایتسه لر اول روح انی انلره سویلر ایدی دیو
تفسیر اولنمشدر تمام قصه تفاسیرده اولمغله مراجعت اولنه انتهی (وهره نك مدت حملی اللی کون
وسباع ایچنده سنور آزوسیله اصرمق وطرناقلریله طرمه لمق فعللرینی جمع ایلمشدر که سائرلرنده
بو فعللردن بری واردر واقصرمق واسنه مکده انسانه بکزر ویاورولرینك وکندینك تویلرینی
لعاب فمی ایله برصورتده یازو وسخنی پاك ایدر که کأن اوزرینه یاغ طلا اولنمش کبی پارلر وکدی
فضلاتنی ستره کدی زیاده ایدر حتی مردارلغی دفن ورایحه سی حس اولنمسون دیو قوقلیوب
وارایسه کم اولنجیه دك اوزرینه تراب ییغار ویوسنری فاره لر قاذورات سنوری بطلریله شم ایدرلر
ایسه بوراده کدی واردر دیو میدانه چیقمزلر خوفندندر دیو بعضیلر وجه ویرمشلردر
زمخشری دیر که کدینك بالالهام اشبو فضلاتنی ستری ناسدن قضای حاجت ایدنلر کندولرندن
خروج ایدن شیئك ستر ایتمه لرینه تنبیه ایچوندر (قلت) فی الحقیقه بووجه یاقشور لکن ذکری
بجدیکی اوزره بو مقوله شیلر فرع عقل اولان فکر وترتیب لوازمندندر حیواناتده ایسه امور
ضروریهٔ حیوانیه لری آزادهٔ انتظام اولمغله فکر ایله اولمیوب انجق بحکمته تعالی ماهیتلرینه
موضوعه طبیعت خواصندندر انتهی مااختصره صاحب المستطرف (دمیری ذکرنجه ارکك
کدینك * ابوخداش * ابوالهیثم * ابوغروان * ابوسماح * کنیه لریدر ودیشیسنك کنیه سی
ام سماحدر وذکر اولنان اعرابی حکایه سنده اولان الفاظ ارککنك آدلری اولوب انثاسنه تا ایله
سنوره واررکنه سنوردیرلر ایمش ضفدع ایله ضفدعه ده اولدیغی کبی لکن قیاسا الفاظ مذکوره یه
مثلا قطه وهره کبی انثاسنه تا الحاقیله اطلاق اولیدر (حیوان مذکورك بووجه محرر آخر شاده
تهیج شهوتی دمنده فریاد واضطرابی شهوت مفرطه سندن ناشی دفع مادهٔ شهوت ایتدکجه
زائل اولماز حیثیتنده الم شدیده دوچار اولدیغندندر ودیشیسی آجقدقده یاورولرینی اکل ایدر
بعضیلر اکل مذکور اولادلرینه شدت محبتندندر دیمشدر وتولد والفت ایلدیکی خانه یه خارجنده
اولان کدیلری همجنسیکن استحسان ایدرلر ایسه کندویه ترجیح ایدرلر ومأکلده بکا مشارك اولورلر
دیو دخولدن منع ایدر ومنع مذکور ضمننده قارشو قویانلر ایله اشد محاربه ایدر هله حین هیجان
شهوتده دیکر ارککلر ایله اولدیره سی جنکی درکاردر اکر اصحاب خانه کدی طوقنمسون دیو
صاقندقلری مأکولاتی الدقده ضرب وطرد خوفندن قاچوب جای مستورده ییر وطرد ایدرلر
ایسه خصلت تملق وتواضع مستدعیٔ عفو واحسان اولدیغن بیلوب اهل خانه نك دامن
واطرافنه باشنی مسح ایدرك تملق ایدر (قلت) کدینك انسانه اقصرمق واسنه مك وسومکرملك
ویرشنی البه تناولده مناسبتی اکرچه یازمشلردر لکن مناسبت تامه سی همجنسنی خانه دن مأکل
واستصحاب رشکندن محاربه ومقاتله ایله طردی ماده سی اولمغله رشك وحسدده بشره مشارکدر
دیسه لر ایدی دخی رعنا اولوردی (حضرت خلاق وحکیم علی الاطلاق عزشانه قلب فیلده
هردن هرب خلق ایلمکله کدی بی کوردیکی کبی اوقوجه کوده سیله بچار کیدر (وسنور اوج

نوعدر که بری اهلی یعنی خانه لرده اولان ودیکری وحشی یعنی طاغ کدیسیدر که جثه ده اهلیدن
اکبردر واخری ذکری آتی سنور الزباددر وسنور زباددن ماعدالری مفترس غضوب اولمغله افتراس
ایدوب دیرینك آتی ودریسنی قوپاروب اکل ایدرلر وهره برسنه ده ایکی کره حامل اولور ومدت حملی
آنفا یازلدیغی اوزره اللی کوندر (صاحب التحفه تحریرنجه بعض علما سنورك اتخاذی
وتربیه سی مستحبدر دیمشلردر (قزوینی اشکالده ابن الفقیهدن مروی بعض سنانیرك خفافیش
یعنی یاراسه قوشلری کبی قولاغی توزندن قویریغنه دك قنادلری اولدیغنی ذکر ایتمشدر (دمیری دیر که
اکر بو روایت صحیحه ایسه مشاکله اقتضاسنجه سنور بری کبی برحیواندر فتأمل (نادره) مجاهد
نقل ایتمشدر که قاضی شریح حضورینه بر رجل کلوب آخرندن یدنده اولان بر سنوری ادعا ایلدی
انکار بنه مقارن بینه طلبنده مدعی خانه مده تولد ایدن سنورده بینه بولمم دیجك قاضی مشارالیه
طرفینه خانهٔ مذکوره یه هره یی کوتورك اکر استقرار واستمرار ایدر ایسه هره خانه صاحبنکدر
واکر اقشعرار ایدر یعنی تویلری اورپرر وار کروفرار ایسه ذی الیدکدر دیو جواب ویرمشدر فتأمل
(خواص) سنور اهلیٔ اسودك لحمندن اکل ایدنه سحر تأثیر ایتمز وطلاغی حائضه اوزرینه باغلسه
حیضی منقطع اولور وبرکیمسه کوزلرینی قورودوب کندوینی انکله تبخیر ایتسه طلبنده اولدیغی
حاجتی حصول بولور وازودیشلرینی استصحاب ایدن کیجه اویقوسنده فزع ایتمز وبرکیمسه قلب هرهٔ
سیاهی دریسندن برپارچه یه صاروب استصحاب ایلسه اعداسی ظفر بولماز حیاة الحیوانده بونلردن
باشقه خواصی واردر مراجعت اولنه وهرخواص ومعالجات اربابیله مذاکره سز استعمال اولنمیه
والسلام (حکم) صاحب التحفه دیر که سنانیر وحشیه واهلیه نك اکلی مذاهب اربعه ده حرامدر
زیرا سنانیر سبع اولدیغی ناطق روایت واردر وتحریم اکلی قهستانی وولوالجیه وهندیه ده مصرحدر
(هره نك وثمننك اکل اولنمسنده رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمك نهینی بیهقی جابر رضی الله
تعالی عنه وغیریدن روایت ایلمشدر (صحیح مسلم ومسند امام احمد وسنن ابی داودده بیع سنورده
مروی اولان نهی نبوی علیه الصلاة والسلام علی قول بیعنده نفع اولمیان سنور وحشی یه
محمولدر وبرقولده نهی مذکور تحریمی اولمیوب بلکه نهی بیع غالب احوالده اولدیغی کبی ناس
هبه واعارهٔ سنوری اعتیاد ایلسونلر دیو تنزیهیدر بوصورتده کندوسنده نفع بولنور حیوانك
بیعی وثمنی حلال اولور واشبو قول کافهٔ علمانك دخی مذهبیدر فقط ابن المنذر وطاوس
ومجاهدك نقللری اوزره بعضیلری حدیث شریف مذکورك اطلاقیله استدلال بریله خلافنده
اولدیلر (ومذهب حنفیده خانیه ده یازلدیغی اوزره بیع سنور جائز وسنورك سؤری یعنی ارتوغی
تحریما و برقولده تنزیها مکروهدر مکرکه فاره یی ییوب وعلی الفور یعنی اراسی کچمیه رك همان
اغزی بولشیغیله صو ایچه اول صو بالاجماع حرامدر واما قدوری شرحی زاهدی یه انجه
فاره یی ییوب وبرساعت مقداری بکدکدنصکره ایچرسه اول ایچدیکی صو امام اعظم عندنده
تنجس ایتمز واشبو حکملر عند الاطلاق متبادر اولدیغی اوزره سنور اهلی حقنده در وسنور
وحشی وبرینك سؤری ایسه کشف وقهستانی تصریحلرنجه هرحالده نجسدر (وشرنبلالینك
امداد الفتاحنده یازدیغی اوزره کدی آرتیغی اولان صودن باشقه صو موجود اولمدیغی صورتده
توضی کراهت تنزیهیه ایله مکروهدر (وبرکیمسه نك کدی آوجنی یلاسه ییقمه دن اول نماز قیلق
(وکدینك یدیکی طعامك بقیه سنی غنی اولوب باشقه طعام بولمغه مقتدر اولان کیمسه نك اکل
ایلمسی مکروهدر لکن فقیر ایسه ضرورتدن ناشی اکلی مکروه دکلدر انتهی (اما سنور الزباد)
دمیری دیر که اشبو سنور هرهٔ اهلی کبی اولوب لکن جثه ده اندن اکبر وقویریغی دخی اطولدر
وتویی سیاهه زیاده مائل اولوب بعضا اسمری دخی اولور وهندوسند جانبلرندن جلب اولنور
وحیوان مذکورده اولوب ومضاف قیلندیغی سحاب وزننده اولان زباد لزوجتلی سیاه کبره

شبيه كسكين ومسك قوقوسنده برطيدركه قولتقلري واويلقلري وقويريغي ايچ طرفلرندن وتويلري ديبلرندن خرده قاشق وياصسى درهم ايله طوپلنور وبوسنورك تحريم اكلى دخى قول صحيح اوزره سنور اهلي ووحشي كبيدر واما زباد اكرچه طاهردر لكن ماوردي وروياني زباد دكز كديسندن صاغيلور قوقوده ورنكده لبن كبيدركه اهل بحر يعنى سواحل وجزاير سكاني انكله دهن ورد كبي تطيب ايدرلر ديو حيوان بحريدن اولديغيچون زباد حلالدر ديمشلردر ايمدي زبادك اكل لحمي جائز اولميان حيوانك لبني اولمغله نجسدر ديرايسك بونده ايكي وجه واردر وحيوان بحري اولديغني تسليم ايله نووي دخى زباد طاهر وبيعي صحيحدر ديمشدر لكن اكلى جائز اولميان حيوان بري اولديغي صوابدر وبري اولديغي حالده زباد اكرچه طاهر اولوب اكن قيلي زباده تساقط ايله اختلاط ايلديكي ظن غالب ايسه بويله ايچنده قيلي مظنون بولنان زباددن احتراز لايقدر زيرا اصح اولديغي اوزره آدميدن باشقه اتي يينمين حيوانك قيلي اوحيواندن ديري ايكن منفصل اولسه نجسدر (قلت) صاحب القاموس مجد الدين * زباد سحاب وزننده معلوم اولان طيبدر ديوب * الزباد دابة يجلب منها الطيب * يعني زباد برچاريا حيواندر كه اندن طيب صاغيلور يعني اول حيوانك سودي عطر ياتندر ديينلري تغليط ايله * وانما الدابة السنور والزباد الطيب وهو وسخ يجتمع تحت ذنبها على المخرج فتمسك الدابة فتمنع الاضطراب ويسلب ذلك الوسخ المجتمع هناك بليطة او بخرقة * دابه مذكوره سنور اولوب خوش بوي اولان زباد اول حيوانده قويريغي كوكنك ايچ طرفنده بريكن كيردركه حيوان مذكور حركت ايدهميهجك صورتده صيق طوتولوب بريكن وسخ مرقوم قامش قابوغي ياخود بربز پارچهسيله صيريلور ديوب دميريي تصديق ايتمشدر (صاحب التحفه ديركه امداد الفتاح قولنجه اصلي كيكك قاني ايكن طيبه استحالهايله طيب اولهرق طهارتنده اتفاق اولان مسك كبي زباد طاهر اولمغله آني سوريتوب اول حالده قيلنان نماز صحيحدر واشباه ونظائرده دخى مسكك هرنه قدر اصلي دم وزبادا كلي حرام اولان حيوانك عرق وتري ايسهلر دخى طاهرلردر ديو محرردر (وبنه صاحب التحفه ديركه كتب مذهبده زبادك طهارت ونجاست شقلرينه دائر حكمه دنلر قاصرم واقف اوله مدي لكن ظاهر اولان متأخرين شافعيهدن خيلي ذواتك ذكر ايلديكلري اوزره طاهر اولمسيدر (وشيخ محقق بن مغرب علماسندن بعض اخوان ايله زباد خصوصني مذاكره ايله محرم الاكل اولان حيوانك عرق اولمغله حلي نيجه اوله بيلور ديديكمده جوابنده طبيعتك طيبه كبي صلاحه تحويل ايلديكي شي مسك آسا نجاست جنسندن چيقوب پاك اولور ديدي ديمشلردر وبو زباد حقنده اهل خبره ووقوفدن عرق سنور بري ووحشي اولديغي استماع اولنمش ومنية المصلي شرحنده ابن امير الحاج نقل ايتديكي اوزره سديد الدين كازروني دخى موجز طب شرحنده زباد صحراي ديار حبشهده اولور هرهٔ اهليدن اكبر اول هرهنك افخاذندن طوپلنور برنوع طيبدر كه حيوان مذكور طوتيلوب ولحم ايله اطعام اولندقده ترد وكرواو يلقلرنده بو طيب پيدا اولور ديمشدر وجواهر الفتاوادن ناقلا خزانة الروايانده دخى زباد طاهر اولوب اكا مكروه اولان عرق الهره اطلاق اولنماز زيرا هرنه قدر اصلي عرق ايسه ده تغير ايدوب بلا كراهة طاهر اولمشدر ديو محرردر وشرح مهذبده دخى اهل خبرهنك ثقاتندن استماع ايتديكم زباد عرق سنور فعلى هذا طاهر اولور ديو يازلمشدر ومختصر مسائلدن منهاجيهده دخى مسك طاهردر هرنه قدر اصلي دم ايسهده تغير ايدوب احراق اولنان عذره ونجاستك كولي كبي اولمشدر وزباد وعنبر دخى مسك كبيدر ديمشدر ايمدي حاشيهٔ اشباه صاحبي الشيخ ابراهيم بيري ذكر ايلديكي اشبو تفصيلدن معلوم اولمشدركه فتح قدير

وشرح منيهده زباده دائر مذكور اولان قول مذهبدن منقول روايت اولميوب بلكه من حيث السماع حكايتدر والحاصل اشبو محررات ايله بنسه اغتنام ايدوب اطلاعه شكر لازمدر انتهى ما في التحفه (قلت) صاحب التحفه مرحومك كتب مذهب وروايت ديديكندن مرادي الله تعالى اعلم امام ابو يوسف وامام محمد حضراتنك جامع صغير وكبير ظاهر الروايات مشتمل كتابلردر وشيخ محقق ديديكي محدث وفقيه معاصري اولان نزيل اسلامبول ابن همات مرحوم اولمق وياخود راغب پاشا خواجهسي ديمكله عريف محشي در مختار وصاحب سائر الآثار الشيخ ابراهيم مرحوم اولمق محتملدر (سوس) صوفده يعني بوكده وطعامده يعني مأكولاتده اولان قورددر صحاح جوهري بيانجه واولك كسري وسين ودالك فتحهلريله زمن وزنلرنده طعام سوس ودود ديرلركه قوردلنمش يمك ويمش ديمكدر (قتاده ائمهٔ اهل تفسيردن ﴿ ويخلق مالا تعلمون ﴾ نص جليلندهكي (ما) سوس ثياب ودود فاكهه در ديمشدر (من الفوائد) بعض اهل خبرهنك اخبارنجه مدينهٔ منورهده انار بخش حل اشكال وافتاي انواع سؤال ايدوب فقهاء سبعه وصفيله مشهور اولان ذوات كرامك اسم مباركلري بركاغده يازيلوب حبوبات انبارلرينه وضع اولنسه كاغد مذكور طوردقجه ضرر سوسدن مصون اولور كه ايشانك اسماء متبركهلريني بعض بلغا خاصهٔ مذكورهيي اشعار ايله بو قطعهده جمع ايلمشدر * الا ان من لا يقتدي بائمة * فقسمته ضيزى عن الحق خارجه * فخذهم عبيد الله عروة قاسم * سعيد ابو بكر سليمان خارجه * دميري مرحوم اسامي ايشان يازيلوب صداع عارض اولان كيمسهنك رأسنه تعليق اولنسه وياخود اوقونوب اوفولنسه زائل اولديغني بعض اهل تحقيق بكا افاده ايلدي ديمشدر ومناسبتله بو حكايهٔ حكمت اشارهيي دخى تحرير ايدركه عارف بالله الشيخ ابو العباس المرسي قدس سرهنك حضورينه برخاتون كلوب مشار اليهه خانهمزده ذخيره مز اولان بغداي وبقله مسوس اولدي يعني قوردلندي اوكودهجك اولديغمزده بغدايك قوردي ايتلنه ميوب برابرجه اون اولور لكن بقلهدن قورد هلاك اولميوب ديري اولهرق چيقارلر ديدكده * صحبة الاكابر تورث السلامه * ديمشدر (قلت) خاتوننك غالبا اشبو سؤالدن مرادي قوردك اكلي مسئلهسني اكلهمق اوله وشيخ حضرتلري انك حكمني بياندنصكره بقلهيه نسبتله بيوك اولمغله خرده حنطه قوردقلري هلاكدن قورتوله ميوب لكن بردن بيوك بقله قوردلري تلفدن رها بولدقلريني اكابره يعني حقيقتده اكابر اولان اهل علم وعرفانه مقارن اولان ذواتك سلامت دارينه واصل اوله جقلرينه تمثيل ايدوب بركا بلق معانيي كلام موجز مذكور ايله بيان ايدوب ﴿ وكونوا مع الصادقين ﴾ نصي ناطق اولان سر وفيض كينونت صادقيني اشراب ايتمش حقا كه بو اشرايدن * كلام الكبار كبار الكلام * نكتهسي بلنمشدر وبنه دميري ديركه اشبو حكايهيه قريب ابن عطيهنك تفسير سورهٔ شريفهٔ كهفده كتورديكي برحكايهٔ ايقاظ مآل دخى بودركه ابن عطيهيه پدري مصرده واعظ اولان ابو الفضل الجوهريدن روايت ايتمشدر بركون جوهري مشار اليه درر فشان نصائح اولديغي مجالس وعظنك برنده قنغي كيمسه يعني مرد موفق كه اهل خيره مقارنت وملازمت ايده انلرك بركتيله مظهر اولور اشته شو كلب يعني قطمير تسميه ايتدكلري كلب كبي كه صلحادن اولان اصحاب كهفه مقارنت ايتمكله انلرك سايهٔ بركتنده حق سبحانه وتعالى قرآن كريمنده آني ذكر بيورمش وقيام قيامته قدر السنهده تلاوت اولنان قرآن مبين بركتيله مذكور اولمشدر وابدالك * من جالس الذاكرين انتبه من غفلته ومن خدم الصالحين ارتفع بخدمته * ديمشدر كه مفادي بر كيمسه كه اهل ذكر ايله مجالسه ايده غفلت قلبدن منتبه ومتيقظ وصالحلره خدمت ومحبت ايدن اول خدمت سببيله

هرجهتده رفعت بولور دیمکدر انتهی (وقال صائب الایرانی فی هذا المعنی * کس از آمیزش
روشندلان صافی کهر باشد * چو آه از راه چشم آیدبرون نور بصر باشد * وللفقیر اسعد
* کدر باطن نفسی کیدرر روشندل * محو اولور سایه قرین اولسه اکر خورشیده ﴿حرف الشین﴾
(شادن) دالك کسریله بوینوزلری طلوع ایتمش ظبی ذکر یعنی ارکك کیك وآهودر
دمیری وصاحب المستطرف احوال ظبی حرف ظاده کله جك اولمغله اشبو شادنك تعریف
مذکوریله اکتفا ایلدیلر (شاهین) قاموسده انجق طائر معلوم ایله میزانه دینور دیمشدر لکن
دمیری عربی اولمیوب فقط عرب دخی تکلم ایلدی دیوب لغت مشترکه اولدیغنی کوسترمش
وجمعی شواهین در دیمشدر (طیر مذکور صقر یعنی طوغان و بلبان هیئتنده اولوب لکن صفات
جیده سندن اوله رق باشی بیوك وکوزلری وصدری واسع وبالای سینه سی طولو وایلو
وفخذینی قونلو ساقینی قصیر ریشی وذنبی رقیق ومزاجی طوغانك بیوسندن زیاده یابس وبارد
وبوقاریدن اشاغی یه حرکتی اندن اقوادر ولهذا صیده شدتله جارپوب حتی کاهیجه خطا
ایدوب شدت مذکوره سیله توقفه مجالی اولمیوب برکند وبی اوردقده هلاك اولور واشبو
شدتله یله کندوسنده جبن وفتور واردر وککلری سائر صیاد طیورك عظملرندن اصلبدر وطیر
مذکور حقیقتده صقر جنسندن اوله رق شاهین وقطامی وانیق انواع ثلثه سندن عبارتدر
وبعضیلری مرغ مذکور اسمده شریکی اولان میزان ایله همدنك وهمرنكدر كه طوقلغده
وآجلقده قیل قدر حاله تحمل ایده مز دیمشدر (قلت) طوغریسی شوتشبیهده قائل مومی الیه
ظرافت ایتمشدر وملاحظهٔ کترانم اوزره وجه تسمیهٔ شاهین شو حالی اولمق کرکدر (دمیری
دیرکه ابتدا شاهین ایله شکاره باشلین قسطنطین ایمش ومنشئی دخی بو ایمشکه طیر مذکوردن
برازینه قسطنطین راکب اولوب یورودکده باشی اوچنده قناد لرینی کروب کند ویه سایبان
صورتنده آفتابك حرارتندن وقایه ایدرك طیران ایلری وضعی تعلیم وبو وجهله تربیه اولنمشلر
ایمش برکون کیفیت مذکوره اوزره قسطنطین کیدرکن شاهینلردن بری برطیری صید ایلدیکنی
کوروب استحسان ایتمکله طیور مزبوره یه صورت صید معلومی تعلیم ایلدیلر (قلت) کاتب
چلبی مرحومك عربی العباره اولان فذلکه سنده اجمال اولندیغی اوزره ارتحال موسی علیه
السلامدن اوچیوز یتمش ایکی سال دنصکره ظهور ایدن قیاصره حکومتنده درت قسطنطین
اولمغله صید مذکوری اختراع ایدن بعض احوال محرره سی اماره سنجه اولکی قسطنطین
اولمق محتملدر والله تعالی اعلم (شحرور) اول الریح والمطر معناسنه اولوب شینك ونونك
ضمه لری وحاوواوك سکونلری ایله مضبوط سحنون وزننده جثه ده سرچه نك فوقنده اصوات
مختلفهٔ مطربه ایله صوت ایدر برسیاه قوشدر دیو ابن سیده دن روایتله دمیری وابن الخطیب
یازمشلردر لکن قاموسده بو ماده ده انجق قسور وزننده شحور یعنی شینك و واوك فتحه لریله
برطائر در دینوب هم اوصاف مذکوره دن وهم وزن شحروردن سکوت اولنمشدر بونلر برینه
مغایر طیرلرمیدر یاخود ایکیسی برحیوان اولوب شحور دخی لغتمیدر فقیر تفهیم ایده مدم تتبع
اولنه (یدیوز اون درنده وفات ایدن علاء الدین باجی نام علامهٔ علوم عربیه نك طیر مذکور
درجیله نظم ایلدیکی اشبو * یابلبل والمضرار والشحرور * یکسی طربا قلب الشجی المغرور *
فانهض عجلا وانهب من اللذة ما * جادت کرما بید المقدور * دو بیتنی دمیری درج دفتر دفینهٔ
حیاة الحیوانی قلمشدر (شحمة الارض) مستطرفده یازلمامشدر لکن حیوة الحیوانده بر دوبیه درکه
کند ویه انسان طوقندیغی وقتده طوپلنور وقز وینی اشکالنده حراطین تسمیه اولنان
شحمة الارض غلی برده بولنور اوزون وقرمزی برقورددر وزمخشری ربیع الابرارنده قرمزی

نقطه لر ایله منقط بیاض بالق کبی بردوبیه درمرأه نك کوزی کانشبیه اولنور دیمشدر وهرمس
حکیم شحمة الارض کوزل قوقولو بردابهٔ صغیره درکه کندوبی نار احراق ایتمیوب آتشك
برجانبندن کیروب وبرجانبندن صاغ وسالم چیقار وهر کیمکه بدننه سورسه انی آتش یاقمزولو آتشه
کیرسه دخی دیمشدر دیوقاتللری کوستریله رك بویله جه یازلمشدر (قلت) قاموسده دخی دودهٔ بیضاء
اوالحراطین دیو یازیلوب فی الجمله توفیق بولنی اشراب ایتمشدر اما لهجه ده صوغوجان ذکرنده
عربیده دساس حراطین شحمة الارض امعاء الارض صفر وفارسیده کرم سرخ وکرم دراز
خوی ناه دیرلر دیو صوغوجان دیدیکمز حیوانك شحمة الارض اولدیغنی کسمش آتمشدر ومهذبده
سبورك ریك یعنی کرم ریکدر دیمشدر (خواص) شحمة الارض قوریدیلوب ودوکیلوب
صو ایله بردرهم مقداری عسرتکش اولان حامله ایچرلدیکی کبی طوغورر وکباب اولنوب اتمك ایله
ینسه مثانه طاشلرینی اریدروب مخنوقنك سفوفی برقان یعنی صاریلق علتنه نافعدر وکولی کل دهننه
قارشدیریلوب کل باشه سورلسه توبلندیرر (حکم) صاحب التحفه دیرکه دمیری بونك حکمی تقدم
ایدن دودك حکمی کیدر دیمشدر وبوخبائثدن اولمغله غیرماً کولمدر ﴿حرف الصاد﴾ (صعوه
دمیری تحریرنجه صادك فتحی وعینك سکونیله عصافیر صغاردن باشی قرمزی برطائردر وجمعی
تاسی حذفله صعو کلور (قلت) وانقولیده کوجورك سرچه مثالنده برقوشجغزدر وجمعی صعو
وصادك کسری والفك مدیله صعاء دردیو یازوب اسم جنس دیندیکنی دخی اشراب ایدر فتأمل
ولکن قاموسده * عصفور صغیروهی بهاء جمعه صعوات دیو یازوب اسم جنس اولمدیغنی کوسترر
وصحاح وقاموسده باشنك رنکنه دائر برقول یوقدر ولهجه و ترجمهٔ قاموسده سرچه جنسندن
برکوچك قوشك آدیدر ترکیده قویرق صلان وبوندقوش دیدکلریدر دیو مشروحدر (ونهایه ده
هی طائر اصغر من العصفور (ومهذبده الصعوترندك مرغسبت الصعوة والصعاء جمعه * دیو
محرردر وفارسیسی کاف عربیه اولانك ضمی وآخرنده کاف عربیه ایله کراك وپرده وزننده زعده
اولدیغی مسطوردر * اشبولوکنت اجهل ما علمت لسرنی * جهلی کما قد ساءنی ما اعلم * کالصعو
ترتع فی الریاض کانما * حبس الهزار لانه یتکلم * قطعهٔ سابقه سی کوزل نظم اولنمشدر
(الترجمة المرتجلة) علم اولدی سبب ذل ولکن عزك * علنی جهل اولبور کاشکی اولسم نادان *
اشته قویروق صالن اصلق چاله زق باغده اوچار * لیك بلبل هزار قفسده نالان * هزار فارسیدر
لکن عرب دخی استعمال ایدوب حتی اسم عربی بویله الف لام ادخال ایدرلر طوطی کبی حکایهٔ
کلام انسانی ایتمزایسه ناظم حنین صوتنك تأثیرینی کلام تشبیه ایله هزاره تکلمی اسناد ایلمشدر
الله تعالی اعلم * الشی بالشی یذکر * عربیده حسدن وترکیده باشی قرمزی وینه سرچه قدر اولوب
سقاقوشی وفارسیده مرغ آبکش دیدکلری طیرظریف زیرك كه جمله نك بیلدیکی اوزره قفسدن
اشاغی ایپلك ایله صارقیدلمش اولان کوچك کاسه ایچنه قونان آبی تصنیع اولنان خرده چیقربغی
ایاغیله دوندیره رك ینه چیقریغه پیوسته ایپلکله قوغه صورتنده کاسه ده اطولان بوکسکی چکوب
دروننده اولان چند قطره آبی ایچدکدنصکره کاسه یه براغن قوشی تمثیل ایله زادهٔ کیجه بجی زاده عزت
افندی مرحوم سیاق قطعهٔ مذکوره ده * سقاقوشی دولاب فلکده ناچار * زحمتله چکر ایچدیکی
آب نابی * باز بچهٔ طفل ایتمش انی معرفتی * یارب بنی سن ایتمه هزار بابی * قطعه سنی اجبار سخنور یله
نظم ایتمشدر رحمه الله تعالی ونسخهٔ دوم مصراع رابعده مرحومك * غیری نوله آزاولسه هزار بابی
* نسخهٔ اولاسی واردر فتأمل (قلت) قطعهٔ عربیهٔ مرقومه عماد اصفهانیٔ مشهورك استادی
اولوب بشیوز قرق درنده وفات ایدن قاضی احمد بن محمد ارجانی بلیغك اشعار شهیره لرندندر
ومثار البهك * احب المرء ظاهره جمیل * لصاحبه وباطنه سلیم * مودته تدوم لکل هول *

* وهل كل مودته تدوم * نظمی دخی شعر بلیغ بدیعیدر که بیت اخیر آخرندن اوقنه قدر لفظ ومعنی متغیر اولمدیغی حالده معکوسا قرائت اولنور * شکر بترازوی وزارت برکش * مصراع فارسیسنده اولدیغی کبی

﴿ حرف الضاد ﴾

(ضأن) ضادك فتحی وهمزه نك سکونیله ذوات صوف یعنی یوکلی اولان غنم مبارکه قیوندر وفارسیسی کوسفندر وبو لفظ جوهری وصاحب القاموس یازدقلری اوزره اسم فاعل صیغه سیله ضائنك جمعیدر یعنی کچی به ماعز وکچیلره معز دیندیکی کبی برقیونه ضائن وقیونلره همزه نك سکونیله ضأن دیرلر راکب ایله رکب کبی وقاموسده همزه نك حرکه سی دخی لغتدر حارس ایله حرس کبی وکبیر وزننده عبدك برجمعی عبید اولدیغی کبی ضائنك ضئین دخی جمعیدر ومؤنثنه ضائنه دیرلر و بونك جمعی ضوائن والفك وهمزه نك فتحه لری ایله اضأندر وضائن لغتده ضعیف وقارنی یایغن ومأکلی قلیل اولان جسم حسن وابیض عریض اولان قوملق معنالرینه دخی کلور دیو محرر در دمیری دیرکه علی قول ضائن واحدی یعنی مفردی اولمیان جمعدر حق سبحانه وتعالی نوع غنمده بربرکت خلق ایلمشدرکه یilده برکره برر ونادرا ایکز طوغورر ایکن بنه روی زمینی قاپلر وخلق عالم لحمنی بیرلکن سائر سباع بویله خلافنه درکه بربطنده التیشر ویدیشر تولد ایدرلر ایکن اطراف ارضده سور یبی کورلمیوب نادرا بر ایکیشر کورینور وجلدی یومشاقلقده ضرب مثلدر وقیون ایله کچی یپلرنده تضاد اولوب بناء علیه کچی ایله قیون چفتلشمز وقیونك قبل ودبردن مستورة العوره اولمسی جمله محاسنندر اما کچی اویله مهتوك الستردر حتی موقع مدحده انسانی * هو کبش من الكباش * یعنی فلان قوچلردن برقوچدر یعنی قوچ یکتدر دیرلر ومقام ذمده * تیس من التیوس * یعنی تکهدر وتکه در دیو استهزاده وتزییفده مشبه به اولور وقیونك عجایب طبیعتندندر بحکمته تعالی عظم خلقتده اولان فیل وجاموسدن اورکیوب قوردی کوردکده کندو بی بیم جسیم قاپلر وغربه سندن بری دخی بودرکه غنم سوریسی برکیجه ده بونجه قوزیلر طوغورر وصباحنده چوبان قوزیلری اغلده براغوب انالرینی چراکاهه کوتورر وب واخشام اوستی کتوروب قوزیلره قاوشدردقده فی الحال هربری انالرینی بولوب ممه لرینی امکه باشلرلر وهند جانبندن جلب اولنور بر نوع غنم واردرکه وراسنده اولان قویریغندن باشقه صدری ایله اوموزلرنده برر قویریغی دخی واردر ومشیه مانع اولور حیثیتله قویریغی یوکلشر قیون واردر و باالحکمه غنم یاغمور یاغر ایکن چفتلشسه که قالمزواشبو هبوب ریح شمالده واقع اولورسه ارکك اولاد وریح جنوبده اولور ایسه اولاد اناث طوغورر واکل ایلدیکی مزروعات بنه بترلکن اکن چمنی کچی بیر ایسه عودت ایتمیوب کوکندن بتر یعنی تکرار کوکندن یشرمیوب تلف اولور (خواص) دمیری دیرکه لحم ضأن سودایه ومسمومه نافع اولوب ومنی وباهی زیاده ایدر ولحم معزه نسبتله حار رطبدر وحولیسنك یعنی برباشنده اولان قیونك لحمی اجود اولوب معده معتدله یه نفع ویرر لکن اخشام طعامنده اکلنی اعتیاد مضر اولوب بو مضرتی کباب ایتمیوب صوده پشرمك دفع ایدر ولحم نعجه یعنی دیشی قیون اتی طبا مکروهدر زیرا علت تولید ایدر وقوزی اتی مولد بلغم وحولی صغیرندن اغدادر ولحم ضأن سائر زماندن هنکام بهارده انفعدر وخایه سی بورلمش ذکر قیونك اتی دخی باهی جوغالدر و بوغازلنن قیونك قانی صوغومدن اسیجق اسیجق وضحه یعنی برصه سورلسه لوننی تغییر ایدر یعنی او بیاض لکه بی بدندن چقارر وکبد کبش یعنی قوچ جکری تازه ایکن احراق اولنوب کولیله دیشلر اووه لنسه آغردر وقوچ بوینوزی اغاجك دیبنه کومولسه چوق یمش ویرر وقوجك اودی باله قارشدریلوب کوزه چکلسه نزول مادن منع ایدر وکچی حصب طرفا یعنی ایلغون اغاجیله احراق اولنوب بال مومی وکل یاغلری ایله قارشدیریلوب بدنده

برعارضه ایله چور یمش یره سورلسه اصلاح ایدر ونعجه نك بوکی حمل ایدن خاتون بوکلمز یعنی کبه قالمز و بال قابنك اغزی بیاض ضأنك یوکی ایله اورتولسه قارنجه لر یناشمز (حکم) یاندن مستغنی اولدیغی اوزره لحم ضأن بالاجماع حلالدر (ضب) ضادك وحرف بانك ادغامیله ترکجه کلر وفارسیجه سوسمار دیدکلری حیوان بری معروفدر دمیری دیرکه حیوان مذکورك کنیه سی ابوحسلدر کامر وضب لفظ مشترکدرکه بعیرك طبانی شیشنه وعریضه حدیده ومسجد حیفك ارقه سنه قریب اولان جبله ودوه نك سودینی آوجه صاغمغه دینور وحیوان مرقوم معناسنه اولان ضبك جمعی ضباب ودخی کفك اکف اولدیغی کبی اضبدر وضبك مؤنثی تا ایله ضبه در انتهی (قلت) صاحب القاموس ضبك جمعنده بو منوال محرر اضب وضباب کلدیکنی بعد الذکر ضادك ضمی وتشدید با ایله ضبان وقتله وزننده ضبه دخی کلور دیوب ایکنجی بابدن اوله رق سیلان ویاخود سیلان دم وصالیه نك سیلانی واوچنجی بابدن بعیرك درسکارنده اولان علت وصدرنده وخفنده اولان شیش وینه ایکنجی بابدن دوه بی مجموع کف ایله صاغمق ویاخود باش پارمغی ممه سی باشی اوزره قیوب سائر پاره قلری ابهام اوزره کتوررك ویامه سی باشلرینی آوجه بر یره کتوروب اویله جه صاغمق وسکوت وبرشی اوزره احتوا وجبل مسجد مذکور ورجل وغیظ وحقد ودوداقده برعلت ویره یاپشمق معنالرینه کلور دیو لفظ مشترك اولدیغنی بیان ایتمشدر (وینه دمیری دیرکه ابن خالویه لیس نام کتابی اوائلنده حیوان مرقوم صوایچمز ویدیوز سنه ودخی زیاده یشار دیمشدر که اشبو طبع حیوان مرقوم معناسنه ابتنا ایله عرب برشیئك عدم فعلنی قصد وعزم ایلدیکی بیانده * لا افعله حتی یرد الضب الماء * دیرلر یعنی بن شو ایشی ضب صو ایچمکه کلنجیه دك ایشلم عباره سنی محاله تعلیق یوللو جزم مذکوردن کنایه ایدرلر وقرق کونده برکره برقطره اوله رق بول ایلدیکی ودیشلری اصلا دوشمیوب حتی یکپاره اولوب متفرق اولمادیغی منقولدر وضبابه سی کثرت اوزره اولان بلد وارضه افعالدن اضب البلد وارض ضبیه دیرلر (قلت) قاموسده ارض مضبه دخی دیرلر دیمشدر (وینه دمیری دیرکه عبد اللطیف بغدادی ضب وورل وحربا وشحمة الارض ووزغ خلقده بربرلرینه مناسبدر ضبك ارککنده حربا ایله حرذونده اولدیغی کبی ایکی ذکر وانثاسنده ایکی فرج واردر دیمشدر (قلت) شحمة الارضك منتزه وبرآق قورده دیندیکی قاموسده محرر اولدیغی وسائر تفصیلاتی تقدم ایلدی ظاهرا بونك خلقتده ضبه تناسبی اکله شلز تأمله وتتبعه موقوفدر ظن ایدرم وحرذون وانقولیده برجانوردر وبعضیلرکارك ارکیدر دیدی دیو یازیلیدر (وعبد القاهر دیمشدرکه ضب تمساح صغیرك یاوروسی حدنده در وانك قویریغی کبی قویریغی اولوب حربانك حرشسده تلونی کبی تلون ایدر ورنك کونا کونه کیرر انتهی (حیوان مذکور دلکنی برك برك یرنده اتخاذ ایدر ایمش وبالطبع ابله اولوب حسنده قوت اولمادیغندن دلکندن چقدقده کاهیجه کوپ یوله مز ایمش وکوکرجین یمورطه سی جرمنده یمش یاخود اندن اکثر یمورطلیوب قرق کونده یاورولرینی چقارر ایمش وچرندن کوزلرینه ضعف طاری اوله رق خروج ایدوب فی الحال شمسه استقبال وبو وجهله حدت بصر استحصال ایدر ایمش وبنی آدمدن بالطبع شدت اوزره خوف ایتدیکندن دلکنده احتراس غرضیله عقربلری طولدیرر ایمش وصوصه دقده نسیمی استنشاق ایله ریان اولور ایمش ویلانلر ایله بیننده مناسبت اولدیغندن وقت شتاده مار آسا سوراخندن چیقماز ایمش والله تعالی اعلم (فائده) دارقطنی ایله بیهقی وشیخی اولان حاکم وحاکمك شیخی ابن عدی ابن عمر رضی الله تعالی عنهما دن شویله روایت ایدرلرکه صحابی مشار الیه دیرکه برکون سرور کائنات علیه الصلوات والتسلیمات اصحاب کرام بنده لری ایله عقد محفل صحبت

يوروب اوطوررلرايدى بر اعرابى صيد ايتمش اولد يغى ضبى يكنك ايچنه وضع ايله حضورسعادته
كلوب صراحة ذكرينه لسان ايمان مطاوعت ايدەميه جك تقول باطل ايله حاشا انكار
رسالت ايله اكر عرب بنى عجول ديه جكلرى خوفى بنده اولماسه ايدى سنى عالم عدمه تسيير
ايدرايدم ديه دوشرفى الحال شرفياب عزحضورسعادت اولان عمر الفاروق رضى الله تعالى عنه
اى رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم رخصت يورك شو متقول اعرابى يى قتل ايده يم
(لااماعلمت ان الحليم كاد ان يكون نبيا) كلام درى النظام وحديث احسان ارتساميله رخصت
يورميوب صفة حسنه دن اولوب شراح حديثك يانجه صاحبى اهل علم و عمل خيردن
اولديغى حالده درجهٔ نبوته قريب اولان حلمله تنبيه يورديلر بعده اعرابى رسول اكرم صلى الله
تعالى عليه وسلم افنديمزه دونوب لات وعزامه قسم ايدرمكه بو ضب سكا ايمان ايتمدكجه يعنى
بعثتكى ورسالتكى تصديق ايتمدكجه بندخى تصديق ايتم ديو كندن اخراج وخاكپاى سعادته براغوب
بنه بو حيوان ايمان ايدر سه بندخى ايدرم ديجك رسول صادق بارى تعالى ومظهر تشريف
وماينطق عن الهوى عليه وعلى آله واصحابه الصلوات والتحايا (ياضب) ديو اول حيوان غير
ناطقه خطاب بيورديغى كبى كافه نك تفهم ايده جكى لسان طلق فصيح وتعبير عربى مبين صريح ايله
لبيك وسعديك يارسول رب العالمين عباره سيله ازجان ودل منتظر امر وفرمان اولدى پس
نبى اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم (من نعبد) كيمه عبادت ايدرسن بيورديلر ضب درآن* الذى
فى السماء عرشه وفى الارض سلطانه وفى البحر سبيله وفى الجنة رحمته وفى النار عذابه* يعنى عرش
اعظمى آسمانده اولديغى مجزوم وروى زمينده تصرف وحكمى ودر يا زده عباديني امرار
ايلديكى عنايتى مشهود ومعلوم وفضلا وكرما مطيعلره جنتده نعمى ومشرك وعاصيلره جهنمده
عدلا عذاب ونقمى اعتقادى صحيفه جزيمده مرسوم اولان واجب الوجود الله احد وواحده
عبادت ايدرم ديو مؤمن بهى مشتمل ومبدأ ومعاده متعلق اعتقاداتى كافل كلام مذكورى تكلم
ايلديكنك عقبنده حضرت خاتم الانبياء والمرسلين عليه الصلوات والتسليمات من رب
العالمين ضبك اشبو كلام مذكورى ضمننده مندرج اولان تصديق رسالتلرينى صراحة اقرار
ايلسنى قصد ايله (فمن انا ياضب) اى ضب بن كيم بيوردقلرنده* ضب دخى انت رسول رب العالمين
وخاتم النبيين وقد افلح من صدقك وقد خاب من كذبك* يعنى سن رب العالمين طرفندن مرسل ومبعوث
رسول صادقسن سندنصكره پيغمبر كلمز معناسنه جمله نبى ورسولك آخريسن وتحقيق سنى تصديق
ايدوب رسول مبعوث اولديغكه ايناتوب ايمان ايدنلر دنيا واخرتده فلاح وسلامته واصل اولورلر وسكا
ايناتميلر البته خائب خاسر اولوب سلامته نائل اولەمزلر ديو رسالتلرينى قول مذكوريله تصديق ايلديكى
كبى همان اعرابى* اشهد ان لا اله الا الله وانك رسول الله حقا والله لقد اتيتك وما على وجه الارض احد
هو ابغض الى منك والله لانت الساعة احب الى من نفسى ومن ولدى فقد آمن بك شعرى و بشرى
وداخلى وخارجى وسرى وعلانيتى* يعنى عبادت و پرستشه مستحق انجق الله تعالى اولديغنه
وسندخى صدق اوزره الله تعالانك رسولى اولديغكه شهادت وتصديق ايده رم والله تعالايه يمين
ايدرمكه تحقيق بريوزنده سندن زياده بر احد مبغوضم اولماديغى حالده حضوريكه كلمشيدم
الله تعالايه بنه قسم ايدرمكه شمدى سن بو ساعتده بكا جانمدن وولدمدن زياده سوكلوسن تحقيق
سكا يعنى رسالتكه وجوديمك مويلرى وجلديدنم وباطن وظاهرم وسر وعلانيتم ايناندى وايمان ايلدى
يعنى سنك حب وتصديقكده ذاتم ووجودم فانى ومستغرق اولوب خس وخاشاك وهم وشكم
بالكليه محو اولوب ياندى ومصباح ايمانم نور تصديقك ايله اوياندى مألنده اولان كلمتين منجيتين
شهادتى بروجه محرر اتيان ايلدكده رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم (الحمد لله الذى

هداك الى هذا الدين الذى يعلو ولا يعلى ولا يقبله الله تعالى الا بصلاة ولا يقبل الصلاة الا بالقرأن)
الى قيام الساعه عالى يعنى غالب و باقى اولوب سافل يعنى مغلوب وزائل اولميان دين محمدى ايله
اعرابئ مشاراليهك اهتداسنه ومسلم مسلم اولديغنه حمد ايله مسلم مشاراليهك اركان اسلامدن
اولان نمازك اقامسنه اهتماما ونمازده اوقويه جغى قرأنك تعلم ايلمسنى قرائت وقرأن شروط صلاتدن
اولديغى اشعارا عندالله قبول دين نمازه ونمازك قبولى دخى قرأنه موقوفدر مألنده اولان نطق
تبشير آراى مذكور ايله تعليم قرأنه امرى افهام بيوردقلرنده اعرابى* فعلمنى* ديو تعليم
همايونلرينى نيازايتمكله اعرابى يه سورهٔ فاتحهٔ شريفه يى وسورهٔ اخلاص شريفى تعليم بيورديلر
وقتاكه اعرابى سورتين جليلتين مذكورتينى تعلم و حسن سليقه سى اوزره اعجازنى تفهيم
ايلدكده* يارسول الله ماسمعت فى البسيط ولا فى الوجيز احسن من هذا* يعنى يارسول الله
بلاغتله اتصاف وتميزلرى مسلم عالم اولان فصحاى معانى آشنا و بلغاى مشهور الاقوال عرب
العربانك نظما ونثرا ممل اولميان كلام مطول ومخل اولميان نطق مختصرلرنده اشبو سوره لردن
احسن بر كلام ايشتمدم مألنده اولان كلام مذكور يله تصديق معجزهٔ قرأن ايلدى پس آنكاه
حضرت رسالتپناه صلى الله تعالى عليه وسلم (هذا كلام رب العالمين وليس بشعر اذا قرأت
قل هو الله احد فكانما قرأت ثلث القرأن وان قرأتها مرتين فكانما قرأت ثلثى القرأن وان قرأتها
ثلاثا فكانما قرأت القرأن كله) اعرابى جازم التصديق مشاراليهه رضى الله تعالى عنه اشبو
سورتينى مشتمل اولان قرأن مبين كلام قديم منزل رب العالمين اولوب الجاء طبيعت ايله سويلنيلان
شعر اولمديغنى وسورهٔ اخلاصك بركره تلاوتى اجرى ثلث قرأن تلاوتى اجرينه وايكى كره تلاوتى
ثلثان قرأن واوچ كره تلاوتى مجموع قرأنى تلاوت اجرينه معادل اولەرق فضيلتى دركار اولديغى
بيان مألنده اولان قول مذكور نبويلريله خطاب بيوردقلرنده اعرابئ بلمبغ مشاراليه* ان الهنا
يقبل اليسير ويعطى الكثير* يعنى بزم غنى عن العالمين اولان تكريمز عبادتدن آز عبادتى قبول
واعطاى اجر كثير ايله لطفنه مشمول ايدرديوب اخلاصك كيفيت فضيلتنى تسليم وقول نبويى
تصديق و حق تعالى فاعل مختار اولوب اعطاسى محضا فضل وكرم اولديغنى تحقيق
ايلدكدنصكره رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (الك مال) اى اعرابى مالك وارميدر
ديو نيت اعطايله صوروب بنى سليم قبيله سندن اولان اعرابى مشاراليه جوابنده* مافى بنى سليم
قاطبة رجل افقر منى* قبيله م اولان كافهٔ بنى سليمده بندن زياده فقير بوقدر ديجك رسول اكرم
صلى الله تعالى عليه وسلم اصحاب كرامه اعطا واعانه ايدك ديو امر وفرمان بيورديلر وايشان
حضراتى شول صورتده ازجان ودل اعطا قيلديلركه اعرابينك تعيشنه انتظام تام كلدى وجملهٔ
مخاطبين امر اعطادن اولان عبدالرحمن بن عوف يارسول الله بن او اعرابى يه ناقهٔ عشرا يعنى
حملى اون آيى كچمش اولان ديشى دوه ويرمكه* تلحق ولا تلحق* ايلروسنده كيدنلره يتشور واكا
بردوه يتشمزجه سنه سرعت سيرى واردر اول دوه يى بكا تبوك غزاسنده هديه ايتمشلر ايدى ديو
بلاريا ثنا ايلدكده رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم (قد وصفت ما تعطى وانا اصف لك
ما يعطيك جزاء) بيورديلر مألى بنه شراح يانجه اى ابن عوف سن اوجه الله تعالى ويرديكك
شيئى توصيف ايلدك بندخى بو خيريكه جزاء مكافاة اولەرق الله تعالانك سكا آخرتده فضلا
اعطا ايده جكى شيئى وصف ايده يم ديو تبشير بيوردى ابن عوف رضى الله تعالى عنه باالطف وصف
بيور يارسول الله ديو رجا ايلدكده حضرت نبى صادق القول صلى الله تعالى عليه وسلم (مألى
بو خيرك مقابلنده الله تعالى ابن عوفه بقدرته سبحانه آخرتده كندوسى دردن وكوزلرى زبرجد
اخضردن وجار پارى خفى يعنى طابانلرى زمرد اخضردن مخلوق برناقد احسان بيوره جغنى

وناقهٔ مذكوره نك اوزرينه سندس واستبرقله دوشنمش برهودج وضع اولنوب وهودجك ایچنه
ابن عوفك دخولیله صراطدن برق خاطف كبی سلامت وسرعتله بچه جكنی ناطق قول صدق
اول حكمت وقدرت وعنایت اشعاری ایله تبشیر بیوردیلر وقتا كه اعرابی مشار الیه خاكپای
رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلمدن مسلماً وغنیا ومسلما ومسرورا قبیله سی جانبنی قصد
ایدوب كیدرایكن جمله سی متقلد شمشیر وراكب اسب صبا مسیر بیك اعرابی دلیره راست كلور
ونره یی اراده ایده یورسكز دیو اوسواریلره صورر جواب جهالت نصابلرنده حاشا شو نبوتنی زعم ایدن
دروغ كوبی مر یدن دیدكلرنده اعرابی موحد مشار الیه اسبغ الله تعالی رضوانه علیه انجق
اشهد ان لا اله الا الله وان محمدا رسول الله تیغ شرك كشنی تقول باطللرینه حواله قیلـد قده
*صبوت * یعنی علی زعمهم لات وعزایی ترکندن ناشی جهـل وهوایه میل ایتمش سین دیوب
تحقیر ایتدكلرنده كیفیت بادی اسلامنی یعنی معجزهٔ تكلم ضبی برمنوال مشروح فرسان مرقوملره
نقل و بیان ایلدیكی آنده بجملتهم شرفیاب لقـای فخر انبیا علیه وعلیهم الصلوات والتحایا
اولمدن لا اله الا الله محمد رسول الله كلبا نكنی یكزبان اتحاد اوله رق بیوسته سما قیلدیلر و بعده
توتیای خاك پاك شه كشور لولاك علیه الصلاة والسلام ایله مصدقا اكتحال ایدوب یارسول الله
امر وفرمانك هرنه ایسه بیان بیور دركاه رسالتپناهكرنك چاكر حلقه بكوشی یزدیو منتظر ارادهٔ
احسـان افاده لری اولدقلرنده (كونوا تحت لواء خالد بن الولید) بیوروب سپهساران عسكر
اسلامدن خالد بن الولید رضی الله تعالی عنهك زیر لوالرینه یعنی معیتنه تعیین بیوردیلر راوی
مشار الیه ابن عمر رضی الله تعالی عنهما اشبو اعرابی اسلامی وقوعنه دكین سواری مشار الیهمدن
باشقه عرب قبائلندن بر كونده بیك ذاتك دفعهٔ عرض اسلامی ظهوره كلمشیدی دیو تزاید اخلاص
عربی بیان ایلشدر رضی الله تعالی عنهم انتهی (قلت) بروجه محرر روایتكردهٔ دار قطنی
و بیهقی وحاكم اولان اشبو معجزهٔ ضبی دمیری حیاة الحیوانه وابن الخطیب مستطرفه فائده
عنوانیله یازمشلردر لكن معجزهٔ مسطوره یی شعبی دخی ابن عباس رضی الله تعالی عنهما دن
روایت ایدوب و بو روایت دخی مستطرفه درج اولنوب وفی الحقیقه لدی المطالعه ظاهر
اوله جغی وجهله شعب فوائدی ناطقه اولمغله بعینها نقل اولندی (ونقلت ایضا علی صفة اخری
وهی هذه كما ترى (روى الشعبی عن ابن عباس رضی الله تعالی عنهما انه قال خرج اعرابی من
بنی سلیم یدیر فی البریة فاذا هو بضب یعدو فعدا خلفه فاصطاده ثم وضعه فی كمه ثم جاء الی رسول الله
صلی الله تعـالی علیه وسلم وكان علیه السلام اذا قال له الرجل یا محمد قال یا محمد واذا قال الرجل
یا ابا القسم قال یا ابا القسم فاذا قال یا رسول الله قال لبیك وسعدیك وتهلل وجهه فقال له الاعرابی
یا محمد انت الساحر الكذاب الذی ما اظلت الخضراء ولا اقلت الغبراء من ذی لهج اكذب منك
انت الذی تزعم ان فی السماء آلها بعثك الی الاسود والابیض واللات والعزی ولولا انی اخاف
ان تسمینی قومی العجول لضربتك بنصلی هذا واشار الی السیف فقتلتك وارحت بقتلك الاولین
والاخرین فقام عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه الیه لیبطش به فقـال النبی صلی الله تعـالی
علیه وسلم مهلا یا ابا حفص اجلس بمجلسك فان الحلیم كاد ان یكون نبیا ثم قال یا اخا سلیم هكذا
تفعل العرب یأتون الی مجلسنا ویتهجمون بالكلام علینا فوالذی اعطانی النبوة وخصنی بالرسالة
ان من صدقنی فی دار الدنیا واقر برسالتی كنت شفیعه یوم القیمة یا اعرابی ان اهل السمـاء
یسمونی احمد الصادق وفی الارض محمد الامین یا اعرابی اسلم یكن لك مالنا وعلیك ما علینـا)
فقال الاعرابی یا محمد ان اقربك هذا الضب آمنت ثم القی الضب من كمه فخرج الضب من المسجد
لیهرب فقال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم (یاضب من انا) فقال انت محمد بن عبد الله رسول الله

فقال (یاضب من تعبد) قال الهك الذی فی السماء عرشه وفی الارض سلطانه الذی خلق الجنة
والنار وبرأ النسم واتخذ ابراهیم خلیلا وموسی كلیما واصطفاك یارسول الله حبیبا ورسولا ثم ان
الضب انشاء وجعل یقول منشدا بین یدی النبی صلی الله تعالی علیه وسلم بهذه الابیات التی تراها *
الا یارسول الله انك صادق * فبوركت مهدیا وبوركت هادیا * شرعت لنا دین الحنیف بعدما *
عبدنا كامثال الحمیر الطواغیا * فیاخیر مدعو ویاخیر مرسل * الا یارسول الله لبیك داعیا * اتیت
ببرهان من الله واضح * فاصبحت فینا صادق القول وافیا * فبوركت فی الاقوام حیا ومیتا *
وبوركت مولودا وبوركت ناشیا * ثم اطبق علی فم الضب فلم یتكلم بعدها فقال النبی صلی الله
تعالی علیه وسلم (ماتقول یا اعرابی) فقال الاعرابی سبحان الله یارسول الله ضب اصطدته بیدی
لا یفقه ولا یعقل كلمك یا رسول الله بهذا الكلام وشهد بهذه الشهادة اطلب اثرا بعد عین انا اشهد
ان لا اله الا الله وانك رسول الله قال ففرح النبی باسلام الاعرابی ثم قال (علموا اخاكم شیئا من القرآن
فعلموه الفاتحة وقل هو الله احد ثم قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم للاعرابی یا اخا بنی سلیم هل لك
من مال فقال الاعرابی والذی اكرمك بالنبوة واختصك بالرسالة انا اربعة آلاف بیت من بنی سلیم
ما فیهم افقر منی ولا اقل منی مالا اما املك ذات اربع فقال النبی (من یحمل الاعرابی علی ناقة وله
علی ناقة من نوق الجنة) فقال عبد الرحمن بن عوف رضی الله عنه بأبی انت وامی یارسول الله
عندی ناقة عشراء مخرجة للاعرابی فقال النبی صلی الله تعـالی علیه وسلم (انصف لی ناقتك
یا عبد الرحمن لاصف لك الناقة التی یعطیك الله تعالی بدل ناقتك) قال بلی یارسول الله فداك ابی
وامی (وهی ناقة من ذهب قوائمها من العنبر ووبرها من الزعفران وعنقها من الزبرجد الاخضر
وعینها من یاقوتة حمراء وزمامها من اللؤلؤ الرطب تطیر بك فی خلال ورق الجنة یغبطك علیها
الاولون والاخرون) فقال عبد الرحمن بن عوف رضی الله تعالی عنه (یا لیتنی فدیت ناقة الاعرابی
بالف ناقة ثم قال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (من یتوج الاعرابی وله علی الله سبحانه وتعالی
تاج الوقار (فقال علی بن ابی طالب رضی الله تعالی عنه ما تاج الوقار یارسول الله قال تاج لا یقع
علی جبین امرئ فیذل ابدا ولا یموت ابدا ولا یتلقی نصبا ابدا وهو مخلد فی الجنة) قال فنزع عمامته
وعمم بها الاعرابی ثم قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم (من یزود الاعرابی بزاد وله علی الله بزاد
التقوی) فقیل یارسول الله ومازاد التقوی فقال (اذا كان یوم القیمة واخر یوم من ایام الدنیا لقنه
الله شهادة ان لا اله الا الله وان محمدا رسول الله فان قالها لقینی یوم القیمة وان لم یقلها لم یلقنی ابدا
قال فعند ذلك قام سلمان الفارسی رضی الله تعالی عنه فطاف بسبع بیوت ازواج النبی صلی الله تعالی
علیه وسلم فلم یجد عندهن شیئا یأتی به ثم قال ان یكن فرج ففی بیت الصدیقة بنت رسول الله صلی الله
علیه وسلم فاتی فاطمة رضی الله عنها باكیا وقالت فاطمة ما یبكیك یا عبد الله فاخبرها الاعرابی وما قال
النبی فقالت فاطمة والذی اكرم وجه محمد بالنبوة واصطفاه بالرسالة علی البشر ان الفاطمة الیوم
ثلثة ایام ما ذاقت شیئا وان الحسن والحسین رضی الله عنهما قد اضطربا من الجوع علی كانهما
فرخان مشویان ولكن لا اردت الخیر اذ نزل بی اذهب بدرعی هذا الی شمعون الیهودی وقل له ان
فاطمة بنت النبی تقول لك اقرضنی صاعا من تمر وصاعا من شعیر ردهما علیك ان شاء الله تعالی فاتی سلمان
رضی الله عنه بالدرع الی شمعون فقال یا شمعون هذا درع فاطمة بنت رسول الله وهی تقول لك اقرضنها
صاعا من تمر وصاعا من شعیر وهی تردهما علیك ان شاء الله تعالی فاخذ شمعون الدرع وجعل یقلبه
ویقول یا سلمان بحق محمد هذا درع فاطمة قال نعم وحق محمد قال فجعل الیهودی یقبله ویبوس
ویبكی ویقول یا سلمان هذا هو الزهد فی الدنیـا الذی اخبرنا به موسی علیه السلام فی التوریة
ثم قال اشهد ان لا اله الا الله وان محمدا رسول الله ثم اعطاه الدرع واعطاه تمرا وشعیرا قال فجاء به

الى فاطمة رضى الله تعالى عنها واخبرها الخبر باسلام اليهودى فقالت الحمد لله ربى ثم قامت
الى الشعير فطحنته بيدها وخبزته وجاءت به وبالتمر الى سلمان فقال سلمان يابنت رسول الله صلى الله
تعالى عليه وسلم خذى منه فهو شئ كثير فاسكنى به جوع الحسن والحسين رضى الله تعالى عنهما
فقالت رضى الله تعالى عنها مهلا ياعبد الله هذا شئ قد امضيناه لله تعالى فلا نأخذ منه شيئا
فجاء به سلمان رضى الله تعالى عنه الى النبى صلى الله تعالى عليه وسلم فقال له (من بيت من هو هذا
فقال من بيت فاطمة بنت رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم قال (فاعطوه للاعرابى) فقال
جزاكم الله خيرا ثم ان النبى صلى الله تعالى عليه وسلم قام مسرعا فاتى باب فاطمة رضى الله تعالى عنها
وكان النبى صلى الله تعالى عليه وسلم اذا اتى عند فاطمة لايفتح له الباب غيرها فلما فتحت للنبى صلى الله
تعالى عليه وسلم نظر الى اصفرار وجهها وتغير بحدقتها فضمها الى صدره وقبل بين عينيها
وقال لها يابنيتى ما الذى اراه بك من اصفرار اونك وتغير حدقتيك فقالت له ياآبت انا اليوم ثلثة
ايام ماذقت انا وولدى من الطعام شيئا وان الحسن والحسين قد اضطربا من الجوع وناما يارسول الله
كانهما فرخان مشويان قال فجاء على بن ابى طالب رضى الله تعالى عنه فى ذلك الوقت
فاعتنق النبى صلى الله تعالى عليه وسلم من الجوع وضج هو وفاطمة بالبكاء فرفع النبى صلى الله عليه
وسلم يديه الى السماء وقال اللهم هذه فاطمة بنت نبيك محمد وابنيها فارحمهم اللهم لاتعذب امتى
بعدى بالجوع ثم امر النبى صلى الله عليه وسلم فاطمة بالذهاب الى مخدعها فتوضأت ثم دخلت
مصلاها فصلت ركعتين ثم رفعت يديها الى السماء وقالت اللهم هذا نبيك محمد وانا ابنته وهذا
ابن عم نبيك وهذان الحسن والحسين سبطا نبيك صلى الله تعالى عليه وسلم قد هلكا من الجوع
اللهم انزل علينا مائدة من السماء كما انزلتها على بنى اسرائيل ثم التفتت فاذا هى بجفنة يفور منها
الا هال وريحها اطيب من المسك والعنبر مملوءة زبدا ومرقا وعليها من الوان لحوم الطير فاحتملتها
وجاءت بها فوضعتها بين يدى رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم وعلى والحسن والحسين
رضى الله عنهم اجمعين فقال على رضى الله تعالى عنه يافاطمة من اين لك هذا فقال النبى صلى الله
تعالى عليه وسلم (ياعلى كل ولاتسئل الحمد لله الذى لم يخرجنى من الدنيا حتى ارانى بنت امثل
مريم ابنة عمران التى قال الله حكاية عنها ﴿كلما دخل عليها زكريا المحراب وجد عندها رزقا قال يامريم
انى لك هذا قالت هو من عند الله ان الله يرزق من يشاء بغير حساب﴾ هذا ما تصدقت به فاطمة على
الاعرابى وقد اعطاها الله تعالى مائة مائدة فى الجنة وهذه المائدة من تلك الموائد فعجل لها هذه فى دار
الدنيا واطعمها واياناً منها وبقى لها تسعة وتسعون فى الجنة ياعلى اغلق الباب هذا طعام لا يأكله الا
نبى او بنت نبى او وصى نبى *فاكلوا بحسب الكفاية وارتفعت المائدة ورجع النبى صلى الله تعالى عليه وسلم
وامر الاعرابى ان ينصرف الى قومه بنى سليم ليدعوهم الى الاسلام فلما انتهى اليهم ناداهم ان اعقلوا
ياآل سليم افهموا ياآل سليم اسلموا بمحمد صلى الله تعالى عليه وسلم فانى اتيته جايعا فاطعمنى وعريانا
فكسانى وراجلا فحملنى فاتاه من بنى سليم ثلثة الاف نفس كلهم يقولون اشهد ان لا اله الا الله
وان محمدا رسول الله صلى تعالى عليه وسلم تمت القصة والحمد لله وحده (قلت) اشبو روايت
ايله روايت اولى بكرنك مفاد اولوب فقط عباره دن ظاهر اولديغى اوزره بو روايتده بو وجه روايت
سابقه رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم اعرابى مشار اليهه اعطا واعانه ايله امر بيوردقلرنده
امتثال ايله اعطا ايدن اصحاب كرامدن عبدالرحمن بن عوف رضى الله تعالى عنهك اعطا
ايلديكى ناقه مقابلهسنده جنتده احسان حق تعالى اوله رق ناقه نك اوصافنده وخصوص
اعطاء مذكورده على المرتضى رضى الله تعالى عنهك اعرابى يه اعطا ايلديكى عمامه ايله
فاطمة الزهراء رضى الله تعالى عنهانك سلمان فارسى رضى الله عنه واسطهسيله خبز وتمر اعطاسنده

مظهر اوله جقلرى وصف نعيم جنته ونزول مائده يه وبو معجزه وقوعى خلالنده شمعون نام يهودينك
كلمهٔ شهادتى كتوروب اسلامه كلهسنه دائر برازتفصيلات ايله اعرابى مشار اليه اولا انكار ايله حضور
سعادته باقصد سوء كلوب روايتده مندرج تعبيرات باطله ايله تقول ايتديكندن غيرت شديدهٔ
اسلاميه ايله عمر رضى الله تعالى عنهك ازالهٔ اعرابى يه قيامنى رسول اكرم صلى الله تعالى عليه
وسلم (مهلا يا اباحفص اجلس بمجلسك فان الحليم كاد ان يكون نبيا) حديث شريفيله بعد
المنع اعرابى يه توجه بيوروب اى اخ سليم قوم ممدوح ذى درايت اولان عربه مجلسمزه كلوب
لايق اولميان كلامله هجوم ايتلرى سزامبدر بكا اعطاء نبوت ورسالتله بنى تخصيص ايدن ذات
اجل واعلايه قسم ايدرمكه هركيم كه بنى بو داردنياده تصديق ورسالتمى اقرار ايده بن اكا تصديق
اولديغيچون موجب كفر اولميان كناهى اشلش وكفر ايله كتمش دكل ايسه يوم قيامتده بارى تعالادن
شفاعت ايدوب جهنمدن خلاصنه ودرجه ده رفعتنه سبب اولورم اى اعرابى تحقيق اهل سمابنى
احمد الصادق تسميه ايدوب روى زمينده دخى محمد الامين تسميه اولندم اى اعرابى مسلم اول تاكه
مسلمينك فوائدى سنك اوزريكه اولسون ومسلمينك مضرتنى كندو مضرتك كبى عد ايدوب
غيرتلرنده اولمق دخى سنك اوزريكه واجب اولسون يعنى بو غيرتله نائل اجر اولورسن مآلنده
اولان خطاباتله خطاب بيور دقلرنده اعرابى اى محمد صلى الله تعالى عليه وسلم اكر بو ضب
سنك رسالتكى لسانيله اقرار ايدر ايسه بنده ايمان ايدرم ديدكدنصكره صيدى اولان ضبى يكندن
القا ايدر ضب دخى فرار قصديله مسجد نبويدن چيقر وفى الحال رسول اكرم صلى الله تعالى
عليه وسلم اى ضب بن كيم بيوردقلرنده ضب طوروب سن رسول الله اولان محمد بن عبدالله سن
ديو تعريف نام ايله تصديق رسالت ايدر بعده رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم ضب اى كيمه
عبادت ايدرسن بيوردقلرند سماده عرشى ويرده حكم وتصرفى اولوب وجنتى ونارى وانسان
ونفسى خلق ايدوب ابراهيم عليه السلامى خليل وموسى عليه السلامى كليم اتخاذ ويارسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم سنى حبيبى ورسولى اوله رق اصطفا واختيار ايدن آله واحده عبادت
ايدرم ديوب بعده ابيات محررهيى نظم وحضور سعادتده انشاد ايله ختم وقطع كلام ايلدكده
رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم اى اعرابى نه ديرسن بيوردبلر درحال اعرابى دخى
سبحان الله اى رسول خدا بر ضب كه اللرمله طوتوب كندوسنده اصلا درايت وعقل اولميان بو كلامله
ذات اعجاز آياتكى تكلم واشبو شهادت ايله شهادت ايده *االطلب اثرا بعد عين* يعنى بن بو معجزه برهانى
كوزمله معاينهدنصكره دليل آخر استرميم بندخى معبود بالحق انجق الله تعالى اولوب سندخى رسول الله
اولديغكه شهادت ايدرم ديو عرض ايمان ويقين ايدوب اسلامى بادئ فرح رسول اكرم صلى الله
تعالى عليه وسلم اولمشدر بعده اعرابى يه نمازده اوقونه جق مقدار قرآن تعليم ايتلرى بابنده
امر نبوى صادر اولمغله اصحاب كرام فاتحه وسورهٔ اخلاصى تعليم ايلديلر وقدرتنى استفسار لرنده
بنى سليمدن درت بيك نفوسدن عبارت اولان قبيله سنك افقرى اولوب مطبعسى دخى اولمديغنى
اعرابى خبر ويردكده بر وجه محرر اعطا ايله مأمور اولان اصحاب كزين اعرابى يى سايهٔ
پيغمبريده اغنا قيلوب نائل اجراوفى اولديلر ورسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم اعرابى
مشار اليهك قومى اولان بنى سليمى اسلامه دعوت ايلمك اوزره عودتنه رخصت بيور دقلرنده
واروب وقومنه بلند آواز ايله اى بنى سليم تعقل وتفهم ومحمد صلى الله تعالى عليه وسلمى
تصديق ايدك زيرا بن حضورلرينه فارغ آج وسترهٔ كهنهٔ معلومهدن ماعدا بدنم عريان وپياده
اولديغم حالده واردم بنى اطعام واكسا واركاب بيور ديلر ديو ندا ايلدكده قبيلهٔ مقبولهٔ
مرقومهدن اوچ بيك نفوس كلتين منجيتين شهادتى براغزدن پيوسته كنبد كردون ايدرك حضور

سعادته يوز سور ديلر وفضيلت وعزت اسلامى كور ديلر تفصيلاتى واردر (و روايت ثانيهٔ
مذكوره ده دأب همايون فخر عالم صلى الله تعالى عليه وسلم بركيمسه ذات بركزيده صفاتلريله
شرفياب دوات عظماى صحبت اولوب كلامه اسم شريفيله يا محمد ديو باشلسه جوابنده بعينه
يامحمد لفظيله ابتدا واكر كنيهٔ لطيفه لريله يااباالقاسم ديسه كذلك يااباالقاسم ايله ابتدا
واكر يارسول الله تعبيريله سر آغاز كلام ايدرسه لطفا وعطفا * لبيك وسعديك * بيوروب
وجه شريفلرنده اولان انوار تهلل وتلألؤ ايلك اولديغى سيرتى دخى استفاده اولنمشدر واشبو
خصلت و دأب سعادت بعض اهل تفسير اشارتندن تراشيده اولديغى اوزره ﴿ واذا حييتم
بتحية فحيوا باحسن منها اوردوها ان الله كان على كل شئ حسيبا ﴾ نص كريمنك مقتضياتنه
موافق اوله جغى ملاحظه اولنمشدر والله اعلم (سليم زبيروزننده اسم جد قبيله در (ومآل نظم ضب
اى رسول رب العالمين معلومكدر ومحققكدر كه من كل الوجوه سن صادقسن ومن قبل الله
وحى منزل ايله مهدى ومؤيد وعباد حق تعالايه هادى اولديغك حالده مبارك قلنمشسن يعنى
وجودك رحمت خلق عوالم اوله رق مباركدر و بز يعنى ناس حمار لايعقل كبى طاغى اصنامه
طاپوب ضلالتده واردقدنصكره سن بعث اولنوب بزه دين حنيف اسلامى امر حق تعالى ايله
وضع وتعيين قيلوب طريق نجاتى كوستردك اى مبعوث ومرسل اولان پيغمبرلرك خيرلوسى
معلومك اولسونكه سكا دعا وصلاة وسلام ايلديكمز حالده اطاعت ودعوت وامريكه جان
وكوكلدن اجابت ايدرز سن بزه برهان جلى يعنى معجزات وخصوصا قرآن معجزه سيله من
طرف الله مبعوث اولوب ايچمزده صادق القول ووافى وكافى اولديغك حالده صباحلدك
يعنى ظهور ايلدك خلاصه ميان مخلوقاتده سن كرك دار دنياده ايكن وكرك بعد الارتحال يعنى
جميع مكان وزمانده وطوغديغكده وخلقتكده مباركسن ديمكدر (خواص) اكل قلب ضب
دافع حزن وخفقاندر وشحمى اريدلوب آلت تناسله طلا اولنسه شهوت جماعى تهييج ايدر
وكمى جبههٔ فرسه باغلنسه يوكرك اولوب قوشوده اتى سائر آتلر ايلرولميه مز و بعره سى برص
وكلفه سورلسه ازاله ايدر واكتحال اولنسه كوزه ابتن مابى ازاله ايدرولحمى اكل ايدن چوق زمان
صوصه مز (حكم) سباعدن ذى نابك اكلى نهيده ورود ايدن حديث شريفك اطلاقيله امام
اعظم وهمام اقدم استدلال ايدوب ضبك اكلى حرامدر ديمشدر (وشافعيه نك تحليل ضبده
احتجاج ايلدكلرى مروى بخارى ومسلم اولان (قيل له عليه الصلاة والسلام احرام هو قال
عليه الصلاة والسلام لا ولكنه لم يكن بارض قومى فاجدنى اعافه) حديث شريفيله بنه روايت
مسلمده (لا احرمه) وروايت اخراده (كلوه فانه حلال ولكن ليس بطعامى) حديث شريفلرى
تحريم خبائثده اولان امر الهينك نزولندن اول اوله رق ورود ايلدكلرينه محمولدر ديو توفيق
ايلمشلردر مع ذلك برشيده حل وحرمت دليللرى تعارض ايلسه عند الحنفيه تحريمه اعتبار
احوطدر ديو صاحب التحفه تحرير ايدوب (دميرينك اقوالنده بحث ايلمشدر تفصيله اطلاع
مقصود اولورسه تحفه يه وحياة الحيوانه باقيله (ضبع) جوهرى فتح ضاد وسكون باايله معانى
سائره سنى سرد دنصكره حيوان معروفه دخى ديرلر ديمش وصاحب القاموس دخى بعد بيان
المعانى السائره قوردكبى برسبع دخى اولوب فقط سبع مذكور قوشدقده اعرج ظن اولنوب
بنابرين ضبع عرجاء تسميه اولنمشدر ديو تعريف ايتمشدر وانقوليده يلبلوقورده دخى ديرلر كفتاره
معناسنه ديو محرردر وتركيده مشهور اولديغى اوزره حيوان مذكوره صرتلان ديرلر (دميرى
جوهريدن ناقلا ديركه ضبع مؤنث اولوب يعنى حيوان مذكورك ديشيسنه دينوب اركگنه
ضبعان وضع اولديغندن انثاسى اراده اولنه رق تاالحاقيله ضبعة ديمسون يعنى ديمك

لغه جائز دكلدر يعنى براسمه تاالحاقى مؤنثله مذكرينى تفريق ايچوندر بو ايسه يعنى ضبع تاسز
اوله رق مؤنثه موضوع ومذكرينه ضبعان لفظى موضوع اولديغندن سائرى كبى بالاحتياج
تاالحاق اولنماز واركگنه موضوع اولان ضبعانك جمعى صادك وعينك كسره لرى وآخرنده نون ايله
صباعين كلور سرحان وسراحين كبى واشاى حيوان مذكوره ضبع ديديكى كبى ضبعانه تاالحاقيله
ضبعانه دخى دينور وضبع ايله ضبعانه نك جمعى ضادلرينك كسريله ضباع وضبعانات كلور واما اشبو
جمع اول اولان ضباع مذكرايله مؤنثك جمعى اولور سبع ايله سباع كبى لكن ابن دريد جوهرينك
انثاسنه ضبعانه دخى ديرلرديديكنه لايعرف ديوندرتله بلكه عربده يوقدر معناسنجه اعتراض
ايتمشدر انتهى (قلت) واما قاموسده محيط صاحبى صاحب ابن عباده عزوايله ضبع افظنه تاالحاقيله
ضبعة دينور و بوضبعه مؤنثك جمعى ضادك ضمى وحرف بانك سكونيله ضبعدر ديوب بعده
* ولا يقال ضبعة * ديوب ابن عبادك قولنه رد اولنديغنى كوسترمشدر (فائده لغويه) ينه
دميرى ابن دريدن نقل ايله ديركه حكمى مطرد وانتظامى غير مخل اصول عربيه دن اولديغى
اوزره صيغه ده مذكر اصل ومؤنث فرع اولمغله نه زمانكه مذكرله مؤنث جمع اولسه حكم مذكر
مؤنث اوزره غلبه ايدر ناصر وناصرة كبى كه برى مذكر واخرى مؤنثدر بونلرك مثلا كلدكلرينى
بياننده مذكرك صيغه سى بروجه قاعده غلبه ايدوب تثنيه ده جاءنى ناصران دينوب جائتنى
ناصرتان ديمزايكن اشبو ضبع ماده سيله تاريخ قاعدهٔ مذكوره نك خلافنه دريعنى شاذ اوله رق
بونلرده سبب آتى الذكره بناء مؤنث مذكره غلبه ايتمشدر شويله كه آدى ضبعان اولان صرتلان ايله
آدى برمنوال مشروح لغت فصيحه اوله رق ضبع اولان صرتلانك تثنيه سنده ضبعك تثنيه سى
اولان ضبعان تعبير اولنور مثلا ديشى واركك برجيفت صرتلان طوتديغنده دينلوب مذكر اولان
ضبعانك قاعدهٔ امثلهٔ مطرده اوزره صدت ضبعانان دينمز زيرا حروف زوائددن اولان ايكى الف
ونون جمع اولور وتكرر ايدر ومستثناء ثانى كه تاريخدرانده دخى مؤنث غلبه ايدوب مؤنث اولان
ليالى ايله توريخ اولنوب مذكر اولان ايام ايله تاريخ بيان ايتمزلر ديو استعماله سبب دخى اسبقه
مراعات ايچوندر شهر دن سبقت ايدن ليله يعنى كونك كيجه سى مقدمدر وابن دريدك اشبو
بيانى كبى حريرى دخى درة الغواصده قاعدهٔ مذكورهٔ غلبهٔ مذكردن ضبعله تاريخ مستثنا
اولديغى ذكر ايلمشدر (ابن الانبارى وابن هشام المصرا ويدن ضبع ذكر وانثايه
اطلاق اولنديغى منقول ايسه ده محكم وغير كتاب ثقاتده محرراولديغى اوزره معروف اولان ذكر
ايلديكمز لغاتدركه ضبع مؤنثه وضبعان مذكرينه دينور (صحاح مسلمك باب اعطاء القاتل سلب
المقتولده كتورديكى حديث شريف منطوقنجه ضبعك تصغيرى الفك ضمى وضادك فتحى
وبانك سكونى وحرف بانك كسريله اضيبعدر جسد وجعار وحفصه ضبعك آدلريدر ام حنور
ام طريف ام عامر ام القبور ام نوفل كنيه لرندندر ضبعانك ابو عامر ايله ابوكلده وابو الهيره
كنيه لريدر (وضبع ارنبده ذكرى بحديكى اوزره ارنب كبى حيض كورديكنى بعضيلرى زعم ايدوب
عرب العربانك * ضحكت الارنب ضحكا * قوللرينى حاضت ديمكدر ديوب يعنى چونكه
حيوانده انسان كبى مقتضيات عقلدن اولان تعجبك ايراث ايلديكى ضحك اولمديغندن
حيواندن حيض كورنلرك حيضنه ضحك وضع اولنمشدر شاعر عربك * وضحك الارانب
فوق الصفا * كمثل دم الحرب يوم اللقا * بيتيله استشهاد وابن الاعرابى دخى قائل حيض
ضبع اولوب ابن اخت تأبط شرانك * تضحك الضبع لقتلى هذيل * وترى الذئب لها يستهل
* قولنى شرحده صرتلان لحوم انسانى اكل ايلدكده حيض كورمكله اكا اضحكها الدم يعنى
قان صرتلانى كولدردى ديركه مراد دم انسان سبب حيضى اولور ديمكدر ديمشدر لكن

ابن سيده نك نقلی اوزره ابن دريد بو معنايی انكار ايدوب حتی ضباعی حيضی حيننده كيم كورديكه
حائضه اولديغنی بيله واما شاعر مرقومك قبيلهٔ هذيلدن اولان مقتوللره صرتلانلر كولر وقوردلر
استهلال واستبشار ايدر مفهومنده اولان بيتنده كی ضحكدن مرادی جسد مقتوللری كوردكلرنده
سوينورلر و باشلرينه اوشدكلرنده خراشورلر سو يتلك سبب ضحك اولور يعنی ضحك ضبع ذكر
سبب وارادهٔ مسبب نوعندن اوله رق مجاز مرسلدر ديمكی اراده ايتمشدر انتهی (جاحظ كتاب
الحيوانده وزمخشری ربيع الابرارنده وقزوينی عجايب المخلوقاتنده ومفيد العلوم نام كتابده وابن
الصلاح رحله سنده ارسطاطاليس وسائر حكمادن مروی اوله رق صرتلان طوشان آسا برسنه
اركك و برسنه ديشی اولوب هنكام ذكوريتنده فاعل اولور القاح ايدر و وقت انوثيتنده مفعول
اولور يعنی طوغورر ديمشلردر (وغريبه درکه عرب جنسنده ضبعون ايله مسمی برقوم اولوب
قوم مرقومدن برنفر سائر بيك نفوس ايچره بولنسه وصرتلان اشبو بيك نفرك ايچلرينه كيرسه انجق
اوبيك نفر ضبعونی قصد ايدوب ديكرلرينه طوقنماز اولديغنی قزوينی نقل ايتمشدر (و يند
دميری ديركه ضبع حقيقت اولماديغی حالده عرج يعنی طوبال لق ايله موصوفدركه وصف مذكور
كيدركن نظر ناظرده لنك تخيل وحس اولنمه سندندر و بو تخيل لنكی دخی ضبعك مفاصلنده
برودت ورخاوت اولوب صاغ جانبنده دخی صولنه نسبتله رطوبت زياده اولديغندن مشيه سنده
بو كيفيت عرج تخيل اولنور صاحب قاموسك بو كيفيته اشارتی دخی قلم فقير ايله آنفا يازلمشدر (صرتلان
لحم بنی آدمه كمال اشتهاسندن نبش قبوره مولع ايمش يعنی مرقدی اشرومتی ير* ومتی رأت
انسانا نائما حفرت تحت رأسه واخذت بحلقه فتقتله وتشرب دمه * ونه زمانكه بر انسانی يرده
او يور كوردكده باشنك التنه كلان ترابی اويارو ايچنه كيروب و بوغازندن ياقه ليوب اولدير ور وقانی
ايچرايمش (قلت) اشبو عبارهٔ حياة الحيوانی صاحب المستطرف * واذا مرت بانسان نائم
حفرت تحت رأسه ووثبت عليه فغرت اوداجه وشربت دمه * تعبيرنده تحرير ايتمشدر معلوم
اولديغی اوزره بوينده اولان اوداج بوينده وكردنده اولان طمر معنا سنه موضوع ودجك جمعی
وفرت بحثت يعنی ايتلق معناسنی مستلزمدر ووثب صيچرامقدر وتحت رأس قرينهٔ ظاهره سيله
ياتديغی يرك باشی التنه كلان ترابدر بوقسه انسانك باشی تحتی ديمك دكلدر زيرا اورايه باشنك التی ديناوب
باشنك آردی دينلور ايمدی بو صورتده عبارتين مذكورتينك مفادی قبرده اويقوده بولنان كيمسه نی
آچقدن باصدرمغه سر تسخير انسانی اقتضا سنجه صرتلانك جسارتی اولمامغله باشی التنی اويوب
ايچنده كندو بنی ستر ايتدكدنصكره بردن بره بوغازندن طوتوب واولديروب قانی ايچر ديمك ايكن و نائمك
كوده سی ميدانده طورديغی حالده بر طرفنه طوقنميوب قانی ايچمك ايچون باشنك التنی يعنی آردنی
صرتلان كلوب دلمسی خلاف معقول بلكه منكر محسوس ايكن ترجمهٔ معلومه ده عبارهٔ مذكورهٔ
مستطرف وانسان او يوركن كلوب باشی تحتنی دلوب دمنی شرب ايدر ديو ترجمه اولنوب كويا
صنعت ايجازی حاوی برفقره كوسترلمشدر هر چند اوجه صونا من اثم بعض الظنكه وكاه
ارائه قلنان بعض تراجم غريبه كبی اكثر صحايفده اولان عجايبات نچلمش ايسه ده بو فقره ده
قلم اخطار باركران صبروشكيبه طيانه مديغندنميدر و ياخود اجبار جهلندنميدر هرنه ايسه عفو
نيازيله اشعاره اجتسار ايلمشدر (و بو حيوان زياده غدار و بنی نوعنه بيله تعديسی آشكار اولوب
حتی غدر وفسادينی عرب ضرب مثل ايتمشلردر وتعديسی شويله ايمشكه اكر قيون سوريسنه كيرر ايسه
قوردك تعديسی مقدار يله اكتفا ايتميوب قيونلرك هپسنی صقاطلر ايمش لكن سوريده قورد ايله
صرتلان جمع اولسه لر بن بيديم سن ييه مكالبهٔ مستمره سيله بربرينه دوشوب بو ارالقده اغنام
ضبع وقوردك اراقهٔ دمارندن ياقه يی قورتاروب جای سلامته وصول ايله اغنام حيات ايدر لر ايمش

وحتی عربك رمهٔ كوسفنده ايلدكلری * اللهم ضبعا وذئبا * دعاری بو معنايه مبتنی ايمشكه
ظاهرا مفهومی يارب قيون سوريسنده صرتلان ايله قوردی جمع ايله ديمكدر وشاعر عربك
قيونلريمه يالكز قورد و ياخود ضبع كيروب پريشان اولدقلری كونده انلرك يعنی قيونلرم ايچون
يارب انلره قورد ايله صرتلانی برابرجه مسلط ايله ديو دعا ايتدم مفهومنده اولان * تفرقت
غنمی يوما فقلت لها * يارب عليها الذئب والضبعا * بيتی دعای منفعت و ياخود دعای مضرتميدر
ديو اصمعيدن صورلدقده دعاءله دردبو ذكر اولنان كيفيت ولزومی بيان قيلمشدر (وطام كبی برذروه ده
كوپك بولنوب وكوپكك ضياء قمردن حاصل كولكه سنه صرتلان باصدقده كوپك يره دوشر
وصرتلان سكردوب وطوتوب يير ايمش وصرتلان حمق ايله موصوف اولديغندن عربده صيادلرك
بيلرنده معهود اولان بعض كلماتی صرتلانی كوردكلرنده تفوه وخطاب ايتلريله انكله قيد صيده
كرفتار ايدرلر ايمش لكن جاحظ بونلری خرافاتدن عد ايتمشدر (قلت) فقيره قالسه بعض كلمات
و اوضاعده سببی بيلنمين تأثيرات و سر خواص تجربه اولنمش وكورلمش شيلردن اولديغندن
اشبو كوپك كولكه سی ماده سی ايله كلمات صيده بالخاصه تأثيرك جواز وامكانی دركاردر (و بر
شيده كه جواز وامكان اوله كليا واصلا انكار اولنه مز (اشبو خاطره يی فقير بعد التسويد عين
الخواص صاحبنك (مقناطيس حديدی جذب ايلديكی كبی ضبع دخی كلابی جذب
ايتمك خاصه سيدركه مهتابلی كيجه ده سطحده كائن كلبك يره دوشن كولكه سنه ضبع باصدقده
كوپك طامدن دوشر و صرتلان كلبی طوتوب يرديكی قولی كورديكنه و بو قول دخی تأييدا
للمدعی بورايه درج اولنديغنه تشكر اولندی (ع) خدا قادردر ايلرسنك خارادن كهر پيدا (خواص
محمد بن ذكريا الرازی مؤلفاتنده يازديغی اوزره شحم ضبع برجسده سورلسه مضرت كلبدن امين
اولور واودی قورودلوب وسحوق ايلوب نصف دانق مقداريني برزنه ايچرسه لر ايچن زنك شهوتی
كيدوب جماعدن نفرت ايدر و صرتلان دريسندن تصنيع اولنان قالبوردن كچيريلان حبوبات
زرع اولندقده نابت اولان اكينه چكركه مضرت ايده مز انتهی (عطارد بن محمد قولنجه
صرتلان عنب ثعلبدن بالذبح هارب اولديغندن او اوزمك شيره سی بدنه سورلسه مضرت
ضبعدن امين اولنور وجلدندن برپاره سنی طاشيان كيمسه يه كوپك اورمز واوديله اكتحال ضعف
بصره وكوزده كی صويه نفعی اولوب بصره حدت وقوت ويرر وضبعك صاغ كوزی قلع اولنوب
سركه ده نيدی كون اصلا چقارلميه رق اصلاديلوب بعده خاتمك فصی تحتنه قونيلوب الهطقان
كيمسه مادامكه النده در سحرو انك كبی شيلرتأثيرندن قورتقرر يعنی امين اولور ومسحور اولان كيمسه
خاتم مذكوری يقه يوب اوصويی ايچسه سحری اذهاب ايلديكی مجربدر و باغلويه وانواع
سحره نفعی دركار در و باشی كوكرجين كومسنه قونسه جامه چوغالور (قلت) ياوروزی
چوغالدر ديمك ايسه نه كوزل والا ناسك كومسلرنده اولان كوكرجينلر اورايه طولنمغله چوغالدر
ديمك ايسه اوباشك سراوباش كبی دريايه القاسی امر صواب در ديلنی صاغ النده طوتانه كوپك
اورمز واذا ايتمز حتی مهارتلو عيار وشطار نباح كلاب دلالتيله دوچار دست حراس نيل اولورز
خوفندن بويله امساك عادتلريدر وضباع تعديسندن خوف ايدنلر اللرينه ياباني صوغان كوكندن
بربنی السونلركه اوكوكدن صرتلان فرار ايمش و صرتلانك آلت معهوده سی قورويلوب وسحق
اولنوب سفوفی برخاتونه بيلديكی حالده ايچرلسه اندن شهوت جماع كيدر (قلت) ظنمه كوره
خاتونك بيلمامسی قيد احترازی دكلدر يعنی بيلمامك تأثيرينك شرطيدر ديمك دكلدر بلكه بيلسه ايچمز
ديمكدر بو صورتده ايچممه سندن احتراز ايچوندر فقط بر (و حيوان مزبورك فرجنی يانده
طاشيان مرد ناسك سوكيلسی اولور ايمش (قلت) سحر رنكنده اولوب منفور طبيعت سليم

اولان بوخاصهٔ منقولهٔ عوام پسند یانده قورد بوزوکی وار دیدکلری مثلی تذکیر ایدرهله بویله
فرجلی محبت اولنرسه ده فلاغه دیه جك واعتراض ایده جك شیلر دندر بو یولدن یعنی قوری
حیوان کبی کزدرمکله کندوبی هرکس سوسن دردینه دوشوب عار ایتمیلرکس ناعم بشرذی
روحی خلق ایچون اولرنده بسلسه‌لردها زیاده محبوب عامه اولورلر ایدی معناسی اذهان ظرفایه
خطوردن بعید کلدر مترجم عنهه اتباع اقتضا ایتمکله قلم خطا کاررووی بیاض قرطاسی قره‌لدی
والاراسا یازیله جق ماده دکلدر مسلم اهل درایت وواصل درجهٔ بداهت اولدیغی اوزره برکیسه
اکرناس سرا پاسوسونلر دیرسه مدار محبت خلق اخلاق حسنه وسبب عداوت ونفرت اخلاق
سیئه درهمان حضرت حق عز وجل جمله یی حسن خلقدن آیرمسون آمین (ضبعك دیشلری
بازویه ربط اولنسه نسیانی ووجع اسنانی دافع اولور ودر بسیله ایچی قاپلنمش کیله دن کچیرلان
حبوبات زرع اولنسه آفاتدن مصون اولدیغندن باشقه غرایب خاصه لرندن اومزروعاتی اکل
ایدن وسواس یعنی وسوسه دن امین اولور وآوجنده حنظلی یعنی قرغه دوکلکی دیدکلری نباتی
طوتاندن صرتلان فجاروشحمی طلا اولنان جسدی کوپك طاله‌مز وحنین بن اسحق قولنجه کوز قپاغی
ایچروسنده بتن قیل آتنوب ضبعك ویا بیغانك ویاخود دیشی کچی ویادیشی کیکك اودیله اکتحال
اولنسه عون حق تعالی ایله اوعینده شعر مذکور بتمزوکیرضبع قوریدیلوب وسفوف قلنوب ایکی دانق
مقدارینی بیین مردك شهوت جماعی قباروب نسادن اوصانمز و بعض اطبا دخی صرتلا اودینك یارم
درهمی اواقد ربال ایله قارشدریلوب ایچلسه باشده اولان علتلره نفعی اولوب خصوصاعینی نزول
مادن محفوظ وانتشاری شداید ریعنی آلت تناسلی دائما قوامده ایدر حیوان مذکورك اشبوخواص
مذکوره دن ماعدا خواصی دخی حیاة الحیواندن مطالعه اولنه (حکم) صاحب التحفه دیر که
مذهب حنفیده ضبع حرامدر وامام مالك کراهتیله قائلدر وامام شافعی اجتهادنده حلالدر (هر
برینك ادله‌لرینی دخی صاحب التحفه یازر مراجعت اولنه (ضفدع) جوهری یانجه ضاد ایله
دالك کسره‌لریله خنصر وزننده ترکیده قوربغه وفارسیده بزغ دیدکلری حیوان معروفدر
جمعی ضفادع ومؤنثی تا ایله ضفدعة در وناسك دالك فتحیله استعماللرینه خلیل صاحب
العروض دخل یعنی تغلیط ایدوب لسان عربده فعلل وزننده حرف ثالثك فتحیله انجق (درهم)
معلوم وطویل معناسنه اولان (هجرع) وکثیر الاکل معناسنه (هبلع) وبرطاغك اسمی اولان
(قلعم) دن غیری یوقدر دیمشدر (لکن صاحب القاموس خنصر وزنی ایله جعفر کبی صادك
ودالك فتحلری وجندب وزننده صادك ضمی ودالك فتحی ودرهم وزننده اولمسی لغت عربیه‌لر
اولوب فقط درهم وزننده اولمق لغت نادره وعلی قول مردود در دیوب وخلیل کبی کلیا یوقدر
دیمیوب رد خلیلی اخیرا اشراب ایتمشدر (ودمیری دخی تفصیل ایدوب من حیث اللغة اشهر
کسر ضاد ودال وخاصه دن اولان عامه نك یعنی جمهور اهل لغت السنه سنده اشهر کسر
ضاد وفتح دال اولوب لکن بعض اهل لغت کسر ضاد وفتح دالی انکار ایلدیکنی شرح ادب الکاتبده
بطلیوسی یازمش ومطرزینك حکایه سی کبی ضم ضاد وفتح دالك نادرا اولدیغنی ذکر ایتمشدر
ومطرزی کفایه سنده جمیك ضمیله علجوم دخی نام ضفدع اولوب کنیه سی ابو هبیره وکنیهٔ
انثاسی ام معبد وام هبیره دردیو ذکر ایتمشدر (وبو حیوانك انواع کثیره سی واردر هم اجتماعدن
تولد ایدن وهم جریانی آزدره‌لرده عفوناتدن وعقب امطارده تکون ایدرحتی سطوحلرده یاغموره
معاقب کثرت اوزره کورلدیکندن بولوتدن یاغدی کمان اولنور لکن سحابدن یاغموب هنکام
امطارده طباع مخلوقهٔ سراب ایله بقدرته سبحانه وتعالی مخلوق اولور وقوربغه کندنده کمك
اولمیان حیوانلردندر واوتن ایله اوتمین نوعلری واردر واوتنك صوتی قولقلرینك قربندن
خروج ایدر وظاهر اولدیغی اوزره صوتی حد تلیدر وخارج ماده اولوب اوتمدیکی هنکامده

حدت سمعله موصوفدر واوتمك قصد ایتدکده آلت چکه سنی صویه صوقار وآغزینه صوکیردکده
اوتمز اولور وبعض شعرا قلت کلامله معاتبه اولندقده معنای مذکور اوزره * قالت الضفدع
قولا فسرته الحکماء * فی فی ماء وهل ینطق من فی فیه ماء * بیتنی اظرف نظم ایتمشدر دیو
دمیری ثنا ایدر وبعض نسخه ده (فسرته) یرنده (فهمته) واقع اولمشدر بیت مذکور
ظاهرا مفهومی قوربغه برسوز سویلدکده اول سوزی حکما تفسیر وشرح ایدر یعنی بکنور بنم
اغزمده ایسه صووار در واغزنده صو اولان نطق ایدرمی دیوب غالبا قلت تکلمنه اعتذار دیمکدر
اما ماء موصوله محصول بیته وصوله صلهٔ معلومانم بوقدر که اعادهٔ کلام واشراب مرام ایده یم
هله بونك حلی بحر العلوم اولان ذواتك جدول صحیفه ده ناودان قلم تحریری اجراسنه منوطدر
ونهایت ملاحظه ده محصول بیتی شو وجهله تخیل وتوهم ایتدم یعنی (شاعر دیرکه مخاطب حکیم ودانا
ومعانی شناس اولمق لازمدر تا که متکلم بلیغه شوق کلوب جواهر نثار کلام اوله ای قلت
کلام ایچون بکا معاتبه ایدنلر سز انجق لفظك موضوع لهنی اکلیه بیلوب معنای ثانی وثالث ودخی
زیاده سنی یعنی دلالات سائره سنی بیلنلر دائره سنه داخل دکلسکز که بنده نطق ایده یم اکر قوربغه نك
یاصوتندن اهل عرفان اولویده تسبیح توهم ایدن ویاخود عالم وبلیغ اولویده صوت ضفدعه
اغزنده کیفیت مذکوره اوزره صویك اولمامسی لازم کلور دیوب بووجهله معنای لازم لفظه انتقال
ایدن ذواتدن اولیدیکز بندخی سویلردم بوصورتده بنم اغزمده صووار در یعنی قوربغه یی
سویلتمین صواولدیغی کبی بنی دخی سویلتمین سزك عدم تفهمکز صویی واردر دیمك اوله معذور باد
عبد القاهر جرجانی دیر که حیهٔ کبیره قوربغه نك سیحه‌لری کندولره دلالت ایتمکله سسك
صاحبی یعنی اوتن قوربغه اوزرینه واروب اکل ایدر دیمش واشبو معنایی برشاعر * یجعل فی
الاشداق ماینصفه * حتی ینق والنقیق یتلفه * بیتنده درج ایتمشدر دمیری اشارتیجه شاعرك ینصفه
قولی عدالت معناسنه اولان نصفتدن اولمیوب بلکه برشیئی یارم قیلمق یعنی تنصیف ایتمك معناسنه
نونك وصادك فتحه‌لریله اولان نصفدندر وبوصورتده مفهوم بیت ضفادعك اغزلری
ایچنه تلف وهلاك اولمسنه اوتمسی سبب اولدیغی حالده اوتسون دیو نصف فك اعلاسنه
قدر صووضع قلندی یعنی انجق الت چکه سی صوایچنده اولدی واوست چکه سی خارج ماده
قالدی دیمك اولوب وبو مفهومك مفاد ومحصلی دخی ملاحظهٔ عویزانه اوزره حکمت بالغهٔ
صمدانیه یی کورکه قوربغه یه کیفیت مذکوره سی اوزره صونك نصف اولمسی یعنی تمامیله اغزینه
صویی طولدرمه‌مسی سسنك ظهورینه سبب واول سس مسببی دخی قاتلی اولان ثعبانك کلوب
قوربغه یی اکله دلالت یعنی دعوت ایتمکله مادهٔ هلاکی اولمشدر دیمك کورینور والله تعالی
اعلم (بعض اهل دل قلمی اشبو بیت مخیلی کشکول وجمع اثرینه بعد التحریر برسؤال مقدره
جوابی مشتمل اولان اشبو حکایه یی ذیلنه یازمشدر شویله که (برطبیب حاذق مسلم عارف
بربیماره واروب اقتضا ایدن دوایی ترتیب وزنهار شوقدر ساعت مرور ایتمدکجه اوزرینه صوایچمه
دیو تنبیه واکر ایچلورسه هم تأثیر ایتمز وهم درد تزاید ایدر دیه رلك ترهیبد نصکره
ایچروب کیدر وکلوب خسته نك علتی مشتد اولدیغنی کوردکده قورقارمکه تنبیهمی دکلیوب
قبل الوقت صوایچمك کرکسن دیو توبیخ ایدر مریض مرقوم اهل دانشدن بولنمغله طبیبه
﴿وجعلنا من الماء کل شیء حی﴾ مکرمه سنك مدلولنی ملاحظه ایله دردن خلاص
وحیات اختصاص ایچون ایچدم دیمجك اول حکیم ذی فنون فی الحقیقه صو برموجب نص
شریف مادهٔ حیات اشیادر درد دخی جمله اشیادندر سر احیا شی‌ءما اولان علتکده ظهور
ایتمکله علتك قوت واشتداد بولمش یوقسه امانهٔ علت ایتمامش ومادهٔ حیات اولان شی سبب

موت اولان مرضی یعنی مرض موتی وعلتی دافع اولمق خصوصنی مستلزم دکلدر دیو جواب
ویرمشدر لله دره فتأمل (ضعدع صوده اول نشننده طاری جرمنده برسیاه تخم کبی ظهور و بعده
اوخرده طاری قدر تحمد ن دعموص کبی خروج ایدوب بعده اعضاسی نابت اولور فسبحان
الله القادر علی ما یشاء (قلت) دعموص عصفور وزننده صو یه طالر برجانور جکدر دیو
وانقولیده محرر در وترجمهٔ قاموسده وزن مذکور اوزره برکونا سیاه قورنجغزه دینور که صو
کوللرینك وآرقلرك صوچکلمکه باشلدقده دیبلرنده وکنارلرنده پیدا اولور فارسیده اکا کفجلیز
دیرلر باشی و بدنی مدور وغایت سیاه وکوچك قویرغی اولور چوجقلر اکا ایت بالغی وقور بغه
یاوریسی تعبیر ایدرلر جمعی دعامیص در دیو یاصلشدر البستان واوخوالیده اکا چومچه بالغی
دینلدیکی مسموع فقیر اولمشدر (ابو عبد الله القرطبی کتاب الزاهرنده یازرکه حضرت داود
علیه السلام جناب باری تعالی وتقدسی شول کونه تسبیح ایله تسبیح ایدرمکه مخلوقاتندن
براحد اویله تسبیح ایتمدی دیو صمیم بالدن تحدیث نعمت عبادت ایلدکده سعادتسرای نبوبلری
ساقیه سندن برقور بغه یاداود حق جل وعلا حضرتلرینه اولان تسبیحك ایله فخرمی ایدرسن
بنم سنم سبعینه یتمش اولوب بومدتده حق تبارك وتقدس حضرتلری ذکرندن لسانمده جفاف
واقع اولمادی یعنی متصلا ذکر ایدرم واون کوندرکه ایکی کلمهٔ مبارکه یه اشتغالمدن ناشی
طعم خضرا وشرب ما ایتمدم یعنی یبوب وایچمدم دیوندا ایلدکده داود علیه السلام قور بغه یه
ای مخلوق حق کلمتین مذکورتین نه در دیو صوردقور بغه دخی * یامسبحا بکل لسان ومذکورا بکل
مکان * در دیدکده اول نبی مکرم قلب وروعنده بن تسبیح وتمجیدمده اشبو کلمتیندن ابلغ قوله
تقرب ایلدم یعنی دیه مدم دیو تواضع ذکر مذکوری تحسین قلمشلردر (وبیهقی دخی شعبنده
انس رضی الله تعالی عنهدن روایتله داود نبی علیه السلام خالقنی عز وجل کندولرینك ایلدکلری
حمد وثنادن افضل براحد ثنا ایلدیکی نفسنده ملاحظه ایتمکله الله تعالی وتبارك داود علیه
السلام برکهٔ ماینده اولان محراب عبادتده قاعد ایکن تبیانا وارشادا برملك انزال ایدرو اول
ملك داود علیه السلامه یاداود اشبو برکه ایچنده اولان ضفدع نه یی تصویت ایدر یعنی صوتنده
نه سویلر تفهم ایله دیدکده صوتنه دقت ایدوب قور بغه نك * سبحانك وبحمدك منتهی علمك
دیدیکنی ایشیدر ملك منزل نیجه کوردیکن دیمجه داود علیه السلام بنی نبی ایدن باری تعالایه
قسم ایدرمکه بن اشبو تمجید ایله مدح ایده مدم دیو تواضع واعتراف عجز ثنا ایتمشدر (جعفر بن
محمدك کتاب فضل الذکرنده عکرمه رضی الله تعالی عنهدن صوت الضفادع تسبیح دیدیکی
(وینه کتاب مذکورده ابو صالح بابك صریرنی یعنی قپونك غجردیسنی ایشندیکمده اشبو صریر بابك
تسبیحیدر دیدیکی مرویدر (بعض اعلام قور بغه آغزیله صو آلوب نار ابرهیم علیه السلامی
اطفاسیله صب ایدن حیوان خیرخواهدر دیمشدر (فائده) رئیس الحکما ابن سینا دیمشدر که
عادتدن زیاده قور بغه تکثر ایلدیکی سنه ده نعوذ بالله وبا کوربنور ایمش (زمخشری فائقندن
یازرکه عمر بن عبد العزیزدن مرویدرکه برکیمسه باری تعالی وتقدسدن قلب بنی آدمده موضع
شیطانی کوسترمسنی سؤال ونیاز ایلدیکی خلالده رؤیاسنده اوکیمسه بلور کبی داخلی خارجندن
کورینور برآدمی بی وسوری سنك کبی خرطومی اولوب قور بغه شکلنده اوله رق خرطومنی اول آدمینك
صول کورکندن قلبنه صوقوب وسوسه ویررو اول آدمی الله تعالایه ذکر ایلدکده چکلور اولدیغی
حالده شیطانی کورر (ان شاء الله تعالی کرکی ذکرنده بوخصوص وسوسه کرکی کبی یازیله جقدر
(حکم) صاحب التحفه قور بغه نك قتلندن نهی مروی اولمغله اکلی حرامدر دیوب بوخصوصده
وارد اولان روایاتی دخی ذکر ایلمشدر تفاصیلها وقوف دلخواه ایسه تحفهٔ مذکور جلوه کاه نکاه مطالعه

اولنه ﴿ حرف الطاء ﴾ (طاوس طیر مشهوردر (قلت) صحاحده وبعض نسخهٔ قاموسده بر واو ایله
محرردر (شافیهٔ ابن حاجبك املا مطلبنده داود کبی ایکی واولو اولان اسملرده اکثریا واوك
برینی کاتبده اهل دانش نقص ایدرلر یعنی واو ثانیهٔ ساکنه یی یازمازلر دیدیکی قول اقتضاسنجه
تلفظی اوزره ایکی واو ایله یازمق جائز ایسه ده بر واو ایله یازمقده کثرت اولدیغندن او واو واحدهٔ
کثیرة الاملایه اتباع اولادر فلیحفظ (طاوسك تصغیری زیاداتی حذفدن تصکره طویس در
جمعی اطواس وطواویس کلور کنیهٔ طاوس حالك ضمیله ابو الحسن وابو الوشی در دواب میاننده
عز وحسنده فرس نه کونه ممتاز ایسه بو دخی طیور اراسنده سرافرازدر وطبعنده عفت اولوب
حسن خلقت نفسنه تکبری وتویلرینك رونق وپرتوینه تفاخر واعجابی سور وقویریغی
خصوصا اشی ناظر ایکن طاق آسا کشاد وعقد ایدر ودیشیسی اوج ساله وارمنجه یمورطله مز
وارککی دخی بومدتده ریشی اکمال یعنی تویی دوزر ورنکنی اتمام ایدر وبرسنه ده اون ایکی
یمورطه چیقارر ایمش وبوندن اقل واکثر دخی اولور وهنکام سفادی یعنی آشمه لری ایامی وقت
ربیعد رکوز فصلی کلدکده اشجار اوراقنی دوکدیکی کبی بو دخی ریشلرین دوکر وطلوع برك
شجرده بونك دخی ریشی طلوعه باشلر ایمش ودیشیسی یمورطه یه اوطوردیغی زمانده ارککی
انثاسی ایله ملاعبه ده مفرط اولوب کاهیجه وفرت جنبشدن یمورطه قیریلور وبوزیلور ایمش ولهذا
یمورطه سنی طاوق آلتنه قورلر لکن طاوقده ایکی یمورطه سندن زیاده سنی اداره ایده جك قوت
طبیعیه یوقدر وطاوق حضن بیضهٔ طاوسده ایکن اکل وشربدن محتاج اولدیغی شیلری
دائما یاننده آماده ایتملیدر تا که اوزرندن قالقوب هوا بیضه لری افساد ایتمیه اما بحکمته سبحانه
طاوق آلتنده چیقان طاوس یاوریسی حسن وجثه ده طاوس آلتندن چیقاندن ناقص اولور ایمش
ومدت حضن طاوس اوتوز کوندر ویاوروری طاوق بلیجی کبی تویلنمش اولدیغی حالده
یمورطه دن چیقارلر (دمیری دیرکه اشبو طائرك حسنیله بیله ذاتندن تشأم اولنمسی اعجب اموردر
وبونك سببی دخی الله تعالی اعلم طاوس جنته ابلیسك دخولیله آدم علیه السلامك جنتدن
دنیایه هبوطنه وبهشتك آدم علیه السلامدن دوام دنیا مدتنه قدر خلوینه علت اولدیغیچوندر
وبوسبیدن اولرده طاوس بسلمسنی ابو صایمزلر (فائده) محکیدرکه آدم علیه السلام کرمه یی یعنی
اوزم اغاجنی دنیاده غرس ایلدکده ابلیس کلوب کوکنده برطاوس کسدی وقانی آصمه ایچدی
ویپراق دوکدکده کلوب برمایمون بوغازلدی وانك قانی دخی آصمه ایچدی وقورق دوکدکده
برارسلان بوغازلدی کذلك ایچردی واوزم اولدقده ینه دینده برخنزیر اولدردی انك قانی دخی
شجر کرم ایچدی فلهذا شارب الخمری اشبو حیوانانك اوصافی اربعه سی احاطه ایدر شویله که
اهل عشرتده مشهود ناس اولدیغی اوزره باده اول شربنده اعضایه یاییلوب اونه حسن کتورر
طاوسده اولان حسن لون کبی ومبادئ سکرومستی کلدکده مایمونلرك کاری اولان لعبه وآل
چرمغه ورقصه باشلر وقتا که تمامیله سرخوش اولدقده کندوبی صفت اسدیت طوتوب
عبثه وعربده یه باشلیوب فائده سز اوضاع جنت آثارده اولور بعده خنزیر آسا کبروب اویقویه
وارر وبیتاب اوله رق یاتور قالور (خواص) دمیری دیرکه لحم طاوس عسیر الهضم وردی المزاجدر
واجودی بلیجیدرکه معدهٔ حاره یه نافعدر اکر طبخندن اول سرکه ده اصلدیلوب بعده بشیریلورسه
مضرتنی دفع ایدر وامزجهٔ حاره یه موافق کیموسی تولید ایدر وحکما کافهٔ طیورك لحومندن دون
وهضمی اعسردر واصحاب ترفه یعنی الوان لذائذ ونفایس اطعمه یه الشمش ذوات اکلندن منع
اولنملیدر زیرا طاوس ارباب ریاضتك طعامی زیتون کبی مأکولاته حصر ایدنك اغذیه سندندر وابن زهر
خواصنده طاوس برطعام مسموم کورسه یاخود رایحهٔ سمی شم ایتسه فرحیاب اولمش حالتنی کوستروب

قنادلربنی نشر ایدر وكندندن احوال سرور ظهور بولور دیو یازمشدر (قلت) غالبا بوحالی
یازمقدن مقصود اكر طاوسدن باشقه سبب اولمیدرق طعام یانده بویله بركیفیت بروزایدرسه
تحری وتوقی لازم اولدیغنی اخطار اولمق كركدر اكر طاوسك اودی سركنجبین وصیجق
صو ایله مبطونه ایچریلورسه برؤ ویرر (وهرمسدن منقولدركه اودینی سركه ایله عقرب
وحیه كبی كندوبی هوام صوقمش كیمسه ایچسه نفعی واردر (لكن عین الخواص صاحبی اكر
بالكز طاوس اودی بركیمسه یه ایچیرلسه مجنون اولور وبن تجربه ایتدم دیمشدر (قلت) خود
بخود ایچن مجنونی یعنی عقلی باشنده برشخص ایچمكله جنته واردیغنی مشاهده ایله تجربه ایسه
نه كوزل والا عین الخواص صاحبی ایچرمش ایسه ارتق انك صاغلق ویردیكی علاجلردن
صاقنمق كار عقلدر فتدبر (وینه هرمسدن مرویدركه اكر دم طاوس ازروت وطوز ایله
قارشدیریلوب حفظنا الله تعالی آكله علتنه واره جقندن قورقیلان قروح ردیئه رطبه یه وزبلی
ثوالیله یعنی سكل دیمك اولان ثؤلوللره سورلسه قلع ایدر وكیكی احراق وسحق اولنوب كلفه
سورلسه باذنه تعالی كیدرر (حكم) صاحب التحفه دیركه خبث لحمنه بناء اكل طاوس حرامدر
وعلی قول مستقذرات اكل ایتمدیكندن حلالدر وعلی كلا القولین یعنی صحیحدر زیرا قول ثانیجه
اكل اولنور اولكی قولجه لون حسن ایدعنه نكاه اباحت ایله تفرج وتنزه اولنور واكل طاوسده
بأس اولمادیغی مضمراتدن منقولا قهستانیده مسطور در انتهی ﴿حرف الظاء﴾ ظبی غزال
یعنی تركجه كیك وفارسیجه آهو دیدكاری حیواندر جوهری بیانجه ظبی مفرد اولوب یعنی اسم
جنس اولمامغله جمع قلتی الفك فتحی وحرف بانك كسر ومدی ایله اظباء كلور لكن الفك فتحی
وفانك سكونی وعینك ضمی ایله اولان افعل وزنی اوزره اظبی اولوب یایی صیانة ضم باكسره یه
تبدیل اولنمشدر (وبواظبی اوق اوجی معناسنه اولان ظبه لفظنك دخی جمعی اولور وجمع كثرت
ظبی ظانك كسری وحرف بانك فتح ومد یله ظباء كلور ومؤنث ظبی تا ایله ظبیة اولوب بونك
جمعی دخی ظانك وحرف بانك فتحه لر یله ظبیات كلور (قلت) قیس مجنونك * بالله یاظبیات
القاع قلن لنا * لیلای منكن ام لیلی من البشر * بیتنده اولدیغی كبی دمیری بر وجه محرر جمع
كثرت ظبی اولان ظباده الف ممدود اولمق مطرد دكلدر زیرا قریه نك جمعی مقصوره
اولهرق قری در دیو وارد اولان سؤاله جوهرینك قولنجه زكاة ایله زكا كبی معتل اللام اولان
اسمك جمعنده الف ممدوده اولمق قاعدهٔ مطرده صرف اولهرق اصلا تغیر ایتمز فقط جمع
اولان قری بوقاعده وقیاسه مخالف اولهرق شاذا كلمشدركه سائری اكا قیاس اولنماز دیو
جواب ویرمشدر وعرب كیكی چوق اولان محله (ارض مظبأة) دیرلر (كرخی كیكك ارككنه
ظبی ودیشیسنه غزال دیرلر دیدیسه ده وهمه حمل اولنوب كیك طوغوب تاقوت بولهرق
بوینوزلری طلوعنه قدر غزال ایله مسما در دینلدیكنی نووی تصحیح ایتمش وصاحب التنبیهك
* وان اتلف ظبیا ماحضا * عبارهسنه صواب اولان * ظبیة ماحضا * دینلمكدر زیرا ماحض
حامل دیمكدر یعنی حمل انثانك شانیدر وظبیك انثاسی ایسه تا ایله ظبیة در دیو دخل قلمشدر
وظبیه نك یعنی دیشی كیكك ام الخشف وام شادن وام الطلا كنیه لری یدر وكیك مختلفة الالواندر
وبو دخی اوچ صنفدركه برصنفنه همزهٔ اولانك فتحی وثانیه نك مدی ایله ارءام دیرلركه مفردینه
رانك كسری وهمزه نك سكونیله رئم دیرلر دیو نوعی اكثریا قومده ساكن اولور ولحم وشحم
صاحبی دخی اولدیغندن ضأن الظبا دخی دینور وبرصنفنه دخی عفر دیرلركه لونی قرمزی
وكردنی قیصه وسكرتمه ده دیكر صنفلرندن ضعیف اولوب مواضع مرتفعه واماكن صلبه ده
اولور قال الكمیت * وكنا اذا جبار قوم ارادنا * بكید حملناه علی قرن اعفرا * مفهوم بیت بزه

جبار قوم یعنی قبائلك بهادر مشهورلری سوء قصد ایله هجوم ایتدكلرنده بز انلردن قاچیوب
وقارشو واروب انلری اعفر بوینوزینه تحمیل ایدهرز دیمكدركه مفادی بز انلری اخذ وقتل
ایدوب باشلرینی مزراقلره طقارز دیمك اوله جقدر زیرا هنكام جاهلیتده قبائل عرب مزراغنی
كیك بوینوزندن تصنیع ایدرلر ایدی (قلت) حیاة الحیوان صاحبی دمیری جوهریدن آخذا
كیكك صنف ثانئ مذكورینه حركه سنی بیان ایلیه رك عفر دیرلر دیوب كیكك برنوعنه عربك
عفر دیدكلرینی شعراء قدماء عرب عربادن اولان كمیتك بیت محرر حماسیسیله اگرچه
استشهاد ایتمشدر لكن بیت مذكورده اشتقاق مطابق اولدیغی حالده عفر اولیوب اعفر
واقع اولمغله قول شاهد مدعایه منافی كورندیكندن تتبع اقتضا ایتمكله وانقولی یه باقلدقده
(عفر عینك ضمی وفانك سكونیله شول آهولردر بیاضنه حمرت غالب اولوب قصیر الاعناق
اولهلر وبو مقوله اولانلر آهولرك سكرتمه جهتندن ضعیفی اولانیدركه یوكسك یرلرده وصرب
موضعلرده اولور دیو دمیرینك حركه سنی وشرحنی اهمال ایلدیكی عفر جمع اولدیغی تركیده
ادات جمع اولان (لر) ایله كوسترمشدر وبیت مذكورده اولان اعفر دخی عفر مرقومك
مفردی اولدیغی مهذبده * الاعفر سپیدنه روشن وآهوی سرخ العفر جمعه * دیو محرر
اولان كلامدن مستبان اولمغله بو صورتده طی كلامدن ناشی حیاة الحیوانده كوریلان تنافی
برطرف اولوب دمیرینك استشهادی یرنده اولور (اهل مطالعه دن بو مقوله جرأت اولنان
تصویبات فقیرانه نك عفوی نیاز اولنور وظبیك صنف آخری دخی ادم تسمیه اولنان حیواندركه
بوینك كردنی وایاقلری دراز وشكم طرفی بیاض اولور اشبو اجمال دمیری دخی وانقولیدن
تراشیده اولدیغی اوزره (ادماء همزه نك فتحی ودالك سكونی والفك مدیله آق اولوب اوزرنده
بوزخطلری اولان آهودركه طاغده ساكن اولمغین مسكنی اولان طاغلر رنكنده اولور وجمعی همزه نك
ضمی ودالك سكونیله ادم در دیو تفصیل وشرح اولنمش یعنی ادم جمع اولوب مفردی ادماء اولدیغی
بیان قلنمشدر (اما قاموسده ادمه ضم همزه ایله دوهده سیاهله ویاخود بیاض ایله مشرب ومختلط
اولان رنك یاخود بیاض واضح وكیكده بیاضنه مشرب رنكدركه انسانده اكا ادمه وزننده سمره دیرلر
دیو معنای ادمه یی بعد البیان رنك مذكور ایله متصف اولدی معناسنه باب ثانیدن وخامسدن
ادم فلان دیرلر وبورنكله متصف اولان رجله الفك مدیله آدم دینوب بونك جوهری كبی ضم همزه
وسكون دال ایله ادم ودخی ادمان كلور ومؤنثنه ادماء دینوب بونك جمعی دخی ادم كلوب مؤنث
مفرده ادمانه دیمك شاذدر دیدیكی محرر لكن لغتده كتاب العین ده اسم اللون ظبیه یه اگرچه
ادماء دینوب لكن اركك كیكه هرنه قدر قیاسا آدم دینور رسه ده ایشتمدم دیمشدر فلیحفظ
ودخی كیك حدت بصر ایله موصوف وقاچق یونندن حیوانك اشدیدر ومأواسنه كیردكن
نفسنی وخشفاتنی خوف ایتدیكی شیدن وقایه ایچون استدبار وعینیله استقبال ایدر یعنی اطرافده
صیاد وساعدن بری وارمیدر دیو كوزه درلك قیچین كیرر واكر كیردكن كندوبی كوزه دنی
كوررایسه مأواسنه كیرمیوب كورمز ایسه كیرر وحنظلی یعنی ابوجهل قارپوزی دیدكاری
ایجی نباتی سوه سوه ییر وتلذذ ایدر وكنار دریایه واروب طوزلی وآجی صویی شكر شربتی كبی
طاتلی طاتلی ایچر (ابن قتیبه كیك یاورسنك اولكی سنه سنده آدی طالك فتحیله طلی وخانك كسریله
خشف وایكنجی سالنده جذع واوچنجه باصدقده موتنه قدر نامی ثنی دردیمشدر (دمیری جوهریدن
ناقلا دیركه چونكه ثنیه مقدمده كی دیشلر یعنی اغزده اولان اوك دیشلری اولوب بومعناجه
فعیل وزننده ثنی ثنیه سنی القا ایدنه دینور وكیكك ایسه ابدا بحكمته تعالی ثنیه لری اولمامغله كیكه
ثنی دینور دیمشدر (فصل) دمیری ظبی مطلبنده مسك كیكنی مستقل برفصلده ذكر ایتمشدر

لكن صاحب المستطرف طی ایلمشدر فقیر اجمالا درجنی تنسب ایلدم منه التوفیق (قال الدمیری
غزال مسکك لونی سیاه اولور اعضاده ذکر اولنان کیك انواعنه شبیه ایسه ده بو حیوانك الت
چکه سندن رویته طوغری خفیف ایکی عدد ازو دیشلری واردر منقولدر که حیوان مرقوم
تبت طرفندن هنده سفر ایدوب اوراده مسکنی القا ایدر ومسکك ابتداء القاده در یدر ومسکك
اصلی دخی کیکك کوبکنده برسنه‌نك ایچنده وقت معلومده جمع اولان قاندر که اعضایه منصب
اولان مواد منزله سنده در جناب حق عزوجل نافهٔ غزالی معدن مسك قیلشدر هرسنه شجر ثمر ویردیکی
کبی بو حیوان دخی ثمر مسکی مزرعهٔ سره سنده باذن ربها ور بنا تعالی شانه انبات ایدر ومسك شئی
کوبکنده پیدا اولدیغی زمانده تکاملنه قدر حیوان مرقوم خسته اولور ومحکیدر که تبت
اهالیسی غزال مسك ایچون صحراده وبریه یه قازقلر قازر ایمش حیوان مرقوم قازنی
او قازقلر ایله قاشیدقلرنده مسك اوتاد بانلرینه دوشر ایمش (اما بعضیلری کیك کبی اولان دابهٔ
مسك وقت معلومده دریادن چیقار وناس انلری صید وذبح ایدوب کوبکنده دم بولورلر که
او دم مسکدر لکن اوراده مسکك رایحه سی اولمیوب بولدقلری محلك غیری اولان بلادده
کتوردکلرنده حاصل اولور دیمش وبعضیلری دخی نافجه جوف جدیده اولان انفحه کبی جوف
ظبیه‌ده اولور دیوب بعضیسی دخی بونی تأییدا ایله کیك مسکی طاوق یموطه‌یی بطنندن القا
ایلدیکی کبی القا ایدر دیمش ایسه ده بو قوللر غریب اولوب یعنی مسك داخل بطن غزالده یمورطه کبی
مودع وموضوع اولمیوب بلکه آنفا نقل ایلدیکمز کبی بطننك خارجنده اولان سره سنده ملتحمه‌در
دیو ضعف اقوال مذکوره‌یی دمیری تصریح ایدوب سوزینی ترکجه دمودکبی کسمش آتمشدر
(خواص) دمیری دیر که رازی قولنجه لحم ظبی حار یابس اولوب لحوم صیدك یعنی چارپای
وحشیه‌نك اصلحیدر واجودی خشفی یعنی یاوریسی لحمیدر که حذاق قولنجه قولنجه وفالجه
وفضولی کثیر اولان بدنه نافعدر لکن اعضایه قوریلق کتورر واشبو مضرتی دخی باغ واکشی
شیلر دفع ایدر یعنی کبابی پیشیروب یاغله طبخ ایدوب قورق ولیمون کبی اکشیلر قونلیدر وبو
حیوانك لحمی امزجهٔ بارده‌یه وکهوله موافق اولان دم حاده تولید ایدر وهنکام شتاده اکلی اصلحدر
(ابن وحشیه دیمشدر که کیك بوینوزی ایله بر محل تبخیر اولنسه هوامی طرد ایدر ظبیك مرارهسی
یعنی اودی اغریان قولاغه طاملدلسه وجعی زائل اولور وبعره سیله دریسندن برپارچه سی
بعد الاحراق والسحق بیکه باشلش چوجوغك طعامنه اول سفوفدن مقدار مناسبی قاتیلوب
یدرمکده اولسه ذکی وفصیح وحافظ وطلاقتلی اوله رق نشئت ایدر (واما کوبك
مسکنك خاصه سی مسك حار یابسدر واجودی صغدی دیدکلری مسکدر که تبتدن جلب
اولنور بصره وقلبه ودماغه قوت وبرر ورطوبات بدنی تشفیف ایدر وبیاض عینه جلا وبرر
وخفقانه نافعدر وسمومه تریاقدر لکن حار اولان دماغه مضر ووجهه صفرتی مورث
اولوب دفع مضرتی دخی کافور ایله استعمالدر وطعامده استعمالی بخر یعنی اغز قوقوسی ازالت
ایدر ورایحه سی امزجهٔ بارده‌یه ومسنلره موافقدر (تبته منسوب اولان نوافج یعنی کوبك مسکلرینك
جرحاری دیدکلری مسك رقت ورایحه ده ضدیدر وغزنویسی بو ایکیلری بینلرنده متوسطدر
وصنوبری دیدکلری غزنویدن اشاغیدر وکیکك سنبل اکل ایدوب بحره بعید یرلرده اولنلرینك
مسکی الذ واذکادر (قلت) غیر مرة بو فقیر اخطار ایتمشدر که اشبو بابده وسائر مجامع
وکتب طبیه ده یازیلان خواص طبیب حاذق ایله مشورت اولنمقجه استعمال اولنماملق
امر صواب اولمغله بو مسك خاصه‌لری ترجمه سی دخی اهل فن ایله مذاکره یورلق اخطاریله
قلم کزبا تعبیر خامه مسك اتمام ایلدی والسلام (حکم) دمیریٔ شافعی وصاحب التحفة

الخنق کیك جمیع انواعیله حلالدر دیو بعد التحریر دمیری اما مسك ظبی حال حیات ظبیه ده
منفصل اولورسه حلالدر دیوب تفصیلی ذکری آتی فاره مطلبنده ان شاء الله تعالی ذکر ایده رز
دیمکله فقیر دخی بعونه تعالی ولکرمه اوراده سایهٔ امداد رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمده
دغدغهٔ اهل ضعفدن علی دوام الحیاة رها اولنه رق کرك اقوال مشار الیهك ترجمه سنه وکرك
انجق اخوان مؤمنینه خدمت قصدیله سائر آثار قلبیه ومآثر خالصه‌یه موفق اولمغی درکاه آله
تبارك وتعالی وتقدسدن رقت قلبله نیازده واسترحامده‌یم حضرت پروردکار عالم عزوعلا
حمده تعالی شرفیاب انتسابی اولدیغم حسنین احسنین رضی الله تعالی عنهما حرمتلرینه قبول
ایلیه آمین (ظربان) دمیری دیر که ظانك فتحی وطانك کسریله اولان قندران وزننده کوپك
یاوروسی قوقنده ریحی بد وپلتمسی چوق بردوییه اولوب حتی حیوان مرقوم فسو وحدثنك
بویله بد بو اولدیغی طبعا بیلدیکندن کندویه ریحی سلاح ایدوب ضبك یعنی کلرك
یوواسنه واروب دلکنده دبرینی اویدروب وقوروغیله یل چقمسون دیو اطرافنی ایوجه
صقشدیروب پلنور وفسوینك تأثیری شویله اولور ایمشکه حدتی اوجه وار دیغی کبی ضب
هلاك اولمغله کندینی وواراپسه یاوروارینی وبیضه لرینی اکل ایدر ایمش وحیوان مرقوم اکر
برثوبه فسو ایدر ایسه چور ویخیه دك قوقوسی چیقمز دیو زعم اولنمش (صاحب القاموس
ظربان وزن محرر اوزره کدی قدر منتنه یعنی ظاهر وباطنی قوقمش بردوییه اولوب ظانك فتحی
ورانك کسری والف ممدوده ایله ظربا دخی دیرلر وجمعی ظانك فتحی ورانك کسریله ظرابین
وبانك تشدیله ظرابی دخی کلور وظانك ورانك کسری ورانك سکونیله مقصورا وممدودا ظربی
وظرباء اسم جمعلردر دیدکدنصکره * فسا بینهم الظربان * مثلی که مفهومی ارالرنده ظربان
یلاندی دیمکدرکه بربرلرندن برماده سبیله تقاطع ایدوب وبوزیشوب بارشمیه جقلر حقلرنده
استعمال اولندیغنی کوستروب حیوان مرقوم برثوبه حدث ایلسه قوقوسی چوروینجیه دکین
کیتمز وصفنی وضبه فسو یله ایلدیکی فسادی ذکر ایلمش یعنی مذکورك وصفمز بوره اولان
مناسبتی بیان ایلمشدر (ینه دمیری دیر که جمعی اولوب فانك وعینك کسری والف مقصوره ایله
اولان فعلی وزننده لغت عربیه‌ده جمع وارمیدر دیو ائمهٔ لغت عربیه دن ابو علی الفارسی شاعر
مشهور احمد متنبی به صورر ظربی ایله حجلی دن باشقه یوقدر دیدکده ابو علی اوچ کیجه کتب
لغتی تتبع ایدوب اوایکی جمعلره اوچنجی بوله مدم دیو متنبینك کمال اطلاعنی ثنا ایلمشدر (قلت)
اشته شو حافظه ایله معلومات کرکدر که بذات متنبی وسائر اعلام مشاهیر عرب واعجام آسامشار
بالبنان اوله (حیوان مرقوم هره وکلب فلطی قدر ردر وقولاقلری اولمیوب یرنده ایکی صماخی
یعنی دلکی واردر واللری بنکلی وقبصه وقویروغی اوزون اولوب ارقه سی ککی سائر حیوانات کبی
بربرینه متصل فقراتلی ومفصلی اولمیوب مفصل رأسندن مفصل ذنبنه دکین یکپاره برککدر
وتدربسی غایت صلابتده اولوب سیف ایله ضرب ایتدکلرنده انفی طرفنه اصابت ایتمز ایسه
کسدیره مدکلری منقولدر وشجاعت وحماست اشعارندن شاعر عربك * الا ابلغا قیسا وجندب
انی * ضربت کثیرا مضرب الظربان * یعنی ضربانك قلیچ تأثیر ایدن یری انجق بورنی
اولدیغنی افاده ایدر (حاصل بیت) آکاه اولك وقومدن قیس وجندبه خبر ویرك ومژده ایدك که بن
خصمم اولان کثیر بن شهاجای ضرب ظربان اولان محلندن قلیجله اوردم یعنی بورنی قطع ایتدم
دیمکدر وحیوان مرقوم نفسیله یلانی پاره پاره ایدر وصید طیر ایچون خطرناك دیوارلره وبو کبی
قیالره چیقار واو یله یرلردن دوشرکن قرننی ریح ایله فی الحال طلوم کبی شیشیرمکله سقوطنك
کندویه ضرری اولماز ودوه مجمعه سی میانه کیردکده درآن یلاندیکی کبی دوه‌لر پریشان اولوب

روزكار آسا صحرالری طوتارلر وراعیلری طوپلرند ه خلی زحمت چكرلر ولهذا عرب اوجوان خبیث مضره مغرق النعم تسمیه ایتمشلردر وجوان مرقوم بلاد مغربده چوق اولور (هجمه هانك فتحی وجیمك سكونیـله جوهری قولنجه الی مابلغ اقلی قرق قدر اولان دوه سوریسنه دخی دیرلر لكن صیغهٔ تصغیر ایله انجق یوز عدده دینور (قلت) قاموسده هجمه قرقدن دخی زیاده سنه یاخود یتمش ایله یوز بیننده و علی قول یتمشله یوزك دونلرنده اولان دوه سوریسنه دینور دیو یازیلوب ناما دمیری یوز دوه در عبارهسنی یازمشدر فلیحفظ (حكم) دمیری وصاحب التحفه استحبابیچون اكلی حرامدر دیمشلردر ﴿حرف العین﴾ (العجل) عینك كسری وجیمك سكونیله ولدالبقره یعنی اینك بوزاغیسی دیمكدر ومؤنثی وزن مزبور اوزره تا ایله عجلة در ومعجل میمك ضمی و عینك سكونی وجیمك كسریله یعنی اجالدن بوزاغیلی اینك اوله جقدر كه بقرة معجل دیمك بقرة ذات عجل دیمكدر وحیوان مرقومه عجل تسمیه سی بنی اسرائیلك بوزاغی یه عبادت باطله ده استعجال ایلدكاری ایچوندر وطاپدقلری مدت قرق كون سوروب اول ایامده منهی الهی اولان بو غوایت وضلالتلری قرق ییل معاقبه لرینه بادی اولوب جنـاب رب ذی انتقام بنی اسرائیلك هر كون ایلدكاری بو كفر كانه عظمی جزاسنده عدلا هر یومه برسنه ایله مقـابله قیلوب اول سنین مدتنده هر كون آه وندامت ایتمشلردر دمیری بوراده ٭ روی ابو منصور الدیلمی فی مسنده الفردوس من حدیث حذیفة بن الیمان رضی الله تعالی عنه ان النبی صلی الله تعالی علیه وسلم قال لكل امة عجل وعجل هذه الامة الدینار والدراهم) قال حجة الاسلام الغزالی وكان اصل عجل قوم موسی علیه السلام من حلیة الذهب والفضة (وقال الجوهری قال بعضهم فی قوله تعالی ﴿عجلا جسدا﴾ ای من ذهب احمر انتهی روایت واقوالنی ایراد ایتمشدر (قلت) مفهوم تفسیر نص شریف ومآل روایت شریفه و قول غزالی قدس سره آشكاردر سبب عبادت باطلهٔ مذكوره وقصه سی تفاسیرده مذكور ومستطرفك بالارنده بالمناسبه قلم فقیر ایله دخی تفـاسیر مترجمه وتواریخدن نقلا مسطور ایسه ده دمیری بو محلده اجمالا بیان وصاحب المستطرف دخی نقل ایتمكله ترجمه سنه عاجزانه ابتدار اولندی (وقتـا كه موسی علیه السلام عاشورا كونی بنی اسرائیل ایله بحری مرور ایدوب فرعون دخی قومیله مغروق یم هلاك اولدقدنصكره یوللرنده معبود بالحق اولان باری تعالی وتقدس عبادت مأموره سنی ترك ایله تماثیل بقره ده اولان اوثان واصنامه طپار بر طائفه یه تصادف ایلدیلر ابن جریج قولنجه اول امر عجل یعنی منشأی بو اولمشدر بنی اسرائیل طائفهٔ باطلهٔ مرسومه نك بو طاپشلرینی كوردكلرنده ﴿یاموسی اجعل لنا آلهة كما لهم آلهة﴾ نص جلیلی ناطق وحاكی اولدیغی اوزره موسی علیه السلامه وحدانیت حق تعالاده شكاری اولمادیغی حالده بزلره دخی بویله تعظیم ایده جك نسنه تعیین ایله دیدیلر كه بوندن مقصودلری بزه برشئ پیدا ایله كه اول شیئه تعظیم ایدهلم وتعظیممز سببیله الله تعالی وتقدسه تقرب ایدهلم دیمك اولوب بونده دیانته مضرت یوقدر ظن ایتدیلر واشبو طلبلری ایسه ﴿انكم قوم تجهلون﴾ قول كریمی موجبنجه شدت جهللرندن نشئت ایلدی (بوا ثناده یعنی چونكه موسی علیه السلام بنی اسرائیله مصرده اولدقلری وقتده ان شاء الله تعالی عدولری هلاك كنده محتاج اولدقلری احكامی مشتمل بر كتاب آلهی ایتیانی وعد ایلمش ایدیلر عدولری هلاك اولمغله كتاب الله نزولی مناجاتنی و وجهی تفـاسیرده محرر كیفیت اوزره مع التكمله جمعا قرق كونده دركاه معنوی حق تعالاده اجرا ایلدیكی خلالده تماثیل بقره یه عبادت ایدن طائفه دن ظاهرا ایمان ایدوب باطننده حب عبادت بقره مركوز اولان موسی ابن ظفر نام شخص ایله كه لقبی سامریدر جنـاب حكیم مطلق تقدست ذاته عن كل النقایص

بنی اسرائیلی مبتلا وامتحان ایلدی یعنی شخص مرسوم بنی اسرائیل جهله سنه نساریتك حلیلرینی كنوردوب واندن بر عجل تمثالی دوزوب و عجلك اغزینه جبرائیل علیه السلامك فرسی ایزی ترابندن بر قبضه القا ایتمكله بحكمته تعالی عجل مرقوم اتلی وجانلی وصوتلی اولان جسد عجله تحول ایلدی اشبو روایت بغوی وسائر بنك تفسیرلرنده یازلدیغی اوزره ابن عباس وحسن بصری وقتاده وسائر ائمهٔ اهل تفسیرك تفسیر اصحیدر (وعلی قول جسد مذكور روحی اولمیـه رق ذهبدن مجسد ومصنوع وكندوسندن صوت مسموع اولوردیو تفسیر اولنمشدر (وعلی قول خواری یعنی عجل صوتی كبی سسی انجق بركره واقع اولدی (ایدی سامری عجل مرقومی پیدا ایلدكده حق تعالانك نعوذ به تعالی عبادتنی قوم بنی اسرائیل براغوب عجلك اطرافنده تعظیما طوالاشورلر و رقص وتواجد ایدر اولدیلر (وعلی قول عجلك خواری كثیر اولوب خوار ایتدكجه سجده ایدرلر وسكوت ایلدكده سجده دن باشلرینی قالدیررلر ایدی (ووهبك تفسیرنجه عجلدن خوار ایشیدیلوب لكن حركت ایتمزایدی (وسدی عجل مذكور خوار ایدرو یوررایدی زیرا لغت عربیده جسد بدن انسانه وذی روح ابدانه اطلاق اولنوب معدنیاتدن تصنیع اولنان صورت جسده جسد دینمز وجنه دخی اجساد اطلاق واردر وعجل بنی اسرائیل صیحه ایدر واكل وشرب ایتمز ایدی ﴿واشربوا فی قلوبهم العجل﴾ نصندن مراد حب عجل دیمكدر دیمشدر (قلت) جوهری صحاحنده اشراب مخالطه معناسنه دخی كلور ﴿واشربوا فی قلوبهم العجل﴾ نص شریفنده اولان بو معناجه در كه مفهوم شریفی حذف مضاف ایله بنی اسرائیلك قلبلرینه محبت عجل مخالطه قلندی یعنی قارشدیرلدی دیمكدر دیمشدر (خواص) قزوینی وغیریلری دیمشلردر كه عجلك خایه سی قورودیلوب و بعده احراق اولنوب وصویه قونیلوب اوصوایچلسه باهی تهییج ایدوب وكثرت جماعه ایلدیكی اعانه سندن تعجب حاصل اولور خصوصا ذكری قورودیلوب وسحقنده اهتمام اولنوب سفوفندن بر درهمنی ایچن انسان پیر عاجز فانی اولسه ده ازالهٔ بكرده همرنك شبان اولور وسفوف مذكوری تمیرشت بیضه یه القا ایله ایچلسه بو كیفیت قوت باه مشاهده اولنور وسفوف مذكورك صویه وضعله ایچلمسی دیش اغریسنه نافعدر اكر او سفوف سركنجبین ایله ایچلسه طلاغه نافعدر (فائده) بنو عجل عربده بر قبیلهٔ كثیرهٔ شهیره دركه جداعلالری عجل ضم لام وفتح خاء معجمه ایله اولان لجمك اوغلیدر واشبو عجل بین العرب حمقادن معدود در وجملهٔ حماقتدن بری بودر كه عجلك بر صوی ومعتبر فرسی اولمغله اهل قبیله بو یله جواد فرسه بین القبائل آد قورلرسز نیچون تسمیه ایتمدیكز دیدكلرنده بعد الملاحظه اعور لفظنی بكنوب حسننه نقطهٔ شك قونمیه جق او كوزل فرسنك بر كوزینی كور ایدوب اعور قومغله بو وضعی ضرب مثل اولوب حتی شعرای عربدن بری بنی عجل قبیله سندن برازینی بلكه بربنی تحمیقده بلكه غدرده ٭ رمتنی بنو عجل بداء ابیهم ٭ وهل احد فی الناس احمق من عجل ٭ الیس ابوهم عار عین جواده ٭ فسارت به الامثال فی النـاس بالجهل ٭ قطعه سنی وضع مذكور عجلی درجله نظم ایتمشدر كه (قلت) مآلی بكا بنی عجل یعنی بعض منتمیان بنی عجل بابالرینك داءنی یعنی اذاسنی القا یاخود حمقلری جهتیله بكا مؤذی اولدیغی بیلیمرك بر معاملهٔ قبیحه ایلدیلر وناس ایچنده بابالری اولان عجلدن احمق بر احد وارمیدر یعنی یوقدر و بونلر دخی العرق نزاع وفقنجه خلق جدلریله متصفدر البته بو یله وضع غدر ارتسام وفعل جهل التزام ایدرلر عجبا عجلك فعل احمقانه سی وارمیدر سن افترا ایده بورسن دیو قولمی انكار ایتمه زیرا فرس جواد ذی عینینك آدینه اعور قویه جغم دیو بر كوزینی چیقاروب بكیچشم ایتمكله بو كردار حماقت مداری جهلده مشهور جهان ومثل سائر زبان

اولمشدر یعنی انکاره کلمز امر بدیهیدر دیمکدر (قلت) آنفا ذکر اولنان نجم عظمای خاندان
عربدندر ونظم مذکورده اولان عار لفظی عربك عار فلان عین فلان قوللرنده اولدیغی کبی
کوزی چیقارمق معناسنه اولدیغی دمیری ذکر ایتمشدر (حکم) عجلك اکلی بموجب نص
کتاب حلال اولدیغی متحقق اولان حیوانات معلومه دن اولوب خصوصا بقره مطلبنده
دمیری وصاحب التحفه اجماعله حلالدر دیو تحریر ایلدکلرندن بو راده حکمی مطلبی مستدرك
کورنمکله طی ایلدیلر فقط فقیر اشبو شرحله اطناب مطلب ایلدم لکن ظنمه کوره ما لا یعنی
دکلدر فتأمل (عقرب) دمیری هوامدن اولان دویبه نك یعنی معلوم اولان بوجکك ذکر
ولناسنه اطلاق اولنور دیوب وصحاحده اولدیغی اوزره عقرب لفظی مؤنث سماعیدر دیمشدر
قاموسده صحاحده اولدیغی کبی مؤنث سماعی اولدیغی ودیشیسنه تا ایله عقربة وغیرمنصرف
وممدوده اوله رق عقرباء دخی دینور وعینك ضمی وقافك سکونی ورانك ضمی وحرف بانك
فتحی وعلی قول بانك فتحی وتشدیدیله عقربان ودخال الاذن یعنی قولغه قچان دیدکلری بوجك ایله
مطلقا عقرب وياخود عقربك دیشیسنه اطلاق اولنور وعقربی کثیر اولان یره ارض معقربة
ودخی ارض معقرة دینور دیو یازیلور در (قلت) ذکر اولنان معقر به دحرج بابندن اسم فاعل
بنیه سیله در ومعقره لفظ عقرب ثلاثی یه نقلله اسم مکاندر (مصباح منیرده اذا ارید تأکید التذکیر
قیل عقربان * دیو محرردر فلیحفظ (دمیری عقیرب عقربك تصغیریدر دیوب ذکر اولنان دخال
الاذنی صحاحدن اخذا اوزون ایاقلری اولوب قوریغی عقارب ذنبنه بکزه من بوجکدر ومعطوف
اولمش یعنی اکلش زاغه ینه بنیهٔ مذکوره ایله * صدغ معقرب * دیرلر دیمشدر (قلت) اشبو اطلاقه ایکی
مناسبت وجه سبب اوله بیلور که بریسی ظاهر اولدیغی اوزره زاف حبیبك معوج یعنی اکری واوجلری
قورق اولمسی ودیکری اوهیئت زاف ایله برقات دخی کسب ایلدیکی حسنك سینهٔ عشاقه تأثیر لسع
نظیر یدرو ینه دمیری ام عریط وام ساهره عقرب کنیه لری اولوب وفارسیده اسمی رانك فتحی
وشینك سکونیله رشك در وعقربك سیاه و یشل وصاری یسی واردر جمله سی قواتل اولوب
اشدی یشل رنکلیسیدر وطبیعتی مائیدر وسمك وضب کبی کثیرة الولددر وکبه اولدقده هلاکی
ولادتنده اولور شویله که قارنده یاورولری طوراندقلرنده انالرینك شکمنی یوب خروج ایدرلر
اولادلر خروجارنده انالرینه هلاکدن غیری برشی قالماز (لکن جاحظ بوقولی بکنیوب بکا بعض
ثقاة عقربك اغزندن ایکی کره یعنی بریلده ایکی دفعه طوغور دیغنی ویت مقدار لرنده
اولان اولادینی ارقه سنده طاشیدیغنی خبرویردی دیوب دمیری دخی جاحظك ذاهب اولدیغی
بو سوزی صوابدر دیمشدر (وینه دیرکه عقرب حامل اولدقده اشرما یکون اولور و ایاقلری
سکز اولوب کوزی ارقه سنده در وینه جاحظ قولنجه عقرب میتی ودخی نائمی تابدنندن بریری
حرکت ایتدکجه صوقیوب حرکتی آنده صوقاز و خنافس ایله هم مأوی اولوب بربرلریله کرم
القتدرلر و افعایی یعنی حیهٔ کبیره یی لسعیله اولدیرر و بربرلرینی دخی صوقوب اولدیررلر ایمش
(وقزوینی ذکرنجه عقرب حیه یی صوقدقده اکر حیه طوراتوب عقربی اکل ایدرسه قورتیلور
والا هلاك اولور ایمش ولسع حیه خاصهٔ عجیبه سنی بشبوز اوتوز حدودی اعلامندن عمارة الیمنینك
* اذا لم یسالمك الزمان فحارب * وباعد اذا لم تنتفع بالاقارب * ولا تحقرن کیدا ضعیفا فربما *
* تموت الافاعی من سموم العقارب * نظمی متضمندر (ترجمهٔ مرتجلهٔ باهر التقصیر * اکر
زمان سکا صلح اوزره اولمدیسه چکش * تباعد ایله موافق دکلسه کرخویشان * کوزت آز
اولسه دخی کیددشمنی زیرا * کلالك اولور سم کردمدن اکثری ثعبان * بعض نسخه ده نظم
مذکورده اولان * کیدا ضعیفا * یرنده بالاضافة * کید الضعیف * واقع اولمشدر لکن

اندیشهٔ عجز پیشه کتری اوزره نسخهٔ اولی اولیدر فتأمل (ودخی عقربك احوال عجیبه
سندندر که برشی صوقدیغی کبی معاقبه دن خشیت ایدنلرك فراری آسا فرار ایدر وجاحظ
قولنجه عقرب عجایبندندر که صویه آتلسه کرك راکد اولسون کرك جاری نه یوزر ونه حرکت
ایدر وچکرکه نك اکلنه حریص اولمغله مسکنندن صید جراد ایچون چیقمز حتی برچوپ پاره به
چکرکه باغلیوب یوواسنه ادخال اولنسه کوردکده چوبه صاریلوب برابر چقدیغندن بوطریقله
طوتوب اهلاك ایدرلر وپوراصه یه مائل اولمغله یوواسنه کراثی صوقوب چیقر دقلرنده اتباعله
چیقرایمش وعقرب کاهیجه طاش وکرپیچ دخی ضرب ایدر ایمش واشبو وضعی * رأیت علی
صخرة عقربا * وقد جعلت ضربها دیدنا * فقلت لها انها صخرة * وطبعك من طبعها
الینا * فقالت صدقت ولکننی * ارید اعرفها من انا * قطعه سی ناطقدر (بعض نسخه ده
* انها صخرة * یرنده * عقرب اعلی * وطبعك * موقعنده * لطبعك * واقع اولمشدر
مآللری بر یره چیقر کالایخفی تعقیدی اصلاح یورلمق رجاسیله کذلك بوقطعه دخی مرتجلا ترجمه
اولندی * نرم ایکن سن سنك سخته هیچ تأثیر ایلمز * وجه لسعك هردم ای کژدم ندر دیدکده
بن * دیدی قولك حقدر اما مقصدم بیلدرمه در * بن کیم اول سنکه اشونکته یی فهم ایله سن *
(قلت) مفاد قول مخیل عقرب (کل میسر لما خلق له) خبر صدق اثرینی لسان حال ایله ندا وفحوای فعل
مرقوم کژدم * کل اناء یترشح بما فیه * مثل اکلی نیدوکنی اشراب وایما ایدر فتبصر (دمیری مرحومك
اشبو عقرب مطلبنده اجمال ایله جیم بابنده ذکری مرور ینه اشارت ایدوب اب مذکورده تفصیلنه
همت ایلدیکی بیانی اوزره کامل الصناعه ده محرردر که عقربك برنوعی اولوب قویروغنی ساژی کبی
دیك طوتوب ارض اوزره سورودیکیچون جراره دیرلر صاری وجثه سی صغیره اولور وشهرزور ایله
عسکر مکرم و بلاد شرق سمتلرنده اولوب اکثری شکر قوبیلان قابلرده وطیندن مصنوع قالب
سکرده بولنور ونعوذ به تعالی من لسعها قاتله ومهلکه اولور وجرارهٔ مذکوره نك اکثریا
لسع ایلدیکی فی الحال تلف اولوب وبعضا دفعهٔ تلف اولمیوب لکن متأثر اولان لحم ملوعی شول
کونه فسادپذیر ومتعفن ایدر ایمشکه بیچاره نك یانته ادی الاقتضا وارنلر نهایت نتنندن بوروتلرینی
ضروری طوتارلر وسرایتندن خوف ایدرلر و بونوع عقرب علوناری ومواضع ناریه یی سور
وسمی نار محرقدر دیو قزوینی وجاحظ یازمشلردر (قلت) ذکر اولنان عسکر مکرم بلده سی
تستره سکز فرسخ بعدنده در و بلدهٔ مذکوره یه افعالدن اسم مفعول بنیه سیله اولان مکرمه
عسکر اضافه اولنه رق عسکر مکرم تسمیه سنك سببی مصباح منیرده یازدیغی اوزره بنی جعونه دن
اولان مکرم نام کیمسه نك معینه حجاج معروف عسکر قانه رق اول سمته تعیین ایدر رجل مرقوم
دخی اهواز قربنه قونوب اورایی احداث بنیانله اعمار ایتمکله محل مذکوره رجل مبعوث مرقومه
نسبتله عسکر مکرم دیمشلردر که غالبا بلدهٔ عسکر مکرم دینلوب بعده بلده حذف اولنه رق
بالکز عسکر مکرم زبانزد اولمشدر تنکیم تقویم وقایع حین اختراعنده بوفقیر ننذارنی خدمتنه اولا
مأمور اولدیغمده ورقهٔ مطبوعه یه تقویم وقایع جملهٔ اضافیه سی عبد الاحد کبی اسم وضع اولنمش
ومکان طبعك بابی کتابه سنه تقویم وقایعخانه دیو جلی قلمله یازیلان لوحه تعلیق قلنمش ایدیکه
اصلی مثلا عبد الاحد نام کیمسه نك خانه سنه خانهٔ عبد الاحد دینلدیکی کبی وصف ترکیبی ایله
عبد الاحد خانه سی دیمك دخی جائز دراشته بو یلجه خانهٔ تقویم وقایع یرنده تقویم وقایعخانه دینلمشیدی
بعده لسان ناسده تقویم حذف اولنوب مکان مذکور وقایعخانه دیو شیوع بولدی ایمدی اطناب
رنکنده بوراده یازیلان وقایعخانه مثالی معتکف بیت دانش اولان ذواتدن بری تجاوز الله تعالی
عن سیئاتنا تسمیهٔ مذکوره یی بلکه اسم مذکوری ترجیح ایدن عظمایی بوقدر زعم ایده رك تخطئه

غرضيله غالبا صحيفهٔ مطبوعهٔ حوادثه وقايعخانه يه اضافتله تقويم وقايعخانه ديدكلرى منجم
باشينك تقويمندن امتياز ايچون اولمق كركدر ديو بالاشتهار ذكر اولنان اسلوبه تسميه دن
ووصف تركيبيدن ومفرد منطقيدن غفلت ايله عوام ناسك استعمالنى سند ايده رك ايلديكى
اعتراضى نابجا اولديغنى بسط ايله * كامل خطا ايدركه انى ناقص ايلمز * وفقنجه آلايش غرض
فاسدو رشك مجرد دامن پاك كلمه يى دخى مركب دانانى ايله مسود ايدر موقظه سنى بلاريا اخطار ايچوندر
لاغير (ابن جميع كتاب ارشادنده جرار عقاربدن برنوعدر كه سمى حار يابس اولمغله اندن بدنده التهاب
حاصل اولور لكن لسع ايلديكى محلده الم بولنمز وماء الشعير وماء الجبن وآب بارد ايله سويق التفاح
اشربهٔ نافعه در ديمشدر انتهى (قزوينى وجاحظ ذكر رنجه عقاربك طياره يعنى اوچار نوعى دخى
وار ايمش وبونوع دخى اكثريا مهلك ايمش وعقرب قاتله نصيبينده دخى وار ايمش واوراده بولنمسنه
سبب دخى عهد قديمده بعض ملوك نصيبينى محاصره ايدوب شهرزوردن عقارب كتوردوب
منجنيق ايله درونه رمى ايلمسيدر ديو اخبار احاددن اولمق اوزره محكيدر (قلت) بو اول زمان
حكايه سنده يعنى وقوع رمى عقربده شبهه اولسه ده باروت ايجادندن اول اولديغنده اشتباه يوقدر
(حكايه) جاحظ يازمشدر كه نصر بن الحجاج السلمى نك خانه سنده عقارب قاتله وار ايمش بر كيجه كوتى
خويلى بر ضيف فاسدى جاريه لرندن برينى وطئ قصد سوئيله حركت يعنى صوصه ديدكلرى
نهضت متذبذبانه يه جرئت واقدم رجلا واؤخر اخرى اهتزازى ايله نشان قورديغى جامه خواب
جاريه يه كيدركن عقارب مذكوره نك بريسى مذاكير مسافر مستحق التعزيرى مرقومى ضرب
ايلدكده نصر مومى اليه * ودارى اذا نام سكانها * يقيم الحدود بها العقرب * اذا غفل الناس
عن دينهم * فان عقاربها تضرب * فلا تأمنن سدى عقرب * بليل اذا اذنب المذنب * نظميله
تعريض ايلمشدر (قلت) مفاد نظم اى ضيوف بنم خانه مده امور غير مشروعه اوله مز وسكنه سى
اويقوده اولدقلرى هنكامده برلرينه عقربلر قائم اولوب حدودى يعنى تعزيراتى اقامه واجرا
ايدوب نكهبان خانه اولورلر همان ايچنده ادبسزلكدن اجتناب ايدك جناب بارى تعالى وتقدسك
قدرت وذات اجلنه شايان اولان جبروت وعظمتنى فكر بر له دائما رضاى سلامت اقتضاسنى تحصيلده
اولوب مناهيسندن توقى وحذر ايدك كه مظهر وعد احسانى اولوب عقاب عدل نصابنه مستحق اولميه
سز ربمز حق تعالانك ناس يعنى قوللرى ذكر وعبادتندن غافل اولدقلرنده قدرتنى كورك كه مخلوقاتندن
عاجز وكمتر وخرده اولان عقرب بزم مسافرلكى غافللرى وعاصيلرى اوردى بوصورتده كناهكار
اولنلر كيجه ظاهرا باشسز ومدبرسز كزن عقربدن امين اولميوب الليلة جنة العاشقين مثل مخيلنه مغرورا
كيجه كورمز ديو كناه اشلمكه جسارت ايلمسونلر الندهٔ بر موعظهٔ موقظه در (غريبه) يافعى شافعى
رحمه الله تعالى تاريخنده بشيوز يدى سنه سى وقايعى خلالنده ذكر ايتمشدر كه اوعصرده خانداندن
برينه بعض منجمين فلان سنه نك فلان شهرينك فلانجه كونى شو ساعت ودقيقه ده عقرب
لدغندن وفات ايده جكنى استخراج ايله خبر ويرمش اولدخى وقت مذكور قيلنده سزه ورت
ايده جكى سر بالندن ماعداسنى چيقاروب وباشى كوزى اوكنده قيللرينى طرادوب ويقادوب
تنظيف وآماده ايدوب عريان اوله رق وسر بالنى بحرى ايدرك راكب اولوب بحره آت ايله كيرو
وصبغ برنده وقت مذكور مرورينه انتظار ايدر برده وقت مرقوم دخول ايلدكده اسب آقسروب
يورندن بروز ايدن عقرب راكبى اوآنده لدغ ايتمكله وفات ايدوب * ما اغناه الحذر عن القدر *
كلامنه مظهر اولور (غريبهٔ اخرى) معروف الكرخى قدس سره دن محكيدر مشار اليه
ديمشدركه ذوالنون المصرى دن قدس سرهما بزه بالغ اولدى يعنى مشار اليهدن روايت اولنمشكه
بركون كنار نيله غسل نيتيله واردقلرنده ناكاه اوزرينه جسامتلو بر عقرب يورومشندن حق تعالايه

استعاذه ايله مشغول اولور وعقرب دخى ايلروليوب طورر بو خلالده نيلدن بر قورباغه چيقار
وعقربى آرقه سنه آلوب قارشو يقه يه كوتورمكه باشلر ذوالنون اشبو غريبه يى كوردكده آشكار
اولديغى اوزره بونده بر حكمت واردر ديو صو يوب وپشتمال قوشانوب بوزه رك اردلرينه دوشر
وكوزه دررك كنار جانب آخره عقربى تعقيبا يتشر عقرب چيقديغى كبى سرعتله يورر وينه
ذوالنون آردينه دوشر عقرب اغصان وظلى بسيار بر درخت سربلند تحتنه واررمكر زير شجر
مذكورده بر شاب امرد مست مخمور وبلا شعور ياتر بولنور ذوالنون بو حالى كوروب لا قوة الا بالله
اشبو حيوانك كيفيت مذكوره اوزره كلسى بوغافل فتايى لدغ ايچون ايمش ديو تعجبده ايكن برده
برا ژدر آفت اثراشر شاب مرقومى لسع واهلاك قصديله سوريتوب كلديكى كبى عقرب صيچرايوب
تنين قتالى دماغندن لدغ ايلديكى حينده اولديروب بلا توقف رجعت ولب نيلده كندويه مترقب اولان
ضفدع مرقومه بنوب وكلديكى جانبه چقوب بحرينه كيدر ذوالنون قدس سره اشبو قدرت
وحفظ حق تعالايى مشاهده ايديجك * يا راقدا والجليل يحفظه * من كل سوء يكون فى الظلم *
كيف تنام العيون عن ملك * يأتيك منه فوائد النعم * نظم جوهر نظامنى انشا وانشاد ايلمشدر
(مفاد نظم) اى رب جليلك لطفا وكرما ليل ايچره كافهٔ سوء وخطردن حفظنده اولديغى حالده
نائم اولن كيمسه معلومك اولسونكه دركاه عوالم پناهندن عامهٔ مخلوقاتنه نعمتلر فائده لرى كلان
وواصل اولان اول ملك ذى الجلالدن اهل بصيرت ودرايت نه كيفيتله غفلت ايدوبده ذكر
وعبادتنى ايفا واداى ايتميه يعنى غفلت مذكوره مؤمن موحده شايان دكلدر همان ذكر وعبادتنده
اولهلم وكافهٔ شدائدو اكدارده بارى تعالى وتقدسه اتكال ايدهلم هر كيمكه بويله ذكر وعبادت واتكال
ايده بعنايته سبحانه سلامت دارينه نائل اولور ديمكدر بعده ذوالنونك قدس سره تنبيهات
ومناجات مذكورينى استماع ايله شاب سرمست مرقوم بيدار ومرشد اليهك خبر ويرديكى ماجراى
عقرب خارقه سى كندويه مدار استغفار واستبصار اولمغله توبه ورجوع ايدوب فى الحال اثواب
لهوى لباس تقوايه تحويل وپاى سياحتله طريق توفيق رفيق سلوكه پويان اولوب سرمنزل عرفانه
وصولله انفاس معدوده سن تكميل ايلمشدر (ذوالنونك قدس سره اسمى ثوبان بن ابراهيم
وعلى قول فيض بن ابراهيم اولوب لقبى ذوالنوندر ابن جوزى بيانى اوزره اصلى نوبه دندر
مصره كلوب توطن ايلمشدر اهل قلب وعرفان ميانده فائق الاقران وعلم وورع وادب وحالده
مشار اليه بالبنان اولوب جيزه ده ايكيوز قرق التى سالى ذى القعده سنك يكرمى يدنجى كيجه سى
عالم آخرته ارتحال ايدوب مصرده قرافهٔ صغرايه دفن اولنمشدر (واما معروف بن فيروز
الكرخى نك كه قدس سره اوتوزنجى بابده ذكرى سبق ايلمشدر سال ارتحالى ايكيوز حدودنده در
حصده اهالى سنك زعمى اوزره مطلسم اولديغندن عقرب يشامز ايدوكى ربيع الابرار زمخشريده
مسطور در (فائده من حياة الحيوان) امام مالك وبخاريدن ماعدا اهل حديثدن بر جماعت
ابوهريره دن رضى الله تعالى عنهم اشبو حديث شريف آتى يى روايت ايلديلر (جاء رجل الى
النبى صلى الله تعالى عليه وسلم فقال يا رسول الله مالقيت من عقرب لدغتنى البارحة فقال صلى الله
تعالى عليه وسلم اما انك لو قلت حين امسيت اعوذ بكلمات الله التامات من شر ما خلق لم
يضرك) مفاد حديث شريف حق تعالايه كلمات تامانه ملابسه ايله شر مخلوقدن صغنيرم ديك
مفهومنده ن عبارت اولان (اعوذ بكلمات الله التامات من شر ما خلق) دعاسنى اخشاملين
اوقويانلر عقربك مضرتندن بعنايته تعالى امين اولورلر ديمكدر ابن عدينك كاملنده تحرير نجه حديث
شريف مذكور مدلولى اوزره كندويى عقرب صوقمغله حضور سعادته وارب استشفا ايدن ذات
بلال حبشى رضى الله تعالى عنه ايمش (ترمذى روايتنده حديث مذكور (من قال حين يمسى

ثلاث مرات اعوذ بكلمات الله التامات من شر ما خلق لم يضره حمة تلك الليلة) عباره سنده واقع اولمشدر (سهل قدس سره دعای مأثور مسطوری خانه مز سكنه سی هر كيجه اوقورلر ومضرت عقربی كورمزلر ايدی فقط بر كره بر قزجغزی صوقديسه ده وجعی يله بولمدی يعنی مضرتی اولمدی و بو خبر حديث حسن در و كلمات الله قرآندر وقرآنك تماميله موصوف اولمسی نقص وعبثك كلام ناسه دخولی كبی قرآنه داخل اولماسندن عبارتدر ديمشدر (بيهقی دير كه احمد بن حنبلدن رحمه الله تعالی مروی اولديغی بكا واصل اولديكه امام مشار اليه اشبو حديث شريف ايله كلام الله غير مخلوق اولديغی استدلال ايلمشدر فتأمل (والتامات لفظی علی قول النافعات الكافيات الشافيات من كل ما يتعوذ به ايله شرح اولنمشدر (تمهيد نام كتابنده ابو عمرو بن عبد البر سعيد بن المسيب دن روايت ايدر كه بر كيمسه حين مساده ✲ سلام علی نوح فی العالمين انا كذلك نجزی المحسنين انه من عبادنا المؤمنين ✲ آيت مكرمه سنی قرائت ايده انی عقرب لدغ ايلمز (عمرو بن دينار ديمشدر كه كيجه ده ياخود كوندزده آيت شريفهٔ مذكوره يی تالی اولان كيمسه يه عقرب مضرت ايتامك اوزره عهدی اخذ اولنمش يعنی عقربه تعهد ايتدرلمشدر واشبو عهدك وقوعی صورتی استاد المشايخ ابو القاسم القشيری قدس اسرارهم تفسيرنده شويله ذكر ايدر كه حيه ايله عقرب نوح عليه السلامك خاكپايلرينه يوز سوروب اسم شريفكزی ذكر و ياد ايدنلره مضرت ايلمامكی تعهد ايدرز بو شرطله بزی دخی سفينه يه تحميل ايله احيا ايوردبو رجا ايلدكلرنده نوح عليه السلام تأكيدا للعهد اولا سز سبب ضرر و بلاسز ديو عدم رضا صورتنی كوستردی بعده عهد مذكوری مؤكدا اخذ ايله سفينهٔ سلامت دفينه يه آلديلر بناء عليه قنغی كيمسه كه مساء وصباحده آيت كريمهٔ محرره يی قرائت ايده مضرت حيه وعقربدن سلامت بولور ديمشدر (خواص) زرنيخ احمر ودخی شحم بقر ايله بر بخور اولنسه اوراد ن عقارب فرار كيدر واترج يعنی اغاج قاونی جكردكنك بر مثقالی ايچلسه سم عقربی قطع ايدر بر عقرب صوقمش كيمسه يه زيتون يبراغی تعليق اولنسه برؤ الساعه در (قلت) مضرت عقربی دفع ايده جك شيلردن ذكر اولنان مقداری صاحب المستطرف حياة الحيواندن اخذ ايله يازوب اكتفا وعقربك كندی ايله ورماديله دفع اوله جق علل وخواصنی كليا ترك ايلديكنده مطالعهٔ آتيه اوزره اصابت ايتمش كيدر اطلاع مراد ايدنلر مأخذ مذكوره هم مراجعت ايده لر وهمده خود بخود اجرا ايتميوب منصفين ومرحمت قرين اولان حذاق اطباء مؤتمنين ايله مشورت ايده لر زيرا عقرب هرنقدر خلقنده حكمت ومصلحت وار ايسه ده بالنسبه الی المخلوق شری ظاهر اولمغله اندن اخذ ترياق پك دشوار وهمت حذاقه محتاج اولديغی آشكاردر (حكم) صاحب التحفه دير كه عقربك اكلی و بيعی حرامدر وحل وحرمده قتلی جائزدر خطابی يحيی بن كثيردن نقله عقرب صويه دوشدكده اول صو متنجس اولور ديمشدر لكن عامهٔ اهل علم بو قولك خلافی اوزره در وفتاوای هنديه ده اكلنك حرمتی مصرحه در (امام ابو يوسفدن مرويدر كه امام اعظم ابو حنيفه رضی الله تعالی عنهما كندوسنده حياندن جزؤ اولان ترياقك اكلنی مكروه قيلدی لكن ترياقك شی حلال كندوسنده غالب اولديغيچون بيعی جائزدر (حسن بن دعلی دن مرويدر كه جاريه لرندن برينه ترياق ايچرمشدر كذا فی القنية اما ابن نجيم كنز شرحی اولان بحر رائقنده اتفاقا ترياق حرامدر ديو تصريح ايلمشدر (قلت) فليوفق وليراجع الی الفتاوی الحنفية (عصفور) بو طير صغيری صاحب المستطرف قيد سطر نا ايلميوب قيطامشدر لكن لمطالعه ماماخذندن يعنی حياة الحيواندن قلم فقير وقير ايله نقل اولندی (عصفور) عينك فتحی ايله زبانزد ايسه ده صحاح وقاموسده ضميله مضبوط اولوب اما دميری ايله ابن امير الحاج ابن رشيقك كتاب الغرائب والشذوذندن فتح عين ايله

دخی لغت اولديغی نقل ايلمشلردر وعصفورك ديشيسنه تا ايله عصفورة ديلديكی شاعر عربك ✲ كعصفورة فی كف طفل يسومها ✲ حياض الردی والطفل يلهو ويلعب ✲ وعصفورك جمعی عصافيردر ابو الصعود ابو محرز وابو مزاحم كنيه لريدر (اعلام عربيه دن حمزه رحمه الله تعالی ✲ سمی بعصفور لانه عصی وفر ✲ قوليله كه مفهومی عصيان ايدوب قاجدی ديمك اولديغی ظاهر عصفور ايله تسميه سنه سبب عصيان ايدوب قاچه سيدر ديو بر نكته يه اشارت ايلمشدر لكن فی الحقيقة فقير تفهم ايده مدم تأمل اولنه (قلت) اشبو نكتهٔ تسميهٔ عصفور بو فقيرك هنكام شبابده بعض امن اهل دانشدن استماع ايدوب حالا تماميله ياد داشتم اولميان كلام آتی قبيلندن اولمق كركدر يعنی برغوثه يعنی پره يه نهی مأثور موجبنجه سب ودشنام اولنمق جائز دكلدر برغوث لفظی بر ايله غوثدن مركبدر ديمش وسائر نكته دخی سويلمش ايدی لكن بر وجه تمام درخاطر دكلدر (قلت) هرنقدر عصفورا اسمی زمخشرينك مقدمة الادبنده كنجشك ايله تفسير اولنوب واقصی الارب ده كنجشك اركك سرچه وبنجك دخی ديرلر مؤنثی عصفوره در دينلوب وانقوليده دخی سرچه يازيلوب يعنی عصفوری يلديكمز سرچه لفظيله تعريف ايتمشلر ايسه ده قاموسده ✲ العصفور طائر وهی بهاء ✲ عباره سيله يا الكز طير جنسندن ايدوكی كوسترلديكندن باشقه حياة الحيوانده وهو انواع منها ما يطرب بصوته ومنها ما يعجب بصورته وحسنه والعصفور الصوار وهو الذی يجيب اذا دعی من الصبرورة وعصفور الجنة وهو الخطاف واما العصفور البيوتی فان فی طباعه اختلافا الخ ✲ يعنی عصفورك انواعی اولوب برنوعی صوتی طرب آور اولاندر و برنوعی صورت وحسنی مستحسن و برنوعی بليج كبی خدن صوت معلوم وياخود پرماغله زمينه ضرب بله جاغرلدقده كلور يعنی توحش ايتمز اولانی و برنوعی عصفور جنت ديدكاری قرلنغجدر ديوب عصفور ذكر اولنان طيوره اطلاق اولنديغی و بزم سرچه ديديكمز طيری بيوتی يعنی منازل ناس مساكنده لانه سی اولان طيردر ديو جنس عصفوردن اولديغی بيان و بر وجه آتی جاحظدن انواع ديكر يی ذكر ايتمشدر بو صورتده فارسيده كنجشك انواع مذكوره يه شامل اولمق وياخود عصفور بيوته تخصيص اولنوب انواع سائره سنك آدلری تركيده اولديغی كبی باشقه جه اولمق شقلرينك هر بری محتملدر لكن اقصی الارب تعبيرينه نظرا كنجشك بزم ديديكمز سرچه يه مخصوص اولمق اقتضا ايدر لكن اهل ايراندن بردانا بولوب اندن تحقيق اولنه زيرا ايمدی اولان برهان وفرهنكدن استكشاف اولنه مدی (وعصفور بيوتينك دميرينك قولنجه طبعنده اولان اختلافلر سباع كبی لحم تناولی ومخلبی اولميوب بهائم كبی بقولی وحبوباتی اكلبدر وسرچه نك ارككی رجل ونكه وخروس كبی صقاللیدر ولحيه سی سياهدر وروی زمينده سرچه دن ايلرو ياورولرينه زياده حب وتعشق اولور طير وسبع وبهيمه ده برحيوان يوقدر كه ياوروزی يوره سندن اخذ اولنسه حال مذكوری اضطرابندن تبين ايدر حتی عمرانده اتخاذ لانه سی مجبوريتی اولان فراخنه جوارحك تعديسی خوفندندر و بر قريه ومحلك اهاليسی پريشان اولسه لر عصافيری دخی طاغيلورو عودت ايدرلر ايسه عصفورلر دخی عودت ايدرلر وطيرمرقوم مشيی بلز يعنی سائر حيوان كبی قدملربنی آتارق يوری يه ميوب وثب ايدر يعنی سكه رك وصچرايه رق كيدر وكثير السفاددر كه چوق دفعه برساعتده يعنی اشبنه آشمه زماننده يوزكره سكه رك ركوب ايتديكی هر كسك مشهوديدر ولهذا عمری قصه اولوب اكثر يا برسنه دن زياده يشامز فقنبه (و ياورولرينه طيرانی تدريب وتعليم ايدر شويله كه تدريجله برابرجه اوچارق ومسافه يی زياده ايدرك وكندی اوچورد يغی يره دونوب صوتيله جاغره رق اوچمه ده اولادلرينی ملكه مند ايدر حتی جاحظ بر فرسخ يردن دعوت ايتدكده دونرلر ديمشدر وينه جاحظ ذكرنجه عصفور نوعندن اولان عصفور الشوك كه اسم مذكور ديكن

دیکن سرچه سی دیمك اوله جقدر بو نوعك اکثرماً واسی چوراقلی یرلرده اولور ارسطو حکیم قوتیجه اشبو طیر ایله حمار میانده عداوت وارایمش وسببی دخی بو ایمشکه اشکك بدننه قرنجه وسائر بوجك کیردکده عصفور مذکورك یووه سی اولان دیکنده قاشنغله یاورولری یاخود یومرطه‌لری دوکیلوب تلف اولورایمش وکاهیجه صوت انکر خر دخی فراخ و بیضه لرین وکرندن اسقاطله اتلاف ایدرایمش ولذلك اوافاق مغدور قوش بقدر الوسع اوقوجه اشکك باشنه قونوب قنادلرینی بوزینه وکوزینه چارپارق واطرافنده طیران ایدرك اذادن خالی اولمیوب وکاهیجه کوزینی کور ایدوب بو وجهله اخذ ثار ایدرایمش (قلت) دامت صولتها وقال الفردوسی * بموری دهد مالش نره شیر * کند پشه بر پیل جنکی دلیر * (قبره) (حبسون) (بلبل) (صعوه) (حمره) (عندلیب) (مکاکی) (صافر) (شوط) (وضع) (براقش) (قبعه) نامیلرنده اولان طیور صغار دخی عصفورك انواعیدر (خواص) سرچه اتی حار یابس وطاوق اتندن اصلیدر واجودی هنکام شتاده اولان سمیزلریدر واکلی باهه قوت ویرر لکن رطوبات اصلیه اصحابنه مضر اولوب ومضرتنی دهن بادام دفع ایدر ولحم مذکور خلط صفراوی تولید ایلدیکندن سنده پیره ومزاجده بارده وهنکامده شتایه موافقدر وعصفور الشوکك طوزلیجه کبابی مثانه طاشلرینی ازاله ایدر ودماغ عصافیر ماء سداب وعسله قارشدیریلوب شربت یاپلسه وعلی الریق ایچلسه باسوره نافعدر وعصفور ذبح اولنوب اسیجاق اسیجاق قانی مرجمك قیقنه طاملدیلوب و فندق مقداری حبه‌لر یاپیلوب و قوریدیلوب یوطلسه باهی تهییج ایدر وحبهٔ مذکوره‌دن بری روغن زیته خلط اولنوب احلیله سورسه تقویت بولور وذرق عصفور لعاب انسانه خلط اولنوب یعنی سرچه نجاستی توکرکه قارشدیریلوب سکله سورلسه قلع ایدر (فائده) امام شافعی حضرتلری دیمشلردر که * اربعة اشیاء تزید فی الجماع اکل العصافیر واکل الاطریفل الاکبر واکل الفستق واکل الجرجر * درت شیٔ یعنی سرچه‌لر واطریفل اکبر وفستق وهاوج اکلی جماعده اولان قوتی زیاده ایدر * واربعة اشیاء تزید فی العقل ترك فضول من الکلام واستعمال السواك ومجالسة الصالحین والعمل بالعلم * ودرت شیٔ دخی یعنی فضول کلامی ترك واستعمال مسواك شریف وصلحا مخلصین ایله الفت وانسیت وعلم ایله عمل مدار زیادهٔ عقل ودرایتدر * واربعة اشیاء تقوی البدن اکل اللحم وشم الطیب وکثرة الغسل من غیر جماع ولبس الکتان * ودرت شیٔ دخی یعنی لحومات اکلی وکوزل قوقولو شیلر شمی ونوم ویقظه ده ایجاب ایدن غسل جنابت اولمیه‌رق غسل بدن وکتاندن منسوج کوملك وسائر لباس تلبسی بدنی قوی ایدر * واربعة اشیاء توهن البدن ویسقمه کثرة الهم وکثرة شرب الماء علی الریق وکثرة الجماع * ودرت شیٔ دخی یعنی کثرت هم وآچ قارننه کثرت شرب آب وکثرت جماع بدنی کوشه‌دروجودی خسته ایدر (قلت) اشته ائمهٔ اهل سنت وجماعتدن امام شافعی رضی الله تعالی عنه حکمت عملیه‌نك وفن جلیل طبك اصول وقواعدینی جامعدر دینسه اووصفه لایق اولوب شرح اولنسه انواع فروع ظهور ایدن بریوك کتاب اولور کلامی سو یلمشلردر حال اعلام دین بو یله اولوب وسیما مناقب جلیله‌لرنده کتابلر تألیف اولنان امام اعظم وهمام اقدم رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك بحر زخار علم وکمال ومقتدای مشایخ علم ظاهر وباطن اولدقلری کالشمس فی وسط السماء آشکار ایکن بعض بی وقوفدن چند سال مقدم فتی یبوك کلمات فاحشهٔ جهالت نشاندن اوله‌رق امام اعظم طبی بیلمزدیو جرئت ایلدیکی اعتراض باخطاسیکیم استماعده بو فقیر عاجزی محزون ایدوب عن قلب انکار ایله جناب رب عزیز ذی الجلالدن دعای استنصرار ایتمش ایدم اول معترض جسور چوق سورمیوب سمت خاموشانه روان اوله‌رق لسان طعنی

منقطع اولدی تجاوز الله تعالی عن سیئاته امام اعظم مشارالیه حضرتلرینك ازجمله نواقض وضوده انسانك سبیلیندن ماعدی بدنندن خروج ایدن قان رأس جرحدن سیلان ایتمزسه یعنی قان چیقوب دوکه باشی کبی طوب طوروب کندو کندویه اطرافنه یاییلرسه وضوء بوزلمز واکر چیقوب بنفسه رأس جرحدن منحدر اولور یعنی طاغیلور و یاییلورسه بوزیلور زیرا صورت اولاده اولان دم دم خالص دروثانیه ده اولان دم خالص اولمیوب بلکه فضلاتدندر دیدیکی وبنه جوف انساندن و یاخود رأسندن اولوب بوغازدن چیقان قان علق اولور یعنی طوکش قان بولنورسه وضوء یی بوزمز بوق طوکش دکل یعنی دم سائل ایسه بوزر دیدیکی علم ادیانده کاللری اولدیغی کبی علم ابدانده اولان وقوف وکاللرینه دلالت ایتمزمی یعنی اهل طب وتشریح یحك بیانلرنجه بدل مایتحلل معدده وکبدده وسائر مجری ومجلارده اولان کیفیات معلومه ایله بعد التکیف دم خالص اولوب اودخی لحم واعضا واجزاء سائرهٔ بدنه مادهٔ نمو اولورکه منحدر اولمیان دم ایله علق مذکور لحم حکمنده‌در وانسانك بدنندن یالکز لحمك قوپاریلوب و یاخود قوپوب چقماسی منتقض وضو اولمدیغی کبی دم مذکورك خروجی دخی منتقض اولمازاشته امام مشارالیه وسائر ائمه‌نك احکام ومجتهداتنی مسئلهٔ مذکوره‌یه قیاس ایتملیدرکه ایشان حضراتنك اقوالی علم کتاب وسنته وکافهٔ علوم نقلیه وعقلیه‌یه پیوسته‌درو برزه * قول المجتهد دلیل المقلد * قولی سند اولوب همان اقتدا ایلدیکمز امامك کلامنه باقوب موجبنجه عمل ایتمك ووهم مجرده اویوب کرکی کبی اکلمدن آفت فهم سقیم ایله طعن ایتمك سیئه‌سنده بولنمامق سبب سلامت داریندر والسلام (فائده دیکر) برکس که جماعی چوق ایدوب کندو یه دأب وعادت ایده بدننده قاشنغه وقوت و بصرنده ضعف پیدا اولوب لذت جماعی یتورر وچابك قوجارانتهی (حکم) صاحب التحفه دیرکه اکل لحم عصفور بالاجماع حلالدر ونسائی روایتنجه اکل و یاخود منفعت دیکر ضمننده ذبح اولنمیوب عبثاً اتلاف وقطع اولنان رأسنك رمیی صراحةً نهی نبوی ایله علی ناهیه الصلاة والسلام منهی ومأثوردر وسرچه‌یی اعتاق یعنی صالی ویرمك جائز دکلدر وعلی قول جائزدر لکن ابن الصلاح وجلابی بیانلرنجه اعتاقی جائز اولان حیوان شکاری یعنی صید اولنور حیوانات وحشیه‌دروااما اوکوز وسائر بهایمدن انسی اولان حیوانی اعتاق عادات جاهلیه‌دن اولمغله قطعا جائز دکلدر وباطلدر درمختارك کتاب الجنبده جامع الفتاوادن نقلا مذکوردرکه برکیمسه صبیاندن صید ایتدکلری عصافیری صاتن الوب آزاد ایتسه جائزدر اکر آزاد ایدرایکن کیم طوتارسه انك اولسون دیمزایسه ملك معتقدن یالکز آزاد اخراج ایتمز وعلی قول اعتاق تضییع مال اولدیغندن جائز دکلدر انتهی لکن صاحب الدر المختار بو محلده * قلت وحینئذ فتقید الاطارة بالاباحة فتأمل * دیمش ومختار النوازلك کراهیت کتابندن نقلا برکیمسه دابهٔ مریضه‌سنی تسییب ایلسه یعنی قایوب صالیویرسه و برکیمسه دخی دابهٔ مسیبهٔ مذکوره‌یی کوروب اخذ واصلاح ایلسه اکر تسییبی عندنده مالکی بونی کیم آلورسه انك اولسون دیمش ایسه یردخی مالکی اخذ ایده‌من یوق اکر صالیویرر ایکن بنم بو حیوانه احتیاجم یوقدر دیمش اولسه بوقدرجق کلامله مالندن چیقمیوب بنه الوردی الید دابه بولنان کیمسه ایله ترافع ونزاع واقع اولوب بن صالیویرر ایکن اخذ ایده‌نك اولسون دیمدم ایدی دیرسه قول یمینله مالککدر یعنی بو یله دیمدم دیو یمین ایدر ودابه‌یی ذی الیددن الور مسئله‌سنی دخی یازمشدر (قلت) اشبو مسئله‌لری صاحب الدر کتاب الحظر والاباحه‌نك دردنجی فصلنده دخی ذکر ایتمشدر (العقعق) عرعر وزننده ترکیده وفارسیده بچل (قزله * کسك * کشکر * کاچکینه * بجله * کالیجه * وکلیجه * دیدکلری معلوم اولان طیردر (دمیری دیرکه عربیده بوطیره شین معجمه ایله کشکش دخی دیرلر (قلت) ع)

(كندشك وزنى بلبل آسا در * وصوتنه عقعقه دیرلر و شكل غرابده كوكرجين قدر وقنادلرى كوكرجين قنادلرندن اكبر قويروغى اوزون بياض وسياه اوله رق ايكى رنكلودر (قلت) قلبيده نام ديكرى اولدى * فليقلب صحايف الافكار * طيرمز بورسقوف زيرنده يووه ليوب سقفله استظلال ايتميوب مواضع مشرقه واماكن رفيعه ده وكر يعنى ماوى اتخاذ ايدر وطبعنده زنا وخيانت دركار در يعنى ذكر وانثاسى بالكرچفتيله اكتفا ايتمزلر وسرقت وخبث ايله موصوف اولمغله عرب صفات مذمومهء مذكوره ده ضرب مثل ايتمشلردر وانثاسى يمورطه يه اوطوردقده خفاش يعنى يراسه خوقندن بيضه لرينى خفاش منفورى اولان چنار يپراغيله اورتر زيرا خفاش بيضه لرينه تقرب ايتدكده افساد ايدر ايمش بو حيوان بالطبع قوتنى صاقلر وادخار ايدر ايمشكه زمخشرى كشافنده ودخى غير مفسرين رحمهم الله ﴿ وكأين من دابة لاتحمل رزقها الله يرزقها ﴾ نص جليلى تفسيرنده جنس حيواندن انجق انسان وقارنجه وفاره وعقعقدن غيرى قوتنى خبأ وادخار ايدر برحيوان يوقدر ديو يازمشلردر (وبعض اعلام بلبلك احتكارينى يعنى قوتنى صاقلدیغنى دخى كوردم ديمشدر (وعقعقه اشبو حالنه بناء خابى دخى ديرلر لكن صاقلدیغنى اونوتمق مزاج طبيعيسى ايمش (قلت) حتى بعض اهل تجربه ودقت بوقفيرى اساس وشكاف ديوار و بويله مناسبنسز يرلرده بتن تين وزيتون وفندق وكستانه وخصوصا جوز كبى اغاجلر طير مذكورك احتكار ادفن ايدوب اونوتديغى جوز وسائر دانه لردن خلقك تناول ايلديكى اثرلر يدر ديو اخطار ايلمشلردر كه معقول خبردر (وطير مذكور بطبعه حلى يى الدن و باشدن قاپمه فنده صاحب يدطولادر كه * فكم من عقد ثمين اختطفته من يمين * مجعبله شاعرك * اذا بارك الله فى طائر * فلابارك الله فى العقعق * قصير الجناح طويل الذنب * متى مايجد غفلة يسرق * يقلب عينين فى رأسه * كانهما قطرتا زيبق * قطعه سى حال مذكوريى بليغانه وشاعرانه افاده ايدرلر (فذلكة معناى قطعه الله تعالادن طيور سائره بركت ووفرت بولدقجه عقعقده بركت بولمسونكه قنادلرى قصه وقويروغى اوزون اولوب غفلت فرصتى بولدیغى وقتده سرقت ايدر وكوزلرى باشنده كويا جيوه قطره لرى كبى فرلفرل دونر بر بدخلق قوشدر ديمكدر (طيرمز بوره عقعق تسميه سى جاحظ قولنجه ياورولرينه عقوقى يعنى طعامسز براغوب بو وجهله عطفى ترك ايتديكيچوندر و بووضعنه بناء عقعقك غرابدن برنوع اولديغى ظاهر اولور (وبعضه كوره اسم عقعق صوتندن مشتقدر (قلت) يعنى صقصغانك ظهورايدن اوازى حركتى عين متحركه عقبنده قاف ساكنه بى حاكى اولمغله كندوسنه اشبو حال صوتى نام اولمشدر نته كيم لكلكه حركت ايله اولان صوتى لق لق لفظه لرين حاكى اولديغندن يعنى اكدر ديغندن لقلاق دينلديكى كبى وحتى لكلك آواز بله حركت واضطرابى ناطق اولان هر آوازه زلزله وزننده لقلقه ديرلر (دميرى جوهريدن نقلا ديركه عرب نفس عقعق وصياحيله تشأم ايدرلر زيرا طيره ده كوروب واستماع ايتدكلرى شيلردن معانى مشتق قيلدقلرندن عقعقدن عقوق مفهومنى وعقابدن عقوبتى وشجرهء خلاف يعنى صفصافكه سكود اغاجيدر انى كوردكلرنده وفاقك ضدى اولان خلافى اخذ ايدوب تشأم ايدرلر (قلت) اشبو تطيره متعلق اقوال مستطرفك التمشيجى بابنده اصلا والحاقا ونقلا تفصيلات كذران ايتمشدر (خواص) صقصغانك بينى پنبه اوزرينه آلنوب اوق تمرنى وديكن كيرن محله وضع و الصاق اولنسه سهولتله خروجلرينه سبب اولور و لحمى حاريابس ردى الكيموسدر (قلت) كيموس خلط معناسنه لفظ سريانيدر واخلاط دخى امزجهء اربعهء انسانيه در كه (ع) دم و سودا وصفرا ايله بلغمدن عبارتدر (حكم) صاحب التحفه ديركه صقصغانك تحريم اكلنده وحلنده اختلاف اولندى امام احمد رضى الله تعالى عنهدن سؤال اولندقده اكر جيفه يمزايسه

بأس يوقدر ديو جواب ويرديلر (دميرى حكم عقعق بيانى خلالنده رافعى شافعيدن نقل ايله امام اعظم رضى الله تعالى عنهدين بركيسه يوله چيقوب شروعنده عقعق صوتى استماع ايتمكله رجوع ايتسه يعنى تطير ايلسه تكفير اولنورمى ديو سؤال اولندقده على قول تكفير اولنور ديو جواب ويرمشلر وكتب حنفيه دن قاضيخانده دخى بويله كوردم ونووى شافعى بزم عنديمزده تطير مجرد ايله تكفير اولنمامق اصحدر ديدى ديو يازمشدر (وعلى قارى حنفى بهجه سنده بزم عندمزده يعنى مذهب حنفيه ده دخى مجرد تطيرله تكفير اولنيوب بلكه او تطير بكا بالذات مضردر ديو اعتقاد ايدر ايسه تكفير اولنور زيرا مخلوقك هر برى طالب اولديغى نفع واجتناب ايتديكى مضرت دهر انجق بارى تعالى وتقدسك خلقيله در ديمشدر (وقهستانى هنديه يه معزيا عقعقك حلنى تصريح ايتمشدر ووالجيه ده عقعق وانك كبى مخلبى اولميان طيرك اكلنده بأس يوقدر ديو مذكوردر وفتاواى هنديه ده مضبوطدر كه امام ابو يوسف ابو حنيفه دن رضى الله تعالى عنهما حكم عقعق سؤال ايلدم بأسى يوقدر ديديلر تكرار نجاسات اكل ايدر ديديكمده امام اعظم عقعق نجاستى شئ آخر ايله خلط ايدوب بعده اكل ايدر ديو جواب ويرديلر ديمشدر وفتاواى قاضيخانده محرر اولديغى اوزره ابو يوسف عندنده عقعق مكروهدر دجاجهء مخلاتك مكروه اولديغى كبى ملتقى وتحفة الملوك ودرر وغررده * حل العقعق * ديو مسطوردر انتهى (علق) لغتده عينك ولامك فتحه لريله بدن انسانه وسائر حيوانه ياپشوب قانى امر سياه ودخى قرمزى رنكلو صوده اولور سولك ديديكمز معروف قورددر ودخى علق لغتده دم غليظ يعنى قويى قانه ده ديرلر (قلت) و بو ماده مصباح منيرده منى كندى طورندنصكره دمه انتقال ايدوب بعده دم غليظ منجمد اولدقده اكا علقه ديرلر ديو تعريف اولنمشدر كه منينك رحمده دمه استحاله سندن صكره دم غليظ اولمسندن عبارتدر وعلقه دخى قطعهء لحمه صيرورت ايدركه اكا مضغه تعبير اولنور (وذكر اولنان سلوكك استعمال اولنانى سياه رنكلوسيدر قرمزينك استعمال اولنمديغنه وجهنه ايسه ارباپندن صوريله ودودم قومه فارسيده زالك ونونك ضمه لريله زنو ديرلر ونام سائرلرى دخى واردر انسانده اولان دم غالب وزائدى اموب اخراج ايتديكى ايچون اورام دمويه وحلق ادويه سندندر ولفظ علق اسم جنس اولوب مفردى تا ايله علقة در (حديث عامر رضى الله تعالى عنهده (خير الدواء العلق والحجامة) وارد اولديغنى دميرى بو مطلبده ذكر ايدر (قلت) طب القلوب وشافع اهل الذنوب پيغمبريمز صلى الله تعالى وسلم افنديمزك بوحى الله عزوجل علوم اولين وآخرين باصولها وفروعها صحيفهء ايحا اليفه ضمير اعجاز تخميرنبويلرنده ظاهر ومنتقش اولديغى خبر مذكور دخى نطق ايدر همان جناب فياض مطلق عز شانه جمله مزى امت مرحومهء ناجيه لرى اوله رق زيرلواء نعيم احتوالرنده حشر وجمع ايليه آمين ثم آمين (وفعيل وزننده علبق موسى عليه السلامك شجرهء معلومه لرينك اسميدر (خواص) علقك املاق يعنى كوزك برون طرفلرى و يناقلركبى اعضاء ضعيفة التركيب ومواضع مولمه يه ياپشدرلمسى نافعدر زيرا دم فاسدى بدندن مص واخراجده حجامت يرينه قائمدر ولاسيما اطفال ونسايه واهل رياضتدن اولميان ارباب رفاهيته مناسبدر وكوز قپاقلرنده اولان دم فاسدى دخى مص ايدر وحيوان مرقوم صوده اولديغندن انسان وسائر حيوان صوايچرايكن بوغازينه كيرر وياپشر و بوغازدن انى تلكو يوكى تبخير اولندقده فى الحال دوشورر كه مجرب عجيبدر و بردرهم باقلاسنكى شراب سركه سنه قاتيلوب غرغره اولنسه بودخى بوغازه قاچوب ياپشان علقى دوشورر (قلت) دميرى دوه طبانى دريسنك دخانى دخى دشورديكنى منتخب حياة الحيوانده ذكر ايتمشدر علقك ياپشديريلان محلدن اسقاطى مراد اولندقده اوزرينه ماء الثلج صاچلسه فى الحال دوشر

دیودمیری یازمش ایسه ده قارصو یو هر برده وهر زمانده بولنمز نسخه مزده ماء الثلج کورلدی
لکن طوزلی صودیمک مألنده اولان ماء الملح اولوب قلم ناسخدن سهوا ملح یرنده ثلج وقوع بولمسی
محتملدر خلاصه طوزاکث ایله سقوطی مشاهد ومجربدر (عین الخواص صاحبنک تجربنجه
سولك کولکه ده قوریدیلوب نوشادرودهن زیت ایله داء الثعلبه اوغریان طلا ایلسه قیلی بترو بعض
اطباقولنجه قوریسی ایله برمحل تبخیر اولنسه تخته بتی وسوری سنك کبی موذیلری قاچرر وسولك
برقپالی شیشه ده اولنجیه دك ترك و بعده سحق اولنوب بدنده اولان موی یواندقلصکره یرینه
سفوف مسحوق مذکورسورلسه من بعداورادهتوی بتمز وکذلك قلایدن مصنوع قاب ایچنده ترکله
بعدهلاکه سحق اولنوب سفوفی محل مویه سورلسه بتمز بونلردن باشقه خواصنی دمیری یازمشدر
باقیله (حکم) دمیری شافعی علقك اکلی حرام و بیعی کندوسنده منفعت اولدیغندن جائزدر
دیو تحریرایدر وصاحب التحفه بحرائقده بحرخیوانده سمکدن ماعدا قوربغه و ینکچ وسلحفات
یعنی قاپلو بغه وسائری کبی اولان حیوانلرك بیعی جائز دکلدر یعنی انجق بالغك اکلی کبی بیعی دخی
جائزدر لکن ذخیره ده علقك ناس اکا محتاج اولدقلرندن بیعی جائزدر وصدر شهید دخی
جواز بیعیله افتا ایتمشدر دیو محرر اولدیغنی یازمشدر (عنقاء مغربه) قلت) دمیری شرح
آتی بیانجه موصوف ومضاف اوله رق مستعمل اولان اشبو اسمی * من الالفاظ الدالة علی
غیرمعنی * دیو تعریف ایتمشدر که امثال میدانی و ازهری و صحاح وسائر آثاردن تراشیده
اولندیغی اوزره غالبا مقصودی عینك ضمی ونونك سکونی و آخرنده الف ممدوده ایله مؤنث
اولان لفظ عنقاء افعال بابندن اسم فاعل بنیه سیله اولان مغرب لفظیله موصوف یعنی مغرب
کند ویه صفت و یاخود عنقاء مغرب مذکوره مضاف اوله رق استعمال اولنور وعلی کلا
التقدیرین هرنه قدر سالف الذکر لغاتده اسمی معروف وجسمی غیرمعروف طیردر و یاخود
طیرانده بعید ودوراولور طیرعظیم دردینوب و بو معناجه یعنی قوش اوله رق فارسیده یالکز
عنقانك نامی اوتوزقوش دیمك اولان سیمرغ اولدیغی مقدمة الادب زمخشریده یازلمش واوتوز
رنك دیمك اولان سیرنك دخی نام دیکر فارسیسی اولدیغی اقصی الاربده کورلمش ایسه ده
موضوع لنهك یعنی مفردا عنقانك ومرکبا عنقاء مغربك دلالت مطابقیه ایله دلالت ایلدیکی
معنای مشتقك غیری اولان معانی یه بلکه مخیله وموهومه یه دلالت ایدن الفاظدندر یعنی عنقاء
لغتده بو بنی اوزون کیمسه معناسنه الفك ونونك فتحه لریله مضبوط اولان اعنق لفظنك مؤنثی که
طویلة العنق مرأة دیمك (ومغرب محل دور معناسنه ایکن بونلره دلالت ایتمز دیمکدر والله
تعالی اعلم (ودخی عنقاء مغرب داهیه وجبل طویلك ذروه سنده اولان کوچك دپه معنالرنده
وغریبه دوشه رك خبری اوزایوب ومحسوسه اولمیوب وکوریلمامش اولان مرئه و یامطلقا ذکر
و انثایه شامل اولان نفس یعنی شخص و یاخود طائفه وجاعت و بو معنادن مأخوذ یعنی
غیبت منقطعه ایله غائب اولان حقنده عربك قوللندقلری * طارت به العنقاء * مثلی ایله مأیوس
اولدقلری شیده * حلقت به عنقاء مغرب * دیو استعمال ایلدکاری مثلك محتوی اولدیغی
معنی وقصدلرده مستعملدر (قلت) ملاحظهٔ عاجزانهٔ مذکوره فیروز ابادی مرحوم قاموسده
* من الفاظ الدالة علی غیرمعنی * عبارهسنی دمیرکبی یازدیغنك عقبنده تعبیرآتی الذکرنده
کوریله جکی وجهله ذکر اولنان داهیه وسائرمعنالری ذکرایتمکله عبارهٔ مذکوره نك شرحنه تلمیح
ایلمشدردینسه بعید اولماز (و بو ملاحظهٔ کتربنك رد وقبولی رأی اهل دانش ودید واصحاب فکر
سدید ورشیده احاله اولنمشدر شاهد رأیلری نه صورتده جلوه کرمجلای اندیشه اولورسه
کاربنه اشارت بیوره لرقول کتر کرك بونده وکرك سائریرلرده معوج ایسه طوغریسنی بمنه تعالی

(استفاده)

استفاده ودرست چیقرسه بوموهبه ایچون دخی ناصیهٔ عبودیتی برای سجدهٔ شکرملهم الصواب
زمین خضوعه تکرار نهاده ایدرم (وعلی قول المیدانی عنقاء طیرمعناسنه اولدیغی تقدیرجه
مغرب ایله توصیف اولندیغی ناسدن بعید اولدیغی ایچوندر (قلت) اکرعنقاء لفظی مؤنث اولوب
صفتك موصوفنه تأنیث وتذکیرده مطابقتی قاعدهٔ نحویه دن ایکن هرچند عنقاء مغربهٔ دیو
قاعده جه استعمالی دخی لغتده وارایسه ده بلامطابقهٔ صیغهٔ مذکر اولان مغرب ایله عنقاء مغرب
دیو ینه لغتده توصیف اولنمسی نیجه الوبرر دینورسه اهل لغت بیانی اوزره لفظ عنقاء عاشق وناقه
وجبه کبی مؤنثه ومذکره اطلاق لغوی ایله اطلاق اولنان الفاظ قبیلندن اولدیغندن باشقه اهل
لغتك بو یاسی چقمش لحیه یی ناصل دیو مذکرله توصیف ایدوب لحیهٔ ناصل دیدکلری کبی الفاظ
مذکوره یی دخی صیغهٔ مذکر ایله توصیف یله اینجه دوه یه ناقهٔ ضامر و عشقه مبتلا
اولمش زنه مرأة عاشق دیوب عنقایی دخی عنقاء مغرب دیو مذکرله توصیف ایدرلر یعنی
جائزدر دیو سؤال مذکوره جواب و یریلور (و اشارت اولندیغی اوزره قاموسده عنقاء مغربك
معنالرینی * العنقاء المغرب بالضم وعنقاء مغرب ومغربهٔ ومغرب مضافهٔ طائر معروف الاسم
لاالجسم اوطائر عظیم یبعد فی طیرانه او من الالفاظ الدالة علی غیرمعنی والداهیة ورأس الاکمة
والتی تغرب فی البلاد فناءت فلم تحس ولم تر * دیو بیان ایدوب معانیٔ مذکوره دن دمیرینك دخی
یازدیغی * اومن الالفاظ الدالة علی غیرمعنی * عبارهسنی بوفقیر عاجز صورت محررهٔ سابقه ایله
ترجمه یه وایضاحه اکرچه جرئت ایلدی لکن مترجم قاموس عاصم افندی مرحوم (یاخود
کلمهٔ مزبوره برمعنایه دال اولمیان الفاظ قبیلندندر تعبیرات واهیه کبی دیو ترجمه ایلمشدر موی
الیهك الفاظك صفتی اولان (الدالة) کلمه سی دیکلی طاش کبی قائم وپایدار و استوار ایکن
و (غیرمعنی) تعبیرینك معناسی وار ایکن برمعنایه دال اولمیان کلامی مترجم عنهی
اولان * الدالة علی غیرمعنی * کلمانه مطابقمیدر ودکلمیدر شقلری و بونك اوزرینه تعبیرات
واهیه کبی دیو ایتیان ایلدیکی اشبو مثالی شبهه لرویردی محلی وارایسه تحمیل وترجمتندن
قنغیسی بجا ایسه قبول واشارت وتحشیه ایله نقصان تعبیرتکمیل همتی مطالعیندن متمادر ومالهذا
الفقیرادعاء صحة المقال وعلم الله التقدیم الازلی محیط بحال البال وبکافة الاحوال والافعال انتهی
(ایمدی دمیری ذکرینجه عنقاء طیردر دینلره کوره بعضیلری عنقاء طاغلرقدر یعنی جسیم یمورطه لر
یمورطلر وطیرانده تباعد ایدر یعنی دورودراز پروازایدوب چکیلوب کیدر بك بیوك برقوش اولوب
عنقاء ایله تسمیه سی بوغازنده بیشندن طوق کبی بربیاض رنك دائره اولدیغیچوندر دیدیلر
(وعلی قول طیرمذکورمغرب شمسده اولور (وقزوینی قولنجه عنقاء مغرب جثه وخلقت جهتندن
اکبرطیوردر که چایلاغك فاره لاشه سنی قاپدیغی کبی برقوجه فیلی پنچه سیله قیاپارمش عهد
قدیمده ناس میاننده بولنوب تعدیسندن متأذی اولورلرایمش آخر برکلین قرزی حلیه سیله قاپغله
اوعهدده بولنان نبی علیه السلامك بددعاسیله جزایر بحر محیطدن خط استوا وراسنده اولوب
ناسك واصل اولدیغی وفیل وکرکدان وجاموس جسیم وبیروسائرسباع حیوان وجوارح طیور
طولوسی اولان برجزیره یه بارادته سبحانه القا اولنمشدر وطیرانده قنادلری رعد عاصف کبی کورلر
و بیك سال یشایوب بشیوز یاشنه یاصماینجه چفتلشمز ویمورطه لدیغی هنکامده کندوسندن
الم شدید ظاهراولور دیوب سائر اوصافنی بالاطاله تحریردن صکره ینه قزوینی (ارسطا طالیس
نعوتنده عنقاء بعضا صید اولنوب تخیللرندن یعنی طرنا قلرندن شرب ماء ایچون قدحلر
تصنیع اولنور وکیفیت صیدی دخی شو یله ایمشکه برجفت اوکوز قوشلمش عرابه نك ایچنه تحریکی
ممکن اولمیه جق صورتده بیوك طاشلر طولدیریلوب صحرایه براغیلور وعربه نك یاننه برصوندرمه

قورقولوب درونده اجزاء ناريه ايله بركيمسه صاقلنيلور وقتاكه عنقاء ثورلرى اختطاف ايچون
كلوب طرناقلرينى ثورينه ياخود برينسنه طقار لكن بوجهه محرر طاشلر طولديرلمش عربه يه
رابطه لو مربوط اوكوزلرى نه قلعه ونه كركى كبى كيرمش اولان طرنقلرينى دفعة چيقارمغه
بروضع بوله ميوب اخراجى تلاشنده ايكن رجل مختفئ مرقوم اجزارى طوتشدبروب پيدا
ايلديكى آتش سركش ايله عنقايى احراق ايدروبو تقريبله مخالبى اخذ اوانور وعنقانك بطنى
بطن طير وطعامى طعام سبعدر وسباع طيورك اعظميدر ديدى ديمشدر انتهى (شارح مقامات
حريرى ابوالبقاء عكبرى شرحنده اهل رس ارضنده آسمانه پيوسته يعنى غايت يوكسك طورى
كشيرمخ نامنده برجبل اولوب خلقتده عظيم ووجهى انسان وجهى كبى وبدننده هر برحيواندن
برشبه بولنان احسن طير اولان عنقاء بياده بركره كوه مذكوره كلوب طيوربنى دوشيرر ايمش بنه
سالك برنده كلوب لكن جبلك قوشلرى كزلنملريله عنقاء برصبى بعده برصبيه قپاراهل رس نبيلرى
بولنان ذاته عليه السلام شكايت قيلدقلرندن دعاى نبويلريله عنقايه برصاعقه اصابت ايتمكله
محترقه اولمش واولاد اهالى رس جاى سلامت رس اولمشدر كذا فى حياة الحيوان مع تفصيلات
والله تعالى اعلم (قلت) قاموسده رس رانك فتحى وسينك سكونى وتشديدى ايله طاشلر ايله
طولديرلمش معطل قيويه ودخى ثمود بقاسنك قيوارى اديدركه قوم مرقوم نبيلرينى تكذيب ايدوب
قيويه رس ودفن ايتمشلردر ديو نوشته در (ربيع الابرارك باب طيرنده محرردركه حق سبحانه وتعالى
عهد موسى عليه السلامده برطير خلق ايلديكه اسمى عنقاء وهرجانبده درقنادى اولوب جناب
بارى تعالى اوطيره هر شيدن برقسط وحصه اعطا واكا كندى كبى برانثى دخى خلق ايليوب موسى
عليه السلامه طيرين عجيبين مرقومينك خلق وبيت مقدس حوالبسنده اولان وحوش وطيورك
اوطيربنه رزق قلنديغى وحى اولندى بعده طيرين مرقومين تناسل ايدوب نسللرى تكثر ايلدى
موسى عليه السلامك ارتحاللرندنصكره عنقاء نجد وحجازه نقل ايدوب اورالرده وحوش اكل
وصبيانى اختطافدن خالى اولمادبلر بالاخره اهالبسى (قلت) بغوى وابن كثير بيانلرنجه قول
اصح اوزره اول عهدده مستجاب الدعوه اولان برولى صالحه شكايت قيلرى ايله بدعا ايدوب
باذن الله تعالى نسلى منقطع ومنقرض اولوب دنياده عنقاء بولنمز اولدى ديو محرردر (ينه دميرى
ديركه ابن خلكان ديمشدركه بن نزيل ومتوطن مصر احمد بن عبد الله بن احمد الفرغانينك
تاريخنده كوردمكه فاطميوندن عزيز نزار دائره سنده اجتماع ايدن غرايب حيوان برملكك عهدنده
جمع اولمادى وايچلرنده عنقاء دخى وار ايدى وطير مرقوم كندويه صعيد مصر جانبندن كلمشيديكه
بلشون يعنى كردنى وپارى طويل اولوب مالك الحزين دخى ديدكلرى طير طولنده وجسمى
بلشوندن اجسم ايدى لحيه سى ورأسنده وقايه سى والوان متعدده سى اولوب طيور كثيره يه مشابه
ايدى ديو يازمشدر لكن بوجهه محرر زمخشرى عنقانك نسلى منقطعدر عالمده بولنمز ديمشدر وحتى
عدم وجود عنقاء مغربه ابتنا ايله محقق مغرب زمين صاحب الشفا قاضى عياض *واذا السعادة
احرست عيونها * نم فالمخاوف كلهن امان * واصطد بها العنقاء فهى حبالة * واقتد بها الجوزاء
فهى عنان * شعر بليغنى انشا ايدوب اكثريا انشاد ايدر ايدى (مفاد نظم) اى سرسرى سير
وادئ طلب آمال اكرسنى سعادت وبخت مسعود عينلرى حراست ايدر وچارچشمله شب وروز
كورر وكوزه درسه يعنى سكا اقبال وفلك يار واولور ايسه همان بوشنه يورليوب اويووراحته وار زيرا
كافهٔ مخاوف وقورقولرسكا اماندر يعنى تنكدستى وادباروكيد اعدادن سكا ضرر كلميوب عالم سكا
بنده وخيرخواه سرافكنده اولور واول سعادت صياديله اسمى موجود وجسمى معدوم اولان
سيمرغى شكار ايت واوسعادت اكا واصله دريعنى محال عد ايتديكك آماله نائل اولورسن ودخى

(اوسعادت)

اوسعادت ايله آسمانده صاحب البرج اولان جوزا كوكبنه اقتدا ايتكه اوسعادت انك عنانيدر يعنى
امر دشوار آمال اسبنك باشنه سعادت بردزكيندر استديكك كبى قوللنور وتصرف ايدرسن ديمكدر
اشبو قطعه كافهٔ قواعد ونكات معانى وبيان وبديعى جامع بركلامدر دينسه بعيد دكلدر شرحى قلم
شكسته م كترك بركره بلى بوكريعنى طوغريسى بودركه بحر مرموز توسلا يحوله سبحانه وان سلم دينسه بركتاب
مطول اولور همان ذوقياب اوله جق اصحاب دانش وعرفانك طبع سليم وذهن مستقيمنه حواله ايله
الدن كلديكى قدر مفادينى بجوالك مختصر يعنى ترجمهٔ فى الجمله ايله اكتفا بلكه كوشهٔ مخلصده اختفا
اولندى (علماوادبادن اولوب بعض مصالح فقيرانه سنك تسويه سى امنيه سيله باب الآمال اولان
دار الخلافة العليه ده بواثناده مسافراساكن شهرزورى الاصل وبغدادى المسكن سيد خضر
نالى افندى فقير ايله كورشمكه كلديكى نظم مذكورى فقيرك تحرير وترجمه ايلديكى هنكامه
تصادف ايتكله كوردكده لسان فارسيله نظما ترجمه ايلمشدر لطيف اولمغله قيد سطور قلندى
* نيك بختى چون تراچشمش نكهدارى كند * خواب خوش كن باشدت هر جيكه جاى امان *
* صيدكن عنقا با آن كزوى بود دامت بدست * قيد كن جوزا با آن كزوى بكف دارى عنان *
(عنكوت) تركيده اورمجك وفارسيده تننده دينيلان دوبيهٔ معلومه در دميرى عنكبوت فعللوت
وزننده در ديمش يعنى نونى فاء الفعل برنده كوستروب زائده اولمادبغنه اشارت ايتمش وصاحب
القاموس دخى نونى اصليه اولان عندليب كبى مرتبهٔ ثانيه ده بولنان عنكب ماده سنده يازمشدر
لكن جوهرى ع ك ب تركيبنده يازوب زائده اولديغى ارائه قيلمشدر (وينه دميرى عنكبوتك
جمعى عناكبدر واركگنه عنكب ديرلر وكنيه سى ابو جثمه وابو قشعم وانثاسنك كنيه سى
ام قشعمدر ديمش وجوهرى دخى جمعى عناكب اولوب عنكبات عنكبوت معناسنه در ديمش
لكن صاحب القاموس عنكبوتك انثاسنه عينك وكافك فتحه لرى ونونك سكونى ايله
عنكباة والف ممدوده ايله عنكباء دخى ديرلر واركگنه عنكب ودبشيسنه عنكبه دخى ديرلر جمعى
عنكبوتات وعناكب كلور ديوب لف ونشر مرتب اوزره اولان ترتيبى اشارتنه كوره عنكبوت ايله
عنكبك جمعى عنكبوتات وعنكبه نك جمعى عناكبدر ديمك مرادى اولديغى كمان اولنمشدر
فتأمل (وعينك كسريله عكاب وعينك وكافك ضمه لريله عكب والفك فتحى وعينك سكونيله
اعكب اسماء جموعدر ديمشدر (ودخى صاحب القاموس (العنكبوت) ديوعقبنده * قديذكر *
ديمه سيله عنكبوت لفظنك مؤنث سماعى اولديغنه وعلى لغةٍ مؤنث سماعى اولماديغنه وياخود
دم افظى كبى تذكير وتأنيثى جائز اولديغنه اشارت ايتمشدر فتأمل رحمه الله تعالى (دميرى ديركه
دوبيهٔ مزبوره نك هر برنده سكز عدد پاى دراز والتى عدد چشم كبير اولوب هواده نسج ايدر
وصيد ذبابى مراد ايتدكده يره ياپشور واياقلريله كندوبى طوپليوب ومكمنه آتيلوب اصلا خطا
ايتميه رك طوتار (وافلاطون حكيم احرص حيوان ذباب واقنع حيوان عنكبوت اولوب حضرت
حكيم مطلق عزشانه اقنع اشيانك رزقنى احرص اشيا قيلمشدر فسبحان الله اللطيف الخبير
ديمشدر (وعنكبوتك اشبو نساجنه صايد ذباب دينور لكن عنكبوتك برنوعى واردركه رنكى حمرته مائلدر
وقورقاقدر وباشنده درت اكنه سى اولوب انلرله صوقار ونسج ايتميوب خانه سنى يرده حفر ايدر
وبرنوعى دخى واردركه اكا رتيلا ديرلر واشبو رتيلايى دميرى حرف راده شويله تعريف
ايدركه (رتيلا رانك ضمى وثانك فتحى ايله هوام جنسندندر والفك مديله رتيلاء دخى لغتدر
وبو اسم حيواناتدن يعنى هوامدن انواع كثيره يه اطلاق اولنور على قول نوعى التى وعلى قول
سكزدر وبونلرك طوپى عنكبوت اصنافيدر وحذاق اطبا ذكرنجه انواع مذكوره نك شر وقهر
بوندن مضره سيدر اما اكثر بلادك بيوتنده بولنان ايكى نوع عنكبوتك نكايتى قليلدر ورتيلانك

بقيه‌ٔ انواع اخرى صولاق برلرده بولنور و برنوعى دخى وارد ركه قورقا غيدر واهل مصر
اكا ابو صوفه ديرنهشى عقرب لسعنه قريبدر انتهى (قلت) لسان اترا كده الف مضمومه
وواو مجهوله ايله (او بو) وديار بكر واولحواليده بوى ديد كلرى غالبا ابوصوفه دن بوزوتى
اولمق كركدر (عنكبوت يمورطلر وتحضين ايدر وياورولرى اولا خرده قوردلر اولدقلرى حالده
ظهور ايدوب اوچ كون ظرفنده هيئت وصورت عنكبوتى بولور وفى الحال نسجه قدرتياب
اولورلر كه سائر فروخ حيوانده كارينه بويله جه درآن شروعه قدرت اولماديغندن اعجب فروخدر
وبو حيوانك چغتلشمسى سوركلى اولوب اركك ديشيسيله جمعى قصد ايتدكده آغنك اورطه سندن
بعض تارلرينى جذب ايدر وديشى دخى كذلك جذب ايدوب بربرلرينه آهسته آهسته ياتشوب
شكم ذكر قبالهٔ اثنايه دوشه‌رك صاريشرلر (وعنا كبك برنوعى بحكمته ربنا الخالق عز شانه
شويله بر دقتكار دركه آغنك اولاسدى يعنى بوينى بعده لحمه يعنى ارغاجنى وسطندن
شروعله اعمال ايدوب صيدايتديكى ذبابى وضع ايچون خزانه كبى برموضع آماده ايدر ونسجنه
مكس دوشدكده بلامكس رصدكاهندن اوزرينه واروب فى الحال اوستنه شبكه اوروب ضعفنه
قدر حالى اوزره ترك ايدر وضعف ياب اولدقده كتورر خزانه سنه قور وآغنك بوزيلان تارلرينى
ترميم ايدر ونسج ايلديكى تارفمندن خروج ايدر نسنه اوليوب خارج جلدندن خروج ايدر
اغزل من العنكبوت ضروب امثال عربندركه حامارانده قوللنيلور ومعتدبها فائده اوليان
شيده بيت عنكبوت دخى امثال عربندر كه جناب رب حكيم مفضل عز وجل كتاب منزلنده
چونكه امثال معانى خفيه يى صور جليه يه عند العقل ابراز ايلديكى حكمته بناءً حق تعالانك
دوننده مشركين جاهلينك اتخاذ وتصنيع ايتدكلرى بتلرى واكتساب قلدقلرى آيين ضلالت
قرين پرستشلرى روز جزاده كندولرينه اميدنده اولدقلرى سلامت فائده سنى ويرميه چكنده
تارندن قماش وسائر منسوجات تصنيع اولنميه جق بيت يعنى نسج عنكبوته تمثيل ايله استعيذ بالله
﴿ومثل الذين اتخذوا من دون الله اولياء كمثل العنكبوت اتخذت بيتا وان اوهن البيوت لبيت العنكبوت
لوكانوا يعلمون ان الله يعلم مايدعون من دونه من شئ وهو العزيز الحكيم﴾ بيوروب بعده ذباب
وعنكبوت وبونلر كبى شبلر امثالنى حاوى آيات جليله يه حسن وفائدهٔ امثالى ادراك ايتميه‌رك
حرف انداز طعن اولان جهلهٔ كفار قريشى ردا ﴿وتلك الامثال نضربها للناس ومايعقلها
الاالعالمون﴾ بيورمشدر صدق الله العظيم وفى الحقيقه انجق عاقل براهين انفسيه وآفاقيه توحيدنى
ناطق اولان بارى تعالانى تعقل وتصديق واوامرينه طاعت مقدسنه وعبادت ومناهيسندن
مجانبت ايدن ذوات اصحاب توفيق صفاى قلب وارباب علم وفطرت سليمه واهل عرفاندر فليتأمل
(نادره) منقولدر كه زوجى طشره يه كتمش اولان بركبه خاتون برقز طغوروب اجيرينه يعنى
حوايج خانه يى اجرتله رؤيت ايديجى خدمتكار بولنان كيمسه يه طغورن خاتون قومشومز فلان خاتونى
چاغرديو كوندررر اجير دخى قومشويى كتورمك اوزره منزلدن چيقدقده قاپونك يانده بررجله
راست كلوررجل مرقوم اجيره بوخانه ده غالبا ولادت واقع اولمش كان اولنور طوغان نه در ديو
صوررقزدر ديو خبر ويردكده رجل مرقومك امارهٔ دليلى نه ايسه بوقيز يوزاركك ايله زنا ايدر
وخانه نك اجيرينه وارر وموتى دخى نهش عنكبوت اولوردبو خبر ويرراجير دخى بوقضيه يى قلبنده
مكتوم طوتوب فرصت كوزليدرك آخر صبيهٔ مرقومه نك بطننى فناى منزلده تنها بولوب عمدا
شق ايله فرار ايدر والده سى صبيه يى مستغرق دم اولوب حياتندن رمق قالمش صورتده كوردكده
شقنى فى الحال ديكوب معالجه سنه سعى ايدر وشفاياب اولور وقتاكه بالغه اولدقده هتك پردهٔ
ناموس ايدوب شاهد بازار وعقوق والدين ايله مطيه سوار سير بلاد وديار ونهايت مراسيده

بولنان بربلده ده ساحل بحرده بر مكان اتخاذيله بغى وزنايه دركار اولوروااما اجير مذكور
صبيه يى شق ايله فرار ايدنصكره تجارتله مشغول اوله رق مال بسياره مالك وطى بلاد ومسالك
ايدرك بلدهٔ مرقومه يه توانكر وخدم وحشم صاحبى اولديغى حالده واروب آب وهواسندن ممنون
وهم بندر كاه تجارت كونا كون اولمغله وطن اتخاذ ايدر وعجايز شهردن برينه بورادهٔ تزوج نيت
ايتدم بكا غايت حسنا برخاتون بول ديو سپارش ايدر عجوز دخى بوراده سنك استديككى برزن
حسنا واردر كه اندن رعناسى بلده مزده يوقدر لكن شاهد بازار يعنى بغيهٔ زنا كاردر ديو معهوده يى
خبر ويرر اجير دخى بركره كورسك ديجك عجوز على الرأس ديوب وواروب خبر ويردكده بغيهٔ
مرقومه عجوز مذكوره يه حسب البشر كاروار زنانى مرتكب اولدم ايسه ده جانمه كاروبنى مستحق
عقاب رب غفار ايتدى بعدازين توبهٔ نصوح ايله توبه ايتدم وعن صميم البال اول امرمنهيدن
ندامت قيلدم قبول ايدر ايسه تزوج ايله بنى هروجهله چراغ بيوررلر ديو يالوارر دونوب
اجيره ماجراى توبه سنى اخبار ايتدكده وعلى جوازه كتوروب كوردكده حسننى پسند ايتديكندن
فضله تعشق دخى ايدوب فى الحال كندو عقد وترتيب ولميمه ايله زفاف وكمال مودت ومحبتله ائتلاف
اولور ليلهٔ قرانك برنده همبزم صحبت كرما كرم ايكن هربرى سركذشته لرينى ذكره بالطلب
تصدى بله اجيرن ابتداى حالمده فلان نام كيمسه نك خانه سنده اجير ايدم ديوب فقط عنكبوت
قصه سنى كتمله احوال ولادت وشق وفراردن تابلدهٔ مذكوره يه كلنجيه دك وقوعاتنى ياد ايلدكده
تائبهٔ مومى اليها خدايه قسم ايدرمكه بويله بغيه وفاحشه بكا زوجه اولمسون ملاحظه سيله
شكمنى شق ايلديكك معصومه اشته بوكنهكارندامت استنصار در ديو نافه سنى كشاد وارائه
ايدر اجير دخى علامت شق كوردكده سجده خوان اوله رق عنكبوت خبرينى اعلام واهتمام
تام ايله مومى اليهايه برصرح مشيد محفوظ انشا ومبيت ومكانى اوزره ايچنه شكاف ونفيدن
عارى رخامدن آيينه كبى بربرج بنا ايتديرر ويوما من الايام برج مذكورده اوطوررلر ايكن
كوررلر كه برعنكبوت كلوب نسجه باشلر اجير قالقوب وطوتوب طشره آتار وقورقديغم اوروبجك
بو اولمق كركدر ديه دوشر ومومى اليها دخى ابهاميله يره كومر واورتر بو اثناده ازلمش عنكبوتك
صو يندن برشيء كز ابهامنه طوقنديغى كبى تأثير وپارماغنده ورم حاصل اولوب ورم مذكور
بيچاره‌نك قلبنه قدر كيدوب سبب وفاتى اولور وبرج وصرح برشيئى مفيد اولميوب آيت كريمهٔ
﴿اينما تكونوا يدرككم الموت ولوكنتم فى بروج مشيدة﴾ سر وحكمى ظهور بولور (فائده)
بالهام المولى عز وجل وبقدرته الاشمل عنكبوت برقاچ موضع اوزره نسج ايله پرده كش چشم
اعدا ونسجنه باذن الله تعالى تاب بخش حكم سد اسكندر جهان آرا اولمشدر كه برى نسج
مشهور غار رسالتپناه عليه الصلاة والسلام من قبل الاله ودیكرى عليه الصلاة والسلام افنديمز
مشركيندن خالد هذلى قتلنه مأمور بيوردقلرى عبد الله بن انيس رضى الله تعالى عنهك اختفا
ايلديكى غاره كه مرسومى برتقريبله قتل ايدنصكره سر مقطوعنى الوب صاوشوب آردينه دوشن
قوم مرقومك كاردى ادراككندن خوفا كيرلنديكى غاردر وآخرى عريانا صلب اولنان زيدك جاى
واجب السترى اوزرينه اولان نسجدر وزيد مشار اليه نجل على بن الحسين بن على بن ابى طالب
رضى الله تعالى عنهمدر وعلى قول نسج مرقوم ايكيدر كه برى غار سعادت وديكرى طالوت
متحرى وطالب داود عليه السلام اولدقده اختفا ايلدكلرى غارك بابى اوزره اولان نسج عنكبوتدر
(اسعد فقير اشبو عنكبوت مطلق تحريرى خلالنده بفيضه سبحانه لايح خاطر عاجزانه سى
معنانى حاوى نظم ايلديكى قطعهٔ فقيرانه سيدر* كم وكيف اوزره اكركتر كورنمش اولسه ده * بى ريا
اعمال اولور نزد خداده معتبر* خودفروش اولمغله دود القز حريرا ولدى حرام * تارزمين وتقبيى

نفسنه ویردی ضرر * اولدیغیچون کوچه کیر عجزوخواری عنکبوت * اولدی غار اوزره نسیجی
پردهٔ خیر البشر * چند سطور مقدم ذکری مرور ایدن نالی افندینك اشبو قطعه یی
حذوا بحذو ترجمه ده هم وزن اوله رق نظم ایلدیکی قطعهٔ دریهٔ لطیفه سیدر * کرچه
در چوبیٔ چندی کیم نمودد بس حقیر * بی ریا اعمال باشد نزد باری معتبر * کرم پیله
خود فروش آمد حریرش شد حرام * نسجهٔ نرم ونفیسش داده نفسش را ضرر * چونکه کشته
کوشه کیر عجزوخواری عنکبوت * شد بباب غار نسجش پردهٔ خیر البشر *
(خواص) اورمجك آغی ظاهر بدنده اولان تازه یاره یه یعنی بر یرکسلدکده فی الحال اوزرینه
قونسه آزمه سندن وشیشمه سندن حفظ وسیلان دمی قطع ایدر و پاصلنمش فضه یه جلا ویرر
و کنیفده بولنان اورو مجك آغی بر بزه صار یلوب محمومه تعلیق اولنسه برؤویرر وکذلك تعلیق
حمای ربعی دفع ایدر و عنکبوت دیری اولدیغی حالده روغن زیت ایله سحق اولنوب اول
روغن ایله حماره مبتلا ترك بدنلری اوغولسه کیدرر و یاش آس اغاجنك ورقی ایله برمکان
تبخیر اولنسه اورومجکلر قاچارلر کذا قاله صاحب عین الخواص (ونهشی موثر اولان مار الذکر
رتیلا آدنده اولان نوعنك دماغی بر مقدار فلفل ایله صویه قارشدیریلوب شرب اولنسه سمی
قطع ایدر (حکم) دمیری شافعی استقذاریچون اکل عنکبوت حرامدر دیوب صاحب التحفه
عدم حلی کتب حنفیه معتبراتندن فتاوای هندیه ده دخی مصرحدر دیمشدر ﴿حرف الغین﴾
(غراب) طیر معلوم اولان قارغه که فارسیده زاغ در سیاه رنك اولدیغیچون غراب
تسمیه اولنمشدر زیرا زیاده قاره محله لغتده عفریت و زنده غربیب دیرلر که غرابیب جمعیدر
(دمیری ومنه قوله تعالی ﴿وغرابیب سود﴾ وهما لفظتان بمعنی واحد ومن احادیث
رشد بن سعد ان النبی صلی الله تعالی علیه وسلم قال (ان الله یبغض الشیخ الغربیب) فسره
رشد بن سعد * بالذی یخضب بالسواد * یعنی سورهٔ شریفهٔ ملائکه ده اولان نص لطیف
مسطورده کی غرابیب سواد معناسنه در ورشد بن سعدك روایت ایلدیکی (ان الله الحدیث)
حدیث شریفنده اولان شیخ غربیبی راوی مشارالیه سیاه ایله اختضاب ایدن پیردر دیو تفسیر
ایلدی دیمشدر انتهی (قلت) شیخ غربیب تفسیر قرطبیده برمنوال محرر * الذی یخضب
بالسواد * ایله مفسر ایسه ده مقاصد حسنده * الذی لایشیب * یعنی قوجامش ایکن صقالی
اغارمیان مسند ردیو شرح اولنمشدر فتأمل (ونص جلیل محررك اعراب وتقدیر و تفسیرینه
اطلاع اراده اولنورسه تفاسیره خصوصا روح البیانه مراجعت اولنه فقط ترجمهٔ تفسیر تبیانده
اولان نص مذکور آیتله سیاقنده کی آیتك مفاهیمی درجی مناسب اولمغله بعینها تحریر اولندی
قال الله تعالی ﴿الم تر ان الله انزل من السماء ماء فاخرجنا به ثمرات مختلفا الوانها﴾
یا محمد بیلزمیسنکه الله تعالی سمادن ماء انزال ایدوب انکله اشجاردن شول اجناس واوصافی
مختلف میوه لر اخراج ایتدك ﴿ومن الجبال جدد بیض وحمر مختلف الوانها﴾ وطاغلردن
طریقلر ایتدك که انلك کیمی بیاض وکیمی قرمزی شدت وضعفنده لونلری مختلفدر ﴿وغرابیب
سود﴾ وانلك کیمی شدید السواد در کأنه سوادی غراب لونه بکزیو بدر ﴿ومن الناس
والدواب والانعام مختلف الوانه کذلك﴾ وثمار وجبالك مختلف الالوان اولمسی کبی دواب
وانعامدن دخی مختلفة الالوان ایتدك ابدی اول کیمسه که رب تعالانك آثار صنعین ادراك
ایدوب معتبر اوله خالقنی بیلوروا اندن اکا خوف کلور نته کیم اکا دلالت قیلور اشبو قولی که ذکر اولنور
﴿انما یخشی الله من عباده العلماء﴾ الله تعالادن قورقرلا انلر که انك صفات وافعالنی بیلور
اولکه انی اعلمدر اندن قورقوسی زیاده اولور قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم (انی اخشاکم

واتقاکم) پیغمبریمز علیه الصلاة والسلام اصحابنه خطاب ایدوب دیدیکه بن سزك جمله کزدن
زیاده الله تعالادن خشیت واتقا ایدر بن دیدی (دینلدیکه کشی یه خشیة الله علم یتر واغترار بالله
جهل یتر ﴿ان الله عزیز غفور﴾ الله تعالی ملکنده عزیزدر اکا عصیاندن توبه ایدنه
غفوردر انتهی (غرابك جمعی غربان واغربه وغرابین وغرب کلور که الفیهٔ نحو صاحبی ابن مالك
اشبو جملری * بالغرب اجمع غربانا واغربة * واغرب وغرابین وغربات * بیتنده جمع ایتمشدر
(قلت) صاحب القاموس غرابین جمع الجمعدر دیو یازر تأمل * ابو حاتم * ابو جادف *
* ابو الجراح * ابو حدر * ابو زیدان * ابو زاجر * ابو الشوم * ابو عتاب * ابو القعقاع
* ابو المرقال * غرابك کنیه لریدر * ابن الارض * وابن بریح * وابن دابه * دخی دیرلر
(وغرابك اصنافی اولوب برصنفنه عداف و برصنفنه زاغ ودیکرینه اکل وآخرینه غراب الزرع
و برینه دخی اورق دیرلر و بو اورق ایله غراب الزرع بیغاکبی ایشتدیکنی حکایه یعنی مقلد اصواتدر
و برصنفنه دخی اعصم دینور (دمیری بو محلده طبری ایله نساییدن نقل ایلدیکی حدیث شریفلرده
نساءنك خیرلوسی اعصمه تشبیه وغراب اعصم ایاغنك بریسی بیاض اولان غراب ایله منقاری
وایکی ایاغی قرمزی اولان غرابه دینور دیو تعریف بیورلمشدر و احیاء علوم غزالیده قدس
سره ابیض البطنه دخی اعصم دیرلر دیو مذکوردر و بعض اعلام قنادلری و بعضیسی ایاقلری
ابیض اولان غرابه دخی اعصم دیرلر دیمشلردر انتهی (قلت) دمیرینك مقصودی ایاغنك
بری ویاشکم جانبی و یا قنادلری ویاخود جلینی بیاض اولان ویاخود منقاری ایله ایکی ایاغی قرمزی
اولان قارغه لر نوعنك جمله سنه اعصم وصف اولوردیمکدر که حتی قاموسده ع ص م ماده سنده
بو معنالرك لغت اولدیغنه فی الجمله اشارت واردر (ودخی غربانك برنوعی دخی اکا غراب
اللیل دیرلر جاحظ دیرکه بو غراب غربانك اخلاقنی ترکله بوم اخلاقنه تشبه ایدوب طیرلیلدن اولمشدر
وبعض ثقاتدن استماع ایتدیکم اوزره اکثریا کیجه لری مشاهده اولنور وارسطاطالیس نعوتنده غربان
درت جنسدر که بریسی سیاه وبریسی ابلق ودیکر جرمی لطیف وکردنده بیاض طوقی وانجق
حبوبات اکل ایدند رواخری دخی تویلری براق وایاقلری قرمزی اولاندر که زاغ دینور وهرنه قدر
قارغه لر کیرلو ومستور چیقلشورسه ده اشبو جنس اخیر آشکارا نثایله اجتماع ایدر وقلت وفاسنه
بنا اشنی اشد قدنصکره ترکله سمنه وارمز وقارغه درت بش قدر یمورطلیوب فراخی یمورطه دن
چقد قلرنده طرد ایدر زیرا جرملری صغار و باشلری ومنقارلری عظام وتویدن عاری واعضالری
متفاوت وغیر متناسب اولوب بولهجه زیاده سیله قبیحة المنظر اولدقلری حالده چقمش
اولملریله ابوینی یاورولرینی بو حالده کوردکلرندن کویا بزلره بکزمیان ییجلر بوللو ترك ایدرلر لکن
جناب رزاق عزشانه وبهر برهانه قوتلری کلوب ریشلری چقنجیه دك قوتلرینی خود بخود
بوولرینه کلان ذباب و بعوضدن قیمله تعیش ایدرلر وقتا که تویلرینی دوزوب حقیقة لامجازا متعارفا
قارغه یه دوندکلرنده والدینی یووه سنه کلوب طیرانلرینه قدر تحضین و اطعام ایدرلر (وغربانك
طبعنده ذی روح اولان طیر وسائری صید و شکاره تعاطی یوقدر بلکه اکل لحم ایدن جیفه
ولاشه اکل ایدر وحبوبات تناول ایدن حبوباتله تعیش ایدر اکر بونلردن برینی بوله مز ایسه اچلغندن
اولورینه صید ایتماز یاخود خرده طیورآسا تقمقم ایدر یعنی سو برندی یی قارشدیروب انده قوت
آررو غربانك حذر وتنافری شدیدر و غداف نامنده اولان نوعی که اغسنوس قارغه سی وغراب
القیظ دخی دیرلر بوم ایله مقاتله ایدر و یمورطه لرینی اختطافله اکل ایدر و برآدمی قارغه نك یاورولرینی
یووه سندن اخذ قصد ایتدکده ابوینی ایاقلرینه مقدارنجه طاشلر آلوب یووه دن آخذك
دپه سندن رمی ایدوب کویا بو وضعله دفعنی قصد ایلدکلری عجیبه دندر (قلت) نعوذ به تعالی

خصمه الد قوينك مروت ايتمه‌رك فعله كتورديكى قهرتامى مقابله ايله دفعه قدرت مسلوب اولديغى
حالده تخلص كريبا نه مدارا وسائر كونه تدبير رجاسيله چالبشيلوب ناچار قالندقده بنه شو يلجه
طورميوب آكدن كلديكى قدره مقابله ايتمك خلاف معقول اولماديغنه طيورك زيركندن اولان غرابك
اشبو رمى سنك ماده سى دليل خطابى اوله بيلور زيرا محتملدركه آنديغى خرده سنك عين آخذه
وياخود بر نازك عضو بنه اصابت ايتمكله مانع اخذى اولورو * مرغ زيرك چون بدام افتد تحمل
بايد ست * وضعى اشبو رمى سنك وضعنه منافى اولماديغى طباع سليمه اصحابنك عندنده
ظاهر در تأمل اولنه (جاحظ منطق الطير نام كتاب صاحبندن ناقلا ديركه جنس غراب لئام
طيردن اولوب كرام واحرارندن دكلدر اكل جيفه ونقرمز بله طبيعتيدر غراب حالك يعنى
سيم سياه قارغه ايسه ناسده اولان زنجيلركيدركه انلر تركيبا ومزاجا شرار انساندر طائفهٔ
مزبوره بابلاءينك برودتندن قدر ارحامده پشميوب جيك قالمش وياخود سخونتندن كانون رحم
كنده ولريني قاوروب يانمش كبان كيلردر اهل بابل عقولى سائر اقاليم عراقيه اهاليسنك عقولى
فوقلرنده اولديغى اعتدال اقليم والكاندندر وذكر اولنان غراب شديد السوادك زيركلكى
اولوب ابقعى يعنى الاجه قارغه ديدبكمز كندى بياض وسياه‌رنك اولان قارغه نك عرفان
حبسى اكرچه واردر لكن سياهندن الأمدر انتهى (وعرب غرابدن تشأم ايدوب والهذا
غربتى اندن مشتق قيلديلر بالآلرده تشأم غرابه دائر كلام سبقت ايتمشدر (استطراد) سلواتده
يازلديغى اوزره غربت اسمى درت حرفدن مركب اولوب حروف مذكوره دن هر برى برد
داهيه ومهلكه وبادميه اسملرينك باشلريدر (اما غين كسرغينله غره وغيثه وغبن وغم
وحرارت حزن معنا سنه اولان غلة وغوله سردر (واما را رزا وروع وهلاك معناسنه اولان
ردانك (واما با بلوى و بؤس وداهيه ديمك اولان برح وهلاك ديمك اولان بوارك (واما ها
هلاك وهوان وهول وهمك ابتدار يدر انتهى (قلت) اللهم احفظنا من جميعها (مجالسه
صاحبى ديركه قارغه فراقه نسبتله غراب البين تسميه اولنديغنك سببى نوح عليه الصلاة والسلام
سفينه‌زندن صو يردن چكلمش ميدر وار جبال راسخاتدن يوز كوسترمش وارميدر ديو تجسسه
مأمور بيوردقلرنده بنونت ايدوب رجوع ايتامسيدر ديو وضعندن خلق تشأم ايتديلر انتهى
(غرابه فاسق اطلاق اولنديغى نوح عليه السلام بروجه محرر استخبار ايچون ارسال ايلدكلرنده
دونميوب جيفه اكلنه دوشديكيچون اولديغى ابن قتيبه ذكر ايتمشدر وسالف الذكر منطق
الطير صاحبى غراب حل وحرمده قتلنه امر شارع تعلق ايدن فواسق حيوان جنسندندر
وشاندن اوله رق فساده تعاطى ايدن ابليسك براسمى دخى فاسق اولمغله غرابه اندن مشتق
قلنمشدر وهر بر اذاسى اشد اولان شيئه دخى فاسق اطلاق اولنور وفسقك لغة معناسى خروج
عن الشى در واصطلاح شرعده طاعة الله دن خروجه فسق ديرلر ديمشدر (جاحظ ديركه
غراب البين ايكى نوعدر برنوعى صغير اولوركه لوم وضعف ايله معروفدر ونوع اخرى سكنه‌سى
ارتحال ايتمش وبوش قالمش وطاغلمش منزل ومكانده بوولر يعنى انجق كندوسنده اولان
شأمتجه غراب البين ديدكلرى كه غراب صغير ابقعدر نوع اول مزبوردر واما خالى برلرده
اتخاذ مكان ايدر معناسنجه اولان غراب البينه هر بر صفت مذكوره ده اولان قارغه نوع
ثانيدن معدود اوله‌رق داخلدركه اصحاب وسكانى افتراق ايدن منازل وامكنه ده اولدقلريچون
غراب البين ديمشدر (عجيبه) ابو الفرج المعافا بن زكريا كتاب الجليس والانيسنده يازركه بركون
عظماى قضاة دولت عباسيه دن ابو الحسن نام ذاتك دائره‌لرينه زيارت قصديله بعض احبابله
واروب معتاد اولديغى اوزره داخل بابده اوطوروب دخوله اذن صدورينه مترقب ايدك ارباب

حاجاتدن براعرابى دخى كلوب اوطوردى اوخلالده صحن دائره ده واقع خرما اغاجنه بر قارغه
قونوب وصرخه ايدوب اوچدقده اعرابى اشبو غراب خانه صاحبنك يدى كوندنصكره وفات
ايده جكنى خبر ويردى ديو تطير ايلدى وبزره انفعال كلوب اعرابى يى زجر ايتديكمزدن
صاوشدى بعده جناب قاضيدن دخولمزه اذن خروج ايتمكله يانته كيردك لكن كندويى
مغموم ومتغير اللون بولمامزله ما الخبر ياسيدنا ديو مزاجنى استفسار ايلديكمزده بو كيجه نومده
بركيمسه * منازل عباد بن زيد * على اهليك والنعم السلام * بيتنى بكا اوقودى بعده اوياندم
لكن صدرمدن حضور كتدى ونارغم ايله ياندم ديدى بزلر دخى براز تسليت ويروب دعا ايدرك
منصرف اولديغمزك يدنجى كونى دفين خاك اولدى ديمشدر (قاضى ابو الطيب الطبرى بو ماجرايى بن
شيخم ابو الفرجك لساندن ايشتدم ديمشدر (قلت) هنكام جاهليتده بونك كبى بر غريبه دخى
حياة الحيوان صاحبى يازرنظر اولنه هرنه قدر تأويل ومحملى بولنورسه ده ظهور ووقوع تطير
قضيهٔ اتفاقيه دندر يعنى كيفما اتفق تصادف ايتمشدر ديمك هر وجهله اسلمدر (خواص)
منقار غرابى بركيمسه اوزرينه تعليق ايلسه كوتو نظردن محفوظ اولور وكبدبله اكتحال بصره
قوت ويرودم غراب نبيذه قونيلوب ايچلسه نبيذدن شاربنه برودت وبغض كلور يعنى خرمادن
ياپيلان مسكردن نفرت كتورر (قلت) سائر مسكراتدن دخى قارغه قانى مبتلاسنى بويله جه
اكر وازكچوررسه حاضر اهلالكى برمنوان مشروح محرم وغير محرمه مجبور اولان او فاسق
اولديروب قانى ياقوت سياله يه يعنى خمر حمرايه وضع ايتمك بر كوزل علاجدر وغراب ابقعك كبابى
اكلا قولنجه وزبلى خناق وسراجه يه طلاء نافعدر وزبل مزبور چبقن اولنوب طاشنسه
سعالى ازاله ايدر وغرابك ديكر خاصه‌لرى واردر حياة الحيوانه نظر اولنه (حكم) صاحب
التحفه‌نك حكمه دائر غراب مطلبنده اجمالا وغداف ذكرنده تفصيلا يازديغى اقوالك
مفاد وخلاصه‌سى بودركه دميرينك ذكرنجه امام شعبى انجق زرع وحبوبات اكل ايدن غراب
كبيرك اكلى جائزدر ديوب جمله بكزندى (وحضرت امام اعظم غرابك مجموعى حلالدر
ديدى وهشام بن عروه‌نك روايتى وتوجيهى اوزره قتلى محرمه حلال اولوب فاسق تسميه
اولنان حيوان طيباتدن اولماز ديدى ومذهب شافعيه ده اختلاف اولنوب حلال اولمسى
معتمدلرى اولدى لكن مذهب ابى حنيفه ده رضى الله عن جميع الائمة كافهٔ غراب مطلقا حلال
اولميوب بلكه تفصيل اوزره در زيرا كتب حنفيه دن ولوالجيه ده غراب ابقع واسود اوج وجه
اوزره در اكر جيفه ولاشه يرسه مكروهدر واكر جيفه اكل ايتميوب حبوب وزرع تناول ايدرايسه
مكروه دكلدر (واماهم جيفه وهم حبوب اكل ايدرايسه ابو حنيفه عندنده مأكولدر وابو يوسف
نزدنده مأكول دكلدر ديو يازلمشدر (وهنديه ده غداف وابقع كبى جيفه اكل ايدن قارغه طبعا
مستخبثدر واما غراب زرعى كه حبوبات التقاط ايدر يعنى ير مباح طيبدر رواكر غراب اختلاط
ايدر يعنى كاه جيفه وكاه حبوبات يرايسه ابو يوسفدن مكروه اولديغى وابو حنيفه دن اكلنده
بأس اولديغى ودجاجه يه قياسله صحيح اولان حكم دخى ابو حنيفه دن اشبو روايت اولنان
قول اولديغى مبسوطده مسطور در عباره‌سى مفهومنده محرردر (وملتقاده ويكره الغراب
الابقع والغداف * وتحفة الملوكده * ويحرم الغداف والغراب الابقع الذى يأكل الجيف ويحل
غراب الزرع * ديو يازر انتهى ﴿حرف الفاء﴾ (فاخته) دميرى فتح فا وكسر خا وبعده تا ايله
ديو ضبط ايتمشدر اقصى الاربده اوكيك ديو ذكر ايدر وجمعى فواخت كاور فارسيده دخى فاخته
ديرلر وفاخته ذوات الاطواقدندر (قلت) ذوات الاطواق يعنى كردنى اوزره طوق شكلنده
بدننده اولان رنكنه مغاير رنكده توى بولنان قوشلردندركه بونلر اشبو (فاخته) (وقرى)

و(ساق حر) و (قطا) و (ورشان) و بونلره شبیه طیوردر وذوات اطواق معناسنجه جمله سی
عرب عندنده حمامه جنسنه داخلدر (ومهذبده یازلدیغی اوزره فاخته کرمه وساق حر قمری تر
وورشان کبوتر کوهی وقطا کنده قوشلریدر یعنی فارسیده نامل‌ری بودر (قلت) فاخت لغتده
ضوء القمر یعنی آی آیدینلغنه دیمکله فاخته لون قمرده اولمسی باعث تسمیه اولدیغنی شارح قاموس
سید مرتضی افندی قدس سره ذکر ایتمشدر وفارسیده کرایله مه دن مرکب اولوب لغة
آی توزی دیمک اولان کرمه اشبو باعثی تأیید ایدر وساق حرکه قرینک ارککیدر اطلاقنه باعث
کویا صوتی ساق ساق حر لفظلرین حکایه ایلدیکی یعنی اکدردیغندر وعلی قول ساق کوکرجن
وحر یاورسنه دینور (مترجم برهان عاصم افندی مرحوم (مفردات سائره دن تلخیصمزه کوره
بیانی حمامه نوعندن دیدکلری الاجه قوشدر دیمشدر دیو تفسیر اولنمشدر (واقانمده کندفتح
کافله چکق قوشی دیو یازر والله تعالی اعلم (وفاخته یه ضم صادین ایله صلصله دخی دیرلر ایمش
علی قول فاخته دن حیه بالطبع فرار ایدر ایمش حتی محکیدرکه بربرده حیه تکثر ایتمکله اهالیسی
بعض حکمادن دفعنه تدبیر التماس ایلدکلرنده فاخته‌یی استصحاب ایدك دیمکله تدارك ایدرلر
بعده اوبردن حیات منقطعه اولمشدر وفاخته‌نك عراقیه سی یعنی اواولکاده اولنلری معتبره در
وحسن صوت وعذوبت دمی واردر وناسله انس طبعندندر وخانه‌لرده یوه‌لر وفاخته‌یی عرب
کذب ایله توصیف ایدرلر وجهی دخی بودرکه چونکه فاخته نك هنکام صوتی خرمانك اولدیغی
وقت ایکن مثلا امارهٔ بهار اولان فریاد عندلیب کاهیجه قاریغار ایکن وقوعه کلدیکی کبی
تمر تمر خام اولدیغی اوانده سرآغاز آواز اولدیغندن کذبه نسبت ایدرلر حتی شاعر عرب فاخته‌نك
بور وشنی اخذ ایله * اکذب من فاخته * تقول وسط الکذب * والطلع لم یبدلها * هذا اوان
الرطب * شعرینی نظم ایتمشدر (لکن دمیری مرحوم فاخته‌نك دروغ کویی ایله توصیفه سبب
سلیمان علیه السلامك فاخته‌یی مؤاخذهٔ آتی الذکرینه بادی اولان حالتی اولمق کرکدرکه
حجة الاسلام امام غزالی قدس سره احیاء العلومنده صبر وسکون کتابلرینك اواخرنده اول
حالتی ذکر ایلمشدر یعنی امام مشار الیه دیرکه محبتلری افراط اوزره اولان عشاقك هرنقدر اعتماد
اولنمزایسه‌ده کلاملری استماعده تلذذ درکار اولمغله ایراد اولنور یعنی تمثیلا للمطلب یازیلور اشبو
حکایه کبی کیم بر فاخته همسرینه عاشق ودلداده اولوب لکن همسری مراوده دن یعنی وصالدن
امتناع اوزره ایمش اشبو نازهمسر خلالی فاخته‌ٔ دلداده آجکر کوشم بنم کبی فرمانبر اطاعتك
اولان افتادهٔ محبکه نیچون بویله جور وجفا ایدرسنکه اکر ملك سلیمان علیه السلامك التی
اوستنه کلمك اوزره تقلیبنی امر ایدرایسك سنك صفاکی اکتساب ایچون شمدی اجرا ایدرین دیه
دوشر سلیمان علیه السلام بوماجرای کذاف احتوای فاخته‌یی استماع بیورمغله دیوان همایونلرینه
احضار بیوربه‌ای فاخته‌ٔ بی عار سنککبی بی شعورایاقداشنه بوآتوب طوتدیغك کذبه مادهٔ
اجتسار ندر دیو عتاب بیوردقلرنده * یا نبی الله انا محب والمحب لایلام وکلام العشاق یطوی *
یعنی ای نبی رب متعال بوبنده‌لری بندکنده محبتم ومحب مفرط معذور اولمغله قول وفعلنده مجانین
آسالوم اولنماز وطومار هفوات ودروغ عشاق نزد عظماده دوریلوب وبوکیلوب صوچلری احسان
عفوه قرین قلنور دیو اعتذار ایتمکله مظهر عفو واطلاقلری اولمشدر دیو کشیده زیب سطور
حیاة الحیوان ایلمشدر روح الله تعالی روحه (وفاخته سائر طیور صغاره نسبتله معمر یتندرکه
ابو حیان توحیدی واندن مقدم ارسطو قوللرنجه یکرمی بش سنه یاشیانلری کثیرا کورلمشدر
لکن قرقنه وارمشنی اهل تجربه خبر ویرمامشدر (خواص) دم فاخته دم حاراسود ایله قارشدیریلوب
برصه سورلسه لکه‌یی کیدرر وزیلی صبی مصروعه تعلیق اولنسه صاوشدیررر ودمی کوزه

(طملدلسه)

طملدلسه ضربه وقرحه کبی اولان آثار مزمنه سن کیدررر (حکم) بالاتفاق اکلی ویبی
حلالدر (فاره) معلوم اولان صچاندرکه فارسیده موش دیرلر لفظ فاره مفرد اولوب ذکر
وانثاسنه اطلاق اولنور وجعی تاسز فاردر یعنی تمرة وتمر کبی اسم جنسدر بعض اهل لغت ایکنجی
بایدن اوله رق مهموز العیندر دیدیلر یعنی فئر دندر بعضیلری اجوف واوی اوله رق فور دندر
دیدیلر لکن مصباحده فیومی مهموز اولمسی اثبتدر دیدی لکن فارة المسك که نافجه دید کلریدر
جوهری قولنجه مهموزه درسائر فاره لرك مهموزه اولدیغی کبی لکن جمله سندن همزه‌نك ترکی دخی
جائزدر فتأمل (و بریرده فاره چوغالدقده فئر المکان ومفعل وزننده مکان مفئر دیرلر وام الخراب
فاره‌نك کنیه‌لرندندر وفاره‌نك صنفلری واردرکه بونلردر (فارهٔ معلومه) و (جرد) و (یربوع)
و (زبابه) و (خلد) و (فارة البیش) و (فارة الابل) و (فارة المسك) و (ذات النطاق)
ذکر اولنان جرد ایله فارهٔ معلومه‌نیت فرقده جاموس ایله بقر مثابه سنده در وذبابه صاغر و یربوع
کوردر و یربوعك ان شاء الله تعالی کیفیت وحکمی حیاة الحیواندن اخذ ایله حرف یاده بیان اولنور
اما ذات النطاق قزوینی بیانیجه اوزرنده بیاض نقطه‌لر اولوب جانب اعلاسی سیاه اولان فاره در
اونلری بربرینه مغایر ایکی پیرهن کیوب میانی نطاق ایله بندنصکره اوستنده‌کی پیرهنك اعلاسنی
اسفلنه صالیویرن زنه ذات النطاق دیرلر فارهٔ متلونهٔ مذکوره مرئه مرقومه‌یه تشبیه اولنمشدر
(قلت) بوهیئت غالبا عربستان زنانه بلکه بادیه اعرابیه لرینه مخصوص اولمق کرکدر زبابه
دخی سحاب زنه سنده برنوع ایری وقولاقلری صاغر وعلی قول توبی قرمزی و یاتو یسز فاره یه
دینور (وخلد بضم الخاء وسکون اللام کوزسز کوپك دیدکلری جانور موش کور معناسنه دیو
وانقولیده یازیلودر (واما فارة البیش یعنی سم اولان بیشه مضاف اولان فاره حقیقتده فاره
اولمیوب فاره‌یه شبیه بردویبه در وجولده بولنوب ومنابت سمومی کذر واکل ایدر بسم قاتلدر
(وفارة الابل دخی دوه‌نك سودینی شربدن امتناع ایدوب غنم سودینی ایچن برنوع فاره در و بو
فاره دن بوی طیب فایح اولور ایمش (وفارة المسك بیان کیفیتی وانواعی ظبی مطلبنده کذران
ایتمشدر لکن مستطرفك فرق یدنجی بابنده * وما اکثر من یأکلها * دیو یازیلان عباره ده قرینهٔ
لفظیه اولمیوب ظاهرا ما اکثرده اولان مایی نافیه کمان ایتدرمکله ترجمه سی نافیه صورتنده
یازلمش اولدیغی بودفعه کورلدی لکن یازیلان مسوده برطرفدن باصلمقده اولدیغندن اصلاحی
دشوار دوشمکله * ما اکثر من یأکلها * ده ما اکثر صیغهٔ تعجب اولوب ترجمهٔ مزبوره ده سهو
وقوعی شمدی اخطار اولنور وکذلك باب مذکورده * وتعجبه من کثرة اکلها * دیو دمیرینك
کلامندن نقل وتحریر اولنان مفهوم نقصان عباره دن ناشی بودفعه تمامی اولان * یدل علی استطابتها
والفقهاء لم یتعرضوا لهذا النوع * عباره سنه ظفر بولنمغله حق ترجمه (چونکه اکل اولندیغنه تعجب
طیب اولمسنه دلالت لکن فقها بو نوعك حکمنه تعرض ایتمامشلر دیمك اولدیغنه بودفعه ظفر
بولندی باب مذکور ایله بوراسی برابر مطالعه اولندقده افاده تبین ایدر (وتصغیر صیغه سیله
فویسقه ایله توصیف قلنان فارهٔ یتدرکه اشارتی سبق ایتدیکی اوزره حل وحرمده اهلاکنه
امر شرع صادر اولمشدر ومعنای فسق دخی فی الاصل استقامت وحددن خروجدر وعاصی‌یه
فاسق تسمیه سی اشبو معنایه مبنیدر وفاره ایله سائر اسملری کذران ایدن حیوانلره فواسق دیمك
یا خباثتلرندن ناشی مجازدر ویاحل وحرمده یعنی جمیع احوالده احترامدن خروجلرینه مبنیدر
وفاره‌نك تسمیهٔ مذکورینه سبب یا نوح علیه السلامك سفینه لری ایپلرینی قطع ایتدیکیدر
(وطحاوی احکام قرآننده ذکر ایلدیکی روایت اوزره سبب تسمیه سی شویله درکه زید بن ابی نعیم
ابو سعید الخدری رضی الله تعالی عنهدن فاره‌یه نه ایچون فویسقه دیمشدر دیو سؤال ایلدکده

ابو سعید الخدری رضی الله تعالی عنه بر کیجه چشم قلب انوری دائما بیدار اولان حضرت رسالتپناه علیه الصلاة و السلام خوابدن مستیقظ اولدقلرنده فاره یی فروزان اولان قندیلك فتیله سنی بنار اولدیغی حالده احراق بیت میلیله اخذ ایدیجی اویغنی مشاهده بیوردقلرنده قیام واهلاك بیوروب حل وحرمده اهلاکنی حلال بیوردیلر دیمشدر که مرادی باعث تسمیه بو خیانت وخباثتی اولدی دیمکدر (وابوداود ابن عباس رضی الله تعالی عنهما دن ایلدیکی روایتده فاره فتیله یی الوب نبی اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك حضور سعادتلرنده مفروش اولان خمره القا ایتمکله فی الحال درهم مقداری یر ینی احراق ایلدیکی تفصیل واردر (وعکرمه نك کذلك ابن عباسدن رضی الله تعالی عنه ایلدیکی روایتده اشبو تفصیل آتی دخی واردر یعنی آلوب جر ایدر ایکن فاره فتیله یی حضور سعادتده بولنان جاریه زجر ینی قصد ایلدکده رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم جاریه یه خطابا (دعها) دیوترکیله امر بیوردقدنصکره فاره کلوب فتیله یی قاعد اولدقلری خمره یه القا ومقدار مذکورنی احراق ایدیجك علیه الصلاة والسلام افندیمز (اذا نمتم فاطفؤا سرجکم فان الشیطان یدل هذه علی هذا فتحرقکم) بیوروب یعنی اویقویه وارادقده ذکر بیوردقلری افساد شیطانی الغاسیچون قندیلك اطفاسنی امر بیوردیلر (حاکم اشبو حدیث صحیح الاسناددر دیدی (وخمره مصلینك اوزرنده سجده ایلدیکی سجاده یه دینور وجهی تخمیر وتغطیه ایلدیکیچون (صحیح مسلم وسائر کتب احادیثده رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم و بارك وکرم نوم عندنده اطفاء نار ایله امر بیوردقلری وسببی دخی قویسقه نك کار مکروه مذکوری اولدیغی بیان بیوردقلری مسطوردر (و بنه صحیحده (لا تترکوا النار فی بیوتکم حین تنامون) حدیث شریفی مضبوطدر (شارح صحیح مسلم نووی رحمه الله تعالی اشبو امر نبوینك علی قائله الصلاة والسلام عمومی واردرکه قنادیلك نارینی اطفاء ایله امری سائر ناره شاملدر واما مساجد وسائر یرلرده آصلی اولان قنادیلك نارندن احراق خوف اولنور ایسه اطفا ایله اولان امر مذکوره داخل اولور واما احراقدن امنیت اولور ایسه ترکنده بأس یوقدر زیرا اطفاسنده اولان سبب منتفی اولمشدر سبب وعلت منتفی اولدقده منع زائل اولمق قاعده شرعیه دندر دیمشدر انتهی (قلت) نووینك قولندن تراشیده اولندیغی اوزره احراق خوفیچون ناری حین نومده علی حاله براقامق اگرچه امر اولنمشدر لکن مثلا هنگام شتاده ناری اطفا باعث تبرید مکان اولور و بودخی بدنه مضر دوشر دینلمسون زیرا نار مذکوری قنادیل معلقه ده اولان امنیت حالنه ارجاع ممکندر یعنی اوزرینه قپاق اورتمك یاخود آخر وجهله جمره سی آخر یره تأثیر ووثوب ایتمامك صورتنده محافظه ایله خوف مذکورمرتفع اولمغله اول وجهله محافظه اولندقده عدم اطفایه امکان اولمغله تبرید مذکوردخی برطرف اوله جغی آشکاردر اشته امر نبوینك هر برنده حرج و مشقت اولمیوب بلکه عین حکمت ومحض مرحمتدر ایمدی بویله امتی نار دنیادن و نیران آخرتدن من کل الوجوه صیانت ومرحمت بیوران سلطان الانبیاء والمرسلین ورحمت شامله عالمین علیه وعلی جمیع الانبیاء والرسل وعلی آل کل وصحبهم اجمعین افندیمزه الحمد لله تعالی امت اولدیغمزه تشکر واجبه ذمت دیانت وسنت سنیه سنه اتباع اکبر کرامت اولدیغی واصل رتبه بداهتدر (وذکر اولنان فاره معلومه ایکی نوعدر برینه جرذان ودیکرینه فیران دیرلر و بونلرك حاسه سمع و بصری واردر وجنس حیوانده فاره دن افسد واذاسی بیوك برحیوان یوقدر زیرا شیء حقیر وشیء جلیلی مثلا زنبیل ایله فرمایش شالی و هر برشیئی تلف ایدر (دمیری خلد ذکرنده فاره نك حیله سندن یعنی طبعنده مرکوزتدبیرندن اوله رق بویله نقل ایتمشدر که فاره بوغازی طار شیشه ایچنده اولان یاغی طورددیغی یرده اولاقوبر یعنی طالدروب و بولشان یاغی

ایجوب بویله جه قوبریغی نهایت بولدیغی یره واصل اولنجیه دك بولنان یاغی دوکدوب بعده اغزیله صوطاشیوب بالطبع صواشاغی یه کتمکله ینه طبعا صودن یوقاری چیقان یاغلری دخی ایچه رك یاغی تمامیله بتوروب شیشه یی صوایله طولدردیغی کورلمشدر (و بویله شیشه ده بولنان ما کولاتی شیشه یی طاش ایله سکشت ایدوب اکل ایلدیکی دخی کورولدیکی منقولدر (خواص) عین الخواصده یازلدیغی اوزره سرفاره کتان بزی پارچه سنه صفیحه صاریلوب شدتلی باش اغریسنه مبتلا اولانك باشنه تعلیق اولنسه صداعنی ازاله ایدر وصرعه علتنه دخی نفعی واردر وفاره نك کوزینی قلنسوه سنده یعنی باش کسوه سنده طاشیان سهولتله مشی ایدر و حمای ربعی دخی دفع ایدر اگر بر یرده ثب یاخود ضب زبلیله تبخیر اولنسه فاره لری فرار ایدر اگر فاره طوتیلوب وقویریغی کسیلوب وسط بیته دفن اولنسه فاره مدفونه اولدقجه بیت مزبوره فاره کیرمز وفاره نك بولی کاغددن یازویی چیقارر وطریق تدارك بولی شوصورتده مطالعه اولنمشدر که فاره تیمور تلدن مصنوع براوفاق قفسه قونیلوب اول قفس کندویی اداره واحاطه ایدر چناغك اوزرینه وضع اولنه بعده فاره یه برکدی ارائه اولنه فاره کدی یی کوردکده شدت خوفندن فی الحال بول ایدر وبولك دخی چناغه دوکیله جکی بللودر فاره نك بوندن باشقه خواصنی دمیری مرحوم ثبت صحیفه حیاة الحیوان قیلمشدر نظر اولنه (حکم) دمیری وصاحب التحفه ذکر ایدرلر که بخاری ابن عباس واردخی میمونه بنت الحارث رضی الله تعالی عنهمدن روایت ایدرکه یاغ قابنه برفاره دوشوب هلاك اولدقده رسول اکرم صلی الله تعالی علیه و سلمه مشار الیها حکمنی سؤال ایلدکده (القوها وماحولها وکلوه) ایله جواب صادر اولمشدر (قلت) بو حدیثك معادنده دمیری تفصیلی اوزره ابوداود ونسائی دخی ابو هریره رضی الله تعالی عنهدن روایت ایتمشلردر وترمذی دخی ابو هریره دن روایت ایدوب لکن اصول علم حدیث اوزره فاره دوشن یاغ مایع اولورسه حکمنه دائر وارد اولان حدیثده بحث ایدوب وبحث مذکوره طحاوی بیان مشکل نام اثرنده یازدیغی تأویل ایله جواب ویرمشدر مراجعت اولنه (واما علماء عظام کتاب وسنتدن استنباط ایله جامد اولان یاغه میته دوشدکده اول میته ایله اطرافنده اولان یاغ آتیلوب بقیه سنك اکلی جائز اولدیغنده اجماع واتفاق ایتمشلردر واما سرکه ورو غن زیت وارمش یعنی صولو اولان روغن ساده وسود وشیره وجامد اولمیان بال کبی مایع اولان شیلره دوشدکده علی حاله اکللری جائز اولمادیغنده اختلاف یوقدر ولکن مشهور اولان قول اوزره اومقوله میته دوشمش غیر جامد یاغ ایله مکروه اولدیغی حالده استصباح یعنی قندیلده یاقمق جائزدر (وعلی قول ﴿ والرجز فاهجر ﴾ نص شریفیله بعض علما استدلال ایدوب قنادیلده یاقمسی دخی جائز دکلدر دیدیلر (ابو العالیه ایله ربیع رجز ضم را وکسریله نجاست و معصیت معناسنه در دیمشلردر واشبو جواز وعدم جواز استصباحه دائر کلام مسجدك غیرنده اولان یرلرده بولنانلره کوره در واما مساجدده فروزان اولان قنادیلده روغن منجس مزبوری وضعله ایقادی جزما جائز دکلدر ورغن وسمن مزبور ایله سفاین وقایق یاغلمق وصابون اتخاذ اولنوب اول صابون ایله اغتسال جائزدر لکن اول صابونی بیع جائز دکلدر (قلت) روغن منجس مزبور ایله اعمال اولنان صابون ایله اغتسال تجویز اولنمش ایسه ده کرك مغسول اولان ید و بدن اولسون وکرك اثواب اولسون وسخ چقدقدنصکره ماء طاهر ایله ییقانمسی سوق کلامدن اگرچه منفهم اولور لکن تحقیقنده مطولات کتب حنفیه یه رجوع اقتضا ایدر (ابو حنیفه ولیث روح روحهمادهن منجسی نجاستی اولدیغی مشتری یه کلم ایتمیوب بیان ایدرك بیع ایتمك جائزدر دیدیلر (واصحاب ظاهر یعنی ظاهری مذهبی اربابی ایچنه فاره دوشمش سمنك بیعی و انکله انتفاع جائز اولمیوب لکن ایچنه

فاره واقع اولمش روغن زيت وسركه وعسل وسائر جميع مايعاتك بيعى جائزدر ديوب زبرانتهى
متن حديثده انجق باغدوشن فاره حقنده وارد اولمشدر وذكر اولنان مايعات تصريحيله وارد
اولمامشدر ديو استدلال ايدرلر (قلت) لكن اشبو مذهبده تواتر منقطع اولوب تقليد ايدنلر
قالميه رق مهجور حكمنده درانتهى (ينه دميرى يربوعك ذكر حكمنى حرف يايه براغوب ماعداسنك
يعنى انواع فاره نك اكلى حرامدر ديوب (صاحب البهجه دخى بويله جه ذكر ايدوب وسؤر الفار
يعنى فاره ارتغى مكروه اولديغن دخى يازمشلر ودميرى كبى ابن وهبك ليثدن روايةٔ ابن شهاب يعنى
زهرى اكثى المايله فاره آرتغى اكلنى كريه كوروب بونلر انسانه نسيان ايراث ايدر ديرايدى وعسلى
اكل ايلدكده اشبو مبارك بال مورث ذكادر ديرايدى ديو تحرير قيلمشلردر (ودخى صاحب
التحفه كتب حنفيه دن اولان (ملتقط) و(خلاصه) و(فتاواى هنديه) و(بحر رائق)
و(فتاواى خيريه) و(مجمع الدرايه) و(مجتبى) و(قنيه) و(قهستانى) و(درر) و(در مختار)
و(امداد الفتاح) و(فتح القدير) و(صيرفيه) و(حاشيةٔ اشباه ابراهيم پيرى على التفصيل نقول يازوب
ونقول مذكوره نك خلاصه سى (روغن زيت ودهن وعسل وبكمز وسود كبى مأكولات ومشروبات
حلالدن برينه فاره دوشوب هلاك اولسه دوشديكى شى يا جامد يعنى قتى اولور وياخود ذاتى قتيلشمغه
مستعد دكلسه ذائب صواو بولنور اكر قتى ايسه اوفارهٔ ميته يى احاطه ايدن يعنى قاپلين اطرافى آلنوب
آتيلور يعنى اكل اولنمازو باقيسى طاهردر يعنى مأكولدر وامّا صواو بولنورسه امام اعظم حضرتلرى
عندنده ابدا طاهر اولماز لكن اكلك غيرنده بروجه محرر استعمال جائزدر (وامّا امام ابى يوسف وامام
محمد حضراتى عندلرنده يا فارهٔ ميته وياخود آخر نجسله متنجس اولان صواو شى اكر روغن
زيت اولورسه مثلا صاقسى كبى الته دلكى اولان قابه دلكى براغاج ويابز پارچه سيله طقانوب
ذكر اولنان روغن اول قابه يوقاروسى براز خالى قالور حيثيتده وضع اولنوب اوزرينه بعضه
كوره ياغك مقدارنجه ماء طاهر دوكيلوب صوقابك اشاغيسنه بالطبع اينوب وياغ يوقاروسنه
چيقه جاغندن اشاغى اينن صويى قابك طقاجنى اخذ ايله دوكوب بعده بووجهله ايكى كره
دخى كه جمعا اوج نوبت ايدر غسل اولنسه طاهر اولور (ذكر اولنان قاب دلكلى اولماسه يوقارو
چيقان ياغى اوزرندن آلنوب ديكر قابه نقلله صو دوكلدكدنصكره ينه اول قابه قويوب ايكنجى
واوچنجى غسلى دخى بويله باشقه قابه النقله دخى طاهر اولور (وروغن متنجس ايله تطهير مذكور
اولمقسزين صابون قيناد لسه طبخله مستحيل اولديغندن اول صابونى استعمال جائزدركه
امام محمد صابون قلمنسى تغيردر وتغير مطهردر ديمشلردر وعموم بلوادن ناشى امام مشار اليهك
قوليله افتا اولنمشدر (امّا جامدك تعريفى يعنى ذكر اولنان قاتيلغك صورت وكيفيتى شويله دركه
اكر فاره يى اطرافنده اوله رق احاطه ايدن دهن وسمن چيقارلديغى وقتده چقور قلان يرى فى
الحال سمن آقوب وطولدروب مستوى اولور يعنى آينه دوبدوز اولوب چقوراق كيدرايسه
مايع يعنى صواو حكمنده دراشته ذكر اولنان روغن زيت اشبو صنع وصورت ايله طاهر اولور
وكذلك امام ابى يوسف حضرتلرندن مروى اولديغى اوزره بروجه محرر اوج كره غسل ايله
طاهر اولور واشبو طهارته فتاواى ظهيريه ده جزم اولنوب وعليه الفتوى ديمشدر مجمع وغير
كتبده دخى بويله در وخلاصه عبارهسنك ظاهرندن اوج كره تطهير شرط اولمديغى مستفاددر
واشبو عدم شرط غلبهٔ ظنه مبنيدر يعنى طهارتده اوج عددى شرط اولميوب طاهر اولديغى
جانبنده نه زمان روغن صاحبنك ظنى غالب اولورسه اول وقت طاهر اولور ظن مذكور كرك
برغسلده اولسون وكركسه ايكيده اولسون خلاصه غلبهٔ ظن اوج كره غسل يرينه قائم اولور
واشبو شقينك يعنى غلبهٔ ظن حاليله تثليث حالنك هربرينى علمادن مصحح وارددر وغالبا

(صاحب)

صاحب الخلاصه شق اولى ترجيح ايتمشدر واشبو ترجيحى مسئلهٔ ثوب متنجسده تصريح ايتمشدر زيرا
مسئلهٔ مذكورده وقت طهارت ثوب متنجس قلبك سكونى قنغى مقدارده كلورسه اودر
ديمشلر فتاواى هنديه ده تحرير اولديغى اوزره فاره خمره دوشوب هلاك اولسه وبدنى خمر ايچنده
طاغلمزدن اول چيقاريلوب بعده خمر سركه قيلنسه اول خلى اكلده بأس يوقدر لكن فاره بعد الهلاك
خمرك ايچنده شيشدكدنصكره چقاريلوب سركه يايلسه اوخلى اكل حلال اولماز ونجس
ايدن عسل وبكمزك ابو يوسف حضرتلرى قتنده تطهيرينه برطريق دخى بودر شويله كه اوزرلرينه
صوقونيلوب طنجره ده حال اولاراق ينه كلنجيه دكين نارده غليان ايتديريله بعده ثانيا ينه ديكر
صووضعيله كذلك قيناديله وبعده ثالثا ينه غليان ايتديريله اشبو اوچنجى غليانده طاهر اولور
لكن ظاهر اولديغى اوزره بكمز وبال آجى اوله جغنى صاحب القنيه ذكر ايلمشدر (قلت) صاحب التحفه
بوراده ذكر اولنان حاشيهٔ اشباه ايله قنيه دن اشبو مسئله يه دائر براز اقوال دخى يازمشدر تحفه
ومأخذ مذكوره يه مراجعت اولنه يعنى فقير اشبو عجز وقصور ومعترضهٔ مستدعيات فتور ايله
يازديغى خلاصه ايله اكتفا اولنميوب احتياط لازم اولديغندن كتب مذكوره وسائر كتب
متداوله يه نظر بيورلمق وسهو فقير واقع اولديسه * وهو مأمول * اصلاح بيورمق بيوك ثوابدر
(فرس) صاحب المستطرف خيلى بابنده ذكر ايتمكله اكتفا ايدوب فرسى يازميوب فقط بروجه
آتى فرس البحرى يازمشدر امّا فرس ماده سنده دميرى خيلى فوائد يازديغندن مستقلا جواد قلم
فقير ميدان بياننده باقدار الحق عرشانه جولان ايدر (فرس) فانك وراءنك فتحه لرى ايله خيلك
يعنى آتك واحديدر يعنى بر آت ديمكدر وجمعى افراس كلور وفرسجه فرسه اسب اطلاق اولنديغى
قانون الادب زمخشريده محرردر لفظ فرس قسراق ايله ذكرينه يعنى آته اطلاق اولنور واصلى
دخى مؤنثدر يعنى لفظ فرس مؤنث سماعيدر لكن اعلام عربيه دن ابن جنى ايله فرا مؤنثه تا ايله
فرسه ديرلر ديوب فرسى اركگنه مخصوص قيلديلر ودميرى جوهريدن ناقلا فرس خيلك اركك
اسميدر وانثاسى دخى فرس ايله ودخى فرسه ايله تسميه اولنمشدر وفرسك تصغيرى فريسدر لكن
خاصة قسراق ديمك مراد اولنور ايسه البته تا ايله فريسة دينيلوب فرس دينلمز ولفظ فرس
كسر ايتمك وياريمق معناسنه اولان افتراسدن مأخوذدر كأن آت يرى سرعت مشيندن ناشى
افتراس ايتديكندن ديمشدر لبن صاحبنه يعنى سودجى يه لابن وتمر صاحبنه يعنى خرماجى يه
تامر ديندكى كبى راكب فرسه اسم فاعل صيغه سيله فارس دينور صاحب الفرس يعنى آتلو
ديمكدر وشاذ اوله رق يعنى خلاف قياس اولديغى حالده فارسك جمعى آتلولر معناسنه فوارس
كلور ديمشدر (يعنى قياسده فواعل فاعلة كلمه سنك جمعى اولوب مذكر اولان فاعلك لفظنك
جمعى اولماز قاعده بويله ايكن بروجه محرر شاذ اوله رق فارسك جمعى فوارس كلمشدر وشاذ
اوله رق فارسك جمعى فوارس كلديكى كبى نسايه مخصوص معناجه وذوى العقولك غيريده
يعنى حيوانده وجماده فاعلك جمعى فواعل كلور نساء حائض ايله نسوان حوائض وجمل
بازل ايله جمال بوازل وحائط ايله حوائط كبى (بازل ازى ديشى يران دوه يه ديرلر (وشاذ اوله رق
هالكك جمعى هوالك وناكسك جمعى نواكس دخى كلمشدر (لكن اشبو اوج كلمه لر جمعلرينك
خلاف قياس اوله رق كلمه لرنده وجه واردر ووجه مذكور دخى فارسيت مؤنثده اولمديغندن
اناثيه التباسدن سلامت بولمسى وهوالك مثل اولان * هالك فى الهوالك * ده واقع اولمغله
مثلك تغيير قلنمسى ونواكس ضرورت وزنله واقع اولمغله اول ضرورتدن ناشى اولمسيدر (ابن
السكيت فارس البغل اضافتى مشتمل شعر عربدن استشهاد ايله فارس اته بنن كيمسه يه مخصوص
اولميوب قاطر ومركب راكبه دخى اطلاق اولنور لكن بغل وحمارك ذكرلرى لازمدر يعنى فارس البغل

وفارس الحمار دينلك اقتضا ايدردبمشدر (اما عمارة بن عقيل بن بلال بن جرير دايله بن صاحب البغل
وصاحب الحمار . بغال وحمار ديرم ديمشدر اسم وكنيه بابنده قلم فقير ايله اشارت اولنديغي اوزره
(ابو شجاع) و(ابو طالب) و(ابو مدرك) و(ابو الخصى) و(ابو المضمار) فرسك كنيه لريدر
فرسده كرم وشرف نفس وعلو همت صفاتي موجود اولديغندن انسانه زياده شبيه برحيواندر
وزعم عرب اوزره فرس في الاصل وحشي يعني طاغ حيواني اولوب صكره دن انسي قيلنمشدر وبونده
اولان تفصيل خيل . طلبنده بحث ايدلمشدر وفرس وخيل ايكي نوعدر كه برينه عتيق وديكرينه هجين
ديرلر عتيق باباسي واناسي جنس يعني عربي اولان فرسدر وهجين انجق باباسي عربي واناسي
عجمي يعني ناجنس اولاندر جنسه عتيق تسميه سي عيوبدن وامور منقصه طمندن سلامتي ايچوندر
وهر شيدن كريم اولانه دخي عتيق تسميه اولنور وعتيق ايله هجينك من جهة الخلقه فرقي
شويله دركه حرف باده مذكور اولان برذونك كمكلري فرسك كمكلرندن اعظمدر وفرسك
عظمي برذونك عظمندن اصلب واثقلدر وبرذون فرسدن زياده يوك قالديرر وفرس برذوندن
اسرعدر وعتيق غزال وآهو وبرذون شاة وقيون منزله لرنده در وبرذون هجين اوله جقدر
(دميري بو محلده زمخشرينك تفسير سورة انفالندن وحافظ دمياطينك كتاب الخيلندن (وابن
ابي سعدك طبقاتندن وابن قانعك معجمندن وطبرانيك معجمندن وكامل ابن عديدن (وقاضي
ابو القاسم التخعينك كتاب الخيلندن (فرس عتيق بولنان داره ومنزله شيطان قريب اولميوب
وسكنه سني تخليل ايتمز وكفرة جن دخي داخل اولماز مفادنده خبر اولديغي وفرس عربي
صاحبنك خبرد عاسنده اولديغي تحرير ايلمشدر تفصيلنه اطلاع مراد ايدنلر باب فرس حياة
الحيوانه مراجعت ايده لر (خواص) فرس عربينك ديشلري صبيانه تعليق اولنسه ديشلري
المسز واضطرابسز بتر واو يقوده غط ايدنك باشنه باغلنسه غطيطني قطع ايدر غطيط
او يقوده خورلمقدر ولحم فرس عربي رياحي طرد ايدر وتري صبينك عانه سنه يعني اوسترولق يرينه
وقولتقلرينه سورلسه اورالرده قيل بتمز وبرقيلي آتنوب خانه نك قپوسي اوزرينه اوزرن اوله رق يعني
صارقيد يله رق ربط اولنسه شعر مذكور اوله جه طورديغي مدتده خانه مذكوره تخته بتي كيرمز
وبرخاتون برذونك دمني ايچسه من بعد كبه قالماز وطرناغنك كولي زيت باغنه قارشديريلوب
خنازير ديدكلري سراجه يه سورلسه دفع ايدر وسودي خاتونه بيلدرميه رك ايچريلوب مجامعت
اولنسه باذنه عزشانه اول ساعت حامله اولور وبال ايله قارشديريلوب ايچرلسه لذتبخش جماع اولور
(وبصل الفار سحق اولنوب حرون اولان فرسه سورلسه صعوبتي كيدر راكرز بل فرس قوريديلوب
وبعده سحق اولنوب يارهيه اكلسه دمني كسر واول مسحوق كوزه چكلسه عارض اولان بياض
عيني ازاله ايدر (عين الخواصده يازلديغي اوزره برذونك اوزرنده بولنان صبغي زياده سيله صو
دوكيلان يرده كي قيلي كيدرر حيثيله قيناديلوب اول لكه نك اوزرينه صب اولنسه لكه يرنده اولان
قيللري دوكيلوب لكه يه مخالف رنكده قيل بتر (ودخي اشهب آتي ادهم رنكه چويرمكه برصورت
دخي ذكر ايتمشدر شويله كه (راسخ) (عفص) (زنجار) (نوره) (زاج اساكفه) (طين حرزي)
بربرينه مساوي اوله رق جسم فرسي احاطه ايده جك مقدار آلنوب وصجاق صو ايله معجون
ياپيلوب حيوان اشهبه سوريله يعني معجون مذكور ايله سراپا بوياله وبركون وبركيجه ترك
اولنوب بعده يقنه ديوبونده بو خصوصده برقاچ صورت دخي يازمشدر حياة الحيوانده كوريله (حكم)
صاحب التحفه ديركه امام اعظم ابو حنيفه وامام مالك واوزاعي حضراتي لحم خيلك كراهتنه ذاهب
وكراهت مذكوره نك تحريميه اولديغنه بالخصوص امام مالك قائل اولمشدر واما امام شافعي
وامام احمد وامام يوسف وامام محمد بن الحسن وعبد الله بن المبارك حلال اولمسنه ذاهب اولمشلردر

(وبوحل)

وبو حل قولنه قاضي شريح وحسن بصري وابن الزبير وعطا وسعيد بن جبير وحماد بن زيد وليث بن
سعد وابن سيرين ودخي سلفدن برجماعت قائل اولمشلردر ائمه مشار اليهمك اشبو مسئله مجتهد بهاده
اولان ادله لري حياة الحيوان وتحفه ده تفصيل اوزره محرردر وقوف مطلوب اولورسه انلره نظر اولنه
(فائده) در افراس النبي عليه الصلاة والسلام ماسار الحجاج راكبا وماشيا الى البيت الحرام * اسامي
افراس شريفه سعادت * سكب * سبحه * مرتجز * لزاز * طريس * لحيف * ورد *
* اباق * ذو العقال * ذو اللمه * مرتجل * سرحان * يعسوب * بحر * كيت * ادهم * ملاوح
* طرف * سحنا * مرواح * مقدام * مندوب * سكبي عليه الصلاة والسلام مدينه منوره ده
بني فزاره قبيله سنه منسوب بر اعرابيدن اون اواقه اشترا بيورمشلر ايدي اعرابي بايع عندنده
اسمي مضرس ايدي بعده سكيب كه سكب مادن مأخوذ دركأن سرعتده سيل كبي اولمغله عليه
الصلاة والسلام سكب تسميه بيورديلر ورنكي سياه ايدي وغزاده شرفرسده ركوب ايلدي اولان فرس
مبارك اولدر (سبحه اوزرنده ايكن مسابقه ايله سبقت بيوردقلري اسبدر (مرتجز حسن صهيل
صاحبي ايدي (لزاز سهيلي بياني اوزره مسابقه ده براسب كند ويي سبقت ايده ميوب اني لزيعني الزام
وغلبه ايدر ايدي (وردي تميم داري رضي الله تعالى عنه اهدا ايلمش ايدي رسول اكرم صلي الله تعالى
عليه وسلم دخي عمر بن الخطابه رضي الله تعالى عنه بخش بيورديلر ايدي وفاروق رضي الله تعالى عنه
سبيل حقده اول اسبه سوار اولور ايدي اشبو ذكر اولنان اسبلردن بدي اسب همايون متفق عليه در
وماعدا ريكه اون بش رأس اسبدر مختلف فيه در حافظ دمياطي ايله غيريلري افراس شريفه
نبويه على صاحبها الصلاة والتحيه ده بسط كلام ايلمشلردر (تتمه) ابن بشكوال ديانت وعلم
وزهد وورعي مجمع عليه اولان آنفا اسمي مسطور عبد الله ابن مبارك حضرتلرندن روايتله كتاب
مستغيثينده يازركه مشار اليه ديركه جهاده فرسمله خروج ايلمش ايدم يولده كيدركن ناكاه
فرسم مصروع اولوب يوارلندي ودرحال حسن الدجه وطيب الرايحه برذات ظهور ايدوب
فرسكه ركوبي استرميسن ديدي نعم ديديكمده الني فرسك النه مؤخرينه دك مس ايليوب
بعده * اقسمت عليك ايتها العلة بعزة الله وبعظمة عظمة الله وبجلال جلال الله وبقدرة
قدرة الله وبسلطان سلطان الله وبلا اله الا الله وبما جرى به القلم من عند الله وبلا حول ولا قوة الا بالله
الا انصرفت * دعاسني وعزيمتني اوقودي وفي الحال فرس انتفاض ايلدي بعده اول ذات قالقوب
وركاب فرسي طوتوب اركب ديدي بندم وفرس واقعه سيله ناچار آيرو دوشديكم رفقامه
لاحق اولدم وقتا كه صباح اولوب اعداء دين اوزرلرينه صوله مزده ذات مشار اليه حاضر اولدي
يانلرينه واروب دونكي كون شرفياب ملاقاتي اولديغم ذات سز دكلميسكز ديو صورديغمده
بلي بيوردي پس بالله من انت ديو ذاتلريني بيلكي تأكيدا نياز ايلديكمده قائم اولدقلري حالده
وتوب ايلدكلرنده باصديغي يرلر يشريجك خضر عليه السلام اولديغي اشبو كراميتله
ظاهر اولدي وبعد ذلك دعاي مذكوري اوقوديغم عليل باذن الله تعالى شفا بولدي ديديلر
(فرس البحر) برحيواندر كه نيل مصرده بولنور وناصيه سي ناصيه فرس كبيدر اغطس الوجه يعني
قصبه انفي بصي وبابواندر وطرناغي اوكوز طرناغي كبي چتال يعني ايكي شقدر وقويريغي
قصه اولوب خنزير ذنبنه شبيه در وصورتي صورت فرسه شبيه ايسه وجهي اوسع وجلدي
غايت غليظدر كاهيجه قريه يه چيقوب اوتلر وبعضا انسان وسائر كوچي يتديكي حيواني
تلف ايدر ايمش (خواص) جلدي احراق اولنوب كولي دقيق كرسنه يه قارشديريلوب داء
سرطانه سورولسه باذنه سبحانه اوچ كون ايچنده برؤ كاوور رماد مذكور يالكز شيشه سورولسه
صاوشديرر ووجعي تسكين ايدر ومراره سي اوتوز كون صوده ترك اولنوب بعده قوريديلوب

وسحق اولنوب آتش كورمدك بال ايله كوزه چكلنسه كوزده اولان قره صويى كيدرر وسنى
وجع بطنه نافعدر اكر نعوذ به تعالى تخمه دن وامتلادن موته مشرف وجع معده يه مبتلا
كيمسه يه تعليق اولنسه باذنه تعالى شفاياب اولور وجلدى برقريه و بلده نك وسطنه دفن اولنسه
اول محلده آفاندن برشئ واقع اولماز (قلت) ذكر اولنان كرسنه كافك فتحى ورانك سكونى
وسينك فتح ونونك تشديديله برنوع شجر اسميدر كه صغير اولور وغلاف ايچره ثمرلرى اولور بعض
نسخه ده الكرسنه نبت وهو الكشنى عبارتيله مرسومدر ومفرد اتده كرسنه تركيده بورچق وفارسيده
كشنه وكاودانه ديدكلرى غله ايله مبيندر كذا فى ترجمة القاموس (حكم) صاحب التحفه ديركه
دميرى شافعى مذهبى حكمنجه * حل الاكل لانه كالخيل المتوحشة التى تعدو فى غالب احوالها * ديدى
لكن بو حكم ابو حنيفه حضرتلرينك مذهبنه مخالفدر زيرا حنفيه سمكدن ماعدا بحرده اولان
حيوانك اكلى جائز اولماديغنى تصريح ايلمشلردر (وواوالجيه ده سمكدن باشقه سرطان وضفدع
وكلب الماء وخنزير الماء كبى هر بر حيوانك اكلى مكروه اولديغى محرردر (وفتاواى هنديه ده
دخى اما بحرده تعيش ايدن حيوانلرك اكلى حرامدر لكن خاصة سمكك اكلى حلالدر انك
دخى بحرده كندوكندويه اولمشى حلال الاكل دكلدر ديو يازيلودر (وبحر رائقده سمكدن
باشقه ضفدع وسرطان وسلحفاة وفرس البحر و بونلر كبى حيوانلرك بيعى جائز اولماديغى مسطوردر
(ودر مختارده سمكدن باشقه سرطان كبى هوام بحرك ودخى دكزده سائر حيوانك بيعى جائز
دكلدر لكن قنيه ده حى اولدقلرى حالده سقنقور وجلود خز وجمل الماء كبى ثمنى حيوانك بيعى تجويز
اولنمشدر وحسن بصرى جوازى اطلاق ايلمشدر ديو مذكوردر (قلت) تأمل معنى الثمن
فى هذا المحل (فهد) فانك فتحى وهانك سكونيله پارس ديدكمز حيواندر وجمعى فهود وزننده
فهود كلور وفانك وهانك فتحه‌لريله فهد پارسه بكزه‌مك معناسنه دركه بر كيمسه نك اويقوسى
وكرنمه سى چوق اولدقده و بو حاللرده فهده بكزه‌دكده بابرابعدن اوله‌رق فهد الرجل ديرلر
وحيوان مذكورك فى الحقيقه بو حاللرى كثرت اوزره در (ذهاب ارسطو اوزره فهد ارسلان ايله
قپلان بينلرنده متولددر يعنى باباسى و ياناسى ارسلان وياخود بالعكس قپلاندر ديمك مستفاددر
وفهدك مزاجى نمر يعنى قپلان مزاجنده وادوا ودواده كلبه بكزر يعنى كلبه مخصوص علتلر ايله
عليل اولور وكلبك بالطبع ايلديكى علاجى ايدر (منقولدر كه فهدك كبه لكى اغرلشدقده
يعنى طوغورمسى قريب اولوب حركتدن قالدقده هر بركوزن اركك فهدلر اكا آجيوب
صيدلرندن حصه كتوره‌رك مواسات ايدرلر ايمش ووضعى قريب اولدقده اولا آماده ايلديكى
موضعه كيدوب انده طوغورور ايمش وفهدك كثرة نومى مثل مشهوردر وفهد شويله ثقيل
الجثه دركه اوزرينه چقديغى حيوانك ارقه‌سنى اوفادر يعنى اغرلغندن كسر ايدر وغضب خلق
طبيعتندندر كه صيدينى قصد ايله وثب ايتديكى حيوانى طوتمادقجه تنفس ايتمز وريه‌سى حبس
ايتديكى هوا ايله ممتلى اولمغله محموم اولور وصيدنده خطا ايتدكده غضبله دونوب كاهيجه
او غضبدن ناشى سايسنى يعنى صاحبنى ويدنى وبسلينى تلف ايتديكى دخى واقع اولور ايمش
(ابن جوزى ديركه فهد صوت حسن ايله صيد اولنور ايمش يعنى كوزل سسه مائل اولمغله استماعنده
تأثير ايله حسدن قالور واو وجهله قولايجه طوتولور ايمش (وبنه ديركه فهد صيده اوچ كره
وثبه دنصكره اكر يافه ليه مزايسه غضب ايدر وكندوبى خوشجه طوتانلره وسونه موانست
وانثاسنه ميل وعطف زائد طبعندندر و يبوكلرى كوچكلدن زياده تربيه وتعليمى قبول ايدر وفهد ايله
تربيه ايدوب ابتدا صيد ايتديرن عظماى عربدن كليب ابن وائلدر واولا خيله تحميل ايدن يعنى
موكبنده كزديرن آل امويه نك مستغنئ تعريف وتصريح اولان ايكنجيسيدر وفهد ايله

ملاعبده اشتهارى اكثر اولان ابو مسلم خراسانيدر (فهدك فارسيسى يوز اولديغى و پارسى
تعليم ايدن كيمسه يه فهاد ويوزبان ديديكى قانون الادب زمخشريده مرسومدر (فائده) دميرى
ابن خلكاندن ناقلا ديركه هرون الرشيد طاب ثراه صيدينك برنده الآن قبر انور على المرتضى
رضى الله تعالى عنه اولان دور محله منتهى اولوب اوراده صيده فهدلرى صالبورر فهدلر سرعتله
صيده صالديرلر و محل مذكوره وارد قلرنده جمله طوروب فرار ايدرلر شكارى اخذه اقدام ايتمزلر رشيد
بو حاله تعجب ايله فكرده ايكن حيره اهالسندن بر رجل نزد خليفه مشار اليهه كلوب يا امير المؤمنين
اكر اراده ايدرسه كز ابن عمك اولان على بن ابى طالب رضى الله تعالى عنهك قبرينه سكا دليل اولهيم
بكا نه احسان ايدرسكز تعبيريله تقرير كلام خير ارتسام ايدر خليفه دخى اى كيمسه بنم عندمده
سنك ايچون اتم مكرمت واردر همان كوستر ديدكده رجل مومى اليه اشته فهودك تجاوز ايتمدكلرى
موضع و محل مرقد فيض مرصد امام مشار اليهى حاويدر ديديكنك عقبنده خليفه
بو خصوصى نه دن بيلدك ديو سؤال ايدر رجل دخى بن بابام ايله بورايى زيارته كلدك ايدى
و بابام بكا جعفر صادق رضى الله تعالى عنه ايله برابر كلوب بو محلى زيارت ايلديكنى وجعفر
رضى الله تعالى عنه دخى محمد باقر رضى الله تعالى عنه ايله برابر كلوب زيارت ايلديكنى ومشار اليه
دخى والدى على زين العابدين رضى الله تعالى عنه ايله معا كلوب زيارت ايلديكنى ومشار اليه دخى پدرى
حسين رضى الله عنه ايله بالمعيه كلوب زيارت ايلديكنى وحضرت حسين رضى الله تعالى عنه بو محلده
مكان قبره بعينه اعلم اولديغنى خبر ويردى ديو باباسنك خبرينى روايت ايلدكده خليفه ممنونا رجل
مومى اليهه اكرام واو محل وموضعى رخام ايله اعماره امر ايله اهتمام ايدوب بناى رشيد قبر لطيفلرينك
اول اساس سديدى اولوب و بعده ايام دولت سامانيه و بنى حمدانده ابنيه سى تزايد بولوب
زمان دولت ديالمه يعنى آل بويه عهدنده تفاقم وتعظم ايتدى (وبنه ابن خلكان مشهد منور
حيدر كرار رضى الله تعالى عنهى اظهار واعمار ايدن ملوك ديالمه دن عضد الدوله در وكنديسنك او
مقامه دفننى دخى وصيت ايلدى (اما بو خصوصده ناس بينده اختلاف متباين واردر حتى
بعضيلرى موضع مرقوم مغيرة بن شعبة الثقفى رضى الله تعالى عنهك قبريدر ديدى و روايتلرك اصحى
مدفنلرى عهد خلافتلرنده كوفه ده كائن قصر الاماره ده اولمقدر انتهى (دميرى حقيقت اوزره
قبر مبارك امام على رضى الله تعالى عنه بيلنمدى ديمشدر (قلت) اشبو فائده و خواص فهد
مستطرفده مطويدر (خواص) فهدك اكل لحمى حدت ذهن وقوت بدن ايراث ايدر
ودمنى ايچن آدمينك بلاهتى غلبه ايدروز بلى بريرده ترك اولنسه اويردن فاره فرار ايدر (عين
الخواص صاحبى * بول فهدى طاشيان عورتلر * حامل اولمز وكه اولورعاقر * ديوب بونى
بعض كتابده كوردم ديمشدر (حكم) دميرى شافعى اكلى حرامدر زيرا ذونابدر واسده اشبهدر
لكن صيدده قوللنلديغيچون بيعى جائز اولوب ايجارينك جوازنده خلاف بو قدر ديمشدر
(صاحب التحفه اشبو افاده دميرى يى نقل وتحرير دنصكره قهستانى ووالجيه وهنديه ومناسك
رحمة الله السندى كبى شروح وفتاواى فقه حنفيه ده حرمت اكل لحمى مصرحدر
وملتقاده * يصح بيع الكلب والفهد وسائر السباع علمت اولا * ديو محرر در ديمشدر (فيل) فانك
كسريله معروف اولان حيواندر جمعى همزه نك فتحيله (افيال) وضمتيله (فيول) وكسر فا
وفتح يا ايله (فيله) كلور وصاحبنه يعنى فيلبان و تعليم و تربيه وضبط ايدن كيمسه يه يانك
تشديديله فيال ومؤنثنه فيله ديرلر فارسيده فارنده پاء عجميه ايله پيل ديدكلرى قانون الادب وسائر
لغاتده مصرحدر كما لا يخفى (ابن السكيت افعله وزننده جمعى افيله اولمسى جائز دكلدر ديدى
(سيبويه فيلك اصلى بيض ده اولديغى كبى ضم فائله اولمق جائزدر لكن لاجل الياء مكسور

قلندی دیمشدر انتهی مانقله الدمیری وغیره (قلت) لکن وانی و قاموسدن ترلشیده اولندیغی
اوزره اخفش اشبو قول سیبویه مفرد ده یوریمیوب بلکه جمعه مخصوصدر دیو رد ایتمشدر
(وفیل ثقیل خسیسه دخی دینور (ورأینده خطا ایدنه وضعیف الرأی ا ولنه فال وزننده ٭ فال
الرجل یفیل دیرلر که مصدری فیلولة وفیلة در بفتح الفاء فیهما (و دخی ضعیف الرأی اولنه
اضافتله فانك فتحی وعلی لغة کسریله رجل فیل الرأی وفانك فتحی و یانك کسر وشده سیله رجل
فیل الرأی وقائل وزننده رجل فائل الرأی دیرلر واضافتسز رجل فال دخی دیرلر که بو صیغه لرك
معنای مذکور اوزره جمعی انجق اجبار وزننده ٭ افعال ومصدرلری حواله وزننده فیاله وفانك
ویانك ضمه لریله فیوله ومفاعله زنه سنجه مفایله در ومیمك فتحی وفانك سکونی و یانك ضم ومدی
ولامك الف ممدوده ایله ومدی ایله مفیولاء شویله جه اولاد فیله دیرلر ٭ ابو الحجاج ٭ ابو زعفل
ابو مزاحم ٭ کنیه لریدر (اسم فیلده نظم اولنان ٭ ما اسم شیء ترکیبه فی ثلاث ٭ وهو ذو
اربع تعالی الاله ٭ قبل تصحیفه ولکن اذاما ٭ عکسوه یصیرلی ثلثا ٭ لغز لطیفنی دمیری
زیب سطری قلمشدر (قلت) مفهوم نظم کندوسی درت صاحبی اولدیغی حالده ترکیبی
اوجده کائن اولان شی غریبك تعالی شان خالقه اسمی نه در هرچند تصحیفی دیمشلر ایسه ده
تصحیفنك یعنی مصحفنك ثلثانی بنم اولور دیمکدر لکن لغزا معناسی اسم مذکورك ماده سی
اوجدر که ف ی ل حرفلریدر ودرت صاحبی اولمق درت ایاقلی اولمسیدر وتصحیفی که قیل در
یعنی فیل قاسنه برنقطه دخی قونسه قیل اولور وفیلك ثلثانی کیم یا ایله لامدر بل رسمنده اولور
رسم مرسوم عکس اولندقده لی اولور (دمیری دیر که فیل ایکی نوعدر برینه فیل و دیکرینه
زند دیرلر که فرقلری بقر ایله جاموس وخیل ایله برذون ونمل ایله ذرك فرقلری کیبدر وعلی قول
فیل ارککنه زند دیشیسنه دیرلر واشبو زند نوعی هرنه قدر اهلی قلنسه دخی انجق بلادنده
وتناسل ایتدیکی یرده کبه قالور واغتلامنده یعنی قزدیغی وقتده یمکی وایچمکی ترکده دوه یه بکزر
اولور و باشی شیشر و بو حالده سایسنه یاندن هربدن باشقه چاره قالماز یعنی صالر واهلاك
ایدر وارککی بش یاشنه کیرمدکجه دیشیسنه آشمز ودیشیسی ایکی سال حامل قالور (وعبد
اللطیف بغدادی قولنجه مدت حملی یدی ییلدر ارککی انجق واحده یه آشمغله قناعت ایدر
یعنی بو یله جه ایتسی ایله بالطبع دفع شهوت ایتمش اولور واشنه غیرتی شدیده در یعنی باشقه
فیلی بناشدرمیوب بعض حیوانکبی اشتراکی ارتکاب ایتمز وحین حملنده ارککی تقرب ومس
ایتمز ووضع حملندن اوچ عام بکمدکجه ایتمز وهیجان شهوت فیل وفیله هنکام بهار در و مدت
حمل اتی تمام اولوب وضعی وقتنده نهره کیروب ظهور ولدینه دك طورر زیرا قوائمنك فواصلی
یعنی مفصللری اولمدیغندن قائمه اولدیغی حالده طوغورر و بعد الوضع ارککی کندینی وولدینی
حیه لردن محارسه ایدر وفیلك دوه کبی حقدی اولدیغی و کاهیجه حقدا صاحب وسایسنی
اهلاك منقولدر (واهل هند زعمی اوزره لسان فیل مقلوب اولوب اکر بویله اولسه شدت فهمندن
تکلم ایدر ایمش ونابلری عظیم اولوب کاهیجه بالکز بردیشی بوز من یعنی باطمان کلور ایمش
(قلت) من میمك فتحی ونونك تشدیدیله اهل لغت عندنده ایکی رطل وهر بر رطل یوز اوتوز
درهمدر لکن بطمانك مقداری اصطلاح مخصوص محل ایله الآن مختلفدر وخرطومی انفی
ویدیدر یعنی اول ایکی عضوك ایشلرینی انکله کورر که طعامی وصوینی خرطومیله اغزینه قور
وانکله مقاتله وصیاحه ایدر اکن صوتی جثه سی قدر دکلدر زیرا صیاح صبی کبیدر وخرطومنده
شول کونه قوت وارد رکه اغاجی کوکندن قلع ایدر وفهمی شو صورتده در که تأدیبی وتربیه یی
کوزل قبول ایدر کبرایه انحنا وغیری صورتده ٭ اولان تعظیمه وسلم وحرب حالتلرنده خبروشردن

اقتضا ایدن افعالی ایفاده سایسنك امر واشارتنه فی الحال امتثال ایدر وحیوان مزبورك
اخلاقندندرکه بعضیسی بعضیسیله مقاتله ایدر و مغلوب اولان غالبه خضوع ایدر واهل
هند فیلده اولان علو سمکه و بلندی وعظم صورت وغرابت منظر وطول خرطوم وسعت اذن
وثقل حمل یعنی بار کرانه تحمل وطول عمر وخفت وطیء کبی خلق ممدوح وخلق غریب
جهتلرندن ناشی فیله تعظیم ایدرلر ایمش (دمیری دیرکه خفت وطیء شویله ایمشکه حسن وضع
وخطوینه و استقامته بناء بعضا انسانك یاندن کچدکده طویماز ایمش دیو محرر در (قلت)
بورادہ خفت وطیء ماده سنی دمیری ٭ وربما مر بانسان فلایشعر به لحسن خطوه واستقامته
کلامیله افاده ایتمش ولکن صاحب المستطرف اشبو افاده مأخوذه یی ٭ وربما مر الفیل مع
عظم بدنه خلف القاعد فلایشعر بوطئه ولایحس بممره لخفة خطوه ٭ عبارهٔ مفیده سیله
مسامحه دن قورتاروب طوغروسی راه تفهیمه کتمشدر کمالایخفی علی الفطن (ترجمهٔ معلومه یه
مراجعت ترك اولنمسنه نه شکل ترجمه ایلدیکی یازیلور ایدی ارتق ترجیح افادتین مذکورتین
محول ارباب طبع سلیمدر (وینه صاحب المستطرف ذکر اولنان بوزمنی اوچبوزمنه چیقاروب
فیل عظمت جسمیله بیله املح واظرف وهر برخفیفدن اطرب ورشیقدر وخرطومنك دلکارنده
منفذ اولمیوب عنقی قصیر اولوب صویه ومرعایه باشنی اکه میوب وخرطومیله آلوب فمنه قویدیغندن
اودلکلری طعام ومایی طولدرمغه وعاوقاب مثابه سنده در فیللر بربریله مقاتله ایتدکلری کبی
اهل هند عادتلرنجه اولان جنکی فیله تعلیم ایدوب برابر قتاله دخی کتورلر وفیلك عجایبندن
بری دخی بودرکه راکبی اوچی اکریجه بتوردن مصنوع بردکنك ایله اقتضا ایدن حث وضرب
واشارتی اجرا ایدر ایمش شویله که اول دکنکك براوجی راکبك یدنده اولوب اکری طرفیله
فیله جبهه سی جانبندن هربرفعله دلالت ایدر تعلیم ایلدیکی کیفیت اوزره دورر واجرا ایتدیرر
ایمش واولا تعلیم ایلدکلری فعل ملوك هنده سجده ایمش (دمیری ارسطودن حکایت اولندیغی
اوزره دیرکه عهد ارسطوده درتیوز یاشنده برفیل ظهور ایتمش وسن مرقومی اوزرنده بولنان
بعض قدیم وسمه وتمغالردن استخراج ایتمشلر ایمش (وکدی ایله فیل میاننده برعداوت ونفرت
طبیعیه اولوب حتی سبعك بیاض خروسدن فراری کبی فیل هره یی کوردکده هارب اولور ایمش
(صاحب المستطرف یازرکه ازدك عتقاسندن هرون نام سرکرده حربك برنده یانده برکدی
کزلیوب اعدانك غرور ایله اوزرینه صالیوبردکلری فیل جنك آوره قارشو سل سیف ایله
بی پروا هجوم ایدوب تقرب ایتدکده ٭ هره یی وجه یله رمی ایدیجك ٭ هار با دوندرر صیحان کبیجه
٭ بو حالی اهل اسلام کوروب انجق هروندن قاجدی نعرهٔ سروری پیوستهٔ مقعر آسمان ایتمشلردر
(و ذکری غیر مرة سبق ایدن ابو الشمقمق نام بلیغ فیل وصفنده وکورمیلره تعریفده اشبو
قطعه یی کوزل دوزمش وذکری موقعه پك مناسب دوشمشدر ٭ یاقوم انی رأیت الفیل بعدکم
٭ فبارك الله لی فی رؤیة الفیل ٭ رأیت بیتاله شیء یحرکه ٭ فکدت اصنع شیئا فی السراویل ٭
محصول نظم عجایب مخلوقاتی رؤیتده لطف حق تعالایه مظهر اولوب فیل دیدکلری حیوانی کوردم
یعنی اوطه قدر برجسم کوردمکه کندنده تحریك ایدر برشیء واردر یعنی خرطومیدر بویله جسامت
ومهابتله کوردیکم کبی خوفمدن طونمه عند الخوف الشدید واقع اولان شیء عمله یاقلشدم دیمکدر
(وینه دمیری قزوینیدن نقلله دیرکه فیلك فرجی قولتغی آلتنده اولمغله بو حالده فیلك تقربی تحت
امکانده اولهماز وقتا که وقت ضراب یعنی آشمه لری هنکامه سنده او عضو مستور قالمغله ارککك
تقربنه امکان کلور صورتده خارجه بروز ایدر ایمش (غریبه) حلیه نام کتابده ابو عبد الله
القلانسینك ترجمه سنده اشبو حکایه محرر درکه مشار الیه بعض سیاحتنده سفینه ایله کیدر ایکن

زياده سيله فورتنه ظهور ايدوب سكان سفينه مأيوس حيات اوله رق تضرع ومناجات ونجاتلر يچون
نذور وصدقاته نيات خالصات ايدوب مشار اليه دخى نذر ايلمسى خصوصنده الحاح ايدرلر وانلرك
دخى لسانندن بلا تأمل اكر نجات بولورسق من بعد فيل آتى اكل ايتميم كلامى جريان
ايدر وبونك اوزرينه سفينه ساحله دوشوب منكسر اولديسه دخى جمله سى غرقدن قورتيلوب
مستغرق درياى حيات اولورلر وساحل مرقوم زاد وانساندن خالى اولمغله برازايام آج اولدقلرى
حالده اقامت خلالنده اهل سفينه بر فيل ياوروسى طوتوب ضرورته بناء ذبحله مشار اليهدن
ماعدالرى يوب انلر محفوظ درج كتمان ايلدكلرى عهدينه وفا ايله اكل ايتمزلر مشار اليه ديركه وقتا كه
كيجه اولوب ياتدقلرنده او ياورونك اناسى اثر ولدينى تتبع ايله كلوب وناتملرى يكان يكان شم ايدوب
رايحهٔ لحم ولدينى كيمده حس ايتديسه قوائميله چكنيوب جمله سنى اتلاف ايدكدنصكره بكاكلوب رايحهٔ
مذكوره يى بولمديغنه بناء بنى تركندن فضله ارقه سنه ركوبمى اشارت ايتدى بندخى بنديكمده
سير سريع ايله تمام ليلده كيدوب على الصباح اوتلى وصولى بر يره واروب ونزولمه اشارت ايدر
واوراده اولان قوم دخى بنى كوروب ملكلرينك حضورينه كوتوررلر ملك ترجمانى واسطه سيله
احوالمى استخبار ايلدكده بندخى قصه مى وما جرايى خبر وير يجك ملك فيله نك بر كيجه ده
قطع ايلديكى مسافه سكز كونلك يولدر ديو تعجب وغريب نوازلق ايدر قوم مذكورك عندنده
يسرم حاصل اولنجيه دك قالوب وممنونا اهل وبلده مه رجوع ايلدم ديمشدر (حكايه) قاضى
تنوخينك الفرج بعد الشدة نام كتاب عبرت نصابنده محرر اولديغى اوزره تنوخى اصفهانيدن
روايت ايدر كه اصفهانى بن اخبار اوائلى ناطق بعض كتبى اوقودم وكوردمكه اسكندر جهانكير
قصد تسخير ايله اقليم چينه منتهى اولور بر كيجه نك نصفنده موكب اسكندره ملك چيندن
ايلچى كلوب وحاجب اسكندره يعنى سفرايه متعلق امورى رؤيته مأمين ذاته وصولى آنده
حضور اسكندره بلا توقف دخول ايله مأمور اولديغى افاده ايدر اولدخى كلوب اسكندره
عرض ايلدكده كتور ديوامر ايدر ووقتا كه سفير ملك چين حاجبله باركاه اسكندره كيروب
وعادتلرى اوزره يره اوپوب طورر وبنى ارسال ايدن ملك چين محبكزه مأمور اولد يغم مصلحتى
حضور شهنشاهانه كزده براحد بولنمديغى حالده عرض ايله تنبيه ايلمشيدى ديدكده اسكندر
حاجبدن ماعدا ديوانده پابرجاى قيام اولان بندكانك خروجنه فرمان ايدر تكرار سفير عرض
ايده جك سوزى ذات والاكزدن غيريسى استماع ايتامك ايله دخى مأمورم ديو تبليغمى عفو بيورك
ديو حاجبك دخى بولنماسنى اشراب ايدر پس اسكندر احتياطا سفيرى تفتيش ايتديروب آزادهٔ
سلاح اولديغنى بيلدكده دستنه سيف مسلول آلوب وسفيره دخى بعيدجه اولان موقفندن يرو
تجاوز ايتامسنى تنبيه برله حاجبى دخى چيقاروب استنطاق ايدر پس باركاه اسكندر خدمدن
خالى قالدقده سفير اى اسكندر جهانكير معلومك اولسونكه بن سفير ملك اولميوب بلكه ملك چينم
حضوريكه مثول وورودم بندن اراده ايلديكك شيئى سؤال ايچوندر هرنه قدر تكليفك دشوار
شيئله دخى اولورايسه ده مادامكه انقيادمده اولكامده وتبعه مه ضرر بين كلى واخلال احوال
رعايا حاصل اولميه او مقوله مطلوبى اجابت وقبول ايدرم تاكه سن وبن حال انجامى بيلنميان
محاربه بارندن خلاص بوله لم ديدكده اسكندر ملكه اقعاد سرير ايله بعد الاحترام اى ملك چين
سكا بندن امنيت نه ايله حاصل اولديكه بويله جه تك وتنها دست تصرفمه بالاختيار كيردك
ديديكنده ملك چين اى اسكندر حكمت شناس هوش ودرايتكه ومقدما ينناده رمطالبه
ضمننده عداوت سبق ايتمديكنه وخصوصا اهل چين بنى اتلاف وياخود اسير ايلديككده اولكاى
چينى سكا تسليم ايتميه جكلرى ايله بنم عدم كندولرينه ملك ديكر بولنمسنه مانع اولميه جغنه

وبنم بويله جه متوكلا داخل باركاه امان اولديغمك اوزرينه تلقيمه فالقيشر ايسك بوفعل غير جميل
وضد حزم واحتياط اولمغله جهان خلق سنى مذمت ايده جكلرينه متعلق اولان علمكى
بيلديكمه استنادا دست انصاف ودرايتكه خود بخود كلوب تسليم اولدم ديو قواعد حكمت
عمليه دن اولان بركابلق سوزى سرد ايلدى اسكندر ملك چينك اشبو مقالنى استماع ايديجك
براز زمان سر برانوى تفكر اولوب بعده باشنى طوغرلتدى وملكك قولى صادق وذاتى متصف
عقل كامل اولديغنى بيلوب اولكاى چينك اوچ سنه لك ايراد دولتنى پيشين اوله رق واوچ سنه
مرورندنصكره ايرادسنوينك نصفنى دولتم طرفنه سال بسال اعطا ايتمك شرطيله مسالمه يى
تكليف ايلدى ملك اولا بو تكليفك برازى تنزيل اولنمزمى ديدى اسكندر لا ديدكده يعنى عدم
رضا كوستردكده درحال قبول ايلدى بعده اسكندر اولكاى چيندن اشبو مقطوعى ويرديكك
چينده حالك نه كيفيده اولور ديو صوريجق جوابنده * اكون قتيل اول محارب واكلهٔ
اول مفترس * مألنى افاده ايلديكه هيئت مجتمعه يه لازم كلان تدبير نفس ومنزل وبلده يه
اويغونسزلق الجا ايدر مفادنده در بعده اسكندر ايكى سنه لك ايرادينك اخذينه قانع اولسم
حالك نيجه اولور ديجك ملك بو اولكنه نسبتله ايودر لكن بوحال كافهٔ لذائذى كيدروب قوت
لايموت درجه سنه ايندير ر ديدى پس اسكندر شرط سلمى سدس واردات دولتك يعنى التى
پايدن برينك قبضنه قصر ايتسم ادارهٔ مملكتكه سكته كلورمى ديدكده اشبو الاجغك سدس
سال بسال مصرفندن آرتوب خزانه مده تراكم ايدوب ادخار اولنمقده اولان مبلغ ديمك اولوب
خمسهٔ اسداس ايرادينى يعنى سدس باقيسى مصرف جند وسائر مصرف الزم دولته كافيدر ادخار
خصوصنده توكل ايدرم ديوب بو وجهله ملك اسكندر ايله سرانى عقد سلم وصفوت وبو عقده
راضى اوله رق بنه كيجه ايجره صورت سفيرده عودت ايلدى وقتا كه شاه اختران موكب آسماندن
طليعهٔ پرتوينى سوق سمت خاكيان ايلدكده يعنى صباح اولدقده حسابه كلمز جيش چين اردوى
اسكندرى احاطه ايلديكى كورولدكده موكب اسكندرده بولنان عسكر راكبا وراجلا آمادهٔ
مقاتله اولمشلر ايسه ده اشبو شبخون ناكاه ظهورندن باشقه كثرت عده وعتاد ملك چين ظاهرا
هلاكلرندن غيرى برشى ايراث ايتميه جكنى جزم ويقين ايله هركس حياتلرندن مأيوس اولدقلرى
حالده ملك چين باشنه تاجنى كيوب وبر فيل جسيمه راكب اولوب كوكبهٔ عظيمه ايله ظهور ايتديكنى
اسكندر كورديكى كبى ناچار سمت مدارايه سوق سمند عزيمتله اسبندن نزول وپيشكاه ملكه مثول ايدوب
وزمينه طوغروقد خميدهٔ احترام اولوب اى ملك عاليجناب بزه غدرمى ايتدك ديو صورت استرحام
ارائه قيلدقده ملك لا والله غدر ايتمدم ديدى بعده اسكندر يابوجند لا تحصى ايله شبخون ووضع
سابق حيله نمون ندر ديدكده ملك بو وضع ومعامله مدن غرض صحيحم جنابكزه اولان اطاعتم
قلت وضعفمدن اولماديغنى سزه بيلدرمك ايچوندر كه مشهود ديكز اولان اشبو عسكر وفيره مك
امر غلبه ده كفايت ايده جكى اظهر ومشهوديكز اولميان عساكر سائره ايسه بونلردن اكثردر
لكن عالم اكبرك يعنى پروردكار عالمك جنابكزه اولان احسانى وسزدن اقوى واشكر وشوكتى ذاتكزك
عسكر وقوتندن ازيد وبالا بولنان ملوك وعظمايه غلبه كز بابنده اولان تمكين وتوفيقنى كوردم
وبيلدم وجزم ايتديمكه سزه محارب اولان معناده پروردكاره بهر برهانه محارب اولمش اولور
وهر بر صاحب هوشكه پروردكار عالم واله اكبر واعظم جل شانه يه محارب اوله البته مغلوب
ومقهور اولور واشبو جزممك اوزرينه سزه طاعتم واسطه سيله خداى اكبره تعالى وتبارك
اطاعت وذاتكزه مذلت وتواضعم سببيله امر يزدانه عزوجل مذلت اراده ايدوب ولهذا اسلمه
رغبت ايلدم ديدى اسكندر بو كلامى ملكدن بعد الاستماع سنك كبى ذاتدن شى آلمق

بروجهله لايق دكلدر وسزدن غيرى فضل وعقل ايله وصفه سزا براحد كورمدم بندخى يننادة عقد ايلديكمز شيئى فسخ ايلدم شمدى موكبى قالديروب حدودكدن منصرف اولورم ديجك ملك اكر بو يله ايدرسه كز تحسر ايلمز سكز ديوب ملك چين اسكندره تعهد ايلديكى مبالغك اضعافنه معادل هدايا والطاف عرض ايدوب اولدخى وداعله منصرف اولدى انتهى (عهد عمريده رضى الله تعالى عنه سعد بن ابى وقاص رضى الله تعالى عنه سپهسالار مسلمين اوله رق فتح خاور زمينه سوق عسكر اولنوب حرب قادسيه ناميله مشهور اولان جنكده ملك فرس يزدجردك لشكرينه سپهبد اولان رستم كه رستم داستان قديمك غيريدر بر پيل بزركه بنوب رستمانه سف قتالده بولنمشيدى شجعان عرب عربادن عمرو بن معديكرب رضى الله تعالى عنه رستمك اوزرينه سيفله صوله ايدوب برجالشده فيلك چار پايني چار پوب فيلى رستمله برابر يره دوشوروب ورستمى قتل ايدوب وفيله محمول ايچنده قرق بيك دينار بولنان خرجى وسائر كران بهاسلب وسلاحنى اخذ ايله صاحب الاغتنام ونائل اجر وكاسب شان ونام وبو همتيله جند فرسه باعث انهزام اولمشدر اشبو حربهٔ سيف صارملر مثلى كرك هنكام جاهليتده وكرك وقت اسلامده وقوع بولديغى غير مسموع اولديغن مورخين ثقات يازمشلردر انتهى (هنديلر زعمى اوزره فيلده بركره جبههٔ فيلدن چوق ترسيلان ايدر بو عرقك بو يى يعنى بو نرك قوقوسى رايحهٔ مسكدن اطيب بر ترايمش ديو مستطرفده محرردر (دميرى آنفا ذكرى بكديكى اوزره تناسل ايتديكى محلك غيريسنده حامل اولميان فيله زند ديدكلرى نوعه مخصوص اولديغن تصريح ايتمش ايسه ده صاحب المستطرف تعميم ايدوب مطلقا فيل مولد ومحلنك غيرنده تولد ايتمز ديمشدر استكناه مقصود ايسه فيل استصحاب اولنان اولكالر ثقتاتندن صوريله (دميرى وصاحب المستطرف سورهٔ شريفهٔ فيل خواصنه دائر فائده عنوانيله بو مقامده براز اقوال بركذار ايتمشلردر مراجعت اولنه (خواص) بركيمسه فيلك قولاغى كيربنى صويه قاتوب ايچسه برهفته كيجه وكوندز باشنى وسادهٔ نومدن قالديره ميوب او يور يازايمش (قلت) معاذالله تعالى خاصهٔ مزبوره شانده * دردمشكل علاج افلاسى * يانيرر بردوا دينلسه توله * فيلك مرارهسى برصنه سوريلوب اوچ كون ترك اولنسه كيدرر وعظم فيلدن عبارت اولان عاج صبيانك كردننه تعليق اولنسه فزعلرينى صاوشديرر وعظم مذكور برشجره يه آصلسه اول سنه ده يمش و يرمز واوعظم ايله تبخير اولنان اوزم آصمه سى ومزروعات واشجار قورد لنمزوانلره قورد اوشمز وعظم مذكور دفن اولنان مكانده تختهبتى بولنور ايسه هلاك اولور وعاج مذكور توريله سقوف قلنوب هركون سقوف مذكورك ايكى درهمى بال شربتيله نوش اولنسه جودت حفظ ايراث ايدر وشربت مذكوره بى عاقر اولان مرئه يعنى زوجه يدى كون ايچوب تمامنده مجامعت اولنسه كبه قالور وفيل دريسندن برپارچه سنى حماى نافضه مبتلا اولانلره تعليق اولنسه زائل اولور وجلد مذكور اوزرنده صاحب النشنج نائم اولسه زائل اولور وفيل زبلى بعد الاحراق سحق اولنوب كرپكى دوكيلان كيمسه بال ايله كوزلرينه چكسه كرپكى بتورر وجلدينك دخانى تو تسيسى باسوره نافعدر (قلت) دميرى خواص سائره سنى يازمشدر لكن مكررا اخطار اولنديغى اوزره ذكر اولنان علاجلر طبيب مجرب ايله مشورت اولنمدقجه استعمال اولنمامق صوابدر (صاحب المستطرف فيلك ككارى سراپا عاج اولوب لكن جوهرناب يعنى آزولرى سائركلرندن اكرم وزياده قيمتدار اردر اكر عاجده شرف وقدر اولماسه احنف بن قيس كبى خاندان عرب واشهر بلغا اهل كوفه يه * نحن اكثر منكم عاجا وديباجا وخراجا * ديو تفاخر ايتمزايدى ديو تحرير ايلمشدر (حكم) دميرى وصاحب التحفه يازركه لحم فيل قول مشهور اوزره حرامدر (امام احديعنى مقتداى حنبليه فيل اطعمهٔ مسلميندن دكلدر ديمشدر (وحسن بصرى

فيل ممسوخدر ديدى يعنى فى الاصل انسان ايكن صورت فيله دوندى ديمكدر مامون كبى بناء على ذلك حلال دكلدر ديمشدر (امام اعظم رحمه الله تعالى مكروهدر ديدى (امام شعبى اكلنده رخصت واردر واما بيعى اوزرينه اشيا تحميلى وركوب ايچون صحيح اولوب لكن اوزرنده مسابقه يعنى فيل ايله يارش جائز دكلدر ديدى وبو صحت بيع فيل ايله عدم جواز مسابقهٔ فيل حكم امام اعظمه وامام احمده دخى موافقدر (عدم جواز مسابقه سنى امام شافعى ذكر ايتامش ايسه ده بعض علماء مذهب شافعى جائزدر ديوب وبعضيسى تجويز ايلمدى ملتقانك كتاب طهارتنده يازلديغى اوزره فيل دريسى دباغتله طاهر اولمقده سائر سبعلر دريلرى كبيدر لكن امام محمد دباغت ايله پاك اولمامقده خنزير پوستى كبيدر ديدى (وملتقانك كتاب البيوعنده محرر اولديغى اوزره وشارحى كوا كبى حلبى بيانى وجهيله فيل كمكنك بيعى وانكله انتفاع امام اعظم وابو يوسف عندلرنده جائزدر وامام محمد عندنده جائز دكلدر منح الغفارده مذكور اولديغى اوزره امام محمد عندنده فيل خنزير كبيدر وحكمى خنزيرك حكمى كبيدر وابو حنيفه وابو يوسف عندلرنده فيلك سائر سباع كبى لحمى ايله سؤرى يعنى آرتيغى نجس اولمغله سائر سباع آسايم عظمى وكمكلريله بوكده وقتالده وركو بده انتفاع جائز اولور واتفاعده كلب كبيدر بخارى روايتى اوزره رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم فاطمة الزهراء رضى الله تعالى عنهايه عاجدن برسوار يعنى بيلازك اشترا بيورديلر وبو اشترادن صكره استعمال امت ظهور ايلدى وبعض اعلام دين جوازى يعنده اجماع علما واردر ديمشدر (وزهرى علماء سلفدن براز ذواته يتشدم وكوردمكه ميته اولان فيل وغيريسنك كمكلرندن طراق ودهن قويه جق قوطى بى استعمال ايدرلر وبونلرده بأس كورمزلر ايدى ديمشدر (ابن سيرين ايله ابراهيم عاج تجارتنده بأس يوقدر ديديلر انتهى ما فى المنح (على القارى نقايه شرحنده منحده يازلديغى كبى فيل امام محمد عندنده خنزير كبيدر واما امام اعظم ايله ابو يوسف نزدنده سائر سباع كبيدر وامامين مشار اليهماسنن يبهقيده رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم عاجدن مصنوع طراق ايله تمشط بيوردى ديو مضبوط ومروى اولان حديث ايله احتجاج ايلمشلردر وعاج دخى محكمده يازلديغى اوزره ناب فيل وصحاحده ممشوق اولديغى اوزره عظم فيلدر وعلى القارى ناموسنده يازديغى اوزره عاج ذالك فتحى وحرف ثالث ضميله ذبل كه عظم فيلدر وعلى قول دكز قابلو بغه سنك ظهرينه دينور (ومصباح فيومىٔ شافعيده عاج فلس وزننده ذبل دينوركه عاجه شبيهدر وبعضيلرى ظهر سلحفاة بحريه در ديدى ديو يازلمشدر (وبنه مصباحده عاج انياب فيله يه دينوب نابك غيرسنه عاج ديمز وبروجه محرر ظهر سلحفاة بحريه يه دخى دينور وحديثده يعنى ذكر اولنان حديث سنن بيهقيده واقع اولان سوار فاطمة الزهراء رضى الله تعالى عنها ظهر سلحفاة مذكوره حمل اولنوب انياب فيله يه حملى جائز دكلدر زيرا انياب فيله ميته در ديمشدر (صاحب التحفه اشبو كلام فيومىٔ شافعى مذهبى تقريردن عبارتدر ديمشدر فليفهم (قاضيخانده دخى بيع فيل جائزدر ديو مصرحدر (ملتقانك كتاب البيوعى مسائل شتاسنده كلب وفهدر وسائر سباعك تعلملرى اولسون وكرك اولمسون بيعلرى جائز اولديغى يازلمشدر (ملتقى وغرر وغيريلرى كبى اولان متون فقه شريفده ووالوالجيه كبى اولان فتاوى وقهستانى كبى اولان شروح فقهده اكل لحم فيلك حرمتى مصرحدر (قلت) قاموسده ذكر اولنان ذبل اسمى دكز ياخود قره سلحفاتى يعنى قابلو بغه سنك جلديدر وياخود بردابهٔ بحريه نك ظهرى وارقه سيدركه اندن سوارلر وطراقلر ياپارلر وطرانورلر ديو تفسير ايتمشدر (ذكر اولنان مسئلهٔ اجتهاديه لرده دخى هر بر جبل راسخ آسا سركشيدهٔ آسمان علم وعرفان اولان امام همامك (روح الله تعالى روحهم سيرد ايلدكلرى دليللرى زيب آرر صحايف تحفه وحياة الحيوان وشواهد دل آراى حكم شريعت

جلوه كر مرآت لوايح بيان اولمشدر صفا ايله نظر اولنه وحكم شناسان شرع انورك اقوال صحيحه لريله
عقال عقل اولان رشتهٔ وهم وكان عقده سندن قورتوله والسلامة على من اتبع الهدى والتزم
شريعة محمد المصطفى عليه وعلى آله واصحابه الصلوات والتحايا ﴿ حرف القاف ﴾

(قاقم) جثه ده سنجاب سابق التحريره بكزر بر دويبه در لكن جهت مزاجده سنجابدن ابرد وارطبدر
وابيض امهق يعنى غايتله بياضدر و بوستى جلد فنكه شبيه در وفروه سى قيمت بوندن سنجابدن
اعزدر (قلت) صحاحده فنجتيله فنك شول جانوردر كه دريسندن كورك ياپيلور ديمشدر
(وقاموسده فنك كورك جنسنك اشرفى واعدليدر ديو اطلاقده براغلمشدر (وصحاح ترجمه سى
اولان صراحده فنك سكسار كوركيدر ديمشدر (ومصباح صاحبى فيومى بعضيلرى فنك ديار رومده
اولان دلكو ياوروسنك بر نوعيدر ديدى واهل لغتدن سائر فنك اسمى عربى اولميوب
معربدر ديديلر و بكا بعض سياحين فنك بلاد تركستانده كلنجك ياورولرينه ديرلر ديو حكايت
ايلدى ديمشدر تأمل اولنه (ومصباح مرقومده ينه سياحدن نقلا قاقم تركستان بلادنده فاره
شكلنده اولور وانك اطول اولوب فاره يى اكل ايدر بر حيواندر ديوب قاقم اسمى آمل وكابل وزنلرنده
عربى البنادر وعربيده عين الفعلى مضموم اولان فاعل وزنى انجق اشبو قاقم ايله رصاص اسود
معناسنه اولان آنك و كرمد ديمك اولان آجردن باشقه اسم يوقدر ديمشدر (لكن وانقوليده
آجرك راسنده شده واردر ديو مضبوطدر تأمل اولنه (حكم) دميرى شافعى و على القارى
حنفى قاقم طيباتدن اولمغله اكلى حلالدر ديمشلردر (قاوند) يووه سنى لب درياده اتخاذ ايدر
بر طيردر يدى يمورطه چيقروب و يدى كون اوسنده ياتر بعده ياورولرى چيقر ويدى كون دخى
بسلر بعده ياورولرى بالذات تدارك قوتلرنده قدرتياب اولورلر (دريا يولجيلرى بو طير مبروكك
هنكام اتخاذ وكرينى كوزه درلر ايمش زيرا اووقت تحضيننده بحرده فورتنه اولماز ايمش واو
وقتده عدم وقوع هيجان بحر دخى منقول اولديغى اوزره جناب ارحم الراحمين تعالى اسمه طير
مرقومه رحمتيدر كه اكر هيجان بحر اولسه موجلر يووه سنى برباد ايده جكى ظاهردر واشبو عالم
اسبابده مرغ مذكورك بو وجهله رحمت الهيه يه مظهريتى منقول اولديغى ابوينه اولان بر
وخدمتى ثمره سى ايمشكه ياورولرى انالرى وبابالرى اوانجيه دك قوتلرينى كتورورلر واللرندن كلان
وهر بر قوشجه اقتضا ايدن سائر خدمت واحتراملرين برلرينه اتيان ايدرلر ايمش (قلت)
طوغريسى حق تعالى وتبارك حضرتلرينك قوللرينه عبرت آلملريچون شو قوشده خلق
ايلديكى حسن خلق وشفقت حكمت صمدانيه سنه بر برهان جليدر (خواص) واشبو طيردن
اتخاذ اولنوب ومشهور اولان شحم القاوند مقعدى اقامه ايدر يعنى سفره سى چيقانلر سورسه لر
برينه كتورور ومزمنه اولان بلغملرى تحليل ايدر وامراض بارده واوجاع اعصابه نفعى واردر
(هيمان كندى وكيفيت استعمالى طبيب مجرب ايله مذاكره اولنمق ينه رجاى فقيردر (قرد)
فيل وزننده مايمون ديديكمز قبيح ومليح وسريع الفهم والحس حيوان خبيث معروفدر وفارسيده
بوزينه ديرلر جوهرى وصغانى قوللرنجه ديشيسنه فيله وزننده قرده دينور وجمعى ضمتيله قرود
وعنبه وزننده قرده دخى كلور (ومصباحده اجمال وزننده جمعى اقراد دخى كلديكى
وانثاسى اولان قرده نك جمعى قافك ضمتيله يعنى سوده زنه سنده قرده اولديغى محرردر
(ابو حلف وابوقشه جمله كنيه لرندندر (بوزينه بوزينه باقلديغى كبى كوزلرينك
حركت سريعه سى وسائر اوضاع دقيقه سندن ظاهر اولديغى اوزره حسى وادراك وقابليتى
سائر حيوان غير ناطق كبى اولميوب ايلرودر وصنايعى تعلمى دركاردر حتى ملك نوبه دن يعنى قره لر
ملكندن متوكل عباسى خليفه يه برى خياط وديكرى صايغ يعنى قيومجى اوله رق ايكى مايمون

اهدا اولنديغى محكيدر واهل يمن حوائج بيتلرينى قروده كورديرلر و بقال وقصاب مقوله لرى
ايشلرى ظهوريله دكانلرندن بريره كيده جك اولسه لر كلنجيه دك دكانلرين مايمونه كوزتديرلر ايمش
ومايمونه سرقت دخى تعليم ايدرلر ايمش (دميرى وصاحب التحفه بوراده سرقت تعليم اولنمش
مايمونك حكمنه دائر مذهب شافعيده بر مسئلهٔ نادره ذكر ايتمشلردر يالكز بيلك اختيار اولنور ايسه
محل مذكورلره نكاه اولنه مايمون بطن واحدده اون واوندن برقاج زياده اوله رق اولاد طوغورر
واركككنك اناث اوزره غيرت شديده سى واردر وانسانه اكثر حالاتنده شبيهدر كه كولر
ودوكرو ديشيسنى ارقه سى اوزره چوكروب قربان ايدر وحكايه ايدر يعنى آخر حيوانك اوضاعنى
تقليد ايدر واللرى ايله شى آلور و پارمقلرينك مفاصلى وكالانسان طرناقلرى واردر وتلقين
واشارتى اكلر وتيز تعلم ايدر وناس ايله استيناس والفت ايدر ومعتاد دى وخلقتجه يورومسى
درت اياغيله در لكن احيانا ايكى اياغله براز يورر وكوزينك انجق آلت قپاغى كرپكلودر واشبو
ذكر اولنان احوال وخلقت ايله انسانه مشابهت مايمونك غيرى اولان حيوانده يوقدر وصويه
دوشدكده غرق اولمقده دخى يوزمكى تعلم ايتمين آدمى كبيدر ونفسنى هواده آلور وخصوصا مفاخر
انساندن اولان غيرت عورت يعنى زوجه ده عدم رضاى اشتراكده سائر حيوانلردن ممتازدر وشهوتى
غلبه ايلدكده جلق اللريله بحيره مديكندن اوماده ده اغزينى قوللنور يعنى قامشنى نخنه صوقوب
انكله استمنا ايدر وديشيسى نساء انسان كبى ولدينى ارقه سنه يوكلدوب طاشير واشبو حيوانك
سرينندر كه كيجه اولوب اويوياجق اولدقلرنده بريرده نقدر مايمون بولنور ايسه صف واحد
اوله رق ديزيلورلر و بر مايمون آشيرى اولنلر اويقويه وارورلر و يانلرنده اولنلر اويومايوب يانندهكى
اويويانى اوطورديغى يرده قالقوب صفى بوزميه رق صره سيله بويله جه بربرلرينى بكلرلر و ياتانلر
براز اويودقدنصكره يعنى يتلرنده كويا تقدير ايتمش اولدقلرى مقدار كافى اولان نومك وقتى
تمام اولدقده بيدار وقائم اولنلر اوطوروب يانلرنده اولان نائملرى صيحه لريله قالديررلر وكندولرى
ياتورلر وصباحه قدر برقاج نوبت نائم قائم وقائم نائم اوله رق بو حالله صباحه داخل اولورلر (قلت)
دميرى اشبو كيفيت نومى ترجمهٔ فقيرده اولديغى كبى يازديغنه معاقب * فتبيت فى ارض وتصبح
فى اخرى * ديمشدر كه مفهومى ظاهر اولديغى اوزره مايمون كيجه اولدقده بريرده اويور
وديكر يرده صباحه داخل اولور يعنى صباحلر ديمكدر بو عباره نك مقتضاسى مايمون كرك
ذكر اولنديغى اوزره برسورى اولسون وكرك بر ويا ايكى اولسون ياتوب واويانديقلرنده اويقولرينى
دكشديره رك ايلرولمليدر كه ميتلرنده صباحلدقلرى بريرينه متغاير اوله هله حيوان مزبورك قبول
تربيه وتعليمى خفى دكلدر حتى امويه نك ايكنجيسى بر مايمونه مركبه بنوب قوشدرمغى اوكرتمش
اولمغله آتلولر ايله قوشوايدرايدى بركره آتلرى بحمكله شعرا اوتانى بى بومادهٔ مايمون واشكى
سررشته ايدوب شعرلريله ثانى اولديلر ومقابله سنده بدرهٔ بادره وصرهٔ صله بولديلر (قلت)
حقا كه شعرا شو خصوصده بر نكتهٔ لطيفه كوسترمشلردر كه اهل عرفان بيكر كيسه جائزه
ويرسه لر آزدر لكن استخراجى خيلى ملازمه لر مطالعه سنه وضمنه توقف ايدر فليتأمل
(وابن عدى كامل نام كتابنده رمله ده قيومجيلق ايدر بر مايمون كورلمش اولديغى وكوريكنى
اوفورمك لازم كلدكده وسائر كنديك الجاء اعضاسنجه بالذات اجرا ايده ميه جكى شيلرى يانده
بنى آدمدن برشاكردى اولوب اشارتيله اول آدمى يه كوردرديكنى ثقاتدن روايت ايتمشدر
(قلت) حيله كارى بوزينه ده وفهم ديده استماع ايتديكم بعض حكايه لردر كه بر قبطينك
ملاعبهٔ معلومه ايچون برابوايله مايمونى وارايمش بركون اوى وياچركه سنه برچناق يوغورت
آلوب براغور وكندى ايشنه كيدر مايمون مكانى خالى بولمغله يوغوردى تماميله ييوب

برمقدار بنى آيونك الى و يوزى يعنى قفاسنده اللريله ياله مق ممكن اولميه جق برينه سوروب كندوسى تميزلنوب پاك دامن صورتنده بركوشه يه چكلوب آيو ايله صاحبنك وقوعه كله جك وضعى جنبشى سيرينه منتظر اولور وقتاكه قبطى كلوب چناغى بوش وآيونك اغزى وقفاسى يوغورت ايله بولاشق كوردكده آيو بى ايوجه دوكر بعده برقاج كره دخى بو حال واقع اولدقده قبطى آيو بى ضرب شديدد نصكره بوكاره جسارت ايده مز قورقارمكه بوند مايمونك بردسيسه سى اوله ديو تجسسه قالقار وينه برچناق يوغورت الوب ويراغوب كندوسى طشره كيدر كبى كوريتوب لكن مايمونه بيلدرميه رك اوك برينده كيزلنوب برده ينه مايمون چناغى بتوروب كما كان آيو يه بولشدرمغى قصد ايتدكده آيو فرياد وفغانله دفعى صددنده اولورسه ده پوزينه تيزدستى ايله چناغك بقيه سنى بيچاره دب كيره بولاشديروب ينه برشيدن خبرى يوق قلقلى كناره چكلديكى كبى قبطى اوقوجه آيوجى صوپاسيله مايمونك ضربنه كيريشوب لايق اولديغى وجهله خرده وخمير وآيوبى طعام اعطاسيله ارضا ايدر ابو الطيب المتنبينك اخرك ايتديكى جنايت ايچون معاقب اولان بى كناهى فعلنه ندامت ايدنك اصرديغى سبابه سنه يعنى ايكنجى پارماغه تشبيه ايله ٭ غيرى جنى وانا المعاقب فيكم ٭ فكاننى سبابة المتندم ٭ كوزل نظم ايتمشدر لكن اشبو حكايهٔ دب و پوزينه دخى ينى نوع تغييرايله (للفقير) غيرى غوى وانا المعاتب بينكم ٭ فكاننى الدب الذى لم يذنب ٭ دينسه محتملدر يعنى ضرب مثل اولور بوندن دبه تشبيه قبيحجه ايسه ده معاتب غيرمذنب اولان اول امرده اقتضا ايدن حزم واحتياطى ترك ايلمسى احتمالى ملاحظه سندن بعيد اولمامغله بو جهتله دبه تشبيه بجاكيدر (حكايهٔ ديكر) بركيسه طنجره سنه برطاوق قويوب خانه سنك حوالسنده بشورر ايكن برايشى ظهور ايدوب انكله مشغول اوله جغندن اتخاذ ايتمش اولديغى تربيه لو مايمونه طاوغى كوزت ديوب براغوب ايشنه كيدر مكر هواده برچايلاق طاوغى قاپمق امليله طولاشمقده ايمش برده طنجره نك يانده آدميدن خالى اولديغن كورديكى كبى سوزولوب طاوغى قپارو مايمونى حيرت الوب همان طنجره نك يانده باشنى يره قويوب ومقعد طرفنى تماميله هوايه ديكوب طورور وديكر چيلاق ياخود طاوغى قپان محل طنجده مايمونك قب قزل طورن كوتنى جكر ظنيله سوزيلوب ياقلشديغى آنده مايمون تيز رفتار يله صيچرايوب چايلغى قاپديغى كبى قاپنار طنجره نك ايچنه طالديروب خاشلر واويله براغوب ينه هيچ برشى اولمامش يوللو طنجره يى كوزتمكده اولور و بوغريبه يى قومشوسى دخى تماشا ايلمش بولنور صاحبى كلدكده قومشو خبرندن واقع حال اولور واكر بريسى كورمسه طاوغك برنده طاقيله برچيلاق بشمكده اولديغنى كوردكده فى الحقيقه كيفيت معاينه اولنمدقجه بيلنمز صورتنده مشكل الاطلاع اولمغله استخراجى دشوار برماجرادر (حكايهٔ آخر) دريا بولجيلرندن بريسنك برمايمونى اولوب سفرهنكامنده شتابه تصادف ايتمكله مايمون اوشويوب صاحبنك جامه خوابنه كيرر ايمش لكن صاحبنك پى درپى اضطرابده انف ودماغ اولان ضرطهٔ كريهه سندن مايمون متأذى اولور ايمش بركيجه كوندز آماده ايلديكى وارل طابه سنى بنه ريح كريه چيقمه يه باشلدقده دبرينه برلشدرمكه چابه لديغى واوجنى برلشدرديكى صاحبنى اويانددقده هم كولوب وهم دوكوب طرد ايتديكى چوق فكر وغريب دركدر (حكايهٔ دكر) بركيده مايمون بولنوب وكمينك صويى آزه لوب هركس وصول ساحله قدر بالحساب والتخمين يومية بر رفنجان صويى ضرورى قناعت ايلدكلرندن مايمون صوسز قالور و بولنان خمرى ويررل كال عطشندن ناشى كركى كبى ايچر ومست اولوب ياتر قالور بعده ايلوب بنه شرابى ويردكلرنده ضرب ايتمشلر ايسه ده ايچمامش اولديغى دخى مطالعه اولنسه فهم وادراكنه وعلى قول طب طبيعنه بيوك دليلدر (دميرى

وصاحب التحفه يهقينك ابو هريره رضى الله عنهدن روايت ايلدكلرى اشبو خبرى يازمشلرشويله كه سوده صوقاتمغى سلطان الانبياء والمرسلين عليه الصلاة والسلام نهى بيورمشلر و بنى اسرائيل عهدنده سوده مثلى قدر صو قاتوب بيع معتادى اولان بررجلك مايمونى اولوب انكله كمى يه بنوب بريره كيدر ايدى اوأثناده بالهامه تعالى عباده مابه العبره اولمق حكمتيله مايمون اوقار يشق سوددن قزانديغى كار صره سنى الوب وديركنك ديپه سنه چيقوب وآچوب صاحبنك كوزى اوكنده ايچنده اولان التونلردن بربنى الوب دريايه وديكر بنى الوب سفينه يه اتەرق ايكى يه تقسيم ايله صره ده التونلرك نصفنى صويك حصه سنى بحره وسودك پاينى سفينه يه آتمشدر (قلت) اشته او حيوان غير ناطق عبرت بخش انسان عين ذهن انسان اولمشدر وسر جزا دنياده اولديغنه اشارت ايتمشدر همان جناب رب منان عزشانه جمله بى استغامتدن ايرميه آمين اشبو اطناب فقير ٭ وغير التقى يأمر الناس بالتقى ٭ طبيب يداوى الناس وهو عليل ٭ طعنى الجا ايدر ايسه طعن مذكور انجق واعظ غير صالحك حال نفسنى ياند ربوقسه منتصح اولميانلرك نصحى اصغا اولنمسون ديمك دكلدر وبويله اولمسى قاعدهٔ شرعيه يه مخالفدر زيرا شرعده ممنوع اولان شيئى اشلمامك نه شكل واجب ولازم ايسه طريقت محمديه وشروحنده ونصاب الاحتساب وسائركتب فقهيه وكلاميه ده يازدقلرى شروطه رعايت اولنه رق يعنى شروط مذكوره بولنديغى وقتده آخرين لسانا اخطار وپند ايتمك دخى واجب ولازم ايمدى ايكى واجبك بربنى تركده واجب آخرى ترك لازم كلميه جكى شرعا وعقلا ظاهردر عامل اوليان آخر عامل اولمينى اوامردن ايسه ايشله ونواهيدن ايسه ايشلمه ديمك اول ناصح غير عامله واجبدرسن نيچون ايشلميورسن ايشلمايك نصيحتنى طوتمام ديمك منافى هوشدر غاية مافى الباب اول ناصحه سنده ايشله دينور وعامل اوله رق اخطار ايدرسه تأثيرى بليغ وقوى اولور انتهى (خواص) جاحظ لحم قردك بدلى لحم كلب بدلنده بلكه اندن شر واخبثدر ديمشدر كه غالبا مرادى من جهة الطب والخاصه ديمكدر زيرا جهت اكللرنده اولان حرمتلرى دركار و بهردونك پاك اولماديغى آشكار اولديغندن باشقه خواص مطلبنده يازلديغى ومسئلهٔ شرعيه ده جاحظك سوزى عند الكل معتبر اولماديغى بديداردر (ابن سويددن منقولدركه مايمون ديشنى اوزرينه تعليق ايدن كيمسه يه نوم غلبه ايتمز واويقودن فزع دخى قيلمز ولحمى اكل جذامه نافعدر ودريسى اوزرينه اصيلان اغاجدن ضرر بردى دفع ايدر ودريسندن ياپيلان غربال يعنى قالبوردن بكيريلان حبوبك اكنى چكركه آفتندن سالم اولور ومايمون قانى اسيجاق ايكن ايچن كيمسه نك فى الحال دلى طوتولوب اخرس اولور ايمش ومايمون مسموم اولان طعامى كوردكده بالطبع قورقوب وصيحه ايدر ايمش (قلت) بارى تعالى وتبارك كوسترمسون برطعامدن وسوسه اولندقده يازيلان خاصه يه نظرا قبل الاكل هرچند احتمال ضرر عين ضرردر قاعدهٔ مسلمه سنجه اصلا تناول ايتمامك اهم اموردن ايسه ده مايمونه ارائه ايتمك احتياطدر اكر مايمونك برقيلى نائمك باشى آلته قونسه رؤياسنده اهوال مفزعه كورر ايمش (قزوينى عجايب المخلوقاتنده بركيمسه اون كون على الصباح مايمونه نظر ايلمسه او كيمسه يه مسرت كلور وهيچ محزون اولمامغه قريب اولور ورزقى وسعت بولور ونساءانى حب شديد ايله سورلر واستحسان ايدرلر ديمش ايسه ده دميرى قزوينينك بو كلامنده نظر وار در ديو تزييف ايتمشدر (قلت) تزييف مرقوم محزون اولمامغه يناشمق ووسعت رزق جهتلرندن بجا كوريتورسه ده مسرت وحب مذكوره بردن بره خواصدن اولان شى انكار اولنماز مكر دميرى تجربهٔ صحيحه ايله انلرى تجربه ايتمش اوله وانجام تجربه ده عدم تأثيرينى بوله (حكم) صاحب التحفه دميرينك عباره سنى بعينها نقلله عندمزده يعنى شافعيه ده قردى اكل حرام اولوب واشبو حرمتله حكمه عكرمه رضى الله تعالى عنه

وعطا ومجاهد وحسن بصری ومالكیه‌دن ابن حبیب دخی قائل اولمشلردر (واما امام مالك
وجمهور مالكیه حرام دكلدر واما جواز یعنی تربیه قبول برله شمعدان طوتدیغی وامتعه‌یی حفظ
ایدیكیچون جائزدر دیدیلر (وابن عبدالبر تمهید نام كتابنك اوائلنده یازدیغی اوزره بعد اتیان
الدلیل من الحدیث قردك حرمت اكل وعدم جواز بیعیله قائل اولمش و ذكر اولنان امساك
شمعه وحفظ امتعه منفعتنه منفعت مقتضیهٔ تامه دكلدر معناسنی بالاشراب جواب ویرمشدر
انتهی نقل الدمیری (قلت) اشبو مسئله‌ده اولان تفصیل استدلال ائمه‌یه اطلاع مطلوب ایسه
مرأت صحایف حیاة الحیوان وتحفه جلوكاه محبوب شیرین رفتار مردمك مطالعه اوله (صاحب
التحفه بعد تحریر النقل المرقوم مذهب منصور ابی حنیفه‌ده قردك حكمی قهستانی و ولوالجیه
وهندیه آسا شروح فتاوای معتبره‌ده اكل لحم قردك حرام اولدیغی مصرحدر (واما بیعی
ملتقی الابحرده اولوب مقدما دخی ترجمهٔ ذكری سبق ایدن * یصح بیع الكلب والفهد وسائر
السباع علمت اولا * عباره‌سی منطوقنجه جائز اولدیغی مستبان (وخانیه‌ده اولان * وبیع الفیل
جائز وفی القرد روایتان عن ابی حنیفة * عباره‌سنده امامدن جواز روایتی دخی مستفاددر یعنی
عدم جواز یعنده حصر یوقدر ودر المختار نام شرح معتبرده وهبانیه‌دن نقلا ما یعون ایله
تمسخر یعنی اكثریا قبطیلرك اجرا ایتدیردكلری لعب هر نه قدر حرام ایسه‌ده بیعنه مانع اولمیوب
بلكه شبره‌یی میكده جیلره واتخاذ خمر ایده‌جك نصاری ویهود وسائر ملل نصارایه بیع كبی
مكروهدر دیو مصرحدر (قلت) اشبو كراهت تحریمیه میدر یاخود تنزیهیه میدر وینلرنده
فرق ندر حواشی درمختار ایله سائر كتبه بهر حال باقوب وفقهادن صورمق لازمدر والسلام
(قنفذ) قافك ضمی وعلی لغة فتحی ونونك سكونی وفانك فتحی وذال معجمه ایله كرپی دیدكلری
جانوردر كه فارسیسی خارپشت در ومؤنثنه تا ایله قنفذة دینور وقنفذك جمعی قنافذ كلور وقنفذه
كیجه ایچره كثرت ترددندن عساعس دخی دیرلر وعس عینك فتحی وسینك تشدیدیله وعسس
فتحتینله كیجه‌یی اهل فساددن بری ایتمك ایچون طولشمق معناسنه‌در عربده بو مقوله امره مأمور
اولنه عاس دینور وبونك جمعی دخی عسسدر (قلت) بو صورتده عساعسك جمع الجمع اولمسی
یاقشور فلیراجع الی اللغات وابو الشوك كنیه سندندر (قلت) كما هو الظاهر فی ظهرها ظهورا
بینا لایحتاج مناسبته بالبیان وام الدلدل انثاسنك كنیه سیدر * وفیها احتیاج * وقنفذه انقذ
دخی دیرلر واشبو حیوان ایكی صنفدر قنفذ ارض مصرده اولور وفاره قدردر وبر صنفی ارض
شام ایله عراقده اولور (قلت) غالبا عراق عرب اولمق كركدر وبو صنف كلب قلطی مقدارنده‌در
(قلت) قلطی عربی وزننده انسان وسنانیر وكلابك غایت قیصه سنه دینلدیكی قاموسده محرردر واشبو
صنفینك فرقی فاره ایله جرذك یعنی جاموس ایله بقرك فرقی كبیدر (وبو حیوان آجقدیغنده
آصمه‌یه چیقوب صالقمی قطع واشاغی آتر بعده اینوب حوصله‌سی مقدارنجه یراكر یاورولری
وار ایسه صالقمك اوزرنده یوارلنوب ودیكنلرینه طاقیلان حبه‌لرله یواسنه كیدوب اولادینه یدیرر
وبو حیوان انجق برندن كیجه چیقار وحیات وافاعی اكلنه مولع ومائل اولوب حیه‌دن متوحش
ومتألم اولمازایمش یعنی یلانی قویروغندن طوتوب وباشنی ایچروسنه چكوب اوبله جه یدیكندن
حیه صوقمق قصدی ایله قیورلدقده براسع ایده‌جك بر بوله مبوب دیكنلرینه كندوبی
جاربعقدن غیری برنسنه ایده مدیكندن ودیكنلره جاربمق ایسه حیه‌یه عین ضرر اولمغله بو وجهله
صوقمه‌سنی قیدایتمزایمش واما اكركندوبی یعنی خارجه چیقاردیغی باشنی كاهیجه حیه صوقار ایسه
سعتریی اكل ایله ضرر سمندن بری اولور ایمش وكرپینك اغزنده بش دیشی واردر * قال
الدمیری والبرية منها یسفد قائمة وظهر الذكر لاصق بظهر الانثی * یعنی دمیری برینك بریسی

چیقلشمك قصد ایتدكده اركگنك ارقه‌سی دیشیسنك ارقه‌سنه ملاصق اولدیغی حالده ایاغه
قالقوب بو حالده جمع اولورلر ایمش دیمشدر (لكن صاحب المستطرف * وهو من الحیوان الذی
یسفد مباطنة كالرجل * یعنی كرپی انسان كبی مباطنه طریقیله اشیله جماع ایدن حیواندندر
دیمشدر كه قول مرقوم دمیری ایله بونك اورته سنده مباینت وچتاللق كورینور توفیق وتأویلی
سپردهٔ عهدهٔ اهل دقتدر (وكرپینك بش ایاغی اولدیغنی دخی صاحب المستطرف یازمشدر
(خواص) قنفذك مرارهسی قیللری یولنمش محله سورلسه من بعد اوراده قیل بتمز وكوزه چكلسه
بیاض عینی ازاله ایدر ومرارهٔ مزبوره كبریته قارشدیریلوب بهقه سورلسه زائل اولور
وشربی جذام وسل وزحیره نافعدر ودهن ورده قارشدیریلوب صمم قدیمی اولانك اذننه طاملداسه
ویرازایام اشبو تقطیره مداومت اولنسه برؤ كلور وقنفذك اكل لحمی دخی سله وجذامه وبرصه
ونشنجه ووجع كلایه نافعدر وملحی یعنی قنفذاتی صالموره سی داء فیله وجذامه منفعتلودر وفراشنه
كیجه اویقوده بول ایدنه دخی جیددر ودم قنفذ قودزكو بكك طلادیغی یره سورلسه وجعی
تسكین ایدر وشحمی مجذومه سورلسه نفعی واردر وشحمی ودخی دمی وروغن زیت یعنی
بونلر خلط اولنوب معقود عن النسایه یعنی باغلو اولان كیمسه مسح اولنسه باغی چوزیلوب مرامنه
ایرر (قلت) كل ذكری ضمننده جزؤمرادا اولمیوب معقودك مجموع بدنی اولمق كركدر (حمای
ربعی اولان كیمسه‌یه قلبی تعلیق اولنسه قطع ایدر وطحالی وجع طحالی اولان یعنی طلاغنده وجع
اولان كیمسه بال شربتیله ایچسه برؤ ویرر (قلت) طلاق ایچیلورنسنه اولمدیغندن قرینهٔ سابقه
وآتیه ایله غالبا قوریدیلوب یاخود یاقیلوب بونلرك مسحوقی شربت عسله قاتلمغله ایچیلور دیمك
خاطره كلور هرنه ایسه طبیب معرفتیله استعماله موقوفدر وطلاغنك كبابی اكلی دخی وجع طحاله
نافع ایمش لكن شربت مذكورینك تأثیری كبابدن اسرع ایمش (وكلیه‌سی یعنی بوكركی قوریدیلوب
ومسحوقنك بر درهمی قره نخود صویله ایچلدكده عسر بولی سریعا كیدررر (وبرسیفله قنفذ
اولدیریلوب واول سیفله باشی دخی قطع اولنسه سیف مذكور ایله انسان قتل اولنماز (قلت)
دمیرینك انسان اوسیفله قتل اولنماز دیدیكندن مقصودی نه ایدوكنی فقیر یله مدم یعنی خاصه
اوله‌رق من بعد آدم قتلنده اول سیف قوللنلمز دیمكمیدر یاخود انسان ضرب اولنسه دخی
بنه خاصهٔ معنویه اوله‌رق كسمز دیمكمیدر شقلرینك عقده‌سی ترجمه اولنان * لم یقتل به انسان *
دیو یازدیغی دقتلو وكسكین جارحهٔ عباره‌سی هرنه قدر شق اوله ادل كورینور ایسه‌ده ظاهرا
شق ایدوب شوشقدر دیو بكسوب اتمامشدر تأمل اولنه وسیف مذكور مجنون ومصروع
ومختل الدماغه تعلیق اولنسه نفعی واردر (واكر كرپینك صاغ ایاغی اوچی دیری اولدیغی حالده
كان بزی پارچه‌سنه صاریلوب حمای حاره وبارده مبتلاسنه اوستملی كیمسه بزده نولدیغی بیلیه‌رك
تعلیق اولنسه قطع ایدر (قلت) بو دخی قنفذك خاصهٔ معنویه‌سی اولدیغی ظاهردر وصاغ
النك طرناقلری ایله محموم تبخیر اولنسه كیدرر ایمش (قلت) دمیری قنفذك صاغ كوزنده وصول
كوزنده ومرارهسنده برازخواص دخی یازمشدر نظر اولنه واخطارده تصدیعمزدر كار ایسه‌ده
اشبو حیوان بابنده من اوله الی آخره یازیلو اولوب شرب واكل وطلا شقلری ایله استعمال
اولنه‌جق معالجاتی طبیب حاذق مجرب ایله كركی كبی مذاكره ایتمدكجه عمل ایتمامك اقصای بالدن
بلار یانیازدرو یشانهٔ فقیر اولدیغی روشن وبو بابده اولان رجای پیاپی پیوستهٔ رشتهٔ معذرت
التكراردر (حكم) دمیریدن ناقلا صاحب التحفه دیركه امام شافعی قنفذك اكلی حلالدر دیدی
وابن عمر رضی الله عنهما اباحتیله افتا قیلدی (وامام ابو حنیفه وامام احمد حلال دكلدر دیدیلر
(وامام مالكدن سؤال اولندقده لاادری دیدی یعنی توقف ایلدی انتهی (بنه صاحب التحفه

ولواجليه وهنديه وتحفة الملوكده حرمت اكل قنفذ مصرحدر (وقهستانی حشرات ارضدن
ورحمة الله سندی منسكنده محرمه وغیر محرمه قتلی حلال اولان هوام ارضدن عدایلدیلر
(و بحرالفقده ودرمختارده قنفذك یعنی اتفاقا جائز دكلدر دیو مصرحدر (وقنیه ده (ظم) رمزیله
قنفذك مطلقا اكلی حلال اولمیان شیلردن اولدیغی تفصیلاتیله محرردر دیمشدر (قلت)
احتیاطا قنیه یه وسائر كتب حنفیه یه نظر اولنه وائمهٔ مشار الیهمك استدلال ومباحثه لری دخی
حیاة الحیوان و بهجه وتحفه ده مكتوبدر ❊ حرف الكاف ❊ (كركدن) دمیری دیركه
جاحظ بو حیوانه كركدندن تسمیه ایتمشدر حمار الهندی وخرش دخی تسمیه اولنور قاموسده
كافك فتحی ورانك سكونی وكافك فتحی ودالك فتح وتشدید وآخرنده نون ایله در عوام ناس عرب
نونی تشدید ایدرلر دیو محرردر (وصولجان وزننده كركدان دخی غلط مشهور اولدیغنه لهجه ده
اشارت اولنمشدر وفارسیسی غیور وزننده خنوردر و بوینوزینه دخی خنوردیرلر (وحیوان مذكور
فیلك دشمنیدر و یری بلاد هند ونوبه در یعنی قره لردایدر وجثه سی جاموسك دوننده در
وفرس ایله فیل بینلرنده متولد اولدیغی دخی منقولدر و باشنده ایچی طولو وكوكی قوی واوجی كسكین
یالكز بر بوینوزی واردر تقلندن باشی یوقارو یه قالدیره مز واو بوینوزایله مع الفیل مقاتله ایدوب
اوقرنك یانده فیلك نابلری مفید اوله مز وقوجه فیل قهرندن قورتیلوب قورتوله مز (وقرن
مذكور طولا بچلسه وشق اولنسه ایچندن سیاه ایچره بیاض اوله رق طاوس وآهو وانواع
طیور وشجر وصورت بنی آدم ودخی سائر عجایب نقوشدن صور مختلفه خروج وظهور ایدن كه اندن
سر بر ملوك اوزره سنجه لر وقوشاقلر تصنیع ایدرلر وغالی اثمان ایله آلنوب صاتیلور (قلت) بو فقیر بوندن
اون سال مقدم سفارتله ایرانه واردیغمده تحف فروشلرندن تحف رنكنده برفص خاتم ایله غروش
جرمنه قریب برقوشاق باشی آلدمكه جوهرلرینك ایچنده بقدرته تعالی قره قلم شكلنده هندسه سی برنده
اوله رق قهوه رنكنده دوردن كور بلور صورتنده نهركنارنده واقع درخت بلند سایه دارلر وچمنزار
نقشی مسباندرالآن جلوه كاه انسان عین عبرت ومفید وتقدیس وتمجید رب عزتدر فسبحان الله
العظیم علت حكمته وشملت قدرته (قلت) مفردات طبی یازركبدن مالایسع الطبیب جهله)
نام كتاب معتبر عربی السبكده كركدن برحیوان هندی بری اولوب جثه سی سبع متوسط
مقداری به بالغ درلكن رنكی سیاهدر و باشنك اورته سنده كوكی قالن وطولانی قرن واحدی واردر كه
بر بچق ذراعه قدر ممتد اولور واوجی اكنه كبی كسكیندر و بو حیواندن فیل قورقار اوزرینه وارمغه
جسارت ایتمز وتقار بنده فیلی قتل ایدر و بعض اطبا جزع بو قرندر دیمش ایسه ده بو قول صحیح
دكلدر وقرن كركدانك طبده نفعی اولمیوب فقط تو تسبسندن هوام وسباع قچارلر وشحمی بدنه
سورلسه مهابت ایراث ایدر انتهی (وینه مالایسعده جزعی برحجر معروفدر وحالندن ظاهر
اولدیغی اوزره معدنی اولمیدر یمن وحبشه دن جلب اولنور واجودی یمنی مشطب زیتی
اولانیدر وعلی قول جزع اورارده اولان بردابه نك بوینوزنده بولنور وغایتله فتی ومجلادر مسحوقی
دیشلره سورلسه زیاده سیله جلا ویرر واندن خاتم اتخاذ اولنوب طاقلسه هم وحزنی آرتورق
وقورقولی دوش كورمك وصاحب خاتم ایله ناس میانده خصومت چوغالمق و برطفله تعلیق
اولنسه لعابنك سیلانی چوق اولمق واندن اتخاذ اولنان اناء وكاسه ده ایچیلوب واكل اولنمق نومی منع
ایلمك ووضعده زحمت چكن خاتونك صاچنه صارلدقده ولادتنه سهولت كلمك خواصندندر دیو
تأثیراتی تعریف و بیان اولنمشدر (هر نقدر كركدان وخصوصا بو جزع عده قلم فقیر كوزه لك قیلدی
ایسه ده فوائددن خالی ولاسیما جزعك تسهیل ولادتده خاصهٔ نافعه سندن باشقه لری قاجنه جق
مضرات اولدیغندن ❊ عرفت الشر لا للشر ولكن للتوقی ❊ عبارهٔ معلومه سی اقتضاسنجه عباد الله

بیلوب اوطاشی یانلرینه اوغراتمسونلر رجاسیله اختیار اطناب اولنمشدر نظمه كوره بونیت مدار عفو
منصفیندر (واهل هندزعمنجه حیوان مرقومك بولندیغی یرده اطرافنده یوز فرسخ محلدنبری
اولان یرده كركدان هیئتدن حاصل هر بدن جنس حیوان بولنماز ایمش (وینه هندیلر سوزنجه
بو بوینوزینی فیله طاقوب یوقارو یه قالدیرر ایمش (قلت) بعضیلرندن استماع اولندیغنه كوره
بعضا بو بلوزینه طاقدیغی فیلی جفره مبوب كندوفرانجی اولان اونقیل یوك باشنه بلا اولوب
سبب هلاك اولور ایمش ❊ كندی قزاندی دوشسه نوله دیك نكبته ❊ وبونوعك دیشلری فیل
دیشیسی كبی جلنی یدی ییل بطننده طاشیر وولدلری دیشلری وقرونی وحافر یعنی طرناقلری
بتمش و چیقمش وقوی اولدیغی حالده خروج ایدرلر ایمش (و وضع حملی قریب اولدقده
ولدینك مصدرندن باشی چقروب وشجرد الری اطرافندن یوب ینه سر ینی شكم امنه چكمك كبی
افعال وتصرفی منقول ایسه ده جاحظ معتزلی رد وانكار ایتمشدر نقل مزبور متواتر اولمادیغیچون
انكار ایتمش ایسه ده برنده درلكن احتمال وقوعی درجهٔ امتناع ذاتیدن دور وداخل دائرهٔ امكان
اوله رق قدرت قدیمهٔ ازلیه یه تعلق صحیح ایدوكی مسلم اهل انصاف وشعوردر (وجنس حیوانده
بو بوینوزینك اوجی مشقوق كركداندن غیری یوقدر (و بو حیوان دخی بقر و بعیر وغنم كبی
اجترار ایدر یعنی كویش كتورر و اوتلق ییز لكن انسانه بالطبع عداوتی شدیددر كه رایحهٔ
انسانی شم و یاخود حركتنی كوش ایتدكده ازار و بولدیغی كبی انجق اتلاف ایدوب اندن برشی
اكل ایتماز (ورمخشری قولنجه دیشیسنه تا ایله كركنده دینور ایمش (ابو عمرو بن عبد البرك
كتاب الاعمده یازلدیغی اوزره قرن كركداندن تصنیع اولنان قوشاق اهل چین میانده بر وجه
محرر معتبر اولوب برمنطقه سی دردیوز بیك مثقال آلتونه النور ایمش ذهب دخی چین ده هین
اولوب حتی دابه لرینك دیزكینلرینی وكلابلرینك زنجیرلرینی آلتوندن یاپدیررلر ایمش (خواص)
(دمیری علی رأس قرنه شعبة مخالفة لانحناء القرن ولها خواص عجیبة وعلامة صحتها ان یری
منها شكل فارس و لایوجد تلك الشعبة الا عند ملوك الهند ❊ دیمشدر كه مآلی كركدانك قرنی
رأسنده قرنك انحناسنه مخالف برشعبه سی واردر كه خواص عجیبه صاحبیدر یعنی قرنی سیف
واری اكریجه اولمغله شعبهٔ مذكوره اشبو اكریلكه مائل اولمیه رق قار شوسنه طوغرو كه
سر قرنی ایله شعبهٔ مذكوره بر بره كلسه تصورده یالق قویروغی صورتنده اوله جغی ملاحظه
اولنمشدر و بو شعبه دن شكل مرسوم شعبهٔ قرن كركدان اولدیغنه
علامت و شاهد صحتدر وغایت ذی قدر وقیمت اولدیغندن نزد ملوك هندده بولنور (قلت)
عبارهٔ مرقومهٔ دمیری عاجزانه بو وجهله ترجمه اولندی برنده ایسه نه خوش والا كرك بورانك
وكرك سراپا ترجمهٔ دور یشانه تصحیحنه همت هر خیر خواهدن كدار كبی نیاز فقیردر (وقرن
مذكورك هر عقدی حل ایتمك وقولنجه مبتلا اولان النه آلدیغی آنده شفایاب اولمق ووضعده
زحمتكش اولان خاتونلر طوتدیغی كبی طوغورمق وطاشیانلر بد نظردن سالم اولق وتعلیق
اولنان اسب سور چامك خواص معنویه سندن اولوب اسیجاق صویه قونوب ترك اولندقده
تیر بد ایدر (وحیوان مرقومك صاغ كوزی بركیسه یه تعلیق اولنسه اندن كافهٔ آلام زائل
اولوب اكا جن وجیه لر تقرب ایتمز وصول كوزینك تعلیقی نافض حمایه نافعدر وجلدندن
یعنی دریسندن اتخاذ اولنان تجافیفه قلیج كار وتأثیر ایتمز (قلت) تجاف كتاب وزننده جنك
كوننده آته كیدردكلری و بعض دلیرلرك كیدیكی زره اوله جقدر (فائده) سالف الذكر ابن عبد البر
كتاب مرقومنده كتورمشدر كه صین یعنی چین اهالیسنك رنكی صاری یه مائل یاضدر وفطس
الانوف یعنی برونلری یصی و یابواندروم قوملرزنانی حاشا مباح عد ایدوب او بابده برشئی انكار

اید وب کریه کورمزلر ومیراثده دیشی یه ارککدن زیاده میراث ویررلر وشمس برج حمله دخولنده عید اید وب بدی کون ییرلر ایچرلر واقلیم چین واسع اولوب اوچیوز قدر شهری مشتملدر واقلیم مذکورده عجایب کثیره واردر وابتداء عمرانی عامور بن یافث بن نوح علیه السلام عهدنده در عامور ارض مذکوره یه نازل اولوب کندو واولادی مداین وبلاد بنا وعجایب اعمال وانشا ایلمشدر مدت ملکی اوچیوز سنه سور وب بعده اوغلی صاین بن عامور ایکیوز ییل مدت ملك قوم وجمهور اولمشدر واقلیم مذکوره صین تسمیه سی صاین مناسبیله در صاین عهدنده باباسی عامورك صورتنده آلتون سریر اوزره آلتوندن تمثال دوزدیر وب تمثال مذکورك تعظیما اطرافنی کندوسی وقومی طولاشور وعبادت ایدر اولوب جمیع ممالکده صورت مذکور اوزره عمل ایلدیلر وبوقوم آیین صابئین اوزره ایدیلر (قلت) لکن بعض تاریخده چینده ملت بیضاء اسلامیه دن وسائر مللدن طوائف اولدیغی مسطوردر خواندمیر ومیرخواند که پدر وپسردر سبك فارسیده اولان حبیب السیر وروضة الصفا نام تاریخ معتبر نادر کبیر واکبرك مؤلفلریدر انلرده چینك بعض تفصیلاتی واردر مطالعه اولنه ومتأخریندن جغرافیا یازوب ویازمقده اولنلر ایله انلرك تحریراتی دخی اطلاع احوال اقالیم حقیقیه وعرفیهٔ عالم فائده لو شی اولدیغندن کوزدن کچریله (واینه ابن عبد البر صینك ورامنده برازام واردر که انلردن برقوم عریاندر که وقیللر یله بوریبورلر (قلت) شعور ایله بورونمك حیوان جلدی کبی بدنلری تویلی اولمسن کوستر (وبرقوم دخی قزل یوزلی وقزل قیللیدر (وبرقوم دخی واردر که کونش طوغدیغنده مغاره لره قاچوب غروبنه دك چیقمزلر وبعکلرینك اکثری کشنه یعنی منتره بکزر برنبات وسمك یجردر دیوب بعده یأجوج ومأجوجی ذکر وبونلر یافث بن نوح علیه السلامك اولادندندر دیوب کتاب الامی حضرت ختم الانبیاء والمرسلین ورسول کافهٔ سکان عالم وثقلین صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز لیلهٔ معجزه ارای اسراده جانبلرندن اجتیازلرنده انلری دخی تفهیم ایده چکلری لغتلری ایله دین واسلامه دعوت بیورروب لکن اجابت ایتیوب استکبار ایلدکلرینه روایت وخبر ایله ختم ایلمشدر (قلت) مذکوراتك جمله سی ممکناتدن داخل تحت قدرت قدیمهٔ ازلیهٔ الهیه اولدیغی بی اشتباهدر (وماذلك علی الله بعزیز حکیم) صاحب التحفه حیاة الحیواندن نقله تتبع شدید واکید وسؤال عدید ایله بیله بن حکم کرکدانه تعرض ایدر کیمسه یی کورمدم لکن ظاهر اولان حل اکلیدر زیرا کرکدان اوراق شجر ییر وکوبش کتورر وبروجه محرر انسانه اولان عداوتی حلنه مانع دکلدر که ضبعك دخی عداوت مذکوره سی درکار ایکن اکلی حلالدر اکر برمنوال مشروح فرس ایله فیل بینلرنده تولد ایتمش یعنی باباسی فرس واناسی فیل اولدیغی ثابت ومتحقق اولورسه حرام اولور لکن بوقول بعیددر دیمشلردر صاحب التحفه اشبو نقلی ذکرندنصکره ظاهر اولان مذهب حنفیده علی الاطلاق حلال اوله مز بلکه اناسی جانبنه نظر اولنور اکر اناسی فرس ایسه فرس حکمنده در واماامی فیل ایسه اتك حکمنده وفرس وفیلك حکملری دخی مرور ایتمشدر باقیلوب عمل اولنه (قلت) هرنه قدر هرکسه کوره کرکدان اتی بولوب اکل ایتمك امتناع عادی ایله ممتنع ایسه ده اتنك واعضا واجزاسنك مسئلهٔ شرعیه سنی دخی بیلمك علی طریق الکفایه واجب وعلی الاطلاق علم ودانش اعلای مفاخر ومناقب ومایه التمیز انسان اوله جق ونیلی حده شایان اقصای مطالب ومآربدر (کرکی) طورنا دیدیکمز طیر کبیر معروفدر که اشبو عربیسی کاف اولانك ضمی وثانیه نك کسری ورانك سکونی وآخرنده یاء مشدده در وقاموسده غرفه وکلنك وقسام وفانك کذلك کسریله قرنه دخی دیرلر وکرکینك جمعی اولنده کی کافك فتحی ویاء مشدده ایله کراکی درکه طورنالر دیمکدر (ابو عریان)

(ابو عینا) (ابو العیزار) (ابو نعیم) (ابو الهیصم) (کناسیدر (بعضیلری اهل لغتك صوقوشلرندن بو ینی اوزون اولان قوشدر دیو تفسیر ایتدکلری غرنوق بودر یعنی کرکیدر دیدیلر (وکرکینك رنکی اغبر یعنی توزرنکلی وساقلری طویلدر کرکینك ارککی چیفتلشدیکی هنکامه ده دیشیسی اوطورمیوب عصفور کبی اشیله ایشی سر یعنا کوررد وبوحیوان دخی بالطبع رئیس اتخاذ ایدوب ایشلرینی اتباع ایله کورولر وسدی اولمیوب تناصر اوزره دیرلر وسوریسی متفرقا طیران ایتمیوب صف واحد اوزره اوچارلر وپیشلرینه اوچارلر ایکن ربیسی رئیس کبی تقدم ایدر وجمله اکا تابع اولوب یعنی اصل وضع طبعی اوزره مبتدایه خبرك تعاقبی کبی اومقدمه جمله صف تالی وتابع اولوب کندیکی بوله کیدرلر ودغدغهٔ پریشانیدن سلامت بولوب واصل مقصد اولورلر وبویله جه برازطیراندنصکره بالالهام قنغی سره مبنی ایسه صنفی بوزمیه رق یرلرینی دکشدیره رك بنه متبوعنه تبعیتله مرحله یه ومبیته واررلر (وبوهیئت اجتماعیه واتباع دخی بالطبع خوف اوزره اولدقلرینچوندر دیمشدر (قلت) اشبو حاللرینه اطلاع وضع وحرکتلرینی مشاهده دن اولمق کرکدر پس خوف مذکوره بناء برنزول ایلدکلرنده نوملرنده بریرلرینی نوبتله محارسه ایدرلر یعنی بری نائم ویانده کی قائم اولور وقائم اولان بالطبع کویا یعقذان اولدیغنی بیلدرنلر بوللو صوت عجیب لطیف ایله صوت ایدر (وطیر مذکورك منزل ومبیتلرنده برد کشدیرملری وبالون کبی جوهوانك دورنده طیران ایلملری خوف مذکوره دن ناشی اید وکنی یازمشلردر ویاورولری یوقدر ابو یننه برواعانه لری طیرمرقومك دخی طبعنده واردر ووطواطده دخی بوایو خصلت واردر که قلم فقیرایله ان شاء الله تعالی مستطرفه درج اولنور حتی کشاجم اغب شاعر بلیغ فاضل بومعنایی اخذ ایله پسرینه پنده اشبو قطعه یی کوزل سویلمشدر * اتخذ فی خلة فی الکراکی * اتخذ فیك خلة الوطواط * انا ان لم تبرنی فی عناء * فبری ترجو جواز الصراط * مفهوم قطعه ظاهر بلکه عبارهٔ قطعه اهل دانشك از برنده بولنه جغی متبادر خاطردر (احوال حیوان یازنلردن بعضیلری کرکی سماده یاوری چیقررو یاوروری یره دوشمز دیمش ایسه ده مرقومی ثقاة مورخین تکذیب ایلدیلر (قزوینی طورناطیری خسف ارضدن خوفا یعنی بریار یلور یاته رم قورقوسندن براوزرنده ایاغنك برینی قالدیروب وطوتوب ودیکرینی خفیفجه باصوب بویله جه آهسته یورر دیو یازمشدر (دمیری مرحوم ذکری اتی مالك الحزین مطلبنده بوخصوصه بعض کلام واردر ان شاء الله تعالی ذکر ایدرم دیمشدر بعنه تعالی اوراده ترجمه اولنور (فائده) سهیلی یانجه حضرت خاتم الرسالة والنبوة صلی الله تعالی علیه وسلم وبارك وکرم عادت عظمای قریش اوزره بنی سعد قبیلهٔ مقبوله سنده سود والده سی نزدنده برکت بخش قوم کرام ایکن بحکمته سبحانه واقع اولان شق صدر ناف سعادت صدر رسالت وغسل درون انوار مشحون وقلب همایون ووضع خاتم نبوت خدمت شرف ماسنه مأمور کرکی صورتنه تمثل ایتمش ایکی ملك مبارك اولدیغی دخی مرویدر (دینوری نك مجالسه سی اوائلنده یازلدیغی ومستدرکده محرر اولدیغی وحافظ قطب الدینك ذکری وسیر ابن هشام ایله حاکم وترمذی نك مناقب نام کتابلرنده تحریرلری اوزره مأمورلرك کیفیتلری وختم شریفك وصف ومقداری جهتلرنده اولان روایات آخر حیاة الحیوان دمیری ده تفصیلا بیان اولنمشدر مراجعت ومطالعه اولنه وباصره یه استجلاب انوار قیلنه (سهیلی دیرکه رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم وسوسهٔ شیطانیه وکافهٔ اخلاق غیر حسنه دن معصوم ایکن شق ناف ایله غسل درون وقلبله تشریف بیورلمسنده حکمت محضا امته اعتبار ایلملری یعنی عبرت الوب قلبلرینی تعیین وتعلیم شرعله تطهیر وتصفیه ایلملریله تنبیه وتخفه دخی حکمت قلب اعجاز آرای نبوی علی صاحبه الصلوات والتسلیمات حکمت

ویقین ایله املایپورلغله مسك ایله املاقلنان قاب اوزرینه ختم وضع اولندیغی کبی تعظیماً لشانه
ختم وضع بیورلدیغنه اشارتدر (وواقعا رسول خدای چاره‌ساز عزوجل سرنبوت ایله عصمت ایله
ممتاز ایسه دخی بنی آدمده موقع وسوسهٔ شیطان قلبدر و بو مدعایه (ضفدع) مطلبنده دخی
ذکری مرور ایدن اشبو روایت شاهد صادقدر (روی میمون عن عمر بن عبد العزیز رضی الله
تعالی عنه ان رجلا سأل ربه ان یریه موضع الشیطان منه فاری جسدا کالبلور یری داخله
من خارجه والشیطان فی صورة ضفدع عند کتفه یحاذی قلبه له خرطوم کخرطوم البعوضة
قد ادخله الی قلبه فاذا ذکر الله تعالی العبد خنس (قلت) موضع وسوسهٔ شیطان قلب بنی
آدم اولدیغی کرك اشبو روایت وکرك سائر آثار دلالتیجه ظاهر وکال انسانیت دخی جامع صغیرده
مضبوط اولان حدیث شریفده واقع (الا وان فی الجسد مضغة اذا صلحت صلح الجسد کله واذا
فسدت فسد الجسد کله الا وهی القلب) حدیث حکمت تحدیثی منطوقنجه اول مضغه‌یی اصلاح
وتطهیر وتصفیه حصول بوله جغی یعنی اساس مصلحت کال انسانیت مصفی ومنور اولان قلب ایدوکی
باهر و بو شاهد تصفیه دخی افراد رجال یعنی مظهر تجلی خاص الهی اولوب اویسیان تسمیه اولنان
ذواتدن بولنیان ذوات حقلرنده محقق مشهور ملا شمس الدین فناری‌نك روح الله تعالی روحه مفتاح
الغیب صدر قنوی قدس سره شرحنده سرد ایلدیکی براهین ودلائل متعددهٔ عقلیه ایله بیان ایلدیکی
اوزره سلسلهٔ نسبی وسائط عارفان بالله ایله مربوط دست اعجاز پیوست ارشاد ختم نبوت علیه
الصلاة والسلام اولوب سالك شاهراه سنن محمدیه ومالك ملكهٔ فیوضات احمدیه اولان مرشد
کاملك همت تربیه‌سیله مرئی مرآت شهود اوله جغی نزد ذوی الادراکده کالشمس فی السماء بدیهی
اولدیغی وارد هر خاطردر اللهم یسر لنا آمین (دمیری مرحوم اشقاق صدر رسالتپناه علیه
الصلاة والسلام ایکی دفعه حاصل اولمشدرکه بری ذکر اولندیغی وجهله هنکام صباوتده
ودیکری بعد البعثه لیلهٔ شریفهٔ اسراده دیوب و بو خصوصی صحیح بخاری ومسلمده اولان
حدیث شریفله اثبات وحدیث مرقوم ایله سائر روایات دخی ذکر ایتمشدر * استرایسك اکر وقوف
تمام * اومحله نظرده قبل اهتمام (خواص) طورنا اتی بارد و یابسدر ودسمی یعنی چرویشی
یوقدر اعلاسی طوغانك طوتدیغی طورنادر کبده نفعی واردر لکن سیئهٔ الهضمدر یعنی کوشت
کرکی کبی معده‌ده کرکی در کرکی وار ایسه ترنجمی کبی حار تخم وحبوب ایله یومشاق اولنجیه‌دك
پشرمك کرکدر و بو بله‌جه طبخ اولنور سه ضرری دفع ایدر ولحم مرقوم دم غلیظ تولید ایدر یعنی
قانی غلیظ وقالن ایدر اکلی مزاجنده حرارت اولنلره خصوصا کنجلره موافق ومناسبدر وقیش
وقتی یمنسی کوزلدر واکلی اوزرینه حلوای عسلیه ایله طاتلیلنمق مختاردر که خروجنی تسهیل
ایدر یعنی مدار هضمیدر انجق بر و یاخود ایکی کون آشری اکلی طبا واجبدر وذبحند نصکره
ایاقلرینه طاش باغلیوب وتعلیق ایله براز زمان یعنی بوزلمیه جق مرتبه‌یه دك طور دیرلورسه
لحمنده‌کی غلظت کیدر و یومشاق وکوزل پشر وهضم اولنور لحمی کرکی لحمی کبی
غلیظ اولان حیوانلر بعد الذبح فی الحال پشرلیوب بو بله‌جه هوالندرلدقدنصکره طبخ اولنسه
سریع الهضم اولمغله بو قاعدهٔ طبیه حفظ اولنوب دائما اجرا اولنمق کرکدر دیو دمیری تأکید
ایلمشدر و بو طیرك مراره‌سی نافع قرعدر وقرع برعارضه ایله صاچ دوکلمکه وکللکه دیرلر ومرارهٔ
مزبوره دماغیله برابر زیتیه قارشدیریلوب نسیانه مبتلا بورننه چکسه اونوتدیغن تذکر ایدر وینه
مراره‌سیله قلبی زیتیه خلط اولنوب کذلك چکلسه مادهٔ تذکردر و بر کیمسه که تننده توی بتماسنی
سورسه بر مقدار رازیانه آلوب واول مقدار طورنا ایلکیله برابر دوکوب اومسحوقی بدننده توی
نابت اولماسنی اختیار ایتدیکی یره طلا ایلسه او یرده شعر طلوع ایتمز واندهٔ بته جك موی کونش

یوزی کورمز انتهی ماقاله الدمیری (صاحب التحفه تذکرهٔ داود طبیب وعین الحیاتدن نقلله دیرکه کرکی
غرنوقدر اوزه بکز رحدت لمعانده اوله رق رمادی اللون قلیل اللحم صلب العظم احیانا صو یی
مأوی ایدر ابن الذنب برقوشدر که طبیعتی آخر درجهٔ ثانیه ده حار یابسدر بدنی تشدید وقولنجی
حل ایدر دماغی مراره‌سیله معادهن ذنبقله تسعیط اولنسه مجرب اولدیغی اوزره نسیانی کیدررر
وصقالی کچ اغردر انتهی (قلت) بونده دخی مشورت طبیب خصوص اهمی نسیان اولنجه
یعنی چکلدکدنصکره تذکر اولنه جق حالته واردیرلیه (قلت) زنبق اغتده روغن یاسمن دیو
یازیلودر لکن بعض نسخ حیاة الحیوانده ژیوه معناسنه اولان زیبق نقطه زنده کورلدی بو صورتده
تحقیق بهر حال طبیب حاذق مذاکره سنه موقوفدر (حکم) دمیریٔ شافعی بلاخلاف اکلی حلالدر
دیمش وشافعیه‌دن عبادینك بعض کلامی عدم حلنی ایهام ایدر دیبن کیمسه نك کلامی وهم محض
وواهیدر دیو رد ایلمشدر (صاحب التحفه مذهب شافعیده بلاخلاف حلال اولدیغن بعد الذکر
فتاوای هندیه‌ده دخی بو بله‌جه مصرحدر دیوب مذهب حنفیده دخی حلال ایدوکنی بیان ایلمشدر
(کبش) مستطرفده ذکری مطویدر لکن حیوان طوقوشمنك حکمی بیلمك مصلحتی وسیادمیری
بونك ضمننده براز فوائد یاد ایلمکله اول خصوص ایچون درجنی نیاز توفیق باری تعالی ایله بو فقیر
دیك مطلبنده تعهد قلمشیدی حمد الله تعالی حدیث شریفده ‌لنك واوك اتکاء عصای توکل ایله
راه ترجمه‌یه سلوك برله باقدار الهی حرف کافهٔ کافهٔ عبش اخضر ایله یتشمکله شکرا لله سبحانه اجمال
آتیٔ منویه‌یه براغلیوب تحریرینه بسمله کش مبادرت اولمشدر اللهم یسر لی اتمامه وتحریر سائر الاثار
آمین (کبش مرقوم کافك فتحی وحرف بانك سکونیله قیونك ارککی اولان قوچدر فارسیده کشن مبش
دیرلر کذا فی قانون الادب وغینله ایله غوج دخی لغت فارسیه‌در (دمیری دیرکه کبش قنغی یاشده اولورسه
اولسون فحل الضأ نه دیرلر وعلی قول ایکی وقول آخر اوزره درت یاشنده کبش دیرلر وجمعی
همزه‌نك فتحی وکافك سکونی وباء موحده‌نك ضمیله اکبش وکافك کسریله یعنی کتاب وزننده
کباش کلورکه قوچلر دیمکدر وکبش املح ایله توصیف اولنورکه بیاضی سیاهندن چوق و یاخود
نقی البیاض اولان قوچدر (خواص) قوچك خصیه‌سی یعنی طوبره‌سی کباب ایلیوب واو یقوسنده
فراشنه بول ایتمکه مبتلا اولان اکلی ادمان ایلسه اودرددن قورتیلور وطوغورمه‌سی عسرت
اوزره اولان خاتون قوچ شحمیله بقره شحمنی الوب و بر برینه قارشدیروب تحمل ایلسه یعنی معناسی
معلوم اولدیغی اوزره طوتونسه سهولتله تولید ایدر وکلیه‌سی طمرلری ایله قوپاریلوب کونشده
قوریلدقدنصکره روغن زنبق ایله اذابه اولنوب یعنی اریدیلوب مکان مو یه طلا اولنسه
چیقمازومراره‌سی عمه‌یه سوراسه سودی کسر فلیراجع الی الطبیب (دمیری مرحوم بورادهٔ عرق
النساعلتنه طب مأثور اولمق اوزره نه بیوك ونه کوچك اولان کبشك الیه‌سی یعنی قویروغی الثوب
واوج پای قلنوب هر بر پایی اوج کون علی الریق اریدیلوب ایچلدکده شفادر معالجه‌سی حاکم وابن
ماجه‌دن مروی ایدوکنی وعبد اللطیف بغدادی اشبو معالجه بادیه نشین اعرابه صالحه‌در که انلره علت
مزبوره یبوست مزاجلرندن حاصله اولمشدر دیدوکنی ذکر ایتمشدر که عبد اللطیفك قول مذکورنده
فن طبیده علاج مرقوم مزاج مذکوره اصحابنه تخصیص مقصود عالی اولندیغنی اشراب ملحوظدر
فتأمل (فائده) دمیری دیرکه اعلام اهل عرفاندن صاحب الخواص المشروعه یونی نور الله تعالی
قبره لمعة النورانیه نام اثرنده اشارهٔ ارای مشکاة البیاندرکه اکر انسان العیاذ بالله تعالی
قتل وتعذیب وسائر دواهینك نفسی اوزرینه وقوعندن خوف ایدر ایسه اضحیه ده اولدیغی کبی
عیوبدن سالم بر سمین قوچ الوب خالی اولان موضعده قبله‌یه موجهاً * اللهم هذا لك ومنك
اللهم انه فدای فتقبله منی * دعاسنی اوقویوب بعده ذبح شریعله اداسز ذبح ایدوب ودمنی

اوزرینه بر احد باصیمسون دیو بر چقوره کوموب و اوزرینه تراب چکوب بعده مجموعنی التمش
قطعه‌یه بولوب واصلانه کندو یوب ونه اوزرینه اتفاق واجب اولنلره یدیروب واالتمش قطعه‌یی
فقرایه ومساکینه تفریق وتقسیم ایلدکده اول خائف اولان کیمسه یه کبش مذکور فدا اولوب
قورقدیغی شیلر جهتندن اصلا نفسنه بر مکروه باذنه تعالی اصابت ایتمز واشبو مستمدا من المولی
عزشانه وتعالی ایفا اولنان ذبح واطعام فقرا ودعا مجرب ومعمول به‌در والله المحسن لعبده المنعم علیهم
(قلت) بوراده اولان مساکین مسکینک جمعیدر ومسکین دخی فقیره وحالی فقیردن زیاده پریشان
اوله یعنی فقیر قوت یومیه‌سی اولان ومسکین قوتی مذکوری دخی اولمیان دیمکدر (ودخی بونی
دخی یازمشدر که اکر بر کیمسه مار البیان تخاوفک دوننده یعنی المردن خفیف قورقودن سلامت
رجاسیله التمش مسکینه حل و نفاست جهتلریله افضل طعامدن اطعام ایده وانلری طویوره
وعند الاطعام * اللهم انی استکفی هذا الامر الذی اخافه بهم هؤلاء واسئلک بانفاسهم
وارواحهم وعزماتهم ان تخلصنی مما اخاف واحذر دعاسنی مرفوع اجابتکاه الله عزوجل ایده
فانه یفرج عنه * بحوله وقوته سبحانه کدر خوف مذکوردن مرآت صدری جلای انفراج
بولور ومرادی حاصل اولور و بو دخی متفق علیه ومعمول به واهل طریقت علیه دن مستفیضدر
ولله الحمد والمنه انتهی (قلت) اخذا من الامالی فی الاعتقاد * وللدعوات تأثیر بلیغ *
* وقدینفیه ارباب الضلال * امور مشروعه ومباحه ضمننده درکاه حقدن استنصار دیمک
اولان بومقوله خواصک یعنی ادعیه وصدقه نک جواز و تأثیری بی اشتباهدر کما بینه الاعلام
فی آثارهم (حکم) مقدما ضأن حکمنده بیان قلندیغی اوزره ضأن دیمک اولان اشبو کبش
بلاخلاف عند الائمه حلالدر لکن مناطحه کباش یعنی قوچلری طوقوشدیروب و دوکوشدرمک
بین البهایم تحریشدن نهی بابنده ابوداود وترمذینک ابن عباس رضی الله تعالی عنهمادن روایت
ایلدکلری حدیث شریف موجبنجه حرامدر و تحریشی اهل حدیث بعض حیوانی بعضیسی
اوزرینه تهییج واغرادر قوچلر وخروسلر وسائر حیوانلر بینلرنده اجرا قلندیغی کبی دیو شرح
وبیان ایلمشلردر (قلت) اهل لغت ناسی وکو پکلری بر برینه قشقر دوب اوغراشدرمق
وطلاشدرمقه دیرلر ومهارشه وتهریش دخی ها ایله بومعناره در دیو بیان قلمشدر (وشافعیه دن
حلیمی اشبو مناطحه حرام وممنوع اولوب بونده بر احده اذن شرعی یوقدر یعنی بر کیمسه
بوخصوصده مرخص دکلدر زیرا محارشه‌ده حیوانلرک هر بری آخرندن متألم ومتأذی ومجروح
اولور واو محرش اولان کندو الیله فعل تحریشی اجرا ایتسه ده یعنی الی یا طیانغلی اوله رق
یاخود حیوانک بوینوزی صوله سنی صاوشدرمه ده تبردستلک ایده رک و یاخود النه تخته وسائر
سپر ایده جک نسنه بی الوب انکله حیوانه حمله و کندویه دعوت ایده رک محارشه ایتسه دخی
بنه حرامدر هکذا فی حیاة الحیوان والتحفه * عند النطاح یظهر الکبش الاجم * امثال عربیدن
اولدیغی حیاة الحیوانده مبیندر ومفادی طوقوش هنکامنده بوینوزسز قوچ ظاهر
اولور دیمکدر (قلت) امثال میدانیده و بعض نسخ محاضراتده (یظهر) یدلنده (یغلب)
و (کبش) بدلنده نسخه دیکر اوله رق (تیس) دخی واقع اولمشدر عبارهده ظاهر اولان معنی اوزره
یغلب فعلی مجهول اولمق اقتضا ایدر فتأمل (ومثل مذکور قرینه یعنی جنک ایلدیکی
کیمسه‌یه اعداد ایتدیکی شی وسبب ایله غلبه ایدن حقنده ضرب واستعمال اولنور (کروان)
کافک وراءک فتحه‌لریله بطه‌یه بکزر بر قوشدر که کیجه اویومز کری اویقویه وارمق معناسنه
اولمغله بو صورتده تسمیه مزبوره ضدیله تسمیه دردیشبسته تا ایله کرواه دیرز قبح کافله اولان
کروان مذکورک جمعی علی غیر القیاس کافک کسریله ورشان ایله ورشان کبی کروانلردیو

دمیری تعریف وبیان ایدر (ترجمه صحاح جوهری اولدیغی معلوم اولان وانقولیده محرردر که کروان
فتحتینله بر جنس قوشک اسمیدر که اول اغاج دلن دیمکله معروف اولان قوشدر دیمشلر چوینه
معناسنه و بعضیلر طوی دیمکله معروف اولان قوشدر دیمشلر مشهور اولان بودر (وکری
کافک فتحی والفک قصریله کروانک مذکری یعنی طوی مذکری وقپان صید مراد اولنسه عرب *
اطرق کری اطرق کری ان النعامة فی القری * دیرلر و بونی مثل طریقیله تکبری ترک ایت دیمک محلنده
دخی ذکر ایدرلر واطرق یره باق دیمکدر ونعامه دوه قوشیدر یعنی دوه قوشلری صید اولنمشدر
سندن عظیم وجسیم ایکن (قلت) اجال مقال عربلر کرایی صید قصدنده اوزرینه
مثل مذکوری اوقویه رق وار دقلرنده طیر مذکور حرکت ایتمیوب طورر وسهولتله طوتولور
ایمش یعنی صورت افسونده برشیدر وسبب مستعمل مفهوم مثل دخی (ای کری ای کری یره باق
یره باق یعنی باشکی او کوکه اکوب زیاده سیله مؤکدا دوشن وطاشن وتکبر وعدم اطاعتدن صاقن زیرا
قره‌ده یعنی دامکاه تدبیر انسانده یاخود مرصد سرنسخیرده سندن جسیم اولان قوجه دوه قوشی
چاره خلاص بولمامشدر سن ایسه قبض واخذ وصیدی انسانه آسان بر خرده قوشجغزسن
البته طوتیلورسن ناچار یورلمه دیمکدر انتهی (ینه وانقولیده دخی کروان کافک کسری
وراءک سکونیله کروانک جمعیدر علی خلاف القیاس ورشان و رشانک جمعی اولدیغی کبی
ورشان قمری دیمکله معروف اولان قوشدر و بوزوائد حذفیله اولان جمعدر کویا که کرایی جمع
ایتمشلردر اخ‌له اخوان کبی (کراوین کافک فتحی وواوک کسری ومدیله کذلک کروانک جمعی
ورشانک جمعنده وراشین دخی دیدکلری کبی دیو یازیلودر (وینه وانقولیده آنفا دمیرینک
مشبه به اوله رق ذکر ایلدیکی بطه‌یی (بط قاز واوردک معناسنه‌ده کلور بطه بانک فتحی وطانک
تشدیدیله واحدیدر ها تأنیث ایچون دکلدر بلکه وحدت ایچوندر مذکر ومؤنثه اطلاق اولنور
حمامه کبی ودجاجه کبی دیو تعریف اولنمشدر (قلت) فلیوفق (صاحب المستطرف رحمه الله تعالی
طیر معروف لاینام غالب اللیل خصوصا فی القمر وعنده ذکاء قیل انه یتکلم بجمیع ما یبصره
ولا یحتمل المعاینة * دیمشدر که دردست اولان نسخده اولان بروجه محرر معاینه عیندن یعنی
عین ماده سندن اولان مفاعله رسم ونقاطنده ایسه ده غالبا غیندن اولان مغایبه اسمنده واعجامنده
مغایبه اوله رق مفاد عباره مذکور طیر مرقوم آکثرشبده خصوصا مهتابده او یوماز وذکاء طبیعیسی
واردر و بعضیلرینک نقلی اوزره کوردیکی شیئک مجموعنی تکلم ایدوب مغایبه‌یی متحمل دکلدر یعنی
کوردیکی حالده تقلید ومحاکاة ایدوب طوطی وببغا کبی تقلید ایلدیکی شی بصردن صاوشدیغی کبی
بللیوب اول شی مبصری دکل ایکن محاکاة ایده مز دیمک کبیدر معنای آخری دخی کناره تحریرایله مثاب
اوله‌لر * اجبن من کروان * امثالدندر که آجق اولدیغی اوزره طورنه‌دن زیاده قورقاق دیمکدر وطیر
مذکوره قورقاقلق اسنادینک وجهنده دمیری * لانه اذا قیل له اطرق کری ان النعامة فی القری التصق
بالارض فیلقی علیه ثوب فیصاد وهذا المثل یضرب للمفتخر بنفسه * دیمشدر زیرا اکا (اطرق
کری ان النعامة فی القری * دیندکده یره یاپشور ایمش و بو حالنده ثوب وچارشب کبی بر نسنه آتیلوب
طوتیلور * وهذا المثل * یعنی اشبو اطرق کری الخ مثلی نفسیله مفتخر اولان کیمسه یعنی مال وکمال
واقبالنه مغرور وباده جهات مذکوره ایله مست ومخمور اولان غافللر حقلرنده ضرب اولنور
و بومقوله سرمستان انجام کار صید دامکاه جور فلک اولدقلرندن عبرت ال دیمک معناسنه سویلنور
ایمش دیمشدر قلم فقیر ایله اشبو کیفیت صید آنفا اشعار اولنمشیدی (خواص) لحم وشحمی باهی
تحریک عجیب ایله تحریک ایلدیکن قزوینی تحریر ایدر دیو دمیری ذکر ایدر (قلت) مالا یسعده
کروان حرارتیله بیله یبوستی شدیددر قطار بولی اولنه تبولده زحکش اولوب قطره بقطره

قبول ایدنلره اکلی نافعدر ومثانه‌یی قوی وطاشلرینی ازاله ایدوب حرارت و یبوست مزاجی اولنلره
مضردر دیو مضبوطدر (حکم) بالاجماع اکلی حلال اولدیغی تحفه‌ده مقیددر (کلب) حیوان
معلومدر یعنی کوپك وایت وفارسیده سك دیدکلری دخی معلوم اکثر ناسدر (دمیری صحاح جوهریده
اشارت اولندیغی وجهله * ربما وصف به فقیل للرجل کلب وللمرأة کلبة دیمشدر (قلت) عبارهٔ
مرقومه‌نك مفادی کلب حیوان مرسومك آدی اولدیغی کبی غالبا قاموسده وسائر لغاتده
کوسترلدیکی کبی مکالبه چکشوب بربرینه ضرر قصد ایتمك معناسنه ومادهٔ کلب ده غضب واسف
معنالری دخی دائر اولمغله اشبو معنالر قصد برله صفت اوله رق حقیقة استعمال اولنوب رجل کلب
ومرئه توصیفنده صفتك تأنیث وتذکیرده موصوفه مطابقتی قاعدهٔ نحویه‌دن اوله رق تاء تأنیث
الحاقیله مرأة کلبة دینور دیمکدر (وانی افندی مرحومك ترجمهٔ صحاحده بوخصوصی بیان
ایدرایکن تلمیحا بر ظرافتی وارد تأمل اولنه وقرائت فاتحه ایله مثل ثوابی روحنه اهدا قلنه جوهری
وسائر لغتدان ودمیری یازدقلری اوزره کلبك جمعی همزه‌نك فتحی ولامك ضمیله اکلب وکافك کسریله
کلاب وکافك فتحی ولامك کسریله کلیب کلور عبدك جمعی عبید کلدیکی کبی لکن فعیل وزننده
اولان کلیب جمعی نادردر (قلت) یعنی عبد ایله کلب ماده‌لرینه مخصوص کبیدر پس بو صورتده
نفس المتکلم مع الغیری افاده ایدن مثلا * امرنامه‌لری طرف عبیدانه‌مزه وارد اولدقده الخ
عبارهٔ سنده اولان عبید عبده مخصوص صیغهٔ جمع اولمغله عینك فتحیله قرائتی لغته مطابق
دوشر اما نفس المتکلم وحده اوله رق مثلا * تنبیه نبیه دولتلری مسموع عبیدانهم اولندقده
الخ صورتنده اولسه فتح عین مخالف لغتدر بو تقدیرجه عبید لفظی مفرد اوله رق عبدك معلوم
اولدیغی اوزره عینك ضمی وحرف بانك فتحی و یانك سکونیله اسم تصغیردر که قولجغز دیمکدر
اشته او یله‌جه ضم عینله اوقونمق قاعدهٔ لسان عربیه‌دندر واسلافك انشالرنده مقام وحدتده
یازلمش اولان عبید اسم تصغیر اولمق جزمیله یازلمشدر لاغیر لکن بروجه محرر نوادر جموعدن
اولدیغندن باشقه مفرد اولان فعیل صیغه سنده اولمسی برده کش ذهن اوله رق عبارهٔ ثانیه مثالده
لسانی عینده فتحله آچدرمه‌ده انسان معذور کبیدر مقصود قاعده‌یه وقوفدر یوقسه سهوا
واعتیاد ابو بابده حرکه‌ده یا کلمه‌ده کفارتی موجب برکناه یوقدر وفصحادن صدوری حیثیله استعمالی
جائز وشاهراه اولان غلط مشهورلك اعتیادی دخی بو قبیلدندر که ظنمه کوره انلرده مخاطبك تفهمی
نسبتی رعایت اولنمق کرکدر (ومصابیح زنه سنده اولان اکالیب اکلب مذکورك جمعی اولدیغی دمیری
یازر وجوهری دخی یازمشدر (وابن سیده‌دن نقلله کلابات دخی کلابك جمعی ایدوکن دمیری یازمشدر
وقاموسده دخی نوشته در (قلت) بو صورتده اکالیب ایله کلابات لفظلرینك جمع الجمع اولدقلری
کلوب کورینور * احب کلبا من کلابات الناس * مصراع عربیهٔ قدیمی شاهد مدعی اولمق
اوزره مضبوط جریدهٔ حیاة الحیواندر (ولفظ کلاب مفاعله بابندن مکالبه‌نك مصدری دخی
اولور جمع معناسی ملحوظ اوله رق بر رجله عربك کلاب تسمیه سی شجاعتنده زیاده وشدت
قصدینه مبنیدر وقبائل عربده اولادلرینه کرك مفرد وکرك قصد مذکور ایله جمع صیغه سیله
کلب وکلاب وذئب واسد کبی سباع آدلرینی وضع ایتمك معتاددر حتی ابو الدقیش الاعرابیدن
ابناکزه اشبو شر اسمانی تسمیه ایدوب عبیدیکزه مرزوق ورباح کبی احسن اسمانی نیچون
وضع ایدرسکز دیو صوردقلرنده * انما نسمی ابناءنا للاعداء ثنا وعبیدنا لانفسنا * یعنی بزم اوغلاریمزه
شر آدلری وضعمز اعدامز ایچوندر وچاکرلریمزه احسن اسما وضعمز نفسلریمز ایچوندر
دیمشدر که بونده یعنی تسمیهٔ مزبوره اولادده مقصودلری مکالبه وقهر عدوده تفأل دیمکدر
(وکلبك دیشیسنه تا ایله کلبة دینور که بونك جمعی کلبات کلور (قلت) قاموسده کاب

هر طلایچی جانور واشبو تابع یعنی اوروبجی اولان کلبه غلبه ایدنه دخی دبرلر دیو بیان اولنمشدر که
مقصود شو کلبه دیش یکوره میلرو یعنی غالب کلبه جکلره کلب دبغر دیمکی اشعار در فتأمل (پس
اشبو کلب شدید الریاضه وکثیر الوفا برحیواندر وکویا نه سبع ونه بهیمه اولوب خلق مرکب ایله
مخلوقدر زیرا طباع سبعیت اکر کلبده تمام اولسه ایدی ناس ایله الفت واستیناس ایده‌مز ایدی واکر
بهیمه طبیعتلری کندوسنده تمام اولسه ایدی حیوان آتی یه‌مز ایدی لکن دمیری حدیثده اکا
بهیمه اطلاقی واقع اولدی دیوب مسلمدن بر حدیث شریف نقل ایلمشدر نظر اولنه (حیوان مذکور
ایکی نوع اولوب بری اهلی ودیکری سلوقی ایله موصوفدر (سلوق فتح سین وضم لام ایله یمن اقلیمنده
بر بلدهٔ نامیدر سلوقی بلدهٔ مزبوره‌یه نسبتدر (قلت) اورایه دروع یعنی زرهلر دخی نسبت اولنوب
دروع سلوقی دیرلر (و بویله‌جه نسبتله ذکر اولنان مصنوعات واشیا یا منسوبك جیادت و یارداءت
شغلرندن برله والحاصل برخاصه ایله سائرندن امتیازی واو امتیاز ضمننده ترتب ایده‌جك
برحکم وحمل وقضیه ایچوندر حتی مثلا میوه فروش اولان سوقینك اسکدارده ثابت اولان اوزمك
جیادتنه بناء سائر بر اوزمی صاتسه دخی اسکدار اوزمی دیو ندا ایلدکلری نسبت دروغ امیزلری
امتیاز مذکوری ناطقدر واهالیسنك طبیعتلری مدخول اولان بلده‌یه نسبتله فلان شورالیدر
دیدکلری دخی قصد مذکوره دالدر (مالایسعده کلب بری ومائی واهلیدر واهلی ایکی صنفدر
صنفك بری صیدیدر و بو صیدی یه سلوقی دیرلر وصنف دکری غیر صیدیدر که بو کا عوام
ناس عکب دبرلر دیو تعریف وتقسیم اولنمشدر فتأمل (ذکر اولنان ایکی نوع سکان طبیعتده
یکساندر یعنی اهلی وسلوقینك طبعده فرقلری یوغیمش (حیوان مرسوم بنی آدم کبی احتلام
اولور ودیشیسی حیض کورر ایمش وکبه لکی التمش کون سورر واقلده دخی طوغورانی اولور
ایمش ومشاهده اولندیغی کبی یاورولری کوزلری قپالو اولدقلری حالده طوغارلر و اون ایکی
کوندنصکره آچیلور ایمش (وارککی دیشیسندن اول قرار و بریاشنه کیردکده کلبه‌یه اشار وکاهیجه
اقلده دخی اشانی اولور ایمش (اکر کلبه‌یه کلاب مختلفة الالوان آشرلر ایسه ولدنده لونلرندن
بر رشبه بولنور ایمش (کیرلو ایز بولمق ودوردن رایحه‌یی شم ایتمك ایله سائر حیواندن تمیزی
واردر (وجیفه‌یی ولاشه‌یی سومه سی و عذره و نجسی و قوصموغنی قارننه طولدرمه سی
طبع مرداراندندر (کوپکله ضبع یعنی صرتلان میانلرنده عداوت شدیدهٔ طبیعیه وضدیت
وخوف ونفرت واردر حتی مهتابده کوپك بر مرتفع یرده بولنوب ظل قرده کورینلان کولکه‌سنه
صرتلان باصرسه کوپك کندینی مخذولا صرتلانك اوزرینه آتار واو دخی طوتوب بیر و کلبه
ضبعك شحمی سورلسه جنون اکتورد یعنی قودورر وبر انسان لسان ضبعی طاشیسه اوزرینه
کوپك اورمز وعوعوه قیلماز دیو دمیری ذکر ایتمشدر (کلبك صاحبنی حراستی وحرمنی یعنی
دائره سنی مالکی حاضر و یا غائب و ذاکر و یا غافل ونائم و بیدار اولسون یعنی جمیع احوالده
کوروب وکوزتمك طبع مطبوع و مقبولاندندر (وحیوان مرسوم وقت حاجتده یعنی اشبو
حراست دمنده اویقوسنده‌دك ایقظ حیوان اولوب کوزینی قپامز وانجق اویقوسی حراستندن
چندان استغناعنده یعنی کوندز غلبه ایدر (واویقوسنده فرسدن وعقعقدن اسرع واحذردر
واو یودیغی زمانده کوزینی تمامیله قپامیوب اجفانی ارالق براقه‌رق اویور واشبو وضعی
خفت نومندندر ونومنك خفیف اولمسنه سبب دخی انسانه نسبتله دماغنك بارد اولمسیدر (واجلهٔ
ناس واهل جاهه اکرام و تعظیمی یعنی بو مقوله ذواته عوعوه ایتیوب قویریغنی تحریك
خفیف ایله تحریك ایدرك تملق و یولندن صاوشمسی واما اداتی‌ء ناسه وثیابی کهنه‌لره وضعیف
الحاله عوعوه سی عجیب طباعندندر (قلت) ایتمك الجق ونائل کسرهٔ کرمی اوله‌جق ذواتی نظرهٔ

اولاده طانیوب ضحکه شبیه صوت مخصوص ایله نیاز واسترحام اشعارایدن وضع واهتزاز برله
استانبولك اکثر برلرنده وبتخصیص قرن قر بلرنده مرورایدنلری برطاقم ابربلی واوفاقلی بچرکسز
همجنسلریله استقبال کلاب تیزرفتار چوق کره کورلشدر (مطلقا تبصبص یعنی قویریغنی
صالمق حالیله تملق وتودد وتألف وضرب وآزارایتدکدنصکره چاغرلدقده فی الحال اجابت وطرد
اولندقده رجوع ومالکی اولان کیمسه ملاعبه ایتدکده آزواری طاشه صاپلنور حیثیتده قوتلو
ایکن ایلام ایتمامك وآجتماق کیفیتده اصرمه‌سی وتربیه وتدریبی سهولتله قبولی طبیعتندرحتی
تربیه‌بی قبولی شو یله ایمشکه باشنده یاغله لبالب طولو یاقلمش قندیل قوسه‌لر رأسنده قندیل موقد مملو
مذکور اوبله جه طورر ایکن اوکونه یه جك قورل ایمش اقتضای تعلیملری اوزره درجه سز
آج اوا سه دخی قندیل دوشمسون دیو بارقندیل سرندن قالقنجیه دك طعامه التفات ایتمز وقندیل
نبه‌سندن الندیغی آنده کمال حرص وآز ایله مأکول اوزرینه اتیلور ایمش (قلت) حیوان مسفورك
بعض دیارده تربیه ملکه لولرندن بومقوله اوضاع غریبه ودقیقه لری وحتی امور بیوتده استعمال
واستخداملری ایشیدلمکده • در وحیوان مرسوم زمان مخصوصده امراض سوداویه اوغرار
جمله عوارضدن بری فتح لام ایله کلب دیدکلری جنونه شبیه علت ودادرکه او حالنده قودز اولمش
دینلورکلبك کوزلری قزارمق وقولاقلری ودلی صارقوب چیقمق وصالیه‌سی چوغالمق و بورنی سیلان
ایتمك وباشنی اوکنه دککث وارقه سی قانبورلمق وصلبی برجانبه اعوجاج ایتمك وقویریغنی بچاقلری
اراسنه صوقوب وصیقشدیروب هیچ چیقارمامق وسرخوش قلقلی حیران وخائف صورتنده
کزمك وآچغوب صوصامش ایکن یوب ایچمامك وکاهیجه صویی کوردکده اندن فزع وفریاد
ایتمك و بعضا صویی کورنجه خوفا من الماء هلاك اولمق و برشیج وقرالتی کوردکده سس سز
اوقرالتی به حمله ایتمك وساثر کلابك کندوسندن قاچوب اوزاغندن نباح ایتملری یناشمش بولند قلرنده
اوکند • تبصبص وتواضع قیلری علت مذکوره نك حیوان مرسومه عروض ایتمش اولدیغنه
علامتلردر (واشبوعلته اوغرامش سك برکیمسه‌یی العیاذبالله تعالی طالسه اول کیمسه‌یه امراض
ردیه عارضه اولور ازجمله صوصار وصوو یرلکدبو طلب مادن خالی اولمدیغی حالده و یرسه‌لر ایچه مز
و بواضطرابله حرارت وعطشدن هلاك اولور و بوعلت برلشدکده تبول ایدنجه اندن یعنی بولندن
غایت خرد • کلاب صورتنده شیلر خروج ایدر ایمش (فن طبده تألیف اولنمش موجز مشهور
صاحبی دیرکه کلب یعنی علت مزبوره جذام کبی برحالتدرکه کلبه وذئبه وابن آوی‌یه یعنی چقاله
وابن عرسه یعنی کلنجکه وثعلب یعنی تلکویه عارض اولور دیوب ذکر اولنان احوال کلبك چوغنی
دخی ذکر ایتمشدر (قلت) سابق الذکر موجز القانونك مؤلفی ابن النفیس ایله شهیر التیوز سکسان
یدی.. الی ارتحال ایدن علاء الدین نام ذات فضائل اینسدر (بعض اعلام دخی علت مزبوره کلابه
اصابت ایدن جنوندرکه سبب هلاکی اولور واصردیغی هرذی روحی بحکمته سبحانه اتلاف ایدوب
فقط معالجه ایله انسان هلاکدن سلامت بولور وحمار وابله دخی عارض اولور اودوه‌یه عروضنی
اخبارده ثلاثیدن اوله رق کلبت الابل وتکالب کلبادیرلر وبرقومك دوه‌لرنده وقوعنی افاده ده افعالدن
اوله رق اکلب القوم دیرلر (وعلت مزبوره سی اولیه رق اکل ناس واضراری معتاد ایدن کوپکه
دخی کلب الکلب واستفعالدن استکلب الکلب دیرلر دیمش انتهی (قزوینی عجایب المخلوقاتنده
حلب قرالرینك برنده برکلب دینور برقویی اولوب اشبو کلب طلیان کیمسه اوعلته دوچار اولد یغندن
قرق کون مرورندن اول اوقویی صویندن ایچرسه قورتیلور والا اولور بن اوچ کیمسه کوردم
ایکیسی قرقك ایچنده ایچندن اولملری ایله شفایاب واوچنجیسی قرقندنصکره ایچدیکندن داخل
تراب اولدیلر (وکلب سلوقینك کبکی اکرقریب واکر بعیداولسون کلورمی و یاخود کیدرمی انلری

ودیشی آهوایله ذکرینك یورو یشلرینی وناسك صاغنی اولمشی یعنی علیل اولوبده العیاذ به تعالی
سکته دیدکلری حالتــه اوغرایوب جانی وار ایکن کندوسنــده میت قیافتی وهیئتی بولنانلرك
حالنی فرق ایدر دیمشدر (قلت) حی ومیتی فرق تربیه ایله اوکرنمش اولدیغی اشارت معهوده
معلومه‌سندن ذکر اولنه جق اشارت معلومه سندن تمیز ایده جکی بیلمك جائز ومعقول وفائده سی
ظاهردرلکن غزالك مقبل ومدبرینی ونرو ماده سنی فرقده نه فائده واردر بیلمك ایسه ده فائده سی
اوله یعنی فرض اینسك دخی بوفرقی انسانه نه ایله بیلدیرر بیان ایلمامشدر بونده بروجه محرر
بروجه معقول معتبر مطالعه اولنه مدی وار ایسه هامشه اشارت اهل دانشدن مرجودر (ینه
قزوینی دیرکه سك مذکورك ادراك وحس مرسومنه بناء سکنه روم مرده لرینی اوجنس کلاب
کورمدن القای تراب ایتمزلر ایمش یعنی حیوان مرسومه میتی ارائه ایدرلر واودخی قوقلیوب شمندن
استدلال ایتدیکی حیات وممات شقلرندن برینی اشارت معلمه‌سی نه ایسه انکله اظهار ایدر ایمش
و بونوع کلبه قرطی وقلطی دیرلرکه ایاقلری وجرمی غایت قصیردر و بوچینی دخی تسمیه
اولنور انتهی (قلت) ذکر قلطلی چند سطور قبیلنده دخی برنبذه جك یازلمشیدیکه اشبو تعریفی
دلالتنجه فینو دیدکلری اصحوکه حیوان دیمك کیدر (سلوقینك دیشیسی تربیه‌یی قبول بونندن
ارککندن اسرعدر لکن فهدیرنده یازلدیغی اوزره بونك عکسنده در وسیم سیاه سك صبروتحمل
جهتندن سائر کلابدن اقلدر (احوال ممدوحه کلابه دائر * کتاب فضل الکلاب علی کثیر ممن لبس
الثیاب * کلام بلاغت انسجامیله بنام محمد بن خلف المرزبان خدمتلرینك موافی اولان اثرنده
دمیری مرحومك بیانی اوزره مفهومی رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم برمحلدن مرورلرنده
بررجل مقتول مشاهده ولحکمة ومصلحة سبب قتلندن سؤال بیوردقلرنده مقتول مرقوم بنی
زهره قبیله‌سنك رمه کوسفندینه وثبه ایدوب برغنم غصب ایتدکده کلب ماشیه اوزرینه صچرایوب
غاصب مرقومی تلف ایلمدیکین خبر و یردکلرنده رجل مقتول مرقومی ذم ایله انی قتل ایدن کلب اندن
خیرلودر مآلنده اولان مدحدن عبارت اثر محرر وجهت خیریت کلب مزبورنان ونمك حقی صایوب
مالکنك مالنی حراست وصیانت قتله سبله اوله جغی مفاد اثردرکه مقتول مرقوم تلبس ثیاب ایدن
انسان ایکن جنایت مرسومه سیله مستحق عقوبت ولایق منعت وکلب مرقوم رعایت جانب حق
نعمت ایتدیکندن متصف فضیلت اولمش اولورفتبصروکن من آخذی العبر (جمله‌نك معلومیدرکه
شرعا وعقلا ثابت اولدیغی اوزره انسان اشرف وممتاز حیواندرلکن انسانیت شو هیکلدن عبارت
اولمیوب بلکه فضائل وفواضل شرعیه وعقلیه ایله تحلیه وذمائم ورزائل مشروعه ومعقوله دن
تخلیه ایله تحقق ایدر پس اشبو وجهله آبروی جنس حیوان سائره اوله بیلورسه فبها ونعمت والا
جمله حیوانك دونده الجق برشخص اوله جغنده اشتباه یوقدر و بوانخلق دخی کای مشککدر
ومصلحت نعوذبه تعالی شر مطلق او لمامقدن توقیدر همان جناب دافع الکروب عزشانه
اومقوله شر مطلقك شرندن عبادینی دور ایلیه * بودعای فرح افزایه همین * دیه لم جان
کوکلدن آمین * وینه کتاب مرقومده ابن عباس رضی الله تعالی عنهما نك (کلب
امیر خیر من صاحب خؤن) کلامی مسطوردرکه مآلی صاحب امارت وجاهك حارس بابی
اولان سك کوتو وخائن مقارنندن خیرلو در دیمکدر (خؤن فتح خا وسکون واو ایله قاموسده
* ان یؤتمن الانسان فلا ینصح * تعریفنجه امین اتخاذ اولنان کیمسه نك تحذه مشروع
ومعقول اولمیان امورنده • طرق متعدده مرغبه سنجه اولان تصح واخطاری ایتمامك حالت
فاسده سندن عبارتدر وذکر اولنان لفظ خؤن فعول وزننده صیغه زباده درکه زیاده خائن
دیمکدر ومطالعه اولندیغی اوزره بوراده یعنی مقارنت وائتمان حالنده خیانت کم وکیفدن اعمدر یعنی
خیانتك انحق عددی زیاده اولمق مقصود اولمیوب بلکه شووثوق واعتماد اوزر یندن مرتبه‌ده وادنی

شبده اخطاری ترك ایتمش اولسه زیادهٔ خیانت صایلور فتأمل * ومن الغرائب فیها * بالای مستطرفده
بعض ابوابده مسبوق بالذکر اولدیغی اوزره برذواتك پروردهٔ نان واحسانی اولان بربندهٔ
نمکبحرامی اولوب اول شر بشر ناموسنه خیانت ایدن زوجهٔ فاحشه سی ایله کوتو یوله سلوکده
میانه لرنده نهانی سوزی بریره کتوروب فرجهٔ فرصت کوزه درلر ایمش برکون ولی آلالری
بولنمیدرق خانه تنها قالدقده اوغلام ملعون فراش مراودت ملعونهٔ مزبوره یه کیروب درکار زنا
اولورلر مکر مربای درولی نعمتلری اولان کلب حقوق پروری کنار باب یتده زانوزن نیم خواب
ایمش اوکار مرداری واوآمد شد راه ناهمواری کوردیکی آن مسزاوار نفرین * لعنت بجان هردو *
اولان اوکافر نعمت وقاصر هوش ودیانتی یعنی غلام ما آب خطا وزن زانیهٔ بد فرجام بی حیایی
قتل وافنا و بو بابده حقا که قطمیر اصحاب کهف آسا برنوع عدل اوزره ملهم اولدیغی صداقتی
ایفا ایدر وقتا که صاحب خانه منزلنه رجوع ایدوب قضیه یه واقف اولدقده کلبی استراحت
ایده جکی کافهٔ خصوصنه اهتمام ایله قرین التفات ورعایت و * فیا عجبا للعبد یهتك حرمتی
* ویا عجبا للکلب کیف یصون * الی آخره نظم عبرت مدارینی یادکار ارباب بصیرت
ایلدیکی دمیری دخی ذکر ایلمشدر رحمه الله تعالی رحمةً واسعةً (ینه دمیری دیرکه کلبك
غرائب وفاسندن بری دخی ابن جوزی خدمتلرینك بعض مصنفاتندن مأخوذ اشبو نقلدر
سیاحلردن بری کیدر ایکن برچیفتلك وقریه کنارنده کوزل ومستحسن یاپلمش برقبه واوزرنده
اشبو قبه نك سبب بناسی بیلمك قصد ایدن اولور ایسه کویه کیروب سکنه سندن سؤال ایلسون
مآلنده عباره کورر وقریه یه دخول وهرچند تحدیده سعی ودقت ایتمش ایسه ده جمله سی بو
بابده معلوماتمز یوقدر دیوب فقط بلکه شویله دیو یاشی یوزی کچمش برپیر سالخورده وروزکار
دیده یه دلالت ایدرلر بیره کیفیت بنایی صوردقده اشبو عالم کون فساد ایچره تلخ وشیرینی طاتمش
ودنیانی ناچار برپوله صاتمش اولوب بقیهٔ انفاس معدوده سنی صایمقده اولان اول پیر باباسندن
روایت طریقیله عهد قدیمده بواراضی داخل دائرهٔ تصرفی اولان برحکمدارك برکلبی اولوب
کلب مذکوری سفر وحضر ونوم ویقظه سنده یاندن آیرمز یعنی اعتبارنده ایدی واول حکمدارك
دلسز ومقعد برجاریه سی دخی اولوب اکا دخی صدق طویتنه بناً مرحمت وحرمتیله رعایت ایدوب
دائرهٔ خاصه سندن دور ایتمزایدی برکون تنزها برنزهتکاهه کیتمك اراده ایدوب لکن نه مطالعه یه
مبنی ایسه یوم مذکورده کلبی برابر کتورمیوب قصرنده ربط ایتدیروب وطباخهٔ خاصه سنه
سوددن بونوع طعام طبخیله قصر مذکورنده عودتندن اول آماده ایلمسنی امر ایدوب مسیره یه سیران
ایلدی وقتا که طباخه فی الحال طبخنه شروع وبعد الطبخ کتوروب وقصره موضوع قیلوب
صاوشدقده العیاذ به سبحانه بلای ناکهانی کبی برحیهٔ عظیمهٔ سیاه رنك سوزیلوب قصره دخول
وخرسا ومقعده اولان جاریهٔ مزبوره دن غیری براحد بولنمدیغی وکورمدیکی حالده اوسودلی
طعامی صوروب ودرآن طباغنه ایچدیکی هضمدن اول قیافتیله بالتمام قوصوب ییقیلوب کیدر
یعنی قفول ایدر بعده نزهتدن لدی العوده امر حکمدار ایله طعام مرقومی جواری پیشنهاده
ایلدکاری حینده هرچند برباکه دلسز وایاقسز جاریهٔ مذبوره دلسوزانه اللرینی یر برینه
چربه رق وصاچلرینی یولوب چاك کریبانیله عدم اکلنی اشارت ایتمش وبریکا دخی زنجیر ایله باغلو
اولان کلب مرقوم صیحه ونباح ووعوعه ایله طوقنده اولان ارضاع رقت الماعله راه اخطار
واشعاره کتمش ایسه لرده غشاوهٔ غفلت عین تفهملرندن صیرلیه جق صورتی ایکیسی بردن
ادراك وحس ایتدکلرنده وسملرنده اولان حرکت وصدقی مزداد وخصوصا کلب کندوینی
اولدیره سی وپاره لیه سی مرتبه ده فریاد ایدوب ووار قوتنی کردن غیرته کتوروب اجل دخی کلمش

(اولمامغله)

اولمامغله زنجیرینی چکوب وکروب قوپارمغه چالشمسی ولی نعمتنه حیرت ویروب سلسله سکی
چوزك وحبل اضطرابنی اوزك دیوامر ایدر چوزدکلری کبی طعامی النه الوب آغزینه صوقه جغی
هنکامه راست کلکله ولی نعمتنك بلا توقف اوزرینه هجوم وصچرایوب یدینه ضربله یدرمیوب
لقمه یی قرلدیجق سبدینه غضب کلوب یاننده طورن تبری الوب کلبه انکله ضربی هم
وقصد ایتدکده کلب اناء طعامه باشنی طالدیروب یالادیغی انده یاننه دوریلوب کمال تأثیر سمدن
اناری دوکلکه باشلیوب بووجهله افندیسی یولنده جانی فدا ایدر ولی نعمت وقوع بولان اشبو
حالتدن وجاریهٔ معقده نك اشاراتندن لدی الدقه کردار مردار ماره مطلع اولوب طباخه ظرف
طعامی قپاقسز براقدیغیچون تأدیب وکلبی دفن ایتدیروب اوزرینه کوردیکك قبه یی بنا
وکتابت مذکوره ایله امر ایتمشدر دیو اخبار ماجری ایلدی دیو مسطوردر (قلت) کتابت
مذکوره یالکز قریه یه دلالت ایدن عباره یه منحصر اولمیوب ماجرایی دخی ظاهر واحتمال اولدیغی اوزره
حاویه اولمق کرکدر لکن قلم ناسخك سهویله نقل مذکورده طی اولنمش تأویلی عاجزانه مطالعه اولندی
واشبو مطالعه اولنان احتمال خیلی اسئلهٔ مقدره یه جواب اوله رق دفع اعتراض ایدر دقتله تأمل اولنه
* ومن الغرایب فی وفاء الکلب ایضا * بغداده برکیمسه کلبنی آلوب خانه سندن صیده چیقمشیدی
لکن خانه سنه یالکز کلبی دونوب کندیسی مفقود اولمش وفقدانی رایکان اوله رق اوعهده
خلیفه بولنان راضی بالله طاب ثراهك مسموعی اولمغله بولنمسنه فرمان ودقت ایتملریله هرنه قدر
تحری اولنمش ایسه ده بولنمامش ایدی مکر صیاد مرقوم مفقودك براز اشخاص عدوی جانی اولملریله
اوآوه چقدیغی کون تنها یاقه لیوب رنك وبرمیه رك دام تزویر واغرا ایله ایچلرندن برینك
خانه سنه صوقوب وفی الحال مرغ روحنی شکار یعنی بیچاره نك ایشنی بتوروب جسدینی برچقوره
کوموب واوزرینه طوپراق چکه رك کم ایدوب کلبنی طرد وبدر ایتمشلر ایمش کلب وفادار
مذکوری اقرباء مفقود قومشلر ایسه ده کویا مالکنك ماتمنی ایدر یوللو قپوسی اشیکندن ایرلمامش
ایدی یوما من الایام قپونك اوکندن قتیل مرقوم خانهٔ لصوص آشیانه سنده دفین خاك هلاك
اولان شخص کچرکن کلب اباغنه صاریلوب وطالایوب ودامننی دیشلرینه کچیروب عوعوه
وصیاح وفریاد ونباح ایله برهنکامه قوپاررق وزقاقه بریکن مارین وسائرین تخلیص شخص
مرقومه چاره بوله میوب تعجبده قالورلر واو اثناده ضابطلر دخی طویوب وکلوب ومفقودك
مادری وسائر اقاربی دخی طشره اوغرایوب کلبك شخص مرقوم ایله اولان کیفیتی کوردکلرنده
کلبك شوشخصه صاریلوب فریادنده برقصه واردر یعنی مفقودی بونك اتلاف ایتمسی کورندی
دیوب شخص مرقومی کلبله معا حکم شریعته مأمور اولان ذات حاضر اولدیغی حالده
مفقود ومرتب دیوان عدل خلیفه یه کتوردکلرنده مادر مفقود وسائر اقارب منحصره سی
شخص مزبوردن مفقودی قتل ایلدی دیو ادعا ایدرلر شخص مرقوم اول امرده انکار
ایتمکله مصلحت تحقیق ضمننده مظنهٔ فرار اولان شخص مرقوم حبسه کوندریلور وکلب
وفادار مذکور دخی درخانهٔ مالکندن باب محبسه انتقال ایدر یعنی سجندن شخص محبوس
کویا فرار ایدر یوللو شب وروز حبسخانه نك قپوسندن ایرلماز اولور بعد ایام خلیفه حضرتلری
برمصلحت آتیه ملاحظه سیله اطلاق شخص مرقوم ایله امر ایتمکله محبس قپوسندن چیقدیغی کبی
ینه کلب صاریلور وناس متعجبا جهد جهید ایله قورتاروب ماوقعی تنبیه خلیفه اوزره حضورینه
عرض ایلدکلرنده بندکان خاصندن برینه نهانی اولا شخص مرقومه کشاد ویریلوب بعده
کلبی کبرلیه جك صورتده یانکه آلوب شخص مرقومه ییلدرمیه رك آردینه دوش وقواله وزه یه
کیررسه عقبنجه سنده کیر وکلبی صالیویر کیفیت نه ده قرار ویررسه کوروب وکلوب حضوریمه

عرض ایله دیو فرمان وتعلیم ایدرلر بنده مأمور بر وجه محرر عمل ایدوب تا شخص مرقومك
کیردیکی منزله کیروب درحال تفتیش ایتدیسه ده بر اثر کوره مزلکن کلب نباح وصیحه ایله
مقتولی دفن ایتدکلری جایی اشمکه باشلر مأمور دخی متعجبا اویری نبش ایلدکده رجل قتیلك
جسدی ظهور ایتمکله صاحب منزلی یعنی شخص مرقومی دار الخلافه یه آتیان وکیفیتی
اخبار ایلدکده خلیفهٔ مشار الیه حضورنده قاضی القضاة ورثهٔ مقتولك دعوای صحیحهٔ
شرعیه‌لرینه مقارن شخص مرقومی استنطاق ایلدکده اول امرده انکار ایتمش ایسه ده ثانیا موجب
قصاص اولان قتل ایله قتل ایلدیکنی طایعا اقرار معتبر ایله اقرار وعونه سنی دخی اخبار ایتمکله
طلب ورثهٔ منحصره سنك طلبیله مواجهه‌لرنده حدودکاه عدالتده شرعا قتل اولنوب لکن رفقاسی
قضیهٔ قتل واخباری ایشتمش اولملریله فرار ایدرلر راشته اشبو احقاق حقه او حیوان حقوق
شناس بر وجه محرر باعث اولمشدر (قلت) مشار الیه الراضی بالله محمد ابن جعفر المقتدر اوجیوز
یکرمی ایکنجی سال هجریه سنده خلیفه اولان یکرمنجی خلیفه‌در نور الله تعالی روحه (عجایب
مخلوقاتده یازلمشدر که اصفهانده برکلب هر کون بر قپو باشنه کلوب نباحی التزام وبر شخص
معلومی دخی کوردکده اوزرینه هجومده علی الدوام اقدام ایلدیکی بین الناس شیوع بولدقده
قپوبی حفر وتحری ایتدکلرنده ایچنده بر مقتول بولنوب وشخص مرقوم دخی ضابط طرفندن
لایقنجه استنطاق اولندقده مکر مقتول مذکور کلبك مالکی وشخص مرقوم دخی اقرار طایعی
موجبنجه قاتلی اولدیغی ظاهر اولمغله بر نهج شرعی مرافعه‌سی کوریلوب قصاص اولندیغی
دمیری تحریر قیلمشدر (احیاء علومده محرر درکه بعض دل آکاهان ذواتدن بر عارف بالله
شویله روایت ایتمشدر که بلده‌مز اولان طرسوسدن براز اخوان تفرج کنان برکون خارج شهره
چیقدیغمزده شهردن یانمزه برکلب طاقلمش ایدی نزهتکاهه واروب اوطوردق واوراك کنارنده
بر فرس میته‌سی بولنمشیدی کلب مرقوم فی الحال شهره دونوب وچوق کچمدن یکرمی قدر
کلاب طرسوس ایله کلدی کتوردیکی کلاب لاشه‌یی کوردکلری کبی قپولدیلر لکن کلب مرقوم
چیوب وکنارده اوطوروب انلرك اکلنی تماشا ایلدی سکان تمامیله شبعان اولوب صولانمغه
کتدکلرنده قالقوب استخوان میته ده بولنان لحم جزئی اکلیله قناعت ایدوب بعده منصرف
اولدیغنی روایت ایلمشدر (قلت) طوغریسی اوکلبك اخوانی نفسنك اوزرینه ایثار دیمك
اولان شو حال ومروتی عبرت آلنه جق پك عجیب بر وفادارلقیدر که حجة الاسلام امام الغزالی کبی
ذات عرفان وکمالات صفاتك قدس سره احیا نام کتاب فاخر ارشاد مظاهرینه تحریری دخی
جای اعتبار اولدیغنه دلالت ایدر (فائده) مناقب یعنی بیان احوال امام احمدده مسطور درکه
امام مشار الیه ماوراء النهرده بر ذات شرط اهل حدیث اوزره انجق اوچ حدیثك راویسی
اولدیغنی استماع ایتمکله اخذ ایچون شد رحل برله بلدهٔ راوی یه واصل ومجلسنه بالاستیذان
داخل اولدقده ذات راوی یی کوردکه برکلبی اطعام ایله مشغول بر پیر کیمسه در سلام وبرد
ورد سلام ایتدکده امام احمده ترحیب وقدومندن سؤال کبی برنسنه دیمیوب ینه اطعام مذکور
شغلنده اولور اما امامه بو وضع پیر کران کلوب قلبا اعتراض ایدر پیر راوی اطعامی اتمام ایتدکده
امامه التفات وتوجه ایدوب (حدثنی ابو الزناد عن الاعرج عن ابی هریرة رضی الله تعالی عنه
ان رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم قال من قطع رجاء من ارتجاه قطع الله تعالی منه رجاءه یوم
القیمة فلم یلج الجنة) حدیثنی روایت ایتدکده بزم مکانمز اولان اشبو ارض کلاب یتاغی دکلدر
یعنی کلاب بولنمز وبو اطعام ایلدیکم یبانجی کلب آج اوله رق بنی قصد ایتمش یعنی قارننی
طویورم امیدیله بکا کلمشدر حق سبحانه وتعالی بنم یوم قیامتده درکاه مغفرت پناهندن نیاز

ورجام اولان عفوی قطع ایدر خوفیله کلب مذکورك رجاسنی قطع ایتمدم یعنی مأیوسا طرد
ایتیوب باشقه ایشه باقمدن انجق انك اطعامی شغلیله مشغول اولدم معناسنی اشراب ایله اعتذار
ایلدکده امام مشار الیه اشبو حدیث شریف بکا کفایت ایدر دیمشدر (قلت) صاحب مستطرف
نهایت کلامده امام مشار الیه کفایت ایدر دیوب وطننه عودت ایلدی دیمش ایسه ده مأخذی اولان
حیاة الحیوانده وطننه عودت ایلدی صحیحی بو قدر لکن کفایت ایدر تعبیرندن عودت مستفاد
اولور وکفایت ایدردن مراد حدیثك فائدهٔ عالیه سنه یالکز بو حدیثك اخذی ایچون شد رحل اولنوردیو
سرور اخذینی بیان ایدوب مطلبی اولان دیکرلرینی دخی اخذ ایله عودتی احتمال اغلبدر وبو احتمال ایله
مطالعه اولندقده صاحب مستطرفله صاحب حیاة الحیوان افاده‌لری توفیق اولنه بیلور تأمل اولنه
(حکایه) عهد قدیمده حجازده وقوع بولمش اولان غریبهٔ کلبدر که برکون برکیمسه برادری
وقوموشوسی ایله متنزها جبانه یعنی صحرایه چیقمش واو کیمسه‌نك حارس بیت برکلبی اولمغله اودخی
آردینه دوشمش وهرنه قدر ضرب ورمی سنك ایله اقدام ایتمش ایسه ده اوینه اواسکی سکی
اعاده ایده مامش وقتا که برجای سایه‌داره واروب اوطوردقلرنده کلب مرقوم صاحبنك قارشوسنده
کویا محارسه ایدر صورتده اوطوروب جوانبنه نکاه ایتمکده اولمش پس بوخلالده اول کیمسه‌نك
مکرمکراندیش وخیانت کیش برادری حیاتی اولوب فرصت بین اعدامی اوله رق طلب
ونحریسنده اولمغله اورایه کلمکده اولدیغنی دوردن کوردیکی وخصم مرقوم قوی اولمغله خصمی
یعنی قرنداشی ایله برابر صوله‌سنی دفعه‌چاره بوله‌میه‌جقلرینی جزمندن باشقه ناصیه‌لرنده رنك جبانت
مشاهده ایلدیکی کبی حیاتندن یأس ایله اومحلده برقوری قیو بولنمغله رفیقلرینه امان بنی شو عدوی
بی امان کلوب کوروب طانیمدن اول بو بیره یعنی قیویه قویك وترابله طولدیرك دیو اهون شرینی ناچار
اختیار ایتمکله اویله جه ایدرلر وشر دشمندن بیله انلر دخی صاوشوب کیدرلر لکن کلب نباح
اینك اوزره اوراده قالور وعدو دخی ینه دوردن بوجانبی اسمیه‌رك یقلوب دیکر طرفه سوق
سمنداد بار ایدر چون شبح دشمن برطرف اولدقده سك نان شناس ووفا اسبناس قیونك ترابنی
علی قدم الاستعجال سرمد قون کورنجیه دك اشوب حیاتندن رمق قالمش اولان صاحبنك
تنفسنه امکان کتورر وبو اثناده الطف جناب پروردکار تقدس ذاته عن الاستنصار ایله اوراهدن
برکاروان کچه دوشمکله بیچاره‌یی تمامیله جیدن چیقاروب اهل وعیالنه اولاشدیررلر وبو واقعه‌دن
طولایی او بیره بین العرب قبر الکلب تسمیه اولنمش وبو وقعهٔ غریبهٔ وفاء کاپی مشعر اولان * تفرق
عنه جاره وشقیقه * وماحاد عنه کلبه وهو ضاربه * شعری نظم قلنمش اولدیغی مستطرفده
پیرایهٔ سطر اعتبار اولمشدر (مفهوم بیت) بلایه دوچار اولان کیمسه‌نك یاندن لابوینی قرنداشیله
همجواری نصرت واعانه ایتمیه‌رك صاوشمشلر ایکن کلب نعمت پروری اول کیمسه کندونك ضاربی
یعنی اوکوپکی دوکمش ایکن راه وفاسندن دونمیوب باعث حیاتی اولمشدر دیمکدر (مقدمجه دمیریدن
نقلله کلبك اون ایکیدن زیاده یاورولدیغی یازلمش ایدی لکن مستطرفده اشبو توالد نادرا اولوب
غالب احوالده بش یاخود التی وکاهیجه بر طغوروب ویلکنك سن طبیعیسی اون ییل ونادرا یکرمی
اولدیغی دخی منقولدر ومتوکل عباسی خلیفه‌یه طاب ثراه کردستانده برکیمسه‌نك ارسلانه قارشوقور
برسك بزرك دلیری اولدیغی اخبار اولندقده کتوردوب آج براقدردیغی آرسلان ایله مقابله
ایتدردکده بربریله تهارش وتواثبلرنده یعنی صواشدقلرنده انجامی ایکیسی بردن بی جان اوله رق
خاك هلاکه دوشمش اولدقلری مرویدر وقصاب دکاننده‌ات امیدیله کوزینی دیکوب طورن ونار
حسرت اوزره اوطورن کلب غنی جوارنده بولنان تهی دست غیرصابره تشبیه اولنور
زیرا او صغر الیدی شکیب غنینك نعمتنی کوررو پشم کیدینی دیدن کدر ایله نفسی اوزواوب وکاهیجه
اولور غفره‌سی ودخی * وقیل ما بال الکلب یشبل رجله اذا بال * یعنی کوپکه نولدیکه بول ایتدکده

ایاغنی قالدیردبو سؤال اولندقده * قال خاف ان یلوث دراعته قیل * وللکلب دراعة قال هو یتوهم انه
بدراعة * یعنی جوابنده کوپکك دیواره وقالدیرمه ایشرکن قیچ یجاغنی قالدرمه سی نیچوندر
دید کده زرهی ملوث اولور قورقوسندندر دیجك یاکوپکك زرهی وارمیدر دینلدکده مجیبك کوپك
کندینی زره ایچنده صانور لطیفه سی دخی مستطرفده مکتوبدر (فائدهٔ اخری) کلب اصحاب
کهف احوالی مستطرفده اسم ولون ایله ذکری آتی حیوانلر جمله سندن اوله رق جنته کیره جکسنه
دائر اقوالدن عبارت اولان اوچ سطرده غایت اجمال اوزره محرر وحیاة الحیوانده نهایت تفصیلده
مسطر اولمغله قلم قاصر فقیر الفاظ ومعنی بین بین بولندن کیدررك حسب المأمول نزد اهل انصافده
قرین قبول اولور صورتده • آچیجق دیدکلری لاقردی یعنی سهل المأخذ ایله بویله جه تحریر
ایدر * منه التوفیق الی سواء السبیل بالتحقیق * اهل تفسیرك چوغی کلب مذکورك کلاب
صویندندر دیوب رنکنده اختلاف ایتدیلر (ابن عباس رضی الله تعالی عنهمادن بر روایتجه الهجه
ومشار الیهدن باشقه راوی نقلنجه قزل اولوب آدی قطمیردر دیمش (مقاتل صاری (وقرطبی
قرله مائل صاری (وکلبی دخی خلنجی اللوندر دیمشلردر (قلت) خلنج اوق معناسنه اولان خدنك
لفظ فارسیسینك معربیدر وتیری عربده اونام ایله بنام اولان یعنی خلنج دیدکلری اغاجدن
تصنیع ایدرلر ایمش اشته رنك مزبور هرنه ایسه او اغاجك رنکنه نسبتدر (وعلی قول قطمیرك رنکی
آسمانی (و برقولده اسود وابیض واحمردن مرکب اولان ابلق یعنی الهجه در (علی بن ابی طالب
رضی الله تعالی عنه اسمنه ریان (واوزاعی تبر (وشعیب جبائی حمران (وعبدالله بن سلام رضی الله تعالی
عنه بسیط (وکعب الحبر صهبا (ووهب نقیادر دیمشلردر (ابن جریج روایتی اوزره قطمیر کلابدن
اولمیوب ارسلان ایدی وارسلان ایکن کلب اطلاق اولنور زیرا حدیث شریفده اسده کلب
اطلاق اولنمغله اشبو اطلاق لغت عربیه اولدیغی اوخبردن ظاهر اولوردیدی (واعلامدن برجماعت
قطمیر انسان اوله رق اصحاب کهفدن بری ایدی رفقاسنه طلیعه یعنی حارس اولمق اوزره
باب کهف یعنی داخل اولدقلری مغاره نك قپوسنده اوطورمش ایدی ناسی محارسه یه ملازم اولان
حیوان محارسه فعلنده شبیه اولدیغندن تسمیه اولنوب بو وجهله لقبی اولمشدر نکیم انسانه اتباع
ایدن کلب آسا جوزایه تابع اولوب برابر دورایدن نجم معلومه کلب تسمیه اولندیغی کبی دیو استدلال
ایلمشلردر (و دمیری دیرکه طبرینك نقلنجه برقوم دخی قطمیر اصحاب کهفك آشجیلری ایدی
دیدیلر ایسه ده اشبو نقلی مطالعه اوزره آشجی یه کلب اطلاقنده حراست معناسی کبی برمناسبت
اولمایغندن ﴿ وکلبهم باسط ذراعیه بالوصید ﴾ نص شریفنده اولان بسط ذراعین تضعیف
ایدر زیرا عرف عربده بسط ذراع کلبك وصفیدر (خالد بن معدان دواب جنسندن جنته انجق
اصحاب کهفك کلبی وعزیر علیه السلامك حماری وصالح علیه السلامك ناقه سی داخل اولورلر
دیمشدر ابن عطیه (پدرم ابو الجوهریدن درتیوز التمش طقوز سنهٔ هجریه سنده استماع ایلدیکی
(ان من احب اخ) کلامنی بکا روایت ایلدی دیمشدر که مفاد کلام مذکور برکیمسه اهل خیر
وصلاحی سورسه مسبب الاسباب اولان باری تعالی وتقدس اول کیمسه یی برکتلرینه نائل ایدر اشته بو
کلب یعنی قطمیر اهل فضلی ومقارنتلرینی سومکله حضرت رب العالمین بهر برهانه قرآن کریمنده انی اهل
فضل وخیر صر•سنده ذکر ایلمشدر دیمکدر (لعله مر) و بو مقامده دمیری ثعلبی وغیرندن نقلله معجزه
طریقیله خلفاء راشدین رضی الله تعالی عنهم غار اصحاب کهفه سفارت طریقیله سلطان الانبیاء
صلی الله تعالی علیه وسلم طرف همایونندن باذنه سبحانه وساطت ریح ایله ارسال بیوریلوب وارد قلرنده
ایشانك بقدرته تعالی ارواحی بدنلرینه رد اولنوب تبلیغ اولنان سلامی وعلی محمد السلام مادامت السموات
والارض وعلیکم بما ابلغتم * کلامیله اجابت سلام نبوی ایله قبول دین متین محمدیی ایدوب

بعده * اقرأوا محمدا منا السلام * دیوب خوابکاهلرینه یاتدیلر وآخر زمانده ظهور ایده جك
عهد مهدی یه قدر اویورلر و مهدی خروجنده ایشانه سلام وترحیب ارسال ایدوب ینه
ارواحلری قالبلرینه رد اولنه رق احسن تحیه ایله مهدینك هدیهٔ سلامنی الدقلرندنصکره
ینه یاتوب تاقیامت قوپنجیه دکین اویورلر اثری و بعده خلفاء راشدین رضی الله تعالی عنهم
مطیهٔ ریح حضور سعادته اعاده ایدوب استخبار بیورلدقده ما وقعی بعد الاخبار (اللهم
لاتفرق بینی وبین اصحابی وانصاری واغفر لمن احبنی واحب اهل بیتی وخاصتی) دعاسی فم
سعادتدن صدور بولمش اولدیغی اثر حیاة الحیوانه درج ایتمشدر وماذلك علی الله بعزیز
(ودخی اصحاب کهفك غاره دخوللری * جمله نك مقصودی بر اما روایت مختلف * بولندن یعنی
قرآن کریمده ایشانك یعنی اصحاب کهفه متعلق نص جلیلك مدلولنه بریسی مخالف اولمدیغی حالده
براز اقوال اوزره بیان اولنمشدر (محمد بن اسحق دیرکه وقتاکه اهل انجیل اراسنده جن غیرمؤمن
وساوسیله قاریشقلق وزعم وقوع بولوب اصنامه عبادته وطاغوت و بتلره قربان کسمکه
دورشدیلر وملکلری بولنان دقیانوس دخی بت پرستلردن ایدی وایچلرنده دین مسیح الله اوزره
قائمکه الله تعالایی توحید یعنی شریکدن ونددن تنزیه ایله عبادت ایدر بقایا دخی وار ایدی
(دقیانوس اولکاسنی دوره چیقوب ایشانك یعنی اصحاب کهفك بلده لری اولان افسوسه نزول
ایتدکده خلقنی بتلره عبادت وقتل بیننده تخییر ایتدیکندن بلدهٔ مزبوره ده اهل ایماندن هرب
وفراره امکان بولانلر قاچدی وقورتلدی وطوتیلانلردن حیاته رغبت ایدنلر رخصتله عمل ایدوب
ظاهرا بته عبادت صورتنی کوستروب وقایهٔ نفس ایلدی وعزیمتله عمل ایدنلر شهید اولدیلر
(اما ایشان ذوی الاعتبار واصل زادکان رومدن سکز نفر شباب ایدیلر حکم انجیل غیر محرف
اوزره صلات وصوم وتسبیح ودعایه اقبال ایلدیلر دقیانوسه ایشانك بو وضعلری غضبه کتوروب
احضار وتخییر مذکوری تکرار ایتدکده ایچلرنده اکبرلری بولنان مکسلینا بزم آله و ربمز ملك
السموات والارض اولوب هر بر شیدن اعظم واجل ومعبود بالحق اولان ذات مقدس خدای
واحد تعالی شانه در بز باشقه شیئه آله دیمه یز دیدکده دقیانوس بن سزی قتلده عجله ایتمم زیرا
کنج کیمسه لر سکز سزی سورم و آجیرم براز زمان مهلت و یره یم دوشنوب عقلکز باشکزه
کلسون دیو تعیین مدتله امهال ایلدی ایشان دخی خانه لرندن نفقه لرینی آلوب خروج
ومغاره یه واروب دخول وعبادت حق تعالی ایله کندولرینی باصفای بال مشغول ایلدیلر و برکلبلری
اولمغله غاره کیدر ایکن اتباع ایلدی (وکعب روایتی اوزره کلب کندولرینك اولمیوب یولده
اتباع ایتدی علی کلا القولین کلب اولومغه باشلمغله مرارا طرد ایتمشلر ایسه ده دکلمدی نهایت
ایکی ایاغی اوزره قالقوب ودعا ایدن بنی آدم هیئتنده اللرینی کوکه قالدیروب ونطقه کلوب
بندن قورقیك بن احباء الله عز شانه یی سورم سز اویویك بن سزی محارسه ایدرم دیمکله بو حال
غریبی کوردکلرنده حالی اوزره ترك ایلدیلر (ابن عباس رضی الله تعالی عنه قولنجه ایشان
شهردن کیجه صاوشدیلر ویدی ذات ایدی غاره کیدر ایکن یانده کلبی اولان برچوبانه راست
کلدیلر دین مبینلرینی تصدیقله ایشانه اویوب غاره داخل و عبادت خدای واحده صدق
درونله بی غش وغل مشتغل و نفقه لری خصوصنی ایچلرندن جلادت وجماله متحلی اولان
یملیخایه سپارش قیلاریله سائل اثوابی کیوب یعنی تبدیل قیافتله شهره کیدر واشترای طعام
وتجسس اخبار ایدر ایدی براز زمان بو وجهله کذران ایدنصکره دقیانوس فرارلرینی طویمش
اولمغله طلب واخذلری قیدینه دوشدیکنی یملیخا خبر الوب افاده قیلدقده فزع وحزن ایدوب
غروب شمسدنصکره شر دقیانوسدن خلاص چاره سی مذاکره سنه شروعلری خلالی باراده الله
تعالی کلبلری ذراعینی مغاره قپوسنه بسط ایلدیکی حالده ایشانك جمله سنه حال رقود کلدی

ودقیانوس دخی جبلده واقع غارده اولدقلرینی طویوب لحکمة القاء الهی ایله اصحاب کهف بیدارد رطنیله آجلق وصوسزلقدن اولسونلر قصدیله مغاره‌نك قپوسنی محکم سدایله امر ایتمکله اوردیلر مروی اولدیغی اوزره بو القاده حکمت الهیه دخی ایشانه یعنی اصحاب کهفه اکرام وحاللری قدرت ازلیه سنه عندالخلق آیت وعلامت اولمسیدرکه حق تعالی حضرتلری ایشانك ارواحلرین وفات نوم ایله توفی ایلدی وصاغدن صوله وصولدن صاغه تقلیب ایچون ملائکهٔ کرام تعیین قلندی ودائرهٔ دقیانوسده ایکی مؤمن کیمسه‌لر اولمغله ایشانك حال وشاننی واسملرینی ونسبلرینی قلایدن مصنوع برلوحه‌یه حك ایدوب وباقردن برقاب ایچنه قویوب بناء غاره اوردکلری دیوارك ایچنه حاللری کم وضایع اولماسون دیو برتقریب برلشدیردیلر الله تعالی مؤمنان موما الیهما دن راضی اوله (عبید بن عمیر روایتنجه اصحاب کهف اول عبدهٔ اصنامدن کردنلری طوقلی وناصیه‌لری برچلی فتیان یعنی دلی قانلی دیدکلری شباب اولوب بیرام عید ایتدکلری کونلرنده معبود اتخاذ ایتدکلری بتلرینی الوب کلب صید دخی یانلرنده ۰ اوله‌رق صحرایه چقدیلر وعقب خروجلرنده رفیق توفیق قرینلری اولوب جناب هادی المضلین قلب خالصلرینه ایمان الهام والقا ایدوب حق تعالی وتقدسی شریکدن تنزیه وذات مقدسنی توحید ایلدیلر وایشاندن بریسی وزیرملکلری ایدی لکن اشبو ایمان وتوحیدایله هر بری شرف بولمشلرایسه‌ده بربرینه آچیوب ابتدای امرده سر ایمان درمنورکبی صدف صدرلرنده مکنوز اولدی صحراده ایکن ایچلرندن شابك بریسی بکانه سبر اید ر یوللو دائرهٔ صحبت یاراندن چقوب وبرشجرك کولکه‌سنده واروب قرار ایلدی بعده دیکری دخی کذلك رفقاسی مجمعندن چقوب یاراندن اغاج کولکه‌سنده اوطورن ذاتی کوروب کندنده اولان ایمان حالی اوطورانده دخی واردرظن وکانیله حال صفا اشتمال بال وباطننی آچه‌رق یانته واروب اوطوردی وآخرلری دخی بروجه محرر بربر کلوب تحت شجرهٔ انشراح ثمرهٔ مذکوره‌نك التنده جمع اولوب یکدیکره بورایه بویله‌جه برکامز بوش برده کلدر یعنی امور اختیاریه‌دن اولمغله البته برمطالعه‌یه وغرضه مبنیدر دیوب بعده جمله‌سی متفقا ایکیشر نفر بعز قالقوب وبرتنهایره واروب سر ومکنوزدرونلری اولان مطالعه‌یی بربرینه قاندیره‌رق آچسونلر وآب ناب اطلاع دفع سوزش اضطراب ایچسونلر وینه سائرندن مکتوم طوته‌رق بودرخت سایه‌دار تحتنه کلسونلر رفقامزك آردی آلندقدنصکره باقه‌لم مطالعه وضمیرلرمرجع اتحاده رجوع ایدروظاهر اولورمی دیو بعدالرأی والقبول ایکیسی قالقوب وخالی یره کیدوب صحبتلری بتدکدنصکره بشاشت وجهله دونوب سایهٔ شجره کلورلر پس بوطریقله حرکت ایدرلك عددلری نهایت بولدقده جمله‌سنك مضمری یکسان یعنی ایماندهٔ یك وجود اولدقلری آشکارونمایان اولمغله بونك اوزرینه عقدانجمن مذاکره ومشورت ایله قراررأی وتدبیرلری ریان رحمت رب منان ودنیا وآخرنده نائل جای امان لطف رحمان اولمق رجاسیله کهفه رجوع ودخول ایدوب اولوجهله کلبلری دخی برابراوله‌رق کهفه کیروب اوچیوزسال وطقوزسنه دخی زیاده‌ایله جمعا اوچیوز طقوز ییل نومده اولدیلر لکن ایشانی ارایوب بوله‌مدقلری یعنی مفقود اولدقلری وقتده اصل‌زاده وخاندان اولدقلرندن باشقه غرابت وقعه‌لرینه بناء ابناء عظمامزدن فلان بن فلان وفلان بن فلان دیو اسما وانسابلری بیانیله اعتبار ایتدکلری سال وماه هرنه ایسه فلان سنه‌نك فلان شهرنده فلان مملکتده مفقود اولدیلر مفهومنده اولان کلامی لغتلری قنغی لسان ایسه اولسان اوزره برلوحه ثابت قاله‌جق کیفیت اوزره نقش وقیدایله لوح مذکوری ملکلرینك خزانه‌سنه وضع وحفظ ایدوب بووقعه‌نك البته عالمده برشانی اولور دیدیلر (قلت) اشبو اسکی دنیاده بومقوله غرائب واعتبار واعتنایه واقتفایه شایان کائنه وواقعه وقوعنده

اونودولماسون غرضیله سنك مرکوز والواح مستحکمه‌یه یازوب حفظ دولی اولده اسکی عادت اولد یغنه بعض آثار باقیه دلالت ایدرهله ابنیه اوزرلرنده نظما ونثرا منقوش ومحکوك اولان تواریخ ونقوش سنك مزارشاهدمدعادر (علی المرتضی رضی الله تعالی عنه عهدعدل خلافتلرنده منبرنشین خطابت ایکن بریهودی یاخود نصرانی کلوب ای امیرالمؤمنین ذات علی الشانکزه برشی سؤال ایده‌جکم رخصتکز اولورمی دیو بو معنایی افاده‌ده لازم کلان حسن تعبیرایله استیذان ایلدکده های های سویله مأنده اولان کلمات علیه‌لریله رخصت بیوریجق سزکه معاشر مسلمین سکز کتب منزله‌لر بعه‌که توراة وزبور وانجیل وقرآندر بونلر معاملاتك بعض عباداتده بحکمته سبحانه وصفا بالاقتضاء المحکمه زیاده ونقصان قلنمسندن یعنی امر موقتك انجامی کلشدرمعناسنه اولان اعمالدن ماعدااصول شرع الله واخبارالهیده یکسان اولوب اصلا بربرینه خصوص دینده ومعتقداتده مخالف دکلدر دیرسکز حالبوکه توراتده مدت رقود اصحاب کهف انجق اوچیوزسنه اولدیغی ناطقدر قرآنده ۰ ایسه اوچیوز طقوزدر دیدیکی آنده ۰ جناب مرکزدائرهٔ ولایت اسدالله الغالب رضی الله تعالی عنه تورات شریفك اوقاتی حکمت صمدانیه اقتضاسنجه سنهٔ شمسیه اوزره محسوب وقرآن کریمك حاوی اولدیغی اوقات سنهٔ قمریه‌یه دائر اولدیغی ظاهراولوب بو دخی مقتضای حکمت علام الغیوبدر بنابرین سنهٔ شمسیه‌نك اوچیوز سالنده سنهٔ قمریه طقوز ییل دخی ارتر ولهذا ینه کتابین مشارالیهما یکسان معنادر وار ییلدیکك قاعدهٔ حسابه تطبیق ایت وبویله اولمغله اکلده‌ایشکدکیت مفهومنده اولان خطابله جواب ویردکلرنده مکرسائل ومعترض مرقوم فن حسابده استاذ اولمغله خیالنده اولان قواعده مراجعت ایلدکده حساب سنین طبق کلام امیرالمؤمنین اوزره اولوب نفس الامر بیوردقلری کبی اولدیغنی جزم ایتدیکندن علی ملاء الجماعة العظمی اشهد ان لا اله الا الله وان محمدا رسول الله دیوب وادیان سائره‌دن تبری ایدوب شرفیاب اسلام وایمان وقصراسایش داربنی آبادان ایلدیکی روایت آثارمتعددهٔ اعلامده منظوراسعدفقیراولمشدر وامیرالمؤمنین مشارالیهك ینه خطبه‌ده ایکن کسورتسعه‌نك بلاکسرمخرجی اوله‌جق عددنه‌در دیو سؤال ایدن یهودی‌یه فی الحال ایام هفته‌یی ایام سنه‌یه ضرب قیل حاصل اولان عدد مخرج کسور اولور دیو برقاچ عماده کاغده طولدیره‌جق ارقامده حاصل اوله‌جق حسابی دفعهٔ بیان ایله وقوعه کلان کرامتدن سائله یقین حاصل اولوب مسلم اولدیغی دخی مرسوم اوح آثار اعلامدر (سدی روایتنجه ایشان بلده‌لرندن خروجلرنده یولده بروجه محرر معیتنده کلبی اولان برراعی‌یه تصادف ایتدیلر چوبان سبب خروجلرینی بیلدکده بن دخی الله تعالی وتقدسه عبادتده سزه اتباع ایدرم دیو رجا وقبول دین ایلدکده بزمله کل یوری دیو یانلرینه الدیلر کلب دخی پیروی اولدقده‌ای راعی بوکلب اولور وبزی طویورر بزم اکا احتیاجمز دخی یوقدر دیوب طرد ورجم ایتدیلر ایسه‌ده سك ابا ایتیوب لحوقده اقدام ونهایتنده داعی درکاه آله عزشانه اولان آدمی کبی دست برداشته اولوب انطاق الهی برله‌ای قوم بنی نیچون قووارونه‌دن طاشلر وینه مبنی دوکرسکز بن خدایه قسم ایده‌رم که علی التحقیق الله تعالی وتبارکی سزلك عرفانکزدن قرق سنه اول بیلوب توحید وتصدیق ایتدم دیدیکی کلامی استماع قیلدقلرنده تعجب وبوخارقه هدایتلرینی زیاده وتأکید ایدوب ترك طردایلدیلر (محمد باقر رضی الله تعالی عنه اصحاب کهف صیاقله اولوب کهفك اسمی جیدمدر دیمشدر واشبوقصهٔ شریفهٔ مشهوره کتب تفاسیر وقصصده ۰ طویل الذیل اولوب بوراده مقدار محرره‌ایله اکتفا اولندی (قلت) صیاقله فتح صاد وکسرقاف ایله حیدر وزننده اولوب قلیجی آچوب جلاویرن کیمسه معناسنه صیقلك جمعیدر واشبوصنعت اصل زاده لکه منافی دکلدرتأمل اوله (وذکر اولنان افسوس هنکام جاهلیتده

اسم بلده اولوب بعد الاسلام طرسوس دينلمش اولديغنى صاحب التحفه تحرير ايتمشدر واشبو تسميه يه
قاموسك حلزون ورنجه طرسوس حالا بلدهٔ اسلاميه در ديديكى اشارت ايدر (فائدهٔ اخرى)
ترمذى قولنجه آدم عليه السلام ارضه هبوط ايلدكلرنده ابليس اغواسيله سباع زمين
حضرت ابو البشر عليه السلامه اذا ايدرلر اولوب ايچلرندن كلب اذاسندن اشد اولدى جبريل
عليه السلام نزول ايدوب يدلرينى كلبك اوزرينه وضع ايلملرين تعليم ايلدى قودقلرنده كلب
فى الحال مطمئن اولوب والفت ايدوب حراستى خدمتنه مداوم اولهرق واشبو الفت كلب روز قيامته
قدر اولاد آدم عليه السلامه باقى اولدى ادم عليه السلامدن صكره نوح عليه السلام كلبى حراست
خدمتنده استعمال ايدنلرك اولى ايدر زيرا سفينه يى تصنيعده كوندز تسويه اولنان شيئى كيجه قوم
منكرين كلوب بوزرلر ايدى الهام حق تعالى ايله كيجه كلبى حارس اتخاذ ايلدى مفسدلر كلديكى كبى
كلب اودركده نوح عليه السلام صونيله اويانوب اومفسد ملعونى طرد ايدرلر ايدى (خواص)
كلبك اتى ايچ باغنك اوسنده اولور قيون بونك خلافنده ملابسدر كه ايچ ياغى لحمنك اوسنده در اكر
قيونى كلبه امزررلر ايسه اتى ايت اتى صفتى اوزره اولور واشبو خاصهٔ ارضاع كلبه خصوصنده
جد قبيلهٔ مقبولهٔ عرب اولان ربيعه ومضر ايله انمار واياده يىلرنده جريان ايدن برقصهٔ فراست
مختصه واردر كه مرسوم صحايف اكثر محاضرات ومنظور نظر ارباب معلومات وحيثياتدر (سياه
رنك سكك دل كسيلوب بر كيمسه النده امساك ايتمسه اكا كوپك اورمز (كلبك قولاغنه ياپشان
كنه يى بر كيمسه الوب يدنده طوتسه كورن كلابك كافه سى اكا تملق وخضوع ايدر (وديشى برصبى يه
تعليق اولنسه سنلرى زحمتسز بتر وازوسى كلب طاله مش كيمسه يه اصلسه وجعنى تسكين ايدر
وعلت يرقانه دخى تعليق نافعدر وكذلك اتى طاشيانه كلب نباح ايتمز (واو يقوسنده سوبلين
وصايغليان كيمسه يه اصلسه سسن كسوب صايقلمز اولور (وكلبك ذكرى قورديلوب او يلوغد
تعليق اولنسه باهى قباردر وقولنجدن شدته ملاقى اولان كيمسه او يقوده بوانان بر كلبى قالديروب كلبك
ياتديغى يره تبول ايتسه اول ساعت زائل اولوب اما كلب كبرديو دميرى قز و بنيدن نقلا تحرير ايدر
وكو يكلك سودى قللره سورلسه طراش ايدر وصويه قارشدر يلوب ايچلسه او كسور يكى تسكين ايدر
و يالكز شر بنك سموم قاتله يه نفعى واردر وكوزه چكلسه تمام ليلده او يقو يى قاچررر (و بونى ثأليله يعنى
الده واياقده چيقن سيكله سورلسه قلع ايدر (وسر اپا سياه رنكلو كلبك قبلى مصروعه تعليق اولنسه
نفعى واردر (وزبل كلب دوكيلوب وماء كسفره ايله تعجين قيلنوب حار اولان شيشلر سورلسه باذنه
تعالى نفعلودر (حكم) دميرى وصاحب التحفه كلبك لحمى اكلى وسؤرى يعنى ارتغى واقتناسى يعنى
بسلمه سى ومأذون يعنى تربيه لوسى وغير مأذونى وكلب بدوى ايله كلب حضرى وجلدى يعنى دريسى
وقبلى وصاليه سى پاك اولوب واولماسى و لحمنك نجس عين اولوب ياخود اولماسى و يه جك
وايچه جكنى و يرميوب بوشنه حبس ايله اهلاكى وطوتديغى آودن اصرديغى يرك طاهر اولوب
واولماسى وكيفيت تطهيرى وبيع وشراسى وكرايه و يرلمه سى ومتلفنك تضمينه دائر وسائر
شيلرنده مذاهب متواترهٔ اربعه ايله مذهب داود ظاهريده و مجتهدين عهدنده بولنان
ائمه ايله سائر اعلامك اقوال و بيان ايلدكلرى احكامى ادله لرينى سرد ايله على التفصيل حياة
الحيوان وتحفه ده بيان ايتمشلر اولوب لكن بزه بيلمسى لازم اولان امام اعظممزك مذهبنده اولان
احكامى اولمغله احكام مذكوره على وتيرة الاجمال مأخذلرينى كوسترمرك قلم فقير ايله بروجه آتى
ذكر اولنور (جميع انواع كلبك اكلى حرامدر وابن شحنه نك بسطى اوزره مذهبمزده اصح
اولان قول اوزره كلب بيوك اولسون وكركسه صغير ومأذون يعنى تعليم اولنمش اولسون ياخود
اولمسون نجس عين اولميوب هرنه قدر بعضيلرى نجس عين اولديغنى ترجيح ايتمشلر ايسه ده

فتوى نجس عين اولماسى اوزرينه اولمغله اليوب صاتيلور وكرايه و يريلور وتلف ايدن تضمين
اولنور ودباغت اولنمش دريسندن سجادهٔ نماز وقبوقوغه سى اتخاذ واعمالى جائزدر وقبويه كلب
دوشوبده اغزينك صويى وصاليه سى قبونك صوينه اصابت ايتمديكى حالده ديرى وحى اوله رق
اخراج اولنورسه ماء بئرى افساد ايتمز سوموكى ايله و يالكز اصرمد سيله ما دامكه آغزينك
صويى وصاليه سى طوقنميه اثوابى و بدنى شرعا مردار ايتمز و بووجهله طوقنان شيلرى غسل
لازم كلمز (و بر كيمسه كلبى كرك بيوك اولسون كركسه كوچك اولسون قوينده وجيبنده و يكنه
واومزينه و باشنه قومق وارقه سنه ربط و وضع كبى اولان احوالدن بريله يوكلنسه واول
حالده نماز قيلسه نمازى فاسد اولماز ولكن حلوانى رحمه الله تعالى مصلئ حامل كلبك
اغزينى شد ايتمسى يعنى باغلمسنى شرط ايلمشدر (ومذهب اما محمده كلبك اتى نجس اولوب
وشعرى يعنى قيللرى پاك اولديغنده خلاف اولمديغى در مختار وقهستانيده مسطوردر (شرنبلالى
دخى صحيح اولان كلبك نجس عين اولماسيدر ديمشدر (كلبك اقتناسى يعنى حراست وصيد
ايچون بسلمسى مباحدر اكر بر كيمسه نك كلبى اولسه اول كيمسه اتى يا طعامنى و يرر و يا اطعام
ايتمز ايسه قبارصاليو يرر و يا انتفاع ايده جك كيمسه يه و يروب دفع ايدر بوقسه هلاك اولسون
واولسون ديو حبس ايتمك جائز دكلدر (حلبينك منيه شرحنده كلب نجس عين اولمديغى
قول اوزره آنفا بيان اولنان صلات حامل كلب ودخى سؤرى نجس اولان سائر حيوانى حامل اولنك
نمازى نجاست اولان لعاب يعنى صاليه لرينى حامل اولديغندن جائز اولماز اما مصلى اول حيوانك
اوزرينه باصوب او يله قيلسه و بو كلمه نجس عين اولديغى قول اوزره جائز دكلدر لكن قول
اول اوزره يعنى نجس عين اولماديغى حكم اوزره (ينبغى) تعبير يله جائز اولور دينوب زيرا
او مصلى نجاستى حامل دكلدر ديو غالبا صاليه يى حامل اولور استدلالنك ضعفنى اشراب
ايتمشدر (واشبو اشرابى رضى الدين محيطنده اشبو قولنده ايضاح ايدر يعنى ديركه بر كيمسه
كلب ايكى و ياخود ارتبغيله وضوء جائز اولميان حيوان ايله يعنى اوزرنده صورت مذكوره
اوزره اولهرق نماز قيلق على قول جائز دكلدر لكن اصح اولان قول اوزره اكر اغزى آچق ايسه
جائز دكلدر كه نجس اولان صاليه سيله پاكى يعنى مصلينك يكى و ياخود ثوبنك آخر يرى
اصلانور و اصلنان ير بر درهم جرمى مقدارندن اكثر اولورسه متنجس اولمغله نمازك جوازينه
مانعدر واما اغزى صاليه سى ثوبه واصل اولماز حيثيله مشدود و باغلو اولورسه نمازى جائزدر
زيرا هر حيوانك ظاهرى طاهر اولوب نجاست اولسى موتيله حاصل اولور و باطننك نجاستى
معده سنده واشكنبه سنده در بو يله مستور اولان نجاستك حكمى ظاهر اولماز بوعينى ايله مصلينك
بطننده اولان نجاست كبيدر انتهى (و بونده حكمك اشبهى وظاهرى تفصيل مذكور
صاليه سنك سيلانى غلبه شاندن اولان كلب حقنده دركه حاملى صلاتدن فراغندن اول صاليه سى
مصلى يه اصابت ايدر حيثيله اولان ديمكدر اكر بو يله اولورسه صلاتى مانع اولمغله بونك اغزى
باغلنورسه خروجنى منع ايتمكله انكله نماز جائز اولور و بو يله اولماز يعنى غلبهٔ سيلان مذكور
كندوسنده بولنماز ايسه بونده بدايعده مشايخ حنفيه دن مروى كلامدن ظاهر اولديغى اوزره
اطلاق جواز در (ديكر شرح منيهٔ مرقومه ده ابن امير الحاجك يازديغى اوزره ذكر اولنان
صور جوازكلبك مرجح اولديغى وجهله نجس عين اولماسى اوزرينه دائردر واما نجس عيندر ديه نك
قولى اوزره مطلقا و بر وجهله حاملينك نمازى صحيح اولماز خنزيرى حامل اولنك صلاتى جائز
اولماديغى كبى انتهى (قلت) فقهاء عظام حضراتى وقوعى امتناع عادى ايله ممتنع اولان
شيلرك احكام شرعيه سنى اصوله تطبيقا و بلكه اصولى ايضاحا وشرحا امتناع ذاتيسى اولمامغله

برازمسائل متصوره تحرير بيورمشلردر واشبو تحريرلرنده مصيلر دراشته كلبي بوكلنوب نماز قيلمق
دخي بو قبيلدن كوريئور والا برداعي وسبب يوغيكن بو يارتكلق بو كلنو بده كو بكي قوجاغنه
آلمق وقو ينه صوقمق واوموزينه چقرمق ايله نماز قيلمق خاطره كلمز ظن ايدرم واما بونده بنه اعلامك
ترجيحنجه مسائل مذكوره يي بيلوب بعده كلبي نجس عين عد ايدركبي اولوب نمازده وسائر احكامنده
عد مذكور مطالعه سيله عمل ايتمك عزيمت اولمغله احوط واولى اولديغي بنه عبارات علمادن تراشيده
اولنه جغي ملاحظه اولنمشدر (كلب انسانك عضوندن بريني ويا ثوبني اصرسه اكر اصرديغي يرده
بلل يعني اوراده ياشلق بولنمازايسه ملتفظ متنده يازديغي اوزره متنجس اولماز وياشلق بولنديغنده
شك بولنسه اول شك ايله تنجس تحقق ايتمز واشبو اصيران كلبك حال تلاعبيله حال غضبي يكساندر
يعني انسان ايله اوينار ايكن وياخود جاني آجيديغي وقتده اصرسون حكمي بردر كه مادام اصلاقلق
متحقق اولميه يالكز اصرمق ايله تنجس ايتمز (بو قولي حلبي دخي مختار اولان بودر ديوب
واستدلال دخي ايتمشدر (وخزانة الفتاواده كلبك اصلتمش اولديغنه علامت اصرديغي محل
ال ايله طوتديغنده الك اصلنمسيدر ديمشدر ابن امير الحاج دخي علامت بودر ديوب (و بعضيلري
تلاعب حالنده كلب اغزيله اصرديغندن صالياسي سيلان ايتمكله تنجس ايدر وغضب حالنده
ديشيله اصرديغندن ديشي نجس اولماديغنه مبني تنجيس ايتمز ديديكني ذكر ايدوب اشبو قولي
ابن امير الحاج ايله حلبي دخي يازمشلردر (وحلبي بيانجه كلب اوزم صالقمنك برازيني يسه
نجس اولان صالياسي طوقنان دانه لري اوچ كره ييقامق لازمدر كذلك ايچنده شي ايچديكي
ويلاديغي قاب اوچ كره غسل اولنمق لازمدر وكذلك قوري اوزم صالقمنده دخي مسئله بو يله در
انتهى (صاحب التحفه ديركه اشبو مسائل واقوال مفصلهٔ محرره دن ذكري آتي مسئله نك
حكمي معلوم ومستفاد اولور يعني كلبك صيد ايلديكي حيواندن اصرديغي يرنده صالياسنك
ياشلغي ظاهر اولورسه اول محلك غسلي لازم اولوب معفو دكلدر والا يعني اصلاقلق بللو اولمازسه
غسل لازم كلمز ديوب بعده كلب اسودده وقتل كلب وعدم اقتناء كلبده اولان اقوال ائمهٔ عظام
وعلماء كرامي واستدلالريني بسط ايدنصكره مذهبلريله بعض ائمه نك دخي مذهبنده كلب
اسود ايله صيدك جوازي وقتلي جائز اولان كلب صاليجي وقودوز كلب اولديغي وخانه سني وباغ
وتارلاسني وقيونلريني حراست وصياد ايچون كلب اتخاذي جائز اولوب اشبو مصالحي
اوليانلره شويله جه كلب اتخاذي جائز اولمديغي ورحمت وبركت واستغفار ملائكهٔ كرامنك
زيارت قصديله داخل اولملرينه مصالح مذكوره ضمننده بولنان كلبلر مانع اولميوب مصالح
مذكوره ضمننده احتياج مس ايتميه رك شويله جه بوشنه كلب اولان يرلره ايدوكي وحفظه
وقبض ارواحه موكل ملائكهٔ كرام مأمور اولدقلرندن مطلقا كلب اولان محللرده آشكار اولديغي
ومطلقا كلبك يعني تربيه لو اولسون وكركسه اولماسون بيعي جائز اولديغي شروح احاديث
ومعتبرات كتب فقهيهٔ حنفيه ده مصرحدر ديو محللرينه اشارت ايله تحرير ايلمشدر مطالعه اولنه
﴿ حرف اللام ﴾ لغلغ) ليلك ديديكمز طير معروفدر وفارسيده دخي لقلق ديدكلري لهجه ده يازيلمودر
صاحب المستطرف بو يلجه غينلر ايله يازمشدر (ولكن دميري غينلر ايله ديرلر ايسه ده جوهري
قافلر ايله (لقلق) تعبير ايدوب اسم اعجميدر وحيات اكل ايدن طيردر ديدي واهل عراق
عندنده كنيه سي ابو خديجدر وجمعي جوهري ديديكي اوزره لقالقدر ديمشدر انتهى (صحاحده
لقلق صوت معناسنه اولان لقلاقدن قصر اولنمشدر ديو محرردر (قاموس ايله صحاحده
نهاية ابن الاثيرده اولان (من وقى شر لقلقه دخل الجنة) اثري منطوقنجه لقلق لسانه
دخي ديرلر ديو مسطوردر (صاحب القاموس افصح اولان لامك فتحيله اولان مرقوم لقلاقدر

(ولقلقه طير مذكورك صوتيله هر ياضطرابده اولان صوت ياخود صوتك شدتنه ديرلر ديمشدر
(صاحب المستطرف طير مذكور ايام شتاده مصره كلور وقيمتني دوشردكدنصكره بلادينه
كيدرديمشدر (حياة الحيوانده طير مرقوم فطنت وذكا ايله موصوفدر قزويني كتاب الاشكالنده
ذكاسنده رئيسدن يعني رئيس حكما ابن سينادن نقل طريقيله ديركه مرغ مزبور ايكي يووه اتخاذ
ايدوب هر برنده سالك بعضيسني امرار ايدر وحدوث وباده هوانك تغيريني حس ايتديكي كبي
عش ومكاني ترك ايدوب او يردن فرار ايدر وكاهيجه يورطه لريني دخي براغور چار طرد هوامه
كندوسيله توصل اولنور مرغ اولمغله بريرده لقلق اتخاذ واستصحاب اولنسه فزع وشماته سندن
هوام هرب ايدر وظهور ايدرلر ايسه لقلق قتل ايدر ديو مرقومدر (خواص) برلكلك ياوروسي
ذبح اولنوب قانني العياذ به تعالى جذام علتنه مبتلا اولان كيمسه نك بدننه سورسه لر نفع بين
وظاهر ايله نفعي اولور (هرمسدن مروي اولديغي اوزره بر كيمسه لقلق كيكني يانده طاشيسه
هم وغمي زائل اولوب وعاشق طاشيرسه تسليياب اولور وصاغ كوزينك حبه سني طاشيان
اويوماز وصولني طاشيان بالعكس اويور واويانمز يعني اويقوسي آغر وسوركلي اولور ديمك
كيدر * ومن حمل عينه ودخل الماء لم يغرق وان كان لم يحسن السباحة (قلت) يعني
يوزمكي ابوجه بجره مين اركشي لقلق كوزيني بلكه ملاحظهٔ فقيرانه اوزره جاني يانته الوب صويه
كيرسه باتمز مألنده اولان كلامي دميري ديوب لم يحسن السباحة تعبيرنده ظرافت ايتمشدر كه
هيچ يوزمكي بيلينلره يوز ويرماشدر زيرا اصلا سباحت بيلمز مردمك تجربه يه جكه جكي شي
دكلدر مكر كه بلنه ايب باغليق والتنه انساني متحمل آغ اتوب طاليانجيلر كبي اطرافدن كوزتمك
تكلفني ايدلر (لقلقك بوراده خاصهٔ معنويهٔ ديكري دخي حياة الحيوانده مذكوردر مراجعت اولنه
(حكم) صاحب التحفه مرحوم دميري مرحومك لقلق حكمنده اولان اقوال ائمهٔ شافعيه يي
بياندنصكره كتب معتبرهٔ حنفيه دن تحفة الملوكده (غراب زرع وعقعق ولقلق حلالدر ديو
محرر اولديغني (ومضمراتده هدهد ولقلق وطاوس كبي ذي مخلب اولميان طيرده بأس اولماديغي
مضبوط ايدوكني (وقهستانيده نظمدن يعني منظومهٔ فقهيه دن ذكر ايله عقاب ولقلق
وفاخته نك مكروه اولمسي مكتوب بولنديغني تحرير ايلمشدر فليحفظ ﴿ حرف الميم ﴾ مالك
الحزين جوهري بيانجه صو قوشلرندن بر قوشدر ديوب (ابن البري حواشنده بلشون ديدكلري
بوييني واياقلري اوزون طيردر ديمشدر وانقولده اكا بالقجل ديرلر ديو ترجمه اولنمشدر (جاحظ
اشبو مالك الحزينك حالي اعاجيب دنيادندر زيرا دائما قرب ماده وانهار وسائر صولرك منبعلرنده
طوروب جريان وذهاب آبي كوردكجه محزون قالور وكاهيجه ايچرسم ازالور خوفندن شربي
ترك ايدوب حرارتدن اولور كيدر ايمش وكيجه ايچره ضياء شمعه كبي شعله كوستروب كوندز دخي
طيران ايدن جناحلي دودهٔ خضراء ملساكه شبيره وآتش بوجكي ديدكلري حيواندر بونك
حالي دخي اشبو طيرك حال غرابت اشتمالنه قريبدر كه غداسي اولان تراب روي زميندن
دوكنور وبتر خوفيله كركي كبي يييوب جوعا هلاك اولور ايمش وبو حيوانك خواص كثيره
ومنافع واسعه سي اولديغني دخي جاحظ ذكر ايتمشدر (قلت) خواص دودهٔ مذكوره وطير
مذكور تجربه ايله بيلنور شيلردندر لكن ذكر اولنان خوف حال غريبه لريني اعتزاله نسبت
اولنان جاحظ نه دن بيلدي وكندوسندن صورولسه نه ديه بيلوردي بيلم (صاحب التحفه مدني
ديمكله معروف عالم وزاهد طربزوني محمد افندي رحمه الله تعالى رحمة واسعة * وهذان مثلان
لحرص ارباب الدنيا وبخلهم عليها * ديوب ابن آدمك ذهبدن ايكي واديسي اولسه اوچنجيسني
استر وبني آدمك جوفني انجق تراب طولدرر وتائب اولان قولنك توبه سني حق تعالى قبول ايدر

مألند • اولدیغی شراحك بیان ایلد کاری خبرمد عامزه • شاهد در دیمشدر (دمیری * وهذا
الطایر لما کان یبعد عن المیاه التی انقطعت عن الجری وصارت محزونة سمیت مالکا ولما کان یحزن
علی ذهابها سمی بالحزین وهو عطف بیان لمالك الخ * دیمشدر که مفهومی اشبو اوچان یعنی
قوش آقتقدن کسلمش صولردن دور اولدقده • محزون اولمغله آدینه مالك دینمش وصولرك اقوب
کتمسی اوزرینه حزن ایدر اولدیغندن معرف اولان حزین اکا آد قونمشدر والحزین مالك
اسمنك عطف بیانیدر دیمك کوریتولکن محزونه اولسی مالك تسمیه سنده سبب اولدیغنك وجهنی
دفقیر فهم سقیمدن ناشی تفهم ایده مدم مثلثا لفظ ملك مرعی ومشرب ومال ودخی بر کیسه نك
حفر ایدوب منفرد اتصرف ایلدیکی قیووضم میم وسکون لام ایله ملك ماء قلیل معناسنه قیو وصو
معنا لرینه اولملریله بونلردن برینه مالك اسمی طوقنور وعبارهٔ دمیرید • سهو ناسخ ایله زیاده
ونقصانمی واردر تأمل اولنه (نسخ حیاة الحیوانه باقیلوب بولنه ومطالعهٔ صحیحه نه ایسه
وفقیرك استخراجده مأمول اولدیغی اوزره قصوری وارایسه یادکار اوله جغندن کارهٔ قیدقیلنه
حتی صاحب التحفه بورایی مطالعه سنده وجه تسمیه یه دائر کلام دمیریدن برنسنه یا زمیوب
مالك الحزین عطف بیاند ر ابو حفص عمرکبی دیمشد ر (توحیدی کتاب الامتاعنده اشبو طیر
بالقلری صودن قاپوب بیر وطعامی بودر لکن کوزل یوز • مز وامساك سمکده خط ایدوب اجقدقده
کندینی کنار بحره طرح ایدر وتزاوج وسفاده یعنی اشمعه محتاج دکلدر دیمشدر (قلت) بوندن
مستفاد اولان بالفحلك سائر طیور کبی تناسلی ازدواج وچفتلشمکدن اولماز دیمکدر لکن پك مجمل
برسوزدر احوال وطباع حیوانات یازر کتب حکمایه باقیله (خواص) لحمی غلیظ بارد اولمغله
ادمان اکلی باسور تولید ایتمك خاصه لرندندر (حکم) صاحب التحفه دمیرینك دیدیکی کبی
اکلی حلالدر دیو یازر ﴿ حرف النون ﴾ (نحل) وانقولیده فتح نون وسکون حا ایله بال
آریسی مذکره ومؤنثه اطلاق اولنمسی جائزدر مگر که نحل یعسوب ونحل وحل دیرلر که بوجهنده
مذکره مخصوص اولور ویعسوب آری بکنه اطلاق اولندیغی کبی ارکك آری یه دخی دیرلر
دیو مضبوط ومعروفدر ولهجه ده فارسیده فتح همزه وسکون نون وآخرده کاف ایله (انك) بال
اریسنه دیرلر دیو محرردر (بو حیوان اجتماع ایدوب یعنی باشلری اولدیغی حالده برهیئت
مجتمعه اولوب ایشلرینی شویله تقسیم ایلمشلر یعنی بعضیسی شمع وبعضیسی بیوت بنا ایدرلر
وبیوتلری اعجب اشیادر که منحرف اولمیان شکل مسدس اوزره مبنیدر واو بله متناسبة
الاضلاع ومتساویة الخطوطدر که کویا قیاس هندسی وآلات مهندس ایله وضع وتشکیل
اولنمش صورتده در وشکل مسدسلر دخی بر دائرهٔ مسدسه ایچره • وضع اولنمشدر که کندوسنده
اختلاف بولنمیوب اتصال تامله قطعهٔ واحده شکلنه کیرمش اولور زیرا شکال مثلثدن • عشره دکین
مثللریله جمع اولنسه بر برینه متصل دوشه میوب البته بینلرنده فرجه لر پیدا اولور اکن مسدس
امثالیله جمع اولنسه بر وجه محرر جمله سی قطعهٔ واحده اولوب ایچنده • انفراج بولنماز واشبو
تصنیع واعمال نحلك هیچ قیاسسز وآلتسز وفکرسز اوله رق حصولپذیر اولور (قلت) فکری
ایچنده اولدیغمز اشبو باب حیوانك اولندن قلم فقیر ایله یادکار صحیفهٔ تعریف اولمشیدی نظر اولنه
وبادئ صنع وعمل حکمت شمول حیوان مرقوم انجق اثر صنع لطیف خبیر عز شانه والهام
پروردکار قدیر بهر برهانه درکه ﴿ واوحی ربك الی النحل ان اتخذی من الجبال بیوتا ومن الشجر
ومما یعرشون ﴾ الایه نص حکمت فصی الهام حق تبارك وتعالی اولدیغی ناطقدر پس حیوان
مرقومك ربی وربمزك جل جلاله امرینه کمال اطاعت وحسن امتثالی تأمل اولنه که آیت
کریمه ده اولان امکنهٔ ثلثه که جبال وشجر وناسك عروش اتخاذ ایلدکاری جهتیده اولان

بیتلرده اتخاذ بیت ایتمشلردر وامکنهٔ ثلثهٔ مذکوره نك غیریده بالطبع بیت یعنی ساکن اولدقلری
وایچنه بال قودقلری قوانی بنا ایلدکلری اصلا کورلمامشدر یعنی یاپمزلر (عرش لغتده سقف
بینه وکولکه لك ایلدکلری نسنه یه دخی اطلاق اولنور (ودخی تأمل اولنه که اکثر بیتلرینی آیت
شریفهٔ مسطوره ده ذکری مقدم اولان جبالده بعده جبالدنصکره مذکور اشجارده بعده
اشجاردنصکره ذکری واقع اولان ناسك تعریش ایلدکاری بیونده بنا ایدرلر وبیوت ناسده
یاپدقلری بنالری دیکرلرندن آزدر (وشوحالده اولان حسن امتثاللرینه دخی نظر عبرت ایله
نظر اولنسه که بینلرینی وقت بهاردن اول بنایه باشلیوب اتماملری هنکامی زمان بهار وانما ر
حلول ایتمکله بیتلرندن چیقوب نباتات وازهار وثمراتدن اکل ایدوب بیتلرینه دخی کتوررلر زیرا
جناب رب العالمین نص جلیل مسطور منطوقنجه اولا اتخاذ بیتی وبعده اکل ثمراتی امر ایلمشدر
اشته بو ترتیبه دخی ملهم اولوب طبق امر وترتیب اوزره عمل وحرکت ایدرلر (حجة الاسلام
امام غزالی قدس سره احیای علومنده • اهل بصیرت الله تعالی وتقدس حضرتلرینك
نحله نك حالنده اولان حکمتنه نظر وفکر ایدیکز که نه کیفیت ایله اوحیوانه وحی والهام ایلمشدر که
ممتثلا لامره والهامه سبحانه جبالدن بیوت اتخاذ ایتدیلر ولعاب حیوان مذکوردن نه کیفیتله
شمع وعسل اخراج ایتدیروب برینی ضیا ودیکرینی شفا قیلدی اگر نحله نك عجایب احوالندن
اوله رق ازهار وانهاری تناولی ونجاسات واقذاردن احترازی وایچلرندن برینه که جثه بونلردن
اکبرلری وامیرلری اولان آریدر اوامیرلرینه ایلدکاری طاعت حال وشانلرینه واوامیرلرینه من
طرف الله تعالی مسخر اولوب بینلرنده اجرا ایلدیکی عدل وانصافه که اوزرنده • نجاسات
بوانه رق خلیه یعنی قوانه عودت ایدن آری یی باب بیتلرندن قوان ومحارسه یه مأمور مستقل اولوب
کو یا بواب وسیاف برلرنده بولنسان آریلره اقتضا ایدن تعزیری ایتدیرراشته بو مقوله بی غرضانه
لمصلحة عامة وقوعه کلان تدابیر مستحسنه سنه نفسکده بصیرت اوزره اولدیغك واهل وقصد
بطن وفرج وشهوتکدن ومعادات اقران واخوانکدن لایقیله فارغ بولندیغك حالده تأمل
ونظر ایدرایسك صنع الهی نك عجب وعین حکمت اولدیغنه حکم ایدرسن واشبو فراغ مذکور
صغوتیله ذکری آتی اعمال حیوان مذکوره دخی نظر ایدرایسك ینه حکمت ومصلحت جناب
حکیم مطلق عز شانه وتبارکده یقین وتصدیقك حاصل اولور که نحل بنیانی شمعدن تصنیع ایدر
وبو بنیانی اشکالدن اختیار ایلدیکی شکل مسدس اوزره انشا ایدوب شکل مستدیر ومربع ومخمسی
ترك ایتمشدر مسدسده برخاصه واردرکه انی ادراکده فهم مهندس قاصردر یعنی مسدس ومسدسه
قریب اولان اوسع واحوای اشکالدر اما مربعدن زوایای ضالعه خروج ایدر وشکل مستدیر
مستطیلدر مربعی زوایای فارغه قالمسون دیو ترك ایتدی واکرشکل مستدیرده بنا اولنسه
ایدی خارج بیوتده فرجهٔ خالیه قالوردی زیرا مستدیر اجتماع ایتسه لر بر برینه بتشك اوله رق
جمع اولنه مز وفرجه اولمادیغی حالده اجتماع انجق شکل مسدسك خاصه سیدر ودخی حق
سبحانه وتعالانك اومخلوق حکمت منطوقنك صغر جرم وبدنی اوزره لطفا وعنایة عیشی خوش
اولسون مصلحتنه بناء محتاج الهی اولان شیده • نه کیفیتله الهام ایلمشدر نظر ودقت قیلنه
فسبحانه ما اعظم شانه واوسع لطفه وامتنانه دیمشدر روح الله تعالی روحه انتهی (وآرینك
طبعنده • بو دخی واردر که بعضیسی بعضیسندن نچار وبعضا داخل خلایاده یعنی قوانلری
ایچنده مقاتله ایدرلر وقوانه یاقلشانی قوارلر وصوقرلر وکاه اولور که صوقدقلری هلاك اولور
وداخل خلیه ده بری هلاك اولورسه فی الحال میته یی خارجه آتوب ایچروده الیقومزلر ونظافت
طبیعه لری اولمغله خلیه دن فضلاتلرینی طشره یه آترلر زیرا فضلات ورجیعات هوایه تعفن

ایراث ایدر وهنکام اعمالری بهارایله کوز فصللرنده در موسم بهار ور بعده اولان عسل اجود
والطفدر وصغیرلری کبیرلرندن عملده اکثردر وآنك طاتلیسنی وصافنی ایچرلر و بویله آب تره‌ده ایسه
انی آررلر و بالدن طویه جقلری مقداری یوب دوکمکدن احترازایدرلر وخلیه ده وقت شتاده
غدا ایچون ادخار ایدکلری بال ازالدقده نفسلرینك تلف اولمسندن خوفله صوقاتوب چوغالدرلر
یعنی وقت محصول جدیده دك شربتله یکثورلر (حکمای قدمای آتنه دن براستاد شاکردلرینه
نصیحتده ای معنوی اولادم سزلر قوانده اولان آریلر کبی اولك دیمش شاکردلری دخی نحلك
خلیه‌ده اولان حاللری نه کیفیتده اواوردیو صوردقلرنده آریلر قوانده بطالی البقومیوب طرد
ایدرلر وفی الحال قوارلر زیراتنبللریری طرالدر وبالی بو بینه اولسون بوش یره بالی بتورر ونشیطه یعنی
شوقله ایش کورر حامرانه کسل یعنی حالیله بلکه اوشمزسه قالیله تنبلك اوکره دردیو
بطال کاغده جلی خط والتونله یازلمغه لایق حکمت طرد بطالی بیان ایلمشدر * فلیحفظ
ذلك النصح الاشمل * ولیعمل بمقتضاه فی کل مکان وعمل (قلت) باآلادن بو یازیلوب وغایت
مطلبه قدر یازیله جق احوال نحل ملاحظه اولنسه حکمت عملیه یه که معلوم اولدیغی اوزره
تدبیر نفس و منزل وعملکتدن عبارتدر برنمونه واعتباره شایان براز قواعد وتدابیر وحکم
مشحونه اولوب (ع) آری باتفاق جهان میتوان درست * معناسنی تصدیقه اجبار ایدر
* اللهم وفقنا لمرضاتك آمین فی کافة اعمال وفی کل حین * اشبوحیوان مبارك دخی حبه‌لرکبی
دریسنی دکشدیرر وآثار واصوات لذیذه ونغمات موافق مزاجیدر وسوس یعنی کووه دیدکلری
بوجك آری یه مضردر و بونك دواسی یعنی مضرت مذکوره نك دفعی قوانه برآوج طوز قومق
وآیده برکره قوان آچیلوب اخثاء بقر یعنی اوکوز تزه کی ایله توتسی و تبخیر اولنمق ایله اولور
(وقواندن اوچوب عودتنده اصلا خطا ایتمیه‌رك آری کندی مکاننی بولمق طبیعتلرندندر (اهل مصر
قوانلری قایقلره قویوب چیچکلی واغاجلی یرلره کتوروب وآچوب صالویررلر ورعی ایتدکلرندنصکره
هر بری یندیرینه کلور ایمش اشته بویله جه تجدید هوا غرضیله بویله کزدیررلر ایمش (امام احمد وحاکم
ونسائی راویسی عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه اولان اشبو حدیث آتی یی روایت ایلمشلردر
(انه قال کان رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم اذا نزل علیه الوحی سمع عنده دوی کدوی النحل
فنزل علیه یوما فمکثنا ساعة ثم سری عنه فاستقبل القبلة ورفع یدیه فقال اللهم زدنا ولاتنقصنا
واکرمنا ولاتهنا واعطنا ولاتحرمنا وآثرنا ولاتؤثر علینا وارضنا وارض عنا) ثم قال صلی الله علیه وسلم
لقد انزل علی عشر آیات من اقامهن دخل الجنة ثم قرأ صلی الله تعالی علیه وسلم ﴿ قد افلح
المؤمنون الذین هم فی صلاتهم خاشعون ﴾ امام احمد اشبو حدیث صحیح الاسناد دیمشدر (شراح
بیانجه مفاد حدیث شریف جناب فاروق رضی الله تعالی عنه وحی الهی وقوعنده نزد سعادت
پیغمبری علیه الصلاة والسلامده آری سسی کبی برسس استماع اولنور اولدیغنی و بو ما
من الایام مشارالیه حاضر بالمجلس الشریف ایکن اول علامت وحی ظهور ایدوب براززمان
مکثمزدنصکره حال وحی ذات رسالتپناه علیه الصلاة والسلامدن منکشف اولدقده قبله یه توجه
ومنبع استفاضه وافاضه اولان مبارك ومسعود دست شریفلرین برداشته درکاه معنوی اله عزشانه
بیوروب محرر اولان دعای استزادهٔ احسان وتشکر رب منانی ایفادنصکره اول آیات اول قد افلح
سورهٔ شریفه‌سی اولوب بعده صره سیله مصاحف شریفه ده مکتوب اولان آیت کریمه نزول
ایلدیکنی وهر کیم آیات مذکوره یی اقامه ایده جنته داخل اولور بیوردقلرینی جناب فاروق اعظم
رضی الله تعالی عنهك بیانیدر (کبار مفسریندن نحاس (من اقامهن) لفظنی (عمل بهن
ولم یخالف مافیهن کما تقول فلان یقوم بعمله) یعنی آیات مذکوره یی اقامه وانلرك مقتضاریله عمل

وایچلرنده اولان احکام الهیه یه مخالفت ایتمیه دیمکدر و بومعناجه لغت عربیه‌ده شوکیمسه ایشنی
اقامه ایلدی دیو مستعملدر دیو شرح وتفسیر ایلمشدر (ابن ماجه نعمان بن بشیرك رضی الله تعالی
عنه روایت ایلدیکی (ان مما تذکرون من جلال الله تعالی من التسبیح والتحمید ینعطفن حول
العرش لهن دوی کدوی النحل تذکر صاحبها الایحب احدکم ان یکون له اولایزال له من یذکر له)
حدیث شریفنی عنعنهٔ رواتله تخریج ایلمشدر وحاکم دخی روایت ایدوب شرط مسلم اوزره صحیح اولدیغنی
سویلمشدر دیوب ودوی افعلی والدوی صوت لیس بالعالی دیو شرح ایلمشدر (قلت) وانه‌والیده دوی
دالك فتحی و یانك تشدیدیله برنسنه نك اوازیکه اندن ویزلدی ایله تعبیر اولنور ویقال دوی الریح
لحفیفها وحفیف الریح حاء مهمله ایله وفاء ایله روزکار اوازی (وکذلك دوی النحل والطائر یعنی
اری قنادینك آوازینه وقوش قنادینك آوازینه دخی دیرلر دیو مفسردر (ومستدرکده عبدالله ابن عمر
رضی الله عنهما روایت ایلدیکی ان الله لایحب الفاحش ولاالمتفحش ولاسوء الجوار ولاقطیعة الرحم
ثم قال انما مثل المؤمن کمثل النحلة وقعت واکلت طیبا ثم سقطت ولم تفسد ولم تکسر کمثل قطعة الذهب
الاحمر ادخلت النار فنفخ علیها ولم یتغیر ووزنت فلم ینقص فذلك مثل المؤمن) حدیثی مضبوط اولوب
وصحیح الاسناددر دیمشدر (قلت) جامع صغیرده جابردن رضی الله عنه مروی اولان (ان الله لایحب
الفاحش المتفحش ولاالصیاح فی الاسواق) حدیث شریفنده اولان فاحشی مناوی قول یاخود
فعلنده فحش صاحبی اولان ومتفحشی فحش مذکورده تکلف وتعمد ایدن ایله وصیاحی چارسولرده
اهل سوقه ودلاللر کبی کثیر الصیاح اولان دیو شرح ایلمشدر واغتده فحشاء برامز ایش فاحشه
معناسنه هر برامر فعلکه حددن تجاوز ایده انکا فاحش دیرو فحش برامزلق دیو بیان اولنمشدر (واسناد
حسن ایله معجم اوسط طبرانیده ابوهریره رضی الله عنهك روایت ایلدیکی (مثل بلال مثل النحلة
غدت تأکل من الحلو والمر ثم یمسی حلوا کله) حدیثی ضبط ایلمشدر (قلت) اشبو حدیث لطیف
جامع صغیرده دخی مسطوردر لکن مناوی شارح بلال رضی الله تعالی عنه مؤذن رسول اکرم صلی الله
علیه وسلم اولدیغنی ونحله نك هرنه قدر قرینهٔ صارفه وارایسه دخی غالبا معجمه ایله نخله ظن
اولنمسون مطالعه سیله (بحاء مهملة) قیدیله تمییز ندن باشقه شرحنه دائر برنسنه نقل ایتمیوب
فقط شرح منا وید نصکره تألیف اولنان السراج المنیر نام شرحك صاحبی جهت اعرابنده
کله لفظی مرفوع یمسی نك رفعله تأکیدیدر دیوب و بلالك رضی الله تعالی عنه نحله تشبیهنده
وجه شبهنه شراحدن تعرض ایدن ذاتی کورمدم وجه شبه نحله دن خروج ایدن و بلالدن صادر
اولان شیئك طیب اولمسی احتمالیدر والله اعلم بمراد نبیه دیمشدر یعنی اریدن طیب اولان بالك
ظهوری کبی بلالدن طیب اولان اقوال وافعال صادر واقعدر دیمکدر (وینه امام احمد وابن ابی
شیبه وطبرانی (المؤمن کالنحلة تأکل طیبا وتضع طیبا وقعت فلم تکسر ولم تفسد) حدیث طیب
تعبیر یی (وشعب بیهقیده مجاهدك عمردن رضی الله تعالی عنه روایت ایلدیکی (ان مثل المؤمن
کالنحلة ان صاحبته نفعك وان شاورته نفعك وان جالسته نفعك وکل شانه منافع وکذلك النحلة
کل شانها منافع) حدیث بشارت توریثی مفید اولوب راوی مشارالیه مجاهد مکهٔ مکرمه دن مدینهٔ
منوره یه عمر رضی الله تعالی عنه معیتنده برکلشده اثنای راهده جهت حدیثدن انجق اشبو حدیثی
استماع ایلمش ایدم دیدیکی دخی محرردر (ابن الاثیر محقق نهایه سنده (مؤمن ایله نحله نك بینلرنده
وجه مشابهت نظافت وفطانت وقلت اذی وحقارت ایله منفعت وقناعت ونهارده سعی
وشبهه‌دار وسخدن تنزه واجتناب وطیب اکل که غیرینك کسبی یبوب کدیمنی ایله یجنمك وامیر
وریسه طاعت وانقیادده درو دخی نحلك برازآفاتی واردرکه عملنی اجرایه مانع وقاطع اولور
وآفات مذکوره دخی ظلمت وغیم یعنی هوانك بولانقلغی وروزکار ودخان وصو وآتشدر کذلك
مؤمنك دخی آفاتی واردرکه عملنه فتور ویرر وانلر دخی ظلمت غفلت وغیم شك وشبهه یعنی

تصديق واجب شيده شبهه يه دوشمك وربح وروزكار فتنه ودخان حرام وسعة حال ونارهوى
وهوس اشته بو آفتلر دخی وجه شبهدر مألنده شرح ايلمشلر * جعل الله الجنة مثواه * وينه
مسندركده علی بن ابی طالبك رضی الله تعالی عنه * كونوا فی الناس كالنحلة فی الطير الا وهو
يستضعفها ولم يعلم الطير ما فی اجوافها من البركة لم يفعلوا ذلك بها وخالطوا الناس بالسنتكم
واجسادكم وزايلوهم باعمالكم وقلوبكم فان للمرء ما اكتسب وهو يوم القيمة مع من احب * كلامی
مضبوطدركه مفاد كلام ارشاد ارتسام مذكور ای مؤمنين دقت بين سز خلقده وخويده
وعملده وخيرده آری كبی اولك آری اويله برحيواندر كه جرمی خرده اولمغله سائر قوشلر انی اگرچه
ضعيف وحقير عد ايتمشلردر لكن اوظاهر نظر اولان قوشلر نحلك اجوافنده و باطننده اولان بركتی
ادراك ايتسه لر ايدی اويله ايتمزلر يعنی نظر حقارتله باقمزلر ايدی سز دخی انسانيت سيرت حسنهٔ
باطنيه اولديغی بيلوب اقتصاد وقناعت سوقنده سرمايهٔ اعمال خيريهٔ ظاهريه وافعال
واخلاق حسنهٔ باطنيه ايله كسب تجارت سلامت آخرته سعی ايدك وآگاه اولك كه عظمت
ظاهريه ومال وجاه دنيای فانيه كمال دگلدر هركيم انلری كمال وشان انسانيت عد ايدر ايسه ومجرد
صاحب جاه ومال اولهيم ديرواملی اكا قصر ايدر واومقوله اولورلر انجق جاه ومالری اوچندن
صميمی ميل وركون ايدرسه طيور كبی حيوان غير ناطق طاقمندن معدوددر واشبو عالم اسبابده
بهرحال ناس ايله اختلاط لازمدر اختلاطی السنه واجساديكز ايله ايدك يعنی قولا وفعلا استخدام
وخدمت ناس وعقد معاملات واخذ واعطا ضمننده الجاء مدنيت ايله الفت ومصاحبت ايدك
لكن اعمال عبادات وافعال قلبيهٔ اعتقاد واخلاق جهتلرندن ناسك كيلندن وذمائم اخلاقلرندن
كندوكزی ازاله ايدوب اوجهتلردن ناسه قلبا اتباع ايتميك وقلبا اومقوله اوضاعده اولان
كسانی سوميوب انلردن كيلك و باطنا انكارنده سعی وغيرت ايدك زيرا كوتی ايله اختلاط
ومقارنت كوتيلكی جلب وجذب ايدر چونكه امور ضروريه موجبنجه اختلاط لازمدر اشته
اواختلاط ضروريده كنديكزی بروجه محرر وقايه ايدك ودنياده كسب ايلديككز اعمال خيريه
واعتقادات حقه آخرتده مدار سلامتدر وانسان سوديكيله حشر اولور سوديككز صلحا واعمال
صالحات كه سبب سمو سلامتدر يوم قيامتده سزه قرين اولور وعكسی دخی بويله در يعنی كوتی يی
قلبا سورسه كز اكا اتباع بالخاصه لازم كلمكله انكله حشر اولورسكز اوايسه منتج ندامتدر ديمك
ملاحظه اولنمشدر (وينه مسندركده مسطوردركه ابن عباس كعب الحبردن رضی الله تعالی عنهم
تورات شريفده رسول اكرم صلی الله تعالی عليه وسلم افندمزك نعت ووصف سعادتلرينی
نه كيفيتله محرر بولدك يعنی كتب منزلهٔ سماويهٔ سابقه ده اطلاف ظهور خاتم الانبياء عليه الصلاة
والسلامه واوصافنه آيات ودلالات اولمغله توراتده اولان وصف نه كونه در ديو سؤال ايلدكده
كعب دخی محمد بن عبد الله عليه الصلاة والسلام مكه ده تولد وطيبه يه يعنی مدينه يه هجرت ايدر
وملك وتصرفی شامده اولور يعنی اورايی اولا قهرا امنی فتح وتصرف ايدر * ليس بفاحش
ولا سخاب فی الاسواق * يعنی فاحش دگلدر وچارسو وبازارده اكل وشرب ايتمز وسيئه يه ينه سيئه ايله
مكافات ايتمز ولكن سيئه يه عفو وصفح ايله مقابله ايدر وامتی حامدلردر الله تعالی يه هرسراء
وضراده يعنی جميع احوالده حمد ايدرلر واطرافلرينی تطهير ايدرلر واوساط اقرانلرينه وبريرلرينه
محبة اعانه ايدرلر وامر دينده اولان قتاللرنده صف اولدقلری كبی صلاتلرنده دخی صف اولورلر
ومساجد ومعابدلرنده دوی نحل كبی دويلری واردر وجو هواده منادیلری ندا ايدر
مألنده اولان كلامله موصوف اولديغی بولدق وكوردك ديمشدر (ابن خلكان وفياتنده
يعنی تراجم اعلامنده دميرينك باب جيم حياة الحيوانده مجملا بيان ايلديكی عبد المؤمن بن علی كه

(اندلسده)

اندلسده تصرف ايدن موحدين ديمكله معروف اولان دولتك اوليدر انك ترجمه سنده يازلمشدركه
مشار اليه عبد المؤمن قبل سلطنته صباوتنده كيجه ايچره اويور ايكن باباسی علی اويانق وايشيله
مشغول اولديغی حالده سما جانبندن بردوی استماع ايدوب باشنی قالديروب نظر ايلدكده هواده خانه سنك
اوزرنده كوياسقف صورتنده سياه بولوت شكلنده نحلدن برهيئت مجتمعه كورر واونحللر بربلوكی
اوعلی صبی عبد المؤمنك اوزرينه اينوب برازطوردقلرندنصكره اصلا زيانلری اولميه رق وصبی
مرقومی اويانديرميه رق قالقوب اوچارلر وبوماجرانك ايرته سی كونی مغربده اوتاريخده رمل
وبومقوله فنی بيلور معروف بركيمسه اولمغله علی اوكيمسه يه واروب قضيه يی خبر ويردكده الله
تعالی اعلم سنك اوغلك مقتدای اهل مغرب اولمسنه علامتدر ديمكله بارادته سبحانه اويله جه
اولمشدر (علی المرتضی رضی الله عنه وكرم وجهه ذات دنيايی تحقيرا وبالذات وحيثيتها دودست اهل
واعتبار ايله صاربلمه جق نسنه اولديغنه تنبيها * اشرف لباس ابن آدم فيها لعاب دودة واشرف
شرابه فيها رجيع نحلة * يعنی دنياده كيه جك اثوابك اشرفی ايپكدر كه بوجك صالبه سندن اولور
ودنيا مشروباتنك اشرفی آری زبلیدر ديمشلردر (دميری ديركه اشبو كلامك ظاهری ابن عطيه نك نقلی
اوزره عسل نحلك غيرندن اولمسنی اقتضا ايدر لكن ينه حضرت حيدر كراردن معروف اولان روايت
اوزره * انما الدنيا ستة اشياء مطعوم ومشروب وملبوس ومركوب ومنكوح ومشموم فاشرف
المطعوم العسل وهو مذقة ذباب واشرف المشروب الماء ويستوی فيه البر والفاجر واشرف
الملبوس الحرير وهو نسج دودة واشرف المركوب الفرس وعليه تقتل الرجال واشرف المنكوح
المرأة وهو مبال فی مبال واشرف المشموم المسك وهو دم حيوان * كلامندن مستفاده اولان عسلك
غيرنحلدن عدم حصوليدر (واما تحقيق اولان عسلك نحل بطننده ن خروجی اولوب لكن
مخرجی اغزيميدر ياخود اغزينك غيريميدر بيلنه مدی حتی ارسطاطاليس كيفيت تصنيع نحله
اطلاع مطالعه سيله شيشه دن برقوان ياپديروب آريلری ادخال ونظر كاهنه نهاده ايلدكده درحال
شيشه يی ايچروسندن بالچق كتوروب وسراپا بالچق ايله صوايوب كيفيت تصنيعلرينی بووجهله
عين ناسدن ستر ايله سر ايتدكلری حكايه يی غزنوی وغيريلری تحرير ايلمشدر فسبحان الله الملهم
(تفسير اوسط كواشيده عسل سمادن نازل اولوب روی زمينك اماكننده نبت ايدر وآری كلوب انی
ايچر بعده خليه يه كلوب شمعدن عسله آماده قيلدقلری پرلره القا ايدر يوقسه بعض ناسك توهمی كبی
فضلات غذاء نحلدن معده سنده عسله استحاله ايدر صورتنده دكلدر ديو مرويدر والله تعالی اعلم
(فائده) معلوم اوله كه عسلك لغت عربيه ده اسماء كثيره سی اولوب تنور وسنور وزنلرنده اولان
(سنوت) اسامی عسلدندر (عليكم بالسنا والسنوت) حديثنده اولان سنوت بال ديمكدر (سلوی
دخی اسميدر هر حلودن طاعمی فارغ ومتسلی ومستغنی قيلديغی مطالعه ايله سلوی ديمشلردر
وشعرای عرب العربادن خالد بن زهير الهذلی شعرنده سلوی اسمنی بال معناسنه اوله رق
كتورمشدر (وشهده حافظ وامين دخی اسملری اولمشدر زيرا باله وضع اولنان شی محفوظ اولور
شويله كه اكر ميت بال ايچره قونسه بوزلميوب وتفسخ ايتميوب دائما طورور ولحم قونسه اوچ آی
وفاكهه يعنی ياش يمش قونسه التی آی تر وتازه قالور (كتب ستهٔ معتبره ده ام المؤمنين عائشهٔ
صديقه نك رضی الله تعالی عنها روايت ايلديكی (ان النبی صلی الله تعالی عليه وسلم كان يحب
الحلواء ويشرب العسل) حديثی مضبوطدر اعلام دين حلوادن هربرشيرين وطاتلی مراد
اولوب اندنصكره عسلك ذكری يعنی هرحلوده عسل داخل ايكن ينه بعد الحلوا ذكری
عسلك شرف مزيتنه تنبيه ايچوندركه علماء معانی بوتعبيری ذكر الخاص بعد العام ديو بنام
قيلمشلردر ولفظ حلواء الف ممدوده ايله حمراء كبی اولوب سلوی كبی مقصوره دكلدر (دميری
شافعی ديركه اشبو روايتده طعامدن هرلذيذك ورزقدن طيباتك اكلی جوازينه دليل واردر

واكل لذائذ زهد ومراقبه يه منافى دكلدر سيما كه كيفما اتفق سفرهٔ اطعام اخوانده تصادف
اولنه (وتاريخ اصفهانيده ترجمهٔ احمد بن الحسين ده ابن عمردن رضى الله تعالى عنهما روايت
اولنان (اول نعمة ترفع من الارض العسل) اثرى محرردر (قلت) اشبو فائدهٔ مسطوره‌دن
اول لطيفه وفائده عنوانيله دميرى مرحوم عسل وصفنده اولان ﴿ فيه شفاء للناس ﴾ نصنه
ونحله وعسله وطب نبويده عليه الصلاة والسلام عود هندى وحبهٔ سوداء وعسلك خاصه‌لرينه
دائر براز اقوال لطيفه و بعض اجانبك اعتراضنه جوابده ادلهٔ قاطعهٔ طبيه يازمشدركه طوغريسى
مطالعه سى وحفظى لازم مسائل شرعيه وعقليه دندر لكن بو رايه درجى خصوصى اختصار
ملتزم صاحب المستطر فه نظرا دائرهٔ ترجمه يه صغميه جغندن بمنه تعالى سايهٔ احسان وايهٔ
لطف پادشاهيده بو فقير آلاء رب قدر بر وقت وسيع مرهونى اختلاس وخامهٔ كوتاه قامه سى
دوقرين مداد و دوات ايله تدارك جاى سر استيناس ايدكده دعا وثناى خدايكان اعظم
وشهنشاه افخم حضرتلرى عبد المجيد خان جعل الله تعالى سبحانه دعائم سلطنته باقية الى آخر
الزمان افنديمزى عنوان ديباجه سى قيله‌رق وشكر احسانلرى تكرار ايدرك بعض مطالعه درجيله
دخى كرك مطلب عالىٔ مذكورى وكرك ابقاى نام وشان دولت عليه لرينه سبب اوله جق
آثار سائره‌يى ان شاء الله تعالى خدمة للاخوان المؤمنين قلمه آلمق نيت خالصه سيله الحالة هذه
محلى ومأخذى كوسترلرك يازيلان مقدار ايله اكتفا اولندى * رب انطق لساننا بالخير *
بدفاع الموانع و الضير * آمين (خواص) عسل حار يابسدر ما لايسع صاحبى درجهٔ ثانيه
قيدينى كتورمش وحرارتى اقوا دردېمشدر وجيدى شهد يعنى مومللى بال كه كومج بالى ديو تعبير
ايلديكمز عسل مصفادر و بو يعنى مطلقا بال مدر بول در ومسهل ومهيج قى در ومعطش
يعنى صوسزلق و يريجيدر وصفرايه مستحيل در ودم حادى مواد در اكر صو ايله قينادوب
كوپكى آلنسه حدتى كيدر لكن حلاوتى دخى ازالور وغدائيتى وبوللى مدرلكى چوغالور
واكل ايچون اجودى وقت بهارده صادق الحلاوه اولان صافى بالدر بعده صيفده و بعده
شتاده حاصل بالدر وشتوبسى اراذىٔ واغلظيدر واحمره واسوده مائللرى و ييللشى رديدر
و بالك مضرتنى آبى الماكيده رر وآب وآتش ودخان كورميان بال مسك ايله قارشديريلوب
اكتحال اولنسه نعوذبه تعالى كوزه نازل صويه نافعدر و بدنه سورلسه كهله بى قيرد ولعوق
قودوز طلاديغى يره و مطبوخى سمومه نافعدر و با لمومك خاصه سى دخى استحباب وعلى
قول اكل ايدن مغموم اولور لكن احتلام اصابت ايتمز انتهى ما قاله الدميرى فليراجع الى الاطباء
(حكم) صاحب التحفه ودميرينك حكم نحله ده يازديغى اقوال بعد المطالعه خلاصه سنى
و مذهبمز ائمه سنك اقوالنى شويله تحرير ايدرركه (هرنه قدر عسلك اكلى حلال ايسه ده
نحلك اكلى حرامدر انسانك لحمى افضليتنه بناء حرام اولوب لبنى حلال اولديغى كبى (و بعض سلف
جرادك اكلى كبى نحلك اكلنى اجتهادلرنجه مباح قيلشلر ايسه ده مذهبده بو وجه ضعيفدر زيرا قتلنه
نهى نبوى عليه الصلاة والسلام متعلق اولمشدر واشبو نهى حرمتنه دليلدر (امامنز ابو حنيفه
نحلك وزنبورك وسائر حشراتك بيعى صحيح دكلدر ديديلر (ومذهب شافعى اربابى بيع نحلك
صحتنده اختلاف ايدوب بعضيلرى نحل حيوان طاهر منتفع به دردبو طهارت وانتفاع ايله
استدلال برله بيعى شاة كبى جائزدر لكن زنبور و حشرات بونك خلافنه دردېلر (قلت) اسم
زنبور نحله دخى على لغة اطلاق اولنور ايسه ده بو راده نحل مراد اولميوب بلكه مراد بنه آرى
جنسندن ايرى ومستطيل الجسد يتنى يت نحل كبى اوله رق تراب ايچنده ترابدن تصنيع ايدن وغداسى
تراب وينه لسع ايديجى اولان حيواندر (صاحب التحفه ديركه ملتقى وتحفة الملوكده اكل زنبورك

عدم حلى مصرحدر وقهستانيده دخى بويله محرر اولوب لكن بعده دود زنبورك قبل نفخ الروح
اكلنده بأس يوقدر زيرا قاضيخانده اولديغى اوزره روحى اولميان ميته تسميه اولنماز ديمشدر
(وفتاواى هنديه وملتقى ايله شرحنده كواره سز نحلى بيع امام اعظم ايله امام ابو يوسف عندلرنده
جائز دكلدر لكن امام محمد عندنده اكر نحل محرز ايسه يالكز بيعى جائزدر وائمهٔ ثلثه يعنى
شافعى ومالكى وحنبلى دخى قول محمد اوزره قائل اولديلر ودخى دود قز ايله بيضهٔ دود قزك
بيعلرى امام اعظم عندنده جائز اولميوب اما امام ابو يوسف عندنده قز ايله اولور ايسه دود قزك
بيعى جائز اولوب بيضنك بيعنده ابو يوسف عندنده ايكى قول واردر قولك برى جوازى ودیكرى
عدم جوازيدر لكن امام محمد عندنده دود قزك و بيضه سنك مطلقا بيعلرى جائزدر ومختار
اولان قول دخى بو اولوب ائمهٔ ثلثهٔ مشار اليهم دخى معتادى اعتبار ايله بو قول ايله قائللردر (و بحر
رائقده نحلك ودود القزك بيعى انجق تبعا منعقد اولور ديو مسطوردر (قلت) كواره كافك
ضمى وواوك فتح وتخفيفى ايله هنوز شمع ايچنده اولان بالدر * يقال كوارة النحل لعسلها فى الشمع (وعلى
القارى رحمة الله السندى الحنفيك منسكى شرحنده هوام ارضك يعنى حشرات ارضك قتلنده
برشى يوقدر يعنى حل وحرمده انلرى قتل ايدنه كناه يوقدر حيه وعقرب وزنبور و بونلر
كبيلرى حشرات ارضدندر و زنبورك مطلقا قتلنده يعنى كركسه بالنى اخذ ايچون اولسون
وكركسه غيرى ايچون اولسون واولماسون انلافنده اثم يوقدر ديو محرردر وحشرات دخى تعداد
اولنمشدر (نمل) نونك فتحيله وعلى لغة ضميله معروف اولان قارنجه دركه فارسيسى دور
وزننده موردر (ونمل مفردى تا ايله نملة در جمعى قتال وزننده نمال كلور وقارنجه سى چوق يره
نونك فتحى وميمك كسريله ارض نملة ديرلركه ارض ذات نمل ديمكدر وقارنجه اوشمش طعامه
طعام ممنول دينور ممنول مقبول وزننده در ونمله نميمه معناسنه دخى كلمكله بو معناجه رجل نمل
دينوركه رجل نمام ديمكدر (وشاعر بليغك اشبو بيت رنكين جناس رهينى بر كوزل پندر * اقنع
قانيق بلا بلغة * فلبس ينسى ربك النمله * ان اقبل الدهر فقم قائما * وان تولى مدبرا نم له *
يعنى اى باهوش سن پايكه دوشن رزقك هر يسه وهرنه ايسه يعنى كركسه مقارنت غيث ونم له
برك سبز آسا تازه وزمين اولسون وكركسه تاب تموز ايله قاورلمش كياه كبى خشكين اولسون قناعت ايله
مادامكه بو دامكه حياتده دانه چين غداسن بلغه سز يعنى حبه سز ولقمه سز قالمازسن سنك ربك
وربمز عرشانه خرده سنك وذره ونمله سنى اونوتمز سنك نحن قسمنا سفرهٔ احساننده تعيين بيورلمش
اولان روزى ورزقكه دخى لطفا وكرما كفيلدر يعنى احسان ايدر اكر دهر تقدير خدا ايله سكا
اقبال ايدرسه همان قالق ومقتضاى اقبالى شكرا اجرا قيل واكر فلك اصل كردار جبلى مدار
متخيلانه سى روشنجه سندن روكردان اوله رق دوز و بوزچويرسه على تخيل الشعراء كردون
دون پروردن مأمول اولان وضعى دخى ادبارى اولديغندن وعند التحقيق اقبال وادبار شبوه
قدر اولمغله اقبالده مسرور اوله رق وقوعه كلان اطوارلرينه ايسه مقعد بأسه اوطورمه‌دن اوطوردن
دونميوب ومكدر اولميوب بستر آرامده صفاى بال ايله نائم اول * واين نيز بكذرد * و تعبير آخر
* بوده كيدر * وذا يروح * موقظه سنى دوشون يات وسنك سبنه كه چوكن سنك كران غمى
آل آت كلماتى حل قطعهٔ مذكوره كيدر * حل النظم جعله نثرا * وكنيه سى ابو المشغول
اولوب ديشيسنك ام ثوبه وام نازن در ونمله ايله تسميه سى كثرت حركتيچوندر كه نونك ضميله
نمله كثرت حركت معناسنه اوله جقدر نمل تزاوج وقربان ايتمز ايمش وديشيسندن ارضه سقوط
ايدن خرده شيلر نمو بولوب بيضه اولور واو بيضه لردن تكون ايدر ايمش (هر بيضه
ضاد ايله اولوب نمل بيظه سى بويله جه ظا ايله در (قلت) هر ظهر دخى ظا ايله اولوب فقط

جلاك يعنى طاغك ضهرى ضاد ايله دروهرغلط طا ايله اولوب انجق حسابك غلتى تا ايله در
فليحفظ (اشبو حيوان طلب وتحصيل رزقده عظيم التدبير اولوب اكرچكه ميه جكى نسنه
اولورسه ديكرلرينه واررخبر وير كاورلر واو يوكى يوكى وكوچكى بربكوب بالاتحاد سودوكلرلر
وكوچ ايشلرى كويا جراثقال يولندن كوزلجه كوررلر وبتوررلر وعلى قول هرطائفه نملك آريلر كبى
متبوعلرى اولمغله بومقوله اعمالى انلك امريله اجرا ايدرلر (قلت) بوقول معتبر وايش كورمه ده
بر يول شاهراه ومعقول ومقبول اولديغى اظهردر وهنكام شتا ايچون زمان صيفده رزق تداركيله
احتكار وادخار طبع نملده مركوزدر وادخارده جمله تدبيرلرندن برى دخى اكرتدارك ايتدكلرى
حبوباتك زمينده يشرمه سى وقوعه كله جك حب آولور ايسه اول حبوبى بربرد اورته لرندن
بواوب برآى ادخار اوبله جه كومرلر ايمش فقط كزبره يى يعنى كشنشى دردة بولر ايمش زيرا
اول تخمك نصفى دخى انبات ايدر اولديغنه نمل ملهم ايمش وتعفندن خوف ايتدكلرى تخمى
ادخار ايلدكلرى يردن كاهيجه طشره چيقاروب هوالندررلر ايمش واكثريا بونى آى آيدنلغنده
ايدرلر ايمش ونملك چونكه جوفى وبطنى اولميوب نصفندن مقطوع وايكنجه قبل ككي شى ايله
دوشق صورتنده اولان بدنى بربرينه مربوط اولديغندن حيات وتعيشى وقوام بدنى اكل وبلع حبوبله
اولميوب بلكه بدل مايتحلل حبوبى شق ايدوب هنكام شقده استنشاق ايلديكى ريح اولوب وبوريح
كندويه كفايت ايلر ايمش اشته جناب رب حكيم بى علت علت حكمته بعض مخلوقنى روزكار ايله
بسلر فسبحان القدير (ابن عيينه روايتنجه اشارتى سبق ايتديكى اوزره مخلوقاند ه اقواتى ادخار
ايدوب صاقليان انجق انسان وعقعق ونمل ايله فاردر (وامام غزالىنك قدس سره بوماده ده ذكر
اولنان درده انحصارده جزمى اولديغى احياء علومنك باب توكلنده تحرير ايلمشدر (و بعضلر بلبل
دخى جمله محتكريندن ايمش وبعضلر عقعق صاقلديغنى نسيان ايدر ديمشدر (ونملك قوه شامه سى
شديده ايمش وقنادلنمسى اسباب هلاكندندر ونمل قنادلنديغى زمانده سرچه لر بولنغدوشرز يرا
حان طيرانده عصفورلر صيد ايدرلر واشبو معناى هلاك نملى ابو العتاهيه * واذا استوت للنمل اجنحة *
حتى يطير فقد دنا عطبه * بيتنده كوسترمشدر وهرون عباسى برامكه نكبتى هنكامنده اكثريا بيت مذكور
ايله تمثل ايدر ايدى ونمل قريه سى يعنى مسكن ويتنى التى عدد اولان قوائم يعنى اياقلرى ايله حفر ايدرلر
وايچنه ياغمور صويى طولميوب آقسون ديو معاوج يعنى اكرى واقندبلى چيقندبلر يپار وذخيره
مدخره يى بروجه محرر ياغمور ونم تلف ايدرخوفيله اكثريا مسكننى برقاچ قات اوله رق بربرى اوزرينه
بنا ايدرلر (بيهقى شعبنده سخى مشهور حاتم طائينك اوغلى جواد بن جواد عدى نمله * انهن جارات
ولهن علينا حق الجوار * يعنى قارنجه لر قومشومز اولمغله اوزريمزده قومشولق حقلرى واردر
ديو دائما ايتمك طوغرر اولديغنى تحرير ايلمشدر (ودميرى وحش مطلبنده بالمناسبه زاهد وولى
مشهور فتح بن خرشف حضرتلرى دخى قارنجه لره هركون اتمك اوفه لمق دأبى اولديغنى ويوم
عاشوراده اكل ايتمدكلرينى روايت ايلديكنى يازمشدر (صاحب التحفه دخى عين الحياة صاحبى
امامندن نقلا قارنجه يوم عاشوراده آغزلرينه برنسنه آلميوب صائم اولدقلرينى هامش تحفه ده
يازمشدر (وجنس حيوانده بدننك مراتب كثيره ده ضعفنى بوكلنور قارنجه دن غيرى برحيوان
بوقدرحتى اصلا انتفاع ايده ميه جكى دركار اولوب كندونك مقدارده اضعاف مضاعفه كثيره سنده
اولان خرما چكردكينى هزار تكلفله چكرسورر واشو حمل كرآن بى فائده يه قارنجه يى سوق وحمل
ايدن طبعنده مكنون حرص وشره هيدر وحرص وآزى شويله چوقدر كه عمرى يرسنه دن اكثر
دكل ايكن يشامش اولسه سنين كثيره ده كندويه يتشه جكى غداسنى هزار جدوسعى وتعب ايله
طوپلر (وقريه سنى زيرزمينده اوطه لر ودهليزلر وطبقات معلقه ايله تصنيع ايدوب حبوب وذخاير

شتاى شتا ايله طولدرمه سى عجايبدندر (قلت) فسبحان من الهمها ذلك هله شو تصنيع بيت وآنفا
ذكر اولنان كزبره وكشنيش تخمينكه كشنش وعلى قول عربيده جلجلان ديدكلرى سوسام تخمنى
يتشده انبات ايتمسون ديو تربيع ايله ادخار ايلدكلرى عجيبدر هر بناء ومعمار وارباب فلاحتك
بيله جكى شيلردن دكلدر فخر رازى حضرتلرى تفسير كبيرنده * حتى اذا اتوا على واد النمل قالت
نملة يا ايها النمل ادخلوا مساكنكم * آيت مكرمه سنده بعض تحقيقات بياننده نكره نمله نك
تكلمى عقلا مستبعد دكلدر يعنى ممتنع ذاتى حكمى ايله ممتنع دكلدر زيرا نمله يه حصول علم ونطق
نفس الامرده ممكندر جناب رب قدير عزشانه هر ممكناته قادر اولديغى براهين قاطعه ايله ثابتدر
ديمش وبو صنعده والهامده ه اولان اعتراضات مقدره يى قالديروب آتمشدر روح الله تعالى روحه
(قريه قافك فتحى ورانك سكونيله يعنى صولدوزنده لغتده كوى وبلده معنالرينه كلديكى كبى قارنجه
يووه سنه دخى اطلاق اولنوب مسكنه قرية النمل ديرلر وكوى وبلده معناسنه اولان قريه نك راسى
كسره وياسى شده ايله اولميوب ودخى رقم لفظنك قافى شده ايله دكل ايكن عوام ناس شده لر ايله
اوقورلر لكن لسان اهل دانشه صغه جق شى دكلدر فقط رانك كسره ويانك شده سيله غنيه زنه سنده
قريه مخصوص اوله رق اشبو قارنجه يووه سنه ديمك دخى جائزدر وعصابه دخى شده ايله قريه
اسمدر فليحفظ (نمله نك فارس نامنده برنوعى دخى واردر كه بونك خلقده وخلقده ه نمله نسبتى
زنبورك نحله نسبتى كبيدر (وبرنوعنه دخى مقدمى اسده ومؤخرى نمله شبيه اولديغندن (نمل الاسد)
ديرلر (فائده) دميرى شافعى يازاركه قتاده حضرتلرندن محكيدركه مشاراليه كوفه يه داخل
اولدقلرنده تمام وظيفه علمى اوزره مشكلاتى اولنلر كلسونلر وصورسونلر يلديكمزى اخوان
مؤمنينه سويلمك ثوابنى قزانمق استرم ديو ناسه رخصت ويرمه لر يله مشكلاتى اولنلر كلوب مسئله سنى
اوكرنورلر وابو حنيفه حضرتلرى عليه رضوان الله ورحمته دخى اوعصرده حديث السن
ايمش مجلس قتاده يه داخل اولوب وصغير اولديغندن بالذات سؤالده حجاب ايدوب برواسطه يه
مولانادن سليمان عليه السلامك نص جليل مذكورده اولان نمله سى اركك وياخود ديشى ايدى
سؤال ايلك ديدى صوردقلرنده سكوته واروب وسائلى اكليوب اوغلم سو يله ديدكده ابو حنيفه
انثى ايدى ديدى انثى اولديغنه دليلك ندر دينلدكده آيتده كائن فعل مؤنث اولان قالت لفظ
شريفيدر اكر نمل ذكر اوليدى قال بيوريلور ايدى كلاملرينى ديباجه كتاب اجتهاد مطلقلرينه
براعة الاستهلال ايلمشدر (نمله نك انثى اولمسند تاسى دليل اوله مز زيرا تاء مذكوره تأنيث تاسى
اولميوب حمامة شاة تاسى آسا تاء وحدتدركه اول تاء وحدت ايله اولان لفظ ايسه مذكر ومؤنث
اوزرينه واقع اولور فليحفظ (اشبو فائده جليله ايله بونى حياة الحيوانده ولى ايدن ديكر فائده لرده
دميرى مرحوم آيت مسطوره نمله سليمان عليه السلامه متعلق نيجه فرائد فوائد نكات جزم وجواهر
تحقيقات عوائد مظاهرى سلك سطره نظم ايتمشدركه هربرى قلاده كردن حوروچشم مطالعه ده
نور على نور قيلمغه چسبانددر مراجعت قلنه (صاحب المستطرف اشبو مطلب نملده مبتداسى
يعنى اولى قال عليه الصلاة والسلام ايله معنون (الا تنظرون الى صغير ما خلق كيف احكم خلقه
واتقن تركيبه وفلق له السمع والبصر وسوى له العظم والبشر انظروا الى النملة فى صغر جثتها
ولطافة هيئتها لا تكاد تنال بلحظ البصر ولا يستدرك الفكر كيف دبت على ارضها وسعت فى طلب
رزقها تنقل الحبة الى جحرها تجمع فى حرها لبردها وفى وردها لصدرها لا يغفل عنها المنان ولا
يضيعها الديان ولو فكرت فى مجارى اكلها وفى علوها وسفلها وما فى الجوف من شراسيف بطنها
وما فى الرأس من عينيها واذنها لقضيت من خلقها عجبا وللقيت من وصفها تعبا فتعالى الذى
اقامها على قوائمها وبناها على دعائمها لم يشركه فى فطرتها فاطر ولم يعنه على خلقها قادر

لا اله الا هو ولا معبود سواه) خبرینی کتورمشدر که سراپا قدرت شامله صانع عالم عرشانه بی پیان وتوحید معبود بالحق وافعال حکیم مطلق بهر برهانه بی تبیاندن عبارتدر (خواص) قارنجه نك یمورطه سی التوب وسحق اولنوب قیل بتن یره طلا اولنسه بتی منع ایدر اکر او مسحوق یمورطه نك بردرهمی برکیمسه ایچسه اسفلنك زمام تصرفی الندن چیقوب اول کسه ضرطه غلبه ایدر (ماء سذاب قریبة نمله صب اولنسه اتلاف ایدر ایمش ماء مذکور ایله ماء سماقدن یره لر دخی هارب اولورلر ایمش (اکر حائض عورتك خرقه سی یعنی بزی برنسنه نك یاننه اصلسه اول نسنه یه قارنجه تقرب ایتمز ایمش قندبر (مصری المسکن دمیری مرحوم اکر بدی عددا وزون قارنجه دهن زنبقله طلو برشیشه یه قونوب واغزی محکم شدا ولنوب برکون وبرکیجه بطن فرسه یعنی فشقی یه کومیلوب وطوردیریلوب بعده اخراج ووضع اولنان قارنجه لردن دهن مذکور تصفیه اولندقدنصکره احلیله یعنی آلت تناسله ومافوقنه سورلسه باهی تهییج ایلدیکی وعمل چوغالدیغی وماده جاعه قوت کلدیکی مجربدر دیمش وازالهٔ قارنجه ایله قارنجه نك خواص آخرلرینی دخی یازمشدر که کوریله وطیب ایله سو یلشیله (حکم) دمیری وصاحب التحفه نهی قتل نمل حقنده وارد اولوب دارقطنی وحاکمك تخریج ایلدکلری ابو هریره رضی الله تعالی عنهك روایت ایلدیکی حدیثی ذکر ایله مو جنجه قارنجه نك قتل واتلافی مکروه اولدیغنی (قارنجه نك اغزی واایاقلریله یوکلندیکی وسوریکلدیکی شیئك اکلی منهی اولدیغنی ناطق ابو نعیمك طب نبویده تحریر ایلدیکی خبری ونملك اکلی دخی قتلی ممنوع اولدیغنه بناء حرام اولدیغنی حیاة الحیوان وتحفه ده یازمشلردر (وصاحب التحفه متن ملتقاده محرم یعنی احرام بند اولان حاجی قارنجه قیرنجه اوزرینه برشیء لازم کلمز دیو مسطور اولوب وبو مقامده درمختار صاحبنك تألیفی اولان ملتقی شرحی درمنتقاده اذی ویرمین شیئك قتلی حلال اولماز دیدیکنی وقارنجه اذی ایدرسه صویه القائك غیریله قتلی یعنی اهلاکی جائز اولوب اذی ایتمدیکی حالده قتلی مکروه اولدیغنی (وطریقت محمدیه ده سراجیه دن نقل ایله ایچنده قارنجه اولان حطبی واغاجی احراقده بأس اولمادیغی مقید ایدوکن تحریر ایله ارباب فتاوی وغیریلرندن بخصوصه تحریم اکل نمله تعرض ایتمش براحدی کورمیوب لکن واوالجیده اولان * واکل جمیع الهوام ممایکون سکناه فی الارض حرام لانها من جملة الخبائث قولنك عمومندن نملك اکلی حرام اولدیغی مسئله سی اخذ اولنمشدر (نسر) فتح نون وسکون سین ایله فارسیجه کرکس دیدکاری قوشدر جمع قلتی فتح الف وضم سین ایله (انسر) وجمع کثرتی ضمتینله (نسور) کلور (ابو الابرد) و (ابو الاصبع) کنیه لرندندر انثاسی کنیه سی (ام قشعم) در (قلت) ام قشعم موته دخی دیرلر کامر طیرمذکور برشیئی ولاشه یی قوپاروب اکل وبلع ایتدیکیچون نسر تسمیه اولنمشدر زیرا نسر لغتده دیمك وطاغتمق وقوپارمق معناسنه در (قلت) مقدمة الادب زمخشری ایله شرحی اولان اقصی الارب ده کرکس پیر یعنی قوجه کرکسه ومسن کیمسه یه قشعم دینوب جمعی قشاعم کلدیکی (ودخی میمك فتحی وضادك سکونی وخانك کسری وآخرنده یا ایله مضرخی آق بابا تعبیر ایلدیکمز کرکس سپید یعنی آق کرکسه اطلاق اولندیغی (وناهض جوزهٔ کرکس یعنی کرکس یاوروسنك قناتلری کلوب اوچماغه قریب اولانه وهر قوشك بو وجه اوزره اولان یاوروسنه دیندیکی مقید در (وقاموسده ذکر اولنان مضرخی قنادلری اوزون اولان چاقره وهر شیئك یباضنه وقومك سیدینه واوزون نسنه یه اطلاق اولندیغی محرردر (وبو طیر یعنی نسر عریف طیوردر (امام حسن بن علی رضی الله تعالی عنهمانك قولنجه اشبو قوش صباحنده * ابن آدم عش ماشئت فان الموت یلاقیك * دیر ایمش که مفادی ای آدم اوغلی نه کونه حرکته استر ایسك اویله جه کیفما تشا یشا البته موت

سکا ملاقی اولور واولاشور یعنی بودنیانك حیاتی ثابت وشجر بقا بومزرعهٔ آخرتده نابت دکلدر باری جانك تنده ایکن فرصت عیش سه روزه ده اعتقاد صحیح وعمل صالحده اول که اول سکا سرمایه اولور وآخرتده * بیله سنجه کیدرسن مالنده * برطونه جق وقفس روعه قویوب اوچورمیه جق مرغ لطیف نصیحتدر (ودمیری مرحوم اشبو پندنده مرغ مذکورك طول عمره مخصوص اولمسنه مناسبت واردر دیمشدر که مرادی قول مذکور نسر کندو طبعنده اخلاق حمیده اولمسنه وکوزل خوی دخی عدم اضرار غیره وبودخی چوق یشامه سنه وسائلدر ارآق بوندن حصه آلنه وبو بیله برآب زلال نصیحتده طالنه دیمك اولدیغی عاجزانه ملاحظه اولنمشدر باقی اهل دانش اعلمدر (بو فقیرك هنکام شبابده بعض پیران خجسته صفات خویشاوندمدم استماع ایدوب مرزبانامهٔ فارسیٔ دهلوی لطیف وفوا که الخلفاء بلیغهٔ عربیه وهمایوننامهٔ ترکی السبك بلیغ معروف حکایات تمثیلات اشاراتندن اولمق کرکدر که برکرکس وشاهین بربریله موانست وصحبت ایدرلرکن انجرار کلامله شاهین تیزشکار کرکسه سنك عمر طبیعیکزنه قراره پیوسته اولور دیو صورر کرکس شوروزکار کهن ساله بیك یشارز دیجك شاهین صفیر کش تعجب یعنی استغراب ایله برصفلق یعنی اصلق چالار نوبت سؤال کرکسه کلوب صورنجه شاهین بزم نهایت مراتب اعمار عمز درجهٔ اولای عشراته وارمیوب نادرا بش سنه یه وارر کبی اولدیغی کورلمکده در دیو ویردیکی جوابه اوقوجان کرکس دخی برکورولدیلی صفلق چالدقده شاهین بنم صفیرم یرنده لکن بش سنه یشامه جای عجاب وبادیٔ استغراب دکلکن صفلغك اصلی نه در دیدکده کرکس بن کناره نشین ذروهٔ جبل وقدید چین لقمهٔ مطروحه مزبل ایکن سنك قوس آسماندن آتلمش تیرقضا کبی برکبوترکتر خرده یره قصد جانله نزول صاعقه رنککی کورمش ایدم او وضع وروشه کوره بش سال یشامه بسیار وجنسمزك قدید وقورومش اوله رق مطروح مزبله بولنان کسره لره ولاشی مقوله لرینه قناعت ایله جان آجتامقده مظهر توفیق حضرت پروردکار کائنات تقدس ذاته عن الاستنصار اولدقلریمزدن درجهٔ سلم تحریمزبیك سنه قدمه سنه وارمسی کثیر اولیوب بلکه لطف حق تعالانك وسعتنه نظرا الف کواحد منزله سنده * اوله جغی آشکار ومحل استغراب اولمادیغی پدیداردر دیمش حکایه سی مطالعه اولنان مراد دمیری یی تأیید ایدر (بنه دمیری طیرمی قوم بروجه محرر عمری بوندن اطول طیور اولوب بیك سنه معمر اولدیغی یعنی کرکس ایکن وصف مذکوریله هزار یولندیغی منقولدر دیمشدر (قلت) طیرمذکورك بیك یاش یشادیغی نه دن بیله لم دینورسه بو مقوله اشیا یامطلقا خبرینك صدقی شرعا ویابداهة مسلم اولان ذواتك یا بالذات ویا بالروایة المعتبرة اخباری واقوالی ایله بیلنور ویاخود امور مباحهٔ دنیویه دن تصدیقی مخالف شرایع حقه اولمیه جق خواص اشیا وطبایعی دانا اهل وقوفك آثار وافواهیله بیان ایلدکلری بعض علایم مجرباتی علامت اوله بیلور وتحت امتناع حکمی ده دکل ایسه تصدیق وقبول اولنور فاما اخبار صادقهٔ ایشان بحمده تعالی عندیمزده اجلای برهاندر دیو جواب ویررز * من آنچه شرط بلاغست باتو میکویم * تو خواه از سخنم پند کیر وخواه ملال * وکرکسك سائر یرتیجی قوشلر آسا مخلب یعنی چنکالی اولمیوب طاوق وقارغه کبی طرناقلری وار در لکن اظفاری مخالب طیور جارحه ماندی حداد یعنی همرنك سکین اوله رق کسکین در (وبازی ایله نسرخروس کبی سفاد ایدرلر (وبرقومك زعمی اوزره کرکس دن برنوع دیشی او رکه ارککنك کند ویه نظار محردیله یمورطلر یعنی یمورطه سی چفتلشمك استه مز ودائما کونش کورر اماکن عالیه ومرتفعه ده یمورطلدقلرندن حضانه یه یعنی یمورطه لره سائر طیور کبی اوطورمغه حاجت مس ایتمیوب حرارت

آفتاب مقام حضنه قائم اولمغله یاررولر نسرك تحضیننسز خروج ایدرلر (وبنه دمیری نقلنجه نسرك حدت بصری اولمغله درت فرسخ یردن جیفه یی کورر وکذلك حاسه شمه سی یوقونده درلکن طیبی یعنی طیب الرایحه نسنه یی شمی آنده هلاك اولور و بو طیر طیران وجناح یونلرندن اشد واقوا درحتی برکونده سائر طیوردن زیاده طیران ایدر ایعش وبرمیته وجیفه یه قوندقده اولاشدیه مقدمجه اولاشور ویر یولنور عقبان یعنی عقابلرو برتیجی قوشلر یوانورلرسه چکیلوب نسر بیراولدیغی مدتده کیرولیوب طوررلر واولشی اولشمرلر واوزاقدن کدی حیران باصدرمه موقفنده اوطوررلر (بوکینه غیر صالح وچرکاب آلوده عمل طالح اعنی اسعددرد مندك چند سال اول * غیر التقی یأمر الناس بالتقی * روش اصحوکه منشئدن نظم ایلدیکی قطعه یی اشبو محل مذکر اولمغله عفو مروتدانه مغرورا درجنه جسارت اولندی * مال دنیا برمنجس لاشه درکه اوسنه * نیجه یوز بیك کرکس اوشمش بربریله جنك ایدر * * عاقبت جنك وچکشله بولمدن اکله زمن * اوچدیلر قالدی برنده بینه لاشه سر تسر (ع) ان السلامة منها ترك مافیها * کرکس مال دنیایه عن صمیم البال میل ایدن ودنیایه کلمه دن مقصود مال دار اولمق کان ایدنلر برنده اولنلردر بوقسه دنیا اصلسز وعبث نسنه دیمك دکلدر اکر اویله اولسه جناب حکیم بی علت علت حکمته وجلت قدرته انی خلق ایلمز ایدی اهل دانش ود رایت یانده آشکار اولدیغی دنیادار تکلیف ومکتب تکمیل ذات اولدیغی اجلدن کتب شرعیه وعقلیه ناطق اولدیغی اوزره محمود حدر وجهت شرعیه وعقلیه دن درهم اولان درهم ومال کسب عبادات مالیه یه سرمایه اولمغله عزیزدر واکا بو یولده اولان میله مساغ شرعیه وعقلیه درکاردر وانی * برازجق یی برازجق دخی صاقله * برازجق دخی و برتکری یولنه * اوزره تقسیم ایتمك عین فضیلتدر والسلام (ودخی هر برتیجی قوش نسردن قورقار وشرهی وآزی جوق اولمغله جیفه یه قوندقده شول مقدارده اکل ایدر وقارنی طولدیرر که طیران و پرواز طاقتی قالمیوب صحرایه رق طبقة علی طبقة نفسنی هوایه و جوه قالدیروب تحت ریحه کندینی هزار کدایله اولاشدیروب امداد روز کار ایله اوچار و بطنه و امتلاسی حالنده اولقدر کوشرکه ناسك ضعیفی بلکه صبی الیله صید وضبط ایده بیلور و بوطیرك دیشیسی یمورطه لر و یاورولر ینه خفاشك تعدیسندن خوف ایدوب یوه سنه خفاشك بالطبع نفرت ایلدیکی ورق دلب یعنی چنار اغاجی یپراغنی فرش ایدر ودیشیسنك فراقنه حزن ایدن مرغانك اشدیدر ودیشیسنك حالی دخی بویله اولوب احدهمادن آخری فوتله بربرندن آیرلسه لر صاغ قلانی * حزن وکدرندن ناشی * فرقت همسرایله هالك اولور (و ملهمات غریبه سندندرکه دیشیسی حامل بیضه اولدیغی هنکامده ارککی هنده اوچوب اورادن جوز جرمنده برحجر کتورر که حجر مزبور تحریك اولندقده ایچندن چنغرق سسنه شبیه تحرك حجر آخردن حاصل برسس حس اولنور اول طاشجغزی همسرینك یوه ده یا اوسنه و یا التنه وضع ایلدکده ظهور بیضه لرده عسرتنی کیده رر (وعقاب مطلبنده بوحجر هندی خصوصی قزوینینك بویله جه یازدیغی دمیری ذکر ایتمشدر (وسباع طیرده جثه سی نسردن اکبر بر طیر یوقدر و بومعناجه نسره ابوالطیر دیرلر (دمیری دیرکه نسره سید الطیر دخی اطلاق اولندیغی نفحات الازهار ولمحات الانوار نام کتابده مقیداولدیغی وجهله علی بن ابی طالب رضی الله تعالی عنه وکرم وجهه نك روایت ایلدیکی اشبو خبرناطقدر (انه قال سمعت حبیبی رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم یقول هبط علی جبریل علیه السلام فقال یا محمد ان لکل شئ سید فسید البشر آدم وسید ولد آدم انت وسید الروم صهیب وسید فارس سلمان وسید الحبش بلال وسید الشجر السدر وسید الطیر النسر وسید الشهور

رمضان وسید الایام الجمعة وسید الکلام العربیة وسید العربیة القرآن وسید القرآن سورة البقرة) (قلت) سدرسینك کسری ودالك سکونی ایله عربستانده کوردیکمز نبق دیدکلری اغاجدر (دمیری بو خبرك عقبنده نسره وبالمناسبه بخت نصره و نمروده دائر ودانیال علیه السلام متدائر طبرانینك معجم اوسطندن وسدی دن بعض روایت فوائد ماهیت ذکر ایلمشدر مطالعه اولنه * اعمر من نسر * ودخی * اتی الابد علی لبد * ضروب امثالندندر (قلت) ابد فتحتیله دهر معناسنه درکه زمان طویلدن عبارتدر لکن مثل مذکورده علی الاطلاق وقت دیمك اولور و بوراده اولان لبد لامك ضمی وحرف بانك فتحی ایله قرآن کریمده قصه سی اولان قوم عاددن عاد اصغرك اوغلی اولان لقمانه منسوب یدی عدد نسرك آخری اولان طیرك آدی اوله جقدر (لکن صحاح جوهری ایله قاموسده ل ب د ماده سنده اونسرلرك یدی اولدیغی مصرح ایکن قاموسده ف رزع ماده سنده سکز عدددر دیو محرر در تأمل اولنه (ومثل مذکور ترکیبنك مفهومی زمان لبدك اوزرینه کلدی دیمکدر که مقصود بلاحرف تعریف لبد ایله مسمی اولان علی قول یدنجی وعلی قول سکزنجی نسر لقمان بن عادك زمان هلاکی یتشدی دیمك اوله جقدر وضرب مذکورك سببی دمیرینك علی التفصیل یازدیغی و تفاسیر وکتب لغات وامثال عربیه مضبوط اولان واقعه دن آشکار اولور واقعهٔ مذکوره نك خلاصهٔ موجزه سی حضرت هود علیه السلامه ایمان ایتمیان عاد وقومی من قبل الله تعالی مبتلا اولدقلری قحط مطردن ناشی عاد اوغلی لقمانی استسقا دعاسیچون اولدقلری اولکاریه برآیلق مسافه ده واقع عهد ابراهیم علیه السلام دنبرو قبائل عربك کرك متبع ملت حنیفهٔ خلیل الله اولنلری وکرك موحد اولمیانی یعنی مجموعنك حرمت وتعظیم وزیارت ایلدکلری بیت مکرمه کوندردیکندن کلوب و برماه قدر خارج شهر شریفده مقیم اولوب دعاء استسقایی قیلشلر ایسه ده نبوت هود علیه السلامی مصدق اولمادقلرندن عمل صالح اولان زیارت ودعا برحکم شرع الله قرین اجابت اولمیوب هود علیه السلام معیت سلام ونجات غایتنده بولنانلردن ماعدالری نجات بولمیوب آتش ریز اولان سحاب عذابیله مقهور اولدیلر فقط بحکمة اولقمان اوتسز وصوسز طاغده براغیلان یدی رأس بقر عمری یعنی یادفعه و یا متعاقبا او یدی رأس بقرك حیاتلری مدتنده اولان عمر ایله یدی عدد نسرك کذلك نهایت عمرلرینه قدر مرور ایده جك زمان بینلرنده یشامق شقلرنده تخییر اولندقده سوینوب ونسرلری ترجیح ایدوب و سوینوب هنوز یمورطه سندن چیقمش اولان یدی نسر یاوروسنی اخذ ایله بسلمه سنه دقت ایدر وسکسان سنه ظرفنده نسرك التیسی هلاکه رسیده اولور و بنای عمرلرینك التی اوسننه دونوب یقلورکید رونوبت لبد تسمیه ایلدیکی یدنجیسنه کلور اودخی نه قدر زمان ایسه قوجایوب و طیراندن قالور و ایاقداشلرینه هلاکده اولاشدیغی انده لقمان دخی هلاك اولمشدر وغالبا عرب لقمانه یدنجی نسر حرکتدن قالدیغی هنکامده وقوعه کلان تلاشنده * اتی الابد علی لبد * دیمشلر در ومثل مذکور نمونهٔ زوال وادباری کورینانلر حقنده تعریضا و یاخود اخطارا ایراد اولنمق محتملدر امثاله باقیله وواقعهٔ مرسومه یه اطرافیله تحصیل وقوف مراد ایدنلر حیاة الحیوانه التفات ایده لرکه انده کوزلجه بیان اولنمشدر (تخییر لقمانی بیان ایدن عباره حیات و سائر فقیرك کوردیکی آثارده * و خیر لقمان * دیو خیر بناء مجهول ایله واقع اولمشدر که ظاهر اولان امر تخییر بالوحی هود علیه السلام جانب شریفندن اولمقدر لکن سحاب عذابدن ندای منادی وقوع بولدیغی مرویدر تخییر مذکور اول منادی غیبی طرفندن اولمق دخی محتملدر کرك بو خصوص وکرك لقمانك ازا ولسه دخی براززمان ابقاسنه حکمت نه در او خصوص کتب معتبره دن تتبع قیلنسه (خواص) نسرك صول فخذنده اولان ککی التوب اتکیمش

و بيللنمش صحيح علته مبتلا اولنه تعليق اولنسه نفعى وار در و برؤ كلور (قلت) اهل لغت
سبنك بعده حاء مهملهنك فتحهلرى وآخرنده جيمله سبج صبرق واطباقنده معروف برمرض در
وبه سبج ديمك انده صبرق ياخود مرض مذكور وار در ديمكدر دبو تحرير ايلمشلر در ونسرك
صاغ ساق عقبى يعنى اوكجه سى كبكى صاغ اياغنده نقريس اوانه وصول ساق عقبى نقريس صول
اياغنده اولنه آصلسه فائده سى اولور وتو ييله تدخين اولنان مكانده هوام قالماز وجكرى احراق
اولنوب كولى ايچلسه باهه منفعت عظيمه سى وار در ويمورطه لرى النوب وبربرينه ضربله
قريلوب وايچلرى بريره كتور يلوب يعنى يكديكره قارشدير يلوب اوخلط اولنوب معجون كونه
اولان ماده اوج كون على التوالى احليله يعنى آلت تناسل وعضو ولادته طلا اولنسه وايچير يلوب
در يسنك داخلنه يرلشدير يلور صورتد ه ال ايله اوشديرلسه قوت عجيبه سى دست چوب آسا
دردست تحصيل وامساك اولور ومراره سى يعنى اودى بدى كره ماباردايله كوزك اطرافنه سورلسه
چشمهٔ چشمه نازل صوبى قطع ودفع ايدر واوست جكه سنى بر بزه صاروب كردننه تعليق ايدن
كيمسه يه هوام تقرب ايتمز وطوغورمقده عسرتكش اولان خاتونك تحتنه تو يندن برى
وضع اولنسه سرعتله مولود تولد ايدر و قلبنك جلب محبت ومهابته متعلق بعض خاصهٔ
معنويه سى وكيفيت عملى دميرى نقل ايلمشدر استكشا ف استبلرحياة الحيوانه نكاه ايد ه ل
(حكم) دميرى وصاحب التحفه بالمعيه نسرك استخباثى وجيفهٔ اكلى ايچون اكلى
حرامدر ديدكلرندنصكره صاحب التحفه كتب مذهب حنفيدن والولجيه وفتاواى هنديه
وقهستانيده ومنسك رحمة الله السندى ده دخى حكم بو يله اولديغى محرر در ديمشدر
(نعام) فتح نون وعين ايله معلوم اولان دوه قوشى وشترمرغدر حمام وجراد كبى اسم جنس
اولمغله اركك وديشيسنه اطلاق اولنوب مفردى تا ايله نعامهٔ درونعامه جمع قيلمق قصد اولنسه
نعامات وانثاسنه ام البيض وام ثلثين وجماعتنه بنات هيق وذكرينه يعنى اركگنه ظليم دينور
وعند المتكلمين نعام هرنه قدر يمرطلر وقناتلرى وريشى وار ايسه ده طبايع حيوان اوزره اولوب
طير دكلدر والحال كه خفاش هرچند كه قالور وطوغوررود واذن بارزى اولوب ازادهٔ ريشى
وتوى ايسه ده ﴿ واذ تخلق من الطين كهيئة الطير ﴾ نص جليلى لفظنه رعايةً طيردر ديديلر
ودجاجه يه طيران ايتمز ايسه ده طير تسميه قيلديلر (و بعض ناس نعامه جمل ايله طيردن متولده
اولديغن زعم ايتديلر لكن بو سوز صحيح دكلدر (وجاحظ دخى ذكرينه ظليم ديرلر وفرس ظليمه
اشترمرغ ديرلر اشترمرغك تأويلى بعير وطائر ديمكدر و بعيرك اياغنه خف ومنسم ديرلركه
جمعلرى خفاف ومناسم كلور كذلك نعامه اياغنه دخى خف ومنسم ديرلر وابلك انثاسنه قلوص
ديدكلرى كبى نعامك انثاسنه ده قلوص ديرلر و بو يله دوه يه اطلاق اولنان شيلرك نعامه اطلاقنه
سبب بونلرده كوردكلرى بعض مشابهتدر وزعم عرب او زره نعامه ايكى بو ينوزطلبيله كتمشيدى
و يرمديلر وقولاقلرينى كسديلر ولهذا ظليم تسميه اولندى ديمشدر انتهى (دميرى جاحظك
بو سوزينى مقام ايضاحده نعامك خواهش ايتديكى قرنينى و يرميوب قولاقلرينى كسدكلرى ظلم
اولمغله ظليم ديمشلردر واشبو وجه تسميه اعتقاد فاسدزينه مبتبدر ديمشدر (قلت) معلوم
اولديغى اوزره ظليم صفت مشبهه اوزانندن فعيل وزنندن مفعول معناسنه اوله رق مظلوم
ديمكدر وجه مظلوميتى كويا حكايهٔ غير مسلمهٔ مذكوره ايمش لكن اكر ظليم لفظى دوه قوشنك
اركگنه علم ايسه اعلامده چندان وجه تسميه ارانميوب همان واضع معناسنى واشتقاقنى
دوشنميه رك وضع ايدرحتى اسم ايله مسمى بينلرنده ضديت دركار ايكن مطالعه اولنميوب وضع
وتعيين دخى قلنورنتكيم يلان صوقمشه سليم ومهلكه دن عبارت اولان صوسز واوتسز چوله

مغازه وسياه جاريه يه بيضاء ديدكلرى آسا هرچند وجهنده تفألدر كبى ياقشور و ياقشمز وامر موهوم
ومصنعدن عبارت بو يله شيلر يازمشلر ايسه ده تعليل اكثريسى تعليل بعد الوقوعدر واما القبده
ذات ملقبده مدح وذم معنالرى ملحوظ اولور لكن اول معنالر دخى بعد الشيوع علم نوعندن
اوله رق مهجور قالور والحاصل مطالعهٔ عاجزانه يه كوره حكايهٔ ظليم هرقومك اصطلاح و يينلرنده
اولديغى كبى مزاح آميز پرداخته ودوزمه مثل قبيلندندر قبيل مذكوردندركه فقير بعض احبابله
وافرسنال اول صحبت ايدركن انجرار كلام ايله اسامىٔ بلدانده لطائف اوله رق وجه تسميه
واشتقاق مذاكره اولنور ايدى ياراندن برى كوستنجه ده وجه تسميه نه اوله ديو سؤال
ايدرو ديكرى دخى غالباحين فتحنده بقيةُ السيوفدن برى كارده دريسى شكست اولمش بركوس
حربى بولمغله ايچنه قاچمش اولوب غزاتدن برى دخى ديكرينه باقك شوفرارى به جاى تحصن
بوله ميه رق شو كوسه كيروب ميدانى خالى بولورسه قاچمق غرضيله كاه و بيكاه باشنى كوسدن
چيقاروب اطرافه نكاه ايدر وحركت حسنده ينه چكر و بو وضع كوسدن جه در ديمكله غازينك
اشبو لطيفه سى شيوع بوله رق كوستنجه ديمك كركدر وحالا ميان صبيانده دل و باش ايله اشارتجه
ديرلر ايسه ده جائزكه تاريخ فتح كوستنجه ده يوكلرك دخى قوللندقلرى تعبير وسوز اوله ديوب
واسلامبول تسميه سنده دخى اوزون اوزادى ينه مطايبه آرابروجه بوله رق قلب يارانه سرورى
القا وخنده فرما اولمشيدى وقس عليه (دميرى والنعامة صمعاء * يعنى نعامه صمعا در ديوب
واشتقاق ومعناى مادهٔ (ص م ع) ده يقال خرج السهم متصمعا اذا ابتلت قذذه من الدم ويقال
اتانا بثريدة متصمعة اذا رققها وحدد رأسها وصومعة الراهب منه لانهـا رقيقة من اعلى الرأس
ورجل اصمع القلب اذا كان حديدا ماضيا ويقال للرجل ايضا اذا كان قصير الاذنين لاصقتين بالرأس
اصمع والمرأة صمعاء وبنى اصمع قبيلة من العرب منهم الاصمعى الخ *ديمش ومأخذى صحاح جوهرى
اولمغله وانقولنك انى يانده يازديغى كلامى قلم فقير ايله بو يله جه تلخيص وتهذيب اولنمشدر
(صمعاء اصمعك مؤنثيدر واو دخى احمد وزننده اوله رق متنبه وذكى اولان قلبه ديرلركه متيقظ
القلب وذكى اولنه هو اصمع القلب دينور (واصمعى قولنجه قولاغى كوچكه دخى اصمع دينور ومؤنثى
صمعاءدر (وتثنيه صيغه سيله استعمال ايلدكلرى اصمعان قلب ذكى ورأى عازمدن عبارتدر
وصنعايو يوب هنوز چيچكى آچلميان بهمى ديدكلرى ديكنه دخى ديرلر (وتفعل بابندن اوله رق
اسم فاعل بناسيله متصمع يرى يعنى يلكى ياقان ياخود غيرى نسنه دن دوشرلمش كبى اولان
حيثيله اصلنمش اوقه ديرلر و بومعنايى يعنى قذذى يعنى يلكلرى دم وغيريدن اصلنوب بربرينه
منضم اولان اوق خبرده *خرج السهم متصمعا* عبارهٔ عربيسيله افاده ايدرلر (واصمع كوچرك
معناسنه ده كلور و بونك جمعى ضم صاد وسكون ميمله صمع كلديكى الكلاب صمع الكعوب تركيبندن
ظاهردركه معناسى كو پكلر كوچك طو پوقلولر در ديمكدر (وتفعيل بابندن اسم مفعول بنيه سيله
مصمعه اينجه وباشى سورى اولان ثريده و بيت النصارى يعنى نصارى او ينه باشى اينجه اولديغى
ايچون صومعه ديمشدر بيت مذكور احجار واشجار و چادربزند ن بنا وتصنيع اولنسه جمله سنه
صومعه اطلاق اولنديغى محتملدر و باشى اينجه لكندن برنوس ديدكلرى لباسه دخى صومعه
دينور انتهى (قلت) جوهرى ثريدك صفتنده مصمعه يى بروجه محرر تفعيلدن ودميرى تفعلدن
كتورمشلردر بواثنان غالبا ايكى بابدن دخى جائز اولمسنى اعلان ايدر لكن معلوم اولنديغى او زره
ثريد ومثرود اوفاتمش اتمكدر كه بزلسانمزده تا ايله تريده دوندرمشزدر بو طعامى اينجه وباشى سورى
اولان ديمك ايله تعريف قيصه جه كوريور مقصود اولنان نان بو حالده اولمق ديمكيدر
ياخود قدره و ياقصعه و يا طباق وچناق وتبسى يعنى نه كونا قاب ايسه ايچنه ثريد سورى

وانجه دپه لی اوله رق طولمش وكأن صومعه دپه سی كبی اولمش دیمكمبدرتأمله محتاجدر كبی كور ینور (ذكر اولنان اصمعی نك اسمی عبد الملك بن قریب در فحول لغت ونحار برنحو وشعر ونوادر ونكاتندندر بصره ده ایكیوز اون التی سنهٔ هجریه علی صاحبها افضل الصلاة والتحیه سنده ارتحال ایلمشدر برد الله تعالی مضجعه (اعاجیب نعامه دندر كه یمرطه لرینی طولا وضع ایدر یعنی خط مستقیم اوزره برصره دیزوب سائر طیور آسا بریره طوپلاز واستقامت وضع طولیسی اول كونه دركه خیط یاخود پركار وجدول ایله طرفین ترتیب طولانی اولچولسه ایچنده بریمورطه نك ذره قدر جزكیدن خروج ایتدیكی كوریله مز وحضانه ده یعنی اوزرینه اوطورمه هریمضه نك نصیبی نه ایسه یعنی نه قدر اوطورمق لازم ایسه بالطبع اوعیاری بیلوب جسمنك اوطوردقده احاطه ایده بیله جكی بروایكی دخی زیاده نه قدر یمورطه ایله ایدرایسه انلرده صره سیله اوطوروب وبعده قالقوب دیكرلرینه اوطورر وعورطه ده اوطوردیغی هنكامده یلمنك ایچون قالقوب تحری طعام ایدركن باشقه سنك یمورطه لرینه تصادف ایدر یعنی دیكر نعامه نك دخی طلب رزقله قالقدیغی وقتده بوش بولنان یمورطه لری كورر سه اویمضه لره اوطوروب كندو یووه سنده اولان یمضه لری اونودر ولهذا حمق ایله موصوف اولوب انكله حاقنده ضرب ایتمشلردر (منقولدركه یمورطه لرینی اوچه تقسیم ایدوب برینه یاورو ایچون اوطورر وبرقسمنك صارولرینی كندویه قوت وغدا ایدر وبرقسمنی دخی یاورولره غدا اوله جق قوردنكوتی ایچون برطرفلرندن دلر وهوایه وضع ایدر ایمش اوقرق یمورطه لر هواده بعد التعفن ایچلرنده قوردلر حاصل اولور ایمش (دمیری دیركه كفایه نام كتابده ظلیم صیحه ایتدكده عار الظلیم وانثاسی صیاحنده زمار دیرلر ایمش (وابن قتیبه دخی * عریعر للذكر وزمر زمارا للانثی * دیوب تأییدا یتمشدر (وحریری نعامه مقامه سنده نعامه نی اسم صوتیله تسمیه ایله مسئلهٔ لغزیه اوله رق * ماتقول فیمن اتلف زمارة فی الحرم قال علیه بدنة من النعم * دیمشدر (ونعامه حضانه وقتنده انثاسنه اعانه ایدن حیواندر (وهرایكی ایاقلی حیوان برینی شكست اولدقده حركتنده دیكر ایاغندن استعانه ایتمكله مدار حركتی اولور لكن نعام مستثنادركه برپایی قیراسه جوعدن هلاك كنه قدر اولدیغی یرده مكث ایدركه شاعر بومعنایی غالبا ارسال مثل طریقیله * اذاانكسر رجل النعامة لم تجد * علی اختها نهضا ولاباستها حبوا * بیتنده كتورمشدر (ونعامه ده حاسهٔ سمع اولمیوب لكن شم بلیغی یعنی قوهٔ شامه سی اقوی اولمغله اوشم قوتیسیله سامعه ایله ادراك اولنه جق مسموعاته بقدرته سبحانه وتعالی واقف اولور وشامه سی شویله شدیده دركه كاهیجه دوردن رایحهٔ قناصی یعنی آوجی قوقوسنی طویوب نجار واذلك عرب * اشم من الذرة * كبی * اشم من نعامة * دیو شمه سیله ضرب مثل قلمشلردر (كتاب لیسنده ابن خالویه یازركه دنیاده ایشمز وابدا صو ایچمز حیوان انجق نعامدر هرنه قدر ضب دخی ایچمز ایسه ده ایشیدر لكن نعام ایكیسنی جمع ایتمشدر ونعامك مخی یعنی كمكلارنده ایلكی یوقدر ونعامك حمقندر كه قناصی كوردكده قوجه كوده سی كود وخارجده كورینه جكی دركار ایكن قوم یغنه ودپه سنه كوپا كند وبی صیاد كورمز بوللی انجق باشنی صوقوب استخفا ایدر وترك ماده صبری قویدر وقلت روزكارده زیاده سكردر وسكرتمسی شدت عضو بنه باغلودر وسخت استخوان وحجر ومدری یوتار (جاحظ دیركه نعامك طاشی وقتی ككی ارتمه سی فرط حرارت جوفندر زعم ایدن خطا ایتمشدر لكن حرارتنك مدخلی اولوب اذابه ده انكله بیله برغریزهٔ دیكر یعنی برقوت وسبب آخر دخی اولمالیدر زیرا حرارت مجرده حجری اذابه ایلیه ایدی مدت مدیده آتش اوزره وضع اولنان طاشدن وطوپراقدن معمول قدرهلر

اربرایدی نتكیم كوبكله قوردك جوق عظمی اریدر ایكن خرما چكردكینی اریده مزودوه دخی ام غیلان وسمر دیدكلری قتی دیكنلی جالیلری اكل ایدر وغداسی دیكنه منحصردر وبعد الاكل هضم ایدوب فضله سی روث اوله رق چیقر ایكن اربه یی بیرایسه عینیله صحیحا چیقار دیمشدر (قلت) جاحظك اشبو مذكوراتدن مقصودی بالكز حرارت مذیبه اولمدیغی بیاندر (ودخی نعام تیموری یوتار وصوكی اریدر وبرینك قولاغنده انجو وكوپه وحلقه كورسه قپار ویوتار وجمره یعنی كور وسائر شیدن قپ قزل یانمش وشعله لنمش اولان شیئی یوتار وجمره یی اطفاده جوفی عامل ومؤثر اولوب لكن جمره جوفنی احراقده عامل اوله مز (ونعامه ده ایكی عجیبه واردركه بری تغذی اولنمیان شیلری تغذی وآخری كوش كتورمكله هضمیدر واشبو خاصه لر انكاره كلمز زیراذكری تقدم ایتدیكی اوزره سمندل دیدكلری حیوان آتش ایچره یورطلر ویاورولر (قلت) غایة مافی الباب بومقوله شیلر خاصه ونادره اولوب هرذی روحده بولنماز لكن تحت امكانده اولدیغندن وقدرت شاملهٔ الهیه یه دلیل ایدوكندن اخبار صادقه اصحابندن روایت اولندیغی صورتده قبولنده كتاب وسنته مخالفت بولنمدیغی وقتده قبول اولنمق مقتضای دیانت ودرایتدر (ابو نعامه اشبو مستطرفك قرقنجی بابنده ذكر فی الجمله سی كچن خوارجدن وشجعان عربدن عهد امویه ده اولان جعونه قطری بن مازن الفجاءة المازنی نام مقدامك كنیه سیدر كه حریری مقاماتنك النجی مقامه سنده اولان * نقلدوه فی هذا الامر اكثر عامه تقلید الخوارج ابا نعامة * فقره سنده ذكر ایتمشدر (قطرینك تفصیل احوالی ومحاجله اولان محاربانی ابن خلكان وسائر مورخین یازمشلردر (قطری شاعر بلیغ دخی اولمغله طوغروسی اجبن ناس وشخص خوف استیناسی استماعیله اشجع ودلیر ایده جك نفسنه خطابا بلاروية نظم ایتمش اولدیغی اشبو ابیات حماست پیرا وكفتار شجاعت آراسی درجه سزاكورلوب یادكار اهل دانش ودید وپركذار روزكاران روزكار غرائب بدید قیلنمشدر * اقول لها وقدطارت شعاعا * من الابطال ویحك لاتراع * لانك لوسألت بقاء یوم * علی الاجل الذی لك لم تطاع * فصبرافی مجال الموت صبرا * فمانیل الخلود بمستطاع * ولاثوب البقاء بثوب عز * فیطوی عن اخ الخنع البراع * سبیل الموت غاية كل حی * وداعیة لاهل الارض داع * ومن لایعتبط یسأم ویهرم * وتسلمه المنون الی انقطاع * وما للمرء خیر فی حیاة * اذا ماعد من سقط المتاع * (خواص) مرارهٔ نعام سم ساعه در وایلكنك اكلی سل ابراث ایدر وذرقی بعد الاحراق والسحق سعفه اوزرینه اكیلوب سوراندیكی آنده برؤ كلور (قلت) ذرق فتح ذال وسكون را ایله قوش نجاستیدر وسعفه فتح سین وسكون عین ایله جوجوقلرك باشنده چیقان چبانلردر (ودوه قوشی یمورطه سنك ایچنده بولنان شیلرك جمله سی چیقار یلوب سركه یه قونسه حركت ایدوب برپاندن بریانه خل اوزرنده خودبخود كزران ایكن بلاتوقف كزرایمش * مثل النعامة لاطیر ولاجمل * اوزرینه خیرایله شر شقلرندن بریسیله حكم اولنمیان یعنی * برقوری قالب اولان ذاتندن * خیروشردن بری پیدا اولماز * كبیسه لرحقنده ایراد اولنور برمثل اجملدر (حكم) دمیری وصاحب التحفه دیدیلركه * یحل اكله اجماعا لانه من الطیبات * وعن الشافعی ان حمزة رضی الله تعالی عنه یوم بدر غرز ریش نعام فی صدره ولعله اشعارا بقوة قلبه حال حربه وشدة امره * (وقهستانیده ولابأس بما لبس بذی مخلب كالخطاف الی ان قال والنعامة * دیو محرردر (نمر) فتح نون وكسر میم ایله اولوب فتح نون یاخود كسر نون ایله اسكان میم دخی جائز اولان تركجه قپلان وفارسیجه پلنك دنیلان یرتیجی معروف جانوردر هیئتی ارسلانه شبیه در لكن آندن كوچر كدر ریسی سیاه وبیاض نقطه لر ایله منقوطدر یعنی بنكلیدر (قلت) بومقوله

معروف اولان حیوان وسائر اشیانی مؤلفینك توصیف وتعریفلری عبث دکلیدر دیو اعتراض
اولنه مز زیرا تصنیف کتاب اهالی ربع مسکوندن بیلمیانلری تعلیم وتربیه غرض صحیحنه پیوسته
اولور یکی دنیا وچین دکل ممالك قریبه مزده اهالیسنك صبیانی دخی بیلوب بزم بیلدیکمز بلکه
ایچلرنده بولندیغمز یرلرده بعضمزك بیلدیکی شیلر واردر بهانه جوی اختصار اولدیغم حالده
بوراده صورت حشوده مشهود اولان اشبو سیاهکاری تحریرده یعنی بو یله غیر وارد اعتراض نابجا
توهمی دفعه واقع اخطارده هرنه قدر کتاب دیکردن ناقل اولان فقیره حرف اندازلق وظیفه جه
جائز اولمیوب مکابرهٔ مناظره ایسه ده مجبور اولدیغم کیفیت ارباب انصاف و بصیرت عندنده
لدی التأمل آشکاردر حسبنا الله تعالی وکفی والعذر عند کرام الناس مقبول انتهی (قبلان
ارسلاندن اخبثدر که غضبی عندنده نفسنی ضبطه مالك دکلدر حتی شدت غضبنده کندینی
اتلافه یناشر (ونمرك جمعی انمار وزننده انمار والسن وزننده انمر وفتور زنه سنده نمور وقتال وزننده
نمار کلور ودیشیسنه تا ایله نمرة دینور (قلت) قاموسده نونك ومیمك ضمه لریله نمر ونماره وزننده
نمارة دخی جمعلریدر دیمشدر که بو صورتده جمعا جمعی التی اولور لکن صحاحده انجق نمور واردر
و بند قاموسده نونك ضمی ومیمك سکونیله نمرة قنغی رنکدن اولور ایسه اولسون نکته یه دینور
ونکته لغتده لفظا ومعنی نقطه کبیدر یعنی بر یره برنسنه ایله نقطه قویوب نشان ایتمکدر (وانمر
اسود وزننده کندو سنده بری بیاض دیکری سیاه نکته لر اولان نسنه در اول صاحب نکته ارکك
اولور ایسه انمر ودیشی اولور ایسه مد ایله حمراء وزننده نمراء دیرلر ونونك فتحی ومیمك کسریله
نمرة سحاب پارهٔ صغیره سنه دیرلر که جمعی آخرنده تا اولمیه رق نونك فتحی ومیمك کسریله نمر کلور
(ابو الابرد) (ابو الاسود) (ابو جلعد) (ابو جهل) (ابو خطان) (ابو الصعف) (ابو رقاش)
(ابو سهیل) (ابو عمرو) (ابو مرسال) ارککنك و (ام ابرد) ایله (ام فارس) دیشیسنك کنیه لریدر
(قلت) بعض کنای حیوانات دخی مستطرفك اسم وکنیه ولقب بابنه قلم فقیر ایله
ضم اولندیغنه کوره بنه بو یله جه یازمق بعض فوائد حاصله مطالعه سنجه نزد اصحاب عرفانده
زائد کورنمز فتأمل (اصمعی انمر فلان دیمك تنکر وتغیر ایتدی دیمکدر زیرا قبلانه نه زمان ملاقی
اولنسه متنکر وغضبان بولنور ومعدی بن کرب بو معنایی شعرنده کتورمشدر دیمشدر (ونمرك مزاجی
مزاج سبع کبیدر ونمر ایکی صنفدر بر صنفی عظیم الجثه وصغیر الذنب وصنف دیکری بونك عکسنه در
وهر دو صنفی قهر وقوت وسطوت صادقه ووثبات شدیده صاحبیدر و براحدك سطوتندن
خوف ایتمز وحیوانه زیاده عدودر ونفسنه معجبدر یعنی متکبردر وطویدیغی دمده اوچ کون اویور
وفمنك رائحه سی کوزل قوقار سبع سائرك فمی ایسه بدبودر دیرلر ومریض اولدقده صیچان بیروانکله
ازالهٔ مرض ایدر ایمش (جاحظ ذکر ایتدیکنه قبلان باده سور و بر یره بولدقده ووپرلدکده سرخوش
اولنجیه دك ایچر ومستلکی بدا اولیوب اوصلو اولور وسکران ایکن صیدی سهولتلیدر (و بعض
کسانك زعمنجه قبلان طوغوردقده یاوروری حیه ایله مطوق اوله رق تولد ایدر والحال که
حیه لر صوقارلر ونهشلرینك ضرری اولمازایمش وقبلانك منزله سی اسددن بر مرتبه اشاغیدر حرصی
ضعیف وحرصی شدید حرکتده متیقظ بر حیواندر وطبعنده اسده عداوتی مرکوز اولمغله بربرلریله
مقاتله ایدرلر وظفر وغلبه بینلرنده سجالدر یعنی کاه او وکاه بو غالب دوشر ونمر زیاده طلابیجی وقابیجی
و بعید الوثبه در و بعد وثبه سی شو یله در که صاعدا قرق آرشون بر صیچرار وصیچرادیغی نسنه یی
او وثبه ده دردست ایدر ایسه اکل ایتمز وآخر سبعك صیدندن یمز واکل جیفه دن دخی نفسی منزهدر
(قلت) طوغریسی شور وشرلر اقتضای شجاعت وحماست وشجاعتك لازمی اولان فضیلت سماحتدر
شمر وائتزر والبس جلد النمر فقره سی برشیئك اجراسنه مأمور اولان کیمسه یه امر و ایشکده جد

(واجتهاد)

واجتهاد وسعی قیل دیو تنبیهها سویلنه جك کلام مذکوردر بنده ایراد اولنور ضرب مثلدر که
مفهومی ساعد وساقکی صغه وایش ازاریله اتزار ایله وقبلان دریسنی کی دیمك اولدیغی باهردر
فلان البس لفلان جلد النمر یعنی فلان فلانه قبلان دریسنی کیدردی مفهومنده اولان
ترکیب مذکور عداوتده وعداوتی اظهارده قوللنیلور مثلدر (خواص) قبلانك باشی بر یره دفن
اولنسه اورایه چوق فاره جمع اولور ومراره سیله اکتحال ضیاء بصری زیاده وچشمه نزول مایی مانع
اوله جغنی ومرارهٔ مزبورهنك بردانقی ایچن ظاهرا دوا ایله چاره بولنمیه جق صورتده سم قاتل
ایدوکنی وقوقش اولان ییغی فوقلندیغی آنده برمهلك سم اولدیغنی ارسطاطالیس کتاب طبایع
الحیوانده حکایه ایلمشدر (بعضیلری دیمشدر که نمر جمجمهٔ انساندن یعنی آدمی قفاسندن
قچار ولحمندن بش درهمی اکل ایدنه حیه زهری ضرر و یرمز لکن قزوینی قوانجه نمرك جمیع
اجزاسی سم قاتل عملنی اعمال ایدر خصوصا مراره سی (قلت) آرتق بو بو یله ایکن یعنی قزوینی
طوبی مهلکه دردیجه ضرر موهوم اولسه دخی اتی یین ضرر زهر حیه دن بری اولور سوزی
پك دور قالور (ودمیری مرحوم دخی وهذا والصواب دیوب قزوینی کلامنی تصویب ایلدکدن
صکره ذکری طبخ اولنوب صوینی ایچلسه تقطیر بوله واوجاع مثانه یه نافعدر دوائینی یازمشدر
وهو غریب جدا مکر مصلحی اوله خلاصه بو ماده ده طبیب ایله مشورت لازمدر وربمز تعالی شانه
وتقدس باسور وبردرده قوللرینی ومبتلا ایلمیه مبتلالرینه شفای عاجل احسان ایلیه باسور خسته لری
بلا حائل قبلان پوستنه قعوده مداوم اولسه لر نفعی واردر (دمیری عین الخواصدن نافلا قبلانك
شحم وجلدنده بعض خواص وتأثیرات دخی یازمشدر کور یله (حکم) دمیری شافعی وصاحب
التحفة الحنفی اکل نمر سبع ضار یعنی مضر جانور اولدیغیچون حرامدر دیدکارندنصکره دمیری
مذهب شافعیده کرك لحمنك وکرك نجس عین اولدیغی اوزره اجزاسنك حرمتنه دائر اقوالی
واستدلالی سرد ایلمش (وصاحب التحفه مذهبمز اولان مذهب حنفیده بو خصوصده تفصیل
اولمغله ایراد وذکرنده بأس یوقدر دیوب شو یله تحریر قیلمشدر که مذهبمزده هر اهاب طاهر اولوب
انجق جلد آدمی محترم ومکرم اولدیغیچون وجلد خنزیر نجس عین ایدوکیچون طاهر و پاك دکلدر
وقیل امامین عندلرنده سبع کبی اولوب امام محمد عندنده خنزیر کبیدر وائمهٔ حنفیه جلد دباغتله
پاك اولدیغی کبی ذکات یعنی بر نهج شرعی اولان ذبحله دخی پاك اولور ولحمی حرام اولان حیوانلرك
جلودی حکمی دخی بو یله در ومیته نك قیلی وککی واعصابی وطرناقلری و بوینوزلری دخی طاهردر
وشعر وعظم انسان دخی بو یله در که بونلردن بری اوزرنده بولنه رق نماز قیلق هرنه قدر درهمی
تجاوز ایتسه ده جائز اولدیغی ملتقی الابحرده مصرحدر اورایه مراجعت ونقلده سهو وار ایسه
تصحیح اولنمق مرجودر (علی القاری مختصر قاموسنده قبلان پوستنه رکوب اسباب کبردن اولدیغندن
ویاخود شعری دباغت قبول ایتمدیکندن منهیدر دیمش ایسه ده تعلیل اخیر یعنی عدم قبول
دباغت خصوصی بعینه شافعیه نك دلیلیدر واما عندیمزده یعنی مذهب حنفیده نمرك شعری یعنی
انده اولان قیل قبل الدباغ طاهر ایکن بعدها طاهر اوله جغی بلا شك ظاهردر ولوالجیه وفتاوای
هندیه وقهستانیده حرمت اکل نمر مصرحدر وسباعك فهد وغیریسی کبی کرکسه تربیه لو اولسون
کرکسه اولمسون جواز بیعی ایسه مرور ایلمشدر انتهی

﴿حرف الهاء﴾

(هدهد) هالرینك
ضمی وما بینلرنده کی دالك سکونی ایله باشنده کاه آچوب وکاه قپادیغی چلنکلی او زری الوان
کثیره ایله ذو خطوط فارسیده پوپو وبوبه وپوپك وترکیده بالتحریف ایبك دیدکاری معروف
قوشدر (اقصی الارب صاحبی بعض نسخ مقدمة الادبده پوپو لفظنی فارسیله مفسر اولمیوب
(بوشك) یازلمش ایسه ده سهو اولمق ملاحظه اولنور زیرا فارسیده بوشك کربه یعنی کدی

معناسنه در دیو نسخهٔ مذکوره‌یی رد ایدر (ابو الاخبار) (ابو ثمامه) (ابو الربیع) (ابو روح)
(ابو سجاده) (ابو عباده) کاسید ر دمیری دیرکه طیرمر قومه هداهد دخی اطلاق اولنور شاعر
معتبر القولك * کهداهد کسر الرماة جناحه * مصراعی شاهد مدعادر (وفتح هاء اولی وکسر
ثانیه ایله هدهدك جمعی هداهد کلور (قلت) قاموسده طیرمر قومه حرکات مذکوره اوزره هدهد
دیندیکی کبی طیرجنسندن هر برقرقره ایدن طیره دخی دیرلر وهدهد ده علبط وزننده دال اولانك
فتحی وثانیه‌نك کسریله وعلابط وزننده دال اولانك فتحی و ینه هاء ثانیه‌نك کسریله دخی لغتلردر
جمله سنك جمعی فوانح وزننده هداهد ومصابیح زنه‌سنده هداهید کلور دیو مصرحدر (و بعض
مقبول القول ذات هامش قاموس صحیح فقیره وانما سمی الهدهد المعروف بصوته دیو قید ایلمشدر
وقرقره لغتده برنوع کوللك وکوکرجینك اوتمسنه دیرلر طیرمز بور بالطبع کوتوقوقار برقوشدر
زیرا الخوصه سنی یعنی یووه سنی فشقیده‌یپار (قلت) اعجوبه وزننده الخوصه قطادیدکلری قوشك
اشینوب یاتدیغی یره دیرلر (و بونتن و بدبو هر جنسنده واردر واوقوش حقنده انسانك شیشه ایچره
صویی کوردیکی کبی باطن ارضده اولان صویی اوزرندن کوردیکی مرویدر و بعض قول
ضعیفه کوره طیرمر قومی تفاسیر شریفه‌ده قصه سی مفصله اولان تفقد سلیمان علیه السلامه
سبب صو یه‌دلیلاری اولدیغیچوندر که مصلحت مذکوره یه‌بناء غیبت طیرمر قومه تفقد بیوردیلر
(قلت) قصهٔ مذکوره یعنی واسطهٔ خبرهدهدایله بلقیس لدی الاستخبار وقوع یافته اولان
کیفیاتی واحوال هدهدی دمیری مرحوم بوراده بسط لطیف ایله یادکار روزکار قیلمشدر تمامیله
نقلی صره سنده ایسه ده قصهٔ مذکوره اشبو مستطرفه دخی فی الجمله ذکر اولندیغنه بناء تمامی
مطولاته وتفاسیره وسیما حیاة الحیوان مطالعه سنه حواله ایله عین فائده پر عائده دن عبارت اولان
عنوان قصه‌دنك نقلی بفیضه واقداره تعالی وشاح الصدر عفیفهٔ حسنای ارقلندی (شویله که
وقتا که سلیمان علیه السلام بناء بیت المقدسدن بعد الفراغ زمین حرم محترمه خروجی عزم
بیوروب معسکر همایونلرینك عقد اول مرتبهٔ ثالثه عدده بالغ فراسخی محیط جن وانس وشیاطین
وطیروحشدن مرکب اولان عسکری بعد التجهیز والاستصحاب اردوی روح وریحان وسمن
بوی سعادتلرینی بقدرته سبحانه مطایای ریح بردوش ایدرك رسیدهٔ حرم مکهٔ مکرمه اولدیلر
وهر کون طعام عسکر ایچون بش بیك ناقه و بش بیك ثور و یکرمی بیك قیون نحر وذبح
اولنور اولدیغی حالده براززمان اقامتدن نصکره یمن جانبنه تشریف بیوردیلر وقضیهٔ صادقهٔ
بلقیس اوجهتلرده نتیجه پذیر وقوع بولمشدر اما مکهٔ مکرمه‌ده هنکام اقامتلرنده سلیمان علیه
السلام بالوحی الالهی جل شانه برکون دیوان فیض آشیانلری حضوریله شرفیاب
اولان اشراف قومه خطابا اشبو مقیم اولدیغمز مقام مبارکدن شوصفت ونعت اوزره برنبی
عربی مبعوث اولور که کندویه نداوالتجا ایدنلره نصرت اعطا ایدر وهیبتی ظهورنده مسیرهٔ شهره
بالغ اولور واظهار حق وعدلده کندویه قریب و بعید اولنلر عندنده یکساندر یعنی
اقرباسنه ومتعلقاتنه میل ایدوب اجانبك حقلرین ابطال ایتمز وامر الهی انفاذنده لوم لائمه باقمز
مألنی افاده لرنده مستمعین یانبی الله ظهوربنی و صفاتنی بیان بیوردیغکزده نبی عربی حضرتلری
قنغی دین ایله تدین ایدر دیو صوردقلرنده سلیمان علیه السلام دین حنفی اوزره متدیندر عهدینه
یتشنلره و اکا ایمان ایدنلره مژده لر و بشارتلر اولسون معناسنی بعد البیان بنه حاضرون یانبی الله
عهدیمزدن بعثتلرینه نه‌قدر وقت واردر دیدکلرنده بیك سال مقداری سنین واردر اشبو پیامی
شاهد غائبه یعنی بندن استماع ایدنلر استماع ایتمینلره خبر و یروب تبشیر ایلسونلر زیرا اونبی عربی
سید الانبیا وخاتم الرسلدر مفهومنی افاده بیوردیلر ومکهٔ مکرمه ده نسکی ادایه قدر اقامت

(وبعد)

وبعد الادا هنکام صباحده‌ینه مطیهٔ ریحله یمن جانبنه بالیمن سیروحرکت بیوردیلر الی آخره (قصهٔ
هدهدك آخرنده دمیری یازرکه عکرمه دن روایت اولندیغی اوزره سلیمان علیه السلامك هدهد
حقنده‌جین قفداننده ذبح ایله وعیدی اولمش ایکن عفوی طیرمذ کورك بیودکده دخی والدینی
ترك ایتمیوب وطعاملرینی طاشیوب بووجهله بار اولدیغی ایچوندر (وجاحظ قوانجه هدهد
وفادار وحفوظ و ودود برطیر اولوب بوندن فضله اکر همسری غائب اولسه اکل وشربنی
وتدارك قوتی وهرحوایجنی ترك ایدوب عودتنه قدر فرهاد کبی طاغلرده فریادن خالی اولماز
ایمش اکر تلف رسیده اولورسه من بعد دیکر انثی ایله مسافده ایتمز و عمری نه قدر ایسه
اولنجه دکین صیحهٔ اشتیاقی کسمز وطوینجه یه دك بیوب سدرمق ایده جك غدایه قناعت
ایدرایمش (خواص) هدهد تو یله تبخیر اولنان یتدن هوام هرب ایدر وکوزینی اوتوتغان کشی
یانده طاشیسه نسیان ایتدیکن تذکر ایدیجی اولور وکذلك قلبی کباب یاپلوب سذاب ایله اکل
اولنسه حفظه وذکایه نافعدر وآکلی کلی وجزئی برنسنه‌یی نسیان ایتمز (ودمیری قلب
مشوی مذکور حفظ و ذکا خصوصنده حب الفهم دن انفع واسلم دیو یازمشدر (قلت)
حب الفهم حبو باتدنمیدر دکلیدر ودردست بولنان مفردات طبیه ده واغلانده فقیر بوله مدم نه در
وعبارهٔ حیاة الحیوانده سهو قلم وخطامی واردر مطالعه ایدنلرك تحری وتحریری همتنه منوطدر
(وطرناقلرندن بری صبی یه تعلیق اولنسه بدنظر لاحق اولماز واوزرنده طوردقجه عافیتده اولور
ولحمی مطبوخا اکل اولنسه قولنجه نافعدر وحمار اولان دمی العیاذبه سبحانه عبنده عارض بیاضه
طامدلسه دفع ایدر واکرایلکیله کوکرجین کومسی تبخیر اولنسه موذیلر اوغرایه مز وهدهد ذبح
اولنوب برخانه یه طاقیله تعلیق اولنسه سکنه سی سحردن امین اولورلر مجنون هدهد چلنکی ایله
تبخیر اولنسه افاقت بولور (دمیری حیاة الحیوانده اشبو خواص وتأثیراتندن باشقه خیلی
تأثیراتنی دخی یازمشدر بوراده طی اولندی اوراده * خذما صفا ودع ماکدر * نظر یله کور یله
* اجید من هدهد * نه مناسبته مبنی ومضربی نه حکایه یه منکی ایسه داءالثالب ایله متهم یعنی
علت ردیهٔ معهودهٔ شهوت معکوسه ایله مبتلا ومتلذذ فعل اجنبی غیرمحرم حقلرنده ایراد اولنور
برقدیم واسکی مثل درو * ابصر من هدهد * دخی زیرزمینده صویی مشاهده سندن طولایی
دیمش غالبا اهل دقت حقنده ایراد اولنور مثلدر لکن ذکری هدهدك عنه تعالی قریبا ذکر
اولنه جق ضرب مثل اولان * اذا نزل القضاء عمی البصر * مثلی بومثله درفقادرنکاه استکاه ایله
دقت اولنه ودرکاه اجابتکاه معنوی اله عزشانه‌یه راه صدق قال وحال ووتیرهٔ تصفیهٔ بالدن یول
بولنه * باشقه زباند ریوری بول ترجمان (حکم) صاحب التحفه دیرکه دمیری شافعی مذهبنده
واقع حرمت اکل وعلی قول حلته دائر اقوال وادله‌یی بیان وعلی قاریٔ حنفی دمیری بتحریم ایله
اولان قولنده اتباع ایتمش ایسه‌ده کتب حنفیه‌ده اباحت اکلی فتاوای هندیه نك * اکل الخطاف
والصلصل والهدهد لابأس به لانها ابست من الطیور التی هی ذات مخالب * عبارهٔ سندن
مستبان در وظهیریه ایله قهستانینك نقایه شرحنده مضمراتدن نقل ایلدیکی مسئله دن
دخی اباحتی مستفاددر صاحب الاشباه والنظائر والبحر الرائق المولی ابن نجیم فتواسنده * سئل
عن اکل الهدهد هل یجوزام لا * اجاب نعم یجوز * دیو جواز اکلیله افتا ایلمشدر

﴿ حرف الواو ﴾

(ورشان) وعلی لغة وقول الف یرنده یا ایله ورشین ذکری سابق ساق الحرنام طیردر وارکك
قمری دیو تعریف ایدن دخی واردر (قلت) وانقولیده ورشان قمری دیمکله معروف قوشدر
دیو یازر ومصباحده ابو حاتم دن نقلا * الوراشین من الحمام * دیو محرردر و علی قول
فاختنه ایله حمامه دن تولد ایدر (صاحب المستطرف مرقوم بوقوله قصر ایتمش یعنی بوقولی

بازمشدر (و ورشانك جمعی سراحين وزننده ، وراشين كلديكی كبی واوك كسريله ورشان
دخی كلور (ابو الاخضر) (ابو عمران) (ابو النايحه) كنيه لريدر (و بوطيرك اصنافی
اولوب اصناف مذكوره دن برى نوبى دركه اسوددر و برى دخی حجازيدر اونو بى بو حجازيدن
اشجى الصوندر ومزاجى حجازي يه نسبتله باردرطبدر وصوتى حجازيات صوتى ميانده سازلر بينلرنده
صوت عود كبيدر (وطير مذكور اولادينه حنومفرط يعنى ياورولرينه زياده ميل وعاطفت وشفقت
ايله متصفدرحتی اوجينك دست امساكنده ياورولرينى كوردكده كاهيجه نفسنى اهلاك ايدر اولور
ايمش (عظمای اعلامدن اولان عطا ديركه طير ورشان صباحنده * لدوا للموت وابنوا للخراب *
پند بنی كويا اولور يعنى بانطاقه تعالى اشبو معنايى افاده ايدر (قلت) مفهوم ومألی ای ذوی
الارواح تواليد بكزك غايتى موت وابنيه كزك عاقبتى خرابدر يعنى طوغان اولور و بنا يقيلور اشته حال
دنيا بو يله در لايق اولان بحكمته تعالى جاى اكتساب كمال وثواب اولان دنيا ديدكلرى دار امتحانده
طوراديغى مدة قاصره ده بقاى ابديدن عبارت اولان آخرتك سلامتنه وداغا معمور وآبادان طوران
جنت قصرلرينه دخوله طريق اولان مسلك عبادات وطاعاته سلوك ده كيجه وكوندز سعى وغيرت
وجهد وهمت ايدك زيرا حيات مستعاردنيا كه نقش بوريا ايله موصوف بلغادر كه بر كيمسه حصير
اوزرينه ساعدينى وسائر وضعله براز جق ياتدقده اوعضوه تار حصيرتأثير ايدوب فالقدقده حصيرك
تارلرينى منتقش ومنعكس بولور لكن دم جريان ايتديكى كبى زائل اولور اشته او يله ودخی اشاغى سريع
الزوالدر ديمكدر (صاحب المستطرف ديركه هدهد دخی صياحنده * اذا نزل القضاء عمى البصر *
وفاخته دخی * ليت هذا الخلق ماخلقوا وليتهم اذا خلقوا علموا لماذا خلقوا وليتهم عملوا لما علموا
* وخطاف دخی * قدموا خيرا تجدوه عندر بكم * وحمامه دخی * سبحان ربی الاعلى * و بازى
دخی * سبحان الله ربی وبحمده * وسرطان دخی * سبحان المذكور بكل لسان * ودراج دخی *
سبحان الرحمن على العرش استوى * وعقاب دخی * البعد عن الناس رحمة * تسبيح وتصحلرين
معنوى پيرايه صحيفه صحيحه بيان ايدرلر (قلت) قال الله فى كتابه المبين ﴿ وان من شئ الا يسبح
بحمده و لكن لا تفقهون تسبيحهم انه كان حليما غفورا ﴾ صدق الله العظيم (و بعض طيور
دره كبی تعليم ايله فاتحه شريفه يى قرائت ايدوب حتى قرا آسا ولا الضالين مدينى برينه كتورديكى
منقولدر انتهى ما الحقه صاحب المستطرف (دميرى ديركه ذكر اولنان (لدوا) ايله (للخراب) ده
اولان لاملره علماء علوم عربيه مجازا لام العاقبه ديرلر كه شاعرك * له ملك ينادى كل يوم * لدوا
للموت وابنوا للخراب * بيتى كه ورشانك پندينى متضمندر معناى عاقبتى عاجزانه مفهومنده كوستر لديكى
اوزره ناطقدر (قلت) استعيذ بالله ﴿ فالتقطه آل فرعون ليكون لهم عدوا وحزنا ﴾ الاية
نص جليلنده اولان ليكون لفظنه داخل لام دخی لام مذكور عاقبت اوليديغى اهل تفسير بازمشلردر
دميرى ديركه * بعلة الورشان تأكل التمر المشان * امثالدندر وسبب مثل بودر كه براز كيمسه لرك
خرما القلرى اولوب بالاشتراك برزنجى عبد آلوب خرمالرينه بكجى ايتمشلر ايمش لكن غلام مرقوم
خرمالرى هم يير وهم فرصت دوشوردكجه دوشيروب صنار ايمش صاحبلرى اشبو فعل قبيح وخيانت
عبدى طو يوب توبيخ وعتاب ايتدكلرنده بن ييمیوب ورشان يديلر ديجك مثل مذكورى تفوه ايتديلر
و بو مثل برشيئى اظهار ايدوب شئ ديكرى اراده ايدنلر حقلرنده ايراد اولنور ديو دميرى
بازمشدر (خواص) ضرب وسائر سببدن ناشى كوزه جمع اولان قانى طير مذكورك قانى طاملدلسه
تحليل ودفع ايدر وكوكرجينك دمنده دخی بو خاصه واردر و بر كيمسه ورشانك يمورطه سى
اكلنه مداوم اولسه باهى آرتر وعشق ايراث ايدر اوليديغى هرمسدن مرويدر (قلت) ذكر اولنان
عشق صدر الشريعه نك تعديل العلومنده وسائر كتب صوفيه وحكماده تفصيل اولنمشدر
مراجعت وسيما راغب پاشا مرحومك معتبراندن جمع ايلديكى سفينه نام اثر نفيسنه نظر اولنه

(خلاصه)

خلاصه بلا اختيار علل وامراض كبی نفسه عروض ايدر بر كيفيتدر ومدار ترك ميل دنيا و ياور سلوك
راه تقوى اولمغله اصلى مذموم دكلدر حتی مبتلا اولوبده كتم وعفت ايدن اومرضله وفات ايدرسه يعنى
برمؤمن داء وداد مجازي يه مبتلا اولوب هر كسدن وخصوصا معشوقه سندن ومعشوقندن كتم ايدوب
يعنى عاشق اولديغنى اصلا قولا وفعلا واشارة وتلميحا طويورميوب ودواعى شهوتدن اولمغله مقتضيات
شهوتى ترك ايدوب بو وجهله عفت ايدرك فوت اولور ايسه مطعون ومبطون كبی اجر شهيده نائل
اوله جغنه دائر براثر يازمشلردر (حكم) طيباتدن اولمغله حل اكلی متفق عليه اوليديغن دميرى وصاحب
التحفه يازمشلردر ﴿ حرف الياء ﴾ (يأجوج ومأجوج) دميرى ديركه اشبو اسملر على قول مهموز الفاء
وعلى قول مهموز دكللردر مهموزدر دينلر عندنده الفك فتحى وجيمك تشديدى ايله شدت وقوت
معناسنه اولان اجة الحردن مشتقدر كه حرارتك شدت وقوتنه اجة الحر ديرلر ونارك توقد وتلهب
وحرارتندن عبارت اولان اجيج النار دخی اجدن مشتقدر وازهرينك بيانچه همزه لرى ترك
اولدقده يأجوجك وزنى يفعول ومأجوجك وزنى مفعول اولور ومفعول وزننده اولملرى دخی محتملدر
فتأمل (واسمين مذكورينك غير منصرف اوللرينه علت معرفه للك ايله تأنيثدر كه ايكی قبيله
اسملريدر لكن اكثر اعلام اسم اعجمى غير مشتق اولدقلرينه قائل اولديلر يعنى معربلردر ولهذا
مهموز دكللردر وعجمه ومعرفه اولدقلرينه مبنى غير منصرفلردر ديديلر (سعيد اخفش ديمشدر كه
يأجوج يجدن ومأجوج مجدن مأخوذدر (قطرب ديركه مهموز دكللردر دينك نزدنده يأجوجك
وزنى داود وجالوت كبی فاعولدر ويجدن مشتقدر ومأجوجك مجدن مشتق اوله رق وزنى ينه فاعولدر
ومهموز اولميان اسماء اعجميه دن دخی هاروت وماروت وطالوت وجالوت وقارون فاعول وزنلرنده
و بروجه محرر مهموز اولميه رق فاعول زنه سنده اولان يأجوج مأجوجك هر نه قدر اعجميان اولسه زده
اصلى مهموزلى اولوبده تخفيفا همزه لرى حذف اولنوب سائر غير مهموز اولنلر كبی استعمال اولنمش
اوليديغى دخی جائزدر زيرا ذكر وانثاسنه اطلاق اولان عقرب مختلفا تلفظ اولنور يعنى عينك ضمى
ايله عقربان دخی دينور (ودخی اختلاط معناسنه اولان اجه دن مأخوذ اولملرى دخی جائزدر كه ﴿ وتركنا
بعضهم يومئذ يموج فى بعض ﴾ نص عظيم الشاننده اهل تفسيرك بيانچه يأجوج ومأجوجك صفتى
اولان يموج اى مختلطين ايله تفسير اولنمشدر انتهى (دميرى ديركه ظن ايدرمكه اخفش
وقطربك ذكر ايلدكلرى يج مشتق منهى اولان اجدن مبدل اوله زيرا كلام عربده جيم ايله يانك
مخرجلرى قريب اوليديغندن يجك وقوعى بالهمز يعنى كورلمدى والحاصل بروجه محرر بونلرك مهموز
اوللرى وترك همزه لرى لغة جائز وسبعده ايكيسيله دخی قرائت واردر واكثر اعلام همزه يى ترك اوزره
متفقلردر وقبيلتين مذكورتينك اسمين مذكورين ايله تسميه لرى كثرت وشدتلرى بچوندر (و برقولده
زياده طوزلو صو معناسنه اولان اجاجدن مشتقلردر (قلت) وانقولده باب اولدن اجيج مصدرى
آتشك يالكلنمه سى وتأجيج يالكلندرمق وتأجج وايتجاج يالكلنمق و ينه ايتجاج كوندزاسى اولمق واجوج
ضياو يرى جى واج بالتشديد دوه قوشى يلمسى وسكرتمه سنده خفيف اولمسى وحاء مهمله ايله خفيف
قوشك بلكى آواز يدر واجه اختلاط وشدت حر واجاج كسر الفله جمع اجه وضم الفله طوزلو واجى
واجوج صيغتيله صو طوزلو اولمق يأجوج ومأجوج اخفش نقلنجه بونلرى مهموزدن يفعول ومفعول
وزنلرى ايدر واجيج ناردن اخذ ايدر ومهموز دكللردر دين اولكى يج دن ايكنجيسنى مجدن اخذ
ايدر ويج صويى اغزدن طشره آتوب پراكنده قيلقدر و بونلر غير منصرفلردر انتهى نقلنه
ملخصا (مقاتل بونلر يافث ابن نوح عليه السلام اولادندندرديدى تركدن اوليديغى دخی مرويدر
(قلت) بيضاوى سورة شريفه كهفده واقع ﴿ ان يأجوج ومأجوج ﴾ نص كريمى تفسيرنده
يأجوج ومأجوج ولد يافث بن نوح عليه السلام دن ايكی قبيله در وعلى قول يأجوج تركدن

ومأجوج جيلدن يعنى قبائل انسساندن برطائفه‌در وغيرمنصرف اولدقلرى اسم اعجمى اولملرينه
دلالت ايدر (وعلى قول عربيلر اولوب مدغم اولان اجّ دن مشتقدر واج اسرع معناسنه دركه
ظليم يعنى شترمرغ سيرنده سرعت ايتدكده اجّ الظليم ديرلر واصلارى مهموزدر عاصم مهموزا
قرائت ايدوب تعريف وتأنيثلرى ايچون يعنى اسم قبيلتين اولدقلرندن معرفه وافظلرى مؤنث
سماعى اولمغله عاصم صرفدن دخى منع ايلمشدر ديمشدر انتهى (صاحب القاموسك اجّ ماده‌سنده
يازديغى عبارهٔ موجزه يأجوج ومأجوجك ماده وهيئت واشتقاق ومعانيسنه متعلق سرد اولنان
اقوالى وكلى جامع اولمغله اشبو مستطرفى مطالعه ايدناره ترجمهٔ قاموسدن قطع نظر ايله اصلنه
لازم اولان مراجعتده زحمت كش اولماسونلر نيت خالصه‌سيله بحمده تعالى شرفياب استصحابى
اولديغم بك اصح قاموس فقيردن بعينهـا نقلى تنسب اولنمشدر مقابله مطالعه وتأمل اولنه
*الاجيج تلهب النار كالتأجج واجتهاناأجيجافتأججت واج الظليم و يؤج عداوله حفيف والاجة
الاختلاط وشدة الحر وقد ائتج النهار وتأج وتأجج وماء اجاج ملح مر وقداج اجوجا بالضم واججته
و يأجج كيسمع و ينصرو يضرب موضع بمكة واليأجوج من يأج هكذا وهكذا ويأجوج ومأجوج
من لا يهمزهما يجعل الالفين زائدتين من يجج ومجج وقرأ رؤبة آجوج وماجوج وابو معاذ يمجوج
والاجوج المضئ النير واجج حمل على العدو انتهى (بو مطلبده دميرى يأجوج ومأجوجك اصللرينه
ومكانلرينه وكيات وكيفياتلرينه وخلقت وقيافتلرينـه وسد منصوصه وهنگام ظهور آيتلرينه
دائر وسائر احوللرينه متدائر ظاهر وذاتنده ممكناتدن اولوب قدرت بارى وفاطر تعالى شانه‌يى ناطق
اقوال كثيرهٔ نفيسه يازمشدر لكن ترجمه سيله بيان خصوصنده خامهٔ خام فقير كوتاه اولديغندن
فضله تفصيله محتاج اولمغله اواطناب غيرممل وفوائد مستملى درجه محل تنك ومأمورين دارالطباعه
ايسـه ضرورى درنك بولنوب مخافت بال وبدن دخى برطرفدن اختصار واستعجالى دعوت
ايتديكنه بناء بلكه *على تنشيط مقدار الزمان* سرورى جنبشيله مع المذكورات خامهٔ فقير
كاره كيردائرهٔ اكتفا وزاويه‌نشين دوات بى ادوات اختفاونيم نكاه اهل مجد ورشد وصدق ومحمدت
ايله متسلى صباح ومسا اولمشدر* زمانى ان زمانى لاابالى* فانى ذقته حلوا ومرا (يحمور) بردابهٔ
وحشيـه دردستره كبى ايجى طواو ايكى اوزون بوينوزلى اولوب عطش آلود اولدقده يعنى
صوصادقده انلر ايله شجرى بجروحيوان مرقومك قرنينى ايله دوشق اولمش شجر زفرات نهرنده
كاهيجه بولنوراءش (ينه دميرى دير كه على قول اشبو يحمور ذكر ايتديكمز يأمورك عينيدر (قلت)
يامورى صاحب المستطرف سأرطى ايلديكى حيوانالك قطارينه ديزمش يعنى يازمامشدر لكن فقير
ان شاء الرحمن بعد الختام اجالاباشقه‌جه درج نيتنده اولديغم اسامبده اثياته موفق اولورم (يحمورك
اونى حمرته مائلدر وايلدن اسرعدر و بوينوزلرى هرسنه دكشدير ونازه‌لر وجوهرى قولنجه
يحمور حمار وحشيدر (فائدهٔ نادره) ابوالفرج ابن الجوزى عرايسنده شويله يازر كه قانون درس
اوزره طلبهٔ صحيحهٔ علومدن برذات تحصيل فنون داعيهٔ خالصه‌سيله بلده سندن پاى سياحت
مطيه‌سيله چقوب كيدركن يولده برشخصه تصادفله رفيق ايدر قصد ايتديكى بلده‌يه قريب
اولدقلرنده شخص مرقوم طالب مومى اليهه رفاقت تقريبيله بربريرك اوزرنده حقلريزدر كاردر
بن جن طائفه‌سندن اولپجى برجاكر خدايم سندن انجق نيازم بودر كه اشبو بلده‌يه داخل اولديغكده
منازلندن فلان برده وشوهيئتده اولان منزلده طاوقلر اولوب ايچلرنده مجرد برخروس واردر اوخروسى
صاحبندن اشترا برله ذبحكدر ديدكده بعد الوعد طالب دخى سندن بوفقيرده برنسنه رجا ايدرم
واودخى بودركه اكر شيطان ماردينى آدمدن برينه مسلط اولوب وعزائمله برطرف اولميوب
اضراره اصرار ايدرسه دواسى نه ايله اولور ايسه كرم ايدوب شوخبرلو شئى بكا تعليم قيل كه

بنده‌ياد كارك اولسون ديدكده جنىٔ مرقوم اودر دمشكل العلاجك دواسى يحمور در يسندن وترقوس
قدر برسجم كسوب مصاب اولان كيمسه‌نك ابهام يعنى باش پارمقلرينى بربرينه كتوروب اول
وترايله محكم باغلندقدنصكره سذاب برى دهنندن يعنى فيجن دخى ديدكلرى سدفك يبانيسى
باغندن مصابك بورنى دلكلرندن صاغ طرفنه‌درت طامله وصول جانبنه اوچ طامله اقيدلدقده
داخل اولان ماردهلاك اولور و بعد ازين اكا مارد ديكر مسلط اوله مز ديوب وداعله غائب
اولمش طالب مومى اليه ديمشكه وقتاكه بلدهٔ مرقومه‌يه كيردم وجنبنك تعريف ايتديكى منزلى
بولوب خروسى دخى كوردم برعجوزك مالى ايمش طالب اولدم اولا امتناع قيلدى اضعاف
ثمنيله اطماعده طيانه‌ميوب صاتدى وآلوب الهه الديغم كبى رفيقم اولان جنىٔ مرقوم بكااوزاقدن
تمثل ايدوب وكوريتوب اليله ذبحمى اشارت ايتدى خارج منزاده بوغازلديغم آنده منزلده بولنان رجال
ونساطو پدن طشره‌يه دوكيلوب بنى اى ساحر بوضربه باشلديلر بنده نخى حاشا ساحر دكلم ديديجه
يانه‌دن ساحر دكلسنكه‌سن خروسى بوغازلديغكه متعاقب بربكر قز يمزه جن مسلط اولدى او بردواسى
دشوار داءعضالدركه طوتدقدنصكره اصلا مفارقت ايتمز ديدكلرنده بحوله تعالى بن علاجنى بيلوردم
تيز بكاجلد يحموردن وترايله دهن سذاب برى بولوب كتورك ديدم بولوب كتوردكلرنده بروجه
تعليم جنى ابهام شابهٔ مصابه‌يى وترايله قويجه باغلديغم كبى طوتق جنى صيحه ايدوب بن سكامكر
مضرت نفسمى تعليم ايلمشم ديدى بعده دهن كيفيت مذكوره اوزره تقطير ايلديكمده اول ساعت
هالك اولوب شابهٔ مبتلاة مذكوره شفاياب وكندويه من بعد ارواح خبيثه معاودت ايلمديكى منقول
اولدى انتهى (قلت) معتبرات مفردات طبيه‌دن مالايسع سذاب برينك خاصهٔ مذكوره سنى
اشعار ايدر وعباره سى بودركه بعينهـا نقل اولندى * واذا سحق بعصارته داخل منا خبر
الصبيان نفعهم من الصرع الذى يسمى بام الصبيان (قلت) ديك مطلبنده كذار شيد بزقام
محرر اولديغى اوزره خروسك ارواح خبيثه استئنـالنده خاصهٔ معنو يه‌سى اولديغى وآدمى شكلنه
كيروب طالب مومى اليهه رفيق اولان جنبنك شابه‌يه تسلط غرض فاسدى اولوب خروسى دفعه
تدبير مذكورى ايتمش ايسه‌ده غرض فاسدنك جزاسى ترتبنـه كندو باعث اوله رق سرجزا
لاتحاله تخلف ايلديكى وجناب قادر وقيوم بهر برهانه‌نك ارادهٔ ازليه سى تعلق ايلـديكى
شئنك تسخير وحيله‌ده ضرب مثل اولان جن دخى چاره‌بوله ميوب * كالباحث عن حتفه
بظلفه* حفره سنه ومطمورهٔ هلاكه *فاول مايجنى عليه اجتهاده* لكدبله دوشه‌جكى‌بى اشتباه
ايدوكى سوق حكايهٔ مذكوره‌دن مستفاد ايدوكى عاجزانه ملاحظه اولندى خواص
يحمورك دهنى بيلسان دهنيله برابر اوله رق نعوذ بالله تعالى انسانك احدشقيندن حاصل
اولان استرخاده يعنى عدم حس وحركتنده استعمال اولنسه يعنى سورلسه باذنه سبحانه منفعتى
اولور (حكم) دميرى وصاحب التحفه كبى ارباب معانى * اخل كيف كان * ديوحل
اكلنده اجماع اولنديغن بروجه بديع بيان قيلمشلردر (يربوع) صاحب المستطرف بو حيوانى
دخى يازمامشدر هرنه قدر فقير مستغرق التقصير مطويات صاحب المستطرفى آخر بابه بعنه تعالى
مجملا الحاق ومعنى ترجمهٔ حياة الحيوانه حسب القدره شد نطاق نيتنده اولديغمدن بو يربوعك
او يره درجنى سياق كتاب اجا ايدر ايسه‌ده خلالنده خيلى فوائدى دميرى ذكر ايتمكله بورايه بالتفصيل
تحريرى تصويب اولندى وقوع بولان اوزانلق عفو بيورلمق ارباب مروتدن مستدعا ومقيد
فوائد اولان سخن مختصر اوله ميوب مطول دوشرسه ده نزد هوشده وميان اهل دانشده مقبول
اوله جغى هويدادر (اسم مذكور فتح ياوضم ومد حرف ياايله اياقلرى اوزون والللرى پك قيصه در
وقويروغى قانوب الادبده موش برو اكثر كتب لغاتده صحيحاندن برنوع ديو معرف جرذ ديدكلرى

حیوانك قویروغی كبی اولوب برمحله صعودنده اوقویروغنی یوقارو دیكن كیك رنكنده برحیواندر
و ذوالرمح ودالك كسری و رانك سكونی ایله درص دخی دیرلر (قلت) وانقولیده بربوع عرب
طوشانی دیو مفسر اولوب وقانون مذكورده درص موش بچه یعنی صچان یاوروسی دینوب میدانی
امثالنده * ضل درص نفقه * مثلی شرحده درص صچان و یابان صچانی وكدی كبی برجانورك
یاوروسنه دیرلر و نفق فاره دلوكیدر دیو شرح ایتدیكی (وصاحب وسیط مثل مذكور مرادی
تحصیل طریقنده خطا ایدوب راه وصوله ظفر بولمیان حقنده ایراد اولنور دیدیكی اقصی الارب ده
افاده اولنمشدر (دمیری بربوع لفظنده یا ایله واو زائدلر اولدیغندن لایق ومناسب اولان یونی
ر ب ع ماده سنه یازمق ایدی لكن بعض ناسه زیاده اولدقلری خفی اولوب یعنی ماده ٔ اصلیه ٔ
كلمه دندر صانوب یوراپه یاز دیلر دیمشدر (قلت) چونكه بویله ایسه دمیری دخی زیاده
اولدقلرین یاده كتورمیوب یاده یازمه سی ماده ٔ اعتراضدر جوابنده مكر ناسه یعنی حیوان احوالی
یازنلره اتباع ایتدم دیه (ومصباح منیرده دخی بربوع یفعول وزننده دیمكله یا وواوك مزیدتان
اولدقلری كوسترلمش وقاموسده دخی یربوع ر ب ع ما ده سنده یازلمغله زیاده ٔ مذكوره یه
اشارت قلنمش (وصحاحده یربوع یرابیعك واحدی یعنی مفرد یدر و یا ایله واوی زائده لردر
زیرا كلام عربده فعلول یوقدر و یرابیعی چوق اولان یره ارض مربعة دیرلر دیو زیاده ٔ مذكوره یی
تصریح وتعلیل ایلمشدر (قلت) خفی دكلدر كه اهل صرف كلمه ده واقع اولان حرف زائده
یا وواو ایله اشارت ایدرلر نته كیم اشبو یربوع لفظنه یفعول وزننده دردیوب ف ع ل ماده ٔ
اصلیه سنه زیاده قلنان حرفلره یا و واو ایله اشارت ایتمشلردر اما كلمه اصلا ووضعا مثلا جعفر كبی
رباعی اولسه انك وزننده فعلل دیوب یفعل یاخود فعیل وزننده در دیمشلردر اشته جوهرینك
كلام عربده فعلول یوقدر دیدیكی قاعده ٔ مذكوره یه مبنیدر (لكن بعض مترجم لغات
بوقاعده دن غالبا غفلت ایله یفعول یازه جق یرده فعلول یازمش وشكوفه استخراجی سنبل اوله جق
ایكن دیكن اولوب آزمشدر دقت اولنه یعنی اومقوله ترجمه یه وخصوصا بوفقیرك سوزینه دفعة
اعتماد اولنمیوب اصل ترجمه سنه یاخود سائر لغات معتبره یه ومحل نقله مراجعت اولنه فلیحفظ
* عصمنا الله تعالی وایاكم عن كل الخطاء فی الاملاء والانشاء والاعمال الظاهرة والباطنة آمین *
(دمیری دیركه طبایع حیوانی یازان علماء وحكما هردابه كه حضرت خالق كائنات تقدس ذاته
عن الجهات انلرك اشبو عالم اسبابده ضرردن صاقلیوب طول بقالرین اراده بیوره الربینی یعنی
اوك ایاقلرینی قیصه خلق ایدر زیرا برشیدن خوف ایتدكده سباع ومفترسك طرمنه مبه جكی
ذروه ٔ جبال وصخوره سكردوب بو وجهله قچار قورتیلور (و بوحیوان بالطبع رطوبته مائل
اولمغله رطوبت ارض صو برینه قائم اولسون دیو مسكنی درون زمینده اتخاذ ونسیمی سووب بخاردن
نفرت ایدرو یتنی زمینك مرتفع یرنده وهرجهاتدن روزكار طوقنه جق محلنده یاپار و یووه سنی
منفار با اوج عدد حفر ایدوب هر برینه بردلك آچوب برینی ظاهر و بریوزینه قریب ودیكرلرین
مكتوم ایدر وعرب یونلره نافقاء وقاصعاء وراهطاء تسمیه ایتمشلردر اكر صیاد كندویی
قاصعاء نام یووه سندن قصد ایدرسه باشیله نافقانك سقفنی دلوب طشره قچار (قلت) لغتده
رهطاء یربوعك یووه سنه دیرلر كه قازدیغی طپراغی اندن چیقاروب جمع ایدر ودخی نفق
یرالتنده اولوب آخر جانبه چیقراوه و یووه یه دخی دیرلركامر اجمالا وتنفیق ومنافقه یربوعك بروجه
محرر نافقاسنه كیرمسنه دیرلرودینده نافقك اشتقاقی ذكر اولنان منافقه دندر یعنی اصطلاح شرع
انورده منافق اطلاق اولنان شخصه منافق دیدكلری دینده حیله وخدعه اوزره اولدیغنه بناءدر
دیو وانقولیده مسطوردر (دمیری مرحوم منافقك وجه تسمیه سنی بیانده دیركه یربوعك ظاهر ینی
دوزو هموار تراب و باطنی حفره لردر اشته بونك كبی منافقك دخی ظاهری ایمان باطنی كفردر یعنی

(باطنده)

باطننده تصدیق دین ونبوت اولمیوب ظاهرده رداء اسلام ایله مرتدیدر (وجاحظ وغیریلری
دخی اشبو وجه تسمیه یی بیانده یعنی معنای لغوی ایله معنای اصطلاحی ٔ مذكورك بینلرنده اولان وجه
مناسبتی ایضاحده دیمشلردر كه هنكام جاهلیتده كفری اسرار وكتم وایمانی اظهار ایدن معناسنجه
اسم منافق یوغیدی یعنی بو حالده برشخص اولمادیغندن منافق اسم مصطلحی وضع اولنمامش
ایدی ولكن باری تعالی وتقدس یربوع نافقاسندن مأخوذ اصلدن اشبو اسم منافقی مشتق قیلوب صفت
مذكوره ایله متصف شخصه كفری ابطان وایمانی اظهارده و برشیدن شی ٔ دیكری نوریه یعنی برشیی ٔ
دیكرشی ایله سترده وباب حیله یه دخول ودیكر كیسه یه نفسنده اولمیان شیی ٔ اوشی ایله متصف
صورتنده ایهامده یعنی كوسترمكده یربوعه شبیه اولدیغیچون تسمیه بیوردی دیمشلردر (قلت)
الحمد لله علی فضله انوار تصدیق وقبولیله ازهر جهت منور وشرفیاب اولدیغمز آفتات اسلام
مطلع بعثت رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلمدن آیات بینات ومعجزات باهرات ایله ظهور
قیلدقده برمنطوق كتاب وسنت وعلی الهام من تنزهت ذاته وتقدست شعائر دینیه الجاسنجه بعض
الفاظ موضع لغتدن وجه مناسبتله بیله موضع اصطلاحه نقل اولنمش وآیین واعمال هنكام جاهلیت
ضمننده مستعمل بولنان بعض الفاظ دخی شرع انور اول اعمالی نهی وابطال ایتمكله اوالفاظ
دخی زائل اولوب استعمالی ترك اولنوب كان لم یكن شیئا مذكورا حكمنه كرمشدر (واشبو اصطلاح
اولنلر ایله متروك ومهجور قلانلری اسحق خواجه سی دیمكله بین اهل العلم والادب مشهور اولان
فاضل وادیب احمد افندی مرحوم سابق الذكر اقصی الارب نام اثر فاخر معتبرینك مقدمه سندن
برفصلده مفصلا كوزل بیان قیلنمغله اورایه مراجعت اولنه (وحیوان مرقوم طوشان كبی
ایزی باقی قالمیه جق یره بصارو كرشی وفك اعلی واسفلنده اسنان واضراسی یعنی اشكنبه ایله
اغزنده اوسنلی التلی دیشلری وازولری واردر واوتر (جاحظ ایله قزوینی نقلنجه یربوع فاره
جنسندندر (وقزوینی بو حیوانك دخی نحل كبی بالطبع متبوعلری یعنی تحت اداره وحكمنده
اولدقلری باشلری واردر واومتبوعلرینك یووه سی برمرتفع یرده ایسه اندن واولمادیغی وقتده
بربوكسك قیا اوزرینه چیقوب هرجانبده بولنان یوللره بقار اكر برقورقوله جق شی كوزینه
ایلشور ایسه اوتر وصدا ایدر صداسنی ایشدن یربوعلر یووه لرینه كیروب سلامت بولورلر وطلب
رزق ایچون چیقدقلرنده باشلری ایلرولرنده واوكلرنده كیدوب تجسس مضرات ایدر اكر برنسنه
حس ایدر ایسه ینه سسیله تابعلرینی اخطار ایدوب قاچرر دیمشدر (خواص) یربوعك قانی
كوزقپاغی ایچنده بتن قیل قوپاریلوب یرینه سورلسه باذن الله تعالی بعد از بن بتمز (حكم)
صاحب التحفه دمیری شافعینك مذهب شافعی ده اكلی حلال اولدیغنه متعلق قول ودلیلنی
نقلدنصكره كتب حنفیه دن ملتقی و نقایه و وقایه وغرر وتحفه وقهستانی ایله شرح النقایه
لعلی القاری ودرر وشرح الملتقی لمحمد الحلبی و واوالجیه و تاتارخانیه و هندیه كبی متن وشرح
وفتاوالرده یربوعك عدم حل اكلی مصرح اولوب اصحاب آثار مسطوره نك بعضیسی عدم
جوازیربوع حشراتدر و بعضیلری هوامدندر دیو تعلیل واستدلال ایلمشلردر انتهی (قلت)
(بوفقیر وقیر كبی محتاج لطف رب جلیل مستعان قدیر اولان یراعه بی براعه م بار كران ترجمه سی
التنده بی تاب وتوان اوله رق سزاوار اراحه ودرمان اولان اشبو حیوانات مندرج التمش ایكنجی
بابی صاحب المستطرف حضرتلری یأجوج ومأجوج ذكرنده بتوروب آخر باب مذكورده
(فوائد) عنواننده خواص حیواناتده علی الاجمال برمطلب نفاست اشتمال و برفذلكهٔ قواعد
مأل یازمغله اودخی بروجه آتی بالعجز والقصور ترجمه اولنمشدر (ضب ایله خنزیر ابدی دیشلرندن
برنسنه القا ایتمزلر فتأمل (هربرحیوان بالطبع عوم یعنی سباحت ایدر و یوزر لكن انسان ایله

قرد مستثنادر (قلت) انسان ومايمون دخی طبعا سباح اولوبده خوفلری تلاشندن بحره ميوب
غرق اولملری خاطره كلور زيرا هر نه قدر اعتياده وملكه نك مدخلی وارايسه ده اكر طبعلرنده
عوم مركوز اولسه هيچ يوزه مزلر ايدی دينيله بيلورمی بيلم يوقسه فقيرك بوخاطرم توهم ميدر انی
دخی بيلم (هر ذی عينك يعنی كوزی اولان حيوانك كرپكلری چشمنك انجق جفنهٔ اعلاسنده يعنی
اوست قپاغنده درلكن انسانك ايكی قپاغنده دخی كرپكلر واردر (فرسك طلاغی (و بعيرك
اودی (و دوه قوشنك ككنده ايلك (و يلانلرك ديشلری (وبالغك نفس المديغيچون يعنی
جلب هوايه محتاج اولمدقلرندن ريه سی يعنی مجرای نفسی يوقدر (وهر حافری اولميان حيوان
بو ينوزليدر (وبو ينوزی اولنلرك حافری يوقدر (وهر قولقلری ظاهر واشكار اولان
حيوان طوغورر (واكر قولاقلری خافيه ايسه يعنی كورنموب كزلو ايسه يومورطلر (ولواطه ايله
متهم اولان حيوان يعنی حيوان غيرناطق قرد وخنزير وحمار وسنوردر (كيجه ايچره ضيادار اولان
كوزلر اسد ونمر وسنور وافعی عيونيدر (وجنس حيواندن ادخار اقوات ايدن انجق
انسان وفار وغراب ونمل ونحل در (وحيواندن حيض كورن انسان وفرس وكلب وارنب
وضبع وخفاشدر وسمك نوعندن اولان رعاد نامنده كی حيوان دخی علی قول حيض كورر ايمش
انتهی (قلت) والقوايده رقاص زنه سنده اولان رعاد دريا بالقلرندندر جان انسان انی اليله
السه الی قولنه وارنجه او يوشوروبری ايكن الده طوردقجه يدی دتره مدن خالی اولمازديو قاموس
وصحاحده محرردر * ثم قال جامع المستطرف فتبارك الله رب العالمين وهذا آخر ماقصدت ايراده فی
هذا الباب والله اعلم بالصواب واليه المرجع والمآب وصلی الله علی سيدنا محمد وعلی اله وصحبه اجمعين *
* يقول البائس اسعد الفقير الی بر ربه الصمد القدير * اشبو احوال حيوانه مخصوص بابده
ابن الخطيب مرحومك مجموعه اسلوبنده اولوب ترجمه وطبعنه بالمأموريه اشتغال قلنان
مستطرفده الفدن يايه دك كما وكيفا بالاختصار ذكر ايلديكی مشهور حيوانات هرحرفدن
منتخبات لكن تحرير ايلدكلرينك الزم اولان كيفياتلری مأخذندن يعنی حياة الحيواندن اخذايله
اكرچه بحمده سبحانه تكميل خدمتنده قلم قاصرم مستخدم دست كوتاه فقير اولوب ترك ايلديكی
حيواناتك دخی بنه مأخذ مذكور ايله تحقيقيه بالمراجعه مجرد اسملری وحكملری والزم كوربنان
خاصه لری يازلمق اوزره جمله سنی حروف تهجی ترتيبنه رعايتله مستعينا بلطف خالقنا بوبابه
تذييلا يازمق امر صواب يعنی ولو مجمل اولسون حياة الحيوانی تماميله ترجمه صورتنده اوله جغی
مسلم اولی الالباب اولغله اول وجهله كلك پريشان تحرير شيخزادهٔ فقير بسمله خوان ابتدا وحمدله
كويان نعمت خدای ستار اولمشدر منه التوفيق (ابابيل) قاموس وصحاحده مفردی اولميه رق
فرقه لر وعلی قول قوش فرقه لريدر دميری نقلنجه مفردی علی اقوال مختلفة ابالة وعجول وزننده
ابول وكسر الف وتشديدبا وياخود تخفيف با ايله ابالة در (نص جليلده اولان طيرابابيلك
قباقنده واعضاسنده اولان رواياتلری دميری تفصيل ايدوب وابابيل حرف سينده ذكر ايده جكی
سنونو ديدكلری ومساجد ومعابدده يوه لين طيره ديرلر ديمشدر (قلت) بالمناسبه سنونو ايله ابابيل
ترجمه لری بالاراده قلم ترجمه دن كچمشدر وبعض نسخه ده صاد ايله صنونو كورلمشدر (ذكر اولنان ابيل
راهب نصارايه دينوب وعيسی عليه السلام نصاری ابيل الابيلين ديمشلر اولديغی وكسر الفله اولان
اباله حزمة من الحطب يعنی برقوجاق اودونه ديديكنی دميری يازمشدر والله تعالی اعلم (اتان)
همزه نك كسريله ديشی مركبدر خواص وحكمی مطلبنده كچمشدر (اخطب) برقولده ارقه سی
قپچندن يوكسك اشكه وبرقولده ارقه سنده سياه چيزكی اولان خره ديرلر وعلی قول ان شاء المولی
ذكری آتی صرددر (اخضر) قره سنك مقدارنده يشل سنكدر خواص وحكمی ذبابده سابقلردر

(اخيل) يشل رنكلو برقوشدر وقناتلرنده رنكنه مخالف بارلقلق واردر وبرقولده بمنه تعالی بيان اولنه جق
شقراقدر اخزيده بيون بوران ديدكلری قوشكه بنك بنك بكاری واردر واری قوشی دخی ديرلر
ديو يازار (فائده) لفظ اخيل حرف تعريف داخل اولميه رق برينه اسم وضع اولنسه غيرمنصرفدر
لكن بعض نحاة تعريف وتنكيرنده منصرف قلمش وشاعر عربك * ذرينی وعلی بالامور وشيمتی *
* فماطايری فيها عليك باخيلا * بيتيله احتجاج ايلمشدر فتأمل (ارقم) رنكی بياض ايله سياهدن
مركب اولان يلاندر خواصی وحكمی حيه ده بمشيئته تعالی يازيلور (ارنب بحری) قزوينی قولنجه
طوشان باشلی اوله رق بدنی بالق وابن سينا بيانجه صدفی برحيوان صغير سميدر (دميری اكلی سم
اولديغندن حرامدرديوب هر برده اكلی جائز اولان حيوانك درياده بولنان شبيهی جائزالاكلدر
قاعدهٔ شافعيه سندن اشبو ارنب بحری بی شكلده يارنبه بكزه ميوب فقط اسمده موافقتدر ديو
اخراج ايتمشدر وحكم مذهب حنفی دخی سمكده باقداره سبحانه كلور (ارويه) همزه نك ضمی وياءنك
تشديدی ايله اولان اضحيه وزننده وعولك انثاسيدر يعنی وعل ديدكلری يبان كچيسنك
ديشيسيدر ووزنی افعولة اولوب اعلال اولنمش يعنی ارووية لفظنك ايكنجی واوی يايه قلب اولوب
وبو واودن مقلوبه ياايكنجی يای اصليه يه ادغام وواواولانك ضمی يانك ثقلدن سلامتيچون كسره يه
تبديل قلنمشدر اوچه قدر جمعی افاعيل وزننده اراوی وجمع كثرتی افعل وزننده يعنی همزه نك
فتحی والفك قصريله خلاف قياس اوله رق اروی در وقاموسده محرر اولديغی اوزره اروی اسم
جمعدر وعلی قول اروی طاغ قيونيدر طرناغی وبوينوزی توزلی روغنه قارشديريلوب كثرت
سيراوزره اولان ساعی بالمكتوبك اللرينه وبچاقلرينه سورلسه يورغونلغن كيدروب كو يايورومامشه
دونر (قلت) برساعی دخی واردركه اكاساعی بالفساد ديرلر انك يورغونلغی اللرينه وبچاقلرينه
لايقنجه قودقلری بوقاغی دفع ايدر واكل لحمی وعولده كلمه جكی وجهله حلالدر (اساريع)
دميری همزه نك فتحيله قرمزی بقله ده وانك كبی سبزه ده اولور برقوردر قابندن چيقوب فراشه
يعنی كلبك اولور ديمشدر ابن سكيت اساريع لفظنك اصلی فتح يا ايله يسروعدر ديمشلر ايسه ده
اوانك فتحيله يفعول كلام عربده يوقدر ديوردايدر وكفايه ده ابن السكيت اساريع بقلده يعنی
سبزه لرده اولور اوزون وبياض برقوردر وشعراالاصابع نسايی اكا تشبيه ايدرلر مفردی اسروعدر
ديمش وابن قتيبه دخی ادب الكاتبنده زبلده اولور يومشق وبياض مشبه به اصابع نسا برقوردر
وواحدی اسروعدر ديو يازمشدر وصاحب الارجوزة النحويه كندی شرحنده مهموز وغير
مهموز اولمسی لغت اولان الفاظ ذكری صره سنده يسروع واسروع بقلده اولور برقوددر كه
انجامنده بالانسلاخ فراشه اولور ديوب وابن سكيت ايله غيريلری اساريع ويساريع باشلری
قرمزی واجسادی زبلده اولور مشبه به اصابع نسادر ديدكلرينی يازمشدر (لكن دميری
ابن سكيتدن نقلنده نظر واردر زيرا ابن سكيت اصلاح المنطقنده بقلده اولور ديوب زبلده
ديمامشدر مكر ابن مالك بقلدن تصحيف اولنمش اولان زبل لفظنه اعتماد ايده ديمشدر وبعض
قوم دخی باشی قزل وكوده سی بياض مشبه به مذكورات زبلده اولور دود در ديمشدر
(وبعض ناس دخی يعنی اهل لغتدن بعضيلری اساريع بابشنده كلمه جك شحمة الارضدر
ديمشلر ايسه ده صواب اولان ديكر حيوان اولمسيدر ديو دميری تحرير ايتمشدر (اشبو دود
سحق اولنوب كسيلان اعصابه يعنی سكرلره وضع اولنسه دران ساعت منفعت عظيمه سی كوريله
جكی (ورازينك حاوی نام كتابندن يازديغی اوزره اساريع يغنوب وبعده قوريدلوب
واصلاديله رق دوكولوب بعده شيروغنده يعنی شيرلغان ديدكلری صوصام ياغنده بركيجه
طوردرلدقدنصكره اول ياغله ذكر ياغلنسه قالنلشوب قوت بوله جغنی دميری يازمشدر لكن شباب

وكهوات وشيخوخت فصللرينك وخلقت ذاتيه لك كرك بومعالجه لك وكرك مادهٔ مذكوره ده
سرايا بابد . يا ز يلان تدابير باهك تأثيرنده مدخلي واردر بوقسه يوقيدر سؤالنده اولان
رازي نه محقق رازي ارائه وايما ونه دميري فاضل اشاره واملا ايتمش ونه مطلقا تجربه اولنمشدر
بوللو برلاقردبله سبيل ازاله بكر اشكاله كتمشلردر بنابرين انك رازي تصحيف اوله رق انساني دوچار
زاري ايتمشدر للفقير * صاقن رياسنه الدائمه زاهد عصرك * عفاف نفسنه فقدان باهدر باعث *
دميرينك دود مرقوم حشراتدن اولمغله اكلي حرامدر ديديكني فقط صاحب التحفه هامش
كتابنه يازمشدر (اسقع) ذكري آتي صقردر وصفورك كلبسي سقعدر وسقعه شقعه وزننده
قرمزي يه مائل اولان رنك سياهدر (اسود سالخ) زياده قره اولان برنوع ييلاندر لغتده سالخ
قره ييلان اولوب اضافتسز اسود سالخ ديرلر و بوراده سالخ اسوده صفتدر اضافتله ذكر اولنماز
وسالخ ديديكي هرسنه دريسي سلخ ايدوب تازه اندبكي ايچون اولديغي ومؤنثه تاايله اسودة
دينورسه ده صفتي دوشن سالخه تاايله سالخة دينمز يعني بونده موصوفنه مطابقت لازم اولماديغي
وانقوليدن مستفاددر (دميري دخي مطابقت مذكوره لازم اولماديغي يازديغندن باشقه اصمعي
وابي زيد قوللرنجه اسودان تثنيه سنده سالخ صفتي مثني اولمق اقتضا ايتموب اسودان سالخ
دينوروابن دريد تثنيه قلنورديمش ايسه ده اولكي قول اعرفدر (وابن سيده جمعي دخي جائزدر
يعني اساود سالخ دينلديكي كبي اساود سوالخ دخي دينور ديمشدر (قلت) معلوم اولديغي
اوزره صفت موصوفنه اعراب جهتندن رفع و نصب و جر ايله تعريف وتنكير وافراد وتثنيه
وجمع وتذكير و تأنيث ده تابع يعني مطابق و موافق اولمق لازم اولوب فقط صفت مشبهه
اوزانندن فاعل معناسنه اولان فعيل وفعول وزنلرنده اولوب مذكره ومؤنثه شو يله جه اطلاقده
مساوي اولان صفتلرده ودخي علامة كبي صفت مؤنثه اولوب مذكره ومؤنثه اطلاق اولنور
صفتده تأنيث وتذكيرده مطابقت لازم اولماديغي كتب نحويه ده محرردر (سؤال) لكن اشبو
فاعل صيغه سنده اولان سالخ صفتنده جمع وتثنيه وتذكير وتأنيثده مطابقت اقتضا ايتمز
دينلره كوره سالخ شقين مذكورندن برينه ظاهرا داخل كورنمكله دفع توهم مذكور اهل
دانش و درايتك فهم نفيسنه محولدر يعني برينه داخليدر ياخود سبب آخري واريمدر هامشه
اشارت قلنه وجعده تطبيق وعدمنده اولان اختلافه بادي نه در اودخي تأمل اولنه (اصرمان)
شو يله جه صيغهٔ تثنيه ايله ذكر اولنه رق قورد يعني كرك ايله قارغه مراددر ابن سكيت بونلره
اصرمان ديديكي ناسدن منقطع اولدقلري ايچوندر وليل ونهاره دخي احدهما آخردن
ايريلوب منقطع اولدقلرندن اصرمان ديرلر ديمشدر ذئب وغرابك خاصه وحكمي برلرنده مرور
ايتمشدر (اصله) فتح همزه وصادايله باشي بيوك و جسمي كوجك انلو يه آتيلور واتلاف ايدر
بر ييلاندر (ابن انباري قولنجه اياقلري اولوب انكله كزر وانسانه صچرار برخبيث حيه در وجهي
همزه وصادك فتحه لريله اصلدر (جاحظ ديمشدر كه اعرابدن منقولدر كه مار مذكورمرور
ايتديكي شئي يعني ياندن صاوشديغي نسنه يي هر آينه احراق ايدر بنابرين يعني اشيايي
استهلاك واستيصال ايتديكندن اوتوري اوآصيله جاغك ادي اصله اولمشدر وعلى قول يوزي
انسان يوزي كبي زياده سيله جسيم براضردر بعضيلري اوشرك سيماسي بو يله جه وجه بشره
دونمه سي دفعهٔ اولميوب باشي ييك ييله واردقده اولور ايمش ونظر يله منظوري اهلاك خاصهٔ
خبيثه سيدر دميري باب حاء مهمله ده بو مضره دائر بارزشي دخي كلورديمشدر (اطلس) لوني
بوز اولوب قره يه مائل قورده ديرلر واون مذكورده اولان هر بشه دخي اطلس ديرلر وحكمي ذئبده
كچمشدر (اطوم) صبوروزننده سلحفاة بحريه يعني دريسي غليظ دكز قابلو بغاسي اولديغي جوهري

وسلحفاة من بوره ايله جلدي غليظ سمك اولديغي قاموسده فيروز آبادي يازوب ودميري بعضيلر
سمك غليظ الجلدمر قومك در يسندن بعيرجلدي كبي دوه جيلرخفاف يعني اياق قابي وچارق
ياپرلر ديدي ديمشدر و بوفقير عين اللغه ده ليث وعلى رواية خليل اطوم بحرده برسمكه در دريسي
كوردم اجبابمز بقره جلديدر ديدبلر يعني اويله كان ايلديلر وجلد مذكوردن جالين
خفاف ايدقلريني دخي كوردم ديمشدر ديوعباره كوردم (وبنه دميري على قول اطوم قنفذ يعني
كرپي وعلى قول بقره دردبمشدر (اعنز) ابن سيده قولنجه صوقوشلرندن بوبني اوزون برقوشدر
(اقال واقاو يل) صغيردوه لردر كه بنات المخاض اوله جقدر و بنت المخاض شول دیشي دوه ياوروسيدر
بر ييلي تكميل ايد وب ايكنجي ييله كيره و ياصه اكر اول ياورو اركك اولورسه ا كا ابن المخاض ديرلر
ومخاض لغتده طوغورمق اغريسيله كبه ناقه يه ديرلر واقالك مفردي تبيع ذكرنده يازيله جغي اوزره
افيله در(اقهبان) تثنيه اوله رق ذكرنده فيل ايله جاموس مراددر كه عرب العربا شعراسندن
برينك اشبو * والاقهبين الفيل والجاموسا * مصراعنده واقع اولمشدر (املول) ابن سيده قولنجه
قومده اولور بردو يبه در(انس) جوهري بيانجه كسر همزه وسكون نون ايله بشر معناسنه در
واخرينه يامشدد ه الحاقيله انسي ونوني ساكنه اوليوب مفتوح اوله رق انسي بنه معناي مذكوره در
وانسي انسانك صاغ جانبنه دخي ديرلر (اصمعي قولنجه صول سمتنه ده اطلاق اولنور (ابوزيد ايله
اصمعي انسانده جفت اولان اعضادن اقبال يعني توجه ايدنه انسي وادبار ايدنه وحشي ديرلر مثلا
اللك ايچ طرفي واياغك اوزري انسانه متوجه اولدقلرندن يعني انسان انلري بلا تكلف كوررا ولمغله
انسي واما اللك طش يوزي واياغك طباني برمنوال مشروح متوجه اولمدقلرندن وحشيدر وقوپلك
باغرينه دخي چكن كيسه يه وجه محرراوزره توجه ايتديكندن انسي وارقه سنه وحشي ديرلر
اناسي فتح همزه وكسر سين وتشديد يا ايله انسينك جمعيدر وانسانك جمعي اولمق دخي محتملدر
و بوصورتده يعني ذكر اولنان انسان لفظنه نظرا اناسي ياسي نوندن عوض اولور ﴿ واناسي
كثيرا ﴾ نص جليلنده اولان اناسي انسانك جمعي اولمق اوزره مفسردر (قلت) قاموسده نص
شريف مذكورده يانك تشديديله اولان اناسي لفظ كريمنك ياسي تخفيفيله دخي قرائت
اولديغي مذكوردر وانسان فتح همزه ايله اناس صيغه سنده جمع قلنماز اولديغي جوهري يازار
ودخي انسانك فتح همزه وتخفيف يا ايله اناسية دخي جمعيدر صيقلي وصيرفي مفردلرينك صيارفة
وصياقلة جمعلري اولدقلري كبي صيرفي صرف ايدن وصيقلي دمورجنسنه جلاويرن معناسنه در
(وانسان آدم زاده ديمكدر كه نساء طائفه سنه دخي اطلاق اولنور وهرنقدر عامه نا الصاقيله
عورتده انسانه اطلاقني قوللنورلرسه ده لغتجه انسانه دينمز (قلت) صاحب القاموس دخي
ها ايله نسايه انسانه اطلاقني بروجه بيان عامه يه نسبتدنصكره اشبو * لقد كستني في الهوى * ملابس
الصب الغزل * انسانة فتانة * بدر الدجى منها خجل * اذا زنت عيني بها * وبالدموع تغسل * تغزل
نفيسنده واقع اولمشدر بوتقديرجه انسانة صحيحه در دينلري ردا كانه مولد ديمشدر مولد ديوب ظني
افاده ايدركان ايله تعبيري شعر مسطور شعراي متقدمينك اولمسي جائز ايسه ده لغت فصيحه اولميوب
لغت فصيحه شواهدندن اولان شعراي معلومه نك شعرنده مرئيه انسان اطلاق اولنمشدر ديمكي
مراد ايتمش اولديغي احتمالي عاجزانه ملاحظه اولنمشدر وعلى كلا التقديرين ابيات مذكوره غايت
مطبوعه و بليغه اولديغي وسزاوار تحرير كشكول ايدوكي طبع تسليم نزدنده آشكار ومسلمدر (دميري
جوهريدن نافلاديركه انسان العين يعني عينك انساني مردم چشم وكوز ببكي معناسنه در
وانسان عالمدن برنوعدر وجمعي ناس كلور وتقدير انسان يعني انسانك وزني فانك كسري
وعنك سكوني ايله فعلاندر واسم تصغيرنده يا زياده قيلنوب همزه نك ضمي وفتح نون ايله

اينسان دينور رجلك تصغيرنده يا وخلاف قياس اوله رق واوزياده قيلنوب رويجل
دينلديكي كبي واهل لغتدن بعض قوم انسانك اصلي همزه نك كسريله افعلان وزننده انسيان
اولوب لسانده كثرت اوزره جاري اولديغندن تخفيف قصديله ياحذف اولندي واما تصغيري
كثرت اوزره مستعمل اولمديغندن اصلنه رداياء مذكوره اثبات اولنمشدر ديوب واشبو قوللر بني
ابن عباس رضي الله عنهمانك * انماسمي انسانالانه عهداليه فنسي * كلاميله استدلال ايدرلر فتذكر
وتأمل (واناس انسانده لغتدر وناسك اصليدر همزه سي حذف اولنوب ناس ديمكله تخفيف قلنمشدر
(قلت) اشبو انسان لفظنده دائر سابق ولاحق يازيلوب وباقداره سبحانه يازيله جق اقوالي
حفاكه بليغانه فذلكه وخلاصه ايدن فيومي؛ فاضلك المصباح المنير نام كتاب فاخرينه درج ايلديكي
ان س ماده سنده كائن عبارهٔ جوهرين عيار واشارهٔ آفتاب انواري على فرض بوسلك
سطور ترجه به تنظيمي مستدرك اولسه وخرمهره صره سنه دره ديزمك رنكنه دونسه دخي
ايجاز جهتيله عنوان مقامات حريري اولمغه چسبان وعيب پوش تقصيرات فقيربي توان
برانشاء لطيف اولديغندن تتميما للفوائد بلكه جبرا للنقصان اقوال مسطورهٔ فقيرمآلا عبارهٔ
فاضل مشار اليهك شرحي كبي دوشمكله بعينها نقل بزم نقل وتسطير وعذبهٔ ترازو يعني
لسان ميزان آسامیانهٔ تعديل كفتين اقوال كونا كونه تحريراولنوب بلاريا دست تتبع مطالعيني
تقليب اوراق تكلف ومشقتدن قورتاره جق بربركذارشچراغ بهـا وبو ماده ده تدارك مصباح
منير زحمتندن مغني سايهٔ استاد ده برشمعه قرلمعه ايقاديله مجلس فوائد مجالس وانجمن عوائد
محافل شعشعه وار وپرضيا قلنمشدر الحمدلله على فضله * قال المولى الفيومي رحمه الله تعالى * انست
به من باب علم وفي لغة من باب ضرب والانس بالضم اسم منه واستأنست به وتأنست به اذا سكن قلبه
ولم ينفر وآنست الشي بالمد علمته وانسته ابصرته * والانس خلاف الجن * والانس من الحيوان
الجانب الايسر وسيأتي تمامه في الوحشي * والانسان من الناس اسم جنس يقع على الذكروالانثى
والواحدوالجمع * واختلف الناس في اشتقاقه مع اتفاقهم على زيادة النون الاخير * فقال البصريون
من الانس والهمزة اصل وزنه فعلان وقال الكوفيون مشتق من النسيان فالهمزة زائدة ووزنه افعان على
النقص والاصل انسيان على وزن افعلان ولهذا يرد على اصله في التصغير فيقال انيسيان * وانسان
العين حدقتها والجمع فيهما اناسي * والاناس قيل فعال بضم الفاء مشتق من الانس لكن يجوز حذف
الهمزة تخفيفا على غير قياس فيبقى الناس انتهى * وقال الفيومي ايضا في باب الواو * والوحش مالا
يأنس من دواب البر وجمعه وحوش * وكل شئ يستوحش من الناس فهو وحشي كان الباء للتوكيد كما
في قوله * والدهر بالانسان دواري * اى كثير الدوران وقال لفارابي الوحش جمع وحشي ومنه الوحشة
من الناس وهي الانقطاع وبعد القلوب عن المودات * ويقال اذا اقبل الليل استأنس كل وحشي
واستوحش كل انسي * واوحش المكان ويوحش خلا من الانس * وحمار وحشي بالوصف
وبالاضافة والوحشي من كل دابة الجانب الايمن قال * ومالت على شق وحشيها * وقد ربع جانبها
الايسر * قال الازهري قال ائمة العربية الوحشي من جميع الحيوان غير الانسان الجانب الايمن وهو
الذي لا يركب منه الراكب ولا يحلب منه الحالب والانسي الجانب الآخر وهو الايسر (وروى ابو العبد
عن الاصمعي ان الوحشي هو الذي يأتي منه الراكب ويحلب منه الحالب لان الدابة تستوحش عنده
فتفر منه الى الجانب الايمن قال الازهري وهو غير صحيح عندي قال ابن الانباري ويقال ما من شئ
يفزع الامال الى جانب الايمن ولان الدابة انما يؤتى للركوب والحلب من الجانب الايسر فتخاف منه
فتفر من موضع المخافة وهو الجانب الايسر الى موضع الايمن وهو الجانب الايمن فلهذا قيل الوحشي
الجانب الايمن والوحشي اليد والقدم مالم يقبل على صاحبه والانسي ما اقبل ووحشي ظهرها

وانسيها ما اقبل عليك منها انتهى (قلت) السنهٔ ثلثه اوزره مؤلف كوريلان بعض قطع
واصلاح قلم كاتب رسائلنده قلمك صرى جانبنده اولان صاغ شقنه انسي وصول شقنه وحشي
ديدكلري يازلمشدر كه كليهٔ مذكوره نك افرادندندر (قلت) بيضاوي حضرتلرينك سورهٔ
شريفهٔ بقره ده واقع ﴿ومن الناس من يقول الاية﴾ آيت كريمه سي تفسيرنده ناسك
اصل واشتقاقنه متعلق يازديغي تحقيقك مآل ومفاديني قلم فقير بجول الرب القدير بو وجهله
يازركه عال وزننده اولان ناسك اصلي همزه نك ضميله فعال وزننده اولان اناس اولوب الوقت
ايكن همزه سنك حذفيله لوقهٔ قلان لفظندن حذف اولنديغي كبي همزهٔ اناس حذف اولنوب
حرف تعريف همزهٔ محذوفه دن عوض قلنوب الناس اولمشدر ولهذا اناس لفظنده سعه ده
يعني نثرده الف ايله حرف تعريف جمع اولنماز درجه سنه يا قلشمشدر واشبو اناس رخال لفظي
كبي اسم جمعدر زيرا كلام عربده ابنيهٔ جمعده فانك ضميله فعال وزننده جمع صيغه سي بولنديغي
محقق اولمامشدر (وناس نونك كسري وعلى لغة فتحي ايله انس دن مأخوذدر زيرا
انسان امثاليه يعني همجنسيله استيناس ايدرلر يعني لغتجه موانست ايديجيلردر (وعلى قول
انسان مفاعله بابندن اولوب ابصر معناسنه اولان آنس دن مأخوذدر زيرا بني آدم ظاهر ومبصر
ومشهودلردر وكذلك بشر تسميه اولنمشلردر وبشرايسه ظاهر بدن انساندركه انده معناي
ظهور روشن وآشكاردرنته كيم بالعكس جنه اجتنان واستتارندن اوتوري جن تسميه اولنديغي كبي
انتهى (قلت) صاحب الكشف بيضاوينك قول مذكوريني بالاجمال والاختصار ذكردن
صكره (بعضيلر ناس حركت معناسنه اولان انس دن مأخوذدر ديديلر (وبعض آخر نسي
بنسي دن مقلوب اولوب يعني (ن س ى) بالقلب ن ى س اولدقدنصكره ياالفه قلب اولنوب
(ن اس) اولمشدر ديديلر ديوب * وجوزنا اطلاق الجمع على مثل اناس * تعبيريله اناس
لفظنك اسم جمع اولميوب جمع اولديغي يعني كلام عربده وقوعني تجويز ايتمشدر (قلت)
بيك يوز حدودي تخولندن وثقاتدن فن لغت وعلوم عربيه ده صاحب مائه ديمكله چسبان
ايدوكي آثارندن مستفاد اولان محمد يحيى بن شفيع قزوينينك كافهٔ ابواب لغات عربيه اولان
جمع ومصدرلرك اوزانني جامع اثر معتبرنادرنده كتف وزننده اولان رخل لفظنك جمعي رانك
ضمي وخانك فتح ومديله رخال كلور ديو محرر اولديغي منظور فقير اولمشدر (قلت) ى اس
ماده سنده دخي اشبو قلب قولي اولمغله اسم مفعولنده اصله وقلبه كوره مأيوس ومبؤس نسخه لري
بعض آثار تخولده محرردر (قلت) راغب اصفهاني رحمه الله تعالى مفرداتنده * بني آدمه
انسان تسميه سي على قول بحكمته تعالى خلقتلري اوزره قوام وتعيش ودواملري لامحاله بعضيسي
بعض آخرله انس ايتمك ضمننده حاصل اولديغيچوندر وانسانه مدني بالطبع دينديكي دخي
بعضيسنك قوامي بعض آخرله اولوب اسباب تعيش وقوامني بالكز بركيمسه خود بخود اقامه واجرا
ايده ميه جكيچوندر (وعلى قول انسان تسميه سنه سبب بشر هر برالفت ايتديكي ايله انسيت
قيلديغيچوندر (وعلى قول انسان لفظنك اصلي افعلان وزننده انسياندر وانسانله تسميه
عهديني اونوتمشدر راشته اونسياندن دولايي ديمشدر (قلت) اول الناس اول الناسي * كلامي
معناي مذكوري تذكيرايدر (هرچندباب حيوان مستطرفه تذييل صورتنده اولان ضم فقير اختصار
اولنه جق ولكن احوال اهم واقوال والزم دوشدكده ناچار بسطي كلور كورينور ديو اشارت
معتذره سبقت اولان خصوص مذكورده اشبو اعتذارك كبي دائرهٔ صدددن خارج كورينان بوقدر
اطناب نه دن اقتضا ايتدي وكيت قلمك * لا طائل تحته * ديدكلري كلام راهنه كتدي
ديو اعتراض وارد اولورسه في الحقيقه جابجا سلوك اولنان بو يول ظاهرا فضول من الكلام

كوربنه جكى اكرچه مسلم ومقبولدر ولكن هر نه قدر اومقوله تفصيل باصره ده وظيفهٔ ترجه دن
دور مشاهده اولنورسه ده اصل مطلب مطالعه سنه مانع ومضر اولمامغله التفات وخواهش
ورغبت ايدن اهل بصيرت هم هفوات فقيرى اصلاحله تربيه ايده جكلرى بكا عائد برفائدهٔ عظيمه
اولور وكندولرينه دخى مفاكهه قبيلندن عد اولنور ملاحظه سى ومطلبدن خارجه ومعانى ثانويه يه
نكاه ايتمنلر باقيوب يعنى خارج صددى مالايعنى عد ايله براغوب سندماجر بحث اولمديغندن ورق ديكر
مانحن فيهه كچه رك خذما صفا دع ماكدر بنديله عامل اوله جقلرى باعث جسارت تحرير فقير اولمشدر
شكسته و بسته معذور باد (قلت) بيضاوى رحمه الله تعالى ﴿لقد خلقنا الانسان فى احسن تقويم﴾
نص عظيم الشانى تفسيرنده واقع اقوال عظماى اهل قال وحالك خلاصهٔ خالصه سى اولوب هر بر
لفظنك بيان وتحشيه سى بر كتاب كبير اولمغه متحمل عبارهٔ موجزه ايله جنس انسانك احسن تقويمده
مخلوق اولمسى يعنى خلقت انسانيه نك احسنيت تعد يلى انتصاب قامتله مخصوص يعنى قدوقامتى
چارپا ومار وضفدع وسائر حيوان كبى اوليوب منصوب وقائم اولمسى وازهر جهت حسن صورتى
وكافهٔ كائناتك خاصه لرى ايله سائر ممكناتك نظائرلرينى استجماعيدر ديو بيان ونظائر سائر
ممكناتى بعض محثين فطين رأس انسان سقف آسمانك وحواس كواكبك نظيرلريدر ديوب
و بعضيسى دخى جنس انسانك نظائر ممكناتى استجماعى انسانك برفردى ملك و برفردى جن
و برفردى سبع وجانور نظيرلرى اولمقدر و ياخود هر فرد انسان ملك وجن وسبعدن اولان سائر
ممكناتده بولنان خاصه لر وقوتلرك نظيره لرينى جمع ايتمسيدر يعنى برانسانده صفات واخلاق
ممكنات مذكوره واردر ديو شرح ايتمشلردر (قلت) اكر خلقت وحقيقت انسانيه يه اطلاع مقنع
مطلوب ايسه تفاسير كبار اعلام وآثار حجة الاسلام امام غزالى وشيخ اكبر وعبد الكريم جيلى وسائر
مشاهير علما ومشايخ ومصنفات متكلمين وحكمايه قدس الله تعالى اسرارهم وروح ارواحهم
باقلمق لابدايدوكى عيان وتحصيل يقين وعرفان مقدور مقصود ايسه دست مرشد كاملدن اخذ
انابتله افاضهٔ ذكر وسلوك وتصفيهٔ باطنه توقف ايلديكى مستغنىٔ بيان ومعلوم وجدانىٔ اهل
درايت استعداد نشاندر (دميرى مرحوم دخى احسن تقويمى انسانك اعتدالى وتسويهٔ اعضاسيدر
كه جناب خالق فاطر عزشانه سائرلرينى مكبا على وجهه خلق ايدوب لكن انسانى سويا خلق
ايلدى يعنى انسان بخلقته قائما يورر لكن سائر حيوان يوزى زمينده اوله رق سير ايدر وانسانك
تكلم ايدر لسانى وقبض وامساك ايده جكى اصابع واناملى واردر وعقل ايله مزين وامر ايله يعنى
تكليف الهى ايله مؤدب وتمييز ايله مهذبدر ومأكول ومشروبنى بيديله تناول ايدر و بر ديو تعريف
ايتمشدر (دميرىٔ شافعى ديركه مرويدركه موسى بن عيسى الهاشمى زوجه لرينه حب شديد
ومفرط ايله محب ايمش برليلهٔ مهتابده موى اليها ايله همصحبت انسيت ايكن اى محبهٔ صادقهم
اكر سن شو قمردن احسن دكل ايسك ثلاثه ايله شويله اول ديو عنان عقداز دواجى عطف شرط
مذكوره ايتمكله اول عفيفه دخى فى الحال وقوع طلاق ظنيله ستره پوش احتجاب واستتار
اولوب يانندن صاوشمش موسى آتش عشق وافتراق ايله سوزان اوله رق صباحه طاربنشوب
صبحدم خليفهٔ عصرى بولنان منصور عباسىٔ دوانقى يه طاب ثراه رومال ايدوب سوز وكداز
ايله عرض ماجرى ايلدكده درحال فقهاء كرامى يعنى مجتهدينى نزدينه دعوت ايدر ايشان
دخى خصوص شرط مذكوره دائر بيلرنده اصلين اصلين دين اولان كتاب وسنتدن ادله
استنباط واستخراجى مصلحتنه شروع ايله اظهارا للحق عقد بزم بحث ومناظره ايدرلر وايچلرندن
انجق برى* لقد خلقنا الانسان فى احسن تقويم* نص جليلى اقتضاسنجه طلاق واقع اولماز
ديو استدلال ايلدكده جمله سى وخليفهٔ مشار اليه اصوله واقف اولمغله اول دخى تحسين

(وقبول)

وقبول ايدرلر يعنى انلرك دخى اجتهاد وافتالرى عدم وقوع طلاقده قرار قيلدقده موسايى
فرح وشادان خانه لرينه ارسال ايدر واشبو جواب شافعيدن منقولدر انتهى ما قاله الدميرى
(قلت) فنونه و بتخصيص تاريخه آشنا حنفى المشرب المذهب براهل دانش دميرينك روايت
مذكورهٔ مسئلهٔ طلاقى حاوى اولان عباره سنده *الا واحد فقال لا تطلق *ايله* وهذا الجواب
ينقل عن الشافعى* تعبيرلريله احترازا عن الرد والطعن كوشك افاده يى محتوى اولان تعصبى
جواب يعنى افتاى عدم طلاق امام همام اقدميز سراج الامة وكاشف الغمة ابو حنيفه
نعمان بن ثابت رضى الله تعالى عنهك افتاسيدر زيرا ثقات مورخيندن ابن خلكان وسائر مورخلرك
اتفاقلرنجه امام شافعى رضى الله تعالى عنهك ولادتى يوز اللىده وخليفهٔ مشار اليهك وفاتى ايسه
امام شافعى مصرده سكز ياشنده صبى اولديغى حالده يوز اللى سكزده ومعاصر خليفهٔ مشار اليه
اولان امام همام اعظم مشار اليهك وفاتى دخى سنهٔ ولادت جناب شافعى اولان يوز اللىده ايكن
روايت تعليق طلاق موسى بن عيسانك جواب مذكورى امام شافعى يه نوجهله نسبت اولنور
بو برتعصب بارددر ديو رد ملزم ايله رد ايتمشدر راشته فن تاريخك قدرى جليل ونفعى كثير
وجزيل اولديغى واول علمه واقف اولنلرك دخى دلخواهى ايسه شايسته اولدقلرى اوزره
مقارن التفات تسير وتشويق نصاب ولديى الاقتضا موافق حكمت عمليه اوله رق ايقاف موقف
استجواب اولملرى جملهٔ تدابير حسنه دن ايديكى الزام تعصب مذكوردن مستفاددر* القطرة
تدل على الغدير* استطراد ﴿ويستفتونك فى النساء﴾ نظم جليلى تفسيرنده زمخشرى يازمشدركه
خوارجدن عمرو بن حطان غايتله قاره قورى برشخص قبيح المنظر اولوب لكن زوجه سى
مرقومك ضدينه نهايت مرتبه اجمل نسا برمحبوبهٔ حسنا ايمش يوما من الايام عمروك يوزينه
زياده سيله اوزون اوزادى باقوب الحمد لله تعالى ديو حمد ايدر عمر شو نظر طوبلنك اوزرينه
زوجه سنك حمده سنى ايشيدنجه سبب حمد خدانه در ديو صوررهمسر حسنا مرقومه دخى سن
وبن اهل جنتدن اولديغمز بادىٔ حمد مدر ديدكده بونده دخى استشكال وتعجب برله اهل نعيم
وجنت اولديغمزه جزمك وارميدر ديجك هاى هاى واردر زيرا صابرين وشاكرينه بارى تعالى
وتقدس جنتله وعد بيوردى سن بنم كبى حسنا ايله مرزوق اولديغكه شكر ايتدكده اولديغكدن
و بندخى سنك كبى زشت رو مقدرم اولديغنه عن صميم راضيه اولوب صبر ايتدكده اولديغمدن
مظهر وعد الهى اولورز ديو استطراف ايتمشدر* آل بويه دن عضد الدوله امكدارى اولان
تركستانلى برعبد عتيقنى چراغ ايدوب بيت عفتدن برخاتونك قزى دخى اليو برلكله امر ايدر
بعد التزوج والزفاف دختر مذكوره دن براوغلى اولور لكن جوجوغى طوغورديغى اندن اناسى
وجده سى سودانيه ويروب قطعا باباسنه كوسترمزلر بالاخره عبد معتق زوجه وقاين والده سنك
اشبو وضعلرندن شكايتى متضمن درعضد الدوله يه رفع رقعه ايدر خاتونلرى احضار وراى پرده دن
عبد مرقوم دخى حاضر اولديغى حالده عضد مشار اليه استنطاق ايديجك قاين والده سى داماديمز
قولكزه اوغلنى عدم ارائه مزده اولان شكايت وقولى نفس الامره مطابقدر بزم سزه بزينه داماديمزك
خاطرينه رعايت وكدوبى حزن وكدردن صيانت ايچوندر زيرا صبى مرقوم سرندن سره سنه
قدر ابلق و بياض وناقندن پاينه دك سيم سياه بربليه دردبو اعتذار ايلدكده حضور عضدده
بولنان عبد مرقوم ابلق لفظنى استماع ايتديكى ساعت فرحندن سيحه ايله اوچ چوق صحيحا
بنم اوغلمدر اوغلدر زيرا بنم جدم دخى ابلق ايدى بن راضى وشاكرم كوستر سونلر كدرايتيوب
سويورو سورم ديو تشكر ايدر خاتون دخى اشبو شكران خنن ايله فرحان اولوب ودامادينى آلوب
خانه سنه كيدر واوغلنى اظهار ودامادينك قلبنى بزدن درگاه ملكه ناپجا شكايت ايتدك ديو بغض

وآثار بله محزون قيلوب يته محبت اوزره رعايت خاطر دامادى اجهار ايدر (قلت) دميرى
بونقلده نه فائده حاصله در ذكرايغيوب بوقدر ايله اكتفا ايتمشدر تأمل اولنه ووجهى دخى پك
كزلو كورنمكله مابه الاتيان والاستدلالى بولنه (حكما دن عبد المسيح ايله ملقب حكيم احوال
حيوانده تأليف ايلديكى كتابنك اولنده مزاج وافعال وحس وادراك ورأى جهاتندن اعدل
واكمل والطف وانفذ حيوان انساندر وانسان سائر خليقه يه يعنى حيوانات مخلوقه يه آمر وحاكم
كبيدر وانسانك سائر حيواناته حاكم اولمسنه داعى حضرت رب وهاب بهر برهانه انسانه عقلى هبه
واحسان قيلمشدر كه اول جوهر عقل ايله سائر كافهٔ حيوانات بهيمدن ممتاز ومستثنا اولور وعند الحقيقة
والمعنى ملك عالمدر ولهذا اقدميندن برقوم انسانه عالم اصغر تسميه ايتمشلردر ديمشدر (قلت)
مستطرفده اشبو حيوان بابنك اولنده انسانك آمر حيوانات اولمسنه يعنى سائر حيوانى تسخير ينه
وعقل وفكر انسانه متعلق بعض اقوال قلم ترجمه ايله درج اولنمشديكه اشبو قول حكيمك شرحى كبى
دوشرا و رايه مراجعت اولنه (صاحب التحفه دير كه بز انسانه عالم اكبر ديرز زيرا (ماوسعنى
ارضى ولاسمائى ولكن وسعنى قلب عبدى المؤمن) حديث قدسيسى وارد اولمشدر ودخى بارى تعالى
هر شيئى بالحكمة الازلية انسان ايچون خلق ايلمشدر وانسان دخى عبادت ربنى كسب ايدر
وقاضى ابو بكر بن العربى دخى ديديكه جناب خالق الكائنات جل وعلا نك انساندن احسن
مخلوقاتى يوقدر انسانى حى وعالم وقادر ومريد ومتكلم وسميع و بصير ومدبر وحكيم خلق ايلديكه
﴿ليس كمثله شئ﴾ تنزيهيله منزه اولان ذات ذى الكبرياسى صفات مذكوره ايله متصفدر يعنى
صفات مذكورهٔ قديمهٔ ازليه يه انسان مظهر تامدر ديمكدر انتهى (قلت) سالف الذكر حديث
قدسينك تحقيق عظماى صوفيه ايله اهل تفسير وحديثك آثارنده واردر انلره وقاضى ابو بكرك قول
مجمل مذكورى (خلق الله آدم على صورته) حديثى شرحلرنده يازيلان اقوال شراحه باقيلوب
تفهم اولنمغه بهر حال توقف ايدر (خواص) ودخى ذكر اولنان حكيم عبد المسيح دير كه
خواصه دائر يازدقلرى نسنه لردن اولوب تجربه دخى شهادت ايتمشدر كه بر كوزل صبى اصو براولنوب
صورت مذكوره نك لوحه سى هنكام جماعده منكوحه ومشتراة مرأه نك كوره جكى يره نصب
وتعليق ايله مزبوره يه اوصورته باقديغى حالده قربان اولنسه ولد اكثرا عضاده صورت مرسومه يه
مشابه اولديغى حالده طوغار بو فقيرك ضم ايتديكى منكوحه ومشتراة لفظلرى قيد احترازيدر فتدبر
وانسان ميتك ضرسى اضراس اغريسنه مبتلايه تعليق اولنسه وجعى تسكين ايدر (قلت) ضرس
كسر ضاد وسكون را ايله سورى ديشلرك وراسنده اولان ديشدر وضرس ايله نابدن ماعدا ديشلرك
آدلرى مؤنث سماعى اولوب امابونلر مذكر دخى دير بولنغنده يازرقليحفظ (وهنوز طعام ايتمدن يعنى قارنى آچ
بولنان انسانك توكرى هوام لدغنه وسكله وقوبايه سورلسه نفعى واردر (ولبن نسا بال ايله برابر ايچلنسه
مثانه طاشلرينى دفع ايدر والعياذبه تعالى قودوز طلاديغى يره انسان بولى يعنى سدبكى وضع وتقطير
اولنسه نفع ظاهر ايله نفعى واردر وبعضيلرى شريف اولان انسانك بولنى مكلوب يعنى كندوينى قودوز
طلامش كيمسه استعمال ايتسه اول ساعت برى اولور ديمشدر و بول انسانك شربى هر سملى حيوانك
صوقديغى كيمسه يه نافعدر واو بول نقريسه مبتلانك اياغنه سورلسه وجعى وضربانى تسكين ايدر
واصابع قدمده اولان قروح حادثه يه يعنى اياق بارمقلرنده چيقان هردراوچبانلره وقوردلنمش قروحه
نافعدر خصوصا كه قاروره ايچره طورمغله اسكيمش سدك اوله وانسان ومايمون ومجموع حيوان سمينك
اصرديغى يره سورلسه منفعتى واردر (وانسان تريله دكرمن توزى يوغريلوب اول خميرشيشن محله يه وضع
اولنسه دفع ايدر وسودى جامدسديه وبعد التوليد سودى كلمين محله يه سورلسه منفعى اولور وانسان منيسى
سد ايله برابر سحق اولنوب حاصل اولان سفوف آكلديه اكله بره حاصل اولور وسفوف مذكور بال ايله

معجون اولوب خناق اولان بوغازك خارجنه سورلسه نافعدر وصبينك طوغديغى وقتده ظهور
ايدن يعنى ابتدا چيقن نجوى آلنوب وقور يديلوب و بعده سحق اولنوب كوزه سورمه كبى چكلسه
نعوذ به تعالى كوزه كلان آقى و پرده يى دفع ايدر (وانسان نجوى دخى نخود مقدارى آلنوب وخالص
سركه يه قاتيلوب او سركه قولنجه وعسر بوله مبتلايه اسقا اولنسه يعنى غالبا رنك و برليه رك
مطلقا دوادر دبو ايچيرلسه نفعى واردر واكر اول نجولى سركه اسيجاق اولور ايسه انسان اصير يغنه
ايچلديكى ساعت نفعى مشاهده اولنور (نجو فتح نون وسكون جيم ايله جانب اسفل انساندن مقابل
قبلده واقع منفذدن شكمدن بروكلوب چيقن نسنه در صائمك (صالبه سى ايچنده قوردا ولان قولاغه
طامله دلسه چقارر واكر زراوند ايله قارشديريلوب بواسيره وضع اولنسه بروكلور (قلت) زراوند
راوند معلوم اولميوب مفرداتده تفصيل اولنان بر نوع شجردر (صبينك كسيلان كو بكندن
بر پارچه سى يوزك فصنك يعنى قاشنك وطاشنك التنه قونسه اوخاتمى طاقنان قولنجدن سالم
اولور (ابن زهر قولنجه بته قولنجه مرينه نك ابتدا طوغورديغى اركك صبى اولور ايسه انك
سنى كومش يا خود التوندن اولان خاتمك فصى تحتنه قونوب طاقلسه نافعدر يعنى اوخاتمى طاشيان
رجال ريح قولنجدن سالم اولورلر اوجاع انواع رحمه مبتلاة خاتونلر انسا ن قيليله كنديلرين
تبخير ايتسه لر نفعنى كوررلر اكر مرأه ابتدا طوغورديغى ولد نفا سى دمنى محله لر بنه سورسه باشاديغى
مدتده كبه قالماز (صبيدن ابتداد وشن سن بر مسقوط ايتمكسزين النوب وتحت فص خاتمه قونوب اوخاتم
بر خاتونه تعليق اولنسه كذلك مانع حبل وحملى اولور (نساترى او يوزه سورلسه بروكتورر (صبينك
طلوعندن يكرمى ياشى حدينه دك بو ميانده اولان بولى برصى اولنلره ايچيرلسه برى اولور (و بول انسان
آصمه چبوغى كوانه قارشدريلوب قطع اولنمان قان موضعنه وضع قلنسه كسر ودكدير (قيصوم
وشونيز يعنى چورك اوتى كوللرى ز بل عتيق ايله مخلط اصقال بتن يره سورلسه بتورر (قلت)
قيصوم يپراقلرى خرده شقوق دقيقه ايله مشقوق اطرافنده التون رنكنده مستدير وطيب الرايحه
چيچكلرى اولوب هنكام صيفده نابت مر الطعم بر شكوفه درونشو ونما ايده رك اغاچلنور ديو ما لايسعده
يازرساشر مفرداته دخى باقيله دم حيض عضهٔ كلب كلبيه و برصه سورلسه برى اولور (قزوينك عجايب
المخلوقاتنده يازديغى اوزره اذا رعف الانسان يعنى بر آدمينك بورنندن دم كلسه دم مذكوره ايله آدى بر بز
پارچه سنه يازيلوب نصب عينينى قيلنسه يعنى كوزلرينك اوچلرينه دوشن بورنى باشنه قونسه اوانقف
راعفدن يعنى قان روان اولان بورونندن اوقانى كسر (نطفهٔ انسانك طلاسى برصه وقوبايه مادهٔ برؤدر
(قلت) مؤنث غير منصرف اولان قوباء لفظى ضم قاف وفتح واو والف ممدوده ايله قاولبوب
يايلان ثمره كى ديديكمز معروف مرضدر اكا اغزبا ريلا دخى علاج اولنديغى آنفا مذكوردر
(حين ازالهٔ بكارت منكوحه ومشتراته جريان ايدن دم بكرمحه سنه سورلسه يوغمز (قلت) حقا كه
بو ابلاج ضمننده حاصل اولان علاج حقهٔ بكر فكر شبان بيت شرعيده حفظ اولنه جق بر تدبير
فرح كير شوق امتزاجدر * وكان اختطارى هذا مسئلة من كتاب رد الشيخ الى الصبا مقتفيا
بأثر الاسيوطى وغيره من اساطين اهل الفضل والنهى (فائده) اطبا ديديلر كه مرينه نك عقيم
اولمامسنه علامت ارانورسه بر باش خرده ويا خود استعداد حل الجاسنجه برديش صرمساغى پنبه يه
صاروب او مرينه نك عضو مستورينه ادخال ايديريلوب تمام يدى ساعت طورديرله و بعد الاخراج
استشمام ودقت اولنوب اكر اوخاتون ثوم حاملهٔ موقته نك فمندن ثوم قوقوسى فايح وظاهر
اولور سه امارهٔ بركت ولد اولمغله همان معالجهٔ حمل بر له مأجه اولنه بالموهبة الازلية حامل
اولور و الا فلا يعنى بوى ناخوش سير دهانندن كلمز ايسه علامت عقم اولمغله مادهٔ ولدنيله
ذكر اولنان معالجه و مار البيان مأجه ترك اولنه (رازى دخى اشبو ثوم خصوصى تجربه اولنوب

ظهور حل ايله عدمى اماره لرى قرين صحت اولدى ديمشدر والله تعالى اعلم (قلت) مالايسمده
صنو برصغيرك ورقى جكشه نور واوزرينه نبيذ ريحانى ايله مضمضه اولنور يعنى اغزچالقه نور ايسه
صرمساق قوقوسى فمدن زائل اولور ديو يازر (قلت) صنو برچام اغاجيدر (حكم) صاحب التحفه
ديركه درمختارده يازلديغى اوزره انسا ن اتنك اكلى اجماعا حرامدر وانسانك مكرم اولديغيچون
دريسى دباغت اولنمازاكر دباغت اولنورسه هرنه قدر استعمالى حرام اولورسه ده ذاتدرى طاهر اولور
حتى ككى جبو بانددن بربله اوكنوب دقيق اولسه قول اصح اوزره اودقيق احتراما اكل اولنماز
انتهى ما فى الدر (على القارى نقايه شرحنده اما جلد آدمى ناس حق تعالى نك تكريم
ايلديكى شيئك اجزاسنه ابتذاله جسارت ايتمسونلر ديو دباغتله پاك اولماز وانسان مكرم اولديغنه
بناء جلديله انتفاع جائز اولميوب وانتفاع جائز اولميه جق نسنه ده دباغتك تأثيرى اولمامغله پاك
اولمازديمشدر انتهى (ومفاد عبارهٔ شارح مومى اليه درمختار اشارت ايلديكى اوزره چونكه جلد
آدمينك دباغت اولنسه ده استعمالى بروجه محرر جائز اولماديغندن دباغتى عبث اولمغله حكمده
دباغتله طاهر اوليان جلد منزله سنده اولور ديمكدر والله تعالى اعلم (باب اول وثالثدن اوله رق
درى يى سپيله مك معناسنه اولان سبع وزنجه دبغ وقبافتزنه سى اوزره دباغت وقتال وزانده
دباغ مصدرلردركه * دبغ فلان اهابه دبغا ودباغة ودباغا * ديرلر وحديث شريفده دباغ
واقع اولمشدر (وامداد الفتاح شرنبلاليده حكم جلد آدميده يازديغى دخى بسط اولنانى
مؤيد دركه بعينه نقل اولندى * الاجلد الخنزير والادمى * يعنى لايطهر بالدباغة لنجاسة عين
الخنزير ولحرمة الادمى وان حكم بطهارة جلد الادمى بالدباغ لايجوز استعماله ولاالانتفاع به
كسائر اجزائه * بحر رائقده دخى اشبو عبارهٔ امداد كبى يازلمشدر (ودخى ينه بحر رائقك
حكم سن آدمى وعظامنده وجلدنده * واما الادمى فقد قال بعضهم ان جلده لايطهر
بالدباغة اصلا احتراماله فالقول بعدم طهارة جلده تعظيماله حتى لايتجرأ احد على سلخه ودبغه
واستعماله (وفى التجنيس لابأس ببيع عظام الموتى لانه لايحل العظام الموت ولبس فى العظام
دم فلاينجس فيجوز بيعها الا بيع عظام الادمى والخنزير انتهى * ديو محرردر ودخى حكم
سن آدمى وعظامنده (صاحب التحفه ظهيريه وغيريسنده كلبك ديشلرى پاش واصلاق
اولميوب قورى اولدقده پاكدر واما انسانك اسنان يعنى ديشلرى نجسدر زيرا كوپك
كسلدكده پاك اولور وكسلمكله پاك اولان حيوانك ككلرى دخى پاك اولور (يعنى كلبك اتى حرام
اولديغى ذبحيله اعضا واجزاسى پاك اولوب استعماللرى جائز اولور (لكن آدمينك حكمى بونك
خلافنه دركه ككلرى پاك اولماز ديو تحرير ايلدكلرى ضعيفدر زيرا بدايع وكافى وبونلر كبى
معتبرانده ظاهر مذهب اوزره انسانك ديشلرى طاهردر وقول صحيح دخى بودر ديو يازلموب
بدايعده زيرا سن آدميده دم يوقدر ومتنجس اولان نسنه دخى دمدر ودخى كلبك ديشى پاك
اولوبده مكرم اولان بنى آدمك سنى طاهر اولمامق صورت محالده درلكن سن آدمينك بنى آدمه
احتراما بيعى جائز اولميوب انكله انتفاع يعنى لمصلحة استعمال حرامدر نته كيم آدمى سنى ياخود
ككى حنطه ايله برابر دقيق قيلنسه اندن اعمال اولنان نانك تناولى مباح اولماز ديو استدلال وتعليل
اولنمشدر ومبسوط ايله نهايه ومعراج الدرايه ده دخى بدايع وكافيده اولديغى كبى مسطور در
* وعلى هذا ماذكر فى التجنيس * يعنى تجنيس نام فتاواى نفيسده اولان قول آتى دخى اووجه
اوزره دركه انده * رجل قطعت اذنه اوقلعت سنه فاعاد اذنه الى مكانها اوسنه الساقطة الى
مكانها فصلى اوصلى واذنه فى كمه يجزيه لان ماليس بلحم لايحله الموت فلاينجس بالموت انتهى *
يعنى ظاهر عباره اوزره بر كيمسه كسلمش قولاغنى يرينه اعاده ايتسه يعنى كسيلان يره ربط وچيقرلمش

ياخود دوشمش اولاون ديشنى ربط ايتديروب وياخود مقطوع قولاغنى ومقلوع ومسقوط ديشنى كمنه
قويوب ويا يانته آلوب انلر ايله نماز قيلسه جائزدر زيرا لحم اوليان شيئه موت حلول ايتمزكه موت ايله
متنجس اوله ديو محرردر (بنه صاحب التحفه بوراده صاحب التجنيسك سن خصوصنده يازديغى
مسلمدر لكن اذنده مسلم دكلدر زيرا بدايعده حيدن يعنى ديريدن مبان ومنفصل اولان اجزا
واعضادن يد واذن وانف كبى كندولرنده دم اولان اجزاء بالاتفاق نجسدر اما كندولرنده قيل وبوك
وطرناق كبى دم بولنمز اجزالردن اولورسه مذهب حنفيده طاهردر وشافعى خلافنه قائلدر ديو
يازلمشدر ديمشدر (قلت) نسخهٔ تحفه ده يازيلان صاحب التجنيسك نقلنده بروجه محرر *
لان ماليس بلحم لايحله الموت فلاينجس بالموت * عبارهسى مسطوره در لكن صاحب التحفه نك
بدايعدن نقل ايدوب مفادى ترجمه اولنان كلامده * ما ابين من الحى من الاجزاء ان كان
المبان جزءا فيه دم كاليد والاذن الخ * عبارهسى يازلمشدر عبارتين مذكورتين مطالعه اولندقده
(بلحم) دنصكره (فيه دم) اولملى ياخود تجوز كوزه دلملى كبى خاطره لايح مفكرهٔ عاجزانه
اولمشدر تأمل ونسخ متعددهٔ تحفه وبدايعه مراجعت اولنه بو درويش يعنى فقير ده بدايع
حق كتوره دولاب نيازنده در وتحفه دخى بردر * والحمد لله على كل حال ولبس فى قولى هذا
بلاريا بيان الانفعال * وبنه صاحب التحفه فتاواى قاضيخانده اولان عباره صاحب التجنيسك
كلامنى مؤيد در ديوب عين عبارهسنى نقل ايتمشدر كوريله انتهى ملخصا يعنى صاحب التحفه نك
آنفا بحر رائقدن نقله ابتدار ايلديكى محلدن بو محله دك تلخيص واختصار بر له ذكر ايلديكى اقوال بوراده
انتهاء بولمشدر بعده صاحب التحفه شرح تنوير اولان درمشهوردن متابع شرح * ولم يبح
الارضاع بعد مدته * لانه جزء آدمى والانتفاع به بغير ضرورة حرام على الصحيح شرح الوهبانيه
وفى البحر لايجوز التداوى بالمحرم فى ظاهر المذهب اصله بول المأكول * كلام مسائل انتظامنى
نقل وتحرير ايلمشدر انتهى (انسان الماء) يعنى صو انسانى اوله جقدر بو حيوان انسانه شبيه
اولوب انجق زائد اوله رق قويروغى وارايمش (قزوينى قوللنجه انلردن زمان قزوينيده اشخاص
متعدده كتورلمش ايمش وبحر شامده يعنى بر الشام سواحلندن بعض اوقاتده درياده شكل
انسانده آق صقاللى اوله رق حيوان كوريلور ايمش واشبو حيوانك كورلديكى سنه ده
ناس اوجوزلق وقوعنى تجربه ايتلر بله رؤيتلرنده استبشار ايدرلر ايمش (محكيدركه
بعض ذوى الاقتدار اولان اهل همت بو حيواندن بر بينى حالنى استكناه غرضيله صيد ايتديروب
قابل تربيه بولمغله اولندردكده بر ولدى اولور ولد مذكور ابو ينك كلامنى تفهم ايتمكله بركون
باباسيله تكلم خلالى نه سويلر ديو صورلدقده بابام بكا حيوانانك قويروقلرى اسفلده در بونلره
يعنى انسانلره بيلره نه اولديكه قويرقلرى يوزلرنده اولور ديو صورر ديمشدر (قلت) بو حيوان
بياض صقاللو ديو بروجه محرر تعريف اولنمش ايكن وكندو هم صقاللو وهم قويروقلو
ايسه جاى تعجب انسان برينك قويروغى اولماسى اولمق كوريتور ايكن انسانك صقاللرينه انسان
مائينك تعجبى لحيه ده اولمسى واشبو ادراكى واكر ادراكى انسان كبى ترتيب فكر ايله ايسه خاتونلرك
صاچلرينه عدم تعريضى خلاصه قول مذكور صاچ كبى پريشان وقار يشق سوز كوريتور
والله تعالى اعلم (دميرى حيوان مذكورك قريبا يازيله جق مادهٔ بنات ماده دخى براز احوال
يازيله جقدر ديمشدر بعنه تعالى قلم فقير دخى يازه جغى نسنه لرى اوراده اشعار ايدر بوراپى يازركن
* جهان آرا جهان ايچنده ارايى بيلرلر * شو ماهيلركه دريا ايچره در دريايى بيلز * بيت مشهور
ميرخيالى مقامه مناسبتى وارمى ياخود يوقمى اصلا ملحوظ اولميه رق لايح خاطر فاتر اولمغله خامهٔ
تحرير دخى همان بلارويه يازه دوشدى معذور باد (انقد) همزه نك وقافك فتحه لرى

ونونك سكونيله قنفد دخی دیدكلری حیواندر كه كرپی اوله جقدر وقنفد ده ذكری كچمشدر حیوان مذكور كیجه صباحه قدر اویوماز ولهذا سهر اوزره اولنلره یعنی تمام شبده اویومیانلره ضرب مثل اولوب * بات فلان بليل انقد * دیرلر كه كرپی كیجه سیله كیجه لدی دیمكدر (مدابنی انقد اسامه كبی علم جنس اولمغله معرفه درکه اوزرینه حرف تعریف داخل اولماز دیمشلردر ونقد لغنده حیوانك دیشلری بتمك معناسنه دخی كلكله یعنی اضراسده حركتدن ناشی حاصل اولان فساده دخی دینوب و بوفساد والم سنه العیاذبه مبتلا اولان كیجه اویومادیغندن سندن شكایت ایدنه دخی انقد دیرلر (انكليس) همزه سنك فتحی وكسری لغتلردر ردی الغدا حیه یه بكزر بر بالقدر وجیم ورانك كسرهلری وبانك شده سیله جری دخی دیرلر كه جیم محلنده ان شاء الله تعالی كلور واسم فارسیسی اولان مار ماهی عربیده دخی نام دیكری اوله رق مستعملدر بو اسم دخی صبد محلنده باقدار الازلی كلور كافنك برنده مع جواز الفتح والكسر فی الهمزة قاف اوله رق دخی مستعملدر وعلی قول قافله انقلبس دینلدكده همزه سی انجق مكسور اولور (زمخشری انكلبس فتحتینله بالقدر دیمش (وابن سیده بصره نهرلرنده اولور بر كوجك سمكدركه قویریغنك یاننده قوربغه ایاغی كبی ایكی ایاغی واردر واللری یوقدر ولفظ مذكور عربی دكلدر دیمشدر (قلت) بالق قطا یعنی بوغرتلق واسفرود دیدكلری قوشدر (دمیری وصاحب التحفه علی المرتضی عماری رضی الله تعالی عنهما سوقه كوندروب سمكدن اولان انكلبسی اكل ایتمك دیو تنبیه ایلمش اولدیغی روایتی بخاری صحیحنده ذكر ایدر دیدكلرینه نصكره صاحب التحفه (امیر المؤمنین علی رضی الله تعالی عنهك اكلنی كریه كوردكلری ردی الغدا اولدیغیچوندر یعنی نهی طبیدر یوقسه اكلی حرام اولدیغی ایچون دكلدر ومارماهی ایله مسمی وزبارزد اولمسی تسمیه سی اكلی حلال اولدیغنده صریحدر زیرا مذهب حنفیده اولان بطون متبنهٔ متون صراحت حل اكل مارماهی ایله مشحوندر مألی تحفه سنه یازمشدر (قلت) بوصورتده قنغی متن شریف دلخواهك ایسه برای اطمینان قلت نظر ایله طورمه وصحت نقل حلنده شك برله باكمان مارماهی دیو صورمه (انی) محكمده محرر اولدیغنجه ایكی نون وضم همزه ایله رنكی سیاهه چالار بر قوشدر وكردننده طوقی یعنی كوده سی رنكنه مغایر رنكده كردانلغی واردر وایاقلری قرمزیدر وجامه آسا منقاری اولوب لكن منقاری سیاهدر صوتی انیندر یعنی آوازی وآه وآهی اكدیرر ایمش (انوق) قلت) قاموسده یازادیغی اوزره صبور وزننده عقاب ورخمه یاخود باشی ابیكلی وعلی قول اصلع وبورنی صاری بر قره قوشدر دمیری رخمه دردیوب ورخمه صفاتی اولمق هیئت مذكوره بی یازوب رخمه ده ذكر اولنان خصال اربعی بوراده دخی یاد ایتمشدر لكن صاحب القاموس جارسرشت محرره الی دخی ضمله خصلتلری اونه ابلاغ ایتمشدر وقوف مقصود ایسه اصل قاموسه قاموس الده بولنیوب ترجمهٔ عامیه یاخود غیریسی موضوع سفرهٔ استصحاب ایسه اوراده ارانه حكمی دخی صاحب التحفه نك تنبیهی واشارتی اوزره مفسرلری اواوب سبقت ایدن اسملرده كوریله و * اعز من بیض الانوق * ایله * ابعد من بیض الانوق * مثللری دخی وكرو آشیانه مافسر بده ده خلاصه با لارده تحری اولنه (الفة) سعلاندر كه بعنایته سبحانه سینده كلور (الق) همزه سی كسریله لغهٔ وخواصا وحكما سیق ایدن ذئب یعنی قورددر ودیشیسی نا ایله الفة در وجمعی همزه نك كسری وفتح لام ایله الق در وعلی قول الفه دیشی مایمونه دیرلر بو معناجه ارككنه ذكر اولنان الق دینیوب قافك كسری ورانك سكونیله قرد وكسر را وتشدید یاء موحده وحاء مهمله ایله رباح دیرلر (اورق) لونی سیاهه مائل اولان بیاض ابلدر جوهری قولنجه لحم یوندن اطیب ابلدر لكن استعمال وسیر سمتدن عربلر عندنده چندان ممدوح دكلدر خواص وحكم وسائر احوال ابل محلنده مرور ایلمشدر

(اوس) اسم ذئب اولوب لكن اسامی انسان اعرابدن دخی اوس و اوس و اسم تصغیر صیغه سنده اویس ذئبه دخی اطلاق اولنمشدر كمیت ایله جلین كبی ومكبرا ومصغرا قورده اطلاقنه شاهد اولان بیت هذلی و بیت كمیت حیاة الحیوانده مقیددر (ابم) فتح همزه ایله حیه درازروق تاریخ سكة بكرمه سنده اركك حیه در دیمشدر (ابن سكیت سوزنجه اصلی یانك شده سیله اولوب بعده تخفیف اولنمشدر لین وهینده اولدیغی كبی وجمعی ضمتیله ابومدر (ابن آوی) تركیه سی فارسیسی اولان شغالدن محرف اوله رق چقالدر جمعی بنات آوی ایله تعبیر ایدرلر نتكیم كلنجك دیدكلری ابن عرس وایكی یاشنه بصان دوه دیمك اولان ابن مخاض واوچنه كیرمش اوله جق دوه اولان ابن اللبونه بنات عرس و بنات مخاض و بنات لبون دیدكلری كبی (قلت) بونلرك دیشیلرینه اكرچه ابن یرنده بنت دینور لكن جمعنده اولان بنات ذكر وانثاسنه شاملدر اخفش ابن عرسك جمعنده بنو عرس دخی دینور دیمشدر وابن ماء دخی بویله در كه جمعنده بنات ماء دینور وابن ماء قاز واوردك كبی صوده اولان قوشدر یعنی صوقوشیدر (باكی وزننده اولان مذكور آوی افعل وزنی اوزره اوله رق معرفه اولدیغندن غیر منصرفدر قال الشاعر * ان ابن آوی لشدید المقتنص * وهواذا ماصید ربع فی القفص (قلت) دمیری بیت مرقومی آوی غیر منصرفدر دیو ایلدیكی مدعاسنه شاهد كتورمشدر شهادتی دعواسنه مطابق اولدیغی وآوینك اصلی واعلالی نیدوكی شبان اهل دانش و بینش یانلرنده روشندر (چقاله ابن آوی تسمیه سی استیحاش ایدوب یالكز قالدیغی وقتده ابناء جنسنك عواسنه یعنی اولومغه رجوع ایدر وماوی ومرجع دیمكدر فتأمل وعواسی انجق كیجه لرده در وصیحه سی صبیان صیحه لرینه شبیهدر (قلت) حقیقی بنوت منصور اولمیان شیده ابنك اضافتی ابن السبیل و بنو الدنیا وسائری كبی مضاف الیهنه مائل وملازم ومواظب دیمك معنی ونكته سنه مبنیدر خلاصه مبالغه اعجاب قصدینه مقروندر یعنی تجوزه محمولدر (خواص) اكل لحم شغال جنونه و آخر شهر ده عارض اولور صرعه علتنه نفع ویرر اذن باری تعالی ایله اوحیوانك صاغ كوزینی تعلیق ایدن خائف كدر وشر دیكردن امین اولور وعین عاین یعنی بد نظر كندویه ضرر ویرمز وقلبی بر كیسه یه تعلیق اولنسه سائر سباعك شرندن امین اولور (حكم) دمیری و صاحب التحفه دیرلر كه اكلی عند الامام الاعظم و الامامین الهمامین حرامدر امام احمددن سؤال اولندقده نابله نهش ایدن یعنی آزوسیله اصرن سباعدندر دیمشدر ومذهب شافعیده وجهان اولوب بری معتبراتلرندن محرر ومنهاج و غیریلرنده یازلدیغی اوزره اصح اوله رق حلی ودیكری مختار ابی حامد غزالی اولدیغی وجه اوزره حرمتیدر ﴿حرف با﴾ (بازل) كسر زای ایله ازو دیشی یاران اركك ودیشی دوه در واشبو فطر ناب دوه نك طقوزینه باصدیغنده وكاه سكزنجی ییلده ده اولور ضمتیله (بزل) و نوازل وزننده (بوازل) جمعلریدر (وبازل مطلقا ایكی بنت ازودیشنه دخی دیرلر بونده اولان خاصه وحل مشوق صحیفهٔ ابل اولان سطورده داخلدر (با لام) فتح با ممدوده و بالام مفتوحهٔ ممدوده یعنی بادام وزننده در دمیرینك علی التفصیل یازدیغی اوزره بخاری ومسلمك روایت كرده لری اوله رق یوم قیامتده نزل وادام اهل جنته دائر وارد اولان حدیثده بالام ثور ایله شرح وتفسیر اولنمشدر ولفظ بالام قول صحیح اوزره عبرانیدر و بوراده دمیری خطابیدن منقول بالامه متعلق بعض توجیه دخی ذكر ایلمشدر مراجعت اولنه (صاحب التحفه دیركه بالامك ادام جنتدن اولمسی حكمنی بیاندن مغنی یعنی مستبعددر (بیر) ایكی با ایله كه بری مفتوحه و بری مكسوره در بر جانورك آدیدر (برید) ومقاصد وزننده (فرانق) دخی دیرلر (قلت) مرادف برید اولان فرانق پروانه دن معرب اولدیغی و بره اطلاقی پیش اسدده انداراتدیكی یعنی قورقو خبرین ویردیكی ایچوندر زیرا ذكر

اولنان اغظار بومعنايه كلور ديو لغتلر يازر (جوهرى جمعى يوركلور ديوب * يعادى الاسد *
تعبيريله دخى توصيف ايتمشدر و وانى يعنى تعبير مرسومى وانى مرحوم شول جانوردركه
ارسلانه قارشو قوردى ديو ترجمه قيلمشدر لكن دميرى مرحوم * يعادى الاسد من العدو لا من العدوان *
يعنى يعادى عداوت وخصومتدن مشتق ومأخوذ اولميوب بلكه سير وسكرتمك وتجاوزدن مأخوذ
اوله رق اسدى يكرديمكدر ديمكله خصوص اشتقاقده تتبع وتأمل اقتضا ايدر كان ايدرم (وافغظ
بيراغت هنديه دن اوله رق تعريب اولنمش يعنى عرب دخى قوللنمشلردر و بو بير قيافتده چقاله
شبيه در يعنى بكزر وروزكاركبى سريع السير بر حيوان اولديغندن صيدينه براحد قادر اوله مز
ايمش و لهذا ياوروزينى آوجيلر كندوسى يانده بولنمقسزين چالوب برمناسب قاروره يه
يعنى شيشه يه قورلر و اووب زياده قوشار آتلرله قوشه رق صاوشيرلر ايمش ابو يتندن برى اكر
طويارسه وارلرندن فى الحال اولاشور ايمش كلديكى كورلدكده قاروره لردن برينى يره براغوب
يتمشا رلر ايمش شيشه يى ياوروسى ايچنده اوله رق كوردكده اكا نظرله مشغول بولنديغى
فرصتله صيادلر يول آلورلر ايمش (دميرى ياوروزينى صيدده بعض حيل دخى يازمشدر
(خواص) بيرك اوديى بر مقدار صويه قارشديروب سرسام وبرسام كندويه اصابت ايدن
كيمسه باشنه سور درسه نفع عظيمى كورر مرارهٔ مذكوره يى برخاتون عيب الذكر عضوينه
عمداايله ايلاج ايليوب طوبدررسه من بعد ولد كتورمز ايمش (قلت) لكن طبيب ايله بالاطراف
سويلشلمدن خودبخود ايديله جك علاج دكلدر (و بيرك طوبوغنى زندينه يعنى بلكنه باغليان
مادامكه حامليدر يورولماز ايمش ولو هركون يكرمى فرسخ برسير ايدرايسه ده ديو يازمشلر والله تعالى
اعلم (قلت) ساعى بالمكتوبه بودخى صاغلق ويره جك برعلاجدر (وحب القرع علتنه مبتلا اولانلرك
جلدى اوزرنده اوطورمسى مزبل علت مز بوره ايمش (حكم) نايله تغذى ايدر حيواندن اولمغله اكلى
حرامدر (ببغا) عباب عباره سنجه وسطى مشدد وطرفينى مفتوح اوچ بادنصكره غين والف
مقصوره ايله (دره) دخى تسميه اولنان يشل رنكلو حمامه مقدارنده اولان طير لطيف معروفدركه
تركيده طوطى وتحريفله ببغان ومارسيده توتك ديرلر وسائر آدلرى دخى واردر (ابن السمعانى انسابنده
مفتوح وساكن ايكى بايه قصر ايتمشدر وشاعر مشهور ابو الفرج فصاحتى وقضاعى قولنجه لثغه سى
يعنى تخلقته تلفظده رابى غين و ياخود لام وسينى ثا اوقوديغى ايچون ببغا ايله ملقب اولمش و بونى
يازركن عطايى مرحومك مثنويانندن *لكنتى وار درديمه سن بى وقوف* آبريله مز طاتلى دلندن
حروف* بيت بليغى ترجمه يه درجله حقا كه تزيينه قلم فقيردم فرصت بولمشدر صدددن زائد
سوز كورينور ايسه ده سخن آوران عفو ايدرلر (دميرى ديركه ديالمه ملوكندن معز الدوله ابن بويه يه
منقارى واياقلرى سياه وسائر يرلرى بياض باشنده رنك فستقيده ذوابه يعنى پرچم كبى دپه لكى
اولان برده اهدا اولنمش ايمش وطير مرقومك انواعى اكرچه واردر لكن حالا اخضرندن
ماعدالرى معدومدر واونفيس قوش انسان يديله مأكلنى تناول قيلديغى كبى بودخى اياقله تناول
ايدر يعنى منقاريله آلماز ودميهٔ الخلق وثاقبة الفهمدر يعنى صورت منقشهٔ حسنه وصفوت حس
اوزره مخلوق بر حيواندر و بخلقه تعالى مطلقا اصواتى حكايه ايدر يعنى تقليد ديديكمز استعداد
وقبول تلقين وتعليم وتدريب قوتى طبعنده واردر واشبو طير زيركى ملوك حضراتى وكبار قوم
نميمهٔ اخبار ايچون پيشكاه وامام قصر اعتبارلرنده قفس زيب استصحاب واتخاذ ايدرلر وناس
تعليمنده طرق عديده ايله احتيال ايدرلر يعنى مدار تعليم اوله جق تدابير واردر واشبو صورت
تعليم ارسطاليسه منسوبدر شويله كه ببغانك تعليم تكلمى قصد اولندقده پيشنه برآينه قونوب
معلمى اولان آدمى كندوسنى ببغايه كوسترميه رك او آينه نك سرى جانبنده يعنى ورا سنده مستور

اوطوروب تعليمى مراد ايتديكى كلامى قنغى لغتده اولور ايسه اولسون ومنظوم ومنثور واغازه لى
واغازه سزا اولسون تكلمه آغاز و بو وضعى ناطيرك ملكه سنه قدر ايدر وچونكه طير مرقوم مرآنده
عكسنى كوروب صورتى منعكسه سنى حاسهٔ باصره سنده كندى كبى بر ببغا وكلام معلمى عكس
مرقومك صوتى صانمغله تكرار ايله كلام مذكور كبى صونلة صوت ايتمكى اعتياد ايدر (دميرى
ديركه مسالك البلدان صاحبى ابن الفقيه ايله شهير نصر الله بن جزيرهٔ رانجده غريبة الاشكال
حيوانلر كوردم ايچلرنده قنغى لغت اولور ايسه اولسون انكله تكلم ايدر احمر وابيض واصفر
ببغالر كوردم ديمشدر (قلت) علماء عهد آتى الذكردن سپاهى زاده محمد افندى مرحومك اولا
فردوس آشيان سلطان سليمان خان اول نور مضجعه الرب الاجل صدور عظامندن ابراهيم
پاشا مرحوم همتيله سبك عربيده تأليف بعده تركى لسانله تصنيف ايدوب جنتمكان سلطان مراد
خان ثالث صب سجال الغفران على تربته الملك الباعث خزانة الكتبنه صاحب الخيرات صدر
اعظم محمد پاشا مرحومك همتيله طقوز يوز سكسان تاريخنده اهدا ايلديكى اوضح المسالك نام
كتاب معتبرنده جزيرهٔ رانج بحر اخضرده جنوبه صوله طوغرو ايچنده جسيم حيه لر ودوردن
كورينور دائما مشتعل النارجبال اولان بيوك براطه در و بحر اخضر دخى بحر هند دركه جهت
شرقيه سى بحر چين وشمالى بلاد هند وغربيه سى بلاد يمن وجنوبيه سى هنوز تاريخ مذكورده معلوم
اولميوب خط استوايى كچه رك جنوبه ممتد بر بحر اولوب اهل جغرافيا قولنجه خرابندن ماعدا
بيك يديوز جزيرهٔ معموره واردر وتأليف اولنمش ربع معمور رسمى اطرافنه اشبو بحرك طوللرى
وعرضلرى اشارت اولنمش ايسه ده باقوب بعضيلرينى موافق بوله مديغمزدن اشبو اوضح
المسالكده اندن بحث ايتمدك ديو مولاناى مشار اليه يازمشدر (قلت) رياضيات وطبيعياته واقف
فرستوفوليس قولونبس يعنى قولون نامنده اولان اهل فنك اولا فردوس آشيان سلطان سليمان
خان اول نور تربته الاجل دركاهنه كلوب ذكر آتى املنك حصولنده اعانهٔ پادشاهانه لرينى نياز
ايلدكده خداوندكار مشار اليه اسبغ الله سبحانه صبب رضوانه عليه حضرتلرى مظهر احسان
بيكران واكرامى قيلوب الكن بعض رأى صائب وفكر ثاقب ملكدارانه لرى اشارتيله طلبنه
مساعده مرآتنده صورت شاهد حسن مشاهده بيورميوب يعنى مطالعهٔ وقتيه لرنده ملكا
برفائدهٔ زائده ومنفعت عائده بوله مديغى واسطهٔ اركان ايله افاده اولندقده دونوب بعض دول
آوروپا اعانه سيله الف كامل هجريه سنه قريب اولان تاريخنده على صاحبها افضل الصلاة
والتحيه بافن هيئت قواعدينه واقف اولمغله آفتابك بحكمته تعالى اول طرفلرده زير پرتوتربيه سنده
مربى عمران ومكان وحيوان اولمق ممكندر ديو اول فن قوتى وعلى قول اول جهانه مقدما سفر
ايتمش اسپانيوللى جبسندن خبردار اولمغله انك خبرى اقداميله سفر ايدوب بعده ميلادك بيك
دردتيوزسنه سنده آماريقوس وسپسيوس نام قپودان پورتقال دينيلان دولت اعانه سيله كيدوب
كزكى كبى كورمش ولهذا اول اقليم ومشتملاتنه اسمندن اخذ ايله اماريقا ديمشلردر (پس صاحب
مسالك البلدان ابن الفقيهك نقل مذكورندن دولابى بونلردن يعنى قوللرندن مقدم اماريقايه
آسيا وآوروپا وافريقادن وارلسى امكاننه دائر واهل ميزان ومنطق تحقيقلرنجه تحت امكانده
اولان اشيايى يعنى متعلق قدرت اولان مقدوراتى اثباتده جواز كافى اولوب اتيان برهانه حاجت
مس ايتميه جكنه متدائر بعض مطالعات بقبضه سبحانه لايح خاطر فاتر ولدى المراجعه بعض
تحقيقات اعلام علوم شرعيه وعقليه منظور ديدهٔ ناظر اولمشدر لكن صانكه اولمامش كبى تعهد
عدم تطويل كلامه بنا بوراده عنان كميت قلم سمت طيه كتمشدر تأمل اولنه ومطالعهٔ مذكوره
* من الالفاظ الدالة على غير معنى * ايله دخى تعريف اولنان نيرلك كبى معروف الاسم لا الجسم

مقوله سندن اولمامغله خود بخود استخراجنه يول بولنه * ابواسحق الفنانى نام بليغ وصف
ببغاده ببغا ايله ملقب ابو الفرج مذكورك ستايشيله مذيل * انعتها صبيحة مليحه * ناطقة باللغة
الفصيحه * عدت من الاطيار واللسان * توهمنى بانها انسان * تنهى الى صاحبها الاخبارا *
* وتكشف الاستار والاسرارا * شكاء الاذنها سميعه * تعيد ما تسمعه طبيعه * زارتك من بلادها
البعيده * واستوطنت عندك كالقعيده * ضيف قراه الجوز والارز * والضيف فى اتيانه يعز *
* تراه فى منقارها الخلوقى * كلؤلؤ تلفظ بالعقيق * تنظر من عينين كالفصين * فى النور والظلمة
بصاصين * تميس فى حلتها الخضراء * مثل الفتاة الغادة العذراء * حديد خدورها الاقفاص *
ليس لها من حبسها خلاص * يحبسها ومالها من ذنب * وانما يحبسها من حب * تلك التى قلبى بها
مشغوف * كنيت عنها واسمها معروف * يشرك فيها شاعر الزمان * الكاتب المعروف بالبيان *
ذلك عبد الواحد بن نصر * نفسى تقيه حادثات الدهر * منثوبسنى يازوب ابو الفرجه كوندرمشدر
اودخى ثناى ابو اسحاقده دميريده بعضيلرى يازلمش اولان مثنوى بى نظم ايله ارسال ايتمشدر (قلت)
* بنه سودايى شاشردى خامه * طولدى صد حشو ايله سطرنامه * لكن كرك بو وكرك باشقه يرلرده
بولنمش سوزلر حد اولسون بكده اصوات طيور قبيلندن اولمامغله ما نحن فيهدن دكلسه ده
تنشيط اذهان اخوان نيتيله يازلمشدر عفو اولنور بلكه ديدهٔ مرحمتله باقيلوب بكنيلور املنده يم
(خواص) طوطى دلنى اكل ايدن كلامده فصيح جرى اولور (قلت) لكن ابن الكمال حضرتلرينه
منسوب اولان * كرقرا طاشى قزل رنكله تزيين ايتسك * قلبه تأثير قيلوب لعل بدخشان
اولماز * ايلسك طوطى يه تعليم اداى كلمات * سوزى انسان اولور اما اوزى انسان اولماز *
قطعهٔ درر تعبيرينك مفهومى اشارتيجه بلكه منطوقيجه اكر انسانك ذاتنده استعداد خداداد
يوغيسه و عنايت آلهيه فيضان قيلمزسه يعنى * خدا قادردر ايلرسنك خارادن كهر پيدا *
سرينه مظهر دوشمز زبان ببغا اكلى شونده طور سون ادناى تعلمنده نكاكى درسنه سكسان
سنه حاضر وسعد بن فاضلين صباح ومسا مذاكره جيلرى اوله رق هر برى عين همتله تحصيلنه
ناظر اولسه بلاغت باانسجام وفصاحت كلام قنده قالدى (زبان طوطى) جملهٔ اضافيه سنى
تلفظ ايده مز لكن جناب فياض عز شانه تأثيرنى خلق ايده دعاسنى ايدرك تدا و يده بأس اولماديغى
و اوامر ونواهيسى ﴿ لا يسئل عما يفعل ﴾ حصن متيننده مصون تجاوز طعن ملحدين اولان
بارى تعالانك پيوستهٔ سبب اولان اشبو دنياده كسب اعمال ايله مأمور اولديغمز اهل سنت
و جماعت عندنده امر مجزومدر والسلام و ببغانك مرارهسى ينورسه لسانى آغرلشدير ر وترك
قورق صو يله قارشد يريلوب كوزه چكلسه رمدله ظلمتى ازاله ايدر (حكم) صاحب
التحفه حياة الحيواندن مع الادله نقلله مذهب شافعيده ايكى قول اولوب برى اصح اوله رق
ببغان اتنك حرمتى و ديكرى حلى در ديدكدنصكره مذهب حنفيه نك قواعدى قول ثانى بى
يعنى ببغانك اكلى حلال الحاايدر وفتاواى واوالجيه دن ظاهر اولان دخى بودركه انده اما عقعق
وثعلب صاحبى اولمامقده عقعقه بكزر حيوانك اكلنده بأس يوقدر ديوب حلنى كوسترمشدر
(بحاق) غراب وزننده اركك قورده دينور (بحوج) بقرهٔ وحشيه ولديدر (بخت) دميرى
ديركه ضم با ايله بخت ابل اجناسندندر ولفظ معربدر و على قول بخت لفظى عربيدر ومفرد
مذكرى ياك شده سيله (بختى) و مفرد مؤنثى (بختيه) در و جمعى (بخاتى) در يعنى فتح
با وخا و تشديد يا ايله وبو جمع جمع الجمع اوزاندن اولمغله غير منصرفدر و جوهرى ايله ابن
السكيت اصلاحنده يازلديغنجه كرك بو جمعك وكرك مفردى ياء مشدده ايله اولان نظيرلرينك
يا رينى تخفيف دخى جائزدر (غوادى) (سرارى) (قلالى) (اواقى) (اثافى) (كراسى)

(مهارى)

(مهارى) وغيريلرى كبى (قلت) قاموسده جمع مذكورك ياسنى بالكليه طى ايله حالت جر ورفعى
لفظ ناقصك اسم فاعل صيغه سى كبى منونا مجرور اوله رق بخات دخى مستعملدر وابل مذكور
خراسانيه دردبوب بعضيلرى بختى بى ابل عربى ايله ذو السنامين اولوب فالج ديدكلرى ابلدن
تولد ايدن ابل درديو تعريف ايتمش (وواتقوليده بخت نصره منسوب اولديغيچون بختى دينوردي‌مشدر
(حل ايله خاصه سى بجدى دوه ذكرنده (بدنه) فتحتيله بالاجماع حلال اولوب خاصه لرى
دخى يازلمش اولان ناقه وانكه دينور وبدنه ديندكى سمن وضخامت يعنى سمزلكى وايريلكى
مناسبتله در نووى قولنجه مطلقا بعيره يعنى اركك وديشى دوه يه دينوركه شافعيه نك مختارى دخى
بودر واهل لغت عندنده وعلى قول بعض اغوييين نزدنده بروجه محرر دوه و بقره دينوركه مختار
ائمهٔ حنفيه بودر (بذج) فتح با وسكون ذال ايله قيون قوزيلرندن درت آيلق ياورودركه بكجى
ياوروسنك درت آيلق اولوب عتوديدكلرينك منزله سنده دركه شاعر عربك * قد هلكت
جاراتنا من الهمج * وان تجع تأكل عتودا وبذج * بيتندن ظاهردر وجمع بذج بانك ضميله بذجان
كلور جوهرى همجدن شاعرك مرادى معاشده سوء تدبير در ديو معنى ويرمشدر (برغز) فتح
با وضم غين ايله ولد بقرهٔ وحشيه يعنى يابانى اينك ياوروسيدر (برغش) فتح با و غين ايله
سورى سنكدن بر نوعدر (برا) ضم با ايله بمنه تعالى سبندنه كله جك سمول دخى ديثيلان
قوشدر بالاده بكجن بوقيره دخى سموله ديرلر ديو محرر در (برقانه) ابن سيده قولنجه رنك امير
اولان چكركه در (برقس) سرجه قدر بر قوشدركه اهل حجاز اكا سرسور ديرلر (بركة) ضم
با وسكون را ايله صو قوشلرندن بياض رنكلو بر قوشدر جمعى ضم با وفتح را ايله برك در
واشبو برك مفردى اركك دوه ديمك اولان بارك جمعى دخى كلوركه بو باركك مؤنثى تا ايله باركه
دينور (وذكر اولنان بركه نك ابن سيده قولنجه جمع الجمعلرى (ابراك) و (بركان) در و على
قول بونلر دخى بركه جمعلريدر (ضفدعه دخى بركه ديرلر (بشر) دميرى بشر انسان ديمكدركه
واحد وجمعنه ومذكر ومؤنثنه اطلاق اولنور ديوب بعده حركه سنى كوسترميه رك * والجمع
بشر * ديمشدركه مطالعهٔ عاجزانه م اوزره الغاز قصد ايتمشدر والغاز مذكورى نقل ايده جكم
قول قاموس حل ايدركيدر يعنى قاموسده دميرينك والجمع بشر قولندن ماعدا اربنى يازدقدن
صكره على قول بشرتثنيه ودخى همزه نك فتحيله ابشار صيغه سيله جمعلنور ديوب بعده * وظاهر
جلد الانسان قيل وغيره جمع بشرة و ابشار جمع الجمع * يعنى ودخى بشر انسانك ظاهر بدننه
وعلى قول سائر شيلرك بشره سنه يعنى ظاهر يوزينه اطلاق اولنور و بشر بشرة لفظنك دخى
جمعى اولوب ابشار بروجه محرر جمع الجمعدر ديو حقا كه عبارهٔ مذكوره ايله هم حل تعقيد
دميرى ايتمش وهم بركوزل اغز كوستروب كتمشدر (بط) دميرى ديركه بط صو قوشلرندندر ولفظى
اسم جنس اولوب مذكر ومؤنث و جمعنه اطلاق اولنور ومفردى تا ايله بطة دركه بطة واحد
و بطة واحدة دينور وعربى محض دكلدر يعنى لغت قوم آخر اولوب بعده عربلر دخى معناى
موضوع لهنده استعمال ايتمشلردر وعند العرب بط كوچك اردينه واوز بيوكلرينه ديرلر ديمشدر انتهى
(قلت) واتقوليده بط قاز واوردك معناسنه ده كلور ديو يازار واشبو تعميه ودميرينك بيوكنه
اوز دينورديدكنه كوره قازه اوزديمك ياقشور خاصه وحكم بط اوزده كچمشدر (بطين) بالق
انواعندندر صاحب المعطار قولنجه مركب آسا بازى باز يلور مرارهسى واردركه باز يلوب قورودقده
يازو كوندز ضياسنده نه صورتده اوقنورسه كيجه قرانلغنده دخى اوقنور ايمش (بعصوصه) ابو عبيد
وجوهرى قوللرنجه بانك وصادك ضمه لرى وعينك سكونيله بردويبه دربركوچرك جانواردركه
بياض و براقدر (بعير) اكلى حلال اولان وخاصه سى يازيلان ابلك ارككنه وديشسنه
شامل ناسدن انسان ورجلدن جمل ومرئه دن ناقه وفتادن يعنى كنج يكيدن قعود وجاريه دن

یعنی كوچك دختردن قلوص منزله‌لرنده‌در وابله بعیراطلاق ذال معجمه ایله اجذع یعنی التبسنده
اولدیغی وقتده اولور و بعیرك فتح همزه وسكون با و كسر عین ایله ابعرة واصاغر وزننده اباعر وضم
با وسكون عین ایله بعران جمعلریدر (بعیع) اركك سمین كیكدر حلی وخاصه سی ظبی‌ده كچمشدر
(بكر) دونك فناسیدر ومؤنثنه بكره دیرلر جمعی بكار كلور فرخ ایله فراخ كبی وجمع قلتی همزه‌نك
فتحی و كافك ضمیله ابكردر دمیری دیركه (بلج) ضم با و فتح لام ایله ابن سیده قولنجه اغبر اللون
نسر دن بیوك وتویلری خاق محترق برقوشدر بر تویی دیكر قوش تویینك اوزرینه دوشدكده
یقار ایمش وعلی قول بلج غایت باشلو نسردر وجمعی بانك كسری ولامك سكونیله بلجاندر (بلشون)
سبقت ایدن مالك الحزینك نام دیكریدر (بلصوص) دمیری دیركه ضم با و تشدید لام ایله برقوشدر
جمعنده قیاسنه مخالف اوله‌رق فتح با و لام وسكون نون والف مقصوره ایله بلنصی دیرلر سیبویه قولنجه
جمع مذكورده اولان نون زائده‌در زیرا مفردی نونسزدر و بلصوص لسان عامه‌ده بولصیص
تعبیر بله طولاشور (بطلیوسی شرح مشهورنده اهل لغت اشبو بلصوص ایله بلنصی‌نك قنغیسی
جمع ومفردی قنغیسیدر تحقیقنده اختلاف ایتدیلر بعضیلری بو وجه محرر بلصوص مفرد و بلنصی
جمعدر دیوب بعضیلری عكس ایتدیلر وبعضیلری دخی بلصوص اوطیرك اركك و بلنصی دیشیسیدر
دیوب شاعر عربك شعری ایچنده بقرینه واقع اولان * والبلصوص یتبع البلنصی * كلامیله استشهاد
ایتدیلر واما قیاس اوزره بلصوصك جمعی بلاصیصدر (دمیری شافعی اشبو طائرك حل وحرمتنه
دائر حكم ومسئله‌سی یندوكی بیله مدم دیمشدر وكذلك صاحب التحفه بویله یازمشدر (بقر وحشی)
آدمیدن نفار اكلی حلال طاغ اوكوزی اوله جقدر قیافتده كچی‌یه شبیهدر و بو یبوزینك بقر
اهلی كبی ایچی بوش اولمیوب طواو و غایت قتیدر انكله كندوبی و یاورولرینی كاب صید وسباعدن
قورتلاجیدر حیوان مرقوم یازلرده صو بولورسه ایچر و بوله مزسه بطبعه روزكاری استنشاقله
قناعت وانكله قنار ایمش و بو خصوصنك صبری وروزكار ایله ریان اولمده قورد تلكو چقال
بیان اشكی كیك طوشان دوه شریكلر ایمش (و بقر وحشی‌نك شهوتی غالب وآشغی دائما طالب
اولوب حتی دیشیسی كبه قالدقدنصكره اركككنك حملی اوزره اشماسندن متأذی اولدیغنه بناء
اندن نفار كزر ایمش * و بو دركار اولان افراطله شهوت سببی * ارككی اركككنه راكب اولور
دیمشدر (بقرماء) كچدی (بهار) ضم با ایله دریا القلرندن بریاض بالقدر جوهری دیمشدر كه
ینه ضم با ایله بهار كندوسیله اشیا وزن اولنور شیدر یعنی اوچیوز رطله حاوی اولان ظرفدن عبارت
اوزاندر وقولیله لغاتده استشهاد اولنه جق بر ذات بر ذاتك تركه‌سی بیانده * ترك مائة بهار فی كل بهار
ثلاثة قناطیر ذهبا * دیمشدر وابو عبید بهار كلام عربده اوچیوز رطلدر ولفظ بهارك عربی اولمسی
عندمده متنون وقبطی لغتی اولمسی غالبدر دیمشدر (بهمة) دمیری دیركه فتح با وسكون ها ایله
بقر وغنم و بو مقوله اهلی و وحشی حیوانانك اركك ودیشی اولادینه یعنی یاورو وقوزیلرینه اطلاق
اولنور وجمعی بهم و بهام و بهامات كلور دیمشدر وترجمهٔ صحاح جوهرینك یعنی وانقولینك
بومحلنده بهمه قیون قوزیسی مذكره ومؤنثنه اطلاق اولنور وسخال كبی اوغلاغنه دیرلر وقان
قوزی ایله اوغلاق جمع اولسه مجموعنه بهام دیرلر و بهم دخی دیرلر وكاه اولور بهام اولاد بقره
دخی اطلاق اولنور تكیم بعض اشعارده واقع اولمشدر دیو محرردر فتأمل (بهم) فتح با وسكون ها
و بهام كسر با ایله‌در و بهامات بانك كسریله جمع الجمع اولدیغی قاموسده مسطور در ینه دمیری
ازهرینك شرح الفاظ مختصرندن نقلله غنم یاوروسی بعضا ضأن ایله معز ینلرنده تولداید ر اشته
اول قوزی‌یه كرك اركك اولسون وكرك دیشی سخله دیرلر وجمعی سخالدر لكن بهمه ایحق انك
دیشیسنه دیرلر وكچینك قوزیلری درت آیلق اولوب اناسندن آیرلدقلرنده انلره جفار دینور كه

مفردی جفردر واوتاقه باشلیوب قوتی كلدكده عریض وعتود دیرلر كه جمعلری عرضان وعتدان
كلور و بو نلرك بوحالنده تا بریاشنه باصنجیه دك اركككنه جدی ودیشیسنه عناق دیرلر كه جمعی
عنق در و بریلاق كچینك اركككنه تیس ودیشیسنه عنز دیرلر وایكی یاشنده اولان كچینك اركككنه
جذع ودیشیسنه تا ایله جذعة دیرلر دیوب و بوصورتده شراحدن بعض ذاتك بربوعده عناق
تعبیرنده خلل كوربنور دیو ایراد ایتمشدر ولغات مذكوره‌یی حاوی روایات دخی دیمشدر مراجعت
اولنه (وحكم بهمه باكلاده بعضا كچمش و بعضا كلمه‌جكدر كه جمله‌سی حله دائردر (بهرمان) ابن
سیده قولنجه عصفوردن برنوعدر (بهنه) ضم با ایله بقرهٔ وحشیه‌در وحكمها حل كام‌ر
(بهیمه) دواب بروبحردن هر بر ذات اربع یعنی چار پا ودرت ایاقلی حیوانه اطلاق اولنور (قلت)
قاموسده ذكر اولنان اطلاقدن باشقه هر بر تمیز ایتمیان حی یعنی هر بر تمیز اشیایه مقتدر اولمیان
ذی روحه دخی بهیمه دیرلر وجمعی بهایم یعنی علی كلا المعنیین جمعی قوائم زنه سنده بهایمدر
دیو محرردر (بعض محشی تفسیر بیضاوی تمیز ایده میین ذی روحه صبی دخی داخل اولوردیوب بعده
صبی‌یی ذكر اولنان ذی روح قابل تمیز اولمیان یعنی تمیز اشیاشاندن اولمیان حیوان غیر ناطق مراددر
دیو اخراج ایتمش وكشافده دخی بو كونه یازلمشدر (دمیری دیركه چار پایه بهیمه تسمیه‌سی نقصان
نطق وفهم وعدم تمیز وعقل جهتلرندن ابهامی یعنی مغلق اولدیغی ایچوندر ومغلق یعنی
كلیداووقپالوقپو یه باب مبهم وزیاده قرانلق سیم سیاه كیجه‌یه لیل بهیم دیدكلری معنای مذكوردن
مأخوذدر (وچار پانك مرعی یعنی اوتلق وچراكاهده كزوب یورو ایسانه فتحتیله نعم دیرلر كه
جمعی فتح همزه ایله انعامدر اشته بوتعریفده داخل اولیانلره بهیمه دینور وانعام ایله بهایمك فرقی
معنای مذكوردن ظاهردر (وابن عباس رضی الله تعالی عنهما ﴿ بهیمة الانعام ﴾ قول كریمنی ذبح
عندنده انالرنك بطنلرندن ظهور ایدن جنینلردر دیو تفسیر ایدوب وجنین مذكوری جنسز اكل اولنور
دیو دمیری تحریر ایتمشدر (دمیری مرحوم ﴿ واحلت لكم بهیمة الانعام ﴾ نص كریمنده بهیمه‌نك
انعامه اضافتی بیاننه دائر وینه قرآن عظیم الشانده اولان ثمانیهٔ ازواجه ولغت بهیمه‌یه مناسبت اولان
بعض روایاتنه متدائر اقوال نفیسه یازمشدر مطالعه اولنه (قلت) ذكر اولنان اضافت
تو ب خزكبی بیانیه‌در تقدیری (بهیمة من الانعام) اولوب وعلی قول اضافت مذكوره ملابسة
شبهیه یعنی اضافت بمعنی اللام اولدیغی بیضاوینك انوار التنزیلنده سورهٔ انعام تفسیرنده یازلمشدر
اورایه وحواشینه دخی باقیله * ما الانسان لولا اللسان الا صورة ممثلة او بهیمة مهملة * ضروب
امثالدندر كه تكلمده اولان قدرتی مدح وثناده ایراد اولنور هله شكل وانوابده كوزل ومحتشم نادان
كورلدكجه درج خاطره‌ده ابتدای تحرید ۰ فی الحال بولنور بر جوهرهٔ نفیسه ومذكرهٔ انیسه‌در
(بینیت) فیعیل وزننده بر سمك بحریدر (بیاح) جوهری قولنجه بانك كسری و یاء مخففه
وآخرنده حاء مهمله ایله برنوع بالقدر وعلی لغة یاسی مفتوحه و یاسی مشدده ده‌در (بنات الروم)
ابن ابی الاشعث قولنجه بحر رومده اولور لونلری اسمر ونسوانه شبیه و بكرز كاكلی وذی كس
بزرك وعه‌لی ومفهومی غیر معلوم كلامله تكلم ایدروكولر وقهقهه قیلر برنوع سمكدر
كاهیجه بعض كیجیلرك دستنه كیروب بعدالتصرف ینه بحره صالیویردكلری محكیدر بو جنس
حیواندن براركككی طوتیلوب بر آدمیه ایله جمع ایتدیرلدكده ایو ینك سوزلرینی اكلر یولداری
اولمش اولدیغی حكایه باكلاده انسان ماء ذكرنده كچمشدر العهدة علی الراوی (بنات وردان)
وحیوانه دائر كلام ان شاء الله آخر باب واوده كلور (ابو بریص) سام ابرص تسمیه اولنان
(وزغ) دركه بوكا متعلق كلام انشاءالله تعالی باب سین ایله باب دالده كلور (بوه) ضم با
و تشدید واو ایله ذكری كچن بومه بكزر واندن اصغر برطائردر ودیشیسنه بوهه دینور

وامرئ القیس ک * یاهند لا تنکحی بوهة * علیه عقیقته احسبا * بیتی ناطق اولدیغی اوزره احمق کیمسه بوهه‌یه تشبیه اولنور وعلی لغة روزکارک قالدیروب اوجوردیغی نسنه‌لره بوهه دینور وعلی قول بوه بومک باشلوسیدر بو بوهک خاصه‌سی وحکمی تقدم ایدن بومه‌ده مذکوردر ﴿باب التاء﴾ (تالب) وعل درکه یاقداره سبحانه باب واوده بیان اولنور ووعلک انثاسنه تا ایله تالبة دیرلر (تبیع) بقره یاوروسنه ابتدای سنه‌سنده اطلاق اولنور ولفظ بقره‌یه مضاف اوله‌رق (بقرة تبیع) دیمک یاوروسی یاننده اولان بقره دیمکدر یاورو دیشی اولورسه تا ایله تبیعة دیرلر (دمیری والجمع تباع مثل افیل وافایل وقد تقدم فی باب الهمزة (یعنی مؤنثنه تبیعه دیرلر دیدکدنصکره جمعی باب همزه‌ده کچن افیل وافایل کبی تبایع کلور دیمشدر (اما وانقولیده تبیعه‌نک جمعی تبایع وتبیعک جمعی کسر تا ایله تباع وتباعک جمعیده فتح تا وکسر یا ایله تبایع کلور افیل ایله امائل وافائل کبی که افیل کوچرک دوه در دیمش وتبایع جمع الجمع اولدیغی ایماء قیلنمشدر نسخ حیاة الحیوانه باقیلوب تأمل اولنه (دمیری دیرکه اناسنه تابع یعنی معیننده • کزن بوزاغویه تبیع باشی برسنه دن دون اولورسه اطلاق اولنور واوجنجی سنه‌یه باصدقده مسنه دیرلر (بعضیلری التی آیلق بوزاغویه تبیع و بر یاشنده اولنه مسنه دیدیلرایسه ده غلط در دیمشدر (تبشر) دمیری دیرکه تا وفتح باء موحده وتشدید شین ایله صفاریه دیدکلری قوشدر وتاء مذکوره زائده در (قلت) یعنی اصلی (ب ش ر) ماده‌سندندر وقاموسده دخی ب ش ر ماده‌سنده کتوره‌کله تاء زائده اولدیغنه اشارت ایتمش وحرکاتنی دخی بانک ضمی وشینک تشدیدیله دیو بعد البیان جوهری باء مفتوحه ایله یازدی دیمشدر ومحیطده دخی فتح با ایله اعراب اولنمشدر (دمیری اشبو طیره دائر بعض کلام باب صادده کلور دیو بوراده شبکه بندا خطار اولنمشدر (تتفل) قنفذ وزننده یعنی ضم تا وسکون ثا ایله تلکو یاوروسیدر * و بونک تاسی دخی زائده در * بنه صادایچره کلور اوصاقی (تدرج) حبرج زنه‌سنده یعنی حانک ضمی وسکون با وضم را ایله دراج کبی باغ و بوستانده اصوات طیبه ایله دمساز اولوب وصفوت هوا وهبوب بادشمالده سمن بولور وضدلرنده ضد سمنله متصف اولور و یوه‌سنی یومشاق طپراقده • بیار ومعروض آفات حیوانات اولمسون غرض طبیعیسیله کیجه وقتی وضع ایدر ایمش ابن زهیر طیر ملیح مرقوم ارض خراسان و بلاد فارسده اولور دیمشدر (خواص) لحمی اطیب لحوم طیر اولمغله اللهم ند ولانتقال فهم و باهی زیاده ایدر ومراره‌سی اللهم احفظنا دماغنده اختلال بولنانلرک ووسواس ایله مبتلا اولانلرک بورنه چکلسه دخی نفعی کور بلور وکباب لحمی دخی اوج کون صچاق صچاق ییلورایسه باذنه سبحانه تعالی علت مذکوره دن بری ایدر (حکم) اکرد راجدن برنوع ایسه باینده یازیله جغی اوزره عدم استخباثنه بناء حلالدر (تفلق) زبرج وزننده عباده یازلدیغی وجهله صو قوشلرندندر (تفه) شکل فهدده وکوچک کوپک جرمنده سباعدن عناق الارض دیدکلری جانوردر اشبو مفترسک حیوانی صیدی غایت جودت وملاحتده در یعنی حیل وصنعت ایله اولور ایمش دمیری بو مطلبده تفه لفظنک وبالمناسبه نقل ایلدیکی رفه‌نک اشتقاق واصلی خصوصلرنده بعض فوائد لغت یازمشدر کوریلوب حفظ اولنه (حکم) ذی ناب اولان سباع منهی الاکله داخل اولمغله حرامدر علماء شافعیه دن بعضیلری تفه اوکدیسی شکلنده وتلکویه قریب طاغ کدیسیدر وحلنده ایکی وجه اولوب وجهک بری فاره اکل ایتدیکیچون اصح اوله‌رق حرام اولمسیدر دیدی (تم) اوز قدر منقاری دراز و بوغازی اوزعنقدن اطول طیاتدن برقوشدر (تملیه) ابن سیده قولنجه حجازده اولور هره قدر بردویبه اولوب جمعی تملات کلور (تنوط) وانقولیده فتح تا ونون وضم وتشدید واو ایله وعلی لغة ضم تا ونون وکسر وتشدید واو ایله برقوشک اسمیدر اغاجده ایپلر آصوب اول ایپلر اوزره یووه بیار

ومفردی فتح تا ونون وضم وتشدید واو ایله تنوطه‌در دیو مضبوطدر اصمعی یووه‌سنی اغاجدن اشاغی صالیویردیکی خیطه باپدیغیچون طیر مرقومه تنوط تسمیه اولندی دیمشدر زیرا مشتق منهی اولان نوط آصمق و برنسنه‌دن اصیلان شیء معناسنه‌در واشبو طیر کیجه کلدکده نفسی اوزره اولان خوف طبیعیسنه مبنی یووه‌سندن چیقوب تا صبح بلاقرار اطرافنده دوار اولور ایمش قزوینینک عجایب المخلوقاتنده یازدیغی اوزره تنوط سکین ایله بوغازلنوب سکرنده عربده ایدن مسته ایچرلسه ابدا وحالت عربده‌یه عودت ایتمز ایمش واودی شکر ایله قیناتیلوب صبی‌یه ایچرلسه خلقی حسن اولور ایمش وکیکی قرک نوری تمام اولدیغی هنکامده تعلیق اولنسه هرچند کریه اللقا ایسه ده ناسه محبوب اولور (قلت) یعنی خلق سورلر وبعبارة اخری اوزشت صورت چوجوغه عالم باباسی کوزیله باقررلر دیمکدر و بمنه تعالی باب صادده باینده یازیله جق صفار دره صافیردن برنوع اولمغله اکلی حلالدر (تواب) بحش که اشک صپه‌سی اوله جقدر سیبویه سوزنجه فوعل وزننده اولمغله منصرفدر و بونک دیشیسنه ام تواب دیرلر وحکمی ان شاء المولی حاء حطی ده کلور (تیس) معزدن وولک ارککیدر وجمعی تا و یانک ضمه زیله تیوس وفتح همزه وسکون یا ایله اتیاس کلوب فتح وتشدید یا ایله ارکک کچی صاقلینه و بسلینه تیاس دیرلر (کچی صقالنی حمای ربعی و باشی آغریسانی اوزرینه باغلسه باذنه تعالی ازاله ایدر وطلاق علتنه مبتلا اولان کچی طلاغنی الیله برندن قطع ایدوب یاتدیغی اوطه ومحله تعلیق ایلسه قورودقجه المطحالی کیدر ورطوبت کیدی اغزیسان قولاغه طاملدلسه وجعی زائل اولور وطوغنک سفوفی صو ایله ایچلسه باهی آرتر و بولی قاتلشنجه دک قایناتیلوب ومثلی قدر شکره قارشدیریلوب حمامده او یوزه سورولسه کیده رر و بهره‌سی کیجه او یقوده بکا ایدن چوجوغک باشی آلتنه قونسه اندن بکا زائل اولور ولحمی بالاجماع حلالدر (دمیری مرحوم اشبو تیس مطلبنده فنون منقوله ومعقوله‌دن مناسبت آلدیره‌رق وافر لآلی اقوال یازمشدر که باقوب درج حافظه‌یه درج ایده‌جک نفایسدر ﴿حرف ثاء﴾ (ثاغیه) ذکری بفیضه سبحانه کله‌جک نعجه‌در (ثرمله) ضم ثا ومیم ایله باکلاده مذکور ثعلبک یعنی دالکونک دیشیسنه دیرلر (ثعاله) زباله وزننده یعنی ضم ثا وفتح وتخفیف عین ایله دالکودر علم جنس اولمغله معرفه غیر منصرفدر (ثعبه) وزغدن برنوعدر (ثلج) ابن سیده قولنجه عقاب یاوروسیدر (ثغا) فا والف ایله دلکویه قریب واول کدیسی شکلنده قیرکدیسیدر (ثقلان) شویله جه تثنیه بناسیله ذکر اولندقده انس ایله جن مراددر (ثنی) فتح ثا وتشدید یا ایله اوک دیشلرینی براغن طواردر واشبو القاسن چتال طرناقلو ایله بتون طرناقلوده او ج یاشنده وذی خفده یعنی دوه ده التنجی ییلده اولور (ثور) فتح ثا وسکون واو ایله بهرک یعنی صغرک ارککیدر ودیشیسنه تا ایله ثوره دینور جمعی کسر ثا وفتح واو ایله (ثوره) وکسر ثا ومد ایله (ثیره) کلور وثانک کسریله ثیران دخی کلور حیاة الحیوانده بوماده ده دخی بعض فوائد خصوصا ثیره‌نک اصلی ثوره اولدیغنه واعلالنه دائر کلام اولوب وانقولیده • دخی ماده اشتقاقی ایو یازلمشدر نظر اولنه (ثول) دمیری فتح ثا وسکون واو ایله بال آریسنک ارککیدر وعلی قول برفرقه‌سیدر جماعت نحل معناسنه واصمعیدن روایة بونک لفظندن مفردی یوقدر دیمشدر لکن جوهری یالکز جماعت نحلدر دیوب اصمعینک روایتنی دخی ذکر ایتمشدر (ثیتل) اعوالک یاشلو اولان ارککیدر ﴿حرف جیم﴾ (جاب) اسد وغلیظ اولان حمار وحشیدر وجمعی جوبدر (جارب) ییلان یاوروسی (جارحه) تعلم صید شاندن اولان جانورلر ایله طیوره دینور وجمعی جوارح کلور (جاموس) حیوان حلال معلومدر که صو صغری ومانده دیوز بازدیمزدر دمیری معربدر وجمعنده جوامیس دیمشدر دیمشدرکه فارسیسی کاومیش اولدیغی معربانده محرردر (جان) فتح جیم وتشدید نون ایله بیاض ییلان یاخود مار صغیردر (قلت) مصاحده

(واحد من الجن) دخی دینمشدر (جبهه) خبله یعنی آنه دخی دیرلر (جمله) قره قارنجه در (جحل)
جیم بعده حا ایله ذکر اولنه جق حباری در (جحمرش) مرضع یعنی امزکلی خاتون وعجوزه وزن کرانجان
وثقیله یه دینور جمع اغوبسی جحامر وتصغیری جحیمرشدر (جحش) حمار وحشی و حمار اهلی
یاورولرینه و بیومزدن اول طوشانه دینور جحاش وجحشان جمعلریدر وعلی لغة مهر دیدکلری
دوه یاوروسنده دینور وهذیل قبیله سی کیك یاوروسنه دخی دیرلر (جخدب) دمیری ضم جیم
وخا فتحه و دال ایجد ایله یشل رنکلو اباقلری اوزون جمعی جخادب اولان جندبلردن یعنی چکرکه لردن
برنوعدر وجمعی جخادبدر (وعظاة نوعندن یعنی کرتن کله جنسندن بردوبه یه دخی دیرلر که اکا
ابو جخادب دخی دینور دیمشدر (قلت) لکن وانقولیده جخدب جعفر وزننده در وضم جیمله
جخادب دخی دینور وابو جخادب ذکر اولنان چکرکه نك اسمیدر معرفه در نته کیم ارسلان ایچون
ابو الحارث دیرلر وفرموده دوه یه دخی جخبلرك ضمیله جخدب وجخادب دیرلر جمعی فتح جیمله جخادب
کلور دیو یازر وآنفا مذکور عضاة ویازباده سیله عظایه دخی وانقولیده فتح عینله وزغه دیدکلری
کرتن کله دن بیوجك برجنسیدر که اسم جنسنه فتح عین والف ممدوده ایله عظاء دینور مأنده
مشروحدر (جدجد) جیملرك ضمی واولکی دالك سکونی ایله چکرکه یه بکزر کیجه اوتن ذکری آتی
صرار اللیل دینیلان سیاه قورد جغزدر وجمعی ینه ضم جیمین ایله جداجددر (میدانی امثالندن
خنافسدن برنوعدر که ابتداء اخشامدن وقت یامه دك صحرالرده صوت ایدر وبری آرهسه کورنمز
وبولنمز برحیواندر ولهذا ٭ اکن من جد جد ٭ مثلی ارانوب بری بولنمیان وایزینی آشکار ایتمین
کیمسه حقنده ایراد اولنور دیمشدر (جدایه) کسر وفتح جیم جائز اوله رق التی آیلق اولمش
مطلقا یعنی ارکك ودیشی کیك یاوروسنه دینلور بعضیلری ارککنه تخصیص ایتدیلر وانقولیده
اصمعی دیشیسنه دینور دیدیکن یازوب التی آیلق قیدینی یازما مشدر (جدی) کچی یاوروسیدر
اوچه قدر جمعی فتح همزه وسکون جیم وکسری دال ایله اجدی وجمع کثرتی کسر جیم
ومد الف ایله جداءدر (اوچه قدر قیدی اولمیوب مطلقا جمع قلتی اجدادر دیو یازلمشدر وجدی
ارکك کچی یاوروسی یعنی برغاله نر دیو تخصیص ایتمشدر فتأمل (لحم جدی حرارت ورطوبت
یوننده خروفدن آزدر وهضم جهتندن معزدن یعنی قوزیلقدن چقمش کچیدن اسرعدن
وجدیلرك اجودی واعلاسی قزل رنکلوسیله ازرق درکه لحمی چابك منهضم اولور لکن قوانجه
مضر در وبال طاری او مضرتی دفع ایدر هله جیدة الغذا در وارکك ودیشی جدینك یاغلوسی
کچ وکوج هضم اولمغله طبا مکروهدر وبالجمله کچی انی چبانی وقبارجغی اولانلره نافعدر وقبض
وقتی اکلی رد یدر اما صیفده جیددر وبهار وکوزمو سملری متوسطدر ودمیری اشبو معز وجدی یه
دائر بعض کلام خروفده کلور دیمشدر (اجدل) شدت خصومت معناسنه فتحیتله اولان
جدل اسمندن مأخوذ در صفت ایکن صقره یعنی طوغانه اسم غالب اولمشدر انجم برنده انجمی
دبندیکی کبی اجدل برنده اجدلی دخی دیرلر (جذع) فتح جیم وذال فتحه ایله قیون وکچی وصغر
ودوه دن اولان علی اختلاف الاقوال لغات وسیما لغات فقهیه وحیاة الحیوانده وکتاب الاضحیه
مذاهب اربعه متون وشروحنده یازیلان معلوم سنلرده وکیفیتده بولنان یاورولرینه اطلاق اولنور
وجذعك جمعی ضم جیم وسکون ذال ایله جذعان وکسر جیم ایله جذاعدر ودیشیسنه جذعه
دینور وضأنك یاوروسنه ایکی یاشنده اولدقده شاة دینور وطرناقلی حیوانك اوچنده کنه ودوه نك
بشنده کیلو جذع دینور واشبو جذع مدت سن مذکوره دن ناشی اطلاق اولنمشدر یوخسه ثنی دن
اولدیغی کبی دیشك نبت وسقوطی حالی ایله اطلاق دکلدر (جرذ) ضم جیم وفتح را وذال نقطه ایله
ارکك صحاندر جمعی جرذان در صرد ایله صردان کبی ابن سیده بیانجه جرذ بر نوعدن بیوك برنوع

موشدر (جاحظ جرذ ایله فاره نك فرقی جوامیس ایله بقرك فرقی کبیدر وانطاکیه جرذانه
کبرندن ناشی بهره مقابل اوله مزایمش وبلاد خراسانده کیلار جدا قوی اولوب حتی ناتمك قولاغنی
قوپاردیغی ایشید لمشدر دیوب ون کوزمله برجرذ کوردم هره ایله مقاتله وکدینك کوزینی کور
ایدوب قاچدی دیو یازمشدر (زمخشرینك ربیع الابرارنده یازدیغنجه هر حیوان خصی
قیلنسه یعنی حیادن وارسته ایدلسه اوتکی قوتی قالماز لکن جرذان بونك عکسنه اولوب خصی
قیلندقده قوتی آرتوب انواع فاره یی اکل ایدردیمشدر وبو جرذه متعلق بعض کلام فاره ده سبقت ایتمشدر
(جرجس) بعوضه قافده کله جك خرده سوری سنك اولان قرقس ده برلغتدر (جزور)
فتح جیم وضم زای ایله بوغازلق ایچون اولان مذکر ومؤنث دوه یه اطلاق اولنور ولفظی مؤنث
سماعیدر وضمتینله جمعی جزر کلور کما قاله الجوهری (ابن سیده جزور جزر اولنور ناقه اولوب جمعی
جزائر وطرق وطرقات کبی جزر وجزرات کلور (وعلی قول ذبح اولنان موضعك نامی اولان
جزره ذکر اولنان جزوره لغة اطلاق اولنور دیمشدر (کتاب العین ده جزوری فتح جیم
وسکون زای ایله قطع معناسنه اولان جزردن مأخوذ قیون وکچی یه تخصیص اولنمشدر (وحل
جزورمستغن عن البیاندر (جساسه) فتح جیم و تشدید سین اولی ایله ابن سیده قولنجه
خروج دجالده اخبار تجسس ایدوب دجاله اخبار ایدن جزائر بحرده اولور دابه در (وابو داود
سجستانی روایتنجه قرآن کریمده اولان دابة الارض اشبو جساسه در وارض مذکوره دخی بحر قلزمده
برجزیره در دمیری حیاة الحیوانده بو مطلبده براز روایات دخی یازمشدر (جریث) کسر جیم
وراء مشدده مکسوره وثاء مثلثه ایله در جوهری قولنجه بر نوع بالقدر وقاموسده سکیت وزننده
حیانه شبیه برکونه ماهیدر که فارسیده مار ماهی دیرز دیو محرر در ودمیری دخی اشبو سمك
ثعبانه بکزر وجمعی جراری کلور انجق صوده یاشر وکسر جیم وراء مشدده مکسوره واخری
یا ایله ذکری آتی جری دخی دینیلور ومار ماهی انکلیس ذکرند هکدی دیمشدر (و وانقولیده
برنوع بالقدر ومهذبده مار ماهیدر دیو یازلمشدر وترجمه مختارده قالقان بالغیدر دینمشدر دیو مسطوردر
(اما حکمی دمیری تفصیلنجه ثعبانه یعنی یلانه بکزه ین سمك مذکور انجق دریاده یشایوب
قره یه چقدقده هلاك اولان بالقدر بالاتفاق حلالدر لکن هم بره وهم بحرده تعیش ایدن حیه لر سموم
صاحبی اولان حیات اولمغله حرامدر (قلت) مشاهده اولندیغی اوزره ماره اضافتله یلان بالغی
دیدیکمز سائر بالق کبی پوللو وقنادلو یلان کبی اوزنجه بر بالقدر لکن دریا ماری یناغیجه قره
یلانی کبیدر و قره ده نه شکلده حرکت وسیر ایدر ایسه دریاده ده اویلجه یوزر یعنی مار ماهی ایله
مار ماهینك فرقی آشکاردر (صاحب التحفه درر وغرر وحاشیه سی اولان وانی اثرندن بعض
بحث وقول نقلندنصکره کتب حنفیه نك فتاوی وشروح ومتوندن جریث مار ماهی نك غیری
اولدیغی ظاهر در تأمل اولنه دیمشدر (جریث اودی فرس مجنونك بورنه تقطیر اولنسه جنونی
کیدرر ولحمی صوته جیادت ویرر (جوارس) فتح جیمله بال آریسیدر وفتح جیم وسکون را
ایله جرس صوت خفیفدر (جعده) دمیری شاة در دیمشدر که ابو جعده ذئبك کنیه لرندن اولمغله
ذئبك ذکرنده کچمشدر (قلت) لکن قاموسده فتح جیم ایله وسکون عین ایله جعده
کنف وزننده یعنی فتح را وکسر خاء معجمه ایله قیون قوزیسی معناسنه اولان وحل در دیو یازلمشدر
(جعد) ابن سیده قولنجه نعامه یاوروسیدر (جفره) فتح جیم ایله درت آیلق اولوب اناسندن
آیریلان کچی اوغلاغیدر ارککنه جفر دیرلر جمعی اجفار وجفار کلور (جعار) ضبع در (جلکا)
دمیری دیر که مرطی وجمری وزنلرنده حیدا ایله سمك بیلنرنده متولد برنوع حیواندر که بوغازلندقده
قانی چیقمز وککی بومشاقدر اکر ککی ایله بینسه وجودی سمر در فتأمل (جلاله) فتح جیم

وتشديد لام مفتوحه ايله جله يعنى دوه وسائر حيوا ن فشقيلرينى ونجسى دوشيروب و بطنـه
طولدبرن هر برجواندركه ائمه ييتلرندن اولان حكمى دجاجده ونحله ده بعضا تجدى (قلت)
صاحب التحفه بوراده دخى كتب معتبرهٔ حنفيه دن اولان فتاواى هنديه وولوالجيه دن مسائل
نقل ايتكله مراجعت اولنه والحاصل دوه وقيون وصغر وطاوق وسائرلحمى حلال حيوانك جلاله سى
كتب شرعيهٔ فقهيه ده باقيلوب ودانالردن صوريلوب كيفيتى اوكرنلمدكجه بردن بره مردارقوقو
كسب ايتمش اومقوله حيوان اكلى امر مكروهنه جسارت اولنمامق كركدر (جلم) صغرلردن بو بو
ديدكلرى نوعدر كه بابنده ياده كلەرك بالمن الابدى بيان اولنور (جمل) معلوم اولان اركك دوه در
فرا ديمشدر كه ابن مسعود رضى الله تعالى عنهـدن جمل ندر ديو سؤال اولندقده جميع ناسك
بيلديكى شى صورلدقده سائلك بووجهله اولان جهلنه تعريضا *هو زوج الناقة* يعنى جمل
ديشى دوه نك زوجى يعنى قوجه سيدر ديو جواب ظرافت نصاب ويرمشدر *جمل جمعى جمائل
هم جمالات وجمال واجمال* على قول جمالاته جمالك جمعى ديمشدر* واشبو رجال وزننده جمال كه
جملك جمعيد ر رجالات ده اولديغى كبى جمع الجمع اوله رق جمالات ايله جمعلنمسى تصحيح بناء
كلهء ايچوندر فتأمل (قاموسده ميمك سكونيله جمل شاذ اوله رق ديشى دوه يه دينوب وميمك فتحه سيله
جمل خرمايه دخى نام اولديغى (وجامل وضم جيم وسكون ميم ايله جمل و مقالة وزننجه جمالة
و اجامل دخى جمعى ايد وكى (وصحاحده جمالة ايچلرنده ديشى بولنميا ن د و ه قطعا رينه
دينلديكى (و نهايه ده جمائل جمل مفردينك جمعى و بر قولده كذلك رساله ايله رسائل
آسا جمل جمعى اولان جماله نك جمعى اولوب وبويله اولمسى اشبه بولنديغى مذكور در
(جمل البحر) دميرى وصاحب التحفه اوتوز ذراع بوينده بر بالق ايمش (جاحظ بيان وتبيان
نام كتابنده ابوعبيده دن رضى الله تعالى عنه مروى اوله رق قره دوه سنه بكزه ين دريا دوه سنك
اكلى مأذون اولديغى مسطور در (جمل اليهود) حربا دركه كچمشدر (جعليل) دميرى
فتح جيم وميم ايله ضبعدر ديو ضبط وتفسير ايتمشدر (لكن قاموسده خزعبيل زنه سنده يعنى ضم
خا وفتح زاى وسكون عين وكسر ومد باايله هرشيدن جمع ايدن يعنى الوب طوپليان كيمسه يه دينور
ولامدنصكره ها ايله جعليله ضبعه وقوجه مش ياخود شديدهٔ محكمه اولان و ياخود ارقلغندن
بره ياپشوب يورومكه درمانى اولميه رق بالضروره صاليويريلان ديشى دوه يه ديرلر ديو يازلمشدر
(جميل) اسم تصغير صيغه سنده اوله رق برقوشك اسيدر جمعى جملان كلور كعيب ايله كعبان كبى
وسيبويه قولنجه بلبلدر (جندب) دميرى دالك فتحى وضمى وكسرى لغات اوله رق برنوع چكركه در
و جمعى جنادبدر وسيبويه نونى زائده دردمشدر (لكن صحاحده جيملر ينك ضملرى ودالك كسرى ايله
اولان ايكى لغتى يازوب دالك كسرى لغتنى اهمال ايتمشدر (اما قاموسده درهم وزننده جندب دخى
لغتدر ديوب اوچه ابلاغله مجرد معلوم اولان چكركه در ديوب نوعندن اولديغى قيدينى كتورمامشدر
(جاحظ اشبو چكركه پك صحاقده يرى قازوب ايچنه كوميلور وكاهيجه شدت حرده ده اوچار
ديمشدر (جندع) ابن سيده قولنجه قنفذ وزننده ايكى طويل بو ينوزلرى اولان جندب اسوددر
وزياده برك وقتى اولمغله يينه مز (ابو حنيفه رضى الله تعالى عنه جندب صغيردر ديمشدر (قاموسده
جندعه قنفذه زنه سنده مطر قطره سندن صو اوزره پيدا اولان نفاخه دركه حباب وقبارجق
ديديكمز در وجمعى جنادعدر وجنادع بر بوعلرك يووه سنده اولان جنادبه دخى دينور ديو مقيددر
(جنبر) ابن سيده قولنجه سنور وزننده ذكرى كله جك حبارى ياوروسيدر (لكن صاحب القاموس
جنبر مقعد وزننده قالن وقيصه جلدر ديوب بعده فرخ الحبارى دخى جنبر در وسمسار وزننده جنبار
وجيم ونونك كسرى وحرف بانك تشديديله جنبار دخى ديرلر ديمش وحرف بايرنده تخذ ناسى ايله

جعفر وقنفذ وزنلرنده (جنثر) دخى قالن وسمز جمله دينوب جمعى جناثر كلور ديو تحرير قلنمشدر
(جن) انسك خلافى اولوب كتب متكلمين وحكما ولاسيما ابن سينا تأليفاتنده اشكال مختلفه ايله
تشكله واعمال شاقه يه قادر عقول وافهام صاحبى اجسام هوائيه در ديو تعريف اولنمشدر واشبو
مطلبك بحثا تفصيلى بر كتابلق كلامله اربابنك افاده ايده جكى شيدر و بوعاجز بى وقوف اعلام
علوم شرعيه وعقليه نك انده اولان مباحثاتنى بعض اوراقده حسب الطاقه بلاترتيب وتهذيب
حاطب ليل كونه ضبط وقيد ايدوب تبييضى نيتنده يم بارى تعالى سايهٔ آسايش وايهٔ ظلبناهده الك
وسائر مسوداتك قرطاس سفيده كشيده اولمسن ميسر ايده آمين (خلاصه سى جن قومنك
وجودين كتب منزله واخبار انبيا عليهم الصلاة والسلام ناطق وانبياى عظام عليهم الصلاة
والسلامى مصدق جمهور ارباب ملل ايله قدماء فلاسفه دن جمع عظيم دخى وجودينى معترف
اولديلر لكن اكثر فلاسفه خارجده وجودينى منكر اولوب اجسام عاقلهٔ خفيه در ديديلر وخارجده
وجودينى معترف اولانلر اجسام واجسامده حال اولميوب بلكه بانفسها قائمه جواهر در ديديلر
وسلبده واجب الوجوده مشارك كورنملرى ماهيتده ذات واجب الوجوده مساوات اقتضا ايتمز ووقوع
رؤيت انبيا عليهم السلام معجزه در ديديلر ايمدى بركيمسه كه عجايب مقدورات ومصنوعات حق عز
وتبارك اولان ارضين وسماوات ومابينلرنده اولان حدسز وحسابسز غرايب كائنات عرفاننى احاطه
وتفكر ايده ذات جنك خلقى محال اولمديغى وانى خلقدن قدرت ازليه قاصره و بى مجال دكل ايديكنى
اقرار ايدروجنى برانمق ايله قواعد عقليه دن برقاعده باطله اولميوب بلكه شمول قدرت الهيه يه دلالت
ايدر مخلوق اولديغى و وجودجنى انكار اصول دينيه دن بولنماديغى دخى اقرار ايدوب و وجود
جنى استبعاد ايتميوب راه تأويله صاپمه دن ظاهر ادلهٔ سمعيه نك مقتضاسيله عمل ايدر وغايه
مافى الباب وجودين اعترافده براز اشخاصك بيتمز ده موجود اولدقلرى حالده كورنملرى
شق كلوركور ينور بوشق ايسه يعنى كورنملرى جنك وجودينى منع ايدر دليل دكلدر اكر منع ايدر دليل
اوليدى جوهر وجسم وعرض اولميوب وبونلرك احوالندن از هر جهت منزه اولان صانع عالم عز
شانه ايله ملائكه وحفظه كاتبين كرامك دخى وجودلرى ممتنع اولمسى لازم كلوردى پس برنسنه نك كه
خطاشائبه دن اولان حسك نتيجه سى بولنان وهمده مسلم اولمامسى ايله ثبوتى عند العقل دليل ايله تحقق
ايلدكده اول نسنه نك محال اولمسى موجب دكلدر ووهم عندنده محال كورينان شبهه بر شوشى
معقول دكلدر ديه ميوب بلكه موهوم دكلدر ديرز بركيمسه كه برشيئك وجودى دليلى عندنده
عقلا ثابت اوله اول شبهه هرنه قدر وهم قبول ايتمزسه ده اتباعا للدليل اقرار لازم وهر كيم بوراده
وهمه اويارسه ضرر ايلر لكن وهم عقله مسلطدر اكا عقلك غلبه سى توقيفه موقوفدر
كورلمزميكه شكل اول ادل منقطيدن مرتب اولودن قورقولمز زيرا اولو جماددر وهر برشيكه
جماد اوله قورقولمز اولودن دخى قورقولمز حكمنى انتاج ايدن قياسى عقل عندنده مسلم ومجزوم
ومحقق ايكن وهم اولودن قورقولمز نتيجه سنده طيانوب عقله قارشو قور يعنى قورقولور دير
وقورقار جار وصو ايله طولو بللور بركاسه ايچره مثلا زيتون دانه سى قونسه حاسهٔ باصره واسطه سيله
اول دانه يى واهمه بيوكدر ديو حكم ايدر حالبوكه عند العقل بنه دانه هرچند صو ايچره بيوك
كوربنورسه ده مقدار اول معلومنده اولديغى جزم ايدر اشته وهمك حالى بونلردن قياس اولنه
(اشبو جن مطلبنده دميرى مرحوم وافرفرائد فوائد ومسائل واحكام باهرة العوائد نظم سلك
سطر حياة الحيوانى قلمشدر وكليات جامعى ابو البقاء الكفوى مرحوم دخى (ج ن ن) ماده سنده
جنه متعلق خيلى اقوال اجمال ايتمشدر مطالعه اولنه (جنان البيوت) كسر جيم وفتح نون ايله
كوچك و ياخود اينجه و بياض حيه ديمك اولان مار اليانجانك جمعيدر (جند بادستر) ذكرى

آنی قندزك خایه‌سیدر (جنین) دمیری *هومایؤخذ فی بطن البهیمة بعد ذبحها* یعنی بهیمه بوغازلندقده بطننذن چیقان شیدر یعنی طوغو رمزدن اول بهیمه شکمنده اولان یاوروسیدر دیو تعریف ایتمشدرکه اهل لغت بیانجه تعریف دمیری اصطلاح فقهاء کرامی اشراب دیمك اولور (ومصباح فیومیده وقاموسده بروارد که مادام اناسنك قارننده اوله اکا جنین دیرلر وجمعی فتح همزه وکسر جیم ونون مشدده ایله اجنة دردلیل ایله ادله کبی وفتح همزه وسکون جیم وتفکیك نون ایله اجنن کلور وهر مستور اولان شیئه دخی جنین دیرلر دیو مفسردر (امام اعظم وزفر وحسن بن زیاد عندلرنده اناسی ذبح اولندقده نصکره میت اوله رق یعنی ذی روح بولنمیه رق اخذ اولنان جنینك اکلی * اشعر اولا* یعنی تو یلنمش اولسون یاخود اولماسون حرامدر واما ائمهٔ ثلثه واوزاعی وثوری واسحق عندلرنده حلالدر وامامین یعنی ابو یوسف ومحمد* ثم خلقه* یعنی خلقتی بطن مادرده بوحده تمام اولمش اوله رق بولنان جنینك اکلی حلالدر واکر خلقتی هنوز تمام اولمامش ایسه جائز دکلدر دیدیلر (ائمه حضرتلرینك ادله‌لری ملتقی وشرحلریله نقایه شرحی علی القاری‌دن نقلا تحفه‌ده مرقومدر (جهبر) جعفر وزننده آیی‌نك دیشیسنه دیرلر طوغوره جغی هنگامده آسمانده بنات نعش صغرایه استقبال ایدرده سهولتله طوغورر ایمش و یاوروسی قطعهٔ لحم اوله رق طوغر دنیایه کلدکدنصکره اعضاسی اوقات معلومهٔ متعاقبه ده تدریجله تبین وتکون ایدر ایمش وقطعهٔ لحم اولدیغی اوانده قارنجه هجومندن خوفله بر یردن بر یره نقل ایتکده اولور ایمش وکاهیجه یاور یلرین اونود ب ضبع یاوروز بنی امزرر ایمش ولهذا عرب* احمق من جهبر *دیو حمقی حبل مثله بند ایتمشلردر حکمی دیده مسبوقدر (قلت) اودبهٔ حامل بنات نعشه استقبالدن ایسه دب اصغر یاخود اکبره دونسه دخی جزالتلو دوشرلکن بوتناسب باشی ضرب مثل مذکوره باغلو حیوان بی فکر یادینه کلمیه جکی اظهردر (لطیفه خاطر کذار اولدی تکثیر سواد قبیلندن اولمغله عفو رجا اولنور (جواد) فتح جیم وواو مفتوحهٔ مخففه ایله جیادت وسرعت سیری اولان فرسدر آته وقسراغه دخی اطلاق اولنور جریده جود ایتدیکیچون تسمیه اولنمشدر جمعی ضم وحرف علتدن اولان واوك سکونی ایله جود در قزال ایله قزل کبی وثیاب وزننده (جیاد) دخی کلور ودخی بوجمع اولان جود جومردلك یعنی سخاوت معناسنه در (جراف) ضم جیم وراء مفتوحهٔ مخففه ایله سمکك جبوندن اولمیان برنوعیدرکه مالك بن دینار حضرتلرینك دنیاشو اکل وشرب وسائرنعمه لرندن عبارتدر تلخ وشیرین هرنه ایسه فانی اولور آخرت مصلحتنه باقه‌لی معناسی بیانده* اکلت رغیفا ورأس جرافة فعلی الدنیا العفاء* کلامندن بالغك ایوسندن اولمادیغی مستباندر عفا اندراس ومحواثر وعلی قول تراب دیمکدر (جوذر) دمیری تحریری وقاموسده یازدیغی اوزره ضم جیم وسکون همزه مع الواو وضم ذال تخذ وعلی قول فتح ذال ایله (جؤذر) وفتح جیم وسکون یا وفتح ذال ایله (جیذر) وضم جیم وسکون واو مجرده وفتح ذال ایله فوفل وزننده (جوذر) یاخود فتح جیم ایله یعنی کوکب وزننده (جوذر) وفتح جیم وکسر ذال ایله (جوذر) ولدبقرهٔ وحشیه‌در (جوزل) فتح جیم ایله کوکرجین یاوروسیدر ودخی قطاء واتواعیدر جمعی جوازل کلور (جیأل) دمیری دیرکه فیعال وزننده حکم وخاصه سیله بیان اولنان ضبعك اسمیدرشویله جه یعنی الف لامدن یعنی حرف تعریفدن معری اوله رق معرفه‌در (ابو جراره) اهل عراق عرب بار یجان واهل شام مصر دیدکلری قوشدر لحمی اذابه اولنوب بو اسیره سورلسه نفع ینی اولدیغی دمیری یازر

﴿حرف حا﴾ حاء حطی ایله (حاتم) قره قارغه‌یه دیرلر عرب زعمنجه فراق ایله حتم وحکم وقضا ایتدیکیچون تطیرا تسمیه اولنمشدر (حباب) ضم حا ایله حیه کبی یلان معناسنه در و بو محبت

معناسنه ده کلور جوهری حیه‌یه حباب تسمیه سنك وجهنده زیرا شیطانك بر آدیده حباب وحیه‌نك دخی بر آدی شیطاندر پس اشبو دوشر اسمین مذکورینده نامداش اولمشلردر* اللهم احفظنا من شرهما (قلت) مالایسعده خنافسدن کوچك عقربی الشکل بندینچین دن غیری یرده بولنماز وانسانی صوقدقده اوچ کونی چکمدن افنا ایدر برسیاه مضر حیواندر دیو محرردر (حبب) قو ریغی کسلمش یلانه دیرلر (حبن) دلکودر (حباحب) هداهد وزننده سنك کبی ایکی قنادلی اصفر اغبر بر حیواندرکه کیجه ایچره اوچدقده کویا نار کبی کورینور وفارسیده آتشپاره وکرم شبتاب دیرلر *اضعف من نار الحباحب* ضرب مثل عربدر وعلی قول حباحب مخارق بن حفصه قبیله سندن بخل ایله مشهور اولوب ضیف ومسافر خوفندن اوجاغنده تا که دوردن کوروب ضیف ایمیه ز دیو آز آتش یقان شخصك آدی ایمش ولهذا ضرب مثل ایتمشلردر جوهری یالکز* نار ابی الحباحب* قولی مثلدر دیمشدر (مرصعده انتفاع اولنمیه جق آزناره وطائر مذکوره ابو حباحب دیرلر دیو یازیلودر بو طائر قطرب تسمیه اولندیغی ابن البیطار وغیریسی یازمش وصاحب صحاح قطرب طائردر دیمش اولدیغی وحشراتدن اولمغله اکلی حرام اید وکنی دمیری یازر (حباری) ضم حا وفتح با وآخرنده الف مقصوره ایله طوی دیدکلری قوشدر واسم جنس اولمغله ارککنه ودیشیسنه ومفردینه وجمعنه حباری اطلاق اولنور جوهری ودمیری اکر جمع ایتمك مراد ایدرایسك حباریات دیرسن دیدیلر اهل مصر بو طیره حبرج دیرلر شدتله اوچار عنقی طویل ومنقاری طویلجه رمادی اللون اکر تو یی یولنسه و یانسه کیج بتمکله کندن یعنی حزن مکتوم وهمدن هلاك اولور ایمش جاحظ قولنجه دیری قرینده اولان رقیق امعاسنده آماده مادهٔ اینه اولوب طوغان وسائر یرتیجی طیور تسلطنده اومادهٔ فضله‌یی مسلطك اوزرینه صاچمغله هلاك ایدر ومادهٔ مزبوره کندو یه سلاح اولور ایمش طیر مذکور تدارك رزقده کوزل تدبیر بیلور حیوان ایمش ومع ذلك اکثر تدبیر مزبوری سبب هلاکی اولور ایمش فسبحان القادر علی ما یشاء (و یاوروسنه نونك فتحیله نهاردر دیو دمیری یازمشدر اکن وانقولیده یاوری قیدی اولمیوب نهار کیجه یه وطوی قوشنك ارککنه ده دیرلر اصمعی کتاب فرقده بو یله یازدی دیمشدر لحمی بط لحمندن اخفدر تسکین ریاحه نافع ایسه مفاصل وقولنجه معیندر وضرر ینی دارچین وزیت وخل دفع ایدر امزجهٔ بارده صاحبلرینه موافقدر خصوصا وقت شتاده تقویم الصحه مؤلفی اتی غلظتندن وعسرت هضمندن ناشی طبا مکروهدر اکر ینورسه بوغازلنوب کوکسنه وافخاذینه برچوق صرمساق وفلفل قو یوب ایکی کون طوردیرلدقدنصکره ابازیر ایله پشیر یلوب ییمك کرکدر دیمشدر (بو دخی قبشده اوله بیلورز یرا یازده بهرحال قوقارو بعد الهضم غدای کثیر دخی تولید ایدر و بعد الاکل اکل عسل واجب اولور قور صاغنده اولان حجر تعلیق اولنسه مادام طوره احتلامه مانع وبطن اوزره باغلنسه اسهالی قاطع اولدیغی قزو ینی یازر طیباتدن اولمغله اکلی حلالدر (حبرج) ضم حا ایله حباری ارککنه و یحبور یاوروسنه وعلی قول یحبور صوقوشلرندن باشقه سیدر جمعی حبارج و یاز یاده سیله حباریج کلور (حبری) فتح حا وحرف بانك دخی فتحی وسکون را وآخرنده الف مقصوره ایله کنه در وزن مزبور اوزره زنی تا ایله حبرکاندر وبلغای عرب اللری قیصه کوده سی قالن ارقه سی اوزون کیسه‌یی کنه‌یه تشبیه ایدرلر لکن بلغادوام اوزره اولان فعلی مستهجن الذکره درکار اولنلری کنه‌یه بکزه درلر قنفسی اشبه در تدبر اولنه (حبلق) جوهری حانك وحرف بانك فتحه‌لری ولام مشدده ایله بخلقته یومز اولان خرده قیونلردر ولامك بری زیاده اولنمشدر دیمشدر دمیری علی قول مطلقا قیصه واینجه ولاغر قیونه دیرلر دیو یازر (حبیش) جوهری اسم تصغیر صیغه سیله برجنس قوشك آدیدر دیمشدر (حجدر) ابن عبیده روایتنجه

قارنجه‌دن بیوك اياقلرى اوزون بردو يبه‌در (حجر) كسرحا وسكون جيم ايله قسراغك يعنى ديشى
آتك دخى آديدر و بو معناجه يانته‌تاء تأنيث اثباتنه احتياج يوقدر زيرا تاسز قسراغه موضوع
اولديغندن مذكر وجمع بونده اكا شريك اولمازلر كه تميز ايچون تاكتوريله
(قلت) اشته بعض اوصافكه انده مؤنثه مذكر شريك اوله ميه كذلك انلرده دخى
تا كتورلمز حائض وحامل وحابل كبى كه مرأة حامل ديتوب مرأة حاملة ديمز وديننده حشو
اولورمكر وزن وقافيه اقتضا ايده لكن حشو مفسد دكلدر تأمل اولنه فليحفظ (لكن
دميرى تا ايله حجرة لفظيله معناى مذكورده واقع روايت تاايله استعمالى جوازينه دلالت ايدر
ديمشدر (حجل) فتح حا وجيم ايله ككلك در ومفردى مع التاء ينه فتحتينله حجلة در وجمعى
حانك كسريله حجال در ودخى كسرحا وسكون جيم والف مقصوره ايله حجلى كلوب ووزن
مذكورده يعنى فعلى اوزره جمع انجق بو ماده ايله بد رايحه لو بردو يبه اولوب ظاده يازيلان ظربان
افظنك ظربى جمعندن غيرى يوقدر طيرمز بورك بورنى واياقلرى قرلدر ودجاج البر دخى ديرلر
عربستانده نجدى نسبتى ايله موصوف اوله‌رق برصنفى يشل وتهامى نسبتى ايله موسوم اوله‌رق صنفى
بياضله يشل رنكده اولورايمش ترابده طاوقلر وسائر طيور وحيوان معلوملركبى تمرغ يعنى يوارلنوب
وطوپراغه بولانوب ريشلرينك اوزرينه صيله وعلى قول اركككنك صوتنى ايشتمكله حامل اولوب
يمورطه‌لر ويمورطه‌لرينك بالالهام اركك اوله جغنى اركككى ايروب وديشيسنى دخى ديشيسى
آيروب هر برى جنسا بجنس اوزرينه ياتوب ياورولرينى چقارر وزمان طيرانلرينه قدر بسلرلر
وتربيه ايدرلر ايمش وعمر طبيعى طير مذكور يكرمى سال ايمش وذكور واناثى يان‌يانه كندولرينه
بريووه تصنيع ايدرلر ايمش وطبعنده ديكر ككلك يووه سنى وبيضه لرنى اخذ ايله تحضين ايتمك
اواديغى كبى ياورولر دخى سر بلدكلرنده ابوينى بولوب اتباع ايتمك طبعلرندن ايمش وقوت وشدت
طيرانى اولوب بوحالتى بيليان كورسه صيانبدن چيقوب وفرليوب سرعت سيرى اولان حجر كان
وبلكه كماندن چيقان تيرتيز پر اولديغن اتفاق ايدر ايمش واناثسنه غيرتى شديد اولمسنه بناء
ايكى ذكر ككلك برحجله اوزره مقاتله ايدرلر ايمش وقنغيسى غالب كلورسه ماده‌ء غوغا ومنازع فيها
اولان حجله ذكر غالبك حجله كاه مطاوعتنه كيروب تسليم دكة التقاح ايدر ايمش وكويا ميانه لرنده
كالانسان محاسده وارقلقلى بربرينى قرقرسى يعنى كولركبى اوتمه‌سيله الداوب شيكة بلا وهلاكه
اوغرادوب دوشورمك كردار طيبه‌سندن اولوب حتى آوجولرى صوت صفا صفتنه ابناى جنسى
مغرور اولوب بركسون ديودامليرينه بريني ربطله اوتدير رلر ايمش اومقيد قيد اسر دخى بكا اولان
بوحال بلاى اشتمال ديكرلرينه دخى اولسون ديو كويا تقاضاى رشك يوللو اسان سرورايله سرود
تزويرمز يوريني قرمار منقار يله اجرا واغازه‌ء اغرابى فم ترنميله ايفا ايله برسورى حيوانك بندكندكرند
اولمسنه بادى اولور ايمش * اللهم احفظنا من مثل هذا التزوير الصادر عن ابناء جنسنا آمين
(لحم حجل معتدل جيدوسريع الهضمدر جكرندن صحاق ايكن يارم مثقال مقدارى بودلمسند
فرعه نفعى واردر واودى كوزه چكلسه غشاوه‌ء مظلمه‌ء چشمى كيدررو هرآيده بركره بورنه چكلسه
ذهنه حدت ونسيانه قلت وبصره قوت كتورر (اكلى بالاتفاق حلالدر ونخامده دخى بوكا
دائر كلام كلوران شاء الله تعالى (حذف) فتح حا وذال مفتوحه‌ء معجمه‌ايله غنم حجازدن خرده وسياه
رنكلو قيونلردر مفرى حذفه‌در (حرمه) فرس عتيق يعنى صوى آت وكوكرجين ياوروسى وعلى
لغة كوكرجينك اركك ياورولرى وكيك ويلان ياوروسى وصقر وبازى معنالرينه كلور (وابن سيده
قولنجه حرا اسم ابقع قوروغى قيصه اوموزلرى وسرى عظيم وعلى قول رنكى يشله چلار آوجى
برنوع قوشدر (حرذون) كسرحا وسكون را وذال معجمه‌ء مفتوحه ايله ضب بكزر برجانوردر وبرقواده

ضبك اركككيدر زيرا ضب كبى دوكير صاحبيدر وميتلى برحيواندر عمران مهجوره وخرابه زار وامكنه‌ء
بى سكنه‌ده چوق بولنور آوج واصابع وانامل انسانككى كبيدر وجلدنده برصى بوقدر لكن سام
ابرص بونك خلافنه در عبد اللطيف بغدادى حرذون ورل در ديمش ايسه ده حق اولان ورل
اولماميدر (ارسطو قولنجه شحم حرذون ايله ياغلنان كيسه به تمساح اضرار ايده مز حتى
ورايحه‌سنى شم ايتسه حذرندن ارقه‌سى اوزره دوشر ايمش ودريسى ياقيلوب كولى بركيسه تك
بدننه سورلسه ودوكولسه ويياغى سرى جسدندن آيرلسه يله الم ضربى حس ايتمز ايمش وعيارلرك
ضرب بلرنده ثباتلرى ظهورى ثمره‌ء طلاى رماد مزبور ايمش (قلت) كرچه بو خاصه‌ء رمادى
ارسطو يه نسبت ايتمشلر لكن خواص معنويه دن دكل ايكن چندان تصديق اولنور نسنه يه بكزه مز
ومعاذ الله كوتك يتورشى دكلدر كه تجربه اولنه خلاصه يقرأ ولا يعمل به قبيلندندر وحيوان مذكور
عقربى قتل ايدر ايمش وشحمى برسياه بز پارچه سنه قويوب حماى ربع مبتلاسنه تعليق اولنسه ازاله
ايدر ايمش (مهراريس قولنجه وضع ووصف مذكورا وزره قلبى تعليقنده دخى خاصه‌ء مرقومه اولور
ايمش (ذوات سمومدن اولمغله اكلى حرامدر (حرشوف) جراد مهزول كثير الاكل يعنى ارقلنوب
بوغازى دردينه دوشن چكركه در واحدى خرشافة در ديدنلر (قلت) صحاح وقاموسده واوسنز
حانك وشينك فتحه لريله حرشف واردر اودخى بالق يولى وخرده قوشلرودوه قوشى وهر شيئك وزرهلرك
صره لرى وضعيفلر وپيرلر وپياده وسلاحلر كندوسيله تزيين اولنان شيلر وشاتك ديدكلرى اوت كه
فارسيسى كنكردر بو معنالرده اولوب تاايله حرشفة دخى غليظ وقتى ارض در وحا وشينك ضمه لريله
حرشفه دخى بو معنايه در تأمل وتتبع اولنه (حرقوص) حاايله قافك ضمه لرى وراتك سكونى وآخرنده
صاد وعلى لغة صاد عوضنده سين ايله پره اسلوبنده بربو جكدر كه بعضا قنادى بتوب اوچار وزنبور كبى
صوقار (حريش) كسرحا ورا ايله اوزرنده نقطه يعنى بنكلرى اولان برنوع يلاندر (وحريش
ارسلان طرنغى كبى طرناقلرى وهامه يعنى ديه سنده بربو ينوزى اولان جانوره دخى ديرلر كركدان
ديدكلرى جانور در ديو جوهرى يازر (قلت) اصل مستطرفده ذكرى دخى چكن كركدان اكر
بروجه محرر بربو ينوزليدر لكن چندسال اول مصردن دار الخلافة العليه يه كوندرلمش اولان كركدانك
بوينوزى ايكى ايدى سايسى كبى يانده برابر اولنلردن صورلدقده في الحقيقه بوجانور مضبوط
ومشهور اولديغى اوزره خلقتى قرن واحد معروفدر لكن مثلا التى پارمق كبى نادرا مخلوقده
عضو زائد بولنوركوتك بو ينوزى ايكى اولمسى اوقبيلدندر ديدكلرى سؤال مقدره جوابا بوراده
خاطره كلمكله قيد اولندى (ابوحيان توحيدى بو حريش جدى قدر برحيواندر ووسط سرنده
اينجى طولو برقرنى واردر آنكله كافه‌ء حيوانه قارشو قور وسرعت سيرينه وقوت جسمنه بناء
صيادلرى عاجز ايدر لكن بالطبع سود امرصبيه يه اركك ودبشيسنك محبت طبعيه‌سى اولمغله
اوچلراويله برچوجوغى سمتنه براغوب كيتكاهده كوزه درلر كلور ويباغى سوكى معامله سيله
قوجاقلر وكندويه بادهدن حاصل اولان نشوه‌ء سرخوش كبى بر كيفيت عارضه اولوب حسى
مختل اولمغله همان صيادلر كلورلر وچوجوق يانده ايكن يعنى حالت سرسامده حركتنه مجالى
اوليه جق صورتده باغليوب بووجهله طوتارلر ديو يازمش وقزوينى دخى اشكالنده بو يله جه
قيد ايدوب بلغار وسجستان صحرالرنده بولنور ايمش دير (قانى صوايله ايچلسه خناق فى الحال
منتفخ اولور اتنى قولنجى اولان يسه برى اولور برمنوال مشروح كرك حيات وكرك ساعدن
اولسون جرامدر (حسبان) ضم حا وسكون سين ايله چكركه در واحدى تاايله حسبانة در
وخرده قارنجه‌يه دخى دينور (حساس) ضم حا ايله بالق نوعندن خرده سيدر كه اكاهف ديرلر
قاموسده * سمك صغار يجفف * ديمشدر كه قوريدلوب وصلاموره ايلان اوفاق بالقلر ديمك اولور

(حسل) فتح حا وسكون سينله هنوز يمورطه سندن چيقمش كلر ياوروسيدر كلره ابو الحسل كنيه سى
بو معنادن مأخوذدر كلرك ديشى اولنجه يك دوشمديكندن * لا آتيك من الحسل * مثل دعا مشتمل
قلنمشدر فتح همزه وسكون سينله (احسال) وضم حا وسينله (حسول) وكسر حا وسكون سينله
(حسلان) وكذلك (حسلة) جمع حسل در باباسنك حكمى بوكه دخى انتقال ايتمشدر (حسيل بقره يعنى
صغر ياوروسيدر كندو لفظندن واحدى اولميوب ديشيسنه حسيله ديرلر (دميرى جوهرى بو وجه
محرر افاده ايتمش ايسه ده وهمدر صواب اولان حسيل اولاد بقره يه ديرلر واحدى يعنى مفردى تا ايله
حسيله در ديمكدر كه لفظندن واحدى ايشيدلمشدر زيرا كفايه كتابنده حسيلة بقره در جمعى حسايل
كلور ديو محرردر ديوب جوهرى يه اعتراض ايدر (لكن صاحب القاموس تا ايله حسيله شوو شو ديو براز
معنالرينى تحريردن صكره ولد بقره يه دخى ديرلر تاسز حسيل جمعيدر ولفظ حسيل بقر اهليه يه دخى
ديرز و بونك واحدى بوقدر ديمشدر كه مطالعه اولنسه بونده جوهرى يه نصرت كوريلورسه ده
جوهرينك ديشيسنه حسيلة در ديرلر ديديكى ينه قيد تعقيد ده قالور تأمل وتوفيق اولنه
(حسون) قرمزى وصارى و بياض وسياه وكوك و بشل الوانله ملون بر طير ظريف ايمش
اهل اندلس يعنى اوجانبده بولنان عربيلر طير مزبوره ابو الحسن ومصريلر ابو زقايه وكاهيجه
زاى سينه تبديل ايله ابو سقايه ديرلر ايمش تربيه وتعليمى لايقيله قابل ايمش حتى مالكنك
اجنبيسى بولنان كيسه نك يانده والنده بر شيئى كورسه مالكنك اولديغى بيلوب آلوب صاحبنه
كتورر ايمش وعصافير يعنى سرچه جنسندن اولمغله عصفورده ذكر اولنمشدر (حشى) ودخى
حاشيه ايچلرنده بيوكى بولنميان خرده دوه لر وكذلك ارالرنده بيوك كيسه اولميان كوچك
كيسه لره ده اطلاق اولنور (حشرات) دواب زمينك وهوامنك كوچكلرينه ديرلر واحدى
يعنى مفردى حانك وشينك فتحه لرى وتا ايله حشرة در (اشبو حشراتك ارضه اضافتى بهايم
وانعام كبى شم هوا وشرب مايه محتاج اولميوب يووه ومكانلرندن طلب هوا وماضمنده مفارقت
ايتمديكلريچوندر * افاعى * حيات * جرذان بريه واهليه * يربوع * ضب * حرذون *
قنفذ * عقرب * خنفسا * وزغ * نمل * حلم * وانواع سائره لرى حشراتندر كه بعضيلرى
ذكر اولندى و بعضيلرى ان شاء الله تعالى كلور (امام اعظم وشافعى واحمد وداود مذهبلرنده
حشرات ارضك اكلى حرامدر وعدم نفعنه بناء بيعى دخى صحيح دكلدر و امام مالك عندنده
حلالدر جمله ائمه نك ادله لرين دميرى يازمشدر اوراده مطالعه اولنه (حصان) كسر حا ايله
صوى آته ديرلر صو بيى صو بيسز قسراقدن صاقنديغى يعنى كوتى جنسه آشمديغيچون
حصن وتحصندن مأخوذ اوله رق حصان ديمشدر لكن بعده كثرت استعمال ايله هر آيغر
آته دخى حصان ديدبلر (حصور) ناقة ضيقة المخرج در يعنى بولى بولى طار اولان ناقه
ديمكدر وعورتله جماع ايتمين كيسه ودخى بخيله حصير ديديكى كبى حصور دخى ديرلر (حضاجر)
بو بله جمع صيغه سيله ضبعلرك بطن وعظمنك وسعتنه بناء كرك اركك وكرك ديشيسى
اولسون واحدينه اطلاق اولنور معرفه اولمغله معرف اولسون ومنكر اولسون منصرف اولماز
ابن حاجبك قول اوجهنجه حضاجر جمعدن منقول اسم علم ضبع اولديغنه بناء غير منصرفدر
(حضب) كسر حا وسكون ضاد ايله حيه نك قان اولان ارككنه ديرلر (اينجه حيه يا خود بياض
حيه يه ديرلر قوللرى دخى واردر صاد مهمله ايله حصب دخى لغتدر وحضجر طلومه ديرلر (حفان)
فتح حا وفتح فاء مشدده ايله دوه قوشنك اركك وديشيدن اعم ياوروليرينه ديرلر وعلى لغة جنه
جهتيله كوچك دوه لره دخى ديرلر (حفص) فتح حا وسكون فا ايله ارسلان ياوروسنه
وانسانه دخى اسم اولور (حقم) فتح حا وسكون قاف ايله طير جنسندن كوكرجنه بكزر بر نوعدر

وعلى قول نفس كوكرجندر (حلزون) دميرى بيانيجه سواحل بحر وكنار انهارده اولور
انبوبه تجربه ايچنده بر قورددر كه اول انبوبه صدفيه سندن يار يسنه قدر بنى چقاروب
تغذى ايده جك مادهٔ رطبيه طلبنه صاغنه وصولنه يورر ورطوبت حس ايتديكى يرده منبسط
اولوب طورر وخشونت وصلابت حس ايتديكى يرده جسمنه مؤذى خوفندن منقبض اولوب
جوف انبوبه سنه چكيلور و بعد التغذى مكانته كيدر (جوهرى ترجمه سى وانقوليده فتحتينله
حلزون مرغارده اولور بر بوجكدر كه انى معده يه وقودز ايت طلاديغى جراحته نافعدر ديوب
تفصيل مذكورى كتورمامشدر (لهجه ده سموكلى بوجك وسائر قابوقلى اولوب اياقسز
اولان بوجكلرك بر و بحريسنه اطلاق اولنور ديمشدر (كتب طبيه دن مالايسعه برى
وبحرى ونهرى اولسون هر حيوان صدفيدر ديمشدر (ابن سيناقولنجه حلزون جبهه يه
طلا اولنسه العياذ بالله تعالى عينى انصباب ماده دن امين ايدر (صاده ودال ده يمنه تعالى
بازيله جق ضرر سيندن بشقه استخباثى ايچون حرامدر (حلم) حا ولامك فتحه لريله قراد يعنى
كنه ديديكمزك بيوكلرينه ديرلر مفردى تا ايله حلمه در وقافده كله جك قراد مهزوله دخى ديرلر
ودخى اصمعى روايتى اوزره قيونك ظاهر و باطنده اولان دريسنه دوشن قورده ده ديرلر كه
درى دباغت اولندقده اوقورد دوشن يرلرى رقيق اولور واوقوردك اكلنه ايكنجى بابدن اوله رق
حلم الاديم يحلم حلما ديرلر (ينه اصمعى دن مرويدركه كنه يه صغرنده قمقامه بعده حمنانه بعده
قراد بعده حلم ديرلر (ابن السكيت كتابلرى بيين وكاغدلرى پاره ايين قورددر ديدى (كنه نك
استخباثندن اكلى حرامدر و بوكه دائر كلام ديكر دخى عشبته سبحانه قافده كلور (حلكة)
(وحلكا) دميرى بفتح الحاء وضمها وكسرها ديو حانك حركات ثلثه سى جائز ايديكنى تصريح
ايله عظانه يعنى كرتن كله يه بكزر رمله يعنى ما ثيلرنه صورنده صو يه طاززابسه بودخى قومه
طالر بردو يه در ديمشدر (لكن وانقوليده ضم حا وفتح لام ايله كرتن كله دن بر نوعدر و بعض
كوره قومه طالر بر جانوردر ديوب صحاحك صراخ نام ترجمهٔ فارسيدسى صاحبى عين عظاپى
عين معجمه وظاء منقوطه بى طاء ساده صانوب وعظا بر شيئ كند وسيله اورتيلان نسنه يه
ديديكندن حلكه يى * نوعى از پوشش * ديو ايلديكى تعريفنده خطاسنه اشارت وتنبيه
ايلمشدر (حمد) فرخ القطاة يعنى بوغرتلق واسفرود ديدكلرى قوشك ياوروسى اوله جقدر
(انشالده ميدانى * حمد قطاة يسمى الارانب * مثلنى يازمشدر كه مفهومى بوغرتلق ياوروسى
طوشانلرى طوتمق طلبنده اولور ديمكدر ومثل مذكور ضعيفك قوى يه كيد قصدنده اولدقده
توبيخا وهزلا ايراد اولنور (لكن ينه ميدانى بر معناى مذكورده حمدى كتب اهل لغتده كورمدك
ديمشدر (حمر) ضم حا وفتح وتشديد ميم ورا ايله عصفور كبى بر نوع طيردر (ووانقولى بيانيجه
باشى قرمزى قوشجغزدر كه اكا قباقوشى ديرلر سرچه يه شبيهدر (وواحدى تا ايله حمرة در
وتخفيف ميم ايله دخى لغتدر دميرى ديركه جمعى يعنى جمع اراده اولندقده حمرات كلور (بونك
بالاجماع اكلى حلالدر زيرا عصافير انواعندندر (عبادى بعضيلرى نهاش در ديوب حرمته
قائل اولدى ديدى (دميرى لكن بو قول شاذ ومردود در ديوب بر روايت آتيان وايراديله رديني
تأييد ايلمشدر (حمسة) ابن سيده قولنجه حانك وميمك فتحه لريله دواب بحردن بر دابه در
وجمعى تاسز حمس در (حمطاط) والف يرنده واو اوله رق حموط كسر حا ايله عشبده يعنى
اوتلق ايچنده اولور بردو يه در (حمك) هر شيئك كوچكنه ديرلر مفردى حمكة در لكن بو اسم
كهله يه غلبه ايتمشدر وقطا ونعام ياوروليرينه دخى ديرلر وارا ذل ناسه دخى اطلاق اولنور
(حمل) فتح حا وميم ايله التى آيلق قيون قوزيسيدر كه فارسيده بره و بره ديرلر وعلى قول

ولد ضأن جذع در جمعی ضم حا وسکون میم ایله حملاندر دمیری فتح همزه ایله احمال دخی کلور ایدیکنی اشارت ایتمشدر (حمل حر) فتح حاء اولی وعلی قول کسری ایله برقوشدر (حنان) ذکری وصفتی آنفا یکن کوجك کنه یه دینور واحدی حنانه وجینه در (حمولة) جوهری بیانجه حمول اوزرنده یوك اوربلان دوه یه دینور وکذلك قیله یوك اوردقلری طواره دینور کرك حیار اولسون وکرك غیری وصیغهٔ فعول مفعول معناسنه اولدقده اکا تاء تأنیث ادخال اولنمق قاعدهٔ عربیه دن اولمغله بونده دخی اول معنی درکار اولمغله الحاق تا ایله حمولة اولمشدر باب فاده دخی بو بابده اولان بعض کلام کلور ان شاء الله تعالى (حميق) ابن سيده بيانجه قطا وحنادب وبومقوله لری صید ایدن برقوشدر و بعض علمادن استماعنه کوره بوطاز باشق دیدکلری آنجه درکه تاریخ مکهٔ مکرمه ده تعظیم حرم مطلبنده اولان ابن جریجك قولنده حمیق باشق ایله تفسیر اولنوب حمیق صقره عطفله *فانهما یأخذان حمام المسلمین* دینلوب اهلاکلری تجویز اولنمشدر (حنش) فتحتینله دمیری ذکرنده حیه در وعلی قول افعی در وعلی قول احناش یعنی حنشلر ضب وقنفذ ویربوع وغیریلری کبی جمیع دواب ارض اولوب بعده جنش حیه یه مخصوص اولمشدر و بعض کیمسه دخی حنش ایله تسمیه اولنور یعنی معنای مذکور اوزره مطبوع شخص دیمکدر (وعلی قول قالن ویباض حیه در ثعبان یاخود اندن یوك وعلی قول سیاه حیه لردر (ودخی حنش کرك طیر وکرك هوام وحشرات جنسندن اولسون هر صید اولنان حیوانه دینور (کتاب العین ده حنش باشی حیه باشی کبی اولان وسام ابرص وانك کبی یه دینور دیو محرردر انتهی (لکن وانقوایده بمعانی مذکوره دن انجق بر وجه محرر صید اولنان حیوانات بعده حیه واقعی وتسمیهٔ رجل باز بلوب ماعداری بوقدر (حنظب) ضم حا وظاء معجمه ایله چکرکه نك ارککیدر وظاده فتح دخی لغتدر جمعی خنافس وزننده حناظب در (خلیل قولنجه حناظب خنافس در ومفردی حنظب وحنظبا در (جزء اصفهانی حنظب مرکبادن اولوب دلکوایله هرهٔ وحشیه بیننده برحیواندر دیوب حسان بن ثابت رضی الله عنه شعریله استشهاد ایتمشدر (حوار) ضم حا ایله ولد ناقه یه اناسندن انفصال اندقدر اطلاق اولنور بعد الانفصال فصیل دینور اقل جمع اولان اوجده جمعی احوره وجمع کثرنده حیران وحوران دینور (حوت) باضم حا بالقدر جوهری جمعی کسر حا ایله حیتاندر دیوب دمیری احوات وحوتة دخی کلور دیمشدر بعونه سبحانه خاصه وحکمی ذکر سمکده کلور (حوت حیض) ابن زهرك بن رؤیت ایدن کیمسه دن ایشتدمکه حیوان مرقوم بحرده بردابهٔ عظیمه درکه سفاینی سیردن مانع اولور واهل سفاین اوضرك تعدیسندن مشرف غرق اولدقلرنده اوزرینه بالتجربه معلوملری اوله رق احتیاطا مدخرلری اولان عورتلرك حیض بزلرینی اتارلر واودخی اوصر دار بزدن فجار وحوت مرقومك بروجه آتی آدی فاطوس دروعجایب خاصه دندر که مار الذکر خرق حیضدن قاچدیغی کبی حایض خاتون بولنان سفینه یه دخی تقرب ایتمز (مراره سندن برحبه آغری قدری مصروعك بورنه چکلسه باذنه سبحانه صرعه سی کیدر ومجربدر ووسط لحم ظهرندن بر پارچه سنی انسان اغزنده چینه سه باهی تهییج ایدر وچکرندن قورید بلوب وسحق اولنوب دم سائل وجرح جسمیه اکلسه برؤ کلدیکی دخی مجربدر کلور حکمی سمکده لطف حقله (حوش) نعم متوحشه یعنی اوتلیان وحشی طوارله دینور وابل حوشیة یعنی حوشه نسبت اولنان دوه زعم عربان اوزره نخل ابل جندر یعنی دوه یی جن چار بدیرلر واوبله جاز بلمش زعم ایتدکلری دوه اوله جقدر (حوصل) حوصلهٔ عظیمه یعنی بیوك قورصاغی اولوب کندوسندن کورك یاپدقلری طیر کبیردر وجمعی حواصل در مصرده چوق اولور نجع وجمل الماء وضم کافله کی دخی دیرلر اسود وابیض ایکی صنفدر

اسودی بدبودر اجودی ابیضیدر حرارتی قلیلدر دیمش ایسه ده اصمعی کثیر اولمیدر شبابه وامزجهٔ حاره یه وصفرا امی غالبه صالحدر واکلی حلالدر (حلان) عمان وزننده وعلی لغة نون برنده میم اوله رق حلام اناسنك قارنندن یکی آلنمش اولان جدی یعنی اوغلاقدر (اصمعی خرده غنمه دیرلر دیمشدر (ابن السکیت نسك ایچون ذبحه یعنی قربانه برابان والو برن غنم دیمشدر حکمی ان شاء ربنا کلیور (حبدره) ارسلان آدلرندن بریدر (حیرمه) بقره یعنی صغردر جمعی ناسز جیدر وزننده حیرم در (حیه) معلومدر ارککنه ودیشیسنه اطلاق اولنوب تمیز قصد اولندقده *هذا حیة ذکر وهذه حیة انثی* دینور مبرد کاملنده تاجنسدن بری اولدیغیچون داخل اولمشدر دیو تحریر ایتمشدر (قلت) مقصودی افراد ایچون اولوب تاء تأنیث دکلدر دیمکدر ومع هذا بعض عربدن یمنی بلغاسندن *رأیت حیا علی حیة* کلامی منقولدرکه ارکك یلانی دیشی یلان اوزرنده کوردم دیمکدرکه اشبو کلامده ارککنه ناسز حی دینلدیکنی دخی افهام واردر وحیه لرك ارککنه یبوت وزننده (حیوت) دیرلر که اصمعی استشهادا *وتأکل الحیة والحیوتا* وتخنق العجوز او تموتا* بیتنی انشاد ایتمشدر قاموسده حانك ویانك تشدیدیله حیوت کبیر حیاته دینلدیکی وحیه نك تشدید یاء ایله جمعی حیات واقوات وزننده حیوات کلور اولدیغی نوشته در کبیر الحیات تعبیرنده نکته واردر تأمل اولنه ومار الذکر حیوانه طول عمری ایچون حیه دینمشدر (صاحب القاموس بو معنایی *یقال لا یموت الا بعرض* عبارهٔ ظریفه سیله بیان ایدر حیه علی زعم بیك ییل یاشایوب هرسنه دریسنی آتوب تازه لنمك ولدغ عقربله هلاك اولمق و بعد الذبح براز وقت اولمامك وعریاندن قاچوب وآتشی مشاهده سنده فرحناك اولمق وسودی اوزیانکار زیاده سومك عجائبندندر (اکلی ضرریله بناء حرامدر (امام شافعی لحم حیاته معمول تریاق اکلنی تجویز ایتمز مگر که اکل میته ضرورتی حالتی اوله (قلت) اشبو تریاق مسئله سی کتب حنفیه دن تفهیمه وتنبیه محتاجدر (دمیری حنفیه عندنده بیاض یلانك جن طائفه سندن اولدیغی تعلیلنجه قتل واهلاکی جائز دکلدر دیمشدر (لکن طحاوی انواع حیه نك قتلی جائزدر لکن قبل القتل کیفیت معلومه اوزره انذار لازمدر دیمشدر وهکذا فی التحفه (حیه نك انواعی اولوب بعضیسی کچمش وبعضیسنك ذکری کلور وخواصی دخی واردر بوراده دمیری یه مراجعت اولنه دینلوب نقلی تسلسلدن رها قلمق اولی کورلدی (حیوت) مر (حیدوان) ورشان در (حیقطان) قافك ضمیله دراجه نك ارککیدر (حیوان) حا ویانك فتحه لریله جنس حی یعنی دیری اولان نسنه که موتانك مقابلیدر (ودخی نفس دیریلك یعنی حیاتدر ودخی جنتده کائن اولان حاتدرکه زمخشری مداول حضرت قرآن اولان اول حالی وکیفیتی *ان الدار الاخرة لهی الحیوان* نص جلیلی تفسیرنده (ای لیس فیها الا حیاة مستمرة دائمة خالدة لاموت فیها وکانها فی ذاتها حیاة) عباره سیله بیان ایلمشدرکه اربابنك معلومی اولدیغی اوزره اهل معانی و بیان ذات حیاتی آخرته حمله اولان نکته *رجل عدل* قضیه سنده ذکر ایلدکلری نکته دن عبارتدر محلنه مراجعت اولنه همان حق تعالی وتقدس سلامتله جنته واروب اوحیاة دائمه یی مشاهده جمله اخوان مؤمنینه میسر ایده آمین (غریب اللغه ده حیوان حیاة کقوله تعالى *ان الدار الاخرة لهی الحیوان* ای الحیاة دیو تفسیر اولنمشدر قاموسده حیات طیبه *الرزق الحلال او الجنة* ایله تعریف قلنمشدر حیوان حی لفظنك مصدری اولوب اصلی حییان اولمغله اعلالی وحیات ایله بینلرنده لغة فرق نیدیکی وحیوان درت قسم اولوب هر برینك تعریف وصفتی دمیریده مفصلا یازلمشدر مختار قولنجه لحم حیوان مخصی یعنی خایه لری چیقارلمش حیوان لحملندن یعنی ذی ذکر وخصیه لوسی لحمندن ابرد وسمین اولور ایسه لذیذ مرطب وطبیعتی ملین و بطی الانحدار اولور واما مهزول یعنی ضعیف

واتسزا واورايسه سمينك ضدينه اولوب لكن انحدارى سريع يعنى اشاغى ايغه سى جابك اولور واجود لحم بريلاق معزدركه منفعتى سرعت هضميدر ومضرتى معده يى كوشتميدر لكن مضرتنى دفع دخى قابض اولان فاكهه لرك شربى ياهبله حاصل اولور (دميرى بونلردن باشقه خواص يازمشدر اندن الله (ام حبين) وانقولى بيانجه ضم حا وفتح وسكون باايله برجنس جانوردر مهذبده اشارت اولنديغى اوزره كرتنكله دردينشلر وبو صورت كنيه ده اولان ام حبين (ابن عرس) (اسامه) (ابن آوى) (سام ابرص) وكسر قافله (ابن قترة) كبى معرفه در لكن بونك تعريفى جنسى تعريفدر يعنى علم ماهيت وجنسدر وحيوانات مذكوره كا سبق وسيجى صمره سبله (كانجك) (ارسلان) (چقال) (كرتنكله) (برجنس خرده يبلان) ديمكدر حبين لفظنه واخوات مذكوره سنه لكنه معلومه كاهيجه حرف تعريف ادخاليله ام الحبين ديرلر حرف مرقوم تعريف كسب ايتز يعنى اوحرف حذف اولندقده نكره اولماز وياابن مخاض وابن لبون عن اصل علم جنس اوله رق معرفه اولمدقلرندن حرف مذكور ايله معرفه اولوب بعد حذفهاينه نكره قالورلر (حبن) استسقا معناسنه اولوب حيوان مرقومك دخى قارنى يبوك اولمق مشابهتيله ام حبين ديمشدر وخلقتى حرباكبيدر فقط صدرى بكز مز ايمش على قول حرباك ديشيسيدركه ضبه بكزر آوج قدر بردابه در دميرى ام حبين ده براز اقوال دخى يازمشدر دميرى امام شافعى عندنده طيباتدن اوله رق اكلى حلالدر وخلافنده دخى اقوال واردر ديديكنى صاحب التحفه يازمشدر (ام حسان) انسانك كوز قدر بردويبه در (ام حبيس) ضم حا ايله اياقلرى چوق برسياه دويبه در (ام حارس) فتح حا ايله ابن الاثير تحرير نجه غر الدر ﴿ خاء معجمه ﴾ (خازباز) ايكى كلمه ايكى زانك كسر اوزره بناسى ايله كلمه واحد حكمنده اوله رق واعراب ثلثه ده متغير اولميه رق برجنس سنكه آد قونمشدر (اصمعى قولنجه اصل سنك آوازينى حكايت اولوب وبعضا نفس سنكده استعمال اولندى على قول اونك وبرروايت انسان ودوه بوغازينه عارض برمرضك آديدر (خاطف ظله) جمله اضافيه اوله رق سرچه جنسندندر كولكه سنى صوده كوردكده قاپمق اوزره توجه طبيعتندن اولمسى سبب تسميه سيدر (خاطف) قورد جانوريدر (خبهقعى) فتح خا وفتح با وعين ايله اخرى الف مقصوره وياخود ممدوده اوله رق اناسى وباباسى كوپك اولان ياورودر (خثق) فتح خا وثاء مثلثه ايله رسطوبك نعوتنده يازديغنجه چين وبابل وبلاد تركستانده اوار غايت اولو برقوشدر وبراحد آنى صاغ اوله رق كورمموب وحيواننده كورمك دخى مقدور دكلدر وطير مرقومك رايحه سمى شم اولنسه قورقق وترلمك وحسى كتمك شاننددر (بعضيلرى قولنجه اوقوشك مشتاو صيفنده ومربنك دوزنده ويوقوشنده سموم كثيره اولديغندن شم ايله هلاك اوله رق دوشر وجثه سى اول وجهله اخذ اولنور ككندن اوانى وبچاق قبضه سى يبارلر وعجيبدركه ككى سم نزدنده بولنسه ترلر وبو كيفيتدن طعام مسموم بيلنور وايلكى هرذى روحه سمدر وككندن يلان نچار وتقرب ايتمز (خدار نه) ضم خا وفتح دال ابجد ايله عقابدر زياده سياه اولديغندن تسميه اولنمشدركه شديد السواد كيجه يه ليل خدارى ديرلر (خدرنق) خانك ودال ابجدك فتحه لريله اوروجك اولديغى درة الغواص حريريده محرردر (خرب) فتح خا وزاى ايله ذكرى كچن حبارى يعنى طوى ديدكلرى قوشدر (جوهرى جمعى اخرب مصدرى اولان عصيان وزننده خربان در ديمشدر (لكن دميرى جمعى خراب واخراب وخربان كلور ديمشدر تأمل (خرشه) فتحتيله برجنس سنك اولديغنى جوهرى يازر (خراطين) على قول فتح همزه وكسر ومد را ايله اصمه نك كوكندن چيقان قدانلر معناسنه اولان اسارعدر لكن آق منتردن عبارت اولان شحمة الارض اولديغى صوابدر شفنده محرردر (خرشفلا)

سمك بلطى در (بلطى فتح با وسكون لام وفتح ظاء معجمه وآخرنده الف مقصوره ايله طولده برقولاجه قريب بالق اولوب مفردى تاايله بلطاة اولديغى محيطده مذكوردر (على قول بعض مواضعده بولنور اوزون ويبوك سولكدر بو علق زيت باغيله ازيلوب يومشاق اوله رق باسوره مبتلاسى محلنه وضع ايلسه نافعدر (وبرازى روغن زيت ايله برقاب ايچنه قونوب ودفن ويدى كوندنصكره اخراج اولنوب وروغندن آيريلوب روغنك رايحه سى كيدنجيه دك طورديرلدقدنصكره نصفى مقدارى شقايق نعمان ايله برابر برشيشه يه قونوب ينه يدى كون دفن بعدنده سياه قللره بو ياورد كبى سورلسه قللر كچ اغاررايمش (خرق) جاحظ قولنجه ضم خا وضم وتشديد را ايله سرچه انواعندندر (خرشنه) حمامدن برطائر كبيردر ان شاء الله تعالى كافده كلور (خرنق) كسر خا ايله طوشان ياوروسيدر خرانق چوق يره ارض مخرنقه دينور (خرز) ضم وفتح زاى ايله طوشانك اركيدر جمعى صردان وزننده خرزان اولوب ادغام زائين وتشديد ايله خزان اولمشدر صردان مرقوم كزكن ديدكلرى قوش آدى اولان صرده نك جمعيدر (خروف) فتح خا وضم را ايله حمل يعنى قوزى وبره يه دينور واصمعى قولنجه كاالتى وياخود يدى آيلق مهره يعنى آت طاينه دخى دينور (خشف) جوهرى قولنجه ينه صرد زنه سنده يعنى ضم خا وفتح شين ايله يشلسنك معناسنه در (دميرى نقلنجه شينك سكونيله كيك ياوروسنه دينور (راموزده ايكى معناجه ده شينده حركات ثلثه نك جوازى وولد ظبيه ذكور واناثنه اطلاق محرردر (خسان) خفاشك نام ديكريدر (خشرم) جعفر وزننده زنابير اولوب اصمعى قولنجه لفظندن مفردى يوقدر وانقوليده خشرم اوغول آريسى وسائر بال اريلرينه دينور دبو ترجمه اولنمشدر (خصارى) ضم خا وكسر را وتشديد يا ايله ذكرى كچن اخيل آدلو قوشدركه آرى قوشى ديرلر وبعضيلر بنكلرى اولان يبون بوران قوشيدر ديدى (ومهذبده وقانونده صورت ابجالده سياه رنكلو قوشدر ديمشدر (خضرم) ضم خا وفتح ضاد وكسر را ايله يعنى علبط زنه سنده كلر ياوروسيدر (خلف احمر قولنجه ولد ضبك يعنى بچه سوسمارك اولكى درجه سنه حسل ايكنجى مرتبه سنه مطبخ اوچنجى مرتبه سنه خضرم وكالن بولدقده ضب ديرلر (لكن ابوزيد خضرمى ذكر ايتيوب حسل دنصكره غيداق بعده مطبخ ديرلرديدى (واما خلف احمر خضرمى دخى ذكر ايتمشدر (خطاف) ضم خاء ايله اولانى كچمشدر اما فتح خا وتشديد طاء ايله اولان ابو حامد اندلسى قولنجه سبته صولرنده كائن ارقه سنده ايكى سياه قنادلى هواده طيران ايدوب ينه بحره عود ايدن بالقدر (خنان) رمان وزننده وزغه در (خلد) خاسنده حركات ثلثه لغتلر اوله رق جاحظ قولنجه صاغر وكور بردبيه در اوكنده اولان شيئى شميله حس ايدر ويووه سندن چيقوب طورر خرده سنكلر اطرافنى الور او دخى نفسيله قسمنى اولانلرينى جوفنه چكر وبو وجهله تغذى ايدر فسبحان الله الرزاق (رسطو بيانجه * كتعيش السمك فى جوف الماء * انجق تراب ايچنده يچنور حيوان اولمغله كوزدن مستغنيدر (جناب حق عزشانه عوضا حدت سمع احسان بيورمغله دوريردن حركت خفيه يى طويار وموذيسندن زمينى حفر ايدرك نچار على قول مبصراتى دخى سامعه سيله درك ايدر ايمش يووه سى سمته مائل اولديغى يى قورلر ايمش اكلى قصديله چيقدقده باصد رمغله صيد ينه حيله اولنور ايمش وطبعنده كوزل قوقودن نفرت اولوب صوغان وپراسه يه زياده مائل ايمش بونلرى يووه سى قربنه قورلر واستشمام ايله چيقدقده طوتارلر ايمش (وانقوليده خلد كوزسز كوپك وجانور موش ديو ترجمه اولنمشدر ومصباحده * والخلد وزان قفل نوع من الجرذان خلقت عمياء تسكن الفلوات * ايله بيان اولنمشدر اقصى الاربده موش كور ايله تفسير اولنان خلد كورصيچان يعنى كوسنبك ديو

ترجمه اولنمشدر (دميرى اهل تفسير سد مأربى باقداره تعالى خراب ايدن خلددر ديديلر ديوب
تفصيل ايلمشدر فارتوعندن اولمغله اكلى حرامدر (اما امام احمد بن حنبل * لا بأس باكل الخلد
والحيات اذا ذكى * ديمشدر كذا فى الحياة والتحفة (قانى كوزه چكلسه آغز يسن كيدرر قو يروغنك
قانى سراجه يه سورلسه كيدرر حماى ربعيسى اولان كيمسه اوست طوداغى باشنه آصيسه كسر
دماغى كل ياغيله برشيشه يه قونوب برآزجق طوردورلدقدنصكره او بوز ولكه ويدندن ظهور ايدن
بوتك كبى شيلره سورلسه كيدرر (جاحظ على زعم البعض خلدك يووه سندن طشره چقاردىغى تراب
آب ايله اصلديلوب نقر يس محلنه سورلسه دفع ايدر (بونده دميرى خالومه قلقلى براز تأثيرات
دخى يازمشدر (خلفه) كبه دوه اولوب جمعى خلفات كلور (خمل) فتح خا وسكون ميم ايله
ابن سيده قولنجه برنوع بالقدر (قلت) لكن قاموسده * وسمك والصواب بالجيم محركة وبالكسر
والضم ديمشدر كه بو كلامندن ظاهر اولان فتح خا ايله خمل خطا اولوب صواب اولان خا
يرنده جيم مضمومه اولهرق ميمك كسره ويا خود ضمه حركه لريله اولمسيدر ديمكدر كه بو شرحده
مأخذ صاحب القاموس تهذيب ايله كتاب صاحبدر (ختعه) قنفذة وزننده ديشى دلكودر
(خندع) وزنا ومعنى جندب كيدر واوفاق يلانه دخى ديرلر وبعض لغاتده خفاشدر (قاموسده خندع
بروجه محرر وزنا ومعنى جندب يعنى چكر كه ويا خود خرده چكر كه وقنفذ زنه سنده نفسنده خنبس
اولان شخصدر وبو معناجه ذال برنده ذال دخى لغتدر ديو مسطوردر (خنزير بحرى) ائمه بيلنرنده
اولان حكمنى برينى ذكرنده سبق ايتمشدر كه امام اعظم عندنده حرام وائمهٔ سائره اجتهادنده
اختلاف واردر (خيتعور) فتح خا وتاء قرشت ايله دميرى تحريرنجه اختلاف اقوال صورتنده ترديد
ايله قورد جانورى وحالنده دوامى اولميان غول ووجه ماده اولوب بربرده قرار ايتمين دوبيه وهوادن
بياض ايپلك ياخود تار عنكبوت كبى نازل اولان شى ودنياى داهيه در لكن قاموسده او ايله ترديد
اولنمق * الخيتعور السيئة الخلق والسراب وكل ما لا يدوم على حالة ويضمحل وشيء كنسج
العنكبوت يظهر فى الحر كالخيوط فى الهواء والذئب والغول والداهية والشيطان والاسد والنوى
البعيدة ودويبة تكون فى الماء ولا تثبت فى موضع * ديو لفظ مشترك اولديغى تصريح اولنمشدر
(خيذع) ودخى (خيطل) كبى آدلر يدر كه سينده ان شاء الله تعالى كلور ﴿ دال مهمله ﴾
(دبدب) عبابده ذكر اولنديغى اوزره حمار وحشيدر (لكن سبعة ابحر نام لغتده دبدبه قارنجه
نوعندن عجروفدر ديمشدر (وعجروف ضم عين ورا ايله برجنس كوچك جانوردر وعند البعض
اياقلرى اوزون قارنجه در ديو وانقوليده مفسردر (دبر) فتح دال ابجد ايله جماعة النحل يعنى اوغل
ديلان بال آريلرى طائفه در وسائر آريلره دخى دينور اصمعى دبر مفردى اولميان جمعلردندر ديمشدر
واحدينه حشرمه دينور لكن قاموسده واحدينه دبرة دينور ديمشدر وضمنله دبور لفظى دبرك
جميدر فافهم (ودبر آرى جماعتنه ديديكى بو روايتدن مستفاددر يعنى عاصم بن ثابت الانصارى
رضى الله تعالى عنهم اعدا شهيد شهادتى ذوق ايتدردكلرنده اعضاسنى قطع قصد ايتديلر حق تعالى
وتقدس اوخلالده اعدا اوزرلرينه مسلمين آلوب دفن ايتسونلر حكمتيله عظيم آريلر مسلط
قيلوب طاغتمغله دفن ايلديلر وبوسببدن شهيد مشار اليهم (حمى الدبر) ديديلر كه دبر آريلرده يك
اولديغن ناطقدر ودخى بلغاء عربك * جعلت كلامه دبر اذنى * ديدكارى دخى بوندن مأخوذدر كه
انك كلامندن اغماض ايدوب صاغرلغه اوردم ديمك محلنده ذكر اولنور (وكسر دال ايله دبر
خرده چكر كه يه دينور (دبسى) دميرى ضبطنجه فتح دال وكسر سين سعفص وتشديد يا ايله
وعلى قول ضم دال ايله اولان دبس رطب يعنى تازه دبسه منسوب اولان قوشدر وضم دال لغتى
نسبتده تغييرات جواز بنه دائردر دهر وسهل وقومه نسبتده دهرى وسهلى ونامى اولديغى كبى كه

بونلرده قياس فتح دال وسين وضم فا ايكن اولكيلر ضمه وفا فتحله مده تغيير اولنمشلردر اشبو يازيلان
دبس رطب هر نقدر اوزمدن اولان بكمز ديديكمزه تخصيصا زيادهٔ ابسه ده وانقوليده شول
نسنه در كه خرمادن اقار ديو ترجمه اولنمش وسائر لغات عربيه ده دخى عنب ماده سنه تخصيص
كورلميوب تعميمده قالمشدر لكن جائز كه لفظ بكمز شمدى اوزمك حلو معلومنده مستعمل ايسه ده
اصل وضعنده خرمادن اقانه مرادف اولوب بعده عندن معموله غلبه ايده فتأمل (وهمزه نك
وحرف بانك فتحه لرى ايله ادبس رنك دبس يعنى قره ايله قرمزى بيننده اولان خيل وطيره دينور
وخيل مرقوم طورى ديديكمزدر صحاحده دبسى انجق ضم دال ايله مضبوط اولوب * ومنسوب
الى طير دبس * ديو تفسير اولنه رق فتح داله تعرض اولنمامشدر لكن مترجمى وانى مرحوم بحثا
(دبس ضم دال ايله ذكر اولنان ادبسك جمعى اولديغى نسخ صحاحك ظاهرندن آكرچه
منفهمدر لكن دبس يرينه حمره كبى دبسه اولسه اولى اولوردى زيرا نسبت بقاى صيغهٔ جمعه
مناسب دكلدر ديمشدر فتأمل (قاموسده كسر دال وسكون سين وياحرف سينك كسريله دخى
خرما وآرى باللرينه وفتح دال ايله هرشينك قره سنه وكسر دال ايله ناسدن جمع كثيره دينور وبو
معناده فتح دخى جائزدر وضم دال ايله لونى بين السواد والحمرة اولان طيره ديدلان ادبسك
جمعيدر وضم دال ايله مع النسبه دبسى طير سسنه يعنى اون مذكورده اولوب قرقره ديدلان
صوتده اولان قوشه دينور ديو محرر وضم دال ايله دبسهٔ رنك مرقومده اولان قيله ديديكى
محيطده مرسومدر (ادبس مطلقا حمام برينك يعنى يمامك برنوعى اولديغى وعلى قول ارككنه
ديديكنى وطبا طبور بريه نك افضلى بو اولوب بعده شحرور وسمانى وحجل ودراج وفراخ
وحمام وورشان افضليده مرتبهٔ ذكر نجه اولدقلريغى وورشان حار يابس اولوب وكسر دال
وآخرنده الف ممدوده ايله دباساء چكر كه نك اناثى ايدوكنى ودخى سائر فوائدى دميرى يازمش
(وقاموسده مفردد باساءنا ايله اولديغى مرسوم بولنمش (وفقير دخى وقوع بولان اشبو تطويل
سراپا مورث صداع اولمامغله ارباب مروتدن عفو اولنورم املنده دوشمشدر (دحاس) دالك
وحاء مهملهٔ مشدده نك فتحه لرى ايله تراب ايچره كيرلنور بر جانوردر (وانقوليده كسر دال وفتح
ومد خاء نخذ ايله (دخاس) جار يا يعنى درت آياقلى حيوانه دخى ديديكى مسطوردر (دخس)
دميرى ضبطنجه ضم دال وتشديد خاء نخذ ايله على قول ابن سيده بالق نوعندندر وان شاء المولى قريبا
يازيله جق دلقيندر (دخل) دالك ضمى وتشديد معجمه ايله بر كوچك قوشدر (وانقوليده كنجشك كوهى
وبان سرچه سى ديو ترجمه اولنمشدر جوهرى ودميرى جمعى مصابيح وزننده دخاخيلدر ديوب دميرى
اشجار وخرمانك باشلرنده اوشر اغبر اللون بر خرده قوش اولوب مفردى تا ايله دخله در ديو شرح
ايتمشدر (درص) كسر دال وسكون را ايله طوشان ويربوع وكلر وصيچان وپسى ياوروسى وبونلره
بكزرلرك ياوروليدر اسم تصغيرى ياوروجق معناسنه اوله رق دريص در (قلت) ياورو لفظ
وتعبيرى وضعا اصغره دال ايكن مصغرا وارق لساننزده غالبا تأكيدا ياوروجق ديديكمز استعمال
بلغايه موافق اولديغى اشلديكى ايشده عاجز وفرومانده قلان كيمسه ده ايراد اولنان * ضل دريص
نفقه * مثلندن مستفاددر كه مفهومى ياوروجق يووه سن ياوه قيلدى ديمكدر (اصمعى
روايتنجه درصك جمعى همزه نك كسريله ادراص در (ودخى كسر دال وفتح را ايله درصة در
(وابو ادراص) احمقه و (ام ادراص) يربوعه ديرلر (دره) غرم وزننده ذكرى باآلاده يكن
برغايه دخى ديرلر (بوراده دميرى نطق طوطى يه دائر بر حكايهٔ غريبه يازمشدر كوريله (دساسهٔ)
دالك وسين مشدده نك فتحه لرى ايله صاغر يلاندر كه زير زمينده اندساس ايدر يعنى كومولور
وكزلنور ولهذا دساسه ديمشدر وعلى قول شحمة الارض در كه ذكرى ان شاء المولى كلجيدر

(دعشوق) عصفور وزننده خنفسا آسا بر بوجکدر کاهیجه زن کونه قده دوبه مزبوره یه
تشبیها دعشوقه دینور اولدیغنی دمیری یازر (دعموص) ضم دال ایله صودە یوزر بر دویبه در
برغوتك جمعی براغیث اولدیغی کبی بونك جمعی دخی دعامیص در (علی قول حیة مایه بکزر
بر کوچك بالقدر * وهذا دعیمیص هذا الامر * مثل درکه برکیمسه برنسنه یه کرکی کبی واقف
اولوب اربابندن اولسه ثناجهتیله ایراد اولنور (دعفل) جعفر وزننده فیل یاورسی ودلکونك
ارککیدر و بنی شیباندن بر رجلك دخی آدیدر واصمعی روایتجه وسعت عیش یعنی بول درلکه دخی
دینوب * عیش دعفل * دیو توصیف ایدرلر و برکثلی بیله دخی عام دعفل دینور (ابن سیرین
رجل مذکوری * کان دعفل رجلا عالما ولکن اغتلته النساء * دیو وصف ایتمشدر (آل امویه دن بریسی
دعفله تاریخ ونجوم وعربیه دن بعض مشکلات واحکام صوروب جواب صواب نصاب ویردکده
اوغلنه معلم ایلدی و بو علومی نه وجهله حفظ وملکه ایلدك دیدکده * بلسان سؤل وقلب
عقول * دیمشدر (قلت) معلومات بشریه نتیجه نقل و عقل اولوب علوم منقوله سماعه
موقوف وعلوم عقلیه نك خواجه سی فیض الهی ایله انسانده مودوع اولان هوش واندیشه
اولوب اوهوش ودرایت منقولاتك دخی استنباط واستحکامنه اساس اولدیغی معلوم اهل وقوف
اولدیغنه کلام مذکور دعفل ادادر (دعمش) بنه جعفر وزننده جنس عصفوردن بحرمالح
سواحلنده بولنور ارقه سی حمرت ایله رقطا یعنی قرمزی بنکلی وعنقی سفید وسیاه آمیخته طوق ایله
مطوق شریر الطبع وشدید النقار برخرده قوشدر وسرچه جنسندن اولمغله اکلی حلالدر
(دقشة) دمیری ضبط ویانیجه ضم دال وفتح قاف ایله صردن اصغر برطیر صغیردر وعامه
اکا دقناش دیرلر (دمیری دیرکه ظن ایدرمکه بوقوش دغمش اولوب تلاعب بواندن کاه دغمش وکاه
دقشه دیرلر وصحاح جوهریده ابو الدقیش نام شاعر معروفدن دقیشك معناسی ندر دیو صورلدقده
بیلم ناس اسم اولدیغنی ایشیدوب تسمیه ایدرلر دیدیکی محرردر حکمی دخی دغمش کبیدر (قلت)
قاموسده دقشه فتح دال ایله قطادن اصغر در قطاطیردر دیو مضبوط ومصرح ایسه ده صغانی
دمیری کبی ضم دال ایله عظادن اصغر قطا برقوشدر دیمشدر وبنه قاموسده دقش نقش
کبیدر و یونس نحوی ابو الدقیشدن بر وجه محرر دقیشی سؤالنده جواب مذکوری ویردی دیدیکی
مسطوردر (نسخ قاموسده دقشه اکرچه فتح دال ایله اوله رق معناسنده * دویبة اقطاء اصغر
من القطاة او طائر ارقش * دیمشدر لکن تهذیبده دقشه یی یانده کرتن کله جنسندن دیمك اولان
عظا اولوب اصغر من العظاء یازلمشدر (لکن بعض ذوات ابن درید ابو حاتمدن ضم دال ایله
اولادقشه ندر دیو استسألنده عظادن کوچك بنکلی بر دویبه در ودقش بنم عندمده نقشدر دیوب
(وابو عمرو بن ثعلب دخی ابن اعرابیدن ابو الدقیش بردابه نك کنیه سی اولوب آدی دقش اولدیغنی
روایت ایتمش و بوروایت ابو حاتمك قولنه قریب دوشمشدر (اما صواب اولان ازهرینك ذکر
ایتدیکیدر ز یراقطاة طیوردن اولوب دوابدن دکلدر عظا ایسه دوابدندر دیو بحث ایلدی فتأمل
(دلدل) داللرك ضمه لریله قنفذلك یوکیدر که مقوقسك سلطان انبیا و رسل علیه الصلاة
والسلام افندیمزه اهدا ایلدیکی بغلهٔ شهباء دلدل ایله مسمادر ولغتده تدلدل اضطراب (قاموسده
تدلدل صارقق واشغی اینه رك تحرك معناسنه در وزلزله وزننده دلدله کسر دال اولی ایله اولان
دلدال کبی بورر ایکن باشی واعضاسی تحریکدر واسم مصدری فتحله دلدالدر (ودال اولانك
ضمی و کذلك ثانیه نك ضم ومدی ایله و بلامد (دلدول) و (دلدل) قنفذدر و علی لغة
قنافذك عظیمیدر و یاخود قنفذ کبیره شبیه بر حیواندر دیو مبیندر (دمیری حیوان مرقومك سائر
اوصاف واحوالنی دخی تفصیل اوزره یازمشدر مراجعت اولنه (حکمنه دائر اقوال قنفذ ذکرنده

بچمشدر (دلفین) دخس ذکرنده جوهری بیانیجه بو اسم یعنی دلفین دخسك نام دیکری
اولدیغی اجمال فقیرده بچمشدر (راموزده دلفین بضم الدال و کسر الفاء دابة فی البحر تنجی
الغریق وابو دلف کنیتها * دیو معرفدر (یعنی حیوان مرقوم دمیرینك ذکرنجه بر سمکدرکه
برقول راموز مغروقك ارقه سندن قالدیره رق یوزمده اعانت بر له نجاتنه باذنه سبحانه سبب اولور
(و علی قول دلفین خنزیر بحری دیدکلری ایمش شبشرلمش طولم کبی اولوب باشی قتی کوچك
ایمش بوندن ماعدا بحرده ریه لو دواب اولمیوب ولهذا کندوسندن نفخ وتنفس مسموع اولور ایمش
و براحده اذاسی اولمادیغندن فضله بروجه محرر غریقی کناره سوق ودفعله نفعی اولدیغی وا کلی
سمك اتنه منحصر ایدوکی وکاهیجه صو اوزره میت کبی کورینور وهنکام صیفده طوغوروب
امزرر و یاوروری نره یه کیدرسه آثارینه اتباع ایدر وطبعنده ناس ایله خصوصا صبیان ایله انس
اولوب وشبکه صیده دوشدکده دلافین کثیره صیادی کو یادفع صدد یله امدادینه کلور اواقلربنی
وعمیق دریاده زیاده مکثنده حبس نفس ایدوب بو کالدقده تنفس ایچون اوق کبی سرعتله روی بحره
چقار و برسفینه کوردکده مرکبدن بوقارو یا لایه وثبه ایدر و ارککی اصلا دیشیسز کورلمیوب
یعنی جفتیله برابر کزر اولدیغی (و شحمی ایچی چیقارلمش حنظله قوبغنده قینه دقدنصکره
قولاغه طامله دلسه صممه نفعی اولور لحمی بارد غلیظ بطیء الهضمدر ودیشلری دخی دوکنی
صبیانه وسائره طاقلسه فزعلرین کیدرر و اکل شحمی وجع مفاصله نافع ایدوککی
وسائر خواص معنویه سنی و استثنا اولنانلرینی ماعدا سمکك حل اکلنده اولان عموم اوزره
دلفین مستثنیاندن اولمامغله اکلی مذهب شافعیده حلال اولدیغنی دمیری شافعی یازمشدر
لکن صاحب التحفه بزم عندیمزده یعنی مذهب حنفیده سمك معروفدن ماعدا حیوانات
بحر حلال دکلدرکه والواجیه ده * ویکره اکل شیء فی الماء سوی السمك کالسرطان والضفدع
وکلب الماء وخنزیر الماء * دیو مصرح اولدیغنك اوزرینه اهل لغت دلفینی تفسیرده
دابه دیو یازمشلردرکه سمك اولمادیغنه دالدر وبو تفسیری بعضیلرینك دلفین خنزیر بحردر
دیدکلری دخی تأیید ایدر (داق) دالك ولامك فتحه لریله (دله) فارسیدن معرب اوله رق
سموره قریب بردویبه اولدیغی قاموسده دخی مسطوردر دمیری ذکرنجه کاهیجه افتراس ایدر
وقان ایچر وقول ضعیف اوزره ذکری جانی نمس دیدکلری جانور وعلی قول ابن عرسدر وقز و بنی
قولنجه کوکرجنه شدت اوزره دشمن بر حیواندر صاحب التحفه هندیه ووالواجیه وقهستانیدن
نقلا اکلی حرامدر دیمشدر (دمة) محکیدن نقلا بنور اولدیغنی دمیری یازر (لکن راموزده کسر
دال وتشدید میم ایله بت وقارنجه و پسی ورجل قصیر حقیره دینور دیو مصرحدر (دنة) ابن سیده
قولنجه کسر دال وتشدید نون ایله بردویبه در راموز دخی بو یله اطلاق اوزره یازر (دناس) صدف
وحلزوندن برنوع دررطوبت معده واستسقایه نافع اولدیغنی دمیری نقل ومذهب شافعیدن حل
وحرمتنه دائر اولان اقوالی اهل طبك واحوال حیواناتی یازر حکمانك قواعدینی بالمناسبه ذکر ایله
تفصیل ایتمشدر مطالعه اولنه (صاحب التحفه بو دخی اکلی کرارا یازلدیغی اوزره سمکدن
اولمامغله مذهبمزده جائز دکلدر دیو یازر (دهانج) علابط وزننده ضخامتلی ذوسنامین اولان
ذکری بن المولی کله جك بعیره دیرلر (دهلاة) قز و بنی قولی اوزره نعامه راکب هیئت انسان اوزره
مخلوق دریا اطه لرنده بولنور نسنه در بعضه کوره دریاده کیلره تعرض ومحاربه ایدر وصیحه سیله سکان
سفینه یی اهلاك ایله جثه لرینی بلع ایدر (دودمس) ابن سیده قولنجه دال اولینك ضمی ودال ثانیه نك
فتحی ومیمك کسریله بوغازی شیشك بر حیه در نفخ ایتدکده نفسی طوقنان محلی یاقر جمعی ضم دال اولی
و فتح ثانیه وکسر میم ایله دودمسات ودخی دوامس کلور کذا فی القاموس (دوسر) فتح دال وسین ایله

لغتده فرموده یعنی ضخامتلی رجله دینور و بو صفتده اولان ارکك جله دخی دینورکه مقصود
اواولوب اثناسنده دوسره دیرلرونسبت صورتنده او یله دوه‌یه دوسری دخی دیرلرکه کویا ضخمه
منسوبدر (دوبل) بیومکه خلقةً مستعد اولمیان اوفاق اشکدرکه چوچوسی دیمکدر (دیسم)
فتح دال وسین وسکون یا ایله صحاحده ذئب یاوروسیدر دینلشدر وابو الغوث قولنجه آیی یاوروسیدر
صراحده واقع (بچهٔ خرکوش) ترجمه‌سی بچهٔ خرسدن محرف سهو ناسخ اولمق کرکدر محکمده
دلکو یاوروسی دینمش (وجاحظ سوزنجه باباسی ذئب و یا اناسی کلبه اولوب اوزری سواد ایله ممزوج
بنکلی اولان یاوروردر کلی علی کل تقدیر مذهب حنفیده حرامدر (دیلم) دیسم وزننده توراج نام طیر
حلالك ارککیدر (ابن دایه) دایه کردن وایکو ککیدرکه جمعی یانك تشدیدی ایله کلور و بویله
ابن اضافتله ذکری لکن غراب ابقعه دینور زیرا برحیوانك ارقه‌سنده وعنقنده قرحه کورسه قونمق
و یاز یلان عظام وفقراته قدر دلوب یدیکی کثرت اوزره کوریلور (دئل) دالك ضمی و یا صورتنده
رسم اولنان همزه‌نك کسری ایله ابن عرسه یکزر بردابه در لکن صاحب القاموس بو وجه محرر
ضم دال وکسر همزه ایله وهمزه‌نك ضمی ایله دخی ابن آوی یعنی چقالدر و حرف مضمومدن
صکره همزهٔ مضمومه اولان لفظ انجق بوکا مخصوص اولوب لغت عربیه نظیری یوقدر
وفتح دال وسکون همزه ایله ابن عرس یعنی کلنجك کبی بر دویبه در دیمشدر فتأمل
﴿ذال معجمه﴾ (ذواله) اسامه اسم جنس اسد اولدیغی کبی بوده ذئبك اسم مذکور
معرفه‌سیدر ومشیدهٔ خفیفه معناسنه اولان ذیلاندن مأخوذدرکه قورده بو حالت واردر (ذره)
خرده وسرخ قارنجه مخلوقیدر مفردی تا ایله ذره در (ثعلب ذره‌نك مقداریني بیانده بوزذره یکدانه
کندمدر یعنی بردانه بغدایك یوز پایندن بریدر دیمشدر (ذراریح) جوهری بیانجه ضم ذال
وفتح راء مشدده وآخری حاء حطی ایله و (ذروح کذلك راء مشدده‌نك دخی ضمی ایله سیاه نقطه‌لو
ذات سموم‌دن اوچار بر بوجکدر مفردی ضم ذال وفتح دور ایله فعلعل وزنی اوزره ذرحرح در زیرا
کلام عربده فاء الفعلك ضمی وعینك ضم وتشدیدی ایله فعول صیغه‌سی یوقدر حتی سبوح
وقدوسی سیبویه فتح فاء الفعل ایله اوقوردی (ذرع) فتحتین یعنی ذال و رانك اوستونلری
وآخری عین مهمله ایله بیان صغری یاوروسیدرکه طوغورمسنه اذراع وکندویه اسم فاعل
صیغه‌سیله مذرع دینور (ذعلب) وتا ایله ذعلبه کسر ذال وسکون عین مهمله وفتح لام ایله
سرعتلی اولان ناقه‌یه دینور (ذیخ) کسر ومد ذال وآخری خاء معجمه ایله ذکری اصلده لکن
قیللری چوق صبعك ارککیدر (ذیوخ) و (اذیاخ) و (ذیخة) جمعلریدر ﴿راء مهمله﴾
(راحله) قافله وزننده و (رحول) اوزرینه اثاث بیت وسائردن یوك تحمیلنه الویرن ارکك ودیشی
دوه درونا سی داهیه تاسی کبی تأکید ومبالغه ایچوندر یوقسه تاء تأنیث دکلدر و بعضا فاعل
وفعول صیغه‌لری مفعول معناسنده مستعمل بلغا واولدیغندن بوراده دخی راحله مرحوله معناسنه‌در
(رأل) فتح را وسکون همزه ایله دوه قوشی یاوروسیدر ومؤنثی تا ایله رألة در جبال وزننده (رئال)
وکسر را وسکون همزه ایله (رئلان) جمعلریدر (راعی) قزوینی قولنجه ورشان ایله حمام بیننده
مولد شکل غریبده اولان طیردر (ربی) جوهری بیانجه فعلی وزننده یعنی ضم را و فتح باء
مشدده ایجد ایله یکی طوغورمش قیونه دیرلر (وکسر را ایله ربا ب ولادت زمانی یاقلشمق
معناسنه مصدردرکه ربابی ظاهر اولان قیونه شاة ربی دیرلر (دمیری دیرکه یاوروسی اولمش اولان
قیونه ربی دخی دیرلر وطوغورمه‌سنه یکرمی کون و یاخود ایکی آی قالنجه شاة ربی دیرلر و ابو زید رباب
تعبیری بکی به مخصوصدر دیدی لکن غیریلری ضأنه دخی دینور دیدی وعلی قول ربی معز رغوثه
یعنی امزکلو بکی ایله امزکلو قیونه دخی دیرلر (قلت) جوهری رباب مذکور دوه ده دخی

مستعملدر (وذکر اولنان یکرمی کون وایکی آی ظاهر اولدیغی اوزره بعض امارات مجربه ایله
نشانلنمش تقریبی بر تحدید اولمق کرکدر (رباح) ضم را وتشدید با وآخرنده حاء حطی ایله ارکك
مایمون‌در بوزینه معناسنه (ربع) ضم را وفتح با ایله فصیل یعنی دوه یاوروسیدر وکویا که
وزن ومعنای مذکورده ربع دخی لغتدر ودخی زاغه شبیه برقوشه دیرلر و ربع ایچ یاغنه دخی
دیرلر (ربة) ابن سیده قولنجه فار ایله ام حبین بیننده بردویبه در و بعضیلری فاردر دیدی
(وانقولیده اشبو ضم را وسکون با ایله اولان ربة حشرات ارضدن برنوعدر دیو ترجمه اولنمش
وضم را والف مقصوره ایله جمعی ربی در دینلشدر (رتوت) صحاحده ضم را وتاء قرشت ایله
یبان خنزیرلرینه دینور ومفردی فتح ایله رت در دیو یازیلور (لکن محکم بیانجه خنزیره بکزر
برجانوردر وجمعی رتوت کلور وعلی قول مطلقا ارکك خوکه دینور (رتیلاء) رانك ضمی وفتح تاء
قرشت ولام والف ممدوده ایله ودخی الف مقصوره ایله (رتیلی) رتل ماده‌سنده واقع قاموس
بیانجه هوامدن انواعی اولان برحیواندرکه اصلده ذکری بالمناسبه کچمش بمنه تعالی صیدده
دخی دام سطوره قیداولنور قاموسده انواعی دخی تفصیل اولنمشدر (ومحیطده تصغیر صیغه‌سیله
رتیل دخی دیدکلری مسطوردر (رخل) فتح را وکسر خاء معجمه ایله قیونك دیشی یاوروسیدر
وارکك یاوروسنه حمل دیرلر کما سبق (رشا) قوتلنوب وتحرك ایدوب اناسیله کزن کیك یاوروسنه
دینوروجمعی ارشاء کلور مصباحده مهموز اللام اولوب جمعی سببك اسباب اولدیغی کبی ارشاء در
دیو ایضاح اولنمشدر (رشك) ضم را واسکان سین ساده ایله ابن الجوزی قولنجه فارسی اولهرق
عقرب آدیدر (قلت) یعنی عرب دخی بعینه عقربده استعمال ایتمشلردر (رفرات) فتح را
واسکان فا ایله ذکری لکن (خاطف ظله) وکله جك (ملاعب ظله) معناسنه در بند ذکری
لکن ظلیم وابن سیده قولنجه برنوع بالغه دخی دیرلر (وانقولیده دوه قوشنك ارککنه دخی دیرلر
دیو مرقومدر (رق) جوهری ضبطنجه فتح را واکثرون بیانجه کسری و تشدید قاف
ایله تمساح ودخی سلاحفك یعنی قپلو بغه‌نك بیوکنه دینور جوهری اشبو قپلو بغه ایله یاز و یاز یلان
یوقفه دریه دینوردیوب باشقه‌شی یازمشدر (رکاب) کسر را ایله ابل اولوب مفردی راحله در
یعنی کندی لفظندن مفردی یوقدر ووانقولیده رکاب شول دوه‌لردرکه اوزرینه بنوب سیر وسفر
ایدرلر دیو ترجمه اولنمشدر جمعی رکائب در (وانقولیده جمعی ضمتینله رکبدر کتاب ایله کتب کبی
دیمشدر (رکن) ابن سیده قولنجه فاره در واسم تصغیر اوزره (رکین) دخی دینور (راموز ده
رانك فتحیله الجرذ والفار دیمشدر (رمکه) ذکری لکن براذینك ارککنه دینور ورانك کسریله
(رماك) و (رمکات) و (ارامك) جمعلریدر (مصباحده رقبة وزننده اولوب جمعی رقاب کبی
رماکدر دیوب ایضاح ایتمشدر و دیکر جمعلرینی یازمشدر (رهدنة) و (رهدن) رانك
فتحه‌زیله حمره‌یه بکزر مکهٔ مکرمه خصوصا مسجد حرامده کثرت اوزره اولان قوشدر دیو دمیری
یازر (وانقولیده رهدن جعفر وزننده سرچه مثالنده مکهٔ مشرفه‌ده برجنس کوجك قوشدر
وجمعی فتح را وکسر دال ایله رهادندر و رهدن قید قوشی دیدکلری باشی قزلجه قوشه بکزر
برقوشه دخی دیرلر لکن رهدنك رنکی دخی قویجه دروقیه قوشندن جثه‌ده دخی بیوکدر دیو ترجمه
و ایضاح اولنمشدر (رئم) فتح را وسکون همزه ایله کیك یاوروسیدر جمعی همزه اولانك فتحی
وثانیه‌نك مدی ایله ارآم در (وانقولیده ارآم شول آهولردرکه انلرك بیاضی خالصدر واصمعی
بوشول آهودرکه اکثریا قومده ساکن اولور دیو شرح اولنمشدر (ام رتاح) مرصعده یازلدیغی
اوزره فتح را وتاء مخففه وآخرنده حاء حطی ایله اغبر واحمر الجناحین والظهر عنبییر برقوشدر
(ابو ریاح) کسر را وآخری حاء ساده ایله آخر ذیلده بمنه تعالی کله جك بو بودر (ذورمح)

رع مرزاق وذومعلوم اولدیغی اوزره صاحب معناسنه درکه مرزاقلی دیمك اولور ابن سیده سوزنجه
ذکری آنی بربوعك خرده سیدر ومحی تشبیهاقوبروغیدر وعلی قول اياقلری اوزون بربوعه دینور
﴿زای﴾ (زاغ) زرعی دیدکلری منقـاری و ایاقلری قرمزی زیتون بیر حسن الشکل
والمنظر کوچك قارغه نوعیدر (بعضلری سیاه وکبیر اولوب بیك ییلدن افزون یشارقارغه در
دیمش ایسه ده صواب اولان قول اولدر (غرابده کچدیکی وجهـله ذکر زاغ صغیر موصوفك
امام محمد عندنده اکلنده بأس یوقدر اماسیاه ایله مطلقا کبیرینك مکروهدر (زاق) خروس اولوب
چمعنده زواق دیرلر صیحه معناسنه اولان زقیه دن مأخوذدر و هر صیحه ایدنه دخی زاق دینور
صایح معنـاسنه (زبابة) دمیری هر محتاج اولدیغی شیئی سرقت ایدن فارهٔ بریه در دیو بیان
ایتمشدر (اشبو بیاندن ظاهر اولان بوموشك اشیاء سائره یه تعدیسی اولمازدیمکدر فتأمل
و جوهری فقط زبابه فارهٔ صما وصما یعنی کوزسز صحانه دینور وجمعی ازباب کلور وعربده
انکله ضرب مثل ایدوب * اسرق من زبابة * دیرلر وجاهلی دخی تشبیه ایدرلر دیمشدر (زبزب)
عبابده کدی کبی بردابه دردیو محرردر (تاریخ کامل ابن الاثیرك اوچیوزدرت سالی حوادثی صرهسنده
یازلمشدرکه بغدادده خانه‌لرك سطوحلرنده کیجه ایچره کزر وخلق او یقوده ایکن سود امر
چوجوقلری بیروکاه رجل ومرأه‌نك الی ومه سنی اصررو قطع ایدر برموذی حیوان پیدا اولوب
ناس ضروری کند ولری محارسه یه مجبور اوله رق اوبله برشیٔ حسلرنده صحن ولکن ضربیله
اورکودر اولمشلراوعهدده خلیفه بولنان ذات طابثراه طرفلرندن صونا للعباد صبدینه امرشدید
وتأکیداولنمغله ضابطان کیجه ایچره اياقلری واللری قبصه برحیوان طوتوب قید وربط ایتمشلر
وزبزب بودردیمشلرودفعهٔ اهلاك ایتیوب برای تجربه برآی قدر توقیف ایلدکلرنده اضرارمذکور
کسلمش و بعده بغداد کوپرونه آرام قلب ناس ایچون یافته سیله صلب ایتمشلر دیو مسطوردر
(زخارف) درت ایاقلی وصو اوزره اوچار خرده سنك معناسنه دخی مستعمل زای ورانك ضمه‌لری
وسکون خاء منقوطه ایله اولان زخرف اسمنك جمعیدر (زرزور) زالرك ضمی وراووالك سکونلری ایله
صغرجق دیدیکمز قوشك آدیدر (جاحظ دیمشدرکه زرازیر وعصافیر کبی صغیرالجناح وجیدالرجل
اولان هر قوشك ایاقلری قطع اولنـه هیچ اوچه مزانـالك یدی کسلدکـده سکردوب
وقوشامدیغی کبی هندبه‌ده اولدیغی اوزره زرزور سرچه دن اولمغله اکلی حلالدر (زرق) ابن سیده
قولنجه بازی ایله باشق میانده آوجی اولان برقوشدر لکن قرابازایضدر دیمشدر وجمعی زرارق در
و بوطیرباز یمن الطیف برصنفدر لکن مزاجی احروایبسدر و لهذا جناح وطیران واقدامی اشد
واسرع واقوادر وکندیسنده بالطبع ختل یعنی خدعه وخبث واردر ارقه‌سی سیاه وکوکسی بیاض
وکوزی قرمزی اولانی جیددر (زرباب) ذکری آنی ابوزریقدر (زغبة) ابن سیده قولنجه فارهٔ یه
بکزر بردویبه در (راموزده زای مضمومه وغین معجمهٔ ساکنه ایله بردویبه در دیو اطلاق اوزره
محرروحرف تعریف داخل اولیه‌رق زغبة جر برشاعرك حمارمشهوری آدی اولدیغی مقیددر
(زغلول) لغتلرده زای ولامك ضمه‌لری و غین معجمه نك سکونی ایله مضبوطدر وازغال قوش
یاوروسنه اغزیله غداویرمکه دینوب بو یله بسلدیکی حالده بولنـان یعنی مادام اناسی کدویه‌م
طاشی یه اکازغلول دیرلرودخی سودامن غنم ودوه یاوروله دینور وارککدن خفیف اولان کیمسه‌یه
وطفله دخی دینور (زغیم) قاموسده زبیروزننده غین معجمه ایله برطیردر دیمشدر (ودمیری ایله
صاحب الراموز را وعین مهمله دخی لغتدر دیمشدر و ینه دمیری ابن سیده دن نقل ایله ذکری
متصل زقه نك نام دیکریدر دیو یازر (زقة) ابن سیده قولنجه صوقوشلرندن طالدیغی محلك
بك اوزاغندن چیقان برطیردر (زلال) ضم زای ایله فار ایچنده مربی وقاره صاری نقطه او

بربارمغه قریب دوددر ناس برلرندن الورلر وجوفنده اولانی ایچرلر ایمش ولهذا ماء باردی زلاله
تشبیه ایتمشلردر لکن صحاحده زلال طاتلو صودر دیو مفسردر و بوندن ظهورایدن صوطهوردر
(زماح) ابن سیده وغیریلری بیانلرنجه زمان وزننده هنکام جاهلیه ده یثربده یعنی مدینهٔ منوره ده
طام اوزرنده اولوروتفهیم اولنمازنثی سویلر برقوش ایمش (منقولدرکه اهل بلده دن بر ینك یانچه دسنه
اینوب اکل ثمرایدرکن سهم ویاحجر ایله اوروب اولدرمشلرو لحمنی اکل ایدنلر سراپا اولمشلر (قلت) العهدة
علی الراوی (زمج) وانقولیده خرد وزننده یعنی زایك ضمی ومیمك شده‌سی ایله برقوشك آدیدرکه اکا
فرس دلنده ده برادران دیرلر دیو جوهری قولنی ترجمه ایتمشدر (دمیری اختلاف اقوال ایله آوجی
طیورندن اولدیغی وطبعنده غدروقلت وفا اولوب تعلیمی بطائت اوزره قبول قلدیغی وعجملر
اکاصیدن عاجزاولدقده برادری یعنی همجنسی معینی اولدیغیچون دو برادران دیدکلرینی وصیدی
بریوزنده اولوب یعنی یرده بولنـان قوشی آولیوب سائرلری کبی هواده شکار ایتدیکنی وعقابدن
برنوع وعلی قول عقـابك ارککی اولوب جمعی زمامیج کلدیکنی واکل لحمی ادمان خفقان قلبه
نافع ومراره‌سی اکتحال غشاوهٔ عین وظلمتی مزیل وزیلی کلف ونمشه سورلسه دافع ایدوکنی یازمشدر
صاحب القـاموس والراموز جوهرینك اون قرداشلر دیمـك اولانده برادران دیدیکنی وهم در
دیمشلردر (قلت) اشبو وهم تکمله‌ده دخی واردر وفرهنك سروری ایرانی ده * دو برادران
مرغی باشد صیادرا مانند آله اما ازو کوچکتر * دیو محرر در سبـاع طیوردن اولمغله حرامدر
(زمج الماء) اهل مصرك نورس دیدکلری حمامه قدر برطیردرکه هوا انور بعده کندوینی صوا وزره
براغوب بالق یاقهلر وماکلی انجق سمکدر واکلی حلالدر (ابوزریق) قریبـا یازیلان زرباب ایله
کله‌جك قیقدرکه ببغادن زیاده تعلیم تکلمی قابل برلطیف قوشدر (ابوزیدان) برنوع قوشدر
(ابوزیاد) اشك اوله جقدر (کنیهٔ مذکوره ایله مکنا مشهور آدمی بی هجوده بو بیت بك
معتبداردر * زیادلست ادری من ابوه * ولکن الحمار ابوزیاد * وکبره دخی ابوزیاد دینور ایمش
﴿سین مهمله﴾ (سابوط) ابن سیده قولنجه دواب بحردندر (ساق حر) قرینـك ارککی
اولان ورشاندر ذکری اصلده کچمش وقافده کله‌جکدر (سام ابرص) میمك تشدیدیله وزغك
بیوکنه دینور (دمیری کرك بونك وکرك ساق حرك اعرابی (حازباز) وباخود (خمسة عشر)
کبی اوله‌رق علم جنس اولد قلرینی و سـاق حر تسمیه سی صیحه سنی حکایه طریقیله اولدیغنی
وسام ابرص ایسه سمیتلو اولوب رنکی ابرص اولدیغندن ایدیکنی تفصیل ایتمشـد ر (سانح)
رائینك صاغ جانبندن کلوب صول طرفه مرورایدن ظبی یاخود طیره دیرلرکه عرب بو یله کوردکاری
حیواندن یمن ایدوب وصولدن کلوب صـاغه کچندن تشأم وتطیرله اکابارح دیرلر (سبد)
جوهری بیانجه سینك ضمی وفتح با ایله تو یی غایت یومشاق اولدیغندن ارقه‌سنه برایکی قطره
صو دوکلسه طورمز وآقر حیثیتده اولان برقوشدر وجمعی کسر سـین وسکون با ایله سبدا ندر
وعرب آنی ترلمش اولدیغی حالده بوقوشه تشبیه ایدرلر کاقال طفیل * کانما سبد فی الماء مغسول
(قلت) بوراده نظر واردر تأمل اولنـه (سبع) قاموس تصریحنجه فتح سین وضم وفتح
وسکون با ایله حیوان مفترس یعنی یرتیجی جانور در وحرف باده اولان ضم وفتح وسکون لغتلر
اولدیغی دمیری تصریح وحیوان مفترسه یدی معناسنه سبع دن مأخوذ اوله‌رق سبع ودیندیکی
بطن مادرده یدی آی مکثی واناسی یدی اولاد طوغردقدنصکره تولید ایتمدیکی وارککی یدی
یاشنه کیرمنجه دیشبسنه آشمدیغی ایچون اولدیغنی بیـان ایتمشدر (وسبعك لحمی حرامدر
ورکوبی مکروه اولدیغی وفهد وفیل وقردکبی نفعی اولنلرینك بیعی جائز وانتفاع اولنماینك بیعی جائز
اولمیوب علی قول دریسی ایچون انلرك دخی بیعی جائز ایدوکن صاحب التحفه دمیریدن نقل ایدرلکن

بهر حال کتب معتبرهٔ حنفیه‌یه باقلمدیغه وتصحیح اولنمدیغه اشبو تحفه‌دن یازیلان قول ایله کرک بو راده
وکرک سائر محلده یازیلان ایله عمل اولنمیه جاغی که نسخه سقامت اوله (سبندی) قاموس صاحبی
تحریرنجه سین وحرف یانک فتحه‌لری ونونک سکونی والف مقصوره ایله طویله وهر بر شیئک جری
وجسورینه ونمره یعنی پارسه وقپلانه دینور وصحاح جوهریده طویل مذکور اولمیوب ودال یرنده
تا اوله‌رق (سبنتی) دخی لغت اولدیغی مذکور وجمعی قاموس وراموزده (سباند) ودخی (سبانده) دردیو
مسطوردر (وعلی قول سبانده فراغ واصحاب لهو وبطله یعنی هر بر امور دنیویهٔ لازمه واخرویه‌دن
اوشمکله فارغلره ووقتلرینی اوینلرله کچیرن تنبللره دیرلر دیو مذکوردر (سبیطر) سینک وحرف یانک
فتحه‌لری ویانک سکونی وفتح طاء حطی وآخرده راء مهمله ایله ان شاء المولی ذکری جائی عنقیل کبی
اکثریا دیبی بقین اولان صولرده اولور ابو العیزار ایله مکنی بو یونی غایتله اوزون برقوشدر (سحاه)
سینک ضمی وحاء مهمله‌نک فتحی یعنی همزه وزننده خربقدن یعنی سود امر یاوروسندن یوکسلمش
واناسنک یاقه‌سندن آیرلمش اولان تازه طوشانه دیرلر (خربق خانک وحرف بانک کسری ومابینده‌کی
راء خنجر شکلک سکونیله طوشان یاوروسیدر کذا فی القاموس (سحا) سینک وحاء حطینک
فتحه‌لری والف مقصوره ایله خفاش اولوب مفردی ینه مقصوره ایله سحاة‌در (سخلة) فتح سین
وسکون خاء نخذ ایله ارکک ودیشی اولان قیون وکچی یاوروسیدر وجمعی حذف تا ایله (سخل)
وخانک فتحه‌سیله (سخلة) وسینک کسریله (سخال) در لکن صحاحده سخلة جمعی مذکور دکلدر
وهم سخله هنوز طوغمش یاورودر دیو مقیددر وبو قیدی دمیری دخی بو راده معزو غنم یاورولرینک
مراتب سنلرنده اولان آدلرینی بیانده قیون وکچی یاوروسنک ارکک ودیشی سنه طوغدیغی آنده سخله
بعده درت ماهه قدر بهمه وجمعنه ضم با ایله بهم ودرده باصوب اناسندن آیرلدقده کچی یاورولرینه
جفار ومفردینه جفر ودیشیسنه جفرة وقوتلنوب اوتله دیغی هنکامده عریض وعتود وجمعلرنده
عرضان وعتدان وبو حالده جمله‌سنه یعنی کچی وقیونه تابریله دکه جدی ویا الکز کچی‌یه عناق وجمعنده
عنوق وبعد السنه ارکک کچی‌یه تیس ودیشیسنه عنز وایکنجی سنه‌سنده ارککه جذع ودیشی‌یه
جذعة دینور دیو تصریح قیلمشدر اکلنک حلی وجلاله‌سنک حکمی یازلمشدر دمیری خواصنی
دخی یازمشدر (سرحان) دمیری دیرکه کسر سین ایله فعلان وزننده ذئب اولوب جمعی فتح
سین ایله یعنی ثمان زنه‌سنده سراح ودخی سراحین‌در واناسنه تا ایله سرحانة دینور دیوب وجمع
سرحانه‌ده *والجمع کالجمع* عبارهسیله ظرافت ایتمشدر رحمه الله تعالی یعنی مطالعهٔ فقیرانه
اوزره جامعة وجمعه لفظنک جمعی جیمک ضمی ومیمک سکونیله جمع اولدیغی کبی سرحانه‌نک
جمعی دخی ضم سین وسکون را ایله سرح دردیمکی مراد ایدر والله تعالی اعلم (وسرحان هذیل
لغتی اوزره ارسلانه دینور قاموسده ذکر اولنان مؤنث ایله جمعی مفقود وسراحین وثمان وزننده
اولان جمعلردن ماعدا ضباع وزننده یعنی سینک کسریله برجمعی دخی اولدیغی وکلبه دخی
اطلاق اولندیغی قولی موجوددر ونون سرحان زائد اولدیغنه صحاح وقاموس وراموزده س ر ح
ماده‌سنده ذکری دخی دلالت ایدر (وسرحانه اطلاقی کسائی قولیدر دیو حیوانلرک حکم
وخواصی بیانی دخی کچمشدر (سرحوب) سرعوب وزننده حاء مهمله ایله اولان بو اسم حیاة
الحیوانده یوقدر لکن قاموسده مطلقا (طویله) دینلوب وصحاحده بو یقین واوزون یعنی کربلی
اولان آته دینوب لکن ارککی توصیف اولنوب بونکله دیشیسی توصیف اولنماز دیو مذکور
(وراموزده ارککنه دخی وصف اولور دیو مسطوردر (وقاموسده رجل طویل دخی سرحوب
دیو وصف اولنور وابن آوی‌یه دخی دینور دیو محرردر (حیوانه دائر اسم اولدیغندن ضمه جسارت
اولندی (سرطان) سین وراء وطاء ممدوده‌نک فتحه‌لریله بنکچ دیدیکمز حیوان معلومدر (دمیری

(تشریحی)

تشریحی وخلقتی وطبعی وخواصنی تفصیلا یازمش وسیما صاحب القاموس خواصنی یادکار
ثرلطینی اباث در اطلاع مراد ایدنلره الهام ایدهلر وبونک نونی دخی زائددر دیوب حتی اغاتده س ر ط
ماده‌سنده ذکر ایتمشلردر (مذهب حنفی وشافعیده بنکچ اکلی حرامدر ومالکی تجویز ایتمشدر
کذا فی الحیاة والتحفة (سرعوب) سین وعین ساده‌نک ضمه‌لری وسکون را ایله ابن عرس در (وکفایة
المتحفظده ذکری کچن نمسه دخی دیندیکی مذکوردر (لکن قاموسده انجق ابن عرس مذکوردر
(سرفون) سین مفتوحه ورا ساکنهٔ مهمله وضم فا ایله قزغین اولان کوز زجاجده تعیش ایدر
ویووه‌سنی نار مستمرهٔ دائمه‌سی اولان کلخن وفرن کبی برده یاپراندهٔ یورطلر ویاورولر یردو بیدر
(قلت) سمندل وزلال کبی کورلمش شی دکل ایسه ده تحت امکانده اولوب امتناع ذاتیسی یوقدر
وسرفون مطالعه اولنان اغاتده کورلمیوب انجق دمیری حیاة الحیوانده کورلمشدر (سرفة)
ضم سین واسکان را ایله وفتح فا ایله ذکری کچن ارضه‌نک دیگر آدیدر وحشرات غیر ماکوله‌دندر
(سرمان) طاش کبی یعنی قتی یردو بیدر وبر نوع اصفر زنبوره دخی دینور (سروه) کسر سین وسکون
را ایله بیضه‌سندن ابتدا ظهور ایدوب قورد شکلنه کیرن چکرکه‌یه دینور واصلی مهموز اللام
اوله‌رق سرء‌در وناقص یائی اوله‌رق سری دخی لغتدر (سرباح) ابن سیده قولنجه چکرکه‌در
(سعدانه) حمامه‌در (سفنج) ضم سین واسکان فا وضم آخرنده جیم ایله ابو عمرو قولنجه
ذکری کچن ظلیمک خفیفیدر وجوهری قولنجه لفظ مذکور تشدید حرف ثالث ایله خماسیه
ملحقدر وعبابده مذکور اولدیغی اوزره سفنج دیدکلری چوق برقوشه دخی دیرلر (سقب) فتح
سین وسکون قاف ایله دوه یاوروسنک طوغدیغی وقتده آدیدر وجمعنه سقوب وسقاب واناسنه
سقبه دینور قاله الدمیری (اما جوهری اناسنه سقبة دینمز سقب ارککنه مخصوصدر ناقه‌نک
دیشی یاوروسنه حائل دینور سقبة اتنک صیاسنک دیشیسی آدیدر وطویل وسمین اولان هر شیئه دخی
سقب دیرلر وکنه دیدیکمز قوده دخی سقب دینوب بو معناجه صاد ایله صقب دخی لغتدر دیمشدر
(سقر) قزوینی قولنجه بجایدن اوله‌رق عجم شاهینده برصیاد طیر اولوب فقط مخلبی غایت
غلیظدر وبلاد بارده‌ده یتیشمیوب ترکستانده چوق بولنور واخذ طیره صالیویرلدکده طیرک
اطرافنی طیران مستدیر ایله دائره ایچنه آلدرق طولاشور ودائره‌یه بدأ ایلدیکی نقطه‌دن یعنی محلدن
طولاشه‌رق واصل اولدقده دائرهٔ مزبوره وسط وداخلنده بولنان قوشلر بیک دانه دخی اولسه
خط مستدیر دائره‌دن خارجه چیقه‌میوب کویا حلقهٔ دامه طوتلمش کبی قالور وکندوسی
کانه دائره‌نی زمینه چکر صورتنه آهسته آهسته ایندکجه قوشلر دخی اتباع ایله برابر یره اینوب دوکیلورلر
وصالیویرنلر دخی ایاقلرندن یاغلوشکلنده اولان قوشلری اللریله دوشیررلر ایمش العهدة علی
الراوی (سلفان) کسر سین وسکون لام ایله ککلک یاورولریدر ومفردی ضم سین وفتح لام ایله
سلف درکه بدانه نکلک یاوروسی معناسنه (ابو عمرو مؤنثنه سلفه دیندیکی اکرچه مسموع اولمادی
لکن ذکری آتی سلکه سلکانک واحدینه دیندیکی کبی سلف سلفانک مفردیدر دینسه‌یدی احسن
اولوردی دیمشدر (سلق) کسر سین وسکون لام ایله قورد جانوریدر ومؤنثی تا ایله سلقة دروزن
بی وزن سلیطه یعنی حیاسز عورته وپازی دیدکلری اوته دخی سلقه دیرلر ومصیبت عندنده صیحه‌سنی
بلند ایدن زنه سالقه دیرلر (سلك) دمیری کسر سین ایله (قطا یاوروسیدر وعلی قول ضم سین ایله
ککلک یاوروسنک ارککی اولوب اناسی سلکه‌در (وبعضیلری مفردی سلکانه‌در دیمش یعنی اسم
جنس اولدیغنه اشارت ایتمشدر دیمشدر (لکن صحاحده قطا یاوروسی مذکور دکلدر وقاموسده
* کصرد فرخ القطا والحجل رهی سلکة * دیو قطا یاوروسی مذکور ایسه ده یاخود ککلک یاوروسی
تعبیریله معنای ثانی تردیدیله ضعیف کوسترلمش وایکی معناده دخی ضم سین نمایان قلنمشدر (سلوی)

دمیری دیرکه ابن سیده قولنجه ذکری قریب البیان سمانی کبی بریباض قوشدر ومفردی سلواةدر
و بعضیلری سلوی باله دخی دیرلر دیمشدر وعلی قول سلوی لحم در (قزوینی وابن البیطار سلوی
سمانیدر دیدیلر غیریلری سمانیه یقین برقوشدر دیدیلر اخفش دیدیکه بو اسمك مفردی اولمیوب
مفرد وجمعی برابر اولنك آدی اولان دفلی یه شبیه در دیدی و بو قوش دائما درلك صو وسطنده
تعیش ایدر وطیر بازوجع قلب ایله خسته اولدقده بالطبع طیر مرقومی تحری وصید ایله کبدینی
اکل ایلدکده شفا بولور و بنی اسرائیله نازل اولان سلوی قول مشهور اوزره بو قوشدر
خالد هذلی بالدر دیمش ایسده غلط در انتهی (صاحب القاموس ضم سین ایله
سلوانه فتح سین ایله اولان سلوی کبی بالدر ودخی سلوی برقوش اولوب مفردی سلواة در
دیدی (سلوانك اکلی بالاجماع حلالدر وخواص نافعه سنی دمیری یازمشدر مطالعه یه شایاندر
(سمانی) زبیدی قولنجه ضم سین وفتح نون ایله حباری وزننده ؛ یعنی قاموس وصحاح ومحیط
تصریحلرنجه دخی حرکات مذکوره وتخفیف میم یعنی میمی مشدد اولمیه رق آخری الف
مقصوره ایله برجنس قوشدر جوهری ودمیری جمعی ضم سین وفتح نون ایله سمانیات دیو بره
حصر ایدوب لکن صحاحده مفردی سماناة در یازلمش وقاموسده سمانی مفرده وجمعه شاملدر
وعلی قول واحدی سماناة دخی کلورمش دیو تضعیف کوسترمشدر (ترجمهٔ ترکیهٔ قدیمه ده
سمانی بیلدرجن در دیو ترجمه اولنمشدر (ودمیری دیرکه طیر مذکوره یاپشق یعنی اورکو تمنجه
یردن آیرلمز واوچماز برقوشدر وکوك کورلمه سنی ایشتدکده هلاك اولمغله *قتیل الرعد* دخی دیرلر
و یمورطه دن چقدیغی آنده طیرانی منقولدر وقیش وقتی یرده ساکن وساکت اولوب یاز کلدکده اوتر
وسم قاتل اولان یش دیدکلری اوتی ییر وکندویه ضرری اولماز وقواطع طیوردندر یعنی نره دن
کلدیکی بیلنمز حتی بعضیلری طیر مذکور دریاده برقنادی بلکن کبی آچق ودیکری صوایچره اوله رق
کزدیکنی کورمکله دریادن چقر زعم ایتمشدر (قلت) هرنه قدر دکزدن خروجی تحت امکانده
ایسه ده دلیل مذکور غلط شاندن اولان حواس خمسدن بوراده مجرد حس بصر غیر بدیهی یه
مبنی اولمغله برهان اولمیه رق مدلولی یقینی مستوجب دکلدر وسند منع منطق ومناظره فنلرینی بیلنلرك
معلومیدر فلیحفظ *فانه الزم لازام اهل الحس المجرد* بلدرجنك اتی طاوق اتنه یقیندر اکلی
سنك مثانه یه و بردن حاصل وجع مفاصله نافعدر ومدردر لکن قلبنده حرارت اولانلره مضر اولوب
ومضرتنی کسفره ویاخود سرکه دفع ایدر وقانی قولاغه طاملدلسه وجعنی تسکین ایدر وقلبنی
اکل قلبی یومشادر واکلی بالاجماع حلالدر (سمیج) حاء مهمله بعده جیم ایله خنجر وزننده
ارقه سی اوزون اولان دیشی اشکه دیرلر وطویل الظهر اولان قسراغه دخی دینور بو هیئتده
اولان آت وحمار ذکره دیمز (سمع) کسر سین وسکون میم وآخری عین ساده ایله سبع حرکدر
یعنی ذئب ایله ضبع بیننده اولان یاورویه دینورکه بو جانورده شدت وقوت ضبعله جرأت وخفت
ذئب واردر (بعضیلری جانور مرسوم حیه کبی علل بیلمز وحتف انفه اولمز زعم ایتمشدر
وسرعتده روزکار کبیدر وقوت سامعه سی واردر *اسمع من السمع الازل* وترك لفظ ازل ایله
اسمع من السمع مثلدر ازل صغار بسی وبودلری خفیف اولان حیوانه دینورکه جنس قورده
دخی بو صفت وار در قاله الجوهری (قلت) حکمی ابوینك حکمنده اولدیغی درکار و برمعنی
* الحیة لا تلد الاحیة* مثلندن آشکاردر (سمسم) عرعر وزننده ؛ تلکودر و بربرك دخی آدیدر
(سمسمه) سینلرك کسری ومیم اولانك سکونیله نملهٔ حمراء یعنی قرمزی قارنجه در (سمور)
فتح سین وضم میم مشدده ایله سفود وزننده ؛ کدی یه بکزر برحیوان بریدر بعض ناس سمور
تمس اولوب لکن برینك هواسی ومزاجی تأثیرندن تمسده اولانلرك تغیر ایدوب سمورده اولان

کیفیت واونی بولور زعم ایتمشدر (عبداللطیف بغدادی بیاننجه جرثده سموردن اجری برحیوان
اولمیوب حتی حیله وتدبیر ایله آورلر واتی طاتلودر ترکستانده سائر لحوم کبی ییرلر انتهی (تهذیب
الاسماء واللغاتده سمورك طائردر دیو یازلمسی سبق وسهو قلم مقوله سندندر و بو سهودن اعجبی فصیح
شرحنده سمور جن دن برنوعدر دیو تحریر اولنمسیدر وشهودمز اولدیغی اوزره جلدینك زمین
وخفیف واحسن ومرونق وکرانبها وخاصه سی اولمسی جهتلرندن عظمادن فروه اتخاذ
ایدرلر (شعبی نك سموردن قبا اتخاذ ینی مجاهد کوردم دیو روایت ایتمشدر (دمیری شافعی ثعلبه
الحاقا اکلی مذهب شافعیده حلالدر دیوب لکن صاحب التحفه امام اعظم وامام مالك ثعلبی
سبعدن اولمغله تحریم ایلدیلر خصوصا سمور جانوردن اولان سنوره شبیهدر والحال که قهستانی
وهندیه وولوالجیه صاحبلری عدم اکل سموری تصریح قیلمشلر فاغتنم دیمشدر (سمیذع)
قاموسده یازلدیغی اوزره فتح سین ومیم وذال مفتوحه تحذو آخری عین مهمله ایله کرك جانوردر
(سمیطر) عمیثل کبی بویی غایتله اوزون برقوشدر نامد بکری اولان سیطرده وبالاده کچن مالك
الحزینده ذکری کچمشدر (سناد) بعض نسخه ده فا ایله (سفاد) وبعضنده آخر ماده ده کورلمشدر
لکن وانقولیده کسر سین ایله سناد قوی دوه دیو ترجمه اولنمشدر دمیری ایسه قزوینیدن نقل ایله
فیل صورتنده اولوب جثه ده اندن کوچك واوکوزدن بیوك ومنقولدرکه مادری بطننده ایکن مخرجندن
باشنی چیقاروب اوتلر وقوتلنوب بوسبتون چقدیغی کبی اناسنك دیکن کبی اولان لسانیله یالهمسی
اضراری خوفندن فرار ایدر اکر باقه لیوب لحس ایتسه ککارینه قدراتنی صیروب بادئ هلاکی
اولور دیو یازلمشدر والله تعالی اعلم سبحان الملهم لمخلوقه (سنداوة) دیشی کرك دروارکننه دخی
دینور (سنبه) دابه در (سندل) ذکری بالاده کچن سمندلك مرادفیدر (سنونو) ضم سین ونونین ایله
خطاطیفدن برنوعدر ومفردی سنونوه در وصوابی سبنه در صاد ایله دکلدر دیو طیرك بعض
حالی وحکمی مناسبتله بالاده خصوصا خطافده کچمشدر (کوزینك بری بریزه صار یلوب
ودوشکه تعلیق اراانسه اوزرنده اولان او بو یامن وکوزی توتبسندن عصفورلر قاچرلر وحامسی اولان
بنجیر اولنسه باذنه تعالی بری اولور (سودانیه) ابن سیده قولنجه اوزم ییر برقوشدر (دمیری دیرکه
ظاهر اولان ذکری کچن زرزور در بو طیرك لحمی بارد یابس در باهه قوت و پرسه ده دماغه مضردر
ومضرتنی امراق رطبه دفع ایدر بهارده اکلی اصلحدر وامزجهٔ بارده و پیرانه مرا فقدر
(سودنیق) کفایة المتحفظده یازلدیغی اوزره صقردر (سید) کسر سین واسکان یاء حطی ایله
ذئب آدلرندندر (ابو سیراس) قزوینی قولنجه بوادی وصحرالرده بولنور برحیوان ندرقصبهٔ
انفنده اون ایکی دلك اولوب تنفس ایتدکده نای آسا هر برندن صوت حسن متناسب چیقوب
تأثیرندن اطرافنه حیوانات بریکوب سراپا دهشته وحیران اوله رق استماع ایدرلر ایچلرندن
کمالیله مدهوش اولوب واخذینه مناسب دوشنی صید واکل ایدر وصید ایده مز ومناسبنی
باقه لیه مز ایسه ضجرتله صیحهٔ هائله ایتدکده انلك دخی تأثیر دهشت اندازندن جمله سی
متفرق وپریشان اولورلر والله تعالی اعلم (قلت) بو حیوان مصطلحات فارسیه یی جامع دستور
خالص النام مجلهٔ معتبره ده تفصیلا مقید اولان ققنوس اولمق کرکدر نظر قیلنه ﴿شین معجمه﴾
(شادن) کسر دال ابجد ایله بو بنوزلری یکی چیقن ارکك کیکدر قدسبق (شادهوار) دمیری
تحریرنجه اقصای بلاد رومده بولنور برحیواندرکه یتمش یدی دلکلی ایچی بوش برعدد بوینوزی
اولوب روزکار اوزرنده اسدکده اندن اصوات مؤثرهٔ حسنه ایشیدلمکله کذلك حیوانلر استماع
صوتیچون جوانبنه جمع اولورلر ایمش (بعض ناس بکا او بو ینوز اهدا اولنمش ایدی هبوب ریحده
بتمه قویدم انسان حین استماعنده نهایت تأثیرندن اوچق درجه سنه کلور صورتنده اندن

صوت حسن مطرب خروج ایتدی پس منکوساوضع ایلدیکمدهاندن انسانی اغلدر مرتبه‌سنه
کتوریجی صوت حزین چیقدی دیوذکروحکایه ایتمشدر (شارف) مسنه ناقه‌در جمعی شرف کلور
بازل ایله بذل کبی قاموسده کرم ونصر بابلرندن کلرك تا یله شارفه دخی دینوب جمعی شوارف وکتب ورکع
وعدول وزنلرنده شرف وشرف وشروف دخی کلوردیمشدر (شاة) قیون وکچینك ارککی اولسون
کرك دیشی بردانه‌سنه دینور واصلی شاهة درزیرا معیار اصل مادهٔ الفاظ اولان اسم تصغیری
شویهة وجمعی اونه قدرها ایله شاه واوبی طاشدقده یا ایله شیاه واعداد کثرت ووفرت بولدقده کثیره
ایله تأکیداولنوب شیاه کثیرة دینیلور (قلت) اشبو تأکیدشاة جمعنه مخصوص اولمیوب جمع قلت
وکثرتی اولان اسملر ایله کثرت وقلتنه شامل بالکز برصیغه ایله جمعلنن الفاظده معدود چوغالدقده
کثیره وصفی کتورالك اولکنده تأسیس و یکنجیده تأکید مطالعه اولنه رق شیوهٔ لسان عذب
البیان عربیدر فتأمل (ودخی شاة تور وحشی یه دیرلر واسم منسوبی شاویدر (قلت) قاموسده
یاءرنده واوایله (شواه) ومساجد وزننده (اشاوه) وفتح شین وکسروید واو بعده همزه ایله (شویٔ)
وکسرو یاخود فتح شین وسکون یا ایله (شیه) وسید وزننده (شیه) دخی جمعلریدر دیو محرردر
اقصی الاربده (شاء) لفظنك جمعی (شویٔ) کلور دیو جمع الجمع اولمسنه اشارت اولنمشدر تأمل
اولنه هنوز صو یاش قیون دریسی صیجاقلغی اثری اوسننده ایکن قاجیله ضرب اولنمش کیمسه
جسمنه صارلسه نافع اولوب الم ووجعی تسکین ایدر و بو خاصه مشهور ومتعارفدر (شاخرك)
ملاك الطرمة بهوندماولان شاهمرغ معربیدر که کنج طاوغه بور طاغه باشلارندن چندایام مقدم اولان
وقتنه اطلاق اولنور وکنیه سی ابو یعلیدر (شب) یاشلو اوکوزدر شبوب ومشبب دخی دیرلر
(شبثان) کسرشین قرشت وسکون باء ابجد وفتح ومد ثاء ثخذ وآخری نون ایله ابن قتیبه‌نك ادب
الکاتبنده یازدیغنجه قومده اولور بردو یبه اولوب یوروديکی شیٔ اوزره تشبثندن اواسم ایله بنام
اولمشدر (شبث) شین وحرف بالك فتحه لری ایله کثیرة الارجل بردو یبه‌در یعنی قرق ایاق
دیدکاری بوجکدر و بو معناجه شبثده شین مکسوره اولماز وجمعی کسر شین ایله شبثاندر
خرب ایله خربان کبی دیو جوهری عباره سی وانقولیده ترجه اولنمش دمیری دخی ترجمهٔ
مذکوره نك مفهو منده اولان صحاحی تحریر قیلمشدر (قلت) لکن قاموسده کسر شین ایله شبث
بقله درو حرکه یله اریجك ودخی دو یبهٔ کثیرة الارجل اولوب جمعی شبثك کسریله
شبثاندر دیو یازیلوب ابن قتیبه‌نك صورت مفردده کوستردیکی شبثان لفظنك معنای مرقومنه
دائر برنسنه اشراب ایتامشدر تأمل اولنه وصاحب القاموس کسرشینی تصریح ایتمش ایسه ده
مهذبده بنه یازدیغی معنازده شبث انجق ضم طا ایله اولان طمروزننده دردیمشدر فتأمل (قلت)
قانون الادبده (شبثوت) فتح شین وسکون با و ضم ومد ثا وآخرنده تا ایله برجانور اولدیغی مسطور
وصحاح وقاموسده غضنفر وزننده (شرنبث) آوجلری واباقلری ایری اولنه دینوب (اسد شرنبث) دیو
ارسلان دخی بونکله صفتلندیغی وضم شین وکسر با ایله (شرابث) دخی بومعناده اولدیغی محرردر
وانقولیده سیبویه‌دن نقل یله سمده معنایه تغییر کلیه‌رك شرنبث وشرابث وجرنفش وجرافش
کبی نون الفه تبدیل اولنور وجرنفش پهلوسی بیوك آدمی یه دیرلر مآلنده کور یلوب ترجمهٔ قول
جوهریدن عبارت اولان اشبو فاءده لغویه بوراده محصلینه خدمت اراده‌سیله عشرق خامهٔ فقیر
خادم اهل العلم اولدی عفو بلنه (دمیری شبث محکمده یازدیغی اوزره الئی قراتمی یقراتمی ظهور یله
ارقه‌سی صاری قره باشلی وزرقاء العین بردو یبه در وعلی قول یالری بسیار آغزی واسع مؤخری
یعنی قیچی مرتفع بری ارشدبر شحمة الارض دخی دیدکاری بوجك اولوب جمعی اشباث وشبثان
کلور دیمشدر فلیطالع اشبو شبثان وشبث حشرات اولمغله حرمت اکلنی دمیری وصاحب التحفه

بازمشلردر (شبدع) زبرج وزننده یعنی شین و دال ابجدك کسرلریله عقربدر قاموسده
فتح دال دخی لغت اولدیغی کوسترلمشدر مفردی شبدعة در وجمعی وزنا ومعنی عقارب کبی
شبادعدر (شبربص) سفرجل وزننده جمل صغیره یعنی خلقتی کوچك دوه‌یه دینور (شبوه)
جوهری وصاحب بن عباد و صاحب الامثال ضبط وتحریرلری اوزره فتح شین وواو و سکون باء
منقوطه وآخرنده تا ایله اولدیغی وجمعی فتحتیله شبوات کلدیکی حالده صحاحده عقرب اکنه سی
دیو محرر اولوب لکن دمیری واوایله یازه رق ومطلق اوله رق شبوه عقربدر دیوب وصاحب
القاموس دخی (شباة) رسمنده یازه رق هنوز طوغمش عقربك اسمیدر وعلی قول صاری عقربدر
وعقربك اکنه وهرشیٔك اوجنه دخی دینور وجمعی فتح شین ایله شبا وشبوات کلور دیمشدر
(قلت) ازهری واوایله شبوة اذا معناسنه دردیمش (وصاحب ابن عباد شبوة اسم للعقرب الصفراء
وکذلك الجاریة الفحاشة *یعنی تعریفسز غیر منصرف اوله رق شبوه صاری عقربك نامی
اولوب جمعی شباء وشبواتدر وزنا ومعنی زباده چاقیجی تازه یارمز دختره ده دینور دیو کتابنه
یازمشدر بو صورتده قاموسده بو وجه محرر واوینده الف ودخی تاء مفرد کتوره رك (شباة)
یازلمسی سدید اولمامق کرکدر زیرا ذکر اولنان مأخذ معتبره دن نقل ایتدیکمز نصر یحلرجه شبوه
شویله جه عقربك آدیدر ایمدی صواب اولان تابی کتوره‌رك شبا عقربدر و مفردی تا ایله
شبوه‌در دیوب وقاموسده فیروز آبادیٔ فاضلك اشبو (ش ب و) مطلبنك باشندن چند سطر اشاغیده
ذکر ایلدیکی *وشبوة العقرب* تعبیرینی مکرر اولسون دیو ترك ایتمیدر کما لایخفی علی الفطن
* والانسان مأخوذ من النسیان (شبل) جوهری کسر شینله آرسلان یاورسیدر وجمعی
فتح همزه وضم با ایله اشبلدر دیوب لکن دمیری صاحب القاموس کبی شکاره ایریشور حینده
اولورایسه شبل دینور قیدینی کتوروب همزه ممدوده اولان بانك فتحه‌لری ایله (اشبال) وشین
وحرف باء ممدوده نك ضملریله (شبول) وقتال وزننده (شبال) دخی جمعلری اولدیغی قاموسده
مرسومدر (شبوط) دمیری سفود وزننده یعنی قدوس وتنور کبی فتح حرف اولی وضم وتشدید
حرف ثانیسی ایله آخری طاء حطی اوله رق قوبریغی اینجه واورته سی عریض ومسی یومشاق
وسری کوچك برنوع بالقدر دیوب وصاحب القاموس اوصاف مذکوره یی تحریر دنصکره بربطه
بکزر و فتح قافله دخی لغت اولان قدوس وزننده بانك تشدیدی ودخی تخفیفیله لغتدر دیو زیادهٔ
بیان قیلمشدر (وینه دمیری لیثدن نقل ایله شین معجمه یرنده سین ساده ایله دخی لغتدر دیوب اشبو
نوع بالغك دیشیسندن ارککی چوقدرو بوسبدن قلیل البیضدر واوجیلرك بعضیسندن منقولدرکه
آغه طوتواوب عدم خروجنی حس ایتدکده آغك اینجنده کیرولیوب وطوپلنوب قوت بولمغله هوایه
اون آرشون مقداری فائقه رق صویه آتیلور وصحرامه سی شویله زورلیدرکه آغه راست کلسه
یرتر و بویله جه شبکه دن قورتیلور وانی چوق بر بالق اولوب دجله ده چوق بولنور دیمشدر
(شجاع) دمیری یانجه شینك ضمی علی لغة کسری ایله آتلو وپیاده یه قوبریغی اوزره قالقوب
آتیلان وکاهیجه فارسك باشنی قوپران یلاندرکه صحرالرده اولور (شحرور) دمیری دیرکه ابن سیده
ودیکری قولنجه سحنون وزننده سیرچه‌دن بیوجك اصوات متنوعه ایله صوت ایدر برسیاه قوشدر
(قلت) قاموسده شحرور اولمیوب فقط (ش ح ر) ماده‌سنده (شحور) قسور وزننده برقوشدر
دیو یازلمشدر فتأمل واماوزن شحرور اولان سحنون ذکری یکدیکی اوزره سینك فتح وضمی
جائز اولمغله اشبو جوازه نظراً شحرور شینك دخی مفتوحه ومضمومه اولمق جوازی کورینور
وسحنونی دخی صاحب القاموس ذکر ایتامشدر لکن ابن خلکانده ابن سعید تنوخی ترجمه‌سنده
برطیر زیرکك اسمی اولان سحنون ایله ملقبدر و بونك سینی مفتوح ودخی مضموم اولور دیمش
وشافیده سحنونك وزنی ضم فاء الفعل ایله فعلولدر یوقسه فعلون دکلدر واکر فتح صحیح اولورسه

جدون کبی وزنی فعلون اولور و بو دخی علمه مخصوصدر زیرا فتح فاء الفعل ایله فعلول نادردر
یعنی انده اولان نون اصلی اوله مز وصعفوق وخرنوب وار ایسه ده لغة ضعیفدر دیو مسطوردر
زامل و بو کوزه‌لك دخی عفو اولنه حکمی عصفور کبیدر (شحمة الارض) مناسبات ایله ذکری
بوقاروارده کچمش ایدی دمیری دیرکه بو بر بوجکدر که انسان یاپشدقده بونجق کبی طوپلنور
(وقزوینی قولنجه بوکا خراطین دخی دیرلر براوزون وقزل دوده درکه صولق یرلرده بولنور ربیع
الابرار مختصرنده بیاض بالق کبی قرمزی نقطه لو دوده طویله درکه کف زنانه مشبه بهادر
دیو محرردر هرمسدن شحمة الارض قوقوسی کوزل ونارکندوبی یاقمز وشحمی جسدینه سورنی
دخی آتشه کیرسه بیله تأثیر اتمز بردابهٔ صغیره دردیو منقولدر (بو حیوان قوریدیلوب ودوکیلوب
سفوفیله ولادتده زحمت کش اولان خاتون استفا اولنسه اول ساعت طوغورر وقزوینی قولنجه
کباب اولنوب اتمکله ینسه مثانه طاشنی کیدررر وقوری یینی طاشیانی صاحب برقانك صفرتی
زائله اولور وکولی دوکیلوب دهن ایله کله سورلسه باشنده قیل بتوررمشورت طبیب ینه رجا اولنور
بو حیوان دخی خباثدن اولان دود حکمی تحتنه داخل ایدوکی تحفه ده یازیلودر (شذا)
فتح شین وذال معجمه ایله کوپك سنکیدر و بعیره دخی قونار مفردی شذاة در (شران)
بعوضه شبیه خلقك یوزینی قاپلر برنوع سنکدر (شرشق) شقراق آتی الذکردر (شرشور)
ابن سیده قولنجه وزنا وخلقة عصفور کبی اطلاقت حجرت اوزره بوز برقوشدر باده کچدیکی وجهله
ابو براقش بوقوشدر عموم عصفورده داخل اولمغله حلالدر (شرغ) خرده خلقت قوربغه درلکن
بو اسمك حیاة الحیوان نسخه‌لرنده الده بوانانلرده حرکه واعجامنده مخالفت کورلکله جوهریده مذکور
اولمیوب قاموس وسائرنده بولنمغله انلردن نقل اولنور یعنی غین معجمه ایله شرغ که ضفدع صغیره در
قاموسده شینك فتحی ایله لغت ایسه ده کسری افصحدر وراسنك حرکه‌سی دخی جائزدر و (شرنوغ)
زایك ضمیله اولان زنبور وزننده ضفدعدر دیو محرردر وصاحب بن عباد محیطنده غین معجمه
وزایك تخفیف وتثقیلی ایله ضفدع صغیره اولوب جمعی کسر شین ایله شغران کبی لور دیمشدر
(وسمعانی شرغ فتح شین وسکون را ایله بخارایه درت فرسخ محلده کائن جرغ دیدکاری قریه نك
نام دیکریدر دیوب لکن قاموسده قریهٔ مذکوره اسمنده دخی کسر شین وحرکهٔ را جوازینه
اشارت واردر ازهری دخی *الشرغ یخفف ویثقل وهو الضفدع الصغیر* دیدکدنصکره (شریغ)
ومصغرا (شریریغ) دخی دیرلر دیمشدر (قلت) اشبو (ش رغ) ترکیبی کتب لغتده اختلاف اوزره
اولوب بوجه محرر تهذیب ازهریده قاموسده اولدیغی کبی غین معجمه وراء قرشت ایله مذکور
ومحیط صاحبده غین وزای معجمه ایله مسطور وصحاحده ایسه مطلقا غیر مزبور اولدیغندن
جای تأملدر (شرنی) دمیری تحریرنجه حنظلی وزننده عرب بینده معروف برقوشدر (شصر)
فتح شین وصاد ایله ودخی (شاصر) ابو عبیده قولنجه کیك یاوروسیدر لکن قاموسده شصر
وشاصردن باشقه شوصر دخی علی لغة بو ینوزیله طوقشمق درجه سنه واصل اولان کیك
یاوروسنده وعلی لغة بر آیاق یاوروسنه یاخود هنوز سوددن باشقه شی اکل اتمینه و یاخود قوتلنمش
ایسه ده هنوز حرکت ایده میانه دیرلر وجمعی اشصار کلور ومؤنثنه تا ایله شصرة دیرلر ودخی
سرچه دن خرده برقوشدر دیو مسطوردر (شعراء) شینك فتح وکسری جوازی وعین مهمله
ساکنه والف ممدوده ایله اشتر وخروسکه قونار وشدیدا اذا ایدر ازرق ویا احمر سنکدر وعلی قول
کوپك سنکی کبی برمکسدر (شغواء) فتح شین وسکون غین معجمه والف ممدوده ایله بورننك اوستی
التندن اوزون اولدیغندن اوتوری عقابه دینور (شفدع) دمیری ابن سیده دن حکایهٔ ضفدع
صغیره دینلدیکنی یازوب حرکاتی بیانی اهمال ایلمشدر لکن قانون الادبده شینك ودالك ایجدك

ضملری وفانك سکونی وآخری عین مهمله ایله (وزغ خرد) دیو مضبوط ومفسر اولدیغی منظور
فقیر اولوب محیطده آخری غین معجمه ایله *الشفدغ الضفدع الصغیر* دیو محرر ایسه ده بعض
اهل علم کنار نسخهٔ محیطه غین معجمه یه اعتراضا *هذا الترکیب سقط من قلمه* دیو رد ایتمشدر
(شفاری) وانقولیده شینك ضمی ویانك تشدیدیله شول عرب طوشانیدر که قولقلری قبالی اوله دیو
مرقومدر (شفنین) کسر شین اعداددن ستین مجرور وزننده دمیری بیانجه کسر شین وسکون
فا ایله یعنی نون مکسوره ایله ایکی نوع مأکول طیر بیننده متولد برطیر اولوب جاحظ کوکرجین
انواعندن عد ایتمشدر وجمعی شفانین کلور (قلت) صحاح وقاموسده بو قدر لکن تهذیبده اولی
مکسور الفاظده *شفنین مرغیست جنس کبوتری منقار وچنکال ذی سرخ شفانین جمعش*
دیو یازلمش ومحیطده *الشفانین التدارج واحدها شفنین* دیو تسطیر قلنمشدر وتدارج تذورك
معربی اولان تذرج وتذرجه‌نك جمعیدر (وسمعانی انسابنده شفنینی ضم شین وسکون فا وکسر
نون ایله ضبط ایدوب عبید الله بن محمد بن عیسی بن محمد المعتصم ابن هرون الرشیدك لقبیدر
دیمشدر و بعضیلری دیدیلر که عامه‌نك یمام تسمیه ایتدکاری بوقوشدر ترنمده صوتی رباب سازی آوازی
کبیدر وصوتنده تحزن واردر واصواتی اختلاط ایدیجك کوزل اولور فتأمل فیه (و بو طیر عزلت مونس
بالطبع چفتندن جدا اولسه عدمنه قدر عزب اولور یعنی شوهری معدوم اولورسه همسرسز وبالعکس
همسر شوهرسز قالور کیدرو دشمندن احتراس ونفور دخی طبیعتندندر حامدن اولمغله بالاجماع
حلالدر لحمی حار یابسدر ولهذا یاوروسنك اکلی اعلادر ودهن کثیر ایله طبخ وتناولی تعدیل ایدر
وروغن زیت ایله یمورطه سنی طبخ واکل باهه قوت ویرر ودمی کوکرجین قانی کبی رمد عینه
و شبشنه صچاق ایکن طاملدلسه ودخی یمورطه سنك آغی کل یاغیله قارشدیریلوب پنبه‌یه وضعله
کوز اوزرینه قونسه نفعی مجربدر (دمیری بعض خواص معنویه‌سن دخی یازمشدر (ودمیری
تحریرنجه طیر مرقوم سمرقندده تویلری دوکیلور واشته آشمدن قالور فقدبر (قلت) صاحب
ما لا یسع طیر مذکور مقدارده ناخته یه قریبدر اواسط ربیعده عراقده چوق بولنور ومصرده عامه
دیمکله معروفدر دیوب سائر خواصنی ونفع وضرر ومصلحنی یازدقدنصکره (شفنین بحری) نام
خفاشه بکزر بری مذکور کبی ایکی قنادی واونی وفاره کبی قویروغی اوزون دریا مخلوقندن برحیوان
واردر که قویروغنك کوکنده برایکنه‌سی اولوب انکله لسع ایتمکله شدیدا ایلام ایدر و بوحیوانه
خفاش بحری دیمیوب شفنین بحری دیدکلرینه تعجب ایدرم واشبو حیوانك قشره‌سی اغریبان
دیشلك اوزرینه قونسه تفتیت ایله اخراج ایدر دیوب بعض خواص غریبهٔ معنویه‌سن دخی یازمشدر
(شق) کسر شین وتشدید قاف ایله در (قلت) لغة شق برشیئك نصفیدر (دمیری قزوینیدن
ناقلا اشبو شق شیاطیندندر وصورتی صورت نصف آدمیدر که انجق برالی و بر کوزلی و برایاقلی در
(و بعضیلری زعملرنجه نسناس ایله مسمی اولان نسنه آدمی ایله شقدن مرکبدر که یولجیلره کورینور
(قلت) بوراده دمیری مرحوم شق وسائر ومقوله غریبة الخلقه مخلوقه دائر برقاچ صحیفهٔ بسیطه
سطورنجه اقوال یازمشدر اطلاع مقصود ایسه حیاة الحیوانه باقیله (شقحطب) سفرجل
وزننده درت بوینوزلی قوچه دیرلر جمعی (شقاحط) و (شقاطب) کلور قاله الدمیری (قلت)
لکن قاموسده ایکی بوینوزلی و علی قول درت بوینوزلی کبشه دینور که او بوینوزلرك هربری
شق حطب کبی اوله دیو تفسیر اولنوب کذلك جمعین مذکورین تحریر اولنمشدر وجمعین مذکورینك
برنده مفردینك باسی ودیکرنده حاسی حذف اولنمق قاعده سی فن صرفده صرف دقت ایدنلرك
معلومیدر و سفرجلك جمعی دخی سفارجدر (شقراق) محکمده یازلدیغی و ابن قتیبه نك
ادب الکاتبنده اولدیغی اوزره شینك فتحی و کسری لغتلردر (بطلیوسی شرح ادب الکاتبده

کسر شین قیاسه زیاده موافقدر زیرا فعلان وزننده کسر فا منقولدر وابن قتیبه غریبنده دخی
بو یله اوقودی وخلیل دخی بو یله حکایه ایدوب شقراقده کسر شین وسکون قاف وفتح شین ایله
وشقراق یرده شرقراق ایله اوچ لغات واردر دیمشدر انتهی (قلت) وانقولیده شقراق شینك
فتحی وقافك کسری ورانك تشدیدیله وشینك کسری دخی لغتدر شول قوشدر که اکایبون بورن
دیرلر بکلری اواورك اسکینه معناسنه (وشقراق شین ورانك کسریله پالوده معناسنه اولان
سرطراط مثالی انده لغتدر ما انده تعریف اولنمش (وقاموسده ومحیطده زبرج وزننده (شرشق)
شینك وقافك کسری ورانك تشدیدیله (شقراق) معناسنه اولدیغی بعد البیان بالکز
قاموسده شقراق شینك فتحی و رانك تشدیدی وکسری ایله دخی وقرطاس وزننده وفتح شین
وعلی لغة کسری وفتح را وسکون قاف ایله ودخی سفرجل وزننده خضرت وحمرت وبیاض ایله
مرقط ارض حرمده بولنور طیر معلومدر دیو ضبط وتفسیر اولنمشدر (دمیری دیرکه اشبو طیر کوکرجن
قدر رنکی غایت کوزل یشل قنادلرنده سیاه رنك وننده یشل وقرل وقره نقطه لر اواوب عربك
تشأم ایتدکلری واخیل دیدکلری قوشدر وبلاد روم وشام وخراسان ونواحیسنده چوق بولنور
ومثنا ومصیفی واردر وطبعنده شره وشرارت ودیکر شقراقك یاورولرینی سرقت اولوب وناسدن
تباعد وروس جبالده الفت ایتمك واکن بنه یووه سی معمور یرلرك الدکسون دیو یوکسکلرنده یاپوق
طبعندندر و یووه سی غایت قوقشدر (وشارح غنیهٔ شافعیه ایله جاحظ بو طیر قارغه جنسندندر
وطبعنده سفاددن عفت اولوب استغاثه سی کثیره در که برقوش ایله اوجرقده اوقوشی ضرب
ایتسه ده کویا کندوسی مضروب کبی صیحه و فریاد ایدر دیمشلردر (قلت) بو بویله ایسه
شریرت مزبوره سنه برهان کبیدر (مرارهسی آق قبلی قرارندیغنی وسائرخاصهٔ غریبه سنی ولحمی
حار ظاهر اولغله امعاده اولان ریاح غلیظه یی تحلیل ایلدیکنی واکل لحمی عندالشافعیه
حرام ایدوکنی دمیری یازوب تحفه صاحبی دخی* وقیل لشقراق لایؤکل * قوانی ولواحیه دن
نقل ایتمشدر (شنقب) قنفذ وزننده برنوع قوشدر (قاموسده قنطاروزننده شنقاب دخی دینلدیکی
مرقومدر (شه) شوبله جه اشرف طیور شکارکار ومعتبر کبار وصغار ولاسیما مرغوب ملوك
عظام اولان شاهینه بکزر وصید کبوتره مائل برطیر لطیفدر ومعرب دخی دکلدر قاله ابن سیده
(شهرمان) اباقلری قیصه اونی ابلق لیلکدن کوجك برنوع صوقوشیدر (شهام) جوهری
وغیر یلری قولنجه سعلاتدر (قلت) جوهری ارکك قنفذه حیدر وزننده (شیهم) دیدکلرینی دخی
یازر بواسمده نسخ مستحیبه حیوة الحیوانده سهوارك وریدیکندن جوهریدن نقل اولندی
(لکن صاحب القاموس دلدله وارکك کرپینك دکنلری یوك اولانه دخی شیهم دیرلر دیمشدر (شوط)
فتح شین وسکون واو ایله جوهرینك برجنس بالقدر دیدیکی شوطدن باشقه اولان برنوع بالقدر
(شوط براح) جوهری قولنجه چقالدر وخانه ایچره پنجره وبه کوه لردن کیرن ضیاء آفتابده
کوریتان ذره وهبا دیدکلری خرده نسنه لره شوط باطل دیرلر دیدیکنی دمیری جوهریدن
نقل ایدر (شوحه) فتاوای شافعیهٔ ابن الصلاحده سابق الذکر حداة اولدیغی مسطوردر
(شوشب) کهله وعقرب وقارنجه یه دیندیکنی دمیری یازر (شوله) فتح شین وسکون واو وتا
ایله یوقارو قالقمش اولان عقرب قویروغیدر (قلت) وانقولیده (شایل) یانك کسریله تاسز
ارککیله جمع اولمق ایچون قویریغن قالدیرن واصلا سودی اولمیان ناقه یه دینوب جمعی ضم
شین وتشدید واو ایلهدر آکه له رکع کبی (شول) کلدیکی وذکر اولنان (شوله) فتح شین وتشدید
واو ایله قویریغنی قالدیرن نفس عقربك آدی اولدیغی ایضاحی مذکوردر (شبذمان) فتح
شین وضم ذال معجمه ایله قورد جانوریدر (شیصبان) ذکر النمل یعنی ارکك کهله اولدیغن

دمیری یازر (قاموسده اسم مذکور شینك و یاسینك سکونی وصادك فتحی وحرف بانك فتح ومدی
وآخری نون ایله ارکك قارنجه یاخود یووه سی ودخی جندن برقبیله واسم شیطان دیو مسطوردر
(شمسیه) ابوحیان توحیدی قولنجه قرمزی و پاراق برنوع ییلاندر که کوزینه عمی کلسه مشرقه
قارشو اولان دیواره چیقوب طلوع آفتابه متصلا یدی کون حدقهٔ چشمنی توجیه ایله شعاعنی
اقتباس ایدر وتمام ایام مذکورده بصری عودت ایدر وسائر حیاتك چشمنه راز یانه اکحال ایله مداوات
ایتدکلری بکمشدر (شیع) بیع وزننده ارسلان یاوروسیدر (شیم) برنوع بالقدر ﴿صاد مهمله﴾
(صوأبه) دمیری جوهری بیانجه ضم صاد وسکون واو وهمزهٔ مفتوحه ایله سرکه دیدکلری
بت یمورطه سیدر (وجمعی صواب ودخی همزه نك سکونیله صئبان کلور و باب رابعدن * صئب
رأسه * باشی چوق سرکه لندی دیمکدر دیمشدر (قاموسده صوأبه غینك ضمی ورانك فتح ومدیله
اولان غرابه وزننده مضبوط واقعدن اوله رق باشده صوأب چوغالدقده * اصئب رأسه * دخی
دینور دیو مسطوردر (وذالك فتحی وحرف باسکونیله اولان ذبل یعنی بالق دیشی دیدکلری طراقله
طرانمق بالخاصه سرکه یی کیدردیکنی دمیری وصاحب القاموس یازمشلردر (مذهب
شافعیده حاجی محرمك سرکه قرمه سی قتلی قرمه حکمی آسادرکه ولو برلقمه اولسون تصدق
ایتمسی مستحبدر (ومذهب حنفیده حکمی قتل کبیدر (صارخ) خروسه دینور کیجه ایچره صیحهٔ
کثیره سی اولدیغیچون (صافر) دمیری دیرکه بو حیوانه (صفاریه) دخی دیرلر که انواع عصافیردن
اولوب کیجه اولدقده اغاج دالنه بیجاقلر یعنی ضم ایله باشی اشاغی اوله رق آصیلور وطلوع فجر وظهور
نوره قدر صیحه ایدر (بعضیلری صافر ذکری کچن تنوط دردیدی (وصافردن زیاده قورقاقدر
مفهومنده اولان * اجبن من صافر * امثالدندر وعربك * ما فی الدار صافر * قولنده
اولان صافر (ماء دافق) و (سرکاتم) کبی مفعول معناسنه درکه خانه ده صفلق ایدیله جك
یعنی اصلق چالنه جق کیمسه یوقدر دیمکدر و بعضیلری فاعل معناسنه اوله رق خانه ده اصلق
چاله جق یوقدر دیمکدر دیدی (قلت) صفار لغتده ضم صاد ایله صفلق دیمکدر ووانقولیده
صافر صفلق ایدیجی قوش دیو تفسیر اولنمشدر اکلی بالاجماع حلالدر (صدف) معروف
اولدیغی اوزره حیوانات بحریه دندر ومفردی تا ایله صدفة دریاغور یاغدقده اغزینی اچار وقطرات
داخله انجو اولمغله غلاف لؤلؤدر (خفقانی کیدرمك ودم قلب وکبدی تصفیه قلمق لؤلؤ
خواصندندر ولهذا سرمه یه قونور صوایله کرکی کبی حل اولنوب بهقه سورلسه برسورشده
صاوشدیرر وصدفك دخی یاقیسی نقرس ومفاصل وجعنه نافعدر وسائر خواصی واردر حیاة
الحیواندن کوریله سمك نوعندن اولمامغله حرامدر (صوادف) نواصر وزننده حوضه یعنی
مجمع مایه صو ایچمکه کلان دوه سور یسنك اوزرینه ینه صو یه کلوب اول کلن سوری صو ایچنجیه دك
اردلرنده طوروب کیمکلرینه منتظر اولان دوه سوروسنه دینور (صدی) فتح صاد ودال وآخری
یا ایله بومك ارککیدر دمیری جمعی اصدی کلور دیمشدر و وانقولیده بایقوشك ارککیدر دیو
مترجمدر (وعدیس قولنجه صدی کیجه ایچره بریردن بریره قالقوب اوچان واوتن قوش اولوب
ناسك زعم ایتدکلری جندب دکلدر زیرا جندب صدادن اصغردر وزعم اهل جاهلیتجه صداده
اولان سوزلر عادات عرب بابنده سبقت ایتمشدر (وحکمی دخی بوم ذکرنده مذکوردر (صراخ
کتاب وزننده خاء معجمه ایله طاوس در (صرار اللیل) شداد وزننده جدجد سابق الذکردر وجدجددن
اکبردر و بعض قبیله صرار اللیله صدی تسمیه ایتمشلردر (صرحان) دمیری حاء حطی ایله
رمان وزننده عرب عندنده معروف مأکول برقوشدر دیو یازر (وصاحب القاموس فیروز آبادی
وزن مزبور اوزره جندبه بکزر مأکول قوشدر دیو هیئته اشارت ایتمشدر (قلت) فیروز آبادی

صرار الليل مشددة طوير* يعنى صيغهٔ تصغير ايله قوشجغز ديو تفسير ايتمش ايسه ده بعض
اهل تتبع قوش اولمسنده نظر واردر زيرا دميرى بروجه آتى اجنحه دن آزاده در ديمشدر مكركه
قرين قبول اولورسه فيروز آبادينك تصغير ايله ذكرندن مرادى تشبيه ديمك اوله ديو تأويل
اولنه (صر) فتح صاد وتشديد را ايله عصفور قدر صارى بر قوشدر (صرصور) عصفور
وزننده ودخى هدهد و فدفد وزنلرنده (صرصر) بردويبه وبيوك دوه ودخى بختى ديدكلرى
دوه در (صرصرانيات) تشديد يا ايله بختى ايله عرب دوه سندن حاصل اولان دوه معناسنه اولان
(صرصرانى) نك جمعيدر و على قول صرصرانيات فوالج يعنى ايكى اوركجلو اولان دوه لردر
ودخى صرصرانى دريا بالقلرندن ارقه سى دوز اولان بر نوع سمكدر (قلت) نسخ دميريده بو محلده
اختلاف ونقصان بولنديغندن (صر) دن صرصرانى يه دك يازيلان مقال صحاح وقاموسدن
نقل اولندى (صرد) حروف مهمله ايله وفاسنك ضمى وعينك كسريله ابوكثير كنيه لى فرق
عصفورده سرچه لرى شكار ايدر وانقولى ترجه سنجه بعض يرلرده كزكن ديدكلرى ونصر بن
شميل قولنجه بينكلى نصفى بياض ونصف آخرى سياه وسرى ومنقارى بيوك وقالن و بووه ومكانى
اشجار ورؤس جبال واعالى كوهسار وصيدى دشوار شديد النفس و شديد النفار وغداسى لحمه
منحصر وهر نوع طيرك صوتنى حكايه ونقليده قابل اولوب باغرض صيد اصوات مختلفه ايله دمساز
اوليجق سسنه الداتوب يانينه كلان طيورى بوتدبير ايله قاپوب فى الحال اكل ايدن وحالى دائما
بومنوال اوزره اولان قوشدر وجمعى صردان كلور (صاحب التحفه اصح اولان تحريم اكليدر
ديوب ائمهٔ سائره ميانده اختلاف اولديغنى دخى تفصيل ايتمشدر (صرصر) عرعر وزننده در
دميرى آنفا مذكور صرار الليلك مرادفى اولديغنى * ويقال له صرار الليل * عباره سيله
بيان ايدوب كندوسنده جراده مشابهت واردر صحرايجيدر وصياحى دقيقدر واكثريا كيجه لرده
صيحه ايدر ولهذا الليله مضاف وذكرى آتى اجنحه دن عارى بنات وردان يعنى حمام بوجكى انواعندندر
وعلى قول جدجد مذكوردر حتى جوهرى جدجدى صرار الليل ديو تفسير ايتمشدر برى بيلمز
مكر صوتيله تتبع اولنه ومكانى صولق يرلردر وقزل وسياه وازرق كبى الوان مختلفه ده اولور وفلوات
وصحارى جند يبدر ديوب شرح قيلمشدر فيروز آبادى صرصرى خروس ايله تفسير ايتمشدر
(ابن سينا قولنجه قردمانا ايله استعمالى بواسير ونفض وسموم هوامه نافعدر احراق وسحق اولنوب
سرمه ايله اكتحال اولنسه بصره حدت وبرر و اوكوز اودبله جكلمه سى طرفة العينه دوادر
(قلت) كيفيت استعمالى طبيبه صوريله و قردمانا يونانى اولان قردامودن معربدر (صعب)
دميرى فقط بو بركوجك قوش اولوب جمعى صعاب كلور ديوب ايضاح ايتمديكندن و فقير
ايسه الده اولان مأخذلرده بوله مديغمدن حركات واشتقاقنى بيان كوجلشمشدر تحقيقنه همت
ايدن ذاتك كارآرا اولمسى رجا اولنور (صفاريه) ضم صاد وتشديد ونسبت ايله بالاده يازلمش
اولوب ضبط قاموس اوزره تا ايله بانك ضملرى وشين مشدده ايله وجوهرى وصاحبك اعرابلرى
اوزره حرف بانك فتحى ايله اولان تبشر نام طيرك اسم ديكريدر (صفر) فتح صاد وفا ايله
بطن انسانه مشرف اولان شراسيف تعبير اولنور اضلاع ده زعم جاهلانجه بولنان حيه نك
آديدر كه زعملرى اوزره حيهٔ مذكوره تحرك ايدكده انسان آجيقر ديدبلر لكن اشبو زعمى
اسلام ابطال ايلديكى وسائر تفصيلاتى اللى طقوزنجى بابده قلم فقير ايله اصلا والحاقا بروجه اشباع
تحرير اولنمشدر مراجعت اولنه (صقر) فتح صاد وسكون قاف ايله كندوسيله آو آولنيلور
قوشدر كه جوهرى وابن سيده جنس بازى وشاهين صقردر ديدبلر جمعى فتح همزه وسكون صاد
وضم قاف ايله (اصقر) وضم صاد وقاف ايله (صقور) و كسر صاد ايله (صقار) وصقور

مذكوره تا الحاقيله (صقورة) كلور ومؤنثى تا ايله صقرة (وسيبويه جمعه تا الحاقى تأكيد
ايچوندر ديمشدر (لكن قاموسده صقار مز بوره يه تا الحاقيله (صقارة) وضم صاد وقاف ايله
(صقر) دخى جمعلرندن اولديغى مسطوردر (دميرى مرحوم بوراده شرح مهذب نوويدن
نقله صقرده صاد زاى يه وسينه ابدال ايله (زقر) و (سقر) لغتلر اولوب وصيدلانى دخى ماده سنده
صاد ايله قاف اولان كلمه ده (بصاق) و (بزاق) و (بساق) كبى اوچ لغات واردر ديمش
ايسه ده ابن السكيت انكار ايدوب معنالرى تغير ايدر ديديكنى تفصيلا تحرير ايتمشدر (قلت) اشبو
ابدال حروف مطلبنده شافيه آسا اولان متون معتبرهٔ صرفيه وشروحنده استدلاللر يله تصريح
واشارت اولنديغى اوزره صادك سينه تبدلى اطلاقده كورنميوب بلكه سين مهموسهٔ منخفضه دن
صكره كرك متصل اولسون كركسه منفصل حروف مجهورهٔ مستعليه دن اولان غين معجمه و ياقاف
وياخود طاء مهمله بولنور ايسه او حالده همسده سينه توافق ايدن صاده سينك ابدال اولنمسى
جائزاولور (اسبغ) و (سلخ) و (مس سقر) و (سراط) ده (اصبغ) و (صلخ) و (مس صقر)
و (صراط) دينلديكى كبى او اشبو تحرير عاجزانه ده برمعناى نهفته دخى او لمغله آثار
اهل صرفه صرف دقتله تأمل و سهو يمز وار ايسه اصلاح اولنه (وبو صقر بالخصوص فتح
همزه وسكون جيم ايله اجدل در كه اكا قافك ضمى وفتحى جائز اوله رق ياء مشدده ايله قطامى دخى
ديرلر (ابو شجاع) و (ابو الاصبع) كنيه لرندندر (وانقوليده صقر بابان ديدكلرى طوغاندر
وچاقره دخى ديرلر زيرا صقرى دانشمندان عجم (چرغ) ايله تفسير ايتمشلردر چرغ ايسه بلبانه
وچاقره اطلاق اولنور ديو مشروحدر (صقرك دماغى كاف اسوده سورلسه كيدرر وآلت تناسله
طلا اولنسه باهى تهييج ايدر حكمى شاهين مطلبنده يازلمشدر (صل) صادك كسرى و لام
مشدده ايله رقيه وافسون كار ايتمين ييلاندر (لكن قاموسده اطلاق اوزره حيه در وياخود اينجه
وصارى اولان ماردر ديو مفسردر (صاب) عبابده يازلديغى اوزره صرد وزننده برطير اولديغى
حياة الحيوانده مسطوردر (صلبناح) حاء حطى ايله سقنطار وزننده برانجه بالق آدى ايدوكى
بنه عبابده مذكور اولديغن دميرى حياة الحيوانده يازمش وقاموسده * كسقنطار سمك طويل
دقيق * ديو طويل اولديغى دخى كوسترلمشدر (صلصل) جوهرى قولنجه هدهد وزننده
وانقوليده ترجمه سى اوزره اوكيك ديدكلرى فاخته در وانك الئه دخى ديرلر * لكن قاموسده
والقدح او الصغير منه وطائر والفاختة والراعى الحاذق و موضع * هدهد وزننده ناصيهٔ فرس
الك الى اولوب بو معناده فتح دخى جائز ايدوكى وآنك صاچى نابت اولان يرده قبل ايچنده اولان
بياضه وصو بى ايكى كيسه بى قانديره جق قابدن عبارت اولوب عربيده قدح ديدكلرى ظرف آبه
وياخود اندن كوچكنه و برقوشه ياخود فاخته يه وراعى يعنى چوبانك حاذق وماهرينه ومدينهٔ منوره ده
بر موضعه و عمامه قربنده بر صو يه و موضع آخره وآنك سمر واكرى وسينه بندى يرلرنده اولان قيللرى
دوكلكله او يرلرده قلان بياض خرده تو يلره صلصل دينوب وتا الحاقيله (صلصلة) كوكرجن
ايله وفرويه اطلاق اولنور ديو محرردر (وفره باشدن انجق قولاقلرك يومشاقنه دك اينن صاچه
دينور (قلت) اشبو صلصل خصوصنده ترجمهٔ قاموسده فيه مافيه دينه جك برقاچ يروار در
دقت اولنه (صناجة) فتح صاد وتشديد نون ايله قزوينى قولنجه ارض تبت ده اولور نهايتده
بيوك برحيواندر كه بينى يعنى ياتديغى محل بر فرسخ برى قابلر ايمش وغايت غرائبندندر كه حيوان مذكوره
قنغى حيوان نظر ايسه هلاك اولور واودخى ديكر حيوانه باقسه تلف يعنى كنديده اولور ايمش ولهذا
حيوانات بوسره بالالهام عارف اولملريله كوزلرينى اجيه رق بزى كورمكله هلاك اولسون
ديو صناجه دن قاچيوب كوزينه كورينورلر ايمش وكيردكده لاشه سى كيرندن ناشى مدت مديده

طعمهٔ حیوانات اولور ایمش والله تعالی اعلم وقدیر (دمیری دیرکه حریرئ بلیغ لفظ
صناجه یی قرق التیجی مقامه‌ده ذکر ایدوب وشراح مقامات معروف اولان طبل ایله تفسیر ایتمشلردر
وتاء صناجه تأکید الحاق اولنمشدر (قلت) مطرزی صناجه یی صنج صاحبی دیمکدر وتاسی
مبالغه یعنی تأکید ایچوندر وصنج فتح نون ایله آلت تلهیدر دیمشدرکه معروف اولدیغی اوزره
زیل دیدیکمز توجدن مصنوع بر برینه ضرب اولنور مدور موز یقار آلتلرندن اوله جقدر (قاموسده
ینه چالنور اوتارلی آلت سازندکانه دخی دیرلر ومعرب بدر دیو محرردر (صوار) کسر صاد ایله القطیع
من البقر یعنی اوکوز سورسیدر جمعی صادك کسرو مدی ایله (صیران) در ومسك قابنه دخی
صوار دیرلر (قلت) وانقولیده واو برنده یا ایله صیار دخی لغت ایدوکی وصوت ووضع معهودی
ایله جاغر بلنجه اجابت ایدوب کلن سرچه‌یه فتح صاد و تشدید واو ایله (صوار) دیندیکی
یازلشدر (صومعة) مجرد ده یازلدیغی اوزره مقدور احداولمیان مکان مرتفعده اولمق جهتندن
عقابه دینور (صید) مصدردر لکن اسم معامله‌سی اولنه‌رق صید اولنمش حیوانه دخی اطلاق
اولنور (قلت) حیوان مصیدك وصیدك وسرقتنك احکامی وکافهٔ تدابیر دینیه ودنیویه السنهٔ
ثلثه‌ده مؤلف اولان کتب فقهیهٔ مذاهبده همم ائمهٔ دین وکرم فحول دقایق بین ایله رضی الله
تعالی عنهم مضبوط ومحرردر همان مراجعت اولنه ومجموع اشکالات اصول مطالعه یه رعایتله
باقیلوب میزان ازهانده کفتین منقول ومعقول برله طارطیلوب خلاصه کمال روایت ودرایت ایله
اداب مطالعه ومناظره یه تطبیقا حل قلنه والسلام (بوفقیر بعض اسفار مؤلفه ده عدل
ورأفتدن عبارت اولوب انجق عقلله بولنمش تدابیر حسنه دردیو شرح ویرلمش اولان یکرمی یی
متجاوز قاعدهٔ معاملات کورمش ایدم بحمده تعالی قواعد مسلمهٔ مذکوره‌یی متون مذهب منصور
حنفیده وجدان توفیقنه مظهر اولمله شرح مذکوردن توحش ایتدم یعنی یوق دکلدر بلکه
توفیق ارایوب بولمقدر (صیدح) فتح صاد ودال ایله سسی شدید اولان آتدر (جوهری بوملك
ارککنه دخی صیدح دیمشدر دیدیکنی دمیری یازر (قلت) فقیر صحاحده وترجمه‌سنده (ص دح)
ایله (ب وم) ماده‌لرنده بوله‌مم جائزکه مواد دیکرده بالمناسبه یازه‌لر (دمیری صیدح لغتده
صیاح کبی مبالغه صیغه سیدرکه زیاده سسلی اوله جقدر وسبب تسمیه دخی بودر دیمش و بو یله
اولدیغی قاموسده (صیدح) و (صدوح) و (صیداح) و (مصدح) تشدید یالر ایله
صیاح صیت یعنی صوتی زیاده اولنه دیو مصرحدر صیاح ایله صیتیالری مشدده در (وذی الرمه
نام بلیغ قدیم عربك ناقهٔ مخصوصه سی آدی دخی صیدح اولدیغی لغتلرده وحیاة الحیوانده
واردر (صیدن) فتح صاد وسکون یا ایله دلکودر (صیدنانی) فتح صاد ودال وآخرنده‌کی
یانك تشدیدی ایله جوف ارضده یتنی یاپوب وکزلین بردویه‌در (قلت) دمیری اشبو
(ص دن) ماده سنی بویله یازر اکن صحاحده صیدنانی چرچی دیدیکمز بایع که فارسیده
آدی پیلور دربونده صیدلانی دخی لغتدر ودخی صیدنانی برالتده یووه یاپوب نا بدید ایدن
جانوره دخی دیرلر واکا صیدن دخی دیرلر دیو یازلمش (وقاموسده صیدن وصیدنانی
ضبع وثعلب وجانور مذکوره دیرلر دینوب چرچی یازلمامش وایکی معناده دخی محرر بولنمش
(ومهذبده بیرزی فروش اولان صیدلانی وصیدنانی جمعلری صیادله وصیادنه کلودیغشدر
(صیر) صادك کسری ومدی ایله صحناة اعمال اولنان خرده بالقلردر وبعضیلری صحناته اطلاق
ایتدیلر قاله الدمیری (قلت) صحاحده بومعنی بلکه اصلنه نظرا مهموز العین اوله‌رق
(ص ء ر) ماده‌سی مذکور اولمیوب لکن قاموسده کسر ایله صیر صحناة یاخود صحناته شبیه
نسنه‌دریعنی طوزلی قاتق وصملاته کبی شیٔ وصحناة اعمال اولنان طوزلنمش اوفاق بالقلردر (وصحنا)

صادك فتحی وکسری وحاء حطی نك سکونی والفك مدی ویاخود قصری ایله خرده بالقلردن
طوزلنوب صلاموره وصرد الیه دیدکلری اوله جقدر که مشتهی ومعدوی برقاتقدر دیو مذکوردر
(وصحنانك مفردی تا ایله صحناةدر (جبریل بن بختشوع قولنجه بعض معلوم ومستعمل اولان بزر
ونخم ایله یاپلمش صحناة رطوبت فاسده وآغز قوقوسنی دفع ونکهه یی تطییب ایدوب بلغمدن
متولد وجعه وطلا سنك عقرب صوقدیغی یره نفعی واردر (قلت) سنبل زاده وهبی
مرحومك نخبه‌سنده مندرج (یك ثقیل آدم ایمش حمای روح * بختشوعداوله ایتمشدر سنوح)
بیتی اشارتی وفاضل مشهور شارح التحفة الوهبیه حیاتی افندی مرحومك نجلی سید شرف
افندینك فوائد کثیرهٔ عربیه‌یی حاوی طبع ونشره شایان اولان شرح جدید نخبه‌سنده تصریحی
اوزره عصرفوط وزننده اولان بختشوع سریانی اولوب عبدالمسیح معناسنه در واشبو بختشوع
ابن جبریل هارون الرشید خلیفه طاب ثراه زماننده مشاهیر اطبادن اقراننه فائق برطبیب
حاذق ایدی که خلیفهٔ مشار الیهم بزم کتابلرینده یعنی کتب حکماده *مجالسة الثقیل حمی الروح*
واقع اولمغله ثقیل کسان ایله مصاحبت یورمه دیو طبیبانه مخلصا اخطار ایتمشدر (قلت)
دردست اولان نسخ حیاة الحیوانده جبریل بن بختشوعدر لکن معربانلرك بعضنده طبیب عهد
خلیفهٔ مشار الیه بختشوع بن جبریلدر جائزکه بختشوعك اوغلی دخی طبیب اوله وباباسی آدینی
اوغلنه وضع ایده بوصورتده توفیق اولنور

ضاد معجمه

(ضوضؤ) ابن سیده اخیل در
دیوب اکن ابن درید توقف ایتمشدر (ابوضبه) ذکری کچن دراج در (ضرغام) جریال وزننده
ودخی تا ایله (ضرغامة) ارسلاندر (قلت) بوماده صحاحده یوقدر وقاموسده جعفر وزننده
ضرغم وغین برنده ضاد ایله ضرضم دخی لغتلر اولدیغی محرردر (ضریس) ذکری آتی طیهوج در
* اکسل من الضریس * امثال عامه دن اولدیغی دمیری یازمشدرکه مفهومی ظاهر اولدیغی
اوزره ضریس دن زیاده تنبلدر دیمکدر وحیوان مرقوم کسلدن ناشی ز بلنی یاوروری اوزرینه
القا ایدر ایمش (ضغبوس) ضم ضاد وسکون غین وضم با ایله ولد ثرمله یعنی دلکو یاوروسیدر
(دمیری قاموسده اولدیغی اوزره ولد ثرمله دردیدکدن صکره دلکو دیشیسنه دیندیکی بالاده
کچدی دیمشدر تأمل اولنه (جمعی ضغابیس کلدیکی دخی قاموسده یازلمشدر (ضوع) ضم ضاد
وفتح واو مخففه ایله اشهر اولان هوام جنسندن برحیواندر (جوهری ینه هوامدن اوله‌رق
کیجه قوشیدر دیمشدر (بعضیلری بومك ارککیدر وجمعی اضواع وضیعان کلوردیدی (قاموسده
صرد ودخی عنب وزنلرنده کیجه قوشی یاخود کروان ویاذکر البوم وعلی قول غراب کبی اسود
وطیب اللحم برقوشدر وشداد وزننده (ضواع) دلکودر (وضوایع) ایلك ضوامر بدر (ضئب) دیو
مذکوردر کسر ضاد وسکون همزه ایله دمیری تحریرنجه دواب بردن هیئت کلبده برشی اولدیغی ابن
سیده دیمشدر (قلت) لکن قاموسده دواب بحردندر وعلی قول حب اؤلؤدر دیو یازیلوب (وقربان وزننده
(ضؤبان) سمین شدید اولان جمله دیندیکی دخی مذکوردرکه صفات حیواندن اولمغله ضمی
تنسیب اولندی (ضئبله) فتیله وقبیله وزننده حیهٔ دقیقه یعنی اینجه ییلان اولدیغن جوهری
دیمشدر (قاموسده کوجك دیله ودخی حیهٔ دقیقه‌یه دیرلر دیو دیل ذکرده تقدیم اولنه‌رق تفسیر
اولنمشدر (قلت) دهان اهل افك وافترا ونفاق وحسده ده اولان اهاة دخی داخل معنای کلی
اولمغله حیهٔ دقیقه معناسنده دخی اولان ضئیله‌نك لفظ مشترك بولنمسی لغت عربیه‌نك عین حکمت
اولدیغنه بر دلیل جلیله درکما لایخفی علی الفطن (ضبون) فتح ضاد واسکان یاء وفتح واو ایله
(قلت) شویله جه اعلال وادغام اولنمیه‌رق ارکك کدی یه اسم وضع اولنمشدر وجمعی فتح ضاد
وکسر واو ایله ضیاوندر (قلت) مهذب وسامی ده کربهٔ دشتی یعنی یبانی کدی دیو تخصیص

﴿طاء مهمله﴾

كوسترلشدر (ومجلده كدی يه بكزر بر دو ييه يه وكدی يه دخی دينور ديو محرردر (طامر) بره يه وبرا حد كيم اولديغی بيلنمان كيمسه ايله بنه بره يه (طامر ابن طامر) ديرلر (طاير) طيرك مفردی اولوب مؤنثی لغت نادره اوله رق تا ايله طايرة در وطايرك جمعی اطيار وضم طا ايله طيور كلور وبروجه اشارت طير دخی طايرك جمعيدر لكن واحده دخی اطلاق اولنور هكذا فی القاموس وطيران طانك وياناك كسرلری ايله (وطير) غير وزننده (وطيروره) صيروره وزننده قنادلی حيوانك هواده قنادلريله حركتی ديمكدر اهل تفسير بيانجه ﴿ومامن دابة فی الارض ولاطائر يطير بجناحيه﴾ نظم جليلنده طايره صفت واقع اولان يطير بجناحيه قيدی نظر بعينه وقانه بغمه وضرب بيده ومشی برجله تعبيرلرنده وسائرلرنده اولديغی كبی احتمال مجاز واستعاره يی دفع ايچون تأكيدا واقع اولديغی يعنی طيران سرعتدن ويا خود طيران بالهمه دن وسائر جهاتدن مجاز اولمق توهمی قالدرمق نكته سنه مبنی ايدوكی معانی آشنايه خفی دكلدر ﴿وكل انسان الزمناه طائره﴾ نص ميننده مستفاد اولان طائر انسان كندويه مقلد قيلنان عملی ورزق وخير وشردن اولان حظ ونصيبی در ودخی طاير دماغه وكندو سيله تيمن وتشأم اولنان شيئه اطلاق اولنوب لكن اصلی ذی جناحده در فليحفظ (طبطاب) فتح طا ايله كوش كيرلری اولان بر طايردر وهكذا فی القاموس (طبوع) ذكری آتی قفامه در قاموسده تشديدنوله اولان تنور وزننده اولديغی وسملی بر دوييه يه دخی ديندبكی مذكوردر (طثرج) صحاحده قارنجه در ديو تفسير اولنوب وانقولی ترجمه سنده ضم طا ورا ايله ضبط ايدوب لكن قاموسده فتحدر يله مضبوطدر (وشمس العلومده ثاء مثلثه يرنده باء ابجد ايله طبرج ديو محرردر (دميری بعضيلری خرده قارنجه ديدی ديمشدر (طحن) قاموسده صرد وزننده بردوييه اولديغی مصرحدر وطحن فتح طا وسكون حا ايله دقيق اوكوتمك يعنی حبوباتی اون ايتمك معناسنه در (دميری زمخشرينك ربيع الابرارندن ناقلا طحن ام حبين سابق الذكره بكزر بردوييه در كه اطراف ده صبيان طوپلنوب ﴿اطحن لنا﴾ يعنی بزه شی اوكوت ديو چاغريشرلر اودخی يری ايچنده كم اولنجيه دك قارشدرمغه باشلرايمش (قلت) اشبو نقل وجه تسميه اولديغنه اشارتدر مطالعه اولندی (طرعلودس) دميری ديركه اشبو حيوانی اهل اندلس بيلورلر واكا صيغه تصغير ايله (ضريس) دخی ديرلر ورازی كافيسنده بوحيوان جميع عصافير نوعندن اضعف بر عصفوردر واونی رمادی واحمر واصفر يعنی بو الوان ايله متلون اولوب جناحلرنده ريشه ذهبيه واردر ومنقاری رقيق وقويروغنده نقط بيض متوازيه اولوب دائم الصفير واجودی سمينيدر (اكلی حلال اولان اشبو حيوانك مثانه ده منكون حصاتی دفعده وتكونی منعده خاصه عجيبه سی واردر (قلت) لفظ طرعلودس كوردبكمز لغاتده ومفرداتده ناياب اولمغله اشتقاقی وقنغی لسان اولديغی واعراب وموادی تحرير اولنه مدی (طرف) اصمعی روايتنجه كسر طا ايله اعلی وصوی آتدر وابوزيد آته مخصوص بر وصف اولوب قسراغه ديمز ديمشدر وجوان كريم الخصاله دخی طرف ديرلر (طغام) طانك وغين معجمه مخففه نك فتحه لريله ودخی تا ايله (طغامة) ابن سيده قولنجه طير وسباعك وكذلك ناسك ارذانه دينور ومفرد وجمعی بردر وانقوليده طغام شول كيمسه لردركه دنی اولوب بوغازی طوقلغنه خدمت ايده وكذلك قوشلرك الجاغنه ديرلر ديو ترجمه اولنمشدر لكن غرضی مجاهده وزهد خالص اولمادبغی حالده مجرد دنائت قيدی لازمدر فتأمل (طفل) هر حيوان وحشينك ياوروسنه ومعروف اولديغی اوزره انادن طوغان واده يعنی مولودی آدمه دينور وجمعی اطفالدر لكن بونده جمع وواحد بنه طفل ديمك دخی جائز يعنی اغندرويكی طوغرمش اولوب ياوروسی كنديله برابر اولان كيكه وكذلك ناقديه ضم ميم وكسر فا ايله (مطفل) دينور وجمعی مطافلدر (ذوالطفيتين) بويلجه تثنيه وذواضافه سيله برحيه

خيثمه يه دينور وطفيه لغة غرفه وزننده خوصة المقلدر خوصه وزن مذكور اوزره ورقه شجر ومقل شغلنه سنده كونلك اغاجيدر يعنی جمعی كونلك اولان شجردر مار الذكر حيه نك ارقه سنده اوخوصه يه شبيه ايكی خطا اولمغله تسميه يه سبب اولمشدر (بعضيلری حيه مزبوره مقطوع الذنب وازرق برنوع يلاندر كه حامل خاتون باقدقده دهشتندن اسقاط جنين ايدر ديمشدر (طلا) فتح طا والفك قصری ايله مطلقا چتال طرناقلی حيوان ودوابك ياوريلرينه اطلاق اولنور وجمعی فتح همزه ومد الف ايله اطلا در (طلی) دميری فتح طا وتشديد يا ايله چپنك كوجك ياوروسنه دينور طلی حبس معناسنه اولوب او ياوروار اياغندن برنيجه كون قاز يغه ايپله ربط اولنور اولمسی سبب تسميه در وجمعی ضم وسكون لام ايله طليان كلور رغيف ايله رغفان كبی ديمشدر اكن وانقوليده طلی اولاد غنمك خرده سی ديو مترجمدر (وقاموسده دخی ﴿الطلی كغنی الصغير من اولاد الغنم﴾ ديو نسردر وصحاحده دخی اولاد الغنم يازر بو صورتده مراجعت اولنان برنسخ معتمده ده اولاد المعز يازلديغی يا سهو ناسخ ياخود لغتدر (طليح) فتح طا وكسر لام ايله قولاغه يا پشان كنه در وانقوليده ضم طا وسكون لام ايله طلح وفتح طا ايله طلايح جمعيدر فليوفق (طرموق) ابن سيده قولنجه فتح طا ايله خفاشدر هكذا فی حياة الحيوان (اكن قاموسده عصفور وزننده در ديو ضم طايه اشارت اولنمشدر (طمل) كسر طا وسكون ميم ايله وسربال وزننده (طملال) وطمر وزننده يعنی كسر طا وتشديد ميم ايله (طمل) لونی بوز وقره يه مائل وشخص وجثه سی خفی يعنی كوروغز مرتبه اولان قولاق قورد جانور ينه دينور (طنبور) زنبورلردن برنوعدر كه اخشاب ييير دميری كبار شافعيه دن نووينك مهذب شرحندن بالنقل هراكنه سی اولان حيواندن چكركه حلال اولمغله مستثنادر قول صحيح اوزره قنفذ دخی مستثنا يعنی حلالدر ديمشدر كه سائرلری حرام ديمكدر (قلت) ذوات ابرك مذهب حنفيده حكمی زنبور ذكرنده كچمشدر (طول) ضم طا وفتح واومشدده ايله ابن سيده وغيريسی ذكرنجه برقوشدر وانقوليده بعضيلر صو قوشلرندن بوز رنكلو اياقلری اوزون وقويروغی سياه اولان قوشك اسميدر ديدی ديو مسطوردر (طوطی) احياء علومك باب ثانيسنده اولان كسب حكمنده بيغايه ديندبكی مسطور ولسانمزده دخی مذكوردر (طير) اشبو مطلب طاء اولنده كچن طائرك صاحب ايله صحب كبی جمعيدر (قلت) بومقامده دميری طائرده ذكر ايلديكی كبی طيره دائر ومناسب آثار ومواعظ ايله فوائد نفيسه ذكر ايتمشدر مراجعت اولنه (طيهوج) اشارتی مرور ايتديكی اوزره طانك فتحيله كوجك ككلكه شبيه وككلكه بكزر بر طير جبلی اولوب لكن كردنی ومنقار ورجلينی حجل آسا احمرايسه ده قنادلرينك التی اسود وابيض ودراج مانندی خفيف وبالاجماع حكمی حلدراتی كثير الحراره والرطوبه ايدوكنه بوحنفائلدر وبعضيسی معتدلدر ديدی (دميری ديركه اعتدال قولی صوابدر وعلی قول هضمده درجه ثانيه ده در واجودی سميزی وهنكام خريفده اولان رطوبتلبيدركه اكلی باهی وعقلی زياده ايدر لكن معده سی قوی اولنلره ال ويرمز مكر كه هريسه سنی اكل ايده وضعيف المعده ايله صبی يه موافق وبلاد شرقيه ده وقت بهارده اكلی اجوددر (قلت) دميری ايله صاحب مالايسع بوطيره اندلسده ضريس ديرلر ديوب لكن آنفا ذكر اولنان طرعلدوسه دخی ضريس ديرز ديو دميری يازمش ايدی والحال كه انك وصفی بونك وصفنه موافق دوشمديكندن لفظ ضريس مشتركدر ديمك تأويلنه احتياج كوربنور فتأمل (طوراني) با آلاده يازلديغی اوزره كوكرجندن برنوعدر (قلت) ضم طا وسكون واو وتشديد ايله طوری ودخی طورانی لغتده وحشی معناسنه در (طير العراقيب) دميری ﴿طير الشوم عند العرب وكل ماتطير به تسميه العرب بذلك﴾ ديمش وبرقاج نسخده عبارهسی بودر يعنی هنكام جاهليتده عرب تطير ايتدكلری طيره طير العراقيب

دیرلر ودخی تعمیم ایله هر بر مشؤم عد ایتدکلری نسنه‌لره ده اطلاق ایدرلر ایمش (قلت) اسماء مبهمه
عمومیه‌دن اولان (ما) دمیری‌نك کل ما قولنده طیردن وسائر شیدن اعم اولمق کوریلور ایسه‌ده امثال
میدانیده * اشأم من طیر العراقیب هو طیر الشؤم عند العرب وکل طائر یتطیر منه للابل فهو طیر العراقیب
لانه یعرقبها * دیو واقع اولان عباره طیر جنسنه مخصوص اولمسنی ناطقدر وقرینه دخی بودر
بو صورتده عبارهٔ دمیری جای تأملدر (واما قاموسده طیر العراقیب شقراق دیو مفسردر وشقراق
یوز بورن وعلی قول آری قوشیدر کما سبق (طیر الماء) مطلقا صو قوشی دیمك اولوب جنس مرغ
آبه (ابو سحل) و (ابن الماء) و (بنات الماء) دخی دیرلر (طیطوی) ارسطاطالیس بیانجه مبشه‌لك
وصولق یرلردن آیرلیان بر طائردر لحم ونبات تناول ایتمیوب کثار غیاض وآجام نتننده حاصل قوردلر
مأکلی اولدیغندن اوطو یدیغی یرلردن دور اولماز بازی حرارت کبدندن خسته لنسه طیطوبی طوتوب
قلبنی اکل ایله شفایاب اولور صیجه سز کاهیجه اوچار ویرینی دکشمز مکر باز بدن قاچه اوزمان
یرینی دکشدیرر کیجه خار ایسه صیجه ایدر ایمش لحم طیطوی باهی زیاده ایدر (و بنت طبق)
ودخی (ام طبق) طانك وحرف بانك فتحه‌لریله سلحفاتدر وعلی قول شول حیهٔ عظیمهٔ خبیثه‌درکه التی
کون اویور ویدنجی کونی اویانوب قنغی شیئه اوفورسه اهلاك ایدر و بلا وآفته * احدی بنات الطبق
* اطلاق ایلدکلری دخی وانقولیده محرردر ووجه اطلاقی زعم عرب هنکام جاهلیت اوزره قپلو بغه
یوز یمورطه یمورطلیوب یوز بجیسی سیاه حیه وماعداسی سلحفاة اولور ایمش دیو کوسترمشدر
واشبو اطلاق معناسنجه * جاء فلان باحدی بنات الطبق * امثال عربدندرکه آفت انداز
اولان مرحسنز ومروتسز ذی شر وقاسی القلب اولانلر حقلرنده ایراد اولنه‌جغی ظاهردر
❊ظاء معجمه❊ (ظلیم) بالاارده ذکری کچدیکی اوزره دوه قوشنك ارککیدر (ابو البیض)
(وابو ثلثین) و (ابو الصحاری) کنیه‌لریدر جمعی (ظلمان) کاور ولید ایله ولدان کبی (صیغهٔ فعیل
اوزره افظك کسر فا ایله فعلان وزننده جمعی قلیل اولدیغن سیبویه بعد البیان قضیب
وقضبان وعریض وعرضان وفصیل وفصلانی ذکر ایدوب اشبو ولید وولدانی سو یلمامشدر
(و بعض اعلام عربیه مجرای آب معناسنه اولان فری مشددة الیانك جمعی فریان ودخی سری
وسریان وصبی وصبیان وخصی وخصیانی الحاق ایتمشدر فلیحفظ ❊عین مهمله❊ (عاتق)
جوهری بیانجه شول قوش یاوروسیدرکه قنادینك یلکی چوغالوب واو چاغه یلتنوب لکن
اوچامیان قوشك یوقار یسنده اوله اشته بو حالده اولان هر قوش یاوروسنه عاتق دینوب اما
او یلتنمه حالنده اولان یاورویه ناهضه دیرلر (ابو عبید عتق سبق معناسنه اولمغله یاورونك
حال مذکورده اولسی مدار سبقی اولدیغندن سابق مطالعه‌سیله عاتق دینمشدر دیو مناسبتنی
بیان ایتمشدر (ابن سیده قولنجه ناهض یمورطه ده اولان تویلری دوکیلوب ریشی جدیدی
بیتدباشلمش اولان یاورویه دینور وعلی قول هنوز طاورانمیان کوکرجن یاوروسنه عاتق دینور وجمعی
ضمتین ایله عتقدر وینه جوهری قولنجه عاتق زن جوانه صفت اولورق * جاریة عاتق * دینیلوب
وعلی قول تازه قیزه که بکرا اقر باسنك اونده کالن بولوب هنوز زوجنك او ینه کوندرلمامش
اوله اکا اطلاق اولنور (وعتیق فرس رایعه یعنی چابك آته دیرلر وجمعی کسر عینله عتاقدر
(وعتاق برنجی قوشلره دخی دینور و (ارحبیات عتاق) دوه‌نك ایو سنه دیرلر نجائب معناسنه
ارحبیات فتح همزه وحا وتشدید یا ایله قبیله‌یه منسوب اولانلردرکه انلرده چیقان دوه اعلادر
وعتیقه ازاد او جاریه‌یه وکریمهٔ جمیله اولان خاتونه امرأة عتیقة دینور یعنی مرثهٔ کریمه
دیمکدر وعتیق هر شیئك قدیمنه ودخی بر نسنه‌نك کریم ومختار وممتاز ینه دینور (وبیت عتیق کعبهٔ
معظمه‌در (قلت) قاموسده اسباب تلقیبی مذکوردر باقیله وابو بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه

حسن وجمال صاحبی اولدقلریچون وعلی قول (انت عتیق من النار) خطاب بشارت
نصاب نبویسی ایله علی قائله الصلاة والسلام مخاطب ومبشر بیورلدیغیچون عتیق ایله ملقب
اولمشدر (عاسل) قوردیانوریدر جمعی رکع وزننده عسل وفوارس وزننده عواسل کلور مؤنثنه
عسلاء دیرلر لکن قاموسده مؤنثه دائر کلام اولیوب عینك کسری وسینك سکونیله (ابو عسله)
ذئبه دینیدیکی محرردر (عانك) فرس اولوب جمعی عوانك کلور (قلت) صحاح وقاموسده اولیوب
فقط فیروزآبادی * عنك یعنك کر فی القتال والفرس حمل العض * عباره‌سنده اصرینی قصد ایله
جمله ایدن آنه قاعده اوزره عانك دینیله جکنی ضمنا بیان ایدر (عاطوس) بردابه در کندوسیله
تشأم اولنور ناعوس آتی الذکرده دخی کلور قاموسده هر بر آقسردیجی شیئه دخی دینور اولدیغی
مذکوردر (عافیه) کرك انسان وکرك بهیمه وکرك طائردن هر بر رزقنی طالب اولنه اطلاق اولنور یعنی
کسب وتحصیل رزق حالنده دینیلور قاموسده * کل طالب فضل ورزق کالمعتفی * عباره‌سیله مفسردر
(عانذ) باذال نخذ یاوروسیله برابر اولان ناقه‌در (عائذ) شول ارکك دوه‌درکه بر ناقه‌یی قیوب آخر
ناقه‌یه واره * یقال الجمل عائذ اذا کان یترك الشول الی اخری وشول قویرق قالدرمغه دیرلر وانقولیدن
نقل اولندی (عبقصه) و (عبقوص) ابن سیده قولنجه بر دویبه‌در (قلت) بو اسم مأخذلرده
فقیرك کوزینه ایلشمدی لکن قاموسده (عقنقصه) عین مهمله‌نك وقاف اولانك فتحه‌لری ونونك
سکونی وقاف ثانیه ایله صاد مهمله‌نك فتحی اوزره عکنکعه وزننده ودخی عین مزبوره‌نك
ضمی وقاف اولانك فتحی ونونك کذلك سکونی وقاف ثانیه‌نك کسری وصاد
مرقومه‌نك فتحی ایله خبعثنه زنه سنده بردویبه‌در دیو مسطوردر فتأمل (عبور) غنمك
جذعه‌سیدر علی لغة جذعه‌دن اوناق اولانه دینور (لحیانی اوناغنه تخصیص
ایدوب عبور سوددن هنوز کسلمش اولاندر دیدی (وابن سیده هنوز عادتنی کوره‌میان قیزه
دخی عبور دینوردیدی قاموسده فتح عین وضم با ایله عبور * الجذعة من الغنم * ایله انجق جذعه‌یی
یازوب جمعی عبائردر وسنلسز یعنی اقلف آدمی‌یه ده عبور دیرلر اکن بو معناجه عینك ضمی
وسکون با ایله عبوردر دیو یازلمشدر (عترفان) ضم عین ایله خروسدر (عثه) ضم عین وتشدید ثاء
مثلثه ایله یوکی وکورکی طلاین بوجکدر جمعی عث ودخی عثث در یعنی ادغام تفکیك ونانی حذف ایله
جمع لنوردیوب اسم جنس اولدیغنه دمیری جوهریدن نقل واشارت ایتمشدر (وحکمی تحریم کلیدر
(قلت) اشبو عثاب اولندر * وعثیثة تقرم جلدا املسا * ضرب مثلدرکه مفهومی کوجلك دوز
وهموار وارقملی دری یی طاز دیمکدر (قروم ضمتین ایله اکل ضعیفه دیرلر (ومثل مذکور برایشه
باشلیوب عهده‌سندن کلمیان حقنده ایراد اولنور (ودخی عثه قاری اولان عورته دینور * نقلته
ملخصا من وانقولی * وآنی مرحومك اشبو قاری اولان عورته تعبیرندن قاری اصل ترکیده
عجوز ومسنه خاتونه دینلدیکی مستفاد اولدیغندن باشقه سکز یوزسنهٔ هجریه سندن مقدم تألیف
اولنمش بعض سبك ترکی واملای مهجور قدیمده محرر کتابلرده دخی معنای مذکورده استعمال
اولندیغی وسیما یدیوزله سکز یوز میانده مؤلف مختصر حیاة الحیوان ترجمه سنده * الدجاجة
المسنة * عباره‌سی (قاری طاوق) دیو ترجمه اولندیغی کورلمشدر (ومسن ارککه دخی قوجه
دینور ایمش صکره‌لری وحالا قوجه لفظی هر نه قدر زوج معناسنده مستعمل ایسه ده بنه اصل
معناسی اولان مسنده قوللنیلوب لکن قاری مطلقا عورت معناسنده مستعمل اولوب فقط قوجه‌یه
مقارن ذکر اولنسه زوجه معناسی بولور فلیحفظ (بولاقردی بوراده آرتق برسوز کوربنور ایسه ده
بنه ایشه یراریری واردر دیو دوشونمك صوقو شدرلمشدر بواکلی قولجغزی قاندرمشدر
* جهانده کشینك آدیدر قالان * قالانی یلاندر یلاندر اینان (حیاة الحیوانده (عثمن) جعفر
وبعض حبرج وزننده فرخ الحباری یعنی طوی دیدکاری قوشك یاوروسنه (وعثمان ولد الحیه دیو

مفسر ارا اولوب لکن قاموسده حبرج وزننده اولمیه رق عثمان فرخ الحباری وفرخ الثعبان وفرخ الحیه
وعلى قول بالکز فرخ الحیه دیو محرر اولوب وصحاحده انجق فرخ الحباری مسطوردرفتأمل (عثمم)
بنه حیاة الحیوانده اسددر دیو مفسر اولوب اما صحاح وقاموسده عثمم سفرجل وزننده ونا ایله
عثمثمهٔ شدید ارکك دوه در باز یلوب قاموسده دوه نك طویل اولمسی دخی مقید در (وصحاحده
ارسلانه عثمم دیدیکی یره برك باصدیغندن اوتور یدر تعلیلی (ومحیطده قاطره دخی عثمم دینلدیکی
وعثمثمه نك جمعی عثمثمات کلدیکی یازلمشدر (عثوثم) ایکی ثاء مثلثه ایله بعیر ضخم فرموده یعنی
اتلی وجانلی توانا دوه در (ام عجلان) عطشان وزننده حیاة الحیوان وصحاح وقاموسده برقوشدر
دیو بالکز جنس کوسترلمشدر (عجروف) زنبور وزننده یعنی ضم عین ورا ایله صاحب قوائم طوال
یعنی اوزون ایاقلی بردویبه وعلى لغة طویلة الارجل نمله در *قاموسده الحقیقة من النوق ودویبة
اوالنمل الطویل الذی رفعته عن الارض قوائمه *عبارهٔ ظریفه سیله نون تقدیم اولنه رق تحریر
اولنمشدر (عجوز) فتح عین وجیم ایله *ارنب *اسد *بقره *ثور *ذئبه *رخم *رمکه *ضبع *
*عقرب * فرس *هر *کلب *وعامهٔ وحش جمله سنه اطلاق اولنور (قلت) بو فقیر الاعرب
قدیر اسعد نادان بی کس لفظ مشترك اولان اشبو عجوز اسمنده موضوع التمش بش شیئی جامع
علامهٔ علوم عربیه جمال الدین محمد بن اصبع الازدی اللغوینك غایت بلاغت وسهولت الفاظ
وحسن سبکده ورقت معانیده اخلاق حسنه یه ترغیبا نظم ایدوب بکرمی قدر عالمك وسیما اثیر الدین
ابی حیان النحوینك شرح ایلمش اولدیغی مشروح اولان منظومه سنی کورمکه موفق اولوب شیرازه
بند انتخاب ایتدیکی نوادر لغت جمعنه مخصوص کشکول درویشانه سنه قید ایلمشدر نشط ایام الجاسیله
صمیمی مملوا خاموش اولان کشکول مرقوم استنطاق اولنورسه بکان بکان تقریر ایدر (عدس)
فتحتینله زجر ایله تسمیه طر بقیله قاطره دینور یعنی حیوانه درست اشوب کلمه سی وار کلمه سی ایچون
دهده دیو سائقلرك قرلاندقلری وجهله بغله دخی استر کشان عرب عدس عدس دیو چاغرر اولمرتبه
قاطرك زجر ینه دلالت ایدر لفظ اولدیغندن نفس بغله دخی تسمیه ایتمشلردر (عذفوط) ضم
عین وسکون ذال معجمه ایله بیاض وبومشاق بردویبه اولوب اصابع جواری بی بهایه مشبه بهادر
(عربد) ابن سیده وابن قتیبه قوللرنجه سلهد وزننده یعنی کسر عین وسکون را وفتح با وتشدید
دال ایله جرد حل بابنه ملحق اوله رق برحیه یه دینور که انسانه نفخ ایدر ایسه ده یعنی قباروب
وقزغرسه ده اذی ویرمز (وعربده سوء خلق معناسنه در که رجل معربد معنای مذکوردن مأخوذ
اوله رق عربده لی آدم دیمکدر (قاموسده قرشب وزننده یعنی بروجه محرر کسر عین وسکون را
وفتح با وتشدید دال ایله وحرف باء مذکورك کسری دخی جائز اوله رق هرشیئك شدیدینه ودأبه
وعادته وافاعینك ارککنه وبر منوال مشروح مار البیان نفخ ایدوب اذاسی اولمیان حیه یه
وبر قزل حیهٔ خبیثه یه دیرلر (ودخی زبرج وزننده یعنی دالی مشدد اولمیه رق عربد حیه ایله خشین
اولان زمینه دینور دیو محرر در (قلت) فیروز آبادی مرحومك زبرج وزننده در دیمسی عربدك
رباعی یه ملحق اولدیغنه اشارت بلکه صراحتدر فتأمل (وبنه قاموسده کسر عین ایله (عربید)
واسم فاعل صیغه سیله (معربد) حال نشوه وسکرنده ندیم بزمنه اذی ایدن بدمسته دینور اولدیغی
مرسومدر (عریاض) ابن سیده قولنجه با ابجد وضاد معجمه ایله قرطاس وزننده (وعربض) هزبر
یعنی کسر عین وفتح را وسکون با ایله کلکلی قوی بقره یه دیرلر (قلت) کلکل عرعر وزننده کوکس
یعنی سینه در (صحاحده بقر یازلیوب یرنده غلیظ وشدید دوه در دیمش (وقاموسده عرباض
وعربض مرقومان * الغلیظ من الناس ومن الابل والاسد الثقیل العظیم کالعربض
کقمطر فیهن الخ *یعنی اسمین مزبورین انسانك من جهة البدن غلیظی ودوه وارسلانك ثقیل

عظیمی دیو بلا بقرایکی معنای دیکر دخی درج اولنمشدر (عرس) کسر عین وسکون را ایله
دیشی ارسلان اولوب جمعی فتح همزه ایله اعراس کلور (وبو اعراس دوکون طعامی معناسنه
ضم عینله اولان عروسك دخی جمعی ایدوکی صحاحده مسطور در (عربقصه) دمیری
بالصاد المهملة دویبة عریضة کالجعل *یعنی جعل کبی بردویبهٔ عریضه در دیدیکی متعدد
حیاة الحیوانده کورلدی لکن صحاح وقاموسده وسائر چند قطعه مأخذلرده فقیر الفقط مرسوم مذکوری
بمادته واملائه کوره مبوب لکن قاموسده عین وحرف باء ابجد وقاف وصاد مهمله دن مرکب جعفر
وعصفور وزنلرنده (عبقص) بردویبه در دیو مسطوردر تأمل وتتبع قلنه (عزة) فتح عین
وتشدید زای ایله بنت ظبیه یه دینور که آهو بچه در (وشاعر مشهور کثیرك معشوقه سی بونام ایله
بنامدر (قلت) اهل معانی وبیانك معلومی اولدیغی اوزره ظبی وظبیه محبوب ومحبوبه یه حقیقت
عرفیه اوله رق اطلاق اولنور که آهوده اولان اکثر شمائل حسنه بنی آدمده کال جالدر *کما قیل
فی وصف شادن محبوب مع مطایبة *سلبت محاسنك الغزال صفاته *حتى تحیر کل ظبی فیکا *
*لك جیدة ولحاظة ونفارة *وغدا تکون قرونه لابیکا *غالبا قیس مجنونك اولوب شواهد
کتب معانیدن اولان *لله یا ظبیات القاع قلن انا *ایلای منکن ام لیلی من البشر *بیت
دلنشینی ترجمه دیوندن چند سال اقدم اسعد شتت البال ومهجور الامثالك عاجزانه نظم ایدوب
پسندیدهٔ اهل تمیز اولان بیتی بوراده خاطر فاترینه کلکله تجییز ایسه ده تحریرینه اجتسار اولندی
*للهای آهوان چمزار سویلیك *سز دنمیدر یا نوع بشردنمی سودیکم (عسا) جکرکه نك
دیشیسیدر (قلت) مأخذه کوریله مدی تتبع اولنه (عساعس) فتح عین اولی وکسر
ثانیه ایله قنافذه دیرلر کیجه وقتی کثرت تردد زینه مبنی تسمیه در که عس کیجه ایچره کزمك
وطواف ایتمکدر (عساس) فتح عین وتشدید سین ایله قورد جانورینه دیرلر (لکن قاموسده
قلیل وزننده (عسیس) وابجد زنه سنده (عسعس) وخشخاش مثالنده (عسعاس) دخی
اقتلر اولدیغی (وملول وزننده (عسوس) سودی ازاقان یاخود على لغة خلقدن اوزامیجه
سود ویرمیوب تنها یرده ویرن ویاخود صاغمق ایچون قالدیرلدقده بازطولاشمدقجه ابن ویرمین
ودخی صاغیلورکن بدخوی اولان ودخی اولمش دوه ککار بنی کوردکده انلره رقتله حنین ایدوب
آججسان ودخی سودی وارمیدر دیو صنانوب یوقلنان ناقه لره دینور دیو یازلمشدر حیوانه دائر ماده
(ع س س) ده برلغت اولمغله الحاق اولندی (عباهل) دمیری ابل مهزوله اولوب مفردی
عبهولدر دیو تحریر ایدر (قلت) صحاح وقاموسده افرادینه ومهزوله متعلق کلام اولمیوب
انجق *صحاحده عبهل الابل ای اهملها مثل ابهلها والعین مبدلة من الهمزة وابل معبهلة لاراعی
لها ولا حافظ *یعنی چوبان دوه لری کندو باشلرینه براغوب رعینده اهمال ایلدکده عبهل
الراعی الابل دیرلر وبو یله براغلمش راعیسی وکوزه دیجیسی اولمیان دوه لره ابل معبهلة دیرلر
وعین یرنده همزه ایله ابهل دخی لغتدر یعنی همزه عیندن مبدلدر دیو مسطور در (قاموسده
دخی تبدیل مذکور اولمیه رق برتحریر جوهری یازیلوب فقط عینك فتحه سیله ابل عباهل
ومعبهلة دینلور که مهمله دیمکدر دیو عباهل زیاده قلنمش وایکیسنك معناسی دخی یازلمشدر بو
صورتده دمیرینك یازدیغی بالغت ویاخود مهملة یازیله جق ایکن قلم ناسخ غلط ایدوب مهزولة
یازمش مطالعه اولندی هله تتبع اولنه (عسبار) حیاة الحیوانك بعضنده عینك کسری وسین
ساکنه ایله ضبعك ذئبدن اولان یاوروسیدر ومؤنثی تا ایله عسبارة اولوب جمعی عسابر کلور
عبارهسیله اکتفا اولنمش (وبعضنده (عسبور) دخی ضم اولنه رق ذئبك ضبعه آشوب اندن
ولدی اولدیغی جوهرینك (ع ول) ماده سنده یازدیغی کمیت نام شاعر قدیمك *کما خامرت

في حضنها ام عامر * لدى الحبل حتى عال اوس عيالها * بيت شاهدى ذيلنده (مشبهها اولوب
قورددن ولدى اولان ام عامر كه ضبعدر طوتلدقده ولد مذكورى يو بنجه دك باباسى يعنى
قوردبسلرديديكى قول ايله استدلال اولنمشدر (الكن انجق قاموسده (عسبر) عينك وحرف
بانك ضمرى وسكون سين ايله نمردر ومؤنثى (عسبرة) دردخى (عسبور) واو ممدوده زياده سيله
ذئبدن اولان ولدكلبدر وكذلك عسبورة دينور و (عسبار) عينك كسرى ودخى تا الحاقى ايله
عسبارة ذئبدن اولان ولد ضبعدر وعلى قول والد ذئبدرو (عسبره) ايله (عسبوره) ناقهٔ سريعه نجيبه يه
دخى دينورو (عيسجور) فتح عين وسكون يا وفتح سين وضم جيم ايله ناقهٔ صلبهٔ سريعه
ودخى سعلاتدر ديو تحقيق قلنمشدر (بعض نسخهٔ قاموسده عسبر مذكور قنغذدر ديو مفسر
اولديغى مشهود فقير اولشدر فتأمل بالتتبع (عسلق) حياة الحيوانده ابن سيده دن نقلا هر سبع
جرى يه وظليمه وعلى قول ثعلبه اطلاق اولنور ديو مفسردر لكن قاموسده عسلق جعفر وزنده برج
وعلابط وعين وميم ولام مشدده نك فتحهلريله عملس وزنلرنده ماشرب يعنى ايچيله جك شيئه وذئبه
واسده وظليمه وهر برصيده جرى اولان سبعه وكوتوخو بلوبه وخفيفه وبوينى اوزون اولنه
وثعلبه اطلاق اولنوب اشبو موضوع لهلرك اثنالرينه عند الوقف ها يازيلان تا الحاقيله (عسلقه)
دينيلور ديو مشمولا تحقيق قلنمشدر (عسنج) آنفا مرقوم عملس وزننده ظليمدر (عشراء)
ضم عين وفتح شين والف ممدوده ايله كه اولديغى وقتدن اون وعلى قول سكز آى كچمش
اولان ناقه يه وضع حملنه دكين اطلاق اولنور وعلى لغة ساده نفساء كبى اولان يعنى توالد
عقبنده اولان حاملى وقتنده دينور كه نسوانه اول حالنده نخوسه دينور وتثنيهٔ عشراء
عشراواندر وجمعى ضم عين ايله عشار درقاله الدميرى والجوهرى والفيروز آبادى جوهرى
همزهٔ ثانيهٔ واوه قلبله عشراوات دخى جمعيدر ديوب قاموس دخى بوجمعى بالتقديم يازمشدر
وصاحب الصحاح فعلاء لفظى قتال وزننده فعال ايله جمعلنمك عشراء ايله نفساء لفظلرينه
مخصوصدر يعنى كلام عربده باتفقلرى وقدر ديمشدر (قلت) فيروزآبادى آنفا يازيلان عسلق
شرابه يعنى ايچيلك شانندن اولان شيئه دخى اطلاق اولنور ديمش ايدى لكن اهل دانشدن
بريسى نسخهٔ قاموس فقيرده مشار اليهك قولى يازلمش اولان سطرك كنارينه (وفى التهذيب
والسراب وهو الصواب وكانه مقلوب عسقل * عبارهسنى يازمش ومطالعهٔ عاجزى اوزره
اصابت ايتمشدر وعسقله توبع سرابدر فتأمل وقاموسده كسر عين ايله عشار برازى طوغورمش
وبرازينك نتاجى منتظر اولان ناقهلر سوريسنه دينور وسودى چوق ديشى دوه يه كسر ميم وسكون
عين ايله ناقهٔ معشار دينيلور ديو محرردر (عضل) جوهرى بيانجه ضم عين وفتح ضاد منقوطه ايله
جرذ يعنى چكن برنوع فارهدر جمعى كسر عين وسكون ضاد ايله عضلان كلور جرذان كبى لفظا
ومعنى (عرقوط) دميرى تحريرنجه كسر عين ايله حيوانك اكل ذريع ايله بيديكى بردويبه در
لكن صحاح وقاموسده نه وزن مذكور ونه حيوان مسطور كورلدى تتبع اولنه (عريقطه) ودخى
(عريقطان) دويبه وزعفران وزنلرنده يعنى تصغير بنيه لريله بردويبهٔ عريضه يعنى يصى
برجانوردر وهكذا فى القاموس (قلت) بعض لسان قديم تركى اوزره مؤلف كتابلرده بسيطه
قريب شيئه يايسى نسنه يازلديغى وغالبا قافش مقابلى اولان ياتشده معناى بسط كوريوب وتومده
دخى بسط دركار اولهرق ياتسو نمازى ديدكلرى اقتضار نجه دوزنسنهيه قريبه وعين بسيطه ياتيى
ديمك معقول ياده الفدن نظرى قطع ايله تركيبه حرف مشدد بوغيكن صاد مشدده ايله يصى يازلمسى
معتاد اولمشدر وچاره سزينه اويله جه يازمليدر لكن غلط مشهوردر عريضه مناسبتله قيد اولندى
عطار) قزوينينك اشكالنده اولان بيانجه اشبو حيوان اعجب دواب صدفيهدن اولوب بلاد هندده كائن

راكد صولرده وارض ايلده بولنور باشى واذنان وعينانى وفى ظاهر بر مخلوقدر كه قابندن يعنى يتى اولان
صدفندن چيقار وصدفى ارقه سنده اولهرق برابر يره سورينه رك يورر وهنكام صيفده قوراقلق
اولدقده قابنه طوپلنور ورايحهسى عطرناكدر صرع علتنه يافيلوب توتسولنسه نفعى واردر
ورمادى ديشلره جلاويرر (عطاط) فتح عين ايله ثبات وزننده اسددر (قلت) جوهرى مرد
دلير وبهادرده ديرلردير (ابن الاثير خطبهٔ بليغهٔ حجاج شرحنده ضم عين ايله عطاط وعلى قول
فتحهله طيرنوعندن برطيرمعروفدر ديو تاريخ كاملنده يازر (عظاء) جوهرى قولنجه ظاء منقوطه ومد
وفتح عين ايله وزغه دن اكبر برجنس كرنكلهدر وعظايه دخى بومعنايه در ومفردى عظاءة
وعظايه در (قلت) قاموسده فقط * والعظايه دويبة كسام ابرص جمعها عظاء * ديو
مفسردر ونهايهٔ ابن اثيرده عظايه بردويبهٔ معروفه در وبرقولده سام ابرصدر جمعى عظايا
كلور وعظاءة دخى لغتدر بونك جمعى عظاء كلور ديو مضبوطدر (ازهرى ديركه بوبارقه سى
هموارو تردو سكرتمه سى اكثر سام ابرصه شبيه ولكن اندن احسن اذى ايتمز بردويبه دركه
شحمة الارض وشحمة الرمل دخى ديرلر ومصرده سحليه تسميه اولنور ابيض واحمر واصفر
اولهرق انواعدر وجمله سى سياه ايله منقطدر واشبو اختلاف الوانه تغاير مكن سببدركه
برآزى قوملى يرده وبرازى صو قربنده وبرطاقمى اوتلى يرده اولورلر ورنكلرى او يرلر طبعلرندن
آلورلر وبووه لرنده برنسنه يبيه رك درت آى طورهرق وكسب تصلب ايچون آفتابه ميل وتوجه
طبعندندر صاغ ايله صول اياغنى يره صاروب يانده طاشيق مدار زياده باهدر وكندوسى سياه
يره صاريلوب طاشنسه حماى ربع مزمنه يه نافعدر وقلبنى اوزرينه تعليق ايدن خاتون اوسلنده
طورديغى مدتده حامل اولماز وبعرياغيله محرا ولنجيه قدر يعنى زيادهٔ بشيريلوب عقرب وحيه
صوقشنه سوراسه برؤ يرر (عضمجه) وزنا ومعنى ثعلبه در (عطرف) بيوك اژدر تتبع اولنه
(عفر) دميرى تحريرنجه اروبه ياوروسيدر * واوقى من عفر * مثل عربيدر وكسر عين ايله اركك
خنزيره وشخص خبيث داهيه دينور ومؤنثى خبيثه يه دخى عفريه نفريه دينور عفريت نفريت
ديديكى كبى (قلت) عفريه شرذمه وزننده در ونفريه اتباعدر واروبه ضم همزه وسكون را
وتشديد با ايله بيان كچبسنك ديشيسيدر واصلى افعوانه وزننده ارووبه اولوب واو ثانيه يايه قلب
وادغام وواو اولى صيانة للياء مكسور قلنمشدر قاموسده عفر كسر عين ايله اولديغى وذكر خنازير
معناسنده ضمهله دخى جائز اولوب عفر على لغة مطلقا خنزيره وعلى قول ولدينه وعين وفانك
ضمهلريله صين وياخود شهره اطلاق اولنديغى مصرحدر (عفريت) دميرى بيانجه شياطينك
قوى ماردينه ديرلر وتاسى زائده در ﴿عفريت من الجن﴾ قول كريمنده واقع عفريت
لفظنى ابو رجا وعيسى الثقفى (عفريه) قرائت ايلديلر يعنى قرائت ايلدن وصديق اكبر رضى الله تعالى
عنه (فرقة عفر) قرائت قيلديكه جملهسى لغت صحيحهٔ عربيه در (قلت) قاموسده رجل عفر
وعفريه وعفريت بكسرهن وعفر كطمر وعفرى وعفرينه وعفار بدّ اعيها بين العفارة بالفتح
خبيث منكر الخ * ديو لغات متعدده يازيلوب جمله سنك مداولى عفارتى ظاهر وآشكار اولان
خبيث منفور ومنكر دردينلمش وعفريت مذكور ودخى عينك وفانك كسرلرى ورانك تشديدى
ايله عفر بن النافذ فى الامر المبالغ فيه مع دهاء * ديو تفسير اولنمش واشبو (ع ف ر) ماده سنده
بعض لغات ومعانى دخى تسطير قلنمشدر فليراجع (ووانى مرحوم ترجمهٔ مطبوعه سنده عفريت
ابو عبيده روايتنجه هر نسنه ده مبالغه اوزره اولان كيسه در يقال عفريت نفريت وعفريه
نفريه (نفريه تبعيتله مذكوردر و (عفاريه فتح عين وكسر را وفتح ايله عفريت كيدر ومفرددر
خليل قولنجه شيطان عفريه وعفريت وهم العفاريه والعفاريت ديرلر وبونلرده اولان يارى

مفتوح ايلدكلری حينده ها يعنی تأنيث ايله استعمال ايدوب ساكن قيلدقلری وقتده هايی تايه
قلب ايدرلر وعفريه بلا وآفت معناسنه اولان داهيه ده اطلاق اخ مألنده بيان ايتمشدر دميری
مرحوم نص جليل مذكوره دائر وسائر فوائد يازمشدر كوريله بوفقيرانقته دائربنی فی الجمله اتيان
ايتمشدر خطاسی واقع ايسه اصلاحنه همت اولنه (عضر فوط) جوهری قولنجه عينك
ورانك فتحی وسكون ضاد وضم فائله اركك كار ضم وفتح ضاد وكسر را ايله و بعد الراء المكسوره
اشباع يعنی يا ايله عضيرف وعضيريف تصغيرلريدر (عقاب) ضم عين وقاف مخففه ايله
بالمناسبه بوقارولرده مكتوبكی اوزره تراجم لغاتنده قره قوش نوعندن طوشنجل ديو تفسير اولنمشدر
(مترجم قاموس عاصم افندی مرحوم شارح قاموس سيد مرتضی قدس سره شرحندن اخذا
طير مذكورشكاری آلدقدنصكره شكار اخرايه تقلب ايلسی باعث تسميه در ديو يازمشدر جوهری
قولنجه جمع قلتی همزه نك فتحی ايله افعل وزنی اوزره اعقبدر زيرا عقاب مؤنث سماعی اولمغله
اومقوله مؤنثات سماعيه جمعنه وزن مذكور مختصدر عناق ايله اعنق وذراع ايله اذرع كبی
وجمع كثرتی عقباندر انتهی دميری جمع الجمعی عقابين كلور ديمشدر (قلت) قاموسده قبو ايچره
قوغه‌يی برتن سوری طاشه وكارنده اولوب اوزرينه باصوب صو چكدكلری طاشه وطاغ بوكرنده
نردبان هيئتنده اولان باچين قيايه وطوارايافلرينك برنده چيقار بادام رسمنده اولان مهره‌يه وكوپه يه
طاقيلان خيطه وحوضه صوكلان بوله دخی عقاب ديرلر ديو محرردر (ابو الاشيم) (ابو الحجاج)
(ابو حسان) (ابو الدهر) (ابو الهيثم) اركگنك و (ام الجدار) (ام الشعور) (ام كلبه) (ام لوح)
(ام الهيثم) ديشيسنك كنيه‌لريدر و بين العرب كاسرايله توصيف اولنوب العقاب الكاسر ديرلر
وعقابك حدت بصری واردر واهذا * ابصر من عقاب * ضرب مثل اولمشدر اسم عقاب مذكرينه
ومؤنثنه اطلاق اولنوب اركگی هذا عقاب وديشيسی هذه عقاب ديتيله رك اسم اشارتله وهی وهو ايله
تميز اولنوردی ديشيسنه لقوه دخی ديرلر لكن خليل لامك فتحی وكسری لغت اوله رق لقوه سريعه اولان
عقابه دينور ديمشدر (با لاده ذكر اولنان عنقای مغرب قصد اولنميه رق مكان بعيددن كلديكيچون
عقابه دخی عرب عنقاء مغرب ديرلر (اشبو طير ايكی نوع اولوب برينه عقاب ديكرينه
زمج ديرلر ايمش (قلت) صحاحده ضم زای وفتح وتشديد ميم ايله قبر وزننده زمج قصير القامه
ومذمومه وقاموسده زمج مذكورايله زومج بونلره ودخی ضعيفه واسود قبيحه ورمان وزننده زماح
صبی بی بشكدن قپان برطيره ديرلر ديو مسطوردر اما عقاب يشل وصاری وقرمز يدن باشقه
رنكلرده اوله رق اون جهتيله تنوع ايدر وعقابك بعضيسی جبل و بعضيسی صحرا و بعضيسی
بيشه‌زارده و برنوعی كارانهارده مسكن اتخاذيله دخی متنوع ايمش (ودخی يمورطه سی اكثريا
اوچ اولوب اوتوز كونده ياورو چقارر وسائر جوارح طيورك يمختينی اولوب يكرمی كون اوزرلرينه
اوطورر وعقاب چيقاردیغی اوچ ياوروبی بسلمه كند ويه كران كلديكی وقلت صبری ايچون
برينی آتارايمش وطرح ايتديكی بيچاره ياوروجغی هراناسز قالمش ياورولری بسلك معتادی اولان
نفيحنه سبحانه ذكری آتی كاسر العظام نام طير مرحمت طبع تربيه ايدر ايمش فسبحان
القادر علی كل شیء الهم كل نفس هداها * ودخی عقاب شكار ينی دفعة برينه كتوره‌بوب بريردن
بريره نقلا كتورر ايمش وطوشانی صيد ايتدكده ياورولرندن باشلرصكره بيوكاربنی صيد ايدر ايمش
وعقابك حرارت وحركت و يبوستی اقوی وقنادلری خفيف اوله رق سريعة الطيراندر حتی
بركونده عراقده تغدی و يمنده تعشی ايدر ايمش وقنادلری ريشه سن شتاده فروسی وصيفده
شمسيه سی ايدر (حركتدن قالوب كوزلرينه عمی طريانده ياورولری انجه ايله قالديروب زمين
هندده سرچنده برصاف بكار آرايوب واوعينه طالديروب وچقاروب پرتو آفتابه قوررايمش

واشبو معالجة اولی ايله تويلری دوكيلور وجديدی بتر و بعده بنه طالدردقلرنده كنج وتوانا اولور
ايمش عجايب مخلوقاتده اول بكاره عين العقاب ديرلرديوب و بروجه محرر ياورولرينك وكنديننك كيفيتی
دخی مسطوردر عقابك جكرنده بردرديدا اولدقده طوشان ودلكو جكرلرينی وحيه نك باشنی پاراغوب
سائرينی وطيورك جكرينی ترك ايله سائر انلرينی اكل ايله تداويه ايدر ايمش (ابن خلكان عماد
كاتب ترجمه سنده بالمناسبه يازر كه جميع عقاب ديشی اولوب انلره آشن همجنس اولميان طير ديكر
ايمش وهرچند جای تعجب ايسه ده عقابه دلكو دخی آشر ديمشدر انتهی (ذكری آتی خاصه سی
اولان حجر العقاب ديدكلری طاش كه تحريك اولنسه ايچنده برشی واركبی صوت ايشيديلور
وقيرلدقده بوش چقار ايمش آتی عقاب عين مرقومه دن يووه سنه كتورر ايمش بركيسه حجر
مذكوری قصد ايله يووه سنه بولندكده كويا قصد مذكوری بيلور كونا اوطاشی اوزاقدن كوستروب
آل كيت يوللو آتر ايمش ديو عجايب مخلوقاتده مقيددر (خاصهٔ حجر مذكور وضع حملده عسرت
اوزره اولان خاتونه تعليق اولنسه سريعا طوغورر ودشمنيله مكالمه ايدن زيرزبانه قوسه
غلبه ده تأثير ايدوب ايشی بتورر ايمش (قلت) آغزينه طاش آلدی تعبيری سكوتدن اكرچه
كنايه‌در مكر هرطاش اولميوب بعض حجر سكوته و بعضيسی تكلم وتأثير نطقه سبب اولوراپمش
لكن بوفقيره قالسه تأثير كلامه وامر مطلوب الزامه باعث متكلمده جوهرمكنك وجودی
وخصوصا الكن مخاطبده دانش ايله انصافك بولنمه سيدر هرچند حسن خطابت ونقدينهٔ بلاغت
مدار تأثير كلام ايسه ده ولكن * لاحياة لمن تنادی * حالی كورلدكده كلام صرمساق سورلمش
مفتا طبسه دوز والسلام (نسرده دخی بوكونا خاصه ياد اولنمشيدی نفس عقابك دخی صبرنام
نبات اولان مسهلدن قاچمق ونو يله نوتسولنان محلده بولنان حيات هلاك اولمق واودیله اكتحال
كوزده اولان ظلمات ايله صويی دفع ايتك خواصندن اولديغن قزوينی يازر اشبو عقاب مطلبنده
دميری رواية و دراية وادبا برخيلی فوائد يازمشدر مطالعه اولنه برنجی قوشلرك مذاهبده اولان
حكمی بوقارولرده بيان اولنمشدر (عقال) وصال وزننده قلوص فتيه به يعنی تازه وكنج ناقديه
دينور وبرسنهٔ كامله ده لازم كلان زكاة ابل وغنمه دخی دينور (قلت) ودخی دوه نك دزينی
باغلدقلری ايپه دخی ديرلر وفتح عين وتشديد قاف ايله عقال طوارك اياغنه عارض اولان آقسمغه
دينور (عقف) فتحهٔ عين وقاف ايله دلكو ولغة عقف عطفدر * يقال عقفت الشیء فانعقف ای
عطفته فانعطف (عقيب) انجق تصغير صيغه سيله مستعمل برطيردر (عكاش) رمان وزننده
اركك اوريجكدر عينك كسری وسكون كاف وكسر را وآخرنده شين معجمه ايله (عكرشه) ديشی
طوشاندر (عكرمه) عكرشه وزننده را ايله ديشی كوكرجندر واسم رجل دخی اولور كه اصحابدن
عكرمه رضی الله تعالی عنهك آديدر (علج) كسر عين وسكون لام ايله سمين وقوی اولان حمار
وحشيدر وعرب مقابلی اولان يعنی عربستان اولكارندن ماعدا كافهٔ اقاليم اهاليسنه عموما اطلاق
اولنان عجمك عظماسندن وشجعاندن اولنلره دخی علج ديرلر (قلت) جنتمكان سليم خان ثانی طاب ثراه
حضرتلری عهدنده قپودان دريا اولان علی پاشا مرحومه وصف ولقب قيلدقلری قليچ هرنقدر اول
غازی وزيره وصف لايق ايسه ده سيف ديمك اوله رق ابتداء اويله موضوع اولميوب بلكه اشبو علجدن
غلطدر وزير مشار اليه افريقيه جانبنده بكلكنده ووزراتنده بحراوقوعه كان دليرانه غزواتنده اهالی
جزاير وتونس وطرابلس ولحوالبلرده اولان اهالی عرب مقام ستايشده علج ديمشلر ايدی بعده اسانرده
قليچه چوريلوب اويله جه تلفظ وكتابت اولنمش وشهرت دخی بولمشدر ارتق علج ديتيله مز وخلقك
لسانی قليچ سوزندن كسديريله مز (علّ) فتح عين ايله قرادمهر ولدر (علجوم) فتح عين
وسكون لام وضم جيم ايله ابن سيده سوزنجه ضفدع ذكر وعلی قول بط ذكردر (قلت) قاموسده

خرماسی چوق بستانه وچوق وکرلو صویه وموج بحره وقراده وکندم کونه یعنی قره یاغز کیکه
وظلیمه وکبشه ووعله وتورمسنه وریاض قوشه ودوه‌نك شدیدینه وعلی قول خیارینه دخی
دینور جمعی علاجیم کلور دیمشدر (علام) ضم عین وتشدید لام وآخرنده میم ایله ذکری کچن باشقدر
قاموسده ضم عین ایله (علکوم) دوه‌نك شدیدینه ودخی ارککنه ودیشیسنه دینور ضم عین ایله علکوم
وعلاکم ومعلکم دخی مرادفلریدر وضمه ایله اولان علاکمك جمعی فتح عین ایله علاکمدر دیو مسطوردر
ماعدن فیهمه دائر اولمغله ضم اولندی (علوش) ابن رشیقك غرائب وشذوذ کتابنده یازدیغنجه
کسر عین وفتح لام مشدده ده ایله سنور وزننده ابن آوی ودخی ذئب ودخی بردویبه دردودخی
سباعدن برنوعدر (امام عربیه خلیل کلام عربده بر کلمه ده شین ایله لام جمع اولوب
واول لام شیندن مقدم اولمق انجق بکنا اولورق اشبو علوش کلمه سنده منحصردر یعنی نظیری
یوقدر دیمشدر (قلت) لکن صاحب القاموس ادغام شین ایله (لش) وبروزن زلزله (لشلشه)
وبلاج زنه‌سنجه (لشلاش) کلمه‌لرین دخی ضم ایدوب وعلوش خفیف حریصه دخی دیرلر
وعلوش فتح عین وسکون لام ایله علشدن مشتقدر دیوب ماده (ع ل ش) یازمامشدر فلیتأمل
(علیهان) کروان وزننده ظلیمدر (علس) فتح عین ولام ایله قراد ضخم یعنی بیوك وکوده‌لی
کنه‌در وکنه‌یه ابتدا حالنده (قمقامه) بعده (حمنانه) بعده (حلمه) بعده (علسا) دیرلر که اشبو
آخرده اولان حالندن صکره نمو ایتیوب آخر عمرینه‌دك اوو جودده قالور * ایجب فی العلس زکاة اذا
بلغ خمسة اوسق اواکثر منهما قال لا وان علم بذلك الساعی اعرض عنها * کلامی امتحان اذکیا
معرضنده اولان الغاز عتیق فقهیه دندر وحلی الغازات فقهیه‌یی مطالعه ایدن ذوات بیلورلر
بوفقیرك حصه‌سنه اول مقامه یعنی حلمندن قطع نظرله انجق تحلنه اشارت دوشدی فتأمل والسلام
(علامات) ابن عطیه دیرکه بحر هندده طوانده وانجه‌لکده والوان وحرکاتده حیاته بکزر براز حیتان
یعنی بالقلر واردر بونلره علامات در یعنی بحر مذکورك طول ووسعتنه بناء قطع مسافه دشوار اولمغله
سفاینده اولان یولجیلرك جای خلاص منهالك اوله‌جق بلادهنده وصوللری قربنده ذکر اولنان
بالقلرك کورلمسی علامت نجاته دلیل وبشارتدرو بعض اعلام * وعلامات وبالنجم هم یهتدون *
نص جلیلنده اولان علاماتدن مراد ذکر اولنان بالقلردر دیو تفسیر ایتمشدر واوعلامالك یعنی حیتان
بحر مذکورده مشاهده ایدن عدد کثیر بکا کیفیتلرینی نقل ایلمشدر دیو علماء مشرقدن برذات بدریمه
واوادخی بکا نقل وروایت ایلدی دیوب ابن عباس رضی الله عنهما نصده اولان علامات
کوندزده معالم طرق وکیجه ده ارشاد نجومدر دیو تفسیر ایتمش وکلبی علامات جبال دیوب
مجاهد ونخعی نجومدر که علامات وهدایات ایله تسمیه اولنمش دیمشلردر دیو بیان قلمشدر انتهی
قول ابن عطیة (علهز) کسر عین واسکان لام وزاید اول اولان هانك کسری ایله قراد
ضخمدر (علعل) هدهد وزننده ذکر قنابردر (قلت) صحاحده اولدیغی اوزره قنابر
طوبغار معناسنده ضم قاف وسکون نون وضم با والف ممدوده ایله اولان قنبراء اسمنك جمعیدر
لکن جوهری استعمال عامه حرکات مذکوره ایله القسر قنبرة اوزره‌در وبعض رجزده دخی اویله
واقعدر دیوب فیروزآبادی دخی * ولاتقل قنبرة کقنفذة اولغیة * دیو صیغهٔ تصغیر ایله تعبیر
برله قنبره‌نك لغت ضعیفه اولدیغنی بلیغانه بیان ایلمشدر (اشبو اسمی ترجمه‌یه درج قنبره‌یه یاره
قومق کبی فائده‌دن معدود در تأمل اولنه (عمروس) ضم عین وآخری سین سعفص ایله بالاده
کچن حروف اولوب جمعی عماریس کلور هکذا فی حیاة الحیوان (عملس فتح عین ومیم وتشدید
لام وآخری سین ساده ایله ذئب خبیث وکلب خبیثدر یعنی جنسین مذکورینك پك موذیسیدر
ووالده‌سی خدمتنه رعایتی اتم بولنوب حتی ارقه سنده هر سنه مادرینی حج شریفه کتورن وناسی

والده‌لرینه بویله خدمت ایلملری مثوبه‌سنی اخطارا * ابر من العملس * مثلی ضربه سبب اولان
ذاتك آدیدر (دمیری مرحوم نصیحت آمیز اولان بر منظومه سنده مثل مذکورك سبب ضربنی
درج ایلدیکی * وضربوا الامثال بالعملس * فی البر کی به البنون تأسی * بیتی یازمشدر (قاموسده
یورومکده قوی وتوانا وجست اولان انسانه دخی عملس دیرلر دیو یازلمشدر (عمیثل) اسد در
(قلت) قاموسده فتحهٔ عین ومیم وثا وسکون یا اشارتیله مضبوط اولوب عظمندن ناشی هر بر
بطی اولان شیئه وارسلانه ووعول وظبادن ذنبی طویل اولانه وضخم شدید عریض اولان
شیلره وثا ایله عمیثلة ناقهٔ جسیمه‌یه دینلدیکی وحیوانه دائر اولمیان برازمعنالری دخی محرردر وعمیثله
روایتکردهٔ ابو زید در (مهذبده شیر ومردم کران جان وعمیثله حدث مردم دیو یازلمشدر
(صحاحده دمیرینك نقلی اوزره اصمعی قولنجه عمیثل الذیال بذنبه یعنی قویروغن سوروبان وخلیل
قولنجه ایشنی بتوروب اتکنی چرمکده احتیاجی قالمیه‌رق صالوبرن کیمسه کبی اتکن سورویه رك
یوروین بطی کیمسه‌یه دینور دیو مسطوردر (عناق) بالالرده بالمناسبه یاد اولندیغی اوزره کچینك
دیشی یاوروسیدر جمعی اعنق وعنق وعنوق کلور (عناق الارض) شو بلجه ارضه اضافتله
فهددن کوچك ارقه‌سی طویل هر برشیئی یعنی صید ایده بیله جکی حیوانانی حتی طیری شکار ایدر
بردویبه‌در که برنامی دخی سیقت ایدن تفه در (قتاده‌نك نهایة الغریبنده کلدیکی اصغر وهره‌دن
اکبر جوارحدن بردابهٔ وحشیه در وجمعی عنوق در ومثلده داهیه‌یه اوغرادی معناسنه * لقی
عناق الارض * دینور وبو حیوان تربیه اولندقده اوده اوده‌یه صالیویریلور اوحیوانی اولور
مألنده‌مقیدر (عنبس) اسددر ورجل دخی بو اسم ایله تسمیه اولنور وعبوسدن مشتق اوله‌رق
فنعل وزننده‌در (قلت) صحاحده بو وجه محرر تصریحدن باشقه کرك اندهٔ وکرك قاموسده (ع ب س)
ماده سنده یازلمسی نون عنبسك زائده اولدیغنه دلالت ایدر (قاموسده جعفر وعلابط وزنلرنده اسددر
واکر اسم ایله تخصیص اولنورسه غیر مجری اولدیغی حالده عنبسة دینور دیو مسطوردر یعنی
عنبس وصفیتدن اسمیته نقله دلالت ایدر تا الحاقیله اسم دخی اولوب بوصورتده غیر منصرف
اوله‌رق یاالکز بولندقده یعنی آخره مضاف بولنمزایسه مجرور اولماز دیمکدر (وقانون الادبده
عنبس دلیروشیر سخت اندام وشیر دیو مفسردر (وقبیلهٔ قریشدن امیة بن عبد شمس اکبرك
اوغللرینه عنبك فتحیله عنابس اطلاق اولنور که بونلر (حرب) (ابوحرب) (سفیان)
(ابو سفیان) (عمرو) (ابوعمرو) نام التی نفر اسد دخی تسمیه اولنان قرنداشلردن عبارتدرو بونلردن
ماعدا اوغللرینه اعیاص دینور وهکذا فی الصحاح (عنبر) بریوك دریا بالغیدر که دریسندن
قالقان اعمال اولنور وبو مناسبتله ترسه یعنی قالقانه ده عنبر اطلاق اولنور (قلت) قاموسده عنبر
معلوم اولان طیب درکه بردابهٔ بحریه‌نك روثیدر وعلی قول دریاده واقع برقیودن نبع ایدر ولفظی
مؤنث سماعیه دخی اولور ودخی بنی تمیم دن برقبیله‌نك آدیدر ودخی برسمکهٔ بحریه‌یه وزعفرانه وورسه
یعنی یمن زعفرانه واوسمك بحریه‌نك جلدندن یاپیلان ترسه اطلاق اولنور دیو تفصیل اولنمشدر
باب باده عنبره دائر کلام دخل تعرض وحرمتنه دائر احکام دخی بعض مناسبتله او محلده تقدم ایتمشدر
(عندلیب) معلوم اولان بلبل وهزار در وجمعی عنادل کلور یعنی آخرنده اولان یا وحرف با حذف
اولنه‌رق جمعلنور زیرا صرف قاعده سنجه درت حرفدن زیاده اولان وحرف رابعی حرف مد
وحرف لین بولنمیان اسم جمع ویاخود مصغر قلنمق مراد اولدقده رباعی‌یه بعد النقل جمع وتصغیر
اولنور اشبو عندلیب کبی که نقل اولندقده عندل قالور وبو عندلك جمعی عنادل اولور لکن بو وجهه
اشارت حرف رابع حرفین مذکورین بری اولورسه نقل اولنماز فتأمل (قلت) عندل
لفظی بعض ذات بلبل معناسنه قوللندقلری کاهیجه کورلمشدر حتی شرح جدید نخبهٔ وهبی دو

حیاتی زاده شرف افندی حافظ عیتابینك مستزادی اولان * فی جنك عندل قلبی لبادی *
* اروجهك باورد * باغكده سنك بلبل كوكلم ایدر آواز * كوسترپوزك ای كل * مصراع
مترجنده قوللندیغی تحریرایله كوسترمشدر معتبرات متداوله لغاتده بوغبسه ده * حدث عن النحو
واللغة فلاحرج علیك * وفقنجه لغات عربیه بربحر بیكراندر تتبع اولنه بلكه بولنور ز برابر باقشغلی
استعمالدر (مصراع مذكور ترجمده اولان بلبل كوكلم معلوم اولدیغی اوزره مسامحه وارد راكر * دل
بابلی باغكده سنك ایتمده آواز * دینسه مسامحه فالقاركان ایدرم انجق ترجمه صره سیله اولمامش اولوب
والحال بأس یوقدر لفظی دخی اصل وضعی اوزره رباعی غیره زید اوله رق جعفر وزننده ابوعمرو قولنجه
هر اوزون نسنه یه وابوزید قولنجه باشی بیوك اولنه دینور هكذا فی الصحاح (لكن قاموسده تعمیم
اولنموب (عندل) باشی ضخاملو بعیرلر لكنه ودیشی نسنه ودخی طویله اطلاق اولنور واشبوطویل
معناسنده مؤنثی تاایله عندلة دردیو مفسردر (ودمیری دخی * العندل * البعیر الضخم الرأس
یستوی فیه الذكر والانثی * دیو تحریر ایتمشدر (عنز) كچی یاوروسنك دیشیسیدر كامر جمعی
اعنز وعنوز كلور * لاینتطح فیه عنزان * امثالدندر كه مفهومی بونده ایكی عنز طوقوشه مز
دیمكدر (اشبو مثلی میدانی او خصوصده یعنی بو مصلحت و امرده تغییر ایله نكیر یوقدر یعنی
بو ماده آز و ضعیف شی ایله بوزلماز وانكار اولنماز معناسنه دردیو شرح ایدوب اشبو مثل عربك
* لایحبق فی هذا الامر عناق * قوللری مآلنده دردیمشدر (لكن دمیری مثلده اولان فیه یرنده
ضمیر غائب مؤنث ایله فیها ایله كتوروب واثردیوب طوقشمق تكه وقوع شاندن اولوب
عنز غیر قادر اولدیغنه بناء بوراده عنز شی ضعیف دیمك اولمغله معنای مثل تمثل اولان مصلحت
مقتضیه وواقعه ده یعنی قضیهٔ مخصوصه هرنه ایسه انده خلف ونزاع جاری اوله مز دیمكدر دیو
شرح ایتمشدر كه میدانی ودمیری نك شرحین مذكور ینلری مآلده برلشور تأمل اولنه (عنزك اودی
یوشادر ایله قارشدیر یلوب بدندن قوپار یلان قیلاك برینه سورلسه من بعد قیل بتمز (رسطو قولنجه
پراسدایله خلط اولنوب سورلسه ینه بتورمز (پاچه سی صوایله یقنوب سلس البولی اولان اول
صو بی ایچسه قورتیلور (سودی ایله قرطاسه یازیلان خط ثابت اولور ولكن كورنمز قرائت قصد
اولندقده اوزر ینه كول سلكلدكده ظاهر اولور (بونلردن باشقه بعض تأثیرات معنویه سی دخی
دمیری یازمشدر (عنس) ناقهٔ صلبه یعنی محكمه وقویه در (قاموسده فتح عین ایله مع سكون
السین عقابه دخی دینلدیكی و (عابس) جمل سمین تام اولوب بونك مؤنثی تا ایله عابسة اولدیغی
(وصحاحده علی قول عنس قویروغنك قیللری چوق اولان ناقه یه دخی دینلدیكی مقیددر (عنظب)
ضم عین وضم ظاء منقوطه ایله چكركه نك اركیدر فتح ظا دخی لغتدر كسائی قولنجه ضم عین وظا ایله
عنظاب وعنظوب دخی لغتلر واوب مؤنثی عنظوبه در وجمع مذكری فتح عین ایله عناظب
وجمع مؤنثی عنظوابادر وكتاب سیبویه ده مد وضم ایله عنظباء مؤنثیدر دیو محرردر قاله الدمیری
(عود) فتح عین وسكون واو ایله یاشلو ایله دیرلر كه یاشده بازلی و مخلفی چكمش وزیاده
اوله بازل قابل وزننده سكزنده ومخلف مقبل وزننده طقوزنده اولان دوه لردر وجمعی كسر عین وفتح
واو ایله عوددر ومؤنثنه تا ایله ناقة عودة دیرلر (صحاحده طریق قدیم وسودد قدیم یعنی اسكی
یوله واسكی اولولغه یعنی خاندانلق واصلزاده لكه دخی عود دیدكلری مرقومدر * زاحم بعود
اودع * مثلدر میدانی امثالنده و جوهری صحاحنده شرح ایتمشلر ووانی مرحوم دخی ترجمه
ایتمشدر مراجعت اولنه (ینه صحاحده * ان جرجر العود فزده وقرا * دخی امثالدن اولدیغی
یازیلودر كه وانقولیده (یاشلو دوه چاغردیغه یوكن زیاده ایله دیو ترجمه اولنمشدر * العوذ
المطافیل * عوذ ضم عین و سكون واو وآخرده ذال نخذ ایله بالای باب عینده مذكور عائذك

جمیدر كه دمیری بیانجه ناقه یه طوغوردیغندن اون وعلی قول اون بش كون كچنجه یه دك واقع
اولان ایامده یعنی لوخسه لغنده اطلاق اولنور واون بش كوندنصكره یاوروسی كندیله یله اولان
كرك ناقه یه وكرك آهویه ضم میم وكسر فا ایله مطفل دیرلر كه جمعی مساجد ومصابیح وزنلرنده
مطافل و مطافیل كلور و بوصورتده العوذ المطافیل یاورولی دوه دیمك اولور (قاموسده عائذك
ضم عین ایله (عوذان) دخی جمعی اولدیغی وعوذ * حدیثات النتاج من الظباء وكل انثی *
یعنی تازه طوغورمش كیكلر ایله هرجنسك لوخسه سنه اطلاق اولندیغی مذكوردر (عوساء، ابوعبیده
روایتنجه فتح عین والف ممدوده ایله حامل اولان خنفسادر (عوس) عینك ضمی ومدی یعنی
سكون واو وآخرنده سین مهمله ایله قیون جنسندن برنوعدر بو نوعه منسوب قیونه بند ضم عین
ویاء نسبتك شده سیله عوسی دیرلر (عومة) عینك ضمی ومدی ایله برقور بجقدر كه صوده یوزر
وفص اسود یعنی یوزك قاشی كبی مدور وصیر بجق اولور هكذا فسره الوانی (وجمعی حذف تا ایله
عوم در (علا) قطاة در تتبع اولنه (عوهق) دمیری بیانجه فتح عین وسكون واو ایله خطاف جبلیدر
وعلی قول غراب اسود در وعلی لغة غیراسود جسیم در وبو اسمده تذكیر وتأنیث مساویدر (صحاحده
طویله وخلیل قولنجه زمان اولدن دوه نك اعلاسنه منسوب الیه اولان بر طاغه اطلاق اولندیغی
وكاهیجه اون عوهق ایله سیاه رنك وعلی قول سیاهه مائل رنك مراد اولدیغی وجوهری بنی سلیم دن
برینه مالعوهق دیو صوردیغمده ربدن اوزون اولانه دیرلر دیدیكی مسطوردر وضم را ایله
ربدده قوشلریدر (عیثوم) فتح عین وضم ثاء مثلثه ایله جوهری قولنجه دیشی فیل وابو عبیده
روایتنجه ضب در (عیر) جوهری قولنجه غیر وزننده علی الاطلاق حمار وحشی ایله اهلیسنه
دینور ومؤنثی عیرة در فتح همزه وسكون عین ایله اعیار وفتح عین وسكون یا والف ممدوده ایله
عیوراء وضمتیله عیورة عیرك جمعیدر نخل ایله نخولة كبی (قاموسده عیرك حمار وحشی یه اطلا قی
غلبه ایلمشدر وجمعی عینك كسریله عیار وضم عین ایله بلاتا عیور دخی كلور وجمع الجمعی
كسر عین ایله عیارات در دیو محرردر (عیر) كسر عین ایله ابل وجمعی عیران در (عین السراة)
حمامه هیئتنده برطائردر (عیس) كسر عین وآخرده سین ساده بیاضنه شقره قاریشق اولان
ابل ابیض در مفردی اعیس ومؤنثی مد ایله عیساء در وعلی قول عیس كرام ابلدر (قاموس
تحریرنجه جرادك مؤنثنه دخی عیثاء دیرلر وكذافی الحیاة (دمیری بوراده شاهد لغت اوله رق اشبو
قطعهٔ رنكینی * وما احسن قول الاول * دیو تحریر ایتمشدر * ومن العجایب والعجایب جمة *
* قرب الحبیب وما الیه وصول * كالعیس فی البیداء یقتلها الظما * والماء فوق ظهورها محمول *
(الترجمة المرتجلة لاسعد الفقیر * جهان عجایب ایله طو بطلودر ازجمله * تقرب الده ایكن وصل
یار اولوردشوار * بونك مثالی شواشتر كه آبی طاشر ایكن * عطشله جولده اولور چاره سز هلاك ده وچار
(عیلم) ودخی (عیلام) دمیری بیانجه عیلرك فتحیله اركك ضبعدر و بونلرده اولان یا والف زائدلردر
(قاموسده ضفدعه دخی دیرلر دیو یازلمشدر لفظ مشترك اولان (عین) رقه سی یشل وقارنی صاری قری
مقداری برقوشك دخی آدیدر (عیهل) ابوحاتم قولنجه عین وها فتحه لریله ناقه شر یعه در لكن اركك
دوه وصفنده جمل عیهل دیمز (لكن قاموسده تا ایله سرعت سیری وعلی لغة دیشی ونجیبهٔ شدیده
سنه تا ایله عیهلة ودخی ضم ها ایله عیهول وعیهال دینوب ذكر اولنان عیهل ابل ذكره
دینور دیو محرردر فتأمل (عیجلوف) جیم ایله حیزبون وزننده قرآن كریمده مذكور نمله نك اسمیدر
(عیدسوق) ینه وزن مذكور اوزره بر دو یه نك آدی ایدوكی قاموسدن بورایه نقل اولندی
(ام عجلان) جوهری قولنجه طبوردندر (ابن الاثیر قولنجه سیاه برقوشدر (وعلی قول رنكی
بیاض ایله سیاهدن مركب قویروغنی تحریك ایدر برقوشدر (ام عریف) با لاده ذكری

واوصافی بکن دویبهٔ صغیره در (ابو عيزار) فتح عين وسكون ياو آخرنده را ايله سيبطر سابقدر

﴿غين معجمه﴾ (غداف) دال ابجد ايله غراب وزننده غراب قيطلدر وجمعی كسر غين ايله غدفان در (على قول غراب كبيره وابن فارس قولنجه غراب ضخمه وعبد ری شافعی قولنجه كول رنكنده اولان غراب صغيره ديرلر ونسر كثير الريشه دخی على قول غداف دينور (قاموسده تشديد فا ايله اولان هجف وزننده غدف ارسلانه دخی ديرلر ديو محرر در بالخاصه بعض تأثيرنی دميری يازر (غذی) يا تشديد يا غنی وزننده ذكری بکن سخله در لكن سخله وانقوليده هنوز طوغمش قوزيدر جمعی فصيل ايله فصال كبی غذاء در (غرنيق) ضم غين وفتح نون ايله جوهری وزمخشری قوللرنجه بو ينو اوزون ورنكی بياض بر قوشدر (نهاية الغريبده صوقوشنك اركك‌در وغرنوق دخی لغتدر وعلى قول كركی در ديو يازر (ابن خيرة الاعرابی قولنجه غرنيق تسميه‌سی بياض اولديغيچوندر وانسان تسميه اولندقده مفردی غينك كسری ونونك يه فتحی ايله غرنيق وغرنوق دينور وايكبسنده ده ضم نون لغتدر (وعلى قول غرانيق وغرانقه بط قدر بر سياه طيردر (صحاحده كسر غين وفتح نون ايله مذكور اولان عرس وغرنوق بو ينی اوزون رجل در (وغينك ونونك ضملريله غرنوق وضم غين وكسر نون ايله غرانق شاب ناعم يعنی تازه يكيت معناسنه در وفتح غين وكسر نون ايله غرانق ذكر اولنان غرانقك جمعيدر تازه وتر يكيتلر معناسنه در واشباعله غرانيق ودخی غرانقه جمعلريدر ديو يازر (طبرانينك سعيد بن جبير رضى الله تعالى عنهدن اسناد صحيح ايله تخريج ايلديكی روايتده غرنوق قبطيه رنكنده بياض بر طير اولديغی وعلى روايةٍ خلقت غرنوقده ديكر طير اولديغی مصرحدر (قلت) لغةً قبط كسر قاف وسكون با ايله فی الاصل مصر سكنه سی كندولرندن عبارت اولان قوم وطائفه‌نك آديدر وقبطی يه قافك كسری وسكون با وتشديد يا ايله طائفهٔ مذكوره يه منسوب كيمسه يه ديرلر (وقبطيهٔ ذكر اولنديغی اوزره صيغهٔ نسبت ايله آق اينجه كتاندن مصرده ايشلنور وطوقنور ثيابدر (جوهری وفيروز آبادی ثياب مذكوره معناسنه اولان اشبو قبطيه قافك كسری وحرف بانك اگرچه سكونيله اولوب لكن كاهيجه قافی مضموم ايدرلر زيرا بعضا نسبتده تغيير جائزدر ديوب باعث تغييری بيان ايتيه‌رك همان على غير قياس تغييرات نسبتدر ديمشلردر (واما فائده دميری بسطی اوزره ثياب معناسنجه اولان قبطيه ده كسر قاف جوهری وفيروز آبادی كبی كوسترليوب فقط سبب تغيير ثياب ايله ناسی فرق ايچوندر كه قافك ضميله قبطی وقبطيه ثوب وثيابدر (اما انسان وغيريسی اولان شيلرده مثلاسنه وسائری كبی نسبت اولندقده اصلی اوزره كسر قاف ايله نسبت يعنی اجراء قياس اقتضا ايده‌جكی اشبو نقولدن مستفاددر (قزوينی ديمشدر كه زعم هنكام جهالات اوزره غرنيق غراب وبوم كبی طيور قواطعدندر طير مذكور تغير هوايی حس ايلدكده بلادی سمتنه قولاغوز وحارس اتخاذيله رجوع ايدر وطيرانده تعرض سباع طيور خوفندن غايت يوكسكه قالقار وغيم هواده وكيجه ده واكل وشربده يره اينرلر وخوف مذكوردن ناشی سللرينی كسرلر واو يودقلرنده باشلرين صدمه يه باشه نسبتله اهون دوشن وسير اولان جناحلری تحتنه صوقارلر ورأسك ايچنده اشرف اعضا اولان چشم ومدبر بدن اولان دماغ اولديغنی بالالهام بيلوب بر وجه محرر ضرردن وقايه ايدرز وايقوزی ثقيل اولمسون ديو برياقلری اوزره اويورلر اما حارسلری اصلا اويومازوسرينی قنادينه صوقمزودائما اطرافنه نظرده اولوب بر نسنه حس ايتدكده اعلای صوتيله فی الحال سائرلرينی ايقاظ ايدر فنعم الحارس (قلت) بالاده اوصاف مذكور كركی ده كركی كبی ذكر اولنمشدر (بعض ترجمهٔ لغتده غرنيق قوغوديكلر يدر ديو كورلمشدر (ز) بل غرنوق صو ايله سحق وانكله برفتيله اصلاديلوب بورونه صوقلسه انده اولان

كافهٔ قروحه نافعدر (دميری شافعی غرانيق طيباتدن اولمغله حلالدر ديمشدر (صاحب التحفه ديوركه بن مذهب حنفيده بوكا دائر بر مسئلهٔ صريحه كوره مدم لكن قواعد واصول مذهبمز حلنی آبی دكلدر خصوصا اگر غرنيق كركی ايله تفسير اولنورسه حلی ظاهردر (دميری اشبو مطلبده خيلی فوائد وسياوينی سيرنده سلك اللآل تحقيقه چكيلان غرانيق مبحثنی تفصيل ايله ويسی مرحومی تأييد ايتمشدر نظر اولنه (غاق) وغاقه طيرمادن بر نوعدر (غر) ضم غين وتشديد را ايله صوقوشلرندن سياه بر طيردر قاله ابن سيده (غراء) فتح غين والف ممدوده ايله باشی بياض بر قوش اولوب اركك ودیشیسنه اطلاق اولنور وجمعی ضم غين ايله غردر نقلته من القاموس (غارة) تشديد را ايله بر طويل سعك اولديغی دخی قاموسدن نقل اولندی (غزال) بو ينوزلری ظهور بنه دكين كيك ياوروسنه دينور جمعی غلمه وغلمان كبی غزلة وغزلان در دیشیسنه ابن سيده وغيريلری قولنجه غزالة ديرلر حتی حريری آخر مقامهٔ خامسه ده محرر * فلما ذرقرن الغزاله * طمر طمور الغزاله * سجعنده استعمال ايلمشدر كه اولكی غزاله دن شمس وايكنجيسندن انثای اولاد ظبا اراده ايلدی (هر نه قدر بعضيلری حريرئ بلبغی تغليط وتخطئه قصد ايسه ده عدم تغليط صوابدر زيرا مؤنثنه غزالة اطلاقی عرب عربانك نظم ونثرنده واقعدر قاله الدميری (تحرير شافعيه ده تحرير اولنديغی اوزره غزال بو ينوزی طلوعنده ظبی وغزاله ظبيه تسميه اولنور (حكم غزال ظبيه كچدی (مرارهٔ غزال قطران وطوزه قارشدر يلوب صحاق صوايله ايچلسه دم وقيئی قذف ايدوب اوكسورکی كسر سائر منافع شحم ودماغی وفوائد آخری يادكار دميريدر كوريله (غرناق) كسر غين ايله بر طائر اولديغنی ابن سيده حكايه ايتمشدر (وقاموسده (غرنوق) زنبور وفردوس وزنلرنده سياه وعلى قول غرنيق وغرنوق مذكور كبی بر طيرمائيدر ديو محرر اولوب جوهری بو حيوانی غرنيق باشقه دكلدر ديو وهم ايدوب (غ ر ق) ماده سنده قوش معناسنه اوله رق ذكر ايلامشدر ديو اعتراض اولنمشدر (قلت) وزن قسطاس اوزره ابن سيده دن محكی اولان اسم صاحب قاموسك يازديغی اولو بده قلم ناسخ واو يرينه الفمی يازمشدر ياخود اوده باشقه ميدر توهمی دركاردر زيرا صحاح وقاموسده غرناق يوقدر تتبع وتأمل اولنه (غضاره) فتح غين ايله ابن سيده قولنجه قطاة در كذا فی القاموس (غضب) ضم غين وسكون ضاد معجمه ايله ثور واسدر قاموسده (غضوب) فتح غين وضم ضاد ايله بو معنالرده لغت اولديغی وحيهٔ خبيثه يه دخی غضوب ديدكلری مذكوردر وغضوبه معنای حيه‌يی دميری دخی مستقلا يازر (غضفه) غين وضادك فتحلريله قطای جونی در (وانقوليده فارسيده سنك خارهٔ سياه ديديكی مصرحدر (قاموسده بر قوشدر ودخی قطادر ديو ديكر قوشه دخی دينلديكی كوسترلمشدر (قلت) جون لون وزننده سياهه مائل بشل رنكدر (غضبض) شديد وزننده ولد بقرهٔ وحشيه در (قاموسده فتح غين وتشديد ضاد ايله غض دخی بو معنايه اولوب يكی طوغمش اولاد بقردر ديو مفسر اوله رق وحشيه قيدی يوقدر (غطريف) دميری بيانجه فردوس وزننده طاء حطی ايله سنك ودخی بازی ياوروسی ودخی سيد وشريف يعنی اولو وعالی نسب ودخی سخی معنالريندر وجمع الجمعی غطارفة در (وبعضيلری بونده تصحيف اولوب صحيحی عين مهمله ايله وظاء معجمه ايله عظريف در ديدی انتهی (اما قاموسده اعتراض مذكوره دائرسوز اولمديغندن فضله غطريف كسر ايله سيد وشريفه ودخی سخی سری شابه ديرلر وبو معنالرده عينك كسريله غطراف دخی لغت اولوب بونلرك جمعی غطارفة در يازيلوب جمع الجمع قيدی يازلمديغی وبعده ذباب وفرخ البازی يه وحسنه يعنی كوزله دخی ديرلر وبو معنالرده ضم غين ايله غطروف دخی لغتدر وفردوس وزننده شاب ظريفه ديرلر ديو مضبوط ومفسردر فتأمل (سری مذكور وزنا

ومعنى مجنى ديمكدر عبارهٔ قاموسده مجنى لفظنه صفة ذكرى تأكيد و ايضاح ايچون اولمسى
ملاحظه اولندى فتأمل (غطلس) عملس وزننده ذئبدر قاموسده ابو الغطلس كنيه سى
دخى اولديغى مذكوردر (غطاط) جوهرى قولنجه سحاب وزننده ارقه سى وقارنى نقطه لى
وقنادلرينك ايچ جانبى سياه اياقلرى و بوينى اوزون متناسب الاعضا واطافت اوزره اولوب وجنسنك
سور يسنه قارشميوب نهايت ايكيسى اوچى بر يرده كزر بر نوع قطا در (و ابن سيده قولنجه
غطاط مطلقا قطا در و على قول غطاط ايكى نوع اولوب بريسى اياقلرى قيصه و بويتلرى
صارى وصهب الخوافيدر كه كدريه وجونيه دينور (وديكر نوعى اياقلرى اوزون وقارنى بياض
وكوزلرى واسعدر كه غطاط دينور (و برقول غطاط نوعندن اولميان برنوع قوشدر قاله الدميرى
(قاموسده غطاط قطايه ديديكى و على قول جوهرينك ذكر ايلديكى نوعه دينوب مفردى
غطاطة اولديغى مذكور و (غطغطة) ديشى سخله واحدمه دينوب جمعى غين اولانك فتحى
وثانيه نك كسرى ايله غطاغط اولديغى مسطور در (لكن ازهرى غطغطه غين معجمه ايله
تصحيف اولوب صوابى عين مهمله ايله عطعطه در ديمشدر (غفر) ضم غين وسكون فاف ايله
ولد الاورويه يعنى كيكسنك اوغلاغيدر جمعى فتح همزه ايله اغفار در (وانقوايده ضم ميم وسكون
غين وكسر فا ايله (مغفره) ذكر اولنان اوغلاغك اناسيدر يعنى ياورولو بيان كچيسيدر ديو ترجمه
اولنمشدر وجمعى مغفرات كلور ديمشدر (قاموسده غفر مذكور اولا فتح غين ايله كوستريلوب
بعده ضمى اكثردر وجمعى عنبة وزننده غفرة ايله قبوروزننده غفوردخى كلديكى مضبوطدر (غفر)
كسر غين وسكون فا ايله واد بقرهٔ وحشيه در لكن قاموسده وحشيه قيدى يوقدر ودخى بردو يه آديدر
ديو محرر در (غماسه) دميرى بيانجه فتح غين وتشديد ميم ايله صويه چوق طالار برطائردر والهذا طير
مادن عد اولنمشدر وجمعى ينه تشديد ايله غماسدر (لكن قاموسده طيور مادندر ديو تفسير اولنمش
ومهذبده غطاسلك صويه چوق طالى در ديو يازلمشدر (وينه قاموسده عبوس وزننده (غموس)
* والناقة التى لا يستبان حملها والتى يشك فى مخهاار بواوقصيد والتى فى بطنها ولد وهى لاتشول
فيبين * يعنى كبه لكى بللو اولميان ودخى مخى وسمزلكى كيدوب آرقلغندن ايلكى آز يمش وفاسد
اولمشمى ياخود اتى قور يمشميدر ديو شك اولنان يعنى ايلكى فاسد اولميوب بالكز آچلقدن
اتى قور يمشمى ديو اشتباهده قلان ودخى قارننده ولدى اولوب قو بر يغنى قالدرمق علامت حمل
اوليديغى حالده كبه لكى تبين ايتمسون ديو قالدرميان ناقه لره اطلاق اولنور ديو محرردر لكن
صحاحده غموس انجق طوغورمسى ياقلشنجيه قدر حملى ظاهر اولميان ناقه در ديو تفسير اولنمشدر
ترجمهٔ قاموسده واو عاطفه ايله سرد اولنان معانىٔ مذكوره وغموس (او) ايله ترجمه اولنوب ياخود
بو ياخود شودر ديلديكى برنده ميدر تأمل اولنه (مخ ايلكه ديلديكى كبى دوءنك سمرمه سنه دخى
دينور فتأمل (غنافر) ضم غين وكسر فا ايله قبللرى چوق اولان ضبعلردر (غنم) فتحتينله معلوم
اولان قيوندر ومحكمده بيان اولنديغى اوزره غنمك كندى لفظندن مفردى يوقدر يعنى غنم شاة
لفظنك مد الفله جمعى اولان شاء معناسنه اولوب برغنم ديمك اراده اولندقده غنمك مفردى
اولمامغله شاة دينلور وغنمك جمعى اغنام وغين ونونك ضمه لريله غنوم كلور وافعال بابنك اسم
مفعول بنيه سيله مغنمه لفظيله غنم توصيف اولنوب (غنم مغنمة) ديمك غنم كثيرة ديمكدر و بوغنم
اسمنده جوهرينك وانى مرحومك ترجمه ايلديكى قولى مآلى بودر كه غنم لفظى مؤنث سماعى
اوله رق قيون جنسنه موضوع نوع ذكرينه ونوع اناثنه يكان ومختلط اولدقلرنده جمله سنه
اطلاق اولنوب تصغيرنده ها يعنى تاء تأنيث الحاقيله غنيمة دينلور زيرا اسم جمعلر آدمينك غيرنده
استعمال اولندقده انلره تأنيث لازم اولوب تصغيرى بروجه محرر تا ايله اولور وكذلك هرنقدر

قيون اركك وقوچ اولسه ده مثلا خمس من الغنم دينلوب عدد تأنيث وتذكيرده معنادن قطع نظر
ايله لفظ اوزره جارى اولديغندن عدد تأنيث اولنور كه اوچدن اونه قدر نحو قاعده سنجه
معدود مذكره مثلا خمسة دينلوب مؤنثه خمس دينلور كه اشبو عدد ماده سنه تأنيث وتذكير
عكسنه درسبب وتعليل كتب نحويه دن كوريله وغنمده ذكر اولنان اشبو احوال لفظيه بعينها
ابل اسمنده دخى جاريه در انتهى (وصاحب القاموس اغاظم وزننده اغانم دخى جمع غنمدر وغنمك
تثنيه سنده قطيعتين يعنى منفلجه ايكى سورى اراده اولنه رق غنمان دخى دينور واقعا الدن غنم
مغنمة ديديكى كبى تفعيلدن دخى مغنمة دينور كه برمنوال مشروح غنم كثيره ديمكدر ديمشدر
اشبو حيوان حلال مبارك مطلبنده دخى دميرىٔ فاضل نيجه سنابل فوائد ومسائلى زيب كشتزار
اوراق حياة الحيوانى ايتمش و امام همام شافعينك روح الله تعالى روحه بيورديغى بر قطعهٔ
نفيسه سنى ثبت ايله معنى كلهٔ روزكار راهنه كتمشدر رحمه الله تعالى همان استفاده اولنه (غواص)
بر قوشدر كه اهل مصر غطاس ديرلر و بوطيرينه تعالى ذكرى آتى قرلادر قزوينى دير كه بو قوش
انهار اطرافنده اولور وقوت وطعامى صيد ايتديكى ماهيدر وكيفيت صيدى شويله دركه صويه
معكوسا قوت شديده ايله طالوروب سمكه قدر صوده طورر وكورديكى كبى طوتوب صعود ايله
يردرون ماده زياده طورمه سى عجايبدندر وارض بصره ده چوق بولنور ﴿غريبه﴾ كورندن
منقولدر كه بر غواص يعنى طير مرقوم طاووب صيد ايتديكى بالغله چيقدقده برقارغه غلبه ايله
بالغى آلور تكرار طاووب ينه شكارى ايله طلوعنده غراب ينه قاپر اوچنجى دفعه ده ينه بالغله
چقوب وقارغه ينه اكرچه قاپر لكن غراب بالق كلبله مشغول ايكن غواص شدتله صيچرايوب
وقارغه نك اياغندن ياقه لبوب فى الحال بر صويه طالر وقارغه نك هلاك اولنه قدر صوده طوروب بعده
چيقار كه حيوانه كوره بر عجيب انتقامدر ذكره الدميرى (دميرى وصاحب التحفه قزوينيدن نقلله
اكلى حلال اولديغى رافعىٔ شافعى بغيريسنك مفهوم كلاميدر ديمشلردر و بوندن
باشقه تحفه ده بر حكم مذهب حنفى يازلامشدر دميرى بوطيرك دانى قور بديلوب بعده انسان شعر يله
سحق اولنسه طحاله نافعدر وككنده دخى بو خاصه واردر ديمشدر لكن شعر ايله سحقنك صورتى
وكيفيت استعمالى بو حال ار بابيله صحبته توقف ايده جكى ظاهردر (غوغا) جراددر و بالالرده
بالمناسبه بوكا دائر كلام كچمشدر (غيداق) فتح غين ايله ضب ياوروسيدر كه حسلدن اكبردر
وخلف الاحمر قولنجه غيداق حيدلردر قاموسده غيداق كريمه وخيلك طوبلنه دخى اطلاق
اولنديغى مذكور و غيادق مرقومه حيات معناسنه اوله رق اشباعله غياديق املاسيله
مسطوردر (وينه قاموسده (غنبول) زنبور وزننده برطائر ايدوكى (غنجل) قنفذ وزنى اوزره عناق
الارض اولوب جمعى كلديكى وزنبور وزننده حقيقتى معروف اولمدق بردابه اولديغى مفيددر
(غيطله) ينه فتح ايله بقرهٔ وحشيه در كفايه ده جماعت بقر وحشى يه يائين موحدتين ورائين
مهملتين ايله مع سكون الباء الاولى ربرب وكذلك همزه نك وجيمك كسر يله اجد دخى ديرلر
ايدوكى مذكوردر لكن قاموسده اجد زجر للابل ديو تفسير اولنمش وجماعت بقر وحشى يرنده
القطيع من بقر الوحش ديمشدر تأمل اولنه (غيلم) ديلم زنه سنده سلاحفك اركيكيدر (غيهب)
اعلام عربيه دن سهيلينك غزوهٔ بدرده مكرز بن حفصك شعر شرحنده يازديغى اوزره نعامك
اركككنه ودخى عقلسزه ديرلر ﴿فاء﴾ فانك ضميله فعال وزننده جمع چندا حرفدن عبارت اشبو
فرار اول احرفدن يعنى كلمه لردندر نقلته من الصحاح (فازر) رادن اول زاى ايله كندوسنده حمرت اولان
قاره قارنجه در قاموسده دخى بويله در لكن صاحب القاموس (فرز) ماده سنده يعنى رادن صكره
نايده فارز جد السود من النمل ديمشدر فتأمل ودخى فانك كسرى وزاينك سكونيله (فرز) ضأنك

اون کونلکندن فرق کونلکنسه وعلی لغة اوچندن اونه قدر اولانه وجدیه و بیرك اركك
یاورسنه دینور ودیشی یاورویی فرزة در واناسنه سحابه وزننده فزاره دیرلر ومطلقا دیشی
بیردخی فزاره دردیو قاموسده محرردر (فاشیه) وزناومعنی ماشیه درکه مال جنسندن ابل و بقر
وغنم سائمه کبی ارضده منتشر اولان حیواندر برکیسه نك مواشیسی چوغالدقده *افشی فلان* دیرلر
(فاعوس) جاموس وزننده حیه ووعلدر قاموسده کره یعنی آلت تناسل باشنه وداهیه یه دخی دیرلر
دیو مسطور در ائمهٔ عربیه دن ابن الاعرابی مقام استشهادده اشعار عرب عربادن * قد یهلك
الارقم والفاعوس * والاسد المدرع النهوس * یعنی بعد الانشاد کلام عربده فاعول وزننده لام الفعلی
سین مهمله اوله رق اشبو فاعوس وسودامرصبی معناسنه (یابوس) وعیر معناسنه (رابوس)
ووسط دریا معناسنه (قاموس) وجبل معناسنه (قابوس) وکندوسیله تشأم اولنان دابه معناسنه
(فاطوس) و (جاموس) معلوم وا کول معناسنه اولان (جاروس) دن غیری بوقدر دیمشدر
لکن ابن درید انسانه اویقوده واقع نسنه وحال معناسنه اولان (کابوس) ایله صاحب الخبر
معناسنه اولان (ناموس) وصاحب السر یعنی سرداش ومحرم دیمك اولان (خاطوس)
اسملرین دخی کتورمشدر (صحیحین بخاری ومسلمده واقع اولوب سیر شریفه لرده تفصیل اولنان
بدأ وحی کیفیتنده مذکور (ان ورقة بن نوفل قال هذا الناموس الذی انزل علی موسی بن عمران
علیه السلام) روایتی شارح مسلم نووی ودخی غیریسی اشبو ناموسدن مراد جبرائیل علیه
السلامدر وسبب تسمیه دخی جناب حق عزوجل جبرائیل علیه السلامی خصوص وحیه تخصیص
بیوردیغیدر دیمشلردر (فاطوس) حوت الحیضدرکه با کلاده یچمشدر (فالج) دهانج که ذکری دال
ابجدده یچمشدر (فالیة الافاعی) عنه تعالی واوده ذکر اولنه جق بنات ورداندر (فتاح) عین مهمله ده
ذکری مرور ایدن ام عجلان ایله مکنی اولان طائردر لکن قاموسده کتان وزننده برطائرك علمیدر
وجمعی مفاتیح کلور و (فتاحیه) ضم فا وکسر حاء حطی وتخفیف یا ایله طیر آخر اولوب *ناقة
مفاتیح* و یا حرفی نون اوزره مقدم اوله رق * اینق مفاتیحات سمزدوه لر دیمکدر و صبور وزننده
(فتوح) احلیلی واسع ناقه دردیو محرردر (فنع) ابن سیده قولنجه دود احمر اولوب مفردی
فنعه در تتبع اولنه (فدوکس) کذلك جعفر وزننده (دوکس) اسد دیمك اولدیغی وانقولیدن نقل
اولندی (فدش) ضم ایله عنکبوتدر وجمعی قرده وزننده فدشه در (فحل) ذوی الارواحدن
طرناقلی وچتال طرناقلی ودوه ایاقلی اولان مخلوقك ارککنه دینور وجمعی فتح همزه ایله افحل
وضم فا ایله فحول وکسر فا ایله فحال وفحالة کلور جمالة کبی (فرا) فانك وراءنك فتحلریله بلامد
حمار وحشیدر وجمعی جبل ایله جبال کبی کسر فا والف ممدوده ایله فراء در * کل الصید فی جوف
الفرا * مثلدرکه مفهومی آشکار اولدیغی اوزره هرشکار شکم فراده در دیمکدر ومثل مذکورك
اصلی براز رفقاصیده چقوب بری کیك و دیکری طوشان طوتوب رفیق ثالثه تفاخرا کوسترلر
او دخی فرا یعنی جسامتلو اولان بربیان اشکی یاقه لیوب قول مذکوری ابتداء تفوه ایتمشکه مآلی
سزلرك مظفر اولدیغکز ظبی وارنب بنم صیدم اولان فرامك ایچنده در سزك آویکز وسائر صیدلردن
اعظمدر دیو افتخار عظیم دیمش بعده معنای مذکوره مناسب یرلرده استعمال اولنمش و *یقولون
کافات الشتاء کثیرة * وماهی الاواحد غیر مفترا * اذا صح كاف الکیس فالکل حاصل * لدیك
وکل الصید فی جوف الفرا * قطعه سنده اولدیغی کبی نظم ونثر شعرا و بلغاء عربده قوللنلمشدر
(فراشه) فانك وراءنك مخففه نك فتحلریله * کیجه ایچره عاشق آساطوره بوب دائم اوچوب * کندینی
شمعه آتوب ناره یناریروانه در * یعنی کله بکدر وجمعی فتحتیله فراشدر قندیل وموم کندینی
القاسنك سببنی بیانده دمیری دیرکه فراشه ضعف بصرندن ناشی ضیای نهاری آرار واو بیچاره

حیوان شبهنگام شموع وسرجی کوردکده کویاکندینی بیت ومحل مظلمده وشمعه یی او بیتده
کانن برکوه یعنی خارجه آچلمش دلك وپنجره صانوب طلب ضیا ایله نفسنی ناره القادن خالی اولماز
یعنی اولا صالدردیغی آتشدن قاچر و ینه قرا کرلغی کوروب کوه یه سداد اوزره اصابت ایلمم
کمانیله مرة بعد اخری احتراقنه قدر آتشه دونر واشبو حال پروانه یی حجة الاسلام غزالی قدس سره
صلاحه ترغیب بابنده یازدیغی کلامنه توطئه وتمثیل اوله رق ذکر ایدوب دیمشدر که (اشته فراشك
بو کیفیت هلاکی نقصان وجهلندندر ومعلوم اولسونکه انسانك معاصی یه انکبابی وآتش
شهواته تهافت ودوشمك اوزره ارتکابی اولانلرك فراشك جهلندن اعظم اولان جهالت ایله اجهل
اولمسندندر نیچه اجهل اولمسونکه العیاذ بالله تعالی هلاك مؤبد ایله هلاك کندکین کندینی
شهوات ومعاصی یه مکب اوله رق خود بخود القا ایدر وراه ضلاله کیدر کاشکه جهل آدمی جهل
فراش مقدارنده اولیدیکه او بیچاره نادان حیوان ظاهر ضوئه اغترار ایله محترق اولوب فی الحال المدن
واضطرابدن خلاص اولور کیدر آدمی ایسه عیاذا به تعالی ابدی ویاخود مدت مدیده دوزخ
عذابنده قالور ولذلك رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (انکم تهافتون فی النار تهافت الفراش
وانا آخذ بحجزکم) بیورمشدر انتهی (دمیری وحکمه تحریم الاکل دیوب صاحب التحفه دخی
ولوالجیه دن نقل ایله دمی اولمیان مخلوقدندر ودمسز حیوانك سمك وجرادن ماعداسی حرامدر
دیمشدر (فرافصه) ضم فا ایله غضنفر یعنی ارسلاندر وفتحیله نام رجلدر * وکل فرافصة فی العرب
بالضم الافرافصة ابی نائلة * کلامی منقولدر که مآلی مطالعهٔ عاجزانه اوزره فواعله وزنی بنی آدمده
مستعمل اولورسه فانك فتحیله اولوب سائر حیوانه اطلاقده ضمیله در دیمکدر فتأمل (صحاحده
ضم فاء اولی وکسر ثانیه ایله اسددر و بوسببدن رجالدن بعضیسی اسم مزبور ایله تسمیه اولنور
دیو مزبور وقاموسده ضم ایله فرافص وفرافصه اسد شدید غلیظ وسبع غلیظ ورجل شدید البطش
وفتحیله رجلدر دیو مسطور اولوب حیوانده انجق ضم وآدمیده ضم وفتح مشترك اولدیغی تصریح
اولنوب لکن صحاحده بو اشتراك مسکوت عنه در فتأمل (فرخ) فا ایله رانك فتحلری وآخری خاء معجمه ایله
فی الاصل قوش یاورولرینه موضوع اولوب وحیوان ونبات جنسندن هر برصغیر وخرده ده
استعمال اولنور یعنی هر بر ذی روح ایله نامی نك سنا و نباتا اوفاغنه اکرچه یاورو دینیلور لکن اطلاق
اضافتله اولور مثلا انسان یاوروسی وطاوق یاوروسی وآت وماعون یاوروسی وآصمه یاوروسی
وسنبل یاوروسی کبی بوصورتده سوق کلام مذکوردن یالکز یاورو دیمکله قوش یاوروسی
آکلاشلمز اوله جغی مطالعهٔ فقیردر وفرخك مؤنثی فرخة وجمع قلتی افرخ وکثرتی افراخ کلور
(فرش) دمیری بیانی اوزره فتح فاوسکون را وآخری شین معجمه ایله ذبحدن غیری شیئه صالح
اولمیان خرده واوفاق دوه یه وبقره وغنمه اطلاق اولنور ﴿ومن الانعام حمولة وفرشا﴾
قول کریمنده واقع فرشا لفظی معنای مذکوردندر وحموله نك فرشا اوزرینه تقدیمی حموله نك
انتفاعی انتفاع فرشدن اعظم اولدیغی ایچوندر که اکل وحملده انتفاع حموله درکاردر
(امام فرا رحمه الله قولنجه فرشك جمعی عربدن استماع اولنموب مصدر اوله رق انکله حیوان تسمیه
اولنمشدر ومصدر اولدیغنه بلغانك * فرشها الله تعالی فرشا * دعا یعنی فراشاهد کتوروب
بثها بثا ایله تفسیر ایتمشدر (قاموسده دخی الفرش المفروش من متاع البیت والزرع
اذا فرش والفضاء الواسع والموضع یکثر فیه النبات وصغار الابل ومنه ﴿ومن الانعام
حمولة وفرشا﴾ والدق الصغار من الشجر والحطب کل ذلك لا واحد له والبیت والبقر والغنم
والتی لا تصلح الا للذبح واتساع قلیل فی رجل البعیر وهو محمود والکذب الی آخره * دیو محرردر
فلیحفظ (فرفر) هدهد وزننده کوکرجن جثه سنده طیورمادن برطائردر (فرفور) عصفور

زه‌سنده برقوشدر جوهری * واعله الذی قبله * یعنی فرفور ذکر اولنان فرفره لغتدر کان ایدرم دیمشدر
قاموسده ده فرفر هدهد وزبرج وعصفور وزنلرنده برطائردر دیو مفسردر (فرع) دمیری
تحریری ونقلی اوزره فتحتینله یعنی فا ایله را اوستون اوله رق ناقه‌نك اول طوغن یاوروسیدر یعنی
الکیدرکه وقت جهالتده انی معبود باطللریچون بوغازلیوب و بیجوب اناسنك کثرت نسلیچون
تبرك قصد ایدرلردی و بوکار باطل (لافرع ولاعتیرة) حدیث شریفی دلالتنجه ممنوع حضرت
شارعدر علیه الصلاة والسلام (وعتیرة فتح عین ایله بر ذبیحه‌درکه انی اول یوم شهر رجبده ذبح ایدرلر
ورجبیه دخی دیرلر ایدی (جوهری العتیرة وهی شاة کانوا یذبحونها فی رجب لآلهتهم) دیو زمان
جاهلیتده بتلر ایچون ذبح ایلدکلری قیون ایله تفسیر ایدوب لکن دمیری مرحوم ذبیحه‌یی اطلاقله اول
رجب قیدینی کتورمش ووانی مرحوم دخی عتیره‌یی دوه دردیو ترجمه ایتمش وصاحب القاموس
فرع مذکور اول ولد ناقه و یاخود غنم درکه آلههٔ باطله‌لر ایچون ذبح ایدرلردی وعلی قول برینك
دوه‌سی یوز رأسه وارد قده اول مالك مائهٔ کامله بر بکر دوه‌یی صنمی یانه تقدیم ایدوب بوغازلر
ایدی اشته فرع اول دوه‌درکه صدر اسلامده بونلر نسخ اولندی (وعینك کسریله عتر ودخی
عتیرهٔ مرقومه زمان جاهلیتده بتلره ذبح اولنان قیوندر دیو ایضاح و بلکه توفیق ایلمشدر فتأمل
(حکم اول شهر رجبده عادت هنگام جاهلیتجه تفاخر طریقیله اولمیوب مجرد لله تعالی ذبح
ذبیحه مستحب ایدوکی دمیری ایله صاحب التحفه‌نك بومقامده کتوردکلری آثار واقوالدن
مستفاددر مراجعت اولنه (فرعل) قنفذ وزننده عین مهمله ایله ضبع یاوروسیدر وجمعی فراعل
کلور (فرقد) جعفر وزننده اوکوز یاوروسیدر و (ابو فرقد) ثور وحشیدر (فرنب) کسر فا ایله
ابن سیده قولنجه فار یعنی موشدر وعلی قول یربوعدن اولان فار یاوروسیدر وهکذا فی القاموس
(فرهود) جلود وزننده ولد سبع یعنی برنجی حیوان یاوروسنه وعلی قول ولد وعله وجثه‌سی
ایری غلامه یعنی خدمت ایتمکه قابل صبی‌یه دیرلر وسمزن کیسه‌یه تفعل بابندن اوله رق تفرهد فلان
دیرلر قاموسده ضم فا وها ایله فرهد وکذلك فرهود مجتمع الاعضا واتی طولو ودخی ناعم وتار یعنی
تر وملایم وممتلی کیسه‌یه و دخی ارسلان یاوروسنه ومعنای مذکور اوزره اولان ممتلی وکوزل غلامه
دینوب فتح فا یعنی جلود وزننجه دخی لغتدر دیو مسطوردر (دمیری بیانجه قلیل وزننده (فریر)
وفانك ضمیله (فرار) نعجه وماعزه و بقره اولادی یعنی دیشی قیون وکچی وصغیر یاوروله یدر
وعلی قول کوزی خرده اولان کچی یاوروسیدر ابن سیده قولنجه فریر مفرد و جمعی فرار مذکوردر
(ترجمهٔ صحاحده اشبو فریر ایله فرار طویل ایله طوال کبی برمعنایه‌در یعنی ایکیسیده بیان صغری
یاوروسی آدلیدر بعضیسی فرار جمع فریر دیدی واشبو قولی ابو عبید دخی ذکر ایدوب لکن کلام
عربده عینك ضمیله فعال وزننده جمع برقاچ کلمه‌دن عبارت اولوب بریسیده بوفراردر دیوندرتنی
کوسترمشدر دیو محرردر (وفیروزآبادی دخی فریرده لغات اوله رق امیر وغراب وصبور وتنور
وهدهد وعلابط وزنلرنده کلوب نعجه وماعزه و بقرهٔ وحشیه یاوروله‌ینه دینور دیو بقره‌یی
وحشیه‌یه تخصیص ایدوب وعلی قول خرفان وحملانه دیرلر وجمعی دخی نادر اوله رق غراب
وزننده کلوردیو بالایجاز صحیفهٔ قاموسنه یادکار فوائد تحقیقات عوائد ایلمشدر علیهم الرحمه (فروج)
فتح فا ایله فتای دجاجدر یعنی طاوغك تازه‌سیدر ولحیانی روایتنجه ضم فا دخی لغتدر وجمعی
فراریجدر قاموسده تنور ودخی سبوح وزنلرنده فرخ الدجاج دیو ضبط وتفسیر اولنمشدر (فرناس)
غربال وزننده و (فرانس) ضم فا ایله اسده ورجل شجاع شدیده دخی دیرلر نقلته من القاموس
(فسافس) ابن سینا قولنجه خنافس وزننده زیاده بدبوی قرادکبی برحیواندر مالا یسعده عدسی
الشکلدر دیو توصیف اولنمشدر (قزوینی بو حیوان تخته بیتی اولمغه شبیهدرکه سحق اولنوب

آلت تناسل ثقبه‌سنه یعنی دلکنه وضع اولنسه عسر بول نافعدر دیمشدر فتأمل مالا یسعده
بوخاصه وسائر خواصی محرردر باقیله (فصیل) اناسنك امزرمه‌سندن مفصول اولمش یعنی کسلمش
وآیرلمش اولان دوه یاوروسنه دیرلر که قتیل وجریح مقتول ومجروح دیمك اولدیغی کبی بودخی
مفصول دیمکدر یعنی فعیل بمعنی المفعولدر وجمعی ضم فا ایله فصلان ودخی کسر فا ایله فصال
کلورکامر سابقا نهایه‌ده * مافصل من اللبن من اولاد البقر * دیو مفسردر قاموسده * وولد الناقة اذا
فصل عن امه * دیو مفسر اولوب جمعی ضم فا وکسر فا دخی لغت اوله رق فصلان وکتاب وزننده
فصال دخی کلور دیو محرردر تأمل اولنه (فلحس) انجس وزننده قوجه‌مش کلب ودبدر قاموسده
شخص حریص دخی فلحسدر دیو زیاده قلنمشدر (مهذبده مرد حریص وزن لاغر سرین وسك
فلاحس جمعش دیو محرردر (فلو) فانك حرکات ثلثه‌سی لغت اوله رق مهر صغیر یعنی اوفاق
طایدر وجمعی همزه‌نك فتحی والف ممدوده ایله افلاء در جوهری فتح فا وضم لام وتشدید واو ایله
ضبط ایدوب ضم میم ایله ولد فرس معناسنه‌در ومهره فاودیدکاری افلا اولدیغندن یعنی اناسنك
ممه‌سندن قطع اولندیغندن اوتوریدر ومؤنثی تا ایله فلوة در جمعی عدو ایله اعدا کبی افلادر
دیمشدر اما قاموسده فتح فا ایله فلا ودخی ینه فتح فا ومد الف ایله فلاء سود و یرماك و یاخود
سوددن کسمك معناسنه‌در وافعال وافتعال بابلرندن افلا وافتلا دخی بو معناده‌در و کسر فا
ایله فلو ودخی عدو وسمو وزنلرنده سوددن کسلمش وعلی لغة بر یاشنه باصمش بچش ایله مهر اولوب
جمعی بر وجه محرر افلاء ودخی فتح فا والف مقصوره ایله فلاوی کلوردیمشدر (وخیطده جمعی
کسر فا والف ممدوده ایله فلاء اولدیغی مقیددر (وجمع اولان مذکور فلاوی لفظنك اصلی
خطایا کبی فعایل اولدیغی وابوزید بیانجه فلوك فاسی مفتوح قلنسه واو تشدید ومکسور قلنسه
تخفیف قلنور ثلاثی اولان فلو قطع معناسنه اوله رق عن ایله تعدی ایتمکله فلوته عن امه دینوب
وافتعالدن سوددن کسمك معناسنه اوله رق بنفسه تعدی ایتدیکندن افلیته دینلوب وفاوی
اولان فرسه فرس مفل دینوب مفلیة دیعنی دخی جائز ایدوکی حیاة الحیوانده مکتوبدر واشبو
تفصیل قاموسده عبارهٔ موجزه ایله طویلنمش اولدیغی البابه روشندر ذکر اولنان مفلی ومفلیه
حامل ایله حامله نکته‌سی کبیدر تأمل اولنه (فناة) فتح فا ایله صغر اولوب جمعی فتحتینله فنوات
کلور (فنك) عسل وزننده کورکی آلنور بردوبیدر ابن بیطار بیانجه صقالبه بلادنده اولور
برحیواندر یسیدرکه کورکلرك اطیبیدر و بعض اماره ایله انی طاتلی اولمق کمان اولنور ومزاجی
سموردن ابرد واعدل وسنجابدن احر اولمغله امزجهٔ معتدله اصحابنه صالحدر (دمیری
شافعی طیباتدن اولمغله اکلی حلالدر وتمهیدنده ابو عمرو امام ابی یوسفدن سنجاب وفنك
وسمور ثعلب وابن عرس کبی سبعدن اولدیغی نقل ایلمشدر دیو تحریر وصاحب التحفه
دخی قهستانی فنکی سباع ذوی الانیابدن عد ایتدی دیمشدر (فنیق) عرب میاننده
مکرم ومحترم عدیله تیوب واهانت ایتمدکلری فحلدر وجمعی فنق وافناق کلور (وانقوالیده فنق
ضمتینله جوان وسمز اولان ناقه‌یه ودخی نازونعیده اولان عورته دیرلر وفتح نا وکسر ومدنون ایله
فنیق مکرم اولان یعنی اکرام وحرمت اولنان ارککه دیرلر وابوزید قولنجه فنیق مذکور صفت
اولمیوب بلکه فحل مکرمه دلالت ایدن اسملردن بر اسمدر وجمعی ضمتینله فنق در وابن درید روایتنجه
جمعی فتح همزه ایله افناقدر دیو مفسر ومفصلدر (قاموسده الفنیق کامیر موضع
قرب المدینة والفحل المکرم لایؤذی لکرامته علی اهله ولایرکب جمعه ککتب وجمع جمعه افناق)
دیو مفسردر که ترجمه‌سنده فحل مکرمی عاصم افندی مرحوم شول بهور دوه‌یه دینورکه بغایت
کریم ونجیب اولمغله کندی بسنه تحمیل کبی حالتله رنج واذا اولنمیوب واوزرینه رکوب
اولنمیه دیو شرح ایتمشدر لکن بونده بردقت یری واردر تأمل اولنه (فور) ضمیله ظبا یعنی آهولردر

ولفظندن مفردی بوقدر (قلت) مهذب وصحاح وتهذیب ومحیطده دخی بو یله مضبوط ومفسردر
لکن قاموسده قور ضمله ظبادرکه قارك جمعیدر وها ایله دخی لغتدر دیو مسطوردر تأمل اولنه
(قولع) اباقلری قرمزی وباشی بو یالی صقال رنکنده برطائردر وابن سیده قولنجه باشی سیاه
وسائر بری اغبرنوعی دخی واردر (قبصور) قیصوم وزننده حمار نشیط یعنی ایشه وجله طبعا
میلی اولوب تنبل اولمین اشکدر (قو یسقه) تصغیر بنیه سیله فارهدرکه بوکه وسائر قو یسقانه دائر
تفصیلات بالاارده کدران ایلدی (قیاد) صیاد وزننده بومك ارککیدر (قلت) صاحب بن عباد
قافك ضمیله وواوك تشدیدیله قواد قیادك جمعی اولدیغنی ذکر ایتمشدر (قینة) فتح قاوسکون یا ایله
ابن سیده قولنجه عقابه بکزر برطائردرکه اولدیغی یره بردکله جکی قبیلنده یمن جانبنه منحدر اولور
یعنی اینر کیدر وقینات ساعات یعنی اوقات معناسنه درکه *القینة القینة بعد القینة* دیمك لقیته
الحین بعد الحین دیمکدر وقینه الف لامسز اقیته قینة بعد قینة دیمك دخی جائزدر انتهی (قلت)
دمیری وصاحب القاموسك جوازینی کوستردکلری تجرید عن اللام ده اولان نکتهیی صاحب
النهایه *وهو مما تعاقب علیه التعریفان العلمی واللامی* عبارهٔ لطیفه سیله کوسترمشدر تأمل
اولنه پس اشبو قوش برحینده یمنه منحدر و برحینده دیکر محله ذاهب اولمغین اسم حین وزمان ایله
مسمی اولمشدر (ابوفراس) اسددر وفرس سکون را ایله لغتده عنق دق یعنی بونی شق معناسنه
موضوع اولمغله فرس الاسد فریسته یفرسها فرسا وافترسها دیمك عنق صیدینی شق ایتدی
دیمکدر اشته اصلی بو اولوب بعده مطلقا قتل معناسنه استعمالی شیوع بولمشدر (قاموسده فارس
وفتح فا ایله فروس وفتح فا وتشدید را ایله فراس اسددر وفرس فریسته الخ معناسی دق عنقها دیمك
اولوب وهر قتل فرس در وفریس قتیل معناسنهدرکه جمعی فتح فا ایله قتلی وزننده فرسی کلور
وابوفراس کتاب وزننده اسدك دخی کنیهسیدر بالاده تحقیق مقام اولنمشدر ﴿قاف﴾ (قادحه)
دود یعنی قورددر وجوهری قولنجه قدح فتح قاف وسکون دال ایله دیشی قوردیدرکه دخی دیرلر
وقدح الدود فی الاسنان والشجر قدحا وهو تأكل قولی قوردیشه واغاجه دوشوب یدلردر بوقسه
حقیقتده اکلی دکلدر یعنی دیشك واغاجك فسادینه وقوع دود سببدر که قاموسده القادحة الدودة
دیو تفسیر اولنوب وقادح شجرده ودیشلرده اولان علت وزحمتدر وعود دهاولان شقدر دیو حقیقة
اکل دوده اولمدیغنه اشارت وبلکه صراحت واقعدر (قاره) دیشی آیی در (قاریه) جوهری
ساریه وزننده یعنی تخفیف یا ایله عربك تیمن ایدوب مرد سخی وجوانمرده مشبه ایلدکاری
اباقلری قیصه ومنقاری اوزون یشل ارقهلی برقوشدر وعامه تشدید یا ایله استعمال ایدر دیوب لغت
فصیحه اولدیغنی اشراب ایتمشدر (لکن قاموسده تشدید یایه قصر اولنمشدر تأمل اولنه یاسی
مخفف اولدیغنه دمیری اشعار حماسهٔ فصحاء قدیمهدن اولان *امن ترجیع قاریة ترکتم* سبایاکم
وانتم بالعناق* بیتی بینه ایتمشدر (بورادهٔ عناق خیبت معناسنه در (قلت) قاموسك قصرینه
نظرا اشبو بیتده واقع تخفیف ضرورت وزن ایله اولمق محتملدر وقواری فتح قاف وکسر ومد
را ایله جمعیدر هکذا فی الصحاح (بطلیوسی شرح سابق الذکرنده دیرکه عرب طیر مذکوردن برینی
آسمان غیم وسحابدن خالی اولدیغی هنکامده کورسه تطیر بله خوف ورجوع والحال که اشبو
وجهله کورلمسی مطره علامت اولدیغی بیلنرنده تجربه اولنمش اولدیغندن تبشر ایدوب حتی
سخی یی بو طیره اشبو وجهدن ناشی تشبیه ایتلر بله تیمن دخی ایدرلر خلاصه هم تطیر وهم تیمن
ایدرلر ایدی (ابن سیده قولنجه قواری نادر وشاذ اولهرق متبع ومستقری معناسنه اولان قاری
اسمنك جمعی در (دمیری شافعی طیبا تدندر دیمش وصاحب التحفه برحکم نقل ایتیوب نقل
دمیری یی یازمشدر (قاق) حال وزننده صوقوشیدر واکلی حلالدر (قانب) ضارب وزننده

ذئب عواء یعنی چوق اورویجی اولان قورددر (ومقانب ذئاب ضاریه یعنی آواوکرتن قوردلر دیمکدر
(قبج) فتح قاف واسکان با وآخری جیم ایله ککلك اولوب مفردی تا ایله قبجة در یعنی قبجه
اسم جنس اولمغله مرة بعد اخری امثالنده بیان اولندیغی اوزره ذکر وانثاسنه اطلاق اولنوب ارککنه
یعقوب اسمی مختصدر وبومقوله اسم جنسلره الحاق اولنان تا تای وحدت اولوب تاء تأنیث دکلدر
وکذلك ذکرلری یکن دراجه وبومه وحباری ونعامه ونحله دخی امثاللری اسم جنس اولوب ارکك ایله
دیشیلرینه بو اسملر اطلاق اولنور ودراجهنك ذکرینه حیقطان وبومه ذکرینه صدی ایله قیاد
وحباری ذکرینه خرب ونعامه ارککنه ظلیم ونحله ذکرینه یعسوب اسملری مختصدر یعنی
بونلر دیشیلرینه اطلاق اولنماز (وصاحب مهذبك حباری اسمنی حوزماده دیو ایلدیکی تفسیری
مخالف لغتدر فلیحفظ (کرع بیانجه قبج فارس معربدر زیرا کلام عربده برکلمهده جیم ایله
کاف مجتمع اولماز جوالق وجاق واشبو قبج ومکیال صغیردن عبارت اولان کیلجه کبی که بونلر
معربلردر وفراخ قبجه ذکری یکن فراریج کبی یورطهدن توبلی خروج ایدوب اون یورطه یورطلر
وارککی خروس وسرجه کبی قوت سفاد یعنی کثرت اوزره چیفتلشمك طبعی ایله موصوفدر وشدت
میل سفاده بناء دیشیسنك یمورطهلری برینی قصد ایله یضهلرینی قیرر والهذا دیشی دخی اخراج
فراخ هنکامی ارککندن قاچوب یووهسنی کزلو یرده یاپوب دیشیلرینك بر وجه محرر فرارلری هنکامنده
ارککلری کال شهوتلرندن بربر یله مشاجره یه باشلیوب صیحه یی چوغالدرلر قاهر مقهوری بنی
تحت تصرفنه الور یعنی قویسی ضعیفنی سفاد ایدر (وطیر مذکور صونی حاجتی قدر بچه
انواع شتابه تغییر ایدر وعمر طبیعیسی اون بش ییلدر (قلت) حجل مطالبنده دمیری اکثریا نهایت
عمری یکرمی ییلدر دیمش وبعض اوصافن دخی یازمشدر باقیله (قزوینی قبجه صیادك قصدینی
حسنده کو یا کندینی صیاد کورممز صانوب انجق باشنی قار ایچنه صوقهقویوب اوجهله تستر ایتیکی
جای تعجبدر دیمشدر (قلت) الکن حیونجه تستر بو یله اولمغله جای عجب دکلدر اکر انسان بو یله
اید رسه تعجب اندهٔ اولور (وظاهر حالی فعلنه دال ایکن بومقوله تستره قالقیشانلر قبجه یه
تشبیه ولندرق مثل اولسد *دوه یه بنوب جالی یه صاقلنمش* دینیلان مثله عدیل اولور کان ایدرم
(وقبجهنك انانه عبرت شدیدهسی درکاردر کامر ذکره فی الحجل (وانثاسی بلا سفاد مجرد رایحهٔ
ذکر ایله مادهٔ بیضهیی پیدا ایدر وککلك هرنوعی تغنی واصوات طیبهیی سووب حتی یووهسی قربنده
نغمات ایدکارنده تأثیرندن بی محال طیران ایدوب زحمتسز طوتیلور ایمش لحمی شیر مادر کبی حلال
اولدیغی متفق علیه در (حکمادن عبدالملك بن زهر قولنجه ارککنك اودی ایله اکتحال اولنسه
نزول مادن چشمی وقایه ایدر اکر رازیانه صو یله کوزه چکلسه کیجه کورمین عینه نفع عظیمی
واردر وشحمی انفه چکلسه سکنه واوقه علتلرینه نافعدر (ارسطو قولنجه مرارهٔ مزبوره زنبق
یاغیله قارشدیریلوب مجمومك طوتدیغی حینده انفنه چکلسه بره کلور (اریه اونی باده یله بونلر یلوب
اول خنزیر یووهلری سمتنده وضع اولندقده یوب وسرخوش اولمغله سهولتله طوتیلور اولدیغی ارسطونك
تعلیمیدر (قلت) اول حکیم شهیرك اشبو تعلیمنده خیلی دقت یری واردرکه برطاش ایله ایکی
دکل بلکه برسوری طیوری صیده بیاغیجه برقاعده وضع ایتمشدر فتأمل (قبعه) ضم قاف
وحرف با مخففه ایله وعین مهملهنك فتحه زیله سرچه قدر له جه برقوشجغزدر وجرذان یعنی
بیانی فارهلر بوقوشك یووهسنه قریب یرده اولوب اخان اوصیحان برشیدن قورقسه یووهسنده
انقباع ایدر یعنی کیروب کزلنور *انقبع الجرذ فیها* دیمك ابن سکیت قولنجه فاره قبعه
یووهسنه کیروب کزلندی دیمکدر فلیحفظ (قبیط) حمیر وزننده برقوشدر (قنبع) ضم قاف
وتخذ نا سیله اغاجی بیر برقوردر ومفردی تا ایله در (قراد) ضم قافله بالمناسبه مذکور اولان

كنه در وجهی كسر قاف ایله قرداندر و تفعیل بابندن صیغهٔ امر ایله * قرد بعیرك * طور كدن
كنه یی نزع ایت دیمكدر (دمیری حكمنده دائر كلام تقدم ایتدی دیوب (اما صاحب التحفه قهستانی
شرح نقایه ده كنه یی حشراتدن عد ایدوب وار باب متون معتبرهٔ فقهیهٔ حنفیه ایسه حشراتك
عدم حل اكلنی تصریح ایلدیلر دیمشدر (قردوح) ذكر اولنان كنه نك كوده لیسیدر (قاموسده
قردوح ضم قاف وذال ایله مضبوطه اولوب ضم قاف وفتحی دخی لغت اوله رق (قردح) دخی اول
معنایه اولدیغی مسطور در (قرش) كسر قاف و اسكان را ایله و آخرده شین معجمه ایله
دواب بحردن بردابهٔ عظیمه در كه كیلری دریاده سیردن الیقور و یوارلروضربه سیله كسر ایدر
(زمخشری شویله نقل ایتمشدر كه بزمكهٔ مكرمه ده باب بنی شیبه ده اوطورركن یانمزده بولنان
تجاردن بری قرشی وصف ایله دیدیكه حیوان مرقومك خلقتی مدور واشبو اولدیغمزیردن
كعبهٔ معظمه یه وار حیثیتده عظمی عظیم اولوب سفن كبیره یه تعرض ایدر وجارهٔ خلاصی انجق
مشعله لر یاقیلوب یوزینه طوغر و امر اراایله اولور الاكیلر كرداب اضرارنده باتركیدر و برشیدن باكی
اولمیوب فقط ناردن قورقار دیو حكایت ایتمشدر انتهی (حكم) دمیریٔ شافعی دیمشدر كه
اسنوسیٔ شافعی قرشك حل اكلیله افتا ایتدی ومحب الدین طبری ایله ابن الاثیر دخی حلنی تصریح
ایتدیلر وابن عباس رضی الله عنهمك * انه یأكل ولا یؤكل * دیدكلرندن مرادی قرش حیوانات
بحریه یی اكل ایدوب حیوان سائره سی انی اكله قادر اوله مز دیمك اولدیغی مظنونمزدر و بو حیوان
سقنقور مطلبنده اشارت اولندیغی اوزره بحر قلزمده عقبة الحاج منزلی عندنده وفرعونك غرق
اولدیغی محل صولرنده بولنور خلاصه امام شافعی قولی و جمهور شافعیه اطلاقی اوزره قرش
سمكدن اولوب وانجق صوده تعیش ایدوب یعنی قره ده یاشه مدیغندن اكلی جائزدر ونووی مهذب
شرحنده بحرده اولان حیوانات حلال اولوب ایچلرندن استثنا اولنانلر قره ده دخی تعیش ایدنلر یدر
یعنی هم بحروهم برده یوزیب وكزنلری حلال اولمیوب سائری حلالدر دیمشدر (صاحب التحفه
اشبو دمیری نقلنی سرد ایتدكدنصكره بن علماء حنفیه دن قرشك بخصوصه نفی واثبات حلنه
دائر كلام تصریح ایدن برذاتی اكرچه كورمدم یعنی كتب مذهبمزده برنقل بوله مدم لكن بحر
حیواناتی حكمنده قاعده و ضابطه سمك تسمیه اولنمقده در یعنی دكزده حلال اولان حیوان
سمك دینیلان مخلوقدر وسمك تسمیه اولنمیان حیوانك اكلی جائز دكلدر وعلی هذا قرش مذهبمزده
حلال دكلدر زیرا قاموس وناموس ونهایه وحیاة الحیوان وعین الحیاة كبی معتبرات كتب لغاتده
قرش دابه دیو تفسیر اولنوب سمك دینلمامكله اشبو تفسیردن قرشك سمك اولمدیغی معلوم اولور
و آنفاً دمیرینك قرش سمكدندر دیدیكی اكر صحیح ایسه یعنی لغتده سمك اطلاق اولنور ایسه
اكلنك جوازینه دلالت ایدر لكن قرشك سمك اطلاقی لغت اولمیوب جمیع حیوانات بحریه یه
شافعیه نك سمك اطلاق ایلدكلرینه مبنیدر یعنی اصطلاح فقهاء شافعیه در (اما مذهب حنفی
اصطلاحنده سمك كافهٔ حیوان بحره دینمیوب بلكه بعض حیوان بحری یه اطلاق اولنور دیمشدر
انتهی (قلت) اساس و مجمل وسبعهٔ ابحر و راموزده دخی قرش دابه ایله مفسر اولوب فقط
كتاب العینده * القرش سمك بالحجاز یقال له كلب البحر * دیو محرر ایسه ده دقت یری واردر
تأمل اولنه (قرقش) كسر قافین ایله بعوضدر (قرشام) و (قرشوم) و (قراشم) قراد
ضخم یعنی قرموده وكوده او كنه در (صحاحده وقاموسده قرشوم عصفور وزننده مضبوطدر وانجق
قاموسده قرشام كسر قاف وقراشم ضم قاف وكسر شین ایله مضبوطلردر (صاحب القاموسك
بو مقامده اولان * القرشوم كعصفور القراد العظیم كالقرشام بالكسر والقراشم وشجرة
تأوی الیها القردان او القراشیم من الرمث مثل الطبقتین یكون فیه دابة بیضاء ثم تصیر قرادا الواحد

قراشمة بالضم والفتح الخ * عباره سنك مفهومی قرشوم وقرشام وقراشم مذكورلر بیوك كنه یه
ودخی كنه لرك مأوی ایلدیكی شجره یه وعلی لغة مرعای شوره زارده اولان اوتلردن اولوب ایچنده
اولان دابهٔ بیضا یعنی بر بیاض حیوان و بوجك اوله رق تكون و پیدا و بعده كنه هویدا اولان اوته
دینور و بو قراشمك مفردی قافك ضم وفتحی جائز اولان قراشمة در دیمكدر (واما ترجمهٔ قاموسده
* وشجرة تأوی الیها * قولی الی آخره وقرشوم برشجرك آدیدر كه مجون قسمی انده ایوا ایدرلر
و بعضیلر دیدیكه قراشیم خباشیم وزننده شول كنه لره دینور كه رمث دیدكلری اوت نوعندن
برنوع اوت واردر كه ایكی قات طبق طرزنده اولور وانده برآق بوجك ظهور ایدوب كیدرك كنه
اولور مفردی قراشم در قافك ضمی وفتحیله دیو ترجمه وطبع اولنمش لكن عینیله نقل اولنان
عبارهٔ مذكورهٔ قاموسی استخراج ایدن ذواته نظرهٔ اولاده معلوم اوله جغی حیثیتده غرابت اوزره
برترجمه وتصرفدر زیرا * وشجرة الواحد قراشمة * قرینه سیله قربنده اولان القراشم اوزرینه
معطوف اولوب القرشوم اوزرینه معطوف دكلدر وقردان غجاب وزننده كنه معناسنه اولان
قرادك جمعیدر وقافك ضمی ورانك فتحی ایله مأون دیمك اولان قرد اسم جنس اولوب مفری
تا ایله قردة در بوقسه قرده نك جمعی قردان دكلدر و بوندن باشقه شجرك مأون مأواسی اولمق
غیر مسموع بلكه خلاف معقولدر واو القراشیم شجرة اوزرینه معطوف اوله رق داخل
اولان حرف تعریف ایله قراشیم لفظ واسمنه اشارت اولنمش ایكن ترجمهٔ مذكوره ده عهد
خارجی معین صورتنده القراشم لفظنه اشارت اولنمشدر ودخی عبارهٔ قاموسده تفسیر اولنان
رمث مشروحدن عبارت اولان قراشیم ایكن ترجمهٔ مزبوره ده كنه دیو تفسیر اولنمش و (مفردی
قراشمة دیمك اقتضا ایدر ایكن ناسز قراشم دینمشدر اكر بوراسی سهو من الطابع دیو تأویل
اولنه بیلورسه فبها والا بو دخی نهایت دائرهٔ غرابتده قالور (پس بو خطا كار فقیرك انطاق
الهی ایله یازدیغی اشبو اخطارده غرض صحیحی اهل مطالعه یه برخدمتدر لاغیر فالمرجو من
المنصفین اصلاح خطائی كذلك مع الدعا حسبة لله تعالی (قرعبلانه) جوهری بیانجه
فتح قاف ورا وینه فتح با وسكون عین مهمله ایله بر بیوك یاصصی جانوردر و اصلی قرعبل اولوب
اوزرینه اوج حرف زیاده قلنمشدر زیرا اسم اصل وضعده بش حرفلو اولوب زیاده اولماز وتصغیر
قرعبلانه قریعبة عیننك كسریله (قرعوش) دمیری قراد عظیم دیو تفسیر ایتمشدر
(لكن قاموسده قرعوش زنبور و فردوس وزنلرنده ایكی سناملی جمل و دخی ارسلان
یاوروسیدر دیو محرر در تأمل وتتبع اولنه (قرقف) هدهد وزننده برطیر صغیر در (قرقفنة)
دمیری ضبط عباب اوزره نون مشدده ایله در دیدكدنصكره روایت آتیه یی یازمشدر دیو
قرقفنه اول روایتده اولان طائر اوله جقدر (روی الدینوری فی المجالسة والزمخشری وابن الاثیر من
حدیث وهب (اذا كان الرجل لاینكر عمل السوء علی اهله طار طائر یقال له القرقفنة فیقع علی
مشریق بابه فیمكث هناك اربعین یوما فان انكر طار وذهب وان لم ینكر مسح بجناحه علی عینیه
فصار قیدعا دیوثا فلورأی الرجل مع امرأته لم یرذلك قبیحا فذلك القیدع الدیوث الذی لاینظر
الله تعالی الیه انتهی) یعنی دینوری وزمخشری وابن الاثیر وهبدن روایت ایلدكلری نقل مذكوردن
بر كیمسه محرم وعیالنك اجنبی ایله دركار اولان سوء عملنی كوروب انكار ایتمسه یعنی سكوت ایتسه
قرقفنه دینیلان طیر طیران ایله كلور واول كیمسه نك مشریق بابنده یعنی خانه سنك كونش ضیاسی
كیرن یرنده قرق كون مكث ایدر اكر او كیمسه اشبو قرق كونك ایچنده حال مذكور عیالنی انكار یعنی
دفع ایدر ایسه طیر مذكور اوچار كیدر والا قرق كجدكده قنادلرینی اول كیمسه نك كوزلرینه مسح
ایتكله قیدع اولوب اجنبی ایله قاریسنی بردوشكده كورسه دخی اول امر منكرك قبحنی كورمز یعنی

انفعال ایتمز وسلمز وارتق اول کیمسه قیدع یعنی دیوث اولمغله حق تعالی اکا نظر ایتمز یعنی
راضی اولماز مآلی مستفاد در (دمیری مرحوم ابراهیم الحزلی دن ناقلا دیرکه مشربق باب مدخل
شمسدر وقیدع غیرتلنمیان یعنی محرمنه غیرتی اولمیان کیمسه در و بو معناده هروی دخی دیکر روایت
کتورمشدر (قلت) طیر مذکور امر معنوی اولوب ظاهرا کوریلور اولمدیغی مطالعه
اولنمشدر تأمل اولنه وکتب احادیث ولغات و شرحلرینه وسیما نهایهٔ ابن الاثیره مراجعت
قلنه بتوفیقه تعالی مستصحب فقیر اولان نسخهٔ مصححهٔ قدیمهٔ معتمدهٔ قاموسده قرقفنه قافلرك
وفالك ونون مشدده نك فتحه لری ایله مضبوط اولوب کرهٔ معهوده یه و دخی روایت مذکوره
منطو قنجه قیدع دیوثك کوزلرینی مسح ایتمکله بومشاقلغی یعنی اودبولك فارسی یانه کیرن
جفان کس زه منعی اولمیه رق ملایمنی ارتورن طاره دیرلر دیو تعریف اولنمشدر (قرلی) قافك ضم
وکسر وفتحی جائز اوله رق ذکری کچوب وکلدجك ملاعب ظله دیدکلری طیردر (جوالیقی معربانده
فارسیٔ معربدر دیدیکن ومیدانی امثالنده بو قرلی طیورمادن صغیر الجرم حدید البصر سریع
الاختطاف برقوش اولوب دائما چبلاغك مطلقا طیرانی کبی جانب روی آبده مرفوع کوریلوب
کوز یلك بری ایله طمعا قعرمایه ودیکری ایله حذرا هوایه نظرده اولوب اکرصوده یونه جغی
بالغی کوررسه اوق کبی اینوب قعرمادن قاپر و اکرهواده برطیرجارحه کوزی ایلشورسه روی زمین
وسینه طوغری قچار و بو معناده *کن حذرا کالقرلی ان رأی خیرا تدلی و ان رأی شرا تولی*
فقره لری هند بنت خس نام بلیغهٔ قدیمه نك سجعلرندندر وازهری بو اسمك عربی اولمادیغنی رأی ایلدم
دیو ایلدیکی بیانی دمیری یازمشدر لکن بعض ایضاحات دخی ضم ایتمشدر (قلت) احذر
من قرلی * ضرب مثلدر واحذر برنده احزم دخی نسخه در (معربات انطاقیده قافك ورانك
کسره لری ولامك شده سیله مضبوط اولوب * خاطف ظله * نام طیره دیرلر وفارسیدر وعلی قول
ذی حزم اولان طیره دیرلر دیو میدانینك تعریبی وشاعر عرب عربانك * یامن جفانی وملا * لبث
اهلا وسهلا * وما ترجیت حتی * رأیت مالی قلا * انی رأیتك تحکی * بمافعلت القرلی * نظمی
مسطور در ودمیری دخی بو شعر تغزل افرابی پیرایهٔ حیاة الحیوان قیلش وحمزهٔ میدانینك اشبو
تفسیرینه راوه نسب مخالفت ایدوب قرلی دیدکلری عربدن طعام اولان محلدن اصلا تخلف
ایتمز یعنی هرسفرهٔ قرابه وولیمه رضیافت شهر وقرایه کیدر و اکل ایدر وقتنی بولده برخصومت
وجدل کورسه فی الحال اول طریق ترکله دونر یعنی غوغادن قچار ومطعمه طمعندن قوشر بر رجلك
اسمیدر که * اطمع من قرلی * مثلی اول رجل حقنده در دیمشلردر وبنم عندمده رجل مذکور طیر
مرقومهٔ تشبیه اولنوب اسم طیر ایله تسمیه اولنمشدر دیدیکنی دخی یازمشدر (دمیری یحل اکله
لانه من طیر الماء * دیمشدر صاحب التحفه اشبو قول دمیری یی * یحل اکله لانه من الطیبات * دیو
نسخه سنده نقل ایتمشدر فتأمل (قرمل) دمیری بیانیجه بختی دیدکاری دوه یاوروسیدر و (قرامل
ذوات سنامین یعنی ایکی اورکچلی اولان دوه لردر * ذلیل عاذ بقرملة * مثلدر که مفهومی شو ذلیلدر که
قرملی اغاجنی پناه ایدنمشدر دیمکدر یاردم ایتمکه قادر اولمیان ضعیفدن استعانه ایدنلر حقنده
ایراد اولنور (قرمله) نقلی اولمیوب برساق اوزره اولان شجره یه دینور انتهی (قاموسده قرمل
جعفر وزننده شوکی یعنی دیکنی اولمیوب اوزرینه باصلدقده یعنی چکنندکده متأثر اولان شجره یه
دینور وواحدی تا ایله قرملة در و * ذلیل عاذ بقرملة * مثلی بوندن مأخوذ در وزبرج وزننده
قرمل ولد بختی وعلی لغة بعیر ذوالسنامیندر ودخی خاتونلرك صاچلرینی باغلدقلری باغدر
وقافلرك کسریله قرمل ونسبتله قرملیه او باری یعنی بوکاری چوق اوفاق دوه لردر دیو مسطوردر
(قرمود) ابن سیده قولنجه ذکر الوعول یعنی یبان کچیسی اوغلاغیدر وانه ولیده قافك

ومیمك ضمله ریله مضبوط اولوب جمعی فتح قاف وکسر میم ایله قرامید کلور دیو یازلمشدر
(قرنب) موش اولدیغنی * یدب فی الیل جاراته * کضبون دب الی قرنب * بیتی ناطقدر قاموسده
قنفذ وزننده یوش بوکره ودخی یربوعه وعلی قول فاره یه وعلی لغة یربوعدن اولان صیچان
یاوروسنه دینور دیو محرردر (یربوع مستقلا آخر ذیل فقیرده کلور (قرنبی) دمیری بیانیجه قصر
القله ایاقلری اوزون خنفسا مقدارنده بردویبه در وعلی قول خنفسادن برازجق اوزوندر میدانی
امثالنده قرنبادن زیاده یاپشیجی وصوقولیجی مفهومنده اولان * الزق من قرنبی * مثلنده قرنبی
قافك ورانك فتحه لری ونونك سکونیله اشارتله جثه ده خنفسانك فوقنده بردویبه در بودویبه ایله
جعل برکیمسه تغوط قصد ایتدکده آردینه دوشرلر ومثل مذکور برکیمسه یه استکراه ایتدیکی شخص
لزوق ایدوب یعنی آردینه دوشوب واودخی دائما اندن قچار اولدقده اشته اول مقوله کیمسه
حقنده ایراد اولنور ومثل مذکورك اصلی صحراده یتوتت ایدن کیمسه یه جعلك او کیمسه غائطه
قالقدیغی اتباع وملازمت ایتمسیدر دیو یازمش و بو معناده براز ابیات دخی تحریر قیلمشدر (وادب
الکاتب ابن قتیبه ده دخی قرنبی خنفسادن اکبردر دیو مقیددر (قرهب) و دخی واو ایله (قوهب)
ثعلب وزننده ثور مسن یعنی یاشلو اوکوزدر (قاموسده قرهب علی قول یوك وکوده لی
اوکوزه و دخی تو بلی کچی یه ده وسید یعنی اوواوذانه و یاشلو کیمسه یه ده دینور دیو مسطور در
(قرم) فتح قاف وسکون را ایله ایلدن خل کریم یعنی معزز ومکرم اولوب اوزرینه یوك اورلمیه رق
وبنلمیه رك مجرد دول ایچون حفظ اولنان دوه در وجمعی قافك ورانك ضمله ریله قروم در ودخی
دمیری بیانیجه مجرب امور اولان سید عظیمه یعنی اولو ذاته دخی قرم دیرلر (جوهری وابن الاثیر
بیانلرنجه خلقك اولوسی اولوب معزز ومکرم اولان ذاته قرم مقرم دیدکاری ذکر اولنان دوه یه
تشبیهادر (فیروزآبادی فتح قاف ایله قرم فحلدر وعلی لغة کندوسنی حبل مس ایتامش دوه در
وبونلره اسم تفضیل بنیه سیله اقرم دخی دیرلر وسید معناسنه ده کلور دیوب جوهرینك بعیر اقرم
کلامنده اقرم لغت مجهوله در دیدیکی خطادر دیمشدر (ازهری ابو عبیددن روایة ابو عمرو
* لا اعرف الاقرم و لکنی اعرف المقرم * دیمش دیو مؤید جوهری اولمش ایسه ده ابن الاثیر
زمخشریدن روایتله چوق کره فعل وافعل التقا ایدرلر یعنی بر برلرینك یرنده استعمال اولنورلر
یعنی معنای زائد ملاحظه اولنماز فعلده وجل اوجل واسمده خشن ایله اخشن وکدر ایله اکدر
کبی دیوب صاحب القاموسی تأیید ایلشدر (قرز) دمیری نقلنجه قاف مکسوره بعده زای
وآخرنده را ایله سباعدن برنوع اولدیغی خطیئه نك حضرت عمر فاروق رضی الله عنه یحق حبس
ایتدکده محبسدن استرحاما نظم ایله حضورلرینه تقدیم ایلدیکی شعرنده واقع * فامنن علی
صبیة فی الرمل مسکنهم * بین الاباطح یغشاها به القرز * بیتندن مستفاد در (قزة) جوهری
قولنجه ضفدعه در (وقاموسده ضم قاف ایله ضفدع یعنی قورباغه یه دینور وقافك حرکات ثلثه سی
دخی لغاتدر دیو مقیددر (قسورة) کانهم حمر مستنفرة فرت من قسورة * قول عظیم الشانی
منطوقنجه اسد در (دمیرینك تفصیلا ذکر ایلدیکی روایتلرده اسد معناسنه اولدیغی مفسر
اولوب وابن عباسك رضی الله عنهما ارسلانه لسان عربده اسد ولسان حبشه ده قسوره ولسان
فارسیده شیر ولسان نبطده ارنا دیرلر دیدکاری روایتی دخی ذکر ایلمشدر (علی قول قسوره فعوله
وزننده اولوب قهر معناسنه اولان قسردن مأخوذ در واسد سباع سائره یی قهر ایتدیکندن
قسوره تسمیه اولنمشدر (ابن جبیر نص جلیلده اولان قسوره یی رجال القنیص ایله تفسیر ایلمشدر
(وقنیص صید معناسنه اولمغله آوجیلر دیمکدر (وعلی تفسیر شدید اولان رجالدر (ثعلب
قسوره یی ظلمات لیل ایله تفسیر ایدوب وبروجه لفظ قسوره غلبه وقهر معناسنه اولان قسردن

ماخوذدر دیمشدر (قصیرا) صیغهٔ تصغیرایله افاعیدن برنوعدر (قشعمان) جوهری ضبطنجه
قافك و عینك ضملری وسكون شین ایله عقربان و ثعلبان وزنلرنده نسردر دمیری تحریرنجه
نسر یعنی كركسدر لكن جوهری جنس كركسدن اركك و یوك اولاندر دیمشدر (قشه) جوهری
قولنجه كسرقاف وفتح نون مشدده ایله مایموندر وجثه سی كوجك صغیره قزه دخی دیرلر (اصمعی
قولنجه مایمونك صغیر یاوروسنه دینور كذا قاله الدمیری (قط) قافك كسریله یا ادغام طا
اركك كدی یعنی پسی دركربهٔ نر معناسنه ودیشیسی تا ایله قطهٔ وجمعی بنه كسرقافله قطاطه در
(دمیری ابن درید لفظ قطی عربیهٔ صحیحه در كان ایتم دیمش ایسده اثرده وقوع بولدیغندن
صحیحه دردیوب واثری تحریر ایلمشدر (قطــا) قافك وطاء مخففه نك فتحه ایله بالمناسبه ذكری
كچن بوغرتلق دیدكاری قوش كه فارسیده اسغرود در و مفردی تا ایله قطــاة وجمعی فتحتینله
قطوات و دخی قطیات كلور (قلت) اشبو واو و یا ایله جمعی تجویز ایدن كسائیدر ووجهنك
خلاصه سی دخی بودر كه قطانك فی الاصل الفی كوجك دیل معناسنه اولان لهانك جمعی اولان
لهیات كبی واواوب بعده یایه منقلب اولمشدر و بونلر مشتق قلینه رق چندان تصرف اولنمدیغندن
یعنی غزا كبی یغزو وغزوت دینلمدیكندن اصلی اولان واوك ظاهر اولمسی نادر در و لهذا یا ایله
قطیــات دینور واصلنه اشارتله قطوات دخی دیمك جائزدر واما غزا ماده سی غزوت واغزو
دیو واوایله استعمال اولنمق كلام عربده معروف اولمغله جمع قلندقده اصلی اوزره غزوات دینلوب
یا ایله غزیات دینلمز انتهی (قلت) لكن قاموسده جمعی فتح قافله قطا و دخی قطوات یازیلوب
قطیات یازلمشدر ودخی تفعل وسائر بابدن تصرفاتی معانیٔ دیگریله كوستریلوب حتی ثلاثیدن
قطــا ثقل مشیه دیمكــ ر دیمشدر فتأمل (جوهری قولنجه ضم قاف وفتح طا وتشدید یا ایله
قطی قطـــانك تصغیریدر (دمیری دیر كه قطانك حمام جنسندن اولدیغنه فقهاء شافعیه دن
رافعی واهل لغتدن ابن قتیبه دخی قائللردر (لكن بطلیوسی مومی الیهمانك شاهدلری اولان
ابن نابغه بیتندن قطـــانك حامدن اولدیغی مستفاد دكلدر دیو بحث ایلمشدر بیته و تفصیل
بحثه اطلاع اراده اولنورسه حیاة الحیوانه مراجعت اولنه (قلت) مصباحده وصحاحده وطبریده
دخی حمام جنسندن دیمش ایسده مشهور اولان خلافی اولدیغی صاحب التحفه یازمشدر قطانك
اكثر بیضه لری اوچ اولدیغندن (ام الثلاث) ایله مكنادر وقطا ایله حمامك انواعنه امهات
الجوازل دخی دیرلر جوازل جوزلك جمعیدر وجوزل یاورو دیمكدر و بوطیره قطـــا تسمیه سی صوتی
حكایه طریقیله دركه صوتی قطاقطا لفظنی اكدیرر (دمیری مرحوم بوطیرك انواعنی
وطبع و اوصافنی وضروب امثالنی كوزل یازمشدر نظر اولنه قطانك تجربه كردهٔ ابن زهیر طبیب
اولدیغی اوزره اكلری یاقیلوب كولی روغن زیتله اغلادنصكره تویسز باشه وداء ثعلبه قللری
دوكیلن یره سورلسه تویلری بتورر دیمشدر و بعض اعضاسنك تأثیرات معنویه سی دخی واردر
كذلك حیاة الحیوان كوریله (قطا بالاجماع حلالدر (قطا) تشدید طا ایله بریبوك بالقدر قزوینی
قولنجه او یله كبیردر كه ضلعندن مرناس اوله جق كوپری اتخاذ اولنور (قلت) مكنادندر ولكن
العهدة علی الراوی (ینه قزوینی قولنجه شحم سمك مذكور برص علتنه سورلسه ازاله ایدر
(قطـــامی) قافك ضمی و فتحی جائز اوله رق صقر یعنی طوغاندر (قلت) میمك كسری
و یانك تشدیدی مضبوط اغاندر (قاموسده سحاب وزننده قطام دخی لغت اولدیغی وصقرك
لجنه دخی اطلاق اولندیغی (ومحیطده یاء مشدده سی نسبت حقیقیه اولیوب صورت نسبتده وضع
اولندیغی (وصحاح ایله قاموسده قطامی تغلب قبیله سندن اولان تصغیر صیغه لریله عمیر بن شییم نام
شاعرك آدی ایدوكی (وقاموسده كلب ایله ملقب قبیله یه منسوب بنه بنیهٔ تصغیرایله حصین

ابن جال ابو الشرقینك دخی اسمی اولدیغی محرردر ومحیطده دخی انجق اشبو حصین مسطوردر
(قطرب) ضم قاف وراوسكون طا ایله سراپای شبده او یومیوب طیران ایدر برقوشدر واعلام
علم نحودن تلمیذ خاص سیبویه مثلثات وسائر آثار صاحبی محمد بن المستنیر دخی قطرب ایله ملقبدر
وسبب تلقیب دخی حضور سیبویهه سائر تلامذه سندن اول علی الصباح كلدیكندن بركون
استاذی سیبویه مشار الیهه سن قطرب لیلسن دیمكله قطربله ملقب اولدی (قلت) قطرب
ایكیوز التیده وفات ایتمشدر (ابن سیده دیر كه قطرب ودخی اشباعله قطروب ذكری كچن سعلانك
اركگیدر (وعلی قول طائفهٔ جنك خرده سیدر (و برقولده قطــارب صغار كلابدر كه مفردی
قطرب در (وعلی قول سعی وحركتدن ناشی كوندزنده مستریح اولمیان بردوبه در انتهی
(ومجد بن ظفر قولنجه قطرب بالاده لدی المناسبه مذكور اولان غول وسعالی جنسندن صعید
مصرده اولوب كاهیجه بولده انسانه تعرض واواطه ایله اهلاك ایدن حیواندر (وتوبی دوكلش
كلب ایله فارمیه وسفیهه وماخولیالك برنوعنه قطرب دیرلر (دمیری دیر كه عند التحقیق ابن مسعودك
رضی الله تعالی عنه كلامی اولان * لا یلقین احدكم جیفهٔ لیل قطرب نهار * قول حكمت اولنك
معناسی كیجه ایچره جیفه آسا بریكز یاتوبده بعده كوندز ایچره مجرد امر دنیا ایچون قطرب كبی
اولمسون كه یعنی كوندزلرده كندینی وعهده سنه انفاق واكسای شرعا وعقلا كسی واجب امور
ضروریه سنی تنظیم ایچون مقدار كفایه ده اولان نقددن ایلرو داعیهٔ طمع وسرف ایله تحصیل
تمتعات زائده وتلذذات شهوت عاشه ایچون كثرت حركت وسعی ایله یوریلوب و بیتاب اولوب
كیجه اولدقده جیفه كبی حركتدن مجالی اولمادیغی حالده صباحه قدر او یویوب قالمسون دیمكدر
(قعید) فتح قاف وكسر عین ایله هنوز قنادی برابر اولمیان چكركه در ودخی چوجینك آرددن
كلان صیده دیرلر كه نطیجك ضدیدر (یعنی نطیح حركات مذكوره ایله اوكندن كلان شكاردر
(قعقع) دمیری دیر كه جوهری قولنجه لعلع وزننده صوقوشلرندن كوده لی وابلق و منقاری
طویل برطائردر (ابن سیده رنكی بیاض وسیاه ایله آمیخته در دیمشدر (لكن صحاحده طیرما
تعبیری اولمیوب الهجه و یورنی وایاقلری اوزون برجنس قوشدر دیو اطلاق اوزره در وترجمهٔ صحاح
اولان ترجانده لقلقدر دیو مفسردر ولكن وانی مرحوم صحاحده لقلقله مفسر اولمادیغی طیر
آخر اولمسی مشعردر دیمشدر (و قاموسده دخی قعقع هدهد وزننده عقعق و علی لغة منقاری
وایاقلری اوزون ابلق برطیردر دیو مفسر اولمسی مأید صحاحدر (قلقانی) جوهری وغیریلری
قولنجه فاخته كبی برطائردر (وانی مرحوم قافلرك ضملری ومابینده اولان لامك سكونی وآخرنده
یانك تشدیدی ایله اوكیك دیدكاری قوشه شبیه برقوشدر دیو ترجمه ایلمشدر (قلو) كسرقاف
وسكون لام ایله خفیف الوجود یعنی چابك اولان حماردر (قاموسده هرشینك خفیفنه و كنج
اشكه دیرلر دیو مفسردر (قلوص) بالاده ذكری مناسبتله كچن كنج دیشی دوه در كه
نسوانه نسبتله قزجغه اولان جاریه منزله سنده در (وجمعی جوهری بیاننجه ضمتینله قلص وقافك
فتحی ایله قلائص كلور قدوم قدوم ایله قدم وقدائم كبی (قدوم كسر قافله اغاج یوندقلری آلتدر كه
كسر دیدیكمزدر (دمیری جوهریدن نقلا دیر كه عدوی قولنجه قلوص یوقاروده واشاغیده
ایكیشر یعنی درت دیشدن عبارت اولان ثنیه بنجیه دك ابتدا بنیلان دیشی دوه در و بوحال
وصفنده اولان اركك دوه یه قعود دیرلر و بو اركك دوه یه ذكر اولنان دیشلری ظهورندنصكره جمل
دیرلر وعلی لغة ایاقلری ناقه یه قلوص دیرلر ودخی قلوص دوه قوشی یاوروسنه دخی دینور (قلیب)
سكین وزننده وكذلك خنوص وزننده قلوب قورد جانوریدر (خنوص) كسر خا ایله خنزیر
یاوروسیدر (قری) طائر مشهور حسن الصوتدر اثناسنه قریه دیرلر واركك ساق حر در كامر

جمعی غیر منصرف اوله رق قاری در (ابو زکریا) ایله (ابو طلحه) کنیه سیدر (طیر مذکور
حجام جنسندن اولمغله حل اکلنده اجماع اولنمشدر (قمعه) فتح قاف ومیم ایله هوا زیاده اسیجاق
اولدقده دوه وکیکك اوزرلرینه قونار برسنکدر * تقمع الحمار * اشك باشنی تحریك ایتدی دیمکدر
(قلت) اشبو تقمع تفعل بابندندر (جاحظ قمعه کلاب ذبابندن برنوعدر دیر (کفایه ده ذباب
ازرق عظیم دیو مفسردر (قمل) فتح قاف وسکون میم ایله عالمك بیلدیکی بت وکهله در ومفردی
تا ایله قمله در (ابن سیده قولنجه واحدینه سحاب وزننده قمال دخی دینور وجمعی قمل در * قمل
رأسه قملا * عباره سنك قمل باب رابعدن اوله رق باشی بتلندی دیمکدر (ام عقبه) و (ام طلحه)
دیشی بتك و (ابو عقبه) ارککنك کنیه لریدرو جمعنه (بنات عقبه) و (بنات الدروز) دیرلر
ودروز خیاطت معناسنه در وکهله دیکش یرلرینه ملازمت ایتدیکندن یعنی بت مبیتی دیکش
یوار ی اولدیغندن بنات الدروز تسمیه اولنمشدر (وجوهری قولنجه (قملة الزرع چکرکه کبی
اوچار بردو یبه اولوب بونك جمعی قمل کلور (قاموسده * قملة النسر * بازیلوب بردو یبه در
دیو تفسیر اولنمشدر (دمیری تفصیل ایدوب دیرکه اما قملة النسر بلاد جبلده اولوب فارسیده
دره دیرلر که کهله دن بیوك اولوب اصرمغله قتل ایدر یعنی مهلکدر ونسردن سقوط ایتمکله نسره
مضافدر انتهی (و قملك باش قیلنك رنکنه کرمسی غریبهٔ طبیعیه در یعنی موی قزل ایسه
بت قزل وقره ایسه قره وآق ایسه آق اولور و بت انانی کثرت اوزره اولان حیوانلردندر (ینه
دمیری دیرکه بت ترایله وسخدن تولد ایدر یعنی بونلر اثوابه وبابدنه ویاخود صفـاله وصاجه
وسائر قیللاو یرلره اصابت ایتمکله اورازده برعفونت پیدا واواراده کهله هو یدا اولور لکن جاحظ
دیمشدر که بالحکمه بعض انسانك طبع بدنی سبب تکون قمله اولوب دائما بدنی تنظیف وتطهیر
وثیابنی تیز تیز تبدیل ایتسه ده بتدن تخلیص کریبـان ایده میوب اوزرنده ینه بت ثابتدر (نص
جلیلده قمل بغدایدن چیقان قورد وعلی تفسیر جراد طیار ذی جناح وعلی تفسیر قنادسز خرده
چکرکه وعلی قول بنات جراد وعلی قول قرادك برنوعی اولوب حمنان دیدکلری حیوان وعلی
قول خرده وسیاه دواب و دخی براغیث وعلی تفسیر قمل معروف اولمق اوزره اختلاف اولنمشدر
و بو اختلاف جمله سنك یکان یکان یاخود مجموعی بردن تسلیط اولنملری احتمـالیله توفیق ممکندر
وقملك بونلره دخی اطلاقی جوازی اشبو تفـاسیردن مستفاد در واکل قمله بالاجماع حرامدر
انتهی (صاحب التحفه دیرکه قمله یی قهستانی حشراتدن عد ایتمشدر (قلت) حیاة الحیوان ایله
تحفه ده اشبو قمله یه دائر خیلی مسـائل وفوائد تحریر اولنمشدر مراجعت اولنه (قمقام) قافك فتحی
ومیمك سکونیله اوفاق کنه یه وقیللرك دیبنه زیاده یاپشوب طوران کهله نوعنه دینور مفردی
قمقامه در وعوام ناس طبوع دیرلر (قندز) حیوان بری وبحری در یعنی قره ده ودکزده تعیش ایدر
انهار عظامده اولوب کنارنهرده ایکی قپولی یووه اتخاذ ایدر وطعامی لحم سمکدر خصیه سی باب جیده کچن
جند بادستر در (قنعاب) سنجاب وزننده وعولك عظیم سمیننه دینور (قنفذ) کسر قاف
وفا ایله ابن سیده قولنجه بردو یبه در (قاموس بیانجه احناش ارضدن بردو یبه در ودخی جلدی
منقبض برد و یبه در و بود و یبه یه منقفذ دخی دیرلر که فارسیده ژك وترکیده تسبیح بوجکی
دیدکلریدر (قهبا) فتح تا فله عنکبوتدر (قهبیه) جهینه وزننده ابن سیده قولنجه تهامه ده
اولوب بیاضله یشل رنکلو ککلك نوعندن اولان طیر در (قراقر) ضفا ضعدر (قواع) ضم
قافله طوشانك ارککیدر (قوب) یاورو دیمکدر (وقابیه) یمورطه قابوغنه دیرلر (قوبع)
ضم قاف وفتح باء موحده ایله آخر باب عینده کچن کندو سیاه ودائما تحریك ایلدیکی قو یروغی
بیاض بر طائردر (قوق) عبابده یازلدیغی اوزره بو ینی اوزون برصو قوشیدر (قوقس) زمین هندستانده

کائن بر طائردر قزو ینی نقلنجه طیر مذکورك حال غرابت اشتمالی شو یله ایمشکه بر یرلربله اجتماع
عندنده یووه سنه برچوق حطب برکدیروب وچقتلشدکلرند نصکره ارککی ودیشیسی منقارلر ینی
دق طاش وچاقمق کبی حکه وضربه باشلیوب آتش چیقارر لر ایمش و ظهور نار ایله حطب
اشتعال ایتمکله ایکیسی دخی یانوب کول اولورلر ایمش وحاصل اولان رماده مطر سقوط ایتدکده
رماد مذکورده قورد تولد ایدوب وکیدرك قنادلری چیقوب طیر اولور وانلر دخی بروجه محرر
کندولر ینی یقارلر و بو وجهله تناسل ایدرلر ایمش (قید الاوابد) فرس جواده دینور
سرعت سیرینه بناء وحشی حیوانی فراردن منع ایتدیکندن یعنی راکبی اولان یتشوب صید
ایتدیکندن فرس قید الاوابد ایله تسمیه وتوصیف اولنمشدر (و اوابد وحشی حیوانلر دیمکدر
(قیق) قافك کسریله ناسه الوف وتعلیم وتربیه یی قبول وادراکده سریع یمامه قدر بر طائردر که
اهل شام ابو زریق تسمیه ایدرلر (ام قشعم) فتح قاف ایله نسره وعنکبوته وضبعه ولبوه یه
ومنیه یه وداهیه یه وحربه ودنیایه اطلاق اولنور (ابو قیر) ابن الاثیر و غیر یلری قوللرنجه
ذکری کچن طائر معروفدر (ام قبس) کجلده مذکور اولان بقرهٔ بنی اسرائیلك کنیه سیدر
﴿ حرف کاف ﴾ (کاسر) عقابه دینور وکسر طیر برنجی قوش شکاره وقوع وسقوطی
قصد ایتدکده قنادلر ینی بر برینه ضمله سوزدیکی حالنده دینور که بوندن عربیده کسر الطیر یکسر
کسرا وکسورا ایله تعبیر اولنور وکسر وکسور مصدرلریدر (کاسر العظام) ذکری بتنه تعالی
بیان اولنه جق مکلفه یه اطلاق اولنور (کتعان) ضم کاف وسکون تا ایله ابتداء طیرانی
اولانده چکرکه یه دینور مفردی کتعانه در (کتع) کافك ضمی وتاء مثناة فوقیه نك سکونیله
داکو یاورو سیدر وجمعی کسر کاف ایله کتعان کلور (کدر) ضم کاف وسکون دال ابجد ایله
رنکنده کدورت اولان یعنی قرا مطراق اونلو بر طیردر (قاموسده کدری ترکی وزننده قطا یعنی
بغرتلق قوشنك رنکی بوز وارقه سی نقشلو و بوغازی صاری اولان نوعنه دینور (دلمت) قطا لاده
کوستر لدیکی اوزره بری کدری مز بورو بری قارنی وقنادی سیاه اولان جونی و بری دخی ارقه سی
وقارنی بوز اولان غطاط اوله رق اوچ کونه در ودمیری ایله صاحب القاموسك کدر ایله کدری
دیدکلری برمیدر دکلمیدر تتبع وتأمله موقوفدر کان ایدرم (کرکر) جعفر وزننده قزو ینی قولنجه
بحر صینده اولوب جامه قدر خرشنه نامنده بر طیرك تحتنده طیران ایدر برقوشدر و بو کرکر قوشنك
غداسی خرشنه نك القا ایتدیکی زبلی ایمش وخرشنه دخی دائما زبلنی اوچار کن دوکر ایمش
(کمیت) تاء مثناة فوقیه ایله مصغر اوله رق بلبله دینمشدر جمعی کتمان در (اکیم) ارض طبرستانده
اولور کوزلری غایت کوزل واونی منقش برقوشدر وککم ایله تسمیه صحیحه سی حکایه طریقیله در
یعنی سسی ککمی اکدیرر وتعیشی طاملرده وصورلرده اولان عصافیر وصغار طیوری صید ایله در
وکیفیت اصطیادی دخی شو یله در که انجق هنکام بهارده اول نهارده صوته باشلر واومقوله قوشلر
اطرافنه بر یکوب اخشامه قدر استماعنده اولورلر واودخی بر یسینك سرینه طوقنیوب وقتا که آخر
نهار اولدقده ایچلرندن برینی قاپوب یبرنا انقضاء ربیعه دکین بو حالده اولوب بعد الانقضاء سسی
کسر ویانته کلان قوشلری ضرب وطرد ایله قووب انلردن نجات (فردوس الحکمه مؤلفی علی
ابن زید الطبری ذکر ایتمشدر که اشبو طیرك ایکی ایاغی بردن یرده اولدیغی کورلمیوب علی طریق
المبادله برایاغ اوزره طورر (وجاحظ ذکرنجه کرکید ومالك الحزین ده یازلدیغی اوزره بودخی
کو یا انخساف ارضدن خوفله یرده بر پای اوزره بر پا در والله تعالی اعلم وملهم بالصواب (کلثوم)
زنبور وزننده ابن سیده قولنجه فیل در (کلکسه) بر طائفه ابن عرس وطائفهٔ اخری ابن عرسك
غیری برحیوان در دیدیلر (ذو مقراطیسك کتابنده اغزندن یمورطلر برقوشدر وزبلی سحق اولنوب

خل ایله حل دن صکره موضع نملهٔ ظاهره یه سورلسه نفع یتی اولور (قلت) ترجمهٔ قاموسده
عاصم افندی مرحوم علت نمله یی تفصیل ایله شویله ترجمه ایدرکه (نمله انسانک جنبنده ظهور
ایدر برکونه یاره اسمیدر نمل دخی دیرلر کذلک بدن انسانی یه عارض اولور برکونه خرده سیوجیلره
دینورکه ابتدا آتش کبی احتراق والتهاب ایله وجزئیجه شش ایله ظهور ایدوب بعده قرنجه کبی
اطرافه یورویوب یایلور سببی حدتلو صفرادرکه دقیق طمرلک اغزلرندن خروج ایدوب حدتندن
وشدت لطافتندن ظاهر بشره نک داخلرنده محتبس اولیوب طشره اورر کتب طبیه ده بو ایکی
علت شیٔ واحد اولمق اوزره مرسومدر اکثری انسانک جنبنده تحدث ایدر اگر صفراده پک حدت
وشدت یوق ایسه بتره لر ظهور وقرنجه کبی اطرافه سیر وسریان ایدر وقرنجه اصرر کبی اجیدر
بوکا طشره ترکبسنده سیرجک واصرغی تعبیر اولنور واگر غلیظ وحاد ایسه برمحل قرنجه
یوه سی کبی اویوب متقرح اولور اکا قرنجه یووه سی وکوستبک یووه سی تعبیر اولنور کتب طبیه ده
جاورسیه وساعیه ورطبه اسملریله انواعی مرسومدر وحیاة الحیوانده رقیه سی مرقومدر انتهی (کمیت)
ضم کاف وفتح میم ایله حمرتی زیاده اولان فرسه صیغهٔ تصغیر ایله موضوعدر دمیری بیاننجه
قویروغیله غره سی سیاه اولمدقجه کمیت دینلیوب اگر ذنبیله النی قرمزی اولورسه اشقر ورنکی
کمیت ایله اصفر بیننده بولنورسه وردی دیرلرکه جمعی وردان در وکمیت باده نک اسملرندندر (جوهری
کمیت قسمراغه وآته دخی اطلاق اولنور دیمشدر (قاموسده لفظ کمیت تأنیث دخی اولنور دیو مؤنث
سماعی اولدیغی کوسترلمشدر (کنداره) کافک کسریله اورکجی اولان برنوع بالقدر (کنعبه)
دمیری ناقهٔ عظیمه یعنی عظیم الجثه اولان دیشی دوه دیو یازلدیغی جهتله حیاة الحیوانده کورلدی
لکن صحاحده (ک ع ر) وقاموسده (ک ن ر) ماده لرنده عظیم کافک فتحی ونونک سکونی ورانک فتحی
وآخرنده تا ایله (کنعرة) ناقهٔ عظیمه در وجمعی کناعر دیو یازلمیوب (ع ک ب) ماده لرنده اشبو کنعبه
بولندیغی بو کنعره اوله بدهٔ نسخهٔ حیاة الحیوانده سهوی اولمشدر یاخود لغت دیکرمیدر تتبعه توقف
ایدر (کنعد) جوهری قولنجه جعفر وزننده برنوع سمکدر قاموسده سمک بحری دیو سمک بحر مالح
اولدیغنه یعنی طاتلی صوده اولمدیغنه تلمیح ماء ملح اولنمشدر (کندس) عقعقدر (کهف) جاموس
معناسنده دینور (کودن) کافک ودالک فتحیله برذون بطیدر صحاح مترجمی وانی مرحوم سمر
اور یلان بارکیردرکه کاهیجه بلید اولان کیمسه یی اکا تشبیه ایدرلر دیو جوهری قولنی ترجمه ایتمشدر
(قاموسده کردن وکودنی فرس هجین وفیل و بغل و برذونه اطلاق اولنور دیو محرردر دمیری
بغله دخی اطلاق اولندیغنی ابن سیده دن نقل ایدر (ومعربات انغلاق ده یازلدیغی معرب
اولمسی مفید در وعربیده استعماله ابن عباس رضی الله تعالی عنهمانک روایتنده اولمسی
دلالت ایدر و بو روایت حیاة الحیوانده ومعربات مذکوره ده مرسومدر نظر اولنه (کوسج)
بجغی کبی خورطومی اولان سمکدر ومفترسدر وکاهیجه بنی آدمی دخی ایکی بچر وعلی قول ذکری
بکن قرشدر ولحم دخی دیرلر ضم لامله بو بالق کیجه صید اولندقده قارنده شحمهٔ طیبه چیقوب
کوندز طوتیلورسه ظهور ایتدیکی غریبه دندر (قزوینی قولنجه کوسج برنوع سمکدرکه دکزده
شیری اسدک قرده اولان شرندن اشددر صو حیوانلرینی دیشیله شمشیر قاطع کبی قطع ایدر
ودیشلری سن انسان کبیدر حیوانات بحریه یوندن قاچرلر وظهوری وقت معینده در ودجلهٔ
بصره ده چوق بولنور قزوینی دیرکه بن کوردم بر باخود ایکی ذراع مقدارنده بر بالقدر (قلت) آنفا
ذکر اولنان معربانده کوسج کوسه دن معرب اولدیغی وکوره یه ودیشی اوتوز ایکیدن ناقص اولنه
دخی اطلاق اولندیغی مذکور در دمیری دیرکه امام احمد بو بالغک حرمت اکلیله قائلدر وامام
مشار الیهک اصحابندن ابو حامد تمساح ایله کوسج ناسی اکل ایتدکلرینه وذی ناب اولدقلرینه بناء

حرامدر دیمشدر ومذهبمزک یعنی اجتهاد امام شافعینک مقتضاسنجه حلال اولوب اما قرشه
قیاس ایدنلر حکم کوسجه دخی اجرا ایدرلر انتهی (کهول) کافک فتحی وهانک ضمی ایله ازهری
بیاننجه عنکبوتدر دمیری دیرکه خطابی وزمخشری باشقه وجهله ضبط ایدوب عنکبوته دخی دیرلر
دیمشلردر (قلت) صاحب القاموسک * وکهول وصبور العنکبوت * تعبیرینه نظرا کافک
فتحی وهاسنک سکونی وواوینک فتحی ایله کهول دخی لغت اولمغله خطابی وزمخشرینک ضبط
دیکرلری اشبو لغت اولمسی وسوق افادهٔ دمیریدن معنای آخر دخی یازمش اولدقلری مطالعه
اولنمشدر آثارلری تتبع اولنه ﴿ حرف لام ﴾ (لأی) لعی وزننده یعنی لامک وهمزه نک فتحی وآخرنده
صورت یاده یازیلان الفک قصریله بیان صغیریدر وجمعی جبل ایله اجبال کبی فتح همزه وسکون
لام ومد الف ایله الآء کلور الغاء کبی ومؤنثنه لامک وهمزهٔ ممدوده نک فتحلریله لآء دینور اغاة کبی
(قلت) لغی ولغات حریص وحرص دیمکدر (دمیری دیرکه اهل لغتدن فارسی لأینک الف
مقصوره سی یادن منقلب اولمسی جائزدر دیمشدر یعنی ناقص یائیدر ومحکمده ناقص واوی اولمسنک
جوازی مذکوردر یعنی اصلی لأو اولوب واوی الفه منقلبه اولمشدر زیرا ثور قوله توصیف اولنور
دیو مرقومدر (ابن انباری قولنجه سلطان انبیا علیه الصلاة والسلام افندیمزک جدلری اسمی
اولان لوی اشبو ثور وحشی معناسنه لعی وزننده لأینک اسم تصغیریدر وعلی قول لأی باره در
(قلت) لکن قاموسده سعی وزننده فتح لام وسکون همزه وآخری یا ایله لأی ودخی لعی وزننده
لأی ابطاء واحتباس وشدت معنالرینه در ولعی زنه سنده کی لأی ثور وحشی وعلی لغة بقره در ولامک
فتحی وهمزه نک سکونی ایله اولان لأی اسم اولوب تصغیری اویدر وغالب بن فهرک نجلی اولان
ذات موما الیهک اسمی بوندن مأخوذ در دیو تحریر اولنمشدر تأمل اولنه (لبادی) ضم لام ایله
زبیدی قولنجه ارضهٔ تلبد یعنی کوکسنی زمینه ملاصق ایدن برقوشدرکه اورکونمیجه اوچماز
درجه سنه قریبدر قاموسک ضم لام وتشدید با و فتح دال ایله وعلی لغة تخفیف با ایله لبادی
برطائردرکه کوریلوب * لبادی البدی * ترکیبی مکرر اسویلندکده یره یاپشور و قولایلقله طوتیلور
دیو ترجمه اولنمشدر و (بدی) ضم باو کسر ومد دال ایله مضبوطدر (لبد) ذکری باب نون اصلده
بکن آخرنسر لقماندر (لبئة) فتح لام وسکون با ایله مهموز اللام اوله رق دیشی ارسلاندر ابن سکیت
قولنجه ناقص واوی اوله رق لبوة دخی لغتدر ودیشی آرسلانه عرس دخی دیرلر قاموسده دخی
(ل ب و) ماده سنده علی قول ابن السکیت عنوة وزننده وبنه واوی اوله رق لامنک کسریله لبوة
ودخی سمرة زنه سنده مهموزا اوله رق لبؤة وقناة وزننده اباة وحرف بارک تشدید وتخفیفی جائز اوله رق
(لبة ولب اسدة) دیو مرسوم و (ل ب ء) ماده سنده لامک فتحیله مهموزا لبئة وسحابة وزننده لباءة
وسمرة وهمزه وزنلرنده لبؤة وواوی اوله رق فتح لام ودخی کسریله لبوة ودعة وزننده لبة ولامک فتحی
وعلی لغة کسری وحرف بانک ضمی وواوک فتحی ایله لبوة وقطاة زنه سنده اباة دیشی ارسلان معناسنه
اولوب جمعی فتح لام وفتح با والف ممدوده ایله لبأت وضم لام ومد با ایله لبوء وفتح لام وضم با وفتح
واو ایله لبوء وضم لام وفتح با وفتح ومد واو ایله لبوات کلدیکی مؤیدا بالتفصیل مرقومدر (لجاة)
لامک وجیمک فتحلری ایله برده و بحرده تعیش ایدر برنوع قابلو بغه در ولجاة بحریه نک کوکسنده
لسانی اولوب اصابت ایتدیکی حیوانی انکله اهلاک ایدر وقوش وسائر حیوانی صیدده بر حیله سی
واردر شویله که صویه طالوب و بعده ترابه بوانوب اوزرینی طین آلود ایدر وطیر وحیوانک
صوایچه جکی یرده کیرلنوب حیوانلر موضع مایه کلدیکی کبی طوتوب بر ابر صویه طالر شکاری غرقله
هلاک اولدقده اکل ایدرایمش وبیضه سنی یره وضع ایدوب نظریله حضانه ایدرایمش

(ارسطا طالبس نعوتنده يازمشدر كه لجاة يمورطه سنك بحره استقبال ايدنى بحره و بره مستقبل
اولانى بره كيدوب لكن اشبو برى بحرى كبى اصلى مائى اولديغندن بحرده دخى تعيش ايدر وجمله سى
بيلان يراماش ورسعذو قولنجه چكرى تازه اوله رق اكل اولندقده داءكبده نافعدر وسركه ايله
طبخ اولنان اتنك صويى شرب اولنورسه استسقايه نافعدر وقلبه قوت و يرور رياح سوداويه يى
سورر كيدرر دميرى شافعى بغوى ونووى شرح مهذبده تحريم اكلنى يازمشلردر ديوب صاحب التحفه
دخى ملتقى وتحفة الملوك متلرنده وسائر كتب حنفيه ده سلحفاتك عدم حل اكلى مصرحدر ديو
ذكر ايتمشدر (لحكاء) لامك وحاء حطينك وكافك فتحه لرى والف ممدوده ايله و همزه ولمزه
وزننده (لحكة) وادب الكاتبده ابن قتيبه نك بيانجه فتح حاء مهمله واسكان لام والف ممدوده ايله
(حلكاء) ودخى ازهر ينك تهذيب اللغه ده بيانى اوزره ضم حا وفتح لام مشدده وقصر الفله (حلكى)
طيرك صويه طالديغى كبى قومه طلار شحمة لارضدر (وابن قتيبه نك غيريسى تا ايله (حلكة) در
ديمشدر جوهرى قولنجه همزه وزننده (حلكة) كرتن كله دن برنوعدر وعلى قول بروجه محرر قومه
طلار برجانوردر (ولحكة) على ظن الجوهرى اشبو حلكه دن مقلوبدر وابن الصلاح مشكل
الوسيطنده ازهر ينك بيانجه مقصور اولمسى موثوقدر و بولحكه حمرته مائل شحمه كبى
برهموار دويبه در همزه وزننده حلكه دخى دينور وعرب حسنه بناء انسانك پارمقلرينى بوحيوانه
تشبيه ايدرلر ديمشدر (وابن السكيت اصلاح منطقنده ديمشدر كه لحكه عظايعنى كرتن كله يه شبيه
كوك رنكلو برق اورر يعنى پارلدار وقو بروغى كرتن كله ذنبى كبى اوزون دكل وايافلرى خرده وكبراو
حشرات ارضدن برجانوردر انتهى (وصيد لانى ايله رويانى لحكه پارمق قدر وقومه طلار
برحيواندر ديمشلردر (دميرى مرحوم اشبو لغاتى واقوالى بعد الذكر بحثا دير كه ابن السكيتك قولى
ازهر ينك قولندن احسندر وجوهر ينك لحكه حلكه دن مقلو بلمدر ديديكنى مؤيدومقويدر زيرا
جوهرى قومه طلار حيواندر ديو ابن السكيت روشنجه تفسير ايتمشدر لكن ازهر ينك تفسيرينه
و تشبيه مرقوم عربه اشتقاق مساعد دكلدر كه حلكه عربك * اسود حالك * قولندن
مأخوذ در وحلو كه ضمنينده سياه اولمق وحالك كسر لامله زياده سياه اولان شيدر و بوحيوانك
بوزلغنده شدت سواد اولمغله اسم مذكور ايله تسميه اولنمشدر انتهى وحيوان مرقوم انواع
وزغدن اولمغله اكلى حرامدر (نخم) ذكرى و حكمى كچن كوسج نام ماهيدر (لعوس) جرول
وزننده ذئبدر كه سرعت اكليچون تسميه اولنمشدر (قلت) قاموسده لعوس * الذئب والرجل
الخفيف فى الاكل الحريص * ديو تفسير اولنوب وانقوليده لعوس حريصدن خفيف اولان
كيمسه كرك اكلده وكرك غيرى نسنه ده بوسببدن قورده دخى لعوس ديرلر ديو ترجمه اولنمشدر
فتأمل (لعوه) فتح لام وسكون عين ايله كلبه در كه * اوجع من لعوة * بو معنايه اوله رق امثال
عربيه دندر (قلت) ميدانى كلبة حريصه در و جمعى لعاء كلور و * نعوذ بالله من لعوة الجوع
والوعتد * ديو دعا اولنور كه بوندا ولان لوعه حدت ديمكدر ولعو حريص جشع يعنى زياده حرصلو
كيمسه ديمكدر ديو تفسير ايتمشدر وقاموسده لعو لامك فتحيله ولعى صفا وزننده سيئ الخلق وفسل
يعنى دنى وناكس وشره و حريص كيمسه در و مؤنثنه تا ايله لعية دينور ديو تفسير اولنوب جمع
مذكور لامك كسرى والف ممدوده ايله لعاء ديو ضبط اولنمشدر (لقحه) ناقة ذات اللبن يعنى صاغيلور
دوه در لامنك كسر وفتحى لغت مشهوره لراولوب لكن كسر اشهردر وجمعى كسر لام وفتح قاف ايله
لقحدر قربه ايله قرب كبى (دميرى دير كه على قول لقحه طوغورمسى كچكمش اولميان دوه يه دينور
(ولقوح) سودينى نادرو يرن دوه درانتهى (قلت) صحاحده مذكور دركه لامك فتحى وسكون

قاف ايله (لقح) وفتحتيله (لقاح) دوه حامله يعنى بوكلواولمق معناسنه باب رابعدن لقحت الناقة
لقحا والقاحا ديرلر واركك خرما دن آلنوب ديشى خرمايه عش و يره ديو اصدقلرى نسنه يه دخى
لقاح ديرلرو (لاقح) بوكلوناقه در ولامك فتحيله (لقوح) صاغلان دوه لره دينوب جمعى لامك
كسريله (لقاح) در صاغلان دوه لر معناسنه قلوص ايله قلاص كبى وذكرى بچديكى اوزره قلوص
كنج ناقه در طوغورن دوه يه ايكى اوچ آيه دك لقوح و بعده لبون ديرلر والقاح جمع ايكن عربك
تثنيه ايله لقاحان اسودان ديدكلرى سورى اعتبار يله دركه ايكى سورى دوه لر ديمكدر واعتبار
مذكور اوزره لقاح جمعى برعدديله دخى توصيف اولنوب القاح واحده ديرلر انتهى (وبنه
صحاحده ذكر اولنان لقحه ايله لقح جمعى معناى مسطورلرى اوزره مرقومدر (لكن قاموسده اطلاق
اوزره اولا كتاب وزننده لقاح ايبدر مفردى صبوروزننده لقوحدر ديو تفسير اولندقدنصكره ودخى
ناقة حلوب يعنى صاغلان دوه وعلى قول لقوح طوغوردیغندن ايكى وعلى لغة اوچ ماه كچورمش
اولان ناقه در كه وقت مذكور بعدنده اكالبون دينور ودخى لقوح نفوس معناسنه اولوب مفردى
لامك كسريله لقحة در نفس واحدة معناسنه ودخى اركك دوه نك مائيدر يعنى منيسيدر ولامنك
كسر وفتحى جائز اوله رق لقحه لقوح معناسنه دركه جمعى برمنوال مشروح لقح ولقاحدر ولقحه
عقابه وغرابه وامزكلى خاتونه دخى ديرلر ديو مرسومدر فتأمل (وبنه قاموسده ضم ميم وكسر
قاف ايله (ملقح) فحل يعنى اركك دوه در وجمعى فتح ميم وكسر قاف ايله (ملاقح) در وضم ميم وفتح قاف
ايله افعالدن اسم مفعول مؤنث بنيه سيله (ملقحه) قارننده ولدى اولان خاتوندر كه بونك دخى
جمعى ملاقح مذكوردر وثلاثيدن اسم مفعول صيغه سيله (ملقوحه) مادردر ودخى امك بطننده
اولان جنين وعلى لغة اركك ظهرنده اولان نسنه در فتأمل و بونك جمعى اشباعله (ملاقيح) در
انتهى (قلت) وانى مرحوم ذكر اولنان ملاقحى حامله قليچلر فحول معناسنه وقارننده
ياوروسى اولان ناقه لر (وملقح) اسم فاعلى ملاقحك مفرديدر معناى اول اوزره يعنى بوكلو قليچى
دوه لر معناسنه ديو ترجمه دنصكره (ملقح) اسم مفعولى ملاقحك مفرديدر معناى ثانى اوزره يعنى
بوكلو اولمش دوه معناسنه در ديمشدر (لقاط) تشديد قافله طير معروفك آديدر حبوباتى
دوشردیكيچون تسميه اولنمشدر (قلت) اكثر طيورك التقاط حبوبات شاندن ايكن طير مذكوره
صيغهٔ مبالغه ايله لقاط تسميه سى ياا كلى حبوباته مقصور اولديغى و يابرنوع حبه يه كيفيت
مخصوصه ايله ملازمتيچون و ياخود اشتقاق مطالعه اولنيه رق شو يله جه وضع اولنمش
احتماللرى ملاحظه اولنمشدر تأمل اولنه (دميرى مرحوم مقتضاى مذهبى اوزره بحثا وتحقيقا
حل وعدم حل لقاطى بيان ايتمشدر واكتساب علم وكمال ووقوف علم وعرفان وحكمت اعلام دين
باهر الافضال ايچون مطالعه سى الزمدر مطالعه اولنه (وصاحب التحفه ملا على القاريدن
نقلا لقاط حلالدر ديمشدر (لقلق) الكلك ديديكمز طيرمعروفدر وقافلرك يرلرنده عينلر ايله تلفظ دخى
اولنور لكن جوهرى قافلر ايله تعبير ايدوب اسم اعجميدر ديمشدر (قلت) لكن قاموسده تعريبنه
دائر بر اشارت يوقدر ومعربات انطاقيده لقلغ ايله ذكر ايدوب لقلق وعلى قول لقلقك غيرى
برقوشدر ديو تفسير اولنمشدر فتأمل (اهل عراق عندنده (ابو خديج) كنيهٔ لقلقدر وجمعى مفاسد
وزننده لقالقدر وطير مذكور اكل حيات ايدر وصوتنه لقلقه ديرز وكذلك هر برصوتده كه اضطراب
وحركت اوله لقلقه دينور وقاموسده لقلق لسانه دينور ودخى طائردر وعلى قول افصح لقلاقدر
ولقلقه شدت صوته دخى دينور ديو مفسردر (ونهايه ده * من وقى شر لقلقه دخل الجنة) خبريله
لسانه لقلقه اطلاق استشهاد اولنمشدر (وبو طير فطنت وذكا ايله موصوفدر (قزوينى ابن
سينادن نقلا دير كه لقلقك ذكاسندندر كه ايكى يوه ياپوب هر برنده موسم بموسم ساكن

اوراور وخدانكرده حدوث وباعندنده تغيرهوايي حس ايلديكى انده يووه سنى ترك واويله متغير
الهوى دياردن فرار وكاهيجه يورطه لرينى تركله دخى صاووشرايمش وطردهوامه اتخاذلقلق
وسيله در زيراهوام فرغ لقلقدن فرار واودخى ظهور هوامده اهلاك ايدر صاحب التحفه مذهب
شافعيده لقلقك حل وحرمتنه دائراقوالى دميريدن نقلدنصكره كتب حنفيه دن تحفة الملوكده
حل غراب زرع وعقعق ولقلق مصرح اولوب مضمراتده دخى هدهد ولقلق وطاووس كبى ذى مخلب
اولان طيورك اكلنده بأس اولماديغى ونظم ايله قهستانيده عقاب ولقلق وفاختهنك مكروه
اولديغى محرر ايدوكن تحرير ايتمشدر (اكلنك ياوروسى ذبح اولنوب قانى مجذومه سورلسه
نافعدر دميرى لقلقك بعض خواص معنويه سن دخى يازمشدر باقيله (لهق) كتف
وزننده ودخى لامك وهانك فتحه لريله بياضى شقره سبله قار بشق بعيره دينور ومؤنثى تاايله
لهقه در وجمعى لامك فتحى وهانك كسرى ايله لهقات ولامك كسرى وفتح ومدها ايله
لهاقدر وبياض ثور ايله هربرايينده دخى لهق ولهاق دخى ديرلر نقلته من القاموس
(لهم) ثور مسندر وجمعى لهوم كلور قاله الدميرى (قلت قاموسده كسرلام وسكون ها ايله لهم
ثورك وهربشينك مسنه دينور وجمعى لامك وهانك ضمهلريله لهوم در ولهوم مذكور مفرد
اوله رق ناقه غزيره يعنى سودى چوق دوه يه وواسع خرجه وجهاز مرأه يه وقطره سى چوق بلوده
وعدد كثيره وجيش عظيمه دينور وغراب وزننده لهام دخى جيش عظيم وكثير الخير معناسنه در
وكثير الخيره لامك فتحى وهانك سكونى ايله لهم دخى دينور ولهم كتف وصرد وصبور ومنبر وزنلرنده
لغات اوله رق اكول ديمكدر وحدب وزننده يعنى كسرلام وفتح ها وتشديد باايله لهم رأيى مرغوب
وعظيم الكفايه جواد معنارينه در وجمعى كسرلام وفتح ها وضم ميم مشدده ايله لهمون در
وبحر عظيمه وخيل ايله نامدن جواد سابقه دخى وزن حدب اوزره لهم ديرلر وبحر ايله جواد
مذكور معناسنده لامك كسرى وهانك سكونى وميم اولانك كسرى ايله لهم واشباعله لهميم دخى
لغتلر اولوب بونلرده ضم لاملر دخى جائزدر (صحاحده لهوم مذكور خيل وناسك جوادينه دخى
اطلاق اولنديغى مسطوردر (لوب) ضم لامله ودخى ضم نون ايله (نوب) دميرى بيانجه بال
آريسى جماعتيدر (لوشب) كوكب وزننده ذئب در (لياء) كساء وزننده بحرده بر جمكدر كه جلدينه
سلاح كاراتمديكندن قانقان تصنيع ايدرلر (ليث) معروف اولديغى اوزره ارسلان آدلرندندر
وجمعى ضم لامله ليوث در ودخى ليث معلوم اولان اوروبجكدن كوچك بنه نسجيله سنك آورلر
برنوع عنكبوتدر ومرد دايره دخى ليث اطلاق اولنور (ليل) كروان ياوروسيدر ومعناى مذكور
اوزره *فلان اجبن من ليل* امثال عربيه دندر (ابن فارس مجمل نام كتابنده (بعض طيرها ليل اطلاق
ايتمشلردر لكن بن نه موصوف نه صفتنى بيلورم ديمشدر وان شاء المولى بيان اولنه جغى وجهله
واحبارى يه نهار اطلاق اولنور

﴿حرف ميم﴾

(ماريه) تشديديا ايله قطاة ملسا
وتخفيف ايله بقره وحشيه در (مارور) بحر مغربده اولور بر طائر مبارك ومتيمن در تحفة الغرائبده
يازلديغى اوزره ليماللرده سفاين اصحابى سواحلده طيرمرقوم بيضه سنى كوردكلرنده تجربه لرنجه
سكون بحرى استدلال ايدوب فك احبال اقامت ايدرلر ايمش ودرياده جاى حظر ودابهٔ مضرهٔ
بحريه يه قريب صولرده طيرمرقوم كوربنوب سفاينك ديركلرينه قونرايمش ملاحلر دخى مخاطرات
قريبى ظهوريله خبرويرديكنى بيلوب تيقظ اوزره اولورلر ايمش (ماشيه) ابل وبقر وغنم وسائر
مواشى يه اطلاق اولنور مشى ايلدكلرى حالده رعى ايتدكلرندن ماشيه تسميه اولنمشلردر وعلى قول
كثرت نسللرينه بناءً ديمشدر زيرا كيسه نك ماشيه سى چوغالدقده امشى الرجل دينور (مترديه) بتره
ياخود جاى عاليدن زمينه دوشوب هلاك اولان حيوان اولوب بنفسه ويا آخر القاسيله سقوط

ووقوعك فرقلرى اولميوب جمله سنه مترديه دينور وبالاجماع اكلى حرامدر (مجثمه) فتح جيم
وتشديد ثا مثلثه ايله باغليوب اولديغى حالده يره آتيلوب وهلاكنه قدر ترك اولنوب بووجهله تلف
اولان حيواندر طيرايله انسانده اولورسه جثوم وبعيرده اولورسه بروك ديرلر وجاثمين وباركين
ركبه سندن باغلو اولنلردر (مذبح) ابن سيده قولنجه طيور مادن قبيح الهيئه برطائردر
(مرأ) رجل يعنى اركك ديمكدر ولفظندن جمعى كلمز وعند البعض مرؤن ديو جمعلنور
وعلى لغة ذئبه دخى امرأ دينور (مرزم) اياقلرى وبوينى اوزون ومنقارى اعوج واطراف
جناحينى سياه برصوقوشيدر واكثر اكلى لحم سمك واكلى حلالدر (مرعه) ثعلب وابن السكيت
قوللرنجه ضم ها ايله همزه وزننده سمانى مقدارنده طيب الطعم وحسن اللون برقوش اولوب جمعى
ضم ميم وفتح را ايله مرع در طير مذكور دراجه شبيه در وحلال الاكلدر (ابن زهر قولنجه شق
اولنوب ديكن ياخود اوق تمرنى صايلمش اته وضع اولنسه جذب واخراج ايدر (مسهر) مرمس
قولنجه سرتاپاى شبده اوتوماز ومعيار روزده براى استجلاب روزى كزر برطائردر وكيجه ايچره
صوت ايدر ودم ونغمه سى شول كونه مؤثردر كه ترجيع وتكرارينى استماع ايدنلر تلذذ ايدوب اويقوبى
فدا ايدرلر (طيرمرقومك باشنى بركيسه الندهطوتسه ياخود اوزرينه تعليق ايلسه وحشت
ووسوسه سى زائل اولوب كندويه نهايت درجه ده طرب حاصل اولور (دماغنده دخى بعض
مؤثرات اولديغن كيفيت اعماليله دميرى تحرير ايتمشدر (مشار ذكرى مروارايدن فراش در (مطيه)
فتح ميم وتشديد يا ايله در (دميرى ابن الاثير قولنجه مطيه يى *الناقة التى تركب مطاها اى
ظهرها* ديو تفسير ايتمشدر كه ارقه سنه بنلك ايچون اولان ناقه در ديمكدر (مجملده مطيه
سيرده امتداد معناسنه اولان مطو ايله على قول ارقه سنه بنلد يكيندن ظهر معناسنه اولان
مطادن مشتقدر ديو محرردر (صاحب القاموس مطا فتح ميم وقصر الف ايله سيرده اوزامق
وظهر معنالرينه دخى كلوردبوب معانى آخر دخى ذكر ايتمشدر (وصحاحده فقط ارقه معناسى
محرردر وجمعى فتح همزه وسكون ميم والف ممدوده ايله امطادر (ولفظ مطيه قاموسده سيرنده
امتداد ايدن دابه وجمعى مطايا وتشديد يا ايله مطى در ديو مفسر ومضبوطدر (صحاحده ذكر
اولنان مطى بولك ايچون وبنلك ايچون اولان بعير يعنى طواردر ومطيه مذكوره مفردى يعنى
ذكراولنان طوارك برى معناسنده در وجمعى مطايا ومطى در ديو مذكوردر (دميرى جوهرينك بيانجه
ديركه فتح ميم وكسر طا وتشديد يا ايله مطى مرقوم مفرد وجمع ومذكر ومؤنث اولور يعنى بونلره اطلاق
وحمل اولنور ومطاياى مرقومك اصلى فعايل در خطايانك اعلالنده اولديغى تقديم وتأخير ايله
فعالى اولمشدر واصمعى قولنجه مطيه مد معناسنه اولان مطودن مأخوذ اوله رق لغت اولوب
سيرينى اوزادن طواره مطيه دينور وابو العميثل قولنجه مطيه مذكر ومؤنث اولور دنأ ل (مطوقه)
كردننده طوق اولان كوكرجن در كذا فى مختار الصحاح (مطوق عين الحياتده يازلديغنجه
ذوات الاطواق اولان حمام ومشابهلرينه وانواع عصافيردن واحد اقوانى تراب كيجه دخى
بلبل كبى اوتر واما كن اسافلى سور برقوشدر (معراج) قزوينينك جزائر بحار احوالنده يازديغى
اوزره رنكى صارى وباشنده بردانه سياه بوينوزى اولان طوشان قدر بردابهٔ عجيبه در كه هركورن
دواب اندن فرار ايدرلر (معز) ميمك وعين مهمله نك فتحه لرى وعلى لغة عينك تسكينى ايله
اسم جنس اوله رق قيونك مقابلى اولان كچيدر وفتحنيله (معز) وفتح ميم وكسر عين ايله
(معيز) وضم همزه وسكون ميم وضم ومد عين ايله (امعوز) وكسر ميم وسكون عين وقصر
الف ايله (معزى) دخى اسم جنسلردر (قاموسده كتاب وزننده اولان معاز دخى ضم
اولنوب (معزى) ده الفك مدى جوازى دخى تصريح اولنمشدر (ومعزك مفردى ماعزدر

صاحب ایله صحب وتاجر ایله تجر کبی و مؤنثی تا ایله ماعزة در وماعزه نك جمعی مواعز در
و برطائفه نك کچیسی چوغالدیغنی اخبارده *امعز القوم * دیرلر وکنیهٔ ماعزه (ام السحال) در
(کچی د ریسنه دخی ماعز دیدکلری صحاحده مسطوردر (مقوقس) اسم فاعل بنیه سیله
رنکی سیاه ایله بیاضدن مرکب وکردنی طوقلی کوکرجن مقدارنده طائر معروفدر (مکاء)
ضم میم وفتح وتشدید کاف ومد ایله باغچه لرده اوتر فارسیده شبان فریب وترکیده چوبان الدادن
دیدکلری قوشدر ومکوی یعنی اصلغی ایچون تسمیه اولنمشدر ومکاء تخفیف کاف ایله لغتده صفیر یعنی
صقلق در ومکو فتح میم و سکون کاف ایله صقلق چالمقدر هکذا فی وانقولی (دمیری دیرکه
مکاء خطاف کبی ضم فاء وفتح عین ایله فعال وزننده در وزن مذکور اکثریا کندوسندن اصوات
کلور فعللرده مستعملدر بکا وصراخ ورغا ونباح وخوار وسائر شبیهلری کبی وجمعی میمك فتحی وکاف
ثانیه نك کسر ومدی ایله (مکاکی) در (طیر مرقوم اوتر واصلق چالر (تفسیر بغویده نص
جلیلده اولان (مکاء) صفیر ایله تفسیر ولغتده حجازده اولور وصفیرایدر بر بیاض قوشدر دیو
تعریف اولنمشدر (ابن السکیت (مکاء الطائر ومکاء الرجل یمکو مکوا دینور اللرینی جمعله
اصلق چالدیغی وقتده و بو اسم صیاحدن مأخوذ در زیرا مکاء صوتدن عبارت صفیر در دیوب
و ﴿ الامکاء وتصدیة ﴾ نظم جلیلنی ای صفیرا وتصفیقا دیو تفسیر ایلمشدر (تصفیق ال
چرپمقدر (ابن قتیبه تخفیف کاف ایله صفیر و تشدید ایله ریاضده ایتر وقونر بر طائردر که مکو
ایدر دیوب شاعر بلیغ عربك * اذا غرد المکاء فی غیر روضة * فویل لاهل الشاء والحمرات *
بیتیله استشهاد ایتمشدر مفهومی مکاء باغچه نك غیرنده تغرد ایلدکده یعنی صوت حسنیله اوتدکده
قیون وحمارلر صاحبلرینه ویل وهلاك حاصلدر دیمك اولان بیت حکمت ارایی بطلیوسی شرحده
دیرکه باغ و بوستانده سکون وصونه مألوف اولان مکاء قیرج یرلرده اوتدکده صفاسندن
اولمیوب بلکه افراط جدب وعدم نباتی کورمکله ازهار وسبزه یه حسرتندن ناشی آه فریاد ایدر
اشته بو حسرتله اوتوشی دمنده قیون وخردن باشقه مالی اولمیان کیمسه لره ویل واردر (و بیتده
اولان حمرات ضم میم ایله حمرك جمعیدر وحمر دخی حمارك جمعیدر کتاب ایله کتب کبی وحمر قلیل
وزننده اولان حمیرك جمعی اولمق دخی جائزدر قضیب ایله قضب کبی (وعلی قول حمیر جمع منصوب
لکن اسم جمعدر عبید وکلیب کبی انتهی (قلت) اشبو عاجرانه خدمتده اولدیغم مستطرف
ترجمه سنك بوقاوزنده اشارتی سبقت ایتدیکی اوزره سیوطی وسائر اعلامك بیانلرنجه عبدك خیلی
جمعی اولوب بریسی دخی عینك فتحی وحرف بانك کسر واشباعیله عبید در دیمشلر در لکن
بطلیوسینك اشبو نقلنجه اسم جمع اولمسی احسن کورینور زیرا وزن مز بور صفت مشبهه اوزاندن
اوله رق صیغهٔ مفرد اولمغله اسم جنس اولمغه مناسبدر وعلی کلا التقدیرین مقام انفراد ده یعنی (بنم
طرف عبدانه مه پیام کلدی کبی اولان تعبیرلرده عینك فتحیله اوقونمیوب ضم عین صیغهٔ
تصغیر ایله اوقونمق (و بزم طرف عبدانمزه امر نامهٔ سامیلری وارد اولدی کبی مقام
جمعده اولان سبکلرده فتحیله اوقونمق لغة واجبدر * التکرار حسن * ابن عطیه دیمشدرکه
مکاء وتصدیه قبل الاسلام قدیما عبادت زعمیله افعال عربدن ایدی حتی اقوبای عربدن بر بنی
کوردمکه صفای مکهٔ مکرمه ده تصفیر ایلدی وصفایه درت میل بعدنده اولان جبل حرادن استماع
اولندی (ومخرمة بن قیس بن عبدمنافك اصلغی دخی کذلك حرادن ایشیدلدیکی محکیدر
مولد حضرت رسالتپناه علیه الصلاة والسلام افندیمزدن مقدم قریش بیت مکرمی عراة اوله رق
یعنی ستری لازم یرلرینك ماعداری چپلاق اولدیغی حالده صفیر وتصفیق ایله طواف ایدرلر
ایدی (قزوینی دیرکه اشبو مکاء طیور بادیه دن اولوب عجیب بوه سی وجه ایله میانه لرنده عداوت

واردر حیه بیضه وفراخنی اکل ایدر (هشام بن سالم حکایت ایتمشدرکه بریلانك مکانك
عورطه لری بنی یمکله مکاء اخذ ثار قصدیله باشی اوجنده طولاشمغه باشلر مکر حیه نك اغزینی اچدیغن
کوزه دراعش آچدیغی کبی یاقلشوب دهانه برکسکین دیکن آتمش دیکن حیه نك بوغازینه باتمغله
هلاك اولمشدر (قلت) بو حکایه خصمك قارنجه ایسه مردانه بیل دیدکلری مثل ایله بو معناده
اولان امثال عربیه و فارسیه یی طوغروسی تأیید ایتمشدر (مکلفه) تفعل بابندن اسم مفعول
بنیه سنده در عقاب ذکرنده یاز یلان طیردرکه عقاب چقاردیغی اوج یاوروسندن برینی اتمق معتادی
اولمغله مطرودی اولان یاوروسنی بسلاین طیر خیر در وانی بسلمه ده من قبل الحق عزشانه مأمور
صورتنده اولمغله مکلفه دیمشدر (عقابك اشبو فعل قبیح الفاسنده عقاب تشریحی اقتضاسنجه
ایکیدن زیاده سنی حضانه ایده مامك ویا اوچ یاورویی اطعام کندو یه کران کلمك ویاخود نفسا
اولان نسوانك وهنی کبی حضانه وهنی درکار اولمغله اوچی بسلمکدن کندو یه ضعف کلی کله جکندن
صید وشکارینه فتور کلمامك و یاخود ولدی تربیه حمل ثقیل صبره توقف ایدوب عقاب ایسه سیئ
الخلق اولدیغندن اشبو صبر خلق حسنی تمامیله اختیار ایتمامك و یاخود اکله حرصی زیاده اولوب
اولادینه نفسنی ترجیح ایتمك وجوهلرینی مطالعه ایتمشلردر (قلت) بو فقیرك مطالعه مم
حیوانده انسان کبی فکر اولمدیغندن بالالهام آلهی افعاللری طبعلرنده مرکوزدر اشبو عقابك طردی
و جنسندن اولمیان حیوانك او مطرودی استصحابی خلقك مطرودی حق تعالانك مطرودی
اولمیوب و مخلوقنك رزقنی مأمول اولمیان یردن احسان بیوردیغی قوللرینك مشهودی اولمق
اوزره بر علامت بدیهیه درلاغیر (مکلله) ینه تفعیلدندر برقارش ودخی ارتیجق بوده باشی بیاض جزکیلی
برنوع حیه درکه سور کلدیکی یرلرده بولنسه اوتلری اومقوله اشیایی یاقر و باشی اوجندن اوچان
طیوری تأثیر سمی دوشورر وظهورنده کافهٔ دواب دورندن فرار ایدر ناسه ظهوری قلیل بر شر
محضدر (قتل ایدن کیمسه نك حاسهٔ شمی فی الحال برباد ایدوب من بعد علاج پذیر اولمیه جغی
خواص غریبه سندندر (مناره) ابو حامد اندلسی بیانجه مناره شکلنده بر سمکهٔ بحریه اولوب
کندو یی سفینه یه رمی ایله کسر وسکاننی غرق ایدر وظهور ایده جکنی اهل سفاین حس
ایتدکلرنده اوانی نحاسیه و بوری ایله اورکودوب تبعید ایدرلر و بحرده بر مخنت عظیمه در (منخنقه)
ایب ایله بوغوب یدکلری حیواندر قبل الاسلام عربك دمه حرصلرندن ناشی اجرا ایتدکلری
فعللری ایدی زیرا دمی یبرلر وآدینه فصید دیوب لحم دم جامددر دیرلر ایدی جناب حق تعالی
قرآن کریم ایله منخنقه یی حرام قیلمشدر (منشار) عجایب مخلوقاتده یازلدیغنجه بحر زنجده اولور
جبل قدر بر بالقدر دیه سندن قویروغنه دك آبنوس کبی سیاه ککرن ایکیشر ذراع دیشلری اولان
بجقیسی واونر ذراع کلور باشنده ایکی عظمی واردر عظمین مرقومین ایله یمینا وشمالا بحره ضرب
ایتدکجه صوت هائل استماع اولنور واغزیله اوفوردیکی صو آسمانه طوغری فرلایوب رشاشه سی
کیلر اوزره مطر کبی دوکیلور وتحته کیردیکی سفینه یی زیر وزبر ایدر مبتلا اولان اهل سفاین
حیاتلرندن وتشبث اسبابدن یأس ایله انجق حول وقوت حق تعالایه التجا ایدرلر (مها) فتح میم
ایله بقرهٔ وحشیه معناسنه اولان مهاتك جمعیدر وجمعی مهوات دخی کلور وعلی قول مها بقر
وحشیدر ومها حامل اولدقده بقردن نجار واجتماعه افراط میل طبعندندر وارککی فرط شهوتله
ذکر آخره بیزامش و بو حیوان معز اهلیه یه زیاده شبیه در و بو بنوزلری زیاده قیدر (بقر وحشی ده
حکمی ومسئله سی کچمشدر (مخ مها طعمی قولنجه نافعدر بو بنوزندن بر پارچه سن طاشیباندن سباع
نجار قرن وجلد وظفرندن تجنب اولنان یردن حیات هارب اولورلر ورماد قرنی یعنی بو بنوزینك کولی
قوردیبین دیشه اکاسه وجمعی ساکن اولور وقبلی نوتسوسندن فاره وخنافس فرار ایدر وقرنی یاقیلوب

حماى ربع مبتلا سنك طعامنه قونسه ازاله ايدر وشربى باهه واعصا به قوت وبرر وانف
راعفه يعنى قان اقان بورنه چكلسه دمى كسر وقرنينى ياقيلوب كول اولدقدنصكره سركه ايله
قارشدير يلوب كونشه قارشو موضع برصه سورلسه زائل اولور (مهر) ولد فرسدر جمعى امهار
ومهار كلور وانثاسنه مهرة دينور وجمعى ضم ميم وفتح ها ايله مهر ودخى مهرات كلور (موق)
ضم ميم ايله قنادلو قارنجه در (موقوذه) ثلاثيدن اسم مفعول بناسيله در زجاج ديمشدر كه
ضرب ايله اولدرلان حيواندر (مول) ميمك ضمى ومديله عنكبوتدر ومفردى موله‌در (ملاعب ظله)
ذكرى كچن قرلنغچ وخاطف ظله ورفراف دن عبارتدر (ابو مزينه) رجل صورتنده بحرده
اولور بر سمكدر قزوينى نقلنجه اسكندريه مصره برابر اولدقده جلدى تزوجلى وجهى متشاكل
صورت بنى آدمده اولوب ناسك دست صيدينه كچدكده اغلر وعويل ايدر بحردن بر مخلوق
چيقمش اولدبغى محكيدر (ابو الملبح) كنيه صقر اولدبغى مرور ايلدى (ابنة المطر) كتاب
مرصعده مرقوم اولدبغى اوزره برقرمزى بوجكدركه ياغموراردنجه ظاهر وصوبى برجكديكى كبى
تلف اولور (ابن ما) بنه كتاب مرقوم افاده سنجه صو قوشلرند نوع مخصوصك آديدر جمعنده
(بنات ما) ديرلر بو تركيبك صويه طاوب وملازمى اولان هرطيره حسب اللغه شمولى ظاهر ايسه ده
ما اسمى الف لامسز استعمال ايدوب نوع مخصوصه علم قلمشلردر وشمول مذكور اراده اولندقده
حرف تعريف ادخاليله ابن الماديرز اما (ابن عرس) ايله (ابن اوى) ده شمول مذكور اولمديغندن
عرس ايله اوى يه الف لام داخل اولماز فليحفظ (قلت) لكن عين الحياته على قول ابن ما نوع
مخصوصه ديمبوب كافه انواع طيورمايه اطلاق اولنور ديو مذكوردر (ابن مقرض باب افعالدن
اسم فاعلدر سورمه رنكلو ارقدسى اوزون درت عدد صارى بجقلى فاره دن خرده كوكرجنه
دشمن واثوابى قرض ايدر يعنى كسر بردو بيه‌دركه وانقوابده سكسار ديو مترجمدر رافعى شافعى
باكاده باز بلان دلقدر ديوب حلنى اشعار ايتمشدر لكن ابن عباسدن رضى الله تعالى عنهما حرمتى
روايت اولنمشدر (تحفه ده ابن مقرض عباره سى بولنمدى كتب حنفيه تتبع اولنه ﴿حرف نون﴾
(ناب) جوهرى قولنجه ناقه‌نك ياشلوسى اولدبغى * لا افعل ذلك ماحنت النيب * مثلندن
مستفاددر ونابك جمعى كسر نونله نيبدر و بونون فتح ايله اولمق اصل ايسه ده يابى صيانة مكسور
قلنمشدر مفهوم مثل شو ايشى ايشلم ناقه ياوروسنه شوقله صوت ايديكى مدتجه ديمكدر وناقه‌يه
ناب تسميه‌سى نابى يعنى آزى ديشى اوزونلغيچوندر وناب لفظى جمل يعنى اركك دوه‌يه صفت اولميوب
ناقه‌يه مخصوصدر (وقومك سيدينه يعنى اولو سنه دخى ناب ديرلر (ناس) ذكرى كچمشدر
(ناقه) ديشى دوه در جوهرى ابن سكيتدن ناقلدر كه ناقه‌نك اصلى واوك حركه سيله نوقه‌در
زيرا مواد وحركات اصليه فعلى آشكار ايدن جمعى ضم نونله نوقدر بدنه ايله بدن وخشبه ايله
خشب كبى وجمع قلتى فى الاصل فتح همزه وسكون نون وضم واو ايله انوق اولوب بعده واو اوزره ضمه
ثقيل كورلديكندن واوى نونه تقديم ايله حركات سابقه سى اوزره اونق اولمش وجمع الجمعنده فتح
همزه وكسر نون ايله اياتق ديمشدر كه نيجه بلوك ناقه‌لر ديمكدر وطى قبيله سندن بعضيلرى
اونق مذكور واو بنى يايه قلب ايله اينق دخى ديرلر ودخى ناقه كسر نون نياق ايله جمعلنور ثمره ايله
ثمار كبى وبونك اصلى نواق ايسه ده واو بنك ماقبلى مكسور اولديغندن اوتورى يايه قلب اولنمشدر
ونياق بوكسك طاغ معناسنه اولوب كسر ومد نونله مضبوط نيق اسمنك جمعى دخى اولور
(ام حامل) (ام حوار) (ام السقب) (ام مسعود) كنيه ناقه در (بنت الفحل) (بنت الفلاة) (بنت
النجايب) دخى ديرلر (حكم ناقه ايلده مذكوردر * لاناقتى فيها ولاجملى * و* استنوق الجمل *
امثالدركه اولكيسى اهانت وظلمدن تبريده وايكنجيسى فعلنده وقوانده ثباتى اولميوب برايشى

(بتورمه دن)

بتورمه دن ديكرينه انتقال وبرسوزى دوكتمدن آخرينى خلط ايدن كسان حقلرنده استعمال
اولنور وبو مثللرك مفهوملرى ظاهردر (ناهض) عقاب ياوروسيدر (نباح) رمان وزننده هدهده
دينور قرقره سى كثير اولديغيچون (نبر) كسر نون ايله كنه‌يه بكزر لكن اندن اصغر بعيرك كرديكى
يرلرينى قباردر بردو بيه‌در وجمعى نونك كسرى ايله نبار ودخى فتح همزه ايله انبار كلور (ابن سيده
قولنجه انبار سباعدن برنوعنه دخى دينور (انجيب) ابل وخيل وانسانك كريمنه دينور جمعى ضم نون
وفتح با ايله (نجبا) وفتح همزه ايله (انجاب) در ومؤنثلرينه نجيبه دينوب بونك جمعى (نجايب) كلور
(نحام) ضم نون وفتح حاء مشدده ايله اوزخلقتنده برطائر در وانقوابده اوردك شكلنده انقدر كه
فارسيده سرخ اوى ديرلر ديو ترجمه اولنمشدر تك وجفت اوله‌رق طيران ايدرلر ورفلركبى برلرى ديشيلرى
باشقه واركلكرى باشقه اوله‌رق اتخاذ مبيت ايدرلر ديشيسى زق ذكرى ايله سفادسز حامل بيضه
اولور زق لغنده فتح زاى وتشديد قاف ايله قوش آغزيله ياوروسنه غدا يديرمكدر (يورطه‌لر بنى
اخراجدنصكره ديشيسى فرار ايدوب واركى قالوب بيضه‌لرى زبلى ايله اورتر واودخى صاووشور
مدت حضنند نصكره زبل التنده ياورولر كند ولرنده حركت اولميه‌رق چيقارلر وبو اواده
انالرى كلوب برونلرينه نفخ ايتكله بحكمته وقدرته سبحانه اونفخه سبب عاديسيله جانلنورلر
وبوحينده بابالرى دخى كلوب انا ايله معا تربيه ايدرلر لكن اركگنك طبعنده غلظت ووفاسنده
قلت اولمغله ياورولر بنك بالذات طعمه قوتلرى بدايتلرنده ضرب وطرد ايتكله انالرى ياورولرى ايله
قاور وهنكام سفاده قدر اركگك سمته وارمز وديشيسى اركگندن نفرت ايدرسه ديكر اركگله
ازدواج ايلرطيبا اندن اولمغله اكلى حلالدر (نحوص) نونك فتحى وحاء ممدوده‌نك ضمى وآخرى
صاد مهمله ايله اتان حائل يعنى يوكلى اولميان وكبه قالميان اشكدركه جمعى نحص ودخى نحاص
كلور (نساف) ابن سيده قولنجه بورنى بيوك برطائر قاموسده زنار وزننده خطاطيف كبى برطيردر
وجمعى نساسيف كلور ديو مفسر ومضبوطدر (نسوس) باشى بيوك ومأواسى جبال اولان برطائردر
بعض نسخه‌ده نسنوس كورلدى تتبع اولنه (نضو) كسر نون وسكون ضاد ايله بعير مهزول
يعنى ارق دوه‌در وارق ديشى دوه‌يه ناقة مهزوله دينور وجمعلرى فتح همزه والف ممدوده ايله انضاءدر
وافعالدن انضتها لاسفار يوللر ناقه‌يى مهزوله ايتدى ديمكدر وناقه‌يه بو بابدن معناى مذكورجه
منضاة دينور انضى فلان بعيره اهزال ايتدى ديمكدر (نعاب) تشديد عين ايله غراب درصوت ايتدكده
وجاغردقده باب ثالثدن اوله‌رق * نعب الغراب نعبا ونعيبا ونعابا ونيعابا * دينور (دميرى
ديركه على قول نعب غراب بوينونى اوزادوب وباشنى اكديكى حالنه دينور (ابن الصلاح فتاواى
شافعيه سنده نعاب لقلقدر ديمش ايسه ده دميرى معروف اولان غراب اولمسيدر دير * يارازق
النعاب فى عشه * داود عليه السلامك دعاسى اولديغى احوص بن حكيمدن مروى يا مجالسه‌
دينوريك جزء عاشرى اوائلنده محرردر وراوى مشار اليه اشبو دعانك وجهنده يعنى جناب
خالق تعالى رزاق كافه مخلوقاتى ايكن نعابه مضاف رزقنى تخصيص ايله داود عليه السلامك
دعاسنده نكته‌يى بيانده شويله ديمشدركه چونكه غراب يورطه دن بياض اوله‌رق خروج
ايتكله ابوينى ياورولرينى اوحالده كوردكلرنده اوركوب قاچرلر وياورولر دخى غرزينى بقدرته تعالى
آچق طوتارلر بالهامه سبحانه خرده سنكلر يانلرينه برييكور وآغزلرندن ايچرو كيرملرى ايله
ياورولره قرار بجه قدر غدا اولور واسودادلرينى ابوينى كوروب يانلرينه كلدكلرنده ذبابلر
بحكمته تعالى صاووشر ووقت طيرانه دكين ابوينى تربيه ايدرلر انتهى بو نقلى صاحب الحجه
وغيريلرى دخى مجاهددن روايت ايتمشلردر وبوحال غرابده باكاده دخى اشارت سبقت ايتمشدر نياز
مزبورى حريرى دخى اون اوچنجى مقامه ده * يارازق النعاب فى عشه * وجابر العظم الكسير

المهبض * انخ لنا اللهم من عرضه * من دنس الذم نقی رحیص * قطعه سنده ذکر ایتمشدر
(نعثل) جعفر وزننده ضباعك ارككیدر (نعبور) ابن درید وغیریلری قوللرنجه برطائردر دیو
دمیری یازر لکن نسخده اختلاف بولندی تحری اولنه (نعجه) ضأنك اناسیدر وذکری کچمشدر
(نعرة) همزه یعنی ضم عین وفتح همزه ایله ایری و یشل کوك کوزلی قو ر یغی اوجنده اکنه سی
اولوب انکله انجق ذوات حافری یعنی طرناغی بتون طواری صوقان وکاهیجه مرکبك بورننه کیردکده
برنسنه اشکی دوندیره مز حیثیده باشن آلوب قاچرن وسبب تسمیه صوتیدر زیرا فتح نون
وکسر عین ایله نعره خیشوم یعنی ککزدن کلان آوازدر (نعم) دمیری بیانجه نون وعینك
فتحه‌لریله اهل لغت عندنده دوه یه وقیونه اطلاق وتذکیر وتأنیث نعم جائزدر زیرا ﴿مما فی بطونه﴾
نص جلیلنده انعامه راجع ضمیر مذکردر وموضع اخرده واقع ﴿مما فی بطونها﴾ نصنده کی
مؤنث ضمیری ومفرد اولمغله جمعی فتح همزه ایله انعامدر وجمع الجمعی اناعیم کلور واصطلاح
فقه شریفده نعم ابله و بقره وغنمه شاملدر ابن الاعرابی نعم خاصةً ابله وانعام ابل و بقر وغنمه دینور
دیمشدر قشیری ﴿اولم یروا انا خلقنا لهم مما عملت ایدینا انعاما فهم لها مالکون﴾ نظم عظیم
الشانی تفسیرنده انعام ابل و بقر وغنم وخیل و بغال وحمیردر دیوب (مالکون) قولنی (ضابطون
مطیقون * دیو تفسیر ایتمشدر ومالك لفظی ضابط معناسنه کلدیکی اشعار بلیغهٔ شعراء قدماده
واقعدر وانقولیده انعام اوتلقده یورین طوار ونعم مفردی اولوب اطلاقی اکثری دوه یه در وفرا
قولنجه نعم مذکردر مؤنث استعمال اولنماز ونعمان ضم نون وسکون عین ایله حمل ایله حملان
کبی نعمك جمعیدر وکاه مذکر وکاه مؤنث اولور زیرا بو وجه محرر نص شریفك برنده ضمیر
مذکر ودیکرنده ضمیر مؤنث واقع اولمشدر واشبو ذکر اولنان کلام قول جوهریدر لکن انعام
نعمك جمعی اولدیغی تقدیرجه علی کل حال مؤنث اولوب ضمیر مذکر ارجاع اولنان صورتده تأویل
لازم اولوردیو ایضاح وترجمه اولنمشدر (قاموسده نعم عینك فتحی ایله وسکون عین دخی جائز اولەرق
دوه ایله قیوندر وعلی لغة دوه یه مخصوصدر جمعی انعام وجمع الجمعی اناعیم کلور دیو محرر
اولوب تأنیث وتذکیر مذکوره دائر کلام یوقدر (نعوس) نونك فتحی وعینك ضمی ایله
شول ناقه در که سودو یرمه ده جومرد اوله کویا که سودی ویررایکن امزغنه حیاة الحیوانده کورلیوب
وانقولیدن نقل اولندی قاموسده دخی واردر (نغر) جوهری بیانجه ضم نون وفتح غین
معجمه ایله عصافیر کبی منقاری احمر طائردر که جمعی صرد ایله صردان کبی نغران کلور ومؤنثی
نغره در مدینهٔ منوره اهالیسی بلبل دیرلر (نغض) کسر نون و فتحی ایله ظلیم باشنی تحریك ایدر
اولدیغندن اسمی اولمشدر ﴿فسینغضون الیك رؤسهم﴾ نص جلیلی * ای یحرکونها
استهزاء * ایله تفسیر اولندیغی دمیری ذکر ایتمشدر (نفار) حفار وزننده عصفوره نفورندن
ناشی اسم اولمشدر (نقار) قاف ورا ایله صغار عصافیردن برطیردر وثب معناسنه اولان نقردن
مشتق کیدر فتأمل (نقاقه) ضفدعدر ونقیق قورباغه‌نك صوتنه دینور * اعطش من النقاقة *
امثالدندر که ضفدع اولدیغی صو دوکندنده هلاك اولور (نقد) نونك وقافك فتحیله قیونك
کوچك کوده لیسیدر که مفردی نقده وجمعی نقاد در * اذل من النقد * مثلدر اصمعی یوکك
اجودی صوف نقددر دیمشدر (نکل) فتحتینله فرس قوی مجربدر (نمس) صحاحده میم مکسوره
ایله یلانلر اولدیرر قطعهٔ قدید کبی عریض بردو یه یعنی جانورچکدر که مصرده بولنور و مجملده
داق دیرلر بردو یه در (ومهذبده چیزیست اژدهارا بکزد و بکشد (ومحیطده اخبث سباعدن
برسبعدر وثعبان بیر بردو یه درکه ناطورده یعنی باغبانده بولنور دیو تفسیر اولنمشدر دمیری دخی
دیرکه حیوان مرقوم قاتل مار اولدیغندن ناطور ثعبانك اشتداد خوفنده اتخاذ ایدر یعنی

باغچه و بوستانده یانسده بسلر و بوطائفه اللری وایاقلری قیصه وذنبی اوزون برحیواندر فاره
وحیه یی صید ایله اکل ایدر دیدیلر وفضل بن مسلمه ظرباندر دیدی وجاحظ علی زعم مصرده
اولور فاره کبی اوانجیه دك بوزیلور واوزرینه ثعبان کلدکده قبارر وشیشر وثعبانی قطع ایدر
نمس آدنده بردو یه واردر دیمشدر (ابن قتیبه دیرکه نمس ابن عرسدر سوزی برکیمسه اخفا ایتدکده
عرب * نمس بالکلام * دیرلر اندن مأخوذ اولەرق و یاخود اوجی زر یبه سنده کزلندکده نمس الصیاد
دیرلر اندن تراشیده اولنەرق یعنی ابن عرسده بو حالت اولمغله نمس ایله مسمی اولمشدر (رافعی شافعی
کتاب الحجه بالمناسبه نمسك نواعی واردر دیمشدر وتنوع مذکور اشبو لغات متباینه یی جمع وتوفیق
ایدر (قاموسده انمس زیاده قرامتق رنکلو اولان نسنه در ولهذا نونك ضمیله نمس قطایه دینور
دیو محرردر (ومحیطده دخی ضم نونله نمس جماعت قطایه دینور انمس اللون اولدقلریچون دیو
مسطوردر (زر یبه فتح زای وکسر را ایله صیادك صیدایچون کزلندیکی ودخی اغاجدن یاپیلان
اغلدر وکسر زای دخی لغتدر (نهار) واد حبارادر ادب الکاتب شرحنده بطلیوسی دیرکه اهل
لغت اشبو نهارده اختلاف ایدوب بعضیلری فرخ قطادر و برطاقی ارکك بومدر وانثاسنه
صیف دیرلر و بعض آخرار کك حباری اولوب دیشیسنه ایل دیرلر دیدیلر وعلی قول فرخ الحبارادر
انتهی (دمیری ولد حباری اولمق صوابدر دیو تحریر ایتمشدر (نهس) دمیری بیانجه سین مهمله وشین
معجمه ایله اقلنراوله رق صرده شبیه برطائردر لکن صرد کبی ملمع دکلدر وذنبنی تحریکدن خالی
دکلدر وسرچه اولر وجمعی صرد ایله صردان کبی نهساندر (ابن سیده قولنجه نهس صرددن
برنوعدر لحمی نهس ایتدیکیچون تسمیه اولنمشدر واصل نهس لحمی اطراف اسنان ایله اکلدر
وشین ایله نهش مجموع دیشلر ایله اکلدر ایمدی طیر اتی ظرف منقاریله یدیکندن نهاس تسمیه
اولنمشدر (قلت) لکن وانقولیده فتح نون وسکون ها ایله نهس اولك دیش ایله اتی اصرمقدر
ونهس برجنس قوشه دخی دیرلر ونهش شین ایله یلان صوقمق واولك دیش ایله برنسنه یی اصرمق
معناسنه ده کلور الخ دیو قول جوهری مترجمدر (وقاموسده شین ایله نهش سین ایله اولوب
مقدم اسنان برله اتی الوب ودیشلك معناسنه اولان نهس معناسنه وصوقمق واصرمق وعلی
لغة نهش لحمی اضراسله المق وسین ایله نهس اتی اطراف اسنانله المق معنالرینه
مفسرلردر بوصورتده بیانکرده دمیری اولان اقوالده جای تأمل واردر (قاموسده شداد
وعبوس ومنبر وزنلرنده نهاس ونهوس ومنهس اسددر وصرد زنه سنده صید عصافیر ایدر
برطائردرکه جمعی رمان وزننده نهساندر دیو دخی مذکوردر (هنان) نون اولانك تشدیدی
ایله برطائردرکه نهار دخی دیرلر (قلت) دردست فقیر اولان لغتلرده (ن هـ ن) ماده سی
اولمیوب و (هـ ن ن) ماده سنده دخی بو اسمی کوره مدم ومراجعت اولنان چند قطعه حیاة الحیوانده
دخی املا واعراب وتفسیر جهتنده اختلاف اولمغله مطالعه ایدنلره بونده تحری اقتضا ایدر
بوادلری تحقیق ایله هامشی توشیح رجا اولنور (لکن قاموسده وصحاحده مادهٔ مزبورهده عنبه
وزننده قنافذ یعنی خارپشت وکرپی جنسندن برنوع مخصوصدر اسمی واردر (امام شافعی
حضرتلری نهاس اتی نهس ایدن سباع کبی حرامدر دیدیکنی دمیری یازمش وصاحب التحفه
دخی حرام اولدیغی قواعد واصول مذهبه آیی دکلدر دیمشدر (نهام) ضم نون وتخفیف
میم ایله برطائر اولدیغی اهتداء عمریده رضی الله عنه سهیلی ذکر ایتمشدر ووانقولیده برجنس
قوشدر و بعضیلر بیقوش دیمشلردر دیو مترجمدر (نهسر) جعفر وزننده قورد جانوریدر وعلی
قول ولد ذئب وعلی قول ضبعدر (نهشل) جعفر وزننده ذئب ودخی صقردر (نواح) صیغهٔ
مبالغه ایله قمری کبی برطیردر قمریله همحال ایسه‌ده مزاجا وصوتا قمریدن اجرواده‌ندر اصوات

شجیه اصحابی اولان طبوره سرآمددر دینورسه سزادروتغبسنده کندو دخی طرب ایدر (نوب)
ضم نون وسکون واو ایله بال آریسیدر ولفظندن مفردی یوقدر لکن علی قول واحدی نائب در غوط
غایطك وفره فارهك جمعی اولدقلری کبی (ابو عبیده قولنجه نحله نوب اطلاقی رنکاری قره یی
چالدیغی ایچوندر وعلی قول اوتلاغه واروب کلدیکی ایچوندر واصمعی قولنجه قحتبنله قرب
معناسنه اولان نوبدن اوله رق وقت معروفده خلفه قریب اولدقلری ایچوندر (نورس) ذکری
تقدم ایدن زمج الماء نام طبورمادن بر بیاض قوشدر (نوص) فتح نون ایله حمار وحشیدر (نون)
حوت یعنی بالقدر جمعی حوت وحیتان واحوات آسا نینان وانوان کلور

﴿حرف ها﴾

(هالع) نعام سریعه دینور ومؤنثی هالعه‌ در (هامه) دمیری بیانجه تخفیف میم ایله مشهور
اولدیغی اوزره صادك فتحی والفك قصریله کیجه قوشی اولان صدی‌ در وجمعی هام وهامات
کلور وذکری کچدیکی اوزره بومك ارککنه صدی وصیدح دیرز خلاصه نه قدر کیجه قوشی وار ایسه
جمله سنه بطریق الاشتراك صدی وصودی دیرز واغتده صدی عطش وصادی عطشان
معناسنه اولوب وزعم عرب قدیم اوزره طیر مرقوم عطشان اولوب بنی اسقا ایدك دیو چاغردیغندن
صدی تسمیه اولنمشدر ودخی صدی اغزدن ظهور ایدن صوت طاغلره وطاغلره شبیه یرلره لدی
العکس اورازدن جواب صورتنده ظهور ایدن صوته بکزر استماع اولنان سسه دیرز و ٭ اصم الله
صداه ٭ دعای عربدر که مفهومی صداسی صاغر اولسون دیمکدر وبونك مفادی برشخصه
دلی طوتلسون دیو بدعادر انتهی (لکن جوهری مفاد بدعای مذکور هلاك اولسون دیمکدر
زیرا برکیمسه فوت اولدقده صدی دیدکاری شی اندن برشی اشیده مزکه جواب ویره دیو تحقیق
مقصود عرب ایتمشدر (ینه دمیری دیرکه صدی دماغه دخی دینور زیرا صورت صداده مصور در
وصدی کبیر الرأس اوله رق وصدانك باسی کبرده سرآدمی یه شبیه اولدیغندن انسانك باشنه دخی
هامه دینور وهامه‌نك هیامدن مشتق اولمسی دخی جائزدرکه ضم ها وتخفیف یا ایله هیام دوه یه
عارض بر مرضدرکه دوه اول مرضده ایچدیکی صودن قانمز و ﴿فشار یون شرب الهیم﴾
نص عظیمی بو معنادندر که ٭ کالابل العطاش ٭ ایله تفسیر اولنمشدر (وهیم مسطور کسر
ومد ها ایله اوله رق احمر وزننده اولان اهیمك جمعیدر واهیم علت مذکوره اصابت ایدن ابلدرکه
جمل اهیم وناقة هیماء وابل هیم دیرز (وعلی قول هامه یه مصاص یعنی امیجی دخی دینورکه کیجه
ایچره کلور وکوکرجینك قانن مص ایدر وامر (وجنس هامك بعضیسنه بومه دیرلرکه صیحه سندن
بوم و بومه حرفی مسموع اولور وبعضیسی قاف و واو ایله صیاح ایدر که اکا قوقه وام قویق
دیرلر (قلت) بو مقوله طبوره دائر اقوال با لازده کچمکله بو رادده اولان سائر اقوال دمیری طی
اولندی (هبع) ضم ها وفتح با ایله وقت نتاجك آخرنده طوغن دوه یاوروسیدرکه ٭ ماله
هبع ولا ربع ٭ دیرلر وربع وقت ربیعده اول نتاجده طوغن دوه یاوروسیدر (هجاة) ابن سیده
قولنجه ضفدعدر لکن معروف اولان جمله هاجه‌ در (قلت) قاموسده دخی جیم الفدن مؤخره
اوله رق هاجه ضفدعه انثی اولوب جمعی هاجات کلور دیو تفسیر ومقلوب اولمدیغنه اشارت بلکه
تصریح اولنمشدر (هبلع) درهم وزننده ابن سیده قولنجه کلاب سلوقی در یعنی عنده سبنك
فتحی ولامك ضم ومدی ایله اولان سلوق نام قریه یه منسوب کلبدر (هجرس) دمیری بیانجه
کسر ها وراوسکون جیم ایله دلکو یاوروسی اولوب جمعی هجارس کلور وعلی قول ولدذئبدر وابوزید
مایموندر دیمشدر (قاموسده قرد وثعلب وعلی قول ولد ثعلب ولئیم ودب وجثه ده ثعلب ایله
یربوع بیننده اولوب کیجه کزن حیوانه دینور دیو مفسردر (صحاحده قرد وولد ثعلب ولئیم ودب
یوقدر (مجادده انجق ولد ثعلب اولوب (مهذب ایله ساميدمیچهٔ روباه دیو مفسردر (هجرع)

درهم وجعفر وزنلرنده ابن سیده قولنجه کلاب سلوقیهٔ خفیفه‌ در (هجین) خیل ایله انسانك
پدری عربی ومادری عربیه اولمیاندر وهجان بیاض دوه در وبونده مذکر ومؤنث مساویدرکه
بعیر هجان وناقة هجان وابل هجان ومرأة کریمه‌ یه امرأة هجان دیو حمل وتوصیف اولنور
(هجنع) عملس وزننده قاموسده ٭ ظلیم اقرع وبه قوة یعدوهی بهاء ومن اولاد الابل مایوضع
فی حمارة القیظ ٭ دیو تفسیر اولنمشدر فتأمل بلا مراجعة الی الترجمة (هدی) فتح ها وسکون
دال ایله یانك تخفیفی وتشدیدی لغتلر اوله رق نعم جنسندن حرم شریفه یعنی کعبهٔ معظمه‌ یه اهدا
اولنان وکوندریلان قربانلردر ومفردی تا ایله بالتخفیف هدیة وبالتشدید هدیة در (هدیل)
فتح ها وکسر ومد دال ایله کوکرجنلردر واوازینه دخی دینورکه باب ثانیدن اوله رق هدل القمری
یهدل هدلا دیرلر (ودخی اهل لغت هدیل عهد نوح علیه السلام ده شول کوکرجن یاوروسی
ایدیکه انی یرتیجی قوش الدقده کافهٔ حمام بکا ونوحه ایلدکارین اهل لغت یازدیلر یعنی اوحکی
اولان یاوروجغك مخصوصا آدیدر (هربع) عصفر وزننده اصوص وذبابك خفیفیدر دیو
قاموسده یازلمشدر (هرماس) کسر ها ایله ارسلان اسملرندندر وعلی قول سباعك شدیدینه
دینور و (هرمیس) ینه کسر ها ایله ابن سیده عندنده ذکری مارکر کدندرکه قبلدن اکبردر
(هر) کسر ها وتشدید را ایله کربه وپسی در وجمعی قرده وزننده هرره در ودیشی پسی هرة در
(هرقصانه) کسر ها وسکون را وفتح ومد صاد وآخری نون ایله سرفه دیدکلری ذکری
سابق دوده در (قاموسده یوروه‌سنه فتح ها ونون وصاد وسکون را ایله هرنصة دیرلر دیو مقیددر
(هرنع) عصفر وعصفور وزنلرنده خرده کهله وکسر ها ونون ایله هرنعه وینه عصفور وزننده
هرنوع بیوك کهله وبت در نقلته من القاموس (هرهیر) هازك کسریله سمکدن برنوعدر
معبددیرکه اشبو حیوان سلحفاة ایله اسود سالخدن مرکبدر یعنی ایکیسنك خلقتی جامعدر
وبرسنه ده التی آی او بور یعنی یرندن حرکت ایتمز بعده حرکت ایدر وسلبی سالم اولماز یعنی هر
صوقدیغی هلاك اولور (دمیری دیرکه اشبو نهر یفدن ظاهر اولان حیدایله سمك بینده مشترکدر
(هرزون) ودخی (هرزان) ظلیم در (هرعه) فتح ها وسکون را ایله کهله در (قاموسده
سکون را وجواز فتح ایله قمله در وفتح را ایله برذویه در دیو مذکوردر (هزار) دمیری بیانجه
صادده کچدیکی اوزره فتح ها ایله عندلیب در (لکن صحاح وقاموسده استعمال عرب ضم ها ایله
اولدیغی مصرحدر یعنی فتح ها ایله اصلی فارسی اولوب لدی التعریب فتحه ضمه‌ یه مبدله اولمشدر
(هزبر) کسر ها وفتح زای واسکان با وآخرنده را ایله اسددر علی قول الجوهری وآخرینك قولنجه
شکل وجسد سنور وحشی ده برحیوان اولوب لکن لونی بیان کدیسی اوند مخالفدر وانیابلودر بلاد
حبشه ده چوق بولنور (قلت) معربات انطاقیده هزبر حاکم مجوس وخادم ناردر وجمعی هزابره
وهزابر کلور دیو محرردر یعنی معنای مذکورلرده دخی مستعملدر (هشهشه) هانك وشینلرك
فتحه‌ لری ایله اسد معناسنه اولدیغی قاموسدن نقل اولندی (هف) فتح ها وادغام فا ایله خرده
سمك جنسندن سابق الذکر حساسدر (هقل) کسر ها ایله نعامك کنجنه دینور (هفاس)
عملس وزننده ذئبدر (همج) ها وجیمك فتحه لریله بعوض کبی خرده سنکاردرکه قیون
وحمارك یوزینه وکوزینه اوشرلر وصوقرلر ومفردی همجه‌ در (وهمج آج اولمق معناسنه دخی
کلور وتاکیدایچون اسمندن مشتق قیله رق همج هامج دیرلرکه زیاده آجلق دیمك اولور وانجق
معنای زیاده قصدیله لیل لائل وصیف صائف ووند واند ویوم ایوم وجاهلیة جهلا دیرلر
(قلت) بورادده دمیری مرحوم کلمات علیهٔ حیدر کرار رضی الله عنه وکرم وجهه‌ دن الفاظ همجی
حاوی بر کلام کرامت انسجام یازوب شرح ایتمشدر مراجعت اولنه (همع) فتح ها وبم ایله

خاصهٔ آهوی صغیره دیرلر (همل) هانك ومیمك فتحه حركه سیله چوبانسز اولان ابل درنفس
كبی لكن بوانجق كیجه چوبانسز اولان ابله وهمل كیجه و كوندزه شاملدر و بو معناده (ابل
همل وهمال وهوامل دیرلر وحیوان سدی اولدقده یعنی اهمال اولندقده كه كیجه وكوندز راعیسی
قایوب صالیو یردكده ترك تنها دیرسن *اختلط المرعی بالهمل* مثلدر كه راعیلیلر وراعیسزلر برینه
قارشدی دیمكدر (دمیری مرحوم دیركه ثعلبی وغیریلری ﴿ ایحسب الانسان ان یترك سدی ﴾
مكرمه سنده ضم سین والف مقصوره ایله اولان سدی مفادی لایؤمر ولاینهی اولان هملا ایله وعربك
واسدیت حاجتی كلامنی مقصودیمی بتردم ایله و * ابل سدی * یی استدیكی یرده چوبانسز
كزن ابل ایله تفسیر ایتمشلردر (هملع) عملس وزننده ذئب در (صاحب قاموس جمل سریعه دخی
هملع دیرلر دیوب و بواسم رباعیدر جوهری ایسه وهم ایتدی دیو اعتراض ایتمشدر (قلت)
جوهری فی الحقیقه (ه م ع) ماده سنده یازوب هملعده اولان لام زائده در كان ایدرم دیمشدر
(همهم) ابن سیده قولنجه هانك كسره لری ومیم اولانك سكونیله اسد در (قلت) قاموسده فتح
ها اولی وفتح ومدثانیه ایله همهام وضم اولی وضم ومدثانیه ایله همهوم دخی اسده وصوتی صدرنده
تردد ایدن حماره دخی دینور دیو مسطوردر (وبعض اهل فضل همهم لفظی تهذیب
وصحاح ودیكر لغتلرده یازدیغی اوزره هاء ثانیه اشباعیله همهیم اولمق صوابدر دیمشدر فتأمل
(هنبر) خنصر وزننده ولد ضبع در (ابوزید قولنجه (ام الهنبر) لغت بنی فزاره ده اسماء ضبعدندر
(ابو عمرو قولنجه هنبر جحش ولذلك اتانه ام الهنبر دیرلر و * احمق من الهنبر * مثلی مؤید مدعادر
(هودع) فتح ها ودال ایله نعام در (هو د ة) دمیری بیانجه ضم هاء وسكون واو وآخری
دال مهمله ایله برنوع طیردر (وقطرب قولنجه قطادر وجمعی حذف ها ایله هود در فتأمل
(هوزا) دمیری دیركه ابن سیده قولنجه فتح ها واسكان واو وفتح زای ایله برطائردر وواو یدلنده
یا ایله (هیزا) اعراب فارسدن برشخصك آدیدر كه كلشن اباد سلامت اولان نار ابراهیم علی
نبینا وعلیه الصلاة والسلامی القای نمرود ایتمشدر (هلال) كسرها ایله دمیری تحریرنجه مطلقا
حیه در وعلی قول اركك یلاندر ودخی جری وسبرندن هزال وضعف كسب ایتمش جمله دخی
دینور ودخی معروف اولدیغی اوزره غرهٔ قمردر (قلت) علی اختلاف الاقوال ماهك ایكی
كیجه اكینه ویا اوح ویاخود یدی یه قدر وآخر شهرده دخی ایكی كیجه اكینه هلال وماعدالرینه
قمر دیرلر (قاموسده هلال ماه قلیله وسنانه وحیه یه ویاخود ارككنه وسلخ حیه یه وجمل مهزوله
دیرلر دیو یاز یلوب معانی آخر دخی محرردر (صحاحده معنای حیه مؤخر یازلمش وسنان ایكی
شعبه لو اولوب انكله وحوش صید اولنور دیو تقیید اولنمشدر (هلابع) ضم ها ایله یعنی علابط
وزننده كرك جانور یدر وسبب تسمیه سی حرصیدر زیرا اكله حریص اولنه هلابع دیرلر (هیثم)
هانك وثاء مثلثه نك فتحه لری ایله فرخ الحباری وجوهری قولنجه فرخ العقاب وكفایه ده یازلدیغی
اوزره علی قول فرخ النسر در (هیجمانه) دره در یعنی بیغا نوعندن اولوب ذكری كچن طیردر
(قاموسده هیجمان فتح ها وسكون یا وضم جیم ایله برر جلك آدی وها ایله هیجمانه دره واركك
اوریجك وعربده عنبر بن عمروك دختری نامی معنالرینه در دیو (ه ج م) ماده سنده مضبوط
ومذكوردر (هبطل) هیكل وزننده ثعلبدر (قاموسده فتح ها وطا وسكون یا ایله ثعلب اولدیغی
وكسرها ایله هبطل ذئب واحمق وعاجز سارق وعلی قول انجق عاجز بعیر اولدیغی وآهسته
آهسته مشی ایدن ناقه یه وابله سكری وزننده ناقهٔ هطلی وابل هطلی دینیدیكی مسطوردر (هبعی)
غول وامرأهٔ فاجره وخفت وطیش معنالرینه در (قلت) صحاحده وقاموسده تا ایله (هیعرة)
دیو مضبوط اولوب وقاموسده علی قول مرأهٔ نزقه یه دخی دینور یاز یلوب صحاحده هیعرة شوزندركه

بلاعفت اولان نزقندن یعنی حركتدن مكانده طوروب اوطورمیه رق بو وجهله متحرك اوله
دیو محرر و بو حالی مرأه اجرا ایتدكده ینه صحاح وقاموس تحریرلرنجه *هیعرت وتهیعرت المرأة*
دیرلر دیو مسطور وصحاحده هیعره ده اولان یاء زائده اولیوب اصلیهٔ لازمه در زیرا كلمهٔ عربیه ده
هاد نصكره عین ائتلاف ایتمیوب یعنی متنافر اولمغله تنافر مذكوری دفع ایچون برحرف ایله
فصل ایتمك لازم اولمغله حین وضعنده یاء مذكوره اصلیه اوله رق وضع اولنمشدر یعنی هیعره رباعی
غیر مزیدر مالنده اولان بیان ایله استدلال مرقوم در (هیق) كسرها وسكون یا ایله ظلیم
یعنی نعامك ارككیدر وهیقم دخی دینور (دمیری میم هیقمزائد دیوب قاموسده (ه ی ق) ماده سنده
آتیان اولمغله زائده اولدیغنه اشارت اولنمشدر (هیكل) فتح ها ایله فرش طویل ضخمدر
(ابو هارون) حنجره سنده كافهٔ نوایحك فوقنده اصوات شجیه سی اولوب صباحه ودمكش
اولوب سماعی التذاذیله اطرافنه قوشلر جمع اولور برطیردر دمیری دیركه ترنمی اویله مؤثردر كه اكر بیچاره
عاشق سرسری سیرك قولاغنه سسی دوشه جك اولسه حركته مجالی قالمیوب همان اوطوروب واغلر
والله تعالی اعلم ﴿ حرف واو ﴾ (وازع) غنمدن ذئبی منع وطرد ایتدیكیچون
كلبه دینور (واق واق) ذكری سبنده كچمشدر جاحظ قولنجه بعض نبات بعض حیوان مابینده
اولان نباتجدر (قلت) بعض جغرافیا اسفارنده تعر یفی ووجه امكانی یازلمشدر نظر اولنه (لكن
تذكرهٔ داوده محرردر كه شجرهٔ واق واق صورت انسانده ثمره سی اولوب ثمرهٔ مذكوره نك صورتی تمام
اولدقده واق واق صوتیله دوكیلور وینه كبی اولان غشاسی شرب اولندقده عمری ارتور وصحتی حفظ
وجربجه یه قوندقده برقلوب التون دیو عجایب یازلرك بوسوزی خرافات قبیلندندر (قلت)
تحت قدرت الهیه ده اولوب ممتنع بالذات اولمدیغندن انكاری خلاف درایتدر فتأمل (واقی)
رامی وزننده صرد در كسر قافله واقی دخی دینور تسمیه سی صوتنی حكایة در ودخی واق
حروف مذكوره یی نطق ایدر برطیرمادر (رافعیٔ شافعی قولنجه لعلمدن ماعدا طیورمانك حلال
اولسی اصحدر (وبر) فتح واو وسكون با ایله كحلاء اللون یعنی رنك زابده كدیدن كوچك قوبروقسز
یوتده اقامت ایدر بردویبه وجمعی وارك وبارك ضملریله و بورو كسر واو ایله وباركاور ومؤنثی وبرة
قاموسده وبارة دخی جمعی ایدوكی مضبوطدر (دمیری دیركه جوهرینك قوبروغی بوقدر دیدیكی
ذنبی طویل دكلدر دیمكله مأولدر والا وبرك قوبروغی واردر شوقدر كه پك قصه در (قلت)
دیار عربده اولرده ساكن بومقوله حیوان كورلمامشدر غالبا عربستان یاخود عراق عرب وعجمده
اوله خلاصه سؤاله محتاجدر (الوج) دمیری قطا ونعام در دیو تفسیر ایتمشدر لغات مستحسنه مده
فقیر كوره مدم تتبع اولنه (وحره) جوهری قولنجه فتح واو وحا ورا ایله قطا كبی زمینه یاپشور
برقرمزی دویبه در (وآخری فتح حا وجواز سكونی ایله سام ابرصه بكزر ارضه التصاق ایدر
بردویبه وعلی قول برنوع قطادر كه مأكولات ومشروباتدن قنغیسنه یاصرسه زهراولور و برقولده
حیوان مذكور سام ابرص شكلنده در دیمشدر (وحش) ناس ایله استیناسی اولمیان هر دابهٔ
ارضدن عبارتدر وجمعی وحوش نسنسز ونسبتله استعمال اولنوب حمار وحش وثور وحشی
دینور وانسانك استیناس ایتمینه دخی وحشی دینور وبو خصوصه دائر لام یا آلارده دخی كچمشدر
فلینظر (ودع) مفردی ودعة دركه جوف بحرده اولور لونی كوزل وبراق وحجر كبی قتی
برحیواندر بحر بره قذف ایتدكده هلاك اولور دوشیر یلوب دولنوب وقلاید یاپیلوب نسوان وصبیانه
حلی اولور ولفظ مذكورك دالنده فتح وسكون جائزدر (قلت) دلسی دیار حبشه ده اولمق كركدر
كما لایخفی (قاموسده ودعك جمعی واو ودال وعینك فتحه لریله ودعات در در یادن چقار بیاض
خرزدر وشق شق نواة كبیدر دفع ضرر عین ایچون تعلیق اولنور دیو مرسومدر (مهذبده یحیی

بوشدر وایچنده حلمه کبی بردو به واردر دیو مرقومدر (ورد) ارسلاندر اونی شم اولنور کلمه شبیه
اولدیغندن تسمیه اولنمشدر ورنکی کیت ایله اشقر بیننده اولان فرسه دخی ورد دیرلر جمعی ضم
واوایله ورد در جون ایله جون آسا (وردانی) راء مهمله ایله سابق الذکر وردشان ایله حمام بیننده
متولده برطائردر وغرابت وظرافت طبیعیه ایله متصفدر (ورل) ابن سیده قولنجه فتح واو ورا ایله
خلقت ضبده بردابه اولوب لکن ضبدن اعظمدر جمعی اورل وورلال کلوب مؤنثی ورلهدر
(قزوینی دیرکه بو حیوان وزغ وسام ابرصدن بیوك وذنبی طویل وسریع السیر وخفیف الحرکه‌در
(عبد اللطیف بغدادی قولنجه ورل وضب وشحمة الارض وحربا ووزغ خلقتده بر برینه
مناسبه در اما ورل که حرذون دخی دیرلر جهت سفاد ده اندن اکثر برحیوان بوقدر ضب ایله
بینلرنده عداوت طبیعیه اولوب لکن ضبه غالب کلوب اهلاك ایدرو بعض حیه یه ایلدیکی کبی (جاحظ
حرذون ورلدن باشقه برحیواندر دیوب ناحیهٔ مصرده اولور کوزل والوان کثیره ایله منقش
وموشی بردابه‌در وکفی کف انسان کبی اولوب اصابع انامله مقسومه در وحیاتی قهر واکل ذریع ایله
بیرودلکندن چیقار و ب کندی کبرد اظلم ظالم برحیواندر دیو تعریف ایتمشدر (فائده) اهل
لغت بیانی اوزره لفظ عربیده را ایله لام انجق ورل مذکور و برجبلك ادی اولان ارل وقلقه معناسنه
اولان غرل و برنوع طاشدن عبارت اولان جرلده التقا ایتمشلردر وحرفین مذکورین بربرینه متصل
الفاظ دیکر بوقدر فلیحفظ (دمیری ورلك حل وحرمتنه اقوال مفصله اتیان ایتمش وصاحب
التحفه مذهبمزده اولان حکم حشرات وهوام مقتضاسنجه ورلك اکلی حرامدر دیمشدر (لحم
وشحم ورلده بدنه باتن دیکنی جذب قوتی واردر ودریسی یاقیلوب رمادی زیت دردی یعنی طورتوسی
ایله قارشدیریلوب رعشی اولمش اعضایه سوراسه صاوشدیرر وزبلی کلف ونمشه طلا اولنسه
نافعدر (وزغه) واو وزای وغینك فتحلریله ذکری مرارا کچدیکی اوزره کرتن کله دیدیکمز
دو بهٔ معروفه در بو وسام ابرص برجنس اولوب لکن سام ابرص بیوکیدر وحشرات موذیات
ذو یسقالردن اولدیغی متفق علیهدر جمعی ابن سیده بیانجه وزغ واوزاغ ووزغان و بدل اوزرد
ازغان کلور (بومقامده دمیری کامل خیلی فوائد شرعیه وادبیه و بعض مطالب طبیه یازمشدر
جلوه که مردمك مطالعه اوله (وصیله) ذکری عادات عرب بابنده کچن ناقهٔ موصوفه‌در (وضع)
فتح واو وضاد ایله ذکری تقدم ایدن صعوه در (وطواط) مار الذکر خفاشدر (دمیری قتلندن نهی
اولنمغله حرامدر دیمشدر (تحفه‌ده یازلدیغی اوزره فتاوای هندیه‌ده * واما الخفاش فقد ذکر
فی بعض المواضع انه یؤکل وفی بعض المواضع انه لا یؤکل لان له نابا * دیو مرسوم (وقهستانیده
* ولا بأس باکل الخفاش فی رأی کما فی المحیط * دیو مرقومدر (قلت) اشبو اختلاف
اقوال ولا بأس تعبیری اکلی خدانکرده حالت ضرورتده براغه سن اقتضا ایدر مطالعه
اولنمشدر کما لا یخفی علی الفطن (وعوع) مذکور اولان ابن أوی در الوع دخی دیرلر قاموسده
عینك تشدیله (وع) ودخی واوارك فتحه لری وعین اولانك سکونی ایله چقال وثعلب دیو مفسردر
(وعل) فتح واو و کسر عین ایله همزه ده ذکری کچن اروی در جمعی فتح همزه ایله اوعال
وضم واو وعین ایله وعولدر (وقواق) قطقاط زنه‌سنده ابن سیده قولنجه برطیردر (دمیری قافده
کچن قاق اولمق کرکدر دیمشدر والله تعالی اعلم (بنات وردان) ذکری بالمناسبه کچن فاعله
الافاعی دخی دید کاری دو به درکه صواق یرده واکثر یا حماملرده وساقیه لرده تولد ایدر
والوان مختلفه ده اولورلر ﴿ حرف یا ﴾ (یامور) ابن سیده سوزنجه اجاول جنسندندر
وعلی قول جنس مذکوره شبیه بر بوینوزلی و بو ینوز ینك وسطندن بوقاروسی منشعب برحیواندر
(و بعض اخر قولنجه ایلك ذکریدر وایل مرقومك بجق شکلنده ایکی بوینوزی واردر واکثر

احوالده بقر وحشی یه شبیهدر واشجاری بر برینه بتشمش مواضعده یعنی اورمان و بالقانده مأوی
طوتروصوایچدکده نشاطی کلوب بین الاشجار او یز وصچرار کاهیجه بو ینوزی اغصان اشجاره
ایلیشر قورتره منیجه صیحه یه باشلر وناس صیاحنی ایشتدکلرنده واروب طوتارلر ایل آسا
حلال الاکلدر و پوستنه جلوس دافع بواسیر در (یحبور) حبارانك ارککیدر (یحموم) الوان
حسنه ایله ملون برطیردر ارض حجازده حله ده چوق بولنور (دمیری طیر مذکور یعاقیب وحجل
نوعندن اولمغی ظن ایدرم ومستطاب اولمغله اکلی حلالدر دیمشدر (و دخی یحموم ملوك
عربدن نعمان بن المنذرك آتی ادیدر ودخان اسوده دخی دیرلر بعض اعلام مکرمهٔ ﴿ وظل
من یحموم ﴾ ده اولان یحمومدن مراد دخان اسوددر زیرا لسان عربده سیاه نسندیه * اسود یحموم *
دینور دیمشدر (وعلی تفسیر یحموم جهنمده ﴿ لا بارد ولا کریم ﴾ حالیله متصف یعنی بارد المنزل
وکریم المنظر اولمیان برجبلدر که اهل نار انکله استظلال ایدرلر (وعلی قول یحموم اسماء ناردندر
نعوذ بالله تعالی منها ومن سیئات اعمالنا ونسئله السلامة من شرها والتوفیق لما یحب ویرضی
(یراعه) فتح یا ایله برکوچك قوشدرکه کوندز اوچدقده طیردرو کیجه اوچدقده شهاب ثاقب یاخود
مصباح طیاره دونر (ابو عبیده قولنجه یراع مقدارده بعوض ایله ذباب میاننده اولان همج
سابق الذکردر و یراعه نعامه یه وقصبه یه یعنی قامشه دخی دینور و جمعی یراعدر یعنی مفرد
یراع تا ایله یراعه‌در فتأمل (یربوع) فتح یا ایله ذکرلری کچن (درص) ایله ذورمیجك نام دیکر یدر
حیوان مرقومك زیاده سیله ایاقلری اوزون واللری قیصه در احوال سائره سی و حکمی دخی
یازلمشیدی کوریله (دم یربوع خدانکرده کوزده بتن قیل یولنوب یرینه طلا اولنسه باذنه سبحانه
من بعد بتمز (یرقاء) ابن سیده رحمة الله تعالی قولنجه زرعده اولور قورد در بعده انسلاخ ایدوب
پروانه اولور زرع قوردلاندقده * زرع هیرق * دینور (یسف) ذبابدر (یعر) فتح و یا سکون عین ایله
زربیهٔ اسده ومأوای ذئبه یعنی ارسلان وقورد دوزاغنه باغلدقلری جدی یعنی کچی بوزاغیسیدر
و * فلان اذل من الیعر * مثلی بوندن مأخوذ در (قاموسده زربیهٔ اسده وعلی قول زربیهٔ ذئبه
وعلی قول ایکیسنك دخی زربیه‌لرینه باغلنان جدیدر وتا ایله یعره دخی دینور دیو مسطوردر فتأمل
وخراسانده اولوب که اوزره یعنی حرکت ایتدکجه وزحمت چکدکجه سمرر بردابه یه دخی یعر دینور حمزه
وغیر یلری قوللرنجه اشبو دابه معناسنده اولان یعر غین معجمه ایله یغردر وغین ایله * اسمن من یغر *
امثالندندر (یعفور) خشفه وولد بقرهٔ وحشیه یه دینور بعضیلری یعافیر تیوس ظبا یعنی ارکك آهو ده یعنی دینور
دیوب بشر بن حازمك * و بلدة لیس بها انیس * الا الیعافیر والا العیس * بیتیله استشهاد ایتمشلردر
(قلت) اشبو شاهدك قبول اولنه جغنده شبهه واردر مکر ذکر اولنان یاوروجقلر امداد ایده فتأمل
(یعقوب) ارکك ککلکدر (جوالیقی معرب بابنده ذکرحجل معناسنه اولان یعقوب عربیدر (واما
اسم نبی اولان یعقوب و یوسف و یونس والیسع کبی علیهم السلام اعجمیدر دیمشدر دمیری قول
جوالیقی اقتضاسنجه معنای اولده اولان یعقوب غیر منصرف اولوب اولده اولان یا مزیده اولمغله
وزن فعل اوزره دردیملرز ولکن معنای ثانی اوزره یعنی اسم انسان اولان یعقوب الف لام داخل
اولسه دخی بنه غیر منصرفدر وغیر منصرف اولدیغنه علت عجمیه لکی ایله علمیتدر دیمشدر
(قلت) لکن قاموسده مطلقا یعقوب عربی اولمق جانبی رعایت اولنوب یعقوب علیه السلام
عیصو ایله بر بطنده اوله رق عیصونك عقبنه متعلق اولدیغی حالده تولد ایلمشدر دیو یعقوب
اسمنك عقبدن اشتقاقی بیان اولنمش (ومعربات انطاقیده یعقوب اسمی اعجمیدر معرفه ده
منصرف اولمازو اشتقاق مذکور تعسفدر دینلوب قول صاحب القاموسه اعتراض رونمون اولوب
معربات جوالیقیده بر منوال مشروح توفیق بو لنمشدر (شهاب خفاجی مرحوم دخی ارواء الغلیلنده

* يعقوب و يونس والبسع كلهامعربدر و يعقوب ذكر الحجل عربي وان وافقه لفظا * ديو جواليقي سمتني طونمشدر (يعملة) فتح يا وميم ولام وسكون عين ايله بالطبع سير وحركت وحمله مائل ناقهٔ نجيبهٔ معتمله اولوب جمعي يعملات كلور وانقوليده يعمله ايشلكن اولان ناقه كه اندامي خوب وعمله متحمل اوله ديو مفسردر (وقاموسده واليعملة الناقة النجيبة المعتملة المطبوعة والجمل يعمل ولا يوصف بهما انماهما اسمان وناقة عملة كفرحة بينة العمالة فارهة * تعبير بليغيله يعمله نك صيغه‌سي و بناسي واسميتي رنكين بيان اولنمشدر تأمل ايله كسب نشاط اولنه (وتهذيبده دخي جمع مذكور * ويجمع اليعملة من النوق يعملات * ديو مذكوردر (يمام) اصمعي قولنجه اوياني كوكرجن اولوب مفردي يمامه‌در واماكسائي قولنجه وحشي اولميان اوكوكرجينيدر وباب حاده كچديكي اوزره عربده برمرأنك اسمي دخي يمامه‌در (يؤيؤ) هدهد وزننده مهموز اللامدر وذكري حكميله كچن حام نام قوشدركه ابورياح كنيه‌سيدر وبو يؤيؤ برنجي قوشلردن باشقه بكزر قوشدر وانقوليده بعضيلر دلوجه طغاندر ديرلر ديو مرقومدر وجمعي بلبل ايله بلابل كبي يأيئ كلور (دميري جوهري جمعي يأيئ كلديكن شعر ابونواس ايله استدلال ايتمش ايسه‌ده مولد اولمغله امتده قوايله استشهاد اولنمازدي ورد ايدر (ابن حبان ديركه يؤيؤ لفظي بنا غريبدر ووزن مذكورده انجق بش كلمه حفظ اولندي بري يؤيؤ مذكور و بري اصل معناسنه اولان ضؤضؤدركه فلان ضؤضؤ الكرم ديرلر اصل الكرم معناسنه و بري دخي صدر سفينه يعني كمي كوكسي معناسنه اولان جؤجؤ ودؤدؤ ولؤلؤدر (واؤاؤده درت لغات واردر كه هر بري سبعده قرائت اولنمشدر اولكيسي بر وجه محرر همزتين ايله ايكنجيسي بلاهمزه واوايله اوچنجيسي اولي همزه وثاني واو ايله دردنجيسي بالعكس يعني اول واو وثاني همزه‌در (يؤيؤك دماغي قورو يدبلوب وسكر طبرزد ايله دوكيلوب وايچنه بعرضب قانيلوب كوزه چكلسه نعوذ بالله تعالى عينه كلان آق صو بي ازاله ايدر و مراره سي شهد ايله صو يله انفه چكلسه باذنه سبحانه صداعه نفعي واردر (يوصي) فتح يا و واو وكسر صاد مشدده ايله قادي باشه‌دن اوزون عراقده اولور ذكري مع حكمه كچن صيد جهتندن اخبث حر دبدكلري برنجي قوشدر (يعسوب) الفاظ مشتركه‌دندر درت قنادلري اولوب دائما انلري آچق طوتان وابدا يورديكي كورلميوب بانهال درخته واقف وياخود طائر مشهود اولان جراده قدر طائره دخي ديرلر (جوهري جراده دن اطولدر وقنادلري قيامز ديو بعد التعريف بابعسوب زائده‌در دعشدر (المنة لله تعالى وتقدس اشبو ذيل اسعد فقيرك تسويدي رجب المرجبك اون ايكنجي كوني قاكليجه قريه‌سنده كائن كلبهٔ فقيرانه ده ساعت بش قرارنده اختتام بولمشدر همان رب قدير عزشانه اجمال مرقومك تفصيلي فيضنه توفيق احسان بيوروب عبادي اوزره ظل ظليلي وشرع شريفنك خادم وياوري اولان ومحرر فقيرك * عبد المجيد خان مجدد نشانه‌نك * اولسون هميشه جمله بدا نديشي مضمحل * بالعنعنه حديث صحيح خلافتي * اولدي وجود حضرت عثمانه متصل * اسكندر ايلسيدي تماشا انظامني درحال اولوردي حكمتي دعواسنه خجل * قدر آشنادر آرتق اثر نشري وقيدر * اي كلك لب كرفته كسادن بتر كسل * ستايش حقيقتبسنك تماميله مظهري اولان پادشاه عز زاد الله سبحانه نصره واوصل الى يوم الميزان مع وجوده عصره حضرتلرينك توجهات كرامت آياتلري جامع انواع علوم وفوائد اولان حيوة الحيوان آسا كتاب فاخرك على التمام ترجمه‌سنه ونام وشان شاهانه لرين تخليد ايدن سائر آثاره بوكتر قولني موفق ايليه آمين بالنبي الكريم صلوات الله وسلامه عليه وعلى سائر الانبياء والمرسلين وعلى آلهم واصحابهم اجمعين

﴿ الباب الثالث والستون ﴾

اشبو التمش اوچنجي باب عجايب مخلوقاتدن نبذهٔ قليله ذكرنده در (قلت) كافهٔ مصنوعات آلهيه

طوق بشر ادرا كندن عاجز اولديغي حيثيته عجبدر كه فكرنده عقول بشره ونفوس ناطقه‌يه حيرت كلور بو بويله ايكن عجايب مخلوقات يازنلرك مقصودي هراوكاده اولميان شيلري كورميلره تعريف ايتمك معناسنه واردر و بو مطلبده تأليف كتاب ايدنلر عظيم الجثه اولان حيواني ومخلوق اكرچه عجايبدن عد ايتمشلردر لكن كاهيجه صحايف واوراق اوزرنده ظهور ايدوب حاسهٔ باصره كوجله كورر نقطهٔ موهومهٔ هندسه آسا دويده واردركه ذي روحك شامل اولديغي اعضاء داخليه و باطنيه‌يي مشتملدر ايشته بويله خرده بولنان حيوان وسائر بونك كبي مشهود اولان مخلوقك جاي تعجبي فيله اولان تعجبك صد هزار مرتبه‌ده ايلروسنده اولديغي اهل هوش نزدنده عيان وصانع وحكيم ومختار اولان پروردكار عالمك جل جلاله وحدانيته وقدرتنه برهاندر (وتحت قدرت ازليهٔ الهيه‌ده اولان اشياهرنه قدرنادر اولور ومعتاده مخالف كوريورسه‌ده مادام كه امتناع ذاتيسي اولميه انكاره كلز وممتنع بالذاته متكلمين وحكمانك بيانلري اوزره قدرت قديمه‌نك عدم تعلقي كاله منافي اولديغي كتب كلاميه‌ده مفصلدر واما معاشا ومعادا شرع انورك هر بر خبر ويرديكي امورك دليل ومدلولي مبرهن اولمغله مصدق متدينين وعاقلين در (صاحب المستطرف مرحومك يعني مؤلفك اشبو بابده بياني اوزره (هر بر عاقل كه جائز ومستحيل يعني ممكن وممتنع معلومي اوله هر مقدور قدرت الهيه‌يه اضافت اولندقده قليل قالد يغني بيلور وجائز الوقوعي وامر ممكني استبعاد ايتدكده على الخصوص كه حضرت شارع خبر ويره تكذيبه جسارت ايتميوب في الحال تصديق واستحسان ايدر (قلت) حضرت شارع مبرهن الصدقك خبريني تصديقده عاقل اولان اصلا تردد ايتمز زيرا الكز عقل اشبايي ميدان وضوحده خود بخود كتوره بيليدي حكما لاخلا ولاملا ديمزلر وبقاء ابدئ وجود وشبابه چاره بولوب موت وفنا واجلك اوكني كسديررلر وجذر اصمي تحقيق ايدرلر ووجه خلقت بعض اعضا واجزاي بدنده حيران قالمازلر وغلط طبيعت ديمزلر ايدي وفنون طبيعيه‌ده ورياضيه‌ده بعض مشكلات وحكم حل اولنه بياوردي انتهى واما جاهل ممكني ممتنعدن عدم تميز ايله كورمديكي شيئي ايشتدكده تكذيب قائل وتزييف ناقلده جزم ايدر واو بيچاره نك اشبو انكاري قلت عقلندن وعدم عقلنه بناء اكتساب معلوماتده عدم توقفندن ناشي متصف اولديغي جهالت وعقلنندر وجاهلده اولان عدم عقل ﴿ ام تحسب ان اكثرهم يسمعون او يعقلون ﴾ نص جليليله ثابتدر ايدي مرد بصيره لايقدر كه باري تعالى وتقدس حضرتلرينك آفاقده اولان عجايب مصنوعاتنده ابداع ايدوب ﴿ وكأين من آية في السموات والارض يمرون عليها وهم عنها معرضون ﴾ آيت كريمه‌سي منطوقنجه هر بري ذات وصفات قديمهٔ ازليه‌سنه دلالت ايدن شيلره دقت ايده واشبو دقت ونظرك مأموربها اولديغي ﴿ قل سيروا في الارض فانظروا ﴾ قول كريمي ناطقدر خلاصه اشياء عجايبده اولان آيات وعلامات حق تعالايي منكر اولمامق واجبهٔ عهدهٔ اهل ديانت ودرايتدر ومعناي مذكور * وفي كل شئ له آية * تدل على انه واحد * و * على قضب الزبرجد شاهدات * بان الله ليس له شريك * وبيت بليغ قديملري و * هر كياهي كه اززمين رويد * وحده لا شريك له كويد * قول اطبفي كوزل افاده ايتمشدر بر كيمسه كه مغناطيس ايله حديد جذبيني وحديدك كسرندن عاجز اولديغي الماسي رصاصك يعني قلايك كسر ايتديكي وكذلك ياقوت و پولاد رصاصي دلمدن عاجز اولدقلري حالده رصاصك انلري دلديكني كوره اشبو سر جذب وكسري ابداع ايدن حق تعالى هر شيئه قادر اولديغني درك وجزم ايدر پس اي مرد مكلف وجه حكمتني بيله مديكك نسنه‌يي فعلا كان او قولا صاقين انكار ايتمه وراه ضلاله كتمه كه بو مقوله منكرلري جناب رب فاطر عز وجل ﴿ بل كذبوا بما لم يحيطوا بعلمه ولما يأتهم تأويله ﴾ آيتيله ذم بيورمشدر و بومذمومر ايسه عاجلا وآجلا سزاي

جزای سوء اوله جغی دخی منصوصدر (وقلت) استطرادا اسرائیلیات دیدکلری اخبار سابقه‌دن
منصوص اولمیانلرینی تصدیقده مکلف اولان مجبور دکلدر (ومعلوم اوله که صاحب
المستطرفك عجایب مخلوقاته دائر وجغرافیایه متدائر بازوب وفقیرك وظیفه‌ٔ مترجم اولدیغی اوزره عینی
ترجمه‌یه مجبور اولدیغی شیلر نهایتی سکز یوز حدودینه قدر اکثریا مسافرین وسیاحین اخبارندن جمله
مؤلف اولان اسفاردن منقولدر لکن اندنصکره‌لری * لیس الخبر کالعیان * قاعده سنه رعایتله تألیف
اولنوب ونو بنو تألیف اولمغده اولان اسفاره تطبیق اولنمق وتأویل قلنمق لازمدر کما لا یخفی (فلنشرع
بترجمة الاصل مؤلف مرحوم مسعودیدن نقلاً دیرکه منقولدر که حق تعالی وتقدس آدم علیه السلامی
خلقدن اول خلقت وانواعی مختلف یکرمی سکز امت خلق ایلمشدر ازجمله برنوعنك قنادلری
اولوب کلاملری صوت حمام کبی قرقره در (و برنوعنك بدنلری ارسلان و باشلری قوش کبی اوله رق
تویلی وقویروقلی وکلاملری دوی وقشلدیدر (و برنوعنك ایکیشر باشلری اولوب بری اوکلرینه
ودیکری آردلرینه ناظر وایاقلری چوقدر (و برنوعی طولدن نصف انسان کبی اولمغله جفت اولان
اعضاء انسانیه انلرده بردانه‌در ومشی وحرکتی صیچرامغله‌در وکلاملری صیاح غرانیق کبیدر
(و برنوعنك یوزی بنی آدم وارقه‌لری قبلو بغه کبی اولوب باشلرنده بربوینوزلری واردر وکلاملری
عوعوهٔ ذئاب کبیدر (و برنوعنك دخی قیللری بیاض وذنب بقر کبی قویروقلری واردر (و برنوعنك
دخی خنجر کبی انیاب بارزه وظاهره‌لری واوزون قولاقلری واردر (ومنقولدر که اشبو امم ثمانیه کج
وتناسل ایله یوز یکرمی امته وقومه بالغ اولمشلردر و باری تعالی وتقدس امم ایچره انسانی افضل
واحسن واجل برامت خلق ایلامشدر واشبو قول عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنهه منسوبدرکه
حق تعالی بیك یکرمی امت خلق بیورمشدر انلرك التیوزی بحرده ودرتیوز یکرمیسی برده در
وانسانده امم مذکوره خلقندن برخلق نسبتی واردر بناء علی ذلك مجموع خلق انسانه مسخردر
وانسانده جمیع لذات جمع قلنمشدر جمیع آلات وادواتی الیله تصنیع ایدر نطق وضحك و بکا
وفکرت وفطنت صاحبی اولوب اشیایی اختراع وعلومی استنباط ومعادنی استخراج ایدر امر
ونهی ووعد ووعید ونعیم وعذاب انسان اوزره واقع اولمشدر وانسان مخاطب الٰهی وقرب
معنوی ایله مقرب خدادر وحق سبحانه تعالی اسرافیل علیه السلامی صورت انسانده خلق
ایتمشدر وحق تعالایه قرب معنوی ایله اقرب ملائکه‌در صاحب المستطرف یعنی مؤلف دیرکه
(لا تضربوا الوجوه فانها علی صورة الانسان) وارد اولمشدر نتیجهٔ کلام نوع بشرده ایات قدرت
الٰهیه اکثرمن ان تحصی‌در ﴿ فتبارك الله احسن الخالقین ﴾ تحفة الالبابده شیخ عبدالله دیرکه
ناشرقد نام محله واروب انده قبور قوم عادی کوردم انلردن برینك بردیشی ایکی من وزننده کلدی
عرضی ایکی قارش بولندی و برینك النده اولان یان دیشلرندن یارم قالمش بردیشی چیقارتدم بیك
ایکیوز مثقال وحالا یانمده در واو عادینك چکه سی دوری اون یدی ذراع و برینك بازوسی کمکی
سکز ذراع وهر برضلعلری عرضی اوچ قارش ایدی وینه دیرکه سیاحتمده بشیوز اوتوزسنه سی
بلغار دیارنده نسل عاددن دلق آدنده برکیمسه کوردم طولی یکرمی یدی ذراعدن افزون ایدی
و برفرسی برکیمسه قولتغنه صبی یی الدیغی کبی زحمتسز الورایدی وقوتی شویله ایدیکه فرسك
ساقنی الیله قیرر واعضا ودریسنی قطع ایدر وقوپارر و باقله کبی سهولتله ازرایدی ملك بلغار
انکیچون برزره ایله بربیضه یعنی سلاح تأثیر ایتمسون دیو تیموردن مصنوع باشه کیدکلری توغلغه
یاپدرمش ایدیکه برعربه نك یوکی ایدی و برعدد پلاموداغاجنی عصاکبی النه الورایدیکه اکر
بریله چارپسه هلاك اوله جغی درکاردر ومعزملك بلغارده بربیوك حمام اولمغله انجق اکا کیره
بیلوردی وخوبی غایت کوزل خیرومتواضع ایدی وکندویه راست کلدیکجه بکا سلام و یرر وحال

وخاطرمی صورر ایدی والحال که یانینه وارد یغمده باشم دیزینه دخی یتشمز ایدی وهمچنه
برهمشیره سی دخی اولوب دفعاتله یولده کورمش ایدم (قاضی بلغار یعقوب بن نعمان نام ذات بکا
اشبو مرأهٔ عادیه نك اقوای اهل بلغاردن آدم نام برزوجی وار ایدی برکون اوآدمی میل وحمیتله
قوجاقلیوب صقدقده اضلاعی منکسره اولمغله وفات ایلدی دیو حکایه ایلدی انتهی (قلت)
بعض تاریخده مذکوردرکه و یسی مرحوم اسکوب قاضیسی ایکن قبورك برنده خیلی بیوك بردیش
بولنوب ودیشی آستانه‌یه کتورمش ایدی غریبه اولمغله بلغای عصری * و یسی دیش کتوردی *
فقره سی تاریخ دوشوردیلر (عوج بن عنق) (قلت) صاحب القاموسك ضبط وتفسیری اوزره
عینلرك ضملری وواولرك سکونلری ایله عوج بن عوقدر و بورجل آدم علیه السلامده زماننده
طوغوب زمن موسی علیه السلامه قدر یاشه مش دینور وعظم خلقنده شناعت ذکر اولنمشدر
انتهی (صاحب المستطرف بیانینجه وهب بن منبه عوج حقنده * کان من احسن الناس واجملهم
الا انه لا یوصف طوله * دیمشدر که مفادی عوج ناسك کوزلی ومتناسب الاعضاسی اولوب لکن
طولی وصفدن مستثنادر دیمکدر (قلت) مراد وهب یا عوجك طولی غایت زیاده در دیمك و یاخود
بعضیلرینك دیدکلری کبی وصف اولنماز یعنی وصف مز بور درست دکلدر دیمك احتماللری
مطالعه اولنمشدر فتأمل (قلت) وینه مستطرفده عوج هنکام طوفانده صودیز
قیاغنه چقمدیغی حالده کزر ایدی وعلی حکایة هنکام مذکورده صواطول جبالی قرق ارشون
کچمشکن انسانك ایچه صولارغنده کزدیکی کبی کزردی وعمری اطول اولوب عهد موسی علیه
السلامه یتشدی وافعالنده جبار اولمغله بحر وبرده کزرو ایستدیکی فسادی ایدر ایدی بنی اسرائیل صحرای
تیهده ایکن اردولرینی محیط جبل قدر برقیایی باشنه آلوب انلری اهلاك قصد ایتمش ایدی بالالهام
برقوش منقارینه برحجر مدور آلوب باشنه الدیغی حجره وضع ایندکده دلنوب عوجك عنقنه کچدی
و بالوحی موسی علیه السلام عصالری اوجیله ضرب برله قتل ایلدیلر قد موسی علیه السلام ایله
قد عصالری اونر ذراع اولوب وهوایه وثو بلرنده دخی اون ذراع قالقوب بو وجهله جمعا اوتوز
ذراع اولمش ایکن عوجك عرقوبی یعنی اوکجه سی اوزرنده چکلمش اولان سکرینه محل ضربلری
واصل اولمادیغی دخی اشاغیسنه اصابت ایتدی دیو یازلمش ایسه‌ده تاریخ لاری ترجمه سنده
خواجه سعدالدین مرحوم طولنده اولان روایت اهل حدیث بیانینجه اسنادنده نظر اولان
روایاتدن اولوب موضوعات واخبار جهلهٔ احبار بنی اسرائیلدن منقول وعقل خلافنه شاهد
اولان مجازفات باطله دندر دیو تحقیق ایتمشدر (ومنقول اولان عجایبدن بری دخی بوعوجك اناسی
اولان عنقدر که آدم علیه السلامك قرنداشمز یانکز قوغمش اولان قزی ایمش خلقی قبیح
اولدیغندن باشقه ایکی باشلو واللری اونر پارمقلی وهر پارماغی ایکی طرناقلی ایمش علی رضی الله
عنهه نسبت اولندیغی قول اوزره روی ارضده ابتدا زنا وعمل فجور ومجاهرهٔ معاصی واستخدام
شیاطین ایله انلری اسباب سحره صرف ایدن عنق مرسومه ایمش واستخدام شیاطینه سبب
دخی قبل معنوی باری تعالی وتقدس‌دن آدم علیه السلامه شیاطیندن احترازایچون اسماء عظیمه انزال
وحوایه تعلیمی دخی امر اولنمش ایدی عنق حضرت حوا رضی الله عنهایی اغفال ایله اوکرنوب اسم
اعظم تأثیریله شیاطینی استخدام وکهانتله تکلم ایدر ایدی عنق اوغلی عوجی طوغوردیغندن ایکی
سنه مرورنده دسیسه سند آدم علیه السلام واقف اولمغله عنقك علیهنه دعا ایدوب وحوا دخی
آمین دیوب سهم بددعا رسیدهٔ هدف اجابت اولمغله تسلط الٰهی ایله فیلدن اکبر براسد عنقه
هجوم ایله قتل ایلمشدر انتهی والعهدة علی الراوی (ومن العجایب) بعض اهل موصل بن جبال
موصلده اولان بعض اکراد ایچره برآدمی کوردم درجهٔ احتلامه بالغ اولمامش صبی ایکن طولی

طقوز ذراع ایدی ورجل کبیرقوی بی الیله قالدیروب ارقه سنه اتارایدی موصل حکمداری استجدا منی قصد ایتمش ایسه‌ده عدم عقلی خبرویرلمکله ترك ایلدی دیو حکایت ایتمشدر والله تعالی اعلم (ومنها) امام شافعی رضی الله عنه‌دن منقولدر دیدیلرکه اوان تحصیل حدیثده بلده یمنه واروب انده وسطندن اسفلنه قدر بر بدن مرأه‌ده ووسطندن اعلاسنه قدر بر باشلی وبر یوزلی وایکیشر اللی بر بدن مفترق ایکی بدنلی برانسان کوردم ییرلر وایچرلر وتقاتل وتلاطم وتصالح ایدرلر ایدی واورادن کیدوب ازمنده عودت ایتدیکمده برشق فوت اولدیغی خبرویردکلرنده شق میتی نه‌یاپدیلر دیو صوردیغمده حباله صاغ قلان شقه ربط اولندی وقورد لنجیه‌دك طوردی بعده قطع اولنوب صاغه ضرری اولمدی حالا برحیاتدر دیدیلر وفی الحقیقة جسد آخری جارسوده ذاهبا وراجعا کوردم دیمشدر (ومنها) حکمدا ران نصارا دن بری ناصر الدینه ایکی کیمسه کوندردیکه جسد واحده ایدیلر یعنی بربرینه متصل ایدی ناصراطبایی احضارایله بربرندن انفصاله تدبیرلزینی اراده ایلدی اطبامرقوملره بابرمی اجیغر وصوصارسکز دیو سؤال ایتدیلر مرقوملر نعم دیدکلرنده یعنی جوع وعطشلری معا اولدیغن خبرویرنجك فصلی امکان پذیر دکلدر دیدیلر ناصر باریی دخی جلب ایدوب حاللرینی صوردقده تفصیل ایدوب حتی کاهیجه بربرلرینه مخاصمه دخی ایدرلر و بن بینلرینی اصلاح ایدرم دیو خبرویردی (ومنها) منقولدرکه منصورخلیفه‌یه ایکی بویونزلی برفرس وایکی قنادلو بردلکواهدا اولنمشیدی که دلکو یه انسان تقرب ایتدکده قنادلرینی اچار و بعید اولدقده قپار ایمش مرذکره (صاحب الشفا قاضی عیاض علیه رحمة الرب الفیاض دیمشدرکه برمولود تولد ایلدیکه برجانبنده (لا اله الا الله محمد رسول الله) کلمهٔ منجیه‌سی قدرتدن مکتوب ایدی واشبوخصوص بعیدکلدر زیراسنورو برکی‌ده چوق کره بوقدرت الهیه مشاهده اولنمشدر انتهی (مصر قاهره‌ده درایاقلی واللی برغلام تولدایلدیکی مذکوردر امادرت بویونزلی قوچ ودرت ایاقلی طاوق ومخرجی براوله‌رق ایکی باشلی برحیوان کثیرالوقوعدر (ودخی منقولدرکه متصرف مصردن برینك طقطونامنده برمعتق اولوب اعمال صعیددن قوصی تولیه ایله کوندر مشیدی طقطو اوراده تزوج ایدوب ایکی ولدی دنیایه کلدکد نصکره مرأه‌یه منقلب وعروس اولوب ایکی ولد دخی طوغوردی دیو کذلك صاحب المستطرف یازمشدر والله تعالی اعلم (وعجایبدن بری دخی (انسان ما) ایله (بنات ما) درکه بونلر علی التفصیل باب سابقده مذکورلردر (ابو العباس حجازیدن محکیدر دیمشدرکه تجاردن بری بکا نقل ایتدیکه سنة من السنین دریاده بربیوك بالق جثه‌سی کوریلوب قولاقلرین نقبله بره وساحله جرایلدیلر بردن ایچنده کوبکندن نصف ساقلرینه قدر اینجه پیرهن شکلنده پیش و پسنی ساتردری اولدیغی حالده غایت درجه‌ده کوزل برقز ظهور ایلدی والحال نا آسا صیحه ایده‌رك یوزینی اللریله لطمه وشعرینی نتفه باشلیوب بوحالله فوت اولدقده میته‌سنی دریایه القا ایلدیلر (قزوینی بعض کیجیلردن حکایت ایتمشدرکه اقتضای ریحله انهارواشجاری چوق برجزیره‌کنارینه واروب برازمدت موافقت هوا انتظاریله لنکرانداز مکث اولدق وکیجه اولدقده جزیره‌دن اصوات وضحك وکیفیت ملاعبه استماع وحس اولنورایدی وسکان سفینه‌دن برازاهل جرأت استکشاف ایچون جزیره‌یه بریره کیزلنوب کیجه ادیلر وقتا که کیجه اولدقده مذکراصحاب اصوات ذکراولنان بنات ما اوللریله عادتلری اوزره دریادن چیقارلر وکین اولانلر صحرایوب ایکیسنی طوتارلر و هربرینی بر کیمسه تزوج ایدر وقاچسونلر دیو ربطلرینه تقیدایدرلر بری برازجك طوروب اعتماد کان ایتمکله قیدینی الدقده فی الحال کندینی دریایه اتار اما دیکر بو فراری کوریجك اصلا ربطدن رها ایتمز و بو حالده کوزه‌رك کیدر واندن بر ولد بدرآساسی وجوده کلور وتولیدندن برازمان کذران ایتدکده میل

ومحبنده وولدنی شفقت مادرانه‌ایله فدا ایتمز مطالعه‌سنه وثوق ایله زنجیر ربطدن ازاد ایتدکده بعض اطوار اعتماد اشعار ایله زوجنی کرکی کبی اغفال دنصکره اودخی بحره آتیلوب ملاح مرقومه * اعجبنی طورنه * مثلنی تذکیر و دریای تأسف عظیمه القا ایله تکدیر ایدرو بعد ایام بحردن ظاهر اولوب و مرکبه یناشوب وزوجنه درواربرصدف اتار دریتیم مرقوم اولقدر اعلا چیقرکه مرد مرقوم صاتوب ثمنیله تجار کبار دن اولور انتهی (ابن زولاق تاریخنده بوحکایه‌یه نظیره اولان شوحکایه‌یی یازمشدرکه اندلس طرفنده اولان جزیرهٔ خضرا اهالیسندن بررجلك الینه بنات بحردن بردختر آفتاب لقا کیرمش ایدی ویانده معشوقهٔ ملتفه‌سی اوله‌رق چندسنه اقامت ایدوب اندن براوغلی دخی اولدی پسری درت یاشنه باصدیغی اوانده رجل مرقومك برجانبه عزیمتی اقتضا ایتمکله مزبوره‌یی اوغلیله استصحاب ایدوب سفینه‌یه سوار اولدی ومیانه ده اولان محبت وولده نظرا امنیت ایدوب نظارتنه تقید ایتمزایدی وقتاکه انکنه صالوب کیدرایکن چوجوغی الوب نفسنی عمان بیکرانه انداخت ایدرو بیچاره باباکمال شفقتدن ازدلری صره کندوینی آتمق قصدینی ایدر اهل سفینه اکلیوب ربط ایدرلر اوچ کون یچدکده ظهور ایدوب دررآلود صدف کثیرالقا وزوجنه سلام وترحیب ایله آخر صحبتمز در دیو وداع ایله ینه بحره طالر والله تعالی اعلم فتبارك الله ما اکثر عجایب خلقه ومالم نشاهده ونسمع به اکثر فسبحان القادر علی کل شئ لا اله الا هو ولا معبود سواه انتهی (تحفة الالباب مؤلفی عجایب البلدانده بلاد سودانده باشسز برامت وقوم اولدیغن یازمش (وسیر الملوك نام کتابدن ناقلا جهت مغرب زمینده سراپا نساء آدمیدن اوله‌رق برامت واردرکه یرلرنده ارکك تعیش ایده‌مز وسبب تولیدلری دخی بوکونه ایمشکه اوراده برصو غدیری اولوب غدیر مذکوره طالارلر وکبه قالورلر واولادلری دائما بنات اولور ایمش (منقولدرکه ملك یمن تبع اول ذوالقرنینك واصل اولدیغی جای ظلمات طلبیله سفر ایلدکده او اولکای نسایه داخل اولوب برشهر بنا ایدر وافریقین نام اوغلی اولمغله اکانسبتله افریقیه تسمیه ایتمشدر اورادن وادیٔ سبته واروب اکن وادیٔ مرقوم قوم دریاسی اولوب مروری دشوار وحیوانات باصدیغی کبی کومولور وهلاك اولور کیفیتده اولدیغی تبعه آشکار اولدقده اورادن رجوعه استعجال ایتمشدر (قلت) سپاهی زاده بیاننجه بوملك تبابعهٔ یمندن ذوالمنار الحمیری دیدکلری ملکدر انتهی واما ذوالقرنین وادیٔ مرقومه واروب دخولی قنغی کون ایسه یوم السبت قدرسکون ایدوب یوم مرقومده قومك جریاننه سکون کلمکله اووادیدن عبورایله ظلماته واصل اولدی والله تعالی اعلم وذکراولنان امتی سرك کوزلری اوموزلرنده واغزلری کوکسلرنده و بونلر امم کثیره اولوب بهایم کبی تناسل ایدرلر و بربرلرینه اصلا مضرتلری یوقدر وملکلری عظیم وعدلی کثیر اولوب اولکاری نعم جزیله ایله مشحون وتدابیر حسنه‌لری درکار اوله‌رق دائما رخا وامن اوزره اولوب اصلا جوروظلم وغدردن خوفلری یوقدر (واهل بلاد هند وصین یعنی چین علم طب ونجوم وهندسه ده اعلم نامدرلر وصناعات عجیبه‌لرینك عینی اتیانه اقالیم دیکر اهلنده قدرت یوقدر ودیار و جزایرلرنده عود وکافور اشجاری وقرنفل وسنبل ودارصینی وکبابه و بسباسه کبی انواع عقاقیر وادویه وانواع طیب وحیوان مسك وزباد نابت وحاصلدر وانواع یواقیت دخی واردرو یاقوتك اعلاسی آدم علیه السلامك هبوط ایلدیکی جزیرهٔ سرندیبدن چیقار وزبادك رایحه‌سی بلاد مغربده زیاده اولور دیمشدر (قلت) مسك وزبادك کیفیتی بالالاده کچمشدر (محکیدرکه بابلده‌یدی شهر اولوب هربرنده براعجوبه واردرامابرنده روی زمینك تمثالی وصورت مجسمه‌سی اولوب ملکه بریرك اهالیسی اطاعت ایتمدکلرنده اومحلك انهارینی صورنده اوزلرینه جوریجه ذوالصورتك انهارلرندن دخی صولر بلده‌لرینه یوررو سد و بندینه عاجز اوله‌رق ضروری

انقيـاد ايدرلرملك دخى تمثالده صدا ايدر يعنى سدملك اولمديغه انهارارى اهل بلده يى غرق ايدر ايمش (قلت) صورتده اولان انهـارلرنده دخى رصد وضع اولنمش كبى كورينور خلاصه مع غرابة الحكايه بو صولايقيله تصورارلنه مدى تأمل اولنه (وايكنجى شهرده برحوض وارايمشكه ايچنده اشربه متنوعه دوكلدكده هرنه قدرشربتلر برينه مختلط اولورسه ده دوكنلردن هركيم اندن طولديريلوب اسقـا اولنسه كاسه يه اوكيمسه كنوروب دوكديكى شربتى نه نوع ايسه طواوب انى ايچر ايمش (واوچنجيسنده برطبل اولوب اقربا ومتعلقاتى طشره ده بولنان كيمسه لر حال غائبنى بيلمك اراده سيله كاوب اوطبلى ضرب ايدرلرايمش اكرحياتده ايسه طبلدن صوت چيقر وميت ايسه سس چيقمزايمش (ودردنجيسندن برآينه اولوب بنه حال غائبنه اطلاع قصد ايدنلر كاوب بقارلرايمش واوغائب نه حالده ايسه اوصرآتده مشاهده ايدرلرايمش (وبشنجيسنده باقردن براوردك تمثالى اولوب شهرلرينه غريب الديار كيمسه كيرنكده اوازه آوازايمكله صوت مزبوردن دخول غريبى اهاليسى بيلورلرايمش (والتنجيسنده صواوزره جالس ايكى حكم اولوب ترافعه كلان خصمين كارمايه وارارايمش احدهمالك محق كيم ايسه صودوه يوروبه رك نزد حكمين مرقومينه وارر و مبطلى سيره قادرا وله مزايمش (قلت) بونك دخى اصلى وار ايسه مصرح دكلسه دخى سبـاق كـلامدن او حكمين تمثال اولمق كركدر فتأمل فيه ما فيـه (ويدنجيسنده بر بلند وعريض شجره اولوب اكرزبرينه بيك نفراوطورسه سايه سى جمله سنى احاطه ايدر ايمش واكر بيك نفردن برنفر دخى ارتق اولسه سايه سى برطرف اولوب جمله سى شعلهٔ آفتـابده قالورلرايمش والله تعـالى اعلم (مؤلف وجامع مرحوم اشبو مجلياتده بسط كلام ايتسك كابمزه صغميه جقندن مذكورانه قصر ايندك * والحمدلله رب العالمين على كل حال * كلاميله اتمام باب ايتمشدر (قلت) بروجـه اشارت منصوص اولميان اخبار ممكنه يى تصديقـده عقل مجبور اوله ماز و بو بابده وجغرافيايه متدائر باعبـانها ترجمه اولنان و ادبلرك اطلاع تام سكى سياح مردمك مضـا لعه لك اوفنه دائر مؤلفات متأخره ده سير وسفر بنه توقف يدر

﴿ الباب الرابع والستون ﴾

اشبو التمش دردنجى باب برفاتح فصلده اوله رق خلق جن وصفتلرى ذكرنده در (قلت) (جن) ماده سى استتار و اختفا معناسنه دال ودائرشيلرده مستعملدر يعنى ذكر اولنان اشياده استتار ملحوظدر وانسك مقابلى اولان جن طائفه سنك وجودينه كتاب منزل وانبيا عليهم السلام خبرلرى دلالت ايدر وانبيا عليهم السلامى مصدق اولان جمهور ارباب ملل وقدماء فلاسفه دن دخى جمع عظيم وجودجنه اعتراف ايتمشلردر (وجود جنه قدرت ازليه نك تعلقى محال اولماديغندن باشقه اعترافى قواعد عقليه دن برقاعده يى ابطال ايتمز و بو بابده ظواهر ادلهٔ سمعيه ايله بلاتأويل عمل مباين دليل عقلى دكلدر غاية مافى الباب اعتراف مذكورده كوره مديكمز براز اشخاصك بيمزده بولنمسى لازم كلور بو ايسه ممتنع دكلدر لكن بوبله حس بصرادراك ايده مديكى اشخاصك واشيانك بيمزده بولنمسى وهم قبول ايتمز وعدم قبول وهم ايسه برشى دكلدر زيرا طوروهم طورعقله و بالعكس طورعقل طوروهمه مخـالفلردر شعلهٔ جوالهده ظاهر اولديغى كبى كه واهمه اودائرهٔ جوالهيى آتشدن دائره وحلقه در ديو حكم ايدر عقل ايسه اودائره نك اصلى برچوب پاره اوجنده اولان جمره دركه سرعت اداره دن حس بصرده دائره كبى كورينور ديو بالاصابه يعنى نفس الامره مطابق اوله رق حكم ايدر وهم وعقلك سائر احكامى دخى بوكا قياس اولنه (آكن جنى سورهٔ شريفهٔ جن تفسيرى وحواش بيضـاوى ناطق اولدقلرى اوزره حضرت نبى الثقلين سلطان الانبياء والمرسلين صلوات الله وسلامه عليه وعليهم اجمعين افنديمزك مشاهده بيوردقلرى

ثابتدر (وحقيقت جنى اعتراف ايدنلردن مجردانه يعنى موجودات غيرمتحيزه يه قائل اولميـانلر طائفهٔ جن اجسام هوائيه در وعلى قول ناريه دركه اشكال مختلفه ايله تشكله قادرلردر وعقول وافهـام اصحابيدروا عمال شاقه يه قدرتلرى واردر سليمان عليه السلامك انلره بنا ايتدرديكى محاريب وتماثيل وجفان وقدوركبى ديدبلر (ومجردانه قائل اولانلر طائفهٔ جن مجردات ارضيهٔ سفليه در زيرا مجردات يا تدبيراجسامه مأمور اولميان مجردات عاليه در ملائكهٔ مقربين كبى حكماء مشائيون انلره عقول واشراقيون انوار عاليهٔ قاهره تسميه ايتمشلردر و ياخود تدبير اجسـامه متعلقه دركه بونلره دخى نفوس سماويه واشراقيون انوار مدبره ديرلر و ايشانك اشرفلرى بيان اهل شرع اوزره حملهٔ عرشدركه الآن درت اولوب يوم قيامتده سكزاولورلر و بونلرك حولنده (ملائكهٔ حافون بعده ملائكهٔ كرسى بعده طبقة على طبقة ملائكهٔ سماوات بعـده ملائكهٔ كرهٔ اثير وهواء وطبع نسيده اولانلر بعده ملائكهٔ كرهٔ زمهرير بعده ملائكهٔ بحار بعـده ملائكهٔ جبال بعده اجسام نباتيه وحيوانيه ده متصرف ارواح ارضيه دركه موجودلردر واشبو ارواح ارضيه نك برطائفه سى ارواح مشرفهٔ الهيهٔ خيره دركه انلره صلحاى جن ديرلر و برطائفه سى ارواح كدرهٔ شريره دركه انلره شياطين دينور وظاهر و راجح اولان شيـاطين ابليس ايله اعوانندن عبارتدر و على قول ﴿ شياطين الانس و الجن ﴾ نص جليلى مداولنجه شيطان انس و جندن هر برمتمرد وعاتى وجادهٔ مستقيمه دن مضل و منحرف اولان اشخـاصدن عام اولديغى تفسير فاتحهٔ محقق فنارى ايله روح البيانده محرردر * مؤكـدا ومشدودا بحبل التكرار حسن انتهى (صاحب تحفة الالباب شيخ عبدالله دن مرويدرديمشدركه بعض كتب متقدمهٔ اهل علمده كوردمكه خلق جن اراده سنده نارسموم خلق اولنوب ومارج نار يعنى دخانسزناردن برقوم خلق اولنوب انلره جان تسميه اولنديكه ﴿ والجان خلقناه من قبل من نار السموم ﴾ ايله ﴿ وخلق الجان من مارج من نار ﴾ قول كريملرى دالدر (ودخى منقولدركه ملائكهٔ كرام نور ناردن يعنى ضيـاء ناردن وجن لهيبندن يعنى آتش يالكندن وشياطين دخانندن مخلوقدر (وخبرلرده كلمشدركه نوع جن خلق آدم عليه السلامدن اول اروى زمينده سـاكن اولوب بروبحر و سـهل وجبلده چوغالمشلرايدى وميانلرنده نبوت وسلطنت يعنى نبى مرسل و سلطـانلرى اولوب قوانين دين وشريعت ايله عمل وسمايه طيران ايدرلر و ملائكهٔ كـرام ايله صحبت ايدوب انلردن سماوانده اولان احوالى استمـاع ايدرلرايدى وكندولرنده نعم الهيه تكثر وتزايد بولدى وقتـاكه بغى وطغيان ايدوب انبيالرينك اوامر وتنبيهـات و وصايالرينى ترك ايتدكلرنده اوزرلرينه ملائكهٔ كـرام مأمورلر اولوب طوائف جنى قتـل عظيم ايله مقهور ومغلوبه قيلوب اطراف بحاره طرد و تبعيد ايتديلر (مسعودى ذكرنجه يريوزنده جن براز قبائله منقسمدركه برطاقمى آسمـاندن استراق سمع ايدرلر و برطاقمى لهب نارآسا اولورلر و برطائفه سى طائرلردر وهر برقبيله نك حاكمى وارايدى وابليس دخى سركرده لرندن اولوب سمايه صعودبرله ملائكهٔ كرام ايله اختلاط ايدرايدى و بش بيك سنه دن صكره افتراق ايتديلر و بو حال ايله دخى سكون اوزره مدت طويله طوروب بعده سركرده لرى ميانده داعيهٔ تحاسد وطمع ايله بربرينـه اغاره وهجوم ايدرك وقايع وحروب ظهوره كلدى پس ملائكهٔ كرامدن اوزرينه جيوش مأمور اولوب وجنى منهزم قيلوب خلقت آدم عليه السلامه دكين فرشتكان مدت مديده ارضى تملك ايلديلر بعده احوال معلومهٔ آدم عليه السلام ميدان ظهوره كاوب وروى زمينه هبوطلرنده شانى عظيم اولدقده ابليس بحر محيطه كيدوب اندهمأوى اتخاذ ايتدى وابليسه قوت شهوت سفاد القا اولندى وتوليدا يجوب طيركبى يومورطه لر وهر بريومورطه سندن التمش بيك شيطان چيقـار اولدى و بعض خبرمدلولنجـه جناب حق تعالادن ابليس مسكن

ومأكل ومشرب ومصايد يعنى طوزاقلر طلب ايتدكده بالحكمه بودار امتحان اولان دنياده اسواق
و بازار و بسمله سز بدأ اولنان اطعمه وهر برمسكر وطائفهٔ نساء مرسومه مسكن ومأكل وشراب
ومصائد تخصيص اولندى ﴿ فصل ﴾ بوفصل ابليس مطرودك كيدلرى

ذكرنده در (مكايدندن برى بنى اسرائيل عابدلرندن برصيصايه اولان كيد معروفيدركه قومشوسنك
بركوزل قزى وار ايدى واو دختر خسته اولدى همجوارلرى باباسنه قزيكى برصيصايه كتوركه
دعاسيله شفا بوله ديديلر ابليس ملعون قزدن اول صورت آدمى ده برصيصايه واروب قومشوحقنه
رعايت لازم اولديغى معلومكدر جار ملاصقكك برخسته وضعيفه قزى وار درخانه كك برجانبنده
اسكان ايله اعقاب عبادتكده دركاه حق تعالادن شفاياب اولسنه دعا ايدر ايسك مأمولدركه سنك
كبى عابدك نياز بنى حضرت چاره ساز قبول ايله قزه افاقت ويره و بووجهله سنده حق جارى ايفا
ايدهسن ديو برصيصايى ظاهر الاخطار خير ايدرك اغفال ايتدى وقتا كه دختر ايله باباسى واردقده
اوجاريه برصيصا قزيكى خانه مدة براق وسن كيت ديدكده ترك ايدوب منصرف اولدى فى الحقيقه
قز بركات دعاسيله چند ايام ظرفنده عافيت بولدى بواثناده ابليس ينه كلوب والقاء وسوسه ايله
قزى برصيصايه وطئ ايتدرمكله قزكبه قالدى ووضع حملندنصكره قزى وولدينى اتلاف واخفا
ايت تاكه بين الخلق مفتضح اولميهسن ديو ينه اضلال ايتدكده برصيصا مرقومانى قتل ايله دفن
ايتدى و بو حينده ابليس مطرود قزك ولدى واقرباسنه واروب قضيهٔ خبيثهٔ برصيصايى بيلدردكده
برصيصانك منزلنه واروب مدفن دختر وولدى كشف ايله جسد قتيلانى اخراج ايدرلر وماجرايى
برصيصا دخى ترافعلرنده اقرار ايتمكله اجراى قصاص ايچون اقارب دختر ايله ميدان قتله
كيدرلر ايكن ينه ابليس برصيصايه كورينوب اكر معبود اتخاذيله بكا سجده ايدر ايسك سنى قتلدن
رها ايدرم ديجك اودخى سجده ايدرو بوحالنده برصيصادن تبرى ايله صاووشوب برصيصا دخى
العياذ بالله تعالى بلاتوبه بلاى ابدى كفر ايله كبر كيدر * اللهم اعصمنا من الشيطان
وقنا من كيده ودسائسه برحمتك ياارحم الراحمين (ومن كيده) بنى اسرائيلك اهل طغيانى برشجره يى
معبود اتخاذلرنده عابدلرندن برى بربالطه الوب شجرهٔ مزبوره يى قطعه كيدركن ابليس اوكنه
چيقوب اولى اولان عبادتكى ترك ايله شجره يى كسمكده معنى نه در ديو ترك قطعنه سعى ايدرلكن
عابد ابليس ايدوكن بيلوب دكله مدكده ابليس مقاتله يه قالقار ومصارعه ايدرلر هر برنده عابد
غالب كلوب ابليسك ارقه سن يره كتوره رك سينهٔ پركينه سى اوزره چيقار و بى تاب دوشمكله
صومعه سنه كلوب كيجه ارامدنصكره فرداسى ينه قطع نيتيله كيدركن كذلك ابليس معارضه
ومصارعه ايدر و بووجهله اوچ كون عابده شر كبر اولور بالاخره ابليس وجه محرر اوزره مانع
قطع اوله جغندن يأسله جهت اطماعه كيدوب اى عابد اكر شجرى ترك ايدر ايسك سكا هر كون ايكى
التون و بريرم ديدكده عابده ميل كلوب يرينه دونر وواقعا چندروز تحت وساده سنده ايكيشر
التون بروز ايدر لكن بش اون كون كچدكده التونى ابليس قطع ايتمكله ينه عابد فاسى يعنى الت قطعى
دستنه الوب قطع درخته روان ايكن ابليس معارضه ايدر يعنى يولده پيشنه چيقار ومحاوره ومجاذبه
ايدرك عابده غلبه ايله صدرينه چوكر وقطع شجردن رجوع ايتمز ايسك سنى قتل ايدرم ديو
اخافه ايدر عابد كيفيت غلبه كى خبر وير ايسك بندخى شجره يى عدم قطعه تعهد ايدرم ديدكده
ابليس دخى سينهٔ عابددن قالقوب سن بكا الله غضب ايتديككده غالب كلدك امانفسك ايچون غضب
ايتديككده بن سكا غالب اولدم يعنى اولكى غلبه دك نصرت دين ايچون اولان غضبكه مقارن
ومصارعهٔ اخيره ده اولان مغلوبيتك نصرت مذكوره يى اونودوب انجق نفسك ايچون اولان
غضبكه قرين اولمشيدى ديو اوشر مطلق * الكذوب قد يصدق * يولندن عابده بويله برحكمت

آميز جواب و يرمشدر (مؤلف مرحوم ديركه كيد ابليسدن اشياء كثيره واردر لكن بو مجموع محل
استيفاسى اولمامغله ترك اولندى ﴿ واذ قلنا للملائكة اسجدوا لآدم فسجدوا الا ابليس كان من
الجن ففسق عن امر ربه افتتخذونه وذريته اولياء من دونى وهم لكم عدو بئس للظالمين بدلا ﴾
نظم جليلى ناطق حال ابليسدر ديو ختم فصل ايتمشدر (قلت) اشبو نصك مداول شرايفى تفاسير وسيما
تفاسير امام بغويده كوريله ﴿ فصل ﴾ بوفصل متشيطنه بياننده در (انلرك برنوعنه

دكهان ديرلركه صورت انسانده اوله رق جزاير بحارده بولنور بعض مسافرين بحردن محكيدركه
انلردن برى نعامه يه ركوب ايله سفينه يه هجوم ايدوب صيحهٔ عظيمه ايدر واهل سفينه حيرت
ايله يوزلرى اوزره قپانورلر واچلرندن بعضيسنى الوب كيدر (ومتشيطنه نك برنوعى دخى باب سابق
حيوانده ذكرى كچن سعلاتدركه انلردن برصنفى زى نسادة تزى ايدوب رجاله كورينور (حكايت
اولنمشدركه بركيمسه انلردن برينى انسان ظنيله نيليه رك الور برازايام تحت ازدواجنده قالوب اندن
ذكور واناث اولادى اولور ليالى من ليالى برابر سطح خانه يه چيقوب صحبت ايدرلر كن صحرانك
نهايتنده برآتش كورينور وزوجه نارى كورديكى كبى طرب ورقصه باشلوب زوجنه نيران سعالايى
كوردكى ديوب ولونى تغير ايدوب يتيمى وابنا و بناتمى سكا خير اوزره كوزمكى وصيت ايدرم ديوب
آتشه طوغرو طيران ايدرو من بعد عودت ايتمز (وانلرك برنوعنه دخى مذهب ديرلركه بونلر عباد
وزهاده خدمت ايدرلر و بوخدمتدن غرض فاسدلرى عباد وزهادى عجب نفسه وريايه اقادر
محكيدركه بركيمسه سلوك قصديله برزاويه يه نزول ايدوب عبادته مشغول اولور چوق كچمدن
ذكر اوزره ايكن انلردن برى صورت درويشده قنديل وطعام ايله ظهور ايدوب سالك مرقومك
قدامه قويوب غائب اولور سالكه تعجب كلوب زاويه ده بوانلردن برينه ياخود شيخ زاويه يه حال
مذكورى عرض ايتدكده عرض ايتديكى ذات عارف كامل اولمغله شخص آتى مرسوم مذهبدركه
سنى حين سلوككده بو بنم كرامتمدر ديوب ضلاله وارمك وترقى فيوضدن كبر وقالمك ايچون
اضلال ايدر و بنم مجزومم اولديغى اوزره او خبيث شيطان مضلدر التفات ايتمه ديو ارشاد ايدر
(و بعض مشايخ عظام بيانجه مذهبك اصنافى اولوب برصنفى شيخ ياخود درويش كيجه ايچره
كيدركن بروجه محرر فانوس وقنديل و بونلركبى ضيا ويره جك شيلر ايله ناكاه چيقوب اوكنده كيدر
و برصنفى طعام وصو كتورر و برصنفى دخى انشاد شعر ايدرلر واصناف ديكرلرينك دخى دسيسهٔ
متنوعه لرى واردر (بعض بوليجيلردن منقولدركه ديمشدر عبدم ايله برطرفه كيدردم برمرحله ده
غلام اباق ايتدى يعنى قاچدى تحريسنه چيقوب آرر ايكن درت شخصه راست كلدمكه
اوطوروب فرزدق وجريرك اشعارينى انشاد ايدرلر ايدى يانلرينه واروب سلام ويردم بكا حاجتك
نه در ديو صوردليلر حاجتم بو قدر ديدم لكن بريسى غلامكى ارارسن ديجك بنم غلام اراديغى نه دن
بيلدك ديديكمده بالتعريض جهلكى بيلديكم كبى بيلدم ديدى يانى جاهليم ديديكمده هاى هاى
حيرتمدن بكا غشى عارض اولمغله دوشوب ياتدم ووقتا كه افاقت كلدكده غلامى كتورن شخص
بكا غلامك بدينه اوقور ديدى نفخ ايتديكمده قيدى فى الحال چوزلدى اوزماندنبرو فنى قيده
ووجعه نفخ ايلسم چوز بلور وصاحب الوجع خلاص بولور (قلت) كمله مشايخك بيانلرى اوزره
مرشد كاملسز سلوكده خطر ضلال دركار وهر برخارق عادت كرامت اولماديغى اشبو نقللردن
آشكار اولوب كامل ايله كرامتك محك تميزى دخى شرع انور اولديغى بديداردر انتهى (ومتشيطنه نك
برنوعى دخى عفريتدركه ناسى اختطاف ايدن يعنى قاپوب كتورن موذيدر (قلت) اشبو عفريت
دخى باب سابقده مرور ايتمشدر (عهد عمرده رضى الله تعالى عنه برازرفقا ايله سياحته چيقمش

اولان بر ذاتدن اشبو حكايه منقولدر ذات مشار اليه ديمشدر كه رفقام ايله كيجه كيدردك بعض سبب ضرورى ايله رفقامدن آيريلوب بولك برجانبنه كتدم ودنوب انلره يتشمك اوزره اثرلرينه طوغرى كيدركن دوردن برخيمه كوردمكه يانده شعله سى بلند آتش ايقاد اولنمشيدى يانته واردم وايچنده بردختر حسنايى اوطورر بولدم وحالندن صوردم بن فلان قبيله دنم بنى صيغهٔ تصغير ايله ظليم نام برعفريت قاپوب بورايه كتوردى كيجه لرى غيبوبت ايدوب كوندزلرى يانمه كلوروديدى كل بنمله كيت سنى قبيله كه كتوره يم ديدم سن وبن اتباع عفريت مرسومدن هالك اولورز زيرا بزه يتشوب بنى آلوروسنى اولديرر ديدى بحوله سبحانه سنى اخذ وبنى قتله قادر اوله مز ديدم وبو وجهله خيلى امتناع وابرام وقوعندنصكره راضيه اولدى ناقه مه رديف ايدوب طلوع فجره قدر سيرسريع ايله كتدك آى طوغديغى انده اياقلرى يرى لمس ايدر اولديغى حالده برشخص مهول ومهيب راكب اوكزه چيقه كلدى دختر بكا اشته عفريت بودركه بزه سوء قصد ايله كلدى ديدكده فى الحال دوه مى چوكردوب اطرافزده الله قوم اوزره بردائره چزدم وجناب قادر قيومه تعوذ ايله قرأندن داخل دائره ده قرائت آيانه آغاز ايتدم عفريت كاردائره يه كلوب * ياذا الذى للمحين يدعوه القدر * خل عن الحسناء رسلائم سر * انى امرء مالك خبر فاصطبر * رجز ينى انشاد ايتديكه مفادى ظاهر اولديغى اوزره قزى طانلولغله براق بنم سكا خيرم اولور ديمكدر (ذات مومى اليه دير كه عفريت بوقولى بعد الانشاد بندخى * ياذا الذى للعين يدعوه الحمق * خل عن الحسناء رسلا فانطلق * ماانت فى الجن باول ماعشق * رجز يله جواب بأس ويردم بعده عفريت مارسياه شكلنه كيروب وبنى ذنبيله صاروب دائره دن خارجه جذبه برساعت قدر چالشدى قونله غلبه دن مأيوس اولدقده ذيل برطبله واطماعه تشبث ايله شواوج خصوصدن قنغيسنه راضى اولورسن ديدى اوخصوصلرنه در ديديكمده يا ايكيوز رأس دوه ويره يم ويامادام الحياة خدمتكده اوله يم وياخود شمدى بيك دينار صايه يم بونلرك بربنى اختيار ايت ودخترى بكا راغوب سن يولكه كيت ديدى بندخى ديمنى دنيايه دكشمم وسنك خدمتكه بنم احتياجم يوقدر نره دن كلدك ايسه اوسمته طوغرل ديجك نفهيم ايده مديكم بعض كلمات سويليه رك يقلوب كتدى وبن دخترى الوب اقرباسنه اولشدردم وتزوج ايدوب اودختردن اولادم اولدى ديمشدر انتهى (منقولدركه جناب حق تعالى سليمان نبى عليه السلام جنى مسخر قيلدقده جبرائيل عليه السلام * ايتها الجن والشياطين اجيبوا نبى الله سليمان بامر الله تعالى * ديو ندا ايلدى وعقبنده جن وشياطين طاغلر وكهفلر ومغاره لر ووادي لر وصحرا لر ودره لردن چيقوب فوجا فوجا لبيك لبيك ديو ورالرندن سوق ايديجى ملائكهٔ كرام اولديغى حالده ديوان سليمان عليه السلامه طايع اوله رق كلوب طورديلركه يكرمى درت فرقه ايديلر سليمان عليه السلام على اختلاف الالوان والاشكال يعنى سياه واشقر وبنكلو وبياض وصارى وبشل رنكلو اوله رق جميع حيوان صورتلرنده يعنى بعضيسى ارسلان باشلى وفيل بدنلو وبعضيسى خرطوملو وقويروقلى وساير انواع حيوان اوزره صنع عجيب بارى يى مشاهده ايلدكده تعجب وشكر الله تعالى سجده ايدوب * الهى البسنى هيبة من عندك * مناجاتنى عرض دركاه الله عزشانه قيلدقدنصكره فرق مذكوردن مأكل ومشربلرى كيفيتلرين سؤال ايدوب بيان ايلدكلرندن صكره قطع اشجار واحجار وغوص بحار وبناء حصون وقلاع واستخراج معادن وساير صنايعه تفريق ايله استخدام ايتمشلردر قال الله تعالى ﴿ هذا عطاؤنا فامنن اوامسك بغير حساب ﴾ (جامع ومؤلف رحمه الله تعالى بوبابى دخى * ونكتفى بذلك النزر اليسير والله المسؤل فى تيسير كل عسير * ديو ختم كلام ايتمشدر وصلى الله على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه اجمعين

﴿ الباب الخامس والستون ﴾

(اشبو التمش بشنجى باب فصول عديده اوزره دربار وانلرده اولان عجيبه لر ونهرلر وقيولر ذكرنده در

﴿ الفصل الاول ﴾

بو اولكى فصل بحار وعجايبنه وجزيره لره وبونلره مناسب شيلره مختصدر (قلت) بولديغمز اكرچه ترجمه اولندى لكن اشارتى مكررا سبق ايدن وجه اوزره كرك بوبابك وكرك باب آتينك حاوى اولدقلرى مواد مبصر اندن اولمغله بروجه ايضاح تفهيمى متأخرينك تأليفلرينه وكاتب چلبى مرحومك فن هيئتد بحر وبرده اولان آثارينه ولاسيما مشار اليهك اطلس مينور ترجمه سنه مراجعتله حاصل اولور (مؤلف وجامع المستطرف مرحوم بوفصل اول اوائنده اشبو قول ابن عباس رضى الله عنهمايى تحرير ايتمشدر * انه قال لما اراد الله تعالى ان يخلق الماء خلق ياقوتة خضراء لايعلم طولها وعرضها الاهو ثم نظر اليها بنظر الهيبة فذابت وصارت ماء واضطربت فخلق الريح ووضع عليها الماء ثم خلق العرش ووضعه على متن الماء وعليه قوله تعالى ﴿ وكان عرشه على الماء ﴾ انتهى (قلت) بوقولده اولان كيفيت خلق ما حضرت مسبب الاسباب بهر برهانه نك قدرت ازليه سى تعلق ايدن ممكناتندر وهو على كل شئ قدير فليصدق (طقوز يوز طقسان بدیده وفات ايدن سپاهى زاده مرحومك * اوضح المسالك الى معرفة البلدان والممالك * نام عربى العباره اولان كتاب معتبر مختصرنده يازلديغى اوزره (بحر ماخ عناصرار بعه نك برى اولوب وبحار عظيمهٔ مشهوره دخى بشدر كه (بحر محيط) و (بحر صين) يعنى چين و (بحر الروم) يعنى اق دكز و (بحر نيطش) يعنى قره دكز و (بحر خزر) دن عبارتدر وكتاب مرقومده بحار كبار مزبوره نك جهاتى وطول وعرضلرى وبعض مشتملاتى واندلسدن سكز نفرك سفينه ايله بحر اوقيانوسه سفر ايدوب كوردكلرى احوالى يازلشدر نظر اولنه (ينه مؤلف اعلم ايله بعد التصدير بحر ظلماته شمس وقمر داخل اولماز يعنى اكثرا وقاتده اوزرندن ظلمت زائل اولماز وبحر هند ايله بحر لازقيه وبحر صين وبحر فارس بحر ظلماتدن برخليج يعنى بر پارچه در واصلارى بحر اسوددركه اكا بحر محيط دخى ديرلر (قلت) اشبو بحر اسود متأخرين اصطلاحنجه اولان قره دكز اولميوب سوق كلامدن مستفاد اولديغى اوزره متقدمين اصطلاحنجه اولان بحر ظلمات ومحيط ديمكدر انتهى (واما بحر خزر وبحر خوارزم وبحر ارمنيه ومدينهٔ نحاس عندنده اولان بحر ايله ساير بحار صغار بحر محيطدن منقطعدر يعنى اتصاللرى ومحيط مجرالرى يوقدر وبو بحرلرده انجق جزر اولوب مد بوقدر ديمش وبو محلده مد وجزر حقنده يازديغى برائرك دخى سبب ظاهرينده علوم عقليه اربابنك ذكر ايلدكلرى اقوال اثرمرقومده مباين اولميوب اثر مذكور مخدوم خادم عقل بولنمشدر (سپاهى زاده مرحومك بيانى اوزره بحر محيط غربيده نهارك اوچنجى ساعتندن ساعت تاسعه يه قدر مد بعده التى ساعت جزر بعده التى ساعت مد بعده التى ساعت جزر ايله كوندز بركره وكيجه دخى بركره مد وجزر واقع اولور وبونك سببى اشبو بحرى اول ساعت ثالثه نهارده روزكار تهييج ايدر وآفتاب افقدن طلوع ايتدكجه زيادهٔ ريحله مد واقع اولور بعده آخر نهارده آفتابك غروبه ميلندن ريحه نقصان كله رك جزر اولور وكذلك كيجه اوائلده ريح بحرى تهييج ايتكله مد وآخرنده ريحه ركود كلكله جزر حاصل اولور وبوصورتده مد وجزر بروجه محرر ريحك شدت وخفتندن اولمش اولور انتهى (وجها نماده مد وجزرده اسباب سايره دخى يازلمش ومستصحب فقير اولان بركتاب مستقلده حكمته تطبيقله كوزل ومعقول وجوه دخى كورلمشدر خلاصه جمله سى قدرت الهيه يه راجعدر (وينه مؤلف بحر محيطه اسود تسميه سنه سبب كوزه سياه كورنمسيدر والحالكه ذاتنده آب دريا بياضدركه انسان زجاجدن كاسه يه وضع ايتسه بياض صافى كورر لكن صبردن زياده اجى وطوزلودر اشته بويله اولان دريا صويى بحر رومده زنجار كبى يشل وبحر هندده دم كبى احمر وديكر بحرده اصفر وآخرنده بياض كورينور ديوب تغير الوانك

سبینی الله تعالی وتقدس بیلور (وعلی قول تغیراون بحرز برنده اولان برینك لونی اقتضاسیله در
دیمشدر (وینه مؤلف بوراده بحردن چیقان عجایبك بری باب سابق ذیلنده یاز یلان عنبر نام بالغی یازوب
جابر بن عبدالله رضی الله عنهك عنبر مز بوره بوروایتی حیاة الحیواندن اخذ ایله یازمشدر كه
مآلی بالاجمال بودر كه سال هجرتك سكزنده ابو عبیده امارتیله مهاجرین و انصاردن اوچیوز
نفردن عبارت بر سریه رضی الله تعالی عنهم جهینه قبیله سندن ساحل بحرده ساكن بر طائفه
او زرینه مأمور اولور وذخیره لری اولان تمر بولدیغی دوكنمكله جوع شدیده مبتلا اولدقلری
حالده ساحله وارر لر وایب بحرده عنبر دیدكاری دابهٔ عظیمه نك میته سنی بولورلر حالت ضرورت
تحقق ایتمكله بدأ امیر مشار الیه رضی الله عنه ایله اومیته یی برماه قدر اوراده توقفلرنده كندولر بنه
طعام ایدرلر ضعفلری زائل اولدیغندن فضله بدنلر بنه سمین دخی كلور بعده لحمندن تزود ایدوب
یعنی یانلر ینه اتندن زاد آلوب وقالقوب تاب تامله جهت مأمور بتلر ینه روان اولورلر جابر رضی الله عنه
عنبرك وقب عینینه یعنی بر كوزی دلكنه اون اوچ غازی صیغدی واضلاعندن بر ضلعنی یره ركز
واقامه ایلدك بر بو كسك دوه نك اوزرنده بری قائم اوله رق طوروب ضلع مرقومك التندن قیامی
حالنده یكدی دیمشدر (منقولدر كه بحر محیطده بر سمكهٔ عظیمه یی ادن اعظم بر بالق بلعی ایچون
آردینه دوشوب قووله مش چیقان بالق ینه بحر محیطه دونمش والحالكه مجمع البحرینك عرضی
ایكی فرسخ ایمش (سابق الذكر صاحب تحفة الالباب یازر كه سیاحتمده بر سفینه ایله كیدر ایكن مجمع
البحرینه داخل اولدم ناكاه طاغ قدر بر بالق چیقوب بر صیحه ایتدیكه عمرمده اویله اهول واقوی
صیحه ایشتمدیكمدن اودم قوپه یازدی بن وسائر راكب كشتی یوزی قیون دوشدك بعده كندو یی
بحره القا ایتدی و بحره شویله اضطراب وحركت وبردیكه امواج عظیمه سی سفینه یی غرقه
یاقلشدردی هله فضل حق تعالی ایله نجات بولدق و بعض ملاحین بغل دیدكاری بالق بودر
دیو نامنی تعیین ایلدی دیدكدنصكره ذیل باب سابقده یازدیغمز منشار ایله مناره نام بالقلری دخی
ذكر ایدوب بعده بعض مسافرین بحردن مسموعم اولدیكه در یاده كیدر ایكن بر جزیره یه
كبلری یناشوب اثوابلرینی غسل ایچون اوزر ینه چیقمشلر و غسل واستراحتدنصكره برآی طبخ
طعام ایچون آتش یاقمشلر بو خلالده جزیره حركته كلوب یاتمغه باشلامش مكر اوجزیره سمكه ایمش
بیلدكلری كبی كندولرینی سفینه لرینه آتمشلر فسبحان القادر علی كل شیء لا اله الا هو دیوب وینه در یاده
كیدر ایكن براطه یه یناشوب چقدق و بر قیادن اوزری سیاه نقاطلی بر ذراع مقدارنده بر صاری
حیه قویروغی چیقمش كوردم وایاغمی صارمق صددنده اولدیغی حسمده تباعد ایتدم برده قیانك
التندن باشنی چیقاردی و طوشان باشنك عینی ایدی میانمده خنجر اولمغله سل ایدوب صوقدم
خنجر یمی قورتارمدن باشنی ینه زیر صخره یه صوقدی وقبضهٔ خنجر خارجده قالمغله یاپشوب سعی
ایتدم ایسه ده قوناره میوب قبضه یی دودسمله طوتوب جر ایدرك حجردن ایرمغه چالشدم حجر
حركته كلوب باشنی چیقردی برده كوردمكه رأس واحدده بش حیه ایمش جزیرهٔ مذكوره خالیه
اولمیوب سكانی اولمغله بعضیلرینه صوردیغمده بو حیه یه ام الحیات دیرلر آدمی بی صوده ایكن
قبض ایدر وموتنه قدر طوتوب بعده اكل ایدر و برسرده اولان بش حیه نك هر بری یكرمیشر
ذراع اولنجیه دكین بیور وفایقلری تقلیب ایدوب ایچنده بولنوب در یایه دوشنلر دن كیمی طوتارسه
اكل ایدر ودریسی غایت اینجه ایكن حدیدیله تأثیر ایتمز دیدیلر والله اعلم دیو بو حكایه یی ودخی بر كره
بحرده بر صخره كوردمكه اوزرنده كثرت اوزره ترنج طری طورر ایدیكه كأنه اغاجدن قوپوب زمینه
دوشمش صورتنده ایدی وفكرمده غالبا بو میوه لر بركیده بولنوب كمی غرق وشكست اولمغله امواج
بحر ایله بو صخره یه القا اولنمش اوله دیو تأویل ایتدم و واروب بردانه سنی اله جق اولدم برده

كوردمكه حجره ملاصق در طوتوب وطرملدیغمده حركت واضطرابه كلكله بیلدمكه حیواندر تو بنك
بكیله بر ینی قبض ایله صقدیغمده بر چوق مادهٔ مائیه چیقاروب بعده اغز ینی ضم ایتدی وهر نه قدر
جدا ایتدم ایسه ده یرندن قلع ایده میوب عاجز اوله رق ترك ایتدم اشبو حیوان اغزندن غیری عینی
وجوارحی یوق عجایب خلق حق تعالادن اولوب لكن قنغی شیئه صالح ایدوكی یعنی حكمت
خلقتی علم الهیده در دیمشدر (وینه صاحب التحفه دیر كه جانب بحرده وقت شتاده اوچانبلرده
اصلا اصمه یعنی كرم عنب نابت دكل ایكن دانه سی بسیار ورنكی سیاه اوزوم صالقمی كوردم كه
كو یا هنوز اصمه دن قوپارلمش ایدی اكلی اراده ایله بردانه سنی طوتوت دفعةً له جذب ایتدم
قونده آهن كبی اولمغله قوپارمق ممكن اولمیوب فقط قبوغی صیرلدی وایچی بعینه عنب ایچی ایدی
ورایحه سی سمك بوینده ایدی سؤال ایلدم بحر عنبیدر دیدیلر (وینه موی الیه دیر كه شیخ
ابو العباس الحجازی هرون الرشید نسلندن هارونی نسبیله معروف اولان ذاتدن روایت ایتمشدر كه
اوذات بحر هندده سفر ایدوب كیدر ایكن دریادن طاووس بریدن احسن والوانا اجمل بر طاووس
چیقمشكه كمال حسننی كورنلر تكبیر ایتمشلر وطاووس دخی بالتسبیح قنادلرینی آچوب كندو یی
و ذنبنی بر مقدار تماشادنصكره دریایه طالمش ایمش انتهی (موی الیه بوراده غریق بحری
قورتارن مار الذكر بالغی ومؤلف دخی ینه ذكر لری باب سابقده مرور ایدوب دیشندن قبضهٔ
سیف وطراق و بونلره شبیه شیلر اعمال اولنان سمك كبیر ایله رعاد نام بالغی ذكر ایتمشلر در (ومؤلفك
تحریرنجه علی زعم البعض سمك مرقوم تغنی وصوت حسنه مائل اولوب استماعی ایچون محل ضرب
سازه واوازه تقرب ایدر ایمش حتی بعض صیادین انواع سمك صوت رعدی استماعلرنده قعر
بحره فرار دیمش وعلی قول خیل بر صنفنده اولان دكز آتی نیل مصرده بولنور وتمساحی وكاهیجه
قریه یه چیقوت مزروعاتی دخی اكل ایدر ایمش واهل مصر ایاغنك اثری بولنان محله قدر آب نیلك
طلوع ایلدیكنی استدلال ایدرز ایمش (بحر محیطده حصون كبی روی آبده ارتفاع ایدر وكندوسندن
صور كثیره ظهور ایدوب بعده غیبوبت ایدر بر شی كورینور ایمش اولدیغی محكیدر (وعجایب بحر
محیطدن بری دخی بودر كه انده یاغموری كثرت اوزره اولان اوچ شهر معموری حاوی جزیره اولوب
قلت طلوع شمسه بناءً اهالیسی اكثلرینی قورومادن یعنی چورومدن بچوب تصنیع ایتدكاری
محله وضعله اطرافنه آتش ایقادیله انده قورودرلر ایمش وجزیرهٔ مز بوره ده حسابه كلمز عجایب
دخی وار ایمش (منقولدر كه اسكندر بحر ظلمته سیر وسفر ایتدكده بر جزیره یه اوغرامشكه اهالیسی
كوپك باشلو اولوب اغزلرندن آتش علوی چیقار ایمش كیلرینه چقوب محاربه ایتمشلر انلردن
قورتیلوب صور متلونه شتی وطولی یوز ذراعدن برتر وكثر بالقلر كورمشلر (وبعض جزایرده دخی
محكم البنا بر قلعه اوزره بلوردن مصنوع بر قصر كورمشلر كه قصر مرقومك اتحاسنده اصلا سونمز
قنادیل وار ایمش (وجزیرهٔ قمر دخی جزایر بحرندندر و بونده طولی یوز وساقی یوز یكرمی ذراع
بر شجره اولوب موز ورقنه شبیه لكن اندن نرم ورقی اولدیغی واهالیسی بدنلری عریان سودان اولوب
ورق شجر مرقوم ایله التحاف یعنی اورتوندكلری وجزیرهٔ مز بوره نیل مصرك قر بنده ایدوكی واهالیٔ
مز بوره مذهب شافعی اوزره امر معروف ونهی منكرده غایت اطافت ونهایت دقتده اولدقلری
وقور بلرنده معدن ذهب ویاقوت وجزیرهٔ مرقومه ده فیل بیاض ووحوش وغیرندن مختلفة
الاشكال حیوانات وعود قماری وابنوس وطاووسلر و بر چوق شهرلر اولدیغی منقولدر (قلت)
سپاهی زاده مرحوم جبل قمر دیو ذكر ایدوب دیر كه بعضیلری فتح قاف ومیم ایله ماه معنایه مضافدر
دیمش ومشترك ادلو كتاب یاقوتده ضم قاف وسكون میم ایله مضبوط اولوب واقصای جنوبده
كائن جزیرهٔ زنج دخی جزیرة القمر ایله مسمی بونده قمر ضم قافله در دینلوب وابن مطرف دخی

جزيرۀ مزبوره يي يازوب لكن قرك اعرابن ضبط ايتموب قرالطريدن مشتقدر ديوب وقول
مذكوره نظرا فتح قاف وميم ايله اولمق اقتضا ايدرز يرا صحاح جوهريده قارلي هنكامده اولان
مهتابده كوزخيره لنور ولهذا بركيمسه ثلجده كورمسه يعني قاركوزيني السه قرالرجل ديرلر ديو
مسطوردر وجبل مزبور خراب جنوبيده كائندر وعرض جنوبئ خط استوا اوله رق اون بر درجه در
ونيل مصرك منبعلري بونده در كه اون ايكي عيندن منحدر اولور و بورايه بر كيمسه نك دخولي ثابت
ومتحقق اوليوب بلكه دوردن كوربنوردیوب اوراده وقوع ثلجه وعدمنه دائر طوسي اقوالي اوزره
بحث دخي ايتمشدر انتهى (ونه مؤلف ديركه عجايب بحردن بري دخي جزيرۀ وقواق دروبو جزيره
داخل بحر جنوبيده واقع اصطفيون نام جبالك خلفنده كائندر وبوجزيره يه حكم ايدن مرأة اولديغي
وبعض سيا حين جزيرۀ مرقومه يه واروب اول ملكه يي سرير اوزرنده باشنده التوندن تاج
واطرافنده درتيوز جواري ابكار پابرجاي قيام اولدقلري حالده مشاهده قياس ايدوكي وبوجزيره ده
ذهب كثرت اوزره اولوب حتى انلرينك وكلبلرينك سلاسليله اطواقي التوندن اولديغي منقولدر
(ذكري كچن شجرۀ وقواقي دخي مؤلف بوراده تحرير ايتمش (وعجايبدن بري دخي جزيرۀ صين در
ديوب مجملا بويله تعريف قيلشدر (بوجزيره ده قري واطرافدن باشقه اوجيوز شوقدر شهر واردر
واون ايكي قپوسي واردر و بونلر بحرده جبالدن عبارتدر كه هر ايكي جبلك بيننده فرجه لر اولوب
بووجهله اولان جبالي كيلر يدي كونده مرور ايدوب ابواب مذكوره يي تجاوز دنصكره اراده ايتديكي
موضعه قدرطاتلي صوده سير ايدر وصينده وصفي ممكن اولميه جق صورتده ادويه واشجار وانهار
واردر انتهى (قلت) سپاهي زاده بيانجه صين جهت مشرقك اقليم غربيسي اسميدر تحفة الادابده
صين بن يافث بن نوح عليه السلام ايله تسميه اولنديغي محرردر وصين جهت مغربده كندوايله
هند بيننده اولان چول جنوبدن بحار وشرقدن بحر محيط شرقي وشمالدن اراضي يأجوج
ومأجوج ايله احوالي واخباري منقطعه ومجهول اولان اراضي ايله محاط ومحدود در وملوك
صين سياست يوندن اعدللردر واهل صين صناعت ونقوش وتصويرده اهل ارضك عاجز
اوله جغي صورتده حذاقت ومهارتلري واردر و بونلري قيصه وباشلري بيوكدر ومذاهب مختلفده
اولوب كيمي مجوس وكيمي اوثان واصنامه وكيمي جبال وسائر اشيايه طاپرلر وصين الصين كه
شرقده ونهايت عمارتنده اولان موضعدركه بونك ورا سنده انجق بحر محيط واردر الى آخره انتهى
(خداوندكار اسبق جنتمكان و پادشاه قدردان سلطان محمدخان رابع طاب ثراه حضرتلرينك
مصاحب خاص معتبري و منجم باشيسي محقق هرفن الشيخ احمد المولوي قدس سره نك بين
الانام منجم باشي تاريخي ديمكله معروف جامع الدول ايله مسمى تاريخ معتبر عريسنده يازديغي
اوزره طول بلاد صين مشرقدن مغربه طوغرو ايكي آيلق مسافه اولوب عرضي شمالده بحر صيندن
سد يأجوج ومأجوجه كيدركه علي قول عرضي طولندن اكثر اولوب اقاليم سبعه يي مشتملدر يعني
انلردن حصه مندر و بلاد صين ايكي قسمدر كه برينه صين خارجه وديكرينه صين داخله ودخي
صين الصين ديرلر و بو ايكي قسمك ارالرنده بر حاجز واردر بر جبلدر و بو جبلده قاپولر واردر
وشهرلري كثير اولوب علي قول اوجيوز بلده در وهر اللي بلده بر اولكا اولوب ملك مستقلري واردر
واعظم بلادي خانقو ايله خجداندر و بو جبلره اقرب اولان خانقو در باب صين وفرضه سي يعني
اسكله سيدر و بو بلده نك طولي قرق فرسخدر اما خجدان بلدۀ ملكدر و بو بلده ايكي يه منقسم
اولوب بينلرنده طويل عريض بر اواو يول واردر قسمك برنده شاه واشكري و آخرنده تبعه
ورعيه سي يعني اصناف وتجار ساكنلر واسواق دخي بو قسم آخرده در وخانقو ايله خجدان بينلري
ايكي آيلق يولدروقتي بومناهدا يعني احمد مولوي زماننده بو بلده لر واكثر مواضع صين تاتار استيلاسندن

خرابدرلر ومواضع كثيره سنك حكومتي دست تاتارده در وتصويرده مهارت اهل صين شو صورتده در كه
صورتده ضحك مستهزي ايله سيماي شامت ومتعجب ومسروري تفريق بر له كوسترلر وزعملرنده
صنعت تصوير عبادتدر ومعربات انطاقيده مذكوردر كه مصورلري بر تمثال نقش ايلدكده قصر
ملكلرينه تعليق ايدوب تمثال مرقوم برسنه طورر وحذاق تصوير طرفلرندن خالي اولديغنه دائر
بر اعتراض وقوعه كلمز ايسه يعني بو وجهله امتحان اولندقدنصكره ملك نقاشنه خلعت كيدرر
واحسان ايدر ايمش و بر كره جانب رومدن ادعا ايله بر مصور كلوب بر يشل سنبلۀ حنطه نقش
ورسم ايدوب اوزرينه دخي بر سرچه بندرمش وكتوروب باب قصره مرقومه لوحه تصويرمز بوري
آصمش وملك دخي پسند ايتمش لكن امتحان مزبور بريني بولديغندن اكرامي تأخير اولمش
پس بر پير مصور كلوب بونده قصور وخلل واردر ديو دخل ايتدكده ملك لوحه يي كتوردوب نقاشي
و پير معترضي حضورينه احضار وخللي كوستر ديو امر ايدر پير في الحقيقه بالكز سنبله وعصفور وجاي
وضعي قاعده مزه موافق وهندسه سي اوزره در لكن اي ملك ذيشان سنبله اوزره سرچه قوندقده
ضعف ساقندن سنبله دن اشاغي ميل ايدر ومعوجه اولور بو تصويرده ايسه اماله كوسترلميوب ساق
سنبله ديمديك طورر صورتده رسم اولنمش اكر بو دخي اولايدي وضع وحكمتك نهايتنده اولوردي
ديدكده ملك ونقاش ناچار تسليم وقبول ايتمشلر انتهى (قلت) بو فقير بيك ايكيوز اللي ايكي سالي خلالي
سفارتله دولت عليۀ مؤيده جانب وجليل المناقبدن طهرانده بولنديغم اوانده معتبران مصورلرندن
برايراني فقيرك تمثالي اثواب ديوانيه ايله يعني بيوكللي عمامه وياقه سي صرمه لي يشل فراجه ايله
دست راستمده مسبحه ويد يسارمده صدريمه محاذي اولنه رق مطالعه اولنور صورتده آچق
اوله رق بر كتاب طوتديغم حالده رسم ايدوب ادعاي كمال ايله ايدرك فقيره كتوردي واقعا بكزتمش
واولدقجه هندسه سنده كورنمش ايسه ده وضع مذكورده صول المك انجق ابهامي صحيفۀ كتابك
آخر طرفنده شيرازه اوزرينه طوغرو كورينوب سائر اناملك كورلمامسي لازم كلمور تصوير
مذكورده ايسه تمام اقتضاسنجه ابهامي ونصف كفمي كوستر ديكينك اوزرينه سبابه ووسطي
وخنصر بمك اوچلرنده اولان برمفصللر يني صحيفۀ اولانك اوست طرفندن ايچروقبو يروب كتابي
اوچ پارمق ايله طوتدرمش اوله رق رسم ايتمش فقير كورديكم كبي اي نقاش ظريف هنرمندين
وقايع نكار دولت عليۀ ابد بقام ايسه مده خامۀ موزين رسمي عمرمده دستمه المدم يعني رسام دكلم لكن
سنك شو تصويركده بنم هر برقلم انكشتم خلقت مطبوعۀ انسانيه يه منافي دوشمز يعني نقش ايلديكك
اشبو تمثالك اندازه ومقياسي نسبتنجه تمثال دستنك بو شبرندن زياده اولمه سني اقتضا ايدر بو ايسه
خللدر والحال كه دست يميمده بو خلل كوسترلماش واشبو خلالك دفعي دخي انامل مذكوره يي بالاي
صحيفه دن كوسترلمامكله حاصلدر ال ديو الني سايۀ شاهانه ده نقدمند ايدرك كندينه و يردم رسام
عناد ايتميوب تسليم بر له اصلاح ايدرم ديو كمال محجابله آلوب كتوردي وطهرانده بين المصورين
بو اعتراض فقير تحسين اولنه رق شيوع بولوب ورسام مذكوره رشك ايدن همصنعتلرينه سررشتۀ
طعن اوله رق سائر هنرمندانه قول فقيرانه مي قبول ايتدر ديكم كبي نقاشلرينه دخي قبول ايتديروب
بو وجهله خدمت اعلان شان دولت عليه ده اولدم وتحريرات ايله دخي اعلان ايتمكده يم الحمد لله
على ذلك (منقولدر كه كسرى سدييني بنادن فارغ اولدقدنصكره حق تعالايه حمد وثنا ايدوب
او بقويه واردي و بحردن ناكاه بر حيوان بزرك و بلند چيقوب افق سد ايدر مرتبه ده يوكسلدي وزد
كسراده اولان حارسلر وقراوللر كندولريني او حيوان ابتلاع مراد ايدر كمانيله دتره يوب فزعه
باشلديلر كسرى بو كورواديدن او ياتوب سيزه نولدي ديو صوردقده حيواني كوستر ديلر كسرى
اجلي كلمد بجه بر احدي اخذ ايده مز يني دشمندن وقايه ايدن بحردن چيقن حيوانلري بكا تسليط

ایلمزدیدیکنده معاقب کسرانك یانده حیوان یاقلشوب ای ملك بن بو بحرك حیوانلرندنم اشبو بنا
ایلدیکك سدك یدی دفعه بنا اولنوب وخراب اولدیغنی کوردم دیوب غائب اولدی انتهی
(قلت) مؤلف مرحومك اجمال اوزره یازدیغی اشبو نقلك آنفا ذکر اولنان جامع الدول تاریخنده
مذکور اولدیغی اوزره ایضاحی بودرکه ترکان وتاتارك جد اعلاسی اولان قره خانك اوغوز نام
اول اولادیکه هم مؤمن موحد وهم ابو الاتراکدر وجهالت وملل باطله اوزره اولان سائر اولادی
آباء تاتاردر اوغوزه اولا تبعیت ایدن طوائفه بایغور واخوانه بعد الغلبه اتباع ایدوب عشایردن
عبارت اولان طوائفدن برطائفه یه (قانقلی) ودیکرینه (قبچاق) و برطائفه یه دخی (قارلق) وآخرینه
(خلج) دیرلر وقتا که اوغوزك شان اولاد واتباعی کثرت وعظمت بولدقده جمیع ترکستان اوزره
حکمی جاری اولوب اولادی واحفادی واحدا بعد واحد سلطنتی توارث ایلدیلر واحفادندن
ایل خان ملك ترکستان اولدیغی هنکامده شاه توران تور بن فریدون اوزرلرینه سفر برله پریشان
ایلدی و بو انهزامده تاتاردن (قیان) و (نکور) نام قرنداشلر صعب المرور جبلك وراسنده کائن
وادی یه اولاد وعیالی ایله قاچدیلر ووادی مذکورده نسللری چوغالدی وطائفهٔ مغول دخی
بونلردندر واولاد قیانه قیات وتکور اولادینه (درنکین) دیرلر وتاتار چوغالوب حدود صینه قدر
واردیلر وتحت تصرفلرینه الدیلر وذکر اولنان طائفهٔ قبچاق اتراکدن دشت وصحرای بی پایانه
واقصای قریمه قاچدیلر ولذا دشتی انلره اضافتله دشت قبچاق دینور وبقیهٔ اتراك ترکستان
دیدکاری مسکنلرنده باقی اولوب تور بن فریدونه رعیه و بعد مدة مدیدة ترکستانده انلردن
هیئت مجتمعه حاصله اولوب یعنی ملوك وخواقین ظهوره کلدی بعده دهرداهر عادتی
اوزره بونلر ایله تلاعب ایدوب محمد خوارزم شاه بونلری استیصال ایلدی و بو حینده طائفهٔ
قبچاق ایله ترکدن معیلرنده اولانلر فی زماننا عرب وفرس وروم‌ده باب الحدید یعنی تیمور قپو
وسر بودربند دیدکاری باب الابوابه هارب اولوب قانقلی قبیله سندن برطائفه جبل قنیقده
واقع باب الحدید مذکوره محافظ اوله رق اسکان اولندیلر ونسللری انده چوغالدی وقنیق اولا
خفیفجه تحریف اولنوب قنق بعده فاحشجه اوله رق قومق اولمشدر وقتا که اکاسره دن یعنی
طبقهٔ ثالثهٔ شاهان عجمدن نوشروانك بالذات اورایه واروب سد مذکوری و بابی بنا وقانقلی قبیله سی
اولوارندن بربنی طرفندن قائمقام نصب ایدوب کسری متصرف اولدقده طائفهٔ قومق اول
منصوبی سریر ملکه اجلاس ایلدیلر ونهذا انلره اصحاب سریر دینور وتوارث سلطنت ایله قبچاق
دشتلرنده ساکن اولدیلر وجنکیز اولادی اورالری استیلایه قدر تکثر ایتدیلر وجزیره‌یی اعمار ایدوب
مداین وقصبات یاپدیلر وملك وحکومت یدلرنده ایدی وقتا که استیلای مرقوم وقوع بولدقده
خاندانلری مقتول اولوب بقیه‌لری تاتاره مندرج اولدیلر انتهی (خداوندکار اسبق فردوس آشیان
سلطان محمد خان ثالث طاب ثراه حضرتلری عصری اعلامندن عاشق چلبی مرحومك فن
جغرافیادن مناظر العوالم نام اثر لطیفنده محرر اولدیغی وجهله نوشروان ملك خزر واکاسندن ایران
جانبنه بلا رخصة براحد کچمسون دیو عرضی اوچیوز ذراع وطولی یدی فرسخ اصغرنی اللی آدمی
نقل ایدر طاشلردن رصاص ایله استحکام ویره رك برجانبی بحر وبرجانبی صعودی دشوار
جبال اولوب جبل قبیقه اتصال ایلدیکی حالده بر دیوار وسور بنا ایتدردی و یدی مسلك وضع
ایدوب هر مسلکه برشهر یاپوب ومحافظه یه معاش مستوفی ایله یوزر جنکجی دلاور الیقودی
وبو وجهله بحر خزر ایله جبال بیننده عبوره امکان قالمدی ونوشروان سریرینی بحر اوزره بنا
ایلدیکی شهرده قودیروب شر اتراکی دافع اولدیغیچون حق تعالی وتقدس درکاهنده سجدهٔ
شکر ایلدی وسریرنده ارقه سی اوزره اوزانوب الآن استراحت ایتدم دیدی وشهر باب الابوابکه

عجمده بروجه محرر دربند دخی دیرلر ذکر اولنان یدی شهرلردندر وبعض خلق سد مذکوره سد
یأجوج ومأجوج دیرلر لکن روایت ضعیفه در واصلی بوقدر الی آخره (عجایبدن بری دخی بنده
ایکی جبل میانده برشهردن عبارت اولان جزیرة النسناس درکه باراندن باشقه صویی اولمیوب
طولی اللی فرسخ قدر باغ کروم و بوستان ونخل واشجار ایله پر بلدهٔ حصینه در ایچنه دخول
مراد ایدن انسان یوزینه تراب سورمینجه کیره مز واکر سورمه‌دن کیررسه بایوغیلور و یاصرع علی
اولور ایمش علی قول سکنه سی طائفهٔ جندر وعلی قول نسناس خلقندندر (وریح عقیم ایله هالك
اولان قوم عاد بقایاسندن هر بری شق انسان اولدیغی دخی منقولدر (محکیدر که ایکی یولجی
کیدرکن کیجه اولوب بروادیده بیتوتت ایدرلر صباح اولدقده اغاج اوزرندن برقائل * یا ابا مجیر * الصبح
قد اسفر * واللیل قد ادبر * والقناص قد حضر * فالحذر الحذر * فقرات بلیغه سنی اوقودیغن
استماع ایدرلر مآلی ای ابو مجیر ایله مکنی اولان صباح اغاردی وکیجه کندی وصیاد حاضر اولدی
صاقن صاقن طوتولمه دیمکدر وقتا که آفتاب ارتفاع ایتدکده یانلرنده بولنان کلبلرینی شجر مرقوم
سمتنه صالیویرمشلر بوحالده * ناشدتك ناشدتك * دیو شجردن ینه برصوت ایشتمشلر که مآلی
یلوارمه‌دن عبارتدر رفیقین مرقومیندن بری آخرینه شجرده اولانلری ترك ایله یعنی طوقنمه کیده‌لم
دیمش شجرده اولانلره بو کلامدن اعتماد حاصل اولمغله اغاجدن اینوب جای فراره یوز طوتمشلر لکن
کلبلر آردلرینه دوشوب وجریده جد ایدوب انلردن برشخصی صید ایتمشلر بو جیلره طوتیلان شخص
* الویل لی مما دهانی * دهری من الهموم والاحزان * فقاقلیلا ایها الکلبان * الیکما کم ذا انجار یانی
* قول نیاز اشتمالنی اوقودیغی حالده یتشوب اخذ ایله بیتوتت ایتدکاری یره دونمشلر رفیقیندن بری ذبح
وکباب ایدوب اکل ایتمش ودیکری ترك ایدوب داتماش (قلت) اشبو حکایهٔ اخیره چند قطعه
مستطرفك برنده بواندی فاما صید مزبور نه جنسدن اولدیغی تصریح اولنمیوب شخص ایله تعبیر
اولنمش ذبح واکله نظرا حیوان اولمق وتکلم ایله عدم اکل دیکرهر چند موهوم ایسه ده انسان اولمسنی
کوسترر لکن غرائبی حیوانیتی ترجیح ایدر ابو مجیر کنیه سی باب حیوانده وسائر یرده کوریله

﴿فصل ثانی﴾ نهرلر وقیولر و بکارلر ذکرینه مخصوصدر (قال الله تعالی ﴿الم تر ان الله انزل
من السماء ماء فسلکه ینابیع فی الارض﴾ جامع المستطرف دیر که مفسرون کرام بو آیت کریمه‌ده
اولان ماء مطردر و(سلکه)نك معناسی مطری ارضه ادخال ایله مایه ارضده جسده اولان طمرلر کبی
عیون ومسیله‌لر ومجرالر قیلیسیدر دیدیلر که مفادی یاغوری سحابدن ایندیروب یرده کی عیون ومجاری یه
ادخال ایدر دیمك اولدیغی بیانکرده اهل تفسیردر (انهار دنیانك بعضیلری امطاردن مجتمعدر یعنی
یاغموردن حاصل اولور بنابرین ماده سی اولان باران انقطاعنده یعنی نعوذ به سبحانه قحط وقوعنده
قورور و بعض انهار یرده اولان بکارلردندر واطول انهار بیك فرسخ واقصری اون فرسخدن ایکی
واوج و بونلرك ینلرنده دخی اولور وجمله سی جبالدن بدأ ایدوب بحاره منتهی اولورلر ومرلرنده
شهرلری وکویلری سقی ایدنصکره فضله‌لری طوزلی دریایه دوکیلوب انکله مختلط اولور و انهار
دنیانك تعدادی ممکن دکلدر لکن بز بعنه تعالی بعضیلرینی بروجه آتی ذکر ایدرز (نهر النیل)
انهارده یعنی دنیاده معلوم اولان نهرلرده نیلدن اطولی یوقدر زیرا بلاد اسلامده برآیلق و بلاد
سائره‌ده ایکی وخراب آباده درت که جمعا یدی آیلق مسافه مسیره سیدر ومباهج الفکرده یازلدیغی
اوزره منبعندن واصل اولدیغی بحر رومه دکین مسافه سی بیك یدیوز قرق سکز فرسخدر و موقت
اوله رق زیاده اولمسنك سببنده اختلاف اولنوب حق سبحانه وتعالی حضرتلری زیاده اولمسنی
اراده ایلدیکی وقتده انهار وعیون امدادیله آرتر دیمشدر (واهل اثرك نیل انهار جنتدندر
دیدکلری دخی امتناعده دکلدر فتأمل (قلت) سپاهی زاده مرحوم ابن سینادن نقله نیل مصر

اوج صفتله انهار سائره دن ممتاز در (اواكبسى اطول اولمسيدر كه طولى كثرت جريانى
وجريان كثيردخى لطافتنى مستلزمدر (ايكنجيسى قومسال وطاشلقدن جريسيدر كه مادهٔ غظلت
آب اولان وحلدن يعنى صولى بالچقدن سالم اولور (اوچنجيسى طاشلرى يوسون طوتماز كه
صفوتنه دالدر (وزياده اولمسى زياده اولديغى هنكامده نيلك بولنديغى دياره امطارك وقوعيدر
ونقصى وقتنده عدم وقوعيدر (نهر الفرات) مؤلف دير كه اشبو نهر اراضى ارامنده در وفضائلى
كثيره درونيل حلاوت جهتندن فراندن اصدقدر وايچنده اولان سمك ايسه‌دن قنطار دمشقى ايله
برى برقنطاركلور بالق بولنور وطولى ملاطيه‌دن بغداده قدر التيوز اوتوز فرسخدر ووسطنده اتمال
فراندن معدود جزايرده برازشهر واردر (جيحون) كندويه انهار كثيره اتصال ايدن برنهر عظيم
اولوب خوارزمه واصل اولنجيه دك مدن كثيره اوزره مرور ايدر وخوارزمدن غيرى برك اندن
انتفاعى يوقدر زيرا خوارزم جيحونك اسفلنده در وممرنده اولان سائر محللر يوكسكدرلر نهر
مرقوم خوارزمدن بچوب التى كونلك مسافه‌ده واقع بربحيره‌يه دوكيلور ووقت شتاده بش فارش
طوكروصوتحت جمددن جريان ايدر واهالى خوارزم بوزى قيروب لازم اولان يرلرينى سقى ايدرلر
شتاشدت بولدقده انجمادى قالنلشوب وارض ايله نهرك بيتلرنده فرق قالميوب واوزرنده تراب
ريكوب قوافل ابل ويوكلو عرابه‌لر مرور ايدر وبوحالده ايكى ماه قدر طورر ايمش (سيحون)
بودخى نهر عظيمدر على قول مبدائى تركستان حدودى اولوب اندن جريان ايله بلاد فرغانه‌يه
متصل اولور وبعض يرلرده كاهيجه جيحون ايله اجتماع ايدر (قلت) قطر اناطوليده جيحان
وسيحان نام ايكى نهر دخى واردر كيفيت وجهتلرى اوضح المسالك وسائر هيئت ارض اسفارنده
كوريله (دجله) نهر بغداددر وبوندن باشقه آدارى واردر وآبى نيلدن صكره اعذب مياهدر
وكندوسندن زياده انتفاع اولنور وعلى قول مقدار طولى اوچيوز فرسخدر وكاهيجه شويله طغيان
ايدر كه غرق بغداددن خشيت اولنور (قلت) سنهٔ حاليهٔ تسويد ترجمهٔ فقير هر برده يعنى
(غره نو) تاريخندن چند سال اقدم طغيان ايدوب بغدادك بعض محلاتنه ضررى وقوعه
كلمشدر وبرمبارك نهر اولمغله ايچنده دوشنلرك اكثريسى غرق اولميوب قورتيلور (محكيدر كه دجله دن
كندوسنده روح اولديغى حالده برغريق چيقا مشلر افاقت تامه بولدقده حالندن صورمشلر
او كيمسه بن دوشوب ويأس حياتله كندمدن كچديكمدن صكره عقلم باشمه كلدى ونفسمده بنى كويا
بريسى يوكلنوب صو اوزرنده طوركبى برحالت مشاهده ايلدم ديو خبر ويرمشدر (مرويدر كه
بارى تعالى وتقدس دانيال عليه السلام عبادينك انتفاعيچون يردن حفر ايله صو اخراجنى امر
بيورمغله دجله ايله فراتى اول نبى عليه السلام حفر ايله اجرا ايلمشدر (مؤلف دير كه اما انهار
صغار عالم پك چوق اولمغله بومجموعه برازينك بروجه آتى ذكرى ايله اكتفا اولنمشدر
(نهر آذربيجان) على قول قرب آذربايجانده برنهر اولوب بريل صويى جريان ايدوب سكز
يل منقطع وطقوزنجى يلده عودت ايدر ايمش وعلى قول جريانندن صكره تحجر ايتكله اندن
كرپچ يايوب بنالرنده استعمال اولنور ايمش وعلى قول ارض اذربايجانده سمكى يوق بربحيرهٔ عظيمه
اولوب بريل صويى طورر وبدى يل قورر وبعده ينه صويى كلور ايمش فتبارك من بيده الملك
وهو على كل شئ قدير (نهر صقلاب) اشبو نهرده صو هفته‌ده بركون آقوب التى كون كسيلور
(نهر عاصى) ارض حماه وحمصده كائن نهر مشهوردر وبعض بلغاى متأخرين نهر مذكورى
اشبو * مدينة حمص كعبة القصف اصبحت * يطوف بها الدانى ويسعى بها القاصى * لنا روضة
من حسنها سندسية * تعلق فى اكناف اذيالها العاصى * قطعه سنده كوزل توريه ايتمش (قلت)
وثابت مرحوم دخى * دولاب التفات مدار محمدى * عاصى صو بنده امته دائر دكلبدر * يتنى رنكين

نظم قيلمشدر (اوضح المسالكده يازديغى اوزره نهر مذكوره نهر ارنط ونهر مقلوب ونهر حماه
دخى ديرلر عاصى تسميه‌سنه سبب اورازده اكثر انهار جنوبه متوجه ايكن بونك انلره مخالفتله شماله
توجهيدر وعلى قول انهار سائره بالذات سقى اراضى ايدر ايكن بو نهر آلت دولاب ايله سقى
ايتديككندن عاصى ديمشلردر واولا بعلبك سمتنده برنهر صغير اولوب ممرنده بعض نهره التقا ايله
بحيرهٔ قدسه دوكيلور واندن خروجله حمص وحماه وسائر يرلر مسيرى اولوب سويديه يانده بحر
رومه واصل اولور حماده آبنى اجرا ايدن دولاب كبير دولاب محمدى ايله مشهوردر بونسبته وجه
وسبب تسميه‌لرينه (نهر عامود) مؤلف دير كه بونهر هندستانده دراوزرنده حديد وياخود نحاسدن
برشجره ويانده نحاس وياخود آهندن فوق الماء اوزون ارشون طوانده وبرذراع ارضنده باشى اوج
شعبه‌يه منتهى بعمود ده‌لى برديرك وديركك يانده التنده بركتاب طوتوب * يا عظيم البركة طوبى لمن
صعد هذه الشجرة والقى بنفسه على هذا العامود فيدخل الجنة * كلامنى اوقور بررجل دخى
وار ايمش واول طرف اهاليسندن بعضيلرى كلام مذكوره امتثالا كه معادى مژده اولسون
شول كيمسه‌يه كه اشبو اغاجه چيقه وكندويى شوديرك اوزرينه اتمغله جنته داخل اوله ديمكدر
بروجه محرر چيقوب واتوب تقطع ايتمشدر انتهى (قلت) اشته بوحكايه‌يى دخى تصديقده
مجبوريت يوقدر زيرا ظاهرى اوزره عادت الهيه‌يه بلا اقتضا مخالف وشرعده دخى عبادته راجع
اولمديغندن غير مطابق برسوزدر فتأمل (تحفة الغرايب صاحبى قولنجه يمنده برنهر واردر كه
طلوع شمسده سمت مشرقدن مغربه وغروبنده مغربدن مشرقه جريان ايدر (بلاد حبشه
وسودانده جهت مغربدن جهت مشرقه جارى اراتوبا كسلمه‌ده نيله شبيه برنهر واردر ومسيرى
اولان يرلر بركتلودر وكنارلرنده اراكه بكزر براغاج بتركه قاربوز شكلنده قند آسا حلاو تلو ميوه‌سى
اولور اكن فى الجمله حوضتى واردر وبلاد مذكوره‌ده سكز آيلق مسافه‌يى طولاشوب بحر محيطه
دوكيلور فسبحان من دبر العالم باحكم التدبير لا اله الا هو جل وعلا ﴿فصل ثالث﴾ ابار يعنى
قيولر ذكرنده‌در (قلت) مؤلف مرحوم بوفصلده اولا بئر بابلى يازوب عقبنده هاروت وماروته دائر
اولان حكايهٔ مصنوعه‌يى اطلاق اوزره اشعار ايتمشدر اكن بردلالت نص روى زمينه هاروت وماروت نام
ايكى ملكك لحكمة مفسرة انزالى وعلى تفسير ملك ايله موصوف هاروت وماروت اسمنده ايكى
صالح كيمسه‌لر ايدوكى صحيح وتأويلى موافق قواعد شرعيه وعقليه ايدوكى صريح اولوب
فاما بوملكلرك عصيانلرى ايله سياره‌دن زهره‌نك اصلنده روايت اولنان قصه‌نك اصلى اولميوب
افك وتصنيع يهود اولديغن اعلام علوم مشروعه ومعقوله دن واهل كشف وعرفاندن قاضى
عياض وفخر رازى وابن الجوزى وبيضاوى وجلال دوانى ومتأخريندن ابن حجر وشيخ
عبد الغنى النابلسى وابو السعود وسائر ذوات كرام ومحققين عظام تصريح ايله تزييف
ايتملريله ترجمه‌سى مالا يعنيدن عد ايله طى اولنمشدر (وبابل عراق عربده عهد قديمده برشهر اولوب
نارنمرودك ايقادى انده اولمشدر لكن حالا خراب اولوب يرنده برقريهٔ صغيره واردر ديو اوضح
المسالكده محرردر (بئر برهوت) حضرموت قربنده دركه مجمع ارواح كفار اولديغى مأثور
وعلى المرتضى رضى الله عنه دخى حق سبحانه وتعالى حضرتلرينه بقاعك ابغضى بئر برهوت
وبئرمذكورك صويى سياه ومنتن وارواح كفاره مأوا درمأانده كلام ايله ذم ايتدكلرى مرويدر
(بئر بضاعه) صويله استشفا اولنور برمبارك قيودر رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم
آب دهان روح بخشارينى او بئر مسعوده القا ايلدكلرى ونوضيلرى منقولدر (اسماء بنت ابى بكر
الصديق رضى الله عنهما مرضاى انك صويله يقه دائمزده شفاياب اولورايدى ديمشلردر
(ارض حلبده دخى بر بئر واردر كه مكلوب يعنى قودورمش كاب طلامه سيله عليل اولان كيمسه

قرق كون كچمدن صو يندن ايچرسه افاقت بولور (ونيسابور اولكه سنده دخى فيروزجه يعنى
فيروزه جوهرينه معدن اولان براز آبار واردر انلرده عقربك كثرتى اولديغندن اوجوهره دسترس
اولان آز بولنور (ارض فارسده دخى برقيو واردركه صويو برسنه ظرفنده بركره طاشر وبراز جق
جريان ايدوب اول اندك مدت جريانده سى ارض منفعتى حصوليله ينه كيلوب اولكى حالنه عودت
ايدر ايمش (بونك كبى عجايبات صنع الهى غير متناهى اولوب حصردن دوردر لااله الاهو ولامعبود سواه

﴿ الباب السادس و الستون ﴾

بو التمش التنجى باب ارضك وانده اولان جبال ورمال ايله بلدان وبنيان وعجايب وغرايبنك براز
فصول ايچلرنده ذكر لرين حاويدر ﴿ فصل اول ﴾ زمين ايله مشتمل اولديغى
عمران وخرابى محتويدر (جناب فاطر السموات والارض عز وجل اون سكز بيك عالم ايجاد
بيورمشدر وعوالم مذكوره دن بريسى عالم دنيا اولوب خرابى ايچنده اولان عمران بركيسه نك
اوبجى ايچره بولنان خردل دانه سى كبيدر يعنى اوبجك دائره سنه نسبتله برخردل دانه سى قدر در
خلاصه خرابندن معمورى آزدر مأثنده اولان اثرى وهب بن منبه روايت ايلمشدر (رواة اثر
يعنى علماء حديث ديمشلردركه بارى تعالى و تبارك عم ازلبسنده اولان چراكاه مخلوقتنك برنده
ردابه خلق ايلمشدر كه سراپاى عالمك رزقى مقدارنده اولان رزق ايله اول دابه يى بهر كون مرزوق
ايدر ودنياده درت بيك بشيوز الى التى مداين يعنى شهرلر واردر وعدد آخر دخى منقولدر (وممالك
مأمون عباسى عهدنده تعداد اولنوب اوچيوز قرق شهره چيقمشدر كه اوسعلرينك اراسى
اوچ آيلق و اضيقلرينك ميانى اوچ كونلك مسافه در (اهل هيئت خط استواعندنده فصول
اربعه بريلده ايكشر كره اولور و بعض بلادده برسنه نك التى آيى كيجه والتى آيى كوندز اولور
و بعض بلاد حرو بعضيسى ابردر فسبحان من خلق كل شئ واتقنه ﴿ فصل ثانى ﴾
جبال ورمال بياننده در (منقولدركه جناب مسبب الاسباب تعالى شانه عن الغرض والارتياب
زمينى خلق ايلدكده زمينه اضطراب كلمكله جبالى خلق ايله ارضك اضطرابى انلرله طورد يروب
مستقر قلمشدر واقاليم سبعه ده معروف اولان بوز يتمش سكز طاغدر وجبال مذكوره نك طولى
يكرمى ويوز فرسخدن بيك فرسخه بالغ اولانلرى واردر (جبال مذكوردن ناس ميانده مشهور
اولانلرينك ذكرى ايله اكتفا اولندى (جبل ابى قبيس) آدم عليه السلام اورادن اقتباس نار
ايتمكله كنيهٔ مذكوره يى وضع ايلمشلردر (وسبب تكنيه ده وجه آخر دخى منقولدر (جبل القدس)
بر جبل شريف مباركدر و ايچنده كيجه ايچره سراجسز ضيادار زيارتكاه ناس اولان برغار
واردر (جبل روند) همدانده در ذروه سنده برقيادن چقار عين واردر كه برسنه ايچره ايام معدوده ده
اقار اطرافدن مرضا كلوب شربيله استشفا ايدرلر (شامده دخى لونى كومر كبى سياه ورمادى
بياض برطاغ واردر كه رماد مذكور ايله اثواب آغردرلر (اندلسده دخى براز جبال اولوب برنده
برغار واردر كه ايچنه ياغلنمش فتيل ادخال اولندقده موم كبى ينار و برجبلنده دخى يتلرى برقارش
مقدارى فرجه ده برندن ماء بارد و ديكرندن آب حار نبع ايدر ايكى بكار واردر كه او آب حار جريان
ايدن عين زيبق و كبريت وزنجفر معدنى اولديغى منقولدر (جبل سمرقند) بوندن برآب
تقاطر ايدر كه هنكام صيفده جليد يعنى بوز اولور وايام شتاده حرارتندن احراق ايدر (جبل الصور)
كرمانده در بو طاغك طاشى قيرلدقده ايچنده قائم وقاعد ومضطجع هيئتلرنده بنى آدم
صورتلرى نمايان اولور اكر سحق اولنوب حاصل اولان غبارى صويه طرح اولنسه روى آبده
دخى صور مذكوره كورينور (جبل ارجان) طبرستانده در بوندن برآب تقاطر ايدر كه هر نقطه سى
يعنى قطره سى مسدس الشكل ياخود مثمن اولديغى حالده تحجر ايدر (قلت) سيد شريف

قدس سره صاحب المواقفك * وينقلب فى بعض المواضع الماء حجرا صلبا * قولى شرحنده
موضع مذكورمراغه قرالرندن سياه كوه نام قريه درکه انده اولان عين حجر مرمره منقلب اولور
ديمشدر (ومشار اليهك قول مذكورندن جغرافيا كتابلرنده اولان جبل سياه كوه كه بحر طبرستان
يانده در قريهٔ مذكوره نك غيرى اولديغى منفهم اولور ومؤلفك يازديغى بوجبل ارجانده اولان
آبك شكل مرقوملرده تحجرى قول سيده مباين دوشمز فتأمل (جبل هرمز) بوندن برصوچيقوب
بروهده يه يعنى چقوره دوكيلور اكر بركيمسه جريان ايدر ايكن صيحه ايدر ايسه اوصو طورر اكر
صيحه يى تثنيه ايدر يعنى بر دخى صيحه ايدر ايسه جرى ايدر ايمش (جبل طير) اقليم سعيد
مصرده برطاغدر كه هرسنه بركره نزدنده قوشلر جمع اولوب وانده بركوه يعنى پنجره كبى دلك اولمغله
كوهٔ مذكوره يه طيور كيررلر وايچلرندن اكر بريني كوه امساك ايدر ايسه سائرلرى طيران ايدرلر
ايمش و بوامساك سنه نك اوجوزلغنه علامت اولديغى مجرب ايمش (قلت) بو كيفيت طير باب
سابقده دخى مذكوردر (مؤلف مرحوم بوراده جبالى بياننده مذكوراته بر قصر ايتدك مجموع
جباله وقوف اراده ايدنلر مرآة الزمان نام تاريخه مراجعت ايتسونلر ديمشدر فقير ديرمكه اطلاع
نام تأليفات متأخرينى دقتله مطالعه ده حاصلدر (ومؤلف فصل مرقومده رمالك ذكرينى
وعد ايتمشيكن انجاز ايتمديكنك وجهى بولنمدى ﴿ فصل ثالث ﴾ مبانئ عظيمه
وعجايب وغرائب بنا بياننده در (اهل اخبار وتواريخ روى زمينده ابتدا وقوعه كلان بنا
نمرود الاكبر ابن كوش بن حام بن نوح عليه السلامك ياپديغى صرح نام بنادر كه بقعه سى ارض بابلده
اولان كوشانام موضعده وعصريمزده يعنى زمان مؤلفه قدر بناء مذكورك طاشلرى بوكلكده بعض
آثارى باقى ايمش وصرح مذكورك طولى بشيوز ذراع اولوب ينه طوفان اولورسه كيدينه وقومنه جاى
نجات اولسون فكريله حجر سخت ورصاص وجذب آبه ووهنه مانع اجزا ايله بنا اولنديغى وجناب
قادر قيوم عزشانه بركيجه ايچره صيحهٔ واحدهٔ مأموره ايله خراب ايدوب صيحهٔ مذكوره سندن بين
الناس تبلبل يعنى اختلاف وتغير السنه ظهوره كلمكله ارض مذكور بابل ايله تسميه اولنمش اولديغى
منقولدر (قلت) جامع الدول تحريرنجه بانئ صرح مذكور نمرود بن ماش بن ارم بن سام بن نوح عليه
السلامدر يعنى بونمرود نسل حام بن نوح عليه السلامدن دكلدر و بابل مقرنده بشيوز ييل تملك
ايتمشدر وتبلبل وتفرق السن زماننده طوفاندن التيوز ييل كچدكدنصكره واقع اولوب وسام ايله حام
نسللرنده لسان اون يديشر ونسل يافثده اوتوز التى لسان پيدا اولدى وسبب تسميه ده شويله روايت
اولنمشدر كه نسل نوح عليه السلام ازوب مرهٔ اخرى مجئ طوفاندن خوفله تحصن زعميله يتمش ايكى
برجلى اوله رق صرح بلند مذكورى ياپديلر لكن انتقام الهى وقوعيله لسانلرى امات شتايه تفرق ايتدى
وعابر بن شالخ بن ارفخشد بن سام طاعت حق تعالاده مقيم اولمغله انك لغتى اولان عبرانيه تغير ايتميوب
ابقا اولندى و بنى نوح عليه السلام عند التبلبل اطراف عالمه منتشر اولوب يتمش ايكى شعبه يه
متفرق اولديلر واقدم لغت سريانى اولوب آدم عليه السلام واولادى تبلبله قدر لسان مذكور ايله
تكلم ايدرلر ايدى انتهى (ارم ذات العماد) بو بناده مؤلفك نقل ايلديكى حكايه نك وظيفهٔ مترجم
اوزره لسانمزجه مألى بودر كه جميع عالمه حكم ايتمش اولان شداد بن عاد اولى كه قوت ومكنتى
فى الحقيقه منصوصدر انى وقومنى توحيده بعث الهى ايله دعوت ايدن هود عليه السلامه اطاعت
ايتميوب بكا سنك اطاعتنه دعوت قيلديغك حق تعالايه انقيادده نه فائده حاصلدر ديو سؤال ايتدكده
هود عليه السلام اكرامرينه امتثال ونهيندن اجتناب ايله نفسكه وعباد حق تعالايه ظلم وعدوان
ايتمزايسك آخرتده سكا ذهب ويواقيت ولؤلؤ وانواع جواهرله بنا اولنمش جنتى اعطا ايدر ديوردقده
اول جبار عنيد بندخى اويله بر برپا ايدرم ديوب وجبابرهٔ قومندن بيك وعلى قول يوز نفر

سر كرده لره كه هر برى بيكر نفرك مديرى ايديلر محل مناسبى تحرى يه مأمور ايتدى طولاشوب
جبل عدن قربنده بر مناسب ارض واسعه طيبة الهوا بولوب مهندس و بنالر معرفتلريله هر ضلعى
اون فرسخ اوله رق مربع الشكل درتيوز ذراع قامتنده بر حائط بنا واساس حائطى صو چيقنجيه دك
حفر ايله حجارهٔ جزع يمانيدن اساسلر وضع وديوار مذكورى يالديزلى صفايح فضه ايله قاپلديلركه
اشراق شمسده لمعانى كوزى قاشديرر ايدى وشداد مأمورلر تعيينيله معادن عالمدن جواهرى
چيقاردوب ودست ناسده بولنان جواهر وذهب وفضه يى تماميله غصب برله طاشيدوب ودرون
سوره رؤساء مملكتى عددنجه ياپدرمش اولديغى يوز بيك قصر كه هر قصر يوز ذراع اولان
يوزر عماد اوزره انشا اولنمش ايدى انلرى جواهر وفضه وذهب ايله تزيين ووسطنه دخى بر نهر
عظيم اجرا ايديروب قصور ومنازله نهر مرقومدن صولر آقديروب و بيوت ومنازلك ديوارلرينى
مسك وعنبر ايله طولديروب و بر باغچه دخى انشا ايله اغچنه اوراق واثمارى جواهردن اولهرق بنا كوندن
تصنيع اولنمش اشجار معموله دكديروب واقفاص مرصعه ايله بر بر طيور مغرده ومغنيه آصديروب
ودنيانك اقمشهٔ نفيسه سندن فرش و پرده و بساط ايله واوانى سيم وزر ايله قصور يى زينته باصديروب
واو شهر مزينك اطرافنه حراستيچون بيك مناره بنا ايتدردى وقتا كه امر بنا وانشا تكميل اولدقده
شداد مقرى اولان حضرموتدن ارم ذات العماد قصديله اركان دولتى الوب خروج وكمال
كوكبه ايله قربنه واوج ايله شهرى كوردكده اشته بكا هود عليه السلامك بعد الموت كورمى وعد
ايلديكى جنتى دنياده تحصيل ايتدم ديوب بادر ركاب عزم ايدر ايكن بر ملك مأمورك صيحهٔ واحدهٔ
غضبيه سيله ملك الموت فى طرفة العين روحلرينى قبض ايتمكله يوزى اوزره دوشديلر بعده مدينهٔ
ارم ذات العماد اعين ناسدن اخفا اولندى ومدينهٔ مزبوره يى بريهٔ مزبورهده ذهب و يواقيت
لمعانيله كيجه كورنلر كوندز كوردكلرى سمته واصل اوله قلرنده برشى بوله مازلر ايدى الى
آخر الحكايه (قلت) سورهٔ شريفه فجرده اشبو هلاك قوم هود عليه السلام قصه سنى ناطق
﴿الم تر كيف فعل ربك بعاد ارم ذات العماد التى لم يخلق مثلها فى البلاد﴾ نظم جليلنده
اولان عاد اهل تفسير بيانجه هود عليه السلامك مبعوث اولديغى عاد ابن عوص بن ارم بن سام
ابن نوح عليه السلام قوميدر وقوم مذكور جدلرى اولان عاد مزبور ايله تسميه اولنمشدر بنى هاشم
هاشم ايله تسميه اولنديغى كبى وارم برقولده ارم بن سام مذكوردر كه من حيث الاعراب مضاف اولان
سبط تقديريله عاده عطف بياندر كه بعاد سبط ارم تقديرنده در و بر قولده اوقول صحيح اولديغى
صورتده ارم قوم مرقومك بلده لرى اسميدر حكايهٔ مذكورهده كوسترلديكى كبى (وعلى قول
عاد مسطور عاد اولى اولوب جدى اولان ارم ايله تسميه اولنمشدر وعماد دخى ارم اسم بلده اولديغى قوله
نظر ابنيهٔ رفيع وارم بن سام نامى اولديغنجه قوم مذكورك طو يل اولان قدلرى ورفعت وثباتلرى
ايله تفسير اولنه رق ارمك من حيث الاعراب صفتيدر بو صورتده مفاد نص سبط ارم اولان
اولاد عاد اولى كه مثلى سائر بلادده اولميان ابنيه واسطوانهٔ رفيعه ياخود قدود طوال ورفعت وثبات
اصحابى اوله رق قوتله مشتهر قوم ايكن هود عليه السلامى تصديق ايتمدكلرندن آيت اخرى
تفسيرنجه سمادن بر صيحه ايله دفعهٔ مجموعى بردن هلاك اولديلر ديو كفار حقنده سابقده وقوع
بولان قهر الهى يى بياندر (واما حكايهٔ مذكورهده اولان تفصيل يعنى عادك شداد و شديد نام
دنيايه مالك وقاهر ايكى اوغلى اولوب شديد اولدكدنصكره شداد مستقلا مالك معمورهٔ دنيا وجمله
ملوكه مقتدا اولديغى حالده ذكر جنتى استماع ايتمكله بعض صحاراى عدنده دار النعيم مثالنده
بر جنت ياپوب وارم تسميه ايدوب واهليله عازم اولوب وصولنه بر كيجه و بر كونلك مسيره قالدقده
سمادن بعث صيحه ايله هلاكى و بعد هلاكهم ارم ديده دن نهان اولديغى واصحاب كرامدن

عبد الله بن ابى قلابه رضى الله عنهم هجرتدن تقريبا اوتوز سنه مرورندنصكره ضايع ايلش
اولديغى ابلنى آرار ايكن ارم مذكوره يى كورديكى روايتدن بر وجه محرر صحيحه ايله هلاك قوم عاد
صحيح ومنصوص اولوب بلدهٔ موصوفهٔ مذكورهٔ ارم ديده دن نهان اولمسى وصحابى مشار
اليهك كورمسى جامع دول ده يازديغى اوزره خرافاته اشبه قصص موضوعه دندر ارم نامنده
اولان شهر مزبن مذكور موجود دردينلره رؤيتنه دائر بزه بر خبر نقل مقبول ايله نقل اولنمديغندن
باشقه يالكز موجود اولديغنه متعلق خبر دخى واصل اولمامشدر ديو جواب ويرلدكده بعضيسى
ارم حس بصردن اكرچه غائبدر لكن اهل رياضت انى كورر ديو ويردكلرى جواب ظاهر اولديغى
اوزره واهيدر خلاصه بعضيلرينك ذكرى مجرد نقول واهيه يه اعتماده مبنى اولوب ونص جليلدن
مستفاد اولان ايسه مطلقا بر بناء رفيع اولمسيدر فتأمل (قصر خورنق) مبانى عظيمه دندر
حيره نام محلده ملوك عربدن نعمان اكبر يكرمى سنه مدتله بنا ايتدرمشدر وقتا كه قصر مذكور
رسيدهٔ ختام اولدقده نعمان مثلنى ديكر يره انشا ايتمسون ديو سنمار نام معمارى بالاى بنادن آتديروب
بو وجهله اتلاف ايتمكله بين العرب (جزاء سنمار) مثل اولمشدر (قلت) احسان مقابله سنده
اسائله مجازات كورنلر حقلرنده بو مثل كاهيچه قيامته قدر ايراد اولنور اما روزرستا خيزده كى
مجازات الهيه سراپا عدل والطاف محض اوزره اجرا اولنور والسلام (وسبب بناسى دخى بودركه
اول عهدده اعظم ملوك اولان يزدجرد بن شابور نام شاه عجمك اولادى معمر اولماز ايدى اوغلى
بهرام تولد ايتدكده تربيه واسكان ايچون هواسى جيد بر موضع تحرى ايتديروب سمت حيره مناسب
اولديغى اطباسى بالتتبع بولوب خبر ويردكلرنده فرمانبرى اولان نعمانه اوغلنى كوندروب واوراده
خورنق يعنى بر قصر و دائره انشاسنى امر واراده ايتمكله اولدخى بنا ايتدردى و بهرام بر ازمدت
تربيهٔ نعمانده بولنمشدر (جزاء مذكورى متضمن عبد العزيز بن امرئ القيس كلبينك نظم
ايتديكى قطعه در * جزانى جزاه الله خير جزائه * جزاء سنمار وما كان ذا ذنب * سوى رصه
البنيان عشرين حجة * يعل عليه بالقراميد والسكب (سليط بن سعد دخى * جزى بنوه
ابو الغيلان عن كبر * وقبح فعل كما يجزى سنمار * يعنى انشا ايتمشدر (اتلاف سنماره سببده
بو دخى منقولدركه قصر مذكور تمام اولوب استحسان اولندقده سنمار اكر بنم مستحق اولديغم
اجرى و يره جككرى واهليتمى بيله جككز واقف اولايدم سزه بر بنا انشا ايدردم كه آفتاب نه جانبه
دوراير ايسه بناى مذكور دخى اوسمته دونر حيثيتده اولوردى ديدكده نعمان چونكه سن بو خورنقدن
افضل بنا تصنيعنه قادر ايمش سن نيچون بزه دور فلك كبى دونر ابنيه انشا ايتمدك ديو غضب ايدوب
اعلاى قصردن القا ايله امر ايدوب ايشى بتورمشدر بو حكايه بو قاروده ابوابك برنده مناسبتله مرور
ايلدى (حائط عجوز) فرعون زماننده اعيان قوم قبط مصريه دن دلوك نامنده اولان مرأتك
سبب آتى ايله ياپدر ديغى بناء عجيبدر يعنى مزبورهنك بر اوغلى اولوب طالع ولادتنده بلع
تمساحله تلفنه دائر علامت بولنديغن منجمين عصر خبر ويرملريله حكم طالع مرقوم خوفندن
عريشدن بدأ ايله جانب شرقى كورهٔ مصرى مشتمل اولديغى حالده حائط مرقومى ياپدردى
وصورت تمساحى دخى شكل مهابت نما اوزره ياپديروب ولد مرقوم هنكام صباوتنده كوروب
تمساح خوفيله سمت نيله وارمسون ديو داخل حائطه وضع ايتديروب اخافه ايله تمساحدن
تنفير ايتدردى لكن حكم قضايرينى بولوب بنه اوغلنى تمساح بلع ايلدى (قلت) مؤلف
حائطك يعنى سور مرقومك هيئت بناسنده و سبب انشاسنده بعض سوزلر دخى يازمشدر
نظر اولنه وبالمناسبه بو قارولرده دخى فى الجمله بو حكايه كوسترلمشدر (ابنيهٔ عجيبه دن برى دخى
مصرك جانب غربيسنده الآن مرئى اولان اهرامدر مؤلف ديركه اوج عدد هرمدن هرم اكبرك

هرجهتی بشر یوز وارتفاعی دخی بشیوز ذراعدر مأمون عباسی طاب ثراه مشاهدهٔ اهرام قصدیله
بغداددن مصره کلدکده هرملك برینی آجدیروب وبناسی کیفیتنه تعجب ایندی که هرحجری عرضنده
اوتوز وطواده اون ذراعدر وبر برلرینه الصاق وتسویه وامتزاجی شول صورتده مصنع وهموار درکه
اغاجدن اوصنع وتسویه‌ده مثلی نجار ماهر تصنیعه قادر اوله‌مز (قلت) اوضح المسالکده یازلدیغی
اوزره اهرا ملك ایکیسی بیوکدر وقر بلرنده انلرك مقدارنده اولمیان اهرا مات کثیره دخی واردر
وابو الهول آدنده حجردن مصنوع برشخص منصوب دخی واردر الخ (اشبو ابو الهولده یازیلان
صفات ایله اهرامك سائر تفصیلاتی جغرافیازده مضبوط اولدیغندن طی اولنوب فقط مؤلفك
نقل موجودی ترجمه‌سنه قناعت اولندی مؤلف نقلنجه عجایب بنادن اولان منارهٔ اسکندرك بانیسی
ذوالقرنین در سرا پا رصاصه کوملمش طاشدن بیك ذارع طولنده بحره اوزادلمش طاقه‌لی
اوجیوز اوطه‌یی مشتمل وهربر اوطه‌یه بوکلودابه زمیندن اشیا ایصالنه قابل واوزرنده نحاسدن مصنوع
تمثاللری اولان بنادر که تمثالك بری الیله دریایه اشارت ایدیجی صورتده بر رجل درکه دشمن
اسکندریه‌یه برکیجه‌لك مسافه قلان محله کلدکده هیکل مذکوردن برصوت ایشیدلمکله اهالیسی
اوسسدن اعدا کلبشنی بیلوب مدافعه‌سنه دائرشیلری آماده ایدرلر ایمش وتمثالك بریندن دخی کیجه
وقتی برساعت مرور ایتدکجه ایچندن برصوت مطرب کوش اولنمغله آنکله وقتی بیلورلر ایمش
وتمثال آخرك دخی یا لاسنده پولاددن مصنوع یدی ذراع عرضنده برآینه اولوب او آینه قبرسدن
کورینور ایمش وعلی نقل بلاد ومرسای رومدن بحره خروج ایدن کافهٔ سفاین ایچنده مشاهده
اولنور کیفیتده اولمغله سفاین اعدادن اولدیغی کورندکده آینه‌یی ستر مخصوصیله ستر ایتمیوب
علی حاله ترك ایدرلر ایمش وقتا که کمی محل معلوم تأثیره کلدکده مرآتی آفتابه توجیه ایدرلر وآفتابك
پرتوی مرآته عکس ایلدیکی حالده کمی جهتنه تحریك ایتدکلرنده محترق اولور ایمش (قلت)
حاصل کلام آینهٔ اسکندر فی الحقیقه امثالدندر لکن اصلی وکیفیتی وتأثیر مذکوری ومؤلفك
تفصیلنجه امویه‌دن ولید بن عبدالملك عهدینه قدر موجود وتأثیر مرقومی رونمود اولوب طرف
دیار رومدن نجات سفاین وتجار ایچون عقد سلم ایله امویه طرفنه سال بسال کلیتلو مال ویرمش
اولدقلری وبالاخره غلبهٔ تدبیر بحیهٔ غیر موحشه ایله انواع حیل ودسایس ایله آینهٔ مرقومه‌یی
امویه دولتنه هدم ایتدردکلری کذلك تصدیقنه مجبور اولدیغمز اموردن اولمامغله العلم عند
ربنا المتعال دینلوب اختصاری بلاغتدن عد اولنمشدر (عجایبدن بر دخی سلیمان بن داودك
علیهما السلام طائفهٔ جنه اسکندریه‌ده تصنیع ایتدردیکی صفه یعنی محفل صورتنده اولان بنادر که
بناء مذکور جزع یمانی‌دن مصیقل ومجلی درکلر اوزرنده ایمش وصفهٔ مزبوره‌نك وسطنده دخی
یوز ذراع طولنده رخامدن بردیرك دیکلی ایمش که طلوع شمس ایله شرقا وغربا تحرك ایلدیکنی
ناس مشاهده ایدرلر وسببی نیدوکنی بیلمزلر ایمش (قلت) بو دخی مأثور اولمیان حکایات
اسرائیلیاتندر فلیحفظ (شهر مسکون حمصك تحتنده حمص کبی بیوت وغرف ومحلاتی حاوی
وطرقلرندن هرطریقده صویی جاری برشهر غیر مسکون وار ایمش العهدة علی الراوی (وحوران
دیدکلری یرده لجاة آدنده هرداری بربرندن مفرز وغیر ملاصق ابواب وبیوت وسقوف وکافهٔ
مشتملاتی طاشدن اویولمش ویونلش وهندسه واستحکاماتی زبان بلغا وعقلا وصفدن عاجز
ایکی بیکدن زیاده اوی حاوی بربلده وار ایمش که اونواحینك خلقی اغارهٔ بدخواه واعدازندن
خشیتده اولاد وعیال واشیا وحیوانات واموالیله اودارلره کیروب دورای ابوابنی طاشلر وضعیله
احکام پذیر ایدرلر ایمشکه براحد فتحنه قادر اوله‌مز وایچنه دخوله امکان بوله‌مز ایمش وبو بلده‌نك
بانیسی قنغی ذات ایدوکی برکیمسه‌نك معلومی اولمیوب عرب قبائلی هنکام خوفده ملجأ ایتدکلرندن

لجاة تسمیه قیلمشلردر والله تعالی اعلم (قلت) حوران یکی دنیانك هنوز کشف اولنمدق برلری
واقصای چین کبی دور ومجهول محل اولمدیغندن ترجمه اولنان بلدهٔ مزبوره صوریله اکر مؤلفك
یازدیغی کبی موجود ایسه نه کوزل والا قلم ترجمه معذور طوتیله * مبانی شهر نکیر عجیبه‌دن بری دخی
ایوان محقق کسرای عجمدرکه سابور ذوالاکتاف یکرمی وشوقدر سنده بنا ایتمشدر طولی یوز
وعرضی اللی وهرکنکره سی اون بش ذراعدر اهل اسلام دام غالبا الی یوم القیام مداینی عهد عمری
رضی الله تعالی عنهده فتح واستیلاده بالایجاب احراق ایدوب ایچندن بیك کره بیك دینار اخراج
ایتمشلردر (منصور خلیفه بغدادی بنایه شروعده ایوانی کلیا هدم ایله انقاضنی استعمال اراده
قیلدقده عقد مجلس مشورت ایله مصرف هدم نقضی اثمانده عدیل اوله‌مز دیوارکان دولت
عباسیه رأی ایتمشلر ایسه‌ده خلیفه اصغا ایتیوب شرافه سندن بربنی ییقدردی وصرف هدم
دیدکلرینه مطابق دوشمکله ترك ایتدی وعلی قول سبب ترك ارکانندن برذات آثار ایوان
علامت ظهور اهل اسلام ایکن هدمی مناسب دکلدر دیمکله هدمندن واز کچمشدر (قلت)
کتب معتبرهٔ سیرده یازلدیغی اوزره حین ولادت اعجاز آیت سلطان الانبیاء علیه الصلاة
والسلام افندیمزده ظهوره کلان وقایعدن بری دخی ایوان مذکورك بعض قبهٔ مستحکمه‌سنك
دفعهٔ هدمیدر وذات مشار الیهك علامت ظهور اسلام دیدیکندن مقصودی
هدم اولنان برلری طوردیغی حالده اطلال ایوانك بقاسیدر (قبساریه نام شهرده
برآینه وار ایمشکه همسرنده افعال فاحشه توهم ایدن کیمسه نظر ایتدکده مادهٔ
تهمت برنده ایسه زانیسی صورتنی ایچنده کورر ایمش وقاتل وسائر کردار مردار اربابنی دخی
کوستر ایمش قتل نفسه جرأت ایتمش اولان برشخص ولی قتیل صورتنی کورمسون خوفیله کسر
ایتمش دیو مؤلف بو بله جه یازر والعلم عندالله سبحانه وتعالی (قلت) قبساریه ارض فلسطیندن
ساحل شامده عکایه اوتوز ایکی میل مسافه‌سی اولان محلده فی الاصل عظیم وحالا خراب اولان بلده‌در

﴿ الباب السابع والستون ﴾

بو باب معدنلر وحجرلر وخواص جواهر بیانده (معدنلر لاتحصی اولوب لکن بعضیلرینی ناس بیلور
وبعضیلرین بیلمز وجنس معادن ایکی قسمدرکه برقسمی اریمك شاندن وقسم دیکری شاندن
اولمیان یعنی آتش کندویه تأثیر ایتمیندر وخلق بیننده مشهور اولان معادن یدیدرکه (ذهب)
و(فضه) و(رصاص) و(نحاس) و(حدید) و(خارصینی) و(اسرب) دن عبارتدر اما ذهبك یعنی زر
والتونك طبعی علی قول حار رطبدر واجزاء مائیه‌سنك اجزاء ترابیه‌سنه شدت اختلاطنه بناء اجزاسی
تفریقه نار قادر اوله‌میه‌رق پاتماز وچوریمز وپاسلانماز دیمشلردر وبومشاق وبراق وحلو الطعم
واصفر اللون اولوب صاریلغی نار یتدن وبومشاقلغی دهنیتدن وبراقلغی صوینك صفوتندندر
(خواص) التون قلبه قوت ویرر وتعلیق علت صرعه‌یی وفزع وخفقانی (قلت) سیما علت
افلاسی دافعدر التون میل ایله اکتحال چشمه قوت وجلا ویرر التون ابره ایله قولاق دلنسه ثقبه‌سی
اتلنمز والتون ایله داغ اچلسه یاره‌سی ازمازواغرزده طوتمه‌سی بخری کیدرر (فضه) یعنی سیم وکوش
طبیعه التونه قریبدر لکن پاسلنور وپنار وترابده چورر وکندویه رصاص وزیبق رایحه‌سی طوقنسه
منکسر اولور وکبریت قوقوسی اصابت ایتسه قرارر (خواص) بو دخی فمده طوتولسه اغزدو قوسی
دردینی کیدرر وزیبق یعنی جیوه ایله اذابه اولنوب بدنه سورلسه او یوزلغی وقاشنمه‌یی وعسرت
بولی ازاله ایدر (قزدیر) فضه‌نك معدننده ایکن زمیندن آفت رسیده اولان صنفیدر که طنجره‌یه
قونسه ایچنده اولان نسنه نضج اتمامك خاصه سندندر (قلت) قزدیر مزبور رصاصدر که بعض
کتاب فن کیمیاده صادایله قصدیر یازلمشدر (نحاس) یعنی مس وباقر طبعنده فضه‌یه قریبدر لکن

زياده يابس واغلظدر ياسی اكشی شی طلاسيله كيدر وآنيه سندن يعنی باقرقابدن اكل طعام دواسی
مشكل مرضلر توليد ايدر مصلحی قلايدر (حديد) يعنی آهن ودمور كثير الفائده در زيرا بر صنعت
يوقدر كه تصنيعده حديدك مدخلی اولميه (قلت) مبدأ قضاء حاجات بحكمته سبحانه ذهب وفضه
اولديغی كبی مدار حراست ملك وحراست ملك دخی حديدر كه بو معنايی ﴿وانزلنا الحديد فيه
بأس شديد ومنافع للناس﴾ نص حكمت فصی ناطقدر (خواص) تعليق حديد غطيط نائمی يعنی
او يقوده اولان خرلدی يی كيدرر وياننده طاشيه سی قلبه قوت وخوف وافكار واحلام رديه يه يعنی
قورقو واو رؤيايه زوال ونفسه سرور ويرر ياسندن ياپيلان سرمه نك كوزه چكلمسی مرضلرينی
دفع ايدر وطاشيق بواسيره نافعدر (اما خارصينی) يعنی خارجينی مؤلفك يعنی جامع مستطرفك
تعريفنجه لونی حمرته مائل برسياه طاشدر كه اندن تصنيع اولنان مرآته باقلسه لقوه يه نفعی واردر
وينه اندن ياپيلان ملقط يعنی جمبز ايله قو پاريلان قيل يرندن من بعد بتمز لكن وينه زيت طلا
اولنمسی مرآنده محرردر (قلت) فرهنك شعوريده خارجينی اول طبراقدر كه اندن صرجه سن آقوب
آينه وكاسه ايدرلر آخرنده يانسی در و دخی اوق دمرنی ايدرلر هر كيمه طوقنسه اول ساعت هلاك
ايدر ديو تفسير اولنمشدر وصاحب مرآة العوالم خارصينی لون وصلابتده اسفهدرو هه شبيهدر
لكن صفوتی سواد ايله بياض اراسنده مشكوكدر وجواهر فلزاتده يونك صوتی كبی صوت
اصفی اولماز خصوصا كه يوندن اجراس طبرو ياخود جرس كبير اتخاذ اولنه ديوب وخواص
مذكوره سنی دخی يازدقدنصكره خارصينی بلاد صينده متكوندر كه جابر بن حنان كتبنده
خارصينك تكوننی ذكر ايتمشدر (امام غزالی قدس سره عجايب المخلوقاتنده خارصينی ترجمه سنده
الفولاد هو الخار صينی ديو ايراد ايتدی ديو تعريف ايتمشدر وسنبلزاده وهبی مرحوم دخی
نخبه سنده (روی توتيايی معادندن ايدوب هم تعداد *خارصينی ديو تعبير بنه هب اولدی مجبر) ديو
بيان ايدر فتأمل (اسرب) جامع المستطرف بو اسرب رصاصدر والماسه تأثير ايله كسری خاصه سندن
الماس رصاصه ربط ايله خنازير علتنه يعنی سراجه يه وغدده مبتلاره تعليق اولنسه برؤ ويرر
ديو تعريف ايتمشدر (قلت) الكن معادن سبعه يی ذكرنده رصاصی واسربی باشقه باشقه يازوب
وآنفا ذكر اولنان قصديری ايضاح ايتامش ايكن بوراده اسرب رصاصدر ديمكله معادن مذكوره
التی يه اينزو تقسيده يازميوب تفصيلده يازديغی قزديرمذكوری فضه صنفندندر ديمكله ينه حساب
التی ده قالور والحال كه قاموس وسائر لغاتده اسرب الفك مديله قورشون ديمك اولان (آنك) ايله
وفتح را ايله رصاص قلعی يعنی فارسيده ارزيز وتركيده قلای ديدكلری معدنی كه انكله قاب قلايلرلر
ديو تفسير اولنوب هر بری باشقه اولديغی كوسترلمشدر فليوفق (احجار جوهريه) جامع المستطرفك
كلامندن مستفاد اولديغی اوزره احجار جوهريه دن انجو يی اراده ايله دير كه جوهرك اصلی يعنی
جای تكونی نقل اولنديغی وجهله وقت مطرده قعر بحردن ساحله صعود ايدر بر حيواندر كه اذنی
فتحله مطری ديو شيروب وقپار وقعر بحرده مقر ينه اينوب اخذ ايتديكی مطر جوفنده نضج
ايدنجيه دكين اذنی قپامه دن خالی اولماز تا كه اجزاء بحر ايله ماده در اختلاط ايدوب ردی وفاسد
اولميه اكر اخذ ايتديكی قطره صغيره ايسه دره دخی خرده اولور واكر كبيره اولور ايسه كبيره اولور
وقبل النضج بطننده آب دريادن برشی بولنورسه دره سی بوله نق اولور و بولنمز ايسه صافيه
اولور (اما ارسطو قولنجه انجو قعر بحرده بتر بر نباتدر كه ثمره سی دره در وقطعنك وقتی اولوب
اولنسده قطع اولنورسه دری مليح ورنكين وغير اوانده كسيلورسه رنكسز وقبيح اولور* اولمادن
دوشيريلان ميوه كبی * ومواضع در جزيره سرنديب ايله ديار عماندر (ينه مؤلف در كبير وصغير
اوله رق ايكی نوع اولوب كبيرينك دانه سی بر مثقال وزننده كلديكی منقولدر ديمشدر (قلت)
لكن بر بر ينه نسبتله جرمده انواعی كثير اولديغی مشهود در (قلبی تفريح ونفسی بسط ووجهی

تحسين ودم قلبی تصفيه وسرمه يه قاتيلوب چكمك ايله اعصاب عينی تشديد خواص لؤلؤدر
(ياقوت) سرآمد جواهر در اصول الوانی دردر كه قرمزی وصاری وكوك رنك وآسمانجونی يعنی
بياض مهتابی رنكلر يدر والوان مذكوره دن حصه آله رق واختلاط متفاوته ايله اختلاط ايدرك
انواعی تكثر ايتمشدر يعنی الوان اربعه مذكوره نك هر بری جنس عالی كبی اولوب تحتنده انواع
والوانی واردر لكن اعدل واعلاسی قرمزی وشفاف ناردانه سنه شبيه اولان احمر خالص لوننده
اولانيدر كه بهرمانی دينور وياضه مائل اولان احمری رمانينك دوننده اولوب بعده دردی
وخمری وعصفر يعنی صرسيله بربرينك وزننده اولوب پك رديسی سوسام چچكی رنكنده اولان
ازرقی وقيمت جهتندن اقلی بياض خالص اولانيدر پولاد والماس ونار ياقوته تأثير ايتمامك
خواصندندر لكن آتشده قيزر وصوغور يعنی بوزولميوب اولكی حالی اوزره ينه قلان ياقوتدر (قلت)
مستطرفده بروجه ترجمه * لا يعمل فيه الفولاد ولا حجر الماس * ديمش ايسه ده مرآة العوالمده
يواقيتك جمله سی احجاری اكل وقهر ايدر ويواقيته برنسنه كار ايتمز الا حجر الماس كار ايدر ديوب
وبعض جوهرشناسان دخی بو قولی تصديق ايتمشدر * ياقوت طاشی طاشيانه مهابت ووقار
ايراث وقضاء حوايجی تسهيل ايدر وفمده وضعی ربقی آقيدر وحرارتی كسر وجميع انواعندن
قنغيسی تعليق اولنورسه سحری وصرعدی دفع ايدر وقلبه قوت وبرر وياضی نفسی بسط ايدر
ونقل اولنديغی اوزره صار يسنك بردانه سی اوتوز مثقال وزننده بولنور ايمش (مرآة العوالمده
بهرمانی ياقوتدن اون ايكی مثقال واندر اوله رق يكرمی مثقال وزنلرنده اولانی بولنور ايمش (بلخش)
(قلت) لعل بدخش ديديكمز جوهردر (مؤلف ديركه حجر مذكور قيمتده ياقوته قريب وشرفده
انك دوننده در واحمر واخضر واصفر اوله رق اوچ نوع اولور (خواص) قبض نفس وسوء خلق
وحزن ايراث ايدر (قلت) جوهر مزبور عهد اسلامه قريب زمانده بدخشانده زلزله وقوعيله
جبالده شكاف واقع اولمغله ظهور ايتمشدر بنابرين كتب متقدمينده يوقدر ديو مرآة العوالمده
محرردر (بنفش) برنوعی حمرتی پك اچيق اولان قرمزی وبرنوعی زياده قرمز يدرو برنوعی سرخ ايله
سيامياننده بنفسجيدر ونوع رابعی آچيق صاری ايله اصفردر (عين الهر) بو حجر ياقوت معدننده
تكون ايدر واونی اشراق مفرط ومائيه رقيقه شفافه ايله بياض ناصع وخالصی غالب كيفيده در
وبو حجرك مائيتنده بر سر واردر كه حجر صاغه تحريك اولنسه مائيت مذكوره صوله وبالعكس
صوله تحريك اولنسه صاغه حركت ايدر (تعليق كوزی جدری يعنی چيچك ضررندن كوزه در
(الماس) مؤلف تعبيرنده الف لامی كلمه دن عد ايتميوب يالكز ماس اراده ايلديكنی اشعار ايتمشدر
وبو كا دائر كلام بالاده كچمش ولغاتده دخی واردر نظر اولنسه وعلی كلا التقديرين لسانمزده
معرف اوله رق الماس مستعملدر بو صورتده ماس ديديله مز جوهر مرقوم هندستانده جسامتلو
حياتله مشحون بر واديده بولنور واخذی اراده سنده اولانلر او واديه كاوب يوك آتنده وضعنه
جد وجسارت ايدوب بعد الوضع صاووشورلر حيات عكوس وخيالاتنی آيينه ده كوردكلرنده
بالطبع نفرت ايله اوجانبدن فرار ايدرلر فرارلرين كوزه دن كيدرلر حس ايتدكلرنده همان كلرب
اوطاشدن قسملری نه ايسه آلورلر وعلی قول وادی مزبوره دولر بوغازلايوب اتلرينی او واديه
ياترلر واتلره زبرنده بولنان الماس وديكر احجارك بعضيلری ياپشور پس قوشلر كاوب اواتلری
پنجه ومنقار يله قاپوب اطرافنده اولان طاغلره چيقوب اتلری اكل ايدرلر وياپشمش
اولان حجرلر متروك قالمغله اوراره واريلوب ديوشير يلور ايمش وبعضيلری حياتك سنده آلتی آی
مشتا والتی آی مصيف اولمغله مشتادن مصيفه چكلدكلرنده حيه دن خالی قلان مشتايه وكذلك مصيفه
واريلور والماسلر التور ديمشلردر والله تعالی اعلم بصحة ذلك (مؤلف يازركه الماسك كسری قصد

اولندقده برقاش بوغومند قونوب ضرب اولنورسه تفتت ايدر ومنكسر اولورايمش كه غريبه دندر
وكذلك الماس بال مومنه صاريلوب وياخود برشيشه يه قونوب اوزرينه اركك بكجى قانى وضعيله
آتش ده تقريب اولندقده اريديكى غريبدر (الماسك خرده پارچه سى ولو سوسام مقدارنده اولسون
سم قاتلدر كه جوف ذى روحده بولنسه باغرسغى پاره لمكله اهلاك ايدر ومطلقا الماس يانده
سم بولنسه يعنى كرك طعامده وكرك شوبله جه عياسمه مقارن اولسه ترلمسى خواصندندر (زمرد)
مؤلف ديركه زمرده زبرجد دخى ديرلر اخضر وجنكارى وصابونى رنكلر ايله تنوع ايدر و بش
مثقال وزننده ودخى اقلده بولنور (بدنظرى دفع ايدر وقلبه فرح و بصره قوت وذهنه صفوت
ونفسه بسط ويرر (فيروزج) پيروزه معربيدر ايكى نوع اولوب برينه اسحاقى ديرلر (قلت)
لكن ابو اسحق دن مخفف اوله رق ايرانيان بسحاقى ديرلر واجودى ازرق صافى اولان اسحاقيدر
ونوع ديكرينه خلنجى ديرلر (قلت) مرآة العوالمده فيروزجك معدن نحاسدن تصاعد ايدن
بخاردن تكونى مرقومدر (خواص) فيروزجه نظر چشمه جلا وقوت ونفسه انبساط ويرر
واندن خاتم اتخاذ ايدنه قتل وغرق كبى آفت اصابت ايتمز جعفر صادق رضى الله تعالى عنه
* ما افتقرت يد تختمت بفروزج * بيورمشدر كه مألى فيروزه يوزك طاقنلر صفر اليد فقير اولمازلر
ديمكدر معدنندن خروجندن يكرمى سال كچدكده رنكى تنزله باشليوب كيدرك اصلا اثرلونى قالمز
درجه يه وارر ايمش (عقيق) معدنى ارض صنعاء يمنده در و الوان متعدده ده اولور اوزرنده
بر رقيق پرده يعنى يمورطه زارى كبى جنسندن زارى اولديغى حالده بولنوب بعره ابل آتشيله
قزديروب صوغوقده نصكره اول پرده يه سهولت كلكله قوپارر و آيرر ز على قول هندده دخى
بولنور لكن يمنيسى اجوددر (خواص) تختمى وطاشيمه سى حلم و رأى صواب و سرور نفس
ووقار وحسن خلق وخصومت عندنده سكون حدت ايراث ايدر (من تختم بالعقيق لم يزل
فى بركة) اثرى حقنده وارد اولمشدر (قلت) عقيقدن خاتم اتخاذينه وخاتمه دائر بعض
مسئله فقيرايله بالالرده تحرير اولنمشدر (جزع) جيمك فتحى وزاينك سكونيله يمنه يمندن ودخى
چيندن كلور برحجردر (قلت) مولانا الوانى و جزع شول يمنى بونجقد دخى ديرلر كه
الك آغى وقراسى اولمغين شعراى عرب محبوبه نك كوزينى اكا تشبيه ايدرلر ديو صحاح ترجمه سنده
يازمشدر (و بوحجرك الوانى كثيره در خلق بونك استعمالنى استحسان ايتمزلر زيرا كثرت همى
وسوء خلق وقورقولى دوشلرى و عسرت قضاء مطلبى وكثرت بكاى صبيانى مورثدر ودخى
يحق اولنوب صويه وضعله شرب اولندقده سيلان لعابى وثقل لسانى و برقومك بيلدكارى
حالده بيلنلر بينه بلاغلسه ميانلرنده عداوت پيدا ايدرلكن تعليق تسهيل ولادت ايدر ديديلر (قلت)
صاحب مرآة العوالم بوحجر برنيجه صنفدر برصنفى بقرانىدر و برصنفى عروى فارسيدر و برصنفى
حبشيدر و برصنفى شميدر و برصنفى عسليدر و برصنفى زيتيدر و برصنفى معرقدر و بقرانى
صنفى اوچ طبقه در احمردر و ابيض در و بلور بدر ديوب واوصاف اصناف مذكوره يى تفصيلدن
صكره عطارد حاسبدن نقلله جزعك ياضى قرنو رايله طولدقجه زياده اولور و اكسلدكجه
اكسيلور وكندوده كتورمك صبياندن شرعيى ازاله ايدر و بوندن مصقله ذهب اتخاذ اولنور
واكا كثرت نظر مردم بالغه غم و پريشان منام كتورر و اطفاله كريه ايراث ايدر ديمشدر
فليحفظ (بلور) مؤلف ديركه بلور زجاجدن برصنفدر محكيدر كه بلاد تركستانده ايكى جبل
اولوب برى بلور ايمش اندن قطع اراده اولندقده كيجه ايچره كسرلر ايمش زيرا كوندز جبل
مذكورك شعاع عظيمى اولور ايمش (يعنى مرآة العوالم تحريرنجه تركستانده اسفرد ناحيه سنده
موضع بلور ايكى جبل براق اولوب نهارده حرارت شمس تأثيرندن علاء بلورك لباسلرين آتش كبى

يقار حينئذ سوزان اولملريله كيجه كيدوب كسرلر ايمش (مرآة مذكورده يازلديغى اوزره (بلور)
ودخى (مها) نك ايكيسى ابيض وشفاف ماء صافى راكده بكزر حجرلر اولوب بلور مهادن اصفى
وشفافدر و بلور معالجه يعنى بعض اجزا ايله اريرو بونك دخى اوزرنده اينجه زارى اولوب صو يلدقده
ماء مقطر صافى لونده چيقار واجود بلور بريه مغربدن و بندقيه دن كلور ايمش يعنى اورالرده
دخى معدنى وار ايمش و يوزمن وزننده قطعه سى بولنوب ناحيه مرقومه خلقى اندن برايكى قلعه
آب صواستيعاب ايدر آنيه تصنيع ايدرلر ايمش (ديش اغريسنى تسكين و بسط نفس خاصه
بلوردر (مرجان) نبات ايله معدن بيننده واسطه در زيرا تشجرده نباته وتحجرده معدنه شبيه در
ومعدننده ايكن دائما لين يعنى يومشاقدر معدنندن مفارقتنده تحجر ايدر وقاتيلشور (خواص
نظرى صدرى تشريح ونفسى منبسط وكربى تفريح وعينده محتبس دائى ازاله ورمدى تسكين
ايدر مسحوقى سركه ايله قارشديريلوب دبشه سورلسه پاسنى كيدرر و ياره يه اكلسه تنفخ ايتمز
يعنى تشنجدن منع ايدر ومرجانك انواعى اولوب ازرق وابيضى دخى واردر واصلى يعنى منبتى بحردر
على قول بحرده بترشجر و على قول حيوان بحريدندر والله تعالى اعلم (قلت) مرآة العوالم صاحبى
مرجان يانده بسد ديو برحجر دخى يازوب و بوايكى حجر نبات مقوله سندن اولوب بسد بيخ ومرجان
شاخدر و بو نبات حجرى خلقتده نبات ايله حجر بينلرنده متوسطدر كه شجر وقواقك اول حيواناتده
وآخر نباتاتده وغولك اول انسان وآخر جانده وصدفك اول معدن وآخر حيوانده وانسانك اول
ملك وآخر حيوانده وقوفلرى يعنى توسطلرى كبى واقف ومتوسطدر ديو ايضاح وحجر بسدى ذكر
ايتمش وخواصنده ذكر اولنان خواصى يازدقدنصكره براده مرجان دبشه سورلسه جلا و پرديوب
سركه يه قارشديرلسنى يازمامشدر وداء محتبس چشمى دخى ضربله كوزه كلان قاندر ديو شرح
و رمد عينى صاوشدرمسى كوزه مرجانى ربطله حاصل اولور ويدنده ضربدن اولان بره يى
ازاله ايدرو بسد ومرجان خاصيتده برابر اولوب ايكيسى دخى رعافى ودمى امساك و عسرت
بولى حل ومصروعه مفيدو باغرسق ياره سنه صحت و پرديو بيان وزياده قلمشدر (حجر الطامس)
حجرهنديدر كه حديد كندويه تأثير ايتمز وقنغى خانه ده بولنسه سحر طوتماز وجن كيرمز ولهذا
اسكندر حجر مذكورى عسكرينه يانلرنده طاشيدر ايدى (قلت) مرآة العوالمده حجرنا بطس
ديو مضبوطدر تتبع اولنه (حجر الماهانى) اشبو حجردن خاتمى اولان روع وغم وحزن وهمدن
امين اولور لونى ابيض واصفر يعنى بياض اولوب صفرته مائلدر وخراسانده بولنور (قلت) سكته
علتنه دخى مفيد ومحروقى باسوره نافعدر ديو مرآة مزبورده يازلمشدر (حجر مراد) بوحجر
جانب جنوبده بولنور و حاملى اولان كيسه يه جن تابع ومطيع اولوب اراده ايتديكى ايشلرده
استخدام ايدركه اكا خادمه مالك ديرلر (قلت) بوطاشه لغت يونانيه ده سر وطالبس ديرلر كه سنك
طياره معناسنه در آفتاب فوق زمينده اولدقچه هواده طيران و پرواز ايدر و زير خاكه كتدكده
روى ارضده طورور ولونى اخضردر بحار بخارك لطيفندن هواده منعقد اولور وحد جنوبده
اولور وحامل حجر مذكوره شياطين متابعت ايدوب هرنه ديرلرسه اكا تعليم ايدرلر ديو مرآة ده
مرسومدر والله تعالى اعلم (دهنج) حكاكه سى يعنى براده سى اكرچه سمدر لكن سم ايچمش
كيمسه يه ايچرلسه نفعى واردر وصوقلش يره سورلسه تسكين ايدر وخفقان قلبه نافعدر و ينه
حكاكه سى بياض برصه طلا اولنسه ازاله وحجر مذكورى حامل اولان كيمسه نك باهى غلبه ايدر
(سبج) بو حجره كبرسندن و ياخود نزول مادن ناشى ضعف اوزره اولان عين صاحبى نظر
ايتسه چشمى قوت بولور وادمان نظرى ودوكلمشنك اكتحالى بصره حدت وجلا و برر وطاشيمه سى
عسر بوله نافعدر و تعليق صداعى ازاله ايدر (قلت) حجر مذكورك لونى زياده سياه و براق

وسريع الانكسار اولوب هنده بولنديغى و بروجه محرر آكتحالى چشمدن نزول آبى دافع ايدوكى
ونزول مرقومه كوزك اوكنده برمكس پران تصورى علامت ونشان اولديغى مرآنده مرسومدر
(سبج جيم ايله حرج وزننده شبه معربيدر سياه و براق وخفيف وسريع الانكسار برطاشدر اندن
مصنوع ميل ايله اكتحال باصريه معين وجلى اصابت عين دافع و باشه تعليق صداعه نافعدر وحجر
من بورهندن جلب اولنور (مغناطيس) (قلت) مغنطيس ومغنيطيس لغتلر اولديغى معربات
انطاقيده مضبوطدر (بحر هندده بولنور واوصولرده كزن كيلرده حديد اولماز و بلاد اندلسده دخى
جيقار واعلاسى حمرته مائل اولان سياهيدر (خواص) مسحوق سرمه قيلنسه مكتحلك محبت ايتمش
اولديغى يار بيله الفتى مزيد اولور و تعليق تسهيل ولادت ايدر و اندن خاتم اتخاذ ايدنلرك
مطالبى حصول بولور يعنى رجاسى مؤثر اولور وكردنه تعليق ذهنى زياده ايدر ومسحوقى مسمومه
ايچرلسه تأثير سمى قطع ايدر وسرمساق رائحه سى خاصيتى اولان جذب حديدى ابطال ايدر
لكن سركه ايله يقنسه حالت اولاسنه عودت ايدر و يارم مثقال حديدى جذب ايدرسه اجوديدر
يعنى اعلا سنك امتحانى ومحكى بودر (قلت) مغناطيس خراسان اولكاسنده بر ناحيه ده
دخى بولنديغى واوچ نوع اولوب برنوعى حديدى جاذب وديكرى آهندن هارب ونوع ثالثك برجانبى
جاذب وجانب آخرى هارب اولوب افضلى يعنى جذبده اقواسى اشبو نوع ثالث ايدوكى وصوغان
دخى تأثيرينى قاطع اولوب كچى قانيله دخى يقانمغله خاصيتى عودى ومسمومه شبر ايله ايچرلمسى وحاملى
وجع مفاصل ونقرسدن ايمن اولمسى وقارنجه اوشن يره وضع اولندقده قاچرمسى وصائم صفراوى
ريقى دخى تأثيرينى نوم وبصل كبى باطل قيلديغى مرآنده مشهوددر (حجر الخطاف) باب حيوانده دخى
قلم فقير ايله يازلديغى اوزره طير خطافك يووهسنده ايكى حجر بولنوركه برى قزل و برى بياضدر بونلرك
تعليق نومده اولان فزعى مزيلدر وخصوصا بياضنى تعليق صرعه بى دافعدر (حجر الزاج) محاقه سى
يعنى مسحوقى ايله تجبير اولنان يردن فاره وذباب فرار ايدرلر مرآنده اجزاء محترقه مائيه وارضيه
بربرينه شديدا اختلاط ايدوب وقوت حرارت شمس دخى بو اجزاده تأثير ايتمكله دهنيت وملحيت
وكبريتيت پيدا سيله زاج اولور ديو سبب تكونى محرردر (حجر النجف) اصلى جيوه اولوب اندن
استحاله ايدر وخاصيتى جراحاتى اوكديرروات بتورد (حجر الملح) يعنى نمك وطوز بونك انواعى
واردر واجود واعلاسى بحيره اوطرزنده كائن ارض سدومده اولان معدنندن حاصل اولانيدر
وجناب رزاق مخلوقات اشبو ملحى دنيانك قوامى ايلمشدر وثنامنده على المرتضايه رضى الله عنه
خطابا (ياعلى ابدأ بالملح واختم به فان فيه شفاء من سبعين داء) اثرى وارد اولمشدر ديو مؤلف
اتيان ايدر (نمك آبدن اجزاء ارضيه محترقه و يابسه اختلاطيله تكون ايدوب اختلاط قوى اولورسه
ملح اجاج يعنى تلخ ومعتدل اولورسه ملح خوش طعم اولوركه طعامه ادخال اولنور وارض سدومده
اولان طوزله ده كى خوش طعم اولاندركه (اندرانى) ديرلر ونه كيفيتله كسر اولنسه مربع الزوايا
اولور وبونوعك اجودى رائحه سى شبيه بوى بنفشه اولان ابيضدر (وبرنوعنه دخى ملح هندى دينور
ابيض وصلبدر وبونده منافع اولديغى كتب طبيه ده مذكوردر (وبرنوعى دخى ملح شخيدركه درت
درلو اولور يعنى ابيض واحمر واصفر واخضر بخاريدر وبونك معدنى اصفهان وخراسان وسجستان
اراضيسنده اولور وبرنوعى دخى بحريدركه برادة غليظه كبيدر وبونوع سلانيك واورفا طرفلرنده
ساحل دريا اولوب ايام باخورده ساحلده چقورلر قازارلر و بحردن اوچقورلره بنجه بوللر آچرلر
دريادن صو چقورلره او يوللردن واروب بريكور وشدت حر شمس او بركش صويى براز ايام طبخ ايله
كثافت ماء بحر اوچقورلرده منعقد اولوب آبى هوايه انقلاب ايله قورودقده ملح اولور (وبرنوعى
دخى حجريدركه معدنى افلاقده در معدنندن بيوك پارچه لر اوله رق اخذ اولنور (وبرنوعى دخى
بلوريدركه ملح تركى دخى ديرلر وعامه ناس اكا حاجى بكتاش طوزى ديرلركه طوزلرك پك كوزلى

بوطوزدر (ومنافع ملح لاتحصادر جمله احجار وفلزات طوز ايله مصفى واغلب اغذيه انسان
ملح ايله لذت پذير اولوركه اهل نحوك * النحو فى الكلام كالملح فى الطعام * ديدكلرى كلامده
نحوى طعامده ملحه تشبيهلرى مؤيد مدعادر (قلت) بلكه مدعاى لذتك بديهى اولديغى هويدادر
قروحده پيدا اولان فسادى ازاله خاصه ملحدندر وجرب قوى وعرق النساء قديمى دخى دافعدر نقلته
ملخصا من المرآة (علماء نحوك مثال مذكورينه وارد اولان سؤال مشهورك جوابى سپرده عهده
اصحاب ذوق سليم وذهن مستقيمدر (حجر الاطرون) (قلت) مؤلف بو يله يازر لكن مرآنده
(نطرون) ديو مضبوطدر ومعربانده دخى بويله در (ارسطو قولنجه رطوبتى غلبه ايتمش رحلره
نافعدركه رطوبتى آلوب قوت ويرر وعجين يعنى خميره قونسه كوزل ايدر يعنى تنشيف ايدر واغاردر
واحمر وابيض اوله رق ايكى نوعدر (مرآنده محرردركه مصرده اولان طرانه معادن اطروندركه
ايچنه ما وموالد ثلثه دن هرنه القا اولنسه انده اولان نطرونيت قوتى مانى وسائرلرينى نطرونه دوندرر
ونطرون بورق يعنى بوره جنسندندر وعلى قول ديار ارمنه منسوب بوره ارمنى درو بو بوره اجسامى
وسخدن تطهير وتنظيف ايدر وقولنجه وكوزقرارمسنه وفلج وجربه نافعدر امازهه القا وبده
يازلديغى اوزره خارج بدنده استعمال كركدر يعنى اكلى جائز دكلدر ولحوم قسمنك ايچنه طبخده نطرون
قوسه لر فى الحال نضج ويرمسى غريبدر مصرده قلت حطبدن ناشى لحومى نطرون ايله طبخ
ايدرلر فاما طعم مطبوخه تغيرما عارض اولور ديكر مضرتى محسوس دكلدر لكن ديار مصريه ده
كثرت اوزره اولان علت فتقك مورثى اعتقاد عامه جه نطرونلى طعام اكليدر (حجر اللازورد)
مشهوردر ارسطو قولنجه اندن خاتم اتخاذى صاحبنى اعين ناسده نبيل ايدر يعنى ذا الابضاعه
فضيلتلو اولور وعلت سهره دخى نفعى واردر والله تعالى اعلم (مرآنده اجودى ومعادنى بالتفصيل
ذكر اولندقد نصكره بسط نفس وتقويه بصر ودفع سودا وصرعه خاصه سى اولديغى مذكوردر
(جامع المستطرف مرحوم بو بابده بزه معروف اولان احجار ومعادنى يازدق تعمق اراده ايدن
بو خصوصده مخصوصا تصنيف اولنمش كتبه مراجعت ايده لر ديو ختم ايتمشدر (قلت) هيئت
ارض وسما ومافيهمايى وفن تشريحى حاوى اولوب كاهيجه قلم فقير ايله بعض اقوالى درج اولنان مرآة
العوالم مذكورده معادن سبعه واحوال فلزات واحجار معدنيه وحيوانيه وهوائيه وترابيه ومائيه و بونلره
متعلق شيلرسبك تركيده كوزل افاده اولنمغله اول اثرلطيفى مطالعه ده كسب فوائد شكار ومعلومات
آشكاردر همان باقلمسنه همت اولنه كه واحد كالف اولمغله سائرندن استغنا حاصل اولور

﴿ الباب الثامن والستون ﴾

فى الاصوات والالحان و ذكر الغنا واختلاف الناس فيه و من كرهه ولاى شئ كرهه
ومن استحسنه ونحو ذلك وما ذكرت ذلك الا لانى كرهت ان يكون كتابى هذا
بعد اشتماله على فنون الادب والتحف والنوادر و الامثال عاطلا من هذه الصناعة التى هى
مراد السمع ومرتع النفس وربيع القلب ومجال الهوى ومسلاة الكئيب وانس الوحيد وزاد الركب
لعظم موضع الصوت الحسن من القلب واخذه بمجامع النفس * يعنى شافعى المذهب اولان
صاحب المستطرف روح الله تعالى روحه چونكه اشبو بنم كتابم فهرسنده محرر فنون كثيره يى
حاوى ايكن صوت والحان وتغنى دن و بوصوت منتظم حسن ومسئله مجتهد فيهادن اولمغله
جوازى وعدم جوازينه دائر ومدار حكملرينه متدائر مجتهدين دينك اقوالرندن خالى قالمسى
مناسب اولمديغى مطالعه و بويله برسامعه وروح ونفسك مقصود ومعشوقى اولوب قلبك بهارى
وسوزش ومحبتك جولانكاهى ومكدرك مدار تسليتى ووحيد وغريبك انيسى و يولجيلرك زادى
اولان وقلبده مقامى بولنان شئ لطيفك تركى لايق اولمديغى ملاحظه سيله اشبو التمش سكزنجى بابى

خصوص مذكوره تخصيص ايله كتابى تكميل ايلدم ماتلى قول مذكور بله تمهيد ايتمشدر
(قلت) كتب معتبرهٔ حنفيه ده دخى تصريح واشارت اولنديغى اوزره مطلقا تغنى والحان منهى
يعنى حرام لعينه اولميوب زمان ومكان ونيات واشخاص وآلات والحانله قرائت اولنا ن
كلام اختلافاتيله احكامى مختلفه اولور برمسئله در ومؤلف مرحوم اشارت ايتديكى اوزره احكامنده
وجواز وعدم جوازده اولان استدلالاره متعلق اقوال يازمش ايسه ده المستطرف فى كل فن مستظرف
نامنده اولان اشبو مجموعه سى تماميله جوهرهٔ نفيسهٔ مسئلهٔ شرعيه يه چندان ظرف اوله جق يعنى
احكامى استيعاب ايده جك محل اولمديغندن وخصوصا شافعى المذهب اولوب مقتداى دولت
علية اولان مذهب منصور ائمهٔ حنفيه دليللرينى تفصيلاتيله يازميوب بووجهله بر نسبتله ناقص
بولنوب تحرير مسائل مذهبمزدخى درج ولنسه ترجمه جسامت كسب ايدرك قلمكتزانهم ازهرجهت
تحمل ايده ميه جكندن بو فقير آلاء رب صمد سيد محمد اسعد فقط شاه نقشبند حضرتلرينك سماع
خصوصنده اولان كلام دقايق انسجاملرينى عنوان ترجمه قيله رق بو بابده مؤلفك يازديغى اشعار
وحكايات واقوال حكمانك حسب المقدور متوكلا عليه سبحانه وتعالى ترجمه لرينه قصر وتعريف
فن موسيقى وساير فوائد لازمهٔ مستتبعه دخى الحاق ايله خذ ما صفا مقتضاسنه حصر ايتمشدر
تفصيل مسائله اطلاع اراده ايدن ذوات كتب فقهيه ده اولان حظر واباحه واستحسان
طرفلرينه و بالخصوص تأليف اولنمش فرح الاسماع برخص السماع نام رساله يه و بركوى فاضل
متورعه منسوب اثر منصفانه يه وسيما عظماء صوفيه دن قشيرى وحجة الاسلام غزالى وصاحب
عوارف المعارف وعبد الغنى النابلسى الحنفى قدس سرهم حضراتنك سماع وغناده يازدقلرى
تأليف محققانه يه مراجعت وتعصبدن قاچوب تصلب ايده لر والسلام (موصل عرفان اولان
طرق حقهٔ صوفيه نك اكثرنده مريدانى تربيه مصلحتنده باب سماع وغنا مفتوح ايسه ده طريقت
عليهٔ صديقيه يعنى اصولى سنهٔ سنيه يه كمال رعايت واعمال اربابى پيوستهٔ رابطهٔ عزيمت اولان
طريقت نقشبنديه ده سماع وقوال وناشدودوران يوقدرحتى امام الطريقه وغوث الخليقه الفيض
الجارى والنور السارى الشيخ محمد بهاء الدين الشهير بشاه نقشبند قدس الله تعالى سره وافاض
علينا بره حضرتلرى * اين كار نميكنيم وانكار نميكنيم * ديوب يعنى ساير طرق مشايخنك سماعنى
وذكر جهريلرينى انكار ايتميوب كندولرى سماع وذكر جهرى ايلمدكلرينى بيان ايلمشدر
و بو بياندن قصدى دخى خاطر عاجزانه يه سانحهٔ افاضهٔ ايشانده لايح اولديغى اوزره طريقت
نقشبنديه نك نسبتى اويله بر نسبت شريفهٔ نيرٔ تأثير تصفيه دركه قلب مريدى بر توجهله پاك
وانوار عرفان املاسيله تابناك ايدوب تعلق كونيه يى ازاله ده سماع وساير تدابيركبى تكلفه محتاج
ايتمز ديمكدن كنايت وغير محتاج ايله اشتغال ايسه عبثه اشتغال اولمغله اشبو اشتغال بى فائده يى
منعدن عبارتدر (معلوم اوله كه تغنى مطلقا حلقوم انساندن خروج ايدن صوت اولميوب بلكه
نفسده تأثيرى جهتندن اولان درجه سنده بولنان نظامى يعنى اصوات ونغمك بر برينه اولان
نسبتى وعدد ايله اولان تقديرى اعتباريله ظهور ايدن صوتدر و بوكا متعلق اولان علمه علم موسيقى
ديرلر وموضوعى صوت مذكوردر وعلم مذكور فقط ذهنده ماده دن تجردى جائز اولوردن بحث ايدن
علوم رياضيه دندر وحلقومدن چيقن صوت انسانيه يه ضرورى كاهيجه ضعف وقرقلق كله رك
نظام نغماتى اخلال ايتمكله كرك بو جهتدن وكرك صوتده طبيعت انسانيه ده بولنميان حالت
مناسبه نك عدمى مناسب كورلديكندن آلات مصوتهٔ موسيقيه يعنى انواع سازدخى ايجاد ايلمشلردر
و بو علمك منفعتى ارواحى تنشيط وتعديلدر ودخى احيانا انقباض و بر مكدر زيرا نغمات مذكوره
ارواحى يا مبدأندن و ياخود مبدأنه تحريك ايدر مبدأندن تحريكده روحده سرور ولذت وكرم

وشجاعت و بونلره بكزر حالات حدوث ايدر ومبدأنه تحريكنده عواقب اموره فكر واهتمام
و بونلره شبيه احوال حدوث ايدر ولهذا نغماتى كاه افراح وحروبده وخستهلره علاجده وكاه
ماتم وجاى عباداتده استعمال ايدرلر (واما نفسك نغمات والحاندن متأثر اولمسى الحانك نفسه عالم
اولى يعنى عالم ارواحى تذكيرات سيدركه بو الحان ايله حركات افلاكدن استماع اولنان الحان بيننده
مناسبات واردر ديو ايلدكلرى استدلالده على ظاهره نظر واردر زيرا كتب حكميه ده محرر اولديغى
اوزره صوتك پيدا اولمسنه سبب اولان قرع ايله هوا افلاكده يوقدركه صوت حاصل اوله واستماع
اولنه و بونك تحقيقى يعنى تذكر مذكورك وجهى افلاكده اولان حركات باذنه سبحانه مؤثرات
افلاك واطيف ومجرد غير كثيف اولان عقوله افلاكك كمال شوق وعشقندن ناشيدر اشته نفوس
افلاك او امر لطيفه نه صورتده عاشق ومائل ايسه نفوس انسانيه دخى امور لطيفهٔ موزونه يه مائل
وعاشق وحيران اولوب صورت حسنه كورد كده وصوت حسن ايشتد كده عالم عقولى تذكر ايدوب
اوا جلدن نفوس انسانيه يه انبساط وانشراح وافلاكك امر لطيفه ارتياحى كبى ارتياح كلور
خلاصه لدى الملاحظة الصائبة مطالعهٔ اسبابدن نظرى قطعله نغماتك بحكمته سبحانه مطلقا
حيواناته وفقيرك ثقاتدن استماع ايلديكى تجربهٔ جديدهٔ مشهوره يه كوره جماداته دخى نوعما
تأثيرى واردر وعلم موسيقيده فارابى وابن سينا وصفى الدين عبد المؤمن تأليف كتاب ايتمشلردر
وكتب كثيره دخى واردر لكن جمله سى افادهٔ علم ايدر وعملى سماعه موقوف اولوب طالبى اولانلر اولا
استاد حاذقدن استماع و بعده مسموعندن تمرن انتفاع ايتمك كركدر و بو فنك فروع كثيره سى واردر
(شرعنا الى ترجمة ما نقله المؤلف على وظيفة المترجمين

﴿فصل﴾ فى الصوت الحسن

بعض اهل تفسير ﴿يزيد فى الخلق ما يشاء﴾ نص جليلنى صوت حسن ايله تفسير ايتمشدر
(وعن النبى صلى الله تعالى عليه وسلم انه قال اتدرون متى كان الحدا قالوا لا بابينا وامنا قال ان اباكم مضر
خرج فى ماله فوجد غلامه قد تفرقت عليه ابله فضربه على يده بالعصا فعدا الغلام بالوادى
وهو يصيح وايداه فسمعت الابل صوته فعطفت عليه فقال مضر لو اشتق من الكلام مثل هذا
لكان كلاما فاجتمع عليه الابل فاشتق الحدا) حدا ضم حا ومد دال ايله ودخى فتح حا وسكون
دال ايله حدو دوه يى تغنى ايله سوق ايتمك يعنى سورمكدركه عادت عربدر ومؤلفك يازديغى اشبو اثر
شريف حدانك وضعى مبيندر شويله كه اجداد پاك نژاد نبويه دن مضر مالى يعنى دوه لرينى
بجرى يه چيقوب وراعيسى اولان غلامى دوه لرى اطرافه طاغلمش اولديغى حالده بالكز طوردر
بولدقده تسبيچون غلامك النه عصاسيله ضرب ايتدكده توجعندن وادى يه وآيداه يعنى
حيف اللريمه ديو اغازه ايله استغاثه وفرياده باشلردوه لر غلامك اشبو صوت موزوننى وحزيننى
ايشتدكلرنده همان غلامك يانته دونوب بريكورلر مضر بوحالى كوردكده من بعد جمع وسوق
ابل متفرقه وساره ايچون بويله مطرب كلام مشتق قلنسون يعنى وضع واجرا اولنسون ديمكله
حدا صوت مذكوره وضع اولنمش اولديغنى اصحاب كزينه بيان ايلمشلردر والله تعالى اعلم (وقال
النبى صلى الله تعالى عليه وسلم (لابى موسى الاشعرى رضى الله تعالى عنه لما اعجبه حسن صوته)
يعنى رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم صحابهٔ مشار اليهك حسن صوتنى استحسانده (لقد اوتيت
مزمارا من مزامير آل داود) (قلت) لغتده مزمار كسر ميمله ساز قسمندن اولان دودكدر وجمعى
مزاميردر وظاهرى اولديغى اوزره داود عليه السلامك مزمارلرى اولمغله زبورى قرائتده
انلرى چالرلر وانس وجن وطير ووحشدن اطرافنه جمع اولانلرى آغلدرلر وكندولرى دخى آغلرلر ايدى
لكن مبرد قولنجه مزامير مذكور الحان واغانيلرندن عبارتدر و بعض اعلام حقيقة مزامير اولميوب
بلكه حسن صوتى وطيب نغمه سى مزاميره تشبيه در ديدى ونهاية ابن الاثيرده مزامير داود عليه

السلام ایله حسن اصوات وحلاوت نغماتده تمثل اولنورکه فی الحقیقه قراءتده حسن صوت داود
علیه السلامه منتهیدر یعنی کمال اوزره ایدیلر رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم ابوموسانك
قراءتنی استماع بیوردقلرنده (اعطیت مزمارا من مزامیر آل داود) بیوردیلرکه تمثیل مذکور معناسنه در
و بو حدیثده اولان آل علی قول ذات معناسنه در دیو مسطوردر (منقولدرکه داود علیه السلام
بیت مقدسده هفتده برکون صحرایه چیقوب وخلق حضور عالیلرینه جمع اولوب زبور شریفی
قراءت رخیمه یعنی رقیقه ومؤثره ایله اوقورلر ایدی و بدن شریفلرینه شول صورتده وجد کلور
ایدیکه خدمتلرنده کوجلی وقوتلی ایکی رأس جاریه اولمغله اوجاریه لر جسد شریفلرینی اکر
ضبط ایتمسه لر مفاصل شریفه لرینه انفصال کلور ایدی واول کیفیتده صوت حیات بخشالری مؤثر
ایدیکه استماع قراءته چون وحوش وطیور اطراف دیوانلرینه جمع اولورلر ایدی (مالك بن دیناردن
مرویدرکه باری تعالی داود علیه السلامی یوم قیامتده ساق عرشده اقامه ایدوب (یاداود مجدنی
الیوم بذلك الصوت الحسن الرخیم) مدلوایله امر بیورمغله اول نبی مکرم دخی صوت حسنیله ذات
الوهیتی تمجید وتقدیس ایدر (محکیدرکه حداسی مشهور ومثل اولان سلام حادی برکون منصور
عباسی خلیفه یه ای امیر المؤمنین امر بیورکه بازده لری صوسز براقسونلر وکمال اوزره حرارتلری
کلدکده جانب مایه صالیورسونلر تاکه کیفیت حدام منظور بکز اولسون دیو عرض ایدر اولوجهله
امر ایدوب وقتا که عطشان دوه لری کوزلری اوچنده حوضده عرض ایلدکلری حینده سلام حدایه
آغاز ایتدکده سراپا دوه لر نهایت تأثیر ایله باشلرین با آلایه دیکوب صوتی ترکله حیران وسرکردان
اولدیلر (اهل طب قولنجه صوت حسن جسمه سریان وعروقده جریان ایدوب دمی تصفیه ونفسی
تنبیه وقلبی منشرح وجوارحی متحرك وحرکاتی خفیف ایدر واهذا اطفالك بکاری عقبنده تنویمی
کریه کوروب ترقیص وتطریبله اویودملرینی رأی ایتدیلر (اشته مهد متحرك وصا انجق ایله ننی نك
اصلی بوندبردر (وحجاج معروف نسوان بلیغات عربدن ابلی الاخیلیه معروفه نك شاب مؤدب ولدینی
کوروب وتربیه سنی استحسان ایدوب بونجل نجیلی نه کیفیتله تربیه ایتدك دیو صوردقده
* انی والله ماحملته سهوا * ای امیر قسم ایدرمکه بن بولدی سهوا یعنی بقایای حیضده یوکلمدم
* ولا وضعته یتنا * ودخی مسکنه قومدم یعنی طفل شیرخواره ایکن یره یاتزمدم یعنی مهدده
ویا صالنجقده تحریك ایله اویوتدم * ولا ارضعته غیلا * ودخی بن اوغلومه فاسده سود ایچرمدم
* ولا ابتته مثقا * ودخی بن انی مستوحش و باکی اولدیغم حالده یاتزمیوب بلکه ترنم وتغنی و بالیلی ننی ایله
اویوتدم دیو بلیغانه جواب حکمت نصاب ویرمشدر (وقول فلاسفه اوزره یعنی حکما قولنجه
انسانده اولان نغمه لر منطقدن یعنی قوه ناطقه دن باقی فعله کتورمکه قادر اولمدیغی برنطقدرکه
طبیعت انسانیه اوفضل منطقی ترجیع وتکریر اوزره اولان الحان ایله قوه دن فعله اخراج ایدر
ولدی الظهور روح ونفس انسان اکا تحنن وتعشق ومیل ایدر و بدیهیدرکه کافهٔ اهل صناعات
بدنلرینه ملال تام وفتور بطالت ارتسام کلمسندن خوف ایتدکلرنده یعنی بو حال خشیت عارض
اولدقده بالطبع ترنم واغازه یه آغازو بلبل زبانلرین نغماتله دمساز ایدوب بو وجهله نفسلری کسب
راحت ایدر زیرا احد یوقدرکه کندوسندن طرب ایتمیه وطتین سرندن اوصانوب عدم ترکی
بولنه کتمیه صوتك هیچ بر وجهله فضیلتی اولمسه اکا اشبو شرف یترکه انسانه مأکل وملبس ومشرب
وقربان وشکار وسائر جهتلرله اولان لذائذ دنیویه نك جمله سنی اجراده بدنه زحمت وجوارحه
مشقت بدیهی الظهور وفتور متعاقبه اجلی من البدور اولوب لکن سماع وتغنیده ابدانه مذکورلرده
اولدیغی کبی تعب کلمدیکی مستغنی استدلالدر (و بوراده مؤلف دیرکه الحان حسان و نغمات
مقرونة الاستحسان ایله خبردار بنه توصل اولنور شو وجهله که الحان روح انسانه تصفیه بخش

اولمغله مکارم اخلاق صاحبی ایتمکله افعال ممدوحه یی ایقاده اولور وصلهٔ ارحام یعنی اقربا
ومتعلقاتنه ازهر جهت رعایت وانعام واغراض فاسده یی ترك وقباحت دیکری عفو ایدر والحانله
انسان خطاوکناهنه اغلر ونعیم ملکوتی تذکر وضمیرنده تخیل ایله فعله ونیت جازمه سنه کتورمش امور
نفسانیهٔ فاحشه سنه ندامتله یورکنی داغلر واهل ریاضات عهود قدیمه یی نغمات و الحان ایله
تمجید ایدوب خطایالری اوزرلرینه بکا ونعیم آخرتی تذکر ایله رجا ایدرلر ایدی وحسن صوته
قلوب انسانك تحنن وشوقندن باشقه طیر و بهایم دخی مائللردر وفلاحات صاحبی جنس نحل
سائر حیواناتدن زیاده تغنی اوزرینه طرب ایدر دیوب شاعر قدیم عربك * والطیر قد یسوقه
للموت * اصغاؤه الی حنین الصوت * بیتیله استشهاد ایتمشدر که مآلی آشکار اولدیغی اوزره
طیر جنسی جای هلاکه اولسه ده سمت صوت حسنه کندو یی اتار وتلف اولور دیمکدر (و بعضلرینك
زعمی اوزره دریاده بعض دابه وحیوان وار ایمشکه اندن اصوات مطربه ولحون مستلذه صدور
ایدر ایمشکه سامعیند حلاوتندن غشی حالی کلور ایمش وهرچند موسیقی شناسلر الحانی اوصوت
حیوانه تشبیه قصدنده اولمشلر ایسه ده لایقیله بکزده مشلر (و ینه زعم بعض اوزره بلاد یونانده
بر مرغ وار ایمشکه صوت ایتدکده انواع طیور استلذاذ ایانته جمع اولورلر ایمش وکاهیجه صوت
حسن دماغده لطافت ایله وصولندن وقلبه ممازجتندن سامعینه غشی ایراث ایدرکه ولد مادرینك
اغازه سنی سمعیله قبول ایدوب بکاسنی ترك ودوه نك حدا ایله نشاط وقوتی مزداد اولمغله قولاقلرینی
دیکوب وصاغنه وصولنه بختر ایله باشنی دوندررك یوریمه سی وعلی قول فیلی آلات طرب وملاهی
اجراسیله حیرت ویره رك شاشردوب صید ایتدکلری شاهد مدعادر (و بحار بانده کوسترلدیکی
اوزره بنه علی زعم اطراف عراقده اولان بالقجیلر جوف ماده کیرن بالق چیقه مز صورنده برلر یابوب
بانلرنده اصوات شجیه یه باشلدقلرنده بالقلر تأثیر صوتله جمع اولوب اویرله دوشرز ایمش وراعی
و چوبان براعه سنی یعنی قامش و یاقوالنی اوفور دکده قیونلر اذان تأثر ایله اصغا ایدوب
رعیلرنده جدلری ودابه یه تمامیله صوتی صفیر ایله ایچردکلری ظاهردر والحاصل مستلذاتده
مؤثر جهتندن سماعدن اخف بر نسنه یوقدر (افلاطون حکیم * من حزن فلیسمع الاصوات
الحسنة فان النفس اذا حزنت خمدت نارها فاذا سمعت ما یطربها و یسرها اشتعل منها
ما خمدت ومازالت * دیمش یعنی حزن وغم قلبك آتشنی ساکن قیله رق علیل ایدر اولمغله
اول درده آوازخوب ونغمات انتظام اسلوب دوا اولدیغنی بیان ایتمشدر (وملوك فارس یعنی
شاهان پیشین عجم اشبو خصوص موسیقی یه اهتمام ایله علت حزن وسائر علل ایله مریض اولانلره
سماعله معالجه ایتدیرلر واذهان خستکانی فکرردیدن بو طریقله وقایه ایدرلر ایدی وقوم عرب
واهل حجاز تغنی یی عجمدن اخذ ایتمشلردرکه بودعوایه شعرا قدماء عربدن ابن غیلة الشیبانی نك
* وسماع مسمعة تعللنا * حتی ننام تناوم العجم * بیتی کواهدر (محکیدرکه منصور خلیفه نك
طاب ثراه بعلبکی نام مؤذن خاصی برکیجه دار الخلافه سنده اذانده ترجیع ایدر ایدی واوخلالده
خلیفهٔ مشار الیه توضی ده بولنمغله صودوکن جاریه سی تأثیر ترجیع ایله دتره مکه باشلیوب
بلا اختیار الندکی ابریق دوشدی پس خلیفهٔ مشار الیه حرمسرالرندن جماعته چیقوب اقامهٔ
نماز نصکره مؤذن مومی الیهی ای بعلبکی سکا بر جاریه ویره یم من بعد شو ترجیعك کبی ترجیع
ایتمه دیو جاریهٔ مزبوره یی احسان ایتمشدر (قلت) اصطلاح فقه شریفده اذانده ترجیع
کلمتین شهادتینی اولا صوت خفی ایله دیوب بعده رجوع ایله یعنی تکرارا شهادتینی صوت بلند ایله
اتیان ایتمکدر و اشبو وضع یعنی اولا خفیا و بعده رفعله تکرار مذهب حنفیده مکروه و مذهب
شافعیده جائزدر (مؤلف مرحوم بوراده عبدالرحمن بن عبدالله بن ابی عماره نام بلیغك برقینه

یعنی سازنده زن حسنا وصفنده نظم ایتدیکی قطعه دردیو * الم تر لا ابعد الله دارها * اذا رجعت فی صوتها کیف تصنع * تزف نظـام القول ثم ترده * الی صلصل من صوتها یترجع * یعنی یازوب بعده * و بعد فهل خلق الله شیئـا اوقع بالقلوب و اشد اختلاسا للعقول من الصوت لاسیما کـان من وجه حسن کما قال الشاعر * و سماع حسن * سمعته من حسن * مقرب من فرح * مبعد من حزن * لافارقا لی ابدا * فی صحة من بدن * وهل علی الارض من جبان مستطار الفؤاد یغنی بقول جریر * قل للجبان اذا تأخر سرجه * هل انت من شرك المنیة ناجی * فتحرکت به الاشاش وشجعت نفسه وقوی قلبه ام علی الارض بخیل قد تقطعت اطرافه لؤما یغنی بقول حاتم الطـائی * یری البخیل سبیل الماء واحدة * ان الجواد یری فی ماله سبلا * الا انبسطت اماله ورشحت اطرافه * دیوب * واختلف الناس فی الغناء فاجازه عامة اهل الحجاز وکرهه عامة اهل العراق الی آخره * قولیله ادله وطرق جواز وعدم جواز تغنی یی بسط ایتمشدر (قلت) مؤلفك مفـاد قول مذکوری صوت حسن قلوبده اوقع وعقلی قاپمه ده اشد ولا سیما که اوصوت حسن ثم وجه حسن ومحبوب مستحسن دن صادر اوله شاعرك نظم مذکوری منطوقنجه فرحی تقریب وحزن وکدری تبعید ایدر وروی ارضده قورقاقلغندن قلبی اوچار بر بددل بو قدر که جریك موتندن قورتولش وارمیدر نیچون معرکه ده صوله ایترسن دیو جبانه سویلیك وتشجیع ایدك مفهومنده اولان قول مذکوریله تغنی وترنم ایده البته اوجبانك سرور ونشـاطی تحرك ایدر وقلبی قوی اولوردہ دشمنه صالد یرر وکذلك عالمده بر بخیل بو قدر که بخلدن ناشی قولی وقنادی مقطوع یعنی دست بذلی مکسور ولؤم اولدیغندن اطراف ومتعلقاتی وهرکس کندوسندن نفرت ایتمشیکن حاتمك جودی مشوق اولان بیت مرقومیله دمساز اوله انامل بذلی منبسط اولور وسماحت اللری ترشح ایدر یعنی آب سخاسی جریان ایدر دیوب تأثیر صوت حسنی بلیغـانه بیان ایتمشدر (لکن مرحوم موی الیهك اشبو محبوبدن صادر صوت خوبك ستایشی اطلاق اوزره اولمیوب هر نه قدر اقتضای فن ریاضی اوزره مسلم ایسه ده بو بابده نابلسی مشـار الیه ایضاح الدلالات فی سماع الالات اسمنده اولان رسالهسی فذلکهسنده احیاء علومدن نقلا یازدقلری حکم حفظا ولنه مأل انشاد غزل اوصاف محبوبه ایله تغنی وترنم حلال اولان زوجه وامه نك غیرلری حقنده نظم اولنور وتغنی بونلرك غیریسی اولان اجنبیه دن صدور ایدر ایسه حرام اولمغله اجتناب ایجاب ایدر ومؤلف مرحومك غنا حکمنده یازدیغی اقوالك ترجمه سی اشارت اولنان مطالعه یه بناء ترك اولنوب فقط تغنی نك عربده منشائنی بیانده یازدیغی قول مجمل آتی نك ترجمه سنده خدمت اولندی معذور باد (اصل الغناء ومعدنه * هشام ابو المنذر دیمشدر که غنا اوچ وجه ایله درکه نصب وسناد وهزجدن عبارتدر اما نصب کنجلرك ورکبانك تغنیسیدر اما سناد نغماتی کثیر اولان ثقیلدر یعنی ثقیل موسقیدر واما هزج حلمی تهییج ایدن غناء خفیفدر وفی الاصل غنانك معدنی ومنبعی امهات قرا دینیلان مدینه طائف خیبر فدك وادی القری ودومة الجندل یمامه درکه اشبو بلده لر عهداولده مجامع اسواق عربدر (عود نامنـده اولان سازی لامك بن قاین بن آدم علیه السـلامك اختراع ایلدیکی منقولدر کـه انی جار و ونات ایتمش اولان اوغلی قراقنه اغلر ایدی وعلی قول صانع عود فن موسیقیده کتاب اللحون الثمانیه نك مصنفی اولان بطلیوس حکیم در انتهی البـاب

الباب التاسع والستون

اشبو التمش طقوزنجی باب مغنیلر یعنی عربده عهود سابقه ده اولان سازنده لر ایله اخبـارلری ومجالس رؤساده اولان نوادر ولطائف جلسایی بیانده در (علی قول عربده ابتدا تغنی ایدن ایکی سازنده قزلردر که جرادتان ایله بنامله در * الا یاقین ویحك قم فهینم * لعل الله یصحبنا

غماما * یعنی غنالرندندر که خط مطر و قوعنده بونکله ترنم ایتمشلر در (وعربده قینه یه کرینه وعوده کـران وبربطه مزهر دیرلر (وعربده هنکام جهالت برطرف اولدقدنصکره ابتدا غناء رقیق ایله تغنی ایدن ابن سریج ودلال وتومة الضحی وابوعبدالنعیم ایله مکنی وملقب اولان طویس بن طنبوردر واولا اشبو بیتله آغازه ایتمشدر * قد برانی الشوق حتی * کدت من وجدی اذوب * وطویسدن صکره خانندهٔ مشهور یعنی الاصل اولان (مجم) درکه غنـاسی اخف واهزج ایدی * وفتیـان علی شرب جمیعا * دلفت لهم بباطیة هدور * فلا تشرب بلا طرب نانی * رأیت الخیل تشرب بالصفیر * قطعـهسیله تغنی ایتمشدر ومشاهرك بری دخی حکم الوادی ایله ملقب اولان کیمسه در که * امدح الکأس ومن اعملها * واهج قوما قتلونا بالعطش * انما الکأس ربیع باکر * فاذا ان لم نذقها لم نعش * ایله تغنی ایتمشدر خلیفهٔ عباس هارون الرشیدك طاب ثراه خانندکان خاصهلری وار ایدیکه ابراهیم الموصلی وابن جامع السهمی انلردندر و صوما نامنده برزامری دخی وار ایدی ابراهیمك فن موسیقیده تصرفی زیاده اولوب ابن جامعك نغمه سی طاتلی ایدی خلیفهٔ مشـارالیه صومایه برکون ابن جامعه نه دیرسن دیو غیابنده صورد قلرنده بن نه حیثیله ذوق اولنسه یعنی طاتلسه طیب اولان عسل وصفنده نه تقوه ایدیم دیو ثنا وابراهیم موصلی یی دخی کذلك سؤالنده موصلی کافهٔ ثمار وریاحینی جمع ایتمش اولان بر بستاندر دیو ستایش ایتمشدر (قلت) اشبو قرناو ندماء خلیفه موسیقی شناس اولدقلرندن باشقه حکمت عملیه علمنده دخی کامل اولدقلری اشبو سؤال و جوابدن مستفاد درفتأمل (وعهد مذکورده ابن محرز دخی مشهور خانده ایدیکه طباع ناسده اولان مشتهیاتی درك وهرکسك میلنه ومزاجنه مناسب مقام ایله تغنی ایدر وکویا هر انسـانك قلبنده مخلوق برذات ایدی (ابن الکلبیدن مرویدر که عصر تابعینده ابن عایشه نام برذات وار ایدیکه ناسك تغنی جهتندن احسن وانبهی ایدی لکن ضیق مشرب اولمغله اکـر تغنی ایدك دیورجاده اولسه لر بنم کبی کیمسه هیچ تغنی وترنم ایدرمی اکر بوکون تغنی ایدرسم برکوله ازادا واسون دیو عتقه تعلیق ایدر واکر تغنیسندنصکره کوزل ایتدیکز دیرلر ایسه بنم کبی کیمسه یه احسنت دینورمی اکر بوکون اخشامه دك تغنی ایدرسم بنه شو بله اوله دیو تعلیق عتق ایدر ایدی (سیلان وادیٔ عقیق موسمنده برکون هواده لطافت بوانه رق مدینهٔ منوره اهالیسندن رجال ونسـا مسیرهٔ مذکوره یه چیقمشلر ایدی وابن عایشه دخی رداسنك انکیله باشنی اورتوب وقورانه مسیره یه کیدر ایدی وبنه اومسیره یه کیدن حسن بن الحسین بن علی المرتضی رضی الله تعـالی عنهم ابن عایشه یه خلال راهده تصادف ایدوب رکابلرنده بویان اولان ایکی رأس دیرك کبی بلنداندام عبد اسودلر بنه ای غلاملر شمدی سو یلیجکم امریمی اکر اجرا ایتمزسه کز سزی قسم بالله تعـالی که تکدیر ایده رم دیدکده غلاملر یاسیدنا امر ایدك بجری بوشالدوب دوکه رز دیو اراده سی صدورینه منتظر اولدیلر مشار الیه شو فضلی ردا سیله متعجر اوله رق کیدن ذاته واسطه کزایله سو یلیه جکم شیئی اکر اصغا ایترایسك سنی سیل عقیقه اتارز دیك دیو ارسال ایدر وعقب غلامینه حسن حضرتلری دخی دوشر وقتا که غلاملر تنبیه سید اوزره ابن عایشه نك طو یمدیغی حالده علی غفلة اوموزلرندن یافه لدقلری کبی ابن عایشه کیمدر بونلر دیو حایقردقده جناب حسن بنم ای ابن عایشه دیو خطـاب ایدر ابن عایشه لبیك وسعدیك مرادك ندر امر ایله بابام وانام بوالکه فدا دردیجك حضرت حسن سوزیمی طوتمز براغلاملرك یدنده اسیرسن بوزنوع صوت ایله یعنی مقـامات متنوعه ایله تغنی ایده جکسك والا بوغلاملرسنی عقیقه طرح ایدرلر دیدیلر ابن عایشه بوتکلیفی ایشیدنجه واویلاه و اعظم مصیبتاه دیو صیحه لره باشلر حسن حضرتلری قوری صباحی براق وبزه تغنی اولان نغماته باشله دیدکده سمعا وطاعة دیوب همان

بو الده سر آغاز آغازه ایدیجك كافهٔ ناس سمت عقیقی ترك ایله اطرافنه اجتماع وجان ودلدن صوتنی
تماما یوزنوعه وارنجیه دك حیران قالهرق استماع ایتدیلر بعد الاتمام اجتماع ایدن ناس لسان واحد
اوزره شویله برتكبیر ایتدیلر كه صداسی طاغلری وطاشلری طوتوب حركتنه كتور مكه یاقلشدردی
وحسن حضرتلرینه * صلی الله تعالی علی روحك حیا ومیتا فاجتمع لاهل المدینة سرورقط
الابكم اهل البیت * یعنی باری تعالی و تقدس معاشا ومعادا سنك مقامكی عالی قیلسون
ای اهل بیت نبوت سكان مدینه یه سرور انجق سزك ذاتكز ایله حاصل اولور دیو دعا وثنا ایلدیلر
بعده حسن حضرتلری ابن عایشه یه ای ابن عایشه سكا بنم بو معامله م متصف
اولدیغك اخلاق شكسه كه یعنی چتن خوبلو اولدیغك ایچون برنوع تربیه دردیو
تلطیف ایلدیلر ابن عایشه دخی ای سیدنا یكابوندن اعظم برشدت مرور ایلمدی یعنی بن بو آنه دك
بویله شدت كورمدمكه اعضام متفرق اولور صورتنه وارمشیدی دیوب بوتربیه كندویه مجاهده
اولدیغنی بیان ایله ممنونیت اظهار ایلدی وابن عایشه یه سنك اوزركدن روزكارده مرور ایتمش
اولان شدت ندر دیو سؤال ایدر اولدقده یوم العقیقده اولان شدتدر دیو ماجرای حكایت ایدر ایدی
(سعید بن محمد العجلی اصمعی دن شوحكایه یی روایت ایتمشدر كه عصر اموییه ده ابو الطمحان
دیرلر برقینی یعنی خانندهٔ زنلره فن موسیقی اوكره درسخنساز بركیسه وار ایدیكه فسقله دخی متوغل
ایدی قینی مرقوم بركون یزید بن عبد الملك دار الامارهسنه واروب حضوریننه دخوله استیذان ایتدی
وچند ایام طوردی اكن رخصتیاب اولهمیوب بالاخره مغنیلرندن برینه اشبو قطعه م ایله حضور
امیرده تغنی ایله ناظمی كیدر دیو صورور ایسه بنم قپوسنده طوردیغمی خبرویر ظهور ایدن عطیه یی
بالمناصفه تقسیم ایدهرز دیوب * یكاد الغمام الغر بوعدان رأی * محیا ابن مروان و یرعد بارقه *
* یظل فتیت المسك فی رونق الضحی * تسیل به اصداغه ومفارقه * نظمنی الینه ویردی وقتا كه
مغنی مرقوم اشبو شعر ابی الطمحان ایله الحان ایتدكده یزید طرب پرمزید ایدوب ناظمی برخوردار
اوله كیمكدر دیو صوروب ومغنی دخی حالا باب الامارهٔ رخصت حضور اولان ابو الطمحانكدر
دیو خبرویردكده یزید بن اوشخصی بیلیورم دیمكله جلساسندن بری یا امیر المؤمنین صاحب الدیر ایله
معروف اولان آدمیدر دیدیكنده یزید كتورك كوره یم وقصهٔ دیرنه در صوراسون دیو حضورینه
احضار ایدركلدكده قرنادن بری ای ابو الطمحان ادنای فجورك نه در سویله امر امیردر
تعبیر یله استنطاق ایتدكده مسؤل مرقوم لیلة الدیردر واو دخی شو یله اولمش ایدیكه بركیجه
اقبه نام دیره یعنی مناستره نهادهٔ همیان مهمان ولحم خولك و بقلوا اكل ایله پشمش طعبشلی یعنی مرجمك
شورباسنی اكل ایله شكمیمی ملیان و بنت العنبی یعنی باده سبله كندیمی سكران وزنابوندن انده بولنان
دختر ایله قربان ایدوب بعده دخترك اتوابنی سرقتله صاوشدم دیدكده یزید خیلی كولوب ووافر عطیه
ویروب السون وبعد ذادائرهٔ امارهدن دور اولسون دیو فرمان ایدر ابو الطمحان احسان یزیدی الدیغی
آنده مغنی مرقومی حصهٔ موعودهٔ نصفیهدن محروم ایدهرك اوقبودن دخی صاووشوب كتمشدر
(مؤلف مرحوم بو مقامده خلفاء عباسیه واقربا ومتعلقات واركاننك الحان ضمننده وقوع
بولمش بعض حكایاتنی ومكارم اخلاقلرینی دخی نقل ایتمشدر اكن اطناب ممل عد وترجمه لری ترك
اولنوب فقط اشبو حكایهٔ آتیه انتخاب اولنمشدر (هرون الرشیدك وزیر نافذ مستقلی جعفر بن یحیی
البرمكی نك بعض احباسندن اولان براهل تعیندن منقولدر كه راوی حكایه دیر كه هنكام اقبالنده
بركون كندو دائرهسنده خلوت نشین ذوق وشوق اولمق ایچون خلیفه دن استیذان ایدوب رخصت
یاب تعطیل اولمغله یوم مذكورده بنی اركندن وارمم اوزره دعوت ایتمشیدی بندخی بكورغراب
كبی تبكیر یعنی زمان فجر كاذبده سراینه شموع انجم لموع انوار افشان وراه قدومه نكران اولدیغی

(حالده)

حالده وارد یغمده قارشولیوب وقت ضحایه قدر اطیب عیش وصفا ایله بعد المصاحبه افخر طعام
وانفس ادام ایله مرتب اولان مائده آماده اولندی یوب واللریمزی غسل وعطریات ایله تطییبدن
صكره نفایس اقمشه دن كیجهلك البسه سی كتورلمكله كیوب وجعفر اقتضای سجیهٔ سخیه سی اوزره
حاجب بابنه بو كون زیارتمز قصدیله هركیم كلورسه مانع اولمیوب بزم بزم سرور یمزه كتورولوذكری
آتی صلاح ایله مشتهر اوروب دارهوادن دارانسه خچان تم خلیفه او اورسه دخی همان كتور دیو
تنبیه ایدوب مجلس طرب ومنادمه یه دخول وورای پردهده زانو زن مقام الحان اولان مغنیه وسازنده
جاریه لرك اغازهلرینی استماعله مشغول نوشانوش وغم دهری فراموش یولنه عزیمتمزه مقارن كمال
ورع وتقوی ونهایت زهد وانزواسی سبیله هیبت وجلال ورفعتی قلوبكبر صغیر وكبیر اولوب
حتی نزد خلیفه ده دخی بووقعی معتبر واجلال وتعظیمی ملتزم اولان خلیفه نك عمجه سی عبد الملك
بن صالح كیفما اتفق جعفری بعض افاداتی ضمننده كورمك قصدیله كلكله ناچار حاجب
مزبور پیشروی اوله رق مجلس خلوت وجای مستور عشرتمزه ناكاه كتوره دوشدی كلدیكنی
كورد یكمزكبی عقلمز ونشوه مز باشمزدن كیدوب ادوات طرب وجنبش ومزه لر پریشان وفرط
حیادن حیران اوله رق صیچرایوب استقبال واجلاله یاراوپوب حضورنده طوره قالدق عبد الملك
بزی بو حالده وعقلمزی اختلالده كوردكده * لابأس علیكم كونوا علی ما انتم علیه * یعنی صقلماك
دخترزی كوره یم * اوسزكچون یاالكزدكله * كرچه همشیره مزدكلسه بزم * یاسزكده حلا الكزدكله *
معناسنی اشراب ویاغلام دیو چاغروب غلاملر ایچروكیردكده آرقه سندن بالاپوشنی یعنی فراجه و بنش
كبی كیدیكی اورو به سنی چقاروب بزه توجهله مستلذات نفسكزنه ایسه بوزمیوب اجرا ایدك دیو
خلاف مأمول مساعده كوستردكده فی الحال اكا دخی امتعهٔ نفیسهٔ زربفتدن معمول اثواب آرام كتورلدی
صوینوب وكینوب ومستغلا كتوریلان طعام ومدامدن اكل وشربه باشلیوب وبزلره ای یاران اشبو آب تلخ
غیرشیرین وبنت العنب فاحشه آیین ایله الفت ومنادمتم اولمامغله تخفیف ایدك وعدم ابرام
تكرارده سمت مسامحه یه كیدك دیو رجاده اولیجق جعفرك غایت ممنونیت وسرورندن یوزی
كولوب درحال دست وپای عبد الملك صالحی تقبیل ایله افندم جانم بولكده فدا اولسون بنی بو معاملهٔ
كریمانه ك ایله قپوكده آزاد قبول ایتمز قول ایتدك لطفا وتواضعا بوادنی چاكر یكزك داركترانه سنی
تشریف باهر التلطیفلری امثالی باعث افتخاری اوله جق برامر وفرمانلری ضمننده اولاق
ملاحظه اولنور هرنه ایسه شمدی بیان بیور واجبهٔ ذمتم اولدیغی اوزره خدمت ایده یم تاكه فكر
تسویه سی مزاحم حضور وآرام منعمانه لری اولمیه ویو یوزدن بنده كزی برقات دخی احیا بیوره سز
دیو تشكر ونیازده اولدقده صالح مشار الیه بلی بنم برازاملم اولوب ولاقلب خلیفه ده طرفه دائر براغبرار
خاطر اولمغله آنی ازاله ایله ترضیهٔ امیر المؤمنینه همت وثانیا اون بیك دینار دینم اولمغله خزانهٔ دافعهٔ
الاحزان خلافتپناهیدن تأدیه سی باینده بذل مكرمت وثالثا وغلم ابراهیمك ظهر بنی صهارت امیر المؤمنین
ایله توثیق وتشبیدده یعنی غالیه نام كریمه لرینی نجل مومی الیهمه عقدده اولان اطف مزیده شفاعت
ورابعا نجل مومی الیه ازهر جهت مستعد ادارهٔ امور وشاب دانای فنون موفور اولمغله سر رفعتنده
رفع الویهٔ ولایتد یعنی براولكایه والی اولمسنه موهبت قیلمكز دخواهمدر دیدكده جعفر نشاط ضروری
واختیاری ایله وكالت مطلقه سنه بنا تحقق وقوعنده اشارهٔ صیغهٔ ماضویه ایله * قد فعل امیر المؤمنین
مثل ذلك وولی ولدك ابراهیم بالمصاهرة مصر والدنانیر حاضرة لك من مالی ولك من مال امیر
المؤمنین مثلها * یعنی حضرت خلیفه التماسلریكزی جمیعا اجرا ایله حقكزده صفح جمیل وجاه
ولایت مصری دامادی نجلكز ابراهیمه توجیه والتونلر مالمدن و یرلدكدنصكره برمثلی دخی كنج
خلیفه دن اعطا اولندی دیدی بعده عبد الملك ادای سلام ووداعله بانشوهٔ سرور حصول مطلب

استغفار کان منصرف اولدی وراوی دیرکه بن اشبو بلا استیذان قبولده اولان اقدام جعفره متعجب
قالوب کوکلدن خلیفهٔ رشید رضی ومال وتولیه یی اکرچه تنفیذ ایدر لکن عقد خصوصنده آیا
معامله سی نه کونه اولور دیمش ایدم وقتا که صباح اولدقده علی السحر دار الخلافه یه واروب
خصوص مرقومک ظهورینه ترقبده اولدم برده جعفر دخی قالقوب وکلوب حضور خلیفه یه دخول
وچوق طورمدن قاضی القضاة عهد جناب رشید امام همام ابو یوسف حضرتلریله ابن عم خلیفهٔ
مشار الیه ابراهیم بن عبد الملک صالح وسائر اعلام وارکان دعوت اولنوب حضور خلیفه ده منعقد
مجلس حافلده کریمهٔ محترمهٔ مشار الیهایی ابراهیم جنابلرینه امام مشار الیه عقد شرعی ایله بعد
العقد ولایت مصر خلعتی الباسیله حضوردن چقوب دائره سنه مجلس عقده بولنان ذواتدن مرتب
الای وآلای ایله خانه لرینه عزیمت ایلدی بعده جعفر یانمزه کلوب کان ایدهرمکه حضرت
خلیفه ایله بو قضیه ده وقوعه کلان کیفیتک استماعی مقصودیکز اولمق کرکدر دیدی های های
کاشکی کیدر دیدیکمزده (وقتا که دائره مدن علی الصباح خاکپای خلیفه یه رومال ایتدیکم کبی
ای جعفر دونکی کون مجلسکز نیجه اولدی سویله بیوردیلر ماجرایی نقله باشلیوب کلام عبد الملک
دخولی بیاننه کلدکده خلیفه حضرتلری کمال انبساطلرندن وساده لرینه متکی ایکن طوغریلوب
بابا که رحمت سکا نه دیدی ونه استدی امان سویله بیوردیلر بن دخی اولا رضای عالیکزی
رجا ایلدی دیدیکمده نه دیدک بیوردی * رضی عنک امیر المؤمنین دیدم دیمجک * وقد رضیت * بیوردی
بعده دخی نه دیدی بیوردیلر * وعلی عشرة آلاف دینار * دیدی دیدیکمده * فبم اجبته * بیوردی
* قد قضاها امیر المؤمنین عنک * دیدم دیمجک * قد قضیتها * بیوردی بعده دخی نه دیدی بیوردی
* واحب ان اشد ظهر ابنی ابراهیم بصهارة من امیر المؤمنین بینته الغالیة * دیدی دیدم دیمجک
* فبم اجبته * بیوردی * قد فعل امیر المؤمنین ذلک * دیدم دیمجک * قد اجبته الی ذلک * بیوردی
پس دخی نه دیدی بیوردی * واحب ان تخفق الالویة علی رأسه * دیدی دیدیکمده بنه * فبم اجبته *
بیوردی * یولیه امیر المؤمنین مصر * دیدم دیمجک * وقد ولیته * بیوروب اول ساعت کافه سنه
مساعده بیوردی دیو خلیفه ایله اولان صحبتنی حکایت ایلدی راوی حکایه دیرکه عبد الملکک بزم
منادمه یه قعودی وعمرنده فعله کتورمدیکی شیئی اجراسی ایله جعفرک بلا استیذان تکلفات
مذکوره ده قبوله اقدامندن وخلیفه حضرتلرندن توجیه جعفری تنفیذ وامضاسندن قنغیسی
اکرم واعجب اولدیغنی بیلهمدم یعنی برینی آخرینه ترجیح ایده مدم مکارم اخلاق اولور ایسه
بویله اولور دیمشدر (قلت) مطالعهٔ عاجزی اوزره جعفرک اقدامی دیکرندن اعجب
وراجحدر زیرا توجیه ولایت واعطاء مال برمکینک نزد خلیفه ده اولان اعتبارینه وصدر
وزانده مکین اولدیغنه نظرا جرأت دکلدر لکن هر نه قدر کفو بیت برنده ایسه ده خصوص
عقد دختر خلیفه یی بلا رخصت تعهد خیلی دشواردر حتی محاضراته منبع برذاتدن فقیر بو
حکایه یی ازمنا تقدم استماعده جعفره عقد مذکور مصلحتنده جسارتک دراینکه منافیدر دیو
معاصرلرندن بری اعتراض ایتدکده جعفر مرحوم فی الحقیقه بنم بونده اولان جرائتم غفلتدر
حتی عبد الملکه تفوهدنصکره آیا خلیفه تنفیذ ایدرمی دیو بکا ندامت کلمشدی سررشتهٔ اقدام
مشهودم اولان مساعدهٔ ایام ایدی زیرا خلیفه حضرتلرینک برکون وبرکیجه بکا حضورندن
دور اوله رق خانه مده انجمن بند طرب اولمسی کمال محبتلرینه کوره عادتا محال ایدی بو بابده
مساعدهٔ علیه لرینه اتاک مساعده سنی کوردیکمده ایلروسی دخی اویله جغنی جزم ایتمم دیو وقوعبولمش
اولان اعتذاریله یرابر نقل ایتمش ایدی فاما اصل مدار افراط غفلت نیدوکی اشرابسز تأمل
ایله نزد اولی الالبابده ظاهردر (محکیدر که عصر تبع تابعینده برذات جریدهٔ العربده اولان

بلاددن بلدهٔ منوره والیسی اولوب بلدهٔ شریفهٔ مشار الیهایه دخوللرندن خاندان واشراف
بلده تبریکلرینه واروب ابتدای ملاقات مذکوره ده بو مقام مبارکده منع تغنیدن احری واولی برعمل
اولمازهمان یساغ ایله دیو اخطار والتماس ایدرلر اودخی اصغا واوج کونه دک بوراده اولان مغنیلر
طورمیوب کتسونلر وایام مذکوره دنصکره کتمز بولنورسه تغنه لوم ایلیه دیو ندا ایتدیرر راوی حکایه
دیمشدر که والی مشار الیهک ورودی خلالنده طشرده بولنمش اولوب بلدهٔ اطبقه سنه عودت
ایتمش اولان براهل تعین ودرایتکار ذات بلیغ نهی مزبوری هنوز طویمامغله خانه سنه دخولدن
اول رحلنی او بلده ده اولان مغنیاتدن الفت سابقه سی اولان سلامة الزرقاء نام بلیغه نک قپوسنده
حط یعنی دوست طوغری اباغنک توزیله اورایه اینوب اشته خانه مه ترجیح ایله اولاسکا کلدم دیو
عرض اشتیاق ایدر صاحبة البیت مجرینه بورینوب ترحیب واکرام وفی الحال ماحضر ایله اطعامدن
صکره آغازایله جنابکزک بورادن مفارقتکزدنصکره ظهور ایدن حادثه یی طویدیکزمی دیوب
یساغی وعلی الصباح ارتحال بلدهٔ اخری ایده جکنی خبر ویردکده ذات مومی الیه ای
سلامه بن والی یی کورمدیجه سن حرکت ایتمه وخانه کی براغوب برجانبه کتمه دیوب وذکری آتی
شیلری دخی تعلیم ایدوب والی یه توجه ومجرد زیارتکزی قصد ایله کلدم یوللو کلمات ایله باشقه
افاده سی اولمدیغی صورتی اشرابدنصکره مقر ولایتکز اولان اشبو شهر مبارکده مسامحات
ولاتله تغنی یه رواج کلدی افضل اعمال انی منعدر دیو نهیدن تجاهل ایله اخطار ایتدکده والی
اخوانکز یعنی اشراف واعیان بلده اوخصوصی سزدن اول بکا اشارت ورأی ایتملریله بن دخی
یساغ وخانندکان سازندکانک جمله سی یقلوب کتسونلر دیو ندا ایتدردم کتمکده درلر غالبا مسموعکز
اولمامش دیمجک ذات نطوق مومی الیه بلی اجمالا قولاغمه چالنمش ایدی بو امرده سز واخطار
ایدنلر موفق اولمشلر لکن جوار عزده اولور مغنیاتک اوادنجه اهل پرده سی برخاتون واردر آغازه سی
مدائح مقبوله قیلاندندر اتباعمدن استماعمه کوره بن تغنی یه توبه ایله مسجد جامعه ملازمت وانده
عبادت ایدرم دیمش ایمش دیدی والی دخی چونکه بویله در یالکز انی ابقا ایده لم دیدکده مومی الیه
برکره حضوریکزه جلب وسیما وحال وقالنه نظر ودقت ایدک ابقاسنی تجویز ایدرسه کز ترک
اولنسون هله قبل الاطلاع ترکی جائز دکلدر دیو مخاطبهٔ دلفریبله خطابت ایدیجک جلبنه مجبور
اولوب برضابط تسیار یله احضار ایلدی سلامهٔ بلیغه دخی زی صالحاته تزی ودستنه برسبحه الوب
مومی الیه حاضر ایکن حضورینه مثول ایدوب مآثر آبا وخاندانی نقلنه تعبیرات بلیغانه ایله باشلدقده
والی اومرئهٔ قوالهنک فصاحتنی استحسان ایلدیکنه معاقب ذات مومی الیه ای سلامه مسموعم
اولدیغنه نظرا سن حافظهٔ قرآن عظیم الشان ایمش سن حضورامیرده قرائت قیل استماع ایده لم
دیدی والی غایتله قرائتنی تحسین وشاباش وآفرین ایله سلامه یه چشم شفقتله نکاه ایلدیکنی
مومی الیه کوریجک ای سلامه حدای عرب اسلوبنده برمناجات اوقی دیدی اوقویجق والی یه وجد
کلدیکی کبی مومی الیه ای والی والاشان یساغ ایتدیکمز صنعتی آیا نه کیفیده ایمش بیلسک اولمازمی
دیدکده والی تغنی قیل ای سلامه کوره لم وتجربه ضمننده برصفاجق سوره لم دیو امر ایتمکله
* سددت خصاص الخیم لما دخلته * بکل بنان واضح وجبین * بیت تغزل نظمیله آغاز آغازه
ایتدکده جمله مزه حالت عجیبه الو یروب والی سریرندن نزول وسلامه نک اوکنه دیزچوکوب وسنک کبی
درهٔ نادره نک بلده مزدن خروجی ممکن دکلدر دیو ب خانه سنده صفای خاطریله اوطورسون
دیدی ذات مومی الیه چونکه سلامه نک مقامنه یعنی اقامه سنه اذن ویردیکز خلق اکا اذنه
وسائرهم صنعتلرینک عدم اذننه معنالرویروب لوم ایدرلر واراجیف پیدا اولور بو کفت وکو یه
دخی برچاره لازمدر دیدکده والی جمله سنه اذن ویردم قالسونلر دیمکله ذات ظریف بلیغ مومی الیه

یساغی ونفی افاده بروجه محرر حسن تدبیر ایتمشدر تجاوز الله تعالی عن سیئاتهم وسیئاتنا آمین

الباب السبعون

اشبو یتمشنجی باب انبساط نصاب انجق قینات واغانی یعنی تغنی ایدن وساز چالان جاریه لر ذکرنده در
(بلاغادن علی بن الجهمدن محکیدر دیمشدر که شرفیاب خدمت منادمه سی اولدیغم بر ملجأ انامه
خراسان والبسندن هدایای جلیله کلوب طائفه تربیه اولنمش جمال وکمال واجادهٔ شعرده
وموسیقیده جمله یه فائقه محبوبه آدنده بر جاریه دخی جملهٔ هدایادن ایدی متبوع عظیم یعنی ولی
نعمتم جاریه یه کمالیله تعشق وبرآن یانندن آیرمازایدی لکن بینلرنده شکرابی شیوه سی وقوعیله
دائره سنده بر بلوکه قویوب براز ایام محبوبه یی مهجوره ایلدی راوی دیرکه اشبو انفعال خلالی
مابین دائرهٔ ولی نعمتده بر کیجه بن اویورکن نصف الیلده ولی نعمت باشی اوجه کلوب ای علی قالق
دیو بنی بیدار ایوردی لبیك یا ملجأ الانام دیو قالقوب طوردیغمده بن رؤیامده محبوبه ایله باریشوب
راضی اولدیغمی کوردم دیبجك افندم خیر اوله اوسنك جاریه کدر رضا وجفا ذات دولتکزك
یدنده در اظهار رضا ایله جاریه کزی مسرور بیورك دیدم وبزبونکلمده ایکن ماینده نوبتجی
بوانان زنجی خادملردن بری کلوب یا امیرنا دائرهٔ محبوبه دن برعود سازی آوازی ایشتدم دیو خبر
ویردکده ولی نعمت ای علی هایده کیده لم ونه ایشلدیکنی کوره لم دیوب بنی یاننه الوب قپوسی
یاننه اصولله واروب وپرده ده کزلنوب محبوبه یی النه عودنام سازی الوب کندی نظم مرتجلی
اولان * ادور فی القصر لا اری احدا * اشکو الیه ولا یکلمنی * کأنی قد اتیت معصیة * ولیس لی
توبة تخلصنی * فهل شفیعا لنا الی ملیك * قد زارنی فی الکری وصالحنی * حتی اذا ما الصباح
لاح لنا * عاد الی هجره وصادمنی * تحسری ایله تغنی ایلدیکنه واقف اولدق که رؤیاسنده
اودخی بارشمه یی کورمش اولدیغی مفیددر وقتا که ولی نعمتم عشق حلال ایله تعشق ایدوب لقاسندن
خیلی زمان دور اولدیغی معشوقه سندن صوت حسن ایله اشبو تحسر اشعار شعر جگر سوزی کوش
ایتدکده ضروری آه وفریاد ایدروب محبوبه دخی کذلك آوازهٔ آه ایله سکردوب ولی نعمتمزك ایاغنه قپانور
پس ولی نعمت * ماهذا * دیو کیفیت رؤیاسنی صوردقده یا مولای بوکیجه عفو ورضاکی معتاده
کوروب واویانوب نظم مذکوری انشاد ایله تغنی ایدرکن صبحهٔ ولی النعمانه لرندن تشریف احیاء
ردیفلرینه منتظر طوردم دیدکده ولی نعمت بندخی اوبله کورمش ایدم ای علی اشبو اتفاق رؤیالردن
اعجب برنسنه کوردکمی دیوب کمال سرور ایله جاریه لرینك النه یاپشوب خلوتسرا ازینه داخل اولوب
وبنی خادملر الوب ماینه چیقاردیلر دیمشدر (حکایه) ملوك قدیمهٔ عربدن برذات بزم منادمه وصحبتده
اویقوسی کلدکده همان ایوب صوبتوب جامه خوابه کیمك تکلفنده اولمیوب ندما ومغنی وسازنده لردن
دخی اویور بولنانلری حضورندن چقارمزایمش برکیجه بعد الاکل والشرب اویقویه وارمش ومغنیه
جاریه لر دخی رقود ایدوب لکن مغنیلردن برینك اویقوسی بوغیکن تراقد ایدوب یعنی اویور کبی
یاتوب قالمش وقتا که مجلس بیدارلردن خالی قالدقده متراقد اولان مغنی بلیغ نومده بولنان جواری
مغنیاتدن برینه عاشق اولمغله طوغری یلوب جمال معشوقهٔ نائمه تماشا ایله بلندن دواتنی چیقاروب
مألی تمنی وصال ایله بن منادمه سنی ایکیمز بریتاقده اولدیغمز ومنکبلرك اوجده وساعدم زیر رویکده
زلال بارد آسا اولان آب دهانکی صوردیغم حالده کوردم دیمك اولان * انی رأیتك فی المنام
ضجیعی * مسترشفا من ریق فیك البارد * وکأن کفك فی یدی وکأننا * بتنا جمیعا فی لحاف
واحد * ثم انتبهت ومنکباك کلاهما * فی راحتی وتحت خدك ساعدی * شعرینی نظم وبورقه یه
تحریر ایله ورقه یی اویانسون قصدیله جاریهٔ مذکوره نك اوزرینه حظلیجه فرلدر مکر جاریه نك
دخی ناظمه علاقه سی اولدیغندن اودخی شیوهٔ تراقده اوله رق بیدار بولنمش اولمغله ورقه یی قاپوب

(ظهرینه)

ظهرینه بالبداهه بونك دخی مفادی خیر اوله حاسده رغما قریبا امللك اولان وصالمه نائل اولورسن
وایکمز بریرده کوزه دیجی قورقوسندن امین اولدیغمز حالده بیتوتت ایدرز دیمك اولان * خیرا
رأیت وکلما املته * ستناله منی برغم الحاسد * وتبیت بین خلاخلی ودمالجی * وتحل بین مراشفی
ومجاسدی * ونکون انعم عاشقین تعاطیا * ملح الحدیث بلا مخافة راصد * نظمنی تحریر ایله
رقعه یی عاشقنه آتمغه طور اندیغی وقتده ملك مشارالیه بیدار بولنمغله جاریه نك الندن الوب
بوندر دیو عنف ایلدکده ایکیسی دخی صچرایوب واباغنه قپانوب قسم ویمین ایله بوندن اول
بینلر بعزده نه کلام ونه مذاکره ومخابره ونه واسطه ایله معاملهٔ فاحشانه وقوعه کلمیوب علت عشق
بزی مست وحیران ایدرك شومشاعره مز بووجهله شمدی ظهور ایلمشدر دیو استرحام ایلدیلر ملك
دخی فی الحال جاریه یی ازاد ومغنیٔ مرقومه عقد ووافر احسان وجهاز اعطاسنه دخی امر ایله
الزوجه کی دمن ایلیکز دخی سرایمه اوغرامیك دیو هم احسان وهم حسن سیاست ایلمشدر (قلت)
سنزده ملك یمینده اولنیان جاریهٔ غیر حره حکمنده دکلدر یعنی شهوتدن امینده باشنه ویوزینه
وکوکسنه وبازولرینه وبالدرلرینه نظر جائز اولوب سائر یرلرینه نظر حرامدر وشهوتدن عدم
امینده آخرك جاریه سنی لمس حرامدر وعند الاشترا لمسی شهوتدن خوف اولنورسه دخی الضرورة
لمس تجویز اولنمش ایسه ده اختیارده یازلدیغی اوزره فی زماننا تجویز اولنمامشدر المنة لله تعالی
وتقدس دولت علیهٔ عثمانیه ده کافهٔ جواریٔ بیوت حتی زنجیلر دخی سترده حرائر معامله سی
اولنوب حرملردن سلاملغه چقمادقلری واسواق وبازار ومسیره وتفرجکاهلره قادینلر کبی
یاشمق وفراجه ایله مستوره اولدقلری حالده خروجلری جملهٔ مستحسنات دولت علیهٔ
آل عثمان ایدها الرحمن وابقاها الی آخر الدوراندر وبوامر مستحسن درمختار ودرمنتقی استحسانده
اولان مسئلهٔ زمانیه یه مطابقدر فتأمل (حکی ابو یزید الاسدی وقال * ادباء عهد بنی امیه دن اولان
ابو یزید اسدی حکایت ایدوب دیرکه * دخلت یوما علی سلیمان بن عبد الملك بن مروان * امویه دن
عبد الملك بن مروانك اوغلی سلیمانك حضورینه برکون وارمش ایدمکه * وهو جالس فی ایوان
مبلط بالرخام الاحمر مفروش بالدیباج الاخضر فی وسط بستان ملتف قد اثمر وانیع * اشجار
باهرة الاثمار بربرینه بتشمش برباغچه نك اورطه سنده کأن طاشلری قرمزی سماقی دن
ووساده لری یشل دیبادن دوشنمش برایوانده اوطورر * وعلی رأسه وصائف کل واحدة منهن
احسن من صاحبتها * وباشی اوجنده بربرندن کوزل جاریه لر طورر * وقد غابت الشمس وغنت
الاطیار فتجاوبت وسفت الریاح علی الاشجار فتمایلت * وآفتاب جامه خواب اغترابه کیروب
یعنی حرارت هوا برطرف اولوب مرغان شب خیز بربرینه قارشولق ویرك ترنمده ورباح لطیفه
دستکاه اشجارده قاش طوقیوب یعنی ترادفله موزونا اسمکله درختان تمایلده ایدی * وقلت السلام
علیك ایها الامیر ورحمة الله تعالی وبرکاته * همان تحیه وسلام سننی برینه کتوردم * وکان مطرقا
فرفع رأسه * سلیمان ایسه ایوان مذکورده سرینی اوکنه طوغرو اکوب تفکرده یعنی دریای
حیرته طالوب دوشمشکده ایدی سلامی استماع ایتدیکی کبی باشنی قالدیروب * وقال ابایزید فی مثل
هذا نصاب حبا * ای ابو یزید بونك کبی جای صفا ایچنده ایکن حب وعشق ایله مصاب ومبتلا اولدم
دیوب * آه کیم ایلسمده سیر بهشت * برنهانی عذاب واردلده * سوزشنجه جگرم کباب
ودموع چشمم همرنك شراب وفراق یار ایله کوکلم پراضطرابدر معناسنی اشراب قیلدی (قلت)
اصلح الله الامیر او قامت القیامة بعد * بندخی باری تعالی وتقدس امیری صلاح وفلاحده ایلسون
عشق ومحبتدنصکره یعنی عاشقلك اوزرینه قیامت قوپارمی دیوکی وعاشقی اهلاك ایدرمی دیدم
* قال نعم علی اهل المحبة * های های اهل محبت عشق اوزرینه قیامت قوپار دیدی * ثم اطرق

مليا فرفع رأسه فقال ابا يزيد مايطيب في يومنا هذا * بعده زياده سيله اطراق رأس عقبنده
طوغريلوب اى ابو يزيد اشبو كونمزده كوزل ومناسب شى نه دردیدکده * قلت قهوة حمراء
فى زجاجة بيضاء تناولها غادة هيفاء مضمومة لفاء واشربها من كفها وامسح فى بفمها *
بندخى اشبو سوز وكداز آلود عشق اولان كونه مناسب شى ساغر بلاورين سفيد ايچره قونمش
آب سرخ رنك يعنى مى دركه اودواء داء دوى عشقى برسمين سيمين رنك تازه ودلنواز وشكم واعضاسى
مناسب بر بنت خوش آواز صونه وبر برينه متعاقب اوله رق سرعتله صونيله ده بندخى اوساقيه
حسنانك الندن آلوب نوش وفمى خنه سوروب اودم ايله كدرايامى فراموش ايدم ديدم * فاطرق
سليمان مليا لا يرد جوابا تنحدر من عينيه عبرات بلاشهيق * وقتا كه بو سوزى بن سويلنجه يعنى
معشوقه سنى اكدرنجه سليمان جوابه يعنى كلامه تصدى ايتديكى حالده بنه سر بر پيش
ايدوب وراه حيرته كيدوب هر دو چشمندن سس سز وصداسز ياشلر دوككه باشلدى * فلما رأين
الوصايف ذلك تحيين عنه * وچون سمت سرنده طوران جوارى درارى بو حال حزن مآل سليمانى
كوردكلرنده يانندن اوزاغه چكلديلر * ثم رفع رأسه * بعدمكث كثير باشنى قالديروب * فقال
ابا يزيد حضرت فى يوم فيه انقضاء اجلك ومنتهى مدتك وتصرم عمرك والله لاضربن عنقك
اولتخبرنى ما اثار هذه الصفة من قلبك * كال شغب ودردندن سرسام اولمغله اى ابو يزيد
بر كونده يانمه كلدك كه اوكونده اجلكك انقضاسى ومدت حياتكك انتهاسى ورشته عمريكك تقطعى
اولكده در قسم بالله كه اكر اشبو صفتده يعنى بنم دردیمك دواسنده قلبكك يعنى عقلكك اشاره
ورأيني بكا خبر ويرمز يعنى برچاره بولمزايسك بويكى اوردورم ديدى * قلت نعم اصلح الله تعالى
الامير كنت جالسا عند باب اخيك سعيد بن عبد الملك فاذا انا بجارية قد خرجت الى باب القصر كانها
غزال انفلت من شبكة صياد * بندخى هاى هاى چاره بولورم وتسليت ويريجى اولورم حق تعالى
همان اميرى صلاح وعافيتده قيلسون برادر بكز سعيد جنابلرينك كنده دائره لرى بابنده اوطورر
ايدم ناكاه باب قصره ايچرودن بر جاريه خروج ايتديكم كويا اوجينك طوزاغندن قورتلمش بركيك
ايدى يعنى ايچرودن تلاش واضطرار ايله كزيان اولمش كبى حيرت مأثر وپريشان خاطر ايدى
* عليها قميص سكب اسكندرانى يبين منه بياض بدنها وتدوير سرتها ونقش تكتها *
* اوزرنده بر پيرهن رقيق اسكندرانى وارايديكه بدن سيم رنكى ودائره نافى واوچقور بنك نقشى
سحيلو رصورتده اينجه ايدى (قلت) غالبا او عصرده اينجه كوملكلك براسكندريه ده نسج
اولنورايمش كه اورايه نسبت ايتمشدر * وفى رجلها نعلان صراران قد اشرق بياض قدمها على
حمرة نعليها بذؤابتين تضرب حقويها * واياغنده ايكى يوكسك نعللرى وارايديكه بياض قدمى
اوسرخ رنك اولان وطابانه كلان يرى از رينه طوقنان نعلينه اشراق ايدوب الماس كبى رنكلر
كوستر ايدى * لها صدغان كانهما نونان * ونونلر آسا قورلمش ايكى زلفى * وحاجبان قد قوسا
الى محاجر عينيها * وايكى چشمنك بكارلرى اوزره قوسلنمش يعنى چورلمش قاشلرى * وعينان
مملوتان سحرا * وسحر يعنى قوه جاذبه ايله طولو كوزلرى * وانف كانه قصبة بلور * وكويا
بلاوردن مصنوع بياض بورنى * وفم كانه جرح يقطر دما * وكان قان تقاطر ايدر ياره كبى
فمى وارايدى (قلت) رنك فم واعلى وكوچكلكنى قطره دمه تشبيه ايتمش ايسه ده پكده
مطبوع كورنميور وشاعرانه اولان غنچه يه بكزتسه اندن رنكين دوشردى ملاحظه اولنمشدر
* وهى تقول عباد الله من لى بدواء مالا يشتكى وعلاج مالا يسمى طال الحجاب وابطاء الجواب
فالقلب حائر والعقل غارب والنفس والهة والفؤاد مختلس والنوم محتبس رحمة الله على قوم عاشوا
تجلدا وماتوا كمدا ولو كان الى الصبر حيلة والى العزاء سبيل لكان امرا جميلا * ودخى اوجاريه
موصوفه سوز كداز ايله اى عباد الله شكايت اولنماز درديمه وتسميه اولنميه جق يعنى آدى سويلنميه جك

علته يعنى عشقمه بنم ايچون دوا وعلاج ايدر كيم دركه يتشوب معالجه ايده زيرا حجاب يعنى افتراق
وهجران اوزادى وجواب بطائت ايتدى يعنى معشوقم مفقود اولمغله پيام كچكدى ولهذا قلبم
حيران وعقلم پريشان ونفسم واله وقلبم قاپلمش وخوابم حبس اولنمش يعنى اويقوم كم اولمشدر بارى
تعالى وتقدسك رحمتى شو طائفه اوزرلرينه يعنى عاشقلره اولسونكه مجاهده عشقده دليرانه ياشه يوب
وكدر فراقى چكه رك فوت اولديلر بنم ايچون اكر شدائد صبرى تحمله تدبير وتعزيه يه طريق اوليدى
كوزل شى اولور ايدى لكن صبرم جكرم كبى ياندى وكارد استخوانه طياندى ديوب * ثم اطرقت
طويلا ورفعت رأسها * بعد اطراق وچوق طوردقدنصكره باشنى قالدردى * فقلت ايتها الجارية
انسية انت ام جنية سمائية ام ارضية فقد اعجبنى ذكاء عقلك واذهلنى حسن منطقك * بندخى بو حال
وقالى كورنجه اى جاريه حسناو بليغه زيبا آياسن انسيمسن يوقسه جنيمى وحورسماويمسن ياخود
ارضيمى زيرا ذكاوت عقلك وحسن نطقك بكا تعجب وذهول وحيرت ويردى ديدم * فسترت وجهها
بكمها كانها لم ترنى * بنم بو سوزيمى ايشتديكى آنده روينى يكيله اورتدى وبو وضعندن ظن ايدرمكه
ايچرودن يانه رق چيقوب بنى كورميه رك اغياردن خالى يردركانيله حسبحال سوزش مآل مذكورى
ديوب وكورنجه حجاب ايلمشدر * ثم قالت اعذر ايها المتكلم فما اوحش الساعد بلا مساعد والمقاساة
اصب معاند ثم انصرفت * بعده بكا اى متكلم بو اضطراب وانحرافده بن معذور اولمامله عذريمى
قبول قيل كه مساعد ومعاونى اولميان ساعدك يعنى بيچاره عاشقك ويولنى شاشرمش عاشق
مشتاقك وحشتى وشدائدى عظيم وجسيم اولور ديوب منصرفه اولدى * فوالله اصلح الله الامير
ما اكلت طيبا الاغصصت به لذكرها ولا رأيت حسناء الاسمج فى عينى لحسنها * اى امير يمين
ايدرمكه جاريه مزبوره شوكونه شيرين وكوزل ايديكه اطعمه لذيذه خوشكوارا كل ايدر ايكن تذكر
وتفوه ايتسم بوغازمده طورروكورديكم كوزللرانك حسنى يانده كوزيمه چركين كورينوردیدیکمده
* فقال سليمان ابا يزيد كاد الجهل يستفزنى والصباء يعاودنى والحلم يغرب عنى لشجو ماسمعت اعلم ابا يزيد
ان تلك التى رأيتها هى الدلفاء التى يقول فيها الشاعر * انما الدلفاء ياقوتة * اخرجت من كيسة
الدهقان * سليمان اى ابا يزيد سنك اشبو تعداد ايتدك محاسن جميله ايله دل مشتاقده حاصل
اولان غم وغصه سببيله هنكام شباب احكامى بنى صحرا ايتمغه قريب اولدى وصباوت جنبشى بكا
عودت ايتدى وحلم ووقاربندن دور اولدى اى ابا يزيد معلومك اولسونكه اوكورديكك جاريه
صباحت وبلاغت وحسن صوت وتغنيده شهرتكير انام اولان دلفا نام زن زيبا دركه وصفنده
شاعر عرب * انما الدلفا الخ * بيتنى نظم ايتمش وبركيسه دهقانده يعنى كويلى طغارجغنده بولنمش
وچقمش الندة طوغان مثلنه مظهر دوشمش يعنى حرزاده خاندان دكلسه ده برياقوته نفيسه
وفائقه حرايربردره يتيمه در ديمشدر * شراؤها على اخى الف الف درهم وهى عاشقة لمن باعها
والله ان مات من يموت الا بحزنها ولا يدخل القبر الا بغصتها وفى الصبر سلوة وفى توقع الموت
نهبة قم ابا يزيد فى دعة الله ياغلام نقله ببدرة فاخذتها وانصرفت * اوجاريه نك شراسى برادريمك
اوزرينه بيك كره بيك درهم يعنى ثمن مزبور ايله اشترا ايتدى وبايعى اولان جوانه عاشقه در
ديوب مكرجاريه يه عاشق اولوب لكن ملك يمين برادرى اولديغندن باشقه مطلقا قابله وصال
ديكر اولماديغندن برمنوال مشروح جاريه نك حال وقال سوزش اشتماليله كباب آتش علاقه
وهواسى اولديغنى بعد الاشراب اى ابو يزيد آرتق سلامتله قالق كيت ديوب غلام خازننه ابو يزيده
بربدره كتوردیو امر ايلدى غلام اون بيك درهم سكه سيمدن عبارت اولان ظهو بره يى كتوردكده آلوب
حضورندن چقدم ديدى * قال فلما نقضت الخلافة اليه صارت الدلفاء اليه فامر بفسطاط فاخرج
على دهناء الغوطة وضرب فى روضة خضراء مونقة زهراء ذات حدائق بهجة تحتها انواع الزهر

من بين اصفر فاقع واحمر ساطع وابيض ناصع *راوى ابو يزيد دير كه وقتا كه سليمان دولت اموية ده
بيعت اولنوب سرير خلافته قعود ايلدكده معشوقه سى اولان دلقايه مالك اولدى وسليمان
هنكامنده يعنى موسم بهارده غوطهٔ شام نزهتكاهنه خيام ايله نقل ايدوب بر روضهٔ ازهار آلوده نصب
ايتدرمش ايدى *وكان لسليمان مغن يقال له سنان به يأنس واليه يسكن فامره ان يضرب فسطاطه
بالقرب منه وقد كانت الدلقاء خرجت مع سليمان الى ذلك المتنزه فلم يزل يومه ذلك عند سليمان
فى اكمل سرور واتم حبور الى ان انصرف من الليل فاتى فسطاطه فنزل به جماعة من اخوانه*
وسليمانك سنان نام استيناس ايتديكى برمغنى نديم خاصى دخى اولوب آنك خيمه سى دخى امر يله
باركاه خاصى قربنه قورلمش ايدى ودلقا دخى خيمهٔ حرمله سليمانك معيننده ايدى سنان بر كون
مهتابلى كيجه نك برمدتنه قدر اكمل سرور واتم حبور ايله نديملك ايدوب اويقو زمانى چادرينه كلدكده
احباسندن بعض كيمسه لر سنانى زيارته كلوب* فقالوا له نريد قرانا اصلحك الله تعالى فقال وما قراكم
قالوا اكل وشرب وسماع قال الاكل والشرب فحاضران واما السماع عرفتم غيرة امير المؤمنين
ونهيه عنه الا ما كان فى مجلسه* بعد الترحيب والدعا عيش ونوش وسماع يعنى سفرهٔ عشرت ايله
تغنيسنى نياز ايلديلر سنان دخى اكل وشرب آمادهٔ بزم احباب اولوب لكن امير المؤمنين حضرتلرينك
قسقانمه خويى وتغنيدن يساغى معلومكز در حضورلرندن باشقه محلده تغنيمى يساغ بيورديلر
ديو اعتذار ايلدكده *قالوا لا حاجة لنا بطعامك وشرابك ان لم تسمعنا قال فاختاروا صوتا واحدا
اغنيكموا* انلر دخى بزه سماع ايتمز وغداى روحمزى ويرمز ايسك سنك طعام وشرابكه بزم احتياجمز
يوقدر ديو التجاى تغنى ايلدكلرنده سنان صوت واحدى يعنى برمقامى تعيين ايدك تا كه تغنى ايده يم
ديوب فصل ديدكلرى اسلوبده ترنم ايتمه جكنى اشراب وبنده لكنه اغترار ايساغ ايسه ده التزام
خاطر احباب ايلدى وتعيير ايلدكلرى مقامده اوله رق مهتابى ودلقايى وحسن لقا وصوتنى
وعشقنى آكدبرن *محجوبة سمعت صوتى فارقها* من آخر الليل لمانبه الشجر * فى ليلة البدر مايدرى
مضاجعها* اوجهها عنده ابهى ام القمر *لم يحجب الصوت حراس ولا غلق *ودمعها لطروق
الصوت منحدر *اومكنت لمشت نحوى على قدمى * تكاد من لينها للمشى تنفطر * ابياتيله آغازه
ايلدى *قال فسمعت الدلقاء صوت سنان فخرجت الى صحن الفسطاط تسمع شيئا فجعلت لا تسمع
شيئا من حسن خلق واطافة قد الارأت ذلك كله فى نفسها وهيئتها فحرك ذلك ساكنا من قلبها
فهملت عيناها فانتبه سليمان فلم يجدها معه فخرج الى صحن الفسطاط فرأها على تلك الحالة فقال
ماهذا يا دلقاء * حاكى قصه ابو يزيد دير كه وقتا كه دلقا سنانك صوتنى كوش ايتدكده خيمه صحنه
يعنى پردهٔ خارجى يانه استماعه چقوب وابيات تغزل اشتمال سنانده مبسوط حسن خلقت ولطافت
قدى سراپا ذاتنده مشاهده ايتمكله يعنى نظم اولنان صفات واحوال خوبى وعشق كندوسنده
كوريلوب واو صوت حسن ووصف مستحسن دلقانك قلبنده كامن اولان آتش عشقى تحريك
وتهييج ايدرك دودبده سى باشلر دوكوب وبوغبلوركبى اغلمه سى غلو ايتمكله بو حالى نومده بولنان
سليمانى اويانردى سليمان بيدار اولوب دلقايى يانده بولميجق صحن فسطاطه چيقوب حالت حيرت
وبكاده كوردكده اى دلقا بو حال كدر مآل نه در ديو صوردقده (فقالت) الارب صوت رابع
من مشوه *قبيح المحياء واضع الاب والجد* يروعك منه صوته ولاه له* الى امه يعزى معا والى عبد*
اواوزى وبوزى چركين واب وجدى الحق سنانك استماع ايدن جاريه وعبدى ائتلاف ايتمكله
تغزيه اولنور صوت بالاى حسن مؤثرى بى بو حاله قودى معناسنى الماع ايدن نظم مذكورى انشاد
ايلدى *قال سليمان دعينى من هذا كله فوالله لقد خامر قلبك منه ما خامر يا غلام على بسنان *
سليمان دخى بو استماعى تركابت تحقيق قلبكى تغير وعقلى البته پريشان ايدر ديوب خادملردن

(برنه)

برينه بكا سنانى كتور ديو امر ايدر *فدعت الدلقا خادما فقالت ان سبقت رسول امير المؤمنين الى سنان
فحذرته فلك عشرة آلاف درهم وانت حر لوجه الله تعالى *دلقا دخى احضار سنان تعزير وتكدير
ايچون اولديغنى درك ايله آجيوب كندو خادمنه اكر اميرك خادم مرسلندن اول سنانه يتشوب قاچره
بيلور ايسك سكا اون بيك درهم وبروسنى آزاد ايدرم ديوب كوندرر *فسبق رسول سليمان *لكن خادم
سليمان سبقت ايدر *فلما آتى به قال يا سنان الم انهك عن مثل هذا *وقتا كه خادم سنانى كتوردكده سليمان
اى سنان بن سنى بونك كبى شيدن يعنى تغنيدن نهى ايتمدمى ديوب توبيخ وعتاب ايتدكده *قال يا امير
المؤمنين حملنى الثمل وانا عبد امير المؤمنين وغرس نعمته فان رأى امير المؤمنين ان يعفو عن عبده فليفعل
*سنان اى امير المؤمنين بنى اشبو كيفيت عصيانه كتورن نشوهٔ عقاردر بن افنديمزك مربى قولى
وغرس نعمتى يم اكر قوللنك كناهى عفوينه اراده بيورر سه اجرا بيورسون ديو استعفا ايلدى *قال
عفوت عنك ولكن اما علمت ان الفرس اذا صهل تودقت له الحجرة وان الفحل اذا اهدر ضبعت له الناقة
وان الرجل اذا تغنى اصغت له المرأة* سليمان دخى صوجكى عفو ايتدم اكن بيلمز ميسنكه آت
كشنه دكده قسراق آكه بناشور واركك دوه كورلده دكده ديشى دوه سمت وصاله قوانى اوزادر
واركك تغنى ايتدكده مرأه كلام مرام رجلى جان قولاغيله دكليوب رام اولور *اياك والعود
الى ما كان منك فيطول غمك *صاقن سنده اولان حاله من بعد عود ايتمه يعنى بعد ذا چالوب چاغرمه
زيرا غم وكدرك اوزار يعنى سنى تعذيب ايدرم ديدى (مؤلف مستطرف دير كه سليمان سنانك خايه
وآلت تناسلنى قطعله نفى ايلديكى ومدينهٔ منوره ده مغنيلر چوغالديغنى خبر ويرملريله انلرى دخى
اخصا ونفى ايتمك اوزره والبسنه امر كوندرديكى دخى منقولدر (محكيدر كه جزيرة العربده
اولان بلدانك برنده كائن برخاندانك رشا وجوذر نامليرنده ايكى قينهٔ مغنيهٔ ظريفه اديبه لرى وار ايمش
واوبلده ده مزيد آدنده برمضحك كيمسه دخى اولوب مجالس ظرفادن چيقمزوقنده كه بر بزم ياران
اولسه البته اوانجمنده بولنور ايمش كيجه نك برنده اوخاندان دائرهٔ خاصهٔ عشرتنده معتبر كبرا
اولان اومضحكى مسخريات ومضحكاتيله اكلنمك ايچون جلب ايلمش كلدكده سفرهٔ عشرته
اوطوروب ذكر اولنان مغنيلرك فصللرينى استماع ومطايباتله صحبته وشقايه باشلرلر مكر صاحب
دائره نك اوليجه تنبيهى ايله مضحكه صوندقلرى نبيذه مسهل قونمش اولمغله تكرر دور پياله دن
معده سى قارشمغه باشلديغنى خاندان كوردكده تناوم ايدر يعنى كوزينى قپايوب اويور كبى يانار
جاريه لر اوسنى اورتوب بنه تنبيه مقدم اوزره مغنيه لر اغازه يى كسمرلر مضحك كندينى خلايه آتمق
درجه سنه واروب مضطر اولمغله غالبا بومغنيه لر عنده تربيه اولنمشه بكزر ديو ملاحظه ايتمكله
عنده كنيفلره مراحيض ديمكله مضحك قرزه* يا حبيبتى اين بيت المراحيض * يعنى اى بنم
سوكليلرم مرخاص نره ده در كوسترك ديو صوردقده * فقالت احداهما لصاحبتها ما يقول سيدنا
قالت يقول غنانى *قرك بربسى ايا قداشنه تجاهل ايله مسافر افنديمز بزه تغنى ايدك ديو امر ايدر ديوب
*رحضت فؤادى فخليتنى *اهيم من الحب كل وادى *بيتيله تغنى ايدوب مضحكى ازعاج ايدرلر بعده
مضحك ايچندن غالبا بونلر مربات مكه دندر ديوب اهل مكه اصطلاحنجه * يا حبيبتى اين المخرج *
ديدكده بنه يكديكره تغنى دكر استر ديوب * خرجت بها من بعد مكة بعد ما * اقام المنادى
بالعشاء فاعتما * شعر يله دمساز اولوب مضحكك طلبنى قومد يدبررلر پس مضحك بنه سوزيمى
فهم ايده مديلر ظنيله كوره شامده يوملك كركاردر ديوب اصطلاح شاميجه * يا حبيبتى اين المذهب *
اى سوكليلرم محل ذهاب نره سيدر بيلديرك ديدكده كذلك باشقه نغم اسنيور ديوب * ذهبت من
الهجران فى كل مذهب * ولم يك حقا كل هذا التجنب * نظمنى آغازه به الوب بنه قول مضحكى
كم ايتديلر بعده مضحكه غضب كلوب لا حول بنه مطلبى اكله مديلر كان ايدر مكه بو قحبه لر مدينه لى

الندن چیقمق ایرکدر دیوب علی اصطلاحهم آسو کیلی کوزللر بیت الخلا قنغی یرده در دیو
صورنجه بنه بسته آخرایله تغنی طلب ایدر دیوب * خلی علی جوی الاحزان اذ ظعنا * من بطن
مکة والسهید والحزنا * کفتار یله غنا ایدوب بنه مطلوب مضحکی بیلزاندیلر بوکره مضحک
انفعالی آرتوب استرجاعله شوفاسقه لر قورقارمکه مصرقار یلر بنه مغاره نه لردر دیوب قول درشت ایله
مصرلیجه * این بیت الخلش * دیدکده کذلك مغنیه لر بنه تغنی دخواهیدر دیوب * او حشونی
وعز صبری فیهم * ما احتیالی ومایکون فعالی * بینی اوقویوب قصد مضحکی کورولدی یه
کتوردیلر بعدذا مضحك کوفه ده یتشمشلر دیوب کوفه لیجه * این الکنیف * دیدکده
بنه بری آخر بنه طوغریسی شومسافر افندیمز کبی صاحب طبیعت وقریحه برذات کورمدك
غدای روح اولان غنادن کندویه فتور کلیوب بنه آوازهٔ خوب استردیوب * تکنفنی الهوی
طفلا * فشبنی وما اکتهلا * سوزیله تغنی یه باشلدقلری کبی مغنیه لرك سؤاللرندن منتق
کلماتله بیتلر نظم ایدرك تجاهل ایله دفع ثقلته یولی ویرمدکلری طورلرینه وامساك اذایه مضحك
تحملی قالمیوب * واویلاه واعظم مصیبتاه * دیو فریاده باشلدقده یورغان الندن ما جرایی
تماشا ایله تبسمده اولان خاندان چاتلبسی مرتبه ده ضحکی طوتمدردقده مضحك اباغه قالقوب
مغنیه لره بهی زانیه لر اگر بنم مقصدیمی بیلدیکز ایسه اشته سزه بیلدیره یم دیو همان اتکنی درمیان
واوطوردیغی مقعدی ومغنیه لرك اوستلرینی تلویث ایدر وخاندان ایسه قهقهه دن بایلور مرتبه یه
واروب ای مزید حیاك وادبك یوقی مفروشات قصریمی برباد ایتدك دیو عتاب ایدیجك بنم
حیات نفسیم سنك وطاومفروشاتکدن عندمده اعزدربهی سفیه دیو چایقردیغنده دخی ضحك ایله
منبسط اولوب عطایای کثیره یه نائل ایلشدر (قلت) مؤلف مرحوم بو بابی دخی اشبو ماده ده حکایات
کثیره اولوب اگر جمله سنی بسط اراده اولنور ایسه مجلدانه احتیاج درکار اولمغله همان * ماقل وجل
خیر من یمل * طریقندن برازیله اکتفا اولنمش دیمش وفقیر دخی مؤلفك اتیان ایلدیکی حکایاتك
چوغی امویه اهالیسندن لهو ولعبه مائل بولنانلره ان صح وان کذب عزو واسناد اولنان هوائی شیلردن
عبارت اولمغله عباره سی بلیغه ومفهومی اهون اولانلرینی انتخابله ترجمه ایدوب سائرلرینی نقل وترجمه ده
براعکونه فائده مطاوعت ایتامکله ضروری ترك ایتمشدر * کورمك استرلر ایسه اصلنه باقسون ظرفا

الباب الحادی والسبعون

اشبو یتمش برنجی باب برازفصللر ایچره عشقك ذکری وعفتك افتخاری وعشق سببیله فوت اولانلره
متعلق احادیث بیانده در ﴿فصل اول﴾ جاحظ قوتیجه عشق محبتدن زیاده اولان
حاله دینور جود وسخانك زیاده سنه سرف دیندیکی کبی یعنی نصاب جود شرعی وعقلی بی طاشغن
اولان اعطایه سرف دیدکلری کبی محبت معتدله یی کچن حبه دخی عشق دیرلر * قیل اول العشق
النظر واول الحریق الشرر * یعنی برقوغلجم اول حریق اولدیغی کبی بك نظر دخی عشقه بادیدر
یعنی عشقك اولی سهولتله اولان نظر واحد ایسه ده صوکی دشوار اولور (اعرابیدن برعاشقه
مکهٔ مکرمه ده معشوقه نك حینده نه مرتبه یه بالغ اولدك دیو صورلدقده حالا مکانی طائفدر
بو راده تذکر ایتدیکمده رائحه سی دماغمه واصل اولور دیمشدر * لم یکن المجنون فی حالة *
* الاوقد کنت کما کان * لکنه باح بسر الهوی * واننی قد ذبت کتمانا * اشبو شعر لیلای عامریه نکدر
وقیس مجنون حقنده نظم ایتمشدر که مفادی مجنون نه حالده ایسه بن دخی انك حالنده اولورم لکن
او سر عشقی اشاعه ایتدی وبن کاتم اولدیغم حالده اریدم دیوب طرفین بربرینه عاشق اولوب
وافراط عشق طرفینی بکرنك ایلدیکنی اشراب وملاحظهٔ عاجزی اوزره بیت ثانی ایله برافتضای
اتحاد اودخی عشقی کتم ایتملی ایدی لکن فاش ایتدی دیو اعتراض ایتمشدر تأمل * ایها العاشق

المعذب صابر * فخطایا اخی الهوی مغفور * زفرة فی الهوی احط لذنب * من غزاة وحجة مبرور *
اشبو قطعه صاحب المتوکل فتح بن خاقانك نظمیدر که مألی ای عاشق معذب صبرایله زیرا عشقه
ملازم اولانلرك خطالری مغفوردر وعشقده اولان زفره یعنی عاشقك آتش درون ایله اولان برآهی
ذنبی غزاة وحاجك سعی مبرورلرندن زیاده محو ایدر دیمکدر (قلت) بحث آیدن منفهم اوله جغی
وجه اوزره بو آهده عفت شرطدر * وانی لیرضینی الممر ببابها * واقنع منها بالشتیمة والزجر * اشبو
بیت دخی احمد بن عثمان نام خطاطکدر که مألی بن معشوقه مك قپوسندن کچمکه راضی وشتم
وزجرینه قانعم یعنی معشوق جوری عاشقه الطف وقرب مکانی مشاهده سنه بلکه عاشق صادق
نزدنده وصالنه عدیلدر دیمکدر * لو یجز بالسیف رأسی فی محبتها * لطار یهدی سریعا نحوها
رأسی * بو دخی شعرای هنگام جهالتدن شبیان عذرینکدر که مفادی عاشقك معشوقه نك محبتنده
ایکن سیفله باشی کسلسه اوباش برهوا اولوب یاخود محبتده اوله رق سریعا جانب معشوقه
اوچاردی دیمکدر (قلت) اگر بیت مذکور غزلده اوله رق رأسی قافیه سنده اولمیوب مفرد
ایسه مطالعهٔ عاجزی اوزره (نحوها رأسی) یرنده (نحو مسکنها) اولسه عیب تکرار قالقارایدی
(یحیی بن معاذ حضرتلری عذر عاشقی بیانده وعشقك عذاب درون اولدیغنی افاده ده اگر تقسیم
عذابه مأمور مستقل اولسه م ایدی عذابی عاشقلره تقسیم ایتمزایدم دیمشدر
عفت ایدن عاشقلر ایله افتخارلری ذکرنده در ﴿فصل ثانی﴾ (روی عن ابن عباس رضی الله تعالی عنهما قال قال
رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم من عشق فعف فمات فهو شهید وقال صلی الله تعالی علیه وسلم
عفوا تعف نساؤکم) اشبو خبرلری مؤلف یازمشدر (قلت) شیخ ابو بکر کلاباذینك معانی الاخبار
نام کتاب فاخرنده محرر اولوب راغب پاشا مرحومك سفینه سنه بالانتخاب قید ایلدیکی نقل منطوقنجه
حدیث شریف مذکورده عاشق کاتم عفیف شهدا سلکنه مندرج اولدیغنده حکمت هرنه قدر
عشق شنیع و بعض ناس عندنده وصف فظیع ایسه ده حصولنده اختیار عبد اولمیوب علت کبی
انسانه عروض ایدر بر کیفیت اولمسیدر شهدادن اولان مقتول فی سبیل الله ومبطون ومحروق
ومغروق وسائرلرینه عارض اولان سبب ضروری کبیدر لکن کتم وعفت شرطیدر وافلاطون
دخی هوانك یعنی عشقك ماهیتنی بیلم لکن جنون الهی اولدیغنی ومبتلاسی نه مدح ونه ذم اولنور
دیو افعال اختیاریه وکسبیه دن اولمدیغنی اشراب ایتمشدر خلاصه عشق محبتك حدینی
تجاوز ایدر زیرا محبتك بدایت ونهایتی واردر ابتداسی (موافقت) اولوب (میل) و(ود) و(محبت)
و(هوی) و(وله) مرتبه لرینه بالترقی صره سیله واره رق (عشق) ده قرار ایدر (واحمد بن عیسی
المصری شویله تعریف وتقسیم ایدر که محبت دیدیکمز برشیئه اقبال وتوجه وکا اطاعت وانکله
استیناسدر پس محبت معانی مذکوره ده کمال بولدقده اندن ود نشأت ایدر وود محب ایله محبوب
بیننده وحشتدن اولان وسائطك زوالیله حصول الفتدر بو دخی معاینسنده کمال بولدقده هوی نشأت
ایدر که محبوبدن غیری شیدن قلبك فراغیدر بو دخی تمام اولدقده اندن صبابه نشأت ایدر وصبابه
کاسهٔ قلبك رحیق حب ایله طولوب فیضان ایتمسیدر ایمدی اشبو فیض تحکم ایدوب قلبه مستولی
اولدقده عشق پیدا اولور وعشق دخی محبوبك قربی رائحهٔ روح وصفاسی تنسم ایدر وروح
مذکور قلبده جریان ایتمکله قلب طاراشوب شغف نشأت ایدر وشغف قلبك احتراقیدر وقرآن
کریمده اولان ﴿قد شغفها حبا﴾ عین مهمله ودخی معجمه ایله قرائت اولنمشدر وعلی قول
مهمله ایله شعف رأس قلب ومعجمه ایله شغف قلبك وعاسی ویازاری ویاجلدی ویاخود وسطی
ویاسویداسی اولمق اوزره اقوال واردر ومحبتنك رأس قلبی تغشی ایتمسی شعف ووسطندن
تغشیسی معجمه ایله شغفدر وحسن بصری حضرتلری شعاف حجاب قلب وشغاف سویداسیدر

وسويدا جوف قلبده برعلقهٔ سیاهدر وقتاکه محبت شغاف مرقومه یعنی سویدایه واصل اوله
نفس تلف اولور دیمشدر وابو عمرو بن العلاء ﴿قد شغفها حبا﴾ قول کریمنی * ای حرق حبه
شغاف قلبها وهو حجاب القلب * دیو تفسیر ایلمشدر انتهی قول ابن عیسی (و بعض ادبا دخی
بومقامده شویله دیرکه عشق ابتدا نظر واستحساندن تولد ایدر بعده قوت بولدقده مودت اولور
ومودت سبب خلتدر واشبو خلت بین المحب والمحبوب تکلفی وسرائری کشف واسقاط ایدر برکیفیتدر
وبودخی قوتلند کده هوی حالنی ایجاب ایدر و بوحال دخی محبك زمام ارادەسنی دست محبوبه
تسلیم ایدرو بو دخی تقوی ایلدکده عشق اولور (و بعض متکلمین عشقی تعریفده بویله
دیرکه عشق قلبده تولد ایدر وانده حرصدن براز مواد مجتمع اولور برطمعدرکه قوت بولدقجه
مبتلاسنده هیجان واضطراب واو یقوسزلق مزداد اولمغله صفراسی تلهب ایدر ودمی محترق اولور
ودم وصفرا دخی بالاستحاله سودایه صیرورت ایله سودا غلبه و طغیان ایدر و بو طغیان دخی
فکری افساد ایتمکله اولمیان و بولنمیان شیلری تمنی یه باشلیوب جنونه مؤدی اوله رق عاشق کاهیجه
طغیان سوداده بالذات نفسنی قتل ایدر وکاهیجه غم ایله فوت اولور وکاهیجه عاشق نفس الدقده نفسی
غلاف قلبده بوغیلوب یعنی صقشوب وقلبی دخی اوزرینه منضم اولمغله انفراج بولمیه رق فوت اولور
وکاهیجه دخی محبوبنه زیادەسیله تشوقده اولوب اوخلالده محبوب یانه کلدیکی آنده نفسی بغتةً چیقار
کیدر والحاصل علماء متکلمین وفلاسفه نك اخبارلرنجه عشق فساد طبایع واختلاط امتاج وانضمام
وانفراج سببیله اولان حرکات قلبدن بادی تلف عاشقدر واسباب مذکوره وذات عشق افعال
اختیاریه دن اولمامغله علما وادبا وحکما اشبو بلا ایله مبتلالره رفق ورقت ایتمشلردر وشهادت
عاشق دخی بومعنایه مبنیدر یعنی عشقك مبدائی نظر غیراختیاری وکیفیاتی دخی معفو اولان
هاجس وخاطر وهم مرتبه لرنده کوربنان احوال قلبیه دن اولوب افعال فعلیهٔ اختیاریهٔ جوارحدن
اولمدیغنه بناء بو بوادده فوت اولان حکم شهادتله مبشردر لکن انده ایکی شرط واردرکه بری
عفت ودیکری کتم محبتدر وعفت دخی ایکیدرکه بری امر فاحش وارتکاب ممنوعدن عفتدر وامر
فاحشه عاشقده میل از بولنور وذکر اولنان اوصافده اولان عاشقده شهوت نفس وحرکت طبع
کم اولشدر یعنی بوقدر وعفت ثانیه محبوبنی کورمکدن ومجالسه سندن وصحبت ایتمکدن و برنوع
تأویل ایله مع المحبوب مواضع استراحت وتنهاده بولنمقدن نفسی حبسدرکه بونلر محظورده بولنمغه
سببدر انتهی النقل ملخصا (منقولدرکه بعض اهل عرفان دیمشدرکه کعبهٔ مکرمه یه استقبال
ایتمش ضعف بدن ونحافتی غایتده برمرأة کوردمکه اللریني قالدرمش اولدیغی حالده دعا ایدر بکا
رقت کلمکله ای خاتون برحاجتك وارایسه سویله دیدم نیازم * تزود کل الناس زادا یقیمهم * ومالی
زادا والسلام علی نفسی * نظمیله موقفده ندا اولنمقدر دیدیکه مألی هرکس نفسلرینی اقامه
وابقا ایدەجك زاد تزود وذخیره ادخار ایتدیلر لکن بنم زادم اولمامغله نفسمه سلامت اوله یعنی بقا
فنایه وارر دیمکدر (راوی دیرکه وقتاکه امر مرأة اوزره بیت مذکوری میان حاجده ندا ایلدیکمده
ناکاه نحیل الجسم برفتی بکا طوغرو کلوب زادینم دیدی بندخی اوزادادنده اولان نحیف یکدی آلوب
مرأه نك یانه کتوردم * فازاد علی النظر والبکاء ثم قالت انصرف بسلام * بربرلرینه نکاه و بکادن
برشی زیاده ایتمدیلر یعنی تکلم وقوع بولمیه رق برازطوردقلرندنصکره مرأة اوفتایه سلامتله کیت
دیمکله منصرف اولدی و بن بوحال غرابت اشتمالی کوردیکمده مرأه یه ای همشیره شوملاقاتکزده
نظر و بکایه قصرك سری نه اولدیغنی بیله مدم دیدیکمده * امسك یاهذا اما علمت ان رکوب
العار ودخول النار شدید * صوص هی کیمسه عار رکوب وناره دخول شدید اولدیغنی یعنی نظردن
ایلروداربنده حیا اولنه جق کاری ایدوب بده نار جحیمه کیرمك قتی کوج ایدوکنی بیلمزمیسن دیو
عاشق عفیف صادق اولدیغنی اظهار ایلدی * کم قد ظفرت بمن اهوی فیمنعنی * منه الحیاء وخوف الله

والحذر * کم قد خلوت بمن اهوی فیقنعنی * منه الفکاهة و التأنیس والنظر * اهوی الملاح
واهوی ان اجالسهم * ولیس لی من حرام منهم وطر * کذلك الحب لااتیان معصیة * لاخیر فی لذة
من بعدها سقر * اشبو قطعهٔ محرره ابراهیم بن محمد المهلبی الواسطی نکدرکه مفادی بن معشوقه
واصل اولدم لکن باری تعالادن حیا وخوف وحذر بنی خشیاتدن منع ایتدی وسودیکم ایله چوق
زمان خلوتنشین اولوب ملاطفه وموانسه ونظری بنی قانع قیلدی بن کوزللری ومجالسه لری بنده
حرامه میل اولمدیغی حالده سورم اشته محبت مقبوله بو دریوخسه معصیتده بولنمه دکلدر
ویرلذتکه صوکنده جهنم اوله انده خیر یوقدر دیمکدر (بنی کلب بلغاسندن بری دخی نظر ایله
قناعتی افتخارنده * ان اکن طامح اللحاظ فانی * والذی یملك الفؤاد عفیف * بیتن نظم ایتمشدرکه
مألی بن کوزله زیاده باقیجی وزیاده طالب ایسه مده تقلیب قلب ید قدرتنده اولان ذات اجل واعلایه
قسم ایدرمکه بن ناظر عفیف وعاشق صلاح الیفم دیمکدر وافتخار عفتده اشبو * فقالت بحق الله
الاآتینا * اذا کان کون اللیل شبه الطیالس * فجئت ومافی القوم یقظان غیرها * وقدنام عنها
کل واش وحارس * فبتنا بلیل طیب نستلذه * جمیعا و لم اقلب لها کف لامس * نظمی
دخی کوزل دیمشدرکه مألی بکا معشوقهم رنك شب طیلسانلره دوندکده یعنی سیاه رنکلی اولان
باش اورتسی کبی قرارد قده آند ایچەرك خانه سنه ومبیتنه دعوت ایلدی بندخی کندوسندن غیری
بیدار اولمدیغی وقوغلیجی ایله کوز دیجینك چشمی اندن غافل اولدیغی حالده کلدم واو کیجه تا بصباح
نظر وصحبتله تلذذ ایدرك لمس ایدیجی کف انی تقلیب ایلدیکی یعنی تننه طوقنمدیغم حالده برابر
بیتوتت ایتدك دیمکدر (محکیدرکه برفزاری کیمسه یاراندن برینك خانه سنه قاچوب امان برادر
بنی دشمنم تحری ایده یورر صاقله وجانمی قورتار دیو التجا و دخالت ایدر اودخی طشره کیدر
بولنمغله زوجه سنه * اوصیك بضیفی هذا خیرا * یعنی اشبو مسافری صاقله و کیسه یه طیورمه
دیو تنبیه ایله یولنه روان اولور وطشره ده برآی ظرفنده ایشنی بتوروب وعودت ایدوب همسرینه
مسافریمز نه کیفیتده دردیو صوردقده خاتون * مااشغله بالعمی عن کل شیء * هرشیدن کورلك
مسافری عجب مشغول قیلدی دیو جواب و یرر یعنی مکر مسافرمز قوم خانه صاحبی کندیکی کبی
کوزلرینی قپایوب دونیشنه قدر اچامغله نه خاتونی ونه منزلی اصلا کورمامش ایمش (قلت)
اهل فجور وخیانته کورلك اوله رق متبصرانه برعفتدر * عربده عفتله مشتهر اولانلردن بری دخی
عمرو بن ابی ربیعه در مجنون کبی مشاهیر عشاق عربدن جمیلك معشوقه سی بثینه اصلحها الله اوبەدن
عبد الملك بن مروانك حضورینه کلش ایمش عبد الملك ای بثینه عاشقك اولان جمیل شاعرك
سنك حقکده نظم ایلدیکی اوصافدن سنده بن برشی مشاهده ایده مدم دیدکده اولدخی * یاامیر
المؤمنین انه کان یرانی بعینین لیستا فی رأسك * ای امیر المؤمنین جمیل بکا اوایکی کوز ایله یعنی
نظر عاشقانه ایله نظر ایدرایدیکه اوکوزلر سنك باشکده یوقدر یعنی سزك نظر یکز عشقله دکلدر
دیدی بعده عبد الملك * فکیف رأیته فی عشقه * جمیلی سنك عشقکده نه کیفیتله کوردك یعنی عشقی
صادقانه میدر یوقسه دکلمیدر دیدکده بثینه * قالت کان کما قال * جمیلك بکا اولان عشقی اشبو
شعرنده دیدیکی کبیدر دیوب * لا والذی تسجد الجباه له * مالی بما تحت ذیلها خبر * ولابفیها
ولاهممت بها * ما کان الا الحدیث و النظر * نظمنی اوقودیکه مفهومی اوذات مقدس
ذی الکبریایه یمین ایدرمکه ذات اجلنه مخلوقاتك جبهه لری سجده ایدر حبیبه مك زیر دامننده
اولان شیلرنده خبرم یوقدر یعنی بندن انك مستوراتنه مطلقا نظر ولمس صادر اولمامشدر وفمنده
دخی خبرم یوقدر یعنی تقبیل دخی وقوعه کلمامشدر واکا قصد شهوتم دخی واقع اولمیوب
خلاصه صحبت وتماشای جمالدن ماعدا برحال شهوت اشتمال بینلریمزده پرده برانداز ظهور اولمدی

دیمکدر (اشبو قطعهٔ جمیل بالمناسبه یا آلاده ده یازلمشدر (ابو سهل ساعدیدن منقولدر دیرکه
جمیلك روبنده ارموت اولدیغی وقتده یعنی حالت احتضارنده یاننه وارمش ایدم بنی کورنجه
* یااباسهل ان رجلا یلقی الله ولم یسفك دما ولم یشرب خمرا ولم یأت فاحشة ارجوله الجنة *
ای ابو سهل برکیمسه که بغیرحق قتل نفس ایتمیه وباده ایچمیه وزنا وانك امثالی افعال فاحشه یی
کتورمیه یعنی ارتکاب فحشیات ایتمیه و بو حالده لقاءالله ایله مشرف اوله یعنی جانب بقایه
انتقال ایده انك حقنده جنت مأمول ایدر مبسن دیدی بندخی * ای والله فمن هو * های های
امید دخول جنت ایدرم اول کیمسه کیمدر دیجك * انی لارجوان اکون ذلك * جمیل اورجل
بن اوله جغمی رجا ایدرم یعنی بندن ذکر اولنان منهیات صادره اولمدی دیو تشکر ایلدی بعده
بو قولنك اوزرینه معشوقه سی بثینه یی تذکر ایلدم * انی فی آخر یوم من الدنیا واول یوم من الآخرة
لانالتنی شفاعة محمد ان کنت حدثت نفسی بریبة قط * جمیل دخی اوند کیرمك عقبنده بن ایام
دنیانك آخری وآخرتك اولکی کوننده یم یعنی اصلا امر دنیاده علاقه م قالمیوب رباینده جك کوشه
یوقدر دیوب کاذب ایسه حضرت محمد علیه الصلاة والسلامك شفاعتی کندویه واصل اولمامسنه
تعلیق ایله بثینه یه دائر خواطر قبیلندن اوله رق دخی بندن اصلا سوء نیت صادر و بادی تهمت اوله جق
حالت اولدیغنی بیان ایلدی رحمه الله تعالی (مرویدر که اب محترم حضرت رسول اکرم
صلی الله تعالی علیه وسلم عبدالله بن عبدالمطلبی بر بغیه یعنی نفس پروران نسواندن برجمیله خاتون
مشار الیهك اومهر سپهر رسالته مطلع اوله جغنه کهنه دن بالاستماع مطلع اولوب ونور نبوتی عینیی
بیننده دخی مشاهده ایتمکله اوآیت رحمت کندوسندن کلمك املیله بالمخادعه عبدالله پاك دامنی
خلوتخانه مراودته جلبه سعی بسیار ایلدی مشار الیه دخی خصیصهٔ سلسلة الذهب اجداد پاك نهاد
اولان عفت اوزره نکاحسز وصالدن امتناع و ابا ایدوب * اما الحرام فالحمام دونه * یحمی
الکریم عرضه ودینه * بیتنی نظم ایله اوخاتونه ارسال ایتمشدر که مفادی بن نکاحله اولورسه
راضی اولورم اما حرام ایله وصال مطلوب ایسه کریمك عرضنی ودینی بو بابده وقایه ایدن مرك
و موت بکا سپر اولمشدر یعنی بنی اولدرسه ده وصلت حرامی استمم دیمکدر * وعفت فخرنده
برشاعر دخی * واحور مخضوب البنان محجب * دعانی فلم اعرف الی مادعا وجها * بخلت
بنفسی عن مقام یتبنها * ولست مریدا ذاك طوعا ولا کرها * قطعه سن نظم ایتمشدر که
مفهومی بنی برسیاه وسپید چشمی غایتده اوله رق زیاده کوزل کوزلی وقنالی پارمقلی محجب یعنی
پچه وزار اورتولی بطیدیکم برقز دعوت ایلدی لکن نه ایچون دعوت ایتدیکنی بیلدیکمدن اکاشین
و یره جك یرده بولنمسون دیو بخل نفس ایتدم یعنی کتمدم و بن بکا ودیکره شین و یره جك شیٔی طوعا
وکرها اراده ایتمم دیمکدر محبوبه یه بو نظمده صیغهٔ مذکر ایله اسناد فعلی شخص اعتبار یله و یاخود
استعاره درفتأمل (لیلای اخیلیهٔ شاعره یی برشاب مراوده یعنی وصلتنی تمنی ایلدکده اشمئزاز ایدوب
* وذی حاجة قلنا له لاتسح بها * فلیس الیها ماحییت سبیل * لنا صاحب لاینبغی ان نخونه *
* وانت لاخری صاحب وخلیل * قطعه سن نظم ایله جواب یأس و یرمشدر که مالی بزدن وصال
امل ایدن کیمسه یه مادام الحیاة راه ضلاله بزم ایچون طریق یوقدر و بزم صاحبمز یعنی زوجم واردر
اکا خیانت ایتمزسن دخی دیکرینه صاحب ودوست سن یعنی سنك دخی زوجه ك واردر اوسکا
زنا ایله خیانت ایتسه راضی اولور میسك دیمکدر (وقال آخر * انس حرائر ماهممن بریبة *
* کظباء مکة صیدهن حرام * یحسبن من لین الکلام فواسقا * و یصدهن عن الخنا الاسلام *
مألی عربك او پاك دامن کوزل قزلری موانسته وحبه شایان حره لر در که کتولك کندولرندن
صادر اولمامشدر وانلر حرم مکهٔ مکرمه ده اولان آهولر کبیدر که صیدلری مؤمنلره حرامدر کلمات

شیرین وزمین لرندن فاسقه لر درکمان اولنورلر لکن انلری اسلام خنادن یعنی فاحش سوزدن منع
ایتمشدر دیو عقلری بی ثنادر (عباس بن احنفك تحبنکردهٔ اصمعی اولان قطعه سیدر * اناذنون
لصب فی زیارتکم * فعندکم شهوات السمع والبصر * لایضمر السوء ان طال الجلوس به * عف
الضمیر ولکن فاسق النظر * مألی ضمیر وقلبی عزیمت سوءدن پاك اولان عاشقه طول قعود ایله
مجرد تماشای جمال و مصاحبت صفا اشتمال ایتمك ایچون زیارته اذن و یرر میسکز بو محبوبلره
خطابدر فتدبر (منقولدر ابراهیم بن المهدی عباسی مأمون خلیفه دن فراری هنکامنده
همشیرهٔ عمی زینب بنت ابی جعفرك خانه سنه قاچوب کیرلنمش ایدی مشار الیها دخی حرمنده
براوطه ده صاقلیوب خدمتنه حسن وادب وکمالده فریدهٔ زمانی اولان ملك نام جاریه سنی تعیین
ایلمش ایدیکه بشبوز بیك درهم سکهٔ سیمله شراسنه طالب وارایکن صاتمامش ایدی بوخلالده ابراهیم
مختفی ملك مذکوره یه جار پلوب عاشق حیرانی اولدی و بالنفس طلبده حیا ایدوب برکون
باشی اوجنده خدمتنه قائمه ایکن ارتجالا نظم ایلدیکی * یاغزالا لی الیه * شافع من مقلتیه *
* اناضیف وجزاء * الضیف احسان الیه * شعری تغنی ایله طالب متاع وصالی وعاشق جمال
مثنت البالی اولدیغنی اشعار ایلدی جاریه دخی ظاهر اولدیغی اوزره ابراهیمك اراده ایلدیکی
ماده یی تفهم ایله سیده سی زینبه شعری قرائت وماجرایی حکایت ایلدکده مشار الیها فی الحال
جاریه یه ابراهیمه کیت وسنی اکاهبه ایلدیکمی افاده ایت دیو اعاده ایلدی وقتاکه جاریه غنج
ودلال و پیام استبشار وتبسم وصال اشعار ایله نزدینه واردقده ابراهیم شعر مذکوری کذلك تغنی
ایله تکرار ایلدیکی انده مادهٔ هبه یی سو یلدن درآغوش معامله سنی اجرا ایده دوشیجك * کفی
فلست بخائن * یعنی ای جاریه چکل بن خائن دکلم دیو استنکاف وصال ایلدی بعده جاریه
* یاسیدی قدوهبنی لك مولائی واناالمرسل * یعنی افندم ملك جاریه کزی سیده م سزه هبه ایلکله
انی تبلیغ ایچون بنی کوندرمشدر دیجك * اما الان فنعم * اشته شمدی های های مجتنیٔ ثمرات
بوستان وصال اولورم دیوب خلوتخانهٔ حل طیبده ذوقیاب وصلت وتمتع مراودت اولمشدر
(معنای افتخار مذکوره مبرد دخی * ماان دعانی الهوی لفاحشة * الانهانی الحیاء والکرم *
* فلاالی فاحش مددت یدی * ولامشت لی لزلة قدم * قطعه سن دیمشدر که مفادی عشق
ومحبت افعال فاحشه یه بنی دعوت ایتدکجه حیا ایله کرم بنی اجابتندن نهی ایتملر یله بن امر فاحشه
مد ید ایتمدم وایاقلرم دخی سورچه جك یرده مشی ایلدی دیمکدر (وشاعر آخر دخی احکام قضایای
شعریه دن اوله رق بلکه تأویله مساغ اولمغله اویوادن * یقولون لاتنظر فتلك بلیة * بلی کل ذی
عینین لابد ناظر * وهل فی اکتحال العین بالعین ریبة * اذاعف فیما بینهن السرائر * دیمشدر که
مألی حلالك اولمیان کوزله باقمه که بربلیه در دیرلر بلی او بربلیه در لکن هرصاحب چشم اولانك
نظردن افتراق یوقدر وآیا عینی عین ایله اکتحالده یعنی جلابخش بصر اولان عین مکحل دایره
یدنلرنده اولانك سرائرده یعنی قلبده عفت اولدیغی وسوء نیت بولنمادیغی وقتده نظرده بر تهمت وارمیدر
دیمکدر (محکیدر که خلفادن برذات سبب ما ایله شعر انشا وانشاد ایتمامکه تعهد ایدوب نه زمانکه
بربیت اوقویه عتق رقبه ایده یم دیو نذر ایلمش ایدی واشبو عزیمتی ایچنده بیت مکرمی طواف
ایدر ایکن وجهلری خوب و تکلملری بلاغت اسلوب برجاریه یعنی برتازه یاشلی قز ایله برشابی
عاشقانه موانست وصحبت ایلدکلری حالده مشاهده ایدوب شابه خطابا * یاهذا اتق الله افی
مثل هذا المکان * یعنی ای آدمی حق تعالادن اتقا ایله بونك کبی مبارك مکانده فحش آلود
سوز اولورمی دیو عتاب ایدر شاب دخی * والله ماذاك الخنا وانها ابنة عمی واعز الناس علی - وان
اباها منعنی من تزویجها الفقری وفاقتی وطلب منی مائة ناقة ومائة اوقیة من الذهب ولم اقدر علی ذلك *

خدایه سوکند ایدرمکه بزم اشبو صحبتمز خشیانه دائر اولیوب سوز وکداز حسرت عاشقانهٔ صادقانه در
و بو جاریه بنم عم قزی وعندمده اعزناسدر یعنی معشوقهٔ عاشقه‌مدر او بنی وبن انی استرز لکن
باباسی فقر وفاقه‌مه بناءً محاله تعلیق صورتنده مهر اولمق اوزره یوز دوه و یوز اوقیه التون طلبیله بکا
تزویجدن امتناع ایدر والحال که بونلری ادایه بنده قدرت یوقدر دیدکده خلیفه حضرتلرینه
رقت قلب کلوب فی الحال مطافه قزك والدینی احضار وطلب ایلدیکی دوه والتونلر شمدی ویرلسون
دیو امر ایدوب عقد خبری کلدکه بورادن حرکت ایتم شمدی وار عقد ایت تنبیهیله والدینی کوندرر
والد دختر حیوان والتونلری الوب وعقد ایدوب خبرینی حضور خلیفه یه کتورر حضرت خلیفهٔ
باهر الاحسان روح الله تعالی روحه الی یوم المیزان موفق اولدیغی احسان مذکوره شکران ایله
بعد الطواف سرورلر بنه بناءً دائرهٔ حرملرینه بر بیت شعر ترنمیله داخل اولور جواری
خاصه لرندن بر جاریهٔ مقبولهٔ بلیغه نذر مذکوره واقفه اولمغله * یامولای تنشد شعرا انسبت
ماندرت ام نراك قد هویت * ای ولی نعمت افندیمز شعری انشاد بیورسز نذر شریفکری
اونوتدیکزمی یاخود بر دلفریب کوزله علاقه ایدوبده زمام اختیاری الدنمی کیدر دیکز دیو مطایبه
ایدیجك درحال بالارتجال * تقول ولیدتی لما رأتنی * طربت وکنت قد اسلیت حینا * اراك
الیوم قد احدثت عهدا * وجدلك الهوی داء دفینا * بحقك هل سمعت لها حدیثا * فشاقك
اورأیت لها حزینا * فقلت شکی الی اخ محب * کمثل زماننا اذ تعلمینا * فذا الشجو القدیم وان
تعزی * محب حین یلقا العاشقینا * ابیاتنی نظم وقرائت ایلدیکه مفادی جاریهٔ مزبورهٔ خلیفه‌نك
مطایبه سنی و ما جرای طواف وعقدی بیاندر حضرت خلیفه نذر مذکوری قرائتدن
صکره تعداد ایتدکده بش بیت اولمغله هر بریچون بر جاریه آزاد وجهاز بسیار ایله بر بنده لرینه
عقد ایله چراغ ونائل مراد ایدوب جاریهٔ مزبورهٔ بلیغه‌یه * لله درك من خمسة عتقت خمسة
وجمعت بین رأسین فی الحلال * ای جاریه خدانك عزوجل خیرینه نائل اوله سین بش بیت انشاسیله
بش نسمه‌نك عتقنه وایکی رأسك حلالده جمع اولمسنه یعنی معتقلرك ذات زوج ومال اولمسنه سبب
اولدك دیو تحسین ایلمشدر (قلت) اوقیه همزه نك ضمی ومدی وقافك کسری ویانك تشدیدی ایله
قرق درهمدر نتکیم حدیث شریفده واقع اولمشدر وزمان قدیمده دخی اوقیه بو معنایه در واما
بو زمانده خلقك اصطلاحنده واطبانك تقدیرنده اوقیه اون درت درهم و بر درهمك دخی بش
سبعیدر کذا فی وانقولی اما حالا ناس استعمالنده ترکیه وارسك اوقیه درتیوز درهمدر (عثمان ضحاکدن
منقولدر دیمشدر که حج شریف اراده سیله کیدرکن مرحلهٔ ابواده بر خیمه یه قونق اولدم وخیمه نك
قپوسنده اوطورور بر تازه دختر حوری منظر کوردمکه کمال حسن وجمالی بکا حیرت آور اولوب
شاعر عرب نصیب مشهورك معشوقه سی زینب حقنده نظم ایتدیکی * بزینب الم قبل ان یرحل
الرکب * وقل ان تملینا فما ملك القلب * بیتنی تمثل ایتدم او دختر بیتی استماع ایتدیکی آنده بکا
* یاهذا اتعرف قائل هذا الشعر * ای طورن ذات بو شعرك قائلنی بیلورمیسن دیدی بندخی ناظمی
نصیبدر دیدم بعده * افتعرف زینبه * نصیبك زینبنی دخی بیلورمیسن دیدی بیلم دیجك بنم دیدی
حیاك الله وحیاك دیو دعا ایتدیم پس (اما والله ان الیوم موعده وعدنی العام الاول بالاجتماع فی
هذا الیوم لعلك لاتبرح حتی تراه * تحقیق بو کون کچن سنه کچن وعدی اوزره ملاقاتمز کونیدر ظن
ایدرمکه نصیبی کورمدن بورادن زائل اولمازسن یعنی کتمیدن کوررسن دیدی و بز بو صحبت اوزرنده
ایکن وادیدن برو بر سواری کلمکده اولدیغی نمایان اولدی زینب بکا شوراکی کوردکمی دیدکده
نعم کوردم دیدم ظن ایدرمکه نصیبدر دیدی فی الحقیقه نصیب اولمغله بزی اسلبه‌رك کلوب وخیمه یه
قریب برده اینوب جانبمزه اقبال ایلدی وسلام ویروب زینبه قریب محلده اوطوردی زینب انشاد

شعر ایلمسن التماس ایتمکله انشاده باشلدی بندخی ایچلرندن مدت مدیده بربرندن افتراق ایدن محبلر
میاننده البته بر حاجت ونهانی عرض ایده جك حالت اولور دیو قالقوب دوه‌مك یانینه کیدوب شدینه
شروع ایلدیکمده نصیب ای رفیق راهم اوله جق ذات * علی رسلك انی معك * عجله ایتمه بن سنك
معکنده یم یعنی برابر کیده جکم دیو ندا ایلدی برازجق توقف ایتدم زینبه وداعه کلدی و براکده
کیجه مسافره ایدرك یوله روان اولدق و بدایت حرکتمزده بکا ای رفیق آیا خاطریکه طول زمان ایله
هجران اوزره اولان محبلر التقا ایتدیلر احدهمانك آخره سویلیه جك بر حاجتی اولمق لابد در
معناسی کلدیمی دیو صوردقده اوت کلدی ایدی دیدیکمده اشبو بیت مکرمك صاحبنه عرض شانه
قسم ایدرمکه زینبه ملاقاتمده اشبو کوردیکك محلدن اقرب بر مقعود بندن واقع اولمدی دیو بیان
عفت ایتدی راوی دیرکه نصیبك نصیبی اولان نصاب تام استقامتدن بکا تعجب کلوب * هذه
والله هی العفة * دیدم دیمشدر یعنی * اشته عفت اولور ایسه بویله کرك * نوله بو عاشقه
دینورسه ملك * ما ألجه اولان قسملی کلامله شاباش وتحسین ایلمشدر (اصمعیدن منقولدر
دیمشدر که بر اعرابیه دن سزلرده عشق نه عد ایدرسز یعنی معاملهٔ عشاقکز ندر دیو
صوردیغمده اوپمه ونه بلیغهٔ عفیفه بزلرده معاملهٔ عاشقین قوچاقلمه وسقشدرمه واوپمه در یعنی
انجق بونلره منحصر اولوب بو دائره دن خارج کریوهٔ غیر نافذه تخطی یوقدر دیوب بو معناده اولان
* ما الحب الا قبلة * وغمز کف وعضد * ما الحب الا هکذا * ان نکح الحب فسد * شعرینی انشاد ایلدی
(منقولدر که بر عاشقك معشوقه سی عمجه سی اوغلیله زفاف اولدیغی کیجه ده عاشق مرقومه
بو کیجه معشوقه که ظفر بولسك ایدی مسرور اولورمیدك * نعم والذی امتعنی بحبها واشقانی بطلبها *
بنی حب معشوقه مده ممتع وطلبنده شقی ایدن یعنی وصالنده بدبخت ایدن ذات اجل واعلایه قسم
اولسونکه مسرور اولوردم دیدی و بو ظفرده معشوقه که نه کونه معامله ایدردك دیدکلرنده
* کنت اطیع الحب فی شمها واعصی الشیطان فی اثمها ولا افسد عشق عشرین سنة فیما یبقی
ذمیم عاره ویشر قبیح اخباره انی اذا للئیم لم یعدلی اصل کریم * حب وعشقه‌مه یعنی زور محبتمه
انجق تقبیلنده اطاعت ایدوب ایلرویه تجاوز ایتمز واو تجاوز ایله حاصل اوله جق اثم وکناهده شیطانه
عصیان ایدرم یعنی ابلیسك سوزینی واغواسنی دکلمزم ویکرمی سنه لك عشق صادقی باقی
قاله جق مذمت عار ونشر اولنه جق قبیح اخبار ایله افساد ایتمم اکر بویله جه افساد ایدرسم بن اصل
زادکاندن معدود اولمیان لئیم اولمش اولورم دیو عفتنی بیان ایلدی

﴿ فصل ثالث ﴾

اشبو فصل حب وعشق سببیله وفات ایدنلر ذکرنده در (محکیدر که عهد امویه ده طیبهٔ
طیبه ده وجد وذکا وادب جهتلرنده احسن واکمل واکثر قرآن کریمی قرائت وعلوم عربیه یی
تعلم ایتمش بر جاریهٔ ممتازه وار ایدی جاریهٔ مذکوره یی عبدالملکك اوغلی یزید ثانی استماع ایتمکله
بالاشترا متاع تملکنه وصلت بولمش ومجامع قلب یزیدی ضبط ایتمکله عاشق شیداسی اولمش ایدی
برکون خلال موانستده ای دختر هیچ سنك اقربالك وصاحب اولدیغك احبابی یوقمیدر که انلری
سنك خاطریکه رعایهٔ مظهر احسان واکرام ایده یم دیدکده جاریه براو یوب ای امیرالمؤمنین بنم
اقربام یوقدر لکن سبدا ولمك مدینهٔ منوره ده اوچ نفر اصدقاسی وار در انلرك سایهٔ امیرانه کزده نائل
خیر وکرم اولملری املمدر دیو استرحام ایدیجك مدینهٔ منوره ده اولان عامل ووالی یه هر برینه اوتربیك
درهم خرجراه اعطاسیله جانب شامه یعنی دار الاماره یه ارسالی ایچون امر کوندرر وقتا که ذکر اولنان
اوچ کیمسه خرجراهلرینی الوب ورمال سروره طالوب باب دار الاماره یه واصل اولدی الاستیذان
حضور یزیده داخل اولدقلرنده زیاده سیله اکرام ومطالبکز هرنه ایسه سویلیك تسویه
اولنسون دیو احسان تام ایلدی ایکیسی حاجتلرین عرضله بکام اولوب لکن ثالثی اولان فتی یا امیرالمؤمنین
بنم مقصودم یوقدر دیو استغنا کوستردی یزید و بیجك نه دن املك اولمیه آیا بن سنك حوائجکی

رؤیتنه قادردکلیم البته سویله دیو ابرام ایدیجك ای امیرالمؤمنین بلی ایفاسنه قادرسکز لکن قوقارمکه
بنم مرادیمی قضا بیورمیه سز دیو اعتذار ایدر یزید بنه تعبس ایله ویحك تیز سویله بر حاجتکه
تنظیمی وسعمده اوله یعنی محال اولمیه انی هرآینه قضا وزؤیت ایدرم دیدی فتی دخی ای امیرالمؤمنین
امان و برمنجه سویلیه مم دیوب امان امیری الدقدن ومجلسی تنها قیلدردقدنصکره
ای سریر نشین امارت کبری بو قوللریکزی حسن تعریف وتربیه سیله مقارن
انعام واحسان بیوردیغکز جاریه کزك اوچ نوع مقامله تغنیسنی استماع اخص آمالم ومابه
الحیاة بالمدر دیوب نظر برقدم حیا وادب اولدی امیرك اکرچه بو استرحامده وجهنه تغیر
یعنی کندویه غضب وتهور کلوب لکن تعهد ایتمش بولندیغندن وعهده وفا دخی
ملتزمی اولدیغندن همان قالقوب وحرمه کیدوب ماجرایی جاریه یه سویلدکده جاریه دخی
مکر عاشق فتی و جلدن مراد فؤادی مشاهدهٔ معشوقی اولمغله ای ولی نعمت بو خصوصك
مساعده بیورر سه کز ذات دولتکزه برضرری یوقدر دیو نیاز فتایه مساعده رجاسیله جاریه یی
مابینده سس چقمیه جق برتنها اوطه یه وفتایی دخی اورایه کتوروب کندوسی سریرنده قعود
وجاریه ایله فتایی بر صندالی یه اقعاد ایدوب فتایه ای یکیت املك نه ایسه سویله دیدی فتی دخی
ای امیرالمؤمنین جاریه یه تغنی ایله امر ایلمدر دیجك جاریه یه تغنی قیل دیو فرمان ایلدی اودخی
اولا * لا استطیع سلوا عن مودتها * او یصنع الحب بی فوق الذی صنعا * ادعو الی هجرها قلبی
فیسعدنی * حتی اذا قلت هذا صادق نزعا * شعر مز نجلهٔ عاشقانهٔ تحسرانه سیله دمساز مقام حجاز
اولدیکه مألی بن معشوقه مك عشق شدیدندن ناشی چکدیکیم مشقته تسلیت بولمقده مقتدر
اوله مم ایا عشق بکا ایتدیکی اشبو مشقتك فوقنده مشقت دیکر ایده بیلورمی یعنی مشقتم وبلیه م
نهایتی بوادی وهجران یاریمه قلبی دعوت ایلدیکمده بکا اسعاد ومطاوعت ایدر یعنی مهجور
محبوری اولدم لکن ای قلب سنك اشبو مطاوعتك صادق قیدر یعنی صمیمی هجران وافتراق یاری
استرمیسن دیدیکمده تسلیم روح یعنی وفات ایتمکله مطاوعتنده صادق اولدیغنی اثبات ایدر
دیمکدر (اشبو تغنی بتدکدنصکره سویله بنه امر امیر ایله فتانك تعیین ایلدیکی مقامده جاریه
* تحریت من نعمان عود اراکة * لهند ولکن من یبلغه هندا * الا عرجا بی بارك الله فیکما *
وان لم تکن هند لارضکما قصدا * نظم عاشقانهٔ مشتاقانه سی تغنی ایله دفع غم عشاق ایدر که مألی حجازده
کائن مرتفع وهوادار ومسیره کاه اولان جبل نعمانك برنده نابت اراك اغاجندن هند یعنی معشوقه م
ایچون بر تازه دال اراده وبولدم لکن اوتازه نهالی هنده یعنی لفظا یاخود معنی دور اولان مکان معشوقه
کیم ایصال ایده بیلور آکاه اولك وکرم ایدك ای ایکی جبل الله تعالی سزلری دائما مبارك ومسعود
ایده بنی ذروه کزه چیقارك هندسزی کورمك وتنزها کلمك قصدنده دکل ایسه ده ارضکز مقدما
مقدمیله کسب سعادت ایتمش اولدیغندن بنه بکا آنی مشاهده ایتمش صورتنده انبساط حاصل اولور
دیمك کبیدر ملاحظه اولنمشدر هند ثانی منون اولدیغندن هندستان اولمق محتملدر وهند ولیلی
وعذرا وسعاد وسلمی کبی معشوقات مشهورهٔ عربدندر که هر بری مطلقا معشوقه معناسنده
استعمالکردهٔ بلغادر فتأمل نعمان طائف یولنده بر وادی لطیفه در انده ایکی مرتفع طاغ واردر که
نفرجکاهدر وجبل نعمان دیو مستعمل شعرای عربدر (وبو تغنی تمامندنصکره امر امیر ایله
جاریه * منی الوصال ومنکم الهجر * حتی یفرق بیننا الدهر * والله لا اسلوکم ابدا * مالاح بدر
او بدا الفجر * سخن سوزناك شعور رباسیله آغازیه باشلدقده هنوز تبیین قراریتی بولمدن او عاشق صادق
یکیت صندلیدن مغشیا علیه یوزی اوزری دوشوب یاندی امیر بو حالی کوردکده جاریه یه * قومی
انظری ماحاله * یعنی قالق حالی نه در کوره لم دیدکده قالقوب تحریك ایلدکده وفات ایتمش بولود

امیر بو کیفیتی کوردکده آچیوب ای جاریه بو بیچاره یه اغله و یورکك داغله دیجك جاریهٔ بلیغه * حد
اوله سن صاغ ایکن بن اغله مم دلدار یمه * معناسنده * لا ابکیه وانت حی * دیدی و یونك اوزرینه
امیر مشفق * فوالله لو عاش ماانصرف الابك * اغله تحقیق اغله اکر او فتی فوت اولماسه ایدی
حضورمدن سنکله برابر کیدر یعنی او جوانه او یله اجیدمکه سن بنم علاقه کردم ایکن اکر بر حیات
اولسه ایدی سنی اکا هبه ایدر ایدم دیو امیر وجاریه بکاء شدید ایله بکاء وماتم ایلدیلر وفتایی امر امیر ایله
تجهیز وتکفین و بر مقام زیارتکاهده تعظیم ایله او کنجی کنج کبی دفین ایدیلر واما جاریه دخی ایام قلیله
مرورنده در دعشق ایله انتقال ایدوب جوار قبر جوانه دفن اولنمغله دار القرار مغفرتده بر برینه
رفیق اولدیلر حشرهم الله الغفار مع الابرار (قلت) مأل نظم اخیر ای یار غمکسار بندن
تمنای وصال آشکار سندن ایسه هجران بدیدار اولوب بو حالده بیمزی دهر تفریق ایتدی یعنی
سن عالم قراره کتدك و بن درد وصال ایله بو عالم فانیده حسرتله قالدم ارتق بدر لایح اولدقجه
وفجر طلوع ایتدکجه یعنی قیامته قدر سکابندن کله جك تسلیت بر طرف اولدی دیمکدر (قلت)
اشبو یزید بن عبد الملك امویه نك طقوز نجیسی القابدر بصنع الله ایله ملقب و ابو خالد ایله
مکنی یزید ثانیدر یوز بر رجبنده کندویه بیعت اولندی و براز ایام پدرینك ابن عمی عمر حضرتلری
سیرتنده اولدی وحبابه نام بر جاریهٔ مملوکه سنه زیاده میلی وار ایدی جاریه نك وفاتی موجب
کدری اوله رق سل مرضیله خسته لنوب سواد اردنده جاریه نك فوتندن اون یدی کون صکره
یوز بش شعبانده انتقال ایدوب دمشق الشامده دفن اولنمشدر (محکیدر که عبد الله بن جعفر
ابن ابی طالب رضی الله تعالی عنه مدینهٔ منوره دن عبد الملك بن مروانی لمصلحة کورمك قصدیله شامه
قدوم ایتشیدی دار الضیافه سنده مهمان عزیز ایدوب بر کیجه صحبت ایدرلر ایکن عبد الملك ابن جعفره
عشاقه دائر مشاهده ایلدیکك بعض عجایب وارایسه حکایه ایدك که تلذذ ایده لم دیدکده اودخی
اوبابده تصادف ایلدیکم غریبه بودر دیو شویله حکایت ایله دیرکه ای امیرالمؤمنین بنم اون بیك
درهمه اشترا ایتمش اولدیغم بر جاریهٔ مولدهم وارایدیکه غایت ماهره ومطبوعه ایدی حتی یزید
ابن معاویه حسنی و کمالنی ایشیدوب یاهبه ویابیع طریقیله بکا کوندر دیو یازمش ایکن ملکمدن
چیقرمامغه عزم ایتدم دیو جواب یازمغله سکوت ایتمش ایدی و یوما فیوما جاریه یه حب وشغفم
زیاده اولدیغی حالده برکون حجاز دائره مدن بر عجوز قاری یانمه کلوب یاسیدی خبرك وارمیدر که
سنك سوکیلی جاریه ك ایله اعراب مدینه دن برینك میانلرنده رشتهٔ علاقه ومحبت ارتباط بوله رق
بر برلرین کورمکدن خالی دکللردر یعنی اعرابیٔ مرقوم بهر شب یوزینه نقاب طاقوب هیئت
منکره ایله حرم جانبی دیوارینك کنارینه کلور وجاریه دخی شهنشین پنجره سی قفسی دلکلرندن
کورروبس پرده دن جاریه تغنی ایدر واعرابی اغلر کیدر اشته حاللری بودر دیو افاده ایلدی
بن دخی جاریه یه بیلدرمیه رك بعد المغرب احبابمدن برینك خانه سنه کیدر بولنوطور کوستروب
وقت مذکوره برکیز لو یردن انتظارده اولدم فی الحقیقه اعرابی باشنی اورتمش اولدیغی حالده
کلدی وجاریه دخی پنجره یه واروب بر برینه اصلا ایچنده خشیات اولمیه رق عتاب عاشقانه دن
عبارت کلماتله فجر کاذبه دك تکلمده اولدیلر بعده مبیتمه کویا طشره دن کلور کبی واروب درآن
مرتبهٔ جواری اولان جواری مستاندن بربنی چاغروب وارفلان جاریه یی یعنی جاریهٔ عاشقه یی
شمدی کیمسه طویمدن همان مهماامکن تزیین ایله یانمه چابك کتوردیدم تزیین ایدوب کتوردکده
روی التفاتله الندن طوتوب وحرم قپوسندن برابر چقوب اعرابینك یانه واردق مدهوش یاتر
بولنمغله ای اوغلم قالق دیو بیدار ایلدم مذعورا قالقدی لا بأس علیك قورقمه اشبو جاریه یی سکا
هبه ایتدم دیدیکمده بر آه جانکاه چکوب مدهوش اولدی و بکا اصلا جواب و یرمدی قولاغنه اکلوب

ای فتی حق تعالی سنی مرادیکه علی وجه الحلال واصل ایلدی شکرایله وآل بوجاریه‌یی منزلکه
کوتوردیدم ینه جواب ویرمدی تحریك ایلدم برده کوردمکه تسلیم روح ایلمش اشته ای امیر
المؤمنین عشق خصوصنده بوندن اعجب شی کورمدم دیدم عبدالملك تحقیق شی عجیب تحدیث
ایلدیکز فتی فوتندن صکره جاریه‌نه یاپدی دیدکده ای امیرالمؤمنین فتانك اوزرینه اولان کد
ووجدایله فی الحال خسته‌لنوب وچوب کبی نحول پیدا ایدوب ایام قلیله دنصکره فوت اولدی دیدم
دیمشدر (منقولدرکه عبدالله بن عجلان الهندی نام عاشق معشوقه سنك اثرکف وآیه سنی زوج
معشوقه سنك ثو بنده کوردیکی انده فوت اولمشدر (محمدبن واسع الازدی ذکرایتمشدرکه عبدالملك
بالاستقلال عراقده والیسی اولان حجاج معروفه برامر کوندرمش ایدی که امر مذکور بودر
* من عبد الملك بن مروان الی الحجاج بن یوسف اما بعد اذا ورد علیك کتابی هذا وقرأته
فسرلی ثلاث جوارمولدات ابکارا یکون البهن المنتهی فی الجمال فاکتب لی بصفة کل واحدة
منهن ومبلغ ثمنها * ومفاد امر مذکور ابو بنی رقه‌اوله‌رق سواداعظمده طوغمش وشهریلرکبی
تربیه‌اولنمش غایت حسنده‌اوج جاریه بولوب بهالرینی واوصافلرینی بعدالاشعار طرف عبدالملکدن
قبول جوابی کلدکده ارسال اولنمق اوزره حجاجك عبد الملك ایچون اوج رأس بکر جاریه
اشترا ایلمسنی امردر (وقتاکه امر مرقوم حجاجه واصل اولدقده اسیرجیلری چاغروب مبالغ
کثیره‌اعطاسیله اقصای بلادی دوروسیرایله جواری‌موصوفهٔ مذکوره‌یی بولمرینی تنبیه وولات
وعمال بلاده‌دخی خصوص مذکورده سعی وتتبع ایلملری بابنده مکتوبلر ارسال ایلدی نخاسلر بلده
بلده واقلیم باقلیم طولاشوب عبدالملك اراده سنه مطابق نظیرلری ناباب اوج رأس جاریه
بولوب نزد حجاجه‌مستورهودجلر ایچنده اوله‌رق وخادملر کوروب کوزه درك کتوردیلر حجاج حرمنه
خادملرایله ایندیروب سفك دماده نه قدر کسکین ایسه بلاغتده دخی اوقدر کسکین ایدی حرمنده
اولان محرملری واسطه‌سیله جاریهٔ مذکوره‌لرك اوصافنی صوروب واکلیوب یرنده چقدقده فی الحال
دیوان کاتبنی چاغردی وبرطریقهٔ املاحضور عبدالملکه بوعرضی یازدردی (بعدالثناء الجمیل
* وصلنی کتاب امیرالمؤمنین امتعنی الله تعالی ببقائه * امیرالمؤمنینك حق تعالی بقاسیله بنی متمتع
ایتسون فرمانی بکا واصل اولدی که * یذکرفیه ان اشتری له ثلث جوارمولدات ابکارا وان یکتب له
بصفة کل واحدة وثمنها * درونده ذات عالیلری ایچون اوج بکر جاریه مولده اشتراسی وقبل الارسال
بکان بکان صفتلری وبهالری اشعاری امری محرر ایدی * فاما الجاریة الاولی اطال الله
بقاء امیرالمؤمنین فانها جاریة عیطلة السوالف عظیمة الروادف کحلاة العینین حلوة الوجنتین
قد انهدت نهداها والتفت فخذاها کانها ذهب شبب بفضة وهی کما قیل * بیضاء فیها اذا
استقبلتها دعج * کانها فضة قدشابها ذهب * وثمنها یاامیرالمؤمنین ثلاثون الف درهم * امتثالا
للامر العالی اشترالری خدمتنده بولندم اماجاریهٔ اولانك عجایزدارهٔ بندکانم اخبارلرنجه قولاغنك
یمه سی اوزونجه وسر ینی سمین وکوزلری قدرتدن سورمه‌لی وبکاقلری طاتلی یعنی کوزل ویمه لری
هنوز قویمش وفخذین معلومینی ملتفه یعنی طولغون کویافضه ایله مختلط برالتون طوبی اولوب
شاعرك بیت مذکورنده اولان وصفه ماصدقدر وقیمتی دخی اوتوز بیك درهمدر * واما الجاریة
الثانیة فانها جاریة فائقة الجمال معتدلة القدوالکمال یشفی السقیم کلامها الرخیم وثمنها یاامیرالمؤمنین
ستون الف درهم * واما ایکنجی جاریه جمالده فائقه وقامتی اعتدال وکمالده رفیق وملایم اولان
کلامی خسته‌یه شفا ویریر بکر اولوب ثمنی دخی ای امیرالمؤمنین التمش بیك درهمدر * واما الثالثة
اطال الله بقاء امیرالمؤمنین فانها جاریة فاترة الطرف لطیفة الکف عمیمة الردف شاکرة للقلیل
مساعدة للخلیل بدیعة الجمال کانها خشف الغزال وثمنها یاامیرالمؤمنین ثمانون الف درهم * واما

اوچنجیسی باری تعالی وتقدس بقاء امیرالمؤمنینی درازایلیه خسته چشم نازك کف ردفی طولغون
قلیله شاکره دوسته یاخود زوجنه مساعده جمالی بدیع کویا آهو یاوروسی بر جاریه اولوب ثمنی
دخی سکسان بیك درهم دیو اوصاف واثمانی بیلدیروب وعریضه سنی شکر وثنای فراوان ایله
بتوروب وختم اوروب اسیرجیلرمندارکات راهی کورك وبوجاریه‌لری سلامتله کوروب وکوزه درك
دارالامارهٔیه کتورك دیو تنبیه وخادملر ترفیقیله جانب شامه تسییر ایدر لکن کتورن نخاسلردن
بری کبرسنی واولکی سفرندن دولایی حاصل اولان ضعف بدنی بیانله اعتذار وبرینه جوان اوغلی
اذن حجاج ایله وکیل ایتمش اولمغله اولوجهله عازم اولور وقتاکه قافله لری یوله چقوب کیدرار ایکن
مرحلهٔ اولالرنده سایه دار بریره قونوب جواریٔ مذکوره شمسیه لری تحتنده نومهٔ استراحتله
طالدقلری حالده ایچلرندن برینك یعنی مکتوم نامنده بولنان جاریهٔ کوفیه نك نافنی اسن روزکار
کشف ایتمش بولنور ویانلرندن کیف مااتفق جوان مرقوم کچر ایکن ناکاه مکتومك اوساطع النور
ناف آینه صافی کوزینه ایلشوب نظر قیلدقده درآن ساعت مفتون جمالی وعاشق آشفته حالی اولوب
وزمام اختیاری الدن کیدوب وراحه طویورمدن یانه واروب * امکتوم عینی ماءلی من البکاء *
* وقلبی باسهام الاسی یترشق * امکتوم کم من عاشق قتل الهوی * وقلبی رمین ایت لاانعشق *
نظم علاقه انباسنی مکتومك باشی اوجنده بالانشا قرائت ایدر قزدخی اویانوب وآنیده آتش
علاقهٔ جوان ایله یانوب * اوکان حقا ماتقول لزرتنا * لیلا اذا هجعت عیون الحسد * نظمیله
یعنی ای جوان اکردیدیکك حق ایسه وعشقك صادق ایسه حساد واغیارك کوزلر قپاندیغی دمده
کیجه ایچره بزی زیارت ایدردك قول وعد اشعاریله جواب ویرر وقتاکه کیجه اولدقده جوان
مرقوم راه یارده جاننی فدا وسیفنی قلادهٔ کردنی ایدوب جانب مکتومه وارر وکورر که جوانك
قدومنه انتظارایله اییاقده طورر همان دستنی طوتوب برابر قاچجق اراده لرنده ایکن حراس وخادملر
طویوب وطوتوب جوانی قید وبند ایدرلر وبویله پای وکردنندن مقید اولدیغی حالده راحلهٔ جواری
شامه واصل وحرمسرای دارالامارهٔیه داخل اولور جواری حضور عبد الملکده قائمات ایکن
عرض حجاجی قرائت ایتدکده جاریه‌لرك ایکیسنی یازیلان صفاته موافق وثالثه‌سنك یعنی مکتومك
صفتنی غیرمطابق بولدیغندن باشقه رنکنده‌دخی صفرت وبدننده انحلال مشاهده ایتمکله مقامنه
چیقوب نخاسلره جاریهٔ ثالثه‌نك حالی نه‌درکه حجاجك یازدیغی وصفه اویمادیغندن باشقه اصفرار
وانحلال وهزال ایله متصفه دردیو سؤال ایلدکده جوابلرنده یاامیرالمؤمنین امان احسان
بیورسه کز سویلرز دیوب طلب امان ایدرلر عبدالملك طوغروسو یارسه کزامانده والاهلاکده سکز
دیو ستور ویرمکله ماجرای جوانی نقل ایتدیلر وامر یله اسیرجیلردن بری چیقوب جوانی مقیدا
حضوره کتوردی وقتاکه جوان تعذیبنی اتقان ایتدکده شدتلو بکایه باشلیوب اغلیه رق * الیك
امیرالمؤمنین اتیت رغما * وقدشدت الی عنقی یدیا * مقربا لقبیح وفعل سوء * ولست بمارمیت به
بریا * فان تقتل ففوق القتل ذنبی * فان تعفو فمن جود علینا * ابیات استرحام ارتسامنی نظم
ایتدیکه مفهومی ای امیرالمؤمنین بن حضور مراحم ظهوریکزه الارم بویتمه باغلو اوله‌رق ویوزم
خاك مذلت واستحقاره سوریله‌رك کتورلدم وبن کارقبیح وفعل سوئمه مقرومعترفم وخبرویردکلری
کاهدن بری دکلم اکرقتلمه امر ایدرایسك بنده‌درکه بنم ذنبم قتل ایله جزامك فوقنده‌در یعنی اشد
سیاسته اعدامه شایانم یوق عفوایدرایسك محضا بکاجود واحساندر دیمکدر (عبدالملك شعر
مذکوری استماعدنصکره تازه لکنه آجیوب وطبعی بکنوب * یافتی ما حملك علی ما صنعت
استخفافا بنا ام هوی للجاریة * ای یکیت بزی صایمیه رق اشبو ایشلدیکك شیئه سنی قنغی
نسنه سبب اولدی آیاجاریه‌یه علاقه‌می ایتدك دیوعتاب آمیز استنطاق بلکه تلقین جواب ایتدکدم

جوان بلاغت نشان دخی * وحق رأسك ياامير المؤمنين وعظم قدرك ماهو الاهوى للجارية *
ای امير المؤمنين سر دولتك وعظم قدرك حقيچون بنی بو ورطهٔ هلاكه القاوبجنون شيدا ايدن عشق
مفرط جاريه وسيول سبشا تم راه فرهاد ده جاريه درديديكی آنده عبدالملك او لجه اشراب
ايلديكی وبنی اوزره * هی لك بما اعد * ای جوان جاريه يی طاقيله سكا هبه وتمليك ايلدم
ديو حقا كه بر بری اوسته سماحت ايلدی جوان دخی اعداد وآماده قلنان حلی وجواهر يله
جاريه يی الوب فرحا ومسرورا بلده سی جانبنه كيدن كاربان ايله روان اولدی وكاربانك اول
مرحله سنده هنكام شب بر برينه صاريلوب خيمه لرنده ياتديلر برده صباح اولوب خلق قافله
حركت ايلدكرنده بونلرك خيمه سنده بر حركت اولمديغنـدن قالدرمق اوزره واردقلرنده
ياتدقلری برده متعـانقا وفات ايتمش بوللربله كافهٔ اهل كاربان اشك چشملرين ريزان
ايدرك تجهيز وتكفين ونمازلرينی قيلوب اودو عاشق يك تنی كار طريقه دفن ايدوب ماتم ايدرك
چكلديلر وبو خبر كدر مخبر سمع عبد الملكه رسيده اولدقده وافر آغلوب تعجب ايلدی (تعجب
اولنه جق حكايات عشاقدن بری دخی ثوريدن منقول اولان اشبو غريبه در ديركه اصح پيران
واصدق الرأی اهل عرفان اولان جبلة بن الاسود ديمشدركه * خرجت فی طلب ابل لی ضلت
ومازلت الی ان اظلم الليل وخفت الطريق فصرت اطوف واطلب الجادة فلا اجدها اذ سمعت
صوتا وحسا من بعيد وبكاء وتنهدا فشجانی حتی كدت اقع عن فرسی * ضايع اولمش اولان دوه‌می
بولمق اوزره وادی يه چقوب اخشامه دك ارايوب بوله مدم لكن كيرمش بولنديغم چيقمز يوللرك
مضرتندن خوفله شاهراهی بوله يم ديو كزدم وجاده يی دخی بوله مدم وبو حالده اوزاق يردن
بر صوت وحركت وبكا وفرياد استماع وحس ايتدم وبكا وآه بكا تأثيريله قلبمی صقوب ورقت
كتوروب بندخی كوزلرمدن ياش دوككه باشلبوب شول كونه متأثر اولدمكه راكب اولديغم فرسدن
دوشه يازوب * فقلت لاطلبن الصوت ولو تلفت نفسی * ودرونمدن تحريده روحم بدنمدن چقسه
دخی بن بو سس وآه صاحبنی البته ارار بولورم ديوب * فما زلت اقرب الی ان هبطت واديا * سسه
ياقلشه رق بر وادی يه ايندم * فاذا راع شاب قد ضم غنمه تحت شجرة وهو يترنم بهذه الابيات * وكنت
اذا ما جئت سعدی ازورها * اری الارض تطوی لی ويدنوا بعيدها * من الخفرات البيض
ودخلبسها * اذا ما انقضت احدوثة لو يعيدها * برده برجوان چوبان قيونلرينی براغاجك
سايه سی النه جمع ايدوب اشبو بيتلر ايله ترنم وآغازه ايدر اولديغنی كوردم * فدنوت منه وسلمت عليه
فرد علی * فی الحال يانينه ياقلشوب سلام ويرديكمده سلامی آلدی * وقال من الرجل * وسن كيمسن
ديو بنی صوردقده * فقلت منقطع المسالك اتاك يستخبرك ويستعينك * بن دخی يوللری كسلمش
يعنی يولنی غائب ايتمش وشاشرمش برآدمی يم سندن جاده يی خبر آلمغه وبوراهده ياردم طلبنه كلدم
ديدم * فقال مرحبا واهلا انزل علی الرحب والسعة فعندی وطاء وطئ وطعـام غير بطی * اهلا
وسهلا مرحبا صفای خاطر ايله نزول ايت بنده يومشاق يتاق وهضم اولنور طعام آماده اولمغله
ييوب وايچوب استراحت قيل بن سكا بوله دال وسمتكه خجسته سراغ وصال اولورم معنا سنی الماع
ايتدی * فنزلت * بويله ترحيب وتسليت وروی التفات كوستردكجه بنده فرسمدن ايندم * فنزع
شملته وبسطها تحتی ثم اتانی بتمر وزبد ولبن وخبز * درحال بورندكی شمله سنی تحتمه ياي دی
بعده كيدوب خرما وقايمق وسود واتمك ايله كلوب اوكمه يورك ديو قويدی * ثم قال اعذرنی فی هذا
الوقت * وبو تداركه دنصكره بكا وقتك تنك بولنمغله اشبو آماده قيلديغم طعامك قلتنی
عفو بيور ديو اعتذار ايتدكده * فقلت والله ان هذا الخبر كثير * بندخی حق تعـالی دانادر كه
يالكز جه نان عزيرا واسه ده كرم كثير در ديو تشكر ايتدم * فمال الی فرسی فربطه وسقاه وعلق عليه *
بعده فرسمك جانبنه ميل ايله باغلبوب وصوواروب اوكنه اوت دوكدی * فلما اكلت توضأت

وصليت واتكيت فانی لبين النائم واليقظان اذا سمعت حس شئ فاذا بجارية قد اقبلت من كبد
الوادی فضحت الشمس حسنا * وقتاكه اكلدنصكره توضی ايدوب ونماز قيلوب اويقوم دخی
كلمكله وسادهٔ نومه طياندم وبن او يورواو يانق ميانده ايكن برشی حركتنی حس ايتديكمه مقارن
وادينك اورطه سندن بر وحسن جهتندن آفتابه خجالت بخشا برنازه قز طرفمزه طوغرو كلديكی
كورنديكی كبی * فوثب قائما عليها فما زال يقبل الارض حتی وصل اليها وجعلا يتحادثان * راعیٔ
جوان قزه قيامام صچرايوب بر لری او پـه رك يانـنه واردی وصحبته باشلديلر * فقلت هذا رجل اعرابی
ولعلها حرمة له * وضع مذكور ايله قزی استقبالن كورديكمده بو كيمسه اعراب باديه دن
اولمغله عادات جاهليـه دن بر نوع تعظيم اوله ديو تصور ايدوب * فتناومت ومابی نوم *
ميانلرنده نه معامله وقوعه كلور كوره يم ديوب او يقوم قاچمش ايكن كنـدمده صورت نائم
كوستردم * فما زال الا فی احسن حديث والذه مع شكوی وزفرات الا انهمـا لايهم احدهما
لصاحبه بقبيح * علی الاتصال افتراقدن شكوی وآهلر چكه رك سوزوكداز هوی ايله فجره قدر
كوزل وطاتلی عاشقانه وصادقانه صحبتلر ايتديلر وميانلرنده اصلا امر قبيحه دائر قصد وقوعه كلمدی
* فلما طلع الفجر تعانقا وتنهد الصعداء وبكا وبكت ثم قال يا ابنة العم سألتك بالله لاتبطئ علی كما
ابطأت الليلة فقالت يا ابن العم اما علمت انی انتظر الواشين والرقباء حتی يناموا * وقتاكه فجر طلوع
ايتدكده بر بر يله قول قوله اولوب بو حالده وادی يه دك حركتله وداع ايلدی وهر بری آغلشدقدن
صكره جوان الله تعالی ايچون سندن ای عم دختری بو كيجه اولديغی كبی اغرطاورغبوب كج
قالمامق اقصای مرادمدر ديو نيازو * يارم كيجه كلدی بنه يارم كيجه كندی * هيچ عمر يمی بيلم
نيجه كلدی نيجه كندی * معناسنه وارميوب سراپای شيدهٔ همصحبت اولمق املی ابراز ايتدكده دختر
دخی ای ابن عم بنی بيلزمبسنكه قوغلجيلرك ورقيبلرك او يقويه طالملرينه انتظار ايدرم كجكديكمه
سبب بودر ديوب * ودعته وسارت وكل واحد منهما يلتفت نحو الاخر فبكيت رحمة لهما *
پس بربرينه دونوب باقدقلری واغلدقلری حالده قزدخی وداعله سمتی وقبيله سنه سير وحرام
ايلدی و * كتدی طوبی بريكا سرودلارا بريكا * حالی نمايان اولدی وبندخی افتراق هوش ربالرينی
كورنجه انلره شفقتمدن ياتديغم يرده رنك ويرميه رك آغلدم وقفس تندن پران ايده جك مرتبه يه
كلان مرغ روحمی رشتهٔ محكم صبر ايله باغلدم * وقلت فی نفسی والله لاانصرف حتی استضيفه
الليلة وانظر مايكون من امرهما * وكوكلمده حاللری نه كونه كوذر ايده جكنی بيلمك ايچون ليلهٔ آتيهٔ
موعوده ده درويش زاويهٔ مسافرت اولمسنی جواندن استرم وحاللرينه اولور كورمدكجه كتمم ديوب
يمين ايله بو عزمی تأكيد ايتدم * فلما اصبحنا قلت له جعلنی الله فداك الاعمال بخواتيمها وقد نالنی امس
تعب شديد واحب الراحة عندك اليوم فقال علی الرحب والسعة لو اقمت عندی بقية عمرك ما وجدتنی
الا كما تحب فعمد الی شاة فذبحها وقام الی نار فاججها وشواها وقدمها الی فاكلت واكل معی الا انه اكل
من لا يريد الاكل فلم ازل معه نهاری ذلك ولم ار اشفق علی غنمه ولا الين جانبا ولا احلی كلاما الا انه
كالولهـان ولم اعلمه بشئ مما رأيت * وچوق كچمدن وقتاكه صباحلدقلريمزده جوانه تلطيفا
حق تعالی بنی سكا فدا ايتسون اعتبار هر شيئك آخرينه در بكا دونكی كون چوق يورغونلق
عارض اولدی يعنی دوه ارامه سی دردينه دوشوب وافرچقمز يوللره صاپمغله خيلی بيتاب دوشدم
سايهٔ كريمانه كده بوكون راحت تمام دلخواهمدر ديديكمده كشايش وراحت اوزره مهمانم اولك
اكر بقيهٔ عمركده يانمده اقامت ايتسك بنی استه ديكك وسوديكك طورده بولورسن ديوب وآنيده
بر قيون آلوب وذبح ايدوب وكار آتشه كوتوروب ونارى يارلدوب وكباب پشروب پيشمه
قودی يدم او دخی بنمله اوطوروب طوق اكلی كبی استراسنه مز يندی يعنی ضيفه رعايت معنامنه
اكل ايلدی واوكونمـده دائما بنمله برلكده اولدی غنمـه شفقت واخلاقده ونوازشده وكلامده

اوجواندن اشفق والین واحلی بر کیمسه کورمامش ایدم لکن هر نه قدر اکلتمامق داعیه سنده اولدیسه ده واهان و بی هوش وحیران ایدی و بندخی طول نهارده کیجه دختر ایله وقوعه کلوب کوردیکم حالی اصلا بیلدرمیوب کویا کندیمی هیچ کورمامشه دوندردم * فلما اقبل اللیل وطأ وطأنی فصلیت واعلمته انی ارید الهجوع لما مربی من التعب امس فقال نم هنیئا فاظهرت النوم ولم انم فاقام ینتظرها الی هنیة من اللیل فابطأت علیه فلما حان وقت مجیئها قلق قلقا شدیدا وزاد علیه الامر فبکی ثم جاء فحرکنی فاوهمته انی کنت نائما فقال یا اخی هل رأیت الجاریة التی کانت تتعهدنی وجائتنی البارحة فقلت قد رأیتها قال تلک ابنة عمی واعز الناس علی وانی لها محب وفیها عاشق وهی ایضا محبة لی اکثر من محبتی لها وقد منعنی ابوها من تزویجها الفقری وفاقتی وتکبر علی فصرت راعیا بسببها فکانت تزورنی فی کل لیلة وقد حان وقتها الذی تأتی فیه واشتغل قلبی وتحدثنی نفسی ان الاسد قد افترسها * وقجان کیجه اقبال ایلدکده یعنی کیجه اولدقده دوشکمی یایدی و بندخی فی الحال نمازی قیلوب بکادونکی یورغونلقدن دولایی تمام شبده ارکندن یاتوب اویومق اراده سنده اولدیغمی بیلدر دیکمده تعبسز راحتله اویودیدی بنده اویقوم یوغیکن اظهار نوم ایتدم و بن کوزیمی قپادیغمده قالقوب کیجه دن برمقدار مدتده قزه انتظارده اولدی لکن بطائت ایتدی و مأمول اولان وقت قریب اولوب بنه ظهور ایتمیجک اضطراب شدید ایله مضطرب وغمی مضاعف ومدغم اولمغین اغلدی واشک چشمی سیل کبی چاغلدی بعده یانمه کلوب بنی حسبحال ایچون متحیرانه تحریک ایتدی بندخی نائم اولدیغمی ایهام ایله قالقدیغمده ای اخ اخرت دون کیجه کلوب بو کیجه دخی کله جکنی تعهد ایدن تازه دختری کوردکمی ایدی دیو صوردی تجاهل ایتیوب کورمش ایدم دیدیکمده اوقز عمجه مک بنتی و یانمده اعز ناس اولوب بن اکا واو بکا محب صادق وازجان دل عاشق وانک علاقه سی بندن اکثر در حالبوکه پدری فقر وفاقه م جهتندن بکا تزویجدن ابا وتکبر واستعلا ایدر فلهذا درد عشقیله مجنون کبی صحرا ره دوشوب شبان اولدم و بوحال حیرت اشتمالی بولدم جاذبۀ عشقله بیچاره هر کیجه کلوب زیارت ایتمکده در بو کیجه دخی میقات تشریفی یاقلشمشکن هنوز کلمامکله قلبم انک اوزرینه مشغول یعنی خارج دائرۀ ذوی العقول اولدی ونفسم اوروح روانمی ارسلان پاره لمش اولدیغنی بکا تحدیث یعنی قلبمه بویله بر الهام کلوب بکا حیرت و پریشانی تور یث ایلدی دیوب * مابال منیة لاتأتی لعادتها * اعاقها طرب ام صدها شغل * نفسی فداک اقدا حلات بی سقما * تکاد من حرة الاعضاء تنفصل * قطعۀ دلسوزینی انشا ونظم ایلدیکه مفادی آیا اومه نوادیکه عادتنی اجرا یعنی امانه ایچون کلمز عجب اکا بر طرب وصفامی عائق اولدی یاخود بر شغلمی کلمدن انی منع ایتدی ای معشوقه عاشقک نفسی سکا فدا اولسون کلامک ایله عاشقه بر سقم ومرض انزال ایتدک که عضولری پاره لنمغه یوز طوتدیغندن بربرندن ایرلمغه یاقلشدی دیمکدر * قال ثم انطلق فغاب عنی واتی بشیء فطرحه بین یدی واذا بالجاریة قد قتلها الاسد واکل اعضاءها وشوه خلقها ثم اخذ السیف وانطلق هنیة واتی ومعه رأس الاسد فطرحه ناحیة ثم انشاء یقول * الا ایها اللیث المدل لنفسه * هلکت لقد جریت حقا لک الشرا * اخلفتنی فردا وقد کنت انسا * وقد عادت الایام من بعدها صفرا * راوی دیرکه جوان مرقوم (مابال منیة الخ) نظمنی اوقودقدنصکره کیدوب و برزمان غائب اولوب برشیء ایله عودت ایدوب واوشیئی اوکمه براقدی برده کورد مکه اوبیچاره قزی جوانک کوکلنه کلدیکی کبی مکر کلورکن ارسلان پاره لیوب واعضاسنی یوب وخلقتنی تغییر ایتمکله اوحالده اولان بقیۀ جسدیدر جسد مزبوری جوان بعد الطرح سیفنی طاقنوب بنه کتدی براز جق طوردقدنصکره یانده آرسلانک باشی اوله رق دونوب اوسر مرداری دخی کناره آتوب *

الا ایها اللیث الخ قطعۀ مرتجلۀ حکمت مفیده سنی نظم ایلدی (مفاد قطعه ای جانته دابل اولان یعنی * کالباحث عن حتفه بظلفه * مفهومنجه کندی هلاکنی ارایان آرسلان اشته هالک اولوب تحقیق سکا سزا اولان شری جر ایتدک یعنی مستحق اولان مکافاة قتل نفسی بولدک و بنی یالکز ترک ایتدک یعنی یاریمی اتلاف ایله بنی یالکز براقدک والحال که بن انسیت ایدیجی ایدم یعنی بن یارمله اودخی بمله انسیت ایدر ایدک اوکندی بن تک وتنها قالدم و یاریمک علمندنصکره ایام صفر اوله رق عودت ایتدی یعنی یارم بکا اولمغله ارتق دنیا بکا یاردن خالی قالدی دیمک اولد یغی عاجزانه مطالعه اولندی (قلت) کرک بو مطالعه ده وکرک اشبو ترجمۀ مجموعۀ مستطرفک مطلعندن مقطعنه دک بالاقدار الازلی یازیلوب و یازلمقده اولان مطالعات وتحریرات اسعد فقیرده مرتجات دهر یوق یوق قلت مرجاۀ مستوجبۀ الحصر ایله وقوع یافته اولان خطاره تسویه وتحشیه اولنمق مثوبه سی ومرحمتی اهل مروت وکرمدن اقصی المأرب حقیر در * ثم قال بالله یا اخی الا ماقبلت ما اقوله لک فانا اعلم ان المنیة قد حضرت لامحالة فاذا انا مت فخذ عبائی هذه فکفنی فیها وضم هذا الجسد الذی لها معی وادفنا فی قبر واحد وخذ شویهاتی هؤلاء وجعل یشیر الیهم فسوف تأتیک امرأة عجوز فهی والدتی فاعطها عصای هذه وثیابی وشویهاتی وقل مات ولدک کمدا بالحب فانا اعلم انها ستموت وجدا فادفنها الی قبرنا وعلی الدنیا منا السلام قال فوالله ما کان الا قلیلا حتی صاح صیحة و وضع یده علی صدره فمات من ساعته فقلت والله لاصنعن به ما اوصانی فغسلته وکفنته فی عبائه وصلیت علیه ودفنته ودفنت باقی جسدها الی جانبه وبت بلیلة عظیمة باکیا حزینا فلما کان الصباح اقبلت امرأة عجوز وهی کالوالهانة فقالت لی هل رأیت شابا یرعی غنما فقلت لها نعم وجعلت اتلطف بها ثم حدثتها بحدیثه وماکان من خبره فاقبلت علی البکاء وانا الاطفها الی ان اقبل اللیل فشهقت شهقة فارقت الدنیا فغسلتها وصلیت علیها ودفنتها الی جانب قبر ولدها وبت اللیلة الرابعة فلما کان الفجر قمت وشددت فرسی وسقت الغنم وجمعتهم واذا بصوت هاتف یقول * کنا علی ظهرها والدهر ذو غفل * والشمل مجتمع والدار والوطن * ففرق الدهر بالتفریق الفتنا * وصار یجمعنا فی بطنها الکفن * قال فاخذت الغنم ومضیت الی الحی لبنی تمیم فاعطیت الغنم وذکرت لهم القصة فبکوا علیهم اهل الحی بکاء شدیدا ثم مضیت الی اهلی وانا متعجب مما مرلی فی طریقی * راوی دیرکه جوان مرقوم * الا ایها اللیث المدل لنفسه * الخ شعرینی قرائتندنصکره بکا ای برادر الله تعالی ایچون البته شو قولمی ووصیتمی قبول ایله که بن لامحاله موت شمدی حاضر اولدیغنی بیلورم اولدیکم وقتده اشبو عبامی آل و بنی ایچنه وضع ایدوب بنی آنکله تکفین و بو جسد معشوقه می دخی یانمه ضم وقبر واحده ایکمزی بردن دفن قبل دیدی ودخی الیه اشارت بر له شو اشیاء ناچیزیمی دخی آل و قریبا سکا برمسنه خاتون کلور که اونم والده مدر اکا بنم عصا وثوب واشیاء مذکوره می ویروب اوغلک حزن نهانی محبتله فوت اولدی دی و بن بیلورمکه اودخی حزنله همان فوت اولور آنی دخی مرقدیمزه کوموب دنیایه بزدن سلام ایله دیوب بوسوزندن چوق زمان کچمه دن برصیحه ایدوب ودستنی سینه سنه قویوب اول ساعت ارتحال ایلدکده اوزریمه وصیتی ایفا لازم اولدی دیو غسل ودیدیکی وجهله تکفین وصلاة جنازه یی بعد الادا کندینی وباقی جسد مذکوری جنبنه دفن ایدوب اوبلیۀ عظیمه لی لیله ده باکی وحزین اوله رق بیتوتت ایتدم وقتا که صباح اولدقده حیرت نمون برمسنه خاتون کلوب بکا آیا غنم کودر برجوان کوردکمی دیو صوردقده اوت کوردم دیوب لکن ماوقعی سویلیوب تلطیفه آغاز ایله خلال تلطیفده اوقاره خبری آچوب صرصیله تسلیت آمیز کلامله افاده ایلدیکم آنده بنه تلطیف ایلدیکم حالده چشمه سار دیده لرندن یاشلر آقمغه باشلیوب اخشامه قدر اغلدی وآفتاب غروب ایتدکده شهقه یعنی صیحۀ موت ایله برصیحه ایدوب دنیادن

فرقت قیلمغله آنی دخی غسل ونمازینی قیلوب اوغلنك قبری یاننه كومدم واوجای عبرت احتوایه
ورود یمك دردنجی كیجه بولنان ایلهٔ فوت مادرده دخی یاتوب بحرا ولدقده قالقوب فرسمك قولاكنی شد
وجوان راعینك ترك ایلدیكی قیونلری صوواروب جمع ایلدیكم اثناده هاتف غیبینك صوتنی
استماع ایلدمكه * كاعلی ظهرها الی آخره * قولندن عبارتدر بعده قیونلری آلوب متوفالرك بنی عملری
اولان قبیله یه كیدوب ورثه یه تسلیم وقصه یی ذكر ایلدیكمده اهل قبیله بكاء شدید ایله ماتم ایلدیلر
بعده بو یولده مرورایدن احوال مذكوره یه تعجب ایدرك سمته وخانه مه واصل اولدم دیمشدر
(قلت) مفاد قول هاتف دهر غفلتده وخانه ووطن وجماعتمز طوبلو ایكن بزدنیانك اوزرنده
متمتع ایدك برده دهر غفلتدن بیدار اولدقده وعقلنی باشنه طوپلدقده الفتمزی وجمعیتمزی خوبی
اولدیغی اوزره تفریق وپریشان ایدوب دنیانك بطننده كفن ایچره بزی جمع ایتدی دیمكدر
وبعض بلغانك * انعب الله الفلك فی راحته * دعاسیله * یالیته لودام فی غفلاته * تماسی اشعار نجه
ذلك بحكمته سبحانه مدار افنا اولدرق كأنه آنك افنای وجود طبیعتدن اولمغله دنیانك حضور وبقاء
وصفای موقتی كویا فلكك غفلتیله حاصل واستیمه رك واصل اولان خلاف طبیعی معامله سنه
مجازا غفلت اسناد اولنه رق استعمال اولنور تعبیردر فلیحفظ (وذكر اوانان اشبو حكایهٔ عجیبه دن
دخی عشق مفرط عاشق معشوقنه اولان تعلقدن باشقه سائر كافهٔ تعلقات كونیه دن بلكه روحنه
تعلقدن وارسته ایدوب ذهننه صفوت وقلبنه رقت كلمكله مهبط كشف والهام اولدیغی
مستفاد * والمجاز قنطرة الحقیقة * معناسنی اشراب ایتدیكی مسلم پاك نژاددر وعلامهٔ هرفن
صدر الشریعه روح الله تعالی روحه نك تعدیل العلوم نام كتابنده بعض قیودایله یازدقلری قول
ومسئله اشبو مدعانی محقق اولمغله اطلاع مرادایدن ذواتك كتاب مستطاب مرقومه مراجعت ایتملری
اخطار اولنور ودر مختار ومنحه یازدیغی اوزره یالكز بولنان رأس آدمی یاخود نصفندن اقل اولان
جسدك برشئ غسل اولنماز ونمازی قیلنماز وبوحالده دفن اولنور واما احد شقین نصفدن زیاده اولورسه
واو باشی اولماسه ده غسل اولنور ونمازی قلنور بعده دفن اولنور وبر خاتون فوت اولوب اجنبی اولان
ارككدن غیری براحد بولنمز ایسه او اركك كوزینی یوموب والنه بر زصاروب اول بزایله تیمم ایتدیرر
فلیحفظ (ومن العجایب فی هذا المطلب عربده قیس ولیلی كبی عشق مشهور اولانلردن بری دخی
عهدامویه ده اولان كثیر وعزه دركه بونلرك ابواب بعضلرنده لدی المناسبه یاد اولنمشلرایدی محكیدركه
عزهٔ مزبوره نك زوجی بولنان كیمسه حج شریفی نیت ایدوب زوجه سی عزه یی دخی برابر كتوررد
عاشق عزه اولان كثیر شاعر دخی ایشیدوب بلكه عزه نك برنظره سنه نائل اولورم دیو كعبهٔ
مكرمه یه كیدر وقتا كه وآرزل حجاج كرام طواف وداعده ایكن عزه كثیرك كارده
چوكرتمش اولدیغی جملنك یاننه واروب اظهار حنین وشوق ایله ایكی كوزی میاننی مسح ایلدیكی
* وحییت یاجمل * دیو سووب ودعا ایلدیكی حالده كوروب ایشیدنجه ینشمسنه مبادرت ایتمش
ایسه ده صاوشمغله اولشه مبوب جملنك یاننده طوروب * حییتك عزة بعد الحج وانصرفت *
فحی ویحك من حیاك یاجمل * لوكنت حییتها مازلت ذاشرف * عندی ولامسك الادلاج
والعمل * قطعه سن نظم ایلدی (مآلی ای جمل عزه حج ایتدكدنصكره سكا تحیه ایلدی
وحال وخاطریكی نوازشله صوروب بولنه روانا ولدی ویحك سنده سكا تحیت ایدنه تحیت ایله
اكر عزه یی تحیت ایده ایدك بنم عندمده دائما شرفلی اولوب سكا ادلاج وعمل یاپشمز وطوقنمازایدی
یعنی سنی ایشنه وكوجه صوقیوب همیشه كوزل بسلرایدم دیمكدركه مقصود معشوقه اظهار
تشوقدر ادلاج اول شبده سیردرو بیچ كلهٔ مرحمتدر (راوی دیركه مكرا وسالده فرزدق شاعر دخی
حج شریفده اولمغله كثیرك كیفما اتفق یاننده بولنمغله نظم مزبوری استماع ایدروكثیره

سن كیمسن یرحمك الله دیو نوازشله صوررا ودخی كثیرم دیدكده بنه فرزدق كثیرء عزه دیدكلری
سزمیسكز دیجك ناس اویله دیرلر وسز دخی كیمسكز دیو صوردقده انا الفرزدق بن غالب التمیمی
دیو كندوینی بیلدیرر بعده كثیر یارك افتراق ورحلتی دمنده سویلمش اولوب اشبو مقامه مناسب
اولان فرزدقك نظم ایتمش اولدیغی * وحدت جمالهم بكل اسیلة * تركت فؤادی هائما مخبولا
* لوكنت املكهم اذالم یرحلوا * حتی اودع قلبی المتبول * ساروا بقلبی فی الخدور وغادروا *
* جسمی یعالج زفرة وعویلا * نظمنی اوقیوب ناظم قول مذكور سزمیسكز دیجك فرزدق نعم
دیدكده كثیر نظم مذكوری فرزدقه ملاقاتدن دولایی تذكر ایدوب وحالنه غایت مطابق دوشه رك
متأثر اولدیغندن * والله اولا انی بالبیت الحرام لاصیحن صیحة افزع هشام بن عبد الملك علی سریر
ملكه * یعنی اكر بیت محترمده اولمسم وانك حرمتی بنی مانع قیلمسه برصیحه ایدردم كه شامده سریر
نشین سلطنت اولان هشامه دهشت ویرروصوت وشدتم یورادن اورایه واصل اوله جغندن
قیامت قوپدی صانوب فزع ایدرایدی معناسنی افاده ایلدی فرزدق دخی اندایچوب ای كثیرسنك
بوقولیكی البته هشامه بیلدیریرم دیوب بربرینه وداعله افتراق ایتدیلر (قلت) كثیر وفرزدق
معاصر اولوب مشهور آفاق اولان اشعارلرینی لامحالة كوروب احدهما آخری بیلور ایسه ده
اجتماع وقوعه كلیوب اول ملاقاتلری اشبو حجده اولمق اشبو حكایه دن مستفاددر (وقتاكه
فرزدق دمشقه واصل وحضور هشامه داخل اولوب كثیرایله اتفاق واقع اولان ملاقاتنی وكیفیت
جاریه یی نقل ایتدكده هشام فرزدقه برتدبیر وارضا ایله عزه یی زوجنه تطلیق ایتدیروب كثیره
تزویج ایدرزهمان زدیمزه كلسون بویله یازدیو امر ایدر فرزدق دخی درحال چیقوب اولوجهله
بورقه تحریر وصوب كثیره تسییر ایتمكله كثیر فرح كثیرایله قبیله سندن قصد دمشق وقصائد
تشكری مشق ایله چیقوب یولك یاریجغنی قطع خلالنده بان اغاجنك بنده فلی ایدر یعنی بنلنور
وبنلنوركن ریشی تساقط ایدر اولدیغی حالده برقارغه كورمكله تطیر ایدوب بكزی صرارر وقابنه
قورقو دوشر وسیرده جدایدر وكیدركن راحله سنی صوارمق اوزره بوادن صاپوب زجره طیردن
اولان بنی نهد قبیله سنه اوغرار وایچلرندن بر پیر كثیری كوروب سیماسندن استدلال ایله یا ابن اخی
طربقكده سنی قورقوتمش برشی كوردكمی دیو صورر كثیر دخی نعم یاعم بانه اوزرنده تفلی ونتف ریش
یعنی تویینی یولر برغراب كوردم دیو نقل ایدیجك پیر بدسخن دخی غراب اغتراب وبانه بین وفراق
ونفلی فرقتدر دیو جاهلیت زعمی اوزره شرع شریفك اعتقادینی نهی ایلدیكی معنای بدی ویرر
كثیرك بوفال بدی ایشیدیجك حزنی آرتوب وصوله سرعت ایله دمشقه كلور وابواننك برندن
كیردكده ناسك برجنازه نمازینی قیلدقلرینی كوروب اودخی برابر قیلار نمازتمامندنصكره جماعتدن
برذات صیحه ایدوب * لااله الا الله ما اغفلك یاكثیر عن هذا الیوم * یعنی بقا بقای خدایست
وملك ملك خدا * ای كثیر بوكوندن سنك غفلتكه تعجب اولنور دیدی كثیر دخی یاسیدی بوكون
نه در وجای غفلتم نه سیدر دیدكده صایح مرقوم عزه فوت اولدی وبوجنازه سیدر دیدیكنده
معاقب كثیر بایلوب دوشر وقتا كه افاقه تما كلدكده حال تطیر مذكوری مبین اولان * ماعرف
النهدی لادردره * وازجره للطیر لاعز ناصره * رأیت غرابا واقعا فوق بانة * ینتف اعلی ریشه
ویطایره * فقال غراب اغتراب من النوی * وبانة بین من حبیب تعاشره * شعرینی اوحسرتكش یار
عینی چشمه سار اشك آتش نثار ایدرك نظم عقیبنده برشهقهٔ جان ربا ایله اول ساعت قرین
رحلت ویوم واحدده معشوقهٔ عاشقه سی عزه ایله دفین مرقد مغفرت اولمشدر (اصمعی حكایت
ایتمشدركه بركون بادیه ده كزركن برحجر كوردركه اوزرنده * ایامعشر العشاق بالله خبروا * اذاحل
عشق بالفتی كیف یصنع * بیتی یازلمشدر ومآل بیت ای عاشقلر عشق برجوانه حلول ایلدكده اوجوان

نه یاپسون یعنی درد عشقه نه ایله دوا ایتسون بروجه حسبی سو یلیك دیمکدر اصمعی بلیغ دخی الته اوعاشق اولان یکیت عشقه مدارات یعنی صبرایدوب حالنی کتم وهر براورده یعنی جانب معشوقدن جوراکان اولطفا هرنه ظهورایدرسه خشوع وخضوع ایدوب قبول ایده مفادنده اولان* یداری هواهم بکتم امره * ویخشع فی کل الامور ویخضع *یعنی یازوب صاووشر وایرته سی کونی اوسنکك یاننده ینه یکچوب زیر جوابند قائل فتی اولان عشقه صبر اولنورمی فذلکه سنده اولان* فکیف یداری والهوی قاتل الفتی* وفی کل یوم روحه تتقطع* یعنی یازلمش بولوب بونك دخی التنه کتم سره صبرایده مین عاشقه موت انفع ودافع غمدر معناسنه اولان* اذا لم یجد صبرا لکتمان سره* فلیس له شیٔ سوی الموت انفع* یعنی اصمعی یازوب اوچنجی دفعه ده ینه یکدکده جحرك یاننده میت اوله رق برشابی ملقی کورمشدر(مؤلف مرحوم تلفکرده عشق اولان عشاق حکایاتی چوغیسه ده ازیله اکتفا اولندی دیوب فقیر اوآزه دخی طمع ایتیوب کلید بنه قناعت ایتشدر

﴿الباب الثانی والسبعون﴾

اشبو یتمش ایکنجی باب برازفصل ایچره (اشعاررقیقه) (موال) (زجل) (دو بیت) (کان کان) (حماق) (قومه) (الغاز) (مدح اسماء) (مدح صفات) ایله بونلره اشبه اولان طرق اشعار عربیه بیاننده در

﴿الفصل الاول فی الشعر﴾

(قلت) اهل عروض ومعانی واهل منطق شعری تعریف وتحدید وابحاث دقیقه ایله نه اولدیغنی تحقیق ایتمشلردر که بونلرك هر بری بلطفه عزشانه لسانمزجه بالاختصار ترجمه وشرح اولنسه دخی اوچ بش جزء استیعاب ایدر برکتاب اوله جغی بی اشتباه و بو دخی جونکه خدمت ترجمه سنده اولدیغمز مستطرف هرچند تبویب اولنمش ایسه ده فنون متنوعه دن اولان بابلرنده یازیلان شیلر متون فنونده اولان ترتیبدن نظری قطعله مجموعه اسلوب وطرزنده فقره فقره مقید اولوب متون سائره آسا موضوع وغایت وفائده سنی بالتحریر تمام مسائل فن صره سیله کوسترلمش اولمدیغندن هرفقرۀ شعریه ونثریه سنك مقدمات لازمه سی شرح و بیان اولنسه بهرحال اطنابی مؤدی اولدیغی حالده مجموعه اسلوبندن چیقه جغی مسلم عرفای دقت آکناه اولدیغندن ماعداهر برلسانك کرك منثور وکرك منظوم اولسون اولسان اهلی نزدنده استعمالات مخصوصه سی اولوب اواستعمال مذکور دیکرلسانده اولان مرادفیله تعبیر اولنسه اطافتی کیده جکی معلوم ومفهوملری نقل وترجمه اولنه جق لسانله ادا اولندیغی تقدیرجه تفصیل اولنمدقجه اطافت ومعانی ثانیه سی بیلدیریله میوب تفصیلی ایسه اطوبلی محتوی اوله جغی امر مجزوم اولمغله ذکراولنان تعریف شعرك استفاده سی شجرۀ الهیه وسبحة المرجان ومقدمة ابن خلدون و بدایع الصنایع و بدایع الافکار وسائرکتابلرك مطالعه لرینه موقوف ولاسیما شعر علی الاطلاق فقهاء کرام عندنده منهی اولمیوب بعض حیثیات ایله ممدوح و بعض جهاتدن مذموم اولوب بونك مسائلی دخی بطون معتبرات کتب شرعیه ده بتخصیص سبحة المرجان مرقومده مسطور اولدیغندن ظاهر اولدیغی اوزره انلره مراجعته توقف ایلدیکی معلوم اهل وقوف اولوب وعلی هذا بوعاجز تهی همیانك قلم شکسته فم مشروح الصدری مؤلف مرحومك بو بابده یازدیغی وانتخاب ایلدیکی اشعارك کذلك شرحی معصعوبته علیه مطول واطول اولمسیله جند سطر مختصره صغشدیرهمیه جغندن بعضیلرینك کاسبق مألنی کوستره رك استفاده سنی ار بابنه تفویض ایله باعبانها یازوب ذکر ایلدیکی موال وسائر انواعی فصللرنده تعریف قبله رق ترجمه مبسرهسنه مستعینا بحوله سبحانه ابتدار ایتمشدر مؤلف مرحوم اشبو فصلك اولنده* قدقسم الناس الشعر خمسة اقسام مرقص ومطرب ومقبول ومسموع ومتروك * یعنی ناس شعری اشبو بش قسمه تقسیم ایتمشلردر دیوب هر برینك مثال آتیلرینی یازمشدر (قلت) بدیعیۀ قدیمه لرده وکتب

معانیده اقسام مذکوره یاز یلوب تعریف اولندیغی کورلمدیکندن ناس تعبیری اشعرانجه ادبای متأخرین عربك بلکه عصرمؤلفده کی بلغای مصرلك بکندکاری شعره مرقص یعنی رقصه کتوریجی وانك دونده مطرب یعنی سرور و یریجی واندن اشاغی یه مقبول واندنده دونه مسموع و یباغ بسنه متروك ادلربنی وضعله ینلرنده اصطلاح خاص اولدیغی ملاحظه اولنمشدر اصطلاحرده دخی بك پسند ایلدیکمز شیئه مثلا کورمسی وحسنی وسسی وفصاحتی بنی رقصه کتوردی واورته حاللو شیئه مرقص دینورکه اصطلاح مجرددر خلاصه دکلنله بیلور لفظا ومعنی شومقوله اولان شعردر دیو تعریف اولنمش نوع مخصوص معلوم اولمیوب مطلقا بلاغت وفصاحتی حاوی اوله رق انتخاب اولنان سخن دیمك اوله جق ایسه ده مطالعه اولنسه* وللناس فیما یعشقون مذاهب* وفقنجه هر کس بکندیکی نظمه بو تعبیری اطلاق ایده بیلور ونفس الامرده ابلغ اولان کلام دخی بعض مزاجه کوره مسموع قسمنه تنزل ایدر ولهذا تذکرۀ شعرالرده ومنتخبات مجموعه لرنده اعلای سخن دیو بعض ابیات یازلمشدرکه نفس الامرده وسط دخی اوله مزمکر ابیات منتخبه طرق بلاغتدن برطریقه پیوسته اولوبده وتیره مز کورمنك اعلاسی دوشد فتأمل ﴿مثال مرقص﴾ والشمس لاتشرب خمرالندی * فی الروض الابکووس الشقیق * اشبو بیت اندلس تصرف اهل اسلامده ایکن ملکی بولنان ذاتك وزیری غالبا الشبوز حدودی بلغاسندن ابوجعفر طلحه نام فاضلکدرکه کونش کبی آشکار اولدیغی اوزره مفهوم نشوه بخشی مهر انور بادۀ شبنمی انجق لاله ساغرلریله ایچر دیمکدر واسا تمزده باقی ووبسی ونفعی مرحوملرك شعری مرقصدر دینلور (قلت) سبحان ربنا الفیاض بوفقیر باهرالتقصیر ایله سنۀ آتیه ده یعنی بیك ایکیوز التمش اوج محرمی غره سنده مدینۀ منوره مولویخانه ضبط ایتمك اوزره حالا عازم سمت حجاز اولان عصمت بك افندی زاده فضلای مخادیم فخامدن السید عبدالله رأفت بك افندی وسروری مرحوم ایکیوز بکرمی سکز سالنده برتعطیل درس کونی همبزم انسیت واجتنای ثمرات سخن ایله مکسب لذت ایکن مبر رأفت افندی سلمه الله تعالی فقیره برمصرع ازاده نظم ایلدم هنوز تضمینه صورت و یره مدم دیوب* ژاله یی مهره صونوب لاله قدحکار اولدی *مصرعن اوقودقده فقیر دخی* صبحدم مجلس کلشنده صبوح استه یجك* مصراع اولی بداهة نظم ایتمش ایدم سروری مرحوم معنای مصراع مبری وتضمین فقیری غایت پسند ایدوب دعا ایتمش ایدی اونار یخه دلك فقیر مستطرفك مالکی ومنبع مطالعه سنك کلا وجزءا سالکی اولسه وباخود صحایف دیکرلرده کورسه ولسان اهل دانشدن ایشتسه ایدی اوقنوب میا تمزده بیتین مرقو مینك حسن افادۀ معناده فتنبسی راجحدر مذاکره سی اولورایدی اشته بومدزمان کثیر اشبو خدمت ترجمه وسیله سیله کورلدی الکن هرنه قدر ظرف ظریف اولان مصراع اولی فقیر عاجزانه تنظیم ورقاص اندیشه یی ترقیص ایتمش ایسه ده بوفقیر اصحاب ترجیحدن اولمامغله بو بابده مسود ورقه اولمقدن اجتناب بر له مطالعه ایدن عارف دقایق فنون بولنان ذوات کرامك رأینه وقول حکمت اولنه حواله اولنمشدر ﴿مثال مطرب﴾ تراه اذا ماجئته متهللا * کأنك معطیه الذی انت سائله * اشبو بیت زهیر قدیمکدرکه مألی ای صاحب امل سن حضورینه خوفله وارەجغك ذاتی سن اندن طلب ونیاز ایلدیکك شیئی کویاسن اکاویریجی اولورصورتنده کورسن یعنی سکا التفات وکرم ایدر وطلبکه درحال ایرکورر دیمکدرکه فی الحقیقه معنای لطیفدر ندیم مرحومك سخنی بومطرب روشن آکدیرر ﴿مثال مقبول﴾ ستبدی لك الایام ماکنت جاهلا * ویأتیك بالاخبار من لم تزود * بوقول طرفه نکدرکه قلك سکا بیلدیکك شیلری سکا قریبا کوسترر وآماده قیلدیغك خبرلر ایله سکا برکیمسه کلور

يعنى عادت دنيا آن بان انقلاب او زره اولمغله توقع ايتديكك وخيال وخاطريكه كلميان شى وقوعه كلور غفلت ايتمه وبرشيئه مغرور اولمه. ومعموريت معاده چالش ديو اهل منطقك مشهورات ديدكلرى قضايادن عبارت برمقبول ومسلم سوزدر نابى مرحومك اشعارى اكثرى بو يولده در ﴿مثال مسموع﴾ سقى الجزيرة ذات الظل والشجر* ودير عبدون هطال من المطر * بو قول ابن المعتز طاب ثراهكدر كه مفهومى باران متتابع سايه وشجرلرى اولان جزيره ايله دير عبدونى صواردى ديمكدر كه چوق ياغمور اولديغى اخبار وبلاغت وفصاحتدن ساده كورينور سخن اولوب فقط الفاظنده ثقلت اولمامغله دكلنيلور وجزيره فرات ايله دجله ميانده اولان يردر ﴿مثال متروك﴾ تقلقلت للهم الذى قلقل الحشا * قلاقل هم كلهن قلاقل * مؤلف مرحوم بو متروك قسمنى سمعه وطبعه كران اولان سخندر ديو تعريف ايتمشدر وبيت مذكور مستطرفك بالآ لرنده دخى برمناسبتله كچمشدر لكن كلال بخش اولمسى جاى تأملدر (ودخى مؤلف مرحوم اقسام مذكوره يى مثاللر يله يازدقدنصكره مرجع بلغا اولان حماسه نام ديوانك جامع ومرتبى ابوتمامك تبويبى حسبنجه فنون شعرى اهل ادب اون بابه تقسيم ايتدكلرينى وائمهٔ عربيه‌دن عبدالعظيم بن ابى الاصبع اون سكز فن ايله تنويع ايدوب انواع مذكوره (غزل)(وصف)(فخر)(مدح)(هجو)(عتاب)(اعتذار)(ادب) (زهد)(مراثب)(بشارت)(تهنيت)(وعيد)(تحذير)(تعريض)(ملح) ايله (سؤال وجواب) دن عبارت ايدوكنى بعد التحرير بمشيته سبحانه اشبو انواعدن على سبيل الاختصار متيسر اولانلرى ذكر ايدرز ديوب محبوبه دائر غزللردن ابتدا ايله ابن نباته‌نك اشبو غزلنى عنوان انتخاب قيلمشدر * الاغصان بان مالرى ام شمائل * والحارتم ماتضم الغلائل * وبيض رقاق او جفون فواتر * وسمر دقاق ام قدود قوائل * وتلك نبال ام لحاظ رواشق * لها هدف منا الحشا والمقاتل * بروحى افدى شادنا قدالفته * غدوت ولى شغل من الوجد شاغل * امير جمال و الملاح جنوده * يجور علينا قده وهو عادل * له حاجب عن مقلتى حجب الكرى * وناظره الفتان فى القلب عامل * رفعت اليه قصة الدمع شاكيا * فوقع يجرى وهو فى الخد سائل * شكوت فما اوى وقلت فاصنعى * وجد بقلبى حبه وهو هازل * طويل التدانى وله متواتر * مديد التجنى وافر الحسن كامل * اطارحه بالنحو يوما تعللا * فيدو وللاعراب فيه دلائل * و يرفع وصلى وهو مفعوله الهوى * و ينصب هجرى عامدا وهو فاعل * تفقهت فى عشقى له مثل ماعدا * خبيرا باحكام الخلاف يجادل * فيامالكى ماضر لوكنت شافعى * بوصلك فافعل فى ماانت فاعل * فانى حنبلى الهوى متحنبل * بعشقك لااصغى وان قال قائل * بو ابيات تغزل اشتمالده قد دلبران سروكبى بويلو اولان بان اغاجنه و ساعد سيملرى سرلرينه نهاده ايلدكلرى حالده بدرتماملره وپيناب ديده لرى انجه و كسكين سكينه ودخى قاتلرى قاتل اولان سنانه تشبيه اولنمش وحسن وچشم معشوق ثنا ايله جور وجفاسى انبا اولنوب بعض عروض ونحو وفقه مصطلحاتى برطريقهٔ توريه * طويل التدانى * دن آخرينه دك يازيلان ابيات سنيه يه ادراج اولنمشدر (قلت) فن عروضده تأليف اولنمش بركتاب اطيف ديباجه سنده ترضيهٔ آل واصحاب كرين رضى الله تعالى عنهم حضراتنه بلاتكلف فن مذكورك اون التى بحورى ايله مصطلحاتندن وتد ومجموع وثقيل وفاصله توريهٔ مندرج اولديغى كورلمشيدى بوراده تذكر اولنمغله نقل بزم عرفا اولمق اوزره بو محله نقل اولندى (وهزاران درود سعادت ورود آل كرام واصحاب عظامه كه هر برى ذوحظ وافر بلكه بسيط بربحر زاخر ومدت مديد روزطو يلده صائم وليل قصيرده متدارك وقائم امتثال امر ذى الجلالده تمام خفيف وسريع وقتال صف رجالده هر برى كديكنده ثابت وتدثقيل ومجموعى بلافاصله جبل منيع اعدايه صوت وصدارى رجز وهزج واوليايه نظم كلام واداراى مفتاح الفرج سعى وطواف ورملده هر برى چابك وجست

ومنسرح ومبناى امل قلبلرندن مجتث اولمغله دللرى منشرح شجاعتده اسوده مشابه ومضارع وقناعتده برك تره ايله نان خشكه قانع علوم وفضائلده علماء امتى كانبياء بنى اسرائيل مقتضاسنجه درجهٔ انبيايه متقارب (واصحابى كالنجوم بايهم اقتديتم اهديتم) مقتضاسنجه افادهٔ مسائل واجادهٔ دلائلده كامل ومقتضيلر ايدى انتهى ﴿غزل كمال الدين بن النبيه﴾ الله اكبر ليس الحسن فى العرب * كم تحت لمة ذا التركى من عجب * صبح الجبين بليل الشعر منعقد * والخد يجمع بين الماء واللهب * تنفست عن عبير المسك ريقته * وافتر مبسمه الشهدى عن حبب * لافى العذيب ولافى بارق غزلى * بل فى جنا فه اور يقه الشنب * كأنه حين يرمى عن جنيته * بدر رمى عن هلال الافق بالشهب * يا جاذب القوس تقريبا لوجنته * و الهايم الصب منها غير مقترب * اليس من نكد الايام تجرمها * فى و بلثمها سهم من الخشب * من لى باغيد قاسى القلب مبتسم * لاعن رضى معرض عنى بلاغضب * فكم له فى وجود الذنب من سبب * وليس لى فى مقام العذر من سبب * تميل اعطافه تيها بطرته * كما تميل رماح الخط بالعذب * اشار نحوى وخمح الليل معتكر * بمعصم بشعاع الكأس مختضب * بكر حلاها ابوها قبل ماجليت * فى حجرة الدن اوفى قشرة العنب * بو غزل تركى اولان بر محبوبك جبين يعنى آلنى وصاچى وترى ورخسارى وآب دهانى وفمى وقاشلرى ومژكانى اوصافنده اولوب آخرنده اومحبوب بعد المغرب بكر باده يه جلوه كاه آل پرده اولان ساغرك پرتوى عكسيله رنك پذير اولان بلزك يريله يعنى دستيله همبزم عشرت و حلقه بنداه مسامرت اولمامزه اشارت ايلدى ديمك مفادنده در ﴿غزل بها زهير﴾ يعاهدنى لاخاننى ثم ينكث * واحلف لاكلته ثم احنث * وذلك دأبى لاتزال ودأبه * فيا معشر الاحباب عنا تحدثوا * اقول له صلنى يقول نعم غدا * ويكسر جفنا ها ربابى ويعبث * وماضر بعض الناس لوكان زارنى * وكنا خلونا ساعة نتحدث * امولاى انى فى هواك معذب * وحتام ابقى فى الغرام وامكث * فخذ مرة روحى ترحنى ولااكن * اموت مرارا فى النهار وابعث * وانى لهذا الضيم منك لحامل * ومنتظر لطفا من الله يحدث * اعيذك من هذا الجفاء الذى بدا * خلايقك الحسنى ارق وادمث * تردد ظن الناس فى فاكثروا * احاديث منها مايطيب ويخبث * وقد كرمت فى الحب منى شمائل * و يسأل عنى من احب و يبحث ﴿غزل﴾ ماكنت اعلم والضمائر تصدق * ان المسامع كالنواظر تعشق * حتى سمعت بذكركم فهويتكم * وكذاك اسباب المحبة تعلق * ولقد قنعت من اللقاء بساعة * ان لم يكن لى للدوام تطرق * قد ينعش العطشان بلة ريقه * ويغص بالماء الكثير ويشرق * فعسى ترى عيناى منك لسعدها * وجها يكاد الحسن فيه ينطق * اشبو يازيلان غزل عشق صادقانه يى بياندن وتحسردن عبارتدر جامع المستطرف فقط نابلسيكدر ديو بر ذاته نسبت ايدوب نابلس شام ايله غزه بينندن قصبه سيدر وناظمى كيمدر كوسترمامشدر ﴿غزل ابى الحسين الجزار﴾ يخده من بقايا اللثم تخميش * وبى لتشويش ذاك الصدغ تشويش * محبوبك بوسه بقاياسندن رخسارنده طرملنمش اثرى وزلفنده پريشانلق وبو پريشانيدن بنده ده بر تشويش واردر يعنى اوشكار وحشى دست تصرف رقبايه كچمش اولديغى امارهٔ مزبوره لردن آشكار اولدقده بندخى پريشان خاطر اولدم ديمكى استر * ظبى من الترك اغنته لواحظه * عما حوته من النبل التراكيش * او آهوى حسن وملاحت بر محبوب تركيدر كه نكاهلرى قلاده قيلديغى تركشلرنده كى سهملرى طرف عشاقه آتمدن كندوينى مستغنى قيلمشدر يعنى تير تيز غمزه سى سينهٔ مبتلا لرينه زخم انداز ايشلر كچر * اذا انثنى فقلب الغصن منكسر * وان تبدى فطرف البدر مدهوش * اويله محبوبدر كه قدبالاسيله ايكى جانبه صالندقده تازه نهال اشجارك رشكندن قلبى منكسر اولور وظاهر اولدقده چشم بدر تام مدهوش

وحيران اولور * ياعاذلى ان تكن عن حسن صورته * اعمى فانى عما قلت اطروش * اى بنى
عشقمده لوم ايدن بى بصيرت اكر سن اومحبوبك حسن صورتندن اعمى ايسك يعنى حسننى
منكر ايسك بن سنك اوسوزكدن صاغرم يعنى اصغا ايدوب محبتندن دونمم * كم ليلة بات يسقينى
المدام على * روض له بنبات الغيم ترقيش * او محبوب وافرشب نبات غيم يعنى فيض باران ايله
آچلمش چيچكلر وچمن صورت حسنه يه كتورمش باغچه اوزرنده بادهٔ ناب ايله بنى سقى ايدر اولديغى
حالده يتوتت ابتدى * والغيث كالملك برتج الوجود له * والبرق رايته والرعد شاووش * اشبو
بيت اثبات نبات مجازا كندويه اسناد اولنان باران صاحب شوكت ووجود برملك كيبدر كه علمى برق
وچاوشى رعددر يعنى غيث نشو ونمو نباتاته سبب عادى اولديغى نمودار اولمغله او باغچه يه ويرمش
اولديغى زينت وحسن صورت استبعاد اولنماز ألنده اوله رق حسن روضه يى تأكيددر فتأمل
* فى مجلس ضحكت ارجاؤه طربا * لانه ببديع الزهر مفروش * او محبوب ايله همبزم عيش
وعشرت اولديغمز باغچه برمجلس ايديكه اطرافى طرب وسرور ايله كولمش يعنى برايدى زيرا بديع
ولطيف ازهار ايله مفروش وساقى كلروى دستيله دهانمز مستغرق نوشا نوش ايدى و برمجلس كه
بو حالده اوله بدن دافع غم اولماز ونيچون صفا وسرور هر طرفنه طولماز مفهوملرندهدر (اشبو غزلده
ترصيع و برقاچ نوع جناس محسنات لفظيه سى ومذهب كلامى واوج نوع استعاره اولديغى اربابنه
غيرمستتردر وغزل مذكورده اولان تراكش تركشك جمعى اولمغله تركشى وجمعى شبهه تبديل ايله چاوش
اسمى مواد بن تعريب برله استعمال ايلدكلرى دخى استفاده اولنمشدر ﴿ غزل مجد الدين
ابن مكانس ﴾ اهدى تحيته وجاد بوعده * افديه من قمر بدى فى سعده * بدر جرى ماء الحياة
بثغره * وترددت فضلاته فى خده * اسكنته قلبى فاعدت خده * نيران اشجانى عليه ووجده *
* من لى به حلو الشمائل اهيف * ردت العواذل عن مسفف قده * ياعاذلى فى عشقه او ابصرت *
عيناك فوق الردف مسبل جعده * لعذرت كل متيم فى حبه * وعلمت ان ضلاله من رشده *
* فوحق موتى فى هواه صبابة * وحياة مبسمة الشهى وبرده * ماجاد غيث الدمع الاعن هوى *
* خلع القلوب ببرقه وبرعده * قم يارسولى وابلغ المشتاق ما * القاه من جور الحبيب وبعده *
* واذا سألتك ان تؤدى فى الهوى * خبرى فصف فعل الغرام وابده ﴿ غزل عز الدين الموصلى ﴾
* نفس عن الحب ماعفت ولاعفلت * باى ذنب وقاك الله قد قتلت * دعها ومد معها الجارى
فقد لقيت * ماقدمت من اسى قلبى وماعملت * افديك من ناشط الاجفان فى تلفى * والسحر
يوهم طرفى انها كسلت * و واضح الحسن لو شاءت ذوائبه * فى الافق وصل دجى الظلماء
لاتصلت * معسل بنعاس فى لواحظه * امازاها الى كل القلوب حلت * من لى بالحاظ ظبى يدعى
كسلا * وكم ثياب ضنى حاكت وكم غزلت * وسمرة فوق خديه ومرشفة * هذى ترق حواشيها
وذى ذبلت * اما كفانى تكحيل الجفون اسى * حتى المراشف منه باللما كحلت * استودع الله
اعطافا شوت كبدى * وكلما رمت تجديد الوصال قلت * ومهجة لى كم القت بمسمعها * الى الملام
ولا والله ماقبلت ﴿ لاخر ﴾ شرخ الشباب بحبكم افنيته * والعمر فى كاف بكم قضيته * وانا الذى
اومرلى فى نحوكم * داع وكنت بحضرتى لبيته * كيف التعرض للسلو وحبكم * حب بايام الشباب
شربته * لله داء فى الفؤاد اجنه * يزدادنكسا كلما داويته * قالوا حبيبك فى التجنى مسرف *
* فاس على العشاق قلت فديته * أأروم من كلفى عليه تخلصا * لاوالذى بطحاء مكة بيته *
* واو استطعته بكل اسم فى الورى * من لذة الذكرى به سميته ﴿ غزل شيخ بدر الدين الدماميني ﴾
* سل سيفا من الجفون صقيلا * مذ تصدى الى رحت قتيلا * صح عن جفنه حديث فتور *
* وهو مازال من قديم عليلا * منه ابدى لنا من الخصر ردفا * فارانا مع الخفيف ثقيلا * ذو قوام

كانه الغصن لكن * بالهوى نحو وصلنا ان يميلا * كامل الحسن وافر ضل وجدى *
* فيه ياعاذلى مديدا طويلا * فالك الجفن ذا جمال كثير * اتلف العاشقين الا قليلا *
* قلت اذلاح طرفه ولماه * فاتر اللحظ بكرة واصيلا * كيف حالى وهل لصب اليه * من سبيل
فقال لى سلسبيلا * بوغزلده جمع ضدين وبحور عروضدن توريهٔ درت بحر آدينى جامعدر
﴿ غزل لشاعر ﴾ اوان قلبك لى يرق ويرحم * مابت فى الم الهوى اتألم * ومن العجايب اننى لاسهم لى *
من ناظريك و فى فؤادى اسهم * ياجامع الضدين فى وجناته * ماء بريق عليه نار تضرم *
عجبى لطرفك وهو ماض لم يزل * فعلام يكسر عندما نتكلم * ومن المروة ان تواصل مدنفا *
والدهر سمح والحوادث نوم ﴿ غزل ديكر ﴾ تصدق بوعدان دمعى سائل * وزود فؤادى
نظرة فهو راحل * فخدك موجود به التبر والغنى * وحسنك معدوم لديه المماثل * ابا قمرا من
شمس طلعة وجهه * وظل عذاريه الدجى والاصائل * تنقلت من طرف لقلب مع الهوى *
وهاتيك للبدر المنير منازل * جعلتك للتمييز نصبا لخاطرى * فهلا رفعت الهجر والهجر فاعل *
(قلت) اشبو غزلده اولان بيت ثانينك مفهومى اى دلبرسنك رو يكده تبرو ثروت موجود در
و حسنك نزدنده مماثل معدومدر يعنى حسنده سنك نظيرك بوقدر همان ارانه ده بلكه تقبيلنده
ضنت ايتمبوب جوانمردلك قيل ديمكدر وتبر مذكوردن مرادبخى كلفدر يعنى سمسم دانه سى كبى
يوزه عارض اولور نسنه در كه صفت ممدوحه ٔ محبوب اوله رق انجق استعمال كردهٔ بلغاى عرب در
اب نمكين يعنى طوزلى دوداق انجق وصف مستحسن عجم اولديغى كبى كه بونلرتركى يه نقل
وترجمه اولنسه مستعمل اولمديغندن طاتلى دوشمز خلاصه * لكل قوم ان يصطلح * وفقنجه
هر لسانك برتعبير خاصى اولمغله لسان آخرده اكابر ادفه اقتفا اولنماز واشبو مدعايى ازاد الهندى
نام فاضلك سبحة المرجان ايله مسمى كتاب نفيسنده (بن اهل هندك اختراعى اولان صنايع بديعيه دن
بعضيسنى عربيه يه نقل ايتدم و بعضيسى لسان هنده مخصوص اولوب عربيه يه نقل قبول ايتمديكندن
ترك ايتدم ديديكى اثبات ايدر فليحفظ وغزل مرقومك بيت اخيرنده اصطلاح نحو اوزره توريه
اولديغى معلوم اهل دانشدر ﴿ لابن صابر ﴾ قبلت وجنته فالفت جيده * خجلا ومال بعطفه
المياس * وانهل من خديه فوق عذاره * عرق يحاكى الطل فوق الآس * فكأننى استقطرت
ورد خدوده * بتصاعد الزفرات من انفاسى * اشبو فكأننى الى آخره بيتى معنيدار اولمغله
قلم روزه داره اهتزاز معنوى كتورمكله بووجهله ترجمه قيلنمشدر * صانمه تردورد روى دل با اوزره
مكر * قطره قطره آتشين آهمله دوكمكده كلاب ﴿ لاخر ﴾ وغزال كل من شبهه * بهلال
او ببدر ظلمه * قال اذا قبلت وهما فمه * قد تعديت واسرفت فمه * مألى بنم يارم برآهوى
ملاحتدر كه هلاله و ياخود بدره تشبيه ايدنلر ظلم ايتديلر يعنى برنده وصف ايتديلر زيرا يارم
اومشبه لردن اعلادر وبن او يارك سهوا وجسارة و ياخود دهنى غايت خرده اولمغله محلنى درك
ايتمديكم حالده تقريبا تقبيل ايلديكمده فى الحال بكا خطابا تحقيق سن بوخصوصده تعدى وخطا
ايتدك بردخى ايتمه ديو بنى توبيخ ايتدى ديمكدر (مه) اسم فعل امر در ايتمه وفراغت قيل ديمك
اولور وقفه ايله اشبو فا ايله اولان فمه بيتلرنده جناس اولديغى هويدادر ﴿ لاخر ﴾ بابى غلام
لست غير غلامه * مذجادلى بسلامه وكلامه * ذو حاجب ما ان رأيت كنونه * ابدا
وصدغ ما رأيت كلامه * مألى بابام بولنده فدا اولسون شوكركيدن هنوز قورتولمش محبوبه كه بن انك
سلام وكلاميله سخاوت ايتديكندن برو ازادقولى اولدم واوغلام ونازه برقاشى كوزل وصدغى سررشتهٔ
امل محبوبدر كه انك نونه شبيه اولان قاشى وحرف لامه بكزر كيسولرى كبى قاش وكيسو اصلا كورمدم
ديمكدر بونده دخى ايكى كلام بيتلرنده اولان جناس هلال مردمك آسا مشهود چشم اهل دانش

و ديد در ﴿ لجمال الدين بن مطروح ﴾ ذكر الحمى فصبا وكان قد ارعوى * صب على عرش
الغرام فداستوى * تجرى مدامعه ويخفق قلبه * مهما جرى ذكر العقيق واللوى * واذا تألق
بارق من بارق * فهناك ينشر من هواه ما انطوى * خذوا احاديث الهوى عن صادق *
ماضل فى شرع الغرام وماغوى * وبمهجتى رشاء اطالت عذلى * فيه اعلام وقد حوى ماقد حوى *
قالوا افيه سوى رشاقة قده * وسواد عينيه وهل موتى سوى * ما ابصرته الشمس الا واكتست *
خجلا ولاغصن النقا الا التوى * يروى الاراك محاسنا عن ثغره * ياطيب مانقل الاراك وماروى *
اشبو غزلك محصولى مهجور ومشتاق اولان عاشقك دار يارى ومسيركاهلرينى يادو عذل ولوامك
جاى طعننى ردايله قامت وچشم ودندانى وصفله اظهار سوزشدن عبارت اولوب جابجا نوع
اقتباسى دخى حاوى بدر كارى ﴿ لشاعر ﴾ عبث النسيم بقده فتأودا * بادنسيم تازه نهال قد
محبوب ايله اوينادقده اكلدى وميل ايتدى * وسرى الحياء بخده فتوردا * وحيا رويته سرايت
ايدوب كلكندى يعنى يوزى قزاردى * رشاء تفرد فيه قلبى بالهوى * لماغدا بجماله متفردا *
واوآهو بچه كال جمال ايله تفرد ايلديكى حالده صباحلدقده يعنى كافهٔ محابيه چونكه فائق اولدى
بنم قلبم دخى عشقيله تفرد ايتدى يعنى عشق مفرط سرآمد عشاق اولدم * فاسوه بالغصن
الرطيب جهالة * تالله قد ظلم المشبه فاعتدى * اكرچه او محبوبك قامتنى جهالت جهتندن
تروتازه نهال ايله قياس ايتديلر لكن انى بويله تشبيه ايدن برنده قياس ايتيوب تجاوز ايتدى * حسن
الغصون اذا اكتست اوراقها * ونراه احسن مايكون مجردا * زيرا نهال اشجارك حسنى اوراقنى
اكتساسنده حاصلدر يعنى ورقسز نهالده حسن اولماز اما او محبوبى اينسه ثوب و پيرهندن ساده
وعارى اولديغى حالده احسن كوررسن بو صورتده وجه شبهده اتحاد بولنمامغله تشبيه مذكورده
حسن معنى اولماز (قلت) خيلى سال اول بو فقير ابن هلال صابينك كرك اخذ طريقيله اولسون
كرك توارد قبيلندن بولنسون بيتين اخيرين مذكورين معناسنده برقطعه سنى كورمش اولوب * سكا
اى روح مجرد نيچه تشبيه ايدهيم * بو غبكن وجه شبه تازه نهال چنى * او بولور كسوهٔ سبزين ورقله
رونق * سن اينسه احسن اولورسن چيقاروب پيرهنى * نظم ساده معناسيله ترجمه يه جرأت ايتشيدى
مناسبتى دوشدى ملاحظه سيله بوراية دخى قيد اولنوب تكثير سواد اولندى معذور اوله ﴿ لغيره ﴾
* ياحسنا مالك لاتحسن * الى قلوب فى الهوى متعبه * رقت بالورد وبالسوسن * صفحة خد
بالسنا مذهبه * وقد ابى خدك ان اجتنى * منه وقد البسنى عقربه * ياحسنه اذقال ما احسنى
* وبالذالك اللفظ ماعذبه * قلت له كلك عندى سنى * وكل الفاظك مستعذبه * ففرق السهم ولم
يخطنى * ومذرأنى ميتا اعجبه * سراپا نظم سليس وحسرتكشانه غمكسار وانيس در كما لا يخفى
عليك ايها الجليس ﴿ غزل ﴾ بابى غزال غازلته مقلتى * بين العذيب وبين شطى بارق * وسألت منه
زيارة تشفى الجوى * فاجابنى منها بوعد صادق * بتنا ونحن من الدجا فى خيمة * ومن النجوم الزهر
تحت سرادق * عاطيته والليل يسحب ذيله * صهباء كالمسك الذكى لعاشق * وضممته ضم الكمى
لسيفه * وذوابتاه حمائل فى عاتق * حتى اذا مالت به سنة الكرى * وخرجته عنى وكان معانقى *
* ابعدته عن اضلع تشتاقه * كى لاينام على وساد خافق * لما رأيت الليل آخر عمره * قد شاب فى
لممه ومفارق * ودعت من اهوى فقال تأسفا * صعب على بان اراك مفارقى * بو غزل بى بدل
مذكور مذكر فقه وذكاسى مشهور ومطايباتى محاضراتده مسطور قاضى القضاة عهد مأمون
رشيد ومستشار خليفهٔ رأفت * پديد فاضل بى معادل يحيى بن اكثم منسوبدر كه براى تشحيذ
ذهن عالم معناده قورديغى مواصلت محبوبه بتأويل نظم ايتمش كركدر وشاراليهك سلمى وعزه
وليلى تشبيبى ايله محبوبه لره دائر اشعار بنى مردمك معذا لعه اسفار ادبيه ده كورمشيدر فتدبر

(لابن نباته) بدا وردت لواحظه دلالا * فما ابهى الغزالة والغزالا * واسفر عن سنا قمر منير
* ولكن قد وجدت به الضلالا * صقيل الخد ابصر من رأه * سواد العين فيه فخال خالا * وممنوع
الوصال اذا تبدى * وجدت له من الالفاظ لالا * عجبت بثغره البسام ابدا * لنا درا وقد سكن
الزلالا * شهدت لشهد ريقته لانى * رأيت على سوالفه نملا * فيا انعم حسن قد حواه * وقد
اهدى الى قلبى الوبالا * سأشكو الحسن مابقيت حياتى * واشكر من صبابته الجمالا (للقاضى فخر الدين
السابق ذكره وفيه تورية) ياغصنا فى الرياض مالا * حملنى فى هواك مالا * يارايحا بعدما سبانى *
حسبك رب السماء تعالى * وجه توريه يك مخيلدر فتأمل ﴿ وله ايضا تورية ﴾ اجارك الله قدرثت لى *
* مما الاقى عدا وحسد * وعاذلى مذرأى ضلوعى * تعد سقما بكا وعدد * ترجمته بالمال للفقير
* آچيوب مرثيه لر ايلدى آماده بكا * كور بجك بستر دردا بچره اهل حسد * عشقمه طعن ايدن
اغيار صايوب اضلاعم * سرتسر آغلديلر دشمن ايكن بكا مدد (للشيخ برهان الدين بن رفاعه)
وورد ى خد نرجسى لواحظه * مشايخ علم السحر عن لحظه رووا * ودارات صدغيه مكين
عقربا * من المسك فوق الجلنار قد التووا * ووجنته الحمراء تلوح كجمرة * عليها قلوب
العاشقين قد اكتووا * وودى له باق ولست بسامع * لقول حسود والعواذل ان عووا * ووالله
ما اسلو ولو صرت رمة * فكيف واحشائى على حبه انطووا (لبرهان الدين القيراطى) شبه
السيف والسنان بعينى * من اغتلى بين الانام استحلا * فابى السيف والسنان وقالا * حدنا دون
ذاك حاشا وكلا ﴿ وله ايضا ﴾ بابى اهيف المعاطف لدن * حسد الاسمر المثقف قده * ذو جفون
اورهت منها كلاما * كانتى سيوفهن بحده ﴿ لشاعر آخر ﴾ تملك رقى شادن قد هوينه * من
الهند معسول اللمى اهيف القد * اقول لصحبى حين يرنو بطرفه * خذوا حذركم قد سل صارمة
الهند * اشعار آنيه زن زيبا و بنت حسنايه دائر غزللردر كه قائللرينه نظرا عشق حقيقى يى دخى
اصطلاحا ناطقه اوله بيلور ﴿ للشيخ شمس الدين بن البديرى ﴾ خيال سلمى عن الاجفان لم يغب *
وطيفها عن عيانى غير محتجب * وذكرها انس روحى وهى نائية * والقلب مازال عنها غير
منقلب * لم اصغ فيها الاح راح يعذلنى * ولا الواش خلى راح يلعب بى * عذابها فى الهوى عذب
الذبه * ومر هجرانها احلى من الرطب * فان نأت او دنت وجدى كما علمت * تشبب فيه الليالى
وهو لم يشب * دعها خامرها والمحبوب متبع * وغير طاعته فى الحب لم يجب * اشبو غزلك بشنجى
والتنجى بيتلرى لفظا ومعنى غايت رنكين ودييقدر كه عشق عذاب ايكن عاشق صادقه عذب والذ
وفرقت آجى ايكن اولمش خرمادن طاتليدر ومعشوق غائب اولسون كركسه حاضر بنم وجد
وعشقم بيلديكى كبى برقرار ويك رنكدركه وجدم قوجه مادبغى حالده اووجده كيجه لر قوجار
تاباصباح وجديمه فتور كلميه رك بن عشقنه متصلا قربنم يار بندن دور اولسه ده عشقم زائل اولماز
مأنده در خلاصه غزل مذكور تماميله فنافى المعشوق حالنى مبيندر ﴿ وله ايضا ﴾ غزل طويل
الذيل دخى سراپا يكرنكى وبكانكى عاشقينى مفيد بر سخن دلنشين اتحاد پديدر * سقا طللا
حيه سلمى معاهد * وحياه من دمعى مذاب وجامد * فربعه سلمى مصيف ومربع * وارض نأت
عنها قفار جلامد * وحيث ثوت ارضا فاعذب مورد * ولو كدرت منها على الموارد * رعا الله
دهرا سالمتنى صروفه * وصلت ليالية بسلمى يساعد * وقد غفل الواشون عنا ولم ازل *
ويقظان طرف البين عنى راقد * وايامنا بالقرب بيض زواهر * واوقاتنا بالوصل خضر اماللد *
* وارواحنا بمزوجة وقلوبنا * ونحن كأنا فى الحقيقة واحد * وكم قد مزجنا فى مروج صبابة *
* ولم يطرد فينا من البين طارد * نجر ذيول اللهو فى فص الهوى * تلوح علينا للغرام شواهد *
* ولم يخطر التفريق منا بخاطر * ولم تحسب الايام فينا تعاند * فهل انت ياسلمى وقد حكم الهوى *

*كما كنت لى ام حاد بالقلب حائد * وهل ودنا باق والا تغيرت * على عادة الايام منك العوائد * وهل محيت آثار رسم حديثنا * وانساك حفظ الود هذا التباعد * وهل تذاكرين العهد اذ نحن باللوى * وقولك لا عاش الخؤن المعاهد * وهل انت غيرت الذى انا حافظ * وهل انت احللت الذى انا عاقد * وهل بدات منك المودة بالجفا * وفيك يقينى بالوفا منك شاهد * وانى ما بدلت بعدك فى الهوى * ولا نقضت فيما علمت القواعد * ولابت مسرورا وعيشك ليلة * وكيف سلوى والحبيب مباعد * فان كنت حبل الود اصرمت طرفة * فودى طريف فى هواك وتالد * *وان قلت ان الحب غيره الهوى * لعمرى وجد بالحشاشة واحد * وان اوردوا بوماصبابة عاشق * فبى يضرب الامثال من هو وارد * فاشئت كونى اننى بك مدنف * صبور على البلوى شكور وحامد * ومنك تساوى الوصل عندى والجفا * وفيك لقد هانت على الشدائد * ولورمت اننى عن هواك اعتنى * لقاد زمامى نحو حبك قائد * نصبت شراك الحب صدت حشاشتى * فكيف خلاصى والهوى منك صائد * بعدت وقلت البين يسلى اخا الهوى * وهل ينسى الاحباب الا التباعد * وما غير التفريق ماتعدينه * وشوق سلوى فى المحبين كاسد * وجل مناى القرب منك وانما * اذا عظم المطلوب قل المساعد ﴿ وله ايضا ﴾ تهددنى بتبريح وبين * وتوعدنى بتفريق وصد * وتحلف لى لتلبسنى سقاما * نهى جلدى به وتهين جلدى * وترمينى بنبل من جفون * فتعمينى وتصبينى وتردى * وتحرقنى بنار الصد حتى * تذيب حشاشتى كمدا وكبدى * فقلت اها ودمعى فى انسكاب * يفيض دما على صفحات خدى * ومن لى ان يقال قتيل وجد * واذكر فى هواك واو بصدى ﴿ وله ايضا ﴾ سلوى عنك شئ ليس يروى * وحبى فيك سار مع الركاب * ولم يمرر سواك على ضميرى * ووجدى فيك ايسره عذابى * ومالك عن سواد العين يوما * ولا سوداء قلبى من حجابى * وما خطرت دواعى الشوق الا * هززت اليك اجنحة التصابى ﴿ وله ايضا قدس سره ﴾ قفا نبك دارا شط عنها مزارها * وانحلنا بعد البعاد ادكارها * فقد نابها ريما من الانس ان رنت * بمقلتها يصمى القلوب احورارها * تصيد قلوب العاشقين انيسة * ويحسن منها صدها ونفارها * وعوجا باطلال محتها يد النوى * فاظلم بالنائى المشئت نهارها * ويهزؤ بالاغصان لين قوامها * اذا مال فوق الدعص منها خمارها * ولبس ابدرالتم فاقدها * وماهو الا حجلها وسوارها * منازلها منى الفؤاد وان نأى * عن العين مثواها ففى القلب دارها * يمثلها بالوهم فكرى لناظرى * واكثر ما يفنى النفوس افتكارها * وهيج دمعى حرنار صبابتى * وما خمدت بالدمع منى نارها * وساعدنى بالايك ليلا حمائم * تهاتفن ليلا لا يقر قرارها * بكين ولم تسمح لهن مدامع * وعينى فاضت بالدموع بحارها * اشبو غزل آتى مؤلف مستطرف مرحومك زاده طبعى وسقاطه خامه دست فضل فنون نبعى اولوب هرنه قدر تواضعا وهضما عنوانده * وهو قول ضعيف على قدر حاله لكنه يسأل الواقف عليه من افضاله ستر مايراه من عيوبه وان يدعوله بمغفرة ذنوبه يازوب يعنى مرحومك حالى قدرنجه ضعيف اولان اشبو سخن مطالعه ايدنلرك فضلا وكرما عيوب نظمى ستر وقائلنك مغفرتنه دعا ايلملرى نياز يله درج وتحرير اولندى ديمش ايسه ده قوة عليه ايله ديشى وصفنده اوله رق دررگبى منتظم اولان سوزلرك اركك يدرفتأمل (مشار اليهك بالاده اولان بابلرك برنده دخى بعض ذواتك غفلته امام اعظم حضرتلرينه نسبتله شرح ايلدكلرى * ياسيد السادات جئتك قاصدا * الى آخره نعت شريفى و برقاچ قطعه سى دخى زيور مستطرفدركه شعره جابجا رغبتلرينه دال اعذب مقالدر اللهم اغفر ذنوبنا واملأ من الرحمة ذنوبنا آمين * نسيم الصبا بلغ سليمى رسائلى * بلطف وقل عن حال صبك السائلى * فقد صار بالاسقام واه معذبا * قريح جفون من دموع هوامل * صبور على حر

الغرام وبرده * حليف ضنا لم يصغ يوما لعاذل * يبيت على مثل القتاد مقلبا * بشغر امانار جيه وواصلى * الا ياسليمى قد اضربى الهوى * وهاجت بتبريح الغرام بلابلى * رميت بسهم من الحاظك قاتل * فلم تخط قلبى والحشا ومقاتل * كتمت غرامى فى هواك ولم ابح * بسرى فباحت ادمعى برسائلى * سليمى سلى ماقد جرى لى من النوى * فقد عاد لى حالا له رق عاذلى * فهلا تجودى للكئيب وتسمحى * بوعد وبعد الوعد ان شئت ماطلى * عسى تنطفى نارى من الوعد واشتفى * وبالسقم اعضاى دهت ومفاصلى * خفيت عن العواد لولا انا وهى * وعظم انينى لم ار لمسائلى * فرقى فقد رقت عداى لذلتى * وفاضت على حالى عيون عواذلى * قطعت زمانى فى عسى ولعلما * ومافزت من الايام منك بطائلى * فاآن ان ترضى على وترحمى * ضنا جسدى فالوجد لاشك قاتلى * بوغزلك آخرنده جسارتى حاوى بربيت دخى واردر لكن فقيرنا وبلنى بوله مدبغمدن اسلوب تشبيه يعنى اسلوب تشبب قصيده يه چندان تطبيق ايده مديكمدن تحريرينه جرأت ايده مدم ﴿ وله ايضا ﴾ ياربة الحسن من بالصد اوصالى * حتى قتلت بفرط الهجر مضناك * ويافتاة بغنان القوام سبت * من يا ترى فى الورى بالقتل افتاك * لقد جنيت غراما اذ رأى نظرى * فى النوم طيف خيال من محياك * ومذ رأه جفا طيب المنام وقد * شاكى عليك حزينا لم يزل باكى * عذبتنى بالتجنى وهو يعذب لى * فهل ان تسمحى يوما برؤياك * ان كنت لم تذكرينا بعد فرقتنا * والله يعلم انا ما نسيناك * ماآن ان تعطفى جودا على فقد * اضحى فؤادى اسيرا لحظ عيناك * ماكنت احسب ان العشق فيه ضنا * ولا عذاب نفوس قبل اهواك * حتى تولع قلبى بالغرام فما * امسى اسيرا سوى فى حسن مغناك * رفى لرقك جودا واعطفى وذرى * ولا تطيلى بحق الله يكفاك * ياهند رفقا القلب ذاب فيك اسى * ومهجه تلفت ياهند ما اقساك * رق العذول بحالى فى الهوى ورثا * وانت ياهند لم ترثى لمضناك * تالله لومت لم اسلاك بالملى * ولو فنيت غراما لست انساك ﴿ لابن الساعاتى ﴾ قبلتها ورشفت خمرة ريقها * فوجدت نار صبابة فى الكوثر * ودخلت جنة وجهها ناباحنى * رضوانها المرجو شرب المسكر ﴿ لشاعر آخر ﴾ بكت للفراق وقد راعها * بكاء المحب لبعد الديار * كأن الدموع على خدها * بقية طل على جلنار ﴿ نظم دبكر ﴾ قالت متى البين ياهذا فقلت لها * اما غدا زعموا ولا فبعد غد * فامطرت لؤلؤا من نرجس فسقت * وردا وعضت على العناب بالبرد (قلت) مآل مفهوم قطعه كاربانله متهيئ سفر اولوب معشوقه مه وداعه وارديغمده اظهار حزن وكدايله افتراقنه زمان اوله جق ديو صوروب بندخى يارين وياخود اوبركون اوله جق ديرلر ديديكمده نركسدن انجو ياغديروب وگلى صوواروب طواو ايله عنابى اصردى يعنى تأسف ايله اوجى قناو پارمغنى اصيروب كوزندن ياش چيقاروب او ياش رويى اوزره جريان ايلدى ديمكدركه بيت ثانيده بش شيئى بش شيئه تشبيه واردركه كوزى نركسه واشكى انجويه وروبى گل احمره وقنالى پارمغى عنابه ودندانى طواويه تشبيه دن عبارتدر (مؤلف مرحوم بوقطعه نك عنوانده * الوأوأ الدمشقى تضمين عباره سن يازمش اولوب وسياق عباره يه كوره بيت مضمن آخر وأوأك وتضمين يعنى بيت اول شاعر آخرك اولملدر وفامطرت فاسى دخى اولنده بركلام اولمغه دلالت ايلديكندن باشقه معنى دخى كلام آخره مربوطيتى الجا ايدر وكلام مزبور دخى سليقه اهل عشق وطبيعت سليمه اقتضاسنجه باكره اولان دختره دخى عشق اولديغنى مشعر اولملدر واولوجهله ماقبلنده اولان كلمات عشق وسوزمانى يى وايضاح معانى يى قصد ايدنلر آثار خطيب دمشقى يه وبيت اخيرمرقوم جريرينك حلوانه نسبت ايتديكى ايكنجى مقامه ده دخى مندرج اولمغله شروح مقاماته مراجعت ايده لر (ووأوأ تشبيهاتده يدطولاسى اولان ابو الفرج عبد القاهر بن عبد الله الدمشقينك اقيدر

﴿ ولها ايضا ﴾ يامن نفت عنى لذيذ رقادى * مالى ومالك قداطلت سهادى * فبأى ذنب
او بأية حالة * ابعدتنى واقد سكنت فؤادى * وصددت عنى حين قدملك الهوى * وروحى وقلبى
والحشا و قيادى * ملكت لحاظك مهجتى حتى غدا * قلبى اسيرا ماله من فادى * لاغروان
قتلت عيونك مغرما * فلكم صرعت بها من الاساد * يا من حوت كل المحاسن فى الورى *
* والحسن منها عاكف فى بادى * رفقا بمن اسرت عيونك قلبه * ودعى السيوف تقر فى الاغماد *
* وتعطفى جودا على بقبلة * فبيم مبسمك شفاء الصادى * مانت اطال الله عمرك سلوتى *
* ولقد فنى صبرى وعاش سهادى * ومن المنى اودام لى فيك الضنا * ياحبذا الاراك من عوادى *
* واجيل منك نواظرى فى ناضر * واقول ماشئت اصنعى يامنيتى * مالى سواك واوحرمت مرادى *
* الامديح المصطفى هو عمدتى * وبه سأتقى الله يوم معادى * اشبو نظم بلاغت جزم واوأبلغاى
عرب عربا اوزره قصيدهٔ بردهٔ يعنى بانت سعاد و برده كبى وصف معشوقه ايله تشبيب اولنمش يعنى
غزل عاشقانه ايله باشلنمش برنعت شريف اولديغى بيت اخيرندن مستبان اولمغله تمامنه مظفر اولان
اهل مطالعه نك كاره تحريرايله مشاب اولمرى اخطار اولنمشدر ﴿ لبها زهير ﴾ اذا جن ليلى هام
قلبى بذكركم * انوح كما ناح الحمام المطرق * وفوق سحاب يمطر الهم والاسى * وتحتى بحار
بالهوى تدفق * سلوا ام عمرو كيف بات اسيرها * تفادى الاسارى حوله وهو موثق * فلاانا مقتول
فنى القتل راحة * ولاانا ممنون عليه فيعتق (قلت) اشبو نظم ازهر زهير نفحات الانس جامى
قدس سره السامية سيدى احمد بن ابى الحسن الرفاعى قدس سره نك اشعارندن اولديغى تحرير
اولندقد نصكره على روايه ابيات مذكوره يى قوال وناشددن رفاعى حضرتلرى بعد الاستماع ارتحال
دار بقا ايلديكى دخى محرردركه بهازهيرك اولمسنى اشعار ايدر ﴿ لمجنون ليلى ﴾ وقد خبرونى
ان تيماء منزل * لليلى اذا ما الليل القى المراسيا * فهذى شهور الصيف عنا منقضى * فما للنوى
يرمى بليلى المراميا * اعد الليالى ليلة بعد ليلة * وقد عشت دهرا لااعد اللياليا * واخرج من بيت
اعلى * احدث عنك النفس بالليل خاليا * الا ايها الركب اليمانين عرجوا * علينا فقد امسى هوانا
عانيا * يمينا اذا كانت يمينا فان تكن * شمالا ينازعنى الهوى عن شماليا * اصلى فما ادرى اذا
ماذكرتها * اثنتين صليت الضحى ام ثمانيا * خليلى لاوالله لااملك الذى * قضى الله فى ليلى
ولاما قضى ليا * قضاها لغيرى وابتلانى بحبها * فهلا بشئ غير ليلى ابتلانيا * واو ان واش باليمامة
داره * ودارى باعلى حضر موت اهتدى ليا * وددت على حبى الحياة لوانه * يزاد لها فى عمرها
من حياتيا * على اننى راض بان احمل الهوى * واخلص منه لاعلى ولاليا * اذا ما شكوت الحب
قالت كذبتنى * فمالى ارى الاعضاء منك كواسيا * فلا حب حتى تلصق الجلد بالحشا * وتخرس
حتى لايجيب المناديا (قلت) قيس مجنونك اشبو ليلهٔ بر ويله هجران ليلى سوزشنى كويا اولان نظم
عاشقانه سنك * اصلى فما ادرى الى آخره * بيتى خيلى مخيلدر زيرا مفهومى وقت هجرانده ضحى
نمازين قيلار ايكن ليلايى تذكر ايتديكمده حاصل اولان وجد واستغراق سببيله او نمازى ايكى
ركعتمى قيلدم وياخود سكز ركعتمى قيلدم بيلهم ديمكدر وبو مفهوم ايسه يعنى عدد ركعات ضحى درت
ايكن شكى سكز وايكى به تخصيص ظاهرا اكرچه مشوش كورينور فاما عاجزانه لدى التأمل سياق نظم
اقتضا سنجه مفهوم بيت مذكور چونكه مجنون عاشق ادا ايلديكى ركعاتك عددلرينى بيلكه پارمقلرينى
بربرينه ضم ايتمكى وياخود بربرندن منفصل قيلمغى اكرچه مقدما ذهننده علامت تعيين ايلديكى
حالده نمازه شروع ايدوب وقتا كه قعده ده ايكن ديزلرى اوزرلرنده اون عدددن عبارت اولان پارمقلرندن
ايكى پارماغى منضم وسكزينى كشاده كورديكى خلالده تذكر ليلى ايتدكده تعيين مزبورى شاشروب
منضملرايله كشاده لرندن قنغيلرى ادا اولنان ركعاته علامت اولديغن بيله مدم ديمكى مراد ايتمشدر

ديو مطالعه اولنوب و بويله معنى و برلمكله حل اولنمشدر كان اولنور بوندن باشقه بهء بر وجه موجه
وحل غير موجه واراييسه تحشيه يه يورلمق اهل فطانتدن مستدعادر ﴿ لشاعر آخر ﴾ قالت اطيف
خيال زارنى ومضى * بالله صفه ولاتنقص ولاتزد * فقال خليته لومات من ظماء * وقلت قف
عن ورود الماء لم يرد * قالت عهدت الوفا والصدق شيمته * يابرد ذاك الذى قالت على كبدى *
﴿ لكمال الدين بن النبيه ﴾ اماو ياض مبسمك النقى * وسمرة مسكة العبس الشهى * ورمان
من الكافو ريعلو * عليه طوالع الند الندى * وقد كالقضيب اذا تثنى * خشيت عليه من ثقل
الحلى * لقد اسقمت بالهجران جسمى * واعطشنى وصالك بعد ريى * الى كم اكتم البلوى
ودمعى * يبوح بمضمر السر الخفى * وكم اشكو للاهية غرامى * فويل للشجى من الخلى ﴿ لصفى
الدين الحلى ﴾ ابث الوصال مخافة الرقباء * واتتك تحت مدارع الظلماء * اصفتك من بعد الوصال
مودة * وكذا الدواء يكون بعد الداء * احيت بزورتها النفوس و طالما * ضلت بها فقضت
على الاحياء * ابيت بذيل والنجوم كأنها * در بباطن خيمة زرقاء * امست تعاطينى المدام وبيننا
* عتب عتبت به عن الصهباء * ابكى واشكو مالقيت فتنثنى * عن در الفاظ بدر بكاء *
* اومت الى جسدى لتنظر ما انتهت * من بعد فيه يد البرحاء * الفت به وقع الصفاح
فراعها * جزعا وما نظرت جراح حشاء * امصيبة منا بنبل لحاظها * ما اخطأته اسنة
الاعداء * اعجبت مما قد رأيت وفى الحشا * اضعاف ما عاينت فى الاعضاء * امسى ولست
بسالم من طعنة * نجلاء او من مقلة نجلاء ﴿ وله ايضا ﴾ ففى وادعينا قبل وشك التفرق * فما انا من
نجى الى حين نلتقى * قضيت فما ادرى الحمام بمهجتى * وشبت فما حل المشيب بمفرقى * قنعت لنا
بالذل فى مذهب الهوى * ولم تفرقى بين المنعم والشقى * قرنت الرضى بالسخط والقرب بالنوى
* ومزقت شمل الوصل كل ممزق * قبلت وصايا الهجر من غير ناصح * واحييت قول النهى من
غير مشفق * قطعت زمانى بالصدود وزرتنى * عشية زمت للترحل اينق * قضى الدهر بالتفريق
فاصطبرى له * ولاتندمى افعاله وترفق ﴿ وقال ايضا ﴾ حاشت انتظر ما ابقت من المهج *
فعطرت سائر الارجاء بالارج * جلت علينا محيا او جلته لنا * فى ظلمة الليل اغنانا عن السرج * حورية
الخد تحمى وردوجنتها * بحارس من نبال الغنج والدعج * جزت اساءة افعالى بمغفرة * فكان
غفرانها يغنى عن الحجج * جادت لعرفانها انى المريض بها * فما على اذا اذنت من حرج * جهرتنى
فرأيت الصبر اجمل بى * والصمت فى الحب اولى بى من اللهج * جارت لحاظك فينا غير راحمة *
ولذة الحب جور الناظر الغنج ﴿ لابن نباته ﴾ عذول لست اسمع منه قولا * على غيداء مثل البدر تما *
له طرف ضرير عن سناها * ولى اذن عن الفحشاء صما ﴿ لاخر ﴾ رب ليال هواها سهرتها *
اراعى نجوم الليل فيها الى الفجر * حديثى عال فى السماع لاننى * رويت احاديث السهاد
عن الزهر ﴿ للسراج الوراق ﴾ يالائمى فى هواها * اسرفت فى اللوم جهلا * ما يعلم
الشوق الا * ولا الصبابة الا (قلت) اشبو نظمك مفهوم ومآلى اى عشق معشوقهم ايله بنده
اولان حال شدت وحيرت مآل ضروريه مى اوم وطعن ايدن كيمسه سن اولومده جهلك جهتندن
عبث ايتدك زيرا عشقك شدتنى درد عشق چكندن غيرى براحد بيلمز ياخود درد عشق انجق
عاشق ومبتلا بيلور ديمكدر كه بونده التفات ونوع تضمين اولديغى ملاحظه اولنمشدر فتأمل
﴿ لاخر ﴾ وعدت ان تزور ليلا فالوت * وانت فى النهار تسحب ذيلا * قلت هلا صدقت
فى الوعد قالت * كيف صدقت ان ترى الشمس ليلا ﴿ لعز الدين الموصلى ﴾ قد سلونا عن الغزال
بخود * ذات وجه بها الجمال تفنن * ورجعنا عن التهتك فيه * ودفعناه بالتى هى احسن *
﴿ لاخر ﴾ قالت وناولتها سواكا * سادبغيها الاراك * سواك ماذاق طعم ريقى * قلت نعم ذاقه سواكى

﴿ لآخر ﴾ سألتها ان تعيد لفظا * قالت محب دعوه بعذر * حديثها سكر شهي *
واحسن السكر المكرر ﴿ لابن نباته ﴾ وملولة في الحب لما ان رأت * أثر السقام بجسمي المنهاض *
قالت تخبرنا فقلت لها نعم * انا بالسقام وانت بالاعراض ﴿ وله ايضا ﴾ رقت لنا حين هم السفر
بالسفر * واقبلت في الدجا تسعى على حذر * راض الهوى قلبها القاسي فجادلنا * وكان ابخل
من تموز بالمطر * رأت غداة النوى نار الكليم وقد * شبت فلم تبق من قلبي ولم تذر * رشيقة اوترا ها
عندما سفرت * والبدر ساه اليها سهو معتذر * رأيت بدرين من وجه ومن قمر * في ظل جنحين من
ليل ومن شعر * رشفت برد الحيا من مقلها * اذ نبهتني اليها نسمة السحر * رنت نجوم الدجى
نحوي فانظرت * من يرشف الراح قبلي من فم القمر * راق العناق وابدت لي نواهدها * بالبلة
الوصل يا غرة العمر ﴿ لابي الطيب المتنبي ﴾ ابي الشموس الجانحات غواربا * اللابسات من الحرير
جلاببا * الناهبات عيوننا وقلوبنا * وجناتهن الناهبات الناهبا * الناعمات القاتلات المحييات *
المبديات من الدلال غرائبا * حاولن تعذيبي وجفن مراقبا * فوضعن ايديهن فوق ترائبا
* وبسمن عن برد خشيت اذيبه * من حر انفاسي فكنت الذائبا * ياحبذا المتحملون وحبذا *
وادلثمت به الغزالة كاعبا * كيف الرجاء من الخطوب تخلصا * من بعد ما انشبن في مخالبا * يتين
آتين دخي متنبينك بعض قصيده سندن منتخبدر * ولما التقينا والنوى ورقيبنا * غفول لاعنا
ظلت ابكي وتبسم * فلم ار بدرا ضاحكا قبل وجهها * ولم ترقبلي ميتا يتكلم ﴿ للشريف الرضي ﴾
وتميس بين مزعفر ومعصفر * ومعنبر وممسك ومصندل * فيقاه ان قال الشباب لها انهضي *
قالت روادفها اقعدي وتمهلي * واذا سألت الوصل قال جمالها * جودي وقال دلالها لا تفعلي *
﴿ لابن اسرائيل ﴾ وعدت بوصل والزمان يسوف * نشوانة صهباء منهل ثغرها * درر وريقتها
سلاف قرقف * تختال بين البدر منها والنقى * غصن يميس به النعيم مهفهف * لاتحسبن الخلق
شبه مثلها * وعدت ولكن الزمان يسوف * يابانة قد اطلعت اغصانها * ورداجنيا باللواحظ
يقطف * وغزالة يحكي الغزالة وجهها * ويغير ناظرها الحسام الاوطف * ما انا من لمغرم
تسطو به * اجفانك المرضى ولا تستعطف * أأماد وجهك وهو صبح مشرق * وسواد شعرك
وهوابل مسدف * ويهز غصن البان منك على النقى * مالي الى احد سواك تشوف * جامع مستطرف
مرحوم بو محلده غزلياتي يعني محبوب ومحبوبه يه دائر اوصاف اله نظم اولنمش اشعاري بعد الانتخاب
والتحرير ولنذكر ان شاء الله تعالى في هذا الباب من ملح النظم ودقايق الشعر من غير تبويب ولا
ترتيب ديو ب سخنهاي شيرين معاني بديع البيان شتابي بالانتخاب لطائف الخيال اسلوبنده
بروجه آتي ذكر ايتمشدر ﴿ للشيخ شمس الدين بن البديري ﴾ ولما أتت سلمى وشط بها النوى *
وايقنت اني بالغرام اذوب * علقت باخرى غيرها متلاهيا * لتطفي ضرام في الحشا ولهيب * فكان
هيامي والهوى وصبابتي * لمن هو في الاولى الي حبيب ﴿ وله ايضا في ذلك المعنى ﴾ تلاهيت عنها في
الغرام بغيرها * وقلت لقلبي هذه هي زينب * وقبلت فاها مبردا لصبابتي * فاضرمت نارا في الحشا
تلهب * فكنت كمن اضحى غريقا بلجة * تمسك بالموج الذي يتقلب ﴿ وله ايضا ﴾ سألت القلب
هل ميل لليلي * وهل عند الفؤاد لها التفات * فقال الآن لا لكن تأتى * فقلت الصب فيه
تقلبات * وان الحب يهجم بعد يأس * ويعتاد المحب تغيرات * فلا تظهر لها يوما سلوا *
فتنفضح التصابي الواردات * وترمي بالصدود وبالتجني * وتخلفك الوعود الكاذبات * فكن
جلدا ولا تك ذا الجاج * فابغيك ان فات الفوات ﴿ لعبد الله بن الدمينه ﴾ ولما ابى الا جماحا فؤاده *
ولم يغن عن ليلى بمال ولا اهل * تسلى باخرى غيرها فاذا التي * تسلى بها تغري بليلى ولا تسلي *
﴿ للبيطار ﴾ يقولون هذي ام عمرو وقريبة * دنت بك ارض نحوها وسماء * الا انما قرب الحبيب وبعده

* اذا هو لم يوصل اليه سواء ﴿ لغيره ﴾ وقالوا انع حبيبك وابع عنه * حبيبا اخر تحيي سعيدا *
اذا كان الحبيب هو المضاف * وخان فكيف تأمن الجديدا ﴿ لآخر ﴾ لم انس اذ قلت من وجدي
لها غلطا * ووجهها مشرق في حندس الظلم * ساوت منك فقالت وهي في حنق *
انفرعن على السن من ندم ﴿ لآخر ﴾ امن المروة ان ابيت مسهدا * قلقا ابل ملابسي بدموعي *
وتبيت ريان الجفون من الكرى * وابيت منك بليلة الملسوع ﴿ لآخر ﴾ الى الله اشكو جور اهيف
شادن * وقعت فمالي من يديه خلاص * جرحت بعيني خده وهو جارح * بعينيه قلبي والجروح قصاص
﴿ لآخر ﴾ قد كنت اسمع بالهوى فاكذب * واري المحب ومايقول فاعجب * حتى رميت بحلوه
ومره * من كان يتهم الهوى فيجرب ﴿ لآخر ﴾ سألتها التقبيل في خدها * عشرا وما زاد يكون
احتساب * فذ تلا قينا وقبلتها * غلطت في العد وضاع الحساب ﴿ لآخر ﴾ يامن سقامي
من سقام جفونه * وسواد حظي عن سواد عيونه * قد كنت لا ارضى الوصال وفوقه * واليوم
اقنع بالخيال ودونه ﴿ لآخر ﴾ صبحته عند المساء فقال لي * ماذا الصباح وظن ذاك مزاحا * فاجبته
اشراق وجهك غرني * حتى توهمت المساء صباحا * اشبو معناده اسعد فقيرك قطعه سيدر *
عجمي روي جواني فتاده شبده كوروب * ديرايسه اوله صباحك اي آفتاب سعيد * شاشوبده
طلعت يارك ضياسنه يعني * شبده صباح ديسه عاشقان اولورمي بعيد * بالكز بيت اول قطعهٔ فقير
* صبحته الى آخره قطعه سنك مخيل اوله رق وكذلك مصرع ثاني ترجمه سي اوله بيلور زعم ايده رم يعني
آزاده لردر فليصح ﴿ لابي عبد الله الغواص ﴾ من عذيري من عذول في رشا * فامر القلب هواه فقمر
* قمر لم يبق مني حسنه * وهواه غيرمقلوب قمر ﴿ وقال آخر ﴾ حادثتها والريح تجذب عقربا * من فوق
خد مثل قلب العقرب * وطفقت الثم ثغرها فتحجبت * وتسترت عني بقلب العقرب (قات عقرب زلف
وكيسوي حسنادر وقلب عقرب بدن مراد برقع و ياشمقدر ﴿ وقال آخر ﴾ لومت من كثرة الاشواق
وابتدلت * مدامعي بدم من كثرة السهر * ما اخترت عنك سلوا لا ولا نظرت * عيني لغير محيا
وجهك القمر ﴿ لابراهيم بن العباس ﴾ تم الصبا صفحا بجانب ذي الغضا * ويصرع قلبي اذ يهب
هبوبها * قريبة عهد بالحبيب وانما * هوى كل نفس حيث حل حبيبها ﴿ للنوفلي ﴾ اذا اختلجت
عين رأت من تحبه * فدام لعيني ما حييت اختلاجها * وما ذقت كأسا دعلقت بحبها * فاشربه
الا ودمعي مزاجها ﴿ وقال آخر ﴾ ياذا الذي زار ومازارا * كأنه مقتبس نارا * قام بباب الدار
من تيهه * ما ضره لو دخل الدارا ﴿ وقال آخر ﴾ ولقد جعلتك في الفؤاد محدثي * وابحت مني
ظاهري لجليسي * فالجسم مني للجليس مؤانس * وحبيب قلبي في الفؤاد انيسي ﴿ لابن نباتة ﴾
اناشده الرحمن في جمع شملنا * فيقسم هذا لايكون الى الحشر * اذا ما عدا مثل الحديد فؤاده *
فوا لعصر ان العاشقين لفي خسر (قات) اشبو نظمده اقتباس مجوز واردر (لامين الدين بن
ابي الوفا) يانازلا مني فؤادا راحلا * ومن العجايب نازل في راحل * اضرمت قلب متيم اهلكته *
وسكنته فالنار مثوى القاتل * يقول اسعد الفقير في ذلك لمعنى * اي سفر براولان آفت نه عجكيم
قيلدك * يابكه دوشمش اولان كوكلمي آرامده ير * قاتل اولدبغي ايچون سرجزا اوزره مكر *
دل دوزخ منش عاشقه كيردي دلبر ﴿ لآخر ﴾ اعاذلي في هوه * اذ بدا كيف اسلو * يمر بي
كل وقت * وكلما مر يحلو (قول الحاجبي) ملأت فؤادي من محبة فاتن * اميل اليه وهو كالظبي
زايغ * وقلت لقلبي قم تعشق شادنا * سواه فقال القلب ما انا فارغ (وقال ديك الجن) ولي كبد
حرا ونفس كأنها * بكفي عدو ما يريد سراحها * كأن على قلبي قطاة تذكرت * على ظماء وردا
فهزت جناحها (لعبد الله بن طاهر) اقام ببلدة ورحلت عنها * كلانا بعد صاحبه غريب *
اقل الناس في الدنيا سرورا * محب قد نأى عنه الحبيب ﴿ وقال آخر ﴾ ما اخترت ترك وداعكم

يوم النوى * والله لاملا ولا التجنب * لكن خشيت بان اموت صبابة * فيقال انت قتلته فيقاد بى
(وقال ابن المعتز من آل عباس) هب لعينى رقادها * وانف عنى سهادها * وارحم المقلة التى * كنت
فيها سوادها * كن صلاحا لها كما * كنت دهرا فسادها ﴿وقال آخر﴾ وقالوا دع مراقبة الثريا * ونم
فالليل مسود الجناح * وقلت وهل افاق القلب حتى * افرق بين ليلى والصباح ﴿وقال آخر﴾
ولى فؤاد اذا طال النزاع به * طار اشتياقا الى لقيا معذبه * يفديك بالنفس صب لو يكون له
اعز من نفسه شئ فداك به ﴿لآخر﴾ وما هجرتك النفس يامى انها * قلتك ولا ان قل منك
نصيبها * ولكنهم يا احسن الناس اولعوا * بقول اذا ما جئت هذا حبيبها ﴿وقال المحاربى﴾
اذا انت لم يو قن بما صنع الهوى * باهل الهوى فافقد حبيبا وجرب * ترى حرقات
يلدغ القلب حرها * بانضج من كى الغضا المتلهب (وقال الاقرع بن معاذ) اقول لمفت
ذات يوم لقيته * بمكة والانضاء ملقا رحالها * بحقك اخبرنى اما تأثم التى * اضرت
بجسمى منذ حين حبالها * فقال بلى والله اوسيصيبها * من الله بلوى فى الزمان ينالها *
* فقلت ولم املك سوابق عبرة * سريع على جيب القميص انهما لها * عفى الله عنها كل
ذنب ولقيت * مناها وان كانت قليلا نوالها ﴿وقال آخر﴾ بالله ربكما عوجا على سكنى
* وعاتباه لعل العتب يعطفه * وعرضانى وقولا فى حديثكما * مابال عبدك بالهجران تتلفه *
فان تبسم قولا عن ملاطفة * ماضر لو بوصال منك تشفعه * وان بدا لكما من سيدى غضب *
* فغالطاه وقولا ليس نعرفه ﴿لعبدالله بن ابى الشبص﴾ ومعرضة تظن الهجر فرضا * تخال
لحاظها للضعف مرضى * كانى قد قتلت لها قتيلا * فما منى بغير الهجر ترضى ﴿للحسن
بن الضحاك﴾ بعضى بنار الوجدمات حريقا * والبعض منى بالدموع غريقا * لم يبك عشقا
عاشق فسمعته * الا ظننتك ذلك المعشوقا ﴿لابن الرومى﴾ واجيل فكرى فى هوا * ك بلا لسان
ناطق * ادعو عليك بحسرة * من غير قلب صادق ﴿لغير﴾ ياويح من خبل الاحبة قلبه *
* حتى اذا ظفروا به قتلوه * غروا ومال بى الهوى فاذله * ان العزيز على الذليل يتيه * انظر الى
جسد اضربه الهوى * لولا تقلب طرفه دفنوه * من كان خلوا من تباريح الهوى * فانا الهوى
وحليفه واخوه ﴿لاحمد بن ابى طاهر﴾ تقول العدا ذلات تسل عنها * وداو عليل صبرك
بالسلو * فكيف ونظرة منها اختلاسا * الذمن الشماتة بالعدو ﴿لاسحق مولى المهلب﴾
* هبينى يامعذبتى اسأت * وبالهجران قبلكم اسأت * فاين الصبر منك فدتك نفسى * على اذا
اسأت كما اسأت ﴿وقال ابو العتاهيه﴾ يقول اناس لو نعت لنا الهوى * ووالله ما ادرى لهم كيف
انعت * سقام على جسمى كثير موسع * ونوم على عينى قليل مفوت * اذا اشتد ما بى كان افضل
حيلتى * له وضع كفى فوق خدى فاسكت ﴿وقال بشار﴾ اقرة العين شانى ان اسميك * اكنى
باخرى اسميها واعنيك * اخشى عليك من الجارات حاسدة * اوسهم غيران يرمينى ويرميك *
* اولا الرقيبان اذودعت غادية * قبلت فاك وقلت النفس تفديك * يا اطيب الناس ريقا غير
مختبر * الا شهادة اطراف المساويك * قد زرتنا مرة فى الدهر واحدة * بالله لا تجعليها بيضة الديك
﴿وقال آخر﴾ الم تعلمى يا احسن الناس انى * احبك حبا مستكنا وباديا * احبك ما لو كان بين
قبائل * من الناس اعداء لجر التصافيا ﴿لآخر﴾ اقول لشادن فى الحسن اضحى * يصيد
بطرفه لحظ الكمى * ملكت الحسن اجمع فى نصاب * فاد زكاة منظرك الشهى * وذاك بان تجود
لمستهام * برشف من مقبلك الشهى * فقال ابو حنيفة لى امام * يرى ان لا زكاة على الصبى *
﴿وقال آخر﴾ سقا الله وقتا كنت اخلو بوجهكم * وثغر الهوى فى روضة الانس ضاحك * اقمنا
زمانا والعيون قريرة * واصبحت يوما والجفون سوافك ﴿وقال جميل﴾ الم تعلمى ياعذبة الماء انى

* اظل اذا لم اسق ماءك صاديا * ومازالت بى تأنين لوانى * من الوجد استبك الحمام بكاليا *
﴿لابى العباس﴾ ياراحلا وجميل الصبر يتبعه * هل من سبيل الى لقياك يتفق * ما انصفتك جفونى
وهى دامعة * ولا وفى لك قلبى وهو محترق ﴿لآخر﴾ لاعذبن العين غير مفكر * فيها بكت بالدمع
اوفاضت دما * ولاهجرن من الرقاد لذيذة * حتى يعود على الجفون محرما * هى اوقعتنى فى حبائل
فتنة * اولم تكن نظرت لكنت مسلما * سفكت دمى فلاسفكن دموعها * وهى التى بدأت فكانت
اظلما ﴿لامتنبى﴾ اضحت نجدى للدموع رسوم * اسفا عليك وفى الفؤاد كلوم * والصبر يحمد
فى المواطن كلها * الا عليك فانه مذموم ﴿للرفاء الاندلسى﴾ ومهفهف كالغصن الا انه * تحير
الالباب عند لقائه * اضحى ينام وقد تكلل خده * عرقا فقلت الورد رش بمائه ﴿لآخر﴾
اخضر واصفر لاعتدال * فصار كالنرجس المضعف * كأن نسرين وجنتيه * بشعر اصداغه
مغلف * يرشح منه الجبين ماء * كأنه لؤلؤ منصف ﴿لآخر﴾ مازال يهل من فرط الطلا فرى *
حتى غدت وجنتاه البيض كالشفق * وقام يخطر والارداف تثقله * طورا وحاول ان يسعى
ولم يطق * شمائل فعلت فعل الشمول به * فعل النسيم بغصن البانة الورق * حادثته لعناق
فانثنى خجلا * وكللت وجنتاه الخمر بالعرق * وقال لى بفتور من لواحظه * ان العناق لاثم قلت
فى عنق ﴿لآخر﴾ ياركان هذا البيت انى اطائف * وفى الكون اسرار وفيه لطائف * رعى الله
اياما وناسا عهدتهم * جيادا ولكن الليالى صيارف * وبى ذهبى اللون صيغ لمحنتى * يريد امتحانا بى
وما انا زائف * يذيب فؤادى وهو لاغش عنده * فياذهبى اللون انك خائف ﴿لآخر﴾
اسنى ليالى الدهر عندى ليلة * لم اخل فيها الكأس من اعمالى * فرقت فيها جفنى والكرى * وجمعت
بين القرط والخلخال ﴿رقايه واخباره دار چند نظم منتخب نوادر در﴾ او ان لى فى الحب
امرا نافذا * وملكت بسط الامر فى التعذيب * لقطعت السنة العواذل كلها * ولكنت اقلع
عين كل رقيب ﴿لاعرابى﴾ لسهم الحب كلم فى فؤادى * ولا كالكلم من عين الرقيب * تمكن
ناظراه به واضحى * مكان الكاتبين من الذنوب * ومن حذر الرقيب اذا التقينا * نسلم كالغريب
على الغريب * ولولاه تشاكينا جميعا * كما تشكو المحب الى المحب ﴿لديك الجن﴾ من عاش
فى الدنيا بغير حبيب * فحياته فيها حياة غريب * عين الرقيب غرقت فى بحر العما * لا انت
لابل عين كل رقيب ﴿اشك چشمه دار بعض نظم ابدار منتخب در﴾ لابن عيينه * ابكى عليك
اذا الحمامة اطربت * ياحسن ذلك الى من تطريب * وانا الغريب فلا الام على البكا * ان البكا
حسن بكل غريب ﴿وقال آخر﴾ وما فارقت سعدى عن قلاها * ولكن شقوة بلغت مداها
* بكيت نعم بكيت وكل الف * اذا بانت حبيبته بكاها ﴿لآخر﴾ وقائلة ما بال دمعك ابيض *
فقلت لها ياعلو هذا الذى بقى * الم تعلمى ان البكا طال عمره * فشابت دموعى عند ما شاب
مفرقى * وعما قليل لادموع ولادما * ولم يبق الا لوعتى وتحرقى ﴿لآخر﴾ ولم ار مثلى غارمن
طول ليلة * عليه لان الليل يعشقه معى * ومازالت ابكى فى دجا الليل صبوة * من الوجد حتى ابيض
من فيض ادمعى ﴿لآخر﴾ رجوت طيف خيال * وكيف لى بهجوع * والذاريات جفونى *
والمرسلات دموعى ﴿لآخر﴾ يازح الدار من نومى يعاودنى * فقد بكيت لفرط النار حين دما
* اوجبت غسلا على عينى بادمعها * فكيف وهى التى لم يبلغ الحلما ﴿لآخر﴾ ارحم رجمت
لوعتى * وابعث خيالك فى الكرى * ودمع عينى لا تسل * عن حاله ياما جرى ﴿للصفدى شارح
لامية العجم﴾ املت ان تتعطفوا بوصالكم * فرأيت من هجرانكم مالا يرى * وعلمت ان فراقكم
لابدان * يجرى به دمعى دما وكذا جرى ﴿وله ايضا﴾ ان عينى مذ غاب شخصك عنها *
يأمر الشهد فى هواها وينهى * بدموع كانهن الغوادى * لا تسل ما جرى على الخد منها *

﴿ولآخر﴾ يقولون لى والدمع يفرح مقلتى * بنار اسامن تحته القلب يقدح * ادمعك جمر قلت لاتعجبوا * وكل وعاء بالذى فيه ينضح ﴿للبدر الذهبى﴾ قالوا نباكى بالدموع ومابكا * بدم على عيش تصرم وانقضا * فاجبتهم هو من دمى لكنه * لما تصاعد صار يقطر ابيضا * ﴿معناى مذكورده اولان قطعهٔ فقيردر﴾ صائمه اشك سفيديمى جانا * آبدر ديده دن ايدر جريان * خون دل رتقاطر ايله وايك * اولمه ده آب رنكى اوزره روان ﴿باب اشكده سامح كريدنك بر ديوان بلاغت نشانه عدبل يت يكاسيدر﴾ ماجرى وارسنى غرقاب ايدر اشكم اجيرم * يتراى بحر سياه كدرم آق دكزه ﴿هنكام شباندنبرو ياد داشت فقير اولان بر قطعهٔ مخيلهٔ بليغهٔ عربيه دركه حسن مقطع اشعار بكا دخى قلندى﴾ لم يبك حين بكيت من هجرانه متحسرا * لكن حكى لى خده المصقول صورة ماجرى ﴿لابن مطروح فى الغيرة﴾ واواسى على تلقى مصرا * لقد معذ بى بالله زدنى * ولاتسمح بوصلك لى فانى * اغار عليك منك فكيف منى ﴿لغيره﴾ اغار عليك من غيرى ومنى * ومنك ومن مكانك والزمان * ولوانى خبئتك فى جفونى * الى يوم القيامة ما كفانى ﴿للمظفر بن عمر الآمدى﴾ قل للذين جفونى اذ لهجت بهم * دون الانام وخير القول اصدقه * احبكم وهلاكى فى محبتكم * كعابد النار يهواها وتحرقه ﴿لغيره﴾ لم انس ايام الهوى والصبى * لله ايام النجا والنجاح * ذاك زمان مرحلوا لجنا * ظفرت فيه بحبيب وراح ﴿لآخر﴾ عللانى بذكركم واسقيانى * وامزجالى دمعى بكأس دهاق * وخذا النوم من جفونى فانى * قد خلعت الكرى على العشاق ﴿لآخر﴾ قالوا ارقد مذ غبنا فقلت لهم * نعم واشفق من دمعى على بصرى * ماحق طرف هدانى نحو حسنكم * انى اعذبه بالدمع والسهر ﴿لعز الدين الموصلى﴾ فسدت لطول بعادكم احلامنا * وعفوا انا وجفا الجفون منام * والطيف قد وعد العيون بزورة * ياحبذا ان صحت الاحلام ﴿سهر وطول وقصر ليله دائر اشعار منتخبه در﴾ (لشاعر) ورب ليل سرينا وقد طلعت * بقية البدر فى اول تسامره * كانما ادهم الظلماء حين نجا * من اشهب الصبح التى نعل حافره ﴿لآخر﴾ ليل المحبين مطوى جوانبه * مشمر الذيل منسوب الى القصر * ماذاك الالان الصبح نم بنا * فاطلع الشمس من غيظ الى القمر ﴿لغيره﴾ فلم ار مثل ليل ذو التصابى * وكل يشتكيه بكل حال * فيشكوا طوله اهل التجافى * ويشكوا قصره اهل الوصال ﴿لآخر﴾ ليلى وليلى سواء فى اختلافهما * قد صيرانى جميعا فى الهوى مثلا * يجود بالطول ليلى كلما بخلت * بالطول ليلى وان جادت به بخلا ﴿بعض مجموعه ده مصراع اولى﴾ ليلى وليلى نفى نومى اجتماعهما بالطول والطول ياطوبى لو اعتدلا * اوله رق مشهور ديدهٔ فقير اولمشدر كه ظاهر اولديغى اوزره نسخهٔ اولادن اجزل وراجحدر ومحسنات لفظيه دن طول ايله طول وليلى ايله ليلى بيتلرنده اولان جناسلر وسائر جهاتله قطعهٔ بليغه در فتأمل ﴿لآخر﴾ ان الليالى للانام مناهل * تطوى وتنشر بينها الاعمار * فقصارهن مع الهموم طويلة * وطوالهن مع السرور قصار ﴿لآخر﴾ رب ليل لم اذق الكرى * حظ عينى فيه دمع وسهر * كلما هيج ليلى حرقى * صحت ياليل اما فيك سحر ﴿لآخر﴾ ياليل طل اولا تطل * لابد لى ان اسهرك * لوكان عندى قمر * مابت ارعى قمرك ﴿لبشار﴾ خليلى ما بال الدجا لايزحزح * ومابال ضوء الصبح لايتوضح * اضل النهار المستنير طريقه * ام الدهر ليل كله ليس يبرح ﴿لغيره﴾ كأن الثريا راحة يشبر الدجا * لتعلم طال الليل ام قد تعرضا * فليل تراه بين شرق ومغرب * يقاس بشبر كيف يرجى له انقضا ﴿لابن منقذ﴾ لما رأيت النسر عز ابن دأية * وعشش فى وكريه جاش له صدرى ﴿لما رأيت الطرف ساه طرفه * والقطب قد القى عليه سباتا * وبنات نعش فى الحدود سوافر * ايقنت ان صباحهم قد ماتا ﴿ليلهٔ ممطره يعنى ياغمورلى كيجه وصفنده بر نظم ابدار در﴾

اقول والليل فى امتداد * وادمع الغيث فى انسلاخ * اظن ليلى بغير شك * قد بات يبكى على الصباح ﴿اشعار خمريه يعنى باده وشرابه دائر نظم منتخبدر كه اصطلاح روشندلان اوزره خمر عشق حقيقى به دخى اطلاق اولنديغى خمريه ر ايله دواوين اهل قلوب و ساقينامهٔ عاشقانه لردن مستبانددر﴾ ﴿لصفى الدين الحلى﴾ بدت لنا الراح فى تاج من الحبب * وخرقت حلة الظلماء باللهب بكر اذا زوجت بالماء اولدها * اطفال در على مهد من الذهب * بقية من بقايا قوم نوح اذا * لاحت جلت ظلم الاحزان والكرب * بعيدة العهد بالمعصار لونطقت * لحدثتنا بما فى سالف الحقب * باكرتها برفاق قد زهت بهم * قبل السلاف سلاف العلم والادب * بكل مستشح بالفضل متزر * بذلت عقلى صداقا حين بت بها * ازوج ابن سحاب بابنة العنب * بتنا بكاساتها صرعا وطربنا * يعيد ارواحنا من خفة الطرب ﴿لشرف الدين بن موسى القدسى﴾ اليوم يوم سرور لاشرور به * فزوج ابن سحاب بابنة العنب * ماانصف الكأس من ايدى القطوب لها وثغرها باسم عن لؤلؤ الحبب ﴿لآخر﴾ قد قلت اذاضحى يعبس كلما * دارت عليه بالمدام الأكوس * تالله ماانصفتها ياسيدى * تأتيك باسمة وانت تعبس ﴿لعز الدين الموصلى﴾ ائن شبه الساقى المدام بعسجد * فقد مال بالتشبيه عن صنعة الادب * ولكن رأها جوهرا سميت اطلا * فمولما حلت الكأس بالذهب ﴿لغبار زاد﴾ وشمسة كرم برجها قاع دنها * ومطلعها الساقى ومغربها فمى * مدام كتبر فى اناء كفضة * وساق كبدر فى ندامى كانجم ﴿لآخر﴾ كأن الندامى والسقاة ودننا * وكاسا تنافى الروض تملى وتشرب * شموس واقمار وفلك وانجم * ونور ونواء وشرق ومغرب ﴿لآخر﴾ فكأنها وكأن حامل كأسها * اذ قام يجلوها على الندماء * شمس الضحى رقصت فنقط وجهها * بدر الدجا بكواكب الجوزاء ﴿لكشاجم﴾ صدح الديك فى الدجا فاسقينا * خمرة تترك الحليم سفيها * لست ادرى من رقة وصفاء * هى فى كأسها ام الكأس فيها ﴿لكمال الدين بن النبيه﴾ قم يا غلام ودع مقالة من نصح * فالديك قد صدح الدجا لما صدح * خفيت تباشير الصباح فاسقنى * ما ظل فى الظلماء من قدح القدح * صهباء مالعبت بكف مديرها * لمقطب الا تهلل وانشرح * تالله مامزج المدام بمائها * لكنه مزج المسرة بالفرح * وضحت فلولا انها تروى الظما * قلنا سراب اوشراب قد طفح * هى صفوة الكرم الكريم فما سرت * سراؤها فى باطل الاسمح * من كف فتان اللحاظ بوجهه عذر لمن خلع العذار وافتضح ﴿لغيره﴾ وليلة اوسعتنى * حسنا ولهوا وانسا * مازلت اشرب بدرا بها واشرب شمسا ﴿لعبد الله بن العطار وقيل ليزيد المرموز اليه﴾ وكأس ترينا آية الصبح فى الدجا * واولها شمس واخرها بدر * مقطبة مالم يزرها مزاجها * فان جاءها جاء التبسم والبشر * فواعجبا للدهر لم يخل مهجة * من العشق حتى الماء يعشقه الخمر (لابن تميم) وليلة بت اسقى من غياهبها * راحا تسل شبابى من يد الهرم * مازلت اشربها حتى نظرت الى * غزالة الصبح ترعى نرجس الظلم ﴿للشيخ شهاب الدين الحجازى﴾ نزل الطل بكرة * وتوالى تجددا والندا مااجتمعوا * فاحل كأسى على الندا ﴿لابن مكانس﴾ كأسنا فى الطل صرفا * حابت بين الندامى لم نجد ماء لمزج * فقنعنا بالندامى ﴿لصفى الدين الحلى﴾ كيف لا تخضع العقول لديها وهى قهار سائر المنكرات * الفوا فى الحياة اذ مزجوها * بين ماء الحيا وماء الممات (قلت) فيه تغيير عرادفه فتأمل (لغيره) صهباء فى الكأس صرفا * غلبت ضوء السراج * ظنها فى الكأس نارا * فطفاها بالمزاج ﴿لمجد الدين ابن تميم المذكور﴾ نديمى لاتسقنى * سوى الصرف فهو الهنى * ودع كأسها اطلسا * ولا تسقنى معدنى ﴿لتقى الدين بن حجة﴾ حبابها عاصر فى كأسها * مشرقة باسمة كالثغر * وقال هذى تحفة فى عصرنا * قلت اسقنيها ياامام العصر ﴿لابى الطيب المتنبى﴾

ياصاحبي امزجا كأس المدام لنا * كيما يضيء لنا من افقها الغسق * خمرا اذا ندمائي هم بشربها
اخشى عليه من اللألاء يحترق * لو راح يحلف ان الشمس ما غربت * في فيه كذبه في وجهها
الشفق ﴿لآخر﴾ بنت كرم ايتموها امها * واهانوها بدوس القدم * ثم داروا حكموها فيهم
ويلهم من جور مظلوم حكم ﴿لآخر﴾ عناقيد على قضب تدلت * حكى منظومها عقد
اللآلي * اذا عصرت بدا في الكأس منها * دواء قد ترتب من دوالي ﴿لبرهان الدين المعمار﴾ باكر
لكرم العنب المجتنى * واستخنه من عند عنابه * واعصره واستخرج لنا ماءه * لكي تزيل الهم عنا به
﴿لجولان العادلي﴾ اذا ما الخمر في الكاسات صبت * رأيت لها شموسا في بروج * وان دخلت
على الشراب يوما * تزاحمت الهموم على الخروج ﴿وله على الشراب المطبوخ يعني المثلث﴾ يامن
يعذب ماء الكرم يحرقه * بالنار في اي شيء مظلم العنبا * ان الذي طبختها الشمس انفع لي * ولست
اخسر لا قدرا ولا حطبا (وله ايضا) وعتيقة رقت وراق مزاجها * لطفا وانحلها الزمان الغابر
لم يبق منها غير نور ساطع * لا يستطيع يجول فيها الناظر * ترنوا اليك من الحباب باعين * خلقت
ولم يخلق لهن محاجر ﴿وله﴾ لا تعصرن زبيبا واعتصر عنبا * فبين هذين فرقان بتصريح
هذا من الحي للاحياء معتصر * وذاك يعصر من جسم بلا روح ﴿لغيره﴾ عانوا على مداما
اخرتها الصبوحي * واستكروها وقالوا * تحللت قلت روحي ﴿لآخر في الشراب على الرعد والبرق﴾
اماترى الرعد بكا واشتكا * والبرق قد اومض فاستضحكا * فاشرب على غيم كضبع الدجا *
اضحك وجه الارض لما بكا * وانظر لماء النيل في مده * كانما صندل او مسكا ﴿لآخر﴾ ياليلة
جمعت لنا الاحبابا * لو شئت دام لنا النعيم وطابا * بتنا نسقاها سلافا قرقفا * تذر الصحيح بعقله
مرتابا * من كف غانية كأن بنانها * من فضة قد قمعت عنابا ﴿لآخر﴾ اماترى الغيث كالباكي بادمعه
* والارض تضحك والازهار في فرح * فقم فديتك تشكو ما نكابده * من الزمان وما نلقى الى
القدح ﴿لابن نباته﴾ اماترى الليل قد وات غياهبه * وعارض الفجر بالاشراق قد طلعا * فاشرب
على وردة وردية قدمت * كانها خد ريم ريم فامتنعا (لعضد الدولة) طربت الى الصباح مع
الصباح * وشرب الراح والغرر الملاح * وكأن الثلج كالكافور نثرا * وناري بين نارنجي وراحي
فشمومي ومشروبي وناري * وثلجي والصباح مع الصباح * لهيب في لهيب في لهيب * صباح
في صباح في صباحي ﴿لابن وكيع﴾ وصفراء من ماء الكروم كانها * فراق عدو والقاء صديق * كأن
الحباب المستدير بطوقها * كواكب در في سماء عقيق * صبيب عليها الماء حتى تعوضت * قميص بهار
من قميص شقيق ﴿لآخر﴾ وحمراء قبل المزج صفراء بعده * اتت بين ثوبي نرجس وشقائق *
* حكت وجنة المعشوق صرفا فسلطوا * عليها مزاجا فاكتست لون عاشق ﴿لآخر﴾ اذا
الكروان صاح على الرمال * وحل البدر في برج الكمال * وجمد وجه بركتنا هبوب * تمر به الجنوب
مع الشمال * وحركت الغصون فشابهتها * قدود سقاتنا في كل حال * فهات الكأس مترعة
ودعني * ابادر لذتي قبل ارتحالي * وكل جماعة لا شك يوما * يفارق بينهم صرف الليالي *
﴿لشاعر في الشراب على الغيم﴾ ارى غيما تؤلفه جنوب * ويوشك ان يوافقنا بهطل * فوجه
الرأي ان تدعوا برطل * فتشربه وتدعو لي برطل ﴿لآخر﴾ فيا بكر باكر بكرة بكر كرمة *
* فقد يكون باكرتك بها بكر * وداو خمار الخمر بالخمر انما * دواء خمار الخمر من ريقها الخمر
﴿للصنوبري﴾ لا تبكين على الاطلال والدمن * ولا على منزل اقوى من السكن * وقم بنا
نصطبح صهباء صافية * تنفي الهموم ولا تبقي على الحزن * بكرا معتقة عذراء واضحة * تبدوا
فتخبرنا عن سالف الزمن * يسعى بها اغنج في خده ضرج * في ثغره فلج يجني الى اليمن * في ريقه
عسل قلبي به خبل * في مشيه ميل اربى على الغصن * كأنه قمر ما خانه بشر * في طرفه حور

يرفوا فيخرجني * سبحان خالقه ربح لعاشقه * يهدي رائحه صنفا من الشجن * في روضة
زهرت بالنبت قد حسنت * كانما فرشت من وجهه الحسن * والطير قد سجعت في الايك واندفعت
* كانما شربت من وجنتي سكن * خمرا معتقة صفراء مروقة * كانما مزجت من طرفه الوسن *
* ياطيب مجلسنا والطير يطربنا * والعود يسعدنا مع منشد لسن ﴿لكمال الدين بن النبيه﴾
* طاب الصبوح لنا فهاك وهات * واشرب هنيئا يااخا اللذات * كم ذا التواني والزمان مساعد *
* والدهر سمح والحبيب مواتي * قم فاغتبق من شمس كأسك واصطبح * بكواكب طلعت
من الكأسات * حمراء صافية توقد بردها * فعجبت للنيران في الجنات * عذراء واقعها المزاج
اما ترى * منديل عذرتها بكف سقات * يسعى بها عبل الروادف اهيف * خنث الشمائل
شاطر الحركات * يهدي فتسبقه ذوائب شعره * ملتفة كأسا وداحيات * لو قسمت ازراقنا
بيننه * عدل الزمان على ذوي الحاجات ﴿وله ايضا﴾ باكر صبوحك اهنى العيش باكره * فقد
ترنم فوق الايك طائره * والليل تجري الدراري في مجرته * كالروض تطفوا على نهر ازاهره *
* وكوكب الصبح نجاب على يده * مخلق تملأ الدنيا بشائره * فانهض الى ذوب ياقوت لها حبب
تنوب عن ثغر من اهوى جواهره * حمراء من وجنة الساقي مراشفه * فهل جناها مع العنقود
عاصره * ساق تكون من صبح ومن غسق * فابيض خداه واسودت غدائره * بيض سوالفه
لعس مراشفه * نعس نواظره خرس اساوره * مفلج الثغر معسول اللمى غنج * مؤنث الجفن فحل
اللحظ شاطره * مهفهف القد يبدي جسمه ترفا * مخصر الخصر عبل الردف وافره * تعلمت بانة
الوادي شمائله * وزورت سحر عينيه جآذره * كانه بسواد الصبح مكتحل * وركبت فوق
صدغيه محاجره * فلو رأت مقلتاها روت آيته (ص) الكبرى لآمن بعد الكفر ساحره * فالعمر
كالكأس تستحلى اوائله * لكنه ربما مرت اواخره * واجسر على فرص اللذات محتقرا * عظيم
ذنبك ان الله غافره ﴿لآخر﴾ شربنا بالبواطي ثم رحنا * نعلل بالكؤس وبالقناني * ولولا ضيقة
الاجرام قلنا * لساقيها ادرها بالدناني ﴿لبرهان الدين المعمار﴾ ارى جرار الخمر تعلو وقد *
* عزت وبالافلاس حالي عجيب * جئنا لخمار وقلنا له * احمل الينا جرة كي نطيب * قال زبيبا
ماتريدون ام * خمرا فان الكل مني قريب * قلت له خمرا فنادا زنوا * في جرة عشرين قلنا الزبيب *
﴿وله ايضا﴾ صرف الزبيبي اصرف همي * نص على نفعه طبيبي * اهاعلي سكرة لعلي * ان اخلط
الهم بالزبيب ﴿قدحي بدنده حبس ايدن يعني ساغر بدست اولوب صونميان ساقي
دلربا حقنده ديمشدر﴾ قالوا الذي تهواه يحبس كأسه * في كفه من غير ذنب موجب * فاجبتهم
كفوا الملام لانه * قمر يديره طرفه في كوكب ﴿كرم سكر ايچمده ديمشدر﴾ اذا اهن اللئيم السكر
يوما * بدا في بذل مال فيه ضنا * يجود بماله في الشرب سكرا * ويأكل كفه في الصحو حزنا *
﴿بو دخي شجاعت سكر جبانده در﴾ اذا شرب الجبان الخمر يوما * اعارته الشجاعة باللسان *
* وعند الصحو تلقاه جزوعا * اذا اشتد القنا يوم الطعان ﴿وكذلك قيل﴾ يقول جبان القوم في حال
سكره * وقد شرب الصهباء هل من مبارز * واين الخيول الاعوجيات في الوغا * اناقل فيها كل ابث
مناهز * ومن لي بحرب لبس تخمد نارها * وعمري اني لست فيها بعاجز * ففي السكر قيس وابن
معدي وعامر * وفي الصحو تلقاه كبعض العجائز ﴿قيل في شرب الثلثة يعني شارب وخواننده وساقي به
منحصر عشرت وصفنده ديمشدر﴾ ثلثة في مجلس طيب * عيشهم ما فيه تكدير * هذا يغني
ثم هذا الذي * يسقي وذا بالشرب مسرور ﴿وقيل في شرب الاربعة﴾ الا انما اولى المجالس مجلس *
به وله صفو الزمان مساعد * فتاة وساق والمغني وصاحب * وخامسهم هم على الكل زائد *
﴿وقيل في شرب الستة﴾ اولى المجالس خمسة اوستة * اوسبعة وعلى الكثير ثمانية * فاذا

تعدی صارشغلا شاغلا * وتكسرت بين الرجال الانيه * فاهرب اذا ما كنت تاسع مجلس * ولئن
اتيت له فامك زانيه (قلت) اشبو قطعه لردن اولان (اولى) لر (خير لغفلندن قلم فقير ايله اولى
اوله رق مبدلدر احلى اولسه دخی طاتلی دوشر فتأمل ﴿تجار عشرتنك عمرتنده ديمشدر﴾ نمرت
مع التجار وكان يوما * جعلت حضورنا فيه وداعا * فذاك يقول كم اطلقت يوما * ووفيت الذى
بعت الذراعا * وقال هذا عندى كل شئ * ولكن لا ابيع ولا اباعا * ولا تجعلهم ابدا نداما * فتكسب
من مكاسبهم صداعا ﴿بزم عشرتده مجرد اكل ايدن حقنده در﴾ وندمان اذا الكاسات دارت *
بغير الاكل ارتعدت يداه * نديم دأبه فى السكر اكل * فلا يبقى على شئ يراه ﴿قيل فى قدح﴾ ورامى
و وجدى بالذى كان فى الثرى * مهانا فاضحى فى المجالس حاكما * قضى ما عليه من ورود جهنم *
فصار لجنات النعيم ملازما ﴿بزم عشرت باغه دعوتى متضمن محمد بن جعفرك بعض يارانه
كوندرمش اولديغى نظم شريفيدر﴾ بساط الارض مسك اوعبير * وزهر الارض وشى اوحرير *
وقد صفى الزمان الخمر حتى * لقد عادت لدينا وهى نور * ومن يرد السرور يعش هنيئا * اذا العيش
الهنئ هو السرور * وعندى اليوم فتيان كرام * وجوههم شموس او بدور * وقطب الامر
انت وهل لامر * بغير القطب فيه رحى تدور * فرأيك فى الحضور تخق يومى * عليك وقد دعيت له
الحضور (قلت) زهر الارض * وصفى الزمان * زهر الروض * وصفى الربيع * اولسه لر
اولى اوله جغى كانكرده فقيردر و بلاغت نظمه نظرا مدعو اولان كيمسه نك نامى قطب الدين
اولمق كركدر ﴿لاخر﴾ باكر صباحك واشربها مشعشعة * واهنا بعيش حميد غير
مذموم * حمراء او قل ما احمرت موردة * طافت علينا فسرت كل مهموم * كأن فى كأسها والماء
يقرعها * اكارع النمل اونقش الخواتيم * لاصاحبنى يد لم تغن الف يد * ولم ترد الفنا خمر الخياشيم
* بادر بجودك بادر قبل عائقه * فان وعد الفتى عندى من اللوم ﴿ساق وصفنده سيف الدوله
ابن حمدانكدر﴾ وساق صبيح للصبوح دعوته * فقام وفى اجفانه سنة الغمض * يطوف بكاسات
العقار كانجم * فمن بين منقض علينا ومنفض * وقد نشرت ايدى الجنوب مطارفا * على الجو
دكنا والحواشى على الارض * يطرزها قوس السماء باصفر * على احمر فى اخضر تحت مبيض *
* كاذيال خود اقبلت فى غلائل * مصبغة والبعض اقصر من بعض ﴿لابن النبيه فى ساق كذلك﴾
* ساق صحيفة خده ما اسودت * عيا بلام عذاره و بنونه * جد الذى بيمينه فى خده * وجرى
الذى فى خده بيمينه ﴿لاخر فى ساق﴾ وساق كالهلال سعى بكأس * و باقة نرجس فسقا
وحيا * فقلت تأملوا بدرا منيرا * سقا شمسا وحيا بالثريا ﴿فى جارية ساقية﴾ نديمى جارية
ساقيه * ونزهتى ساقية جاريه ﴿فى وصف مجلس الانس﴾ ومجلس راق من واش يكدره *
* ومن رقيب له باللوم ايلام * ما فيه ساع سوى الساقى وابس به * على الندامى سوى الريحان
نمام ﴿للصفى الحلى فى العود﴾ وعود به عاد السرور لانه * حوى اللهو قدما وهو ريان ناعم *
* يعرب فى تغريده فكانه * يعيد لنا ما لقنته الحمائم ﴿لغيره﴾ وناطقة بالنفخ عن روح ربها *
تعبر عما دوننا و تترجم * سكتنا و قالت للقلوب فاطربت * فنحن سكوت و الهوى يتكلم *
﴿فى الفانوس لابن تميم﴾ انظر الى الفانوس تلق متيما * ذرفت على فقد الحبيب دموعه *
* يبدو تلهب جسمه لنحوله * وتعد من تحت القميص ضلوعه ﴿فيه لابن قزل﴾ وكانما
الفانوس فى غسق الدجا * دنف براه شوقه وسهاده * حنيت اضالعه ورق اديمه * وجرت
مدامعه وذاب فؤاده ﴿ومحاسن الشوى فى شمعة يعنى مومده اولان حالت عاشقانه يى حاكى
برقطعه بلاغت لمعه در﴾ حكتنى وقد اودى بيا السقم شمعة * وان كنت صبا دونها متوجعا *
ضنا وسهادا واصفرارا اورقة * وصبرا وصمتا واحتراقا وادمعا ﴿بهار و باغ و بستان وصديقه

﴿وازهار﴾

وازهار ونهر وحوض ايله بونلره مناسب اشعار منتخبه بلاغت شعاردر ﴿لشاعر﴾ هذا الربيع
وهذه ازهاره * متجاوب فى ايكه اطياره * وبدا البنفسج والشقايق مونق * والورد يضحك
بينهما وبهاره * فاشرب على وجه الحبيب وغن لى * هذا هواك وهذه ازهاره ﴿لغيره﴾ غدونا
على الروض الذى طله الندى * سحيرا واوداج الاباريق تسفك * فلم ار شيئا كان احسن منظرا *
* من النور يجرى دمعه وهو يضحك ﴿لاخر﴾ اماترى الارض قد اعطتك زهرتها * مخضرة
واكتسا بالنور عاريها * فللسماء بكاء فى جوانبها * وللربيع ابتسام فى نواحيها ﴿لغيره﴾ ان
السماء اذا لم تبك مقلتها * لم تضحك الارض عن شئ من الزهر * والارض لا تنجلى انوارها ابدا *
* الا اذا رمدت من شدة المطر * ايا حسنها من رياض غدى * جنونى فنونا بافنانها * مشى
الماء فيها على رأسه * لتقبيل اقدام اغصانها ﴿لابن قرناص﴾ انظر الى الاغصان كيف
تعانقت * وتفارقت بعد التعانق رجعا * كالصب حاول قبلة من الفم * فرأى المراقب فانثنى
مترجعا ﴿لابن تميم﴾ وحديقة ينساب فيها جدول * طرفى برونق حسنها مدهوش * يبدو
خيال غصونها من مائه * فكانما هو معصم منقوش ﴿وله ايضا﴾ لم لا اهيم من الرياض
وحسنها * واظل منها تحت ظل ضاف * والزهر حيانى بثغر باسم * والماء وافانى بقلب صافى *
﴿لاخر﴾ قد سعينا نبتغى زيارة دوح * قد حيانا باللطف والاكرام * ناولتنا ايد الغصون ثمارا *
(اخرجتها لنا من الاكمام ﴿فى وصف الورد﴾ لبعضهم) يا راقدا ونسيم الصبح منتبه * فى رقة
القصف والاطيار تنتحب * الورد ضيف فلا يجهل كرامته * فهاتها قهوة فى الكأس تلتهب *
سقيا له زائرا تحيى النفوس به * يجود بالوصل شهرا ثم يحتجب ﴿لاخر﴾ طاب الزمان وجاد
الوصل فاصطبحا * مادام للورد انوار وازهار * واستقبلا عيشنا بالكأس مترعة * لا طولت
لئام الناس اعمار ﴿لغيره﴾ اشرب على الورد من حمراء صافية * شهرا وعشرا وخمسا بعدها
عددا * واستوف بالكأس من لهو ومن طرب * فلست تأمن صرف الحادثات غدا ﴿لاخر﴾
* اشرب على ورد الخدود فانها * ايام ورد والصبوح يطيب * ما الورد احسن منظرا من وجنة *
حمراء جادبها عليك حبيب ﴿لاخر﴾ ولقد رأيت الورد يلطم وجهه * ونقول وهو على
البنفسج يحنق * لا تقربوه وان تضوع نشره * من بينكم وهو العدو الازرق ﴿فى البنفسج
لابن المعتز العباسى طاب ثراه﴾ ولازوردية وافت بزرقتها * بين الرياض على زرق اليواقيت *
* كأنها فوق طاقات ضعفن بها * اوائل النار فى اطراف كبريت ﴿لغيره﴾ للورد فضل على
زهر الربيع سوى * ان البنفسج اذكى منه فى المهج * كانه وعيون الناس ترمقه * آثار قرص
بدا فى خد ذى غنج ﴿لاخر﴾ يا مهديا لى بنفسجا ارجا * يرتاح صدرى له وينشرح * يسرنى
عاجلا مصحفه * بان ضيق الامور تنفسح ﴿مما قيل فى النرجس﴾ ارأيت احسن من عيون
النرجس * فى روضة مطلولة او مجلس * احداقها من عسجد وجفونها * من سندس وجفونها
من سندس ﴿لاخر﴾ وقضب زمرد يعلو عليها * عيون لم تذق طعم اغتماض * توهمت
الغمام لها رقيبا * فنكست الرؤس الى الرياض ﴿لاخر﴾ انت يا نرجسة الروض لزهر الروض
ست * ودليل العقول فيه * ان ادراقك ست ﴿لاخر﴾ اقول وطرف النرجس الغض
شاخص * الينا وللغمام حولى الممام * ايا رب حتى فى الحدايق اعين * علينا وحتى فى الرياحين
نمام ﴿للصفى الحلى﴾ لما تعادى الورد فى زهره * وراح من اعجابه يرأس * تلون الما منثور
مما به * واصفر من غيظته النرجس ﴿مما قيل فى النيلوفر﴾ الامير تميم بن المعز المصرى) وبركة
تزهو بنيلوفر * نسيمه يشبه نشر الحبيب * مفتح الاجفان فى يومه * حتى اذا الشمس دنت
للمغيب * اطبق جفنيه على خده * وغاص فى البركة خوف الرقيب ﴿وله ايضا﴾

رأيت فى البركة نيلوفرا * وقلت ماشانك وسط البرك * فقال غرقت فى ادمعى *وصادنى ظبى الفلا
بالشرك * فقلت مابال اصفرار بدا * فيك وماهذا الذى غيرك ﴿ماقيل فى البان﴾ قداقبل
الصيف وولى الشتا * وعن قليل نسأم الحرا * اماترى البان باغصانه * قدقلب الفروالى برا
﴿وقال آخر فيه﴾ اماترى البان الذى يزهو على * كل الغصون بقده المياس * داغا يبشر بالربيع
وقربه * تختال فى السنجاب والقرطاس ﴿ماقيل فى الشقايق﴾ حيته بشقايق فى مجلس *
ورأى الرقيب فشق ذاك عليه * فاحمر من خجل فانبت خده * اضعاف ماحملت يدى اليه *
﴿وفيه لاخر﴾ لولم اعانق من احب بروضة * احداق نرجسها الينا ينظر * ماانشق جيب
شقيقها حسدا ولا * بات النسيم بذيله يتعثر (قلت) وانقواليده نعمان نام كيمسديه اضافتله شقايق النعمان
كلنجك چيچكى ديمكله معروف اولان چيچكدر كه اكالاله كوهى دخى ديرلر واحدى وجمعى برابردر
ديو مفسردر وسبب اضافتى دخى مذكوردر ﴿ماقيل فى المنثور﴾ يعنى اچلمش چيچك اشعار يدر
* تخال منثورها فى الدوح منتثرا * كانما صيغ من در وعقيان * والطير ينشد فى اغصانه سحرا *
* هذا هو العيش الاانه فان ﴿لاخر﴾ قداقبل المنثور ياسيدى * كالدر والياقوت فى نظمه *
* ثناك لازال كانفاسه * وفح من يشناك مثل اسمه ﴿لغيره﴾ ولقد خلوت مع الاحبة مرة *
* فى روضة للزهر فيها معرك * مابين منثور اقام ونرجس * مع اقحوان وصفه لايدرك * هذا
يشير باصبع وعيون ذا * ترنو الى وثغر هذا يضحك ﴿ماقيل فى الياسمين﴾ والارض تبسم عن
ثغور رياضها * والافق يسفر تارة ويقطب * وكان مخضر الرياض ملاءة * والياسمين بها
طراز مذهب ﴿لاخر﴾ رأيت الفال بشرنى بخير * وقد اهدى الى الياسمين * فلاتحزن فان
الحزن شين * ولاتيئس فان اليأس مين ﴿ماقيل فى السوسن الاخطل الاهوازى﴾ سقيا الارض
اذا ما نمت تبهنى * بعد الهد وبها قرع النوافيس * كأن سوسنها فى كل شارقة * على
الميادين اذناب الطواويس ﴿فى الاقحوان لعبد القادر ابن المهنا المعرى﴾ افدى الذى زارنى
سرا فاتحفنى * باقحوان يحاكى ثغر مبتسم * فبت من فرحى افنى مقبله * لثما وارشف من ريق له
شيم ﴿فى الجلنار﴾ وجلنار مشرق * على اعالى شجره * كانه فى غصنه * احمره واصفره *
* قراضة من ذهب * فى قرقة معصفره ﴿ماقيل فى الآس﴾ اهديت مشبه قدك المياس *
غصنا نضيرا ناعما من آس * فكانما يحكيك فى حركاته * وكانما تحكيه فى الانفاس ﴿فى الريحان﴾
* وغصن من الريحان اخضر ناضر * نمى بين نرجس وشقايق * يريك اذا كف الصبا
عبثت به * شمائل معشوق وذلة عاشق ﴿وقال الاخر﴾ قضبب من الريحان شاكل لونه *
اذا مابدا للعين لون الزبرجد * فشبهته لمابدا متجعدا * عذارابدى فى سوالف اغيد (قلت)
اقحوان پاپادیه وسوسن جوهر وزننده بالتحريف صوصام ديدكلرى آسمانكون چيچكدر كه زنبقدن
برنوعدر جلنار ضم جيم وفتح لام مشدده ايله كلنار فارسى معربيدر كه نارچيچكيدر ريحان فسلكن
ديدكلرى خوشبوى نباتدر وعلى قول مطلقا كوزل قوقولى نباته وعلى قول اوجلرينه وباخود يپراقلرينه
دينور آس ناس وزننده مرسين ديدكلرى شجره معلومدر كه مفردى تاايله آسه در ﴿فواكه وثمار يعنى
ميوه لرى متضمن درخت آراى باغ و بستان انتخاب واجتنا اولان نظم آبدار در ﴿ماقيل فى الاترج﴾
* حباك من تحوى باترجه * ناعمة مقدودة غضه * فجلدها من ذهب اصفر * وجسمها الناعم
من فضه ﴿لابن الرومى﴾ كل الخلال التى فيكم محاسنكم * تشابهت منكم الاخلاق والخلق
* كانكم شجر الاترج طاب معا * حملا ونشرا وطاب العود والورق ﴿ماقيل فى الليمون للحسن بن
رئيس الرؤسا﴾ يارب ليمونة حيابها قمر * حلو المقبل المى بارد الشنب * كانها كرة من فضة خرطت *
واستودعوها غلافا صيغ من ذهب ﴿لابن المهنا المعرى﴾ وصاحب نادمته * والطير لم يغرد *

* انهض الى الراح ولا * ترض بعيش نكد * واشرب سلافا قرقفا * من كف ساق اغيد *
* قداكتست تلهبا * من خده المورد * ولاتدع مجتهدا * لذة يوم لغد * اماترى الليمون فى *
* غصن من الزبرجد * كاكرمن فضة * ملطوخة بعسجد ﴿ماقيل فى النارنج﴾ لعبدالله
ابن المعتز العباسى * نظرت الى نارنجة فى يمينه * كجمرة نار وهى بارد اللمس * فقربها من خده
فتألقت * فشبهتها المريخ فى دارة الشمس (قلت) اصل لغت عربيه ده اترج اغاج قاوننه ديرلر
ونارنج معرب نارنك دركه تورنج ديد يكمز ميوه در و پورتقاله دخى اطلاق اولنور نارسيده تورنجه
و پورتقاله بالنك ديرلر ﴿ماقيل فى التفاح﴾ ولمابدا التفاح احمر مشرقا * دعوت بكأس وهى ملأ
من الشفق * وقلت لساقيها ادرها فعند نا * خدود الغوانى قد جمعن على طبق ﴿لاخر﴾
* وتفاحة من سندس صبغ نصفها * ومن جلنار نصفها وشقايق * كان الهوى قد ضم
من بعد فرقة * بها خد معشوق الى خد عاشق (قلت (سندس) پرنده (سوسن) نسخه سى
دخى كورلشدر ﴿لاخر﴾ تفاحة كسبت لونين حلتها * خدا محب ومحبوب قد التصقا * تعانقا
ويداواش فراعهما * فاحمر ذا خجلا واصفر ذا فرقا ﴿وقال الاخر﴾ وتفاحة وردية ذهبية *
تجلى عن المهموم ليل همومه * كان سلاف الخمر روى اديمها * بخمر فجاءت باحمرار اديمه *
تذكرنى شكل الحبيب وحسنه * وتوريد خديه وطيب نسيمه ﴿فى النارنج﴾ ونارنجة بين
الرياض نظرتها * على غصن رطب كقامة اغيد * اذا اميلتها الريح مالت كاكرة * بدت
ذهبا فى صولجان زمرد ﴿وفيه ايضا﴾ ونارنج يلوح على غصون * ومنه ماترى كالصولجان *
اشبهها ثديا ناهدات * غلا يلها صبغن بزعفران ﴿لاخر فى التفاح﴾ حمرة التفاح فى خضرته *
* اشبه الالوان من قوس قزح * فعلى التفاح فاشرب قهوة * واسقيها بنشاط وفرح *
﴿فيه لاخر﴾ اهدى لنا التفاح من كفه * من لم يزل نجنيه من خده * وخط بالمسك على بعضها *
قد عطف المولى على عبده ﴿ماقيل فى السفرجل﴾ سفرجلة صفراء تحكى بلونها * محبا
شجاه للحبيب فراق * اذا شمها المشتاق شبه ريحها * بريح حبيب اذ منه عناق * وطيبة عند
المذاق قطعتها * كريق حبيب طاب منه مذاق ﴿فيه لاخر﴾ حاز السفرجل لذات
الورى فغدا * على الفواكه بالتفضيل مشهورا * كالراح طعما وشم المسك رايحة * والعنبر لونا
وشكل البدر تدويرا ﴿ماقيل فى المشمش﴾ بدا مشمش الاشجار يذكو شهابه * على غصن
اعناق من الروض ميد * حكى وحكت اشجاره فى اخضرارها * جلاجل تبر فى قباب زبرجد *
﴿ماقيل فى الكمثرى﴾ وكمثرى لذيذ الطعم حلو * شهى جاء من دوح الجنان * مناقير الطيور
اذا انتدا * مغيرة بلون زعفران (قلت) كمثرى ضم كاف وفتح ميم مشدده وقصر الفله كمثرى
امرود دردهان ناسه ارمود اوله رق دوشمشدر ﴿ماقيل فى الاجاص﴾ انظر الى شجر الاجاص
قد حملت * اغصانه ثمرا ناهيك من ثمر * تراه فى خضر الاوراق مستترا * كما احتشى الزنج
فى خضر من الازر (قلت) اجاص كسر الف وتشديد جيم ايله اريك ديد يكمز ميوه در ومعربدر زيرا
لغت عربيه اصليه ده بر كلمه ده صاد ايله جيم جمع اولمامشدر ومفردى تا ايله در ﴿ماقيل فى الخوخ﴾
* اهدى لنا ذاك الزمان خوخا * منظره منظر انيق * من كل مخصوصة بحسن * معناه فى مثلها
دقيق * حمراء صفراء مستغير * بوجنتها التبر والعقيق * كوجنة مسها خلوق * فزال عن بعضها
الخلوق (قلت) خوخ فتح خا وسكون واو ايله شفتالو ميوه سيدر بودخى واوكبى مقلوب مستويدر كذا فى
داماد ﴿ماقيل فى الفستق﴾ تفكرت فى معنى الثمار فلم اجد * بها ثمرا يبدو بحسن مجرد * سوى الفستق
الرطب الجنى فانه * زهى بمعان زينت بتجرد * غلالة مرجان على جسم فضة * واحشاء ياقوت
وقلب زمرد ﴿ماقيل فى البندق﴾ ولقد شربت مع الغزال مدامة * حمراء صافية بغير مزاج *

فنفضل القطبي البهى ببندق * شبهته ببنادق من ساج * فكسرته فوجدت صوفا احمرا * قداف
فيه بنادق من عاج (قلت) بندق بانك و دالك ضميله اصل لغتده هر شيدن مدور اولوبده آتله
اكا اطلاق اولنور فندقه بندق دينديكى تدويرندندر ﴿ ماقيل فى النبق ﴾ وسدرة كل يوم *
من حسنها فى فنون * كانما النبق فيها * وقد حلا فى العيون * جلاجل من نضار * قد علقت
فى الغصون * (قلت) نبق لغتده نونك فتحى و سكون بايله كَنابت معناسنه در وسدره نا منده
عر بستانده نابت اغاجك يمشنه دخى دينور و بونده بانك كسرى دخى لغتدر ﴿ ما قيل فى اللوز يعنى
بادام ﴾ ومهدالينا اوزة قد تضمنت * لمبصرها قلبين فيها تلاصقا * كانهما حبان فازا بخلوة *
على رقبة فى مجلس فتعانقا ﴿ دوسته اهداى انكور اوزره ديغش نظم صاف در ﴾ هدية شرفتنا
من اخى ثقة * نعم الهدية اذ وافتك من يده * نوعان من عنب جاء على طبق * كأن طيبهما
من طيب محتده * فابيض العين يحكى لون ابيضه * واسود العين يحكى لون اسوده ﴿ ماقيل فى
قصب السكر يعنى شكر قامشى ﴾ ورماح لغير طعن وضرب * بل لاكل ومص لب و رشف *
كملت فى استوائها واستقامت * باعتدال وحسن قد ولطف ﴿ ماقيل فى البطيخ الاصفر ﴾
اتانا غلام فاق حسنا على الورى * ببطيخة صفراء فى عاشق * فشبهته بدرا بقراهلة * من الشمس
مابين النجوم بنادق ﴿ الاخر ﴾ و بطيخة وافابها فوق كفه * الينا غلام فاق كل غلام * فخل له
شمس الاصيل اهلة * يقطعها بالبرق بدر تمام ﴿ مماقيل فى البطيخ الاخضر ﴾ وظبى اتى فى
الكف منه بمدية * وقد لاح فى خديه شبه شقيق * خال الى بطيخة ثم شقها * وفرقها مابين كل
صديق * فشبهتها لمابدت فى اكفهم * وقد عملت فينا كؤس رحيق * صفايح بلور بدت فى
زبرجد * مرصعة فيها فصوص عقيق ﴿ الاخر ﴾ و بطيخة خضراء فى كف اغيد * اتانا بها
فارتاح ذو الهم وابتهج * واقبل يفريها بمديته وقد * فرى طرفه الساجى القلوب مع المهج
(قلت) بطيخ كسر با وتشديد طا ايله لغتده قاوندر و يشل رنك ايله توصيفى دخى معناى مذكوره
دالدر وترجمة قاموسده بطيخ قاربوزه دخى شامل اولوب فرق ايچون قاربوزه بطيخ شامى
و بطيخ هندى ديرلر وقاربوزك آدى عربيده فج در تشديد جيمله (و بيان مصباح اوزره فتح بايله
بطيخ عاميه در زيرا اوزان عربيده فتح فاء ايله فعيل يوقدر واهل حجاز طانى تقديما طبيخ ديرلر
﴿ ماقيل فى القثاء ﴾ انظر اليهـا انابيبا منضدة * من الذمرد خضرا مالها ورق * اذا قلبت
اسمه بانت ملاحته * وصار فى عكسه اى بكم اذق (قلت) قثا كسر قاف وتشديد ثا ايله
خياردر مفردى قثاءة در وقافك ضمى دخى لغتدر ﴿ فى الباذنجان ﴾ و كانما الابذنج سود حمائم
* اوكاره حلل الرياض الاخضر * نقر مناقره الذمرد سمسما * فاستودعته حواصلا من عنبر
﴿ مماقيل فى الانهار والبرك والنواعير ونحو ذلك ﴾ (قلت) بانك كسرى وكافك فتحيله بركه نك
كسر با وسكون را ايله حوض معناسنه اولان بركه نك جمعيدر ونواعير كافور وزننده اولوب
صوينى چكركن آوازى اولان دولاب معناسنه موضوع ناعورك جمعيدر ﴿ فى البركة ﴾ يامن
رأى البركة الحسناء رؤيتها * والانسات اذا لاحت معانيها * فلم تمر بها بلقيس عن عرض *
قالت هى الشمس تمثيلا وتشبيها * كانما الفضة البيضاء سائلة * من السبائك تجرى فى مجاريها
اذا علتها الصبا ابدت لها حبكا * فحاجب الشمس احيانا يضاحكها * ورونق الغيث احيانا
يباكيها * اذا النجوم تراءت فى جوانبها * ليلا حسبت سماء ركبت فيها (قلت) هى الشمس
بونده (هى الصرح) نسخه سى كورلدى تأمل اولنه ﴿ فيهـا ايضا ﴾ اماترى البركة الغبراء
قد لبست * نورا من الشمس فى حافاتها سطعا * والبهو من فوقها يلهيك منظره * كانه ملك
فى ملكه ارتفعا * والماء من تحته القى الشعاع على * اعلا سماوته فارتج والتمعا * كانه السيف

مصقولا بقلبه * كف الكمى الى ضرب الكمى سعا ﴿ لاخر ﴾ وبركة للعيون تبدو * فى غاية
الحسن والصفاء * كانها اذ صفت ورقت * فى الارض جزء من السماء ﴿ فى انهر ﴾ لمحمد بن
سارة المغربى) النهر قد رقت غلالة صبغه * وعليه من صبغ الاصيل طراز * تترقرق الامواج
فيه كانها * عكن الخصور تهزها الاعجاز ﴿ لاخر ﴾ فى نهر تسبح فيه غلمان (يعنى درون
آينه شئونده دلبران سيمتنان جنبش اراى سباحت وشناورى اولان جويبار وصفنده نظم اولنمش
قطعه ابداردر ﴾ خليج كالحسام له صقال * ولكن فيه للرائى مسرة * رأيت بها الملاح تجيد
عوما * كانهم نجوم فى المجره ﴿ لاخر ﴾ ونهر خالف الاهواء حتى * غدت طوعاله فى كل امر *
اذا سرقت على الاغصان القت * اليه بها فيأخذها ويجرى ﴿ فى النيل لشاعر ﴾ النيل قال
وقوله * اذ قال ملأ مسامعى * فى غيظ من طلب العلى * عم العباد منافعى * وعيونهم بعد الوفا
قلعتها باصابعى ﴿ و فيه ايضا ﴾ كأن النيل ذو فهم ولب * لما يبدو لعين الناس منه * فيأتى
عند حاجتهم اليه * ويمضى حين يستغنون عنه ﴿ وفيه ايضا ﴾ وفت اصابع نيلنا * وطفت
وطافت فى البلاد * واتت بكل مسرة * هاذى اصابع ذى ايادى ﴿ فى الناعورة ﴾ وكريمة
سقت الرياض بدرها * فغدا تنوب عن الغمام الهامع * بلسان معشوق ودمعة عاشق * ومسير
مشتاق وانة جازع ﴿ وفيه ايضا ﴾ وحنانة من غير شوق ولاوجد * يفيض لها دمع كمنتثر العقد
احن اذا حنت وابكى اذا بكت * فليس لنا من ذلك الفعل من بد * ولكنها تبكى بغير صبابة *
وابكى بافراد الصبابة والوجد * وادمعها من جدول مستعارة * ودمعى من عينى يفيض على
خدى ﴿ وفيه للخضيرى ﴾ رب ناعورة كأن حبيبا * فارقته فقد غدت لى تحكى * ابدا هكذا
تأن بشجو * وعلى الفها تدور وتبكى ﴿ لاخر ﴾ وناعورة قالت. وقد حال لونها * واضلعها
كادت تعد من السقم * ادور على قلبى لانى فقدته * واما دموعى فهى تجرى على جسمى *
﴿ سيدى ابو الفضل ابن ابى الوفا ﴾ وروضة دولابها * الى القلوب قد شكا * من حين ضاع
نشرها * دار عليه وبكا ﴿ لابن تميم فيه ﴾ تأمل الى الدولاب والنهر اذ جرى * ودمعها بين
الرياض غزير * كأن نسيم الجو قد ضاع منهما * فاصبح ذا يجرى وذلك يدور ﴿ فصل ﴾
اشبو فصل هر صنف وهر اهل حرفتك محابيى وصفنده اولان اشعار منتخبه يه مخصوصدر
﴿ لابن العفيف فى قاض مليح ﴾ ورب قاض مليح * يعرب عن منطق لذيذ * اذا رمانا بسهم
لحظ * فتنا له دائم النفوذ ﴿ لاخر فى فقيه مليح ﴾ وبمهجتى ظبيا غداء تفقها * وهو المهذب فى الرشاقة
والحور * امسى بسبط الشعر منه مطولا * لكن وجيز العصر منه مختصر ﴿ لاخر فى محدث مليح ﴾
علقته محدثا * سرد عن جفنى الوسن * حديثه ووجهه * كلاهما عندى حسن ﴿ لابن الرومى
فى مليح عروضى ﴾ بى عروضى مليح * موتى فيه حياة * عاذلاتى فى هواه * فاعلات فاعلات
﴿ لاخر فى مليح مؤذن ﴾ ومؤذن اضحى كريما وجهه * لكنه بالوصل اى شحيح * ابدا
اموت بهجره لكننى * من بعد ذاك اعيش بالتسبيح ﴿ وفيه لاخر ﴾ وبنفسى مؤذنا قد سبانى
* لم يفدنى شكوى الغرام اليـه * كيف يصغى لما اقول حبيب * واضع اصبعيه فى اذنيه *
﴿ وفيه لاخر ﴾ ومؤذن فى حسنه * انا مغرم لا اصبر * لما طلبت وصاله * اضحى على يكبر
(قلت) كبرت عليه تعبيرى عربده موندن كنايت ومفادى تكبير صلات جنازه دن عبارتدر
فتأمل ﴿ فى امام صبيح الوجه ﴾ جاء يسعى الى الصلوة بوجه * يخجل البدر فى ليال السعود *
فتمنيت ان وجهى ارضا * حين اومى بوجهه للسجود ﴿ فى مريد مليح ﴾ مراد قلبى مريد
* مخبيا فى الزوايا * وليس ذا بعجيب * ففى الزوايا خبايا (قلت) مصراع اخير امثالدندر كامر
﴿ فى مليح فقير ﴾ بى فقير كغنى * بسنا وجه منير * لا تلمنى فى افتضاحى * فغرامى فى الفقير
﴿ لابن دانيال الحكيم فى امير شكار ﴾ بى من امير شكار * وجد يذيب الجوانح * لما حكى الظبى
حسنا * حنت اليه الجوارح (قلت) سيز نظمدن مستفاد اولديغى اوزره صيد معناسنه اولان

شكارلفظ فارسيسى يامعربا عربيده مستعمل وياخود دول سابقهٔ اسلاميده علم جاه اولمق كركدر
فتأمل ﴿ فى مليح مغن عواد ﴾ غنى على العود شاد سهم ناظره * امسى به قلبى المضنا على خطر *
دنى الى وجست كفه وترا * فراحت الروح بين السهم والوتر ﴿ فى مليح كاتب ﴾ بروحى كاتبا
كالبدر حسنا * بديعا ما رأينا منه اجمل * على ريحان عارضه المفدا * بوجنته غدا دمعى
مسلسل (قلت) اصطلاح بلغاده كاتب لفظى خوشنويس اولان خطاط معناسنه در و بونظم
بعض انواع خط اسملرينى مشتمل در فليحفظ ﴿ فى وراق ﴾ ورّاقنا ذا المفدا * فيه تزايد عشقى
ولو يجود بوصل * لكان مالك رقى ﴿ وفيه لبعضهم ﴾ ياحسن وراق ارى خده * قد راق
فى التقبيل عندى ورق * تميل فى الدكان اعطافه * ما احسن الاغصان بين الورق ﴿ وفيه
للسيد صلاح السيوطى ﴾ فديتك ايها الوراق روحى * لعلك بالوصال يكاتبيلا * وقد طلب
الوفاء وغير بدع * محب يسأل الوراق وصلا (قلت) وراق كاغدجى معناسنه اولديغى ظاهر
ايسه ده اصطلاح بلغاده كاغد فروش ايله مجلده دخى اطلاق اولنور كه مصراع اخيرده اولان
وصلا لفظى اصطلاح مرقومى مومبدر ﴿ لابن ابى حجله فى مليح صيرفى ﴾ ياسائلا عن حالتى
ما حال من * امسى بعيد الدار فاقد الفه * بى صيرفى لا يرق لحالتى * قد مت من جور الزمان
وصرفه (قلت) صيرفى صراف اوله جقدر يعنى انجق انجه بوزن ديمكدر فتدبر ﴿ لابن الوردى
فى مليح فرا ﴾ قلت لفرا فرى اديمى * وزاد صدا وطال هجرا * قد فرّ نومى وفرّ
صبرى * فقال لما عشقت فرا (قلت) فرا كوركجى ديمكدر ﴿ لابى الفضل بن ابى الوفا فى مزين ﴾
حبى المزين وافا * بعد البعاد بنشطه * وفش دمل قلبى * بكأس راح وبضه (قلت) مزين
حلاق يعنى بربر ديمكدر ﴿ لابن الوردى فى مليح صياد ﴾ وموله بفخاخ * بعدها وشراكى *
قالت له العين ماذا * تصيد قال كراكى ﴿ لاخر فى رامى بندق ﴾ واهيف القدذى دلال * طائر
قلبى عليه واجب * كالشمس فى كفه هلال * يرمى الى البدر بالكواكب ﴿ فى راعى ﴾ افديه من راع
كبدر الدجا * قوامه فوق الغصون الرشاق * ضيعنى بالجدى ناديته * ما القصد يا مولاى الا العناق
﴿ للقيراطى فى مليح طحان ﴾ حسن طحان سبانى * بلحاظ وبقامه * خاف من واش فاضحى
يحمل الغمر علامه ﴿ لبدر الدين البلقينى فى تراب مليح ﴾ رب تراب مليح * اورث القلب
عذابا * قلت لما ان بدالى * ليتنى كنت ترابا * (قلت) حسب اللغه تراب طوپراقجى ديمك
اولوب لكن مراد خاكله مشغول اكنجى وباغبان اولمق كركدر فليراجع ﴿ وفى معنى ذلك ﴾
كسر الجرة عمدا * وسقا الارض شرابا * قلت والاسلام دينى * ليتنى كنت ترابا ﴿ لابن نباته
فى مليح حبشى ﴾ بروحى مشروط على الخد اسمر * دنا ووفا بعد التجنب والسخط * وقال على
اللثم اشترطنا فلا تزد * فقبلته الفا على ذلك الشرط ﴿ وله ايضا ﴾ ومن عجب تدعى اطيبك
سنبلا * ونشرك كافور وذكرك عنبر * وسعدك اقبال وحسنك مرشد * وخلقك ريحان
وافظك جوهر ﴿ لاخر فى مليح بوجهه صفرة ﴾ قالوا به صفرة شانت محاسنه * فقلت
ما ذاك من عيب به نزلا * عيناه مطلوبة فى ثار من قتلت * فلست تلقاه الا خائفا وجلا
﴿ فى مليح ارمد ﴾ شكا رمدا فقلت عساه كلت * لواحظه من الفتكات فينا * وقالوا سيف
مقلته تصدا * فقلت نعم لقتل العاشقينا ﴿ وفيه لمجد الدين بن مكانس ﴾ تورمت مقلة لمحبوب
من رمد * وبات يشكو لهيب القلب والالما * وبات يرمى محبيه باسهمه * فيا له من حبيب
قد شكا ورما ﴿ لابن ابى حجله فى مليح اعور ﴾ ماشان من اهواه عين اصبحت * مقلوعة
بمحاسن متزايده * اولا استخف العالمين باسرهم * ما بات ينظرهم بعين واحده ﴿ فى مليح
راهب ﴾ رأيته يضرب الناقوس قلت له * من علم البدر ضربا بالنواقيس * وقلت يا نفس

اى الضرب يولمنى * ضرب النواقيس ام ضرب النواقيس ﴿ لابن ابى حجله فى مليح اسمه بدر ﴾
سموه بدرا وذا لما * ان فاق فى حسنه وتما * واجمع الناس مذ رأوه * بانه اسم على مسمى
﴿ فى مليح اسمه حمزه ﴾ متى يبدو لحمزة ما بقلبى * ويرثى لى وينظر فى بلائى * واشفا بالمبرد
من لماه * واجمع بين حمزة والكسائى ﴿ وفيه ايضا ﴾ كلفت به ولم ابلغ مرادى * غزال قد تحكم
فى قيادى * فتصحيف اسمه فى وجنتيه * وفى معسول فيه وفى فؤادى ﴿ فى سروجى اى السراج ﴾
فتنت به سروجيا بديعا * به قد ذبت وجدا من صحيحى * اذا جذب الغرام له عناق * يلذ لى
الركوب على السروجى ﴿ فى مليح ﴾ اسمع مقالة ذى حق * وكن بحقك عونى * ان المليح مليح
يحب فى كل لون ﴿ فيمن حم يعنى محبوب محمومه دائردر ﴾ قالوا حبيبك محموم فقلت لهم
* انا الذى كنت فى حمائه السبب * عانقته ولهيب النار فى كبدى * فأثرت فيه تلك النار واللهب
﴿ لابى نواس فى الثغ ﴾ ومهفهف دنف الصباذى لثغة * تصبوا اليه ذوى العقول الرجح *
قبلت فاه فقال لى متخوفا * من كاشح بتذال بث انتحى (قلت) لثغه ضم لام وسكون ثا ايله
راحرفنى تلفظده غين ويالام ايتمكه وياخود سينى ثا ايتمكه ديرلر ومفاد نظم دخى كمال عقل ايله
ممتاز ناس اولانلرى حسن وملاحتى صبيان مشرب ايدن برصاحب لثغه طفل شفاف جمالك
شفه سنى اوپديكمده وصال خواهندن قورقار اولديغى حالده تواضع اوزره بكا (بث انتحى)
يعنى براوته صاوش ديدى ديمكدر كه لفظ بث بس ايكن سينى ثا ايتمشدر (وطوغروسى عطائى
مرحوم مثنويانك برنده محبوب الكن وصفنده * لكنتى واردر ديمه سن بى وقوف * ايرله مز
طاتلى دلندن حروف * يعنى شيرين تلفظ ايتمشدر (نسخه) لكنتى واردر ديمسون بى وقوف
لكنت كلامى اداده عجز وكلام فهم اولنماق معناسنه در ﴿ فى خباز ﴾ ان خبازنا المليح المفدى
* فى حشا الصب من جفاه كلوم * خلت دكانه البديع سماء * وهو بدر والخبز فيها نجوم *
﴿ كوزلمه جى دلبر تصوريله فقيرك نظم ايتمش اولديغى بيتدر ﴾ برشوخ سوق ايچنده صاتار
تازه كوزلمه * سير اول جمالى ايله دكر تازه كوزلمه ﴿ فى حائك مليح ﴾ وحائك باصاح ابصرته *
كالبدر فى كفيه ماسوره * فلم ارح الا وروحى لما * عاينت فى كفيه ماسوره (قلت) صاح صاحبدن
مرخمدر وحائك جولهه ديمكدر ﴿ فى لاعب شطرنج ﴾ لعبت بالشطرنج مع شادن * رشاقة
الاغصان من قده * احل عقد البند من خصره * والثم الشامات من خده (قلت) بند معرب
فارسيدر ﴿ وفيه ايضا ﴾ لعبت بالشطرنج مع من احبه * فناد منى حتى سكرت من الوجد
* وانشدنى مالى اراك مفكرا * تطوف على الشامات وهى على خدى ﴿ فى خياط ﴾ خياطنا
الفائق المفدا * بديع حسن فريد شكل * فصل للجسم ثوب سقم * لما جفانى وكف وصلى *
﴿ ديش چكدرمك قصد ايدن محبوب وصفنده صفى الدين حلينك نظم در نظيريدر ﴾
لحا الله الطبيب لقد تعدى * وجاء اقلع ضرسك بالمحال * اعاق الظبى فى كلتا يديه * وسلط كلبتين
على الغزال ﴿ آهو يه تيراتار دلبر وصفنده مندحلى مشار اليهكدر ﴾ وظبى يقفر فوق طرف مفوق
* بقوس رمى فى النقع وحشا باسهم * كشمس بافق فوق برق بكفه * هلال رمى فى الليل حسنا بانجم
﴿ بودخى عود نام سازى چالار دلبر وصفنده در ﴾ فتن الانام بعوده وبشدوه * شاد تجمعت المحاسن فيه
* حتى كان لسانه بيمينه * اوان ما بيمينه فى فيه ﴿ لاخر فيه ﴾ واغر ابدى من مواجب عوده * نغما اصح
به القلوب وامرضا * يدا اذا سخطت على اوتاره * نال الرفاق بسخطها عين الرضا ﴿ وفى ناى ﴾
يا نافخ الصور بل يا باعث الصور * من رقدة الشكر لا من ظلمة الحفر * قرنت حسنك بالاحسان
فيه لنا * فكان فيه مراد السمع والبصر * ضمنت للصحب اقبال السرور كما * ضمنت نايك ناى
الهم والكدر * صوت بسيط به ارواحنا انبسطت * اذ جئت فى اللفظ والمعنى على قدر (قلت)

نای لفظ فارسیسی سبك عربیده معرب یا مستعمل اولدیغی بو نظمدن ظاهردر ﴿ فی ساق ملیح ﴾
* وساق من بنی الاتراك طفل * اتیه به علی جمع الرفاق * املکه قیادی وهو رقی * وافدیه بعینی
وهو ساقی ﴿ فی رسول ملیح اتاه من عند من یحبه یعنی یاردن سلام وکلام ورودیله وارد اولان دلبر
وصفنده در ﴾ من کنت انت رسوله * کا ن الجواب قبوله * هو طلعة الشمس الذی * جاء
الصباح دلیله * لم یبد وجهك قبله * الا ارتقبت وصوله * فلذا اذا واجهتنی * بل الفؤاد
غلیله ﴿ فی ملیح قاریء ﴾ روحی الفداء لشادن شاهدته * یوم الزیارة قارئا فی المصحف * فتن
الانام ببهجة وبلهجة * تسبی وتفنی کل صب مدنف * فتلی ملیا جل سورة یوسف * وجلی
محیا مثل صورة یوسف (قلت) بو بیت صنعت ترصیعی حاویدر ﴿ فی مکتمل العذار ﴾
* وکامل العارض قبلته * فصدنی وازور عن قبلتی * وقال کم انهاك عن فعل ذا * وانت
ما تفکر فی لحیتی * عذارکار روبده اولان مو یدر ونظم مرقوم وصف محبوب مزلف اوله جقدر
﴿ فی ملیح حجام ﴾ کلفی بحجام تحکم طرفه * فغدا علی سفك الدماء بواطی * اضحی کثیر
الاشتطاط ولم تکن * منه اللحاظ کابلة المشراطی ﴿ بطرس نام نصرانینك ختمت عاقبته بالخیر
(العین سراقة) مثلی متضمن انشاد ایلدیکی قطعه در * وشادن تخجل الاقمار طلعته * فی ثغره
الدر وضاح وبراق * لا تعجبوا ان بکا طرفی له دررا * اذا تبسم ان الطرف سراق ﴿ اسعد فقیرك
تشطیریدر ﴾ وشادن تخجل الاقمار طلعته * ولبس من ضوئه للشمس اشراق * فی خده
الورد ضحاك علی شفق * فی ثغره الدر وضاح وبراق * لا تعجبوا ان بکی طرفی له دررا * وان
بدا من دماء الدمع اهراق * فی حالة الاذن للتقبیـل من فمه * اذا تبسم ان الطرف سراق
﴿ لاسعد الفقیر ﴾ ظبی ترك قد دعانا * وجهك قد حاز خالا * عمه قد سد بابا * قال للزوار
لالا * نعلهما مرا

﴿ فصل فی الالغاز ﴾

معلوم اوله که لغز ومعمی الفاظك مقصوده
غایت خفیه اولان دلالت ایله دلالتندن عبارتدر لکن خفاء مزبورده اذهان سلیمه‌نك نفرت ایلموب
والتقالده منضجر اولمیوب بلکه استحسان ایدوب منشرح اولمسی شرطدر اکر طبع متنفر اولورسه
معتبر ومستحسن اولماز پس اکر مراد برشیئك اسمی اولورایسه اکا معما دیرلر واکر مراد اسم اولمیوب
کرك مطلقا ذی روح وکرك جماداتدن اولان شیلرك ذاتلری اولورسه اکا الغز دیرلر لکن بلغای مولدین
عرب اشبو فرقه چندان رعایت ایتمیوب یعنی لغز لفظنی معمای مرقومه دخی اطلاق ایدرلر ورعایت
مزبوره‌یی عرب مقابلی اولان عجم بلغاسی ملتزملردر (و بو فن لغز ومعما علم بیانك فروعندندر زیرا
علم بیانده معتبر اولان لفظك معناسنه دلالتی واضح وآشکار اولمقدر لغز ومعماده ایسه بو وجه محرر
حیثیت استحسان مرقوم ایله اولان خفاء دلالت اولمغله واضح الدلاله اولان اصل علم بیاندن
اولمیوب علم بیان ایله لغزك ومعمانك غرض وغایتلری بر برینه مغایر اوله رق فروع بیاندن اولمشدر
(و بو فنلرك مبادیلری اهل الغاز ومعمانك کلاملرینی تتبع ومطالعه دن مأخوذ ودخی اصحاب
درایتك اذواق سلیمه وافکار مستقیمه ایله اعتبار واستحسان ایتدکلری امور تخییلیه در وجمیع
مسائللری هر نه قدر سالف البیان عجم بلغاسنك متأخرلری فن معماده براز قواعد وضع ایتمشلر
ایسه‌ده قواعد مزبوره‌یه منحصره اولمیوب اللرایله مدلولات خفیه بینلرنده ذهن سلیم وطبع مستقیمك
قبول ایده جکی مناسبات ذوقیه ووجدانیه‌یه راجعدر یعنی الی غیر النهایه اسلوب مرغوب
مشروحه رعایتله انواعنی اختراع ممکندر ومعماده بلغای مرقومهٔ عجم اکثریا توریه صنعتنی التزام
ایتمشلردر مثلا حسن اسمی تعمیه سنده * لب حبیب بدندان کرفتم وکفتم * زهی حلاوت لب
لا اله الا الله * بیتنده اولدیغی کبی که بیت مزبورده بری قریب ودیکری بعید ایکی معنی اولوب
اولکیسی حبیب یعنی یارك لبنی دندانم ایله طوتوب کال استحسان ایله نه کوزل طاتلی دوداق دیدم

دیمکدر (وایکنجی معنای معماییسی حبیك لبی که حا در دندانك عربیسی اولان سن لفظنه بالالحاق
مقصود اولان حسن اسمی رسمی ظاهر اولمغله توریه تبیین ایدر (لکن بلغای قدمای عربده توریه ملتزم
دکلدر (و بو فن لطیفلرك منفعتلری اذهان وافکاری تربیه وریاضت وتقویم وتشحیذ وفهم دقایق
امتحاندر حتی شقایق نعمانیه مؤلفی طاشکو پری زاده مرحوم موضوعات العلومنده (بن هنکام
شبابمده سید شریفك قدس سره مطالع حاشیهٔ دقیقه سنی قرائتم خلالنده علم معمایه سعی وورزش
ایلدم ایدی بو علم لطیف سببیله استخراج دقایق حاشیهٔ مرقومه ده خیالمده تفاوت بین وذهنمده
زیادهٔ ادراك متعین اولوب شرکا واحبابم دخی بنم بو حالمی مشاهده ایلدیلر دیو تشحیذ مدعاسنه شهادت
ایتمشدر و بو فنلر منظومه منحصر اولمیوب کلام منثور ایله دخی اجرا اولنور (جامع مجموع مستطرف
مرحوم هرچند همان لغزلری ومعمالری یازوب شرحنه دائر برنسنه قید ایتمامش ایسه‌ده اسعد فقیر
انجق معمالرك مفاهیمنی کذلك تحریردن صرف نظر ایله بحوله سبحانه اجمالا کاهیجه حلنی کوسترمکی
نیت ایتمشدر خطایای واقعه تصحیحی مرجودر انتهی ﴿ لغز یعنی معما فی اسم غزال ﴾ اسم من قد
هویته * ظاهر فی صروفه * فاذا زال ربعه * زال باقی حروفه * یعنی غزال لفظندن غین اسقاط
اولنسه زال لفظی ظاهر اولور ﴿ لغز فی کوز فقاع ﴾ ومحبوس بلا ذنب جناه * له فی السجن ثوب من
رصاص * اذا اطلقته وثب ارتفاعا * یقبل فاك من فرح الخلاص * کوز ضم کافله برداقدر
وفقاع ضم فائله امك ایله ایچیلده کی شبهی ایچدکلری قابدر ﴿ لغز فی طاحون ﴾ ومسرعة
فی سیرها طول دهرها * تراها مدی الدهر تمشی ولا تتعب * وفی سیرها لا تقطع الاکل ساعة *
* وما قطعت فی سیرها خمس اذرع * ولا ثلث ثمن من ذراع ولا اقرب ﴿ لغز فی دواة ﴾
* ومرضعة اولادها بعد ذبحهم * لها لبن بالذقط لشارب * وفی بطنها السکین والثدی رأسها *
واولادها مدخورة للنوائب ﴿ وفیها ایضا ﴾ ومام یجامعها اخوها * والبس علیهم یجب
الخدود * کانهم اذا وجراحتها * افاع فی اماکنها رقود ﴿ لغز فی قلم ﴾ واهیف مذبوح
علی صدر غیره * یترجم عن ذی منطق وهو ابکم * تراه قصیرا کلما طال عمره * ویضحی بلیغا
وهو لا یتکلم ﴿ وفیه ایضا ﴾ بصیر بما یوحی الیه وماله * لسان ولا قلب ولا هو سامع * کان
ضمیر القلب باح بسره * الیه اذا ما حرکته الاصابع ﴿ وفیه ایضا ﴾ واصفر عار انحل السقم
جسمه * یشت شمل الخطب وهو جوع * حما الجیش مفطوما کما کان یحتمی * به الاسد
فی الغابات وهو رضیع ﴿ وفیه ایضا ﴾ وذی نحول ساجد راکع * اعمی بصیر دمعه جاری *
بلا زم الخمس لاوقاتها * مجتهدا فی طاعة الباری (قلت ﴿ فیه لقنالی زاده ﴾ ما امرد
منه القوام مقوم * والرأس منتکس کشیخ فان * ابصرته فرأیت فیه عجایب * حدث یترعرع
منه اثنان ﴿ وفیه لنادری ﴾ وطائر فی وکره نائم * یوقظه المرء لاوطاره * یکرع فی مستنقع
القار کی * یأخذ بالمنقار من منقاره ﴿ معمی فی اسم السلطان حسن لابن ابی حجلة ﴾ ما اسم
محب للقلوب لانه * حسن الحروف یجود بالاحسان * تصحیفه اسمی حبیبی کلما * صحفت احرفه
بکل بیان * اوجادلی یوما برؤیة وجهه * نلت المراد وعشت بالسلطان ﴿ فی لغز الشبابه ﴾
* وما صفراء شاحبة ولکن * تزینها النظارة والشباب * مکتبة ولیس لها بنان * منقطة
ولیس لها نقاب * یصیح لها اذا قبلت فاها * احادیث تلذ وتستطاب * ویحلو المدح
والتشبیب فیها * وما هی لاسعاد ولا الرباب ﴿ وفیها ایضا ﴾ ومقروحة الاجفان مثلی شجیة *
* تناءت عن الاهلین وانتابها البعد * تزوجها عشرا وذاك محرم * ولا حرج کلا ولا وجب
الحد * اذا ما وطئها القوم تصرخ صرخة * یلین لها القلب لو انه صلد ﴿ وفیها ایضا ﴾
منقبة مهما خلت مع محبها * یزودها لثما وینظرها شزرا * وتصحیفها فی کف حاملها فقل *

اذا شئت فى اليمنى وان شئت فى اليسرى ﴿لغز فى دملج﴾ الى النساء ينتمى * وعندهن يوجد * الجسم منه فضة * والقلب منه جلد * دملج ضم دال ولام ايله معضد يعنى بازوبند در
﴿لغز فى خلخال﴾ ايا عجبا من صابر صامت ولم * يفه بكلام قط فى ساعة الضرب * اقام ولم يبرح مكانا ثوى به * على انه اضحى يدور على الكعب ﴿لغز فى كتاب﴾ وذى اوجه لكنه غير بائح * بسر وذو الوجهين للسر يظهر * تناجيك بالاسرار اسرار وجهه * فتسمعها بالعين مادمت تبصر ﴿لغز فى شعر اللحية﴾ وذى عدد كالرمل سام محله * يجبل على كل الملاح له حق * يحاذر من موسى ويرهب بأسه * وفى قلب هرون الهلاك و المحق * هرون لفظى قلب اولندقده نوره اولور كه قيلى ازاله ايدن اوت ديديكمز شيئك آديدر وعلمرده الف زائدنك حذفى قاعدهٔ املاء عربيه در مثلا صالح كبى كه صلح صورتنده يازيلور هارون دخى برقاعده هرون يازيلور فليحفظ ﴿لغز ومعما فى التين﴾ اى شئ لذطعما * ناعم الملمس ولين * كيف لا يبدو وضوحا * وهو فى التصحيف بين * تين لفظنك نقطه لرى تغيير اولنسه بين اولور و تصحيف بعض ياهر نقاطى وكذلك حركاتى تبديل وياخود مطلقا حذف ويا ساده يى منقوط ايتمك صورتلرندن اعمدر ﴿لغز ومعما فى موز﴾ ما اسم لشئ حسن شكله * تلقاه عند الناس موزونا * تراه معدودا فان زدته * واوا ونونا صار موزونا * موز عربستانده حاصل ومشهور ميوه در ﴿معمى فى اسم حمزه﴾ من لى بمعتدل القوام مهفهف * ازرى بغصن البان لينة قده * فى فيه تصحيف اسمه و بخده * وبقلب عاشقه لشدة صده * تصحيف حمزه جمره در ﴿وفيه ايضا﴾ اسم الذى انا اهواه واعشقه * وملول دهرى اخشى من تجنبه * تصحيفه فى فؤادى دائما ابدا * يبدو وفى خده ايضا وفى فيه ﴿لغز فى ساقيه﴾ وجارية اولا الخوافر ماجرت * اشاهد ها تجرى وليس لها رجل * وترضع اطفالا ولا هى امهم * وليس لها ثدى وليس لها بعل ﴿وفيها ايضا﴾ وباكية تبكى اذا الليل جنها * بلا الم فيها ولا ضرب ضارب * عليها رجال صلبوا بعد حرقهم * وما كان صلب القوم الا بواجب * ساقيه حيوان ايله اداره اولنان صو چرخى وچشمه سارلره دينور ﴿لغز فى زروعروة﴾ وما اخت يجامعها ابوها * وليس عليهم فيه جناح * يرى بجوازه الحكام طرا * وفى اعناقهم ذاك النكاح * زروعروه ايلك و دوكمه در ﴿لغز فى راويه﴾ وسوداء تشرب من رأسها * وان شئت تسقيك من فرديد * ولون لها مثل لون اختها * و نسبتهم واحد فى العدد * وتحبل فى الوقت هى واختها * وفى ساعة يضعا ن العدد * راويه صو چكدكلرى طلوم واكا مشابه شيلره اطلاق اولنور ﴿لغز فى شطرنج﴾ ياذا النهى ما اسم له حالة * يحار فيها الذهن و الفكر * له حروف خمسة انما * ثلثة منهـا له شطر ﴿لغز فى مرملة﴾ معشوقة الذوات العرقد صنعت * خزانة مازاها قط تبتسم * كانما من صروف الدهر خائفة * تبكى دماء على ما سطر القلم * مرمله ريكدان در وقان اغلمه سى عربستانده قزل رنك استعمالنه مبنيدر ﴿معما فى اسم يحيى﴾ ما طائر فى قلبه * يلوح للناس عجب * منقاره كبطنه * و العين منه فى الذنب * يحيى ذكرى باب حيوانده كچن جسيم المنقار قوشدر والفاظ مذكورك قلب صنوبرى عجب اولور وعين حرفى آخرنده در فتأمل ﴿لغز ومعما فى فيل﴾ ايما اسم تركيبه من ثلث * وهو ذو اربع تعالى الاله * حيوان والقلب منه نبات * لم يكن عند جوعه يرعاه * فبك تصحيفه ولكن اذا ما * رمت عكسا تكون لى شفاه * فيل اوچ حرفدر واياقلرى دوردر تصحيف فبل قبل در وعكسى ليف اولوب ثلثانيكه لام ايله يادرلى اولور ﴿لغز فى نار﴾ وما اسم ثلاثى به النفع والضرر * له طلعة تغنى عن الشمس والقمر * وليس له وجه وليس له قفا * وليس له سمع وليس له بصر * يمد لسانا يختشى الريح بأسه * ويهزؤ يوم الضرب بالصادم الذكر *

* يموت اذا ما تسقيه عامدا * ويأكل ما يلقى من النبت و الشجر * فيا قارئ الابيات دونك شرحها * والافتم عنها وتبه لها عمر ﴿وفيها ايضا﴾ واكلة بغيرفم و بطن * لها الاشجار والحيوان قوت * اذا اطعمتها انتعشت وعاشت * وان اسقيتها ماء تموت ﴿لغز فى هاون﴾ * خبرونى اى شئ * اكبر ما فيه فمه * وابنه فى بطنه * يرفصه و يلكمه * وقد علا صراخه * ولم يجد من يرحمه ﴿فى كوز زير﴾ وذى اذن بلا سمع * وذى قلب بلا لب * اذا استولى على حب * فقل ماشئت فى الصب ﴿معما فى اسم على﴾ اسم الذى اعشقته * اوله ناظره * ان فاتنى اوله * فانلى اخره * اولى عينيدر كه چشمه دخى دينور وعين نفى اولندقده باقيسى لى اولور ﴿لغز فى يد هاون﴾ قل لى خائشئ يرى نا عما * منتصب القامة طول الزمان * اطول من شبرله جزؤه * مفلس الرأس قوى الجنان * يسمع فى القعر له رنة * وينذهر الصفق باعلى مكان ﴿لغز فى خشخاش﴾ وماقبة مبنية فوق شاهق * لها علم يحكى الملاحة بالظرف * واولادها فى بطنها فى جماعة * يكونون الفا ويزيدون عن الف * ويأخذها الطفل الصغير بجهله * يقبلها عشقا على راحة القلب ﴿لغز فى موس للصفدى﴾ وماشئ له حد وخد * يكلم من يلابسه بحقد * وكل حلقه من تحت رأس * وهذا الرأس ضارب تحت حلقه * ﴿معمى فى اسم حلب لابن الفارض قدس سره﴾ ما بلدة بالشام قلب اسمها * تصحيفه اخرى بارض العجم * وثلثه ان زال من قلبه * وجدته طيرا شجى النغم * حلب قلب اولندقده بلح اولور وبلح خرمانك بسرا ولمازدن اول اولان حالنده اولانيدر و بلح نقطه اتنسه توران اقليمنده اولان بلده بلخ اولور ومقلوبنك ثلثى كتسه بح قالور وياخود لفظ حلبك ثلثى اسقاط اولنسه يالب ويا حب اولور وبونلرك طبرا ولمسى مطالعه اولنه ميوب فقط ايچلرندن لب قلبى نصف بلبل در تأمل اولنه وبلحى شامه تخصيصى حلب مناسبت معلومه سى ويا خود ضرورت وزن ايچوندر زيرا خرما بانواعه عربستانك هر برنده واردر ﴿لغز فى سمرقند يعنى معماها﴾ وما اسم سداسى اذا امتحنته * ترى فيه اجزاء تذم وتشكر * له ثلث يأتى به الموت فجاءة * وثلث مع الكتاب يطوى وينشر * وثلث رعاك الله ياصاحبى له * على مدد الايام نشر مسطر * وفى نصفه لما تحرك بعضه * حديث شهى فى الليالى تذكر * وفى نصفه الثانى اذا ما اعددته * الى النار والتحليل والعقد سكر * ففسر لنا ذا اللغز ان كنت ذا حجى * فليس على ذى العقل لغز معسر * ظاهر اولديغى اوزره سمرقندك حروف التيدر اجزاسندن سم مذموم و سائرى ممدوحدر ثلثى سم دركه مادهٔ موت فجاءه در وثلث ديكرى رق كه ورقدر وثلث اخرى طيب معلوم ياخود عنبر معناسنه اولان ندر ونصف اولى كيجه ياران ايله صحبت معناسنه اولان سمردر ونصف ثانيسى قند دركه شكر در ﴿معما فى اسم كون﴾ ايها العطار اعرب لنا * عن اسم شئ قل فى سومك * تنظر بالعين فى يقظة * كما ترى فى القلب فى نومك * ع كون قلب اولنسه نومك اولور هو يدا ﴿لغز فى قالب طوب﴾ وما آكل فى قعدة الف لقمة * ولقمته اضعاف اضعاف وزنه * اذا نزل المأكول جنبيه لم يقم * سوى لحظة اوخفتين ببطنه * وانقوليده طوب ضم طا ايله اهل مصر لغتى اوزره كرمد معناسنه در ديو محرردر لكن مطلقا بو اراق نسنه اولمق دخى سياق نظمدن تفهم اولنور فتأمل ﴿لغز فى العين﴾ وباسطة ابلا غضب جناحا * وتسبق ما يطير ولا تطير * اذا القمتها الحجر اطمأنت * ويجزع ان يباشرها الحرير (جامع المستطرف مرحوم بورادهٔ اشعار الغازيه يى بتوروب بالاى بابده ذكر بى وعد ايلديكى فنون سبعهٔ شعرى على وجه الاختصار بيانه اغاز ايله دير كه سبعهٔ مذكوره (شعر قريض) و(موشح) و(دوبيت) و(زجل) و(مواليا) و(كان وكان) و(قوما) دن عبارت اولوب و على الاختلاف بعضلرى حماقى دخى سبعه مرقومه يه الحاق ايتديلر وكافهٔ محققين عربيهٔ فنون سبعه

مز بوره‌دن شعر قریض وموشح ودوبیت دائما معربه اولوب بونلرك اعرابنده اصلا لحن اولماز یعنی ملحون قلنمز لكن زجل وكان وكان وقوما ابدا ملحونه یعنی اعرابه مخالف اوله‌رق مستعملدر (واپچلرنده موالیا برزخدر كه هم اعراب ایله وهم اعرابسز اولور دیدیلر (و بعضیلری موالیانك اعراب ولحن شقلرینی متحمل اولمسی نظم موالیانك بعض الفاظی معربه و بعضیسی ملحونه اولمق دكلدر زیرا بو اسلوب اقبح عیوبدر بلكه سراپا ابیاتی معربه اوله‌رق ویاخود كذلك ملحونه اوله‌رق یاپلمسی جائزدر دیمكدر دیدیلر وفنون مذكوره‌نك قواعد وامثله‌سنی (ابو المحاسن صفی الدین الحلی * العاطل الحالی و المرخص الغالی * تسمیه ایلدیكی دیوانده ایضاح ایتمشدر دیوب محلنه مراجعتی ایما قیلوب شعر قریضدن اولان ابیاتی برمنوال مشروح فن اول عدیله بعد التحریر سائرلرینك ابیاتنه شروعله ﴿الفن الثانی الموشح﴾ دیوب موشحدن باشلمشدر (قلت دیوان مذكورنایاب وتداركی دخی پیوسته امور صعاب اولمغله بعض آثار معتالعه‌سندن عاجزانه تراشیده اولنان تعریفات وایضاحات فنون مرقومه‌نك بعونه سبحانه بین الایجاز والاطناب قلم فقیرایله محل بمحل بیاننه بالنیه ذكرلرینه ابتدار اولنمشدر (بعض محققین مقدمهٔ كتابلرنده ورساله‌لرنده ذكر ایتدكلری اوزره شعر قریض اهل عروضك یازدقلری بحورده حیثیات معلومه ایله اولان منظومات عرب العربا وفصحا اولوب فنون سائرهٔ مذكوره‌یی متأخرین ایجاد ایتمشلردر كه موشح غرب اعلامندن قاضی هبة الله بن سنا الملك اختراعیدر وموشح عند البلغا اعتبارده باقیلرندن مقدم مدرز یرا معرب اولمقده قریض یعنی شعر كبی اولوب فقط بروجه آتی اوزانده شعره مخالفتی واردر كه كاه اوزانی شعردن زیاده وكاه موافق اولور وموشح دیدیكی مثللرندن مستبان اولدیغی اوزره كثرت اغصان وقوافی واسماط واعاریض مختلفه‌سندن اسماط مذكوره حلئ معلوم وشاحه تشبیها نظم مرقوم موشح ایله موصوف اولمشدر (وموشحده اولان ابیاتك عدد قوافیسی هربیت واحد اصلنده آخر نظم وقطعه‌یه قدر ملتزمدر لكن اصل اولان بیتلره كتوریلان اوچر اغصانك یعنی مصارعك قافیه‌لری بربرینه موافق اولور ایسه ده اصللره موافق اولمیوب مختلفه اولور كه مثالده ظاهردر (وموشح اكثری بدی بیته منتهی اولور وموشحدن هرنوع انشا اولنور یعنی غزل ومدحیه ومرثیه وسائر اغراض نظم اولنور انتهی

﴿موشح لابن سناء الملك﴾

(قد انحل * الجسم اسمر الكل (واوجل * القلب فیه مدخل (امبل * له فلا یمیل (یحول * وعنه ولا احول (اقول * اذ زادنی فی التحول (اما حل * عقد الصد وریحل (وارحل * عن نجمی المزحل (كم ابعد * وكم ابیت مكمد (ویعمد * بهجره لا افقد (واجهد * لارتصاد من قد (تمحل * والحاسد ون دخل * (ممحل * والوعد منواحل * (منوج * بالحسن هذا الابلج (مسبج * عذاره البنفسج (مفلج * وطرفه ذا الادعج * (مكحل * وثغره مفحل (مخلخل * بعنبر مفحل (برغمی * من استبیح ظلمی (ویرمی * بحربه لسلمی * (وجسمی * من التزام سقمی (منحل * وقد عدا من حل (فمن حل * سفك دمی وما حل * (قلانی * واشتط ذا الفلانی (غزانی * بطرفه الیمانی (ترانی * انشد لمن یرانی * (قد انحل * الجسم اسمر الكل (واوجل * القلب فیه مدخل (اشبو موشح غزلدر ورد العجز علی الصدر صنعت بدیعیه‌سنه دخی رعایت واردر زیرا مطلعیله مقطعی بربیتدر ﴿وله ایضا﴾ (كللی * یاسحب تیجان الربا بالحلی (واجعلی * سوارك المنعطف الجدول * (یاسما * فیك وفی الارض نجوم وما (كلما * اخفیت نجما اظهرت انجما * (وهی ما * تهطل الا بالطلا والدما (فاهطل * علی قطوف الكرم كی تمتلی (وانقل *

للدن طعم الشهد والفوفل (تتقد * كالكوكب الدری لمرتصد (یعتقد * فیها المجوسی بما یعتقد * (فانشد * یاساقی الراح بنا واعتمد (واملی لی * حتی ترانی عنك فی معزل (قلل * كالعشق ان تردتقل * (خذ منی * واعط كأسی مثل كأسك هنی (واسقنی * علی رضاب الفطن المحسن * (والهنی * ببعض ما صیغ من الالسن (اولی لی * مدح سناء مع رشا اكحل (لذلی * علی سنا الصهباء والسلسل (ازهرت * لیلتنا بالوصل اذا سفرت (اظهرت * بزورة المحبوب ما اضمرت (اخرت * فقلت للظلماء اذ قصرت (طولی * یالیلة الوصل ولا تنجلی (واسبلی * سترك والمحبوب فی المنزل * (من ظلم * فی دولة الحسن اذا ما حكم (فالالم * یجول فی باطنه والندم (من ظلم * فی دولة الحسن ولم یعدل (یعزل * الاعبون الرشاء الاكحل * ذكر اولنان فن موشح اشبو غزل مرقومدن آشكار اولدیغی اوزره موزون اوله‌رق برقافیه‌ده اولان اوچ وبش ویدی قدر ابیات اولور وابیات مذكوره مصراعلرینك اوللرنده‌ینه قافیه ابیاته موافق اوله‌رق بر كلمه وتركیب ویامثال آتی الذكر اوزره بر كلام كتوریلور مستزادك آخرینه كتورلدیكی كبی وهربیته دخی اراده اولنان باشقه قافیه‌لرده اوچر مصراع دخی الحاق اولنور وبو الحاق اولنان مصراعلرك دخی اوللرینه كذلك قوافئ مصارع ثلثهٔ مذكوره‌ده بر كلمه كتوریلور وآخر ابیات اصلیه مصارع ملحقه‌دن آزاده اولور یعنی كتوریلمیوب اویله جه بیت اوله‌رق قالور (وموشحك برنوعی دخی اول مصارع اصلیه ایله ملحقه‌ده ذكر اولنان كلمهٔ الحاقات اولمیه‌رق نظم اولنانلردر (وبونوعك مثالی دخی اشبو موشحدر كه ذكر اولنور

﴿غزل موشح آخر لغیره﴾

* تری هل یشتفی منك الغلیل * ویشفی من صبابته العلیل * لقد اسرفت فی هجری وصدی * بلا كلف سوی كلفی ووجدی * وماذا فی سلوی عنك یجدی * خضاب الوجد لیس له نصول * واسیاف الهوی فینا تصول * لئن شحبت عنی بالسلام * وطیفك قد جفا لجفا المنام * فقد جادت بار بعة سجام * جفون بالبكا كادت تحول * علی خد اسف به النحول * لقد ارسلت فی طی النسیم * حدیث هوی عن الوجد السقیم * فعادت وهی عاطرة الشمیم * تخبران ظعنهم نزول * بدار لم یزل بها نزیل * تلقته الموالی والموالی * بالحاظ وزرق من نصال * واعطاف وسمر من عوالی * فكم بطل هناك وكم قتیل * (موشحك بروجه اشارت كذلك مسمط اولان یعنی اول مصراعلرینه كلام كتوریلان نوعنك مثالی دخی جامع المستطرفك قید ایلدیكی اشبو موشحدر ﴿موشح﴾

﴿كم ذا تعنفنی * یامدعی الصلاح * لی رب یرحمنی * معروف بالسماح﴾

﴿قل لی فما ذنبی * یاذا الذی كل﴾

﴿ان كان لی ربی * قد خیب الامل﴾

﴿فما تفید كتبی * والعلم والعمل﴾

﴿قل لی وحدثنی * فاعلیك جناح * تقدر یجنبنی * افعالی القباح﴾

﴿العشق مالك * بالزهد والرقا﴾

﴿ولا الشقا یدرك * بالعلم والتقا﴾

﴿كم عالم اهلك * بالذل والشقا﴾

﴿سلم وخلصنی * والق له السلاح * البیض ماتغنی * كلا ولا الرماح﴾

﴿دعنی فیا عالم * قلبی قد اكتوی﴾

﴿ولا تكن ظالم * بالحكم للهوی﴾

﴿ان كنت لی راحم * وفی یدك دوی﴾

﴿ بالله فطبنى * قلبى به جراح * اولا فاعدنى * ياسعد بالنواح ﴾
﴿ كم ذقت يا فقيه * فى العشق من غصص ﴾
﴿ وكم رفعت فيه * بالشوق من قصص ﴾
﴿ فاحذره واتقيه * ما فيه من رخص ﴾
﴿ والسقم يلزمنى * يقول لابراح * دعنى فواخرنى * دمعى سفح وساح ﴾
﴿ العشق لا يروق * الا لمن خلع ﴾
﴿ واخلق الخروق * فى الحب واتضع ﴾
﴿ قم فاخلع الدلوق * واطرب وطب ودع ﴾
﴿ وانقل وقل عنى * ان الطرب مباح * انت الذى اعنى * يا من سكر وصاح ﴾
﴿ ارجع الى الصبا * يا شيخ واسترح ﴾
﴿ وقل لمن صبا * فى العشق يفتضح ﴾
﴿ واستنشق الصبا * هناك ان تصح ﴾
﴿ يا برق حدثنى * عن نسمة الصباح * كرر على اذنى * اخبارك الصحاح ﴾
﴿ فى ذلك المقام * دار على انسى ﴾
﴿ العشق والغرام * فى سرها القدسى ﴾
﴿ والذكر والمدام * فى حالها درسى ﴾
﴿ بالله فذكرنى * فى الروض والاقاح * وناد عن اذنى * حيا على الفلاح ﴾
﴿ قم فاسقنى وحدى * مدامة القلوب ﴾
﴿ لو كنت فى لحدى * عنها فلا اتوب ﴾
﴿ ما وجدكم وجدى * قلبى هو المجذوب ﴾
﴿ فيا نديم غنى * وامزج كؤس راح * واشرب وزودنى * فقد دنى الرواح ﴾
﴿ فى الحان بلحانى * من يجهل الصواب ﴾
﴿ روحى وريحانى * فى الكأس والشراب ﴾
﴿ والذكر عيدانى * هذا هو الثواب ﴾
﴿ والناس يعرفنى * باللهو والمزاح * لكن لى ظنى * ارجو به النجاح ﴾
﴿ ناديت خمارى * لما دنى الرحيل ﴾
﴿ خفف من اوزارى * يا سيدى قليل ﴾
﴿ فقال غفارى * يا عبدى الذليل ﴾
﴿ قم وقد سنى * عن شبهة الملاح * وحد وكن سنى * وما عليك جناح ﴾

﴿ الفن الثالث الدوبيت ﴾ (قلت) روض الازهار ودقيق الاشعار مؤلفى عبد الرحمن ابن اقبا ى بيانجه دوبيت معربدر يعنى بلغاى عجمك وزن واحد مخصوص معلومده اولا اختراع ايلدكلرى نوعدر كه ايكى بيتدن عبارت اوله رق مصراع اولنده دخى قافيه بيته رعايت اولنور وكاهيجه مصارع اربعه قافيهٔ واحده ده اولور و بونوعى بروجه محرر اولا بلغاى مرقومه اختراع ايدوب دوبيت و دوشان تسميه ايتمشلردر لكن صكره عجمده درت مصراع اولوب قافيه لرى يكسان اولديغى جهتدن رباعى ديمكله اشتهار بولشدر و بعده بلغاى عرب دخى اقتفا وينه عجمك استعمال ايلدكلرى وزن اوزره نظم و ورزش ايدوب دوبيت ديمشلردر

﴿ وبونوع ﴾

و بونوع هرنه قدر وزن مخصوص عجم اوزره ايسه ده موزون اولديغندن مواليا ايله سائرلرينه تقدم ايتمشدر (مؤلف مشاراليه ذكر اولنان موشح ايله اشبو دوبيتده حروف عاطله يعنى بى نقط حرفلر ايله دخى نظم اولنور ديوب حروف ساده و بى نقاطى اكرچه بونلره منحصر كبى كوسترمشدر لكن حروف ساده دن تأليف كلام ايسه محسنات لفظيه دن اوله رق نثر ومطلقا نظمده واقع وشايعدر و بو مدعايه فيضى هندينك تفسير شريف بى نقاطى شاهد ومقامانده و بونجه دواوينده اولان بى نقاط شعرلر بعض ابياتى عين دعوايى منوردر مكر مؤلف عربيده موشح و دوبيتده كثرت اوزره استعمال اولنمغى قصد ايتمش اوله فتأمل ﴿ دوبيت لشرف الدين ابن الفارض قدس سره ﴾ اهوى قمراله المعانى رق * من صبح جبينه اضاء الشرق تدرى بالله مايقول البرق * ما بين ثناياه و بينى فرق * بو رباعيده مصراع ثالثده دخى قافيه يه رعايت اولنمشدر ﴿ وله ايضا قدس سره ﴾ اهوى رشاء كل الهوى لى بعثا * مذ عاينه بصرى مالبثا * ناديت وقد فكرت فى خلقته * سبحانك ما خلقت هذا عبثا * بونده رعايت مز بوره اولنيوب مصراع ثالث قافيه سزدر و (كل الاسى) نسخه سى واردر ﴿ وله ايضا قدس سره ﴾ ان جزت خلى على الابرق حى * وابلغ خبرى فاننى احسب حى * قل مات معنا كم غراما وجوى * فى الحب وما اغناض عن الوصل بشى ﴿ وله ايضا قدس سره ﴾ عرج بطويلع فلى ثم هوى * واذكر خبر الغرام واسنده الى * واقصص قصصى عليهم وابك على * قل مات ولم يحظ من الوصل بشى ﴿ وله ايضا قدس سره ﴾ يا محيى مهجتى ويا متلفها * شكوى كانى عساك ان يكشفها * عين نظرت اليك ما اشرفها * روح عرفت هواك ما الطفها ﴿ وله ايضا افاض الله تعالى علينا بره ﴾ روحى لك يا زائر فى الليل فدا * يا مونس وحشتى اذا الليل هدى * ان كان فرقنا مع الصبح بدا * لا اسفر بعد ذاك صبح ابدا ﴿ لقاضى برهان بن خلكان ﴾ يا شمس ضحى جبينه وضاح * ساعات رضاك كلها افراح * عشاقك لو فعلت ماشئت بهم * ما تواكدا وبالهوى ما باحوا ﴿ لغيره ﴾ اهواه مهفهفا ثقيل الردف * كالبدر يجل حسنه عن وصف * ما احسن واوصدغه حين بدت * يا رب عسى تكون واو العطف ﴿ للتلعفرى ﴾ قلبى ذهبت لبعدكم راحته * ما اصبر على بعادكم عادته * بتم فرثى لمابه شامته * لاكان فراقكم ولا ساعته ﴿ لسيف الدين المشد ﴾ احسانك طول الدهر لا انساه * لا اذكر بعد خالق الا هو * ان ابعدك الزمان عنى جدا * مولاى خليفتى عليك الله ﴿ لاخر ﴾ ان جئت ربا الحما ولاحت نجد * فاذكر واهى و ماجناه البعد * قد كنت اقاسى الصد حتى رحلوا * يا ليتهم عادوا وعاد الصد)

﴿ الفن الرابع الزجل ﴾ (قلت) زجل لغتده فتح زاى وجيم ايله صوت وآوازدر وفتح زاى وكسر جيم ايله صوت صاحبى يعنى سسلى اولان شيدر كه رعدى وسسى اولان بلوته سحاب زجل ديرلر (واشبو نوعك زجل ايله تسميه سنه بادى جامع المستطرفك انتخاب ايلديكى زجللردن ظاهر اولديغى اوزره مقاطع اوزانى و لزوم قافيه سى سهل الفهم اولديغندن اصول موسيقى يه اوفق دوشه رك انكله تغنى وصوت اولنديغيدر (ونوع مرقوم مفهوم ولفظ جهتلريله بش قسمه منقسمدر يعنى مفهوم نظم غزل و بهاريه وخمريه وشكواى عاشقانه اولورسه زجل (ومفهومى هزليات وخلاعه اولورسه بليق (وينه مفهومى هجو اولورسه قرقى (و بعض الفاظى اعرابلى و بعضيسى ملحون اولورسه مزيلج (وحكمت وموعظه يى ناطق اولورسه تفعيلدن اسم فاعل صيغه سيله مكفر ديرلر (ونوع مرقومى ماراليان موشح اندلسده شيوع بولدقدنصكره عامة اهل امصار اصطلاحات بلدهلريله موشح منوالنجه اعراب و بنايه باقميه رق انشلر دوزوب و نامنه مناسبت مذكوره يه بناء زجل ديوب انكله اغازيه باشلدبلركه ديارمزده قهوه خانه لر

ومسيره لر ده اقلی درت وا كثری اون ایكی سبب خفیفی حاوی مصراعلر ایله چارسو و بازارده
جاری اولان لاقردیلر وغلطات اوزره بوزوجیلرك دوزدكاری وانكله چالوب چاغردقلری دیش
ومانی وتركیلری وشرقی دیدكاری انك نظیریدر وشرقی شهقیٔ عربیدن غلط اولمق كركدر و بو
دیشلری ملكه برله بالبداهه بوزوجیلرك بر بریله مشاعره‌ری دخی اولوركه غريبه دندر (وقتاكه
اندلسده بین العوام اسلوب مزبوره رغبت اولنه رق شیوع كلدكده اولا اعلامدن ابو بكر بن
قزمان القرطبی حسن صورت و یروب معانیٔ لطیفه یی نظم مرقوم عوامه تنزل برله كاه ملحونا
وكاه تجویز ایتدكلری اوزره معربا نظملر انشا ایلدی بعده زجله عربستان وسیما بغدادده
رغبت اولنوب لغت مستهجنه ایله ابكارافكاری مرآت زجلده كوستردیلر (واشبو زجل نا سك
مأخذی قیلدقلری موشح كبی زجل آیدن ظاهر اولدیغی اوزره بش ویدی وطقوز بیته قدر
قافیهٔ واحده ایله ابیات اصلیه اولوب هر بیته قوافیٔ مطلوبهٔ دیكرده اوجر مصراع الحاق
اولنور واقصر اوزانده دخی نظم اولنور (و بعضیلری زجلده بروزن اختراع ایتمشدر كه وهلهٔ
اولاده سامعی آنی برقافیه لو ویاخود ایكی قافیه‌او بربیت صانور ولدی التقطیع آنی التی قافیه لو
مطلع و بیت كورر (واهل زجلك حروفی زیاده قلمق ونقصان ایتمك ومعربی سبب جزم اولمدیغی
حالده مجزوم ایتمك اصطلاحلرندندر خلاصه شعر قریضده ممنوع اولان اشیا بونده جائزدر
حتی ابو بكر مشار الیه لحن زجل اعتراض وارد ینه جواب اوله رق (لقد جردته من الاعراب
كانجرد السیف عن القراب) دیوب یعنی بن نظم زجلده اول نظمی اعرابدن چیقردم سیف
قندن چقارلدیغی كبی كلامیله لسان اعتراضی كسمش ایتمشدر (لكن دائما ملحون واعرابسز اولمسی
شرط دكلدر یعنی اشارتی كجدیكی اوزره قریض كبی اسلوب وزن زجل وعدد مصارعی اوزره معرب
و فصیح اوله رق دخی نظم اولنور (ولهذا بونده دخی ایطائی یعنی یدی بیت آشرو تكرار
قافیه یی شعر آسا تجویز ایتمشلر در واسان بلغامز جه دخی موزون اوله رق شرقی دیدیكمز نظم
تركی زجل فصیح الالفاظ قارشواغیدر دینلسه یاقشق آلور فلیحفظ (وزجلك ما بعدنده اولان
فنون ثلاثهٔ آتیه یه عند البلغا تقدمنه سبب كثرت اوزانی وصعوبت نظمی وموشحه اغصان
وخرجاتی جهتیله قریب اولمسیدر (لكن ملحون اولمسی جهتندن موشحه تخالفدر وفی الحقیقه عوامك
استعمال ایلدكلری زجل نظمی مصورك شكل اقبح وزشت ولاغری تصویر ایلمسی نه صورتده
كوج ایسه عوام ناسك ملحون وغلط لاقردیلر یله معنای دقیقی بیان كوجدر كه هر استادك
الندن كلن و نفایس اطعمه ایله قارنی طویورمغه الشمش ذاتك بلاضرورة نان قدید و بصل
خام تناولی وهضمی دشواردر مكر كه معده سی قوی اوله اشته بلیغك دخی غیر فصیحی استعمالی
بوقبیلدندر وحقیقتده بو بو یله دركه سوزیمزه برچوق باردیمی اولان عربی وفارسی یی ارادن
چیقاروب لسانمز اولوب لكن چوغینك تركیبی متروك اولمغله بوله مدیغمز الفاظی كتوررك لفظی
آز ومعناسی چوق لاقردیلری كوزلجه میدانه قومق و بلاغت و فصاحتی بو بوله صوقق و بو
قالبه یرلشدرمك طوغروسی بر بیوك ایش وبتون خلقك بكندكلری واكلدقلری قولایلغه
كیدش دركه سهل ممتنع دیمكله ثنا اولنسه سزادر (خلاصه یازدقلری اوزره فصحاء عرب
و فضلاء اهل ادب نظم زجل ایله امتحان اولنورلرایمش ولدی الامتحان بعضیلرینك صحت
لسانی خسران میزانه مؤدی اوله رق وزنده خطا ایدر و بعضیلری صحت اعرابی التزام
ایله قاچدیغنده اوغرر یعنی ورطهٔ لحنه ضرور ی دوشر و بعضیلرینی لفظ قوی تحریمی
یوررایمش انتهی

زجل فی نعته صلی الله تعالی علیه وسلم بالتغزل لحلف الغبار

قل لغزلان وادی مصر والشام * یقصروا اذا النفار * لهم اجعل حشانی مرعا * وفؤادی قفار

مصر والشام فیها ملاح اقمار * بالمحاسن تسود
ذا ابیض احمر وذا ملیح اسمر * لوعیون نجل سود
ذا غزال صار یفوق علی الغزلان * ویصید الاسود
ذا غصین ان اهتف قوام قدوا * وقد الاغصان جهار * وذا بدر الكمال ظهر فی اللیل * وذا شمس النهار
تدر بالله اش قالت ملاح الشام * بعد ذاك الصدود
قد سمینا بصحة الابدان * واعتدال القدود
وتخضب تقا حنا الاحمر * فوق بیاض الخدود
واتوا یاعشاق لكم قلنا * والحسوم فی الغبار * لكم اتوا التفاح * ومانقصد منكم الخیار
وملاح مصر قالت * احن اصحاب الوجوه الملاح
والحلا واطیبة الاخلاق * فی الخلایق مباح
احنا الاقمار واحنا بدور اللیل * وشموس الصباح
وفی الالفاظ والظرف والمعنی * مالنا حد حار * وورثنا ذا الحسن من یوسف * واكتسبنا الفخار
حسن حبی الفرارجی فرجه * بدر فی السعد لاح
فرخ ناجم اخرجن من قشری * فاق ملاح الملاح
كل ما اعمل رضاه یفسد * بجناه الصلاح
ومن البیضه قد خرج ناقر * رد جفنی جفار * ولحانی وجد بیاض جسمی * خلفوا بالصفار
وقع الظل خط بالابیض * فی اخضرار الطروس
قم یاساقی علی بساط زهری * تحت ظل العروس
هاتها شمس راح شمول ترقف * بكر عذرا عروس
انها الطف النسیم وضوء الماء * وابتهاج الثمار * قد جلوها فی كأس زجاج ابیض * اكتسا باحمرار
خمر فیه سرا وجعل فی اشیاف * رد الاعمی بصیر
اقطع القطف اسود تخال اللیل * شفق احمر بصیر
یا تری ذا السر فی كرموا * او تقول فی العصیر
وذاك النورانی علیه یلمع * ذاك من ایش استنار * وذاك الكأس انی تخال یاسمین * من كساه جلنار
فی ریاضی صفوت من الاغصان * قابلتها صفوف
كیف لا ترقص والریح بها موصول * و ورقها دفوف
ولا تعجب للنهر اذا صفق * لومن الموج كفوف
والغیوم نقطت وحین جاء المطر * طالب اعلا مطار * باختلاف الالحان سحر فی الروض * صاح علی عود وطار
احمد الشرع بین الاسلام * والهدی والضلال
والشرایع والحق والباطل * والحرام والحلال
نبی من بین اصابعوا تحقیق * نبع الماء الزلال
ولو ان النبات جمیع اقلام * والمداد البحار * والخلایق تكتب مدیحوا * تاه كل كاتب وحار
خلف استاذ فی الفن ماینطاق * ذاق عداه المنون
مایقیسوا بالشكل غیر ناقص * عقل زائد جنون
شیخ مصدر ادیب لبیب فهیم * فی جمیع الفنون
باتضاع وامع الصغار مرفوع * فوق روس الكبار * واهل الاداب تجری * للمباری غبار
(اشته اشبو زجلده زجلجیلرك ذكر اولنان مسامحات وغلطات ملتزمه لری ظاهر و آشكاردر كه

اكثر اسم وفعلده اعراب وحركه اولميوب ساكن كتورلمشدر وضمير جعلر (هم) ايكن املاده (هموا) (ونحن) (احنا) و (احن) و (له) (او) يازيلوب (اش) و (قدو) و (قوام) كبي كلمات سوقيه ايله دوزلمشدر

زجل ربيعى لناصر الغيطى

كنز روضى طالبوا يسعد * ياخليع قم فى دجا الاسحار * تلتقى درالندا يرهج * فوق فصوص غرائب النوار

كنز روضى نزه للطالب * جوهر وابين الورق يرهج

وجبين الما بينكسر * ياخليع هيا سعا انفرج

بين عنابر تلتقى الخلع * كل احد مع الفوا درج

واحن فى غرس الرياض نرتع * فى نعيم واغصان وما واطيار * فوق بساط ذمرد وقضبان * كل ورد حكت لنا دينار

واعمل فى الروض سماع باكر * بين الاغصان والزهور انغام

شبب الريح والغدير صفق * والخليع من كثر وجد واهام

والنخيل باكمامها ترقص * واقبل الريحان بحال اعجام

رقصوا مكشفين الروس * من سحر وقت الاستغفار * والعصافير شجنهم ريق * اوطريق بين الازاهر طار

وكذا الياسمين بحال فضه * ضربت لاهل النزه صلبان

والشحارير لابسين اسود * بفلوسات كنهم رهبان

وكذا الكتان وهو مصفر * بعمائم زرق للناس بان

وانجلت بين القسوس فى * وعليا دارها الخمار * والقطيع الراهبى يحكى شخص * والتويج عليه زنار

الفراق نار والوصال جنه * والخلايق بعضهم يعشق

ذا حبيب قلبو عليه غضبان * وذا محبوبو عليه يشفق

واهيب الهجر يتوعد * ونعيم وصل الملاح يعشق

والمليح عندى دناقى اطمأن * وسط روض زهرها معطار * فى نعيم بين حور وولدان * والعدو مسكين صبح فى نار

ناصر الغيطى صحبت انسان * انكر الصحبا وعادانى

وبغضنى حين بقيت مسمى * والاله بفضلو سمانى

فى بلاد قبلى وفى ارض الشام * يشكرونى سائر اقرانى

والشجيع الشاطر المذكور * فى جميع البلاد لو تذكار * والباطبو قع واو انفلق * ما يصل مراتب الشطار

وله ايضا رحمه الله تعالى

جار حبيبى فقلت ذا الحجاج * جا بجور و يزيد * لو عدل كنت عشت به مسرد * ويكون الرشيد

اقلع القلب فى هوى العشاق * والدموع فى انحدار

وبحار الهوى اذا ها حت * لبس لها من قرار

كنت احسب قلبى معى رايس * غرقوا ذا البحار

صحت لما رحلت يا محبوب * بحر عشقك مديد * خفت فيه الغرق فقال افرح * من غرق مات شهيد

انا فى الغبوق باتفرج * على شط الغدير

وانا انا بشخص يتفرج * شب صياد صغير

نظرت مقلتى الى منظر * ما حسنو نظير

قلت ياعين ان غرك الصياد * بالجمال المصيد * يوقعك فى فخاخ شباك عشقو * وكراكى يصيد

من بحو حديد حبيب قلبى * يوم صدقنو صدف

قلت لين ياقاسى لمن دمعوا * سال وحالو وقف

دار وقال لى ما لاسم بالانجيل * قلت اسمى خلف

قال عليا يكتب ومن يسمع * ذا الكلام يستفيد * فى الحقيقا من لا يكون داود * مايلين او احديد

لك عوارض فى الخد مرقومه * ليس لها من مثال

وجفاك صار حاق * وباب وصلك كان وكان يا غزال

وانت ذو بيت موشح * القاما يا عزيز الدلال

ولك الفاظ صارت مواليا * بالزجل والنشيد * وبشعرك متوج القاما * وانت بيت القصيد

عن محرم شرابنا صمنا * ونفطر الثمار

حين وجدنا سفرجل البستان * يذهب الاصفرار

وغنا العندبيه الجماد يطرد * وكذا الجلنار

فى ربيع حين راى الثمر عاقد * فيه نهالبق عقيد * حسب الروض النص من شعبان * صار بقيد فيه وقيد

من لهيب دمعى جرى الطوفان * للهيب ماطفى

وانا هو الغبار فى العشاق * ما جرى كفى

حين عليا بالصد والهجران * والبعاد والجفا

جار حبيبى فقلت ذا الحجاج * جا يجور و يزيد * لو عدل كنت عشت بيه * ويكون الرشيد

(قلت) ديدهٔ اهل ديده بديد اولديغى اوزره اشبو زجل من جهة المعنى برغزل ربيع اضارتدركه مطالعه سى صفاى روح ومستجلب نشوهٔ صبوح اولوب الفاظ عامى الجهره شاهد معناى اطبق بلاس پوش دلبره ياخود حلقهٔ رصاصده اولان كرانبها جوهره بكزدلسه سزادر وايكى بندى مشهود اولديغى وجهله فنون سبعهٔ مرقومه اسامى بسن ابهام طريقيله حاويدر

قطعه زجل لابن رحجة الحموى

حين سكت القلبى ياعبسى * امس من بعد الحزن فرحان * وتقدس بيك واكنو * ما جرت فيه يا ابن عين سلوان

عارضو لما عشقو خدد * غرت من وجدى بقيت حائر

جئت الى طرفو وناديت او * احرسو وكن عليه ناظر

بعد حين نظرت فى خدوا * النقى العارض وهو دائر

وعليه قد دب بالسرقة جئت * اطرفو قلت يا كسلان * هكذا هى حالة الحراس قال لى * اعذرنى انا نعسان

بدر شعبان منبتى لما * فى بروج السعد لاح نجمو

شلت او قصد بفيض دمعى * اطلقوا واجراء على رسمو

قلت لو دام الله اطلاقك * فالحزين قلبى المشوم قسمو

ايش قد اذنت حتى فطرتو * زاد بغلط قولى بالبهتان * قال صوم عن الوصال ناديت * ليس يصوم يا بدر شعبان

حين تدبج احمرار خدو * باخضرار العارض اسبانى

ضحك ابيض شيبى وابتسم * على اسود شعرى ابكانى

وحين اضحيت باصفرار لونى * اشعث اغبر فى هواء غانى

قال اونى قد رجع حائل * وقد ابصر مدمعى ملوان * ذقت تدبيج الغرام ناديت * فى هواك ذقت الهوان الوان

قلت لو حين عني التخلف * بالله كن لي يارشيد مهدي

قد تلون دمعي من بعدك * وتجري اليوم على خدي

دارالي انسان مقلتي قال او * انت ماعندك نظر بعدي

مازي ماقدجرى منك * على خدي قال او يافتان * جرى الماتحت من بعدك * راقب الله ماانا انسان

ذا الغزال النافر الانسي * للغزالة قد اعار النور

وكسر قلبي كسير جفنو * فاعجبوا للكاسر المكسور

وبخمر اربا قواقد عربد * وادعى اني انا المخمور

وابتسم لي عن نقا ثغرو * وخطر عن ايمن الكثبان * صحت ياقلبي صفاوردك * انت بين النقا والبان

(قلت) اشته بروجه اشارت موشح ايله زجلك ابيات اصليه‌لري مطلعندن مقطع نظمه قدر بروزنده اولمسي وهرايكي بيت اصلي ارالرينه كنتور بلان اوجربيت ديكر قافيه‌ده بولنمسي يعني اوائل مصارع ابيات اصليه‌يه تضمين‌زده اواخر مصارعه كتورديكمز مستزاد كبي بر كلام وكاهيجه بر مصراع كتورلمسي وسائر احوالي جامع المستطرفك انتخاب ايلديكي موشح وزجل منذ كورلدن مستباندر (وقيد اولنان زجللرك حشويات عروضيه‌سنده كائن (بيه) و(لو) و(طرفو) و(بيكو) و(لكنو) املاريله (عشقو) و(خدو) كبي اولان لفظلرك درست وصحيحلري وارسته تعريف اولديغي اوزره (به) و(له) و(طرفه) و(بك) و(لكنه) ومرفوع منون اوله‌رق (عشق) و(خد) اولوب غالبا اصول ترنم واغازه دن ناشي حروف والفاظ زجل اشباعله اوقونديغندن املاده دخي اواصول وضرب تغني‌يه اشارة دوال حركات ثلاثه اولان واو ويا والف ايله يازيلور اولديغي عاجزانه مطالعه اولنمشدر (خلاصه غلطات لفظيه واملائيه احتمال مذكوره وسائره بناء بالاده كذارشپذير خامهٔ تحرير اولديغي اوزره فنون سبعهٔ مرقومه‌دن (زجل) و(مواليا) و(كان وكان) و(قوما) يه مختص قيلنمشدر فليلاحظ (اشبو زجلك ناظمي اولوب يوقاروده جابجا بعض بكر فكري مزينهٔ مشاطه قلم اولان وخصوصا سلطان حسن اسمنه نظم لغز ايدن بديعيهٔ مشهوره ناظم وشارحي مؤلف ثمار الاوراق والثمرات الشهيه فاضل شاعر ماهر ومنشئ مخترع النوادر ابن حجة تقي الدين ابو بكر بن علي الحموي دركه حماده نشئت ومصرده توطن ايدوب (مركز عرش) تاريخنده شعبان ايچره انتقال آخرت قيلمشدر (ابن حجه لقبنده اولان حجه اسم شهردر غالبا مشاراليه حجتنك برنده طوغمق كركدر و سلطان مشار اليه دخي ابو بيه فروعندن اهل تاريخك تركيه ديو يازدقلري دوات ملوكنك اون طقوزنجيسي مصرده مدارس ومكاتب وجامع كبير بنا ايدن سلطان حسن صالح دركه التيوز التمش ايكيده وفات ايلمشدر طاب ثراه

الفن الخامس المواليا

جامع المستطرف مرحوم (مواليايي بر وزنه منحصر ودرت قافيه‌سي واردر ديو مجملا تعريف ايتمشلردر (يقول اسعد الفقير) اشبو مواليايي اولا بلدهٔ واسط فضلاسي بحر بسيطدن هر مصراعنده قافيه بر وايكي بيت يعني قطعه اوله‌رق نظم ايدوب كفتهٔ تغني اولديغندن اوقطعه‌يه صوت واحد تسميه ايتديلر (وبعضلري آدينه بيتين ديمشلردر وقطعهٔ مرقومه‌ده الفاظ فصيحه واعراب ايله قاعدهٔ شعر قريض اوزره هر وادي‌ء نظمي يعني غزل ومديح وسائريني نظم ايدرلر ايدي وقتا كه اختراع كردهٔ اهل واسط اولان اشبو اسلوب مخترع بغداده نقل ايتدكده قرين اعتبار اولوب وكيدركك انجق رشاقت معنايي التزام ايله جد وهزلده دخي زجل كبي اعرابدن عاري وساده اوله‌رق يعني اعرابي حذف قلنمغله لحنه قرين قلنه‌رق نظملر دوزوب انكله آهنك تغني ايدر ايدي وشول كونه رواج بولديكه اختراعي بغداده نسبت اولندي واورادن اطرافه وامصاره طاغيلوب وشايع

وزايع اولوب ناس تداول ايلديلر (ومواليا ايله تسميه‌سي دخي بغدادده اولمشدر شويله كه القاضي سهل التعليم والفهم اولديغنه وعامه‌نك واهل سوقك زبانلرنده جاري اولان كلماتدن بولنديغنه بناء ناسك باغ وبستانده استخدام قيلدقلري عبدلر از برلوب نخل واشجارده ميوه دوشررلر وسقي نبات وزرع حبوبات ايدرلر ايكن انكله اغازه ايدوب قرار هر صوتده اغاز بنده اشارة ياموالي ديو ندا ايلدكلرندن مواليا ايله بنام اولمشدر وتزد بلغاده بونك (كان وكان) و(قوما) يه تقدمي بحر قريضده معربا دخي نظم اولنديغيچوندر

من المواليا للصفي الحلي

* ياطاعن الخيل والابطال قد غارت * والمخصب الربع والاموات قد غارت *

* هواطل السحب من كفيك قد غارت * والشهب قد شاهدت طلعتك قد غارت *

(قلت) اشبو يازيلان مواليا ايله ولي ايدنده اولان قوافي اربع اكرچه يكرنك در لكن معنالري تأمل اولندقده ديكر صورت كسب ايدر

وله ايضا

سل مقلتيك الكحل عمن سلا سلها * واسئل مراشفك من مرشف سلا سلها * وعارضيك الذي مدت سلا سلها * كم من اسود ضواري في سلاسلها

لغيره

قداوعدونا العضايا اننا نخلوا * في ظل بستان حاذق بالثمر نخلوا * والظل من فوقنا قد بلنا نخلوا * ومن كلام الاعادي قطما نخلوا

لاخر مغزل

اقسم وحق من مسنها وجامعها * ومن امرناء بسجدو جامعها * لوحل مع منبتي عابد وجامعها * كان افتتن بمحاسنها وجامعها

لاخر ايضا مغزل

قوم اسقني ما تبقى من اباريقو * اما ترى الصبح قد لاحت اباريقو * وشاذن كلما دارت سقاريقو * سقى المدام وان غرت سقاريقو *

(قلت) اشبو موالياي ملحونده ايكي قافيه صورتي كورنمشدر دقتله نظر اولنه

مثله

البارحا ريت بعيني في الدجاجين * اثنين مثل البدور في الدجاجين * نازيتهم اين كنتو باخفاجين * قالوا المن قد وعدنا في الخفاجين (قلت) البارحة قد رأينا في الدجاجين) دخي نسخه‌ده‌در

آخر غير منقوط خمري

كأس الطلا اطلاها طال لما سر * وصار لما حوى حمرا مكلل در * مدام لو طعم حلوماهو مر * ماحل عملوك الاصار ماثاث حر (كركلام عاطل الدرو كالامده عكس صح ومسامحه واردر امامدا اولا درر آسا سحر حلالدر (سطره محمد اسعد ولداحد

آخر في الحماسة

* لك ياامام الوغا في كل موقع حرب * سماع يطرب منو السامع وينفي الكرب * هذا ولك كلما دارت رحات الحرب * سيف يغني وكف لاءيل الضرب

للصفي في السماحة والحماسة

اغنت وافنت كفوفك في الندا والحرب * في البعد والقرب من شرقها والغرب * وفيض جودك وسيفك بالعطاء والضرب * ذا الكرب افرج وذا ارمى في القلوب الكرب

وله ايضا

من قال جود كفوفك في الحيا مثلين * اخطا القياس وفي قولو جمع ضدين * ماوجدت الا وثغرك مبتسم اي زين * وذاك ماجاد الاوهو باكي العين

وله في مثل ذلك

لما استعابوا وعابوا مجدك المحسود * قالوا يخوض الردا او يتلف الموجود * فكان ذا الذم عين المدح والمقصود * انك جري في الوغا اومسرف في الجود

وله تهنية بعيد

اريت ذا العيد اول يوم من عصرك * وريت ذا اليوم مع ذا الشهر في نصرك * وريت ذا الشهر مع ذا العام في نصرك * والكل بالكل اول مبتدا عمرك *

وله يعاتب بعض الولاة

عني تسليت واسباق الجفا سليت * ومذ توليت عن طرق الوفا وليت * لما تمليت بالاعمال لي مليت * اذا تخليت نعرف قدر من خليت

وله غزل

اي قلب ان غدروا فاغدر وان خانوا * فخن وان هم قسوا فاقسوا وان لانوا * فلن وان قربوا فاقرب وان بانوا * فبن وكن انت معهم كيف ماكانوا

وله

حلف حكارا علينا ان يقاطعني * وصدعني

واقسم ما يطاوعنى * كم ذا يصد استرجتواكم بصدعنى * ان كنت انا هو المطلق لايراجعنى

﴿ وله هجو ﴾ قطع قفا ابن اخت خالك وابن اخو عمك * والكلب يصفع ابو بنتك وابن امك * وان تكلمت تصفع يا تسيل دمك * وان سكت فايرالكلب فى فمك ﴿ وقال آخر فى التسلية ﴾

* ان ردت تسلم طوال الدهر ما برح * لاتيأسن ولاتقنط ولاتمرح * واصطبر قط ولاتحزن ولاتفرح * وان ضاق صدرك ضحا اقرأ الم نشرح ﴿ غيره فيها ﴾ ان كنت عاقل وزبك بالتقاربك * ادفع اذاك ومات خيرك ودع شرك * وان ربت حسودى بالحسد ضرك * ناديه يا ايها الانسان ما غرك ﴿ لغيره ايضا ﴾ يا قلب ان خانك المحبوب لاتدبر * عنوا وقصتك بالسلوان لاتخبر * واستعمل الصبر دائم للعدو وتقبر * فان والله ما خاب الذى يصبر ﴿ الفن السادس الكان وكان ﴾ وله وزن واحد وقافية واحدة ولكن الشطر الاول من البيت اطول من الشطر الثانى * يعنى صاحب المستطرف مرحوم ذكر اولنان فنون سبعه دن بين الادبا * كان وكان * ايله معروف اولان قسمى قيد ايلديكى نمونهٔ آتيلردن هويدا اوله جغى صورتله بو بنده مصراع اول صورتنده اولان شطر اولى صورت مرقومه اوزره اولان شطر ثانيسندن اطول اوله رق كان وكان اهلنك بينلرنده موضوع ومعهود وزن واحد اوزره قافيهٔ واحده سى اولان اسلوبدر يعنى مطلعى قنغى قافيه ايله باشلنمش ايسه مقطعنده دكين اول قافيه ده اولورديو موجز ترسيم وتعريف ايدر (قلت) سالف الذكر روض الازهار صاحبنك ايضاحى اوزره اسلوب مذكورده يعنى كان وكانده نظمك قافيه سى براولديغندن باشقه آخر قافيه ده اولوب اهل عروضك حرف روى ديدكلرى حرفك ماقبلنده بولنان حرفك حروف علتدن بريسى اولمق ملتزمدر و بو اسلوبه (كان و كان) دينيلديكى چونكه استعمالرنده حكاياتى مثنوى ايله نظم و بيان ايلديكلرى كبى بلغاى عرب دخى حكايات ومنقبه وقصه لرى بو اسلوبده بيان ايدرلر وحكايه ايسه كان كذا وكان كذا يعنى شويله اولدى و بويله اولدى ايدى ديمكدن عبارت اولمغله معناى حكايه يى مبين اولان لفظ نظم مخترع مرقومه دخى كان وكان ديمشلردر و بو صورتده كان وكان لفظ واحد حكمنده اولور فتأمل (و بو قسمى فضلاء بغداددن ابن جوزى وشمس الدين كوفى كبى عظما بسند ايدوب واسلوب مزبورده مواعظ ودقايق وحكم نظم ايلديلر والى الان عربستانده شيوع وانساعى اوله رق مدار مجالس مذاكرات ومحاضرات وشمع شوق لمع انجمن مسامرات اولمشدر (وقوما اوزره تقدمى بعض الفاظى معربه وبعضيلرى ملحونه اوله رق قرين نظم ودخى اهلى بينده موضوع وزن واحده منحصر اولمغله مار الذكر زجلدن دخى مخالفدر

﴿ من الكان وكان من الوعظيات ﴾

﴿ ياقاسى القلب مالك * تسمع و ما عندك خبر * ومن حرارة وعظى * قد لانت الاحجار ﴾
﴿ افنيت مالك وحالك * فى كل اما لاينفعك * ليتك على الحالة * تقلع عن الاضرار ﴾
﴿ تحضر ولكن قلبك * غائب وذهنك مشتغل * فكيف يا متخلف * تحسب من الحضار ﴾
﴿ ويحك تنبه يا فتى * وافهم مقالى واستمع * فى المجالس مجالس * يحجب عن الابصار ﴾
﴿ يحصى دقايق فعلك * و عمر لحظك بعلمه * و كيف تعزب عنه * غوامض الاسرار ﴾
﴿ تلوت قولى و نصحى * لمن تدبر و استمع * ما فى النصيحة فضيحه * كلا و لا انكار ﴾

﴿ ومنه ﴾

﴿ صرح بذكر المحبة * ما فى المغمغم فائده * وقل نعم انا عاشق * صادق بلا تمويه ﴾
﴿ ودع حديث العواذل * ليس الخبر مثل النظر * انا عشقت حبيبا * كل المعانى فيه ﴾
﴿ من اين للبدر حسن * يحكيه اوشمس الضحى * حاشا لذاك المنظر * من مشبه يكفيه ﴾
﴿ ان غبت فهو انيسى * وان حضرت منادمى * وان شربت مدامى * فالكاس هو ساقيه ﴾

﴿ فنه روحى وراحى * اذا سكرت وراحى * و فيه عزى و ذلى * بمهجتى افديه ﴾
﴿ قولوا لمن قد لحانى * فى الحب قصر واعتبر * هذا الذى قد عشقو * قد حار وصفى فيه ﴾

(قلت) نظم اولده (يافتى) يرنده (لنفسك) و (و فعلك) يرنده (لفظك) و نظم ثانيده (يكفيه) يرنده (يحكيه) نسخه لرى اكرچه مستطرف نسخه لرنده كورلدى فاما قيد اولنان نسخ اولى اولاق كركدر فتأمل و نظم ثانيده ايطا يعنى (فيه) قافيه سى اوچ ابياتده نصكره درد نجيده تكرار اولنمشدر واشارتى كچديكى اوزره اكريدنجى بيتده شعر قريضده بيله تكرار اولنسه عيب عروضدن رها بولور لكن شعرده جائز اولميان شيلر بو نلرده مجوزدر

﴿ للصفى ابى المحاسن الحلى ﴾

﴿ شمرت طيرا فى ايدى * وقت حتى انصب شرك * ماكل صيد يحصل * يفرح الصياد ﴾
﴿ طيرى الذى الف * اورمت مثلو ما حصل * وهو عليا معقود * وانا عليه معتاد ﴾
﴿ قد كان شرطى و خلق * لبرج غيرى ما عرف * كاننا فى الصحبه * جينا على ميعاد ﴾
﴿ من قبل ما يصبص او * يجى ويدخل مصورى * وانا ارصدونى مطارو * وخاف لاينصاد ﴾

﴿ وله ايضا ﴾

﴿ ما ذقت عمرى جرعه * امر من طعم الهوى * الله يعين قلبى * على الذى يهواه ﴾
﴿ الناس تعلم منى * حال الجلادة والقوى * ما اطيق اتجلد * على اليم جفاه ﴾
﴿ لى حب مثل الخوخه * اولون وطعم ورايحه * ما اكثر معانى حبيبى * وما اقل وفاه ﴾
﴿ اذا عرفتو حظى * الى من احسن لو بسى * لوكنت اعشق ظلى * ماكنت قط اراه ﴾

﴿ وله من الفراقيات ﴾

﴿ ياسادة هجرونى * وهم نزول بخاطرى * لا اوحش الله منكم * فى سائر الاوقات ﴾
﴿ اوحشتم العين منى * وانكم فى خاطرى * فالقلب فى النور منكم * و العين فى ظلمات ﴾
﴿ قد انتهى البحر منى * و ما بقى فيارمق * هيهات انى احيا * من بعدكم هيهات ﴾
﴿ لم يبق غير خيالى * يلوح كالشبح الخفى * اعد بين الاحيا * وانا من الاموات ﴾
﴿ ودعتونى وسرتم * و القلب يتبع ركبكم * ايش كان لوكان جسمى * من جملة التبعات ﴾
﴿ ما مر ما ربت ضدى * يقول لى من فرحته * هو نا تشق المزار * و تسكب العبرات ﴾
﴿ او لم اسلم روحى * و اروض نفسى بالمنا * لكان قلبى تقطع * من بعدكم حسرات ﴾
﴿ وقفت لما رحلتم * جيران بين اضعانكم * اخفض جناح المذله * وارفع الاصوات ﴾
﴿ طوال ليلى اسهر * كنى اريد الكميا * اقطر الدمع منى * واصعد الزفرات ﴾
﴿ ما اطول ليالى جفاكم * ساعاتها مثل السنه * و ما اقصر ايام وصلى * كانها ساعات ﴾
﴿ مالى ارى حسناتى * بالسيئات تبدلت * و سيئات الاعادى * تبدلت حسنات ﴾
﴿ خالفتمونى و عمرى * ما زلت اتبع امركم * كذا العبيد تتابع * اوامر السادات ﴾
﴿ نسكت ونصبر عنكم * ويفعل الله ما يشاء * والدهر من عاداتو * يقلب الحالات ﴾

(قلت) اشبو ابيات (كان وكان) امثله سنده قصر شطر ثانى وجدانده دقت يعنى رقاص انديشه ايقاف ارامكاه ساكن قلمغيوب اوقصر قصره وقوف ايچون شاهده فكره نك حركتنه همت قلنه فتدبر

﴿ الفن السابع القوما ﴾

(يقول اسعد الفقير) فنون مذكوره دن اشبو قوما قسمنك اربابنك التزام ايلدكلرى ايكى وزن مخصوصى واردر كه اولكى وزنده اولان قومانك درت قفلى يعنى فقره سى و بندى وتسميطى اولوب اقفال مذكوره نك درج فقره لرى وزنده

وقافیه ده بربرلرینه مساوی اولوب لکن اقفال اربعهٔ مرقومه دن بر ایسی وزنده سائرلرندن هم اطول
وهم قافیه سز یعنی قافیه ده سائرلرینه موافق اولمیوب هر دورلو حرفده انشا جائزدر (وایکنجی
وزنده اولان قومانك وزنده مختلف وقافیه ده متحد اوچ اقفالی اولوب اول قفل ثانیدن اقصر وثانی
دخی ثالثدن اقصر اولور (واشبو قسمی عباسیه عهدنده اهل بغداد شهر شریف رمضانده
اعلان زمان سحور ایچون ایجاد ورسم ایتمشلردر و بو اسلوبك قوما ایله تسمیه سنه سبب دخی
مؤذن ومغنیلرك بعضیسی بعضنه (نسحر قوما) یعنی قالقك ناسه وجماعته وقومه وقت سحوری
اخطار یاخود سحور تناول ایده لم دیمش اولدقلرندن تثنیهٔ امر حاضر اولان (قوما) لفظی غلبه
ایله نظم مرقومه اسم اولمشدر دیمشلردر وقلم فقیر ایله بو ترجمهٔ عاجزی ده یازلدیغی وذکری کچدیکی
اوزره لسان عربده مخاطب بر اولسون وکرك زیاده اولسون صیغه تثنیه ایله خطاب اولنمق
معتاد در (وقومانی ابتدا ابونقطه نام مغنی آل عباسك اوتوز دردنجیسی اولوب اون بیك مجلد
کتب ایله مشحون دار الکتب ومحال کثیره ده افطار فقرا ایچون خانه لر بنا واهل حرمینه تعیین
معاش وکعبهٔ معظمه سیاه دیبا الباس واهل علم وهنره احسان کبی بونجه خیراته موفق اوله رق قرق
یدی سال خلافتدن صکره التیوز یکرمی اوجده سبعینه بتمش بلکه کچمش ایکن ارتحال ایدن
الناصر لدین الله خلیفه به طاب ثراه ایجاد واختراع ایدوب انکله اغازه وخلیفهٔ مشار الیهه اخطار
هنکام سحور قیلدقده محظوظ اولوب واستحسان ایدوب ابونقطه یه ضم معاش کافی وهر بار انکله
تغنی قیلمسن تنبیه ایتمشیدی وقتا که ابونقطه وفات ایتدکده معاش مرقوم قطع اولندی ابونقطه نك
نظم قوماده ماهر اولان ولد صغیری بی بهره قالوب هر نه قدر اقامهٔ رسم قوما کندویه معاشیله
احسان اولنمسی نیاز اولدیسه ده ذات خلیفه دن رجا واسترحامه بر شفیع مشفق بولنه میوب شهر
رمضان حلولنه قدر والده سیله برابر صوم صبر طوتدیلر شهر مبارك مرقوم داخل اولدقده ابتدا کی
کیجه والدینك اتباعی صغیر مز بوری الوب دائرهٔ خلافتك قربنده طوردردیلر صبی ممیز ذکی صوت
رقیق ایله قومایه باشلدقده خلیفهٔ مشار الیه قصرلرندن کمال میل ایله تمامنه دك استماع وتأثیرندن
طرب ایله اراتهٔ حال سماع قیلدی وصغیر پیر تدبیر روشن ضمیر انصرافی قیلنده (یاسید السادات*
* لك بالکرم عادات) انا ابن نقطهٔ * تعیش انت ابی قدمات) دیدیك اوجوجوقدن
درایت ایله بو بله بر مختصر حسن طلب و بلاغت ظهورینه کمال تعجب ونهایت استحسان ایله
فی الحال حضورینه احضار برله خلعت کیدیروب و معاش سابقی ایکی قات قبلوب باباسنك
خدمتنه تعیین واهل خانهٔ ابن نقطه یی احیا وکامیاب ایلمشدر (روح الله تعالی روحه) وار باب
طرز مرقوم قوماده معانی رقیقه البته اهل سوق وعامی کلامیله نظم اولنمق وجهت معتاده کان وکان دن
ارق اولمق لابد در و بو اسلوبك فنون مذکوره ده مؤخر اولمسی عدم اعرابی ودخی وزنی ایکی یی
تجاوز ایتدیکی ایچوندر دیدیلر انتهی

القوما فی التغزل للصفی الحلی

(من کان یهوی البدور * ووصل بیض الخدود * بالبیض والصفر یحنو * وقد جلس فی الصدور)
(من حب بیض الخدود * ورام لزوم الصدور * یسمح وا لا فیبقی * من بینهم مهدور)
(کم بین سجف الخدور * من عاشق مصدور * یرعی الکواکب لعلو * یری جمال البدور)
(بین الکلل والخدور * وجوه مثل البدور * اشرا قها فی المعا جر * وغربها فی الصدور)
(قد کنت فوق الصدور * بین الظبا والبدور * فقد صرت احسد من ابصر * خیامهم والخدور)
(نوائب المقدور * مثل الکواکب تدور * من بعد طیب الخواطر * یقضی بضیق الصدور)
(غیری یلزا الصدور * وانا علیکم ادور * واصلتم الضد وانا * من بینهم مهدور)

وله ایضا

(جال الهوی مجبور * یرید جلد صبور * یصون سر و والا * یبقی من اهل القبور)

(من کان یهواه مستور * یخطی برفع الستور * ومن هتك سترحبو * یمحی من الدستور)
(ابدل لبیض النحور * اموال مثل البحور * ان ردت تظفر وتملك * ولدانهم والحور)
(قم وابذل المذخور * وفی العطا لا تجور * یرید هذا المحبه * قلوب مثل الصخور)
(کم حول تلك الخدور * من عاشق مهدور * مثل الدوالیب تجری * دموعها وتدور)
(من یرکب المحذور * هو فی الهوی معذور * یظفر یحبو ویبلغ * قصدو ویوفی النذور)
(کن بالهوی مسرور * ولا تبیت مغرور * واجعل تراب عتبهم * لاجفان عینیك ذرور)
(طرق المحبه وعور * کم بینها مذعور * من فتك بیض السوالف * علی سواد الشعور)
(کم عاشق موعور * فی حب بیض الثغور * یغار قلبی ولکن * مدامعو لا تفور)
(کم بینهم یعفور * کالظبی انس نفور * من اهل بدر فدیتو * ایش ما عمل مغفور)
(قلت) جامع المستطرفك اشبو انتخابه قید قیلدیغی قومالر بر منوال اشعار فقیر اقفال اربعه سندن
بر ایسی یعنی فقرهٔ ثالثه سی قوافیٔ فقرات ثلاثه مطابق اولمیان صورتده نظم اولنمشلردر کازی
(واوجه فی الجمله بیان اولندیغی اوزره قوما ودخی شعر قریضدن ماعدا الریك بعضیلرنده وقوع
بولان لحن اعراب وغلط املا مثلا املای صحیحی (فدیت) اولوب قاعدهٔ املایه مخالف اوله رق
واو ایله (فدیتو) وضمیر متصل مثلا (جنابه) کذلك واو ایله (و بعضا مضموم (نحن * نحنا)
کبی الفله یازلق وخلال مصارع وشطر وقفلرده بعض کلمات تلفظده ساکن قلنمق وحرف مفتوح
مکسور اوقونمق خلاصه حرکات تغییر اولنمق عوام ناسك تلفظ غلط اشتماللرینه اتباعا ملتزم
اولدیغی اگرچه کورینور (لکن چونکه بونلر کفتهٔ تغنی ومقام اولدیغندن وضع طبیعی
اولوب لکن قاعده تحته ادخال ایلدکاری نسبت وصوت مخصوص موسیقی مقتضاسندن اوله رق
الفاظده اشباع وقوعه کلور بو صورتده تقطیع عروضی بیلدرمك ایچون خط عروض وزنه تابع
اولوب مثلا (له شان واجلال * کضوء الشمس لا یخفی) بیتی وزنی بیلدرمك ایچون (لهوشانن)
مفاعیلن (واجلالن) مفاعیلن (کضوء ش شم) مفاعیلن (س لا یخفا) مفاعیلن صورتنده
یازلدیغی کبی بونلر دخی ضرب ترنمی بیلدرمك ایچون او املالرده یازیلور دینور سه بك بعید
دوشمیه جکی مطالعه اولنمشدر و فی الحقیقه مصحف شریفك یعنی رسم عثمانینك خطی واملاسی
ایله خط عروض املاسی مخصوص اولوب مقیس علیه اولمدقلرینی فن املاده وعروضده (خطان
لا یقاس علیهما شیء خط المصحف وخط العروض) دیو یازمشلر در مراجعت اولنه انتهی

بنه صفی حلی نك بعض خلفایه شهر رمضانده سحورده اوقونمق اوزره نظم ایلدیکی قومادر

(لازال سعدك جدید * دائم وجدك سعید * ولا برحت مهنا * فی کل صوم وعید)
(فی الدهر انت الفرید * وفی صفاتك وحید * فالخلق شعر منقح * وانت بیت القصید)
(یا من جنابو شدید * واطف رأیو سدید * ومن یلاقی الشداید * بقلب مثل الحدید)
(لا زلت فی التأیید * فی الصوم والتعیید * ولا برحت یهنا * بکل عام جدید)
(نحنا لذکرك نشید * بقولنا والنشید * ونبعث اوصاف مدحك * علی خیول البرید)
(ظلك علینا مدید * ما فوق جودك مزید * وقد عمرت بفضلك * قریبنا والبعید)
(لازلت فی کل عید * تحظی بجد سعید * عمرك طویل وقدرك * وافرو ظلك مدید)
(لازال قدرك مجید * وظل جودك مدید * ولا برحت موقی * کما بوقی الولید)
(لازال ظلك مدید * دائم وبأسك شدید * ولاعدمنا نوالا * فی صوم وفطر وعید)

ومما قیل فی الحماق

(انا ما عبوری الحمام * بجسمی حتی ینظف * الا لدمع جاری * علی الما ولا یتوقف)

وذيك الجـاري تجرى * ودمعى تسـابقها * تقول الانام فى الحمام * فدا احباب وفارقها

ومنه

ترى كل من تعشقو * عليا يقيم انفو * فاسلاه واترك هواه * وسد الطريق خلفو

وان زاد عليا عشقوا * وزاد فى الهوى والذل * تركنو اوانه يجى * اهل القبور والكل

(يقول الفقير اسعد) جامع المستطرف مرحوم باب اشعارى اشبو حماقلرده بتوروب فنون سبعه دن نفوسه نشاط وصفا وعيون مطالعينه تاب و انجلا ويره جك نظملرى توفيق منزل القرأن عز شانه عن النقصان ايله غايت اختصارده جمع وانتخاب ايلدم ديو تحرير ينده تشكر ايتمش وفى الحقيقه قيد ايلديكى اشعار متوعدى لسان عرب العربا وكلام بلغاى يلوب ووزرش وماكه ايدنلر نزدنده اشكار اولديغى اوزره انتقاد و انتخابده راه صوابه كتمشدر و بو فقير دخى اولا قامت قلم قاصرمدن دوبالا اولان شرح اشعار مذكوره يى بالند قيق يازمق المدن ومعانيسنك بيان بديعى دلمدن كلميه جكندن باشقه زمخشرى بعض آثارنده وابن خلدون مقدمه سنك علوم مطلبنده يازديغى اوزره اشعار عربيه وهر لسانك بلاغتنى واساليبنى بيلوب و بيلدرمك او لسان اهالنك خواص تراكيب كلاملرينه ممارست واستماع وتفطنده تكرر يعنى قوم لسان ايله مدت كثيره ده الفت بر له تحصيل اولنه جق ملكه يه موقوفدر ولهذا بلاملكه بالكز لغاتى كتبندن اوكرنمك ايله وسائر فنون ادبيه يى كتابلرندن استخراج مجرد بضاعه سيله بيلوب و بيلدرمك ممكن اولماديغندن قوت مجردۀ مذكوره ايله شرح اولنسه دقايق كلام بيان وذوق اولنميه جغندن وتركى لسان مادر زاد دن غيرى لسانى بيلميانلره شعر عربى لايقيله ترجمه دخى اولنمسه كندولرنده ملكۀ مذكوره اولمديغنه بناءً فائده متداوله ميه جقلرندن وملكۀ مذكوره يه مالكار اولنلر ايسه ترجمه يه محتاج اولمدقلرندن طى ملومارترجمه ايله سلك سطور مستطرفه دزيلان جواهره نقصان كلمسون ديو يالكز اشعار مذكوره يى قيد ده قلم شكسته رقم خادم اولمشدر (والعذر عند كرام الناس مقبول) * ويقول الفقير ايضا * جامع المستطرف حماق مذكورى فن موشح ذكرى قيلنده (بعضيلرى حماقى فنون سبعه دن يعنى اقسام شعردن عد ايتديلر لكن بونده اختلاف واردر ديو مجملا يازوب اشتقاقنده وسبب تسميه سنه دائر برنسنه كوسترميوب فقط آخر فنون سبعه ده قيد اولنان ايكى مثالى يازمشدر وفقير دخى مقدمۀ مذكوره ده براشارت جزئيه كوروب سائر يرده تفصيله ظفر بولمامشدر لكن محيط نام لغتده (ح م ق) ماده سنده طعام رخيص اولدقده يعنى اوجوزلدقده وجوغالدقده حمق الطعام دينور ديو واقع اولان تفسيره كوره بزم ديارلرده ناسك مانى ديو چاغوب چاغردقلرى كبى عربستانده بو حماقك دخى سوقه وعامى اسانلرنده وياخود زبان حمقاده كثرت اوزره دوران ايتمسى سبب تسميه اولمق جائزدر ديو مطالعه اولنمشدر تفصيلنه مطلع اولانلر دن هامشه اشارت رجا اولنور (ومثال مذكورلرده كورلديكى اوزره حماق اكرچه قومايه ظاهرا بكزر كيدر لكن درت بيتدن عبارت اولمق وهر ايكى بيتك قافيه لرى باشقه باشقه اولوب غصن وقفلرنده قافيه اصلا ملتزم اولمامق ايله قومايه مغاير كورينور انتهى

الباب الثالث والسبعون

اشبو يتمش اوچنجى باب نسانك وصفانلرينك ونكاح وطلاقلرينك وافعالرنده مدح وذم اولنه جق حالاتلرينك ذكر و بيانده فصول عديده اوزره مرتب بر مطلب كزيندر

الفصل الاول

بو فصل اول نكاح ايله فضيلتنى وترغيب نكاحى حاويدر (نكاح امر مباح وسبب بقاى نوع انسان اولوب درده قدر يعنى بر كيمسه نك درت خاتون نكاحى جائز اولديغى قوله تعالى (فانكحوا ماطاب لكم من النساء مثنى وثلاث ورباع الايه) وقوله سبحانه و تعالى (وانكحوا الايامى منكم

والصالحين

والصالحين من عبادكم وامائكم) وقوله عز وجل (ولاجناح عليكم فيما عرضتم به من خطبة النساء او اكننتم فى انفسكم الايه) نص شريفلرى ناطقدر (قلت) عهد آدم عليه السلامدن الى الان باقى مشروعه وجنتده دخى مستمر اولان عبادت ايمان ايله نكاحدن غيرى اولماديغى درمختارده محرردر ودخى نكاح زناده وقوعى احتمالى ابدن توقان عندنده فرض وقول اصح اوزره حال اعتدالده سنت مؤكده وخوف جورده مكروه ويقين جورده حرام وسائر احكامى وشروطى وركنى كتب شرعيه ده نكاح مطلبنده بيان اولنمشدر مراجعت اولنه (ومؤلف مستطرف احاديث شريفه دن (يا معشر الشبان من استطاع منكم الباءة فليتزوج فانه اغض للبصر واحصن للفرج ومن لم يستطع فعليه بالصوم فانه له وجاء) ودخى (استوصوا بالنساء خيرا فانهن عوان عندكم) (ودخى تزوجوا الودود الولود فانى مكاثر بكم الامم يوم القيمة) ودخى * سوداء ولود خير من حسناء عقيم * ودخى * اعظم النساء بركة احسنهن وجها ارخصهن مهرا * ودخى * انظر فى اى نصاب تضع ولدك فان العرق دساس * ودخى * اياكم وخضراء الدمن قالوا وما خضراء الدمن يا رسول الله قال المرأة الحسناء فى المنبت السوء) خبرلرينى يازمشدر كه تكثر مسلمين وشهوت مفرطه سى اولانلرى حرامدن وقايه ايچون نكاحه ترغيب و بكرك تزوجى مستحب وولود اولان ثيبك تزوجى عقيمه تزوجدن اولى اولديغى مفاهيم شريفه لرندن مستفاد در (ثم قلت) خبرده وارد اولان ولود طوغوريجى خاتون وعقيم طوغورميان خاتوندر (اياكم وخضراء الدمن الحديث امثال ميدانيده دخى محرر دركه نسبى الحق اولوب صلاح حال اوزره اولميان خانه دن هر نه قدر حسنى وار ايسه ده نسب فاسد اولمسون ديو تزوجدن تحذيردر ودمن داللك كسريله قيون زبلى دركه انده كاهيجه منظرى كوزل چيچكلر بتر لكن منبتى فاسد اولمغله زيور سز قلمغه يعنى تزوجه شايان دكلدر مألنده شرح ايلمشدر (وحديث اولده كتب فقهيه نك استحسانده يازيلان اداب طعام وثنا وله رعايتله افطار اولنان صومده كسر شهوت ورياضت حكمتى نمايان در و (اعظم النساء الى آخره) خبرنده حسن مرأه ايچون مهرده افراط وطمع اولنمامغه تنبيه وازمهره قناعت ايدن خاتون حسنا حسن خلقله متصف بولنه جغندن شايان خطبه اولديغنه اشارت واردر والله تعالى اعلم (خانۀ سوءدن تزوجى زهيده * اذا تزوجت فكن حاذقا * واسئل عن الغصن وعن منبته * ودخى * واول خبث الماء خبث ترابه * واول خبث القوم خبث المناكح * قديما نظم اولنمش اشعار بليغاندندر (جامع المستطرف اشبو آيات واحاديثى يازدقدنصكره عقبنده (فينبغى للرجل اذا اراد التزوج ان يرغب فى الدين وان يختار للشرف والحسب) يعنى تزوج مراد ايدن كيمسه اولا خاتونك ديانته باقه بعده شرف وحسبنه نظر ايدوب بالكز شرف وحسب ماده ٔ رغبتى اولميه ديوب اشبو حكايه ايله تنوير مدعا ايتمشدر (محكيدر كه عهد قديمده فضل وكمالى مشهور مرو قاضيسى نوح بن ابى مريم دخترينى تزويج مراد ايتدكده بر مجوسى قومشوسى اولمغله انكله استشاره ايدر مجوسى دخى سبحان الله بو غريب شى دكليدر كه ناس مشكلاتنى سزدن استفسار ايدرلر سز ايسه اهم مصلحت اولان تزويج بنت خصوصنى ماببنده مغايرت دينيه وار ايكن بندن استفسار ايدرسز ديو استنكاف ايتدكده قاضى مشار اليه البته بو خصوصده بكا اشاره و برشى رأى ايله ديو ابرام ايدنجك مجوسى بزم اولومز كسرى يعنى ملك عجم تزويج ماده سنده مالى وملك قيصر حسب ونسبى اختيار ايدر اماسزك رئيس ومقتداكز محمد دينى اختيار ايدر صلى الله تعالى عليه وسلم ايمدى ايها القاضى بونلردن قنغيسنه اقتدا ايدرسن نظر وفكر ايله ديو كندوسى بى دين ايسه ده قبول اولنه جق قول حق بيان ايتمكله قاضى دخى متدينى تحرى ايله كريمه سنى اكا تزويج ايتمش واو مجوسى دخى دين ختم نبوت صلى الله تعالى عليه وسلمده

اولان ذواتدن قاضی مشار الیهك فیض دین اسلامله اولان بو تواضع وحقانیتی مشاهده ایتكله
دین مجوسیتدن تبری ایله اهتدا قلمشدر فلیتنبه (حسن بن علی دن رضی الله تعالی عنهما بر كیمسه
قزیمی تزویج مرادمد رقنغی آدمی یه ویره یم رأی یوردیو نیاز ایتدكده اوامام همام بلاغتی بیان
مجلداته صغمازمرتبه ده اولان * زوجها من یتق الله فان احبها اكرمها وان ابغضها لم یظلمها *
كلامیله اشاره ورأی ایتمشدر كه (قلت) مفهومی قزیكی حق تعالادن قورقان ذاته تزویج ایله
اكر اوذات قزیكه محبت ایدرسه سنده اوقزه اكرام واحترام ایله واكر بغض ایدرسه قزیكه
ظلم ایتمامش اولور یعنی حق تعالادن تقوی كافهٔ عبادات قلبیه وفعلیه وقولیه یی جامع بردرجه‌در
اللهم اوصلنا الیها ودرجهٔ تقوی (ان اكرمكم عندالله اتقاكم) نص شریفی منطوقنجه عند
معنوی باریده داعیٔ اكرام آلهی اولان درجهٔ علیادر پس اومقوله ذات همجنسنه محبت ایتكله
قز دخی او درجه ده بولنمش اولور ونعوذ بالله تعالی بعض اهل تقوی رضای حق تعالی ایچون
اولوب حظوظات نفسانیه ایچون اولمامغله او بغضه سزا اولان مظلوم اولماش اولور دیمكدر
(حكمادن برذاته مرأه طرفی فلان كیمسه بزم قزیمزی خطبه ایدرنه دیرسكز دیو استشاره
ایتدكلرنده اوحكیم انجق او كیمسه نك عقل ودیننده یساری وارمیدر یعنی عاقل ومتدین میدر
دیوب جهت تمولنی صورمدی نعم مالی یوغیسه ده عقل ودینی وار در دیدكلرنده (فزوجوه)
یعنی همان تزویج ایلك دیمشدر (وتزوج بكر مستحب اولدیغنه * علیكم بالابكار فانهن اعذب افواها
وانتق ارحاما * خبری دلیلدر (قلت) نترق ضمننده عورت چوق اولاد طوغورمقدر واشبو خبرده
(علیكم) لفظیله اولان امر وجوب ایچون اولمیوب اباحت ایچوندر فتأمل (اشهی المطیة
ما لم یركب واحب اللآلی ما لم یثقب) فقره لری ابكار وصفنده ایراد اولنور كه مآلی بنگك اشهاسی
ومرغوب فیهی بینلمیان ودرجی احجی دلنمیاندر دیمكدر واشبو كلام ومثلی قدمای شعرای عرب
العربادن تمیم بن خزیمة التمیمی * قالوا نكحت صغیرة فاجبتهم * اشهی المطی الی ما لم یركب
* كم بین حبة لؤلؤ مثقوبة * نظمت وحبة لؤلؤ لم یثقب * قطعه سن نظم ایتمشدر لكن بوقضیه
شعریه یی بنه قضیهٔ شعریه ایله برمرأهٔ فصیحه رد یعنی * ان المطیة لا یلذ ركوبها * حتی
تذلل بالركاب وتركبا * والحب لیس بنافع اربابه * ما لم یؤلف فی النظام ویثقبا * نظمیله تعریض
ایتمشدر كه (قلت) مآلی بنك ركابله تذلیل یعنی بنیلوب شكمی برای تربیه اوزنكی ییدكجه واوزرینه
ركوبله تربیه اولنمدقجه دیزكنه مطاوعت ایتمز وانجو دانه سی دلینوب سلكه دیزلمدكجه اصحابنه
نفعی اولماز وقوللنماز دیمكدر ونعما لبا شاعرهٔ مزبوره ثیب اولمغله غیرته كلوب شعرا كوزل جواب
ویرمشدر لكن دلیلی یقینی موجب برهان دكلدر كما لا یخفی علی من تزوج البكر والثیب فتأمل
(منقولدر كه جعفر بن سلیمان بن علی اولادینك بعض افعاللرینی استحسان ایتمیوب حضورینه
احضار ایله تعییب وتوبیخ ایتدكده ایچلرندن احمد نامنده اولان اوغلی ای والد ذی شان سز
فاسقانه میل ایله نطفه كزی انلره طوادردقدنصكره بزم نجابتمیزی اراده ایدرسز نولوردیكه
پدریكزك سزه ایتدیكی معامله یی بزم حقمزده ایدوب عقیلهٔ قومی وصالحات نسایی تزوج ایدوبده
بزصالحاند طوغیدق دیو الزام ایتمشدر (خطبه اولنمغه شایان صفاتكه حسب ودیانت وادب
یعنی حسن وخلق وبكر وولود اولمق وحسن ونكاحی جائز اقربادن اولیوب اجنبیه اولمقدن
عبارتدر كه صفات مذكوره اوزره اولان اناثك تزوجی شرع شریف مستحب قلمش واحادیث
شریفه دخی وارد اولمشدر اول صفاتی بیانده نظم اولنمش بر قطعه در * صفات من یستحب
الشرع خطبتها * جلوتها لاولی الابصار مختصرا * حسیبة ذات دین زانها ادب * بكر ولود
حكت فی حسنها القمرا * غریبة لم تكن من اهل خاطبها * هذی الصفات التی اجلوا لمن نظرا

* بها احادیث جائت وهی ثابتة * احاط علما بها من فی العلوم قرا * سنا رغبته شایان
زنان حقنده * مطیات السرور فویق عشر * الی العشرین ثم قف المطایا * فان جاوزت
المسیر فسر قلیلا * وبنت الاربعین من الرزایا * قطعه سی نظم اولنمشدر كه یكرمی یاشنه قدر
مطیهٔ سرور ویكرمیدن قرقه قدر مسرت درجه بدرجه تنزلده اولوب قرقه واردقده اربعین
شتا اسا اولوب مكدرات شتایی ایراث ایدرك همیان شرور اولدیغنی افاده ایدر ﴿ ذم
عجوزده نظم اولنمش بیتدر ﴾ فایاك ایاك العجوز ووطئها * فما هو الامثل سم الاراقم * یعنی
صاقن صاقن قوجه قارینك تزوجندن وقربانندن زیرا عجوزیی شبهه انكركلر زهری كیدر كه
بادیٔ هلاك مردمدر دیمكدر (جامع المستطرف قولنك صحتنه تنبیها اعلم خطابیله دیر كه راحته
تعبشك طوبی خلیلهٔ صالحه اوزره مقصور ومترتبدر یعنی زوجه سی صالحه اولان مرد موفق
دائما راحت وصفاده اولور وكافهٔ بلادخی قرینهٔ سوئه موكلدر كه اومقوله كوتی عورت ایله
القندن نفس نفرت ایدر ورؤیتیله عیونه سرور وانجلا كلمز (منقولدر كه عروة بن الزبیر انسانه ایمان
بالله سعادتندنصكره ذات وشی پاك خلیله یه موفقیتدن اعلا سعادت ونعوذ بالله تعالی شرك
وكفردنصكره زوجه سوئه مقارنتدن الحق حالت یوقدر دیوب عصرنده بولنان برمرأهٔ سوء ی
اراده ایله اسمنی یاد ایتمیدرك حق تعالی انك لعنتی فلانه اوزرینه اولسونكه فلان قبیله درازقد
وسفیدر وبلرایكن انلری قیصه بویه ورنك سیاهه تقلیب ایتدی دیو كوتی قارینك تأثیرات
فاحشه سنی بیان ایلمشدر وعروه نك بوقولنی اصمعی ابن ابی زیاددن واودخی عروه دن روایت
ایتمشدر * المرأة العاقلة تبنی بیت زوجها والسفیهة تهدمه * كلامنك مفادی اقوال حكمت
اشتمال سلیمان بن داود علیهما السلامدندر كه (مردمك خانه سنی همسر ذی هوش یاپر (كر
سفیهه ایسه یقوب یابنی طاشلرله قاپر) مطلع فقیرانه سی ترجمه سی اوله جقدر (محكیدر كه كبار
قبائل عرب عربادن عمرو بن حجر ام ایاس ایله مكناة اولان كریمه سنی عوف بن محلم الشیبانی یه
عقدایله داماد ایلشیدی لیلهٔ زفافنده والدهٔ كریمه نصح وپند ایدوب جملهٔ وصیتندن اوله رق
(ای بنیة انك فارقت حقك الذی منه خرجت وعشك الذی منه درجت) ای بنم قزجغزم
سن كندوسندن چیقمش اولوب یتشدیكك حقكدن یعنی والدینكك خانه سندن ویووبوب بوریدیكك
یووكدن مفارقت ایدوب * الی رجل لم تعرفیه وقرین لم تألفیه * بیلدیكك كیمسه یه والفت
ایتمدیكك قرینه كیتدك * فكونی له امة یكون لك عبدا * واحفظی له خصالا عشرا یكون لك
ذخرا * پس سن انی كوردیكك انده بدأ ایله ابداجاریه سی اول یعنی قول كبی رضاسنی كوزت كه
اودخی سكا قول اوله یعنی سوه وترضیه كی التزام ایده بو اون خصلت وحالتی دخی ازبر واجرا
قیل كه سنك صفای بال ایله خانه سنده تعیشكه ذخیره اوله (اما الاولی والثانیة فالرضی بالقناعة
وحسن السمع والطاعة) اما اولكی وایكنجی خصلت قناعته رضا یعنی سكا نفقه وكسوه دن
هرنه كتوررایسه انی ازجان ودل قبولك وامر ونهی وكلام ممدوح ومعقولنی كوزلجه استماع
واطاعتكدر (واما الثالثة والرابعة فالتفقد لمواضع عینیه وانفه فلا تقع عینه منك علی قبیح
ولا یشم منك الا اطیب اریح) واما اوچنجی ودردنجی خصلتلرانك كوزلری كوروب وبورنی شم
ایده جك یرلری تفقد وتحری ایتمكدر كه سنده برقبیح شی كورمامسنه وبورنی سندن انجق
رائحهٔ طیبه شم ایتماسنه سعی ایله یعنی كوتی شیلرایتمه وبدبوی شیلردن قاچن كه كوروب وقوقلیوبده
سندن استكراه ایتمیه (واما الخامسة والسادسة فالتفقد لوقت منامه وطعامه فان شدة الجوع
ملهبة وتنغیص النوم مغضبة) واما بشنجی والتنجی خصلتلر او یوسی و یمسی وقتلرینی ارامقدر
یعنی بونلری نه وقتده عادت ایتمش ایسه اووقتلری كوزه دوب ییكنی ودوشكنی وقتنده حاضر وآماده

ایدوب کچکدر مامکدر زیرا زیاده آچلق نارتهورك تلهبی یعنی شعله لنمسی یری ونومك حرکتی جای غضبدرکه خدمت مذکوره لرده قصور ایدرسك مقارن غضب وتکدیری اولورسن (واما السابعة والثامنة فالاحتراز بماله والارعاء الی حشمه وعیاله) واما یدنجی وسکزنجی خصلتلر مالنی تلفدن وقایه و احتشام و شانی ایله معلقاتنه رعایت ایتمکدر (و اما التاسعة و العاشرة فلاتعصین له امرا ولانفشین له سرا فانك ان خالفت امره اوغرت صدره وان افشیت سره لم تأمنی غدره) و اما طقوزنجی واونجی خصلتلر امرینه اصلا عصیان وواقف اولدیغك سرینی قطعا افشا واعلان ایتمامکدر اکر امرینه مخالفت ایدرسك صدرینی کینه دار ایدرسك یعنی سندن صفوت صدرینی کیدروب کندوکه دشمن ایدرسن وسرینی افشا ایدرسك غدرندن هیچ امین اولمه که البته سکا غدر ایدر دیوب (ثم ایاك والفرح بین یدیه اذا کان مهتما والکآبة بین یدیه اذا کان فرحا) بعده انی مهموم ومغموم کوردیکك وقتده زنهار باننده فرحلو طورمیوب سندخی کندیکی محزون کوستر واکر فرحناك کوررسك حضورنده محزون طورمیوب کندیکی فرحلو کوستر یعنی عن صمیم البال انك سرور یله مسرور وکدر یله مکدر اول و سنك سرور و کدرك صمیمی دکلسه دخی ظاهرده کندوکی انك حالیله همرنك کوستر دیدی (فقبلت وصیة امها فانجبت وولدت له الحارث بن عمرو جد امرئ القیس الشاعر (فی الحال کریمهٔ مذکوره دخی والده سنك وصیت ونصیحت مرقومه سنی عن اقصی الفؤاد قبول وموجبلر یله عمل ایدوب عیش طیب ایله بربریله کذارنده ایام اولوب شاعر بلیغ معروف امرئ القیسك جدی اولان حارثی زوجی عمرو مومی الیهه طوغورمشدر (قلت) لسان وطبیعت عربده اولان حکمته دقت اولنه که تدبیر منزلك حسن معاشرت زوجینده حکمت عملیه ده یازیلان اخلاق حسنه یی برخاتون عرب نطق ایتمشدر ارتق لسان مذکور اوزره اولان وحی متلو الهیده یعنی قرآن عظیم الشانده اولان حسابه کلن حکمتلرك درجهٔ علیاسی نره ده ایدوکی بوندن تفهم اولنه (هیثم بن عدی الطائی کندی کبی کبار تابعیندن اولان شعبیدن اشبو حکایه یی روایت ایتمشدر شعبی دیرکه برکون ابو امیه ایله مکنی قاضی شریح تابعی ایله صحبت ایدرکن مناسبت دوشمکله مشار الیه بکا ای شعبی زوج قصد ایدرسك بنی تمیم قبیله سندن قزال زیرا بن انلرده عقول ودرایت کوردم دیدی شهودك نه وجهله اولدی دیو صوردیغمده بن بوندن اقدم وقت شبابمده خارج بلده نك دورنده واقع قبرستانه برجنازه ایله کیدوب دفن متوفادنصکره قبل الظهر منزلمه عودتده بنی تمیم قبیله سندن بولنان دارلك اوکلرندن کچرکن کوردمکه بر دارك قپوسی باننده برعجوز اوطوروب باننده آفتاب منظر برتازه دختر طورر ایدی که اکا بکزر برحسنایی عمرمده کورمامش ایدم اودختر ری پیکر تحمل سوز اولمغله حرارتم بوغیکن باننه وارمغه بهانه اولهرق بولدن عدول ایله واروب عجوزدن صو استدم عجوز بکا قنغی شرابی سورسك سویله انی کتوره لم دیدی بندخی قولایلقده نه وارایسه انی صوندر دونمه شربت انیسون اولسون مألنی اشراب ایلدم عجوز ویحك ای دختر بوفتایه سود کتور زیرا بونی بن لایق الاحسان غریب الدیار کمان ایدرم دیدی قز واروب سودی کتوردی ایچدکدنصکره (فقلت للعجوز من هذه الجاریة قالت هی زینب ابنة جریر احدی نساء بنی حنظلة) عجوزه بوتازه قز کیمك کریمه سیدر دیدم عجوز بوقز بنی حنظله نسا سندن جریرك قزی زینب در دیدی (قلت هی فارغة ام مشغولة قالت بل فارغة) بوشمیدر طولمیدر یعنی زوجی وارمیدر یوقسه یوقیدر دیدیکمده فارغه در یعنی ذات زوج دکلدر دیدی (قلت زوجینها قالت ان کنت لها کفأ ولم یقل کفوا و هی لغة تمیم) بکا تزویج ایله دیو خطبه ایلدم اکر کفئی ایسهك اولور دیوب واوایله کفوی دیمدیکه مهموزا

کفأ تمیم لغتیدر (فترکتها ومضیت الی منزلی لاقیل) بعده برخوب قیلوله ایچون منزلمه کتدم قیلوله اوله وقتده اویومقدر (فامتنعت منی القائلة) لکن بندن قائله یعنی قیلوله امتناع ایتدی یعنی اویویامدم (فلما صلیت الظهر اخذت بایدی اخوانی من القراء الاشراف علقمة و الاسود والمسیب ومضیت ارید عمها فاستقبلنا فقال ابا امیة ماشانك فقلت زینب ابنة اخیك فزوجنیها فلما صارت فی حبالی ندمت وقلت ای شیء صنعت بنساء بنی تمیم وذکرت غلظ قلوبهن) وقالدوب اویله نمازینی قیلدقدنصکره اخوانم اولان اشراف قراء یعنی تابعین باهر العرفان ومفسرین قرآندن علقمه واسود ومسیب حضراتنك اللرینی طوتوب یعنی انلری آلوب برابر دختر مومی الیهانك عمی کورمك قصدیله خانه سنه واردق عم مومی الیها بزی اکراما قارشلیوب فی الحال بکا یا ابا امیه شانك یعنی اراده ك نه در دیدی بندخی قرنداشکك قزی زینبی خطبه در دیدیکمده در آن برنهج شرعی حضور رفقاء مشار الیهمده اکرچه عقد ایلدی لکن بعد العقد نساء بنی تمیمك غلظت قلوبلرین تذکر ایله قلبا ندامت ایلدم وواهمه یه بومقوله نسادن اولان قز ایله نشلیه جکسز دیو اعتراض ایلدی (فقلت اطلقها ثم قلت لا ولکن ادخل بها فان رأیت مااحب و الا کان ذلك) بندخی واهمه مه اتباعله بوشارم دیدکدنصکره شمدی بوشامم لکن زفاف اولورم اکر سودیکم معامله یی کوررسم الیقورم والا تطلیق ایدرم دیو توطین والزام ایتدم (فلما دخلت علی فقالت لی ان من السنة اذا دخلت المرأة علی زوجها ان یقوم و یصلی رکعتین فیسئل الله تعالی من خیرها و یعوذ من شرها فصلیت ثم سلمت فاذا هی تصلی بصلاتی فلما قضیت صلاتی اتتنی جواریها فاخذن ثیابی والبسنی ملحفة قد صبغت بالزعفران فلما خلا البیت دنوت منها فمددت یدی الی ناصیتها فقالت علی رسلك ابا امیة ثم قالت الحمد لله احمده واستعینه واصلی علی محمد وآله امابعد فانی امرأة غریبة لاعلم لی باخلاقك فبین لی ماتحب فآتیه وماتکره فاجتنبه فانه قدکان لك منکح فی قومك ولی فی قومی مثل ذلك ولکن اذا قضی الله امرا کان وقدملکت فاصنع ما امرالله اما امساك بمعروف اوتسریح باحسان اقول قولی هذا واستغفر الله العظیم لی ولك) وقتا که دخترك متعلقاتی اولان نسوان تزیین ایله کتوروب بیت العروسه ادخال ایتدکلرنده دختر مومی الیها اول کلامنده زوجه یت زفافه کتورلدکده زوجك قالقوب رضاء الله ایکی رکعت نماز قیلدقدنصکره زوجه سنك خیرینی درکاه رب ذی الکبریادن نیاز وشرندن استعاذه قیلمه سی سنتندر دیدی بندخی های های اویله در دیوب درحال نمازی قیلدم و سلام ویردم و کوردمکه دختر دخی بنم قیلدیغم نمازکبی نماز قیلار ووقتا که صلاتی ادا ایلدیکمده جاریه لری کلوب واوزرمده کی اثوابمی چیقروب بکا زعفران مسك آلود ایله بویانمش کیجه لك جامه سی الباس ایتدیلر و حجله گاه عروس تخلیه اولندقده باننه واروب ناصیه سنه دست عدی مداید یجك عجله یبورمه ای ابوامیه دیوب بوخطبه یه اغاز ایلدی یعنی حمدله وتصلیه یی سرددنصکره ای ابوامیه بن برمرأهٔ غریبه یم اخلاقکدن علم وخبرم یوقدر یعنی خویك ومزاجك ندر بیلم سودیکك وخشنود اولدیغك هرنه ایسه بیان قیل تا که برینه کتوره یم وکریه کوردیکك شیلری بیلدر تا که انلردن اجتناب ایده یم سن خاندان قومکدن المغی و بن دخی کذلك دودمان قومدن برخانده وارمغی قصد ایتمش و بلکه تصارلمش ایکن سوق قدرله بربریمزه نصیب اولدق و بکا عقد شرعی ایله مالك اولدك آرتق پروردکار عالمك عز شانه مباح اولان امری ایله عامل اولکه یا لطف وکرمله بنی امساك و یاخود تسریح یعنی تطلیق ایله احساندن عبارتدر اشته بوسوزی بویله دیرم و بنم وسنك ایچون مولای عظیم الشاندن مغفرت طلب ایدرم دیدی (قال فاحوجتنی والله یاشعبی الی الخطبة فی ذلك الموضع فقلت الحمد لله احمده واستعینه واصلی علی محمد وآله امابعد فانك قدقلت کلاما ان ثبت علیه یکون ذلك حظك وان تدعیه یکون حجة علیك

احب كذا واكره كذا ومارأيت من حسنة فأثبتها ومارأيت من سيئة فاسترها فقالت كيف محبتك
لزيارة الاهل قلت ما احب ان يملني اصهاري قالت فمن تحب من جيرانك يدخل دارك اذن له ومن
تكرهه اكرهه قلت بنوا فلان قوم صالحون و بنوا فلان قوم سوء قال و بت معها ياشعبي بانعم ليلة
ومكثت معي حولا لا ارى الا ما احب فلما كان رأس الحول جئت من مجلس القضا فاذا انا بعجوز
فى الدار يأمر وينهي قلت من هذه قالوا فلانة حماتك قلت مرحبا واهلا) راوى حكايه شعبى
ديركه قاضى مشار اليه دخترك خطبه سنى حكايه قرائتدن صكره بكا ديديكه والله اى شعبى دخترك اشبو
بليغانه وحكيمانه كلامى بنى دخى برخطبه انشاسنه مجبور ايتمكله بعد الحمد والصلوة اى خليلهم بكا بر كلام
سويلدك كه اكر اوسوزك ونعهدك اوزرينه ثابت اولورسك سنك حظ وسرور يكى مستلزم اولور
اكر ترك ايدرسك بكاسنى تكديره برسندر التماسك اوزره شونى و بونى سودم ايشله و بونى وشونى
دخى سودم ايشلمه وسندن مشاهده ايده جكم حسنه لرى اثبات ايله يعنى ترك ايتمه وكوره جكم سيئه لرى
ستر ايله يعنى انلردن واز كچ ديديكمده اهل واقربامك بنى زيارت ايتملرينى سورميسن ديدى واصهارمك
يعنى اقرباى زوجه مك بنى اوصاندرمه لرينى سوم يعنى صقيجه صقيجه كلمه لرينى ديدم قومشولردن
قنغيلرى خانه كه داخل اوله يعنى قنغيلرينى استرسن بيلدركه دخوللرينه اذن ويره يم وقنغيلرينى
كريه كورورسن سويله كه بن دخى اكراه ايده يم ديدى فلان خاندان قوم صلحادر وفلان طاقم قوم
سؤدر ديو تعيين وبيان ايدوب سرور عمردن معدود اولان اول ليلهٔ بى ويلهٔ رفاقى تا بصباح صفاى
بالله بكوردبكمزك اوزرينه برسنهٔ كامله دخى محبتى ارتر ديغى معامله سندن باشقه كندوسندن
بردلشكنلك وقوعه كلميه رك يانمده مكث وقرار ايلدى وقتا كه رأس سال داخل اولديغى خلالده
بركون مجلس قضا وحكومتدن اخشامه قريب منزلمه كلديكمده صاحبة البيت ومديرة الدائره
اسا امر ونهى ايدرسر بست برعجوزه ملاقات ايدوب بو كيمدر ديو صورديغمده حليله كز قريبا ندن
فلانه خاتوندر ديو تعريف ايتدكلرنده اهلا وسهلا ديو ترحيب وتكريم ايلدم (فلما جلست
اقبلت العجوز وقالت السلام عليك يااباامية فقلت وعليك السلام واهلابك ومرحبا قالت كيف
رأيت زوجتك قلت خير زوجة فقالت ان المرأة لا يرى اسوء حالا منها فى حالتين اذا ولدت غلاما
اوحظيت عند زوجها فان رابك مريب فعليك بالسوط فوالله ماحازت الرجال الى بيوتها اشر
من المرأة الورهاء المدللة) و وقتا كه يرعه اوطورديغمده خاتون يانمه كلوب بكا سلام و يردى
بندخى ردسلام وترحيب واكرام ايتدم همسر يكى نه كيفيده كوردك يعنى خوشنود ميسز ديد كده
خيرلو خاتون كوردم ورضامده دردينكمده عجوززنان قسمى بو كورديكك حالدن كوتو حالده انجق
ايكى حالت ايچره كورينور كه برى اركك ولد طوغوررسه خويى دكشديروب كبرورعونته باشلر
و ديكرى زوجى يانده دائما حظ و صفاده اولورسه بدخوى اولور يعنى اوائل احوالنده رضا
جويانه حركاتى جعلى اولمق محتملدر لكن مدار رعونت اولان تولد وحرمت زوجى كورد كده خويى
بدايه ميدان ظهوره چيقارر ونازلنوب وقامتى آرتيررسنك زوجه كده اشبو ارائه ايلديكى حالت مرضيه
جعلى اولميوب مداره مذكورده تبديل اخلاق ايله كريه كورديكك اندن وقوعه كلور ايسه همان قامچيكى
اليكه الوب تربيه سنده قصور ايتمه وتحت قهريكه آل خدايه قسم ايدرمكه رجال خانه لرينه خشونتلى
ونازلى قاريدن اشر نسنه جمع وضم ايتمز ديدكده (فقلت والله اقد ادبت فاحسنت الادب ورضت
فاحسنت الرياضة) بندخى خدايه قسم كه اى خيرلو پيره زن دخترى تربيه كده كوزل تدبير ايتمش سن
مرباه ومرضاتدر ديو راضى اولديغمى بيان ايلدم (قالت كيف تحب ان تزورك اصهارك قلت ماشاؤا
وكانت تأتيني فى رأس كل حول فتوصيني بتلك الوصية فمكثت معي ياشعبي عشرين سنة لم اعب
عليها شيئا وكان لى جار من كنده يقرع امرأته ويضربها فقلت فى ذلك * رأيت رجالا يضربون

نسائهم * فشلت يميني يوم اضرب زينبا * ءاضربها من غير ذنب اتت به * فما العدل منى
ضرب من ليس مذنبا * فذينب شمس والنساء كواكب * اذا طلعت لم يبد منهن كوكبا * انتهى
بعده پيره زن موى اليها بكا زوجه كك حضملرى يعنى بن وساترى سنى زيارته كلمكه رضيميسن يعنى
كلملمى و ياخود نه كونه كلملم ديدكده خاندان دخترك اخلاق مرضيه لرى مجرب اولديغندن
رأيلرينه محول ايدرم ديمش ايدم او پيره زن دخى هر ييل باشنده كلوب بكا وزينبه نصيحتلر ايدر ايدى
اشته اى شعبى زينب يكرمى سنه همسرم اولوب بومدتده كنديني تعييب ايده جك نسنه سنى
كورمدم و بنم كنده قبيله سندن برهمجوارم اولوب زوجه سى خويسز اولمغله دائما قرع وتوبيخ
وضرب ايدر ايدى انك حالى اشبو نظم تنكر جزمك انشاسنه بادى اولدى ديو شعرمز قومى
اوقودى ديو شعبى ختم حكايه ايتمشدر (مآل نظم) براتكيسه لرى كوردمكه نسالرينى ضرب
ايدرلر بنم ايسه زينبى دوكديكم كونده درحال صاغ الم چولق اولدى يعنى يابركره اقتضا سنجه
دوكش ايدم منتبهه اولمغله من بعد بندن ضرب واقع اولمدى و ياخود بى كناه ايكن ظلما دوكش ايدم
نادم اولمغله ترك ضرب ايتدم و ياخود زينب بدخوى دكلدر كه دوكه يم وصوجسزى بن نيجه
ضرب ايده بيلورم اكر ذنب كندوسندن وقوعه كليان نفسى دوكمك بندن صادر اولسه بن اجراى
عدله مأمور قاضى القضاة ايكن عدل ايتمش اولورميم خلاصه زينب اخلاق حميده يى تماما
مستجمعه اولمقده كونش كبيدر ساتر نساايسه صفات حسنه يى سراپا جامعه اولمادقلرى جهتدن
ساتر يلدزلر كبى ضيالرى متفاوته وشمسه نسبتله ناقصة الضيالردركه زينب كورنديكى كبى كواكبدن
يعنى نساء سائره دن بريسى ظاهره اوله مز يعنى كم اولوركه واخلاق رديه لرينى كوسترملريله ناچار
كامپچه دوكوكدرلر ديمكدر واشبو نظمده اولان كنايات ومجازات واستعارات غايتله يرلرنده اولديغى
اهل دانشك معلوميدر (محكيدر كه حجاج مشهور ثقفى نجل جعفر طيار عبدالله حضرتلرينك
رضى الله تعالى عنهما كريمه لرى ام كلثومى سرا ايكى بيك كره بيك وعلاتيه بشيوز درهم مهر
تسميه سيله كندويه تزويجى قصدايله يازوب شاهدلريله وكيلنى مدينهٔ منوره يه كوندردى مشار اليه
دخى اجابت ايله مشار اليهانى حجاجه عقد ايدوب عراقه ارسال ايلدى مشار اليهانك نزد حجاجده
اقامتى سكز ماهه رسيده اولديغى اوانده مصلحة عبدالله بن جعفر عبدالملك بن مروانى قصد ايله
دمشق الشامه كيدوب نزول ايلدى و فى الحال عبدالملك ترحيبه اوغلى وليدى كوندردى وليد
قاتريه بنوب خدم وحشميله مكان ابن جعفره واردقده ابن جعفر چيقوب ترحيب وتكريم ايله
قارشولادى وليد قاتردن اينمدن ملاء ناسده (لكنك انت لا مرحبابك ولا اهلا) يعنى سن ترحيب
وتكريمه لايق دكلسن ديو عتاب ايلدى ابن جعفر تحمله ايتمه اى قرنداشم اوغلى بومقاله وعتابه
سن طورركن بن اهل وسزا دكلم ديو رد ايتدكده وليد بلى هم اهل وهم دهازياده يه لايق شرسن
ديدى ابن جعفر آيا بومعامله نه دن اقتضا ايتدى ديو صوردقده وليد ياسن عقيلهٔ نساء عرب
وسيدهٔ نساء عبد مناف تحقير ايله عبد ثقيفه تفخذ يعنى هم آغوش اولسون ديو تفريش ايلدك يعنى
هاشميه قزيكى حجاج ثقفى يه ويردك ديديك ابن جعفر اى ابن اخ من بنى بونك ايچونمى عتاب ايتدك
خدايه قسم ايدرمكه ناسك احق ومنصفى بوماده ايچون بنى اصلا لوم ايتمز انجق سنك و بابانك كبى
انصافسزلر لوم ايدرلر زيرا سزدن اول اولان ولاة بنى اميه صلهٔ رحم ايدر و بنم حقمى بر ينه كتوب
قدريمى بيلورلر ايدى اماسن و بابانك عبدالملك بيت مال مسلميندن معين اولان معاشدن بنى منع
ايتكز يعنى معاشمى قطع كز ايله ديون كثيره بارى اوزريمه چوكدى والله كه اكر بورنى كسلمش
برعبد حبشى عبد ثقيفنك ويرديكى مبالغى بكا ويرسه ايدى قزيمى او حبشى يه تزويج ايدر ايدم
بن قزمله رقبه مى ناردن قورتاردم يعنى كريمه م الديغى مهرى بكا ويروب بندخى اصحاب ديونه

تقسيم ايله انلرك روز جزاده اوله جق مطالبه لرندن قورتولدم ديوب * انكه شيرانرا كند روبه
مزاج * احتياجست احتيـاجست احتياج * معناسيله اعتذار ايلدى پس وليد بركلمه ايله دخى
جواب ويرميه رك يعنى ملزم اوله رق ايچدن قاتي‌نك عنانني باباسى جانبنه عطف ايله طوغرى
عبدالملكه واروب كيفيتى سويله (مالك يا ابا العباس انك سلطت عبد ثقيف وملكته حتى تفخذ نساء
عبدمناف * يعنى سكا نولدى اى پدر كه حجاجى خلقه تسليط ايله صاحب نفوذ ايتمكله خاندان
عبد مناف كريمه لرين زبر لحافنه الدى ديو تشنيع ايلدى و بو تقريع عبدالملكى غيرته كتورمكله
درحال حجاجه برفرمان يازديروب درونه اشبو امريمى الكدن براقدن كريمهٔ ابن جعفرى تطليق ايله
امر بن درج ايتديروب هيجان ايله سريعا كوندردى ادى الوصول امتثال ايدوب اكرچه
تطليق ايلدى لكن حجاج فوتنه دكين كريمهٔ مشار اليهايه ترتيب وتعيين قيلديغى رزق ونكريمى
قطع ايتميوب ابن جعفره دخى سال بسال اموال وكسوه وتحف هدايا سيله بوكلوقطارى كلور ايدى
(ذكر اولنمشدر كه مغيرة بن شعبه كوفه واليسى نصب اولندقده اول اوكه ده ديرهند ديو معروف
اولان ديرده اوهند تاريخ مذكورده صاغ اولوب كوزلرينه عماطر بانيله ترهب وانزواده ايدى
خاتون مرقومه يى كورمكه واردى ولدى الاستيذان يانته كيردكده هند سن كيمسن ديو صوروب
او دخى مغيرة بن شعبه الثقفى يم ديو كنديني تعريف ايتدى هند حاجتك ندر ديدكده مغيره سنى
خطبه ده يعنى تزويج قصد ايدرم ديدى هند دخى (انك لم تكن جئتني لجمال ولا لكمال ولكنك
اردت ان تتشرف فى محافل العرب فتقول انكحت ابنة النعمان بن المنذر والا فاى خير فى اجتماع عميا
واعور) يعنى سن بكا جمالم و كمالم ايچون كليوب و بونلر مطلوبك اولميوب مجرد مجالس
عربده بكا خاندان ملوك عربدن نعمان بن المنذرك قزى نكاح اولندى ديو تفاخر ايتمك ايچون
بنى استرسك اكر غرضك بو اولسه ايكى كوزى كورمز ايله يكچشمك اجتماعنده نه خير
واور ديو بليغـانه جواب ويرمشدر (وذكر اولنـان نعمان ابتداى بعثتدن دردتوز سال مقدم
اولەرق اولكبسى جفنه اولوب شامده تسلطن ايدن ملوك غساندن اونجيسى نعمان ثالثدر
وبو آل جفنه نك آخرى جبله دركه قصه سى قم اسعد فقيرايله اوائل كتابده يازلمشدر (ناسك
وجها احسنى اولان عبد الرحمن بن ابى بكر الصديق رضى الله تعـالى عنهما اجمل نساء
قريشدن اولان حليله لرى عاتكه بنت عمرو بن نفيله افراط ايله محب اولوب بوحالده حسب
القدر طلاق رجعى ايله تطليق ايتمكله قبل المراجعه مشار اليهك نظم وقبس اسا صحرانورد
اولەرق انشاد ايلديكى شعر دلسوز بليغدر * اعاتك لاانساك ماذر شارق * وماناح خمرى الحمام
المطوق * فلم ار مثلى طلق اليوم مثلها * ولامثلها فى اى تطاق * لها خلق عف ودين ومحتد *
* وخلق سوى فى الحياة ومصدق * بعده مراجعت ايلمكله مشار اليهك شهادتلرينه قدرينه
عاتكه رضى الله تعالى عنها پيرايهٔ حرامسراى ازدواج وعقتلرنده اولمشدر حين شهادتلرنده
مشار اليهانك نظم ايلديكى مرثيه بودر * فآليت لاينفك نفسى حزينة * عليك ولاينفك جلدى
اغبرا * فلله عينا من راى مثله فتى * اكر واحمى فى الهياج واصبرا * اذا شرعت فيه الاسنة
خاضها * الى الموت حتى يترك الرمح احمرا * محكيدر كه حارث بن عوف اوس بن حارثة بن لام
الطائى نك قزلرندن برينى خطبه قصديله قبيله سندن واحباسندن خارجة بن سنانى كندويه
رفيق ايله مطيه سوار اولوب اوسك بلادى جانبنه كيدرلر واوسى منزلنك حوالسنده بولورلر حارثى
كوردكده (مرحبابك يا حارث ماجابك) خوش كلدك اى حارث سنكله نه كلدى يعنى نيچون كلدك
ديو سبب ورودينى صوردقده حارث (جئت خاطبا) قزيكى تزوج قصديله كلدم ديدى اودخى
(لست هناك) سن بوراده دكلسن يعنى دامادلغـه قبول ايتمم ديوب دها برنسنه سويليه رك

غضبله زوجه سنك يانته كيرر زوجه سى اوسك غضبنى كوروب اورجل ومسافر كيمدر كه
كلدى وسلام ويردى سن ايسه انكله اوطورميوب واطالهٔ كلام ايتميوب غضبله بويله صاوشدك
ديو سبب غضبنى صورر اوس دخى اورجل عربك سيدى واواوسى حارث بن عوفدر ديدكده
زوجه سى نولدى سكا كه ايندروب اكرام ايتمدك ديو تعريض ايدر اوس يا اول بنى احمق صاندى ديدى
زوجه نه كيفيتله سكا معامله ايتدى ديمجك خطبه يه كلدى ديدى باسنك قزلريكى تزويج مرادك
دكلمى ديدكده نعم مرادمدر ديدى پس سيد عربه تزويج ايتميوب كيمه ويره جكسك ديدكده استنقال
حارثه نادم اولوب سكوت حيرته واردقده زوجه سى سندن صادر اولان بو او يغونسزلغى تدارك
ايت وتيز حارثه يتشوب چويركتور ديدكده با بندن حارث حقنده صادر اولان فرط كبر يعنى
تقصير عظيم ايله بوزينه نه وجهله باقديم ونه ايله عذر ديله يم ديدكده منزلمده برنسند ايچون غضب
ايلديكم حالده بكا ملاقات ايلش ايدك بندن حقكزده بلاشعور واقع اولان قصوريمى عفو
ومنزل فقيرانه مى تشريفده وقدم رنجه بيورهرنه يه ميل ومحبتكز وار ايسه اوراده اماده در
ديه رك اعتذار ودعوت ايله ديو كلمات مصلحت آميز روشى معقول اولديغى زوجه درك
ايتمكله اول يولدن معذرت مذكوره يى تعليم ايله بنديروب ارسال ايلدى (ناقل حكايهٔ مذكوره
رفيق حارث خارجة بن سنان ديمشدركه بزاوس اوندن اواستغنالى كوروب راه معاودتده
كيدرلر وغم ويأس ايله صحبت ايدرلر ايكن برده ارقه مزدن يا حارث خانه معاودت قبل نداسيله
اوس كورينه دوشدى توقف ايتدك ووصولنده يته بيورك ديوب وعذر مذكورى سرد ايدوب
واو كومزه دوشوب اجابتمزه مسرور ايزى منزلنده مسافر اوطه سنه انزال ايدوب كندى زوجه سنك
يانته كندى راوى خارجه ديمشدر كه صكره دن استماع ايتديكم اوزره اوس زوجه سنك يانته
وارديغى كبى تبريولك قزيمزى كتورديدى كلدكده اى قزجغزم اشبو حارث بن عوف يعنى مسافرم
سادات عربدن برسيد در بكا خاطبا كلدى سنى اكا تزويج قصد ايدرم نه ديرسن ديمجك دختر
(لاتفعل) يعنى تزويج ايتمه ديدى باباسى اباسندن سؤال ايتدكده (انى امرأة فى خلقى رداءة وفى لسانى
حدة لست بابنة عمه فيرعى رحمى ولاهو بجارك فى البلد فيستحيى منك ولا آمن ان يرى منى ما يكره
فيطلقنى فيكون على بذلك سبة) بن خلقتمده ردائت ولسانمده حدت اولان برمرتهيم وحارثك
عمى قزى دكلم كه بندن نفرت ايتسه ده خصماق غيرتيله تحمل ايدوب ناچار بوشاميه رق بنى بسليه
واو دخى سنك بلدكده قالمز وياخود بورالى قومشو دكلدركه سندن اوتانوب بوراده بنمله برابر
ضرورى اوطوره و بن دخى حارثك استكراه ايده جكى ايشده نفسمك بولنميه جغنه امين دكلم پس
بندن ردائت مزاج تقاضاسيله غضب ايده جكى برنسنه وقوعه كلدكده بنى درحال تطليق ايدر
وميدانده بى كس براغوب كيدر بوايسه بكا بين الناس اوتانه جق برشى اولور ديو اعتذار ايتدكده
اوس (قومى بارك الله فيك) ديو اعتذارينى بكنه رك قالق كيت ديوب يانندن اخراجدن صكره
اورتانجه قزينى چاغروب اكا دخى آبله سنه ديديكى سوزى سرد ايتدى واو دخى اختنك اعتذارى كبى
اعتذار ايله جواب ويردى بعده هنيسه نامنده اولان كوچك قزينى كتوروب خطبهٔ حارثى
بيلدردكده (انت وذاك) يعنى سن وحارث بيلور ديو ضميرنده مستتر اولان ميلنى ضمير مخاطب
واسم اشارتله اكديروب رضا كوستردى حارث هنيسه يه همشيره لرينك ويردكلرى جوابلرينى ذكر
ايتيه رك اى هنيسه بن بو خطبه يى قرنداشلريكه دخى عرض ايتمشيدم استنكاف ايتديلر ديو
استنطاق سبب رضا ايتدكده اوكلسيد روضهٔ بنات يعنى هنيسهٔ زكيهٔ عارفة النكات كويا
بوكلر ينك جوابلرينى استماع ايتمش كبى ادات استدراكله (لكنى والله الجميلة وجها الرفيعة خلقا
الحسنة رأيا فان طلقنى فلا اخلف الله عليه) الكن بن خدايه قسم كه وجه خوب وخوى بالاى

محبوب ورأی حسن وتدبیر مستحسن ایله متصف اولمله حارث بکا محبت ایدوب ترك ایتمز یوق
اکر بوشار ایسه کند و خو یسزلغندن قدردان اولمامسندن بوشامش اوله جغی عندالناس
معلوم اوله جغندن بن ملوم اولمکه حجاب ایدیم بلکه اوهم مذمت اولنور وهم الله تعالی اکا عوض
ویرمز یعنی بنم کبی همسر بوله میوب پشیمان اواور وجزاء غدرینی بولور دیجك اوس (بارك الله
علیك) دیو دعا ایدوب بعده یانمزه کلدی ای حارث هنیسه نام ملو قزیمی سکا تزویج ایتدم
واو دخی قبول ایتدم دیوب عقد واشهاد ایتدی وزفاف ودخول منزلنده اولمق املیله درحال اناسنه
لوازم عروسی تهیئه ایله دیو امر ایدوب وعادت عرب اوزره برخیمهٔ مستورهٔ عروس قوردیروب
وحارثی درونده اقعاد وعقبنده تزیین اولنمش ارلان کلنی بلکه بوستان نسلنك کلنی اوصفهٔ صفایه
ادخال ایله خانهٔ سرور حارثی اباد ایلدی (راوی دیرکه وقتا که هنیسه حجله کاهده حارثه انیسه
اولدقده حارث مدت قلیله لبث ایتدکدنصکره بیت عروسدن چیقوب یانمه کلدی و بن (افرغت من شانك)
یعنی مصلحت وصال اولدی بتدیمی دیدیکمده (لا و الله) دیو غنچه نکشوده قالدیغنی و هنوز
ذوقیاب عسیله سی اولمدیغنی بیان ایتدی وسبب تأخیرینی صوردیغمده ای برادر وقتا که کلنه مد
دست محبت ایتدیکمده ابوین واخوه ملك یالمزنده مواصلت نامه اولورمی دکلدر دیوب بئله وطعنده
زفافنامك اجراسی عزم والتماس ایتدی دیوب وقاین پدرینه دخی یالدیروب هنیسه یی هودج
سوار اوله رق الوب سمت وطنه روان اولدی و برازجق کتدکدنصکره حارث تحمل ایده میوب بکا
کرم ایله جرئیجه بکله وطوردیوب هودج هنیسه یی کنار راهده کورلیه جك بردیه وراسنه چکوب
وچوق طورمه دن ینه یوله کتوردی وکذلك (افرغت) دیدیکمده یوق دیکله وجهنی سؤالمده
صاحبهٔ الهودج نیاز وصالمده سن بکا مهٔ جلیبهٔ سبیهٔ اخذه یعنی اسیر جاریه یه اولان معامله کبی
معامله می ایدر سن بو اوار نسنه دکلدر تا که جزور وغنم ذبح وخاندان عرب دعوت اولنوب
ولیمهٔ عظیمه ترتیب و سنك و بنم کبی اصلزاده لرعادتی اجرا اولنمدقچه وصال محالدر دیو جواب
ویردی بندخی تحقیق سنده همت وعقل مشاهده ایتدم ان شاء المولی سن بکا همسر نجیبه اولورسن
دیو دعا ایتدم دیدی بعده یوله چیقوب و دوزه لوب بلده مزه کلدیکمز آنده حارث بر مکمل ولیمه
یاپوب بیت الزفافه کیردی و ینه فی الحال چیقدی کذلك حکمت قلت مکثی استفسارمده وقتا که
داخل اواوب اشته دلخواهك اولان ضیافتی اجرا واستدیکك مالی آماده ایلدم دیوب معاملهٔ
مباحه یی رجامده (لقد ذکرت من الشرف بما لیس فیك) مکر سن سنده اولمیان شرفله مذکور
ایمش سن یعنی خلقك حقکده شجاعت وحماست وسائر شرف آرا اولان صفاتله اتصافکی اعتقاد
وذکر ایدرلر بو اعتقاد واشتهار ایسه اسناد مالم یکن ایمش دیدی بندخی نه بناء بویله دیرسن
دیدیکمده یا حالا عرب میانده قتال درکار و بربرلرینی قتل وسبی ایلدکلری آشکار اولوب
بو اختلال اده شرفله اشتهاری اولان مردلر نکاح نسایه یعنی قربانه مشغول اولور می دیدی
بندخی (فما ذاتقولین) یعنی ای برکزیدهٔ زنان زمان بو خصوصده نه رأی بیورر سن دیجك
(اخرج الی القوم واصلح بینهم ثم ارجع الی اهلك فلن یفوتك ماترید) قومین یعنی منخا صمین
عربی قصد ایله بورادن چیق کیت و بینلرینی اصلاح دنصکره اهل بیتکه رجوع ایت ومرادك
اولان وصال بو ارالقده اصلاسنی فوت ایتمز یعنی مرادیکه ینه ایررسن دیدی بندخی ینه سنده
عقل ورأی کوردم دیدم دیوب درآن ساعت چیقوب وواروب مقاتلینك بینلرینی اصلاح ومقتولینك
اوچ بیك بعیره بالغ اولان دیتلرینی ورثهٔ قتلایه و یردیروب واجمل ذکر وثنا قازانوب عودت ایتدك
بعده حارث دائرهٔ وصاله صفای بالله داخل وذوق شهد سروره واصل اواوب چوق وقت زوجان
عیش طیب ایله امرار زمان ایتدیلر وحارثك هنیسه دن بنین وبنات اولادی دخی اولمشدر وذکر اولنان

معرکه یوم حرب عبس وذبیان دیو بین العرب مشهور اولان قتالدندر (فقلت) خانه سنده
بوز بیك ایش اولوب تسویه لرنده شاشرمش اولان کیمسه نك هنیسه کبی برزوجهٔ عاقلهٔ مدبرهٔ
مدبره سی اولسه خانه سنك امور مشکلهٔ شتاسنی سهولتله تنظیم نزده قالدی اول کیمسه حلال
مشکلات انام اولور (فضل بن محمد الضبی بعض احبابندن روایتله حکایت ایتمشدر که بنی سعد
قبیله سنك معتبرانندن بولنان وجمیل الوجه اولان بر کیمسه نك اوکندن برکون امیهٔ بن عبدالله
ابن خالد بن اسیدك صاحبهٔ ظرف وجمال اولان جاریهٔ بلیغه سی مرور ایدر اول کیمسه شجاع
وجسور اولمغله جاریه یکرایکن سنك کبی زوجه سی اولان کیمسه یه طوغروسی (طوبی له) دینلور
وغبطه اولنور دیو حرف اندازملاطفه اولوب وطاقیلوب وعقبنجه زوجی وارمیدر وار صور دیو
براوشاغنی کوندرر اوشاق واروب سؤال ایتدکده سنی کوندرن ذاته صورکه حرفتی یعنی مدار
تعیشی وجهت افتخاری نه در بکا بیلدرسن دیو اعاده ایدر اوشاق کلوب دیدیکنی تبلیغ ایتدکده
* وسائله ماحرفتی قلت فتی * مقارعة الابطال فی کل شارق * اذا عرضت خیل لخیل رأیتنی
* امام رعیل الخیل احمی حقایق * واصبر نفسی حیث لاحر صابر * علی الم البیض الرقاق
البوارق * شعربنی نظمله او اوشاغه اوکردوب جاریه یه اوقودیو اعاده قیلدی که مضمون نظم حرفتی
ومایه الافتخاری شجاعت اوادیغنی بیاندر پس اوشاق جاریه یه اولاشوب اوقودقده جاریه دخی
کبرودونسنی کوندرنه (انت اسد فاطلب لنفسك لبوة) یعنی سن ارسلانسن نفسکه بردیشی ارسلان
آره دیدی دی و بو ابیاتی دخی اوقودیو اعاده ایلدی ﴿ الابیات ﴾ الا انما ابغی جواداً باله *
* کریما محیاه کثیر الصدائق * فتی همه مذکان خودا خریدة * یعانقها باللیل فوق
النمارق * ویشربها صرفا کمیتا مدامة * نداماه فیها کل حر موافق * خلاصه جاریهٔ
بلیغه مرقومه بو منطوق کلام مرسوم وابیات وقرینهٔ سوق مقال بن اکرچه ذات زوج دکلم لکن
بنم پهلوانله ایشم و بریشم وایشم بوقدر ارتق اوارسلان اغا نفسنه کندی کبی بردیشی ارسلانی
اش ایتسون و بن جمالنك اوزرینه مالی اولان اری ارارم وشول جوایبر دی استرمکه صدقه وصله
واحسانلری چوق وسیماسی کریم اوله واویله اولان جوانمرد جوهر فریدکبی برجاریه یی الدقده
اوجاریه انك اسیر جمالی اولوب کیجه لر ایچره ینه دوشکلر اوزره انکله معانقه ایدر واودخی مداما
بادهٔ صافی جاریهٔ عشیقهٔ مزبوره سنه نوش ایتدیروب نشوهٔ سرور وعقارایله ذوق وصفالر
سورر واوکر یمه کیجه سنده هر حر موافق وظریفدن شرطنجه دوندیم بلیغ منادمت ایدرلر دیو
جواب یأس ویرمشدر (یحیی بن عبدالعزیز ذکر ایتمشدر که بر رجل زوجهٔ واحده سنك اوزرینه
بردیکر مرأه تزوج ایدر زوجهٔ جدیده سنك جاریه سی زوجهٔ قدیمه سنك بیتی یعنی اوطه سی
قپوسندن * و ما تستوی الرجلان رجل صحیحة * واخری رمی فیها الزمان فشلت * بیتنی
انشاد ایله کچوب وعودتنده ینه بکرایکن * و ما تستوی الثوبان ثوب به البلی * و ثوب بایدی
البایعین جدید * بیتنی اوقیوب * اسکی خاتونه اواور حرف انداز * مأل بیتین مرور زمان ایله
عملمانده اولان ایاق ایله صاغ وسالم اولان ایاق یکسان میدر و ایکی اوروبه که بری چورك وردی
ودیکری بایعده جدید وجدید اوله یکدیکره مساو میدر یعنی ابشه برابان رغبته شایان اولان پای
درست ایله نوب جدید درد یکدر (وزوجهٔ قدیمه نك جاریه سی دخی معارضه یه اغاز ایله جدیده نك
باب بیتی پیشندن مرورنده * نقل فوادك حیث شئت من الهوی * ما الحب الا للحبیب الاول *
* کم منزل فی الارض یألفه الفتی * و حنینه ابدا لاول منزل * قطعه سنی اوقومشدر که مألی
عشق ومحبت نحریکیله قلبکی استه دیکك یره نقل ایده طور لکن محبت انجق ینه اولکی دوسته
مقصور اواوب صکره دن اتخاد اولنان یارانده حب وودادپایدار اولماز ودوی زمینده یکیت بر چوق

منزل ايله اكرچه الفت ايدر لكن اشتياق وارزوسى ابتدا الفت ايتديكى منزل ايچون اولور
ديمكدر (قلت) واقعا اول زمان ايچنده اولان شيوه بوايدى كه بوقاعده يه و بودستوره
استناد ايله * اسكى غمخوارلرين ايله خاطرده ن دور * يكى يارانلريكك باشى ايچون سلطانم *
* رجاسى اولنه كيدر * عمرو بن العلاء ديمشدركه ناسدن نسانك حالنى اعلم اولان يعنى نسوانك
مشوار ومزاجلرين ايوجه بيان ايدن عبدة بن الطبيب ايمش كه * فان تسئلونى بالنساء فاننى *
* بصير بادواء النساء طبيب * اذا شاب رأس المرأ اوقل ماله * فليس له فى ودهن نصيب * قوانى
نظم ايتمشدر (والمآل) اكر بندن مدار محبت زنانى صورر سكزانى تحقيقده بن مرد بصير واكاه
و اودرد درونى تشخيصده طبيب حاذق اولمله سزه شويله بيلديره يم كه اكر مردك يعنى زوجك
باشى آغردقده ياخود مالى ازالدقده اومرد ايچون قار يلرك سوكيسندن نصيب و پاى يوقدر (قلت)
و بلكه سب ودشنام و پاى چوقدر يعنى نسوان ياقريان استروقربانه قدرت قالمادقده درجهٔ ثانيه
اولەرق اچيه استر ديمكدر وفى الحقيقه برطوغرى كلام حكمت ارتسامدر (مغيرة بن شعبه دن
صفات نسا سؤال اولندقده جوابنده عجيبه قرلرى مواساة بوننده ن يعنى مردك بولداش وحالداش
ايدوب كندو يه برابر ايتمك جهتندن احسن نسادر واجنبيهلر انجبدر (وماضرب رؤس الاقران مثل
ابن السوداء) واقران وحرزلك باشلرينى ضربده براحد ابن سوداء كبى اولمدى يعنى زنجيه نوعى زنانى
بدخو يدر ديمشدر (مردمانك باشنى ضرب سوء خلقك اريدر قرهلك اوغللرى بويله اولمجق قرلرى
دخى اشدا اولور ديمكدر ومعناسى عاجزانه مطالعهٔ اسعد فقير مسود الحروفدر (عبد الملك بن مروان
(بركيمسه قربان قصديله تسرى مراد ايدرسه جاريهٔ بربريه آلسون وتوليد اراده ايدرسه فارسيه
السون وخدمت اراده سنده ايسه روميه آلسون ديمشدركه جوارىٔ مز بوره مصالح مذكوره يه
تقسيم مذكور اوزره مخصوص وزياده اهل اولدقلرينى بياندر (قلت) عهد عبد الملك
اوائل فتح الاسلام اولمغله جوارىٔ اولكاهاى مرقوم سبى طريقيله اولورايدى و برابره قاموسده
يازلديغى اوزره مغرب زمينده برقوم و دخى حبشله زنج ميانده كائن برقوم ديكردر كه آلت تناسل
ذكورى قطع ايدوب او ذكر مقطوعى نسايه مهر ايتمك عادتلرى ايمش وبو برابره عربده قيس
غيلان اولادندر وعلى قول حمير صنهاجه ايله كتامه دن ايكى بطن وقبيله اولوب افريقس نام
ملك افريقيه يى ضبط و استيلا ايتدكده بر برجانبنه يرلشمشلردر (معجم البلدان بيانجه بوقوم
ديكرز يلع مذكوردر وعادت مرسومه نك صورتى دخى بودر كه طائفهٔ مرقومه دن برى بر مرأه يى بكنوب
كفوى اولمديغى حالده تزوج قصد ايتسه شويله جه خطبه ايتسه نائل مرام اولميه جغندن استديكى
مرأه نك باباسى و ياخود ديكر وليسى صغرلرندن بركبه صغرى ارارو بولدقده قويروغنك بومقدارينى
كسوب صاليويرور كنديسى ايچلرندن كوچى بته جكى كيمسه يى بولمغه سعى ايدر و بولديغى كبى
او كيمسه نك آلتنى قطع ايدوب قاچر وقتا كه چوبان بقره نك قويروغى كسلديكن مرأه نك باباسى
واقرباسنه خبر ويردكده قاطعى تحرى يه قالقارلر واكر ظفر بولورلرسه قتل ايدرلر وعدم ظفرده
ذكرى مقطوعى تجسس ايدرلر اكر بقره الى كسكه ظفرندن اول طوغورر سه خاطب غير كفو
مرقومك عملى كندى كبى باطل اولمغله بلده سنى تركله بولەميه جقلرى وخبرى منقطع اوله جغى
بره ييقلور كيدر واكر ايچلرينه دونه جك اولور و ياخود اولديغى يرى طويارزايسه اولديررلر واما
خاطبك ذكرينى كسمش اولديغى بيچاره يى صغر طوغورمازدن مقدم بولورلرسه خاطب قاطع
مز بوره ناچار مرأه يى كيمك قرى اولور ايسه اولسون كفوى دكلكن و بررلر ومنع عادتلرنجه اللرندن
كلز واشبو عادت باطله دن ناشى اجداد زيلع وطنلرينى تركله عادت مرسومه بولنميان مغربده غربتى
اختيار ايتمشلردر والله تعالى اعلم (اصمعى ديمشدركه بكا برقريشى ذات كاوب تزوجنى قصد

ايتمش اولديغى مرأه خصوصنده استشاره ايلدى بندخى اى ابن الاخ (اقصيرة النسب ام طويلته)
يعنى تزوجنى اراده قيلديغك خاتونك نسبى قيصه ميدر بوقسه اوزونميدر ديدم لكن نظرهٔ اولاده
بلاغتله اتصافنى ظن ايله سويلمش اولديغم اشبو كنايه طريقيله موجز و قيصه دوشن كلامى
دفعةً تفهم ايده ميوب مرادمى صوردقده (يا ابن اخى القصيرة النسب التى ذكرت آباها اكتفيت به
والطويلة النسب التى لا تعرف حتى تطيل فى نسبها) يعنى قصيرهٔ نسب اولان باباسنى و سلسلهٔ
نسبنى ذكر ايتدكده سكا كفايت كلن خاتوندر يعنى مضبوط النسب اولمغله تعداد ايدر و سنده
بيلورسن بوايسه خاندانده اولور وطويلهٔ نسب اولان سلسله وجدنى صوردقده بيله مديكندن
لاقرديى اوزالدن و طولاشدرن خاتوندر بو ايسه مجهول النسب حاليدر (فاياك ان تقع فى قوم
فداصابوا كثيرا من الدنيا مع دناءة فيهم فتضع نفسك بهم) ايمدى زنهار دنيالقلرى ومالارى چوق
اراوب لكن كندولرنده دنائت اولان قبيله نك واوجاغك ايچنه دوشمه يعنى انلردن قارى آلمه تا كه نفسك
ارالرنده ضايع ياخود الحق وآلودهٔ ذل واودودمانده كليا نوب كل اوليه ديو رأى واشاره قيلمشدر
(منقولدر كه اهل كوفه دن برفتى عساكر ايله غزايه چقمش اولوب معركه ده برجاريه ايله برفرس
اغتنام ايتمكله اعطاى مال ومنال ايله مكرمه سى اولان عمى قزينه غيرتاً بها * الا ابلغوا ام البنين بانا
* اغتنا راغنتنا البطارقة النجد * بعيدة مناط المنكبين اذا جرى * و بيضاء كالتمثال زين بها العقد * فهذا
الايام العدو وهذه * لحاجة نفسى حين ينصرف الجند * نظميكه وصف جاريه يى وفرسى
بيان وشادن عبارت واستفسار عصمت واشعار غيرتدن كنايتدر مرقومه يه ترقيم ايدوب كوندردى
وقتا كه نظم مرقوم منضود قرنه ورود ايلدكده خادمه سنه دواتى كتورديوب جوابنده شو
ابياتى تنظيم ايله ابن عمنه تقديم ايلدى * الا قرده منا السلام وقل له * غنينا واغنتنا غطارفة
المرد * بحمد امير المؤمنين اقرهم * شبابا و اغزاكم خوالفة الجند * اذا شئت غنانى غلام
مرجل * ونازعته من ماء معتصر الورد * وان شاء منهم ناشئ مدكفه * الى كبد ملساء او كفل
لهده * فما كنتم تقضون حاجة اهلكم * شهودا فتقضوها على النائى والبعد * فعجل علينا
بالسراج فانه * منانا ولا تدعو لك الله بالرد * فلا قفل الجند الذى انت فيهم * وزادك رب الناس
بعدا الى بعد * خلاصه اشبو ابيات رسيدهٔ دست فتى اولدقده مهب هواء تغزل وهوى اولديغندن
اصلا توقف ايتميوب شوقا وغيرة لها فرس مسفوره سوار وجاريهٔ مز بوره يى ارداف ايدوب
يعنى فرسده ارقه سى جانبنه بنديروب وطوا و ديزكن بنت عمنه اولاشوب بعد السلام ابتدا كلامى
(بالله هل كنت فاعله) سؤالى اولدى و بوسوزى عربده ابتدا تكلم ايدن فتاى مرقومدركه
نامحرمه بيراهن عصمتنى كوسترمكى ديمكدر پس كلام مرقومى فتى ديديكى كبى بنت دخى مرقومه
(الله فى قلبى اعظم واجل وانت فى عينى اذل من ان اعصى الله فيك) يعنى واجب الوجود عز شانه
قلبمده ويقين واعتقادمده اعظم واجلدر انك خوف وقهرندن دامن عصمته حركت فاحشه
كيرى كتورمدم بوقسه سنك خوفك بكا سدراه فساد دكلدر زيرا سن بنم عينمده برعاجز قول
اولمك ايله سنك كبى عاجزك خوفندن عصمتى التزام ايتمش دكلم (فكيف ذقت طعم الغيرة) ارتق
سن طعام غيرتى نه كيفيتله طاتدك يعنى مقصدك اولان عصمتم پايدار اولديغن اكلدك مأنى
اوكلام موجز بليغله بيان ايتمشدر فتى سرعتله كاوب وجاريه يى مومى اليهايه هديه ايدوب
بنه غزايه عودت ايلدى سياق كلامدن اكلاشلديغى اوزره مومى اليها فتانك نشانلبسى ياخود
منكوحهٔ بى بهاى غير مدخول بهاسى اولمق كركدر وابيات مرقومه نك فحواسى دخى غزاى فتانى
تبريك وملاقاتى رجا ونكهبانم يوغيكن ومراد ايتسم محايب ايله عيش وعشرت و وصال ممكن
ايكن سنك غيابكده ناموسمى لله تعالى وقايه ايلدم ديو عفتنى انبا ونصرت و سلامت وعودتنه

خبر دعادر كما لايخفى على من طالع هذا الامن الابتداء الى الانتهاء ﴿ فصل ثانى ﴾
بوفصل صفت حسنهٔ نسا بيانده در (حجاج معلوم امراء عربدن حكم بن ايوبه عبد الملك
بن الحجاجه تزويج ايچون * اخطب له امرأة جميلة من بعيد مليحة من قريب شريفة فى قومها
ذليلة فى نفسها مواسية لبعلها * اوزاقدن جميله ويقيندن مليحه يعنى هر حالده خلقا وخلقا
كوزل وقومى ايچنده شريفه يعنى خاندان ونفسنده ذليله يعنى متواضعهٔ غير متكبره وبعلنه
مواسيه يعنى ارينه يار موافق برمرئه اره وبول وخطبه ايدوب خبرينى طرفمزه بيلدر ديو يازر
اودخى (قد اصبتها اولا عظم ثديها) اوصاف مذكوره ده برمرأه يى اكرچه كه نسايه بولدردم
لكن ممه لرى بيوك ايمش كاشكى اولميدى ديو عيب عدايتديكى كبر ثديى كوسترك خبرينى يازدقده
حجاج بلغ دخى (لايكمل حسن المرأة حتى تعظم ثدياها فتدفى الضجيع وتروى الرضيع) مرأه نك
حسنى كامل اولماز ممه لرى بيوك اولمادقچه كه ثدى كبيره همفراشنى اورتوب اصيدر وصبى شيرخوارى
سوده قانديرر ديو يازوب رضا كوسترر (قلت) بوتقد يرجه نزد حجاجده مرأهٔ حسنا ويورغان
وسودى بركتلو اينك اعتبارده يكسان اولمق لازم كلور (وذكر اولنان جميلهٔ بعيده ومليحه قريبه نك
معنالرى قريبا متن مستطرفده بمنه تعالى كلور (عبد الملك بن مروان غطفان قبيله سندن بر
بليغه احسن نسايى بكا وصف وبيان قيل ديدكده (خذها يا امير المؤمنين) اى امير المؤمنين ال
يعنى استماع ايت ديو بروجه آتى تعداد ايدر احسن نسا (ملسنة القدمين) اياقلرى اندامل
(درماء الكعبين) طوپوقلرى ات ايله اورتلمش (ناعمة الساقين) بالدرلرى يومشاق (جماء الركبتين
ديز قپاقلرى اتلو (لفاء الفخذين) اويلقلرى بربرينه دورلمش (ضخمة الذراعين) بازولرى طولو
(رخصة الكفين) آوچلرى واسع (ناعمة الثديين) ممه لرى ديم ديك (حمراء الخدين) يكاقلرى
قرمزى (كحلاء العينين) كوزلرى قدرتدن سورمه لى (زجاء الحاجبين) قاشلرى اينجه (شماء العرنين)
بورننك بالاسنده اكريلك اولميه رق رأس انفى هموار وطويل الانف (شنباء الثغر) وديشلرنده
طاتلولق يعنى بياض وهموار (محلوالكة الشعر) موىلرى زياده سياه (غيداء العنق) كردنى ناعم
ولين (مكسرة البطن) نافه سى حد اعتدالده ملحم (بائنة الركب) ديز قپاقلرى آشكار
(لمياء الشفتين) طوداقلرينك قرمزيلغى معتدل يعنى قرمزلغى نصابنده (بلجاء الجبين) حاجبينى بينى
ضيادار اولان حسنادر ديدكنده (عبد الملك ويحك بواوصافده اولان حسنا قنده
بولنوروا ومقوله درهٔ نادره يه نه طريقله ظفر بولنور ديجك رجل وصاف مرقوم اى امير المؤمنين
سزاوحسناء مستثنايى خالص عرب وخالص فارسلره يعنى خاندان عرب وعجمده بولورسز ديو ختم
كلام ايتمشدر (عليك بمن تربت فى النعيم ثم اصابتها فاقة فاثر فيها الغنى وادبها الفقر) معانى
كثيره يى حاوى بركلام اهل حكمت وتجربه در يعنى تأهل مراد ايدرسك اهل ثروت خاندانندن
اوله رق ناز ونعيم ايله پرورده اولوب بعده كردش روزكار ايله فاقه يه دوچار اولمش مرأه يى تزوج
ايت والتزام قيل زيرا تمول مكنتى ايله مزاجنى هرواديهٔ تمعده قوللنمغله چوق شيده تحصيل
وقوف برله ارزوكش اولديغى مجهولى قالمبوب بعده فقر وفاقه وضرورت محكى نيك وبد اخلاقى
كندويه بيلديرهرك بووجهله فاقه مؤدب ومعلم اولمش اولديغندن انى تزوج ايدن بر كامله
الاخلاقه وقانعه وصابره يه مالك اولمش اوله جغندن منزلى انتظام اوزره اولور ديمكدر والله
تعالى اعلم (برمرد عاقل دانا اولنه جك اولوب خاطبنه يعنى قلاغوزينه (ابغ لى امرأة لاتونس جارا
ولاتوهل دارا) يعنى بنم ايچون برزن بول كيم قومشولرينه كتمز وقومشولرى دخى اكه كلمز اوله
ويعبارة اخرى مخدراتدن اولوب اصلا كيمسه ايله اختلاط ايتميه واسواق وبازاره ومسيره يه
خلاصه خانه سندن خارجه بلاضرورة چيقمز اولميه ديو سپارش ايتمشدر وبو معناده يعنى مخدره يى

ثناده برشاعر ماهر دخى * هيفاد خيها اذا استقبلتها عجف * غيطاء غامضة الكعبين معطار
* خود من الخفرات البيض لم يرها * بساحة الدار لا بعل ولا جار * قطعه سنى نظم ايتمشدركه
اصلا طشره چقميوب خانه سنك ساحه سنده زوجى وپنجره دن قومشوسى دخى كورمز مأنندر
(وقدماى شعراى عربدن اعشى دخى ثناى مذكورده * لم تمش ميلا ولم تركب على جمل *
ولم تر الشمس الا دونها الكلل * يتنى انشا قيلمشدركه بوزنى كونش دخى كورمامشدر مفادنده در
(وينه قدمادن برشاعر آخر دخى مستورهٔ خيمهٔ عفتى ستايشده * ابت الروادف والثدى لقمصها
* مس البطون وان تمس ظهورا * واذا رياح مع العشى تنسمت * نبهن حاسدة وهجن غيورا *
شعر رنكين مخيلنى ثبت صحيفهٔ روزكاره وملاحظهٔ عاجزانه م اوزره كنايه طريقه سيله او مخدره لرسرين
وبستانلرينى يعنى ظهرا وبطنا ذاتلرينى كيجه ايچره كه اختيار وشعورى سلب ايدن حالت
نوم وهنكام عدم ضيا اولمغله مانع رؤيت عالمدر او وقت وحالده لامس وجود اولان پيراهنلرينه بيله
باپشدرمزلر فكيف كه زمان يقظه ونهارده چشم اجانب انلرى كوره مأنده اولان معنايى اشعار
ايتمشدر زيرا مفهوم كنوى ومعناى لازم نظم مرقوم اول مخدره لر اختيارلريله نامحرمدن
كندولرينى كالى اوزره ستر ايدرلر وكيجه ايچره او بودقلرنده افعاللرنده اكرچه اختيارلرى كيدر
وظلمت شب مانع رؤيتلرى اولور ايسه بوحالده دخى انلر مستورات بيوت عفت وپستر آراى
زهادتلردركه بدنلره ملاصق اولان قميصلرينه بدنى محيط اولان هوا روزكار اسدكده بدنه
كوملكدن فى الحقيقه اقرب اولمغله قضيهٔ شعريه جه كويا كوملك تقربى چكه ميوب وقسقنوب
حاسد اولديغى حالده كوملكه دورباش يعنى اوزاق دور ديو تنبيه وغيرتى هيجان ايدرك تهديد
ايدوب كوملكى بدندن تبعيد ايدر يعنى اسمكله كوملكلرينى روزكارلر قالدرر وبو تقريبله كوملكلر
بدنلرندن ايرلمغله مخدرات مذكوره نك خجلرندن وعمرلرندن دور اوادقلرندن مس ايده ممرى لازم
كلور (اشته خاطر فاتر اسعد كتره كلان حل بودر بوندن باشقه برمعناى رنكين بو انورسه
تسطيريله كارى تزيين رجا اولنور (قلت) اشرف كافهٔ قبائل اقاليم عالم اولان عرب عربانك
ناموس وغيرتلرى اشبو نقللردن آشكاردركه خيمه نشينان ايكن عرض وناموسلرين زياده
كوزه دوب حتى اهل عرض اولان اهل بيتلرينى بويله جه اشعار بليغه ايله مدح وثنا قيلمشلردر
(محكيدركه وجه جهتدن اقبح ناس اولان عمران بن خطانك اجمل نسادن برزوجه سى وار ايمش
زوجه سى بومامن الايام عمرانه (انا واياك فى الجنة ان شاء الله تعالى) سن وبن ان شاء الله تعالى
جنتلكز ديدى عمران بوسوزى نه بناء ديدك ديجك زوجهٔ بليغه (لانى اعطيت مثلك فشكرت
واعطيت مثلى فصبرت والشاكر والصابر فى الجنة) يعنى سنك كبى يه بنم كبيسى من قبل الله تعالى
اعطا اولنمغله سن شكر ايله وبن صبر ايله متصفز شاكر وصابر ايسه برمنطوق نص وعد
جنت ايله مبشرلردر ديو سبب دخول نعيمى شرح ايتمشدر (اشبو مطايبه يى جامع المستطرف
بالمناسبه بوقاروده يابك برنده دخى يازمش ايدى (بعض سياحين نقل ايتمشدركه بن طريق
مكهٔ مكرمه ده براعرابيه يه راست كلدم ايديكه احسن نسا ايدى تحمل قالمامغله اوطوروب صنع
بديعنى وحسن وجمال منيعنى تماشا ايدركن برقصير القامه پير كلوب وقولاغندن طوتوب كوتوروب
كتدى همان بندخى ارقه لرندن واروب قيزه اى ماهلقا بو پير سالخورده كيدر ديدم حسنى كبى
نطقى دخى شيرين اولان اوحسناء مستثنا حليل وزوجمدر ديدى بندخى حيرتله سنك كبى كوزل بو
پير كبى انقله همسر اولمغه نه كيفيتله رضا داده اولور ديجك مكر شاعره دخى اولمغله عقب
سؤالده * ايا عجبا للخود يجرى وشاحها * تزف الى شيخ من القوم تنبال * دعانى اليه انه
ذو قرابة * يعز علينا من بنى العم والخال * شعرينى نظم ايدوب منطوقنجه حسنده در فريد كبى

اولوب وشاح وحلیسی صارقوب سوریثان دخترك قومدن قیصه بو یلی پیره زفاف اولنمسنی جای
عجب ایسه ده او پیرصفت مذكورهٔ حسنده بوانه یعنی بكا عمجه زاده ودایی اوغلدن دور
خصم ایسه بزه یعنی بكا انلردن عزیز اولمسی زوجه‌سی اولمه سنه اولمه بالتراضی سبب اولدی
دیو اعتذار ایتمشدر (وغالبا دخترك عندنده او پیرك عزیز ومحترم اولمسنه پیرك توانكرلكی سبب
اولمق كركدر ویاخود پیرمرقوم اقصای امال جنس نسا اولان شیٔ معلومده شهرت كیراولمق
ویاخود اقتضای كمال درایت دختردن ناشی پیرسالخورده وزوركارشناس نزدنده معتبراولمه‌سندندر
(شعرمرقومك مضمونی دخی تمامیله استخراج اولنه مدی كاره اشارت بونده دخی سائرلری كبی
متنادر * ابن علقمه حضورنده بعض بلغا * ومن لم یرد مدحی فان مدایحی * توافق عنـد
الاكرمین مرامی * توافق عند المشتری الحمد بالندا * نفاق بنات الحارث بن هشام * نظمنی
انشاد ایتدكده كه مفادی بنم مدحمی كیم استمیوب دوندیره بیلور كه بنم مدحیه‌لرم اكرملر نزدنده
هدفه اصابت ایدن تیرخفیف راست سیركبی برنده در وندا وكرمه حمد وثنادن عبارت اولان
مدحیه‌م رغبت ایده نلر نزدنده حارث بن هشامك قزلری نفاقنده یعنی رواجنه موافقت ایدرده
اصلا رد اولنمیوب قبول اولنور دیمكدر مفاد نظم مطالعه فقیرجه اكرچه بروجه محرركوسترلدی
خطاسی وارایسه اصلاح ایله مثاب اوله‌لر (پس بو نظمی ابن علقمه استماع ایتدكده نفـاق
بنات حارث نه صورتده در دیو كیفیتی صورر او بلیغ دخی جوابنده بنات مذكوره احسن نسادن
اولدقلرندن فضله بابالری انلری تزویجنده كیتلو مهرلر یله یعنی جهاز كرانبها ایله برابر زوجلرینه
سوق ایدر ایدی دیجك ابن حارثك بو فعلنی اكر بر مخنث فاسق بناتی حقلرنده اجرا ایتمش اولیدی
صومعه نشین اولان ریاضت كشلر انلری ازدواجه بربرلیله منافسه مناقشه ایدرلردی دیو استظراف
ایتمشدر (قلت) اشبو تمثیل فرضی ابن علقمی جرأت اولنماز صورتده ایدی انلری طی ایدوب
برلر یته مخنث فاسق ایله ریاضت كشلر تعبیرینی كتورمكده حمدا لله تعالی اسعدفقیره وفق اولمشدر اصله
رجوع ایله ملاحظه اولنه (بر اعرابی تزوج ایدوب زوجه كی نه كیفیتده بولدك دیدكلرنده
(وجدتها رصوفا رشوفا اندفا) بولدم دیمشدر كه عضومستورینی تنك وفم وایقنی پاك بولدم دیمكدر
(محكیدر كه ملك كنده عمرو بن حجر كه امرئ القیس شاعرك جدیدر عوف بن محلم شیبانینك ذات
كمال وجمال اولان زوجهٔ مترو كه سی ام ایاسی تزوج مراد ایلدكده عقل وثبات وادب
صاحبه‌سی اولان عصام نام خاتونی قلاغوز ایدوب ام ایاسه دقت واذعان و نصاب شعورینی
امتحان ایله دیو ارسال ایلدی عصام دخی اولا ام ایاسك اناسی امامهٔ بنت حارثه واروب بیلدیكی
شیئی بیلدردی یعنی عمروك خطبه سنی افاده قیلدی امامه دخی قزی ام ایاسه ای قزجغزم اشبو
سكا كوندردیكم سنك خاله كدر یعنی بنم عندمده همشیرم كبی معتبره در سكا بعض شانكه یعنی
صفات واحوالكه نظر ودقت واستكناه ایچون كلمشدر نظرینی اراده قیلد یغی شیلردن برینی
ستر ایتمیوب كوستر واستنطاق ایلدكده حجابله سكوت ایتمیوب سویله خبریله عصامی ارسال
ایلدی وقتا كه عصام ام ایاسه واروب بهجت وحسن وجمال جهاننده ن چشم جهانك مثلنی
كورمدیكی كمالی ام ایاسده كوروب ومرمی الیهایی ناس میاننده خلقةً احسن وعقلا اكمل ولسانا
افصح بولوب درحال افادهٔ حال ایچون حارثه رجوع ایدر حارث عصامی (ماوراك) دیو
ماجرا دن استفسار ایدیجك عصام (اخبرك حقا وصدقا) یعنی ای حارث ام ایاسده مشاهده
ایلدیكم اوصافی سكا حق وصادق اولدقلری حالده خبر ویریم دیوب (مارأیت جبهةً كالمرأة
المصقولة یزینها شعر حالك كاذناب الخیل المضفورة) ام ایاسده اولان جبهه كبی برجبهه كورمدم
زیرا كه شول آینهٔ مجلایه بكزر كه اوزرینه زیاده سیاه رنكلو اولوب قوله اتك مقبول اولان سیاه

رنك قوروغی كبی دراز اولان موی یعنی كاكل عنبر رنك زیب وزینت ویرمشدر كه اكر كاكل
مرقومی صالیویرایسك سلسلهٔ مصقوله تخیل ایدرسن (قلت) بدویت اوزره اولان اصل عربده
كاكل طویلی تشبیه‌ده یتلرنده نهایت مرتبه ده اعز مال اولان خیلك ذنبندن باشقه مشبه به
اولمادیغندن اكا تشبیه ایتمشلردر والاحضریتله ظهوره كلان تار حریر وسائر امثاله نازك شیلره
نسبتله تشبیه مذكور كیرو قالمش وبلكه موی علیظه مشبه به اولوب حالا عرب وعجم ورومده
مقام ذمده صاحبی آت قوریغنه بكزر قاری دیو هجویه‌ده قوللانیلور اولمشدر وحتی شعراء قدمای
عرب اهل سخنی قیو قووه سنه بكزرتدكلری مایی صرف وجه شبهنده قوه دن غیری برشیٔ
كورمدكلرینه بناء در فلیحفظ (ومع ذلك حاجبان كانما خطا بقلم اوسودا بحمم قدتقوسا علی
مثل عین الجبهرة التی لم ترقانصا ولم یروعها قسورة) واشبو جبههٔ موصوفهٔ حسنده ایله بیله انده
ایكی قاش واردر كه كویا بر برینه كما وكیفا مساوانده ورقنده برقلم ایله یازلمش وچكلمش وسیاه
اولمه‌لرنده كورایله برز بنه تسوید اولنمشدر واو یله برقاشلردر كه یابك مثلی یعنی طولواولان قبضه‌سی كبی
اولوب صیادی كورمین یعنی آوجیلردن قورقیان وارسلان كندوبی اوركتمیان یعنی اسددن دخی
قورقمیوب وقچمیوب آفت دوران اولان چشملری اوزره تقوس ایدوب یعنی یایلنوب قورولمشلردر (بینهما
انف كحد السیف المصقول لم یخنس به قصر ولم یمعن به طول) وبو قاشلر ارانسده سیف مصقول
تیز قطع منتهاسی كبی اولوب كندیی قیصاق وجهدن متأخر ایتمش اولان یعنی قیصه اوله‌رق
اوجی برمقدار یوكسك اولمیان وطول دخی كندینی حقیر وغیر معتبر قیلمیان انفی واردر (حفتبه
وجنتان كالارجوان فی بیاض ناصع یخطف العیان.) ام ایاسه بیاض خالص ایچره كوزلر
قاپان واستیلاب ایدن ارغوان رنكنده اولان ایكی بكاف الطاف افزا اولمشدر (شق فیه فم
كالخاتم لذیذ المبتسم) انده صنع قدرت حلقهٔ خاتم مقدارنده كواشی ویا خود ایچنده كوریتان
اولك دیشلری طاتلی برفم شق قیلمشدر (فیه ثنایا كالدرر بنم الیك منه ریح الخمر اونشر الروض
بالسحر) واوفده اولان سنلرك جمله سی انتظـام ورنكده انجولر كبی بیاض وهموار اولوب سكا
اوفم اهل نشوه مذاقنده معتبر اولان بوی باده ده ویاخود سحر وقتنده بوی بوستانده نمام اولور
یعنی بو بولری سكا ایصال ایدر (یتقلب فیه لسان ذوفصاحةٍ وبیان یقلبه عقل وافر وجواب
حاضر) اوفم اویله برفدر كه ایچنده فصاحت وبیان صاحبی لسان اولوب اولسانی ایسه عقل
وافر وجواب حاضر تقلیب ایتمكده در (یلتقی دونه شفتان حمراوتان كالزبد یحلبان ربقا كالشهد)
اوفمك یاننه قایمق كبی طاتلی ایكی قرمزی طوداق التقا ایتمشدر كه شهد ناب كبی ربق وآب آقیدرلر
(تحت ذلك عنق كابریق الفضة ركب فی صدر یتصل به عضدان متلئتان لحما مكتنزان شحما
وذراعان لیس فیهما عظم یحس ولاعرق یمس) زیر شفهٔ مرقومه ده ساغرسیم آسا صدره
قونلمش بركردن براق اولوب صدر مرقومه دخی انده طولو مجمع شحم یعنی شحمی ولحمی برنده
ایكی بازو ایله كندولرنده ال ایله بوقلنیلوب بیلنه میان عظم ومس اولنه‌جق طمار اولمیان یعنی
طولو اولمغله ككاری وطمرلری بلورمیان ایكی ساعد متصلار در (ركب فیه كفان رقیق
قصبهما لین عصبهما تعقد ان شئت منها الانامل وركب الفصوص فی حفر المفاصل)ساعد
مرقوملرك هر برنده ككاری رقیق وسكرلری این برراوج یعنی دست تركیب ووضع اولنمشدر كه
اوالارك پارمقلرندن استه دیكنه سزاوار اولدیغی اوزره عقد ایله یعنی نشان باغله یعنی خاتم طاق
وبوغوملری چقورلرینه فصوص جواهر براشدر (قد تربع فی صدرها حقـان كانهما
رمانتان) كوردیكم ام ایاسك سینه سنده نار كبی ایكی حقه یعنی مه تربع ایتمش یعنی باغداش
قورمشدر كه باغداش چله كشانك وضع مخصوص معلومیله اوطور یشیدر اشبو تعبیردن نار

میوه سنه تشبیهدن ممه نك یورو اولمسی ودیك طورمه‌سی صفت ممدوحه سندندر كه آنفاینده
ثدیی مدحده (قاعدة الثدی) تركیبله تصریح اولنمش ایدی ونفس الامرده دخی ممه‌نك اوهیئتده
اولمسی یعنی طورمه‌سی مضبوع و یایوان اولمسی غیرمطبوعدر واهذا ینه آنفا محرراولان (ابت
الروادف والثدی الخ) زوادفله ثدیك قیجی ظهر و بطنه‌لمسدن منع ایملری معنای مخیلی اول
عضولرك ثقلی ودیك طورمه لری هیئتدن لازم كلدیكی اشبو (قد تربع الخ) فقره‌سی
یازركن معلم اولمغله بورایه درج اولندی بوصورتده قطعهٔ مزبوره‌نك بیت اولی مستقلا بربیت
آزادهٔ مدح و بیت ثانیسی اولان (واذاالریاح الخ) آزاده برمدح دیكر ومقدما یازیلان مفهوم
دخی وجه آخر اولور (من تحت ذلك بطن كطی القباطی المدبجة كما عكسنا كقراطیس الورق
المدرجة) اوممه‌لرك التندن قباطی كبی قاتلنمش و براشدرلمش یعنی دوشیرلمش برقارن روتمونددر كه
اوزرنده مسطر اوزره یازوسی اولان كاغد كبی بوكلرایله كسوه لنمش یعنی زینتلنمشدر یعنی
مقصود شكم ام ایاس كاغد كبی بیاض ولحم معتدل ایله اوزرنده اولان بوكلری اوقاتلنمش قماشك
بوكلری ایله سطر هموار وكاغده تشبیه ایله تنادر (قباطی لغتده اینجه كتاندن مصرده اشلنور
بزیدر دیو وانقولیده یازیلودر (تحیط تلك العكن بسرة كمدهن العاج) عكن مزبوره شیرمایی
و فیل دیشندن مصنوع مدور كل یاغی قوطیسی كبی نافه‌سنی احاطه ایدر یعنی سره مركز دوائر
خطوط عكندر (قلت) مدهن اسم آلت اولوب یاغ حفظ ایده جك شیشه وسائر شیدن یاپیلور
ظرف دیمكدر اسم آلتده اولان قاعدهٔ صرفیه اوزره میمی مكسور وهاسی مفتوح اولمق اقتضا
ایدرایكن بوماده ده شاذ اوله‌رق میم وهامضموم اوله‌رق مسموع ومستعملدروهاون معناسنه اولان
مدق ایله قالبور والك مفهومنده اولان منخل ودخی مسعط ومكحله ومحرضه ومنصل وبرلغتده
مغزل میملرینك ضملریله ومناره ایله منقل وعلی لغة محمل الحاج میملرینك فتحلریله شاذ اوله‌رق
كلمشدر (خلف ذلك ظهر كالجدول ینتهی الی خصر اولارحمه الله تعالی لاتخزل تحته كفل یقعدها
اذانهضت وینهضها اذاقعدت) ینه عصام دیركه اوشكم اطیفك ارقه‌سنده برظهر یعنی ام ایاسك
برارقه‌سی واردر كه جدول یعنی نهر هموار مختصر كبی برانجه بله یعنی وسط رقیقنه منتهی اولمشدر
اكرمرحمت الهیه احسان قیلمسه ایدی او بلك تحتنده اولان كفل یعنی قیچ وصاغری كبرندن ورقت
خصرندن اوتوری ارتفاع ایده مز و بالایه قالقه ماز وكفل مذكور شویله‌دركه ام ایاس حركت
ایتدكده مومی الیهایی اقعاد واوطوردقده اقامه ایدر (قلت) حسب الظاهر (كفل الخ) قولندن
مستفاد اولان معنی كه قالقنجه اوطوردر واوطورنجه قالدیرر دیمك اولمغله اگرچه یازلدی لكن
هرنه قدر كفلك معتبر اولدیغی اوزره جسامت معتدلهٔ مقبوله سی صاحبه‌سنی آغر باصه‌رق اقعاد
ایتسون و بواقعاد ایله لازم جسامت معتبره اوله‌رق ثنا اولنسون دیه لم قاما اوطوردقده اقامه سی
نه نكته یه مبنی ایدوكی خفاده قالمش وقنغی معنادن كنایه اولدیغی وبادی حركه نیدوكی مطالعه
اولنه مامشدر رندبر بحركة الفكر (كانه غص رمل لبده سقوط الطل) واویله بركفلدر كه كویا
دكرمی برییاض رنك قوم یعنی اولوب كندینی سقوط باران خفیف اصلدوب رنك بخش لطافت
اولمش و بجسم قیلمشدر (تحمله فخذان كانهما نضید الجمان تحتهما ساقان خدلجان تحمل
ذلك قدمان كحذو اللسان فتبارك الله تعالی فی صغرهما كیف یطیقان حمل مافوقهما واماماسوی
ذلك فكرهت ان اصفه غیرانه احسن ما وصفه واصف بنظم ونثر) اویله بركفلدر كه انی
نضید جمانه بكزر ایكی اویلق واو اویلقلری دخی تحتلرنده بولنوب خدلج اولان ایكی ساقلر
وساقلری لطافت زبان كبی انلوایكی قدم قالدیررلر واوقدملرك صغرلریله بیله مافوقلرنده كائن
ذكراولنان اعضایی وخصوصا كفل كرانی تحمل ایملری صنع بدیع قدرت ازلیه اولمغله مقام

تمجیددر واوصاف حسنهٔ مذكوره‌ایله متصف اولان اعضادن ماعدالرینك وصفی و بیانی
بوادب یرنده تصریح اولنورشیلردن اولمیوب شوقدروار كه انلر دخی نظم ونثرایله واصف اولانلرك
وصفلرندن احسن یعنی هر شاعر ومنشی انلری لایقیله وصف ایده‌مه‌یه جكی روشندر دیو عصام
بیان احوال ام ایاسی بلیغانه بیان ایله اتمام ایتدكده عمروبن حجر ام ایاسك پدرینه خطبه ایچون
اتباعندن برمعتبری ارسال ایله مصلحت عقدی دخی اتمام اندنصكره ولیمهٔ عظیمه ترتیبیله زفاف
اولمش وام ایاسدن دنیایه اولادی دخی كلمشدر وزفافنده ام ایاسك خطبه سبیله خطبه‌سی واناسنك
وصیت ونصحی كیفیتی اشبو باب بالاسنده ذكر اولنمشدر (خدلجه خانك ودالك فتحی ولامك
تشدیدی ایله بالدرلری وقوللری اتلو وطولو اولان مرأه‌یه اطلاق اولندیغی قاموسده محرردر
(ونضید مرتب اولان نسنه‌در وجمان انجو كبی كمشدن مصنوع دانه‌لردر كه عصام بلیغدآنی
فخذ مطبوعه مشبه به قیلوب وغالبا بومقوله شی حلی نساء عربدن اوله‌رق فخذی جاندن مرتب
برطوب كیدر دیمشدر (حذو اللسان) قولنده اختلاف نسخ اولدیغندن باشقه قدمه تشبیهنده
وجه شبه لایقیله مطالعه اولنه میوب اشتباهده قالدی حلی نیاز اولندی ﴿والحسن احمر﴾
دیو حسنی احمر ایله بلغای عربك وصفی وجه زن زیر پرده وسترده زیاده مكث وعطریات
سورمكله صاری بی چلار حیثیده اوادیغنده مستعمل ایمش (ودخی دریسی اینجه ورنكی صافی
اولان وجه صاحبی اوتاندقده تحمر ایتدیكندن یعنی قزاردیغندن وقورقدقده صارردیغندن
اشبو رقتدن ناشی حاصل اولان تلونه بلغا دیباج الوجه دیرلر (علی بن زید تلون وجه حسنائی
وصفده) حمرة خلط صفرة فی بیاض * مثل ما حاك حائك دیباجا * بیتنی نظم ایتمشدر
﴿وابن عبد ربه دخی﴾ بیضا تحمر خداها اذا خجلت * كما جری ذهب فی صفحتی ورق *
بیتیله * عطابیل كالارام اما وجوهها * فدر ولكن الخدود عقیق * بیتنی انشا قیلمشدر
(بلغاء عرب جاریهٔ حسنا شمسك تلونیله تلون ایدر كه وقت ضحاده بیضا وهنگام عشی ده صفرادر
دیدیلر وحتی بومعناده ذوالرمه * بیضاء صفراء قدتنازعها * لونان من فضة ومن ذهب * بیتنی
نظم ایلمشدر (حسنا دوردن ناظرینك بصرینی تماشیله اخذ ایدر یعنی تماشا ایدنلر حیران
جمالی اولوب و یاقلشدقده دوردن كوریلان صفتده بعینها بولنمزسه اوحالده اولان حسنایی
بلغا جیله ایله توصیف ایتمشلردر وتكرار نظرده حسنی زیاده ده بولنورسه اوصفتده اولان حسنایه
ملیحه دیمشلردر لكن قربده اوزاقدن كورلشی كبی اولمیان زن مذكوره ده ینه اصل حسن
بولندیغی حالده عرب عربا جیله دیمشلردر بوقسه اصطلاحمزده كندینی تزییندن ناشی
اوزاقدن ناسی و یقیندن زوجنی یاقن عجوز وزن بداقا دیمك دكلدر زیرا اویله اولان قاریلك
وصفی هرحالده یقینلغنده واوزاقلغنده قبیحه درغفلت اولنمیه ﴿حكمت شناسان عرب﴾ اذا
اردت ان یصلب ولدك فاغضب المرأة ثم قع علیها) یعنی صلابت وشجاعتلی ولدی اولمسنی
اراده ایدن زوجه‌سنی اغضاب ایدوب بعده قربان ایلسون دیمشلردر (قلت) بوكلام حین
حماده اولان حال املك وادهٔ بالحكمه تأثیری اولدیغنی اشعار ایدر (واشبو معناده برشاعر عربك
* ممن حملن به وهن عواقد * حبك النطاق فعاش غیر مهبل * حملت به فی لیلة مردودة *
كرها وعقد نطاقها لم یحلل * نظمی زادهٔ طبع حكمت تعبیددر ﴿الفصل الثالث﴾
اشبو اوچنجی فصل مرأهٔ سوء صفتنی مبیندر (نعوذبالله تعالی منها (قلت) اشبو فصلده نسوانك
كوتو خویلری كوروله‌بده نسوانده ایوخویلی یوقدر ظن اولنمسون زیرا مطلقا انسانده كرك
اركك اولسون وكرك دیشی اولسون اخلاق حسنه اصحابی ایله اخلاق سیئه اصحابی اولدیغی
كونش كبی آشكاردر ونسوانده اخلاق حمیده اصحابی نیجه ذوات واردر كه كوزل آدلری

وشانلری وصایی یه کلمز خیرات وحسنانلری تاریخلرده یازلمشدر خلاصه ارکك ارسلان ارسلان
اولورده دیشی ارسلان ارسلان اولمزمی نحواسنجه نساده بونجه ولیه‌لر وعالمه وفاضله وشاعره‌لر
ومصنفه‌لر واردر اکر کوزل چوق نساده اولمیدی جامع المستطرف بکبی ابکنجی فصلی یازه‌مز
ایدی (ان المرأة السوء مثل شرك الصیاد لا ینجو منها الامن رضی الله عنه) اشبو عباره ترجمهٔ کلام
حکمت ارتسام داود علیه السلام دندر که مداولی کوتی خو یلی قاری آوجینك آغی کبیدر
یعنی اومقوله قاری یه مبتلا اولان آغده طوتلمش بالق کبی هلاك رسید دشوار خلاصدر مکر
حضرت حق تعالانك مظهر رضای ورختی اولوبده امداد قدسیه خلاص اوله دیمکدر
(قال عمر رضی الله تعالی عنه النساء ثلاثة اینة هینة عفیفة مسلمة تعین اهلها علی العیش ولا تعین
العیش علی اهلها واخری وعاء للولد وثالثة غل یلقیه الله فی عنق من یشاء) اشبو کلام فاروقی فی
اصمعی ابو عمر بن ابی العلادن اودخی امیر المؤمنین مشار الیهدن روایت ایتمشلردر ومداولی مطالعهٔ
فقیرانه جه زوجه اوچ قسم اولوب اولکیسی یومشاق وآسان یعنی نازك خو یلی وعفیفه ومسلمه
اولان خاتوندر که یار حوایج بیتی بتون بتون زوجنه یوکلتمیوب کندوسی دخی نسج قمص کبی
مناسب ومباح اولان مکسبله یاردم واعانه ایده یاخود نفقه وکسوه وسائر تدارکی لازم اولان اشیای
منزلده حاجتدن زیاده سنی طلب ایتمیوب حاضره قناعت ایله زوجنی تعجیز ایتمین ذاتا وحالا
صالحه وراضیه وعایشه وزاهده وعابده وسالمه اولان کریمه قادینلردر (واکنجیسی ولده وعا
وقاب یعنی چوچوق طوغورن وبسلین خاتوندر که اخلاق حسنه ده وصفت مذکورهٔ اعانه
وعدم تعجیزده چندان اولکی خاتون ایله همدنك اولمیوب لکن ولود اولدیغندن یته قرین قبول
اولان قادیندر (اوچنجیسی بوغازه طاقدقلری بوقاغیدر یعنی کوتی خو یلی قاریدر که نعوذ بالله تعالی
من سخطه پروردکار عالم عز شانه حضرتلری لحکمة اراده بیوردیغی قولنی اوطوق بلا ایله مبتلا
ایدر وغل تعبیریله مقیده اولمه سندن وصفانی اطلاقده براغلوب تعداد وبیان اولنمادیغندن
اوقاربنك نهایت مرتبه‌ده سوء مزاج وطبع بدایله اتصافنی اقتضا ایتدیکندن باشقه واوددنصکره
قسم مستقل اوله رق ذکر اولندیغی عقیم اولمسنه دخی دلالت واشارت ایدر انتهی
ما لاحظه الفقیر (منقولدر که اخلاق نسوانی تجربه ایتمش اولان بر روزکار دیده اعرابی
بلیغه صفت نسایی یه بیان قیل دیو سؤال ایتدکلرنده جوابلرنده (شرهن الخفیفة الجسم القلیلة
اللحم الحیاض الممراض الصفراء المشؤمة العسراء السلیطة النفراء السریعة الوثبة کأن لسانها
الحربة تضحك من غیر عجب وتدعو علی اهلها بالحرب نفس فی السماء واست فی الماء) دیمشدر که
مفهوم ومفادی قاریلرك زیاده کوتیسی جسمی خفیف واتی از یعنی قوری ولاغر ووقت حیضی
وخسته‌لکی سورکلی وشأمت عداوتنان صاری رنك ایله زیاده متصف وعسراء سین مهمله ایله
اولان نسخه جه صولاق ویاشدیده ویاخود شوم وشین معجمه ایله عشراء نسخه‌سی اوزره احمق
اولوب سلیطه یعنی لفظا ومعنی دلی اوزون وبولاشق ونفراء یعنی جرعی وتباعدی چوق وزوجنه
آتیلوب بولاشمده چابك ولسانی دل آزارلقده ولقلقه وسب ودشنامده تأثیر وتکدیر جهتندن
حربه یه شبیه اولوب تعجب اولنمیه جق یرده احمق اولمغله تابجاخنده ایدن وزوجنه وخصملرینه
کندی یتر ایکن مبتلای دشمن اولك دیو بد دعا ایدن ویاخود انلره مقاتله ومشاجره‌ده میدان
اوقبان بورنی یرده وکوتی صوده یعنی کندنه اسباب کبر دن مال وجمال یوغیکن متکبره اولان
قاریدر دیو تعریف بلیغ ایله ایضاح ایتمشدر (قلت) نفس فی السماء الخ مثلدر که صغیر الشان
متکبر حقنده ایراد اولنور مبدا نیده انف فی السماء عباره سنده اوله رق محرردر وحریری فرق
بدیعی مقامه سنك بعض عباراتی شرحنده (یضرب لمن یتکبر مقالا ویصغر فعالا دیو تصریح

ایدر وشفیق مرحوم مقالهٔ مشهوره‌سی شرحنده ادی یوك کوتی قووق مثلی غالبا بوندن مأخوذدر
دیمشدر ورأس فی السماء الخ ترکیبیله دخی مستعملدر (وبلیغ دیکر دخی مرئهٔ سوء وصفنده
اللهم احفظنا من شرورها بو یله دیمشدر (ایاك وکل امرأة مذکرة منکرة) صاقن هر برمرئهٔ
ثیب مطلقه ومتروکهٔ مستکرهه دن که (حدیدة العرقوب) اوکچه سی اوزرنده چکلمش اولان
سکری سخت وقتی (بادیة الظنبوب) اینجکنده اولان قوری کمکی آشکار (منتفخة الورید) شاه
طمرلری شیشکین وقالن (کلامها وعید) سوزی کوتیلکی اجرا ایده جکنی بیان (وصوتها شدید) ودخی
سنی شدتلی وشماته لی وقتی اولان (تدفن الحسنات) کوردکلری ایولکلری اورتوب انکار (وتفشی
السیئات) وکوردیکی کوتولکلری افشا واظهار (تعین الزمان علی بعلها) حال وزمان زوجنه یاقبوب
طاقتی اولمیان شیلر ایچون ابرام ایدن (لیس فی قلبها له رأفة) قلبنده زوجنه رأفت وشفقتی
(ولا علیها منه مخافة) وزوجندن اصلا خوف وخشیتی اولمیوب (ان دخل خرجت) زوجی
منزله کلدکده منزلدن چیقن (وان خرج دخلت) وزوجی اودن چیقدقده کیرن (وان ضحك
بکت) وزوجی کولدکده اغلیان (وان بکا ضحکت) واغلدقده کولن (کثیرة الوغا) صوتی
چوق (قلیلة الارعا) رعایتی آز اولان (تأکل لما) وطعامی یالکزجه اخرك پایله بیله تماممدلکیین
(وتوسع ذما) وذم زوجنی توسیع واشاعه ایدن (صخوب غضوب) زیاده چاغریجی وحایقریجی
(ضیقة الباع) قولاجی طار (مهتوکة القناع) باشمغی برتلمش یعنی بی عار (ضیفها مهزول)
مسافری آچلقدن زبون وارق (وبیتها مبلول) اوطه‌سی سدکلی ومردار اولوب (اذا حدثت
تشیر بالاصابع) معاینه‌دن معدود اولدیغی اوزره لاقردی ایدر ایکن علی الاتصال پارمقلریله
اشارت ایدن (وتبکی فی المجامع) ومجمع ناسده اغلین (بادیة من الحجاب) ستره سندن ظاهره
اولان یعنی چرچیلاق کورینجی (نباحة علی بابها) قپوسی اوکنده اولویجی (تبکی وهی
ظالمة) ظالمه اولدیغی حالده اغلیان (ویشهد وهی غائبة) وغائبه اولدیغی حالده یعنی
کورمدیکی شیئه شهادت ایدن (قد ذل لسانها بالزور) یلان یره شهادتده لسانی آلشمش
اولان (وسال دمعها بالفجور) وکوزلرینك یاشی فجور وفسوقه شوقندن ناشی سیلان ایدن قاریدر
دیو بیان ایدوب غالبا بلیغ موی الیه اوشرلردن برینه دوچار اولمش بولندیغندن (ابتلاها الله تعالی
بالویل والثبور وعظائم الامور) حق تعالی وتقدس بو صفتده اولان قاریی هلاك وخسران
وجسامتلو بلیه لر ایله مبتلا ایدوب عبادینی شرلرندن قورتارسون دیو بد دعا قیلمشدر (قلت)
ضیقة الحوصلة بخیله اطلاق اولندیغی مجمع الامثالده کورلمش ایسه ده ضیقة الباع عباره سنی انده
وسائر دردست مطالعه اولان کتابلرده فقیر کوره مدم وقتنی معناده مستعمل ایدیکن اوکرنه مدم اکر
بخلده مستعمل ایسه صفت بخل حکمانك یازدقلری اوزره ارککده عیب ایسه ده نسوانده حسنه دن
عد ایتمشلردر کالایخفی وجهد هله هرنه ایسه مقام ذمده کتورلمکله ذمی مشعر بر معنادن کنایه
اولمق اقتضا ایدر تتبع اولنه (قلیلة الارعا) یرنده (قلیلة الدعا) نسخه سی دخی کورلدی وعلی
هذا مقام ذمده اولمق قرینه سیله علی ایله صله لنان مضرتله دعادر دیملیدر اما اطلاق کاله مصروفدر
قاعده سنجه خیر ایله دعاسی قلیل دیمك اولور بو ایسه کال ذمه منافیدر وارعانك دخی رعایتده
استعمالی کذلك تتبعه موقوفدر (اهل علم وحکمت دیدیلرکه رجالك آخر عمری اولندن خیراودر
زیرا حلمی وعلمی چوق ورأی وتدبیر ومشورتی کوزل وتجربه لری تام وکامل اولور وامام ألنك آخر
عمری اولندن شردر که جمالی کیدر ولسانی شوم ورحمی عقیم وخلقی بد اولور (واشبو معنایی
جعفر بن محمد (اذا قال لك الرجل تزوجت نصفا فاعلم ان شر النصفین الذی بقی فی یده) قولیله
غایت جزالتده بیان و (وان اتوك فقالوا انها نصف * فان اطیب نصفیها الذی ذهبا) نظمی

دخی انشادایله تنشیط طبع اهل عرفان ایتمشدرکه مفهوم قول مرقوم بر کیمسه سکا نونك وصادك فتحیله نصفی یعنی اورته یاشلو برخاتونی تزوج ایتدم دیرسه بیل که اول کیمسه نك ایکی بولنمش نسنه نك شرطرفی یدنده قالمشدر دیمك اولوب مأل ومفهوم نظم مرقوم دخی خطبه ایتدیکك خاتونی تجسس کیدنلر بعد التحری والسؤال کلوب ده سکا اوخاتون نصفدر دیدکلرنده اوقاربنك اطیب نصفی کیدن وکچمش اولان زمانی اولدیغنی بیلش اول دیمکدر (مجامع العجوز من الملكلهات) یعنی عجوز وقوجه قاریلرایله مجامعتلر رجلی هلاك وتلف ایدن اشیادندر کلامی اقوال حکمت شناساندندر (شعراء اوائلدن زید بن عمرو برامه یی یعنی جاریه دیدیکمزی هجوده (اعانبهـا حتی قلت اقبلت * اباالله الاخزبها فتعود * فان طمثت قادت وان طهرت زنت * فهاتیك تزنی دائما وتقود * قطعه سنی نظمه کتورمشدرکه مفهومی بن اوامه یه لایقنجه ایلدیکم عتاب غایتنده کل دیدیکمده اکرچه صورت اجابت کوستروب کلور لکن دائما خزی وخسرانده اوله عقبنجه خدمت کورمدن دونر ویقلوب کیدر وحیض کوردکده دیاثت ودم طهارتنده زنا ایدر خلاصه شو امدزنا ایله پزه ونلك کارمی دارلرندن خالیه دکلدر دیمکدر (مرأه زوجنه بغض وعداوت اوزره اولدیغنك علامتی زوج یاننه کلدکده طرفی اندن مرتده اولور یعنی یاقیوب کو یا زوجنك غیری اولان کیمسه یه باقرکبی طورر اما محبت اوزره اولدیغنك علامتی کوزینی اصلا زوجندن قلع ایتمامسیدر دیمشلردر (بعض شعرا زوجه سنی ذم وانکارده * لقد کنت محتاجا الی موت زوجتی * * ولکن قرین السوء باق معمر * فیالیتها صارت الی القبر عاجلا * وعذبها فیه نکیر ومنکر * نظمنی انشا ایتمشدرکه مألی قرین سوء اولان زوجه نك طاقت کداز وعذاب قبره محسوب اولان احوالنه بناء موتنه محتاج یعنی امور ضروریه کبی اولمسنی طالب اولدیغم محقق ایسه ده اولموب باقی معمردر نوایدی همان اولیدی وقبره کیدوبده بن قورتولیدم واکا دخی مستحق اولدیغی عذابی قبره موکل اولان ملکین مشارالیهما حضراتی اجرا ایوره لر ایدی دیمکدر (داود علیه السلام مرئهٔ سوء بعلنه یعنی زوجنه پیرکبیر السن ضعیف اوزرینه یوکلدلمش بارکران کبیدر اکن مرئهٔ صالحه زوجنه تاج مرصع کبیدرکه هر بارنکاه ایتدکجه قرهٔ عینی یعنی باعث سروری اولور مأننده کوهرنثار بیان اولمشلردر (اشأم علی الازواج من عاتكة بنت الفرات) ایله (اشأم من ام حبیب بنت قیس) مرئهٔ سوء وشوم حقنده ایراد اولنان مثللردرعاتکهٔ مزبوره رؤیاسنده سینه سنده اوج دانه اواکسر ایتدکلرینی کورمش ایدی رؤساء عربدن تزوج ایدن اوج نفر کیمسه لر وفات ایتدیلر وکذلك مزبوره ام حبیبك دخی ازواج عدیده سی فوت اولدیلر حتی برذات اکرم مرقومهٔ ثانیه حقنده (من اراد الشهادة الحاضرة فلیتزوج بها) کلامیله استظراف ایلمشدر (ابوالحسن المدائنی نقل ایلمشدرکه کبرای قبیلهٔ جذامدن زوجه سنه غیرتی شدیده اولان روح بن زنباع حلیله سی هند ابنة النعمان بن بشیر ایله دائرهٔ حرمنده اوطورر لر ایکن هند کوشه بیتدن روحه سفارت طریقیله قبیلهٔ مرقومه دن کلمش اولوب خارجیهٔ دائرهٔ حوالیسنده بولنان کسانه زیاده نظرایلدیکنی کورمکله زجر وعتاب ایدیجك هند (والله انی لابغض الحلال من جذام فکیف تخافنی علی الحرام منهم) یعنی بن علی التحقیق قبیلهٔ جذامدن حلال اولان کیمسه یه زیاده بغض ایکن سن نه کیفیتله انلردن بکا حرام اولان کیمسه لره نکاه ایتدك دیو بنی قورقودرسن دیدیکه حلال اولان دیدیکندن مرادی روح اولوب انی جان وکوکلدن سومدیکنی بووجهله غضبناك اوله رق سویلدی (وینه هند برکون روحه تعریضا سن قبیلهٔ غیرمقبولهٔ مرقومه دن جبان وغیور مفرط ایکن اشبو اوج خصلتله نه کیفیتله ریاست قومه انتخاب اولندك بوماده جای تعجبدر دیدکده روح دخی جوابنده بن جذامدن ایسه مده اورومه سندن یعنی خاندان

واصل زاده سندیم ورجلك حسبی قومنك اورومه سندن اولمسیله تحقق ایدر واما قورققلغم نفسم براولمدن یعنی متعدد روح وجان صاحبی اولمامدن نشئت ایدر ولذا احتیاط روح واحدی محافظه ضمننده جبانم اکر دیکر جانم اولایدی انی جسارتله فدا وجومردلك ایدوب بریسیله اکتفا ایدرایدم واما غیرت برمصلحتدرکه سنده آخرله شریك اولمامی اقتضا ایدروسنك کبی احمق زوجه سی اولان کیمسه یه غیرت لازمدرکه آخرکندی کبی اشکدن قزاندیغی ولدی کتوروب او کیمسه نك قوجاغنه ویرمیه دیو هندی الخام ایتمشدر

﴿الفصل الرابع﴾

اشبو دردنجی فصل نسوانك مکر وغدر وذملری ایله انلره مخالفت بیاننده در (حکمت داود علیه السلامدندرکه (بن بیك رجلك ایچنده بر رجل کامل بولوب اکن جمیع نساایچره برمرئهٔ کامله بولهمدم بیورمشدر (لاتثق بامرأة وان بذلت لك ودها ولاتغتر بمال وان کثر) اقوال حکمادندرکه هرنه قدر مرأه سکا محبتنی بذل ایدرسه ده اعتماد ایتمه ومال هرچند چوق ایسه ده اکا مغرور اولمه دیمکدر (عدم وثوق مرأه ده برشاعر بلیغ بونظم نصیحت آمیزی یادکار براقمشدر * تمتع بها ماساعفتك ولاتکن * جزوعا اذا بانت فسوف تبین * وخنها وان کانت تفی لك انها * علی قدم الایام سوف تخون * وان هی اعطتك اللسان فانها * لغیرك من طلابها ستلین * وان حلفت ان لیس تنقض عهدها * * فلیس لمخضوب البنان یمین * وان سکبت یوم الفراق دموعها * فلیس لعمر الله ذاك یقین * برطریقهٔ شرح عاجزانه اشبو نظمك مفادینی قلم فقیر شویله یازرکه تحت تصرفکده اولان زن سکا مطاوعت کوستردیکی مدتده انکله بشرط التبصر تمتع قیل وسندن کندی طلبیله آیرلدیغی وقتده دوست وفادار صانوبده جزع وفزع قیلمه که مزاج نسوانیتی ولازم ماهیتی اولان سوءنیتی بالاخره الیته میدان مشاجره یه کتورر اول هنکامده سن اندن یدنونته یعنی انی تطلیقه مجبور واورسن بوصورتده اولکی صورتده وقوعه کلان جزعك عبث اولور وتطلیق ایتمیه رك نسا ایله آخر عمره قدر تعیش ایدنلرك صبری وتحملی اهلهٔ ولسبب دربوقسه هرنساده همان تطلیق ایتمکی مستدعی احوال کریهه بولنوروکاملات نسا نوادردندرنادرایله الناد کالمعدوم قضیه سنجه قاعدهٔ کلیه بوزلماز وخلقت نساده حکمة ام القوی اولان قوهٔ شهویه وغضبیه نك غلبه سی وقوهٔ عقلیه نك نقصانی اقتضاسنجه جنس نسا سوء مزاجله متصفلردر وحتی حصهٔ ارثیه لرینك از اولماسی اشبو شهویه وغضبیه ده اولان سورتلرینی کسر حکمتنه مبنی ایدوکی اشارات نصوصدن مستفاددر والحال که ادارهٔ لریله حکمتدر رجال مکلفلردر ایمدی هرنه قدر سکا زن وفادار کوربنورسه ده مقابله لرنده انلر خیانت اولنمغه شایانلردر وفای حاضرلرینه اعتقاد ایتمه زیرا اویله ابراز وفا ایدنلری صکره خیانت ایده کلمشلردر واکر زن سکا کثرت اوزره لین المزاج ومطاوعه اولورسه ده سنك غیرك اولان طالبلرینه دخی قریبا اویله اولور یعنی محبتی صمیمیه دکلدر واکر سنك ایله اولان عهد ودادی نقض ایتمم دیو یمین ایدرسه اینانمه زیرا پارمقلری قنالولرده یمین بجزوم بوقدر واکر طشره یه کتدیکك وقتده فراق ووداع کونی کوزینك یاشی اقیدرسه الحق که عن صمیم البال اولمیوب ریاکارلر بکامسی کبیدر (عدم وفای نساده طاهر بن سیار العجلی دخی * رأیت مواعید النساء کانها * سراب لمرتاد المناهل حاقل * ومنتظر الموعود منهن کالذی * یؤمل یوما ان تلین جنادل * نظمنی کوزل دیمشدر (ومفهومه) بن نسانك وعدلرینی سرابه یعنی طوارلرینی صوله مق اوزره بیکار تحریسنده اولان کیمسه نك مزعه لرده دوردن صوکبی تموجده کورلمکله آب کمان ایتدیکی شئ موهومه بکزرکوردم حال بویله ایکن ارتق نسواندن وعدلری اوزره وعد اولنان شئ ظهوره کلور دیو منتظر اولان کیمسه بی کونلردن برکونده طاشلر یوموشاردیو امیدده اولان کیمسه کبیدر دیمکدر سرابی مرتاده اهل کورر دیو تخصیصی براده در زیرا انی دوردن هرکس

تخیل ایدز مکر ناظم وفای نسایی امل ایدنی دخی بوشنه چالشمقده مرتاد مذکوره تشبیه ایتمش اوله
(لم تنه امرأة عن شیٔ قط الافعلته) کلام حکما در یعنی طائفهٔ نسانهی اولنان شیلری اجراده
بالطبع مجبوره لر در دیمکدر (وقد ما شعراء عرب عربادن طفیل الغنوینک * ان النساء متی
ینهین عن خلق * فانه واقع لابد مفعول * بیتی معنای مذکورده واقعدر (ان من اقتراب
الساعة طاعة النساء) کلام نخعی در (قلت) طاعتک نسایه اضافتی فاعلنه مضاف ایسه
معنای کلام نسانک رجاله یعنی زوجه لنك زوجنه اطاعتی قرب قیامته علامتدر دیمك اولور و اما
مصدرك مفعولنه اضافتی شقندن ایسه زوجك زوجه سنه اطاعتی دیمك اولور پس مطالعهٔ عاجزانه
اوزره زوجه نك طاعتی قسری وخلاف طبیعتی اوله رق غریبه دن اولمغله شق اول اولی کور ینور
(اشبو نخعی حضرتلری تابعین کرامدندر و یالکز طقسان بش سنه سنده انتحال دار بقا قیلمشدر
واسمی ابراهیم بن یزید در قومندن انتخاعنه یعنی بعدینه بناء نخعی دینلشدر (من اطاع عرسه
فقد اضاع نفسه) مشهور اولان کلام مسجعلردندر (عرس کسر عینله لغة کلنه اطلاق اولنور
لکن بوراده مطلقا مرأة دیمك اولدیغی ظاهر در که معناسی (للمترجم الفقیر) قارینك هر
سوزینی دکلین انسانك اولور * جوهر عمری تلفکردهٔ دست بی هوش) دیمکدر (ذل من اسند
امره الی امرأة) نطق جوهر نصاب ابو بکر الصدیقدر رضی الله تعالی عنه خلیفهٔ مشار الیه
حضرتلری بو کلامی عصرنده بجم طرفنده بر واقعه حدوثنی استماع ایتدکده بیورمش اولدیغی بعض
نسخده منظور اولمشدر (اکثروالهن من قول لا فان نعم تغریهن علی المسئلة) اشبو کلام دخی
عمر الفاروق رضی الله تعالی عنهك کلام حقانیت ارتساميدر که آلی نسوانك هر طلبنه اولسون
دینلیوب لا یعنی یوق دینلیدرتا که نعم کلمه سی انلری مغرورلندیروب یده طلبی چوغالتمیه‌ز
دیمکدر (ایاك ومطاوعة النساء فان رأیهن الی افن وعزمهن الی وهن اکفف ابصارهن
بالحجاب فان شدة الحجاب خیرلهن من الارتیاب ولیس خروجهن باضر من دخول من لایوثق به
علیهن وان استطعت ان لایعرفن غیرك فافعل) کلمات علیه خلیفهٔ رابع یعنی قول حیدر کرار
ناشر المنافعدندر رضی الله تعالی عنه و مفادی ای مؤمن رأیلری ضعف فکره وعزم وقصد
صمیملری وهنه منتهی و پیوسته اولان نسایه مطاوعت وانقیاددن البته اجتناب و بصرلرینی ستره
و یامزلده امساك ایله ناسه وسیماشبابه و بتخصیص تجملات نسوانه باقمه‌لرندن منع ایت زیرا اهتمام ایله
انلری مستوره ایتمك انلر حقلرنده ارتیابدن یعنی ناموسلرینی شکده براقه جق ظهورلرندن خیرلودر
ومنزلده اوطورملری شانلرندن اولان نسوانك بلاضرورة منزلدن خروجلری واعتماد اولنمیه جق
نسوانك منزله دخوللری مضر تلوشیلردر لکن اعتماد اولنمیه جق اویغونسزلك دخوللری خروجلرندن
زیاده مضردر اکر مقدورك اوله بیلورسه همان منزلکده اولان نسوان سندن غیریسنی بیلمامری
مصلحت معنابهاسنه ومادهٔ اهمنه سعی وکوشش ایده کور دیمکدر (وبعض نسخ مستطرفده
بنه اقوال علیه دن اوله رق (لاتطیعوا النساء علی حال ولاتأمنوهن علی مال ولاتذروهن
لتدبیر العیال ان ترکن ومایردن اوردن المهالك وازلن الممالك ینسین الخیر ویحفظن الشر یتهافتن
فی البهتان ویتمادین فی الطغیان) کلام بلاغت انسجامی مسطوردر که عدم امنیت نسوانی
واخلاق سیئه لرینی معلن وناطقدر (اعص النساء وهواك واصنع ماشئت) بر حکیم کاملك
کلام اکمال مآل دررنظامیدر (قلت) چونکه نساده بروجه اشارت غلبهٔ قوهٔ شهویه وغضبیه
ایله دواعی سمت افراط بسیار وتدنی قوهٔ مدرکه ایله ره مستقیم حد وسط و اعتدالی بولمق
ملکه سی نایاب اولدیغی آشکار اولمغله دارینده حیا اولنه جق واوامر ونواهی قوانین شرعیه یه

مخالف دوشه جك شیلره میل ورکونده بولندقلرندن و مطالبلری اذا خابت مع طباعها منهیات
اولدیغندن انلره زوجلرینك عصیانلری یعنی مخالفتلری محضا درایت (وهو اکه یالکز شهوته
اتباع مدن عبارت اولان رأی درا که دخی مخالفت عین عدالت اولدیغنه بناء اشته اشبو افراط
وتفریط بینلرنده کائن حد معتبر منجیٔ وسط واعتدالده اولان ذات عاجلا وآجلا مستدعی سلامت
اولان مقتضیات اخلاق مرضیه یی اجرا واوازم اخلاق سیئه دن اتقا ایله متصف اولور وهرنه
ایشلرسه افعالی درجهٔ مدح وثنایی بولور اولدیغندن حکیم دانا ومرد مستشاددن امین اوله رق
ای بنم جکر کوشم نسا وهوا که عصیان ایله ده دیله دیککی ایشله دیوب بر مطول کتابده مشروح
اولان حکمت علیه نك مسائل کثیره سنی او مختصر سوزیله بیان ایلمشدر (منقولدر که بر بالقجی عجیب
الخلقه بر بالق طوتوب ساسانیه نك یکرمی ایکنجیسی اولان پرویز خسروه عرض ایدر پرویز سمکك
حسن وسمننی استحسان وصیاده درت بیك درهم اعطا ایله زوجه سی شیرین مشهوریه اهدا ایدر
وقتا که شیرین کورد که حظ ایدوب خسروه اکر صیاد حضور یکه بنه بر سمك کتورر سه اولکی سمك
ارکك و یا دیشیمیدر دیو صورالسون دیشی دیرسه ارککی وارکك دیرسه دیشیسی طلب اولنسون
دیو سپارش ایدر وچرق بچمدن بنه صاد سمك لطیف دیکر ایله کلیجك بروجه سپارش اولکی
سمکی صوردرقده صیادالت بانده کله جك امر دشوار دن غافل اولدیغی حالده او بالق انثی
ایدی دیر ارککی کتور دیدکلرنده صیاد قضیه یی طوبوب بلیغ اولمغله ای ملك عظیم الشوکه طال
بقالك او بالق اکرچه انثی ایدی لکن هنوز ازدواج اولنمیه رق بکر اولدیغندن ارککی یوقدر
دیجك خسرو صیادك اشبو حاضر جوابلغنی (زه) دیو تحسین ایله سکز بیك درهم دخی
بخش ایدوب (اکتبوا فی الحکمة الغدر ومطاوعة النساء یورثان الغرم الثقیل) دیوب یعنی غدر
ودخی مطاوعت نسا غرم ثقیلی یعنی کوج ایشلری ایراث ایدرلر مآلنده اولان کلامی مو یلیوب
وبو کلامی دفتر حکمته قید ایدلك دیو امر ایلمشدر (قلت) خسروك مطاوعت نسایی غدره
عطفی غدرك زحمتی انتاج ایتدیکی کبی مطاوعت نسا دخی مستوجب امر دشوار اولدیغی بیان
ایچوندر زیرا بتأمل اولنسه اشبو صیاد قضیه سنده حسب الظاهر غدره دائر بر نسنه یوقدر ولکن
ماکك غرقی واتیانی محال عادی اولان سمك مطلوبی کتورمکله صیاده امری غدر عدا اولنه بیلورسه
غدر مع المطاوعة المزبورة دیمك اوله بیلور فتأمل

﴿مطلب فی التسری﴾

(ابراهیم خلیل الله صلوات الله وسلامه علی نبینا وعلیه هاجری رضی الله تعالی عنها تسری
بیوروب مشار الیها دن نجل جلیلی اسمعیل علیه السلام تولد ایلمشدر (منقولدر که آل بیت
عظامدن زید بن زین العابدین علی بن الحسین رضی الله تعالی عنهم امویه دن هشام بن عبد الملك
یاننه وارد قده هشام توبیخا زید حضرتلرینه ایشتدم که سن خلافتی اکا صالح اولمادیغك
حالده ایچکده قورار ایش سن وعدم صلاحیتك دخی امه زاده اولدیغکدر دیجك مشار الیه
دیدیکه قورار سن دیدیکك مغیبات اموردندر فلایعلم الغیب الا الله واما امه زاده
اولدیغم مانع خلافت اولان شیلردن دکلدر زیرا اسمعیل علیه السلام ابن امه اولوب جناب باری
تعالی صلب شریفندن حضرت خیر البشری صلی الله تعالی علیه وسلم اخراج بیوردی و برادر
اسمعیل اسحق علیهما السلام ابن حره ایکن نسلندن پروردکار عالمك عز وجل قرده وخنازیره
تبدیل ایلدیکی طائفهٔ یهود خروج ایلدی دیو الزام واسکات ایلمشدر (اصمعی دیمشدر که اهل
مدینهٔ منوره نك از قدیم تسری یه رغبتلری یوغیدی وقتا که اولاد اماء اولان زین العابدین علی
بن الحسین وقاسم بن محمد بن ابی بکر الصدیق وسالم بن عبد الله بن العباس کبی علم وفقه
وورع وزهدده اهل مدینه یه فائق ذوات کرام نشأت ایلدکلرینی کوردکلرندنصکره سراری یه

رغبت تام ایله اعتبار ایلدیلر (قال الشاعر) لاتشتمن امرء من ان یکون له * ام من الروم او سوداء
عجماء * فانما امهات القوم اوعیة * مستودعات وللاحساب اباء * اشبو نظمك مآلی حسبده
اعتبار باباره در یوقسه رومیه وزنجیه وعجمیه اولان مادرایچنده ودایع نفایس قونمش ظرفلردر
دیمکدر ﴿ مطلب فی الباه ﴾ باه جاه وزننده جماع معناسنه در (امام مالك
ابن انس نزدنده باهه دائر صحبت اولندقده (هو نور وجهك ومخ ساقك فاقلل منه او اکثر) یعنی باعث
مجامعت اولان منی بادئ رونق جمال ومخ ساق یعنی بالدیرك ایلکی وقوت بدن اولوب بو وجهله
ملاك بدنه مالدر استرسه کز تقلیل ودیلرسه کز تکثیر ایلك دیو تقلیلنه تنبیه ایلمشدر (عیسی بن موسی
جاریه سنك اوطه سنه داخل اولوب برشئه قادر اولمادیغنده اسف یوندن * النفس تطمع والاسباب
عاجزة * والمرء یهلك بین الیأس والطمع * شعرینی نظم ایتمشدر که حال بشر غفلت مخبری
پك یولنده سویلشدر (واشبو عیسی آل عباسدن برخانداندر ومرذکره (تمامه جاریه سیله خلوت
نشین اولوب میانه ده عجز کوروندکده کویا مقام اعتذارده (ویحك ما اوسع حرك) یعنی
نهایت وسعت مدخل مانع حرکت ودفق اولدی دیجك جاریهٔ بلیغهٔ مزبوره (انت الفداء
لمن قد کان یملؤه * ویشتکی الضیق منه حین یلقاه * بیتنی علی الفور نظم ایتمشدر که فذلکه سی
قباحت جاریه ده اولمیوب بلکه قصور تمامه ده اولدیغی اشعاردر زیرا مفهوم بیتسن شول
کیمسه یه فدا اوله که اوکس سنك وسعتندن شکایت قیلدیغك مدخله ملاقاتنده انی املا ایدکره
طاشغی قالدیغندن او طاشغی املا ایده جك بربوله میوب تنلکندن شکایت ایدردی دیمکدر
﴿ شعر فی لذة الباه ﴾ شفاء الحب تقبیل ولمس * وسحب بالبطون علی البطون * وزهر
تذرف العینان منه * واخذ بالمناکب والقرون * مفهومه) محبتك شفاسی یعنی صفاسی
اوپمك ولمس ایتمك وشکمی شکم اوزره چکمك وکوزدن یاش کتورر یعنی کوزی قاشدرر ضبا
وباحاجت معلوم وامور باشلرندن وقرون یعنی باشدن یاقه له مقدرکه حین قربانده اولان حال
وهیئتی بیان برله جماعی شنادر چکمك تعبیری جماع فوقانی صورتنی ایما ایدر (محکیدر که ظرفای
عربدن برینك بنه ظریفاندن زوجه سی اولوب زوجهٔ مزبوره برکون زوجنك کندو یه قلت
اتیانندن شکایتی ایما ایلدکده زوج زوجه سنه سن و بن ارادهٔ آمره امتثال ایدهلم که آیده برکره ده
وقوعنه تنبیه ایتمشدر دیدکده زوجه کافهٔ ناس اویساغده ایلمشیوب انجق ممثل ایکیمز قالدق
دیو ضمننه تعریض ایدر زوج زوجه نك دخی فرتوته لکن یعنی قابلهٔ قربات اولمدیغی بیانده
* انا شیخ ولی امرأة عجوز * تراودنی علی ما لا یجوز * وقالت رق ایرك مذ کبرنا * فقلت بلی
قد اتسع القفیز * والمفهوم) بن پیرسالخورده نك زوجه سیکیم بو عجوز پیره زن قوجه قاربدرینی
لایجوز اولان شئ اوزره مراوده ایدر یعنی طاعت استکراه ایتدیکی جماعنه طلب ایدر و بو حالده
دونوب قوجه دیمز زماندنبرو سنك کیرك رقیق اولدی دیو تعریض ایتدکده بندخی موضع
معهود مستهجن الذکرینی اراده ایدرك بلی بنده کی دیدیکك کیسه ده اولجك بوللندی دیدم
دیمکدر (برکیمسه نك دائما مشاجره ومخاصمه ایدر بر زوجه سی اولوب مخاصمه یه قالقدیغه اوکیمسه
مواقعه یعنی قربان ایدوب شجرهٔ مشاجره سن دیندن قطع ایدر ایمش قاری بنه عادتی اوزره
برکون معرکه یه حرکت ایدر و او دخی شماتتی قربانیله باصدیرنجه قاری قوجه سنه بهی لایغنی
بوله جق کیمسه نه زمانکه سنکله مخاصمه یه باشله سق اورته یه بر مصلح ذات البین رجاجی کتورروب
قوزسنکه بن او خیرخواهی رده اصلا قادر اوله مم دیو طوغریسی ظرافت ایتمشدر (ظرفای امرادن
برذاته برکیمسه مطایبه یوندن زوجه سیله مواقعه سنده آمدشد ایدرکن زوجه سی (قتلتنی قتلتنی)
یعنی بنی اولدردك مدداولدردك دیوندا ایدر دیو حکایه ایتدکده اوامیر محترم (اقتلها بهذه القتلة

وعلی امثمها * یعنی اشبو نوع قتل ایله همان زوجه کی قتل ایله وزر و وبالی اوزریمه اولسون دیو
استغراق ایتمشدر فتأمل (اقوال اهل طبدندر که برکیمسه نك جماعی قلیل اولسه بدنی اصح
وجلدی اقوی وعمری اطول اولور واشبو حکم طبی یه حیوانك ارککی حالندن اخذ ایله اعتبار
ایتمشلردرکه دیشیسنه آشیمان قازك عمری اطول وسفادی اکثر اولان سرچه نك عمری اقصردر

﴿ الفصل الخامس ﴾ اشبو یتمش اوچنجی بابك بشنجی فصلی طلاقه

دائر اقوالی وحکایاتی مبیندر (اصمعی عمیه سندن روایتله دیمشدر که برکون عمی هرون الرشید
خلیفه ایله صحبت ایدرلرکن خلیفه عمیه عربدن بری برکون ایچنده بش عدد منکوحه خاتونی
تطلیق ایتمش اولدیغنی استماع ایتدم بو ایسه نه کیفیتده اوله بیلور که دردن زیاده زوجه نك عقدی
باطلدر دیو صورتنی وتوجیهنی سؤال ایلدکده عمم دخی ای امیر المؤمنین رجل مرقومك درت
زوجه سی اولوب برکون مزبورات بر برلریله منازعه ایدرلرکن یانلرینه وارر وشاطر اولمغله انلره
نیجه یه دك اشبو تنازع عکردیو عتاب وبعده ایچلرندن یالکز بربنه بادئ نزاع سن اولمق کرکسن دیو خطاب
و (اذهبی فانت طالق) دیوب او مخاطبه یی تطلیق ایتدکده اورتاقلرندن بریسی رجل مرقومی
توبیخا بیچاره خاتونی تطلیقده عجله قیلدك طلاقدن باشقه شی ایله تأدیب ایده ایدك اصلح اولوردی
دیجك (وانت طالق) دیوب انی دخی بوشار بونك اوزرینه اوچنجی زوجه سی قبحك الله تعالی
نیچون مزبورتان حقلرنده سکا محسنه لر ومطیعه لر ایکن بوغدری ایتدك دیو تقبیح ایلدکده
(وانت ایتها المعددة ایادیهما طالق ایضا) یعنی ای مزبورتانك احسانلرینی شمار ایدن سن دخی
مطلقه مسن دیو انك دخی عقدهٔ عقدینی چوزر پس دردنجی زوجه سیکیم هلا ایدامش ای
کیمسه نسا که صدرك طار اشدقده انجق طلاق ایله تأدیبده می توسیع ایدرسن دیو مؤاخذه
قیلدقده انك دخی (وانت طالق) سوزیله رشتهٔ حلنی قطع ایدر واشبو معرکه یی مکر جار
ملاصق بولنان برخاتون شکاف پردهٔ پیتدن زوجیله بیله استماع ایدر ایمش طیانه میوب ورای
پرده دن بهی قومشوم سکا وسنك قبیله که عرب یعنی ناس ضعف ایله انجق سنده کوردکلری
وبولدقلری بو حاله بناء علیه که شهادت ایدرلر یعنی مروتسزلککنه حکمه بروقتده صره سیله
زوجات اربعکی بوشه مالك ماده سی کفایت ایدر دیو عتاب وتحقیر ایتدکده رجل مرقوم او
قومشو قادینه ای مالا یعنی ایله متکلمه اولان خاتون سن دخی بوشسن اکر زوجك بکا اجازت
ویررسه دیدکده حاضر بولنان زوج جاره هیه قد اجزت دیمکله او دخی بوش دوشر دیوب
رجل مرقومك بش نسوهٔ منکوحه یی برکونده بوشامش اولدیغی بو صورتی بسط ایله حل الغاز
ایلمشدر (قلت) اشبو لغز فقهی وکالت ایله دخی تصویر اولنه بیلور کرکسه دردنده اصالت
وبرنده وکالت وکرك ایکیده ودها زیاده ویاخود نسوهٔ خمسده وکالت اولسون لکن صورت
واقعهٔ اولی اولادر فتأمل (فائدة حررها الفقیر) لغتده ذکر اولنان شاطرطانك کسریله شول
کسه دینور که خباثتیله اهلنی عاجز قیله وازهری تحقیقنجه شطر جانب معناسنه اولمغله صفت
مذکوره ده اولان شخصه شاطر دیندیکی مستقیم اولمیان جانبی طوتدیغیچوندرکه فی الحقیقه
خلق خوبدن تباعد ایتمشدر (وطالق لامك کسریله بوش اولان عورته دینور ابن انباری قولنجه
انجق انثاده صفت اولوب مذکوره صفت ونعت اولمیان لفظلره تاء تأنیث کتورلمز اشبو
طالق وطامث وحائض وکبه معناسنه اولان حابل وحامل کبی واعشانك شعرنده تا ایله طالقة
واقع اولمش ایسه ده بعضیلر شعرمذکورده طالقة لفظی طالقة غدا دیو تأویل ایلدیلر واماقاموسده
جوازینه اشارت وارد روجوهری دخی تجویز ایتمشدر لکن بونلرده بحث واردر و بحث مذکور مصباح
منیرده مسطور در مراجعت اوله (محکیدر که برکون مغیرة بن شعبه بارعه نام زوجهٔ ثقفیه سنك

اوطه‌سنه کیرر وبارعه‌یی صلات ضحایی قیلارکورر بارعه نمازدن فارغ اولدقدنصکره دیشلرینی خلالیله آیقلیه باشلر مغیره اکر سن اخشامدن سنلرکده قالمش شیلری تخلیل ایده یورسك بشعه اولمکی یعنی دیشنه کیرمش اولوب بوزیلان طعام لنیذی اکل ایدیجی اولمك اقتضا ایدر یوق یوصباح طعامندن کیرنلری تخلیل ایده یورسك جشعه یعنی حریصه اولماکی اشعار ایدر علی کلاالتقدیرین منفورمم اولماکله (کنت بنت) یعنی زوجمم ایدك فراق ایتدك تعبیر معروفیله بوشادقده بارعه (والله مااغضبت اذ کنت وما اسفت اذبنت وماتحللت بشئ مماذکرت ولکن استکت فتخللت للسواك) حق تعالی بیلورکه بن زوجه لکمده اغضاب اولنمدم یعنی سندن راضی ایدم وبوینونکده یعنی بوش دوشمه‌ده دخی صوچم اولمادیغندن اسف ایتمدم یعنی کدر ایتمم قدر بویله ایمش وسنك ذکر ایتدیکك شیلردن ایچون تخلل ایتمدم لکن توضی ایلدیکمده مسواك طوتمش ایدم سواکدن کیرمش اولان شیلری اخراج ایدردم دیدکده مغیره ایتدیکی ایشه‌نندما کندوبی کدرندن طشره آتدی وخاندان ثقیف صدیق قدیمی یوسف بن ابی عقیله ملاقاة ایدوب ای برادرجان برابرم شمدی بن معتبره نساء ثقیف‌سقفندن زمین فراقه ایتدم واویله برمخدره عاقله عابده‌دن آیرو دوشدم دیوب ماجرایی اساله دموع تأسف وندامتله بیان وهمان طورمه امر حقله انی باری سن تزوج ایله زیرا قریبا کوتوریلور یعنی اخری قیار دیو تشویقده اقدام بیکران ایدر اودخی تزوج ایتمکله یوسفك اوغلی حجاج مشهور بلیغی تولید ایلشدر (منقولدرکه اهل بیت عظامدن حسن بن زین العابدین بن الحسین رضی الله عنهم حلیله لری عایشه بنت طلحه‌یه برکون برشیدن دولابی کوجندیکندن ویاخود محبتنی امتحان ایتمك غرضندن ناشی (امرك بیدك) یعنی اراده‌ك الکده اولسون تعبیریله زمام طلاقی موی الیهانك دست اختیارینه تسلیم ایلدیکده موی الیها جوابنده یکرمی سنه دنبرو امر طلاق ذات عالیکزك یدنده ایکن حفظنده احسان بیوردیکز شمدی برآن ایچنده بوفقیره‌نك النه دوشدی بن انی النه ضایع ایتمیوب بنه سزه صرف ایدرم دیو امر طلاقی ینه صاحبنك النه ویروب کندوسندن نزع ایلدی مشارالیه دخی استحسان ایله کاشانهٔ ازدواج عالیلرنده کماکان ابقا ایلدیلر فنعم الزوجان علی مضجعهما الروح والریحان (برکیمسه زوجه سندن خوشنود واودخی رضا آلود اولدیغی حالده اقتضای قدرله بینلرنده مفارقت وقوع بولوب زوجه اشیاسنی آلوب کیدرکن زوج مفارقی خاتونه (اسمعی ولیسمع من حضر انی والله اعتمدك برغبة وعاشرتك بمحبة ولم اجد منك زلة ولم تدخلنی عنك ملة ولکن القضاء کان غالبا) یعنی ای بنی یا لکز براغوب کیدن مفارقته لایق اولمیان سوکلیه حکم یسوز سوز بنی دکله خدایه قسم ایدرمکه مدت زوجیتده سکا رغبتله‌یله اعتماد ومحبتله برابر سنکله معاشرت ایتمش وسندن اصلا بر سورچمه وجنحه کورمیوب سندن قلبمه قطعا اوصانغه داخل اولمامش ایدی لکن حق تعالانك قضا وحکمی غالب اولمغله اصلا اکا قارشو قونلز ولهذا سنی حکم قدرله اکرچه بوشامش ایسه‌مده سندن خوشنودم دیجك خاتون دخی (جزیت من صاحب ومصحوب خیرا فمااستقللت خیرك ولاشکوت ضیرك ولاتمنیت غیرك ولم اجدلك فی الرجال شبیها ولیس لقضاءالله مدفع ولا من حکمه علینا ممنع) یعنی احبا واصدقا کبدن خیر ووفا کورمکله مجازات بولهسکه بندخی منزل نشین زوجیتك اولدیغمدنبرو دائما بکا ایصال ایلدیکك خیر ولطفکی طمعا آزعد وضیرکدن یعنی اضرار وتکدیرکدن شکایت ایتمدم یعنی ضررك وقوع بولمدیکه شکوی ایدیم یاخود بولدیسه ده سکا اولان محبتم اضرار اوزره اولان معامله کی بکا کوزل کوسترمکله شکایت یری براقدی ومحبتمی سکا قصر ایدوب سندن باشقه‌سنی سووب زوجم بواولیدی دیو قلبا تمنی ایتمدم وارککلر ایچره سکا بکزر بوله‌مدم

یعنی عندمده سندن اعلا رجل یوقدر لکن قضاء الهی بی بوزه جق وجناب حق علت حکمتنه اوندیمزه نه حکم بیوردیسه انی منع ایده جك برشی یوقدر دیوب بروجه مشروح طرفین بربرندن شکران اوزره اولدقلرینی بیان برله وداع ایتمشلردر (قلت) اشبو حکایه‌دن مستفاد اولدیغی اوزره شوصورتده اولان حسن معاشرت زوجان تواریخ ومحاضرات واخلاق کتابلرینه یازلمغه شایان اولور حیثیتده نادرهٔ روزکار ومعاشرت مزبوره صورت محرره اوزره اولدیغی حالده بردوام وپایدار اولمیوب یاطلاق ویازوجه‌نك ارتحالیله سورکلی دوشمیه رك بنه حسن معاشرت نسا یوقدر دینیله جك منزله‌یه نزول ایدر صورتده دردارندن بدر اوله جغی بدیدار واوشکار وحشت مدارك الدن قاچه جغی آشکاردر (ائمهٔ عربیه‌دن ابوعبیده (طلاق معدل وطلاق اویس بین العرب مثل مشهور اولوب تطلیقنه پشیمان اولان حقنده ایراد اولنور دیوب عربدن بررجل زوجه‌سنی بوشایوب لکن تطلیقنه متندم اولمادیغی بیانده ٭ لقد طلقت اخت بنی علات ٭ طلاقا ماظننته ارتدادا ٭ ولم اك کالمعدل اواویس ٭ اذاماطلقا ندما فعادا ٭ قطعه‌سنی نظم ایلمشدر دیو شعر مرقوم ایله استشهاد ایتمشدر ومفهوم شعر ناظمك بوشادیغی زوجهٔ مطلقه‌سنده بوشایوب عقبنده ندامتله تجدید نکاح ایتمکله مشهور اولان معدل واویس کبی پشیمانلغی اولمادیغنی افاده‌در (قلت) لغتده بنی العلات برکیمسه‌نك متعدد نسادن اولان اولادینه اطلاق اولنور اما اصطلاح فقه شریفده بابا بر برادر وهمشیره‌یه دینور وبنوالاعیان لغتده وفقهده بابا وانا برمجموع قرنداشلره دینور وبنوالاخیاف ینه فقه ولغتده انابر وبابالری باشقه اخوه واخواتدر لکن نظم مرقومده اولان اخت بنی علات خال وخاله وعم وعمه قزلرندن بری دیمکدر ومصراع اولك وزنی جای نظردر تأمل اولنه (عبدالله بن عباس رضی الله تعالی عنهمایه بررجل کلوب بررجل زوجه‌سنه عدد نجوم سما مقدارنده بوش ول دیمش حکمی ندر دیو استفتا ایدکده مشارالیه جوابنده عدد مذکوردن اوزجله کواکب جوزانك عددی کفایت ایدر دیمشدر (قلت) اهل نجوم وهیئت بیانجه برج جوزاده طقوز کوکب رصد اولنمشدر دخی زیاده ویاناقص ایسه اربابندن صوریله ومشارالیه حضرتلرینك مرادی رجل مرقومك تعبیر مرقومی اوچ طلاق اولوردیمك اولوب واوچدن زیاده‌سندن نظری قطع ایله جوزا حاوی اولمغله سائر کواکبك عددینه حاجت مس ایتمیوب لغو اولور دیمکی بلیغانه بیاندر واشبو استفتا وجواب روایتنی جامع المستطرف الشافعی مرحوم اکرچه یازوب فقیر دخی بروجه وظیفه نقل ایلدم لکن برکیمسه زوجه‌سنه بویله کوك یوزی یلدزلری صاییلنجه بوش اولسون دیسه قاچ طلاق واقع اولور مسئله‌سی کتب فقهیهٔ حنفیه‌دن کورلمکه محتاجدر (وروایت مرقومه‌دن فیضان فقه وعلوم ایله مظهر دعای پیغمبری اولان صلی الله تعالی علیه وسلم وعلی آله واصحابه صحابیٔ مشارالیهك برکیمسه‌دن تعلم ایتمدن فیض صحبت ایله هیئت افلاك ونجومه اطلاعلری اولدیغی ظاهر اولور

﴿ذکر من طلق امرأته فتبعتها نفسه﴾

اشبو مطلب مستقل زوجه‌سنی بوشایوب ونفسی علاقه سنه بناء آردینه دوشوبنه تزوجنی طلب ایدنلری ذکر ایدر (امویه‌دن فاسق ایله ملقب اولان ولید بن یزید بن عبدالملك سعدی نام زوجهٔ حسناسن تطلیق ایدر اودخی دمشق الشامدن چیقوب دیکر قصبه‌یه نقلله انده عدتی انقضاسنده آخره واررلکن ولید تطلیقندن نادم وپشیمان ودیکره واردیغنی دخی ایشتدکده اضطراب درونی فراوان ودوزخ وطنی منفعتهٔ آه وواه ایله علوفشان اولدیغی خلالده موالیلرندن اولان اشعب یانه وارد قده محرمانه یانوب یاقیلوب وای اشعب شعبذات دلفریب ایله شوسعدانك کوکلنی طرفمه جلب برله واردیغندن بوشادوب بکا کتوره بیلورمیسن سکا برجا نامه یازوب ودخی اون بیك درهم ویره یم وکوندره یم

دیدکده اشعب جرار مشرب ظریف دخی هات المبلغ دیوب اقچه یی وولیدك یا کندی نظم
ایتدیکی ویا آخره یایدردیغی *اسعدی هل الیك لنا سبیل * ولاحتی القیامة من تلاق *بلی واهل
دهرا ان یوافی * بموت من حلیلك اوفراق * قطعهٔ محررهسنی آلوب بوله روان وواصل دائرهٔ
سعدای بلاغت نشان اولوب لدی الاستیذان سرا پردهٔ سعدی پیشکاهنه وارر وطورر سعدی
اوزرینه شال بوریتوب واشعبه کوریتوب ای کیسه زیارتمزی قصدیکه یادی نه دردیو
صوردقده اشعب یاسیدتی ولیدنی برجانامهسیله سزه کوندردی دیوب قطعهیی صونر سعدی
نام ولیدی ایشتدیکی کبی اشعبك سعدایه ولید طرفدن شفاها افادهسی سپارش اولنان کلمهٔ قولاق
آصمهدن همان جاریهلرینه شو خبیثی اورك دیجك اشعب طباغی طویدوغی آنده لاقردیسن
چویروب کرم بیورك بکا ولید اون بیك درهم ویروب اطماع ایتمکله جرضمنده جرأت ایتدم
دیو استرحام ایدر سعدی اکر بنم یازه جغم کاغدی دخی ولیده کوتوروب ویرمز ایسك البته سکا
اله کتوروب عقاب ایدرم دیجك اشعب ابن وقت ای سیده م بوخدمتك مقابلنده جعل یعنی
اقچه وبوغچه استرم وهرچه باد اباد قهرندن قورقولان ولیده کوتوریرم دیدی سعدی دخی
اوطوردیغی کرانبها بساطنی جعل ایتدکده اشعب اصیفه طریقیله اوزرندن قالقك دیدی
سعدی دخی قالقوب جاریهلرینه ارقهسنه یوکلدك دیو مطایبه ایتدی بساطی اشعب قاپوب
وکاغدی ویرك دیدکده * اتبکی علی سعدی وانت ترکتها * فقد ذهبت سعدی فانت ضایع *
بیتنی یازوب وبرمنطوق بیت سن سعدایی ترك ایتمشیکن نیچون فراقنه اغلرسن ویورککی داغلرسن
علی التحقیق سعدی کندی وسن دخی ضایع دکلسن یعنی سن صاغ وبن سلامت دیو یأس
جوابنی کوندردی وقتا که اشعب خبریأسله واردقده روی زمین ولیده تنك اولوب وکندوبی
کظم وغضب قاپلیوب ای اشعب شواوچك برینی اختیار ایت که قتل ویابو اوطوردیغم
قصردن سنی اشاغی یه طرح ویاخود شو زنجیرایله هر بوط اسده سنی القاین عبارت اولان
اهلاکدر دیدکده اشعب حیران قالوب براز زمان سربزمین اطراق اولدقدنصکره (یاسیدی
ما کنت لتعذب عینا رأت الی سعدی) ای سیدم سعدی کبی ذاتك چشمنی کورن عینی تعذیب
ایدیجی دکلسن تعبیر دلنشیننی دیجك وحسن استشفاعی یرینه کتوریجك غضبی کیدوب معاملهٔ
عفو ایله یاقندن چقاردی (قلت) ترجمهده ذکر جزوارادهٔ کل بولندن مرئی اشعب چشم
سعدی اولمق اوزره یازلدیغنك نکتهسی دیدهٔ دقت دیده یه آشکاردر وآنفا یازیلان حلیل حلا
حطی ایله زوج معناسنهدر نا ایله حلیله دخی زوجهیه اطلاق اولنور (بعد التطلیق زوجه سنه
نفسی اتباع ایدن یعنی آه کشید فراق اولان کیمسهلردن بری دخی (عربده عربده آرآی بلاغت
وچابکسوار میدان سخن وطبیعت اولان شاعر شهرتکیر فرزدقدر که نوار نامندهکی همسرینك
عقدهٔ حانی دست طلاقله حل ایتدکدنصکره انکشت بردهان ندامت وپشت بدیدار حیرت
اولوب اشبو اشعاری آتش درون ایله تنظیم وسرمشق اهل طبع سلیم قیلمشدر * ندمت ندامة
الکسعی لما * غدت منی مطلقة نوار * فاصبحت الغداة الوم نفسی * بامر لیس لی فیه خیار
(وقال ایضا) ندمت ندامة الکسعی لما * غدت منی مطلقة نوار * وکانت جنتی فخرجت منها
* کادم حین اخرجه الضرار * ولوانی ملکت بها یمینی * فکان علی للقدر الخیار (یقول
الفقیر اسعد) فرزدقك اشبو اشعارنده اشعار ایتدیکی یعنی ندامتنی ندامته تشبیه قیلدیغی
کسعینك امثال میدانیده محرر قصهٔ طویلهسنك خلاصهسی بودرکه ندامتی ضرب مثل اولان
کیمسهنك اسمی محارب بن قیسدر وکسع کافك ضمی وسینك فتحی ایله یمندن برقبیلهنك اسمیدر
محارب مرقوم اوقبیله یه منسوبدر مرقوم برکون وادیده ابلارینی رعی ایدرکن عربده

یای یایدقلری نبعه نام اغاجده برتازه نهال کوروب وبکنوب بتشنجه یه دك بکلیوب یای تصنیعنه
قابل اولدقده کسوب اندن بریای وبونغهلرندن بش عدد تیر همواریاپر وکیجه ابچره
برکینکاهه صغنوب مرور ایدن برکیك سوریسنه قوس مذکور ایله تیرك بیرین آتوب برآهو یه
بعد الاصابه اوته طرفندن چیقوب برطاشه طوقندقده آتش چیقرکسعی ایسه خطا ایتدی
وآهو یه راست کلدی زعمیله سهمك برین دخی دیکر سوزی یه آتر کذلك کیروب وچیقوب سنکه
اصابتله نارکورینور وبووجهله بش رأس آهو یی هر برتیرکیروب چقرق اولدرمش ایکن خطا
ایتدیلرکانیله طاریلوب وهر برینك علی زعمه خطاسی عقبنده * مابال سهمی یوقد الحباحبا
* قد کنت ارجوان یکون صائبا * وامکن العیر وولی جانبا * فصار رأیی فیه رأیا خائبا * ارجوزهسی
کبی ارجوزهلر نظم ایدوب قوس مذکوری دخی * ابعد خمس قد حفظت عدها * احمل
قوسی واریدردها * اخزی الاله لینها وشدها * والله لاتسلم عندی بعدها * ولاارجی ماحییت
رفدها * ارجوزهسنی دیوب وطاشه چالوب کسر ایدر وقتا که صباح اولوب برده آهولری
اورولمش اوله رق مطروح بی روح واسهم خمسی دم آلود کوردکده کسر قوسدن
نادم اولوب ابهامنی دخی قطعله * ندمت ندامة لوان نفسی * تطاوعنی اذن لقطعت
خمسی * تبین لی سفاه الرأی منی * لعمرابیك حین کسرت قوسی * شعرینی دخی نظم ایتمشدر
واشبو ندامت وکردار غریبی مثل اولمشدر (فرزدقك شعرنده واقع اولان
(ولوانی ملکت بها الی آخره) بیتی یرنده (ولوضنت بها نفسی وکفی * لکان علی للقدر الخیار)
بیتی نسخهدرومعمول علیهده فرزدقك (ندمت ندامة الکسعی الی آخره) بیتندنصکره (وکنت
کفاقیٔ عینیه جهلا * فاصبح لا یضیٔ له نهار) بیتی دخی واردر انتهی (عربده بعد
المفارقه ندامت ایدن کساندن بری دخی قیس بن دریج نام شاعردرکه باباسنك ابرامیله لبنی نام
همسرین بوشایوب وآتش پشیمانی وعشقله * فتی صبری وعاودنی وداعی * وکان فراق لبنی
کالخداع * تکنفنی الوشاة فازعجونی * فیاللناس للواشی المطاع * فاصبحت الغداة الوم
نفسی * علی امر ولیس بمستطاع * کمغبون یعض علی یدیه * تبین غبنه عند البیاع * نظم
معنیدار نارانتشارینی یادکار حسرتکشان قیلمشدر (عتبی روایت ایتمشدرکه کوفه عاملی بولنان
عبد الرحمن بن الحکمه محاکمه قصدیله برپیر کهن سال وسراپای بدنی کویا سیمدن مصنوع
بردختر بدیع الجمال کلورلر پیر مرقوم زوجهسی اولان دختر بنم باشمی یاردی دیو شجهسنی ارائه
ایله دعوی ودختر دخی یاسیدنا یارلدیسه ده قصدا اولیوب عود وکافورکبی بعض طیب سحق ایدر
یعنی دوکرکن دستمده بولنان هاون الی یدمدن فرلیوب سر پیره اصابت ایتمکله شج ایتدی والحال که
بدغمهٔ اجرای قصاصه تحمل یوقدر دیجك عبد الرحمن جنابلری ای پیر بوحادثهدنصکره
نیچون طونارسن زمام نکاحنی رضا کله بالاطلاق صالیویرمك مناسب دوشردیدی پیر زبور دخی
یاسیدنا مهری درت بیك درهم اوله رق اغراولدیغندن فراقنه نفسمده طاقت یوقدر دیدکده
عامل مومی الیه ای پیر عاجز مبلغ مرقومی سکا بخش ایتسهم بوشارمیسن دیوب وپیر دخی نعم دیوب
وعامل مار الذکرك علی العجله حضورلرنده امانه ایدر دیکی مبلغ مرقومی پیر رعشهدار آلوب
(هی طالق) قولیله دخترك عقدهٔ عقدینی چوزوب صداق مرقومنی اعطا ایله تحسرکنان داردن
بدر اولورکن جناب عامل دختره (احبسی علینا نفسك) کلام بلاغیله ای دختر نفسکی بزم
ایچون حبس ایت یعنی عدتك منقضیه اولدقدنصکره آخر اره وارمه که بن سکا خاطب ممنون
وطالب مفتونم مألنی دیوب بیچاره پیره خطابا * یاشیخ ویحك من دلالك بالغزل * قد کنت یاشیخ
من هذا بمعتزل * رضت الصعاب فلم تحسن ریاضتها * فاعمد بنفسك نحو القرح الذلل *

نظمنی انشا قیلمش و بعد الانقضا دختر ایله حجله نشین ازدواج اولمشدر (قلت) عصریمزده
بر محکمهٔ عالیه ده دخی بوقضیه یه قریب تاریخه قیده شایان بر حادثهٔ عجیبه واقعه اولمش یعنی
مرافعهٔ زوجانده اتصال انفصاله بالانقلاب زوجه دار الحکمده سکونی بولمش ایدی فقط
بوشایان بوشانان کبی تازه و بوشادوب الن سالخورده افندی ایسه مقوس القامه کپازه ایدی لکن
خلوت زفافنك سروری شب صفاچیچکی رونقنه دونوب فرداسنده الوداع مو الیاسی آغازه سیله
قبهٔ گردون صدا ویردی علیه الرحمه (قلت) اشبو کیفیات محرره اوزره نسایه دائر اولان باب
اگرچه بوراده غایت بولوب لکن حین ترجمه ده معتبرات کتب فقهیه دن هدایه حاشیه سی نهایه ده
لدی الاقتضا کتاب النکاح عاجزانه مطالعه اولنورکن فضیلت و حکمت نکاحه متعلق بعض
تدقیقات مشهود اولمغله فوائد مرتبهٔ مذکوره مجملة ومترجمة بومحله یه قید ایله باب مرقوم مسکی
الختام اولمشدر (نکاحك فضائل و محاسنندن بری ظاهرا و باطنا غایت انضمام ایله ذکر
و انثانك انضمامیدر زیرا اشبو عقد ازدواجده بینلرنده التیام بولنمدقجه بقا اولماز و بو التیامه
(ومن آیاته ان خلق لکم من انفسکم ازواجا لتسکنوا الیها وجعل بینکم مودة ورحمة) آیت
مکرمه سی دلالت ایدر (و بری دخی نکاح نهایت فناسنه دکین بقای عالمه بادی اولان حکم باری
تعالایه مسارعتدر زیرا جناب واجب الوجود عز وجل هرنه قدر بلا ازدواج تولد تحت قدرت
الهیه ده ایسه ده لحکمة بقای عالمی تولد وتناسله تعلیق بیورمشدر وتوالد وتناسل ایسه ذکر ایله
انثانك اجتماعیله تحقق ایدر واجتماع دخی یا اختصاص شرعی ایله و یا بو اختصاص بولنمقسزین
اولور یعنی اشبو ایکی شقدن خالی دکلدر واختصاص شرعیسز اولان شقده ایسه ایکی فساد
واردر که بری اشرف حیوان اولان انسان ناطقك حیوان غیر ناطق و بی عقل اولان بهایمه
التحاقی فسادیدر که بوندن عقلك ابا ایده جکنه بداهة عقل گواهدر و ایکنجی فساد که اساس
مفاسد و تهییج حقد وحسد اولان تغالب وتقابلدر یعنی اجتماع ماده سی وهی لمن غلب حکمی
تحتنه گیرر ونظام تناسل مختل اولور بو صورتده شق اول تعین ایدر که نکاح شرعیدن عبارتدر
و بو نکاح شرعی بر مرأه ده بعد الاجرا او مرأه ده آخرك عرق طمعنی قاطع بر سیف اوله رق
نظام عالمه خلل گلمز (وحکمت وفضیلت نکاحك بری دخی اصل سعادات اولان مصالح عبادتك
انتظامنه باعث اولمسیدر و باعثیتی شویله درکه چونکه اقامهٔ عبادت انجق مصالح بدنی اقامه
ایله اولور و مصالح بدن دخی دارك داخلیله خارجنه تعلق ایدر و اشبو داخل و خارج منزله
متعلق اولان مصالحك تحقیقی البته ذکر ایله انثانك اجتماعنه موقوفدر تا که احدهما دن بری
خارجك و دیگری داخلك مصالحنی رؤیت وتسویه ایده لر (وحکمت نکاحك بری دخی جلب
منافع ودفع مضار جهتلرندن زوجانك یالگز اولدقلری حیثیتده کندی وجودلری کافی اولمدیغی
حرکت ووضعده بر برینه اعانه لریدر (وفضیلت نکاحدن بری دخی اشارتی قلم فقیر ایله یازلدیغی
اوزره چونکه نسوان غالب احوالده بر داعیهٔ غلبهٔ قوهٔ شهویه وغضبیه اغضاب ایله متصفه لر
اولملریله نکاحله اکمل اخلاق حمیده اولان صفت حلمی استعمال وادمان و بوتقریبله تربیهٔ نفس
ور یاضتنده بولنه رق سرمایهٔ عرفان ولاسیما خلق عظیم ایله موصوف اولان نبی کریم حلیم علیه
افضل الصلاة والتسلیم افندیمزك سنت سنیه لریله استنان حاصل اولور و فی الحقیقه سوء خلق
مقتضیاتنه حلم وتحمل اخلاق ابرار وصنیع اخیاردر وحلم وتحمل مرقومك صنیع اخیار اولدیغی
بداهت عقلله ثبوت یافته اولوب دلیل سمعی دخی عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنهادن مروی
اولان خبردر که سوء خلق اولان بر جاریه لری فوت اولدقده بکا بیورمشلر سبب بکاسندن
لدی التعجب سؤال اولندقده جاریه مز بوره دن سوء خلقنه بناء صادره اولان افعال مغضبه سی

مشقتنه تحمل ایله نائل اوله جغم اجر فوتیله بنی فوت ایتدی او اجره تحسرا بکا ایدرم بیورمشلردر انتهی

الباب الرابع والسبعون

اشبو یتمش دردنجی باب خمرك یعنی باده نك ذم وتحریم ونهینه دائردر (جامع المستطرف مرحوم
دیر که جناب حکیم مطلق عزشانه خمر حقنده (قلت) یعنی ذم وتحریمنده اوچ آیت کریمه
انزال بیوردیکه بری (یسئلونك عن الخمر والمیسر قل فیهما اثم کبیر ومنافع للناس واثمهما اکبر
من نفعهما) نص جلیلیدر که بونك نزولندنصکره امت اجابتك بعضیسی خمری شارب و بعضیسی
تارك اولدیلر شول واقعه یه دك که امتدن بر کیسه ایچوب نمازه شروعدنصکره کیفیت نشوهٔ شرابله
نمازینی بوزدی بونك اوزرینه قوله تعالی (یاایها الذین آمنوا لا تقربوا الصلوة وانتم سکاری)
آیت کریمه سی نزول ایلدی واشبو نهیدن صکره مسلمیندن ایچنلر ایچدی و ترك ایدنلر ترکلرنده
دائم اولدیلر تا که امتدن برذات ایچوب داعیهٔ سکر ایله دوه چکه سی کمکیله عبد الرحمن بن عوف
رضی الله تعالی عنهه اوروب رأسنی یاردیغندن باشقه بدر غزاسنده مقتول اولان قتلای مشرکینك
مرثیه سی اولوب اسود بن یعفرك نظم ایتدیکی (قلت) ومفهومی حاشا هجو اهل دین اولدیغنه
عینی یازمه ده قلم فقیر انامل کمترانه مه یازیم الکی جلك بهی جسور دیو لایقنجه جواب ویردیکی
مهملات باطله ترنم ساز نوحه اولدیغی درگاه ملائك پناه حضرت سرور کائنات علیه وعلی آله
و اصحابه اکمل الصلوات و التسلیمات افندیمزه واصل اولدقده سعادت سرای همایونلرندن
رداء شریفه لرینك ذیلنی جر ایله تحصیل رضای حق تعالی ایچون غضبناك اوله رق خروج ودست
معجزه پیوست علیارنده بولنان شیئ ضرب ایدرك (اعوذ بالله من غضب الله وغضب رسوله)
بیوردیلر واشبو حالك عقبنده (انما یرید الشیطان ان یوقع بینکم العداوة والبغضاء فی الخمر
والمیسر ویصدکم عن ذکر الله وعن الصلوة فهل انتم منتهون) نص جلیلی نازل اولدقده
عمر رضی الله تعالی عنه وکذا (انتهینا انتهینا) دیو فرمانبر امر الهی اولدی (انتهی ما قاله الجامع)
چند قطعهٔ نسخ مستطرفده شج رأس ماده سی وشرب شراب ونوحه فاروق اعظم رضی الله تعالی
عنهه اسناد صورتنده یازلمش گورلدی الکن دست دسیسهٔ اهل رفض ایله درج اولندیغنه
اشتباه اولنمسون زیرا ذکری آتی اقوال اهل تفسیرده اسناد مذکور بوقدر حتی صاحب الکشاف
بیله شرب وشج ونوحه دیگرك افعالی اولدیغنی تصریح ایتمشدر اصل مستطرف نسخه دن اشبو
دسیسه اوسی گورلدکه صاحب مستطرفه طعن اولنمامق نیت خیریه سیله اشبو مخطرهٔ فقیرانه ضم
اولنمشدر فلا تغفل (قلت) بیضاوی وصاحب الکشاف ومحشون بیانلرنجه بو تیرهٔ اجمال ایضاح
نقل مجمل مذکور بودر که (وقتا که مکه مکرمه ده مقام تعداد نعمده وامتنان شایان الهی ده (ومن ثمرات
النخیل والاعناب تتخذون منه سکرا) نصی نزول ایلدکده مسلمون خمری ایچرلر ایدی یعنی حلال
ایدی پس عمر ایله معاذ ودخی اصحاب کرامدن بعض ذوات رضی الله تعالی عنهم حضور سعادته
واروب یا رسول الله خمرك حکمنده افتا اولنسون کیم مذهبهٔ عقلدر یعنی خمر کثرت اوزره جای
ذهاب عقلدر دیو بیان حکمنی رجا ونهینی تمنی ایتدکلرنده (یسئلونك عن الخمر والمیسر الایة)
نزول ایدیجك برازی (منافع للناس) قول کریمنه نظرا شرب ایتدیلر و قوم دیگر (واثمهما
اکبر من نفعهما) قول جلیلنه نظرا ترك ایلدیلر بعده عبد الرحمن بن عوف رضی الله تعالی عنه
برازکیمسه زی منزلنه دعوت ایدوب اول کیمسه لر ایچدیلر وسکران اولدیلر وحال سکرده ایچلرندن
بری امام اولوب سورهٔ کافرونده برآیت کریمه یی نمازبوزیلور صورتده یکلش اوقودی و اشبو
واقعه (لا تقربوا الصلوة وانتم سکاری) نصنك سبب نزولی اوله رق نزول ایلدی و بونك اوزرینه
خمری ایچنلر ازالدی شو کونه که بعض ذوات کرام برشی که بزمله نمازبیننه حیلولت ایده یعنی نمازه

مانع اوله انده خبر بو قدر دیو کلیا ترك ایتدیلرو بعضیلری اوقات صلواتده ایچمیوب اوقات مذکوره نك غیرنده ینه ایچرلر ایدی شو صورتده که شرب استرسه یاتسو نمازندنصکره ایچوب صباحلدقده سکری زائل اولمغله صباح نمازین قیلار وصلاة فجری بعد الاقامه ینه ایچر واویله وقتنده صحو کاکله فالقوب صلاة ظهری قیلارلرایدی بوحالك اوزرینه برازایام مروروندنصکره عتبان بن مالك سعد بن ابی وقاص رضی الله تعالی عنهما وسائرلرینی دعوت ایدوب نجان حال سکر پرده کش شعور اولدقده تفاخره وانشاد شعره باشلارلر واول صره ده سعد دخی انصار کرامك هجوینی مشتمل اولان شعر آخری انشادنده یعنی اوقودقده همجلس اولان بر انصاری ذکر اولنان چکه کمکیله سعدك باشنی یاردی وسعد دخی حضور سعادته واروب شکایت ایلدی اوثناده عمر الفاروق رضی الله تعالی عنه حضور سعادتده بولنمغله (اللهم بین لنا فی الخمر بیانا شافیا) دیو دعا ایلکله دعای عمری رضی الله تعالی عنه هدف اجابته رسیده اولوب فی الحال (یاایها الذین آمنوا انما الخمر والمیسر والانصاب والازلام رجس من عمل الشیطان فاجتنبوه لعلکم تفلحون انما یرید الشیطان ان یوقع بینکم العداوة والبغضاء فی الخمر والمیسر ویصدکم عن ذکر الله وعن الصلوة فهل انتم منتهون) نظم صریح جلیل جلی الدلالتی نزول ایلیوب خمرك ومذکورات سائره نك حکم حرمتلری تبین ایلدی عمر رضی الله تعالی عنه املنك حصولنه تشکرا بعد النزول (انتهینا یارب) دیو ندا ایلمشدر (قلت) (اثم کبیر) بیان الهی سندنصکره (فاجتنبوه) نهی الهی سی نزولنه دك بعض کبار اصحابك شرب خمر ایلدکلرینه دائر وارد اولان روایت اوزره اثم کبیر تعبیرینك حرمت خمره دلیل اولمسی خصوصنده محقق نیسابورینك وبیضاوینك وبعض محشینك بحثلری اولوب واشکالات کورینوب بالاخره بعض طالب علم روایت شرب اخبار احاددن اولوب علی تسلیم وروده مطلقا دلالت نص کتابه معارض اولماز وبوصورتده حرمت خمره (ویسئلونك عن الخمر والمیسر الایة) دلیل اولوب (انما یرید الشیطان ان یوقع الایة) آیت کریمه سی حرمت مذکوره یه دلیل مؤکد اولدیغی تبین ایدر دیدیکی دافع اشکالات اولور مطالعه اولنمشدر تفصیلنه اطلاع قصد ایدنلر محللرینه مراجعت ایده لر (یقول الفقیر ایضا) محققین اعلام خمرك بعثتدنصکره براز زمان اصلی اوزره درجه اباحه ده براغلمسنه بعده بروجه مشروح انکاه امتنان اولنمسنه بعده اولا اوقات صلواتده شربی نهی اولنوب بعده متعاقبا ومؤکدا تدریجله نهینه دائر بعض حکم ونکت یازمشلردر محللرینه مراجعتله نظر اولنه وشرع اطهرك علو شاننه دقت قیلنه (کتب کلامیه ده تصریح وتفصیل اولنان بر آهین اوزره ذات وصفات مقدسه الهیه یه زمان جریان ایتمیوب علم ازلیسنده اولان احکام الهیه سنده تغیر یوقدر وبزه نسبتله اولان امرونهی الهی ده اولان نسخ وتبدل احکام امرونهی موقت حکمنده در وبونك سرو کنهنی ادراکدن عقول بشریه قاصر اولوب همان مخبر صادقك امرینه امتثال وحقانیتن تصدیقدن باشقه مأمور دکلز بو قدر ادله سی حسه منتهی اولان علوم حکمیه ده دخی براز مسائل وارددر که تحقیقندن نیجه افلاطون کبی حکما عاجز قالمشلردر فکیفکه مسائل الهیه دن عاجز قالمیه لر بونده (ماللتراب ورب الارباب) دیمکدن غیری سوز یوقدر والسلام (جامع المستطرف آیات مذکوره بی برمنوال محرر تحریر وبیاندنصکره (ومن الاخبار المتفق علیها فی تحریمها) دیوب یعنی خمرك تحریمنه دائر اهل حدیث عندنده متفق علیها اخباردندر دیو (لایدخل الجنة مدمن خمر) ودخی (اول مانهانی ربی بعد عبادة الاوثان شرب الخمر وملاحات الرجال) خبرلرینی تحریر ایلمشدر که حسب الظاهر اولکینك مفهومی (جنته مدمن باده کیرمز (قلت) خبر ثانی مسند دیلمیده (اول ماعهد الی ربی ونهانی عن شرب الخمر وعبادة الاوثان وملاحات الرجال) لفظنده

ام سلمه دن رضی الله تعالی عنها مروی اوله رق مسطور اولوب وملاحات الرجال لحیث الرجال اذالمته دبو اجتماعدن مشتق اولدیغی اشعار قلنمشدر واخیرده ملاحات نزاع ایدشمك دیو تفسیر اولنمشدر بوصورتده مفاد خبر ابتدای عهد نهی شرب خمر وعبادت اوثان وناس ایله نزاع نایجادن اولدی دیمك اولدیغی مقتضای لغتدر (قلت) عند اهل السنة والجماعة عمل ایماندن جزء اولمادیغنه بناء نص قطعی ایله حرام اولدیغی متحقق اولان شیلری مادامکه حرمتی ناطق اولان نصی انکار ایتمیه اوحرامی ارتکاب ایدن کافر اولماز که جنته کیرمیوب جهنمده مخلد اوله اشته اهل حدیث بو مقوله محرماتی مرتکب اولانلر حقلرنده وعید اوارد اولان احادیث نبویه دن مقصود ترهیب وتخویف اولوب کافرك جزاسیله مجازاة صورتنده اولمسی ترهیبی تأکیددر دیوب جامع صغیر سیوطیده مضبوط (لایدخل الجنة الارحیم) و(ولایدخل الجنة قاطع) و(ولایدخل الجنة حب ولابخیل ولامنان) و(لایدخل الجنة من لایأمن جاره بوایقه) و(لایدخل الجنة سیء الملکة) احادیث شریفه لرینی وبو مقوله اولان سائر اخبار وارده یی اصول کتاب وسنت اوزره یا بروجه محرر نص قاطعله اولان منهیاتده نصی انکار ایدرسه جنته کیرمزلر یاخود مدمن خمر اولمیان وصله ارحامی قطع ایتمین وخدعه کار ومفسد اولمیان وبخل ایتمیوب ده زکاتنی ویرن واوزرینه انفاقی واجب اولنلری انفاق ایدن وامتنان ایدیجی اولمیان وقومشوسی مضرتندن وداهیه سندن امین اولنلر وقوللرینه سیء الصنیعه والمعامله اولمیانلر حقلرنده اماده اولان مقام مخصوصلره ذکر اولنان شیلرك خلافنده اولنلر واصل اوله مزلر یاخود مخالفین مرقومه اولا جهنمه کیروب وکناهی مقداری یانوب بووجهله نارایله تطهیر اولنمقسزین اول امرده جنته کیره مزلر وکناهی اضرار جارکبی تعدی مقوله سندن ایسه تعدی ایتدیکی کیمسه عفو وحلال ایتمدکجه بهشته دخول ایده مز دیو تأویل وتوفیق ایتمشلردر (ذکر اولنان ایکنجی خبردن سلطان الانبیاء والمرسلین افندیمز حضرتلری علیه وعلیهم الصلوات والتسلیمات بعد البعثه وقبل التحریم شرب خمردن تنزیه الهی ایله منزه اولدقلری مستفاددر اما ولادت همایونلرندن بعثت سعادتلرینه قدر ینه شرایع سابقه ایله شریعت لاحقه لرنده حرام قلنان کافه اشیادن ارهاصات قبیلندن اوله رق مصون اولدقلرینی اهل سیر یازمشلردر بوصورتده (نهانی) تعبیری ملك واسطه سیله دخی دیمك اولدیغی متبادر خاطر بعض طالب علملر ونبی اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك شرایع سابقه ایله عمله دائر اولان بحثکای اصولدن تحقیق تام شرحده مشروحدر مراجعت اولنه انتهی (قلت) عن علی رضی الله تعالی عنه لووقعت قطرة من خمر فی بئر فبنیت مکانها منارة لم اؤذن علیها ولووقعت فی بحر ثم جف ونبت فیها الکلاء لم ارعه (قلت) اشبو روایت علیه یی صاحب الکشاف زمخشری (انما الخمر والمیسر الایة) تفسیرنده یازوب آخر روایتده (وهذا هو الایمان حقا) دیو ستایش ایتمشدر وبو کلام عالی علی رضی الله عنهك مفهومی خمردن برقطره قویه طاملوب بعده اوقیونك برینه اکر بر مناره یاپلسه او مناره نك اوزرنده بن اذان اوقومم وقطره خمر بر بحره دوشوب بعده بحر مرقوم قوروبوب انده اوتلر بتسه بن او اوتده حیوانمی اوتلتمام دیمك اولور زمخشرینك اشبو کلامی ثناده اشته الحق ایمان بودر یعنی مؤمنین مناهی الهیه یه امتثالده بویله اولملیدر دیدیکی حسب الظاهر درست قول ایسه ده ملاحظه عاجزانمه اوزره کشافده معتقداته متعلق یرلرده اصلا فوت ایتمدیکی روش تعصب اعتزال مقتضاسنجه بوی اعتزال استشمام اولندیغی کتب کلامیه یی مطالعه ایدنلره آشکاردر (جامع المستطرف مرحوم اخبار دیمخمری بعد التحریر هنکام جاهلیتده یعنی وقت فترتده تعاطی بنت عنبدن یعنی شرب خمردن کف ید ایدن مشاهیر قوم عربی ذکر ایتمکله عباره سی شویله

ترجمه اولنور كه (قريش قبيله‌ٔ مقبوله‌سی اولولرندن وجوادلردن عبدالله بن جدعان بركون امية بن الصلت الثقفی ايله همبزم نوش شراب اولور وبخار سكر قبه‌ٔ دماغنه چقدقده اميه‌نك كوزينی ضرب ايدر وقتا كه عين اميه قان جناغنه دونوب ودمع ديده‌سی ياقوت مذابه بكزه‌يوب ذهابندن خوف اولنور هيئنده صباحلديغی ابن جدعان كورنجه كيجه هنكامی اورديغندن غافل اوله‌رق ابن الصلته (مابال عينك) يعنی كوزيكه نولدی ديجك اميه سكونه واروب تكرار ابن جدعان الحاح ايتكله اميه يا بو حادثه‌نك صاحبی دون كيجه سن دكلميك ديو اخطار ايلدكده يا بنم شربم بو درجه‌يه بالغ اولديمی من بعد ايچمم وسكا ايكی كونلك ديتدر ديوب اون بيك درهم اعطا وبوندنصكره خمری طاتمم بكا حرام اولسون ديوب اتقا ايتمشدر (وهنكام مرقومده خمری ترك ايدوب ايچميدنك بری دخی قيس بن عاصم وبری دخی عباس بن مرداسدر وقيس خمر قومك سبب تنفری دخی شويله اولمشكه بركيجه زياده مست اولمغله قزينه ياخود همشيره‌سنه شركير اولوب رواودخی فرار ايدر وقتا كه صباح اولوب وصحوی كلوب فلانه نره‌ده ديو صورار ياسن كيجه ايجره نه ياپديغكی بيلمزميسن دينلوب ماجرای اخبار اولندقده * كار تقوايه اهتمام ايتدی * نفسنه باده‌يی حرام ايتدی (ابن عاصم دخی بر ليله‌ٔ قرادة يعنی مهتابده نزهتكاهه چقوب سرخوش اولدقده (لاابرح حتی ازله) يعنی يمين ايله قمری زمينه ايندرمينجه بورادن كتمم ديوب متعاقبا صحرايه باشلر ووثبات اثناسی يوزی اوزره دوشوب لاشه كبی صباحه قدر قالوب صباح اولدقده صحو ايله او ياتوب حال سفاهت اشتمالنی كوردكده بنم بوديوانه‌كانه حالم نه‌در ديو صورور ما جرايی خبر ويردكلرنده غايتله حيا ايدوب قسم مؤكد ايله ارتق ابدی باده ايچمم ديو اند ايچوب ترك ايتمشدر (ينه مسكراتدن ساغر ادمانی نهی ايدن اشرف قبيله سعد بن سالمدر (لم لاتشرب النبيذ) يعنی خرما شرابنی نيچون نوش ايتمزسن ديو سؤال ايتدكلرنده (تركت كثيره لله تعالی وقليله للناس) ديمشدركه مطالعه‌ٔ عاجزانه اوزره مفادی امتثالا للنهی خود بخود ايچمامكی قصد ايتدم اكن ابرام احبا اولورسه نه چاره خاطرلرينه رعايتله كاهيجه قوللنيلور ديمك اوله بيلور وبو كلامك مفهومی كه (نبيذك چوغنی حق تعالی ايچون ترك ايتدم وآزينی ناسه ترك ايتدم) ديمكدر فقيرانه يازمش اولديغم مفاددن باشقه بر لازم معناسی خاطر اهل كماله كلورسه اشارت ايده‌لر (شاعر ماهر مشهور نصيب بركون عظمای شامدن برينك حضورينه داخل اولدقده او عظيم الجاه انشاد شعرايت ديو امر ايدر نصيب نظم وانشاد ايتدكده اشعارينه غايتله محظوظ اولوب نصيبی صله‌ٔ كثيره ايله مسرور ايتدكدنصكره طعام آماده قيلنغله نصيبی سفره‌يه آلوب برابر تناوله باشلرلر وصاحب الطعام (يانصيب هل لك فيما بنادم عليه) يعنی ای نصيب كنديله منادمه اولنور شيدن سنك ايچون نصيب وارميدر يعنی نشوه بخش خاطر اولان مسكری ايچرميسن ديو تكليف نوش شراب ايتدكده نصيب دخی ای امير (جلدی اسود وخلقی مشوه ووجهی قبيح وانما بلغنی مجالستك ومواكلتك عقلی وانا اكره ان ادخل عليه ماينقصه) يعنی بدنمك دريسی سياهدر يعنی زنجی يم وخلقتم وبوزم چركيندر بوحال نفرت انجاده ذات والاكزايله مجالست وسيما بوسيما ايله برابر طعام ايتمك شرفنه بنی عقلم وشعورم واصل ايلدی بن دوستمه سبب اولان عقلمی ناقص ايديجی شيئی سومم واسته‌مم ديو اعتذار قيلدقده او امير اشبو اعتذار نصيبی كمال اوزره استحسان ايله تكرار مظهر احسان بيكرانی قيلمشدر (منقولدر كه حجاج معروف اصلحهٔ عراقدن وليد نامنده برينك حضورينه دخولنده وليد طعامده بولنمغله حجاجه (هل لك فی الشراب) ديو تكليف نوش عقار ايدر حجاج دخی ای امير امريكه مخالفت ايتمم لكن بن اياكت عراقده معتمده اولانلری وناسی اندن منع ايتمش ايدم بن

ممنع اولمديغم يعنی ايشلديكم ايشی خلق اشلمك ديو منع ايلمكی كريه عد ايدرمكه باری تعالی وتقدس (وما اريد ان اخالفكم الی ما انهيكم عنه) ودخی (اتأمرون الناس بالبر وتنسون انفسكم) بيورمشدر ديو اعتذار ايتمشدر (قلت) اشبو نصلر بيان اولنه‌جق تفصيلی ما نعم دكلدر زيرا مدلولاری نه ديمك اولديغی تفاسيرده واردر مراجعت اولنه (ثم قلت) واقعا امر معروف ونهی عن المنكر كه يازدقلری شرطلرينه رعايتله اقسام معلومه‌سی اوزره ايشلديكك شو شی شرعا حسندر اشلمك وشو شی شرعا قبيحدر ايشلمك ديمكدن عبارت اولوب بونلری دين كيمسه دخی مكلف ومأمور اولمغله امرا يسه امتثال ونهی ايسه اجتناب ايتمك اوزرينه فرضدر ولكن كندو متصف اولمديغه امر ونهيك تأثيری اولماز كه حجاجك مقصودی اشته او تأثير ديمكدر يوقسه بعض اذهانه تبادر ايدن معنی دكلدر كه بعض كيمسه‌لر امر معروف ونهی منكری متصف اولميان كيمسه‌يه مزلدير بو ايسه شرعك وعقلك خلافنده ملابسدر زيرا معتبرات كتب حنفيه‌دن (الحاوی القدسی) نام كتابك استحسانده محرر اولان (ولا يترك مرتكب النهی النهی عن المنكر فانه اذا ترك فرضا لا يجوز ان يترك فرضا آخر وكذا من ترك العمل بالعلم لا يجوز ان يترك فرضا آخر) مسئله‌سی ايله معتبرات فتاوای حنفيه‌دن بزازيه‌نك كتاب الكراهيه‌سنده محرر (رأی منكرا وهو ممن يرتكبه ينهاه لان الواجب عليه شيئان فلترك احدهما لا يترك الاخر) عبارة‌سنده يازيلان مسئله‌ٔ مؤكده ناطق اولدقلری اوزره ايكی فرضك بری كه مثلا بورادن خمر منهيی ايچمامكدر وبری دخی اونهيی ارتكاب ايدن كيمسه‌يه شرطنه رعايت ايدرك ايچمه ديو نهيدر اشبو ايكی فرضك برينی ترك ايتمكله ديكر فرضی ترك لازم كلمز وكذلك ضروريات دينيه‌دن اولان علم مقتضاسيله عامل اولميان كيمسه تحصيلی فرض اولان علمده تحصيل وطلبی ترك ايتمك يعنی مثلا نمازی قيلميان كيمسه صلاته دائر اولان مسائلی تعلم ايتمامك لازم كلمز فقط منهی اولان شيئی اشليان كيمسه‌نك نهی منكرده كلامی زياده تأثير ايدر وعلميله عمل ايدن ذات فضيلتلوسی حلتو بلكه دولتلو وعنايتلو اولور وتأثير ايتمز وهمی مانع امر ونهی اولماز وكتابين مرقومين وسائرلرنده اولان مسئله‌ٔ مرقومه‌يی فاضل بركوی دخی بعض رساله‌ٔ معتبره‌سنده يازمشدر (وعند البعض مسطور بطون معتبرات اولان اشبو مسئله‌نك مفادينی از بره سهوايله انده رق نفعی شامل اولسون نيتيله چند سال مقدم قلم اسعد فقيرك درجله نظمنه موفق اولديغی * ترك ونهی منكر اولمشكن وجيبه ذمتده * ناصح فاسق نه‌دن مدخول اولورای بو الفضول * هر دو واجبدن برين ترك ايله ساقط می اولور * واجب آخر تفكر ايله بر حكم اصول * قطعه‌سی تحفه‌ٔ اهل انصاف قيلندی ومنه التوفيق (براعرابی‌ٔ بليغه (لم لا تشرب النبيذ) ديو مداما قوللنمش اولديغی نبيذی تركنك سببی صورلدقده (لا اشرب ما يشرب عقلی) يعنی عقلی مخالطه ايديجی وقار رشدريجی تركيبه‌سی عقلی بوزان شيئی ايچمم ديمشدر (جناب ضحاك بن مزاحم برشارب نبيذه (ما تصنع بشرب النبيذ) يعنی شرب نبيذ ايله نه ياپرسن يعنی عملی نه در ونه سندن خوشلنورسن ديو صورر اوشارب دخی بهضم طعامی بديكم يعنی معده مده اوفالنور وكسر ايدر ديجك سائل ناصح مشار اليه بر طريقه‌ٔ مشاكله (اما انه يهضم من دينك ومن عقلك اكثر) يعنی طعامی هضم ايتسون امادينكدن وعقلكدن كسر ايتديكی مقدارلر هضم اولنان طعامكدن اكثردر ديو مسكرك مؤدی‌ٔ ارتكاب منهيات ومحرمات وباعث نقصان هوش اولديغی بليغانه بيان ايلمشدر (ابن ابی اوفا شرب خمردن نهی اولنان قومنه يعنی متعلقاتنه خطابا * الا يا لقومی ليس فی الخمر رفعة * فلا تقربوا منها فلست بفاعل * فانی رأيت الخمر شيئا ولم يزل * اخو الخمر حالا لاشرار المنازل * شعرينی انشا قيلمشدر كه مفادی ای قوم اكاه اولك كه خمرده

شان ورفعت يوقدر يعني ايجيجيدني ووضيع وذليل ايدر صاقنك اكا يناشميك وبندخي اشليجي
وايجيجي د كلم زيرا بن خمري شويله مشاهده ايتدم وجزم ويقينم شويله دركه مدامه مداوم
ومواظب وخمره ملازم وملازب اولانلر اشرار منزللرينه وخرابات وكارخانه‌لره كثرت اوزره ملازم
يا خود زياده كونو منزللرده حلول ايديجي اولورلر ودائما مذلت وخسران بولورلر ديمكدر
(حسن بصري حضرتلري (لو كان العقل يشترى لتغالى الناس في ثمنه فالعجب لمن يشترى
بماله مايفسد لعقله) يعني اكر جوهر عقل وهوش بازار روزكارده النور اولسه ايدي ثمننده ناس
تغالى ايدرلر يعني طالبلري بهاسني چوغالديرلر ايدي ياخود زياده بها ايله آلورلر اويله نفيس شيدر
حال بويله ايكن اوشي نفيسي وجوهر كرانبهاي عزت انيسي فساد پذيرايده جك شيء خبيثه
يعني عقلي مختل قيله جق خمري نقد ومال ايله مشتري وخريدار اولان بدمشربلره تعجب اولنور
ديمشدر رضي الله تعالى عنه (جامع المستطرف بوراده (من بات سكرانا بات للشيطان عروسا)
كلامني حديث شريف اولمق اوزره قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم تعبيريله تسطير
ايلمشدر اوكا قال عليه الصلاة والسلام (مفهومه) سرخوش اوله‌رق ياتن يعني او يوبان كيمسه
شيطانه كويكو اولديغي حالده ياتمش واو يومش اولور ديمكدر وعهدهٔ بشرده اولان بلاغتك
مرتبهٔ قصواسنده در كما لايخفى على الفطن اللبيب مناوي مرحوم (من بات على ظهر بيت ليس
عليه حجار فقد برئت منه الذمة) حديثنده بات لفظني اي نام ديو تفسير ايدوب اكثريا نوم
كيجه ايچره اولديغندن نوم بيتوتت ايله تعبير بيورلمشدر ديو مناسبتني بيان ايلمشدر (قلت)
كاعجيجه بيتوتت وظلول ايله زمانك كابسي ايله تعبير ودوامدن اخبار اولنديغني بنه مناوي (اياكم
والوصال) الحديث قول شريفي شرحنده يازمشدر (الخمر داعية الى كل شر) بو كلام
عربي عيسى عليه السلامك قولي ترجمه سيدركه خمرك هر شره سبب اولديغني افاده ايدر (ذم
نبيذ ده وشيوعنده بعض شعرا * بلوت النبيذين في كل بلدة * فليس لاخوان النبيذ حفاظ
* اذا دارت الارطال ارضوك بالمنى * وان فقدوها فالوجوه غلاظ * قطعه‌سن نظم ايتمشدركه
مألي وتقديري هر بلده ده نبيذ جيلر وسائر مسكرات سكراني اولانلر ايله مبتلا قيلندم يعني نبيذ
وسائري ميانناسده شيوع بولوب هركس شرب مسكر ايله مبتلا اولمغله ناچار انلرله اختلاط
بلاسنه اوغرادم وبو ابتلا دكلميدركه مسكرات شربنه مداوم اولانلرده محافظه يعني منهياندن
مجانبت اولمامغله بندخي حكم مقارنتله اهل فجوردن اولدم وانلره مخالفتده اولوب شرب نبيذ
ايتميه جك اولسم يوزلري قتيله شوب چهره‌لرين بندن وچوبررلر واما مجلسلرنده رطل كران
دورايتسه يعني انلرله بول بول عيش ونوش ايتسم سندن يعني بندن مقصودلري اوزره راضي اولوب
التفات ايدرلر اكن روش موافقت سلامت معاده سدراه وطور مخالفت ايسه بروجه اعتياد
سهولت معاشه مانع بر وضع مضايقه پناه اولمغله اشبو وجهين ايله نبيذ بربلاي دوباكادر
ديمكدر بلوت مجهول مخاطب اولديغي صورتده ارضوك خطابي حقيقت اوزره مستعملدر
واما محتمل اولديغي اوزره نفس متكلم مجهول ايسه ارضوك تعبيرنده التفات وتجريد اسلوبلري
كورنديكي معاني آشنالره روشنادر (بر حكيم ذي فنون * اياك واخوان النبيذ فينانت منوج
عندهم مخدوم مكرم معظم اذ زلت بك القدم لجروك على شوك السلم * فاحفظ قول القائل *
* وكل اناس يحفظون حريمهم * وليس لاصحاب النبيذ حريم * لئن قلت هذا لم اقل عن
جهالة * ولكنني بالفاسقين عليم * ديمشدركه مدلولي قدح كشان نبيذ وخمردن صاقنكه
حين عشرتده يانلرنده معزز ومحترم ايكن اياغك سورجديكي آنده سني سلم ديكني اوزره سوروبوب
اتارلر يعني قدخداشك محتلو كورنشي سالب الشعور اولان مسكرات انجاسيله اولوب دوامه وخلوصه

مقارن د كلدر سكاميل وركونلري داعيهٔ هوا ايله اولمغين ثابت قدم ميدان وفا اولمدقلرندن كردش
روزكار ايله انسان دوچار مزلقه اولور وبربلايه كرفتار ايله حالت يأس واضطراب بولورايسه
تخليصه دامن درميان غيرت اولمادقلرندن باشقه همدملرندن ادني مرتبه ده طبع سفاهت
نبعلرينه مخالف ازقضا وبلا اختيار ياخود حسب البشريه بر حركت كوررلر ايسه عفو وصفح
ايتميوب وتحقيق امر اهمنه باقيوب في الحال حفرهٔ تنكيب وتحقير وتكدير ه او بيچاره يي آتر
وبنم بوقولمي ناطق اولان شو شعر شاعر ماهر حكمت شناسي دخي از بر ايله كه مضموني ارباب
نبيذ انسانك حيواندن تميزينه سبب اولوب هركسك وقايه سنه چالشد قلري ناموسي محافظه قيدنده
اولماز لومي قوملرك بوحالده اولدقلريني بن عن جهل بيان ايتمدم وهر نقدر نوش نبيذ ايسه ده ميان
فساقده كورديكم معامله‌لرندن استدلال ايدرك تحصيل علم ويقين ايلدم ديمكدر (قلت) بوصورتده
اوه‌قوله‌لردن دور اولوب واختلاط ايتميوب همان سلامت داريني موقظ ومروج اولان اهل
عقله مقارنت قبل وقوله تعالى (وكونوا مع الصادقين) نص شريفي امرينه ازجان ودل امتثال
ايله شرف كينونت اهل صدق وصفا وكسب فيض ارباب حب ووفا ايچون ايشان روشندلانك
دامن نسبتلرينه دودست سعي وجد ايله صارل مالنده حكيمانه بر نصيحت مدالله در (سلم فتح
سين ولام ايله باديه ده بتر بر دكنلي اغاجك دخي آديدر (اعرج طائي توبه ايده وترك شعر خور ارادة
* تركت الشعر واستبدلت منه * اذا داعي صلاة الصبح قاما * كتاب الله ليس له شريك
* وودعت المدامة والنداما * نظم صلاح افزاسني انشا قيلمشدر ﴿ومن المجون في ذلك﴾
يعني حالت مستي ايله وقوعه كلان بر مسخره لق حكايه دركه بربد مست شخص كيدركن
دوشوب قالور وياتديغي يرده استغانه يولندن نعره اوردقده باشي اوجنه بر كوپك كلوب طوداقلريني
يلامغه باشلر شخص بي شعور ايسه كلبي كندي كبي انسان كمان ايدوب قبيلهٔ بلغادن بولنمغله
(خدموك بنوك ولا عدموك) اوغللرك سكا خدمتكار اولهلر وسني معدوم قيلميهلر يعني اولادك
بوغبسه اوله وسنكله برابر چوق ياشه‌يهلر ديو دعا ايدر پس سك شفتينك لحس وراسنده روينه
بول ايديجك (ماء حار ايضا فكن في البركة) بو صودخي صيچاق يعني بويله صيحاق صو ايله
يوزيبقه ماسنه نه دعلي همان بركتده دائم اول ديو برقاندخي دعا ايتمشدر (قلت) دعاي اولك
اعرابي (اكلوني البراغيث) ولا بارك الله تعالى اعرابلري كبي مأول اولديغي اهل نحو ه هويدا
وبياني بنان فقير ايله بواثرك يوقاروسمتلرنده قرين املادر (بعض بلغا اقسام بد مستاني بياننده
(السكارى ثلاثة قرد حرك رأسه فرقص وكلب هارش ونبح وحية زويت فنامت) يعني كوك
قازل سرخوشلر اوچ كونه صورتله ملعبه ‌اراي رزالتدركه بري مايموندر باشني تحريك ايدوب
اويناوبري قزديرلش كوپكدركه حاولر واولور وبري دخي جور كلمش يلاندركه اويور
يعني احواللري وكيفيتلري بوحيوانلرك حاللرينه بكرر ديمشدر (عقال الناسك مرداس بن جذام
اسدي يه واروب سود استدكده خمره سود خلط ايتديروب ك چوق ايچرر ودرحال سرخوش
اولوب اوچ كون كيجه‌لر يله يله باصدرمه كبي يام ياصي ياتور قالور واو ياندقده مرداس (سقيت
عقالا بالعشية شربة * ملت بعقل الكاهلي عقال * قرعت بام النحل حبة قلبه * فلم ينتعش
منها ثلاث ليال * قولني نظم ايتمشدر (جامع المستطرف اشبو (الخمر مصباح السرور ولكنها
مفتاح الشرور)قول مشهور بليغي يازوب يعني باده قنديل بزم شب اراي مسرات عاجلهٔ
دنيويه ايسه ده مدنك ابواب شرور عاجلهٔ دنياي فانيه ومفتاح مشقت اجله دار باقيه
اولد يغي بندني كلام مذكور ايله بيلديروب بو بابي دخي اتمام و (اللهم تب علينا
وعلى العصاة والمذنبين برحمتك يا ارحم الراحمين استغفار ونياز ايله ابراز حسن ختام قيلمشدر

﴿ الباب الخامس والسبعون ﴾

اشبو يتمش بشنجى باب مزاحده ومزاحدن نهى ده و رخصتنده وانبساط وتنعمده وارد اولان
اخبار واقوال واشعارى فصلا بفصل بيان ايدر (قلت) وانقوايده فتح ميم وسكون زاى ايله
اوچنجى بابدن اوله رق مزاح لطيفه ايتمكدر ديوب لطيفه يى دخى خورته ديو ترجمه ايلمش و ميمك
ضميله مزاح اسمدر خورته قيلق و ميمك كسريله مزاح مصدر اولوب خورته لشمق معناسنه در
ديمشدر (وشمائل شرحنده مناوى فاضل مزاح بر كيمسه نك ديكر كيمسه ايله اذاسز انبساطيدر
ديو تعريف ايدوب اشبو تعريف ايله استهزا وسخريه خارج قالور ديمشدر ﴿ الفصل الاول ﴾
اشبو فصل منهى اولان مزاح بياننده در (جامع المستطرف (المزاح استدراج من الشيطان واختداع
من الهوى) كلامنى مقول ذات رسالتپناه عليه الصلاة والسلام اولمق اوزره تحرير ايلمشدر كه مقتضاسى
مزاحدن نهيدر (وعلى المرتضى رضى الله تعالى عنه قولى اولمق اوزره (ما مزح امرء مزحة
الامج من عقله مجة) ودخى (اياك ان تذكر من الكلام مايكون مضحكا و ان حكيت عن غيرك
كلاملر يله (عمر رضى الله تعالى عنه بلاده نصب ايلدكلرى ولاة وحكامنه (امنعوا الناس من المزاح
فانه يذهب بالمروة ويوغر الصدور) ديو ناسى مزاحدن نهى بابنده امر نشر ايلمش اولدقلرينى دخى تسطير
ايلمشدر كه بونلر دخى مزاحك عدم جوازينى و مزاح مزيل عقل وسبب ضيق صدر وداعى غضب
اولديغنى ناطقدر (تجنب شوم الهزل ونكد المزاح فانهما بابان اذا فتحا لم يغلقا الا بعد عسر) كلام
بعض حكمادر كه اذا قصد اولنان هزل ايله مزاح غير مقبولك شأمت ومضايقۀ تعبش ايله مجازاتلرى
متحقق اولديغندن انلردن اجتناب ايله تنبيه و بونلر نفسك وهوانك ميل ايده جكى مستلذات
شهو يه سلفيه دن اولمغله قبولرى آچيله جق و بوزو ريله جك اولورسه يعنى تكرار ايله اعتبار
اولندقده قاپانمه زى يعنى تركى دشوار اولديغنى وصغيره ايكن كبيره اوله جغنى تنفيردن عبارتدر
(قلت) فى الحقيقه مزاح وهزله توغل اسايش تعيشه مانع اولوب مبتلاسى دوچار بلا اولديغى
تواريخ وتذكرۀ شعرا رده يازيلودر وعصر يمزده دخى تجربه اولنمش يعنى كورلمشدر خلاصه افراضى
خصوصا غير مقبول ومنهى سى صاقنه جق شيدر (و بعض حكما دخى تنفير مزاح غير معتبرده
(لكل شئ بذر و بذر العداوة المزاح) ديمشدر كه هر شيئك بر تخمى واصلى اولمغله مزاح يعنى
شقاو خورته ديدكلرى شى دخى عداوتك تخميدر ديمكدر (حسن بصرى حضرتلرى (ضحك المؤمن
غفلة من عقله) ديمشدر كه (قلت) بو قضيۀ حسنيه ضحكه سبب اولان مزاح انسانك
مؤمنك غفلت عقلندن نشئت ايدر وغافل اولميان عاقل مؤمن ايسه كولمز زيرا عاقل مؤمن دارينك
حالنى و انجامنى تفكردن خالى دكلدر بر كيمسه كه دنيانك بديهى اولديغى اوزره تغيرينى وفانى
اولديغنى و وقوعنه على وجه اليقين ايمان ايتديكى حال آخرت حقنده نه صورتده كوريله جكنى
يعنى ان شاء الله تعالى اهل نعيمدنمى و ياخود نعوذ به سبحانه ارباب جحيمدنمى اوله جق بونلرى
فكر ايده كولمبوب بلكه اغلر ومحزون كزر ديمكى انتاج ايدر رضى الله تعالى عنه (غزوان بن غزوان
الرقاشى حضرتلرندن مرويدر كه مشار اليه ديمشدر كه بن حضرت واجب الوجود وعز شانه ايله
معاهده ايتدم يعنى يمين ايتدم كه قنغى داره بنى ايصال بيورديغنى بن كورمدكجه يعنى دار نعيم
ورضايه ادخال الطفنه مظهر اولوب العياذ به تعالى دار جحيم قهرندن ازاد بيورديغنى مشاهده
ايتدكجه ضحك ايتميم ديوب وارتحالنه قدر كولمامشدر (بر كيجه اعرابينك برى خيمه سندن چيقوب
واديده كزركن بر تازه قزه راست كلوب مراوده ايدر يعنى شركير اولور قز ايسه خاندان عفت
و بلاغتدن اولمغله اعرابينك بو وضع حرامنى ردا (ياهذا مالك زاجر من عقلك اذا لم يكن لك واعظ
من دينك) اى كيمسه فى الحقيقه سنك دينكدن واعظ وناصحك يوقدر يعنى اكر دينك اولسه

ايدى علم ازلبسى هر بر شيئه محيط اولان و ذات مقدسه سى بر شى نهان اولميان پروردكار عالم
عز وجل حضرتلرينك قوللرينه اولان امر ونهيني بيلوب بو معامله يه جرأت ايتمز ايدك لكن عقلك
دخى يوغيمش اولسه ايدى عقلك دخى نفسكه بو حياسزلغى ايتمه ديوب سنى زجر ومنع ايدردى
مأنده اولان كلام موجز بليغ مرقومى سويليجك اعرابى (والله ما يرانى الا الكواكب)
زعمى اوزره الزام ايدرم بو للو بزى يلدزلردن غيرى كيمسه كورمز يعنى اورته لق تنهادر ديديكه
واقعا دخترك ظنى بلكه تحقيقى كبى بيلسى ضروريات دينيه دن اولان صفات ازليۀ قديمۀ الهيه يى
بيلمديكنى وجهلنى كوستردى بعده دختر درۀ فريده بار (ياهذا فاين مكوكبها) اى شخص
اشبو كواكبك خالق وفاطرى اولان بارى تعالى نره ده در يعنى علما واحاطة حاضر وناظر دكلميدر
واول عظيم الشان وباهر البرهاندن حيا وخوف ايتمزميسن ديجك اعرابى بو كلام درى النغام
خجل ايدوب و اعتذار ده ديه جك سوزينى كم ايتديروب اعرابينك وضع مذكورى هر نه قدر
سعادت مقابلى شقاوت ايسه ده مزاح ديمك اولان شقايه بكزر شى اوليوب خورته اولسه ده
تعريفى مرور ايدن يالكز انبساط ديمك اولان مزاح مقوله سندن دكل ايكن مقام اعتذارده
(انما كنت مازحا) يعنى بن سكا وضع وقول مذكورى لطيفه ايديجى اولديغم حالده ديدم
ديه دوشدكده او بليغۀ فصيحه ﴿ فاياك اياك المزاح فانه ﴿ يجرى عليك الطفل و الدنس
النذلا ﴿ ويذهب ماء الوجه بعد اختفائه ﴿ ويورث بعد العز صاحبه الذلا ﴿ شعرينى انشا
وانشاد ايلمشدر (قلت) دختر اميه مرقومه نك بلاغت طبيعيه سنه دقت اولنه كه كلام ونظم
مذكورنده اعرابينك احوالى خورده سال تفرس ايله محقق الوقوعده مستعمل اذا لفظنى ايتيان و مزاح
معتبر وغير معتبرى بالطبع ادراك ورونق وجه وناموسدن عبارت ماء الوجهك محافظه سى لزومى
بديهى ايكن عجزه نك عمليله برباد اوله جغى بيان لفظى ومعنوى ايله اعرابى يى الزام خلاصه
معلوم اهل دانش اولديغى وجوه كثيره ايله اجراى بلاغت قيلمشدر واشبو هر اوكاده بر كونه
جارى اولان وزنه وتقطيعه مخصص اولميان طبيعت شعريه و بلاغتكه حيواندن انسانى تمييز ايدن
قوۀ ناطقه نك وعلم وادراكك جيادت وقوتندن انسانده وديعه اولان بر جوهرۀ غيبيه دركه اشبو
طبيعت ايله شرفياب اتصاف اولنلرده بر قوت ادراك وهبيه و جبليه واردر كه انكله اشيانك
ماهيتلرينه وكيفيت واحواللرينه و بربرلرينه اولان نسبتلرينه ومراتب متفاوته ده اولان ملازمه لرينه
وسع بشرده كائن اطلاع حاصل اولور (واشبو مدعايه طبيعت مذكوره ايله متصف اولنلرك تشبيهات
واستعارات ومجاز وكنايه ومحاكات وتخييلاتلرى مثلا وجه شبه ومشبه ومشبه به بينلرنده اولان
مناسبتى ولزوم بين وغير بينى بطلك ايله اجرا ايلدكلرى شاهددر (ولزومى ادراك دخى قوۀ فكريه ايله
اولديغندن بر شيئك شئ آخره لزومى اوج درت و بش ودخى زياده مرتبه ده قوت مذكوره نك
جولانيله بولنور وانسانك كمالى دخى اشبو جولانك جوغالمسيله بيلنور شطرنج حسابى كبى كه
مات قرارينى بولنجيه دك فكرينك جولان متعددى در اشته بويله دورلرينى صيان كيمسه يه صاحب
منصوبه وكامل ديرلر (ومرتبۀ فكر مذكورده تفاوتك مثال آخرى دخى اشبو اثرده مرور ايدن باب
حيوانانك بر محلنه قلم فقير ايله يازيلان اجالده كوستريلان مثالدر كه بر كيمسه بر سقف بنا ايده جك
اولسه خصوص لزومده اولا ذهنى اساسه بعده ديواره بعده مقصودى اولان سقفه كيدوب فكرى
اوج مرتبه ده كزر و بعض مقصدك حصولى ايسه فكرينك مراتب كثيره ده جولانى يعنى
مباديدن مقاصده حركتنى اقتضا ايدر اكر قوۀ ادراكيه سى بالاروايسه اسبابنى ملازمه لريله بولوب
كارينى اتمام ايدر يوق ادراكى ضعف اوزره اولوب اصلا بوله مزايسه بو وقتده مصلحت
استشاره يه طيانور يعنى جولان ذهن وفكرى زياده اولان ارانور و اسباب تماميله بولنسه يله

استشارەنك واظهارا للواقع وتأكيدا للامر والمطلوب مذاكرەنك بنه فائدەسی انكار اولنمازاشته
طبیعت مذكورە اربابی اشبو اسباب وملازمەلری بولور ذواتدن اولور وهر اعقلی یوقلسك تفظم
ایتمزسەدە انده بو طبیعت بولنور و بو بویله ایكن شعر یالكز مثلا (مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن)
وزنی مشتمل كلامدن عبارت اولمادیغی طبع سلیم نزدنده مسلمدر و فی الحقیقه یالكز بوایسه یعنی
قضیهٔ شعریەدە ارانه جق بسط وقبض یعنی تشویق وتنفیر طبع وخاطر بولنمیسه واقعا بكنمیه جك
شی اولور (رئیس حكماء اسلامیه فارابی وابن سینا وامثالری قضیهٔ شعریەیی یعنی بالافاضه
آثار ایشان وتحاریر مأخوذ معانیٔ ثانویه اوله رق فقیرانه حسن تعریفنه بروجه محرر بالاحسان
ازلی موفق اولدیغم طبیعتی باب مخصوص قیله رق خادم العلوم اولان فن منطقه درج ایتمشلر
(و حكماء عرب و یونان وافریقا دخی تعریف وتحسین ایدوب چونكه قضیهٔ شعریه تعریف
حكماا وزره محاكات یعنی برشیئی شیٔ آخره تقلید وانك جنسنه بالادعا تنزیل وطبیعت بشریه
دخی محاكاته بالطبع مائله اولدیغندن تأثیردەادلهٔ خطابیه دن زیاده مؤثر اولمغله تدبیر نفس ومنزل
ومملكتی قضیهٔ مذكوره ایله مرتب كلمات بر له اجرا ایتمك ازمندر دیو اول اسلوبده تألیف كتاب
ایتمشلردر (هرنه قدر بو اوزنجه سوز بر معترضهٔ زائده كورینور سه ده ملاحظهٔ عاجزانه جه
فائدەدن خالی اولمیوب وتعریف مذكور و بعض مثال حمدا لله تعالی موهبه اولدیغندن مناسبة ما
ایله تحدیثا للنعم درج اولندی معذور باد (للفقیر) بو سوزی قو عیوب همان عدده * كه لم بعداز بن
بنه صدده (كثرة الضحك تذهب الهیبة وكثرة المزاح تذهب المروة ومن لزم شیئا عرف به)
اشبو كلام احتفكدركه * وارسه كثرته ضحك و مزاح بركسده * مهابت ایله مروت قالورمی
هیچ انده * ایو كوتونیه مشغول اولورسه مردم كر * انكله مشتهر اولور زبان دورانده * همان
عبادت وصمت ایله ذكر قابه جالش * براقه عاقل ایسك راه حق برآنده * قطعهٔ فقیرانه سی
كویا ترجمه سی اوله جقدر (جامع المستطرف مرحوم اشبو فصل اول آخرنده (ومارُوی عن
الصحابة رضوان الله تعالی علیهم انهم كانوا یتحادثون ویتناشدون الاشعار فاذا جاء ذكر الله
انقلبت حالیة هم كانهم لم یعرفوا احدا) دیوب (قلت) یعنی معنی مزاحك جهت ذهبینی ومدار جوازینی
كوستروب فصل آتی جوازه كلام مرقومی مقدمه صورتنده كتور مشدر زیرا مفاد قول مذكور
(روایت اولندیغی اوزره اصحاب كزین رضی الله تعالی عنهم اجمعین حسب الخلقة البشریة
حالی اولدقلری روحلرینی ترویح وتلذذ روحانیله تذویق و بو تقریبله قربانی اجرایه تشویق
ضمنده بربرله حبالله تعالی قطعا فهوملرنده هوی وهوسه دائر اشیا اولمیان اشعار بلیغانه یی انشاد
ونظم شعر حكم آمیز ایدرلر ومزاح مقبول ایله بربرلرینه انبساط بخش اولورلر ایدی واما نام خدایی
یادده امور مباحهٔ دنیویه دن اولان اشیایه نظر شدید ایله باقن والتفات ایدن كوزلری فی الحال
منقلب اولوب كویا بركیمسه یی بیلمزمرتبه سنه وارر ایدی دیمك اولوب و بو مفهومك فذلكه سی
دخی صوفیه حضراتی وسیما مكتوبات امام ربانی ده قدس سره تفصیل اولنان فنا فی الله و بقاء
بالله ایله اصحاب كرام متصفلر ایدی وانلرك اشیاء مباحه وعلی الاطلاق ماسوایه نظرلری كرك
حال فنا وكرك حال بقاده شرفیاب اولدقلری شهود معرفتنه مزاحم اولمیوب مزاحلری دخی
مزاح معتبر شرعی ایدی دیمك اولمغله بو وجهله فصل آتی یه تمهید اولمش اولور اولدیغی تبین ایدر
كما لایخفی

﴿ الفصل الثانی ﴾

اشبو فصل مزاحده وجه رخصت وبسط وتنعم
وبونلره مماثل شیلر ذكرنده در (قلت) جامع المستطرفك اشبو فصلده ذكر ایده جكی مزاحك
تعریفی فصل اولده كی منهی مزاحی اخراج ایتمكله بو وجهله حسب الظاهر خبر نهی ایله خبر
رخصت بینلرنده كورینان منافاتی دفع ایدرسه ده مزاح مسنونك حكمتنه دائر وتوفیق مارفیده

كوریلان فوائد متداثرا قوالك ذكری بالتنبیب قلم فقیرانه ایله شویله جه تحریر اولنور كه (قلت)
اول فصل اولده ذكر اولنان شرح شمائلده وبتخصیص سیر كبیر امام محمدك (باب الحرب
كیف یعنی له) دیو معنون اولان بابنده یازلدیغی اوزره قلم فقیر ایله آنفا محرر اولان تعریف كیفیتده كی
مزاح شرعی كه سنتدر بو صورتده نهی امرنده جامع المستطرفك ذكر ایلدیكی (المزاح استدراج
من الشیطان واختداع من الهوی) دیو كتوردیكی خبر ایله ابن قتیبهٔ محققك شرح مشكلات
الایات والحدیثنده یازدیغی (ماانا من ددولادد منی) خبری كه لهو بندن دكل و بن لعب ولهودن
دكلم دیووانی مرحوم صحاح ترجمه سنده مفهومنی یازمشدر مزاحك جوازینه مانع اوله رق خبرین
بینلرنده منافات كورینوردینورسه اشبو منافاتی خطابی حضرتلری مزاح شرعی سنت اولدیغنك
حكمتنده چونكه مهابت جلیلهٔ جبلیه لری اولان ذات رسول اكرم صلی الله تعالی علیه
وسلم افندیمزك وجود مرحمت آلودلری عالمینك رحمتی اولوب خلق عظیم ایله متصف اولدقلرندن
كمال شفقت ومرحمتلرندن ناسه دعابه ولطیفه ایله انبساط اوزره اولور ایدی تا كه مهابت ذاتیه لرندن
حیران قالان مخاطبلری رخصت تكلم بوله دیو حكمت مزاحی بیان ایدوب * یتلقی الندا بوجه
صبیح * وصدور القنا بوجه وقاح * و بهذا وذاتتم المعالی * طرق الجد غیر طرق المزاح *
شعر لطیفنی دخی انشاد ایله توفیق اشعار بلكه اهل نحو و بیانه واضحا اظهار قیلدیغندن باشقه
مشار الیه ابن قتیبه بیانجه مزاح پیغامبری علیه الصلوة و السلام ایله نهی اولنان مزاحك
فرقلرینی بیانده رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك مزاح عالیلری شو حكمته مبنیدر كه
چونكه ناس هدایت وارشادلرینه اقتدا ایله مأمور اولدقلرندن اكر طلاقت و بشاشت وجهی ترك
ایدوب تعبسه ملازم اولسه لرناس وامت دخی اقتدایه جبر امر دینی ایله مجبورا ولملری لازم كلور ایدی
بو ایسه یعنی عدم بشاشت وجه وتعبس دائمی جبلت انسانیه یه مخالف اولدیغندن مشقت
وزحمت امتی مستوجب اولور ایدی پس كمال كرم ومرحمتلرندن تعلیما للامه كاهیجه مهر مزاح
همایونلری شارقه آرای مطلع ظهور اولوردی تا كه امت دخی مقبول اولان مزاحی اجرا ایله
مزاج بشریلرینی ترویح ایده لر (قلت) واحاصلكه مزاح سعادتلری استهزا وسخریه واذادن
وخلاف واقعدن آزاده صورت توریه وایهامده اولان مزاح اولدیغی سیرده مسطوردر وكافهٔ كتب
واحادیث شریفه لرنده حاشا وصمهٔ دروغ اولمدیغی نص ایله ثابت ومقتضی وعایشهٔ صدیقه
رضی الله تعالی عنهادن مروی (انه كان یمزح ویقول ان الله لایرد اخذ المزاح الصادق
فی مزاحه) حدیث شریفی مدعایه شاهد صادقدراشته نهی اولنان مزاح اشبو وصف اولنان
مزاحك خلافنه ملابس یعنی كذب واستهزا وسخریه وهزل اوله رق اولان مزاحدر دینلكه
توفیق اولنور والسلام (شمائل شریفه ده مزاح مسنونده التی حدیث شریف ذكر وروایت
اولنمشدر مراجعت اولنه ومزاح رخصتله عمل قیلندن اولدیغنه دخی دقت قیلنه فلیحفظ ومزاح
شریفنه دائر بعض حدیث شریف بعنه تعالی بو بابده دخی قریبا ذكر اولنور انتهی (جامع المستطرف
مرحوم دیركه مادامكه مزاح سفه اولمیه استعمالی لا بأس در زیرا جناب حق تعالی شانه (والذین
یجتنبون كبائر الاثم و الفواحش الا اللمم) آیت كریمه سی منطوقنجه لممه تجاوز و عفـو وعد
بیورمشدر (قلت) سفیه لغتده عاقلك مقابلیدر ولمم لامك وانصالنده كی میمك فتحه لریله
و باله وكناهه قریب اولان فعل ودخی جنوندن برحالتدر و اشبو آیت كریمه بیضاوی تفسیرنده
یازلدیغی اوزره اوزرنده اولان (ویجزی الذین احسنوا بالحسنی) قول كریمنده مذكور
اعمال حسنه لری جزاسنده احسان الهی یه مظهر اوله جقلری وعد بیوریلان مؤمنلرك صفتیدر یعنی
اول مؤمنلر بیوك كناهلردن ودخی او بیوكاردن زنا وناحق یره قتل كبی فاحش اولان كناهلردن

اجتناب ایدنلرردیوشنادر ولمم استثناء منقطع ایله مستثنادر یعنی او کبائر وفواحشدن اجتناب ایدن
مؤمنلرك لممی مغفوردر (وکبائر بخصوصه وعیداوزرینه ترتب ایدن کناهدر کهبونك عقابی کبیر
اولوروعلی تفسیر کبائرحدی واجب اولان کناهدر ولمم قلیل وصغیر اولان کناهدر دیوتفسیراولنمش
و آخر آیت اولان (ان ربك واسع المغفرة) باری تك تعالی وتقدس رحمتی واسعه در کبائردن
اجتناب ایدن مؤمنك صغاربنی مغفرت ایدردیو تفسیراولنمشدر هذا (اشبو تفسیر مطالعه اولندقده
مرخص ومسنون اولان مزاح شمائل شرحنده تعریف اولنان معنایه اولوب صغایردن اولمامغله
بو صورتده جامع المستطرفك رخصت مزاحه آیت شریفهٔ مرقومه بی دلیل مقامنده ذکری
محل تأمل و نظر اولدیغی لایح خاطر فقیر اولمشدر رفقناً مل (مرویدرکه یحیی بن زکریا عیسی
ابن مریمه علیهم السلام ملاقات برنده عیسی علیه السلام وجه منور یحیی علیه السلامی
کوردیکی کبی تبسم ایدرانلردخی نولدیکه سزی لهوایدیجی کوردم آیا امین میسزدیجك عیسی علیه
السلام نوالدی که بندخی سزی تعبس ایدیجی کوردم عجباً یوس میسزدیوب بوخصوصده وحی الهی
نزولنه قدر بورادهطوروب مراقب اوله لم دیدیلرناکاه (انا احبکما الی احسنکما ظنابی) وعلی روایة
(احبکما الی الطلق البسام) مآلنده وحی الهی اولدی (قلت) اشبووحی (سبقت رحمتی غضبی)
حدیث قدسیسی مضموننی مشعردرو بوروایت مأثوره اولدیغی اختلاف روایت تعبیری اشارت ایدر
(بلبغ معروف علی بن الجهم * ماحثت الکؤس بالاثار * کحثها بالملح القصار * ان الاحادیث
بالسمار * اجلب للهو من العقار) فقره لریله لطیفه لری ستایش ایتمش یعنی بزم عیش ونوشه
بزم مضمون دیدیکمز قیصه لطیفه لرك شوقلندرمسی کبی حکایات طویله شوقلندر مزوقندرمز
وهنکام شبده یاران ایله اولان مطایبه لر لهو وصفابی باده دن زیاده جالبدر دیمشدر (وکان
رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم یمزح ولایقول الا حقا فمن مزاحه صلی الله تعالی علیه
وسلم انه جاءه رجل فقال احملنی علی جمل فقال (لا احملك الا علی ولد الناقة قال لایطیقنی فقال
الناس ویحك وهل الجمل ولد الناقة) یعنی جامع المستطرف جواز مزاحی استدلالده دیرکه رسول
اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم مزاح بیوررلر ایدی لکن هرنه تکلم بیوررلر ایسه حق وصدق
اولوب قول شریفلرنده اصلا خلاف واقع برشی وقوع بولمدی (قلت) یعنی بالجمله انبیاء
عظام صلوات الله تعالی و سلامه علیهم اجمعین کذب محضدن معصوملردر واشبو مزاح
شرعی کبی انبساط قلب وتسلیت کبی مصلحت خیریه ضمننده استعمال معارض ایدرلرکه ایهام
وتوریه ایله ایکی معنالو کلام سویلمکدن عبارتدرکه بونده کذبدن مخلص واردر ازجمله بروجه
نقل مجمل مذکوربرکیمسه خاکپای همایونلرینه یوزسوروب بنی بردوه یه بندر دیوجمل نیاز ایلدکده
سنی بندرم انجق دوه یاوروسنه ارکاب ایدرم بیوردیلراول کیمسه نك ذهنی نکتهٔ قول شریفلرینه
دفعة انتقال ایده میوب بنی دوه یاوروسی چکه مز دیجك استماع ایدنلر یازقلرسکا جمله جمل
دوه یاروسی دکلیدر دیوب تفهیم معنای مراد ایتمشلردر (اشته اشبو کلام نبوی مزاح مقبولدر
(وقال صلی الله تعالی علیه وسلم لامرأة من الانصار الحقی زوجك ففی عینه بیاض فسعت
المرأة نحو زوجها مرعوبة فقال لها ما دهاك فقالت قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم لی
ان فی عینك بیاض فقال نعم وسوادا ایضا) یعنی ینه جامع المستطرف دیرکه رسول اکرم
صلی الله تعالی علیه وسلم انصار خاتونلرندن برینه زوجکه ملاحق اول و یتش که کوزلرنده بیاض
واردر بیوردیلرخاتون دخی فی الحال قورقه رق زوجی جانبنه سرعتله واردقده زوجی خاتونك دهشتله
کلدیکنی کوردکده سکا بوحال نه دن کلدی ونه اولدك دیجك خاتون نبی اکرم صلی الله تعالی
علیه وسلم بکا سنك کوزکده بیاض واردر دیوخبر ویروب یتش بیوردیلر دیدی (قلت) زوجی

دخی اوت بنم کوزمده سواد دخی واردر دیوب نکتهٔ شریفهٔ قول لطیفی بیان ایلدی یعنی
مراد رسالت پناه علیه الصلاة والسلام هرکوزده بالخلقه اولان بیاضی اراده بیوروب لکن کوزه
علت اوله رق عارض اولان آق صومعناسنه دخی بیاضك احتمالی اولمغله خاتون اول معنایی
اکلشیدی زوجی مقصود اولان معنی اولدیغی های های سیاه دخی واردر تعبیریله تفهیم
ایلدیکه بوسیاهلق دخی کوزده بالخلقه واردر وعلت اولان قره صویه دخی احتمالی
واردر بودخی توریه اولور و بوندن غرض صحیح پیغمبری علیه الصلاة والسلام زوجان
بینلرنده القای موانست در لاغیر (وجاءته ایضا عجوز انصاریة فقالت یارسول الله ادع الله
ان یدخلنی الجنة فقال یا ام فلان ان الجنة لایدخلها عجوز فولت المرأة تبکی فتبسم صلی الله
تعالی علیه وسلم وقال لها اما قرأت قوله تعالی انا انشاناهن انشاء فجعلناهن عربا اترابا)
یعنی ینه مؤلف کتاب جامع المستطرف دیرکه حضور سعادتنه مسنه برانصاریه خاتون کلوب
یارسول الله حقمده الله تعالایه دعا بیورکه بنی جنته ادخال ایله احسان ایده دیو نیاز دعا ایلدی
اول رحمت عالمین علیه الصلاة والسلام دخی ای ام فلان تحقیق جنته مسنه خاتون داخل
اولماز بیوردقلرنده عجوز انصاریهٔ مشار الیها بکا ایدرك دونیجك تبسم بیوروب خاتونه اشبو
آیتی اوقومادکمی دیوب آیت شریفهٔ مسطوره بی تلاوت یعنی خاتون مراد همایونلرینی دفعة
تفهم ایده مدیکندن محزونه اولمغله کمال مرحمتلرندن صفت اهل جنت که بومدلول آیتدنباده
مسن ومسنه اولان مؤمنین ومؤمنات حشرده کنج اولوب اویله جه بهشته داخل اولملرندن
عبارتدر انی بیان ضمننده بلطفه تعالی دخولنه اشارت وخاتونه بشارت بیوردیلر (وقال الفقیر)
شمائلده مزاح نبوی بابنده اولان التی احادیث شریفه نك اوچنجیسی (عن ابی هریرة رضی الله
تعالی عنه قال قالوا یارسول الله انك تداعبنا وقال غیر انی لااقول الا حقا) دیو ابوهریره دن
مروی اولان اشبو حدیث شریفدرکه شمائل شرحنده تداعبنا دال وعین مهملتین ایله تمازحنا
دیمکدر ودعابه زمخشری بیانجه مزاحه معناسنه داعبدن یعنی باب مفاعله دن مصدردرکه
برکیمسه مزح ایلسه داعب فلان دیرلر ومصباح افاده سنجه دعب یدعب وزنا ومعنی مزح یمزح
کیدر فاعلی داعب کلور وضم دال ایله دعابه اصطلاح اولنان یعنی طبیعته لذت وصفا ویرن
نسنه نك اسمیدر دیو اشتقاقنی بعد التحقیق طیبی شرحنجه حکمت تداعبی سؤال ایدنلرك اشبو
کلاملرینی تأکید ایچون اولان ان ایله یعنی انك ایله مصدر ومعنون اولسی قاعدهٔ علم بیان
اوزره برانکار واعتراض سابقه به دلالت ایدر شویله که کویا ذات معلی کز کبی صدر نشین
رسالت مداعبه یه رغبت ایدرمی وسزامیدر دیمش اولملریله انلری ردا نعم مداعبه ایدرم لکن
بن البته وانجق حق سویلرم بیوردیلرکه بوصورتده مداعبه کماله منافی اولمیوب بلکه کمالات
ذاتیه نك توابع وتتماتندن اولور زیرا کلام حق قانون شرعی یه مطابق اوله رق جریان ایدر
انتهی توجیه الطیبی (لکن ملاعصام مدقق توجیه طیبی بی ردا ذات پیغمبریدن علیه الصلاة
والسلام لایق اولمیان شیئك صدوری اصحاب کرامك قلبلرینه خطور دخی ایتمز اعتراضه جرأت
ایسه ابعد احتمالدر بوصورتده مداعبه لرندن سؤاللری اباخصایص نبوت اولوبده اقتدا
اولنمیه جق شیلردنمیدر انی اوکرنمك ایچون اولوب رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم
جوابلرنده خصایصدن اولمادیغی ومزاح مشروع اولدیغی بیاننده بن انجق حق سویلرم
برکیمسه که قول حق وتجنب کذبی ومهابت ووقار شرعی بی محافظه ایده انك ایچون مداعبه
جائزدر و برکیمسه که مداعبه یه دوام ایده یاخود چوق استعمال ایده یاخود مزاحی کذبی مشتمل
اوله یاخود مهابت شرعیه بی اسقاط ایده بوشقلردن بریسی اولدیغی تقدیرجه اکا جائز کلدر

زیرا بویله اولان مزاح کثرت ضحکی وقسوت قلبی و ذکر اللهدن اعراضی و مهمات دینیه یه دائر تفکرك ترکنی براث ایدوب بلکه ایذا وحقد وعداوت وآب رویی اذهاب وصغیرك کبیرا وزره جرأتی انتاج ایدر دیمشدر انتهی قول العصام (قلت) دقت اولنسه عصامده دخی طیبی یه ایتدیکی اعتراض وارد در فتأمل (اشته شمائلك اوچنجی حدیثی مزاحك نهیه دائر وارد اولان روایتله جواز ینه متعلق اولان روایتلرك بینلرینی توفیق ایدر (خلاصه ینه شراح شمائل بیانلرنجه محذورات مذکوره دن سالم اولان مزاح که بوشرط مشروحی ایله اولان مزاح مندوبدر افعال نبویه دن علی صاحبها الصلاة والسلام اولمغله عملی مندوب اولوب مباحات درجه سنده قالماز زیرا امور ضروریهٔ بنیهٔ بشریه اولمیان افعال واقوال نبویه یه اصوبجه دلیلنه کوره مادامکه دلیل مانع اولمیه یاوجوبا ویاندبا اقتدالازمدر واشبو مزاح مشروحده دخی مانع اولمامغله ندبا اجرا اولنور (ومرویدرکه شعبی بر ولیمه یه داخل اواوب خانه ده اولانلری سکوت اوزره کوردکده جنازه ده میسز دف وزنی نره ده در دیمشدر (قلت) شعبی مجتهد در اکن بزه اشارتی یوقدر ولرده کچدیکی اوزره بوخصوصده دخی یعنی ولیمه ده اولان کیفیت دف وغناده کتب حنفیه یه مراجعت اقتضا ایدرتا که امام اعظم حضرتلرینك وأذونلرینك اجتهادی نه ایسه انکله عمل ایده لم (شارح آخر شمائل ابن حجر هیثمی بنه شراح بیانجه سفیان بن عیینه یه مزاح هجنتدر دینلدکده بلکه سنتدر لکن انده بو مقتضای حسن ارانور وموضعنده وضع اولنور یعنی شرط مذکوره مطابق اولمق لازمدر دیوب ومزاح لطیف مصطفی علیه الصلاة والسلام ندرت طریقیله اولوب کندوسنده موانست وتألف کبی عامهٔ امت حقلرنده برمصلحت خیریهٔ عامه و تامه اولدیغی حالده ایدی یعنی حضرت برکزیدهٔ کائنات علیه الصلوات و التسلیمات افندیمزده برمهابت ذاتیه اولوب ولاسیما تجلیات سبحانیه عقبنده مهابت ذاتیه لری برکمال اولمغله امت مرحومه نك حضورینه وارمغه ومصالح دینیه ودنیویه لرینی عرضه طاقتلری مسلوب اولدیغندن تألیف قلوب وموانستلریچون ممازحه بیوررلر ایدی واهذا فجردنصکره زمینه اضطجاع سعادتلرینه ویاخود بعض ازواج طاهراتلریله مکالمه بیوره جقلری زمانه قدر مهابتلری نهایتده اولدیغندن براحده کورنمزلر ایدی اکر عقب مناجات صمدیه وفیوض رحمانیه ده کورنمش اولسه براحدك رؤیتلرینه قدرتلری اولمز ایدی دیوب حکمت مزاحلرینی تفصیل قیلمشدر (قلت) وروایت مذکورهٔ عجوز شمائلده حسن بصریدن مروی اولهرق (اتت عجوز الی النبی صلی الله تعالی علیه وسلم فقالت یارسول الله ادعو الله یدخلنی الجنة فقال یا ام فلان ان الجنة لاید خلها عجوز قال فولت تبکی فقال اخبروها انها لاتدخلها وهی عجوز ان الله تعالی یقول انا انشأناهن انشاء فجعلناهن ابکارا عربا اترابا) افظلرنده مسطوردر وشراح بیانجه دعای دخول جنتی نیازایدن زبیرك والده سی رضی الله تعالی عنهما صفیه درکه حضرتك علیه الصلاة والسلام عمه لری در وراویٔ حدیث اسمنی واسمنك مضاف الیهنی نسیان ایتمکله اسم وعلمدن کنایهٔ مستعمل اولان فلان لفظیله ام فلان دیو تعبیر ایتمشدر و بو تعبیرده ولدی اولمیان ارکك وخاتون تکنیه اولنمنك جوازینه اشارت واردر حتی عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنها صاحبهٔ الولد دکل ایکن ام عبدالله کنیه لری ایدی ذم وقبحی مشعر لفظدن سالم اولدیغی حیثیله اولان کنیه تعظیم ایچون وضع وانکله خطاب وندا اولنمق قانون عرب عربادر وعمهٔ مشار الیهایه (ان الجنة لاید خلها عجوز) کلام دررباریله اولان خطاب سعادت مشار الیها ذاتی حین سؤالنده هیئت وسن وسائر مسلمین دخی حین وفاتلرنده اولان هیئت وسنلرنده حشر ایله اوحالده داخل جنت اولورلر مطالعه سنی جزم ایدر اولدیغی حالده تفهیم ایله آتیده یعنی آخرنده اوله جق حاله مطابق اولمیان

وهمنك خلافنه ارشادینی اراده ایلدکاری حالده ممازحه بیورمشلردر دیو توجیه اولنمشدر و(تبکی وات) فعلنك فاعلندن حالدر که ذهبت حال کونها باکیهٔ دیمکدر (اخبروها) بیلدیرك دیمکدر (انها لاتدخلها الخ) بوجمله اخبروانك مفعول ثانی مقامنه قائمدر (ولاتدخلها) و دخی مابعدنده اولان هی ضمیرلری یاصفیهٔ مشار الیهایه یاخود مطلقا عجوزه راجعدر لکن شق اول اقربدر (وهی عجوز) حال اولوب اشبو صفاتله موصوفه اولدیغی حالده جنته داخل اولماز دیمکدر و(ان الله تعالی یقول الخ) قولیله حضرت صلی الله تعالی علیه وسلم مشار الیهایی تسلیه وخاطرینی تطییبا یاخود عجوز اولدیغی حالده دخولنی نفیا دخولنی استشهاد بیورمشلردر فتأمل (انشأناهن الایه) آیتنی اهل تفسیر اشارتی قلم فقیرایله کچدیکی اوزره من قبل الله تعالی جنتك اولان نسوه ولادت توسطی اولنقسزین ابتداء بقا ودوامه لحکمة مناسب اولان خلقله خلق اولنورلر وبقا ودوامه مناسب اولان خلقت ایسه خلقتك کمالی وقوای جسمیه نك توفرینی وسمات نقصك انتفاسنی مستلزم اولور وانلر دنیاده مجاز ایکن آخرتده بکر اولدقلری وزوجلرینه عاشقه لر ومتحببه لر وسنلری نفس الامرده نساء دنیا سنلرینك افضلی اولان اوتوز اوچر یاشلرنده اولانلره مساویه اوله رق خلق اولنمش اولور دیو تفسیر ایتمشلردر (ابکارا) لفظنك دلالتی یوغیسه ده اثرایله ثابت اولدیغی اوزره اهل جنت اولان خاتونلر جنتده هربار زوجلریله جمع اولدقلرنده ینه بکر بولنور دیو بومقامده اهل تفسیر بیان ایتمشلردر انتهی ما نقله الفقیر مترجما من شروح الشمائل و ماقاله (ینه جامع المستطرف رخصت مزاحی استدلالده عایشهٔ صدیقهٔ رضی الله تعالی عنهادن مروی اولان برخبری یازرکه مفادی حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم ایله سن مشار الیها ازایکن موانسهٔ مسابقه ایلدکلرنده سبقت مشار الیها طرفندن واقعه اواورمش بدنا ایمن مشار الیهایه سمن کلدکده ینه مسابقه وقوع بولدقده اول بالارو مقام علیاء رسالت وصدر نشین منزلهٔ علیاء نبوت علیه وعلی آله وازواجه واصحابه الصلوات والتحیات ماصعدت الشمس من سلم السماء ومازلت مشار الیهایی کچدکده مبارك کف کافی کریمه لریله مشار الیهایه طوقنوب (هذه بتلك) تعبیر بلیغ لطیفه آمیزیله بواکا قارشواقدر یعنی بندخی سنی کچمکله اخذ ثار ایلدم بیورمشلردر (قلت) درمختار وسائر کتب معتبرهٔ حنفیه ده یالکز برجانبده جعل وضعیله یعنی ایکی کیمسه قنغیمز کچرسك شوشی انك اولسون دیو قودقلری شیدرکه اوکدل دیرلر بوشرطله وکرك اوکدل اولمیه رق اوق وفرس وابل و بغل وحمار واپاق ایله یارش ایتمکده بأس اولمادیغی محرردر محل مذکوره نظر اولنوب استیضاح قیلنه (وینه مشار الیها روایت ایتمشلرکه حال صغرنده اقرانی اولان اندیه لری صبیه ایله ملاعبه ایدرکن حضرت صلی الله تعالی علیه وسلم اولدیغمز محلی تشریف ایدیجك موندرلرم قاجدیلر ایدی قاچیوب وبندن کیزلنمیوب اولدیغمز حالده اولك دیو ملاعبه مزه رخصتی اعطا ایلدیلر دیمشدر (وعلی المرتضی رضی الله تعالی عنه (لابأس بالمفا کهة یخرج بها الرجل من حدالعبوس) دیمشلردر که مفاکهه دن مرادلری مزاحدر (نخعیدن اصحاب رسول الله صلی الله تعالی علیه وعلی آله واصحابه کوزلرمیدی دیو صورلدقده های های ایمانلری قلبلرنده جبال رواسی قدر ایکن ینه ضحك ایدرلر ایدی دیدیکه مادامکه ضحکده سفه اولمیه ایمان وصلاحه منافی دکلدر دیمکدر (قلت) سؤال مذکوردن برسرنهفته استشمام اولنورکه انکله اتصاف عین عرفان وکمال ایماندر اللهم یسرلنا (نعیمان نام صحابی رضی الله تعالی عنه مزاحده اولع ناس ایدی یعنی لطیفه یه غایت مائل ایدی نزد پیغمبریده علیه الصلاة والسلام مشار الیهك شهادتندنصکره ذکری کچدکده حقنده (یدخل الجنة وهو یضحك) کوله رك جنته داخل اولور بیوردیلر (مشار الیهك مزاحندن

بری بو ایدیکه برکون حضرته علیه الصلاة والسلام براعرابیدن بردیناره اشترا ایلدیکی براوغلق
طاومی طلوسی عسلی هدیه کتوردی واعرابی یی دخی باب سعادته قدر کتوروب سن طوردیوب
نقدیمدن صکره اعرابی یه ثمن عسلی بو محلدن آل دیوب کندی صاوشدی قضیه معلوم حضرت
علیه الصلاة والسلام اولدقده نعیمانی احضار ایله (ماحملك علی ماصنعت) ای نعیمان اشبو
ایشلدیکك ایشه سنی قنغی شی تحمیل ایلدی دیو سؤال بیوردقلرنده خاکپایکزه عرض عبودیت
وهدیه یی قصد ایتدم لکن یانمده برشی بولنمدیغندن جمله مزك دارینده محتاج احسانی اولدیغمز
افندیمزك باب فیوضات مآبلرینه تمنی حواله ایلدم دیدکده تبسم بیوروب اعرابی یه دیناری اعطا
وهدیه سنی مرحمةً قبول ایله سرور نعیمانی دوبالا بیوردیلر (عطاء بن السائب نقل ایتمشدرکه
سعید بن جبیر بزه مقام نصحده بعض قصص زواجر سویلر ایدیکه کمال تأثیرندن بزی اغلدر
ایدی واکثر یا عقبنده بعض مطایباتله بزی کولدرمنجه مقام وعدن قالقماز ایدی (وتاج الدین ایله
ملقب برنطوق واعظ واراعشکه انك دخی دأبی اولاخلق زواجر ایله ابکا بعده مطایباتله اضحاك
وتنشیط قلوب اندوهناك ایمش اطائفندن بری بودرکه برکون عادتی اوزره وعبدات ذکر ایله
مستمعینی ابکا دنصکره تضحیکی قصد ایله شویله دیمشدر (تصحیفه توغلرینی یعنی برکلمه نك
مدح تعبیریکن نقطه لرینی تغییر و یاخود وضع نقطــه ایله ذم تعبیرینه چیقارمق صنعتیکه
متأخرین بلغانك بدیعــه الحاق ایتدکلری صنعتدر) اشته اول صنعته رغبتلرینی کوردیکمده
بکا دخی میل کلوب سوق صحافینه واردم واڭفندن برکتاب الدم و کتابی اچدیغم کبی اولکی
صحیفه سنك ابتداسنده سکباج لفظنی کوروب لفظ مذکور تصحیف اولندقده سك تاج اولمغله
بونی کوردیکم کبی اوفن ایله اشتغال ایتمیم دیو یمین ایتدم دیدکده بردن بره بو یله دیدیکی یعنی
کندو یی فدا ایله تعبیر مصحف مرقوم تاج ایله ملقب اولدیغندن کوپك تاج دیمك اولدیغنی اشراب
ایتدیکی و بلکه ناطقه سی سلاستلی اولمسی جهتیله ناسه تعجب و یرمکله غشی مرتبه سنه وارنجیه دك
جمله سنه ضحك عارض اولمش ایمش (قلت) لکن بو سوز ناسی غشی درجه سنه وار دیره جق
جای ضحك اولوب واولمدیغنی بیلمکده * ابط فکری غیجلمق استر * هیچ بو سوزله اغلیانمی
کولر * دینلور مکر برازجق بعید ایسه ده (سکباج) (بنیك تاج) صورتنه کیردیریله بو فقیر
سفارتله ایرانده ایکن تبریزده و بعد العوده وطن اولان دار الخلافة العلیة یعنی اسلامبول حماها الله
تعالی و سائر البلاد المحروسة فی العرض والطول ده کوریشوب صحبت ایتدیکم صفا مخلص بلیغ
سالم الاعتقادك سلمه الله تعالی (نیش بما زجر ست) کلامنی استماع ایتدمکه مفهومی نیش بزه
زجردر دیمکدر لکن کلام مرقوم تصحیف اولندقده (پیش نماز حرست) اوله رق خنده
صفا ایراث ایده جك برسوز اولوب اماصفا افندی انجق بلده سنده کرانجان بولنان اخوندینی
غالبا اراده قیلمش ایمش فافهم (اعمش مشهور دخی مزاحــه مائل ایمش حتی کندیکنده
دوه جبسیله بر خصوصده چکشوب بالاخره عصاسیله اوروب اعرابینك باشنی یارر رفقاسی
برعاجزك قفاسی ای ابا محمد شیخ اولمق محرمه لایقمیدر دیو تعریض ایتدکلرنده لطیفه طریقه سیله
نسك حجدن اولمق شکلنده (اتمام الحج ضرب الجمال) یعنی حجی اتمام دوه جی یی ضرب ایله
حاصل اولور دیو مزاح آرا اولمشدر ﴿ الفصل الثالث ﴾ اشبو فصل
شطرنجك نهینه ودخی رخصتنه وانکله ملاعبه یه متعلق اقوال وحکایه لری مشتملدر (قلت)
نرد یعنی طاوله ودخی شطرنج قمار اولمادیغی وقتده ودخی واجبك اجراسنه مخل دخی بولنمدیغی صورتده
بیله کراهت تحریمیه ایله مکروه اولوب (شطرنج امام شافعی و برروایتده امام یوسف اصرار
بولنمدیغی یعنی نادرا اولدیغی حالده درجهٔ اباحه ده دردیدکاری وقمارایله اولورسه و مداومت

اولنورسه و واجبی اجرایه مخل اولورسه بالاجماع حرام اولدیغی در مختارك کتاب الحظر
والاباحه سنده مسطوردر (جامع المستطرف دیرکه علی المرتضی رضی الله تعالی عنهدن
مرویدرکه شطرنج اوینار برازکسانك اوکندن کچرلر ایکن (ما هذه التماثیل التی انتم لها
عاکفون) ایله بالاقتباس منع ایلمشلرکه عــدم جوازینه دلیلدر (قلت) آنفا یازیلان
شرط ایله اباحه ده براغنلر منع مزبوری روایتی تسلیم ایلدکلری تقدیرجه شرط مذکوره
موافق اولمادیغیچون دیمك احتمالی دیملری اقتضا ایدر و الله تعالی اعلم (ودخی ابو القسم
الکسری شطرنج اوزرنده برغنی یی کوردمکه بخیل اولمیه و برفقیری کوردمکه طفیلی
اولمیه و برنادره استماع ایتمدم که باردهٔ اولمیه دیو شطرنج بازلری ذم ایتمشدر (قلت) بو تعبیر دخی
بنه شرطنه موافق اولمیان دیمك برادیدر دیمکله تأویل اولنور (یاخود ابعض مباحدر دیمکی
موهمدر فتأمل (ینه جامع المستطرف دیرکه شطرنجبازك بری محتضر اولدقده نعوذ به تعالی
شهادت کلمه سی کتوره جك یرده شاه مات دیو نفسنی توکتمش ایمش (قلت) تأمل اولندقده
بو دخی دلیل منع اوله مز (واما رخصتنده اولان اقوالدندرکه شعبی دن شطرنج لعبی جائزمیدر
دیو صورلدقده اکر تقامر وتبادل اولمزسه لابأس دردیمشدر (قلت) بو قول شافعی ایله ابو یوسفك
اجتهادلرینه موافق دوشمشدر لکن یازلدیغی اوزره قماردن باشقه ایشانك نزدنده عدم اصرار
و واجبه مخل اولمامسی دخی شرطدر (بعض اهل علمدن منقولدر دیمشدرکه بن وضع روزکار ایله
ینه مجتهد مطلق اولان ابن سیرین ایله مسجدده برابر بولندق بعض محبوسین ایله مضایقه بالدن
ناشی دفع کدر ایچون شطرنج اوینار ایدم ابن سیرین یانمزدن کچرکن قائم اولدقلری حالده طوروب
شوطاشی قالدر شو خانه یه قو دیو تعلیم ایدوب بزی تعییب ومنع ایلمدی دیمشدر (وسعید بن المسیب
دخی بن ظلم وغدر حجاجدن خوفله اصدقامدن برینك خانه سنده اختفا ایتدیکم هنکامده شطرنج
اوینار دم دیمشدرکه انجق تفریح قلب ایچون لعب شطرنجك شرط مذکور ایله بیله لابأس
اولدیغنی اشعار ایدر (ثنای شطرنجده شاعر ماهر مشهور علی بن الجهم * ارض مربعة
حمراء من ادم * مابین حرین معروفین بالکرم * تذاکرا الحرب فاختارا لها مثلا * من غیران
اثماقبه بسفك دم * هذا یغیر علی هذا وذاك علی * هذا یغیر وعین الحزم لم تتم * فانظر الی همم
جاشت بمعرکة * فی عسکرین بلاطبل و لاعلم * نظم لطیفنی سلك سطره انجوکبی دیزمشدر
وعلی قول اشبو نظم مطبوع مأمون خلیفه نك زادهٔ طبع درایت نبعیدر (جامع المستطرف
سبب ایجاد شطرنج اولمق اوزره ملوك هند اسلوب قتالی بجرمدکارندن برکوره واولکه ومملکت
اوزرینه بینلرنده نزاع واقع اولدقده طرفیندن برر کیمسه انتخاب اولنوب انلره شطرنج اوینادرلر
ایمش سوزاوینده غالب کلان ومات ایدن طرفك اولوب بو وجهله محل نزاع طرف غالبده
قالهرق نزاعلری فیصل بولمق قانونلری ایمش اشته بو خصوص ایچون حکمای هند شطرنجی
ایجاد ایتمش اولدقلری منقولدر دیمشدر (قلت) لکن شطرنجك ایجادینه سبب اولان شیء
معقول ایله موجدی اولان حکیمه دلخواهك نه درسو یله که سکا اعطا ایله اکرم ایده لم دیو ملك
عصری طرفندن استنطاق اولندقده اول حکیم نطعك التمش درت خانه سی اولوب اولکی خانه یه
بر بغدای حبه سی قونیلوب هرخانه ده کینك ضعفی یانده کی دیکر خانه یه قونیله رق نهایتده کی
خانه ده جمع اولان بغدایی احسان ملکدن نیازمدر دیدکده نظرهٔ اولاده ازشی ظنیله مع الانفعال
ویرلسون دینوب برده لدی الحســاب دنیایه صیغماز مرتبه یه بالغ اولمغله ملك بو ماده ایجادندن
بالاهزدردیوب مظهر کرم ایلدیکی دشبشه نام لغتده مفصلا مسطوردر اکا مراجعتله اطلاع حاصل
اولور (جامع المستطرف تحف روزکاردن اولمق اوزره بعض ملوك فرسك یاقوت احجردن اوج بیك

دینار قیمتلو شطرنج طاشلری اولدیغی منقولدر دیو اکرچه یازمشدر (قلت) لکن مرادی
یاقوتله مزین دیمك دکلسه اولا یاقوتدن رنکده وقدرده مساوات اوزره بولنملری و پیدقلر وزنده
اولسه ده سائر آلات متفاوته اولمق لازم کورینورك و بواوتوزایکی طاش تفاوت مذکوره ایله نه قدر
اوفاق اولسه ده ال ایله شطرنج اوینامغه یا قشور طاش اولدیغی حیثیت مقتضیه سیله
پیدقلرینك بیله قیراط مفرط جوهراز بدنه اولمسی ودینارك مقداری اوعصرده نه نصابده اولدیغی
مجهول ایسه ده دینار متعارف ملاحظه قلنسه قیمت مذکوره برشی دیمك اولمدیغی ظاهر اولمغله
نقل مذکور ممنع دکلسه ده خلاف معقول دوشوب العهدة علی الراوی سوزینك
اعلی یری اولدیغی کاور کورینور (مؤلف مرحوم بعض لعب جدك کوره میه جکی خیرلو
ایشی انتاج ایدر یوللواشبو روایت آتیه ایله فصل لعبی اتمامده الحق که ظرافت ایتمشدر شویله که
عهد عمر فاروقده رضی الله تعالی عنه اهل بحرینده براز اطفال مسلمین برمیدانده کره وصولجان
یعنی کوی وچوکان لعبی اوینارلر اولوب بحرین اسقفی یعنی اوراده اهل ذمت دیرینك بیوك راهبی
دخی برکارده اوطوروب چوجوقلری تماشا ایدرایمش خلال لعبده طوب اطفال اسقفك صدرینه
دوشمر اسقف آلوب چوجوقلر طلبنده اولورلر ایسه ده ملاطفه غرضیله ویرمکده ابا وامتناع
ایدر چوجقلردن بری (سألتك بمحمد صلی الله تعالی علیه وسلم الارددتها علینا) یعنی محمد المصطفی
صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز حقیچون بزه ویردیو رجا قیلدقده ویرمدیکندن باشقه اوملعون
منکر حاشا شان نبوته ناسزا سوزه آغاز ایتدکده بولنان اطفال جوکانلریله راهبه هجوم وکبرنجیه دك
جان چیقدن واز کچمیوب دوکه دوکه اهلاك ایدرلر لعنة الله علیه اشبو واقعه باب عالی خلیفهٔ مشار
الیهه عرض اولندقده والله العظیم بن غلمانك اسقف مرقومی اهلاکلرنده کسب ایتدیکم فرح کبی
برفتح وغنیمده فرحان اولمدم الان اسلام مقارن عزت وشان اولدیکه اطفال صغار نبیلرینك
شتمنی استماع ایتدکلرنده لله تعالی ولرسوله غضبناك اولوب وانتصار ایدوب اسقفك دمنی هدر
ایتشلر دیو تشکر ایلمشلر (قلت) مشرکك تفوه قول باطل مرقومده مذهب منصور حنفیده
ایجاب ایدن تعزیری کیفیتی درمختارده مفصلا مذکوردر نظر اولنه (خلیفهٔ مشار الیه رضی الله
تعالی عنهك اسقف مار البیانك تلف اولمسنه فرحی صلابت دینیه مقتضاسندندر نیجه فرح
اولنمسون کیم برشارع اعظم صلی الله تعالی علیه وسلم که ینه درمختارده یازلدیغی اوزره مسلمك
مشرکه یا کافر دیو خطابنی تجویز بیورمیوب مادامکه تحت انقیادده اولوب اهل اسلامه ینه
کتب فقهیه ده یازیلان کیفیتلر اوزره سلاح قالدرمیه وینه بیان قلنان اوضاع معلومه‌ده اولیه
مالی وعرضی وجانی محافظه اولنمسنه امرایده وکافهٔ اقوال وافعالی عین حکمت اوله اویله اولان
وجود مرحمت آلوده اتباع ایتدیکی وزری کندی بویننده اولسون که بزدن مسؤل دکلدر لکن
سفاهتی نه درجه ده دردقت اولنه که قوص قوجه علی ما ادعاه اوقومش معقول دیدکاری مربی
اخلاق اوله جغنی ادعا ده براسقف ایکن وشرع مطهرمز کندینی آحاد نصاری کبی طوتموب
بعض حکمله ممتاز قیلمش ایکن یردکل وافر مکلف اولمیان اطفاله ملاطفه یه قالقیشی بعده نیاز
ایتشلر ایکن طوپلرینی ویرمامسی وبونك اوسننه احتمال غالبجه ایچلرنده بالغ ومراهق اوله رق
قوتلولری بولنان اطفال کثیره یه قارشو طورمسی وادنی مرتبه ده عقل معاشی اولان دخی انسا نیجه
حیا ایدوب دیمیه جکی وضعه یعنی اطفال مرقومه علی فطرة الاسلام نام شریفی یاد ایلدیکمزده
کره مزی ویروب بزی طوپدن سویندیرر ولا محاله قاتل اولدیغندن لادیمز تدبیر مسلمرینه باش
کسیوب حاشا دشنامه جرئتی طوغریسی هلاکنی دعوتدن عبارت برسفاهت فاحشه در والسلام

﴿ الباب السادس والسبعون ﴾

اشبو یتمش التنجی باب نوادر ذکرنده یعنی هرصنف وهرحرفت اهلنك حکایه ولطیفهٔ نادره‌لری
بیاننده براز فصول اوزره مرتب باب انبساط نصابدر ﴿ فصل فی نوادر العرب ﴾

برنهی دست اعرابینك زهره آدنده محبت ایتدیکی برکنج زوجه سی وارایمش یاراننددن بری
زهره‌یی اهلاك ایتامز شرطیله سکا امارت ویره لم دیسه لر راضی اولور میسن دیو صوردقده
(لا والله تذهب الامة ولا تضیع الامة) دیو جواب ویرمشدر (قلت) بوحکایه ملاحظه اولنسه یکده
نادره اوله مز کما لا یخفی (منقولدر که اعرابینك بریهم یروهم ایشر وهمده ثوینك بتلربنی آلوب
آتارایمش بوحالنه تعجبله بریسی ای اخ بونه شکل شیدر دیو صوردقده یابنم وضع وحرکتم کوزل
تدبیر دکلیدر که تعجب ایدرسن اسکی بی چیقاروب جدیدی ادخال واعدامی اعدام ایده یورم
دیو جواب ویرمشدر (بعض اعرابه اثنه شهر رمضان کلدی دیدکلرنده (والله لابددن شمله
بالاسفار) یعنی قسم ایده‌رمکه قوکلسون بن انك جمعیتنی سفرله البته پریشان ایدرم دیمشدر
(قلت) اشبو کلام اعرابی ده براطیف توربه کورینور فتأمل (براعرابی جاهل قاریٔ قرآنك
(الاعراب اشد کفرا ونفاقا) آیت کریمه سنی تلاوت ایتدیکنی ایشتدکده (قلت) هرنقدر
آیت کریمه اولدیغنی بیلمز ایسه ده یعنی بو آیتی هنوز استماع ایتمامش ایسه ده عرب اولمغله مفهوم
شریفنی تحت اللفظ تفهیم ایتدیکندن (لقد هجانا) یعنی بوقاریٔ اولان کیمسه بزی هجو ایتدی
دیوب بعده تالی (ومن الاعراب من یؤمن بالله والیوم الآخر) آیتنی دخی تلاوت ایتدکده بأس
یوقدر هجودن صکره مدح دخی ایتدی (هذا کما قال شاعرنا) یعنی شاعرمز بوحالی (هجوت
زهیرا ثم انی مدحته * ومازالت الاشراف تهجی وتمدح * دیو شنا ایتمشدر که مفادیت بن زهیری
هجو ایدوب بعده مدح ایتدم بنم هجوم انك شاننه مخل دکلدر زیرا اشراف قوم هجو ایله مدحدن
خالی اولمازلر دیمکدر (براعرابی خاندان وکرمای عربدن ذکری بالاده مرارا کچن یزید
ابن مزیدك مائده سنده حاضر اولور یزید اعرابی یه اکرام قصدیله یاراننه (افرجوا لاخیکم) یعنی
قرنداشکزه صقلشوب سفره‌ده یر ویرك دیدکده اعرابی مجرك افراجکزه حاجت یوقدر بنم اطنابم
یعنی ایبلرم اوزوندر دیدیکه مرادی قوللرم اوزوندر صحنه اوموز باشلردن ساعدیمی اوزادوب
یتشیرم وتناول ایدرم معناسنی کنایه ایلدی وقتا که اعرابی ایلك اوزادشده ضرطه کش
اولیجق یزید ضروری ضحکه باشلیوب غالبا ای اخ اعرابی ایبلریکزدن بریسی قرلمق کرکدر که
صدای قطعی ایشیدلدی دیجك جمله سی ضحکدن قریلور ایکن واعرابی ایسه کورلدی یه
قولاق آصمیه رق وشکمنك بوش یلنی بوشالدوب برینه یمك طولدیره رق وکوله رك یوب وایچوب
جنبشه مست قابلر (معترضه) تاریخ ترجمهٔ فقیردن تقریبا سکسن طقسان سال مقدم اکابر
اهل علم وبلغا وشعرادن برذاتك مطایباتندن اوله رق بعض کهن سالدن کوشزد فقیردر که
ذات مشار الیه اخلاق حمیده اصحابندن وکرمادن اولمغله هنکام شبابنده الفت ایتمش اولدیغی
احباسنی وضیع ورفیع وبای وکدا سفرهٔ اطعامندن آیرمیوب قیش کیجه لری اطراف تنورینه
طوپلیوب انلرله مسامره وصحبت ایدرایمش برکیجه بعد التناول تنور آرای مسامرات
ایکن ایچلرندن بریرك طناب زیری کوشیوب حدثی ظهور ایدر لکن صاحب خانه‌دن غیریسی
طویوب وذوالحدث دخی جمله سی طویمدیلر کمان ایدوب بونك اوزرینه یارم ساعت زمان
مرورنده صاحب خانه ساعتنی الوب باقر ذوالحدث افندم قاچه وارمش دیو صوریجق همان

بر کره دخی باقوب پارماغیله دقیقه لری بش اون یکرمی دیه رك صایوب سزاوصوره‌لی تمام‌یازم
ساعت اولمش دیدیکی کبی هرکس قهقهه قوپارمش وبیچاره ذوالحدث کم اولدی وطوبولمدی
زعمیله سوینورکن اضحوکهٔ بزم اولمش ایمش علیه الرحمه والمله مر (جماعده اسرا فی درکار
براعرابی‌یه بعض یارانی کثرت جماع عمّا ایراث ایدرندرنه بندردیدکده (فدیت بصری علی ذکری)
دیمشدر (برجاهل اعرابی اکر اوزرندن برغاشیه قاپوب مسجده کیدر وصلوة جهریه قیلنور
وقته تصادف ایدر بر ده امام بعد الفاتحه (هل اتاك حدیث الغاشیة) نظم جلیلنی
اوقویه دوشمکله اعرابیٔ نادان یافقیه نه سویلیورسوندیوب و (وجوه یومئذ خاشعة) قول
کریمنی دخی اوقودقده اونادان قرآن الك غاشیه کزی الك یوزم خاشع قلمسون دیوب
وآنوب مسجد دن خروج ایدر (براعرابی براز کیمسه‌لرك اوطوروب عبادتله احیا وقیام لیل
فضائلنی یاد ایدرلرکن یانلرینه وارر اعرابی مرقومه ای ابا امامه سندخی کیجه قالقاربسن
دیدکلرنده اوت دیوب نه‌یاپارسن دیدکلرنده قالقار وذکری مستهجن شیدن بویله شویله ایدر
وبعدذا ینه یاترم دیو مسخره لق ایتمشدر (قلت) صغرت العبارة واشربت فتأمل (اعرابینك
بری جاریه اشترا ایچون برشهره وارر واسیر بازارینه کیروب برجاریه‌یه بازارلشوردلالی اولان کیمسه
اعرابی‌یه دوستلق غرضیله نهانی یعنی رمزا ای اخ اعرابی اشبو امه ده اوج کوج خوی واردر
اکر راضی اولورایسك نه ابو والاترك ایت دیو اخطار ایدر اوخصال ثلث نه‌در دیو صوریجق
دلال (انها ربما غابت ایاما ثم تعود اذا طلبت) یعنی اما خصلتك بری چوق کره براز ایام غیبو بت
ایدوب بعده استنلدکده ینه عودت ایدر دیجه اعرابی برسوز کدن مرادك اباق یعنی قاچه سیدر
دیدکده اوت اودردیدیکنك اوزرینه اعرابی بن خرده قارنجه از بنی بیله قومده بیلورم امه زوبی
دیلرسه کتسون ایزندن بولورو کتوریرم (هات الثانیه) ایکنجیسنی کتور یعنی خصلت
ثانیه‌سنی سویله دیدی دلال (ربما نامت فقطرت منها قطرات) یعنی خصلت دیکراو یودیغنده
چوق کره اندن طمله‌لر طملر دیجك اعرابی کویا سن یتاغنه بول ایدر دیمکی استرسن نه‌غم بنم
یاتمده فراش یوقدرکه خوف وباك ایده یم خیمه مده طوپراق طوب طلودر دیلدیکی کیفیتده تبول
ایتسون (هات الثالثه) اوچنجی خوینی بیلدر دیدی دلال (ربما عبثت بالشیء) یعنی کثیرا
برشیٔ ایله عبث ایدر دیجك اعرابی ظن ایدرمکه سارقه دردیه چکسن بنم یاتمده قوت ایده جکی
لقمه‌بی بیله بوله مزچاله جغی شی نه ده قالور دیوب جاریه‌نك الندن امساك ایله چکدیرر کیدر
(براعرابی عرض حاجتله حجاج معلومك حضورینه واردیغی هنکامده طعامی چقمش بولنور
اعرابی‌یی دخی سفره‌یه اوطوردر و بولنانلر ایله تناوله باشلر برقاچ قاب طعام ییندکدنصکره حلوا
طباغنی‌سنی به قورلر اعرابی حلوادن برلقمه طاتدیغی عقبنده حجاج اعرابی‌یه طاقلاق طریقیله
بو حلوادن کیمکه برلقمه دخی آلورسه بوینی اورورم دیجك حجاجك مادهٔ قتلده هزلی
جده‌واردیغی یعنی بهانه جوی قتل ناس اولدیغی مجرب اولمغله مزاح اولدیغی ظاهر ایسه ده
غلبهٔ وهم ایله جمله آکلین کف ید ایدوب طوررلر اعرابی دخی النی چکوب کاه حجاجك یوزینه وکاه
حلوایه باقه رق براز طورد قدن یعنی میانهٔ دو معنا طبسده ابره یه دوندکدنصکره (ایها
الامیر اوصیك باولادی خیرا) یعنی ای امیر اولادیمی خیرایله الله تعالی کورکوزت دیوب طباغه
صالدردقده حجاج و سائر حاضرین استلقا مرتبه سنه دك کولوب اعرابی‌یی نیاز ینه مساعده دن
باشقه صلهٔ وفیرهٔ مسرت موصله‌یه واصل ایدر (براعرابی اوغلنی شهره کتوروب تعلم قرآن
کریم ایچون معلمه ویروکندی قبیله سنه کیدر براز مدت مروردنصکره کلوب قنغی سوره قرائتنه
کلدك دیو اوغلنه صورر اودخی سورهٔ کافرون اوقویورم دیدکده (بئس العصابة انت فیهم)

یعنی انلردن اوله‌رق سن نه کوتی صوی‌سون دیوب ینه برینه دونر وبرمدت کچجك ینه سواده
کلوب بوکونلرده درسن قنغی سوره‌دردیو ینه سؤال ایتدکده اوغلی (اذا جاءك المنافقون)
سوره‌سنی تعلم ایدیورم دیدیکنده اعرابی بهی اوغلان سن انجق کفر قازقلری اوزره منقلب اولوب
دونمکده سن ارتق غمکه ملازمت ایله کوت دیوب یعنی *سن بنه اسکی خرواسکی پلان*
فجان آدم اوله جقسن حیوان* معناسنی اکدیروب ومکتبدن آلوب وقالدیروب احیاسی
جانبنه چکرکتورر (قلت) بوحکایه‌نك حسب الظاهر نادر اولدیغی کورنیوب فقط کفر
ونفاقه دائر نصلره اعرابینك تصادفی کوربنور اکن تأمل اولنده قدره اعرابینك شو دیشلری پك
نکته‌لی شی اولدیغی عاجزانه ملاحظه اولنمشدر تأمل اولنه (علی المرتضی رضی الله تعالی عنه
خلافتلرنده اعرابینك بری خفیفجه نماز قیلدیغن کوروب دره‌لری ید مؤیده‌لرنده اوله‌رق یانیه
واروب ای اعرابی نمازیکی اعاده قیل دیوب وطوروب تکرار تعدیل ارکان ایله قیلدیرر اعرابی
فارغ اولدقدنصکره اشبو تعدیل ایله قیلدیغك صلاتمی خیرلودر یوقسه اولکیمی دیو صوررر
اعرابی اولکی خیرلودر دیدکده وجهی نه‌در دیو سؤال بیوردقجه اولکی نمازم حق تعالی
رضاسی ایچون ایدی بونی ایسه قامجی خوفندن قیلدم دیجك اول امیرالمؤمنین اعرابینك ویردیکی
جوابی استظرافله خنده بیوردیلر (اصمعیدن مرویدر دیرکه بادیه‌ده ایدم کوردمکه برمرأه برقبر
یاننده اوطوروب بکاایله *فن للسؤال ومن للنوال* ومن للمعالی ومن للخطب* ومن للحماة
ومن للکماة* اذاما الکماة جثوا للرکب* اذا قیل مات ابو مالك* ففی المکرمات فرید العرب*
مرثیه‌سن اوقوردی مرثهٔ مزبوره‌یه اشبو مرثیه منطوقنجه موتیله صفات مذکوره ایله متصف
اولانلرك موتلری تحقق ایدن کیدر دیدیکمده اغلیوب ابومالك ایله مکنی ابومنصور دینلان
جولهه‌نك داماد یدر دیجك اصمعی شعرنده اولان اوصاف مذکوره دلالتنجه بن او بلاسنی
بوله جق‌جامعی بی کبار عربدن براولو کیمسه کان ایتدم ایدی دیمش (مفهوم ومفاد مرثیه
اخلاق کریمه ایله متصف فرید العرب اولان ابومالك وفات ایتدی دینلد کده بندخی انك
فوتندنصکره ناسه طلب کرم واحسان ونوال ومعالی وجسیم امورلر وصعنق وکینکاهده اغاره‌یه
وهجومه کزلنمش اعدانك دفعی ایچون التجا ونیاز واستعانه واستمداد ده کیم قالدی وبوایشلری
کوره جك ابومالك کندی دیوب آجیدم وسوز وکداز ایتدم دیمکدر (موسی نامنده برجاهل
اعرابی بریردن صرهٔ نقد چالوب اوجنده اوله‌رق مسجده کیرر امام صلاة مغربده کیفما اتفق
(وماتلك بیمینك یاموسی) آیتنی اوقودیغی کبی اعرابی کند ویه خطابدر زعمیله امامه البته سن
ساحرسن دیوب وصره‌یی پیش امامه یعنی پیش نمازه آتوب مسجد دن خروجله قاچمشدر
(قلت) مستطرفده بونك کبی برقاچ اعرابی نادان حکایه‌سی دخی واردر لکن فقیر ترجمه‌اعامه‌لربنی
ترجیح ایدوب فقط بونی وآنفا یازیلانی برنکتهٔ دقیقه‌یه اشارة یازدم تأمل اولنه (اصمعی حکایت
ایتمشدرکه راکب اولدیغی دوه‌سی غائب اولمغله تحری ایچون وادی‌یه چقمش وچقدیغی کون
غایت صوق اولدیغندن ماعدا یاغموره دخی طوتلمغله قبائل عربدن برقبیله خیامنه التجا ایدر
وصلات ظهری اداده اولان برجماعتك قربلرنده شدت برددن ناشی برکلیمه بورونوب ودزه مکده
اولان برپیری کوردکه *ایارب ان البرد اصبح کالحا* وانت بحالی عالم لاتعلم* وان کنت یوما فی جهنم
مدخلی* ففی مثل هذا الیوم طابت جهنم* نظمنی انشاد ایتمکده در اصمعی او پیرك فصاحتنی بکنوب
مطایبه غرضیله ای پیر آخر عمریکه وارمشکن صلاتی ترککدن حیا ایتزمیسن دیدکده همان
* ایطمع ربی ان اصلی عاریا * ویکسو غیری کسوة البرد والحر * فوالله لاصلیت ما عشت
عاریا * عشیا ولاوقت المغیب ولاالوتر * ولاالصبح الایوم شمس ضحیة * وان غیمت فالویل

للظهر و العصر * وان يكسنى ربى قيصا وجبة * اصلى له مهما اعيش من العمر * شعرينى
انشاد ايدر اصمعى برقاندخى بو نظم مرتجلى و بلاغتنى تحسين ودرحال قيص وجبه سنى چقاروب
وبيره بخش ايدوب بونلرى كى وقالق نمازى قيل ديرا ودخى كيوب بلاوضوء اوطورديغى يرده
قبله يه استقبال له نمازى قيلار اصمعى اى پير تيره ضمير بلا وضوء آبدستك اولمديغى و اوطورديغك
حالده نماز قيلورمى ديديكنده درحال پير * اليك اعتذارى من صلاتى خاشعا * على غير طهر
موميا نحو قبلة * فمالى ببرد الماء يارب طاقة * و رجلاى لا تقوى على ثنى ركبتى * ولكننى
استغفر الله شاتيا * واقضيكما يارب فى وجه صيفتى * وان انا لم افعل فانت محكم * بما شئت
من صفعى ومن نتف لحيتى * ديوب يعنى برخواى نظم بلاوضوء ايما ايله خاشعا قيلديغم نماز
بدنمك ضعفى وآبك تحمل ايده ميه جكم مرتبه ده بارد اولوب اويله جه استعمال ايدرسم يعنى
تسخينك امكانى اولمامغله برودتيله دوكونورسم هلاك اولور ظن غالبيله ترك ايلدم
عذريمى كوستروب يازا يچره بو نمازى قضا ايتمك نيتنده يم اشته شتاده عذرم بودر وحق تعالا دن
مغفرت نياز ايدرم حكم واراده بارى تعالانكدر صفالمى يولدرمق وشمارلتمق اراده سنده در
يعنى ديلرسه مغفرت ايدر وديلرسه عذاب ايدر حكمنه راضى يم ديو اصمعى يه عذريمى بيلدرمش
(قلت) نظمده تصريح بوغيسه ده تيمم ايله قياس اولديغى قوتلو احتمالدر زيرا اكا اعتذار
بو قدر بعده اصمعى فصاحت و اعتذارينى تكرار بتكرار بكنوب وداعله صاوشمشدر (براز
اعرابيلر بر يره كلوب شرب نبيذ ايدرلر ايمش ايچلرندن برينه بيت الخلايه وارمق اقتضا ايتمكله
قربلرنده بولنان ممشاى خيمه يه كيرر وضرطهٔ قويه چكر ياراننى ايشدوب كولرلر قوارهچكن
اعرابىٔ بليغ خنده لرينه برنده اولهرق طاريلوب هما ن خلاده ايكن * اذا ما خلا الانسان
فى بيت غائط * تراخت بلا شك تشا ريح فقحته * فمن يك ذا عذر فيعذر ضارطا * فمن يك
ذا جهل ففى تحت سرته * قطعه سنى طرح ميدان هجو ايتمش يعنى خلاده ضرطه
وقوعى ضرورى صورتنده در عذرى قبول ايدن اهل درايت قبول عذر ايدرلر وقبول ايتميلر
جاهل اولملريله اوضرطه انلرك فلان محللرينه اولسون (قلت) اصل نظمده (ففى تحت سرته)
تركيبى برنده نسخهٔ مستطرفده يازلديغى وجهله محاسن انسانيه دن اولان واجب التوقير
برمحلى مشتمل تركيب واردر بو فقيرانى ازم اولديغى اوزره يازميوب صدر برنده تحت ولحيه برنده كوبك
ديمك اولان سرته لفظلرينى لفظنى ترجمده بالكنايه فلان لفظى تحريرينه موفق اولمشدر نسخ
مستطرف اليه كچنلر بو وجه تحرير فقير تصحيح ايلسه لر ثواب قازه نورلر (اصمعى حكايت ايدر كه
برقصبه يى قاصد عراق عرب اهاليسندن براز كنج بو جيلر رحله نك برنده آرام ايدوب نبيذ ايله طعام
ايدرلر ايكن اعرابيدن بر عجوز انلره تصادف ايدر وعجوزه ترحيب ايله براز طعام ويروب و برقدح
نبيذ دخى ايچررلر عجوزك خوشنه كلوب تبسمه باشلر قدح ديكر دخى صونرلر يوزى رنك پذيرنشوه
اولوب ضحكه اغاز ايدر قدح ثالث دخى طوتشدر دقلرنده اى بكتلر عراقده سزك نساكز
نبيذ ايچررمى (كرم ايدك بكا خبر ويريكز) ديو صوردر نعم ايچرلر ديدكلرنده عجوز بليغه (زنين
ورب الكعبة والله ان صدقتم لما فيكم من يعرف ابوه) مؤكدا قسم ايدرم كه اوسزك
زنا نجقلريكز البته زنا ايدرلر و بو سوزيكز طوغرو ايسه ايچكزده باباسى بيلنور كيمسه يوقدر
ديو خنده فرماى فتيان اولشدر (قلت) جامع المستطرف بو مقامده ايات كريمه واحاديث شريفه
ذكرينى مشتمل اوج اعرابى جاهل ولاابالى حكايه سى دخى يازمشدر لكن سنطورىٔ خامه نك سعذور
ترجمده ترنم سازاولماسى راست اولهرق بلاغتدن عد وخوانندهٔ زبانك بو مقامده سكونى موسيقيدن
اولديغى ملاحظه اولندرق راه جسارت بونده دخى ايلرود كچنلر كبى سد اولنمشدر * استبلر

نكاه ايدوب اصله * التفات ايتسون قيصه فصله) بر اعرابيهٔ بليغه يه تزديكرزده ايرلك يعنى كيرك صفتى
وشانى نه كونه در ديو استفسار ايتدكلرنده (عصبة ينفخ فيها الشيطان فلايرد امرها) يعنى
او عصبه و منتور برعسكردر كه انى شيطان شبشر مكله امرى يعنى حكم وتنبيهى رد اولنماز
اولورشيدر ديو من ماهيته الى نهايته ايو تعريف بيورمشدر (محكيدر كه بركون هرون رشيد
خليفه طاب ثراه معيتنده عيسى بن جعفر ايله فضل بن يحيابى آلوب تبديل هيئتله قصد تفرجله
صحرايه چقارلر وابتدا اعرابدن شهرمركبه راكبا كلور كوزى علتدن ناشى ياشلو بر پيره
تصادف ايدرلر فضل خليفه يه شو قوجه كشى روزكاردیده در تنشيط عاليلريكز موجب اولور
كلام سويليه جكى سيماسندن دخى مظنون اولمغله رخصت بيوربلور ايسه حرف اندازاوله يم
ديوب مرخص اولور و پيرك يانته واروب سلامدنصكره دماء عينكزه بردوا تعليم ايده يم دفع
ايدر ديجك پيرنه كوزل بندخى جوينده دوا اولهرق شهره كلور ايدم سويله ايكى كوزم اوغلم
سويله وهمان دعامى آل ديدى فضل هوا ايله ماغبارلرينى آل وبرجوز قبوغى ايچنه قويوب
انكله اكتحال ايت ديجك پير ظريف انقره غرضى اكليوب واكيلوب فى الحال حمارك
اوسندن برضرطهٔ قويه قويوب اوغلم وصف دوا اجرتى اولهرق شمديلك بيغكدبو نجغكزى
آل وصف دوابى آرزدقجه بز دخى اجرتى آرتيرز ديجك خليفه بو لطيفه ايله ضرطهٔ پيره
برصورتده كولمشدر كه ظهر اسبلرى اوزره استلقا و پيرى حبوبات زرتاب اعطاسيله مقارن
ثنا قيلمشدر (امراو كرماى عربدن مشهور معن بن زائده خواص اتباعيله بركون صيده
چقدقده انلرى قطيع ظبا اعتراض يعنى اوكلرينه برسورى آهو چيقه كلور هربرى برآهو يى
شكار قصديله فرسلرين تسريع ايدرلر معن دخى برينه پيرو اولوب اتباعندن دور دوشمش
وطوتوب ذبحله اولديغى يرده اتباعنه انتظار ايله مكث ايدر بردن بريه دن برى بر پير اعرابىٔ قروى
حماربنه بنوب كلور اولديغنى معن كورمكله فرسنه بنوب قارشولر وسلام ويروب (من اين
الى اين) يعنى نره دن كلور ونره يه كيدرسن ديو پيره صورر اودخى قريه مده بكرمى سنه دنبرو
بوز وخالى قالمش برمزرعهم وارايدى بوسنه سوروب قناء ديكدم ايدى فيض بارى تعالى ايله
موسمندن اول يتشوب اكلى مرتبه سنه وارمقده اولمغله طورفنده اولمق اوزره كوزجه لرندن
برازينى الوب بوآنه دك كورمديكم معن بن زائده نك كرم مشكور وفضل مشهور ومعروف مأثور
واحسان مذكورندن حصه مند اولمق آرزوسيله اكا كتوره جكم ديجك معن اى پير معندن
اميدك نه مقدار مبلغدر يعنى اكر معن سكا بندن هديه لك عوضنده نه استرسن ديو صوررسه
نه ديرسن ديجك پير اعرابى بيك دينار استرم ديدى يا چوقدر ديرايسه ديدكده بشيوزه ايندرم
ديدى يانى دخى چوقسنورسه ديدكده اوچيوزه تنزيل ايده رم ديدى يا بو كاده كثيردر ديرسه
ديدكده ايكيوز استرم ديدى يا اولماز ديرسه ديدكده يوزه دوشوررم ديدى يا يوز ويرم ديرسه
ديدكده اللى يه تنزيل ايده رم ديدى يا بوده چوقدر ديرسه ديدكده بر هله اوتوز التوندن اشاغى
ويرمز ديجك معن اكر معن اوتوزيده چوقسونه رق ويرميه جك اولورسه نه يا پرسن ديجه
پيره غضب كلهرك حماريمك درت اياقلرينى امه سنك يعنى جاريه سنك ذكرى مستهجن محلنه
ادخال ايدر وخائبا وخاسرا اولاد وعيالم جانبنه دونه ليرم ديديكنده معن غايتله كولوب و پيره
سلام وداع ويروب كنديني اكلتميه رق اتباعنه بالالتحاق دائره سنه سرعتله عودت ايدوب درحال
حاجبنه شو هيئتله حمار سوار قثاء يوكيله بر پير بزى قصد ايله بولد اولوب كلمكده در كوزت
وورودى آنده يانمه كتور ديو تنبيه ايدر وقتا كه پير برساعت ظرفنده باب اميره كلدكده حاجب
الوب حضور اميره كتورر معن الدسهٔ صيديه سن دكشديروب اثواب متجمله ايله يمين ويسار

و پیشنده خدم وحشمی قائما نظر برقدم طورر وکندو جلالتله صدرده اوطورر حیثیله ابهتلو
اولمغله پیر هر نه قدر بولده بروجه محرر معن کوروب وصحبت ایتمش ایسه ده بیله مدی معن
پیره بویله مهیب اولدیغی حالده یا اخا العرب حضور یمزه ورودیکه باعث نه در ونه حاجتله
کلدك دیدکده پیر رعایت ادابله امیرك کرمنی بالامل سعیم وچاپم وجیه‌لم ایله وقلشز ینشمش
قفاهدیه سی کتوردم دیدی معن دخی برمفهوم محرر (فکم املت منه قال الف دینار قال کثیرقال
خمسمائة قال کثیرقال ثلثمائة قال کثیرقال مائتین قال کثیرقال مائة قال کثیر) اشبو کثیراخیر که بوزك
جوابنده معنك دیدیکی کثیردر سوز بورایه کلدکده پیر (والله لقد کان ذلك الرجل علی مشؤما) یعنی
یولده تصادف ایتدیکم کیمسه‌نك بکا شأمتنده شبهه‌م یوقدر که بوسوزلری سویلمش ایدی نه بد
فال ایمش که کلدی چقدی دیوب (ثم قال خمسین) بعده خمسینه ایندی (قال کثیر قال فلا اقل
من الثلثین) یعنی بعده معن الیده چوقدر دیننجه پیر اوتوزدن اشاغی اولماز دیدکده معن کولمکله
اعرابی پیر یولده کوردیکی کیمسه امیر اولدیغنی بوکولشدن بیلوب افندم اکر بو اوتوز التونه
جواب ویرمز ایسه‌کز حمارم قپوده باغلو طورر وامیر حضرتلری دخی سرمسند عزنده اوطورر
دیدیکنك اوزرینه معن اولقدر کولدیکه ارقه سی اوزره دوشدی بعده امیر مدبر دائره سنه شو
اعرابی یه برنده بیك دینار ودیکرنده بشیوز وآخرنده اوچیوز ودیکرنده ایکیوز وبرنده یوز
وآخرنده اللی وبرنده دخی اوتوز دینار اوله‌رق یدی صره که ایکی بیك یوز سکسن دینار ایدر
ربط وآماده ایدوب ویر دیو امر ایدنجه پیره ای اخ عرب ارتق حماری برنده براق دیینجك
اعرابی حیران اولوب وچیقوب وچیقیلری مدبردن الوب دعای فراوان ایله روان اولور (قلت)
اشته کریمك دهرده ذکر باخیری بطون اوراقه یازیله‌رق بویلجه بقا بولور اکر امیر ارتق
حماری برنده قوبرنده حماریکی چارپایی تحریك ایدرك سوار اولده منزلکه کوتوره واوراده قوللان
دیسه دها کوزل دوشردی فافهم ﴿فصل﴾ اشبو فصل مجرد قرا اولان یعنی
سائر علومدن بهره سی اولمیان ودخی دیار ترکیه مزده بالتحریف ذمایله لایق اولدیغی اوزره
یارم فقی وعربستانده واو واحد اولسه ده یالکز فقها دیدکلری کیمسه‌لرك ودخی لطائفه مائل
بعض فقیه فاضلك نوادر ومطایبات ومضحکاتلرینه مخصوصدر (قلت) فخررازی وانك امثالی
نحاریر واعلام اومقوله فقها نه مغرد ی ونه جمعی فلسفه دان وحکم شناسان غیرمتدین ایله
بحث ومناظره دن منع وحجر اولنمق لازمدر زیرا جاهل اولوب سرد ادله دن عاجز اولور وناتمام
بلدیکی کلام ایسه دلیل اوله‌میه جغندن العیاذ بالله تعالی فلسفی مجردك دین متینه طعنه بادی
اولوردیمشلردر سفینهٔ راغب پاشای فاضله مراجعت اولندقده صحت نقل فقیرا اکرچه ظاهرا اولور
لکن فی الجمله تفصیلی عنه تعالی اشاغیده خامهٔ فقیر ایله برمناسب محلده یازلمق منویدر (محمدبن
عبدالله نام فاضل نقل ایتمشدر که ذکر اولنان قرادن عثمان بن ابی شیبه دیدکلری ساده ضمیره
بعض ظرفا ایله وارمشیدك حرمندن چیقوب یانمزه کلدکده (ن والقلم) قنغی سوره ده در
دیو بزدن سؤال ایله خنده فرما اولمشدر (قلت) ظاهر اولدیغی اوزره (ن والقلم) رأس سورهٔ
شریفه اوله‌رق نام سوره ایکن قنغی سوره ده در دیو صورمه سی جای تعجب وضحکدر (منقولدر که
ابو العینا نام خاندانك منزلنده براز اهل علم وبلغا وظرفا جمع اولوب صحبت علمیه وشعریه ایله موانست
ایدرلر ایدی لکن میانلرنده سنابل کندم ایچره کیاه بیکانه کبی متعبسا اوطوروب اصلا تکلم ایتمز
بر کیمسه بولنمش ایمش یاران طورلرندن حق ونادانلغن تفرس ایله ای برادر تفسیر قرآن عظیم الشانه
قدرتك وحفظك وارمیدر دیو صوردقلرنده بلاتواضع های های قرآنه عالمم دیو نادانلغنی ایما بلکه
ایضاح ایدیجك ظریفك بریبی برای امتحان خود بخود بالارتجال بر کلام عربی دوزوب

یاسیدنا وعالمنا بو اوقودیغم قول قنغی سوره ده در دیو صورر براز وقت باشنی اشاغی صارقیدوب
تفکر ایدنصکره حم الدخانده در دیوب یارانه انبساط بخش قهقهه اولمشدر (برکیمسه مارالبیان
فقهادن برینه کلوب یاسیدنا رمضانده برکون بلاعذر شرعی اورجی بوزدم ایدی بونك حکمی
نه در دیو صورر فقی باشه دخی برینه برکون طوت وقضا ایله دیو جواب ویرر سائل مرقوم برکون
قضاسی نیتیله طوتمش ایدم لکن اوکون سوقه چیقوب منزلمه عودت ایتدیکمده اهل بیت
مأمونیه دیدکلری حلوایی طبخ ایتمش ایمش الیمی طوتوب طباغنه صوقدی بندخی طیانه میوب
یدیم دیدکده انی دخی یوم آخرده قضا ایت دیدی بنه سائل قضا ایتدم ایدی اوصاحبه سی
هشمش طاتلیسی پشیرمش اواوب کالاول الیمی صوقدقده طاتدم دیینجك او دانای معظم
وعلی قول نصف ضد مقدم بنم رأیم سنك الك بوغازیکه باغلندیغی حالده صائم اولمه کدر
دیمشدر (قلت) جواب اخیرنده اینجه ظرافت کوسترمش ایسه ده بلاعذر شرعی رمضانك
اورجی بوزدم وطوتمدم دیو واو مطایبة صورمش اولان شخصه برینه برکون طوت دیوب
کفارت اقتضا ایده جکنی بیاندن سکوتی فقیلغن بیلدرمشدر اکر سکوت ایتمیوب دیسه ایدی
حماقت قنده قالور اظرف ناسدن دیتله بیلوردی مکر بونده دخی تجاهل یولندن ظرافت ایتمش
دینیله (لطیفه کو برفقیه فاضله برکیمسه کلوب بن حنبلی المذهبم توضی ایدوب نمازیمی قیلدقدنصکره
طونمده بز یاشاق حس ایدوب قوقلدیغمده رائحه سنی کریهه وخبیثه بولدم دیینجك هی کیمسه
عافیتده اوله‌سن سائر مذاهب اجماعنجه دخی کیفیت معلومه ایله سراویلکی بربادلمش اولدیغکده
شبهه یوقدر دیو استظراف ایتمشدر (قلت) لطیفه دن نظری قطعله اشبو قیص وسراویلده
واثواب بدنده وفراشده بولنان یاشلق نومدنصکره ویا یقظه ده کورولمك ومنی ومذی ومدی
اولمق وتذکر احتلام وقبل النوم انتشار عضو معلوم شقلری اوزره غسلك وجوب وعدم وجوبنه
دائر اولان مسائل کورلمکه بلمکه محتاجدر ومحاضرات کتابلرنده اولسون بالمناسبه یازلمش
اولان مسائلی تحقیقده کتب فقهیه‌یه مراجعت لازم کله جکی وارسته اشعاردر واحتیاطا غیر مرة
یعنی هربار مناسبتی دوشدکجه بو مراجعتك اخطاری ملتزم فقیر معذور باد (حمقادن
و یا خود اقوال واقعا انده لاقید اولان ژاژ خوایاندن بری برفقیه عالم خوشکویه کلوب
بن برکیمسه یم که دائما اثوابمی حدثله شویله طولدیریرم که اثوابم بد وکوتی قوقر اونوب ایله
نماز جائز میدر دیدکده اومرد ظریف جائزدر (قلت) یعنی مادامکه اوزرینده دوکلمش اولان بول
وسائر صولو نجس قوریوب اندن ناشی اولان بوی اولمیه هرنه قدر تقوایه اولماز ایسه ده
اصل جوازه مانع دکلدر کندو قید ایتمز ایسه مسلمینی بوی متأذی ایده جکی درکاردر صوغان
وصرمساق قوقوسی جماعته اذی ویره جکندن مسجده اوحالده دخول مسئله سی ملاحظه
ومطالعه اولنه (لکن لا کثرالله تعالی فی المسلمین مثلك) یعنی حق تعالی سنك کبی بد طبیعت
کریه اشخاصی مسلمین ارسنده چوغالتمسون انکساریله طوغریسی ظرافت ایتمشدر (برکره
اعمش ایله زوجه سی بینلرنده وحشت وقوع بولمش اولمغله نسوان میاننده یالکز فقهالرك
وعاظك اعتباری درکار اولدیغندن اعمشك اصدقاسی اوینه برفقیهانك توسطنی رأی برله
نصح وپند ایله اصلاح مابین وترضیهٔ زوجه واستراحت طرفین ایچون خانهٔ اعمشه ارسال
ایدرلر وقتا که فقیها واردقده زوجهٔ اعمشه عینی اچه‌رق بلکه چاتلده‌رق ای صالحه وعابده
خاتون ابومحمد یعنی اعمش علم وسن جهتلریله شیخدر انده کی اولان عمش عین یعنی ضعف
بصر له کوزینك دائما اقان یاشی وبجاقلرینك اینجه لکی ودیز قپاقلرینك ضعفی وقولنغنك
قوقمش اولمسی واغزینك بد قوقمسی واوجلرینك قوربلغی سکا صوقلق ویرمسون اشبو

معايب متنفره سنه باقمه ديديكنى اعمش ايشيديجك (فبحك الله تعالى قم عنا فقد اريتها من
عيوبى مالم تكن تعرفه) يعنى بهى لايقنى بوله جق حريف ياتمردن قالق كيت مرأه تك بيلديكى
عيوبمى اكا كوسترذك ديو طرد ايتمشدر ﴿فصل﴾ بو فصل لطافت اختصاص

بالكز نحوه متوغل حمقانك ودخى ظرفاى اهل نحوك نوادرينه خاصدر (قلت) اهل بلاغتك
اشبو مطايباتى يازدقلرى ونحوه نسبت ايتدكلرى برنحوى يعنى بين الناس محاورات كروهدن
مرادلرى متصف اولدقلرى حماقتدن وسائر فن انسانيتدن بى بهره اوله رق قاعدهٔ نحوه رعايتله
الشده و و برشده وناس ايله محاوره ده يعنى صحبتده تكلم و بلكه اوقاعده ده بيله بزداناز بوللو
مثلا مدغم اولان لفظى مدغم اولديغنه تنبيه قيلقلى تفكيك وقاعده سى اوزره الفه منقلبه واوى
بنه واو اوقق كبى غرابت ايدن بليدارد ر بو ابسه داناالق د كل بياغيجه نادانلقدر كه بديع الزمان
همدانى وحريرى ووصاف و و يسى دخى اولسه بين الناس متداول اولان تعبيرى غلط فاحش
اولسه دخى قوللنورلر وعلى الفرض مكانيده • وانشاده مستعمل تعبيرات لاقرديده • اجرا اولنسه
غايت چركين دوشه جكى آشكار شيدر اشته اوچركين وضعى اجرا ايدنه احمق ديمكدن غيرى
وصف يوقدر (وقف نحوى على يباع عنده • ارز بعسل و بقل بخل فقال كم الارزز بالاعسل
والا خلل بالابقل فقال بالاصفع فى الاؤس والاضرط فى الاذقن) بو مطايبه نك مطالعهٔ عاجزانهٔ
اسعد اوزره شرحى ومفادى بودركه نحوى معهودلردن برى بياعك يعنى ارزاق متنوعه و بلكه
معمول صيلاطه ومطبوخ حلويات بيع ايدن كيمسه كه بقال اوله جقدر دكانى اوكنده طورر
واو بياعك يانده على احتمال بالده برنج يعنى پشمش زرده وسركه ده بقله يعنى بقله صلاطه سى
اولمغله نحوى مرقوم ملاحظهٔ فقير اوزره ارز وعسل وخل و بقل اسم جنسلر اولوب كرك
اسم جنس وكرك اسم مصدرك قليل وكثيره اطلاق اولنديغى معلوم وهرنه قدر جمع قلت
وجمع كثرتك وزنلرى اولوب اسملرى او وزن اوزره كتورمك ممكن ايسه ده هر اسمك جمعى قاعده
وقياسنجه اولميوب اكثريسى سماعه موقوف ولغته باقمغه محتاج اولديغى مسلم اهل دانش وفهوم
ايكن وجارسو و بازارده ومحاورانده و بلكه مطلقا تحرير وتكلمده سهل المأخذ مستعمل الفاظ
استعمالى عين بلاغت وفصاحت ايكن اظهار هنر بلكه اجهار جهل ايله ذكر اولنان اسملرى
صيغهٔ جمع قليله قويوب بروجه عبارهٔ مرسومه اى بياع ارززده اعسل واخلله ابقل قاچ
درهمه در ديجك بياع مذكور كلامدن معلوم اولديغى اوزره مرد ظريف نكته دان بولنمغله
(بالصفع فى الرأس والضرطة فى الذقن) بدلنده راه مشاكله دن كيدوب نحوينك اشبو صاچمه
كفتاريى هزل وكسر ايله تقليداله (بالاصفع فى الاروس والاضرط فى الاذقن) عبارهٔ مزبفه سيله
باشده سله يه وچكه ده اوصروغه ويريرم ديوب قوغمشدر انتهى ارز بعسل و بقل بخل تركيبلرنده
لابج خاطر فاتر اولان معنايى بروجه محرر تحريره داعيهٔ معلومه ايله جسارت ايتدم لكن لايقيله
دكل بلكه مقصودنيديكنى هيچ بوله مدم هرنه قدر حال ومقال نحوى و بقال من جهة الالفاظ
مستفاد اولمش ومانحن فيه دخى الفاظ ايسه ده تركيب مذكورلرك مدلولى اوله جق مبيع نه
اولديغى بيلنه مدى ونفس الامرى تفهم اولنه مدى بولنلرك ودرجهٔ بداهته قويانلرك كاره
اشارتلرى كرچه رجا چوغالدى بونده دخى درخواستدر ولاحجر فى الطلب والعجز معلوم (برنحوىٔ
معهود دخى بروسيع ودرين ممشايه د اكندن دوشر وخلق اطرافنه اوشر اخراجيچون
كتوردكلرى كاس يعنى سوپرنديجى نحوى اولوميد رياخود ديريمى تبين اينسون ديو بو قارودن
صيحه ايدر نحوى صاغ اولمغله كاسه اعرابه رعايتك اوزرينه شجعى دخى ضم ايله (باالحى
اطلب لى حبلا دقيقا وشدنى شدا وثيقا واجذ بنى جذبا رفيقا) ديجك كاس (امرأته طالق

ان شالك منه) يعنى سنى خلادن كيم چيقررسه قاريسى اوچ طلاق بوش اولسون ديوب نحوى بى
على حاله تركله صاوشمش (قلت) اشته كار عقل بوهنكامه ومخاطره ده عوام عرب اراسنده
مستعمل اولان (اخرج منو ياخاى) يعنى امان قرداش بنى چيقر قوتار ديوب او بلادن قيصه
سوزله برآن اقدم خلاص ايكن واطنابك قطعاً يرى دكل ايكن اطناب اطنابى الدن براقيوب نهايت
حماقتدن ناشى اصطلاحى بوزمايم ديو طويل ومسجع سوزايله هلاكنى دعوت ايتمشدر ظرفاى اهل
نحودن برذاتك كلامده تقعر ايدن يعنى هر بار دوشونه رك تكلفلى كلام ايله تكلم ايدن براوغلو وارايمش
لكن طور مرقومنه بناء منفور بدر ايمش ظريف موى اليه موتى مشرف علت ايله خسته لنوب اسير
فراش اولور واحتضارى ظهوره كلدكده مار البيان اوغلندن ماعدا اولادى طوپلنوب اى پدر فلان
دادر يرى دخى چاغرەلم ديو استيذان ايتدكلرنده چاغرمينك اكر كلورسه اوخبيث اوزاوغلم ايسه ده
اوزه رك بنى اولديرر ديو اذن ويرمز تكرار سزى تعجيز واصلا تكلم ايتمامسنه دقت ايدرز
ديوب ورخصت آلوب شرط عدم تكلم ايله احضار ايدرلر كلديكى كبى (ياابت قل لااله الا الله
تدخل بها الجنة وتفوز من النار يا ابت والله ما شغلنى عنك الا فلان فانه دعانى بالامس فاهرس
واعدس واسفيدج وسبكنج وطهيج وافرخ ودجج وابصل واوزج وافلوزج) ديدكده يا بابا سى
بنى اورتك اورتك شو ولد زنا ملك الموتى سبقت ايتدى ديو طرد ايدر (قلت) كلام مرقومك
عنوانى كه مشهور اولديغى اوزره اللهم اختمنابها كلمهٔ شهادتدر انى صحيح اولديغى اوزره باعث
دخول جنت وسبب نجات نار اولمغله باباسنه تلقين ايتمش فى الحقيقه خسته يه خصوصا محتضره
كلمهٔ شهادتى اخطار يوك دوسلقدر لكن حب ورقت قرابتله اواحضاره اقربانك بالذات
جرأت ايدەميه جكلرى امور طبيعيه دن اولمغله اكثريا اوتلقينى اقربا اهل عزيمت و ورعك
عهده سنه تحويل ايده كلمشلر در ابن مرقومك دفعهٔ جرائنى اوشفقت كندوسنده بولنماديغى
اشعرابندن باشقه بلاغت مقتضاى حاله رعايت اولوب ومختصر كيمسه يه تلقين ذكر ايله مختصر
كلاميله سسسزجه اوله رق اجرا اولنمق وقطعا تعجيز ايتمامك ادب عبادت ومروت درايت
مقتضاسندن ايكن كلام مرقومه اى پدر بن سكا دون دخى كله جك ايدم بنى فلان كيمسه
خانه سنه چاغردى كشكك ومرجك واسپيداج وسكباج وطهياج وبلج وصوغان ولوزج
وفالوزج طعاملرى طبخ ايتدرمكله انلرى يدردى اولوجهله كله مديم ديمك اولوب واقعا
بليغ ايسه ده اولا مطول اولوب خسته يه سو يلمسى اقتضا ايتمامكله بومقامده درجهٔ بلاغتدن
دوشديكندن فضله شغلنى وطعامى والواتى بركيمسه صورمدن درر دخى اولسه بويله در در
سو يلك صداع ايراث ايدر لاطائل تحته مقوله سندن حشويات و بزدخى اوزانمه يه لم خلاصه اوغلنك
اشك مشرب اولديغى بوسوزندن مستبان در (ينه برنحوىٔ معهود برخسته يى عياده يه واروب قپوسنى
دق ايدر مريضك اذكيادن دون البلوغ اولان اوغلى باب دارى آخر نحوى غلامه (كيف
وجدت ابيك) باباكى نه كيفيتده بولدك ديو حالنى استفسار ايدر اودخى (ياعم ورمت رجليه)
اياقلرى شيشدى ديجك نحوى (لاتلحن قل رجلاه) لحن ايدوب اعرابه مخالف اوله رق يا ايله
رجليه ديموب نحو قاعده سنجه الف ايله رجلاه دى ديوب (ثم ماذا) بعده دها نيجه اولدى
ديجك غلام (ثم وصل الورم الى ركبتاه) بعده اوشش دیزقپاقلرينه واردى ديجك نحوى
بنه (لاتلحن قل الى ركبتيه ثم ماذا) يا ايله ركبتيه دى واندنصكره نه اولدى ديدكده غالبا قرينهٔ
مقام وحال دلالتيله پدرى فوت اولمامشيكن شو بلايى دفع ايده لم غرضيله (مات وادخله الله
تعالى فى بظر عيالك وعيال سيبويه ونفطويه وجشويه) يعنى غلام درايت ارتسام بعده والد
وفات ايتدى وعيالكك وائمهٔ نحودن ذكر اولنان اوچ ذاتك عيالرى شكملرينه داخل اولمشدر

دیوب وقپوبی قپایوب لاقردیسنی بوغازینه طقدی (قلت) بو فقیره قالسه یعنی او مجد و ملك یرنده بن بولنسم ایدی او مصحف باده فروش عربی یه یعنی نحوی مرقومدك عیاده ادابندن بری عدم تضجر مریضه رعایت اولوب حتی خانهٔ مریضدن حالت اضطرارده کلسه صودخی استنوب ایچملك اولماز ایکن وین والدك خدمتنده اولوب مرضنه مکدر و پریشان شعور ایکن مهذب قواعد نحو اولان ابو اسود دخی اولسه‌م اوحالده لحن ایده جکم معلوم وخصوصا محاوره ده لحن ارائمدیغی بین البلغا امر مسلم وسیما تثنیه نك حالت جری یا ایله دخی لغت اولدیغی عرب عربادن بر بلیغك (ان اباها وابا اباها) مصراعیله ثابت ایکن نه دربو حشو محضك و تلحینه نابجا قالقشوب بنی باعث وجودم اولان پدریمك خدمت واجبه سندن الیقو یوشك دیدکدن صکره هر طرفنه اوروب مانند خنجر و بلکه اغزینی پرتش و یاخود تسمیر ایتدکدنصکره قپوبی قپاردم لکن غلامك اخلاقی دخی حسنه ایمشکه صبر ایدوب دیدیکم کبی حرکت ایتمامشدر هله مجد وملك علم و کمالی اولدیغنه ائمه نحاتی بیلوب واقبلری وبداو اولانلرینی تعداد ایتمسی دلالت ایدر (ظرفادن بری خسته لنمش اولان برنحویٔ معهودی ثوابنه عیادت ایدر وشکایتك نه دندر دیو صوردر نحوی دخی (حمة حائية نارها حامية منها الاعضاء واهية) دیجك او مرد ظریف مقابلهٔ بالمثل ایله نحویه (لاسقاك الله بالعافية باليتها كانت القاضيه) دیمشدرکه نحوینك خسته ایکن علتی اولان حمایی یانده تکلفلی سوزندن مرد مرقومه غضب کلکله دعای شفابه بدل عافیت بولمه وحمای سنی اولدرسون مأئنده بد دعا ایتمشدر طرفینك کلامنده نوع اقتباس دخی واردر کمالایخفی (قلت) عیاده ده واقع بر مطایبه یاد داشت فقیر اولمغله بالاجمال بورایه درجی تنسب اولندی (برظریف مسلم خسته لنمش اولان قومشوسنی عیاده ایدر و پریشان حال بولوب فی الاصل متصف اولدیغی حمق ترقیده ایکن استفسار مزاج تکرارنده جواب آله میوب بنی بیلدکمی دیو صوردر بلی بیلدم کوشه باشنده کی اتمکجی ارتین دکلمیسن دیجك هی فلان بو بیلشله سن فلانمی قالقارسن دیو یاندن صاوشور

فصل

بو فصل معلملك یعنی مکتب خواجه لرینك نوادرینی مبین حسبجاله سزا برنطاب ضحك افزادر (قلت) بو طائفه دائما صبیان ایله الفت وانسبت ایتدکلرندن حکم مقارنتله چوجوق طبیعتنده ابلهانه اطواردن خالی دکللردر (جاحظ دیمشدرکه برمعلم صبیان کوردم یانده براوزون وبرقیصه عصا وبرکره وصولجان وبربوری وارایدی ای معلم بوعدد وادواتك نزدکده طورمه‌سی نه سببه مبنیدر دیو صوردیغمده جوابنده بنم مکتبمده اوباش یعنی حشاری و براموز چوجوقلر چوقدر برینه اوق لوحه‌کی دیه‌جك اولسم سوزیمی دکلمز بندخی قیصه دکنك ایله برکره اورورم بندن اوزار بیوك دکنکی یتشدردیکمده چار بعده کردبی صولجانه قویوب یعنی الشدیروب انکله ضرب ایتدیکمده باشنی شج ایدر واواو باشك باشنی یاربلنجه ارقداشلری اولان صبیان غیرتلنوب سریعه اوشرلر والواحلریله بنی هر طرفدن ضربیاته باشلرلر بنده ناچار قالهرق طبلی کردنمه طاقوب وبوری بی فمه صوقوب چالوب واقورمکه اغاز ایدرم اهالیٔ محله بو هنکامه‌یی طویوب سکردرك کلورلر و بنی هلاکدن قورتاررلر دیمشدر دیو نقل ایتمشدر (قلت) لوحه مراد عربستانده اطفال مکتبك مهره تختهسی کبی اللرنده کزدردکلری صابلی پرخرده تخته درکه اوزرینه درسلرینی هم یازوب وهم حفظ ایدوب و بعده سیلوب درس دیکرینی یازرلر و بو تقریبله یازویی دخی تعلم ایدرلر (ینه جاحظدن منقولدر دیمشدرکه یولم دوشمکله برخرابه زاردن کچردم کوردمکه معلم صبیانك بری کارعرصه ده کائن برمنزلك دیواری شکافنده کیزلنمش طورر وکوپك کبی اولور اوخلالده ناکاه سترهٔ منزلدن برچوجوق چیقه کلدی ومعلم یاقه لدی بو حال معلم غایت غریب

اولمغله یانینه واروب ای دانا شو اولو یشکك وچوجوغی قیضکك اصلنی کرم ایله بکا بیلدر دیدیکمده اشبو چوجوق تعلیمدن قاچوب و داخل داره داخل اولوب چیقمدی و انك ملاعبه ایتدیکی برکلبی واردر صوتمی ایشیدنجه کوپکنك صوتی صانوب چیقار دیو اولومش ایدم ظنم کبی ظن ایتدی واشته چیقدی بندخی طوتوب مکتبه کوتوریرم دیو تقریر ایلشدر (منقولدرکه برزن معلم اطفاله کلوب مکتبنده اولان ولدندن شکایت ایدر معلم دخی چوجوغی اخافه غرضیله اوغلان من بعد یرامزلقدن واز کچمزسك اناکی فلان ایده رم دیو ازارلدقده او خاتون کشی درایتکاری یولندن معاله ای دانا مخاطبك صبی اولمغله اکا کلام فائده ویرمز یدیکك سوزی ووعیدی کوزینك اوکنده شمدی فعله کتورکه تائب اولوب بردخی کتوایش ایشلیه دیمشدر (ینه جاحظ دیمشدرکه معلم اطفالك برینی ضم کاف وتشدید تاایله کتابده یعنی مکتبده یالکز اوطورر کوروب ای معلم چوجوقلرزه ده درکه تك وتنها اوطورر یورسن دیو استفسار تنهابی قیلدیغمده کشایش ذهن ایچون عادتلری اولدیغی اوزره ورای باب داخل مکتبده کائن اچقلقده بر برلرینه توقات اورمق لعبیله مشغوللردر دیدی لعبهٔ صفعی کوره یم دیجك (ما اشبرعليك) یعنی کورمکزی رای ایتم مناسب دکلدر دیدی البته کوریرم دیو ابرام ایدیجك باب مرقومك یانده باشکی آچوب طور وتخنخ ایت یعنی اوکسور که سنی بنی صانوب عماکتورنجیه دك قفاکه سله لاوره لر اوزمان سیلی زن او یونی تولدیغی طانرسن دیجك معلمك یه کلدیکی شماری یه دن صاوشدم دیمشدر (منقولدرکه معلم اطفالك برینه ایکی چوجوق بر بریله چکشه‌رك وچکه‌رك شکایته کاورلر معلم نزاعکز نه‌دندر دیوصوریجق بریسی بنم بو اغلان قولاغمی اصردی دیدی ودیکری لا والله یاسیدنا بن عض اتمدم اذنی کندی عض ایتدی دیو انکار وامکانده اولمیان نسنه یی شاکیسنه اسناد ایلدی معلم کویا حکیمانه تأمل ایدر قیلقلی برازمان تفکردنصکره انکار ایدن چوجوغك جوابی معقول اولمادیغنه تنبیها بهی والدالزنا بو چوجوق دوه میدرکه کندی قولاغنی اصره دیو بودوه کوله جك سوزی سرد ایتدیکی کبی مخاصمان یله ضحك ایدوب و بر بریله یار یشوب کوله‌رك واویناپه رق رحله لری یانه کتدیلر (ومعلمك بریسنی دخی کورمشلرکه مکتبنده نمازقیلارکن رکوعنده باشنی زیاده جه اکوب فخذینی میاندن ارقه سی جانبنده بوانوب ملاعبه ایدن صبیانه باقوب ای بقال وخباز وقصاب اوغللری بایدقلریکز حیاسزلقلری کوردم هله نمازی بتوره یم کورلکبن سزه لایق اولدیغکز جزالری کوستره یم دیو بعده سجده یه واروب نمازینی صورنا بتورمش ایمش (جاحظدن منقول اولان اشبو حکایه کاسید لطایف معلمیندر جاحظ متفنن برمآل آتی دیرکه بن نوادر تغفل معلمین اطفالده برکتاب تألیف ایتمشیدم لکن بعض ملاحظاتدن ناشی کتاب مزبوری قطع وتمزیقه عزیمت ایدوب بو قصد اوزره سیاحته چیقوب بر بلده یه واردم اوراده هیئت حسنه ده بر معلم کوروب زیارتنه واردم وتوقیر ایله سلام و بردم احسن وجهله ردسلام وترحیب وتکریم ایلدی وانکله تفسیر قرآن عظیم الشانده بحث ایدوب اوعلمشر یفده ذاتنی ماهر بولدم بعده فقه ونحو وعلم معقولات واشعار عرب وانساب وتاریخده مذاکره ومباحثه‌لر ایدوب هر برنده مکمل الادوات اولدیغی تبین ایتمکله بومی ایهمك کتابی عزمیمی بوزدی بونك اوزرینه زیارتی براقیوب کاه وکاه مکتبنه کیدر ایدم برکون ینه زیارتنه وارمش ایدم مکتب قپوسنی قپالو بولوب صوردیغمده دائره سندن برجنازه چقمغله محزون اولوب برقاچ کوندرکه کله مدی دیدیلر تعزیه ایچون خانه سنه واروب دق باب ایتدیکمده زنجیه جاریه سی ورای بابه کلوب نه استرسن دیدی معلمی زیارته کلدم دیدم طورك افاده ایده یم دیوب کتدی و فی الحال کلوب (بسم الله) دیوب دخولمی اشراب ایلدی یانه واروب جالس بولدم و (اعظم اجرك

لقد كان لكم فى رسول الله عليه الصلوة والسلام اسوة حسنة كل نفس ذائقة الموت فعليك بالصبر)
ديو تعزيه وتسليه ايدوب بعده متوفى والديكزميدر ديديكمده لاديدى والديكزمى ديجك لاديدى
برادر بكزمى ديجك لاديدى يا كيمدر سويلك ديجك (حبيبتى) يعنى سوديكم زندر ديدى وبويله
ديجك بنده درونمدن اشته نامبارك خويلرك اوجى اولى كورندى ديوب ينه مقام تسليه ده (ياسبحان الله
النساء كثير وتجد غيرها) يعنى نساء زياده چوقدر اندن باشقه سنى بولورسكز ديديكمده سن اوحبيبه مى
بنى كورديمى كان ايدرسن ديه ذوشدكده ينه قلبمده هاهاباقه لم بوسوزى مخمسه وثانيه يعنى ايكنجى
مشرب معلوميدر ديوب ياكورمديككز زنه نه كيفيتله عاشق اولديكز ديديكمده اراده سنجه كويا بكا كلام
ملزمدر وبديهيدر وسن غبيسن بوللواعلم لفظيله باشليوب بن بومكانده يكنده اوطوروب طريقه
بنجره دن باقركن اوزرنده پرده اولان بركيسه بى كوردم كه * يا ام عمرو جزاك الله مكرمة * ردى على
فؤادى اينما كانا * لا تأخذين فؤادى تلعبين به * وكيف تلعب بالانسان انسانا * شعرينى
اوقور ايدى بن بو نظمى استماع ايتديكمده نفسمده اكر نظم مذكور منطوقنجه اشتياق اولنان
ام عمرو ايله مكناة اولان زن دن احسن بر حسنا اوليدى اشبو ثانيى مشتمل شعر حقنده نظم
اولنمزدى ديوب اشبو وصفيله غيابنده عاشق اولمشيدم وقتا كه ايكى كون مرورنده اول پرده
پوش بدوى ينه بورادن * لقد ذهب الحمار بام عمرو * فلا رجعت ولا رجع الحمار * بيتيله تغنى
ايدرك كچديكنده بيت مرقوم ام عمرى حامل اولان اشك تحقيق كتدى وبردخى نه ام عمرو ونه اشك
دونمديلر معناى فراقى مشتمل اولوب وعدم عودت معناى لازم موت اولمغين رحلتنه انتقال ايله
محزون اولوب تعزيه ميچون تعطيل مكتب ايدوب منزلمده بويله اوطوردم ديدكده اومعلم
خطا ايتمزيكى بابنده عزم اولوب سزك كبى ذوات اوصافنده تأليف قليديغم كتابك ابقاسى امرنده جزمه
باعث اولديكز سزى اوكتابه عنوان وناظر مكاتب اذعان ايدرم ديدم ديمشدر (قلت) اكرقائلى معلم
اطفال اولمبو بدهاخرى اوليدى جاحظه اى قوجه اوستاد (والاذن تعشق قبل العين احيانا) يعنى
انسان قولاقدن دخى عاشق اولور نكتهء مسيله سنه نه ديرسن ديو معارضه اولنه بيلوردى لكن
نه چاره قائلى لاجورد ايله مسطور كروهندر (اللهم احفظنا من مجالسة مثل هذا المعلم ومن
سوء صنيعه الناشى من بلادته آمين الف الف الف الف الف الف الف آمين)

﴿فصل﴾

بو فصل متنبيلر نوادرنده در (قلت) كاهيجه صدر اول
وثانى وثالثده وقوع بولان خذلهء مرقومه نك يعنى دعواى نبوت ايدن باطلرك حكايه لرندن
مستفاد اولديغى اوزره غرض فاسدلرى حقه بازلق بولنه كيروب جرمعمدن عبارت اولديغى
اطوار وافعاللرندن تبين ايدرك مسخرهء عالم اولمشلردر وقرن ثالثدنصكره وقوع بولديغى
تواريخده آز كورلمشدر (جامع المستطرف هرون الرشيد ومأمون ومعتصم ومتوكل خلفالر
طابت ثراهم عصرنده وبعض ملوك اسلامية عهود قديمه زمانلرندن اومقوله لردن بر مسخره لقله
قبارو ز ضمنده اولان جرأتلرينى طوبلمش ايسه ده چونكه مسخره لقلرى بيانى ارا سنده
لفظ شريف معجزه وده ها معظم تعبير اولوب تعظيملرى وثنالرى واجب اولان انبياء عظام عليهم
الصلوة والسلام افنديلريمزى متنبى حكايه لرى ضمننده ذكر ايسه شان والالرينه مخل دوشه جكندن
بو فقير بلا ريا ترجمه ايلمريى روا كورميوب ترك ايتدم وشعبده لرينك تفصيلنى كورمك ايستينلر اصله
مراجعت ايدرلرسه كندولرى بيلور ديوب فقط نمونه اولق اوزره براهونى ترجمه سنه بووجهله
آغاز اولنمشدر (عهد خلافت هرون الرشيدده ادعا نبوت ايدن بر شخص طوتيلوب
حضور ينه كتورلدكده خليفه اى شخص سنى نه تهمتله اخذ ايتديلرسويله ديدكده (انى نبى كريم)
ديدى بعده خليفه دلائلدن سنده نه وار در ديجك نه نى طلب بيوررسكز صورك ديدى حضورلرنده

طورن ساده روعيده باقوب بونلرى شمدى صقاللندر ديجك باشنى آكوب براز دوشندكدنصكره
قالديروب افندم اشبو امردلرى ملتحى قيلق وصور حسنه لرينى تغيير ايتمك جائزميدر ديوب ينه
حضورده بولنان ملتحى بندكانه نكاه ايله اكرام بيوررسكز لحظهء واحده ده شو ملتحيلرى امرد
ايده رم ديو مضحكه يه باشليوب مقصودينى اشراب ايديجك خليفه كولوب وتوبه ويرديروب
تعزيردن اغماض عين واحسان صله ايله دخى وارسته دن ايلمشدر (قلت) امرد ايدرم ديديكى
اوستره وجنس جز بشيدر

﴿فصل﴾

بو فصل نوادر السؤال يعنى دلنجيلرك
مطايباتى ذكرنده در (براعرابىء سائل بر منزلك پيشنه كلوب سؤال ايدر منزلك بابى يانده
بر صغير طورر ايمش سائله (بورك فيه) يعنى دلنجيلك مبارك اوله ديجك سائل طاريلوب (قبح الله
هذا الفم لقد تعلمت الشر صغيرا) ديمش يعنى كوجك ايكن شرى تعلم ايدوب بنى بو شيءء حسبس
اولان سائللك مبارك اوله ديو ياستهزا وياخود سفاهتكدن ناشى خسانده قالمامى ترغيب ايله
اغفال ايده يورسن شقلرينى ملاحظه ايله بددعا ايتمشدر (قلت) اكر سائلك شىء غير خبس
آخر ايله كسبه اقتدارينى صبى مرقوم تفهم ايدوبده اندن وازكچسون نيتيله تذفيرا بر وتيرهء سخريه
بورك فيه ديسه خير ايله دعايه سزا اولور (سائلك برى برمنزل قپوسى يانده طوروب يا صاحب
المنزل ديو ندا ايدوب كلام طلبه باشلمه دن اول صاحب الدار (فتح الله عليك) يعنى خدا
عزشانه در مطلبكى آچه دعاء معلوم مبذولنه مبادرت ايديجك سائل او اوصاحبنه خطابا اى
قرنان احتمالى يوقيدر كه بن سنى بلكه وليمه يه دعوته كلمش اوله يم بويأس جوابنه عجله نه دن
اقتضا ايتدى ديوتوبيخ ايدر قرنان لفظى قلتبان معناسنه در (ابو عثمان جاحظ نقل ايتمشدر كه
سائلك برى بردارده طوروب آجم وصدقه يه محتاجم ديدكده اهل دار يلان سويلرسن ديو
جواب يأس ويردكلرنده بو فقيرى ايكى رطل خبز وايكى رطل لحم ايله تجربه ييورك ديمش وحسن
طلب كوسترمشدر (وينه حاضر جواب كدانك برى برخانه يه قارشو طوروب اى خاندان برپاره
نان ويرك ديو نيازايتدكده قادردكلز ديمشلر غايت آز بر يا فول وياشعيره دخى قانعم ديدكده انلره دخى
قادردكلز ديرلر سائل بارى دهن ويا زيت وياخود بندن مقدار اقل اولسون ويرك ديجك انلردن
دخى خانه مزده بر قطره بوله ميز ديرلركدا برايچم صويه سوز يوغه ديدكده يانمزده آب دخى يوقدر
ديدكلرنده يابو يله خالى يرده آج ومحتاج نيچون اوطوررسكز همان قالقك وسؤال باشليك
سزدلنجيلكه بندن احق وشايان سكز ديمشدر

﴿فصل﴾

بو فصل مؤذنلر
نوادرينى ناديدر (برمؤذنه اذانكى رفع صوتله ايتسك دخى استماع ايده ميورز ديدكلرنده بن كندو
صوتمى بر ميل يردن استماع ايدرم ديوب خنده بخش سامعين اولمشدر (برذات نقل ايتمشدر كه
بن بر مؤذن كوردم مناره ده اذان ويردكدنصكره اينوب يوله طوغر وقوشوقو ياررد ى سكرتمه كزك
اصلى نه در ديو صوردينمده اذانم زويه واصل اولورسه اورادن استماعى سودرم ديمشدر (محكيدركه
ايكى كيمسه نك برجاريهء مشتركده نزاع ومخاصمه لرى وقوع بولور قبل المحاكمه اخشام اولمغله جاريه يى
اوكيجه بر امين كيمسه نك خانه سنده ايداعه وعلى الصباح آلوب حضور حاكمه وارمغه راضيلر
اولوب امانتله معروف اولان مؤذن محله لرينه وديعه ايدرلر وقتا كه صباح اولوب ومؤذن اذان
صبحى مناره يه چيقوب اوقودقدنصكره جامعه ايمزوزد جماعتده نيجا بعدالتهليل حيفا كه ناس
ميانندن امانت كتمش وقالقمش واو امانت قوطى سنك مهرى بوز يلوب آچلمش ديجك نه كيفيتله
كتمش ديدكلرنده اشته بو كيجه امانت اوله رق اويمه فودقلرى ويد عفتمه تسليم ايتدكلرى
جاريه يه بكر ديمشلر ايدى وقتا كه يانمه واردينمده سبب بولدم ديوب امانتكار اولديغى بويوزدن
كوسترمشدر (بربلده ده مؤذنك اذانى بر كاغده يازوب كاغده باقه رق اوقوديغى كورلدكده

انسان اذان شريفى ازبرينه الىق كوچيدرديوب حفظنى تنبيه ايتدكارنده بلده مزك قاضيسنه
سؤال ايدك ديو نوع ظرافتله اعتذار ايدر اهالى محله قاضى يه حال مؤذنى بيان ايچون واروب سلام
عليكم ديدكلرنده سلاملرينى المدن بر دفتر چقاروب وتقليب اوراق ايدوب بعده وعليكم السلام
ديجك مؤذنى معذور طوتديلر كه قاضى دخى وعليكم السلامى دفتره يازمغله اندن اوقومشمش
(قلت) بو يازشلرك اوزرينه قاضى بى مؤذنك ودفترى قاضينك حفظنه آلمش اولدقلرى جاى
تعجبدر (بر ظريفه خاتون بر مؤذن طلوع افتابدنصكره اذان فجرى اوقوركن (الصلاة خير
من النوم) فقره سنه كلدكده (النوم خير من هذه الصلاة) يعنى بو يله كونش طوغدقدن
صلات فجرى وقتسز ادادن خيراو در معناسنى افاده ايتمشدر (قلت) خاتونك كلامنده اولان
خيرمعناى حقيقيسى اوزره اولميوب الصيف ابرد من الشتاء قبيلندن اولديغى معلوم اهل دانشدر
(بر بدمست قوى دست برسمى ردى مؤذنى ياقه ليوب واياغنك التنه الوب دپمه سيله دوككه
باشلمش بريكوب الذدن الدقلرنده بهى باران بونك كوتى صوتندن بكا برضرر ترتب ايتمز لكن مسلمين
حقنده يهود ونصارانك اشبو مؤذن سيبله وقوعه كله جك شماتتلرى بنى غيرته كتوردى ديو براعذار
ضحك مدار ايتمشدر ﴿ فصل ﴾ بو فصل نوادر نواتيه ده در (قلت)
قاموسده نواتى بحرده اولان ملاحون يعنى كميجى طائفه سى اولوب مفردى نونك ضمى وواوك سكونى
وياء مشدده ضبطيله نوتى در ديو محرر وبعض معربانده كلمهٔ معربه دردينمشدر (جامع المستطرف
بو فصلده اول طائفه نك آحادندن بركيمسه بر بلده نك سوق قدر ايله مديرى وحاكمى بولنوب
وسوق حكايه دن حس اولنديغى اوزره باصعيد مصرده كاشف ديار مراسى تونسده بيوك
ضابط اولوب لكن ملاحون ميانده متعارف اولان كلمات ومصطلحاندن غيرى تعبيرات بيلديكندن
بالاقتضا حكومت ايتدكده ناسه اوكلماتله تكلم ايدر وخلقك بيلديكى سوزلر اولمغله عباد الرب
حيران اولورلر ايمش اشته اومقوله برخطابى ناطق عرفاى ديار بمزك اذهانى امتحان ايده كلدكلرى
برحكايه سنى ختم فصل ايتمشدر لكن چونكه دولت اسلاميه ده ظهور واستعمال سفاين حربيه
وغيرحربيه دست افرنجده بولنسان سواحل وبلاد مغرب فتح اولندقده سفن افرنجيه يد احراء
عربه كچوب ودونتما ترتيبى دخى اقتضا ايتمكله سفينهٔ متنوعه لر انشا اولنوب محل انشا وايقاف
ومشتا اولان ليمانلره محرفى ترسانه در ديدكلرى دارالصناعه تسميه ايتمشلر در وافرنج ملاحلرندن
واقف احوال سفاين اولان مهتدى وغيرمهتدى اسرايى قوللنمشلر وطائفهٔ مرقومه نك لسانلرنده
اولان اسامى ادوات مراكب واوضاعى دخى بالضروره بعضا عيناو بعضا تحريفا قوللنمشلركه حالا
سفاين اسلاميه ده دخى مثلا قره وترنكه وفونده وفوغه كبى مصطلحات لسان آخر اوله رق مستعملدر
بعد زمان معربك قاشو ياقه سنده انشا كردهٔ دول اسلاميهٔ عرب اولان دونتمايه كردش روزكار ايله
خلل واندراس كلوب ميان ملاحده بروجه محرر جارى اولان مصطلحات معربهٔ مغرب زمين ايله
سائر اخراعكرده اولان مصطلحاتك اكثريسى مهجور ومتروك اوله رق مجهول قالمش
اولديغندن جامع المستطرفك يازديغى حكايهٔ واحده ده مندرج اولان كلمات نواتيه يى هرنه قدر
دانشلو بعض اهالى غرب وعربدن بو فقير استفسار ايلديكمده براز ينى تعريف ايتديلر ايسه ده
سائرلر ينى بيله مديلر وتمامى تحقيق اولنمديغه الفاظ مجهوله سنى تلفظ وتحرير ايدرك ترجمه اولندقده
اوقدر له استيفاى حظ اولنميه جغى ظاهر ايسه ده حكايهٔ مذكوره ده مجهول اولان كلمه لر دفعهٔ
تبين ايتسون ملاحظه سيله طرفينه قوسلر رسم اولنه رق بعبارتها نقل اولنوب وترك
اولنه جق حكايه اولماديغندن من جهة الاعراب مستفاد اولان مفادى مجهوله لرى ناچار درج
برله تفهيم اولنان الفاظك معانيسى كوستريله رك ذيلنه تحرير تنسيب اولنمشدر حل ايدنلر كارينه

اشارت ايدرلر ايسه مطلوب حاصل اولور (حكى ان بعض النواتيه تولى احد الكراسى السلطانيه
لمساعده الزمان الخبيث فبينماهو جالس فى داره اذ سمع صوتا بر الباب فقال لزوجته ارى (عناعث)
فى البرحلى قلوعى واعلى (سفيرتى) على جامورى وقدمى لى (اسقالة) الرجل وفيينى بمدرة
فامتثلت كلامه فنزل وجلس على مصطبته وقد علت مرتبته واصطفت المقدمين بين يديه
ووقفت الجلية من حوالبه واذا بشيخ قداقبل وثيابه مقطعة وعمامته فى حلقه والدم نازل من انفه
وهو يصيح بصوت عال انا بالله ويا الوالى فقال له تعال ياشيخ مالى ارى ارطمونك فى حلقك
وشابورتك مكسورة وانت (تبرلع) الماء المتغير وتقيم الملالاقى الساحل دخل عليك على (بواجى)
(فقال الشيخ والله ياسيدى بعض نواتية البحر عمل بى هذا فقال يااقياد جيبوا غريم هذا الرجل
ان شمر عليكم وماعبر البر (بحنسوا) عدته وقطشوا كل شئ على ظهره وجروه على مقدمه
حتى يعبر البر فامتثلوا كلام الامير وجاؤا بالغريم فلما مثل بين يديه قال له والك هوانت يابغنوس بسفر
البحر انت الذى قلعت (الفلت) وخرجت فى (الشعت) حتى لقيت هذا الرجل نطحت
(مخطمته) وكسرت استالته لو انصلح ماكان عملتك فى مدراره وعلقتك فى اشمال الصارى
فلما سمع الرجل كلام الوالى علم انه من اولاد المعيشة فقال له بهمزة النواتية والله ياخوند هو كازرنى
معاشى (احصطن) على الوحل وانا نائم فى الليل واذا بشرد جانى من المشرق مكابسة هز اطرافى
وكسر شابورتى وقطع لبانى وها هو بحمدالله منى بر السلامة وان انصلح فيه شئ انا بمرسوم
الامير اجيب له القلفاط يسد له فتحه واعيدله وسقه واخليه يخرج يروح فى طريقه فقال له الوالى
اراك تقذف فى وجهى وتطرح مقاديفك حتى تعبر على الحجر يارجالة الصارى سلسلوا اطرافه
وعروا مقاديفه وبلوا شبين لبان وازلوه عليه واوسقوه حتى يلعب الماء على (بروقه) (بطومته)
هبا (فواصته) زواياه جنب برا جنب جواجن قدام جن وراء الصارى العروس اكل علقة
من كعبه الى اذنه فقالت النواتية ياخوند هو (دبن حنفسه عليه الضية) البحرية فقال
مدارتين نقيه فلما قاموا باس يد الامير وقال ياخوند سألتك بهبوب الرياح وطيب النسيم لا يبليك
بحر اللبان فى الخلاف وانت حافى فى الصباقى برب لايبليك بالغطس بالار بعانيات فى الانداية قال فرق له
الامير ثم قال له واما الاخر اقسم بمن ضرب القلع عند حنفسة الريح وفروغ الزاد وعياط الركاب وقيام
الموجة وبعد البر فى ايام النيل اولا شفاعة الركاب لامدك اسقالة واقعد فى زوائدك واخلى ظهرك
جيفة فقال والله ياخوند ما بقى فى جنبى محمل لهذا الوسق العظيم ولكن ان عدت من اليوم
اعبر لهذا الوجه احسف بين اضلاعى لوح واغرقنى بالقم فقال الحمدلله على سلامتك اخرج
من هذه الطيابة وكتب له المرسوم وعلم عليه علامة النواتية الله لك الله لى يا حملات على
ابوس انتهى * شرح الالفاظ * عناعث) مجهولدر لكن صيغهٔ جمعده اوله رق اصطلاح
ملاحجه كورولدى وصحيحه ديمك اولديغى قرينهٔ سوق كلامله مستفاد در (قلوع) قلاعك
جمعيدر كه يلكن در (اسفيره) مجهولدر (جاموره) سفينه نك باش طرفنده اولان ايلرو
اوزادلمش دير كدر كه جوا دره ديرلر (اسقاله) اسكله ديمكدر (مدره) كاره طيانوب قايغى
يورتدكلرى صيرقدر (ارطمون) بايافنغو ديدكلرى برده اولان يلكن اولق سياق كلامدن مستفاددر
(شابوره) اكثريا بعض قايقلرده وبعض كيلرده دخى اولان باش طرفنده ياپدقلرى مقوس شيدر كه قانجه
باش ديدكلريدر زورقده دخى اولور (سرلع) بعض نسخه بورسمده بى نقطه اوله رق وبعضنده
(بتزيع) رسم ونقاطنده وبعض آخرنده (بترلع) نقطه لرنده واقع اوله رق مجهولدر (بواجى)
مجهولدر لكن بو جهيه بكزر (ملالا) يدك چكدكلرى ودمور الدقلرى هنكامده ملاحلرك صوت
مخصوصلريدر (شرد) غايت صيجاق وقوى روزكار در كه صيق لدوس اوله جقدر غربى

قرینه سیله (بواج) مجهولدر (شمر) تشمیردن دیوشرمك وطوپله مقدر و بورا ده یلکنی
تمامیله دیوشرمیوب یاریسنه قدر ربطدر (بخنسوا) امر صیغه سیدر اکن معناسی مجهولدر
(قطشوا) اسکی خلاط پارچه‌لرینی ارقه‌سنه یوکلادك دیمك اوله جقدر (والك) و یلك دیمکدر
(بعنوس) مجهولدر (فلت) و (وشمت) و (مخطمه) مجهوللردر (مدارة) شبکه یعنی
بالق اغی (صاری) کمی دیرکی (خوند) کبیر وامیر دیمکدر (معاش) جریم دیدکلری قایقدر
(وجانی) مجهولدر اکن بالقرینه باصدر دی دیمك کیدر (احصطن) مجهولدر (لبسان)
قایغی قره‌یه باغلدقلری ایب وخلاطدر (وسق) کمی‌یه تحمیل اولنان یوکدر (تقدق) مفرد
مخاطب مضارعدر ومقدف کورکدر که جمعی مقادیفدر که تقدف سن کورك چکرسن دیمك اولور
(پارجاله) یارجال دیمك اوله جقدر (شبین) مجهولدر (قلفاط) معلوم (بردق) و (طومسه)
مجهوللردر (هیا) مجهولدر (قواصنه) و بعض نسخه ده (قواصتد) نقطه‌لرنده اوله‌رق
مجهولدر (فن) و برنسخه ده (جن) نقطه سنده مجهوللردر (لکن بو جن و خن جنب
دیمك کیدر که قره‌دن یاکه ودیرکدن یکاچوروب دوندر دیمك اولدیغی مقتضای سوق کلامدر
یاخود خن مذموم اوله‌رق یه‌قل کیت دیمك اولدیغی محتملدر (د بن حنفسه علیه الطمیة) برنسخه‌ده
بو یله و نسخهٔ اخراده (دس خنفست علیه الطمیة) شکلنده‌در و علی النسختین مجهولدر
(عروس) سباع بحردن اولق محتملدر حیواة الحیوان نقلندن کوریله (مدرابین) آنفا یازیلان
مدره که مدری اولق مظنوندر انك تثنیه سیدر (جر اللبسان) یدك چکمك (بعض نسخه ده
بروجه محرر (فی الخلاف وانت حاقی فی الصیاقی) و بعضنده (فی الحال فی اوانة الصباقی)
و بعضنده دخی (فی الخلاقی) واقعلردر خلاقی غالبا فیا فی دیمك وصیاقی ایام صیف دیمکدر
(اربعانیات) صیفده اولان ایام شدت حر دیمك کیدر (یاخود اربعین شتادر (خنفسه) شدت
روزکار دنصکره لیمانلقدر (عیاظ) صیاحدر (رکاب) یوجیلر (اخسف) بوراده میخله دیمك
کیدر (قائم) قایقلرده اولان قانجه‌در (طبابه) جوك علامات ریاح شدیده‌دن خلوی
یعنی کشایش هوادر (یاحلات علی ابوس) مجهوللر و یاخود محرفلردر وغالبا مداولی مدعیانه
وخدمه‌یه طاغیلك کیدك دیمکدر (خلاصهٔ مفهوم حکایه) اوملان نشئت اید وب اصطلاح
ملاحیندن باشقه معلوماتی اولمین امیر دائرهٔ حرمنده ایکن خارجدن برشاکی سسی ایشیدوب
همسرینه اثواب خارجیه‌یی کتور معناسنه کی ادواتی آدلرنجه استیوب کلدکده کیوب وعصاسنی
الوب مقام حکومتنه حضورنده ضابطان وخدمه‌سی صف بستهٔ قیام اولدیغی حالده اوطوردقده
سسنی حرمده استماع ایتدیکی کیمسه که بر پیر ملاح ایمش صوت بلندایله اولا حق تعالی وثانیا
امیر عدل آرا دیو استغاثه ایدر امیر اصطلاح معلومیله سؤال و پیر امیرك منشائی کند وصنعتی
اولدیغی طویوب اصطلاح مرقوم ایله دیکر ملاحدن شکایت ایدر امیر امرنده وسؤالنده وخطاب
وتعن برنده اصطلاحنی بوزمیه‌رق پیرك بنی دوکدی قایغمی شکست ایتدی دیو خبر و یردیکی
دیکر ملاحی احضار ومتداعیین وامیرك ذکر اولنان کیجی سوزلریله بربرینه افاده واستفاده ایدرك
امیر پیرك قایغنی خصمی تعمیر ایتمك اوزره بارشدیروب و خصمنی دخی حبسیله امر ایتمش ایکن
غیرت اتحاد صنعت وعصبیت حرفت اقتضای طبیعه سنجه صوچنی عفو ایدوب یدینه ملاحاق
تذکره سی دخی اعطا ایدر خلاصهٔ حکایه بودر که فی الجمله یازیلان شرحلری مطالعه سیله
حکایه‌یه نظر اولندقده اهل دانشك تفهم بیوره‌جقلری ظن غالبدر ﴿فصل﴾
اشبو فصل اخیر نوادر جامعهٔ متفرقه یعنی صنوف شتانك لطیفه‌یی حاویدر (صافدل خاتونك
بری جامعه کیدر و کرسی‌یه چیقوب وعظ ایدن قصاصدن بری بر کیمسه حسبی بر کون اورج طوتسه

برسنه لك کناهی مغفرتنه سبب اولور دیدیکنی ایشیدوب ایرتسی کونی صائمه اولور ونصف نهار
اولدقده اشته بو کون نصف سنه اولان الی ایلق کناهم یارلغاندی یار یسنی دخی یارین‌ینه او یله یه دك
طوته‌جغم اورجله بخش ایتدیریم دیوب اورجنی بوزمشدر (قلت) اشبو خاتون عربده حکایه‌لری
معروف اولان بحانك زوجه سی اولسه ایدی پك مناسب دوشر ایدی (برمجوسی اسلامه کلور
وصوم شهر رمضان نفسنه کران کلمکله خانه سنده کائن قرآکیلق مخزنه کیرانوب اکله باشلرمهتدیٔ
مرقومك اوغلی مخزنده بر کیمسه اولدیغنی حس ایله کیمدر بودیو باب مخزندن صیحه ایتدکده
بابالك اوله جق کناهکار درکه کندو اتمکنی یبوب اختلاط ناسدن زهد ایتمشدر دیو مضحکه
کواولمش یعنی بو پرهیز نه و بولاهنه تورشیسی نه مثل ترکیسنه و بلکه هم میدهد وهم تصوف
میکوید سوزینه مصداقیت بولمشدر (عهد عباسیه ده سالم اسمنده لطیفه کو برقصاص
واراعش مومی الیهه بریسی دعا ککز رجا اولنور دیو قصسز یعنی طاشسز برخاتم و یریجك
بو کیمسه‌یه جنده طوانسز برکوشك اعطا اولنه دیو دعا ایتمشدر (اقوال وافعاللری غرایب
اوله‌رق محاضراته یازیلان حمقا معنا سنجه مغفلین دیدکلری طاقدن بریسی بر کیمسه ایله
علی الاشتراك السوی برمنزل بنا ایدرلر مغفل مرقوم یارانه شو منزلده اولان نصف حصه
شایعه‌می بیعه عرض ایلدم تاکه صاتوب وثمنیله بنم اولمیان نصف آخری اشترا ایله تمام منزل
بنم اوله دیو فهقهه بخش اولمشدر (قلت) بوفقیردخی بردائره‌ده بکرمی اوتوز سال مقدم عقلادن
کچنان او یله برمغفل ایله براز ایام همصحبت اولمش ایدمکه آن بان اندن صدور ایتمش اولان
اضحوکه بردفتر جسیمه یازلمش اولسه ایدی مشاهده قلنان بعض دیوان نظم ونثرقدر برسفر
مطایبات اولور ایدی (ازجمله سعود مخصوص اقلیم حجاز فیوض نوازدن طردوتنکیب یعنی ازاقلیم
جنت شمیم وجود و سخ الود قوم وهابیدن تطهیر وتطییب اولندیغی فوز تبریکنده نظم
ایدوب (المنة لله تعالی وتبارك) ذیل دفتر بندکان صداقت نشان شاهانه لرینه قیدایله مستغرق
احسان فراوانلری اولدیغم و بندهٔ موروث بارکاه سلطنتلری اولق شرفیله سرمایهٔ افتخار وترفه
بولدیغم حالا بالارث والاستهال سریرآرای سلطنت وشوکت فرمایهٔ دولت السلطان
ابن السلطان السلطان عبدالمجیدخان ادامه الله سبحانه فی اریکة الشوکة بالنصر والفوز الی یوم
المیزان حضرتلرینك و الدخالد المحامدلری خداوندکار غفران اقتران و پادشاه محمود الخصال
فردوس اشیان جعل الله تعالی مضجعه مقاما من الجنان حضرتلرینك رکاب شاهانه لرینه
تقدیم ایله مالك کنجینهٔ نکاه مرحمت ونائل جائزهٔ وفیرهٔ عبودیت اولدیغم تاریخك بالاسنده اولان
ابیات دلنشیندن اصول قصیده اوزره مقام خطابده ✻ آفرین ای درکهی قبله منا اصحابنه ✻
✻ ایلدی تطهیر بیته سعی مشکورك صدور ✻ بیتنه مغفل مومی الیه دخل ایدوب تطهیر تعبیری
اولماز زیرا بنم خاطریمه کوتو شی کتوره دوشدی دیدیکه مرادی ایهام قبیح دیمکدر رفقیردخی
جونکه مومی الیه دانش ادعاسنده اولمغله (ان طهرا بیتی للطائفین والعاکفین والرکع السجود)
نص جلیلنه نه دیرسن که انده حضرت ابراهیم و اسمعیل علیهما السلام خطابا بیت مکرمی
تطهیر ایله امرالهی وار در اشته مرتبهٔ اعجازده اولان حضرت قرآنده کعبه حقنده تطهیر
تعبیری طوررکن اعتراض پك بیوك خطادر وتطهیر انجق نجاست حسیه‌دن اولماز ومعنای
آخری دخی واردر تفسیره نظر قیل دیدیکمده جوابنده نص مسطور طائف حقنده‌در دیجك
حاصل اولان ضحك ضرور یدن طاقتم قالمیوب بایلق درجه سنه وآره‌رق فقط علی زعمه العجیب
الباطل عاکف وراکع وساجده نه بیوررسز دیوب اوجهل مرکبله متصف احمق مصور
معلومه سکوتدن غیری جواب الزام نصاب بوله مدم (و القطرة تدل علی الغدیر) حال وقال

مغفل مرقوم بو يله ايكن و (كنج قارى كورنجه كنجه ديوب) و اجرت لفظى القك ضمنه
اشارتدر ديو واوايله اوجرت يازركن ومتعا قبا بو مقوله اطوار ظرفاى عصرك دام جمعهم
اكلنجه سبكن ميان ناسده علله مشهور اولوب مجالس ومحافله كلدكجه صف النعالى صاوشوب
متصدئ قعود صدور اولورايدى عليه الرحمه (عهد قديمده جامع صيدلانى نام مغفله قزبكرك
عمرى نه مقدارده واردى ديو سؤال اولندقده بيله ميورم فقط اناسى انى بيره زمانى طوغوردى
ديمشدر (اشبو نادره خاتمة النوادر در شو يله كه هرون الرشيد طاب ثراه بركيجه حرم سراى
دار الخلافه لرينه ماينندن بعد الورود بعض فكر مصلحت اراحهٔ عباددن ناشى اويقولرى
قاچوب بر طريقله نومى جلب ايده ميوب ونه ما ينه چيقوب وزيراعظمى جعفر بن يحيى
البرمكى بى چاغردر حضوره مثول ايلدكده اى جعفر شو فكر دن ناشى اويقوم قاچدى وصدرم
صقلدى نه يا په جغمى بيله ميورم ديدكده جعفر بعض تسليت آميز كلامه آغاز ايتمش ايسه ده
خليفه يه كشايش تام قلب كلميوب حيران طوردقلرى حالده خادم خاص معتبرى مسرور نام طواشى كه
پيشكاهلرنده قائم ايدى كوله دوشدى خليفه اشبو اضطرابده ايكن مسرورك ضحكنه طاريلوب
اى بى ادب بنى استهزا واستخفافى قصد ايدرسن ديو عتاب ايتدكده مسرورك صدا صدمهٔ
بالانقلاب جان باشنه صچرايوب و يوزى خوفندن بم بياض كسلوب سيد المرسلين صلوات الله
وسلامه عليه افنديمزه اولان قرابتكز حقيچون ضحك بندن بالعمد و القصد صادر اولميوب بلكه
دونكى كون ظهر قصر خلافتدن بكاطولاشه رق دجله جانبنه وارمش ايدم ناس تفرجه كثرت اوزره
چيقمشلر ايدى وارديغم جانبده بر يكن ناسى اضحاكله تعيش ايدن ابن المغازلى نام مضحكك
باشنه طوپلنوب مسخره لقلرينه ضحك ايدرلر ايدى سوزلرندن برى شمدى خاطريمه كلكله سبب
ضحكم اوكلام اولدى والعفو ياامير المؤمنين ديوب پاينه قپاندى خليفه عفو ايله مسرور
ايلدكدنصكره اى مسرور تيز شمدى او مضحكى كتور ديو امر ايدر مسرور مسرعا كيدوب
واو بنى صوروب و بولوب اى ابن المغازلى امر امير المؤمنينه امتثال ايت سنى شمدى استر ديجك
سمعا وطاعة ديوب بوله طوغرو وادقلرنده مسرور اى ابن المغازلى سنى حضور خليفه يه شو شرطله
ادخال ايدرمكه مظهر اوله جغك احسانك ربعى سنك وثلثهٔ ارباعى بنم اوله ديدكده مضحك
مرقوم نصفيت اوزره اوله ديدى مسرور ابا ايدوب ثلثى سنك وثلثانى بنم اولسون ديدى و بوقوله
طرفين راضى اولديلر وقتاكه مضحك حضوره سلام وترحم معتادى آدابله ادا وانواع تكريماتى
ايفا ايله داخل اولوب پيشكاهنده قائم اولدقده خليفه اكر بنى كولديره بيلور ايسك سكا بشيوز
التون بخش ايدرم والا يانلرنده بولنمش اولان كيسه يه اشارت ايله بونكله سنى اوچ كره ضرب
ايتديريرم باشله كوله لم ديدكلرنده مضحك كيسه بى نهى اوله رق ضرب ايده جك صانوب وبيل
ذهب قر حيله ايلروسنى دوشو نميوب كندو كندويه اشبو بوش كيسه اوچ دكل دها زياده
اولسه ده تحمل اولنماز نسنه دكلدر كولديررسم زرغنا آوره نيل دركارو كولديره مزسم كيسه ضربنه
سرفرو غيردشواردر ديوب فعلا وقولا وسعى صرفله هرچند جهرز كوله جك مسخره لقلر بنى اجرا
ايتديسه ده جناب هرون الرشيد اكلنمه غرضيله صبر ايدوب ضحك دكل تبسمه دخى يوزو يرمدى بو حالى
مضحك كورنجه كندوبى حيرت وضجرت وخشيت استيعاب ايتكله طباغ عارقه و بروب آماده اولدقده
خليفهٔ رشيد اشته بروجه شرط مستحق ضرب اولدك ديوب او بوش كيسه يه بيك درهم
مقدارى دراهم قودوروب انكله مضحكى بركره ضرب ايتدردى وقتا كه ضربهٔ
واحده رقبه سنه دوشيجك صرخهٔ عظيمه ايله صرخه ايلديكى خلالده مسرور ايله سبق ايدن
شرط خاطرينه كلكله (العفو ياامير المؤمنين اسمع منى كلمتين) يعنى مرحمت بيوروب برقاچ سوزم

واردر استماعنه رخصت بيورلسون ديجك مضحك مأذون اولمغله بر منوال مشروح مسرور
طواشى ايله ظهور ايده جك نعم امير المؤمنينك و ياخود نقملرى بينمزده چوغنى انك وبك
ازى بنم اولمق اوزره شركتده دائر مقالات ومنازعات وقوعه كله رك نهايت اوچده برى بنم
وايكيسى انك اولمق اوزره عن صميم البال قرار ويرلمشيدى (والان لم يحصل لى غير الضرب
وقد شرطت على ياامير المؤمنين ثلاث ضربات فنصيبى فيه واحد و نصيبه اثنين وقد اخذت
نصيبى وما هو واقف فادفع له نصيبه ياامير المؤمنين) يعنى الان قولكزه برضربدن زياده سى
هنوز حاصل اولمدى والحال كه شرط دواتلرى دخى اوچ كره ضرب اوزره اولمغله اندهاولان حصهٔ
واحده مى بن استيفا ايتدم مسرورك نصيبى بولنان ايكى ضربه كندوسى كبى طور يبور امير
المؤمنين ارتق انى دخى دفع واعطا بيورر ديوب بو كلامله ضمنا شرط خليفه اولان اوجى عدم
تجاوزده استرحام وخلاف شرط معامله بيورلماسنى افهام ايديجك خليفه نك صبره مجالى قالميوب
استحسانا وتعجبا ضحكه آغاز ومسروره آل سنده پايكى ديو بالذات كوله رك كوله سى مسروزه
كيسهٔ كران وزن مذكوره يى بركره اورديغى كبى مسرور دخى صيحه ايدوب اى ولى النعم زمان
حصهٔ باقيه مى ابن المغازلى يه رضاملهه هبه ايتدم ديدكده بو سوزه دخى ضحك ايدوب انشراح
قلبى حاصل اولمغله مسرور ومضحكدن هر برينه بشريوز التون احسان و وزيراعظمى جعفره
دخى خلعت فاخره خاصه الباسيله شادان ايلمشدر (حق جمله سنك روحلرين ايليه مسرور

﴿ الباب السابع والسبعون ﴾

اشبو تمش يدنجى باب دعا وادابى وشروطنى مبين ايكى فصل ضمنده برمطلب مثوبات مآبدر
(قلت) بو فقير الاء رب قديراو توز يدى سالى خلالى نوبت نيابتله مبتلا اولوب (بركيدن بركى يه
نيابتله) (نو به ايلر بحق شرع شريفا) بيتى حسبحال وحق تعالى قبول ايده حالا مشغول
اولمديغم موفقيت توفيق عزيز دعاسنى وردغدو وآصال ايلديكم اثناده اعلام متقدميندن ابو عبدالله
محمد بن ابى بكر الشامى تغمده الله تعالى بغفرانه مألفاتندن برنسخهٔ قديمه نك استملا كنه اوراده
موفق اولوب بالعجز والقصور مطالعه سيله اكتساب انشراح بال وحسب القدرة استفادهٔ حل
بعض اشكال ايلديكم كتاب فاخر نادر مرقومده اشبو مطلب دعايه دائر برفصل نفيس جامع الفوائده
مظفر اولدم ايدى فصل مذكورك مفهومى ايسه جامع المستطرف مرحومك بو باب دعاده
جمع ايلديكى اقوالك تفهمند و بلكه بو بابدنصكره يازديغى قضا وقدر بابنه برقاعده لازمهلى
برمقدمه اوله جغندن بعونه تعالى ترجمه سنه ابتدار وعنوان باب فيوضات مدار قلنمشدر (مؤلف
مشار اليه ابو عبدالله ديركه معلوم اوله كه اشبو دعا مسئله سنده بر سؤال مشهور واردر شو يله كه
اكر دعا وطلب اولنان شى ازلده تقدير اولنمش ايسه البته وقوع بولور عبداسترسه دعاقيلسون
استرسه قيلسون واكر تقدير اولنمامش ايسه وقوع بولماز و بو صورتده عبدك سؤالى وعدم
سؤالى مساوى اولور (بر طائفه اشبو سؤالك صحتنى يعنى صحيحا وارد اولديغنى اعتقاد ايدوب
دركاه معنوى اله ده عز شانه دعايى ترك ايتديلر ودعاده فائده يوقدر ديديلر واشبو طائفه بفرط جهل
وضلالملريله بيله تناقض ايديجيلر در زيرا اشبو مذهب جميع اسبابك تعطيلنى ايجاب ايدر
و بو زعمده اولانلردن برينه سنك آجلغك وصوسزلغك اكر مقدر ايسه اكل وشرب ايتدكده
وايتمدكده لامحاله وقوع بولورلر واكر تقدير اولنمامش ايسه كذلك يمسك وايچمسك ياخود ديمیوب
وايچمسك دخى واقع اولمازلر واكر ولدك مقدر ايسه اولور زوجه يه ملاقات معلومه بولنوب
و بولنممه مساويدر يوق تقدير اولنمامش ايسه ولد اولماز و بونك اوزرينه تزوج وتسرى يه
وهلم جرا هيچ بر اسبابه حاجت مس ايتمز بوايسه برمذهب باطلدركه عاقل و يا آدمى اولان

كيمسه او يله مذهبه ذاهب اولماز آدمى نره ده قالور حيوان بى عقل ونطق دخى قوام وحياتنه
باعث اولان اسبابه تشبث ومباشرت اوزره مفطوردر وحكمت الهيه دخى بو عالمد اسبابده مسببك
سببه ارتباطنده در هر نه قدر بلا سبب خلق تحت قدرت الهيه ده ايسه ده عادت الهيه تشبث
اسباب اوزره در بو تقديرجه (كالانعام بل هم اضل سبيلا) توصيفنه سزا اولان طائفهٔ مرسومه دن
حيواناتلرك اعقل و افهم اولملرى اقتضا ايدر (و بعضيلرى طائفهٔ جائفهٔ سابقه دن كياستلى
كورينوب دعا ايله اشتغال باب تعبد محضدر يعنى دعا بر نوع عبادتدر كه بارى تعالى و تقدس
انى عبدى اوزرينه حصول مطلوبده وجه ما ايله تأثيرى اولمادبغى حالده تشبث يعنى مأمور
ايتمكله اداسى عبادت اوله رق لازمدر وامر تعبدينك حكمتى ارامق لازم دكلدر ديديلر (واشبو
كياستلى كورينان زمره نك نزدنده حصول مطلوبده اولان تأثير خصوصنده دعا بينى ايله دعايى
بالقلب واللسان امساك بيننده فرق اولميوب عندلرنده دعانك مطلوبه ارتباطى سكوت كبى اولوب
بربرينه مساوى لازم كلور بو ايسه خلاف بداهتدر (و بر كروه دخى اوايكى طائفه دن زياده
كياستلى وعقللى اولوب دعانه مؤثر ونه تعبددر بلكه بر علامت مجرده در كه حق سبحانه وتعالى
انى مطلبك حصولنه اماره قيلمشدر نه زمانده عبد دعايه موفق اوله اودعا حاجت عبدك
قضاسنه اماره وعلامت اولور و بو كيفيت شو مقوله دندر كه قبش وقتنده بر سياه بولوت
كوردبكمزده انى ياغمور اوله جغنه علامتدر ديرز وطاعتله ثواب و معصيتله عقابك حكمى دخى
بويله در كه بلوت يارانه وطاعت ثوابه ومعصيت عقابه ودعا حصول مطلوبه اسباب اولميوب
بلكه علامتلردر ديديلرو بو كروهك عندلرنده كسر ايله انكسار واحراق ايله حرق وقتل ايله
ازهاق روح احكامى بويله در كه قرمق قرلمغه و ياقق يانمغه واولدرمك روحك بدندن خروجنه
قطعا سبب وعلت اولميوب بو فعل ايله انفعاللر يعنى فعلك اوزرينه ترتب ايدن وقوعات بينلرنده
هيچ ارتباط دخى بولنميوب انجق بر مقارنت عاديه در يوقسه تأثير سببى دكلدر ديو شرعه
وحسه وعقله وفطرته وكافهٔ طوائف عقلايه مخالفت ايدوب عقلاى بو سوزلر ايله كولدرديلر
(ايمدى دعا مطلبنده صواب وراست اولان معترض و سائلك ذكر ايتديكندن باشقه بر قسم
ثالث وتوجيه حق واردر واودخى بودر كه مقدوراتك وقوعى بر سببه منحصر اولميوب مقدر
اولان نسنه نك اسباب متعدده سى اولور واسبابدن برى دعادر و بو صورتده مقدور سبب سزا اوليوب
با لحكمة الالهيه سببله تقدير اولنمشدر كه عبد نه زمانكه سببه تشبث ايدر مقدور يعنى فعل
عبد وقوع بولور وتشبث وتوسل ايتمز سه منتفى اولور نتكيم طوقلق وقانق اكل وشرب ايله
وولد اجتماع زوجان ايله واكن تخم ايله وروحك خروجى ذبح ايله ودخول جنت عمل خير
ودخول جهنم عمل شر ايله وقوعه كلور پس اشبو قول حق وصواب ايكن معترض بو قول
ايله اعتقاد ايتميوب توفيقدن محروم اولمشدر (قلت) اشبو حق سوزك خواسندن چونكه
تقدير الهى معلوم بشر اولماديغندن و بر مسببك اسباب كثيره سندن قنغيسى وقوعه مداردر
يعنى مسببك سببيدر كذلك معلوم بشر اولماديغندن اسبابى تحرى ترك اولنميوب البته توسل
لازم اولديغى مستفاددر فتأمل (ايمدى دعا اقواى اسباب اولوب مدعوبه يعنى مطلوب اولان
شى دعا ايله وقوع بولديغى عين حكمت اولديغى صورتده دعاده فائده يوقدر ديمك اكل وشربده
وجميع حركات واعمال اختياريهٔ عبدده فائده يوقدر ديمك كبيدر و بويله ديمك ايسه بر وجه
محرر شرع وعقل وطبع وحسك خلافيدر والحال كه حصول مطلوبده دعادن انفع وابلغ
برنسنه يوقدر واصحاب كرين رضى الله تعالى عنهم ميان امت مرحومه ده الهيات و نبوات ايله
سائر احكام الهيه يه فيض صحبت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم ايله افقه واعلم اولدقلرندن

اشبو سبب دعايه وشرائطه واداسنه سائرلرندن زياده اهتمام واقدام ايلديلر عمر بن الخطاب
رضى الله تعالى عنه اعداى دينه دعا ايله استنصار ايدوب عندنده اعظم جند دعا اولوب صحابه يه
رضى الله تعالى عنه سز كثرت ايله نصرت اولنور كانده اوليك يعنى كثرت جند موجب نصرت
دكلدر ونصرت انجق سمادن اولور يعنى وقوعى دست دعايى دركاه عاليشان معنوىٔ پروردكار عالم
عز وجل قبلنه رفع ايدوب نياز نصرت ايتمكه محتاجدر و بن اجابت جانبنى دوشنميوب انجق
امر دعايه اهتمام ايدوب اكر دعايه ملهم اولورسم اجابتى يانده اولديغن جزم ايدرم ديمشدر
حتى شاعر بليغ اشبو قول فاروقك رضى الله تعالى عنه معناسنى اخذ ايله * لولم ترد نيل ما ارجو
واطلبه * من جود كفيك ماعودتنى الطلبا * ديمشدر خلاصه بر كيمسه كه دعايه ملهم اوله انك
حقنده اجابت اراده اولنمش اولور يعنى باطعفه تعالى مقرون اجابت اولور زيرا كه جناب واجب
الوجود سبحانه وتعالى قرآن كريمنده (ادعونى استجب لكم) ودخى (واذا سألك عبادى عنى
فانى قريب اجيب دعوة الداع اذا دعان) بيورمشدر وسنن ابن ماجه ده ابو هريره دن رضى الله
عنه (من لم يسئل الله يغضب عليه) حديث شريفى مضبوطدر كه مفادى رضاى حق تعالى
دركاه والاسندن عبدك سؤال ونيازنده وطاعت وخشوعنده اولديغنه يعنى تحصيل مطلب
دارين خشوع وتذلل وافتقاردن عبارت اولان دعا ايله اوله جغنه دليلدر و بر عبد كه رب عز تعالى
شانه كندوسندن راضى اوله هر خيره رضاى عاليسنده مظهر اولور و بر كيمسه كه نعوذ به تعالى
مقارن غضب رب جليل اوله هر بلا ومصيبته دوچار اولور (امام احمد كتاب زهدنده (انا الله
لا اله الا انا اذا رضيت باركت وليس لبركتى منتهى واذا غضبت لعنت ولعنتى تبلغ السابع من الولد)
حديث قدسيسنى ذكر وروايت قيلمشدر كه فحواى لطيفى رضاى رب الارباب ومسبب الاسباب
تعالى شانه بركت بى انتهايى مستدعى والعياذ به سبحانه غضب قاهرى يدى بطنه دك نسله سورر
لعنت وطردينى بالحكمة الالهيه مؤيددر ديمكدر وفى الحقيقه عقل ونقل وفطرتك حكمى و بو نجه امم
وملل ونحل مختلفه نك تجربه لرى اوزره حضرت رب العالمين جلت عظمته علت حكمته يه عبادتله
تقرب معنوى وطلب رضاسى ومخلوقاتنه اولان بر واحساننى نياز هر خيرى جلب ايديجى اسبابك
اعظمى (و بو عبوديتك ضديله حركت هر شرى جلب ايديجى اسبابك اكبرى اولمغله ارتق
عاقل اولانلر ذكر ايلسونلر كيم نعم رب اكرمى جلب ونقمتنى سلب طاعت وتقرب ايله اولور
وآيات قرآنيه دخى اشبو مدعايه شاهد صادقدر كه جناب حق عز شانه و بهر برهانه كتاب معزنده
دنيا وآخرتده حصول خيراتى جزانك شرط ومعلولك علت ومسببك سبب اوزرلرينه ترتبلرى كبى
ترتيب بيورمشدر كه قرآن كريمك چوق موضعنده اشبو حكمت مذكوردر ولهذا كتاب كريمده
كاهيجه حكم خبرى كونى وامر شرعى كرك خير وكرك شر اولان فعل عبده مناسب وصف
اوزره ترتب ايتديكى صريحدر (فلما عتوا عما نهوا عنه قلنا لهم كونوا قردة خاسئين) نص جليلنده
اولديغى كبى كه تفاسيرده تفصيل اولنديغى اوزره يهوددن بر طائفه نك وقت بنى اسرائيلده
طرف آلهى دن نهى اولنان شيئى ارتكابلرى بالقدرة الازلية ماعونه تبدللرينه سبب اولمشدر
ودخى قوله تعالى (فلما آسفونا انتقمنا منهم) ودخى (والسارق والسارقة فاقطعوا ايديهما) آيتلرى
ناطق اولديغى اوزره ترتب جزا وحد (عصيان وسرقت وصفلرى اوزرلرينه مترتبدر ودخى
(ان المسلمين والمسلمات) (والذاكرين الله كثيرا والذاكرات اعد الله لهم مغفرة واجرا عظيما)
قول كريمنه دك اولان آيت كريمه ده مذكور اجر عظيم اسلام وايمان وتصديق وذاكريت
وصفلرى اوزرينه ترتب ايتديكنى مخبردر كه اشبو سياقده اولان آيات جدا كثيردر (و كاهيجه
شرط وجزا جمله سيله مذكوردر (ان تتقوا الله يجعل لكم فرقانا ويكفر عنكم سيئاتكم ويغفر لكم

ودخی (فان تابوا واقاموا الصلوة واتوا الزکوة فاخوانکم فی الدین) ودخی (وان لو استقاموا على الطريقة لاسقیناهم ماء غدقا) وامثالی اولان آیات مکرمه‌لرده اولدیغی کبی (و بعضا تعلیل معناسنه اولان و بعضا کذلك معنای تعلیلده اولان کی و بعضا ظاهرا ومحذو نا مفعول له ایله (و بعضا فاء سببیه ایله (و بعضا جزایه دلالت ایدن لام حرفیله (و بعضا مابعدینك ماقبلنه ارتباطی اولان لو حرفیله (و بعضا ان لفظی وعاملیله (وتارة شرطه دال اولان لولا لفظیله واقع اولمشدر که (لیدبروا آیاته ولیذکر اولوا الالباب) و (لیکونوا شهداء على الناس ویکون الرسول علیکم شهیدا) و (کیلا یکون دولة بین الاغنیاء منکم) و (ذلك بما قدمت ایدیکم) و (بما کنتم تعملون) و (بما کنتم تکسبون) و (ذلك بانهم کفروا بایاتنا) و (فرجل وامرأتان ممن ترضون من الشهداء ان تضل احدیهما فتذکر احدیهما الاخرى) و (ان تقولوا یوم القیمة انا کنا عن هذا غافلین) و (ان تقولوا انما انزل الکتاب على طائفتین من قبلنا) که کراهة ان تقولوا ایله مفسردر و (فکذبوه فعقروها فدمدم علیهم ربهم بذنبهم فسویها) و (فعصوا رسول ربهم فاخذهم اخذة رابیة) و ذکر اولنان (فلما آسفونا انتقمنا منهم) و (انهم کانوا یسارعون فی الخیرات) و (انهم کانوا قوم سوء فاغرقناهم اجمعین) و (فلولا انه کان من المسبحین للبث فی بطنه) و (ولو انهم فعلوا ما یوعظون به لکان خیرا لهم) آیات مکرمانی طرق مذکوره یی صراحة ایله ناطقلردر و بالجمله فرقان اعجاز بیان اول‌اندن آخرینه قدر خیر وشر ایله ترتب جزاده وامور کونیه وامریه احکامی اسباب واعماله پیوسته ومربوط اولدیغی تصریح ایدر ایمدی برکیمسه که درایت کامله ایله بیان اولنان اشبو مسئله یی وقولی بیله وحق تأمل ایله تأمل ایده غایت انتفاعله انتفاع ایدوب جهلا وعجزا وتفریطا واضاعة قدر بویله ایمش دیو توکل صوری وجهلی کوسترمز وتوکلی بویله جه عجز وعجزی توکل اولمازوفقه تام یعنی عقل و ذهن تمام ایله فقیه وعاقل اولان قدره قدرله چاره بولور وانسانك تعبثی وبقاسی انجق اشبو وضعله درکه آجلق وصوسزلق وصوق وانواع مخاوف ومحاذیر ومخاطرات حاللری که قدر اولدقلرنده شبهه یوقدر وخلق عالم اشبو قدرلره قدرله یعنی ینه قدر اولدیغی بدیهی اولان قوت وصو وثوب وسائرلرینك اسباب دفعی اولان شیلر ایله چاره بولورلر وهر کیم که موفق ورشده ملهم اوله قدر عقوبت آخرویه یه قدر توبه وایمان واعمال صالحه ایله چاره جوی اولور ومعاده یعنی آخرته دائر اولان قدر مذکور معاشه یعنی دنیایه دائر اولان قدر مذکورك عندالحق تعالی ذاته وزاننده در یعنی انك عدیلیدر ودارینك ربی ایسه واحد لاشریك له درعزشانه وحکمت بالغه سی دخی واحده درکه بعضیسی بعضنی نقض وابطال ایتمز خلاصه اشبو مسئله وقول قدرینی بیلنلر وحق اوزره رعایت ایدنلر نزدنده اشرف مسائل واقوالدر والله المستعان (لکن اشبو قولی تصدیق ایدن ذات اوزرینه شیء آتی الذکره رعایت اهمدر که اکر رعایت ایدر ایسه سعادت وفلاحی تمام اولور وشیء مذکور بودرکه مرد موفق کند ویه بصیرت حاصل اولمق ایچون تفاصیل اسباب خیر وشری بیلمکه سعی ایتمك کرکدر واسبابی بیلمك ودخی عالمده مشاهده ایلدیکی وکندو نفسیله غیر یسنده تجربه قیلدیغی وقدیما وحدیثا اخبار امم دن استماع ایلدیکی وقوعات ایله حاصل اولور واخبار امم سالفه یه اطلاعه ایسه قرآن عظیم الشان اکمل وجوه ایله کفیل و ناطقدر و اسباب خیر وشر جمیعا بر وجه تفصیل کندوسنده مبیندر و بعد القرآن سنت سنیه یعنی احادیث شریفه ده مذکوردر وسنت قرآنك شقیق ووحی ثانیدر برکیمسه که عنایت واراده سی کتاب وسنته صرف ایده غیری شیئه نظردن اکا استغنا حاصل اولور وکتاب وسنت سکا خیر وشری شویله‌رده کوستررلر که خبر ویردکاری وقوعاتی زمان وقوعنده بولنوب کورمش کبی اولورسن وکتاب وسنتی مطالعه دنصکره اخبار امم وحق تعالانك وطاعت

یاخود معصیتنده کچن ایام سابقه یی تأمل قیلدیغکده کتاب وسنتدن اوکرندیکك و بیلدیکك احواله نفس الامری مطابق بولورسن یعنی امر ونهی الهی یی حکمته موافق بولوب اصلا اعتراضه مجالك قالماز وآفاقده اولان ایات وعلامتدن دخی قرآن کریمك ورسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك حق وصدق اولدقلرینه وحق تعالانك وعدینی انجاز ییوره جغنه دلیل قوی بولورسن وکتب تواریخ وسیر اخبار کتاب وسنتك شرحی مقامنده در انتهى ترجمة الفصل المرقوم من الکتاب النادر المذکور (قلت) احیاء غزالی قدس سره دن ناقلا علی القاری حصن حصین شرحی اولنده دعایه دائر یازدیغی نقل فذالکهٔ مؤکده اولمغله مجملا ترجمه اولنوب بو محله الحاق اولندی لمنه تعالی وتبارك (معلوم اوله که دعا ایله بلایی ردقضاء الهیدر ودعا بلایی رده ورحمی جلبه سببدر قلقانك اوقی وسیلی رده وصونباتی یردن چیقارمغه و بتورمکه سبب اولدقلری یعنی قلقان اوقی دفع ایله بر برینی تدافع ایتدکلری کبی دعا بلا ایله قارشیلشوب بر برینی تعالج ایدرلر وسلاح طاشیمق قضاء الهی یه اعتراضك شرطندن دکلدر زیرا که جناب خدا عز وجل غزاة مسلمینه (خذوا حذرکم) بیورمشدر وتخم یره صاچلدقدنصکره صوارلیوب وسائر اسباب انباتنه باقلیوب بیتمنه قضاء الهی سبق ایتمش ایسه بتر وایتمامش ایسه بتمز دیلمز واسبابی مسبباته ربط قضاء اولدر وتدریج وتقدیر اوزره اولان تفاصیل اسبابه تفصیل مسبباتك ترتیبی قدردر وتقدیر خیر ایدن واجب الوجود عز شانه سبب ایله تقدیر ایلدیکی کبی شرك دفعنه دخی سبب تقدیر ایلمشدر بو صورتده صاحب بصیرت نزدنده اشبو موردده تناقض کورنمز ایمدی دعاده تأثیری قوم اولدیغندن باشقه شو فائده لرده واردر که خدا عز وجل ایله حضور قلبی دعوت ایدر وحضور وشهود معنوی مذکور ایسه منتهای عباداتدر ودخی قلبی تضرع واستکانت ایله درکات معنویهٔ حق تعالایه چویررواهذا بلا انبیا علیهم السلام و بعدهم اولیایه قدس الله تعالی موکلدر زیرا که بلا قلبی افتقار ایله قبل حق تعالایه دوندیرر ونسیان حق تعالایه مانع اولور انتهى (ثم قلت) اشبو مطلبده بالترجمه نقل اولنان فصل کتاب ابی عبدالله الشامی باب آتی عنوانه باقلم فقیر عنه تعالی یازلمسی منوی اولان فذلکهٔ مسئلهٔ ارادهٔ جزئیه‌ده کوستریلان معتزله وجبریه‌نك توهم ایتدکاری اشکالاتلرینك دفعنه بر کوزل مسلك اولمغله اوراده بوراسی تذکر اولنه وفصل مترجم مرقوم بر وجه محرر متقدمیندن ابو عبدالله نام نحریرك اثری ایکن مشار الیهك زماندن تقریبا بش التی یوز سنه کچدکدنصکره دنیایه کلان محشی تفسیر بیضاوی شهاب خفاجی مرحومك طراز المجالس نام کتابنه قائلی بر وجهله اشراب دخی ایتمه‌رك وعباره یی نوعما دخی تغییر قیلیه رق بعبارته درج ایلمسی جای تعجبدر کما لایخفی

الفصل الاول

مستطرفده بولنان اشبو فصل اول دعا ایله آدابی بیاننده در قال الله تعالى (واذا سألك عبادی عنی فانی قریب اجیب دعوة الداع اذا دعان الایه) اشبو آیت کریمه ده اولان قرب اهل تفسیر بیانیجه باری تعالانك کافهٔ افعال واقوال واحوال عبادینه علم ازلیسی محیط اولدیغی تمثیل علم بیان طریقیله مبیندر که مفادی حق تعالانك اشبو احاطهٔ علمی حالی مکانی برینده قریب اولان عبادینك بر یرلرینه اولان اطلاعلری حالنه تشبیه اولنمشدرو (اجیب دعوة الداع اذا دعان) قول کریمی قرب مجازیٔ باری تعالایی تقریر وتأکید ودعا ایدن عبده اجابتله وعددر (جامع المستطرف اشبو آیت کریمه نك سبب نزولنده برقاچ قول یازوب اخیرا حسن بصریدن روایت اولنان قولی شویله یازمشدر که برقوم نواحیده نبی اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزدن قریب و بعد حق تعالایی بزه بیلدیریکز کیم قریب ایسه مناجات ایده‌لم یعنی معتاد اوزره اولان صوتله نیاز بری عرض ایده‌لم بعید ایسه ندا ایده لم دیو استفسار ایلدکلرنده آیت شریفهٔ مسطوره نزول ایلدی

دیوب (اجیب دعوة الداع اذا دعان) نصنی (اقبل عبادة من عبد نی) ایله تفسیر ایلشدرکه
مفادی قوالنك عبادتنی قبولدر وتفسیرمذکوراوزره دعا عبادت واجابت قبول دیمك اولور (واهل
تفسیردن برذوات کرام آیتده اولان دعا طلب ودیله مك معناسنه اولوب اجابت دخی مطلوبنی
احساندر یعنی اجابت حق تعالانك قول صدق اولمغله البته بروجه آتی تحقق ایدر یعنی بعض
دعانك اجابتی دنیاده ظاهر اولوب طلب ایلدیکی نسنه حصوله کلور و بعض اجابت دخی ظاهر
اولیوب لکن دعا ایدنك کناهی دعاسی سبیله مغفرت اولنمغله اشته بووجهله اجابت تحقق ایدر
و بعض اجابت دخی آخرته ادخار اولنور یعنی دنیاده نیاز اوزره مطلب ظهور ایتمزسه ده دعا
سبیله آخرتده داعی اولان مظهر احسان مخصوص اولور وشقوق مذکوره اوزره اولان اجابتلری
ابو سعید الخدری نك رضی الله تعالی عنه روایت ایلدیکی (ما من مسلم یدعو بدعوة لیس
فیهااثم ولاقطیعة رحم الااعطاه الله بها احدی ثلث امّاان یعجل له دعوته وامّاان تدخرله وامّا
ان یکف عنه من السوء بمثلها) حدیث شریفی ناطق ومفسرآیت کریمهٔ مذکوره در (ودخی
مفادی روزقیامت وقوع بولوب بعد الحساب اهل جنت جنتده مستقر اولدقلرندنصکره هرعبد
مؤمن قصوربی قصورلرنده سکون آرای صفا ایکن ملائکهٔ کرام قبـل باری تعالادن اولان
تحفه لرله عند معنویٔ رب العالمین دن کلدکلرنده اول مؤمنلر لفظا و فضلا بزمستغرق احسان
بی کران باری تعالی ایکن بواحسان مزیده فضلا وکرما آیا نه عبودیتله مظهر اولدق دیوب مسرورا
حکمتنی سؤال ایلدکلرنده فرشتکان کز بن یاسمز دنیاده حق تعـالی وتقدس سجده کاهنده دعا
قیلدیکزمی ایدی اشته بو ایلدیککز دعا در که سزلك ایچون ادخار اولنمشیدی دیرلر معناسنی افاده
ایدن روایت دخی مؤیدمدعادر (مرحوم مشارالیه اعلم لفظی تصدیر وسیطری ایله دیرکه دعانك
اجابتنده لامحاله برازشرطلر واردر یعنی دعانك داعیده ودعا اولنـان شیده شرطلری اولمغله انلره
رعایت اولنمدقچه اجابتی تحقق ایتمز اما دعا ایدن مؤمنك کندوسنده اولان جناب واجب الوجود
عزوجلادن غیری قادر اولمیوب اشیا و افعالده اولان وسائط واسبابك جمله سی خالق الکائنات
تعـالی شانه نك قبضهٔ معنویهٔ تصرفنده اولدیغنی وتسخیرینده مسخر بولندقلرینی جزم وتصدیق
ایتمك ونیت صادقه وحضور قلب ایله دعا قیلمقدرزیرا باری تعالی قلب لاهی صاحبنك دعاسنی
استجابه بیورمز و دخی اکل حرامدن اجتنـاب ایدوب و دعادن اوصانمیوب شوق درون یعنی
البته مطلوبم بو دعا ایله حصول بولور حسن ظنیله یوقدن وارایدن خالق الاکوان عزشانه یه
بالوارمقدر (و اما مدعوفیه ده یعنی طلب ایلدیکی شیده اولان شروطدن اول شرط مطلوبك
شرعا طلب وفعلی جائز ومباح اولان اموردن اولمسیدرکه ابوسعید الخدری رضی الله تعالی عنهك
روایت قیلدیغی حدیث شریف مسطورده واقع (مالم یدعو باثم و لا قطیعة رحم)
قول شریفنده بو شرط مصرحدر واشبو اثمده هر برکناه قزانیله جق ذنوب ورحمده
کافهٔ حقوق مسلمین ومظالملری داخل اولورلر (قلت) حقوق ومظـالمدن مراد حقوقه
رعایت وظلمدن اجتناب دیمك اولدیغی ظاهردر (سهل بن عبـد الله التستری قدس سره
(شروط الدعاء التضرع والخشوع و اکل الحلال و حفظ اللسان وحفظ العین عن النظر الی
مالایحل وحفظ البطن من الحرام) یعنی تضرع وخشوع و اکل لقمهٔ حلال وحفظ لسـان
یعنی مطلقا کرتو سوز سویلامك ونظری حلال اولمیان شیدن کوزی حفظ وحرامدن بطنی
محافظه شروط دعادندردیمشدر (قلت) (حفظ البطن عن الحرام) قولی (اکل الحلال)
دیدیکندنصکره ذکر اولنمق تأکید صورتنده ایسه ده زنابی ایهام ایدرك کلام مؤسس اولمق
دخی محتملدر (وابن عطـا دخی دعا ایچون ارکان واجنحه یعنی قنادلر واسباب واوقات واردر

اکرارکانه موافقت ایدرسه قوت بولور واجنحه سنه موافقت ایدرسه سمایه طیران ایدر یعنی سهم
دعا منزل رسیدهٔ اجابت اولور مواقیتنه راست کلورسه فائز اولور واسبابنه موافقت ایدرسه نجاح
بولور وذکر اولنـان ارکانی حضور قلب وخشوع وخضوع واجنحه سی صدق ومیقاتی هنکام
اسحار واسبابی صلات و سلام نبی مختار صلی الله تعالی علیه وسلمدر دیمشدر (دعانك لحندن
یعنی اعراب والفاظی غلط اولمقدن سالم بولنمسی شروط دعادندر دینلوب بعض بلیغ قدیم اشبو
شرطی ＊ ینادی ربه باللحن لیث ＊ لذالك اذا دعاه لایجیب ＊ شعری مفهومیله اشعار ایتمشدر
(عریف وشرطی وجبابت کار وعشارك وصاحب غرظبه ایله صاحب کوبه نك دعازی قرین
اجابت اولماز دیمشـدر جامع المستطرف غرظبه طنبور و کوبه اورته سی ضیق آلت تغنیدر
دیمشـدر ﴿ واما آداب دعا ﴾ دعا ایدن مؤمن قبله یه یونوب اللرینی
معروف اولدیغی اوزره یوقاری قالدرمق آدابندندر که (ان ربکم حی کریم یستحیی من عبده
اذارفع یدیه ان یردهما) قولی حدیث شریف نبوی علیه الصلاة والسلام اولمق اوزره مرویدر
(و دعا ختامنده اللریله دعا ایدن یوزینی مسح دخی آدابدرکه اشبو مسح خصوصنده عمر رضی الله
تعالی عنه برخبرروایت ایلمشدر و بصری دعاده سمایه دکمك منافی آدابدرکه بونده یعنی مطلقـا
دعاده دخی جامع المستطرف بر خبر ذکر ایتمشدر (قلت) لکن جامع صغیرده صلاتده یعنی
نمازده اولان دعاده قیدیله جابر رضی الله تعالی عنهدن (لینتهین اقوام عن رفعهم ابصارهم عند
الدعاء فی الصلاة الی السماء اولیخطفن ابصارهم) لفظنده اولان حدیث مضبوطدر وازهار
نام شرحده خارج صلاتده اولان دعاده سمایه نظری بعضیلری مکروهدر دیدیلر وسبب قوللری
حاشا مکان حق سما اولمسنی ایهام ایتمسیدر واکثر علمـا سما قبلهٔ دعا اولمغله اوجانبه دستی و بصری
رفع جائزدر دیدیلر (و سیرده معاویة بن الحکمك جاریه سنه (این الله) سؤال نبویسنه علیه
الصلاة والسلام جاریه نك فی السماء و (من انا) سؤاللرینه (رسول الله) دیو جاریه جواب
وردکده (اعتقها فانهـا مؤمنة) روایتیله احتجاج ایتدیلر لکن رفع بصری تجویز ایدنلره
تجویز ایتمیلر جاریه یه این الله سؤالی مکاندن سؤال دکلدر زیرا باری تعالی مکاندن منزه ایدوکی
عندالنبی علیه الصلاة والسلام وعندالمؤمنین متحققدر بلکه سؤال شریف جاریه نك توحیدینی
استفسار وتمییز ایچوندر زیرا مشرکین عرب ارضده اولان اصنامه رب در دیو اعتقاد ایدرلر ورب
ارض وسما (واحد لاشریك) اولدیغنی انکار ایدرلر ایدی دیو تأویل ایلدیلر فتأمل (ودخی
(ادعوا ربکم تضرعا وخفیة) نصنجه مطلوبك حصولیچون دعا ایدن مؤمن سسنی حفض
ایدوب بلند ایتمامك آدابندندر (عبد الرحمن الهمدانیدن نقل اولنمشدر مشارالیه بن ابی اسحق ایله
صباح نمازینی قیلمش ایدم نمازی اقامه دنصکره برکیمسه نك دعاده جهرینی همدانی ایشدوب
لکن زکریا (اذنادی ربه نداء خفیـا) دیدی دیمشدر (قلت) ذکرده امام اعظم حضرتلری
قولی اوزره طریقت صدیقیهٔ نقشبندیه ده اولان ذکر خفی ایله طریقت جهریه اصحابنك
بحث و اجتهادلری مکتوبات فاروقیه و معصومیه ده قدس سرهما کوزل یازلمشدر مراجعت
ومطالعه اولنه و بعض کتب فقهیه نك استحسانده دخی ذکر خفی وجهری مسئله سی اولوب
هر برینك حیثیتله یرلری اولدیغی وجوازلری یازیلو درکوریله (ودخی برخواه اثر وارد دعاده
تکلف اولنموب کلام مطبوع اولمق وسجعله طو بطولو اولمامق لایقدر یعنی آدابندندر (واشبو
آدابی بیانده (ادعوا بلسان الذلة و الاحتقـار لا بلسان الفصاحة والانطلاق) دینلمشدر
(قلت) اثرده اولان نهی سجع دعا بعض اهل دانشك توجیهی اوزره مطلقا کلام مسجعدن نهی
اولمیوب اسکه دعاء مأثوره لرده وقوع بولدیغی کبی بداهة عن قلب وخالصا صادر اولیوب ده بالالتزام

شجعی دوشنوب تألیف اولنان مسجعات دیمکدر و بو التزام ایسه خاطری وقلبی معنی وارستهٔ
خلوص وصفوت ایده جکندن باشقه ظاهرا اظهار هنر دیمکه چیقماغله واندن بری ریا استشمام
اولنمغله ارتق بومقوله سوزك درکاه حکیم علی الاطلاقدن جلب اجابت ایده میه جکی نزد وطبع
سلیمده مسلمدر (اهل عرفان وعلم دعایی یدی کلمه دن زیاده ایتمیوب دخی نقصانندن بیله ایقایه
سعیلری اکثر اولوب بو وضعله سورهٔ شریفهٔ بقره که (ربنا لاتؤاخذنا) دن (فانصرنا علی
القوم الکافرین) دعاسنه قدر یدی جملهٔ دعائیه ایله مسکی الختام اولمشدر دعاده بو اسلوب
حکم محبوب ایله قرآن کریمه اقتفا ایتمشلردر رضی الله تعالی عنهم (وعن سفیان بن عیینة
لایمنعن احدکم من الدعا ما یعلم من نفسه فان الله تعالی اجاب دعاء شر الخلق ابلیس اذ قال انظرنی
الی یوم یبعثون) دیمشدر که بعض خدمهٔ علم مطالعه سنجه مفادی بر کیمسه صلاح حال اوزره
اولمیوبده درکاه حقده دعاسی قبوله مقرون اولمز دیو ایلدیکی یأسی دعادن کندوینی اصلا منع ایتمسون
یعنی ندامت و توبه ایلمدیکنده دعا ایلسون زیرا باری تعالی و تقدس شر مخلوق اولان ابلیسك
دعاسنی قبول ایله قیامته قدر احیا ایلدی دیمك کبیدر وجه آخری وار ایسه اشارت اولنه (وعن
النبی صلی الله تعالی علیه وسلم (اذا سأل احدکم ربه مسئلة فتعرف الاجابة فلیقل الحمد لله الذی
بنعمته تتم الصالحات ومن ابطأ عنه ذلك فلیقل الحمد لله علی کل حال) اشبو حدیث شریف
جامع صغیرده دخی مضبوطدر که مفادی مناوی بیانجه عبد مؤمن ربی ورب عزتدن تعالی شانه
برشیٔ مباح طلب ونیاز ایلدیکی وقتده حصول اجابتی بیلنجیه قدر اجابتك اماره سی ظهورینه
دکین طلب ایدوب ظهور اماره ده حق تعالایه شکر حصول اولهرق (الحمد لله الذی بنعمته
تتم الصالحات) عباره سیله ثنا باشکر ایده که مفهوم جملهٔ مذکوره کرم ومثلیله نعم حسان کامله
اولان الله تعالایه حمد ایدرم دیمکدر واما تعرف اجابه تأخر ایدر یعنی امارهٔ اجابت کچکوب عبد
مؤمنه سرعت ایتمزسه ینه ثنا (الحمد لله علی کل حال) دیه ومفهوم (کل حال) حق تعالانك
تقدیر ایلدیکی کیفیاتدن هر کیفیت اوزرینه یعنی کچکمك کیفیتنده دخی حمد ایدرم که حق تعالانك
مؤمنه قضا وحکم ایلدیکی کیفیاتك جمله سی مؤمنك حقنده خیر اولوب شویله که اکر پردهٔ غفلت
قالقوب سر قضا وقدر ظاهر اولمش اولسه ظاهرا حقنده مضرتلو کان قیلدیغی مقدره ظاهرده
وقوعیله مسرور اولدیغی مقدردن زیاده فرحیاب اولور اویله بر خیر محضدر (سلمة بن الاکوع
رضی الله تعالی عنه علیه الصلاة والسلام افندیمزدن دعالرنده (سبحان ربی العلی الوهاب)
تنزیهیله بدا بیوردقلرینی استماع ایدردم دیو روایت ایتمشدر (سلیمان دارانی حضرتلری دیمشدر که
بر کیمسه حضرت رب منان دن عزوجل مرادینی سؤال ایدر ایسه دعاسنك اولنده صلاة رسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلم وختام دعاسنده ینه صلات نبی اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم ایله نیاز
ایتسون و مؤمنه شایان اولان دعاده سعی وجهد ایتمك واجابتده رجا ایدوب مرحمت وعنایت
حق تعالادن قنوط یعنی یأس ایلمامکدر زیرا عبد مؤمن غنای مطلق ایله عالمیندن مستغنی وکریم
ذات مقدس ذی کبریادن احسان خواهدر ﴿ واما اوقات دعا ﴾ اکثریا
اجابته مقرون اولان اوقاتی سحر و افطار و اذان ایله اقامت میانی وخطیبك منبرده خطبتین
بیننده اولان جلسه سنده سلام صلات جمعه یه دك اولان اوقاتلر ایله یاغمور یاغدیغی وحق تعالی
یولنده اولان جهادده جنگك قتالی وقتلریدر و (ان فی اللیل ساعة لایوافقها عبد مسلم یسأل
الله تعالی شیئا الا اعطاه) حدیث شریفی دلالتنجه کیجه نك ثلث اخیری وینه (اقرب
مایکون العبد من ربه فی السجود فاکثروا الدعاء) حدیث شریفی اخبارنجه سجده وقتی ودخی
چهارشنبه کونی اویله نمازیله ایکندی نمازی اراسی واضطرار وکدر وحالت سفر یعنی

یوله چیقوب غربتده اولان زمان وخسته لك هنکامی اوقات اجابتدر که هر بری آثار ایله ثابتدر
(قلت) هله کدر وغربت ومرضده اجابتك حکمتی ظاهردر که احوال مذکوره ده انسانه رقت
قلب حاصل اولور ورقتله اولان دعالرك خلوصه ودرکاه حق تعالایه صمیمی عوله مقرون اولدیغی
معلوم اوله (جابر بن عبد الله رضی الله تعالی عنه شویله روایت ایلمشدر که رسول اکرم صلی الله
تعالی علیه وسلم مسجدده یعنی مسجد کاعده فتح ونصرته بربازار ایرته سی کونی وایرته سی صالی
کونی وفرداسی چهارشنبه کونی اوچ کره دعا ایوردیلر ایدی اثر اجابت چهارشنبهٔ مذکورده بین
الصلاتین ظهوره کلمش اولدیغنی وجه مبارك ومسعودلرنده اولان نور سروردن بیلدم بکا
بر امر مهم غلیظ نازل اولدقده یعنی کرب عظیم وقوعنده اووقتده یعنی یوم الاربعاده بین الصلاتین
دعا ایلدیکمده اجابتی ادراك ایدرم دیمشدر (بعض کتب منزلهٔ سابقه ده (یاعبدی اذا سألت
فاسألنی فانی غنی واذا طلبت النصرة فاطلبها منی فانی قوی واذا فشیت سرك فافشه الی فانی
وفی واذا اقرضت فاقرضنی وانا ملی واذا دعوت فادعنی فانی حفی) مفهومنده وحی متلو
اولدیغی مرویدر که مفاد ترکیبی کافهٔ عبادی وحوایجنی خلق وایجاد ایدن خدای غنی قوی
عزشانه نك سجده کاه کبریاسنه روی نیاز سوردکده احسان واجابت بیوریله جغنی
ناطقدر (لغتده حفی غنی وزننده حالی کثرت اوزره استقصا وسؤال ایله اکرام ایدن ذاتدر
(عن ابی هریرة رضی الله تعالی عنه ان رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم قال ینزل ربنا کل لیلة
الی سماء الدنیا حین یبقی ثلث اللیل وهو الاخر فیقول من یدعونی فاستجیب له من یسألنی فاعطیه
من یستغفرنی فاغفرله) جامع المستطرف بو اثری یازمشدر که متشابهاتدن اولدیغی ظاهردر زیرا
ذات مقدس ذی الکبریا نزول وصعوددن منزه اولدیغی مبرهندر بومقوله متشابهاتده اهل
اصولك بیانجه مجاز حذف طریقیله نزول رحمت واجابت وشمول احسان کبی وسائر جهات
معلومه ایله تأویل اولنمق کرکدر والله اعلم ورسوله بالصواب ومفادی ثلث اخیر وقت اجابت
وقبول اولدیغی ناطقدر (وهب بن منبه حضرتلری شویله دیمشدر که بکا شو روایت بالغ اولدیکه
موسی علیه السلام قائما بکا وتضرع طویل ایدر بر رجله راست کلورلر وکوررلر که اثر اجابتدن
محرومدر مناجاته واروب یارب بو قولکك اشبو تضرع وبکا ایله اولان دعاسی استجابت بیورلمدیغنك
حکمتنه اطلاع نیازنده یم دیوب منتظر وحی الهی اولدقلرینه مقارن یاموسی او قولم نفسنی تلف
ایدنجیه دك بکا وعنان سمایه بالغ اولنجیه قدر الارینی قالدرسه دعاسنی استجابت ایتمم مآلنده وحی
الهی وقوعه کلدکده ینه موسی علیه السلام حکمتنی بیانده الطف وجهه مترقب اولمغله بطننده
حرام ویننده حرام اولسی بحکمة ومصلحة مانع استجابت اولشدر مفهومنده ایحا بیورلمشدر
(منقولدر که ابراهیم بن ادهم قدس سره سیاحتلرنده بصره یه اوغرایوب بازار کاهندن کچرکن
ناس زیارت وتعظیم قصدیله اطرافنه جمع اولوب یا ابا اسحق بزه نه حال اولدیکه درکاه حقده
دعا ایدرز استجابت وقبول اثری مشاهده ایده میورز بوخصوصده همتکزی یعنی دعاکزی رجا
وسببنی استقصا ایدرز دیو یلواردقلرنده بعد المراقبه استجابت اولنمدیغی قلوبکز اون شیئله
میت اولدیغیچوندر دیدی واشیاء عشره یی صوردقلرنده (اولکیسی حق تعالایه عرفان ایتکز وار ایکن
حقنی ادا ایتمامکزدر (ایکنجیسی رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزی سورز
ادعاسنده ایکن سنت سنیه سنی ترك ایلمکزدر (اوچنجیسی قرآن کریمی قرائت ایتمش ایکن
احکامیله عمل قیلمامکزدر (دردنجیسی نعم الهیه یی آکلرکن شکرینی ادا ایلمامکزدر (بشنجیسی
شیطانه عدومزدر دیرکن موافقتکزدر (التنجیسی جنت حقدر و واردر دیرکن اکا دخوله سبب
اولان اعمالده بولنمامکزدر (یدنجیسی ناره وجهنمه دخی واردر دیرکن آندن هارب اولمامکز یعنی

كناهدن عدم اجتنابكزدر (سكز نجيسى موت حق و بديهى ايكن اكا استعداد كسب ايتامكزدر يعنى سهولتله چكنمكه سبب اولان تقواده بولنمامكزدر (طقوزنجيسى اويقودن اويانديغكزكبى عيوب ناس ايله اشتغال ايدوب كندو عيوبكزى ترك ايتمكزدر) يعنى اقدم امور يكز عيوب نفسكزى اصلاح ايكن اقدامكز دائما تجسس عيوب خلق وطعن اولمشدر (اوننجيسى موتا كزى دفن ايتدكزصكره انلرك حاللرندن عبرت الممكزدر) ديمشدر (يحيى بن معاذ حضرتلرى (من اقر لله باسائته جاد الله عليه بمغفرته) يعنى بركيمسه عصيانني دركاه معنوى آلهده عز شانه اقرار ايده حق تعالى مغفرتيله جود واحسان ايدر (ومن لم يمن على الله بطاعته اوصله الى جنته) يعنى بركيمسه كه حق تعالايه طاعتيله امتنان ايتميه انى جنته فضلا وكرما ادخال ايدر (ومن اخلص لله فى دعوته من الله عليه باجابته) يعنى بركيمسه كه دعاسنده حق تعالايه اخلاص ايده اجابت وقبوليله اكا من واحسان ايدر (على المرتضى رضى تعالى عنه (ادفعوا امواج البلاء بالدعا) ديمشلردركه مفهومى بلانك طالغهلرينى دعا ايله دفع ايدك ديمكدر يعنى بلا نه قدر مضاعف وشديد ودريا كبى كثير ومديد اولسه ده اجابته مقرون دعا او بلايه بلا اولوب محو ايدر مأثنده در (وانس رضى الله تعالى عنه دعادن عجز كتورلمامك اوزره دعا ايله اشتغال ايدن هلاك رسيد دكلدر) ألنده مرفوعا براثر روايت ايلمشدر (وجابر رضى الله تعالى عنه دخى مرفوعا مظلوبنده دعابى اكثار ايدن مطلوبى اعطا وياخود منع اولنسون بركت حق تعالادن خالى دكلدر مفهومنده برخبر روايت ايلمشدر

﴿الفصل الثانى﴾ اشبو فصل نفس ادعيه ده اولان اقوالى حاويدر

(قلت) تراجم تركيهٔ لغت عربيه يه وارنجيه دك كافهٔ لغانده ومنظومات عربيه واشعار تركيهٔ فصحاده كورنديكى وطوبطلو اولديغى اوزره (ادعيه) همزه نك فتحى ودالك سكونى وعينك كسرى وياك تخفيفى ايله يعنى يامشدد ومدغم اولميهرق دعاء اسمنك امثلهٔ وزننده جمعى ايكن بين الناس غلط فاحش اولهرق يايه شده ويريلهرك استعمال اولنديغى مسموع عدر اشته رقم بيچاره سنك قافى وقريه نك ياسى دخى زبان اهل دانشده ازادهٔ شده ايكن زبان نادانه دوشدكجه سنك شده بيمكده در (لا حول ولاقوة الا بالله العلى العظيم) (قيل لسعيد بن عتبه رضى الله تعالى عنه ما حديث روى عن رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (افضل دعاء اعطيته انا والنبيون قبلى اشهد ان لا اله الا الله وحده لاشريك له له الملك وله الحمد وهو على كل شئ قدير) قال من ينكر من ذا ثم حدث بقوله صلى الله تعالى عليه وسلم (من تشاغل بالثناء على الله اعطاه الله فوق رغبة السائلين) ثم قال هذا امية بن ابى الصلت يقول لابن جدعان * أأذكر حاجتى ام قدكفانى * حياؤك ان شيمتك الحياء * اذا اثنى عليك المرء يوما * كفاه من تعرضه الثناء * فهذا مخلوق يقول لمخلوق فاظنك برب العالمين * يعنى سعيد بن عتبه يه رضى الله تعالى عنه هدن (افضل دعاء الحديث) حديثى واقعميدر ديو استعلام اولندقده انى كيم تسليم ايتمز يعنى واقعدر ديدكدنصكره ثنا على الله ايله تشاغل ايدن ذاتلره حق تعالى مطلوبلرينك فوقنده اولان يعنى خاطرلرينه كلامش كرملر اعطا ايدر مفادنده اولان حديث شريف مذكورى دخى روايت ايدوب اشته مخلوق حق تعالى اولان امية بن ابى الصلت صكارى مخلوق ثناده (أأذكر الى آخر القطعه) ديوب ابن جدعان مجرد ثنا ايله ثنا ايدن كيمسه تعريض ايتديكى يعنى استهمديكى وخاطرينه كلديكى كرم ايله مكافات ايدر ديمش ايكن بو منطوق حديث شريف مسطور رب العالمين جلت قدرته وعظمت مكرمته حضرتلرينه ظنك نيجه در يعنى كرم واحساننده ظن وشكمى ايدرسن البته فكر عبده كلميان احسانى ايدر ديمشدر (قلت) جامع المستطرف اشبو روايت سعيدد نصكره بعض تابعين عظام ومشايخ متقدمين كرامك ادعيهلرينى وبونلرك خلالنده نادرا بعض ادعيهٔ

مأثوره يازمشدر لكن جامع صغيرده اللهم عنوانلريله مصدر خاصهٔ نبوت اولميوب ورد صباح ومسا ايده جك ادعيهٔ مأثورهلرى پادشاه دوران وسلطان سلاطين جهان عبدالمجيد خان طال بقاه ونال ماتمناه الى آخرالزمان حضرتلرينك همت بلند مرتب شاهانهلريله وجه معلوم سابق التحرير اوزره تأليفنه موفق اولديغم اشبو ترجمه يه بلا ريا قصد تيمن وتبرك بريله اخرلرينه روات ومأخذلرى اشارت وجابجا شروحه مراجعت ايله مقاصد شريفهٔ لازم الايضاحلرى تحرير اولنهرق درج اولنمق فائدهسى مطالعه اولنوب اولوجهله زبان وكلك فقير بسمله خوان نقل ونسطير اولمشدر (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم وبارك وكرم (اللهم لا عيش الا عيش الاخرة) (حم ق عن سهل بن سعد) رضى الله تعالى عنه بوحديثك تتمهسى (فاكرم الانصار والمهاجرة) كلاميدر مهاجرين وانصار غزوهٔ خندقده ارقهلريله طپراق اخراج ونقللرنده تعب ومشقتلرينى كوردكده بويله دعا بيورديلركه مفادى دنيانك عيش ونعمتى زياده اولسه ده زائل وآخرتك نعمتى باقيه در اى بارى تعالى انصار ومهاجرينه نعمت آخرت احسان ايله ديمكدر وبوندن مقصود امتك نفسلرينى رغبت دنيادن قطع وآخرته رغبته حمل ومشاق عباداته تحميلدر (قلت) معلوم اهل دانشدركه شارح بخارى مولانا عينى وسائر اعلام عربيه بياننجه (اللهم) لفظ لطيفنك اصلى (ياالله) نداى شريفيدر وحرف ندا حذف اولنوب حرف مذكوردن عوض اولهرق آخر لفظهٔ جلاله يه ميم مشدد الحاق اولنوب (اللهم) اولمشدر ونداده اشبو حذف وتعويض اسم جلالك خاصهلرندندر قسمده تا قسمك الحاقى و (ياالله) نداسنده الفنك وصل اولنميوب قطع اولنمسى خاصهلرندن اولديغى كبى واهل عربيه نك بوتصرفدن يعنى حرف ندايى حذف ايدوب مخرجى آخر لفظه كتوردكارى نون كبى حرف علت مخرجنه قريب اولان ميمى آخر اسم جلاله كتورمكلرندن غايه مقصودلرى اسم شريف بارى تعالانك نداسندن اول امرده ممتاز اولمسيچوندر (وحياة الحيوانده دميرى ذكر ايتديكى اوزره (اللهم) لفظ شريفندن الف لامك حذف اولنهرق (لاهم) ديمك دخى لغت اولوب ابرهه بالذات هدم كعبهٔ مكرمه قصديله سوق فيل وعسكر ايتديكى هنكامده جد النبى صلى الله تعالى عليه وسلم عبدالمطلب بيت مكرمه قارشو طوروب ايلديكى دعاسنده (لاهم) تعبيريله بدأ ايلديكنى دخى يازمشدر (اللهم رزق آل محمد فى الدنيا قوتا) (حم ت عن ابى هريرة) رضى الله تعالى عنه (آل زوجات طاهرات ودخى نفقهسى دائرهٔ نبويهدن اولان مؤمنين بنى هاشم ومطلبدر ودخى على قول الى يوم القيام اولان اتقياء امت اجابتدر وبومعناى اخير ايله اعميته حمل فى الدنيا طرفنده نظر اعمدر و (قوتا) يرينده (كفافا) روايتى دخى واردر كفاف لزومدن فضله قالميان وقدر حاجتده اولان رزقدر وقوت سد رمق ايده جك مقداردر خلاصه بر رزق كه سؤال مذلته وارديه ديمكدر وكفاف وقوت اشخاص واحوالله مختلفدر وحديث آخرده اولان طلب غنا بوحديثه منافى دكلدر زيرا غنادن مراد قدر كفاف ديمكدر (اللهم اغفر للمتسرولات من امتى) البيهقى فى الادب عن على رضى الله تعالى عنه (متسرولات) متسروله نك جمعيدركه سراويل كين نساء امت اجابتدر كندوزينى اجانبدن ستر ايله مأمور اولوب اول امرى حفظ ويرينه كتوردكاريچون مستحق دعاء غفر اولورلركه اصلى ستر معناسنه در يعنى ستر عورات ايلدكاريچون ستر خطيئاتدن عبارت غفران دعاسيله مقابله بيورديلر (اللهم اغفر للحاج ولمن استغفر له الحاج (هب عن ابى هريره) رضى الله تعالى عنه ولمن استغفر له الحاج جملهسى اوچ كره تكرار بيورلديغى مرويدر (اللهم يارب جبريل وميكائيل واسرافيل ومحمد نعوذ بك من النار) (طب ك عن والد ابى المليح) رضى الله تعالى عنه حرالى بياننجه ايل ملأ اعلاده مرادف لفظهٔ جلاله اولمغله جبريل عبد الله ديمكدر وبوذات روح

امر حقدن قلوبده مابه الاحياسيله اولان روح الالهى بسطه بريد و واسطه وقدرتدركه روح حياتى يدقبضيله عزرائيل ايله حقه ارجاعندن اول شودارد نياده حقه ارجاع ايدر (وميكائيل دخى اسم عبوديدركه اجسامده مقيم اولان ارزاقه يد بسطدر (واسرافيل دخى مابه الحياة اولان ارواحى بسطه يد وواسطه در (جزولى شرح رساله ده (اسرافيل تسميه سى كثرت اجنحه سندن وميكائيل تسميه سى مطرونباتى تكيل و وزنه موكل اولديغندن اوتريدر ديمشدر (ومحمد عليه الصلاة والسلام روح الارواحدر دعاده اشبو ملائكه ثلاثى تخصيص بالذكره وجه اشرف ملائكه اولدقلرندن ودخى جبريل بروجه محرر حيات قلوب اولان وحيه وميكائيل حيات ارض وحيوان اولان مطر ونباته واسرافيل حيات عالمه وروحك اجسامه عودينه سبب اولان نفخ صوره موكللر اولوب بووجهلر ايله اشبو وجود كائناتك مدار نظامى اولان حياته موكل اولدقلريچون اولوب وحيات مذكوره يه موكللر اولان ارواح مقدسه ربوبيتله متصف اولان بارى تعالى يه توسلك حصول مطلبده تأثير كثيرى اولديغى ظاهردر واشبو وجه تخصيص ثلاثه مشار اليهانك حق تعالى يه كال اختصاصلرى وافضل ملائكه اولدقلريچون تخصيص اولنمشدر قولندن اولادر وقول اول ايله قول اخير ثانيدن افضلدر واول واخيرك بينلرنده كى تفصيلده دخى اقوال واردر اقوال مذكوره نك اوچنجيسى توقفدر (وختم نبوت عليه الصلاة والسلام ايله توسل ايسه سلطان وجوهدر وبونده دخى تعليم امت آشكاردر (اللهم انى اعوذ بك من علم لاينفع وعمل لايرفع ودعاء لايستجاب) حم حب ك عن انس رضى الله تعالى عنه) منفعتسز علم تعلمى مشروع اولميان ياخود مشروع ايسه ده عمله مقرون اولميان واخلاق رديه يى تهذيب ايتميان علمدر رفع وقبوله مقارن اولميان عمل اخلاصى اولميوب رياآلود اولان عملدر وقبول اولنميان دعا صاحبنك صدرنده غل اولان دعادر بودعاء مأثور تعليم امتدر (اللهم انى اسئلك من الخير كله بما علمت منه وما لم اعلم واعوذ بك من الشر كله بما علمت منه و ما لم اعلم) الطيالسى عن جابر بن سمرة رضى الله تعالى عنه) اشبو دعاء مأثور جوامع دعادر حضرت پيغمبر صلى الله تعالى عليه وسلمه قبل بارى تعالادن اعطا اولنان خير وعلم غيريلرينه اعطا اولنمامش ايكن بنه هر خيرى وعلى طلبلرى مخلوقاتك صفاتى زياده ونقصانى قابله اولديغنه نظرا اولديغنك اوزرينه بونده تعليم امت دخى واردر فتأمل (اللهم احسن عاقبتنا فى الامور كلها واجرنا من خزى الدنيا وعذاب الاخرة) حم حب عن بشر بن ارطاة رضى الله تعالى عنه) طبرانينك روايتنده (من كان ذلك دعاءه مات قبل ان يصيبه البلاء) كلامى زياده قيلنمشدر و بونده دخى امته تعليم واردر (اللهم انك سألتنا من انفسنا مالا نملكه الا بك فاعطنا منك ما يرضيك عنا) (ابن عساكر عن ابى هريرة رضى الله تعالى عنه (شراح حديث (سألتنا) لفظنى (كلفتنا) ايله شرح ايتشلردر (اللهم انى اعوذ بك من جار السوء فى دار المقامة فان جار البادية يتحول) ك عن ابى هريرة رضى الله تعالى عنه) مقامه باضم ميم وطن ايله تفسير اولنمشدر (اللهم اجعلنى من الذين اذا احسنوا استبشروا واذا اساؤا استغفروا) ه هب عن عايشه رضى الله تعالى عنها) اشبو استغفار ايله اولان دعا دخى امتك مواظبت ايلرينى ارشاددر كه عملرينى بكنوب هلاك رسيده و استدراجه مبتلا اولمسونلر ديو مرحمتدر (اللهم انى اعوذ بك من شر ما عملت ومن شر ما لم اعمل) م د ن ه عن عايشة رضى الله تعالى عنها) اللهم اعنى على غمرات الموت اوسكرات الموت) (ت ه ك وكذا النسائى عن عايشة رضى الله تعالى عنها) اوسكرات الموت ياعايشه نك رضى الله تعالى عنها وياخود انلر دنصكره اولان روات دن برينك شكيدر قرطبى يانچه انبيا عليهم السلامك تشديد موتلرى واللرى رفع درجات ايچوندركه كندولرينه نقص وعذاب اولماز (اللهم زدنا ولا تنقصنا واكرمنا

ولاتهنا واعطنا ولاتحرمنا وآثرنا ولاتؤثر علينا وارضنا وارض عنا) (ت ك عن عمر رضى الله تعالى عنه (تهنا اصلنده تهوننا اولوب واوك كسره حركه سى اولنده كى هاء ساكنه يه ويريلوب واو حذف اولنمشدر بوحديث شريف زيادهٔ علوم ومعارفه وعدم ذهابلرينه واعدادينه واعداء دينه غلبه يه واعدانك عدم غلبه لرينه وقضايه اعطاء صبره وطاعت قليله نك قبوانه دعادر وبونده دخى تعليم وارشاد امت مندرجدر كما لايخفى (اللهم انى اعوذ بك من قلب لايخشع ومن دعاء لايسمع ومن نفس لاتشبع ومن علم لاينفع اعوذ من هولاء الاربع) (ت ن عن ابن عمرو بن العاص (د ن ه عن ابى هريرة الدوسى عن انس) رضى الله تعالى عنهم (مناوى بوحديثده دعاده سجعك جوازينه دلالت واردر ديمش وحجة الاسلام مكروه اولان ضراعت وذلته منافى اولان تكلفيدر ديوب ابن حجر رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمدن كلام مسجع قصده مقارن اوله رق دخى صدور ايتمشدر ولهذا غايت انسجامده اولور ديو حسن بيان ايلمشدر (اعوذ بك من هولاء الاربع استعاذه سنك اعادهسيله مذكوراتدن مزيد تحذيره تنبيه اولنمشدر (اللهم ارزقنى حبك وحب من ينفعنى حبه عندك اللهم ارزقنى مما احب فاجعله قوة لى فيما تحب اللهم ومازويت عنى مما احب فاجعله فراغا لى فيما تحب) (ت عن عبد الله بن يزيد الخطمى رضى الله تعالى (اللهم اغفر لى ذنبى ووسع لى فى دارى وبارك لى فى رزقى) (ت عن ابى هريرة) رضى الله تعالى عنه (نبى اكرمك صلى الله تعالى عليه وسلم استعاذه قيلدقلرى ذنب لايق اولميان شى ياخود آتيده وقوع ذنب ايله تفسير اولنمشدر وهر نه قدر حق تعالى يه اقربيت معنويه حبيب خدا عليه الصلاة والسلام ظاهر ايسه ده جلال كبرياء الله عز وجل به لايق عبوديت مقدور عبد اولمامغله كمال قربه نسبتله بوقصوره مجازا ذنب دينمشدر (هكذا قال المناوى شارحا) رزقك خير اولمسى مقسومه توفيق رضا وارزاق ايچون حق تعالادن غيرى يه عدم التفاتدر ضيق مرافق دار صدرى تنك وهمى جلبه واشغال بال وروحى مغموم ايتديكيچون توسيع دار ايله دعا اولنمشدر وياخود داردن مراد حقيقة دار و بعضه طار اولان قبردر ديو مشروحدر (اللهم انى اعوذ بك من زوال نعمتك وتحول عافيتك وفجاءة نقمتك وجميع سخطك) (م د ت عن ابن عمر) رضى الله تعالى عنهما (زوال مفارقت شى ثابت (وتحويل شيئى تغيير در (فجاءة بغتة ديمكدر ضم فاومد الف ايله اولوب فتح وقصرى دخى لغتدر قاله المناوى (قلت) بوصورتده عمدة وزننده فجأة غلط اولوب غلطدر ديمك غلط اولوب درتيوز سكسن درت دكل درتيوز سكسن بشدر ديمك حسابى غلطدر فتأمل (اللهم انى اعوذ بك من منكرات الاخلاق والاعمال والاهواء والادواء (ت طب ك عن عم زيادة بن علاقة) اخلاقك منكراتى (حقد) (حسد) (جبن) (لوم) (كبر) وغيريلرى كبى اولان سيئاتدر واعمالك منكراتى (قتل) (زنا) (شرب خمر) (سرقت) كبى اولان سيئاتدر اهواء شهواته ميل نفس معناسنه مقصور اولان هوى لفظنك جمعيدر (بونلرى عصمتلرى مبرهن ايكن ذكر تعليم امت ايچوندر ومنكرات ادواء (جذام) (برص) و(سل) و(استسقا) و(ذات جنب) كبى مرضلردر اللهم احفظنا من تلك الامراض والمنكرات المذكورة امين (منكرات اضافتلرى صفتك موصوفه اضافتى اولديغنى طيبى ذكر ايتمشدر (اللهم متعنى بسمعى وبصرى واجعلهما الوارث منى وانصرنى على من ظلمنى وخذ منه بثارى) (تك عن ابى هريرة والبيهقى عن جرير رضى الله تعالى عنهما) بر روايتده متعنى دنصكره (فى الدنيا) زياده اولنمشدر سمع وبصرك منفعتى رضاى حق ضمننده اولان مسموعات ومبصراتده استعماله موفقيتدر (مسموعات ومبصرات خيريه نك ثوابى اخرت ذخيره سى اولوب اول خيراتى ثمراتى اشلينك ارتحالندنصكره باقيه اولمغله واردن استعاره قيلنوب اجعلهما الوارث منى بيورلمشدر هكذا فى الكشاف (اللهم انى اسألك غناى وغنى مولاى) (طب عن ابى هريرة رضى الله تعالى عنه)

بوراده مولی اقارب وعصبات واتباع وانصارواصحابدر وغنادن مراد غنای قلب اولوب غنای
مال دکلدر زیرا حق تعالایه اعتماد ووثوق ایدن حق تعالایه افتقار ایله مستغنی مال اولور فتأمل
(اللهم انی اسئلك رحمة من عندك تهدی بها قلبی وتجمع بها امری و تلم بها شعثی وتصلح بها غائبی
وترفع بها شاهدی وتزکی بها عملی وتلهم بها رشدی وترد بها الفتی وتعصمنی بها من کل سوء
اللهم اعطنی ایمانا ویقینا لیس بعده کفر ورحمة انال بها شرف کرامتك فی الدنیا والاخرة اللهم انی
اسئلك الفوز فی القضاء ونزل الشهداء وعیش السعداء والنصر علی الاعداء اللهم انی انزل بك حاجتی
فان قصر رأیی وضعف عملی افتقرت الی رحمتك فاسئلك یاقاضی الامور و یاشافی الصدور کما تجیر
بین البحور ان تجیرنی من عذاب السعیر ومن دعوة الثبور ومن فتنة القبور اللهم ما قصر عنه
رأیی ولم تبلغه نیتی ولم تبلغه مسئلتی من خیر وعدته احدا من خلقك اوخیر انت معطیه احدا
من عبادك فانی ارغب الیك فیه واسئلك من رحمتك یارب العالمین اللهم یاذا الحبل
الشدید والامر الرشید اسئلك الامن یوم الوعید والجنة ذات الخلود مع المقربین الشهود الرکع
السجود الموفین بالعهود انك رحیم ودود وانك تفعل ماترید اللهم اجعلناها دین مهدیین غیر
ضالین ولامضلین سلما لاولیائك وعدوا لاعدائك نحب بحبك من احبك ونعادی بعداوتك
من خالفك اللهم هذا الدعاء وعلیك الاجابة وهذا الجهد وعلیك التکلان اللهم اجعل لی نورا فی قلبی
ونورا فی قبری ونورا بین یدی ونورا من خلفی ونورا عن یمینی ونورا عن شمالی ونورا من فوقی
ونورا من تحتی ونورا فی سمعی ونورا فی بصری ونورا فی شعری ونورا فی بشری ونورا فی لحمی
ونورا فی دمی ونورا فی عظامی اللهم اعظم لی نورا واجعل لی نورا سبحان الذی تعطف بالعز وقال به
سبحان الذی لبس المجد وتکرم به سبحان الذی لاینبغی التسبیح الاله سبحان ذی الفضل والنعم
سبحان ذی المجد والکرم سبحان ذی الجلال والاکرام) (ت د محمد بن نصر فی کتاب الصلاة
طب والبیهقی فی کتاب الدعوات عن ابن عباس رضی الله تعالی عنه) اشبو دعاء مأثور دخی مغفرت
ونجاته دائر اولان دعالر تعلیم وارشاد امت ایچوندر (راوی حدیث ابن عباس رضی الله تعالی
عنهما دیمشدر که بن رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمه پدرم عباس کوندرمش ایدی اخشام
اوزری واروب خالتم میمونه نك رضی الله تعالی عنها یتنده بولدم کیجه ایچره قالقوب
قبل الفجر ایکی رکعت نمازی اقامه دنصکره اشبو دعایی (اللهم انی اسئلك رحمة من عندك
تهدی بها) خاتمه سنده اولان سبحان ذی الجلال والاکرام تنزیهنه قدر تمامیله عرض درکاه
حق تعالی وتبارك ایلدیلر دیو روایت ایلمشدر (قلت) میمونه مبارکه زوجات طاهراتدندر رضی الله
تعالی عنهن (وتصلح بها غائبی) قولنده کی غائبی (ماغاب عنی) ایله شرح ایدوب واندن باطن
مقصود اولوب باطنك ایمان وخلاق مرضیه وملکات رضیه ایله تعلیما للامه صلاح بذیر اولمسیله
دعا ندر دیدیلر وركع ضم را وفتح کاف مشدده وسجود ضم سین وجیم ایله ذات رکوع وسجود
اولان صلاتی کثرت اوزره اقامت ایدیجیلر معناسنه اولدیغن مفسرین ومحدثین تحریر قلمشلردر
(اللهم لاتکلنی الی نفسی طرفة عین ولاتنزع منی صالح مااعطیتنی) (البزار فی مسنده عن ابن عمر
رضی الله تعالی عنهما طرفة عین کوز قپاغنی تحریك قلنده کثرتی بیانده بر تعبیردر اشبو دخی
دعایه امتك همتنی تحریك اراده سیله دعادر زیرا حقلرنده اعطا اولنان صلاحك نزع وسلب
اولنمیه جغی معلوم رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمدر (اللهم اجعلنی شکورا واجعلنی صبورا
واجعلنی فی عینی صغیرا وفی اعین الناس کبیرا) (البزار عن بریدة رضی الله تعالی عنه (حضرتك
صلی الله تعالی علیه وسلم اعین ناسده کبیر اولمسیله دعاسی یعنی خلقك نظرنده عظمتلو اولمرینی
رنمز تعالی شانه دن استیهاب ونیازی حاشا کبرا اولمیوب بلکه خلافة الله تعالی فی الارض اولان

امر عظیم فی الجمله کندولرینه سهولتلو اولوب امر ونهی آلهی یی تبلیغده تأثیر مصلحت
خیریه سیچون اولدیغنی شراح حدیث یازمشلردر (قلت) وغرض صحیح پیغمبری علیه
الصلاة والسلام بویله اولدیغن (واجعلنی فی عینی صغیرا) تعبیرلری دخی ناطقدر واشبو دعایه
سجده کاه آلده عزشانه مواظبت امام المسلمین اولان پادشاهه غایتله سزادر (اللهم انك لست باله
استحدثناه ولابرب ابتدعناه ولاکان لنا قبلك من اله نلجاء الیه ونذرك ولا اعانك علی خلقنا احد فنشرکه
فیك تبارکت وتعالیت) (طب عن صهیب رضی الله عنه) بعض نسخه ده الیك بدلارنده کاف
خطاب ایله استحدثناك وابتدعناك وقع اولدیغنی شراح یازمشلردر (الهورب اسملرینه حرف
باك دخولی نفیی تأکید ایچوندر ومفهوم شریفی یاالله عز وجل سن عظیم الشان حاشا بوغیکن
حدوث وتجددیکی طلب ایلدیکمز آله واختراع ایتدیکمز رب دکلسن یعنی اویله محدث آله یوقدر
واولماز اویله بر آله یوقدر که سنی براغوب اکا التجا ایده لم وعدمدن بزی ایجاد ایتمکده سکا اعانه
ویاردم ایدن براحد یوقدر که عبادت والتجامزده انی سکا شریك ایده لم سن مثل وشریك وند
وضد وکافه نقایصدن مقدس ومنزه سن دیمکدر واویله در حقا وصدقا اشبو دعاء مأثور ایله
نبی الله داود علیه السلامك دعا ایلدیکی دخی مرویدر (اللهم انك تسمع کلامی وتری مکانی وتعلم
سری وعلانیتی لایخفی علیك شیء من امری وانا البائس الفقیر المستغیث المستجیر الوجل المقر
المعترف بذنبه اسألك مسئلة المسکین وابتهل الیك ابتهال المذنب الذلیل وادعوك دعاء الخائف
المضطر من خضعت لك رقبته وفاضت لك عبرته وذل لك جسمه ورغم لك انفه اللهم لاتجعلنی
بدعائك شقیا وکن بی رؤفا رحیما یاخیر المسؤلین ویاخیر المعطین) (طب عن ابن عباس رضی الله
تعالی عنه حق تعالانك استماعی مسموعات خفی دخی اولسه ذات مقدسنه عزشانه غائب
وکیز اولمامسیدر (لایخفی علیك الخ) قولی (تعلم سری وعلانیتی) قولنك مجاز ویاخود
تخصیص ایچون اولمق توهمنی دفعا تأکید ایچون ذکر اولنمشدر (بائس ضرورتی مشتده (وفقیر
جمیع احوالده محتاج (مستغیث حق تعالادن منتصر (مستجیر عذابدن امانی طالب اولان دیمکدر
(خضوع رقبه تذلل رضا ایله سرفرودر (عبره فتح عین وسکون با ایله کوز یاشی (ذلیل مستهاندر
(رغم انف بورنی ترابه الصاقدر (وادعوك دعاء الخائف المضطر ایله نبی مختار علیه الصلاة والسلام
افندیمز عبدك رتبه سی هر نه دکلو عالی وبلند اولورسه دخی ینه اقتضای ماهیت وحقیقتی
اوزره اضطراری دائم اولدیغنه تنبیه واشارت بیورمشدر زیرا عبد ممکندر وهر ممکن کندویه
مده یعنی امداد ایدیجیه مضطردر (وذل لك جسمه) جمیع ارکان ظاهره وباطنه ایله حق
تعالایه انقیاد ایله شرح اولنمشدر (اللهم لاتجعل بدعائك شقیا) نعم اخائبا ایله تفسیر قلنمشدر
(اللهم اصلح ذات بیننا والف بین قلوبنا فاهدنا سبل السلام ونجنا من الظلمات الی النور وجنبنا
الفواحش ماظهر منها ومابطن اللهم بارك فی اسماعنا وابصارنا وقلوبنا وارواجنا وذریاتنا وتب
علینا انك انت التواب الرحیم واجعلنا شاکرین لنعمتك مثنین بها واتمها علینا) (طب ك عن ابن
مسعود رضی الله تعالی عنه سبل السلام آفاتدن سلامت طریقلری یاخود تعلیما للامة جنت اولان
دار السلام یوللری یعنی اعتقاد صحیح وعمل صالحه دلالتی ایچون دعادر ظلمات ایله نوردن مراد ظلمات
دنیا ونور آخرتدر یاخود ظلمات معصیت ونور طاعتدر (اللهم الیك اشکو ضعف قوتی وقلة
حیلتی وهوانی علی الناس یاارحم الراحمین الی من تکلنی الی عدو یتجهمنی ام الی قریب ملکته
امری ان لم تکن ساخطا علی فلا ابالی غیر ان عافیتك اوسع لی اعوذ بنور وجهك الکریم
الذی اضاءت له السموات والارض واشرقت له الظلمات وصلح علیه امر الدنیا والاخرة ان تحل
علی غضبك اوینزل علی سخطك ولك العتبی حتی ترضی ولاحول ولاقوة الا بك) (طب عن

عبدالله بن جعفر رضى الله تعالى عنه ابن ابى طالب) (اللهم واقية كواقية الوليد) (ع عن ابن عمر
رضى الله تعالى عنهما) مناوى مرحوم بيانجه اشبو دعاى استنصار وعالك مفهوم شريفى يا ربى
سندن طفل مولودك حفظى كبى حفظ سؤال ونياز ايدرم ديمك اولوب و ياخود موسى عليه السلام
قصه سنى مبينه اولان آيتك برنده قول فرعونى ذكرده (الم نربك فينا وليدا) نصنده وليد دن مراد
موسى عليه السلام اولمغله مفهوم دعا يارب سندن موسى عليه السلامى حجر فرعونده ايكن شر
فرعوندن وقايه ايلديكك كبى بنم حقمده دخى ايچلرنده اولديغم قومك شرندن وقايهٔ الهيه كى
طلب ايدرم ديمكدر (معلوم اوله كه اشبو دعاء پيغمبرى عليه الصلاة والسلام دعاء طائف ايله
شهرت بولدى و بو شهرته سبب بودر كه عليه الصلاة والسلام افنديمزه ابوطالب خدمت
حمايهٔ معلومه سنده ايكن اشرار مشركين اوقدر اذارينه ابوطالبدن حذرا جسارت ايده مزلردى
وفتا كه ابوطالب فوت اولدقده اذازى اشتداد بولغله عليه الصلاة والسلام افنديمز اهل طائف
دينه نصرت واعانه ايدرلر اميد خير مقيد يله اوجانبى تشريف بيوردبلر لكن بحكمته سبحانه طائف
طائفه لرينك اذازى قومك اذارينه غالب كلوب حتى سفهاسى مبارك ومسعود قدم همايوننى دمى
سنك ايله قنا تمرليه ذات سعادتلرينه بواذا ايچون اوليوب بلكه اهتدا ايتمدكلرينه حزن كلوب
ومكهٔ مكرمه يه رجوع بيوروب اوزمان اشبو دعا ايله دعا بيوردقلرى ورجوع حيننده بارى
تعالى وتقدس جاله موكل ملكى طرف رسالتپناهلرينه ارسال بيوروب اوطاغيلرى يعنى اهل طائفى
باصديروب اهلاك ايتلرين قصد ايدرسه طاغلره خطاب ايلسون امر الهى ايله مطاوعت ايدرلر
خبر الهى سنى واسطهٔ ملك مشاراليه ايله واصل اولدقده ملك مرسله اقتضاى تخيير الهى ايله
بلكه اوطاغيلرك اصلابندن ذات مقدس خالق البرايايى توحيد وعبادت ايدر قوللر خروج ايدر
مطالعه سى باعث تأنى اولدى بيوردقلرى روايت اولنديغن شراح حديث يازمشلر (قلت)
توحيده سيف شريعتله دعوت اولنان كفارك جزيه يى قبول ايلدكلرندن اوزرلرندن سيف
قالديراديغنك برحكمتى دخى يا بالذات كندولرى اسلامك شرفنه پردهٔ غفلت و عناد اوزرلرندن
تدريجله قالقدقجه بيلوب اهتدا ايتلرى و ياخود نسللرينك مسلم اولملرى مصلحتى اولديغنى اهل
تفسير وحديث واصول يازمشلردر (اللهم كما حسنت خلقى فحسن خلقى) (حم عن ابن مسعود
رضى الله تعالى عنه) بعض اهل علم بيانجه حسن خلقت يعنى اوصاف ظاهره يى مشبه بها
بيوردقلرى تحديث نعمت الهيه در (مفردى خانك ضمى ولامك سكونى ايله اولوب جمعى ضم خا
ولام ايله اولان خلق وخوى خوب كه اوصاف باطنه دن ومناط كمالدن عبارتدر انى بنه تعليما
للامه طلبلرى اثقال امور خلق وامتى تحملده وعبوديتى تحققده وقضايه رضاده ومشاهدهٔ
ربوبيتده تقوى ايچون اولديغنى شراح كرام و بعض اعلام يازمشلردر (اللهم احفظنى بالاسلام
قائما واحفظنى بالاسلام قاعدا واحفظنى بالاسلام راقدا ولا تشمت بى عدوا ولا حاسدا اللهم
انى اسألك كل خير خزائنه بيدك واعوذ بك من كل شر خزائنه بيدك) (ك عن ابن مسعود
رضى الله تعالى عنه) قيام وقعود ورقود ذكرى جميع حالاتى مشعردر جميع زمانده حفظ اسلام
شغلنى طلبدن مقصود اكمال دين خدمت ربانيه سيله نعمت الهيه نك اتمامنده طلب كمالدر دعاء
دفع شماتت فرح عدو وحاسدى مستدعى بليه يى دفع نيازيدر موضعين مذكورينده (بيديك)
روايتى دخى واردر اشبو يد قوت متصرفه دن مجازدر وتثنيهٔ يد عالمينده تنوع تصرفدن
عبارتدر رقاله المناوى (اللهم انا نسألك موجبات رحمتك وعزائم مغفرتك والسلامة من كل اثم
والغنيمة من كل بر والفوز بالجنة والنجاة من النار) (ك عن ابن مسعود رضى الله تعالى عنه) كسر
جيمله موجبات جمع موجبه در و بومقامده موجبه مقتضاى وعد الهى ايله قائلنه رحمتى ايجاب ايدن

﴿كلمه در﴾

كلمه در (عزائم يا موكدات و ياخود موجباتدر يعنى بو كلامله حضرت عليه الصلاة والسلام
مغفرت بارى تعالايى هبه و احسانه باعث اعمال معزوبه ومجزومه توفيق طلب ايلشلردر (جنته
نيل ونار دن نجاتى طلبلرى بنه امته منهاج تعليم طريقيله درز يا فوزايله نجات نبوى محكوم له در
(اللهم امتعنى بسمعى و بصرى حتى يجعلهما الوارثين منى وعافنى فى دينى و جسدى وانصرنى
على من ظلمنى حتى ترينى فيه ثارى اللهم انى اسلمت نفسى اليك و فوضت امرى اليك والجأت
ظهرى اليك وخليت وجهى اليك لا ملجأ منك الا اليك آمنت برسولك الذى ارسلت و بكتابك
الذى انزلت (ك عن على رضى الله تعالى عنه (سمع و بصر ايله تمتع اولنمق ووارث اولملرى حين
ارتحاله قدر صحيح وسالم اولملرى ياخود وقت كبرو اختلال قونده بقاى قوتلريدر (ظلم ايدنلردن
مراد اعداء ديندر (اخذ ثار دشمن دينك هلاك اولمليدر (تسليم نفسدن مراد نفس همايونلرينى
حكم حق تعالايه طايعه وامرينه منقاده قيلمسيدر (ظهرى الجاحق تعالايه طيانمقدر ارقه يى
تخصيص انسان استناد ايلديكى شيئه ارقه سيله اعتماد ايتمك اوزره عادت جريانيچوندر (رسول
مؤمن به دن بومقامده ياذات نبويه عليه الصلاة والسلام ياخود كافهٔ رسل عليهم السلام ياخود
بنه تعليم امتدر (كتاب دخى احتمالات مذكور اوزره در (اللهم انى اعوذ من العجز والكسل
والجبن والبخل والهرم والقسوة والغفلة والذلة والقلة والمسكنة واعوذبك من الفقر والكفر
والفسوق والشقاق والنفاق والسمعة والريا واعوذبك من الصمم والبكم والجنون والجذام والبرص
وسيئ الاسقام) ك والبيهقى فى كتاب الدعاء عن انس رضى الله تعالى عنه) بو دعاده عجز سكون
جبله سلب قوتله تخلف توفيق (وكسل قوتله بيله لايق اولان اموردن تثاقل وتراخى يعنى اوشنمك
وآغرطورامق (وجبن دم وجان اوزره قورقودن ناشى قتال دشمن دينه شروعدن ضعف (بخل
حاجتدن ارتق مالدن سائل محتاجى منع (هرم سقوط قوايى وذهاب عقلى وخبط رأيى مؤدى
كبرسن (قسوت غلظت قلب وقتيلغى (غفلت قلبدن مهم اولان شيئك غيبوبتيله عدم
تذكرى (ذلت ناس ميانده محقريت وناسك عين احتقارايله نظرى (قلت) قلت صبر وتحمل
وكفايت مقدارندن دون اولان انصار ومال (مسكنت قلت مال ايله بيله سوء حالدر (فقر
عند الاطلاق متبادر خاطر اولان حاجت ضروريه اولميان فقر نفسدر زيرا احتياج مذكور جهه
اولان فقر كافهٔ موجود ومكنه شامل اولوب اندن انفكاك ممتنع اولديغنه (يا ايها الناس انتم
الفقراء) نص جليل اجلى دليلدر فلا حاجة لنا الى البرهان فيه (كفر عناد وجحد وتدين ونفاقدن
اعمدر بعض اهل علم افاده سنجه تدين بورادة حكم نسخنه ايمان ايتمامك يعنى بعض احكام شرع
موسى و ياخود عيسى عليهما السلامك نسخنه بعد نزول القرآن ايناميوب احكام منسوخله عمل
ايتمكدر (فسوق استقامتدن خروج وجور در (شقاق حقده مخالفتدر كه متنازعينك هر برى
برشق وجانبده بولنه رق مخالفت ايدن برشق اولمش اولور (نفاق حقيقى ايله مجازى يه شاملدر
(سمعه ضم سين ايله خلق اشتسون غرضيله عمل بر له قصد ارتفاع شاندر (ريا ناس ثنا وحسن
حالنى اعتقاد ايتسونلر ديو عبادتى اظهاردر كه بوندن غرض جلب زخارف دنيادر (سرور
كائنات عليه افضل الصلوات والتسليمات افنديمزك ذكر اولنان خصلتلردن استعاذه لرى قبيح
اولدقلرينى بيان وانلردن امتلرينى زجر ومنع ايچوندر (صمم بطلان سمع و ياخود ضعفى (بكم
خرس يعنى دلسز اولمق (جنون زوال عقل (جذام قبلى اسقاط ولحمى تفتيت ايدوب كند وسندن
ماء رقيق جريان ايدن علتدر نعوذ بالله تعالى منها ومن كل الامراض (برص اعضاده بياض
رنكلر احداث ايدن علتدر (سيئ الاسقام اللهم احفظنا ردى وفاحش اولوب مبتلا سندن
دوستلرى و انيسلرينك فرار و فقداتى مؤدى اولان علتلردر (شراح حديثدن تورپشتى

روح الله تعالى روحه اشبو دعاء مأثوری شرحده دیرکه حضرت صلى الله تعالى عليه وسلم
حمى وصداع ورمد وامثاللرندن استعاذه بیورومیوب شفقة للامة وتعليما لهم ذكر اولنان
صمم وبكم وجنون وجذام وبرصدن استعاذه بیوردقلرینك حكمتی بودركه بو علتلرك
ماعدالرنده انسان نفسی اوزره صبر ایله تحمل ایلدككده مؤنتی خفیفه ومثوبه سی عظیمه
اوادیغندن باشقه ایامی وزوالی قریب ومنتهی در اما مار الیان امراضك ایامی ممتد
وآثاری دائمه ونفسنده موقعی جسیم اولوب بروجه محرر مبتلاسندن حمیم وموانس وقریبی
ومداویسی اوصانوب وبرلری جهنم كبی اوصانوب فرار ایدرلر وشین ایله تغیر هیئتی مورث
اولورلر (صمم كه سمعك ابطالیدر (وبكم كه نطقی خرس ایدن یعنی دلسز ایكدر اشتدبو حاللر دشوار
ومستدعی مشقت بیشماردر وجنونكه عقلی ازاله وامنی سلب ایتمكله مبتلاسنك قتل نفس ایتمسندن
امنیت اولنمز وجذام وبرص ایسه قذارت وبشاعت اولدقلرندن باشقه صورتی مغیره علت
مزمنه لردر وعلم طبه متعاطی اولان حذاقك اتفاقلرنجه علتان معدیتان معقبتاندرلر انتهى
(اللهم انی اعوذبك من علم لاینفع وقلب لایخشع ودعاء لایسمع ونفس لاتشبع ومن الجوع فانه بئس
الضجیع ومن الخیانة فانها بئست البطانة ومن الكسل والبخل والجبن ومن الهرم وان اردالى
ارذل العمر ومن فتنة الدجال وعذاب القبر وفتنة المحیا والممات اللهم انا نسألك قلوبا اواهة مخبتة منیبة
فی سبیلك اللهم انا نسألك عزائم مغفرتك ومنجیات امرك والسلامة من كل اثم والغنیمة من كل بر
والفوز بالجنة والنجاة من النار) ك عن ابن مسعود رضى الله تعالى عنه) بی منفعت اولان علم عمل
اولنمیان یاخود كندوسنه دینجه حاجت مس ایتمین علم ایله مشروحدر (جوع معده خالی اولدقده
ذی روحه عارض اولان المدن وجوعك كوتی اولمسی راحت بدنه مانع اولمسی وبلا بدل مواد
حمیده یی تحلیلی ودماغی تشویشی ووسواسی مورث اولمسی جهتلرندندر (خیانت سرا نقض
عهد دوستی ایله جفه مخالفتدر (قبرده عذاب غالب اولدیغنه بناء قبره مضاف اولمش ایسه ده
مطلقا عذابدن استعاذه در (فتنة المحیا) محیا میمك فتحیله اولوب وانك فتنه سی انسانه مدت
حیاتنده افتتان دنیا وجهالات ایله عارض حالت ردیه در یاخود فقدان صبر ایله بلیه یه ابتلادر
(فتنة ممات موت عندنده كندیله افتتان اولنان حالتدر وموته اضافتی موته قریب اولدیغیچوندر
(قلب اواه متضرع یاخود دعا وبكاسی كثیر قلبدر (مخبت خاشع مطیع منقاد دیمكدر
(منیب توبه ایله حق تعالایه راجع دیمكدر (عزائم مغفرت رحمته نیلده اصلا ذنب ایتمین عبد ایله
عبد مذنب تائبك مساوی اولمری كیفتنه مظهر بتدر (منجیات امر باری عزشانه عقابدن نجات
ویرن وعذابدن صیانت ایدن احساندر (كاهدن سالم اولمق وجنته فوز وناردن نجات ایله دعاء
حضرت علیه الصلاة والسلام اشارت اولندیغی اوزره تشریع امتدر (اللهم اجعل اوسع
رزقك علی عند كبرسنی وانقطاع عمری) (ك عن عائشة رضى الله تعالى عنه) انقطاع عمر
وقتنده وسعت رزق انقطاعه اشراف وقرب زمانیدركه كبرسندن عبارتدر وبوهنكامده آدمی
ضعیف القوه وقلیل الكد وسعیدن عاجز بولنور واسباب دور قالوب انجق مسبب الاسباب
عز وجل سجده كاهنه رومال اولور (بعض طالب دانش اشبو دعاء مأثوردنی انسانك بادی
عادی حكمت مبادی بقای وجود اولان اشیایی كسب عهده سنه واجب اولدیغنه اشارت واردر
دیمشدر فتأمل (اللهم انی اسألك العفة والعافیة فی دنیای ودینی واهلی ومالی اللهم استر عورتی
وآمن روعتی واحفظنی من بین یدی ومن خلفی وعن یمینی وعن شمالی ومن فوقی واعوذبك ان اغتال
من تحتی) (البزار عن ابن عباس رضى الله تعالى عنه) راوئ دعاء مذكور ابن عباس رضى الله
تعالى عنهما اشبو دعایه حضرت علیه الصلاة والسلام مسا وصباحده مداومت بیوردقلرینی

روایت ایلمشدر (عفت یعنی عفاف حلال اولمیان شیلردن تنزه در (دنیا ودینده اولان عافیتده
كافه مكارهدن وقایه مندرجدر (بعض اهل علم مطالعه سنجه ذكر دینه دنیانك تقدیمی
سببك مسببه تقدیمی قبیلندن اولمسی یاخود دنیادن مؤخر اولان آخرت سلامتی اولمق ملاحظه
اولنمشدر (عورت عیوب وخلل وتقصیر ایله هر برظهورندن استحیا اولنان شیدر (روعه فزع
اوله جقدر (تحتدن اغتیال من حیث لایشعرنا كاه خسف كبی برهلاكدركه جهات ستی استیعاب
ایدر (اللهم انی اسئلك ایمانا یباشر قلبی حتی اعلم انه لایصیبنی الا ما كتبت لی ورضی من المعیشة
بما قسمت لی) (البزار عن ابن عمر رضى الله تعالى عنه (اللهم انی اعوذبك من الكسل والهرم
والمأثم والمغرم ومن فتنة القبر وعذاب القبر ومن فتنة النار وعذاب النار ومن شر فتنة الغنى
واعوذبك من فتنة الفقر واعوذبك من فتنة المسیح الدجال اللهم اغسل عنی خطایای بالماء والثلج
والبرد ونق قلبی من الخطایا كما نقیت الثوب الابیض من الدنس وباعد بینی وبین خطایای كما باعدت
بین المشرق والمغرب) (ق ت ه عن عائشة (استعاذه اولنان مغرم یا مغرم ذنب ویا حلال اولمیان
شیده اولان دین مغرمیدر ویاخود حلالده اولوب لكن وفاسندن عجز كله جك دیندر ویاخود
مطلقا دینه احتیاجدر بو استعاذهٔ نبویه دخی تعلیم امت یاخود اظهار افتقار وعبودیتدر
(فتنة القبر ملكینك جوابندن حیرتدر (وعذاب القبر عامی خاصه عطفدر زیرا عذاب قبر
بعضا جوابده حیرت اولان فتنه دن نشأت ایدركه حیرت مذكوره عقبنده عذاب واقع اولور
وبعضا حیرت مذكوره ایله اولیوب حق ایله ملكینه جواب ویردكدنصكره مأمور یاخود منهیده
وقوع بولان تفریط اوزره یعنی كناهلردن ناشی قبرده عذاب واقع اولور (فتنة نار خزنه نك
سؤال وتوبیخلریدر (وعذاب نار افتتان مذكوردنصكره احراقیدر (فتنة غنى وثروت
بطر ایله طغیان ومعاصی یه صرف مالدر (فتنة فقر اغنیایه حسد ومال دارلك مالنه طمع وانلره
تذلل ومقسومه عدم رضادر (بوراده مسیح دجال دیدكلری شخص اوله جقدر كوزینك بری
ممسوح اولدیغندن ویاخود شخص مرسوم مسح اولندیغندن ویاخود زمان قلیلده ارضی
ومسافه یی قطع ایده بیلكندن مسیح دینمشدر (دجال خلط ویاخود كذب معناسنه اولان دجلدن
مشتقدر بوندن استعاذهٔ حضرت علیه الصلاة والسلام انی كوره جك امت مرقومه لری كفرینه
ملبس اولمامق ایچون بین الامه خبرینك انتشاری مصلحتی ایچوندر (ازالهٔ خطایا ایله دعاء حضرت
علیه الصلاة والسلام علی فرض اولان ذنوبدر (صو وقار وطولو ایله تطهیرده تأكید اولهرق
انواع مغفرت دیمكدر (قلب ملاك اعضا اولوب انك استقامتی اعضاء سائره نك استقامتی دیمك
اولمغله خطایادن قلبك نقایه سنه اعتنا اولنمشدر (مشرق موضع شروق ومغرب محل غروبدر
(وباعد الی قوله (والمغرب) دعاسنك معنی (یارب سن ذنوبمدن حاصل اولان شیئی محو
وبنم بینم ایله وقوعندن خوف ارلنان ذنوبك یعنی تحلیل قبل تاكه ذنوبه بندن بالكلیه اقتراب
حاصل اولمیه دیمكدر (اللهم انی اسألك من الخیر كله عاجله وآجله ما علمت منه ومالم اعلم واعوذبك
من الشر كله عاجله وآجله ما علمت منها ومالم اعلم) مشایخ واهل حدیثدن حلیمی یانجه
اشبو دعا جوامع الكلم حضرت علیه الصلاة والسلامدن واحب الدعاء الی الله در واجابت
جهتندن اعجل اولان دخی جوامع الكلم بولنان دعادر (اللهم انی اسألك من خیر ما سألك
عبدك ونبیك واعوذبك من شر ما عاذ به عبدك ونبیك اللهم انی اسألك الجنة وما قرب الیها من
قول وعمل واعوذبك من النار وما قرب الیها من قول وعمل واسألك ان تجعل كل قضاء قضیته
لی خیرا) (عن عائشة رضى الله تعالى عنه) اولان هر قضانك ذاتلریچون خیر ایله قضاسنی حق تعالادن
طلب ایلملرندن مقصود طلب دوام شهوددر یعنی قلبك هر بر قضاء واقعی خیردر دیو شهود

وعرفانيدر كه بوندن رضا نشئت ايدر يعنى بعض اهل دانش شرحنجه بو مقام شهود صاحبى
نزدنده ماجاء من المحبوب محبوب قضيه سى روشن اولوب توحيد حقيقى معلومى اولور بو دعانى
روايت ايدن عايشه رضى الله تعالى عنها رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم بكا (ياعايشة عليك
بالجوامع الكوامل) بيوروب وعقبنده اشبو اللهم دعاسنى آخرينه قدر اوقيوب دام قبل بيوردبلر
ديديكى مرويدر (اللهم انى اسألك باسمك الطاهر الطيب المبارك الاحب اليك الذى اذا دعيت
به اجبت واذا سألت به اعطيت واذا استرحمت به رحمت واذا استفرجت به فرجت) (ه عن عايشة
رضى الله تعالى عنها) بو دعاده اولان اسم طاهر رب عزشانه اقدس وانفس وهر عيب ونقصدن
منزه و (طيب نفيس و (ومبارك خيرى زائد وفضلى عميم و (واحب جميع اسماء الهيه دن نزد
حق تعالاده احب ديو شرح اولنمشدر (اللهم انى اسألك الثبات فى الامر واسألك عزيمة
الرشد واسألك شكر نعمتك وحسن عبادتك واسألك لسانا صادقا وقلبا حليما واعوذبك من شر ما
تعلم واسألك من خير ماتعلم واستغفرك مما تعلم انك انت علام الغيوب) ت ن عن شداد بن اوس
رضى الله تعالى عنها) امرده ثبات دينده دوام ولزوم استقامتدر (عزيمت رشد امرده حسن
تصرف وامر اوزره اقامه در (شكر نعمتى سؤال انعام الهيه شكرينه توفيقدر (حسن عبادت
وجه حسن مرضى اوزره ايقاعيدر (لسان صادق كذبدن محفوظ اولمسيدر قلب حليم هيجان
غضبده قلق واضطرابده اولماسى حيثيندر اشبو مطلوبات دخى تشريع امتدر (غيوب
ابتداء علم لطيف خبير عزشانه دن غيرى فرداً فرد ه نك علمى نافذ اولميان اشياء خفيه در (اللهم لك
اسلمت وبك آمنت وعليك توكلت واليك انبت وبك خاصمت اللهم اعوذ بوجهك لا اله الا انت ان
تضلنى انت الحى القيوم الذى لايموت والجن والانس يموتون) (م عن ابن عباس رضى الله تعالى
عنه) (اللهم لك الحمد كالذى نقول وخيرا مما نقول اللهم لك صلاتى ونسكى ومحياى ومماتى
ولك تراثى اللهم انى اعوذبك من عذاب القبر ووسوسة الصدر وشتات الامر اللهم انى اسألك من خير
ما تجيء به الرياح واعوذبك من شر ما تجيء به الريح) (ت هب على رضى الله تعالى عنه (لك)
متعلقيله (صلاتى الخ) مبتداسنك مقدم خبريدر وتقديمى حصر ايچوندر كه نمازم وسجده اولان
عبادتم يارب انجق سكا اولوب غيرى يه دكلدر يعنى خالص در و ريادن وارسته در ديمك اولور
(محيا حيات (ومماتم موتدر (صلاتى ونسكى ومحياى ومماتى) اقتباسدر محياى فتح يا ومماتى
سكون يا واو دخى فتح يا وايكى يا ر دخى سكون ايله قراشلر در (تراث انسانك ورثه سنه تخليف
وترك ايلديكى شيدر حضرت عليه الصلاة والسلام (لك تراثى قوليله مال متروكلرى ورثه يه قالميوب
لله تعالى صدقه اولديغنه اشارت بيورمشلردر (خيرى سؤالده صيغه جمعله رياح وشردن استعاذه ده
صيغه مفرد ايله ريح تعبير بيورلديغى رحمت الهيه غضبى سابقه و واسعه اولديغنه اشارتدر
(اللهم عافنى فى جسدى وعافنى فى بصرى واجعله الوارث منى لا اله الا الله الحليم الكريم سبحان الله
رب العرش العظيم الحمد لله رب العالمين) (ت ك عن عايشة رضى الله تعالى عنها) عافيت بدن
وبصر مكارهدن سالم اولمقدر وعافيتك وارث اولمسى وارثك مورثنه اولان لزومى موته قدر
بدنه ملازم اولوب ايرلماسيدر (ومعناى (الحمد لله) جميع صفات كمال ايله وصف بالكل الله تعالا يه
منحصر در ديمكدر (اللهم اقسم لنا من خشيتك ماتحول بيننا وبين معاصيك ومن طاعتك ماتبلغنا به
جنتك ومن اليقين ماتهون مصائب الدنيا ومتعنا باسماعنا وابصارنا وقوتنا ما احييتنا واجعله
الوارث منا واجعل ثارنا على من ظلمنا وانصرنا على من عادانا ولاتجعل مصيبتنا فى ديننا ولاتجعل
الدنيا اكبر همنا ولامبلغ علمنا ولاتسلط علينا من لايرحمنا) (ت عن ابن عمر رضى الله تعالى عنه)
حضرتك عليه الصلاة والسلام دركاه حق تعالادن بنه ارشاد اللامه دعا ايلديكى مصائب

دنيابى تسهيل ايدن يقين واعتقاد تحصيلى تقدير الهى حكمت ومصلحتدن خالى اولماديغنى يعنى
قوللرى حقلرنده هر نه كيم ايشلر ايسه انلرده قوللرينك صلاحى اولديغنى جزما اعتقاد مسهل
مصائب اولديغن بياندر (اللهم انفعنى بما علمتنى وعلمنى ماينفعنى وزدنى علما الحمد لله على كل حال
واعوذ بالله من حال اهل النار) ت ه ك عن ابى هريرة رضى الله تعالى عنه) علمك نفعى مقتضاسيله
عملدر ومنفعتلى علمى طلب تكثير عمل مستوجب الثواب ايچوندر زياده علم معلومات سابقه يه
مضاف اوله رقدر (كل حال) احوال سرا وضرا در (احوال اهل النار جهنمده وقبرده
وسائر عذابكاهلرنده اولان حاللريدر نعوذ بالله تعالى (اشبو دعا دخى جوامع الكلمدندر (اللهم
اجعلنى اعظم شكرك واكثر ذكرك واتبع نصيحتك واحفظ وصيتك) ت عن ابى هريرة رضى الله
تعالى عنه (اعظم شكرده بولنمق شكرك تكرارى ودوام استحضارى توفيق (واكثار ذكر
قلبى ولسانى اولان ذكر ديمك (واتباع نصيحت رضايه مقرب وغضبدن مبعد اعماله توفيق
امتثال (وحفظ وصيت مأموراتى ايفايه ومنهياتدن اجتنابه ملازمتدر (اللهم انى اسألك
واتوجه اليك بنبيك محمد نبى الرحمة يامحمد انى توجهت بك الى ربى فى حاجتى هذه تنقضى لى اللهم
فشفعه فى) ت ه ك عن عثمان بن حنيف رضى الله تعالى عنه) شراح بيانچه مفهوم دعاء
شريف (يارب عالميه رحمت اوله رق مبعوث قيلديغك محمد اسميله مسمى اولان نبى ذى شانكه
توسلايله قوللق سندن سؤال ودركاه معنوى رحمتكه توجه وعول ايدرم اى محمد سندن دخى اشبو
مرادم ايچون ربمه شفاعتكى رجا ايدرمكه حاجتمى حاصل قيله اى ربم بنم حقمده اونبى رحمتك
شفاعتنى قبول ايله ديمكدر (راوى دعا رضى الله تعالى عنه ديركه رسول اكرم صلى الله تعالى
عليه وسلمك حضور سعادتلرينه براعمى رجل كلوب اى نبى الله عليه الصلاة والسلام الله تعالايه
بنم حقمده دعا قيل كه بكا عافيت احسان بيوره ديدى حضرت عليه الصلاة والسلام ديلرسك
دعانى تأخير ايدهيمكه سنك حقكده خير اولان بودر واسترسك دعا ايدهيم بيوردقده تخيير بيورلديغنه
بناء دعانى رجا ايتمكله توضى ايدوب وايكى ركعت نماز قيلوب بعده تحرير اولنان دعاء مأثورى
اوقو بيوردبلر انتهى (قلت) بوصورتده دعاء مذكور امت ايچون اولوب خاصه نبوت اولمديغى
روايه دخى مستباندر ومقام تواضعده اولمغله اسم محترملرى تصريح اولنمشدر واثناى دعاده
ذات نبوت پناه عليه الصلاة والسلامك مخاطبك داعى اولمسى ابراهيم الحلبى مرحومك شرح كبير
منيه ده تحيانده واقع السلام عليك شرحنده اشارت ايتديكى اوزره سر ارتباط معنوى يه وتوسله
اشارت وبلكه صراحت واردر واعلام واساطين دينك كينونت ورابطه ده وزيارت مراقد
كلين ديندده تأليف ايلدكلرى آثارلرى مطالعه اولنوب بو مسئله نك تفصيل وتحقيقنه اطلاع
حاصل اوله (اللهم انى اعوذبك من شر سمعى ومن شر بصرى ومن شر لسانى ومن شر قلبى
ومن شر منيى) د ك عن شكل رضى الله تعالى عنه) بو دخى تعليما در (اللهم عافنى فى بدنى
اللهم عافنى فى سمعى اللهم عافنى فى بصرى اللهم انى اعوذبك من الكفر والفقر اللهم انى اعوذ
بك من عذاب القبر لا اله الا انت) د ك عن ابى بكرة رضى الله تعالى عنه) وفيه بعض ارشاد (اللهم
انى اسألك عيشة نقية وميتة سوية ومردا غير مخزو ولا فاضح) البزار طب عن ابن عمر رضى الله
تعالى عنه) نقية زكيه راضيه مرضية ديمكدر ميتة بناء نوعدر (مرد فتح ميم وراء وتشديد دال ايله آخرته
مرجعدر (غير مخزو ضم ميم وسكون خا ايله وبر روايتده اثبات ياء مشدده ايله مخزى غير مذل ولاموقع
فى البلاء ديو (ولافاضح اى كاشف للمساوى والعيوب ديو شرح اولنمشدر وفيه ايضا بعض تعليم
(اللهم ان قلوبنا وجوارحنا بيدك لم تملكنا منهما شيئا فاذا فعلت ذلك بهما فكن انت وليهما)
(حل عن جابر رضى الله تعالى عنه) اللهم اجعل فى قلبى نورا وفى لسانى نورا وفى بصرى نورا

وفی سمعی نورا وعن يمينی نورا وعن يساری نورا و من فوقی نورا ومن تحتی نورا ومن امامی نورا ومن خلفی نورا واجعل لی فی نفسی نورا واعظم لی نورا) (حم ق ن عن ابن عباس رضی الله تعالی عنه) شارح مشارق ابن ملك محقق اشبو دعاء مأثوری شرحده (معلوم اوله كه قلب انسان الاء الهيه نك مقر فكری ولسان محل ذكر وشكری وبصر محل نظر آيات الهيه وسمع محل سماع قول حقدر شيطان مطرود ايسه ناسه اشبو اعضالرده كلوب ظلمته شبيه بلكه عين ظلمتدن عبارت وسوسه لر ايقاع ايتديكندن حضرت عليه الصلاة والسلام ارشادا لامته المرحومه اعضاء مذكوره نك هر برنده اثبات نور ايله وساوس شيطانيه نك دفعيله دعا بيورمشدر ونوردن ضياء حق وصوابی اراده قيلمغله بو صورتده مفاد دعا ارباب اعضاء مذكوره‌يی حقده استعمال وتصرف وتقلبيی راه صوابده قيل ديمك اولور و يمين و يسار وسائر جهاتی ذكر لری انوار قلب ولسان و بصر وسمعلرندن ظهور رنده يمين و يسار وسائر جهاتده خلقدن بولنانلره تجاوز ايتديكيچون فتأمل وجوانب مذكوره‌ده حرف جرك اعاده سی تمام اناره واحاطه يه اشارتدر زيرا انسانی ظلمات بشريه وشهوات نفسانيه تماميله احاطه ايتمش اولوب انجق انوار الهيه يه مظهريت ايله تخلص اولنور مقوله دن اولمغله بو خصوصده اهتمام اقتضا ايتمشدر ديمشدر انتهی (واعظم لی نورا) قولنی مناوی ای اجزل لی من عطائك نورا عظيما لايكتنه كنهه لاكون دائم السير والترقی فی درجات المعارف) ديو تفسير وشرح ايتمشدر (اللهم اصلح لی دينی الذی هو عصمة امری واصلح دنيای التی فيها معاشی فاصلح لی آخرتی التی فيها معادی واجعل الحياة زيادة لی فی كل خير واجعل الموت راحة لی من كل شر) (م عن ابی هريرة رضی الله تعالی عنه (صلاح دنيا ودين ومعاد كه اصول مكارم اخلاقدر بونك اصولنی دعاده تعليم امتدر ودينك وصلاحی حافظ جميع امور اولديغی ونعوذ بالله تعالی فسادی افساد كافه امور ايلديكی آشكاردر واصلاح معاد حق تعالانك طاعت وعبادته الطف وتوفيقدر وزيادهٔ حيات طاعت ايچون طلب اولنور وموت مشقت دنيادن خلاصه سبب وغموم دهردن تخلصدر اللهم اختمنا بالايمان وطول اعمارنا مع الطاعات آمين (اللهم انی اسألك الهدی والتقی والعفاف والغنی) (م ت ه عن ابن مسعود رضی الله تعالی عنه (اللهم استر عورتی وآمن روعتی واقض عنی دينی) (طب عن خباب ابن ارت رضی الله تعالی عنه) بوراده ستر عورت اظهاری سوء اولان شيلردر وروع خوف وفزعدر كه اندن سلامت دعاسنه امنی ارشاددر قضاء دينی دعاو فاسنه اقداری رجادر (اللهم اجعل حبك احب الاشياء الی واجعل خشيتك اخوف الاشياء عندی واقطع عن حاجات الدنيا بالشوق الی لقائك واذا اقررت اعين اهل الدنيا من دنياهم فاقرر عينی من عبادتك) (حل عن الهيثم بن مالك الطائی الشامی الاعمی) حب حق عز وجل احب اشيا اولدقده مدارج معرفت حق تعالانك ترقی بولمسی ومعرفت تزايد ايتدكجه احيننك تضاعفی لازم كلور خشيت كمال تعظيمه مقترن اولان خوفدر اخوف اشيا اولمسی كاملا خوفی موجب اولان انكشاف صفات جلال ذی الكبريادر عز شانه (اللهم انی اعوذبك من شر الاعميين السيل والبعير الصؤل) (طب عن عايشة بنت قدامة بن مظعون رضی الله تعالی عنه بو دعاء مأثورده شرلرندن استعاذه اولنان ايكی اعمی حمله ايديجی وصالديريجی وصحرا ايچی سيل و بعيرايله بيان بيورلمشدر (اللهم انی اسئلك الصحة والعفة والامانة وحسن الخلق والرضی) (البزار عن ابن عمرو بن العاص رضی الله تعالی عنه) حصول عفت وامانت وحسن خلق وقدره رضا ايله تعليم امتدر (اللهم انی اعوذبك من يوم السوء و من ليلة السوء ومن ساعة السوء ومن صاحب السوء ومن جار السوء فی دار المقامة) طب عن عقبة بن عامر الجهنی رضی الله تعالی عنه (اللهم انی اعوذ برضاك من سخطك و بمعافاتك من عقوبتك واعوذبك منك لا احصی ثناء عليك انت كما اثنيت علی نفسك (م عن عايشة رضی الله تعالی عنها (لا احصی الحديث)

ثناء حق تعالادن واجب اولان مرتبه يی اداده تقصيری اعترافدر (قلت) بو دخی بيان اساطين دين اوزره عين عبوديت وثنادر (اللهم لك الحمد شكرا ولك المن فضلا) (طب عن كعب بن عجرة) (اللهم انی اسألك التوفيق لمحابك من الاعمال وصدق التوكل عليك وحسن الظن بك) (حل عن اوزاعی مرسلا الحكيم الترمذی عن ابی هريرة رضی الله تعالی عنه) مناوی فاضل توفيق خلق قدرة الطاعة ايله تفسير ايلمشدر و بو دخی ارشاددر (اللهم افتح مسامع قلبی لذكرك وارزقنی طاعتك واطاعة رسولك وعملا بكتابك) (طس عن علی رضی الله تعالی عنه (رسولدن مراد فخر عالم صلی الله تعالی عليه وسلم وكتابدن مقصود قرآن عظيم الشاندر مرزوقيت طاعت كمال لزوم اوامردر ذكره مسامع قلبك انفتاحی هر لسان ذاكرك نطق ايلديكی اذنی ادراكدر ولذت ذكری ادراك ايتمين قلب ميت كبيدر بلكه ميت اندن خيرلودر و بو دعاده ارشاد امت دخی واردر (اللهم انی اسألك صحة فی ايمان وايمانا فی حسن خلق ونجاحا يتبعه فلاح ورحمة منك وعافية ومغفرة منك ورضوانا) طس عن علی رضی الله تعالی عنه) ايمانده صحت قلبده تمكن تصديقله برابر بدنده صحتدر وحسن خلقده ايمان حسن خلقه مقارن اولان ايماندر (فلاح مطالب دنيا وآخرته فوزدر (رضوان مناط فوز خير دارينندر (اللهم اجعلنی اخشاك حتی كانی اراك واسعدنی بتقواك ولا تشقنی بمعصيتك وخرلی فی قضائك وبارك لی فی قدرك حتی لا احب تعجيل ما اخرت ولا تأخير ما عجلت واجعل غنای فی نفسی وامتعنی بسمعی وبصری واجعلهما الوارث منی وانصرنی علی من ظلمنی وارنی فيه ثاری واقر بذلك عينی) طس عن ابی هريرة رضی الله تعالی عنه) طلب اولنان تقوی سبب هر خير وسعادتدر وغنی انجق غنای مال اولميوب غنای نفس اولمغله انك حصولی مسؤلدر فخر كونين عليه الصلاة والسلام هر ذنوبدن معصوم اولديغی محقق ايكن معصيتله شقاوتدن مصون اولمسيچون دعاری رب عزته تواضع وخضوع ايچون اعتراف عجز طريقی ودخی امتی ارشاد قصديله در (قلت) لكن مناوی شرح كبيرنده بودعا ثور سلمان رضی الله تعالی عنهه وصيت طريقيله ليل ونهارده قرائت قبل ديو صدور ايدوب واول دعاده صحابئ مشار اليهه خطابا (قل) لفظی دخی واردر كه تعليما (قل اللهم اجعلنی الی آخره) قرائت بيورلمشدر ديمشدر كه روايت اخراده ديمك اولور فتأمل (اللهم الطف بی فی تيسير كل عسير فان تيسير كل عسير عليك يسير واسألك اليسر والمعافاة فی الدنيا والاخرة) (طس عن ابی هريرة رضی الله تعالی عنه) بونده دخی ارشاد دخی واردر (اللهم اعف عنی فانك عفو كريم) (طس عن ابی سعيد الخدری رضی الله تعالی عنه كذلك تعليمدر (اللهم طهر قلبی من النفاق وعملی من الريا ولسانی من الكذب وعينی من الخيانة فانك تعلم خائنة الاعين وما تخفی الصدور (الحكيم خط عن ام معبد الخزاعية) الاعيبة عاتكه رضی الله تعالی عنها) احياء علومده (ولسانی من الكذب) دنصكره (وفرجی من الزنا) زياده قيلنمشدر خيانت چشم امور منهيه يه كوز ايله رمز واشارت و يا مسارقت نظر ونظر بعد النظردر وخائنة الاعين تركيبی صفتك موصوفه اضافتی اولديغن مناوی (وتقديره الاعين الخائنة) ديو اشعار ايلمشدر تأمل اولنه بو دخی ارشاددر (اللهم ارزقنی عينين هطالتين تشفيان القلب بذروف الدموع من خشيتك قبل ان يكون الدموع دما والاضراس جمرا) ابن عساكر عن ابن عمر رضی الله تعالی عنه (مفهوم دعا خشيت باری تعالادن ناشی هول موقفده كوز ياشی قان وديشلر شدت عذابدن جمره اولمدن ياشلر آقيدن واو ياشلر ايله دل بيماره دوا ايدن دو چشمی طلب ديمك اوليور بو صورنده بو دعا محضا تعليم امت ايچون اولديغی آشكار اولور زيرا ذات رسول الثقلين عليه الصلاة والسلام (لا خوف عليهم ولا هم يحزنون) تشريفيله مشرف اوله‌رق آمنون وفرحون اولان ذوات كرامك اعظمی

و پادشاهیدر (اللهم عافنی فی قوتك وادخلنی فی رحمتك واقض اجلی فی طاعتك واختم لی بخیر
عملی واجعل ثوابه الجنة) (ابن عساكر فی تاریخه (عن علی رضی الله تعالی عنه (اللهم
اغننی بالعلم وزینی بالحلم واكرمنی بالتقوی وجملنی بالعافية) ابن النجار فی تاریخه (عن ابن عمر
رضی الله تعالی عنهما رافعی دخی روایت ایتمشدر (اغناسی طلب اولنان علم علم امور آخرتدر كه
غنی انجق اوعلمدر زیرا اوعلم مدار سعادات دارین اولان برقطبدر (اللهم انی اسألك من فضلك
ورحمتك فانه لایملكها الا انت) (طب عن ابن مسعود رضی الله تعالی عنه (اللهم حجة لاریاء
فیها ولاسمعة) (ه عن انس رضی الله تعالی عنه (اللهم حجة) اللهم اسألك حجة تقدیرنده در كه
اللهم قرینه سیله اسألك حذف اولنمشدر (اللهم انی اعوذبك من خلیل ماكر عیناه تریانی وقلبه یرعانی
ان رأی حسنة دفنها وان رأی سیئة اذاعها) ابن النجار عن سعید بن ابی سعید رضی الله تعالی
عنه (شراح بیانیجه مفهوم دعا یاربی ظاهرده محبت ووداد اظهار ایدوب وباطن امرده
مختال وخدعه كار اولان بردوستدن سكا صغنورم كه خداع ومداهن اوله رق ایكی كوزی
حقیقی دوستك دوسننه نظری كبی بكا نظر ایدر وقلبی ایسه بنی ایذایه مراعی اولوب اذام ایچون
رصدگاه فسادده كز وب اگر بنم ایشلدیكم بر كوزل ایشی طویوب بیلورسه اوفعل حسنمی
مینی دفنی كبی كزلر واورتر واكر بنم برخطامی طویارسه نشر وخبرینی ناس میاننده اظهار ایدر
دیمكدر (بو دعانك موردی برقولده اخنس بن شریق نام منافق وبرقولده كافۀ منافقین
حقلرنده وارد ایدوكی مرویدر وبونده دخی تعلیم امت وحال استقبالدن خبرده برمعجزۀ حكم
اشارت واردر وعلی القاری حزب اعظم نامنده ترتیب ایتدیكی حزبه دخی درج ایتمشدر فتأمل
(اللهم اغفرلی ذنوبی وخطایای كلها اللهم انعشنی واجبرنی واهدنی لصالح الاعمال والاخلاق
فانه لایهدی لصالحها ولایصرف سیئها الا انت) طب عن ابی امامة الباهلی رضی الله تعالی
عنه (راوی مشار الیه افندا ایلدیكی هر نمازده بودعایی رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم قرائت
ایلدكلرین استماع ایدردم دیو روایت ایلدیكی مناوی یازر بونده دخی ارشاد واردر (اللهم بعلمك
الغیب وقدرتك علی الخلق احینی ماعلمت الحیاة خیرا لی وتوفنی اذا علمت الوفاة خیرا لی اللهم واسألك
خشیتك فی الغیب والشهادة واسألك كلمة الاخلاص فی الرضی والغضب واسألك القصد فی الغنی
والفقر واسألك نعیما لاینفد واسألك قرة عین لاتنقطع واسألك الرضی بالقضاء واسألك برد العیش
بعد الموت واسألك لذة النظر الی وجهك الكریم والشوق الی لقائك فی غیر ضراء مضرة ولافتنة
مضلة اللهم زینا بزینة الایمان واجعلنا هداة مهتدین) (ن ك عن عمار بن یاسر رضی الله تعالی عنه
(بونده منقطع اولمیه جق قرۀ عین یعنی مسرت كه حصولیله دعا بیورلمشدر كثرت نسل مهدیین
مستمر یاخود نمازه محافظه توفیقیدر كه قرۀ عین نمازه تخصیص اولندیغی دخی حدیث آخر ایله
متحققدر وموتدنصكره برد عیش مطلوب تجلی ذاتی ابدی ایله اولان نور یعنی بر انكشافدر كه
اندن اوته سنده حجاب وستر یوقدر وبو دعاده دخی ارشاد واردر كما لایخفی (اللهم رب جبریل
ومیكائیل واسرافیل اعوذبك من حر النار ومن عذاب القبر) (ن عن عائشة رضی الله تعالی عنها
امام احمد دخی روایت ایلمشدر وفیه تعلیم ایضا (یعنی بونده دخی تعلیم امت واردر (اللهم
انی اعوذبك من غلبة الدین غلبة العدو وشماتة الاعداء) (ن ك عن ابن عمر رضی الله
تعالی عنهما (غلبة العدو) مصیبته فرح ومسرته حزن ایدن بدخواه و(شماتة الاعداء) عدوك بلیه یه
فرح ایتمسیدر و(غلبة الدین) نعوذ بالله تعالی ادایه قدرت مفقود اولدیغی حالده مدیونده
بولنان ثقلت وشدت وسیما كه داین طلبده ازعاج ایده انده اولان اضطرابدر دیو تفسیر اولنمشدر
وفیه تعلیم ایضا وفیه معجزة باهرة (اللهم انی اعوذبك من غلبة الدین وغلبة العدو ومن بوار الایم

ومن فتنة المسیح الدجال) (قط فی الافراد طب عن ابن عباس رضی الله تعالی عنهما (بوار لغتده
هلاك معناسنه در واستعاره طریقیله كساده دخی مستعملدر وایم كرك بكر وثیب اولسون
وكرك مطلقه ویا زوجی فوت ایتمش اولسون بووجهله زوجی اولمیان خاتوندر وانك كسادی
براحدك كندویه رغبت ایله نكاحنی طالب اولمامسندن عبارتدر (ومسیح آخر زمانده خروجی
اشراط ساعتدن اولان دجال دیمكدر كذابك دخی آدیدر (وفی الحقیقه اندن كران وباشع بار
فتنه وبلا یوقدر وفیه تعلیم ایضا (بعض اهل علم اشبو دعانك ضمننده چونكه قوم اهل اسلام
هر جزء افرادندن مركب بركل وبرهیئت مجتمعه اولوب هر برینك معاد ومعاشی اسبابنك انتظامنه
خلل كلسه جمله سنه كله جكی مسئله حكمیه اولمغله فعلی وقولی وتقریری وحی رب عزت وعین
حكمت ومصلحت اولان حضرت برگزیدۀ كائنات علیه الصلوات والتسلیمات افندیمز مطلقا
نسادن كندویه رغبت ایدن بولنمدیغی حالده حوایج ضروریه سنه خلل تطرق ایدرك هلاك رسیده
اولوب وبو هلاك دخی هیئت مجتمعه یه لامحاله طوقنه جغندن اومقوله بیكس خاتونك كسادی
دفعنه دعا وبودعا ایله تدابیر ملكت اصولندن براس اعظمه اشارت بیورمشدر كه اندن كافۀ
تدابیر استخراج اولنور دیو حاشیه زیب اولدیغی برفیض واسعدر كه بتوفیقه تعالی كور یلوب
یورایه قلم فقیر ایله درجی تصویب اولندی (اللهم انی اعوذبك من التردی والهدم والغرق
والحرق واعوذبك ان یتخبطنی الشیطان عند الموت واعوذبك ان اموت فی سبیلك مدبرا واعوذبك
ان اموت لدیغا) (ن ك عن ابی الیسر رضی الله تعالی عنه (اسم راوی مشار الیه كعب بن عمرودر
ابو داود وغیریسی دخی اندن روایت ایتمشدر (تردی) یوكسك یردن سقوط ودخی قیویه دوشمكدر
(هدم) سكون دال ایله بنانك انسان اوزرینه ییقلمسیدر (غرق) كسر را ایله فرح وزننده
غرقله موتدر وفتح را ایله دخی مرویدر (حرق) فتح حا ورا ایله نار ایله یارلمقدر (اشبو وجهلر ایله
موتده شهادته نیل وار ایكن استعاذه سی بركوچ چكیت اولدیغندن بعض بشر ثبات ایده میوب
یوتقریبله شیطانك اخلال دینه سررشته سی اولور مصلحتنه بناءدر (سبیل حقده مدبرا
فوت شروع سبیل صواب ایتمشیكن كیرو دونمك ویاخود اعلای دین ایچون صف جنكده
قائم ایكن فراردر كه حرامدر دیو شرح اولنمشدر (لدیغ) فعیل وزننده مفعول معناسنه در كه
صوقولمش دیمكدر ولدغ سملی حیوانك صوقمسنده مستعملدر وفیه تعلیم كذلك (اللهم انی اعوذ
بوجهك الكریم واسمك العظیم من الكفر والفقر) (طب فی السنة عن عبد الرحمن بن ابی بكر
الصدیق رضی الله عنهما) بوراده ذكری كچدیكی اوزره فقر فقدان مال ویاخود فقر نفسدر
وذا تعلیم الامة ایضا (اللهم لایدركنی زمان ولاتدركون زمانا لایتبع العلیم ولایستحیی فیه من
الحلیم قلوبهم قلوب الاعاجم والسنتهم السنة العرب) (حم عن سهل بن سعد الساعدی
(ك عن ابی هریرة رضی الله تعالی عنهما (بو دعاء اعجاز وعا ذات حضرت رسالتنا علیه
وعلی آله وصحبه الصلاة والسلام ایله اصحاب كزینی رضی الله تعالی عنهم حضراتنه دائر بردعای
حكمت آرادر (اللهم انی اعوذبك من فتنة النساء واعوذبك من عذاب القبر) الخرایطی فی كتابه
اعتلال القلوب عن سعد بن ابی وقاص رضی الله تعالی عنه (فتنۀ نسا انلرله امتحان ومبتلا یله
ابتلادر واستعاذۀ عذاب قبر كذلك تعلیم امتدر (اللهم انی اعوذبك من الفقر والقلة والذلة واعوذبك
من ان اظلم او اظلم) (د ن ه ك عن ابی هریرة رضی الله تعالی عنه (قلت كسر قافله قلت مالدر
وبو حالده عدم صبر خلالنده شیطانك اغنیا ابی القایله تسلط ایتمسندن قورقیلور یاخود
جند معین وامدادك قلتیدر واولكی اظلم معلوم صیغه سیله ظلم وجور ایتمك وایكنجیسی بنیۀ
مجهول ایله ظلم اولنمقلق یعنی مظلوم اولمقدر بونده دخی تعلیم اولوب ظلمدن استعاذه مندوب اولدیغنه

دلالت واردر (اللهم انی اعوذ بك من الجوع فانه بئس الضجيع واعوذ بك من الخيانة فانها بئست
البطانة) (د ن ه عن ابی هريرة رضی الله تعالی عنه (جوع يعنی آجلغك المی وشدت مصابره سندن
استعاذه در (وضجيع همفراش ديمكدر (جوع آجه ملازم اولوب ياتقده دخی برلكده اولديغندن
ضجيع ديمشدر (جوع مادامكه اسلوب رياضت ومنهج سلوك اوزره اعتياد اولنميه خلاصه
مرشدك امر وتدبيريله اولميه حسب البشريه مادهٔ ضعف بدن اولوب عبادتك اقامتنه مانعدر خيانت
احوال قلبيه‌دن اولمغله اهل وخاصهٔ مرد اولان بطانه قلقلی قيلنمشدر وفيه تعليم ايضا (اللهم
انی اعوذ بك من الشقاق والنفاق وسوء الاخلاق) د ن عن ابی هريرة رضی الله عنه (شقاق) نزاع
وخلاف وتعادی وعداوت (نفاق) نفاق عمل ديو شرح اولنوب (سوء الاخلاق) صاحبی بالاخره
قاچديغی محظورهٔ كاهه البته دوشر ديو تعليل اولنمشدر وفيه تعليم ايضا (اللهم انی اعوذ بك
من البرص والجنون والجذام ومن سيئ الاسقام) حم د ن عن انس رضی الله تعالی عنه (جذام)
اشارتی كچديكی اوزره شعور وحس اعضايی كيدررو لحمی تفتت وتفريق ايدر مرض مشكلدر
واسقام سيئه سل واستسقا وذات الجنب وغيريلری كبی اولان عللدر علل ثلاث مذكوره اسقامده داخل
ايكن تصريحی بين العرب ابغض امراض اولديغيچوندر و بونده دخی تعليم امت واردر (ابن ملك
هر برمرضكه مبتلا اسندن ناس احتراز ايده لر انلردن ناس وانلر دخی ناسدن انتفاع ايده مبوب
و بوسببدن مبتلالر حقوق حق تعالی ايله حقوق مسلمينی ايفا ايده ميه جكلرندن اشبو مرضلر ايله
سائر عللدن استعاذه نك استحبابی آشكار اوار ديمشدر (قلت) وآنفا ذكر اولنان حاشيهٔ بعض
اهل علی بو بيان ابن ملك تأييد ايدر (اللهم رب الناس مذهب البأس اشف انت الشافی لاشافی
الاانت اشف شفاء لايغادر سقما) حم ٣ عن انس بن مالك رضی الله تعالی عنه (مرض ذنوبدن كفارت
دخی اولديغی شقه نظرا دفعيله دعا اشكالی مستعبدر سؤالنه چونكه نفس دعا عبادت اولمغله ثوابه
مذ فی اولمديغندن باشقه مرض ايله كفارتك حصولی ابتدای مرض واومرضه صبرده تحقق ايدر ديو
جواب و برمشلردر تأمل اولنه (اللهم ربنا آتنا فی الدنيا حسنة وفی الآخرة حسنة وقنا عذاب النار)
(ق عن انس رضی الله تعالی عنه حسنهٔ دنيا صحت وكفاف وعفاف وتوفيق و (حسنهٔ آخرت
ثواب ورحمت و (وقنا عذاب النار) سوء اعمال ايله استحقاق اولنان عذاب ناردن عفو ومغفرت
ايله تفسير اولنمشدر و بونده تعليم دخی واردر (اللهم انی اعوذ بك من الهم والحزن والعجز
والكسل والبخل والجبن وضلع الدين وغلبة الرجال) حم ق عن انس رضی الله تعالی عنه) هم ايله
حزنك بربرندن فرقی واردر كه اوتوقع اولنان و بو واقع اولان مكدر و بليه ده وقاضی بيضاوی
بيانجه حزن كچمش وهم كله جك شدت غمده وعلی قول شدتلبنده هم وضعف اوزره اولانده
حزن مستعملدر و (كسل) قدرت وسببيله برشی اجراسندن اغر دوشمك (وضاد ولامك
فتحلريله ضلع اعو جاجدر دينك مديونی اكری ايتمه سندن يعنی آغرلغی يعنی كدری بلی
بوكه سندن عبارتدر (وغلبهٔ رجال خلقك بغير حق تغلب وجدلی اوله جقدر (بومقامده
بعض اهل عرفان ديركه كلام حكم انسجام نبوتك علی صاحبه الصلاة والسلام فهمنده تحقيق
وتحته مستتر ومنطوی اسرارك معرفتنده تدقيق ايله ظاهرنده توقف ايتمامك واجبدر ايمدی
ذات تحقق خلقدن حصول قهرك سببی نيدوكنه نظر ايلدكده خلق مقهورك قهرينه تحريك
ايدن واجب الوجود عز شانه اولديغی شهوده وادر اكه قهر ظاهری خلق اولديغی حجاب
ايدوكی بوادقده اوحجابدن يعنی فعلی خلقه اسناددن دونوب دركاه معنوی آلهی يه رجوع وعول
ايدر لكن ظاهر قال وحالنده كرن قهر مذكوری حق تعالادن شهود ايتيوب بلكه خلقدن
شهود ايدر و بوشهود ظاهری ايله قهر دن حالی منفك اولماز واكر فعلی الله تعالادن شهود

ايدرسه قهر زائل اولوب حكم آلهی يه راضی اولور واشبو تقرير تحقيق مدار اوزره استعاذه
انجق حجاب مذكوردن عبارت اولان سبب قهردن اولمش اولور فافهم (اللهم احينی مسكينا
وامتنی مسكينا واحشرنی فی زمرة المساكين) (عبد بن حميد عن ابی سعيد الخدری رضی الله تعالی
عنه (طب والضيا المقدسی عن عبادة بن الصامت رضی الله تعالی عنه (ابن جوزی موضوعدر
ديو ادعا ايتمش ايسه‌ده دكلدر فقط ضعيفدر قاله المناوی) بوراده نياز اولنان مسكنتدن مراد
مسكنت معلوم فقرا ولميوب دركاه معنوی رب عزت عز شانه يه اولان مسكنت قلبدر وعلی
قول رزق كفافی تجاوز ايتمامكده دعادر (اللهم انی اعوذ بك من العجز والكسل والجبن والبخل
والهرم واعوذ بك من عذاب القبر واعوذ بك من فتنة المحيا والممات) (حم ق ٣ عن انس رضی الله
عنه بو دخی امتك حق تعالادن بو يله نياز ايلملرينه ارشاددر (فتنهٔ محيا) فقدان صبر ورضا ايله
ابتلای بلادر ومماتك فتنه‌سی منكر ونكير حضراتنك سؤاللرنده حيرتدر عجز امور داريندن فعلی
واجب شيئی ايفانده ضعفدر كما قاله الشراح انتهی مانقلته عن الجامع الصغير) اشبو نقل اولنان
ادعيهٔ مأثوره ده صاحب الجامع الصغير مولانا سيوطی نك روح الله تعالی روحه مأخذی اولان
كتب احاديث رموزلرينك ايضاحی كرك بوراده وكرك كوريلان ديكر كتابلرده لازم كلمكله خدمهٔ
لاخوان الدين بو محله درج اولندی (خ) بالاكز ايكيوز اللی سالی يعنی موافق عددنور اولان سنه‌ده
فوت اولوب صدق عددينه سيان سنده تولد ايدن محمد بن اسمعيل البخارينك صحيح
شريفنه و (م) ايكيوز التمش برده فوت اولان حسين بن الحجاج القشيری النيسابورينك صحيحنه
(ق) مشار اليهمانك اتفاقلرينه (د) ايكيوز يتمش بشده قرق اوچ ياشنده ايكن فوت اولان
سليمان بن الاشعث السجستانی الشافعينك سننه (ت) ايكيوز طقوزده طوغوب سبعينه يتمش
ايكن فوت اولان ابو الحسن محمد بن عيسی بن سورة الترمذينك سننه (ن) اوچيوز اوچده طوغوب
سكسن سكز سنده وفات ايدن احمد بن شعيب الخراسانی الشافعينك سننه (ه) ايكيوز يتمش
اوچده فوت اولان حافظ كبير حديث ابن ماجه محمد بن يزيد الربعی نك سننه اشارتلردر
وابن ماجه والدينك لقبيدر ودخی (٤) ائمهٔ حديث مشار اليهم حضراتنك مجموعنه (٣)
ابن ماجه دن ماعدالرينه (حم) ايكيوز قرق برده سكسن يدی ياشنده فوت اولان ناصر
سنت وصابر محنت امام احمد بن محمد بن حنبلك مسندينه (عم) امام احمدك اوغلی عبد الله نام
خيرخلفك زوائد مسند والدينه (ك) حاكم محمد بن عبد الله بن حمدويه الضبی كه اوچيوز يكرمی برده
متولد در اول ثقه نك مستدرك صحيحيندن ماعدا كتابلرينه (خد) بخارينك مستقل اولان
كتاب الادب نام اثرينه (تخ) مشار اليهك تاريخنه (حب) اوچيوز اللی درت سالی عقدهٔ ابنده
فوت اولان ابو حبان محمد بن حبان التميمی البستی الشافعينك تقاسيم نام كتاب صحيحنه (طب)
حفاظ معمرين عالميندن وثقاتدن سليمان اللخمی الطبرانينك اسامی اصحابده يازديغی معجم كبيرينه
مشار اليه ذهبی قولنجه يوز اون ياشنده اصفهانده فوت اولمشدر (طس) مشار اليهك غرائب
شيوخنده يازديغی معجم اوسطنه (طص) ينه مشار اليهك معجم اصغرينه (ص) ايكيوز يكرمی
يديده طقسان ياشنده مكهٔ مكرمه ده فوت اولان ثقاتدن ابو عثمان سعيد بن منصور خراسانی
وعلی قول طالقانينك سننه (ش) ايكيوز اوتوز بشده فوت اولان ابو شيبه عبد الله بن محمد بن
ابی شيبة العبسی الكوفينك مسندينه (عب) ايكيوز اون بشده بغداده فوت اولان احمد علامدن
عبد الرزاق بن نافع ابو بكرك جامعنه (ع) طقسان يدی ياشنده ايكن اوچيوز يديده فوت اولان
ثقاتدن محدث اولكای جزيره ابو يعلی احمد بن علی بن المثنی التميمی القاضی نك مسندينه
(قط) يتمش طقوزنده ايكن اوچيوز التيده فوت ومعروف الكرخی قبرينده مدفون اولان امام زمانی

على بن عمر البغدادى الشافعينك افراد وعلل نام كتابلرينه (قو) ابو منصور شهردار بن شيرويه
الديلمى نك مسند فردوس نام كتابنه (حل) طقسان درت ياشنده درتيوز اوتوزده فوت اولان
ابو نعيم احمد بن عبدالله الاصفهانى الصوفى الشافعينك حلية الاولياء نام كتابنه (هب) يتمش دردنده
ايكن درتيوز اللى سكزده نيسابورده فوت اولوب بيهقه نقل اولنان احد ائمهٔ شافعيه دن حافظ
كبيرك عزيز الفوائد اولان شعب الايمان نام كتابنه (هق) مشاراليهك سبكى عليه الرحمه تهذيب وترتيب
وجودت جهتلرندن مثلى براحد تصنيف ايتممشدر ديو شهادت ايدن سنن كبراسنه بر وجه محرر
اشارتلردر (بيهق نيسابور نواحيسنده قراى مجتمعه در * انتهى فلنشرع الى ترجمة ما فى المستطرف
من الاقوال فى الادعية * جامع المستطرف مرحوم (اللهم انى اسألك الجنة بلا عمل عملته واعوذ بك
من النار بلا ذنب تركته) قاضى شريحك دعاسندندر ديو تحرير ايلمشدر وعملسز جنت و پركناه
اولەرق مجانا ناردن خلاص نيازى او لمغله محض رجا وانجق رحمت واسعهٔ الهيه يه التجادن
عبارت برعبوديتدر (براعرابيهٔ بليغه بيت مكرم يانندە (الهى لك اذل وعليك ادل) ديو دعا
قيلمشدر كه ألى سجده كاه نياز مغفرت حق تعالاده ذليل و بو وضعيله عظمت خداى ذى كبريايه
جل جلاله دايما خود بنده عمل خيره بوغيسه آخرك اهتدالرينه سبب اولادم ديمكدر فتأمل (وعمر بن ذرك
(اللهم ان كنا عصيناك فقد تركنا من معاصيك ابغضها اليك وهو الاشراك وان كنا قد قصرنا عن
بعض طاعتك فقد تمسكنا منها با حبها اليك وهى شهادة ان لا اله الا انت وان رسلك جاءت
بالحق من عندك) دعاسى ايمش كه مناهيده نعوذ بالله تعالى شرك بالله دن مبغوض معاصى بولنمديغندن
واوامرده كلمتين شهادتينك جزمنده ثباتى بيان ايله استغفاردر كه اعترافدن عبارتدر (وسلام بن
مطيع دخى بو يله دعا ايلمشدر (اللهم ان كنت بلغت احدا من عبادك الصالحين درجة ببلاء
فبلغنيها بالعافية) ومفاد دعا يارب صلحا قوللريكك امتحان ابتلايه تحمل وصبر ايله نائل اولدقلرى
درجه يه بن قولكى عافيتله يعنى بلا ابتلا نائل ايله ديمكدر (فتح موصلى قدس سره يه بزم ايچون
جناب حق تعالايه دعا ايله ديو رجا ايلدكلرنده (اللهم هبنا عطاءك ولا تكشف عنا غطاءك)
ديو دعا قيلمشدر كه مفادى يارب فضلكله بزه بخش عطيه قيل يعنى مغفرت ايليوب غطامزى
آچمه يعنى بزى ستر عفوك اورتسون اكر سيئاتمزه باقيلورسه بز اصلا مستحق احسان اوله ميز
ديمكدر (مطرف بن عبدالله بن برجميك نيازده ناسك دعاده اولان ايكلديسنى وسوز وكدازينى
ايشيدوب حق تعالى وتقدس بو يله آه وانين ايله مغفرت رجا ايدن قوللرينى عفو ايده جكى
اقتضاى مرحمت ووعد الهيدندر ديو غفرانلرينه يمين ايتمكى هم وقصد ايتمش ايدم بردە بن
دخى ايچلرنده بولنه رق بكا ايله فرياد ايدنلردن اولديغم خاطريمه كلمكله يمينه جسارت ايده ميوب
ترك ايتدم ديمشدر صب الله تعالى عليه شأبيب الغفران (اللهم لا تحرمنى خير ما عندك لشر عندى
فان لم تقبل تعبى ونصبى فلا تحرمنى اجر المصاب على مصيبة) سلف صالحين دعالرندر كه يارب
خزينهٔ غيبيهٔ غير نفادكده اولان خير واحسانكدن يعنى غفرانكدن بنى بنده اولان شر وسيئاته
جزا اولەرق محروم ونوميد قيلمه اكر عبوديتكده اولان تعب ومشقتم قبوله شايان دكلسه
بارى مصاب اولان قوللريكه موعود اولان اجردن بنى محروم ايلمه ديمكدر واشبو (اللهم
لا تكلنا الى انفسنا فنعجز ولا الى الناس فنضيع) دعاسى بعض اسلافك نيازيدر كه (يا الله بزى
عبوديتكده ونعيشمزده نفسمزدكى مكنتنه براقمه كه عاجز اولورز يعنى عبادت وحسن معاشه
توفيق وير وناسك دخى ارشاد وارزاقده اللرينه ترك ايتمه كه ضايع اولورز يعنى يارب اهتدا وامر
معاد ومعاشده لطف سنكدر ديمك اولديغى عاجزانه اقدار الهى ايله مطالعه اولنده ى الامر
لاهل العرفان (حسن بصرى حضرتلرى بركيجه قبرستانه زيارته واردقده (اللهم رب الارواح

الفانية والاجساد البالية والعظام النخرة التى خرجت من الدنيا وهى بك مؤمنة ادخل عليهم
روحا منك وسلاما منى) دعاسنى اوقوسه (كتب الله له بعدد من مات من لدن آدم الى ان تقوم
الساعة حسنات) يعنى اول كيمسه نك الله عظيم الشان دفتر اعماله عهد آدم عليه السلامدن
قيامته قدر فوت اولوب واوله جق موتاى مؤمنينك اعدادى قدر حسنات يازدير يعنى احسان
ايدر ديمشدر (قلت) سوق كلام اشبو قول حسن حسن وخير اولمسنى ارائه ايدر والله اعلم (معروف
قاضى حكايه قيلمشدر كه برسال حجاج مسلمين عرفاتده جناب حق عظم سلطانه وتعالى شانه دركاه
اجابتپناهنده دعا ونيازده جهد تام ايدرلركن ترك طائفه سندن برحاجى ناسك عربى ولسان
آخرده اولان ادعيه ومناجاتلرك قرائتنه قدرتى اولماديغندن ساكت وحيران طوروب وعجز
وعيندن كندويه رقت قلب كلوب لسانيجه اشبو (اللهم انك تعلم انى لا احسن شيئا من دعائهم
فاسألك ما يطلبون منك لما دعوا) مألنده يعنى اى تكرم بيلور سنكه بن اشبو حاجيلر قوللريكك
سوزلريله بلواروب استدكلرى نه اولديغن هم بيلم وهم سويليەم ارتق اى اولولردن اولو چلبم
يوجه لردن يوجه اولان قاپوكه يوزيمى وكوزيمى اشته سوردم اوقوللرك سندن ديدكلرى سوزلر
ايله نه ديلرلرسه بن قولكه دخى ويلكلرى باغشله معناسنده اولان اغتيله اغليه رق يالوارمش
ايمش اشبو نياز تركينك اوزرينه صلحادن برذاته رؤياسنده بوسنه جناب حق تعالى حجاجك
حجنى بر تركينك كنديني فقر وفاقه ده كورديكى يعنى عجزينى دركاه رب عزتده اعتراف ايله افتقار
ايلديكى ايچون قبول بيوردى ديو افاده ايدرلر (مثل الذى يدعو بغير عمل مثل الذى القوس
الذى يرمى بغير وتر) قولى لسان ناصحينده دائردر كه مفادى (للفقير) * دعاى بى عمل
اولمساز قرين استجابت هيچ * كمان بى زهك تيرى اولور مى منزله واصل * بيتيدر
(عامر بن قيس هر صباح (اللهم غدا الناس الى اسواقهم ومعايشهم ولكل منهم اليك حاجة
وحاجتى اليك يارب ان تغفرلى) ديو دعا ايدر ايمش يعنى يا الله عز شانه ناس على الصباح چارسو
ومكسب تعيشلرينه كيدرلر وهر برينك بر املى اولمغله انلرك حصوللرين توسل سيبيله بارگاه
احسانكده استرلر و بنم انجق مطلبم بن قولكى مغفرتكدر ديو رجاده اولور ايمش (اصمعى
عبد الملك بن مروانك حين فوتنده تكلم ايلديكى (اللهم ان ذنوبى جلت عن الصفة اللهم
وانها لصغيرة فى جنب عفوك فاعف عنى) كلمه سنه يعنى دعاسنه بن غبطه ايلدم ديمشدر كه
اصمعى پسند اولنسه ده يا ربى عز وجل ذنوبم چوغالوب مقدارينى بيان هرنه دكلو طاقتمدن
ايلرو ايسه ده عفويكك ياننده خرده در معفو قيل دعاسى نفس الامرده باقى استاذك * غرق
ايدر دريارى برقطره آب مغفرت * وار قياس ايت وسعت درياى رحمت نيدوكن * بيت
دلنشين شيرينى اشرانجه سعهٔ رحمت الهيه يى بياننده بركوزل مناجاتدر (ابراهيم بن ادهم
قدس سره سياحتنده سفينه ايله كيدركن فورتنه قوپوب سكنه سى هلاكلرين تيقن برله
بكايه باشلرلر مشاراليه ايسه بركليم پاره يه بورنوب ظاهرا اويقوده وباطنا استغراقده ايملر
صحوايله قالقوب اوطوردقلرى كبى نفس متكلم مع الغير تعبيريله يا ربنا قدرتكى كوردك عفويكى
دخى بزه كوستر ديو مناجات عقبنده روزكار كسيلوب بحره سكون كلديكى منقولدر (اللهم زهدنا
فى الدنيا ووسع علينا فيها ولا تزدها عنا وترغبنا فيه) دعاء سلف اولديغن ثورى حضرتلرى
حكايت قيلمشدر كه مفادى ومألى مالى محبت ومبلسز ودخى غناى قلبى طلبدر (وقال على المرتضى
رضى الله تعالى عنه قد جعل الله فى يديك مفاتيح خزائنه بما اذن لك فيه من مسألته فمتى شئت
استفتحت بالدعاء ابواب نعمته واستمطرت شآبيب رحمته فلا يقنطك ابطاء اجابته فان العطية
على قدر النية وربما اخرت عنك الاجابة ليكون ذلك اعظم لاجل السائل واجزل لعطاء الآمل

ودبما سألت الشئ فلانؤتاه واوتيت خيرا منه عاجلا ذرب امر قد طلبته فيه هلاك دينك لو اوتيته) يعنى جناب حيدر كرار كرم الله تعالى وجهه حق سبحانه وتعالى طلبده سكا اذن ويرديكى اشيالك يعنى مباح اولان حاجاتله مملو اولان خزائن غيبيه سنك مفتاحى يعنى دعايى سنك يدلريكه تسليم ايلمشدرنه زمان ديلرسك اوميدك يعنى دعا ايله ابواب نعمت الهيه يى آچ وشآبيب رحمتى يعنى مرحمتى مصلقلرينى استمطارده اشك نيازى سجده كاهده اطرافنه سياج اكر اجابت ابطا ايدرسه كچكديكى سكا يأس ويرمسون زيرا عطيه قدر ومقدارنجه در وكاهيجه سندن اجابت اجر طالب وسائل اعظم وعطاء امل اجزل اولسون مصلحتيجون تأخر ايدر يعنى قبولى اخرت نعمتيله اولور وبعضا دخى مطلوبك بعينه حاصل اولمبوب حقكده اندن خيرلوسى عاجلا ظهور ايدر زيرا بعض مراد اولور كه انى خير صانورسن اوليسه ظهورده كاورسه هلاك دينكه بادى اولور مآلنده تنبيه آرا اولمشلردر (ما قرع باب السماء مثل مفاتيح الدعاء) كلام بلاغت ارتسام اعلامندر (بعض اعراب يناغنه اوزانه جغنده (اللهم انى اكفر بكل ما كفر به محمد صلى الله تعالى عليه وسلم واومن بكل ما آمن به) ديوب بعده باشنى يصديغنه قورايمش (قلت) اشبو كلام عربده اولان كفر اسلامدنصكره موضوع وشايع اولان ضد ايمان معناسنه اولبوب انكار معناسنه اولان كفرلغويدر وبومعناجه مفهوم كلام مرقوم يارب محمد المصطفى صلى الله تعالى عليه وسلمك انكار ايلديكى هر برشيئى بندخى انكار وايمان ايلديكى يعنى مقبولى اولوب تصديقيله امتثال امر ايلديكى شيلره ايمان وتصديق ايدرم ديمك اولهرق بر موجز وبليغ سوزدركه فخر الورى عليه الصلاة والسلامك انكار بيوردقلرى اشيايه كافهٔ كفريات وسيئات وتصديق وقبول بيوردقلرى اموره ايمان وعامهٔ عبادات وحسنات داخل اولور (بورأه بدويه دعاسنده (ياصباح يامناح يامطعم ياعريض الجفنة ياابا المكارم) ديو ندا ايلديكنى عربدن بررجل ايشيدوب مرأه يى زجر ومنع ايديجك اوخاتون فصاحت نمون (دعنى اصف ربى وامجد الهى بما تستحقه العرب) يعنى بنى حالمه براق تاكه ربمى وآلهممى عرب ثناسنه مستحق كوردكلرى وصف ايله وصف ايده يم ديمشدر (وبوخصوصى زمخشرينك ربيع الابرارنده يازديغى اشبو كلام آتى ايضاح ايدر ديركه كعبهٔ معظمه ده ركن يمانى جهتنده عرب عربادن برى ياابا المكارم ياابيض الوجه ديو مناجات ايلديكنى استماع ايلدم اشته بوصفتلر ودخى امثاليله عربك تمجيد وتقديس وتسبيحلرى واردر ومقصودلرى ثنا على الله در واستعاره طريقيله ابو المكارمدن كرم وابيض الوجه دن تنزه عن القبيح قصد ايتشلردر وعرب عندنده كريم ايله ابو المكارم وجواد ايله عريض الجفنه ومنزه ايله ابيض الوجهك فرقلرى اولمبوب هر بريله بر برلرينى ثنا ايدرلر انتهى (قلت) لكن كتب كلاميه ده تفصيلى ممشوق اقلام اعلام اولديغى اوزره اسماء الهيه نك توقيفيه اولمسى مسئله سنده اولان تحقيقات اقتضاسنجه لغتده اوصاف حسنه يه موضوع اسما ايله هر نه قدر مشعر مدح ايسه ده چونكه لغات عربيه بحرينى ساحل اولوب بلكه معناسى ثنا اشتمال اولان برلفظ يامشترك وياخود اضداد دن يعنى بر برلرينه ضد اولان ايكى معنايه موضوع اولمق احتمالى ترينه بناء عند اهل التحقيق ذات اجل واعلايه مادامكه كتاب وسنتده اطلاق كورلميه اطلاق اولنماز يعنى اوابكى اصلده كورلمكه توقف ايدر وتوقيفيه ديمك دخى بودر اكر قرآن وحديثده اطلاق اولنمش ايسه هرچند مثلا يدكبى جسميتى اشعار ايدرسه ده بنه اطلاق ايدرز ومتشابهاتدن ديوب حق تعالى جسم وجسمانيتدن منزهدر اعتقاديله معناسنه بالقبوب العلم عند الله ديو اطلاق ايدرز وياخود بعض اعلام تجويزنجه يدى قدرت وتصرف ايله تأويل ايدرز وكتاب وسنتده بوغيسه هر نه قدر كندوسنده ايهام نقص بوغيسه ده على قول المحققين

ذكر اولنان اشتراك وضدين احتماليله اطلاق ايده ميز اكر تفصيلنه اطلاع استنورسه يرلرينه باقيله (براعرابى يه ربك ودعزعزشانه يه دعاده حسن طلبه يعنى بليغانه عبوديته شايان تعبيره قادرميسن ديدكلرنده نعم ديوب (اللهم انك اعطيتنا الاسلام من غير ان نسألك فلا تحرمنا الجنة ونحن نسألك) ديو دعا ايتمشدركه مفادى يارب وقت فترتده ارسال قيل ديو طلبده اولماديغمز ختم الانبياء عليه الصلاة والسلام ايله بزه اسلام احسان ايلدك وحالا طلبده اولديغمز جنتدن بزى محروم ايلمه ديمكدر (قلت) اشبو حسن طلب متأخرين علم معانينك فن بديعه درج ايتدكلرى صنعتندر وفى الحقيقه بالكز داعيهٔ حسن تعبير ايله مطالبك نزد سر كارانده قضاسى صورت بولديغى انكاره كاورشى دكلدر علماى اعلامك اقوالندن مستفاد اولديغى اوزره هر نه قدر نزد معنوى حق تعالاده اقتضاى غناى مطلق ايله حسن طلب وتعبير عبدك قبول واجابتده حقيقة مدخلى يوغيسه ده ولله المثل الاعلى عادت الهيه اوزره بين الخلايق اشياء مباحده حسن صورتده ودائرهٔ ادبده اولان اوضاع موافق رضاء حق تعالا در مثلا حضور عظماىيه ثوب بذله وخسيس ايله يعنى بالابوش وبنش وسائر ومقوله حرمتده منافى اثواب حرملسز كيرلمديكى كبى مساجد ومعابده دخى ثوب زينت وحرمتسز داخل اولمق مخالف عبوديت اولهرق مكروهدر (اما حجاجك احرام بوش اولملرى دخى مستقل برنوع عبوديتدر كه نكتهسى كتب شرعيهده بيان اولنمشدر (ايمدى روش عبوديت وحسن ادب كلام ودعاده دخى دركاردر (وامام ربانى ومجدد الف ثانى احمد الفاروقى الحنفى النقشبندى قدس سره نك بعض آثارنده امام اعظم حضرتلرينك اجتهادلرنده امامك نمازده قرائتى جماعتك قرائتى يرينه قائم اولديغنى تمثيلده يازدقلرى قول مدعامزى تأييد ايدر شويله كه برملك اعظم ديوانته بربلده اهاليسى برخصوصلرى ضمننده كلسهلر البته ايچلرندن بريسنى پيشوا ايدرلر وملك دخى يالكز او پيشوايى استنطاق ايدر واودخى نيازاهالى بودرديو سويلبوب سائرلرى نظر برقدم اولهرق طورورلر كه پيشوانك كلامى كلام اهاليدن عبارتدر اشته امام جماعت پيشواى اهالى وجماعت دخى اهالى مقامنده اولورلر اكر پيشوا نيازى تقرير ايدركن اهالى دخى هرقفادن سوزه باشلسهلر حاجتلرينى ملك اعظم قضا قيلاديغندن باشقه طرد دخى ايدر ولهذا امامك قرائتى جماعتك قرائتى يرنده اولمغله سكوتى اداب عبوديتدن اولمش اولور ديمشدر فتأمل (منقولدركه سلام بن مطيعه (حكمتى نه دركه بعض مصاب بلايه اولان كيمسه اوزرندن بلانك قالقماسنه دعا ايدرسه ده اجابت تأخر ايدر ديو سؤال ايلدكلرنده سلام حضرتلرى سمعمه برروايت واصل اولمشدركه حق سبحانه وتعالى بعض مبتلاى مصيبت اولان عبد مؤمنك بليهسى آثار مرحمت الهيه دندر يعنى بليه يه صبرى باعث ارتفاع درجهٔ اخرويهسى اولديغندن شايان احسان اولان عبد مؤمنك ارتفاع بليه ايلديكى دعاسى مانع درجهٔ مذكوره اولديغنه بناء اجابته قرين اولماز ديمشدر (طاوس حضرتلرى ديركه بن كيجه بيت مكرمهده حجر اسمعيل عليه السلامده قائم ايدم كوردمكه على بن الحسين رضى الله تعالى عنهما داخل اولديلر بنون اولوب قلبمدن اهل بيت خيرو كراتدن بويله برذات بومقام مبارك والابه كلديلرنه كوزل تصادفدر دعاسنى استماعله تبرك وشمع فيضندن اقتباس انوار ايدرم ديوب آمادهٔ استماع اولديغمده (عبيدك بفنائك مسكينك بفنائك فقيرك بفنائك) يعنى يارب سنك قولجغزك ومسكينك وفقيرك دائرهٔ مرحمتك فناسنده يعنى حواسنده در تعبيرلرى ايله مناجات ودعا ايلدى وبن نه زمانكه بو عالم كون وفساده بركرب ومشقته دوچار اولسهم اشبو تعبيرلر ايله دعا ونياز ايلديكمده البته فرجياب وفرجنصاب اولورم ديمشدر (قلت) اشارتى غير مرة مرور ايتديكى اوزره عينك فتحيله مديد وزننده عبيد عبدك جمعلرندندر وبودعاده اولان عبيد عينك ضميله اسم تصغير مفرددر كالايخفى (اعرابينك

بری (اللهم انا نبات نعمتك فلا تجعلنا حصاد نقمتك) دیو دعا ایتمشدر که برکلام موجز بلیغ اولدیغی
روشناو (الهی بز نبات نعمت اولدق) (بزی آخر حصاد نقمت ایتمه) کویا ترجمهٔ معنادر (سعید بن
المسیب حضرتلری بن مسجد سعادتده بین الروضة والمنبر بر ذاتك (اللهم انی اسألك عملا بارا
ورزقا دارا وعیشا قارا) دیو دعا ایلدیکنی استماع ایله از برلدم ایدی انکله هر بارکه دعا ایدرم خیردن
باشقه برشیء کورمدم دیمشدر (موقف عرفاتده براعرابیه خاتون (اللهم اسألك سترك الذی
لا تزیله الریاح و لا تخرقه الرماح) دیو دعا ایلدیکی منقولدر که غایت بلاغتده و در تأمل اولنسه
(مجانیق الضعفا) بین بلغاء العرب دعا معناسنده مستعمل ایمش (براعرابیٔ بلیغ دخی (اللهم
افرغ مافی قلبی من کذب وخیانة فاجعل مکانه صدقا وامانة) دیو دعا قلمشدر که قلبدن کذب
وخیانت اخراج و برلرینه صدق و امانت ادراج اولنمسنی رجادر که بشرده ایکنجی صفتلرك
کوکلده کوکلی اولدیغی اشراب ایدر فتأمل (منقولدر که عبدالله بن المبارك حضرتلرینك یاننده
برکیمسه نماز قیلار ایمش نمازی بتوردیکی کبی یعنی سلام ویردیکنك عقبنده قیامله عودته مبادرت
ایلدکده عبدالله دست مبارکیله اتکنی طوتوب (امالك الی ربك حاجة) دیمشدر که مفادی ای
کیمسه سنك ربمز تعالی وتقدسدن برحاجتك یعنی مقصودك یوقیدر که دعایی ترك ایتدك دیو
توبیخ نصیح آمیز ایلمشدر (سفیان ثوری حضرتلری براعرابیدك اشبو (اللهم ان کان رزقی
فی السماء فانزله وان کان فی الارض فاخرجه وان کان بائیا فقربه و ان کان قریبا فیسره وان کان
قلیلا فکثره وان کان کثیرا فبارك فیه) دعاسنی استماع ایدوب تحسین ایلمشدر ومفهومی
یارب اکر رزقم سماده ایسه انزال وزمینده ایسه اخراج ودور ایسه تقریب وقریب ایسه دردست
وصول واز ایسه کثیر وچوق ایسه مبارك بیوریمکدر که عمان احسان الهی بیکران وعبدمکنك
جمیع احوالده واجب الوجود عز شانه یه احتیاجدن منفك اولمدیغی بو دعا بدیع بیان ایدر تأمل
اولنه (اشبو * احیتی من شعر بشار وکلته * بیتا لهجت به من شعر بشار * یارحمة الله حلی فی
منازلنا * وجاورینا فدتك النفس من جار * قطعه سنك بیت ثانیئی شاعر مشهور بشارك وبیت
اولی ابو نواسكدر که تضمین ایتمشدر ورحمة الله برجاریهٔ حسناء بصریه نك اسمی اولوب بشار
انکله تغزل ایدر ایمش وجامع المستطرف مرحومك (وانما کتبناه علی رحمة الله التی وسعت کل
شیء فکل یتأول علی حسب همته وتأولنا احسن) تعبیرینه نظرا بشار بیت مذکورده ایهام
قصد ایدوب یعنی رحمة الله ترکیبندن ایکی معنی مراد ایدرکه بری هر شیئه شمولی اولان رحمت الهیه
ومراد دیکری جاریهٔ مذکورهنك اسمی اولمغله مرقومه نك ذاتیدر لکن مرحوم مشار الیه اسم
مذکوردن توریه یی قالدیروب بز انجق رحمت الهیه قصد ایده رز دیوب واقعا احسان ایلمشدر
ومفهوم قطعه بن بعض شعر بشار ونوع کلامندن شو بیتی سووب انکله تکلمه حریص اولدم
وشعر مذکور دخی (یارحمة الخ) درکه ترجمه سی ای رحمة الله بزم خانه لریمزه حلول قیل یعنی
کل وبجاور اول یعنی زائل اولمیوب دائما اوطور وروح سنك اقامتنه فدا اولسون دیمکدر (قلت)
ابو نواس دخی کلامی اشرابنجه توریه وایهامی قصد ایتمشدر (مرویدر که حضرت موسی
علیه السلام مناجاتنده یاربی سن عظیم الشان بکا مأمولدن افزون بذل عطیه بیوررسن حکمتنی
بیان نیازمدر دیدکده قبل رب عزتدن (لکثرة قولك ماشاءالله لاقوة الا بالله) یعنی یاموسی سنك
ماشاءالله لاقوة الا بالله تمجیدینه کثرت مداومتکی سبب کثرت اعطا قیلمشمدر مآلنده وحی الهی
اولمشدر فلیحفظ (یامحسن قد جاءك المسیء فتجاوز عن قبیح ماعندی بجمیل ما عندك) دعا

بعض صلحا اولدیغی مسموع اولمشدر (مرویدر که علی المرتضی رضی الله تعالی عنه برکیمسه یی
کورمشلرکه استار شریفهٔ کعبهٔ معظمه یه یاپشمش اولدیغی حالده اشبو (یامن لایشغله سمع عن سمع
ولا تغلطه المسائل ولا یبرمه الحاح الملحین اذقنی برد عفوك وحلاوة مغفرتك) دعاسنی عرض
درکاه رب ستار عز شانه ایدر ایدی جناب حیدر کرار کرم الله تعالی وجهه مناجات مرقومه یی
استماعلرنده (والذی نفسی بیده لوقلتها وعلیك ملؤ السموات والارض من الذنوب اغفرلك)
یعنی ای کیمسه روحم قوت تصرفنده اولان باری تعالی یه قسم ایدرمکه اکر سنك سماوات
وکافهٔ ارض طاوسی کناهك اوله رق دیمش یعنی معروض درکاه واسع الرحمه عز وجل قلمش
اولسهك ایدی مغفرت اولنوردك دیمشلردر (اللهم حسن وجهی بالیسار ولا تبذل جاهی بالاقتار
فاسترزق طالبی رزقك واستعطف شرار خلقك وابتلا بحمد من اعطانی وافتتن بذم من منعنی
وانت من وراء ذلك کله ولی الاجابة والمنع) دعای بلاغت احتواسی وتمجید کرامت بدیدی
مناجات علیهٔ حضرت علی دندر رضی الله تعالی عنه (جامع المستطرف مرحوم ابن عباس رضی الله
عنهمادن مرویدر بو اشبو خبری تحریر ایتمشدر (ماانتهیت الی الرکن الیمانی قط الا وجدت
جبریل قد سبقنی الیه یقول قل یا محمد اللهم انی اعوذ بك من الکفر والفقر والفاقة ومن مواقف
الخزی (قلت) فقیر اشبو نقل جامع المستطرفی جامع الصغیر و دردست اولان کتب حدیثده
کورهمدم واثر اولدیغی فرض اولنسه بالاده اشارتلری کچدیکی اوزره محضا تعلیم وارشاد
امت ایچوندر کما لایخفی (و بو روایتی دخی مشار الیه یازمشدر (وهبط جبریل علی یعقوب علیهما
السلام فقال یا یعقوب ان الله یقول لك قل یا کثیر الخیر یادائم المعروف رد علی ابنی فقالها فاوحی الله
الیه وعزتی اوکانا میتین لنشرتهما لك) یعنی جبریل یعقوبه علیهما السلام وحی ایله هبوط
ایدوب (یا کثیر الخیر یادائم المعروف رد علی ابنی) دیو دعا ده اولك که امر باریدر دیو خبر ویردکده
یعقوب علیه السلام اوجهله دعا ایلدکده باری تعالی وتقدس عزت مقدسهٔ وحدانیتنه قسم ایله
یعقوب علیه السلامه خطابا اکر نجلین جلیلینی عالم آخرته انتقال ایتمش بولنسه لر ایدی نشر
واحیا ایله یعقوب علیه السلامه رد وایصال اولنور ایدی مآلنده اولان وحی ایله تبشیر ومناجات
مرقومه نك برکتی تبین اولندی (قلت) دعاء مذکورده اولان ابنی اصلنده اولان ابن مفرد
اولیوب تثنیه اوله رق ابنین در یای متکلمه اضافتله نون تثنیه ساقط اولوب ابنی قالمش وکندوسنده
یاء متکلم ایله یاء تثنیه بولنمغله تشدید اقتضا ایدرك یاء اخیر متکلم فتحله اوقونمق لازم کلمشدر
وابنیندن بری یوسف ودیکری قصه مفصله ما کنعانده تبین اولنسان اخ شقیق یوسف بنیامین
علیهما و علی نبینا السلامدر (داعی خلافت آل عباس مشهور ابو مسلم خراسانی برمقصدی
اولدقده (ایاك نعبد وایاك نستعین) قول کریمیله تکرار بتکرار دعا ایدر ایمش (جعفر بن محمد
(ما المبتلی الذی اشتد بلاؤه باحق بالدعاء من المعافی الذی لایأمن البلاء) یعنی بلاسی مشتد اولان مبتلا
بلادن امین اولمیان یعنی بلیه یه اوغرامسی امکانده اولان عافیت وصفا صاحبی کیمسه دن زیاده
دعایه مستحق دکلدر دیمشدر که دوام عافیت و اقبال و انصرام علت و ادبارده خلاصه جمیع
احوالده دست افتقار و دعا برداشتهٔ درکاه اجابت خدا عز و جل قلمق مقتضای عبودیتدر
دیمکدر (زهری حضرتلری روایتدن وتدریس حدیث شریفدن صکره جامع انواع خیر ومراد
اولان (اللهم انی اسألك من کل خیر احاط به علمك فی الدنیا والاخرة) کلامیله دعا ایدر
ایمش (دعوة فی السر افضل من سبعین دعوة فی العلانیة) عقبة بن عبد الغافردن مرویدر
(جامع المستطرف عن النبی صلی الله تعالی علیه وسلم (من فتح نهاره بذکر الله وختم لیله
بالاستغفار غفر الله مابین ذلك) دیو تحریر ایتمشدر که اول نهار و آخر لیل یعنی هنکام بشرده

ذكرالله وطلب مغفرت ودعا اوقون ايله كيجه سنده اولان صبانك عفو ينه سبب اوله ايغى مشعردر
(وبنده مشاراليه (واعلم ان التوحيد والدعاء عند نزول الملمات هو سفينة النجاة من الحوادث المهلكات)
يعنى ذكرالله ودخى دعا دريای شدايد دنياده برصرصر ملمهٔ شديده نزول وهبوبنده اوحادثهٔ مهلكه دن
قوتاريجى برسفينه دردبو توحيد ودعانك سربلبه اولديغى شرح ايتمشدر (وعن ابى الدرداء
رضى الله تعالى عنه قال صلى بنا رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم العصر فربنا كلب
فما بلغت يده رجله حتى وقع ميتا فلما انصرف رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم من صلاته فقال
من الداعى على الكلب آنفا فقال رجل من القوم انا يارسول الله قال لقد دعوت الله باسمه الذى
اذا دعى به اجاب واذا سئل به اعطى كيف دعوت الله قال قلت اللهم انى اسألك بان لك الحمد
لا اله الا انت المنان بديع السموات والارض ياذا الجلال والاكرام (قلت) جامع المستطرفك
اشبو روايتكردهٔ ابو الدرداء اوله رق تحرير ايلديكى (اللهم انى اسألك الخ) خبرينك مآلى بزرسول
اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم ايله ايكندى قيلبوركن بيشدن كچمش اولان كلبك عليهنه جماعتدن
بر ذات دعاء مذكورى قرائت ايتمكله تأثير ايدوب كلب همان هلاك اولدى ديمكدر ودعا ايدن
نمازده ايسه دعاء مذكور صلاتده دعا برزينه تصادف ايلمسى اقتضا ايدر تأمل (مرويدركه بصره
اهاليسندن برينك قولاغنه برخرده طاش كيروب صماخنه قدر وارر وبونجه طبيب علاج وتدبير
ايتمشلر ايسه لرده اخراجنه چاره بوله مزلر اول كيسه تدبير ظاهريدن مأيوس اولوب دواء روحانى يه
توسل بر له حسن بصرى حضرتلرينك تلميذ زندن برذاته كاوب حالنى عرض وتوجه ودعاسنى رجا
ايلدكده ذات مشاراليه دخى علاء بن حضرمى نك (ياعلى ياعظيم ياحليم ياعليم) الى آخره دعاسيله
دعا ايدر راوى ديمشدركه صباحه وارمقسزين سنك مذكور سرعت ايله اول كيسه نك صماخندن
چيقوب او بليه دن رها بولمشدر (وعن انس رضى الله تعالى عنه عن رسول الله صلى الله تعالى
عليه وسلم انه قال (لا تعجزوا عن الدعاء فانه لا يهلك مع الدعاء احد) اشبو خبرى دخى جامع المستطرف
مرحوم تحرير ايتمشدركه دعادن عدم عجز ايله امرودعايه مقارن اولان كيسه عاهاتدن سالم واماله
نائل اولور مآلنى مبشردر (وعن انس رضى الله تعالى عنه (اذا قال العبد يارب يارب يارب
يقول الله لبيك عبدى) بوخبر انس رضى الله تعالى عنه دخى كه ربعز تعالى شانه نك قولى يارب
يارب يارب ديو قلبا ولسانا تكرار دعا ونياز ايتدكده بارى تعالى وتقدس لبيك اى قولم ديريعنى الطافا
واحسانا دعاسنى قبول ايدر مفادنده دردبو مرحوم مشاراليه تحرير قيلمشدر (وينه مرحوم انس رضى الله
عنهك (وعنه قال مر رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم برجل وهو يقول ياارحم الراحمين
ياارحم الراحمين فقال له رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم سل فقد نظر الله اليك) خبرينى تحرير
ايدركه رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم برذاتك ايكى كره ياارحم الراحمين مناجاتنى
استماع بيوردقلرنده اى داعى ومناجى املكى وحاجتكى حق تعالادن طلب ايله زيرا الله عظيم
الشان سكا نظر ايتدى يعنى نظر معنوىٔ مرحمتله ناظر ومحسن درمآلنده اولان قول شريف مذكورى
بيورمشدر (وينه مرحوم (وروى عن رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم اذا فتح الله على
الدعاء فليكثر فان الله يستجيب له) خبرينى يازمشدركه مآلى اكثار دعا سبب اجابت خداعز وجل در
ديمكدر (على بن زفر صالح وفاضل اولان قرنداشندن شويله روايت ايدركه بارى تعالادن
اسم اعظم كه انكله دعا اولندقده قرين اجابت اولور بن قولنه اواسم اعظمى ارائه بيور يعنى بكا
بيلدر ديو نيازده اولديغم حالده بر كيجه نمازه قالقديغمده اوطه طوانده بر قعقعه يعنى شاقردى
ايشتدم بعده يوزيمه قارشو برنور هبوط ايتدى كوردمكه نور ايله (يارحمن ياذا الجلال والاكرام)
عباره سى يازلمش طورر ديمشدر (اللهم انى اسألك يامن يملك حوايج السائلين ويعلم ضمير

الصامتين فان لكل مسئلة منك سمعا حاضرا وجوابا عتيدا ولكل صامت منك علما باطنا محيطا
اسألك بمواعيدك الصادقة واياديك الفاضلة ورحمتك الواسعة ان تفعل لى كذا وكذا)
اشبو دعا ادعيهٔ كربدن اولديغى وهب بن منبه رضى الله تعالى عنهما دن روايت ايتمشدر ابن
عباس رضى الله تعالى عنه ديمشدركه بو بر دعادركه بن انى مناممده تعلم ايلدم وبراحد بونى
بيلور ديو رأى ايتم يعنى انجق اول امرده بكا رؤياده تعليم وبايندر ديمك مراد ايتمشدر والله تعالى
اعلم (وينه وهب روايت ايتمشدركه الله تعالى وتقدس آدم عليه السلامى جنتدن ارضه اهباطنده
اصوات ملائكهٔ كرامى فقدانندن توحش قيلدقده جبريل عليه السلام اذن الهى ايله هبوط
ايدوب ياآدم دنيا وآخرتده انتفاع ايده جكك نسنه يى سكا تعليم ايده يمى ديدكده بلى تعليم ايله
ديو خواهش ايديجك (اللهم تمم لى النعمة حتى تهنئنى المعيشة اللهم اختم لى بخير حتى لا تضرنى
ذنوبى اللهم اكفنى مؤنة الدنيا وكل هول فى القيمة حتى تدخلنى الجنة فى عافية) دعاسنى اوقويوب
واوقو ديوب تعليم ايلدى (معروف الكرخى قدس سره دن مرويدر ديمشدر كه قوم يهود
اخزاهم الله تعالى عيسى عليه السلامى قتل زعميله اجتماع ايتدكلرنده حضرت رب احد عزشانه
قبلندن جبريل عليه السلام قنادينك ايچ جانبنده اشبو (اللهم انى اعوذ باسمك الاجل الاعز
وادعوك اللهم باسمك الاحد الصمد وادعوك اللهم باسمك العظيم الوتر وادعوك اللهم باسمك
الكبير المتعال الذى ملأ الاركان كلها ان تكشف عنى ضر ما اصبحت وامسيت فيه) مناجاتى
مكتوب اولديغى حالده عبد الله اولان عيسى عليه السلامى آلوب مقام معنوىٔ عاليه رفع
ايلمك امر يله جبريل عليه السلام انزال بيوريلوب جبريل عليه السلام دخى وحى الهى موجبنجه
مأموريتنى اجرا ايلمشيدى رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم اصحاب كزينلرينه سز بو دعايه
ملازمت ايدوب اجابتى بطائت وتراخيسنه نظر ايتمك يعنى برامل خير ضمننده اوقوندقده اكر حصول
بولمزايسه نيچون قرين قبول اولمدى ديمك كه (فان ما عند الله خير وابقى للذين آمنوا وعلى ربهم
يتوكلون) بيورديلر انتهى (جامع المستطرف ديركه اشبو روايتك اسنادى معروف كرخى
حضرتلرينه متصل اولوب اندن اولرنده ايلروده اولان ذوات منقطعه در يعنى مذكور دكلدر
لكن روايت مذكوره ده اولان بركت انجق روايت مشاراليه اولسه ده قبول ايله موجبنجه عمله
كافيدر انتهى (حديث عبد الله بن ابان الثقفى) اشبو عنوان ايله جامع المستطرف تحرير ايلديكى
روايتى شويله بيان ايدركه راوى ابن ابان ديركه بنى حجاج مشهور ابن يوسف الثقفى انس بن مالك
رضى الله تعالى عنهى طلب واخذه تعيين ايلمش ايدى وبن دخى ذهنمده مشاراليه بريره اختفا
ايدوب بكا كورنمكانده ايدم وخيل حشمله قالقوب خانه سنه واردیغمده كندولرينى باب دارنده
اياقلرينى اوزاتمش اولديغى حالده جالس بولوب قالقك امر اميره اجابت ايدك ديدكمده قنغى
امير بودن صورد ى ابو محمد الحجاج در ديجك قطعا چكنيه رك حق تعالى انى ذليل قيلمشدر
بن انى تعزيز اغزيز ايده مم زيرا عزيز طاعت الهيه ده اولان ذاتدر وذليل دخى معصيت بارى تعالاده
ذليل اولان شخصدر سنك صاحبك يعنى سنى كوندرن ايسه بغى وطغيان وتعدى وكتاب وسنته
مخالفت ايتمشدر والله تعالا يه قسم ايدرمكه البته خداى قهار انى انتقام ايدر ديدى بندخى
كلامى قيصه طوت وهمان اجابت امرايله ديدكمده قالقوب وبنمله برابر حضور حجاجه واردق
حجاج فى الحال انس بن مالك سنمبسن ديدكده نعم بنم ديدى بعده حجاج بنم عليهمزه بددعا وسب ايدن
سنمبسن ديدكده بلى نعم ديدى بانه دن اقتضا ايتدى ديدكده ياسن ربعز تعالى شانه يه عاصيسن
ونبى كريمك عليه الصلاة والسلام سنته مخالفسن زيرا اعداء الهى تعزيز واولياء الهى تذليل
ايده يورسن ديدى بعده حجاج بن سكانه بابه جفمى بيلورمسن ديدكده بيلم ديدى سنى شرقتل ايله

قتل ايده جكم ديجك انس رضى الله تعالى عنه اكر بنى قتلك سنك يدكده اولديغى بلسيدم
حق تعالا يه ايده جكم عبادتى سكا ايدر ايدم ديدى بعده حجاج بو عنفله بنى تو بيخه جرأت
و جسارتكه باعث نه در ديجك رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم بكا بر دعا تعليم و هركيم
بو دعا ايله هر صباح دعا ايلسه براحدانك اوزرينه طريق غلبه بوله مز بيوردیلر ايدى بن بو صباح
دخى انكله دعا ايلدم ديدى بعده حجاج بكا او دعايى تعليم ايله ديجك معاذ الله سن ما دامكه
حياتده سن بن انى براحده تعليم ايتمم ديدى بعده حجاج سبيلنى تخليه ايدك ديمكله انس رضى الله تعالى
عنه سلامت وعافيتله سمت عاليلرينه روان اولديلر راوى ديركه انس رضى الله تعالى عنه حجاجك
يانندن چيقديغنده حاجب حجاج شوقدر كوندر بونك طلب واخذنده تكلف اولنمشيدى شمدى
قاپوب صاليويرلسنده وجهنيديكنى بيله مدم ديدكده حجاج بن اكانه ديه بيلورمكه يانلرنده اغزلرينى
آچمش ايكى ارسلان طورردى ديدى ودعاء مذكور بودر كه انس رضى الله تعالى عنه محتضر
اولدقده اصدقا واحبابنه تعليم ايلمشدر (بسم الله الرحمن الرحيم بسم الله خير الاسما بسم الله
الذى لا يضر مع اسمه اذى بسم الله الكافى بسم الله المعافى بسم الله الذى لا يضر مع اسمه شئ
فى الارض ولا فى السماء وهو السميع العليم بسم الله على نفسى ودينى بسم الله على اهلى ومالى
بسم الله على كل شئ اعطانى ربى الله اكبر الله اكبر الله اكبر اعوذ بالله مما اخاف واحذر الله ربى لا اشرك به
شيئا عز جارك و جل ثناؤك و تقدست اسماؤك ولا اله غيرك اللهم انى اعوذ بك من كل جبار
عنيد وشيطان مريد ومن شر قضاء السوء ومن شر كل دابة انت آخذ بناصيتها ان ربى على صراط
مستقيم اللهم كما لطفت فى عظمتك دون اللطفاء وعلوت بعظمتك على العظماء وعلمت ما تحت
ارضك كعلمك بما فوق عرشك وكانت وساوس الصدور كالعلانية عندك وعلانية القول كالسر
فى علمك و انقاد كل شئ لعظمتك وخضع كل ذى سلطان لسلطانك وصار امر الدنيا والاخرة
بيدك اجعل لى من كل هم وغم اصبحت وامسيت فيه فرجا ومخرجا اللهم ان عفوك عن ذنوبى وتجاوزك
عن خطيئتى وسترك على قبيح عملى اطمعنى ان اسئلك ما لا استوجبه عليك وما قصرت عنه ادعوك
آمنا واسئلك مستأنسا وانك المحسن الى وانا المسئ الى نفسى فيما بينى وبينك تتودد الى بالنعم مع غناك
عنى واتبغض اليك بالمعاصى مع فقرى اليك فلم ار مولى كريما اعطف منك على عبد لئيم مثلى
ولكن الثقة بك حملتنى على الجراءة عليك فاسئلك بجودك وكرمك واحسانك وطولك ان تصلى
على محمد وآله وان تفتح لى باب الفرج بطولك وتحبس عنى باب الهم بقدرتك ولا تكلنى الى نفسى
طرفة عين فاعجز ولا الى الناس فاضيع برحمتك يا ارحم الراحمين) (قلت) انس رضى الله تعالى عنه
حجاجه سن صاغ ايكن او دعايى بن بركيمسه يه اوكرتمم ديو يمين ايتمشدر اوكرتمه سنده عباد
مسلمينه نفع وار ايكن عدم تعليمده سر وحكمت نه ايدوكى ظاهرا تفهيم اولنه مدى خلاصه تأمله
موقوف برنكتهٔ سربسته در (حافظ الحديث نسفى ابن شهاب زهرى دن اودخى ابو سلمه دن
اودخى ابى هريره دن رضى الله تعالى عنه اشبو حديث شريفى روايت ايدرلر (قال ابو هريره
رضى الله تعالى عنه مر رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم برجل ساجد وهو يقول
فى سجوده (اللهم انى استغفرك واتوب اليك من مظالم كثيرة لعبادك قبلى فايما عبد
من عبادك اوامة من امائك كانت له قبلى مظلمة ظلمته اياها فى ماله او بدنه او عرضه علمتها
اولم اعلمها ولا استطيع ان احللها فاسئلك ان ترضيه عنى بما شئت وكيف شئت ثم تهبها لى
من لدنك انك واسع المغفرة ولديك الخير كله يارب ان تكرمنى برحمتك ولا تهنى بذنوبى
يارب وما عليك ان تعطينى الذى سألتك يا الله يارب فقال له رسول الله صلى الله تعالى
عليه وسلم ارفع رأسك فقد غفر الله لك ان هذا الدعاء دعاء اخى شعيب عليه السلام)

مفاد روايت مذكوره اشبو دعا ايله برذات سجده ايچره دعا ايلديكنى سرور كائنات عليه الصلاة
والسلام استماع بيوردقلرنده اول ذاته مظهر مغفرت الهيه اولديغنى تبشير ودعاء مذكور شعيب
عليه السلام دعاسى اولديغنى خبردن عبارتدر (اللهم انى اسئلك باسمك المخزون المكنون المبارك
الطيب الطاهر المطهر المقدس) صالح المرى اشبو دعايى اوقومده بكا بر قائل دعاك مستجابه
اولديغنى استرسك بو دعا ايله دعا قيل ديونبيه واوقويوب تعليم ايلمشدر بندخى قنغى شئ مباحده
انكله دعاوة ايتدم ايسه اجابتى تعرف ايتدم يعنى آثار قبولى بيلدم ديمشدر (بسم الله الرحمن
الرحيم اللهم اسئلك بالعزة التى لا ترام وبالملك الذى لا يضام وبالعين التى لا تنام وبالنور الذى
لا يطفى وبالوجه الذى لا يبلى وبالحياة التى لا تموت وبالديمومية التى لا تفنى وبالصمدية التى لا تقهر
وبالربوبية التى لا تستذل ان تجعل لنا من امورنا فرجا ومخرجا حتى لا نرجو غيرك يا ارحم الراحمين)
جامع المستطرف مرحوم اشبو دعاده اسم اعظم اولديغى منقولدر ديمشدر (سعيد بن المسيب نقل
ايلمشدر كه برليلهٔ مقمرهده يعنى مهتابده مسجده واردم كيجه ايكن صباح اولدى ظن ايدوب نماز
قيلدم و بعد الصلاة اوطوروب دعايه مشغول اولدم برده ارقه جانبدن برهاتف هتف وندا ايدوب
اى نكرى تعالانك قولى بنم ديديكمى دى ديوب (اللهم انى اسئلك بانك ملك وانك على كل شئ
قدير وما تشاء من امر يكون) دعاسنى اوقودى اشبو دعا ايله قنغى شئ ومطلب ايچون دعا ايتدم ايسه
نجاحنى مشاهده ايلدم ديمشدر (شيخ كمال الدين دميرى يعنى مؤلف حياة الحيوان قاضى القضاة
عز الدين عبد العزيز بن جماعه دن روايت اودخى خطيب دمشق شيخ شرف الدين ابو العباس
احمد بن ابراهيم بن سباع الفرازيدن انبا اودخى قرائة عليه طريقيله شيخ زين الدين ابو البقا خالد
ابن يوسف النابلسى دن انبا اودخى بنه قرائة وسماعا حافظ الحديث ناصر السنة محمد بن الامام
ابو محمد القاسم بن الحافظ على بن الحسين بن هبة بن عساكردن انبا واودخى سنديني
تابعى جليل محمد بن سيرينه ايصال ايله روايت ايدرلركه ابن سيرين حضرتلرى ديمشدر كه بن
برمحله سير وسفرمده نهر تيرى ديدكلرى مرحله يه نزول ايلديكمده اول منزلك اهاليسى
كلوب بو محلدن ارتحال ايدك زيرا بو محله نازل اولنلرك متاعى اخذ اولنور ديديلر يعنى مأواى
لصوص و باغى وحراميلر ياتاغيدر رفقام ايشيديجك قالقوب كنديلر و بن تخلف ايله قالدم وقتا كه
اخشام اولدقده ليل آخرينه وار مقسزين برطائفه سل سيفله ظهور ايدوب تقريبا اوتوز كره
جهتمه هجومده اولوب لكن واصل اوله ميوب عودت ايلديلر وصباح اولدقده قالقوب آمنا
وسالما يوله روان اولدم وكيدركن اننده قوس عربيه اولان برمسن آتلو بكا ملاقات ايدوب اى
كيمسه سن انسى ميسن ياخود جنيمى ديو بندن صوردى بنى آدم ديديكمده ياسنك حال وشانك
نه دركه بو كيجه يمش كره دن زياده سنى صويماغه هجوم ايتمشيدك هربحسه مرده سنك ايله بزم
بيننزده دموردن برسور حيلوات ايلديكنى مشاهده ايتدك ديدى بندخى ابن عمر رضى الله تعالى
عنهما رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمدن (من قرأ فى ليلة ثلثا وثلثين آية لم يضره فى تلك
الليلة لص طارق ولا سبع ضارى وعوفى فى نفسه واهله وماله حتى يصبح) حديث شريفنى
روايت ايلمشدر ديدم ديدى يعنى آيات مذكوره يى اوقومش ايدم ولهذا ضرريكز دن باذن الله
تعالى امين اولدم معناسنى اشراب ايلدى كه راوى مشار اليه ابن سيرين ديمشدر كه وقتا كه پير
مرقوم بو حديث شريفى استماع ايتدكده فرسندن اينوب وقوسنى قيروب من بعد او بدكاره
عودت ايتمامكه حق تعالى ايله عهد يعنى يمين ايدوب تائب ومستغفر اولدى وآيات شريفه
دخى روايت مذكوره اوزره بو دركه ذكر اولنور (الم ذلك الكتاب لاريب فيه) الى (واولئك
هم المفلحون) و (آية الكرسى) الى (وهم فيها خالدون) و (آمن الرسول) الى آخر

السورة و (ان ربكم الله الذى خلق السموات والارض فى ستة ايام ثم استوى على العرش)
الى (ان رحمة الله قريب من المحسنين) و (قل ادعوا الله اوادعوا الرحمن) الى آخر السورة
و (والصافات صفا) الى (من طين لازب) و (يا معشر الجن والانس ان استطعتم) الى
فلا تنتصران) و (لوانزلنا هذا القرأن على جبل) الى آخر السورة و (انه تعالى جد ربنا ما اتخذ
صاحبة ولا ولدا وانه كان يقول سفيهنا على الله شططا) (قلت) بعض نسخهٔ مستطرفده مذكوردركه
احد بونى (على الله شططا) الى قوله (شهابا رصدا) و (والله من ورائهم محيط بل هو
قرأن مجيد فى لوح محفوظ) روايتى دخى زياده قيلمشدر) راوى مشار اليه ابن سيرين (اشبو
حدبنى بن شعيب بن حرب ذكر ايلديكمده بز آيات مذكوره يه آيات الحرز تسميه ايتمش ايدك
و بو آياتده جذام و برص وغيربلرى كبى يوزدراوددرده شفا اولديغى منقولدر ديدى ديمشدر (وروات
مشار اليهمدن محمد بن ابى القاسم على دخى بن بو آياتى متعلقاتمدن بر بيره مقلوجه قرائت ايتمشيدم
حق تعالى وتقدس شفا ويردى ديمشدر (وابن عساكر دخى والدم رحمه الله تعالى آيات مذكوره يى
هر كيجه اوقورايدى و بن دخى مداومت ايدرايدم بوخلالده رؤيامده كوردمكه بكا برقائل اكرمحفوظ
اولمغى استرايسه ك صباح ومساده قرائت قبل ديوب مواظبتمه تنبيه ايتمكله بن دخى بوجه تنبيه
قائل قرائت ايدرم ديمشدر (جامع المستطرف ديركه بعض متأخرين ديمشدركه آيات شريفهٔ
مذكوره ده اولان روايتى ابن مسعود رضى الله تعالى عنهك روايت ايلديكى (من قرأ الآيتين
من آخر سورة البقرة فى ليلة كفتاه) حديث شريفى تحقيق وتأييد ايدر و بو حديث بخارى ومسلم
احاديثندندر و متداول حديث شريف آخر سورهٔ بقره دن بر كيجه ايچره ايكى آيت قرائت ايدن
كيمسه يه اوايكى آيت كفايت ايدرلر ديمكدر واشبو كفتاه لفظ شريفى اعلام علمانك تمام ليلى قيام
برينه قائم اولورلر و بعضيسى بعناية الله تعالى كافهٔ شرشيطانه سپراولورلر و بعض آخراو كيجه
ايچره اولان آفاتى دفع ايدرلر و بعض دخى جميع آفاتى محافظلردر ديمشلردر وآيتين مذكورتين
ايسه اوللرى (آمن الرسول) دن آخر سورهٔ بقره يه قدراوله رق آيات متقدمه دندر و بو آيتلرك
خاصهٔ شريفه سى نيجه انكار اولنه بيلوركه بارى تعالى وتقدس (و ننزل من القرأن ما هو
شفاء ورحمة للمؤمنين) بيورمش وقوللرينه فضل واحسانى واسع اولديغنى بيلدرمشدر (ومشار اليه
بونى حضرتلرى دخى بونى يعنى (اشبو آيتلك شرفى مشهور و فضلى مذكور اولوب علمده
قدمى راسخ و قدرى شامخ اولان مشايخ تجربه قيلديلر و آيات شريفه نك روايةً ودرايةً اولى
فاتحة الكتاب بعده اول سورة البقرة الى آخر الايات در ديمشدر فتأمل (ابو العباس احمد
القسطلانى رحمه الله تعالى شيخ ابو عبدالله القرشيدن انلردن دخى ابويزيد القرطبى دن سماع
طريقيله روايت ايدر وقرشىٔ مشار اليه ديركه قرطبى مشار اليه بعض آثارنده بر كيمسه كه
يتمش بيك كره لا اله الا الله ديه اوتمش بيك كلمهٔ توحيد انك ناردن فداسى اولور ديو يازوب
وذكرايتشيدى بن دخى بركت وعده نيل رجاسيله اهل بيت يعنى اقربا ومتعلقاتمك سلامتى ايچون
بركره عددمذكورقدرتهليل ايدوب بركره دخى ايفا ايله نفسم ايچون ادخار ايلمش ايدم واوائناده
خانه مده يتوتت ايدر برشاب معتمده ايديكه برجماعت كثيره اوشابك صغر سننده اهل كشف
اولوب موتانك نعيم وعذابده اولدقلرينى مشاهده ايدر ديو حقنده حسن شهادت ايدرلر ايدى
ابكن بنم قلبمده هرنه قدر حسن ظنم وار ايسه ده كشفى خصوصنده برخاطره پيدا اولمش ايدى
و بو خاطره ده ايكن احبامدن برى منزله بنى دعوت ايلمش ايدى شاب مرقوم ايله واروب احباء
سائره دخى مدعو بولنملريله طعام ايدرلركن شاب مرقوم برصيحه ايدوب واكندو يه غشى حالى كلوب
و منطوراولوب صيحه ايله اى عم اشته بنم والدهم ناره درديدى وصيحه وحالى شوصورتده اولديكه

استماع ايدن بوصيحه بوشنه دكل برامر عظيم ضمننده در ديوجزم ايده جكى بى شك اولورايدى
وقتا كه شابك اشبو انزعاجنى كورديكمده نفسمده بو كون توحيد مذكورك صدقنى تجربه ايده يم
ديو بالالهام مقدما نفسمه ادخار ايلديكم يتمش بيك تهليلى واثر مذكور حقدروبزه روايت ايدنلر
دخى صادقلردر يارب اشبو شاب قولكك والده سنه فدا اولسون ديدم اشبو نهانى قلبمده ايلديكم
مطالعه ومناجات تمام اولمقسزين شاب مذكور ياعم اشته والدهم ناردن اخراج اولندى الحمد لله
الحمد لله ديدى وخدايه حمدوثنا اولسونكه بكا بو واقعه دن ايكى فائده حاصله اولديكه برى اثرك
صدقنه اعتقادم وديكرى شاب حقنده اولان خاطره دن رها وصدق شابه علممدر انتهى
(بر كيمسه بر كيمسه نك شرندن خوف اوزره اولسه اختتام نماز ينك فرض وسنتنى قيلدقدنصكره ايكى
ركعت نماز قيلوب سلام ويردكدنصكره النى پاك ترابه وضع ايده و بو وجهله سجده ده ايكن (ياشديد
القوى ياشديد المحال ياعزيز اذللت بعزتك جميع من خلقت صل على محمد وآله واكفنى فلانا بما شئت)
دعاسيله دعا ايلسه شرندن امين اولور ديو جامع المستطرف يازمشدر (نسفى محمد بن على بن الحسين
رضى الله تعالى عنهم اسناد ايله روايت ايدر مروى عنه محمد رضى الله تعالى عنه بجنابنه خطابا
اى اوغلم بر كيمسه يه مصائب دنيادن بر مصيبت اصابت و برنازله نزول ايلسه اول كيمسه
وضوء حسن ايله توضى ايدوب ودرت وياخود ايكى ركعت نماز قيلوب بعد السلام اشبو دعاء آتى ايله
دعا ايده زيرا قنغى مبتلا كه بو دعا ايله وجه مشروح اوزره دعا ايتدى حق تعالى اكا فرج
احسان بيوردى ديمشدر ودعاء مذكور بودر (يا موضع كل شكوى وسامع كل نجوى وياشاهد
كل داء وياعالم كل خفية ويا كاشف ماشاء من بلية ويانجى موسى ومصطفى محمد وخليل ابراهيم
ادعوك دعاء من اشتدت فاقته وضعفت قوته وقلت حيلته دعاء الغريب الغريق الفقير الذى
لايجد لكشف ما هو فيه الا انت يا ارحم الراحمين لا اله الا انت سبحانك انى كنت من الظالمين)
و بودعاء آتى على قول اسم اعظمدر (اللهم انى اسئلك يامونس كل وحيد ياقريبا غير بعيد ياشاهدا
غير غائب ياغالبا غير مغلوب يا حى ياقيوم يابديع السموات والارض ياذا الجلال والاكرام اسئلك
باسمك بسم الله الرحمن الرحيم الحى القيوم لاتأخذه سنة ولانوم واسئلك باسمك بسم الله الرحمن الرحيم
الحى القيوم لاتأخذه سنة ولانوم واسئلك باسمك بسم الله الرحمن الرحيم الحى القيوم الذى عنت له
الوجوه وخشعت له الاصوات واقلقت له القلوب خشيته ان تصلى على محمد وعلى آل محمد وان تعطينى
كذا) ﴿ على قول اسم اعظمى حاوى اولان ابيات ابن حجر طاشدر ﴾ انى لارجو عطفة الله ولا
* اقول ان قيل متى ذلك منى * لابدان ينشر ما كان منطوى * جودا وان يعطر ما كان خوى *
وربما يسر ما كان زوى * وربما قدر ما كان اوى * وكل شئ ينتهى الى مدى * والشئ يرجى
كشفه اذا انتهى * اصطنف الله وان طاز المدى * كلمحة الطرف اذا الطرف رنا * كم فرج بعد اياس
قداتى * وكم سرور قداتى بعد الاسا * من حسن الظن بذى العرش جنا * حلو الجنا الرايق
من شوك الشفا * من لاذ بالله نجا فمن نجا * من كل ما يخشى ونال ما رجا * من يتجرع غصص
الصبر يذق * حلاوة النجح وان طال المدى * سبحان من يفعل ما شاء بما * شاء ويقضى ما قضا
بمن قضا * سبحان من يغفر ويعفو دائما * ولم يزل مهما هفا العبد عفا * يعطى الذى يخطى
ولا يمنعه * جلاله الخطا من العطا * (وبنده اسم اعظمى شامل سهيلى قدس سره نك نظميدر
* يامن يرى مافى الضمير ويسمع * انت المعد لكل ما يتوقع * يامن يرجى للشدايد كلها * يامن اليه
المشتكى والمفزع * يا من خزاين رزقه فى قول كن * امنن فان الخير عندك اجمع * مالى سوى
فقرى اليك وسيلة * وبالافتقار اليك فقرى ارفع * مالى سوى قرعى لبابك حيلة * فلئن رددت
فاى باب اقرع * ومن الذى ادعو واهتف باسمه * ان كان فضلك عن فقيرك يمنع * حاشا لجودك

ان تقنطا عاسيا * الفضل اجزل والمواهب اوسع ﴿ بودخی بعض صاحب الامرفانك ورد منظومیدر ﴾ یاخالق الخلق یارب العباد ومن * قد قال فی معظم التنزیل ادعونی * انی دعوتك مضطرا فخذ بیدی * یاجامع الامر بین الكاف والنون * نجیت ایوب من دعواه حین دعا * بصبر ایوب یاذا اللطف نجینی * واطلق سراجی وامنن بالخلاص كما * نجیت من ظلمات البحر ذا النون * جناب رب منجینك جل جلاله بطن حوتده مظهر نجات بیوردیغی یونس علیه السلامدر كه محكم تنزیل یعنی قرآن عظیم الشان (وذا النون اذ ذهب مغاضبا فظن ان نقدر علیه فنادی فی الظلمات ان لا اله الا انت سبحانك انی كنت من الظالمین) نص مبینی ایله مناجاتنی ناطقدر ﴿ وانشد بعضهم ﴾ مازال اطف منك یشملنی * وقد تجدد لی ما انت تعلمه * فاصرفه عنی كما عودتنی كرما * فمن سواك لهذا العبد برحمه * ﴿ بودخی برمناجاتدر ﴾ یامن یذل بذكره * جعل النوایب والشداید * یامن الیه المشتكا * والیه امر الخلق عاید * یاحی یاقیوم یا * صمد تنزه عن مصادد * انت الرقیب علی العباد * وانت ذو الملكوت واحد * انت المغر لمن اطا * عك والمدل لكل جاحد * انی دعوتك والهمو * م جیوش قلبی تطارد * فافرج بحولك كربتی * یامن له حسن العوائد * فخفی اطفك یستعا * ن به علی الزمن المعاند * انت المیسر والمسبب والمسهل والمساعد * سبب لنا فرجا قریبا یا آلهی لا تباعد * كن راحمی فلقد یأست من الاقارب والا باعد * ثم الصلاة علی النبی * واله الغر الاماجد * وعلی الصحابة كلهم * ما خر للرحمن ساجد ﴿ دعاء عظیم مبارك مأثور ﴾ اللهم انی اشكو الیك ضعف قوتی وقلة حیلتی وهوانی علی الناس انت رب المستضعفین وانت ربی الی من تكلنی الی بعید یتجهمنی او الی قوی ملكته امری ان لم یكن بك غضب علی فلا ابالی ولكن عافیتك اوسع لی اعوذ بنور وجهك الذی اشرقت له الظلمات وصلح علیه امر الدنیا والاخرة من ان یحل بی غضبك او ینزل بی سخطك فلك العتبی حتی ترضی ولا حول ولا قوة لنا الا بك یارب العالمین وصلی الله تعالی علی سیدنا محمد وعلی آله وصحبه وسلم (قلت) جامع المستطرفك اشبو تحریر ایلدیكی دعاء مأثور فقیرك بالای بابه جامع صغیردن نقل ایلدیكی ادعیه مأثوره صره سنده بعض الفاظی روایتی اوزره باشقه اوله رق مسطوردر ﴿ ناسك بربرلرینه اولان ادعیهٔ بلیغه لریدر كه ذكر اولنور ﴾ مسرك الله فیماساءك ولاساءك فیماسرك ﴾ لا اخلاك الله من ثناء صادق باق ودعاء صالح واق * بركیمسه به اطعام ایلدیكی اعرابی (اطعمك الله الذی اطعمتنی له فی الجنة رسله فقد احییتنی بقتل جوعی ودفعت عنی مالم یكن یدفوعی) دیو دعا ایتمشدر كه مفهومی ای مطعم كسب رضای باری ایچون بنی اطعام ایلدك حق تعالی سنی دخی رسوللرینی جنتده محققا اطعام ایده جكی شیلر ایله اطعام ایلسون تحقیق آچلغمی قتل ایله بنی احیا ایلدك ودفعنك چاره سی مقدورم اولمیان شیئی یعنی جوعی بندن قوت اعطاسیله دفع ایتدك كه بنده تدارك قوته نقود مفقود ایدی دیمكدر (و براعرابی دخی برینه (رحب وادیك وعز نادیك ولم الم بك الم ولا طاف بك عدم سلمك الله ولا اسلمك) (قلت) دعاده ساده ده واردر ادرك (جامع المستطرف مرحوم بنم بعض عربدن استماع ایلدیكم دعادر دیو بودعایی یازمشدر (سلمك الله من الوهق والرهق ووقاك من الوجل والزجل سلمك الله من الشاردات والواردات سلمك الله بین الاعنة والاسنة (عبدالله بن جعفر الطیار رضی الله تعالی عنه براعرابی (لا ابتلاك الله ببلاء یعجز عنه صبرك وانعم علیك یعجز عنها شكرك وابقاك ما تعاقب اللیل والنهار وتناسخت الظلم والانوار) قول بلیغیله دعا قلمشدر * دعاء آخر * زودك الله الامن فی مسیرك والسعد فی مصیرك ولا اخلاك فی شهر تستجده وخیر من خیر الله تستمده) شبیب بن شبه بر یهودی یه (اعطاك الله علی مصیبتك افضل ما اعطا احدا من اهل ملتك دعاسن ایتمشدر تأمل ﴿ اعدا

وظلمه حقنده بعض دعا علیهدر ﴾ براعرابی برظالمه بد دعاده (لا ترك الله له شفرا ولا ظفرا) دیمشدر كه جامع المستطرف شفری عین وظفری ید ایله تفسیر ایتمشدر (فتدفقا وحته حتا واجعل امره شتا) اشبو كلام دعاء عربدندر (قلت) فت فتح فا وتشدید تا ایله كسر وحت فتح حا وتشدید تا ایله اغاجدن یپراغی و یردن منی یی و بونلره بكزرنه كه وارایسه انلری قازیمق ودخی عجله ایله اورمق معنالرینه در وشت فتح شین وتشدید تا ایله طاغلمق وطاغتق نسنه در وعلی هذا عبارهٔ مذكوره نك مفادی فلانك كندی وایشلری كمال پریشانی ایله پریشان اوله دیمكدر (براعرابی برطرفه سفری نیت یعنی طشره یه عزیمتی قصدایله زوجه سیله وداع ایدوب كیدركن مزبوره نك مرقومه محبت ومیلی اولادیغندن ارقه سندن نواة یعنی برخرما چكردكی اتوب (شط نوالك) وناء سفرك توجه ایتدیكك جانب ویولك ایراغ اولسون یعنی دونمه سن دیوب بعده روثه یعنی فشقی پارچه سی آتوب (رثثك اهلك وراث خبرك) یعنی اهلك سنی الما ایتدی خبرك ابطا ایتسون یعنی مفقود اول دیوب بعده حصاة یعنی برخرده طاش آتوب (حاص رزقك وحص اثرك) یعنی قسمتك تنك اولسون دیوب بو وجهله بد دعا ایتمشدر (قلت) حالا دیار عمزده خلق میانده بركیمسه نك سومدیكی كیمسه طشره یه كتدكده ارقه سندن اوچ طاش آتدم دیوب قوللندقلری عربده دخی عادت ایدوكی بو نقلدن مستبان اولوب فقط عربده چكر دك وروث زیاده در (و براعرابی دخی آخره (اطفأ الله ناره وخلع نعلیه) دیو بد دعا ایتمشدر كه كور ومقعد اولمه سند دعادر (و براعرابی دخی (سفاه الله دم جوفه) دیو بررجله دعاء علیه قیلمشدر كه مفهومی حق تعالی انی جوفی دمیله صوارسون دیمك اولوب و بو كنایه دن غرضی اورجلك او غلی قتل اولنوب دیتی اخذ او دیتدن سود آلوب ایچسون دیمكدر دیو صاحب المستطرف یازمشدر (و بری دخی (بعث الله علیه سنة قاشورة تحلقه كما یحلق الشعر بالنورة) دیو بد دعا ایتمشدر (قلت) قاشوره قحط اولان ییله دیرلر ومفاد دعای مزبور فلان قتلق ییلنه او غرایه ده اول ییل انی اوت دیدكاری نوره قیلی نه صورتده تراش ایدرسه او یله تراش ایده یعنی اموال واشیایی قالمنجه دك بوغازینه صرف ایده دیمك اولور لكن بو یا الكز بركیمسه نك علیهنه منحصر اولیوب خدا نكرده عالمه ساری در واهل انصافك وعقلك تفوه ایده جكی دعا دكلدر باری (بعث الله علیه افلاسا یحلقه الخ) دیسه انحصار اولور وناس بو انكساردن قورتیلور و بری دخی نظما * ازال الله دولته سریعا * فقد ثقلت علی عنق اللیالی * بیتیله بد دعا ایتمشدر كه مفهومی الله تعالی فلانك دولتنی سریعا ازاله ایلسون كه كیجه لرك كردننه یعنی دنیایه وجودی كران كلدی دیمكدر (و بنی ضبه قبیله سندن برمرأه دخی زوجنه * وما دعوت علیه حین العنه * الا وآخر یتلونی بآمین * فلیته كان ارض الروم منزله * وانتی قبله صیرت للصین * قطعه سیله بد دعا ایتمش كه مفهومی زوجه مرقومه دیركه بن اكا یعنی زوجنه لعنت ایلدیكم حالده علیهنه دعا ایتدیكمده آخری یعنی استماع ایدن آمین ایله زوجه یه تالی اولور یعنی عقبنده قبول اوله دیو دعا ایدر كاشكی انك یری روم اولكه سی و زوجه چینده اولیدی یعنی بینلری بو یله دور دوشوب زوجیت حاصله اولمیدی دیمكدر (قلت) ارض روم بوننم عربیده عربستاندن اوزاق دوشن دیار روم دیمكدر یوقسه بلدهٔ معلومه ملاحظه اونیماق كركدر زیرا نظم مرقوم قدیمدر مراد اولسه ده بعنی بعید دكلدر فتأمل (حضرت فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلم یوم الاحزابده یعنی غزوهٔ احزابده خطبهٔ شریفه لرنده اعداء دینك علیهنه (اللهم كل سلاحهم واضرب وجوههم ومزقهم فی البلاد تمزیق الریح للجراد) دیو دعا بیوردقلرین جامع المستطرف یازمشدر (اشبو دعا دخی حق اعداده برذات بلاغت سمانكدر (اللهم اكفنا اعدائنا ومن ارادنا بسوء فلیحفظ به ذلك السوء كاحاطة القلائد بترائب الولائد ثم ارسخه علی هامته كرسوخ السجیل

على هام اصحاب القبل وحسبنا الله ونعم الوكيل وصلى الله على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه وسلم (جامع المستطرف مرحومك باب دعايى بودعا مباركله ختم ايدملم ديو اخيرا يازديغى دعادر (اللهم انك عرفتنا ربوبيتك وغرقتنا فى بحار نعمتك ودعوتنا الى دار قدسك ونعمتنا بذكرك وانسك ان ظلمة ظلمنا لانفوسنا قد عمت وبحار الغفلة على قلوبنا قد طمت فالعجز شامل والحصر حاصل والتسليم اسلم وانت بالحال اعلم الهى ما عصيناك جهلا بعقابك ولا تعرضا لعذابك ولكن سولت لنا نفوسنا العاجزة القفيرة الى حلمك واعانتها شقوتنا وغرنا سترك علينا واطمعنا فى عفوك برك بنا فالان من عذابك من يستنقذنا وبحبل من يعتصم ان قطعت حبلك عنا واخجلتنا غدا من الوقوف بين يديك وافضحتنا اذا عرضت افعالنا القبيحة عليك اللهم اغفر لى ما علمت ولا تهتك ما سترت على اللهم ان كنا عصيناك بجهل فقد دعوناك بعقل حيث علمنا ان لنا ربا يغفر ولا يبالى آلهى تحرق بالنار وجها كان لك مصليا ولسانا كان لك ذاكرا وداعيا لا بل نسئلك بالذى دلنا عليك ورغبنا فيما لديك وامرنا بالخضوع بين يديك وهو محمد صلى الله تعالى عليه وسلم خاتم انبيائك وسيد اصفيائك فان حقه علينا اعظم الحقوق بعد حقك كما ان منزلته لديك اشرف منازل خلقك صل يارب على سيدنا محمد وعلى آله وارحم عبادا غرهم طول امهالك واطمعهم كثرة افضالك وذلوا لعزك وجلالك ومدوا اكفهم لطلب نوالك ولولا هدايتك لم يصلوا الى ذلك اللهم اغفر لنا ولوالدينا ولكل المسلمين اجمعين وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين

الباب الثامن والسبعون

اشبو يتمش سكزنجى باب قضا وقدر ايله احكاملرينى وتوكل على الله الرزاق عز شانه يى مبين بر مطلب عالبدر (جامع المستطرف مرحوم مطلب مذكور شانه اعتنا ودقت اولنه جق مبحث اولديغندن اعلام تنبيهى تصديريله يعنى معلوم اوله كه ديوديركه عالمده هر بر حركت وسكون وخير وشر ونفع وضر وايمان وكفر وطاعت ومعصيت انواعندن اوله رق جريان ايدن احوال وافعال حق تعالى وتقدس حضرتلرينك قضا وقدريله اولوب هر طائر جناحيله وهر حيوان بطن و پايله قضا وقدر الهى اولمدقجه طيران ودب ومشى ايده مزلر و بعوضه نك يعنى خرده سنكك تحرك وحركتى واشجاردن اوراقك سقوطى انجق بارى تعالانك قضا وقدر واراده ومشيئتيله اولديغى كبى كافهٔ كائنات عوالمه علم ازلى الهى سابق اولمدقجه وقوعه كلز (ودخى معلوم اوله كه هر بر قضا وقدر الهى لا محاله كائن اولديغى يعنى وقوعه كلديكى كبى اوله جغى علم الهيده اولان هر برشى البته كائن اولوب بعض شيئك بارى تعالى بغير طلب سكا وصولنى تقدير ايلمش ايسه هر آيينه مرآت ظهورده جلوه كر اولور يعنى سكا واصل اولور و بعض شى دخى واردر كه حق تعالى وتقدس سكا وصولنى بعد الطلب يعنى كرك لسانا امته مك سببنه وكرك سائر اسبابدن برينه تشبث ايله تقدير ايلمش ايسه البته طلبكدن وتشبثكدن صكره سكا واصل اولوب قبل الطلب والتشبث حاصل وواصل اولماز و بو صورتده طلب وتشبث دخى جملهٔ قدر الهيدن اولوب برشى تعسر ايدر ايسه عسرت مزبوره وتيسر ايدرسه يسر مرقوم حق تعالانك تقديرلرى اولور وعلى هذا بركيمسه امور واقعه الدن برامر وفعلى قصد ايدر ايسه انى تحصيلده طريق باب سببى باغليوب امر بى قدره حواله وحصولنه انتظار ايله طورمق اولميوب سبيل تحصيل حق تعالى وتقدس حضرتلرينك شرع وبيان بيورديغى وجه اوزره طلبنه شروع ايلمكدر يعنى چونكه قضا وقدر علم ازلى الهيده اولانشيدر انى قول بيلمديكندن وجه مشروع مبين ايله اسبابنه تشبث وتوسل ايتمك لازم كلور اشته حضرت شارع اعظم صلى الله تعالى عليه وسلم تشبث اسباب مسببانى امته فعلا وقولا وتقريرله كوستروب تعليم وتشريع بيورمشدركه جهادده

ايكى زره تلبس واحزاب غزاسنده مدينهٔ منوره نك حولنه دشمندن محارسه ايچون خندق حفر وخالد بن وليد رضى الله تعالى عنه حرب عهد هنكامى هنوز شرف ياب اهتدا اولماغله جانب اعداده بولنمش ايدى انك هجمه سنى دفع ايچون رماة يعنى اصحاب كزيندن رضى الله تعالى عنهم كمانكش اولان ذواتى جبل احدده كائن شكافك يانه اقامه ولأمهٔ حربى يعنى زرهى تلبس وعسكر مسلمينى تعبيه يعنى براو يرنده تهيئه ايدوب مصالح حربده اقتضا ايدن وضع وحركتله امر ونهى وبالذات رقيه ودعاء خواص وتداوى ايدوب امته دخى استرقاء وتداوى ايله امر بيوروب (انزل الداء الذى انزل الدواء) حديثيله دردك دواسنى حق تعالى انزال وخلق ايلدى ديو بر وجه محرر اسبابه توسلى مشروع قيلديلر ﴿سؤال﴾ اكر رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم (من استرقا واكتوى فقد برئ من التوكل) حديث شريفى منطوقنجه رقيه ايدن وياقى آچن توكلدن بريدر ديو بونلرى منع بيورملريله درد ايچون بو وجهله تداوى توسل سببى عدم وعدر ديو سؤال اولنور ايسه ﴿جواب﴾ جوابنده اولا نبى اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم (اعقلها وتوكل) بيوردى يعنى دوه سنى بغلادن توكل ايله صالبويروب ضايع ايدن ذوات حضور سعادتلرينه دوه سنك بو وجهله كم اولديغنى عرض ايلدكده هم بغله وهم توكل ايله بيورمغله مطلقا تشبث اسبابى منع بيورمديلر ديو جواب ويردكدنصكره اشبو ايكى خبرك بينلرينى توفيق نه وجهله اولور سؤالنه دخى (من استرقا او اكتوى على الرقية والكى وان البرء من قبلها خاصة فهذا يخرجه من التوكل وانما يفعله كافر يضيف الحوادث الى غير الله تعالى) يعنى بركيمسه بكا انجق رقيه وكى بره ويرد وردى بالذات بونلر صاوشديررلر ديو اعتقاد ايدرسه اشته بو اعتقاد انسانى حق تعالايه توكلدن برى ايتمكله نهى اشبو اعتقاد باطل اوزره دائردر زيرا وقوعاتى حق تعالانك غيريه بالذات ايقاع وايجاد ايدر ديرسه غيره بالذات اسناد واضافه اعتقاد مشركدر وجائز اولان استرقا واكتوى سببه توسل قبيلندن اولان شيلردندركه بز كسب وتسببله مأمورز يعنى حكمت الهيه اقتضاسنجه هر شئ مسبب سببنه پيوسته قلنمشدر وسببه تشبث يعنى مانع ومعطى بنه حق تعالادر اعتقاديله برشيئك اولاسببنه شروع اولنمق تشريع ورخصت الهيه دندركورارميكه بارى تعالى وتقدس والدهٔ محترمهٔ عيسى اولان جناب مريمه عليهما السلام (وهزى اليك بجذع النخلة) آيتى منطوقنجه خرمانك اغاجدن سقوطنه سبب اولان تحريك نخله ايله بواسطة الملك امر بيوروب بلاتحريك الشجر رطبى فم مريمه اسقاطه قادر اولان مسبب عزوجل سكون ايله امر ايلمشدركه اشبو معنايى بياندر باب كسبده ذكر اولنان * الم تران الله قال لمريم * وهزى اليك الجذع تساقط الرطب * ولوشاء ادنى الجذع من غير هزها * اليها ولكن كل شئ له سبب * قطعه سن انشاد ايتديلر وبحكمته تعالى شئ مسبب مربوط سبب اولديغنى باعث خلقت عالم صلى الله تعالى عليه وسلم (لو توكلتم على الله حق توكله لرزقكم كما يرزق الطير تغدوا خماصا وتعود بطانا) حديث شريفيله اشعار بيورمشدر يعنى اشبو حديث شريفده طيورك ارزاقى طوره يووه لرنده حمل اولنميوب بلكه پروردكار عالم غدو ورواحده طلب طيره الهام بيورمشدر وطلب وكسب رزق دخى مانع توكل اولميوب عين توكل اولديغنه حديث مرقوم دلالت ايدر (ودخى معلوم اوله كه علماء اعلام قدرايله طلب وكسبك بينلرينى شويله جمع وتوفيق ايتمشلردركه قدر وكسب دابه نك اوزرنده اولان عدلين يعنى هكبه كوزلرى كبى بردنك كبى اولوب اكر اشيا بالكز او كوزلردن برينه زياده جه قونلسه وزنده ديكر كوزدن آغر دوشمكله دابه يه بو كلدلدكده برجانبى صارقوب لا محاله بولنده كيدركن ارالقده دوشر واولوب يوكلتمك تكلفى كلوب كرينه رك كركدايه وكرك بوكجى زحمتلره ومشقتلره دوچار اولور واما ايكى هكبه ودنكك ايوكى همونن

اولسه تكلف ومشقت برطرف اوله رق سفرهرجهتله سهولتلى اولوب اشته قدر وكسب تسبث
مزبوره ده اولسه مطلب تمام اولور ديوب بو مدعايه برمثال عجيب ضرب وذكر ايتمشلردر
بووجهله كه برقريه ده برى اعمى وديكرى مقعد ايكى فقيرا اولوب بونلرك قائد وحاملى يعنى كسبلرينه
بديجى ويوكلنجيلردخى اولميه رق سزاوار انفاق اوللر يله اهالئ قريه دن بركيمسه بروجه
حسبى مرقومانك قوتلرينى هركون اياقلرينه كتورمكله اول كيمسه نك حياتنده متنعم ايديلر وقتا كه
تعيشلرينك باعثى اولان كيمسه فوت اولدقده برقاچ كون قوتسز قالورلر واشتداد جوعدن مرتبهٔ
اهلاكه رسيده اولدقلرنده كسب قوتده ييتلرنده مشورت بره رأيلرى مقعد اعمايى ارقه سنه آلوب مقعد
بصر يله اعمايى طريق ومنازله دلالت ايتمك اوزره قرار ايتمكله مقعد اعمايه استعلا وبو يولدن
اهل قريه نك صدقه لر يله هر برى حوائج ضروريه لرينى رؤيت ايله كسب تعيش پيدا ايلدى
كر بويله ايتمسه لر هلاك اولورلر ايدى اشته قدر دخى بويله دركه سببى طلب درو طلبك دخى سببى
قدردر كه هر برى آخره معيندر كورلميكه ناسدن بركيمسه زرع وذخيره وواده طلوبى ايكن هرنه قدر
تحت قدرت ازليه يه داخل ايسه ده قربانسز وتخم وزرعسز ممكندر ديو مزانده اوطوروب
ياكز قدره وثوق وحواله ايله تارلايه تخم اكسه وحلالى وطئ ايتمسه اول كيمسه نك بووضعى
عقلدن خارج واسبابه توسل بابنده اولان امرالهى يى تارك اولمش اولور (واسبابه تشبث توكله
مانع دكلدر حتى حجة الاسلام شيخ غزالى قدس سره باب توكلده صاحب عيال اولان كيمسه برسنه لك
قوت اولاد وعيالنى خانه سنده ضعفلرينى جبر وقلوبلرين تسكين ايچون ادخار ايلسه اشبو ادخار
اول كيمسه يى حد توكلدن اخراج ايلمزكه رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم عيال كزينلرينك
رضى الله تعالى عنهم برسنه لك قوتلرينى ادخار بيوردديلر والحال ام ايمن وغيريسنى رضى الله تعالى
عنهمن شيء ادخارندن نهى وبلال حبشى يه رضى الله تعالى عنه (انفق يابلال ولا تخش
من ذى العرش اقلالا) بيورديلر ديمشدر (قلت) امام غزالينك اشارتنجه جواز ادخار قوت
سنه جبرضعف وتسكين قلب مصلحتى ضمننده اولوب ادخارى نهى مصلحت مذكوره ضمننده
اولميان ادخار اولمسى منفهمدر (قلت) جامع المستطرف مرحوم اشبوقول غزالى يى نقلى عقبنده
بووجه آتى چند عدد حكايت يازمشدركه مطالعهٔ عاجزانه م اوزره بوسؤال مقدره جوابدر وسؤال
مرقوم دخى وصف مقدسى (وهو على كل شيء قدير) اولان پروردكار عالم ومسبب الاسباب
عزوجل سببسز شيء ايجاده قادر وواقع ايكن عبادندن برى اشبو ايجاده اعتقادايله ترك تشبث
اسباب ايتمكله خلاف معقول حركت ايتسه نه دن واقع اولور ديمكدر اشته اشبوسؤاله جواب
مطالعه سيله حكايات مذكوره يى اتيان ايتمشدركه غالبا مرادى توكل تام اصحابى يعنى قوهٔ قدسيه
اربابى قياسه كلمز وانلر روشنده اولانلره سوز يوقدركه احواللرى خارق عاده در اول مقامه واصل
اولميانلره كوره درديمكدر (منها) يعنى حكايات مزبوره دن برى بودركه عبدالله بن الفرج ديمشدركه
ابراهيم بن ادهم قدس سره نك برحال كرامت اشتمالنه مطلع اولدم كه شامده بربوستانده ارقه سى
اوزره ياتورلر ايدى وبرحيه دخى يانده طوروب اغزينه المش اولديغى برنركس چيچكيله يوزينه
قونان سنكلرى قووارايدى اشته اوولى عظيم الشانك توكلى تفكر قيلنسون نه درجه دركه بوحالى
مؤدى اولدى (ومنها) ابوعبدالله الهروى يدن مرويدر ديركه فضل بن عياض ايله قدس سرهما
جبل ابى قبيسده برابر بولندق ايدى بكا اى ابوعبدالله بررجل حق تعالايه توكلده صادق اولسه
شوجبله حركت قبل ديسه حركت ايدر ديديكى انده خدايه قسم ايدرمكه جبل ابى قبيس حركت
ايتمكده اولدى وبوحالى ابوالفضل كوردكده اى جبل سنك حركتكى قصد ايتمدم ديمجك
ساكن اولدى (ومنها) قصص اسرائيلياتندركه بركيمسه يه برمصلحه ضمننده بيك التونه معادل

نقدا استقراضى اقتضا ايدر ومتموليندن بركيمسه يه واروب اى برادر شوقدر مبلغ قتضا ايتدى آلوب
فلان بلده يه كيده جكم واورادة اخذ واعطام واله جمع اولوب بعد الرؤية والاخذ كاور وبمنه
تعالى ادا ايدرم شوقدر زمان تمهيل بره بكا اقراض ايله ديو استقراض ايتدكده متمول مرقوم
ويريرم لكن وقت امهال بتدكده كوندرمز ايسه ك مطالبه ايده جكم بركفيل بالمال
كوسترمزسك ويرمم ديمجك اول كيمسه الله تعالى وتبارك مالكك كفيلدر ووفاده غفلت ايتديه جكمه
شاهد در اكربوكفيل وشاهد باهر البرهانمله اعطايه راضى اولورسك وير ديمش مقرض متمول
موى اليهك قلبنه مستقرضك كلام خلوص ارتسام مرقومى ايراث رقت والقاء خشيت رب
عزت قيلوب مال مطلوبى توكل تام ايله اول رجله بالخلوص اعطا ايدر رجل دخى آلوب وقصد
ايتديكى بلده بحرا كيدوب ومصلحتنى تسويه ايدوب ومقرض ايله كندى بيننده اولان اجل دخى
تقرب ايتمكله دينى آماده وقصد عزيمت ايله سفينهٔ سافره يه منتظر اولدى لكن كيدر كمى
بولنمامغله مدت تمهيل مروريندن باشقه براز ايام دخى كذران ايدوب باعث غم وكدرى اولديغندن
دينى اولان بيك دينارى بركوتك ايچنه داوب ووضع وفلان ذاته واصل اوله ديو ايچ جانبندن تحرير
ايدوب وراىغندلى صاروب (يارب علم محيطك شامل اولديغى اوزره سفينه بوله ميوب بالذات اشبو
مالى صاحبنه ايصاله سبيل بولنديغى حالده ذات مقدسدكى ايصالنه كفيل قيارب تنوكلا عليك بحره
طرح والقا ايلدم مالكنه لطفكله يتشدر ديو دريايه آتوب كندوسى وجدان كشتى يه قدر بلده ده
خيلى وقت دخى اقامه دنصكره مركب ظهور ايتمكله بنوب بلده سنه كلديكى كبى منزلنه وارمدن
ابتدا مقرضك خانه سنه واردقده مقرض اولاسن بنم الهجمى شوهيئنده براغاج ايچنه تعبيه واوزينه
فلانه واصل اوله ديو تحريرايله ارسال ايتديكى ديو صورر اودخى نعم ديمجك حق تعالى وتقدس
نعم الكفيل اولمغله بكا ايصال ايلدى ديو شكر وتمجيد ايدر بعده رجل مستقرض خشبهٔ مزبوره
طرفكزه نه كيفيتده واصل اولدى ديو استفسارنده مقرض بيمزده مقرر اولان وقت مهلت كچدكده
باسكا وياخود سندن خبر كتوره جكه ملاقات املبله اسكله يى بوقلمه دن خالى اولمدم بركون بنه
لب بحره واروب اوطوردكن خشبهٔ مزبوره اوطورديغم يرك كنارينه كلدى وغلاممه شوكوتك
حطب اولور ديو چقاردوب يازدرندقده ايچنده دنانيرايله تحرير ظهوره كلدى آلدم وحق
سبحانه وتعالايه حق توكل ايله توكلكه بناء املكى تحقيق ايلديكى يقينا بيلدم ديو صورت وصوانى
بيان ايتمشدر (منها) منقولدر ذوالنون المصرى قدس سره نك سلوكنه باعث بوخارقه اولمش كه
مشاراليه بعض سواد مصرده آب ومرعادن بعيد براعمى طير كورر وطير مرقوم صوينى وقوتنى
آنه صورتده تدارك ايده بيلور ديو تفكرده ايكن يردن برى النون وديكرى كومش اوله رق ايكى
سكرجه يعنى ظرف وقاب ظهور ايدوب طير مرقومك منقارى يانينه وصول بولوركه برنده صو
وآخرنده بغداى دانه سى اولمغله صوينى ايچوب وقتنى بولار وبعده سكرجه لر غائب اولورلر
اشبو حالى ذوالنون كوربجك ناسدن قلبا وقالبا انقطاع ايدوب بالكليه جانب واحد لايزاله عول
وتوجه ومراقبه ايتمشدر (انتهت الحكايات) (قلت) متأخريندن برعالى كعبه منسوب رسالهٔ
عربيه ده صدرالشريعه حضرتلرينك توضيحنده اولان مقدمات اربعى شرح وايضاح
وقدرت وارادهٔ كليهٔ ازليه ايله اختيار جزئى عبادى تعريف وارادهٔ جزئيهٔ عباد قنغى مقوله دن
ايدوكنى وبومسئله ده اشاعره وماتريديه نك مذهب حقلريله مردود اولان جبريه وقدريه
مذهبلرينى سكز فصلده بيان ايدرك كوزل تحقيق ايتمكله فصول مذكوره هرنه قدر معنى بربرينه
پيوسته اولوب جمله سنك نقلى اقتضا ايدر ايسه ده طولنه بناء طى اولنوب صاحب المستطرف
مرحومك بوبابده بيان قيلديغى قضا وقدرى تفهيمنه قصد عبد تعبير اولنوب سبب مؤاخذه

اولان ارادهٔ جزئیه‌یی حاوی دردنجی فصلی شرح کبی اوله جغندن قلم کسیر اسعد فقیر ایله ترجمه
مجمله‌سی بووجهله تحریر اولنور (معلوم اوله که سبب مؤاخذه اولان صنع عبد عاجز اولدیغی ایجاد
فعل ایله فعله محل اولدیغی ایچون اولمیوب بلکه مدار مؤاخذه نه موجود ونه معدوم اولان بر شی
ایچون اولور واول شی انجق بر نسبت واضافتدر زیرا قدرت عبدك صنعنده اصلا تأثیری
اولمادیغندن قدرت عاجزه‌سی مؤاخذه‌یه مدار اولهمز و بوصورتده مدار فعل انجق عبدك قصدی
اولدیغی تعین ایدر وارادهٔ جزئیه تسمیه اولنان اشبو قصد عبددر و بو قصد دخی عبد ایله فعل
وصنعی بیننده بر نسبت واضافت اولدیغندن عبد جانبندن اولدیغی بی شك وشبهه‌در وعلی هذا
قصد مذکور موجود ومعدوم اولمیان شی مقوله‌سندن اولور ودخی قصد مذکور فعل وصنعك
وجودینی موجب دکلدر وفعلك عدم انفکاکنی دخی ایجاب ایتمز یعنی قصدنه زمانکه بولنه فعل بولنور
قبیلندن اولمیوب بلکه انفکاکی جائزدر یعنی کاهیجه قصد عبد بولنورده فعل وصنع وجوده کلمز
وبالعکس قصد عبد اولیه‌رق صنع تحقق ایدر واشبو ایکی شقدن شق اولك یعنی قصد بولنوبده
فعل ووقوع کلمامك جائز اولدیغنك ودخی شق ثانی که بلا قصد العبد فعلك وقوعی جائز اولدیغنك
مثاللری عهد سعادتده فتح مکهٔ مکرمه‌ده وقوع بولمشدرکه مشرکین قتل وحرق قصد
ایتمشلر ایکن وقوعه کلمیوب وبعد غلبة المسلمین منهزمینك بعضیلری قبول ایمان و بعضیلری استیمان ایله
داخل دار الامان اولدقدنصکره علیه الصلاة والسلام افندیمز بقیهٔ سکان مکه‌دن بعدوفور
القتل سیف رفع اولنسون دیو امر بیوروب و بو امرلرینی اصحاب کرامه تبلیغ ایچون بر صحابی‌یه امر
بیورمشلر ایدی صحابئ مشار الیه لساندن ایسه قتل نهی بیورلمش ایکن قصد واختیاری اولمادیغی
حالده بقیهٔ مرقومه‌یه اجراء سیف ایله امر بیورلدی کلامی صادر اولمغله خیلی نفوس مقتول اولدیلر
اشته قتل مذکور امری جارحهٔ لسانه منسوب اولان فعل صحابئ مشار الیه‌در و قصد عنده
صنع بولنمق واجب اولمادیغی یالکز قصد عبد فعلنك وجودینه علت تامه اولمدیغیچوندر زیرا وقوع
صنع ارادهٔ ازلیه ایله اولان قدرت ازلیه (وفعله مصدر اولان ذات عبد (ومبدأ افعال عبد اولان قدرت
عبد (ومع الفعل اولان قدرت عبد (وعبدك صرف قدرتی (وعبدك قصد فعلی (وموانعك ارتفاعی
و بونلرکبی براز اسباب وعلل ایله تحقق ایدر (ویالکز قصد عبد ایسه اسباب مذکوره‌نك بریسیدر
(ایمدی بوتقدیرجه یعنی صنع وفعلك وقوعنه علت تامه اولان اشیا واسباب مذکوره‌نك جمله‌سی
علت تامه اولدیغی وقتده اشیاء مذکوره دن انجق بریسنك وجودیله فعلك وجودی واجب
اولماز واشیاء مذکوره دن قصد بولنمغله عبدك کندوزنده اصلا مدخل وصنعی اولمیان امور
سائرهٔ مذکوره‌یه متوقف اولان صنع تحقق ایتمز و بوصورتده عبدك صنعی نه موجوددر ونه معدومدر
دیدیکمز امر اولمسی تعین ایدر وامر مذکور واجب الوجوده مستند اولان قدرت عبد وذاتی ایله
دخی واجب لغیره اوله‌مز زیرا قدرت ایله ذاتنك وجودنده عبدك صنعی یوقدر وعلی هذا
عبدك صنعنده اثاردن براثر بولنماز والحال که عبدك بعض افعالنده صنعی اولدیغی بالوجدان
ثابتدر وصنع مذکور دخی بر وجه محرر لاموجود ولامعدوم دینیلان شیدرکه اکا کسب اطلاق
ایدرلر و بو تفصیل مجملك خلاصه‌سی و بو بابده اعتقاد سالم بودرکه کافهٔ افعال عبادك خالقی
انجق حق سبحانه وتعالی اولوب عبدك فعلی وجودنده وتحققنده مؤثر اولان قدرت ازلیهٔ باری تعالادر
و بو بله اولمغله عبد فعلنك ایجادنده مضطر ومجبور دخی اولماز زیرا عادت الهیه جریانجه قدرت
الهیه‌نك فعل عبده بلا ایجاب تعلقی قصد عبد ایله یله‌درو کاهیجه قصده بربولنمدیغی وقتده دخی
حق تعالی وتقدس فعل عبدینی خلق وایجاد ایدر بقیهٔ سکنهٔ مکه‌نك ذکر اولنان قتلنارنده اولدیغی کبی
لکن بو خلق خرق عادت قبیلندندر و بروجه اشارت عادت الهیه عبدك قصدنده یعنی قدرت

جزئیه‌سی فعل وصنعه تعلق ایدوب وعبد قدرتنی دخی فعلی جانبنه صرف ایلدیکی وقتده قدرت
ازلیه تعلق ایدوب فعل عبدی ایجاد ایتمك اوزره جریان ایتمکده‌در هرنقدر ابراهیم علیه
السلامی نادرا وخارقا للعاده نار احراق ایتمدیسه‌ده ال آتشه یاپشدقده یانمق ایجاد اولندیغی کبی
(وقصد عبدك مؤثر اولمدیغی برمنوال مشروح قصد مذکوره بر طاقم اسبابك اجتماعی علت تامه
اولوب اول علتلردن قصد عبد علت تامه اولمدیغیچوندر ویالکز اول علت ناقصه ایله فعل وجوده
کلمز ولکن فعلی کسبده قصد مذکورك مدخلی واردر ومدخلی اولدیغیچون قصد مرقوم مدار
مؤاخذه اولنشدر (وعلی هذا بوراده عبدك قصد مجردنك فعلنده وفعلنی ایجادنده تأثیری اولمیوب
فعل عبد انجق قدرت ازلیه‌نك تعلقی حیننده حصوله کلدیکی صورتده قصد مذکوردن عبدك
فائده‌سی نه‌در دیو سؤال اولنورسه تقریر سابق اوزره جوابنده قصد عبدك فائده‌سی انجق
عبدك قصد مذکور ایله کندینی فعل ایله متصف قیلمسی وفعل خیرده ثواب ویاخود فعل شرده
عقابه لایق اولمسیدرکه بووجهله قصد مذکور مؤاخذه‌یه مدار اولوردیرز (واشبو صرف
قدرت واختیار جزئی ایله مسمی اولان قصد عبد لاموجود ولامعدوم ایله موصوف یعنی موجود ایله
معدوم بیننده واسطه اوله‌رق نسبت واضافت قبیلندن اولمغله اکا خلق تعلق ایتمز ومخلوق
دخی اولماز وعبد قصد مذکورنده ودخی فعلنده مجبور اولماز واکر قصد مذکور مخلوق اولسه
ایدی عبد فعلنده مجبور اولمق لازم کلوردی اکر قصد عبد مخلوق اولسه ایدی البته قدرت ازلیه
مخلوق فرض اولنان قصد عبده تعلق ایتمك اقتضا ایدر ایدی زیرا قدرت ازلیه تعلق ایتمکسزین
خلقك تحققی محالدر وقدرت الهیه قصد مذکوره تعلق ایتسه ایدی بالضروره قصد مذکور
مخلوق وموجود اوله‌رق عبد قصد مذکورنده مجبور اولوردی (ایمدی مذهب حق ماتریدیه
اوزره قصد مرقوم عبد تعلق قدرت ازلیه ایله اولیوب بلکه عبدك وصفی اولدیغی وقتده قصد
مذکوری سببیله عبدك فعل اختیاریسنده صنعی تحقق ایدر و قصد مذکوره کسب دینلور
فلهذا صدر الشریعه وسائر اعلام ماتریدیه اولا عبده قصد واختیار وثانیا قصد مذکورك
لاموجود ولامعدوم قبیلندن اولدیغنی اثبات ایتدیلرتاکه قصد مرقوم اضطرار وجبری
ایجاب ایدر خلقه توقف ایتمیه و بوتقریردن جمیع افعال عباد تأثیر وایجاد یونلردن قدرت
ازلیه‌نك تعلقیله موجود اولمسی ظاهر اولور لکن افعال مذکوره‌نك اکثرنده هرنه دکلو
بعض افعال عبادی عبدك مدخلی اولمیه‌رق باری تعالی ایجاد ایدر ایسه‌ده
بلا اضطرار عبدك مدخلی واردر وبلا مدخلیة العبد موجود اولان بعض افعال نار
نمرودك احراق ایتمدیکی کبی خارق عادة ونادر اولمغله تکلیفده اول خوارقه باقلمز بلکه اعتبار
عادت ازلیه نوجهله جریان ایتمش ایسه اول جریانه‌در وجریان عادت دخی عبد فعلنی هربار
قصد وقدرتنی اول فعل جانبنه صرف ایده پروردکار عالم عز شانه اول فعلی خلق ایتمك اوزره‌در
وعبدك قصدی اولمقسزین وقوعه کلان فعل مناط ثواب وعقاب اولمز (وکذلك عبد برفعلی
قصد ایدوب لکن اول فعله قدرت الهیه تعلق ایتمز ایسه قصد مذکور فسق وفجوره دائر اولسه
دخی موجب عقاب اولماز (قلت) اشبو افعال قلبیه دن اولان قصد ونیت عبد که اصطلاح
فقه شریفده اکا خواطر دیرلر اشباه ونظائر وکتب کلامیه ده یازلدیغی تفصیل اوزره بش
مرتبه ده در وهر برینك بر نامی اولوب بشنجی مرتبه‌سنك نامی عزیمتدر و بو عزیمت مرتبه‌سنده
انسان مثلا حسد کبی بوفعل منهی ضمننده اولورلرسه مؤاخذه اولنور وسائرلرنده اکر فعل خیر
ایسه مجرد نیت ایله مثاب اولور واکر سیئه ایسه معفودر و بوخصوصك تفصیل وتحقیقی (وان
تبدوا ما فی انفسکم او تخفوه یحاسبکم به الله) نظم جلیلی تفسیرلرنده دخی مذکوردر مراجعت اولنه

انتهى (قلت) بنده متأخرين دن بر محققك قضا وقدر الهيه يه دائر تأليف ايلديكى رسالهٔ
مخصوصه سنك دخى بو بابه مناسبتى اولمغله بالاجمال ترجمه‌سيله بو محله درج اولدى * قضا * علم
الهى ازلينك موجوداته اولدقلرى حال اوزره الى ابد الآباد وجه كلى احاطى ايله تعلقندن عبارتدر
وفيضان موجوداته مبدائيت ومؤثريتى اعتباريله قضاء مذكوره قلم اعلى وام الكتاب تسميه اولنور
وعنايت سابقه وصفيله دخى توصيف قيلنور واشبو معنى اقتضاسنجه قضاء الهى رد ودفع
اولنماز قضيه‌سى تحقق ايدر زيرا اشيايى وماسوايى الى الابد محيط اولان علم ازلى تغييرى قبول ايتمز
اكر قضا دفع اولنسه ايدى حق سبحانه وتعالى‌يه حاشا حدوث وجهل عارض اولوردى تعالى
الله عنهما وعدم قبول تغييره (جف القلم بما هو كائن) مآلنده اولان اثر شريف دخى دلالت
وعلم ازلىٔ بارى تعالانك كليت واحاطه‌سى (لا يعزب عن ربك من مثقال ذرة فى السموات والارض)
نص شريفى منطوقنجه جزئيات مفصله‌نك علم ازلى‌يه انطباقنى موجبه‌در * واما قدر * علم
ازلىٔ الهى مذكورك هر بر موجوده سلسلهٔ علل واسباب وشرائطده مرتبهٔ خصوصيات
ضروريهٔ مفصله‌لرى اعتباريله اولان تعلقندن عبارتدر مثلا فلان كيمسه‌نك شو وقتده تولدينه
وشو وقتده شو مرض وعارضه سببيله فوتنه واعتقاد اسلام وشو عمل صالحدن داخل دار نعيم
ونعوذ به تعالى فلان كيمسه‌نك كفر وظلم ايله داخل نار اولمسنه علم ازلينك تعلقى كبى (واشبو قدرده
شئلرنده تفصيل اولنديغى اوزره برقاج اعتبار يعنى نسبت وملاحظه اولوب نسبتك برى جزئيات
مفصلهٔ مذكوره‌نك قضاده معتبر اولان كليت واحاطه يه مؤثريت واحاطه اعتباريله انطباقى
اعتبارندن عبارت (ونسبتك برى دخى بعض جزئيات بعضندن وجوده كندوسنه زمان ومكان
وهيئت ووضع ودخى مشخصاتدن بونلره مضاهى ومشابه احواله ملابستى كبى تغيير وتبديلى
قابله امور خارجيه ولوازم عارضيهٔ متميزه ايله جزئياتك كلياتنه انطباقندن عبارتدر كه بو تقديرجه
قدر موجوداتده محو واثبات وحيات وممات وسعادت وشقاوت ومرض وشفا كبى احوالى قابل
مقدردر ديمك اولور (واشبو جزئيات دخى لوازم تفصيليه سيله بيله تخلف ومراتب كلياتنه
مخالفت ايتمز نكيم اشخاص انسانيه يعنى هر بر انسانده لوازم وجوديه وامور مشخصه‌نك تغييراتى
منافى اولميوب افرادى نوعنه مطابق اولديغى كبى (وقدردن قضايه مطابق اولان اشبو مرتبه
وبو اعتبار تغيير وتبدلى قبول ايدر كه بو مقام رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك (لا يرد
القضاء الا الدعاء ولا يرد البلية الا البر) و (الصدقة ترد البلاء وتزيد العمر) حديث نبويلرى
ونص قرآن وحديثدن سائرى ايله تغيردن تعبير واقع اولان مقامدر (واشبو قضا وقدر تعريفلرندن
فلاسفه‌نك علم ازلى جزئياته تعلق ايتمز سوزلرى خاطر صفا مقاطره اصلا كدر واضطراب
ويرمسونكيم اول سوز تهافتلرده وسيما محقق سيالكوتينك رسالهٔ مخصوصه سنده سرد اولنان
براهين وادله موجبلرنجه بطلانى پذيردر زيرا بزم سوزيمز مثال آتيده ظاهر اوله جغى وجهله
تغيير قابل اولان مقدوراتده واقع هر بر جزئى اعتبار ونسبت مذكورهٔ ثانيه جه مرتبهٔ
قدرده مميز ومخصص وحد ذاتنده حق تعالى وتقدس حضرتلرينه كلى كبى معلوم ومقدور وجزئياته
منطبق كلى افرادندن بر فرددر (وبارى تعالانك كافهٔ اشيايى محيط اولان علم ازليسنك جزئى يه
مرتبهٔ قضا ايله مرتبهٔ قدرده تعلق برنسنه‌نك ما به التشخص والتعين اولان شيئه تعلق كبيدر
والحال كه عقل الى غير النهايه معلومات ومقدورات الهيه‌نك بينلرنده اولان رابطه ومناسباتى
نهايتى اولماديغندن تخيل ايده مز ايسه ده ذكر اولنان مرابطات ومناسباتك نسبتى غير
متناهى اولمامغله اشبو نسبتده مقدوراته حدوث متجدده ووقوعات كونيه كلنده تبدل اولماديغى
حالده علم ازلينك تبدلى رنكنده تغيرات وتبدلات عروضى صورتنى اهل درايت وفطنت مشاهده

ايدر (ايمدى استعيذ بالله تعالى (ويضرب الله الامثال للناس لعلهم يتذكرون) نص مكرمى
منطوقنجه معانىٔ دقيقه‌يى طبيعت انسانيه مثال ايله ادراك وتذكر ايده جكى دركار اولديغندن
سرد اولنان معناى قضا وقدرك سهولت تفهيمى ايچون قلم اعلام ايله شو مثالده كشيدهٔ سلك
مقال اولدركه (مثلا عالم وقادر ومؤيد اولان بر پادشاه يكرمى نفر كيمسه‌لرك بر جنايت ضمننده وضع
زندان اولنملرينى امر ايدوب اشخاص مرقومه محبوسلر ايكن پادشاه مشار اليه خالصا ومخلصا
مفسدت مقابلى اولان مصلحت خيريهٔ عامهٔ ملكيه ملاحظه‌سيله وزير اعظمنه خطابا ايچلرندن
اون نفرنى قتل واون نفرنى اطلاق قيل ديو اجمالا يعنى كرك اطلاق وكرك قتل اولنه جقلرينى
باسماميهم واشخاصهم تعيين ايتميه‌رك بر خط همايون كوندردكده وزير اعظم دخى امر شاهانه‌يه
امتثال ايله ايچلرنده اولان اون نفرك قتل وقهرلرينى مستدعى احواللرينى ملاحظه‌دن صكره
قتله واون نفرنك دخى ابقاء حياتلريله عفولرنده وجوه مصالحه مراعات ايله عفو واطلاقه
تخصيص بر له صورت تخصيصنى عتبهٔ شاهانه‌يه عرض وتلخيص ايدوب پادشاه دخى عرضنى
تقرير وتخصيصنه راضى وترتيبنى تحسين ايله امضا وتنفيذ ايلديكى وقتده اشته پادشاهك محبوسلر
حقنده علم اجمالى واحاطى اوزرينه مرتبه اولان قدرتى اوزرينه مترتب اراده‌سى وفقنجه صادر
اولان حكمى كندوسنده اصلا تبديل اولنمايان قضا منزله‌سنده‌در زيرا حكم مرقومى اون نفرك
قتلى واون نفرك عفوى اولوب وزيرك عرضى دخى كذلك اون نفرك قتلى واون نفرك عفو بيدركه
هر بر صنفى زياده ونقصان دكلدر يعنى وفق مقتضاى ارادهٔ شاهانه اوزره درلكن عمل وتخصيص وزير
خصوصياتندن نظرى قطع ايلديكمزده حكم مرقوم علم اجمالىٔ كلى اولوب تفصيلا واقع اولان
تخصيص وزير اول علم اجمالىٔ كلى‌يه جزئياتك كلياتنه انطباقى كبى تطابق ايتمشدر (واشته
اشبو تطابقك حصولى وامضاء حكم وقضاء سابق پادشاهانه عندنده ايكى اعتبار وملاحظه
كوريلور كه ملاحظه‌نك برى مطلقا وزيرك رأى وتعيينى اوزره عفو اون نفرنده اولمقدر كه اشبو
اون نفر زياده ونقصانى قابل دكلدر زيرا پادشاه بويله جه يعنى اون نفرك عفوينه حكم ايتمشدر
ووزيرك امتثالى دخى فعلا حكم مذكوره مطابق دوشمشدر (وايكنجى اعتبار وملاحظه اول
يكرمى نفرك ايچلرندن مثلا احمد سالم سعيد خالد حميد صالح عابد وحيد سليم وليد نام اون نفرى
وزير طرفندن برلرينه ديكر اون نفردن برى تعيين اولنمق امر اجمالى پادشاهى‌يه مغاير دكل ايكن
وقوع شفاعت ورجا وسائر مصلحت ملكيه كبى اسباب وشرائط مخصوصه ايله عفوه تخصيص
وترجيح اولنمقدركه بونده بر وجه محرر تغيير وتبديل محتملدر (وبو ملاحظتين تفاصيليله وزيردن
واقع اولان فعلى پادشاهدن صادر اولان حكم كلى اجمالى سابقه مطابقتدن اخراج ايتمز زيرا
ملاحظه‌لرك ايكيسنده دخى حكم سلطانى‌يه امتثال حاصل اولوب بو صورتده حكم سلطانينك
وزيرك امتثال واجرا ايلديكى فعله تعلقى قدر ومقدوراتده اعتبارات منزله‌سنده‌در ومقدورات مذكوره
دخى علم ازليده اعتبارين مذكورين مشابه‌سنده‌دركه علم ازلى مذكور فيما لا يزالده ومعلوماتده
طبق سنت حكيم على الاطلاق عز شانه اوزرينه اولان سلسلهٔ وجوه مسببات ومعلوماتده علل
واسباب وشرائط معتبره‌يه مقارنت حيثيتيله اعتبارين مذكورينه متعلقدر ايمدى بو تقديرجه
اولا مرتبهٔ قضا وثانيا مرتبهٔ قدره موطن ومحل انطباقده قوى وقدره متعلق علم الهى ازلى بالاعتبار
بربرينه مخالف وبالذات متحد در ولولا الاعتبار لبطلت الحكمة وفقنجه علم الهى ده اعتبار
مدار تكليف عباددر فتدبر (واذا كان الامر كذلك علم قضاء اقتضاسنجه جارى اولان امر وفعله
رضا عهدهٔ اهل ديانته واجب اولور بلكه بونده عدم رضانك قطعا متصور دكلدر زيرا قضاده
اولان علم اجمالينك ردى واندن مخلاص محالدر كه سابق وازايدر (واما قدر علل واسباب خارجيه

اوزره مرتب ومقدوره مقارنتی وعدم مقارنتی ممکن اولوب قدرت وارادت حادثهٔ عبدکبی مقارنت
وعدم مقارنت جانبلرندن برنده استعمال ایله ترتب اسباب ومسبباتده مقتضای سنت الهیه ایله
وقوع مقدوری اجلایدن حالدرکه بونده حذر واتقا حکمت بالغهٔ صمدانیه اقتضاسنجه جاری وواقع
وجائزدر شویله کیم نزی یعنی صوسزلق دفعی ایچون ماباردی شربده وبقاء حرارت وعطشده ترک
شربده جریان ایلدیکی کبی فاحفظ (لکن عبدک استعمال ارادهٔ محدثه سی حدیثنده قضا وقدرک
اقتضاسیله ایسه دخی ترک تشبث اسباب حکمت الهیه نک تعطیلنی موجب وعبادک عجز نهاده
سر قدره خوض ایتمیوب یعنی اوبله عمان بی قعر وکناره طالمیوب شرع شریفک حکم ناطقنه
امتثال برله توسل اسباب لازمدر (واشبو آنفا جلوه کر آیینهٔ سطر بیان اولان شاهد مثال
مطالعه سیله قوله تعالی (من یهدی الله فهو المهتد ومن یضلل فلن تجد له ولیا مرشدا)
وقوله عز وجل (الله یبسط الرزق لمن یشاء ویقدر) وقوله سبحانه وتعالی (ومنکم من یتوفی
ومنکم من یرد الی ارذل العمر (وقوله تعالی شانه (فمن شاء فلیؤمن ومن شاء فلیکفر) ودخی بو معنالرده
اولوب ازل آزالده قلم قضانک جریانی ولوح محفوظده مسطور کفر وایمان وارزاق واعمار وآجاله
متعلق تقدیر الهی نک تغیری امتناعنه دائر آیات قرآنیه واحادیث نبویه علی قائلها افضل
الصلوات والتسلیمات افعال اختیاریهٔ عباده اسناد اولنوب ثواب وعقاب مکتسب عبد اولدیغنه
متدائر نصوص قرآنیه وحدیثیه نک توفیق وتطبیقی سهولتلی اولور والسلام انتهی ماقاله البعض
من المتأخرین (قلت ایضا) اشبو قضا وقدر وافعال عباد یعنی ارادهٔ جزئیه مسئلهٔ غامضه سی
اهل سنت وجماعتدن ماتریدیه واشعریه ایله معتزله وجبریه وسائرلری میانده تنزیه باری غرضیله
معرکه آرا بر مبحث عظیم در وبو مطلبده خلاصهٔ بحث اهل سنت دخی شویله درکه چونکه سنه
دتره مسی کبی حرکت قسریه ایله قصد بمنزله اولان حرکتک فرقلری بدیهی وظاهردر وفرق ظاهر
مذکور یعنی عبدک قصدیله بدندن ظهور ایدن حرکت مثلا زید کلدی واوردی دیو کلمک ودوکمک
فعلی زیده حقیقة اسناده ظاهر حال ایسه مدار تکلیف اولمده کافی ووافیدر وکسب دیدکلری
اختیاری فعلک مبدائی کوربنان قصد دخی ارادهٔ جزئیه وبو اراده نک دخی مبدائی صورتنده
اولان شوق وانبعاث دخی درون حالی اولوب وبو حالدن بحث وتحقیق ایسه وظیفهٔ مأموریت
بشر اولمادیغندن باشقه دائرهٔ عقلمزدن خارج سر قدر دیمک اولدیغی باهر وبعض فعل اختیاری
قصد عبده مقرون ایکن وجرد بولدیغی ظاهر اولمغله (یعنی اشبو تقریردن مسئلهٔ دقیقهٔ مرقومه ده
معتزله نک عبد فعلنک موجدیدر دیدکلری ساقط اولوب وجبریه نک دخی عبد جماد کبی اوله رق
اصلا کندوسنده اختیار یوقدر وفعلی زیده نسبت محلنه نسبت اولوب فاعلنه اسناد دکلدر
زید کلدی دیمکله چو جوق بیودی دیمک فرقی اولماز دیدکلری بر طرف ومردود اولوب
سلامت وسعادت (ما انا علیه واصحابی) وصف شریفیله موصوف اولان اهل سنت
وجماعت طرفنده اولدیغی تبین ایدر ومعتزله ادله اولمق اوزره دیدکلری سوزلرده اولان
ملازمه لری کتب کلامیه ده رد اولنمغله همان بر وجه محرر تکلیف عبده ذکر اولنان امر
ظاهر کافی اولوب امر باطنی یعنی سر قدری تحقیق وادراکله مأمور اولمادیغمزدن ماعدا
عقلمز دخی احاطه وادراک ایده مز (خلاصهٔ کلام ارادهٔ جزئیه مسئله سنده وسائر احوال
اخرویه ده صدق وحق ومعجز اولدیغی بو نهجه براهین عقلیه ونقلیه ایله ثابت اولان
قرآن عظیم وکذلک ذاتنده وخبرنده صدقی براهین ایله متحقق اولان نبی کریم علیه
الصلاة والتسلیم حدیثی شبهه لری ووهملر ازاله ایدر شویله که کتاب وسنتده واقع اولوب
تشریع قلنان امره امتثال ونهی دن اجتناب اولنوب احکام الهیه ده وامر تعبدیده خاطره

کلان اوهامه تابع اولمیه رق وعقول قاصره نک کنهنی ادراک ایده میدجکی معتقدات وعملیاتک
حقیقتی وحکمتنی بیلمیوردیو اعتراض اولنموب اصلا بر وجه محرر متحقق اولان کتاب وسنت موجبلریله
عملدن باشقه سبیل یوقدر (وحکمت امر ونهی بیلنمامکله نصوص مثبته انکار اولنمق کار عقل
دکلدر که ادله سی امر محسوسه طیان علوم حکمیه ده خلا وملا وجذر اصم وحساب احاد
اعداد غلط دکل ایکن بعض کره میزانک تخلفی ووجود انسان وسائر حیوانده بعض اعضانک
بدنه کیفیت خدمتی وسر جذب مغناطیس وحکمت خواص بعض اشیانک وکیفیت مد وجزر بحری
ومثللری فن تحلیل ایله بر از شیلردن عبارت اولدیغی بیلوب اول شیلرک حقیقتنی حکماء تحقیق ایده موب
عجزلرین اعتراف ایتدکلری کبی سر قدر وسائر کتاب وسنتک خبر ویردکلری مواطن اخرویه
کنههما بیلمز ولکن بیلنمامکله انکاره دخی کلمز وهمان بر منطوق نصوص انسانک وافعالنک
وکافهٔ اشیا وماسوای حق تعالانک خالقی حضرت باری فاطر عزشانه اولوب وکسب عبادک
دخی بالاده محرر صورت تکلیفده مدخلی اولدیغی تصدیق ایله خاقانی مرحومک دیباجهٔ حلیهٔ
منظومه سنده مندرج * متصرف اودر اشیاده تمام * نه خواص آرده هر کزنه عوام * بحر
افکاره دوشوب چکمه امک * نکتهٔ چون وچرادن ال چک * کمش آمش درانی ایتمه جدل *
* تبع لایسئل عما یفعل * ابیات حکمت سماتی ممشیرینی سل ایله دشمن وهمه قارشو طوروب
فلاسفه یه دخی بزکه الحمد لله تعالی مدار تکلیف اولان عقل ایله متصف موحد سالم الاعتقادز
بزم مدلول صریح کلام قرآن وامر مخبر صادق کافی اوله رق دلیل قویمزدر قرآن وحدیث ثابت
الاصل ایله متحقق اولان شیئک کنهی طور عقلاء ادراک ایدیله ممکله صدق وحقانیتی انکار
اولنماز وسزک ماالذکر حل ایده مدیککز مسئله لردن ناشی علم حساب وهیئت سما وفن تشریح
وسائر فنلری انکار ایده مدیککز کبی دیوب خلاصه برفنک بر مسئله سی تحقیق اولنمغله اوفنک آخر
مسئله سنک ودخی فن آخر مسئله سنک تحقیق اولنمسی لازم کلمز وبن شو مسئله یی تحقیق ایتدم تحقیق
وادراک ایده مدیکم مسئله نک اصلی یوقدر دیو انکار اولنماز دینیله رک فن مناظره اوزره معارضه
ومکالمه واجبدر (حتی رئیس حکماء اسلام ابو علی بن سینا عقاید جلالیه ده یازدیغی اوزره کتاب معادنده
معاد وحشر جسمانی یی انکار ایتمش ایکن کتاب نجاة شفاسنده (یجب ان یعلم ان المعاد منه وماهو
مقبول من الشرع ولاسبیل الی اثباته الامن طریق الشریعة وتصدیق خبر النبوة وهو الذی للبدن
عند البعث وخیراته وشروره معلوم لایحتاج الی ان یعلم وقد بسطت الشریعة الحقة التی اتانا بها
سیدنا محمد صلی الله تعالی علیه وسلم حال الشقاوة والسعادة التی بحسب البدن ومنه مایدرک بالعقل
والقیاس البرهانی وقد صدقه النبوة وهو السعادة والشقاوة الثابتان بالقیاس الی النفس وان
کان الاوهام منا تقصر عن تصورهما الان) دیو نقصان عقلی وکمال شرعی یعنی یقینا تصدیق
ایلمشدرکه نزی (ثم اقول) هر نه قدر افعال اختیاریهٔ عبادک سر قضا وقدر متفرعاتندن اوله رق
طور عقل انسانی ایله استکناهی دشوار ایسه ده ذکری جائی مثاللردن دخی اقناع حاصل اولور
وبو مبحثده اولان مذاهب آتی البیان انکشاف بولور یعنی سعد الدین محقق شرح مقاصدده
لعب نردی که طاوله اویونیدر مذهب جبریه وشطرنجی قدریه دیمک اولان معتزله مذهبنه
مثال کتورمش وبعض اهل دانش دخی نردی نحریر اوانه جق مذهب حکمایه همرنک طوتمش
وبر خادم علم شریف دخی ملاحظهٔ دقیقه وتصویر دیکر ایله اشعری وبلکه ماتریدی مذهب
منصورینه شبیه بولمشدر واجمالنک بیانلری بودرکه اکرچه حقیقتله لعب نرده دقت وتصور
اولنسه بر اویونی تمامنه قدر اشبو عالم خلقه مثال یعنی دنیامزه شبیه اولوب کویا عمر انسانک
بر سنه سی کیدر شول حیثیده که تخته سنک اون ایکی قپوسی بر سنه نک آیلری ونزار تسمیه اولنوب

رمی اولنان ایکی جسم مربع که اوزرلرنده ارقام واردر لوح محفوظ یازلده اولان مقدر منزله سنده در
و پول تسمیه اولنان آلات که اعمالی و حرکتی زارلرك اوزرنده محرر ارقامك حسابنه تابعدر خارجده
اولان افعال عباد منزله سنده در واعمال دخی شول حیثنده درکه او بنیان کیمسه آلات اولی یعنی زارلرده
یازیلان ارقاملره مخالفته قادر اوله میوب آلات ثانیه یعنی پوللری وضعده وتحریکده زارلرك ارقامی
وفقنجه عمله مجبور دراشته عمل مذکور اوزره نردی عبدك تقدیر الهی یه وحقنده لوح محفوظده
اراده حق تعالادن هرنه یازلمش ایسه اکا مخالفتده عدم قدرتنه رمز ایتمشلردر که زارلرك
ارقامی قدر و پوللر افعال و بردانه پول قالمنجیه دك اوینمق عمر انسان منزله سنده درلکن
مشهور اولدیغی اوزره زار شمس وقمر منزله سنده در و بوصورتده نرد مذهب حکما اوزره ایجاد
اولنمش اولور که حکماء عالم سفلیده متصرف فلك اول وشمس وقمر وسائر اجرام فلکیه ظهورات
عالم سفلیده بالکه امور واقعه وحوادث کونیه حرکات علویه یه تابعدر دیدیلر لکن نردی وضع
وایجادده اشبه واولی اولان سعد الدین حضرتلرینك قولی اوزره جبریه یه مثال اولمسیدر (واما
شطرنج که کندوسنده جبر اولمیه رك مذهب اعتزال اوزره درکه لاعبی لعب مذکورده منبصر
اولوب بساط والاتنك محافظه سنده ومتعلقات الاتنك تطرق مکر اعدا و خدعه خصمادن
ناشی تطرق حوادث و پریشانلیغی اعمالنده اختراعات نافعه وافکار صائبه ایله نصب منصوبه
تدبیر وترتیب مقدمات ناقبه ایله عاقلانه وقایه یه قادر اوله الك ایچون بساط وانصارك هر برنوعنده
انتظام حال تیسر اوزره اولور اشته لعب مذکورده اولدیغی صورتده هر برکیمسه نك حقنده
مدت حیاتنده حادثه دهردن کرك فائده وکرك ضرر شقلرندن بریسی کورندکده دفع مضرت
وجلب منفعت ایله دوام اقبال ایچون تدبیر وتصرفنده تبصر ایدوب هنکام زندکانیسنده قلت وذات
مغلوبیتدن مصون وضرورت مضایقه وانعدام تبعه وانصاردن خصمایه احتیاج قیدندن قورتیلور
و بو لعب شطرنجی شاهان قدیم محاربه سنده مغلوب اولنلره تشبیه دخی ایتمشلردر شویله که
شطرنجك اتمام لعبی خصمك شاه تسمیه اولنان آلتی اخذ ایله اولور واخذ مذکوره حال مردمك
انجامنه اشارة مات تسمیه اولنمشدر (واما برخادم علمك طاوله یی نظر دقیق ایله مذهب منصور
ماتریدی یه همرنك طوتدیغی شویله درکه مثلا اون نفر کیمسه لر پوللر ایله بش عدد
طاوله تخته لرینی برینه کوستردکلری حیثیله اوکلرینه قویوب و بش تخته نك زارلری دخی
براولوب یعنی اول زارلرك ظهور ایدن ارقاملریله اقتضاسنجه اول کیمسه لر اوینایوب واو زارلری
دخی خارجدن بالکز برکیمسه زمینه اتوب زارلرده ظهور ایدن شکل ارقام مثلا دوسه دوشدکده
زاری آتن دوسه دیوندا واول کیمسه لر دخی اوکلرنده اولان تخته لرینه دوسه حسابنجه هر بری
آخرلرنه صورتده دوسه یی بابلرینه و یرلرینه وضع ایتدکلرینی بتلیه رك متعدد اولان یرلردن بر محلی
اختیار ایله ترجیح بر له وضع و بووجهله نداء مذکور اوزره جمله سی او یونلرینی نهایته کتوردکلرنده
لعبلری مساوی اولمیوب تخته لرك بعضیسنده سیاه جانبی و بعضیسنده بیاض طرفی غالب کلور
اشته زارلرك شکلی بروجه محرر قدر و پوللر بالاختیار وضع اولنه رق وقوعه کلان لعبلر
افعال وکسب عباد وغالبیت خیر ومغلوبیت شر منزله لرنده اولور تأمل اولنه (وشارح مشارق ابن ملك
حضرتلری (من لعب بالنرد شیر الحدیث) خبرینی شرحده واضع لعب مزبور اول ملوك ساسانیه
شابور بن اردشیردر که طاوله تخته سنی روی زمینه وتقسیم بابلرینی فصول اربعه یه واوتوز
پولی اوتوز کونه وسیاهلر بنی کیجه یه و بیاضلرینی کونده واون ایکی خانه یی شهور سنه یه وزارلری
انسانك اوزرینه جاری قضاء آسمانی وانسانك غرضی ضمننده سعی ایلدیکی خصاله دانکله یعنی
کسبه تشبیه ایلدی دیوب وجه محرره اشارت ایتمشدر فتأمل (ودخی بو لعبی شرعك نهی ایلدیکی

عادت مجوسی احیا اولدیغندندر دیمشدر (و بو مسئله ده قول لطیف صوفیه قدس الله تعالی اسرارهم
واعلام متکلمین روح الله تعالی ارواحهم حضراتنك شو قوللریدر که ایشان (کل میسر
لما خلق له) حدیث شریفی اشعارنجه عباده استعدادات ذاتیه غیر مجعوله اثبات ایدرلر که
اول استعداد اقتضاسنجه عبد مخلوقدن خیر وشر وعبادت وعصیان وایمان وکفر ظهوره کلور
مثلا ابو بکر الصدیق رضی الله تعالی عنهك افعالنه واختیارینه علی فرض خلق باری تعلق
ایتمسه اذا خلی وطبعه استعداد غیر مجعولی اقتضاسنجه تصدیق نبوت ایدر و ابو جهلك
استعداد مذکوری عدم تصدیق نبوته واردر که صورت ذی الصورته تابع اولدیغی کبی علم ازلی معلومه
تابعدر دیدکاری مسئله کلامیه سی استعداد مذکوردن منشعبدر فتأمل (و بو تقریر سابقا یازیلان
لاموجود ولا معدوم وصفیله برابر مطالعه اولنه وتفسیر فاتحه فناری دخی کوریله (نتیجه کلام هر حالده
طریق نجات وصفای قلب وحیات امثال کتاب وسنتدر (فذلکه مذاهب ماتریدیه واشعریه
وجبریه ومعتزله) جبریه عبدده اصلا قدرت یوقدر فکیف که تأثیری اوله دیدیلر اشعریه ایله
ماتریدیه عبدده قدرت اکرچه واردر لکن او قدرتك وجود فعلنده تأثیری یوقدر وتأثیر انجق قدرت
حق تعالاده در و عبدك فعلنه قدرتنك تعلقنده برشی حاصل اولمیوب لکن قدرت عبد ایله فعلی کسب
وفعلده قدرتنك مدخلیتی حاصل اولور دیوب اشعریه عندنده قدرت وارادت عبد مخلوق اولمغله
مدخلیت مذکوره مجرد عادت الهیه عبدك فعلی قصدنده اول فعلی باری تعالی خلق ایتمك
اوزره جاری اولمغله بووجهله حق تعالانك خلق اولان فعل عبد عبدك قصدینه مقارن اولمسندن
عبارتدر واما ماتریدیه قصد عبد ماهیت اشیا کبی غیر مجعولدر وفعلك تحققنده علت تامه اولان
اسباب متعدده دن بری دخی قصد عبددر ومدخلیت مذکوره بو طریق اوزره در دیدیلر واشعریه نك
قولی اوزره مدخلیت قصد عبد مقارنت مرقومه دن عبارت اولدیغی تقدیرجه ظاهری اوزره
جبری اشمام ایدر لکن اعلام اشاعره نك علو مرتبه لری اولمغله عبدك قدرت و اختیارندن
مرادلری ظاهر قوللرندن استفهام اولنان معنادن باشقه اولوب کمال دقتدن تفهم
اولنه مدی دیمك اقتضا ایدر که بو توجیهی حجة الاسلام غزالی قدس سره اشبو قولیله اشعار ایدر
ودیرکه جبر محض وقتاکه بالضروره یعنی بالبداهه باطل وعبد فعلنی خالق اولدیغی دلیل ایله ثابت
اولدقده اعتقاده افعال عباد اختراع جهتیله قدرت الهیه ایله واکتساب جهتیله قدرت عبد ایله
مقدوره در وقدرت عبده تعلقدن بر نوع اوله رق اکتساب تعبیر اولنور و قدرتك مقدوره تعلقی
البته علی وجه الاختراع اولمقده یعنی تعلق ایتدیکی کبی البته وجوده کلمکده ضرورت یوقدر
زیرا قدرت الهیه ازلده عالمه وکونه بلا اختراع تعلق ایدوب اختراع عندنده دخی تعلقدن برنوع
آخر ایله تعلق ایدر دیو صورتده عبدك حرکت و فعلی خلق جهتیله قدرت الهیه یه نسبتی
اعتبار یله باری تعالانك خلقی وعبدنك وصفیدر یوقسه عبدك کسبی دکلدر یعنی حقیقة ایجاد
وکسب ایتمشدر (قلت) جبر محض بالبداهه باطلدر زیرا یوکسك یره بالاختیار صعود ایله
یوکسك یردن سقوط یعنی دوشمك بینلرنده فرق ظاهردر که مکان عالی یه صعوده بر اختیار
یعنی بر صفت واردر که صفت مذکوره عقبنده صعود بولنور وصفت مذکوره نك صعود فعلنده
مؤثر اولمسی کان اولنور لکن علودن ساقط ایچون سقوطه قیاسا صفت مذکوره یوقدر (واما
معتزله (عبدده هم قدرت وهم تأثیر اثبات ایله افعال اختیاریه عباده قدرت الهیه تعلقنی نفی ایله
تأثیر قدرت عبده منحصردر دیوب واکرچه عبدده بو قدرت اولمسه افعالك شرعده مدح وذمی
عبث اولور ومحال ایله تکلیف لازم کلور دیو استدلال ایتدیلر وجوابنده لزوم مذکور جبریه
مذهبنه کوره در یوقسه ذکر اولندیغی کیفیتده اولان اشعریه و ماتریدیه قوللرنجه لزوم مذکور

كورنمز ومدح وذم افعال مجانبت اعتباريله در يوقسه فاعليت اعتباريله دكلدر ديرلر ومذهبلريني
مؤيد درزعميله كتوردكلري و خلاف اصول معنى ويردكلري الفاظ سمعيه نك بعضيسي اصوليه
مأول وموفق و بعضيسي عبد افعاله سبب اولمغله اسناد ده مجاز اولق اوزره قاعده معانيجه
مستعملدر ديمشلردر و بو مجمل جواب و بحثك مفصلي شرح مواقفده وسائرنده واردر مراجعت
اولنه (ثم قلت استطرادا) سعادت دارينه كتاب وسنت موجبلريله عملدن باشقه سبب اولماديغنه
دائر التيوز تاريخي اعلامندن تاريخ حكما مؤلفي جمال الدين بن القفطي نك سار رسائل اخوان
الصفا وخلان الوفا ترجمه سنده يازديغي اقوال بسلك جواهر نظمده اولنه سايه رأفت وايه امام
المسلمين شيدالله دولته الى يوم الدين ده ايجازا قلم فقيرايله اولان ترجمه سي بو محله درج اولنمق تنسيب
اولندي (دردیوز حدودی علماسندن ابو حيان توحيدي به دولت ديالمه وزيري اخوان الصفا كتابك
تأليفيدر ديو باخبرات سؤال ايتديكنده يازديغي جوابده ديركه (زيد بن رفاعه نام حكيم فطين
ذي فنون بو نجه رسائل مذكوره بصره ده متوطن مقدسي ديمكله معروف ابو سليمان محمد بن
مشعر البستي (وابو الحسن علي هرون الزنجاني (وابو احمد المهرجاني (وعوفي (وبونلردن باشقه برقاچ
نفر كيمسه لرك تأليفي ايمش كه بونلر بربريله حسن معاشرت وصداقت ايله رياضت اوزره اولوب
وبينلرنده برمذهب نو پيدا ايدوب زعملرنجه انكله رضاي الهي به وصول وفوز حاصل اولور
ديديلر وعلى زعمهم شريعت مطهره جهالات وضلالات ايله مدنسه ومختلطه اولدي وغسل
وتطهيري انجق فلسفه ايله اولور وفلسفه حكمية وشريعت عربيه انتظام بولورسه كمال
حاصل اولور ديوب كافه فنون فلسفه عمليه وعلميه يي حاوي اوله رق اللي رساله تصنيف
وايچلرينه كلمات دينيه وامثال شرعيه والفاظ موريه وطرق موهمه دخي طولديروب وبووجهله تدليس
ايدوب نامني رسائل اخوان الصفا قوديلر واسملريني كتم ايله نسخ متعدده يازديروب اشخاص
مجهوله يدلريله اسواق صحافين بلاده بيع وشوكه بوكه هبه ايله نشر ايتدرديلر ديدكدنصكره
مومي اليه ابن رفاعه نك رسائل مذكوره يي استاذم ابو سليمان محمد بن بهرام سجستانى
منطقي به دخي عرض ايتديكمده الوب برزمان مطالعه دنصكره بنه بكا رد ايدوب مصنفلري
يورلوب توانكرا اولماملر وتغني ايدوب رقص ايده ماملركبي تعبيرلرايله تزييف ونجوم وهيئت
ارض وسماو مجسطي وموسيقي ومنطق وسائر علوم طبيعيه يي وكيات وكيفياتي شريعتده دس
ودرج وشريعتي فلسفه به ربط زعمنه دوشمشلر در بوايسه برمطلبدركه نيلي دشوار و بونلردن
اول كندولرندن عظمتلي وقوتلي قوم بوسودايه قالقشمشلر ايسه ده مرادلرينه واصل اوله ميوب
لوثات قبيحه واطخات واضحه موحشه وعواقب مخزيه تحصيل ايلديلر ديو تحقيق ايديجك يانمرده
بولنان ابن العباس بخاري (وماذلك ايها الشيخ) ديو مدعاي تزييفه دليل طلبنده اولديغنى
اشعار ايلدي استاذم دخي اي ابن العباس تحقيقا شريعت مطهره الله عز وجل دن ذات مقدسيله خلق
بينده طريق وحيدن سفير اولان ملك وساطتيله ودخي باب مناجات وشهادت آيات وظهور
معجزات ايله مأخوذه اولوب كندوسنده كيفيتدن بحثه وا كاغوصه سبيل ومجال اولميوب مدعو
اليهم يعني امرينه ونهي وتنبيهنه تسليم وانقيادن غيري به يول يوقدر واوراده لم ساقط
وكيف باطل وهلا زائل واوذاهب وليت برهوا اولديغي هويدادر ومواد مذكوره شريعتدن
دور وشريعتك جمله سي ايسه خير محض اولديغي اجلى من البدور وتفاصيلي حسن تقبل اوزره
موصولدر (قلت) يعني شريعتده يعني كتاب وسنتده خلاف معقول برنسنه يوقدركه قبولنده
تردد اولنه رق لم كيف ديو شكل منطقه احتياج مس ايده والحال كه كافه معلومات ومعقولاته
كندوسنده اصل اصيل وقاعده كليه ايله دلالت واردر (كلوا واشربوا) نص جليلي ايله اصل

طب اولان حميه يه اشارت اولنديغي كبي انتهى (وشريعت يعني كتاب وسنت نيجه قبول اولنميه كه
ظاهر حال بديهي مكشوف ومتعلق وتأويل صحيح ايله معروف وافت شايعه واضحه ايله ناصره
ودليل ملزم مبين ايله حامي وعمل صالحي مرشد ومثل سائر مؤثري ضارب وبرهان واضحه راجع
وحلال وحرامي مبين واهل ملت بينلرنده مشهور اثر وخبره مستند واتفاق امته راجع اولوب انده
منجمك بالفعل وبالذات تأثيرات وحركات افلاكده اولان قولي وصاحب الطبيعه نك آثار طبيعيه
وحرارت وبرودت ورطوبت ويبوست وبونلرك فاعل ومنفعللرينه وتمازج وتنافرينه دائر ومقادير
اشيا واوزانندن بحث ايدن قول مهندسه ومراتب اقوال واحكام وقياساتدن بحث ايدن
فن منطقه متدائر شيلر يوقدر يعني امر ونهي حيثيتندن انلره نه انلر محتاجدر ونه يانلري شرعا لازمدر
فعلى هذا اخوان الصفايه خود بخود نفسلرندن طريق شريعتده حقايق فلسفه يي جمع ايدرز
دعواسي نه كيفيتده جائز اوله بيلور ومع ذلك اشبو فلسفه جي اولان اخوان الصفا وراسنده عزيمت
وكيميا وطلسم اصحابي ومعبر روءيا ومدعي سحر ومستعمل وهم كبي برطاقم جماعت واردر انلر دخي
(فنلرينه اعتنا ايدرلر لكن شريعته فنلريني قارشدرمق دعواسنه قالقمديلر اكر فنون مذكوره نك
شريعته خدمت ايتملري جائز اولايدي باري تعالى وتقدس اني تنبيه ايدر وصاحب الشريعه صلى الله
تعالى عليه وسلم شريعتني انكله تقويم واستعمالاريله تكميل وعلى زعم الاخوان المذكوره
نقصاني غيريده بولديغي فلسفه مذكوره زياده سيله تلافي ايدوب وياخود فلسفه جيلري
شريعتني فلسفه لر ايله ايضاحه تخصيص وشريعتي اتمام وطاقتلري حسبلرنجه شريعتدن
منعي لازم كلان شيلري منع ايچون انلره تقويم وعرض ايدر ايدي و الحال كه نه بالذات بو يله
ايلدي ونه خلفاسي ودينيله قائم اولنلري سز اهل فلسفه يي خصوص شريعتده استخدام ايدك
ديو صراحة واشارة توكيل ايلدي وتوكيل ايلمديكندن ماعدا فلسفه يه خوضي نهي وذكريني
نامه مكروه وتوغل ايدنلري مظهر وعيد ايدوب (من اتى عرافا او كاهنا او منجما يطلب غيب الله
فقد حارب الله ومن حارب الله حرب ومن غالب غلب) ودخي (لو ان الله حبس عن الناس
القطر سبع سنين ثم ارسله لاصبحت طائفة كافرين يقولون مطرنا بنوء المجدح) بيورمشدر ومجدح
منازل قمردن دبران ديدكلريدر (قلت) ودخي اصول وفروعده اظهارا للحق امت مرحومه
انواع اختلاف واحكامك مشكل وواضح وحلال وحرام وتفسير وتأويل وعيان وخبر وعادت
واصطلاحنده بونجه تنازعلر ايلديلر ومابه التنازعده بريسي اثبات مدعى ايچون اصلا منجم
وطبيب ومنطقي وهندسي وموسيقاره وعزيمت وشعبده وسحر وكيميا اصحابنه فزع ورجوع
ايتمديلر زيرا الله تعالى وتقدس ونبي سي عليه الصلاة والسلام ايله تتم ايدوب وحي ايله وارد اولان
بياندنصكره حبيبي رأي ايله موضوع اولان شبه محتاج قيلمدي اشبو امت مرحومه ابو بشر امتده
برشي صمنده اصحاب فلسفه يه فزع ورجوع ايتمدكلري كبي اديان سابقه دن امت موسي عليه السلام
اولان طائفه يهود عهد شريعت مذكوره ده دينلرندن رشيده فلاسفه يه رجوع ايتمديلر وكذلك
امت عيسي عليه السلام اولان نصاري دخي عهدلرنده (وبر وقتده حق اولميان مجوسي يله فلاسفه
فنلرينه مراجعت ايتمديلر (ودخي صاحب الشرع الانور عليه الصلاة والسلام حضرتلرينك
عالم مقدسه ارتحاللرندنصكره بنه امت مرحومه من جهة الاعتقاد آراء ومذهب ومقالاتلرنده
اختلاف ايدوب اهل سنت ومعتزله وشيعه ومرجئه وخوارج كبي اصناف وفرق اولديلركه
(قلت) اشبو فرقه لره معجزة) وتفرقت امتي على ثلث وسبعين فرقة الحديث) وبر روايه
وستفترق حديث شريفيله پيغمبريمز عليه الصلاة والسلام اشارت ايلمشلردر فرق مذكوره

دخی قاله‌ری فلاسفه‌نك شواهد وشهادتلریله تحقیق ضمننده فلسفه‌یه رجوع ایتدیلر وكذلك فقهانك دخی احكام فرعیه‌ده واقع اولان اختلافلرنده فلاسفه اقوالیله تظاهر واستنصار ایلدكاری كی رلمامشدر ازتق فلسفه ایله مأخوذ رأی زائل زمده ووحی نازل زمده اولدیغی تفكر اولنه (قلت) مجتهدین كرامك اقوالنه دقت اولنسه قواعد منطقیه و فن مناظره‌دن خارج بولنماز وامام اعظم رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك سبیلینك ماعدالنده بدندن ظهور ایدن دمك ناقض وضو اولوب اولمامسنده اولان قولی اشبو ترجمه كرك بالاسنده ذكری كچدیكی اوزره فن تشریحه مطابقدر والحال كه عصرلرنده منطق وتشریحه دائر طرف اسلامده بر كتاب مدون اولمیوب كرك بوفنلر وكرك حكمیات سائره مودوع عقل انسانی اولوب دینجه كندولرینه احتیاج مس ایتمز مثلا عروض وموسیقی بیلیان اجرای ترنم ونظم شعر ایتدیكی كبی ایفا اولنور موهبهٔ ربانیه در وحتی عهد احمدخان ثالث طاب ثراه علماسندن ومواليدن یانیوی اسعد افندی مرحوم لسان یونانیدن عربی‌یه نقل ایلدیكی كبیر الحجم منطق كتابنده منطق طبیعی دخی اولدیغنی تحقیق ایلمشدر مراجعت اولنه (اكر فلاسفه عقل ایله استدلال ایدرلرسه عقل دخی هر قوله قدرنجه بر موهبهٔ الهیه در هر كس مقدار عقلنك ما فوقنی ادراك ایده‌مز لكن وحی الهی نور قدرت حق ایله منتشر وبیانی متیسر اولوب هر قوله شاملدر اكر عقل عبد كافی اولیدی یعنی سلامت معاش ومعادی یالكز انكله بولیدی وحیده قالده بولنماز وانكله استغنا حاصل اولماز ایدی وعقلده منازل ومراتب ناس ایسه متفاوته در وجوهر عقلده هر كسك حصه ونصیبی مختلفه در اكر عقل ایله وحیدن مستغنی اولسق ایدی نه‌بابه جعمزی‌یله مزایدك زیرا عقل نوع بشردن یالكز بر كیمسه‌یه مخصوص اولمیوب جمیع ناس ایچون حاصلدر یعنی هر كسده حصهٔ عقل واردر وهر عاقل دخی مقدار عقلنه موكولدر یعنی عقلنی بكنور ورأی عقلیله عمل ایستر وعلی هذا عاقلك بری عقلی مقدار برنسنه‌یی رأی وحكم ایلدكده عقلده اندن ایلرو بولنان آخر كیمسه حكم مذكورك خطاسنی بوله‌جق سن بو حكمكده جهل وخطا ایتدك دیو لاجاله اكا معارضه ایدر واو مقدار عقلنجه حكم ایدر لكن نفس الامرده حكمنده خطا ایدن كیمسه چونكه (كل حزب بما لدیهم فرحون) نص شریفی دلالتنجه عقلنی بكنمشدر بالاصابه تخطئه ایده‌نی دكلیوب حد ذاتنده اولان نقصانی معترض مصیبدن استفاده‌یه یاعنادا ویاجهل غیر بسیطندن ناشی تنزل ایتمز (قلت) وبو صورتده اختلال نظام عالم وعدم بقای نوع بنی آدم كلور كوریلور زیرا هر انسان جهت عقلده كامل اولوب دین ودنیاسی احوال وحوایجنك كافه‌سنی تدبیر وتسویه‌ده مستقل اوله‌رق غیری‌یه محتاج اولمسه عقل قوتیله دخی دین ودنیاسنده اولان جمیع حاجاتنده مستقل اولمق ویالكزجه جمیع صناعات ومعارفی ایفا ایدوب بنی نوع وجنسندن براحده محتاج اولماق اقتضا ایدر بونلر ایسه دشوار وبلكه محالدر (قلت) یالكز معاد ومعاشه یاخود یالكز معاشه عقل كافی اولوب وحی وشریعت ومعجزه وخارقهٔ قوهٔ قدسیه‌یه حاجت یوقدر دیمك دیه‌نك زعمنجه بر انسان معاد ومعاشك ویاخود یالكز معاشك ایشنی یالكز كورمك اقتضا ایدر بو ایسه بر وجه محرر محالدر زیرا ضروری مدنی بالطبع اولان انسان اولا امور ضروریهٔ بقاء نفس كه (اكل وشرب ولباس ومسكندر) بونلری اعانهٔ اصناف متنوعه ناس اولمدیقه بجره‌میه‌جكی بدیهیدر وبونلرك اجرا وایقاعنك تدبیری ایسه یالكز چونكه عقول متفاوته اولدیغندن آخرلرك مشورت وتدبیری انضمامنه محتاجدر واو یالكز بجریرم ذی اعقل ناس فرض اولنوب خصوصات مذكوره‌ده تدبیر ورأی دیكره محتاج دكل ایسه انك رأینه كیم سرفرو ایدر وسرفرو ایده‌جكاری فرض اولنسه قناپذیر اولد قد نصكره حكمنی

كیم طوتار واذا كان الامر كذلك یالكز امر معاشده عقل واحد كافی اولمیوب عقول دیكره وهیئت اجتماعیه‌یه احتیاج لازم كلور (واما معادده كافه عقول كافی اولمیوب سلامت معاش البته وحیه ووضع الهی اولان شریعته (وحسن معاش یله چونكه شرع اطهر اعدل احكام وكافهٔ عقول سلیمهٔ عالمك كمال قبول وانقیاد ایله تسلیم ایلدكاری ابدع نظام اولمغله انك عاملیه مقتضیاتنی اجرایه پیوسته در انتهی بو تقدیرجه تقول مذكور یعنی تحصیل سبب سلامت دارینه عقلك مستقل اولسی قولی مرذول ورأی مخذولدر قولیله ماز البیان ابن عباس بخاری‌یی استادم الزام ایلدی دیو سابق الذكر ابن رعافه قولنی ابو حیان نقل ایلمشدر انتهی (قلت) كتاب ودخی سنت كه (وما ینطق عن الهوی ان هو الا وحی یوحی) و (وما آتاكم الرسول فخذوه) آیت كریمه‌لری دلالتلرنجه اصل قوی ثانی دیمكدر بر وجه اشارت سابقه رهین رتبهٔ بداهت اولدیغی اوزره اعلام دین واساطین محققین بیانلرنجه فلسفه‌یه احتیاجلری اولمادقلری حالده كامل ومكملدر والحال كه حدیث بطون معانی قرآن منطوقنجه كافهٔ علوم معلومه مدونه عالم ایله قیام قیامته قدر صدور واختراعی جائز اولان فنون عقلیهٔ متجددده‌یه (لا رطب ولا یابس الایه) نصی مقتضاسنجه كندولرنده اشارت ودلالات وارد رشو یله كه قرآن كریم وفرقان عظیمدن ووضع الهی اولان شرع متیندن هر فرق ار بابی فنلرینه دائر اشارات مسئله وقاعده‌یی استنباط واستخراج ایتمشلردر مثلا (الم غلبت الروم فی ادنی الارض) قول كریمنده واقع ض حرفنك اسمی اولان ضاد عددی سكز یوز بش سالی عددینجه اولوب سال مذكورده حرب معلوم تیمورلنك وقوع بولمشدر (ودخی سورهٔ شریفهٔ هودده اولان (ما من دابة فی الارض الا هو آخذ بناصیتها) آیت مكرمه‌سی معماطریقیله مخرج اسم هود اولمشدر (وصاحب المفتاح سكاكی فن رد مطاعنده یازدیغی اوزره قرآن باهر البرهانده هر بحر عروضده بلاقصد الوزن ایات شریفه بولنمشدر ودخی (الحمیة رأس الدواء) حدیث شریفی منطوقنجه رأس واس دوا اولان حمیه‌یی (كلوا واشربوا ولا تسرفوا) نص جلیلندن استنباط ایتمشلردر (ودخی بعض معاصرینك لایح خاطری اولدیغی اوزره (یأتی من بعدی) نص اعجاز فصنك عددی رفع عیسی علیه السلام زماندن ختم نبوت علیه الصلاة والسلامك ولادت همایونلرینه كلنجه‌یه دك كذران ایدن سنه‌لره قول اصح اوزره مطابقدر (ومحقق فناری‌نك ایساغوجی شرحی اوزرینه قول احمد مرحومك تألیف ایلدیكی حاشیه‌سنده اهل منطقك صناعات خمس دیدكاری بش قیاس ودلیل كه (برهان) (جدل) (خطابت) (شعر) (مغالطه) دن عبارتدر وبونلرده معتبر اولان برهان وجدل وخطابته (ادع الی سبیل ربك بالحكمة والموعظة الحسنة وجادلهم بالتی هی احسن) آیت كریمه‌سنده اشارت واردر كه حكمت برهانی وموعظه خطابی وامر جادل جدلی اشارت ایدر دیمشدر وذكر اولنان برهان شكسز اولان علم یقینی موجب قیاسدر كه بدیهیاتدن اولان (الواحد نصف الاثنین) یعنی بر ایكینك یاریسیدر و (والكل اعظم من الجزء) یعنی كل جزئندن بیوكدر ومشاهداتدن (الشمس مشرقة) كونش اشراق ایدیجیدر (والنار محرقة) یعنی آتش یاقیجیدر ومجرباتدن یعنی (السقمونیا مسهل الصفرا) یعنی سقمونیا نامنده كی نبات صفرایی مسهلدر قضیه‌لری وسائره‌لری كبی (وجدل) الزام خصم واقناع قاصر الادراك ایچون مشهور اولان مقدمه‌لردن مؤلف قیاسدر (العدل حسن) (والظلم قبیح) یعنی عدل كوزلدر وظلم قبیحدر قضیه‌لری كبی (وخطابت) ناسی دنیا وآخرتده كندولره نفعی اولان شیلره ترغیب غرضیله خلقك معتقدی اولان ذوات شریفه كلمات مقبوله‌لری مقدماتندن ویاخود مظنوناتندن مؤلف اولان قیاسدر (وشعر اهل منطق عندنده نفس انسانیه‌یه یا انبساط ویا انقباض وبرمجی مقدماتدن مؤلف اولان قیاسدر (الخمر یاقوتة سیالة) (والعسل مرارة مهوعة) یعنی باده اقجی

يعنى اقار ياقوندر وبال قوصولمش اوددركبى كه اولكندن طبعه انبساط كله جكندن بو يله جه بسند ويبانى باده‌يى ترغيب وقو صمق تصو ريله طبعه نفرت كله جكندن بو يله جه ذكرى بالى تنفيردر (وحكما يانلرنده قياس اشعر ينك منظوم اولمسى شرط دكلدر اكر منظوم اولورسه دها زياده مؤثردر وقياس مزبور چونكه محاكات ومخيلاتدن مركب اوله‌رق نفسده تأثيرى زياده اولديغندن بعض حكماء كبرا تربيهٔ نفسده بوقياسى خطابته ترجيح ايتمشلردر (ومغالطه حقه وياخود مشهوره شبيه اولان شيلردن وياخود مقدمات وهميهٔ كاذبه‌دن مؤلف قياسدر وبونى بيلمكدن غرض (برآى مارسبه خوشترست سنك سيه) بولندن منكر معاندك بومقوله مقدماتدن ترتيب ايتديكى قياس باطلى رد ودفع ايچوندر (ومغالطه ماعدالرندن بروجه محرر برهان وجدل وخطابتك استعمالى هرفن اربابى مياننده قدر مشترك اولوب لكن مستدله نظرا عمده اولان انجق برهاندركه انكله عقايد حقه تحصيل وعقيدهٔ باطله تزييل اولنوب خطابت وجدلدن هر نه قدر علم حاصل اولورسه ده مرتبه‌سى يقينده اوليوب (لم لايجوز) ايله يعنى جواز سنديله منع اولنه بيلور (امابرهان ايسه امر بديهى يه مبنى اولديغندن انكار اولنه‌مز وانكار ايدن يا جهل مركبله جاهل وياخود غبى ومجنون اولمق لازم كلور (وعلى هذا حقانيت واعجازينه برهان قائم اولان حضرت قرآنده خارق عاده واقع اولان بعض حكم وبيان محال وممتنع اولماز زيرا كتب كلاميه‌ده تفصيل اولنديغى اوزره ممتنعاته اراده وقدرت ازليه‌نك تعلقندن ذات مقدس بارى تعالى منزهدر وبوصورتده بيان نص جليل بروجه محرر خارق عاده ده اولدقده انكارينه مجال يوقدر زيرا بيان وخلق وكون مذكور هرچند عادته مخالف بولنمش ايسه ده محال اولميوب دائرهٔ وسيعهٔ امكان ايچره داخل اولمغله بووجهله اولان امر مبين منصوص قويى‌يى قبول ضروريات دينيه‌دن اولور وبويله اولديغى حالده اول مبين منصوصى منكرك انكارنده يعنى طعننده مادهٔ طعننه اقيسه‌دن شعريه ومغالطه‌يه التفات اولنميه جغندن اتيان ايده جكى دليل لامحاله ياخطابت وياجدل اقيسه‌لرندندر اكن بالاده فى الجمله بيلديكى اوزره بونلر ايله استدلال تطرق جوازايله ساقط اولمغله طاعنه حكم منصوصك ممتنع اولديغنه برهان كتوردينك اقتضاى قانون مناظره اولديغى كلور كوريلور ممكنك ممتنع قيلنمسنده اقامهٔ برهان ايسه بالبداهه محال اولمغله بو تقديرجه حكم نص قرآنى انكار خلاف معقول وضلالت ديمك اولور والعياذ به تعالى من ذلك (واشو مجملا يازيلان سوزه امتناع ووجوب وبانواعه امكانك حكمنجه تعريفلرى كتب كلاميه وحكميه وتعريفاتلرده مطالعه اولنسه اطلاع تام حاصل اولور (نتيجهٔ سخن خلوص مكمن) مطلقا كتاب وسنتك شانلرينه طعنى مشرب ومعلن نسنه‌لردن وقايه ايله رعايت وتكريم لازمه‌ ينهٔ ذمت موحد اولوب اشكال وقوعنده اهل اصولك بيان ايلدكلرى اصول وقواعد وطرق معلومهٔ مسلمه‌لريله تأويل وتوفيق وشرح وبيان ايتمليدر كورلزميكه كتب منزلهٔ سابقهٔ الهيه هرنه قدر قرآن كريم منطوقنجه بعض احكاملرين تحريف ايتمشلر ايسه ده شريعتمزده محضا كتب الهيه‌يه تعظيما اهل كتابه مخصوص امتيازات معلومه اولديغى مؤيد مدعادر (واماماداملكه حكمت رياضيه وطبيعيه مسائلنده وارستهٔ طعن اولان خصوصى مسئله ده مصلحت مباحهٔ دنيويه ومعاشيه دركاراوله‌رق آنى استعمال جمله عباداللهك بيلنرنده وسيما قواعد اصول اوزره مستنبطين مسائل فرعيه اولان مجتهدين كرام حضراتى مياننده قدر مشتركدر حتى اهل سيرك تفصيلا يازدقلرى اوزره فن فلاحتدن وزرعدن اولان خرما آشى سنده اهل هنكام جهالتك وقوفلرى اولديغندن اتلره اوخصوصده مراجعتله مذاكره سى انلر امور دنيويه‌يى يعنى حوائج تعيش بشرى اولان امور ضروريه‌يى سزلردن اعلمدر ديو رخصت بيورلمشدر اشته اومقوله اولوبده كتاب وسنته يعنى

دينه مغاير اولميان ماده‌لرى اهل علم ودرايت انكار ايتمز ونيجه اولنه بيلوركه علم حسابكه علم رياضيه‌دندر فرائضك يعنى ارث شرعينك موقوف عليهى اولمغله تعالى فروض كفايه‌دندر وتقسيم ميراث منصوصدر ارتق بوكونه علملرى ومسئله‌لرى انكار مردود اولان تعصبدر بوقسه تصلب دكلدر وانكار ايدن يارم فقى ديدكلرى جاهللردركه انلرى مسئله سويلمدن منع وحجر لازمدر (سيد شريف بيانجه نهايتى ادراكات جزئيهٔ حسيه‌يه پيوسته اولان رياضيات وطبيعيات قواعدى استعماليله مبداء اختراعاتى قديم اولان تصنيعات بديعه ونفيسه تجربهٔ مكررهٔ كثيره ايله احتمالاتى ارائه‌ده صرف نقودبى شمار واوقات بسيار اولنه‌رق ظهوره كلوب وكلمكده در اشته اومقوله صنايع بدايعى درتيوز تاريخى اعلامندن وحكماء اسلامدن صاعداندلسى طبقات امم‌نده يازديغى نكته اوزره عقل وفكر وترتيب مقدمات قياسدن ساده وبرى اولان زنبور وسائرى كبى خرده موهوم الوجود مخلوق حيوانلره حركاتلريله انسانك عاجز اولديغى صورتده اعمال ايتدرن پروردكار عالم عزشانه وبهر برهانه حضرتلرينك كتاب منزلى احكامنه ايناممقدن غيرى انسانه چارهٔ سلامت يوقدر واعتقاد اهل سنت وجماعت دنيا آخرنده انسانه زحمت ومشقت ويرر نسنه دكلدر كه نفس سليمه قبول ايتيه وفى الحقيقه (الفضل المتقدم) قضيهٔ مسلمه‌درركه اكر مثلا الغ بك رصد چيلرينك صكره‌دن تلاحق افكار ايله اعمال اولنان كيرده‌بر بيللر الرينه كچوب مقوادن يابلمش خرده‌لرى آنسه‌لر وهيئت اجتماعيه لرينه دور فلك بريشانلق ويرهبوب زمان وسيع ودخى مكنت بولسه‌لر ابدى دائرهٔ امكان ويجادده اولوب متجهود عالم وقرآن مبينده اطلاق وصيغهٔ جمع ايله مذكور اولوب صايى‌يه كلمز ومخلوق حق تعالى اولان نجوم عالم ارامسنده برازسياره دخى واسطهٔ الات ايله بولمزلرميدى بيلم (واشبو مدعايه حاجت الكميتده يازيلان اشبو ملزمه دليلدركه برصبى زكى مشهور ابوالعلاء المعرى‌يه مولانا * وانى وان كنت الاخير زمانه * لآت بما لم تستطعه الاوائل * بيتنك قائلى سنمسن ديو صورزر معرى بلى ديدرديكده صبى كبيرالكلام اوائل يكرمى سكز و (لا) ايله يكرمى طقوز اولان حروف هجاكه هر حرفى كلامه لازم وانلرسز سوز مختل اوله جغى امر جازمدر اول حروفى وضع ايتمشلردر سنك ايچون حروف مذكوره‌يه برحرف زياده ايتمك ممكنميدركه اوزياده ايده جكك حروف موضوعهٔ سابقه كبى كلامه لابد وانسز كلام مختل اوله اكر بويله حرف زياده سنه قادر ايسه‌ك اوائلك كتورمدكلرى شيئى كتورمش اولورسن ديجك ابوالعلا سكوته وارمش ايمش (ذات اقتضاى لغت ومخرج ايله زاى وجيم وبا وكاف عجمى بنه مخارج زاى وجيم وحرف با وكاف دندر بوقسه حروف تهجيدن خارج اوله‌رق زياده قلنديغى وارستهٔ اشعاردر والسلام (قلت ايضا) الحمدلله تعالى على الهامه التمش ايكى شوالى خلالده بوفقير الا . رب قدير قانليجه قريه‌سى كنارنده كائن درويشخانه‌ده بعض احباء كرام ايله همصحبت ايكن انجرار كلامله نبوتى منكر اولان براهمه طائفه‌سنه دائر سوز آچيلوب زعم باطللرينك رديته متعلق عن قلب ادلهٔ عقليه تفكرى اثناسنده بوعبداقلك خاطر فقيرانه سنه بعض مقدمات ودلايل لايح اولمغله همان يازانه تقريرايلش ايدم جمله‌سى بسند ايدوب قلمه النمسنى التماس وسماح ايلديلر ايدى امتثالا لامائهم تحرير وتسويد اولنان مقاله‌ده‌كى استدلال فقير درتيوز تاريخى نحولرندن ابوحيانك آنفا تحرير قلنان ركافات عقلده يازديغى استدلاله مطابق ومتوارد اولوب يعنى تاريخ مذكور حكماى معتمده‌سى ويحى كورمدن اول وكتب سائره‌ده دخى اويله برقول مشاهده سندن مقدم صحبت ارائه‌سنده فى الحال والله وبالله بفضل الله المتعال (خدا قادر در ايلرسنك خاردن كهر پيدا) موهبه سنجه ... صاحب الشريعه على محسنها افضل الصلاة والتحية اطرق ادلهٔ مذكوره تمامى ...

ذهن كترده آماده اولديغى نعمتى تحديثا والطاف الهيه نك عبادى حقلرنده الى الابد شامل
واوسع اولديغى تصديقا اشعار اولندى لا لغرض آخر ومنه التوفيق (معلوم ارباب دانش
اولديغى اوزره ماراليان تعصب ايله تصلب بيلنرنده فرق عظيم اولوب يعنى تعصب جهل
مطلق وغيرت جاهليه وجربزهٔ غير مقبوله وكبر وعجب شقلرندن برينك تقاضاسيله عنادده
طيانى حالت (وتصلب ظاهر اولديغى اوزره طوغرى شيده اوم لائم وتركيه سى خاطر وكوكله
باقيوب وتكدير ايدرلر ديو تردد ايتميوب غرض نفسانى اولميه رق بروجه حسبى طاتلى تعبير ايله
سويلك وانكار ايدنى قاندرمق بابنده متانت وصلابتدن عبارتدر بو بويله ايكن تصلب ايدنى
تعصبه حمل ايله مباحثه ايدوب ملزم اولدقده تعصب ايتدى ديمك اهل فن مناظره ومكالمه
بيانلرنجه غدر ومكابره در (وبومدعاك ايضاحى حجة الاسلام امام غزالى قدس سره نك ذكرى
كچن تهافت نام كتاب فاخرينك مقدمه سنده يازوب على التفصيل صدر الوزرا وبدر سماء الفضلا
راغب پاشا مرحومك سفينه سنه درج ايتديكى قوانك اشبو جمالندن مستبانه در شويله كيم حكمانك
بيانلرنجه قمرك خسوفى يعنى ايك طوتلمسى كرى الشكل اوله رق مخلوق اولوب هر طرفنى بنه مخلوقات
فاطر السماء والارض عز شانه دن اولان سماء كروى احاطه ايدن ارض قمر ايله كونشك بيتلرينه توسط
ايتدكده يعنى قمر نورينى بقدرته تعالى كونشدن اقتباس ايتمكده اولمغله توسط مذكورده قمر
ظل ارضده بولنه رق شمسدن اقتباس ايتديكى ضياء قمرك ارضك ظلى مقدارنجه منمحى اولمسندن
يعنى زوالندن عبارتدر (وكونشك انكسافى يعنى طوتلمسى دخى عقدتينده يعنى اهل نجوم وهيئت
بيان ايلدكلرى رأس وذنب عقده لرنده دقيقهٔ واحده اوزره كونشله آى اجتماع ايتدكلرى وقتده ناظر
اولان يعنى زميندن كونشه باقن كيمسه ايله كونشك ميانه جرم قمرك وقوفندن يعنى حيلولتندن
عبارتدر (ايمدى بو معقوله دن اولان اقوال حكمايى مادامكه اشبو خسوف وكسوفده اولديغى كبى
خلاف معقولدن ازهر جهت سالم اولان نصه مخالف اولميه وامور ضروريهٔ دينيه دن اولمامغله
ابطالنده بر غرض صحيح بولنميه مجرد ابطالنه جالشلق عبث اولديغندن فضله ابطالنده مناظره
ايتك امور دينيه دندر زعم اولنمق يا غى دينه جنايتدر و دينى ضعيف قيلمقدر زيرا خسوف
وكسوفك بقدرته تعالى وجه محرر اوزره وقوع بولمسنده شك وشبهه براقيه جق مرتبه ده
براهين هندسه وحساب اقامه اولنمشدر بر عاقل كه براهين مذكوره يه مطلع يعنى عالم اوله وادله سنى
تحقيق ايدوب كسوف وخسوف درسنى طلبه يه تدريسده تقرير ايده اول عاقل عالمه سنك تقريرك
خلاف شرعدر دينلدكده ترتيب ايتديكى برهانده شك ايتميوب بلكه شرع انورده نعوذبه تعالى
شك ايدر واو بيچاره جاهل معترض اگر برخبر مجهول الروايه كورمش وظاهرندن معناسنى تراشيده
ايدوب انك ظاهر عباره سنى ادلهٔ شرعيه دن صانه رق روايت صحيحه اولديغنى اوكرنمدن ومعناى
صحيح ومقصودى اكلادن او بضاعهٔ ناقصه بلكه عدم علم ايله دينه نصرت ايده جكم ديرايكن
شريعت مطهره يه حكمت و مصلحت اشتماله خبرى بوغيكن بر صورتده جنايت وطعن دعوت
ايتمش اولور كه وسيع اعتراض نابجاى مرقومنى در بار بالك ايده ميوب (عدو عاقل خير من صديق
جاهل) مثلنه مضرب دوشر (واما خسوف حقنده اولان حديث شريفك آخرنده اولوب
مفادى (وقوع بولان خسوف قمره اولان تجلى الهى يه قمرك خضوعيدر ديمك اولان زياده نك
نقلى صحيح دكلدر يعنى قمرك خسوفنه سبب تجلى مذكوردر ديو سؤال اولنورسه جوابنده زياده
مذكوره نك حديث اولديغنى اهل حديث تسليم ايلديلر ديو جواب ويرديكمزدن باشقه صحتى تسليم
اولنسه دخى بويله شريعته مخالف اولميه رق قطعى المفاد اولان مسئلهٔ حكميه يه ظاهرا منافى
كورينن خبرى طرق معلومه سيله تأويل ايلمك واجب اولديغنى اهل اصولك قواعدندندر خلاصه

اول معقوله نادانى يالكز معقولاتى بيان ايله بحث ايلمدن منع وزجر واجبدر اگر منع اولنمسه باشنه
عمامه صاروب كرسيلره چيقر وطبقات عاليات جنانى جوامع طبقه لرى كبيدر ديوب ونعوذبه تعالى
براز بلان رؤيالر دخى قاتوب واخبار آحاد مشكوك الروايات و واجب التأويل آثار و متشابهاتى
اكلر اكلمز استخراجى بونجه علومه موقوف ايكن بيلمدن ترجمهٔ ناقصه لره باقه رق آغزينه كلديكى مخالف
بداهت لاقرديلرى شريعت بودر ديو سويلر وبو ناقص سوزلرينى على فرض وتقدير طريق
شرعى ابطال قصد ايدن براهمه وبى كتابلر ايشيدرسه اوكنديني ناصر شرع صانان جاهل خائن
شرع اولوب خصمانى سويندير و الحال كه شرع شريفك عالمده بحثى قديم وحادث اولق
خصوصنده در حدوثنى اثبات ايتدكدنصكره استرسه كرى اولسون واسترسه بسيط وكرك
سماوات وتحتنده اولنلر جمله حكمانك ديديكى كبى اون اوچ طبقه اولسون ياخود دخى آز ودها زياده
اولسون وكيفيت طبقات نه وجهله اولور ايسه اولسون شرع انورك ملتزمى دكلدر و ملتزم
ومقصودى نجه عالم حق تعالانك خلقى وحادث اولمسنده در انتهى مقاله الغزالى مجملا (واشبو
نقل تهافت بالاجمال كاتب چلبى مرحومك مقدمهٔ جهان نماسنده دخى محرردر (قلت) وفخر رازى
دخى آثارينك برنده يازديغنه اهل تعصبك ونادانك حجرينى يازمش اولديغنى كوردم ايدى لكن
محلنى اونوتدم كورنلرك كاره قيد ايلملرى رجا اولنور وهله قهستانينك كتاب حجرنده قاضيخاندن
نقلا جاهلى مسئله سويلمدن حجر لازم اولديغى يازمشدر مراجعت اولنه (وطريق حجرك
كيفيتى فقهده محرر اولنه (وفى الحقيقه معقولاتى بيلوب مشروعاتى فى الجمله ويا بالجمله
بيلميانلر ايله مشروعاتى بيلوب معقولاتى بيلميانلرك مباحثه لرى مقبول اولميوب فن مناظره علماسنك
مكابره ديدكلرينه واررو نزاع لفظيدن عبارت اولوب بحث مسئله ده حق وصواب ميدانه چيقمز
ولور مثلا غالبا بالالرده دخى يازلديغى وجهله نحو بيلوب فقه شريف بيلميان بركيمسه (استغفر الله)
ديوب واشبو تركيبده الله مفعولدر ديسه و بوسوزى يانده بولنوب بالعكس فقهى بيلوب نحوى
بيلميان كيمسه دخى ايشيدوب سن الله تعالايه مفعول ديمكله كافر اولدك ديو بيتلرنده بر نزاع چيقررلر
لكن ايكيسى دخى معذور اولوب جدللرى نزاع لفظى اولور كه يكديكرينك مرادينى اكلامقدن عبارتدر
پس اشبو نزاعى برطرف ايتمك فقهى يه نحوى ونحوى يه فقهى اوكرتمه ايله حاصل اولور وفقهى
استغفر نفس متكلم اولوب تحتنده مستتر فاعل ضميرى ايله فعل وفاعل والفظلهٔ جلاله بحسب
الاعراب مفعول اولديغى ونحوى دخى فقهينك اصطلاح شرع اوزره مفعول دن باب غسلده
يازيلان معناسينى قصد ايتمش اولديغنى بيلدكلرنده اصلا نزاعه يرقالماز وهرنه قدر دولت عليه
ابد بقاده هر طريقده اهل دانش وديدكثرهم الله تعالى الان موجودلر ايسه ده انشاء الله تعالى
قريبا مشاهده سنى دركاه ذى الكبريادن عز شانه نياز ايتديكمز دانالر يعنى پادشاهمز وولى نعمتمز
سلطان عبد المجيد خان افنديمزك عزنصره سعى همايونلرى ايله تأسيس وتنظيم اولنمقده اولان
مكاتب شريفه ده از وقتده هر فنى وجه سهولتله تحصيل ايدرك كثرت اوزره يتشه جك
اهل دانش يعنى مشروعات ومعقولاتى وعلوم عربيه والسنه يى تحصيل ايدن افنديلرك مجلس
مباحثه ده وظيفه جه بحثلرين استماع ايله فرحياب اولديغمز ده مدعاى فقير جمله نزدنده
كركى كبى تبين ايدر ومسائل تعصبدن قورتيلور وماذلك على الله بعزيز انتهى ما الحقه الفقير
(صاحب المستطرف مرحوم كسب عبدك مدخلى اولديغنى اشعارا اشبو حكايه يى يازمشدر كه
ابناى ناسدن بر رجالك صنعت ومكسبى اولان صياغه ده يعنى قيو مجيلقده يد حذاقت ومهارتى
اولوب اوهنرده اوحد زمانى ايمش لكن كردش فلك ايله حالنه تغير كلوب بر قوانكرزر كرايكن
فقدان اهل بروزايله مفلس دربدر اولمغله بلدنده اقامته عار ايدوب مقر سلطنت اولان بلد ديكره

نقل ایدر واوراده قبوجیلر سوقنه واروب خدم وحشم صاحبی بولنان قبوجیلر باشی دکاننك عمله
ومناکردانی دفترینه یازیلوب هرکون تمام نهارده مطالعمیده زرکرلك ایده نك اجری
اون درهم اولدیغی مقطوع و بونك عملی دها زیاده بی دکر ایکن قبوجی باشی بوغریب الدیاره
یومیه ایکشر درهم ویروب سکزینی کندی کار ایدر و بوحال اوزره بر از ایام مرورنده کیفما اتفق
جانب ملکدن قبوجی باشی احضار و بلده اخراده غایت حسن وصنعتده تصنیع وانواع جواهر
کرانبها وصنعت ایله ترصیع اولنمش بر بلزیك نکی منکسر اولمغله مثلنی تصنیع خصوصنی مرقومه
امر ایله اعطا اولنور واو دخی الوب لکن صنعتده حاذق اولمیه رق تاب طالعیله باشه کلمش
اولدیغندن نه کندینك ونه یانده کی اسکی عمله سنك الدن کله جك ایش اولدیغی مدرك اوله رق
بالاضطراب بالدکاننه کلوب ایش برینه اندیشه یه ودوشونمیه باشلر وناچار غریب الدیار مرقوم
ایله سائر صانعلری طوپلیوب ارائه ایدر جمله سی مثلنی کورمدك و عملنه قادر دکلز دیو جواب
ویردکلرنده اضطراب وغمی مزداد اولور و بوحالله بر از مدت کچمکله ملك حضرتلری غضبله
احضار وسن سایه مرده بونجه نعمت عظمایه نائل ایکن امر یمزی ایفایه مقتدر اولمیه سن تیز
تصنیع ایت و الا مواخذه اولنورسن یقل کیت دیو توبیخ ایدر وقتاکه غریب مرقوم قبوجی
باشینك کمال خوف وحیرتنی کوردکده صنعتی کبی حسن خلقله دخی متصف اولمغله اشته وقت
مروت بودر بلزکی اعمال ایدرم و بخل وعدم انصافیله مواخذه ایتم شاید بوندنصکره انصافه
کلوب بکا احسان ایدر و مستحق اولدیغم اجرتمی ویرر مطالعه سیله بلزکی چکمجه سندن
طوپورمه درق اخذ وجوهرینی فك ویکی یاشدن سبکله اولکندن احسن اوله رق ازوقتده تصنیع
وجواهرینی دخی ترصیع ایله قبوجی باشی یه عرض ایتدکده نهایت فرح وسرور ایله الوب
فی الحال بن قوللك تصنیع ایلدی دیو حضور ملکه تقدیم ایلدکده جناب ملك استحسان خلعتی
الباسیله احسان ایدر او دخی بختر ایله مکاننه کلور غریب الدیار مرقوم امید ایتدیکی مکافات
عملنه انتظارده اولمش ایسه ده خنده التفات دخی کوسترمیه رك آخر نهارده ینه ایکی درهم
ویروب بر پول بیله زیاده ایتز بوحال اوزره ایام قلیله کذر ایتدکده ملك حضرتلری او بلزك
کبی بر جفت بلزك عملنی اراده ایله قبوجی باشی یی احضار واراده سنی بیان ایدوب حسن تصنیع
وسرعت عملنی امر ایدر مرقوم کلوب ینه غریب الدیار صانعه مأموریتنی افاده ایلدکده ینه تعریضا
برنسنه دیمیه رك علی الرأس والعین دیوب تصنیعه باشلر قبوجی باشی ایسه ینه اوغریبه و یردیکی
ایکیشر درهم یومیه سنی ارتیرمدیغندن فضله دعا بالخیر ایله روی دل کوسترمدیکنك اوزرینه
تیز اول وکونلك ایشله دیو توبیخدن خالی اولماز غریب مرقوم بعد الاکمال بلیغ وفطین بر ذات
دخی اولمغله بن برم اغالك بادیٔ اقبال زائدی اولمش ودائما رضاسنی ارامقده بولنمش ایکن شاید
انصافه کلور دیو اوضاع ظالمانه سنه صبر وتحمل ایتدم اکن انصاف ومروت ایده جکی امتناعده
کورینور دیو مجددا تصنیع ایلدیکی اسوارك ایچ طرفنده بر مناسب یره حال مغدوریت اشتمالنی
اشعار ایدن * مصائب الدهر کفی * ان لم تکفی فعفی * خرجت اطلب رزقی * وجدت رزقی
توقی * کم جاهل فی الثریا * وعالم متخفی * شعرینی نقش خفی ایله نقش ایدوب اکرنادان بولنان
قبوجی باشی ابیات مذکوره یی کورر سه مطالعه سنه بولدیغی تأویل امیر شرحی سویلر واکر ایسه محاکمه
استرم واماکوره رسه بنم حضور ملکاکاهه سهولتله توصله سبب اولور دیه رك سوارلری ینیدیه
صاروب قبوجی باشی یه ویرر او دخی باطن طرفنه باقیه رق الدیغی انده سرور وفرح ایله ملکه
کوتوروب عرض ایدر بو کره دخی خلعت تحسینه نائل اولور ومکاننه کلوب کاکان غریب الدیاره
ایکی درهم اجرتندن ما عدا سلام دخی ویرمیوب تحت عنف وقهرنده استخدامده ایکن

ایکی کوندنصکره ملك پسند ایتدیکی سوار جدیدی غایت بکنمکله الوب نظر اثناسی باطنده
اولان نقش خفی یی کوروب و تعجب ایدوب بو شعر صانعنك حالنی شارح اولمغله قبوجی
باشی یی تکذیب ایدر دیوب غضبله کتوراسون دیو امر ایدر و کلدکده بو بلزکاری کیم تصنیع
ایلدی دیو خطاب ایدر بن یاپدم ایها الملك دیجك یاو بله ایسه بو ابیاتی نقشه سبب نه درسو بله دیر
انده ابیات بوقدر دیجك اشته ابیات کور و طوغریسنی سو یلزسك بو ینکی اوردیریم دیدکده
انکاره مجالی قالمیوب فلان یاپدی دیو غریب الدیاری خبر ویریجك احضار اولنوب استنطاق
اولندقده حالنی وقبوجی باشیله سبقت ایدن ماجرای مذکوری تقریر ایلدکده ملك عادل قبوجی
باشیلغی غریب مرقومه توجیه وخدمتنه عوضا سابقنك معاش وسائر متفرعات تممنی سلب ایله
غریب الدیاره اعطاء وکندویه مقرب واو بی انصاف وکذاب اولان سابقنی عزل وتنکیب ایله
مبعد ایدر لکن ینه غریب الدیارك مروتی قومیوب نزدملکده کسب اعتبار وتمکن ایتدکده حسن
تلطف و تدبیر ایله سابقنك صوچنی عفو ومنصبنده شریك ایتدیروب الی آخر العمر اخوین
موفقین کبی صفای حال وکمال اقبال ایله روزکار کچوررلر ﴿ لکعب بن زهیر رضی الله تعالی عنه ﴾
* لو کنت اعجب من شیٔ لاعجبنی * سعی الفتی وهو مخبوله القدر * یسعی الفتی لامور لیس
یدرکها * والنفس واحدة والهم منتشر * والمرء ما عاش ممدود له امل * لاینتهی ذاك حتی
ینتهی العمر ﴿ وقال آخر ﴾ * ما سلم الله هو السالم * لیس کما زعمه الزاعم * تجری
المقادیر التی قدرت * وانف من یرتضی راغم ﴿ وقال غیره ﴾ اذا کان سعد المرء فی الشی
مقبلا * تأتت له الاشیاء من کل جانب * معانی ابیات محرره بالا دنیرومطالعه دار وفقیرانه یه رغبت ایدن
ذوته آشنا اوله جغی و اهل فضل محتاج اخطار کتری اولمدقلرندن باشقه قصوریمی اصلاح
بیوره جقلری هویدادر (مرویدر که بنی اسرائیل عهدی انبیاء عظامندن بر نبی علیهم السلام
بر جانبه تشریف ایدر ایکن بر کیمسه نك صید طیر ایچون قوردیغی طوزاغك یاننده بر طیر کوررلر
طیر مرقوم یا نبی الله بن بقار ایکن صیدم ایچون شوقبانی قورن کیمسه دن اقل عقل کوردیکزمی
دیوب کویا ن طوتولمام یوللی وتبصرنی ادعا ایدر اول نبی ذی شان علیه السلام دخی اورادن سمت
مقصدلرینی تشریف ایدرلر وجوق کچمدن ینه محل مذکوردن مرورلرنده طیری طوتلمش مشاهده
ایلدکلرنده ای قوش سکا تعجب اولنور که آنفا شو یله دیو ادعا ایتمش ایدك بونه حالدر بیوردقلرنده
بیچاره طیر (یا نبی الله اذا جاء الحین لم یبق اذن ولاعین) مآلنده اوله رق قدرك وقتی کلدکده
سمع ونظر له قورتولماسنه چاره اوله مز یعنی مقدر هر نه ایسه البته وقوعه کلوب اندن احتراز ممکن
دکلدر دیمشدر (منقولدر که بر کیمسه بر زنجیره کلوب سنك ایله قدرده مناظره ومباحثه ایده لم دیمش
او دخی انده مناظره ایله نه یاپه جقسن یعنی باعث نه در دیو صوررر رجل مرقوم جاهلی مرزوق وعالمی
محروم کوروب ظاهر ایله باطنه استدلال ایدرك بدعباده تدبیر اولمادیغنی بیلدم دیمشدر (منقولدر که
عهد امویه ده اندلس فتحنه مأمور اولان موسی بن نصیر بعد الفتح کندوسنه بر جهتدن غضبی
اولان سلیمان بن عبد الملك تملکنده عودت ایتدکده خاندان عربدن یزید بن المهلب ای موسی
سن ناسك ادهی واعلمی ایکن سلیمانك یدقهرینه نفسکی نه کیفیتله طرح ایتدك دیجك هدهد که
زیر زمینده بیك قامه قولاج محلده اولان صویی کورر بو یله ایکن دونه وحبه قونلمش دامی
کوره میوب ایچنه دوشر دیوب * واذا خشیت من الامور مقدرا * وفررت منه فنحوه تتوجه *
بیتنی اوقومشدر که مآلی ازاده تقدیر اولنمش اولان مخاطره لوشیدن خشیتله اندن فرار ایده جك
اولورسك اوزاغنه کتمیوب او مخاطره لوامر مقدرك اوزرینه توجه ایدرسن دیمکدر (اوائل
دولت عباسیه ده کوفه ده بر طاعون کبیر وقوعنده ابن ابی لیلی حضرتلری مرکبنه بنوب نجات
طلبیله فرار ایدرکن * ان یسبق الله علی حمار * ولا علی ذی منعة طیار * او یأتی الحتف

على مقدار * قد يصبح الله امام السارى * شعرينى اوقوديغن ايشندكده * اذا كان الله
امام السارى فلامهرب منه * ديه رك متوكلا على الله تعالى كوفه يه رجوع ايتمشدر (فذلكه) شعر
منشدو كلام ابن ابلى برخصوص واملك ايچون كيدن كيمسه نك سائق قدرالهى اوليجق البته قدر
استديكى يره كوتورو سيرايدن كيمسه كندى طلب ايتديكى يره كيده مز ديمكدر (و بعضلرى معناى
مذكورده * اقام على المسير وقد انيخت * مطاياه وغرد حاد ياها * وقال اخاف عاديه الليالى *
* على نفسى و قد الفار داها * و من كتبت منيته بارض * فليس يموت فى ارض سواها *
شعرينى انشاد ايتمشلردر (كسراى عجم بزرجمهرى اعدام ايلدكده منطقه سنده يعنى قوشاغنده
باخود كرنده بورقعه چقوب ايچنده (اذا كان القدر حقا فالحرص باطل) و (اذا كان الغدر
فى الناس طباعا فالثقة بكل احد عجز) و (اذا كان الموت بكل احد نازلا فالطمانية الى الدنيا حمق)
كلاملرى محرر ايدى كه مفاهيمى قدر الهى متحقق وثابت اولديغى وقتده حرص باطلدر وهيچ
فائده سى يوقدر كه قدردن زياده برشنه وقوعه كلمز وبشرده غدر وخيانت طبيعت ايسه
هركسه اعتماد عجزدر وموت هركيمسه يه نزول ايديجيسه دنيايه طيانمق حماقتدر ديمكدر (قلت)
فى الحقيقه بزرجمهر مشهور حكيم واعقل ايمشكه كافه اخلاق حسنيه وانسانيه مأخذ اولان
كلمات مذكوره يى مرصع ساعت كبى يانده طاشيوب وكاه وبيكاه دقايقنه باقوب كنديه مرشد
ايدرمش (قصه منصوصه موسى وخضر عليهما السلامده مذكور (وكان تحته كنزلهما)
نصنده اولان كنزى ابن عباس وجعفر بن محمد رضى الله تعالى عنهم آلتوندن براوح ايديكه اوزرنده
(بسم الله الرحمن الرحيم عجبت لمن يوقن بالقدر كيف يحزن وعجبت لمن يوقن بالرزق كيف ينصب
وعجبت لمن يوقن بالموت كيف يفرح و عجبت لمن يوقن بالحسنات كيف يغفل وعجبت لمن يعرف
الدنيا وتقلبها باهلها كيف يطمئن اليها لا اله الا الله محمد رسول الله) كلامى اولنده بسمله وآخرنده
كلمتين شهادت ايله منقوش ايدى ديو تفسير ايتمشلردركه مفاهيمى قدره ايقان وايمان
ايدنك كيفيت حزننه و رزقه يعنى قسمت نه ايسه كلوب زياده ونقصان بولميه جغنه موقن
اولنك كيفيت غفلتنه ودنيانك زوالنى ونقلبنى بيان كيمسه نك دنيانك معامله اقبالنه اعتمادى كيفيتنه
بكان بكان تعجب ايتدم وايدرم ديمكدر (طرطوشى سراج الملوكنده حكايت ايتمشدركه اسكندريه ده
كورديكم بوامر غريبه تعجب ايدرم كه قائممقام مذكور خدامندن برينى خدمتنى تركله مدت مديده
غائب اولوب تحرى اولنمش ايسه ده بولنه مدى يوما من الايام صاحب الشرطه سى يعنى قواص
باشى برنده بولنان ضابط غائب مرقومه خارج شهرده تصادف ايله اخذ ايدر وقائممقامه كتورركن
غائب مرقوم قاچوب بربطال قيو كورمكله خوفنه بناء كندوينى بتره آتار لكن اوتار بخده اسكندريه ده
زير زمينده سردابلر وارايمش اوقيو سرداب بولنمغله غائب ايچنده يورويه رك ينه ضبادار بربنز
اغزى كوروب اندن چقر وبرده كوركه اوايكنجى برذ دائره قائممقامنده بولنمش اولان برذدر
جقديغى كبى قائممقام طوتديروب تأديب ايدر وغائب مرقومك بوحالنده (الفار من القضاء الغالب
كالمنقلب فى يد الطالب) مثل سائرى ظاهر اولمشدر (و بو معناده * قالوا تقيم وقد احا * ط بك
العدو ولاتفر * لاانلت خيران بقيت ولاعدانى الدهر شر * ان كنت اعلم ان غير الله ينفع او يضر *

﴿الباب التاسع والسبعون﴾

اشبو يتمش طقوزنجى باب توبه وندامت واستغفاره دائردر (جامع المستطرف مرحوم ديركه عبدك
اوزرينه توبه واجب يعنى فرض اولديغنه دلائل كتاب وسنت واجماع امت تظاهر وبربرينى
تأكيد قلمشدر و حضرت حق عز وجل (وتوبوا الى الله جميعا ايها المؤمنين) نصيله توبه يه

امر ودخى قبول توبه يه (وهو الذى يقبل التوبة عن عباده) قول كريميله وعد وباب رجا ونيازى
دخى (ياعبادى الذين اسرفوا على انفسهم لاتقنطوا من رحمة الله ان الله يغفر الذنوب جميعا) نظم
جليليله فتح بيورمشدر (قلت) بيضاوى حضرتلرى نص اول كه كافه مؤمنينك يعنى مذنب
اولسون كرك اولمسون توبه ايله مأمور اولدقلرينى ناطقدر بونصى تفسيرده (اذلا يكاد يخلو احد
منكم من تفريط سيما فى الكف عن الشهوات (وقيل توبوا عما كنتم تفعلونه فى الجاهلية فانه
وان جب الاسلام لكنه يجب الندم عليه والعزم على الكف عنه كلما يتذكر) يعنى امتدن براحد
نفر يطدن وعلى الخصوص شهواتدن كفده تفريطدن خالى اولماز واهذا تفريط مذكوردن
هراحده توبه لازم اولور وشهوات مباحه يه دخى شامله درامتدن قيدى عصمت اوزره اولان نبى عليه
الصلاة والسلامى استثنا ايچوندر (وعلى تفسير هنكام جاهليتده ايشلدكلرى مناهيدن مؤمنين
مهتدين مخاطبينه توبه ايله امردر واشبو تفسير اوزره برعبد مشرك مسلم اولدقده اسلامى حال
شركنده ايشلديكى كافه آثامى محو ايدر ايكن توبه ايله امر اقتضا ايدرمى ديو وارد اولان سؤاله
اشبو سؤال وارد دكلدر زيرا توبه فعله كلان كناهدن فى الحال توبه وخاطرينه كلدكجه ندامت ومن
بعد ايشلامكه عزيمتدن عبارتدر يعنى اشبو اوچ قيد توبه ده لازمدر مهتدينك اسلامى فى الحال توبه ديمك
ايسه ده ندامت مذكوره ايله عدم عزمه ثبات اصلا مؤمندن ساقط دكلدر واهذا ايكى معناجه
توبه ايله مؤمر اولمق مقتضاى اسلامدر ديو جواب ويريلور (وايكنجى نصى مفسر مشار اليه (بالتجاوز
عما تابوا والقبول يعدى الى مفعول ثان بمن وعن لتضمنه معنى الاخذ والابانة) ديو تفسير ايدوب
(اوچنجى نصده واقع (اسرفوا) امرينى افرطوا فى الجناية عليها بالاسراف فى المعاصى (واضافة
العباد تخصيصه بالمؤمنين على ماهو عرف القرآن) ايله (ولاتقنطوا) نهيينى دخى (لا تتأيسوا
من مغفرته اولا وتفضله ثانيا) ايله و (جميعا) قيدينى (عفوا او بعد بعد) ديو تفسير واصول اوزره
توجيه ايدوب (الذنوب) لفظى اطلاق اوزره شركه دخى شامل ايسه ده چونكه ايات قرآنيه
بربرينى مفسر اولمغله شرك مستثنا اولديغنه (ان الله لا يغفر ان يشرك به الايه) دلالت ايدر
ديوب (وماعدا الشرك اولان ذنوبك مغفرتنه توبه شرط اولديغنه ذاهب اولان اهل اعتزالى
يعنى قول صاحب الكشافى (وتقييده بالتوبة خلاف الظاهر) ديو محققانه رد وتزييف ايلمشدر
ومشار اليهك عرف حضرت قرآنده عباد ذات مقدس ذى كبريادن عبارت اولان ياء متكلم ونون
تعظيمه عبادى وعبادنا كبى زيرده كى مضاف اوله عباد مؤمن ديمك اولور لكن عرف لغتده اضافت
مذكوره مضاف مؤمن ايله تخصيص ايتمز زيرا كافه خلايق خالق تعالايه قوللر وقبضه قدرتنده
مسخرلردر ديمشدر (وقلت ايضا) بعض علماء عظام توبه يى احوال مذمومه دن احوال محموديه
انتقالدر ديو تعريف (و بعضلرى كچمش كناهه ندامت ومعصيت حالينى ترك بله مستقبلده
عود ايتمامك يعنى ترك ايلديكى كناهه كله جك زمانلرده دونمامكه يعنى ايشلمامكه عزم وقصددر
ديوب (و بعضلرى دخى توبه نية وفعلا كناهلرى ترك وكذلك نية وفعلا طاعته اقبال وتوجهدر
ديو تعريف ايلمشلردر (وفاضل بركوى طريقت كتابنده توبه يى حق تعالايه تعظيما وعقابندن
خوفا معصيت وكناهى قصددن رجوع يعنى من بعد ايشلامكه عزيمتدر ديو تعريف ايلمشدر
(ورساله قشيرى قدس سره ده يازركه توبه اولى توبه و اوسطى انابه وآخرى اوبه نامليه
اوچ قسمه منقسمدر ايمدى بركيمسه خوف عقوبتدن تائب اولورسه صاحب توبه در وثوابى
طالب اولهرق تائب اولورسه صاحب انابه در وامر الهى يه امتثالا تائب اولورسه صاحب اوبه
يعنى رجوع صاحبيدر (ودخى توبه (توبوا الى الله الايه) و (توبوا الى الله توبة نصوحا) امر
الهيسى موجبنجه على الفور يعنى كناه عقبنده فرضدر وتوبه يه متعلق طريقت مذكوره ده بعض احاديث

شريفه دخی تحرير اولنمشدر (لكن ذكر اولنان تعريفات توبه نك بعضنده اشارت اولنديغی اوزره توبه يالكز لسان ايله اولميوب قلبده دخی صميمی ندامت شرطدر اكر يالكز لسان استغفار اولوب قلبده ندامت اولمسه اويله اولان توبه واستغفار كذب ومعصيت اولمغله اكا دخی توبه واجب اولور حتی وليهٔ معروفه رابعة العدويه تواضعا بزم اشبو توبه مز دخی توبه اخرايه محتاجدر ديو قلبده ندامت بولنميان توبه نك عدم اعتبارينه اشارت ايلمشدر قدس سرها (بو فقيرك برغزلی مطلعی اولان (اسعد توبه كه كر صالح ايسه لا دادرا كه * دمبدم ايله ندامت ايدرك استغفار) بيتی معنای مذكوره تصادف ايتمشدر (وذو الجناحين علم ظاهر وعلم باطن الشيخ عبد الغنی الحنفی النقشبندی القادری النابلسی قدس سره الفتح الربانی والفيض الرحمانی نام اثر فاخرنده اشبو توبه خصوصنی ولی الله تعريفی ضمننده رعنا تحقيق ايلمكله خدمة لاخوان المؤمنين مجملا وملخصا قلم فقير ايله ترجمه اولنوب بورايه درج اولنمشدر مشار اليه قدس سره ديركه (كناهدن معصوم اولمق انجق انبياء عظام عليهم السلام ايله ملائكهٔ كرامه مخصوص وايشانك ماعدالرنده معصوم اولميوب مصدر فعل معصيتدرلر حتی اصحاب ايمان يعنی اصحابی اولان اولياء الله ده دخی اشبو عصمت شرط دكلدر لكن انلر محفوظلردر وبو حفظك معناسی كندولرندن صدوری جائز اولان ذنب حين صدورنده ابدا كندولرينه مضر وشوم اولمامق ديمك اولوب بو قسم انلردن ذنب اصلا صادر اولماز ديمك دكلدر واكر حفظك معناسی بويله ديمك اولسه بعينه معصوملردر ديمك اولور يعنی حفظ عصمته مرادف اولور بو ايسه بروجه محرر شان وخاصهٔ انبيا وملائكه در عليهم السلام ومعصوم اولسه لر نبی ايله ولی بر درجه ده اولمق لازم اولور وبو لزوم ايسه خلاف نص وشرعدر (سؤال) وعلی هذا بورايه بر سؤال وارد اولور شويله كه اكر ولی دن كناهك صدوری جائز وواقع اولسه ولی ايله سائر اهل فسق مساوی اولور (جواب) اشبو اعتراضك جوابنده ديرزكه صدور كناهله ولی فاسقه مساوی اولديغی مسلم دكلدر زيرا ولی توبهٔ نصوحه مظهردر شويله كه اهل الله كرام چونكه عدم عصمتلرينه بناء كندولردن كناه صادر اولدقده كندولرينه معصيت سببيله غفلت واحتجاب كلور وحال شهوده رجوعلرنده البته ندامت واستغفار ايدرلر وندامت وتوبهٔ صميمه ايسه (التائب من الذنب كمن لا ذنب له) و(ما علم الله من عبد ندامة علی ذنب الا غفر له قبل ان يستغفر منه) و(او اخطأتم حتی تبلغ السماء ثم تبتم لتاب الله عليكم) احاديث شريفه سی دلالتنجه مطهر عن الذنوب اولملريله درجهٔ عرفانه وكمالرينه رجوع ايدرلر (واما اهل غفلت عصمنا الله تعالی منها آمين بر معصيت ورطه سنه دوشدكلرنده حجابلری وغفلتلری تزايد وتكاثر ايدر ومرآت نورشهودلری يوقدركه اكا مراجعتله كناهلرينك قبحنی كوروب صميمی پشيمان اولهلر وتوبه ايده لر وكاهيجه توبه يه نيجه زماندنصكره موفق اولورلر ونعوذ بالله كاهيجه توبه يه موفق اولهميه رق كوچوب ذنبلريله مواخذه اولنورلر وذكر اولنان حال اولياء كرامی سيوطی حضرتلرينك جامع صغيرنده اخراج ايلديكی (خياركم كل مفتن تواب) حديث شريفی تأييد ايدركه شراح حديث بيانيجه مألی امتك خيرلوسی هر برحق تعالانك ذنبله امتحان ايدوب ذنبدن بعد التوبه ينه ذنبه عودتندنصكره توبه ايدن معتخندر ديمك اولوب واصحاب ايمان كامل حقيقی اولان اولياء كرام ايسه خيار امتدن اولدقلرنده اشتباه يوقدر ولهذا اتيان ذنوبدن حفظ كندولرنده شرط اولميوب ذنوبك شوم وضررندن توبهٔ صميمه لری سببيله محفوظ اولملری معناسی مبين واشبو تقريردن دخی عوام ناس ايله خواص ناس ميانده فرق حاصل اولور لكن مدار مغفرت وطهارت ذنب عادت الهيه اوزره توبهٔ خالصه در اكر فسقهٔ ناسدن بری اشبو توبهٔ مقبوله يه موفق اولسه مغفرتدن فضله درجهٔ ولايته قدم باصمق الك ايچون جائزدركه اشبو

مستظرفك بوقاورلنده مصرده برتازه رقاص سكرانك استماع اذان صبحده اهل سلوكه نيجه زمان ذكر وسير وسلوك ايله حاصل اوله كلان رقت قلب وحب الهی وندامت قلبيه برآنده كلمه رك رجال اولياء كرام دائره سنه داخل اولديغی منقبه نك ترجمه سی سبقت ايتمشدر وما ذلك علی الله بعزيز (وعصمت انبياء عليه السلامده شرط اولديغی كبی اولياده شرط اولمادیغنه متعلق اقوال مفصله مع ادلتها غوث اعظم عبد القادر الكيلانی قدس سره نك غنيه نام كتاب شريفيله شيخ اكبر قدس سره نك المحكم المربوط نام رسالهٔ سلوكيه سنده محرردر (وجنيد بغدادی قدس سره دن عارف بالله عصيان ايدرمی ديو سؤال اولندقده جوابنده (وكان امر الله قدرا مقدورا) آيت كريمه سنی قرائت ايلمشدركه بو دخی تأييد مدعی ايدر (وينه نابلسی مشار اليه قدس سره (بين العلما معروف اولان ذلك بری اعاظم مشايخ طريقت عليهٔ صديقيه ومرتضويه دن ابو يزيد بسطامی قدس سره نك (سزلر بر كيمسه يی هواده باغداش قورار حالده اوطورمش كوررسكز مجرد اول خارق عاده حالنه مغرور اولوب دفعةً كرامته حمل ايتميك تا كه انی اوامر ونواهی الهيه عندنده نه كيفيتده در بيلديكه وتحقيق ايتمديكه كلامنك مفهومنی اول كيمسه بی معصوم يعنی اصلا كندوسنده معاصی صدور ايتمز وياخود معاصی وذنوبه وقوعدن محفوظ بولنديغنه زعم ايدوب بويله جه معنی ويرمشدر لكن معنای كلام بسطامی ذاتمومی اليهك ذاهب اولديغی كبی اولميوب بلكه قواعده مطابق اوله رق معناسی (سز هواده طورن كيمسه بلا توبه مصر اوله رق ترك امر الهی وفعل نهی ربانی ايدرمی بو خصوصده مطلع اولمديغكزك حال ظاهرينه الدانميك ديمك اولديغی سرد اولنان اقوالدن مستباندر والحال كه اصرار افعال قلبيه دندر يعنی درون احوالندن اولان نيت وعزم وقصد ديمك اولمغله مجرد ظاهرا فعل معصيته دوامدن باطن حالی بيلنمز يعنی دوام ظاهری حال باطنه يعنی امور قلبيه دن اولان توبه وندامت هر فعل قبيحك عقبنده بولنميه جغنه برهان اولهمز شويله كه مثلا انسان بركونده بركناهی يوزكره ايشليوب وهر برنده من بعد ايشلهمامك معناسنه توبه وصميمی ندامت ايلدكده اوكناهلر اصرار ورطه سندن چقار واما سنه ده بردفعه اجرا ايلديكی معصيته ذكر اولنان توبهٔ صميميه يی ايتمزايسه اول معصيته مصر اولمق لازم كلوب خلاصه مراد بسطامی قدس سره ذكر اولنان معنی اولديغی اصول شرعيه دن مستفاددر (وعلی مطالعة بسطامی قدس سره نك ذكر اولنان قولنك معنای اقربی (اكر سز بر جلی هواده تربع ايتمش كوررسكز انك بو حال خارق العاده سنه مغرور اولميك تا كه امر ونهی الهی يه وباری تعالانك صفات مقدسه سی واسماء حسناسی وتجليات الهيه واطوار نبوت ورسالت وولايت معانيلرينه وحقايق كائنات ملكيه وملكوتيه يه عالم اولديغنی بيلدكجه اكر امور مذكوره يه جهلی سزه ظاهر اولورسه اول رجل اولياء كرامدن اولديغنی ادعا ايدرايسه اعتقاد ايتميك (قلت) زيرا (ما اتخذ الله جاهلا وليا) خبر شريفی منطوقنجه جاهل ولی اوله مز لكن عالم اولمق اصطلاحات علوم مدونه يی تعلم ايله بيلمك دكلدر يعنی امی اولديغی حالده بطريق الالهام حقايق امور مذكوره يه عارف وبو وجهله ارشاده قادر اولوركه خبر مذكورك اخری اولان (ولو اتخذه لعلمه) بونی مفيددر وخبر مذكورك مفهومی باری تعالی جاهلی ولی اتخاذ ايلمز اكر اتخاذ ايدرسه علوم حقايق اكا حدس طريقيله بفيضه تعالی معلوم اولور ديمكدر وذكر اولنان جاهلدن اكر انكار شريعت واعتقاد باطل كبی برحالت ظهور ايتميوب اعتقاد اهل سنت اوزره ايسه فعل خذ كوری يا كرامت ويا معونه در واما منكر وكافر وملحد اولديغی ظاهر اولورسه اكا مغتر اولميوب استدراجدر ديك كه ختم نبوت عليه الصلاة والسلامی وقرآنی منكر اولان بعض رهبانلردن سبب كثرت رياضتله وعالم صفوته دخول ايله خارق عاده اوله رق هواده طيران صادر

اولان شی کبی و بو وجهله اولان عالم صفوت بیانکردهٔ اهل طریق اولدیغی اوزره عرفان حق تعالایه
عالم تدردن اکشف برجابدر و بویله اولان خارق عاده هر روحه ریاضتله حاصل وچرکاب
کیدر کشفده مرأت کبی ایسه ده صفوت مرأته بکزه مز ومعجزه وکرامت ومعونه واستدراج جملهٔ
خارق عاده انواعندندر لکن بونلرده نوع استدراج باطلدر وماعداسی صحیح اولوب اکر انبیا
علیهم السلامده اولدیغی کبی دعوای نبوته مقارن اولورسه معجزه ومقارن اولمیوب خواص امت
اجابتدن صادر اولورسه کرامت وعامهٔ مؤمنیندن صدور ایدرسه معونه ومنکردن ظاهر اولورسه
استدراج دنیلوب بو وجهله بر برندن متمیزلردر (والحاصل اراده برذاتك قلبنده سلطان الانبیا
محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم وحق تعالی قبلندن کتردیکی کافهٔ احکامی تصدیق ثابت
اولدیغی واسانیله دخی بو تصدیقه اعترافی بولندیغی حالده مجرد کبیره وصغیره ایله عصیانده
بولندیغی کورلکله بو ذات ولی الله دکلدر اکرولی اولیدی ربعزتعالی شانه یه عاصی اولمزدی دینلمز
(رجعنا الی المستطرف) جامع الاصل مرحوم بالای بابده یازیلان آیات شریفه یی تحریردن
صکره توبه یه متعلق احادیث شریفه دن صحیح بخاریده ابن عمرك رضی الله تعالی عنهما سماعا
روایت ایلدیکی (انه سمع رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم یقول یاایها الناس توبوا الی الله
فانی اتوب الی الله فی الیوم مائة مرة) حدیث شریفنی یازمشدر (قلت) ابن فرشته ومناوی
وسائر شراح حضراتی دیدیلرکه توبه ده حق عبودیته قیام وربوبیته اعتنام واردر و (فانی)
قولنده امتك توبه یه احق واولی اولدقلرینه ایما واشارت واردر وحضرت رسول الله صلی الله
تعالی علیه وسلم هرکون یوز کره توبه واستغفارزی ذاتلرندن ذنب صدور ایتدیکی ایچون دکلدر
زیرا ذات معظمی کناهدن معصومدر بلکه حضرت ذی الجلال والاکرامه لایق عبودیتده
قصور اعتقادندن ودخی امتی توبه واستغفاره حثا وترغیبا در زیرا برکزیدهٔ کائنات علیه
الصلاة والسلام افندیمز معصوم عن الذنوب اولدقلری حالده باری تعالایه هرروز یوز کره
توبه ایده مذنبینك توبه لری نه کیفیتده اولور یعنی انلره نص وسنت اوزره فرض اولور (یوز عدد
قیدی تحدید وغایت ایچون اولمیوب تکثیر ایچوندر واستغفار قولا وفعلا مغفرتی حق تعالادن
طلبدر وحق تعالانك مغفرتی عبدینی عذابك مسندن صوندر ودخی توبهٔ عوام ذنوبدن وتوبهٔ
خواص غفلت قلوبدن وخواص الخواصك ذنوبی ماسوای حق تعالادن که خلاصهٔ کلام
هرعبدك ذنبی مقدارنجه در انتهی (واحمد بن عبدالرحمن السلمانی لك ابن فرشته روایت ایلدیکی
اشبو خبری دخی مرحوم یازمشدر مشارالیه دیرکه اصحاب کرامدن رضی الله تعالی عنهم درت ذات
بربرلریله کلوب احادیث صحیحی ایدرلر ایدی بر یسی بن رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمدن استماع
ایتدم (ان الله یقبل التوبة عن عبده قبل ان یموت بیوم) بیوردیلر دیدی (وایکنجیسی بن دخی
استماع ایتدم (ان الله یقبل توبة العبد قبل ان یموت بنصف یوم (بیوردیلر دیدی (واوچنجیسی
بن دخی استماع ایتدم (ان الله یقبل توبة العبد قبل ان یموت بضحوة) بیوردیلر دیدی (ودردنجیسی
بن دخی استماع ایتدم (ان الله یقبل توبة العبد مالم یغرغر) بیوردیلر دیدی (قلت) حدیث
الخیر بعد الجلاله (تعالی) زیاده سیله جامع صغیرده ابن عمر رضی الله تعالی عنهمدن مروی
اوله رق مضبوطدر ومفادی دخی شراح بیانجه (حق تعالی تحقیقا قولنك توبه سنی یعنی
مخالفتدن طاعته حضرت پروردکار عالمه عز وجل رجوعنی مادامکه غرغره حالنه یعنی
روحی حلقومنه کلیه قبول ایدر زیرا حالت غرغره دن اول انسان حیاتندن مأیوس اولماز واما اول
حالته کلدکده توبه سی معتد بها اوله مز زیرا توبه کاهه معاوده ایتمامکه عزمدر وارتق انسانده
اول حاله واردقده عزم مرقومه محل قالماز دیمکدر (قلت) قبول توبه ده اشبو روایت یوم واحد

ونصف یوم وضحوة یوم یعنی اقل مدت یوم وغرغره یعنی قبیل غرغره ده اولان اندك مدتده قبول
روایاتلری میانده کورینن تباین جعبری وسائر اعلامك (انزل القرآن علی سبعة احرف)
روایتی (علی ثلاثة احرف) روایتنه مناقض دکلدر زیرا منزل القرآن عزشانه پیغمبر علیه الصلاة
والسلام حضرتلرینی قلیله مطلع قیلدقدن صکره کثیره مطلع قیلق جوازیله مندفعدر دیدکلری
توفیقه قیاسا روایات قبول دخی هر بری علیه الصلاة والسلام حضرتلرینك شفقة للامه درکاه
حق تعالادن مناجاتندن صکره وحی غیرمتلو ایله معلوملری اولوب مناجات رابعه ده حکم قبیل
غرغره ایجا اولنوب ده اخیرا اول حکمی بیان بیورمش اولدقلری جائز دیو توفیق اولنمق حکم اصولدر
والله تعالی اعلم (شارح مشارق ابن ملك برد مضجعه (انساندن قبض روح ایاقلرندن ابتدا
اولنمسی قلب ولسانك ذکر الله وتوبه وناس ایله استحلال ووصیته مجالی اولسون ایچوندر وبودخی
قوللرینه آخر عمرلرنده براحساندر که لطفنی بیان وشکرینی ایاندن بشر عاجزدر دیو تحریر ایلمشدر
(فقلت) شیخ الهی قدس سره نك شیخ اکبر قدس سره نصرتنده الجانب الغربی فی حل مشکلات
ابن العربی نام کتاب فارسی العباره سنده ایمان یأسه دائر تحقیقات وتدقیقات واردر مراجعت
اولنه وکتاب مرقومی صاحب الدیوان والآثار میرزازاده نیلی افندی مرحوم لایقیله ترجمه دخی
ایتمشدر (عن ابن مسعود رضی الله تعالی عنه عن رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم انه قال
الله افرح بتوبة عبده من رجل نزل بارض دونه مهلكة معه راحلته فنام واستیقظ وقد ذهبت
راحلته فطلبها حتی اذا ادرکه الموت قال ارجع الی مکانی الذی اضللتها فیه واموت فیه فاتی
مکانه فغلبته عینه فاستیقظ واذا راحلته عند رأسه فیها طعامه وشرابه وزاده ومایصلحه فالله
اشد فرحا بتوبة عبده المؤمن من فرحه وراحلته وزاده (قلت) اشبو حدیث شریف بخاری
ومسلمده ابن مسعود رضی الله تعالی عنهدن مروی اوله رق محرر اولدیغنی مؤلف مرحوم یازمشدر
وخلاصهٔ مفادی باری تعالی وتقدس عبد مؤمنك توبه سنه مهلكه لی برده بولجی مدار حیاتی
اولان زادی بوکی ضایع ایدوب حیاتندن مأیوس اولدقدنصکره یوکنی بولدیغنه او یولجیده
حاصل اولان فرحدن زیاده فرح ایدر دیمك اولوب وعلماء عظامك آیت وحدیثده باری تعالی
وتبارك حضرتلری توصیف قلنان فرح وغضب ومرحمت کبی نفس انسانیه وصف اولنان
الفاظه بالنسبة الیه تعالی مجاز لاحقیقته دیرلرکه رضاء الهیدن عبارتدر فلیحفظ (قال الله تعالی
یاایها الذین آمنوا توبوا الی الله توبة نصوحا) و (قال الله تعالی واستغفروا ربکم ثم توبوا
الیه) بیضاوی ایله محشیسی شیخزاده قدس سرهما بیانلرنجه نصوح فعول وزننده صفت مشبهه
اولدیغی قرائت اوزره تقدیر آیت ای مؤمنین سز حق تعالایه نفسکزه نصیحت ایدیجی توبه
ایله توبه ورجوع ایدیکز دیمك اولور که بو تقدیرجه نصوح تائبك معنی صفتی اولور فتأمل (ونصوح
خیاطت معناسنه اولان نصاحتدن مشتقدر روایتی اوزره ذنب وکناهدن یرتلمش اولان ثوب
صلاحکزی دیکیجی توبه ایله توبه ایدك دیمك اولور (واما ضم نونله نصوح قرائتی اوزره نصوح ودخی
نصاحت شکر ایله شکور وثبات ایله ثبوت کبی مصدر اوله رق نصوحك نصبی اوچ وجه ایله
اولور بری نصوح توبه نك منصوبه نك صفتی اولمق اوزره در لکن بو وجهده معنی مضاف مقدردر که
ذات نصوح دیمکدر ویاخود تأکید قصدیله مصدر ایله توصیف بابندن اولور رجل عدل کبی
ووجه ثانی فعل محذوفك مؤکدی اولان مصدر اولوب جمله سی توبه نك صفتی اولور وآیت کریمه
توبوا الی الله توبة تنصحهم نصوحا تقدیرنده اولور ووجه ثالث نصوح لامی محذوف مفعول له
اولوب آیت مکرمه توبوا الی الله لاجل النصوح لانفسکم تقدیرنده در (بیضاوی حضرتلری
بو مقامده بو روایتی دخی یازر (وسئل عمر رضی الله تعالی عنه عن التوبة فقال تجمعها ستة اشیاء

على الماضى من الذنوب الندامة وللفروض الاعادة ورد المظالم واستحلال الخصوم وان تعزم على ان لا تعود وان تربى نفسك فى طاعة الله كما ربيتها فى المعصية) يعنى عمر رضى الله تعالى عنهدن توبه نه در ديو سؤال اولندقده توبه التى شيئى جمع ايدر كه ذنوبدن كچمشلره ندامت وفرائضى اعاده ومظالمى رد وخصوم ايله استحلال وذنبه عود ايتمامكه عزم ونفسكى معصيتده نيجه تربيه ايندك يعنى بسلدك وسموزتدك ايسه طاعتده دخى نفسكى اويله جه تربيه ايلمكدن عبارتدر ديمشدر (وينه بيضاوى (وهو الذى يقبل التوبة عن عباده) نص جليلى تفسيرنده دخى معناى توبه ده على رضى الله تعالى عنهدن بو روايتى دخى يازمشدر (عن على رضى الله تعالى عنه هى تقع على ستة معان على الماضى من الذنوب الندامة ولتضييع الفرائض الاعادة ورد المظالم واذابة النفس فى الطاعة كما ربيتها فى المعصية واذاقتها مرارة الطاعة كما اذقتها حلاوة المعصية والبكاء بدل كل ضحك ضحكته (قلت) بك وجود عرفان وكمال اولان فاروق وحيدر كرارك اشبو روايتلرى خاطر فقيره (قدياره كيمى عرعر ديمش كيمى الف) (جمله نك مقصودى بر اما روايت مختلف) مطلع قديم بلاغت اشراقنى تذكير ايتمشدر (رضى الله عن جميع الال) (وعن الصحب ما تلألأ ال) وعن ابى هريرة رضى الله تعالى عنه سمعت رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم يقول والله انى لاستغفر الله واتوب اليه فى اليوم اكثر من سبعين مرة رواه البخارى (قلت) علما بيانيجه يتمشدن مراد كثرتدر وعرب عربا ميانده سبعين كثرت موقعنده استعمال اولنور وعلم حساب جه سبعينده بعض خصايص واردر اهل فنك معلوميدر (وعن ابى موسى عبدالله بن قيس الاشعرى رضى الله تعالى عنه عن النبى صلى الله تعالى عليه وسلم قال ان الله يبسط يده بالليل ليتوب مسئ النهار ويبسط يده بالنهار ليتوب مسئ الليل حتى تطلع الشمس من مغربها رواه مسلم (قلت) غير مرة واحدة بيان اولنان بيان علما اوزره يددن مراد قدرت الهيه در و بو حديثده تعقيب توبه به وعلامت قيامت اولديغى سنت ديكرده مبين اولان آفتابك مغربدن طلوعنه صراحت اوله رق حديث آيده مصرح اولديغى اوزره قيامته قدر باب توبه نك مفتوح اولديغنه دخى اشارت واردر (وعن ابى سعيد الخدرى رضى الله تعالى عنه ان نبى الله صلى الله تعالى عليه وسلم قال فيمن كان قبلكم رجل قتل تسعة وتسعين نفسا فسأل عن اعلم اهل الارض فدل على راهب فاتاه فقال له انه قتل تسعة وتسعين نفسا فهل له من توبة فقال لا فقتله وكمل به مائة ثم سأل عن اعلم اهل الارض فدل على عالم فقال له انه قتل مائة نفس فهل له من توبة فقال نعم ومن يحول بينه وبين التوبة انطلق الى ارض كذا وكذا فان اناسا يعبدون الله تعالى فاعبد الله معهم ولا ترجع الى ارضك فانها ارض سوء فانطلق حتى اذا نصف الطريق اتاه ملك الموت فاختصمت فيه ملائكة الرحمة وملائكة العذاب فقالت ملائكة الرحمة جاء تائبا مقبلا بقلبه الى الله تعالى وقالت ملائكة العذاب انه لم يعمل خيرا قط فاتاهم ملك الموت فى صورة آدمى فجعلوه بينهم فقال قيسوا ما بين الارضين فالى ايهما ادنى فهو له فقاسوا فوجدوه ادنى الى الارض التى اراد فقبضته ملائكة الرحمة (قلت) مؤلف مرحوم ديركه اشبو حديث اهل حديث عندنده متفق عليه اولوب لكن صحيح بخارى ومسلمده (فقاسوا) دنصكره (فكان الى القرية الصالحة ادنى بشبر فجعل من اهلها) عبارهسنده واقعدر (اشبو حديثده اولان قصه عهد بنى اسرائيلده اولديغنه اصحاب كرامه خطابا سزدن اول تعبيرى دخى دالدر ومفادى شراح بيانيجه (سزدن اول بركيسه بغير حق طقسان طقوز نفس قتل ايتمكله اشبو بيوك كناهلردن توبه آيا نزد معنوى خداده عزشانه قرين قبول وعفو اولورمى مسئله سنى صورمق ايچون دنيانك اعلمى كيمدر ديو تحرى يه چيقر و بر راهبه دلالت ايدرلر واروب جنايات مذكوره سنى ديوب بوجنايه توبه

وارميدر ديو صوريجق فى الحقيقه جنايات مذكوره رجسيه اولديغندن راهب توبه سى مقبول اولمز ديجك قاتل مرقوم غضب ايدوب راهبى دخى قتل ايله يوزى تكميل ايلدنصكره ديكر عالم آرامغه كيدر و بر عالمه دلالت ايدرلر واروب كذلك يوز قتل توبه سى قبوانى سؤالنده عالم مشار اليه نعم قرين قبول اولور واوجانى ايله توبه بينده كيم حلول ايدر لكن سن شووصفده وطرفده اولان ارضه هجرت و انتقال ايله كه انده حق تعالايه عبادت ايدر براز انسان واردر انلر ايله حقه عبادت قيل زيرا قتل نفس ايتديكك ارض ارض سوء در من بعد اورايه دونمه ديو نصيحت وارشاد ايدر رجل مرقوم دخى درحال دلالت ايلديكى محله سير وحركت ايدوب و يولى ياريه دقده اجلى كلمكله ملك الموت حضرتلرى يانه كلوب روحنى قبضدنصكره موتابه موكل اولان رحمت وعذاب فرشته لرى ميانلرنده اقتضاى مأموريتله منازعه صورتى وقوع بولور شويله كه ملائكهٔ رحمت اشبو رجل بارى تعالى وتقدس دركاه مغفرتنه قلبا تائب اوله رق اقبال و توجه ايتدى ديوب وملائكهٔ عذاب دخى رجل مرقومك مقدما عمل خيرى وقوعه كلدى بز مأمور يتمزى اجرا ايدرز ديدكلرينه مقارن بحكمته تعالى ملك الموت حضرتلرى صورت آدميه تمثل ايله ظهور ايدوب وحكم اولوب و نعش رجلى بينلرينه قويوب بورادن متوفانك چيقديغى و طى ارض ايله قصد ايتديكى محلك ارضنى قياس ومساحه ايدك قنغى طرفه يقين ايسه اول جانبك اهلندندر ديمكله بو حكمه راضى اولديلر ومساحه ايلدكلرنده قصد ايتديكى ارض صلحايه اقرب دوشمكله ملائكهٔ رحمت نعشنى قبض ايلديلر ديمكدر (وينه بعض شراح بيانيجه اشبو حديث شريفده بحكمته سبحانه ارضده صلاحا وفسادا انسانه تأثير اولديغنه وحسن قرينده اسرار كونا كون بولنديغنه وعمل خير ايماندن جزء اولديغنه ودخى لدى التأمل نيجه لطيفهٔ غيبيه و بلاغته اشارت وصراحت اولديغى ظاهر ومنازعهٔ ملائكه دن دخى حكمت تعليم عباد باهردر (وعن ابى نجيد بضم النون وفتح الجيم عمران بن حصين الخزاعى رضى الله تعالى عنهما ان امرأة من جهينة اتت رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم وهى حبلى من الزنا فقالت والله يا رسول الله اصبت حدا فاقمه على فدعا نبى الله صلى الله تعالى عليه وسلم فشدت عليها ثيابها ثم امر بها فرجمت ثم صلى عليها فقال له عمر يا رسول الله تصلى عليها وقد زنت قال لقد تابت توبة لو قسمت بين سبعين من اهل المدينة لوسعتهم وهل وجدت افضل من ان جادت بنفسها لله عز وجل) مؤلف مرحوم بو حديث مسلم روايتى اولديغنى يازمشدر شراح بيانيجه عمر رضى الله عنهك عهد سعادتده ابتدا واقع اولان حدزنا حد مذكور اولمغله حكم صلاة جنازهٔ زانيه وزانى مرجوعدر سؤالدن لاغير ودخى بو حديث حد شرعى توبه يرينه كچديكنى مبيندر (محكيدر كه ابو مقبل ايله مكنى تيهان كه تمار يعنى بايع تمر ايدى بركون بر حسنا خاتون خرما اشترا ايچون تيهانه واردى تيهان مفتون جمالى اولوب خاتونه اشبو كورديكك تمر جيد اولوب لكن اوطه مده اجودى واردر كل كوسترهيم ديوب خاتون ايله اوطه يه چيقوب در آغوش ايله بوس ايلدى خاتون عفيفه حق تعالادن قورق ديجك الني چكوب و بو فعل ناهموار ينه ندامت بر له فى الحال رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك حضور مرحمت ظهورلرينه يوز سوروب سوء صنيع مذكور ينى عرض ايله استغفار ايلدى وتوبه واستغفارى قرين قبول الهى اولديغنى مبين (والذين اذا فعلوا فاحشة او ظلموا انفسهم ذكروا الله فاستغفروا لذنوبهم ومن يغفر الذنوب الا الله الايه) آيت كريمه سى نازل اولمشدر (قلت) مؤلف مرحومك تحريرنجه سبب نزول آيت مكرمهٔ مذكوره بالخصوص ابو مقبل رضى الله تعالى عنهك فعل وندامت مذكوره سيدر بويله ايكن نص جليلده اسمى وكيفيت ذنب تصريح بيورلميوب بلكه الفاظ مبهمه عموم وذنب مطلق وخطاب عام ايله نازل اولمشدر اشته بو دخى كرك قرآنده وكرك حديثده

توبیخ و عتاب اهل جنایتده بر اسلوب احسان مصحوبدرکه کناهکاران عباد عیوبی یوزینه اوریله رق میان ناسده مفتضح اولماز و بو اسلوب ر تأدیب تیز تأثیر و بو حکمت بالغه مرحمت تبشیردرکه نیجه افلاطونی حیرتده براقدر (وعن ابی نصرة رضی الله تعالی عنه قال لقیت مولی لابی بکر فقلت له اسمعت من ابی بکر شیئا قال نعم سمعته یقول قال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم ما اصر من استغفر واو عاد فی الیوم سبعین مرة (قلت) اشبو حدیث شریفی قلم فقیر ایله نقلی آتی تفسیرده بیضاوی دخی ذکر ایلمشدر و حدیث مذکور بو بابده کتاب شیخ نابلسیدن فقیرك نقل ایلدیکی معنای اصراری دخی تأیید ایدر (قال البیضاوی فی تفسیر قوله تعالی (والذین اذا فعلوا فاحشة) فعلة بالغة فی القبح کالزنا (اوظلموا انفسهم) بان اذنبوا ای ذنب کان وقیل الفاحشة الکبیرة وظلم النفس الصغیرة ولعل الفاحشة مایتعدی وظلم النفس مالیس کذلك (ذکروا الله) تذکروا وعیده او حکمه او حقه العظیم (فاستغفروا لذنوبهم) بالندم والتوبة (ومن یغفر الذنوب الا الله) استفهام بمعنی النفی معترض بین المعطوفین والمراد به وصفه تعالی بسعة الرحمة وعموم المغفرة والحث علی الاستغفار والوعد بقبول التوبة (ولم یصروا علی مافعلوا) ولم یقیموا علی ذنوبهم لقوله علیه الصلاة والسلام ما اصر من استغفر وان عاد فی الیوم سبعین مرة (وهم یعلمون) حال من یصروا ای ولم یصروا علی قبیح فعلهم عالمین به (اولئك جزاؤهم مغفرة من ربهم وجنات تجری من تحتها الانهار خالدین فیها) خبر للذین ان ابتدأت به وجملة مستأنفة مبینة لما قبلها ان عطفت او علی الذین ینفقون ولا یلزم من اعداد الجنة للمتقین والتائبین جزاء لهم ان لا یدخلها غیرهم کما لا یلزم من اعداد النار للکافرین جزاء لهم ان لا یدخلها غیرهم وتنکیر جنات علی الاول یدل علی ان حالهم ادون من حال المتقین الموصوفین بتلك الصفات المذکورة فی الایة المتقدمة وکفاك فارقا بین القبیلتین انه فصل آیتهم بان بین انهم محسنون مستوجبون لمحبة الله وذلك لانهم حافظوا علی حدود الشرع وتخطوا الی التخصص بمکارمه وفصل آیة هؤلاء بقوله (ونعم اجر العاملین) لان المتدارك لتقصیره کالعامل لتحصیل بعض مافوت علی نفسه وکم بین المحسن والمتدارك والمحبوب والاجیر ولعل تبدیل لفظ الجزاء بالاجر لهذه النکتة والمخصوص بالمدح محذوف تقدیره ونعم اجر العاملین ذلك یعنی المغفرة والجنات) (قلت) علامه بیضاوی فاحشه یی قبحده اولان کناهدر زنا آسا و ظلم نفس مطلقا کناهدر (وعلی قول فاحشه کبیره وظلم نفس صغیره دردیمشدر (ورأیی اوزره فاحشه آخره تعدی وتجاوز ایدن کناه وظلم نفس آخره تعدیسی اولمیوب کناهکارك کندو اوزرینه اولان کناهیدر (وذنب عقبنده حق تعالایی ذکر مجاز حذفی طریقیله وعید و عذابنی و یا حکمنی ذکر در و یاخود حق عظمتنی ذکر درکه شامل ذکر الله در (ومشار الیهك (بالندم التوبة) قولی استغفار ذنوبده مذنبك یالکز دلیله استغفر الله دیمسی کافی اولمیوب افعال قلبیه دن اولان ندامت لازم اولدیغی مبیندر ولا یلزم من اعداد الجنة الخ قولی صاحب الکشافی رددر که زمخشری جنت یالکز متقین وتائبین ایچون آماده قیلنوب مصرین ایچون انده یر یوقدر دیمشدر و (کما یلزم من اعداد النار الخ قولی زمخشری یی الزامدر فتأمل) (وعن اسماء ابن الحکم الفزاری قال سمعت علیا یقول انی کنت رجلا اذا سمعت من رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم حدیثا ینفعنی الله بماشاء واذا حدثنی احد من اصحابه استحلفته فاذا حلف لی صدقته وانه حدثنی ابو بکر وصدق ابو بکر انه سمع رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم یقول ما من عبد مسلم یذنب ذنبا فیحسن الوضوء ثم یقوم فیصلی ثم یستغفر الله الا غفر له (وروی فی الصحیح عن ابی هریرة رضی الله تعالی عنه قال سمعت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم یقول ان عبدا اذا اذنب ذنبا فقال اذنبت ذنبا فاغفره لی قال فقال له ربه علم

عبدی ان له ربا یغفر الذنب ویأخذ به فغفر له فمکث ماشاء ثم عمل ذنبا آخر فقال اذنبت ذنبا فاغفره لی قال فقال له ربه علم عبدی ان له ربا یغفر الذنب ویأخذ به فغفر له فمکث ماشاء ثم اذنب ذنبا فاغفره لی قال فقال له ربه علم عبدی ان له ربا یغفر الذنب ویأخذ به فغفر له فمکث ماشاء ثم اذنب ذنبا آخر فقال اذنبت ذنبا فاغفره لی قال فقال له ربه علم عبدی ان له ربا یغفر الذنب ویأخذ به قد غفرت لعبدی فلیفعل ماشاء) (قلت) بعض اهل علم اشبو حدیث شریفده کلام معناسی مفید بر تعبیر ایله هر ذنبه توبه تعقیب اولندقجه دریای عفو الهی انی محو ایدر مآلنی افاده ممکن ایکن بوندن عدول ایله تکرر عبارة لفظا دخی توبه دنصکره ذنب قبول توبه دیکره منافی اولمدیغنی تأکید ایچون اولمق محتملدر دیمشدر و بو حدیث بخاری بالاده مشوق کلك فقیر اولان (خیارکم کل مفتن الحدیث) حدیثنی دخی مؤیددر (پس حال بو ایله ایکن بعض غفله دن اکثریا مسموع اولان اشبو زعم هم منکر وهم باب جزمده بر غریب حالدر یعنی دیرکه هنکام شبابده فلان بیوك کناهدن توبه ایدهم زیرا نفسمدن آمین دکلم که بنده او توبه ایده جکم کناهی ارتکاب ایده جك اولورم و توبه ایسه بر کره اجرا اولندقدنصکره اصلا بوزلماز دیوب توبه یی بوزمغی علی زعمه منزله شرکه تنزیل ایدر والعیاذ بالله تعالی بو اعتقاد ایسه جهل دعیه سیله بر نوع اغفال ابلیس ونفس درکه بیچاره یی مغفرتدن دور ایدر لکن مرد موفق درایتله طور اندقده بر منطوق حدیث مذکور وسخ عصیانی صابون توبه معرفتیله بعد التطهیر حسب البشریه ینه عاصی اولورسه کذلك تائب اولور و هلم جرا واثم واستغفار اول ایله ثانی وثالث ورابع الی حالة الغرغرة وقوع بولان کناه وتوبه لرك حکمنده اصلا فرقلری اولمدیغنی بیلور وواقعا توبه یی بوزمق مرتبه کفرده اولمادیغن بیله رك بوزمامغه همت عزیمت صادقه اولمغله اشبو عزیمتی وقایه کمال اعانت اولدیغنده دخی شبهه یوقدر (قتاده رضی الله تعالی عنه (ای اخوان مؤمنین حضرت قرآن سزی داء علتلریکزدن دوا وشفا کز اوزرینه دلالت وارشاد ایدر اما دردیکز ذنوب و دواکز دخی استغفاردر دیمشدر (قلت) مفادی کتاب کریمده استغفار باعث مغفرت ذنوب بیورلدر دیمکدر (علی بن ابی طالب رضی الله تعالی عنه برکون (شول مرده تعجب اولنور که یاننده کلمه نجات اولدیغی حالده هالك اوله دیمش ایدی یا امام کلمه نجات نه در دیو سؤال اولندقده (الاستغفار) دیو جواب و برمشدر (وقال رسول الله صلی الله تعالی علیه (من قال عشرا حین یصبح وعشرا حین یمسی استغفر الله الذی لا اله الا هو الحی القیوم واتوب الیه غفرت له ذنوبه فان کان مثل رمل عالج ومن قال سبحانك ظلمت نفسی وعملت سوء فاغفر لی فانه لا یغفر الذنوب الا انت غفرت له ذنوبه وان کانت مثل دب النمل) (قلت) عالج لامك کسریله بریه ده قومی زیاده چوق اولان بر یرك آدیدر اشبو خبری مؤلف مرحوم یعنی جامع المستطرف منقول منهی ذکر ایتدیکی حالده تحریر ایتمشدر وجامع صغیرده (من قال سبحان الله العظیم وبحمده غرست له نخلة فی الجنة) ایله (من قال سبحان الله وبحمده فی کل یوم مائة مرة حطت خطایاه وان کانت مثل زبد البحر) حدیثی وسم ابخاری ومسلمك تخریج ایلدکلری (کلمتان خفیفتان ثقیلتان فی المیزان حبیبتان الی الرحمن سبحان الله وبحمده سبحان الله العظیم) و (وکلمتان احداهما لیس لهما نهایة دون العرش والاخری تملأ بین السماء والارض لا اله الا الله والله اکبر) ودخی (کلمات الفرج لا اله الا الله الحلیم الکریم لا اله الا الله العلی العظیم لا اله الا الله رب السموات السبع ورب العرش الکریم) ودخی (کلمات من ذکرهن مائة دبر کل صلاة الله اکبر سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله وحده لا شریك له ولا حول ولا قوة الا بالله لو کانت خطایاه مثل زبد البحر لمحتهن) ودخی (کلمات من قالهن عند وفاته دخل الجنة لا اله الا الله الحکیم الکریم ثلاثا الحمد لله رب العالمین ثلاثا تبارك الذی بیده الملك

يحيى ويميت وهو على كل شئ قدير) ودخي (كلمات لايتكلم بهن احد في مجلسه عند فراغه ثلاث مرات الاكفر بهن عنه ولايقولهن في مجلس خير ومجلس ذكر الاختم الله بهن عليه كما يختم بالخاتم على الصحيفة سبحانك اللهم وبحمدك لااله الاانت استغفرك واتوب اليك) احاديث شريفه سي مضبوط قلم سيوطئ فاضل محدثدركه جمله سي تسبيح وتهليلك فضيلتن وعقب صلوات مكتوبه ده بوذكره اوقونه جق (سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله الخ) تسبيح مذكوري بعد آية الكرسي اوتوز اوچ كره (سبحان الله) (الحمد لله) (الله اكبر) و بعده بركره (لا اله الا الله وحده لاشريك له له الملك وله الحمد وهو على كل شئ قدير) ترتيب وعددنده بروجه اجماع بين المسلمين اوقونمقده • مواظبت اولنان تسبيح وتحميد وتذكيره اصولنجه مباين اولماديغي وارسته اشعار در و بوذكره قيدي كرتدن كنايه در بوز عدد ركعات كبي تحديد ايچون دكلدركه يوزدن زياده قيلمنيه و بوصورتده فضائل اعمالدن اوله رق يوزدن زياده ذكرايدن دخي اجر مذكوره نائل اولور وصحيحين حديثنده اولان خفت وثقلت عملك قليل وثوابك كثير اولديغي بيان اولديغن دخي شراح ذكر ايتمشلردر و (حبيبتان) محبوبتان معناسنه اولوب و بوندن مراد قائللرينك محبوب اولمسيدر (ابوعبد الرزاق حضرتلري ديركه اكركردن بشر بتكده قطرات باران وز بد بحر عمان عددلنجه ذنوب اولسه اشبو استغفار آني ايله استغفار ايدرسك اوذنوب سندن محو اولنور واستغفار دخي بودر (اللهم اني استغفرك من كل ماتبت اليك منه ثم عدت فيه واستغفرك من كل ما وعدتك من نفسي ثم لم اوف لك به واستغفرك من كل عمل اردت به وجهك فخالطه غيرك واستغفرك من كل نعمة انعمت على فاستعنت بها على معصيتك) (يقول الله عز وجل للملائكة ويح ابن آدم يذنب الذنب ثم يستغفرني فاغفر له ثم يذنب الذنب فيستغفرني فاغفر له ويحه لاهو يترك الذنب من مخافتي ولاهو ييأس مني اشهدكم يا ملائكتي اني غفرت له) (قلت) اشبو اثري مؤلف مرحوم بويله جه نقل ايتمشدر وهرچند كلماتي حديث قدسي طريقه سنده ايسه ده احاديث قدسيه لرده اولديغي كبي روايتي رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمه اسناد اولديغني تصريح ايتمامشدر والله اعلم وعباره سنده • كلمه • مرحمتله ملائكه كرامه خطابا (ابن آدم كناه ايدر وعقبنده استغفار ايتمكله مظهر مغفرت اولور و بعده ينه كناه واستغفار ايدوب كذلك مظهر غفران الهي اولور واكا آجنورك • نه خوف آلهي ايله كناهي ترك ايتمشدر ونه حق تعالانك مغفرتندن مأيوس اولمشدر بويله ايكن غرقاب درياي وسيع رحمت آلهيه اولديغنه ملائكه كرام اشهاد اولنمش اولديغي مستفاددر (بشر بن الحارث حضرتلري ديركه بكا بالغ و واصل اولدي كه حق تعالانك قولي برخطيئه ايشلدكده باري تعالى وتقدس اوقولنه موكل اولان ملكلره وحي بيورركه بعد الخطاء اكا يدي ساعت مقداري رفق ايدك اكر مدت مذكوره غايتنه قدر استغفار ايدرسه دفتر سيئاتنه يازميه لر واكر استغفار ايتمزسه يازه لر ﴿ نكته ﴾ موسى عليه السلام زماننده بني اسرائيلدن باران منقطع اولمغله نبات محترق وحيوان هلاك اولدي موسى عليه السلام اشبو درده متدارك درمان وجويندهٔ آب احسان اوله رق نسل انبيا عليهم السلامدن يتمش ذاتي معيت عاليه لرينه آلوب حق تعالادن استغاثه ايچون صحرايه چقديلر ودست نيازلرين خضوع وخشوع ايله برداشته درگاه اجابتكاه رب عزت وذبح قرابين ايله عبادت وتقرب برله تذللا اوچ كون دموع ديده لر يله صحرايي دريا ايدرك طلب رحمت ايتمشلر ايسه ده اثر اجابت ظهور بله بوكنبد اثيرمستقبيتنه بحكمته سبحانه برقطره دخي غيث آقتمدي پس موسى عليه السلام مناجاته آغاز ايله آلهي ذات مقدسك دعا ايله امر واستجابت ايله وعد بيورمشكن دعالر ايلدك قبولني تأخير ايلدك وقوللريكك فاقه وحاجت وذلتدن حاللري نه كونه اولديغي علمك محيطدر ديو احسان

اجابته منتظر اولدقده قبل حق تعالادن موسى عليه السلامه خطابا بني اسرائيلدن بعضيلرينك غداسي حرام و بعضنك زباني غيبت ونميمه يه مبسوط اوله رق اوزرلرينه غضب نازلدر والحال كه سن انلره رحمت الهيه طلبنده سن موضع رحمت ايله موضع عذاب نه كيفيتله اجتماع ايدر مفهومنده وحي الهي نزول ايديجك موسى عليه السلام ينه مناجاتنده يارب مغضوبين كيملرايسه بيان بيورلسون تا كه ميانمزدن اخراج ايده لم ديو نياز ايلدكده • طرف ذي الجلال والاكرامدن ذات مقدس ذي كبريايه هتاك ايله نمام اولمق شايانميدر لكن بودرده دوا جمله كز قلوب خالصه ايله توبه ايديكز ايچلرنده بولنه جق مغضوبلر دخي توبه يه موفق اوله رق احسان تام وانعام تمامه مظهر اوله لر مآلنده امر الهي وحي اولنديغي آنده حضرت كليم الله عليه السلام طرفندن بني اسرائيله حضور نبوتلرينه جمع اولملري بابنده ندا اولنمغله جمله سي جمع اولورلر موسى عليه السلام وحي خداي عز وعلا جمله سنه اعلام ايلدكده عصاة مرقومه دخي استماع ايدوب كافه سي بدلريني آسمان نيازه قالديره رق وكوزلرندن دمع دم آلود ندامت اقيده رق الهي دركاه عظمتكه تائبين واوزاريمزدن هاربين اولديغمز حالده • كلدك ويا ارحم الراحمين باب مرحمتكه رجوع ايتدك ديو بالاستغفار والتوبة الخالصة استغاثه يه باشلايوب اللريني يوزلرينه قويمه دن توبه لري سبب عاديسيله اسقا اولنديلر اللهم تب علينا برحمتك يا ارحم الراحمين بونكته يي ط العدد اشارتي خامهٔ فقير ايله پكن خطاب جانيده كي اسلوب قرآن تذكر اولنه (و داود عليه السلامه شو مفهومده وحي اولنمش كه اي داود اكر دركاه رب عزتدن دونلر يعني عاصي اولنلر انلره اولان انتظار ورفق وترك معاصيده • كي رضاي آلهي يي بيلسه لر ايدي دركاه الوهيته شوقا فوت اولورلر ايدي و ياداود اشبو مرحمت الهيه حق تعالادن ادبار ايدنلر حقلرنده • دربارگاه عظمت وحدانيت اوزرينه توجه واقبال ايدنلر حقلرنده اولان ارادهٔ باري نه كونه اوله جغي تفكر اولنه معناي مذكورده نظم اولنمش برشعر لطيفدر * امي فيجزي بالاساءة افضالا * واعصى فيوليني الهي امهالا * فيخفى احضره وهو يراني * وابعد عنه وهو يتعد ايصالا * وكم مرة قد زلت عن نهج طاعة * وما حال عن ستر القبيح ولا زالا * (اللهم تب علينا بكرمك وارحمنا و وفقنا لطاعتك و اغفر لنا ولوالدينا والمسلمين

﴿ الباب الثمانون ﴾

اشبو سكسنجي باب براز فصول ايچره امراض وعلل وطب ودوا وعياده و بونلره اشبه شيلر ذكرنده در ﴿ فصل اول ﴾ امراض وعلل ايله ضمننده اولان اجر وثوابه دائر اقوال بياننده در (عن عبد الله بن انيس رضي الله تعالى عنه عن النبي صلى الله تعالى عليه وسلم انكم تحب ان يصح جسمه فلايسقم قالوا كلنا يارسول الله قال اتحبون ان تكونوا كالحمير الصوالة الا تحبون ان تكونوا اصحاب بلايا واصحاب كفارات والذي بعثني بالحق ان الرجل لتكون له الدرجة في الجنة فلا يبلغها بشئ من عمل فيبتليه الله ليبلغ درجة لايبلغها بعمله) (وقال صلى الله تعالى عليه وسلم مامن مسلم يمرض مرضا الاحط الله به خطاياه كما تحط الشجرة ورقها) (قلت) اشبو ايكي اثري مؤلف مرحوم نقل وتحرير ايتمشدر مآللري مرض مكفر سيئات مسلم ومسلمه اولديغني واثاني مرضله نائل اوله جق درجهٔ اجر عمل ايله نائل اوله جق اجردن بالا اولديغني ناطقدر واولكنده بودار امتحانده اصلا مرض كورمين كسان حمير صوالهيه تشبيه اولنمشدر وصوله لغتده برشيئه اوزرينه صچرامغه وهجومه ودخي حمار وحشينك مركب سوريسنه هجومنه ديرلر (وجامع صغيرده مسلمه اصابت ايدن اذانك مكفر كناه اولديغي ناطق (مامن مسلم يصيبه اذى شوكة فافوقها الاحط الله به سيئاته كما تحط الشجرة ورقها) حديثيله (مامن مسلم يشاك شوكة فما فوقها الاكتب بها درجة ومحيت عنه بها خطيئة) حديثي مضبوطدركه شراح بيانجه اولكنده • تكفير سيئه يه قصر

اولنوب وایکنجیده هم تکفیر مذکور وهم رفع درجه بیان بیورلمشدر واشبو تنویع مصائب
اعتبار یله درکه بعض مصیبت اوزرینه محو سیئه و بعضنه رفع درجه و بعضنه دخی ایکیسی
بردن ترتب ایدر دیمکدر وحق تعالانك امتحان بیوردیغی قوللرینه اولان اطفی نه درجه اشمدر که
بدنه کیرن بردیکن اذاسی دخی بادیٔ اجر اولدیغی اخبار بیورلمشدر (مازال الاوصاب والمصائب
بالعبد حتی یترکه کالفضة المصفاة) اسلاف کلامیدرکه مفادی مرض ومصیبت عبد مؤمنی
سیم مذاب مصفی کبی پاك ایدر یعنی اوساخ ذنوبی کیدرر دیمکدر (علی روایة فتح خیبرده معسکر
سعادت رسالتپناه علیه الصلاة والسلامدن بولنان ذوات کرام ابجره حمی علتی ظهور ایتمکله
کیفیت سلطان هر دو سرا وشفاساز هر کونه دوا صلی الله تعالی علیه وسلم ماتداوی بالدوا درکاهنه
عرض ایله استشفا اولندقده (یاایها الناس ان الحمی رائد الموت وسجن الله فی الارض وقطعة
من النار فاذا وجدتم من ذلك شیئا فبردوا لها الماء فی الشنان ثم صبوا علیکم فیما بین المغرب والعشاء)
بیوروب یعنی محموم اولانلر صو بی قربه لرده تبرید ایدوب اخشام ایله یاتسو بیننده اوزرلرینه
دوکسونلر امرندا وبسی ایله امر ایتلر بله ایشان دخی امتثالا لامره الشافی بو وجهله تداوی ایدوب
شفایاب اولمشلردر (قلت) هر چند مدعای صدق طب نبوی نزد معاشر مسلمینده مسلم اولوب
بینه یه حاجت یوغیسه ده استماع و تحقیق اولندیغی اوزره اطبای افرنجك متأخرلری تجارب
صحیحه ایله بنه طب نبویدن اولان ماء باردك باسوره نفعنی بیان وتصدیق و بعض حما ایله محموم
اولنه آب بارد ایله معالجه یی تجارب صحیحه بر له ترجیح ایلدکلری (الحسن ماشهدت به الضرات)
طریقه سنه تطابق ایتمکله نصرة لدیننا الکامل وردا لمن اعترض و العیاذ بالله تعالی علی
الشرع بجهله الباطل بو قضیه یی تحریر واشعار قلم فقیره اجبار کوسترمشدر (براعرابینك
یانده دیش اغریسندن اشد نسنه یوقدر دیبندکده (کل داء شرداء) یعنی هر درد شردر
دیو بیان بلاغت ودرایت ایتمشدر (جعفر بن محمد صادق رضی الله تعالی عنهما اوچ شی واردرکه
قلیلی کثیردر واشیاء مذکوره دخی اتش وفقر ومرضدر دیدیلر (محمد بن واسع حضرتلرینك
اوجنده برقرحه چقمش احباسی ومتعلقاتی بزم قلبمزه اشبو ابتلا کزباره آجوب اجیدق دیدکلرنده
مشارالیه بن بو قرحه کوزمده چقمادیغیچون حق تعالایه شکر ایدرم دیو اصدقاسنی ارشاد ایلمشدر
(انس رضی الله تعالی عنه روایت ایلمشدرکه رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم برشاب محتضرك
یاننه تشریف بیوروب ارشادا وتلطیفا (کیف تجدك) یعنی کندیکی نه کیفیتده بولدك دیو
استفسار حال باطن بیوردیلر شاب مشارالیه دخی (ارجوالله واخاف من ذنوبی) یعنی ذنوبمدن
خوف ایلدیکم حالده لقاءالله املنده یم دیجك (هما لایجتمعان فی قلب عبد فی هذا الموطن الا
اعطاه الله مایرجوا وامنه مما یخاف) بیوردیلر (قلت) اشبو روایت رسالهٔ قشیری ده قدس سره
محرر اولدیغی منظور اسعد فقیر اولمشدر (عابدهٔ زاهدهٔ عصیرة نیت ولید بصریه دن مرویدر
مشارالیها بر کیسه نك بصیره عمی عروضندن اشد بر ابتلا یوقدر دیدیکنی استماع ایتدکده ای نکری
تعالانك قولی عمی القلب عن الله عمی العین عن الدنیادن اشددر یعنی قلبك حب وذکر وشهود
حقدن اعمی وغافل اولمسی چشمك دنیای زائله یی کورمامسندن زیاده شدید در الله تعالایه قسم
ایدرمکه بکا حق تعالی کندی محبتنی هبه واحسان ایدوب وجودمده جارحه قالمیوب جمله سنی اخذ
ایلمسی عندنده احبدر دیمشدر (خالد بن سنان حضرتلرینه مرضنده عیاده ایدنلر ذاتکزی
نه کیفیتده بولدیکز دیو سؤال ایلدکلرنده خیر اوزره یم اکر ناردن نجات بولورسم دیدکده نصکره
نه اشتها بیوررسز دیدکلرنده لیلهٔ طویلة الطرفین استرم تا که مابیننی احیا ایده یم دیمشدر (سفیان
ثوری حضرتلرینك دادری مبارك حضرتلرینه نعوذ به تعالی عمی طریان ایلدکده

برادری مشارالیه حضرتلرینه دردیکی بالاملا بیلدردکده (اما بعد فقد فهمت کتابك فیه شکایة ربك
فاذکر الموت یهن علیك ذهاب بصرك والسلام) عبارهٔ سنده جواب تسلیت نصاب یازمشدرکه
(قلت) فی الحقیقه کافهٔ احوال مزعجات اشتمالده موت تذکر اولندیغی کبی اصلا شکایت وجزع
وفزعه محل قالماز و بر منطوق اثر کدن ایلرو بشر واعظ وناصح آولماز (عطا حضرتلرینه
خسته لکنده نه اشتهاایدرسکز تدارك ایده لم دیدکلرنده خوف جهنم قلبمده شهوته یر برا قامشدر
دیمشدر (براعرابی مریضه شکایتك نه دندر یعنی دردك نه در دیدکلرنده ذنوبمدر دیوب ونه یی
اشتها ایدرسز دیدکلرنده جنتی دیوب وسکا بر طبیب کتوره لمی دیدکلرنده (هوالذی امرضنی)
بنی خسته ایدن طبیبی دیوب باب عرفان وعشق حقیقیده برکتابلق سوز سویلمشدی

﴿ایکنجی فصل﴾ (بخر) (عرج) (صمم) (عما) (رمد) (فلج) وغیریلرینه وجه ما ایله متعلق
اقوال ذکرنده در (نسأل الله سبحانه العفو والعافیة والمعافاة الدائمة فی الدین والدنیا والاخرة)
(بر ابخر یعنی کندو دهانکه اغزی بد قوقق علتنه مبتلا اولان کیمسه بر صاغره راست کلوب
قولاغنه سرابرسوز سویلر صاغره دخی اکلدم دیوب صاوشورلر صاغره بردیکر کیمسه بنا شوب دهندن
بری سنك قولاغکه کیزلو برنسنه سویلدیکنی کوردم وسنکده اکلدم دیدیکنی ایشتدم نه ایدی دیو
سابقه برورق صوردقده کراصم مرد ظریف اولغله نه دیدیکنی بیلهمدم فقط قولاغمه اوصه‌ردی
دیمشدر (عبدالملك بن مروان اموی که ابخر مشهوردر برکون بر المانی اصیروب بقیه سنی بی
یوآندن جاریه سی جانبنه رمی ایتدی اوزن یا کیزه دهن دخی جاریه یه سکین کتورك دیجك
ابن مروان سکین ایله نه یاپه جقسن دیو صوررار اودخی کف لسان وتعبیر آخر ایله اجرای حسن
بیان ایده میوب دوست طوغریجه (امیط عنها الاذی) یعنی تفاحه دن اذایی ازاله ایده جکم
دیدکده نفسنه کوچ کلوب تطلیق ایلمشدر (قلت) مؤلف مرحوم بو قصه یی بالمناسبه بوقاروده
دخی ذکر ایتمشدر ولابأس بتکرارها (ائمهٔ عربیه دن ابوالاسود الدئلی که ابخر ایدی سلیمان
بن عبدالملك قبل امارته قولاغنه کیزلو برسوز سویلدکده سلیمان ناچار بورنی بکیله سد ایتمشیدی
ابوالاسود وضع مذکوره طاریلوب وکم سلیمانی چکوب بو بله اغزی قوقان بیرانك مناجاتنه
یعنی کیزلو سویلدیکی سوزلرینه صبر ایتمز حکومته شایان اوله مز دیمشدر (طول مدت
اغزی قپالو طوتمق علت مذکوره یی مورث اولدیغی منقولدر وهر رطب الفم یعنی اغزی رطوبتلو
اولان کیمسنه صایه سی سائل اولدیغندن علت مزبوره دن سالم اواوراییش (و بحکمته تعالی
ولطفه عزوجل روزکارك افواه ناسی اطیب ایلمسی دخی فوائدندر (وسباع یعنی جمله جارحه لر ابخر ایله
موصوفه در حتی ارسلان ایله صقرك بخری مثل مضرو بدر لکن سباع میاننده کلب طیب الفمدر
یعنی اغزی بد بوی دکلدر (کما مر فی باب الحیوان) و بهایم ایچره آهوی مبارکدن باشقه اطیب
الفم یوقدر (محکیدرکه برابخر تزوج ایدروقتا که شب زفافده منکوحه سیله همفراش اولدقده زوجه سی
شاعرهٔ ظریفه اولمغله اشبو اشعاری اوقوبه رق یاتاقدن صحرایوب دورنشین اولمشدر *
یاحب والرحمن ان ناکا * اهلکنی قولی قفاکا * ای دوستم حضرت رب رحمانه عزشانه
قسم ایدرمکه سنك اغزك بنی اهلاك ایتدی قفاکی بندن دوندرمکی رجا ایدرم * اذاغدوت
فاتخذ مسواکا * من عرفط ان لم تجد اراکا * صباحه واصل اولدقده تطهیر فم ایچون
مسواك استعمال اوله کلان اراك اغاجندن بوله مزسك دیکنلی اغا جلردن عرفط دیدکاری
اغاجدن کندیکه برمسواك اتخاذ وتدارك قیل * لاتقربنی بالذی براکا * انی اراك
ماضغا خراکا * سنی خلق ایدن باری تعالی حقیچون امان بکا تقرب ایتمه زیرا بن سنی
ذکری مستهجن وآدی دخی اغزه آلنمسی کریه اولان نسنه ساقز کبی چکنه بیجی کوریرم انتهی (قلت)

بيچاره زوج اختياری اولمادیغی حالده ظاهرا درد مزبوره مبتلا ایسه ده زوجه خبیثهٔ مزبورهنك
شعری كندينك اولسون اختيار يله فی معنوی پیس ومردار اولدیغی اشعار هجو قرار مرقومی
اشمام د كل اشعار واجهار ایدر (كم من اعرج فی درج المعالی عرج وكم من صحيح قوم لبس له
فی الخبر قدم) ديوان المنثور نام كتاب فاخرده اولان فقرات بليغه دندر (بعض اصم اسراری
ايشيدوب رفع صوت اولندقده ايشتمدیگی و بعض اعمش دخی قربنده اولان صورت انسانی
سچه مز ايكن كنار كبده خرده یازيلری اوقوديغی منقولدر (قلت) اكر بونقل واقع ایسه البته
تنسر سچه برقاعده یه مبنی اولمق كركدر اهل فن طب ونشر يحدن سؤال وتحقيق اولنه (شعرای
عربدن ظريف بن سواره كبار قومدن عمرو بن هدابی مدح ايدوب عمرو ابرص اولمغله علت
مذكوره یی صفت ممدوحه برينه قويه رق مديحه سنه درج وحضورنده انشاد ايدوب وقتاكه
قرائت قصيده (ابرص فياض اليدين اكلف) مصراعنه كلدكده حاضر بولنانلردن ظريفی
تو بيخا صيحه اعتراض قوبوب (قطع الرب لسانك ديديلر) لكن عمرو منفعل اولميوب معترضينه (مه
البرص مفاخر العرب اماسمعتم قول ابن مسهر * ايشتمنی زيد بان كنت ابرصا * وكل كريم لاابالك
ابرص * اوماسمعتم قول حسان * لاتحسبن بياضا فی منقصة * ان اللهاميم فی اقرابها باق *
يعنی ای صيحه زنان اعتراض كف لسان ايدك زيرا برص مفاخر عربدندر ابن مسهر شاعرك
(ايشتمنی الخ سوزينی وحسانك رضی الله تعالی عنه (لاتحسبن الخ نظمنی ايشتمديكز می ديوب ومنع
تخديشه ايدوب وصف مرقومدن حظ ايلدی (قلت) مه فتح ميم وهانك سكون يله اسم فعلدر
اكفف معناسنه وزجر ايچوندر (لاابالك (قلت) همزه نك فتحی وحرف بانك دخی فتح اوزره بناسيله
مقام مدح وثناده قوللنيلور بركلمه در يعنی طوغمده والده محتاج اولمامق جهت مدح اولديغندن
لا اب لك ولاابالك ولام زائد حكمنده اولمغله لاابك دخی ديرلر هكذا فی اللغات (اهاميم زياده سخی
معناسنه اولان لهموملك جمعيدر بلق قره ايله آقدن مركب الاجداقدر (قلت بوفقيرك بضاعه به
برصك صفت مدح اولمسنده بعض مطالعات وارد خاطر اولمش ايسه ده بروجه موجه ملاحظه
ايده مدم ونكته سی نيدوكنی بوله مدم لكن لسان عربی عين حكمت وسيما بلغای سالف الذكرك
هر بری معانيده والفاظده قوليله استشهاد اولنور اهل بلاغت اولوب كرك لغتلری سرآمد لغات
وكلاملری حكمت آيات اولان قوم مقبولك مصطلحی وكرك بلغای مشار اليهك نظملرنده صفت
حسنه اوله رق وقوعی هرآينه برثمره ودقتده منتهی اولوب بو شنه اولمديغی طبع سليم تزدنده
روشندر فليتتبع من امهات اللغات و دفاتر الامثال (اشبو قطعه یی خالد بن يزيد الجهنی صمم
حقنده نظم ايتمشدر * كفی حزنا انی اجالس معشرا * يخوضون فی بعض الحديث وامسك *
وماذاك من عی ولامن جهالة * ولكنه ما فی للصوت مسلك * فان سد منی السمع والله قادر *
علی فتحه والله بالعبد املك ﴿ومما جاء فی العمی﴾ روی عن رسول الله صلی الله عليه وسلم
انه قال من عدم احدی كريمتيه ضمنت له فی الجنة (قلت كريمتين منور چشم جسم اولان ايكی
مبارك كوزدن عبارتدر خاندانندن مغيرة بن عبدالله بن الحارث ابن هشام كه دائما اطعام طعام
ايدر بر ذات مضياف ايدی وغزاده اعور اولمش يعنی بكچشم قالمش ايدی بركون سفرهٔ
طعامنه بر اعرابی كلوب اوطوردی لكن طول نظر ايله مغيره يه باقه قالوب تناول طعامی اونوتدی
مغيره اعرابينك اشبو حالنی ادبی اشتمالنی كوروب حرف انذار تعريض اولنجق اعرابی
ای خاندان بكا بريكا طعامك عجب وبريكا چشمك ريبه وشك ويرر ولهذا اكلی نسيان
ايتدم ديدی مغيره سبب ريبه وا كراهی صوردقده سنی بن اعور واطعام طعام ايدر كوردم
بوايسه صفت دجالدر ديجك مغيره ان الدجال لاتصاب عينه فی سبيل الله يعنی ای اعرابی

بكجين وخطار هين سنك دجال ديديككن كذابك عينی فی سبيل الله اولان جهادده مصاب اولماز
ديو جواب افحام نصاب ويرمشدركه (قلت) فی الحقيقه هر يكچشم دجال اولماز وعلی مطالعة
هر كذاب دخی باطنا كور ايسه ظاهرا اعمی دكلدر (وعن انس رضی الله تعالی عنه عن النبی
صلی الله تعالی عليه وسلم قال من قاد اعمی اربعين خطوة لم تمسه النار) (قلت) جامع صغيرده
ابن عمرو ابن عباس وجابر وانسدن رضی الله عنهم مروی اوله رق (من قاد اعمی اربعين خطوة
وجبت له الجنة) عباره سنده (ودخی ابن عمردن رضی الله تعالی عنه مرويا (من قاد اعمی اربعين
خطوة غفر له ماتقدم من ذنبه) لفظلرنده مضبوطدر (محقق مناوی شرحنده قرق خطوه يديلان
اعمانك اعمای مسلم ايله بعد التفسير اعمای ذمی يی دخی يدمك محتملدر يعنی جائز ومدار ثواب
مذكور در ديوب فقط مطلقا سمت معصيته اعمايی سوق جائز دكلدر وحديث اولده خطوه
يرنده روايت خطيبده ذراعا واقع اولمشدر وحديث ثانيده اولان ذنوب صغاير در ديمشدر
وار بعينك دونی يعنی قرقدن اشاغيسی دخی مقدارنجه مثوبه اولوب مافوقی بادیٔ زيادهٔ ثواب
اولديغی ظاهردر (ربما يخطی البصير قصده واصاب الاعمی رشده) اقوال عليهٔ مرتضويه دندر
رضی الله تعالی عنه و بو فقرتين بلاغتبنی قلم فقير مستفيضا منه كرم الله تعالی وجهه (رهدن
بصير فاقد توفيق دور اولور * اعمی قربن فيض اوله طوغری بولان بولور * ديو ترجمه
ايتمشدر ﴿قال ابو علی البصير الانباری﴾ * لئن كان يهدينی الغلام لوجهتی * ويقتادنی
فی السير اذانار اكب * لقد تستضیٔ القوم بی وجوههم * ويخبو ضياء العين والرأی ثاقب
* مآل قطعه كند واعما ايسه عين بصيرتی ضيادار ورأيی ثاقب ومحكم اولديغی آشكار اولمغله
خلق ذاتندن استضائهٔ انوار فوائد ايتدكلرينه افتخار ايدر ﴿وله ايضا﴾
* اذاما غدت طلابة العلم مالها * من العلم الاما يخلد فی الكتب * غدوت بتشمير ووجد عليهم *
ومحبرتی سمعی ودفتره قلبی * بونك مفهوم و خلاصه سی طلبهٔ علومك علملری كتابلرده مخلد
ومقيد اولان معلوماتدن مأخوذ در يعنی صحايفه باقوب اوقورلر واوقودرلر واما كندينك علمی
دواتی قولاغی ودفتری يعنی كتابی قلبی اولديغی حالده تشمير ساعد جهد وجد ايدرك ملكه ايتمش
اولديغی علومدر ديمكدر (قلت) ناظم مشار اليهك سوزندن آشكار ضرير اولمسی اقتضا ايدر
(معنای مذكورده شاعر آخر دخی * ان يأخذ الله من عينی نورهما * ففی لسانی وسمعی منهما
نور * قلبی ذكی وعقلی غير ذی دخل * وفی فمی صارم كالسيف مشهور * قطعه سن نظم
ايلمشدر (بنی فريع قبيله سی بلغاسندن بری خدانخواسته كوزينه صو نازل اولان كيمسه يه آجوب
* يقولون ماء طيب خان عينه * وما ماء عين خان عينا بطيب * بيتنی نظم ايتمش مطالعه
عاجزی اوزره مآلی كوزه نازل صو ضررسز در ديمشلر ايسه ده كوزه خائن اولان طيب دكلدر
ديمكدر (وصالح بن عبدالقدوس سوز وكداز فقدان بصرده قطعا قدردن شكايته دائر نسنه
اولماديغی حالده بليغانه مناجات اولان اشبو شعری ديمشدر اللهم احفظنا منه ومن كافة الامراض
الباطنية والظاهرية آمين * عزاؤك ايها العين السكوب * ودمعك انها نوب تنوب * وكنت
كريمتی وسراج وجهی * وكانت لی بك الدنيا تطيب * علی الدنيا السلام فما لشيخ * ضرير العين
فی الدنيا نصيب * يموت المرء وهو يعد حيا * ويخلف ظنه الامل الكذوب * يمنينی الطبيب شفاء عينی *
وما غير الاله لها طبيب * اذا ما مات بعضك فابك بعضا * فان البعض من بعض قريب *
(ربيعة الرقاء رمده مبتلا اولدقده سوكيلسی اولان زن حسنايه يازوب كونردیكی نظمدر
* عيار يعة رامدنان فاحتسبی * بكحلة منك تشفيه من الرمد * ان تكحل منك عيناه فلارمد
* علی ربيعة يخشی آخر الابد (بو فقيرك استانبول قاضيلغی هنگامنده حمانا الله تعالی جميعا من كل
سوء براز ايام ديده م رمد ديده اولوب بعده بحمده تعالی شفاياب اولديغم خلالده معتاد صورتنم كيرين

مد منصب نیازبله حالا احیاساز دعایم شوکت و پادشاه مؤید معجد بالنصرت جعل الله سبحانه
باقیا فی سریر الشوکة الی آخر الدوران حضرتلرینك والدکبر المحامدلری خاقان جنتمکان طیب الله
تعالی تربته بانوار الغفران حضرتلرینك درکاهنه اشبو * ولنجه قاضیٔ بلده رمد نا که ظهور
ایتدی * زمان اضطرابم اولدی التی ای قدر ممتد * شه شوکت مضا مین جبرایدر نقصانی
غم چکمه * بیلور طبع اطبق آخرافتد رمدد رمد * قطعه‌سنی تقدیم ایتمش ایدم حق عاجزانه‌مده
عبد موروثی اولدیغم پادشاه عصر باهر النصر افندمزك احسان شفقتی کبی شفقت و مرحمتی
اولمغله درت ماه مدت ارادهٔ مراحم افاده‌لری ظهورنده دخی مقام تشکرده اشبو * شه عالم پناه
برنکتهٔ علیه بیلدردی * بو اخلاص اختصاصه ایلیوب درت ماه مداحسان * بیلورکیم حزف مد
متصل اجرا قیلندقده * چکر ز درت الف مقداری اهل حضرت قرآن * قطعه‌سنی نظم
وتقدیم ایلدیکمده مظهر احسان تحسین ومقارن صلهٔ مسرت موصله‌لری اوله رق التفات
شاهانه‌یه قرین اولمش ایدم (الشئ بالشئ یذکر) شهنشاه عالمپناه مدعمره الرب المجید الی ابد
الاباد بالتأیید افندمز حضرتلری دخی والد الامجاد المحامدلرندن موروث ومنتقل اولان بو عبد اعیلربنی
روم ایلی قاضیعسکرلکی جاهیله بکام بیوردقلرندنصکره آخر وقت معتاده قریب بش ماه مد
لطف برمزیدیله تطیب ده عتبهٔ علیهٔ همایونلرینه تقدیم ایلدیکم جوهرهٔ قطعهٔ تشکرلمه‌در
* پنجهٔ سخت دیون ایچره صقلشکن فقیر * نصبله صدره صفای تام و یردی پادشاه * تأدیه
ایتدم ولیکن خیلی شی صارقش ایدی * ملهم اولدی لطف عطفه داور عالم پناه * یعنی
اسعد عبد موروثمدر اولسون شن دیو * ایلدی ضم مرحمتله سال جاهد پنج ماه * شکر اشفاق
مکرر هیچ ممکنمی فقط * اده در پنج مقرروش دعای صبحگاه * تاکه حکام شریعت مدعا
فصل ایده * سرور کشور اوله شاهنشه انجم سپاه * ﴿ قطعه دیکر ﴾ اولدی مد ایله
لطف دیکرشاه * مستزاد قصیدهٔ احسان * ظله الملتجا لجم عباد * ابدا مد بالصفا الرحمن
(سید حسین وهبی مرحومك رمدنده نظم ایتدیکی بکر فکر رنکینیدر * جیحونه دوندی دیده‌لرم
خون آل ایله * مردم شناور اولدی سیه پشتمال ایله * برآل پرده چکدی رمد طاق چشمه *
دیده م زفافه کیردی عروس خیال ایله * (شعر آتی رمد مجبو بده ابو الفرج ببغانك نظمیدر که
قافیه‌سیله ضم اولندی ونظم مرقومك بلاغتنه صاحب الیتیمه * وهوا حسن ماسمعت فی معناه
دیو شهادت ایتمشدر * بروحی ما یشکوه من راح طرفه * وترجسه عمادها حسنه ورد * اراقت
دمی ظلما محاسن وجهه * فاضحی وفی عینیه آثارها تبدو * غدت عینه کالخد حتی کانما * سقی
عینه من ماء توریده الخد * لئن اصبحت رمداء مقلة مالکی * لقد طال ما استشفت بها المقل
الرمد * (بو دخی شاطبی حضرتلرینکدر که کذلك ضم اولندی * وقالوا قد عمیت وقلب کلا *
وانی الیوم ابصر من بصیر * سواد العین زار سواد قلبی * لیجتمعا علی فهم الامور *
(جاحظ دیمشدر که فالج علی اکثر یا نادرن متوسط السن اولنلره عارض اولور زیرا شاب کثیر
الحراره ومسن کثیر الیبوسه‌در وکبرسنده مفلوج اولان ابان بن عثماندر که انك فالجی مشهور اولمغله
ناس (لارماه الله بفالج ابان) دیو اراد ایدرلر ایدی وشرف وکرمده منزلهٔ عظیمه صاحبی اولان
قاضی القضاة معتصم احمد بن ابی دواد دخی مفلوج ایدی وفالجی معروف ایدی حتی عبد بنی ضرب
ایدن بر رجلی غلامه آچغله تو بخده ابو هتان * اتضرب مثله بالسوط عشرا * ضربت
بفالج ابن ابی دواد * بیتنی دیمشدر (عبد الحمید بن عبد الله بن عمر الخطاب که رضی الله تعالی عنهم
زماننده اجمل ناس ایدی ذاتلرینه شجه اصابت ایدوب شجه‌سی برصورتده واقع اولدیکه حسننه
زیاده اولیوب بلکه زینت وجمالنی زیاده قیلدی و بو وجهله بین الناس شجة ابن الحمید دیو صورت

مثلده سویلنور ایدی وحتی نساء زمانی یوزلرینه شجه‌مذکوره‌نك نظیرسن رسم ایدرلر ایدی (قلت)
شجه فتح شین وشدهٔ جیم ایله باش یاریغیدر لکن مشار الیهك شجه‌سی سوق کلامله آتی طرفنده
اولمسنی اراءه ایدر (عادل بنی امیه عمر بن عبد العزیز بن خطاب ثراه حضرتلرینك دخی شجه‌لری مشهوردر که
اشج بنی امیه ذاتلرینه لقب کبی اولمشدر وحتی والده‌لری طرفندن جد اعلاسی اولان عمر فاروق
رضی الله تعالی عنه حقنده کرامة والهاما (ان من ولدی رجل بوجهه اثر فی جبهته) دیو شجه‌سنی
علامت تعیینی ایله ظهورینی خبر ویرمشدر (واصبع حضرتلری دخی مشار الیهی صباوتنده
کوردکده (الله اکبر هذا اشج بنی امیه یملك ویملاء الارض عدلا) دیمشدر (برفیلسوفه یعنی
حکیمه احدب یعنی قنبورك اخبث ناس اولمسنه سبب نه در دیو صورلدقده قلبی دماغنه وجکری
قلبنه قریب در دیو توجیه ایتمشدر (قلت) اشبو قربلرك بادیٔ خباثت اولمسی اهل تشریحدن
تحقیق اولنه ودلیلی هرنه ایسه کاره دست اهل مطالعه ایله اشارت اولنورسه الطف اولدیغی
بی اشتباهدر (براعور یعنی بکچشم ساتف الذکر ابو الاسود احمه تمام شی ونصف شی ولاشی نه در
دیو صورنجق تمام شی بنم کبی مردم بصیر ولاشی اعمی ونصف شی ای اعور سنسن دیو جواب
ویرمشدر ﴿ اوچنجی فصل ﴾ طبه دائردر (مؤلف مرحوم (الطب والتداوی
من السنة) یعنی طب ومعالجه ایالك سنن سنیه‌دندر دیمشدر که امر مشروع اولدیغنی اخبار در (قلت)
اشبو تداوی خصوصنك کیفیت حکمی وجوازی کتب حنفیه‌نك استحسان مطالبندن کوریله
و بالمناسبه اشبو ترجمه‌نك بالاترنده دخی بسط وبیان اولنمشدر (عبد الله بن شبرمه حضرتلری
بادیٔ داء علتدر دیو طعامدن حمیه وپرهیز ایدوب ده نارجهندن قورقیوب ذنوبدن حمیه
ایتمیلره تعجب ایدرم دیمشدر (قلت) لکن اشبو حمیهٔ ذنوب مواطن اخرویه‌نك وقوعنه
جزم تام توفیقنه محتاجدر که داء حاضری نار غائبله برابر طوته اللهم وفقنا لمرضاتك آمین
(ربیع بن خیثم خسته اولوب سکا طبیب کتوره‌لمی دینلدکده (بنی امراض ایدن طبیبدر
دیوب * قد اصبحت لا ادعو طبیبا الطبه * ولکننی ادعوك یا منزل القطر * بیتنی اوقودی که
مفهومی بو خسته قولك صباحه چیقدم بکا ندیبرودوا ایتسون دیو هیچ برطبیب استدیم ولکن بن
ای منزل باران وای شفاساز خستکان عزشانه سنی استرم یعنی دردمخلوقاته دوا ایدن سنسن یاربی
دیمکدر (قلت) جامع المستطرف مرحوم اشبو قول شعر مذکور اولمادیغی حالده بر اعرابی‌یه
اسناد اولنمق اوزره چند صحیفه یوقارو ده ذکر ایتمشدر (فرزدق بلیغ بر بیماری عیادده‌یه
واروب * یا طالب الطب من داء تخوفه * ان الطبیب الذی ابلاك بالداء * هو الطبیب الذی
یرجی لعافیة * لامن یدوف لك الدریاق بالماء * نظمنی انشا ایتمشدر که مفادی ای داء تخوفه
علاج استدین بیل که سنی حکمتنه سبحانه وتعالی داء ایله مبتلا ایدن حضرت حکیم مطلق عز
وجل درکه عافیت وصحت احسانی رجا اولنان دخی ذات مقدس ذی کبریاسیدر بوقسه تریاقی
صوایله اصلتان یعنی طبیب مخلوق دکلدر دیمکدر (بشر الحافی قدس سره خسته اولوب طبیب
کتوره‌لمی دیو استیذان ایتدکلرنده (انا بعین الطبیب یفعل بی ما یشاء) بن باری تعالی شانه نك
عین معنویه‌سنده حاضرم یعنی علم ازلیسی بنی وکافهٔ اشیایی محیطدر بن بوقولنده نه بی اراده
ایدرسه اکا راضی‌یم دیوب اذن ویرمدی دائرهٔ انوار ناشره‌سی اهلی تکرار الحاح ایله قاروره‌یی
اولسون کوستره‌لم دیدکلرنده همشیره‌م الوب اطبایه کوتورسون دیو رخصت ویردی قرب دائره‌ده
بر طبیب نصرانی اولمغله بشر حضرتلرینی کتم ایله مرقومه کوستردیلر وقتا که صویی قاروره‌ده
کوردکده طلب طبیب ایله تحریك ایتدیلر بعده بنه طبیب قولیله بره قودیلر بعد ذاك ادرك دیوب
ومرضه معالجه‌یه متعلق برسوز سویلیوب سکوته واردی قاروره‌یی کوسترن مشار الیها ایله برابر

کیدنلرای طبیب سنی بزه فننده حاذقدر دیمشلر ایدی لکن او وصفده دکل ایمش سنکه صودن
تشخیص علت ایدوب دوا سازاولمدك دیو تعریضلرنده طبیب فی الحقیقه بنم مسموعکز اولدیغی
اوزره حذق ومعرفتله اتصافم واردر لکن بوصویك صاحبی شول کونه خوف ایله متصفدر که
جکری پاره لنمشدر اکر مسلم ایسه البته ماء بشر حافی در زیرا اخوف اهل زمان اولدیغی افاقکیردر
دیدی ومتعلقان ایشان بلی ماء بشر حافی در دیدکلری آنده طبیب حاذق متبصر مرقوم نصرانیتدن
تبری ایله قبول اسلام وقطع زنار اعتقاد اقانیم ثلثه ایله سیماسنی قلبی کبی نورفام ایلدی پس عودت ایله
حضور ایشانه داخل اولدقلری کبی (اسلم الطبیب) دیدی سزه بوقضیه یی کیم خبر ویردی
دیو صوردقلرنده وقتا که سز قاروره یی الوب یانمدن چیقدیغکزده بکا هاتف (یا بشر ببرکة مائك
اسلم الطبیب) دیو هتف وندا ایلدی دیمشدر (قلت) مؤلف مرحوم بوماجرایی یعنی ماء
قاروره یی بوقاروره ده دخی ذکر ایتمشدر (آنفا ذکری کچن ربیع بن خیثم مفلوج اولدقده تداوی
ایتمکزی تمنی ایدرز دیدیلر جوابنده دوانك حق اولدیغنی بیلورم لکن عاد وثمود ودخی بوقرنه دك نیجه
ذی شوکت وارایدی که مبتلای داء واوجاع اولدیلر اطبالری دخی وارایکن نه مداوی ونه مداوی
قالدی دیمشدر (واشبو معناده (هلك المداوی والمداوی والذی (جلب الدواء و باعه ومن اشتری)
بیتنی انشاد ایتمشلردر که ظاهر اولدیغی اوزره ترجمه سی دوا ایدن ودوا اولنان ودوائی یرلرندن جلب
ایدن وصاتن والن سراپا فوت اولدیلر دیمکدر (برطاغ یولجی بولده قبائل عرب دن برقبیله یه قوندیلر
وقبیلهٔ مرقومه ده اجل نسادن اوج طبیبه قیز اولدیغی مسموعلری اولمش ایدی انلری کوسترمکی
رجا ایتدیلر وبنات مذکوره یی امتحان قصدیله ایچلرندن بریسنك بجاغنی براغاج ساقیله
قانه بنجه یه دك قاشیوب (هذا جریح مریض فهل من راق) یعنی بومرد مریض وجریحدر
دردینه درمان ایدر بر رقیه خوان یوقمیدر دیدیلر برده قیزلرك اصغری آفتاب طالع شارق آسا
نجیبهٔ آسمان کوندن چیقوب ومعارضه یاقوب اشبو آدمی مریض دکلدر ولکن ساقی اوزرینه
حیه بول ایتمش چوپاره ایله قاشیمش اولدیغندن کونش طوغدیغی آنده بیچاره فتی فنا بولور دیدی
ودیدیکی کبی اولدی (جالینوس حکیم مریض اولوب علتی اشتداد بولدقده (اذا کان الداء
من السماء بطل الدواء واذا نزل قدر الرب بطل حذر الموت) عبارهٔ سنك مداولی اولان (وقتا که
داء سمادن نازل اوله دوا باطل اولور وقدر رب نزولنده حذر موت مربوب مخلوق درجهٔ بطلانه
بولور معناسی کلامیله بیان ایلمشدر (هرمر یعنی ارضنك عقاقیری یعنی اویردن بتن وچقن
دواء واجزاء ایله تدویه ایدك که طبیعت بشریه هواء ارضیله منطبعه در (وبرکیمسه بریره وارسه
اویرك فی الحال ترابندن برمقدار آلوب صوینه القا ایله نوش ایده اویرك وباسی تأثیرندن مصون
اولورسوزی اقوال اطبادندر (قلت) قول اولده اولان ارض اطلاق اوزره ذکر اولندیغندن
کائنه صرفله مولد دیمك اولدیغی متبادر خاطردر لکن قول ثانی نك اشارتی دخی اولدیغنجه
ارضك مسکنه دخی شمولی اولوب وطبیعت ثانیه نك دخی مدخلی اولدیغی مشهور اولدیغندن
بوراسی اهل فندن صوریلورسه معلومات حاصله اوله جغی درکاردر (احمد بن المعول حضرتلری
برعلتله علیل اولدقده حمیه ایدوب پرهیزی برشنه بادیٔ عادی اولیجق حمیه اهل دنیا واهل آخرتك
هربرینه صالحه در که اولکیلری دنیاجیلری مرضدن وایکنجیلری آخرتجیلری ناردن بری ایدر
دیمشدر (دینلمشدر که یعنی بعض اهل فن طب قولیدر که حمیه یه معتاد اولان یعنی الیشان
بدنلرك آفت وضرری تخلیطدر یعنی اطعمهٔ متلونه یی شکمنه طولدرمقدر وتخلیطه معتاد اولانلرك
آفتی دخی حمیه اولمغله بوصورتده شوروشه کیدنلری اولکی اعتیاد ایتدکلری طورلرینه اعاده
لازم اولور (قلت) بعض اطبادن مسموع عاجزانه م اولدیغی اوزره حمیه وریاضته وبالعکس

معروف اولان اکل وشربه معتاد اولان کیمسه لر دفعهٔ اعتیادلرین بوزه مزلر وبوزرلرسه مضرتی
درکاردر لکن تدریجله ممکندر (نوشروان حکمت شناس اشتها ایتدیکی طعام تناولندن امساك ایله
برنفسیر نه تلخ وترش اوله رق اکلندن استکراه ایلدیکی معالجاتدن استغنا حاصل اولسون دیو سودیکی
خوشخور وشیرین اطعمه اکلنی ترك ایتدك دیرایمش (ان العضو اذا الم به المتداعی له الجسد کله)
اقوال حکمادندر که برعضو المه سراپای جسد دعوت اولنور یعنی کافهٔ بدنه الم سرایت ایدر
دیمکدر (خلاده زیاده مکث وتوقف ایراث باسور ایدر کلامی اقوال لقماندندر (کفی بالمرء عارا
ان یکون صریع ما کله وقتیل المه فکم اکلة اکلت نفس حر واکلهٔ منعت آکلات دهر) اشبو کلام
دخی بطنه یی یعنی شکمی نفسك اشتها ایتدیکی شی ایله طولدرمق مضر وحمیه نافع اولدیغی
بیانده اقوال حکم اشتمال حکمای بلغادندر که مفهوم وملزومی مردمه عار جهتندن ماکلنك
مصروع وخسته ویاره لرینك مقتولی اولمق کفایت وعاقله اوزرینك اختیار یله بوخلاف معقول
وضع حرکتده بولنه جغنه دلالت ایدر وفی الحقیقه برکونه ییش واردر که نفس مرد عاقلی اکل یعنی
هلاك ایدر وبعض ییش اولور که اکلات دهری منع ایدر یعنی مردی دفعهٔ مرك رسیده
ایدوب عمر طبیعی یه وصولنه دك اکل ایده جکی ماکولات تناوله برپراقز دیمکدر (وینه حکما (الاکل
فوق المقدار تضیق الروح ساحته) دیمشلردر که معده نك حوصله سندن طاشغن اکل یعنی هضم
ایده میه جکی وقالدیره میه جغی بارطعام اسب روحه میدان جولانی تنك ایدر یعنی بادیٔ موت ومرك
اولور دیمکدر (من غرس الطعام اجتنی ثمرة السقام) دینور که بوستان معده یه طعام شجره سن
دیکن خسته لك یمشنی دوشیرر دیمکدر که برنکین استعارهٔ معلومه در (اهل بیت نبوتدن علی
نبینا وعلیهم الصلاة والسلام برذاتك جوهرذاتی عرض مرضله مصاب اولمغله ماء زمزم وماء
سماء یعنی مطر وعسل یدلری جمع ایدوب یعنی زمزم ویاغمور صولرینی قارشدیروب اول صو ایله بال
شربتی یاپوب وحلیله سی مهرندن دخی برمقدار بنی استوهاب ایدوب یعنی هبه ایتدیروب اول
شربت خوشکواری نوش ایله معالجه ایدوب بعده قوله تعالی (وانزلنا من السماء ماء مبارکا)
وقوله سبحانه وتعالی (فیه شفاء للناس) نص جلیللری ایله (ماء زمزم لما شرب له) حدیث
شریفی وقوله عزوجل (فان طبن لکم عن شیء منه نفسا فکلوه هنیئا مریئا) نص لطیفی مطوقلرنجه
برکیمسه کندنده برکت وشفا اولان ماء مطر وزمزم وعسل وهنی مری یی جمع ایده عافیته ملاقاتی
قریب اولور دیمشلردر ومرادلری ماء مطر ایله عسلده برکت وشفا اولدیغی منصوص وزمزم
دخی اثر اخبار نجه مبارك اولدیغی یاندر و (طبن الخ) قول جلیلی دخی هبهٔ زوجه ده برکت
اولدیغنی مشعردر (بش شی که اولکیسی بطنه ایله یعنی زیاده طوقلق اوزره جماع (وایکنجیسی بطنهٔ
مذکوره ایله دخول حمام (واوچنجیسی قدید ویابسی اکل (ودردنجیسی اچ قرنه صوق صو ایچمك
(وبشنجیسی عجوز ایله جماعدر بونلر مرده هلاك اولدقلری قول اطبادر (ودخی اطبا عجوز ایله
قربانی بلاموجب بدندن قان اخراجنی منع ایدرلر (ووطائك غیری اوزرنده نوم ورفع صوتله
کثرت کلام هزال ایراث ایدر دیمشلردر (تشدید لامله نظام مشهور دیمشدر که اوچ نسنه عقلی
حلق ایدر یعنی مزیل عقلدر که انلر آینه یه طول مدتله نظر وضحکده استغراق یعنی افراط اوزره
کولمك وبحره دوام نظردن عبارتدر (حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم
وبارك وکرم افندیمز ام مغیثدن یعنی وسط رأسدن ودخی اخدعیندن حجامت اولوب نقرهٔ
قفادن حجامتی نسیان ایراث ایدر دیو نهی بیوردیلر وماء بارد ایله استنجایی انسانك باسوردن
حفظ ووقایه سنه سبب اولدیغن بیان ایله امر ایتمشلردر (قلت) اشبو امرونهی طبادر خلیجفظ
(واخدعین لغاتده یازلدیغی اوزره فتح همزه وخاء معجمه ایله اولان اخدعك تثنیه سیدر واخدع ایکی

اوله رق شاه طمردن منشعب حجامت برنده اولان طمرك اسميدركه كاه حجه العياذ بالله تعالى حجامتك
نيشتري اوطمرلردن برينك اوزربند راست كلدكده طمرصاحبنك عقلى كيدوب اولم مرتبه سنه
وارر برجاى دفتدر (ونقرة القفا اكسه ده اولان چقوردن عبارتدر (وماء باردك انسانى باصوردن
وتايه ايلديكنه دائر طب مباركك ذكرى بالمناسبه قلم فقير ايله باب سابقده كچمشدر (محكيدركه
مأمون خليفه طاب ثراه مروده ايكن برخصوصى امروتنبيه ايچون بالذات مسجد الجامعده منبره
صعود ايدر خلال خطبه ده جماعت مسلمينده سعال يعنى اوكسورك چوغالمغله خطبه بى كسوب
اوكسوريكه اوغرايانلر خمردن ياپلمش سركه استعمال ايدسون ديو امر ايتمكله امتثال ايله
استعمال خل ايدوب سعاللرى صاوشمشدر (قلت) اشبو تنبيه وتدبير مأمون بو ديارلرك
هواسنه موافق اولورمى ديو اشكال اولنورسه اطبامزدن سؤال ايله چاره جوى سعال اوله لر وعهد
امويه وعباسيه ده خلفاء راشدينده رضى الله تعالى عنهم اولديغى كبى جمعه لردن ماعدا كونلرده دخى
عباده متعلق اوامرى منبره چيقوب اعلان ايلمك دأب ايدى (بطنه يعنى قارن ايچكله زياده طولو
اولمق صداع يعنى باش اغريسى وچشمه تغيروقولاقده ضربان وقولنج ايراث ايتمكله مأكلده افراط
وتفريط اولمه رق اعتدال كوزه دلمك وكيجه ايچره اكل وشرب بدن اتقا اولنمق دخى تنبيه كرده اطباء
حذاقدر (ارسطا طاليس ديمشدركه سم حيات كندولرينه حيات وغيرلرينه مادۀ تلفدر
وسم وزهرمارده اولديغى صيجاق وخارجنه چيقدقده صوق اولور (وجالينوس دخى غم مفرط
قلبى مميت اولوب اماته ايدر يعنى اولديرر وطمرلرده اولان دمى طوكدرمغله انسانى اهلاك ايدر
وزياده سيله سرورده دخى حرارت دمى اتهابه كتورورك حرارت غريزيه يه غالب كلور و بادى هلاك
اولور ديمشدر (محكيدركه مأمون خليفه طاب ثراه يوم عيدده عادت خلفا اوزره اركان خلافته
آماده قلنان مائده سنه اوچيوزدن افزون اطعمه نفيسه وضع ايتديروب هر برطعامك نفع وضرر
خاصه سنى بالذات بيان بيوردى سفره باليه ده قاعد سمت يمين خليفه ده بولنان همام هر فن يحيى بن اكثم
اى امير المؤمنين اكر فن طبك بحث وتحرينه طالسق معرفتده ذات خلافتسماتكز جالينوس ودرياى
علم نجومه خوض ايتسك وجود مكرمكز هرمس اولور وعلم حديث شريفه بحث ده جهت صدق
لهجه ده ابوذر وفنون كوناكون وفاكز سموئل بن عاديا وقاسنده اولور ديجك خليفه بو كلام ثنا
و بلاغت انسجامندن محظوظ اولوب كنيه سيله خطابا (ياابا محمد انما فضل الانسان على غيره
بعقله ولولا ذلك لم يكن لحم اطيب من لحم ولادم اطيب من دم) ديديلركه مفادى اى ابو محمد انسانك
نوعندن وجنسندن اولان سائر حيوان اوزره فضل وشرفى انجق عقليله اولور وعقل ايسه اعتبارى
كال ايله بولنور پس عقل موصوف مذكور برذاتده موجود اولماسه بر وقت بر لحم ديكر لحمدن و بردم
بردمدن اطيب اولماز يعنى كافۀ ذى روح ميانده قدر مشترك اولان جسميت واعضاى مجرده ايله
بر برلرندن امتيازى تحقق ايتمز ديمشدر روح الله تعالى روحهما (حقنه نك منفعتى اغاجك كوكى
صوارلدقده حاصل اولان منفعتى كبى اولديغى بر طبيب حاذقك قوليدر (سفيان بن عيينه ديمشدركه
اطباء عجم ايله طبيب قديم عرب ابن كلده بالاتفاق طعام اوزرينه طعام يعنى معده ده اولان طعام
هضم اولنمقسزين طعام ايتمك داء وعلتدر يعنى علتى دعوتدر (ادخال اللحم على اللحم يقتل السباع
فى البر) ديديلر (قلت) انك ايله ادخالى جانورلرى قيرده اولديرديكنك بطنه لحم طولديرمق اولديغى
عباره دن كورينورايسه غالبا جماعدن كنايه اولوب وسرجه نك بو ماده ده افراطى قلت عمرينه
باعث رديدكارينه بناء كثرت جماع مطلقا ذى روحه مضردر مألنده اولديغى عاجزانه ملاحظه
اولنمشدر (رصاص قابدن صو ايچمك قولنجه نافع اولديغى منقولدر (عرب اطباسندن مشهور
اولان ايوب طبيبه بركيمسه قاروره بولنى كوستردكده طبيب مومى اليه اى كيمسه بوقاروره دكى

بول سنك دكلدر زيرا كه بول ميتدر سن حى اولوب بنم ايله تكلم ايده يورسن ديوب
و اشبو سوزينى بتوردكى آنده اول كيمسه ميت اوله رق يقله دوشدى (كبرادن برذاته باش
اغريسى عارض اولمغله طبيبى اياغنى صيجاق صويه وضعنى رأى ايدر مشار اليهك طواشى اولان
خادم زنجيۀ خاصى يانده . بولنمغله طبيبه اياق ايله باش نره در ديو زعمنجه اعتراض ايديجك
طبيب حاذق بليغ اى باش اغايى ضه لرك ايله يوزك نره دركه بزبيضه كى نزع ايتديكمزده صقالك
بيغكه رفيق اوله رق عدم آباده قدر يقلوب كتديلر بو الزام واوزنكينك روى سيادرنكى بياض
پذير انجام ايتمشدر (محكيدركه مأمون خليفه طرسوسده آرامساز اولديغى خلالده صداع رأسه
مبتلا اولوب اطبا تدارك انواع دوا ايله دفعنه سعى وتدبير ايتمشلر ايسه ده كسيلوب اوزامش و بو حال
ملوك اطرافك مسموعى اولمغله قيصر جانبندن استفسار مزاج ايچون كوندريلان سفير يديله
برقلنسوه يعنى باش كسوه سى اهدا اولنوب نامه سنده اهدا اولنان قلنسوه باشه كيلدكده آغريسنى
كيدرمك خاصه سيدر ديو يازلمش ايمش مأمون طاب ثراه قلنسوه مسمومه اولمق احتمالى مطالعه سيله
ابتداده تلبسدن احتراز و وقايه (قلت) واووهم اولسه ده (احتمال الضرر ضرر) قاعده سنه
بازعايه اجراى درايه ايله اولا سفيرك رأسنه وضع ايتديروب عدم تأثيرينى مشاهده دنصكره
باشى اغريان بركيمسه يه دخى الباس ايله صداعى مندفع اولديغى بعد التحقيق سوكدردكده
ايچندن برورقه يعنى نسخه چيقدى ونسخه ده (بسم الله الرحمن الرحيم كم من نعمة لله تعالى من
عرق ساكن حم عسق لا يصدعون عنها و لا ينزفون من كلام الرحمن خمدت النيران ولا حول
ولا قوة الا بالله) يازلمش اولديغى كورمشدر (قلت) قلنسوۀ مرقومه خزانۀ قيصرده نسخۀ
مذكوره درونده ديكيلى اوله رق مستور وتجربه مرويه متواليه ايله خاصه سى معلوم وكيفيت نسخه
مجهول اولديغى حالده محفوظ اولمق محتملدر ومأمونك شفايى حق تعالادن طلب برله تجربه دن
صكره دخى كيوب اطلاع ايچون سوكدرديكى پك كوزل تدبيردر تأمل اولنه (وقال عليه الصلاة
والسلام ادهنوا بالبنفسج فانه بارد فى الصيف حار فى الشتاء)(وعنه عليه الصلاة والسلام عليكم
بالزيت فانه يذهب البلغم و يشد العصب و يحسن الخلق و يطيب النفس و يذهب بالهم)(وعنه
صلى الله تعالى عليه و سلم ان لم يكن فى شئ شفاء ففى شرطة حجام اوشربة من العسل) قلت)
اشبو احاديث طبيه يى مؤلف مرحوم يازمشدر وجامع صغيرده خاصة زيت مباركده روغن زيتى
سورنمك باسوره نافع اولديغى مألنده بر حديث شريف مضبوطدر (منقولدركه حجاج معلوم
طبيبنه بزه جوامع طبى يعنى طبك حفظ صحت ايده جك قواعد جامعة الفوائدينى خبرويركه موجبنجه
عمل ايده لم وراء صحتده كيده لم ديو صوردقده طبيبى دخى (لا تنكح من النساء الا فتاة) انجق
نسانك كنجن آل (ولا تأكل اللحم الا فتيا) وحيوان مأكولك انجق تازه لرى لحمنى بى (واذا تغديت
فاستلق) وصباح طعامنى بعد الاكل ارقه اوزرينه برازيات (واذا تعشيت فامش ولو على الشوك)
واخشام طعامنى يدكدنصكره برازكزوديكنلى يردن باشقه كزمكه يربوانه مديغى تقديرجه ديكنلرك
اذاسنه تحمل ايدوب همان اوزرنده يورى ديوب بعد الطعام مشى ماده سنك عند الاطبا امر معتنابه
اولديغى اشعار ايلمشدر (قلت) اشبو مشى خصوصنى عقب طعامده مى ياخود بعد الطعام
كيلوسه قدر سكون وآرام ايدوب كيلوسدنصكره مى اجرا ايتمك اولادر ديو حالا رئيس اطباء سلطانى
حاذق ماهر هرفن اسمعيل افنديدن بو فقير استكناه ايتديكمده اطباى متأخرين ميانده بو ماده ده
مباحثه وقوعنده حاضر بولنمش ايدم بن سكوندنصكره مشى ترجيح ايتدم ومدار ترجيحم دخى
بحكمته سبحانه حيواناتده امر طبيعى اولان اوضاعدن اوله رق آج بولندقلرنده حركاتلرى
زياده اولوروقوتى بولوب يدكدنصكره همان ياتوب ارام ايدرلر وتخمين اولنان هضمى زمانى

بعد المرور فالقوب بنه حرکت ایدرلر اولدقلری مشهود اولمغله بعد الطعام سکون موافق طبیعت
مخلوقهٔ پروردکار عالم عز شانه اولدیغنه بو حاللری دلالت ایدر دیو استدلال ایلدیکمده حذاق
اطبا قبول ایلدیلر دیو حل اشکال فقیر ایلدی وفقنا الله تعالی لمرضاته وفی الحقیقه بادیٔ عادیٔ
ابقای وجود ذی روح اولان امور ضروریه ده طبیعت مخلوقهٔ حیوانات عین عنایت ومحض حکمت
اولدیغی بی شبهه در (ودخی طبیب حجاج (لاتدخلن بطنك طعاما حتی تستمریٔ مافیه) وزنهار هنوز
شکمکده اولان طعامی هضم ایتدرمدکجه یعنی سکدرمدکجه طعام اخر طولدرمه (ولا تأوی الی
فراشك حتی تدخل الخلاء) وخلایه کیدوب دفع فضلات ایتمدکجه یاتمه یعنی زیاده ثقلت ویرهبوردبو
مادهٔ دفعنده اوشنمه (وکل الفاکهة فی اقبالها وذرها فی ادبارها) یمشلری اوائل ظهورنده ییوب اواخرنده
ترك ایله دیمشدر وواقعا قول طبیب مرقوم مدار صحت اولان قواعد در (برطبیب حاذق فنی
تعلیم ایله طبابته اذن واجازت ویردیکی تلمیذینه ذکری آتی وصیتی ایدوب ووصیت مذکوره بی
التزام ایله موجبنه ملازمت ورعایت ایتدیکی تقدیرجه طب اقتضا سنجه مرض مبرم موندن
ماعدا امراضه مبتلا اولمیه جغنه طبا تعهد ایتمشدر ووصیت وتنبیه دخی بودر (معده کده
طعام وار ایکن طعام ایتمه ویورغونلق ویرنجیده‌لك یورمه ودرجهٔ کهالته ایرمش عورتله مجامعت
ایتمه طوقلق اوزره حمامه کیرمه وحین قربان ومجامعتده غدادن حال وسطی کوزت یعنی اجلغله
طوقلق بیننده اولسون هفته ده برکره فی قیلغه مداومت ایله ویمشی اولمش ایکن یی یعنی خامنی
ییه وقدید ویابسی ییه صباح طعامندنصکره اویواخشام طعامندنصکره قرق آدم یوری وصول
جانبکه او یوتا که جکرك معده‌ك اوزرینه کلوب طعام هضم اوله قارنك طوق ایکن آج کوزلیلکه
تکرار ییه واویقویه یاتدیغك وقتده حاجت مس ایتسون کرکسه ایتسون برکره خلایه وار
اشتهاك کلدکده طعامه اوطور وبی وینه ییکه اشتهاك اولدیغی حال قالق یعنی طیقه باصه ییه
دیمشدر (قلت) اشبو بیان اولنان اقوال طبیه‌یی انسان طبیب مجربیله مذاکره ایتمدکجه اجرا
ایتمامك دخی بیوك معالجه‌در زیرا بیانه حاجت اولمادیغی اوزره امزجهٔ ناس وبلدان مختلفه‌در
بر برلره برکیمسه نك مزاجنه موافق اولان آخره موافق کلیوب بلکه مضر اوله جغی پك ظاهردر
(شره وحرص ترجمه‌سنده برشاعرك نظمیدر * شره النفوس علی النفوس بلیة * فتعودوا من کل
نفس تشره * مامن فتی شرهت له نفس وان * نال الغنی الا اری مایکره * (قلت) شره غلبهٔ حرص
معناسنه ایسه ده بو نظمده قرینهٔ مقام ومعنی ایله طعامده حرص ملحوظ اولمق کرکدر که مفادی
شره نفس بشره بربلیه‌در که انکله مبتلا اولان کیمسه‌یه خسته‌یی عیاده کبی عیاده ایدك زیرا
نفس کندویه القاء شره ایتمش برجوان ویریکیت یوقدر که غنایه نائل اولسه‌ده شرهی اوجندن
کندویه دهر کریه کوردیکی واسته مدیکی نسنه‌یی یعنی هر برآفت ارام اولان مزججی کوسترمکدن
خالی دکلدر دیمکدر (فصل فصد ایتدکده ابو الفیض القسائینك نظم ایتمش اولدیغی قطعه‌در
* ارقت دما لو تسکب المزن مثله * لاصبح وجه الارض منه زاهیا * دما طیبا لو یطلق الدین شربه
* لکان من الاسقام للناس شافیا * (قلت ملاحظهٔ عاجزی اوزره مفاد نظم مخیل مرقوم
ای بدوح وجود خیر محض الودکدن آقتدیغن قاندخی سنك کبی برخیراو قاندرکه اکر انك مثلنی
بولوت اقسیدی روی زمین سبزه زار برکت اولور واوطیب اولان قانك شربنی شریعت مطهره
تجویز ایدیدی ناس شفایاب اولورلر ایدی یعنی انام فضلك کرم وفضل شاملنی کورملریله کندوبی
سورلر ایدی وسوه‌رك فصدی قانی یره دوکوب ایاق باصمز اولان شکملرینه قویدقلرینی
کوریجك برقاندخی سونلره بوسببدن کرمی آرزه جغندن ناس نائل الطاف کرمی اوله جقلرندن
باشقه اودم برمبارك کیمسه‌نك دمی اولمغله دردلرینه دوا اولمسی دخی نفع دیکردر دیمك کوریور

﴿دردنجی فصل﴾ عیاده‌یه وفضیلتنه دائر آثار واخبار‌در (قال رسول الله صلی الله تعالی علیه
وسلم ثلثة فی ظل العرش عاید المریض ومشیع الموتی ومعزی الثکلاء) (قلت) خسته‌یی عیاده ایدن
وجنازهٔ مسلم ایله کیدن وولدینی غایب ایدن یعنی یاوی قیلان وولدی اولان خاتونی تعزیه ایدن روز
قیامتده سایهٔ سلامت وایهٔ عرش رحمانده اولورلر مأننده درکه سبب موردی موت ولد ایله مصاب
اولان خاتون اولمق احتمالیله هر متعلقاتی فوت اولان رجل وانانك تعزیه‌سی دخی داخل تبشیر مذکور
سلامت اولمق احتمالی اقوال علمای اصولدن مستفاد ومستنبطدر (مؤلف مرحوم بوراده تخفیف
عیاده یعنی خسته‌یی استفساره کیدنلر یاننده چوق اوطورمامق سنت اولدیغنی ذکر ایتمشدر
وتفصیل عیاده دخی کله‌جك بابده محرردر (محکیدر که ابو بکر بن عبد الله المزنی خسته‌لنور احبابی
عیاده‌سنه کیدوب لکن یاننده زیاده اوطوردقلرنده (المریض یعاد والصحیح یزار) دیو عودتلرینی
اشعارده ظرافت ایتمشلر فتأمل (زیاده مکث خسته‌یی بیزار ایدر معناسنده برشاعر * یعدن
مریضا هن هیجن داءه * الا انما بعض العوائد دائیا * بیتنی نظم ایتمشدر (قلت) مفهوم بیت انلر
یعنی نسوان بیماری عیاده ایدرلر یعنی خاطرینی استفساره کلشلر ایکن علتنی آرتوردیلر اکاه اول که
بعض عائد وزائر واردر که خسته‌یی اوزوب دردینی تشدید وصاغ وسالم کیمسه‌یی خسته ایدر
جمع مؤنث اولان یعدن وعائدهٔ جمعی عواید ظاهر اولدیغی اوزره ناظمك عیاده‌یی اسناد ایتدیکی نسوان
یا تحقیقا ویا قضیهٔ شعریه اقتضاسیله تقدیرا وتصورا اکرك حسنا اولسون وکرکسه چوغی افسونکار
بوتان عجوزلر اولسون بیمارك یاننده مکث مزدادزی موجب ثقلت وباری فزونیٔ درد وعلتدر
زیرا زائر وعاید دخترملك منظر اولدیغی صورتده بیچاره خسته انکله سوه‌رك طوردیغی مدتده
صحبت ایتمك استرایده‌جك اولسه وقصد مزبور ایله تکلمه قدرتی اولمسه شفلرنده زحمت درکار
واما زایرات مزعجات عجایز ولو بر اولسه ده زیاده مکثی عمدرد اوله جق بردرد اولوب انك کاوب
وقی الحال کتمسی باعث شفا اوله جغی نموداردر معناسی ملاحظه اولنمشدر (وفی الحقیقه سنت اولان
خفت عیاده عین حکمتدر که ملاحظه اولنان معنای مذکور خفت مکثده برطرف اولور وبو
صورتده عیاده‌نك اولاسی ومقبولی بودر که خدا نخواسته برکیمسه‌نك احبابندن بری مزاجسز
اولسه همان واروب وایاقدن برلحظه کوروب دعای عافیتله یاننده صاوشمقدر که بووضع محضا
مقتضای محبتدر وحتی عیادهٔ مندوبه ده مرزلنده طعام دکل صودخی ایچمامك مندوب اولدیغی
بو معنایه اشارت ایدر وخصوصا مؤلف مرحوم عقیب بیت مرقومده تحریر ایلدیکی (العیادة قدر
فواق ناقة) حدیث شریفی معنای مرقومی تصریح ایلمشدر (قلت) بو حدیث جامع صغیرده
مضبوطدر فواق قانك فتحیله ایکی صاغمه‌نك ماببنیدر یعنی دوه وسائرك سودینی اولا صاغرلر
بعده سودینی قویویرسون دیو یاوروسنی یاننه صالویررلر وجزئیجه طوردقدنصکره ینه صاغرلر
وبو ایکی صاغمق آراسنده اولان اندك زمانه فواق دیرلر اشته عیاده زمانی دخی بو مقدار کبی جزئی
اولوب زیاده اولماسی حدیث شریف مسطوردن مستفاددر (مناوی مرحوم بونده مریض یاننده
چوق طورلمیوب زیارتی تخفیف مندوب اولدیغنه دلالت واردر دیمشدر (کشف الله بعض
مابك من السقم وطهرك بالعلة من الخطایا ومتعك بانس العافیة واعقبك دوام الصحة) اشبو
دعایی بر بلیغ اصدقاسندن بری نامزاج اولدقده یازوب کوندرمشدر لفظا ومعنی حاوی اولدیغی
بلاغت معانی اشنایانه روشنادر (بر بلیغك برادرلرندن بری مریض اولدیغنی بیلوردکده دعای
شفایی کال وداد مخصوصنی مشتمل قرطهٔ بنا کوش بکر بلاغت اولوب تسلیة لاخیه المریض
کوندرمش اولدیغی نظمیدر * باخوانك الاذنین لابك کلما * شکوت الی الیوم من الم الورد *
فکل امره منهم بقدر احتماله * فان یجزوا عند تحمله وحدی * مفاد قطعه ای برادرسنك

مبتلا اولوب بوکون بکا شکایت ایتدیککدن درد اذنین که الم ورد در قرنداشلرنده اولوب سنده اولسون واودرد سائر قرنداشلرنده علی السویه اولمیوب هر برنده یوکلنه جکی مقدارلری اولسون اکر اودردک ازینی وجوغنی تحملدن اظهار عجز ایدرز ایسه ناظم اولان قرنداشك یالکز اولدیغی حالده طوبنی تحمل ایدرنك سن ودیکر قرنداشلر یمز سالم اولسونلر دیمکدر (غالبا تحمل علت صاحب جاهی مشعر قطعهٔ شاعر آخردر *قالوا ابو الفضل معتل فقلت لهم * نفسی الفداء له من کل محذور * یالیت علته لی غیر ان له * اجر العلیل وانی غیر مأجور * مفادی ناس ابو الفضل ایله مکنی ذات معتل اولدی دیدکلرنده بن دخی انلره ناظمك نفسی انك یولنده هر بر محذور ومهلکه‌دن فدا اولسون کاشکه خسته‌لك ثوابی مشار الیهك ومأجور علت اولمیه‌رق علت ناظمك اوزرینه اولسون دیمکدر (قلت) لکن بو معنی ستایشمی و یاخود مداهنه‌می بیانه مدی حلی رجا اولنور (بی السوء و المکروه لابت کیا * ارادك کانابی وکان لك الاجر * بو بیت معنای مذکوری ناطقدر (عبدالله بن مصعب خسته اولوب عیاده سنه کلمیان احبابنه تعریضا * مالی مرضت ولم یعدنی عاید * منکم ویمرض کلبکم فاعود * بیتنی نظم ایتمشدرکه ناظمك حالنه تعجب اولنورکه سزدن بریکز ناظم یعنی ابن مصعب خسته اولدقده عیاده سنه کلمدیکز والحال که سزك کلبکز مریض اولسه بن خاطریکزه رعایة کوپکی عیاده ایدرم دیمکدر ابن مصعب اشبو بیتی نظم ونشر دنصکره عاید الکلاب ایله ملقب اولمشدر (برخسته‌یی امام مالك بن انس عیاده قیلمدقده او علیل بلیغ اشبو بیتی نظم ایلمش *عادنی مالك فلست ابالی* بعد من عادنی ومن لم یعدنی* مفهومی مالك بنی عیاده ایلدی بعد ازین آخرلرینك عیاده ایدوب وایتمامرینی قید ایتمم دیمك اولوب (قلت) اکن مقصود ناظم جونکه عیاده دن اصل مرام خسته‌یه عافیتله دعادر مالك کبی کعب عالی صاحبنك قدوم بره آورندن باشقه دعای خلوص اقترانی مستجاب اولوب صحت بولورم دیمك اولدیغی ملحوظدر (لشاعر) حق العبادة یوم بعد یومین* وخلسة مثل خلس اللحظ للعین * (قلت) خلسه ضم خاوسکون لامله قاپماغك اسمیدر یعنی قاپش دیمکدر اشو بیت وقت عیاده مرض وقوعندنصکره اوج کون ایچنده ایفا وزیارك بلك لحظهٔ عین کبی یعنی غایت از طورمسی انباده نظم اولنمش شعر اطیفدر اهل دانشه صید شکار معناسی آشکار اولدیغی اوزره ظرف زمان اولان بعد لفظی اکراضافتدن قطع قلنورسه اوقطعدن اوتوری مندوب اولان عیاده نك معیاری اوج کون اولور یعنی ایام ثلاثه‌یی بکورمیوب قنغیسنده قصد اولنورسه اولور ومضاف اولورسه انجق اوچنجی کونی ایفا اولنور دیمك اولور اکن ملاحظهٔ عاجزیده مقصود شاعر اولق .کرکدر بو معناده اولان لافزنی فقیر عفو اولنه‌رق تأمل وواهی ایسه خط بطلان کشیده اوله (خسته‌یه مطلقا سؤالده اصلا ابرام اولنمیوب اکر ضروری خسته‌دن صوره جقك وار ایسه انی افاده ده ازدن کنایه اوله‌رق سکا انجق ایکی حرف کفایت ایدر معناسنده برشاعرك نظم ایتدیکی بیتدر * لاتبرمن علیلا فی مسائله * یکفیك من ذاك تسأل بحرفین * برشاعر ماهر علل اربع آتی البیاندن مصون اولمق دعاسیله احباسندن برینه اشبو * اعاذك الله من اشیاء اربعة * الموت والعشق والافلاس والجرب * بیت ظریفنی یازوب کوندرمشدر (قلت) علل مذکوره دن موت قضاء معلق بولنورسه محل دعا ومبرم ایسه استعاذه‌سی سهوات وقوعنه متعلق اوله جغی معناسی لایح خاطر فقیر اولوب لکن عشق وافلاس درد مشکل العلاج ودرد نجیبسیکه او یوزلقدر هر نه قدر مثل ترکی اولان (مفلس اولوب دوشونمکدن او یوز اولوب قاشنمق یکدر) سوزنجه ونفس الامرده بر برینه مغایر اولدیغندن باشقه افلاس عوارضات بدنیه دن دکل ایسه ده قضیهٔ شعریه حکمنجه افلاسك عطف تفسیری دوشه جکی بعید عن المطالعه دکلدر ومطلب عشقه دائر تفصیلات

بالازده کذار شیذیر خامهٔ املای فقیر اولمشدر (پادشاهمز زاد الله نصره واوصل الی انتهاء الزمان عصره حضرتلری شفقة علی خلق الله تعالی کافهٔ صبیان بلاد واولاد تبعهٔ دولت علیه رأفت نهاد تحصیل انواع علم وهنر وکمال ایدوب موفق اولانلری علومده تبحر ایله انسان کامل درجه‌سنه واصل واهل صناعت وحرفتدن اولمغه میل ایدنلری ضروریات دینیه دن اولان علم حال یعنی اعتقاد ایله شروط صلاة ومسائل عباداتی واحکام معاملات دادوستادی تعلم دنصکره ادنی مرتبه ده مکتوب وتمسك یازمق وجمله وتقسیم وضربه قدر حساب اوکرنوب آخره محتاج اولمامق وجهیله مکسب وتجارتده راحت وسهولت و برکتی مستوجب اوله جق کیفیتله نائل اولملری نیت خیریه سیله تنظیمنه اراده بیوردقلری حسن انتظام مکاتبك دوام واستقراری ورفته رفته تدریجله ایلرولمسیچون مجلس معارف عنوانیله بالاراده مرتب اولوب بو فقیر نفیك اعضالرندن بولندیغی انجمنده بنه اعضادن اوله‌رق بولنمسی اوزره عهدهٔ کمترانه منه احسان شاهانه اوله‌رق تفویض وتوجیه بیوریلان نظارت مکاتب عمومیه معیتنده معاونلك نامیله معین اولان جاه ایله بکام یعنی سابقا بمز مکتوبیٔ صدر عالی وحالا معاون ناظر مکاتب عمومیه ورتبهٔ ثانیه ایله معرز سید احمد کمال افندی وفقیر وسائر اعضاء عظام سابع صفر سال حال که التمش اوج سنه سیدر مجلس مذکورده موادمکاتبه دائر وسائر بعض مذکرات بترتب مقتضیات مأمور یتدن خارج آفاقی صحبت فرجه سی اختلاس اولندقده بنه معارفه صحبت اولندیغی خلالنده داخل جزدان استصحاب فقیر اولان اوراق تسوید ترجمهٔ مستطرف زیب انامل مأموریت دیکر کمترانه م قلنوب آنفا تحریر اولنان (اعاذك الخ) بیتی مفهومی زیور صحیفهٔ مسوده ایدرکن اخوانه انشاد ایتدیکمده بیت مرقومده کائن عشق لفظندن ناظمك قصد ایتدیکی معنی الیه کمال افندینك عزلرندن برنده اولان بیت آتی بی کند و یه تذکیر ایدرك انشاد قیلمغله وارستهٔ اخطار اولدیغی اوزره انسانك سائر حیوان وجمادن تمییزی قوهٔ ناطقه یعنی عقل ودرایت وکمال ایله اولوب ومتصف علم وکمال اولانلرك آثاری ابقای نام ایده جکنك بیانی و بو بابده ربا مزجه غرض صحیحم اهل استعدادی تشویقدن عبارت اولدیغنك تبیانی ضمننده اثر معارف مومی الیه ترجمه مزه درجله سایهٔ شاهانه ده یادکار روزکار قلنمشدر و بیت مزبور تازه مضمون دخی بودر * قاچمه کل یانمه برلحظه طبیم کرم ایت * علت مشکلهٔ عشق دکلدر ساری * عباس بن الاحنفك نظم تغزل اسلوبیدر * قالت مرضت فعدتها فتبرمت * فهی الصحیحة والمریض العائد * والله لو ان القلوب کقلبها * مارق للولد الضعیف الوالد * مفاد نظم حبیبهٔ حسنا مزاجسمز اولدم دیدی یعنی خسته‌یم دیو استغنای ملاقات ایتدی بن دخی اشتدیکم کبی عیاده سنه کتدیکمده اوصانمه روشنی کوستردی و بو روشندن مستفاد اولدیغی اوزره او صحیحه وعیاده ایدن یعنی ناظم مریضدر یعنی عاشق شکسته بالی مجروح الفؤاد اسنقالیدر قسم ایدرمکه اکر قلوب ناس اوحبیبه‌نك قلبی کبی قاسی وقتی اولیدی بابالر اولادلرینه صغیر یاخود کبیر اولسونلر عدم رقتلرندن کوروب کوزتمزلر واناار دخی اولادلری اوجندن زحمت جکمزلر دیو شکایت جور معشوقه قیلمشدر (جامع المستطرف مرحوم فضل عیاده مشهور وشرفی مذکور وباعث نعم اجور در دیوب استغاثه ایله تحریر ایتدیکمز (والله الموفق للصواب والیه المرجع والمآب) کلام مستطابی واستشفا علیه دیدیکمز (وصلی الله تعالی علی سیدنا محمد وعلی آله واصحابه وسلم) صلاة وسلامیله ختم باب مسکی الختام ایتمشدر

﴿ الباب الحادی والثمانون ﴾

اشبو سکسن برنجی باب موت وقبر و بونلره متعلق آثار واقوالی ذکرنده در اللهم اختمنا بالایمان

آمین (قال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم اذا مات لاحدکم المیت فحسنوا کفنه وعجلوا انجاز
وصیته واعمقوا له فی قبره وجنبوه جار السوء قیل یارسول الله وهل ینفع الجار الصالح فی الآخرة
قال نعم قال وهل ینفع فی الدنیا قال نعم) راوی ابن عباس رضی الله تعالی عنه اولدیغی مرحوم
مشارالیه یازمشدر (قلت) علمانك بیانی اوزره (اذامات المیت) ایله امثالنده اولان کلامده
مایؤل الیه اعتباریله مجاز واردر ومفهوم اثر کتب فقهیه ده مبین کیفیت اوزره تکفین میت
وانفاذ وصیت ایله موتای عالم دنیاده صلاحله معروف ذوات مراقدی جوارینه دفنده میته فائده
اخرویه حصولی وحال حیاتده مقارنت صلحاده فائدهٔ معنویه اخرویه بولندیغی وقبرلك بنه
کتب فقهیه تحریرنجه درین اولمسی ناطقدر (علی المرتضی ابوذره رضی الله تعالی عنهما وصیت
بیوروب (زر القبور تذکر بها الآخرة ولا تزرها باللیل واغسل الموتی یتحرك قلبك وصل علی الجنائز
لعل ذلك یحزنك فان الحزین فی ظل الله) دیمشلردر که مفادی قبرستانی زیارت باعث تذکر آخرت
وغسل موتی سبب رقت قلب وجنازه نمازلرینی قیلق موجب حزن اولوب حزن دخی عبد مؤمنی
مستغرق دریای رحمت الهیه ایده جکنی بیان ایله بونلره مداومته امر و کیجه ایجره برحکمته مبنی
اوله رق زیارت قبوردن دخی منع واردر (ابو الدرداء رضی الله تعالی عنه دن مرویدر که دیمشدر که
برمؤمن یوقدر که اکا موت خیر اولمیه و بنم بو کلامیمی کیم تصدیق ایتمیه یاور که باری تعالی وتقدس
قرآن کریمده (وما عند الله خیر للابرار) بیورمشدر یعنی بر وصالح اولان مؤمن موت واسطه سیله
واصل دار النعیم وداخل جنت لطف جمیل رب کریم اوله اول واسطه نك خیر اولدیغنه نص
جلیل مسطور دلالت ایدر معناسنی بیان ایتمشدر (برحکیم ذی فنون برجنازه یی قبره کتوردکلرینی
کوردکده (حبیب ینقله احبابه الی الحبس الابد) دیمشدر که کلام مرقوم شومیت بر دوستدر که
انی دوستلری حبس ابده نقل ایدرلر معناسنه در که عیش دنیانك حال بی مآلی برکوزل تعریف
اولدیغی بلغایه آشکاردر (جزعك فی مصیبة صدیقك احسن من صبرك وصبرك فی مصیبتك احسن
من جزعك (قلت) قوماء بلغاء حکما اقوال دقت اشتمالندندر ومفهومی دخی دوستك مصیبت
وابتلاسنه جزع وفریادك صبرکدن احسن وکندو مصیبتکه صبرك او مصیبتکه جزعکدن
احسندر دیمکدر که ذات یار صادق من کل الوجوه نفس اوزره راجح طوتلق شرط دوستی ومروت
اولدیغنی بیاندر که معنی مضبوط جامع صغیر اولان (لا یؤمن احدکم حتی یحب لاخیه ما یحب لنفسه)
حدیث شریفنی شارح اولدیغی نزد اهل دانشده ظاهردر محقق مناوی اخ مذکوری دین قرنداشی ومای
مبهمه یی خیر ایله شرح ونفسه مبغوض نسنه یی دخی دین قرنداشی ایچون مبغوض ایتمك کمال ایمان
وصداقتدرز برا مؤمنلر نفسی واحد کبی اولملدر دیوب (بعضیلری اشبو حال یعنی سودیکی خیرده
آخرت برادری دخی بولنمق و سومدیکی شرده بولنمامق قصدی عقلا ممنع ودشوار دردیمش
ایسه ده زعمدر زیرا حال مذکور برکیمسه ده بولنوب اوحالك مثلی آخرنده بولنمامق محال دکلدر
وقصدمرقوم دخی بوقبیلدندر که برکیمسه ده بولنمامسی آخرنده بولنماسنه مانع اولماز دیو تحقیق
ایتمشدر که مفاد حدیث برفعل خیر واحد ده شرکت اولیوب مثل وجنس خیرده شریك
وجنس ومثل شرده بعید اولمغی قصد دیمکدر (عظماء عرب عربادن برذات مریض اولدقده
بنه قبیلهٔ عظیمه دن استخدام ایتدیکی بربلیغ یانه وارر مریض مشارالیه (اعایدا جئت اوشامتا)
یعنی یانمه عیادهٔ ایدیجی اولدیغك حالده مجیئله می و یاخود عکسنه اوله رق شامت اوله رقمی
کلدك دیدکده عاید مشارالیه جوابنده (لم تقول هذا والله ما کلفتنی رهقا ولا اصعدتنی زلقا
ولاخذ عنی علقا فلم استثقل حیاتك واستبطئ وفاتك) دیدیکه مفادی ای متبوعم نیچون بویله
دیرسن یعنی احتمال شماتنی یاد ایدرسن که سن بکا انشاءدن بو هنکامه قدر ظلم ایتمدك وتهی دست

براقیوب کامران قیلدك ومحبت صمیمیه ایله سودك حقمده احسان بومرتبه ده ایکن حیاتکی
استثقال ایتمیوب وفاتکك اوزادیغنی استرم و بوصورتده بن شامت کلیوب عیادهٔ مسنونه یی اجرا
ایدیجی یم دیدکده مریض مشارالیه ✽ فهل من خالدا ماهلکنا ✽ فهل بالموت باللناس عار ✽ بیتنی
نظمله دنیاده بقا اولیوب بیوك وکوجك موت کوریسندن بن رتبه اوزیم کدا ایله برابر یورومده
عار ایدرم دیوب کیرولمك مقدوری اولمیه رق کچرکیدر مآلنی اشعار ایلدی (قلت) مقام تعجب
و دخی استغاثه ده اشبو (باللناس) ده اولدیغی کبی عامه ندا اولنور ومقامین مذکورینده ذات
واحده دخی ندا اولندقده او منادا لام جاره داخل اولور ولام مذکور مفتوح قلنور تفصیلاتی
کتب نحویه دن کوریله (ملوك عربدن بری وفاتنه سبب اولان علت ایله مریض ایکن عمال
مملکتی عیادته کلورلر خبرویرلدکده امری اوزره کندینی تزیین وارقه سنه یصدقلر وضعیله
مسندینه اقعاد ایله مجمل ومحتشم ایتدکلرندنصکره کلنلری یانمه کتورك ایاقدن سلاملیوب
اوطورمسونلر دیو دخوللرینه اذن ویرد وبو وجهله کوروب کیتدکلرندنصکره (وتجلدی
للشامتین اریهم ✽ انی لریب الدهر لا اتضعضع ✽ واذا المنیة انشبت اظفارها ✽ الفیت کل
تمیمة لا ینفع ✽ شعرینی نظم ایدوب چونکه فلکك داهیه زی درکار وشاهین اجلك مرغ روحی
شکار ایده جکی آشکار اولمغله اندن جزعك برمعناسی اولمدیغندن باری شامتینه شجاعت ومتانت
قلبی بیلدیریم دیو تجلد ایتدم مفهومنی اظهار ایلدی ومریض مشارالیه موتی تقرب ایلدکده
اشبو ✽ هو الموت لا منجاء من الموت والذی ✽ یحاذر بعد الموت ادهی و افضع ✽ بیتیله تمثل
ایدوب و (اللهم اقل العثرة واعف عن الزلة وعد بحلمك علی من لا یرجو غیرك ولا یثق الا بك
فانك واسع المغفرة ولیس لذی خطیئة مهرب منك) دعاسنی عرض درکاه غافر الذنوب قیلوب
ارتحال دار بقا قیلمشدر طاب ثراه (قلت) (واذا المنیة انشبت الی آخره) بیتی اهل معانینك مطلب
استعاره ده یازدقلری برنوع استعاره یه شاهدر اطلاع مقصود ایسه کتب علم لطیف مذکوره
باقیلور (ابو العباس الشیبانی ذکری آتی ذوات کرامك بعضندن مرویا حکایه ایتمشدر که امرا
وولاة عهد امویه دن علی بن دلف طرفنه بعض حاجات تسویه سی ضمننده اولاد علی بن ابی
طالب رضی الله تعالی عنهم دن اون ذوات کرام شد رحل ایله وفد اوله رق کلورلر لکن ابن دلف
فوت اولدیغی علتله بیمار بولنمغله انتظار وقتله باب امیرانه سنده قالورلر وابن دلف فی الحقیقه
بلاشعور واسیر بستر درد اولدیغندن ملاقاتلرنده معذور دوشر ومدت اقامتلری برشهره وارد یغی
خلالده امیره برکشایش کلوب بشرنامنده اولان خادم خاصنه قلبمه قووه یه عرض حوایج
ایچون براز ذوات کلوب اقامت ایلدیکی ملهم اولدی اکر وار ایسه براحد مانع اولمسون ایشانی
همان آل و بومابینه کتوردیو امر ایدر بشر دخی واروب اولا آل علی حضراتنی کتوردر جمله سی
سلام ویروب ایچلرندن اولاد جعفر طیاردن اولان ذات تکلمه آغاز ایله (اصلحك الله تعالی انا من
اهل بیت رسول الله صلی الله تعالی علیه و سلم وفینا من ولده وقد حطمتنا المصائب واجحفت
بنا النوائب فان رأیت ان یجبر کسیرا اوتغنی فقیرا لایملك قطمیرا فافعل فقال للخادم خذ بیدی
واجلسنی ثم اقبل معتذرا الیهم ودعا بدواة وقرطاس وقال لیکتب منکم کل واحد بیده انه قبض منی
الف دینار قال فبقینا متحیرین فلما ان کتبنا وضعنا الرقاع بین یدیه فقال لخادمه علی بالمال فوزن
لکل واحد منا الف دینار ثم قال لخادمه یا بشر اذا انا مت فادرج هذه الرقاع فی کفنی فاذا لقیت محمدا
صلی الله تعالی علیه و سلم فی القیامة کانت حجة لی انی قد اغنیت عشرة من ولده یاغلام ادفع لی
کل واحد منهم الف درهم ینفقها فی الطریق حتی لا ینفق مما اعطیناه شیئا حتی یصل الی موضعه
قال فاخذنا ودعونا له ثم انصرفنا ثم مات رحمه الله تعالی) عادت عهد مذکور اوزره دعای

صلاح حالی بعد التمهید ای امیر اهل بیت کرام باعث ایجاد عالم ورسول اکرم صلی الله تعالی
علیه وسلمدن اولوب ایچمزده بار مصائب ولکد نوائبه دوچار اولمشلر واردر اکر جبرهٔ کرمکله
مکسوری مسرور وپرشیئه مالك اولمیان فقیری اغنا ایله مستغرق بحور حبور ایتمك موافق رأیك
اولورسه همان اجرا ایله نائل اجور اول مآلنی بیان ایلدکده ابن دلف خادمی بشر المدن طوت
و بنی اوطورت دیو بعد الاتکا وفد مشار الیهمه انتظارلری اوزادیغنه بطائت ملاقاته سبب
عرض مرض اولدی دیو بعد الاعتذار دواة وکاغد کتوردوب هر برینه خطلریله امیردن بیکر
التون الدق دیو برقبض سندی یازمه لرینی التماس ایده انلر دخی یازوب یدینه بعد الوضع خادمنه
التونلری حضورینه کتوردوب هر برینك عدایله یدلرینه تسلیم ایتدیرر ایشان حضراتی امیرك
اشبو معامله محاسنه حیران قالورلر و یازدردیغی سندلرده اولان مطالعه سنی بیان معرضنده خادم
مومی الیهه خطابا ای بشر بن فوت اولدیغمده اشبو رقعه لری کفنمه وضع ایت که یارین روز
قیامتده محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزه ملاقات ایلدیکمده ای شفیع عصاة امم
بن ذات اعجاز ایانکزك اولاد و نسل کرامندن اون ذاتی اغنا ایتدم دیو رقاع مذکوره یی کندیمه
حجت یعنی وسیلهٔ شفاعت ایده یم دیو وصیت ایلدی بعده ینه خادمه ایشانك هر برینه خزانه
مدن بیکر درهم دخی ویرناکه یولده خرجلق ایدوب یرلرینه وصوللرینه دکین التونلری خرج
ایتمیه لر دیدی و ایشان دراهمی دخی الوب دعاوثنا ایله عودتلرندنصکره امیر مشار الیه واصل
دار النعیم اولدی انتهی (قلت) اشراف ناس سادات و شرفا و اهل عبا ایله عالم اولدیغی
کتب حکمت بیان فقهیه ده محرر در و انلره نسب و علمی ایچون اکرام باعث سلامت دارین
اولدیغی وارستهٔ اخطاردر وملوك توراندن برذاتك نجاریدن برینه اولان ادنی حرمتی کندو بی
اقصای املنه نائل ایلدیکنه دائر برحکایه ترجمه مزك بالالرنده تحریر اولنمشدر و یك کوزل
برمنقبهٔ جلیله در (عمر بن عبد العزیز طاب ثراه حضرتلری دفن اولنورکن جوسمادن بر ورقه
قبرینك یانه دوشر والوب باقدقلرنده مدادزرایله اوزرنده (بسم الله الرحمن الرحیم امان لعمر
ابن عبد العزیز من النار) یازلمش اولدیغنی کوررلر (قلت) بعض اهل حدیث و تاریخ
بو روایتی یازمشلر اولدیغی مشاهد در (منقولدر که براعرابی بالمناسبه سن فوت اولورسن
دیدکلرنده اعرابی بن فوت اولدقدنصکره نره یه کیده رم یعنی نه اولورم دیو صورر قبل معنوی باری تعالایه
کیدرسن دیدکلرنده خیری انجق کندوسنده بولدیغمز ذات مقدسه کیده جك موتدن قورقمام
دیمشدر (قلت) حقا که او اعرابی امی ایکن سلیقهٔ عربیت صرفه اوزره حکمته مطابق
برسوز سویلمشدر (اسعد فقیر چند سال ظرفنده تحربات مأموره خلالنده فرجهٔ فرصت
بولدقده اهل شرع وحکمت اثرلرینی کوزدن کچیررك موتدن خوف ضرور بمیدر دکلمیدر وعدم
خوفه چاره نه در بو مطلبده اوج جزء صغیر مقداری بر رسالهٔ تسوید ایتمش ایدم ان شاء المولی
سایهٔ شاهانه ده طبع اولنورسه تسلیت خاطری موجب نیجه فوائدی جامع براثر اولدیغندن انتفاع
عامه حاصل اولورکمان ایدم (اول سرور یدخل علی المؤمن الموت لما یری من کرامة الله تعالی)
اقوال اسلافدر که (قلت) فی الواقع کتاب وسنت منطوقلرنجه مصلحت ایمان ختم انفاسده در
مرد مؤمن بودولته نائل اولورسه حق تعالی وتقدسك احسانه مظهریته مبدأ اول موت اولمغله
موته مسرور بت بی اشتباهدر اللهم اختمنا بالایمان آمین (منقولدر که خولانی حضرتلری محتضر ایکن
بکابه باشلر سبب بکادن صورلدقده جوابنده (ابکی اطول السفر وقلة الزاد) قلت زاد ایله
طول سفر ایچون اغلرم (وقد سلکت عقبة فلا ادری الی این یهبط بی والی ای المکانین اسقط)
و برعقبه یه یونلدم که قنغی مضموره وچقوره دوشوریله جکمی یعنی عالم برزخده متنعممی ویاخود

معذبمی اوله جغمی ومکانیندن یعنی جنت وجحیمدن قنغیسنه سقوط ایده جکمی بیلوب اشته بونلری
باد ایله بورکی داغلرم مآلنی دیمشدر (قلت) رحمت الهیه واسعه اولدیغی متیقن ایسه ده بین
الخوف والرجا اوله رق مؤمنه لایق اولان ینه بو بکادر (محاسبی رعایه نام اثرنده ذکر ایتمشدر که حضرت
رب جلیل عزوجل قبلندن ابراهیم خلیل علیه السلامه موتی نیجه بولدك یعنی نه کیفیتده مطالعه
قیلدك مآلنده وحی الهی اولدقده جناب خلیل الله علیه السلام یاربی موتی آتشده قزدیرلمش
واصلاق بوك اوزره قونولوب اول یوك اوزرندن چکیلوب صیرلمش اولان تیور شیش کبی بولدم
دیو شدتنی بیان قیلدقده قبل باری تعالادن (انا قد هونا علیك) مدلولنده وحی رحمت مآلی ایله
شرفیاب اولمشلردر (وفی الخبر من حدیث حمید الطویل عن انس بن مالك رضی الله تعالی عنه
عن النبی صلی الله تعالی علیه وسلم انه قال ان الملائکة تکتنف العبد وتحبسه ولولا ذلك کان
یعدو فی الصحاری والبراری من شدة سکرات الموت) مفاد خبر اکرم ملائکه کرام محتضر اولان
عباد حقی حمایت ایتمسه لر شدت سکرات موتدن صحرالره کیده ولربنی قوشه رق آزر ایدی
مآلنده در (مؤلف مرحوم دیر که اجماع اعلام شوبه ننك اوزرینه در که چونکه موتك زمانی بحکمته
سبحانه معلوم اولمادیغندن هر مردم شمدی وقوع بوله جقدر وموتدنصکره تدارك ذخر آخرته
میدان قالمز دیو امر کتاب وسنته امتثال ونهیلرندن اجتناب ایده لر (یزید رقاشی حضرتلری نامسد انجما
اولان نفسنه خطاب ایله (ویحك یا یزید من ذا یصلی علیك بعد الموت من ذا یرضی عنك ربك بعد الموت)
یعنی ای یزید یازق سکا فکر ایله که موتدنصکره سکا کیم نماز قیله جقدر یعنی ایا بو آدمی صالحدر
دیو امت محمد صلاة جنازه که حاضر اوله جقلرمی یاخود رحمت ایله یاد ایده جکلرمی وموتدنصکره
قنغی عبودیت وعملکله ربمز تعالی سندن راضی اولوبده رحمتنه مستغرق ایده جك بونلری فکر ایله
دیوب بعده حضاره متوجها ای اخوان مؤمنین باقی حیاتکز یعنی یکن عمریکز بوش یره تلف اولمش
ایسه موتکزه قدر الده بولنسان وقت حیاتکزده نفسکز اوزرینه اناخه و بکاده آکاه اولوب
تو به واستغفار ایله عمل خیره چالشمزمیسکز دیمشدر (منقولدر که حسان بن ثابت رضی الله تعالی عنه
برکون قوجاغنه برصبی الوب قایمق ایله عسل اطعام ایدرکن ناکاه صاغ وسالم اولان صبی مرقوم
صیحهٔ جانکاه ایله دوشوب فوت اولدقده * اعمل وانت صحیح مطلق فرح * مادمت ویحك
یا مغرور فی مهل * ترجو الحیاة صحیحا ربما کنت * له المنیة بین الزبد والعسل * نظمنی براوردهٔ
زبان نصیحت ایتمشدر مفاد عذب المعانی دهشت نهادی ای مغرور مهلت اندك مدت حیات
نیجه یه دك بویله غفلتده قالورسن وای باشکه یازقلر سکا همان مطلق العنان میدان صحت وفرح
ایکن عمل خیره چالش زیرا سن صحیح اولدیغك حالده دوام حیات امیدنده اولورسن اکن قایمق
وبال میاننده کیزلنمش اولان موت بردن بره بوغازی الور واوجانم قایمق ایله شهد سم قاتل اولور
مآلنده در (منقولدر که مأمون خلیفه نك مرض موتنده یاننه کبر دکلرنده برفرس چولنی
فرش ایتدیروب واوستنه کول دوکدیروب واوزرینه اوزانوب (یا من لا یزول ملکه ارحم من زال
ملکه) نیاز بنی ایدرك اول جل ایچنده یوارلندیغنی کورمشلردر طاب ثراه (عمرو بن العاص رضی الله
تعالی عنه محتضر اولدقده غل وقید کتوردوب بوغازینه و ایاقلرینه طاقدردی بعده رسول
اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك (التوبة مبسوطة مالم یغرغر ابن آدم بنفسه) بیوردقلرینی
استماع ایتدم دیدکدنصکره قبله یه یونلوب (اللهم امرتنا فعصینا ونهیتنا فارتکبنا و هذا مقام
العائذ بك فان تعف فانت للعفو اهل وان تعاقب فیما قدمت یدای لا اله الا انت سبحانك انی کنت من
الظالمین) دعای استغفار وعاصی ایتدیکی عقبنده مغلول ومقید اولدیغی حالده وفات ایلمشدر
اشبو ماجری امام حسن بن علی رضی الله تعالی عنه وعن ابیه یه واصل اولدقده (استنم الشیخ

فلعلها نفعته) یعنی کبیر السن اولان عمرو باری تعالی دن سلامت نیاز ایتمش ظن ایدرمکه
اشبو مناجات ندامت غایتی کندویه نفع وبردی یعنی باعث غفران اولور دیمشدر (معتصم
عباسی خلیفه محتضر اولدقده یانده کیرنلر تسلیتی موجب و سلامت آخرتی اکدیرر سوزلر ایله
تهوین مونه داٸر کلمات ایلدکلرنده (هان علی النظارة الی مایمر علی ظاهر الجلود) بکا جلده
جالدقلری یعنی ضرب ایتدکاری شخصك اوزرندن کچه جك سبنه نظارت یعنی کورمك وطاقت
یا قلمشدی دیمشدر که مرادی عذاب آخرتی ملاحظه ایله ندامتدر علیه الرحمة الواسعة
(ارسطاطالیس مخدوم ومرباسی اولان اسکندر بن فیلقوس فوتنده صکره ندبه ایدوب (امس یعظنا
بکلامه والیوم یعظنا بسکوته) مآلنده برکتابلق کلام سویلدی که مفهومی دون یعنی حیاتنده
بزه تکلمیله وعظ ایدر بوکون یعنی بعد وفاته سکوتیله وعظ ونصیحت ایدر وعبرت بخش اولور دیمکدر
(قلت) کلام حکیم مذکور جامع صغیرده اولان (کفی بالموت واعظا الحدیث) حدیث شریفنك
مداولیدر که فی الواقع موت بوکون قصور ودورده طورانلری یارین قبوره قور وهر لذت عیش
وکافهٔ سرور نعیمی کیدررایمدی بوصورتده عقلی باشنده اولان مردمه مرك ناصح قوی اولمازمی
وبونده عاقبت اندیشان مادهٔ عبرت بسیار بولمازمی انتهی (وفی الحدیث (لایتمن احدکم
الموت الامن وثق بعمله (قلت) بواثری مؤلف یازمشدر ومآلی اولومی عملنه اعتماد ایدندن ماعداسی
تمنی وطلب ایتسون دیمکدر واما جامع صغیرده لایتمن احدکم الموت اما محسنا فلعله یزداد واما مسیئا
فلعله یستعتب) حدیث شریفی مضبوط اولوب مناوی شرحنده تمنی مذکور جهت مشاقدن
نزول ایدن قضاء حکم الهیی عدم رضایه دلالت ایدر زیرا انسان برمنطوق خبر فعل خیر ایله
محسن ویامسی اولمدن خالی دکلدر موتی طلبنده ایسه زیادهٔ فعل خیر ویااساٸتی عفو رجاسی
زمانلرینی ترك ایتمش اولور دیوب بعض اعلامدن نقلله موتی طالب اولنلرانجق اوج کیسه درکه
بری موتدن صکره وقوع بوله جق احوال برزخ وآخرته جاهل اولان و آخری مصاٸب نازله یه
صبری اولمیان کیسه درکه بومقوله لر قضاء رب غفاردن قاچنلردر ودیکری لقاء الله عز وجل محبتنده
اولان ذاتدر (قلت) اشبو شق ثالث ایسه تدارکاو وذخر آخرت ایتدن بوکاو بوانان روشندلاندر
لاغیر (ابو الدرداء رضی الله تعالی عنه برجنازه یی قبره کتورن جماعت ایچنده بولنوب برکیسه نك
بومیت کیمدر دیو سؤالنی ایشیدیجك (انت فان کرهت فانا) یعنی اومیت سنسن یوق سن میت
اولمغی کریه کورر ایسك بنم دیو جواب ویرمشدر که مقصود نصیحت نمودی (لدوا للموت وابنوا
للخراب) وفقیجه عاقبتز بوله اولسه کرکدر دیمکدر کالایخفی (ابن عباس عتقاسندن عکرمه
رضی الله تعالی عنهم ایله شاعر مشهور عاشق عزه تصغیر صیغه سیله کثیر برکونده وفات
ایتدکلرنده برکیسه (اللهم کما جمعتهما فی مجاورة القبور فلا تفرق بینهما یوم النشور) دیو
ندا ایلدکده مدینه اهالیسندن بوکلامی استحسان ایتمین براحد قالمامشدر (قلت) مطالعهٔ عاجزی
اوزره مآل دعای مزبور چونکه عکرمه صلاح حاله متصف وکثیر ایسه عاشق لاابالی مشرب
اولدیغی مشهور اولدیغندن بربرینه ظاهرده ضد کورینوب لکن قبرده بربرینه جار وقرب
صلحا دخی حبا کان او میتا استفاضهٔ آثار صلاحه مدار اولمغله آخرنده سلامتی مأمول اولان
عکرمه نك شمع منور تقواسندن برزخده اقباس ایتدیکی نور فیض صلاح وبرکت فلاح ایله
کثیرنا ثل اجر کثیر اولسون دیمك کیدر والحال که کثیرك عاشق عفیف اولوب درد عشق ایله
مدینهٔ منوره دن معشوقه سی عزه یی ازدواج امنیه سیله بارادهٔ هشام بن عبد الملك دمشق الشامه
کیردیکی کونی مومی الیها وفات ایتمش بولنمغله بیلیدرك جنازه سنه تصادف ایدوب وایاغنك
توزیله صلاتی قیلوب قضیه یی خبر ویردکاری انده کندویه غشی کلوب بعد الافاقه شهقه ایله
فوت اولوب عزه نك جوارینه دفن ایلدکلرینی مؤلف بعض برنجی بابده یازمشدر بوصورتده

حکایه

حکایه ده موصوف اولدیغی رق مذکور اولان مدینه لغة بلده در که دمشق دخی بلده در ویاخود
فی المدینه دیو معرف مرقومه اولمغله وطنی اولان طیبهٔ طیبه اولوب دعای مرقومی اهالی مدینهٔ منوره
استماعله تحسین ایتمش اوله لر دیو تأویل اولنمسه کلامین مؤاده تنافی استشمام اولنور (مرویدر که
حضرت ابراهیم علیه السلام حین احتضارلرنده لسان خلت ایله (هل رأیت خلیلا یقبض روح
خلیله) معناسنی یعنی دوست دوستنك روحنی قبض ایدرمی مناجاتنی عرض عتبهٔ علیه معنویهٔ
ذی الجلال عزشانه قیلدقده (هل رأیت خلیلا یکره لقاء خلیله) مداولی یعنی دوست دوستنه
ملاقاتی کریه کوردیکنی کوردکی وحی احسان بیانی الهام اولندقده اوجد محترم رسول اکرم علیهما
وعلی ساٸر الانبیاء والمرسلین الصلاة والسلام فی الحال (فاقبض روحی الساعه) یعنی یاربی شمدی
روحمی قبض ایله دیو نیاز ایلمشدر (عن مطر بن عکامس رضی الله تعالی عنه رفعه اذا قضی الله تعالی
لعبد ان یموت بارض جعل الیها حاجة (قلت) بو حدیث شریف جامع صغیرده دخی مضبوطدر
وشراح حدیث بیانجه مفهوم شریفی ازلده حق سبحانه وتعالی عبادندن برینك اولدیغی یرك
غیرنده موتی تقدیر قیلمش ایسه اول یره عبدك وارمسنی مستدعی برحاجت خلق ایدر ووطندن
قالقوب مقبور اوله جغی محله کیدر دیمك اولوب ولازم فاٸدهٔ خبر دخی امت مرحومه نك حضرده
ایکن موت ایچون تیقظلرینه وسرمایهٔ طاعته آمادهٔ موت اولملرینه ومظالمدن خروجلرینه
وقضای دینلرینه وله لریله علیهملرینه داٸر خصوصاتده وصیت ایلملرینه تنبیهدر سیما که سفره
خروجلرنده اشبو ذکر اولنان احوال اوزرلرینه امر اهم اولور زیرا بوله جقلرنده بیلمزلرکه قنغی
بقعه ومحلده وفات ایده لر واهذا او امر لازمه هر مردم احتیاط ایدوب وتنبیه نبوی علی صاحبه
افضل الصلاة والسلام ایله عامل اولوب راه نجاتی سایهٔ هما بولملرند بوله لر انتهی وحدیث شریف
مشار الیهدن اقتباس نور معنی ایله * اذا ما حمام المرء کان ببلدة * دعته الیها حاجة فیطیر *
بیتی نظم ایتمشلردر که مقام اصحیته انشاد اولنور (قلت) حمام کاب وزننده موتی قضا وتقدیردر
بوقسه موت معناسنده کلدر (مؤلف مرحوم دیرکه مومه دوکنه جکی هنکامده برحرکت سر یعه
وضیای ساطع حاصل اولدیغی کبی انسانه دخی وفاقی عندنده برقوت وحرکت حاصل اولورکه
اطبا بو حاله نعشهٔ اخیره تسمیه ایدرلر (قلت) خیلی سنه لردن مقدم اخوانله قیش کیجه لرینك
اطوانده منقل کنارنده کبی النار فاکهة الشتاء عباره سنه مشهور اولدیغی اوزره برطریقهٔ مطایبه
خصوصاته دار اوله دیه رك وکبی ثعلب الجوب وحنوا بیه رك هبزم مسامره وصحبت ایکن شاعر
آتش زبان مشهور فهیمك زیور مجامع ابیات مخیلات وجوهرهٔ درج مشکلات اولان * صبا حه
قالمدشمعز یوسف آسا اولمه دامنکش * بزم انکشتزدن دستمزای ماه کوتهدر * بیتی اناره ینمش
خیالخانهٔ مشاعره اولوب هر برد انادل جنکارده یازدیغی اوزره برکونه توجیه ایدوب فقیره دخی
سن نه درسن حصیر باف ایسه سکده بنه تل اهلیسن سویله دیدکلرنده مفاد بیت غایت درد
وصال ایله مشرف هلاك اولان عاشق ابتدای شیده اشعال اولنوب وصباحه دلیانه رق بتوب
انطفاسنه رمق قلان موم کبی اولوب معشوق باری اوحالده رحم ایله عرض جمال ایله بیچاره یی
خود بخود ممنون ایلسون نیاز یی اشراب واکر دامنکش اولوب فرار وناز شیوه سنی کوستررسه
عاشقك امساکنه واسطه اولان دستی قبضه یعنی ساعدینی تاب طوتماغه غیر مساعد اولوب حرکت
ایده مزایسه ده انکشتی یعنی موم مومی الیه کبی شعله سی تمامی حالنده اولان شعله سی کبی اولیوب
اندن بالا وضیادار وقوتلیدر دامن معشوقدن طوتار وزور ایله یانه جذب ایدر ادعاسندن
عبارتدر دیمش واکثر یارانه بکنه رمش ایدم بوتوجه خلالنده شمدی کوردیکم نقل مؤلفده
اولان تشبیه مؤید مطالعهٔ فقیر اولوب توجیه کنزی وهم محض اولدیغی تحدیثا للکرم درج

اولنمشدر عفو بیوریله (غریبه) منقولدر که هرون رشید خلیفه مبلی ام اولان بر جاریه سی
فوت اولدقده جزع شدید ایله جزع ایلدی خلیفهٔ مشارك کاهیجه تنشیط ذهن ضمننده
اکلنجه سی اولان بر مضحکی وارایدی مضحك مرقوم تسلیت قصدیله یاامیرالمؤمنین اشبو جزع
مفرط نه دندر وجود شریفکز نیچون اذا بیورر سز دیدی مشارالیه دخی بنی مسخره بنم مبتلا
اولدیغم دردی کورمدکی حیفا که هر کیبی سوددیکم فوت اولدی دیدکده مضحك مرقوم ای
ولی نعمتم بنی دخی سوناکه فوت اوله یم دیدی مشارالیه (ویحك ان الحب لیس شیء یصنع انما
هو شیء یقع وتسوقه الاسباب) یعنی محبت اختیار ایله اولمیوب بلکه ینه اسباب سوقیله امر اضطراریدر
معناسنی افاده ایدیجك مضحك مرقوم افندیمز اسانا بکا بن سنی سورم بیورسون دیو طور مضحکانه
ایله ابرام ایتکله مساعده ایدوب بن سنی سورم دیدیکی کبی مضحك مرقوم فی الحال محموم ودوشوب
مرحوم اولور (قلت) اشته نطقده بحکمته سبحانه بوقوله تأثیرات اولمغله مرد عاقل تبصر ایدوب
کندویه مضرتی مستدعی سوزلری لسانه المامق لازمدر و بونی تحذیر باننده اساطین دین تنبیهاتیله
دخی صحایف آثار مشحوندر (عقبة بن عامردن رضی الله تعالی عنه مرویدر (لان اطأ جمرة
حتی تبردو سیفا حتی تنقطع رجلی الی ان امشی علی قبر رجل مسلم) دیمشدر که مفهومی صوغو نجیدلك
بر جمرهٔ ناره و یا تیغی قطع ایدنجیه دك برسیفه باصمه بی قبر رجل مسلم اوزره یورومه دن
زیاده سورم دیمکدر که مفادی نهیدر (وفی الحدیث المرفوع (کسر عظم المؤمن بعد مماته ککسره
فی حیاته) (قلت) جامع صغیرده عایشه رضی الله تعالی عنهادن مروی اوله رق مضبوط اولان
(کسر عظم المیت ککسره فی حیاته) وام سلمه رضی الله تعالی عنهادن مروی مضبوط اولان (کسر
عظم المیت ککسر عظم الحی فی الاثم) عبارهٔ لرندهواقعلردر مناوی محقق میتی میت مسلم محترمدر
دیو بعد الشرح نسخ جامع صغیرده حدیث اولده زیاده یعنی کبی کوریلوب لکن اصول
مصححهٔ قدیمه ده یعنی مأخذنده (کسر عظم المیت) دنصکره (واذاه) دخی مضبوطدر غالبا
قلم مؤلفدن یعنی سیوطیدن روح الله تعالی روحه (واذاه) سهوا ساقط اولمشدر دیمشدر و حدیث
ثانیده اولان کسر عظم میت محترم کاهده حی اولان مسلمك کسر عظمی حکمنده اولمسی بعد
الموت مسلمك محترم اولمسی حال حیاتنده اولان احترامی کبی اولوب حدیث شریف مذکور حرمت
مسلم بعد وفاته باقیه اولدیغنی افاده ایدر دخی دیمشدر و بعض شراح حدیث تفصیل ایدوب
حدیث ثانی مذکورده میت متألم اولماز یعنه بالخود حیا اهانت اولنمدیغی کبی میتا دخی
اهانت اولنمامسنه اشارت اولوب وعلی قول معنای حدیث شریعت کسر عظم حی ده دیت
وارشدن باشقه کناه اوله رق کسر عظم میت مسلم ایله کسر میت ذمی ده عصیان متحقق اولوب
حتی دیکر میتی دفن ایچون مندرس اوله رق میت مدفوندن اثر قالمامش وتراب محض اولمامش
درجه سنده وارمیان قبری اخری دفن ایچون نبش هتك حرمت میت اولمغله جائز دکلدر دیمشدر
میمونة بن مهراندن مرویدر دیمشدر که طائفده ابن عباسك رضی الله تعالی عنهما جنازه سنه
حاضر اولدم اداء صلات ایچون مصلایه وضع اولندقده بر بیاض قوش اکفانی اوزرینه دوشوب
واچلرینه داخل اولدی جماعت طیری ارادیلر اکن بوله مدیلر ووقتا که دفن ایدوب قبرینك ترابنی
تسویه دنصکره صوتی ایشیدیلوب شخصی کورلمیان برسس صاحبنی استماع ایلدك که انسان
قرائتی کبی (یاایتها النفس المطمئنة ارجعی الی ربك راضیة مرضیة فادخلی فی عبادی وادخلی جنتی)
آیت کریمه سنی قرائت ایلدی زید بن اسلم اشبو روایتی بیان وعصری تاریخنی قصدایله زماندن
دریوز سنه کچوب بومدت ایچنده برطیر وقرائت منقبهٔ جلیلهٔ مرقومه سنك برجنازه ده وقوع
بولدیغی استماع اولنمدی یعنی ابن عباس رضی الله عنهما بوخصوصله دخی ممتاز اولدی

معناسنی

معناسنی اشراب ایلدی (محمد بن هارونك شکایت توحش و بی وفایئ یارانی ضمننده نظم
ایتدیکی قطعهٔ عبرت انکیزیدر * کانی باخوانی علی حافتی قبری * یهیلونه فوقی وادمعهم تجری
فیاایها المدری علی دموعها * ستعرض فی یوم بین عنی وعن ذکری * عفی الله عنی یوم ازلی ثاویا
* ازار فلا ادری واخفی فلا ادری * (قلت) بعض نسخه ده (ازلك ثاویا) و (ازار) یرنده
(ثراه) واقعدر محصول شکایت شمولی ناظم ایله یارانی جانبین قبرمینه بریکوب کوزلری یاشی
جریان ایلدیکی حالده میتك اوستنه طپراق دوکن جماعت کیدرکه انلرمیته ظاهرا آجرلر
لکن اورتوب کم ایدرلر ارتق اول جماعتك هر برینه علی حالهم هذا میته بالفرض والتقدیر
لایقدر که ای اشك چشمکی اوزریمه آقیدن دوستم زحمت چکمه زیرا بندن وایکی کون ظرفنده
بنی ذکر و یاددن اعراض ایدرسکز دیه الله تعالی افاتکاهده یعنی قبره ایندیرلدیکم کون یعنی
قومده مغفرت وسیأتمی عفو بیورسونکه اوراده زیارت اولونسم و اخفا قیلنسم بربنی بیله مم
اشته یاران زمانم دخی بنی سور صورنده ایسه لرده ثابت قدم میدان وفادکللر دیکی ناظم استمش
اولدیغی عاجزانه ملاحظه اولندی (منقولدر که عثمان بن عفان رضی الله عنه جنت ونار ذکرنده
بکا ایلدکلرندن زیاده برقبر یاننده توقف ایلدیکنده بکا ایدرایدی سببندن سؤال اولندقده (سمعت
رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم یقول القبر اول منازل الاخرة فان نجا منه ومابعده ایسر)
بیوردقلرینی استماع ایتدم دیدیکه عباره سندن قبر انسانك منازل اخرتدن اولکی منزلیدر اکر
انك عذابندن نجات بولنه مابعدی یعنی حشر وصراط ومیزان وسائر منازلدن مرور سهولتلو
اولور دیمك مستفاد در (معاذ بن رفاعة بن رافع الزرقیدن مرویدر دیمشدر که قومك رجالندن
اولان بر رجل بکا روایت ایلدیکه رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمه جبریل علیه السلام
باشنه استبرقدن بر عمامه صارمش اولدقلری حالده کلوب ذات نبوته (یامحمد من هذا المیت الذی
فتحت له ابواب السماء واهتزله العرش) یعنی شمدی وفات ایدن کیمدرکه انکا تعظیما ابواب سما
کشاده قیلنوب عرش رحمان دتره دی مآلنی بیان ایدیجك علیه الصلاة والسلام قالقوب ثوب
شریفلرینی جری ایدرك سعد بن معاذ خانه سنی تشریفه مبادرت بیوردیلر ووارد قلرنده مشار
الیهی وفات ایلمش بولدیلر (امام حسن بن علی رضی الله تعالی عنهما کونلردن برکون بکمز که
ملك الموت حضرتلری ناسك یوزلرینه یعنی هر برینه بش کره نظر ایتمیه لهو ولعب ویاخود
معصیت اوزرلرینه اولانلری ویا کوانلری کوررسه کندو سربنی تو بیخا تحریك ایدوب شو
مسکین وبیچاره عبد حقنده اراده وحکم اولنان شیدن غفلتده اولدیغی حالی تجدید ر دیوب
بعده نه استرسك ایشله بنم ایچون سندن برغمره یعنی شدت واردر که اول شدت ایله سنك وتینکی
قطع ایدرم دیردیو روایت ایلمشدر (قلت) خطین ورتنده وتین قلبده برطمردر منقطع اولدیغی
آنده انسان فوت اولور (عمر بن عبدالعزیز حضرتلری مرض موتنده معتمدی ومحرم رازی
اولان رجاء بن حیانه ای رجا بن لحدیمه وضع اولندیغم وقتده ثو بمی یعنی کفنی یوزمدن قالدیروب
نظر قیل اکر رویمده علامت خیر مشاهده ایدرسك حقمه حمد ایله واکر خیرك غیری نسنه
کوررسك تحقیق بیلکه عمر هلاك رسیده اولمشدر دیدی رجا دیرکه وقتا که دفن ایتدك یوزینی
اچدیغمده اوستنده نور ساطع کوروب بوندن اوتوری خیره واصل اولدیغنی بیلوب حمد ایلدم
انتهی (وینه رجادن مرویدرکه مشارالیه خسته اولدیغنده خدمتندن منفك دکل ایدم
حین احتضارنده یمینا وشمالا تقلیده ایکن بکای رجاانس وجن وجوهند بکره مزبراز وجوه کرام
مشاهده ایلدم دیوب بعده سرینی رفعله (اللهم انت ربی امرتنی فقصرت ونهیتنی فعصیت فان
عفوت فقد مننت وان عاقبت فاظلمت الا انی اشهد ان لا اله الا انت وحدك لا شریك لك وان محمدا

عبدك المصطفى ونبيك المجتبى بلغ الرسالة وادى الامانة ونصح الامة فعليه السلام والرحمة) شهادت واستغفارونيازنى وصلات وسلامنى ايدوب قضاى نحب وعزم عالم رحب ايلمشدر رضى الله تعالى عنه (اسما بنت عميس رضى الله تعالى عنهما روايت ايتمشدر دیركه اميرالمؤمنين على بن ابى طالب رضى الله تعالى عنه ابن ملجم ملعونى ضرب وجرح ايلدكده بزيانده بولنمش ايدك شهادتلرنده شهقه ايدوب كندولرينه غشى كلدكده نصكره آچيلوب (مرحبا مرحبا الحمد لله الذى صدقنا وعده واورثنا الجنة) ديدى بوانلرى يااميرالمؤمنين نه كوردك يعنى ترحيب وتحميديكه سبب نه دردیو سؤال ايلدكلرنده (هذا رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم واخى جعفر وعمى حمزة وابواب السماء مفتحة والملائكة ينزلون ويسلمون على ويبشرونى وهذه فاطمة قداحاط بها وصايفها من الحور وهذه منازلى فى الجنة لمثل هذا فليعمل العاملون) ديديلر يعنى اوحينده رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم وبرادرى جعفر طيار وعميلرى حمزه رضى الله تعالى عنهما نى وابواب سما آچيلوب ملائكه كرام كلوب وكندويه سلام ويروب جنتله تبشير ايلدكلرينى وفاطمة الزهرايى دخى رضى الله عنها اطرافنده حوريلردن جواريسى اولديغى حالده وجنتده اولان منزللرينى كورديكنى بيان ايدوب (قلت) لمثل هذا فليعمل العاملون نص اخيرافراشله بولدقلرى اشبو درجه عاليهٔ اخرت يعنى بلا سؤال دخول جنت ووصول سعادت بر مقتضاى وعد الهى وحكمت بالغه صمدانيه ايمان واعتقاد جازم وكامل وعمل خير ايله اوله جغنه اشارت ايلمشدر (اموية دن عبد الملك بن مروان محتضر اولدقده اوغلى وولى عهدى وليدى چاغروب اى وليد اولديكمده صاقن احمق قارى كبى كوزيكى آقيدوب اوطورمه ولكن ازاريكى وانككى ديوشر وقپلان پوستنى كى يعنى شجاعتله طورانوب بنى حفره ده قو وحال وشانمله ترك ايدوب كندى شانكه باق وناسى بيعتكه دعوت ايت وقبول ايتمين سبقكله دوندر ديو وصيت نصكره يزيد معهودك اوغلنرى اولوب ناسك ميلنه نظرا ادعاى استحقاقده قالقمازى احتمال اغلب اولان محمد وخالد نام قرنداشلرى احضار ايدوب سزدن بريكزك بيعت وليده ندامتكز وارميدر يعنى استمزميسكز ديو صور انلردخى بزخلافته وليددن احق براحدى بيلمز ديدكلرنده عبد الملك اكرسز بوسوزيكزدن باشقه برسوز سويلمش اولسه كز ايدى سزى كوزيكزى ديكديككز يعنى قبضهٔ تصرفكزه آلمق داعيه سنده اولديغكز نسنه ايله ضرب ايدردم ديوب فراشنك برقاتى قالدرديكه انده قنسز برشمشير قونلمش كورلدى يعنى بووضع وقول ايله سزدن بيعته عدم رضا كلسه ايدم سزى قتل ايدردم ديمكى استدى بعده بوغازنده جانى ونفسى تردد اوزره اولديغى حالده (الحمد لله الذى لايبالى اصغيرا اخذ من خلقه اوكبيرا) يعنى مخلوقندن كوچكى وبيوكى اخذ وامانه ده قايرمق اوزرينه واجب اولميان بارى تعالايه حمد ايدرم ديه رك روحى بدنندن چيقدى ووليد بكايدن قرزيله برابريانه كيروب * ومستخبر عنا يريد بنا الردى * ومستخبرات والعيون سواجم * بيتيله تمثل ايلدى (آدم عليه السلام مرقد منورى مكهٔ مكرمه ده منى ديدكلرى محلده كائن مسجد خيف ده اولديغى ابن عباس دن رضى الله تعالى عنهما مرويدر وائمهٔ اهل تفسيردن عطا قولنجه وسط مسجد مرقومده واقع مناره تحتنده در (يزيد رقاشى وعظا اى اخوان موت موعدى اولانلرك قبريتى وطوپراق مسكنى وقوردز انيسيدر ومع ذلك انلر آيا حالمز نيجه اوله جق ديو فزع اكبره يعنى يوم حشره منتظرلردر ديوب بعده كندويه غشى كلنجيه دك بكا ايدردى قدس الله تعالى سره (جامع المستطرف مرحوم اشبو موعظهٔ رقاشى يى تحرير دنصكره (فعلى العاقل ان يحاسب نفسه على ما فرط من عمره) ايمدى عاقل اولان مرد متبصر اوزرينه واجب اولان بودركه عمرندن كذران ايدن مدتده فرطى اوزرينه يعنى

تقصير ايله ضايع ايتديكى ايامى نفسنه بر بر كوستروب ووجهيله محاسبه يه چكوب ندامت (ويستعد امره صالح العمل ولايغتر بالامل) وباقى اولان حياتنده املا اغترار ايله ضايع ايتيوب عمل صالح حاضر وآماده ايده (فان من عاش مات ومن مات فات وكل ماهو آت آت) زيرا يشايان يعنى حياتده اولان البته فوت اولور وفوت اولان نكركيدر يعنى مزرعهٔ اخرت دنيايه بعد الوفاة كلز وهرنسنه كه كلجيدر ازوكچ بهرحال كلور موت كچ قالسه دخى شبهه سز كلور كنجلكه الدائيوب تدارك اخرته باقليدر اوندارك فوتندنصكره اولماز همان فرصتى قاچرمه ماللى ديوب (نسأل الله ان يلهمنا رشدنا ويوقظنا لاتباع اوامره واجتناب نواهيه وان يجعل الموت خيرغايب ننتظره وان يختم لنا بالخير وان يتعهدنا برحمته انه على مايشاء قدير وبالاجابة جدير) دعاسيله سكسن برنجى باب دخى ختم ايلمشدر همان جناب رب غفار عز وجل دعاونيازمذكوره جمله مزى مظهر وسلامت دارينى هپمزه ميسر ايليه آمين بالنبى الامين صلوات الله تعالى وسلامه عليه وعلى آله واصحابه اجمعين

الباب الثانى والثمانون

اشبو سكسن ايكنجى باب صبر وتأسى يعنى صبره ارشاد وغمكساراق وتعزيه ومرثيه لر ذكرنده در كه فصول اربعه ده تحرير اولنمشدر

فصل اول

صبر وتأسيه دائر ومناسب اقوالدر (قال الله تعالى الذين اذا اصابتهم مصيبة قالوا انا لله وانا اليه راجعون اولئك عليهم صلوات من ربهم ورحمة واولئك هم المهتدون) اهل تفسير بيانجه حق تعالى صاقلسون مؤمن اولانلرك نفسلرينه ويا اهل بيتلرينه وياخود مالرينه اصابت ايله متأذى اولدقلرى مصيبت وبليه يه اوغرامش وصبر ايتمش اولوب حين ابتلالرنده وتذكر ايتدكلرنده استرجاع ايدنلر يعنى انا لله وانا اليه راجعون ديدكلر انلرك اوزرلرينه ربمز تعالى شانه قبلندن غيث مغفرت ولطف واحسان نازل اولور واسترجاع ايدنلر حقنده وثوابه مهتديلر درمقادنده در (بيضاوى حضرتلرى استرجاعله صبر يالكز لسان ايله اولميوب بلكه هم لسان وهم قلبله اوله شويله كه مرد مؤمن مصيبتزده انجق بارى تعالى وتقدس حضرتلرينه قوللق وقضاسنه رضايه مأمور اولديغنى وبالاخره مرجعى دركاه اله عز شانه اوله جغنى وكندوسندن استرداد اولنان شيدن اوزرنده باقى اولان نعم آلهيه يى تصور ايده كه نفسنه اوغراديغى بليه كوچ كلميوب متسلى اوله ديو تحقيق مراد ايلمشدر (بعض اهل علم اشبو كلمهٔ استرجاع يعنى (انا لله وانا اليه راجعون) نصى معانى عجيبه مستحسنه يى جامع اولديغى جهتدن مصائب ديدكانه ملجأ درديمشدر انتهى (وقال رسول صلى الله تعالى عليه وسلم ما من مسلم مصاب بمصيبة وان قل عهده حدث استرجاعا الا احدث الله له مثله واعطاه مثل اجره ذلك يوم اصيب بها) (قلت) اشبو خبرى مؤلف مرحوم راويسنى ذكر ايتمكسزين عبارهٔ محرره اوزره نقل ايتمشدر واما جامع صغيرده استرجاع خصوصنده مضبوط اولان حديث شريف حسين بن على دن رضى الله تعالى عنهما مرويا (من اصيب بمصيبة فذكر مصيبته فاحدث استرجاعا وان تقادم عهدها كتب الله له من الاجر مثله يوم اصيب) عبارهسنده دركه مفاد ومفهومى شراح بيانى اوزره نفس واهل وعيال ومال شقلرندن برنسنه ضرر واذا وقوعيله بلاديده اولان رجل مسلم مصيبت مذكوره يى تذكرده انا لله وانا اليه راجعون ديسه هرنه قدر وقوع مصيبت زمانى اوزامش وطول مدتله نفسنه الشديروب رقت قلبى ازالمش ايسه ده يوم اصابتده تأثر شديد ايله اقصاى بالدن اولان استرجاع واستمدادى كبى اولميوب لفظى كبى ايسه ده حضرت رب اكرم حين اصابتده كى استرجاعى اجرينى تقدير وياخود ملائكه يه كتب اجر ايله امر ايدر زيرا قولدن استرجاع تسليم قضا وقدرى اعتراف وحفظ جوارح واعضا اوزره اولان ثباتى اذعان ايدر (وبيضاوى رحمه الله تعالى دخى آيت شريفهٔ

مذكوره‌يى تفسير عقبنده (عن النبي عليه الصلام والسلام من استرجع عند المصيبة جبر الله مصيبته واحسن عقباه وجعل له خلفا صالحا يرضاه) اثريني تحرير قيلمشدر (وعن انس بن مالك رضي الله تعالى عنه قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم من اصبح حزينا على الدنيا اصبح ساخطا على ربه ومن اصبح يشكو مصيبته نزلت به فانما يشكو الله ومن تواضع لغنى ليسأل مما في يديه احبط الله ثلثي عمله ومن اعطى القرأن فلم يعمل به وتهاون به حتى دخل النار فابعده الله من رحمته لانه هو الذي فعل ذلك بنفسه حيث لم يعرف حرمة القرأن) خبريله (وروى ابو هريرة عن النبي صلى الله تعالى عليه وسلم انه قال من مات له ثلث من الولد لم يلج النار الا تحلة القسم يعني قوله تعالى وان منكم الا واردها) خبريني مؤلف مرحوم يازمشدر (قلت) مفاد خبر اوچ رأس ولدى فوت اولان مرد مؤمن قضايه قلبا وقالبا راضي اولدقده جناب حق عز شانه وعم نواله اول قوانى نار ايله معذب ايتزاطه‌نى تبشيردر (وان منكم الاواردها) آيتنى بيضاوى كافة انسان جهنمه واصل وياننده حاضر اولورلر لكن مؤمنلر ناردن بارده اولديغى حالده مرور ايدرلر وبقدرته تعالى اشتعال وحرارتى اهل شرك وعصاة دخواننده اولور ديو تفسيرو (اولئك عنها مبعدون) نص جليلى كه مؤمنين نفس جهنمدن دور قلنه جغنى مفيددر اندن مراد نار ايله عذابدن ابعاد اولمغله بينلرنده منافات يوقدر ديو تأويل صحيح ايله توفيق ايلمش (وعلى قول ورردن مقصود جهنم اوزرينه ممدود اولان صراط اوزرندن مروردر كه كافة انسان كرك مؤمن وصالح وكرك مشرك وطالح بو يولدن كچرلر ديمشدر باري تعالى شانه جمله مزه اوطريقدن سلامتله كچمك ميسر ايليه (قلت) ذكر اولنان (تحله) حانك فتحى ولام مدغمه ايله دوكمى چوزمك معناسنه اولان حل دن وياخود حلال قيلمق معناسنه كسرحا ايله اولان حل دن مشتق اوله رق تفعيل بابندن تحليل كبى مصدر آخريدر وتحلة القسم معناسنده برقاچ وجه يازلمش ايسه ده مطالعهٔ عاجزى اوزره اشبو وجه اشبه كورينور شويله كه بركيمسه فلان فعلى والله يارين ايشلرم ديو يمين ايلديكى وقتده استثنا ايلسه يعني انشاء الله ايشلرم والله ديسه بعده اول فعلى ايلسه عقد يمين استثناء مذكور ايله اولديغندن منعقد اولمامش اولور اشته اشبو عدم ضررده مؤمنك نارده مكثى نارك ضررى اولماديغى حالده ان شاء الله تعالى ديه جك قدر اولور خلاصه تحلة القسم شئ اقلده مستعمل اولور وبوخصوص تفسير بيضاوى وشرح مشارق ابن ملك وقاموسه باقيلورسه تفصيلا معلوم اولور (سعد بن جبير ديمشدر كه استرجاع خصوصى ضمننده اولان نيل اجرانجق اشبو امت مرحومه‌يه مخصوص بر لطف مزيد سبحانيدر اكر عهود سابقه ده براحده اعطا اولنمش اولايدى يعقوب عليه السلام فقدان يوسف عليه السلام يعني ذئب اكل ايتدى ديدكلرنده قائل اولديغى (يا اسفا على يوسف) يرنده استرجاع ايدرو (انا لله وانا اليه راجعون) دير ايدى (منقولدر كه ابن عباسك رضي الله تعالى عنهما سفرده ايكن كريمه سى وفات ايدر اخبار اولندقده بعد الاسترجاع كريمهٔ متوفاة عورت ايدى حق تعالى ستر ايلدى ومؤنت ايدى كفايت قيلدى واجر يعني موتى كدربنه صبر مستوجب اجردر كه بكا سوق ايلدى ديوب وراكب اولديغى حيواندن اينوب ايكى ركعت نماز قيلدقدنصكره (استعينوا بالصبر والصلوة) امر الهى سنه امتثال ايلدك ديدى (قلت) يعني قضايه رضا وحق كمال عبوديتى ايفا ايلدى (مرويدر كه نجل النبي ابراهيم على والده وعليه الصلاة والسلام هنكام صباوتلرنده ارتحال ايلدكده اول سيد البشر صلى الله تعالى عليه وسلمك مبارك چشم حقايق بينلرنده آمارهٔ حزن مشهود اولور عبد الرحمن ابن عوف رضي الله تعالى عنه سبب بكايى استكناه معناسنه (يا رسول الله تبكى اولم تنه عن البكاء) ديدكده (لا ولكن نهيت عن النوح والغنا الصوتين الاحمقين الفاجرين عن صوت الغناء فانه

لعب ولهو ومزامير الشيطان ولكن هذه رحمة جعلها الله في قلوب الرحماء ومن لا يرحم لا يرحم ثم قال القلب يحزن والعين تدمع وما نقول ما يسخط الرب وانا بك يا ابراهيم لمحزونون) اشبو اثرى دخى مؤلف يازمشدر (قلت) في الحقيقه شراح حديث بيانجه شرعا منهى اولان ميت اوزرينه صاچ وصقال يولمه وواويلاه وواحسرتاه وساير بومقوله اوضاعدن وفريادن عبارت اولان نوح ونياحتدر يوقسه اشك چشم وحزن اثر مرحمت اولمغله منهى دكلدر وامر اضطراريدر (وينه مرحوم مشار اليه بوخصوصده ام سلمه رضي الله تعالى عنهادن مرويا (من اصيب بمصيبة فقال كما امر الله تعالى انا لله وانا اليه راجعون اللهم اجرني في مصيبتي واعقبني خيرا منها الا فعل الله ذلك به) خبريني تحرير ايتمشدركه مسترجعه اجر خيرى مبشردر (ابن عباس رضي الله تعالى عنهما ديمشدركه الله تعالى وتبارك ابتدا لوح محفوظه كتب ايلديكى (اني انا الله لا اله الا انا ومحمد رسولي من استسلم لقضائي وصبر على بلائي وشكر على نعمائي كتبته صديقا وبعثته مع الصديقين ومن لم يستسلم ولم يصبر على بلائي ولم يشكر على نعمائي فليتخذ ربا سواي) مدلوليدر (قلت) كيفيت كتابت متشابهاتدن اولديغى ووتيرهٔ مجازا اوزره تأويلى اصول علم كلامدن مستفاددر (ابن المبارك ديمشدركه برمصيبت اكر خدا نخواسته مبتلاسى صبر ايتميوب جزع ايدرسه ايكى اولور كه برى ذات مصيبت وايكنجيسى اجر مصيبتك كيتمسيدر (وعن ابي هريرة رضي الله تعالى عنه قال من اخذت حبيبتاه يعني عيناه فصبر واحتسب ادخله الله الجنة) اشبو خبرى دخى مرحوم مشار اليه يازمشدركه نعوذ به تعالى عماى دوچشمه مبتلانك صبر خالصى بكرمه سبحانه باعث دخول جنت اولديغى تبشير ايدر (يعني عيناه) (حبيبتاه) لفظنى تفسير اوله رق قول راوى اولديغى ظاهردر (الصبر مفتاح الظفر والتوكل على الله رسول النجاح) اقوال مشهورهٔ اسلافدندر (منقولدركه بركون كبار خاندان قريشدن بر عظيم الجاه يعنه خاندان عرب عربادن صاحب الجاه والشرف والعقل والادب عبد العزيز بن زرارة الكلبي ايله معا (ويه يعني بوى بستان تنزه استشمامى) يعني هنكام بهار اولمغله كسب روح نسيم تفرح قصديله سير صحرا ايتمشدى فناى شامه وارد قلرنده او بزرك قريشى ابن زراره‌يه بكاشمدى سيد شباب عربك نعى يعني وفاتى خبرى كلدى ديدكده ابن زراره (ابني ام ابنك) سنك وياخود بنم اوغلمى ديو ايلديكى استفهامنه (بل ابنك) يعني سنك اوغلك ديجك ابن زراره (للموت ماتلد الوالدة) ديو بليغانه جواب ويرمشدر كه ملاحظهٔ عاجزى اوزره انانك طوغورديغى ويامادامكه انا طوغوره موت ايچوندر يعني طوغانك انجام وعاقبتى نيچه بونه‌كيبر روصياد مركك صيدندن مرغ روحه مفر اولميوب اجلى حلولنده صغيرا وكبيرا دنيادن كيدر ديمكدر (من لم يتلق نوائب الدهر بالصبر طال عتبه عليه) و(اصبر لحكم من لا تجد معولا الا عليه ولا مفزعا الا اليه) كلام اسلاف كباردركه اوايكى قولك مفهومى مصائب فلكه صبر ايله تلقى ايتمين كسانك اوزرينه فلكك عتابى اوزون اولور يعني قامت جورى قالديرر (ومفهوم ثانى ذات مقدسندن غيرى وثوق ايده ميه جكك ودركاه مرحمتدن باشقه مفرغ وملجا بوله ميه جغك بارى تعالى وتباركك حكم وقضاسنه صبر ايله ديمكدر (قلت) سويد السدوسى نام بليغ غالبا ايكى نفر اوغلنه نصحا نظم ايتمش اولديغى شعرنده * فاوصيكما يا بني سدوس كلاكما * بتقوى الذي اعطاكما وبراكما * فشكرا اذا ما الله احدث نعمة * وصبرا لامر الله فيما ابتلاكما * ديمشدركه مفادى اى سدوسينك اوغلارى ايكيكزه بردن حق تعالانك سيزه اعطا واحسان قيلديغى تقوا يى واطاعت وعبادتى ايفا ضمننده وصيت ونصيحت ايدرمكه بريسى حضرت رزاق مخلوقات عم نواله سيزه نعمت كرم قيلديغنده شكراكيد خاص ايله شكر ايتمكز وديكرى سيزى حكم قدر ايله برمصيبته مبتلا ايلدكده او امر وقضاء الهى‌يه صبر صميمى ايله صبر ايتمكزدر ديمكدر

﴿ وقال آخر ﴾ * ايا صاحبي ان رمت تكتسب العلى * و ترق الى العلياء غير مزاحم *
* عليك بحسن الصبر في كل حالة * فما صابر فيما يروم بنادم * يعنى اى بنم دوستم كسب علوه جاه
وشان ومنفردا ترقى درجه ومقام بلنداركان قصد وطلب ايدرسڭ هرحالنده صبر حقيقىٔ خالصه
مداوم ومصاحب اول زيرا مقصدينه ايرمه ده صبرايدن نادم و پشيمان دكلدر يعنى وصول امل
صبرايله تحقق ايتمكله نيل كامه وسيله اولان شبڭ اجراسنده نيچون وسيله مراده تشبث ايتدم
ديو ندامت اولنماز بلكه ندامت عدم تشبثده درديمكدر ﴿ وانشد بعضهم ﴾ * هو الدهر
قد جربته وبلوته * فصبرا على مكروهه وتجلدا * اشبو دهر يعنى دنيا دار بلا اولديغندن
متانت قلب واظهار جلادت برله مكدراتنه صبرايله قارشوكه رك تجربه مده بكا يقين كلدى
ديمكدن عبارتدر (زبير رضى الله تعالى عنه روايت ايتمشدر كه عائشهٔ صديقه رضى الله تعالى عنها
پدرلرى ابو بكر الصديق رضى الله تعالى عنه دفن اولندقده مرقد منورلرينه متوجهة (نضر الله
وجهك وشكر صالح سعيك فقد كنت مذلا للدنيا بادبارك عنها وكنت للاخرة معزا باقبالك عليها
واثن كان اعظم المصائب بعد رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم رزءك واكبر الاحداث بعده فقدك
كتاب الله ليعد بالصبر عنك حسن العوض منك وانا متنجزة موعود الله بالصبر عنك ومستعيضة
بكثرة الاستغفار فسلام الله عليك توديع غير قالية لحياتك ولا زارئة على قضاء فيك) كلام بلاغت
انسام وحكمت ارتساميله مرثيه خوان اولديلر (اشبو كلام جواهر نظامك حاوى اولديغى
معانى دقيقه اهل دانشه معلوم در قلم شكسته رقم فقير بياننده ن عاجز اولديغى حالده حسب الطاقه
ما ألى ايفاء وظيفه ترجمه اوزره شويله يازر كه صديقهٔ مشار اليها رضى الله تعالى عنها اى والد
كثير المحامدم الله تعالى وتبارك عالم بقاده رويڭى رونقلى وكوزل وسعى صالح وعملى با مصلحتكه
حسن جزا احسان ايلسون تحقيقا سن دنيايى بالاختيار اندن ادبار و اعراض و زهد ايله ذليل
و آخرتى اوامر الهيه يه كماليله امتثال و نواهيسندن كذلك اجتناب ايله عزيز ايلدڭ حضرت
رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمڭ دنيادن عالم مقدسه ارتحالى بزه اعظم مصائب دنيا
ايدى اندنصكره سنڭ فقدانڭ بزه اكبر حوادث مكدراتيدر صبره اجر اعطاسنى كتاب الله وعد
ايدوب خبر ويرمشدر بز سنڭ فراقڭه صبر ايتديكمز جهتندن حق تعالادن اجر حسن ووعد
الهى يه انجاز احق تعالادن اجلاى منن رجا ايدرز وحقڭده وحقمزده كثرت طلب مغفرتله دخى
الطف حق تعالى ايله عوضه نائل اولورز همان حق تعالى حياتڭده بغضى اولمياڭ يعنى حياتڭى
استمين و بارى تعالانڭ تقديريله اولان ارتحالڭه دخى مصابه اولنبان يعنى صبرايدن ذاتڭ كه
مشار اليهادن عبارتدر سلامتڭه ايلديكى دعاسنى سكا توديع يعنى واصل ايلسون ديوب عودت
ايلمشدر كلام مشار اليهاده فقيرڭ استنباط ايلديكى بودر غلطى وار ايسه اهل مطالعه دن تصحيحى
نيازاولنور (منقولدر كه ذرهمدانى مفاجئة وفات ايتدكده مصلحت دفنيچون پدرى كلور واهل بيت
ذرى اطرافنده جمع اولوب بكا ايلدكلرينى كوردكده اى سكنهٔ داروادم سمزلره نولديكه اغلرسز
بز بومتوفايه ظلم وقهر ايتمدك و بزم برحقمزى الوب صاوشمدى ديوب وقبرينه وضع ايتدكدنصكره
اى اوغلجغم الله تعالى سكا رحمت وسنڭ فراقڭه صبرم اجرينى سكا احسان ايلسون قسم بالله
كه بن سنڭ عليهڭه يعنى فوت وتلف اولديغڭه بكا اتيقوب بلكه فائدڭ سرور يچون اغلرم والله كه
سن بكا بار ومطيع ايدڭ و بن سكا محب ايدم سندن بكا بر وحشت كلمدى والله تعالادن غيرى براحده
احتياجم يوقدر و سنڭ ذهابڭله بندن بر عزت كتمدى و بكا فقدانڭده بر ذات القا ايتمدڭ
وسنڭ له كه يعنى نفعڭه اولان حزنم عليهڭه يعنى مضرتڭه اولان حزنكدن بنى اليقودى اى ذر
مطلعڭ يعنى واروب مطلع اوله جغڭ آخرتڭ هولى اولميدى واصل اوله جغڭ يرى يعنى بالاخره

واره جغڭ يرا اولوب شمدى واصل اولديغڭ يركه مسبب سبب مويدر بنده اوموڭ تمنى ايدردم بيلمزكه
واره جغڭ يرده يعنى قبرده نه ديه جكسن وسكا نه صوره جقلر ديوب بعده آداب دعادن اولديغى
اوزره سر يڭى سمايه برداشته ايدوب (اللهم انك وعدت الصابرين على المصيبة ثوابك ورحمتك
اللهم وقد وهبت ما جعلت لى من اجر على ذر له صلة منى له فلا تعرفه قبيحا وتجاوز عنه فانك
رحيم بى وبه اللهم وقد وهبت اسائته الى فهب له اسائته اليك فانك اجود منى واكرم اللهم انى قد
غفرت لذر ما قصر من حقى فاغفر له ما قصر فيه من حقك فانك ولى الجود والكرم) دعاسنى بعد
الادا انصراف وعودتنده اى ذر اشته كتدك وسنى ترك ايتدك اكر قرب قبركده اقامت ايتسيدك سكا
نفع مز اولمز ديوب خانه سنه دونمشدر (وقيل اذا مات ولد العبد يقول الله تعالى للملائكة ماقال
عبدى عند قبض روح ولده وثمرة فؤاده فيقولون الهنا حمدك واسترجع فيقول الله تعالى فانى
اشهدكم يا ملائكتى انى بنيت له بيتا فى الجنة وسميت بيت الحمد) يعنى مرويدر كه عباد حقدن برينڭ
والدى فوت اولدقده طرف ذى الكبريادن عز وجل ملائكهٔ كرامه خطاب تجلى ايله قولم
اولادينڭ وثمرهٔ فؤادينڭ روحى قبض اولنديغى حينده نه ديدى ديو سؤال حكمت اشتمال الهى
اولنور ملائكهٔ كرام دخى اى اله العالمين ذات مقدسڭه حمد ودخى استرجاع ايتدى ديدكلرنده
قبل معنوى رب عزتدن اول عبد صابره لطفا واجرا بيت ايجاد واعداد اولنديغى و بيت مرقومه
بيت الحمد ادقونلديغى بيان بيورلور (قلت) ملائكهٔ مكرمه يى اشهاد وسعت رحمت الهيه يه
اشارت وعلم ازلى الهى محيط كائنهٔ اشيا ايكن استعلام قول عبد تمهيدا اشهاد مذكور اولمسنى بعض
خدمهٔ علم مطالعه ايتمش وكار مستظرفنه يازمشدر والله تعالى اعلم بالصواب (مؤلف مرحوم
روايت مذكوره يى تحرير دنصكره فاء تعقيبيه ايله (فينبغى للعاقل ان يتفكر فى ثواب المصيبة
ليسهل عليه فاذا حسن منه الصبر استقبله يوم القيامة ثوابها حتى يودان يكون جميع اقاربه واولاده
ماتوا قبله لينال ثواب المصيبة وقد وعد الله فى المصيبة ثوابا عظيما اذا صبر صاحبها واحتسب
وهو قوله تعالى (ولنبلونكم بشئ من الخوف والجوع ونقص من الاموال والانفس والثمرات وبشر
الصابرين الاية) ديمشدر كه مفادى مرد هوشياره سزاوار اولان مصيبة عن قلب صبر اولندقده
لقفا وكرما احسان الهى اوله جق ثوابى وصبر مذكور يوم قيامتده صابرى اكراما قارشوليه جغى
و بو فضيلتى كوردكده كندوسندن اول جميع اقارب واولادى اولوبده انلره دخى صبر ايدەرك
ثواب مصيبته كثرت اوزره نائل اولايدم ديو تمنى اولنه جق بركيفيت ايديكنى دوشنمكدر ونيل ثواب
مذكورده اصلا اشتباه اولنمسونكه مصيب زدكان صبر ايلديكى وقتده جناب رب كريم عزشانه
اول مصيبتده ثواب عظيمى وعد ايلديكنى (ولنبلونكم الاية) نص جليلى ناطقدر بخصوصكه
قرآن ايله بيان اولنه اكا ايناننق شان اهل ايماندر (اللهم رضنا بقضائك وصبرنا على بلائك
واغفر لنا ولوالدينا ولكل المسلمين وصلى الله على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه وسلم (قلت) بيضاوى
حضرتلرى آيت شريفهٔ مذكورده اولان (ولنبلونكم) لفظنى (ولنصيبنكم اصابة من يختبر
لاحوالكم هل تصبرون على البلاء وتستسلمون للقضاء) ديو تفسير ايتمشدر كه بحكمته تعالى مصيبتله
ابتلاء مؤمنين ده مصلحت بلايه صبر وقضايه رضالرينى تجربه اولديغى مبيندر (ونقص ثمراتى
دخى موت اولاد ايله تفسير ايدوب و تفسير مذكورينى دخى مؤلف مرحومڭ حديث اولديغنى
تصريح ايتمه رك (وقيل اذا مات الى آخره) تعبيريله يازديغى قول مآلنده اولوب بعض لفظ
وتعبيرده قول مذكوره موافق اولميان (وعن النبى اذا مات ولد العبد قال الله للملائكة اقبضتم
ولد عبدى فيقولون نعم فيقول الله تعالى اقبضتم ثمرة قلبه فيقولون نعم فيقول الله تعالى ماذا قال عبدى
فيقولون حمدك واسترجع فيقول الله تعالى ابنوا لعبدى بيتا فى الجنة وسموه بيت الحمد) خبريله

تأييد ايتمشدر ودخى مصيبت انسانك كريه كورديكى واستمديكى شيلردن اعم اولديغى (كل شئ يؤذى المؤمن فهوله مصيبة) خبريله استشهاد ايتمشدر فتأمل

ايكنجى فصل

بوفصل تعزيه لر وتأسى يه مخصوصدر (من عزى مصابا فله اجر مثله) اشبو حديثى ترمذى سننده وبيهقى سنن كبيرنده ابن مسعود رضى الله تعالى عنهدن روايتله تخريج ايتدكلرى ودخى (من عزى ثكلاء كسى بردا فى الجنة) كتاب ترمذيده اولديغى ودخى سنن ابن ماجه ايله بيهقيده (ما من مؤمن يعزى اخاه بمصيبة الا كساه الله عز وجل من حلل الكرامة يوم القيامة) حديثى مضبوط ايدوكن مؤلف مرحوم يازوب بعده تعزيه يى اعلم عنوانيله تعريف وايضاح ايله ديركه تحقيقا تعزيه تصبردر كه ميت صاحبنه ومتعلقاتنه تسليت ويره جك حزنلرين تخفيف ايده جك ومصيبتلرينى قولايليه جق شيلرى ذكردن عبارتدر واشبو فعل تعزيه امر معروف ونهى منكرى مشتمل اولديغنه بناء مستحبدر (فى الحقيقه اكر صاحب الميت صبر ايتميوب جزع وفزع ونيچون اولدى يوللو قدره اعتراض اشعار ايديجى شكايته جسارت ايدر ايسه تعزيه ايدن بو فزع وشكايت ذكلدر ايتمه وصبر ايله اجره نائل اول زيرا دنيا زائلدر ودار قرار ذكلدر البته هر كلان كيدر وموتانك روحى دخى بو وضعدن متأذى اولور ديمكله امر معروف ونهى منكر ايتمش اوله جغى ظاهر وبو امر ونهى دخى (وتعاونوا على البر والتقوى) نصنك تحت حكمنه داخل اوله جغى باهردر ديوب تعزيه نك استحبابنه بو وجه احسن ايله استدلالدر وكتاب صحيحده (والله فى عون العبد مادام العبد فى عون اخيه) حديثى مكتوب صحيفهٔ ثبوتدر ديمشدر (قلت) بو حديثى اثبات تعزيه يه سنتله دخى استدلالدر زيرا تعزيه اعانه قبيلندندر ديمشدر (وينه مؤلف مرحوم ديركه معلوم اوله كه اشبو تعزيه امر مستحبدر وقبل الدفن ويا خود بعد الدفن اجراسى جائزدر جماهير اصحاب شافعى قوللرنجه اوج كون ايچنده اولوب بعد مرور الايام المذكوره مكروهدر زيرا تعزيه قلب مصابى تسكيندر واوج كون مرورنده اكثريا توطين نفس بولنه رق حزن مصاب سكون بولور بويله ايكن واروب تعزيه ايتمك سكون بولان حزنى تجديد ايتمك ديمك اولور وعلى قول دفن متوفادن اوج كون صكره تعزيه ايكى صورتله تجويز اولنمشدر كه برى معزى يعنى مصاب طشره ده وآخر مكانده بولنمغله خانه سنه عودتى ايام ثلاث كذرانندن صكره يه تصادف ايدر وصورت ديكر اهل ميته تجهيز وتقبير وسائر خصوصلر ايله اشتغاللرى پرده كش حزن اولوب فراقچون وحشت مرور ايام مذكوردن صكره ظهوره كلكدر لكن بو دخى ايام مذكوره ظرفنده جزع شديدلرى كورلديكى وقتده اولور اكر كوريلورسه اطفاء حرارت درونلرى مصلحتى ايچون تعزيه تقديم اولنور واما لفظ وتعبير تعزيه ده حجر اولميوب يعنى وسعتى اولوب نه كونه تعبير ايله اولورسه يرين بولور يعنى هر تسليت حاصل اوله جق كلام ايله ايفا اولنور (قلت) تعزيه ده مخاطبك هر وجهله حال وشانى وقدر الهى يه تعرض چقمامق خلاصهٔ كلام كلامك بليغ اولمسى يعنى مقتضاى حاله مطابق بولنمسى كوزه دلمك لازمدر (وفقهاء شافعيه مسلك مسلمى تعزيه سنده مستحب اولان تعبير (اعظم الله تعالى اجرك واحسن عزاك وغفر لميتك) مفهومنده اولمسى ومسلك نصرانى يى تعزيه سنده (اخلف الله تعالى عليك ولا نقص عددك) ديمه سيدر (وينه مرحوم مشار اليه احسن تعزيه اولمق اوزره صحيح بخارى ومسلمده اسامة بن زيد رضى الله تعالى عنهدن مرويه اولان بو روايتى يازمشدر كه بنات طيبات رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمدن برذات محترمه نك ولدى يعنى ابنى ويا خود بنتى فوت اوزره يعنى محتضر اولمغله ابن زيدى حضور حضرت عليه الصلاة والسلامه احتضار مذكورى خبر ويرمك وتسليت بولمق ايچون مشار اليها چاغروب ارسال ايلدكده حضرت عليه الصلاة والسلام اسامه رضى الله تعالى عنه (ارجع

اليها واخبرها ان الله تعالى ما اخذ وله ما اعطى فكل شئ عنده باجل مسمى فمرها فلتصبر ولتحتسب) كلاميله تعزيه بيورديلر وتمام روايت مذكوره صحيحين مرقومينده مسطوردر مراجعت اولنه (تعزيهٔ مذكوره ده (ان الله تعالى ما اخذ وله ما اعطى) نك معناسى مرحوم مشار اليهك بيانجه كافهٔ عالم بارى تعالانك ملكيدر اخذ ايتديكى شئ سزك يعنى عبادك اولميوب بلكه سزك عنديكزده معناى عاريتده اولمغله كندى ملكنى اخذ ايتمش اولور وسزه اعطا قيلديغى ملكندن خارج اولميوب سز وسزه هبه قيلديغى اشيا ذات مقدسنكدر ديلديكى ايشلر وهر برشيئك عند ازلينده وقتى تعيين اولنمشدر (قلت) يعنى هر بر مخلوقك فانى اولمسى تقدير اولنان وقتده البته حاصل اولوب بالنسبة الى العباد تقدم وتأخر ايتمز ديمكدر (روى ان رسول الله صلى الله عليه وسلم فقد بعض اصحابه فسأل عنه فقالوا يا رسول الله بنيه الذى رأيته هلك فلقيه النبى صلى الله تعالى عليه وسلم فسأله عن بنيه فاخبره انه هلك فعزاه عليه ثم قال يا فلان ايما احب كان اليك ان تمتع به عمرك اولا تأتى غدا بابا من ابواب الجنة الا وجدته قد سبقك اليه يفتحه لك قال يا نبى الله بل يسبقنى الى الجنة فيفتحها لى لهو احب فقال فذلك لك) اشبو خبرى دخى مؤلف مرحوم يازمشدر فذلكه سى مؤمنك صبى ولدى روز قيامتده باب بهشتى باباسى ايچون آچر يعنى باعث مغفرتى اولور ديوب بو وجهله اصحاب كرامدن برذاتك رضى الله تعالى عنهم براوغلجغى وفات ايلدكده تعزيهٔ نبويه على صاحبها افضل الصلاة والتحيه وقوعبولديغى ناطقدر (مناقب امام همام شافعيده بيهقى روايت ايتمشدر امام مشار اليهه عبد الرحمن بن مهدينك اوغلى وفات ايتدكده جزع شديد ايله جزع قيلديغى كندويه بالغ اولدقده (يا اخى عز نفسك بما تعزى به غيرك واستقبح من نفسك ما تستقبحه من فعل غيرك واعلم ان امض المصائب فقد سرور وحرمان اجر فكيف اذا اجتمعا مع اكتساب وزر الهمك الله تعالى عند المصائب صبرا واجزل لنا ولك بالصبر اجرا) تعزيه سن يازوب ويالسا واسطه سى ايله بعث وتسيير ايلدى (مفهومه) اى برادر جان برابرم ذاتنكى ديكرينه تعزيه قيلديغك نصح ايله تعزيه ايت واخرى استقباح واستكراه قيلديغك عمل قبيحندن اولان شئى يعنى جزعنك نفسكدن ظهورينى دخى استقباح ايله ذاتنكى بدكر داردن دخى تعزيه قيل ودخى معلومك اولسونكه مصائبك زياده وجع والم ويرنى يعنى مؤثرى فقدان سرور ايله حرمان اجوردر و بو ايكى شئ كاه قزانمق يعنى وزر جزع وورزترك صبر ايله جمع اولدقده بليه اوج ويو كلمه سى كوج اوله رق حال نه كيفيته وارر تأمل اولنه همان حضرت منان تبارك شانه سكا عند المصائب صبرى الهام وسكا و بزلره صبر جميل سببيله اجر جزيلى انعام بيورسون ديمكدر (برذات احباسندن برينك اوغلى وفاتنده اشبو تعزيه نامهٔ بليغهٔ موجزه يى يازوب كوندرمشدر (اما بعد فان الولد على والده ما عاش حزن وفتنة واذا قدمه فصلاة ورحمة فلا تجزع على ما فاتك من فتنة ولا تضيع ما عوضك الله عز وجل من صلاته ورحمته) مفهومى بعد البسمله والحمدلة والتصلية ولد والده مادامكه حياتده در مادهٔ حزن وفتنه در وپدرينى تقدم ايتدكده يعنى باباسندن اول آخرته كيتسه انك بو تقدمى قبل حقدن بابايه احسان مغفرت ورحمت در بو صورتده فتنه سنى فوت ايدوب صاوشان بليه ايچون جزع ايتمه وجزعكله صلات ورحمت جهتندن خداى عز وجلك سكا عوض ايده جكى احسان و فضلى ضايع ايدوب چقمز يوله كتمه مألنده در (قلت) تعزيهٔ مزبورهٔ موجزه ده اولان فتنه (انما اموالكم واولادكم فتنة والله عنده اجر عظيم) نص كريمنك مدلوليدر ويو نصك اولى دخى (يا ايها الذين آمنوا ان من ازواجكم واولادكم عدوا لكم فاحذروهم وان تعفوا وتصفحوا وتغفروا فان الله غفور رحيم) آيت كريمه سيدر كيم بيضاوى رحمه الله تعالى

بعض ازواج و اولادك عدو اولملرى طاعت حق تعالادن اشغاللرى يعنى لايقيله اجرادن
اليقودقلرى وعلى قول امر دين ودنياده مخاصمه لرى جهتلريله اولور ديوب واموال واولادك فتنه
اولملرى بونلر مؤمنلره مادهٔ اختبار وامتحان اولدقلرى جهتيله در ديو تفسير ايتمشدر ومحشئ
تفسير مشاراليه شيخزادهٔ محقق دخى قدس سرهما سبب نزول آيت مسطوره بودركه
مشركين قريش وسائرى مسلمينك اوزرينه اولدقلرى دين حق اولايدى دنياده حق تعالى انلرى
ابدان واموالرنده مصائبدن صيانت ايدوب هيچ بريسى دوچار بلا اولمز ايدى ديو ملازمه سى
عقل سليم عندنده مسلم اولميان قضيهٔ فاسدهٔ اعتراضى تفوه ايتمليريله جناب رب حكيم علت
حكمته عباد مسلمينه اصابت ايدن مصائب ماليه و بدنيه تقديرى و مشيت ازليه سيله اولوب
اصابت مذكوره ده برحكمت ومصلحت واردركه سر بنى ذات مقدسدن غيريسى اصلا بيلمز ديو
بيان ايتمشدر (قلت) وفى الحقيقه يانيجون بويله اولدى ديو عقول قاصره صاحبى اولان عبادك
سؤالى دخى ممنوعدر (وتفسير ابو الليثده آيت كريمه ده مخاطب اولان مؤمنون مكهٔ مكرمه دن
اموال واولاد غوائليله مدينهٔ طيبه يه هجرت ايده ميانلر دردير مفسردر (وبر رجل بليغ دخى
فوت ابن ايله مكدر اولان بر رجله (ان من كان لك فى الاخرة اجرا خير من كان لك فى الدنيا
سرور) ديو تعزيه قيلمش يعنى آخرتده سنك ايچون اجر حاصل ايده جك ذات يعنى ابن دنياده
سرور حاصل ايدن ذات يعنى ابندن خير اولور ديمش دركه مآلى فوت پسر صبر اولنمقده بادئ
اجر باقى آخرت ودنياده بقاى ولد فى الواقع مادهٔ مسرت ايسه ده سرورد هر سريع الزوال
وا كدار اشتمالدر ديمكدر (ابن مبارك حضرتلرندن مرويدركه مشاراليهك نجلى فوت اولدقده
برمجوسى كلوب تعزيه سنده (ينبغى للعاقل ان يفعل اليوم ما يفعله الجاهل بعد خمسة ايام) ديمش
(قلت) و برحكمت عمايه سفر كبيرنى استيعاب ايدر معنابى افاده ايتمشدركه مفهومى عاقله لايق
اولان جاهلك بش كوندنصكره ايده جكى نسنه بى شمدى يعنى ترك جزعى فوت ولدك كونى
ايتمليدر ديمكدركه مفادى جزع وحزنى نفسى توطين ايله تسكين درزيرا جاهل اقدام واهمه
ايله جزعى ايدوب برازايام بچيدكدنصكره بوحال كندوسندن صاوشور يعنى جزع امر طبيعى
دكلدر اكر اولسه ايدى صاوشمز ايدى و برحال كه ضرورى اولميه وضرورى اولسه ده استمرارى
بولنمسه انى عاقل فى الحال جهد ايله ترك ايتمليدر ديمكدر لاتنظر الى من قال وانظر الى ما قال (پس
ابن مبارك بوتعزيه يى تحسين ايدوب بريره يازلديو متعلقاتنه امر ايلمشدر (انس بن مالك روايت
ايتمشدركه برذات ولد صبيسنى الوب برابر حضور رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمه كلمش
ايدى بعد ايام صبئ مرقوم متوفى اولمغله پدرى كدر ايدوب خانه سندن چند روز قدر بدر اولميوب
قپانوب قالدى وحضور سعادته دخى دخولدن اوزادى و بو تقريبله رسول اكرم عليه الصلاة
والسلام تفقد وسؤال بيوردقلرنده خاكپاى رسالتكرنه كتورديكى ولد صبيسى فوت اولمغله
كدرندن منزلنده انزواده در ديو كلرنده كاشكى هنكام فوتنده خبر ويره ايديكز فالقك دين
قرنداشمزى كيدوب تعزيه ايدهلم ديوب موجود بولنان اصحاب كرين ايله مصاب مشار
اليهك خانه سنى تشريف بيوردبلر وقتا كه كابه وخزنده اولان مصاب ديدار سرور كائنات
عليه الصلاة والسلام مشاهده سيله تازه حيات بولدقده داعيهٔ حزن ايله يارسول الله صلى الله تعالى
عليه وسلم بوحالى يعنى فوتى كبرسنم وضعفم ايچون كندمدن رجا ايدر ايدم ديدكده يعنى فوت صبى به
اول اولمسه دمين اولسم مآلى مبين كلامله كدر ايتمش اولديغن تأسفا بيلدردكده عليه الصلاة
والسلام افنديمز (اما يسرك ان يأتى يوم القيمة فيقال ادخل الجنة و يقول يارب وابواى فيقال له
ادخل الجنة ثلث مرات فيقول يارب وابواى فلايزال يشفع حتى يشفعه الله فيدخلهم جميعا الجنة)

يوردبلركه آنفا اشراب اولنديغى صبى متوفاى عبد مؤمن والدينه شفيع دخول جنت اوله جغنى
وشفاعتى دركاه آله ده عز وجل حيز اعتنف قبول بوله جغنى مبشردر راوى مشاراليه پيغمبر
عليه الصلاة والسلام بروجه محرر تبشير بيوردقده اول مصابدن فى الحال كدر كندى ديمشدر
(مؤلف مرحوم روايت مرقومه يى يازدقدنصكره اشبو خبر شريف تعزيه سنت اولديغنه دلالت
وبو صورتده بركيسه مصيبتسزده اولدقده اخوان دينى اوزره انى تعزيه ايتمك تعين ايدر
ديمشدر (معاذ بن جبل دن رضى الله تعالى عنه مرويدركه اوغلى وفات ايلدكده عليه الصلاة
والسلام اشبو تعزيه نامهٔ همايونى طرفنه كوندرمشلردر (من محمد رسول الله الى معاذ بن جبل
سلام عليك فانى احمد اليك الله الذى لا اله الا هو اما بعد يعظم الله لك والهمك الصبر ورزقنا
واياك الشكر ثم ان انفسنا واموالنا واهلنا واولادنا من مواهب الله سبحانه الهنية وعواريه المستودعة
يمتعنا بها الى اجل معدود و يقبضها الى اجل معلوم ثم فرض الله تعالى علينا الشكر اذا اعطى والصبر
اذا ابتلى وكان ابنك من مواهب الله الهنية وعواريه المستودعة متعك به فى غبطة وسرور
وقبضه باجر كبير ان صبرت واحتسبت لا يجمعن عليك يا معاذ ان يحبط جزعك صبرك فتندم
على ما فاتك فلو قدمت على ثواب مصيبتك علمت ان المصيبة قد قصرت عنه واعلم ان الجزع لا يرد
ميتا ولا يدفع حزنا (قلت) اشبو تعزيه نامهٔ حكمت علامه نبويه على من املاها افضل الصلاة
والسلام بالاى فصلدن برو يازيلان آثار واقوالى مؤيد اوله رق ترك جزعى وضمننده اولان
اجرى آمر ومبشردر و بو روايتده راوى خبرك معاذ رضى الله تعالى عنه (مات لى ابن فكتب الى
رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم) قولنده ظاهرا كتابت حضرت عليه الصلاة والسلامه
اسناد اولنمش ايسه ده ختم رسالت عليه الصلاة والسلامدن كتابتك عدم ظهورنده اهل حديث
وسير متفقلردر فقط على رواية صلحنامهٔ حديبيه عنوانندہ برفاج كلمهٔ شريفه يى معجزة يازدقلرى
سبيله معاصرلرده محرردر بوصورتده اصول اقتضا سنجه تعزيه نامهٔ مذكوره نك كتابت حقيقة
بالذات ايسه معجزه اولور واما امر ايله ديكرنك تحريرى ايسه (هزم الامير الجند) قبيلندن اوله رق
اسنادى مجازى اولور كما لا يخفى على اهل العلم (ابو بكر الصديق رضى الله تعالى عنه برذاتى تعزيه
ايتدكده جزعده كوررسه (ليس مع العزاء مصيبة ولا مع الجزع فائدة والموت اشد ما قبله واهون
ما بعده فاذكروا مقدم رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم تهن عليكم مصيبتكم صلى الله تعالى
على محمد واعظم اجوركم) ديرايدى كه فذلكه سى مستدعئ تعزيه وقوع فوتدر واندن راحه
خلاص يوقدر و بو تقريبله ضرورى اولان نسنه عند التحقيق موجب كدر دكلدر وجزع دخى
عبثدر كه ميته تكرار حيات ويرمز وموتك اول اشد ايسه ده ما بعدى اهل ايمانه اهوندر وسبب
ايجاد عالمك صلى الله تعالى عليه وسلم بوفانى دنياده قالميوب عالم مقدسه ارتحال بيوردقلرى ملاحظه
اولندقده سائرلرينك فوتى مصيبت سايلمز حق تعالى محمد المصطفايه صلاة وسزلك اجرلريكزى
اعظم ايلسون ديمكدر (بر رجل بليغ قرنداشنى تعزيه ده (انت يا اخى اعزك الله تعالى عالم الدنيا
وما خلقت له من الفنا وانها لم تعط الا اخذت ولم تسر الا احزنت وان الموت سبيل محتوم على
الاولين والاخرين لا دافع له ولا مؤخر لما قضى الله عز وجل وانا لله وانا اليه راجعون) ديمشدر
مفهوم بلاغت رسومى ظاهر اولديغى اوزره دنيا عالم كون وفساد وهر ذى روح اجل كلديكى آنده
ذاهب سمت معاد اولوب واوله جقلرى ومصاب اولانلر جزع وفزع ايتميوب استرجاع ايلملرينى
بيان واخطاردن عبارتدر (امام شافعى حضرتلرى بعض اصدقاسنى بو نظمله تعزيه ايلمشدر
※ انا نعزيك لا انا على ثقة ※ من الحياة ولكن سنة الدين ※ فما المعزى بباق بعد ميته ※ ولا المعزى
واوعاشا الى حين ※ مفهومى اى يار بزكندو حيات وتعيشمزه اعتماد ايتمزاولديغى حالده سنى تعزيه

ایتدك یعنی باشك و باقیلر صاغ اوله وخدای متعال من بعد اجی کوسترمیه ومعادجه باری سبحانه
اجرلر ویره کبی تعبیرلر ایله سزه تسلیت ویردك لکن بو تعزیه اخوان دینك قلبنی تفریح ونصیحت
مصلحتنه پیوسته اولان سنت اولدیغیچون رعایت اولنورسه برکوزل شیدر یوقسه کرك میتدنصکره
تعزیه اولنان وکرك تعزیه ایدن چوق زمان معمر اولسه لر دخی ینه باقی قالمازلر دیمکدر
(بقا بقای خدایست وملك ملك خدا) (بر بلیغ دخی نجلی وفات ایتمش اولان بعض
خلفایی تعزیه ده بو قطعه یی نظمله تقدیم ایتمشدر * تعز امیر المؤمنین فانه * لما قد ترى یغدو
الصغیر ویولد * هل ابنك الا من سلالة آدم * لكل على حوض المنیة مورد * مفهوم نظم
اهل مطالعه یه معلوم اولور (قزی فوت اولمش کیمسه یی بعض شعرای عرب بو دو بیتله
تعزیه ایتمشدر * الموت اخفى سترة للبنات * ودفنها یروى من المكرمات * اما رأيت الله
سبحانه * قد وضع النعش بجنب البنات * (قلت) مفاد نظم بنات مخدوراتك مستورات ستر
عفت اولملری منقبهٔ جلیله لرندن اولمغله جواهر وجودلری مکنوز گنجینهٔ لحد اولمسنی ویو وجهله
اعین ناسه اصلا کورینمیه جکلرینی موجب اولان موت انلری زیاده کیزلیه جکی ستره دروفنلری
مکرماتدن اولدیغنه دائر اثر روایت اولنمشدر وموت انلره شایان اولدیغی مخلوقات خدا عز شانه
وعلا اولان کواکبدن بنات النعش اشعار ایدرکه نعش بناته مضاف اولمشدر دیو کتاب وسنتك
تزییف ایلدیکی عادت فاسدهٔ هنگام جاهلیه یی نفسه تأثیری انکار اولنمیان قضیهٔ شعریه ایله
صورت تسلیه ده کوسترر (نعش لغتده قالدرمق معناسنه در وانجق میت ایچنده اولان تسنه یه
نعش دیدکلری ارتفاعی اولدیغیچوندر (وبرادیب دخی قرنداشی فوت اولان صدیقنه تعزیه
آمیز بلیغه یی یازوب تسلیت بخش اولمشدر (ماتصنع یا اخی) ای برادر نه یاپه بیلورسنکه (والقضاء
نازل والموت حكم شامل) قضاء آسمانی نازل وموت هرکسه حکم شاملدر (وان لم نلذ بالصبر اعترضنا
على مالك الامر) اکر هرچند صبر تلخ ایسه ده انکله قلبا وقالبا تلذذ ایتمز ایسك یعنی کدری هضم
ایله توطین نفس ایتمیوب لسانا جزع وفؤاد دخی نیچون روحی قبض اولندی دیو شکایت ایدر ایسك
راه رشاده کیتمیوب کافهٔ اشیاده متصرف اولان واجب الوجوده اعتراض ایتمش اولورز (وانت
تعلم ان نوائب الدهر لاتدفع الا بعزائم الصبر) والبته معلومکدرکه دار اکدار اولان دنیا نائبه
وبلیه لری یعنی بلایانك کدری انجق صبر صمیمی ایله دفع اولنور (فاجعل بین هذه اللوعة الغالبة
والدمعة الساكبة حاجبا من فضلك وحاجزا من عقلك) ارتق اشبو آتش محبتدن نشئت ایدن
فریاد وفغان واشك بارانك ایله کندك یکنه فضلکدن بر حاجب وعقلکدن بر حاجز وجزم
نامکدن بر مانع وضع ونصب قیل یعنی فضل ودرایتك صبب اولوب وجوده ضرری اولدیغنی درك
واذعان ایده جك جزع وزیادهٔ بکایی ترك ایله که (فان المحن اذا تعالج بالصبر كانت كالمنح اذا
لم تقابل بالشكر فصبرا صبرا فصحول الرجال لا یستفزها الایام بخطوبها كما ان متون الجبال
لاتهزها العواصف بهبوبها) محنتلر دردی مقتضای مأموریت اولدیغی اوزره صبر ایله معالجه
اولنوب صاوشدیرلمزسه حق تعالانك احسانی واجب اولان شکر ایله مقابله اولنمیان منحه ونعمت
الهیه لر کبی اولور وحال بو یله اولدقده صبر کثیر واکید ایله صبر ایتملیدر زیرا انسانلك فحول
ونحاریر وفضلاسنی خطوب یعنی بارکران اکدار دنیا استفزاز یعنی خفیف ولاغر ایتمز طاغلرك
ذروه سنده برلك اولان قیالری شدید روزکارلر هبوبیله تحریك ایتدیکی ودترتمدیکی کبی (فعزیز
على ان اخاطب مولای معزیا واكاتبه مسلیا عن كبیر وصغیر ممن یتعلق بذمته وینتمی الى جملته)
وبو فقیرك متنعم کرمك ومنتمیٔ جمله خدمك یعنی سلك اتباعنده منتظم اولان کبیر وصغیرك
وفاتلرنده بیله انلره سزه انتسابلریچون تعزیه ایتمك دائرهٔ داعیانه مدن خارج ایکن ذات والا کرم

تعزیه وتسلیه ایدیجی اولدیغم حالده مخاطبه ومکاتبه بکا عزیزدر یعنی منافیٔ عبودیت اوله رق
خدم دکل ایکن (فكيف بالصنو الاكرم والذخر الاعظم والركن الاشد والشهاب الاسطع
والحسام الاقطع) ذخر اعظم ورکن اشد وشهاب اسطع وحسام اقطع اولان صنو اکرم وبرادر
اکبریکزك تعزیه سنه قالقشمامه نه کیفیتده جسارت اولنور (لكن التعزية سيرة سائرة وسنة
ماضية غابرة وقدر الله هو المقدر واجل الله لا يؤخر ولولا ان الذكرى تنفع والتعزية يستوى فيها
الاشرف والاوضع لاجللت مولاى ان افاتحه معزيا واخاطبه مسليا) لکن تعزیه بین الانام دائما
اجرا اولنور امر مستحب وقدر الهی کائن اولوب وقت مقدر فوت آدمی کلدیکی آنده تأخر ایتیوب
ارتحالی وقوع بولور برحال مترقب اولدیغی اعتذاریله ایفا ایلدم اکر مؤمننه نفعی اولان نصح
وپندك ایفاسی اقتضای نص وتعزیه ده اشراف ناس ایله دون رتبه اولر مساوی اولمسه افندمی
تعظیما معزی ومسلی اولدیغم حالده فتح دهان خطاب ایتمز ایدم (ولكن بحمد الله العالم لا يعلم
والسابق لا يتقدم فمولاى يقتدى فى الصبر على النوائب وبنوره يهتدى فى مشكلات المذاهب)
وبحمد الله تعالى ذات عالیکز کبی عالم فاضل اولوب محتاج تعلیم مسائل اولمیان ومیدان فضل
وکمالده سابق اولوب کندویه تقدم قیلنمق غیر جائز اولان یعنی ممکن اولمیان فضل وعرفاننه
بناء بلیاته صبرخاص مقابلنده موعود اولان اجوره شو یانی بیلوب شرطنجه ایفا ایتمکده ناسه مقتدا
ومشکلات مسائل مذاهبده نور ارشادی خلقه مدار اهتدا اولان یعنی درجهٔ مجتهدده بولنان
وجود مکرمنده پند وتعلیم اولنمق نیجه ممکن اوله بیلور یعنی تعزیه که امر معروف ونهی منکردن
عبارتدر اکا احتیاجکز اکرچه یوقدر لکن بو حالده تعزیه یه شروعم مجرد استحبابی ایچوندر
(وكل ما كان من الرزء اوجع كان الاجر عليه اوسع جعل الله مولاى من الصابرين على المصيبة
واعظم اجره وجعل الجنة نصيبه) مصائبدن اوجع اولانك اجری اوسع یعنی برادرلری کبی ذاتك
فراقی مصیبت اوجع اولمغله همان جناب حق تعالی افندمی اومصیبت شدیده یه صابر واجرینی
اعظم وجنتی نصیبی ایلیه (قلت) فی الحقیقه بو بر تعزیهٔ بلیغه در لکن ما به الاعتذار ایله آخر
کلامده تأمل ایله ظاهر اوله جق بر ایهام کورنمکله اندن وارسته اولسه ابلغ اولوردی (عمر بن
عبد العزیزك حلیله سی اولان عبد الملك اموی قزی فوت اولدقده محمد بن الولید بن عتبه
(يا امير المؤمنين لو ان رجلا ترك تعزيته لعلمه ويقظته لكنت هو ولكن قضاء الله (ان الذكرى
تنفع المؤمنين) کلام دررنظامیله تعزیه ایلمشدر ومفهوم حکمت لزومی تعزیه اولی روشنك
بر فقره سی بولنده در کما لا یخفی (وبر بلیغ دخی بر کیمسه یی (لا اراك الله بعد مصيبتك ما ينسيكها)
فقرهٔ موجزه سیله تعزیه ایتمش یعنی الله تعالی سکا بو مصیبتی اونوتدریجی مصیبت دیکر کوسترمسون
دیمشدر (یحیی بن خالد برمکی که ذکا وبلاغتده دخی مشیر مشار الیه بالبناندر دفن متوفادن اوچ
کون کچدکدنصکره تعزیه ایتمك مصیبتی تجدید وقدومدن اوچ کون مرور بعدنده تهنیت مودتی
تحقیر دیمشدر (ملوك کنده دن بر ملك عربك قزی فوت اولدقده یننه بر بدره دراهم قویوب
هرکیم بکا بر کلام ابلغ ایله تعزیه ایدرسه اشبو بدره انك اولسون دیوندا ایتدیر رایشیدنلردن
بر اعرابی حضورینه مثول ایله (اعظم الله اجر الملك كفيت المؤنة وسترت العورة ونعم الصهر القبر)
دیو تعزیه آرا اولدقده ملك (اوجزت وابلغت) کلامیله تحسین وبدره یی اعطا ایدر (مفهوم
تعزیه باری تعالی اجر ملکی اعظم ایده زحمتدن کفایت اولندك یعنی قورتولدك وحیا اولنه جق
شیٔ اورتولدی وقبرنه کوزل داماددر دیمکدر که بو کتابده عادات عرب بابنده تفصیل اولندیغی
اوزره بنات مادهٔ عار آبا اولمغله شفقت مسلکندن ابا ایله صبیه یی حیه ایکن القای تراب ایدرلر
ایدی اول عادت اوزره طوغریسی بر تسلیهٔ بلیغه ایسه ده فاحشه در (بر اعرابیهٔ بلیغه بر قومی

تعزیه ده (جافی الله عن میتکم الثری واعانه علی طول البلا وآجرکم ورحمه) یعنی الله تعالی متبکزدن ترابی اوزاق یعنی بن بعدموتا کز اولسون یاخود ازا اولسون وطول بلاده یعنی زحمت برزخ ومشقت محشرده میتکزه اعانه قیلسون وسزه اجر ویروب اکا رحمت ایلسون دیمشدر (قلت) ثری تمنك طوپراقدر لکن بوراده مطلقا تراب قصد اولنمق کرکدر (علی بن الحسینك رضی الله تعالی عنهما برجلیسی وارایدی جلیسك اوغلی وفات ایتمکله جزع شدید ایله جزع ایلدی ایشان حضرتلری اکرچه تعزیه ووعظ ایلدی لکن جلیس ای ابن رسول الله متوفی اولان اوغلم مسرفیندن یعنی هواسنه تابع طاقدن اولمغله اول حالی دخی بنی ایا اخرتی نه اولور دیو محزون ایتمه ده در دیمجه مشارالیه ای جلیس خالص مشفقم جزع ایتمه که سنك اوغلك ارقه سنده اوچ خلال وخصال یعنی اوچ شی ایله نجات واردر که اولکیسی کلمتین منجیتین شهادتین اولان (اشهدان لا آله الاالله وان محمدا رسول الله (وایکنجیسی جنم علیه الصلاة والسلامك شفاعتی (واوچنجیسی هر شیئه شامل ووسعتی اولان رحمت الهیه درسنك اوغلك اشبو خلال ثلاثك بر یسندن نه زمه جیقه بیلور دیمشدر (سلیمان بن عبدالملك اموی اوغلی فوتنده تعزیه سنه کلان عمر بن عبدالعزیز ایله رجاء ابن حیاته جکرنده برجمره مشتعله اولوب انی انجق عبره یعنی اشك چشمی اطفا ایدر اولدیغنی بیان ایله اغلمقده مجبور اولدیغنی اکلندقده عمر حضرتلری (اذ کرالله یاامیر المؤمنین وعلیك بالصبر) دیو عزیمته عملی یعنی عدم بکایی رأی ایلدی اکن سلیمان رجایه وسیله راحتده رأیی رجا نظر یله باقدقده (رجا ای امیر المؤمنین دمع عینکی صالیویرمکده بأس یوقدر زیرا رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم نجل محترملری ابراهیم حضرتلری ارتحالنده دیده حقایق دیده لری دمع زیر اولوب (ان العبرة لتدمع والقلب لیخشع ولانقول مایسخط الرب وانابك لمحزونون یاابراهیم) بیوردی دیمجك سلیمان فی الحال آماده جریان اولان سیل اشکنی استدیکی قدر اجرا ایدوب اربی و قصدینی قضادنصکره عمر ایله رجایه دونوب اشبو عبراتی اتراف ایتمسم یعنی بویله کثرتله دوکمسم جکرم پاره لنوردی اطفای آتش فؤادایتدم بوندنصکره چشملرم اغلیه مزدیدی (اسکندر سفرده خسته لنوب وفوتی قیلنده والده سنه برنامه اشتیاق یازوب کوندرمش که درونده ای مادر مشفقمم اشبونامه اشتیاق جانبکزه واصل اولدقده برطعام اماده ایتدر واهل بلادی ساحه سرایه برکدیروب باب بلندیکه برموکل ومأمور تعیین قیل تا که طعامه بابالری ویااناری ویابرادر ویاهمشیره ویاپسر ویاخود دختر وسائر اقاربندن افتراقلریله مصاب اولمش کسانه رخصت ویرمیوب سائرلرینی یعنی افتراق اجیسی کورمینلری سفره طعامه اقعاد ایده دیو یازلمش ایمش وقتا که بونامه اعتبار علامه اسکندرك والده سنه رسیده اولدقده بروجه محرر ترتیب سفره عام طعام وناسی احضار ایله ایچلرندن مصائب زدکان اولمیانلر کیروب ییسونلر دیدردکده طعام ایده جك برا حد بولنمیوب جمله سی برلرینه عودت ایتدکلرینی موی الیها مشاهده ایلدکده اسکندرك مرادینه انتقال ایدوب مادرینی کندی وفاتیچون تعزیه ایتدیکنی بیلدی (فضل بن سهل مقتول اولدقده والده سنه تعزیه ایچون مأمون خلیفه کیدوب (یاامه لاتحزنی علی الفضل فانی خلف منه) یعنی ای اناجغم فضل ایچون صاقن محزون اولمه که بن انك سکارعایت واعانتده اندن خلفم دیمجك اودخی (کیف لااحزن علی ولد عوضنی خلیفة مثلك) نه کیفیتله بر ولدك افتراقنه محزون اولیمم که سنك کبی برخلیفه اکرمی بکا تعویض ایلدی دیدی خلیفه اشبو جوابی غایت تحسین ایله بوندن احسن برجواب وجالب القلب خطاب اصلا ایشتمامش ایدم دیمش ایمش (قلت) لکن موی الیهانك کلامنده اعتراض دخی اولدیغی وارسته تفهیمدر (مرویدر که هاشمی تولید ایدن هاشمیه نك اولی اولان مادر علی بن ابی طالب رضی الله تعالی

عنه فاطمه بنت اسد بن هاشم رضی الله تعالی عنها وقتا که وفات ایتدکده رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم منزلنی تشریف وباشی اوجنه جلوس بیوروب (رحمك الله یاامی کنت امی بعد امی تجوعین وتشبعینی وتعرین وتکسبنی وتمنعی نفسك طیب الطعام وتطعمینی ترید بن بذلك وجه الله والدار الآخرة) دیو رحمت وثنا ایله یاد وبعده اوچ کره غسلنی امر ایدوب وکافورلی صو دوکوله جك وقتده اول صویی حضرت علیه الصلاة والسلام مبارك یدمؤیدلریله صاچوب بعده قمیص انورلرینی الباس وانك اوزرینه تکفینی ایتدردکدنصکره اسامة بن زید وابو ایوب الانصاری وعمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنهم احضار ایله تسویه قبرینی ایشانه حواله بیوردیلر خدمت مرقومه یی مشارالیهم حضراتی تنظیم ایدوب لحدینی تنظیم واعمال صمره سی کلدکده اول امری لطفا وتواضعا حضرت علیه الصلاة والسلام دست احسان پیوستلریله حفر وترابی اخراج بیوروب قبر مصلحتندن فراغ حاصل اولدقده حضرت شفیع روزجزا علیه وعلی آله واصحابه افضل الصلوات والتحایا قبل دخول واضطجاع همایونلریله مغبوط روضات جنان بیوردقلرندن صکره (الحمد لله الذی یحیی ویمیت وهوحی لایموت اللهم اغفرلامی فاطمة بنت اسد ولقنها حجتها ووسع علیها مدخلها بحق نبیك والانبیاء الذین من قبلی فانك ارحم الراحمین) دعاء مستجابنی عرض درکاه آله عزوجل بیوروب بعدالخروج جار تکبیرین برینه کتوروب یعنی نمازینی قیلوب ذات انجاز آیاتلری وعباس وابوبکر الصدیق رضی الله تعالی عنهم قبرینه ادخال قیلدیلر (محکیدر که خاندان عربدن جعفر الحارثی قتل اولندقده والدی ابوجعفر بن علبه مثل سائر صورتنده کیرمش اولان کیفیتده جزع کثیر ایلدی شویله که قبیله نسالری بکایه قالقوب واودخی نه قدر یاوریلی دوه سی وقوزیلی قیونلری وارایسه اولادلرینی نحر وذبح ایله اوکاربنه براقدیروب ای نساء حی کلك جعفره اغلیدلم ویورکلریزی داغلیه لم دیوب باقمز کوچکاربنه واغنام قوزیلرینه باقوب صیحه فراق ونعره اشتیاق ونسوان صرحدلر ایتدکجه انلرله برابر خیلی مدت بکا ایتمش وبومانمه بکرز براوجع جزع اوآنه قدر عربده وقوع بولدیغی روایت اولنمامش ایمش

﴿ حلف ایله سلفی تسلی وذکر تأسی یه دائر اشبو فصله الحاقی استحسان اولنان نثر وانضمدر ﴾

(بعض بلیغ فوت والدایله مصاب اولان صدیقنه (قدعاك الله علی الرزیة بحسن البقیة وسهل سبیل التسلیة بعظم المزیة وجعل الموهوب اعظم من المسلوك مامات من خلفك ولاغاب عن اهله من استخلفك فان تك ایدینا بالامس امسکت علی القلوب خوف انصداعها وانزعاجها فقد مسحت الیوم علی الصدور عند انشراحها وانفراجها ولئن سخنت عیون عند حدوث الحادث فقد قرت العیون عند انتصاب الوارث) مسجعات بالغه سیله تسلیت بخش اولمشدر که مالی تحقیقا الله تعالی وتبارك انتقال والد مصیبتنده حسن حال نجلیله اعانه واحسان وره تسلیدینی عظم قدر ولدیله تسهیل وعطیه حق تعالی اولان ابنی فوت اولان والدن اعظم ایلسون ای صدیق سنك کبی ذاتی کندویه تخلیف یعنی ترك ایدن اولمز وفنا پذیر اولمز وسنی برینه براغن اهلی واقرباسندن غیبوبت ایتمز یعنی نامی کم اولمازدون دستمز قلوبمزی پاره پاره ومنزعج اولور خوفیله صقیجه طوتمش ایکن یعنی پدریکك فوتندن محزون ایدك لکن بوکون یدیمز صدریمزی انشراحی عندنده اوخشامشدر یعنی سنك صاغلغکله منبسط الصدر اولدق وحدوث حادثه یعنی پدریکزکبی محترمك فوتی کونی کوزیمز یعنی اشکمز اصمش ایسه ده انتصاب وارثده سنك اقامه کده یعنی سنك کبی اوغلنی کوردیکمزده قره پذیر اولدی دیمکدر اهل تشریح بیانجه کدرله آقن کوزیاشی صیجق وسرور ایله اغلمه سنده صوق اولور ایمش وقرة العین چشمك حالت سرورده اولان برودتی اوله جقدر (شعر آتی باباسنك برینه کچن یزید نام حکمداره

بعض شعرانك نظمیدر * اصبر یزید فقد فارقت ذا ثقة * واشكر آلهك من بالملك حابا كا * لارزء اصبح فی الایام نعرفه * كمارزئت ولا عقبی كعقبا كا * (قلت) ما لی یزیدا سنی ولی عهد ایدن معتضد پدرك فراقنه صبر ایت و ملك اولد یغكد دخی شكر ایت مصیبتك آغرسه ده عاقبتی ملكه ارلغه چیقدی دیو عاجزانه ملاحظه اولندی (وبعض شعرا دخی تسلیه ده * لابد من فقد و من فاقد * هیهات مافی الناس من خالد * دیمشدر كه بوعالم فانیده یعنی مرأت كائناتده هر آیینه صورت فقدان ایله یعنی فوت اولمق وفاقد یعنی احباب واقربانك انتقاللری مشهود در وناس ایچنده خالداولمق یعنی انسانه دنیاده الی الابد بقا امر بعیددر (قلت) اكر بیت مرقوم خالد نامنده بركیمسه‌نك انتقالنده اقاربنی تسلیة نظم اولنمش ایسه پك ابلغدر دینیله جكی هر ماهره باهردر ﴿وقال آخر﴾ تفكر فان كان البكاء ردها لكا * علی احد فاجهد بكاء علی عمرو * یعنی دوشون طاشن اكر اغلمق براوانی كیرو جوریمش ودبرتلش ایسه اغلمه یوندن فوت اولان عمروه چالش دیمكدر (قلت) لغتده هلاك اولمك وتلف اولمق معناسنه اوله رق سبك عربیده شریف و وضیع اولسون هر فوت اولنلره اطلاق اولنوب سبكمزده كبردی لفظی كبی شخص محترمه مخصوص دكلدر فلیحفظ (بلغادن بری بردوستك فوتنده اوغللرینه تعزیة و تسلیة كوندردیكی نظمیدر * فلو كان فیض الدمع ینفع باكیا * لعاث غرب الدمع كیف یسیل * فان غاب بدر فالنجوم طوالع * ثوابت لاینقضی لهن افول * یغاث اها فی ظلمة اللیل حائر * و یسری علیها بالرفاق دلیل * مآل نظم اكر اشك چشمك سیلان وفیضانی اغلیجی یه برفائده ویره ایدی كوزدن اربلان اشكه سیلان نه صورتده اولور تعلیم ایدر واغلاه نه كیفیتده دریلدیرر ایدم یعنی ای خلف صدیقم اغلیك اغلمكزك سزه ومتوفی والدكزه نفعی اولیدی سزكله برابر بن دخی زیاده اغلر ایدم اكر شرف وفضلده بدر آسا مشارالیه بالبنان اولان دوستم پدریكز غیبوبت ایتدیسه سزلر كبی نجوم سپهر حریت وكمال وافوللرینه حكم اولنمیان ثوابت فلك مكارم وافضال اولان خلفلری طالعلر و باقیلردر واویله ثوابتلر سكزكه كیجه قرا كولغنده حیرتده فلان كیمسه انلر ایله استغاثه یعنی انلردن یوله مدد طلب ایدوب جهتلریله شاهراهی بولوب رفیقلرینه دلیل اوله رق شبهنكام كیدوب جمله سی واصل منزل مقصود اولورلر دیمكدر دیو ملاحظه اولنمشدر نظم مرقومك اولنده اولان فاسی اولنده دخی نظم اولدیغنی اشعار ایدر (هرون رشید خلیفه‌نك طاب ثراه برصبی نجلی بركیجه فوت اولوب وابله مرقومه‌ده براوغلی دنیایه كلمش ایمش بلیغ مشهور عبدالملك بن صالح حضور مشارالیهه كیروب (سرك الله یا امیرالمؤمنین فیما ساءك وجمع لك بین اجر الصابر وثواب الشاكرین) كلامیله هم تعزیه وهم تشكر ایتمشدر (جامع المستطرف مرقوم تأسی خصوصنده استماع ایتدیكم احسن نظمدر دیو شنا ایله * لیهنیك عافات ان لوملكته * لكنت بكره عن قلیل تفارقه * وسلبك عن میت رزئت بفقده * یقینك ان لابدانك لاحقه * ولاخیر فی عیش وان دام حفضه * بوادره محذورة وطوارقه * قطعه‌سن یازمشدر (قلت) فذلكه‌سی فناپذیر اولدیغی متیقن ومجزوم اولان دنیاده موت وزوال عیش وحضور وحوادث رنجاتی موجب كدر دركار اولمغله میت اولان كیمسه‌نك فقدانی مصیبت عد اولنمسون زیرا كدر ایدن دخی بوكدر كیهدن كیدر دیمكدر (میتك اصلی فعیل وزننده مویت اولوب برقاعدهٔ صرفیه واو یایه قلب و یالر برینه بالادغام تشدید یا ایله میت اولمشدر ویاء منقلبه حذف اولنه رق بالتخفیف میمك فتحی و یانك سكونیله میت دخی لغتدر (الشیء بالشیء یذكر) اسعد فقیراونوزسال مقدم برذاته تسوید ایتدیكم دیباجهٔ عربیه ده یحیی

نام ممدوحك ستایشنده قوللاندیغم (میت الحسنات منه یحیی) مصراع ثانیٔ بیت قدیمی اوعصرده محیی رمیم معنایم ادعاسنده اولان برمنسلك سلك سادهٔ جمل المولی غفرانه زاده میتك یاسی اوزرینه برشده وضع ایدوب املاسنی تصحیح ایتدم دیووزن مصراعی اماته ایتمشیدی بو برزائد سوزایسه ده لمطالعهٔ ما بورایه اشارت اولندی فتأمل (شعراء قدماء عرب عربادن خنسانك فوت اولان قرنداشی صخره نظم ایتدیكی مرثیه در * یذكرنی طلوع الشمس صخرا * واندبه لكل طلوع شمس * الا یاصخر لاانساك حتی * افارق عیشتی وازوررمسی * ولولا كثرة الباكین حولی * علی احبابهم لقتلت نفسی * وما یبكون مثل اخی ولكن * اسلی النفس عنهم بالتأسی * قلت) شاعر مرقوم نظم مذكورنده شانده ورفعتده شبیه شمس اولان صخری طلوع آفتاب بنم خاطریمه كتوردكاه هرطلوع مهرده بن اكا محاسننی یاد ایله اغلروآه وزار ایدرم دیوب بعده برقاعدهٔ علم معانی اولان التفاتجه صخری تصورده پیشنه كتوروب خطاباله (ای صخر آكاه اولكه سنی بن حیاتمدن مفارقت ومرقد مستورم زیارت اولنجیه دك اونوتمام) دیوب بعده (اكر جانبمده احبابلرینه اغلیانلرك كثرتی اولمیدی حزن فراق صخردن اغلیه رق كندیمی هلاك ایدر ایدم یعنی دنیاده فراق متحابین واقاربده غموم عموم اوزره اولدیغنی آخرلرده كوروب بوحال شامل بكا تسلیت و برمیدی تلف اولوردم و ناسك فراقلریله اغلدقلری كسان بنم قرنداشم صخر كبینده اكرچه دكللردر ولكن انلرك عموم بلوی اولان حاللرندن نفسمه صخرك فراقی آجیسنه صبر و تأسی ایله تسلی ایدرم دیمشدر ﴿لاخر﴾ واولا الاسی ماعشت فی الناس بعده * ولكن اذا شئت ساعدنی مثلی * اكر وفات ایدن صدیق و یاخود قریبك فراق دردینه صبر قارشو كلیدی ارتحالندنصكره ناس ایچنده یاشامزایدی ولكن یاشامق اراده اولندقده سائر مبتلای فراق اولانلراو مریده مساعده ایدر یعنی صبر ایتلریله یشار اشته بوحاللری تسلیت بخش اولمغله یاشانیلور مألی صیغ متكلم ایله ناظم بیت افاده ایتمشدر ﴿لاخر﴾ وهون وجدی عن خلیلی اننی * اذا شئت لاقیت الذی مات صاحبه * مالی بن قنغی كیمسه ایله ملاقات ایتدم ایسه انك صدیقی وفات ایتمش بولدیغمدن بنم دوستمك فراق و فوتندن مبتلا اولدیغم غم مفرطم بكا سهولتلی اولدی یعنی خلقك ابتلای ضرور یسندن عبرت الوب متسلی اولدم دیمكدر ﴿لاخر﴾ * ومما یؤدبنی الی الصبر والعزی * تردد فكری فی عموم المصائب * بنی صبر وتعزیه وتسلیه یه ارشاد ایدن مصیبتلرك و بالخصوص افتراق یارمصیبتنك كافهٔ ناسده شمولی اولدیغنه فكریمك ترتیب قیاس ایتمسیله حاصل اولان جزم و حكممدر دیمكدر (منقولدركه براعرابیه نك قرنداشی مرقومه نك اوغلی بغیر حق قتل ایتمش اولوب وقتاكه میدان قصاصه كتورلدكده حاضره بوزنان اعرابیه‌مز بوره اطلاق ایدك دیو قصاصنی عفو و اشبو قطعهٔ معنیداری انشاد ایلدی * اقول للنفس تأساء وتعزیة * احدی یدی اصابنی ولم ترد * كلاهما خلف من فقد صاحبه * هذا اخی حین ادعوه وذا ولدی * مفاد نظم بن نفس محزونمه تأسی وتعزی جهتندن ای نفس سن استمدیكك حالده دودستمدن بری بكا اصابت وتعدی ایلدیكه او دودستك بری دیكرینه خلفدر یعنی بری منعدم اولسه انك ایشنی موجود اولان دست كورر و او احدی الیدینك بری مقتول قرنداشمدر كه بكامعین الزم اولمغله كل قرنداشم دیو هر وقت كندوسندن استعانه ایدرایدم ودیكری قاتل اولان شواوغلمدركه اودخی بكامعین وخدمتكاردر بویله بكالازملرایكن بری كیدوب اندن مأیوس اولمله آخرندن قصاص ایتدرمكله نیچون دور اوله یم دیمك استر (قلت) تأساء تذكار وزننده تأسیه كبی مصدر اولدیغی بو نظمدن مستفاد

اولمشدر ﴿ ارجنجی فصل ﴾ اشبو فصل مرثیهٔ منظومه لره مخصوصدر
(باعث ایجاد کائنات علیه الصلوات والتحیات عالم مقدس بقایه ارتحال ایلدکده آل واصحابدن رضی الله
تعالی عنهم برازذوات عظام مرثیهٔ کثیره لر نظم ایلدیلر ایدی مراثی مذکوره دن ابو بکر الصدیق
رضی الله تعالی عنهدن روایت اولنان مرثیه بو نظم جکر سوز وکرامت فروزدر * لما رأیت نبینا
مجندلا * ضاقت علی بارضهن الدور * فارتاع قلبی عند ذاك لنقله * و العظم منی ما حییت
کسیر * أعتیق ویحك ان حبك قد ثوی * فالصبر عندك مابقیت یسیر * یالیتنی من قبل مهجرك
صاحبی * غیبت فی لحد علی صخور * فلتحدثن بدایع من بعده * تعنی بهن جوانح وصدور *
(قلت) بعض نسخه ده (بارضهن) یرنده (بعرضهن) واقع در اکن ارضهن اولمق
کوربنور (مفادها) نبی آخر الزمان افندیمز علیه الصلاة والسلام وقتا که مهبط شجراغ
جهان اولان جسم مکرم ایله روضهٔ معطره لرنده کنج نهان جوهر آسا مستور اولدیغنی کوردیکمده
دنیادارلری وخانه لری زمینلریله بکا طار اولدی یاخود علی نسخة عرض وسعتلریله ضیق اولدی
و بوشهودده عالم مقدسه نقللرینه بناءً قلبم پاره لندی وصاغ قالدیغم مدتك تمامنده کمکارم قرقدر
ای عتیق وای سکا که سنك حبك یعنی مابه الحبك اولان افندیمز علیه الصلاة والسلام روضهٔ
مطهره لرنده تحقیق مقیم اولمغله فراقلرینه سنك صبرك باقی اولدقجه آزدر یعنی صبره تحملك یوقدر
کاشکه مصاحبی شرفیله دولتدار نی بولدیغم افندیمزك مقام محمود اولان عالم قربه ارتحاللرندن
اول لحد ایچنده اوله رق واوزریمه صخره لر قونیله رق غیبوبت ایدوبده افتراقلرینی کورمیدیم
پس رحمت عالمین اولان افندیمزك هجرت مذکوره لرندنصکره نیجه بدعتلر حدوث ایدرده انلرله
امتك سینه لری و اعضای رنج وکدر جکر وجکرلری سیخ اضطرابه دوشرما اندهدر (قلت)
اعتبقده اولان الف حرف ندادر وعتیق صدیق اکبر رضی الله تعالی عنهك لقب دیکریدر ونظم
مرقومده کیت قلم مطلق العنان الهام واستخارهٔ قلبیه ده بولنان اقدام ایله سبك متدا وله نظرا
ضروری بعض معاملهٔ خالصانه ابراز ایتمش اولدیغی مستطرفه نظرا اولنسه ظاهر اولور که لدی
التأمل وجه موجهی روشنادر (عمهٔ رسول الله صلی الله تعالی علیه و سلم صفیه رضی الله
تعالی عنهانك مرثیه سیدر * فقدت ارضنا عنا النبیا * کان یروی به البنات زکیا * خاتفا عالیا
ودیناکریما * وصراطا یهدی الانام سویا * وسراجا یجلو الظلام منیرا * ونبیا مسودداعربیا *
* حازما عالما کریما حلیما * عابدا بالنوال برا نقیا * اذ یوما اتی علیه لیوم * کورت شمسه وکان
ملیا * فعلیك السلام منا جمیعا * دائم الدهر بکرة وعشیا ﴿ اصحاب کزیندن ابو سفیانك
مرثیه سیدر رضی الله تعالی عنهم ﴾ ارقت فبات ایلی لایزول * ولیل اخی المصیبة فیه طول *
* واسعدنی البکاء وذاك فیما * اصیب المسلمون به قلیل * لقد عظمت مصیبتنا وجلت * عشیة
قیل قد قبض الرسول * واضحت ارضنا مما عراها * تکاد بنا جوانبها تمیل * فقدنا الوحی والتنزیل
فینا * یروح به و یغدو جبرئیل * و ذاك احق ماسالت علیه * نفوس الناس اوکادت تسیل *
* نبی کان یجلو الشك عنا * بما یوحی الیه و ما یقول * و یهدینا فلا نخشی ضلالا * علینا
و الرسول لنا دلیل * افاطم ان جزعت فذاك عذر * و ان لم تجزعی فهو السبیل * فقبر ابیك
سید کل قبر * وفیه سید الناس الرسول * ابو بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه ارتحال ایلدکدن
صکره دفنندن بعد الرجوع عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه اشبو ابیاتله مرثیه خوان اولمشدر
* ذهب الذین احبهم * فعلیك یادنیا السلام * لاتذکرین العیش لی * فالعیش بعدهم حرام *
* انی رضیع وصالهم * والطفل یولمه الفطام ﴿ محمد بن یحیی البرمکی یه برشاعرك مرثیه سیدر ﴾
* سألت الندی والجود مالی اراکما * تبدلتما عزا بذل مؤبد * ومابال رکن المجد امسی مهدما *

* فقالا اصبنا بابن یحیی محمد * فقلت فهلا متما بعد موته * وقد کنتما عبدیه فی کل مشهد * فقالا
اقمنا کی نعزی لفقده * مسافة یوم فتلوه فی غد * قلت) بو نظمی مؤلف کچن بابلرك برنده دخی
یازمش ایدی ﴿ بعض شاعرك مرثیهٔ صدیقیدر ﴾ وقالوا عزاء ایس للموت مدفع * فقلت
ولا للحزن اذا مات مدفع ﴿ بو دخی برشاعرك مرثیهٔ بلیغه سیدر ﴾ کنت السواد لمقلتی *
* فبکی علیك الناظر * من شاء بعدك فلیمت * فعلیك کنت احاذر ﴿ برشاعر بو معنایی
اخذ ایله دیمشدر ﴾ الا فلیمت من ساء بعدك انما * علیك من الایام کان حذار یا ﴿ لاخر ﴾
* ولا ارتجی فی الموت بعدك طائلا * ولا اتقی للدهر بعدك من خطب ﴿ لاخر فی معناه ﴾
* لقد آمنت لنفسی المصائب بعده * فاصبحت منها آمنا ان اروعا * فما اتقی للدهر بعدك نکبة *
* ولا ارتجی للعیش بعدك مرتعا ﴿ اشجع سلمی نك ابن سعیده اولان مرثیه سیدر ﴾ مضی
ابن سعید حین لم یبق مشرق * ولا مغرب الا له فیه مارح * وماکنت ادری مافواصل کفه
* علی الناس حتی غیبته الصفائح * فاصبح فی لحد من الارض میتا * وکانت به حیا تضیق
الصحاصح * سابکیك ما فاضت دموعی فان تفض * فحسبك منی ماتکن الجوانح * وما انا من
رزء وان جل جازع * ولا بسرور بعد موتك فارح * لئن حسنت فیك المراثی وذکرها * لقد حسنت
من قبل فیك المدائح ﴿ یحیی بن زیاده ابن المقفعك مرثیه سیدر ﴾ رزئنا اباعمرو ولاحی مثله *
* فلله ریب الحادثات لمن وقع * فان تك قد فارقتنا وترکتنا * ذوی خلة مافی انسداد لها طمع *
* فقد جر نفعا فقدنا لك اننا * امنا علی کل الرزایا من الجزع ﴿ لاخر ﴾ الی الله اشکو
لا الی الناس اننی * اری الارض تبقی والاخلاء تذهب * اخلای او غیر الحمام اصابکم * عتبت
ولکن ما علی الدهر معتب ﴿ لعباس بن الاحنف ﴾ اذا مادعوت الصبر بعدك والبکا *
* اجاب البکا طوعا ولم یجبه الصبر * فان ینقطع منك الرجاء فانه * سیبقی علیك الحزن مابقی
الدهر ﴿ لاخر فی صدیقه ﴾ خلیلی ما ازداد الاصبابة * الیك وماتزداد الا تنائیا * خلیلی
لو نفس فدت نفس میت * فدیتك مسرورا بنفسی ومالیا * وقد کنت ارجوان تعیش وان امت *
فحال قضاء الله دون رجائنا * الا لیمت من شاء بعدك انما * علیك من الاقدار کان حذار یا * (قلت)
بیت اخیر یا آنفا مذکور اولان بیتدن ویا او بیت بو بیتدن مأخوذ اولمق کرکدر و بو یله اولدیغی
حالده تضمین دخی محتملدر لکن برنده ایام ودیکرنده اقدار نسخه لری تضمینه او یارمی بیلم
﴿ مرثیهٔ اولاد در ﴾ وقاسمنی دهری بنی مشاطرا * فلما تقضی شطره عاد فی شطری *
* الا لیت امی لم تلدنی ولیتنی * سبقتك اذ کالی غایة نجری * وقد کنت ذاناب وظفر علی العدا *
* فاصبحت لایخشون نابی و لاظفری * عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه شاعرهٔ مشهوره
خنسایه قرنداشنك فوتنده نظم ایتمش اولدیغك افضل بیت یعنی ابلغی قنغیسیدر انشاد ایله دیدکلرنده
اشبو بیتی اوقومشدر ﴾ وکنت اعیر الدمع قبلك من بکا * فانت علی من مات بعدك شاغله (قلت)
ظاهر اولدیغی اوزره مومی الیها ابلغ نظمنی عرض عتبهٔ امیر المؤمنین قیلش ز یرا معنای بیت مطالعهٔ
عاجزی اوزره (بن سنك فوتکدن اول اشك چشممی فراق اقربا واحباب ایچون اغلیان کیمسه لره
عاریت ویررایدم یعنی بنم بکام کبت وکیفیتده خلقك بکاسنه غالب ایدی سن فوت اولدقدنصکره
وفات ایدنلری مشغول قیلیجیسن یعنی بن ودخی ناس سائر متوفالره اغلمزلر الی الابد سکا اغلرلر او یله
بر عالی کعب ومقبول قبائل کیمسه سن دیمك اولور فتأمل ﴿ مرثیهٔ لاخر ﴾ وقبرت وجهك
وانصرفت مودعا * بابی وامی وجهك المقبور * واری دیارك قفرة مهجورة * والقبر منك مشید
معمور * عمت صنائعه فعم مصابه * فالناس فیه کلهم مأجور * ردت صنائعه الیه حیاته * فکانه
من نشرها منشور * فالناس مأتمهم علیه واحد * فی کل بیت رنة وزفیر * عجبا لاربع اذرع

فى خمسة * فى جوفها جبل اشم كبير ﴿ محاسن شوى نام شاعرك بردوستى فوت اولوب عقب
وفاتنده كيف ماتفق قار ياغمغله اوكيفيتى درجله يابديغى مرثيه‌در ﴾ لم انسه وبنو الملوك امامه *
* يدمون للاسف الاكف عضاضا * والثلج قد غطا الر بافكانها * من حزنها لبست عليه بياضا *
﴿ لاخر فى صديقه ﴾ ولبس حرير النعش ماتسمعونه * ولكنه اصلاب قوم تقصف * ولبس
نسيم الملائر يا حنوطه * ولكنه ذاك الثناء المخلف ﴿ وزير اعظم سلطان سنجر نظام الملكه
مقاتل بن عطيه‌نك مرثيه‌سيدر ﴾ كان الوزير نظام لؤلؤة * يتيمة صاغها الرحمن من شرف *
* غرت ولم تعرف الايام قيمتها * فردها غيرة منه الى الصدف ﴿ لاخر ﴾ سابكيك للدنيا
وللدين اننى * رأيت يد المعروف بعدك شلت * ربيع اذا ضن الغمام بمائه * وسيف اذا ما المشرفيه
سلت ﴿ بيرام كونى ابو الحسين اسمنده اولان اوغلى فوتنده شاعر بولنان باباسى مرثيه سيدر ﴾
* ابس الرجال جديدهم فى عيدهم * ولبست حزن ابى الحسين جديدا * ايسرلى عيد ولم ار
وجهه * فيه الا بعد الدلك عيدا * فارقته وبقيت اخلد بعده * لاكان ذاك بقا ولاتخليدا *
* من لم يمت حزنا لفقد حبيبه * فهوالخؤن مودة وعهودا * مت مع حبيبك ان قدرت ولا تعش *
* من بعده ذالوعة مكمودا * مالم خشف قد ملى احشاءها * حذرا عليه وجفنها تسهيدا *
* وان نام لم يهجع وطافت حوله * فيبيت مكلو بها مرصودا * منى باوجع اذرايت نوائحا *
* لابى الحسين وقد لطمن حدودا * ابا الحسين ومافقدت جلادتى * الاغداة رأيتك المفقودا *
* كنت الجليد على الرزايا كلها * وعلى فراقك ما خلت جليدا * ولئن بقيت وقد هلكت فان لى *
* اجلا وان لم احصد معدودا * لاموت لى الااذا الاجل انقضى * فهناك لاتحاوز المحدودا *
* ومع البقاء فاننى بك لاحق * ماعن قريب لااراه بعيدا * حزنى عليك بقدر حبك لاراى *
* يوما على هذا و ذاك مزيدا * ما هدنى مر السنين وانما * امسيت بعدك بالاسى مهدودا *
* ياليت انى لم اكن لك والدا * وكذلك انت فلم تكن مولودا * فلقد شقيت و بما شقى الفتى * بفراق
من يهوى وكان سعيدا * من ذم جفنا باخلا بدموعه * فمليك جفنى لم يزل محمودا * فلا نظمن
مراثيا مشهورة * تنسى الانام متيما ولبيدا * وجميع من نظم القريض مفارقا * ولدا له اوصاحبا
مودودا ﴿ فقيه منصور بن اسمعيل مصر ينك بعض كرمايه نظم ايتديكى مرثيه در ﴾
* سألت رسوم القبر عمن ثوى به * لاعلم ما لاقا فقالت جوانبه * انسأل عمن عاش بعد وفاته *
* بمعروفه اخوانه واقاربه ﴿ شهاب الدين ابن فضل الله نام ذاته فاضل سبكينك مرثيه‌سيدر ﴾
* مصاب ليس يشبهه مصاب * لذى الالباب اذفقد الشهاب * امام قد حوى من كل علم *
* كنوزا دونها تزجى الركاب * وابكى كل ذى علم عليه * فكم علم له ضم التراب * وكم كلم موانع
قدانته * بديها وهى عاصية صعاب * فسلطان البلاغة غير شك * شهاب الدين ما فيه ارتياب *
* سقا الله الكريم ثراه صوبا * له من كل رضوان رضاب ﴿ صفدينك برمرثيه سيدر ﴾
* يا غائبا فى الثرى تبلى محاسنه * الله يوليك غفرانا واحسانا * ان كنت جرعت كأس الموت
واحدة * فكل يوم اذوق الموت الوانا ﴿ ينه صفدينك بابغا نام اميرك فوتنده نظم ايلديكى
مرثيه‌در ﴾ الا انما الدنيا غرور و باطل * فطوبى لمن كفاه منها تفرغا * وما عجبى الالمن مات
وانقضا * بايام دهر ما رعى حق بليغا ﴿ مرثية لاخر ﴾ ان الرزية بابن موسى لم تدع *
* فى العين بعدك للمصائب مدمعا * والصبر يحمد فى المواطن كلها * والصبر ان تبكى عليك
وتجزعا ﴿ عمر بن عبد العزيز حضرتلرى عظماى عربدن مخلد بن المهلبك صلات جنازه سنى
ادا ايدنده عسكره تمثل ايلديكى بيت شاعردر ﴾ على مثل عمرو تهلك النفس حسرة *
* وتضحى وجوه القوم مسودة غبرا ﴿ محمد بن عبد الله العتبى نك قرنى وفات ايتدكده نظم

ايلديكى مرثيه در ﴾ * اضحت بخدى للدموع رسوم * اسفا عليك وفى الفؤاد كلوم
* والصبر يحمد فى المواطن كلها * الاعليك فانه مذموم ﴿ عمر بن سعيدك قرنى فوت اولدقده
خطاط بليغ احمد بن يوسفك نظم ايتديكى قطعه مرثيه‌در ﴾ * عجبا للمنون كيف أتتها
* وتخطت عبد الحميد اخاكا * شملتنا المصيبتان جميعا * فقدنا هذه ورؤية ذاكا * (قلت)
قطعهٔ مرقومه دن مستفاد اولديغى اوزره ابن سعيدك مقدما اوغلى دخى وفات ايتمكله ‌كا
دخى مرثيه‌در ﴿ قدمادن خاطب بن قبسك مرثيه سيدر ﴾ سلام على القبر الذى ضم اعظما
* تجول المعالى حولها فتسلم * سلام عليه كلما ذر شارق * ومامد قطع من دجا الليل مظلم *
﴿ مرثيه لغيره ﴾ * الى الله اشكو الف كل قبيلة * من الناس قد افنى الحمام خيارها *
﴿ لمحمد بن مبادر ﴾ * ما درى نعشه ولا حاملوه * ماعلى النعش من عفاف وجود *
﴿ آل عباس وزراسندن امام خط ابن مقله‌نك وفاتنده بعض بلغاى خطاطك
مرثيه سيدر ﴾ * استشعر الكتاب فقدك سالفا * وقضت عليك بذلك الايام *
* فلذاك سودت الدوى كآبة * اسفا عليك وشقت الاقلام * ﴿ اوائل عهد آل
عباس وزراسندن ابن هبيره كه بولك ذكرى كچمشدر فوتنده ابو عطاء سندينك يازديغى مرثيه‌در *
* الاان عينا يوم فقدك لم تجد * عليك بجارى دمعها لجمود * عشية قام النائحات و شققت *
جيوب بايدى مأتم وخدود * فان تمس مهجور الفناء فربما * اقام به بعد الوفود وفود * فانك
لم تبعد على متعهد * بلا كل من تحت التراب بعيد * ﴿ حسن بن مطير اسدينك معن بن
زائده مرثيه سيدر ﴾ * الما على معن وقولا لقبره * سقتك الغوادى مربعا ثم مربعا * فيا قبر
معن كنت اول حفرة * من الارض خطت للسماحة مضجعا * و ياقبر معن كيف واريت
جوده * وقد كان منه البر والبحر مترعا * بلى قد وسعت الجود والجود ميت * ولوكان حيا
ضقت حتى تصدعا * فتى عيش فى معروفه بعد موته * كما كان بعد السيل مجراه مرتعا * ولما
مضى معن مضى الجود وانقضى * واصبح عرنين المكارم اجدعا ﴿ ينه شعراى قدمادن
عبد الله ابن الزبيرى الاسدينك مرثيه سيدر ﴾ رمى الحدثان نسوة آل حرب * بمقدار سمدن له
سمودا * فرد شعورهن السود بيضا * ورد وجوههن البيض سودا * فانك لوسمعت بكاء هند
* ورملة اذ تصكان الخدودا * سمعت بكاء باكية وباك * ابان الدهر واحدها الفقيدا (ينه
قدماى شعراى عربدن نابغهٔ جعدى مرثيه سيدر ﴾ * فتى كان فيه مايسر صديقه * على
ان فيه مايسوء الاعاديا * فتى كملت اخلاقه غير انه * جواد فما يبقى من المال باقيا ﴿ لاخر ﴾
* عجبت لصبرى بعده وهو ميت * وقد كنت ابكيه دما وهو غائب ﴿ لاخر ﴾ فديتك
لم اصبر ولى فيك حيلة * ولكن دعانى اليأس منك الى الصبر * تصبرت مضطرا وان كنت كارها
* كما صبر العطشان فى البلد القفر * ﴿ ينه بلغاى قدمه دن سلمة بن يزيد جعفى‌نك لام
برادرى فوتنده نظم ايتديكى مرثيه سيدر ﴾ اقول لنفسى فى الخلاء الومها * لك الويل ماهذا
التجلد والصبر * الم تعلمى ان لست ماعشت لاقيا * اخى اذاتى من دون اوصاله القبر * وكنت
اقاسى الموت من بين ليلة * فكيف ببين صار ميعاده الحشر * وهون وجدى اننى سوف اغتدى
* على اثره يوما و ان نفس العمر * فتى كان يعطى السيف فى الروع حقه * اذا ثوب الداعى
وتشقى به الجزر * فتى يدنيه الغنى من صديقه * اذا ماهو استغنى ويبعده الفقر * وكنت اذا ناى به
البين ليلة * كان على الاحشاء من بينه الجمر ﴿ شاعره شهيرهٔ عرب عربا ريطه بنت عاصم
مرثيه سيدر ﴾ * وقفت فابكتنى بدار عشيرتى * على رزئهن الباكيات الحواسر * غدوا
كسيوف الهند وراد حومة * من الموت اعيى وردهن المصادر * فوارس حاموا عن حريمى

وحافظوا * بدار المنايا والقنا مشاجر * ولوان سلمى نالها مثل رزئنا * لهدت ولكن تحمل الرزء عامر *
(قلت) اشبو مرثيه منظومه ده بر بيتك مفهوم جلبسندن ماعدا اربنك معناسنده. قلم قاصرك
عدم تصديسى يعنى اطنابدن اجتنابى اولان عذركترانه م ارباب دانش و عرفانك نزدنده
هم روشن وهم قرين قبولدركان ايدرم والسلام والله اعلم بالصواب

الباب الثالث والثمانون

اشبو سكسن اوچنجى بابى جامع المستطرف مرحوم دنيا واحوالى وتقلباتى و دنيادن زهدك
فضلى و بونلره متعلق امورك ذكرينه تخصيص ايله بروجه آتى بسط مقال ايلوب ديركه (بارى
تعالى وتقدس برمنطوق نص (قل متاع الدنيا قليل الاية) جميع دنيايى متاع قليل اولمق اوزره وصف
بيورمشدر وهر مخاطب اولمق شانندن اولان انسان بيلورکه من حيث المجموع متاع قليل اولان
دنيانك مجموعنه مالك اولبوب بلكه قليلدن كندويه شئ قليل اعطا اولنمشدر ايمدى اكر
اوقليل قليل ايله تمتع ايدرسك يعنى متاع دنياده مقدرك نه مقدار ايسه (اعلموا انما الحيوة الدنيا
لعب ولهو وزينة) و دخى (وان الدار الاخرة لهى الحيوان لو كانوا يعلمون) نص كريملرى
منطوقلرنجه اوتمتع مقصود بالذات اولديغى حيثيله لعب و لهو در پس بوصورتده اى مرد
عاقل فناپذير اوله جق لعب قليلى فنا بولميه جق حيات ابديه وزوالى اولميان شباب سرمده صاتميوب
و شخنه اونش طعام خوشكوارده صوق صوقاميوب شو مزرعهٔ دنياده ذخر زاد عقبى قزانمغه
چالشکه بومعنايى كبار ائمه دن فضيل بن عياض حضرتلرى دنيا دوكنه جك التون اولسه وآخرت
دوكلميه جك وفنا بولميه جق خزف پاره اولسه بزه بقاسى اولان خزفى فنا بوله جق ذهب اوزره
ترجيح ايله اختيار واخذ ايدوب اوذهب ذاهبى ترك واجب اولور فكيفكه خزفى يعنى دنيايى اختيار
ايدوب ذهبى يعنى اخرتى ترك ايتمكده يز بيورمشلر (اى عاقل تأمل قيل كه سليمان بن داود عليهما
السلام دنياده اعطا اولنان شيئك مثلى ابا سكا اعطا اولندميكه او نبى ذى شانه عليه السلام
جميع ملك دنيا ويربلوب وانس وجن وطير ووحوشه آمر اولوب وروزكار امرينه مسخر ايدى
والله عظيم الشان بونلردن اعظم كندويه صابى يه كلز احسانلر ايدوب (هذا عطاؤنا فامنن
او امسك بغير حساب) نص صريحى مدلولنجه امتنان ايلدى حال بويله ايكن الله بيلور كه
ذات ملك وسلطنت مذكوره مقصود بالذات اولماديغى ورفعت ومنزلت بالكلية تملك دكل ايدوكنى
بيلوب (هذا من فضل ربى ليبلونى ءاشكر ام اكفر) مكرمه سى دلالتنجه تعليما لامته
استدراج اولمسى احتمالنى اشعار ايلدى كه تدبر ايدنه برفصل الخطاب وموعظهٔ حكمت نصابدر
هذا (ودخى اى عاقل دنيا مالى واحوالى شويله دركه سكا وسائر اهل دنيايه خطابا بارى تعالى
وتبارك (فوربك لنسئلنهم اجمعين عما كانوا يعملون) ودخى (وان كان مثقال حبة من خردل اتينابها
وكفى بنا حاسبين) كريمه لرى منطوقلرنجه سؤال وروز جزاده حسابه چكيلورامر حساب ايسه
دشوار اولمغله اندن آزه قناعت مستوجب راحتدر و اشبو (لوكانت الدنيا تزن عندالله جناح
بعوضة ماسقى كافرا منها شربة ماء) حديث شريفنى تفكر ايلديككده مال دنيا جمعنه سعيدن
وازكچرسن (ودخى ابو هريره دن مروى اشبو حديث شريف حكمت رديف دخى تأمل اولنسه
زخارف دنيا مرد هشيارك منفورى اولور (قال ابو هريرة رضى الله تعالى عنه قال لى رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم الا اريك الدنيا جميعا بما فيها قلت بلى يا رسول الله قال فاخذ بيدى واتى
الى واد من اودية المدينة فاذا مزبلة فيها رؤس الناس وعذرات وخرق بالية وعظام البهائم
ثم قال يا ابا هريرة هذه الرؤس كانت تحرص حرصكم وتؤمل امالكم ثم هى اليوم تساقط عظاما
بلا جلد ثم هى صايرة رمادا رميا وهذه العذرات الوان اطعمتكم اكتسبوها من حيث اكتسبوها

فقذفوها فى بطونهم فاصبحت والناس يتحامونها وهذه الخرق البالية رياشهم ثم اصبحت والرياح
تصفقها وهذه العظام عظام دوابهم التى كانوا ينتجعون عليها اطراف البلاد فمن كان باكيا على
الدنيا فليبك قال فما برحنا حتى اشتد بكاؤنا * وعمر بن الخطاب رضى الله تعالى عنهدن روايت ايلديكى
اشبو حديث شريفى تأمل ايلسك دنيا ومالندن اعراض ايدرسن (ان عمر رض دخل على رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم وهو على سرير وقد اثر الشريط بجنبه فبكا عمر رضى الله تعالى عنه
فقال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم ما يبكيك يا عمر فقال ذكرت كسرى وقيصر وما كانا فيه من
الدنيا وانت رسول الله وقد اثر بجنبك الشريط فقال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم اولئك قوم
عجلت لهم طيباتهم فى حياتهم الدنيا ونحن قوم اخرت لنا طيباتنا فى الآخرة) ضحاكدن مرويدر
ديمشدر وقتاكه بحكمته سبحانه آدم وحوا عليهما السلام دنيايه هبوطده ربع دنيايى بولوب ربع
جنتى فاقد اولدقلرندن دنيانك بدبويندن قرق كون باياوب قالمشلردر (يحيى بن معاذ دن مرويدر
ديمشدركه حكمت سمادن قلوبه اينزوشول قلبده كه درت خصلت واردر انده ساكن اولماز
وخصال مذكوره دنيايه ميل وركون وقصد غدر وحسداخ وحب شرفدن عبارتدر (وعلى
مرتضايه رضى الله تعالى عنه خطابا بواثر دخى مرويدركه مؤيد روايت يحياى مشار اليه در (انه
عليه الصلاة والسلام قال لعلى اربع خصال من الشقا جمود العين وقساوة القلب و بعد الامل
وحب الدنيا) ابن عباسدن رضى الله تعالى عنه مرويدر ديمشدركه يارين روز قيامتده دنيا صاحبى
اقلى وفره لى وكوك كوزلى وآزيلرى ظاهر وقبيح المنظر وكورنلر اوركر واستكراه ايدر بر عجوز
صورتنده ميدان عرصاته كتوريلوب وكافهٔ خلايقه كوستريلوب و بونى بيلورميسكز ديبنلور
و اهل عرصات دخى بوكريه نسنه يى بيلمك خصوصنده حق تعالايه صغينيرز ديدكلرنده اشته
بو عجوزسزك ايچنده ايكن انكله تفاخر ايدوب واوزرينه مقاتله ايلديككز دنيادر ديو ندا اولنه جقدر
انتهى (وعن الفضيل بن عياض انه قال جعل الشر كله فى بيت واحد وجعل مفتاحه حب الدنيا
وجعل الخير كله فى بيت واحد وجعل مفتاحه الزهد عن الدنيا) يعنى جملهٔ شر براوطه يه وضع اولوب
ومفتاحى حب دنيا وكذلك كافهٔ خير براوطه يه قونيلوب مفتاحى دنيادن زهد قلنمشدر ديمشدر
(قيل مثل الدنيا مثل ظل الانسان ان طلبه هرب منه وان ولى عنه تبعه) يعنى دنيا انسانك كولكه سى
كبيدركه بركيمسه كولكه سنى طوتمق قصديله اوزرينه طوغرو كتسه ينشه مز اما توجه ايتميوب
دونسه كولكه اول كيمسه يه تابع اولور اشته طلب دنيا دخى بويله در توجه ايتميوب اعراض
و زهد ايدنه اتباع ايدر وطالب اولنلردن فاجر ديمكدر (قلت) اكر بوروش خلوصه مقرون
اولورسه الحيلة ترك الحيلة بولنديغى ثروت و سامانه بر كوزل طريقدر لكن بونده خلوصى بولمق
بيض الانوق بولمق كبيدر (ومعناى مذكورده برنظمدركه انشاد اولنور * مثل الرزق الذى
تطلبه * مثل الظل الذى يمشى معك * انت لا تدركه طالبا * واذا وليت عنه تبعك * و دنيايى
خيال الظلة بكزتمشلر و بو معناده شو شعرى دخى بعض شعرا ديمشدر * رأيت خيال الظل
اعظم عبرة * لمن كان فى حق الحقايق واقى * شخوص و اصوات يخالف بعضها * لبعض
واشكال بغير وفاق * تجئ وتمضى بابة بعد بابة * وتفنى جميعا والمدبر باقى * نظم مرقومى قلم فقير
بو بديهه ايله عاجزانه ترجمه ايتمشدر * اكرچه سوز كهده صورتا بازيچه در اما * خيال الظل حقايق بينه
اعلا جاى عبرتدر * براز اشخاص واصوات ايله اشكالى كورسنكيم * كلوز رهم كيدرلر ايشلرى
مقرون نوبتدر * اولورلر سربسر افنا قرين هيچ كلمش كبى * ولى تدبير ايدن باقى اولور فكر ايت
نه حالتدر * (قلت) خيال الظل رومده اختراع اولنميوب بلكه لعب قديم اولديغى تشبيه ونظم
مرقومدن مستفاد در (ضحاك بن سليمان وصف دنياده شو نظمى كوزل ديمشدر * ما انعم الله

على عبده * بنعمة اوفى من العافية * وكل من عوفى فى جسمه * فانه فى عيشة راضية * والمال حلو حسن جيد * على الفتى لكنه عارية * واسعد العالم بالمال من * اداه للاخرة الباقية * ما احسن الدنيا ولكنها * مع حسنها غدارة فانيه * برسنك مزارده منقوش اولوب جامع المستطرفك نقل ونقش ايلديكى نظم موعظه نصابدر * ياواقفين الم تكونوا تعلموا * ان الحمام بكم علينا قادم * لاتستغروا بالحياة فانكم * تبنون والموت المفرق هادم * لونتزلون بشعبنا لعرفتم * ان المفرط فى التزود نادم * ساوى الزدامابيننافاحلنا * حيث المخدوم واحد والخادم ﴿وعاقبت امر دنيايى بياندە عبدالله بن طاهر دخى بو سخنى كوزل نظم ايتمشدر﴾ البس الى ذا صار آخر امرنا * فلا كانت الدنيا القليل سرورها * فلا نجى بانفس عماترينه * فكل امور الناس هذا مصيرها (قلت) عبدالله مشاراليه بالاراده ذكرى سبق ايتديكى اوزره دولت عباسيه دەوالى مصرايدى ﴿وبومعناده يعنى زوال دنياده شرف الدين بن اسدك تضميدر﴾ يامن تملك ملكا لابقاء له * حملت نفسك آثاما واوزارا * هل الحياة بذى الدنيا وان عذبت * الا كطيف خيال فى الكرازارا * ﴿وله ايضا﴾ عن قليل اصير كرم رمادا * ونقول الرفاق هذا فلان * صار تحت التراب عظما رميا * وجفاه الاحباب والخلان ﴿وله ايضا﴾ وغاية هذا الدار لذة ساعة * و يعقبها الاحزان والهم والندم * وهاتيك دار الامن والعز والتقى * ورحمة رب الناس والجود والكرم * ﴿وبونظم مشهور دخى عدم قرار دنيا ووقوعا كدارنده انشاد اولنه كلان حسبجالدر﴾ * احسنت بالايام اذ حسنت * ولم تخف سوء ماياتى به القدر * وسالمتك الليالى واغتررت بها * وعند صفو الليالى يحدث الكدر ﴿لاخر﴾ وان كنت تدرى متى الموت فاعلم * بانك تبقى الى آخر الدهر ﴿مؤلف مرحوم بومقامده سهل الممتنع ومستغنى ترجمه برخطبه موعظه رتبه نقل وتحرير ايتمشدر كه بودر﴾ (اين آدم ابن الاولين والاخرين * اين نوح شيخ المرسلين * اين ادريس رفيع رب العالمين * اين ابراهيم خليل الرحمن * اين موسى الكليم من بين سائر المرسلين * اين عيسى روح الله وكلمته رأس الزاهدين وامام السائحين * اين محمد خاتم النبيين صلوات الله وسلامه عليهم اجمعين الى يوم الدين * اين آلهم واصحابهم الابرار رضى الله تعالى عنهم ما تعاقب الليل والنهار اين الامم الماضية * اين الملوك السالفة * اين القرون الخالية * اين الذين نصبت على رؤسهم التيجان * اين الذين دانت لهم المشارق والمغارب * اين الذين تمتعوا باللذات والمشارب * اين الذين تاهوا على الخلايق كبرا وعتيا * اين الذين راحوا فى الحلل بكرة وعشيا * اين الذين اعتزوا بالاجناد والسلطان * اين اصحاب السطوة والاعوان * اين اصحاب الامرة والولايات * اين الذين خفقت على رؤسهم الالوية والرايات اين الذين قادوا الجيوش والعساكر * اين الذين عمروا القصور والدساكر * اين الذين اعطوا النصر فى مواطن الحروب والمواقف * اين الذين امنوا بسطوتهم كل خائف * اين الذين ملؤا ما بين الخافقين فخرا وعزا * اين الذين فرشوا القصور حريرا وخزا * اين الذين تضعضعت بهم الارض هيبة وهزا * اين الذين استذلوا العباد قهرا وهزا * هل تحس منهم من احد او تسمع لهم ذكرا * افناهم والله مفنى الامم * وابادهم مبيد الرمم * واخرجهم من سعة القصور * واسكنهم فى ضيق القبور تحت الجنادل والصخور * فاصبحوا لاترى الامساكنهم لم ينفعهم ماجمعوا * ولا اغنى عنهم ما اكتسبوا * اسلمهم الاحبة والاولياء وهجرهم الاخوان والاصفياء * ونسيهم القربا والبعدا فانسوا * و بعدوا ولو نطقوا لانشدوا * مقيم بالحجون رهين رمس * واهلى راحلون بكل واد * كانى لم اكن لهم حبيبا * ولا كانوا الاحبة فى السواد * فعوجوا بالسلام فان ابيتم * فاوموا بالسلام على البعاد * فان طال المدى وصفا خليل * سوانا فاذكروا صفو الوداد * انتهى (وقيل لافخر فيما يزول ولا غنى فيما لايبقى وهل الدنيا الاكما قال الاول (قد يغلى وكيف يملى * كما قال الشاعر * ولقد سألت الدار

عن احبابهم * فتبسمت عجبا ولم تبدى * حتى مررت على الكنيف فقال لى * اموالهم ونوالهم عندى * مفاد ومفهوم مقول مرقوم (برسنه كه دنيا ومافيهادر زائل اوله اند ه فخر بوقدر ومالك اوادم دبو افتخاره سزاوار دكلدر وبقاده اولميان مال دنياده غنا بوقدر ودنيا بدكارى اولك يعنى حكمت شناسان سلفك قبنيا ن طنجره و طولان كنيفدر ديو ايلدكارى تشبيهلرنده مشبه دكليدركه بومعنايى برشاعر ماهر قضية شعريه متخيلة لطيفه اوزره (احبابله براولدبغى يلديكم برمنزلى انلردن تهى كورديكمده اومنزله احباب نره درلر ديو صوردېغمده انلرى كوستره ديكى حالده فقط تعجبا تبسم ايتدى ومنزلك غايت تحريسنده كنيفنه كيرديكمده كنيف مزبور باالحال احباب دارك اموال ونوالرى بنده در ديدى مآلنده اولان بيت مرقومى نظم ايتمشدر ديمكدر (ابن السماك قدس سره دن براولكه نك حاكمى دستى ايچمك اوزره صو بارداغنى امسا كده بولندېغى حالده مولانا بكاوعظ ونصيحت ايله ديو بنديني نيازايدر عزيز مشاراليه دخى اى امير اكراشبو برايچم صو سندن منع اولنسه متصرف اولديغك اولكه كى فدا ايدرميسن ديجك هاى هاى ويرد وباعث حياتم اولەجق او برايچم صوبى آلورم دير بعده عزيز ياول صوبك سندن اخراجى يعنى بول منع اولنديغى تقديرجه اخراجه دخى اولكه كي ويرميدك ديجك بنه بلى ديديكى عقبنده مشاراليه ياأول ملك وجاهكه برايچم صوايله بربولجكه مساوى اولميه انده نه خيراولور ديو حقا كه افادهٔ پند وايقاظده اصابت فرماى اتعاظ اولمشدر (ابن شبرمه روح روحه (بدن سقيم اولدقده اكا طعام منفعت ويرمز وقلب حب دنياايله مغرم اولدقده اكا موعظه كار وتأثير ايتمز ديمشدر (منقولدركه شاعر بليغ معروف ابو العتاهيه بر وراق يعنى صحاف دكاننه اوغرايوب بركتابه باقدقده ايچنده * لم ترجع النفس عن غيها * ما لم يكن منها لها زاجر * بيتنى كوردكده دكانده بولنمش اولان بعض اهل دانشه ابابو بيت كيمك نظميدر بيلورميسن ديو صوروب ابو نواسكدر ديدكلرنده بو بيتى اويله سودم كه مجموع اشعاريمك نصفى مقابلنده بنم نظمم اولسه ايدى ديو تحسين ايتمشدر ومفاد بيت دخى نفس امارهٔ بشريه ضلالتدن يعنى ازغنلغندن دونمز مادامكه نفس ايچون برمانع اولميه ديمكدر (دنيانك عيب وفنا ونقص وزوالنى كوروب واذعان واستبصار ايدن ابناء ملوكدن برى دخى ابراهيم بن ادهم بن منصوردركه كورهٔ بلخدن اولان خراسان ملوكى نسلندندر مشاراليهك دنيادن زهدى شو عيارده ايديكه سكسان عدد اريكهٔ ملوكانه يى برانده ترك ايتدى وزهد ايتديكى سائر دست واموال ملكانه سى بوندن قياس اولنه معاصريندن ابراهيم بن بشاردن مرويدر ديمشدر كه بن ابراهيم بن ادهمه بوحال ومقامه كلنجيه دك ابتدا سلوكك نه كيفيده وبادئ استرشادلك نه ايدى ديو سؤال ايتديكمده ديديكه بابام ملوك خراساندن ايدى وبن صيد وشكاره مائل بولنمله بركون قصد صيد ايله آته بنوب وكلب شكاريمى يانمه آلوب يكانه صحرايه چيقدم وبرحيوان كوردم دلكو وياخود طوشان ايدى اوزرينه آتمى سوردم وقوشديرركن ارقمدن اى ابراهيم سن بونك ايچون خلق اولنمدك وبونكله مأمور اولمدك ديو برندا ايشتدم وآتك دزكنني چكوب توقفله صاغمه وصولمه باقدمسه ده بركيمسه يى كوره مديكمدن شيطاندن لعنت ديوب نداء مذكورى تدلبس اولمق زعميله شيطانى صانوب ينه فرسمى اوزنكيله دم بوكره نداء سابق مذكورى اكرقاشى جانبندن استماع ايتمله ينه توقف ايله بوندا جانب رب العالميندن برنذير حق معنويدر ديوب اوكوندنصكره حق تعالى وتقدس بكا توفيق وعصمت احسان ايلديكى مدتده معبود بالحق اولان واجب الوجود عزشانه يه عصيان ايتيم ديو آند ايچوب وتوبه ايدوب فى الحال دائرهٔ عودت وفرسمى براغوب ومرعايه چقوب يدرمك چوبانلرندن بربنى بولوب كند واثواب نفيسه مى راعى به ويروب وانك عبا

وكهنه كسوه لرين الوب وكيوب برك دوزنده و بوقشنده كيدرك سمت عراقه دوشدم وانجق قوت
ايچون براز ايام اجرتله عمل كسبده اولدم اكن اوراده اكتساب حلال مسافده شبهه ايدوب بعض
مشايخنه طريق تدارك حلالى صوردیغمده شامه كتمك لازمدر ديو اشارت ايتلريله اول جانبه
توجه ايدوب منصوريه ديدكلرى بلده واردم وچند ايام عمل كسبده اولدم ايسه انده دخى اشتباه ايله
پيوانه كذلك سؤالمده حلال استرسك مباحاتى و عمل كسبى كثير اولان طرسوسه كيت ديديلر
واردم وساحلده دريايه ناظر اوطوررکن بركيمسه كلوب بستاننده بكجى اولمق اوزره بنى استيجار
ايتدى و بستانه كتوردى خيلى وقت بستاننده اقامت ايتدم بركون يانته احبابنى آلمش برخادم
بستانه كلدى مكر بستانك مالكى ايمش اكر بيلدم باقيوب ايشمه مشغول اولوردم بنى يانته
چاغروب واطوردوب اى ناطور بزيعنى اى مدير بوستان ديو التفات ايدوب و بزه كافى اولور
حيثيده بيوك واطيبلرندن نار قوپاروب كتور ديدى بندخى قوپاروب براز رمان كتوردم خادم
بريني الوب كسدكده اكشى چقدى و صورت مواخذه ده اى ناطورسن بونجه زماندر بستانمزده
اولوب يمشلريمز ورمانلريمزدن اكل ايدركن اكشيله طاتلى يى بيليه سن ديمجك بندخى
يمين ايله اكا الان قاكهه كزدن برشئى ييديكمدن طاتلى ايله اكشى سنى فرقده معلومانم بوقدر
ديدم خادم احبابنه كوز يله اشارت برله بو حالدن تعجب ايتامبسكز ديدكدنصكره بكا اكرسن ابراهيم
بن ادهم اولسك دخى بنه بوصفتده اولمز ايدك ديو تحسين ايلدى و بو ماجرى شيوع بولوب
ايرته سى كونى ناس مسجد وسائر يرزده سو بلشمكه باشلوب بستانه كلكده اولديلر و بندخى كثرت
ناسى كورديكمده كيزلنوب خلقدن هارب اولدم ديمشدر (ابن ادهم قدس سره اوراقچيلق
و بوستانبكجيلكى و ديوارلره چامور يامق كبى اعمال ايله كسب يدندن اكل ايدر ايدى (و برباغده
بكجى وقورچى ايكن برجندى باغه كلوب شو اوليش اوزمدن بكاقو پارو و يرديو تكليف خام
ايتدكده صاحبنك امر واذنى يوقدر ديو جواب و يرد بو منعه جندى طار يلوب بدنده بولنان
قامچى ايله ضرب ايدتشلدقده مشاراليه باشلرينى اوزادوب اى مؤمن بر باشى دوكره بسنكه اوزايوب
الله تعالايه عاصى اولمش اوله يعنى مأذون اولمديغى اوزومى و يرمين كيمسه نك باشى درمعناسنى
اشراب ايتدكده جندى اوتانوب صاووشر (قلت) مؤلف مشاراليهك سبب سلوك مذكوريني
و سائر مناقب حسنه سنى افسانه بوراده تكرار ايتمشدر (مرويدركه داود عليه السلام جبالده
سيروسياحت ايدرلر ايكن برغاره راست كلديلر واچنه دخوللرنده بنى آدم جنسندن عظيم الخلقه
بر رجل جسدينى براغلمش و باشى اوجنده اوزرينه قول آتى قازلمش اولان حجرى كورديلر وحك
ونقش اولنمش قول دخى بو مآلده ايدى (بن كه ذو بسم ديدكلرى شاهم بيك ييل تملك و بيك بلد
فتح ايتدم و بيك اوردو بوزدم و بنات ملوكدن بيك بكرى ازدواج ايتدم بعده كور ديكك حالى
بولوب فراشم تراب ووسادم طاش اولدى بنى بو حالده كورنى يعنى بندن عبرت الانى دنيا بنى مغرور
ايتديكى كبى مغرور ايتمز يعنى عاقل ايسه غافل اولمسون موعظه سى ايدى (وهب بن منبه دن
مرويدركه عيسى عليه السلام بركون جماعت اصحاب كراميله صحرايه چيقديلر وارتفاع آفتابده
براكنه اوغراديلركه حبوباتى ادراك ايدوب دوكلمسى وقتنه كلمش ايدى اصحاب مشاراليه عليه السلام
قارنمز اجيقدى ديوا ستيذان اكل زرعى اشراب يعنى حالت مخمصه بى بيان قيلديلر عيسى عليه
السلام دخى اكللرينه رخصت ويردى وقتاكه اصحاب تارلايه طاغيلوب و سنبله لرى
ازوب اكله مشغول ايكن اكن صاحبى كلوب اى كيمسه بنم آبادن موروث زرع وار ضمه كيروب
مالمى كيمك اذنيله اكل ايدرسز ديو نزاعه باشلدقده عيسى عليه السلام مناجاة ودعايه آغاز ايدر
وفى الحال بارى تعالى وتقدس عهد آدم عليه السلامدن نزاع ايدن صاحب زرع مرقومه كلنجيه دك

ارض مذكوره صره سيله مالك اولنلرى احيا ايله اويره بعث وسوق بيورمغله هر سنبله يانده
صاحبى بدكلرصورتنده رجال ونسادن نيجه نفوس بريكوب هر برى رجل مرقوم كبى زرعى وارضى
ورثها عن ابائى ديو نزاعه قالقشدقلرنده رجل مرقوم كندو نزاعنى اونودوب املردن فزع ايله
حيران اولور پس ماوقع عيسى عليه السلامه وحى ايله معجزه اولديغى رجل مرقومه اصحاب
طرفندن بيان ايدلدكده همان مرقوم خاكپاى عيسى عليه السلامه يوز سوروب يانبى الله ذاتكى
بيلدم زرعم ومالم سكا حلال اولسون ديو اعتذار ايلدكده عيسى عليه السلام بكا ايله رجل مرقومه
(ويحك) اشبو بقدرته سبحانه احيا وبعث اولنان جماعت كثيره بو يره وارث اولوب ومعمور
ايدوب بعده اندن ارتحال ايتمشلرسندخى دنيادن ارضك وملك اولمادبغى حالده رحلت ايدوب
انلره لاحق اولورسن بيورمشدر (وقتاكه اسكندر دنيادن كتدكده مستشار وفرينى اولان
ارسطاطاليس حكيم (ايها الملك لقد حركتنا بسكوتك) يعنى اى ملك سكونتكله بزلرى تحريك
ايلدك ديو بركنايلق معنايى ناطق اشبو كلمهٔ حكمت مشتمله يى يادكار عقلا قبلشدر (وقرناى اسكندردن
بعض حكما دخى قول ارسطاطاليسى فى الجمله ايضاح ايدن (لقد كان الملك امس انطق منه اليوم
وهو اليوم اوعظ منه لامس) يعنى ملك دون بوكوندن انطق ايدى و بوكون دوندن اوعظدر
ديمشلردر فتأمل (ابو العتاهيه ايكنجى قولى بو يله نظم ايتمشدر * كفى حزنا بدفنك ثم انى * نفضت
تراب قبرك من يديا * وكانت فى حياتك لى عظات * وانت اليوم اوعظ منك حيا * عبدالله
ابن المعتز العباسينك نظم مسلسيدر * نسير الى الاجال فى كل ساعة * واياما تطوى وهن
مراحل * ولم ار مثل الموت حقا كانه * اذا ماتخطته الامانى باطل * ترحل من الدنيا بزاد من
التقا * فعمرك ايام تعد قلائل * عبدالله بن المعلمدن مرويدر ديمشدركه مدينهٔ منورهدن قصد
حج شريف ايله چقمشيدق بنى هاشم يعنى عباس بن عبد المطلب رضى الله تعالى عنه نسلندن
برذاته راست كلدم كه دنيايى رفض وترك ايله آخرته اقبال صاحبى اولمش ايمش طريق يينلريمزى
جمع ايتدكله يعنى اوذات دخى بوطبى اولمغله كندو ايله انسيت ايلدم و بنده راحلهٔ زائده وسائر حوائج
واردر كرم ايدك راكب اولك و بنى نائل خير ايدك ديو رجا ايلدم جوابنده اكر بو معامله مرادك
ايسه براز مهلت و يرديوب مساعده كوسترمدى و بنده انسيت وصحبته باشلوب بكا اى برادر بن
اولاد عباسدن برجلم اصرده ساكن وكبرشديد ونعمت وثروت كامله ومدح صاحبى ايدم بركون
خادملرمدن برينه حريردن برفراش ومخده فرشنه واوزرلرينه برلك كل نثرينه امر ايلدم فى الحال
يابدى واو يومق اوزره ايچنه كيروب واوزانوب لكن اوزرنده بركل ديكنى كورمكله خادمى نيچون
باقغى اونوتدك ديو قالقوب ضرب موجع ايله دوكدم بعده ياتوب اويقويه طالدم برده منامده
صورت قفنيه مده برى كلوب و بنى درتوب غشيدكدن افاقت بول واويقودن منبه اول ديوب
(ياخل انك ان توسدلينا) اى مؤمن دوستم اكرسن شمدى بو يومشاق شيئى وساده ايدرسه كده
(وسدت بعد الموت ضم الجندل) مونكدنصكره قتى طاشلرايله وساده لنورسن (غامهد لنفسك
صالحا تسعد به) اكر عاقل ايسهك فرصت حيات انده ايكن عمل صالحى تمهيد وامادة
قيل كه انكله اسعاد اولنورسن (فلتندمن غدا اذالم تفعل) ايمدى اكر بو يله امادهٔ عمل خير ايتمز
ايسهك البته روز جزاده پشيمان اولورسن لكن او پشيمانلق سكا فائده و يرمز مفهومنده نظمى انشاد
ايتدكده قورقه رق اويانهم واول ساعت جاه ومال واولاد وعيالى قلبا وقالبا تركله رجعه دار باسالك
راه تجرد اولوب اشبو كورديكك حالمى سوه رك اختيار ايتدم ديدى انتهى (ومعناى مرقومه
بو نظمى بعضيلرى دخى انشاد ايتمشدر * من كان يعلم ان الموت يدركه * والقبر مسكنه والبعث
مخرجه * وانه بين جنات مزخرفة * يوم القيامة اونار ستنضجه * فكل شئ سوى التقوى به

منبج * وما اقام عليه منه اسجه * ترى الذى اتخذ الدنيا له وطنا * لم يدر ان المنايا سوف تزعجه * (وهب بن منبه شورواتيله خواب آلودكان غفلته ساعت آتى موتى منبه اولوب ديمشدركه سياحتمده اجله ملوك يمندن سيف بن ذى يزنك بناكرده سى اولان غمدان نام قصر مشهورى اطلالنه يعنى اثر قصردن باقى احجار بنه راست كلمش ايدم كه انده قلم سندى ايله يازلمش بركلام كوردم ايدى كلام مرقوم عربى يه ترجمه ايتديرلدكده اشبو ابيات جليله وموعظهٔ عظيمه ظهور ايلدى وابيات دخى بودر * باتوا على قلل الاجبال تحرسهم * غلب الرجال فلم تنفعهم القلل * و استنزلوا من اعالى عز معقلهم * فاسكنوا حفرة يابئس مانزلوا * ناداهم صارخ من بعد مادفنوا * اين الاسرة والتيجان والحلل * اين الوجوه التى كانت محجبة * من دونها تضرب الاستار والكلل * فافصح القبر عنهم حين سائلهم * تلك الوجوه عليها الدود يقتتل * قد طال ما اكلوا دهرا وماشربوا * فاصبحوا بعد ذاك الاكل قد اكلوا * (مرويدركه عيسى عليه السلام سياحتلرنده بر رجله راست كلور ورفيق اولور اول كيمسه ذات نبوت پناهلرينى بيلديكى وكندبلرى دخى دفعهٔ بيلدرمديكى حالده كيدرلر ايكن بر قريه كنارينه كلورلر عيسى عليه السلام اى رفيق شو قريه يه وار و برطعام تدارك ايله كه تناول ايدرز بيوروب كندولرى صلاته شروع ايدرلر رفيق مرقوم واروب اوج چورك ايله عودت ايتديكن عيسى عليه السلام كورر اكن نمازى بتورمديكندن رجل مرقوم صبرايده ميوب چوركك برين ييرنمازدن بعد الفراغ چورك اوج ايدى برى نولدى ديو صوررلر رجل اكانى كتمله چورك ايكى ايدى ديو كذب ايدر وقبل الاكل ينه كيدرلر ايكن بر مرعاده اونلركيك سور يسنه راست كلورلر عيسى عليه السلام ايچلرندن بركيكى جاغرر بالامتثال كلدكده ذبح ايدرلر وكباب ايدوب ييرلر پس عيسى عليه السلام (قم باذن الله) ديدكده كيك هيئت اصليه سى اوزره دبريلوب يورومكه باشلدقده رجل مرقوم متعجبا (سبحان الله) ديجك اونبى ذى شان عليه السلام اشبو معجزه يى سكا كوسترن بارى تعالى حضرتلرى حقيچون اوچنجى چوركى كيم ييدى سويله ديدكلرنده ينه چورك ايكى ايدى ديواولكى سوزندن دونمز بونك اوزرينه ينه يوله روان اولورلر و يوللرى بر نهر عظيمه طيانور عيسى عليه السلام رجل مرقومك الندن طوتوب نهرى معجزهٔ يوروبه رك بكرلر ينه رجل تعجبا (سبحان الله) ديجك عيسى عليه السلام اى كيمسه اشته بوخارقه يى دخى كوسترن پروردكار عالم عز وجل حقنه آكل رغيف مرقومى بيلدر ديدكلرنده ينه قول دروغ اولنى تكرار ايدر بعده عازم راه اولوب برخراب اولمغه يوز طوتمش بيوك كوى كنارينه واررلر و قرب خرابه زارده كربچ شكلنده اوج التون سبيكه سى طورر بولنور رجل مرقوم فرح ونشاط ايله مال بوادق ديدكده عيسى عليه السلام بو سبيكه لرك برى بنم وديكرى سنك واوچنجيسى اوچنجى چوركى اكل ايده نك ديدكلرنده انى دخى بن ييدم ديو اقرار ايديجك مسيح عليه السلام اوچى دخى سنك اولسون ارتق رفاقتكى استمم ديو ترك بر له روح روان آسا يكانه راه پيماى سياحت اولديلر رجل مرقوم يوكلنوب كتورمكه ياننده برنسنه بولنمديغندن حيران ونالان اوله رق لبنه لرك اطرافنده طولاشوركن ابناى سبيلدن اوج كيمسه باشى اوجنه چقه كلوب التونى كوردكلرى كبى رجل مرقومك سو يلمدن باشنى كسوب تلاش نقل ذهبدن قورتارلر و بواشخاص ثلثه دخى ايچلرندن برينه شوقريه دن طعام كتورتابكلو اكل ايده لم والتونلرى يزى الوب قوت جسمانى ايله منزل مقصوده كيده لم ديوب كوندررلر مال باشنده قلان دوشخصك برى ديكرينه يمك كتورمكه كيدن رفيقمز كلديكى آنده سو يلتيوب اولديره لم وانك حصه سنى دخى تنصيف ايله يارمشر سبيكه ذهبى قزانه لم ديوب بووجهله قول وقرار وكيدن دخى غدانك برازينه سم قتروايكبسنه يديريم انلر اولور والتون سبيكه لرى بتون بكاقالور ديوب

بوفكرمزدارى هميان جزمده ادخار ايدر وزهرلنه جك طعامنى آزادهٔ سم ايدرك يانته باشقه جه الوب وانلره اماده وافراز ايتديكنه اغوبى ضم ايله كتوردكده قلانلر فى الحال زهركشى اعدام وكندولردخى يمكى يبوب درعقب هلاك اوله رق مال دنيا اوچندن لبنه لرك يانلرنده درت شخص طماع يى درپى ديزلمش كوده لرينى مابه الاعتبار انام ايتديلر وچوق كچمدن عيسى السلام بعض حواريلريله اولاشه لر يانندن كچوب اشته دنيا اهلنه بومعامله يى ايدر بيورمشلردر (هثيم بن عدى حكايه ايتمشدركه وليد بن عبد الملك زماننده لبنان طاغنده برمغاره بولنمش كه درونده التون بسر براوزرينده قونمش برقديد جسد وباشى اوجنده برالنده لوحه اولوب انده (بن مسابن نواسم عيص بن اسحق بن ابراهيم خليل الرحمن الرب الاكبره خدمت ايتدم وعيصدنصكره چوق زمان ياشادم ونيجه عجايب كوروب مشاهده قيلديغم عجايب ايچنده موتدن غافل اولنلرقدر براعجب كورمدم كه بابالرينك واحبابلرينك يوارلندقلرينى كورر وقبرلرينى زيارت ايدرلر وكندولر دخى انلره واصل اوله جقلرينى بيلورلر و بومعلومات ومواد عبرت موجب توبه وندامت و بادئ تهيئهٔ اسباب سلامت ايكن ينه دريای غفلتدن كنار نجاته چيقميوب بونجه اموردنيايه ومناهى يه مشغول اولورلر و بن بيلدمكه بنى زمان تغير وصبيان تراسى وهذيان تكثر ايتديكى حينده برالای اباغى جبلاق اجلاف سر يرمدن ايندير ب اكا تولى ايدرلر اشبوزمانه يتشنلرآز يشار وذليل اولديغى جالده فوت اولور (مأنده اولان كلام خط رومى ايله يازلمش ايدى (عمرو بن ميمون نقل ايلمشكه عجم ديارندن بر بلدى فتح ايتديكمزده بزه برمغاره يى دلالت ايدوب كوستردبلر ايچنده براوطه ودرونده التوندن برسريراولوب اكا برقديد رجل وباشى اوسننده براوح قونمش واوزرينه (بن بهرام بن بهرامم ملكت فارسه مالك ومتصرف و بطش وشدت جهتندن قوم عجمك اقواسى و قسوت قلب يوندن اقساسى واهل يولندن اطولى ودنيايه هوسندن احرصى اولوب بلادى تملك وملوكى مغلوب واردولرى مهزوم وجبارلرى ذليل و بندن اول براحدك جمع ايتديكى مالى جمع ايتدم واجلم كلوب اولديكم وقتده اومالى فدا ايله خلاصه قادر اوله مدم سوزى يازلمش ايدى (قصص اسرائيلياتندندركه عيسى عليه السلام سياحتلرنده برقورى انسان جمجمه سنه راست كلوب تكلميله امر ايلدكلرنده * بن بلوان بن حفص نام ملك يمنم قتى چوق يشادم وبرچوق اوغللرم اولدى و ابكار كثيره ايله ازدواج وجمله ملوكه غالب مطلق اولدم وشمدى بوحالده كبردم بنى كورنلر او يقوده اولانلرك احتلامندن عبارت اولان دنيايه مغرور اولمسونلر ديجك عيسى عليه السلام ايقاظ لامته بكاء شديد ايله بكا ايلديلر (قلت) جمجمه جيلرك ضمى وميم اولك سكونى ايله دماغى مشتمل اولان قفا كميكيدر وزلزله وزننده سوزى آشكاره سو يلمكدر (يقلوب بايقوشلريرى اولان برداژه قصربنك ديوارينه يازمش اولدقلرى قطعه در * هذى منازل اقوام عهدتهم * يوفون بالعهد مذكانوا و بالذمم * تبكى عليهم ديار كان يطربها * ترنم المجد بين الحلم و الكرم * حل تحسر محلى اشبو منزللر عهدينه يتشوب الفت ايتديكم قوملروخاندانلرك منزللرى دركه ابتداى نشئت وعنفوان خلقتلرندن بروعهد والتزام ايتدكارى مكارمه وفا ايدرلر ايدى انلره ديار دنيا مع تمتعها طرب بخش وسرور انداز ايكن واخلاق حميده نك كزيده سى اولان حلم وكرملرى ميانده مجد وشرف ايله ترنم ايدر يعنى ناسه احسان وحوايجلرنده تعجيزانلرينه باقيوب تسويه وثقلتلرينى تحمل كندولرينه (فرياد كه داروتق بازار كريمست) اشعارنجه سرود ونغم كلوركن شمدى اوديار يعنى ناس فراقلرينه اغلرلرديمكدر (منقولدركه مهدى خليفه يه بركون نومنك ايچنده اشبو * كانى بهذا القصر قد باد اهله * و اوحش منه اهله ومنازله * و صار عميد القصر من بعد بهجة * الى تربة تسفى عليها جنادله * فلايبقى

الا ذکره وحدیثه * تنادی بابل معولات ثواکلد * نظمنی انشاد ایدر (فما انت عاشر عشرة حتی مات) یعنی مهدی مشارالیه رؤیاسنده شعر مذکوری انشادندن طقوز کون مرورنده اجلی کلکله وفات ایلدی ومفاد نظم ظاهردر (قلت) بیدهلاک معناسنه درکه بادیید بیداو بیودا ای هلاک ایله مفسردر (معوله) آواز بی دیك ایدهرك آغلین خاتوندر (ثاکل) اوغلنی غائب ایدن خاتوندر و جندل طاشدر (منقولدر که ایکی کیمسه بر یرك بمقدر سنك دکل دیو نزاعنی ایدرلر کن قدرت حق تعالی ایله دیوارنده بولنان طوغله دن بری بن دنیایه مدت مدیده تملکدنصکره اولدم ودیم یعنی چوریوب تراب اولدم و بو حالله بیك ییل طوردقدنصکره بنی کرپجیجی آلوب اعمال ایلدی و بو دیواره صوقدقلرندن برو دخی سنین منکاثره بکدی بو یله یرایچون آبچاره نزاعك اصلی ندر دیوموعظه خوان اولمشدر (محکیدرکه عظمادن بری برقصر مصنع یاپدیروب وسیر وتماشا ایدنلردن برعیبنی بولوب سویلین اولورسه عیبنی اصلاح ونعیب ایدنه ایکی درهم اعطا ایدك دیوخدمدسنه تنبیه ایدر و بوتنبیه عقبنده برکیمسه کلوب وقصری تماشا ایدوب بونده ایکی عیب واردر دیودخل ایدرمأمورلرنه در دیوصوردقلرنده انجامنده بانیسنك رحلتی وقصرك خراب اولمسی دیوجواب ویرجواب صواب نصاب مذکوری بانی به خبرویردکلرنده توفیق سبحانی ایله تأثیرتام ایدوب قصری وطو بدن دنیایی قلبا وقالبا ترك ایله سالك راه عبادت اولمش وسلامت معادی بولمشدر ﴿ عدم بقای داردنیا ومافیها ده انظم اولنمش اشعاردندر ﴾ قف بالدیار فهذه آثارهم * تبکی الاحبة حسرة و تشوقا * کم قد وقفت بها اسائل اهلها * عن حالها ومرحما ومشفقا * واجابنی داعی الهوی فی رسمها * فارقت من تهوی فعزالملتقی ﴿ بودخی معنای مرقومده در ﴾ ایها الربع الذی قدد ثرا * کان عیناثم اضحی خبرا * این سکانك ماذافعلوا * خبرا عنهم سقیت المطرا * واقدنادی منادی دارهم * رحلوا واستودعونی عبرا * بعض حکما دنیایی دکز صو ینه بکزتمشلردرکه دفع عطش یعنی صوسزلغی کیدرر زعمیله ایچلدکده حرارتی ارتیروب اصلاارواایمزودخی موقت زهرقاتمش طاتلی شربته تشبیه ایتمشلردرکه ایچلدکده عاجلا شیرین ایسه ده آجلا هلاك ایدروا حتلامده دخی مشبه قیلمشلردرکه او یقوحالنده برلذتجك ایسه ده او یاندقده لذت برطرف واورودخی کیجه قراکلغنده اولان برق کیدرکه برآنده افقی ضیادار ایدرسه ده فی الحال نامی ظلمت ایچره ابقا ایدر دیدیلر (مالك بن انس بکاشو خبر بالغ اولدیکه عیسی علیه السلام سیاحتلرنده بولدلری برباده اوغرامش که سور و حصونی خراب اولمش و انهاری چکلوب قوریمش ایدی تنبیها لامته وایقا ظالهم ای بلد سنك اهلك وسکنه ك نره ده دیو ندا ایلدککده جواب ویرمامش یعنی حسب الظاهر جواب ویرمك شان جماددن اولمامغله اول امرده برکلام ایشیدلمامش بعده ندای مذکوری تکرار قیلدقلرنده سمت غیبدن برطریقه خارقه جوابنده بو بلدك اهلی هلاك اولوب زمین انلری ایچنه آلدی وعملاری بیونلرینه اصلمش اولدیغی حالده یوم قیامتده عرصاته کاورلر ای عیسی بن مریم جدوسعی ایله نداسی ظهور ایلدی دیو روایت قیلمشدر (جامع المستطرف مرحوم بوراده * و من یأمن الدنیا یکن مثل قابض * علی الماء خانته فروج الاصابع * بیتنی یازوب اکردنیایه سن کندیکی انصافه کلوب لایقنجه بیان ایله دیسه ك بو بیتی اونمیه چکمز یعنی انجق نفسنی بو یله وصف ایدردیمشدر (مفهومه) قنغی کیمسه که دنیایه اعتماد ایده آوجیله صویی قبض ایدن کیمسه کبی اولور که اکا پارمقلرارالقلری خیانت ایتمشدر یعنی صویی یاقه‌لدم وآلدم صانور صوایسه آوجدن اغزینه کتورورکن پارمقلرارالرندن آقوب دوکیلور و باشلقدن غیری کفده برشی قالمز وقالسه دخی برقاچ قطره اوله جغندن قاندرمز دیمك اولدیغی ظاهردر (ودخی ابونواسك وصف دنیاده یازدیغی

نظمیدرکه براحد بو یله وصف ایتمشدر دیوب یازمشدر * الاکل حی هالك ابن هالك * وذو نسب فی الهالکین عریق * اذا امتحن الدنیا لبیب تکشفت * له عن عدو فی ثیاب صدیق * (قلت) بیت اولك مفهومی پدیدار اولدیغی اوزره دورآدمدن بروطبقة علی طبقة کافهٔ انسان فناپذیر اولوب واولمقده اولدیغی تمهید ایله بیت ثانیده که وصف دنیایی حاوی اولان کلامدر و انك مآلی دخی (زیاده عاقل وزیرك اولان دنیایی حال و مشواری نه در دیو امتحانه قالقیشیر ایسه وتحقیق ایدرم دینده اولورایسه دنیا انی الدادر زیرا هشیارم ادعاسنده اولان اومرد ممتحنه دنیا عداوت و خیانتی ضمیرنده طوته رق کندو یی دوست تو بنده وقیافتنده کوستررویعنی سیرنده دشمنی ایکن صورتنده یار کورینوردیمکدر (مرویدرکه خلیفهٔ رابع بالحق علی المرتضی کرم الله تعالی وجهه ورضی الله تعالی عنه وعن جمیع الاصحاب صفین دن بعدالرجوع کوفه قضاسی حدودینه دخولنده برقبر کوروب و بو قبر کیمکدر دیو صوروب حباب بن ارت رضی الله تعالی عنه مرقدی اولدیغن خبرویردکلرنده طوروب (حق تعالی ونقدس حبابه رحمت ایلسونکه رغبت تامه ایله اسلامه کلدی وطایعا هجرت ایلدی ودارفیض مدارهجرتده یاتوطن ایشا یوب آخرعمرنده جسمی مبتلای مرض اولدی آکاه اولك که عملی احسن اولانلرك اجرینی رب وهاب عزشانه البته ضایع ایتمز) دیوب براز کتدکلرندنصکره برقبرستانه تصادف ایله توقف ایدوب (السلام علیکم اهل الدیار الموحشة والمحال المقفرة انتم لناسلف ونحن لکم تبع و بکم عماقلیل لاحقون اللهم اغفرلنا ولهم وتجاوزعنا وعنهم) ارواح اهل قبوره صورت معلومه ده اولان سلامی ایفا وامواتٌ واحیایه دعادنصکره (طوبی لمن ذکرالمعاد وعمل للحساب وقنع بالکفاف) شول کیمسه لره بشارت اولسونکه حیاتلرنده معاد وآخرتی دوشنوب وروزحساب ایچون عمل خیره اجرادخاروکفافه قناعت ایلدیلر و بووجهله رضاء حقده بولندیلردیوب بعده بنه ارواح اهل مراقده خطابا (یااهل القبور اما الازواج فقد نکحت واما الدیار فقدسکنت واما الاموال فقدقسمت فهذا خبرماعندنا فما خبرماعندکم) یعنی ای اهل قبورترك ایتدیککز زوجه لری نکاح وخانه لری مسکن واموالی تقسیم ایتدیلر اشته بزده اولان یعنی دنیاده براقدیغکز نسنه لرك خبری بودرکه سو یلدم سزده اولان شیلرك ایا خبری نیجه در یعنی نعیمده میسز یاخود عذابده میسز کلام حکمت وموعظه ارتسامنی بعدالذکر یانلرنده بولنانلره دخی (اما انهم لوتکلموا لقالوا) یعنی اکر بونده یاتن مونالر تکلم ایتسه لر ایدی اشبو سؤاله جوابده (وجدنا خیرالزاد التقوی) یعنی تقوایی آخرتده خیرزاد وذخیره بولادق دیرلر ایدی دیمشدر (وصلی الله تعالی علی سیدنا محمد وعلی آله وصحبه وسلم)

﴿ الباب الرابع والثمانون ﴾

(اشبو سکسن دردنجی باب خاتم الانبیاء والمرسلین وسندالعالم وسید المخلوقات اجمعین صلی الله تعالی علیه وسلم علیه وعلیهم الی یوم الدین افندیمزه اولان صلات وسلامك فضلیتنه متعلقدر (قلت) بعض ثقات متتبعیندن مسموع فقیر اولدیغی اوزره مستطرفك ابوابی جامعی ابن الخطیب مرحوم زیاده یه چقرمق امکانده ایکن عدد مذکوره قصریله واصل اولدیغی سنی تشکرینه اشارت ایتمش اولدیغی بعض اهل علم برنسخهٔ مستطرف ظهرینه یازمش اولدیغن کوردم دیمش ایدی العهدة علی الراوی (وباب مذکوری مطلب معتنابه مرقومه مخصوص قلوب خاتمهٔ کتاب ایتدیکی دخی پك بجادر زیرا اصل اصیل دین واس اساس منهاج یقین * جز بدستوری قال الله و یاقال الرسول * رهمرو فرمانمده حاجت مکوجت میار * اشعارنجه کتاب الله ایله سنت سنیهٔ باعث ایجاد اکوان علیه الصلاة والسلام مانلی القرأن ومافری حدیثه یابقسات الجنان در (والحاصل مدار اجتهاد مجتهدین بنه کتاب وحدیث مدلوللرنجه اولیکی اصلی

متین اولوب وسنت دخی قول وفعل وتقریر یعنی عباد مکلفینه امر ونهی ناطق کلام وفعل
وامتدن برینک عبادات ومعاملاتده وقوع بولان قول وفعلنی حضرت شارع اعظم صلی الله تعالی
علیه وسلم مشاهده ویا استماع بیوروب نم وحی افشانلرندن نهینه دائر بر کلام حکمت التزام
صادر اولمامغله قبولنه اشارت بیورمق شقلرینه شامل اولدیغنه بناء کلامدن عبارت وبر وجه
محررسند مجتهدین اولان حدیثک حفظنه اهتماما اقل مرتبه ده امردیندن قرق حدیثک حفظی
فضلنه دائر حدیث وامر نبوی علیه الصلاة والسلام اولمغله اکثر مشاهیر علما ومشایخ عرب
وعجم وروم کثرهم الله تعالی الی یوم معلوم مطلقا احکام حکم اشتمال شرع ودیندن بر مطلب
ضمننده قرق حدیث جمع وتدوین ایلمرلیه مؤلف مشارالیه دخی اشبو اثر معتبرینک باب اخیرینه
حضرت برکزیدهٔ کائنات علیه وعلی آله واصحابه افضل الصلوات والتحیات والتسلیمات
افندیمزک حق احق همایونلرنده ذکر وایثار بله مأمور اولدیغمز صلات وسلامک فضلنه متعلق
احادیثدن شرح وراویلرینه تصدی ایتیه رک معنالری بر برینه قریب وبر برینی مستلزم قرق
احادیث واخبار شریفه درجیله حق بوکیم مؤلفنی مسکی الختام قیلمش وبوتهی کیسهٔ عرفان
یعنی اسعدناتوان دخی اصل اعتذار عدم بضاعه ایسه ده وارستهٔ بیان اولدیغی اوزره شرح
حدیثه واقوال شراح ثقاته مراجعت اولنمدیغه وکتب معتبرهٔ حدیثده متن حدیث بالتتبع
بولنمدیغه معناسنه تصدی ایتمک ولواعرابده غلط دخی اولسه جای خطر کذبه وارر بر جرأت
مستدعیهٔ وعیدنار اولدیغنه بناء همان ایفاسیله مأمور اولدیغمز صلات وسلامک لغة واصطلاحا
معنی وتعریفلری اسملری کوستریله جک ذواتک آثارلرندن اخذ وتلخیص وفی الجمله تفصیل ایله
بیان واحکاملری ثبت سطور تبیان قلنه رق مؤلف مشار الیهک یمن الله تعالی کتابه یوم الحساب
تجدید ایلدیکی احادیث رواتنک برازینی والد خالد دار النعیم الشیخ السید الحاج احمد افندی
مرحومک صلات وسلامه دائر مدینهٔ منوره قاضیسی اولمرندن مقدم ترجمه ایلدیکی الوسیلة العظمی
نام اثرنده له الحمد والمنه بولوب اقتضا ایدن شرحنی اندن اخذ ایله تحریر ودر دست فقیر اولان
مأخذ لرده بولنمیانلری مؤلف مستطرف مرحومه حسن ظن بریله الفاظ مقیدانک اعدادی ارقام
هندیه وضعیله مقطع ترجمه یی استحسان پذیر ایتمشدر (مفاهیم واحوال اخبار مذکوره یه تمامیله
اطلاع مراد ایدن اهل همت دلائل الخیرات وشفاء شریف وان شاء الله تعالی سایهٔ شاهانه ده
طبع اولنمسی املنده اولدیغم سالف الذکر وسیلهٔ عظمایه مراجعت ایده لر ومنه التوفیق * معلوم
ارباب فضل اولدیغی وقاموسده یازادیغی اوزره صلاة لغتده دعا ورحمت واستغفار معنالرینه
ودخی باری تعالادن رسول اکرمنه اولان صلی الله تعالی علیه وسلم حسن ثنادر یعنی (ان الله
وملائکته یصلون علیه النبی یاایها الذین آمنوا صلوا علیه وسلموا تسلیما) آیت مکرمه سنده اولان
باری تعالانک صلاتی مخلوقندن ملائکه وانسانه اسناد اولنوب قبل رحمانیسندن اولان صلاة
تعظیمه مقرون رحمتی وملائکه نک صلاتی واستغفارلری ومؤمنینک صلاتی تضرع
ودعالری در ودخی صلاة رکوع وسجود سائر ارکان وافعال مخصوصه یی شامل عبادتک یعنی
نمازک اسمیدر واشبو نماز معناسنه اولان صلاتک مصدری صلاة کلوب دعا ایدنه صلی صلاة
دینور لکن معنای اولده اولنلرک مصدری تصلیة کلور (وعلی هذا شیخ عبد الغنی نابلسینک
اثر بدری اولان کتاب احکامنده یازلدیغی اوزره حق تعالانک صلاتی نبی علیه الصلاة والسلامک
شر یعتنی تعظیم وروز قیامته قدر ابقا وآخرتده شفاعتنی قبولدر (ومؤمنینک صلاتی (سلوا لی
الوسیلة والفضیلة والدرجة الرفیعة) قولیله مؤمنینه علیه الصلاة والسلام افندیمزک امر
بیوردقلری مقام محموده بعثلریله اولان دعادر (مواهب لدنیه ایله تفسیر ابی السعودده محرر اولدیغی

اوزره (حق تعالانک حبیب اکرمی علیه الصلاة والسلام حقنده اولان صلاتک معناسی
ملائکهٔ کرام علیهم السلام عندنده نبی اکرمی علیه الصلاة والسلام ثناسیدر وملائکه نک صلاتی دخی
رسول اکرم علیه الصلاة والسلامه دعالریدر دیو ابو العالیه ذکر ایتمشدر (وفتح الباریده
ابو العالیه نک دیدیکی قول اولای اقوال اولدیغی ذکر اولنده قدنصکره باری تعالانک صلاتیکه
نزد ملائکه ده ثنا وتعظیم نبی علیه الصلاة والسلامدر وملائکه نک صلاتی دخی جناب حق عز
وجل دن اشبو ثنا وتعظیمی طلب دیمک وطلبدن مراد دخی متحقق اولان اصل صلاتی طلب
اولمیوب بلکه زیادهٔ ثنا وتعظیمی طلبدر دیو محرردر (وینه شیخ الاسلام ابو السعود تفسیرنده
ابن عباسدن (یصلون علی النبی) اراد ان الله یرحمه والملائکة یدعوله تفسیری مروی اولدیغی کبی
(یصلون یبرکون) یعنی ملائکه نک صلاتی تبریک ایله تفسیر اولندیغی دخی مرویدر (وابن ابی
حاتمدن صلاة الله مغفرت وصلاة ملائکه استغفار اولدیغی مرویدر (وضحاکدن صلاة الله
مغفرتی وینه حق تعالادن رحمت اولدیغی وصلاة الملائکه مغفرتله دعالری ایدوکی مرویدر
مبرد (صلاة حق تعالادن رحمت وملائکه دن استدعای رحمتی منبعث اولان رقتدر دیوب
عقبنده حق سبحانه وتعالی (اولئك علیهم صلوات من ربهم ورحمة) نص جلیلی مدار اتخاذ
صلاتله رحمت بیننده مغایرت اظهار ایلمشدر (قلت) یعنی رحمت صلاته عطف اولنمشدر
وعطف ایسه معطوف ایله معطوف علیه بینلرنده مغایرت اقتضا ایدر وبو صورتده صلات
ورحمت بر برینه مرادف اولمیوب صلاتک معنای مخصوصی واردر دیوب بعده حتی اصحاب کرام
رضی الله تعالی عنهم سلامی تعلیمده (السلام علیك ایها النبی ورحمة الله وبرکاته) لفظیله
صادر اولان قول نبوی یی علی صاحبه الصلاة والسلام استماع وموجبنی اجرا یعنی عبارهٔ
مذکوره یی تلاوت ایدوب رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم دخی اصحابی اشبو اجرالری
اوزره تقریر بیوردقدنصکره (صلوا علیه وسلموا تسلیما) امر الهیسی نزولنده اصحاب صلاتله
رحمت بینلرنده من جهة المعنی مغایرتی فهم ایدوب کیفیت صلاتی سؤال ایلدیلر اگر مغایرت
مذکوره اولمسه نبی اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم اصحاب کزینه معنای صلاتی سلامی تعلیمده
بیلدیکز دیرلر ایدی بو بله دیمیوب صلاتی سؤاللرینه جوابده کیفیت معلومهٔ مرویه اوزره تعلیم
بیوردیلر دیو استدلال مغایرت ایتمشدر انتهی) (قلت) کرک شرحی نهرده وسائر معتبرانده رسول
اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمدن روایت اولنان صلاة (اللهم صل علی محمد وعلی آل محمد
کما صلیت علی ابراهیم وعلی آل ابراهیم انك حمید مجید وبارك علی محمد وعلی آل محمد کما بارکت
علی ابراهیم وعلی آل ابراهیم فی العالمین انك حمید مجید (عباره سنده اولدیغی وبیهقی بنده امر حاضر
صیغه سیله (وارحم محمدا وآل محمد کما صلیت وبارکت وترحمت علی ابراهیم وعلی آل
ابراهیم) عباره سنی زیاده قیلدیغی محرردر (وبخاری ومسلمده اولان دخی بودر (فی العالمین)
مسلمده روایت اخرادر (قلت) مشبه به مشبه دن اعلی ویا مساوی اولمق قاعده ایکن صلات
سلطان الانبیاء والمرسلین علیه وعلیهم الصلاة والسلام وعلی آل کل اجمعین صلاة ابراهیم ایله
آلی صلاته نیجه تشبیه اولنور سؤالنه تشبیه آل محمده علیه الصلاة والسلام راجعدر ویاخود اعلی
ومساوی اولمق قاعدهٔ مطرده دکلدر (وکاهیجه بالعکس مشبه مشبه بهدن اعلی اولور که (مثل
نوره کمشکاة) بو وجهی مؤیدرشقلریله جواب ویرلمشدر (قلت) مشبه بهک مشهور وقدیم اولمسی
دخی مداردر تأمل اولنه انتهی (حلیمی صلاة سلام معناسنه اولدیغنی تجویز ایتمش ایسه ده
شیخ عبد الغنی نابلسی قدس سره اشباه شرحی اولانده بو جوازده نظر واردر دیمشدر تأمل
اولنه (ودخی شرح مزبورده بعض اعلامدن ناقلا باری تعالی وتقدسک خلقنه اولان صلاتی

ایکی یه منقسمدر که بری صلات خاصه ودیکری صلات عامه در که قسم اول کیفیتنده دکلدر وقسم
اولدن اولان صلات انبیاء عظام علیهم الصلاة والسلام ثنا وتعظیملرینی تقدیم وصلات عامه
کافهٔ اشیایه شامل اولان رحمت واسعهٔ الهیه سیدر دیمشدر (قلت) قسم اوله فاضل کردی
مضریه شرحنده (الرحمة المقرونة بالتعظیم) دیو اشارت ایتمشدر (قاضی عیاض روح الله تعالی
روحه وارواح المذکورین قشیری قدس سره دن نا قلا حضرت حق جل وعلا (ان الله
وملائکته یصلون علی النبی الایه) مکرمه سیله (هو الذی یصلی علیکم وملائکته) قول کریمی
ناطق اولدیغی اوزره نبی کریم علیه الصلاة والتسلیم ایله عباد مؤمنینه صلاتله اکرچه لطف
واحسان بیوردیلر لکن کونش کبی آشکار اولدیغی وجهله نبی مختار علیه الصلاة والسلامه
شایان اولان قدر ورفعت دیکرلرک قدرندن ارفع اولدیغنه بناء رسول اکرم صلی الله تعالی
علیه وسلمه اولان صلات جناب حق تعالی وتبارک قبل معنو یسندن تشریف وزیادهٔ تکرمه
اولوب ودیکرلرینه یعنی کافهٔ اهل توحیده اولان صلات رحمت معناسنه اوله رق بو یوزدن
باعث خلق کائنات وولی نعمت عالم افندیمز علیه الصلاة والسلام ایله سائر موحدینک بینلرنده
فرق ظاهر اولور دیمشدر انتهی (حلبی مشار الیه طاب مثواه رسول اکرم صلی الله تعالی
علیه وسلمه صلات ایتمک ایله مأمور بزده حکمت ومقصود بو بابده اولان امر الهی یه
امتثال ایله تقرب الی الله واوزر یمزده اولان عنایات وحق وکرم نبی اکرم صلی الله تعالی علیه
وسلم تشکرینی ایفادر دیوب عظماء شافعیه ومشایخ شاذلیه دن ابن عبد السلام قدس سره
دخی حلبی یه تبعیتله (رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزه بزم صلاتمز درکاه
معنوی خدا عز وعلادن حق نبی علیه الصلاة والسلامه شفاعت اولیوب وشفاعت حدیمز
دخی دکلدر لکن جناب خالق تعالی شانه مطلقا احسانی کوردیکمز ذواته مکافات مقدوره ایله
امر بیورمغله رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمه دعادن غیری شی ایله مکافاتدن عاجز
اولدیغمزه علم ازلیسی متعلق ورسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمه مکافات اوله جق دعانک
کیفیت وکمیتنی دخی بیلدیکمزه علم قدسی محیط اولدیغندن صلات وسلامز دعامز اولدیغنی
ارشاد بیوردی دیمش (وابو محمد المرجانی دخی رحمه الله تعالی بویله جه تحقیق ایلمشدر (وشیخ
اکبر قدس سره الازهر دخی (صلات وسلامک فائده سی صلات ایدن کیمسه یه عائده در زیرا
صلات وسلام ایتمک خلوص اعتقاد ونیته واظهار محبته ومداومت طاعته وعبد ایله رب بیننده
واسطهٔ کریمه اولان رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمه احترامه دلالت ایدر دیو تدقیق مقام
ایلمشدر فلیحفظ (قلت) اشبو اقوال مسروده دن متبین اولدیغی وجهله لفظ صلات دعا ورحمت
واستغفار ونماز معنالرنده مشترک کورندیکندن ابو السعود علی روحه رحمة الرب المعبود تفسیرنده
تصریح ایتدیکی اوزره (ان الله وملائکته یصلون علی النبی) آیتنده صلاتدن معانی مذکوره سنک
هر بری بر معنای حقیقی اوله رق بر معنای مجازی اراده اولنمق لایق ومناسبدر و اول معنای
مجازی عام یعنی عموم مجاز دخی حق تعالی وتقدس رسول اکرمه علیه الصلاة والسلام صلات
ایدرلر یعنی نبی علیه الصلاة والسلامه خیر اولان اشیایه وفعلنک صلاحنه اعتنا وشرفیله تعظیم
شانی اظهارده اهتمام ایدرلر واشبو اعتنا واهتمام دخی قبل حق سبحانه وتعالادن رحمت وملائکه ده
پیغمبره دعا واستغفارلریله حاصل اولور دیمکدر دیو مفسر مشار الیه ابن عباس دن رضی الله
تعالی عنهما مروی اولان (اراد ان الله یرحمه والملائکة یدعون له) تفسیرینی تحقیق وسؤال
مقدر معلومه جواب ویرمشدر فتأمل (قلت ایضا) فاضل سالف الذکر سلیمان کردی
بومقامده بحثا درکه (الصلاة من الله الرحمة المقرونة بالتعظیم) قولنه بعضیلری اعتراض ایله

صلات رحمتله تفسیر اولنه مز که زیرا (اولئک علیهم صلوات من ربهم ورحمة) نصنده
رحمت صلاته عطف اولنمشدر وعطف دخی معطوف ایله معطوف علیه میاننده مغایرت
اشعار ایدر وبرشی مغایریله دخی تفسیر اولنمز دیو استدلال ایتمش ایسه ده صلات مطلقا رحمتدن
اخصدر واعمی اخصه عطف هم صحیحدر وهم معنایی مفیددر (قلت) یعنی صلاته رحمت
من جهة المعنی مباین اولیوب بلکه رحمتک معناسی عام اوله رق صلاتی دخی شامل و بینلرنده
عموم وخصوص مطلق اولوب هر صلات رحمتدر لکن هر رحمت صلات دکلدر
دیو حمل وسلب اولنمغله بو صورتده رحمت صلاته معنای مذکورجه (تنزل الملائکة والروح)
نصنده اولدیغی کبی عطف اولنمق وتفسیر دخی قلنمق جائز وواقعدر دیو جواب ویریلور
(وبنه معترض مومی الیه صلات حق عز شانه رحمتله تفسیر اولنه مز که رحمتک حق تعالایه
ظاهرا یعنی معنای حقیقیسی اوزره اطلاقی محالدر یعنی رحمت رقت قلب دیمک اولمغله ذات
مقدس ذی کبریا اول وجهله رقتدن منزهدر صواب اولان مغفرتله تفسیر اولنمقدر دیمش ایسه ده
جوابنده ظاهری اوزره ذات باری تعالایه اطلاقی محال اولان غضب وسائر کبی اولان
صفاتدن غایات اراده اولنمشدر ورحمتک غایتی دخی کرم واحسان اولمغله بو وجهله اطلاقی
وصلاتی رحمتله تفسیر صحیحدر دیرز (وعلی هذا یعنی صلاتک رحمتله تفسیری صحیح اولدیغی
صورتده (رحم الله محمدا) دیمک صحیح اولمسن اقتضا ایدر زیرا بر معنایه دلالتده مساوی اولان
ایکی لفظدن برینک یرنده دیکری قائم اولمق صحیح اولدیغندن باشقه بر اعرابی حضور فخر رسل
علیه وعلیهم الصلاة والسلامده روما لاولوب (اللهم ارحمنی ومحمدا) دیو دعا قیلدقده دعاسنی
تقریر وتشهدی اصحابه رضی الله تعالی عنهم تعلیملرنده (السلام علیک ایها النبی ورحمة الله الخ)
بیوردقلری دخی ایله صحت وجواز در لکن بعض علما صحتنی تجویزک اوزرینه لفظ صلات معنای
عطف واقبال یعنی میل وتوجهی متضمن اولوب حتی اشبو تضمنجه رحم کبی بنفسه تعدی ایتیوب
علی حرف جری واسطه سیله تعدی ایدر دیوب رحمتدن ابلغدر دیمشلردر (وشارح شفا
شهاب الدین خفاجی فاضل اصح اولان نبی اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمه رحمتله دعا اصحابه
رضی الله تعالی عنهم هر نه قدر شیعه یه رغما ترک ادب شرعیتدن ایسه ده تسلیم ایله دعا مکروه
اولدیغی کبی کراهتده دکلدر لکن بنم عندمده مادامکه اثر وخبرده مذکور اولمیه یعنی حدیثده
رحمت مذکور ایسه انده دیه جک اولمیوب اکن مأثور اولمایان دعالرده نبی یه علیه الصلاة
والسلام عامه اسنادده وخصوصا صلاتله معا اولمیه رحمتله دعا مکروهدر دیوب وفاضل کردی
دخی اشبو قول شهاب قبوله حقیق بر کلامدر دیو تحسین ایتمشدر انتهی (ودخی صلات مطلبنده
بو بحث آتی دخی یاد اشت ایده جک مسئله در یعنی انبیا علیهم الصلاة والسلامک غیری یه
صلات ایتمکده اقوال اولوب تبعیت طریقیله اولورسه یعنی (اللهم صل وسلم علی محمد وعلی آله
وصحبه ومن تبعهم الی یوم الدین) عبارەسنده اولدیغی کبی نبی یه صلات وسلامی ذکردنصکره
بروجه محرر سائرلری عطف اولنورسه بالاجماع جائزدر لکن نبینک غیری بالکز مذکور
اولورسه جائز اولوب اولمامسنده اختلاف اولنوب بعضیلری (هو الذی یصلی علیکم وملائکته
و(اولئک علیهم صلوات من ربهم ورحمة) و(خذ من اموالهم صدقة تطهرهم وتزکیهم
وصل علیهم) نصوص جلیله لریله (ابن ابی اوفی رضی الله تعالی عنه حقنده اولان (اللهم
صل علی ابن ابی اوفی) ایله بیت مال مسلمینه فرض اولان زکات شرعیه لرینی کتورن قوم
مؤمنین حقلرنده اولان (اللهم صل علیهم) حدیث شریفلرینک ظاهر دلالتنی احتجا جله
بالانفراد مؤمنینه صلات جائزدر دیدیلر لکن جمهور انفراد مذکوری تجویز ایتیوب (انبیا

عليهم الصلاة والسلامك ذكرنده تصليه اولنمق شعار انبيادن اولوب غيريلرينه هرنه قدر
لغتجه اطلاقي صحيح ايسه ده انبيا عليهم السلامه شعارده الحاق ايله مثلا ابو بكر عليه الصلاة
والسلام وعلي عليه الصلاة والسلام ديملز نتكيم عز وجل وتعالى شانه كبي حق سبحانه وتعالايه
مخصوص اولان اوصاف هر چند محمد المصطفى صلى الله تعالى عليه وسلم وبارك وكرم افنديمز
حضرتلري عزيز وجليل وشانلري عالي اولديغي رتبهٔ بداهتده ايسه ده محمد عز وجل وتعالى شانه
استعمالكردهٔ امت مرحومه دكلدر زيرا اصطلاح شريعتده اوصاف مذكوره شعار ذكر الله
عز وجلدندر ديوب بروجه محرر كتاب وسنتده وارد اولان صلاتي على الوجه الموجه دلالات
معناسنه حمل ايله تأويل ايلديلر (وبنه انفراد مرقومي تجويز ايتمين بعض اعلام دخي غير انبيايه
عليهم السلام صلات شعار اهل اهوادندر كه انلر اهل سنت وجماعت يانلرنده انبيايه عليهم السلام
مخصوص اولديغي براهين ايله ثابت اولان عصمتي انبيانك عليهم السلام غيريلرنده دخي اعتقاد
ايدرك بو اعتقاد ايله صلات وسلامي انبيانك عليهم السلام غيرنده استعمال ايللري شعار
ومعتادلرندن اولمغله اول شعاره اقتدا اولنماز ديو استدلال ايتديلر (پس على الانفراد صلات
غير انبيايي منع ايدنلر مياننده تصليهٔ منفردهٔ مذكورهنك حكمنده اوج وجهله اختلاف اولنوب
بعضيلري حرامدر وبعضيلري تنزيها مكروهدر وبعضيلري خلاف اولادر ديديلر (نووي
شافعي رحمه الله تعالى اشبو اقوال ثلاثهيي اذكارنده ذكردنصكره صحيح اولان كراهت تنزيهيه
ايله مكروه اولمسيدر كه شعار اهل بدعه اقتفايي موجبدر والحال بزكه اهل سنت وجماعتز شعار
اهل بدعه اقتفادن منهي وممنوعز ديمشدر انتهى (قلت) تنوير الابصار ايله شرحلري منح
ودر مختارده زيلعي وشرح مقدمهٔ قرماني وذخيرهدن ناقلا يازلديغي اوزره انبيا ايله ملائكهنك
غيري به تصليه انجق تبعيتله اولور وبو تبعيتله غيري به اولمق نبي يه عليه الصلاة والسلام وعلى
آله وصحبه تعظيمي مشتمل اولديغيچوندر ونبي يه ترجده ايكي قول اولوب ذخيرهده كراهتي
محرر اولوب سيوطي متبعا تجويز ايدوب استقلالا لا تجويز ايتمامشدر لكن قول سيوطي توفيقه
محتاجدر ﴿اما سلام﴾ هر قدح ونقصاندن سلامتله دعا ديمكدر وياخود الله تعالى اني
سالم ايلسون ديمك اولان (سلمه الله تعالى) معناسنك مصدري در بونده دخي انبيا عليهم السلامك
غيريسي منفرد قلندرق هرنه قدر لغة مثلا ابو بكر عليه السلام وعمر عليه السلام وعثمان
عليه السلام وعلي عليه السلام ديمك جائز ايسه ده اصطلاحا جائز يلوب ديملز ومنفردا سلام ايله
دعا اولنان غير انبيا عليهم السلامده احيا وغائب ومتوفالر بردر وفقط دعا اولنان حاضر ايسه
(عليك السلام) ديو دعا ايله خطاب بالاتفاق جائزدر واما انبيا عليهم الصلاة والسلامده صلاتله
سلامي (ان الله وملائكته يصلون على النبي يا ايها الذين امنوا صلوا عليه وسلموا تسليما) آيت
كريمه سنك سياقنه اقتفاء جمع ايتيوب هر بريني لفظا وكتابة بالكز اتيان ايتمك خلاف اولادر
زيرا ايكيسني بردن اتيانده اجر مكرر اولوب بالكز بريني اتيان مخل اجر وترك اولادر ديو سالف
الذكر احكام والدنابلسيده محرردر (قلت) لكن خيلي اعلامك حظ وثبتيله اولان آثارنده قصد
زياده تعظيم وامتياز ايچون ختم الانبيا والمرسلين عليه وعليهم الصلاة والسلام تحريرنده صلات
وسلامي جمع وسائر انبيا ومرسلين عليهم الصلاة والسلامي تحريرده انفراد بالسلام كورلمشدر
واشبو املايه نظرا والدنابلسينك ترك اولى ديديكي حق نبي آخر الزمان عليه الصلاة والسلام
ذكر وتحريرنده اولورسه ديمك اولمسي احتمالدن بعيد دكلدر فتأمل (قلت ايضا) كنز شرحي نهرده
يازلديغي اوزره (ان الله وملائكته يصلون على النبي الآيه) نصنده (سلموا) امري تسليما مصدر يله
تأكيد اولنوب صلوا امرنده اشبو تأكيد اولماديغنده حكمت نه درسؤالنه فاكهي رحمه الله تعالى صلات

ان مؤكده ودخي الله تعالى ايله ملائكهسنك صلات ايلدكلري اعلام اولنمق ايله تأكيد اولنوب سلامده
تأكيد مذكور اولماديغندن سلامك مصدر ايله تأكيد اولنديغي محسناتدندر زيرا تأكيد
بالمصدردن باشقه برمؤكده بومقامده يوقدر ديو جواب ويرمش (وشارح بخاري ابن حجر
رحمه الله تعالى دخي صلاتي تقديمده مزيت اهتمام اولهرق ذكرده مقدم اولوب سلامك تأخيري
عدم اهتمامي ايهام ايتمكله او ايهامي دفع ايچون مصدر ايله تأكيد قلنمشدر احتمالیله اجابه ايتمشدر
(ودخي نص شريف مرقومده صلات حق تعالى ايله ملائكهيه اضافه اولنوب سلامده اشبو
اضافه اولمديغي حالده مؤمنينه هم صلات وهم سلام ايله امر اولنديغنده حكمت نه در استفساريته
ينه ابن حجر سلام تحيت ودخي انقياد معناسنه اولديغي احتمال اوزره مؤمنيندن اشبو انقياد
نبي عليه الصلاة والسلام صحيح اولوب لكن حق تعالى ايله ملائكهده يعني مخاطب اولميان جنس
ملكده امتثال شرايع نبويه متصور اولماديغندن اشبو تشريع ابهامني دفع ايچون سلام بروجه
محرر مضاف قيلنمامشدر ديو حقا كه تحقيق ايتمشدر (وقول بديع سخاويده دخي بو بله مرقومدر
(ودخي حكم صلات شويله دركه (نبي اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم اوزرينه صلات ايله
مأموريت امت هجرتك ايكنجي سالنده وقوع بولديغي وعلى قول معراج باهر الابتهاج كيجهسي
اولديغي سخاوينك قول بديع مرقومنده محرردر (وصلات دخي عمرنده بركره اتيان اولنسه
امتثال امر تحقق ايدر ولهذا شارح نهر بيانجه بركيسه بلوغنده صلات ايتسه تشهددهكي
صلاتي يرينه بكر (اما اسم رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمي برمؤمن يا كندي ذكر ايتسه
وياخود آخرك ذكر ايتديكني ايشتسه صلات ايتمك واجب اولور لكن ضمن صلواتده مثلا
(اللهم صل وسلم على محمد) ديدكده ذكر اولنسه طحاوي اختياري وتحفه وغيريسنده اولان
تصحيح اوزره واجب اولماز (قلت) زيرا تسلسلي مستلزمدر (واشبو وجوب هرنه قدر مجلس
ومكان ذكر تبدل ايتيوب براولسه دخي اسم شريف تكرر ايتدكجه قول اصح اوزره تكرر ايدر
(كذا في المجتبى) لكن تلاوتده تكرر ايدرسه بركره صلاة ترجيح اولنوب يعني واجب اولوب زيادهسي
مندوب اولور (ونهر مذكور مؤلفنك بورادهٔ (تنبيه) ايله معنون اولان مطلبده طحاوينك اسم
نبي عليه الصلاة والسلام هربار كه استماع اولنه صلات واجبدر ديديكي قولندن نمازك قعدهٔ
اولاسنده اولان تشهددهكي استماعي استثنا لازمدر زيرا اول حالده اتيان صلات وجوبي
نره ده قالور كه كراهت تحريميه ايله اولان مكروهاتدن عد ايتمشلردر انتهى (ودخي معلوم اوله كه
ترضيه وترحم يعني اصحاب كرامه (رضي الله تعالى عنهم) ودخي رضوانی مفيد سائر تعبير ايله دعا
وتابعين ايله تابعيندنصكره كلان علما وعباد وسائر اخياره (رحمه الله تعالى) معناسني مفيد
اولان كلام ايله دعا مستحبدر وبو تعبيرك عكسي جائزميدر ديورسه بعض علما جائز دكلدر بلكه
اصحابه ترضيه وغيريلرينه ترحم مخصوصدر ديديلر لكن نووي شافعي (روح الله تعالى روحه) اشبو
عدم جوازده جائز كلدر زيرا بو خصوصده صحيح اولان چوقلك قائل اولدقلري استحبابدر واستحباب
مذكورك دلائلي اكثرمن ان تحصادر ديمشدر كه (قلت) مرادي بزنكي دائرهٔ استحبابده دائر اولهانده
عدم جوازك دخولنه يول يوقدر يعني مباحك تركي جائزدر ديمكدر وينه نووي لقمان عليه السلام كبي
نبوتنده اختلاف اولنان ذوات كرام ذكرنده بعض علمانك كلامندن منفهم اولديغي اوزره صلات
وسلام ذكر اولنمليدر وبنم رأيمجه دخي تصليهده بأس يوقدر ديمشدر انتهى (در مختاردن اشبو ترضي
وترحمك مفادي عاجزانه اخذ ايله شويله ترجمه اولنديكه اصحابه ونبوتنده ذو القرنين ولقمان كبي اختلاف
اولنانلرك ذكر وتحريرنده ترضي مستحبدر وعلى قول قرمانئ فاضلك مقدمه شرحنده يازديغنجه نبوتنده
اختلاف اولنانلرك ذكرنده عموم انبيايي عليهم السلام بعد الذكر صلى الله على الانبياء وعليه ديملیدر

وتابعين و بعدالتابعين علما و عابدلر وسائر اخيار ذكرنده ترحم مستحبدر لكن زيلعى اولى اولان
صحابه يه ترضى وتابعينه ترحم و بعدالتابعين كلنلره (اللهم اغفرله وتجاوز عنه) كبى عفو وتجاوزى
مشعر كلمه له دعادر ديمشدر انتهى ﴿ باشليوب لطف حق تحديثه ﴾ كلهلم بعدازين
احاديثه (١) عن انس بن مالك رضى الله تعالى عنه قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم
من صلى على صلت عليه الملائكة ومن صلت عليه الملائكة صلى الله تعالى عليه ومن صلى الله
عليه لم يبق شئ الا وصلى عليه (٢) من صلى على صلاة واحدة امر الله حافظيه ان لا يكتبا
عليه ذنبا ثلثة ايام (٣) من صلى على مرة خلق الله من قوله ملكا له جناحان جناح بالمشرق
وجناح بالمغرب رأسه وعنقه تحت العرش وهو يقول اللهم صل على عبدك مادام يصلى على نبيك
(٤) من صلى على مرة صلى الله عليه عشرا ومن صلى على عشرا صلى الله تعالى عليه مائة ومن
صلى على مائة صلى الله عليه الفا ومن صلى على الفا لا يعذبه الله بالنار (٥) من صلى على مرة
كتبت له عشر حسنات ومحيت عنه عشر سيئات ورفعت له عشر درجات (٦) اتانى
آت يوم من ربى عز وجل فقال من صلى عليك من امتك صلاة كتب الله له بها عشر حسنات
ومحا عنه عشر سيئات ورفع له عشر درجات ورد عليه مثلها) بو حديث جامع صغيرده دخى واردر
(٧) من صلى على فى كل صباح عشر مرات محيت عنه ذنوب اربعين سنة (٨) من صلى
على ليلة الجمعة او يوم الجمعة مائة غفر الله له خطيئة ثمانين سنة (٩) من صلى على يوم الجمعة او ليلة
الجمعة مائة مرة قضى الله له مائة حاجة ووكل به ملكا حين يدفن فى قبره يبشره كما يدخل على
احدكم بالهدايا (١٠) من صلى على فى يوم مائة مرة قضيت له ذلك اليوم مائة حاجة (١١) اقربكم
منى مجلسا اكثركم على صلاة (١٢) جائنى جبريل عليه السلام وقال لا يصلى عليك احد الا ويصلى
عليه سبعون الفا من الملائكة (١٣) الدعاء بعد الصلاة على لا يرد (١٤) لا يلج النار من صلى على
(١٥) الصلاة على نور على الصراط (١٦) من نسى الصلاة على اخطأ طريق الجنة (١٧) ان
لله ملائكة فى الهوى بايديهم قراطيس من نور لا يكتبون الا الصلاة على وعلى اهل بيتى (١٨)
اولى الناس بى اكثرهم صلاة على (١٩) او ان عبدا جاء يوم القيامة بحسنات اهل الدنيا ولم يكن
معها الصلاة ردت على صاحبها ولم تقبل منه (٢٠) من صلى على فى كتاب لم تزل الملائكة تصلى
عليه مالم تندرس اسمى من ذلك الكتاب (قلت) تصلى عليه مالم تندرس) يرنده (تستغفرون له
ما دام) لفظيله وسيلهٔ عظما ده طبرانينك ابوهريره دن رضى الله تعالى عنه تخريج ايلديكى
مضبوطدر (٢١) ان لله ملائكة سياحون فى الارض يبلغون الصلاة على من امتى فاستغفر لهم
(٢٢) من صلى على كنت شفيعه يوم القيامة ومن لم يصل فانا برئ منه (٢٣) يؤمر بقوم الى الجنة
فيخطئون الطريق فقيل يا رسول الله ولم ذلك قال سمعوا اسمى فلم يصلوا على (٢٤) يؤمر برجل
الى النار فاقول ردوه الى الميزان واضع له شيئا كالانملة مع ميزانه وهو الصلاة على فيرجح ميزانه
وينادى سعد فلان (٢٥) ما اجتمع قوم فى مجلس ولم يصلوا على الا تفرقوا كقوم عن ميت
ولم يغسلوه (٢٦) ان الله تعالى وكل بقبرى ملكا واعطاه اسماء الخلايق كلها فلا يصلى على احد
الى يوم القيامة الا بلغنى اسمه وقال يا رسول الله هذه هدية فلان ابن فلان قد صلى عليك (٢٧)
من صلى على عند قبرى سمعته ومن صلى على نائيا ابلغته (٢٨) من صلى على حين يصبح عشرا
وحين يمسى عشرا ادركته شفاعتى يوم القيامة (١٩) ان الله اوحى الى موسى عليه السلام ان
اردت ان اكون اقرب اليك من كلامك الى لسانك ومن روحك الى جسدك فاكثر الصلاة على
النبى الامى (٣٠) من صلى على واحدة صلى الله عليه بها عشر صلوات وحط عنه عشر
خطيئات ورفع له عشر درجات (٣١) صلوا على واجتهدوا فى الدعاء وقولوا اللهم صل على محمد

وعلى آل محمد (٣٢) ان اقربكم الى منزلا اكثركم على صلاة (٣٣) من صلى على صلاة كتب له قيراطا
والقيراط مثل احد (٣٤) رغم انف رجل ذكرت عنده ولم يصل على (٣٥) من قال جزى الله عنا
محمدا خيرا او جزى الله عنا محمدا ما هو اهله فقد اتعب كاتبيه (٣٦) لا تجعلوا بيوتكم قبورا وصلوا
على فان صلاتكم تبلغنى حيث ما كنتم (٣٧) الصلاة على النبى امحق من الماء لسواد اللوح (٣٨)
ما من احد يسلم على الا رد الله على روحى حتى ارد عليه) اشبو ار بعينك بعضيلرى كبى بو حديث
دخى بالاى بابده قلم فقير ايله اشارت اولنان وسيلهٔ عظماده امام احمد وطبرانى وابوداود وبيهقى
ابوهريره دن رضى الله تعالى عنه روايت ايلدكارى بيانيله مسطوردر ومفاد ظاهرينى دخى
هر بر صلات ايدن امت مرحومه نك صلاة و سلامى بكان بكان عرض روضهٔ معطره اولنور
وروح فيوض فتوح حضرت فخر دودار بنك عليه الصلاة والسلام ذات عاليلرينه اعاده قيلنه رق
طرف زاهر الشرفلرندن هر بر امت صلات خوانه رد سلام عنايت بيورلور ديمكدر و بو
حديثده على ظاهره توهم اولنان اشكالى مؤلف وسيله تاج الدين سبكى وطيبى دن نقلله كوزل
حل ايدوب (وشارح جامع صغير مناوى دخى انبياء عظام عليهم الصلاة والسلامدن روح
شريفلرى مفارقت ايتامكله قبر منورلرنده دائما احيادرلر واهذا رد سلام ايچون اعاده اولنان
روحدن مراد ذكر ملزوم وارادهٔ لازم طريقيله مجاز مرسل اوله رق نطقدر وحضرات انبيا عليهم
السلام عالم قبرده احوال ملكوت ايله مشغول اولدقلرندن بالفعل ناطق دكللر ايسه ده بالقوة
ناطقلردر وورود سلام ايچون مأذونا عن الرب تعالى شانه بالفعل نطق ايدرلر ديمشدر (ايمدى بو صورتده
توهم اولنان اشكال يعنى بر آنده روضهٔ مطهره عرض سلام امتدن خاليه اولميوب بلكه بر آنده
حسابه كلمز صلوات عرض اولنمغله حديثك ظاهرى دلالت ايلديكى اعاده عادتا مستحيل اولمغله
دائما روح بدن ايچلرنده باقى اولمسنى مقتضى اولور بو ايسه (الا رد الله على روحى) قول شريفنه مخالفدر
ورد روح دخى رسول الله تعالى عليه وسلمك روضه انورلرنده حى اولملرينى مستدعيدر سؤالى
مندفع اولور انتهى (قلت) بعد الارتحال انبيا و مرسلينك عليهم الصلاة والسلام ارواح شريفلرى
قبر انورلرنده جسد شريفلرنده دنياده اولديغى حالت اوزره ميدر ياخود اعلاى عليينده ميدر
ياخود جاى والاى ديكرده ميدر مسئله سنى ذو الجناحين علوم باطنه وظاهره مولانا الشيخ محمد خالد
الشافعى النقشبندى العادرى قدس سره دن استفتا ايلدكلرنده جواب اوله رق يازدقلرى مكتوب
شريفى حقا كه حل اشكال ايتمكله بالترجمه مآلى بو مقامه قلم فقير ايله درج اولندى حضرت
مولاناى مشار اليه ديركه (بو خصوصده ادب اولان ارواح انبيا صلوات الله تعالى وتسليماته عليهم
وعلى آلهم وصحبهم اجمعين ايچون جزما بر مقر معين تعيين اولنميوب ودخى سماوات وارضيندن عبارت
اولان عالم امكانده كافه سنك وخصوصا سيد و خاتم انبيا ومرسلين حضرتنك مدد
روحانيتلرندن خالى بقعه واردر ديو اعتقاد اولنميوب انلر احيادر واجسادلرى قبورلرنده در
وحياتلرينك درجه سى حيات شهدا درجه سنك فوقنده اوله رق طاعة الله ده تلذذ ايچون نماز
قيلارلر وحج وتلبيه ايدرلر وقرآن اوقورلر وتسبيح ايدرلر و بو حاللر يله بارى تعالى وتقدسك
اوزرلرينه فضلى زياده لنور ديو اعتقاد اولنمق واجبدر و عبادات مذكوره زى تلذذ قصديله
اولديغندن آخرت دار تكليف دكلدر ديو اعتراض دخى وارد اولماز (ودخى آخرتده يعنى برزخده
حياتلرى دنياده اولان حياتلرى كبيدر ديو تصريح ايتمك لايق دكلدر وجسدلرينه روحلرى
مقارندر ديو تصريح اولنمق دخى لايق دكلدر هرنه قدر مقارن اولمق جائز وممكن ايسه ده (زيرا اهل
سنت وجماعت عندنده مقرر اولديغى اوزره روحسز جسمك حياتى محتملدر كه اهل سنت عندنده
صوسزلقه صو واجلغه طعام اسباب عاديه دن اولديغى كبى روح دخى حياته سبب عاديدر

وحق تعالى عزشانه مسببات مذكوره يى يعنى رى وشبع وحياتى اسباب مذكوره يعنى صو وطعام وروح اولمقسزين خلقه قادر در ايمدى بوصورتده قبورلرنده اجسادلرنده ارواحلرى اولمق وقبورلرنده اولدقلرى حالده خرق عاده طريقيله عالم ملك و ملكوتده سيران ايله متنعم اولوب بعده حق تعالى وتبارك ديله ديكى وقتده قبورلرينه عودت ايملرى واجسادلرى قبرانورلرنده بلا روح حق تعالانك حين مشيئته قدر احيا اولمق وارواحلرى اعلاى عليين وياخود رفيق اعلى وياخود فردوس ويا ديكر مقام معلاده اولمق شقلرندن هر بريسى جائزدر كه بو جوازه اخبار صحيحه دلالت ايدوب مذكوراتدن بريسى بالخصوص مقرلرى اولوب آخرنده اولمامسى مقتضى دكلدر زيرا ارواح شريفه لرينك برحالدن برحاله و برمنتزهدن منتزه ديكره نقللرى جائز اولديغى وياخود روحك شان بدنه مغاير برشانى اولديغى ايچوندر كه روح مكانى مذكوراتدن بريسى اولديغى حالده قبرنده رد سلام ايدر واشبو جوازلرى ابن القيم جوزى كتابنده وسيوطى تطور ولى يى مبين اثرنده ذكر ايتمشلردر وخصوصا كاملك حاللرى سائرنده اولماز حتى الله تعالى بعض اولياسنه تصور جهتندن برتمكين وقوت احسان قيلمشدر كه صور عديده يه بحصر وياخود بغير حصر تصور ايدرلر واحيانا كشف صحيح اربابنه سماوات و ارضين وعرش وكرسى روح رسول الله صلى الله تعالى عليه و سلم ايله مملو اولديغى كشفلرنده ظاهر اولور (سيد كائنات عليه الصلوات والتسليمات ليلهٔ معراجده سيدنا موسى عليه السلامى قبرلرنده نماز قيلار اولدقلرى حالده مشاهده دنصكره مسجد اقصاده سائر انبيا ايله كندولرينه اقتدا ايلدكلرين كورديلر بعده سماء سابعه ياخود غيرنده انلرى وسائر انبيايى كورديلر وصحبت قيلديلر واشبو ذكر اولنان اقوال اخبار واحاديث صحيحهنك مدلوليدر (وعليه الصلاة و السلام افنديمزك قبرلرى مطلقا واوج كوندن و يا قرق كوندنصكره ذاتلرندن خالى اولديغنه دائر اولان احاديث يا ضعيفه وياخود باطله در هرنه قدر بعض ناس اومقوله اخبار ضعيفه يه مغتر اولديلرسه ده انلره تعويل وتمسك جائز دكلدر كه ضعفى وتأويليله يله (انا اول من تنشق عنه الارض) حديث صحيحيله يوسف عليه السلامك مصرده اولان مقبره سندن شامده اولان آباء كرامى مقبره سنه نقل اولنديغى حديثى كبى انبيانك عليهم الصلاة والسلامك قبرلرنده بقاسنه دلالت ايدن احاديث صحيحه يه معارض اوله مز انتهى (٣٩) صلوا على فان صلاتكم زكاتكم وسلوا الله لى الوسيلة (٤٠) نقل الشيخ كمال الدين الدميرى رحمه الله تعالى عن شفاء الصدور لابن سبع رحمه الله تعالى ان النبى صلى الله تعالى عليه وسلم قال (من سره ان يلقى الله وهو عنه راض فليكثر من الصلاة على فانه من صلى على فى كل يوم خمسمائة مرة لم يفتقر ابدا وهدمت ذنوبه ومحيت خطاياه واستجيب دعاؤه واعطى امله واعين على عدوه وعلى اسباب الخير وكان ممن يرافق نبيه فى الجنان) انتهى اشبو اربعينى جامع المستطرف مرحوم خاتمهٔ اثرينه مرقوم قيلدقدنصكره تشكرا (اللهم صل وسلم على سيد المرسلين وخاتم النبيين ورسول رب العالمين الذى انزل عليه فى محكم القرآن العزيز تعظيما له وتوقيرا ياايها النبى انا ارسلناك شاهدا ومبشرا ونذيرا وداعيا الى الله باذنه وسراجا منيرا) صلاة وسلاميله تحسين اختتام ودرج تصليهٔ مذكوره يه پرويرهٔ وصف درج ايلديكى (ياايها النبى الايه) جوهرهسى مناسبتيله شاه برگزيدهٔ كائنات عليه الصلوات والتسليماتده يرازتحقيقات دخى يازوب الحق كه كتابى آفتاب قام ايتمش ومترجم بى تاب يعنى اسعد باركش هيزم نادانى باقداره سبحانه وتعالى زرنار مفاد تحقيقات مذكوره يى تحرير ايله حرير نوبافت ترجمهٔ فقيرانه سنه اولا واخرا وسابقا ولاحقا (بسمله وحمدله وتصليه وترضيه يى)(دخى شاهنشهه باصدق درون ادعيه يى) على الصباح والمسا تكرار ايدرك نقش بندتم بالخير اولق مطلبى سمتنه كتمشدر ﴿ ترجمة التحقيقات هذه ﴾ مؤلف مشار اليه

ديركه اشبو (يا ايها النبى انا ارسلناك الايه) مكرمه سنده نبوتله رسالتى مشتمل اولان خطاب ممتاز خاص الخاصه ذات اعجاز آيات محمد المصطفى عليه الصلوة والسلام افنديمزه مخصوصدر كه حق سبحانه وتعالى رسل ايله انبيادن عليهم السلام برذاته نبوت ورسالتى جامع كلامله خطاب بيورميوب انجق اول سيد الخلق صلى الله تعالى عليه وسلمه تخصيص قيلمشدر وسائر رسل كرامى عليهم السلامى قرآن جليلده على الانفراد رسالت وصفيله مخاطب بيورميوب مجموعنه بردن خطابله (ياايها الرسل كلوا من الطيبات) قول كريميله ندا بيورمشدر (ودخى وصف رسالت ونبوت اولمديغى حالده ابو البشر آدم عليه السلامه (ياآدم اسكن انت وزوجك الجنة (وابراهيم عليه التسليمه (ياابراهيم اعرض عن هذا) و نوح عليه السلامه (يانوح اهبط بسلام منا) وداود عليه السلامه (ياداود انا جعلناك خليفة فى الارض) وعيسى عليه السلامه (ياعيسى ابن مريم اذكر نعمتى عليك وعلى والدتك) نصوصيله اسم شريفلريله خطاب بيوروب لكن سلطان الانبياء والمرسلين عليه وعليهم الصلاة والسلام فى كل حين افنديمزه بيان اولنه جق حكمته مبنى قرآن كريمده درت محلده اسم محمد ايله وبر محلده دخى اسم لطيف احمد آيت اولوب انلردن ماعداده يا رسالت و يا نبوت ايله زيب عنوان سطور قيلنان (ياايها الرسول بلغ ما انزل اليك من ربك) و (ياايها الرسول لايحزنك) و (يا ايها النبى حسبك الله) و (يا ايها النبى حرض المؤمنين على القتال) و (ياايها النبى جاهد الكفار و المنافقين) و (ياايها النبى لم تحرم) و (ياايها النبى اذا طلقتم النساء) و (ياايها النبى اتق الله) الايات نصوصلرى منطوقلرنجه مخاطب اولملريله مشرف اولديلر (و ذكر اولنان درت آيتك برى (وما محمد الا رسول قد خلت من قبله الرسل) نص شريفيدر وبونده اسم اطيبى مذكور اولديغنك حكمتنى مفسرين بويله يازمشلردر كه احد غزاسى معركه سنده بين المشركين لسان شيطانيله قد قتل محمد صيحهٔ كاذبه سى مسموع اولمغله سورت معلومهٔ پريشانى بحكمته تعالى مشاهده اولنوب بونك اوزرينه آيت مسطوره نزول ايلدى اكر وما محمد يرينه يا الكر رسالت وصفى اولسه ايدى اعدا على زعمهم الباطل رسول محمد دكلدر ديه جكلرندن اسمى محمد اولديغى بيلوب وضرورى انكار ايده ميه جكلرندن نام شريفيله تعريف اولندى ديو بيان ايلديلر (وايكنجى آيت (ماكان محمد ابا احد من رجالكم ولكن رسول الله وخاتم النبيين) قول عظيميدر (قلت) بونده دخى حكمت چونكه رسالت اسم محمد ايله بنام اولان ذات مختار ومصطفايه حمل اولنمشدر شرط حملك مقتضاسى دخى موضوعك معرفه اولمه سيدر اشته اسميله ذكره سبب بودر ديديلر (واوچنجيسى (الذين كفروا وصدوا عن سبيل الله اضل اعمالهم والذين آمنوا وعملوا الصالحات وآمنوا بما نزل على محمد) نص الهى سيدر كه بونده دخى اسم مشار اليه ايله ذكرك حكمتى بنه اعدانك رسالت ايله متصف اولان سن دكلسن ديمه ملرى ايچوندر (و دردنجيسى (محمد رسول الله) نص متينيدر وبورا ده دخى اسميله ذكره حكمت چونكه بونصك اولنده بارى تعالى وتقدس (هو الذى ارسل رسوله بالهدى ودين الحق ليظهره على الدين كله) بيوردقده اعداء دين دن هدايتله حق تعالانك ارسال ايلديكى كيمدر دين اولمش اولمغله جناب رب عزت بهر برهانه دخى اسميله تعريف بيوردى (ونام نامىٔ احمد ايله موضع واحدده مذكور اولان دخى عيسى عليه السلامدن حكايةً قرآن كريمده اولان (يأتى من بعدى اسمه احمد) نص اعجاز قصيدر و بونده اولان حكمت دخى شويله در وقتا كه الله تعالى وتبارك عيسى بن مريمى عليهما السلام بنى اسرائيله ارسال بيوردقده اونبى مبعوث قوم بنى اسرائيله آيت آتيه منطوقنجه اى بنى اسرائيل بندن اول موسى عليه السلامه نازل اولان توراتى تصديق

وبند نصكره كاور رسول الله ايله سزى تبشير ايدرم يعنى دينم الله تعالانك كتابلريله نبيلربنى مصدق اولديغى حالده حق تعالى قبلندن سزى ايمانه دعوته كوندرلمش پيغمبرم ديوب وخاتم الانبيا عليه وعليهم الصلاة والسلامى مراد ايدرك اسمى احمد دردى واشبو قضيهٔ معجزه آرايى (اذ قال عيسى بن مريم يابنى اسرائيل انى رسول الله اليكم مصدقا لما بين يدى من التورية ومبشرا برسول يأتى من بعدى اسمه احمد) مكرمه سى حاكى وناطقدر (ايمدى مشركين قريش بعد عيسى عليه السلام كله جك رسول (اسم سامىٔ احمد مختار) ايله توراتده مرقوم اولديغنى بيلدكلرندن اوكوزل آد ايله تعريف وياد اولنمشدر خلاصه (حق سبحانه وتعالى برمنوال مشروح اعلاما وتعريفا بالاقتضا او بركزيدهٔ عالم صلى الله تعالى عليه وسلمى اسم محمد واحمد ايله مواضع مذكوره ده ذكر بيوروب سائر مواضعده رسالت ونبوتله ندا بيورمشدر كه تشريف مخصوصدر ورق صحيفه يه مسطور اولان (ياايها النبى انا ارسلناك شاهدا ومبشرا ونذيرا وداعيا الى الله باذنه وسراجا منيرا) مكرمه سنده كى (شاهدا) قول جليلنى مفسرلر (شاهدا لايمان المؤمنين (وعلى قول * شاهدا لاهل التوحيد ٢ * وبر قولده شاهدا لاهل القرآن ٣ * وديكر قولده * شاهدا لامتك ٤ * وبعضيسى * شاهدا بالمنة ٥ * و (ومبشرا) قول مكرمنى دخى * ومبشرا لاهل اليقين ١ * وعلى قول * ومبشرا لاهل التمجيد ٢ * وبعضيسى * ومبشرا لاهل القرآن بالغفران ٣ * وعلى قول * ومبشرا بشفاعتك ٤ * وقول ديكرده *ومبشرا بالجنة ٥ * ودخى (ونذيرا) قول عظيمنى * ونذيرا للمشركين ١ * وعلى قول * ونذيرا لاهل الطغيان ٣ * وقول ديكرده * ونذيرا على مخالفيك ٤ * وبعضيسى ونذيرا من المحنة ٥ * ايله تفسير ودخى (داعيا الى الله باذنه) قول جليلنى * اى يدعو الناس بامر الله الا قالوا لااله الا الله * ايله تفسير ايلديلر يعنى امر حق عزوجل ايله آكاه اولك ولا اله الا الله كلمه سيله توحيد ايدك ديوناسى دينه دعوت ايلمك اوزره مبعوث اولديلر ديمكدر كه بو دعوتى بارى تعالى (وانه لما قام عبد الله يدعوه) قول كريميله بيان بيورمشدر (وباعث ايجاد عالم صلى الله تعالى عليه وسلم دخى ذات رحمت آياتلرينى (وانا الداعى الى الله) حديث شريفلريله توصيف وتسميه ايلمشلردر ودخى (سراجا منيرا) قول كريمنده اولان سراجدن مراد ذات سعادتلرينى (وجعل الشمس سراجا) نصى منطوقنجه عالمدن ظلمت شركى ازاله وضياء توحيد ايله منور ايلمه ده شمسه تشبيه در وسراجدن مراد دخى مقتبس منه اولان شى در (وفى الحقيقه قبل ولادته صلى الله تعالى عليه وسلم دنيا ظلمت جهالت وشرك ايله سيم سياه ايكن تولد باسعادتلرنده سراج دينى مكهٔ مكرمه ده ظهور ايلدكده ناس هر فج وجانبدن دركاهنه كلوب اقتباس نور توحيد وايمان ايلديلر ورجالدن مقتبس اول ابو بكر الصديق ونسادن خديجة الكبرى وشبابدن على المرتضى وعتقادن زيد وعبيددن بلال حبشى رضى الله تعالى عنهم اولمشلردر پس ارض فارسدن سلمان وديار رومدن صهيب وحبشه دن بلال مشار اليه كلوب اقتباس اسلام وايمان ووفود يعنى اقطار ارضدن ومشارق ومغاربدن فوج فوج ايلچيلر واهالى وناس وفود ايدوب خاكپاينه يوزلر سوروب اقتباس نور دين محمدى قبادیلر وابو لهب اهل بيتدن ايكن اقتباس نور تصديق ايتميوب خفاش آسا نور توحيده باقه مدى نتيجهٔ كلام روى زمين سراج ارشادى نوريله طولدى وذات اعجاز صفاتى اعظم الانبياء اكرم المرسلين وسيد الخلق اجمعين اولوب حق تعالى وتبارك وجود مرحمت آلودلرى كبى احسن واجمل وافضل واكمل وافصح وارجح واصبح واجل واعظم واسخى واكرم وانهى وانصف واعدل براحد خلق ايلمدى (وحق سبحانه وتعالايه قسم ايدرزكه اكر دريالر مداد واشجار ونبات اقلام اولوب جميع خلق اوصاف ومعجزاتنى يازسه لر آزدن ازينى بيله تحريردن عاجز اولورلركه (قلت) ديباجهٔ حصن حصين

شرحنده شارحى مولانا على القارى نقل ايلديكى اوزره محققينك بيانلرنجه (صلوا عليه) ايله بارى تعالى اول افضل مخلوقات واكمل موجودات عليه الصلاة والسلام اوزرينه صلاة وسلام ايله عبادينه امر بيورمشلر ايكن قدر واجب صلاة وسلامى كما وكيفا براحد بيله ميوب هرنه ايسه رب عزت عز شانه بيلديكندن يعنى مخلوقات اداسندن عاجز وعلو كمال ذاتلريچون نعوت وصفاتى بياننده قاصر اولدقلرندن (اللهم صل عليه) ماننده اولان كلاملريله امر صلاتده شاننه لايق هرنه ايسه بيلن رب عزت عز شانه يه احاله ايلدكلرى عجز بشرى مؤيددر انتهى (اللهم اجعلنا من امته واحشرنا فى زمرته وامتنا على محبته ولا تخالف بنا عن ملته ولا عن شريعته ولا عماجاء به برحمتك ياارحم الراحمين وصلى الله تعالى على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه اجمعين وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين

﴿خاتمه﴾

اشبو مجموعه طرزنده مرقوم ومسطور اثر فاخر وكشكول جواهر شمول نوادرك عموم انتفاع ماتت نيت خيريه سيله بوندن اقدم تركى يه نقل اولنوب اون ايدى سنه مدت مستور پردهٔ دولاب خزانة الكتاب اولان نسخهٔ مترجمه سنك اول امرده انجق طبعى خصوصى ديباجهٔ اصلاح رسيدهٔ مجلد اولده ايما وديباجهٔ جديدهٔ مجلد ثانيسنده انبا اولنديغى اوزره تقويم وقايع نظارتى بوانظر انورانك عهدهٔ عجز عدمسنده بولنديغى هنكامده يعنى بيك ايكيوز اللى سالى اواسطنده طرف زاهر الشرف سلطنت سنيه دن اراده وفرمان بيورلمش ايدى لكن براز زمان رخصت نامهٔ اصلاح استحصالى وصالى تدبيرينه اشتغال عائقه سيله دار طباعهٔ عامره يه احتراما واجب الاصلاحى خدمتنه مبادرت اولنوب بعده لفظا ومعنى يعنى رأسا ترجمه سنه مرخص مستقل اولدقدنصكره ذكر اولنان نسخهٔ ترجمه نك دولاب انسايه وضعله مطالعه سندن صرف نظر واصل نسخهٔ عربيهٔ مستطرف مأخذ وتحرير قلنه رق ميانه يه كاه سفارت وغربت وكاه جسم نحيفه عرض مرض حيلولت ايتشيكن بنده قلم شكسته قم نافله ارقام خلال عوارض مذكوره ده بعضا نده فيادان فتور وعطلت اوليوب حمد الله عز وجل تحريرات شرعيه وتسويدات وقايع وچندين رسائل ونوامع ومكاتيب ايله مشتغل وظهير بى ظهير فقير لكد نكد سپهر كج رفتارك ايراث ايتديكى بار اكدارينه متحمل اوله رق يعنى (رحم الله امرئا عرف قدره ولم يتعد طوره) تنبيهنه اذعان ويقينم اولديغى حالده هرچند عيون كرما تجسس معايبده غمضا وآذان فضلا استماع مساويده مظهرهٔ صورت صما وبوفقير وقيربى رياية دخى * سبحان عندى ان ذموا وان مدحوا * مافى العوالم من شئ يغيرنى * لم يشهدونى الاوجه مؤتلا * فلينظروا حسنا وغيرذى حسن * روشنده بولنمق مقصد اقصى اولوب والحال كه بوكتر غبار دكل جهابذهٔ علوم واساتذهٔ فهوم اولان هر مصنف ومؤلف اذا خلى وطبعهم حسب البشريه عثرات وهفواتدن خالى اولمدقلرى امر روشن * وخصوصا شول مؤلف اوراق واقلام بولنه كه سحايب حدثان وبوارق احزان وصواعق عدوان تراكميله (من يسمع يخل ميرابندن بوابل تشنيعات امطار وزمين امتحان واخبارده شولك حرمان انبات وثمره خلاف اثمار اتهٔ كله مفازهٔ بيداى حيران بولنه رق حالنى كورن عجزهٔ اهل انصافك سبب تأسف وبكاسى اوله وكاسهٔ تحسينه انتظارنده بولنديغى آب خوشكوار رعايت يرينه چركاب اندراطوله بوكونه مبتلاى بى دستكيرك بلاشعور خطاسى بولنه جغى وارسنهٔ ظن * اولديغندن

غم آلود مفروض مذکورك مقام اعتذارده (لئن ادرکت فی قولی فتورا) (ووهنا فی بیان للمعانی) (فلاتنسب بنقصی ان رقصی) (علی تنشیط مقدار الزمان) کفته‌سیله ترنمسازاوله‌جغی ظاهر * (واقتضای شیوهٔ عالم کون اوزره هربار براحداسنهٔ السنهٔ طعن اهل ضغن دن رها بولمیوب بریکا سهو قلم وزلهٔ قدمده اصحاب اخلاق حمیده سیئهٔ واقعه‌یی حسنه ایله دفع یعنی اصلاح ایله کرمه ابتدار ایدرلرسه ده بریکار ارباب اخلاق ردیه حسنه‌یی وزر وکرامتی سحر ودار الکتب موقوفه‌یی عقار وماء زلال حلالی عقار عد وشمار ایده کلدکلری باهر اولمغله بو شکنجه‌یه کرفتار بولنانلرك دخی (وان رضیت عنی کرام عشیرتی) (فلا زال غضبان علی لئامها) قولی مدار تسلیتلری اولدیغنی فواتح وخواتیم آثار لرنده کوروب اسوه ایدرك و (والله اسئل ان یصب علیه سجال القبول ویجعله لمتتبعی الفوائد غایة السؤل) دعاسیله سجده کاه چاره ساز حاجتمندانه عرشانه یوز سوردك ❊ الحمد لله تعالی اولا وآخرا ❊ نسخهٔ کبرای کرم وکرامت وسر سطر رسالهٔ مهذبهٔ مذهبهٔ سلطنت مروج العلوم والمعارف بالسعی الاوفی ومروح قلوب البرایا والتبعة بلطفه الاجلی مصنف صنوف العدالة فی الممالك الاسلامیه ومؤلف الفنون الشتاء فی تدابیر الدولة العلیه واضع اساس اصل دساتیر علم وکمال ناسخ رسم اساطیر ظلم وجهل والحاد وضلال حاوی الاخلاق المرضیه مؤید الشریعة المحمدیة المنجیة السنیه موصوف اوصاف منظومهٔ (سراوحهٔ شاهنامهٔ شان) (عنوان برات فضل وعرفان) (هم مالك تاج وتخت وافسر) (هم اهل هنرهم اهل پرور) * کرخطنی کورسه ابن بواب * شوقا یازیلوردی حاجب باب * نام آور اواوب نیجه اثرده * قویدی ادبنی همه هنرده * روح تن عالم اولدی ذاتی * اخلاق حمیده در صفاتی * الاوهو ظل الله تعالی فی العالم * وخلیفة رسوله المجتبی الاکرم * السلطان ابن السلطان ابن السلطان شرقا وغربا فکهذا وهکذا کابرا عن کابر وهلم جرا السلطان عبد المجید خان ابن السلطان الغازی محمود خان ابن السلطان الغازی عبد الحمید خان سلمه الله الملك الدیان السلام ناصرا للمسلمین ومنتصرا للاسلام الی یوم القیام حضرتلرینك عهد عدل ورأفتنه مقارنتله (مظهر حسن ١٢٦٣) اولان بیك ایکیوز التمش اوچ سالی شهر ربیع الاخری غره سنك کیجه‌سی ساعت درت قرارلرنده پای مخدرهٔ ترجمهٔ فقیرانه‌یه خلخال تم بالخیر ایله حلی بند * ودهان بیغای خامهٔ خام کتره بارك الله تعالی فیك شاباشیله بارندهٔ قند * اولوب وکلبند اهل طبل پسند تمثیلی دخی سنهٔ مستحسنهٔ مسطوره شهر رمضان فیض فیضاننك یکرمی برنجی کونی حالا ناظر تقویم وقایع وصاحب الکمال والعرفان والبضایع اجلهٔ رجال دولت علیهٔ ابدبقا واصدقاء قدماء سلطنت سنیهٔ تأیید انتمادن سعادتلو محمد سعید بك افندی انال ما یتمناه ارب المبدی معرفتیله منسوج دستکاه حسن اختتام وخلاصهٔ خاصهٔ کلام بو کنجینهٔ معارف دفینه باللطف الازلی همت شاهانه ایله سرمایهٔ فوائد معنویهٔ مدارس ومکاتب واقلام اولمشدر

❊ اولندیجه کتب تألیفی وتمثیل ایله استکتاب * دخی اوراقه سطر آرا اوله تا کیم قم اقلام ❊
❊ الهی ایله خان عبد المجید داد فرمایی * سریرآرای شوکت تاب بخش دولت اسلام ❊

❊ للمترجم الفقیر غفرله ❊

❊ دعای اختتامی ابتدادن ایلدم معروض * اجابت ذیلنی حق ایلدی مدشمدی جد ایله ❊
نقاط شکر اصلاح ایده هر تاریخده اخوان
اولندی ترجمه مستطرف اسعد شمدی جد ایله
(١٢٦٣)

❊ تاریخ الترجمه نظمه زیور افندی دام معززا ❊

❊ استاد فن سلطنت * عبد المجید خان ایتمده ❊
❊ عدلینه دائر نسخهٔ * عالم پسندی ترجمه ❊
❊ عهد همایوننده بر * صدر جلیل القدر بنك ❊
❊ مجموعهٔ آثاربنی * ایلر خجندی ترجمه ❊
❊ باق جوهر ذاتی اثك * عالمبها درفضلله ❊
❊ ایلر کتاب مدحنی هب طاشکندی ترجمه ❊
❊ بین الافاضل نامنه * اسعد افندی دینیلور ❊
مستطرفی قیلدی زهی * صاغ اوله کندی ترجمه
❊ سررشتهٔ اجلالدر * حبل متین فضلنه ❊
❊ ربط معانی‌یه اثار * اشته کندی ترجمه ❊
بولمش حلاوت اوبله کیم * شهد عباراتی اثك ❊
❊ اونو تدیرر اوقو یانه * اذواق قندی ترجمه ❊
عمرین فزون قدرین رفیع * ایتسون خداوند علیم
❊ تاکیم بوله چوق طبعله * قدر بلندی ترجمه ❊
❊ جوهر کش تحسیندر * زیور بو تاریخم بنم ❊
❊ مستطرفی قیلدی نوین * اسعد افندی ترجمه ❊
❊ ١٢٦٣ ❊

❊ التاریخ الاخر للطفی افندی سلمه الله تعالی ❊

❊ حضرت اسعد افندیکیم فیوض خامه‌سی ❊
❊ ناطقه‌بخش اد بدر ذی لسان وابکمه ❊
❊ مدعای فضلنه اشبو کتاب مستطاب ❊
❊ شاهد وبرهان بتر ازبرله انکار ایلمه ❊
❊ نکته‌سنك نشوه یاب لذت فهمی اولان ❊
❊ مجلس عالده حکمز آرزو جام جمه ❊
❊ نفعی شامل ابتدا وانتهای ارباینه ❊
❊ باشقه سهل ممتنع درطرز غرابسی بو ترجمه ❊
❊ عصر عالیٔ شهنشاه زمان آثاریدر ❊
❊ بوقدر بورتبه کوزل تعبیر ز کلز فه ❊
❊ تاکه تألیف کتب شان آور دانا اوله ❊
❊ شامل اولسون لطف شاه اولی المعیٔ اعلمه
❊ اولسه جائز جوهره تاریخنه لطفی جائزه ❊
❊ سایهٔ شاهیده مستطرف اولندی ترجمه ❊
(١٢٦٣)

❊ تاریخ آخر للشیخ ذائق افندی البروسوی نال ما یتمناه ❊

❊ جناب اسعد تحریری مولی مستدام ایتسون * موفق اولدی بو سحر حلاله لطف باریله ❊
❊ یازاسه ذائقا لایق سپهره نجم تاریخی * اولندی ترجمه مستطرف امر شهریاریله ❊
(١٢٦٣)